ఆంధ్రవాఙ్మయము

ప్రథమసంపుటము

శ్రీకాకుళ్యాంధ్రమహాసభకృతము

ఎమెస్కో పబ్లిషింగ్ కంపెనీ, (రిజిస్టర్డ్)

ముద్రణ :: కేంద్ర :: హైదరాబాద్

C1

A

L 4017

21

శ్రీ శారదాంబాయినమః

ఆంధ్రవాచస్పత్యము

ఆంధ్ర ప్రతిపదార్థ పర్యాయపద నిఘంటువు

ప్రథమ సంపుటము

SRIMAT VEMANA LIBRARY,
TELAPROLU.
KRISHNA DIST.

ఇది

ఆంధ్రవిద్యావాచస్పతీత్యాది బిరుదాంకితు లగు

శ్రీ కొట్ర శ్యామలకామశాస్త్రిచే

రచియింపఁబడినది.

ప్రకాశకులు

ది ఓరియంటల్ పబ్లిషిజ్ కంపెనీ, (రిజిష్టర్డు)

మద్రాసు :: తెనాలి :: హైదరాబాదు

కాపీరైట్]

[వెల రు. 15=00

ది ఓరియంటల్ పవర్ ప్రెస్ తెనాలి

B

శ్రీ

ఆంధ్ర వాచస్పత్యము

విజ్ఞప్తి

" వాగర్థావివ సంపృక్తౌ వాగర్థప్రతిపత్తయే,
జగతః పితరౌ వందే పార్వతీపరమేశ్వరౌ."

I. సంస్కృతభాషలోని శబ్దార్థజ్ఞానమునకుమాత్రము అమరసింహప్రణీతమగు నామలింగానుశాసనము మున్నగు పెక్కు నిఘంటువులు గలవు. వీనిలో కవిచౌడప్ప "చౌడప్పనీసము", శ్రీ వేంకటేశాంధ్రము, ఆంధ్రనామసంగ్రహము, ఆంధ్రరత్నాకరము, ఆంధ్రనామశేషము, సాంబనిఘంటువు, ఆంధ్రభాషార్ణవము, ఆంధ్రపదాకరము, ఆంధ్రదీపిక, బ్రౌణ్యనిఘంటువు, చిన్నయసూరి నిఘంటువు, శబ్దరత్నాకరము, ఆంధ్రపదపారిజాతము, శబ్దార్థచంద్రిక, లక్ష్మీనారాయణీయము, వావిళ్ళనిఘంటువు (మొదటి సంపుటము) వెలువడినవి. వీనిలో కొన్ని పద్యనిఘంటువులు, కొన్నిఅకారాది నిఘంటువులు. అకారాది నిఘంటువులు పర్యాయపదముల నీయవు. పద్యనిఘంటువులు పర్యాయపదములం గొంత వరకు దెలుపునుగాని అకారాదిగఁ జూపఁ జాలవు. వీనియం దిట్టి చిక్కులు గలవు.

II. అందుపయిన నేను పర్యాయపదములందెలుపు నిఘంటువిధ మెట్లని చింతించి 25 సం॥రములు పరిశ్రమచేసి " ఆంధ్రవాచస్పత్యము " వ్రాసి అచ్చొత్తించి ప్రథమముద్రణము పూర్తి గావించితిని. అచ్చుపూర్తియగు సరికి 2 వేల సెట్లును లోకము స్వీకరించినది. ద్వితీయముద్రణమునకు యత్నింపఁగా కాగితములకఱవు కలిగినది. చందాదార్లతొందర హెచ్చినది. నా స్వప్రయత్నములు వృథాయైనవి. అందు చాలనష్టము కష్టము పొందితిని. పరమేశ్వరానుగ్రహమున "ది ఓరియంట్ పబ్లిషింగ్ కంపెనీ, తెనాలి" యజమానులు ము॥ సుబ్రహ్మణ్యశర్మగారు తోడ్పడి ఈ ద్వితీయముద్రణమునకు మార్గదర్శకులైరి. ఇందులకు గ్రంథకర్తయును, వారి వంశీయులును శ్రీ శర్మగారికి ఎంతేని కృతజ్ఞులైయున్నారు.

© The Orient Publishing Co , [Regd.]

1968

PRINTED

at

THE ORIENT POWER PRESS,

TENALI :: ANDHRA PRADESH

నియమవిధానక్రమము

1. ఈ నిఘంటువునందలి పదములన్నియు అకారాది హకారాంతము వఱకు ప్రాసాక్షరాది నియమముతో వ్రాయఁబడును.

2. ప్రతి అర్థమునకును అకారాది హకారమువఱకు గల పర్యాయ పదములు తద్విశేషములతో ప్రాసాక్షరాది నియమములతో వ్రాయఁబడును. (చూ : ధేనువు, నది, మత్స్యము, యుద్ధము, వాయువు, సదనము, వర్షము, స్వరము, హయము మొ.)

3. కకారము తరువాత ఖ కారమును, ల కారము తరువాత ళ కారమును వ్రాయఁబడును.

4. సంస్కృతపదములకు ప్రత్యయములఁ జేర్చి (తత్సమరూపములు) వ్రాయఁబడును.

5. ఇందు విద్దుష్టమగు సంస్కృతపదములు రమారమి 50,000 ను, తెనుఁగుపదములు మున్నగునవి 50,000 ను కలసి ఒక లక్ష పదములవఱకు కలవని అంచేనా వేయఁబడెను.

6. ప్రతి పదమునకును భాషాభాగమును, అర్థమును, గూఢపదములకు ప్రయోగములును, నానార్థములును, ప్రత్యర్థమునకు పర్యాయపదములును, విశేషించి తద్విశేషాదులును వ్రాయఁబడును. (చూ: అ, అంకము, అంగము, వాయువు, వీణె, సదనము, సర్పము, స్వరము, స్త్రీ, హయము మొ.)

7. మఱియు తత్సమము (వికృతి) లకు తద్భవము (వైకృతి) లును, తద్భవములకు తత్సమములును = గుర్తుతోను, రూపాంతరములు — గుర్తుతోను గనుపఱుపఁబడును. (చూ: కుడ్యము = గోడ, బమ్మ = బ్రహ్మ: అంబా-అంబేద మొ.)

8. పర్యాయపదములు శ్లిష్టికాపదము లయినపుడు వైన వ్రాయఁబడిన వివరణాదులమువ్రాసి పర్యాయపదములకుతుదిని, తద్విశేషాదులను గనుఁగొనుటకై తద్గణాద్యపద తదర్థసంఖ్యలను :చూ, అను గుఱుతుతో సూచింపఁబడును. (:చూ, అ. అమ్. అంకము. అంగము. మొ.)

9. వేఁట. యుద్ధము మొ. (వివిధవృత్తులకును, ప్రకృతి శాస్త్రములు, గణితము, ధర్మశాస్త్రము, జ్యోతిషము, వైద్యము, భూగోళము, వ్యాకరణము, పంజ్ఞావివరణములు, న్యాయములు, జాతీయములు మున్నగు వివిధశాస్త్రములకును సంబంధించిన పారిభాషిక వదములును, వ్యావహారిక వదములును, అకారాదిగ సాహిత్యపదములతో కలఁబోసి కూర్పఁబడును. (చూ : అలంకారము, అంగము, అంకోలబీజన్యాయము, అందెవేసిన చేయి మొ.)

10. చెట్టునకు * గుఱుతు చూపఁబడినది. చూ: కొబ్బరి, మామిడి మొ.)

11. ఇందుఁ గ్రియాపదములకు ధాతురూపములును, నామపదములకుఁ బ్రథమైకవచనరూపములును వ్రాయఁబడును.

12. సంస్కృత, వైకృత, దేశ్య, గ్రామ్య, వాడుక, పారిభాషిక, జాతీయ, ఉపసర్గ వీని కాయాయిసంజ్ఞ లిడఁబడును. నిర్దిష్టమగు అన్యదేశ్యము దేశ్యముగాఁ జేర్పఁబడినదిగావ దానికిఁ బ్రత్యేకముగా సంజ్ఞ యిడఁబడదు.

13. ద్వ్యయమునకు అవయవములైన పదములయొక్క సంజ్ఞలను ఆయా శబ్దములకడఁ జూచునది. అనఁగా "అందాఁక" అనుచో అంత శబ్దముయొక్క సంజ్ఞను అంతకడను, దాఁక శబ్దముయొక్క సంజ్ఞను దాఁకకడను జూడవలయువని యర్థము. ఇట్లు తక్కినచోట్లను దెలియవలయును. (వైకృతమును దేశ్యమును మిశ్రమమైన పదము.)

14. ఒక్కొకచో నించుక రూపభేదముగల శబ్దము దాని మొదటి రూపముకడనే రూపాంతరమని వ్రాయఁబడును. (చూ: అకటవికటము, ఒకతె మొ.)

15. ఒక్కొకయెడ 'మువర్ణాంత' రూపము మువర్ణములేని శబ్ద రూపముకడనే రూ-అని వ్రాయఁబడును. (చూ: అగ్గలిక మొ.)

16. కొన్నిచోట్ల తెనుఁగు పదమునకు ఇయాంతరూపము, ఏదంత రూపము రెండును వ్రాయఁబడును. కొన్నియెడల ఇయాంత రూపముకడ ఏదంత రూపమును, ఏదంత రూపముకడ ఇయాంతరూపమును వ్రాయఁబడును. (చూ: అందకత్తియ; అగిసియమొ; మఱియు అఁబె - అటొ - మొదలగువాని భేదములను గుర్తింపవలయును.)

17. ఉకారలోపముగల అల్లు లోనగు వాడుకలోని పదములు ఒక్కొకయెడ ప్రత్యేకముగ వ్రాయఁబడవు. (చూ: అలుగు మొ.)

18. దేశ్యక్రియలయందు ఇంచుకు వచ్చెడు సామాన్యప్రేరణ రూపములు ప్రత్యేకముగా వ్రాయఁబడును. చూ : (అడఁగించు, ఇప్పించు మొ.)

19. తేటగాఁ దెలియఁదగుచోట్ల తఱుచుగ దెనుఁగు పదములకు సంస్కృతపదములతోడను, సంస్కృతపదములకుఁ దెమఁగు పదములతోడను అర్థములతో వ్రాయఁబడును.

20. ఒకపదము సంస్కృతముగాను తెనుఁగుగాను నున్నయెడల ముందు సంస్కృతార్థములును వెనుక తెనుఁగర్థములును గ్రమముగా వ్రాయఁబడును. అట్టిచోటుల సంస్కృతార్థములకు బ్రాకెట్టులేని విడిఅంకెలును, తెనుఁగర్థములకు బ్రాకెట్టుగల అంకెలును గుఱుతిడఁబడును. (చూ: అ, అంకము, అంగము. మొ.) ఇటులనే ఒక పదము తెనుఁగుగాను సంస్కృతముగాను నున్నయెడల ముందు తెనుఁగర్థములును వెనుక సంస్కృతార్థములును గ్రమముగా వ్రాయఁబడును. అట్టిచోటుల తెనుఁగర్థములకు బ్రాకెట్టుగల అంకెలును, సంస్కృతార్థములకు బ్రాకెట్టులేని విడి అంకెలును గుఱుతిడఁబడును. చూ: క్రుక్కు.

21. ఒక పదము విశేష్యము, విశేషణము, సర్వనామము, అవ్యయము, క్రియ అగునెడల ముందు విశేష్యార్థములును. వెనుక విశేషణార్థములును, నా వెనుక క్రియార్థములును వ్రాయఁబడును. (చూ: అంటు, ఎత్తు, ఒడ్డు మొ.)

22. ఇందుఁ గొన్నిటికి గ్రంథవిస్తరభీతిచే ప్రయోగములు సంగ్రహముగ వ్రాయఁబడి యుండుటవలన ఇందు వ్రాయఁబడిన అర్థములకు సందేహములు కలిగినయెడల ఆ యుదాహరణములకు ముందు వెనుకలను ఆ గ్రంథములయందు విశదముగఁ జూచుకొనవలయును.

23 ప్రయోగములు దొరకియు పాఠభేదములతోఁ గూడి యుండుటవలన నట్టిచోట్ల ఆశ్వాసాదిపద్యసంఖ్యలు వ్రాయఁబడును.

24 చదివెడివారికిఁ జక్కఁగా దెలియుటకై యిందు అర్థము లోసగునది తఱుచుగ సంధిలేక వ్రాయఁబడును. నియమ బాహుళ్యముచే నీక్రమము కొన్నియెడలఁ దప్పినను దప్పి యుండును.

25. క్రొత్తగ నచ్చటచ్చటఁ జేరిన నియమవిధానాదులను వాఠకు లాయా సందర్భాదులంబట్టి గ్రహించుకొనవలయును.

26. తెనుఁగున వాడుకలోనికివచ్చిన యన్యదేశీయాది శబ్దములు కొన్ని చేర్పఁబడినవి. ఇట్టి పదములకు గ్రంథదృష్టాంతాదులు దొరకుట దుస్సాధ్యము. అవి వాడుకయందున్నవి యున్నట్లే గ్రహింపవలయును.

27. రూపాంతరములలో కొన్నిమాత్ర మచ్చటచ్చట శీర్షికాపదములుగ నీయక నాయా పదములకడనే చూపఁబడినవి.

28. గ్రంథసంకేతాది వట్టికయందుఁ జేరని గ్రంథములు పెక్కులుండును. అట్టిచోట్ల నా యా గ్రంథముల పేర్లు వ్రాయఁబడును.

29. సంజ్ఞావివరణ వట్టికయందుఁ జేరని గుఱుతులు మెండుగనుండును. అట్టిచోట్ల వాడుకనుబట్టి తెలిసికొనవలయును.

30. ప్రబంధాదులు పెక్కు ముద్రణాలయములయందు ముద్రింపఁబడిన కారణమున పాఠభేదములు వ్రాయ నలవికానన్ని గాన్పించుచున్నవి. తాళపత్ర గ్రంథములు పెద్దలు పెక్కుమంది వ్రాసిన కారణమున వాటియందు పాఠభేదములు విశేషముగఁ గాన్పించుచున్నవి. ఆ కారణమునఁ గొన్నిచోట్ల మళబ్రాపళబ్ర నిర్ణయమును, అర్థనిర్ణయమును దుస్సాధ్యముగనున్నది. అట్టిచోట్ల అట్టి పదములుగల పద్యము లుదాహరింపకయే నా బుద్ధికిఁ దగినరీతిని అర్థనిర్ణయాదులను వ్రాసితిని. అట్టిచోట్ల పాఠకులకు గ్రంథపరిశీలన మవసరమగునేని చూచుకొనుట కనువుగ నట్టి ప్రబంధాదులయొక్క ఆశ్వాసాదులను పద్యములయొక్క సంఖ్యను వివరించి పాఠకమహాశయుల కా పరిశ్రమ వదలివేసితిని. (ఉ॥ నేను స్వయముగ నాఱువిధములగు తాళపత్రప్రతుల, నాఱు విధములగు అచ్చు భారతప్రతుల నొకదానితో నొకటి పరిశీలింపఁగ నైదువేల పదములకు పాఠభేదములుఁ గాన్పించినవి.)

31. మొదటి ముద్రణము రెండువేల ప్రతులును అచిరకాలములోనే ఆంధ్రమండల మంతయు స్వీకరించుటవలనను, రెండవ ముద్రణమునకు ఆంధ్రమండలమంతయు ద్విగుణీకృతముగ ప్రోత్సహించుటంబట్టియు నీ పునర్ముద్రణమునకు సాహసించితిని.

32. బుద్ధిమంతు లిందుల పొరపాట్లు తెలిపి దిద్దించి నన్నుఁ గృతార్థుం జేయుదురని ప్రార్థించెద.

ఇట్లు

నిఘంటు కర్త

సంజ్ఞా వివరణ పట్టిక

సంకేతము	వివరణములు
అ.	అకారాంతము. (ఇట్లు ఆ, ఇ. ఈ, ఉ, ఊ, ఋ, ఐ, ఓ, ఔ, చ్, ట్, త్, ద్, ధ్, న్, ప్, ర్, వ్, శ్, ళ్, ష్, స్, హ. అనువర్ణములు గలచోట్ల అయా అంతములుగా చెప్పుకొనవలెను, ఉదా.— అకారాంతము, ఇకారాంతము, ఈకారాంతము, చకారాంతము ఋకారాంతము, తకారాంతము అని.)
(అ. ఆ. ఆ.)	పుంలింగవిశేషణ మైనప్పుడు, అకారాంతము. (స్త్రీలింగ విశేషణ మైనప్పుడు) ఆకారాంతము లేక ఈకారాంతము. (నపుంసకలింగ విశేషణ మైనప్పుడు) అకారాంతము.
అం.	అంకము [ము.
అం. ప్రే.	అంతర్భావిత ప్రేరణము.
అ. క్రి.	అకర్మక క్రియ.
అనౌ.	అనౌపవిభక్తికము.
అప.	అపదము (ఆగమము మొ॥)
అప్ర.	అప్రసిద్ధము.
అలం.	అలంకారములు.
అవ్య.	అవ్యయము.
ఆత్మ.	ఆత్మనేపది.
ఆప్రే.	ఆప్రేడితము.
ఉదా.	ఉదాహరణము.
ఉప.	(తెనుఁగు పదములకు ముందున్నచో) ఉపపదము (అపి, ఉద్ద, ఎగ, మొ.) (సంస్కృతపదములకు ముందున్నచో) ఉపసర్గము. (ప్ర. మొ.)
ఉభ.	ఉభయము. (కొన్నిట అచ్చ తెనుఁగును, కొన్నిట సంస్కృతమును.)
ఏ.	ఏకవచనాంతము.
ఔ.	ఔపవిభక్తికము.
క్రి.	క్రియ.
క్రి. విణ.	క్రియావిశేషణము.
గ్రా.	గ్రామ్యము. (అనింద్యము.)
:చూ,	చూడుము. (సంస్కృత, తెనుఁగు పర్యాయపదముల కొఱకు.)
ఛం.	ఛందశ్శాస్త్రము.
జా.	జాతీయము. (దేశీయము.)
జ్యో.	జ్యోతిశ్శాస్త్రము.
తంత్ర.	తంత్రశాస్త్రము.
తద్వి.	తద్ధితాంతములు.
తర్క.	తర్కశాస్త్రము.
(తె. ప.)	తెలుఁగు పర్యాయపదములు.
దే.	దేశ్యము.
ద్రు.	ద్రుతాంతావ్యయము.
ద్రు.	ద్రుతాంతము.
ద్వ.	ద్వ్యయము(వైకృతమును దేశ్యమును మిశ్రమైనపదము)
ద్వి.	ద్వివచనాంతము. (తెనుఁగున బహువచనాంతములో [అంతర్భూతము)
ధర్మ.	ధర్మశాస్త్రము.
ధా. లేక క్రి.	ధాతువు (క్రియాపదము)
న.	నపుంసకలింగము.
నాటక.	నాటకపరిభాష.

సంకేతము	వివరణములు
నాట్య.	నాట్యశాస్త్రము.
ని.	నిపాతము.
న్యా.	న్యాయము.
పర.	పరస్మైపది. [ఫలము.) = ఆనాస. మొ)
పా.	పారిభాషికపదము. (ఉదా:. పుష్పసమూహ పరిణామ
పాఠా.	పాఠాంతరము.
పీ.	పీఠిక.
పు.	పుంలింగము.
పుం. న.	పుంనపుంసకలింగము.
పుం. స్త్రీ	పుంస్త్రీలింగము.
—పై.—	పైయర్థాదులే.
ప్ర.	ప్రత్యయము.
ప్రా.	ప్రాకృతము.
ప్రే.	ప్రేరణము.
బ.	బహువచనాంతము.
బీజగ.	బీజగణితము.
మంత్ర.	మంత్రశాస్త్రము.
మి.	మిశ్రము (సంస్కృతాంధ్రములు కలిసిన శబ్దము)
ము.	మువర్ణకాంతము.
మొ॥	మొదలైనవి.
యు.	యుగళము. (కొన్ని యర్థములయందు దేశ్యమును కొన్ని యర్థములయందు వైకృతమును
యోగ.	యోగశాస్త్రము.
రూ.	రూపాంతరము.
వా.	వాడుక.
వి.	విశేష్యము.
విణ.	విశేషణము.
వు.	వువర్ణకాంతము.
వై. (లేక)	వైకృతము(తద్భవము)ప్రాకృతసమమును సంస్కృత ప్రాకృత భవము నైన పదము.
తద్భ.	
వైద్య.	వైద్యశాస్త్రము.
వ్యతి.	వ్యతిరేకార్థకపదము.
వ్యవ.	వ్యవహారము.
వ్యు.	వ్యుత్పత్త్యర్థము.
వ్యాక.	వ్యాకరణము.
శత్ర.	శత్రంతము.
శప్.	శబ్విధానము.
సం.	సంస్కృతసమము. (తత్సమము.)
సంగీత.	సంగీతశాస్త్రము.
సర్వ.	సర్వనామము.
స. క్రి.	సకర్మకక్రియ.
(సం. ప.)	సంస్కృత పర్యాయపదములు.
సా.	సామెత.
స్త్రీ.	స్త్రీలింగము.
=	ప్రకృతి వికృతులు గుఱుతు.
*	వృక్షలతాది వాచకమగుటను తెలియఁజేయును.
....	ఈ గుఱుతు నడుమ కొన్ని యక్షరములుండును.

☞ అచ్చతెనుఁగు పదములలో చకార-జకారపదములుండవు. చ జకారములు గలిగిన పదములే యుండును.

వివర్శక గ్రంథ సంకేతాది వివేచన పట్టిక

సంఖ్య	సంకేత ములు	పేరు
		సస్కృతనిఘంటువులు
1	అ. ని.	అప్తుని సంస్కృతాంగ్ల నిఘంటువు.
2	అభి.	అభిధానరత్నమాల.
3	అమర.	అమరకోశము.
4	అ. పా.	అమరపదపారిజాతము.
5	త్రి. శే.	త్రికాండశేషము.
6	ధన్వ. ని.	ధన్వంతరి నిఘంటువు.
7	నా. ర.	నానార్థరత్నమాల.
8	నా. సం.	నానార్థ సంక్షేప నిఘంటువు.
9	బ్రౌ. ని.	బ్రౌణ్యనిఘంటువు.
10	మే. కో.	మేదినీ కోశము.
11	రా. ని.	రాజనిఘంటువు.
12	వాచ. ని.	వాచస్పత్య (తారానాథతర్క-) నిఘంటువు.
13	విశ్వ.	విశ్వకోశము.
14	వై. ని.	వైజయంతి నిఘంటువు.
15	శ. క. త.	శబ్దార్థకల్పతరువు.
16	శ. కల్ప.	శబ్దకల్పద్రుమము.
17	శా. ని.	శాశ్వతనిఘంటువు
18	సం. ఆం.	సంస్కృతాంధ్ర నిఘంటువు.
19	స. సం.	సర్వశబ్దసంబోధిని.
20	హారా.	హారావళి.
		మిశ్రాంధ్ర నిఘంటువులు
21	ఆం. వా.	ఆంధ్ర వాచస్పత్యము (మొదటి ముద్రణము)
22	ఆం. దీ.	ఆంధ్ర దీపిక.
23	పురు. క.	పురుషోత్తమ కవీయము.
24	శబ్ద. ర.	శబ్దరత్నాకరము.
25	శ. చం.	శబ్దార్థచంద్రిక.
26	సూ. ని.	శ్రీ సూర్యరాయాంధ్ర నిఘంటువు.
		అచ్చతెనుగు నిఘంటువులు
27	లక్ష్మీనా.	లక్ష్మీనారాయణీయ (ఆం.ప్ర.ప) నిఘంటువు
28	వైకృ.	వైకృత దీపిక.
29	ఋ. పా.	ఋద్ధాంధ్రపద పారిజాతము.
30	ఆం. భా.	ఆంధ్రభాషార్ణవము.
31	ఆం. ప.	ఆంధ్ర పదాకరము.
32	ఆం. శే.	ఆంధ్రనామశేషము.
33	ఆం. సం.	ఆంధ్రనామ సంగ్రహము.
34	వేం. ఆం.	వేంకటేశ్వరాంధ్రము.
35	సాంబ.	సాంబనిఘంటువు.
36	చి. సూ.	చిన్నయసూరిప్రాతది.
37	బాల.	బాలచంద్రోదయము
38	ఆం. భూ.	ఆంధ్ర భాషాభూషణము.

సంఖ్య	సంకేత ములు	పేరు
39	ఆం. సర్వ	ఆంధ్రవిజ్ఞాన సర్వస్వము.
		ప్రకృతిశాస్త్రములు
40	భౌ.	భౌతికశాస్త్రము (మై. న.).
41	రసా.	రసాయన ,, (వే. వి. శర్మ).
42	మ. మ.	మహమ్మదీయ మహాయుగం (కొ. వె. ల.)
43	ప. వి.	పదార్థవిజ్ఞాన శాస్త్రము (మం. సా.)
44	ఆం. చ.	ఆంధ్రుల చరిత్ర (చి॥ వీ॥)
45	వ్య. శా.	వ్యవసాయశాస్త్రము (గో. జో.)
46	ప. వా.	పరిణామవాదము (చి॥ దీ॥)
47	వృ శా.	వృక్షశాస్త్రము (టి. సా.)
48	శా. శా.	శారీరశాస్త్రము (వి. చం.)
49	జం. శా.	జంతుశాస్త్రము (ఆ. ల.)
50	స్వీ. చ.	స్వీయచరిత్ర (కం॥ వీ॥)
51	హి. మ.	హిందూ మహాయుగము (కొ. వె. ల.)
52	అ. శా.	అర్థశాస్త్రము (క. రా. రెడ్డి.)
53	శా. పరి.	శాస్త్రపరిభాష (ది. వెం. శి.)
		గ్రంథస్థమగు వేదములు శాస్త్రములు మొదలగునవి
54	వ్యా.	వ్యాకరణము.
55	వేద.	వేదములు.
56	నిరు.	నిరుక్తము.
57	జ్యో	జ్యోతిషము.
58	కల్ప.	కల్పము.
59	ఛంద.	ఛందస్సు.
60	మీమాం.	మీమాంస.
61	న్యాయ.	న్యాయశాస్త్రము.
62	పురా.	పురాణములు.
63	ధర్మ.	ధర్మశాస్త్రము.
64	ఆయు.	ఆయుర్వేదము.
65	పాక.	పాకశాస్త్రము.
66	అర్థ.	అర్థవేదము.
67	కామ.	కామశాస్త్రము.
68	ధను.	ధనుర్వేదము.
69	మల్ల.	మల్లశాస్త్రము.
70	గజ.	గజశాస్త్రము.
71	వ్యూహ.	వ్యూహశాస్త్రము.
72	అశ్వ.	అశ్వశాస్త్రము.
73	పురు. సా.	పురుషసాముద్రికము.
74	స్త్రీ. సా.	స్త్రీసాముద్రికము.
75	గాంధ.	గాంధర్వవేదము (రాగ - తాళ).
76	భావా.	భావాధ్యాయ ప్రమేయము.
77	అలం.	అలంకారములు.

సంఖ్య	సంకేతములు	పేరు
78	నాటక.	నాటకలక్షణము.
79	కావ్య.	కావ్యలక్షణము.
80	ఛందో.	ఛందోలక్షణము.
81	భరత.	భరతశాస్త్రము.
82	చతు.	చతుష్షష్టి విద్యావివరణము.
83	క్షే. గ.	క్షేత్రగణితము.
		ఆంధ్రలక్ష్య గ్రంథములు
84	అచలా.	అచలాత్మజా పరిణయము.
85	అచ్చ. భా.	అచ్చతెనుఁగుభారవి.
86	అచ్చ.రా.	అచ్చతెనుఁగు రామాయణము.
87	అధ్యా.	అధ్యాత్మ రామాయణము.
88	అని.	అనిరుద్ధచరిత్రము.
89	అప్ప.	అప్పకవీయము.
90	అ.మ.క.	అష్టమహిషీకళ్యాణము.
91	అహ.	అహల్యాసంక్రందనము.
92	ఆం. చం.	ఆంధ్ర చంద్రాలోకము.
93	ఆము.	ఆముక్తమాల్యద.
94	ఇందు.	ఇందుమతీపరిణయము (ధూ.)
95	ఇందు.రా	,, (రామభద్రకవి)
96	ఉ. రా.	ఉత్తరరామాయణము.
97	ఉ. హరి.	ఉత్తరహరివంశము.
98	ఉ.హరిశ్చ.	ఉత్తర హరిశ్చంద్రోపాఖ్యానము.
99	ఏకు.	ఏకుత్సవిజయము.
100	ఏబా. శ.	ఏబావాయిశతకము.
101	ఏవిక. ర.	ఏవికర్ణరసాయనము.
102	ఏ. చౌ.	ఏవిచౌడప్పశతకము.
103	ఏ. రం.	ఏవిజనరంజనము.
104	ఏ. జ.	ఏవిజనాశ్రయము.
105	ఏ. రాజ.	ఏవిరాజ మనోరంజనము.
106	ఏ. స.	ఏవిసర్వ గారుడము.
107	ఏ. పూ.	ఏళాపూర్ణోదయము.
108	కా. సం.	కావ్యాలంకారసంగ్రహము.
109	కాశీ.	కాశీఖండము.
110	కాళ.	కాళహస్తి మాహాత్మ్యము.
111	కాళ. శ.	కాళహస్తీశ్వరశతకము.
112	కిరా.	కిరాతార్జునీయము.
113	కుచే.	కుచేలోపాఖ్యానము.
114	కువల.	కువలయాశ్వచరిత్రము.
115	కుమార.	కుమారసంభవము (నన్నెచోడుఁడు)
116	కృ. క.	కృష్ణకర్ణామృతము.
117	కృష్ణాభ్యు.	కృష్ణాభ్యుదయము.
118	కృ.శకుం.	కృష్ణకవిశకుంతలా పరిణయము.
119	కృ. వి.	కృష్ణరాయవిజయము.
120	కృ. శ.	కృష్ణశతకము.

సంఖ్య	సంకేతములు	పేరు
121	కే. బా.	కేయూరబాహు చరిత్రము.
122	క్రీడా.	క్రీడాభిరామము.
123	గం. వ.	గంధవహము.
124	గాధే.	గాధేయోపాఖ్యానము.
125	గో. రా.	గోపీనాథ రామాయణము.
126	ఘ. మ.	ఘటికాచలమాహాత్మ్యము.
127	చం. హా.	చంద్రహాస చరిత్రము.
128	చం. భా.	చంద్రభానుచరిత్రము.
129	చం. రే.	చంద్రరేఖావిలాసము.
130	చం. చ.	చంద్రాంగదచరిత్రము.
131	చం. ప.	చంద్రికాపరిణయము.
132	చం. రా.	చంపూరామాయణము.
133	చమ.	చమత్కారమంజరి.
134	చి. భా.	చిత్రభారతము.
135	చె. పు.	చెన్నబసవపురాణము.
136	జా. మా.	జాహ్నవీమాహాత్మ్యము.
137	జై. భా.	జైమిని భారతము.
138	తపతీ.	తపతీ సంవరణోపాఖ్యానము.
139	ద రా.చ.	దశరథరాజనందన చరిత్రము.
140	ద. కు.	దశకుమార చరిత్రము.
141	ద. చ.	దశావతారచరిత్రము.
142	దా. శ.	దాశరథీ శతకము.
143	ది. చ.	దిలీపచరిత్రము.
144	ద్వా. క.	ద్వాత్రింశిక (కథలు).
145	ద్వి. భాగ.	ద్విపదభాగవతము.
146	ద్వి. సా.	ద్విపదసారంగధర.
147	ద్వి. నల.	ద్విపద నలచరిత్ర.
148	ద్వి. పర.	ద్విపద పరమయోగివిలాసము.
149	ద్వి. భా.	ద్విపద భాగవతము.
150	ద్వి. భార.	ద్విపద భారతము.
151	ద్వి.హరిశ్చ	ద్విపద హరిశ్చంద్ర.
152	ధనాభి.	ధనాభిరామము.
153	ధర్మ.	ధర్మఖండము.
154	ధాతు.	ధాతుమాల (ఆంధ్రము).
155	నరస.	నరసభూపాలీయము.
156	న. నాథ.	నవనాథచరిత్రము.
157	నలచ.	నలచరిత్రము.
158	నా. పం.	నారాయణకవి పంచతంత్రము
159	నార. పు.	నారసింహపురాణము.
160	నిరం.	నిరంకుశోపాఖ్యానము.
161	నిర్వ.రా.	నిర్వచనోత్తరరామాయణము.
162	నీతి. శ.	నీతిశతకము (సీస).
163	నీ. సుం.	నీలాసుందరీపరిణయము.
164	నృ. పు.	నృసింహపురాణము.

సంఖ్య	సంకేతములు	పేరు	సంఖ్య	సంకేతములు	పేరు
165	నైష.	శృంగారనైషధము.	209	రం. రా.	రంగనాథ రామాయణము (ద్వి.)
166	పండి.	పండితారాధ్యచరిత్రము. (ద్వి.)	210	రఘు.	రఘువంశము.
167	పద్మ.	పద్మపురాణము (ఉ. ఖం.)	211	రఘునా.	రఘునాథాభ్యుదయము.
168	పరమ.	పరమయోగి విలాసము.	212	రత్న.	రత్నపరీక్ష.
169	పా. హ.	పారిజాతాపహరణము.	213	రస.	రసమంజరి.
170	పాం. వ.	పాంచాలీ పరిణయము.	214	రసా.	రసాభరణము.
171	పాం.మా.	పాండురంగ మాహాత్మ్యము.	215	రసిక.	రసికజన మనోభిరామము.
172	పార్వ.	పార్వతీ పరిణయము.	216	రాఘ.	రాఘవపాండవీయము.
173	పు. చ.	పురూరవశ్చరిత్రము.	217	రాజగో.	రాజగోపాల విలాసము.
174	ప్ర. ప్ర.	ప్రభావతీ ప్రద్యుమ్నము.	218	రాజశే.	రాజశేఖరచరిత్రము.
175	ప్ర. లీ.	ప్రభులింగలీల.	219	రాజవా.	రాజవాహనవిజయము.
176	ప్ర.లీ.ద్వి.	,, ద్విపద.	220	రాజ. వి.	రాజశేఖరవిలాసము.
177	ప్ర. వెం.	ప్రబంధరాజవేంకటేశ్వర విజయవిలాసము.	221	రాధామా.	రాధామాధవము.
178	ప్ర. బో.	ప్రబోధచంద్రోదయము.	222	రాధికా.	రాధికాసాంత్వనము.
179	ప్రభా.	ప్రభావతీప్రద్యుమ్నము.	223	రామరా.	రామరాజీయము.
180	ప్ర. భూ.	ప్రబంధమణి భూషణము.	224	రామలిం.	రామలింగేశ్వర శతకము,
181	బస. ద్వి.	బసవపురాణము (ద్విపద.)	225	రామాభ్యు.	రామాభ్యుదయము.
182	బహు.	బహులాశ్వచరిత్రము.	226	రామా.	రామాయణము.
183	బిల్హ.	బిల్హణీయము.	227	రా. ద్వి.	,, (ద్విపద.)
184	బ్ర. ఖం.	బ్రహ్మోత్తరఖండము.	228	రు. చ.	రుక్మాంగదచరిత్రము.
185	భ. సు.	భర్తృహరి (సుభాషిత రత్నావళి.)	229	రుక్మి.	రుక్మిణీపరిణయము.
186	భ. ప.	భద్రాపరిణయము.	230	లక్ష. సం.	లక్షణసార సంగ్రహం
187	భ. చ.	భల్లాణచరిత్రము.	231	ల. వి.	లక్ష్మీవిలాసము.
188	భాగ.	భాగవతము.	232	లక్ష్మ.న్మృ.	లక్ష్మీనృసింహావతారము.
189	భాగ. ద్వి.	భాగవతము (ద్విపద.)	233	వన. వి.	వనమాలివిలాసము.
190	భాను.	భానుమతీ వరిణయము.	234	వరా. పు.	వరాహపురాణము.
191	భార.	భారతము.	235	వసు.	వసుచరిత్రము.
192	భాస్క. రా.	భాస్కర రామాయణము.	236	వాసి.	వాసిష్ఠరామాయణము.
193	భా. శ.	భాస్కరశతకము.	237	వాల్మీ.	వాల్మీకిచరిత్రము.
194	భీ. పు.	భీమేశ్వరపురాణము.	238	విక్ర.	విక్రమార్క చరిత్రము.
195	భే. క.	భేషజకల్పము.	239	విజ. వి.	విజయవిలాసము.
196	భో.	భోజరాజీయము.	240	విజ్ఞా.	విజ్ఞానేశ్వరీయము.
197	భో. వ.	భోజసుతాపరిణయము.	241	వి. నం.వి.	విజయనందన విలాసము.
198	మనుచ.	మనుచరిత్రము (స్వారోచిష మనుసంభవము	242	విష్ణుపు.	విష్ణుపురాణము.
199	మల్ల.	మల్లభూపాలీయము.	243	విష్ణుమా.	విష్ణుమాయా నాటకము.
200	మ. పు.	మల్లపురాణము.	244	విప్ర.	విప్రనారాయణ చరిత్రము.
201	మల్లా.	మల్లాణచరిత్ర.	245	వీధినా.	వీధినాటకము.
202	మార్క్.	మార్కండేయ పురాణము.	246	వీర. వి.	వీరభద్రవిజయము.
203	ముకుంద.	ముకుందవిలాసము.	247	వేం.పం.	వేంకటకవి పంచతంత్రము.
204	మృ. వి.	మృత్యుంజయవిలాసము.	248	వేం. మా.	వేంకటాచల (కృ. కవి.
205	మై.	మైరావణచరిత్రము.	249	వేం. మా.	వేంకటాచల మాహాత్మ్యము.
206	మొ. రా.	మొల్లరామాయణము.	250	వేణు. శ.	వేణుగోపాలశతకము.
207	యయా.	యయాతిచరిత్రము.	251	వేమన.	వేమనశతకము.
208	రంగా.	రంగారాయచరిత్రము.	252	వైజ.	వైజయంతీ విలాసము.

పంఖ్య	సంకేతములు	పేరు	పంఖ్య	సంకేతములు	పేరు
253	శకాం.	శకాంతవిజయము.	296	కావ్యా.	కావ్యాదర్శము.
254	కాస. ప.	శాననవద్యములు.	297	గీత.	భగవద్గీత.
255	శి. ధ.	శివధర్మోత్తరము.	298	గీ. గో.	గీతగోవిందము.
256	శి. ర.	శివరహస్యఖండము.	299	పరా.	పరాశరస్మృతి.
257	శి. రా.	శివరాత్రిమాహాత్మ్యము.	300	భట్టి.	భట్టికావ్యము.
258	శి. సా.	శివతత్త్వసారము.	301	భామిని.	భామినీవిలాసము.
259	శి. యో.	శివయోగసారము.	302	మనుస్మృ.	మనుస్మృతి.
260	శుక.	శుకసప్తతి.	303	మ. వీర.	మహావీరచరిత్రము.
261	శు. చ.	శుకచరిత్రము.	304	మాలతీ.	మాలతీమాధవము.
262	శృం. ర.	శృంగార రసమంజరి.	305	మాళ.	మాళవికాగ్నిమిత్రము.
263	శృం.రసా.	శృంగారరసాలవాలము.	306	ముద్రా.	ముద్రారాక్షసము
264	శేష.	శేషధర్మము.	307	మురా.	అనర్ఘరాఘవము (మురారి.)
265	శ్రీరంగ.	శ్రీరంగ మాహాత్మ్యము (భై.)	308	మృచ్ఛ.	మృచ్ఛకటికము.
266	శ్రీరం.మా.	,, (వరద.)	309	మే దూ.	మేఘదూతము.
267	ష. చ.	షట్చక్రవర్తిచరిత్రము.	310	యాజ్ఞ.	యాజ్ఞవల్క్యస్మృతి.
268	షో. చ.	షోడశకుమార చరిత్రము.	311	రత్నా.	రత్నావళి.
269	సకలపీ.	సకలపీతి సమ్మతము.	312	రసగం.	రసగంగాధరము.
270	సత్య.సాం.	సత్యభామాసాంత్వనము.	313	విక్ర.	విక్రమోర్వశీయము.
271	సమీర.	సమీరకుమారవిజయము.	314	వేణీ.	వేణీసంహారము.
272	సర్వ. సా.	సర్వలక్షణ సారసంగ్రహము.	315	శాకుం.	అభిజ్ఞానశాకుంతలము.
273	సస్యా.	సస్యానందము.	316	శిశు. వ.	శిశుపాలవధము.
274	సాంబో.	సాంబోపాఖ్యానము.	317	సం. కిరా.	కిరాతార్జునీయము.
275	సానం.	సానందోపాఖ్యానము.	318	సం.కు.సం.	కుమారసంభవము.
276	సారం.	సారంగధర చరిత్రము	319	సం.చంరా	చంపూరామాయణము.
277	సా. ద్వి.	(ద్విపద.)	320	సం. దశ.	దశకుమారచరితము.
278	సిం. నా.	సింహాద్రినారసింహ శతకము.	321	సం. నైష.	నైషధీయచరితము.
279	సీతా.	సీతారామాంజనేయసంవాదము.	322	సం. పం.	పంచతంత్రము.
280	సీ. వి.	సీతావిజయము.	323	సం. ప్ర.	ప్రబోధచంద్రోదయము.
281	సీమం.	సీమంతినీకళ్యాణము.	324	సం.భర్తృ.	భర్తృహరిసుభాషితము.
282	సుద.	సుదక్షిణాపరిణయము.	325	సం. భాగ.	భాగవతము.
283	సురా.	సురాభాండేశ్వరము.	326	సం. భార.	భారతము.
284	సు. శ.	సుమతీశతకము.	327	సం.రఘు.	రఘువంశము.
285	సే. ఖం.	సేతుఖండము.	328	సం.రామా.	రామాయణము.
286	హంస.	హంసవింశతి.	329	సం.సా.ద.	సాహిత్యదర్పణము.
287	హరిశ్చ.	హరిశ్చంద్రనలోపాఖ్యానము.	330	హి. దే.	హితోపదేశము.
288	హర.	హరవిలాసము.	331	త. చం.	తత్సమచంద్రిక.
289	హ. వి.	హరభక్తవిలాపము.			కావ్యములు
290	హరి.	హరివంశము.	332	ర. వం.	రఘువంశము
291	హ. ద్వి.	హరిశ్చంద్రోపాఖ్యానము. (ద్విపద.)	333	కు. సం.	కుమారసంభవము
292	హరి.వరా.	హరిభట్టువరాహపురాణము.	334	మే. సం.	మేఘసందేశము
		సంస్కృతలక్ష్య గ్రంథములు	335	భారవి	భారవి
293	అమర.	అమరసుధ.	336	మురారి	మురారి
294	ఉత్త.	ఉత్తరరామచరితము.			
295	కాదం.	కాదంబరీకావ్యము.			(మిగతవి స్పష్టము.)

పదముల పట్టిక

అక్షరక్రమము	శబ్దరత్నాకరము 5873		ఆంధ్ర వాచస్పత్యము - 12309								
	సం. పదములు	తెనుఁగు పదములు	సం. పదములు	తెనుఁగు పదములు	అచ్చులు	పారిభాషికములు	జాతీయములు	శాసన పదములు	ఆంగ్ల పరిభాష	వాడుక	లోకోక్తులు
అ	1521	855	2800	1323	254	833	8	....	47	20	14
ఆ	626	260	1062	475	69	259	5	3	23	18	8
ఇ	61	261	182	432	14	48	2	19	27	3	9
ఈ	29	119	56	183	6	3	2	0	0	0	2
ఉ	619	273	933	400	14	137	8	24	1	8	2
ఊ	36	102	83	132	3	22	....	....	....	1	....
ఋ	29	....	65	....	....	....	....	....	....	....	....
ౠ	....	....	1	....	....	....	....	....	....	....	....
ఌ	....	....	1	....	....	....	....	....	....	....	....
ౡ	....	....	1	....	....	....	....	....	....	....	....
ఎ	....	353	....	645	3	32	6	5	112	7	6
ఏ	44	160	142	218	14	63	3	2	29	3	3
ఐ	20	20	41	27	9	5	1	3	7	0	0
ఒ	....	308	....	445	3	15	5	8	5	3	5
ఓ	15	110	49	150	....	11	....	3	20	....	....
ఔ	34	18	66	15	2	5	....	....	7	1	...
క	1192	706	3956	2904	357	229	58		17	124	5
ఖ	125	0	342	0	5	9	0		0	2	0
గ	124	4	432	2	9	15	0			22	6
ఘ	460	1061	1322	1623	160	127	14			207	0
ఙ	89	0	208	0	16	13	1			6	0
చ	0	0	2	0	0	0	0			0	4
ఛ	231	686	800	982	114	55	23			49	2
జ	0	554	0	830	10	0	5			8	0
ఝ	53	0	135	0	8	5	0			2	1
ఞ	296	125	640	195	51	20	1			10	1
ట	0	545	0	600	0	0	0			20	
ఠ	23	0	65	0	8	1	0			2	
డ	0	0	1	0	0	0	0			0	
ఢ	9	50	28	55	0	0	0			35	
ణ	2	16	3	22	0	1	0			6	
త	26	156	36	166	3	0	1			46	
థ	6	0	6	4	0	0	0				
ద	0	0	0	0	0	0	0				
	8704	9663	18927	16283	1654	3351	183	67	573	967	

ఆంధ్ర వాచస్పత్యమును గుఱించి పండితాభిప్రాయములు

విమర్శకాగ్రేసర కాశీభట్ల బ్రహ్మయ్య శాస్త్రిగారు

"ఇందున్న విశేషములన్నియు నితరనిఘంటువులలో లేవు. పెక్కేల? ఇదు సర్వస్వమును గలవు. దీనిని నిఘంటు సామాన్యముగా నెంచఁ దగినదికాదు. శబ్దార్థ సర్వస్వ మనవచ్చును. తారానాథ తర్కవాచస్పతిచే విరచింపఁబడిన వాచస్పత్యమువలెఁ దెనుఁగున నీయది యుపయోగించుననుటకు సందియమింతయుం నుండనేరదు. కావున దీనిని శబ్దకల్పద్రుమమని చెప్పవచ్చును."—(పీఠికనుండి)

జొన్నలగడ్డ సత్యనారాయణమూర్తిగారు, యం. ఏ., బి. యల్.,

".....రత్నాకరమున బ్రవేశించు ధృతిశాలివలె భాషాణ్ణవమునఁ బ్రవేశించునాతఁడే భావార్థరహస్యముల నెఱుఁగఁ జాలును. గభీరతత్త్వమును హృదయంగమ మొనరించుకొనఁగలుగును. ఆంధ్ర వాచస్పత్యకర్త యీ యుత్కృష్ట కర్తవ్యమును నిర్వహించిరి. ఏదేని శాస్త్రమునకు అర్థము చెప్పవలసిన సందర్భమున దానినెఱిఁగించి ఆ శాస్త్రమునకు సంబంధించిన బహుళ విషయములను పూసగ్రుచ్చినట్లు వీరు తెలిపిరి. వివిధశాస్త్రములను చదువనివారు ఈ మహాగ్రంథమును పరిశీలించి రేని వాని విశేషములను కన్నులకు కట్టినట్లు కట్టెదుటఁ గాంచఁగలరు..... వైజ్ఞానిక మహీరుహమిది ....."—"

(సింహావలోకనమునుండి)

కట్టమంచి రామలింగారెడ్డిగారు, యం. ఏ.,

"ఈ మహోద్గ్రంథము కారణముగ తమకు నమర్త్యకీర్తి సంఘటిల్లు ననుటకు సందేహములేదు."

భారతీతీర్థప్రధాని: బుర్రా శేషగిరిరావుగారు, యం. ఏ.,

"శబ్దనిర్వచనములు చాల జ్ఞానదాయకములుగ నున్నవి. విజ్ఞాన సర్వస్వమువలె నుపయోగించును."

గిడుగు రామమూర్తి పంతులుగారు

"మీ నిఘంటువు శ్రీ సూర్యరాయాంధ్ర నిఘంటువును మించియున్నది."

శ్రీ చిరంతనానందస్వామివారు, శ్రీరామకృష్ణమఠము, చెన్నపురి.

"వేను వ్రాసి ప్రకటించిన శ్రీ వివేకానంద జీవితచరిత్ర రచనకు దయతో మీరొసంగిన 'ఆంధ్రవాచస్పత్య' మెంతయు నాకుఁ దోడ్పడినది".

జటావల్లభుల పురుషోత్తంగారు, యం. ఏ., ప్రిన్సిపాల్, సంస్కృత కళాశాల, కొవ్వూరు.

"ఏతన్నిఘంటునిర్మాణమువలన మీ రాంధ్రుల శాశ్వత కృతజ్ఞతకుం బాత్రులైతిరి..."

దువ్వూరి జగన్నాథ శర్మగారు

"భళీ! ఇదివఱకుఁ బ్రకటితములైన నిఘంటువులకేకాక శ్రీ సూర్యరాయ - వావిళ్లాది రాఁగల నిఘంటువులకుఁ గూడ పర్యాయపద సూచీకరణమందైతే తమ నిఘంటువు మాత్రస్థానము కాఁగలదని నా సమ్మతము."

కొమాండూరి శరకోపంగారు, యం. ఏ., బి. యల్.,

"...ఆంధ్రవాచస్పత్యములో అన్న తెలుఁగు పదములు పూర్వసాహిత్యపు శబ్దములనే గాక ఇప్పటి జనుల వాడుక పదములనుగూడ చేర్చినారు. ఒకే శబ్దమునకు సంస్కృతములోను తెలుఁగులోను గల వివిధార్థము లన్నిటిని చూపినారు. ఆవశ్యకమని తోచినచోట ఉదాహరణలను (క్లుప్తముగానే) ఇచ్చినారు. వైజ్ఞానిక పారిభాషిక పదముల కెన్నిటినో కాముశాస్త్రిగారి నిఘంటువులో చేర్చుట ఈ వైజ్ఞానిక యుగములో చాల ఉపయోగకరమైనది. ఇందులో సంస్కృతాంధ్ర శబ్దములసంఖ్య క్రిందటికన్నను చాల హెచ్చినది. కొత్తగ కొన్ని మాండలిక పదములును చూపఁబడినవి. ఇది ఒక విధముగా గీర్వాణాంధ్రపదముల రెండింటి కోశమని చెప్పవచ్చు....."

జనమంచి సీతారామస్వామిగారు

"ఆంధ్ర వాచస్పత్యము ఆంధ్రగీర్వాణ భాషా వైశారద్యమునకు నిదర్శనమై పండితులకుఁ బరమ మిత్రమై, విద్యార్థులకుఁ గామధేనువై, కళాశాలలకుఁ బెన్నిధానమై, పాఠశాలలకుఁ జింతామణియై, యాంధ్రహస్తముల కమూల్యభూషణమై, గ్రంథాలయములకుఁ గల్పతరువై, నిఘంటువులకు శిరోరత్నమై విరాజిల్లునని విశ్వసించుచున్నాను."

గంటి లక్ష్మీనారాయణగారు

"పూర్వ నిఘంటువులవలె యిది మనుష్యమాత్రులుగాక యే ఋషులో, యే దేవతలో వ్రాసినదన్నను నమ్మదగ్గదే."

గరిమెళ్ల వేంకటరామమూర్తిగారు

"ఇట్టి కార్యదీక్షా దురంధరులగు మీకును మీ యాంధ్ర వాచస్పత్యమునకును గృపాళుఁడగు నప్పరమేశ్వరుఁడు చిరతరాయుస్సమృద్ధులఁ బ్రసాదించి సంరక్షించుగాత!..."

మంత్రిప్రగడ నరసింహం పంతులుగారు, బి. ఏ., బి. యల్.,

"ఎన్ని కష్టములకైన ఓర్చి నిఘంటువును పూర్తిచేయుట చాల శ్లాఘనీయము."

కావ్య పురాణతీర్థ, విద్వాన్ : జనమంచి వేంకటసుబ్రహ్మణ్యశర్మగారు

మ. జననం బాదిగఁ బెంచినట్టి జనని, నన్భక్తితో వందనం
బును గావించి నిఘంటు రత్నము మదిం, బూజ్యాల్పశంసింపఁ బే
ర్మిని శ్రీ శ్యామల కామశాస్త్రి! కృతిసం, తృప్తిం దదంఘ్ర్యంకితం
బును గావించిన ధన్యమూర్తివి నినుం, బోలంగ లేరెవ్వరున్.

గోరుగంతు అచ్యుత సూర్యనారాయణశర్మగారు

మ. ఎవరే శబ్దము నెట్లు వాడిరొ యటం, చేకాగ్రచిత్తంబుతోఁ
గవిరాడ్గ్రంథములన్ విమర్శనముగా, గాలించి తత్సార భూ
తవచోరత్నములన్ని యేర్చి మనయాం, ధ్రంబందుఁ గోశంబు నిం
త వివేకంబున వ్రాసినారె యెవరై, నన్మున్ను విద్వన్మణీ!

ఇత్యాదు లింకను గలవు.

PANCHAYAT VEMANA LIBRARY, TELAPROLU. KRISHNA DIST.

ఆంధ్ర వాచస్పత్యము

శ్లో॥ వాగర్థావివ సంపృక్తౌ వాగర్థప్రతిపత్తయే।
జగతః పితరౌ వందే పార్వతీపరమేశ్వరౌ॥

అ, సం. వి. అ. పు. = (తద్భవము) అ. అచ్చులలోని మొదటి యక్కరము, అకారము: చూ, వర్ణము 1; 2. వెన్నుఁడు: చూ, విష్ణువు. 1; 3. నలువ: చూ, బ్రహ్మ. 1; 4. ముక్కంటి: చూ, శివుఁడు; 5. గాలి; చూ, వాయువు. 1; 6. జుట్టు: చూ, సిక. ఒ; 7. గాయత్రిలోనగునది: చూ, మంత్రము. 1-౧౧; 8. బలవంతము: చూ, హఠము: 9. గుఱ్ఱము: చూ, హయము. 1; 10. బండినిలాగుకొనిపోవు గుండ్రని చట్రము: చూ, చక్రము. 10; 11. కోడితల: చూ, శిరము. 1-ఴ; 12. చంద్రబింబము: చూ, బింబము. 8; 13. గురుఁడు, వేలుపు బొజ్జ: చూ, సురాచార్యుఁడు; 14: చూ, తాఁబేలు. 1; న. 15. గౌరవము: చూ, సన్మానము; 16. కారణము: చూ, హేతువు. 1; 17. న. గ: చూ, భూషణము. 2; 18. కాలుచాఁచి పెట్టిన యడుగు: చూ, హజ్జ. 19. కూడుకొనిన శబ్దార్థములయొక్క భావకర్మములు: చూ, సాహిత్యము. 1; స్త్రీ. 20. గౌరి: చూ, పార్వతి. 1; అవ్య. 21. అభావార్థకము, ఏమియులేమి: చూ, శూన్యము. 1; 22. నఞర్థకము: చూ, శూన్యము, 1. (లేదు); 23. నిషేధార్థకము: చూ, వలదు. 3; 24. కొంచెము: చూ, స్వల్పము, 1; 25. అంగీకారము: చూ, సమ్మతి. 1; 26. పుట్టుక: చూ, సంభవము; 27. జగడము: చూ, యుద్ధము. 1; 28. నలుచదరపుచోటు: చూ, ముంగిలి. 2; 29. వాంఛార్థకము: చూ, వాంఛ. 1; 30. అంతఃపురార్థకము: చూ, సదనము. 1-౧; 31. అవధారణార్థకము: చూ, సత్యము. 1-౨; 32. ఊఁ కొట్టుట: చూ, హుంకారము. 2; 33. భిన్నార్థకము; 34. అప్రశస్తమందు వర్తించునది; 35. విరుద్ధమందు వర్తించునది; 36. సమాసమున వచ్చెడి "నఞ్" యొక్క లుప్తశేషము, ఇది అజాదిపదములు పరమగునపుడు "అన్" అగును. ఉదా. "అనారోగ్యము"; వై. (తద్భ) (1)=(తత్సమము) అ. అచ్చులలో మొదటి యక్కరము: చూ, అ. 1; (2) మఱియొకదాని లేమిని తెలుపును: చూ, కాకేమి; (3) తనంతట అనునర్థమును తెలుపును; ఎ. ఏ; (4) బొత్తిగా అను నర్థమును తెలుపును; (5) ఆలస్యము లేమిని తెలుపును; (6) క్రియలకు ప్రార్థనార్థకమందు విల్పముగ ననుప్రయుక్తమగును; (7) ఇది స్వరభేదము చేత ప్రశ్నించిన విషయముయొక్క వ్యతిరేక నిశ్చయమును తెలుపును; చూ, సవాలు; (8) సంచియము; చూ, సంశయము. 1; (9) నిజము: చూ, సత్యము. 1; (10) ఒకానొప్పుడు వాక్యాలంకారమును తెలుపును; సర్వ. (11) సమాస పూర్వపదముగా నున్న తచ్ఛబ్దార్థమును తెలుపును. "ఆ" అను దానికి కొన్నిచోట్ల వచ్చెడి యాదేశము; (12) ఉద్దేశార్థకమగు నువర్ణకము పరమగునపుడు క్రియల తుది ఉకారమునకు ఆదేశముగా వచ్చును; ౧. ఉద్దేశార్థకము. భార. ఆది. 5. 8; ౨. భావార్థకము. భార. ఆర. 1. 217; 3. ఆనంతర్యార్థకము. భార. శాంతి. 5 34 7; ౪ హేత్వర్థకము. భార. ఆది. 3. 12; ౫. శాపార్థకము. కవిక. 3-127, (ఇచ్చే మటికొన్నిపట్ల నాదేశముగా వచ్చును.); (13) వ్యతిరేకార్థక ప్రత్యయము పరమగునపుడు ధాతువుల తుది ఉకారమునకు ఆదేశముగా వచ్చునది. ఉదా:— చేయఁడు, చేయక, చేయడు, మొ: (14) యుష్మదస్మద్విశేషణంబుల తుదిఉకారమునకు క్రమముగా "వు-రు-ను-ము" వర్ణంబులు పరమగునపుడు వచ్చెడి యాదేశము; (15) సంబోధన ప్రథమావిభక్త్యేకవచనప్రత్యయమందలి ఉకారమున కాదేశముగా వచ్చును; (16) ద్వితీయావిభక్తికంబగు "ఁ" వర్ణము పరమగునపుడు కొన్ని పదంబుల ఉకారమున కాదేశముగా వచ్చును. ఉదా:- క్రిందటికి మొ.

అమ్, సం. వి, అ.న. 1. కారణము: చూ, అ, 16: 2. నగ: చూ, అ. 17; 3. కాలుచాఁచి పెట్టిన యడుగు: చూ, అ. 18; 4. పొడవు: చూ, సోగ. 2; 5. దోయిలి; చూ, దోసిలి; 6. ఆజ్ఞ: చూ, నెలవు: 7. సప్తస్వరముల కాలప్రమాణము: చూ, స్వరము. 2-౧౨; 8. జగడము: చూ, అ. 27; 9. నలుచదరపుచోట: చూ, అ. 28; 10. అంతఃపురము: చూ, అ. 30; 11. గౌరవము: చూ, అ. 15.

అంక, దే. వి. (వైకృతమనికొందఱు). వైపు "మిన్నంక" భో. ఒ. ఆ: చూ, పార్శ్వము. 2; 2. మెడమీఁదనున్న కాఁడి మొదలగు వానిని మెడక్రిందికిఁ దెచ్చుకొనుట: రూ— అంకియ-అంకె-అణక.

అంకకరణము, సం. వి.అ. న. 1. గుఱుతు పెట్టుట, గుఱుతు: చూ, లక్షణము. 1; 2. వాఁతపెట్టుట.

అంకకాఁడు, దే. వి. (అంకము + కాఁడు) 1. మచ్చరి: చూ, మాత్సర్యశీలుఁడు; 2. మచ్చగలవాఁడు: చూ, గుఱుతుగలవాఁడు; 3. శూరుఁడు: చూ, హంవీరుఁడు. 2.

అంకగణితము, సం. వి. అ. న. అంకెలతోఁజేయు లెక్క: అంకతంత్రము, అంకవిద్య, గణితశాస్త్రము.

అంకచండాలము, సం.వి.అ.పు. ఓకిలింత: చూ, రోఁత. 2.

అంకణ(న)ము, వై. వి = అంగణమ్. 1. జగడము : చూ, అ. 27; 2. రెండు సరిహద్దుల నడిమిచోటు (దూరము); చూ, విప్రకృష్టము-ళ.

అంకతంత్రము, నం. చూ, అంకగణితము.

అంకతలము, సం. వి. అ. న. అంకప్రదేశము.

అంకతి, సం. వి. ఇ. పు. నిప్పు : చూ, వహ్ని. 1; 2. మంట; చూ, వహ్ని. 1-ఎ; 3. తామర *: చూ, సహస్రపత్రము. 1; 4. ఆఁడుగుతీ: చూ, భగము. 12; 5. గాలి: చూ, అ. 5; 6. నలువ: చూ, అ. 3.

అంకన, పం. వి. ఆ. స్త్రీ = (తద్భవము) అంకనము. 1. గుఱుతు: చూ, అంకకరణము. 1; 2. పొగడ్త; చూ, స్తోత్రము. 1.

అంకనము, వై. వి = (తత్సమము) అంకన. 1. గుఱుతు : చూ, అంకన. 1; విణ. 2. గుఱుతుపెట్టుటకు సాధనమైనది.

అంకనీయము, సం. విణ: చూ, రూ-అంక్యము 2-3.

అంకపరివర్తనము, సం. వి. అ. న. 1. కౌఁగిలి: చూ, సంశ్లేషము. 1; 2. ఒత్తగిల్లుట; 3. అంకముమీఁద దొర్లుట.

అంకపరివర్తి, సం. విణ. ఆలింగనము చేసికొనువాఁడు.

అంకపాలి, సం. వి. ఇ. ఈ. స్త్రీ. రూ - అంకపాలిక - అంకపాళి-అంకపాళిక. 1. కౌఁగిలి: చూ, అంకపరివర్తనము. 1; 2. దాది: చూ, మాత. 1-ఎ; 3. అరుగు: చూ, వేదిక. 1; 4. ఏఱుమద్ది*: చూ, సాలము; 3-ఁ; 5. కొంగు: చూ, మెకాఱు; 6. తొడపైభాగము. ఒడి; చూ, తొడ. 1-ఁ; 7. తొమ్మి: చూ, వక్షము. 1, 8. వేదికయను గంధద్రవ్యము (అనికొందఱు): చూ, రాజార్హము 1-ళ3-(ఒ).

అంకపాలిక, ఆ. స్త్రీ.
అంకపాళి, ఈ. స్త్రీ.
అంకపాళిక, ఆ. స్త్రీ. } —పై.—

అంకపీలి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. మానిపసుపు* : చూ, హరిద్రువు.

అంకపొంకములు, దే. వి. బ. రూ - అంకపొంకాలు - అంకాపొంకములు-అంకాపొంకాలు. 1. వేగము (వ్యు-నాశనము లేనిది): చూ, స్యదము. 1; 1. కోపము (వ్యు - దీనిచేత దహింపఁబడును): చూ, రోషము. 1; 3. పగ (వ్యు-ఓర్పును విశేషముగ నడ్డగించునది): చూ, విరోధము. 1; 4. అధికము: చూ, హేరాళము. 1-ఒ: విణ. 5. భయంకరము: చూ, రౌరవము. 2.

అంకపొంకాలు, —పై.—

అంకము, సం. వి. అ. న. 1. = (తద్భవము) అంకియ - అంకె: చూ, సంఖ్య. 1; 2. తొడిపైభాగము: చూ, అంకపాళి. 6; 3. గుఱుతు : చూ, లక్షణము. 1; 4. చోటు : చూ, స్థానము. 1; 5. తప్పు: చూ, పొంటు. 1; 6. వాక్యార్థము నభినయించుట: చూ, వ్యంజకము. 1-ఁ3; 7. పదార్థము నభినయించుట: చూ, నాటకము. 1-ఒ; అం. 8: చూ, రూపకములు; 9. నగ: చూ, అ. 17; 10. జగడము: చూ, అ. 27; 11. దగ్గఱ: చూ, సమీపము 1: 12. గాయత్రిలోనగునది: చూ, అ. 7; 13. తొమ్మి: చూ, అంకపాలి.7; 14. శాస్త్ర చింతనాదులచేఁ గలుగు నర్థనిర్ణయజ్ఞానము:చూ, హృల్లేఖము. 2; 15 పాపము: చూ, వృజినము. 1; 16. దుఃఖము : చూ, శోకము. 1-ఁ; 17. మత్సరము : చూ, హంస. 7; 18. నడికట్టుచెంగు, ఒడి: చూ, వస్త్రము. 1-ళ-; సర్వ. 19. తొమ్మిది: చూ, ముమ్మారు; 20. వైపు: చూ, పార్శ్వము. 2; 21. వంకరపనిముట్టు; 22. కటిప్రదేశము: చూ, మొల. 1; 23. గీఁత: చూ, రేఖ. 3; 24. వంపు: చూ, వేల్లితము. 3-ఒ; 25. దేహము: చూ, శరీరము. 1; 26. కొండ: చూ, పర్వతము. 1; 27 = (తద్భ) అంకము. నింద : చూ, నెగ్గింపు; 28. పొగడ్త: చూ, స్తోత్రము 1; వై. (తద్భ). వి.(1)=(తత్స) అంకము. నింద : చూ, నెగ్గింపు.

అంకమ్మ, ద్వ. వి. (అంకు+అమ్మ) ఒకానొకగ్రామదేవత, అమ్మవారు : చూ, మహాలక్ష్మి. 3-1.

అంకలోపము, సం. వి. అ. పుం. తీసివేఁత; చూ, వ్యవకలనము.

అంకవన్నియ, ద్వ. వి. (అంకము+వన్నియ) రూ-అంకవన్నె - అంకెవన్నియ - అంకెవన్నె. రికాబు : చూ, వన్నియ. 13.

అంకవన్నె,—పై.—

అంకవిద్య, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. లెక్క; చూ. సంఖ్య. 1; 2: చూ, అంకగణితము.

అంకశయ్య, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. చావు: చూ, సావు. 1; 2. నేలపడక : చూ, మృతశయ్య; 3. వల్లకాఁడు: చూ, శ్మశానము 1; 4. కటుగు: చూ, శవమానము.

అంకారించు, వా. స. క్రి. 1. అంగర ఎత్తు; 2. చూ, సిద్ధపఱుచు; 3: చూ, సింగారించు.

అంకాల(ళ)మ్మ, ద్వ. వి; చూ, అంకమ్మ.

అంకి, సం. వి. న, పు. న. 1. ఒడిలోఁ బెట్టుకొనివాయించు మృదంగాది వాద్యము : చూ, వీణ 1-33-ఁ; విణ. 2. అంకము గలది.

అంకించు, సం. అ. క్రి. 1. పొగడు: చూ, స్తుతించు; దే. అ. క్రి. (1) ఆనందించు: చూ, సంతోషించు; క్రి. (2) జరిపించు : చూ, వెఱపించు ; (3) త్రిప్పియాడు : చూ, మురించు. 1 : (4.) దొంగిలించు : చూ, సడపు; (5.) ఒప్పు: చూ, రవణించు; (6) అంగీకరించు: చూ, సమ్మతించు; (7) పుచ్చుకొను: చూ, స్వీకరించు. 3; (8) పట్టుకొను: చూ, బిగిసికొను; (9) బిగియు: చూ, బిగువుకొను; (10) తలపోయు; చూ, సంకల్పించు; (11) కలిగించు: చూ, సృజించు; (12) ఱోఁగఁజేయు: ఱోఁచు, ఱోఁపు. (13) పొగడు; చూ, స్తుతించు: (14) ధ్వనించు: చూ, శబ్దించు, (15) తవులఁబడు: చూ, లంకించు; (16) ప్రకాశించు: హవఁజెల్లు.

అంకితము, సం.విణ. 1. ఎంచబడినది: చూ, సంఖ్య. 1-ఎ; 2. గుఱుతిడఁబడినది; 3. కృతియిడఁబడినది. 4. మచ్చవేయఁబడినది; 5. బిరుదిడఁబడినది.

అంకితవ్యము, సం. విణ. లెక్కపెట్టతగినది. అంక్యము; చూ, సంఖ్య. 1-ఎ-ఁ.

అంకితుఁడు, సం. వి. అ. పు. 1. గుఱుతిడఁ బడినవాఁడు; 2. కృతిభర్త: చూ, కృతిపతి.

అంకిని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. గుఱుతులగుంపు; చూ, సమూహము. 1-ంర, 3. వాఁతలుగల ఆఁడుది: చూ, స్త్రీ. 1-249.

అంకివీడు, దే. వి. గుఱ్ఱపుజీనునకువేయు నలంకారము: చూ, హయము. 1-55.

అంకీయ, వై. వి. = (తత్స) అంకము, రూ-అంకె. 1. ఒకటి మొదలగు సంఖ్యలను దెలుపునట్టి రేఖ; చూ, సంఖ్య. 1; 2. లోకువ: చూ, స్వాధీనము. 1, 3. అదను; చూ, సమయము. 1; 4. చూ, అంక. 2.

అంకీయము, దే. వి. రూ-అంకెము. 1. ఎద్దు మొ॥ వానిపై నొఁ పార్శ్వపుఘాతము: పెఱిక; 2: చూ, అంకవన్నియ; 3. అంకెము, ధాన్యముంబెట్టుసంచి.: చూ, సంచి. 1-ం.

అంకిలము, సం. వి. అ. పు. అంకురము: చూ, మొక్క. 1.

అంకిలి, దే. వి. 1. రూ - అంకు. (వ్యు.-అణఁచునది. భుక్తశేషము దీనియందు నిలుచును): తాలుమూఁకము, 2. ఆపద (వ్యు-విపరీతముగాఁ బొందఁబడునది); చూ, విపత్తు. 1; 3. పరితాపము: చూ, సంతాపము; 4. అడ్డము; చూ, సంరోధము, 5. జీవస్థానము: చూ, మర్మము, ; 6. కీడు: చూ, హాని. 2.

అంకిలిపడు, ద్వ. అ. క్రి. 1. అడ్డపడు: చూ, నట్టువడు; 2. నాశమునొందు.

అంకిలిపాటు, ద్వ. వి. 1. కీడు: చూ, హాని. 2; 2. అడ్డము: చూ, సంరోధము.

అంకిలిపెట్టు, దే. స. క్రి. 1. అడ్డపెట్టు: చూ, సంరోధించు; 2. నొప్పించు: చూ, హింసించు.

అంకు, దే. వి. 1: చూ, రూ-అంకమ్మ, 2: చూ, రూ-అంకిలి. 1; 3. (తత్స) అంకము, ఒకానొకనగ: చూ, భూషణము. 2-ం; క్రి. 4. లభించు: చూ, సంభవించు. 1.

అంకుటము, సం. వి. అ. పు. 1. తాళపుఁజెవి: చూ, బీగము, 1-ం; 2. కుంచెకోల: చూ, బీగము, 1-ం.

అంకుఁడు, దే. వి. అంకమ్మభర్త. (వ్యు-అణఁచువాఁడు):చూ, వేలుపు.

అంకుడు, దే. వి. కృష్ణకుటజ *: చూ, హైమారము.

అంకురము, సం. వి. అ. పు 1 రూ - అంకూరము: చూ, మొక్క. 1; 2. నీరు: చూ, సలిలము; 3. నెత్తురు: చూ, రక్తము. 1; 4. రోమము: చూ, వెండ్రుక. 1; 5. నన, ముకుళము: చూ, మొగ్గ. 1.

అంకురాళి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. విత్తనపు మొలకలు: చూ, నాఱు. 1.

అంకురార్పణము, సం. వి. అ. న. 1. విత్తనములు చల్లుట: చూ, నాఱు 1-ం; 2. పాలికలయందు నవధాన్యములు చల్లుట: చూ, నాఱు. 1-ం; 3. ఆరంభము: చూ, సన్నాహము. 2.

అంకురించు, సం. అ. క్రి. రూ - అంకూరించు. 1. మొలకెత్తు: చూ, సంభవించు. 1-ం; 2. ఉగ్గపుండి కలుగు: చూ, సంభవించు. 1.-ం; 3.జన్మించు: చూ, సంభవించు.1.

అంకురితము, సం. విణ. రూ-అంకూరితము, మొలకెత్తినది: చూ, సంభూతము. 1-ం.

అంకురిలు(ల్లు), సం. అ. క్రి: చూ, అంకురించు. 1-2-3.

అంకుశగ్రహుఁడు, సం. వి. అ. పు. మావటివాఁడు: చూ, హస్త్యారోహుఁడు.

అంకుశదుర్ధరము, సం. వి. అ. న. మత్తగజము: చూ, హస్తి. 1-(7).

అంకుశము, సం. వి. అ. పుం, న. = (తద్భ) అంకుసము: చూ, సృణి. 1.

అంకుశముద్ర, సం. వి. అ. స్త్రీ. అంకుశాకారముగ పట్టెకి ముద్ర: చూ, ముద్దర. 1-ం.

అంకుశి, సం. విణ: చూ, అంకుశగ్రహుఁడు.

అంకుశితము, సం. విణ. ఏనుఁగు (వ్యు. - అంకుశ ప్రయోగము గలది): చూ, హస్తి. 1.

అంకుసంబుమాత్రి, ద్వ. వి. రూ. అంకుసము మాత్రి. మూల: చూ, రిక్క. 1-ంర.

అంకుసము, వై. వి. = (తత్స) అంకుశః: చూ, అంకుశము.

అంకుసముమాత్రి, ద్వ. వి: చూ, రూ-అంకుసంబు మాత్రి.

అంకూరము, స. వి. అ. పు: చూ, రూ - అంకురము. 1.

అంకూరించు, సం. అ. క్రి: చూ, రూ-అంకురించు.

లంకె, వై. వి. చూ, రూ-అంకియ.

అంకెగొను, ద్వ. స. క్రి. 1. కప్పు: చూ, స్థగనముచేయు; 2. క్రమ్ము; చూ, వ్యాపించు. 1.

అంకెన, దే. వి. ఒకానొకపండ్లచెట్టు: చూ, వృక్షము. 1-ంర.

అంకెవన్నియ, అంకెవన్నె, } : చూ, రూ, అంకవన్నియ.

అంకోటము, సం. వి. అపు. రూ. అంకోడము- అంకోలము. ఊడుగు.*: చూ, మహాయమళపత్రిక.

అంకోడము,—పై.—-

అంకోల, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. తక్కోలము* చూ, వైజయంతి. 4.

అంకోలగిరి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ప్రేంఖణము *: చూ, సన్నకద్రువు.

అంకోలబీజన్యాయము, అం. నేలరాలిన ఊడుగవిత్తులు ఉఱుము వినఁబడగానే మురలమ్రానునంటురీతి.

అంకోలము, చూ, రూ-అంకోటము*.

అంక్యము, సం. వి. 1. కరక్కాయవలెనుండు మృదంగము: చూ, వీణ. 1-ం; విణ. 2. రూ - అంకనీయము. అంకితవ్యము: చూ, సంఖ్య. 1-ంఱ-ం; 3. గుఱుతు (లేక) వాఁత బిరుదులోనగునవి యిడఁదగినది.

అంగ, సం. అవ్య. 1. పిలుపు: చూ, సంబోధనము. 1; 2. సంతోషము: చూ, హ్లాదనము. 1; అం. 3. కైముతికన్యాయము; 4: చూ, శుశ్రూష; వై. వి, (1)=(తత్స) అంఘ్రిః: చూ, అ. 18; (2) కాళ్ళుచాఁచుట; (3) చాఁచిన రెండడుగుల నడిమి దూరము: చూ, విప్రకృష్టము. 1-ం.

అంగకము, సం.వి.అ.న. 1. దేహము: చూ, రీరము. 1; 2. అవతార విశేషము: చూ, విశేషము. 3:

అంగకర్మము, సం. వి న్. న. 1. చందనాదులపూఁత: చూ, సమాలంభము. 1;2. నలుగుపెట్టుట; 1. ప్రధానకర్మమునకు అవయవమగు క్రియ.

అంగగ్రహము, సం. వి. అ. పు. మూర్ఛాదుల కంపము: చూ,

సౌమ్య. 3-3

అంగజ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. కూఁతురు: చూ, సూన. 1

అంగజము, సం. వి. అ. న. 1. నెత్తురు: **చూ**, రక్తము. 1; 2. మత్తు; **చూ**, హామిక; 3. రోమము: చూ, వెండ్రుక 1; 4. జన్ము: **చూ**, రోగము. 1; విణ. 5. శరీరమందు పుట్టునది; 6. శరీరము వంన పుట్టినది.

అంగజాల, దే. వి. రూ-అంగజాలుఁడు. కొజ్జా: **చూ**, సావి దస్తుఁడు; 2. కాల్బంటు: **చూ**, భటుఁడు. 1.

అంగజాలుఁడు, దే. వి. —పై—

అంగజుఁడు, సం. వి. అం. పు. 1-కొడుకు: **చూ**, సూనుఁడు. 1; 2: **చూ**, మన్మథుఁడు.

అంగజ్వరము, సం. వి. అ. ష. రాజయక్ష్మము: చూ, రోగము. 1. ౧౦ (౨)

అంగడి, దే. వి. = (తత్స) అంగణమ్. (వ్యు-దానికిలాగునది) 1. దుకాణము: **చూ**, సదనము. 1-౭; 2. రాజసభ; **చూ**. సభ. 2; 3. గ్రామస్థులసభ: చూ, సభ. 2-౧; 4. న్యాయాధిపతి సభ: చూ, సభ. 2-౨; 5. అగసాలెవానిదుకాణము: **చూ**, సదనము 1-౨-౩; 6. వంటలక్కలుండేచోటి: చూ, మార్గము. -౧; 7. వీథి, త్రోవ: **చూ**, మార్గము.

అంగణము, సం. వి. అ. న. 1=(తద్భ) అంకణము. 1. నలుచదరపుచోటు: **చూ**, ముంగిలి. 2; 2. ఆకసము: **చూ**, సురవర్త్మము; 3. ఎక్కుదగిన యేనుఁగులోనగునది: **చూ**, వాహనము. 4; 4. నడచుట చూ, సంచారము.

అంగడి, సం. వి. ఇ. పు. 1: చూ, అంగణము. 3; 2. నిప్పు: **చూ**, అంతి. 1: 3. నలువ; **చూ**, అ. 3; 4. అగ్నిహోత్రుఁడు: **చూ**, వహ్ని. 1-౩౪. ౨.

అంగద, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. దక్షిణదిక్కు నందలి ఆఁడేనుఁగు: **చూ**, హస్తి. 1-(౨); దే. వి. (1) కోపము (వ్యు—దీనిచేతహింసింపబడును): **చూ**, రోషము. 1; (2) దుఃఖము: **చూ**, శోకము. 1; (3) యక్ష్మము: చూ, సన్నాహము. 2; (4) ఆపద: **చూ**, విపత్తు; (5) ఆఁడలి: **చూ**, బుభుక్ష, అవ్య. (6) సంతాపమును తెలుపును: **చూ**, సంతాపము. 1. ఆ; న. (7) సంతోషము: **చూ**, హ్లాదనము. 1.

అంగదట్టము, ద్వ. వి. (అంగము + దట్టము) పావడ, దీని చేత మిక్కిలి కప్పబడును.) **చూ**, వస్త్రము. 1-౪.

అంగదము. సం. వి. అ. న. దండకడియము: చూ, భూషణము. 2-౧-౨ (౧)

అంగదీర్ఘవంతము, సం. వి.త్. పు. ఒకానొకపిట్ట: చూ, పక్షి. 1.

అంగదుఁడు, సం. వి. అ. పు. 1. వాలికొడుకు: చూ, వానరము. 1-౧; 2. భరత మహారాజుకొడుకు: చూ, సూనుఁడు. 1-3=; 3. ధృతరాష్ట్ర పుత్రులలో నొకఁడు: చూ, సూనుఁడు. 1-౫౮.

అంగన, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. ఉత్తరదిక్కు-నందలి ఆడేనుఁగు: చూ, హస్తి. 1-౨. (1); 2. ఆఁడుది: చూ, స్త్రీ. 1; 3. శరీరసౌష్ఠవముగల ఆఁడుది: చూ, సౌందర్యము; 4. న్యాకాశి: చూ, రాసులు; అం. 5: చూ, దిగ్గజ భార్యలు.

అంగనము, సం. వి అ. న. 1. నడక: చూ, సంచారము; 2. = (తద్భ) అంగళ, మొలనూలు: చూ, భూషణము. 2. ౩. (౧); 3. = (తద్భ) అంకణము: చూ, అంగణము. 1.

అంగనాప్రియము, సం. వి. అ. పు. 1. ఆశోకము *: చూ, హేమపుష్పము; విణ. 2. స్త్రీలకిష్టమైనది.

అంగపంచకము. అం. ఉపాయము, సహాయము, దేశకాల విభజనము, ఆపదకుఁ బ్రతిక్రియ, కార్యసిద్ధి (5)

అంగపాలి (ళి), సం. వి. ఈ. స్త్రీ. కోఁగిలి: చూ, రూ-అంకపాలి (ళి). 1.

అంగప్రదక్షిణము, సం. వి. అ. న. దొరలుచు చేయుప్రదక్షిణము: చూ, సంవృతము. 1-౮.

అంగప్రాణములు, అం. విరామము, ద్రుతము, లఘువు, గురువు, ప్లుతము, కాక పాదము. (6)

అంగబిల్ల(ళ), ద్వ.వి. (అంగము + బిల్ల) ఆఁడుగుటినికప్పెడి నగ: చూ, భూషణము. 2-3-(౨).

అంగభంగము, సం.వి.అ.న. 1. పక్షివాతము: చూ, రోగము: 1-౧; 2. తిమ్మిరి: చూ, బోమ; 3. ఒడలు విఱుపు: చూ, విఱుపు. 1-౧; 4. దేహన్యూనము: చూ, సంస్థ. 3-(౧).

అంగభవుఁడు, సం. వి. అ. పు: చూ, మన్మథుఁడు.

అంగభువు, సం. విణ. 1.—పై.-; 2. కొడుకు: చూ, సూనుఁడు. 1; 3. శరీరమునుండి కాని మనస్సునుండికాని పుట్టినది.

అంగమర్చము, ద్వ. వి. గుఱుతు: చూ, లక్షణము. 1.

అంగమర్దకుఁడు, సం. వి. అ. పు.రూ – అంగమర్ది – అంగమర్దుఁడు. 1. ఒడలు పట్టువాఁడు; 2. ఒడలుపట్టు నేవకుఁడు: చూ, నేవకుఁడు. 1—౧౩.

అంగమర్ది, సం. వి. ఇ. పు. } —పై.—
అంగమర్దుఁడు, సం. వి. అ. పు. }

అంగమర్దనము, సం. వి అ. న. రూ- అంగమర్దము. ఒడలు పిసుకుట; చూ, సంవాహనము. 1.

అంగమర్దము,—పై.—

అంగమర్షము, సం. వి. అ. న. కీళ్ళనొప్పి తెగులు: చూ, రోగము. 1. ౩౪.

అంగము, సం. వి. అ. న. 1. అవయవము: చూ. విశేషము. 3; 2. అనువు. ఉపాయము: **చూ**, వెరవు. 1; 3. దేహము; **చూ**. శరీరము. 1. 4. ప్రధానముకానిది: చూ, అప్రధానము; 5. ఒకానొక దేశము; 6. ఆఱు: చూ, షట్కము; విణ. 7. అవయవములుగలది. అంగి, అవయవి; 8. సమీపించినది: చూ, సమీపము. 1.—౨; అంగముల విశేషములు:— అం. 9. లో.-౧. సేనాంగములు:-రథము, గజము, తురగము, పదాతి. (4); —౨. పంచాంగములు:-తిథి, వారము, నక్షత్రము, యోగము, కరణము. (5); ౩. శరీరాంగములు:- కరములు. 2, చరణములు. 2, ఉరము, లలాటము, భుజములు. 2; ౪. పాణ్యాదానాంగములు:-వాగానము, ఫలదానము, కన్యాసంవరణము, కన్యాదానము, నిరీక్షణము. (5); ౫. వేదాంగనములు:—శిక్ష, వ్యాకరణము, ఛందస్సు, నిరుక్తము, జ్యోతిషము, కల్పము. (6);

౬. వేదోపాంగములు :- మీమాంస, న్యాయ, పురాణ, ధర్మ శాస్త్రములు. (4); ౭. రాజ్యాంగములు :- స్వామి, అమాత్యులు, సుహృదులు, కోశము, రాష్ట్రము, దుర్గము, బలము, (7); ౮. సభా సప్తాంగములు:- విద్వాంసులు, కవీశ్వరులు, భట్రాజులు, గాయకులు,పరిహాసకులు ఇతిహాసకులు, పౌరాణికులు; ౯. యోగాంగములు:- యమము, నియమము, ఆసనము, ప్రాణాయామము, ప్రత్యాహారము, ధ్యానము, ధారణము, సమాధి. (8); ౧౦. యోగమయాంగములు :— సత్యము, దయ, క్షమ, ధృతి, మితాహారము, ఆర్జవము, బ్రహ్మచర్యము, అస్తేయము, అహింస, శౌచము (10); ౧౧. నాట్యోపయోగాంగములు:- శిరస్సు. దృష్టి, తాటలు, పుటలు, భ్రూవులు, నాసికము, గండములు, అధరము, చిబుకము, ముఖము, కంఠము, హస్తము, వక్షము, జఠరము, పార్శ్వములు, కటి, ఊరులు, జంఘలు, చరణము. (18); ౧౨. రాగాంగములు :— మధ్యమాది, మాళవశ్రీ, తోడి, బంగాళము, భైరవము, వరాటి, ఘూర్జరి, గౌడము, కోలాహలము, వసంతకము, ధన్యాసి, దేశి, దేశము (13); ౧౩. రాగోపాంగములు:- ద్రావిడ, ఘూర్జరి, వరాటి (శి) మలహరి. 14; ౧౪. వరాట్యుపాంగములు:- శాలాసీవరాటి, ద్రావిడవరాటి, సైంధవవరాటి, ఉపస్థానవరాటి, హతస్వర వరాటి, ప్రతాపవరాటి. (6); ౧౫ తుండ్యుపాంగములు :— ఛాయాతుండి, తురుష్కతుండి. (2): ౧౬ ఘూర్జర్యుపాంగములు:- మహారాష్ట్రి ఘూర్జరి. సౌరాష్ట్రి, దక్షిణ, ద్రావిడ (4); ౧౭ వేలావళ్యుపాంగములు:- చుంబి, ఛాయ, శాంత, ప్రతాపము. (4); ౧౮. క్రియాంగములు:- ధావక్రియ స్వభావక్రియ, శివక్రియ, మకతక్రియ, త్రినేత్రక్రియ, కుముదక్రియ, హనుక్రియ. టమిక్రియ. ఇంద్రక్రియ, నాగకృతి, ధాన్యకృతి, విజయక్రియ. (12); 19 తాళప్రాణ కళావిశేషము: చూ, తాళము. 2; 11 సహకార గ్రంథాదికము: 12. (వ్యాకరణ) ప్రత్యయమునకు పూర్వమందున్న శబ్ద భాగవిశేషము: చూ, శబ్దము 2—౨౩; 13. (నాటక) ముఖము. మొ. రెండు సంధులయొక్క అంతర్భాగము : చూ, నాటకము. 1—౧౦; 14. (జ్యోతిష మేషాది రాసుల యొక్క యుదయము: చూ, లగ్నము 1; 15 మనస్సు: చూ, హృదయము: దే. వి. రూ-అంగు (1) రీ (వ్యు:- అంగులు తెలుపునది) : చూ, విధము. 1; (2) అందము. (వ్యు:- సంతోషపెట్టునది): చూ. సౌందర్యము; (3) వస్తు (లేక) పశు మొ. వాని సంపత్తి: చూ, సంపత్తి. 1.

అంగమొల, ద్వ. వి. (అంగము + మొల) దిసమొలు: చూ, బిత్తల.

అంగమొలవాఁడు, ద్వ. వి. బట్టఁ గట్టనివాఁడు: చూ, దిగంబరుఁడు. 3.

అంగమొలవేల్పు, ద్వ. వి. దిసమొలవేల్పు: చూ, శివుఁడు. 1,

అంగరంగభోగములు, జా. పెక్కు సంపదలు శరీరస్థల వైభవములు:- అంగరంగ వైభవములు.

అంగరంగ వైభవము లు, జా, —పై.—

అంగరక, పై వి.=(తత్స) అంగరకా, రూ—అంగరకా. 1. మీఁగాళ్ళవఱకు వ్రేలాడు చొక్కాయి చూ, వస్త్రము 1-ఎ. 2 వదులైన పొడుగు అంగరకాలా: చూ, వస్త్రము. 1—ఎ.

అంగరకా, పై. వి. —పై.—

అంగరక్తము, సం. వి. అ. న. 1. ఒకానొక చెట్టు : చూ, గుడాలోచన; విణ 2. ఎఱ్ఱని అవయవములు కలది.

అంగరక్షి, సం. వి. ఆ. స్త్రీ 1=(తద్భ) అంగరక్షకుఁడు: చూ, అంగరక, 1; 2=(తద్భ) అంగరక్షకుఁడు: చూ, అంగరక 2; 3. శిశురక్షణక్రియ: తావీజు: చూ, రక్ష. 2; 4 శరీరరక్షణము: చూ, సంరక్షణము. 1.

అంగరక్షకుఁడు, సం. వి అ. పు. రూ—అంగరక్షుఁడు. 1. పరిచరుఁడు: చూ, భటుఁడు. 1—౨; వి. 2. ప్రభుదేహమును గాపాడుటకై యతనితోడ నుండువాఁడు : చూ, సంరక్షకుఁడు. 1.

అంగరక్షణ, సం. వి. ఈ స్త్రీ ఉక్కుజీరా, ఇనుప కవచము : చూ, వారవారణము. 1-౨.

అంగరక్షుఁడు, సం. వి. అ పు. విణ: చూ, రూ-అంగరక్షకుఁడు.

అంగరపూవియ, దే వి.=(తత్స) అంగరపోళికా నిప్పులపైన కాల్చిచేసిన పిండివంటలు: చూ, భక్ష్యము. 1-౨.

అంగరపోళిక, సం. వి. ఆ స్త్రీ. —పై.— (వాడుక) (రూ) (అంగారపాలి-అంగారపోణి)

అంగరాగము సం వి అ పు. 1. మేనికిఁ బూయు చందనాది ద్రవ్యము: చూ, సమాలంభము.1; 2. కుంకుమాదులపూఁత: చూ, సమాలంభము 6; 3. అవయవముల యెఱుపు: చూ, వర్ణము. 1-ళ-(౧౫ ; 4 మేని యెఱుపు: చూ, వర్ణము 1-ళ-(౧౬); 5. తావి, పరిమళము : చూ, వాసన. 1—౧౨; 6 గంధము: చూ, వాసన

అంగరాజు సం. వి అ పు. 1. యువరాజు: చూ, రాజు 3—౧౨; 2 కిష్టుఁడు: చూ. సూత పుత్త్రికుఁడు.

అంగరుల్లె, దే. వి. రూ-అంగరొల్లె: చూ, అంగరపూవియ

అంగరుహము, సం. వి. అ న. 1. రోమము: చూ, వెండ్రుక 1; 2. పక్షియీఁక: చూ, వెండ్రుక. 1-౨౩; విణ. 3. శరీరమున మొలచునది.

అంగరే(ఱే)కు, వై వి, 1: చూ, అంగరక, 1-2; 2: చూ, అంగరక్షి 1—2.

అంగరొల్లె, దే. వి. చూ, రూ-అంగరొల్లె

అంగలారుచు, దే అ క్రి. రూ—అంగలార్చు. 1. వగచు: చూ, స్రుక్కు (1)-(11); 2 వాచారు: చూ, విలపించు.

అంగలార్చు. దే అ. క్రి —పై.—

అంగలారుపు, దే. వి రూ అంగిలార్పు. 1. దుఃఖము: చూ, శోకము. 1—౮; 2. ఆపద: చూ, విపత్తు. 1.

అంగలార్పు, దే. వి: చూ, రూ-అంగలారుపు

అంగలేపము, సం వి. అ. పు. 1: చూ, అంగరాగము, 1; 2: చూ, అంగరాగము. 2.

అంగవస్త్రము, సం. వి. అ. న. మడికి ఉపకరించు తుండుగుడ్డ. (అంగోత్థ మని వాడుక): చూ, వస్త్రము. 1—౧౧.

అంగవస్త్రాదము, సం.వి.అ.న. చీరపేను: చూ, యాకము.1-౧.

అంగవించు, దే. అ. క్రి. 1. యత్నించు: చూ, సమకట్టు. 2; 2. దగ్గఱించు: చూ, సమీపించు; 3. తెగఁబడు: చూ, సాహసించు. 4. దాఁటు: చూ, లంఘించు. 2; స. క్రి. 5. అతిశయించు; చూ, సందడించు. 2; 6 జయించు: చూ, విజయమునొందు.

అంగవికలుఁడు, సం. విణ. 1. అంగహీనుఁడు రూ-వికలాంగుఁడు; 2. అపస్మారి: చూ. సొమ్మసిలినవాఁడు.

అంగవికారము, సం, వి. అ. న. మూర్ఛ: చూ.సొమ్మ. 1; 2: అంగవికృతి, అంగవైకృతము.

అంగవికృతి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ.—పై.—

అంగవిక్షేపము, సం. వి. అ. పు. 1. అవయవముల కదలిక: చూ, విక్షిప్తము. 1-3; 2. వాక్యార్థము నభినయించుట: చూ, వ్యంజకము. 1-౧౩. (అభినయము = నృత్యము.)

అంగవిద్య, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. వేదాంగమగు వ్యాకరణాది శాస్త్రము: చూ, శాస్త్రములు. 6-౧౨; 2. అవయవచేష్టలచే సూచితములగు శుభాశుభములను దెలిపెడివిద్య: చూ, విద్యలు. 5-3.

అంగవైకృతము, సం. వి. అ. న. 1: చూ, అంగవికృతి. 2; 2. హృదయభారమును దెలుపునట్టి ముఖ్యావయవచేష్ట.

అంగసంగము, సం. వి. అ. పు. 1. స్త్రీపురుషులకలయిక: చూ, సంయోగము. 1; 2. రెండుశరీరములయొక్కరాయిడి.

అంగసంస్కర్త, సం. విణ. 1. అంగసంస్కారము చేయువాఁడు: అంగసంస్కారకుఁడు - అంగసంస్కారుఁడు; 2. దేహమును అలంకరించువాఁడు: అంగసంస్కారుఁడు.

అంగసంస్కారకుఁడు, } సం విణ. —పై.—
అంగసంస్కారుఁడు, }

అంగసంస్కారము, సం. వి. అ. పు. 1. శరీరపరిశుద్ధికై చేయుస్నానము: చూ, స్నానము. 1 ఎ; 2. నలుగు పెట్టుట, తలయంటులో నొకభాగము: చూ, అంగసంస్కృతి. 3; 3. చందనాదులపూత: చూ, సమాలంభము. 1; 4. కుంకుమాదులపూత: చూ, సమాలంభము. 1-ఓ.

అంగసంస్కృతి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ.—పై.—

అంగసంస్థియ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ – పై. –

అంగసంహతి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. అవయవములమేనిఁగూర్పు; 2. అవయవముల మేనిసముదాయము: చూ, విశేషము. 3-3.

అంగహారము, సం. వి. అ. పు: చూ, అంగవిక్షేపము. 1.

అంగహారి, సం. వి. ఇ. పు. 1. – పై. –; 2. వృత్తరంగము: చూ, రంగము. 3-౧.

అంగహీనము, సం. వి. అ. న. అవయవలోపము: చూ, అపాంగము. 3.

అంగహీనుఁడు, సం. విణ. 1: చూ, అంగవికలుఁడు. 1; 2: చూ, మన్మథుఁడు.

అంగళ, వై. వి. = (తత్స) అంగణ. 1. రూ-అంకణము. నలుచదరపుచోటు: చూ, ముంగలి. 2; 2. = అంగణ. మొలమాలు: చూ, భూషణము. 2-3.

అంగళ్ళవాడ. ద్వ. వి. 1. దుకాణము. చూ పదనము. 1-3; 2. అంగడివీథి: చూ, వార్ధము 1

అంగాంగీభావసంకరము. అం: చూ, అలంకారము 3-౧,

అంగాధిపుఁడు, సం. వి. అ. పు చూ, అంగరాజు. 2.

అంగారకమణి సం. వి. ఇ. పు. అంగారక గ్రహమునకు ప్రియమగుమణి, పగడము: చూ రత్నములు 1-(ళ).

అంగారకము, సం. వి. అ. పుం న 1.=(తద్భ) ఇంగలము. నిప్పు: చూ, వహ్ని. 1; 2. బొగ్గు: చూ, వహ్ని. 1-3౬; 3. గుంటగలగర*: చూ, భృంగరాజము. 1; 4. పెచ్చగోరంట*: చూ, సహ. 1. ౫; 5. మంగళవారము: చూ, వారములు; 6. నిప్పురవ్వ: చూ, వహ్ని. 1-౧౪;.7. ఒకరకము మందుసూనె: చూ, స్నేహము. 2-3౪

అంగారకర్పరము, సం. వి. అ. పు. లోహాదుల కరగెడి మూస: చూ, మూస. 1.

అంగారకవాదము, అం: చూ, అంగారకము. 5.

అంగారకారి, సం. వి. ఇ. పు. 1. అంగారకునకు విరోధి, బుధుఁడు: చూ, సౌమ్యుఁడు; విణ. 2. బొగ్గులను జేయువాఁడు.

అంగారకితము, సం. విణ. బొగ్గుగాఁ జేయఁబడినది: చూ, అంగారితము. 2.

అంగారకుఁడు, అం. కుజుఁడు: చూ, వక్రుఁడు. 1.

అంగారకుష్ఠకము, సం. వి. అ. పు. కుష్ఠమనుమందు: చూ, హితావళి.

అంగారగంధి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ఇంగువ: చూ, హింగువు.1.

అంగారగమన, అం: చూ, తంత్రములు. 2.

అంగారణి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. రూ-అంగారిణి. 1. కుంపటి: చూ, హింసతి. 1; 2. మోదుగుమొగ్గ తొడగడము, అంగారితము, ఉత్కలిక: చూ, మోదుగు. 1-౧; 3. సూర్యుఁడు విడచినదిక్కు.

అంగారధాని, సం వి. ఈ. స్త్రీ. రూ-అంగారధానిక: చూ, అంగారణి. 1.

అంగారధానిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. — పై. —

అంగారపరిపాచితము, సం. వి. అ. న. కట్టికుగ్రుచ్చి బొగ్గు మీఁద బాగుగాకాల్చిన మాంసాదికము.

అంగారపర్ణుఁడు, సం. వి. అ. పు. చిత్రరథుడను గంధర్వుఁడు: చూ, చిత్రరథుఁడు. 1.

అంగారపాత్రి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, అంగారధాని.

అంగారపాలి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. నిప్పుమీఁద కాల్చినరొట్టె: చూ, భక్ష్యము. 1-౨.

అంగారబోళి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. –పై.–

అంగారపుష్పము, సం. వి. అ. పు. (వ్యు-నిప్పువలె ఎఱ్ఱగనుండు పువ్వులుగలది) ఇంగుది*: చూ, హింగుది.

అంగారమంజిరి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. నిప్పు వన్నెగుత్తుల కానుగు*: చూ, శాదఘ్నము. 1-3.

అంగారమంజి, – పై. –

అంగారము, సం. వి. అ. పు. న. రూ-ఆంగారము. 1. అగ్ని: చూ, వహ్ని. 1; 2. నిప్పులేని బొగ్గు: చూ, వహ్ని. 1-3౫; 3: చూ, అంగారపుష్పము*; 4: చూ, అంగార

కుష్ఠకము* ; ఓ. ఎఱుపు : చూ, వర్ణము. 1-ళ.

అంగారములు, అం: ద్రుమాంగారము, శల్యాంగారము, దీపాంగారము, శిలాంగారము. (4) (చూ, వహ్ని. 1-ఓ.)

అంగారవల్లరి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ : చూ, అంగారమంజరి*

అంగారవల్లి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. రూ-అంగారవల్లిక. 1 : చూ, రూ - అంగారవల్లరి* ; 2. ఖారంగి* : చూ, హంజిక; 3. కానిగు* : చూ, శాపఘ్నము. 1; 4: చూ, అంగారమంజరి*; 5. గురివెంద* : చూ, శ్వేతపాకి.

అంగారవల్లిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. — పై. —

అంగారవేణువు, సం. వి. ఉ. పు. నిప్పువన్నెగల యొకానొక జాతివెదురు* : చూ, వెదురు. 1-ఓ.

అంగారశకటి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. చూ, అంగారణి. 1.

అంగారి, సం వి. ఇ. స్త్రీ. — పై —

అంగారిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. - పై.-; 2: చూ, చెఱుకుగడ; 3. మోదుగమొగ్గ తొడగడము, ఉత్కలిక : చూ, మోముగు 1-ం.

అంగారిణి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, రూ-అంగారిణి. 1, 2, 3.

అంగారిత, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. — పై. —

అంగారితము, సం. వి. అ. పు. 1. మోదుగుమొగ్గ: చూ, అంగారిణి. 2; విణ. 2: చూ, అంగారకితము,

అంగారుడు. సం. వి. అ. పు. 1: చూ, రూ - అంగారకుడు; 2. మాంధాతతోడిరిన యొకానొకరాజు: చూ, రాజు. 1-ంఇ; విణ. 3. ఎఱ్ఱనివాడు.

అంగార్థనిపీడితము, సం. వి. అ. న. రూ - అంగార్థపీడితము: చూ, రతిబంధములు.

అంగార్థపీడితము, — పై. —

అంగార్య, సం. వి. ఆ, స్త్రీ. బొగ్గులరాశి: చూ, వహ్ని. 1-ఎఇ.

అంగి, సం. విణ. రూ-ఆంగీ. 1. అవయవములు గలది: చూ, అంగము. 7; 2. దేహముగలది: చూ, శరీరము 1-ఓ; 3. ముఖ్యమైనది: చూ, శ్రైష్ఠ్యము; వై. వి. (1) = అంగిక. రూ-ఆంగీ. మీఁగాళ్ళదాఁక వ్రేలాడు చొక్కాయ: (లేక) పైనధరించు చొక్కాయ: చూ, వస్త్రము. 1-ఓ.

అంగిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. రూ- ఆంగిక. 1. అవిక : చూ, వస్త్రము. 1-ం; 2. పాదముణదాఁకనుంటు అంగీ : చూ, వస్త్రము. 1-ఉ; 3: చూ, ఆంగి (1).

అంగికము, అం. రూ-అంగికము. కనుబొమలు గదల్చుట మొదలగు అభినయ విశేషము : చూ, వ్యంజికము 1-(ఎ)-ంఎ. (మఱియు) : చూ, అభినయములు.

అంగిటిగుంట, ద్వ. వి. రూ-అంగిలిగుంట. కుత్తుక మొదట నుంటు గుంట : చూ, వావిత.

అంగిటిపుల్లు, ద్వ.వి.1. కొంచనాలుక రోగము: చూ,రోగము. 1-ళ; 2: చూ, అంగిటిగుంట; వా. 3. బిడ్డలమొలకుఁ గట్టు త్రిశూలాకారమగునగ: చూ, భూషణము. 1-ం.

అంగిరస, అం. రూ-ఆంగీరస: చూ, సంవత్సరములు.

అంగిరసుఁడు, అం. రూ—అంగిరుఁడు. 1. నవబ్రహ్మలలో నొకఁడు: చూ, బ్రహ్మలు; 2. ఒకానొకమని: చూ, సన్యాసి. 1-ంగ; 3. బ్రహ్మమానసపుత్రులలో నొకఁడు.

అంగిరము. అం: చూ, మహీసతానములు.

అంగిరుఁడు, అం: చూ, రూ-అంగిరసుఁడు.

అంగిలి, దే. వి. లోకుత్తుక. (వ్యు. - కొండనాలుక యుండు చోటు.): చూ, మెడ. 1-ం.

అంగిలిగుంట, ద్వ. వి: చూ, రూ—అంగిటిగుంట.

అంగీ, సం. విణ. చూ, రూ-అంగి. 1, 2, 3; వై. వి. (1) = అంగిక. రూ-అంగి: చూ, రూ-అంగిక 1-2.

అంగీకరణము, సం. వి. అ. పు: చూ, అంగీకారము. 1, 2, 3.

అంగీకరణీయము, సం. విణ.: చూ' అంగీకార్యము.

అంగీకరించు, సం. అ. క్రి. 1: చూ, సమ్మతించు; 2: చూ, స్వీకరించు. 2.

అంగీకర్త, సం. విఱ. అంగీకరించువాఁడు: అంగీకారకుఁడు.

అంగీకర్తము, సం. విణ: చూ, అంగీకార్యము.

అంగీకారకుఁడు, సం. విణ: చూ, ఆంగీకర్త.

అంగీకారము, సం. వి. అ. పు. 1. ఒప్పుదల: చూ, సమ్మతి. 1; వా. 2. వ్యాపారపుహుండీ లోనగువానిఒప్పుదల : అంగీకృతి, విణ. 3. పుచ్చుకోలు: చూ, స్వీకారము. 2.

అంగీకార్యము, సం. విణ. అంగీకరింపఁదగినది: చూ, సమ్మతి. 1-ఇ.

అంగీకుర్వాణము, సం. విణ. అంగీకరించుచున్నది: చూ, సమ్మతి. 1-ళ.

అంగీకృతము, సం. విణ. అంగీకరింపఁబడినది: చూ, స్వీకృతము.

అంగీకృతి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ, విణ: చూ, అంగీకారము. 1, 2, 3.

అంగీక్రియమాణము, సం. విణ. అంగీకరింపఁ బడుచున్నది: చూ, సమ్మతి. 1-ఇ.

అంగీయము, సం. విణ. 1. దేహసంబంధమైనది: చూ, శరీరము. 1-ంగ; 2. అంగదేశ సంబంధమైనది: చూ, అంగ్యము.

అంగు, దే. వి. రూ-అంగము. 1. రీతి. (వ్యు-దారిచూపునది): చూ, విధము. 1; 2. అందము (వ్యు-చక్కఁదనమును జూపునది): చూ, సౌందర్యము; వా. ఐ. 3. వస్తుపళు సముదాయముల సంపత్తి: చూ, సంపత్తి. 1. (ఐ. అంగులు)

అంగుటము, వై. వి. = అంగుష్ఠ: రూ-ఉంగుటము. 1. బొట్టనవ్రేలు : చూ, హస్తము. 1-ఎఇ- (ం); 2. వ్రేలు : చూ, హస్తము. 1-ఎఇ-(ం); 3. అంగుళము. బొట్టనవ్రేలి పరిమాణము: చూ, హస్తము. 1-ఇ-ఎ. (ఎనిమిదియవోదకముల ప్రమాణము).

అంగుడు, వా. పి : చూ, అంగిలిగుంట.

అంగుడుదుడిపి, దే. విణ. రూ-అంగుడుదుడుపు. చాడీగొట్టు (వ్యు-నోటిదురును మనిషి): చూ, సూచకుఁడు. 1.

అంగుడుదుడుపు. —పై.—

అంగురి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ, రూ-అంగులి(ళి): చూ, తొండము చివర.

అంగురీయకము, వై. వి. = అంగుళీయక:. ఉంగరము: చూ, భూషణము. 2. ంఎ-(ఎ).

అంగుల(ళ)ము, సం. వి. అ. పు. వ: = చూ, అంగుటము. 1, 2, 3.

అంగులి(ళి), సం. వి. ఇ. ఈ. స్త్రీ 1: చూ. రూ-అంగురి; 2.

వ్రేలు: చూ, హస్తము. 1-౨౫. (౧); 3: చూ, అంగుటము. 3; 4. గజకర్ణిక*: చూ, స్వర్ణక్షీరి. 2.

అంగుళి(శి)తోరణము, నం. వి. అ. న. 1. మెడఁబట్టి గెంటుట; 2. అర్ధచంద్రాకారపుబొట్టు: చూ, బొట్టు 1-౨.

అంగుష్ఠమాత్రము, సం. విణ. బొటనవ్రేలి కొలఁదిగలది.

అంగుష్ఠము, నం. వి. అ. పు. =: చూ, రూ-అంగుల(ళ)ము.

అంగుష్ఠ్యము, సం. వి. అ. పు. బొటనవ్రేలిగోరు: చూ, నఖము. 1-౧.

అంగుళిత్రము, నం. వి. అ. న. రూ-అంగుళిత్రాణము-అంగుళీ(శీ)త్రాణము. ఉడుము తోలుతోఁ గుట్టి వ్రేళ్ళకుఁదొడిగికొను వచము. (మఱిన్ని)కుట్టు పనివాండ్రు వేఁటకాండ్రు వ్రేలికి తొడిగికొను తొడుగు: చూ, వారవారణము. 1-౧.

అంగుళి(లి)త్రాణము, —పై.—

అంగుళీ(లీ)త్రాణము, —పై.—

అంగుళిముద్ర, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. పేరుచెక్కిన యుంగరము: చూ, భూషణము. 2-౧౨.

అంగుళిముద్రిక, —పై.—

అంగుళి మోటనము, సం. వి. అ. న. చిటికె (లేక)నెటికె విఱుచుట: చూ, వ్రేలుమిడి.

అంగుళిషంగ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. వ్రేలికి అంటుకొను పదును గలది (సూ. ని.)

అంగుళిషంగము, సం. వి. అ. పు. వ్రేలితాఁకుడు (సూ. ని.)

అంగుళినంజి, నం. వి. ఆ. స్త్రీ. వ్రేలితోజేయునైగ.

అంగుళి సందేశము, సం. వి. అ. పు. చిటికలు వేసికొనికాని నెటికలు విఱిచికాని వ్రేళ్ళతో సైగలు చేయుట.

అంగుళిస్ఫోటనము, సం. వి. అ. న: చూ, అంగుళమోటనము.

అంగుళీటము, సం. వి. అ. న. ఉంగరము: చూ, భూషణము. 2-౧౨-(౨).

అంగుళీత్రాణకీర్తనము, అం: చూ, ప్రమేయములు.

అంగుళీ బీజము, సం. వి. అ. న. కుండల ద్రుమము*: చూ, వెక్కుడు.

అంగుళీయకము, నం. వి. అ. న: చూ, అంగుళీటము.

అంగుళీయము, —పై.—

అంగూషము, సం. వి. అ. న. 1. ముంగి: చూ, ముంగిస; 2. అమ్ము: చూ, బాణము. 1.

అంగ్యము, నం: చూ, అంగీయము. 1, 2.

అంఘస్సు, వం. వి. స్. న. అంహస్సు. పాపము: చూ, వృజినము. 1.

అంఘ్రి, నం. వి. ఇ. పు. 1. అడుగు: చూ, హజ్జ; 2. ద్విసంజ్ఞ: చూ, రెండు. 2; 3. మూలము: చూ, వేరు. 1; 4. పద్యచరణము: చూ, వృత్తము. 1.

అంఘ్రితాడించు, నం. స. క్రి. అడుగు తాటించు: చూ, తన్ను. 2.

అంఘ్రినామము, సం. వి. అ. పు: చూ, అంఘ్రి. 3.

అంఘ్రిపద్మము, సం. వి. అ. న. నేలతామర*: చూ, వహ్రిసపద్మము. 1-౧.

అంఘ్రిపణన, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, వేడపనన. *.

అంఘ్రిపము, వ.వి.అ.పు. చెట్టు పాదము: చూ, వృక్షము. 1.

అంఘ్రిపర్ణి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. రూ-ఆంఘ్రిపర్ణిక, కోలపొన్న*: చూ, సురపున్నాగము. 1-౧.

అంఘ్రిపర్ణిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ.
అంఘ్రిపల్లి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. } —పై.—

అంఘ్రిస్కంధము, నం. వి. అ. పు. చెట్టు మొదలు: చూ, వృక్షము. 1-౯.

అంచకుఁడు, నం. వి అ. పు. అడిగెడువాఁడు: చూ, యాచకుఁడు. 1.

అంచతి, నం. వి. ఇ. పు. 1. అగ్ని: చూ, వహ్ని. 1; 2. గాలి: చూ, వాయువు. 1.

అంచనము, నం. వి. అ. న. పూజ: చూ, సపర్య.

అంచలము, సం. వి. అ. న. = అంచు. 1. బట్టచెంగు: చూ, మైజాఱు; 2. చివర: చూ, సుద. 1.

అంచించు, దే.అ.క్రి. ఫలపరిమితి నూహించు: చూ, తోఁచు.4.

అంచితము, సం. విణ. 1. పూజింపఁబడినది: చూ, సమ్మానితము; 2. పొందఁబడినది: చూ, ప్రాప్తము. 1; 3. వంకరయైనది: చూ, వేల్లితము. 3; 4. ఒప్పైదమైనది: చూ, హృద్యము. 2; అం. 5: చూ, శిరఃక్రియలు; 6: చూ, బాహ్యప్రచారములు; 7: చూ, చరఃక్రియలు; 8: చూ, కరణములు.

అంచితుఁడు, సం. విణ. పూజింపఁబడినవాఁడు: చూ, సన్మానితుఁడు.

అంచియ, దే. వి. రూ-అంచె. (వ్యు. - గమ్యస్థానము చూపునది.) మార్గమున నక్కడక్కడ నిలిచెడు ఘట్టము: చూ, టపా.

అంచె, దే. వి. 1: చూ, రూ - అంచియ; 2. పంక్తి: చూ, శ్రేణి. 1; 3. ఘట్టముల నడిమిదూరము: చూ, విప్రకృష్టము. 1-౫.

అంచ, వై. వి. 1. = హంస. తెలిపిట్ట: చూ, హంస. 1; 2. = అభ్యాశమ్. దగ్గఱ: చూ, సమీపము. 1; 3. = అభ్యాశమ్. వైపు: చూ, పార్శ్వము. 2,

అంచగఱులపాన్పు, ద్వ. వి. హ-సతూలికా తల్పము: చూ, శయ్య. 1.

అంచగుఱ్ఱపుజోడు, ద్వ. వి. హంసవాహనుఁడు, నలువ: చూ, బ్రహ్మ. 1.

అంచతత్తడిచెలిమ, ద్వ. వి. హంసవాహనుని భార్య, నలువరాణి: చూ, సరస్వతి.

అంచన, దే. వి. రూ-అంచనా. పరిమితి నూహించుట: చూ, మదింపు.

అంచనజూచు, దే. అ. క్రి: చూ, అంచించు.

అంచనదారుఁడు, వా. వి. ఫలపరిమితి నూహించువాఁడు: చూ, మదింపువాఁడు.

అంచపదము, వై. వి. = హంసపాదిము. 1. వ్రాఁతలోని సవరణలేక దిద్దుపాటు: చూ, హంసపదము; వా. 2. హంసయొక్క పాదము: చూ, హజ్జ. 1-౧౭;

అంచయాన, వై. వి. = హంసయాన: చూ, స్త్రీ. 1-౧౯౯ (మిశ్రము అని కొందఱు).

అంచయేనుఁగు మావంతు, ద్వ. వి: చూ, మన్మథుఁడు.

అంచయేనుఁగు మావంతుబిడ్డ, ద్వ. వి. అవిరుద్ధుఁడు: చూ, విశ్వకేతుఁడు.
అంచరవుతు, వై. వి. రూ-అంచరౌతు. = హంవరాహాత్తు:చూ, బ్రహ్మ. 1.
అంచల, దే. వి. వైపు: చూ, పార్శ్వము. 2.
అంచలము, దే. వి. 1. కోపము: చూ, రోషము; 2. చలము, పట్టుదల: చూ, స్పర్ధ. 4.
అంచలవిడిది, దే వి. దేవగంగ: చూ, నది.
అంచు, వై. వి. 1. = అంచలఁ. కొంగు: చూ, మైజాఱు, 1; 2. బట్టమొదటిబద్దె: చూ, బద్దె 1; 3. చివర: చూ, సుద 3; 4. బండికంటియాపు: చూ, శీఘ్రము. 2; 5. బ. చనుమొన: చూ, స్తనము. 1-ళ; దే. వి. 6. రీతి: చూ, విధము. 1; 7. దగ్గఱ: చూ, సమీపము. 1; స. క్రి. 8. పుచ్చు: చూ, పంపు. 11; 9. తాడించు: చూ, మొత్తు. 2; 10: చూ, నెల విచ్చు; 11: త్రొక్కు, బాధించు, అణఁగఁజేయు: చూ, హింసించు. 2.
అంచుకమ్మలు, ద్వ. వి. బ. చెవినగ: చూ, భూషణము 2—�ా-౧౦-(1).
అంచుకయించుక, ద్వ. అవ్య. కొంచెము: చూ, స్వల్పము. 1.
అంచుముట్టు, ద్వ. అ. క్రి. తుదముట్టు: చూ, సరిపోవు. 3.
అంచులవాఁడు, ద్వ. వి. చిత్తరువు వ్రాయువాఁడు: చూ, ముచ్చి. 1.
అంజకము, సం. వి. అ. న. కన్ను: చూ, లోచనము. 1.
అంజన, న. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. వాయువుభార్య: చూ, భార్య. 1-౬౬ (హనుమంతుని తల్లి); 2. ఉత్తరదిక్కునందలి యాఁడేనుఁగు: చూ, హస్తి. 1-ఎ-(౧).
అంజనకాఁడు, మి. వి. అంజనమువేసి చోరనిక్షేపాదులుఁ గనిపెట్టు మాంత్రికుఁడు: చూ, మాంత్రికుఁడు.
అంజనకి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ఒకానొకమందు మూలిక.
అంజనకేళి, పం. వి. ఈ. స్త్రీ. హాట్టవిలాసిని*: చూ, రాజార్హము. 1-ఎ౩; 2. వ్యగుగుత్తికి*: చూ,రాజార్హము. 1-౮.
అంజనకేళి, వా. —పై.—
అంజనగిరి, సం. వి. ఇ. పు. కాటుకకొండ: చూ, పర్వతము. 1-౧.
అంజననామిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. కంటిపెప్పమీఁది కాయ: చూ, లోచనము. 1-ఎ-(౧).
అంజనము, పం. వి. అ. వ. రూ - అంజనము. 1. కాటుక: చూ, చాఁదు. 3; 2. తుత్థము : చూ, రసాంజనము; 3. కాటుకకాయి: చూ, సౌవీరము. 2; పుం 4. పడమటి దిక్కునందలి యాఁడేనుఁగు: చూ, హస్తి. 1-ఎ-(౩); 5. బల్లి: చూ, హాలాహలము. 2; 6. నల్లతుమికి*: చూ, స్ఫూర్జకము; 7. దీపపుకొడి: చూ, సిగ. 4; 8. కాటుకకొండ: చూ, అంజనగిరి; 9. మైపూఁత: చూ, సమాలంభము; 10. విశదపఱచుట: చూ, స్పష్టము. 1-ళ; 11. వ్రాఁతపిరా: చూ, సిరా; 2. రేయి: చూ, రాత్రి; 13. (అలం) వ్యంజనయను శబ్దవృత్తి (ఇది వాచ్యలక్ష్యార్థములకంటె అన్యమగు వ్యఙ్గ్యార్థమును బోధించును.) (సూ. ని.)

అంజనపర్ణి, అం: చూ, అనువర్ణములు.
అంజనశలాక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. కంటిలో కాటుకనుంచు పనిముట్టు: చూ, శలాక. 3.
అంజనాచలము, సం. వి. అ. పుం: చూ, అంజనగిరి.
అంజనాదేవి, అం: చూ, దిక్పాలురభార్యలు.
అంజనాద్రి, సం. వి. ఇ. పు: అంజనాచలము.
అంజనాధిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. కాటుకబల్లి: చూ, హాలాహలము. 2.
అంజనావతి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. ఈశాన్య దిక్కునందలి సుప్రతీక మను యాఁడేనుఁగు: చూ, హస్తి. 1-౧-ఆ; అం. 2: చూ, దిగ్గజ భార్యలు.
అంజని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. వాయువు భార్య: చూ, భార్య; 1-౬౬; 2. కాటుకకాయి: చూ, సౌవీరము. 2; 3. ఒటుకరోహిణి. *: చూ, శకులాదని. 1; 4. అంజన చందన కుంకుమాదుల నలంకరించుకొన్నస్త్రీ: చూ, స్త్రీ, 1-౧౧౩; 5. కాలాంజని *: చూ, హ్రస్వశాఖాశిఫము.
అంజనిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ, 1. నలికండ్లపాము: చూ, సర్పము. 1-౧౫; కాటుబల్లి: చూ, హాలాహలము. 2; 3. ఈశాన్య దిక్కునందలి సుప్రతీకమను యాఁడేనుఁగు: చూ, అంజనావతి; 1; 4. చుంచు: చూ, మూషకము. 4.
అంజస్యము, సం. వి. అ. పు. తోఁకచుక్కలోనగు యుత్పాత లక్షణము: చూ, రిక్క. 1-ఎ.
అంజలి, వం. వి. ఇ. పు. 1. నతి: చూ, హణిగలు. 1-౫; 2. మానిక: చూ, నేరు; 3. = అంజలి: చూ, దోసిలి; 4. = అంజలి. బొట్టనవ్రేలువంచిచూపుడు వ్రేలిమొదటఁ గూర్చి తక్కినవ్రేళ్లు చాఁచిన రెండుచేతులను గూర్చి పట్టినది: చూ, వ్యంజికము. 1; 5. ద్విగుసమాసమున ద్వి, త్రి, శబ్దములకు పరమగునపుడు అకారాంతముకూడ నగును. ("ద్వ్యంజలము-ద్వ్యంజలి" మొ.); అం. 6: చూ, సంయుత హస్తములు.
అంజలిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. చిట్టెలుక: చూ, మూషకము. 1-౧; 2: చూ, విషనాశని *.
అంజలికారిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. సున్నపుగచ్చు బొమ్మ: చూ, హరిణి. 1-ళ; 2. ముడుఁగుఁదామర*: చూ, సహస్రపత్రము. 1-౫.
అంజలిపుటము, నం. వి. అ. పుం. న. దొప్పవలె పట్టిన దోయిలి: చూ, దోసిలి. 1-౧.
అంజన, సం. అవ్య. ద్రుడితి: చూ, న్యదము. 1.
అంజసము, సం. వి. ఋణ. పొందఁబడినది: చూ, సంసక్తము.
అంజస్సు, వం. వి. వ్. న. 1. వేగిరము: చూ, న్యదము. 1; 2. బలిమి:చూ, శక్తి; 3. సరళత: చూ, సాపు. 3.
అంజి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. పుంగళము: చూ, శుభము. 1; 2. పేషణయంత్రము: చూ, తిరుగలి. 1; ఇ. పుం. 3. మగగుజ్జి: చూ, శిశ్నము; 3. నాగకేసరము *: చూ, నుపర్ణాఖ్యము; దే. వి. (1) బాలబాలికల ఒకానొక ఆట: చూ, బాలక్రీడ.
అంజిం, దే. వి. భయము: చూ, సాధ్వసము.
అంజికము, సం. వి. అ. న. కన్ను: చూ, లోచనము. 1.

అంజిష్ఠుఁడు, సం. వి. ఉ. పు. రూ-అంజిష్ణుఁడు(వు): చూ, సూట్యుఁడు.

అంజిష్ణుఁడు(వు), —పై.—

అంజీరము, సం. వి. అ. పు. 1. అంజూరము*: చూ, మేఁది. 1; న. 2. అంజూరపుపండు: చూ, మేఁది. 1-ళ.

అంజె, దే. వి. (వ్యు.—అంజిలికి తగినది): చూ, అంజి. 1.

అంజి, దే. వి. 1. రూ-అంజె-హంజి-అజ్జి-హజ్జ, అడుగు: చూ, హజ్జి. 1; 2. చెంత: చూ, సమీపము. 1.

అంజనకాఁడు, వై. వి: చూ, అంజనకాఁడు.

అంజమెఱపట్టు, అం. కుస్తీపట్టు: చూ, విన్నాణములు.

అంజలి, వై. వి.=అంజలి: చూ, దోసిలి. (రూ-అంజలికి)

అంజలికి, —పై.—

అంజలిగుంజలి, దే. విణ. 1. గానినొందినది: చూ, గాసి. 2; అవ్య. 2. గానినొందినట్లు; బాధనొందినట్లు.

అంజాయించు, దే. అ. క్రి: చూ, సంశయించు.

అంజు, దే. అ. క్రి. 1. భయపడు: చూ, స్రుక్కు. (6); 2. వెనుదీయు: చూ, స్రుక్కు. (7); 3: చూ, సంశయించు.

అంజూరు, దే. వి: చూ, మేఁది. 1, *

అంట, దే. వి. 1. చర్మము (వ్యు.—శరీరమును అంటి యుండునది): చూ, బెరడు; 2. పత్రపాత్రము: చూ, విస్తరి; 3. అనుట: చూ, ప్రస్తావము; 4. పిండము: చూ, ముద్ద. 2; 5. బ. గుంపు: చూ, సమూహము; వా. క్రి. విణ. 6. వ్యతిరేకము తెలుపును, చేరను, అంటను.

అంటఁగట్టు, దే. స. క్రి. గట్టిగాఁగట్టు, చేర్చు, హెచ్చు. బలవంతముగాఁగూర్చు, మోసమునఁగూర్చు, అణఁచు: చూ, పిసుకు. 3.

అంటగు, దే. అ. క్రి. 1: చూ, సమర్థుడు; 2: చూ, ఎంగిలి యగు; 3: చూ, మలినమగు.

అంటఁజేజే, వై. వి. నిప్పు: చూ, వహ్ని. 1.

అంటనిది, దే. విణ. అంటరానిది, ముట్టుది (స్త్రీ); 2. అంటఁగూడనిది.

అంటనివేల్పు, దే. వి: చూ, అంటనిజేజే.

అంటరానివేల్పు, దే. వి. —పై.—

అంటుగట్టు, దే. అ. క్రి. ఒకటిగా చేరు: చూ, గుంపుగూడు.

అంటసిలు, దే. అ. క్రి. రూ-అంటసిల్లు. చేరు: చూ, సమీపించు.

అంటసిల్లు, —పై.—

అంటాకు, దే. వి. (అంటి+ఆకు) 1. రూ - అరఁటాకు—అరఁటియాకు; 2. ఎంగిలి విస్తరి: చూ, పుల్లియ. 2. (వా. అంటుఆకు.); వా. 3. అతికింపఁబడిన (కుట్టిన) ఆకు.

అంటి, దే. వి. అరఁటి* (వ్యు.-చెట్టుభాగము లన్నియు అంటి యుండునది): చూ, రంభ. 2.

అంటించు, దే. స. క్రి. 1. (వేలు) కుట్టు: చూ, పొడుచు. 6; 2. కాల్చు: చూ, దహించు; 3. అంటు ధాతువునకు ప్రేరణము, అంటఁజేయు: చూ, తగిలించు.

అంటింత, దే. వి. రూ-అంట్రింత. *. (వ్యు.-అంటుకొనునది.): చూ, తృణము. 1. (ఎ)

అంటిగది. దే. వి. కులట (వ్యు. - తగులుకొనునది): చూ, అంకులాఁడి.

అంటిస, దే. వి. 1: చూ, రూ – అంటింత*. 2. తొడుసు: చూ, సంబంధము. 1. (అంటున అనియు)

అంటు, దే. వి. 1. చెలిమి (వ్యు. - అంటుకొనునది): చూ, స్నేహము. ; 2: చూ, స్నేహితుఁడు. 1; 3. కూడిక: చూ, సంయోగము; 4. తాకుఁడు: చూ, స్పర్శము. 1; 5. ఎంగిలి: చూ, సంపర్కము. 3; 6. అంటరానివస్తువు యొక్క స్పర్శము: చూ, స్పర్శము. 2-ఁ; 7. సమర్థ, ముట్టు: చూ, రేతస్సు. 1-ళ; 8. అశౌచము: చూ, మైల.4; 9. వండికడుగని పాత్రము. 6-ఎ; 10. బ. అంటులు - రూ-అంట్లు, అంటుకట్టిన మొక్కలు; స. క్రి. 11. పొందు; చూ, సక్తమగు; 12. తాఁకు: చూ, స్పృశించు; 13.(నూనె) రాచు: చూ, రుద్దు: 1; 14. మాక్కొను: చూ,వక్కఱించు; 15. రతియందుఁగూడు: చూ, సంధించు. 3; 16. చేపట్టు: చూ, ప్రాపుగొను; 17. పట్టుకొను: చూ, స్థిరపడు; అ.క్రి. 18. పొందు,ప్రాప్తించు: చూ,సక్తమగు; స.క్రి. 19.తగులుకొను: చూ, సంభోగించు; 20. మంటయెత్తు: చూ, రౌలు; 21: చూ, మొలవేయు; 22. నిలఁబడు: చూ, మట్టుసడు. 2; 23. కలుగు: చూ, సంభవించు. 1; విణ. 24. అంటుకలది; 25. అంటుకొనునది; 26. రవులుకొనునది; వి. 27. అంకాట: చూ, వ్యభిచారము. 2. (విటీవిట సంబంధము); 28. చిక్కు: చూ, లంకియ. 3; 29. చూ, మలినము. 1; 30: చూ, అంటుజోడు; 31: చూ, అంటుపేను.

అంటుకట్ట, దే. వి. ముట్టుగుడ్డలమూట. ముట్టుత స్నానదిన మున కట్టుమయిలబట్టల కట్ట: చూ, ముట్టుకట్ట.

అంటుకట్టు, దే. స. క్రి. కొమ్మకొక మొక్క నంటఁగట్టు: చూ, త్రొక్కు. 3.

అంటుకత్తియ, ద్వ. వి. రూ - అంటుకత్తె. 1. అంకుటాలు: చూ, సైవరిణి; 2. ప్రియురాలు: చూ, స్త్రీ. 1-ఠా.

అంటుకాఁడు, దే.వి.1: చూ, స్నేహితుఁడు; 2: చూ, విటుఁడు. 1; వా. 3. ఎంగిలి కడుగుకొననివాఁడు; 4. మైల పోఁకిన వాఁడు. 5. ముట్టుకొనఁగూడనివాఁడు. [సడపు.

అంటుకొనిపోవు, దే. స. క్రి. దొంగిలించుకొనిపోవు: చూ,

అంటుకొను, దే. అ. క్రి. 1. కూడు: చూ, సంభవించు. 1; 2. తాఁకు: చూ, స్పృశించు; 3. చేపట్టు: చూ, ప్రాపుకొను; వా. 4. ఒకదానినుండి ఇంకొకదానికి నిప్పు తగులుకొను; 5 కొఁగలించుకొను.

అంటుకొలుపు, దే. స. క్రి. 1. కూర్చు: చూ, సంధించు. 2; 2. అంటుకొనఁజేయు.

అంటుగాఁడు, దే. వి. (వ్యు.-అంటుకొనివదలనివాఁడు): చూ, రూ-అంటుకాఁడు. 1-2.

అంటుజోడు, దే. వి. అంటుపోఁగులజత, తమ్మంట్లజత: చూ, భూషణము. 2-ఠ-(ఁ).

అంటుతెవులు, వా. వి. అంకుతెవులు: చూ, రోగము. 1-ళ.

అంటుత్రొక్కు, దే. స. క్రి: చూ, అంటుకట్టు.

అంటుదగు, దే. అ. క్రి. 1: చూ, సమర్థుడు; వా. 2. ముట్ట కూడనిదగు,

అంటునూనియ, ద్వ. వి. రూ - అంటునూనె. తలంటుకొను నూనె: చూ, స్నేహము. 2-ం.
అంటునూనె. —పై.—
అంటుపడు, ద్వ. అ. క్రి: చూ, అంటగు 1-2-3.
అంటుపూస, ద్వ. వి. ముత్యపు చిప్పయందంటిన ముత్యము: చూ, రత్నములు. 1-ం-(ం).
అంటుపేను, దే. వి. తలనంటియుండు ఈపి: చూ, యూకము. 1-ఎ.
అంటుపోగులు, దే. వి. ఐ: చూ, అంటుజోకు.
అంటువ్వు, దే. వి. బిడాలవణము: చూ, లవణము. 1-ఠ.
అంటుమామిడి, ద్వ. వి. అంటుత్రొక్కిన మామిడి*: చూ, మామిడి. 1-ం.
అంటుమెడ, ద్వ. వి. అణఁగినమెడ: చూ, మెడ. 1-ఎ.
అంటుమొగ్గలయాకు, ద్వ.వి. బీజపత్రము: చూ, హేమసాగర.
అంటురాయి, దే. వి. సూదంటురాయి (వ్యు.-అంటుకొనునది): చూ, రత్నములు. 1-ంఎ-(ఓ).
అంటులు, దే. వి. ఐ: చూ, రూ - అంటులు. 10; 2: చూ, అంటు. 9; 3: చూ, అంటుపేను.
అంటువాయు, దే. స. క్రి. సంబంధమును వదల్చుకొను.
అంటుసలు, వా. వి. ఐ: చూ, సంబంధములు. 3.
అంటెలు, దే. వి. ఐ. 1. చింపిరిగుడ్డలను కూర్చికుట్టినబొంత: చూ, వస్త్రము. 1-ఓం; 2: చూ, బొంతరవళులు.
అంట్రింత, దే. వి: చూ, రూ - అంటింత.*
అండ, దే. వి. 1. ప్రాపు: చూ, సన్నిధానము. 2; 2. వగ్గఱ: చూ, సమీపము. 2; 3: చూ, వెనుక. 1; 4. మంటిగడ్డ: చూ, భూమి. 1-ంం; 5. వైపు: చూ, పార్శ్వము. 2; వా. 6. బెల్లులూడినచోటవెయ్యు మంటిముద్ద; 7. అపుపు: చూ, సంశయము. 1.
అండకము, నం. వి. అ. పు. న. 1. గ్రుడ్డు: చూ, పెసికోశము; 2. వట్ట: చూ, వృషణము; 3: చూ, బ్రహ్మాండము.
అండకోశము, సం. వి. అ. పు. —పై.—
అండకోటరపుష్పి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. అజాంత్రి*: చూ, నీలబుహ్న.
అండగొట్టు, దే. అ. క్రి. (అండ + కొట్టు.) జాగుచేయు: చూ, వివరించు. 3.
అండగొను, దే. అ. క్రి. 1. —పై.—; 2. వెనుదీయు: చూ, స్రుక్కు. (7); స. క్రి. 3: చూ, ప్రాపుగొను.
అండగోడ, ద్వ. వి. గోడపడిపోకుండ ఆసరాగాకట్టిన గోడ, అంటవేసిన గోడ: చూ, మఱుగుగోడ. 1-ం.
అండజ, నం. వి. ఆ. స్త్రీ. కస్తూరి: చూ, మృగమదము.
అండజము, నం. వి. అ. పు. 1. పిట్ట: చూ, వఱి; 2. పాము: చూ, సర్పము. 1; 3. చేఁప: చూ, మత్స్యము. 1; 4. తొండ: చూ, సరటము; 5. ఉడుము: చూ, బిలేశయ. 6. స్త్రీపురుష వివక్షత తెలియఁజాలని కోడిపిల్ల: చూ, పుంజు. 7. గౌళి: చూ, బల్లి; 8. మీనరాశి: చూ, రాసులు; విణ. 9. గ్రుడ్డువలనఁ బుట్టినది, అండప్రసువు.
అండజులు, అం: చూ, సృష్టిభేదములు.
అండజుఁడు, నం. వి. ఆ. పు: చూ, సూర్యుఁడు.
అంచనము, నం. వి. అ. న. = అడ్డసము. ఒడ్డనము, కేడెము: చూ, హరిగ.
అండప్రసువు, నం. విణ. 1: చూ, అండజము. 9; 2. గ్రుడ్లను పెట్టునది.
అండమని, సం. వి. న్. పు. పేను: చూ, యూకము.
అండము, సం. వి. అ. పు. న. 1: చూ, అండకము. 1; 2: చూ, అండకము. 2; 3. కస్తూరి పుట్టెడి తిత్తి; 4. పురుషరేతస్సు, శుక్లము: చూ, రేతస్సు. 1.
అండవాయువు. నం. వి. ఉ. పు: చూ, వట్టవాఁపు.
అండశ్వేత్రి, అం: చూ, చిత్రవర్ణములు.
అండసీమ, సం. వి. న్. పు: చూ, అండకము. 2.
అండా, వై. వి. = హండ. అండీ: చూ, పాత్రము. 6. ం.
అండాకర్షణము, సం. వి. అ. న: చూ, బుడ్డకొట్టు.
అండాలువు, సం. వి. ఉ. పు. గ్రుడ్లతోఁగూడిన చేఁప: చూ, మత్స్యము. 1-ం.
అండాళయము, వా. వి. విత్తనములపెట్టె.
అండి, వై. వి. రూ-అండీ. = హండి: చూ, రూ-అండా.
అండీ, —పై.—
అండియ, దే. వి. రూ-అండె. బుఱ్ఱటకొమ్ము: చూ, శృంగము. 3.
అండె, దే. వి. —పై.—
అండియము, దే. వి. రూ-అండెము: చూ, అంకియము. 1.
అండెము, దే. వి. —పై.—
అండీరుఁడు, సం. వి. అ. పు. 1. బలవంతుఁడు: చూ, లావరి; 2. కొజ్జా: చూ, అంగజాల. 1.
అంటుకము, నం. వి. అ. పు: చూ, లకుముకి.
అంత, వై. సర్వ. 1. = అథ. సమస్తము: చూ, సర్వము; 2. ఆకొలఁది: చూ, అంతవట్టు. (రూ-అంతియ-అంతె-అంతే); 3. ఆయుద్దేశము కొలఁది; 4. రెట్టింపు: చూ, రెట్టి. 1; 5: చూ, అప్పుడు; దే. ద్ర. 6: చూ, అప్పుడు; దే. అప. 7. పరిమితిని తెలుపును: చూ, ఏని; వై. ద్ర. 8. రూ-అంతట. అనంతరము: చూ, పిమ్మట; 9. వెంటనే: చూ, వెంబడి; 10. అక్కడ: చూ, తత్ర.
అంతంత, వై. ద్ర. (అంత + అంత) 1. అందంద, ఆడాడ: చూ, అక్కడక్కడ; 2. కాలక్రమమున: చూ, అంత ంతకు.
అంతఃకరణము, సం వి. అ. న. 1. లోపలిఇంద్రియము, మనస్సు: చూ, హృదయము. 2; 2. వివేకము: చూ, హృల్లేఖము. 2; 3. నైతికబుద్ధి: చూ, హృల్లేఖము. 2-ంఽ.
అంతఃకరణములు, అం. మనస్సు, బుద్ధి, చిత్తము. అహంకారము. (4).
అంతఃకుటిలము, నం. వి. అ. పు. 1. శంఖము: చూ, పంకు. 1; విణ. 2. లోపలకుటిలత్వముగలది.
అంతఃకృమి, స. వి. ఇ. పు. 1. మేడిపండు: చూ, మేడి. 1-ళ.
అంతఃక్రిమి, —పై.—
అంతఃపదవి, నం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. లోపలిమార్గము; 2. (యోగ) సుషుమ్నామధ్య మార్గము.
అంతఃపళువు, సం. వి. ఉ. పు. రాత్రిభాగము (పళువులు

గ్రామములోనుండు కాలము.)
అంతఃపాపి, సం. విణ. లోపలఁజేరినది.
అంతఃపురకాంత, సం. వి. అ. స్త్రీ. రాణివాసము: చూ, స్త్రీ. 1-ఁ.
అంతఃపురపాలకుఁడు, సం. వి. అ. పు. కొజ్జా: చూ, సోవిదల్లుఁడు. [1-ం.
అంతఃపురము, సం. వి. అ. న. = అంతిపురి: చూ, సదనము.
అంతఃపురి, సం. వి. ఇ. న. —పై.—
అంతఃపురికుఁడు, సం. వి. అ. పు. కంచుకి: చూ, సోవిదల్లుఁడు.
అంతఃపురోద్యోగి, వా. విణ: చూ, అంతర్వంశికుఁడు.
అంతఃప్రకృతి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. అమాత్యాదికము; 2. లోపలి స్వభావము.
అంతఃప్రజ్ఞుఁడు, సం. విణ. తన్నుఁదానెఱింగినవాఁడు.
అంతఃప్రవాహ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. సరస్వతీనది: చూ, నది. 1-(3).
అంతకంతకు, దే. ద్ర: చూ, అంతంత. 2.
అంతకము, సం. వి. అ. పు. 1. ఎల్ల: చూ, సీమ. 1; 2. (గణిత) అంతు, టోకు: చూ, వెరసి; వై. వి. (1) = అథ, అంతు, టోకు, మొత్తము: చూ, వెరసి. 1. (అని కొందఱు)
అంతకరము, సం. విణ. అంతము చేయునది.
అంతకాలము, సం. వి. అ. పు. 1. తుదికాలము: చూ, సావు. 1-ఉ; 2 మరణకాలము: చూ, సావు. 1-ం.
అంతకుఁడు, సం. వి. అ. పు. 1. జముఁడు: చూ, యముఁడు; 2. భరణీ నక్షత్రము: చూ, రిక్క. 1-ఎ; విణ. 3. చెఱుచువాఁడు, నాశకుఁడు: చూ, వేరువిత్తు. 2.
అంతగమనము, సం. వి. అ. న. 1. చావు: చూ, సావు; 2. నాశము: చూ, సంస్థ. 3; 3. వెఱవేర్చుట: చూ, సమాప్తి.
అంతగుఁడు, సం.విణ. దరిఁజేరనివాఁడు: చూ, పారంగతుఁడు
అంతట, వై. ద్ర. 1: చూ, పిమ్మట; 2: చూ, వెనుక.
అంతటికి, వై. ద్ర: చూ, సర్వము.
అంతదనుక, ద్వ. ద్ర. రూ-అంతదాఁక-అందమక-అందాఁక, అంతవఱకు: చూ, తావత్. 2.
అంతదాఁక,—పై—
అంతపాలుఁడు, సం. వి. అ. పు. రాష్ట్రీమునొక్క ప్రాంతమును పాలించువాఁడు: చూ, రాజు. 1-ళ.
అంతము, సం. వి. అ. న. 1. అలవాటు: చూ, స్వభావము; పుం. న. 2. రూ - అంత్యము. చివర: చూ, సుద. 1; 3. ఏర్పాటు: చూ నత్యము. 2; 4. మరణము: చూ, సావు; విణ. 5. ఒప్పిదమైనది: చూ, హృద్యము. 2; 6. సమీపించినది: చూ, సమీపము. 1-ఎ; 7. కడపటిది: చూ, వెరసి.2; వి. 8. ఎల్ల: చూ, సీమ. 1; 9. దగ్గఱ: చూ, సమీపము. 1; 10: చూ, సమాప్తి; 11. నాశము: చూ, సంస్థ. 3. విణ. 12. తక్కువైనది: చూ, హీనము; వి. 13: చూ, స్వరూపము. 1-ం; 14. మొత్తము; చూ, పంకలవము; 15. లోపలిభాగము.

అంతరంగము, సం. వి. అ. న. 1. అంతఃకరణము-అంతస్సు, గుండె: చూ, హృదయము. 2; విణ. 2. హృదయములో నుండునది: చూ, హృదయము. 1-ళ.
అంతరంగుఁడు, సం. వి. అ. పు. ముఖ్యస్నేహితుఁడు: చూ, స్నేహితుఁడు. 1.
అంతరఖురి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. గుఱ్ఱపునడకలలో భేదము: చూ, హయము. 1-౬౪-(౬).
అంతరగ్ని, సం. వి. ఇ. పు. జఠరాగ్ని: చూ, వహ్ని. 1-౧౬.
అంతరజాతిత్రయము, అం. శశజాతి, వృషభజాతి, తురగ జాతి. (3)
అంతరజ్ఞుఁడు, సం. విణ. 1. తారతమ్యము నెఱిఁగినవాఁడు: చూ, ఇంగితజ్ఞుఁడు.
అంతరదామర, వా. మి. వి. (అంతరము+తామర) నాఁచువగ*: చూ, సహస్రపత్రము. 1-ళ.
అంతరదము, సం. విణ. 1. హృదయమును చీల్చునది; 2. హృదయమునిచ్చునది.
అంతరదిశ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. మూలదిక్కు: చూ, విదిక్కు.
అంతరపల్లటి (టీ), వా. మి. వి. నడుమపల్లటులుగొట్టు పావురము: చూ, సురఁటీ. 1-ళ.
అంతరప్రభువుఁడు, సం. వి. అ. పు. సంకీర్ణజాతివాఁడు.
అంతరభాషలు, అం. అష్టాదశపదార్థములు; 2. కకుజిభాషాంతర భాష: చూ, పాలవాహనిక: 3. పంచమషాడవజాంతర భాషలు : లలిత, కిరణావళి, శకద్యావళి (3).
అంతరము, సం. వి. అ. వ.. అవ్య 1. = అంతరువు. భేదము: చూ, వ్యత్యయము. 1; 2. అవకాశము, తెఱపి : చూ, సందు. 6; 3: చూ, సన్మానము; 4. బహిఃప్రదేశము, మయిదానము: చూ, వెలుపల. 1; 5. చిల్లి: చూ, రంధ్రము. 1; 6. అడ్డపాటు: చూ, వ్యవధానము. 3; స. 7. అభ్యంతరము: చూ, మండలము. 1-ం; 8. అదను: చూ, సమయము. 1; పుం. 9. కట్టుఁగోక: చూ, వస్త్రము. 1-ఎ; 10. అతిశయము: చూ, హెచ్చు. 2; 11. ఆత్మ: చూ, హంసుఁడు. 2; విణ. 12. తనది: చూ, స్వతంత్రము; 13. అన్నెము: చూ, వేఱు. 3; 14. వెలుపలిది: చూ, వెలుపల. 2; న. 15. ఈడు: చూ, సమానము. 2; అవ్య. 16. తనది. చూ, స్వతంత్రము; వి. 17. ఒకలెక్కలోనుండి మఱియొక లెక్క తీసివేయుట: చూ, రహితము. 1; 18. క్రతువు: చూ, యజ్ఞము. ; వా. 19. వీణ తంతుల ధ్వని భేదము: చూ, విప్రకృష్టము. 1-౫.
అంతరమూర్ఛన, అం: చూ, అవాంతర భేదములు.
అంతరవకాశము, వా. వి. గుండ్రని మంటిరేణువుల మధ్యనుండు ఎడముల మొత్తము.
అంతరవల్లి, సం. వి. ఈ స్త్రీ: చూ, అంతరదామర *.
అంతరహితుఁడు, సం. విణ: చూ, అపారుఁడు.
అంతరా, సం. అవ్య. మధ్యమున, నడుమను.
అంతరాకాశము, సం. వి. అ. పు. హృదయాకాశము: చూ, బ్రహ్మము. 4.
అంతరాత్మ, సం. వి. న. పు. 1. జీవాత్మ, పరమాత్మ: చూ,

హంసుఁడు. 2; 2 మనస్సు: చూ, హృదయము. 2; అం. 3; చూ, ఆత్మల; పా. 4. అత్మతోషము; 5. జీవాణువు లతోఁగూడినది.

అంతరాపత్య, సం.వి.ఆ.స్త్రీ. చూలాలు: చూ, స్త్రీ. 1-౨౫౨.

అంతరాభవదేహము, సం. వి. అ. పు. మరణమునకును తర్వాతి జన్మమునకును, నడిమియవస్థయందున్న ప్రాణి: చూ, ప్రాణి. 3:

అంతరాభవసత్త్వము, వ. —పై.—

అంతరాయము, సం. వి. అ. పు. 1. పని చెఱుపు: చూ, విఘ్నము; 2. అడ్డు: చూ, సంరోధము; 3. నడుమనడుమను వచ్చు రాబడి: చూ, వచ్చుబడి. 1-ఁ.

అంతరారాముఁడు, సం. విణ. 1. పరమాత్మయందు క్రీడించువాఁడు; బ్రహ్మానంద మనుభవించువాఁడు; 2. భక్తులను దరిఁ జేర్చువాఁడు.

అంతరాదిక్కు, సం. వి. శ్. స్త్రీ: చూ, విదిక్కు.

అంతరాల(ళ)ము, సం. వి. అ. న. 1: చూ, అంతరము. 7; 2: చూ, నడిమి చోటు; 3. సంకీర్ణజాతి. (సూ. ని.)

అంతరాలోక్యానువిధము. అం: చూ, సమాధులు,

అంతరాశబ్దానువిధము, — పై. —

అంతరించు, సం. అ. క్రి. 1. చచ్చు: చూ, నమయు, 1; 2. చెడు: చూ, సమయు. 3; స. క్రి. 3. కడచు: చూ, దాఁటు. 8.

అంతరింద్రియము, సం. వి. అ. న. మనస్సు: చూ, హృదయము. 1.

అంతరిక్షము, సం. వి. అ. న. రూ-అంతరీక్షము. 1. ఆకసము: చూ, సురవర్త్మము; 2. అభ్రికము, బెగడ: చూ అభ్రికము. 1.

అంతరీక్షము. —పై.—

అంతరిక్ష్యము, సం. విణ. ఆకాశమందుండునది. (రూ - అంతరీక్ష్యము).

అంతరీక్ష్యము, —పై.—

అంతరితము, సం. విణ. నశించునది: చూ, పరిమృతము 2; 2. నడుమఁజొచ్చినది: చూ, అంతర్గతము; 3. కప్పఁబడినది: చూ, స్థగితము; 4. ఎడము కలుగఁజేయఁబడినది: చూ, వ్యవధాపితము; 5. తిరస్కరింపఁబడినది: చూ, హేళనము. 1-ఁ; 6. విడువఁబడినది: చూ, పోఁగొట్టఁబడినది: చూ, హీనము. 3; 7. (గణిత) శేషము: చూ, శేషము. 1-ఁ.

అంతరీపము, సం. వి. అ. పు వీటినడిమిదిబ్బ, ద్వీపము: చూ, లంక. 1.

అంతరీయము, నం. వి. అ. న. కట్టుఁగోక: చూ, పత్రము. 1-౨.

అంతరువు, వై. వి. 1. = అంతరమ్. భేదము: చూ, అంతరము. 1; 2. మఱుఁగుచోటు: చూ, స్థానము. 1-౩౪.

అంతర్గడువు, సం. విణ. పనికిమాలినది: చూ, వ్యర్థము.

అంతర్గడుఁడు, నం. విణ. లేకివాఁడు: చూ, వ్రాజె.

అంతర్గతజ్వరము, సం. విణ: చూ, అంతర్వేదము.

అంతర్గతము, సం. విణ. 1. నడుమఁబొందఁబడినది; చూ, అంతరితము. 2; 2. లోపఁజేరినది, లోపలనున్నది, కప్పఁబడినది: చూ, స్థగితము; 3. మఱువఁబడినది: చూ, విస్మృతము; 4. దాఁచఁబడినది: చూ, దాఁచుట; 5. శరీరమునఁబుట్టినది, చిరస్థాయియైనది.

అంతర్గర్భము, సం. విణ. చూలుగలది, కడుపుతోనున్నది: చూ, భూణము. 1-౯.

అంతర్గామి, సం. విణ. అంతర్గతమగునది.

అంతర్గిరము, సం. అవ్య. అ. న. పర్వతములోపల: చూ, అంతర్గిరి.

అంతర్గిరి, సం. అవ్య. ఇ. న. —పై.—(సూ. ని)

అంతర్గుడవలయము, నం. వి. అ. పు. (వైద్య) మలమూత్ర విసర్జన నాళములను మూయు మాంస చక్రము. (సూ.ని.)

అంతర్గృహము, సం. వి. అ. న. 1. కాశీయందలియొకానొక పుణ్యతీర్థము; విణ. 2. రాజివానము: చూ, సదనము. 1-ఁ; 3. ఇంటి లోవలియిల్లు: చూ, సదనము. 1-౧౮.

అంతర్ఘణము, సం. వి. అ. పు. న. 1. ప్రాకారమునకు లోపలను, ఇంటికి ముందఱను ఉండు కాళీస్థలము: రూ-అంతర్ఘనము; 2. బాహ్లిక దేశమందలి గ్రామము: అంతర్ఘనిము. (సూ. వి.)

అంతర్ఘనము, —పై.—

అంతర్జ్యోతి, సం. వి. న్. న. లోపలితేజస్సు, బ్రహ్మతేజస్సు: చూ, వెలుతురు. 1-౨౧.

అంతర్జ్వలనము, సం. విణ. 1. లోపలమంటకలది; వి. అ. న. 2. జఠరాగ్ని: చూ, వహ్ని. 1-౧౬; 3. మనస్తాపము: చూ, సంతప్తము.

అంతర్దధత్, సం. (శత్ర). 1. లోపలధరించుచున్న; 2. అంతర్ధాన మగుచున్న, మఱుఁగుపడుచున్న. (సూ. ని.)

అంతర్దధనము, సం. వి. అ. న. పదార్థములను మధ్యముగాఁ జేయు వస్తువు.

అంతర్దధానము, సం. విణ. 1. లోపలధరించుచున్నది: చూ, స్వీకృతము. 1-3; 2. అంతర్ధాన మగుచున్నది, కానరానిది: చూ, కంచుమించు. 2; 3. లోపలనణఁగినది: చూ, స్తబ్ధము. 1-ఁ.

అంతర్దశ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. (జ్యోతి) మహాదశ నడుమవచ్చు నవగ్రహముల వరుసలోని ఒకానొక దశ.

అంతర్దశాహము, సం. అవ్య, అ. న. పది దినముల మధ్యమున. (సూ. ని.)

అంతర్దృష్టి, పం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. లోనిచూపు. దివ్యదృష్టి: చూ, వీక్షణము. 1-౬; విణ. 2. లోకజ్ఞానము లేనిది.

అంతర్ద్వారము, సం. వి. అ. న. 1. పెద్దగుమ్మము నడుమనుండు చిన్న గుమ్మము: చూ, వాకిలి. 1-౪; వా. 2. ఇంటి నడుమ వాకిలి; చూ, 1-౩౩.

అంతర్ధ, సం. వి. అ. స్త్రీ. రూ-అంతర్ధి, మఱుఁగు: చూ, స్థగనము. 1.

అంతర్ధి. సం. వి. ఇ. పు.—పై.—

అంతర్ధిత, సం. విణ: చూ. అంతర్ధాయకుఁడు.

అంతర్ధానము. సం వి.అ.న. మఱుగుపాటు: చూ, స్థగనము. 1.

అంతర్ధానముచేయు, మి. అ. క్రి. మఱుఁగు పడఁజేయు (సూ.ని)

అంతర్ధాపయితవ్యము, సం. విణ అంతర్ధానము పొందింపఁ దగినది: అంతర్ధాపితము, అంతర్ధాప్యము.

అంతర్ధాపితము, —పై.—

అంతర్ధాప్యము, —పై.—

అంతర్ధాయకుఁడు, సం. విణ. 1. కనిపించుచునే కనఁబడకుండ మాఁయమగువాఁడు; 2. మాయముచేయువాఁడు (సూ. ని.)

అంతర్ధ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. రూ—అంతర్ధి. మఱుఁగు: చూ, స్థగనము. 1.

అంతర్ధి, సం. వి. ఇ. పు. —పై.—

అంతర్నగరము, సం. వి. అ. న. అంతఃపురము చూ, సదనము. 1—౧.

అంతర్బాష్పము, సం వి. అ. న. 1. వెలికి రాకుండ ఆపఁబడిన కన్నీరు: చూ, సలిలము. 1—౩౨—౧; వి. 2. లోపలనే అడఁపఁబడిన కన్నీరుగలది.

అంతర్భవము, సం. విణ 1, లోపలిది; 2. లోపలనున్నది: చూ, స్థగితము.

అంతర్భవించు, సం. అ. క్రి (లోన) చొచ్చు: చూ, సోఁకు. 4.

అంతర్భావన, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. లోపలి యోచన: చూ, యోచన. 1—౩.

అంతర్భావము, సం. వి. అ. పు. —పై —

అంతర్భావితము, సం. విణ లోపల భావింపఁబడినది: చూ, సంసక్తము. 1—౬.

అంతర్భూతము, సం. విణ. లోపల నడఁగినది: చూ, స్తబ్ధము 1—౩

అంతర్భూమి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. భూగర్భము: చూ, భూమి 1—౧౧౧.

అంతర్మేతము, సం. వి. అ. పు. లోపలి కలహాము: చూ, యుద్ధము. 1—౨౮.

అంతర్మనస్కుఁడు, } సం. విణ ముచ్చిరి: చూ, విమనుఁడు.
అంతర్మనుఁడు, }

అంతర్మాతృక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. (తంత్ర) దేహములోని ఆఱుపద్మములందు న్యాసముచేయఁబడు అకారాది వర్ణ సమూహము.

అంతర్మీలితము. అం: చూ, దృష్టిక్రియలు.

అంతర్ముఖము, సం. వి. అ. న. (వైద్యవ్రణస్రావణ శస్త్ర భేదము).

అంతర్ముఖుఁడు సం. విణ బయటికి సారివలె గనఁబడు చుండియు లోపల బ్రహ్మజ్ఞాన పరిపూర్ణుఁడైనవాఁడు, భక్తులలో శ్రేష్ఠుఁడు.

అంతర్మృతము, సం. విణ. కడుపులోనే మరణించినది. (శిశువు).

అంతర్యాగము, సం. వి. అ. పు మానసికపూజ: చూ, సపర్య.

అంతర్యామము, సం వి. అ. పు. ఊపిరి బిగఁబట్టుట.

అంతర్యామి, సం. వి. న్. పు ఆత్మ: చూ, హంసుఁడు. 2; 2. గాలి: చూ, వాయువు. 1; విణ. 3. లోపలనుండువాఁడు; 4. మనస్సులోని భావములను తెలిసికొనువాఁడు.

అంతర్యామి బ్రాహ్మణము, వా. వి. పరమాత్మ తత్త్వమును గూర్చిఁ జెప్పు నొకానొక వేదభాగము: చూ, వేదము. 1—౧౯.

అంతర్యోగము, సం. వి. అ. పు: చూ, సమాధి. 1.

అంతర్లంబము, సం. వి. అ. పు. 1. లంబకోణ త్రిభుజము: విణ. 2. లంబకోణములు గలది.

అంతర్లాప, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ప్రశ్నోత్తరములు లోపలనే గూఢముగా నుండునట్టి పద్యము (సమస్య అని కొందఱు)

అంతర్లాపిక, అం: చూ, శబ్దాలంకారములు

అంతర్వంశము, సం. వి. అ. పు: చూ, అంతఃపురము.

అంతర్వంశికుఁడు, సం. వి. అ. పు: చూ, అంతఃపురోద్యోగి. (కుబ్జవామనాది): చూ, సౌవిదల్లుఁడు.

అంతర్వణము, సం. అవ్య. అ. న అడవి లోపల

అంతర్వత్ని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. చూలాలు: చూ, భ్రూణ. 1.

అంతర్వమి, సం. వి. ఇ. న. అజీర్తి: చూ, రోగము. 1—౨

అంతర్వర్తి, సం. విణ. లోపలనుండునది

అంతర్వాణి, సం. విణ. (ఇ) 1. శాస్త్రముల నెఱిఁగినవాఁడు: చూ, సమర్థుఁడు; 2. పండితుఁడు: చూ, సుధి

అంతర్వాహిని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. భూమి అడుగున పాఱు నది: చూ, నది. 1—(౩).

అంతర్వేగము, సం. వి అ. పు. అంతర్గత జ్వరము: చూ, రోగము. 1—౩౩.

అంతర్వేది, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. గంగాయమునల నడిమి దేశము. (ఇదియే బ్రహ్మవర్తము అనియు కుశస్థలి అనియు కొందఱు); 2. గోదావరీశాఖయగు వశిష్ఠయను నదీతీర మందలి పుణ్యక్షేత్రము: ఇ న 3. వేదీ మధ్యభాగము: 4. పుణ్యక్షేత్రము: చూ, భూమి. 1—౧; విణ 2. లోనిది తెలియువాఁడు, గుట్టు తెలిసినవాఁడు.

అంతర్వేశము, సం. వి. అ. పు: చూ, అంతర్వంశము.

అంతర్వేశికుఁడు, సం. వి. అ. పు. చూ, అంతర్వంశితుఁడు.

అంతర్వేశ్మము, సం. వి. న్ న: చూ, అంతర్వేశికుఁడు

అంతర్వేశ్మికుఁడు, సం. వి. అ. పు చూ, అంతర్వేశికుఁడు

అంతర్హాసము, సం. వి అ. పు లోనవ్వు: చూ, హాస్యము. 1—౮.

అంతర్హితము, సం. విణ. మఱుఁగుపడినది, కప్పబడినది: చూ, స్థగితము. 1.

అంతర్హితుఁడు, సం.విణ. కానరానివాఁడు: చూ, అగోచరుఁడు

అంతలపొంతలవాఁడు, ద్వ. వి: చూ, దూరపుఁజుట్టము: చూ, సంబ ధి. 1—౨

అంతవంతము, సం. విణ. అంతముకలది, నశించునది, నశ్వరము: చూ, భంగురము. 1—౧.

అంతవట్టు, ద్వ. స. (అంత+పట్టు) 1. అంతయు: చూ, స్వరము; 2. ఆకొఁది: చూ, అంత. 2.

అంతవట్టువాఁడు, ద్వ. స. అందఱు. 1. 2.

అంతవాసి, సం. వి. న. పు రూ—అంతేవాసి. 1: చూ, శిష్యుఁడు. 1; 2. చఁడాలుఁడు: చూ సురియాళువు; 3. దగ్గఅనుండు వాఁడు: చూ, సన్నిహితుఁడు; 4. పొలిమేరయొద్దనుండు వాఁడు.

అంతళయ్య, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. రూ—అంతళ్ళయ్య—అంక

శయ్య. 1. మరణము: చూ, శ్మశానము; 1: చూ, శవయానము.

అంతళ్శయ్య, —వై.—

అంతళ్శల్యము, వం. వి. అ న. 1. లోపలనుండుశల్యము: చూ, శల్యము; 1-ంఒ; విణ. 2. లోపల శల్యము కలది; వా. శల్యమువలె డొక్కలోపల పొడిచెడి పరుషవాక్యము.

అంతస్తాపము, వం.వి.అ.పు.1.లోపలితాపము:చూ,సంజ్వరము. 1-ా; విణ. 2. లోపలతాపముగలది: చూ, సంతప్తము. 1.

అంతస్తు- వై. వి. 1. ఆంతరువు, పైమఱుగు చోటు: చూ, స్థానము. 1-౩౪; 2. తొట్టిపట్టు: చూ, ముంగిలి. 2; 3. మేడ: చూ, సదనము. 1-౬౫; 4. గుండె: చూ, హృదయము 1; 5. ఇఱుకప్పు: చూ, సదనము. 1-ంఒ; 6. నిలుపునున్నావాఁ చేతిపొడవు: చూ, నిలువు 2.

అంతస్థ, వా. వి. రహస్యపు లంచము: చూ, మూడిద. 1-ం.

అంతస్థము. సం. విణ. 1. లోపలనుంచునది: చూ, స్థగితము; 2. నడుమ నుండునది: చూ, మధ్యమము. 4

అంతస్థములు, అం. (వ్యాకరణ) య-ర-ల-వ అను అక్షరములు.

అంతస్సంగము. అం: చూ, సంగములు.

అంతస్సంజ్ఞము, సం. విణ. లోపలచై తన్యము గలది, మూఢమైన సుఖాద్యను భవము గలది, (పెట్టుమొ.): చూ, చైతన్యము. 3-ం.

అంతస్సత్త్వ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. చూలాలు: చూ, స్త్రీ. 1-౫౫; 2. నల్లజీడిగింజ: చూ, సోపుటోఫ. 1-౩-(ం).

అంతస్సత్త్వము, సం. వి. అ. న. 1. లోపలిబలము: చూ, శక్తి. 1; విణ. 2. లోపలశక్తిగలది: చూ, స్థాల్యము. 1-౩.

అంతస్సలితము. సం. విణ. 1. లోపలనీరుగలది: చూ, సలిలము: 1-౪ం; 2. భూమియడుగునఁ బ్రవహించునది (నది): చూ, సలిలము. 1-౪ం. (సూ.ని.)

అంతస్సారము, సం. వి. అ. పు. 1. లోపలనుండు సారము: చూ, శక్తి. 1; 2. లోపల సారముగలది: చూ, సౌల్యము. 1-౩.

అంతశ్శము, వా. సం. వి. అ. న. ఒకానొక ఆయుధము: చూ, బాణము. 1-ంఠ.

అంతాది, సం. వి. ఇ. పు. ఒకఁడు చెప్పిన శ్లోకముయొక్క కొనలోనుండు అక్షరమును ఆదియందు కలుగునట్లు మఱి యొఁడు శ్లోకమును జెప్పుట.

అంతావళాయి, నం. వి. న్. పు. 1-రూ-అంతావసాయి. క్షౌరపుఁడు: చూ, మంగలి. 1; 2. మాల: చూ, సురియాపపు.

అంతావసాయి,—వై.—

అంతి, సం. అవ్య. 1. గౌరి: చూ, పార్వతి. 1; 2. నంతోషము: చూ, హ్లాదనము.

అంతిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. రూ - అత్తిక. వాట్యపరిభాష యందు అక్క, చూ, జ్యేష్ఠ. 4; 2. శాతల*: చూ, సంబరేను; 3. ప్రొయ్యి: చూ, హవంతి. 1-ం; దే. వి. (1).= అంతికె. తడిక, గడ్డిచాఁప: చూ, చాఁప. 3. (అంతికలు= గడ్డితడకలు) [1-3.

అంతికతమము. నం. విణ. అతిసమీపము: చూ, సమీపము.

అంతికము, సం. వి. అ. న. 1. దగ్గఱ: చూ, సమీపము. 1; విణ. 2. దగ్గఱది: చూ, సమీపము. 1-౨; 3. తుదవఱకు సాగునది.

అంతికుఁడు, సం. విణ. దేశము చేతగాని కాలము చేతగాని దగ్గఱనున్నవాఁడు: చూ, సన్నిహితుఁడు.

అంతిపురము, వై. వి. = అంతఃపురము. 1: చూ, సదనము. 1-ం; 2. అంతపురజనము, రాణీవాసము: చూ, స్త్రీ. 1-ా.

అంతిపురి. వై. వి: చూ, రూ-అంతిపురము 1.

అంతిమము, సం. విణ. 1. కడపటిది: చూ, వెరసి. 2; 2.దగ్గఱది: చూ, సమీపము. 1-౨.

అంతియ, వై. న. రూ-అంత-అంతె-అంతవట్టు, ఆకొలఁది: చూ, అంత. 2. [సుద. 1.

అంతు, వై. వి. 1. వెరసి: చూ, సంకలనము; 2. చివర: చూ,

అంతుకము. సం. వి. అ. పు. 1. గర్వము: చూ, హంకారము; అం. 2: చూ, అలంకారము. 3.

అంతె, వై. ప: చూ, రూ-అంటియ.

అంతేవసాయి, వం. వి. స్. పు. 1: చూ, రూ-అంతావశాయి. 1; 2: చూ, రూ-అంతావశాయి. 2; 3. బెస్త: చూ, బోయ. 3; 4. ఒకానొక ముని: చూ, సన్యాసి. 1-ంఒ.

అంతేవాసి; చూ, రూ - అంతివాసి.

అంత్య, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. కడజాతిస్త్రీ: చూ, స్త్రీ. 1-౨౫౩; 2. తుంగ*: చూ, ముస్తకము. 1.

అంత్యఋణ(ర్ణ)ము, సం. వి. అ. న. దేవర్షి పితృఋణములలో కడపటిఋణము, పిత్ర్యాఋణము (ఇది పుత్రోత్పాదనముచే తీరును) (సూ. ని.)

అంత్యకర్మము, నం.వి.న్.న. అంత్యక్రియ: చూ, కర్మములు

అంత్యక్రియ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. మృతునకుఁజేయు దేహసంస్కారము, ఉత్తరక్రియ: చూ, కర్మములు.

అంత్యజాతుఁడు, సం. వి. అ. పు. మాల: చూ, అంతావసాయి. 2.

అంత్యజుఁడు. సం. వి. అ. పు. 1.—వై.—; 2: చూ, శూద్రుఁడు; 3. రజకాదు లేప్వుర యందొకఁడు: అంత్యయోని.

అంత్యనియమము, అం: చూ, శబ్దాలంకారములు.

అంత్యప్రతిజ్ఞ, వా. వి: చూ, అంత్యసందేశము.

అంత్యభము, పం. వి. అ. న. 1. రేవతి: చూ, దిక్కు. 1-౨ం; 2. మీనరాశి: చూ, రాసులు. ంఒ.

అంత్యము, సం. వి. అ. న. 1: చూ, రూ - అంత్య. 2. *; 2: చూ, అంత్యము. 1; 3: చూ, అంత్యభము. 2; 4. (తర్క) నిత్యద్రవ్యవృత్తి ధర్మవిశేషము; న. 5. పదార్థమను సంఖ్యలో నూఅవవంతు; విణ. అ. తక్కువైనది: చూ, హీనము; 7. కడపటిది: చూ, వెరసి. 2.

అంత్యయోని, సం. ఇ: చూ, అంత్యజుఁడు. 1, 2, 3.

అంత్యసందేశము, వా. వి. యుద్ధారంభమునకు ముందు కడసారిచేయు సందేశము: అంత్యప్రతిజ్ఞ.

అంత్యానుప్రాసము, అం: చూ, శబ్దాలంకారములు.

అంత్యావసాయి, సం. వి. న్. పు. 1. చండాలునికి నిషాదస్త్రీ యందుఁ బుట్టినవాఁడు: చూ, సురియాపపు. 1;

2. చండాలాదులు ఏడ్వుర యందొకఁడు: చూ, సురి యాఱవు. 1—౫. (సూ. ని.)

అంత్యావసాయిని, సం. వి ఈ స్త్రీ. చండాలునకు నిషాద స్త్రీ యందుఁ బుట్టిన స్త్రీ: చూ, స్త్రీ. 1—౨౩.

అంత్యాహుతి, సం. వి. ఇ స్త్రీ. ఆహితాగ్నికి చేయు ఉత్తర క్రియ: అంత్యేష్టి

అంత్యుఁడు, సం. వి. అ. పు: చూ, అంత్యావసాయి. 2; 2: చూ, మ్లేచ్ఛుఁడు.

అంత్యేష్టి చూ, అంత్యాహుతి.

అంత్రధమి, సం. వి. ఇ స్త్రీ. పేగులను నొక్కు అజీర్ణ రోగము: చూ, రోగము. 1—౩౮.

అంత్రకూజనము, సం. వి. అ. న. పేగులలో గుట్టుగుట్టుమను ధ్వని: రూ-అంత్రకూజము.

అంత్రకూజము, పు.—పై.—

అంత్రమాంసము, వం. వి. అ. వ. ప్రేగుల సంబధమైన పక్వమాంనము.

అంత్రము, వం. వి. అ. న. రూ-ఆంత్రము. పేగు: చూ, ప్రేవు. 1-ఁ.

అంత్రవృద్ధి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ: చూ, వట్టవాఁపు.

అంత్రాదము, సం. వి. అ. పు. ప్రేగులను తినునది (నులి పురుగు): చూ, పురుగు. 1-౪.

అంత్రి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. కడుపునొప్పి పోఁగొట్టు ఒకానొక ఓషధి*.

అందంద, పై. అవ్య. (అందు+అందు+అ) 1. అత్యంతము. జై. 7, ఆ. 58; స్వా. 4. ఆ. 98: చూ, మఱిమఱి; 2. అచ్చటచ్చట. కాశీ. 1. ఆ. 131: చూ, అక్కడక్కడ; 3. అప్పటికప్పుడే; 4. మిగుల: చూ, మిగిలి. ౧.

అందంబుగూడుకొను, దే. అ. క్రి. కలసికొను: చూ, సంయుక్తమగు.

అందకత్తె(క్తి)య, పై. విణ. (అందము+కత్తియ): చూ, సౌందర్యవతి.

అందగాఁడు, ద్వ. విణ (అందము+కాఁడు): చూ, సౌందర్యవంతుఁడు.

అందగించు. పై. అ. క్రి. 1: చూ, రమ్యమగు; స. క్రి. 2. ఇచ్చు: చూ, పెట్టు. 8; 3. అలంకరించు: చూ, పింగారించు; 4. పుట్టించు: చూ, సృజించు.

అందగింపు. పై. వి: చూ, సౌందర్యము.

అందచందములు, పై. వి. బ. 1. సొగసులు రీతులు; 2. ముద్దుముచ్చటలు; విణ. 3. పొగపైనది: చూ, హృద్యము. 2.

అందఁజేయు, దే. స. క్రి: చూ, అందించు.

అందదుకు, దే. విణ. (అదుకు+అదుకు) 1. మిక్కిలి అదుకులు గలది. హరి. ఉ. 1. ఆ. 15; 2. సంపూర్ణము కానిది: చూ, అసంపూర్ణము.

అందనుక, ద్వ. ద్ర. (అంత+దమక) అంతవరకు. రూ-అందాఁక. చంద్రా. 5, ఆ. 37: చూ, తావత్. 2.

అందపఱు, పై. అ. క్రి. (అండము+పడు): చూ, అందగించు.

అందపఱుచు, పై. స. క్రి. (అందము+పఱుచు): చూ, అందపడు

అందము, సం. వి. అ. పు కట్టుట: చూ, బంధము. 1; పై. వి. (1): చూ. అందగింపు; (2): చూ, విధము. 1; (3) నగ: చూ, భూషణము. 2; విణ (4) అందమైనది: చూ, హృద్యము. 2; (5) తగినది: చూ, యోగ్యము 2.

అందఱు, పై. స బ. (అంత+వారు రూ-అందొఱు (అంత శబ్దమునకు మహాత్మ హత్యర్థక బహువచన రూపము). 1. అంతసంఖ్యగలవారు: చూ, ఎల్లవారు. 2; 2. స్త్రీపురుషులెల్లరు: చూ, ఎల్లవారు. 1,

అందలము, పై. వి.=ఆందోళిక. పార్శ్వముల మఱుఁగు లేని పల్లకి. కళా. ౮-౩౬: చూ, సవారి.

అందలములు. పై. వి. బ. బాలబాలికల పల్లకీలఓంబాయి ఆట. వి. వు. 7, ఆ. 202: చూ, బాలక్రీడ.

అందలి, దే. విణ. అందున్న.

అతదాఁక, ద్వ. వి. (అంత+దాఁక) అంతవఱకు. హరి. ఉ. 5, ఆ. 248; స్వా. 5, ఆ. 24: చూ, రూ-అందనుక.

అంది, వా. వి. 1: చూ, రూ-అందియ. 1; 2; వా. క్రి. విణ. 2. అనినది, అన్నది. చెప్పినది.

అందించు, దే. వ. క్రి. రూ-అందిచ్చు-అందియిచ్చు. 1: చూ, అందఁజేయు; 2. పొందించు: చూ, పక్తమగు; 3. చేరఁజేయు, చేరుచు - చేర్చు. ఇచ్చు: చూ, దయచేయు. 2.

అందిక, దే. విణ. దగ్గఱది, అధ్యాత్మ. బాల. కాం. 19: చూ, సమీపము. 1-౨.

అందికొను, దే. స. క్రి: చూ, రూ-అందుకొను.

అందికోలు, దే. వి. 1. రూ-అందుకోలు. దగ్గఱ: చూ, సమీపము. 1; విణ. 2. రూ-అందుకోలు. అతిసమీపము: చూ, సమీపము. 1-౩.

అందిచాఁపు, దే. వి. అందుపాటులోనున్న వానిని చేయిచాఁచి కొట్టుదెబ్బ: చూ, హతి. 1.

అందిచ్చు, దే. స. క్రి: చూ, రూ-అందించు.

అందిపొందనివాఁడు, ద్వ. విణ. మఱియొకఁడు, అన్యుఁడు: చూ, వేఱయినవాఁడు.

అందిపొందినట్టివాఁడు, ద్వ. విణ. రూ-అందిపొందువాఁడు, దూరపుచుట్టము: చూ, సంబంధి. 1-౨.

అందిపొందువాఁడు, —పై.—

అందియ, పై. వి. = అందువు. రూ-అండె - (వాడుకలో.—అంది). 1. గండపెండేరము: చూ, భూషణము. 2-౧౦-(౧); 2. ఆఁడుదాని కాలినగ. (బ. అందియలు-అందెలు): చూ, భూషణము. 2-౧౦-(౧౩).

అందియిచ్చు, దే. స. క్రి: చూ, రూ-అందించు. 1, 2, 3.

అందు, దే.స.క్రి.1. గ్రహించు: చూ, స్వీకరించు; 2. పొందు: చూ, సక్తమగు; 3. అంటు, తాఁకు: చూ, స్పృశించు; 4. ప్రపవించు: చూ, సంభవించు. 1-౩; 5. ప్రభవించు: చూ, సంభవించు; ద్ర. 6. అచ్చోట: చూ, తత్ర; అవ. 7. సప్తమీవిభక్తి ప్రత్యయము. (అందు. ఇందు - స); 8. వానిలో, వారిలో, 9. వారియందు, దానియందు; 10. తృతీయార్థమును తెలుపును; 11. "వలన"అను నర్థము నిచ్చును;

12. తచ్ఛబ్దారకము. (అది, అవి, వాఁడు, వారు, ఆమె. మొ॥ వానిని తెలుపును). (సూ. ని)

అందుకము, సం. వి. అ. పు. రూ-అంచూకము. 1. ఏనుఁగు కాలిగొలుసు: చూ, శృంఖల. 2; 2. సంకెల, గొలుసు: చూ, శృంఖల. 1; 3. = అందియ-అందె గండపెండేరము: చూ, అందియ. 1; 4. = అందియ-అందె. (స్త్రీ) కాలినగ: చూ, అందియ. 2; 5. మొలతాడు: చూ, సూత్రము. 1—౬౪.

అందుకొను, దే స. క్రి, రూ-అందికొను. 1. పుచ్చుకొను: చూ, అందు. 1; 2. పొందు: చూ, అందు. 2; 3. తాఁకు: చూ, అందు. 3; 4. కొనసాగింపఁ బూను: చూ, సమకట్టు. 2.

అందుకోలు, దె. వి. విణ: చూ, రూ-అందికోలు. 1, 2.

అందగు, వై. వి. రూ-అందువు. చిల్ల*. చూ, పల్లకి.

అందుపాటు, దే. వి. 1. చేరిక: చూ, సమీపము. 1; విణ. 2. దగ్గఅది: చూ, అంచిక.

అందుబడి, దే. వి. 1: చూ, అందుపాటు. 1; విణ. 2: చూ, అందుపాటు. 2; 3. ప్రాప్తము: చూ, సంసక్తము.

అందులకు, దే. ద్ర. ఆప్రదేశమునకు: చూ, అచ్చోటికి.

అందువు, సం. వి. ఊ. స్త్రీ. 1. = అందియ-అందె: చూ, అందియ. 1; 2. = అందియ — అంచె: చూ, అంచియ. 2; 3: చూ, అందుము. 1; వై. వి. (1). = అందుగు. చిల్ల*: చూ, అందుగు.

అందె, వై. వి: చూ, రూ-అందియ.

అందెబందెలు, ద్వ. వి. బ. 1. కష్టములు: చూ, శోకము. 1-౬; 2. బలవంతము: చూ, హఠము. 1; వా. 3. కష్టసుఖములు.

అందెవేసినచేయి, జా. నేర్పరి. అందెవేయుట యసఁగా నొక విద్యయలదు సంపూర్ణ ప్రజ్ఞకలవానినిగాఁ దెలియఁ జేయు బిరుదు. "అష్టాంగమయిన యాయుర్వేదమునందీతఁడందె వేసిన చేయి (ధర్మజ రాజసూయము.)

అందొయి, వై. స. బ: చూ, రూ-అందయి.

అందోళము, సం. వి. అ. పు. = అందళము, రూ-అందోళనము-ఆందోళము-ఆందోళిక, దోళ, పాలంకి: చూ, సవారి.

అంధ, అం: చూ, సంధ్యలు.

అంధంకరణము, సం. విణ. అందునిగాఁజేయునది: చూ, శ్యామిక. 1-౪.

అంధంభవిష్ణువు, సం. విణ. ఉ. గ్రుడ్డియగునది: చూ, శ్యామిక. 1-౫.

అంధంధావుకము, సం. వి. —పై.—

అంధకము, సం. వి. అ. పు. అప్తకయనెడి ఆయుధము: చూ, బాణము. 1-౧౦.

అంధకరిపుఁడు, అంధకరిపువు, } సం. వి. ఉ. పు. అంధకాసురనిశత్రువు: చూ, శివుఁడు.

అంధకారకము, అం. మహాతలలోకము: చూ, లోకములు. 1—౨.

అంధకారమగు, మి. అ. క్రి: చూ, చీఁకటివడు. [1-౪.

అంధకారము, సం. వి. అ. పు. విణ. చీఁకటి: చూ, శ్యామిక.

అంధకారి, సం వి అ. పు (అంధక+అరి) 1: చూ, అంధకరిపుఁడు; విణ. 2: చూ, అంధకారము.

అంధకుఁడు, సం. వి. అ. పు 1. కళ్యపునకు దితియందుఁ బుట్టిన యొకానొక రాక్షసుఁడు: చూ, రాక్షసుఁడు. 1—౪; 2. ఒకానొక యాదవుఁడు: చూ, యాదవుఁడు. 1—౧. (ఇతఁడు యుధాజిత్తు కొడుకు. క్రోష్టునకు పౌత్రుఁడు. అంధక వంశమునకు మూలపురుషుఁడు; 3. బృహస్పతి యన్నయగునట్టి ఉతథునకు మమతయందుఁ బుట్టిన ముని. (సూ ని.): చూ, సన్న్యాసి. 1—౧౯; విణ 4. గ్రుడ్డివాఁడు: చూ, రేచీఁకు.

అంధకురాలు. సం విణ. గ్రుడ్డిది స్త్రీ: చూ, అంధము. 6.

అంకూపము, సం. వి. అ. పు. 1. పాడునుయ్యి, చీఁకటి బావి: చూ, సరస్సు. 1-౧౫-(౧); 2. ఒకానొకనరకము: చూ, నరకములు.

అధగుభూచి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. బదనిక*: చూ, వృశ్చికని.

అంధతమసము, సం. వి. అ. న. రూ-అంధతామసము-అంధాతమసము, చిమ్మ చీఁకటి: చూ, శ్యామిక. 1—౧.

అధతామసము, —పై.—

అంధతామిస్రము, సం. వి. అ. పు. 1. —పై. —; 2: చూ, నరకములు; 3. (వేదాంత) దేహము నశి పఁగా నేను నశింతుననెడి యజ్ఞానము: చూ, మౌర్ఖ్యము. 1-౩.

అంధత్వము, సం. విణ. గ్రుడ్డితనము: చూ, చీఁకు. 1.

అంధపరంపరా, వా. విణ. విచక్షణలేమయే గ్రుడ్డిగానమ్ముట.

అంధపూతన, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ఒకానొక బాలగ్రహము: చూ, సోఁడుచు. 1-౪.

అంధము, సం. వి. అ. పు. 1. చీఁకటి: చూ, శ్యామిక. 1; 2. నీరు: చూ, సలిలము; 3. అజ్ఞానము: చూ, మౌర్ఖ్యము. 1-౩; 4. (జ్యోతి) నష్టద్రవ్యలాభాలాభములను దెలుపు నట్టిరాశి: చూ, రాసులు. 1-౧౨-(౨); విణ. 5. గ్రుడ్డిది: చూ, చీఁకు. 1; 6. గ్రుడ్డిది(అఁడుది): చూ, అంధకురాలు.

అంధమూష, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. మీఁద కప్పుమ ప్రక్కరంధ్రములనుగల చిన్నమూస: చూ, మూస. 1-౧.

అంధమూషిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. దేవతాళము*: చూ, విషనాళని.

అంధస్సు, సం. వి. ప్. న. అన్నము: చూ, సాదము. (1).

అంధాతమసము, సం: చూ, అంధతమసము.

అంధాహి, సం. వి. ఇ. పు. 1. విషములేని పాము: చూ, పర్పము. 1-౪౭; 2. కుచిర యనెడి చేప: చూ, మత్స్యము. 1-౬౫.

అంధిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1: చూ, అంధము. 1; 2. జూదము: చూ, వ్యవహారము. 1; 3. రేయి: చూ, రాత్రి. 1; 4. చాఁగిలి మూఁతలాట: చూ, బాలక్రీడ; 5. కంటితెపులు: చూ, లోచనము. 1-౧౩; 6. ఆవమొక్క*: చూ, పర్షపము.

అంధుఁడు, సం. విణ. 1. గ్రుడ్డివాఁడు: చూ, రేచీఁకు. 1; 2. అజ్ఞాని: చూ, స్తబ్ధుఁడు; విణ. 3. బాహ్యదృష్టిలేవి సన్యాసి: చూ, సన్యాసి. 1-౧౯.

అంధులము, సం. వి. అ. పు. దిరిసెనము*: చూ, శిరీషము.

అంధువు, సం. వి. ఉ. పు. మయ్యి: చూ, పరస్సు. 1-౧౫.

ఆంధ్రకోసలము, సం. వి. అ. పు. రూ—ఆంధ్రకోసలము, ఆంధ్రమండలము, త్రిలింగక్షేత్రము: చూ, దేశము. 1-ఆఁ.

ఆంధ్రమండలము, —పై.—

ఆంధ్రము, రూ-ఆంధ్రము. 1. —పై.—; 2. తెనుఁగుభాష: చూ, భాషలు 1-ం.

ఆంధ్రుఁడు, సం. వి. అ. పు. రూ—ఆంధ్రుఁడు. 1: చూ, తెలుఁగువాఁడు; 2. తెలుఁగుదేశపు రాజు: చూ, ఆంధ్రుఁడు. 2; 3. ఒకానొక సంకీర్ణ జాతివాఁడు. (సూ. ని.)

ఆంప, ద్వ. వి. రూ-ఆంపఱ-ఆంబు-అమ్మ, ఆంపకోల: చూ, బాణము. 1.

ఆంపకట్టె, —పై.—

ఆంపకము, దే. వి. 1. పంపుట: చూ, ప్రేషణము; వా. వి. 2. పంపకము: చూ, భాగము. 1.

ఆంపకయ్యము, ద్వ. వి. బాణయుద్ధము: చూ, యుద్ధము. 1—ఎఁ.

ఆంపకాఁడు, ద్వ. విణ. (అమ్ము+కాఁడు) 1. ధ్వని: చూ, వింటివాఁడు; 2. గుఱితప్పక అమ్ము వేయుఁడు: చూ, సూఁటుకాఁడు. 2.

ఆంపకోల, వై. వి.=అంబకమ్ (అమ్ము+కోల): చూ, అంప.

ఆంపగరి ద్వ. వి. బాణమునకుఁ గట్టిన యీఁకలు. రూ—ఆంపగటి: చూ, బాణము. 1—౫.

ఆంపగటి, —పై —

ఆంపతప్పు, ద్వ. వి బాణము తగులకుండఁగ తప్పించుకొను శక్తి: చూ, వెఱపు. 1— ళ,

ఆంపదొన, ద్వ. వి. అంబుల పొది: చూ, బాణము. 1—౩.

ఆంపపొది, —పై.—

ఆంపపోకడ, ద్వ. వి. 1. బాణముపోవుట; 2. బాణవ్యయము.

ఆంపములికి, ద్వ. వి. ఆంపములిక్క. బాణపుటలుఁగు: చూ, బాణము 1.

ఆంపములిక్క —పై.—

ఆంపఱ, పై.=ఆంబకమ్. 1: చూ, ఆంప; 2. బాణసమూహము: చూ, బాణము. 1—౫.

ఆంపవెల్లి, ద్వ. వి: చూ, ఆంపఱ. 2.

ఆంపశయ్య, సం. వి. అ. స్త్రీ. 1. భీష్ముని బాణముల శయ్య: చూ, బాణము. 1—౮; వా. 2. బాణముల శయ్య.

ఆంపసాల, వై. వి. ఆయుధ శాల: చూ, సదనము. 1—౯.

ఆంపాచారము, వై. వి.= అంబశ్చారః అంద్వాసారః—అంభ ఆసారః. తనంతట పాఱుచున్న ప్రవాహము: చూ, వెల్లువ.

ఆంపి, వై. వి.=ఆపః. నీరు: చూ, సలిలము.

ఆంపించు, దే. వ. క్రి. రూ—ఆంపు. ఆజ్ఞాపించు: చూ, నెలవిచ్చు.

ఆంపించుకొను, దే. స. క్రి. 1. —పై —; వా. 2. మాట ఆనిపించుకొను. (చీవాట్లు తిను)

ఆంపియ, దే వి. రూ—ఆంపె. చింపిగుడ్డ: చూ, వస్త్రము. 1—౬౫.

ఆంపు, దే. వి. 1. వివాహము, సంక్రాంతి. జాతర, సప్తాహాది పండుగుల వేడుక విశేషము: చూ, సంబరము. 3: స. క్రి. 2: చూ, ఆంపించు; 3. అరుగఁజేయు: చూ, పంపు. 11.

ఆంపుట, దే. వి: చూ, ఆంపకము. 1.

ఆంపుదోడు, దే.విణ. పయినమందలి తోడు: చూ, సహాయుఁడు.

ఆంపె, దే. వి: చూ, రూ-ఆంపియ.

ఆంబ, సం. వి. అ. స్త్రీ. 1.=అప్ప—అమ్మ, తల్లి: చూ, మాత. 1; 2. కాశీరాజు ముగ్గురు కొమార్తెలలో నొకతె. (ముగ్గురు:-ఆంబ, ఆంబిక, ఆంబాలిక); 3. చేఁదుఆనప*: చూ, సొఅ. 1—ం; 4. పులిచింత*: చూ, సునిషణ్ణకము; అం. 5. ఆంబాత్రయము:-జ్ఞానాంబ, భ్రమరాంబ, మూకాంబ. (స్త్రీ). 6, జనసీజనకుల తల్లి: చూ, అవ్య. (1), 2), (3); 7 జనసీజనకుల తల్లి తల్లి: చూ, ముత్తవ్వ; 8. గౌరి: చూ, పార్వతి; 9 చెయ్యి: చూ, హావిస్సు. 2; 10 నల్లమామిడి* చూ, అంబరీషము. 1.

ఆంబకము, సం. వి. అ. న. 1. కన్ను: చూ, లోచనము. 1; పు. 2.=అమ్మ—అంబు: చూ, బాణము. 1.

ఆంబకీళము, ద్వ. వి. 1. పరినూకల జావ: చూ, సాదము. (1)—౫౩—(౨); 2 చోడిపిండి జావ, అంబలి: చూ, సాదము (1)—౫౩—(౨).

ఆంబటిచేయి, వా. వి. 1. అంబలి త్రాగువాఁడు; 2. అంబలి త్రాగిన చెయ్యి (కుడిచెయ్యి).

ఆంబటిజోరిగాఁడు, ద్వ. వి. ఒకానొక పిట్ట: చూ, పక్షి.

ఆంబటితారిగాఁడు, వా. వి. —పై.—

ఆంబటిప్రొద్దు, ద్వ. వి. అంబలి త్రాగువేళ, మధ్యాహ్న సమయము. (సూ. ని.) చూ, వాసరము. 1—౩.

ఆంబరదము, సం. వి అ న. (అంబరములను ఇచ్చునది) దూది: చూ, సముద్రాంత. 2.

ఆంబరమణి, సం. వి. ష. పు. వినుకొండ: చూ, సూర్యుఁడు.

ఆంబరము, సం. వి. అ. న. 1. ఆకసము: చూ, సుర వర్త్మము; 2. బట్ట: చూ, వస్త్రము. 1; 3. ఏడుపు: చూ, శోకము. 1-౨; 4.=అంబరు. సుగంధ ద్రవ్యము: చూ. రాజార్హము. 1; 5. సున్న: చూ, శూన్యము.1; 6. కుంకుమ పుష్ప: చూ, వహ్నిశిఖము. 1; 7. అభ్రకము: చూ, శుభ్రము. 1; 8. దూది: చూ, ఆంబరము; 9. ద్యూతాది వ్యసనము : చూ, వ్యసనములు; 10. మబ్బు: చూ, మేఘము. 1.

ఆంబరాంతము, సం వి. అ. పు. 1. బట్ట కొంగు: చూ, మైజాటు; 2: చూ, దిక్చక్రము.

ఆంబరీషము, సం. వి. అ. 1. నల్ల మామిడి*: చూ, మామిడి. 1—౨; 2. గుఱ్ఱపు పిల్ల (పిల్లజింతువు అని సూ. ని. : చూ, హయము. 1-౭౯; అం. 3: చూ, నరకములు; పు. 4 వగపు: చూ, శోకము 1; 5. వశ్చాత్తాపము: చూ, విప్రతీసారము; న. 6. జగడము : చూ, యుద్ధము. 1; 7. మంగలము: చూ, పాత్రము. 6—౮ం; కిక్కిస గడ్డి*: చూ, తృణము. 1; 8. వర్షము: చూ, వాన. 1.

ఆంబరీషుఁడు, సం. వి. అ. పు. 1: చూ, ఆంబరమణి: 2. వినుసిగదేవర: చూ, శివుఁడు; 3. మాంధాత కొడుకు: చూ, రాజు. 1—౮ం; 4. వెన్నుఁడు : చూ, విష్ణువు; 5 బాలకుఁడు: చూ, శిశువు. 1—౫; 6. సూర్యవంశ్యుఁడైన

యొ॰ రాజర్షి: చూ, సన్యాసి. 1-౧౯; అం. 7; చూ. షోడశ మహారాజులు.

అంబరు, వై. వి. = అంబరమ్. అగరువు: చూ, రాజార్హము. 1

అంబలము, దే. వి. కలకల ధ్వని: చూ. స్వరము 2. ౨౩.

అంబలి, దే. వి. జొప: చూ, అంబకళము. 1, 2

అంబష్ఠ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. అడవిమొల్ల*: చూ, హరిణి. ౯; 2. చిఱుబొద్ది*: చూ, విష్ణుకర్ణి; 3. పులిచింత*: చూ, సునిషణ్ణకము; 4. నల్లతెగడ*: చూ సర్వానుగాతి. 1-౧; 5. సరస్వతితీఁగె*: చూ, సరస్వతి. 7; 6. అ విమామిడి*: చూ, మామిడి. 1-; 7. అంబాలిక*: చూ, మాచిక.

అంబష్ఠకి, సం. వి. ఈ స్త్రీ: చూ అంబష్ట 2.

అంబష్ఠము, సం. వి అ. పు. 1. ఒకానొక దేశము: చూ, దేశములు. 1-౫౬-౨; 2 బరుసడ్డసాము*: చూ, సింహాస్యము. 1-౧.

అంబష్ఠి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. అంబష్ఠుని భార్య: చూ, భార్య. 1-౬౭.

అంబష్ఠుఁడు, సం. వి అ. పు. 1. బ్రాహ్మణునకు వైశ్యకన్య యందుఁ బుట్టినవాఁడు (వినివృత్తివికిత్స); 2. మావటి: చూ, హస్తారోహుఁడు; 2. మంగళధ్వని చేయువాఁడు: చూ, మంగలి. 1.

అంబస్తు, దే. వి. కపటములేనివాఁడు: చూ, నిష్కపటి. 2.

అంబా, వై. వి. = అమ్మా. రూ-అంబే-ఉంబ గోజాతియజపు: చూ, స్వరము 2-౧౩౪.

అంబారము, దే. వి. రూ-అంబారు వడ్లరాశి: చూ, ధాన్యము, 1-౨౯.

అంబారి(కి), దే. వి. హోదా. ఏనుఁగుమీది పీఠము: చూ, హస్తి. 1-(౬౧).

అంబారు, దే. వి: చూ, రూ-అంబారము.

అంబారపిడుఁజు, దే. వి. పశువులమేఁత నంటుకొని రక్తము పిల్చెడు జంతువిశేషము: చూ, బుడ్డపిడుఁదు. 1.

అంబార్థవాచక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. జటామాంసి*: చూ. మాంసి. 1.

అంబాలిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. కాశిరాజు చిన్నకూఁతురు (విచిత్రవీర్యుని భార్య. పాండురాజుతల్లి): చూ, అంబ. 2; 2. తల్లి: చూ, అంబ. 1: 3: చూ, అంబష్ట. 7*.

అంబాళము వై. వి. = ఆమ్రాతకః. నల్లమామిడి*: చూ, మామిడి. 1-౪.

అంబిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ = అమ్మిక. 1. గౌరి: చూ, పార్వతి; 2. కాశిరాజు నడిమికూఁతురు (విచిత్రవీర్యుని పెద్దభార్య ధృతరాష్ట్రుని తల్లి.) చూ, అంబ. 2; 3 తల్లి: చూ, అంబ 1. 4: చూ. మేన; 5. మగనితల్లి: చూ, అత్త (1); 6. భార్యతల్లి: చూ, అత్త (2); 7 మేమామ భార్య; చూ, అత్త (4); 8. కటుక రోహిణి*: చూ శకులాదని.

అంబు, సం. వి. ఉ న. 1. నీరు: చూ, సలిలము 1; వై. వి. (1). = అంబకమ్. రూ-అమ్ము: చూ, బాణము. 1; 2. మేదరవాని అమ్మువంటి యొక యినుప పనిముట్టు: చూ. బాణము 1-౧౫.

అంబుకంటకము, సం. వి అ. పు (నీటిలో కంటకమువలె మడునది) మొసలి: చూ. మత్స్యము. 1-౩.

అంబుకణము, సం వి. అ. పు. గాలిచేత చెదరిపడు నీరు లోనగు వానిబొట్టు: చూ, శీకరము

అంబుకిరాతము సం వి అ. పు: చూ, అంబుకంటకము.

అంబుకీళము, సం. వి. అ న. ఉలచమీను: చూ, మత్స్యము. 1-౨.

అంబుకూర్మము, పు. —వై.—

అంబుకేశరము సం. వి. అ పు. చూదీ ఫలము*: చూ, సుపూరము.

అంబుక్రియ, సం. వి. అ. స్త్రీ. జలతర్పణము: చూ, తర్పణము ౬-౧.

అంబుగజము సం. వి. అ, పు: చూ, అంబుకంటకము.

అంబుగర్భుఁడు, సం. వి. అ పు. తమ్మిచూలి: చూ, బ్రహ్మ. 1.

అంబుఘనము, సం. వి. అ. పు: చూ, వడగల్లు.

అంబుచత్వరము సం. వి. అ. న. కైయువు. చూ పరస్పు. 1.

అంబుచరము, సం. విశే. (నీటచరి చునది) చేప: చూ, మత్స్యము. 1.

అంబుజామర, సం. వి అ. న నాఁచు*: చూ వైవలము. 1-౨

అంబుజన్మము, సం. వి. న్ న 1. పద్మము: చూ, సహస్రపత్రము 1 పు. 2. బెగ్గురుపక్షి: చూ, సారసము. 2; 3. నిప్పు: చూ వహ్ని. 1 4. శంఖము: చూ, సంకు 1.

అంబుజన్ముఁడు సం. వి. న్. పు 1. నీరుపుట్టువు. చంద్రుఁడు: చూ, హిమాంశువు. 2. నీరుపావ, నిప్పు చూ వహ్ని. 1.

అంబుజము, సం. వి. అ, న. 1. తామర*: చూ, సహస్రపత్రము 1. పు. 2. ఎఱ్ఱగన్నేరు*: చూ, హంసమారకము. 1-౧; 3. వాన కోయిల: చూ స్తోకము. 2; 4 హారతి కర్పూరము: చూ, సిరము. 2-౩ 6: చూ, అంబుజన్మము. 2 6: చూ, అంబుజన్మము. 4; 7. వజ్రాయుధము: చూ, బాణము. 1-౭౩; అం. 8. ఒకానొక వృత్తము: చూ, వృత్తము. 1.

అంబుజాసన, సం. వి. ఆ. స్త్రీ (పద్మముగద్దెగా గలది) పద్మిని: చూ, లక్ష్మి. 1.

అంబుజాసనుఁడు, సం. వి. అ. పు. (పద్మము గద్దెగా గలవాఁడు) తమ్మిగద్దియదళాయి: చూ, బ్రహ్మ. 1.

అంబుజుఁడు, సం. వి. అ. పు: చూ, అంబుజన్ముఁడు. 1, 2.

అంబుతస్కరుఁడు సం. వి. అ. పు. (నీటిని కిరణములచే అపహరించువాఁడు) ఇవముమేఁపరి: చూ సూర్యుఁడు.

అంబుతాలము, సం. వి. అ పు (నీటియందుండునది) నాఁచు*: చూ, అంబుచామరము.

అంబుదఫలి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. కీబని*: చూ. మూలుగు. 2.

అంబుదము, సం వి. అ. పు. (నీరుయిచ్చునది) మబ్బు: చూ, మేఘము 1.

అంబుధ ము సం. వి అ పు 1 —వై.— 2. తుంగ*: చూ, ముస్తకము. 1; 3. బెగడ: చూ, శుభ్రము. 1.

అంబుధి, సం. వి. ఇ. పు. 1. కడలి: చూ, సముద్రము; పర్వ. 2: చూ, నాలుగు.
అంబుధిప్రసవ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, గృహకన్య*.
అంబుధీపుధి, పం. వి. ఇ. పు: చూ, శివుఁడు.
అంబువిధి, సం: చూ, అంబుధి. 1
అంబుపక్కెర, ద్వ. వి. ఒకానొకచేప: చూ, మత్స్యము. 1-ఉ.
అంబుపత్ర, సం వి. ఆ. స్త్రీ. ఉచ్చట, వట్రువముత్తె*: చూ, తృణము. 1-౩-౨-౩౩.
అంబుపము, పం. వి. అ.పు. 1: చూ, అంబునిధి; 2. తగిరస*: చూ, వర్షిపున్నాటము; విణ. 3. బలమును త్యాగునది.
అంబుపాతము, పం. వి. అ. పు. 1. నెలయేటి ప్రవాహము: చూ, వెల్లువ; 2 కొండనెలయేఱు ధారగాక్రిందఁబడుట; 3. నెలయేఱుపడు చోటు: చూ, స్థానము. 1-౩౯
అంబుపుఁడు, సం. వి. అ. పు: చూ - వరుణుఁడు; విణ. 2. బలమునకు రాజు; 3. నీరుత్రాగువాఁడు.
అంబుప్రసాదకము, సం వి. అ. పు. చిల్ల*: చూ, సల్లకి.
అంబుప్రసాదసము, —పై. —
అంబుప్రసాదము,—పై. —
అంబుప్రసాధనము, 1. —పై.—; 2. కుంకుడు*: చూ; ఫేనిలము. 2.
అంబుబాష్పము, షం. వి. అ. న. నీరుతోఁటకూర*: చూ, మారిషము. 1-ం.
అంబుభూషణుఁడు, సం. వి. అ. పు. రూ-అంబుభూషితుఁడు-అంబుభూపుఁడు: చూ, వరుణుఁడు.
అంబుభూషితుఁడు, వా. —పై. —
అంబుభూపుఁడు, వా. —పై.—
అంబుభృత్తు, సం. వి. త్. పు. 1 మబ్బు: చూ, మేఘము. 1; 2. బేగడ: చూ, ఋభ్రము. 1; 3. ముత్తె*: చూ, ముస్తకము. 1; 4. కడలి: చూ, సముద్రము.
అంబుమర్కటము, సం. వి. అ. పు. మొసలి: చూ, మత్స్యము. 1-౩.
అంబుముక్కు, సం. వి. చ్. పు. (నీటినివిడుచునది) మబ్బు: చూ, మేఘము. 1-ం౯. (రూ-అంబుముచము.)
అంబుముచము,—పై.—
అంబురాశి, సం. వి. అ. పు. కడలి: చూ, సముద్రము.
అంబురుహ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. రూ-అంబురుహము. 1. మెట్ట తామర*: చూ, సహస్రపత్రము. 1-ం; 2. తామర*: చూ, సహస్రపత్రము. 1; అం. 3. ఒకానొక వృత్తము: చూ, వృత్తము. 1.
అంబురుహము, స. వి. అ. పు. —పై. —
అంబురుహిణి, సం వి. ఈ. స్త్రీ. తామరతీఁగె*: చూ, సహస్రపత్రము. 1-౯.
అంబులపొది, ద్వ. వి: చూ, అంపదొన.
అంబువాచి, పం.వి. ఈ. స్త్రీ. ఆషాఢ బ ంమొ॥ ం౩ వఱకును భూమికిఁగల పేరు. (ఈకాలమున భూమిబుతుమతియనియు, అంటుది యనియు అనెడి వాడుకను బట్టి వేద్యము బరుపఁబడదు. (సూ. ని.)

అంబువాసి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. రూ-అంబువాసిని. పాటలి*: చూ, స్థాలి. 2.
అంబువాసిని —పై. —
అంబువాహము, సం. వి. అ. పు. 1. మబ్బు: చూ, మేఘము. 1; 2. చెఱువు: చూ, సరస్సు. 1; 3. ఒకరకముగడ్డి*: చూ, తృణము. 1 ళఉ; విణ. 4. నీరుమోయునది: చూ, మేఘము. -ం
అంబువాహి. సం. వి. న్. పు. 1. మబ్బు: చూ, అంబువాహము. 1; 2. ముస్త*: చూ, ముస్తకము. 1; (చూ. అంబువాహము.3); విణ. 3. నీళ్ళుమోయువాఁడు. మేఘమందు వర్తించును (అనికొందఱు): చూ మనుష్యుఁడు. 1-౫.
అంబువాహిని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. కఱ్ఱచేద: చూ, పాత్రము. 6-౨౫ (ం); 2. ఎత్తుడునీరు పోయుటకై కాలువ మొదట నుంచెడు దొలుపుపట్టె: చూ, హోమము. 1-ఒ; 3. ఏఱుదాఁటెడు పుట్టి: చూ, హోమము. 1-౨; 4. నీళ్ళుమోయు ఆఁడుది: చూ, స్త్రీ. 1-౨౫౪.
అంబువిస్రవ, సం. వి. అ. స్త్రీ: చూ, రూ-అంబుధిస్రసవ*.
అంబువు, సం. వి. ఉ. న. 1. నీరు: చూ, సలిలము; 2. లగ్నమునకు నాలుగవ స్థానము: చూ, అంభస్సు; 3. ఒకానొక వృత్తము: చూ, వృత్తము. 1
అంబువేతసము, సం. వి. అ. పు. నీరుప్రబలి*: చూ, సహస్రవేధి. 2-ం.
అంబుసరణము, సం. వి. అ. న. అనంతట పాఱుచున్న ప్రవాహము: చూ, వెల్లువ. 1.
అంబుసేచని, వం. వి. ఈ. స్త్రీ. ఓడమండి నీళ్ళెత్తి పోయు దొక్కెన: చూ, పాత్రము. 6-౨౫-౨.
అంబుస్ఫోటము, సం. వి. అ. న. నీరుబుగ్గ: చూ, స్ఫోటము. 2.
అంబూకృతము, సం. వి. అ. న. 1. తుంపరలతోఁ గూడిన మాట: చూ, సనిష్ఠీవము; 2. తుంపరలతోఁ గూడినధ్వని: చూ, సర్వము. 2-ంళఒ; విణ. 3. నిష్ఠీవముతోఁగూడినది (మాట-ధ్వని); 4. (నీరుగాఁ జేయఁబడినది) మబ్బు: చూ, మేఘము. 1-౨ం; వి. 4. మబ్బు: చూ, మేఘము. 1.
అంబే, వై. వి. 1. = అమ్మా: చూ, రూ-అంబా. (వి. పు. 7, ఆ. 14¹.); వా. 2. నిరాకరణమందగు ధ్వన్యనుకరణము, రూ-అబ్బె-అబ్బే: చూ, హూహూ.
అంబేద, దే. విణ. (అంబే + పేద) పిఱికి. దిట్టతనములేని వాఁడు: చూ, వ్రాజె.
అంబ్లము, సం. వి. అ. పు: చూ, అమ్లము-అమ్లము. 1. పుల్లన: చూ, ఋక్తము. 3; విణ. 2. పుల్లనిది. రూ-అమ్లము-ఆమ్లము: చూ, ఋక్తము. 4.
అంభ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. = అంబా-అంబే-ఉంబ: చూ, అంబే. 1.
అంభశ్చారము, సం. వి. ఆ. న: చూ, రూ-అంపాచారము:
అంభసాంభ్రమము, సం. వి. అ. పు. నీటిసుడి: చూ, సుడి. 1-౪.
అంభస్సారము, నం. వి. అ. న. 1. ముత్యము: చూ, రత్నము. 1; 2. నీటిసారము: చూ, పలిలము. 1-౪౨.
అంభస్సు, సం. వి. వ్. న. 1. నీరు: చూ, పలిలము. 1;

2. కురువేరు*: చూ, హ్రీబేరము; 3: చూ, అంబువు. 2; 4. (యోగ) నవవిధతుష్టులయందుఁ బ్రకృతియను ఆధ్యాత్మికతుష్టి. (సూ. ని.)

అంభా, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, రూ-అంభ.

అంభోజిజనని, సం. వి. ఇ. పు. నలువ: చూ, బ్రహ్మ. 1.

అంభోజిజన్ముఁడు, సం. వి. అ. పు. —పై.—

అంభోజము, సం. వి. అ. న. తామర*: చూ, సహస్రపత్రము. 1; 2. తామరపువ్వు: చూ, సహస్రపత్రము. 1-౧౦; 3. బెగ్గురు: చూ, సారసము. 2; విణ. 4. నీటఁబుట్టినది.

అంభోజిని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1: చూ, అంభోజము; 2: చూ, అంభోజము. 2; 3. తామరగుంపు: చూ, సహస్రపత్రము. 1-౭; 4. తామరకొలను: చూ, సరస్సు. 1-౯-(౧); 5. నీరు ప్రబ్బలి*: చూ, సహస్రవేధి. 2-౧.

అంభోజుఁడు, సం. వి. అ. పు. 1. చంద్రుఁడు: చూ, హిమాంశువు; 2. అగ్ని: చూ, వహ్ని. 1; విణ. 3. నీటఁబుట్టినవాఁడు: చూ, సలిలము. 1-౪౩ (చూ, మేఘము. 1-౧౮.)

అంభోదము, సం. వి. అ. పు. 1. మబ్బు: చూ, మేఘము. 1; 2. ముస్త*: చూ, ముస్తకము. 1; విణ. 3. నీటినిచ్చునది: చూ, మేఘము. 1-౧౭.

అంభోధరము, సం. వి. అ. పు: చూ, అంభోదము. 1. 2.

అంభోధి, సం. వి. ఇ పు. కడలి: చూ, సముద్రము.

అంభోధివల్లభము, సం. వి. అ. పు. పగడము: చూ, రత్నము లు. ౪.

అంభోనిధి, సం. వి. ఇ. పుం: చూ, రూ-అంభోధి.

అంభోభ్రము, సం. వి. అ. పు: చూ, అంభసాంభ్రమము.

అంభోరాశి, సం. వి. ఇ. పు: చూ, అంభోనిధి.

అంభోరుహము, సం. వి. అ. న. 1. తామర*: చూ, సహస్రపత్రము. 1; పు. 2. బెగ్గురు: చూ, సారసము. 2.

అంశకము, సం. వి. అ. పు. 1: చూ, భాగము. 1; న. 2. నారదినము: చూ, రోజు. 1-౪.

అంశకుఁడు, సం. వి. అ. పు. జ్ఞాతి: చూ, సగంధుఁడు. 1.

అంశనము, సం. వి. అ. న. పంపకము: చూ, విభజనము.

అంశభాక్కు, సం. విణ. (జ్ఞ). భాగస్వామి: చూ, సగంధుఁడు. 2.

అంశము, సం. వి. అ. పు. 1: చూ, అంశుము. 1; 3. పాలు: చూ, వంతు. 5; 3. కిరణము: చూ, హాయనము. 2; 4. గడ్డి మొ॥ వానిప్రోవు: చూ, మేటి. 2.

అంశయిత, సం. విణ. వంచిపెట్టువాఁడు: చూ, విభజనకర్త.

అంశలుఁడు, సం. విణ: చూ, అంశభాక్కు.

అంశసవర్ణనము, సం. వి. అ. న. (గణిత) భిన్నాంశములను (హారములను) సమాంశములుగాఁ జేయుట (సూ. ని.)

అంశస్వరము, సం. వి. అ. పు. (సంగీత) ముఖ్యస్వరము: చూ, స్వరము. 2. ౧౪౯. [అంశభాక్కు.

అంశహరుఁడు, సం. విణ. భాగముపుచ్చుకొనువాఁడు: చూ, అంశహారి. సం. వి. భాగము పంచుకొనువాఁడు: చూ, అంశభాక్కు.

అంశి, సం. విణ. భాగము (దాయభాగము) గంవాఁడు: చూ, సంగధుఁడు. ౨-౩.

అంశిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. దాయభాగము గల ఆఁడుది: చూ, స్త్రీ. 1-౨౫౫.

అంశుఁడు, అం. పన్నిద్దఱు సూర్యులలో నొకఁడు: చూ, సూర్యుఁడు. 1-౨.

అంశుకము, సం. వి. అ. న. 1. ఉత్తరీయము: చూ, వస్త్రము. 1-౧౧; 2. సన్ననిబట్ట: చూ, వస్త్రము. 1-౩౮; 3. మృదుకాంతి: చూ, వెలుతురు. 1-౧౭; 4. బట్ట: చూ, వస్త్రము1; 5. ఆకుపత్రి*: చూ, రోమశము. 3.

అంశుధరుఁడు, సం. వి. అ. పు: చూ, సూర్యుఁడు. 1.

అంశుపట్టము, సం. వి. అ. న. సన్నని పట్టుబట్ట: చూ, వస్త్రము. 1-౮౧-(౧).

అంశుపతి, సం. వి. ఇ. పు: చూ, అంశధరుఁడు.

అంశుభృత్తు. త్. —పై.—

అంశుమంతము, సం. వి. త్. పు. 1. ఒకానొకకొండ: చూ, పర్వతము. 1-౨౮; విణ. 2. ప్రకాశముగలది: చూ, వెలుతురు. 1-౧౮; 3. మొన్నగలది: చూ, సుద. 1-౮

అంశుమంతుఁడు, సం. వి. త్. పు. 1: చూ, అంశుధరుఁడు; 2 ఒకరాజు: చూ, రాజు. 1. (ఇతఁడు సగరుని మనుమఁడు, దీలీపుని తండ్రి); 3. చంద్రుఁడు: చూ, హిమాంశువు; 4. నైర్ఋతి: చూ, సోఁకుండజేఁడు; 5. వెన్నుడు: చూ, విష్ణువు; అం. 6: చూ, ఆదిత్యులు; విణ. 7. కనికరము గలవాఁడు : చూ, సురక్షకుడు; 8. ధనికుఁడు : చూ, సంపన్నుఁడు.

అంశుమతి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. ముయ్యాకుపొన్న*: చూ, సాలపర్ణి; 2. యమునానది: చూ, 1-౩.

అంశుమర్తు, అఁ: చూ, ఆగమములు.

అంశుమత్ఫల, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. అరటి *: చూ, రంభ. 2.

అంశుమాలి, సం. వి. న్. పు: చూ, అంశుధరుఁడు.

అంశులము, సం. విణ. ప్రకాశమానమైది: చూ, వెలుతురు. 1-౧౮.

అంశులుఁడు, సం. వి. అ. పు. 1. చాణక్యమునిని: చూ, సన్యాసి. 1-౧౦; విణ. 2. అంశువును గ్రహించువాఁడు.

అంశువు, సం. వి. ఉ. పు. 4. కిరణము: చూ, హాయనము 2; 2. కాంతి: చూ, వెలుతురు. 1; 3. కొన, మొన: చూ, సుద. 1; 4. అణువు: చూ, స్వల్పము; 5. దారము: చూ, సూత్రము. 1.

అంశుహస్తుఁడు, సం. వి. అ. పు. రవి: చూ, సూర్యుఁడు.

అంశ్యము, సం. విణ. విభాగమునకు తగినది, పంచుకొనఁదగినది (సూ. ని.): చూ, విభాజ్యము.

అంసకూటము, సం. వి. అ. పు. ఎద్దు మూఁపురము: చూ, స్కంధము. 1-౧.

అంసత్రము, సం.వి.అ.న. భుజకవచము: చూ, వారవారణము.

అంసదక్షిణార్తము, వా. వి. సంతానవృద్ధిగల స్త్రీ లక్షణము: చూ, లక్షణము. 1-౪౮.

అంసపాది, వా. వై. వి. = హంసపాది. కీటపాది*: చూ హంసపాది.

అంసభారము, సం వి. అ. పు. రూ-అంసేభారము. 1. (బుజ ముల బరువు) కావడి: చూ, స్కంధాటిక. 1; 2. (మూఁపు మీఁది బరువు) కావడి: చూ, స్కంధాటిక. 1-బి.

అంసభారి, సం. విణ. 1. బుజమున బరువు మోయువాఁడు: రూ-అంసభారికుఁడు; 2. మూఁపున కాఁడి మోయునది.

అంసభారికుఁడు: చూ, రూ-అంసభారి. 1.

అంసము, సం. వి. అ. పు. 1. మూఁపు: చూ, స్కంధము. 1; 2. పాలు. చూ, వంతు. 5; 3. పంపకము: చూ, భాగము. 1.

అంసరంగికము, సం. వి. అ. వు. బాడిద*: చూ, సూత్మ దారువు. 1-ఁ.

అంసలుడు, సం. విణ. బలిమికాఁడు: చూ, శక్తుఁడు.

అంసేభారము, సం. వి. అ. పు: చూ, రూ-అంసభారము. 1,2.

అంస్యము, సం.విణ. అంసమునసుండునది: చూ, స్కంధము. 1-ఉ.

అంహతి, సం. వి. ఇ. ఈ.స్త్రీ.1. ఈవి: చూ, న్వర్మము, 3; 2. తెవులు: చూ, రోగము; 3. విడుపు: చూ, విమోచనము. 1.

అంహస్సు, సం. వి. న్. న. పాపము, దోషము: చూ, వృజినము. 1.

అఁట, దే. అవ్య. 1. వృత్తాంతము చెప్పుటను తెలుపును. "క. తామఁటదలఁవఁగఁదలలఁట" భాగ. ౧౦, స్కం. ఉ: చూ, సమాచారము. 2; 2. మహత్వమును తెలుపును. "క. రావణుఁడఁటరిపుఁ డానెలకువఁజొచ్చి పొదివితఁట కయ్యమునం జేనెత్తురుగా కుండఁగ, వానింజఁపితఁట" నిర్వ. ౨. ఆ: చూ, మహత్తు. 4; ద్ర. 3. అచ్చట, అంద: చూ, తత్ర; 4. ఆక్షేపమును తెలుపును: చూ, వెగ్గింపు. 1-ఁ; 5. ఆశ్చర్యమును తెలుపును: చూ, వింత. 1; 6. ముందుచెప్పఁబడిన విరుద్ధమైనయర్థమును తెలుపును: అయిన - ఐన; 7. అర్థవిశేషము లేకయే కొన్నిచోట్ల ప్రయోగింపఁబడును; వా. 8. పూర్వాచారపు బ్రాహ్మణులలో కొందఱు అఁటకు బదులుగ "అష"నుపయోగింతురు. "తిన్నారష, వచ్చారష," ఇత్యాది.

అఁబుడి, సం. విణ. ఇ. రూ-అనృణి-అప్పు లేనివాఁడు: చూ, ధనగ్రాహకుఁడు. 1-ఁ.

అక, వై. వి. = అర్కా. రూ-అక్క. 1. అప్ప: చూ, సహోదరి; 2. పాచకి: చూ, వంటలక్క; 3. పూజ్యస్త్రీ: చూ, స్త్రీ. 1-ఉ; 4. అఁడుది: చూ, స్త్రీ. 1.

అకంటకము, సం. విణ. అ. న. 1. ముండ్లులేనిది; 2. శత్రువులు లేనిది.

అకట, వై. అవ్య. = ఆక. రూ-అకటకట-అకటకటా-అకటా-అక్కట-అక్కటకట-అక్కటకటా-అక్కటక్కట - అక్కటక్కటా-అక్కటా-కట-కటకట-కటకటా-కటా-కట్ట-కట్టా- 1. అయ్యో, సంతాపమును తెలుపును: చూ, సంతాపము. 1-ఇ; 2. అహహా. ఆశ్చర్య - ను తెలుపును: చూ,వింత. 1.

అకటకట, వై. అవ్య. —పై.—

అకటకటా, —పై.—

అకటవికటము. దే. విణ. రూ-అకటావికటము. తాముమాఱు: చూ, వ్యత్యయము.

అకటా, వై. అవ్య: చూ, రూ-అకట.

అకటావికటము, దే. విణ: చూ, రూ-అకటవికటము.

అకము, సం. వి. అ. పు. స. వెత: చూ, శోకము. 1-ఁ; 2. దోషము: చూ, వృజినము. 1; 3. వృశ్చికరాశి: చూ, రాసులు.

అకర, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ఉపరిక*: చూ, శ్రీఫలి.

అకరణము, సం. వి. అ. న. 1. పనిచేయమి. రూ-అకరణి 2. ఆత్మ: చూ, హంసుఁడు; వా. విణ. 3. ఇంద్రియములు లేనిది; 4. సాధనములేనిది; 5. స్వభావముచేత కలిగినది: చూ, స్వభావము. 1-ళ.

అకరణి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1: చూ, అకరణము. 1. (ఇది తిట్టునపుడేయుపయోగింపఁ బడును. "తస్యాకరణిరేవాస్తు" అని వాచస్పత్రి; వు. 2. తిట్టు: చూ, శాపము. 1.

అకరికుఁడు, సం. వి. అ. వు: చూ, సుంకరి.

అకరిణి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. చేయనిది: చూ, అకృతము.

అకరు, దే. వి. రూ-అకరు - ఆకరువు - కరులు. (తామరదుద్దు లోనగు వానిని చుట్టునుండునది) కింజల్కము. కుమారసం. 3-౩౫; భీమ. 3-౫౦: చూ, సహస్ర పత్రము. 1-౧౦ - (౩).

అకరువు, —పై.— కాశీ. ౧-౨; ఆంధ్రా. 1-౧౬౫.

అకరోటు, వా. వి. రూ-అక్రోటు*: చూ, మృదుద్రుమము. 2.

అకర్ణము, సం. వి. అ. పు. 1. చఱ్ఱెవము,కంటివినికి: చూ, సర్పము. 1; విణ. 2. చెవుటుకలది; 3. చెవులులేనిది.

అకర్తనుఁడు, సం. విణ. 1. కత్తిరింపని వాఁడు; 2. పొట్టి వాఁడు: చూ, వామనుఁడు. 2.

అకర్మకతినకరము, అం. రాజ్యంఖిణము: చూ, లఖిణము. 1-౪౩.

అకర్మకము, సం: చూ, అకర్మము. 6.

అకర్మకకర్తృప్రయోగము. అం: చూ, ప్రయోగములు.

అకర్మము, సం. వి. న్. న. 1. పనిలేమి: 2. విహితకర్మములు లేకుంటుట; 3. పాపకార్యము: విణ. న్. 4. పనిలేనిది; 5. కర్మాధికారములేనిది, భ్రష్టము; వా. 6. (వ్యాక) కర్మపదములేని క్రియ: అకర్మకము.

అకర్మశీలుఁడు, సం. విణ. ఏపనియు లేకుండఁగ మన్నవాఁడు: చూ, సోమరి.

అకర్మి, సం. విణ. న్. —పై.—

అకల్క, సం. వి. అ. స్త్రీ. (మాలిన్యములేనిది) రేయెండ: చూ, వెన్నెల. 1.

అకల్కనుఁడు, సం. విణ. డంబములేనివాఁడు: చూ, వీతదంభుఁడు.

అకల్కము, సం. విణ. స్వచ్ఛమైనది: చూ, సమీచీనము. 2.

అకల్పము, సం. విణ. 1. అధికారమునకుగాని విధులకుగాని లోఁబడనిది; 2. బలములేనిది; అబల, అవీర; 3. పోల్న శక్యముకానిది.

అకల్యము, సం. విణ. 1. రోగముగలది: చూ, రోగము. 1-౩౯; 2. సత్యమైనది: చూ, సత్యము. 5.

అకస్మాత్తు. సం. క్రి. విణ. అవ్య : చూ, డబ్బాటు.

అకస్మికము, వా. విణ. చూ, అకాండము. 2. (రూ-ఆకస్మికము.)

అకాండపాతము, సం. వి. అ. వు. ఆకస్మికముగా వంభవించుట. (నూ. ని.)

అకాండము, సం. విణ. 1. సమయోచితముకానిది; 2. ఉన్నట్టుండి కలిగినది: చూ, ఆకస్మికము; 3. కాండములేనిది (నూ. ని.)

అకామము, సం. విణ. 1. కోరిక లేనిది; 2. చలపులేనిది, మన్మధవికారములేనిది; 3. బుద్ధిపూర్వకము గానిది.

అకాముఁడు, సం. విణ. 1. కామములేనివాఁడు: చూ, నిష్కాముఁడు; 2. కోరిక లేనివాఁడు: చూ, నిరాశుఁడు.

అకాయుఁడు, సం. వి. అ. న. 1. కారణములేమి; క్రి. విణ. 2. కారణము లేక వ్యర్థముగా; విణ. 3. శరీరము లేనివాఁడు.

అకారణము, సం. క్రి. విణ. 1. కారణము లేక, వ్యర్థముగా. భార. ఉ. అ-ఎళం; విణ. 2. కారణములేనిది; తనంతటనే కలిగినది; వి. అ. న. 3. కారణములేమి.

అకారణుగా, క్రి. విణ. ద్రు. అకారణముగా. (నూ. ని.) (వా. అనికొందఱు).

అకార్యకారి, సం. విణ. 1. చెడుపనిచేయువాఁడు; 2. విహిత కృత్యము మానువాఁడు; 3. కార్యకారికానిది.

అకార్య, సం. వి. అ. న. 1. చెడ్డపని: చూ, వ్యళీకము. 2; విణ. 2. చేయఁదగనిది: చూ, ఆగ్రహము. 4.

అకాలము, సం. వి. అ. పు. 1. సరికాని కాలము: చూ, అసమయము; విణ. 2. కాలములేనిది; 3. తెల్లనిది (నలుపు కానిది).

అకించనత, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. దారిద్ర్యము: చూ, నీదరము 1; 2. సర్వద్రవ్యమును పరిత్యజించుట (ఇదిసన్న్యాసమునకు అంగము.)

అకించనిమము, సం. వి. న్. పు: చూ, అకించనత. 1.

అకించిత్కజ్ఞుఁడు, సం. విణ. జ్ఞానశూన్యుఁడు: చూ, వ్రాజె.

అకించిత్కరము, సం. విణ. పనికిమాలినది.

అకీర్తి, సం. వి. ఇ. ఈ. స్త్రీ.1. అపకీర్తి: చూ, నడి. 3; విణ. (ఇ) 2. కీర్తిలేనివాఁడు.

అకుంచసము. అం: చూ, కర్మములు. 2.

అకుంఠము, సం. వి. అ. పు. లోహపాషాణాదులచే నఱుఁగనిది; విణ. 2. వాఁడియైనది; 3. అడ్డులేనిది; 4. చెడఁగొట్టఁబడనిది; 5. ప్రతిబంధము లేనిది; 6: చూ, స్థిరము.

అకుంఠితము, సం. విణ. 1. మొక్కఁవోనిది; 2: చూ, స్థిరము.

అకుతోభయుఁడు, సం. విణ: చూ, నిర్భయుఁడు.

అకూప్యము, సం. వి. అ. న. 1. బంగారు: చూ, లోహము. 1-ఎ; 2. వెండి: చూ, లోహము. 1-ళ.

అకులజుఁడు, పం. విణ: చూ, సంకరుఁడు.

అకులత, సం. విణ. నీచజన్మము: చూ, సంకరము.

అకుశలము; సం. వి. అ. న. క్షేమము లేక యుండుట.

అకూపారము, సం. వి. అ. పు. రూ - అకూవారము. కడలి: చూ, సముద్రము: 2. ఆదికూర్మము: చూ, తాఁబేలు. ౧; 3. గుఱ్ఱపుమూతి మీను, కూర్మరాట్టు: చూ,మత్స్యము. 1-ఎ.

అకూపారుఁడు, సం. వి. అ. పు: చూ, సూర్యుఁడు.

అకూవారము: చూ, రూ-కూపారము.

అకృతకృత్యుఁడు, సం. విణ. తనకు విధాయకమగు పనిని చేయువాఁడు.

అకృతబుద్ధి, సం. విణ. ఇ. 1. శిక్షితము కాని బుద్ధికలవాఁడు, మూర్ఖుఁడు; చూ, స్తబ్ధుఁడు; వి. ఇ. స్త్రీ. 2. అశిక్షితమగు బుద్ధి: చూ. హ్యాల్లేఖము. 1-౧౬.

అకృత్యము, సం. వి. అ. న. 1. చేయకుండుట; 2. చేయఁబడని కార్యము; విణ. 3. చేయఁబడనిది: చూ, అచీర్ణము; 4. తప్పుగాఁ జేయఁబడినది; 5. సిద్ధము చేయఁబడినిది, అయితము కానిది (అన్నము మొ।); 6. సృజింపఁబడినిది; 7. అక్షితము.

అకృతశ్రముఁడు, సం. విణ. శ్రమనొందిన వాఁడు.

అకృతసాక్షులు, అం: గ్రామస్థులు, ప్రాడ్వి వాకలేఖ సభ్యులు, రాజు, కార్యాధికారి, వారిచే పంపఁబడినవాఁడు, కులము వారు (6).

అకృతాత్ముఁడు, సం. విణ. 1: చూ, అకృతబుద్ధి. 1; 2. బ్రహ్మానుసంధానము లేనివాఁడు.

అకృతాస్త్రుఁడు, సం. విణ. విలువిద్యయందు ఆరితేఱనివాఁడు.

అకృతోద్వాహుఁడు. సం. వి. అ. పు. పెండ్లిలేనివాఁడు: చూ, ఱంతుఁడు.

అకృత్యము, సం. వి. అ. న. 1. తగని పని; విణ. 2. చేయరానిది.

అకృష్టపచ్యము. సం. విణ. దున్నకయే పండునది (నివ్వరిమొ): అకృష్టరోహి.

అకృష్టము. సం. వి. అ. న. 1. నివ్వరివఱ్ఱు: చూ, ధాన్యము. 1-ఱ; విణ. 2. దున్నఁబడనిది; 3. లాగఁబడనిది.

అకృష్టరోహి, పం. విణ. (న్. ఈ.న్): చూ, అకృష్టపచ్యము.

అకృష్టకర్ముఁడు, సం. విణ: చూ, సదాచారుఁడు.

అకృష్టిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ఆఁడు ఱొరఁబిచ్చుక: చూ, పిచ్చుక.

అకేశువుఁడు, సం. విణ. వెండ్రుకలు లేనివాఁడు.

అకొ, దే. అవ్య. రూ-అకో-ఒకొ-ఒక్కొ--ఒకో-ఒక్కో--ఓ. సంశయార్థకము : చూ, సంశయము. 1.

అకో, దే. అవ్య. —పై.—

అకోటము, సం. వి. అ. పు: చూ, పోఁక*

అకోపుఁడు. సం. విణ: చూ, నిష్కోపి.

అకౌటిల్యుఁడు, సం. విణ: చూ, నిష్కపటి.

అకౌశల్యుడు, సం. విణ. నేర్పులేనివాఁడు: చూ, వాగ్రిజె.

అక్క, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. అమ్మ: చూ, మాత. 1; పై. వి. (1)=అర్క. రూ-అక. అప్ప, తనకు పైనపుట్టిన ఆఁడుది. నీలా. 3-౫౩: చూ, సహోదరి; (2): చూ, వంటలక్క; (3). పూజ్యస్త్రీ. నై. ౫-౧౨౭, కళా. ౩-౯౬: చూ, స్త్రీ. 1-౭ (4). ఆఁడుది. వేణుగో. ౧౭: చూ, స్త్రీ. 1; వ ఉప. (5) స్త్రీల పేర్లకు "అమ్మ" అనునది చేర్చినఁ. "అక్క" అని చేర్వఁబడుట. ("ఏతక్క, రామక్క మొ॥) (6) బ. దేవతాత్వమును దొంది శుభకార్యారంభము యందుఁ గొందఱచే బూజింపఁబడు పూజ్య స్త్రీలు (వారు.

ఆనుగురును అక్క చెల్లెండ్రు అయినను సుగుణములచే దేవతాత్వమును పొందిరని ప్రసిద్ధి) సూ వి.1; వై. అన్య (7) అహో ఆశ్చర్యార్థకము. శుక. ౧. ౨౨౩: చూ, వింత. 1.

అక్కజనడు, వై. అ. క్రి. = ఆశ్చర్యపడు (అక్కజము + పడు) వింతనొందు. వైష. ౪-౧౩౩: చూ, వెఱఁగొందు.

అక్కజము, వై. వి. 1. = ఆశ్చర్యమ్. అచ్చెరియము. పి. శకుం. ౨-౪౯; చూ, వింత. 1; విజ్ఞా. 2. అధికము. హెచ్చైనది. భార. ఆది. ౬-౨౦౩: భార ఆర. ౪-౧౧౯; భార-భీష్మ ౮-౨౪౩: చూ, హేరాళము; 3. శక్యముకానిది. భార ఆర. ౩-౪౪౪; భార: భీష్మ. ౧-౩౪౪. నై. ౨-౨౯: చూ, లావు. 7; 4. ఆశ్చర్యము. భార. విరా. ౩, ౮౮: చూ, వింత. 1.

అక్కజుఁడు, వై. విణ. అధికుఁడు. భార. ఆర. ౧-౧౦౨; శివ. సా. ౩౪౯: చూ, హేమాహేములు.

అక్కజురాలు, వై. విణ. (అక్కజి + ఆలు) అధికురాలు: చూ, స్త్రీ. 1-౯. [చూ, సంతాపము.

అక్కట, వై. అవ్య. = ఆక. రూ - అకట. పంతాపార్థకము: అక్కటకట. —పై.—

అకటకటా. —పై.—

అక్కటక్కట, —పై.—

అక్కటక్కటా.—పై.—

అక్కటపడు. వై. అ. క్రి. పంతాపపడు. పండితా. దీక్ష. ౩౪. బొరబ: చూ, పంతాపించు.

అక్కటా, వై. అవ్య: చూ, రూ-అక్కట. వైష. ౨-౧౨౩.

అక్కటి, దే. విణ. 1. దయాపరుఁడు: చూ, సురకుఁడు. 1; 2. దయకలది: చూ, సురకుఁడు. 1-౨.

అక్కటిక, దే. వి. రూ-అక్కటికము. కనికరము. చూర్క. ౨-౧౨౭; భాగ. ౪-౪౮౬: చూ, దయ. [౭-౯౦.

అక్కటికము, —పై.— భార. శల్య: ౨. ౩౨౧; నైష. అక్కటికించు, దే. అ. క్రి. కరుణించు. శ్రీరంగ.మా ౧౦-౭౩: చూ, దయచేయు.

అక్కడ, దే. ద్ర. వి. (ఆ + కడ) (అక్కడనుండి, అక్కడకు మొ॥ వృత్తియందు ఔపవిభక్తిక మగును. ఉదా:— అక్కడివారు-అక్కడిది మొ॥ అని సూ. ని.) అఁట, అచ్చట: చూ, తత్ర. 1; వి. ఏ. 2. ఆస్థలము: చూ, తత్ర 1; 3. ఆవలికొన, అవుల: చూ, రోధస్సు.

అక్కడక్కడ, వై. ద్ర. (అక్కడ + అక్కడ) కొంతదూరమున: అంతంత, అందంద, అచ్చటచ్చట, ఆడాడ.

అక్కమ్మ, వా. వి. పూజ్యార్థమందు అక్కనుపిలిచెడి పిలుపు. ఇట్లుఅక్కయ్య. మఱియు అత్తయ్య మొ॥.

అక్కర, అం: చూ, వృత్తము 1. (ఇది మధ్యాక్కర, మహాక్కర, మధురాక్కర, అంతరాక్కర, అల్పాక్కరఅని అయిదు విధములు. అక్కర శబ్దము సంజ్ఞావాచకముగాన సంస్కృత పదముతో సమసించినది. అప్పె ౪-౨౭౯); రూ-అక్కరము.

అక్కరము, వై. వి. 1. = అక్షరమ్. అచ్చరము: చూ, వర్ణము. 1; 2: చూ, రూ-అక్కర. కవిజనా. జాతి. ౨౬.

అక్కఱ, దే. వి. 1. అపేక్ష. ఆము. ౪-౪౩; భార. ఆర. ౬-౩౪౨: చూ, వాంఛ. 1; 2: చూ, అవశ్యకము. హరి. పూ. ౧-౨౦౪; 3. పని: చూ, వ్యాపారము. 1; 4. సబబు, కారణము: చూ, హేతువు. 1; 5. కర్మము: చూ, వ్యాపారము. 1-౧; 6. వేగిరపాటు: చూ, సంభ్రమము. 1; 7. కొఱత, లోటు. నైష. ౧-౧౦౩: చూ, సొద్దు. 1; 8. ఇబ్బంది, కష్టము. హరి. పూ. ౪-౧౨౪; ద్వి. హరిశ్చ. ఉ-౨౦౯; ఘటికా. ౧-౧౦౩: చూ, లోపము. 1; 9. పూజ్యులయం దలి అనురాగము. సారంగ. ౩-౨౬౪; సారంగ. ౩-౨౬౫; 10. చెలిమి: చిత్రభా. ౪-౧౮౨: చూ, స్నేహము 1; అం. 11: చూ, అక్కఱలు.

అక్కఱకత్తె, దే. విణ. 1. అక్కఱగిలది (స్త్రీ): చూ, స్త్రీ. 1-౮౮; 2. అక్కఱతీర్చునది, తోడ్పడునది.

అక్కఱకాఁడు, దే.విణ.మేలుచేయువాఁడు: చూ,శుభంకరుఁడు.

అక్కఱగంటఁడు, దే. విణ. అక్కఱఁదీర్చువాఁడు. ద్వి. హరిశ్చ. ఉ ౪౭౭: చూ, శ్రద్ధానుఁడు.

అక్కఱగొను, ద్వ. అ. క్రి: చూ, వాంఛించు.

అక్కఱపడు, ద్వ. అ. క్రి. 1. ఆశపడు. భార. ఆర. ౭-౩౬౬; దశ ౪-౬: చూ, వాంఛించు; 2. కష్టవడు. హరి. ఉ. ౮-౭: చూ, శోకించు.

అక్కఱపాటు, ద్వ. వి. 1. వేగిరపాటు: చూ,సంభ్రమము. 1. 2. లోపము, కొఱత. వేంక. పం. ౧-౪౧౫: చూ, సొద్దు. 1; 3. ఇబ్బంది, కష్టము: చూ, శోకము. 1. భాస్కరశతకము.

అక్కలకర(ఱ)(ఱ్ఱ). వై. వి. = అక్రారా. జ్వరదోషాదులను పోఁగొట్టునట్టిమూలిక*.

అక్కలవాఁడి, వై. వి. వంటలక్కలుఁడు వీథి. క్రీడా. ౧౧౪: చూ, మూర్ఖము. 1-౧.

అక్కలి, దే. వి. అల. కాశీ. ౧-౧౩౭: చూ, వీచి. 1.

అక్కలు, దే. అ. క్రి. ఉపశమించు, ముడుఁగు. క్రీడా. ౪౬: చూ, స్రుక్కు. (9).

అక్కళించు, దే. స. క్రి. పొట్ట లొమ్మ లోనగునవి ముడుఁగఁజేయు, అడఁగు మను. ౧. ౫౯: చూ, స్రుక్కు. (4).

అక్కవాడ, వై. వి: చూ, రూ- అక్కలవాడ. ఆము. ౬-౬౯; క్రీడా ౧౮౯.

అక్కసము, దే. వి. 1: చూ, దయ. ఆం, భాషా. ౧-౧౩౧; 2: చూ, సంతాపము; 3. కోపము. అచ్చ. రా. యు. కాం. ౨౦౦-౨౦౧: చూ, వృజినము.

అక్కసి, దే. విణ. కోపి: చూ, రోషణుఁడు.

అక్కసు, దే. విణ. రూ-అక్కస్సు. కోకము: చూ, అక్కసము. ౩.

అక్కస్సు, —పై.—

అక్కసుకాఁడు: చూ, రూ-అక్కసి.

అక్కి, దే. వి. ఒకానొక చర్మవ్యాధి: చూ, రోగము. 1.

అక్కిబిక్కిదండ, 1. ఒకానొక బాలక్రీడ. హంస. ౩-౧౪౬: చూ, బాలక్రీడ.

అక్కిలి, దే. వి. కలఁత (రూ-అంకిలి అని కొందఱు) మార్క. ౮. ఆ. ౬౬: చూ, సంతాపము.

అకిజలిపడు, ద్వ. అ. క్రి. 1. కలఁతవడు: బస. పు.

ఒ-గ్గిం: చూ, సంక్షోభించు; 2. పోవు, చెడు. పండితా. పు రా ంం౧ పొరట: చూ సమయు 3.

అక్కు. వై. వి. = అంకః 1. ఱొమ్ము. అచ్చ. బాల, కాం, ఒ౩: చూ, వక్షము, 2 గుండె. దశా. ౩. ౩౮; బస. పు. ఒ-ం౮ం: చూ, హృదయము

అక్కుగొల్లు. ద్వ. వి హృదయశల్యము. మార్క. ౩-౨౭౯. చూ, శల్యము 1-ం౭.

అక్కుపక్కి. వా. వి. బలహీనుఁడు: చూ, స్తబ్ధుఁడు

అక్కుములు. ద్వ. వి: చూ, అక్కుగొల్లు రంగ-రా. ఉ. ం౦౭ పుట-గ పంక్తి.

అక్కులు (వ్యాకరణ) అ :- అ, ఇ, ఉ, ఋ ఌ. (5)

అక్కుళ్ళు, దే. వి. బ. ఒకరకము ధాన్యము: చూ, ధాన్యము (సన్నక్కుళ్ళు, తూర్పుఅక్కుళ్లు లోనగునవి ఈజాతిలోనివి.)

అక్తము. సం. విణ. 1. చేరినవి: చూ, స్వీకృతము. 2; 2 పోయినది: చూ, విమోచనము. 2; 3. స్పష్టమయినది: చూ సమాలంభము 1-ం౫; 5. వన్నె పెట్టఁబడినది; 6 వ్యాప్తము; 7. గతము, 8. పరిమితము (చూ.ని.)

అక్తము, సం. వి. అ. న. ఽవచము: చూ, వారవారణము.

అక్రమము, సం. వి. అ. పు. 1. క్రమము లప్పుట: చూ, ఆగ్రహము. 4; 2. గమనములేమి; 3. మర్యాదలేమి; విణ. 4. క్రమముతప్పినది; 5. పాదములు లేనిది; వా. 6. అబద్ధము: చూ, వితథము; అం. 7. క్రమభ్రష్టము: చూ, వాక్య దోషములు.

అక్రమాతిశయోక్తి, అం: చూ, అలంకారము. 3.

అక్రాంత, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. వాఁకుడు*: చూ, స్పృశి..

అక్రియ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. పనిలేపుండుట; 2. ముఖ్య కృత్యములు మానుట; అం. 3: చూ, వాక్యదోషములు.

అక్రియుఁడు, సం. విణ. 1. పనిచేయనివాఁడు: చూ, సోమరి; 2. ముఖ్యకృత్యములు లేనివాఁడు; 3. విహితాచారములు అనుష్ఠింపనివాఁడు.

అక్రూరుఁడు, పం. వి. అ. పు. 1. విష్ణునిబంధువగు ఒకానొక యాదవుఁడు; విణ. 2: చూ, సౌమ్యుఁడు; అం. 3. చూ, భక్తులు.

అక్రోటు, వా. వి: చూ, రూ-ఆక్రోటు*.

అక్రోధనము, అం: చూ, సాత్వికగుణములు.

అక్రోధము, అం: చూ, మానసిక పూజాసాధనములు.

అక్రోధనుఁడు, సం. వి. అ. పు 1. ఆయుతాయుపు పుత్రుఁడగు నొకరాజు; విణ. 2: చూ, నిష్క్రోపి. భార. ఆది. 3, ఆ. ంళఒ.

అక్లిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. నీలిమొక్క*: చూ, శ్రీఫలి. 2.

అక్లిన్నవర్త్మము, సం. వి. న్. న. ఒకానొక కంటి తెవులు: చూ, లోచనము. 1-ం౩.

అక్లిష్టము, సం. వి. అ. న. 1. దుదువయుంచి యెదువు తెచ్చు కొనిన వస్తువు: చూ, వినిమయము; విణ. 2. అలయిక చెందనిది; 3. శిథిలముకానిది; 4. క్రొత్తది: చూ, నూతనము; 5. క్లిష్టముకానిది: చూ, సుబోధము.

అక్లిష్టకర్ముఁడు, సం. వి. న్. పు: చూ, సదాచారుఁడు.

అక్షికము, సం. వి. అ. పు. వెము*: చూ, స్యందనము. 3.

అక్షకూటము సం. వి. అ పు కంటిపాప: చూ, లోచనము 1-ం౧

అక్షగ్లహము సం. వి అ. పు. జూదము: వ్యవహారము 4

అక్షచరణుడు సం. వి. అ. పు: బుద్ధుడు. 1.

అక్షజము సం. వి. అ న. 1 నృత్యము వ్యాకార్థము నభినయి చుట; చూ, వ్యభిచారము. 1; 2 ప్రత్యక్షజ్ఞానము. చూ, హృల్లేఖము -ం౭; 3. వజ్రాయుధము: చూ బాణము. 1-౭౨. 4. వజ్రము: చూ. రత్నములు 3

అక్షణప్రభ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ మెఱపు చూ, విద్యుత్తు. 1.

అక్షణము, సం. నిణ. 1. 1. కాలోచితము కానిది; 2. తెలిసి లేనిది.

అక్షత, సం. వి. ఆ స్త్రీ. కర్కటకశృంగి*: చూ విష. 1-ఎ.

అక్షత్వము. సం. వి. ఆ. న. ద్యూతకళ: చూ, వ్యవహారము. 1-౨ం.

అక్షతము, సం. వి. అ. న. 1. కొజ్జా: చూ, సోవిదల్లుఁడు. (అక్షతుఁడు-అక్షితుఁడు అని కొందఱు). పు. 2. బతదులము: చూ, బియ్యము, 3. యవధాన్యము: చూ, ధాన్యము 1-౩౫; వా. 4. పెసుపుకలిపిన పూజ అక్షతలు: చూ, నేసఁద్రాలు 1-౭; న. బ. 5. వడ్లు: చూ, ధాన్యము. 1; 6. క్షయములేమి: చూ, శాశ్వతము. 1; 7. శుభస్థితి: చూ, శుభాగతము; విణ. 8. నొప్పింపఁబడనిది; 9. గాయపడనిది; 10. విడువఁబడనిది; 11. పగులఁగొట్టఁబడనిది; 12. దంఁబడనిది.

అక్షరయోని, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. సంభోగ మెఱుఁగని స్త్రీ: చూ, స్త్రీ. 1-౨౫౬.

అక్షతలు, నం. వి. అ. పు. బ. రూ - అక్షతములు. 1. తలఁబ్రాలు. వసు. ం-ం౫౨. మనుచ. ౫-గ౫: చూ, బియ్యము. 1-ం; 2. తండులీయము: చూ, ధాన్యము. 1. న. బ. 3. పేలాలు: చూ, లాజలు; 4. యవలు: చూ, ధాన్యము. 1-౩౫; 5. మూఁడుమార్లు దున్ననేల: చూ, భూమి. 1-౨; 6. హింసచేయకుండుట: చూ. అహింస; ఏ. 7. సమ్మెటతోఁగొట్టినను బ్రద్దలుకాని వజ్రగుణము; అం. 8: చూ, అర్ఘ్యములు; 9: చూ, అర్చనలు; అ. పు. బ. 10: చూ, అక్షతము. 4.

అక్షతుఁడు, సం. వి. అ. పు. 1. ముక్కంటి: చూ, శివుఁడు. 1; 2. నపుంసకుఁడు: చూ, సోవిదల్లుఁడు.

అక్షదర్శకుఁడు, ం౦. వి. ఆ. పు. 1. న్యాయాధికారి: చూ, స్వాము. ౩-ం; 2. జూదమునందలి న్యాయాన్యాయములను పరిష్కరించువాఁడు: చూ, స్వామి. ౩-౪.

అక్షద్యక్కు, సం. విణ. —పై.—

అక్షదేవి, సం. వి. న్. పు. జూదరి: చూ, హారకుఁడు. 2.

అక్షద్యువు, సం. వి. ఉ. పు. —పై.—

అక్షద్యూతము, సం. వి. అ. న. జూజిము: చూ, వ్యవహారము. 4.

అక్షద్యూతికము, సం. వి. అ. న. జూదమునందలి జగడము: చూ, యుద్ధము. 1-౨.

అక్షద్రుగ్గుఁడు, సం. విణ. జూదమున ఓడినవాఁడు: చూ, వ్యవహారము. 4-౨ం.

అక్షధరము, సం. వి. అ.పు. 1. కాషోటమను ముండ్లచెట్టు:

చూ, శాఘోట*; 2. చక్రము: చూ, చక్రము. 16.

అక్షధరుఁడు, పం. వి. అ. పు: 1. వెన్నుఁడు: చూ, విష్ణువు. 1; విణ. 2. అక్షముధరించువాఁడు.

అక్షధూర్తలము, } సం. వి. అ. పు. ఎద్దు: చూ, వృషభము.
అక్షధూర్తిలము, } 1-(బండిలాగుఎద్దు).

అక్షధూర్తుఁడు, పం. వి. అ. పు: చూ, అక్షదేవి.

అక్షపటలము, సం. వి. అ. పు. 1. న్యాయసభ: చూ, సభ. 2; 2. వ్యవహార పత్రములుంచుకొనుపెట్టె: చూ, పందుకా.

అక్షపటలుఁడు. పం. వి. అ. పు. న్యాయాధికారి: చూ, స్వామి. 3.

అక్షపాదుఁడు, సం. వి. అ. పు. (పాదమునకన్నుఁగలవాఁడు) గౌతముఁడు: చూ, పన్న్యాని. 1-౫; (ఇతఁడు న్యాయశాస్త్ర కర్త.)

అక్షపీడ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. ఇంద్రియములకుఁ గలుగు బాధ: చూ, హాని. 2; 2: చూ, యవతిక్త*.

అక్షఫలము, సం. వి. అ. పు. గర్భాండము: చూ, పుత్రజీవి.

అక్షమ, పం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. రూ-అక్షమము. ఈర్ష్య: చూ, హంస. 7; 2. ఓర్పులేమి: అక్షమము; విణ. 3: చూ, రూ-అక్షమము. 3; 4: చూ, రూ-అక్షమము. 4.

అక్షమదము, సం. వి. అ. పు. 1. ద్యూతవ్యసనము: చూ, వ్యసనము. 4-౨౨; 2. ఇంద్రియముల మత్తత.

అక్షమము, సం. వి. 1: చూ, రూ-అక్షమ. 1; 2: చూ, రూ-అక్షమ 2; విణ. 3. శక్తిలేనిది: చూ, ఈచ. 3; 4. ఓర్పులేనిది: చూ, అక్షమ. 4.

అక్షమాల, సం. వి. అ. స్త్రీ. 1. అరుంధతి, వశిష్ఠనిభార్య (శ్రీరామాదులకు ఉపనయనమునకు తలయంటినమహాదేవి): చూ, రిక్క. 1-౪; 2. అకారాది క్షకారాంతమైన మాల. ఈనిఘంటుకర్త గత జన్మములో కావేరీతీరమందు అక్షరమాల జపించుటచే యీజన్మములో నిఘంటుకర్తయయ్యెనని ఒకజ్యోతిష్కుఁడు వ్రాసియుండెను) (రూ-అక్షరమాల; 3. స్ఫటికాదులు గ్రుచ్చినమాల: చూ, మాల 1; 4.రుద్రాక్ష మాల: చూ, హవడిక. 2-(౧౪); 5. ఇంద్రియముల సమూహము: చూ, ఇంద్రియములు; అం. 6: చూ, హస్తరేఖలు.

అక్షమీలనకేళి, సం. వి. ఇ. పు. స్త్రీ. ఒకరకము బాలికల ఆట: చూ, బాలక్రీడ.

అక్షము, సం. వి. అ. పు. 1. తాంద్ర*: చూ, విభీతకము; 2.జూదమాడెడు అడ్డసాళ్లు: చూ,వ్యవహారము. 4; 3.బండి: చూ, శకటము. 1-౧౫; 4. చాయమేకు: చూ, బండికన్ను; 5. రుద్రాక్షపూస: చూ, రుద్రాక్షము. 1; 6. ఇంద్రాక్షపూస: చూ, ఇంద్రాక్షము. 1; 7. పదునాలుగు మాషములయెత్తు: చూ, కర్షము. 1; 8. ధనాములనిమిత్తమైన కలహము: చూ, యుద్ధము: 1-౩; 9. ఒకరకము తాడి*: చూ, తాడు. 2; 10. తాడిచెట్టులోనగువాని యందు పుట్టెడు ముడుత వీడని లేత యాకు మొలక, కోటాకు: చూ, మొవ్వు; 11: చూ, వెలుఁగుబంటి; 12. కత్తులసాన: చూ, సాన. 2; 13. వ్యాపించుట: చూ, వ్యాప్తి 1; 14. ఆత్మ: చూ, హంసుఁడు. 15. కేశము: చూ, వెండ్రుక. 1; 16.కణుత: చూ పార్శ్వము 2;17 పురుషుని రేతస్సు: చూ, రేతస్సు 1; 18. సౌవర్చలవణము: చూ లవణము. 1; 19. తుత్తగు: చూ, రసాంజనము. 1-ం; 20: చూ, ఇరుసు; 21. జ్యోతిశ్చక్రము యొక్క అక్షదండము; 22. తెరు. చూ, శకటము. 1; 23. బండిచక్రము: చూ, చక్రము. 10, 24 ఊఁక: చూ. తుపము. 1. 25 తులాదండము: చూ. తునినోల; 26. దక్షిణోత్తరధ్రువప్రదేశము; 27 పాము: చూ, సర్పము 1; 28. జూదము: చూ, వ్యవహారము. 4: 29. న్యాయము: చూ, సత్యము. 1; 30. కణుత [కింది భాగము.

అక్షముఁడు, సం. విణ. ఓరిమిలేనివాఁడు: చూ, వ్రాజె.

అక్షయ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. అక్షయపుణ్యమును గలిగించు నొకతిథి; అం. 2: చూ, సంవత్సరములు.

అక్షతృతీయ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. వైశాఖశుద్ధతదియ. (అక్షతృతియ్య.)

అక్షయపాత్రము, సం. వి. అ. న. బిచ్చగానిగిన్నె: చూ, పాత్రము. ౬-౫౬.

అక్షయము, సం. వి. అ. పు. 1. పరమాత్మ: చూ,హంసుఁడు; విణ; 2. స్థిరమైనది: చూ, శాశ్వతము; 3. ఇల్లులేనిది: చూ, సదనము. 1-౭౩.

అక్షయలోకము, సం. వి. అ. పు. నాకము: చూ, స్వర్గము.

అక్షయ్యనవమి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ఆశ్వయుజశుద్ధ నవమి (సూ. ని.)

అక్షయ్యము, సం. విణ. క్షయింపఁజేయుటకు శక్యముగానిది.

అక్షయ్యోదకము, సం. వి. అ. న. శ్రాద్ధమున పిండదానమగు నకుఁ బిదపతేనెయును నువ్వులును గలిపియిచ్చెడి జలము.

అక్షరచణుఁడు, సం. వి: చూ, వ్రాతకాఁడు.

అక్షరచుంచువు, సం. విణ. —పై.—

అక్షరచ్ఛందస్సు, సం. వి. స్. న. అక్షరగణములచే నేర్పడు వృత్తములఁ గూర్చి చెప్పెడి ఛందస్సు. (సూ. ని.)

అక్షరచ్యుతకము, సం. వి. అ. న. పదములలో నొకయక్షరము తీసివేయుటచే మిగిలినదానికి మఱియొక యర్థము స్ఫురింపఁ జేయు చిత్ర కవిత్వము. (సూ. ని.)(కట్టుపద్యములయువాడుక.)

అక్షరజనని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. (అక్షసములను పుట్టించునది) లేఖని (తాటాకుపై వ్రాయునది = గంటము; కాగితముపై వ్రాయునది. = కలము; బొమ్మపై వ్రాయునది = కుంచెమొ॥) (సూ. ని.)

అక్షరజీవసుఁడు, సం. విణ. రూ-అక్షరజీవి-అక్షరజీవికుఁడు. వ్రాఁత వృత్తిచే బ్రతుకువాఁడు.

అక్షరజీవి, } —పై.—
అక్షరజీవికుఁడు, }

అక్షరజ్ఞుఁడు, సం. వి. అ. పు. పండితుఁడు: చూ, సుధి. 1.

అక్షరతూలిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. అక్షరములు వ్రాయుకుంచె: చూ, లేఖిని. 1.

అక్షరన్యాసము, సం. వి. అ. పు. 1. లిపి: చూ, వ్రాఁత. 1; 2. వ్రాయుట; 3. వ్రాయఁబడిన పత్రిక; 4. వర్ణసముదాయము; 5.తంత్రశాస్త్రప్రకారము అక్షరము లుచ్చరించుచు

హృదయాది స్థానములు స్పృశించుట.

అక్షరభూమిక, నం. వి. ఆ. స్త్రీ. అక్షరములు వ్రాయుట కుప యోగించెడి పలక: చూ, పలక. 1.

అక్షరము, సం. వి. అ. న.=అక్కరము: చూ, వర్ణము. 1; 2. బ్రహ్మము, పరమాత్మ: చూ, హంసుడు; 3. కైవల్యము: చూ, మోక్షము. 1; 4. ఓంకారము, ప్రణవము: చూ, ఓమ్; 5. పుణ్యము: చూ, సుకృతము. 1; 6. ప్రత్యయముగాక ముందున్న శబ్దస్వరూపము: చూ, ప్రకృతి. 1; 7. జపము: చూ, తపము. 2; 8. క్రతువు: చూ, యజ్ఞము. 1; 9. నీరు: చూ, నలిలము; 10. ఆకాశము: చూ, సుర వర్త్మము; 11. కాష్ఠలో అయిదవపాలు అను ఒక కాల మానము; వా. 12. భగవంతుని నామము; విణ. 13. ప్రాణముగలది; 14. ధ్వనిగలది; 5. స్వరయుక్తమైనది; 16. అర్థమును దెలుపునది; 17. నశింపులేనిది, శిలాక్షరము: చూ, శిలాశాసనము; వి, విణ. 18. గుఱుతు, గుఱుతుగలది: చూ, లక్షణము 1; 19. చూ, సరస్వతి.

అక్షరముఖుడు, సం. విణ. 1. అక్షరములు వచ్చినవాడు: చూ, అక్షరాస్యుడు; 2. శాస్త్రములు వచ్చినవాడు: చూ, సుధి. 1.

అక్షరముష్టిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ద్రవ్యమైనచేత మాటలం గ్రహించుట: చూ, శబ్దము. 1-బ.

అక్షరలక్షణ, అం: చూ, కళలు.

అక్షరవిన్యాసము: చూ, అక్షరన్యాసము.

అక్షరసంధానశాల, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ముద్రాక్షరశాల: చూ, సదనము. 1-ళ.

అక్షరసంధానోద్యోగి, సం. విణ. అచ్చు అక్కరములను గూర్చువాడు.

అక్షరసంస్థానము, నం. వి. అ. న. లిపి: చూ, వ్రాత.

అక్షరాభ్యాసము, సం. వి. అ. పు. బాలబాలికలను బడిలోవేయు నొకానొక శుభకర్మము: చూ, సరస్వతీపూజ.

అక్షరార్థము, సం. వి. అ. పు. 1. శబ్దార్థము. వ్యా.—తాత్పర్యార్థము (సూ.ని.); 2. అక్షరముల యంతరార్థము.

అక్షరాస్యుడు, సం: చూ, అక్షరముఖుడు. 1, 2.

అక్షరి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. వర్షాకాలము: చూ, వాన. 1-గళ.

అక్షరుడు, నం. వి. అ. పు. 1. వెన్నుడు: చూ, విష్ణువు. 1; 2. నలువ; చూ, బ్రహ్మ. 1; 3. ముక్కంటి: చూ, శివుడు. 1; విణ. 4. నాశము లేనివాడు: చూ, సదాతనుడు.

అక్షర్యము, సం. విణ. 1. అక్షరములనుండి పుట్టినది; 2. అక్షరములయం దుండునది:

అక్షవతి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. జూదము: చూ, వ్యవహారము. 4.

అక్షవాటము, సం. వి. అ. పు. 1. జూదమాడుచోటు: చూ, పదనము. 1-ఉ; 2. జెట్లుసాదన చేయుచోటు: చూ, స్థానము. 1-ఎ; 3. నెత్తపలక: చూ, వ్యవహారము. 4-ఇ.

అక్షవాపుడు, సం. వి. అ. పు. పూర్వప్రభుత్వపు లెక్కల పైయధికారి.

అక్షవాముడు, సం. వి. అ. పు. జూదమున అన్యాయముగా ప్రవర్తించువాడు.

అక్షవి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, లొడ్డుగు*.

అక్షవిద్య, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, అక్షతత్వము.

అక్షవిశారదుడు, సం. వి. అ. పు. నలచక్రవర్తి: చూ, రాజు. 1.

అక్షవృత్తము, సం. విణ. 1. జూదమున ఆసక్తికలది; 2. జూదమున జరిగినది.

అక్షశౌండుడు, సం. వి. అ. పు. సొగటాలు బాగుగ నాడువాడు: చూ, హారకుడు. 2.

అక్షసరము, సం. వి. అ. పు. జపమాల, అక్షసూత్రము: చూ, హవణిక. 2-(14.)

అక్షసూత్రము, —పై.—

అక్షస్యందము, సం. వి. పు: చూ, వెలగ*.

అక్షహృదయము, సం. వి. అ. న. 1. జూదమునందలి గుట్టు: చూ, వ్యవహారము. 4-ఇ; 2. అధికసంఖ్యాకములగు వస్తువులనైనను లెక్కింపకయే చూచినంత మాత్రమున మొత్తముచెప్పగల శక్తినిచ్చు విద్య. భార. ఆర. ఎ-గఇ౫.

అక్షాంతి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. ఓర్వలేనితనము: చూ, హింస. 7.

అక్షాద్రకీలము, సం. వి. అ. న. చాయమేకు: చూ, బండికన్ను.

అక్షరలవణము; సం. వి. వి. అ. న. 1. సైంధవ లవణము: 1-ళ; 2. ఆవుపాలు ఆవునెయ్యి బియ్యము మొ॥ వదార్థముల వర్గము.

అక్షవపనము, నం. వి. అ. న. పాచికలాడెడు పలక, నెత్త పలక: చూ, వ్యవహారము. 4-ఇ.

అక్షవాపుడు, సం. వి. అ. పు. జూదరి: చూ, హారకుడు. 2.

అక్షి, సం. వి. ఇ. న. 1. కన్ను: చూ, లోచనము. 1; సర్వ. 2. రెండు అను సంఖ్య: చూ, రెండు. 2; 3: చూ, మహాతిక్త*.

అక్షింతలు, వా. వై. వి. బ. = అక్షత. వేసంద్రాలు. రుక్మాం. ళ-౯౯: చూ, బియ్యము. 1-ఎ.

అక్షికంపము, నం వి. అ. పు: చూ, తెప్పపాటు. 2.

అక్షికము, నం. వి. పు. అ. రూ - అక్షీకము: చూ, రంజకద్రుమము*.

అక్షినాటకము, నం. వి. అ. న. కనుగ్రుడ్డు: చూ, లోచనము. 1-ఎఎ.

అక్షిగతుడు, నం. విణ. 1. పగఁగొనఁ దగినవాడు: చూ, శత్రువు. 1; 2: చూ, గోచరుడు.

అక్షిగోళము, సం. వి. పు: చూ, అక్షికూటకము.

అక్షిజాహము. సం. వి. అ. పు. కంటికొలికి: చూ, లోచనము. 1.

అక్షిపక్ష్మము, నం. వి. న్. పు. కనుతెప్పమీదివెండ్రుక: చూ, వెండ్రుక. 1.

అక్షిపటలము, సం. వి. అ. న. కంటిపొర: చూ, లోచనము. 1-ఎఇ.

అక్షీబము, సం. వి. అ. పు. రూ-అక్షీబము. 1. మునగ*: చూ, శిగ్రువు. 1; 2. తనకుదానఁగలిగెడి సముద్రపుటుప్పు: చూ, లవణము. 1-ళ; పు. 3. ఒకరకము మామిడి*: చూ, మామిడి.

అక్షీభేషజము, సం. వి. అ. న. తెల్లలొద్దుగు*: చూ, లొద్దుగు 1-ఎ: 3. ఎఱ్ఱలొద్దుగు*: చూ, లొద్దుగు. 1-ఎ.

అక్షీభ్రువము, నం. వి. అ. న. కన్నులు కనుబొమలును

(సమాహార ద్వంద్వము) (సూ.ని.)
అక్షియోనికుఁడు, సం. వి. అ. పు: చూ, వేలుపుతేఁడు.
అక్షివిహాడితము, సం. వి. అ. న. కడగంటి చూపు: చూ, వీక్షణము. 1-ళ.
అక్షీకము, వం. వి. అ. పు: చూ, రూ-అక్షీకము. *
అక్షీణము, వం. విణ: చూ, శాశ్వతము.
అక్షీబము, వం. వి. అ. పు: చూ, రూ-అక్షీబము. 1, 2, 3; విణ. 4. మత్తిల్లువిది, క్రొవ్వువిది: రూ-అక్షీవము.
అక్షీయచూణము, సం. విణ. తఱుఁగనిది.
అక్షీవము, సం. వి. అ. పు. విణ: చూ, రూ-అక్షీబము. 1, 2, 3, 4.
అక్షుఁడు, సం. వి. అ. పు. 1. అక్షయకుమారుఁడను రక్కసుఁడు: చూ. రాక్షసుఁడు. 1. (రావణుని కొడుకులలో నొకఁడు) (సూ. ని.); 2. గరుడుఁడు: చూ, హరివాహనుఁడు; 3. ఆత్మ: చూ. హంసుఁడు. 1; 4. ఆత్మజ్ఞాని: చూ, సుధి. 1.
అక్షుణ్ణము, సం. విణ. వాడుకొనఁ బడనిది.
అక్షుణ్ణి, అం: కంచికామాక్షి, కాశీవిశాలాక్షి, మధురమీనాక్షి.(3)
అక్షేత్రము, సం. వి. అ. న. 1. పండని పొలము, ఉషరక్షేత్రము: చూ. భూమి. 1-ఙ; 2. అనుపపన్నక్షేత్రము; విణ. 3. చేనులేనిది. (సన్యము)
అక్షోటము, సం. వి. అ. పు. రూ-అక్షోడము. కొండగోఁగు*: చూ, వరగోఁగు. 1-ఎ.
అక్షోడము. —పై.—
అక్షోభము, సం. వి. అ. పు. 1. ఏనుఁగును కట్టు కంబము, ఆలానము: చూ, స్తంభము. 1; 2. కలఁతలేమి.
అక్షౌహిణి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, రూ - అక్షౌహిణీ. భార. ఉ. ౧-౨౩౬.
అక్షౌహిణీ,—పై.—(౨౧౮౭౦ రథములు, అన్నియేనుఁగులు, ౬౫౬౧౦ అశ్వములు, ౧౦౯౩౫౦ పదాతులును గలిగిన సేన.)
అక్ష్యము, సం. వి. అ. న: చూ, అక్షర లవణము. 1.
అఖండగౌతమి, నం. వి. ఈ. స్త్రీ. రాజమహేంద్రవరము మీఁదుగా ప్రవహించుచున్న గోదావరీనదికి పేరు: చూ, గౌతమి. 1. (రాజమహేంద్రవరమున వంతెన, ధవిశేశ్వరమున ఆనకట్ట యీనదిపైన కలవు.)
అఖండద్వాదశి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. మార్గశీర్ష శుద్ధ ద్వాదశి.
అఖండము, సం. విణ. = ఏకాండము. 1. అంతయు: చూ, సర్వము; 2. ఖండముకానిది: అఖండితము, అవికలము.
అఖండితము, సం. విణ: చూ, అఖండము. 2.
అఖండుకము, వం. విణ. చెన్నంగి (తొబ్బరి) చెట్టు: చూ, స్కంధఫలము.
అఖట్టము, సం. వి. అ. వు. మోరట*: చూ, పన్నకద్రువు.
అఖర్వము, సం. విణ. 1. పొట్టిది గానిది; 2. అధికము: చూ, హేరాళము. 1.
అఖాతము, సం. వి. అ. వు. న. = అగడిత. 1. (మనుష్యులచేఁ ద్రవ్వఁబడనికోనేఱు మొ॥ నీరుచెంకి) పరిఖ: చూ, స్వర్ణది; 2. కోటచుట్టును త్రవ్వఁబడిన జలాధారము, పరిఖ: చూ, ప్రాదిని. 2-౧౪; విణ. 3. త్రవ్వఁబడనిది.
అఖిలము, సం. వి. అ. న. 1. దూఱు: చూ, నెగ్గింపు; విఁ. 2. అంతయు: చూ, సర్వము; 3. దున్నఁబడినది (నేల).
అఖ్యాతి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. అపఖ్యాతి: చూ, నడి. 3.
అగంద్రపాకు, ద్వ. వి: చూ, అగ్గివేంద్రపాకు*.
అగచరము, సం. వి. అ. పు. చెట్టుద్రిమ్మరి, కోఁతి: చూ, వానరము.
అగచాటులు, దే. వి. బ. రూ-అగచాట్లు. (అగ్గము+చాటులు) ఆపద. పార్శ్వ. ౪-౧౫౪; ఉ, రా-౬-౩౪౩: చూ, విపత్తు.
అగచాట్లపోతు, ద్వ. విణ. రూ-అగచాట్లమారి - అగసాట్లమారి. 1. ఆపదలపొందుట యేస్వభావముగాఁగలవాఁడు. హంస. ౬.౧౧౩: చూ, కడగండ్లమారి; 2. దుష్టుఁడు: చూ. వ్యాధుఁడు. 2. ౧.
అగచాట్ల మారి, అగసాట్ల మారి, } —పై.—
అగజము, సం.వి. అ. న. 1: చూ, సిలాజతు; విణ. 2. పర్వతము నుండి పుట్టినది; చెట్టునుండి పుట్టినది.
అగజాత, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. గౌరి: చూ, పార్వతి. 1; 2.వసురాజుధార్య, గిరిక (కోలాహల పర్వతమునసును ఋక్తిమతినదికిని బుట్టిన ఆఁడుది): చూ, స్త్రీ. 1-౧౫౫.
అగడత, వై. వి. = అఖాతమ్. రూ-అగడిత-అగడ్త. 1. పరిఖ. రా. వి. ౫-౩-౨; 2. బురదగుంట: చూ, సరస్సు. 1-౧౪-౯. (సూరపచాటువు).
అగడాడు, దే. అ. క్రి. ప్రేలు: చూ, వదరు. 5.
అగడారు, దే. వి. నింద: చూ, నెగ్గింపు.
అగడిత, వై. వి. = అఖాతమ్: అగడత. 1-2 రం, రా-యు. ౨౮౧. పొరట. ౩౧ పంక్తి.
అగడు, దే. వి. 1. రూ-అవడు-అవనడి-అవసరి-అగడారు-అవదూఱు, నింద; వసు. ౧-౧౦౬: చూ, నెగ్గింపు; విణ. 2. నింద్యము: చూ, నెగ్గింపు. 1-౫; 3. బెదరినది, చెదరినది. వసు. ౨. ౨౨; ఉ, హరిశ్చ. 3—౬౭.
అగడుఁగాకి, దే. విణ: చూ, నిందితుఁడు. హర. ౫-౧౦.
అగడుగాఁడు, దే. విణ. —పై.— హర. ౫-౧౦.
అగడుచేయు, ద్వ. స. క్రి. రూ-అగడునేయు. 1. నిందించు. నై. ౭-౮౮: చూ, నెగ్గించు: 2: చూ, అల్లరిచేయు.. శక. ౪-౪౬; విజ. 3-౨౮; 3. చిన్నపుచ్చు. ఉ-రా. ౬-౧౦౪. (చీఁకటి వర్ణనము); పి. శకుం. ౨-౧౮-౨: చూ, తక్కువ పఱచు.
అగడుపడు, ద్వ. అ. క్రి. రూ అగడ్పడు. 1. నిందపడు. వి. ప్ర. 3-౧౭: చూ, వీటఁబోవు; 2. కలఁతనొందు. వసు. ౬-౬౨; అచ్చ. రా. యు. కాం. ౧౬-౨: చూ, సంక్షోభించు; 3. తొట్రుపడు: చూ, సంభ్రమించు. [౪-౨౨౭.
అగడుపఱుచు, ద్వ. స. క్రి: చూ, అగడుచేయు. ఉ. రా.
అగడునేయు, ద్వ. స. క్రి. —పై.—
అగడ్త, వై. వి. = చూ, రూ-అగడత.
అగణితము, సం. విణ: చూ, అసంఖ్యేయము.
అగణ్యము, సం. విణ. లెక్కింపశక్యముగానిది: చూ, అమితము; 2. ఎన్నఁదగినది.

అగతి, సం. విణ. ఇ. 1: = చూ, అగతికము 1; వి. ఇ. స్త్రీ. 2. గతిలేమి (ఉపాయములేమి, దిక్కులేమి, ఆధారము లేమి, గమనములేమి.) (నూ. ని.)

అగతికము, సం. విణ. 1. గతిలేనిది (దిక్కుమాలినది, ఆధారములేనిది): చూ, అగతి. 1; 2. ఉపాయాంతరములేని యపుడు చేయఁదగినది. యజ్ఞ. ౧. ౩౪౬; 3. గమనము లేనిది.

అగత్యము, వా. సం. విణ. 1. అవశ్యకము, అనివార్యము, తప్పనిది: చూ. భృశము; వి. 2. అవశ్యకత: చూ, భృశము.

అగదంకారుఁడు, సం. వి. అ. పు: చూ, వైద్యుఁడు.

అగదము, సం. వి. అ. పు. 1: చూ, మందు. 1; 2. ఆరోగ్యము, అనామయము, కల్యత్వము; 3. యజుర్వేదమున విషాదుల విరుగుడును దెలుపు భాగము; విణ. 4. తెవులు లేనిది; 5. భాషింపనిది. (నూ. ని.)

అగప, వా. వి. 1. రూ-అపక. చుక్కాను (అనికొందఱు): చూ, పీలి. 2; 2. రూ-అపక-అబక. కొయ్యను బెంకాయ చిప్పను గ్రుచ్చి గరిఁ దెవరే జేసినది: చూ, దోకి; 3. పెద్దతెడ్డు, కొయ్యగరిఁ దె: చూ, రూ-అబక. ఆము. ౧-౮౦; ఆం, ధా. ౨-౨౪౪; 4. ఓఁటలముటికిని గోఁకి శుభ్రముచేయు కొయ్య. గుడ్డరి. ఆం, ధా. ౧. ౧౫౭.

అగపడు, ద్వ. అ. క్రి. (అగ్గము + పడు) రూ-అగ్గపడు. 1. కనఁబడు. భాగ. ౧౦. పూ. ౧౨౯౯; భీమ. ౩, ఆ. ౩౦: చూ, ప్రత్యక్షమగు; 2: చూ, లోఁబడు. భార. శాం. ౩-౭౩; భార. అశ్వ. ౧-౨౧; 3. దొరకు. భార. శాం. ౪-౩౮౨. భార. ద్రో. ౧-౨౩౦: చూ, సంభవించు; 1. తెలియు. భార. విరా, ౨-౭౦; ద్వి. లి. సా. ౨-౨౭ పా; (తిమ్మకవిద్వపదసారంగధర చరిత్రము): చూ, విదితమగు.

అగపాటు, ద్వ. వి. రూ-అగబాటు-అగ్గపాటు-నగపాటు-నటబాటు. 1. ఆధీన్యము, లొంగుట, చిక్కుట. భార. శల్య. ౨-౨౭౩; భా. రా. ఆర. ౨-౫౮: స్వాధీనము. 1; 2. ఎఱుకవఱుట, తెలియుట. భార. విరా. ౧-౧౫౮. ద్విపదబాచాలశంభుదాసుని సారంగధరచరిత్ర. ౨-౯-౨ బొ. పంక్తి: చూ, స్పష్టము. 1.

అగబాటు, ద్వ. వి. 1: చూ, చూ-అగపాటు. 1, 2; 3. కష్టము: చూ, శోకము (నగదాట్లు అగబాట్లయ్యెనని కొందఱు; నవ్వులాలుపువ్వుతాఁ బయ్యెనన్నట్లు).

అగమఱు, సం. వి. అ పు. 1. కొండ: చూ, పర్వతము. 1; 2. పాము: చూ, సర్పము. 1; 3. చెట్టు: చూ, వృక్షము. 1. వసు. ౩-౧౩౪.

అగము, నం., వి. అ. పు. —పై —; 4. విషవిశేషము: చూ, వసనాభి; 5: చూ, లుప్తపదము. 1; 6. సంచరించుటకు అశక్యమైన పర్వత శిఖరముయొక్క క్రిందిచోటు, తటము: చూ, పర్వతము. 1-౧౧.

అగమ్యము, సం. ఎణ. 1. సమువఁదగనిది, పోవఁదగనిది; 2. పొందఁదగనిది, చేరరానిది (పర్యంతాది); 3. సంగమింపఁజూడనిది (పరకళత్రాది. ఉదా:- అగమ్యాగమన దోషము); 4. తెలియరానిది, గ్రహింపరానిది.

అగరి, సం. వి. ఈ స్త్రీ. 1. విషమునుహరించు వస్తువు; 2. దేవతాళము.* (మూషిక విషమును హరించును): చూ, విషనాళని.

అగరు, సం. వి. అ. న. = అగలు-ఆగులు. రూ-అగరువు-అగురు-అగురువు. చందన విశేషము, అగరు చెట్టు కఱ్ఱ నుండి తీసిన పరిమళద్రవ్యము. యయా. ౧-౪౬; ఆం, భా. ౨-౧౬౨: చూ, రాజార్హము. 1; అం. 2: చూ, గంధములు; దే. వి. (1) తీక్ష్ణము: చూ. సంజ్వరము. 1.

అగరుచెక్క, ద్వ. వి. చందనపుచెక్క: చూ,అనామయము. 2.

అగరుమ్రాను, ద్వ. వి. గంధము*: చూ, సుగంధము. 1.

అగరువు, సం. వి. ఉ. న. = అగలు 1. చందనవిశేషము: చూ, రాజార్హము. 1; పుం. 2. ఇరుగుడు*: చూ. శింశుప.

అగర్భము, అం: చూ, ప్రాణాయామములు.

అగలించు, దే. స. క్రి. రూ-అగలించు - ఆగలు-అగులు-అగల్చు, చిటులు: చూ, స్ఫోటించు.

అగళించు, —పై.—

అగలు, పై. వి. = అగరువు. 1: చూ, అగరు. 1; భార. ఆను. ౪-౧౨; 2. బొట్టుపెట్టుకొనుటకై నూఁలు మున్నగునవి మూడ్చి పరిమళ ద్రవ్యములను జేర్చిచేయు పదార్థము: చూ, రూ-అగులు; దే. స. క్రి. 2. రూ-అగలుచు-అగల్చు. 1. తగులు, భేదిల్లు. భార. ద్రో. ౧-౩౫౩; మనుచ. ౫-౩౦; చంద్రా. ౪-౯౯: చూ, స్ఫోటించు; 3. క్షీణమగు, చెఱు. భా-రా-యు. ౧౩౮౭; పాండు. ౪-౨౯౭: చూ, సమయు. 3; 4. దుఃఖించు. ద్వి.హరిశ్చ. ఉ.౨-౩౭౪: చూ,శోకించు. 1-3; 5. చీలు: చూ, వేఱుపడు.

అగలుచుట, దే. వి. పెల్లగించుట: చూ, ఉత్పాదనము.

అగలుసత్తు, పై. వి. చందనవిశేషము: చూ. రాజార్హము. 1.

అగలుసొంటి, పై. వి. చిఱుబొద్దు*: చూ, విద్ధకర్ణి.

అగలుచు (ల్చు) దే. స. క్రి: చూ. రూ-అగలు. 2, 3, 4, 5. (పగులఁగొట్టుటకు:-భా,రా. బాల-౪౧౪; ఉ. రా. ౪-౩౦౨; పెల్లగించుటకు:- భార, స్త్రీ. ౨-౯.

అగలుబగలు, వా. వి. ఇరుతట్టులు. రూ-అగులుబగులు.

అగవాళ్ళు, దే. వి. బ. (అగ్గము + వాఱులు) తేలికయైన ఓరట్ట చెప్పులు; చూ, నమ్మాళిగలు. 1-౧.

అగవు, దే. వి. 1. పని: చూ, వ్యాపారము. 1; వా. 2: చూ, తగవు. 4.

అగవుతగవులు, దే. వి. బ. శుభకార్యమందలి బహుమానములు, ఆఁడుబిడ్డ మున్నగువారికి ఇచ్చెడి బహుమానాదులు. కువల. ౩-౬౫; దశా. ౯-౭౩: చూ, రూ-అగువు తగువులు.

అగసాట్లమారి, దే. విణ: చూ, రూ-అగచాట్లమారి.

అగసాలి, ద్వ. వి. (అగ్గము + సాలె) రూ-అగసాలె - కమసాల-కమసాలె - కంసాల - కంసాలి-కంసాలె. బంగారుపని వానిదుకాణము. బస. ౩-౪-౬౭; వైజి. ౪-౭౨. ఆం, భా. ౨-౨౮౪: చూ, స్వర్ణకారుఁడు.

అగసాలె, —పై.—ఆము. ౪-౭౫.

అగసి, వై. వి. = అతసి-అగస్తి. రూ - అగసియ - అగవె: చూ, ఋకనాసము. 1.*.

అగస్తి, పం. వి. ఇ. పు. 1. అగస్త్యుఁడను ముని: చూ, పన్నాగసి (ర); 2. = అగసి-అగిసియ-అగినె - అవినె-*: చూ, శుకనాసము. 1; 3. అగస్త్యుఁడను పేరు గల ఒకానొక నక్షత్రము: చూ, రిక్క. 1-ంఎ; స్త్రీ. 4. అగస్త్యుని వంశమునఁ బుట్టిన ఆఁడుది. (సూ. ని.)

అగస్త్యకము, అగస్త్యము, } పం. వి. అ. పు. = : చూ, అగసి*.

అగస్త్యభ్రాత, వా. వి. 1. అగస్త్యుని తోడఁ బుట్టినవాఁడు; 2. పనికిరాని వాఁడు: చూ, భ్రాజె.

అగస్త్యమాత్రము, పం. వి. అ. న. కడలి: చూ, నమాద్రము.

అగస్త్యవ్యాకరణము, అం: చూ, వ్యాకరణములు.

అగస్త్యుఁడు, పం. వి. అ. పు. 1: చూ, అగస్తి. 1; 2: చూ, శివ్ముఁడు. 1; అం. 3. సప్తఋషులు: చూ, సప్తకము. ంఎ; 4. ఒకానొకఋషి (ప్రవరకర్తలలో నొకఁడు): చూ, గోత్రము. 13.

అగస్త్యోదయము, పం. వి. అ. పు. 1. అగస్త్య నక్షత్రయొక్క ఉదయము. (ఇది భాద్రపద మాసాంతమున నగును. అప్పుడు జలములు తేఱును.)

అగాదు, దే. వి. 1. తుపాకి పిరంగి విడుగులోనగువాని ధ్వని: చూ, స్వరము. 2; 2. తుపాకి పిరంగిలోనగు వానియందు నిప్పుఁదగిలించుట. (నిప్పుతగులఁ గానే ధ్వని వెడలును) రసిక. ఴ-ఴ.

అగాధము, పం. వి. అ. పు. న.1. పెద్ద. బొత్త: చూ, రంధ్రము. 1-ంఎ; 2. లోఁతైన బిలము: చూ, రంధ్రము. 1-ం; విణ. 3. మిక్కిలిలోఁతు గలది: చూ, లోఁతు. 2; 4. తెలియరానిది: చూ, దురవగాహము.

అగారము, పం. వి. అ. న. ఇల్లు: చూ, సదనము. 1.

అగావు, దే. వి. 1. తాకట్టు: చూ, వారకము. తద్వి-పెట్టుబడి సొమ్మునకు: చూ, సంచకరము; 2. ఆరోపితమైన నింద: చూ, నెగ్గింపు; వా. 3. పైపెచ్చు, లదనము. (అగావు మాటలు).

అగిని, వై. వి. = అగ్ని. రూ-అగ్గి: చూ, వహ్ని. 1. కవిజినా. వం. ఴం; ద్వి. సిం. భాగ. ఎ.

అగిసియ, వై. వి. = అగస్తి*. యయా. ఴ-ంం: చూ, రూ-అగపి.

అగినె, —పై.—

అగినెయాకుబొట్టు, ద్వ. వి. అవినెయాకు వంటి ఆకారముగల బొట్టు: చూ, బొట్టు. 1-ం౩.

అగు, దే. అ. క్రి. రూ-అవు-ఔ. అగుదెంచు. 1. నిర్వర్తిల్లు: చూ, రవఁజించు; స. క్రి. 2. పొందు: చూ, సక్తమగు; అ. క్రి. 3. కలుగు. భార. సభా. ం-ంఴం; భార. భీష్మ. ం-ఴఴ: చూ, సంభవించు; 4. పుట్టు. కవిరా. ం-ం౧ం: చూ, అగు. 3; 5. ప్రాపించు - భార. ఆది. ం-ంంగ; భార. ఉద్యో. ఴ-ఴఴఎ; కవిక. ఴ-ఎ; విప్ర. ఴ-ఎ: చూ, అగు. 3; 6. ప్రవర్తిల్లు. రాఘవ. ఎ-ఴఎ: చూ, వర్తించు; 7. గతించు, కడచు. కాళ. ళ. ంఴ; పరమ. ఎ-ంఴఴ: చూ, నమ. 3; 8. నెఱవేఱు. భార. ఉద్యో. ఴ-ఴఴ; కువల. ఎ-ఎఓ: చూ, సిద్ధించు; 9. తగు. భార, ఆది, ం-ంఎళ; భాగ. ం౦. ఉ. ం-ఴఓ: చూ, సరిపడు. 2; 10. చాలియుండు. భార. ఉద్యో. ం-ంం౦; భా. రా. కిష్కిం. ౯ళ: చూ, సమర్థనుగు; 11. ధాతువుల తుమున్నర్థక రూపముల కనుప్రయుక్తమై విధ్యర్థమును అనఁగా "వలయు"అమ నర్థమును తెలుపును. భార.కాం. ఴ-ఴంఴ; జై. భా. ం-ఎంఓ; 12. మాఱు, మార్పడు. సుమతీ. శ. ంళ (సూ. వి.): చూ, వేఱుపడు, 13: చూ, శక్యమగు. భార. ఆది. ం-౯ఓ; భార.ద్రో. ఎ-౯౯; భర్తృ-మూర్ఖ. ంం; 14. పొందుపడు. భార. ఉద్యో. ం-ఴఴ౯; భార.మౌ. ఎ౦; కవిక. ళ-ఴఴ: చూ,సరిపడు. 1; 15; కలియు, ఏకమగు. భార.ఆర.ం-ఴ౯ళ; కు. సం. ఎ. ంళం: చూ, సక్తమగు (చూ, అగు. 2); 16. నిజమగు: చూ, రూ-అవు-ఔ, అగుదెంచు, వత్యమగు. భార. ద్రో. ఴ-ఎ౯ఓ; 17: చూ, నిద్దమగు. పాండు. ళ-ంఴఴ; ఆము. ళ-ంఎఴ; 18. తోఁచు: చూ, స్ఫురించు. 2. కవిరా. ఴ ఎఓఓ; 19. కలదియగు, కలిగియుండు, కు. సం. ఴ-౯౯ఓ; భార. ద్రో. ఴ-ంంఎ; హర. పీఠి. ఎఎ; హర. ఎ-ఓం; 20. అధీనమగు. భా. రా. యు. కాం. ౯ఴం; శుక. ఎ-ఴఓం. (ఈయర్థమందిది షష్ఠీవిభక్తితోనే యన్వయించును): చూ, లోఁబడు; 21: చూ, సంబంధించు. కవిరా. ం-ంఴఎ; ప్రభా. ఎ-ఴం; 22. ఉండు. భార. భీష్మ. ఎ-ఴం; పారి. ం-ళం: చూ, వసించు; 23. వ్యతిరేకార్థక రూపములపై అర్థములేకయే అనుప్రయుక్తమగును. అట్టిచో దీనికి ప్రాయికముగా భూతకాలిక ప్రయోగములే కలవు. కాని కొన్నిచోట్ల తద్ధర్మార్థక ప్రయోగములు కూడఁ గనఁబడుచున్నవి.—ం. భూతకాలికమునకు.— భార. ఆది. ఓ-ఴ౯; భార. ఆది. ఎ-ంఴం; అము. ఴ-ఴఴ; ఎ. తద్ధర్మార్థకమునకు:- భార. మహా.ఴం; పారి.ం-ఴఴ; 24.ముగియు: చూ,పరిపోవు; 25: చూ,వ్యయించు; 26. వివాహపర్యాయముల కనుప్రయుక్తమై "చేసికొను" అను నర్థమునిచ్చును. భార. ఆది. ం-ంఴం; 27. వివాహమగు. ఆము. ం-ంళ; 28. కొన్నిపట్ల అభేదమును తెలుపును. భార. ద్రో. ఴ-ఴఴ; కవిరా. ం-ంఴఎ; విణ. 29. సంఖ్యావాచకములపై పూరణార్థమున వచ్చు "అవ" ఆగమమునకు పూర్వరూపము. దీనికి "అవు" అను రూపమును గలదు. ప్రాచీనశాసనములందు "అవ"కు మాఱుగా "అగు" "అవు"అను రూపములే కనఁబడుచున్నవి. దీనికిఁ గవిత్రయ ప్రయోగములును కొన్ని ప్రతులందుఁగలవు. తర్వాతి కవుల గ్రంథములలో "అవ" అనియే, కలదు; దశా. ళ. ఓఴఎ; దశా. ళ. ం౦ఴం; భార. ఆది. ఓ. ఎఴం; భార. విరా. ం-ళఴ; హరి. ఉ. ఴ-ఴఴ (సూ. ని.): చూ, అవ; ద్ర. 30. అంగీకారార్థకము. భార. ద్రో. ఴ. ౯౯. (ఇట ఆక్షేపసూచకము.) దశా. ఎ-ఴఴళ (సూ. ని.) సరే, వరేకాని: చూ, నమ్మతి. 1; 31. అట్లే, పత్యమే. విజ. వి. ఴ-ఴం; 32. ప్రశంసార్థకము. ఔ. భార. విరా. ం-ంంళ; దశా. ఴ-ఓ. "ఔలెమ్మ-ఔలెండు". (సూ. వి.): చూ, నెబాసు.

అగుఁగదే, దే. అవ్య. (అగుము+కదే) రూ- అవుఁగదే. ఔఁగదే. ఆశ్చర్యార్థకము. భాగ. ం. ఴం౦: చూ,వింత. 1.

అగుఁగా, దే. అవ్య. రూ-ఔఁగా-అవుఁగా. 1. అదియుక్తమే; 2. సరేకాని. విజ. ౨-౧౬౨; 3. ప్రశంసాద్యోతకము. కువల. ౨-౬౯.

అగుఁగాక, దే. అవ్య. (అగును+కాక) రూ-అవుఁగాక-ఔఁగాక: చూ, అగు. 30.

అగుఁగాదను, దే. అ. క్రి. స. క్రి. రూ - అవుఁగాదను - ఔఁగాదను. ఇదియుక్తము ఇది అయుక్తము అని యాలోచించు, ఆలోచించు. రాఘు. ౩-౧౮; మార్క. ౧-౧౩౮: చూ, విమర్శించు.

అగుఁబొమ్మ, దే. అవ్య. (అగును+పొమ్మ) 1: చూ, అగుగాక; 2. నిజము: చూ, సత్యము. 1.

అగుగాములు, దే. వి. బ. రూ - అవుగాములు - ఔగాములు. 1. కలిమిలేములు: చూ, కష్టసుఖములు; 2. తగినది తగనిది: చూ, యుక్తాయుక్తములు; 3. మంచిచెడ్డలు: చూ, మేలుగీళ్ళు; 4. సత్యాసత్యములు. (అగుగాములని సూ.ని.)

అగుట, దే. వి. ఒప్పిదమగుట: చూ, కావుట.

అగుణము, సం. వి. అ. పు. 1. తప్పు: చూ, పొంటు; విణ. 2. గుణరహితము. (బ్రహ్మము); 3. సుగుణములులేనిది.

అగుణవాది, సం. విణ. తప్పులు పట్టువాఁడు.

అగుడెంచు, దే. అ. క్రి. (అగు+తెంచు): చూ, రూ - అగు. (7. గతి. చు:—భార. ఆర. ళ-౭; భార. విరా. ళ-౧౭౧. 19. కలదియగు.—నిర్వ. ౬-౮౭.)

అగునఁబే, దే. అవ్య. రూ-ఆవునఁబే — ఔనఁబే — ఔనే. (సూ.ని.)

అగునగుఁగదే, దే. అవ్య. రూ-అవునగుఁగదే - ఔనౌఁగదే - ఔఁగదే. (ప్రశంసావాచకము) (సూ. ని.)

అగునె, దే. అవ్య. రూ-అగునే-అవునే నీచమిత్ర స్త్రీ సంబోధనంబున నుపయుక్తము. (సూ. ని.)

అగుర, దే. అవ్య. (అగును+ర)రూ-అగురా-అవుర-అవురా. ఆమ్రేడిత మందు అగురగుర. రామా. ౭-౩౯. 1. ఆశ్చర్యార్థకము: చూ, వింత. 1; 2. ప్రశంసను దెలుపును: చూ, ప్రశంసార్థకములు.

అగురా, దే. ఆవ్య.—పై.—

అగుపు, దే. వి. 1. రూ - అవుపు - ఔపు. వీరణము*: చూ, తృణము. 1-౫; పై. వి. 2: చూ, అగరువు. 1.

అగుపువు, సం. వి. ఉ. పు. న. = ఆగలు. 1: చూ, అగుపు.2; న. 2. ఇరుగుపు*: చూ, శింపపు; పు. 3. ఇంగిలీకము: చూ, హింగుళము; 4. లఘ్వక్షరము: చూ, వర్ణము. 1-౬; పు. 5. గురువుకానివాఁడు. (వ్యు-గురువు); విణ. 6. చిన్నది: చూ, హ్రస్వము; 7. తేలికైనది: చూ, లఘ్వి. 2.

అగుయ్వ, దే. విణ. 1. శ్రేష్ఠము. కు. సం. ౧౨-౯౭౨; కు. సం. ౧-౩౮: చూ, శ్రైష్ఠ్యము. 1-౧; వా. 2. అధికము: చూ, హేరాళము. 1.

అగుయు, దే.అ.క్రి.1. చీలు. భాగ. ౬-౩౭౧: చూ, స్ఫోటించు; 2. ఊడు: చూ, సడలు. 4.

అగులుబగలు, వా. వి: చూ, రూ-అగలుబగలు. (గోదావరీ ప్రాంతమున వాడుక.)

అగువు, సం. వి. ఉ. 1: చూ, రాహువు; 2. చీఁకటి: చూ, శ్యామిక. 1; విణ. 3. గోవులులేనివాఁడు; 4. చచ్చినది: చూ, సావు. 1-౯.

అగువుతగువులు, వా. వి. బ: చూ, రూ-అగవుతగవులు.

అగూఢగంధము, సం. వి. అ. న. 1. ఇంగువ: చూ, హింగువు; విణ. 2. దాఁపరాని పరిమళముగలది.

అగోచరము, నం. విణ. (పంచేంద్రియములకును) గ్రహింపరానిది: చూ, కంచుమించు.

అగోచరుఁడు, సం. విణ: చూ, కానరానివాఁడు. 2.

అగోద, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. గౌరీవివాహకాలమందు ఈశ్వరుని హస్తమునఁ బుట్టిన యేఱు, కరతోయ: చూ, నది. 1-(౩).

అగౌకసము, సం. వి. న్. పు. (అగము నివాసముగాగలది) 1. పిట్ట: చూ, పక్షి; 2. సింగము: చూ, సింహము. 1; 3: చూ, శరభము 1.

అగౌరవము, సం. వి. అ. న. అపకీర్తి: చూ, నది. 3.

అగ్గగ్గలాడు, వా. అ. క్రి. 1. గడగడలాడు; 2. వళపడు; 3. భయపడు. (గోదావరీప్రాంతమున వాడుక).

అగ్గఁ, దే. వి. ముందఱ, అగ్రభాగము. కు. ౩-౧౦౨ (సూ. ని): చూ, ముందర. 1.

అగ్గపడు, ద్వ. అ. క్రి. (అగ్గము+పడు): చూ, రూ-అగపడు.

అగ్గపాటు, ద్వ. వి: చూ, రూ-అగపాటు.

అగ్గము, దే. విణ. 1. అధీనము. భార. ద్రో. ౨-౨౧; హరి. పూ. ర-౪౯ మనుచ. ౩-౧౦: చూ, వళము. 1; 2. కనఁబడినది. హరి. ఉ. ౨-౨౯; భోజ. ౩-౧౧౭: స్పష్టము 1-౨; 3. సమీపించినది. భార. శాం. ౩-౧౫౧: చూ, సమీపము. 1-౨.

అగ్గలము, దే. విణ. 1. అధికము, ఎక్కువది. భార. ఆది. ౬-౨౧౭; భార. ఆది. ౫-౨౩౯; భార. ద్రో. ౧-౮౦; కు. సం. ళ-ళ౦౦; హరి. ఉ. ౧-౧౧ళ. (అగ్గలములు=పెద్దమూటలు); భాగ. ౧౦. పూ. ౨౨: చూ, హేరాళము. 1-౯; 2. అతిశయము, ఆధిక్యము. భార. విరా. ౨-౨౧౬; ప్రబంధ. ళం: చూ, హేరాళము. 1; క్రి. విణ. 3. మిగుల అధికముగా. హరి. పూ. ౨-ళ౬: చూ, హేరాళము. 1-౭.

అగ్గలించు, దే. అ. క్రి. 1. అతిశయించు; భార. శాం. ౫-౫౮౦; నిర్వ. ౬-౩౯: చూ, సందడించు; 2. ఉత్సహించు, పూను. భార. విరా. ౨-౩౧: చూ, సమకట్టు.

అగ్గలింపు, పై. వి. = అర్ఘ. పొగడిక: చూ, స్తోత్రము.

అగ్గలిక, దే. వి. రూ-అగ్గలికము. 1. తహతహ: చూ, వ్యసనము; 2. పూనిక: చూ, సన్నాహము; 3. యౌవనాదుల వలనఁ గలుగు గర్వచేష్ట: చూ, విలాసము 2; 4. బీరము: చూ, శౌర్యము. 1; 5. ఆధిక్యము: భార. విరా. ళ-౧౮౧: చూ, హేరాళము. 1-౬; 6. ఎగసిపాటు. భార-ఉద్యో. ళ-౧౫౫; భార. ద్రో. ౫-౧౩౩: చూ, విజృంభణము.

అగ్గలికము, దే. వి. —పై.—(విజృంభణమునకు.—బస. పు. ౬-౭౬౩; భార. కర్ణ. ౨-౧౯౧).

అగ్ని, పై. వి. = అగ్ని. రూ-అగిని. నిప్పు. భార. భీష్మ. ౨-౧౬౩: చూ, వహ్ని. 1; 2. చేతనాచేతనాగ్ని: చూ, వహ్ని. 1-౩౭.

అగ్గింపు, దే. స. క్రి. పొగడు. భార. విరా-ళ-౨౨౬: చూ, స్తుతించు.

అగ్గింపు, వై. వి. = అర్ఘ. పొగడిక: చూ, స్తోత్రము.

అగ్గికంటి, ద్వ. వి. వేఁడికంటి, ముక్కంటి: చూ, శివుఁడు.

అగ్గికోల, ద్వ. వి. ఆగ్నేయాస్త్రము. అచ్చ. బా. ౫-౮౬: చూ, బాణము. 1-౧౩.

అగ్గిచూలి, ద్వ. వి. 1. (అగ్నినుండి పుట్టినవాఁడు) పరమాత్మస్వామి: చూ, స్కందుఁడు; 2. నీరు: చూ, సలిలము.

అగ్గిటిక, వా. వి. చెరుముకిఱాయి: చూ, రత్నములు. 1-౧౨-౧.

అగ్గితత్తడి, వై. వి. అగ్నివాహనము, పొట్టేలు: చూ, మెషము. 1.

అగ్గితూపు, ద్వ. వి: చూ, అగ్గికోల. రామా. ల-౨౧౦.

అగ్గిపిడుగు, వా. వి. 1. నిప్పుతోఁగూడిన పిడుగు: చూ, పిడుగు. 1-౨; 2. దిట్టరి: చూ, దిట్టఁడు.

అగ్గిపుల్ల, ద్వ. వి. నిప్పుపుట్టించెడి పుడక.

అగ్గిపుల్లగాఁడు, వా. వి. 1. నారదుఁడు, తగవులఁబెంచువాఁడు; 2. తంత్రగొట్టు, కొండియుఁడు: చూ, సూచకుఁడు.

అగ్గిపెట్టె, వై. వి. నిప్పుపుల్లంపెట్టె.

అగ్గిబొడి, వై. వి. కరదీపిక: చూ, దివిటి.

అగ్గిబొద్దు, ద్వ. వి. దాయి ఒక్కముక్క వీని యొరపిడివలనఁ గలిగిన నిప్పును ఆకర్షించెడి మూలాత్రాడు: చూ, సూత్రము. 1-౮౦.

అగ్గిమీఁదిగుగ్గిలము, జా. అతిశయమును సూచించునది.

అగ్గిములికి, ద్వ. వి: చూ, అగ్గికోల. అచ్చ. రా. యు. కాం. ౩౧౮.

అగ్గిమేడి, ద్వ. వి: చూ, అగ్నిమేడి*.

అగ్గివాన, వా. వి. (కోపోక్తియందు వర్తించును.) అగ్నివాన: చూ, వాన. 1-౧౩.

అగ్గివేంద్రపాకు, ద్వ. వి: చూ, లగంద్రపాకు*.

అగ్గివేలుపు, వా. వి. అగ్నిహోత్రుఁడు: చూ, వహ్ని. 1.

అగ్గువ, వై. వి. = అర్ఘమ్. రూ- అగ్గువు. (వ్యు-వెలతక్కువయైనది). 1. చౌక: చూ, వెల. 1; 2. కిమ్మత్తు: చూ, వెల. 2.

అగ్గువు, వై. వి. —వై.— విజ్ఞా. ప్రా. ౭౩.

అగ్గెడ, వై. వి. ద్ర (ఆ + గెడ) అక్కడ. ఆము. ౫. ౧౨౨: చూ, తత్ర.

అగ్నాయి, నం. వి: ఈ. స్త్రీ. రూ-ఆగ్నాయి. అగ్నిదేవుని భార్య. స్వాహా: చూ, భార్య. 1-౨.

అగ్ని, సం. వి. ఇ. పు. = అగిని - అగ్గి. 1. నిప్పు: చూ, వహ్ని. 1; 2. గార్హపత్యము దక్షిణాగ్ని ఆహవనీయము అనుమూఁడు విధములగు శ్రౌతాగ్ని, గృహ్యాగ్ని: చూ, వహ్ని 1-౫; 3. అగ్న్యధిష్ఠాన దేవత; 4. జఠరాగ్ని: చూ, వహ్ని. 1-౧౯; 5. పిత్తము: చూ, రోగము 1-౯; 6. బంగారు: చూ, లోహము. 1-౫; 7. మూఁడు అను అంకె: చూ, రెండొకటి; 8. చిత్రమూలము*: చూ, వహ్నిశిఖము; 9. నల్లజీడి*: చూ, సోటసోప; 10. ఇంద్రుఁడు: చూ, వేలుపు తేఁడు; 11. పరిశుద్ధుఁడు: చూ, పూతాత్ముఁడు; 12: చూ, నిమ్మ*; 13. జీడి*: చూ, సోటసోప; అం. 14: చూ, దిగధిపతులు.

అగ్నికణము, నం. వి. అ. పు. నిప్పుక, మిడుఁగురు: చూ, వహ్ని. 1-౧౪.

అగ్నికము, సం. వి. అ. పు. 1. విన్ననెల్లి*: చూ, శ్రీపర్ణము. 1-౧; 2. ఎఱ్ఱచెన్నంగి*: చూ, స్కంధఫలము. 1-౨; 3. ఆరుద్రపురుగు: చూ, పురుగు. 1-౧.

అగ్నికర్మము, సం. వి. న్. న. 1. వేలిమి: చూ, హోమము. 1; 2: చూ, వాత; 3. అగ్నిచేయుపని (కాల్చుట): అగ్ని కార్యము.

అగ్నికార్యము, సం. వి. అ. న. —వై.—

అగ్నికుండము, సం. వి. అ. పు. నిప్పులగుంట.

అగ్నికుక్కుటము, సం. వి. అ. పు. కొఅకచ్చు. నిప్పుతొంట: చూ, వహ్ని. 1-౨౪.

అగ్నికుమారుఁడు, సం. వి. అ. పు: చూ, అగ్నిచూలి. 1.

అగ్నికేతువు, సం. వి ఉ. పు. ధూమము: చూ, పొగ. 1.

అగ్నికోణము, సం. వి. అ. పు. ఆగ్నేయమూల: చూ, దిక్కులు.

అగ్నిక్రియ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. దహనకర్మాది; 2. వాత వేయుట: చూ, వాత.

అగ్నిక్రీడి, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1: చూ, బాణసంచు: 2. దీపోత్సవము: చూ, దివిటి. 1-౨.

అగ్నిగర్భ, సం.వి.ఆ.స్త్రీ. 1. బమ్మ*: చూ, శమి; 2.పుడమి: చూ, భూమి. 1; 3. మానేరు*: చూ, స్వర్ణవల్లి.

అగ్నిగర్భము, సం. వి. అ. పు. 1. అగ్నిజారక*: అగ్నిజము; 2. సూర్యకాంతమణి: చూ, రత్నములు. 1-(౧౦)-(౭); 3. త్రచ్చినిప్పుముట్టించుకొయ్య: అరణి; విణ. 4. లోపల అగ్నికలది.

అగ్నిగృహము, సం. వి. అ. న. అగ్ని హోత్రశాల: చూ, సదనము. 1-౭౨.

అగ్నిచయనము, సం. వి. అ. న: చూ, రూ-అగ్నిచయము.

అగ్నిచయము, సం. వి. అ. పు. రూ- అగ్నిచయనము. 1. అగ్న్యాధానము, అగ్నిని మంత్రపూర్వకముగా నిలుపుట: 2. అగ్నిహోత్రమంత్రము; 3. నిప్పులకుప్ప: చూ, వహ్ని. 1-౧౩.

అగ్నిచిత్తు, నం. వి. త్. పు. 1. రూ-అగ్నిచిత్తుఁడు. మంత్రపూర్వకముగా అగ్నిని స్థాపించు కొన్నవాఁడు. అగ్నిహోత్రి - ఆహితాగ్ని, గాతువు: చూ, వహ్ని. 1-౩౪; 2. బొగ్గు: చూ. వహ్ని. 1-౨౯; అం. 3: చూ, త్రిహీనతానములు.

అగ్నిచిత్తుఁడు, సం. వి. త్. పు: చూ, రూ-అగ్నిచిత్తు. 1.

అగ్నిచిత్య, నం. వి. ఆ. స్త్రీ. అగ్నిని నిలుపుట: అగ్న్యాధానము.

అగ్నిజము, సం. వి. అ. పు. 1. చిత్రమూలము*: చూ, వహ్నిసంజ్ఞికము; 2. మంట: చూ, వహ్ని 1-౨౬; న. 3. బంగారు: చూ, లోహము. 1-౫; 4. నీరు: చూ, సలిలము విణ 4. అగ్నినుండి పుట్టినది.

అగ్నిజాతము, —వై.—

అగ్నిజారము, —వై.—

అగ్నిజిహ్వ, నం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. విన్నచెఱకు, లాంగలికి*: చూ, హలిని. 2; 2. చెన్నచెఱకు*: చూ, హలిని. 1;

(అని కొందఱు) (విటపమను తటిగొట్టి, శక్రపుష్పి యను తటిగొట్టి, కలికాలి యను తటిగొట్టి అని మూఁడు విధములుగ కొందఱు); 3. అగ్నిజ్వాల, అగ్నియొక్క నాల్క. (ఇవియేడు—"కరాలీ ధూమినీ శ్వేతా లోహితా నీలలోహితా సువర్ణా పద్మరాగాచ జిహ్వాస్సప్త విభావసోఃఁ").

అగ్నిజిహ్వాఁడు, సం. విణ. 1. పరుస వాక్కుగలవాఁడు; 2. అగ్నియేజిహ్వాలుగాఁ గలవాఁడు: చూ, వరాహమూర్తి.

అగ్నిజుఁడు, సం. వి. అ. పు. 1. కుమారస్వామి: చూ, స్కందుఁడు; 2. వెన్నుఁడు: చూ, విష్ణువు. 1.

అగ్ని ..., సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. నిప్పుచుంట: చూ. వహ్ని. 1-౨౬; 2. ఆరె*: చూ, సుభిక్ష.

అగ్నిదగ్ధుఁడు, సం. విణ. 1. బ్రతికియున్నప్పుడు నిత్యాగ్ని హోత్రముచేసిన పిమ్మట ఆయగ్నిచేతనే దహనసంస్కారము నందినవాఁడు. (పితృదేవతలలో నొక తెగవాఁడు); విణ. 2. నిప్పుచేఁ గాల్పఁబడినవాఁడు; 3. చితిమీదఁ గాల్పఁబడినవాఁడు.

అగ్నిదమని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. వాకుఁడు*: చూ, స్పృశి.

అగ్నిదము, సం. విణ. 1. అగ్నిని ఇచ్చునది; 2. ఆఁకలి పుట్టునది.

అగ్నిదాత, సం. వి. ఋ. పు. యథాశాస్త్రముగా దహనకర్మము చేయువాఁడు.

అగ్నిదాయకుఁడు, సం. విణ: చూ, అగ్నిదుఁడు.

అగ్నిదివ్యము, సం. వి. ఆ. పు: చూ, అగ్నిపరీక్ష.

అగ్నిదీపనము, సం. వి. ఆ. న. 1. ఆఁకలి హెచ్చించుట; విణ. 2. ఆఁకలి పెంచునది.

అగ్నిదీప్త, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. మానేరుతీఁగ*: చూ, స్వర్ణవల్లి.

అగ్నిదీప్తి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. అగ్నియొక్క ప్రకాశము: చూ, వహ్ని. 1-౨౩; 2. చుఱుకుగా ఆఁకలివేయుట.

అగ్నిదుఁడు, సం. విణ. 1. నిప్పు ఇచ్చువాఁడు; 2. ఇల్లు మొదలగువానిని కాల్చువాఁడు; అం. 3: చూ, ఆతతాయిలు.

అగ్నిదూషితము, సం. విణ. వాఁతవేయఁబడినది.

అగ్నిదృక్కు, సం. వి. శ్. పు. ముక్కంటి: చూ, శివుఁడు.

అగ్నిదేవ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. కృత్తిక: చూ, రిక్క. 1-౩.

అగ్నినక్షత్రజిరాయువు, సం. వి. ఉ. పు. మంట: చూ, వహ్ని. 1-౨౬.

అగ్నినిర్యాసము, సం. వి. అ. పు. 1. —పై.—; 2. చిత్రమూలము*: చూ, వహ్నిసంజ్ఞికము.

అగ్నిపరిక్రియ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. హోమరూపమైన అగ్ని పరిచర్య.

అగ్నిపరీక్ష, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. అగ్నిచే దోషాదోషములను పరీక్షించుట; అగ్ని దివ్యము:

అగ్నిపర్వతము, సం. వి. ఆ. పు. నిప్పుకొండ: చూ, పర్వతము. 1-౨౯.

అగ్నిపురాణము, అం: చూ, పురాణములు. 1-౯.

అగ్నిప్రతిష్ఠ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. గృహ్యాగ్నిని (వివాహాగ్నిని) నిల్పుట.

అగ్నిప్రస్కందనము, సం. వి.అ. న. అగ్నిహోమకార్యములు మానుట.

అగ్నిప్రస్తరము, సం. వి. అ. పు. చెకుముకిరాయి: చూ, స్థూలోచ్చయము. 1-ఙ.

అగ్నిబాహువు, సం. వి. ఉ. పు. 1: చూ, పొగ. 1; 2. ప్రథమమనువుయొక్క పుత్రుఁడు; 3. ప్రియవ్రతునకు కామ్యయందుఁ బుట్టినవాఁడు.

అగ్నిబీజము, సం. వి. అ. న. 1. బంగారు: చూ, లోహము. 1-౫; 2. "రం" అను బీజాక్షరము (రేఫాక్షరము): చూ, బీజాక్షరములు.

అగ్నిభము, సం. వి. అ. న. 1: చూ, అగ్నిబీజము. 1; 2: చూ, అగ్నిదేవ.

అగ్నిభాస, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. మానేరుతీఁగ*: చూ, స్వర్ణవల్లి.

అగ్నిభువు, సం. వి. ఊ. పు. కుమారస్వామి: చూ, స్కందుఁడు.

అగ్నిభైరవము, ఆం: చూ, తంత్రములు.

అగ్నిమంథనము, సం. వి. అ. న. 1. రాయిడివలన నిప్పును పుట్టించుట. రూ-అగ్ని మంథము: చూ, వహ్ని. 1-౩౮; 2. నెల్లి*: చూ, శ్రీపర్ణము.

అగ్నిమంథము, —పై.—(పుం. అనికొందఱు).

అగ్నిమంథని, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. తక్కలి*: చూ, వైజయంతి.

అగ్నిమఖము, సం. వి. అ. పు. అగ్నిహోత్రునారాధించు వేదభాగము: చూ, వేదము. 1-౧౭.

అగ్నిమణి, సం. వి. ఇ. పు. సూర్యకాంతమణి: చూ, రత్నములు. 1-౧౦-(౭).

అగ్నిమథుఁడు, సం. వి. ధ్. పు. నిప్పుకొఱకు అరణిమథించువాఁడు.

అగ్నిమాంద్యము, సం. వి. అ. న. ఆఁకలితగ్గుట: చూ, మందాగ్ని.

అగ్నిమాత, సం. వి. ఋ. స్త్రీ. చిత్రమూలము*: చూ, వహ్ని పంజ్ఞికము.

అగ్నిమారుతి, సం. వి. ఇ. పు. అగస్త్యుఁడు: చూ, వన్న్యాసి 1-(ఠ).

అగ్నిమాలుఁడు, సం. వి. అ. పు. ఒకానొక పితృదేవత: చూ, హరి. 1-౪.

అగ్నిమిత్రము, సం. వి. అ. పు. గాలి: చూ, వాయువు. 1.

అగ్నిమిత్రుఁడు, సం. వి. అ. పు. 1.—పై.—; 2. శూద్రకుఁడను రాజు: చూ, రాజు. 1-౧౭.

అగ్నిముఖము, సం. వి. అ. పు. 1. జీడి*: చూ, స్ఫోటశోఫ; 2: చూ, అగ్నిభూత*; 3. బలకరమైన యౌషధచూర్ణము; 4. నల్లి: చూ, రక్తాంగము. 4; న. 5. అగ్నిసాధ్యమగు కర్మములకు పూర్వమందుచేయు అంగకర్మ సముదాయము. భార. ఆది. ౨-౨౧౦; భార. ఆది. ౭-౧౬౭.

అగ్నిముఖి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1: చూ, అగ్నిముఖము. 1. *; 2. నల్లజీడి*: చూ, స్ఫోటశోఫ. 1-౨; 3: చూ, అగ్నిముఖిదీప్త.*

అగ్నిముఖిదీప్త, సం. వి. అ. స్త్రీ. విటపమనుతటిగొట్టి, చెన్న చెఱకు*: చూ, హలిని. 1.

అగ్నిముఖుఁడు, సం. వి. అ. పు. 1. బ్రాహ్మణుఁడు: చూ, స్వస్తిముఖుఁడు. 1; 2. దేవుఁడు: చూ, వేలుపు; 3. అగ్ని

హోత్రి: చూ, వహ్ని. 1-౩౪.
అగ్నిమూల, మి. వి. ఆగ్నేయమూల: చూ, ఆగ్నేయి.
అగ్నిమేడి, మి. వి: చూ, అగ్గిమేడి.
అగ్నిరజము (స్ను), సం. వి. ప్. పు. ఆరుద్ర పురుగు: చూ, పురుగు. 1-౧.
అగ్నిరుహ, వం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, మాంసాదని*.
అగ్నిరేతస్సు, వం. వి. ప్. న. బంగారు: చూ, లోహము.1-౫
అగ్నిరోహిణి, పం. వి. ఈ. స్త్రీ. నొప్పితోను మంటతోను గూడిన చ౦కలోని కుఱుపు (నూ. ని.): చూ, వ్రణము. 1-౨౮.
అగ్నిలింగము, సం. వి. అ. న: చూ, పొగ. 1.
అగ్నివర్మిన్యాయము, ఆం. అగ్గికి చెదలు౦ బట్టవను రీతి.
అగ్నివర్షకము, సం. వి. అ. పు. ఆవర్త మనెడి మేఘము: చూ, మేఘము. 1.
అగ్నివల్లభము, పం. వి. అ. పు. 1. మద్ది*: చూ, సాలము. 3; 2. మద్దిజిగురు.
అగ్నివాహనము, సం.వి.అ.న. యా-అగ్నివాహము. 1. గొఱ్ఱె: చూ, మేషము. 1-౮; 2. మేక: చూ, మేషము. 1.
అగ్నివాహము, వం. వి. అ. పు. —పై.—
అగ్నివాహనుడు, సం. వి. అ. పు: చూ, అగ్నిమాలుడు.
అగ్నివీర్యము, సం. వి. అ. న: చూ, అగ్నిరేతస్సు.
అగ్నివృక్షము, పం. వి. అ. పు. కానరేగు*: చూ, స్వాదుఫల. ౩. (౧).
అగ్నివేంద్ర, మి. వి: చూ, దావాగ్ని*:
అగ్నివైద్య మతఃపరమ్, న్యా. అన్నివైద్యములు నైనపిమ్మట నగ్నివైద్యము. (వాతలుపెట్టుట లేక దహనమొనర్చుట).
అగ్నిశాల, సం. వి. అ. స్త్రీ. అగ్నిహోత్రముంచు గృహము లేక అగ్ని హోత్రముంచెడు స్థానము. రూ-అగ్నిశాలము: చూ, సదనము. 1-౬.
అగ్నిశాలము, వా. సం. వి. అ. న. —పై.—
అగ్నిశిఖ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1: చూ, అగ్నిముఖిదీప్త*; 2. కలికాలయను తలిగొఱ్ఱి*: చూ, హలిని: 2; 3. శక్ర పుష్పియను తలిగొఱ్ఱి*: చూ; హలిని. 3; 4. మంట: చూ, వహ్ని. 1-౩౬.
అగ్నిశిఖము, పం. వి. అ. న. 1, కుంకుమపువ్వు: చూ, వహ్నిశిఖము. 1; 2. కుంకుమపువ్వు: చూ, వహ్నిశిఖము. 2; 3. పసుపు: చూ, వర్ణము. 1-౭; 4. బంగారు: చూ, లోహము. 1-౫; పు. 5. దీపము: చూ, స్నేహాశము. 1; 6. అమ్మి: చూ, బాణము. 1; 7. అగ్నిబాణము: చూ, బాణము. 1-౧౩; 8. కుసుంభవృక్షము: చూ,కుసుంభము. 6; 9. దూలగొండి*: చూ, శూకశింబి; విణ. 10. నిప్పువంటి కొనలుగలది.
అగ్నిశేఖరము, సం. వి. అ. పు. 1: చూ, అగ్నిశిఖము. 8.*; 2. కుంకుమ*: చూ,కుంకుమము. 2; 3: చూ,అగ్నిశిఖ. 2; న. 4. బంగారు: చూ, లోహము. 1-౫.
అగ్నిష్టోమము, సం. వి. అ. పు. 1. వసంతకాలమందు౦ జేయ౦బడు నొకయాగము (ఇది జ్యోతిష్టోమ సంస్థలలో మొదటిది); 2. అగ్నిష్టోమ విధానమును దెలుపుకల్పము.

అగ్నిష్ఠము, నం. వి. అ. పు. 1. సువర్ణాదిలోహములు కర౦గు మూస: చూ, మూస. 1; న. 2. పెనము: చూ, పాత్రము. 6-౩౮; 3. ఇనుపవే౦పుడుచట్టి: చూ, పాత్రము. 6-౪౧; విణ. 4. అగ్నియందు౦గాని దాని సమీపమున గాని యుండువది.
అగ్నిష్వాత్తులు, సం. వి. అ. పు. బ. ఒకానొక పితృదేవతల గణము: చూ, హరి. 1-౪.
అగ్నిసంభవము, సం. వి. అ. పు. 1. అరణ్యకుసుంభ*: చూ, కుసుంభము. 6-౧; విణ. 2. అగ్నినుండిపుట్టినది.
అగ్నిసంస్కారము, సం. వి. అ. పు. 1. శవమును పండించుట (కాల్చుట): చూ, దహనసంస్కారము; 2. అగ్నిని సంస్కరించుట; 3. అగ్నిచేతసంస్కరించుట.
అగ్నిసఖుడు, సం. వి. అ. పు. గాలి: చూ, వాయువు. 1.
అగ్నిసహము, సం. వి. అ. పు. కప్ప: చూ, హరి. 1-౧౨.
అగ్నిసాక్షి, సం. విణ. (న్. ఙీ. న్.) వివాహాదులయందు అగ్నియెదుట జరిగిన ప్రమాణము: చూ.ప్రమాణము. 9-౧.
అగ్నిసాక్షికము, సం. విణ. —పై.—
అగ్నిసాదము, సం. వి. అ. పు. అజీర్ణవ్యాధి: చూ, రోగము. 1-౨.
అగ్నిసారము, సం. వి. అ. న. ఒకరకము కంటిమందు.
అగ్నిసూత్రము, సం. వి. అ. న. ఉపనయనమునందు బ్రాహ్మణుడు ధరించు ముంజిదర్భ మొలత్రాడు, మౌంజీమేఖల (నూ. ని.): చూ, సూత్రము. 1-౪౬.
అగ్నిస్తంభన, అం: చూ, కళలు.
అగ్నిస్తంభనము, సం. వి. అ. పు రూ-అగ్నిస్తంభము. 1. స. అగ్నియొక్క దహనశక్తి నాపుట కుపయోగించు మంత్రము; 2. అగ్నిస్తంభ నౌషధము.
అగ్నిస్తంభము, —పై.—
అగ్నిస్తోకము, సం. వి. అ. పు. నిప్పుక: చూ, అగ్నికణము.
అగ్నిహోత్రము, నం. వి. అ. పు = అగిని-అగ్గి. నిప్పు: చూ, వహ్ని.1; 2.ఆహితాగ్నులు ప్రాతస్సాయంకాలములయందు౦ జేసెడి హోమము. దశా. ౩-౨౭: చూ, హోమము; 3 దధి వయోరూపమైన హవిస్సు. అగ్నిహోత్రమునందు వ్రేల్చు టకు ఇవుర౦బెట్టిన యన్నము: చూ, హవిస్సు. (చూ, సాదము. (1)-౪).
అగ్నిహోత్రి, పం. వి. న్. పు. అగ్నిహోత్రమును జేయు వా౦డు: చూ, వహ్ని. 1-౩౪.
అగ్నిహోత్రుడు, పం. వి. అ. పు. = అగిని-అగ్గి: చూ, అగ్నిహోత్రము. 1.
అగ్నీధ్రుడు, పం. వి. అ. పు. బ్రహ్మగణములలో నొక౦డు, పదియాఱుగురు ఋత్విజులు యాజకులు అమవారలలో నొక౦డు: చూ, ఋత్విజుడు. 1.
అగ్నీయము, సం. విణ. అగ్నిసమీపమున నున్నది, అగ్ని సంబంధమైనది.
అగ్నీషోమీయము, సం. విణ. అగ్నియును సోమునిడును దేవతలుగా౦ గలది (యాగము మొ॥)
అగ్నులు, అం. 1. గార్హపత్యము, దక్షిణాగ్ని, ఆహవనీయము, సభ్యము, అసభ్యము (౫); 2. పూర్వాగ్ని, దక్షిణాగ్ని,

పశ్చిమాగ్ని, ఉత్తరాగ్ని, సూర్యుఁడు. (౫); 3. అగ్ని భేదములు:- అనలము, కుకూలము, భగలము. (చూ, వహ్ని 1.)

అగ్న్యాధానము, సం. వి. అ. న. అగ్నినినిలుపుట: చూ, అగ్నిచిత్య.

అగ్న్యాధేయుఁడు, సం. వి. అ. పు: చూ, అగ్నిహోత్రి.

అగ్న్యాహితుఁడు, —పై.—

అగ్న్యుత్పాతము. సం. వి. అ. పు. ఉల్కాపాతము, ధూమి కేతువు (తోఁకచుక్క) మొ: చూ, రిక్క. 1-౨.

అగ్న్యుద్ధరణము, నం. వి. అ. న. 1. అరణినుండి నిప్పుపుట్టించుట: చూ, వహ్ని. 1-౩౯; 2. అగ్నిహోత్రమును జేయుటకు ముందు బూడిదతొలఁగించి అగ్నిని పైకిఁజేయుట: చూ, వహ్ని. 1-౪౦.

అగ్న్యుద్ధారము, —పై.—

అగ్న్యుపస్థానము, నం. వి. అ. న. 1. అగ్న్యుపాసనము; 2. అగ్న్యుపాసన మంత్రము.

అగ్రకేశము, సం. వి. అ. పు. 1: చూ, కేశాగ్రము; ఐ. 2. ముంగురుఖు: చూ, వెండ్రుక. 1.

అగ్రగణ్యము, సం. విణ. అత్యుత్తమమైన దానిగా పరిగణింపఁబడినది: చూ, శ్రైష్ఠ్యము. 1-౩,

అగ్రగణ్యుఁడు, సం. విణ. అత్యుత్తమమైన వానిగా పరిగణింపఁబడినవాఁడు: చూ, శ్రేష్ఠుఁడు. 2.

అగ్రగము, అం: చూ, హస్తప్రచారములు.

అగ్రగామి, సం. వి. న్. పు: చూ, ముందునడచువాఁడు.

అగ్రగుఁడు, —పై.—

అగ్రజ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. అక్క, అప్పు: చూ, సహోదరి. 1-౨.

అగ్రజంఘ, సం వి. ఆ. స్త్రీ. పిక్కయొక్క ముందుభాగము: చూ, పిక్క. 1-౧.

అగ్రజన్ముఁడు, సం. వి. న్. పు. 1. బ్రాహ్మణుఁడు: చూ, స్వస్తిముఖీఁడు. 1; 2. అన్న: చూ, సహోదరుఁడు. 1-౧; 3. నలువ: చూ, బ్రహ్మ. 1; విణ. 4. ప్రధానుఁడు: చూ, శ్రేష్ఠుఁడు. 2.

అగ్రజాతుఁడు, సం. వి. అ. పు. 1: చూ, అగ్రజన్ముఁడు. 1; 2: చూ, అగ్రజన్ముఁడు. 2; విణ. 3. మొదటఁబుట్టిన వాఁడు: చూ, అగ్రజుఁడు.

అగ్రజుఁడు, —పై.—

అగ్రజ్ఞ, సం. విణ. ఈ. 1: చూ, శ్రైష్ఠ్యము; 2: చూ, అగ్రగణ్యుఁడు.

అగ్రత, సం. అవ్య. అభిముఖము: చూ, ముందర. 1.

అగ్రతలసంచరము, అం: చూ, చరణక్రియలు.

అగ్రతస్థలము, అం: చూ, హస్తప్రచారములు.

అగ్రతస్సరుఁడు, సం. విణ. 1: చూ, అగ్రగామి; 2: చూ, అగ్రగణ్యుఁడు.

అగ్రధన్వుఁడు, నం. వి. న్. పు. ఇంద్రుఁడు: చూ, వేలుపు జేఁడు.

అగ్రనిరూపణము, సం. వి. అ. న. భవిష్యత్తుచెప్పుట: చూ, భవిష్యత్తు. 1-౧.

అగ్రపర్ణి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. లజలోమ*: చూ, కేశి. 10.

అగ్రపాణి, సం. వి. ఇ. పు. 1. చేతిచివరభాగము: చూ, హస్తము. 1-౩౩; 2. తుండాగ్రము: చూ, హస్త. 1-(౧౬).

అగ్రపాలి, సం. విణ. ముందు సంభవించునది.

అగ్రపాదము, నం. వి. అ. పు. పాదాగ్రము: చూ, పాట్ట. 1-౧౬.

అగ్రపూజ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. మొదటి సత్కారము; చూ, సన్మానము. 1-౪.

అగ్రబీజము, సం, వి. అ. పు. జీవిమామిడి*: చూ, మామిడి. 1-౧౩.

అగ్రభుక్కు, (అగ్రభుఁడు). సం. విణ. చ్. 1. మొదట తినువాఁడు: చూ, భక్షకుఁడు. 1-౩; 2. లంజపోఁడు: చూ, భక్షుఁడు. 1.

అగ్రభువు, నం. వి. ఊ. పు. 1. అన్న: చూ, సహోదరుఁడు. 1; 2. బ్రాహ్మణుఁడు: చూ, స్వస్తిముఖుఁడు; స్త్రీ. 3.అక్క: చూ, సహోదరి (సూ. ని.)

అగ్రమాంసము, సం. వి. అ. న. 1. హృదయమునందు పద్మాకారమున నున్న మాంస విశేషము. (సూ. ని.); 2. పెద్ద యసిరిక వండు ప్రమాణము కలిగి కోలగానుండి పశువు యొక్క పార్శ్వమున నుండు శ్రోతమందు ప్రసిద్ధమైన వృక్క యను మాంసము: చూ, వృక్క. ; 3. కారిజము పొంగు వ్యాధి: చూ, రోగము. 1-౩౬.

అగ్రము, సం. వి. అ. న. 1. చివర: చూ, సుద. 3; 2. ఎదురు: చూ, ముందర. 1; 3. దగ్గఱ: చూ, సమీపము. 1; 4. గుంపు: చూ, సమూహము; 5. మానవిశేషము, నాలుగు కళ్ళ కొలఁదిభిక్ష, నాలుగు కణికముల భిక్ష; 6. పైభాగము: చూ, మీఁకు. 2; 7. పలమనెడి పరిమాణము: చూ, పాలము. 1; 7. పెచ్చు, పెల్లర: చూ, హేరాళము. 1 ౬; 9.ఆశ్రయము: చూ, సన్నిధానము "ఏకాగ్రచిత్తుఁడు" (సూ. ని. ; విణ. 10. ప్రథమము: చూ, మొదలు. 4; 11. ప్రధానము: చూ, శ్రైష్ఠ్యము; 12. అధికము: చూ, హేరాళము. 1-౬; అం. 13: చూ, హస్తక్షేత్రములు.

అగ్రయాసము, సం. వి. అ. న. 1. ముందు నడచునది.

అగ్రయాయి, సం. విణ. న్. నీ. న్. 1: చూ, అగ్రగామి; 2: చూ, శ్రేష్ఠుఁడు. 2; 3: చూ, మొదలివాఁడు. 3.

అగ్రయోధి, సం. వి. న్. పు. 1. వీరులలో ముఖ్యుఁడు; చూ, హంవీరుఁడు. 2; 2. శూరులకెల్ల శూరుఁడు, గండర గండఁడు: చూ, హంవీరుఁడు. 2,౩.

అగ్రలోహిత, సం.వి.ఆ. స్త్రీ. చిట్టికూర*: చూ, భండీరము. 2.

అగ్రసంధాని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ప్రాక్తనకర్మమునొక్క పూర్వకర్మాను సారమునఁగలుగు శుభాశుభములను దెలుపునట్టి యమని కవిలె (పొత్తము) (సూ. ని.): చూ, యమపట్టిక.

అగ్రసంధ్య, నం. వి. ఆ. స్త్రీ. తొలిసంజ: చూ, ప్రాతస్సంధ్య. 2.

అగ్రసరి, సం. విణ: చూ, అగ్రయాయి. 1, 2.

అగ్రసరుఁడు, —పై.—

అగ్రస్థానము, వా. వి. 1. మొదటిస్థానము: చూ, స్థానము.

1-౪౧; 2. సభలయం దగ్గిస్థానము, మొట్టమొదటి స్థానము: చూ, స్థానము. 1-౪౨; 3. సంస్థలయం దగ్రస్థానము: చూ, స్థానము. 1-౪౩.

అగ్రహస్తము, సం. వి. అ. పు: చూ, అగ్రపాణి. 1-2

అగ్రహాయణము, సం. వి. అ. పు. రూ-ఆగ్రహాయణికము. మార్గశీర్షమాసము: చూ, మాసములు. ౯.

అగ్రహాయణేష్టి, అం. రూ - ఆగ్రహాయణేష్టి - ఆగ్రయణము, నవసస్యేష్టి: చూ, హవిర్యజ్ఞములు.

అగ్రహారము, నం. వి. అ. పు. 1. బ్రాహ్మణుల యిండ్లవరుస, నల్లిండ్లు: చూ, దేశములు. 1-(౬)-౩; అం. 2: చూ, సంతానములు; 3: చూ, దానములు; 4: చూ, మహాదానములు; పు. 5. పోషణమునకై రాజు బ్రాహ్మణులకిచ్చెడి గ్రామము లేక వసతిగల పుడమి.

అగ్రాంఱువు, సం. వి. ఉ. పు. కిరణములుకూడు స్థలము.

అగ్రాక్షి, సం. వి. ఇ. న. క్రేఁగన్ను: చూ, లోచనము. 1-౧.

అగ్రానీకమ, వం. వి. అ. న. ముందఱగలసేన: చూ, సేన. 1-౮.

అగ్రామ్యము, సం. విణ. 1. గ్రామ్యముకానిది, నగరమందలిది; 2. అపభ్రంశము కానిది, శాస్త్రసమ్మతము (పదము మొ॥); 3. వన్యము (మృగాది). (సూ. ని.)

అగ్రామ్యుఁడు, సం. విణ. నేర్పరి: చూ, సమర్థుఁడు. 1.

అగ్రాహ్యము. సం. విణ. 1. గ్రహింపఁదగనిది, పుచ్చుకొనఁదగనిది; 2. తెలిసికొనఁదగనిది; 3. అంగీకరింపఁదగనిది; నమ్మఁదగనిది; 5. పరిగణింపఁ దగనిది, లెక్క-సేయఁదగనిది.

అగ్రిమ, సం. వి. అ. స్త్రీ. అప్ప: చూ, సహోదరి. 1-౨.

అగ్రిమము, సం. విణ. ముఖ్యము: చూ, శ్రేష్ఠము.

అగ్రిముఁడు, నం. వి. అ. పు. 1. అన్న: చూ, సహోదరుఁడు. 1; విణ. 2: చూ, మొదటివాఁడు. 3; 3: చూ, శ్రేష్ఠుఁడు; 2; 4. పెద్దవాఁడు: చూ, స్థవిరుఁడు.

అగ్రియము, సం. విణ. రూ-అగ్రీయము. ముఖ్యమైనది: చూ, శ్రేష్ఠ్యము. [2, 3, 4.

అగ్రియుఁడు, సం. రూ-అగ్రీయుఁడు: చూ, అగ్రిముఁడు. 1,

అగ్రీయము, సం. విణ. 1: చూ, రూ-అగ్రియము; 2. ప్రధానమైన వస్తువు; చూ, రూ-అగ్ర్యము.

అగ్రీయుఁడు, సం: చూ. రూ-అగ్రియుఁడు.

అగ్రేదిధిషువు, సం. వి. ఉ. పు. 1. బిడ్డలుగన్న మాఱుమనువు దాని మొదటి బ్రాహ్మణ స్త్రీయొక్క భర్త: చూ, సామి. 1-౩; 2. మాఱుమనువుదాని మొదటి మగఁడు: చూ, సామి. 1-3; స్త్రీ. 3. అక్క-కు ముందు పెండ్లాడిన చెల్లెలు. (సూ. ని.)

అగ్రేసరుఁడు, సం. విణ: చూ, అగ్రతస్సరుఁడు.

అగ్ర్యము, సం. విణ: చూ, రూ-అగ్రీయము.

అగ్ర్యుఁడు, సం. విణ: చూ, అగ్రతస్సరుఁడు.

అగ్న్యుత్పాతము, సం. వి. అ. న. ఆకాశాదుల యందుఁ బుట్టిన అగ్నివికారము, తోఁకచుక్క: చూ, ఠిక్క. 1-(౨)-౨.

అఘటమానము, సం. విణ. ఘటిల్లనిది. భార. ఆర. ౧-౩౧౧.

అఘటనము, సం. వి. ఆ. న. దధివిశేషము: చూ, స్తన్యము. 1-౨౭-౧.

అఘభోజి, సం. విణ. దేవపిత్ర్యతిథులకు పెట్టక తాను తినువాఁడు. (సూ. ని.)

అఘమర్షణము, సం. వి. అ. న. సర్వపాపములనుపోఁగొట్టెడి మంత్రము. ("అఘమర్షణస్నానము" ఇది ఋగ్వేదమున ౧౯౦ వ సూక్తము. జలములయందు మూఁఁమ్మాఱులా దీనిని జపింపఁగా గురుతల్పగమనాది మహాపాతకములా గూడ నశించును.): చూ, మంత్రము. 1.

అఘము, సం. వి. అ. న. 1. పాపము: చూ, వృజినము; 2. దుఃఖము: చూ, శోకము. 2; 3. ఆశౌచము: చూ, మయిల. 4; 4. ద్యూతాదివ్యసనము: చూ, వ్యవహారము. 1-౨౨.

అఘశంసి, సం. విణ. ఇతరుల దోషములను ప్రకటించువాఁడు.

అఘాటము, సం. వి. అ. పు. 1 = అగడిత-అగడ్త: చూ, స్వర్ణది; విణ. 2: చూ, నిరాఘాటము.

అఘాతము, సం. వి. అ. పు. 1: చూ, రూ-అఘాతము. 1; 2: చూ, అఘాతము. 2; 3. కొండపగులు: చూ, పర్వతము. 1-౧౨; 4. కొండనడుము: చూ, పర్వతము.1-౧౧.

అఘాయువు, వం. వి. ఉ. పు. 1. పాము: చూ, సర్పము. 1; 2. పాపాలముద్ద: చూ, వ్యాధుఁడు. 2; 3. కాకి: చూ, వాయసము. 1; 4. చామరము: చూ, సురఁటి. 1-౧; 5. కత్తి: చూ, రిష్టి. 2; విణ. 6: చూ, అఘాయువు. 2.

అఘాహము, సం. వి. అ. పు. ఆశౌచదినము:చూ,రోజు. 1-౨.

అఘుఁడు, సం. వి. అ. పు. 1. అఘుఁడనెడు రక్కసుఁడు: చూ, రాక్షసుఁడు. 1; 2: చూ, అఘాయువు. 2; 3: చూ, మైలవాఁడు: 4. దుఃఖాన్వితుఁడు: చూ, విమనుఁడు.

అఘృణి. నం. విణ: చూ, కాంతిహీనుఁడు.

అఘో, సం. అవ్య. దుష్టునిఁ బిలుచుటను దెలుపును: చూ, సంబోధనము.

అఘోర. అం; చూ, శివాననములు. (రూ-అఘోరము.)

అఘోరప్రమాణము, సం. వి. అ. న. పెద్దఒట్టు: చూ, శపథము. 1-౧.

అఘోరము, సం. వి. అ. న. 1. ఈశ్వరుని దక్షిణముఖము: చూ, శివుఁడు (చూ,అఘోర); 2. నక్క: చూ, సృగాలము; విణ. 3. భయములేనిది: చూ, నిర్భయము; 4. దేనికంటె ఘోరములేదో అది, అతిభయంకరము, గోరగింత: చూ, రౌరవము. 2-౩.

అఘోరుఁడు, సం. వి. అ. పు. 1. రుద్రుఁడు: చూ,శివుఁడు. 1; 2. రుద్రుని దుర్గము అర్చించువాఁడు: చూ, శివుఁడు 1-౩; విణ. 3. అఘోరసాంప్రదాయమునకుఁ జెందినవాఁడు; 4. అసహ్యముగ నుండు వ్యక్తి; 5. అసహ్యకరమగు వస్తువుల నుపయోగించువాఁడు; 6. భక్ష్యభక్ష్య విచారణ లేనివాఁడు.

అఘోషము, సం. వి. అ. పు. 1. (వ్యాక) వర్ణోత్పత్తికైన బాహ్యప్రయత్నభేదము. అప్రయత్నముతోఁ గూడినవర్ణము. (క-ఖ-చ. మొ॥); విణ. 2. ధ్వనిలేనిది: చూ, స్వరము. 1-(౧౫౦).

అఘ్న. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. (చంపఁదగనిది) 1. ఆవు: చూ, ధేనువు. 1; 2. ఓడ: చూ, హోడము.
అఘ్య, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, అఘ్న. 1.
అఘ్న్య, —పై.—
అఘ్న్యాఁడు, సం. వి. అ. పు. (చంపనివాఁడు) నలువ: చూ, బ్రహ్మ. 1.
అఘ్రేయము, సం. వి. అ. న. 1. కల్లు: చూ, సుర. 2; విణ. 2. ఆఘ్రాణింపఁ దగనిది; ఆఘ్రాణింప శక్యముకానిది.
అచండి, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. సాధువైనయావు: చూ, ధేనువు. 1-౨౯; 2. కోపములేని యాఁడుది: చూ, స్త్రీ. 1-౧౧౪
అచతురము, సం. విణ. 1. నాలుగులేనిది; 2. నేర్పరికానిది.
అచతురుఁడు, సం. విణ. చతురతలేని వాఁడు: చూ, అసమర్థుఁడు.
అచపలుఁడు, సం. విణ: చూ, స్థిరుఁడు.
అచరము, సం. విణ. కదలనిది: చూ, స్థిరము. 4.
అచల, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. పుడమి: చూ, భూమి. 1.
అచలకీల, —పై.—
అచలచలన్యాయము, న్యా. ఓడ మొ॥ ఎక్కిపోవునపుడు కదలకుండునట్టితీరాదులు నడచుచున్నట్టును, నడచుచున్న యోడ నిలిచినట్టును గనఁబడురీతి.
అచలజ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. పర్వతపుత్రిక: చూ, పార్వతి.
అచలజిహ్వ, అంచు: చూ, శబ్దాలఁకారములు.
అచలతారలు, వా. వి. బ. స్థిరనక్షత్రములు: చూ, ఠిక్క 1-(౨)-౧౩.
అచలత్విట్టు, సం. వి. ష. పు. 1: చూ, సాఁకుడుపులఁగు; స్త్రీ. 2. స్థిరమైన కాంతి: చూ, వెలుతురు. 1-౧౯; విణ. ష. 3. స్థిరమైన కాంతిగలది: చూ, వెలుతురు. 1-౨౦.
అచలము, సం. వి. అ. పు. 1. కొండ: చూ, పర్వతము. 1; 2. మేకు: చూ, శూలము. 4; సర్వ. 3. చూ, పత్తకము. 1; న. 4. బ్రహ్మము: చూ, హంసుఁడు. 2; విణ. 5. చలింపనిది: చూ, స్థిరము; అం. 6: చూ, విద్యుత్తులు.
అచలుఁడు, సం. వి. అ. పు. 1. స్థాణువు: చూ, శివుఁడు. 1; 2. ఆత్మ: చూ, హంసుఁడు; విణ. 3: చూ, స్థిరుఁడు.
అచాంచల్యము, అం: చూ, మానసిక పూజాకుసుమములు.
అచాతుర్యము, సం. వి. అ. న. సామర్థ్యము లేకయుండుట; చూ, అశక్తత, ఆశక్తి, అసామర్థ్యము.
అచాపలము, సం. వి అ. న. 1. స్థిరత్వము: చూ, స్థైర్యము. 1; విణ. 2. చాపల్యములేనిది:
అచాపల్యము, సం. వి. అ. [illegible]డుట: చూ, స్థైర్యము. 1.
అచింతము, సం.

అచిత్తు, సం. విణ. 1. ప్రాణములేనిది: చూ, జడము. 5; 2. తనంతట వెలుగఁనిది.
అచిరద్యుతి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. మెఱుపు: చూ, విద్యుత్తు. 1.
అచిరప్రభ, ఆ. స్త్రీ. —పై.—
అచిరము, సం. విణ: చూ, క్షణభంగురము.
అచిరాత్, సం. అవ్య. శీఘ్రము: చూ, స్యదము. 1.
అచీర్ణము, సం. విణ. ఆచరింపఁబడనిది: చూ, అకృతము.
అచుంబితము, సం. విణ. అనుభవింపఁబడనిది: చూ, అనుభుక్తము.
అచూర్ణము, సం. విణ. పొడిచేయఁబడనిది.
అచేతనత్వము, సం.వి.అ.పు. ప్రాణములేమి: చూ, జడత్వము.
అచేతనము, సం. విణ: చూ, జడము. 5.
అచేతస్కము, —పై.—
అచేష్టుఁడు, సం. విణ. వ్యాపారరహితుఁడు: చూ, నిశ్చేష్టుఁడు.
అచైతన్యము, సం. వి. అ. పు: చూ, అచేతనము.
అచోదితము, సం. విణ. ప్రేరేపింపఁబడనిది.
అచౌర్యము, సం. విణ. దొంగతనముకానిది.
అచ్చు, సం. వి. చ. పు. 1. ప్రాణాక్షరము. అకారాదికము: చూ, వర్ణము. 1; 2. నాదము: చూ, స్వరము. 2; (అనికొందఱు)
అచ్యుతాగ్రజుఁడు, సం. వి. అ. పు: చూ, బలరాముఁడు.
అచ్యుతుఁడు, సం. వి. అ. పు. 1. వెన్నుఁడు: చూ, విష్ణువు. 1; 2. సని: చూ, శని; 3. ముక్కంటి: చూ, శివుఁడు. 1.
అచట, దే. ద్ర. రూ-అచ్చట-అచొటు - అచోటు - అచ్చోటు - అచ్చోటు-అచ్చో-ఆటు-అక్కడ, ఆస్థలము. భార. ఉద్యో. ౪౩-౨; భార. ఆను. ౪-౪౩ఎ; భార. శాం. ౩-౯౨; విక్ర. ౨-౪౫; పారి. ౧-౬ఎ: చూ, తత్ర.
అచటు, దే. వి. ఏ. రూ-అచ్చటు-అచొటు, ఆస్థానము: చూ, రూ - ఆచోటు.
అచాటము, దే. విణ. విరివియైనది: చూ, సుర. 3.
అచొటు, దే. వి. ఏ: చూ, రూ-అచటు. భార. స్వ. ౧౯.
అచోటు, దే. వి. ఏ ద్ర. —పై.—
అచ్చకారము, వై. వి. అచ్చంకార. రూ - అచ్చాకారము - అచ్చారము, బయానా. క్రయవిక్రయముల గట్టిమాట: చూ, సత్యంకారము. [బుచ్చికలు.
అచ్చక్కబుచ్చక్కలు, నా. వి. విణ. బ: చూ, రూ - అచ్చిక
అచ్చట, దే. ద్ర. అక్కడ: చూ, తత్ర.
అచ్చటచ్చట, దే. ద్ర: చూ, అక్కడక్కడ.
అచ్చటు, దే. వి. ఏ: చూ, రూ- అచటు. భార. అను. ౨-౫; అను. ౪-౬౭; ఆము. ౧-౧౦; పారి. ౪-౫౫.
అచ్చతబొట్టు, వై. వి. అక్షతలతోఁబెట్టుకొను బొట్టు. పి. శ. ౪-౭ఎ: చూ, బొట్టు. 1-౧౪.
అచ్చతెనుఁగు, వై. వి. శుద్ధాంధ్రము, స్వచ్ఛమగు తెనుఁగు. "అచ్చతెనుంగుఁ బద్దెమొకటైనను గబ్బములోన నుండి యక". యయా; "తత్సమేతరభాషేయ ముచ్చేతికవయో ఇత్యాది.

వి. బ. రూ-అచ్చనగుండ్లు. బాలక్రీడా
౧. ౫౭: చూ, బాలక్రీడ; 2. గిరి

యకములు. అచ్చనగుండ్లాడు చిన్నచిన్నగుండ్లు. (ఐ. అచ్చనగల్లు). కళా. ౬-౨౯: చూ, రత్నములు 1-౧౨-(౨).

అచ్చనగాయలు, దే. వి. ఐ: చూ, అచ్చనగుండ్లు. (బాలికా క్రీడకు-రుక్మి. ౧౮౯.)

అచ్చనగుండ్లు, —పై.— (గిరియకములకు.—రామా. ౫. ౧౨౧)

అచ్చనలు, వై. ఐ. = ఆచ్ఛ. (వృత్తియందే కవచనాంత మగును). 1: చూ, అచ్చన గండ్లు; 2: చూ, అచ్చన గండ్లు. 2; 3. నృత్యము. పండితా. ౧౬౧ పొ; జై. భా. ౧. ౫౫: చూ, వ్యంజికము. 1-౧౭.

అచ్చబంగారు, ద్వ. వి. 1. మేలిమివన్నె బంగారు: చూ, లోహము. 1-౫-(౧); 2.ముద్దుపలుకు: చూ, శబ్దము.1-౭౫.

అచ్చము, వై. విణ. = అచ్ఛమ్. (దీనికి వృత్తియందంత్య వర్ణలోపము వికల్పముగ నగును). 1. నిశ్చలమయినది: చూ, సత్యము. 1; 2. తేరినది: చూ, సమీచీనము. 2; 3. నిర్ణయింపఁబడినది: చూ, స్థాపితము. 2; 4. తెల్లనిది: చూ, వర్ణము 6-౫-(౧); 5. దట్టము: చూ, పాంద్రము. 1; వా. 6. ఇష్టానుసారము.

అచ్చముగ, వా. అవ్య. సంశయములేకుండఁగ, స్వేచ్ఛగ, ఇచ్చవచ్చినటుల.

అచ్చర, వై. వి. = అప్సరస్. దేవవేశ్య. మనుచ. ౨-౩౮: చూ, దేవతాభేదములు: (చూ, స్త్రీ. 1-౫౬.)

అచ్చరనది, మి. వి: చూ, అచ్చరవాఁక.

అచ్చరము, వై. వి. = అక్షరమ్. వైజ. ౨-౯౫: చూ, వర్ణము. 1.

అచ్చరవాఁక, వా. వి. ఆకాశగంగ: చూ, నది. 1.

అచ్చరువము, వై. అ. క్రి: చూ, వెఱఁగొందు. కు. సం. ౧౦. ౪౮౬.

అచ్చరువు, వై. వి. ఆశ్చర్యమ్-రూ-అచ్చెరువు. కు. సం. ౧౧. ౭౬౮: చూ, వింత. 1.

అచ్చలము, దే. వి. 1. కోపము: చూ, రోషము; 2. పట్టుదల. భార. సభా. ౨. ౧౭౦: చూ, సన్నాహము. 2.

అచ్చలించు, దే. అ. క్రి: చూ, రోషించు.

అచ్చాకారము, వై. వి. = అచ్చంకారమ్: చూ, రూ-అచ్చకారము.

అచ్చాణి, వా. విణ. 1. ఆణిముత్తెములఁ బోలునది, శ్రేష్ఠ వాచకము; 2. శ్రేష్ఠమైనది: చూ, శ్రైష్ఠ్యము. 1-౧.

అచ్చారము, వై. వి. = అచ్చంకారమ్: చూ, రూ-అచ్చకారము.

అచ్చావు, దే. వి. 1. తెల్లయావు: చూ, ధేనువు. 1-౧౨; 2. నైచికి, శ్రేష్ఠమైనయావు: చూ, ధేనువు. 1-౨౩.

అచ్చాళి (ళు). దే. విణ. (అచ్చు + ఆళు) జింజాటములేని వాఁడు "ద్వి. ఆయూధబలయుక్తి నచ్చాళుగాగ" పతివ్రతా మాహాత్మ్యము (బ్రౌణ్య. ని.)

అచ్చి. దే. వి. 1 [illegible]

అచ్చికబుచ్చిక, దే. వి. రూ-అచ్చికబుచ్చికము. 1. ఇచ్చకము, బుజ్జగింపు. విజ. ౩-౩౦; వేం. పంచ. ౨-౬౮: చూ, సమరసము 2; ఐ. 2. బెల్లింపుమాట, ఇచ్చకపుమాట. ద్వి. హరిశ్చ. ఉ. ౬౩౬: చూ, శబ్దము. 1-౧౦; విణ. 3. చెవులకు వినసింపయినది: చూ, సాంత్వము. 3.

అచ్చికబుచ్చికము, దే. వి. విణ. —పై.—

అచ్చికబుచ్చికలు, దే. వి. విణ. బ. —పై —

అచ్చికబుచ్చికలాడు, దే. స. క్రి: చూ, బుజ్జగించు.

అచ్చికము, దే. వి. 1: చూ, రూ-అచ్చిక. 1; 2: చూ, రూ-అచ్చిక. 2; 3: చూ, అచ్చికబుచ్చిక. 1; విణ. 4. తేటినది: ఆం, భా. ౧-౧౫౮: చూ, సమీచీనము. 2-౧.

అచ్చికలుబుచ్చికలు, దే. వి. ఐ: చూ, రూ-అచ్చికబుచ్చికలు (కలుపుకోలు తనమునకు-చంద్రా. ౩-౪౫.

అచ్చిమట్టము, దే. వి: చూ, అచ్చి. 1.

అచ్చియుంచు, వా. స. క్రి. 1. ఇచ్చుకొనవలసి యుండు; 2. చచ్చినను తరువాతిజన్మమున తీర్చవలసియుండు.

అచ్చివచ్చు, దే. అ. క్రి: చూ, మేలైవచ్చు.

అచ్చు, వై. వి. 1. బెల్లము: చూ, శర్కర. 1-౧; 2. నీడ. భార. స్త్రీ. ౧-౫౧; ఆం, భా. ౩-౩౦౨: చూ,వికారము. 1; 3. రీతి. భోజరా. ౭. ౧౫: చూ, విధము. 1; 4. సంజ్ఞాక్షరములుచెక్కిన ఉంగరములోనగునది. భాగ. ౧౦, ఉ. ౩౩౦: చూ, ముద్ర. 2; 5. సాలివానినేఁతసాధన విశేషము: చూ, మగ్గము. 1 ౧; 6. నాణెములు కాగితములలోనగు వానిపై అక్షరములు బొమ్మలు మొ॥ వానినిఒత్తుసాధనము (చూ, అచ్చు. 4.); 7. చెంబు మొ॥ పోఁతపోయుటకును, ఇటిక మొ॥ తీయుటకును కూర్చిన మొగటియాకృతి. భార. విరా. ౨-౫౨: చూ, పోఁతఅచ్చు; 8. మొదటిదృష్టాంతము, ఆదర్శము. కు. సం. ౭. ౮౬౭: చూ, వృత్తాంతము. 7; 9. గుఱుతు. కు. సం. ౪-౩౬౭; బస. ౬-౫౯; పి. శ. ౪. ౧౭౫: చూ, లక్షణము. 1; 10. ముద్ర వేసిన తూనికరాయి మొ॥ విజ్ఞా. ప్రా. ౫౬: చూ, రత్నములు. 1-౧౨.(౬౧); 11: అచ్చునఁబోసి తీసినవస్తువు (చూ, ఆచ్చు. 7.); 12. పరిశుద్ధి: చూ, సమీచీనము. 2; 13. పాచిక. ద్వా. ౧౦-౮౮: చూ, వ్యవహారము. 4-౬; 14. ఇరుసుమ్రాను: చూ, ఇరును. 1. (బ్రౌణ్య.); విణ. 15. దోషము లేనిది. విజ్ఞా. ప్రా. ౯౧; శుక. ౪-౪౬: చూ, సమీచీనము. 2; 16. తెల్లము. హరి. పూ. ౭-౩౮: చూ, సరియైనది, యథార్థము. ఉ. రా. ౨. 1. ఉ. రా. ౫-౯౨: చూ, ౧౧-౧౩ (అచ్చుగ = ; వ. క్రి. 19: చూ,

అచ్చుకట్టు, ద్వ. స. క్రి. 1. ఏర్పఱచు. హరి. ఉ. ౯. ౧౫౮; పాండు. ౧-౧౧; నృసింహపీఠిక. ౧-౮: చూ, సృజించు; 2. (పాలము) మడిమడిగాయేర్పఱచు. వైజ. ౧-౮౫; వా. 3. సాలెవానిపనికి సంబంధించినది.

అచ్చుకట్టువాఁడు, ద్వ. వి. 1. బట్టలనేత కుపయోగించు అచ్చులుకట్టు వాఁడు; వా. 2. ముద్రణాలయమున అక్షరములఁ గూర్చువాఁడు. (1900 సంవత్సరములో నీవాచస్పత్యకర్త తండ్రిగారి యాజ్ఞను శిరసావహించి "లక్ష్మీనారాయణీయము"నకు తాను లేఖరియై పూర్తిగా వ్రాసినపిదప 1906 సంవత్సరములో "సకలానంద"అను స్వంత ముద్రాక్షరశాలయందు అక్షరసంధానోద్యోగియై దానిని రోజునకు ఎనిమిది పొరటల వంతున అచ్చు కూర్చుచు పూర్తిఁగావించెను.)

అచ్చుకుప్ప, దే. వి. ధనికుఁడు: చూ, సంపన్నుఁడు.

అచ్చుకూటము, ద్వ. వి. ముద్రాశాల: చూ, సదనము. 1-౪.

అచ్చుకొట్టు, వా. స. క్రి: చూ, ముద్రించు. 1.

అచ్చుకొను, దే. అ. క్రి. 1: చూ, అచ్చు. 20; 2. ఇచ్చుకొను: చూ, దయచేయు. 2; వా. 3: చూ, సమ్మతించు.

అచ్చుగుద్దు, వా. న. క్రి: చూ, అచ్చుకొట్టు.

అచ్చుఁబెద్దు, ద్వ. వి. (అచ్చు+ఎద్దు) అచ్చుపోసి స్వేచ్ఛగాఁదిరుగ విడిచిన వృషభము, ఆఁబోతు; చూ, వృషభము. 1.

అచ్చుదల, దే. వి. 1. అప్పు. (అప్పునకు ఒప్పుదల అని కొందఱు): చూ, వారకము. ( )-౧; 2. ఒప్పుదల. కాళ. ౨-౧౨౦: చూ, సమ్మతి. 1; 3. అప్పుపడుట; 4. అచ్చి (సక్రమముగా) వచ్చుట; చూ, శుద్ధాగతము.

అచ్చుపడు, వై. అ. క్రి. 1. తెల్లమగు. భార. ద్రో. ౫-౩౧౫; హరి. ఉ. ౩-౧౫౯; భాగ. ౧౦. పూ. ౧౧౮౪: చూ, విశదమగు; 2. ముద్రితమగు; 3. అలవఱు. కాళ. ౪-౧౩; విక్ర. ౬-౯౮: చూ, సిద్ధించు; 4. ఉచితమగు. భార.విరా. ౫-౧౬౫: చూ, సార్థకమగు; 5. ఏర్పడు: చూ, పాలు పోవు. 2; 6. (కాల్చిన) రక్ష ఏర్పడు, ముద్రాంకితమగు; 7. (ఆఁబోతునకు) రక్ష ఏర్పడు: అచ్చుపోయు.

అచ్చుపఱ(ఱు)చు, ద్వ. స. క్రి. 1. నియమించు. భార. విరా. ౪-౨౮: చూ, నెలవిచ్చు; 2. కలిగించు. భార. అను, ౫-౨౩౪: చూ, సృజించు; 3. ఏర్పఱచు. పద్మ. ౨-౯: చూ, నిర్దేశించు. 2.

అచ్చుపాటు, వై. వి. 1. ఏర్పాటు. భార. శల్య. ౧-౧౧: చూ, సత్యము. 2; 2. అచ్చుపడుట: చూ, స్పష్టత.

అచ్చుఁబొడిచినయాఁబోతులు, జా. స్వేచ్ఛగా (హద్దులేక) తిరుగువాండ్రు. "రాజభటుల నచ్చుఁబొడిచిన యాఁబోతుల రీతిని" (ధర్మజ రాజసూయము.)

అచ్చులు, వై. వి. బ. 1: చూ, అచ్చు. 1; 2: చూ, అచ్చు. 2; వా. బ. 3. పోఁతపోయు అచ్చులదిమ్మలు.

అచ్చువేయు, వై. స. క్రి: చూ, అచ్చుకొట్టు.

అచ్చుపోఁత, వా. వి. కరిగిన లోహమునపోఁత: చూ, పోఁత.2.

అచ్చుపోయు, వా. అ. క్రి: చూ, అచ్చుపడు. 6.

అచ్చెరియము. వై. వి. = ఆశ్చర్యమ్. రూ-అచ్చెరువు.అచ్చెరుపాటు-అచ్చెరువుపాటు. 1.ఆశ్చర్యము. కృ.శకుం.౨-౧౭౯: చూ ,వింత. 1; విణ. 2. ఆశ్చర్యకరము: చూ, వింత 1-౧.

అచ్చెరుపడు, వై. అ. క్రి. రూ-అచ్చెరువడు. నిర్వ. ౧౧-౧౫౬; భార. ఉ. ౩-౧౧: చూ, వెఱఁగొందు.

అచ్చెరువము: చూ, రూ-అచ్చెరుపడు:

అచ్చెరుపాటు, వై. వి. రూ-అచ్చెరువాటు-అచ్చెరువుపాటు: చూ, వింత. 1. భార. శాం. ౩-౪౪౬.

అచ్చెరువాటు, నై. వి. —వై.—

అచ్చెరువు, వై. వి. రూ-అచ్చెర్వు. 1: చూ, రూ - అచ్చరువు. ఉ. రా. ౪-౩౨౯; విణ. 2. ఆశ్చర్యకరము. భీమ.౧-౭౨; ఆహ. ౧-౧౦౨: చూ, వింత. 1-౧.

అచ్చెర్వు,—వై.—

అచ్చెరువుపడు, వై. అ. క్రి: చూ, రూ-అచ్చెరుపడు.

అచ్చెరువుపాటు, వై. వి: చూ, రూ-అచ్చెరుపాటు. భార. భీష్మ. ౨-౩౩.

అచ్చోటు, దే. వి. ఏ. (ఆ+చోటు) రూ-అచ్చోటు. 1. ఆస్థానము. భార. ద్రో. ౨-౨౫౧; ఆము. ౪-౧౪౫: చూ, రూ-ఆచోటు; 2. ఆఁడుగుజీ. హరి. ఉ. ౯-౪౨: చూ, భగము. 12.

అచ్చొత్తు, ద్వ. స. క్రి. (అచ్చు+ఒత్తు): చూ, ముద్రించు. బస. పు. ౫-౩౧. హరి. ఉ. ౭-౮౩.

అచ్చో, దే. ద్ర. 1: చూ, రూ-అచట; మనుచ. 3-౩; 2. ఆకాలమున. దశా. ౧-౩౦౧: చూ, రూ-అచ్చోటు. 3.

అచ్చోటికి, దే. అవ్య. 1: చూ, అందులకు; వా. 2. రహస్యస్థలమునకు.

అచ్చోటు, దే. వి. ఏ. 1: చూ, రూ-అచ్చొటు. 1. శుక. ౧-౧౦౬; 2: చూ, రూ-అచ్చొటు. 2; 3. ఆ కాలమున: చూ, రూ-అచ్చో- 2.

అచ్ఛంకారము, సం. వి. అ. న. = అచ్చకారము: చూ, అచ్చకారము.

అచ్ఛత, సం. వి. అ. న. అచ్చుపాటు: చూ, స్పష్టత.

అచ్ఛదనుఁడు, సం. వి. అ. పు. యతి: చూ, సన్న్యాసి. 1.

అచ్ఛపిండ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. పిండఖర్జూరము*: చూ, మధుఖర్జూరిక. 1-౩.

అచ్ఛభల్లము, సం. వి. అ. పు. రూ-అచ్ఛభల్లము: చూ, వెలుఁగుబంటి.

అచ్ఛభల్లము, —వై.—

అచ్ఛము, **సం.** వి. అ. పు. 1. —వై.—; 2. పటికపుఁజాయ: చూ, రత్నములు. 1-౧౨-(3); 3. వై. వి. = అచ్చన: చూ, బాలక్రీడ; విణ. 4. అచ్చు, తెల్లనిది: చూ, వర్ణము. 5-(౧); 5. ఇంపితము: చూ, హృద్యము. 2; 6. అచ్ఛము: చూ, సమీచీనము. 2.

అచ్ఛాచ్ఛము, సం. విణ. మిక్కిలి స్వచ్ఛము: చూ, సమీచీనము. 2.

అచ్ఛావాకుఁడు, సం. వి. అ. పు. సోమయాగమందు శంసన కర్తయై హోతకు సహకారిగానుండు ఋత్విజుఁడు. పదియార్వురు ఋత్విజులు యాజికులు అనువారలలో నొకఁడు: చూ, ఋత్విజులు.

అచ్ఛిద్ర, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. చేఁతబీఱ*: చూ, హ్రస్వగవేనుక.

అచ్ఛిద్రము, సం. విణ. 1. రంధ్రములులేనిది; 2. దృఢమై

నది: చూ, బెడిదము 5; 3 యజుర్వేదము నందలి పరాయితములో మూఁడవ అట్టమునందుఁ గల ఒక పన్నము: చూ, వేదము. 1-౨౧; 4. లోపములేనిది: చూ, సంపూర్ణము; 5. ప్రాయశ్చిత్తము సంపూర్ణమైన దనుట

అచ్ఛిన్నపత్రము, సం. వి. అ పు బరివెంక*: చూ, శాఘోటి

అచ్ఛిన్నము, సం. విణ. 1. ఎడతెగనిది: చూ, సాంద్రము ౪; 2. భేదింపఁబడనిది: చూ, విచ్ఛిన్నము. 3—ఁ; 3. తొలగింపఁబడనిది: చూ, హీనము. 3—౫; 5. అనవరతము: చూ, సంతతము. 2.

అచ్ఛీకృతము, సం. విణ. నిర్మలముగాఁ జేయఁబడినది: చూ, నిర్మలము. 3.

అచ్ఛేద్యము, సం. విణ. 1. చొరరానిది: చూ, సాంద్రము, 2; 2. ఛేదింపశక్యముగానిది: చూ, విచ్ఛిన్నము 3—ఁ; 3. ఛేదింపఁ దగనిది; చూ, విచ్ఛిన్నము. ౩—౯.

అచ్ఛోదము, సంఃవి. అ. పు. 1. కుబేరుని క్రీడాసరస్సు: చూ, సరస్సు. 1; విణ. 2. నిర్మలమైన నీళ్ళుగలది: చూ, సలిలము. 1—౪౪.

అచ్యుతము, సం. విణ 1. జాఱనిది, పడనిది చూ, స్థలనము. 2—౪; 2. నాశములేనిది: చూ, స్థిరము. ౪; 3, భ్రమము కానిది: చూ. విభ్రమము. 1—౧; 4 కారనిది: చూ, ప్రసవము. 1—౫.

అచ్యుతవాసము, సం. వి. అ. పు రావి*: చూ, శ్యామలము 2.

అచ్యుతాగ్రజుఁడు, సం. వి. అ. పుఃచూ, బలరాముఁడు.

అచ్యుతాయనమఃఁ, అం. అన్నియు నశించినను తాను నశింపని వస్తువుకొఱకు నమస్కారము: చూ, ఓమ్. 4—౨౦.

అచ్యుతుఁడు, సం. వి. అ. పు. 1: చూ, విష్ణువు. 1; 2 శని గ్రహము: చూ, శని; 3: చూ, శివుఁడు. 1.

అజ. సం. వి. ఆ స్త్రీ. 1. ప్రకృతి: చూ మాయ 1; 2. ఆఁడు మేఁక: చూ, మేషము. 1—౧.

అజంభము, సం. వి. అ పు. 1. కప్ప: చూ, హరి. 12; విణ. 2. పండ్లులేనిది, దంతములు లేనిది: చూ, పల్లు. 1-౫.

అజంభుఁడు, సం. వి. అ. పు. 1. రవి: చూ, సూర్యుఁడు.

అజక, సం. వి ఆ. స్త్రీ. అజకాజాతము అను ఒకానొక కంటి రోగము: చూ, లోచనము. 1—౧౩

అజకర్ణము, సం. వి. అ. పు. 1. నల్లమద్ది*: చూ, సాలము. ౩—౨; 2 వేఁగిస*: చూ, సర్జకము. 2; 3. మిరియము*: చూ, వేల్లజము.

అజకవము, సం. వి. అ. న. 1. రూ-అజకావము-అజగావము-అజగవము, ఆజగవము-అజీగవము-అజీగావము.శివునివిల్లు, పినాకము: చూ, బాణము. 1—౩౪; పు. 2. అజగంధ*: చూ, వాయింట.

అజకాజాతము, సం. వి. అ. పుఃచూ, అజక.

అజకావము, సం. వి. అ న 1: చూ, రూ—అజకవము. 1; పు. 2. శివుని యెద్దుఃచూ, వృషభము. 1—౩౧.

అజగంధ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, అజకవము. 2*.

అజగంధిక, —పై.—

అజగంధిని, ఈ. స్త్రీ- —పై.—

అజగరన్యాయము, న్యా. కొండచిలువ నిద్రఁబోవునట్లే యుండి జంతువులను ఆతాత్తుగా క్రమింగిన రీతి. (కొండచిలువ స్థూలశరీరమగుటఁ గదలక మెదలక యొక్కచోఁబడియుండును. చలనము లేమి దానినిఁ గాషఁపాయముగా దలఁచి దగ్గఱకు జంతువులురాఁగా వానిఁబట్టి భక్షించును).

అజగరము, సం. వి అ. పు. (మేఁకను క్రమింగునది) కొండచిలువ: చూ, సర్పము. 1—౨౦.

అజగరి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ఒకానొక యోషధి.

అజగరోపవాసము, జా. కొఁడచిలువ యుపవాసము చేయుట: చూ, ఘోటక బ్రహ్మచర్యము.

అజగర్దము, సం. వి. అ పు 1 నీరుపాము: చూ, సర్పము. 1—౨౭; 2. నల్లత్రాచు: చూ, సర్పము. 1—౨.

అజగలుఁడు, సం. వి. అ. పు జూదరి: చూ, హారకుఁడు. 2.

అజగల్లిక, సం. వి ఆ. స్త్రీ. శిశురోగ విశేషము: చూ, రోగము. 1—౪౦

అజగవము, సం. వి అ. నఃచూ, రూ-అజకవము. 1.

అజకుఁడు, సం. వి. అ. పు. 1. అగ్ని: చూ, వహ్ని. 1; 2. వెన్నుఁడు: చూ, విష్ణువు. 1.

అజపుస్యుఁడు, అంఃచూ, ఆదిత్యులు.

అజజీవికుఁడు, సం. వి. అ. పు. మేఁకలవలన బ్రదుకువాఁడు. రూ-అజజీవుఁడు-అజాజీవుఁడు: చూ, మేఁకలఁ గాఁపరి.

అజజీవుఁడు, —పై.—

అజట, సం. వి. అ. స్త్రీ. 1. రూ-అజ్జుట. నేలయుసిరిక*: చూ, శివ. 4; 2. దూలగొండి*: చూ, కూకశింబి; 3. ఎలుక చెవి*: చూ, స్ఫోటశోఫ. 1—౧.

అజత, సం. వి. ఆ. స్త్రీ 1: చూ, అజట 1*; 2: చూ, అజట. 2*; 3: చూ, అజట. 3*.

అజద్య, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. అడవిమొల్ల: చూ, హరిణీ. 5; 2. మేఁకల మంద: చూ, మేషము. 1—౨.

అజన్మము, సం. వి. న్ పు. 1. జన్మములేమి: చూ, మోక్షము. 1; విణ (న్. న్. ఆ. న్.) 2, జన్మములేనిది: చూ, సంభవము. 1—౩.

అజన్యము, సం. వి. అ. న. 1: చూ, రూ-అంజన్యము; విణ. 2. పుట్టనిది: చూ, సంభవము. 1-౩; 3. పుట్టింపఁ దగనిది: చూ, సంభవము. 1-౪; 4. జనులకు హితముకానిది: చూ, హితము. 4-౧; 5. నిందకానిది: చూ, ఉపదూషితము 2

అజప, సం. వి. అ. స్త్రీ. 1. ఉచ్ఛ్వాస నిశ్శ్వాసముల చేతనే అక్షరములను పుట్టించుట అనఁగా బలికించునట్టి మంత్రము. (అజపాగాయత్రి. ఇదియే "హంసఃఁ" అను మంత్రము. కాశీ ౫—౨౪౪ : చూ, మంత్రము. 1-౧౩; 2. సగము మగ పోలికయు సగము ఆఁడు పోలికయుఁ గల రూపము.

అజపథము, సం. వి. అ పు. 1: మేఁకల త్రోవఃచూ, మార్గము. 1—౨౯; 2. ఆకాశము నందలి ఛాయాపథ విశేషము (ఇది మొదలుకొని అగస్త్యాశ్రమము వఱకు పితృయాన పథము): చూ, మార్గము. 1—౩౦.

అజపాదము, అం. రూ—అజైకపాత్తు. పూర్వాభాద్రఃచూ, రిక్క. 1—౨౬.

అజపాదుఁడు, అంఃచూ, రుద్రులు.

అజపుఁడు, సం. వి. అ. పు. 1. వైదికములుకాని గ్రంథములఁ

జిదువువాఁడు, కుపాఠకుఁడు, మంత్రములు క్రమముగాఁ జిదువనివాఁడు: చూ, పాఠకుడు. 1-ం; 2: చూ, మేకలఁ గాపరి.

అజభక్షము, సం. వి. అ. పు. 1. బొబ్బలి*: చూ, విట్టదిరము; 2. వర్వరి*: చూ, అజగంధ.

అజమారము, సం. వి. అ. పు. అజ్మీరు అను దేశము: చూ, సీమ. 1-ళం.

అజమారుఁడు, సం వి. అ. పు. 1. కటికివాఁడు: చూ, సంహారకుఁడు.

అజమీఢము, సం: చూ, అజమారము.

అజమీఢుఁడు, సం.వి.అ.పు. ధర్మరాజు: చూ, యుధిష్ఠిరుఁడు.

అజమీళుఁడు, సం. వి. అ. పు. పాతాళలోకములోని సర్ప వనమునం దుండు శివుఁడు: చూ, శివుఁడు. 1-౨.

అజము, సం. వి. అ. పు. 1. మేఁకపోతు: చూ, మేషము. 1; 2. మూఁడేండ్ల క్రిందటివడ్లు: చూ, ధాన్యము 1-౩౪; 3. ఆత్మ. చూ, హంసుఁడు. 1; 4. ఆకాశము: చూ, సుర వర్త్మము. 1; 5. గొఱ్ఱెపోఁతు: చూ, మేషము. 1-ం; 6. మాక్షికధాతువు: చూ, సారఘము. 1-ం-(ం); 7. మేష రాశి: చూ, రాసులు ం; విణ. 8. ఉత్పత్తిలేనిది (లేక) జన్మములేనిది: చూ, సంభవము. 1-౩.

అజముఖుఁడు, సం. వి. అ. పు. గొఱ్ఱెతల తలగా నమర్పఁబడినవాఁడు: చూ, దక్షప్రజాపతి.

అజమోద, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. రూ-అజామోదము, ఒకానొక రకము ఓమము: చూ, యవాని. 1; 2. బూరుగుబంక: చూ, శాల్మలీవేష్టము.

అజమోదిక, —పై.—

అజయ, సం వి. ఆ. స్త్రీ. 1. గంజాయి*: చూ, బంగి. 1; 2. దుర్గాదేవి చెలికత్తెలో నొకతె: చూ, పార్వతి. 1-3; 3. అజి, మాయము: చూ, మాయ. 1; 4. తీఁగెగటిక*: చూ, తృణము. ం-౨౨.

అజయము, సం. వి. అ. పు. రూ-అపజయము: చూ, వీఁక. 7.

అజయుఁడు, సం. వి. అ. పు. 1. అగ్ని: చూ, వహ్ని. 1; 2. వెన్నుఁడు: చూ, విష్ణువు. 1; 3. ఒకానొక సంస్కృత నిఘంటుకర్త; విణ. 4. గెలుపులేనివాఁడు: చూ, విముక్తుఁడు.

అజయ్యము, సం. విణ. జయింపశక్యమఁగానిది.

అజర, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. కలబంద*: చూ, గృహకన్య; 2. బొద్ది*: చూ, శ్యామము. 7; 3. బల్లి: చూ, హాలాహలము.

అజరము, సం. వి. అ. న. 1. పరమాత్మ: చూ, హంసుఁడు; పు. 2. బొద్ది*: చూ, అజర. 2; విణ. 3. ముదిమిలెనిది: చూ, యౌవనభేదములు; 4. క్షీణింపనిది: చూ, శాశ్వతము. 1.

అజరుఁడు, సం. వి. అ. పు. ముదిమిలేనివాఁడు, దేవత: చూ, వేలుపు. 1.

అజర్యము, సం. వి. అ. న. 1. చెలిమి: చూ, స్నేహము. 1; విణ. 2. క్షీణింపనిది: చూ, శాశ్వతము. 1. (మైత్రీవాచకమునకు విశేషణమైనప్పుడే యీ రూపము సిద్ధించును. ఇతర స్థలములయందు ఋకారాంతమునకు "అజరిత" అగును.)

అజలంబినము, సం. వి. అ. వ. సౌవీరాంజనము (సుర్మా) సౌవీరము. 2.

అజలోమ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, అగ్రపర్ణి*.

అజలోమము, సం. వి. న్. పు. 1. దూంగొండి*: చూ, శూకశింబి; 2. మేఁకవెండ్రుక: చూ, వెండ్రుక. 1-౨౪.

అజవాహనము, సం. వి. అ. పు. తెలిపిట్ట: చూ, హంస. 1.

అజవీథి, సం. వి. ఇ. ఈ. స్త్రీ. 1. మేఁకలత్రోవ: చూ, మార్గము. 1-౨౯; 2. ఆకాశమునందలి ఛాయాపథవిశేషము: చూ, మార్గము. 1-౩ం. (ఇదిమొదలుకొని అగస్త్యస్థానమువఱకు పితృయానపథము)

అజశృంగి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. జుట్టుపు: చూ, విషాణి 2: చూ, వద్ది*.

అజస్రము, సం. క్రి. విణ. అ. న. ఎల్లప్పుడు: చూ, సంతతము. 2.

అజహ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. దూంగొండి*: చూ, శూకశింబ.

అజహత్, అం: చూ, లక్షణలు.

అజహ్మము, సం. విణ. రూ-అజిహ్మము. ఋజువు: చూ, హృద్యము. 2-౪.

అజాంత్రి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, నీలబుహ్మ*.

అజాకృపాణీయన్యాయము, న్యా. మేఁకవచ్చినది. హఠాత్తుగా మెడపైఁగత్తిఁయునుబడినది. అతర్కితోపనతమగు కీడును గూర్చి తెలుపుటకు దీనినుపయోగింతురు. (తత్సమచంద్రిక.)

అజాగవము, సం. వి. అ. న: చూ, రూ-అజగవము.

అజాగళస్తనన్యాయము, న్యా. మేఁక మెడక్రిందస్తనముల పుట్టుక నిష్ప్రయోజనము.

అజాగళస్తనము, సం. వి. అ. పు. బ. మేఁకమెడక్రిందిచన్నులు: చూ, స్తనము. 1-ం౦.

అజాగ్రత, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. రూ-అజాగ్రత్త, జాగ్రత్తలేమి.

అజాగ్రత్త, —పై.—

అజాజి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. జీలకఱ్ఱ*: చూ, సుషవి. 2.

అజాజీవి, సం. వి. ఇ. పు. రూ-అజాజీవుఁడు: చూ, మేఁకలఁగాఁపరి.

అజాజీవుఁడు, సం. వి. అ. పు. 1. —పై.—; 2: చూ, గొంగళ్ళు నేయువాఁడు.

అజాతశత్రువు, సం. వి. ఉ. పు. 1: చూ, అజమీఢుఁడు; విణ. 2. శత్రువులు లేనివాఁడు.

అజాతస్మశ్రాలింగనము, అం: చూ, ఆలింగనములు. 2.

అజాతస్మశ్రాలింగనములు, అం: చూ, ఆలింగనములు. 2-ం.

అజామోద, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, రూ-అజమోద. 1-*.

అజాపత్య, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. బ్రహ్మపట్టణము: చూ, దేశము. 1-ం౪.

అజాపుత్రనామోత్కీర్తన, న్యాయము. న్యా. పుట్టని బిడ్డలకుఁ బేరుపెట్టినరీతి.

అజామోదము, సం. వి. అ. పు: చూ, రూ-అజమోద. 1*.

అజాయువు, సం. వి. ఉ. పు. ఒకరకముమందు: చూ, మందు. 1.

అజావయుక్కు, సం. వి. క్ష. పు. బాణమునకుఁ జిక్కనిమ్మనుట: చూ, విషమము. 2.

అజితము, సం. విణ. 1. అడ్డగింప వశక్యమైనది; అం. 2: చూ, ఆగమములు.
అజితుఁడు, పం. వి. అ. పు. 1. వెన్నుఁడు: చూ, విష్ణువు. 1; 2. వటువు: చూ, బ్రహ్మ. 1; 3. ముక్కంటి: చూ, శివుఁడు. 1; విణ. 4: చూ, అపరాజితుఁడు.
అజినపత్ర, పం. వి. ఆ. స్త్రీ. జివుకపిట్ట: చూ, చీకురువాయి.
అజినము, నం. వి. అ. న. రూ-ఆజినము. చర్మము: చూ, బెరడు. 1.
అజినయోని, పం. వి. ఇ. పు. స్త్రీ. జింక: చూ, హరిణము. 1.
అజిరము, పం. వి. అ. న. 1. అంగణము: చూ, ముంగిలి. 2; 2. కప్ప: చూ, హరి. 12; 3. గాలి: చూ, వాయువు. 1; 4. దేహము: చూ, శరీరము. 1; 5. శబ్దాదివిషయము; 6. తెప్ప: చూ, హోడము; 7: చూ, వట్టివేరు*.
అజిహ్మగము, సం. వి. అ. పు. అమ్మ: చూ, బాణము. 1.
అజిహ్మము, సం. వి. అ. పు. 1. కప్ప: చూ, అజిరము. 2; విణ. 2: చూ, రూ-అజిహ్మగము.
అజిహ్వము, పం. వి: అ. పు. 1. కప్ప: చూ, రూ-అజిహ్మము. 1; విణ. 2. వాలుకలేనిది.
అజీగవము, పం. వి. అ. న: చూ, రూ-అజికవము.
అజీగావము, —పై.—
అజీర్ణము, నం. వి. అ. న. 1. అజీర్తి: చూ, రోగము. 1-ఎ; విణ. 2. జీర్ణముకానిది.
అజీర్తి, సం. వి. ఇ. వ: చూ, అజీర్ణము. 1.
అజీవుఁడు, సం. వి. అ. పు. జీవుఁడులేఁడను మతము నేర్పఁ బినవాఁడు.
అజుఁడు, పం. వి. అ. పు. 1: చూ, అజితుఁడు. 1; 2: చూ, అజితుఁడు, 2; 3: చూ, అజితుఁడు. 3; 4. దశరథుని తండ్రి: చూ,రాజు. 1; 5: చూ,మన్మథుఁడు; 6. మూర్ఖుఁడు: చూ, స్తబ్ధుఁడు.
అజుష్టము, సం. విణ. సేవింపఁబడినది: చూ, ఆసేవితము.
అజైకపాత్తు, సం. వి. ద్. పు. 1. పూర్వప్రోష్ఠపదానక్షత్ర దేవత: చూ, వేలుపు. 1-ఓ; స్త్రీ. 2: చూ, అజపాదము; అం. 3: చూ, రుద్రులు.
అజోఘము, పం. విణ. మేఁకలమంద: చూ, మేషము. 1-ఎ.
అజ్జుక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. నాట్యపరిభాషయందు వేశ్య: చూ, రూ-అర్జుక.
అజ్జుట, నం. వి ఆ. స్త్రీ. నేలయుసిరిక*: చూ, శివ. 4.
అజ్జుటాఫల, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. గురివెంద*: చూ, శ్వేతపాకి.
అజ్జుల, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. బొగ్గు: చూ, వహ్ని. 1-ఎఁ.
అజ్ఞత, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. తెలివిలేనితనము: చూ,స్వాపము. 3.
అజ్ఞత్వము, పం. వి అ. న. —పై.—
అజ్ఞాతవాసము, వా. పం. తన పేరు ఊరు ఇతరులకు తెలియనియ్యక మాఱుపేరుతో దాఁగియుండుట.
అజ్ఞానదాయకములు, అం: క్రోధము, హింస, అభోజ్యభోజనము, అవక్తవ్యవాదము, అసత్ప్రలాపము, పరనారీపరత్వము, శఠత్వము, అనాచారము, అకార్యకరణము. (ఈ).
అజ్ఞావము, సం. వి. ఆ. న. 1: చూ, అజ్ఞత; అం. 2: చూ, హేయగుణములు.

అజ్ఞాని, అజ్ఞుఁడు, } సం. విణ: చూ, అజుఁడు. 6.
అజిబాజురేటు, వా. వి. సరిహద్దు ధర.
అజాఅంబారా, వా. విణ. రూ-అజాఅంబారా; అంతులేనిది, దిక్కు మొక్కులేనిది.
అజాపజా, —పై.—
అజారము, దే. వి. రూ - హజారము-హజాఅము-హాజారము-హాజాఅము. 1.నగరితలవాకిలిచావడి: చూ,రూ-హజారము; 2. ఆస్థానమండపము. రా, వి. 2, ఆ. 3ఈ: చూ, సభ.2.
అజ్జ, దే. వి. 1. కాలుచాఁచిపెట్టిన యడుగు: చూ, రూ-హజ్జ. 1; 2. అదను. "అజ్జపాటించి మదివెఱపుజ్జగించి" భార. శల్య. ఁ, ఆ: చూ, సమయము. 1; పై. అవ్య. 3. బి. రూ-అజ్జా-అజ్జారె-అజ్జారే-అజ్జా - అజ్జారె - అజ్జారే. "ద్వి. అజ్జగాఁ దిలకంబు హవణించి నుదుట". (అజ్జగా-అజ్జయను శబ్దము పుట్టఁగా బళీయనఁగా ననుట. భ.రా.పు. చరిత్రము: చూ, నేటాసు; వి. 4. నైపుణ్యము: చూ, సమర్థనము. 1.
అజ్జము, పై. వి. = అధ్యాయము. 1. అనువాకము, కొన్ని పనసలుగల వేదభాగము. పాంచా. ౪-ఁ-౩౫: చూ, వేదము. 1-ఁ౫-(3); 2. గ్రంథభాగవిశేషము: చూ, సంపుటము. 3-ఁం.
అజ్జరె, ద్వ, అవ్య, (అజ్జ + రె) అజ్జరే: చూ, అజ్జ. 3.
అజ్జరే, —పై.—
అజ్జవాలు, ద్వ. వి. కోడి, చరబాయుధము: చూ, పుంజు.
అజ్జాంబారా, వా. వి: చూ, రూ-అజాఅంబారా.
అజ్జారె, ద్వ. అవ్య. (అజ్జా + రె) రూ-అజ్జారే: చూ, అజ్జ. 3.
అజ్జరే, —పై.—
అజ్జా, మి. అవ్య. —పై.—
అజ్జారె, —పై.—
అజ్జారే, —పై.—
అట, దే. వి. ఏ. 1. అక్కడ "క. అంత వట నక్కమారుం డెంతయు." నిర్వ. ౨. ఆ. (అట ఇట శబ్దములకు వృత్తియందు అంత ఇంత అను నర్థము కలుగుచున్నది. అట మున్ను అంతకుముందు. ఇటమున్ను ఇంతకుముందు): చూ, తత్ర; ద్ర. 2. అవుల. ఆవల. "ఆవల హేమకూటంబును నట నిషధంబు నొప్పు" భార.భీష్మ. ఁ. ఆ: చూ, రోధస్సు; అం. 3. రూ-అట: చూ, అటతాళము.
అటక, దే. వి. రూ-అటుక-అట్టుక-అట్టువ-నట్టుక, మనెల (చిట్టి అటక అనియు పెద్దమిద్దెక్రింది చిన్నమిద్దె అనియు వాడుక): చూ, సదనము. 1-౫.
అటకమామిడి, దే. వి. రూ-అటికమామిడి. మండలచ్ఛదము*: చూ, మామిడి. 1-3
అటకలి, దే వి. నూనెజిడ్డును పోఁగొట్టెడివస్తువు, ఉత్పాదనము: చూ, వలుఁగుఁబిండి.
అటకాఁపు, వా. వి. అడ్డము: చూ, సంరోధము.
అటకాయించు, వా. స. క్రి. అడ్డగించు
అటకావు, వా. వి: చూ, రూ-అటకాఁపు.
అటట్యా, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. రూ-అటాట్యా. భిక్షలోసగువాని కొఱకు తిరుగుట: చూ, సంచారము. 1-ళ.

అటతాళము, సం. వి.అ.పు. తాళభేదము-(గు అక్షరకాలము): అడ-ఆట. (వా. ఆటతాళము): చూ, తాళము. 1-ఎ:(చూ, సూచకములు: చూ, స్వరము. 2-గళగ-(ఎ)-.)

అటని. సం. వి. ఇ, ఈ. స్త్రీ. కోటి: చూ, వింటి కొప్పు.

అటసుట, దే. వి. 1. మఱుగుమాట: చూ, శబ్దము. 2-ఇ; 2. దుఃఖము: చూ, శోకము. 1-గ; 3. మోసము: చూ, వంచన; విణ. 4. రూ-అటమటము. నిరుపయోగము: చూ, వ్యర్థము. 1; 5. కల్ల: చూ, వితథము.

అటసుటకాడు, దే. విణ. రూ - ఆటమటీడు: చూ, వంచకుడు. 1.

అటమటము, దే. విణ. 1: చూ, రూ-అటసుట. 4; 2. చూ, రూ-అటమట. 5.

అటసుటించు. దే. అ. క్రి. 1. కదలు. స్వా. ఇ-గంగ: చూ, సలించు; స. క్రి. 2: చూ, వంచించు; 3. దొంగిలించు. వి. పు. 6-ఐంఇ: చూ, సడపు.

అటసుటింపు, దే. వి. 1. చలనము: చూ, లోలము. 1; 2. మోసము: చూ, అటమట. 3; 3. వ్యధ: చూ, అటమట. 2; 4. దొంగతనము: చూ, హరణము. 1.

అటమటీడు, దే. విణ. (అటమట + ఈడు) మోసకాడు. ఉ. హరి. 3. ఆ: చూ, రూ-అటమటకాడు.

అటమర, దే. వి. 1: చూ, రూ-అటమటము. 2; 2. యుద్ధము వలనఁబాఱుట: చూ, సంద్రావము.

అటమరింపు, దే. వి: చూ, అటమర. 2.

అటమున్న, దే. అవ్య. అంతకుముందు.

అటరుషము, సం. వి. అ. పు. = అర్ధసరము. రూ - అటరూషము*: చూ, వైద్యమాత.

అటరూషము, —పై.—

అటవి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. = అడవి: చూ, విపినము.

అటాట్య, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, రూ-లటట్య.

అటి, దే. విణ. అటువంటి. స్వా. 3-ళ: చూ, రూ-అట్టి.

అటిక, దే. వి. రూ-అట్టిక. ఎసల, చట్టి: చూ, పాత్రము. 6-ఎ.

అటికమామిడి, వా. వి: చూ, రూ-అటకమామిడి*.

అటికము, సం. వి. అ. పు. బకపుష్పము*: చూ, శ్రీవల్లి.

అటు, దే. అవ్య. రూ-అటులన్ - అటులు - అట్టు - అట్టులన్ - అట్టులు. ఆలాగు. కళా. ఁ-ఁత: చూ, తథా. 2.

అటుఁ, దే. వి: చూ, రూ-అటక.

అటుకులు, దే. వి. బ. రూ-అడుకులు: చూ, సాదము. (1)—ళఁ.

అటుగాన, దే. ద్ర. హేత్వర్థకము: చూ, హేతువు. 1-(ఁ).

అటుమొన్న, వా. వి. ఆవలిమొన్న. మొన్నటికి పూర్వదినము: చూ, రోజు. 1-ఓ.

అటులఁ, దే. ద్ర. రూ-అట్టులన్: చూ, రూ-అటు.

అటులు, దే. అవ్య: చూ, రూ-అటు.

అటువంటి, దే. విణ. అవ్య. —పై.—విపు. ఉ-ఇఉం.

అటువలె, దే. అవ్య.—పై.—

అటువోలె, వా. అవ్య.—పై.—

అఁబె, దే. అవ్య. రూ-అఁబే-అఁబ్టె-అఁట్టే. 1. ఆశ్చర్యార్థకము: చూ, వింత. 1; 2. దుఃఖార్థకము: చూ, శోకము. 1-గళ; 3. సంశయార్థకము: చూ, సంశయము. 1.

అఁబే, —పై.—

అఁబో, —పై.—

అఁటో, —పై.—

అట్ట, దే. వి. 1. చర్మము; చూ, బెరడు. 1-ఇ; వా. 2. తల తెగిన శరీరము: చూ, మొండెము; 3. మృగచర్మము; చూ, బెరడు. 1-గఎ; 4. చెప్పులకొఱకుఁ జిక్కఁబఱుపఁబడిన చర్మఖండము. పట్టెడ: చూ, బెరడు. 1-ఒ; 5. అత్తడము: చూ, కాకిలపుఅట్ట.

అట్టచెమ్మ, ద్వ. వి. నాయగు గవ్వలలో నాడెడు దాయమువంటి యొకానొక బాలికల ఆట: చూ, బాలక్రీడ.

అట్టడి, వై. వి.= అట్టఁ. రూ-అట్టెడి. అట్టము. యుద్ధార్థము వాకిటి మంటపముమీఁదఁగాని కొత్తఁమముమీఁదఁగాని యేర్పఁ అచిసగది: చూ, సదనము. 1-ఉ.

అట్టము, సం. వి. అ. పు. 1. = అట్టడి.—పై.—; 2. మేఁత; చూ, సదనము. 1-గ. (అట్టహాసమని కొందఱు); 3. అతిశయము. చూ, హేరాళము 4: చూ, వంటచెఱకు; 5. ప్రవాహము: చూ, వెల్లువ; 6. అన్నము: చూ, సాదము. (1); 7. తొడివు: చూ, భూషణము. 2; వై. వి. (1)=అష్టకమ్. రూ-మి. అట్టము. వేదభాగము; (2)-అట్టము. అట్టడి: చూ, అట్టము. 1. (వైకృతము అని కొందఱు.)

అట్టయోధి, సం. వి. ఇ. పు. ఒక రకము పక్షి: చూ, పక్షి.

అట్టశాల, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. = అడసాల. పాకస్థానము: చూ, సదనము. 1-(ళఉ).

అట్టహాసకము, సం. వి. అ. పు. కుంద*: చూ, కూటపుష్పము.

అట్టహాసము, సం వి. అ. పు. 1. వీరరౌద్రరసములవలనఁ బుట్టెడి పెద్దనవ్వు: చూ, హాస్యము. 1-ఉ; 2: చూ, అట్టము. 3.

అట్టాలకము, సం. వి. అ. పు. 1. = అట్టడి: చూ, అట్టడి; 2. మేఁత: చూ, అట్టము.

అట్టి, దే. విణ: చూ, రూ-అటి.

అట్టిఁడు, దే. విణ. (అట్టి + వాఁడు) రూ-అట్టివాఁడు-అట్టీఁడు, అటువంటివాఁడు.

అట్టిక, దే. వి: చూ, రూ-అటుక.

అట్టియ, దే. వి. గుంపు: చూ, సమూహము. 1.

అట్టు, దే. వి. 1. అప్పచ్చి: చూ, భక్ష్యము. 1-ళ; అవ్య. 2: చూ, రూ-అటు; వా. 3. తట్టు, దెబ్బ: చూ, హతి. 1.

అట్టుక, దే. వి: చూ, రూ-అటక.

అట్టుపుట్టానవాలు, వా.వి. తొల్లింటికత: చూ, సమాచారము. 2.

అట్టుప్పు, దే. వి. (అట్టు + ఉప్పు) పాక్యమను లవణము: చూ, రూ-అంటుప్పు.

అట్టుల, దే. ద్ర: చూ, రూ-అటుల.

అట్టులు, దే. వి: చూ, రూ-అటులు.

అట్టువ, దే. వి: చూ, రూ-అటక.

అట్టువోలె, దే. ద్ర. (అట్టు + పోలె): చూ, రూ-అటువోలె.

అఱ్ఱె. దే. అవ్య: చూ, రూ-అఱె.

అఱ్ఱెఱి, దే. వి. 1. కనవులోనగునవికోయువారు దానినుంచుకొనుటకై పిఱుఁదులమీఁద జాఱఁగట్టుకొనెడి సంచి: చూ, సంచి, 1-ఉ; 2. ఆధకమితగోణి. తూమెఁడు గింజలు

పట్టెడి గోనె: చూ, సంచి. 1-ఒ; 3. వంతెన: చూ, నేతువు. 1-ఌ; 4. ఈఁతబ్రద్దలులోనగు వానితో అల్లినతట్ట: చూ, సజ్జ. 1; 5. కాయధాన్యముల యందలి మంట గడ్డలు మొద లగువాని వెలువరించుటకుఁ గట్టిన గోఁగుకట్టెలు లోనగు వాని మోఁపు; 6. నెరసులు పోఁగొట్టుటకై కూర్చిన జల్లెడ వంటి తడిక.

అట్టె, దే. అవ్య: చూ, రూ-అటె.

అట్లతద్దె, వా. వి. ఆశ్వయుజబహుళ తదియనాఁడు బాలికలు తమ భర్త చిరాయువగుటకు భక్తిగలిగి అట్లతో నోచుకొను మహాలక్ష్మివ్రతము, అట్లనోము, తద్దె: చూ, సంబరము 1-ఒ: (చూ, ఉండ్రాళ్ళతద్దె)

అట్లనోము, వా. వి. —పై.—

అట్లాఁ (ట్లాం) టి(తి)క్కు మహాసముద్రము, ఆం: చూ, సముద్రము. 1-ళ.

అట్లాగు, వా. అవ్య: చూ, అటు.

అట్లు, దే. అవ్య. —పై.—

అట్లుఱుకుట, జా. 1. కల్లోలమును బొందుట; వా. 2. పెన ముపై అట్టువేగుట.

అట్లుపికినట్లుఱుపుట, జా. అట్లవలె విశేషముగ గుండెతల్లడిల్లుట.

అట్లొట్లు, దే. వి. ఐ. రూ-నట్లొట్లు. వాన వెలిసిన పిమ్మట చూరునుండిపడు నీరుబొట్లు: చూ, వంగుళ్ళు: (చూ, బొట్టు) 1-6-(ఁ).

అఠాత్తు, వా. అవ్య: చూ, అకస్మాత్తు.

అడ, దే. వి. 1. పిండము. యయా. ఎ. ఆ: చూ, పాదము (1)-ఎ౩; 2. ఆకృతి. స్వా. 3-ళఒ: చూ, స్వరూపము. 1-ఁ; వా. 3. అంటలుగట్టిన తలవెండ్రుకల చిక్కు, అడపము; వా. 4. జాడ: చూ, సూచన. 1.

అడంగు, వా. వి. 1. బయలుదేరిన మొదటి చోటు: చూ, స్థానము. 1-ళళ; బ. 2. గ్రామకరణముల మొదటి లెక్కల పొత్తము: చూ, సంపుటము. 3-ఎళ.

అడఁపువ, దే. వి. రూ-అణఁపువ-అణుఁకువ. నమ్రత: చూ, వినయము. 1.

అడఁగారు, దే. అ. క్రి. రూ - అణఁగారు - అడఁగు: చూ, స్రుక్కు. (ళ).

అడఁగు, దే. అ. క్రి. 1. రూ-అణఁగు-అడఁగారు-అణఁగారు-ఆఁగు-ఆఱు. —పై.—, 2. తగ్గు: చూ, స్రుక్కు. (9); 3. మెత్తఁబడు: చూ, 1-ఁ; 4. అస్తమించు: చూ, సమయు; 5. లోపడు: చూ, లోపించు. 1.

అడఁగుట, దే. వి. రూ-అణఁగుట: చూ, ఉపశాంతి. 1.

అడఁగుబొద్దు, దే.వి. బేలుదారి లోపల నణఁగియుండునట్లు గోడ యంచులయందు గీఱి యేర్పఱచెడి బొద్దు: చూ, మొల త్రాడు. 2.

అడఁచు, దే. ప్రే. రూ-అణఁచు. అడఁగఁ జేయు (అను ప్రయుక్తమైన అడఁగు ధాతువునకును రూపము): చూ పిసుకు. ౩.

అడకట్టు, దే. అ. క్రి. రూ-అడ్డకట్టు: చూ; ముద్దకట్టు.

అడకత్తు, దే. వి. రూ-అడకత్తెర-అడకొత్తు-ఆకొత్తు, పోకొత్తు (పోఁకలు ఒత్తునది): చూ, శంకుల. 1.

అడకత్తెర, ద్వ. వి. —పై.—

అడకము, దె. విణ. లోపలనడఁగినది, తీలు: చూ, స్తబ్ధము.

అడకర, దే. విణ. ఓరిమి: చూ, శాంతము. 1.

అడకాయ, దే. వి. పోఁకకాయ: చూ, పోఁక. 1-ఒ.

అడకించు, దే. స. క్రి. 1. వెక్కిరించు: చూ, హసించు; 2: చూ, వంచించు. భో. ఒ-ఒ.

అడకొత్తు, దే. వి. (అడకాయ + ఒత్తు): చూ, రూ-అడకత్తు.

అడగొను, దే. అ. క్రి: చూ, ముద్దకట్టు.

అడగోలుకొను, దే. స. క్రి. రూ-ఒడగోలుకొను. అవహరించు. భో. ఒ-౧౪: చూ, సడపు.

అడచిపాటు, దే. వి. వేగము: చూ, స్యదము

అడజడి, దే. వి. 1. రూ-అలజడి. దుఃఖము: చూ, శోకము. 2; వా. 2. అడావిడి: చూ, సంభ్రమము. 1.

అడజడిపెట్టు, దే. న. క్రి:చూ,దుఃఖపెట్టు. మార్క.౧-౧౯-ఒ.

అడదడి, దే. వి. 1. దొరతనము: చూ, స్వారాజ్యము. 1-౧. (శ. ర); వా. 2: చూ, రూ-అడజడి. 2.

అడఁది, వై. వి. = హరిద్రా. రూ-అలఁది-అళఁది-అళిది-హళఁది. పచ్చఁదనము: చూ, వర్ణము. 6-ఒ.

అడప, దే.వి. 1. రూ-అడుప: చూ, పశురోగములు; 2. వక్కాకుల తిత్తిగల ఆఁడుది: చూ, స్త్రీ. 1-ఒం.

అడపకత్తియ, ద్వ. వి. రూ-అడపకత్తె: చూ, అడప. 2.

అడపకత్తె, —పై.—

అడపకాఁడు, దే. వి. అడపముంచుకొని యుండువాఁడు.

అడపట్టె, వా. వి. రూ-అడ్డపట్టె. పొలములో విత్తనములువిత్తి మిట్టపల్లములు సమమగుటకై యెడ్లనుకట్టి త్రొక్కలెడిత్రాను: చూ, దిండు. 5.

అడపతడప, వా. వి. రూ-అడపదడప: ఎడపదడప: చూ, అప్పుడప్పుడు.

అడపదడప, —పై —

అడపము, దే. వి. 1. వక్కాకులతిత్తి: చూ, రూ-హడపము. 1; 2. మంగలితిత్తి: చూ, రూ-హడపము. 2; వా. 3: చూ, అడ. 3.

అడపొడ, దే. వి. 2. అడుగులగుఱుతు. కళా. 7-ళళ: చూ, లక్షణము. 1; వా. 2. జాడ: చూ, సూచన. 1.

అడబాల, వై. విణ. 1. బోనకాఁడు: చూ, సూపకారుఁడు; 2. పాచకి: చూ, వంటలక్క. 1.

అడమర, దే. వి. ముద్ద: చూ, పాదము. (1)—ఎ౩.

అదరించు, దే. ప్రే. బాణమును ప్రయోగించు. మార్క. 6-ఎ౧౦: చూ, వైచు. 3.

అడరు, దే. వి. 1. ఏపు, ఆధిక్యము. అచ్చ. రా. అర, కాం: చూ, హేరాళము. 1-౧; 2. ఆపద: చూ, విపత్తు; అ. క్రి. 3: చూ, సమ్మతించు. 4: చూ, వ్యాపించు. భార. కర్ణ. ఎ. ఆ; 5: చూ, వర్ధిల్లు. రామా. ౧. ఆ. 6: చూ, విజృంభించు. వీర. ళ, ఆ; 7. అతిశయించు. భార. విరా. ళ. ఆ: చూ, సందడించు; 8. పూను. భో. ళ-౧ఎఒ: చూ, సమకట్టు. 2: 9. జన్మించు. భార. ఆర. ఒ. ఆ: చూ, సంభవించు; 10. తొట్రుపడు: చూ, సంభ్రమించు; వా. 11. భయపడు: చూ, స్రుక్కు. 1-(6).

అదరుచు, దే. క్రి. రూ-అదర్చు: చూ, రూ-అదరించు.

అదరుదెంచు, దె. అ. క్రి. 1. అతిశయించు. మార్క-. 5, ఆ. 230: చూ, సందడించు; 2: చూ, సమ్మతించు; 3. అంతటను వ్రసరించు: చూ, వ్యాపించు; 4. పెరుఁగు: చూ, వర్ధిల్లు; 5. చెలరేఁగు: చూ, విజృంభించు; 6. పూను: చూ, సమకట్టు. 2; 7. జన్మించు: చూ, సంభవించు; 8. తొట్రుపడు: చూ, సంభ్రమించు.

అదర్చు: చూ, రూ-అదరుచు. జై. ఉ-గం.

అదలఁగొట్టు. దే. స. క్రి. 1. గద్దించు: చూ, వెఱపించు; వా. 2. గుండెదడ పుట్టించు. అదలించు.

అదలించు, —వై.—

అడలు, దే. వి. 1. చింత: చూ, విప్రతీసారము; 2. భయము: చూ. సాధ్వసము; 3. ఏడుపు: చూ, శోకము. 1; ఆ. క్రి. 4. ఏడ్చు: చూ, శోకించు. 2; 5. దుఃఖముతో వనరు, వాచారు. జై. ఉ ఆ. ౨౬౫: చూ, విలపించు; 6. పుత్ర మరణాది దుఃఖముచేతతపించు, వగచు: చూ, శోకించు. 1; 7. బెదరు, భయపడు. పాంచా. 3-౨౨: చూ, స్రుక్కు-. 6.

అడలుకొను, దే. ఆ. క్రి: చూ, అడలు. 6. (దీనికి అడలు కడనున్న మిగత 4-5-7 అర్థములను సందర్భము ననుసరించి చెప్పుకొనవచ్చును.)

అడవి, వై. వి. = అటవి: చూ, విపినము.

అడవిఁంద, ద్వ. వి. సర్పనామము*: చూ, సూరణము. 1-గం.

అడవికాఁకర, వై. వి. వనకారవేల్లము*: చూ, సుషవి. 1.

అడవికాఁపు, ద్వ. వి. ముని: చూ, న్యాసి. 1.

అడవికిక్కిప, ద్వ. వి. అడవికిక్కిసగడ్డి*: చూ, తృణము. 1-౩.

అడవికుక్క, ద్వ. వి. తోఁడేలు: చూ, వృకము. 1.

అడవికోడి, ద్వ. వి. వనకుక్కుటము: చూ, పుంజు. 1-గం.

అడవిగెనసు, ద్వ. వి. పిండాంశుకము*: చూ, తృణము. 1-(౪).

అడవిచిక్కుడు, ద్వ. వి: చూ, వనక్షుద్రశింబి*.

అడవిచెఱకు, ద్వ. వి. తెలుపుకలసినపుచ్చ చెఱకు*: చూ, నుకు మారము. 1-౫.

అడవిచేమ, ద్వ. వి: చూ, శకుటము. 1.

అడవిజీలకఱ్ఱ, వై. వి. అరణ్యజీరకము*.

అడవితిరుగుడు, ద్వ. వి. కోఁతి: చూ, వానరము. 1.

అడవితొగరి, ద్వ. వి. అడవితువరి, అడవికంది తీఁగ*: చూ, కంది. 1-(2)-గం.

అడవితొలసి, ద్వ. వి. తీవకము*: చూ, హరిప్రియ. 3-౪.

అడవిదున్న, ద్వ. వి. కారెనుబోతు: చూ, మహిషము. 1.

అడవిదొండ, ద్వ. వి. కాకిదొండ*: చూ, దొండ. 1-గం.

అడవిదిమ్మ, ద్వ. వి. దంశి: చూ, మశకము. 1-౩.

అడవినట్టు. ద్వ.వి: చూ, అడవితిరుగుడు.

అడవినాభి, మి. వి. అరణ్యవసనాభి*: చూ, వసనాభి.

అడవివిమ్మ, ద్వ. వి. వనజంబీరము*: చూ, నిమ్మ. 1-గం.

అడవినువ్వులు, ద్వ. వి. బ. జర్తిలము*: చూ, నువ్వు. 1-గం.

అడవినెలవరి, ద్వ. వి. 1. ఋషి: చూ, సన్న్యాసి. 1; 2. కోఁతి: చూ, వానరము. 1.

అడవినెలవు: చూ, అడవినెలవరి.

అడవినెల్లి, ద్వ. వి. వవాగ్నిమంథము*: చూ, శ్రీపర్ణము. 1-౨.

అడవిపంది, ద్వ. వి. 1. వనసూకరము: చూ, సూకరము. 1-౪; వా. 2. పనిచేయనితిండిపోతు: చూ, భక్షకుఁడు. 1-౪.

అడవిపల్లె, ద్వ. మి. అడవిలోని చిన్న ఊరు, కారూరు: చూ, దేశములు. 1-గం.

అడవిపసుపు, వై. వి. వనహరిద్ర*: చూ, వర్ణము. 6-౭-(గం)

అడవిపిప్పలి, మి. వి. వనపిప్పలి*: చూ, పిప్పలి. 1-గ.

అడవిపుట్టువు, ద్వ. వి. ఐరావతము ఇంద్రుని యేనుఁగు: చూ. హస్తి. 1-(౭౬).

అడవిపెసర, ద్వ. వి. కాఱుపెసర*: చూ, పెసర. 1-గ.

అడవిపొట్ల, వై. మి. వనపటోలము*: చూ, పొట్ల. 1-౫.

అడవిప్రత్తి. వై. వి. భారద్వాజి*: చూ, సముద్రాంత. 3-గ.

అడవిబచ్చలి, ద్వ. వి. చంచువు, వనోపోదక*: చూ, బచ్చలి. 1-గ.

అడవిబాదము, ద్వ. వి. వనబాదము*: చూ, వృక్షము. 1-గం.

అడవిబీజి, ద్వ. వి. చేఁతిబీజి*: చూ, హ్రస్వగవేధుక. 1-౬.

అడవిమనికి, ద్వ. వి: చూ, అడవికాఁపు.

అడవిమల్లె, ద్వ. వి. ఆస్ఫోట*: చూ, హసంతి. 2-గం.

అడవిమూచిపత్తిరి, ద్వ. వి. నాగదమని*: చూ.

అడవిమూనిసి, వై. వి. 1. అడవిలో తిరుగువాఁడు: చూ, మనుష్యుఁడు. 1-గ; 2: చూ, అడవికాఁపు.

అడవిమామిడి, ద్వ. వి. ప్రియాలము*: చూ, మామిడి. 1-౪

అడవిమామెన, దే. వి. శారిబాభేదము*: చూ, శారిబ. 1-౪.

అడవిమునగ, వై. వి. కారుమునగ*: చూ, శిగ్రువు. 1-౩.

అడవిమేఁక, ద్వ. వి. వనచ్ఛాగము: చూ, మేషము. 1-౭

అడవిమొల్ల, వై. వి. అంబష్ఠ*: చూ, హరిజి. 5.

అడవియవిసె, వై. వి. వనయవనాళ*: చూ, శుకనాసము. 1-గ.

అడవియాముదము. వై. వి. వనయేరండము*: చూ, వ్యడంబకము. 1-౨. [1-గ.

అడవియూఁగ, ద్వ. వి. రూ-అడవీఁగ. దంశము: చూ, మక్షిక.

అడవియుల్లి, ద్వ. వి. వనపలాండువు*: చూ, సుకందకము. 1-౪. [1-గ.

అడవియులవలు, ద్వ. వి. డ. అరణ్యకుళత్థము*: చూ, పరటి

అడవియేలకి, వై. వి. బృహదేల*: చూ, పత్రల. 1.

అడవిరాజు, వై. వి. 1. అడవిపంది: చూ, సూకరము; వా. 2: చూ, సింహము. 1.

అడవిరేఁగు, ద్వ. వి. వనకోలి*: చూ, రేఁగు. 1-గ.

అడవిసదాప, వై. మి. కుప్పి*: చూ, పదాప. 1-గ.

అడవీఁగ, వా. వి: చూ, రూ-అడవియూఁగ.

అడపాల, వై. వి. = అట్టశాలా. వంటయిల్లు: చూ, సదనము. 1-(౪౭)

అడావిడి, వా. వి. రూ-అడావుడి: చూ, సంభ్రమము. 1.

అడావుడి, —వై.—

అడి, వై. ఉప. 1. = అతి. అధికము, ఎక్కువ. మార్క-ం. ౮-గం-౨౫: చూ, హేరాళము. 1-౬; 2. వమ్ము. భార. ద్రో. ౪. ఆ: చూ, వ్యర్థము.

అడిగండ్లు, దే. వి. బ. (అడుగు + కండ్లు.) మలువఁగా అడుగున నిలిచిన రాళ్లు "ఆ. అడిగండ్లుమలిగండ్లు" వేమన: చూ, రత్నములు. 1-గం-(౪).

అడిగము, దే. వి. తూనికయందలి భారవిశేషము. హంస. ౪-౯౭: చూ, వివధము. 3-౨.

అడిగఱ్ఱి, దే. వి. (అడుగు+కఱ్ఱి) పావ, పాదుక. "హరగణంబులకెల్ల నడిగఱ్ఱినవ" ప్రభు. ౪. ఆ. (అడుగు, కఱ్ఱి ఈ రెండు పదములు చేరునపుడు డకారముమీఁది ఉకారమునకు ఇకారము వచ్చినది. ఇట్లు అడిగొట్టు అడియాలము మొ॥ వానిని నెఱుఁగునది. పదములు ఒకటితో నొకటి చేరునపుడు వర్ణలోపవర్ణాగమాదేశములు పెక్కులు పెక్కు విధములుగా వచ్చుచున్నవి. ఉదా:- ఆకె, నూనె, తామరపాకు, ఇనుమడి. మొ॥): చూ, సమ్మళిగలు 1-౪.

అడిగికొను, వా. దే. స. క్రి. అ. క్రి. రూ-అడుగుకొను. 1: బ్రతిమాలు: చూ, వేఁడికొను; 2. యాచించు: చూ, వేఁడు. 4.

అడిగిననొసఁగెడియావు, ద్వ. వి. కామధేనువు, కోరినవస్తువు లిచ్చెడివేల్పుటావు: చూ, ధేనువు. 1-౮.

అడిగినలేదనుట, అం: చూ, అష్టకష్టములు.

అడిగొంటు, దే. విణ. (అడుగు+కొంటు) రూ-అడిగొట్టు కుటిలహృదయము గలవాఁడు: చూ, వ్యాధుఁడు. 1.

అడిగొంటుతనము, ద్వ. వి. కపటము: చూ, వ్యాజము. 1.

అడిగొట్టు, దే. వి. (అడుగు+కొట్టు) కుత్సితుఁడు: చూ, రూ-అడిగొంటు.

అడిచిపడు, ద్వ. అ. క్రి. 1. తొట్రుపడు: చూ, సంభ్రమించు 2. మండిపడు. వి. పు. ౭-౧౧౯: చూ, వెలుఁగు; వా. 3. (ఈర్ష్యాదులచే) ఎగసిపడు: చూ, మండు. 3.

అడిచిపాటు, ద్వ. వి. 1. తొందరపాటు: చూ, సంభ్రమము. 1; 2. వేగము, త్వర: చూ, రూ-అడచిపాటు; 3. మండిపాటు: చూ, సంభ్రమము. 1-౩.

అడితి, దే. వి. 1. ఒకవర్తకుఁడు మఱియొకఁడంపెడు సరకుల నమ్మి మరల వానికి పరకులుఁ గొనిపంపుటకై వానివద్ద నాటికింతయని పుచ్చుకొనెడి తఱుగు; వా. 2. కలప అమ్మెడుచోటు: రూ-అడుతు.

అడితీదారుఁడు, దే. వి. 1. కమీషమ వర్తకుఁడు; వా. 2. కలప అమ్మెడు యజమాని.

అడిత్రాగుడు. దే. వి. (అడిగి+త్రాగుడు) కఱవు, దుర్భిక్షము. పంచ. నా. 1-౩౯౫: చూ, వఱపు.

అడిదపుమెకము, ద్వ. వి. (అడిదము+మెకము) మీఁగండ్ల మెకము, ఖడ్గమృగము: చూ, నెరబము. 1.

అడిదము, దే. వి. కత్తి: చూ, రిష్టి. 2.

అడిబండ, ద్వ. వి. దుష్టుఁడు: చూ, వ్యాధుఁడు. 2.

అడిబీరము, ద్వ. వి. మత్తు, కావరము: చూ, హామిక. 1.

అడియఁడు, దే. విణ. (అడుగు+అఁడు) పాదసేవకుఁడు: చూ, సేవకుఁడు. 1-౧.

అడియరి, దే. వి. (అడుగు+అరి) 1. కొలువుకాఁడు. భార. సౌ. ౧-౭: చూ, సేవకుఁడు. 1; విణ. 2. విసినిగొట్టు: చూ, లోభి; 3: చూ, అడియఁడు.

అడియాలము, దే. వి. (అడ+ఆలము) రూ-అడియాళము. గుఱుతు: చూ, లక్షణము. 1.

అడియాళము, —పై.—

అడియాలముపట్టు, దే. స. క్రి. (అడ+ఆలము+పట్టు) గుఱుతుపట్టు: చూ, లెక్కసేయు.

అడియాస, వై. వి. = అర్ధాశ. (అడి+ఆస) దురాశ: చూ, వాంఛ. 1-౨.

అడియొత్తు, దే. వి. (అడుగు+ఒత్తు): చూ, అడిగట్టు.

అడిసాటా, దే. వి: (అడితి+సాటా) తఱుగుబేరము: చూ, వర్తకము. 1-౨.

అడినేసు, వా. వి. పదలము. (60 తులములు): చూ, వీసె. 1-౧.

అడుకు, దే. వి. 1. దొంతి: చూ, దోర. 1; 2. వెఱపు: చూ, సాధ్వసము. 1; స. క్రి. 3: చూ, దొంతిగనిడు.

అడుకులు, దే. వి. బ. వస్త్రునానఁబోసి వేఁచికొట్టినవి. భార. ద్రో. ౪-౮౯: చూ, రూ-అటుకులు.

అడుగంటు, దే. అ. క్రి. (అడుగు+అంటు) 1. ఇంకు, వట్టు, ఎండు: చూ, శోషించు; 6. (వంటపాత్రలు లోనగునవి) మాడియడుగంటు; వా. 3. (కుటుంబములో) తిండిలేక మాడిపోవు; 4. (గిన్నెలో) అన్నములేక ఉత్తదియగు.

అడుగంటుట, దే. వి. మాడియడుగంటుట: చూ, కాటు. 1.

అడుగంటుబు, దే. విణ. బ. రూ-అడుగంట్లు. అడుగున నిలిచినవి.

అడుగంట్లు, —పై.—

అడుగు, దే. వి. రూ-అడ్డు. 1. రూ-ఆడుపు. కాలుచాఁచిపెట్టిన భాగము: చూ, హజ్జ. 1; 2. క్రిందు: చూ; దిగువాటు; 3. పండ్రెండు అంగుళముల దూరము; విణ. 4. తక్కువైనది: చూ, హీనము. 1; స. క్రి. 5. రూ-అడ్డు-అడుపు. ప్రశ్నించు: చూ, సవాలువేయు; 6. యాచించు. రూ-అడ్డు: చూ, వేఁడు. 4.

అడుగుకొను, దే. స. క్రి: చూ, రూ-అడిగికొను.

అడుగుకోలు, దే. వి. 1. ప్రార్థన: చూ, ప్రోత్రము. 1; 2. ఆయచారము: చూ, యాచన. 1.

అడుగుకోలుతిరుగుడు, ద్వ. వి. భిక్షకుతిరుగుట, ప్రవ్రజ్య: చూ, పంచారము. 1-౪.

అడుగుచెమ్మటలాఁడు, ద్వ. వి. అడుగువాఁకగలాఁడు: చూ, విష్ణువు. 1.

అడుగుట, దే. వి. 1. ఆయవారము: చూ, యాచన. 1; 2. ప్రశ్నము: చూ, సవాలు.

అడుగుతాటించు, ద్వ. స. క్రి. పాదములతో తాడవముచేయు: చూ, తన్ను. 2.

అడుగుదమ్మి, ద్వ. వి. నేలతామర*: చూ, సహస్రపత్రము. 1-౧.

అడుగుదాఁటు, దే. స. క్రి. హద్దునతిక్రమించు. నై. ౫-౧౪౫: చూ, దాఁటు. 6; వా. 2. పొలిమేరదాఁటు; 3. గీచినగీఁత దాఁటు.

అడుగుపడు, ద్వ. అ. క్రి: చూ, క్రిందుపడు.

అడుగుపుట్టువు, ద్వ. వి. రూ-అడుగుఁబుట్టువు. 1. దేవగంగ, మివ్నేఱు: చూ, నది. 1; 2. నాలవజాతివాఁడు: చూ, శూద్రుఁడు. 1.

అడుగుఁబుట్టువు, —పై.—

అడుగుబద్ద, వా. వి. పండ్రెండు అంగుళముల కొలతబద్ద.

అడుగులకుమడుగులొడ్డుట, జా. గౌరవించుట. "నడచుచు నడుగులకు మడుగులొడ్డుచు" "గడనిఁగలమగనిజూచిన వడుగడుగుకు మడుఁగు లిడుదు రతివలు".

అడుగులు, వా. వి. 1. అడవలు, గంతులు; అం: 2. చూ, పాదక్రియలు.

అడుగువాఁకగలాఁడు, ద్వ. వి: చూ, అడుగు చెమ్మటలాఁడు.

అడుగువాఁడు, ద్వ. విణ. కథంకథికుఁడు: చూ, సవాలు వేయువాఁడు.

అడుగువాలుపులుఁగు, ద్వ. వి. కోడి: చూ, పుంజు. 1.

అడుచు, దే. స. క్రి. 1. చఱచు: చూ, ప్రేయు. 1; వా. 2. అణఁగఁద్రొక్కు.

అడుచుకొను, దే. అ. క్రి. 1. తగ్గించుకొను: చూ, సంక్షేపించు; వా. 2. అణఁగఁద్రొక్కుకొను.

అడుజు, దే. వి. రూ-అణుజు. ఒకజాతిడేగ: చూ, శ్యేనము. 1-ళ.

అడుతు, వా. వి: చూ, రూ-అడితి. 2.

అడుప, దే. వి. (అడుగు + పట్టినది): చూ, రూ-అడప. 1.

అడుపు, దే. వి. దెబ్బ: చూ, హతి. 1.

అడువ, దే. వి. (అడుగు + పట్టినది.) పురాతనము. "అడువ సరకులు": చూ, ప్రాఁత. 4.

అడువు, దే.వి. 1: చూ, రూ-అడుగు. 1; స.క్రి. 2. ప్రశ్నించు: చూ, రూ-అడుగు. 5.

అడుసు, దే. వి. బురద: చూ, శౌచము. 2.

అడ్గు: చూ, రూ-అడుగు.

అడ్డ, దే. సర్వ. 1: చూ, నాలుగు; వై. వి. 2. కుంచములో సగము. మఱియు కొలపాత్ర: చూ, అర్ధప్రస్థము; దే. వి. 3. గుంటకలోనగువాని దిండు: చూ, దిండు. 5.

అడ్డ కి, వై. వి. = అతంకెమ్. రూ-అడ్డకిట్టు-అడ్డగాలు - అడ్డపాటు-అడ్డపెట్టు-అడ్డము-అడ్డవాట్లు-అడ్డి - అడ్డు - అడ్డుగట్టు: చూ, సంరోధము. 1.

అడ్డకట్ట, దే. వి. (అడ్డము + కట్ట) ఏఱులోనగువాని నీళ్ళు వెలికిఁబోకుండుటకు కట్టినకట్ట: చూ, నేతువు. 1.

అడ్డకట్టు, వా. వి. 1. అడ్డకు పై అంచున వేసిన ఇనుపతీకు కట్టు; 2. నిలువునఁ గాక అడ్డముగా కట్టిన త్రాడు లోసగువాని కట్టు; దే. స. క్రి. 3. (అడ్డము + కట్టు) అడ్డగించు; చూ, సంరోధించు.

అడ్డకత్తి, ద్వ. వి. (అడ్డము + కత్తి) పట్టిసము: చూ, బాణము. 1-ళ3. [కమ్మి.

అడ్డకమ్మి, ద్వ. వి. (అడ్డము + కమ్మి) సిరికమ్మి: చూ, లచ్చి

అడ్డకఱ్ఱ, ద్వ. వి. (అడ్డము + కఱ్ఱ) 1: చూ, రూ-అడ్డంకి; ఐ. 2. నెకరోగము: చూ, రోగము. 1-ఓ.

అడ్డకొడమ, దే. వి. (అడ్డము + కొడమ) ఒక రకమువల: చూ, వల 1-ం.

అడ్డగాలు, దే. వి. (అడ్డము + కాలు): చూ, రూ-అడ్డంకి.

అడ్డగించు, దే. స. క్రి: చూ, అడ్డకట్టు. 3.

అడ్డిగింత, దే. వి: చూ, అడ్డగాలు.

అడ్డిగింపు, దే. వి.—పై.—

అడ్డచాఁపు, వై. వి. (అడ్డము + చాఁపు) అడ్డవాసపు దూలము: చూ, మదన చేతులు.

అడ్డణ, దూలము: చూ, మదన చేతులు.

అడ్డణము, వై. వి. = అడ్డనము, 1: చూ, భక్ష్యము. 1-ఆ; 2 = అడ్డాణము. కేడెము: చూ, హరిగ.

అడ్డతలవాఁడు, ద్వ. వి. ఉరుశిరుఁడు: చూ, పెద్దతలవాఁడు.

అడ్డదూలము, ద్వ. వి. ఇంటి ఇరు తట్టుల గోడలపై వేయు దూలము: చూ. అడ్డచాపు.

అడ్డనము, సం. వి. అ. న. = అడ్డణము. 1: చూ, రూ - అడ్డణము 1; వై. వి. (1) = అడ్డనము: చూ, అడ్డాణము; (2). (రూ) అడ్డణ-అడ్డణము అని కొందఱు.

అడ్డపట్టియ, ద్వ. వి. (అడ్డము + పట్టియ) రూ-అడ్డపట్టె. మడిచదునుపఱచెడిపలక: చూ, దింపు. 3.

అడ్డపట్టు, దే. స. క్రి. (అడ్డము + పట్టు) అడ్డముగాపట్టు.

అడ్డపట్టుపాప, ద్వ. వి: చూ, శిఱుపు.

అడ్డపట్టె, ద్వ. వి: చూ, రూ-అడ్డపట్టియ.

అడ్డపడు, ద్వ.అ. క్రి. (అడ్డము + పడు): చూ, రూ-అడ్డిపడు.

అడ్డపాటు, ద్వ. వి. 1: చూ, రూ-అడ్డంకి; 2. తిరోధానము. మఱుఁగు: చూ, స్థగనము. 1.

అడ్డపాటులేనివాఁడు, ద్వ. విణ: చూ, స్వచ్ఛందుఁడు.

అడ్డిపాప, దే. వి. (అడ్డము + పాప): చూ, అడ్డపట్టుపాప; 2. దూరదృష్టిలేనివాని కన్నులలోని పాప: చూ, లోచనము, 1-ంఓ.

అడ్డపెట్టు, దే. వి. (అడ్డము + పెట్టు) 1: చూ, అడ్డంకి; స. క్రి. 2: చూ, సంరోధించు; 3. ఈఁకపెట్టు, జోడించు: చూ, సంధించు. 1.

అడ్డబాస, దే. వి. ముక్కుముంగర, నాసామణి: చూ, భూషణము. ఎ-ఓ-ఈ. (ఇదివిలువగలరత్నము, బంగారము, మంచిముత్యము మొ॥ వానితోఁజేయఁబడి స్త్రీలు ముక్కున ముందుధరించుకొను అలంకారము. ఇది స్త్రీలయుచ్ఛ్వాస నిశ్శ్వాసములను పరిశుభ్రము చేయును, దంపతులు పడకయందున్నప్పు డుచ్ఛ్వాస నిశ్శ్వాసములను పరిశుభ్రము చేయుచు, సుఖమునిచ్చును. ఇది హిందువుల సాంప్రదాయము. వేమన 14. ప) [బొట్టు. 1-ఇ.

అడ్డబొట్టు, దే. వి. శివమతస్థుల నుదుటి అలంకారము: చూ,

అడ్డమాఁటు, దే. వి. అడ్డముచెప్పు.

అడ్డమాను, దే. వి. (అడ్డము + మాను): చూ, అడ్డవట్టియ.

అడ్డము, దే. వి. 1: చూ, రూ-అడ్డంకి; 2: చూ, అడ్డిపాటు. 2; 3. తాకట్టు: చూ, వారకము. (1); 4. జామీనుదారుఁడు: చూ, లగ్నకుడు. 1. విణ. 5: చూ, రూ-అడ్డంకి. (వృత్తియందు అంత్యవర్ణము లోపము. అడ్డకట్టు, అడ్డగాలు, అడ్డవేడెము మొ॥).

అడ్డముచేయు, దే. స. క్రి: చూ, నిలుపుచేయు.

అడ్డములేనివాఁడు, ద్వ. వి: చూ, అడ్డపాటులేనివాఁడు.

అడ్డరిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ఒబ్బిట్టు: చూ, భక్ష్యము. 1-ఇ-ఎ.

అడ్డవాట్లు, దే. వి. బ. (అడ్డము + వాట్లు): చూ, అడ్డంకి.

అడ్డవాతియమ్మ; ద్వ. వి (అడ్డము + వాయి + అమ్మ) విశాలముఖసాయకము, పాఅమ్మ: చూ, బాణము. 1-ఙఓ.

అడ్డవేడెము. ద్వ. వి. (అడ్డము + వేడెము) పామునడకవంటి గుఱ్ఱపునడ: చూ, హయము. 1-ఓళ-(ం3).

అడ్డసరము, వై. వి అటరూషః. వైద్యమాత*: చూ, సింహాస్యము. 1.

అడ్డసాళులు, ద్వ. వి. ఁ. (అడ్డము + సారెలు) రూ-అడ్డసాళ్ళు 1. పాచికలు: చూ, వ్యవహారము. 4-ఓ; వా. 2. అడ్డు ప్రశ్నలు: చూ, సవాలు. 1-ఁ.

అడ్డాదిడ్డి, వా. విణ. (అడ్డము + దిడ్డి) అక్రమము.

అడ్డాణము, పం వి. అ. న. = అడ్డణము: చూ, భక్ష్యము. 1-రా; 2- = అడ్డణము. ఒడ్డనము, డాలు, కేడెము; చూ, హరిగి.

అడ్డాదిడ్డి, దే. విణ. (అడ్డము + దిడ్డి) క్రమముతప్పినది: (సం. ప.) అక్రమము.

అడ్డి, దే. వి. 1: చూ, అడ్డవాటు. 1; 2: చూ, అడ్డపాటు. 2; అప. విణ. 3. అడ్డినది.

అడ్డిగ, వై. వి. రూ-అడ్డగ.=అర్ధపణము. 1. రూకలోసగము; 2. రెండుపాతికలు (పాతిక = ఒకగురివెందగింజయెత్తు; రెండు అడ్డిగలు=ఁ చిన్నము.)

అడ్డిగలు, దే. వి. ఆఁడువారిమెడనగ: చూ, భూషణము. 2-ఓ-(ఁ).

అడ్డిపడు, ద్వ. అ. క్రి: చూ, నట్టువడు.

అడ్డీ, దే. వి. అనుకైన వస్తువుయొక్క పూఁత. (అప్ర.)

అడ్డు, దే. వి. 1: చూ, రూ-అడ్డంకి; విణ. 2. అడ్డగింపఁబడినది: చూ, రుద్ధము. 1; స. క్రి. 3. అడ్డగించు: చూ, సంరోధించు.

అడ్డుగ, వై. వి. 1:చూ,రూ-అడ్డిగ: వా. అప. 2. అడ్డముగను

అడ్డుగఱ్ఱ, దే. వి. (అడ్డు + కఱ్ఱ) 1: చూ, అడ్డంకి; 2. తలుపు నడ్డగించు గడియ: చూ, విష్కంభము. 2; విణ. 3: చూ, సంరోధము.

అడ్డుగుఱ్ఱ, దే. వి. 1: చూ, రూ-అడ్డుగఱ్ఱ. 1; 2: చూ, రూ-అడ్డుగఱ్ఱ. 2.

అడ్డుగొను, దే. అ. క్రి. (అడ్డు + కొను): చూ, అడ్డిపడు.

అడ్డుపెట్టు, వా. స. క్రి. నిలిపి ఉంచు.

అణఁకువ, ద. వి: చూ, రూ-అడఁకువ.

అణఁగారు, దే. అ. క్రి: చూ, రూ-అడఁగారు.

అణఁగినమెడ, దే. వి: చూ, అంటుమెడ.

అణఁగు, దే. అ. క్రి: చూ, రూ-అడఁగు.

అణఁగుట, దే. వి: చూ, రూ-అడఁగుట.

అణఁచు, దే. ప్రే: చూ, రూ-అడఁచు.

అణక, దే. వి: చూ, రూ-అంక. 2.

అణకము, సం. విణ. తక్కువైనది: చూ, హీనము. 1.

అణకించు, దె. స. క్రి: చూ, రూ-అడకించు. 1.

అణకుఁడు, సం. విణ. రూ-అణుకుఁడు. కుత్సితుఁడు: చూ, వ్యాధుఁడు. 2-ఎ. [భూమి. 1-3.

అణవీనము, పం. విణ. అణువులు పండుపొలము: చూ,

అణవ్యము, —పై.—

అణా. వా. వి. రూపాయలో పదియాఱవవంతు.

అణి, పం. వి. ఇ. పు. స్త్రీ. 1. రూ-ఆణి. చాయమేకు: చూ, బండికన్ను; 2 చివర: చూ, సుద. 1; 3: రూ-ఆణి. ఎల్ల: చూ. సీమ. 1.

అణిమ, సం. వి. న్. పు. 1. సూక్ష్మముగఁ జేయునది: చూ, సిద్ధులు. 1-ఁ. 2. అణుత్వము: చూ, స్వల్పము; 3. అణిమయను నది తన్నుఁగాని ఇతరమయిన గొప్పవస్తువునుగావి అణువుగాఁ జేయునట్టిశక్తి.

అణీయము, సం. విణ. (ఈకారాంతమైనపుకు అణీ యస్ అని రూపము) మిక్కిలియణువు: చూ, అణిమ. 2.

అణుకుఁడు, సం. విణ. 1: చూ, రూ-అణకుఁడు; 2. నేర్పరి: చూ, సమర్థుఁడు.

అణుఁకువ, దే. వి: చూ, రూ-అడఁకువ.

అణుకులాచలన్యాయము, న్యా. పరమాణువునకును పర్వతమునకును జాలహెచ్చు తగ్గుండుననురీతి.

అణుకువాఁడు, దె. వి. మల్లజాతీయునికంటె నన్యుఁడు.

అణుజు, దే. వి. 1: చూ, రూ-అడుజు; 2. ఈఁకరాల్చినపక్షి, కురుజు: చూ, పక్షి. 1-ర.

అణుభావము, సం. వి. అ. న. మెఱుపు: చూ, విద్యుత్తులు.

అణువు, సం. వి. ఉ. పు. 1. లేశము: చూ, స్వల్పము; ఐ. 2. కొఱ్ఱలకంటె ఇంచుకంత గొప్పయైన వ్రీహిధాన్యము. చిఱువడ్లుఅని కొందఱు: చూ, ధాన్యము. 1-ంఓ; విణ. 3. అత్యల్పము: చూ, స్వల్పము.

అణ్ణులు, అం: అ. ఇ. ఉ. అనునవి.

అతంత్రము, సం. విణ. = అదంత్రము. హక్కులేనిది.

అతఁడు, దే. స. ఆశబ్దమునకు మహదర్థక పూజ్యైకవచనము, ఆమనుష్యుఁడు: రూ-అతగాఁడు - అతగాఁడు - అతఁడు, అతను, ఆయన.

అతకరించు, వై. స. క్రి. 1. = అధఃకరించు, క్రిందుపఱచు, హరి. పూ. ళ-ఎఓ: చూ, తగ్గించు; 2. జవదాఁటు: చూ, దాఁటు. 9.

అతకర్ణము, సం. వి. అ. న. తప్పు: చూ, సొంటు. 1.

అతగాఁడు, దే. స: చూ, రూ-అతఁడు.

అతగుఁడు, దే. వి. బక్కవాఁడు: చూ, శాతుఁడు.

అతటము, సం. వి. అ. పు. ఎక్కఁగూడని ప్రదేశము:

అతద్గుణము, అం. ఒక యర్థాలంకారము. అన్యగుణసంగతమయ్యును బరగుటా వంగీకృతి: చూ, అలంకారము.

అతను, దే. ప: చూ, రూ-అతఁడు.

అతమఁడు, సం. వి. ఉ. పు. 1. మరుఁడు: చూ, మన్మథుఁడు; విణ. 2. అధికుఁడు: చూ, హేమాహేములు.

అతరాపురేటు, వా. వి: చూ, అజిబాజురేటు.

అతర్కణము, వై. వి. = అధఃకరణమ్. మట్టుమీఱినకార్యము: చూ, వ్యాపారము. 1-ంఐ.

అతర్క్యము, సం.విణ. అగోచరమైనది. (బుద్ధికి లోఁబడనిది).

అతలకుతలపడు, ద్వ. అ. క్రి. తడిఁబడు:చూ, వేఱువడు. 1-ం.

అతలకుతలము, దే. వి. రూ-అతలాకుతలము, అలపట: చూ, క్రమము. 1.

అతలము, సం. వి. అ. పు. 1. భూలోకమునకుఁ గ్రిందిలోకము: చూ, లోకములు; అం. 2: చూ, అధోలోకము.

అతలస్పర్శము, పం. విణ. మిక్కిలి లోఁతుకలది, అడుగుభాగముయొక్క స్పర్శలేనిది: చూ, లోఁతు. 2-ం.

అతసి, సం. వి.ఈ.స్త్రీ. = అగసి*: చూ, 1. ఋకనాపము.

అతి, సం. అవ్య. 1. అధికము: చూ, హేరాళము. 1; 2. పూజ: చూ, సపర్య; 3. గంతు: చూ. లంఘ; 4. భయము: చూ, సాధ్వసము; 5. మీఱుట, క్రమము తప్పుట: చూ. వ్యత్యయము. 1-౨; 6. ప్రతి, మాఱు: చూ, సమానము. 2; 7. బఱ్ఱు: చూ, రోగము. 1; 8. నాశము: చూ, పంస్థ. 3; 9. వ్యాప్తి, క్రమ్మట: చూ, సంవృతము. 1.౧; 10. ఆవృత్తి: చూ. మరలఁబాటు. 1; 11. ఆరోపణము: చూ, ఆరోపము. 2; 12. ఆజ్ఞ: చూ, వెలవు; 13. త్వర: చూ, సంభ్రమము. 1; 14. మోసము: చూ, వంచన; 15. ప్రార్థన: చూ, స్తోత్రము; 16. ప్రశ్నార్థకము: చూ, వవాలు; 17. అంగీకారార్థకము: చూ. సమ్మతి. 1; 18. గౌరవము: చూ. సన్మానము. 1; ఉప. 19. "అతి"యను ఉపసర్గతోఁజేరినవి: అతిక్రమము, అతివృష్టి. అతిరేకము, అతిశయము, అతిహసితము. మొ; దే. అవ్య. (1)=అడి, అమితమైనది: చూ, హేరాళము. 1-౨.

అతికతమము, సం. విణ. అతిసమీపము: చూ, సమీపము 1-౩.

అతికాయము, సం. విణ. బ్రహ్మాండమైనది.

అతికాయుఁడు, సం. విణ. 1. బ్రహ్మాండమైన యాకారముగల మనుష్యుఁడు: చూ, మనుష్యుఁడు. 1-౨. 2. ఒకానొక రక్కసుఁడు: చూ, రాక్షసుఁడు. 1-౪.

అతికించు, దే. స. క్రి. కూర్చు: చూ, సంధించు. 3.

అతికృచ్ఛ్రము, వా. వి. 1. మిక్కిలికష్టమైనది; అం. 2. చాంద్రాయణాది ప్రాయశ్చిత్త వ్రతములలో నొకటి, ఏకభుక్తము. ఆయాచితాన్నభక్షణము, నక్తభోజనము వీనిని ముమ్మాఱు ఆచరించునపుడు పట్టెడు పట్టెడు అన్నము తినవలయును. ఇటుల తొమ్మిదిరోజులు చేసినతరువాత మూఁడుదినము ఉపవసించి యుండుట: చూ, కృచ్ఛ్రము. 3.

అతికృష్ణమచ్ఛము, వా. వి. నాశలక్షణము: చూ, లక్షణము: 1-౨౨.

అతిక్తఫల, వం. వి. ఆ. స్త్రీ. కరుబూజిదోస*: చూ, హరివాలుకము. 1-౨.

అతిక్రమము, సం. వి. అ. పు. 1. మీఱుట, క్రమము తప్పుట: చూ, వ్యత్యయము. 1; 2. శత్రులఁగూర్చి దండెత్తిపోవుట: చూ, అభిక్రమము. 1; 3. ఆలస్యము: చూ, విలంబము. 1; ఉప. 4. (ఇచ్చట "అతి" యనునది ధాత్వర్థమును "దాఁటిపోవు" అనునర్థముగా మార్చినది.)

అతిక్రమించు, వం. స. క్రి. తరించు: చూ, దాఁటు. 9.

అతిక్రాంత, అం: చూ, ఆకాశచారులు.

అతిక్రాంతము, సం. విణ. 1. అతిక్రమించినది: చూ, అతీతము 1; అం. 2: చూ, ఆకాశమండలములు; 3: చూ, కరణములు.

అతిక్రాంతి, వం. వి. ఇ. స్త్రీ. మీఱుట: చూ, వ్యత్యయము. 1.

అతిఖట్వుఁడు, వం. వి. అ. పు. మంచమును మించిన పొడవు గలవాఁడు: చూ, మనుష్యుఁడు. 1-౬.

అతిఖరము, వం. వి. అ. పు. 1. కాకివెదురు*: చూ, ఖరము. ౫; విణ. 2. మిగులతీక్ష్ణమైనది.

అతిగండము, వం. విణ. 1. పెద్దచెక్కిళ్ళుగలది; అం. 2: చూ, యోగములు.

అతిగుహ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. మయ్యాకుపొన్న*: చూ, [సాలపర్ణి.

అతిచర, సం. వి. అ. స్త్రీ. మెట్టతామర*: చూ, సహాసపత్రము. 1-౧.

అతిచారము, అం: చూ, గ్రహగతులు.

అతిచిత్రతమము, అం: చూ, మార్గప్రాణములు.

అతిచ్ఛత్ర, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. రూ-అతిచ్ఛత్రక. 1. అవాక్పుష్పి*: చూ, సదాప; 2. ఏనుఁగుతుమ్మి*: చూ, స్ఫూర్జకము. 1-౩.

అతిచ్ఛత్రక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. —పై.—

అతిచ్ఛత్రము, సం. వి. అ. పు. గ్రుడ్డికామంచి*: చూ, తృణము. 1-౧౩.

అతిచ్ఛిద్రము, అం: చూ, తాళమార్గములు.

అతిజగతి: చూ, ఛందస్సులు.

అతిజవుఁడు, సం. విణ. మిక్కిలివడిగ నడచువాఁడు: చూ, జంఘాలుఁడు.

అతితృష్ణానకర్వ్యా తృష్ణాంనైవ పరిత్యజేత్, న్యా. అతితృష్ణ గూడదు. బొత్తుగాఁ దృష్ణనువిడువను గూడదు.

అతిదీర్ఘాతిహ్రస్వాంగము, అం. విధవాలక్షణము: చూ, లక్షణము. 1-౪౩.

అతిథి, సం. వి. ఇ. పు, స్త్రీ. 1. విందునకు పిలువఁబడినవాఁడు: చూ, విందు. 4; 2. అగంతుకుఁడు, కాలనియమము లేక అన్నార్థియై వచ్చినవాఁడు, పరదేశమునందుండి వచ్చినవాఁడు: చూ, విందు. 4-౧; పు. 3. వగపు: చూ. శోకము. 1; 4. కోపి: చూ, రోషణుఁడు; 5. కుళునికొడుకు: చూ, సూనుఁడు. 1-౩౧.

అతిథిక్రియ, అం. అతిథి సత్కారము. యజ్ఞములలో నొకటి: చూ, యజ్ఞములు.

అతిథిపూజ, అం: రూ-అతిథిపూజనము. చూ, యజ్ఞములు.

అతిథిపూజనము, —పై.—

అతిథిసత్కారము, అం: చూ, అతిథిక్రియ.

అతిథిసపర్య, అం: చూ, అతిథిసత్కారము.

అతిదేశము, సం. వి. అ. పు. 1. ఒకచోట చెప్పఁబడిన దానిని సామ్యమును బట్టి మఱియొకచోట నుపయోగపఱచుట: 2. బదులు, మాఱు: చూ, సమానము. 2.

అతిధృతి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. ధైర్యశాలి: చూ, దిట్టఁడు; అం. 2: చూ, ఛందస్సులు.

అతిను, సం. వి. ఉ. న. అతినౌక. ఓడకుమించిననీరు: చూ, సలిలము, 1-౪.

అతినువు, సం. విణ. ఉ. ఓడగడచినది, ఓడదాఁటినది.

అతినౌక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, అతిను.

అతిపథము, సం. వి. అ. పు. మంచిత్రోవ: చూ, మార్గము. 1-౨.

అతిపథుఁడు, సం. విణ. మార్గము నతిక్రమించినవాఁడు.

అతిపరిచయన్యాయము, న్యా. మిక్కిలి పరిచయముచేత మనుష్యునియం దనాదరము గలుగును. (అతిపరిచయాదవజ్ఞా.)

అతిపాతము, స. వి. అ. పు. మీఱుట: చూ, వ్యత్యయము. 1.

అతిబల, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. గాలివానతోఁ గూడినవాన: చూ, వాన. 1-౩; 2. విశ్వామిత్రుఁడు రాముని కుపదేశించిన బల, అతిబల అను రెండువిద్యలలో నొకటి;

3. ముత్తవపులగము*: చూ, వహాదేవ; 4. అడవిప్రత్తి*: చూ, పముద్రాంత. 3-ం; 5. చిట్టాముదము*: చూ, వ్యడంబకము. 1-3; విణ. 6. మిక్కిలిబలముగలది.

అతిబలుఁడు, సం. విణ. 1. బలవంతుఁడు: చూ, శక్తుఁడు; 2. యముఁడు: చూ, హరి. 5.

అతిభూమి, వం. వి. ఇ. స్త్రీ.అతిశయము:చూ,హేరాళము.1-ం.

అతిభేదము, సం. వి. అ. పు. గ్రహణి: చూ, రోగము.1-ం3.

అతిమధురము, పం. వి. అ. వ. 1: చూ, యష్టిమధుకము; విణ. 2. మిక్కిలి తియ్యనిది: చూ, మధురము. 4-ం.

అతిమాత్రకుఁడు, సం. విణ. గొప్పవాఁడు: చూ, స్వామి. 3.

అతిమాత్రుఁడు, సం. విణ. అతిశయవంచుఁడు: చూ, హెచ్చు గలవాఁడు.

అతిమాత్రము, సం. క్రి. విణ. అ. న. 1. పెల్లు: చూ, హేరాళము. 1; విణ. 2. ఎక్కువైనది: చూ, హేరాళము. 1-ఒ; అం. 3: చూ, అర్థదోషములు. (లోకాతీతమైనదానినిగాఁ జెప్పుట).

అతిమానము, అం: చూ, హేయగుణములు.

అతిముక్తకము, సం. వి. అ. పు. రూ-అతిముక్తము. 1. నెమ్మి*: చూ, స్యందనము; 3. పూంగురివెంద*: చూ, శ్వేతపాకి. 1-3; 3. తుమికి*: చూ, స్ఫూర్జకము.

అతిముక్తము, —పై.—; విణ. 4. ఫలములేనిది, కూడిక లేనిది: చూ, విష్ఫలము.

అతిముక్తుఁడు, సం. విణ. మిగుల నాసక్తి గలవాఁడు: చూ, లుబ్ధుఁడు. 2.

అతిమూత్రము, సం. వి. అ. న. ఉచ్చ హెచ్చుగా వెలువరించు రోగము: చూ, రోగము. 1-ం.

అతిమేచక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. నల్లదింపెన*: చూ, విష్ణు క్రాంత. 1-3.

అతిరక్తము, సం. విణ. 1. రూ-అతిరిక్తము. అధికమైనది: చూ, హేరాళము, 1-ఒ; 2. ముత్తియములలోని యెఱ్ఱని దోషము: చూ, రత్నములు. ం-ం-౨ం.

అతిరథుఁడు, సం. వి. అ. పు. పెక్కువిలుకాండ్రతోఁ బోరెడి యోధుఁడు: చూ, భటుఁడు. 1.

అతిరసము, సం. వి. అ. పు. = అటికె: చూ, భక్ష్యము. 1-3.

అతిరాత్రము, పం. వి. అ. పు. 1. యజ్ఞభేదము: చూ, యజ్ఞము 1-౨; 2: చూ, సోమయజ్ఞములు.

అతిరిక్తము, సం. వి. ఆ. పు. 1. ఇంగిలీకము: చూ, హింగుళము; విణ. 2. రూ-అతిరక్తము. హెచ్చినది: చూ, హేరాళము. 1-ఒ.

అతిరుహ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. మెట్టతమ్మి*: చూ; పహ్రపత్రము. 1-ం.

అతిరేకము, సం. వి. అ. పు. 1. అతిశయము: చూ, హేరాళము. 1-ం; ఉప. 2. అతి యను ఉపసర్గ యిచ్చట ధాత్వర్థమును "హెచ్చు" అనునర్థమునకు మార్చినది.

అతిరోమశము, వం. వి. అ. పు. మేఁక: చూ, మేషము. 1.

అతిలుబ్ధుఁడు, వం. విణ. మిక్కిలి పిసినిఁగొట్టు:చూ,లోభి.1-ం.

అతిలోభానాశాయ, న్యా. అతిలోభమునాశమునకుఁగారణమగును.

అతివ, దే. వి. ఆఁడుది: చూ, స్త్రీ. 1.

అతివక్త, సం. విణ. తానుపలుక నిశ్చయించిన యర్థమును లెస్సగా నిర్వహించువాఁడు. వాఙ్మ: చూ, సుధి. 1.

అతివస, వై. వి. = అతివిషా*: చూ, విష. 1.

అతివాదము, వం. వి. అ. పు. పరుషముగా మాటలాడుట: చూ, శబ్దము. 2-ఓ.

అతివాసము, వై. వి. = అధివాసరమ్. శ్రాద్ధదినమునకు ముందు దినము: చూ, అధివాసరము.

అతివాహికుఁడు, వం. వి. అ. పు. నరకమందున్న యాతనా జీవుఁడు: చూ, హంసుఁడు. 2-౪.

అతివినయో ధూర్తలక్షణమ్, న్యా. (స్పష్టము.)

అతివిష, సం, వి. ఆ. స్త్రీ. = అతివస: చూ, అతివస*.

అతివీర్యవతీవభేషజే బహూరల్పీయసిదృశ్యతేగుణః, న్యా. అల్ప వస్తువునందును మిక్కిలి వీర్యవంతమగు వౌషధమునందు వలెనే పెద్దగుణము కానవచ్చును.

అతివృష్టి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. దేశమునకు హానికరమైన హెచ్చువాన: చూ, వాన. 1-ం౧; అం. 2: చూ, ఈతి బాధలు; ఉప. 3. ఇచ్చట వృద్ధిశబ్దముతో సమసించి "మిక్కిలి" యను నర్థము నిచ్చినది.

అతివేలము, వం. క్రి. విణ, అ. న. 1. అతిశయము: చూ, హేరాళము. 1; విణ. 2. అధికమైనది: చూ, హేరాళము. 1-ఒ.

అతిశక్తిత, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. అధికబలము: చూ, శక్తి. 1-ం.

అతిశక్వరి, అం: చూ, ఛందస్సులు.

అతిశయము, సం. వి. అ. పు. 1-ఆధిక్యము: చూ, హేరాళము. 1-ం; ఉప. 2. "అతి"యను ఉపసర్గ ఇట ధాత్వర్థమును "ఆధిక్య"మను నర్థమునకు మార్చినది.

అతిశయవంతుఁడు, పం. విణ. (త్. ఈ.త్) ఏకాంతుఁడు: చూ, హెచ్చుగలవాఁడు.

అతిశయించు, సం. అ. క్రి. పెంపుమీఱు, చూ, సందడించు. 2.

అతిశయిల్లు, —పై.—

అతిశయోక్తి, అం. ఉపమేయమును గప్పివేసి ఉపమానము మాత్రము కవిప్రౌఢోక్తిమూలముగాఁ జెప్పఁబడినది. ఇది సప్తవిధములనున్నది. పంబంధ, అసంబంధ, అక్రమ, చపల, అవహ్నవ, అభేద, భేదకాదిభేదములు: చూ, అలంకారము. 3.

అతిశాయనము, వం. అవ్య. ఎక్కుడు, కిమ్: చూ, అతిశయము. 1.

అతిశాయి, సం. విణ. (న్. ఈ.న్) అతిశయించినది: చూ, హేరాళము. 1-ఒ.

అతిశృంగకము, వం. వి. అ. పు. 1. శృంగి, కొమ్ముచేప:చూ, మత్స్యము. 1-ఓ; విణ. 2. పెద్దకొమ్ములుగలది.

అతిశోభనము, నం. విణ. ముఖ్యమైనది: చూ, శ్రైష్ఠ్యము.

అతిసర్జనము, సం. వి. అ. న. 1. ఈవి: చూ, వ్సర్గము. 3; 2. దోషము: చూ, వృజినము. 1.

అతిపర్వత్రగర్హ్యతే. "అతి" యెందును గర్హింపబడును.

అతినర్వత్రవర్జయేత్, న్యా. "అతి" యెందును గూడదు.

అతిసారకి, సం. విణ. (న్. ఈ.న్) అతిసార రోగముగలవాఁడు: చూ, వ్యాధితుఁడు. 1-ఒ.

అతిసారనుత్తు, సం. వి. ద్. పు. కొడినె*: చూ, వత్సకము.
అతిసారము, వం. వి. అ. పు. గ్రహణి: చూ, అతిఛేదము.
అతిసౌరభము, సం. వి. అ. పు. మిక్కిలి పరిమళముగల తియ్యమామిడి*: చూ, మామిడి. 1-ఇ.
అతిస్థూలమహోకృకాంగము, ఆం: చూ, అతిదీర్ఘాతిహ్రస్వాంగము
అతి ఎృళ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. పూతిగడ్డ*: చూ, రాజార్హము. 1-౨౯.
అతిహసితము, పం. వి అ. న. 1. శరీర కంపముతో గూడిన నవ్వు; ప్రహసితము: చూ, హాస్యము. 1-ఇ; అం. 2: చూ, హాస్యములు.
అతీంద్రియము, సం. విణ. నేత్రాదీంద్రియములచే నెఱుగరావిది, ప్రత్యక్షము కానిది: చూ, వినాశము. 2.
అతీతకాలము, వా. విణ. కాలదోషము, గడువుదాటినది.
అతీత, అం: చూ, టక్కజభాషలు.
అతీతము, నం: విణ: చూ, అతిక్రాంతము.
అతీతుడు, సం. విణ. సత్వరజస్తమములను దాటినవాడు.
అతీవ, సం. అవ్య. చాల: చూ, హేరాళము. 1-ళ.
అతుకు, దే. వి. రూ-అదుకు. 1: చూ, వంచానవసనఖండము; 2: చూ, మాటు; 3. బట్టలకుట్టు: చూ, సౌచికము; 4. అతికినతావు; అ. క్రి. రూ-అదుకు 5. కూర్చు: చూ, సంధించు. 1; 6. ప్రేమముడించు: చూ, సంధించు. 2; న. క్రి. రూ-అదుకు. 7. అతికించు, కూర్చు: చూ, సంధించు. 3; 8. పొందు: చూ, సక్తమగు; 9. తాకు: చూ, స్పృశించు.
అతుకుబడి, దే. వి: చూ, అమరకము.
అతుకువేయు, దే. స. క్రి. కూర్చు: చూ, సంధించు. 3.
అతులము, పం. విణ. సరిలేనిది: చూ, రూ-అతులితము, అన్యము, అసమానము.
అతులితము, సం. విణ.—పై.—
అతుఱుడు, వం. విణ: చూ, ఈడులేనివాడు.
అతుల్యలంబము, వా. వి: చూ, విషమచతుర్భుజము.
అతుల్యవిక్రమము, పం. వి. అ. పు: చూ, సింహము.
అతృప్తుడు, పం. విణ: చూ, తనివిలేనివాడు.
అత్త, నం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. అక్క: చూ, సహోదరి; 2. అమ్మ: చూ, మాత. 1; దే. వి. (1) మగనితల్లి: చూ, అత్తమ్మ, అత్తయ్య. (నం. వ) అంబిక; (2). భార్యతల్లి: చూ, అత్తమ్మ, అత్తయ్య, (సం.వ) అంబిక; (3). అండ్రితోబుట్టువు: చూ, మేనత్త; (4). మేనమామభార్య, మాతుల: చూ, భార్య. 1-౪౯: అం. శ: చూ, గయాపిండదానార్హులు.
అత్తడము, దే. వి. 1. కొన్నికాగితముల కలయిక, కాగితపు అట్ట: చూ, అట్ట. 4; వా. వి. 2. మాటమాటకలియుట; 3. భార్యాభర్తలకలయిక; 3. ఒకని మాటతో మఱియొకని మాట కలియుట.
అత్తడి, దే. వి. రూ-నత్తడి. గోడిగ బుతువు. గోడిగ=ఆడుగుఱ్ఱము: చూ, హయము. 1-ం. [ముడుచు*.
అత్తపత్తి, దే. వి. (వ్యు - అత్తుకొనునది): చూ, సోకుడు
అత్తమిల్లు, దే. అ. క్రి. 1. పండుకొను. అచ్చ. బాల. ం౫౬: చూ, శయనించు; 2. క్రమ్ము. జై. ౩-౯౭: చూ, వ్యాపించు; ఓ = అప్తమ్. అప్తమింపు. కా శ. ం-ం౩౩: చూ, నిండి
పడు; 4. ఒఱగు. స్వా. ౩-౩౭: చూ, వ్రాలు. 3; 5. ఉపశమిల్లు: చూ, క్రుక్కు (4); 6. చెడు: చూ, నశించు.
అత్తము, దే. వి. 1. అరటిపండ్లగెల. రూ-అత్తెము: చూ, గెల; 2. పూలగుత్తి: చూ, పూగుత్తి; 3. గెలలో నొకభాగము; 4. సస్యగుచ్ఛము, వరిపొట్ట; కట్ట: చూ, పొట్టకట్ట; 5: గుంపు: చూ, సమూహము: వా. 6. వ్యతి:- అంటము, చేరము.
అత్తమ్మ, ద్వ. వి. (అత్త+అమ్మ): చూ, అత్త. (1), (2), (3), (4), (5).
అత్తయ్య, ద్వ. వి.—పై.—
అత్తరము, దే. వి. తొందరపాటు: చూ, సంభ్రమము. 1.
అత్తరు, దే. వి. 1. రూ—అత్తరువు. తావినూనె: చూ, ప్రభోధనము, అం. 2: చూ, గంధములు.
అత్తటి, దే: వి. (ఆ+తటి) ఆసమయము.
అత్తలము, దే. వి. రూ-అత్తళము. 1. కుంతము, పొడుచువట్టి యొకానొక ఆయుధము. భార. శల్య. ం-౩౦ం: చూ, బాణము. 1-ంం; 2. బల్లెము. చెముడాకువంటి అలుగుగల బాణము. కళా. ం-ఇ౭: చూ, బాణము. 1-ఇం.
అత్తవారు, వా. వి. 1. భార్య పుట్టింటివారు; 2. భర్తపుట్టింటివారు.
అత్తి, వై. వి.=అంజీర్, అంజూరు.*: చూ, మేడి; 2. ఏమఱు: చూ, హస్తి. 1.
అత్తిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. నాట్యపరిభాషయందు అక్క. అంతిక: చూ, అప్ప ౩.
అత్తిల్లు, వా. వి. 1. భార్యపుట్టిన యిల్లు: చూ, సదనము. 1-౭౪; 2. భర్త పుట్టినయిల్లు: చూ, సదనము. 1-౭ఇ.
అత్తు, దే. వి. 1. రూ-అత్తెము - హత్తు. మైనపుగుడ్డ: చూ, వస్త్రము. 1-౪ం; అ.క్రి. రూ-హత్తు. 2. పొందు. విజ్ఞా. వ్య. కాం. ం-౩౬: చూ, సక్తమగు; 3. కలుగు, పుట్టు. పంచ. నా. ం-ంం౯: చూ, సంభవించు; 4. యుక్తమగు: చూ, సరిపడు. 2; పా. 5. అకారము; చూ, వర్ణము. 1:
అత్తుకొను, దే.అ.క్రి.1. పొందు: చూ, సక్తమగు; 2. కలుగు: చూ, సంభవించు; 3.జితపడు: చూ, సూత్రపడు; 4.కత్తిరిగలయు: చూ, పంకిలమగు.
అత్తెము, దే. వి. 1. రూ-అత్తము: చూ, గెల; వై. వి. 2. = హస్తతోరణమ్. హస్తకవచము. ఉ. రా. ౭-౪ం౩; చూ, వారవారణము. 1-ం; 3. మైనపుగుడ్డ: చూ, వస్త్రము. 1-౪ం.
అత్తెనరు, దే. వి. (అత్తు+ఎనరు) (వ్యు-అత్తుకొనునది.) రూ-ఎత్తెసరు, గంజివారకుండా అన్నముతో నిమిడిపోవునట్లు పెట్టెడి ఎపరు "అత్తెసరు మెతుకులు"; 2. కోష్ణజలము, మొదట బియ్యము కడిగి నీటితో నింపి ప్రొయ్యిమీదనుంచువది, ఎత్తెసరు: చూ, నఖంపచము. (రూ-బ. అత్తెసళ్లు.)
అత్యంతకోపనుడు. సం. వి. అ. పు.మిక్కిలి కోపించువాడు: చూ, రోషణుడు.
అత్యంతతిరస్కృతవాచ్యములు, అం: పదగతము, వాక్యగతము (2)
అత్యంతము, సం. క్రి. విణ. 1. అతిశయము: చూ, హేరాళము. 1: 2. కడు, అందంద, ఆడాడ: చూ, మఱి మఱి.

1; 3. అధికమైనది: చూ, హేరాళము. 1-౩; అం. 4: చూ, సంఖ్యాభేదములు.

అత్యంతయుక్తి, అం; చూ. రతిబంధములు.

అత్యంతవంతుఁడు, సం. విణ. త్. మిక్కుటముగలవాఁడు: చూ. అనవరతుఁడు.

అత్యంతాతిశయోక్తి, అం. కారణము లేకుండఁగనే కార్యము జరుగుట; చూ, అలంకారము. 3.

అత్యంతాయ, సం. అవ్య. 1: చూ, అతివ; 2. మిక్కిలి, హెచ్చు: చూ, హేరాళము. 1.

అత్యగ్నిష్టోమము, అం. 1: చూ, నహీనతానములు; 2: చూ, సోమయజ్ఞములు.

అత్యధికము, సం. విణ. మిక్కిలిహెచ్చు: చూ, హేరాళము. 1-ఁ.

అత్యధ్యక్షము, సం. విణ. (ఇంద్రియముల కగువడనిది) అతీంద్రియము; కానరానిది: చూ, వినాశము. 2.

అత్యమ్లపర్ణి, పం. వి. ఆ. స్త్రీ. పుల్లబచ్చలి*: చూ. బచ్చలి. 1-౨.

అత్యయము, సం. వి. అ. పు. 1. మీఱుట: చూ, వ్యత్యయము; 2. చేటు: చూ, సంస్థ. 3; 3. ఙోహారు, నతి: చూ, హాచీగలు. 1-౫; 4. తప్పు: చూ, పొంటు; 5. మనఃపీడ: చూ, శోకము; 6. మరణము: చూ, సావు.

అత్యరాళము, పం. వి. అ. పు. 1. అరాళమనెడి యేనుఁగు కంటె మిక్కిలి ప్రమాణముగల యేనుఁగు: చూ, హస్తి. 1-౩-(౩). (ఇది నింద్యము); విణ. 2. నానావిధవక్రము, వంకరటింకర: చూ, వేల్లితము. 3-౨.

అత్యర్కము, సం. వి. అ. పు. వెట్టిజిల్లేడు*: చూ, వికీరణము. 1-౩.

అత్యర్థమధురము. సం. విణ. చెవులకు విన నింపయినది. (వలుకు): చూ, స్వాంతము. 3. (చూ, శబ్దము. 2.)

అత్యర్థము, వం. క్రి. విణ, అ. వ. 1; అతిశయము: చూ, హేరాళము. 1-ఁ; విణ. 2. అధికమైనది: చూ. హేరాళము. 1-౫.

అత్యల్పము, సం.విణ. 1. మిక్కిలి కొంచెము: చూ,స్వల్పము. 1-ఁ; 2. కొంచెము: చూ, స్వల్పము. 1.

అత్యష్టి, అం: చూ, ఛందస్సులు.

అత్యాకారము, పం. వి. అ. పు. తిరస్కారము: చూ, హేళనము.

అత్యాచారుఁడు. సం. విణ. క్రూరుఁడు: చూ, హింసకుఁడు.

అత్యాదానము, వం. వి. అ. న: చూ, వ్యత్యయము. 1.

అత్యారూఢము, వం. విణ. 1. లెప్పగా నెక్కఁబడినది: చూ, పమారూఢము; 2. అత్యధికము: చూ, హేరాళము. 1-౫.

అత్యావశ్యకము, వా. విణ. పేరాస: చూ, వాంఛ. 1-ఁ; 2.తప్పక కావలసినది.

అత్యాహితము, సం. వి. అ. న. 1. మిక్కిలి వెఱపు: చూ, పాధ్వసము. 1-౩; 2. బ్రతుకఁగోరనిపని: చూ, వ్యాపారము. 1-ఁ౪; విణ. 3. కూడఁబడినది: చూ, సంయుక్తము.

అత్యుక్త, అం: చూ, ఛందస్సులు.

అత్యుక్తి, అం. అద్భుతకావ్యవర్ణనము. "దాతవీవగుచుండ యాచకులె కల్పతరువులైరి". గోరంతలు కొండంతలుగా వర్ణించుట :చూ, అలంకారము. 3.

అత్యుష్ణవ్రతల, అం:చూ,ను ఖరజ్జువులు (అశ్వశాస్త్రములోనిది)

అత్యుచ్ఛ్రయఃపతనహేతుః. (చూ) పతనాంతాః సముచ్ఛ్రయాఃన్యా. పెరుఁగుట విఱుఁగుట కొఱకే.

అత్యుత్కటైఃపుణ్యపాపైరిహైవఫలముచ్యతే. న్యా. పుణ్యపాపము లధికమగునేని వాని ఫలమిచ్చటనే యనుభవించును.

అత్యుషిత, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. పిట్టగట్టిన పెంటిక: చూ. శమలము. 1-౯.

అత్యూహము, సం. వి. అ. పు. 1. నీటిప్రాఁచి*: చూ, శైవలము. 1; 2. ఎనిమిదిపేటలుగల స్త్రీల మొలనూలు: చూ, భూషణము. 2-౭-(౩).

అత్రప, సం. వి. అ. న. క్షీరాన్నము: చూ, సాదము. (1)-౧౧-౧.

అత్రి, అం. 1: చూ, బ్రహ్మలు; 2. ఒకయృషి: చూ, పన్నాల్గవసి. 1-(౨); 3: చూ, మహర్షులు:(చూ, గోత్రము. 13-2-2); 4: చూ, స్మృతులు. "అత్రిస్మృతి". మొ॥

అత్రిజాతుఁడు, సం. వి. అ. పు. చంద్రుఁడు:చూ,హిమాంశువు.

అత్రినేత్రభువు, ఉ. పు. —పై.—

అత్రిస్మృతి, అం: చూ, స్మృతులు.

అదంత్రము, వై. విణ. = అతంత్రమ్: చూ, అతంత్రము.

అదక, దే. వి. (వ్యు-అంటియుండునది) ప్రాఁతచెప్పు: చూ, సమ్మాళిగలు. 1-౧.

అదటు, దే. వి. 1. గరువము. కాశీ. 6. ౨౨: చూ, హంకారము; 2. క్రొవ్వు. (వ్యు-దీనిచేతమదించును) స్వా. ౫-౨౪: చూ, హామిక.

అదత్తి, పం. విణ. ఇ. తిండిపోతు: చూ, భక్షకుఁడు. 1.

అదడ్భుజి, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. కరుబూజాదోస*: చూ, హరివాలుకము. 1-౭.

అదనము, వై. విణ. = అధికమ్. హెచ్చైనది: చూ, హేరాళము. 1-౫.

ఆదనశీలుఁడు, సం. విణ: చూ, అదత్తి.

అదను, దే. వి. రూ-హదను. కాలము: చూ, సమయము. 1.

అదవైనవాఁడు, దే. వి. ఆఁకలిఁగొన్నవాఁడు; చూ, బుభుక్షితుఁడు.

అదభ్రము, సం. విణ. అధికమైనది: చూ, అదనము.

అదమాయింపు, దే. వి: చూ. మందలింపు. 3.

అదము, సం. వి. అ. పు. 1. యజ్ఞార్థమైన అపూపము. పురోడాశము, ఐంద్రాగ్నేయి: చూ, సాదము. (1)-౬౧; 2. ఇదమ్. ఈశబ్దమునకు అనుహవర్థక ప్రథమైక వచనము: చూ, ఇయ్యది; వా. 3. అయోడైన్ అనురాసాయనిక పదార్థము; వా. 4. పిండాకూడు. "నీఅదముపోపొమ్ము".

అదయుఁడు, సం. విణ. దయలేనివాఁడు; చూ, నిర్దయుఁడు.

అదరము, వై. వి. = అధరమ్, పెదవి: చూ, వాతెఱ.

అదరించు, దే. స. క్రి. రూ-అదలించు. 1. గద్దించు, అడలఁగొట్టు: చూ, వెఱపించు; 2. చూ, కదలుచు.

అదరిపాటు, దే. అవ్య: చూ, దడ్బాటు.

అదరు, దే. వి. రూ-అదరుగడ-అదురునదురు-అదలు-అడుకు-అలుకు-అఱుకు. 1. భయము: చూ. సాధ్వసము; 2. భయ

చలనము: చూ, సాధ్వసము. 1-ఁ; 3. కదలుట: చూ, లోలము. 1; అ. క్రి. 4. రూ-అదురు. అదలు, భయపడు: చూ, స్రుక్కు. 6; 5. కదలు: చూ, సలించు.

అదరుగడ, దే. వి. భయము: చూ, అదరు. 1.

అదరులు, దే. వి. బ. మిడుఁగుఱులు. భార. అర. ౫-ఁ౫ఁ: చూ, వహ్ని. 1-ఁ౪.

అదర్శనము, సం. వి. అ. న. 1. కల: చూ, స్వప్నము. 1; 2. కానరాకుండుట: చూ, వినాశము. 2; వా. 3. అక్షరములలోవగునవి కనఁబడకపోపుట.

అదలించు, దే. స. క్రి: చూ, రూ-ఆదరించు.

అదలు, దే. అ. క్రి. 1. భయపడు: చూ, స్రుక్కు. 6; స. క్రి. 2. భయపెట్టు: చూ, వెఱపించు. [అదలు. 2.

అదలుచు, దే. ద్రావే. రూ-అదల్చు. కోపమున గద్దించు: చూ,

అదలుపు, దే. వి. రూ-అదల్పు. దట్టన: చూ, తర్జనము. 1.

అదల్చు, దే. ద్రావే: చూ, రూ-అదలుచు.

అదల్పు, దే. వి: చూ, రూ-అదలుపు.

అదవ, దే. వి. 1. శైలదీర్ఘకోణము: చూ, కోన. 2; 2. ఇంటి అడ్డె: చూ, భాటకము.

అదవద, దే. వి. 1. కలఁత. రామా. ౫-ఁ౭౭: చూ, సంతాపము; విణ. 2. చింత, కలవరము: చూ, విప్రతీసారము; 3. అల్లకల్లోలము: చూ, వ్యత్యయము. 1.

అదవదపడు, ద్వ. అ. క్రి. కలఁతవడు: చూ, సంక్షోభించు.

అదవదలు, దే. వి. తొందరపాటు: చూ, సంభ్రమము. 1.

అదాటు, వై. అవ్య: చూ, అదిరి.

ఆదార్వి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. కోరింద*: చూ, ముచపత్ర.

అది, దే. సర్వ. (వ్యు-చూపుటను తెలుపువది) ఆళబమునకు అమహదర్థక ప్రథమైకవచనము. రూ-అద్ది. "ఆయాఁడుది, ఆపళ్వాది, ఆ జడవస్తువు" మొ: చూ, ఆయది.

అదిగాక, వా. అవ్య. క్రి. విణ. మఱియును: చూ, మఱియు.

అదిగొ, దె. ద్ర. రూ-అదిగో-చూపుటను తెలుపునది. కళా. ౮-ఁ౩౩: చూ, ఏ.

అఎగో, దే. ద్ర: చూ, రూ-ఆదిగొ.

అదితి, సం.వి.ఇ.స్త్రీ. 1. గౌరి: చూ, పార్వతి. 1; 2. పుడమి: చూ, భూమి. 1; 3. దేవతలతల్లి: చూ, మాత. 1-౩; 4. పునర్వసు నక్షత్రము: చూ, రిక్క. 1-౭.

అదితినందనుఁడు, పం. వి. అ. పు. దేవుఁడు: చూ, వేలుపు.

అదితిభము, పం. వి. అ. న: చూ, అదితి. 4.

అదిర, దే. అవ్య. రూ-అదిరా-అద్దిర-అద్దిరా-1. ఔరా. ఆశ్చర్యార్థకము. పాంచా. ౫-౬౭: చూ, వింత. 1.

అదిరి, దే. అవ్య. ఉన్నట్టుండి: చూ, దబ్బాటు.

అదిరివడు, ద్వ. అ. క్రి. ఉలికిపడు: చూ. వడఁకు. 2.

అదిరిపాటు, ద్వ. అవ్య: చూ. అదిరి.

అదీనము, పం. వి. అ. పు. 1. ఏనుఁగు: చూ, హస్తి. 1; విణ. 2. దీనముకానిది.

అదీనుఁడు, సం. వి. అ. పు. ధైర్యశాలి: చూ, దిట్టఁడు.

అదుకు: చూ, రూ-ఆదుకు.

అదుము, దే. స. క్రి. 1. అడఁగజేయు: చూ, పిసుకు. 3; 2. నొక్కు: చూ, పిసుకు. 1.

అదుముడు, దే. వి. ఒరయిక: చూ, సమ్మర్దము. 1.

అదుముడుపడు, ద్వ. అ. క్రి. ఒత్తువడు: చూ, పీడితమగు.

అదురు, దే. వి. 1: చూ, రూ-అదరు. 1; 2, 3; అ. క్రి. 2: చూ, రూ-అదరు. 4, 5.

అదురుఁగ్రోవి, దే. వి. (అదురు+క్రోవి) వ్రూనియందు ఇనువగొట్టమును నాటించి వానియందు మఁదు గట్టించి అదురువట్లువేసెడిక్రోవి: చూ, అదురువేటు.

అదురుఁద్రిక్క. దే. వి. (అదురు+త్రిక్క) ఒకానొక పశురోగము. హరి. పూ. ౬-౪౬; భార. విణ. ౧-౨౯౬. రూ-అరువుఁద్రిక్క-అపుఁద్రిక్క: చూ, పశురోగము.

అదురుగడ, దే. వి: చూ, అదిరి. ఉ. రా. ౨-౪౨.

అదురుగుండియ, దే. విణ. రూ-అదురుగుండె. బెదరుగుండె

ఆదురుగుండె, —పై.— [వాఁడు: చూ, వెఱపరి.

అదురుచు. దే.అ.క్రి. రూ-అదురు అదుర్చు-అద్రుచు, ఁదలు: చూ, సలించు.

అదుర్చు, —పై.—

అదురువేటు, దే. వి: చూ, అదురుఁగ్రోవి.

అదువ, దే. విణ. రూ-అద్దువ. స్థిరము లేనిది: చూ, అస్థిరము.

అదువకాఁపు, దే. వి. రూ-అదువుకాఁపు: చూ, అడ్డెకాఁపు. 1.

అదువకాఁపురము, దే. వి: చూ, రూ-అదువుకాఁపురము.

అదువుకాఁపు, —పై.—

అదువుకాఁపురము, దే. వి. రూ-అదువకాఁపురము - అడ్డెకాఁపురము: చూ, ఔకాఁపు.

అదూరము, సం. విణ. సమీపించినది: చూ, సమీపము. 1-౨.

ఆదూషితము, అం. వ్యానకరణబంధము లిరువదియొకటింటిలో నొకటి. ఇది పదివిధములు:— వ్యానతము, నిప్వటితము, నిఘాతకము, చటకవిలసితము, జుప్పము, వరాహఘాతకము, వృషాధిఘాతకము, ధ్రైనుకము, ఐభము, మార్జారము (౧౦): చూ, వ్యానకరణబంధములు.

అదృక్కు, సం. విణ. శ్రీ. గ్రుడ్డివాఁడు: చూ, రేచీఁకు.

అదృశ్యమగు, మి. అ. క్రి. కనఁబడకపోవు: చూ, వమ్ముపోవు.

అదృశ్య. అం: చూ, కళలు.

అదృశ్యము, సం. విణ. దృశ్యముకానిది. (దృశ్యము-చూడఁదగినది): చూ, వినాశము. 2.

అదృశ్యుఁడు, సం. విణ: చూ, కానరానివాఁడు.

అదృష్టతరము, అం: చూ, షోడశసంధులు.

అదృష్టము, సం. వి. అ. న. 1. అగ్నిజలాదుల వలనఁబుట్టెడి కీడులు:— ఐంద్రి, దురదృష్టము, అనయము, దైవఘటన, దౌర్భాగ్యము, భాగ్యము, ఆదిశబ్దముచేత వ్యాధిదుర్భిక్ష మూషికశలభముల వలని భయములు; మఱియు దృష్టాదృష్ట ఫలప్రదాయకములలో రెండవది, మోక్షము; 2. భాగ్యము: చూ, సంపత్తి. 1; విణ. 3. చూడఁబడనిది, ముందుగా తెలియఁబడనిది: చూ, వినాశము. 2.

అదృష్టవంతుఁడు, సం. వి. త్. పు: చూ, సంపన్నుఁడు.

అదృష్టశాలి, సం. వి. న్. పు. —పై.—

అదృష్టహీనుఁడు, సం. వి అ. పు: చూ, పెట్టిపుట్టనివాఁడు.

అదృష్టి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. రోషముచేఁ గ్రూఁరమైనచూపు: చూ, వీక్షణము. 1-౧౬.

అదె, దే. ద్ర. రూ - అదే. చూపుటను తెలుపును, అదిగో, అదిగో-ఏ: చూ, వీక్షణము. 1-౧౮.

అదే, —పై.— (భార్యాది.)

అదేయము, సం. విణ. ఈయఁగూడనిది, ఈయఁదగనిది,

అదైవము, సం. విణ. 1. అదృష్టము లేనిది; 2. దైవములేనిది: చూ. అదోషము.

అద్ద, వై. వి. 1.=అర్ధమ్. రూ,అద్దము, సవము: చూ, సగము; 2. అరసోల: చూ, నికుంచకార్ధము; 3. నూర్చకవేసిన కుప్పయొక్క క్రింది సగము భాగము: చూ, నడివేటు; వా. 4. (వ్యతి-అద్దను) అద్దుట అనెడిపనిచేయును.

అద్దకము, దే. వి. 1. బట్టకు అద్దెడిరంగు: చూ, వర్ణము. 6-౧౩-(౧); వా. 2. అద్దుట; 3. అద్దుకాగితముతో అద్దుట.

అద్దగోడ, వై. వి. = అర్ధకుడ్యమ్: 1. సగముగోడ; 2 వంట యింటిలో వడ్డనపదార్థములు మఱుఁగుగా నుంచుటకై అడ్డముగా నమర్చిన పొట్టిగోడ: చూ, మఱుఁగుగోడ.

అద్దమరేయి, వై. వి. = అర్ధరాత్రమ్. (అద్ద + రేయి) అపరాతిరి: చూ, రాత్రి.

అద్దము, వై. వి. 1. = అర్ధమ్: చూ, సగము: 2. = అబ్ధిః. ముఖముచూచుకొనుటకుగాజుబిళ్ళ: చూ, ముకురము (ఒక ప్రక్కను కళాయి వేసినది.)

అద్దరి, దే. వి. ఆవలిదరి. రూ-అద్దఱి-ఆదఱి-ఆతల-అవతల-ఆవల-అవ్వల:చూ, రోధస్సు. 1-౩.

అద్ది, దే. సర్వ. 1: చూ, రూ-అది; వా. 2: చూ,రూ-అద్దియ.

అద్దించు, దే. స. క్రి.1. ఫలపరిమితి నూహించు: చూ,తోఁచు. 4; 2. ఉనుచు: చూ, రంగువేయు; 3. అద్దు: చూ, ముంచు.

అద్దికము, దే. వి. కావలి. సా. ౧-౭౩: చూ, సంరక్షణము.

అద్దిటి, దే. అవ్య. ప్రశంసనార్థకము: చూ, నేబాసు.

అద్దిటియ్య, —పై.—

అద్దియ, దే. వి. రూ-అద్దె: చూ, భాటకము.

అద్దిర, దే. అవ్య. (అద్ది + ర): చూ, రూ-అదిర. ఉ. రా. ౭-౧౭౫ (దీనికి అన్నఅయ్యలు అనుప్రయుక్తంబులగు-అద్దిరన్న-అద్దిరయ్య.)

అద్దిరపాటు, ద్వ. అవ్య. ఉన్నట్టుండి: చూ, డబ్బాటు.

అద్దిరా, దే. వి. (అద్ది + రా): చూ, రూ-అద్దిర.

అద్దు. దే. స. క్రి: చూ, అద్దించు. 1, 2, 3.

అద్దువ, దే. విణ: చూ. రూ-అదువ.

అద్దె, దే. వి. (వ్యు-కాలపరిమితిగలది): చూ, రూ-అదె.

అద్దెకాఁపు, దే. వి. (వ్యు-శాశ్వతముకానికాఁపు): చూ, రూ-అదువుకాఁపు.

అద్దెకాఁపురము, దే. వి. (వ్యు-కొలఁదికాలపు కాఁపురము): చూ, రూ-అదువుకాఁపురము.

అద్దెఱ, దే. అవ్య: చూ, అద్దిటి.

అద్బుద్ధి, నం. వి. ఇ. స్త్రీ. యజ్ఞోపవీతపు మేఢ్రస్థానావయవము.

అద్భుతదృష్టులు, అం: చూ, రసదృష్టులు.

అద్భుతపడు, ని. అ. క్రి: చూ, వెఱఁగొందు.

అద్భుతము, పం. వి. అ. న. 1. = అబ్బురము-అబ్రము: చూ, వింత. 1; అం. 2 ఉద్భ్రమము: చూ, రసములు: విణ. 3. అచ్చెరువయినది: చూ,వింత. 1; 4. తోఁకచుక్క-లోవగు ఉత్పాతము: చూ, తోఁకచుక్క.

అద్భుతశ్వనుఁడు, సం. వి. అ. పు: చూ, శివుఁడు. 1.

అద్భూతము, సం. వి. అ. న. కాఖ్లతడఁబడుట.

అద్మని, సం. వి. ఈ. స్త్ర. 1. కొయ్యతోఁజేసిన నీటిపాత్రము: చూ. పాత్రము. 6-౭; 2. యజ్ఞముసంబు పశుభక్షణము: చూ, సాపాటు.

అద్మరుఁడు, సం. విణ. తిండిపోతు: చూ, భక్షకుఁడు.

అద్య, సం. అవ్య. 1. నడచెడిపగలు: చూ, వాసరము. 1-౨; 2 .ఇప్పుడు: చూ, సాంప్రతము. 2.

అద్యతనము, సం. విణ. నేఁటిది. ఇప్పటిది.

అద్యత్వము, సం. వి. ఇ. న. ఇప్పుడు: చూ, అద్య. 2.

అద్యశ్వీనము, సం. విణ. ఆవుపొడుఁగు చేయుట: చూ, స్తైన్యము. 1-౩౧.

అద్రి, సం. వి. ఇ. పు. 1. కొండ: చూ, పర్వతము. 1; 2. శిల: చూ, రత్నములు. 1-౧౨(౫); 3. చెట్టు: చూ, వృక్షము. 1; 4. ఏడు అను అంకెకు వంకేతము: చూ, సప్తకము; 5: చూ, సూర్యుఁడు; 6. పరిమాణభేదము.

అద్రికాకము, సం. వి. అ. పు. కొండకాకి:చూ,వాయసము. 1.

అద్రిరాజు, సం. వి. అ. పు. హిమాలయము: చూ, పర్వతము. 1-౨౬.

అద్రిహాసుఁడు, సం. వి. అ. పు: చూ, శివుఁడు. 1.

అద్రుచు, దే. అ. క్రి: చూ, రూ-ఆదురుచు.

అద్వయవాది, సం. వి. న్. పు. జైనులదేవత:చూ,బుద్ధుడు. 1.

అద్వైతము, సం. వి. అ. న. 1. భేదములేమి: చూ, సమరసము. 2; 2. జీవేశ్వరుల కైక్యముచెప్పు మతము: చూ, మతములు.

అద్వితీయకము, నం. వి. అ. పు. తాళప్రాణకళాభేదము: చూ, తాళము. 2-౧. [కలవాఁడు.

అద్వైతి, నం. వి. ఇ. వు. జీవేశ్వరుల కైక్యముచెప్పు మతము

అధ, సం. అవ్య. రూ-అథో. 1. మంగళము: చూ,శుభము. 1; 2. పిమ్మట: చూ, వెనుక. 1-౨; 3. ఆరంభము: చూ, సన్నాహము; 4. ప్రశ్నము: చూ, సవాలు; 5. = అంత. యావత్తు:చూ, సర్వము, 6.అంగీకారము: చూ, వమ్మతి. 1; 7. అధికారము: చూ, రపము; 1; 8. చెదరిన వాని నొకటిగా ప్రోగుచేయుట యను వముచ్చయార్థకమును తెలుపును: చూ, వముచ్చయము. 1; 9. మాఱుదల: చూ, వ్యత్యయము. 2; 10. ఉదాహరణము:చూ,వృత్తాంతము. 1; 11. అధికారార్థకము, అదనము: చూ, హారాళము. 1-౬. 12. స్తుత్యర్థకము: చూ, ప్రోత్రము. 1; 13. మెడమ నమముగాఁజేయుట.

అధఃకరణము, నం. వి. అ. న. 1: చూ, క్రిందుపఱచుట; 2: చూ, తక్కువ పఱచుట; 3. = అతర్కణము: చూ, అతర్కణము.

అధఃకరించు, సం. న. క్రి. = అతకరించు: చూ, తగ్గించు. 1.

అధఃకారము, సం. వి. అ. పు: చూ, అధఃకరణము. 1, 2.

అధఃకృతము, సం. విణ. 1. క్రిందుపఱువఁబడినది: చూ, అధరితము. 1; 2. తక్కువ పఱుపఁబడినది: చూ, అధరితము. 2.

అధకిమ్, సం. అవ్య. అవును: చూ, సమ్మతి. 1.
అధనాశ్రము, సం. వి. అ. న. ఇంద్రుని విల్లు: చూ, బాణము. 1-౧౬.
అధమక్షేత్రములు, అం: నాభి, శ్రవణము, స్తనాగ్రము, మణిబంధము, హనువు, కంఠము. (౯).
అధమపక్షము, వా. వి. కనీసము.
అధమమగు, మి. అ. క్రి: చూ, క్రిందుపడు.
అధమము, సం. విణ. 1. తక్కువైనది: చూ, హీనము. 1; 2. నిందింపఁబడినది; 3. అస్ఫుటమైనది (కావ్యము): చూ, అస్ఫుటము; అం. 4: చూ, హస్తక్షేత్రములు.
అధమర్ణుఁడు, పం. విణ. అప్పుపుచ్చుకొన్నవాఁడు: చూ, ధనగ్రాహకుఁడు.
అధమాధమము, సం. విణ. మిక్కిలిచెడ్డది.
అధమాధముఁడు, సం. విణ. మిక్కిలి చెడ్డవాఁడు.
అధమాసారితక్రియ, వా. వి. నాటకాంగ భేదము: చూ, నాటకము. 1.
అధముఁడు, నం. విణ. నీచుఁడు: చూ, హీనుఁడు.
అధరకము, అం: చూ, చుంబనములు.
అధరచుంబనము, అం: చూ, చుంబనములు.
అధరము, నం. వి. అ. పు. 1. = అదరము. ఓష్ఠము, మోవి: చూ, పెద్దవి; అం. 2. పెదవి: చూ, కళాస్థానములు; 3: చూ, స్త్రీలక్షణాంగములు; 4: చూ, చుంబనస్థానములు; 5: చూ, నాట్యోపయోగాంగములు: చూ, అంగము. 9; 6. అధరములు:- నివర్తితము, కంపితము, విస్పష్టము, వినిగూహితము, సందష్టకము, సముద్గము (౬); 7: చూ, మధ్యమక్షేత్రములు: విణ. 8. క్రిందిది: చూ, అపరము. 3; 9. తక్కువైనది: చూ, హీనము. 1.
అధరితము, నం. వి: చూ, అదఃకృతము. 1, 2.
అధరీఱుఁడు, సం. విణ. పరులచేత నిందింపఁబడ్డవాఁడు: చూ, వెలివాఁడు.
అధర్యఁడు, సం. విణ: చూ, అధముఁడు.
అధరేడ, సం. అవ్య. చేరువ: చూ, సమీపము. 1:
అధరేద్యువు, సం. అవ్య: చూ, నిన్న.
అధరోష్ఠము, అం: చూ, వక్షణాంగములు.
అధర్మము, సం. వి. అ. పు. ధర్మముకానిది: చూ, ఉపరాగము. 3.
అధర్వణుఁడు, వం. వి. అ. పు. 1. అధర్వణవేదముఁ దెలిసిన బ్రాహ్మణుఁడు: చూ, స్వస్తిముఖుఁడు; 2. శుభాశుభవైదిక కర్మములను చేయుచు మేలుకీడులను తెలుపుచుండెడి యాచార్యుఁడు: చూ, స్థేయుఁడు 3:- చూ, శివుఁడు. 1.
అధర్వవేదము, అం. 1: చూ, వేదములు; 2: చూ, విద్యలు (అధర్వణవేదముఅని కొందఱు).
అధర్వుఁడు, వం. వి. న్. పు. 1. జన్నిగట్టు: చూ, వ్యస్తిముఖుఁడు; 2. ఒకానొక ఋషి: చూ, సన్యాసి. 1-౧౯.
అధవా, వం. అవ్య. తథానోచేదిత్యర్థకము, అలాగుకాకపోయినచో: చూ, కింవా.
అధస్థలము, అం: చూ, దృష్టిక్రియలు; 2: చూ, హస్తప్రచారములు.

అధార్మికుఁడు, పం. విణ. ధర్మబుద్ధిలేనివాఁడు: చూ, రూ-అధార్మికుఁడు.
అధార్ష్యము, పం. వి. అ. న. సాహసము లేకయుండుట.
అధి, పం. ఉప. 1. "అధి" యను ఉపపదర్గతోఁజేరిన శబ్దములు:- అధికరణము, అధ్యయనము, అధిక్షేపము, అధిగమము; అవ్య. 2. అధికము: చూ, హేరాళము. 1-౫; 3: చూ, శివుఁడు. 1; 4. కార్యము: చూ, వ్యాపారము. 1; 5. నడవడి: చూ, సమయము. 2; 6. ఉదకము: చూ, సలిలము 1.
అధికతాద్రూప్యరూపకము, అం: చూ, అలంకారము. 3.
అధికపదము, అం. ఉదా:- 1. యోగియును రణమున నభిముఖుఁడై చచ్చిన వీరుఁడును సూర్యమండలాకారమును భేదించిపోవుదురు. ఇందు "ఆకారము" అధికము. అక్కఱమాలినపదములఁజేర్చరాదు (లేనిపోని మాటలు చెప్పుట): చూ, వాక్యగతదోషములు. 1-౮.
అధికప్రసంగము, పం. వి. అ. పు. సంబంధములేని ప్రసంగము: చూ, అప్రస్తుత ప్రసంగము.
అధికమగు, మి. అ. క్రి: చూ, హెచ్చు. 4.
అధికమాసము, అం. రూ-అధిమాసము: చూ, మలమాసము.
అధికము, అం. 1. ఆధారముకంటె నాధేయము గాని ఆధేయముకంటె నాధారముగాని హెచ్చగుట. ఉదా. "నీదానోదకమందు ధరణియొక దీవియయ్యె": చూ, అలంకారము. 3; సం. వి. అ. పు. 2. క్రయవిక్రయములవలన వచ్చిన విశేషధనము: చూ, లాభము. 1; విణ. 3. అదనము: చూ, హేరాళము. 1-౫; ఉప. 3. ఇచ్చట "అధి" యనునది ప్రాతిపదికమై "క" అను తద్ధిత ప్రత్యయమును బొందినది.
అధికరణము, సం. వి. అ. న. 1. ప్రాపు. ఆదరువు: చూ, సమీపము, 1; పు. 2. కాఁచి సాగఁగొట్టెడు ఇనుము, బంగారులోనగువానికి ఱాతగా క్రిందనుండు ఇనుపముద్ద (లేక) వడ్రంగి చెక్కెడు ప్రామానుకకు ఱాతగా క్రిందనుంచుకొనెడి బల్లలోనగు కాఁడిదుంగ: చూ, డాకలి; అం. 4: చూ, కారకములు. (ఆధారము+కర్తకుగాని కర్మకుగాని సంబంధించి జరిగెడిస్థితి. రాజు పీఠమందుండెను. ఇచ్చట పీఠమధికరణము; దేవునియందుభక్తి. ఇచ్చట దేవుడధికరణము; ఉవ. 5. (ఇచ్చట "అధి" అనునది ధాత్వర్థమును "ఆధారమ"ను వర్థముగా మార్చినది.); 6. అధికరణమనఁగా నాధారము. ఇది మూఁడు విధములు:- జీవశ్లేషికము, వైషయికము, అభివ్యాపకము. (౩).
అధికరించు, సం. స. క్రి. చదువు: చూ, పఠించు.
అధికర్తి, సం. వి. ఇ. పు. స్త్రీ. అధికమైవ సంపదగలవాఁడు: చూ, సమృద్ధుడు.
అధికవృద్ధిన్యాయము. న్యా. వృద్ధిప్రయోజనన్యాయము, యథా [వృద్ధిన్యాయము.
అధికస్యాధికంఫలమ్, న్యా. అధికపూజాదులవలన నధికఫలమును గలుగుగుమ.
అధికాంగము, పం. వి. అ. న. నడికట్టు: చూ, వస్త్రము. 1-౧౦.
అధికాభేదరూపకము, అం: చూ, అలంకారము. 3.
అధికారము, నం. వి. అ. పు. 1. అధిక్రియ: చూ, రవము. 1; వా. ఆధిపత్యము; అం. 3: చూ, అనుబంధము.

అధికారి, నం. వి. న్. పు: చూ, స్వామి. 3.
అధికుఁడు, —పై.—
అధికురాలు, మి. వి. బ. అక్క-జురాలు: చూ, స్త్రీ. 1-ం.
అధికృతుఁడు, పం. వి. అ. పు: చూ, అధికారి.
అధికోపమము, అం. 1: చూ, వాక్యదోషములు. ఉ. హెచ్చు పదములుండిన నధికోపమము. "ఆయింతిఁబూచిన తీఁగ వలెమన్నది" ఇందు "బూచిన" యనుపద మెక్కు-వగ నున్నది. తీఁగ నింతి యుపమా నోపమేయములు; ఆరాజు విరోధుల స్త్రీలు వికల ముఖులై వాడిన పద్మ కుముదములు గల వేసఁగి నదులవలె నైరి. పద్మముసకు ముఖమునకు నుపమానోపమేయములు సరిపోగాఁ గుముదశబ్ద మధికము; 2: చూ, అర్థదోషములు. ఉ. అల్పుని గొప్పవారితోఁ బోల్చుట. అధికోపమము. ఉ. కొలనిలోని కొంగలు మునివరులఁబోలియుండెను. వాని తలలోని పేను శంకరుని శిరస్సులోని చంద్రునివలె నుండెను. ఇత్యాది.
అధిక్రియ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. చూ, అధికారము. 1.
అధిక్షిప్తము, నం. విణ. 1. ఉంచఁబడినది: చూ, వ్యూఢము; 2. నిందింపఁ బడినది: చూ, హీనము. 2; 3. బెదిరింపఁ బడినది: చూ, సాధ్వసము. 1-ఉ.
అధిక్షిప్తుఁడు, పం. వి. అ. పు. నిందితుఁడు: చూ, వ్యాధుఁడు. 2.
అధిక్షేపము, సం. వి. అ. పు. 1. నింద: చూ, నెగ్గింపు; 2. బెదరింపు; చూ, సాధ్వసము. 1-ఉ; ఉవ. 3. ఇచట ధాత్వర్థమును "ఆక్షేపించు" అను నర్థమునకు మార్చినది.
అధిక్షేపించు, సం. స. క్రి. 1. నిందించు: చూ, నెగ్గించు; 2. భయపెట్టు: చూ, వెఱపించు.
అధిగతము, సం. విణ. 1. చదువఁబడినది: చూ, పఠితము; 2. పొందఁబడినది: చూ, సంసక్తము.
అధిగమము, నం. వి. అ. పు. 1. చదువుట: చూ, విద్య. 1; 2. పొందుట: చూ, లాభము. 1; ఉప. 4. ఇచ్చట వ్యర్థమైనది.
అధిగమించు, సం. స. క్రి. 1. చదువు: చూ, పఠించు; 2. ఎఱుకవడు: చూ, విదితమగు; 3. పొందు: చూ. సక్తమగు.
అధిచ్ఛత్రము, పం. వి. అ. పు: చూ, తుమికి*.
అధిజ్యము, నం. విణ. ఎక్కు-పెట్టినది: చూ, మోపుచల. 1.
అధిత్యక, సం. వి. ఆ. త్రి. కొండమీఁది నేల: చూ, భూమి. 1-ళ.
అధిదైవికము, అం: చూ, తావత్త్రయము.
అధినగ్నిక, పం. వి. అ. స్త్రీ. వివాహముకావి వదునొకండు వత్సరముల కన్యక: చూ, స్త్రీ. 1-ంం.
అధిపతి, నం. విణ. ఇ. అధిపుఁడు: చూ, స్వామి. 1.
అధిపికము, సం. వి. అ. పు. 1. కోఁతి: చూ, వానరము. 1; 2. తుమ్మెద: చూ, షట్పదము. 1; 3. కోయిల: చూ, సాఁకుడుపులుఁగు.
అధిపుఁడు. సం. విణ: చూ, అధివతి.
అధిభువు, (ఉ). —పై.—
అదిమాసము, అం: చూ, రూ-అధికమాసము.
అధిరోహణము, సం. వి. ఆ. న. 1. ఆరోహణము, ఎక్కుట; చూ, ప్రాఁకుడు. 1; వా. 2. సింహాసన మెక్కుట.
అధిరోహించు, వం. స. క్రి. ఆరోహించు: చూ, ప్రాఁకు. 6.
అధిరోహిణి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, నిచ్చెన.
అధివసించు, సం. అ. క్రి: చూ, వసించు.
అధివాసము, నం. వి. అ. పు. 1. చోటు: చూ, స్థానము. 1; 2: చూ, వాసెనకట్టు; 3. గంధమాల్యాదులచేత వస్త్రతాంబూలాదులయొక్క సంస్కారము: చూ, సంస్కారము. 1; 4. నారింజ*: చూ. శర్క-రాంకము; 5: చూ, సపర్య.
అధివాసరము, సం. వి. అ. పు, న.=: చూ, అతివాసము.
అధివిన్న, సం. వి. అ. స్త్రీ. 1. మొదటిపెండ్లాము, సవతి తనిముచేత దుఃఖించునది: చూ, భార్య. 1-ఐ; 2: చూ, రాత్రి; 3. పితలను గుటించి చేయు హోమాదులందుఁ జెప్పు నట్టి యుద్దేశత్యాగము: చూ, స్వాహాకారము.
అధివేదనము, సం. వి అ. న. భార్యయుండఁగమఱలఁ బెండ్లి యాడుట: చూ, వివాహము. 1-ఎ.
అధిశనము, సం. విణ. ఘృతాదిక ద్రవ్యసంపర్శనము: చూ, అధిశ్యానము.
అధిశ్యానము, —పై.—
అధిశ్రయిణి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ప్రొయ్యి: చూ, హసంతి. 1-ం.
అధిష్ఠాత, సం. విణ. అధిష్ఠించువాఁడు. (ఈకారాంతము అధిష్ఠాత్రీ.
అధిష్ఠానము, సం.వి అ.న. 1. చాయమేకు: చూ, బండికన్ను; 2. ఆక్రమణము, అఱుము: చూ, పురి (4); 3. కోశబలము వలనఁ గలిగిన తేజము: చూ, ప్రభావము. 1; 4. అధిష్ఠానును పట్టణము: చూ, దేశము. 1-ఉం-ం; 5. వ్యవస్థాకరణము; 6. అవరోహణము: చూ, ఆరోపము; పు. 7: చూ, విమర్శనము; 8. నర్తనము, నృత్యము: చూ, నృత్తము. 1; 9. ధాన్యపుకొట్టు (లేక) గాదె: చూ, వంటసాల.
అధిష్ఠించు, సం. స. క్రి. ఆశ్రయించి యుండు.
అధీతము, పం. విణ. అధ్యయనింపఁబడినది.
అధీతి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. అధ్యయనము, గురుముఖమున ఆనుపూర్వ్యగ వేదముఁ జదువుట: చూ, విద్యలు. 6-ళ; వి. న్. పు. 2. అధ్యయనము చేసినవాఁడు.
అధీనమగు, మి. అ. క్రి: చూ, లోఁబడు.
అధీనము, సం. విణ. లోఁకువ: చూ, స్వాధీనము. 1.
అధీనముచేయు, మి. స. క్రి: చూ, వశవఱచు.
అధీనుఁడు, సం. విణ. ఒకరికిలోఁబడివ వాఁడు: చూ, పరాధీనుఁడు.
అధీర, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. మధ్యయమ నాయిక; 2. ప్రగల్భయను నాయిక; 3. మధ్యా ప్రగల్భలలో నొకతె, అన్యాసక్తుఁడైనను బతినేమియుననక బరాఙ్ముఖియయినది: చూ, మధ్యాప్రగల్భలు.
అధీరుఁడు, సం. విణ. వ్యసనాదులచేత వ్యాకులతవడినవాఁడు: చూ, వెఱపరి.
అధీశ్వరుఁడు, పం. వి. అ. పు. పమ్తసామంతులచేత సేవింపఁబడినరాజు: చూ. స్వామి. 1.
అధీశ్వరుఁడు, —పై.—

అధుతము, సం. విణ. చలింపఁబడనిది: చూ, స్థిరము. 4.
అధునా, సం. అవ్య. ఇప్పుడు: చూ, సాంప్రతము. 2.
అధూవరచ్ఛదము, సం. వి. అ. పు. మధురముగాఁ బలికెడు హంస, కలహంస: చూ, హంస. 1-3.
అధృష్టుఁడు, సం. విణ. వాజిమ్మ: చూ, వ్రాజె.
అధేయపర్యాయము, ఆం: చూ, అలంకారము. 3.
అధైర్యపడు, మి. అ. క్రి. బెదరు: చూ, స్రుక్కు. (6).
అధైర్యము, సం. వి. అ. న. వెఱుపు: చూ, సాధ్వసము. 1.
అధో, సం. అవ్య: చూ, రూ-అధ. 1 మొదలు 13 వఱకు; 14. వేఱుమతములలోని విశేషము; 15: చూ, సంశయము. 1; 16. ఒకపనియందుఁ బ్రవేశించినవానిని వేఱు పనికిఁ బుచ్చుకొనుట: చూ, అన్యాపేశము.
అధోంశుకము, సం. వి. అ. న. మొలను ధరించెడి వస్త్రము, కట్టుఁగోక: చూ, వస్త్రము 1-ఎ. (స్త్రీలు ధరించునదికోక (లేక) పీరె అనియు, పురుషులు ధరించునది పంచెఅనియు వాడుక).
అధోక్షజాయనమః, అం. (అధోక్షజః = జ్ఞాతృత్వాభావాన్-ఞానం, ప్రత్యక్షజ్ఞానం యస్యసః ఇంద్రియాగోచరత్వాత్ పంచమహాభౌతికేంద్రియా గమ్యఇత్యర్థః) సమస్తేంద్రియములచేఁ దెలిసికొనఁబడని వస్తువుకొఱకు నమస్కారము: చూ ఓమ్. 4-గం.
అధోక్షజుఁడు, సం. వి. అ. పు. వెన్నుఁడు: చూ, విష్ణువు. 1.
అధోగతము, అం. 1: చూ, హస్తప్రచారము; 2: చూ, భౌమమండలములు.
అధోగతుఁడు, సం. విణ. తక్కువస్థితిని పొందినవాఁడు.
అధోపుష్పి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. పక్క*: చూ, శాఖోట.
అధోభాగము, సం. వి. ఆ. పు. 1. క్రిందు: చూ, దిగువాటు
అధోభువనము, సం. వి. అ. న. ఒకానొకపాతాళలోకము: చూ. లోకములు. 1-ఉ-(ఎ).
అధోముఖము, సం. విణ. 1. దిగుముఖముగలది: చూ, తలకెడవ; అం. 2: చూ, శిరోభేదములు; 4: చూ, బాహుప్రచారములు.
అధోముఖి: చూ, అధోపుష్పి*.
అధోముఖుఁడు, సం. వి. అ. పు: చూ. అవాచీనుఁడు.
అధోయంత్రము, వా. విఁ చూ. బట్టీ.
అధోరేయుఁడు, సం. వి. అ. పు: చూ, అముఖ్యుఁడు.
అధోలోకములు, అం: అతలము, వితలము, సుతలము, తలాతలము, మహాతలము, రసాతలము, పాతాళము (ఉ): (చూ. లోకములు.)
అధోహలము, సం. వి. అ. న. ఏఁడికోంలేని నాఁగలిచుంప: చూ, లాంగలము. 1.
అధ్యక్షము, సం. విణ. 1. చక్షురాదీంద్రియ గోచరమయినది, ఐంద్రికము: చూ, స్పష్టము; 2. నల్లగురివెంద*: చూ, శ్వేతపాకి. 1-ళ; 3. పాము: చూ, సర్పము. 1.
అధ్యక్షించు, సం. స. క్రి. చక్కఁగాకాపాడు: చూ, రక్షించు.
అధ్యక్షుఁడు. సం. వి. అ. పు. 1: చూ, అధికారి; 2. జమదగ్నికొడుకు: చూ, పరశురాముఁడు; వా. 3: చూ, మునవఁడు; వా. 4. సభాధ్యక్షుఁడు: చూ, సభాసదుఁడు.
అధ్యగ్నికృతము, అం. వివాహవేళ అగ్నిహోత్రుని సన్నిధియందు చదివింపఁబడు స్త్రీధనము: చూ, స్త్రీధనములు.
అధ్యయనము, సం. వి. అ. న. 1: చూ, అధీతి; అం. 2: చూ, కర్మములు. 3; ఉప. 3. ఇచట నిరర్థకమైనది.
అధ్యవసాయము, సం. వి. అ. పు. యత్నము: చూ, సన్నాహము. 2.
అధ్యాఖ్యానము, సం. వి. అ. న. కల్ల, జగడము: చూ, యుద్ధము. 1-ళ.
అధ్యాఖ్యానుఁడు, సం.వి.అ.పు. లేనిదోషములనిరూపించువాఁడు.
అధ్యాత్మము, సం. అవ్య. మోక్షవిషయమైన జ్ఞానము, పరమాత్మస్వభావము: చూ, హ్యాల్లేఖము. 2.
అధ్యాత్మికము, సం. అవ్య. 1: చూ, అధ్యాత్మము; అం. 2: చూ, తాసములు.
అధ్యాపకుఁడు, సం. వి. అ. పు. వేదశాస్త్రములను చదివినవాఁడు: చూ, గణి. 2.
అధ్యాపనము, అం: 1: చూ, కర్మములు. 3; సం వి. అ. ని. 2. వేదముఁజదివించుట: చూ, విద్య. 1-ఈ.
అధ్యాయము, సం. వి. అ. పు. 1. = అజ్జము: చూ, వేదము. 1-ఎం.
అధ్యావహనికము, ఆం: చూ, స్త్రీధనములు.
అధ్యాసనము, సం. వి. అ. న. ఆక్రమణము: చూ, పురి. 4.
అధ్యాహారము, సం. వి. అ. పు. వాక్యపూరణమునకయి క్రొత్త పదములఁగొన్నింటినిఁ దెచ్చుకొనుట: చూ, హంసపాదము; 2. అపూర్వార్థకము నుత్పేక్షించుట.
అధ్యూఢ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. మొదటి పెండ్లాము: చూ, సహధర్మచి. 1-ం.
అధ్యూఢుఁడు, సం. వి. అ. పు: చూ, శివుఁడు.
అధ్యేత, సం. వి. ఋ. పు: చూ, పాఠకుఁడు 1.
అధ్యేషణ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. పూజ్యులను సత్కార పూర్వకముగా నొక కార్యమున నియోగించుట, అడిగికొనుట (అనికోఁదఱు): చూ, వ్యాపారము. 1-ంఱ.
అధ్రువము, సం. విణ. నశించువది: చూ, ప్రమృతము. 2.
అధ్వగ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. ఆకాశగంగ: చూ, నది; 2: చూ, లొట్టిపిట్ట.
అధ్వగుఁడు, సం.వి.అ.పు.1:చూ, సూర్యుఁడు; 2.పాంథుఁడు: చూ, బాటసారి.
అధ్వనీనుఁడు, సం. వి. అ. పు. చూ, అధ్వగుఁడు. 2.
అధ్వన్యుఁడు, —పై.—
అధ్వన్, సం. వి. న్. పు. 1. త్రోవ: చూ. మార్గము. 1: 2. నాలుగు మార్గములు కలియుదారి. చతుష్పథము: చూ, మార్గము. 1-ంఉ; 3. కాలము: చూ, సమయము 1; 4. నిదుర్లలో నగు సమయములందు శత్రువులపైఁ బడుట.
అధ్వరము, సం. వి. అ. పు: చూ. యజ్ఞము. 1.
అధ్వరుఁడు, అం: చూ, వసువులు.
అధ్వర్యుఁడు, సం. వి. అ. పు. యజ్ఞమునందు యజుర్వేద తంత్రము నడపువాఁడు: చూ, ఋత్విజుఁడు. 1.
అధ్వవిభాగము, అం: చూ, షట్ప్రత్యయములు.
అధ్వానము, సం. వి. అ. పు. దారిలేమి (అద్ధాన్నము అనియు).

అధ్వానముచేయు. వా. స. క్రి. దారిలేకుండఁజేయు.
అధ్వాన్నము, సం. వి. అ. పు. దారిలోని అన్నము: చూ, పాదము. (1)-బిర
అన, సం. అవ్య. 1. ఏమియులేమి, అభావార్థకము: చూ, శూన్యము. 1; దే.వి. (1)రూ-అన్న-అప్ప: చూ, జ్యేష్ఠుఁడు 1; (2) అనకట్టు: చూ, నేతువు. 1: అవ్య. (3) ఇంకను. రూ-అనఁగ-అనఁగా-అనాఁగ-అనా: చూ, మఱి. 2.
అనంగమాత, సం. వి. ము. స్త్రీ: చూ, లక్క.
అనంగము, సం. వి. అ. న. 1. ఆకాశము: చూ, వ్యోమము. 1; 2. గుండె: చూ, హృదయము. 2.
అనంగలతిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. స్వర్గమందుండు వేశ్య: చూ, వేశ్య. 1-ఆ.
అనంగలీలము, అం: చూ, జన్యతాళము లు.
అనంగీకారము, సం. విఁ: చూ, అనమ్మతి.
అనంగుఁడు, వం. వి. అ. పు. 1: చూ, మన్మథుఁడు; విణ. 2. అంగము లేనివాఁడు; అం. 3: చూ, మహారాజులు: (చూ, రాజు. 1-23).
అనంది, దే. వి. రూ-అవఁటి-అరఁటి: చూ, రంభ. 2.
అనంత, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. నేల: చూ, భూమి. 1; 2.గౌరి. చూ, పార్వతి. 1; 3. ఉసిరిక*: చూ, శ్రీఫలి. 1; 4. కరక*: చూ, హరీతకి; 5. దూర్వ, గటీక*: చూ. తృణము. 1-ఎఅ; 6. తటిగొఱ్ఱి*: చూ, హలిని. 1; 7. తివ్వతీఁగె*: చూ: సోమవల్లి; 8. తీఁటకసింద*: చూ, సముద్రాంత. 1; 9. నీరు విప్పలి*: చూ, శరులాదని. 2; 10. మామెన*: చూ, శారిబ; 11. దున్ననపుపు కట్టుచే వేర్పడిన చాలు: చూ, సీత. 2; 12. వాయువ్యమూల: చూ, హరిత్తు. 1-ఉ; 13: చూ, పున్నమ; 14. బుద్ధునిభార్య, ప్వాహ: చూ, భార్య. 1-ళం.
అవంతము, వం. వి. అ. వ. 1. ఆకనము: చూ, వ్యోమము. 1; విణ. 2. మేరలేనిది: చూ, అపారము; అం. 3: చూ, పంఖ్యాభేదములు.
అనంతరము, సం. క్రి. విణ. అ. న. 1. విదప: చూ, విమ్మట; విణ. అవ్య. 2. వెనుకటిది: చూ. వెనుక. 1-బి.
అవంతవిజయము, సం. వి. అ. పు. 1. ధర్మరాజుయొక్క శంఖము: చూ, సంకు. 1; విణ. 2. ఎన్నికకు మీటిన జయము గలది.
అవంతశయనము, అం. 1: చూ, క్షేత్రములు; వా.వి. 2. శైవుల కటుక.
అనంతశయనుఁడు, సం. వి. అ. పు: చూ, విష్ణువు. 1.
అనంతసముద్భవ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. తెల్లగటీక*: చూ, తృణము. 1-బం.
అనంతుఁడు, సం. వి. అ. పు. 1: చూ, అనంతశయనుఁడు; 2. శేషుఁడు: చూ. సర్పము. 1; 3: చూ. బలరాముఁడు; 4. బుద్ధభేదము: చూ, బుద్ధుఁడు. 1-ం.
అవఁగ, దే. ద్ర. ఇంకను: చూ, రూ-అన. (4).
అనఁగా, —పై.—
అనఁటి, దే. వి: చూ, రూ-అనంటి*.
అవఁటియాకు, దే. వి. కదళీపత్రము: చూ. రూ-అరఁటాకు.
అనకట్టు, దే. వి. రూ-ఆనకట్ట - ఏఱులోనగువాని నీళ్ళువెలికిఁ బోక కట్టెడుకట్ట: చూ, నేతువు. 1.
అనక్షరము, నం. విణ. 1. తిట్టు: చూ, శాపము. 1; 2. సైగఁగాఁ జెప్పినది (మాట): చూ, శబ్దము. 2.
అనగ్నిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. వత్తి*: చూ, నముద్రాంత. 3.
అనఘము, సం. విణ. 1. దోషములేనిది: చూ, నిర్దోషము; 2. తేరినది: చూ, సమీచీనము. 2; 3. ఇంపైనది: చూ, హృద్యము. 2.
అనఘుఁడు, నం. వి. అ. పు. 1: చూ, పాపరహితుఁడు.
అనచ్ఛము, సం. విణ. కలఁక బాటినది: చూ, మలినము. 3.
అనడుహా, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. రూ-అనడ్వాహి. ఆవు: చూ, ధేనువు. 1.
అనడ్వాహము, సం. వి. హ్మ. పు, ఎద్దు: చూ, వృషభము. 1.
అనడ్వాహి: చూ, రూ-అనడుహి
అనద, వై. విణ. 1. = అనాధ. నాథుఁడులేనిది, విధవ, స్త్రీ: చూ, స్త్రీ. 1-ం-ళ; 2.అల్పుఁడు: చూ, హీనుఁడు; 3.దిక్కులేనిది (స్త్రీ), విధవ: చూ, స్త్రీ. 1-ం-ఱ.
అనదతనము, వై. వి. = అనాధత్వము. దిక్కులేనిది: చూ, అనాధత్వము.
అనదరనము, అం: చూ, చుంబనములు. 2.
అనధిష్ణుఁడు, సం. విణ: చూ, సమర్థుఁడు.
అనధ్యయనము. వా. వి. రూ - అనధ్యాయము. 1 వేదము చదువఁగూడని కాలము; 2. విద్యార్థుంకు (శిష్యులకు) ఉపాధ్యాయుఁడు నెలనొసంగెడి కాలము, బదిలేని కాలము.
అనధ్యాయము. —పై. —
అనన్యజుఁడు. సం. వి. అ. పు: చూ, మన్మథుఁడు.
అనన్యఱ, సం. విణ. అదె: చూ, ఏ.
అనన్యవృత్తి, వా. విణ. 1: చూ, ఐకాగ్ర్యుఁడు; 2. ఏకాగ్ర చిత్తము.
అవనన్యసామాన్యము, వా. విణ. మఱియొక దానితో సమానము కానిది; అనన్యాదృశ్యము-రూ-అనన్యాదృశ్యము.
అనన్యాదృశము, } —పై.—
అనన్యాదృశ్యము, }
అనన్వయము, అం. ఒకొకొక అర్థాలంకారము. ఉపమానము లేక యుండుట. "గగనము గగనము వంటిది. సముద్రము సముద్రతుల్యము. దాతృత్వమునఁ గర్ణునిఁ బోలువాఁడు కర్ణుఁడె. అతని కతండెసాటి, చతురబ్ధిపరీత. మహీతలం బువన్". విజ. విలా: చూ, అలంకారము. 3; విణ. 2. అన్వయము లేనిది.
అనపరాధి, సం. విణ: చూ. నిరపరాధి.
అనపరార్థ్యుఁడు. సం. వి. అ. పు. రూ-అనవరార్థ్యుఁడు. అత్యుత్తమ మైన వానిగా పరిగణింపఁబడినవాఁడు: చూ, శ్రేష్ఠుఁడు. 1.
అనపాయము, సం. విణ. రూ-అనపాయి. అపాయములేనిది.
అనపాయి, —పై.—
అనభ్యాసే విషంశాస్త్ర మజీర్ణే భోజనంవిషమ్, న్యా. అభ్యసింప నపుడు శాస్త్రము విషప్రాయముగా నుండును. జీర్ణముఁ గాకున్నచో భోజనము విషప్రాయముగా మండును.

అనయము, సం.వి.అ. 1. వు. కీడు: చూ, హాని. 2; 2. ఆపద: చూ, విపత్తు; 3. దురదృష్టము: చూ, అదృష్టము; 4. ద్యూతాదివ్యసనము: చూ,వ్యసనములు: 4; 5. తప్పు: చూ,సొంటు; వె.ద్ర. (1) అత్యంతము, కడు: చూ, మటీమటీ; (2):చూ, ఆవశ్యకము; (3): చూ, సతతము. 2.

అనరానిమాట, వా. వి. తిట్టు: చూ, శాపము. 1.

అనరు, దే. వి. 1. ఇక్కట్టు: చూ, శోకము. 1; ఐ. 2. జీవస్థానము, కీలకము: చూ, మర్మము. 1; వా. 3: చూ, అవుకు. "అనరుపోయిందికాదు".

అనర్గళము, సం. విణ: చూ, నిరర్గళము.

అనర్గళుఁడు, సం. విణ. అడ్డంకిలేనివాఁడు: చూ, నిరర్గళుఁడు.

అనర్ఘము, వం. విణ. వెలలేనిది: చూ, గబ్బాటు.

అనర్ఘ్యము, సం. విణ. అర్ఘ్యముకానిది. (అర్ఘ్యము=వెలపెట్టఁదగినది; పూజకొఅక్కైనది.)

అనర్థకమగు, మి. అ. క్రి. 1: చూ, లోపించు 2; 2. నిరుపయోగమైనదగు; 3. అర్థములేనిదగు.

అనర్థకము, వం. విణ. వరస్పరాన్వయములేనిది. సాముదాయార్థకము లేని మాట (దశదాడిమములు షడపూపములు లోనగునవి) అసత్యపువలుకు: చూ, వితథము.

అనర్థము, సం. వి. అ. పు. 1. కీడు: చూ, హాని. 2; 2. అర్థములేనిది: చూ, అవశ్యము. 2.

అనర్ఘ్యము, సం. విణ: చూ, అపాత్రము.

అనర్హుఁడు, సం. విణ: చూ, అపాత్రుఁడు.

అనలప్రభ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. చూనేరు*: చూ, స్వరవల్లి.

అనలము, సం. వి. అ. పు. 1. అగ్ని: చూ, వహ్ని. 1; 2. జఠరాగ్ని: చూ, వహ్ని. 1-ఎ; అం. 3: చూ, అగ్నులు. 3.(చూ,వహ్ని. 1-ఐం.); 4: చూ,ఆగమములు.

అనలుఁడు, సం. వి. అ. వు : చూ, అనలము. 1; 2. విభీషణునిమంత్రి: చూ, మంత్రి. 1-ఐ; అం. 3:చూ,వసువులు.

అనవటిల్లు, దే. అ. క్రి: చూ. ఉమ్మగిల్లు.

అనవద్యము, నం. విణ: చూ, శ్లేష్యము.

అనవధానత, వం. వి. అ: స్త్రీ. ప్రమాదము: చూ, స్థాలిత్యము. 1-ఎ.

అనవధి, సం. విణ. ఇ: చూ, అపారము. 3.

అనవరతము, వం. క్రి. విణ. అ. న. 1. ఎల్లప్పుడు: చూ, సతతము. 2; విణ. 2. ఎడతెగనిది: చూ, సాంద్రము. 2.

అనవరతుఁడు, వం. విణ. మిక్కుటము గలవాఁడు: చూ, అత్యంత వంతుఁడు.

అనవరార్థ్యము, వం. విణ. ముఖ్యమైనది: చూ, శ్లేష్యము.

అనవరార్థ్యుఁడు: చూ, రూ-అన అరార్థ్యుఁడు.

అనవసరము, సం. విణ. సమయము తప్పినది: చూ, సమయము.

అనవస్కరము, సం. విణ: చూ, శోధితము.

అనశనము, నం. వి. అ. పు. పస్తు: చూ, లంకణము. 1.

అనశ్వరము, సం. విణ: చూ, శాశ్వతము.

అనసూయ, నం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. అత్రిమహర్షి భార్య: చూ, భార్య. 1-ఐ; అం. 2: చూ, సాత్త్విక గుణములు.

అనము, సం. వి. వ్. వ. బండి: చూ, శకటము. 1.

అనా, సం. అవ్య. 1. లేదనుట. కాదనుట: చూ, శూన్యము. 1; దే. ద్ర. (1): చూ, రూ-అన (4).

అనాఁగ, దే. ద్ర: చూ, రూ-అన. (4).

అనాకారి, వా. క్రి. విణ: చూ, కురూపి.

అనాగతము, సం. వి. అ. వు. 1: చూ, భవిష్యత్తు. 1. అం. 2: చూ, తాళగ్రహములు; విణ. 3: చూ, భవిష్యత్తు. 1-ఎ.

అనాగతార్తవ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. పెండ్లిలేని పదియేండ్లపడుచు, సమర్తాడనిది. నగ్నిక: చూ, స్త్రీ. 1-ఎ

అనాచారము, సం. వి. అ. పు. 1: చూ, దురాచారము. 1; 2: చూ, మలినము; విణ. 3: చూ, దురాచారము. 1-ఎ; అం. 4: చూ, అజ్ఞానదాయకములు.

అనాతకి, సం. వి. న్. పు. రూ-అనాథకి: చూ, పన్నాయి. 1.

అనాతురము, సం. విణ: చూ, నిరుత్సాహము.

అనాదరణము, సం. విణ: చూ, ఉపావృతము.

అనాచరము, సం. వి. అ. వు: చూ, వహేలనము.

అనాదరించు, మి. న. క్రి: చూ, భంగించు.

అనాది, సం. విణ. ఇ. 1. ఆది (మొదలు) తెలియనిది; వై. వి. (1) చింతలేనిది: చూ, అనాధిని.

అనాదిజటిలుఁడు, నం. వి. అ. పు: చూ, శివుఁడు.

అనాథ, సం. విణ. 1. = అనద, విధవ. (నాథుఁడులేనిది), విధవ: చూ, స్త్రీ. 1-ఇ: 2. = అనద, దిక్కులేనిది (స్త్రీ).

అనాథకి: చూ, రూ-అనాతకి.

అనాథత్వము, సం. విణ. = అనదతనము: చూ, అసదనము.

అనాథప్రేత సంస్కారాత్ కోటియజ్ఞ ఫలం లభేత్, న్యా. గతిలేని శవమును సంస్కరించుట వలనఁ గోటి యజ్ఞములు చేసిన ఫలము లభించును.

అనాధిని, సం. విణ. ఇ. స్త్రీ = అనాధి: చూ, అనాది. (1).

అనాథోదేవరక్షితః, న్యా. "దిక్కులేని వారికి దేవుఁడే దిక్కు."

అనామతు, వా. వి. చిఠాకుచేరని వద్దు.

అనామధేయుఁడు, వా. విణ: చూ, పేరు లేనివాఁడు.

అనామయము, వం. వి. అ. న. 1. ఆరోగ్యము: చూ, కల్యత్వము; వు. 2: చూ, అగరుచెక్క.

అనామయుఁడు, సం. విణ. నిరోగి.

అనామిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ఉంగరపువ్రేలు: చూ, వేలు. 1-ఐ-(ఐ).

అనామికాదిరేఖ, నం. వి. ఆ. స్త్రీ. చదువును దెలిపెడి రేఖ.

అనాయకము, సం. విణ: చూ, అరాజకము.

అనాయత్తము, దే. విణ: చూ, స్వతంత్రము.

అనాయాసకృతము, నం. వి. అ. పు. ఆయాసములేక చేయఁబడిన కషాయాదులు: చూ, పాంటము.

అనాయాసమరణము, వా. వి. ఆయాసములేని చావు: చూ, సావు. 1-ఎ.

అనాయాసము, న. వి. అ. పు. 1. ఆయాసములేమి; విణ. 2. ఆయాసములేనిది.

అనారతము, సం. క్రి. విణ: చూ, అనవరతము.

అనార్యతిక్తము, సం. వి. అ. పు: చూ, నేలవేము*.

అనావృష్టి, సం. విణ. స్త్రీ. 1: చూ, వఱువు; అం. 2: చూ, ఈతిబాధలు.

అనాశ్వానీత దుఃఖితే మనవి సర్వమసహ్యమ్, న్యా. ఊఁబట గొనక యుల్లముత్తలపకుచుండ నెల్లయు నేవఁగూర్చును.
అనాస, దే.వి.1. గోపిత*: చూ, మొగలిపనస; వా. 2. చంటి పిల్లల వృషణాగమున పుట్టెడి ఒకానొక తెవులు.
అనాసపండు, వా. వి. మొగలిపనసపండు, పువ్వులపండు, పుష్పసహూహపరిణామ ఫలము.
అనాసవనస, దే. వి: చూ, అవాన*. 1.
అనానిక, వం. వి. ఆ. స్త్రీ. —పై.—
అనానికము. వం. విణ. ముక్కు-నఁ బలుకఁబడనిది.
అనానికుఁడు, సం. విణ: చూ, ముక్కుఁడి.
అనాహతము, సం. విణ. 1. చలువచేయనిది (బట్ట) 1: చూ, వస్త్రము. 1-గగ-ఎ; అం. 2: చూ, షట్చక్రములు; 3: చూ, నాదములు.
అనాహలము, సం.వి. అ. పు. మాలకావి యొకానొక సీచజాతి.
అనాహూతోఽధ్వరంగచ్ఛేత్, న్యా. పిలువకుప్పను యజ్ఞము వకుఁ బోవలెను. (యజ్ఞమన్నచో దేవతల యాగమేకాక దేవోత్సవాదులని సామాన్యముగా గ్రహింప వలయును.)
అని, దే. వి. 1: చూ, యుద్ధము. 1; 2. అల్లిక మెరికలు: చూ, అన్ని. 2; పు. న. ఏ. 3: చూ, రూ-అన్ని. 1; అవ్య. 4 నవి. ఈ ప్రకారము అమ నర్థమును తెలుపును: చూ, సావి. 2; 5. ప్రకారమును తెలుపును: చూ, విధము. 1; 6. తలఁచుటను తెలుపును: చూ, స్మృతి. 1; 7. కారణమును. తెలుపును: చూ, హేతువు. 1; 8. ప్రసిద్ధిని తెలుపును: చూ, ప్రసిద్ధి. 1.
అనికి. దే. వి. 1. వెడల్పు నోరుగలకుండ: చూ, పాత్రము. 6-గ; 2. వేఁత, అల్లిక: చూ, వ్యూతి. [1-3.
అనిఱువు, సం. వి. ఉ. వు. నల్లనెఱుపు*: చూ, సుకుమారము.
అనిత్యము, సం. విణ: చూ, క్షణభంగురము.
అనిదంపూర్వము, సం. విణ. అబ్బురము: చూ, క్రొత్త. 2.
అనిన, దే. ద్ర. చెప్పిన, చెప్పినయెడల: చూ. రూ-అన్న. 3.
అనిపించు, దే. అ. క్రి. 1. కవిపించు: చూ, ప్రత్యక్షపుగు: వ. క్రి. 2. కపటముగాఁ బ్రవర్తించు: చూ, నటించు; 3. (మాటను) చెప్పించు; 4. (బలవంతముగా) పలికించు; 5. తానుచ్చరించు మాటలమాట సహాయముగా సంగీతాది స్వరములయందు సహాయము అనునటులఁజేయు.
అనిబద్ధవంతము, సం. విణ. నోటితో పాడెడు సంగీతము: చూ, స్వరము. 2-గఆ.
అనిమిషత్వము, సం.వి.అ.న. ఈశ్వరత్వము: చూ, దైవత్వము.
అనిమిషము, న. వి. అ. పు. రూ-అనిమేషము. చేఁప: చూ, మత్స్యము. 1.
అనిమిషుఁడు, స. వి. అ. పు. రూ-అనిమేషుఁడు: చూ, వేలుపు.
అనిమేషము: చూ, రూ-అనిమిషము.
అనిమేషుఁడు: చూ, రూ-అనిమిషుఁడు.
అనిరుద్ధము, సం. విణ. అడ్డంకిలేనిది: చూ, నిరర్గళము.
అనిరుద్ధుఁడు, సం. వి. అ. పు. 1. మన్మథుని కొడుకు: చూ, విశ్వకేతువు; విణ. 2. అడ్డగింపఁబడనివాఁడు.
అనిర్దిష్టము, సం. విణ: చూ, అనిశ్చయము.
అనిర్దిష్టములు. అం. ఇవి ప్రశ్నార్థకములు, సంబంధములు, తదితరములు అనిమూఁడు విధములు.
అనిర్వచనీయము, సం. విణ. చెప్పనలవిఁగానిది.
అనిలజుఁడు, సం. వి. అ. పు. 1. ఎఱ్ఱమూతిగలకోఁతి: చూ, వానరము. 1-ఆ; 2. హనుమ: చూ, వానరము. 1-ఎ; 3. లోఁటి కడుపువాఁడు, భీమసేనుఁడు: చూ, వృకోదరుఁడు.
అనిలము, అం. రూ-నలుబదితొమ్మిది వాయువులలో నొకటి: చూ, వాయువు. 1-ఇ; 2. గాలి. రూ-అనిలుఁడు: చూ, వాయువు. 1.
అనిలి, పం. వి. న్. పు. హనుమంతుఁడు: చూ, వానరము. 1-ఎ.
అనిలుఁడు, అం. 1: చూ, అనిలము. 1-ఇ; అం. 2: చూ, వసువులు.
అనివారణము, వం. విణ: చూ, అనిరుద్ధము.
అనివారణుఁడు, నం. విణ: చూ, నిరర్గళుఁడు.
అనివార్యము, వం. విణ. నివార్యము. కానిది.
అనిశము, సం. క్రి. విణ, అ. న. 1. ఎల్లప్పుడు: చూ, సతతము. 2; 2. కడు: చూ, మటిమటి.
అనిశ్చయము, సం. విణ. నిశ్చయము లేనిది: చూ, అనిర్దిష్టము, అనిశ్చితము.
అనిశ్చితము, —పై.—
అనిష్టము. సం. వి. అ. న. 1. ఇష్టములేమి: చూ, రోఁత. 1; విణ. 2. ఇష్టములేనిది: చూ, అప్రీతి. 2.
అనీకము, సం. వి. ల. పు. న. 1: చూ, యుద్ధము. 1; 2. దండు: చూ, సేన. 1.
అనీకస్థుఁడు, సం. వి. అ. పు, 1. గుఱుతు: చూ, లక్షణము. 1; 2. శత్రుపీడుంపేమ్ము నడుమఁజెక్కి భూరులు బిరుదుగా కాలి పెద్దవ్రేలిని ధరించెడి ముద్రిక: చూ, భూషణము. 2-గం-(ఈ); 3. స్త్రీలు కాలి పెద్దవ్రేలిని ధరించెడి ముద్రికా విశేషము: చూ, భూషణము. 2-గం-(ఎగ); 4. రాజ్యాంగములను గాపాడు వారి సమూహము: చూ, సమూహము. 1-ఎ; 5: చూ, చేబ*; 6. యుద్ధభూమి: చూ, భూమి. 1-ఇ.
అనీకస్థుఁడు, సం. వి. అ. పు. 1 యుద్ధమునందు నిలిచినవాఁడు; 2. ఏన్కగులను శిక్షింపబడియందు నేర్పరియైనవాఁడు; 3. రాజున కంగరక్షణచేయువాఁడు.
అనీకిని, నం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. దండు: చూ, అనీకము. 2; 2. అక్షౌహిణీలో పదియవభాగము. రెండువేల నూటయెనుబదియేడు రథములు, అన్ని యేనుఁగులు, అఱువేల నేనూటయఱువదియొక గుఱ్ఱములు, పదివేలదొమ్మినూటముప్పది యేవురు కాల్వారును గలది: చూ. సేన. 1-గ.
అను, సం. అవ్య. 1. పశ్చాదర్థకము, వెంట: చూ, వెనుక. 1-ఇ; 2. సాదృశము, పోలిక: చూ, సమానము. 2; 3. అసదు: చూ, హీనము. 1; 4. నిందవి: చూ. నింద: 5. ఒకటి వెంటది యొకటి: చూ, విధము. 1; 6. కూడ: చూ, నైతము; 7. గుఱుతు: చూ, లక్షణము 1; 8: చూ, హేతువు. 1; 9. ఇటువంటివాఁడు అనిచెప్పుట; 10. పంపకము. వంతు: చూ, భాగము. 1; 1. ఒకటి వెనుక

నొకటి వ్యాపింపనిచ్చ:చూ,వీప్స; 12: చూ, సమీపము. 1; ఉపవర్గలమీఁది యర్థములు:- 13. దయ; 14. అవబోధము; 15. అన్వయము; 16. అనుమతము; 17. నియోగము; 18. సాంత్వనము; 19. వేవ; 20. ఆసక్తి; 21. అనుపూర్వి; 22. ఎల్లప్పుడు; 23. ఇచ్ఛ; 24. మేలు; 25. ఉత్సాహము; 26. పశ్చాత్తాపము; 27. వాపనకలుగఁజేయుట; 28. అలంకరించుట; 29. ఆడుగుట; 30. ఆచారము; 31. ఆలోచించుట; 32. అనుకూలము; 33. వెదకుట; 34. వరున; 35. యాచించుట; 36. మంగళము; 37. ఆదరణ; ఉప. 38. "అను అను ఉపవర్గముతోఁ జేరిన శబ్దములు-అనుకంప. అనుకూలము, అనుక్షణము, అనుగమనము, అనుగ్రహము; దే. స. క్రి. (1) మాట్లాడు: చూ, వచించు; (2) అనిచెప్పు; (3) అనియడుగు; (4) నొక్కిచెప్పు.

అనుఁగు, దే. విణ. 1: చూ, స్నేహితుడు. 1; 2. తొలి, మొదలు:చూ,లోను. 2; 3. ఇంపైనది:చూ, హృద్యము. 1; 4. ముఖ్యుఁడు: చూ, శ్రేష్ఠుఁడు. 2; 5: చూ, ముద్దు.

అనుఁగుఁగత్తియ, అనుఁగుఁగత్తె, చెలికత్తె: } ద్య. విణ. రూ-అనుఁగుఁగత్తె, చెలికత్తె: చూ, సఖి. 1.

అనుఁగుఁదనము, దే. వి. పొత్తు; చూ, స్నేహము. 1.

అనుకంప, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1: చూ. దయ; ఉప. 2. ఇచట "ఉప" అనునది ధాత్వర్థమును "కనికరము"ను నర్థము లోనికిమార్చినది.

అనుకంపము, సం. వి. అ. న. —పై.—

అనుకరణము, సం. వి. అ. న పోలిక: చూ, సమానము. 2.

అనుకరించు, సం. స. క్రి. అనుకరణముచేయు.

అనుకర్షణము, సం. వి. అ. పు. 1. కల్లుత్రాగెడిగిన్నె, లొట్టి: చూ, పాత్రము. 6-ళ; 2. ఆకర్షణము: చూ. లాగు. 3; 3. నేనానాక క్రిందనెత్తుగా నేర్పఱచియుండు ప్రూనితుండు, కోడిపీఁట: చూ, నొగచివర.

అనుకర్షము, —పై.—

అనుకల్పము, సం. వి. అ. పు. ముఖ్యకల్పమునకంటె నధమమైన వేదవిధావము: చూ, గౌణవిధి.

అనుకామీమఁడు, సం. విణ. 1. విచ్చలవిడి నడచువాఁడు; 2. యుద్ధాదులకుస్వేచ్ఛగాఁ బోవువాఁడు.

అనుకారము, సం. వి. అ. పు. పోలిక: చూ, సమానము. 2.

అనుకారి, సం. విణ. పోలునది: చూ, సమానము. 2-ఐ.

అనుకు, దే. విణ. ముద్దగాక పలుచనైనది: చూ, విదవిద. 2.

అనుకుఁడు, సం. విణ: చూ, వలపుకాఁడు.

అనుకూలవడు, మి. అ. క్రి: చూ, పొందుపడు: చూ, సరిపడు. 1.

అనుకూలము, సం. విణ. 1.=అనుగలము. అనుకూల్యముగల: చూ, స్నేహము. 1; ఉప. 2. ఇచ్చట "కూలశబ్దముతో సమసించి "అనుకూల్యము"ను నర్థము నిచ్చుచున్నది.

అనుకూలించు, సం. అ. క్రి: చూ, అనుకూలపడు.

అనుకూలుఁడు, అం 1: చూ. నాయకులు. 2; విణ. 2. అనుకూల్యముగలవాఁడు.

అనుకొను, దే. అ. క్రి. నమ్ము: చూ, విశ్వసించు.

అనుకృతి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. పోలిక: చూ, సమానము. 2.

అనుక్తమప్యూహ్యతి పండితోజినఃన్యా. పండితుఁడు చెప్పని దానినిఁగూడ నూహించును. ఇదియే పండిత పామరభేదము.

అనుక్తవిషయస్వరూపోత్ప్రేక్ష, అం. చూ, అలంకారము. 3.

అనుక్రమణిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1: చూ, పరిపాటి; 2: చూ, విషయసూచిక.

అనుక్రమము, సం. వి. అ. పు. 1. అనుక్రమణిక: చూ, పరిపాటి; 2. ఒకటి వెంబడి ఒకటి: చూ, విధము. 1.

అనుక్రోశము, సం. వి. అ. పు: చూ, దయ. 1.

అనుక్షణము, సం. క్రి. విణ, అ. న. 1: చూ. ప్రతిక్షణము; ఉప. 2. ఇచట "క్షణ" శబ్దముతో నమసించి "ప్రతి" అను నర్థము కలదియైనది.

అనుగంత, సం. విణ. వెంబడించువాఁడు: చూ, సహాయుఁడు.

అనుగతము, సం. విణ. 1. పొందఁబడినది: చూ, సంసక్తము; 2. వెంబడింపఁబడినది: చూ, వెంబడి. 4.

అనుగతి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ: చూ, వెంబడి. 1.

అనుగతోత్పత్తులు, అం: చూ, ఉపద్రవ్యములు.

అనుగమనము, సం. వి. అ. న. 1: చూ, అనుగతి; ఉప. 2. ఇచట "గమ్" ధాతుపుతో సమసించి "అనుసరించు" అనునర్థము కలదియైనది.

అనుగమము, సం. వి. అ. న. 1: చూ, అనుగతి; 2. ఒక లక్షణము పెక్కింటికి సరిదాఁకుట.

అనుగమించు, సం. స. క్రి: చూ, వెంబడించు.

అనుగము, సం. విణ. వెంబడించునది: చూ, అనుపదము: చూ, వెంబడి. 5.

అనుగలమగు, మి. అ. క్రి. జోడుపడు: చూ, సరిపోవు. 1.

అనుగలము, వై. విణ, 1. సహాయము: చూ, వెంబడి; 2=అనుకూలము: చూ, స్నేహము. 1; 3. పోలిక: చూ, సమానము. 2.

అనుగవంతి, సం. వి. ఈ స్త్రీ అంచు. బట్టమొదటి బద్దె: చూ, బద్దియ. 4.

అనుగవీనుఁడు, సం. వి. అ. పు. గొల్లవాఁడు: చూ, మహాభూద్రుఁడు.

అనుగుఁడు, వఁ. విణ. తోడివాఁడు: చూ, సహాయుఁడు. 1.

అనుగుణము, అం. 1. తన రూపగుణములన్యసన్నిధిచే హెచ్చగుట. "నల్లగలువలు నీకటాక్షములచే నధికనీలమయ్యె" చూ, అలంకారము. 3; విణ 2. తగినది: చూ, యోగ్యము.2.

అనుగుణ్యము, సం. విణ. 1. చూ, యోగ్యము. 2; 2. ఒక రకమువల: చూ, వల. 1.

అనుగ్రహము, సం. వి. అ. పు. 1. ఏలుకొనుట: చూ, సాకతము. 2; ఉప. 2. ఇచట ధాత్వర్థమును "ఏలుకొను" అను నర్థముగా మార్చినది.

అనుగ్రహించు, సం. స. క్రి. ఏలుకొను, ప్రియముతో పుచ్చుకొను: చూ, స్వీకరించు.

అనుచరుఁడు, సం. విణ: చూ, అనుగుఁడు.

అనుచితము, సం. విణ: ఉచితముకానిది (ఉచితము=తగినది) : చూ, కిల. 3.

అనుచు, దే. స. క్రి. 1. రూ-అన్చు, అరుగఁజేయు, పుచ్చు: చూ, పంపు. 11; 2. ఆజ్ఞాపించు: చూ, నెలవిచ్చు.

అనుజ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. చెల్లెలు: చూ, సహోదరి.
అనుజీవకుఁడు, సం. వి.అ.పు. 1: చూ, సేవకుఁడు; 2. కార్యాలోచన యోగ్యుఁడగు ప్రధానమంత్రి: చూ, సచివుఁడు.
అనుజీవి, సం. వి. న్. పు: చూ, సేవకుఁడు.
అనుజ్ఞ, సం. వి. అ. పు. తమ్ముఁడు: చూ, సహోదరుఁడు.
అనుజ్ఞ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. ఆజ్ఞ: చూ, నెలవు; అం. 2. దోషమందు గుణము కనిపెట్టి యాదోషమునే కోరుట "ఆపదలందె హరిస్మరింపఁబడుగాన నయ్యాపదలె కావలె నని కోరుట: చూ, అలంకారము. 3. [ఆజ్ఞాతుఁడు.
అనుజ్ఞాతుఁడు, సం. విణ. ఆజ్ఞాపింపఁబడినవాఁడు: చూ,
అనుజ్ఞానము, నం. వి. అ. న: చూ, అనుజ్ఞ. 1.
అనుట, దే. వి. చెప్పుట: చూ. శంసనము.
అనుతర్షణము, సం. వి. అ. పు: 1. కల్లుగిన్నె: చూ, పాత్రము. 6-ళ; 2. కల్లు వడ్డించుట: చూ, సరకము. 5; 3. కల్లు త్రాగుట: చూ, సరకము. 2-ళ.
మీఁది ఆస: చూ. సరకము. 4.
అనుతర్షము, —పై.—; 5: చూ, వాంఛ. 1.
అనుతర్షించు, సం. న. క్రి: చూ, త్రాగు.
అనుతాపపడు, మి. అ. క్రి. పశ్చాత్తాపపడు: చూ, స్రుస్తు. 11.
అనుతాపము, సం. వి. అ. పు. 1. పశ్చాత్తాపము: చూ, విప్రతీసారము; 2. ఒకానొకజ్వరము:చూ, రోగము. 1-గఒ-(3).
అనుత్తమము, నం. విణ: చూ, శ్రేష్ఠము.
అనుత్తముఁడు, నం. విణ: చూ, శ్రేష్ఠుఁడు.
అనుత్తరము, సం. విణ. 1. (ఉత్తరదిశకానిది.) దక్షిణదిశ: చూ, హరిత్తు. 1-ఎ; 2. మాఱుమాటలేనిది, జవాబులేనిది; 3. మీఁదుకానిది, ముఖ్యమైనది. 4. శ్రేష్ఠము కానిది; 5. ముఖ్యము: చూ, శ్రేష్ఠము. 1-గ. [శ్రేష్ఠుఁడు. 2.
అనుత్తరుఁడు, సం. విణ. 1. మఱుమాటలేనివాఁడు; 2: చూ,
అనుదాత్తము, అం. అనుదాత్త, ఉదాత్త, స్వరితములలో నొకటి: చూ, స్వరము. 2-గ. [తాళాంగములు.
అనుదినము. నం. వి. అ. న: చూ, ప్రతిదినము.
అనుద్రుతము, అం. 1: చూ, కాంప్రాణములు; 2: చూ,
అనునయము, సం. వి. అ. పు. ఓఅట: చూ, సమూశ్వాసము.
అనునయించు, నం. స. క్రి. ఓదారుచు: చూ, సమాశ్వసించు.
అనునాసికము, సం. వి. అ. పు. 1. ముక్కుతోఁబలుకఁబడు అక్కరము: చూ, వర్ణము. 1-3; విణ. 2. ముక్కుతోఁ బలుకఁబడునది; అం. 3: చూ, గాయకదోషములలోనొకటి.
అనునాసికములు, అం: ఙ, ఞ, ణ, న, మ. (ఴ.)
అనునీతుఁడు, నం. విణ: చూ, ఓఅడింపఁబడినవాఁడు.
అనుపదము, నం. విణ. 1. వెంబడించునది: చూ, వెంబడి. 5; అవ్య. 2. అప్పుడప్పుడు: చూ, ఎడపడడప; అం. 3: చూ, చుంబనములు.
అనుపది. సం. విణ. న్: చూ, వెదకెడువాఁడు.
అనుపదీన, నం. వి. ఆ. స్త్రీ. కాలికిపరిపడినచెప్పు. చూ, సమ్మెళిగలు. 1-గం.
అనుపదుఁడు. నం. విణ: చూ, సహాయుఁడు. 1.
అనుపపత్తి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. అనుపపత్తిలేమి, (ఉపపత్తి = కలిమి) సంసారమువందు గల ఇబ్బంది.

అనుపమ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. నైరృతి మూలయందలి యాఁదేనుగు: చూ, హస్తి. 1-ఒ; అం. 2: చూ, దిగ్గజ ధార్యలు; విణ. 3. చక్కనిది: చూ, సౌందర్యము; 4: చూ, శ్రైష్ఠ్యము.
అనుపము, సం. విణ. రూ-అనూపము; నీళ్ళుతఱుచుగా నుండు నట్టినేల, జివుకుగలది (నేల): చూ, భూమి. 1-ఒ.
అనుపముఁడు, నం. విణ: చూ, సౌందర్యవంతుఁడు.
అనుపయుక్తము, నం. విణ. ఉపయుక్తము కానిది (ఉపయుక్తము = ఉపయోగమైనది.)
అనుపది, దే. వి: చూ, సుంకరి.
అనుపల్బి. అం. 1: చూ, అలంకారము. 3; 2: చూ, ప్రత్యక్ష ప్రమాణములు; 3: చూ, రసవదలంకారములు.
అనుపల్లవము, సం. వి. అ. పు. రూ-అనుపల్లవి, వెంబడి చరణము: చూ, స్వరము. 2-ళం.
అనుపల్లవి, సం. వి. ఇ. పు. —పై.—
అనుపసూది, ద్వ. వి. (అనుము+సూది) గుండుసూది: చూ, సూది. 1-ళ.
అనుపానము, సం. వి. అ. న. 1. ఆయుర్వేద మందుల కుప యోగించు రసము: చూ. కషాయము. 2; 2. అన్నముతోఁ గూడ భుజింపఁదగిన కూరలు మొదలగు సాధనములు: చూ, వ్యంజనము. 1.
అనుపు, దే. వి. 1. ప్రయాణమైపోవువారికి తోడు పంపుట. కాశీ. ళ-ఒం; 2: చూ, శుల్కము. 1; 3. పొంచి యుంచుట, వేఁటకానిదాఁగుడుపల్లము: చూ, మాటు. 3; స క్రి. 4: రూ, వెలవిచ్చు; 5. అరుగఁజేయు: చూ, పంపు. 11.
అనుప్రాసము, అం. శబ్దసామ్యముఁగలిగి యుంచునట్లు చెప్పిన యొక శబ్దాలంకారము: చూ, అలంకారము. 3.
అనుప్లవుఁడు, సం. విణ: చూ, సహాయుఁడు. 3.
అనుబంధ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. ఎక్కిలి: చూ, హిక్క. 1; 2. దాహము: చూ, పిపాసు.
అనుబంధము, నం. వి. అ. పు. 1. జరుగుచున్నదాని నను వర్తించుట: చూ, వెంబడి, 1; 2. కట్టు: చూ, బంధము. 1; 3. తప్పు బయలుపఱచుట; 4. (వ్యా) ప్రకృతి ప్రత్యయాములఁజేఁజెడిడి యక్షరము: చూ, వర్ణము. 1-ళ; విణ. 5. చేర్పఁబడినది: చూ, ఉపాంగము; 6: చూ, వ్యల్పము.
అనుబంధములు, అం: అధికారము, సంబంధము, విషయము, ప్రయోజనము (ళ).
అనుబంధించు, సం. స. క్రి: చూ, వెంబడించు.
అనుబంధుఁడు, సం. వి. అ. పు. తల్లిదండ్రులు లోనగు పెద్దలననుసరించి నడుచు కొడుకు లోనగువాఁడు: చూ, సూనుఁడు. 1-గఒ.
అనుబోధము, సం. వి. అ. పు. అత్తరు: చూ, ప్రబోధనము.
అనుభయతాద్రూప్యరూపకము, అం. కావ్యాలంకార విశేషము: చూ, అలంకారము. 3.
అనుభయోక్తిరూపకము, —పై.—
అనుభవము, నం. వి. అ. పు. 1. కుడుపు: చూ, భుక్తి. 2; 2. బుద్ధి: చూ, హ్యల్లేఖము. 2.

అనుభవశాలి, సం. విణ. (న్. ఈ. న్.) 1. అనుభవి: చూ, పహృదయుఁడు; 2. అనుభవము గలవాఁడు; అనుభవి.
అనుభవి, —పై.—
అనుభవించు, సం. స. క్రి. 1. భుజించు: పాపడు; వా. 2. చేతులార చేసికొనినది మంచిగాని చెడ్డగాని హృద్గతము చేసికొను.
అనుభావము, నం. వి. అ. పు. 1. భావమును దెలిపెడి ముఖ విలాసాదులు. కారణమైన విభావముచే గలుగు రసము వలనఁ బుట్టిన కటాక్షితి వికారములు: చూ, వ్యంజకము. 1-ఓ. (ఇవి ఆయిదు:- అభినయము, ఆకృతి, చేష్ట, భావబోధకము, వెంజ్ఞ): అం. 2: చూ, భావములు; పు. 3. బలిమి: చూ, శక్తి. 1; 4. నిశ్చయము: చూ, సత్యము. 1-ఎ.
అనుభావ్యము, సం. విణ. అనుభవింపఁ దగినది: చూ, ఉప భోగ్యము.
అనుభుక్తము, సం. విణ. 1. అనుభవింపఁబడినది. చూ, లీఢము; తద్వి. -గ. అనుభవింపఁ బడనిది: చూ, అచుం బితము.
అనుభుక్తి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ: చూ, అనుభవము. 1.
అనుభూతము, సం. విణ: చూ, అనుభుక్తము. 1.
అనుభూతి: చూ, అనుభుక్తి.
అనుభోగము, అ. పు. —పై.—
అనుమఁడు, పై. వి.=హనుమాన్: చూ, వానరము. 1-ఎ.
అనుమంతిగాఁడు, ద్వ. వి. హనుమంతుని సామర్థ్యమువంటి సామర్థ్యము కలుగుటచే కుక్కకియ్యఁ బడినపేరు. స్వా. ళ-ణ-ఎ: చూ, నివఁగి.
అనుమత, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. మొదవగడ్డి*: చూ, తృణము. 1-ణగ.
అనుమతము, సం. వి. అ. న. 1: చూ, సమ్మతి. 2; విణ. 2. సమ్మతియైనది: చూ, స్వీకృతము. 1.
అనుమతి, నం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1: చూ, అనుమతము. 1; 2. ఒకకళ తక్కువైన చంద్రుఁడుగల పున్నమ: చూ, పున్నమ. 1-గ.
అనుమతించు, నం. స. క్రి: చూ, సమ్మతించు.
అనుమనము, అం. ప్రాకామ్యము. (అవవర్గము, ప్రాకామ్యము, స్వాచ్ఛంద్యము): చూ, ప్రాకామ్యము=పరీష్టి) విర్వఘ్నముగా మనోరథ సంచారముఁ కాంచుట: చూ, సిద్ధులు. 1-ఓ.
అనుమరణము, నం. వి. అ. న. 1. ఒకరిచావు ననుసరించి చచ్చెడిచావు: చూ, సావు. 1-ఎ; 2. భార్య భర్తతోఁగూడ చితిఁజొచ్చుట, సాగుమనము: చూ, సహగమనము.
అనుమానవడు, మి. అ. క్రి: చూ, సందేహించు.
అనుమానము, సం. వి. అ. న. 1: చూ, యోచన. 1-ళ; 2: చూ, సంశయము. 1; అం. 3. సాధనసంపత్తిచే సాధ్య వస్తువనుమేయింపఁబడుట: చూ, అలంకారము. 5; 4: చూ, ప్రత్యక్షాది ప్రమాణములు; 5: చూ, తార్కికప్రమాణ ములు; 6: చూ, రసవదలంకారములు
అనుమానించు, సం. అ. క్రి. 1: చూ, యోచించు; 2: చూ, అనుమానవడు.
అనుము, దే. వి. 1. నిష్పావము అను పైరు దినుము: చూ, శ్వేతబిందుకము; 2. అందము: చూ, సౌందర్యము: అం. 3: చూ, ధాన్యములు.
అనుమువినుము, జా. అగునో కాదో; అదియో ఇదియో.
అనుముష్టికము, సం. వి. అ. పు. ఒక రకము విషముష్టి*: చూ, మునిఁది.
అనుమేయము, సం. విణ. ఊహింపఁదగినది.
అనుమోదము, సం. వి అ. పు. సంతోషము: చూ, హ్లాదము; 2. అంగీకారము: చూ, సమ్మతి. 1.
అనుమోదించు, సం. అ. క్రి. 1: చూ, సంతోషించు; 2: చూ, సమ్మతించు.
అనుయాయి, సం. విణ: చూ, సహాయుఁడు. 1.
అనుయుక్తము, సం. విణ. అడుగఁబడినది: చూ, సవాలు.
అనుయోగము, సం. వి. అ. పు. అడుగుట: చూ, సవాలు.
అనురక్తమగు, మి. అ. క్రి. అనురాగముగలది యగు: చూ, ప్రియపడు.
అనురక్తము, సం.విణ. అనురాగముగలది: చూ, వల్లభము. 2.
అనురక్తి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. అనురాగము: చూ, స్నేహము. 1
అనురహనము, సం. వి. అ. న. ఏకాంతము: చూ, రహస్యము. 1.
అనురాగము, సం. వి. అ. పు: చూ, అనురక్తి.
అనురాత్రము, సం. అవ్య. ప్రతి రాత్రియును.
అనురాధ, అం. చూ-అనూరాధ: చూ, రిక్క. 1-గఅ.
అనురూపము, సం. విణ. తగినది: చూ, యోగ్యము. 2.
అనురూపాలింగనము, అం: చూ, ఆలింగనములు.
అనురోధము, సం. వి. అ. పు: చూ, వెంబడి. 1.
అనులాపము, నం. వి. అ. పు. ముహుర్భాష. మాటిమాటికిఁ జెప్పెడిమాట: చూ, శబ్దము. 2-ఎ.
అనులాపించు, సం. స. క్రి. మాటిమాటికిఁజెప్పు.
అనులేపనము, నం. వి. అ. న. 1. చందనాదుల పూఁత: చూ, సమాలంభము; అం. 2: చూ, అలంకారములు. 2. (వస్త్ర భూషణాదు లైదింటిలో నొకటి).
అనులోమభవుఁడు, నం. వి. అ. పు. గొప్పజాతి పురుషునికిని తక్కువజాతి ఆఁడుదానికినిఁ బుట్టినవాఁడు.
అనులోమము, వా. విణ. 1. ఆరోహణక్రమము గలది; అం. 2: చూ, శబ్దాలంకారములు.
అనువక్త్రికము, అం: చూ, చుంబనములు.
అనువదించు, నం. స. క్రి. ఒకరు చెప్పిన దానిని మఱలఁజెప్పు.
అనువయించు, సం. స. క్రి. బిట్టలలోనగువాని (నేయు): చూ, నేయు. 1.
అనువరి. దే. విణ. (అనువు+ఆరి) ఉపాయశాలి. ఉ. హరి. ఇ-ఇంఇ: చూ, సమర్థుఁడు.
అనువర్ణములు, అం. 1: గంగాజలవర్ణి, మేఘవర్ణి, కపిలవర్ణి, శుకవర్ణి, నీలోత్పలవర్ణి, కుముదవర్ణి, నీంవర్ణి, మధుపుష్ప వర్ణి, సితాసితవర్ణి, అంజనవరి, రక్తపాటలము, సింహవార కము (ఎఅ) (ఇవి అశ్వశాస్త్ర సంబంధమైనవి); 2: చూ, వర్ణములు. 3.

అనువర్తనము, సం. వి. అ. న: చూ, అనురోధము.
అనువర్తించు, సం. స. క్రి: చూ, అనుబంధించు.
అనువాకము, సం. వి. అ. పు. ఆజ్ఞము: చూ, వేదము. 1-౧౫-(౩).
అనువాదము, సం. వి. అ. పు. ఒకరు చెప్పిన దానిని మఱల మెప్పుట.
అనువాది, సం. వి. న్. పు. పాటకాడు: చూ, సీకారి.
అనువిద్ధము, సం. విణ. కూడినది: చూ, సహితము. 1-౧.
అనువినుత, అం: చూ, నశ్లాఘితములు.
అనువు, దే. వి. 1. చందము. ఉ. హరి. ౫-౩౦౪: చూ, విధము. 1; 2. ఎత్తుగడ: చూ, వెరవు; 3. అవకాశము. కళా. ౩-౧౨౦: చూ, సందు. 6; విణ. 4. యుక్తము: చూ, యోగ్యము. 2.
అనువుచేయు, ద్వ. స. క్రి. సిద్ధపఱచు: చూ, సమకట్టు. 3.
అనువుపడు, ద్వ. అ. క్రి. యుక్తమగు: చూ, సరినడు. 2.
అనువృత్తము, సం. విణ. 1. ఒక విధమైన సహజ దృష్టి గలది; అం. 2: చూ, దృష్టి భేదములు.
అనువ్రతుడు, నం. విణ. ఒకరి వ్రతము ననుసరించి చేయు వ్రతముగలవాడు: చూ, వ్రతి 2.
అనుశయము, నం. వి. అ. వు. 1. అనుబంధము: చూ, వెంబడి. 1; 2: చూ, విరోధము. 1; 3. అలమట: చూ, విప్రతీ సారము.
అనుశాయి, సం. వి. న్. పు. పుణ్యపాప రూప కర్మములకు ఫలభూతములైన స్వర్గ నరకాదుల ననుభవించిన పిమ్మట శేషించిన పుణ్యపాపముల వాసనగలవాడు.
అనుశాసకుడు, సం. వి. అ. వు: చూ, బోధకుడు.
అనుశాసనము, సం. వి. అ. న. ఆజ్ఞ: చూ, నెలవు.
అనుశ్రుతి, నం. విణ. స్త్రీ. ప్రస్తావన విషయము ననుసరించిన యితరజనసంభాషణముల వినికి, వినికిడి:చూ, శ్రవణము.2.
అనుషంగము, నం. వి. అ. పు. 1. కూడిక : చూ, సంయోగము; 2. కోరిక: చూ, వాంఛ. 1.
అనుష్టుప్పు, పం. వి. బ్. 1: చూ, సరస్వతి: అం. 2: చూ, ఛందస్సులు. (రూ-అనుష్టుప్పు = పాదమునకు ఎనిమిది అక్షరములుగల చిన్నశ్లోకము.)
అనుష్ఠానము, నం. వి. అ. న. నడవడి: చూ, వర్తనము. 1.
అనుష్ఠాపనము, సం. వి. అ. న. ఆచారకర్మము.
అనుష్ఠించు, సం. స. క్రి: చూ, వర్తించు.
అనుష్ఠితము, పం. విణ: చూ, ఆచరితము.
అనుష్ఠేయము, సం. విణ. అనుష్ఠింపఁ దగినది: చూ, ఆచరణీయము.
అనుష్ణము, సం. విణ. చల్లనిది: చూ, శీతలము. 5.
అనుష్ణుడు, సం. విణ. 1: చూ, సోమరి; 2: చూ, వేడిమి లేనివాడు.
అనుసంధానము, నం. వి. అ. న. 1. కూర్పు: చూ, సంధానము. 1; 2. భక్తిగ్రంథములు చదువుట: చూ, విద్య. 1-౨.
అనుసంధించు, సం. స. క్రి. 1. కూర్పు: చూ, సంధించు. 2; 2. భక్తిగ్రంథములు పఠించు: చూ, పఠించు.
అనుసరణము, సం. వి. అ. పు: చూ, వెంబడి. 1.
అనుసారణి, నం. వి. ఈ. స్త్రీ. రెండవసారణి. షడ్జస్వరము నఁ బలుకు రెండవ తీఁగె: చూ, స్వరము. 2-ఆ.
అనుసారము, సం. వి. అ. పు. 1: చూ, అనుసరణము; 2. తెల్లపుమ్మ:*ఁ చూ, వెలిచంద్ర.
అనుసారి, నం. విణ. (న్. ఈ. న్): చూ, అనుయాయి.
అనుసు, దే. వి. గదాకొదండములు లోనగువానికి వేసెడి యినుములోనగు వానికడియము. చంద్రా. 1-౨౬: చూ, తొడుగు. 4.
అనుస్మరణము, సం. వి. అ. న. కోరిక: చూ, వాంఛ. 1.
అనుస్యూతము, నం. వి. అ. పు. 1. ఒకానొక వల: చూ, వల. 1; పీట: 2. ఎడతెగనిది: చూ, సాంద్రము. 2.
అనుస్వారము, సం.వి.అ.పు. బిందువు. బొట్టు: చూ, సున్న. 1.
అనుహరము, సం. వి. అ. పు. రూ-అనుహారము, అనుకారము, పోలిక: చూ, సమానము. 2.
అనుహారము, —పై.—
అనూకము, సం. వి. అ. న. 1. కులము: చూ, వంగడము; 2. పవిత్ర చరిత్రము, మంచి నడత: చూ, శీలము. 2; 2. అలవాటు: చూ, స్వభావము; వు. 4. పూర్వజన్మము: చూ, మొదటి పుట్టుక; 5. విల్లు: చూ, బాణము. 1-౩౭.
అనూకుడు, సం. వి. అ. పు. జన్మము లేనివాడు.
అనూచానుడు, సం. వి. అ. పు. 1. గురువు వలన శిష్టి షడంగముల తోడవేదాధ్యయనము చేసిన బ్రాహ్మణుడు: చూ, స్వస్తిముఖుడు. 1-ఆ; విణ. 2: చూ, విధేయుడు; 3: చూ, సమర్థుడు.
అనూఢ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. పెండ్లికాని పడుచు: చూ,స్త్రీ. 1-౧.
అనూనకము, సం. విణ. 1. రూ-అనూనము. అంతయు: చూ, పర్వము; 2. వెలితిలేనిది: రూ-అమూనము.
అనూనము, —పై.—
అనూప, అం. దేశస్త్రీలలో నొకతె.
అనూపము, నం. వి. అ. పు. 1. ఎనుపోతు: చూ, మహిషము. 1; 2. గుహయొక్కనోరు: చూ. రంధ్రము. 1-౨; 3. వెమలి: చూ, శిఖి. 2; 4: చూ, సముద్రము.
అనూపుడు, సం. వి. అ. పు. ఒకానొక రాజు: చూ, రాజు. 1-౧౯.
అనూరాధ, అం: చూ, రూ-అనురాధ.
అనూరుడు, సం. వి. అ. పు. రూ-అనూరువు. తొడలులేవాడు: చూ, సూర్యసూతుడు. 1-౧.
అనూరువు, ఉ. —పై.—
అనూర్జితము, సం. విణ: చూ, క్షీణభంగురము.
అనృజుడు, సం. విణ. ఉ. 1. కుటిలహృదయుడు: చూ, వ్యాధుడు. 2; 2.ఐంద్రజాలికుడు:చూ,వ్యాళగ్రాహి.1-౧.
అనృణి, నం. విణ. ఇ: చూ, రూ-అఋణి.
అనృతము, నం. వి. అ. న. 1. కృషి: చూ, వ్యవసాయము2; విణ. 2. అనత్యమయినది: చూ, వితథము.
అనేకకాకువివేకము, అం: చూ, సుగుణములు.
అనేకపము. సం. వి. అ. పు. = ఏనుఁగు: చూ, హస్తి. 1.
అనేకపముఖస్వామి, సం. వి. న్. పు. = ఏనుఁగు మోము పాము, గణపతి: చూ, వినాయకుడు. 1.

అనేకపస్వరము, సం. వి. అ. పు. = ఏనుఁగు స్వరము, ఎణయందును కంఠమునందును బుట్టు స్వరవిశేషము: చూ, స్వరము. 2-౩౭.

అనేకము, సం. విణ. అధికమైనది: చూ, హేరాళము. 1.

అనేడమూకుఁడు, వం. విణ. 1. ఏడమూకుఁడు: చూ, చెవిటి మూగ; 2. అంధుఁడు: చూ, రేచీఁకు; 3. అవివేకి: చూ, వ్యాధుడు. 2; 4. పాలపాపఁడు: చూ, శిశువు.

అనేడుఁడు, వం. విణ. వివేకములేనివాఁడు:చూ,వ్యాధుఁడు. 2.

అనేహస్సు, సం. వి. స. పు. 1. శుక్రుఁడు, ఒంటికంటి గామఁ: చూ, రాహువు. 1-(౧)-౯; 2. కాలము: చూ, సమయము. 1.

అనైకాంతికుఁడు, సం. వి. అ. పు. నిశ్చయములేనివాఁడు.

అనో, సం. అవ్య. 1. మనస్సుయొక్కకాని రూపముయొక్కకాని మాఱుపాటు: చూ, విస్మృతి; 2. సంభోగకాలమందు స్త్రీ కంఠమునఁ బుట్టిన పావురపు కూఁతవంటి ధ్వని: చూ, స్వరము. (2-౩౪); 3. ఆకృతి: చూ, రూపు. 2.

అనోకహము, సం. వి. అ. పు. చెట్టు: చూ, వృక్షము. 1.

అనౌచిత్యము, సం. వి. అ. న. అయుక్తము: చూ, ఆగ్రహము. 3.

అన్న, దే. వి. 1. అగ్రజుఁడు. రూ-అన: చూ, సహోదరుఁడు; 3. తండ్రి: చూ, పవిత. 1; ద్ర. 3. రూ-అనివ. చెప్పిన యుదల.

అన్నకోశము, అం: చూ, కోశములు.

అన్నగంధి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ఆమరోగము: చూ, రోగము. 1-౧౩.

అన్నగళి, దే. వి: చూ, అన్నగంధి.

అన్నగళ, దే. వి. నపుంసకుఁడు. (అప్ర): చూ, షండుఁడు.

అన్నగున, —పై.—

అన్నదమ్ములు, అం. బ. 1: చూ, గయాపిండ దానార్హులు; 2. సోదరులు.

అన్నన్న, దే. అవ్య. (అన్న+అన్న) రూ-అన్నా. ఆశ్చర్యమును తెలుపును. విజ. ౧-౧౪౬: చూ, వింత. 1.

అన్నపురాసి, మి.వి. అన్నపుప్రోవు, కుంభము: చూ, పాదము. (1)-౧౦.

అన్నప్రాశనము, అం: చూ, కర్మములు. 1.

అన్నభార్య, అం. 1: చూ, మాతలు; 2. వదిన: చూ, భార్య.1-౪.

అన్నభేది, వం. వి. ఇ. స్త్రీ: చూ, లవణము. 1-౨౫.

అన్నమదము, అం: చూ, మదములు.

అన్నము, సం. వి. అ. న. (వ్యు.—తినుట కుపయుక్తమైనది.) వంటకము: చూ, పాదము. (1); విణ. 2. తినఁబడ్డది: చూ, లీఢము; అం. 3: చూ, భోగములు.

అన్నరనము, సం. వి. అ. న. 1: చూ, పారుపుడు; వా. 2. అన్నసారము. ధాతుపము.

అన్నా, దే. అవ్య: చూ, రూ-అన్నన్న.

అన్ని, ద్వ. స. ఏ. అంత శబ్దమువకు అమహాదర్థక బహువచనాదేశము; 1. అంత, సమస్తము: చూ, సర్వము; 2.అల్లిక మొదలు: చూ, రూ-అవి. 2; విణ. 3. అంతసంఖ్య కలది: చూ, కొన్ని.

అన్నింట విసుగుఁబుట్టుట, అం: చూ, మన్మథావస్థలు.

అన్నితిండికాఁడు, ద్వ. వి. నిష్ప: చూ, వహ్ని. 1.

అన్నిఁదినువాఁడు. —పై.—

అన్ను, దే. వి. 1. ఆఁడుది: చూ, స్త్రీ; 2. ఒళ్ళెఱుఁగమి: చూ, విస్మృతి.

అన్నుకొను, దే. అ. క్రి. (ప్రే.అన్నుకొలుపు) పరవశమగు. స్వా. ౫-౨౨: చూ, విస్మృతికొను.

అన్నువ, దే. వి. 1: చూ, రూ-అన్ను. 1; విణ. 2. అల్పము. భార. అర. ౭-౨౩౪: చూ, స్వల్పము.

అన్నువు, దే. వి: చూ, రూ-అన్ను. 2.

అన్నెకాఁడు, ద్వ.విణ.(అన్నె+కాఁడు): చూ, బొంకులాఁడు.

అన్నెకారి, వై. విణ. = అన్యాయకారిణి. "అన్నెకారివాఁడి విన్నాఁడు" క్షేత్రయ.

అన్నెము, వై. వి. 1. = అన్యాయము: అధర్మము: చూ, ఉపరాగము. 3; వై.స. 2.=అన్యత్. అన్యము: చూ, మేఱు. 3.

అన్మ: చూ, రూ-ఆనుము.

అన్య, అం. 1. పరకీయలలో నొకతె. ఇది అతి రహస్యమైన పరపురుషభోగము గలది: చూ, పరకీయ; 2: చూ, సామాన్య నాయికలు.

అన్యజుఁడు, సం. వి. అ. పు: చూ, అన్యజుఁడు. 2.

అన్యతరము, సం. స. 1. రెంటిలో నేదేని యొకటి; విణ. 2. మఱియొకటి: చూ, అన్నెము. 2.

అన్యతరుఁడు, సం. విణ. పరాయివాఁడు:చూ, వేఱయినవాఁడు.

అన్యతరేద్యువు, సం. అవ్య. రెండు దినములలో నొకనాఁడు.

అన్యత్పర్యాయోక్తము, అం: చూ, అన్యాపినోక్తి.

అన్యపర్యాయోక్తి, —పై.—

అన్యత్ర, సం. అవ్య. మఱియెక్కడనైనను.

అన్యథా, సం. అవ్య. మఱియొకవేళ.

అన్యద్విషమము, అం: చూ, అన్యాపినోక్తి.

అన్యధా, సం. అవ్య. మఱియొకలాగున.

అన్యధాకరించు, సం. స. క్రి. మఱియొక లాగునచేయు: చూ, వేఱుసేయు.

అన్యధా చింతితం కార్యం దైవమన్యత్ర చింతయేత్, న్యా. తానొకటి తలఁచిన దైవమొకటి తలఁచును.

అన్యభుక్త ముచ్యద్వాంతమ్, న్యా. తిన్నదియొకటి. క్రక్కినది వేఱొకటి. అనఁగాఁ "జదివినదిశాస్త్రము, సహవాసము సానులతో" నన్నట్లు, "చదువునకును ఆచరణమునకును, సంబంధములేదు" అను నర్థమున నిది యుపయుక్తమగును.

అన్యప, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, సోమెద*.

అన్యబంధుర, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. బొగముది: చూ, వేశ్య.

అన్యము, వం. సర్వ. = అన్నెము. పరాయి: చూ, వేఱు. 3; విణ 2. పరిలేనిది: చూ, అతులము.

అన్యవర్ణ స్త్రీనిఁ బెండ్లియాడుట: చూ, కలియుగ వర్జ్యములు.

అన్యవాహము, సం. వి. అ. పు. కాకి: చూ, వాయసము. 1.

అన్యస్త్రీ, సం.వి.ఈ.స్త్రీ. మఱియొక ఆఁడుది: చూ, స్త్రీ. 1-౨.

అన్యాకరణము, సం. వి. అ. న. వింటినారియొక్క శబ్దము, టంకారము: చూ, స్వరము. 2-(౪౧).

అన్యా తుల్య యోగిత, అం: చూ, అన్యాపినోక్తి.

అన్యాదృశము, నం. విణ. మటియొకటితో సరియైనది.
అన్యాయికారి, సం. విణ. ఇ. పు=: చూ, అన్నెకాఁడు.
అన్యాయకారిణీ, సం. వి. ఈ. స్త్రీ.=చూ, అన్నెకారి.
అన్యాయము, సం. వి = అవనాయము: చూ, ఉపరాగము. 3.
అన్యార్థము, అం: చూ, పదదోషములు.
అన్యాపినోక్తి, అం: చూ, అలంకారము. 3.
అన్యాసంగతి, —పై.—
అన్యుఁడు: చూ, అన్యతరుఁడు.
అన్యేద్యువు, సం. అవ్య: చూ, మఱునాఁడు.
అన్యోన్యము, సం. వి. అ. న. 1. ఇతరేతరము, పరస్పరము: చూ, మిథము; అం. 2. పరస్పరశోభ వర్ణించుట. ఒక అర్థాలంకారము. "మణిచేఁగంకణము కంకణముచే మణియు వెలుఁగును: చూ, అలంకారము. 3.
అన్యోన్యబంధుప్రవచనము, అం: చూ, సామపంచకము.
అన్వక్కు, సం. విణ: చూ, అనుచరుఁడు.
అన్వక్షుఁడు, సం. విణ. 1.—పై—; అం. 2 పరుశురామావతార...: చూ, అవతారములు.
అన్వయము, సం. వి. అ. పు. 1. కులము; చూ, వంగడము; 2. గోత్రము: చూ, ప్రవరము. 1; 3. పొందిక: చూ, సంయోగము.
అన్వయించు, సం. స. క్రి: చూ, పొందికపఱచు.
అన్వయుఁడు, సం. వి. అ. పు: చూ, మూలపురుషుఁడు.
అన్వర్థము, సం. వి. అ. న. 1. చుంబనము: చూ, ముద్దు. 3; విణ. 2. పొసఁగిన యర్థముఁ గలది; అం. 3: చూ, చుంబనములు.
అన్వాయము, సం. వి. అ. పు: చూ, అన్వయము. 1.
అన్వాచయము, సం. వి. అ. పు. రెంటిలో నొకదానికి నర్థాత్సిద్ధికలుగుట.
అన్వాటికము, సం. వి. అ. పు: చూ, పోఁక.*.
అన్వాదేశము, సం. అవ్య; చూ, అధో. 16.
అన్వాసనము, సం. వి. అ. న. 1. దీపపువత్తి: చూ, వత్తి. 2; 2. పరిచర్య, శుశ్రూష: చూ, సేవ. 1; 3. ఏడుపు: చూ, శోకము. 1; 4. వడ్రంగులసాల: చూ, సదనము. 1—ఆ—(౧). [సాంవత్సరికము.
అన్వాహార్యము, సం. వి. అ. న, నెలమాసికము: చూ,
అన్వితము, సం. విణ. 1. రూ-అనీత్వము. కూడుకొన్నది: చూ, సహితము: వి. అ. న. 2. లెక్కకలియఁగూడుట: చూ, యోజితము; అం. 3: చూ, చుంబనములు.
అన్వితుఁడు, సం. విణ. దుఃఖము నొందిన మనస్సుకలవాఁడు: చూ, విమనుఁడు.
అన్విష్టము, సం. విణ. వెదకఁ బడినది: చూ, మృగితము.
అన్వీక్షకి, అం. అక్షపాదుఁడు మొదలయినవారు చేసిన తర్కశాస్త్రము, సాంఖ్యయోగలోకాతిశయము, రాజవిద్యలు వాలుగింటిలో నొకటి: చూ, విద్యలు.
అన్వీక్షణము, సం. వి. అ. న: చూ, వెదకుడు.
అన్వీతము, సం. విణ: చూ, రూ-అన్వితము.
అన్వేషణ, సం. వి. అ. స్త్రీ. 1. తద్దినము - కొఱకు బ్రాహ్మణుని వెదకుట: చూ, పర్యేషణ. 1; 2. వెదకుట; చూ, పర్యేషణ. 2; 3: చూ, వెదకుడు.
అన్వేషణము, సం. వి. అ. న. —పై.—
అన్వేషించు, సం. స. క్రి: చూ, వెతకు.
అన్వేషితము, సం. విణ: చూ, అన్విష్టము.
అన్వేష్ట, సం. విణ: చూ, అనుపది.
అప. సం. 1. ఉపసర్గము, "అపకీర్తి, అపజయము" మొ॥; అవ్య. 2. వేఱువస్తువు; 3. ఎడబాటు: చూ, హ్యాల్లేఖము. 1; 4. పొట్టి: చూ, హ్రస్వము; 5. ఉద్ఘాటనము: చూ, తెఱచుట; 6. అడ్డగించుట: చూ, వారణము. 1; 7. వెడలింపఁబడుట: చూ, వెడలఁబాటు; 8. ఈవి: చూ, వితరణము; 9. విహీనార్థకము, తక్కువ: చూ, స్వల్పము; 10. చలించుట: చూ, లోలము. 1; ఉప. 11. "అప" అను ఉపసర్గతోఁ జేరిన శబ్దములు:- అపకర్షము, అపకారము, అపకీర్తి, అపకృష్టము, అపగతము; పై. వి. (1).=అమ్మకఁ. తండ్రి: చూ, సవిత. 2; (2). = అమ్మా. తల్లి. రాఘ. —ఁ—ం: చూ, మాత. 1; (3). = అక్క. రూ-అప్ప: చూ, సహోదరి.
అపంథానంతు గచ్ఛంతం సోదరోపి విముంచతి, న్యా. పెద దారినిఁ బోవు వానిని సోదరుఁడు గూడ విడుచును.
అపక, దే. వా. వి: చూ, రూ-అగప.
అపకర్షము, సం. వి. అ. పు. 1. ఆకర్షణము: చూ, లాగు. 3; 3. కొఱతపాటు: చూ, తక్కువపాటు; ఉప. 3. ఇచట "అప" అనునది ధాత్వర్థమును "తక్కువ" యను వర్థమునకు మార్చినది.
అపకారము, సం. వి. అ. పు. 1. కీడు: చూ, హాని. 2; ఉప. 2. ఇచ్చట ధాత్వర్థమును "కీడు" అను నర్థమునకు మార్చినది.
అపకారి, సం. విణ. (న్. ఈ. న్.): చూ, హానికరుఁడు.
అపకీర్తి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. చెడుపేరు: చూ, సడి. 3; ఉప. 2. ఇచట "కీర్తి" అనుశబ్దముతోసమసించి "అభావార్థము"ను చెప్పుచున్నది.
అపకృష్టము, సం. విణ. 1. తక్కువైనది: చూ, హీనము. 1; ఉప. 2. ఇచట ధాత్వర్థమును "అధమము" అనునర్థమునకు మ్చారినది.
అపకృష్టి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ ఆకర్షించుట: చూ, లాగు. 3.
అపక్రమము, సం. వి. అ. పు. 1. యుద్ధమువలనఁ బాఱుట: చూ, పలాయనము; అం. 2: చూ, అర్థదోషములు.
అపక్రమించు, సం. అ. క్రి. యుద్ధమువలనఁబాఱు: చూ, వెనుదీయు. 1.
అపక్రయము, సం. వి. అ. పు. కొనువస్తువుల వెల: చూ, వెల. 1.
అపక్రాంతము, అం: చూ, కరణములు.
అపక్లాంత, అం: చూ, ఆకాశచారులు.
అవక్వము, సం. విణ. 1. పచ్చిది: చూ, లేఁత. 1; 2. ఉడకనిది: చూ. కషణము. 1.
అపక్షీయతే, అం: చూ, భావవికారములు.
అపక్షేపణము, అం: చూ, కర్మములు. 2.
అపఖ్యాతి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ: చూ, అపకీర్తి.

అవగ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. భ్రాస్వాధులు; 2. రూ-ఆవగ. ఏఱు: చూ, నది. 1.

అవగతము, సం. వి. అ. పు. 1. పోయినది: చూ,అక్తము. 2; ఉప. 2. ఇచట నిరర్థకమైనది.

అవగమము, సం. వి. ఆ. పు: చూ, ప్రయాణము.

అవగల్భ్యము, సం. వి. అ. పు. 1. కాశ్మీమంటపము; విణ. 2: చూ, నిర్దోషము.

అవగల్భ్యుఁడు, సం. వి. అ. పు: చూ, శివుఁడు.

అవఘనము, సం. వి. అ. పు. 1. ఒడలు: చూ, శరీరము; 2. అవయవము: చూ, విశేషము. 3.

అవచయము, సం. వి. అ. పు. 1. తగ్గుదల: చూ, వెలితి. 2; 2. పూజ: చూ, సపర్య; 3. కీడు: చూ, హాని. 2.

అవచయించు, సం. స. క్రి. పువ్వులుకోయు: చూ,చిదుము. 4.

అవచాయితము, సం. విణ: చూ, పూజితము.

అవచాయితుఁడు, సం. విణ: చూ, పూజితుఁడు.

అవచారము, సం. వి. అ. పు. పెద్దలయెడల చేసిన తప్పు: చూ, సొంటు.

అవచితము: చూ, రూ-అవచాయితము.

అవచితి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. పూజ: చూ, సపర్య; 2. పాప పరిహారార్థము చేసెడికర్మము: చూ, ప్రాయశ్చిత్తము; 3. ఖర్చు, వ్యయము: చూ, వెచ్చము. 1; 4. తగ్గుదల: చూ, వెలితి. 2; 5. కీడు: చూ, హాని. 2; 6. నాశము: చూ, రుత్త; 7: చూ, ప్రతీకారము.

అవచితుఁడు, సం. విణ: చూ, అవచాయితుఁడు.

అవజియము, సం. వి. అ. పు: చూ, వీఁక. 7.

అవటాంతరము, సం. విణ. కదిసినది: చూ, సంసక్తము.

అవటి, సం. వి. న్. పు. తెర: చూ, వస్త్రము. 1-ఓ.

అవటువు, సం. వి. ఉ. పు. పదునాతేండ్లకు లోఁబడిన బాలుఁడు: చూ, శిశువు. 1-ఌ; విణ. 2. తెవులుగొంటు: చూ, వ్యాధితుఁడు.

అవతల్పకము, సం. వి. అ. న. అర్ధచంద్రాకారమైన తలగడ: చూ, లోడు. ౧-౨.

అవతోఁక, మి. వి. ఆ. స్త్రీ. రూ-అవతోఁక, ఈచుకపోయిన యావు: చూ, ధేనువు. 1-౩

అవత్నీకుఁడు, సం. వి. అ. పు. భార్యపోయినవాఁడు.

అవత్యము, సం. వి. అ. న. 1. పాలపాపఁడు: చూ, శిశువు. 1; 2. పుత్రపౌత్ర పారంపర్యము: చూ, సంతానము. 3.

అవత్రప, నం. వి. ఆ. స్త్రీ. స్వభావమునుపుఁదగని పనులు మొదలగునవి చేయుటచే గలిగిన సిగ్గు: చూ, సిగ్గు. 1-౧.

అవత్రపిష్ణువు, సం. విణ. ఉ. లజ్జయే స్వభావముగాఁగలవాఁడు: చూ, సిగ్గరి.

అవథము, సం.వి.అ.న, పు. తప్పుదారి: చూ, మార్గము. 1-౩.

అవథ్యము, సం. విణ. పథ్యము కానిది: రూ-అవపథ్యము.

అవదంశక్షమము, సం. వి. అ. పు. మునగ*: చూ, శిగ్రువు.

అవదంశము, సం. వి. అ. పు. సాయంత్రాగునపుడు తినునట్టి మాంసాదులు.

అవదాంతరము, సం. విణ: చూ, రూ-అపటాంతరము.

అవదాతము, నం. వి. అ. వ. 1. కడిచిన చవి: చూ, రూ-అవదానము; 2. నఱుకుట: చూ, హత. 1-౧; విణ. 3. నిర్మలమైనది: చూ, వ్యాపారము. 1-౯.

అవదార్థము, నం. వి. అ. న. ఏమియులేమి; చూ, శూన్యము. 1.

అవదిశము, సం. వి. అ. న, అవ్య. విదిక్కు, మూలవాటు. రెండుదిక్కులకు నడిమిధాగము: చూ, విదిక్కు.

అవదూఱు, మి. వా. వి. రూ-అవదూఱు వట్టినింద: చూ, నెగ్గింపు. 1-౨.

అవదేశము, నం. వి. అ. పు. 1. కపటము. పరవ్రోహార్థ మొకటి యుద్దేశించినట్లు లెలిపి యొఁటి చేయుట: చూ, వ్యాజము. 1; 2. కారణము; చూ, హేతువు 1; 3. ఖ్యాతి: చూ, సంభావన. 3; 4. చోటు: చూ, స్థానము. 1; 5. గుఱుతు: చూ, లక్షణము. 1.

అవధన్వంతరిర్వైద్యః కింకరోతి గతాయుషి, న్యా. ధన్వంతరి వచ్చినను మరఁచించినవానిని బ్రదికించునా?

అవధ్వంసము, సం. వి. అ. పు. 1. వదలుట: చూ, విమోచనము; 2: చూ, అపదూఱు; 3. పొడిచేయుట: చూ, సురుము.

అవధ్వస్తుఁడు, సం. విణ. 1. వెలివేయఁబడ్డవాఁడు. 1-౨; 2. పరులచే పీడింపఁబడినవాఁడు: చూ, అవచూర్ణితుఁడు; 3. నిందితుఁడు: చూ, సురిచూపువు. 1-3; 4. విడువఁబడిన వాఁడు: చూ, పరిత్యక్తుఁడు.

అవనమ్మకము, మి. వా. వి: చూ, అవిశ్వాసము.

అవనమ్మిక, —పై.—హరిశ్చ. ౩-౧౩౦.

అవనయము, సం. వి. అ. పు. 1. కీడు: చూ, హాని. 2; 2. విడుపు: చూ, విమోచనము.

అవనయించు, సం. స. క్రి. తొలఁగు: చూ, విసర్జించు.

అవనాంతరము, సం.విణ. కదిసినది, చేరినది: చూ, సంసక్తము.

అవనింద, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, అపదూఱు.

అవనీతము, సం. విణ. విడువఁబడినది: చూ, నముజ్జితము.

అవనీతములు, అం. ఇవివాతావనీతములు, జిలావనీతములు అని ద్వివిధము.

అవనుదము, పం. విణ. తొలఁగించునది. ఉ. హరి. ౬-౧౯: అవనోది.

అవవెవము, మి. వా. వి: చూ, అపదూఱు.

అవనేయము, పం. విణ. తొలఁగింపఁదగినది.

అవనోదము, సం. వి. అ. పు: చూ, అపనయము. 2.

అవనోది, సం. విణ: చూ, అపనుది.

అవన్నతి, సం. వి. ఇ. పు. విరాళచేసికొనినవాఁడు.

అవన్నసత్వ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. రూ-అపన్నసత్వ, గర్భిణి: చూ, భ్రూణ.

అవన్యాయము, సం. విణ. న్యాయములేనిది: చూ, ఉవరాగము. 3.

అవపాడి, మి. వా. వి. అన్యాయము. మార్క. ౮-౧౧౩: చూ, ఉపరాగము. 3.

అవమవధ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. అగౌరవము: చూ, సడి. 3.

అవభ్రంశము, సం.వి.అ.పు. 1: చూ, అపశబ్దము; 2. పడుట: చూ, రాలుపు; అం. 3: చూ, ప్రాకృతభాషాభేదములు; 4: చూ, వ్యాకరణములు; 5: చూ, భాషలు.

అపమర్దము, సం. వి. అ. పు. బాధ: చూ, శోకము. 1.
అపమిత్యకము, సం. వి. అ. న: చూ, అకిష్టమ్టు. 1.
అపమృత్యువు, సం. వి. ఉ. పుం, స్త్రీ. తటాలున కలిగినచావు: చూ, సావు. 1-ం.
అపయశము, సం. వి. ప్. న. అపఖ్యాతి: చూ, సడి. 3.
అపయశోయద్యస్తికిం మృత్యువా, న్యా. అపకీర్తియుండఁగా నికఁ జావేల ?
అపయానము, పం. వి. అ. న: చూ, అపక్రమము.
అపద, పం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. మనుష్యాదిగర్భస్థపిండమునకు రక్షకముగా మీఁద క్రమ్మికొనియుండుతోలుపంచి: చూ, మావి. 2; 2: చూ, పార్వతి.
అపరంజి, దే. వి. మేలిమి: చూ, లోహము. 1. [ములు. 1.
అపరక్రియ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. అంత్యకర్మము: చూ, కర్మ
అపరదినము, సం. వి. అ. న: చూ, మరునాఁడు.
అపరభాగము, సం. వి. అ. పు: చూ, అండ. 3.
అపరము, సం. వి. అ. న. 1. రూ-అవరము, ఏనుఁగుయొక్క వెనుకటి పిక్క-లోనగుకాలు: చూ, హస్తి. (1-౨౬); 2. అన్యము: చూ, వేఱు 3; 3. క్రిందిది: చూ, అధరము. 8; 4. ఊర్ధ్వభాగము: చూ, మీఁదు. 2; విణ. 5. వెనుకటిది; చూ, వెనుక. 1; 6. తరువాత: చూ, పిమ్మట; 7. ఇటు తరువాత: చూ, ఈవల 2; 8. కొంతమంది: చూ, కొందఱు; విణ. 9. దగ్గఱనుండునది: చూ, సమీపము. 1-ఒ.
అపరరాత్రము, సం. వి. అ. పు.=అపరాతిరి: చూ, రాత్రి. 1-ం.
అపరవ్రతుఁడు, సం. వి. అ. పు: చూ, సూర్యుఁడు.
అపరస్పరము, సం. వి. అ. వ. 1: చూ, అజస్రము: 2. గుంపుగూడి నడచుట: విణ. 3. ఎడతెగని క్రియగలది: చూ, పతతము. 2.
అపరస్పరుఁడు, సం. విణ. అనేకులు చేరి చేయునట్టి పని గలవాఁడు.
అపరాజయ, నం. వి. ఆ. స్త్రీ. వాయువేగము: చూ, స్యదము. 1-ం.
అపరాజిత, వం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. గౌరి: చూ, పార్వతి. 1; 2. తక్కే-ల*: చూ, వైజయంతి; 3. ఎఱ్ఱవిష్ణుక్రాంత*: చూ, విష్ణుక్రాంత; 4. నల్లవిష్ణుక్రాంత*: చూ, విష్ణుక్రాంత; 5. బ్రాహ్మి, బమ్మి*: చూ, సోమెద; 6. నల్లనేలగుమ్మిడు*: చూ, భూమికర్కా-రువు; 7. ఈశానుని దిక్కు-: చూ, హరిత్తు. 1-ఁ.
అపరాజితము, సం. వి. అ. పు. 1. ఇంద్రునితేఱ: చూ, శకటము. 1-౨; అం. 2: చూ, వృత్తము. 1.
అపరాజితుఁడు, సం. వి. అ. పు. 1: చూ, విష్ణువు. 1; 2: చూ, శివుఁడు. 1; అం. 3: చూ, రుద్రులు; విణ. 4: చూ, అజితుఁడు.
అపరాతిరి, మి. వా. వి. = అర్ధరాత్రము: చూ, రాత్రి. 1-ం.
అపరాతుల్యయోగిత, అం: చూ, అపరివిషమము.
అపరాద్ధపృషక్కుఁడు, సం. వి. అ. పు. గుఱితప్పిన బాణము కలవాఁడు.
అపరాద్ధము, సం. విణ. తప్పినది: చూ, అభిపన్నము.
అపరాధము, నం. వి. అ. పు. 1. తప్పు: చూ, సొంటు; వా. 2, జరిమానా (లేక) శిక్ష.
అపరాధి, సం. విణ. తప్పుగలవాఁడు: చూ, వ్యాధుఁడు. 2.
అపరాలు, దే. వి. బ. దక్షిణపుగాలిచేఁ బండెడు పెసలులోనగు పయరధాన్యము: చూ, ధాన్యము. 1-ఒ.
అపరావృత్తినిలయము, సం. వి. అ. పు. వెండికొండ: చూ, పర్వతము. 1-ఈ.
అపరానంగతి, అం: చూ, అలంకారము. 3.
అపరాహ్ణము, అం: చూ, కాలములు. (దినము మూఁడుభాగము లైనప్పుడు కడపటి భాగము. అయిదు భాగము లైనప్పుడు నాలవ భాగము).
అపరిమితము, సం. విణ. పరిమితము కానిది (పరిమితము = మితము): చూ, అవ్వారి.
అపరివిషమము, అం: చూ, అలంకారము. 3.
అపరుఁడు, సం వి. అ. పు తమ్ముఁడు: చూ, సహోదరుఁడు
అపరేద్యువు, సం. నీ. అవ్య: చూ, అపరదినము.
అపర్ణ, సం.వి.ఆ.స్త్రీ.1: చూ, అపరాజిత. 1; విణ. 2. ఆకులు లేనిది; 3. అప్పుతీర్చినది.
అపలపించు, సం. స. క్రి: చూ, మఱుగువెట్టు.
అపలభ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ధారణాశక్తిగల బుద్ధి: చూ, హ్యాల్లేఖము. 2.
అపలాపము, సం. వి. అ. పు. 1. మొదట చెప్పిన మాటను కాదని వేఱువిధముగాఁ జెప్పుట: చూ, మఱుఁగుమాట. 2. సంబరము; చూ, హ్లాదనము. 1.
అపవనము, సం. వి. అ. న. ఆరామము: చూ, వనము 2.
అపవరకము, సం. వి. అ. న. = ఓవరి. లోగది: చూ, సదనము. 1-ంఴ; 2. అనేకవిధకాంతులు గలమేఘము: చూ, మేఘము. 1-౩.
అపవర్గము, సం. వి. అ. పు. 1. ముక్తి: చూ, మోక్షము. 1; 2. ముగింపు: చూ, సమాప్తి. 1; 3. దానము: చూ, వితరణము; 4. నెఱవెఱుట: చూ, సిద్ధి. 1.
అపవర్జనము, సం. వి. అ. న. 1. విడుపు: చూ, విమోచనము; 2: చూ, అపవర్గము. 1; 3: చూ, అపవర్గము. 3; 4. ఆకాశము. చూ, సురవర్త్మము; 5. సత్రము: చూ, సదనము. 1-(౩౭).
అపవర్తనము, సం. వి. అ. న. మిక్కి-లి తక్కు-వ పనుల నుండి మరలుట.
అపవాదము, సం. వి. అ. పు. 1: చూ, నెగ్గింపు; 2. ఆజ్ఞ: చూ, వెలవు; 3. నమ్మిక: చూ, విశ్వాసము; 4. నెమిళ్ళ కలయిక: చూ, సంయోగము. 1-ంం.
అపవాదుఁడు, పం. వి. అ. పు: చూ, తెలుకులవాఁడు.
అపవారణము, సం.వి.అ.న. మఱుఁగు: చూ, వ్యవధానము. 3.
అపవిత్రుఁడు, వా. వి. ఆచమించునపుడు శిరస్సును గాని కంఠమునుగాని కప్పుకొనినను, కచ్చవిడిచిఁగాని, జుట్టుముడి విరియఁ బోసికొనిఁగాని యజ్ఞోపవీతరహితుఁడైగాని యుండువాఁడు.
అపవిద్ధము, అం. 1: చూ, బాహ్యప్రచారములు; 2: చూ, కరణములు.
అపవిద్ధుఁడు, అం. తల్లిచేతఁగాని, తండ్రిచేతఁగాని, యుభయుల

చేతఁగాని విఱువఁబడఁగా తెచ్చిపెంచుకొన్న కొడుకు: చూ, పుత్రులు. 1-ఓ.
అపవిష, సం. వి. అ. స్త్రీ.అతివస*: చూ, విష.
అపవేష్టితకము, అం. చూ, హస్తప్రాణములు.
అపశదుఁడు, సం. విణ. రూ-అపసదుఁడు: చూ, హీనుఁడు.
అపశబ్దనుఁడు, సం. విణ. వ్యాకరణవిరుద్ధముగ మాటలాడువాఁడు, గ్రామ్యవాది.
అపశబ్దము, సం. వి. అ. పు. తొచ్చెపుమాట: చూ, శబ్దము. 2-ళ.
అపస్థవు, సం. వి. ఉ. పు. 1. కాలము: చూ, సమయము. 2; విణ. 2. వాటము తప్పినది: చూ, ప్రతికూలము.
అపసంస్కృతము, అం: చూ, పదదోషములు, (చూ, కావ్యదోషములు) ఉదా:- దర్శనము, స్పర్శనము అనుశబ్దములను దరిశనము, స్పరిశనము అని వ్రాయరాదు. సంస్కృతశబ్దము లందలి సంయుక్తవర్ణములో విడదీసి వ్రాయుటతప్పు. నైవేద్యము అను దానిని నయివేద్యము అనరాదు.
అపసదుఁడు, సం. విణ: చూ, రూ-అపశదుఁడు.
అపసధ్యము, అం. ఔపాసనాగ్ని: చూ, వహ్ని. 1-ఱఱ.
అపసరణము, సం. వి. అ. పు: చూ, అపవర్జనము.
అపసరము, —పై.—
అపసరిల్లఁజేయు, ము. అ. క్రి: చూ, విసర్జించు.
అపసరిల్లు, సం. అ. క్రి. తొలఁగు: చూ, విరియు. 5.
అపసర్జనము. సం.. వి. అ. న. 1: చూ, అపసరణము; 2. దానము: చూ, వితరణము; 3.చంపుట: చూ, హింస. 1.
అపసర్పుఁడు, సం. వి. అ. పు. చారుఁడు: చూ, వేగువాఁడు.
అపసవ్యజానువు, అం: చూ, ప్రచారములు.
అపసవ్యము, సం. విణ. 1. దక్షిణభాగము, కుడి: చూ, సత్యము. 2. (హరిత్తు. 1-ఎ); 2. వాటముతప్పినది: చూ, సవ్యము. 3.
అపసారము, నం. వి. అ. పు. తలఁగుడు: చూ, విమోచనము.
అపసృతము, అం: చూ, పార్శ్వక్రియలు.
అపస్కరము, సం. వి. అ. పు. నొగకాఁడి బండిఱన్ను మొదలయిన రథావయవము; చూ, రూ-అవస్కరము. 2.
అపస్నాతుఁడు, సం. విణ. చావునిమిత్తము స్నానముచేయువాఁడు: పుత్రాదులచేత సంస్కారార్థమై స్నానముచేయించఁబడినశవము పేరు: చూ, మృతస్నాతుఁడు.
అపస్నానము, సం. వి. అ. న. అచ్చిన వారికొఱకు స్నానము, మృతస్నానము: చూ, స్నానము. 1-ళ.
అపస్మారము, సం. వి. అ. పు. 1. మోహదుఃఖాదులచేఁ గలిగెడియావేశము: చూ, అవస్మృతి. 1. 2. తిఱువుమఱుపు చెఱుపు మఱుపు, మాటలరోగము: చూ, రోగము. 1-ళం.
అపస్మారి, సం. విణ: చూ, పొమ్మఱపిలినవాఁడు.
అపస్మృతి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1: చూ, అవస్మారము. 1; అం. 2: చూ, సంచారీ భావములు. (విస్మృతి, మఱపు. ఓ చెలులారా! మన చెలికత్తెకు మారకగ్రహంబావేశించెను. కావున హితమనోహరుని నామంబు ఆకుపై వ్రాసి యమ్మంత్రము మడువుచు పీమె కెంగేలికి రక్షఁగట్టుదమా!)
అపస్వరము, సం. వి. అ. పు. స్వరస్థానము తప్పఁజెప్పిన స్వరము: చూ, స్వరము. 2-ళం.
అపహంలిహము, సం. వి. అ. పు. రూ - అవహంలిహము. ఎద్దు: చూ, వృషభము. 1.
అపహము, సం. విణ. చెఱుచునది.
అపహరణము, సం. వి. అ. న. దొంగతనము: చూ, హరణము. 1.
అపహరించు, సం. స. క్రి: ప్రుచ్చిలించు: చూ, పడపు.
అపహర్త, సం. విణ. దొంగ: చూ, హారకుఁడు. 1.
అపహసించు, సం. అ. క్రి. 1. దేహమదురఁగా కన్నీళ్ళు కాఁగా నవ్వెడు నవ్వు: చూ, హసించు. 1-ఁ; స. క్రి. 2. నవ్వు. చూ, హసించు. 1; 3. కొక్కిరించు: చూ, వెక్కిరించు. 2.
అపహసితము, సం. వి. అ. న. దేహమదురఁగా కన్నీళ్ళు కాఁగా నవ్వెడునవ్వు (ఇది అధమము): చూ, హాస్యము. 1-ఴ.
అపహస్తము, అం: చూ, రతిబంధములు. 1-(ఁ) ౨.
అపహారము, సం. వి. అ. పు. 1: చూ, అపహరణము; 2. తగ్గుదల: చూ, వెలితి. 3; 3. కీడు: చూ, హాని. 2; 4. రూ-అవహారము. మొసలి: చూ,మత్స్యము. 1-ఴ. 5. జూదము: చూ, వ్యవహారము. 4; 6. నీటిదయ్యము: చూ, మత్స్యము. 1-ఴ; 7. గ్రాహము, ఒకానొక నీరుపాము: చూ, మత్స్యము. 1-ఓ.
అపహారుఁడు, సం. వి. అ. పు: చూ, అపహర్త.
అపహాసము, సం. వి. అ. న: చూ, అపహసితము.
అపహాస్యము, —పై.—
అపహృతము, సం. విణ. దొంగిలింపఁబడినది: చూ, హృతము. 1.
అపహ్నుతి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ: చూ, అపహారము. 1.
అపహ్నవము, అం. 1: చూ, అలంకారము. 3. (ఉపమేయవస్తువును గాదని యుపమానమునే చెప్పుట.); 2. చెలిమి: చూ, స్నేహము 1; 3: చూ, అపలాపము. 1.
అపహ్నాతి, అం: చూ, అపహ్నవము. 1.
అపాంక్తేయుఁడు, సం. విణ. 1. పంక్తియందు భుజింపఁదగనివాఁడు: చూ, అప్రాశ్యుఁడు; వా. 2. కండకావరమున శాస్త్రనిషిద్ధమని తలఁపక రజస్వలయైన కన్యను వివాహమాడిన బ్రాహ్మణుఁడు: చూ, స్వస్తిముఖుఁడు. 1-ఓ.
అపాంగము, సం. వి. అ. పు. 1. కడకన్ను: చూ, లోచనము. 1-ఁ; 2. చుక్క: చూ, బొట్టు. 1; విణ. 3: చూ, అంహీనము.
అపాంపతి, సం. వి. అ. పు: చూ, సముద్రము.
అపాగ్రము, సం. విణ. ముఖ్యముగానిది: చూ, అప్రధానము.
అపాచి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. రూ-అవాచి, దక్షిణభాగము, కుడి. దక్షిణపు దిక్కు: చూ, హరిత్తు. 1-ఎ.
అపాతము, నం. వి. అ. న: చూ, లాఘవము.
అపాత్రము, సం. విణ: చూ, అనర్హము.
అపాత్రుఁడు, సం. విణ: చూ, అనర్హుఁడు.
అపాదానము, సం. వి. అ. న. 1. ఎందుండిపాయునో అది; అం. 2: చూ, కారకములు. (అపాదానము=రెండువస్తువులలో నొక వస్తువు విడిరాగా వక్కడ స్థిరముగానున్నది.

మటీయు:-భయము, జుగుప్స, పరాజయము, ప్రమాదము, గ్రహణము, భవనము, త్రాణము, విరామము, అంతర్ధి, వారణము ఇవి వేనివలన వచ్చునో యవి యపాదానమగును. అపాదానార్థమునఁ బంచమియగు. చెట్టువలనఁ బండు పండెను. ఇచటఁ బండు విడిరాఁగా-నక్కడ నిలచి యున్నది చెట్టు కావున నది యపాదానము. శత్రువు వలన భయము:- ఇచట భయము శత్రువువలనఁ గలిగినది కావున శత్రువపాదానము. సంసారమువలన జుగుప్స:- (ఏవగింపు) ఇచట జుగుప్స సంసారము వలనఁ గలిగినది గావున సంసారమపాదానము. వైరివలనఁబరాజయము:- ఇచట వైరిఅపాదానము. భక్తివలనఁ బ్రమాదము-ఇచట భక్తిఅపాదానము. గురువువలనవిద్య గ్రహించెను:- ఇచట గురువుఅపాదానము. హిమవత్పర్వతము వలన గంగగలిగినది:- ఇచట హిమవత్పర్వతము అపాదానము. రాముఁడు రాక్షసులవలన యజ్ఞమును రక్షించెను:- ఇచట రాక్షసులపాదానము. వాఁడు చదువువలన విరమించెను:- ఇచట చదువు అపాదానము. కృష్ణుఁడు తల్లి వలనఁదాఁగెను:- ఇచటఁదల్లి యపాదానము. రాముఁడు దెబ్బలవలన నేనల వారించెను:- ఇచట దెబ్బలపాదానము. ఈభయాదులు వచ్చినపుడు విధించిన పంచమీహేత్వర్థ మందువచ్చునని తాత్పర్యము.

అపానవము, సం. వి. అ. పు. నిట్టూర్పు:చూ, వాయువు. 1-ఉ.

అపానము, సం. వి. అ. న. 1: చూ, ముడ్డి; అం. 2: చూ, వాయువు. 1-ం-(ఎ); 3: చూ, ప్రాణము.

అపామార్గకము, సం. వి. అ. పు. తుమ్మ*: చూ, విట్టదిరము.

అపామార్గము, సం. వి. అ. పు. 1. ఉత్తరేణి*: చూ, శైఖరికము. 1; 2. ఎఱ్ఱఉత్తరేణి*: చూ, శైఖరికము. 1-ం.

అపాయము, సం. వి. అ. పు. కీడు: చూ, హాని. 2.

అపారపారము, సం. వి. అ. పు: చూ, సముద్రము.

అపారము, నం. వి. అ. న. 1. ఇద్దరి: చూ, ఈవల. 1; 2. తుదిలేనిలెక్క-: చూ, అసంఖ్యేయము; విణ. 3. తుది లేనిలెక్క-గలది: అనంతము, అనవధి, అశ్మంతము. (తే. ప):- అబ్బిరము.

అపారుఁడు, సం. విణ. తుదిలేనివాఁడు:చూ, అంతరహితుఁడు.

అపార్థము, అం: చూ, అర్థదోషములు.

అపావృతము, సం. విణ. 1. కప్పఁబడినది: చూ, స్థగితము; 2. విచ్చలవిడియైనది: చూ, సుర. 3.

అపావృతుఁడు, సం. విణ: చూ, స్వతంత్రుఁడు.

అపాశ్రయము, సం. వి. అ. పు. ఒఱగుదిండు: చూ, లోడు. 1; విణ. 2. ప్రాపుపోయినది.

అపాశ్రయుఁడు, నం. విణ. ప్రాపుపోయినవాఁడు.

అపాసనము, సం. వి. అ. న. చంపుట: చూ, హింస. 1.

అపాస్తము, సం. విణ. మఱలఁబడినది: చూ, నివర్తితము.

అపి, సం. అవ్య. 1: చూ, అపదూఱు; 2. చెదరినవాని నొకటిగా ప్రోగుచేయుట: చూ, సముచ్చయము. 2; 3. ప్రశ్నార్థకము: చూ, సవాలు; 4. సంశయార్థకము: చూ, సంశయము; 5. తలపోయుట: చూ, సంభావన. 2; 6. బలవంతము: చూ, హఠము. 2; 7. మఱుఁగు: చూ,వ్యవధానము. 8. ఏవకారార్థకము: చూ, ఏవమ్; 9. పదార్థము: చూ, పరకు. 2; 10. నిశ్చయార్థకము: చూ, నత్యము. 1; 11. గ్రంథభాగవిశేషము: చూ, సర్గము. 1; 12. వెలుఁగు: చూ, వెలుతురు. 1; 13. మూగవానిచేష్ట; ఉప. 14."అపి" యను ఉపసర్గతోఁ జేరిన శబ్దములు:— అపినత్థము, అపిధానము.

అపిధానము, సం. వి. అ. న. 1. మఱుఁగు: చూ, వ్యవధానము. 3; ఉప. 2. ఇచట "ఆపి" అనునది ధాత్వర్థమును "కప్పు" అను నర్థమునకు మార్చినది.

అపినద్ధ(ద్ధ)ము, సం. విణ. 1. కట్టఁబడినది (వస్త్రము): చూ, వస్త్రము. 1-ఎ; 2. తొడుగఁబడినది (కవచము): చూ, వారవారణము. 1; ఉప. 3. ఇచట వ్యర్థమైనది.

అపిభవము, నం. వి. అ. పు. తిరస్కారము: చూ, హేళనము.

అపుఁజు, సం. అం. రూ-అపువు: చూ, వపువులు.

అపుడు, ద్వ. వి. ఏ. రూ-అప్పు. 1. ఆకాలము: చూ, రూ-అప్పుడు; ద్ర. 2. —పై.—

అపుణ్యము, సం. విణ. పుణ్యముకానిది: చూ, వృజినము. 1.

అపుత్త్రివంతుఁడు, సం. విణ. అనపత్యుఁడు. **అపుత్త్రిఁడు**, బిడ్డలులేనివాఁడు: చూ, సూనుఁడు. 1-ఓం.

అపుత్త్రిస్యగతిర్నాస్తి, న్యా. పుత్త్రులులేనివాని కూర్ధ్వలోకగతులులేవు.

అపుత్త్రిఁడు: చూ, అపుత్త్రివంతుఁడు.

అపునర్భవము, సం. వి. అ. పు. ముక్తి: చూ, మోక్షము. 1.

అపురూపము, వై. ఐ = అపూర్వమ్. ముందులేనిది. కళా. ఓ-౨౧౭: చూ, క్రొత్త. 2.

అపుష్టార్థము, అం: చూ, పదదోషములు (ప్రస్తుతోపయోగము లేని ప్రయోగము. ఉదా:-వింశత్యర్థాననుని, వింశత్యర్థరథుని కొడుకు తునిమెను. అనఁగా దశాననుని, దశరథుని కొడుకు చంపెనని యర్థము. ఇచట "దశ" అనుటకు ఇరువదిలో సగమని చెప్పుట యనుపయోగము. ఇట్లు చెప్పుట వలన నేమియుఁ బ్రయోజనముఁగూడఁ గాన్పింపదు. ఉ॥ద॥

అపుష్పము, సం. వి. అ. పు. అత్తి*: చూ, మేడి.

అపృష్టప్రవాహరణము, అం: చూ, ప్రచారములు. [1-ఇ.

అపూపము, సం. వి. అ. పు. = అప్పము : చూ, భక్ష్యము.

అపూపికము, —పై.—

అపూపికుఁడు, సం. విణ. పిండివంటలు చేయువాఁడు: చూ, వంటవాఁడు.

అపూరణి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ: చూ, అసంపూర్ణము.

అపూర్ణము, సం. విణ. 1. —పై.—; అం. 2: చూ, వాక్యదోషములు. (ఉ. వాక్యము క్రియాన్వయంబుల సరిపోని యెడలనపూర్ణము "తమదేశము విదేశీయునిఁ బాఱిదోలు" "తమదేశమునుండి విదేశీయులఁ బాఱిదోలు" అని వ్రాసిన వాని యభిప్రాయము.)

అపూర్వము, నం. విణ: చూ, అపురూపము.

అపూర్వవాది, నం. వి. న్. పు. మీమాంసశాస్త్రము తెలిసినవాఁడు: చూ, మీమాంసకుఁడు.

అపూర్వవిధి, అం: చూ, విధులు. [తప్పు.

అప్యుచ్ఛోత్తరన్యాయము, న్యా. అడుగకుండ జవాబు చెప్పుట

అపృష్టోపిహితం బ్రూయాత్, న్యా. అడుగకుండఁగనే హితమును చెప్పవలయును.

అపేక్ష, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. ఇచ్ఛ: చూ, వాంఛ. 1; 2. అధికమైన కోరిక: చూ, వాంఛ. 1-ఁ.

అపేక్షణీయము, నం. విణ. కోరఁదగినది: చూ, వాంఛ.1-ఐ.

అపేక్షపడు, మి. అ. క్రి: చూ, వాంఛించు.

అపేక్షపెట్టు, మి. స. క్రి: చూ, ఆసపెట్టు.

అపేక్షించు, సం. వ. క్రి. కోరు: చూ, వాంఛించు.

అపేక్షితము, సం. విణ. కోరఁబడినది: చూ, వాంఛ. 1-ఱ.

అపేక్ష్యము, సం. విణ: చూ, అపేక్షణీయము.

అపేతము, సం. విణ. తొలఁగినది: చూ, విమోచనము.

అపైశునము, సం. వి.అ.న. న్యాయబుద్ధి: చూ, సత్యము. 1-ఁ

అపోగండఁడు, సం. వి. అ. పు. 1. రూ - ఆపోగండఁడు, పాలపాపఁడు: చూ, శిశువు; విణ. 2. చొట్టపోయిన శరీరముగలవాఁడు: చూ, వికలాంగుఁడు; 3. వయసుగలవాఁడు: చూ, రూ-ఆపోగండఁడు.

అపోదకి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. మట్టుబచ్చలి*: చూ, బచ్చలి.

అపోశానము, వై. వి. =ఆపోశనమ్. రూ-ఆపోసనము-అపోసనము - ఆపోసము. భోజన ప్రారంభమున పుడిసిటజలము పోసికొని మంత్రపూర్వకముగాఁ బుచ్చుకొనుట, ఆపోశనము: చూ, శుద్ధాచమనము.

అపోహము, సం. వి. అ. న. లేనిది ఊహించుట, ఊహించుట: చూ, యోచన. 1.

అప్డు: చూ, రూ-అపుడు.

అప్పవు, సం. వి. ఉ. స్త్రీ. యజ్ఞపశువు: చూ, ధేనువు. 1-ఎ*.

అప్తోర్యామము, అం: చూ, సోమయజ్ఞములు.

అప్ప, వై. వి. 1. = అమ్మకః. రూ-అప. తండ్రి. అచ్చ.యు. కాం. ఓ*: చూ, సవిత. 2; 2. = అమ్మా. రూ-అప. తల్లి చూ, మాత. 1; 3. అక్క. రూ-అప: చూ, జ్యేష్ఠ. 4; 4. అన్న: చూ, జ్యేష్ఠుఁడు. 1; వై. అవ్య. 5. ఆశ్చర్యార్థకము. రూ.అప్పా. ఆమ్రేడితమందు అప్పప్ప. సా. ౧-౩౧: చూ, వింత. 1.

అప్పగించు, వై. స. క్రి. = అర్పణ: చూ, వశపఱచు; 2 = అర్పించు. వదిలముగాకాపాడుమని యొప్పగించు: చూ, ఒప్పగించు.

అప్పగింత, వై. వి. = అర్పణమ్: చూ, ఒప్పగింత.

అప్పచి, వై. వి. రూ-అప్పచ్చి: చూ, అపూపము.

అప్పచి, —వై.—

అప్పచిలు, దే. వి. బ. రూ-అప్పచ్చిలు. చంద్రా. 2-ఓ: చూ, బాలక్రీడ.

అప్పచ్చిలు, —వై.—

అప్పడము, దే. విణ. తేరినది: చూ, ప్రసన్నము. 2.

అప్పటి, దే. అవ్య. పునరర్థకము: చూ, వెండియు.

అప్పడిము, వై. వి.=అర్పట. కళా. ౭-౮౧: చూ, అప్పచ్చి. 1.

అప్పణ, వై. వి. = అర్పణ. రూ-అప్పన, ఆజ్ఞ: చూ, నెలవు.

అప్పతి, సం. వి. ఇ. పు: చూ, వరుణుఁడు.

అప్పన, వై. వి. 1. = అర్పణ. ఋక. ౨-౨౧౫: చూ, రూ-అప్పణ; 2. పన్ను: చూ, సిస్తు. 1.

అప్పనము, వై. వి. 1. రూ-అప్పన. పన్ను: చూ, సిస్తు. 1; 2. కట్నము, కానుక: చూ, లంచము; 3. = అర్పణమ్. అవ్వగింత: చూ, ఒప్పగింత; వా. 4. తేరగా. "అప్పనపు మెతుకులు తినుచున్నాఁడు."

అప్పననేయు, వై. ప. క్రి. (అప్పనము + నేయు) చెప్పు: చూ, వచించు; 2. అప్పగించు: చూ, వశపఱచు.

అప్పము, అం. 1: చూ, వసువులు; వై. వి. (1). అపూపఃగుడా పూపమను భక్ష్యము: చూ, భక్ష్యము. 1-ళ.

అప్పళము, వై. వి. 1. = అర్పటఃః చూ, రూ - అప్పడము; 2. = ఆస్ఫాలఃః. అప్పళింత: చూ, చఱపు. 1; 3. వేగిరము: చూ, స్యదము. 1.

అప్పళములు, వై. వి. బ: చూ, బాలక్రీడ.

అప్పళించు, వై. స. క్రి. 1. తాఁకు: చూ, స్ఫాళించు; 2.కప్పు. స్వా. ౫-౭౫: చూ, స్థగనముచేయు; 3. చఱచు: చూ, పటితళించు; 4. ఆక్రమించు: చూ, మొగరించు; 5. గ్రహించు. నై. ౬-౧౩౩: చూ, స్వీకరించు; 6. తడిపోవనొత్తు. ఉ. రా. ౬-౨౦౬: చూ, ప్రాము; 4; 7. మన్ను లోనగు వానిని దళముగా పూయు. నై. ౨-౧౪౧: చూ, లేపనము చేయు; వై.అ. క్రి. 8. ఉత్సహించు, యత్నించు: చూ, సమకట్టు. 2.

అప్పళింత, వై. వి. = ఆస్ఫాలనమ్: చూ, చఱపు.

అప్పనము, దే. అవ్య. 1. ఎల్లప్పుడు. ఋక. ౧-౩౭౯: చూ, సతతము. 2; వి. 2. మనుష్యులచేతఁ ద్రవ్యఁబడిన చిన్న పీటి కాలువ: చూ, నది. 1-౧౧-(౧).

అప్పా, వై. అవ్య: చూ, రూ-అప్ప 5; రా, వి. ౧-౫౯.

అప్పాటున, దే. అవ్య: చూ, డబ్బాటు.

అప్పిచ్చినవాఁడు, అం. 1: చూ, గయాపిండదానార్హులు; వా. వి. 2. ఋణదాత.

అప్పిచ్చు, ద్వ. న. క్రి: చూ, బదులిచ్చు.

అప్పిత్తము, సం. వి. అ. న. అగ్ని: చూ, వహ్ని. 1.

అప్పీలు, వా. వి. క్రిందికోర్టుతీర్పును త్రిప్పివేయుచని పైకోర్టునకు చేయు విన్నపము.

అప్పు, సం. స్. స్త్రీ. బ. 1. నీరు: చూ, సలిలము. 1; దే. వి. (1) అప్పు: చూ, బాకి. 2; అం. 3: చూ, ద్రవ్యములు; 4: చూ, మూర్తులు; 5: చూ, పంచభూతములు.

అప్పుడప్పుడు, ద్వ. వి. స. (అప్పుడు + అప్పుడు): చూ, ఎడ పదపప.

అప్పుడు, ద్వ. వి. ఏ. (అ + పొద్దు): చూ, రూ-అపుడు.1, 2.

అప్పుడే, వా. వి. 1: చూ, ఇప్పుడే; 2. అంతకుముందే; 3. ఆవెంటనే.

అప్పుతాత, మి. వి. అకసము: చూ, వ్యోమము. 1.

అప్పుపడు, దే. అ. క్రి. రూ-అవ్వుపడు: చూ, ఋణపడు.

అప్పుపడుట, అం: చూ, అష్టకష్టములు.

అప్పుపుచ్చుకొను, అం: చూ, వివాదములు.

అప్పుయిచ్చు, దే. స. క్రి: చూ, ఋణమిచ్చు. [గ్రాహకుఁడు.

అప్పులకాఁపు, దే. వి. ఆప్పు పుచ్చుకొన్నవాఁడు: చూ, ధన

అప్పులపోతు. —పై.—
అప్పులవాఁడు, వా. వి. అప్పిచ్చినవాఁడు: చూ, ఉత్తమర్ణుఁడు.
అప్పువడు, దే. అ. క్రి: చూ, రూ-అప్పుపడు.
అప్పువిడుదల, ద్వ. వి: చూ, విగణనము.
అప్పుపప్పు, జా. ఋణముఫణము.
అప్రకాశము, అం. అభిజిత్తు, బొమ్మరిక్క, కానరాని రిక్క: చూ, రిక్క. 1-ఎ.
అప్రకాశములు, అం: దానహీనుఁడగురాజు, నీళ్ళులేనియేఱు, నిజముకానిమాట, విద్వాంసులులేని సభ, కమలములులేని సరస్సు, కన్నులులేని ముఖము, బిడ్డలు లేని గృహము, మగఁడులేని యాఁడుది, చుట్టాలులేని యూరు. (ఴ).
అప్రకృతా నేక విషయక్లేశము, అం: చూ, అలంకారము. 3.
అప్రగుణము, సం. విణ. వ్యాకులతనొందినది: చూ, వ్యస్తము. 2.
అప్రతితాళము, అం: చూ, తాళము. 2.
అప్రతిపత్తి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. ఏమియుదోఁపక పోవుట.
అప్రతిష్ఠ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. అగౌరవము: చూ, సడి. 3.
అప్రతిహతము, సం. విణ. నాశనములేనిది: చూ, శాశ్వతము.
అప్రతీతము, అం. రూ-అప్రతీతకము: చూ, పరదోషములు (శాస్త్రపురాణాదులలోని మాటలు వాడుట. ఉ. ప్రమాణంబు నిన్ను రక్షించునుగాక, ప్రమాణము విష్ణునామ పర్యాయంబుగా విష్ణుసహస్ర నామశ్లోకంబునఁగలదు. కావుననిది యెల్లరకు సుబోధకముగామియె నిషేధించుటకుఁగారణము.) (ఉ॥ ద॥).
అప్రత్యక్షము, సం. విణ. కనుపించనిది: చూ, వినాశము. 2.
అప్రత్యక్షవిజయజ్ఞానము. అం: చూ, అభిజ్ఞలు.
అప్రధానము, సం. వి. అ. న. ప్రధానముకానిది: అంగము, అప్రాగ్ర్యము, ఉపసర్జనము, గుణము.
అప్రమాణము, నం. వి. అ. న. అబద్ధపు ప్రమాణము: చూ, సొంటు.
అప్రమేయుఁడు, సం. వి. అ. పు: చూ, వేలుపు.
అప్రయుక్తము, అం: చూ, పదదోషములు. (కవులు ప్రయోగింపనిది. ముడ్డిమున్నగు నీచజనులచేవాడఁబడు శబ్దమునను బ్రయోగింపరాదు. ముడ్డివిషయమై చెప్పవలసి వచ్చినప్పుడు తదర్థబోధకమగు పిఱుఁదు శబ్దము నుపయోగింపవలెను. బూతులుకావ్య రచన యందుపయోగింపరాదు. సంభోగాది శబ్దార్థములు నింద్యములు. (ఉ॥ ద॥): చూ. కావ్యదోషములు)
అప్రయోజకము, నం. విణ. 1: చూ, వ్యర్థము; అం. 2: చూ, పదదోషములు. (విశేషము లేకుండుట: చూ, కావ్యదోషములు.)
అప్రయోజకుఁడు, సం. విణ: చూ, వ్రాజె.
అప్రయోజనము: చూ, అప్రయోజకము.
అప్రవృత్తి, నం. వి. ఇ. స్త్రీ: చూ, మఱలఁబాటు.
అప్రశస్తము, సం. విణ: చూ, ఓగు.
అప్రసక్తనిషేధన్యాయము, న్యా. వెనుకటి గ్రంథమువలన నెద్దియేని యొకటి సంబంధములేని స్థలమందుగూడఁ బ్రసక్తించి నపుడు దానిని నిషేధింపవలయునుగాని ప్రసక్తించ విది నిషేధింపఁగూడదు. ఎట్లన:- ప్రాతఃకాలంబునఁ బువ్వులు వికసించును. అనువాక్యములే నెల్లపూవులు వికసించుట చెప్పగా గలువపువ్వులకుగూడ వికాసము ప్రసక్తించినది కావునఁ గలువలు వికసింపవని నిషేధింప వలయును. ఇది ప్రసక్తనిషేధము. చీఁకటి తెల్లగానుండదు. అని చెప్పుట అప్రసక్త నిషేధము అనురీతి.
అప్రసిద్ధము, వా. విణ. ప్రసిద్ధముకానిది.
అప్రసిద్ధి, సం. విణ: చూ, రహస్యము. 1.
అప్రసిద్ధోపమము, అం: చూ, అర్థదోషములు.
అప్రస్తుతతుల్యయోగిత, అం: చూ, అలంకారము. 3 (ఇట్లు అప్రస్తుత ప్రశంస, అప్రస్తుత ప్రసంగము.)
అప్రస్తుతప్రసంగము, అం. 1. —పై.—; వి. అ. పు. 2: చూ, అధికప్రసంగము.
అప్రస్తుతము, సం. విణ: చూ, అసంగతము. 2.
అప్రహతము, సం. విణ. దున్ననిది(నేల): చూ, భూమి. 1-ఉ.
అప్రాకృతము, సం. విణ. 1. చంపఁబడినది: చూ, ప్రోక్షితము; 2. విధింపఁబడినది: చూ, విహితము; 3. మేలిమి: చూ, లోహము. 1-ఈ-(ం).
అప్రాకృతుఁడు, సం. విణ: చూ, స్వతంత్రుఁడు.
అప్రాజ్ఞ, సం. వి. న్. స్త్రీ: చూ, జడము. 5.
అప్రాజ్ఞద్యూతము, వా. వి. బ. సొగటాలు, చతురంగము మున్నగు ఆటలు.
అప్రాప్యము, సం విణ. అందరానిది: చూ, వెక్కసము. 3.
అప్రాప్తి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. —పై.
అప్రామాణికుఁడు, సం. విణ. ప్రామాణికుఁడు. కానివాఁడు.
అప్రావృతము, సం. విణ. 1. తనది: చూ, సతంత్రము; 2. చుట్టుకొనఁబడినది: చూ, సంవృతము; 3. విధింపఁబడినది: చూ, విహితము,
అప్రాశ్యుఁడు, సం. విణ: చూ, అపాంక్తేయుఁడు.
అప్రియము, సం. విణ. ప్రియముకానిది: చూ, వ్యళీకము. 1.
అప్రీతి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. ప్రీతిలేమి: చూ, రోఁత. 3; విణ. 2. ఇష్టముకానిది: చూ, అనిష్టము. 2.
అప్లుతము, అం: చూ, ప్రచారములు.
అప్సర, నం. వి. న్. స్త్రీ. =అచ్చర. రూ-అప్సరస: చూ, అచ్చర.
అప్సరస, —పై.—
అప్పుచరము, సం. వి. అ. పు. చేఁప: చూ, మత్స్యము. 1.
అప్పుజము, సం. వి. అ. న: చూ, అంభోజము.
అఫల, నం. వి. ఆ. స్త్రీ. ఏఱుజాజి*: చూ, ధాతకి.
అఫలము, సం. వి. అ. న. 1. ఏడికోలలేనిఁనాగలి, కట్టులేనిది అనికొందఱు) అధోహలము: చూ, లాంగలము. 1; 2. గొడ్డుమ్రాను: చూ, వంధ్య. 3.
అఫేనము, సం. వి. అ. పు. 1: చూ, నల్లమందు; విణ. 2. నురుగులేనిది.
అబందన, వై. విణ. = అభ్యంతరమ్ క్రమభంగము. చక్కన చెడినది: చూ, అభ్యంతరము. 5.
అబందర, —పై.—
అబక, వై. వి. = అభి: చూ, రూ-అపక-అగప.
అబద్ధము, నం. విణ. 1. నిజముకానిది. ఆము. ౯-౩౬: చూ, వితథము; 2. సాముదాయార్థములేనిమాట: చూ, శబ్దము: (చూ, వితథము.)

అబద్ధము ఖుఁడు, సం. విణ. ప్రేలరి: చూ, ముఖరుఁడు.
అబల, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. ఆఁడుది: చూ, స్త్రీ. 1; విణ. 2. బలములేనిది: చూ, అకల్పము. 2.
అబలుఁడు, నం. విణ: చూ, నిస్సారుఁడు.
అబాంధము, సం. విణ. అడ్డుపాటులేనిది: చూ, నిరర్గళము.
అబాధకము, —పై.—
అబాధకుఁడు, సం. విణ. 1: చూ, నిరర్గళుఁడు; 2: చూ, శాంతుఁడు.
అబాధము, సం. విణ: చూ, రూ-అబాంధము.
అబిసీలు, దే. వి. బ. వాహ్యాళి. చంద్రాం. ళ-ంగ: చూ, విహారము. 1.
అబ్జ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. లచ్చి: చూ, లక్ష్మి. 1; 2. సురా భేదము: చూ, సుర. 1.
అబ్జజుఁడు, వం. వి ఆ. పు: చూ, బ్రహ్మ. 1.
అబ్జదళము, సం. వి. ఆ. న: చూ, తామరతేకు.
అబ్జబాంధవుఁడు, సం. వి. ఆ. పు: చూ, సూర్యుఁడు.
అబ్జభవుఁడు, సం. వి. ఆ. పు: చూ, బ్రహ్మ. 1.
అబ్జము, సం. వి. ఆ. న. 1: చూ, అంభోజము. 1; 2: చూ, అంభోజము. 2; 3. ఉప్పు: చూ, లవణము. 1; పుం, న. 4. శంఖము: చూ, సంకు. 1; పుం. 5. ఎఱ్ఱగన్నేరు*: చూ, హయమారకము; 6: చూ, అబ్ధిజము. 1: 7. నీరు వ్రబ్బలి*: చూ, వ్రబ్బలి; 8. ముస్త*: చూ, రాజకశేరుక.
అబ్జయోని, సం. వి. ఇ. పు: చూ, బ్రహ్మ. 1.
అబ్జవాహనుఁడు, పం. వి. ఆ. పు: చూ, శివుఁడు. 1.
అబ్జారి, సం. వి. ఇ. పు. చంద్రుఁడు: చూ, హేమాంశువు.
అబ్జుఁడు, పం. వి. ఆ. పు. 1.—పై—; 2: చూ, వైద్యుఁడు.
అబ్దము, నం. వి. ఆ. పు. 1: చూ, సంవత్సరము; 2.=అద్దము: చూ, ముకురము; 3. కొండ: చూ, పర్వతము. 1; 4. అబ్ది మనుకొండ: చూ, పర్వతము. 1-ఎ; 5. తుంగ*: చూ, తృణము. 1-ఐ; 6. మబ్బు: చూ, మేఘము. 1; 7. కుండ: చూ, భాండము. 3.
అబ్దుఁడు, పం. వి. ఆ. పు. 1: చూ, శివుఁడు. 1; 2: చూ, సూర్యుఁడు.
అబ్ధి, సం. వి. ఇ. పు. 1: చూ, సముద్రము; 2. కొలను: చూ, సరస్సు. 1; 3. గంగ: చూ, నది. 1; సర్వ. 4: చూ, నాలుగు.
అబ్ధిఫేనము, సం. వి. ఆ. పు. సముద్రపు నురుగు: చూ, ఫేనము.
అబ్ధిజ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. లక్ష్మీదేవి: చూ, లక్ష్మి. 1.
అబ్ధిజము, సం. వి. ఆ. న. 1. కల్పవృక్షము: చూ, వేలుపుఁజెట్టు; 2. ఉప్పు: చూ, అబ్జము. 3.
అబ్ధిజుఁడు, సం. వి. ఆ. పు. 1: చూ, వైద్యుఁడు; 2: చూ, అబ్జారి; 3. రాహ్వగ్రహము; చూ, రాహువు. 1; 2; 4: చూ, సూర్యుడు.
అబ్ధినవనీతము, స. వి. ఆ. న. అమృతము: చూ, సుధ. 1.
అబ్ధినవనీతుఁడు, సం. వి. ఆ. పు: చూ, అబ్జారి.
అబ్ధిపల్లవము, నం. వి. ఆ. పు. పగడము: చూ, రత్నము. 1.
అబ్ధిమేఖల. పం. వి. ఆ. స్త్రీ. పుడమి: చూ, భూమి. 1.
అబ్ధివధువు, నం. వి. ఊ. స్త్రీ: చూ, అబ్ధి. 3.
అబ్బ, వై. వి. 1.= అమ్మకఃి. తండ్రి: చూ, సవిత. 2; అవ్య 2. సంతాపార్థకము (ఆమ్రేడితమందు. అబ్బబ్బ-అబ్బబ్బా.): రూ-అబ్బా: చూ, సంతాపము.
అబ్బకాఁడు, ద్వ. విణ. మూర్ఖుఁడు: చూ, నబ్బుఁడు.
అబ్బరము, వై. వి=అద్భుతమ్. 1. ఆశ్చర్యము; చూ, వింత. 1; విణ. 2. మేరలేనిది, అచ్చ. యు, కాం. ఁరా: చూ, అపారము. 1.
అబ్బాటు, దే. వి. 1. అకస్మాత్తు: చూ, రూ-దబ్బాటు; 2. జన సమ్మర్దమువలనఁ గలిగెడికాఁక. ప్రా. ఁ-ఱఁ: చూ, సంతాపము.
అబ్బాయి, దే. వి. 1. బాలుఁడు: చూ, శిశువు; వా. 2.కొడుకు: చూ, సూనుఁడు. 1. "పెద్ద అబ్బాయి, చిన్న అబ్బాయిఁ బుల్లి అబ్బాయి, బుచ్చి అబ్బాయి" మొ.
అబ్బాలాడు, దే. అ. క్రి. (అబ్బాలు + ఆడు) తొట్రుపడు: చూ, సంభ్రమించు.
అబ్బి, దే. వి. రూ-అబ్బీ. 1: చూ, అబ్బాయి. 1; వా. 2.కూలికి వచ్చినవాని పిలుపు. "బండి అబ్బి.": రూ-అబ్బీ.
అబ్బీ, —పై.—
అబ్బు, వై. అ క్రి.=అవ్. ఆప్తిఃి. దొరకు: చూ, లోఁబడు.
అబ్బురపడు, వై. అ. క్రి. (అబ్బురము + పడు) రూ-అబ్రపడు: చూ, వెఱఁగొందు.
అబ్బురపాటు, వై. వి. (అబ్బురము + పాటు) రూ-అబ్రపాటు: చూ, వింత. 1.
అబ్బురము, వై. వి, విణ. రూ-అబ్రము. 1.= అద్భుతమ్: చూ, వింత. 1; 2. =అపూర్వమ్. అపురూపము. కళా. ఁ-ఁరా: చూ, క్రొత్త. 2.
అబ్బె, వా. వి. రూ-అబ్బే: చూ, రూ-అంబే. 2.
అబ్బేంద, దే. వి. ఒకానొక వృక్షము. య. ళ-ంఱ: చూ, వృక్షము. 1-ంరా.
అబ్బేసము, వై. వి. = అభ్యాసఃి. కాళీ. ఁ-ంఱ; వై. ం-ఱఁ: చూ, స్వభావము.
అబ్బేను, వా. క్రి. అభించెను.
అభ్రపడు: చూ, అబ్బురపడు.
అభ్రము: చూ, రూ-అబ్బురము.
అభ్రహ్మచర్యకము, సం. వి. అ. న. రతి: చూ, సంయోగము.
అభ్రహ్మణ్యము, సం. విణ. 1. చంపతగనిది: చూ, అవధ్యము (నాట్యమందు అధ్యుఁడను మాట.)
అభ్రహ్మణ్యుఁడు, వం. విణ. చంపఁదగనివాఁడు.
అభ్రాశి, సం. వి. ఇ. పు: చూ, సముద్రము.
అభంగము, అం: చూ, జన్యతాళములు.
అభంగురము, సం. విణ. భంగురముకానిది. (భంగురము = నశించునది.)
అభతుఁడు, సం. వి. అ. పు: చూ, శివుఁడు. 1.
అభయ, పం. వి. ఆ. స్త్రీ. కరక*: చూ, హరీతకి.
అభయము, సం. వి. అ. న. 1. ఉశీరము*: చూ, వట్టివేరు; విణ. 2. భయములేనిది: చూ, విశ్వయము.
అభయుఁడు, : ఏణ: చూ, నిర్భయుఁడు.

అభరుక్కు, సం. వి. జ్. పు. తోడేలు: చూ. వృకము.
అభవుడు, సం. వి. అ. పు. 1: చూ, శివుడు. 1; విణ. 2. పుట్టుక లేనివాడు.
అభాగ్యము, నం. వి. అ. న. 1. బీదతనము: చూ, నీదరము. 1; 2. లేదు: చూ, శూన్యము. 1; విణ. 3. భాగ్యము లేనిది.
అభావము, సం. వి. అ. న. 1: చూ, అభాగ్యము. 1; 2: చూ, సావు.
అభావుడు, నం. విణ: చూ, బీదవాడు.
అభావేవిరక్తి, న్యా. (స్పష్టము.)
అభాషణము, సం. వి. అ. న. మాటలేమి: చూ, మౌనము.
అభాషణుడు, సం. విణ. మూగవాడు: చూ, మూగ. 3.
అభాసము, వా. విణ. భిన్నాభిప్రాయము కలిగియుండునది. రూ-అభాసు: చూ, రసాభాసు.
అభి, సం. అవ్య. గుఱుతు: చూ, లక్షణము. 1; 2. ఇటువ టిదని చెప్పుట; 3. మరల మరల: చూ, వెండియు; 4. వంతు: చూ, భాగము. 1; 5. ఎదురు: చూ, ముందర. 1; ఉప. 6. "అభి"అను ఉపసర్గతోజేరిన శబ్దములు:-అభిభారము, అభివాదము, అభిషేకము అభివృద్ధి, ఆభియానము. మొ॥
అభికుడు, సం. విణ. రూ-అభీకుడు: చూ, వలపుకాడు.
అభికృతి, అం. 1: చూ. ఛందస్సులు, నర్వ. 2. ఇరువదియైదు.
అభిక్రమము, సం. వి. అ. పు. 1: చూ. అతిక్రమము. 2; 2. ఒకటి వెంబడి యొకటి.
అభిక్షము, సం. అవ్య. రూ-అభీక్షము. 1. అసకృదర్థకము, మఱిన్ని మాటిమాటికి: చూ, శశ్వత్తు; 2. శీఘ్రము: చూ, స్యదము. 1; 3: చూ, శైఘ్ర్యము; 4: చూ, సతతము. 2.
అభిఖ్య, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. నామధేయము: చూ, సంకేతము. 1; 2: చూ, యశస్సు; 3: చూ, వెలుతురు. 1.
అభిగతము, సం. విణ. పొందబడినది: చూ, సంసక్తము.
అభిగమనము, సం. వి. అ. న. 1. చెలిమి: చూ, స్నేహము. 1; 2. జయమువకై యెదురుకొనిపోవుట: చూ, లూటీ. 4.
అభిగమము, పు. —పై.—
అభిగమ్యము, సం విణ. పొందదగినది: చూ, సంసక్తము.
అభిగ్రస్తము, నం. విణ. క్రమింగబడినది: చూ, అభిపన్నము.
అభిగ్రహణము, సం. వి. అ. పు. ఎదురుగా దొంగలించుట, తెరువాటు: చూ, హరణము. 1.
అభిగ్రహము, సం. వి. అ. పు. 1. ఎదురుకొనిపోయి యాక్రమించుట: చూ, లూటీ. 4: 2. పగతెదురు: చూ, లూటీ 4; 3. తుర్యాద: చూ, సన్మానము; 4: చూ, అభిగ్రహణము.
అభిగ్రహుడు, సం. వి. అ. పు. అభియుక్తుడు: చూ, పగతెదురు.
అభిఘరించు, సం. స. క్రి. నెయ్యిమిడుచు, ద్రవద్రవ్యమును బొట్టుబొట్టుగామిడుచు: చూ, మిడుచు.
అభిఘాతము, సం. వి. అ. పు. 1. తాడనము, మొత్తు: చూ, హతి; వా. 2. ఒకానొకజ్వరము: చూ, రోగము. 1-౧౭-(౧)
అభిఘాతి, సం. వి. న్. పు: చూ, శత్రువు. 1.
అభిఘార, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. నెయ్యి: చూ, తైలము. 2.
అభిఘారము, నం. వి. అ. పు. 1. తిరుగబోత: చూ, సాతాళింపు; వా. 2. నెయ్యి వడ్డించుట.
అభిచరించు, సం. అ. క్రి: చూ, సంచరించు.
అభిచరుడు, సం. విణ: చూ, సహాయుడు.
అభిచారము, సం. వి. అ. పు. హింసార్థమైన హోమకర్మము: చూ, హింసాకర్మ.
అభిజనము, నం. వి. అ. పు. 1. జన్మభూమి: చూ, పుట్టుచోటు; 2. కులము: చూ, వంగడము; 3. కులాగతమైన పెక్కేములో నగు బిరుదు: చూ, బిరుదము; 4. పొగడిక: చూ, స్తోత్రము; 5. గోత్రము: చూ, ప్రవరము. 1.
అభిజాతుడు, సం. విణ. 1. మంచికులమునఁ బుట్టినవాడు, అంగములతో వేదము చదువుకొనినవాడు: చూ, సజ్జనుడు; 2. చదువరి: సుధి; 3. తగవరి, న్యాయాధిపతి: చూ, స్వామి. 3.
అభిజిత్తు, నం. వి. త్. క్లీ. 1. పగటిబదునాలుగు గడియల మీద రెండు గడియల కాలము; అం. 2. కానరానిచుక్క, బొమ్మరిక్క: చూ, రిక్క. 1-౨౫.
అభిజ్ఞలు, అం. దివ్యదృష్టి, దివ్యశ్రోత్రము, పూర్వనివాసానుస్మృతి, పరచిత్తజ్ఞానము, వియద్గమనాగమన వ్యూహాది లక్షణమయిన బుద్ధి. (౬)
అభిజ్ఞానము, సం. వి. అ. న. 1. గుఱుతు: చూ, లక్షణము. 1; 2. తెలివి: చూ, హ్యాల్లేఖము. 2.
అభిజ్ఞుడు, సం. విణ: చూ, నమర్థుడు.
అభితప్త, అం: చూ, సంచారీ భావమునఁ బుట్టిన దృష్టులు.
అభితము, సం. వి. అ. న. 1. దగ్గఱ: చూ, సమీపము. 1; 2. ఇరుదెసలు: చూ, పార్శ్వము. 2-౭; 3. శీఘ్రము: చూ, స్యదము; 4. అంతయు: చూ, సర్వము; 5. ఎదురు: చూ, ముందర. 1.
అభిత్రికము, అం: చూ, తిర్యక్కరణబంధములు.
అభిదర్శించు, సం. స. క్రి. చూచు: చూ, వీక్షించు.
అభిద, సం. వి. అ. స్త్రీ. ఒక శబ్దవృత్తి. సంకేతికములగు పద పదార్థముల సంబంధము: చూ, వృత్తి; (ఇవి మూడు-అభిద, లక్షణ, వ్యంజన.)
అభిధానము, సం. వి. అ. న: చూ, అభిఖ్య. 1.
అభిధామూలధ్వని, అం: వివక్షితాన్వయపదవాచ్యము, అసంలక్ష్యక్రమ వ్యంగ్యము, రసాదిరూపము. (3).
అభిధాయకము, సం. విణ. తెలియఁజేయుట:చూ,సూచకము.6.
అభిధేయము, సం. వి. అ. న. 1: చూ, అభిధానము; 2. శబ్దార్థము: చూ, టీక.
అభిధ్య, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. వరద్రవ్యాపేక్ష: చూ, వాంఛ. 1-౩.
అభినందనము, సం. వి. అ. న. సంతోషించుట: చూ, హ్లాదనము. 1.
అభినంది, సం. వి. న్. పు: చూ, జన్యతాళములు.
అభినందించు, సం. అ. క్రి. 1: చూ, సంతోషించు.
అభినయము, నం. వి. అ. పు. తనయొక్క గాని ఇతరుల యొక్కగాని యభిప్రాయములను దెలుపు హస్తాదిచలనము (ఇది చతుర్విధము.—౧. ఆహార్యము = భూషణాదులంచేఁ గలిగినది. ౨. వాచికము=వాక్కుచేతఁ గలిగినది; ౩.

ఆంగికము = అంగముచేత గలిగినది; ళ. సాత్వికము = సత్వముచేత గలిగినది): చూ, వ్యంజకము. 1.

అభినయములు, అం: ఆంగికము, వాచికము, ఆహార్యము, సాత్వికము. (ళ). [(ఎ).

అభినయహస్తములు, అం: సంయుతములు, అసంయుతములు,

అభినయించు, నం. స. క్రి. అంగన్యాసాదులచే అర్థమును సూచించు.

అభినవగుప్తుడు, అం: చూ, శాస్త్రప్రవర్తకుఁ.

అభినవము. నం. విణ. క్రొత్త: చూ, హాస.

అభినవోద్భిజ్జము, సం. విణ. క్రొత్తమొలక: చూ, మొక్క. 1.

అభిని, వా. వై. వి. = అహిఫేనమ్: చూ, నల్లమందు.

ఆభినిపాలు, మి. వి: చూ, నల్లమందుపాలు.

అభినిర్మక్తుడు, సం. వి. అ. పు. సూడస్తమించువేళ నిద్రించువాఁడు. (వ్యతి: చూ, అభ్యుదితుఁడు.)

అభినిర్యాణము, సం. వి. అ. పు. గెలువ నిచ్ఛయించిన రాజు ప్రయాణము, యాత్ర: చూ, సంచారము. 1.

అభినివేశము, సం. వి. అ. పు. 1. చొఱవ: చూ, సాహసము. 1; 2. పుచ్చికోలు: చూ, స్వీకారము. 2; 3. ఏదే నొక పనిని చేనెదనని దృఢముగా చెప్పుట, పంతము: చూ, నిర్బ. 4.

అభినిష్టానము, సం. వి. అ. పు. 1. అక్కరము: చూ, వర్ణము. 1; 2. రెండు సున్నలు: చూ, విసర్జనీయము. 1.

అభినీతము, సం. విణ. 1. న్యాయముతోఁ గూడినది: చూ, యోగ్యము. 2; 2. సంస్కరింపఁబడినది: చూ, సంస్కారము. 1; 3. కోపముగలది: చూ, రోషము. 1-ఆ.

అభినీతుఁడు, సం విణ. 1. కోవి: చూ, రోషణుఁడు.

అభినుతము, నం.విణ. చూ, స్తుతింపఁబడినది: చూ, స్తోత్రము. 1-ఇ.

అభినుతి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. స్తుతి: చూ స్తోత్రము. 1.

అభినుతించు, సం. స. క్రి. పొగడు: చూ, స్తుతించు.

అభిన్నత, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. భేదములేమి: చూ, సమరసము. 2.

అభిన్నము, నం. విణ. అంతయు: చూ, సర్వము.

అభిన్యాసము, నం. వి. అ. న. 1. పెట్టుకొనుట. ఉంచుట: చూ, సంభృతి. 2; వా. 2. వాతపిత్తశ్లేష్మముల కలయిక గల ఒకానొక జన్మరోగము: చూ, రోగము. 1-ఎఇ

అభిపన్నము సం. విణ 1. తప్పినది: చూ, అపరాద్ధము; 2. క్రుంగఁబడినది: చూ, అభిగ్రస్తము; 3. ఆపదపొందినది: చూ, ఆపద్గతము; 4. శరణుఁజొచ్చినది: చూ, సంరక్షణము. 1-ఉ; 5. ప్రసిద్ధికెక్కినది: చూ, విజ్ఞాతము; 6. అంగీకరింపఁబడినది: చూ, స్వీకృతము. 1.

అభిపన్నుఁడు, సం. విణ. 1. అంగీకరింపఁబడినవాఁడు: చూ, ఈకోలుకాఁడు; 2. ఆపదపొందినవాఁడు: చూ, కడగండ్లపాలి; 3. తప్పుచేసినవాఁడు: చూ, దోషి; 4: చూ, దయాళువు; 5. శత్రువులచే నాక్రమింపఁబడినవాఁడు: 6: చూ, శరణీయుఁడు.

అభిపల్లవము, సం. వి. అ. పు. పగడము: చూ, రత్నము. 1.

అభిప్రాయము, సం. వి. అ. పు. తలఁపు: చూ, విషయము. 4.

అభిప్రేతము, నం. విణ. తలఁపఁబడినది: చూ, స్మృతము.

అభిభవము, సం. వి. అ. పు. తిరస్కారము: చూ, వహేలనము.

అభిభవించు, సం. స. క్రి. అనాదరించు: చూ, భంగించు.

అభిభావము, ఉప. ఇచట "అభి" అనునది ధాత్వర్థమును తిరస్కారము అను నర్థమునకు మార్చినది.

అభిభావితము, సం. వి. అ. న. రతి: చూ, సంయోగము.

అభిభూతము, సం. విణ. తిరస్కరింపఁబడినది: చూ, వహేలనము.

అభిభూతుఁడు, సం. వి. అ. పు. ఆత్మగంధుఁడు, విజయము గలవాఁడు: చూ, విజయి.

అభిమంత్రణము, సం. వి. అ. న. 1. పిలుపు: చూ, సంబోధనము; 2. మంత్రముచే సంస్కరించుట.

అభిమంత్రించు, సం. న. క్రి. చీపు: చూ, సంబోధించు; 2. మంత్రముచే సంస్కరించు.

అభిమంత్రితము, సం. విణ. పిలువఁబడినది: చూ, సంబోధనము. 1-ఎ.

అభిమతము, సం. వి. అ. న. 1. అంగీకారము: చూ, సమ్మతి. 1, 2. సమ్మతియైనది: చూ, స్వీకృతము. 1.

అభిమరము, సం. వి. అ. పు. రూ-అభీమరము, అభిమర్థము. 1. కయ్యము: చూ, యుద్ధము. 1; 2. చంపుట: చూ, హింస. 1; 3. కట్టు: చూ, బంధము. 1.

అభిమర్దము, సం. వి. అ. పు. 1. కయ్యము: చూ, యుద్ధము. 1; 2. రాయిడి: చూ, సమ్మర్దము.

అభిమర్శనము. సం. వి. అ. వ. ప్రేమచే శరీరము అల్లన తడవుట: చూ, నిమురుట.

అభిమర్శించు, సం. స. క్రి. ప్రేమచేశరీరము అల్లనతడవు: చూ, నిమురు.

అభిమాతి, నం. వి. ఇ. పు. పగతుఁడు: చూ, శత్రువు. 1.

అభిమానజము, అం: చూ, ప్రేమపంచకము.

అభిమానప్రీతి, అం: చూ, చతుర్విధప్రీతులు.

అభిమానము, సం. వి. అ. పు. (ధనాదులచేఁ గలిగెడు) గర్వము: చూ, హంకారము; 2. బుద్ధి: చూ, హృల్లేఖము. 2; 3. చెలిమి: చూ, స్నేహము. 1; 4. చంపుట: చూ, హింస. 1; 5. పొగడిక: చూ, స్తోత్రము.

అభిమాని, నం. విణ. (న్. ఈ. న్). అభిమానముగలవాఁడు.

అభిమానించు, సం. స. క్రి: చూ, సన్మానించు.

అభిమానుఁడు, సం. వి. అ. పు: చూ, బుద్ధుడు. 1.

అభిముఖమగు, మి. అ. క్రి. ఎదురగు: చూ, మోహరించు. 1.

అభిముఖము, పం. విణ. ఎదురుమొగమైనది: చూ, ముందర. 1.

అభిముఖుఁడు, సం. విణ. ఎదుటనున్నవాఁడు: చూ, సమ్ముఖుఁడు.

అభియాతి, సం. వి. ఇ. పు: చూ, అభిమాతి.

అభియానము, సం. వి. అ. న. 1. జయముకై ఎదురుకొని పోవుట: చూ, లూటీ. 4. ఉప. 2. ఇచట ధాత్వర్థమును "యుద్ధమ"ను నర్థమునకు మార్చినది.

అభియుక్తుఁడు, సం. విణ. 1. ఆసగలాఁడు: చూ, లుబ్ధుఁడు; 2. అభిగ్రహాఁడు: చూ, లూటీ. 4; 3. నేరస్థుఁడు, దోషి: చూ, వ్యాధుఁడు. 2-ఎ.

అభియోక్త, సం. వి. ఋ. పు: చూ, శత్రువు. 1.

అభియోగము, వం. వి. అ. పు. 1: చూ, అభిగ్రహము. 2;

2. పగకెదిరించుట, దాడి: చూ, యుద్ధము. 1; 3. పూనిక: చూ, వన్నాహము. 2; 4. తిట్టు: చూ, శాపము. 1; 5. ఒట్టు: చూ, శపథము; 6. అమృతము కాఱుట; 7. అపకీర్తి: చూ, సడి. 3; 8: చూ, అపదూఱు. వా.3.డావా.

అభియోగి, నం. వి. న్. పు: చూ, అభియోక్త.

అభియోగింప, నం. స. క్రి: పగకెదిరించు.

అభిరతి, వం. వి. ఇ. స్త్రీ. ఇచ్ఛ: చూ, వాంఛ. 1.

అభిరామము, సం. విణ. ఒప్పిదమైనది: చూ, హృద్యము.

అభిరుచి, నం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. పేరాస: చూ, వాంఛ. 1-ఁ; 2. కాంతి: చూ, వెలుతురు. 1.

అభిరుద్గత, అం: చూ, షడ్జగ్రామగత మూర్ఛనలు.

అభిరూపము, పం. విణ: చూ, అభిరామము.

అభిరూపుఁడు, వం. విణ 1. ఒప్పిదము గలవాఁడు: చూ, సురూపుఁడు. 1; 2. పండితుఁడు: చూ, మధి. 1; 3. తగిన వాఁడు, పూజితుఁడు: చూ, పన్మానితుఁడు.

అభిలషించు, సం. స. క్రి. కోరు: చూ, వాంఛించు.

అభిలాపము, సం. వి. అ. పు. ధ్వని: చూ, స్వరము. 2.

అభిలావము, వం. వి. అ. పు. పైర్లు మొదలయినవి కోయుట, కోఁత: చూ, లవనము.

అభిలాష, నం. వి. అ. పు. 1. కోరిక: చూ, వాంఛ. 1; అం: చూ, విప్రలంభములు.

అభిలాషకుఁడు, సం. విణ. (ఏవిషయమందైనను తెంపులేని) ఆసగలవాఁడు: చూ, లుబ్ధుఁడు. 2.

అభిలాషి, ఇ. —పై.—

అభివందనము, సం. వి. అ. న. నతి: చూ, మొఱిగలు 1-౩.

అభివాదకుఁడు, సం. విణ. మ్రొక్కువాఁడు చూ, వందారువు.

అభివాదనము, సం. వి. అ. న. 1. గోత్రనామములుచెప్పి పాదములుసోఁక మ్రొక్కుట: చూ, మణిగలు. 1-3; ఉప. 2. ఇచట ధాత్వర్థమును "నమస్కారము" అను నర్థమునకు మార్చినది.

అభివాస్య, సం. వి. అ. స్త్రీ. దూడలు బ్రతుకనియావు: చూ, ధేనువు. 1-౧౪.

అభివీక్షించు, సం. వ. క్రి. చూచు: చూ, వీక్షించు.

అభివృద్ధి, వం. వి. ఇ. స్త్రీ 1. అతిశయము: చూ, హేరాళము. 1-౧; ఉప. 2. ఇచట "అభి" అనునది వ్యర్థమైనది.

అభివేదనము, వం. వి. అ. వ 1. ఆక్రాంతి. ఆజ్ఞ: చూ, పురి. 4; 2. వేఱుపెండ్లామును సంపాదించుట: 3. దున్న పోతును గట్టెడుకన్నె, పలుపు: చూ, సూత్రము. 1-౬౫.

అభివ్యక్తము, సం. విణ. స్పష్టపఱచునది. ఐంద్రియకము: చూ, వెల్లడి.

అభివ్యక్త, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. మాఱురూపము తోఁచుట: చూ, ప్రతిబింబము. 1.

అభివ్యాపించు, సం. అ, క్రి: చూ, వ్యాపించు.

అభిశంసవము, సం. వి. అ. వ. నింద: చూ, నెగ్గింపు.

అభిశక్తి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. —పై.—; 2. వేఁడుట: చూ, యాచన.

అభిశస్తుఁడు, సం. విణ. 1. పరస్త్రీ గమనాది దోషములచే దూఱఁబడినవాఁడు, ఆక్షేపితుఁడు: చూ, దోషకారి.

అభిశాపము, సం. వి. అ. పు. ఘోరకమోపిననింద: చూ నెగ్గింపు.

అభిషంగము, పం. వి అ. పు. రూ-అభీషంగము. 1. అవమానము: చూ, ప. 3; 2. ఒట్టు: చూ, శాపము. 1; 3. తిరస్కారము: చూ, వహేలనము; 4. తిట్టు: చూ, శపథము.

అభిషవము, సం.వి. అ. పు. 1. కల్లుతేట: చూ, సురామండము; 2: చూ, యజ్ఞము; 3: చూ, స్నానము. 1; 4: చూ, సోమపానము; 5. కల్లుత్రాగునపుడు తినుటకై ఆవాలు మొ॥ వాని చేతఁ బొగచిన మాంసపు ముక్క: చూ, శుక్తము. 1-౧౩.

అభిషిక్తము, పం. విణ. తలయంటు: చూ, స్నానము. 1-ఆ.

అభిషుకము, నం. వి. అ. పు. పులియఁబెట్టిన కడుగుపీరు: చూ, శుక్తము. 1.

అభిషుపు, నం. వి. ఉ. పు. రూ-అభిషుపు-అభీషవు-అభీషువు-అభీషవు. కిరణము: చూ, హాయనము. 2.

అభిషేకము, పం. వి. అ. పు. 1: చూ, స్నానము. 1; అం. 2. అభిషేకములు:- రాజ్యాభిషేకము, సూత్రాభిషేకము పాదుకాంతాభిషేకము; అం. 3. (స్నానము): చూ. ఉపచారములు; ఉప. 4. ఇచ్చట "అభి" అనునది నిరర్థకము.

అభిషేకించు, సం. అ. క్రి: చూ, మునింగించు.

అభిషేణనము, వం. వి. అ. న. వేనతో శత్రువు నెదుర్కొని పోవుట: చూ, లూటీ. 4.

అభిష్టుతము, సం. విణ. పొగడఁబడినది: చూ, స్తోత్రము.

అభిష్యందము, నం. వి. అ. పు. 1. కంటితెవులు: చూ, హర్షణము. 3-౪; 2. మిక్కిలికాఱుట: చూ, స్రవణము; 3. మిక్కిలినింపద, నింపు: చూ, సమృద్ధి; 4 రాగద్వేషాదులఁ బుట్టిన క్లేశము: చూ, శోకము. 1.

అభిష్వంగము, వం. వి. అ. పు. 1. పేరాస: చూ, వాంఛ. 1-౧; 2. తిట్టు: చూ, శాపము. 1.

అభిసంధము: చూ, అభిష్యందము. 1.

అభిసంధము: చూ, అభిష్యందము. 1.

అభిసంధానము, వం. వి. అ. న: చూ, వంచన.

అంభిసంపాతము, పం. వి. అ. పు: చూ, యుద్ధము. 1.

అభిసంహితుఁడు, పం. విణ. దుర్బోధ చేయఁబడ్డవాఁడు.

అభిసరుఁడు, సం. విణ: చూ, సహాయుఁడు. 1.

అభిసరించు, సం. స. క్రి. ప్రియులొకరొకరి నుద్దేశించు: చూ, విషయీకరించు.

అభిసారి, పం. విణ. 1. ఒకటినుద్దేశించి పోవువాఁడు; అం. 2: చూ, భోగ హ్యూహములు.

అభిసారిక, అం. 1: చూ, నాయికలు. (ప్రియుని గూర్చినంకేతస్థలమునకుఁ బోయెడి నాయిక-దీనికి:-దూతి, దాసి, సఖి, చేటి, ధాత్రేయి, ప్రాతివేశిని, లింగిని, శిల్పిని యనువారు సహాయులు.

అభిహారము, సం. వి. అ. పు. 1. వగకెదిరించుట: చూ, లూటీ. 4; 2. దొంగతనము: చూ, హరణము; 3. యుద్ధమునకు సమస్త బలము నాయత్తపఱుట: చూ, సర్వోపము.

అభిహితము, సం. విణ. భాషితము, చెప్పఁబడినది: చూ, శబ్దము. 2.

అభీకుఁడు, సం. వి. అ. పు. 1. కవి: చూ, మాటలల్లువాఁడు; 2: చూ, శివుఁడు; విణ. 3: చూ, నిర్భయుఁడు; 4: చూ, రూ-అభికుఁడు; 5. దుష్టుఁడు: చూ, వ్యాధుఁడు. 2; 6: చూ, విటుఁడు.
అభీష్ణము: చూ, రూ-అభిక్ష్ణము.
అభీప్సితము, సం. విణ. కోరఁబడినది: చూ, వాంఛ. 1-ఐ.
అభీమరము: చూ, రూ-అభిమరము.
అభీరుపత్రి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. పిల్లపీఁచర*: చూ, శతమూలి.
అభీరువు, ఉ. 1. —పై.—; విణ. 2. భీరువుకావిది.
అభీశువు, 1: చూ, రూ-అభిషువు. 1; 2. పగ్గము: చూ, సూత్రము. 1.
అభీషువు, —పై.—
అభీష్టము, సం. వి. అ. న. 1. కోరిక: చూ, వాంఛ. 1; విణ. 2: చూ, అభీప్సితము; 3. మనస్సునకు హితమైనది: చూ, హృద్యము.
అభూతము, సం. విణ. జరగనిది.
అభేదత్వము, సం. విణ. భేదములేనిది: చూ, సమరసము. 2.
అభేదము, సం. వి. అ. పు. —పై.—
అభేద్యత, వా. వి. ఇతరపదార్థములను తనలోఁ ప్రవేశింపవీయని శక్తి.
అభేద్యము, సం. విణ. భేదింపఁదగనిది: చూ, సాంద్రము. 2.
అభోజనము, సం. వి. అ. న. పస్తు: చూ, లంకణము. 1.
అభోజ్యభోజనము, అం: చూ, అజ్ఞానదాయకములు.
అభ్యంక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ, పు. ఒకటి రెండుసార్లు రక్షలు వేసినయావు: చూ, ధేనువు. 1-ఐఒ.
అభ్యంగనము, సం. వి. అ. పు. తలయంటు: చూ, స్నానము. 1-ఁ.
అభ్యంజనము, —పై.—
అభ్యంతరమగు, మి. అ. క్రి: చూ, నట్టువడు.
అభ్యంతరము, పం. వి. ఆ. న. 1. ఎల్లదిక్కులకు నడిమిచోటు: చూ, వఱదగుడి. 1-ఁ; 2. నడిమిచోటు: చూ, నందు. 6; 3. అడ్డము: చూ, వారణము. 1; 4. గుండె: చూ, హృదయము; విణ. 5: చూ, అబందన.
అభ్యక్తము, సం. విణ: చూ, అక్తము.
అభ్యగ్రము, సం. వి. అ. న. 1. దాఁపు: చూ, సమీపము. 1; విణ. 2. దాఁపైనవది: చూ, సమీపము. 1-ఐ.
అభ్యనుజ్ఞ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, నెలవు.
అభ్యమిత్రుఁడు, పం. విణ: చూ, వ్యాధితుఁడు.
అభ్యమిత్రణము, పం. వి. అ. పు. శత్రుపున కెదురుగాఁ బోపుట: చూ, లూటీ. 4.
అభ్యమిత్రీయము, —పై.—
అభ్యమిత్రీయుఁడు, సం. విణ. మగఁటిమితో నెప్పుడు శత్రువుల కెదురుగాఁ బలుమాఱు మోహరించువాఁడు. రూ-అభ్యమిత్రీయుఁడు-అభ్యమిత్రుఁడు, ప్రతివాది: చూ, శత్రువు. 1-ఇ.
అభ్యమిత్రీయుఁడు, —పై.—
అభ్యమిత్రుఁడు, —పై.—
అభ్యర్చన, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. పూజ: చూ, నివర్య.
అభ్యర్థించు, సం. వ. క్రి: చూ, సమర్పించు. 2.
అభ్యర్చితుఁడు, సం. విణ: చూ, వేలుపు.
అభ్యర్ణము, సం. వి. అ. న. 1. దగ్గఱ: చూ, సమీపము. 1; విణ. 2. సమీపమైనది: చూ, సమీపము. 1-ఎ.
అభ్యర్థి, వా. వి. ఒకపదవికొఱకు ప్రయత్నించువ్యక్తి.
అభ్యర్థించు, సం. ప. క్రి. 1: చూ, అపేక్షించు; 2. ప్రార్థించు: చూ, వేడికొను.
అభ్యర్థితుఁడు, పం. విణ. 1. కోరఁబడినవాఁడు: చూ, వాంఛితుఁడు. 1-ఇ; 2: చూ, వేఁడబడినవాఁడు.
అభ్యర్హితుఁడు, సం. విణ: చూ, సమర్థుఁడు.
అభ్యవకర్షణము, పం. వి. అ. న. 1. నాటిన ముల్లులోనగువాని నూడదీయుట; 2. పైరునకు విఘాతమైనగాదము మొదలైనవానిఁ బెఱుకుట: చూ, నిర్హారము.
అభ్యవస్కందనము, సం. వి. అ. న. మోసమున వరచక్రము నాక్రమించుట, దోఁపుడు, ముట్టడి: చూ, లూటీ. 4.
అభ్యవహారము, సం. వి. అ. పు. తిండి: చూ, సాపాటు.
అభ్యవహరించు, పం. స. క్రి: చూ, సాపడు.
అభ్యవహృతము, పం. విణ: చూ, లీఢము. 1.
అభ్యసనము, సం. వి. అ. న. = : చూ, అబ్బెసము.
అభ్యసనీయము, సం. విణ. అభ్యసింపఁబడినది: అభ్యసితము, అభ్యస్తము.
అభ్యసించు, సం. స: క్రి: చూ, వాడుకపడు.
అభ్యసితము, సం. విణ: చూ, అభ్యసనీయము.
అభ్యస్తము, —పై.—
అభ్యాతుఁడు, సం. విణ: చూ, వ్యాధితుఁడు.
అభ్యాఖ్యానము, సం. వి. అ. న: చూ, అధ్యాఖ్యానము.
అభ్యాగతస్వయం విష్ణుఃన్యా. అతిథి, స్వయముగా విష్ణువేయనుట.
అభ్యాగతి, సం. వి. ఇ. పు. భోజనసమయమునకు వచ్చినవాఁడు: చూ, విందు. 4.
అభ్యాగతుఁడు, అ. పు. —పై.—
అభ్యాగమము, సం. వి. అ. పు. 1: చూ, యుద్ధము. 1; 2: చూ, ఎదురుకొని లేచుట; 3. అడుపు: చూ, హతి. ; 4. దాఁపు: చూ, సమీపము. 1; 5. పగ: చూ, వైరము. 1; 6. చావు: చూ, సావు. 1.
అభ్యాగారికుఁడు, సం. విణ. కుటుంబమునందు మిక్కిలి ఆశగలవాఁడు: చూ, లుబ్ధుఁడు. 2.
అభ్యాఘాతము, సం. వి. అ. వ. పైఁబడుట.
అభ్యాదానము, సం. వి. అ. న. అభిముఖముగా స్వీకరించుట: చూ, పన్నాహము. ఎ-ఇ.
అభ్యాధానము, సం. వి. అ. న. ఉంచుట: చూ, సంభృతి. 2.
అభ్యామర్దము, సం. వి. అ. పు: చూ, యుద్ధము. 1.
అభ్యాశము, సం. వి. అ. న. విణ: చూ, అభ్యర్ణము. 1-ఎ.
అభ్యాపదనము, సం. వి. అ. న: చూ, రూ-అభ్యాసాదనము.
అభ్యాసపడు, మి. అ. క్రి: చూ, వాడుకపడు.
అభ్యాసము, సం. వి. అ. న. 1. అబ్బెనము, అలవాటు: చూ, స్వభావము; వి. విణ. 2: చూ, అభ్యర్ణము. 1-2.
అభ్యాసయోగము, ఆం: చూ, ప్రేమపంచకము.
అభ్యాసాదనము, సం. వి. అ. న. దోఁపుడు: చూ, లూటీ. 4.

అభ్యాసాధనము, —వై.—
అభ్యుండి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. కుంఠితకత్తియ: చూ, శంభళి.
అభ్యుచ్చయము, అం: చూ, ఆరోహివర్ణగతా లంకారములు, (చూ, అలంకారము. 3.)
అభ్యుత్థానము, సం. వి. అ. న. ఇంటికివచ్చిన పెద్దలకుఁ జేయుమర్యాద: చూ, అభ్యాగమము. 2.
అభ్యుదయము, సం. వి. అ. పు. 1. మేలుకొలుపు: చూ, శుభోదయము; అం. 2: చూ, రిహానతానములు.
అభ్యుదితుఁడు, సం. వి. అ. పు. 1. సూర్యుఁడుఉదయించువేళ నిద్రించువాఁడు. (వ్య. 3: చూ, అభినిర్ముక్తుఁడు): విణ. 2. పుట్టినవాఁడు: చూ, ఉదితుఁడు.
అభ్యుద్ధరించు, సం. స. క్రి. 1. పెల్లగించు: చూ, ద్రోటించు; 2: చూ, మీఁదికెత్తు.
అభ్యుపగమము, నం. వి. అ. పు. 1. ఇయ్యకోలు: చూ, సమ్మతము; 2. పుచ్చికోలు: చూ, స్వీకారము. 2; 3. దాఁపు: చూ, సమీపము. 1.
అభ్యుపపత్తి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. దయ: చూ, సాకతము. 2; 2. దాన సమ్మానములతోటి స్వీకారము: చూ, ప్రతిగ్రహము. 1.
అభ్యుషము: సం. వి. అ. పు. 1. ఉడికిన గుగ్గిళ్లు: చూ, పొళి; 2. నానఁబెట్టిన గుగ్గిళ్లు: చూ, పొళి; 3. నానఁబెట్టి వేఁచిన గుగ్గిళ్లు: చూ, పొళి. (రూ-అభ్యూషము. అభ్యోషము.)
అభ్యూషము, —వై.—
అభ్యోషము, —వై.—
అభ్రకము, సం. వి. అ. న. 1. గిరిజము: చూ, బేగడ; 2. అభ్రకభస్మమనుమందు; అం. 3: చూ, రదక్షితములు.
అభ్రగము, నం. వి. అ. పు. పిట్ట: చూ, పక్షి.
అభ్రజము, సం. వి. అ. పు: చూ, వానకోయిల. 2.
అభ్రపిశాచకము, సం. వి. అ. పు: చూ, రాహువు. 2.
అభ్రపుష్పము. సం. వి. అ. పు: చూ, ప్రబ్బలి.*.
అభ్రమయూరన్యాయము, న్యా. మేఘమునుజూచిన నెమలికి సంతోషము.
అభ్రమాతంగము, సం. వి. అ. పు. ఐరావతము: చూ, హస్తి. 1-౨-(౧)
అభ్రమార్దవము, సం. వి. అ. పు: చూ, ముల్లంగి. *.
అభ్రము, సం. వి. అ. న. 1: చూ, అభ్రకము. 1; 2.=ఉప్పరము: చూ, వ్యోమము. 1; 3. మబ్బు: చూ, మేఘము. 1; 4. బంగారము: చూ, లోహము. 1-౫; 5: చూ, స్వర్గము.
అభ్రమువు, నం. వి. ఉ. పు: చూ, మెఱుపు
అభ్రష్టన్యాయము. న్యా. తనకుచితమైన ధర్మమువలనఁ బలింపకయుండుట.
అభ్రి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. = అబిక. ఓడలోనుండు కట్టగుద్దలి, లవణాదులఁ ద్రవ్వునట్టి క్రామనిగుద్దలి; చూ, పీలి. 2; 2: చూ, బ్రహ్మపురి.
అభ్రియము, నం. విణ. (మబ్బునఁబుట్టినది) అగ్ని: చూ, వహ్ని. 1.
అభ్రేషము, నం. వి. అ. పు. న్యాయము: చూ, సత్యము. 1.

అమ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. = అసువస: చూ, సూర్యేందు సంగమము; అవ్య. 2. కూడ: చూ, సహితము; 3. దగ్గఱ: చూ, సమీపము. 1; వై. వి. (1). = అమ్మా. అమ్మ: చూ, మాత. 1; (2). = అమ్మా. అక్క: చూ, సహోదరి.
అమంగళము. సం. వి. అ. న. 1. చేటు: చూ, హాని. 2; విణ. 2. అశుభమైనది: చూ, ఓగు. 2.
అమండము, సం. వి. అ. పు.=ఆముదము. రూ-అమండము: చూ, వ్యడంబకము.
అమందము, సం. విణ. చుఱుకైనది.
అమంది, సం. వి. న్. పు. తల్లిమాట చెల్లించువాఁడు.
అమఠము, సం. వి. అ. న. పెంటబండి: చూ, శకటము. 1-౧౭.
అమదకాయ, వా. వి: చూ, జంటకాయ.
అమడపిల్లలు, వా. వి. బ: జంటలు, అంటిపెట్టుకొనియుండు బిడ్డలు.
అమడమాటలు, వా. వి. బ. మడతమాటలు.
అమడలు, వై. వి. బ. 1. కవలబిడ్డలు: చూ, యమళశిశువులు. "కుశలవు లమడలు"; 2. = యమళమ్. యమళమును ధాన్యము: చూ, ధాన్యము.
అమతి, సం. వి. ఇ. పు. 1: చూ, యముఁడు; 2: చూ, హిమాంశువు; 3. మూర్ఖుఁడు: చూ, స్తబ్ధుఁడు.
అమత్రము, సం. వి. అ. న. 1. కంచుగిన్నె: చూ, పాత్రము. 6-౫౭; 2. అన్నాదులు భుజించుపాత్రము: చూ, పాత్రము. 6-౫౮.
అమయు, దే. అ. క్రి. ఉపయుక్తమగు. ఉ. హరి. ౪-౨౧౩: చూ, సరిపడు. 1.
అమర, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. ఇంద్రుని పట్టణము, అమరావతి: చూ, దేశములు; 2: చూ, స్తంభము. i; 3. గజిట*: చూ, తృణము. 1-౧౮; 4. తిప్పతీఁగె*: చూ, సోమవల్లి; జరాయువు: చూ, మావి. 2.
ఆమరకము, దే. వి: చూ, అతుకుఁబడి.
అమరమంజరి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ. లొద్దుగు*.
అమరము, సం. వి. అ. పు. 1: చూ, పాదరసము; 2. పొగడ*: చూ, వకుళము; దే. వి. (1): చూ, అమరకము; (2)1 అమరకోశము అను నామలింగాను శాసనము. (సం. అని కొండఱు.)
అమరసర్షప. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, వాయింట*.
అమరారామము: చూ, ఆరామములు.
అమరావతి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1: చూ, అమర. 1; 2: చూ, దిక్పాలపట్టణములు.
అమరాశనము, సం. వి. అ. న. నెయ్యి: చూ, హవిస్సు. 2.
అమరి, సం. వి. ఇ. న. ఉమ్మి: చూ, గల్యము.
అమరించు, చే. స. క్రి. అ. క్రి: చూ, సమ్మతించు.
అమరిక, దే. వి. 1. రీతి: చూ, విధము. 1; 2. అందము: చూ, సౌందర్యము.
అమరు. దే. అ. క్రి. 1, అంగీకరించు, పాండు. ౧-౧౦౭: చూ, సమ్మతించు; 2. యుక్తమగు: చూ, సరిపడు. 2; 3. ఆయత్తపడు. ఉ. హరి. ౬-౧౪౭: చూ, సంసక్తుడు; 4. సమకూడు. అచ్చ. బాల. ౧౯౯: చూ, సిద్ధించు.

అమరుచు, దే. క్రి: చూ, అమరించు.
అమరుఁడు, పం. వి. అ. పు. 1: చూ, వేలుపు; 2: చూ, శివుఁడు. 1; 3. అమరసింహుఁడు, అమరకోశకర్త; 4. అమరుకకావ్యకర్త.
అమర్త్యుఁడు, సం. వి. ఆ. పు: చూ, వేలుపు.
అమర్యాద, పం. వి. అ. స్త్రీ. 1. మర్యాదలేమి: చూ, నడి. 3; విణ. 3. మర్యాదలేనిది: చూ, అగ్రహము. 3.
అమర్షణుఁడు, సం. విణ: చూ, రోషణుఁడు.
అమర్షము, నం. వి. అ. పు. 1: చూ, రోషము; 2. రోషమను వ్యభిచారీభావము: చూ, రోషము; 3. ఓరువలేనితనము: చూ, నూఱు. 1.
అమల, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. నేలయుసిరిక*: చూ, భూమ్యామలకి; 2. లచ్చి: చూ, లక్ష్మి. 1; 3. ఒకానొకక్రమాని కొఅమ్ముట్టు: చూ, బొడ్డుపుడక.
అమలకికము, సం. వి. అ. పు. ఉసిరిక*: చూ, శ్రీఫల. 1.
అమలము, సం. అ. న. 1: చూ, అభ్రకము. 1; విణ. 2. ముఱికిలేనిది: చూ, సమీచీనము. 2. [దేశములు
అమలావతి, పం. వి. ఈ. స్త్రీ. వరుణుని పట్టణము: చూ,
అమలినము, సం. వి. అ. పు. తెలుపు: చూ, వర్ణము. 6-ఁ-౫.
అమలు, వా. వి. 1. రెవెన్యూవసూలు: చూ, వసూలు; 2. పరిపాలన ఆచరణలో పెట్టుట; 3. చర్య. [1-౨.
అమలుఁడు, సం. విణ. పవిత్రమైనవాఁడు: చూ, సన్మానితుఁడు.
అమవస, వై. వి. = అమావస. రూ-అమాస. అమావాస్య: చూ, సూర్యేందు సంగమము.
అమహత్తు, వా. వి. స్త్రీలు, జింతువులు, తిర్యక్కులు, జడములు, దానివిశేషములు-ఉదా.-సీత, ఆవు, చెట్టు మొ॥
అమా, పం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. =: చూ, అమవస; అవ్య. 2. కూడ: చూ, సహితము; 3. నికటము: చూ, సమీపము. 1.
అమాంతగాఁడు, దే. వి. (అమాంతము + కాఁడు). 1: చూ, చిల్లరబేరగాఁడు; వా. 2. నమలకుండఁగనే మ్రింగెడివాఁడు.
అమాంతము, దే. వి. 1: చూ, చిల్లర బేరము; అవ్య. 2. అకస్మాత్తు: చూ, డబ్బుటు; వా. వి. 3. నమలకుండఁగనే మ్రింగుటయం దాలోచన.
అమాందస్తా, వా. వి. తాంబూలాదుల, నలగఁగొట్టు ఇనుప తోలు. రూ-ఆమానుదస్తా.
అమాంబాపతు, వా. వి. అన్నిబాపతులు, అన్నిరకములు, అన్ని సంగతులు, యావత్తు.
అమాంసభక్షణము, అం: చూ, భక్తులు.
అమాంసుఁడు, నం. విణ. బక్కవాఁడు: చూ, శాతుఁడు.
అమాత్యుఁడు, సం. వి. అ. పు: చూ, మంత్రి. 1.
అమాత్యులు, అం: చూ, రాజ్యాంగములు (అంగము. 9.)
అమానశ్యము, సం. వి. అ. న. 1. దుఃఖము: చూ, శోకము. 1; 2. రూ- ఆమనశ్యము, ప్రసవవేదన: చూ, బిడ్డకుట్టు.
అమానుదస్తా: చూ, రూ - అమాందస్తా.
అమానుషము, సం. విణ. మనుష్యకృతము కానిది. రూ-అమానుష్యము.
అమానుష్యము, —పై.—
అమాయకుఁడు, వా. విణ. మాయనెఱుంగనివాఁడు.
అమూరు, దే. వి. ఓడలంగరుమోకు: చూ, సూత్రము. 1-౭-౨; విణ. 2: చూ, సిద్ధము. 2.
అమూర్గము, సం. విణ: చూ, దారిలేమి.
అమావస, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. రూ - అమావసి-అమావస్య-అమావాసి--అమావాస్య.=:చూ, అమవస-అమాస; అం. 2: చూ, పర్వములు.
అమావసి, ఈ. —పై.—
అమావస్య, ఆ. —పై.—
అమావాస్య, ఆ.—పై.—
అమావాసి, ఈ. —పై.—
అమాస, వై. వి.=అమావాస్య. —పై.—
అమిజి, వా. వి. కూలిలేమి: చూ, వెట్టి. [వెట్టివాఁడు.
అమిజికాఁడు, ద్వ. వి. కూలిలేక చేసెడుపనివాఁడు: చూ,
అమితము, సం. విణ: చూ, అగణ్యము.
అమిత్రుఁడు, సం. వి. అ. పు. 1: చూ, శత్రువు. 1; 2: చూ, సూర్యుఁడు; 3: చూ, వ్రాజె.
అమిషము, సం. వి. అ. న. మాంసము: చూ, ఋక్తము. 2.
అమీ, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. =: చూ, అమాస.
అమీఢ, సం, వి. ఆ. స్త్రీ. పొట్టేలు: చూ, మేషము. 1.
అమీఢురము, ఆ. పు. —పై.—
అమీను, వా. వి. కోర్టు ఉద్యోగి.
అమీరు, వా. వి. ప్రభువు.
అముక్తాన్వితము, అం: చూ, రతులు.
అముఖ్యుఁడు, సం. వి. అ. పు: చూ, అధోరేయుఁడు.
అముత్ర, సం. అవ్య. 1. త్రల్ప్రత్యయాంతావ్యయము; 2: చావుతరువాత కలిగెడు శరీరము: చూ, ప్రేత్య.
అముష్యపుత్రుఁడు, సం. వి. అ. పు: చూ, సద్వంశోద్భవుఁడు.
అముష్యాయణుఁడు, సం. 1. —పై.—; 2. ప్రసిద్ధికెక్కిన గోత్రముగల తండ్రికొడుకు: చూ, సూనుఁడు. 1-౧౮.
అమూదృక్కు, సం. వి. శ్. పు. అటువంటివాఁడు: చూ, రూ-అమూదృశుఁడు-ఆమూదృశుఁడు,
అమూదృశుఁడు, అమూదృశుఁడు, } సం. విణ. —పై.—
అమూర్తము, సం. విణ. రూపము ఆదిలేనిది.
అమూల్యము, సం. విణ. వెలలేనిది. (వెలకట్ట వీలులేనిది, హెచ్చువెలగలది.)
అమృణాళకము, పం. వి. అ. న. 1. ఉశీరము*: చూ, వట్టివేరు; 2. నీరువట్టివేరు*. చూ, వట్టివేరు.
అమృణాళము, పం. వి. అ. వ. —పై.—
అమృత, పం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. ఉసిరిక: చూ, శ్రీఫలి. 1; 2. కరక*: చూ, హరీతకి; 3. తీప్పతీగె*: చూ, సోమవల్లి. 4. పిప్పలితీగె: చూ, పిప్పలి. 1; 5: చూ, స్వాదుఫల*: 6. చేఁతిపొట్ల*: చూ, పొట్ల.
అమృతక, నం. వి. ఆ. స్త్రీ. నెయ్యి: చూ, హవిస్సు. 2.
అమృతకలశము, సం. వి. అ. న. 1. అమృతపుకుండ: చూ, భాండము. 3-౧; 2: చూ, భక్ష్యము. 1-౮౬.
అమృతనిర్గమము, పం.వి.అ. పు.నీరుల్లి*:చూ,సుకందకము. 1.

అమృతనిర్గముఁడు, **నం**. వి. అ. పు. చంద్రుఁడు: చూ, హిమాంశువు.
అమృతపత్రము, సం. వి. అ. పు. చూ, పూతికరజము*.
అమృతఫల, **నం**. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. ఒకానొకద్రాక్ష*: చూ, స్వాదుఫల. **2**: చూ, అమృత.*
అమృతఫలము, సం. వి. అ. పు. 1. చేఁతిపొట్ల*: **చూ**, పొట్ల; **2**. అమృతఫలాలు: చూ, భక్ష్యము. 1-౮౭.
అమృతము, పం. వి. అ. న 1. ఉదకము: చూ, సలిలము. 1; 2. కైవల్యము: **చూ**, మోక్షము. 1; 3: **చూ**, అబ్ధి నవనీతము; 4. నెయ్యి: చూ, హవిస్సు. **2**; 5. యాచింపక బ్రతుకుట: చూ, అయాచితము; 6. దేవతలుసు, అతిథులను భుజింపఁగా మిగిలినయన్నాదులు: చూ, విఘసము; 7. అన్నము: చూ, సాదము (1); విణ. 8. అందమైనది: చూ, హృద్యము; అం. 9. పంచామృతములు (ఉదకము, పాలు, నెయ్యి, పెరుగు, తేనె.)
అమృతలత, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, సోమవల్లి*.
అమృతవాక్కు, సం. వి. చ. స్త్రీ. మృదువైన పలుకు: (చూ, సాంత్వము. 3): చూ, శబ్దము. **2**.
అమృతహస్తము, వా. వి. 1. రోగినాడీ పరీక్షయందు త్తమమైన హస్తము: చూ, హస్తము. 1-౧౦; 1. దాతహస్తము: చూ, హస్తము. 1-౩౪.
అమృతహస్తుఁడు. వా. విణ. 1. వైద్యు: చూ, వైద్యుఁడు; 2. దాత: చూ, వదాన్యుఁడు.
అమృతాంధసుఁడు, సం. వి. స. పు: చూ, వేలుపు.
అమృతాంశువు, సం. వి. అ. పు. చంద్రుఁడు: చూ, అమృత నిర్గముఁడు.
అమృతాహరణుఁడు. సం. వి. అ. పు. గరుత్మంతుఁడు: చూ, హరివాహనుఁడు. [వైద్యుఁడు.
అమృతుఁడు, సం. వి. అ. పు. 1: చూ, వేలుపు; **2**: చూ, అమృతోద్భూతము: చూ, అమృతనిర్గమము.
అమృష్యుఁడు, సం. వి. అ. పు: చూ, శత్రువు. 1.
అమెరికా, అం: చూ, ఖండములు.
అమేధ్యము, పం. విణ. మలము: చూ, శమలము.
అమేయము, నం. విణ. 1. మితియిదతగనిది; అం. **2**: చూ, సంఖ్యాభేదములు.
అమేషా (హమేషా), వా. 1. ఎల్లప్పుడు; **2**. ప్రత్యేకము; 3. కాపలా.
అమైథునుఁడు, సం. వి. అ. పు. ముంజిత్రాడులోనగువాని ధరించి వేదము చదివి బ్రహ్మచర్య వ్రతమునందుండు వాఁడు, బ్రహ్మచారి: చూ, వటువు.
అమోఘ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. కరక*: చూ, హరీతకి; **2**: చూ, వాయువిళంగము*: చూ, స్థాలి. **2**; 4. రామబాణము: చూ, బాణము. 1-౬౨; విణ. 5. వ్యర్థముకానిది, ఫలముతోఁగూడినది: చూ, సార్థకము.
అమోఘము, వా. విణ: చూ. అమోఘ. 5.
అమ్మ, వై. వి. = అమ్మా. 1. రూ-అను, తల్లి: చూ, మాత. 1; **2**. పూజ్యస్త్రీ: స్త్రీ. 1-౭; అవ్య. 3. ఔర. ఆశ్చర్యాస్పదకము. (ఆమ్రే-అమ్మ): చూ, వింత. 1.

అమ్మకచెల్ల, ద్వ. అవ్య. (అమ్మ + అక్క + చెల్లెలు) విజి. ౧-౩౯: చూ, అమ్మ. 3.
అమ్మక్క, వై. అవ్య. —వై.—
అమ్మకము, దే. వి: చూ, విక్రయము.
అమ్మగారు, ద్వ. వి. బ. రూ-అమ్మవారు. 1. పూజ్యురాలగు బ్రాహ్మణస్త్రీ: చూ, స్త్రీ. 1-౭; **2**. పూజ్యస్త్రీ. చూ, స్త్రీ. 1-౭-(౧).
అమ్మచెల్ల, ద్వ. అవ్య: చూ, అమ్మ. 3.
అమ్మనబోంట్లు, దే. వి. బ: చూ, బాలక్రీడ.
అమ్మనములు, 1. —వై.—; 1. అమనలాడు (దొంగతొత్తులాడు) సాధనము.
అమ్మనలు, —వై.—
అమ్మమ్మ, వా. వి. (అమ్మ + అమ్మ) తల్లితల్లి: చూ, మాతామహి.
అమ్మయము, సం. విణ. 1. జలమయము: చూ, సలిలము. 1-౨; **2**. నీటియందుఁ బుట్టినది.
అమ్మయ్య, వా. వి. (అమ్మ + అయ్య) తల్లితండ్రి: చూ, మాతామహుఁడు; 1.నడచుటలోనగు వానియెందలి బడలికచే గలుగుధ్వన్యనుకరణము: చూ, హూహూ; విణ. 3. కష్టసమయము దాఁటి ప్రాణము గూటఁబడగానే పలికెడు శబ్దము.
అమ్మయ్యో, వా. అవ్య. 1. వీఁపుపైఁబడిన గుద్దునకు లోంగిపోయి పలుకు ధ్వన్యనుకరణము: చూ, హూహూ; **2**. కష్టసమయమం దుచ్చరించెడి శబ్దము.
అమ్మరొ, ద్వ. అవ్య. రూ-అమ్మరో, పాంచా-౫, ౭౬: చూ, అమ్మక్క.
అమ్మరో, —వై.—
అమ్మవారు, ద్వ. వి. బ: చూ, రూ-అమ్మగారు. **1-2**; 3. రూ-అమ్మోరు. చూరియను స్త్రీ దేవత. ఆటలమ్మ, ఆట్లమ్మ పొంగులమ్మ, ఒకానొక గ్రామదేవత: **చూ**, స్ఫోటకము.
అమ్మాయి, వై. వి. = అమ్మికా. 1. పెండ్లికాని పడుచు: చూ, స్త్రీ. 1-౧; **2**. పదునాఱేండ్లకు లోఁబడిన బాలిక: చూ, స్త్రీ. 1-౧౧౦-(౨); 3. కూఁతురు: చూ, సూన. 1.
అమ్మి, } —వై.—
అమ్మిక, }
అమ్ము, వై. వి. 1. = అమ్బకమ్, రూ-అంబు: **చూ**, బాణము. 1; అం. **2**: చూ, హస్తరేఖలు; దే. **ప**. క్రి. 3: చూ, విక్రయించు.
అమ్ముడు, దే. వి: చూ, విక్రయము.
అమ్ముడుపోవు, దే. అ. క్రి. (అమ్ముడు + పోవు): చూ, వెలపోవు.
అమ్ములపొది, ద్వ. వి: చూ, రూ-అంబులపొది.
అమ్మలమెత్త, వా. వి. భీష్ముని బాణములశయ్య: చూ, అంపశయ్య.
అమ్ముమేటునేల, ద్వ. వి. ధన్వంతము, బాణముపోయి పడునంత దూరముగలనేల. వి. పు. ౪-౧౯౦: చూ, వింటిపట్టు.
అమ్మొయి, దే. వి: చూ, డబ్బాటు.
అమ్మొత్తు, ద్వ. వి. అదుముడు: చూ, సమ్మర్దము.
అమ్మోనియా, వా. వి: చూ, వాయువు 1-౨౨.

అమ్మోరు, వా. వి. 1: చూ, రూ-అమ్మవారు; 2. వాజిమ్మ.
అమ్రము, సం. వి. అ. పు. రూ-ఆమ్రము*: చూ, చూమిడి.
అమ్లకలంబ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. పుల్లబచ్చలి*: చూ, బచ్చలి.
అమ్లగంధకృత్తు, సం. వి. త్. పు. ఏఱువంగ*: చూ, వంగ.
అమ్లజిని, వా. వి. ప్రాణవాయువు: చూ,వాయువు. 1-ఁ-(ఁ).
అమ్లము, సం. వి. అ. పు. రూ-అంబ్లము, పుల్లన: చూ, శుక్తము. 3.
అమ్లలోణిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. రూ-ఆమ్లలోణిక, పులిచంచల: చూ, సునిషణ్ణకము.
అమ్లవేతసము, సం. వి. అ. పు. రూ-ఆమ్లవేతసము, పుల్ల ప్రబ్బలి*: చూ, ప్రబ్బలి.
అమ్లానము, సం. వి. అ. పు. 1. రూ-ఆమ్లానము-ఆమ్లాయనము. తెల్లపెద్ద గోరఁట*: చూ, మహాసహ; 2. పెద్ద తేకుల చేమంతి*: చూ, నేమంతి; విణ. 3. వాడనిది; 4. నిర్మలమయినది: చూ, హ్లాదనము.
అమ్లామ్లిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. చింత*: చూ, శుక్తిక.
అమ్లాయనము, సం. వి. అ. పు: చూ, రూ-అమ్లానము. 1. *.
అమ్లిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. పులుపు: చూ,అమ్లము; 2; చూ, త్రేణుపు. 3. చింత*: చూ,అమ్లామ్లిక; 4: చూ,అమ్లలోణిక.
అయ, వై. వి. రూ-అయ్య. 1. = ఆర్యః. తండ్రి: చూ, సవిత. 2; 2. పూజ్యఁడు: చూ, సన్మానితుఁడు.
అయంత్రితము, సం. విణ. అడ్డములేనిది: చూ, నిరర్గళము.
అయఃకాంతము, వా. వి. రూ-అయస్కాంతము. నూదంటు రాయి: చూ, రత్నము. 1-ఁ-(ఁ).
అయఃపచి, సం. వి. ఇ. పు. అగ్ని: చూ, వహ్ని. 1.
అయఃప్రతిమ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ఇనుపప్రమిడె, సూర్మి: చూ, పాత్రము. 6-౫ఁ.
అయగారు, ద్వ. వి. రూ-అయ్యగారు-అయవారు-అయ్యవారు. 1. ఉపాధ్యాయుఁడు: చూ, పంతులు. 1. పూజ్యఁడు: చూ, అయ. 2; 3. పూజ్యఁడగు బ్రాహ్మణుఁడు: చూ, స్వస్తిముఖుఁడు. 1-ఁ-౨; 4. తండ్రి: చూ, సవిత. 2.
అయథార్థవర్ణుఁడు, సం. వి. అ. పు. చారుఁడు: చూ, సందేశహరుఁడు.
అయనము, నం. వి. అ. న. 1. త్రోవ: చూ, చూర్గము. 1; 2. మూఁడు ఋతువులుఁ గూడిన కాలము, సూర్యుని దక్షిణోత్తర దిశలపోఁక. (అయనములు. ఉత్తరాయనము, దక్షిణాయనము.); 3. ఇల్లు: చూ, సదనము. 1; 4. అలవాటు: చూ, స్వభావము.
అయము, సం. వి. అ. పు. 1. మేలుకలుగఁజేసెడి కర్మము; 2. మేలుకలుగఁజేసెడి దైవము; 3. కప్పము: చూ, సిస్తు. 1. (ఆయము)
అయయె, ద్వ. అవ్య. (అయ+అయ+ఒ) రూ-అయయో, సంతాపార్థకము: చూ, సంతాపము.
అయయో, —పై. —
అయల్లకము, సం. వి. ఆ. న: చూ, తహతహ.
అయవారు. ద్వ, వి: చూ, రూ-అయగారు.
అయస్కాంతము, వా. వి: చూ, రూ-అయఃకాంతము.
అయస్కారము, సం. వి. అ, పు. ఏనుఁగు పిక్కముందటి చోటు: చూ, హస్తి. 1-౨౨:
అయస్కారుఁడు, సం. వి. అ. పు. కమ్మరి: చూ, స్వర్ణకారుఁడు.
అయస్తంభిని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. లింగాకారపుదొండ*: చూ, రక్తఫల. 1-ఒ.
అయస్సారము, సం. వి. అ. న. ఇనుము: చూ, లోహము. 1-ఁ
అయారము, సం. వి. అ. పు. నాట్య చతుర్థకాంగభేదము: చూ, నాటకము. 1.
అయారె, ద్వ. అవ్య. (అయా+రె) రూ-అయారే. ఆశ్చర్యార్థకము: చూ, వింత 1.
అయారే, —పై.—
అయి, సం. అవ్య. 1. రూ-అయె. చేటికాదిసంబోధనార్థకము: చూ, ఓరీ; 2. అనుగుట: చూ, స్తోత్రము; 3: చూ, వేఁడికోలు; 4. ఊఅడించుట: చూ, సమూశ్వాసము; వి. అ. పు. 5. శుభప్రాపకమైన విధిగలవాఁడు.
అయిందా, వా వి 1. ఇంతకుముందు; క్రి. 2. రూ-అయినదా. "నీకుశాస్తి అయిందా (అయినదా)".
అయితి, దే. వి. రూ-ఐతి. అలవి: చూ, శక్యము.
అయితే, దే. ద్ర. 1. త్వర్థకము; వా. 2. అయినట్టయితే. "ఐతంపూటీకాఁపుగము అయితే గియితే".
అయిదవది, దే. స. రూ-ఐదవది: చూ, పంచమము.
అయిదార, దే. వి. అగ్ని: చూ, వహ్ని. 1.
అయిదు, దే. స. రూ-ఐదు. హరి. 3-౨౬: చూ, వంచకము
అయిదుగురు, దే. స. బ, ఏవురు, రూ - ఐదుగురు. (అయిదునకు మహస్మహత్యర్థకరూపము.)
అయిదుతులములు, వా.వి.బ. 1/6 ఏఁబులము: చూ,ఏఁబులము
అయిదుతూములు, వా. వి. బ. ఇరువది కుంచములు: చూ, ఏఁదుము. (తూము=4 కుం॥)
అయస్సు, సం. వి. ప్. న. 1. —పై.—; పు. 2. అన్నము: చూ, సాదము. (1).
అయాచితము, సం. వి. అ. న. యాచింపక బ్రతుకుట: చూ, అమృతము. 5.
అయాతయామము, సం. విణ. క్రొత్తది: చూ, హీన.
అయిదునాళ్లు, దే. వి. బ. ఆయిదు దివసములు: చూ, ఏనాళ్లు.1.
అయిదునూఱులు, దే. స.బ. అయిదు వందలు: చూ, ఏనూఱు.
అయిదుపదిచేయు, దే. అ. క్రి. 1. యుద్ధమువలనఁబాఱు. రూ. ఐదు వదిచేయు. కళా. ౮-౯౯: చూ, వెనుదీయు. 1; 2. నమస్కరించు: చూ, మొక్కు. 3.
అయిదుపదిచేయుట, జా. నమస్కరించుట. అనఁగా అయిదుగానున్న రెండుచేతుల వ్రేళ్ళనుగలిపి పదిచేయుట. "సామంతభూకాంతలు.....జయ జయ నినాదములతోఁ నైదుపదినేయఁగా" నవసచూగమవేళ నయ్యవసరమున నువిద లజ్జాభరంబున కోహటించి యైదువది వేనె నలరాజు నంతవాఁడు" నై ౭-౧౬౮.
అయిదుపదులు, దే, స. బ: చూ, చూ, ఏఁబది.
అయిదువందలు, దే. స. బ: చూ, ఏనూఱు.
అయిదుమంది, దే. స. బ. ఏవురు: చూ, ఐదుమంది.
అయిదుమోములవేల్పు, రూ-ఐదుమోములవేల్పు. ముక్కంటి: చూ, శివుఁడు.

అయిదువ, ద్వ. వి. (అయిదు + వన్నెలుగలది) రూ-ఐదువ. మాంగళ్యము గలఆడుఁది. (వన్నె=మంగళ సూత్రము, వసుపు, కుంకుమము, గాజులు, చెవ్వాకు ఇవి అయిదును): చూ, స్త్రీ. 1-౧౯.

అయిదువరాలు, (అయిదు + ఆలు)—పై.—

అయిన, దే.ద్ర. ముందు చెప్పఁబడినదానికి విరుద్ధమైన యర్థము దెలుపును, అఁట: చూ, రూ-ఐన.

అయినిల్లు, దే. వి. రూ-ఐనిల్లు. అంతర్గృహము: చూ, సదనము. 1.

అయిపు, దే. వి. రూ-ఐపు. 1. తప్పు: చూ, సొంటు; వా. 2. రూ-ఐపు. జాడ. "అయిపులేదు=జాడజివాబులేదు": చూ, సూచన. 1.

అయిపోవు, దే. అ. క్రి. రూ-ఐపోవు. 1. ముగియు: చూ, సరిపోవు 3; 2. వెచ్చమైతీఱు: చూ, చెల్లు. 4.

అయిమాయిషీ, వా.వి. రూ-అజమాయిషీ. అంచనా, పరిశోధన.

అయిమూల, దే. వి. రెండు దిక్కులను నడిమిచోటు: రూ-ఐమూల: చూ, హరిత్తు. 1.

అయిర, దే వి. రూ-కంటితెవులు: చూ, హర్షణము. ళ.

అయిరకొను, దే. స. క్రి. రూ - ఐరకొను. యుక్తమగు: చూ, సరిపడు. 2.

అయిరుపు. దే. వి. రూ-ఐరుపు. అగ్ని: చూ, వహ్ని. 1.

అయిరేని, దే. వి. ఏ. రూ-ఐరేని, బచ్చెనపనిచేసిన పెండ్లి కుండలు: చూ, భాండము. 3-౨.

అయిరేనికడవలు, దే. వి. బ. రూ-ఐరేకడవలు: చూ,అయిరేని.

అయిలారము, దే. వి. రూ-ఐలారము. ఒకానొక మూలిక*: చూ, వృషిము.

అయివచ్చు, దే. అ. క్రి. రూ-ఐవచ్చు: చూ, మేలైవచ్చు.

అయివజు, వా. వి. 1. పంట. "అయివజు తసరబుచేయసుము"; 2. పంటఫలితము. "అయివజుయెంత".

అయుక్తము, సం. విణ. యుక్తముకానిది (యుక్తము=తగినది): చూ, ఆగ్రహము. 3.

అయుగ్మపర్ణము, సం. వి. అ. పు. ఏడాకుల పొన్న*: చూ, పొన్న.

అయుతము, సం. వి. అ. న. 1: చూ, పదివేలు; విణ. 2. కూడుకొననిది.

అయె, సం అవ్య. 1. కోపము: చూ, రోషము; 2. వెత: చూ, శోకము; 3. వేగిరపాటు: చూ, సంభ్రమము; 4: చూ, అయి. 1.

అయో, ద్వ. అవ్య. వై. అవ్య. (అయ + ఓ) రూ-అయ్యో. సంతాపార్థకము: చూ, సంతాపము.

అయోగము, సం. వి. అ. పు. 1. ఎడబాటు: చూ, విరహము; 2. కూటికలేమి: చూ, అసంగతి; 3. మానినప్రయత్నము; 4. కపటము: చూ, వ్యాజము; 5. కపటప్రయత్నము: చూ, రూ-అయోగము; 6. కవచము: చూ, వారవారణము.

అయోగసంబంధాతిశయోక్తి. అం: చూ, అలంకారము. 3.

అయోగ(వు)ఁడు, సం. వి. (ఉ). అ. పు. భార్యావియోగమైన వాఁడు: చూ, విధురుఁడు.

అయోగ్యుఁడు, సం. విణ. కుటిలుఁడు: చూ, వ్యాధుఁడు. 2.

అయోగ్రము, సం. వి. అ. న: చూ, రోఁకలి.

అయోఘనము, సం. అ. పు: చూ, సమ్మెట.

అయోధ్య, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. అయోధ్యాపట్టణము: చూ, దేశములు; అం. 2: చూ, పుణ్యనగరములు.

అయోనామము, సం. వి. న్. న: చూ, మిరియము.

అయోనిజుఁడు, సం. విణ. గర్భమందుఁబుట్టనివాఁడు. (అయోనిజ=సీత.)

అయోమయము, సం. విణ. 1. ఇనుముది: చూ, ఆయసము; 2. గట్టి: చూ, బెడిదము. 5; వా. 3. కుదురుపాటులేనిది; 4. చికాకుగానున్నది.

అయోముఖము, సం. వి. అ. పు. 1. దక్షిణసముద్రతీర పర్వతము: చూ, పర్వతము. 1-౨౮; 1. ఒకరకము పాత్రము: చూ, పాత్రము. 6-౨౯; 3: చూ, రోఁకలి.

అయ్య, వై. వి. 1. = ఆర్యః. రూ-అయ. తండ్రి: చూ, సవిత. 2; 2. రూ-అయ. పూజ్యుఁడు. కళా. ౩-౩౩: చూ, సన్మానితుఁడు.

అయ్యగారు, ద్వ. వి: చూ, రూ-అయగారు.

అయ్యది, దే. స. (ఆ + అది) ఆశబ్దమునకు అమహదర్థక ప్రథమైకవచనము: చూ, రూ-అయది.

అయ్యమ్మ, వా. వి. (అయ్య + అమ్మ) తండ్రితల్లి: చూ, పితామహి.

అయ్యయొ, ద్వ. అవ్య. (అయ్య + అయ్య + ఒ) రూ-అయ్యయో-అయ్యయ్యో, సంతాపార్థకము: చూ, సంతాపము.

అయ్యయో, —పై.—

అయ్యయ్యో, —పై.—

అయ్యరె. ద్వ. అవ్య. (అయ్య + రె) రూ - అయ్యరే. ఔర: చూ, వింత. 1.

అయ్యరే, —పై.—

అయ్యలు, వై. అవ్య: చూ, అయ్యయొ.

అయ్యవారు, ద్వ. వి: చూ, రూ-అయవారు.

అయ్యారె, ద్వ. అవ్య: చూ, రూ-అయ్యరె. ఘజి. ౧-౪౦౪.

అయ్యారే, —పై —

అయ్యొ, దే. ద్ర. (అయి + యు) మీఁద విరుద్ధ ధర్మము కలుగుటను తెలుపును.

అయ్యెద, దే. ద్ర. అంద: చూ, తత్ర.

అయ్యొ, ద్వ. అవ్య. వై. అవ్య. = అహో. (అయ్యు + ఒ) రూ-అయ్యో: చూ, అయ్యయొ.

అయ్యో, —పై.—

అయ్యోధ్య, వై. వి. = అయోధ్య: చూ, అయోధ్య.

అర, వై. వి. = అర్థమ్. రూ-అఱ: చూ, నగము.

అరంధనికుఁడు, సం. విణ: చూ, వంటవాఁడు.

అరఁగు, దే. వి. రూ-అరుఁగు-అఱుఁగు-అఱుఁగు: చూ, వేదిక.

అరఁటాకు, దే. వి, (అరటి + ఆకు): చూ, రూ-అంటాకు.

అరఁటి, దే. వి. కదళి*: చూ, రూ-అంటి.

అరఁటిపండొలిచి చేతికిచ్చుట, జా. విస్పష్టము చేయుట కళా. ౧-౬.

అరక, దే. వి. 1. రూ - అఱక - అఱకడ. మూఁపు: చూ, స్కంధము. 1; 2. ఎద్దులఁగట్టి దున్నుటకు సిద్ధపఱచిన

నాఁగలి: చూ, లాంగలము. 1; వా. 3. అజీర్తి: చూ, రోగము. 1-ఎ.

అరకము, సం. వి. అ. న. నాఁచు*: చూ, శైవాలము.

అరకాఁడు, దే.వి. (అరక + కాఁడు) రయితు: చూ, హాలికుఁడు.

అరకాని, దే. వి. పైసన్నర: చూ, ఏగాని.

అరకాలు, దే. వి. రూ-అఱకాలు: చూ, హఙ్జ. 1-౧౯.

అరక్షము, సం. వి. అ. పు. ఏనుఁగు కుంభస్థలముల క్రింది చోటు: చూ, హస్తి. 1-ఙ.-(2).

అరఖు. వా. వి. 1. ద్రవరూపకమగుమందు: 2. చీట్లాటలోని ఎఱ్ఱని యొకానొక రంగుముక్క (అరఖు. డైమూను, కళావరు, ఇస్పేటు అనునాలుగింటిలో నొకరకము): చూ, పేక. 2.

అరఁగన్ను, ద్వ. వి. (అర + కన్ను) సగము మూయఁబడిన కన్ను: చూ, లోచనము.

అరగడము, దే. విణ: చూ, వృద్ధుఁడు. 1.

అరగడి, దే. వి: చూ, మఱుఁగుగోడ.

అరగడియ, వై. వి. =అర్ధఘటిక. 12 నిమిషముల కాలము: చూ, గడియ. 1.

అరగర్దము, సం. వి. అ. పు. 1. నీరుపాము: చూ, సర్పము. 1-ఎ౮; 2. నల్లత్రాఁచు: చూ, సర్పము. 1-ఎ.

అరగలి, ద్వ. వి. (అర + కలిమి) 1. అనుమానము: చూ, సంశయము; 2. పెడమొగము: చూ, మాఱుమొగము.

అరగలిగొను, ద్వ. అ. క్రి: చూ, సందేహించు.

అరగూఁడు, ద్వ. వి. గూఁడు, గోడలయందేర్పచిన గూడు: చూ, సదనము. 1-ఎ౬-(౪).

అరచట్ట, ద్వ. వి. 1. అంగరక: చూ, వస్త్రము. 1-౯; 2. పొగాకుచట్టలోసగము: చూ, చట్ట. 7. 3. తాబంసు: చూ, వస్త్రము. 1-౪; వా. 4. తొడకు వెలుపలి భాగములో సగభాగము.

అరచుట, అం. రూ-అఱచుట: చూ, దశావస్థలు.

అరచెయి, ద్వ. వి. కరతలము. రూ-అరచేయి-అరచెయ్యి-అఱచెయి-అఱచెయ్యి-అఱచేయి: చూ, హస్తము: 1-౭.

అర(ఱ)చేతికిఁబండ్లువచ్చుట, జా. ఎక్కువ శౌర్యముపచ్చుట కళా. ౩-౨౧౮; "పొలఁతుకఁదేనీ. యఱచేతఁబండ్లు వచ్చినఁ, గఱితువుగా" (నిరంకుశోపాఖ్యానము) (ఎన్న టికినిఁ జరుగని కార్యము).

అర(ఱ)చేతిలోనిమ్మపండు, జా. సౌఖ్యముగా నుంచవలసిన వస్తువు. సార. ౨-౧౧౨.

అరజుట్టు, ద్వ. వి. ఒకరకముకోడి: చూ, పుంజు.

అరడ, దే. వి. ఏఱుదాఁటదగిన సాధనము: చూ, హోడము. 1-౨.

అరడా, దే. వి. రూ-అఱడా. కత్తిఒరయొక్క మొదట కట్టెడిభూష: చూ, కుప్పె. 8.

అరణము, వై. వి.=హరణమ్. వివాహకాలమందు అల్లునకును ఆడుబిడ్డకును మామగారిచే నీయఁబడు ధనాదికము: చూ, హఁడణము.

అరణా, వా. వి. అర్థణా, పరక అని విశాఖపట్టణము జిల్లా ప్రాంతమున వాడుక, ఱు 0–0–6 పైసలు.

అరణి, సం. వి. ఇ. పు. స్త్ర. 1. త్రచ్చినిప్పుపుట్టించెడికొయ్య: చూ, అగ్నిగర్భము; పు. 2. కూరనెల్లి*:చూ, శ్రీపర్ణము. 1; 3. పిన్ననెల్లి*: చూ, శ్రీపర్ణము. 1.

అరణ్యకుఱుత్తము, సం. వి. అ. న. రూ-అరణ్యకుఱూత్థము. అడవియుల్లవలు: చూ, సలటి.

అరణ్యజము, సం. వి. అ. పు. కాఱుదున్న: చూ, మహిషము.

అరణ్యము, సం. వి. అ. న. 1. = అడవి: చూ, విపినము; పు. 2. యతిసంప్రదాయభేదజ్ఞానార్థ చిహ్నము: చూ, లక్షణము. 1.౩౮.

అరణ్యచంద్రికాన్యాయము, న్యా. "అడవిఁగాచిన వెన్నెల" అనఁగాఁ బ్రయోజనము లేదని భావము.

అరణ్యరుదితన్యాయము, న్యా. అడివి నేఁడ్చుచున్న వారినాదరించి యోదార్చువారుండరు.

అరణ్యరోదనన్యాఁయము, —వై.—

అరణ్యరోదనము, జా. అడవిలో మొఱ్ఱ. (నిష్ప్రయోజనము) "అరణ్యరుదితమ్ కృతమ్, శవశరీర ముద్వర్తితమ్". (కువలయానందము).

అరణ్యవాసిని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. పుల్లబచ్చలి*: చూ, బచ్చలి; 2: చూ, చేతరాని*:

అరణ్యవాస్తుకము, సం. వి. అ. పు: చూ, కుణంజము.

అరణ్యశునకము, సం. వి. అ. పు. తోఁదేలు: చూ, వృకము,

అరణ్యాని, సం.వి.ఈ.స్త్రీ. పెద్దయడవి*: చూ, విపినము. 1-౭.

అరత, వై. ద్ర. = ఆరాత్. సమీపమునందు. రాఘవ. ౪—౧౪౬: చూ, సమీపము. 1.

అరతత్రపము, సం. వి. అ. పు. కుక్క: చూ, శునకము.

అరతి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. తెఱపి: చూ, విరామము; అం. 2: చూ, ద్వాదశావస్థలు.

అరతూము, ద్వ. వి. 1. ఇరుస. రెండుకుంచములు: చూ, తూము. 3.

అరత్ని, సం. వి. ఇ. పు. 1. చిటికెనచాఁచినమూర: చూ, రత్ని; 2. రత్నిచాఁచిన చిటికెనవ్రేలుగల పిడికిలిఁగూడిన మూర: చూ, హస్తము. 1-ఎ౬; 3. రెండుజేనలకొలఁది హస్తము: చూ, హస్తము. 1-ఎ౭; 4. మోఁచేయి: చూ, హస్తము. 1-ఎ౯.

అరదండ, దే. వి. రెండుచేతులకుఁ దగిలించెడి సంకెలు: చూ, శృంఖలము. 3.

అరదండాలు, వా. వి. బ.—వై.—

అరధము, వై. వి. = రథః. బండి: చూ, శోకటము. 1.

అరదేసి, దే. వి. రూ-అరదేసి: చూ, విందు. 4.

అరప, దే. వి: చూ, మంచె.

అరపది, వై. స. రూ-అఱపది. అయిదు: చూ, పంచకము.

అరపమీవము, దే. వి. బ. మగవాని పైపెదవిమీఁది నరపెంట్రుకల వరుస: చూ, మీసము.

అరపలము, వై. వి. = అర్ధపలమ్-కర్షమెత్తు. పదునాఱు మణుగుల యెత్తు: చూ, పలము. 1.

అరపు, దే. వి: చూ, రూ-అఱపు.

అరమర, ద్వ. వి. (అర + మరలాట) రూ-అరమరిక - అరమరము. 1. అనుమానము: చూ, సంశయము; 2. భేదము: చూ, వేఱుపాటు.

అరమరము, ద్వ. వి.—పై.—(భేదమునకు: 1. పై. ల-ళ).
అరమరిక, —పై.—
అరమీటుమొన, అం: చూ, మొనలు.
అరము, వం. వి. అ. న. 1. బండికంటియాకు: చూ, శీఘ్రము. 2; క్రి. విణ. న. 2. త్వరితము: చూ, స్యదము; విణ. 3. వేగముగలది: చూ, స్యదము; అవ్య. 4. చివర: చూ, సుద; న. 5. ప్రవాహము: చూ, వెల్లువ; అవ్య. 6. నిశ్చయార్థకము: చూ, సత్యము. 1-ఎ; విణ. 7. ఉపద్రవము లేనిది: నిరుపద్రవము.
అరముడి, దే. క్రి. విణ. మాటిమాటికి: చూ, శశ్వత్తు.
అరమోడుచు, ద్వ. స. క్రి. రూ-అరమోడ్చు, సగము ముడుచు.
అరమోడ్చు: చూ, రూ-అరమోడుచు.
అరమోడుపు, ద్వ. వి. రూ-అరమోడ్పు. సగము ముడుపు.
అరమోడ్పు. —పై.—
అరమోముచేయు, ద్వ. అ. క్రి. నిరక్ష్యముచేయు.
అరయిక, దే. వి. ప్రయాణములచేత విషయమును పరిశీలించుట: చూ, సమీక్షణము. 1.
అరయు, దే. వ. క్రి. రూ-ఆరయు 1: చూ, వెతకు; 2: చూ, విచారించు. 1.
అరయుట, దే. వి. చూ, అరయిక.
అరరము, సం.వి.అ.న. 1. తలపు: చూ, అరళము; 2. ఆకు: చూ, పర్ణము. 1; 3. కుట్టుడాకు: చూ, విస్తరి. 1.
అరవిష్కంభి, సం. వి. ఇ. పు, స్త్రీ. 1; చూ, ఆరరము. 1; 2. తలపునకు వేనెడిగడియ: చూ, విష్కంభము. 2.
అరరుఁడు, సం. వి. ఆ. పు. 1: చూ, శివుఁడు. 1; 2: చూ, విష్ణువు. 1; 3. చంద్రుఁడు: చూ, హిమాంశువు.
అరవ, దే. వి. రూ-కురవ-కురువ-నరవ. కొండమీఁది కాలిత్రోవ: చూ, మార్గము. 1-ఁఒ.
అరవడి, దే. వి. 1. ఋణము: చూ, వారకము. 1-ఁ; 2. చేబదులు: చూ, శేషము. 1-ఎ.
అరవరలు, దే. విణ. బ. 1. రూ-అఱవఱలు. తుసుక: చూ, శకలము. 4; 2. ఎండినది వి. పు. ఒ-ఱలా: చూ, ఋష్మము. 2; 3. చిన్నచిన్న ముక్కలు: చూ, శకలము. 4.
అరవరి, దే. వి. రూ-అరువరి. అప్పుపుచ్చు కొనువాఁడు: చూ, ధనగ్రాహకుఁడు.
అరవాయి, వై. వి. 1. న్యూనత: చూ, వెలితి. 2; 2. అపైర్యము: చూ, వితికికండ; 3. జంకు: చూ, సంకోచము. 3.
అరవాయిగొను, ద్వ. అ. క్రి. 1. జడియు: చూ, స్రుక్కు. 6; 2: చూ, సంకోచించు,
అరవిందము, సం. వి. అ. న. 1. తామర*: చూ, సహస్రపత్రము. 1: 2. పదమటి మున్నీటి నడుమనుండు వరుణుని తోఁట: చూ, వనము. 2; అం. 3: చూ, మన్మథబాణములు.
అరవిందాలయ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, లక్ష్మి. 1.
అరవిందాలయము, సం. వి. అ. పు. పదమటి మున్నీటి నడుమ మండు వరుణునిసభ: చూ, సభ. 2.
అరవిరి, ద్వ. వి. వికసింపఁగలపరువైన మొగ్గ: చూ, మొగ్గ. 1.
అరవీసము, ద్వ. వి. 1. కాకిజీద్వయము; వా. 2. వరిగింజలో సగము ఎత్తుగల బంగారుతూనిక.
అరవుచు, దే. వి. రూ-అరువుడు. తునుక: చూ, శకలము. 4.
అరసంజ, వై. వి.=అసురసంధ్య. ప్రదోషము: చూ, సాయంకాలము.
అరసము, వై. వి. = హర్షః. రూ-అరిసము. అరినెము. అనుమోదము: చూ, హ్లాదనము.
అరసావు, ద్వ. వి. మూర్ఛ: చూ, రోగము. 1-ఎ: చూ, సొమ్మ. 1.
అరసున్న, వా. వి. రూ-అఱసున్న. (సం, ప) అర్ధబిందువు, ఖండానుస్వారము.
అరళము, సం. వి. అ. న. తలుపు; చూ, వాకిలి. 1-ఉ.
ఆరళువు, సం. వి. ఉ. పు: చూ, శోణకము*.
అరాచకము, వై. వి. = : చూ, అరాజికము.
అరాజికము, వం. విణ. = అరాచకము: చూ, అనాయకము.
అరాజి, వం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, బొమ్మమేడి*.
అరాతి, సం. వి. ఇ. పు: చూ, అరి. 1.
అరాళకటకాముఖము, అం: చూ, నృత్తహస్తములు.
అరాళము, సం. వి. అ. పు. 1 మదపుటేనుఁగు: చూ, హస్తి. 1. (నింద్యము); 2: చూ, సజ్జరనము; 3. అభినయహస్తవిశేషము. బొట్టన వ్రేలిని వంచి చూపుడు వ్రేలి మొదటఁగూర్చి చూపుడు వ్రేలినివంచి తక్కిన వ్రేళ్ళనుఁ జిక్కఁగాఁజాఁచి పట్టినది: చూ, వ్యంజికము. 1; 4. మంగ*: చూ, శ్వసననము; విణ. 5. వంకరైనది: చూ, వేల్లితము. 3.అం. 6: చూ, అసంయుత హస్తములు.
అరాళవాలము, సం. వి. అ. పు. ముంగురులు: చూ, వెండ్రుక. 1-ఆ.
అరి, సం. వి. ఇ. పు. 1: చూ, శత్రువు. 1; 2. బండినిలాగు గుండ్రని చక్రము: చూ, శకటము. 1; 3. చాయమేకు: చూ, బండికన్ను: న్. పు. 4. విష్ణుచక్రము: చూ, బాణము. 1-ఐ; అం. 5: చూ, ద్వాదశరాజిమండలములు: దే. వి. (1) పన్ను: చూ, శిస్తు. 1; (2) వింటినారి, మౌర్వి; చూ, అరితోని.
అరిందముఁడు, సం. విణ. 1. శత్రుఘాతకుఁడు; 2: చూ, సూర్యుఁడు; 3. గరుడుఁడు: చూ, హరివాహనుఁడు; 4. యుద్ధమునకు భయపడనివాఁడు: చూ, హంవీర్యుఁడు. 2.
అరికట్టు, దే. స. క్రి. 1. అడ్డగించు. చూ, వారించు; 2. చుట్టుకొను: చూ, వేష్టించు.
అరికట్లు, దే. వి. బ. దుప్పటిమెలిపెట్టి రెండుభుజముల యందును బిందెపువాటుగావైచి కట్టిన కట్లు
అరిగ, దే. వి. 1, చర్మఫలకము, కేడెము, డాలు, కళా. ఆ-ళఁ: చూ, హరిగ. 1; 2. ఒకానొకబిరుదు. కళా. ఒ-ఒఁ: చూ, బిరుదము,
అరిగాఁపు, దే. వి. (అరి + కాఁపు) కప్పము నొసంగువాఁడు: చూ, కట్టుకాఁపు.
అరిగాళ్ళు, దే. వి. బ. ద్వారపు గుఱ్ఱపుపీఁటలకు వెనుకటి భాగమున నూతగా నుంచెడు కమ్ములు: చూ, నిలువులు.
అరిగొను, దే. అ. క్రి. అడ్డిపడు: చూ, నట్టువడు.
అరిగోలు, దే. వి. (అరి + కోలు) రూ-హరిగోలు. ఏఱుదాఁటఁదగు నొక సాధనము: చూ, హోడము. 1-ఎ.

అరిజ, దే. వి. రూ-అరుజు. పొట్టిచేఁప: చూ, మత్స్యము. 1-౭.
అరిణ, దే.వి.అంబువాహిని. రూ-అరిణు: చూ, హోడము.1-౨.
అరిణు, —పై.—
అరితి, దే. వి. కూరిమి: చూ, స్నేహము. 1.
అరితోసి, దే. వి. రూ-అరిబోసి, కూర్పరి: చూ, స్థావరము. 1.
అరిత్రము, సం. వి. ఆ. న. చుక్కాను: చూ, పీలి. 2.
అరిదళము, వై. వి. = హరితాళమ్: చూ, రూ-హరిదళము.
అరిది, దే. విణ. 1. శక్యముకానిది. ఉ. హరి. ౪-౧౬౨: చూ, లావు. 7; 2. ఆశ్చర్యము: చూ, వింత. 1; 3. దుర్లభము: చూ, వెక్కసము. 3; 4. దుస్సహము, మూర్ఖ. ౨-౬౭: చూ, వెక్కసము. 4.
అరిదేసి, ద్వ. వి. రూ-అరదేసి: చూ, వింత. 4.
అరిపడు, ద్వ. అ. క్రి. అడ్డపడు. భాగ. ౩-౫౨౪: చూ, అరికొను.
అరిపె, దే. వి. బాలమూషిక: చూ, మూషికము.
అరిపెట్టు, దే. అ. క్రి. కప్పముచెల్లించు.
అరిపోయు, దే. స. క్రి. విల్లువంచిబాణము ఎక్కు-పెట్టు.
అరిపోసి, దే. వి: చూ, రూ-అరితోసి.
అరిముఱితనము, దే. వి. తొందఱు: చూ, సంభ్రమము.
అరిమి, దే. వి. బిడ్డలగొంతులోగము: చూ; రోగము. 1-౪.
అరీమిత్రమిత్రుఁడు, అం: చూ, ద్వాదశరాజిమండలములు.
అరిమిత్రుఁడు, —పై.—
అరిమెనకుండలు, ద్వ. వి. బ. రూ-అటిమెనకుండలు: చూ, అయిరేని.
అరిమేదము, సం. వి. అ. పు. 1. వెలితుమ్మ*: చూ, విట్టదిరము.
అరివర్గము, సం. వి. అ. పు. చంద్ర*: చూ, వెలిచంద్ర.
అరివర్గములు, అం. కామము. క్రోధము, లోభము, మోహము, మదము, మాత్సర్యము(ఈ).
అరివాణము, వై. వి. = హరివాణః. 1. చిన్నపళ్లెరము: చూ, పాత్రము. 6; 2. గిన్నె. అచ్చ. బాల. కాం. ౩౪: చూ, పాత్రము. 6-౧౫.
అరివీర్యము, సం. వి. అ. పు. = అరివేరము-ఆర్వేరము. కలహము: చూ, యుద్ధము. 1; 2: చూ, విరోధము. 1; 3. కలఁత: చూ, సంతాపము.
అరివేరము, వై. వి. = అరివీర్యము. —పై.—
అరిషడ్వర్గములు, అం: చూ, అరివర్గములు
అరిష్ట, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. కశ్యపబుషి భార్య: చూ, భార్య. 1-౯.
అరిష్టతాతి, సం. విణ. ఇ: చూ, క్షేభంకరుఁడు.
అరిష్టదుష్టధీమంతుఁడు, సం. విణ. (త్. ఈ త్.) మరణ హేతువుచే వరాధీనమైనమనస్సుకలవాఁడు: చూ, వివక్షుఁడు.
అరిష్టనేమి, సం. వి. ఇ. పు. చూ, విష్ణువు. 1.
అరిష్టము, సం. వి. అ. న. 1. కీడు: చూ, హాని. 2;2. పూరిటి ఇల్లు: చూ, సదనము. (1-౩౫); 3. చల్ల: చూ, మజ్జిగ. 1; 4. చావుగుఱుతు: చూ, లక్షణము. 1-౧౩; 5. కల్లు: చూ, సుర. 1; 6. మేలు: చూ, శుభము. 1; పుం. 7. కాకి: చూ, వాయసము. 1; 8. రాపులుఁగు: చూ, రాబందు; 9: చూ, వెల్లుల్లి *; 10. కుంకుడు*: చూ. పేనిలము. 2; 11. నింబము*: చూ, వేము; అం. 12; చూ, ముప్పది రెండాయుధములు.
అరిష్టసూదనుఁడు, సం. వి. అ. పు: చూ, అరిష్టనేమి.
అరిసము, వై. వి. = హర్షః: చూ, రూ-అరసము.
అరిసియ, వై. వి. = అతిరసమ్. రూ-అరిసె-అటిసె. కళా. ౭-౮౧: చూ, భక్ష్యము. 1-౩.
అరిసె, —పై.—
అరిసెము, పై. వి. = హర్షః: చూ, రూ-అరసము.
అరీతకము, అం: చూ, వాక్యదోషములు.
అరుంతుదము, సం. విణ. మర్మమును దాఁకునది: చూ, మర్మస్పృక్కు.
అరుంతుదుడు, సం. వి. అ. పు. మర్మమును నొప్పించు మాటలాడువాఁడు.
అరుంధతి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. = ఆరంధోతి. అక్షిమాల, అశ్మంతరి. వసిష్ఠనిభార్య: చూ, రిక్కు. 1-౨౯. ౪. (చూ, భార్య. 1-౬౯.) [సన్యాసి. 1-(౭).
అరుంధతీనాథుఁడు, సం. వి. అ. పు. వసిష్ఠమహాముని: చూ,
అరుంధతీప్రదర్శనన్యాయము, న్యా. సులభముగ గ్రహింపరాని సూక్ష్మవస్తువును తెలుపవలసిన యెడల ముందు దానినంటి యున్న స్థూలవస్తువునుతెలిపియది తెలిసిన పిమ్మట సూక్ష్మ వస్తువును దెలుపుట. అరుంధతినిఁజూపువారు తొలుదొల్త నరుంధతినిఁ జూపకముందుగ దానియంచుననుంతు పెద్ద నక్షత్రమును జూపితరువాత కనుపింపకున్నను "అదిగో నరుంధతియని" జూపుదురు. నిర్గుణబ్రహ్మమును ఉపాసించుటకు ముందు సగుణ బ్రహ్మమును ప్రతిమార్చా రూపముల నర్చించియందు మనస్సు స్థిరపడిన పిమ్మట నవ్యక్తబ్రహ్మమును ఉపాసింపవలయు ననురీతి.
అరుఁగు, దే. వి: చూ, రూ—అరఁగు—అఱుఁగు—అఱుఁగు. పాంచా. ౪-౨౧.
అరుఁడు, సం. విణ. 1: చూ, శత్రువు. 1; 2: చూ, శివుఁడు. 1; 3: చూ, వేగిరకాఁడు.
అరుగు, దే. అ. క్రి. రూ-అర్గు. పోవు: చూ, వెళ్ళు. 3.
అరుగుడమ్ము, దే. వి. ప్రయాణము: చూ, సంచారము. 1.
అరుగుడు, —పై.—
అరుగుదెంచు, దే. అ. కి. 1. రూ-అర్గుదెంచు.ఆగతమగు: చూ, వచ్చు. 2; 2. గమించు, పోవు. జై. ౪-౧౩౯: చూ, వెళ్ళు. 3.
అరుచి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. రుచిలేమి: చూ, అరోచకము; ద్వ. వి (1) నంజుడు. మాంసము: చూ, శుక్తము. 2: అం. 2: చూ, దశావస్థలు.
అరుజాతి, మి. విణ. 1: చూ, చెడుజాతి; 2: చూ, వ్యాధుఁడు 2.
అరుజు, దే.వి.రూ-అరిజు. ఒకరకపుచేప: చూ, మత్స్యము.1-౭.
అరుణ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. అతివిష*: చూ, విష; 2. తెల్లతెగడ*: చూ, సర్వానుభూతి; 3: చూ, మంజిటి.
అరుణపలాండువు, సం. వి. ఉ. పు. వీరుల్లి*: చూ, సుకందకము 1.
అరుణము, సం. వి. అ. పు. 1. = ఎఱ్ఱన: చూ, వర్ణము. 6-౪-(౫); 2. పసుపుమీఱిన ఎఱుపు, కపిలవర్ణము: చూ, వర్ణము. 6-౪-(౫); 3. పులుము: చూ, సితము. 1-౫; 4:

చూ, సందెజాము; విణ. 5. ఇంచుక యెఱుపుగలది: చూ, వర్ణము. 5-ళ-(౩); 6 కపిలవర్ణము కలది: చూ, వర్ణము. 6-ళ-(౫).

అరుణాక్షి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. కారేలకి*: చూ, కార్ష్ణ్యము.

అరుణాత్మజుఁడు, సం. వి. అ. పు. సంపాతి తమ్ముఁడు, జటాయువు: చూ, దాక్షిణ్యము.

అరుణాభము, సం. వి. అ. పు. ఎఱ్ఱని జిగి: చూ, వెలుతురు. 1.

అరుణాభుఁడు, సం. వి. అ. పు. 1. ఈశానుఁడు: చూ, దిగధిపతులు; 2: చూ, శివుఁడు. 1.

అరుణావరజుఁడు, సం. వి. అ. పు. గరుడుఁడు: చూ, హరివాహనుఁడు.

అరుణిమ, సం. వి. న్. పు. ఎఱుపు: చూ, వర్ణము. 6-ళ.

అరుణుఁడు, సం. వి. అ. 1: చూ, సూర్యుఁడు; 2. గరుత్మంతుని యన్న: చూ, సూరసూతుఁడు.

అరుణేశము, అం: చూ, తంత్రములు.

అరుణోదయము, సం. వి. అ. పు: చూ, సూర్యోదయము.

అరుదందు, దే. అ. క్రి: చూ, వెఱఁగొందు.

అరుదు, దే. వి, విణ. 1. ఆశ్చర్యము: చూ, వింత. 1; 2. అపురూపము: చూ, క్రొత్త. 2.

అరుదువడు, ద్వ. అ. క్రి: చూ, అరుదందు.

అరుదెంచు, దే. అ. క్రి: చూ, రూ-అరుగుదెంచు. 1-2. (పోవు:-జై. ళ-ఁ౨౨.)

అరుదొండ, దే. వి. దొండ*: చూ, గక్తఫల.

అరులు, దే. వి. రూ-అర్లు-ఆయర్లు: చూ, వాత్సల్యము.

అరులుమరులు, దే. వి. ముదిమివలనఁ గలిగెడి మదితబ్బిబ్బు: రూ-అర్లుమర్లు.

అరుళువు, సం. వి ఉ. పు: చూ, శోణకము.

అరువము, దే. వి: చూ, వాంఛ. 1.

అరువరి, దే. వి: చూ, రూ-అరవరి.

అరువు, దే. వి. 1. బుద్ధి: చూ, హృల్లేఖము. 2; 2. ధాన్యాదుల ఋణము: చూ, ఎరువు. 2.

అరువుడు, దే. వి: చూ, రూ-అరవుడు.

అరువుఁద్రిక్క, ద్వ. వి: చూ, రూ-అదురుఁద్రిక్క.

అరువుఁబూఁట, ద్వ. వి: చూ, రొక్క-పుపూఁట.

అరుష్కరము, సం. వి. అ. పు. 1, జీడి*: చూ, స్ఫోటశోఫ; 2: చూ, జీడిగింజ; విణ. 3. వ్రణమును కలుగఁజేయునది.

అరుసము, వై. వి. = హర్షః: చూ, రూ-అరసము.

అరుసు, వై. వి. = రాజా, ఏలిక: చూ, రాజు. 1.

అరుస్సు, సం. వి. స్. న: చూ, వ్రణము.

అరుహుఁడు, వై. విణ, = హర్షః: చూ, సమర్థుఁడు.

అరూపము, సం. విణ. రూపములేనిది.

అరె, దే. అవ్య. ప్రశంసనార్థకము: చూ, నేబాసు. (రూ-అరే, ఆమ్రేడితమందు - అరరె - అరరే) చంద్రా. ౩-ఁ౦౩; చంద్రా. ౩-ఁ౨౫.

అరే, దే. అవ్య. —వై.—

అరేబియా, దే. వి; చూ, దేశములు.

అరోచకము, సం. వి. అ. న. కాంతిలేని దినచంద్రాదులు: చూ, విగతాలోకము.

అరోగి, సం. వి. అ. వు. రోగముచే విడువఁబడినవాఁడు: చూ, పటువు. 4.

అరోచకము, వా: చూ, రూ-అరుచి. 1.

అరోటుపిండి, వా. వి. రూ-అరరోటుపిండి, మొక్క-జొన్న గింజలగుండ.

అర్క, సం. వి. ఆ. స్త్రీ.=అక్క-ఆక్క: చూ, సహోదరి.

అర్కజుఁడు, సం. వి. అ. పు. 1. శని: చూ, రాహువు. 2; 2. కర్ణుఁడు: చూ, సూతపుత్రకుఁడు.

అర్కనందనుఁడు, —వై.—

అర్కపర్ణము, సం. వి. అ. పు జిల్లేడు*: చూ, వికీరణము. 2.

అర్కపాదపము, సం. వి. అ. న: చూ, వేము*.

అర్కపుష్పిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. చిత్రపత్రిక. *: చూ, సుమంగళ. 1-ళ.

అర్కబంధువు, సం. వి. అ. పు. 1. శాక్యసింహుఁడను బుద్ధుఁడు: చూ, బుద్ధుఁడు 1; 2. తామర*: చూ, సహస్రపత్రము. 1.

అర్కమందారము, సం.వి.అ.పు. ఉచ్చింత*: చూ, ఋండ. 5.

అర్కమచ్ఛంది, సం. వి. ఇ. పు. పేప*: చూ, వేత్రము. 2.

అర్కము, సం. వి. అ. పు. 1: చూ. అర్కపర్ణము: 2. స్ఫటికము: చూ, రత్నము. 1-ఁ౨-(౩); 3. రాగి: చూ, లోహము. 1-ఁ; అం. ళ: చూ, ఆసనములు.

అర్కరాజము, సం. వి. అ. పు. తెల్లజిల్లేడు*: చూ, వికీరణము. 2-౨.

అర్కలత, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, సురుగుడు*.

అర్కవల్లి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, మంజిటి*.

అర్కారర, వా. వి. రూ-హర్కారా, దూత.

అర్కాహ్వము, సం. వి. అ. పు. 1: చూ, అర్కపర్ణము.*; 2. సూర్యకాంతమణి: చూ, రత్నము. 1-ఁ౦ఁ-(౭).

అర్కుఁడు, సం. వి. అ. పు. 1: చూ, సూర్యుఁడు; 2. అన్న: చూ, సహోదరుఁడు; 3. ఇంద్రుఁడు: చూ, వేలుపుతేఁడు; అం. 4: చూ, ఆదిత్యులు.

అర్కుఱము, సం. వి. అ. పు. జీడి*: చూ, స్ఫోటశోఫ.

అర్గళము, సం. వి. అ. న, ఆ. స్త్రీ. 1. తలుపు నడ్డగించుగడియ: చూ, విష్కంభము. 2; 2. పెద్దయల: చూ, వీచి. 1;3. అడ్డము: చూ, వారణము. 1;అం. 4: చూ, కరణములు.

అర్గు: చూ, రూ-అరుగు. కళా. ౩-ఁ౨౬.

అరుదెంచు: చూ, రూ-అరుగుదెంచు. 1-2.

అర్ఘటము, సం. వి. అ. న. భూతి: చూ, భస్మము.

అర్ఘము, సం. వి. అ. పు. 1. రూ-అర్ఘువు. విలువ: చూ, వెల. 1, 2. పూజ: చూ, సపర్య.

అర్ఘువు, ఉ: చూ, అర్ఘము. 1.

అర్ఘ్యము, సం. విణ. 1. పూజకుఁ దగినది; 2. పూజకొఱకై వది; అం. 3: చూ, ఉపచారములు; విణ. 4:చూ,శ్రైష్ఠ్యము.

అర్చ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. పూజ: చూ, సపర్య; 2. విష్ణ్వాది మూర్తులకు సదృశముగా శిలాదులచేతఁ జేసిన ప్రతిమ:చూ, హరిడీ. 3. 1.

అర్చకత్వము. సం. విణ. దేవునకునిరంతరముచేయు పూజాదికము: చూ, సపర్య. 1.

అర్చకుఁడు, సం. వి. అ. పు. 1. పూజచేయువాఁడు: చూ, పూజారి. 1; 2. విష్ణుపూజకుఁడు, తంబలి: చూ, పూజారి.2; 3. శివార్చకుఁడు, తంబళి: చూ, పూజారి. 3.

అర్చణ, సం. వి. అ. స్త్రీ. పూజ: చూ, సపర్య.

అర్చన, —పై.— [ణములు.

అర్చనము, అ. పు. 1. —పై.—; అం. 2: చూ, భక్తిలక్ష

అర్చనీయుఁడు, సం. విణ. పూజకుఁదగినవాఁడు: చూ, సన్మానితుఁడు.

అర్చి, సం. వి. స్. స్త్రీ, న. 1. మంట: చూ, వహ్ని. 1-౨౬; 2. కాంతి: చూ, వెలుతురు. 1; 3. కిరణము: చూ, హాయనము. 2.

అర్చించు, సం. స. క్రి. పూజించు: చూ, సమర్పించు.

అర్చితము, సం. విణ. 1. పూజింపఁబడిన దేవతాదులు: చూ, అర్హితము; 2. మన్మథ లోకము.

అర్చితుఁడు, సం. విణ. పూజితుఁడు: చూ, సన్మానితుఁడు.

అర్చిష్మతి, సం. వి. ఈ స్త్రీ. అగ్నిహోత్రుని పట్టణము: చూ, దేశములు.

అర్చిస్సు, సం. వి. స్. స్త్రీ, న. 1. కాంతి: చూ, వెలుతురు.1; 2. కిరణము: చూ, హాయనము. 2.

అర్జకము, సం. వి. అ. పు. తెల్లగగ్గెర*: చూ, పర్ణాసము.

అర్జి, వా. వి. వ్రాఁతపూర్వకమయిన మనవి.

అర్జిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, రూ-అర్జిక.

అర్జునధ్వజుఁడు, సం. వి. అ. పు. అనుమఁడు: చూ, వానరము. 1-౨.

అర్జునము, సం. వి. అ. న. 1. కనపు*: చూ, తృణము. 1; 2. బంగారు: చూ, లోహము. 1-౫; 3. కంటితెవులు: చూ, హర్షణము. 3-౪; పు. 4. ఏఱుమద్ది*: చూ, సాలము; 5. తెలుపు: చూ, వర్ణము. 6-౫; 6. నెమలి: చూ, శిఖి; విణ. 7. తెల్లనిది: చూ, వర్ణము. 6-౫-(౧).

అర్జుని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. ఆవు: చూ, ధేనువు. 1; 2. బాణాసురుని కూఁతురు, ఉష: చూ, సూన. 1-౯; 3. బాహుదయనునది. రూ-ఆర్జుని. బాహుద: చూ, నది. 1-౭. (౩); 4. కులట: చూ, అంకులాఁడి; 5. కుట్టని, తారుపుకత్తె. రూ-ఆరుని: చూ, శంభళి; 6. చేఁదు ఆనబ*: చూ, సొఱ.

అర్జునుఁడు, సం. వి. అ. పు. 1. ఒకతల్లికొక్క కొమరుఁడు: చూ, సూనుఁడు. 1-౨౨; 2. పాండురాజు కొడుకు, క్రీడి: చూ, విజయుఁడు. 1; అం. 3: చూ, పాండవులు; 4. కార్తవీర్యార్జునుఁడు: చూ, హైహయుఁడు; 5: చూ, శాస్త్ర ప్రవర్తకులు.

అర్ణము, సం. వి. స్. న. 1. నీరు: చూ, సలిలము; పుం. 2. అకారాద్యక్షరములలో నొకటి, అక్కరము: చూ, వర్ణము. 1.

అర్ణవము, సం. వి. అ. పు: చూ, సముద్రము.

అర్ణోరాశి, ఇ. —పై.—

అర్తనము, సం. వి. అ. న. 1. ఏవగింపు: చూ, సెగ్గింపు. 1; 2: చూ, దయ.

అర్తి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. వెత: చూ, శోకము. 1; 2. అటని: మా, వింటికొప్పు.

అర్థజ్ఞానము, సం. వి. అ. న. కూడుకొన్న శబ్దార్థములయొక్క భావకర్మములు: చూ, సాహిత్యము.

అర్థజ్ఞుఁడు, సం. విణ. చదువరి: చూ, సుధి.

అర్థతఃపురుషో నారీ యానారీ సార్థతఃపుమాన్, న్యా. పురుషుఁడు ధనములేమినిఁ బొలఁతియగును. పొలఁతి ధనము కలిమినిఁ బురుషుఁడగును.

అర్థతి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. తారుపుకత్తె: చూ, శంభళి.

అర్థత్యాగసుఖన్యాయము, న్యా. ధనము ఖర్చుచేసిన సుఖమున్న దనురీతి.

అర్థదీపనము, అం: చూ, కావ్యగుణములు.

అర్థదూషణములు, అం: చూ, కామజింబులు.

అర్థదోషములు, అం. 1: అపార్థము, వ్యర్థము, ఏకార్థము, సంశయము, అపక్రమము, భిన్నము, అతిమాత్రము, పరుషము, విరసము, హీనోపమము, అధికోపమము, అప్రసిద్ధోపమము, హేతుశూన్యము, నిరలంకృతి, అశ్లీలము, విరుద్ధము, సహచరము (ఇది విచార్యము), చ్యుతము (ఇది విచార్యము) (౧౮) (వీనినే అర్థగతములందురు); 2: చూ, కావ్యదోషములు (చూ, దోషములు).

అర్థన, సం.వి.ఆ.స్త్రీ. రూ-అర్దన. బిచ్చము: చూ, యాచన. 1.

అర్థనీయము, సం. విణ. వేఁడఁదగినది: చూ, అర్థ్యము.

అర్థపుఁడు, సం. వి. అ. పు. కుబేరుఁడు: చూ, శ్రీదుఁడు.

అరప్రయోగము, సం.వి.అ.పు. వడ్డిబ్రదుకు: చూ, వృద్ధిజీవిక.

అర్థభేదము, సం. వి. అ. న. భేదము; చూ, వేఱుపాటు.

అర్థమదము, అం: చూ, మదములు.

అర్థము, సం. వి. అ. పు. 1. శబ్దార్థము: చూ, టీక: 2. శబ్దాది విషయములు: చూ, విషయము. 3; 3: చూ, హేతువు. 1; 4: చూ, విత్తము. 1; 5: చూ, మరలఁబాటు; 6: చూ, సత్యము. 1; 7. కార్యము: చూ, వ్యాపారము. 1: 8. అక్కఱ, పని: చూ, వ్యాపారము. 1-౧; 9. పదార్థము: చూ, సరకు. 2; అం. 10: చూ, పురుషార్థములు; 11: చూ, విధము. 1; 12.మృత్పాషాణాదివస్తువు): చూ, సరకు. 2.

అర్థవంతుఁడు, సం. విణ. (త్. ఈ. త్.) ధనికుఁడు: చూ, సంపన్నుఁడు.

అర్థవాదము, సం. వి అ. పు. పొగడిక: చూ, స్తోత్రము. 1.

అర్థవాదములు, అం: అసదర్థ వాదము, భూతార్థవాదము, సదర్థవాక్కు. (౩).

అర్థవేదము, అం. యజుర్వేదోపవేదము, నవరత్నములకుఁ గలుగు జన్మస్థానములు జాతులు గ్రహములు వీని దోషము లెఱింగించుచుఁ దత్తద్రత్న ధారణమునఁ గలుగు ఫలాఫలములఁ దెలుపునది. (చూ, ఉపవిద్యలు.)

అర్థవైశసన్యాయము, న్యా సగము చంపుట. "విధినాకృత మర్థవైశసం బతఁ మాంకాముపధే విముంచెతా." కుమార సంభవము.

అర్థవ్యక్తి, అం: చూ, గుణములు.

అర్థశక్తిమూలము, అం: చూ, వ్యంజనములు.

అర్థశాస్త్రము, అం: చూ, విద్యలు.

అర్థసాధనము, సం. వి. అ. పు. కుంకుడు*: చూ, ఫేనిలము.

అర్థసావిత్రి, అం: చూ, నహానతానములు.

అర్థసిద్ధి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ: చూ, పుత్రజీవి*.
అర్థస్య పురుషో దాసో దాస స్త్వర్థోనకస్యచిత్, న్యా. పురుషుఁడు ధనదాసుఁడగును, ధనమెవ్వరికిని దాసత్వమొనర్పదు.
అర్ధహరణము, అం: చూ, దండత్రయము: చూ, త్రయము.
అర్థహీనుఁడు, సం. విణ: చూ, బీదవాఁడు.
అర్థాంతరన్యాసము, అం. ఒకానొకయర్థాలంకారము సామాన్యమును విశేషముతోడ, విశేషమును సామాన్యముతోడ గుణసామ్య కల్పన మొనర్చుట. ఒకానొక వస్తువును ముందుగఁ జెప్పి దానిని సమర్థించుటకై మఱియొక యర్థముఁజెప్పుట (ఉ.—హనుమంతుఁడబ్ధిదాఁటె. మహాత్ముల కసాధ్యమేదిఁ పూలతోఁ గూడిన నారతలఁదాల్పఁబడును. వెలలేని రతనములచే నొప్పుచున్న యాహిమవంతుని మంచు శోభాహాని చేయలేదు. ఒక దోషము పెక్కుగుణములయందు మునిఁగిపోవుంగదా!): చూ, అలంకారము. 3. (చూ,అర్థాంతరము, అర్థాపత్తి.)
అర్థాంతరసంక్రమితవాచ్యము, అం. పదగతము, వాక్యగతము. (౨).
అర్థాతురోనగణయత్యపకర్షదోషమ్, న్యా. ధనాశగలవాఁడవమానమును బరిగణింపఁడు.
అర్థాపత్తి, అం. 1: చూ, అర్థాంతరన్యాసము; 2: చూ, ప్రత్యక్షాది, ప్రమాణములు; 3: చూ, రసవదలంకారములు.
అర్థాలంకారము, అం. అలంకారములు రెండింటిలోనొకటి. అర్థముప్రధానముగాఁ గలిగి కావ్యశోభాహేతువులైనవి: చూ, అలంకారము. 3.
అర్థావృత్తిదీపకము, అం: చూ, అలంకారము. 3.
అర్థాశ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. = అడియాస: చూ, వాంఛ. 1.
అర్థి, సం. వి. న్. పు. 1: చూ, యాచకుఁడు; 2. యక్షసేవకుఁడు; విణ. 3. ధనికుఁడు: చూ, పంపన్నుఁడు; 4: చూ, వాది; 5: చూ, సేవకుఁడు; 6: చూ, వాంఛ. 1.
అర్థించు, సం. స. క్రి. 1: చూ, వాంఛించు; 2: చూ, వేఁడుకొను.
అర్థితము, సం. విణ. రూ-ఆర్థితము. 1. కోరఁబడినది: చూ, వాంఛితము; 2. వేఁడబడినది: చూ, ప్రార్థితము.
అర్థోహి కన్యా పరకీయఏవ, న్యా. కన్యపరుల సొత్తేకదా?
అర్ధ్యము, సం. వి. అ. న. 1: చూ, సిలాజిత్తు; విణ. 2. తెలివిగలది: చూ, హృల్లేఖము. 2-౧౪; 3. న్యాయముతోఁ గూడినది: చూ, సత్యము. 1; 4. అర్థనీయము; 5. అర్థము వలన తొలఁగనిది.
అర్ధ్యుఁడు, సం. వి. అ. పు. 1. చదువరి: చూ, సుధి; 2. అర్థము(ద్రవ్యము)నుండి యెడఁబాయనివాఁడు.
అర్ధన: చూ, రూ-అర్థన.
అర్ధితము, సం. విణ. 1: చూ, రూ-అర్థితము. 1-2; 3. అడుగఁబడినది (వస్తువు): చూ, వాంఛితము; 4.నొప్పింపఁబడినది; 5. పూజింపఁబడినది: చూ, సన్యస్తము. 2.
అర్ధకంధర, అం: చూ, ముఖరజ్జువులు.
అర్ధకుడ్యము, సం. వి. అ. న: = చూ, అద్దగోడ.
అర్ధగంగ, నం. వి. ఆ. స్త్రీ కావేరి: చూ, నది. 1-(౧)-౧.
అర్ధగతి, అం: చూ, భూచారులు.
అర్ధఘటిక, నం. వి. ఆ. స్త్రీ. =: చూ, అరగడియ.
అర్ధచంద్ర, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. నల్లతెగడ*: చూ, సర్వానుభూతి.
అర్ధచంద్రము, సం.వి.అ.పు.1. శూరప్రమనెడిగొఱపము: చూ, బాణము. 1-౪; 2. మెడపట్టిత్రోచుట కమర్చిన యర్ధచంద్రాకారపు చేయి: చూ, అర్ధేందువు. 2; 3. గోటినెలవంక. అర్ధేందువు: చూ, నఖక్షతము. 1; అం. 4: చూ, ఉత్తానకరణ బంధములు; 5: చూ, బాణాగ్రములు; 6: చూ, అసంహత హ్యూహములు; 7: చూ, అసంయుత హస్తములు; 8: చూ, ఆసనములు: 9. అభినయహస్త విశేషము (చూపుడువ్రేలు మొదలయిన నాలుగువ్రేళ్ళ నొక్కపక్కసరిగాఁజేర్చి బొటనవ్రేలినెడముగాఁ జాచిపట్టినది): చూ, వ్యంజకము. 1; న. 10: చూ, నెమలికన్ను.
అర్ధచంద్రిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. త్రిపుట*: చూ, బొల్లిబూసర; 2. నాసాభరణము: చూ, భూషణము. 2-౯(౧); అం. 3: చూ, వృత్తము. 1.
అర్ధచోలకము, సం. వి. ఆ. న. అంగరక:చూ, వస్త్రము.1-౯.
అర్ధజరతీ(య)న్యాయము, న్యా. శరీరమందుఁ గొంతభాగమున ముసలితనమును, కొంతభాగమున పడుచుతనమునుగల స్త్రీ యుండడను రీతి.
అర్ధజాహ్నవి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, అర్ధగంగ.
అర్ధణా, వా. వి: చూ, అరణా.
అర్ధతూరము, సం. వి. అ. పు. యుద్ధారంభ వాద్యపు ధ్వని, పటహము: చూ, స్వరము. 2-౩౦.
అర్ధనారీశుఁడు, సం. వి. అ. పు. సామేను గరిత తాలుపు: చూ, శివుఁడు.
అర్ధనారీశ్వరుఁడు, —పై.—
అర్ధనావము, సం. వి. ఆ. పు. ఓడలోసగము, నౌకార్ధము: చూ, హోడము. 1-౯.
అర్ధనికుట్టణము, అం: చూ, కరణములు.
అర్ధనిమీలితము, అం: చూ, దృష్టిక్రియలు.
అర్ధనౌక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, అర్ధనావము.
అర్ధపతాకము, సం. వి. అ. పు. 1. అభినయహస్తవిశేషము; చూ, వ్యంజికము. 1; అం. 2: చూ, అసంయుత హస్తములు.
అర్ధపద్మాసనము, అం: చూ, ఉత్తానకరణబంధములు.
అర్ధపాదుక, అం: చూ, ఆవర్తరూపములు.
అర్ధపారావతము, సం. వి. అ. పు. 1. ఒకరకము పావురము: చూ, సురటి. 1-౪; 2: చూ, తీతువు.
అర్ధపిప్పలి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. పిప్పలిలో సగము.
అర్ధప్రస్తము, సం. వి. అ. పు. కుంచములో సగము: చూ, అడ్డ. 2.
అర్ధఫలము, సం. వి. అ. న. పదునాలుగు మాషములయెత్తు, కర్షము: చూ, ఫలము. 1.
అర్ధబిందువు, సం. వి. అ. పు: చూ, అరసున్న.
అర్ధమత్తల్లి, అం: చూ, కరణములు.
అర్ధమాణవకము, సం. వి. అ. పు. పదిపేటల ముత్యాలహారము: చూ, భూషణము. 2-౬-(౨౭).
అర్ధము, సం. వి. అ. న. 1. = అర్థ-అము. ప్రాసంశము: చూ,

సగము; పు. 2. తునుక: చూ, శకలము. 4.

అర్ధముకుళ, అం: చూ, సంచారీ భావమునఁ బుట్టిన దృష్టులు.

అర్ధరథుఁడు, వం. వి. అ. పు. ఐ. ఒక్క విలుకానితో సరిగా నిలిచి పోరలేనియోధులు: చూ, హంవీరుఁడు. 2.ఉ.

అర్ధరశ్మి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. పండ్రెండు పేటలుగల హారము: చూ, భూషణము. 2-ఎఁ.

అర్ధరాత్రము, నం. వి. అ. పు.=అద్దమరేయి: చూ, రాత్రి. 1-ం.

అర్ధరూప్యము, సం. వి. అ. పు. ఆరరూపాయ.

అర్ధరేచితము, అం. 1: చూ, నృత్తహస్తములు; 2: చూ, కరణములు.

అర్ధర్చ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. సగము ఋక్కు: చూ, వేదము. 1-ఎం. (ం).

అర్ధవేనరి, అం: చూ, మాళవకైశికిజి భాషలు.

అర్ధశఫరము, సం. వి. అ. న. తిమినిమ్రింగెడు చేఁప తిమింగిలము: చూ, మత్స్యము. 1-ఱ.

అర్ధసూచి, ఆం: చూ, కరణములు.

అర్ధసూచీముఖము, అం: చూ, అసంయుత హస్తములు.

అర్ధస్వస్తికము, అం; చూ, కరణములు.

అర్ధహారము, సం. వి. అ. పు. ఱొళ పేటలు (లేక) ఱళ పేటలు గల హారము: చూ, భూషణము. 2-ఉ-(ఎఁ).

అర్ధాంగనిపీడితము, అం: చూ, ఉత్తానకరణ బంధములు.

అర్ధాంగి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, భార్య. 1.

అర్ధాంగీకారము, సం. వి. అ. పు. 1. సగము ఒప్పుకోలు: చూ, సమ్మతి. 1; 2. సగము శరీరమగుటవలన ముడుచుకొనుట.

అర్ధాంబుజాసనము, అం: చూ, రతిబంధములు. 1-ం.

అర్ధేందువు, నం. వి. ఉ. పు. 1. గోటినెలవంక*: చూ, నఖక్షతము; 2. మెడపట్టి త్రోచుట కమర్చిన చేయి: చూ, అర్ధచంద్రము. 1; 3. కలయికవగ.

అర్ధోరుకము, సం. వి. అ. వ. వేశ్యలు సగముతొడవఱకుఁ తొడిగికొనుగుడిగి, చల్లడము: చూ, వస్త్రము. 1-ఁ-(ఁ).

అర్పటము, సం. వి. అ. పు. = అప్పడము - అప్పళము: చూ, భక్ష్యము. 1-ళ. [ఒప్పగింత.

అర్పణము, సం. వి. అ. న. = అర్పణ. అప్పనము: చూ,

అర్పము, సం. వి. అ. పు. పేప*: చూ, వేత్రము. 2.

అర్పించు, సం. న. క్రి. = అప్పగించు: చూ, సమర్పించు.

అర్పితము, సం. విణ. అర్పింపఁబడినది.

అప్పదఫలము, నం. వి. అ. పు. ఒకరకముమామిడి*: చూ, మామిడి. 1-ంఱ.

అర్బుదము, సం. వి. అ. న. దశకోటి, కోటి (అనికొందఱు): చూ, సంఖ్య. 1-ఎం; పుం. 2. కంటితెపులు: చూ, హర్షణము; 3. దంతరోగము: చూ, పంటితెవులు; 4. ఒకానొకకొండ: చూ, పర్వతము. 1; 5. మాంసపు కండ: చూ, ఋక్తము. 2; అం. 6: చూ, సంఖ్యాభేదములు.

అర్భకము, సం. వి. అ. పు. 1. ఋక్లశోణితపిండము: చూ, భ్రూణము. 1; 2. రతనము: చూ, రప్పనములు. 1-ం; 3. బీదతనము: చూ, నీదరము. 1. 4. గాలి: చూ, వాయువు. 1.

అర్భకుఁడు, సం. వి. అ. పు. 1. పదునాఱేండ్లకు లోఁబడిన పిల్లవాఁడు: చూ, శిశువు. 1-ఽ; 2. కుబేరుఁడు: చూ, శ్రీదుఁడు; విణ. 3. బక్కవాఁడు: చూ, శాతుఁడు; 4. మూర్ఖుఁడు: చూ, స్తబ్ధుఁడు.

అర్మపి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. కళ: చూ, మునికోల. 2.

అర్మము, సం. వి. న్. న. 1. కంటితెవులు: చూ, హర్షణము. 3-ళ; 2. తెప్పనడిమి వెంట్రుక. కొరి: చూ, వెంట్రుక. 1.

అర్మిలి, దే. వి. 1: చూ, స్నేహము. 1; 2: చూ, వాత్సల్యము; 3: చూ, వాంఛ. 1. విజ. ఎ-ంఽఉ.

అర్య, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. కోమటిది: చూ, వైశ్య. 1.

అర్యమము, సం. వి. అ. న: చూ, మంకెన*.

అర్యముఁడు, సం. వి. న్. పు. 1: చూ, సూర్యుఁడు; అం. 2: చూ, ఆదిత్యులు.

అర్యమ్ణి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ఉత్తర: చూ, రిక్క. 1-ంఎ.

అర్యాణి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, అర్య.

అర్యి, స. వి. ఈ. స్త్రీ. తాను శూద్రురాలయినను కోమటివాని పెండ్లాము: చూ, భార్య. 1-ంఎ. (కోమటివాని భార్య అని కొందఱు.)

అర్యుఁడు, సం. వి. అ. పు. 1. కోమటి: చూ, వైశ్యుఁడు; 2. అధిపతి: చూ, స్వామి. 1; 3. అంతఃపుర కావలివాఁడు; చూ, సౌవిదల్లుఁడు; 4. పూజ్యుఁడు: చూ, సన్మానితుఁడు.

అర్లు, దే. వి: చూ, రూ-అరులు.

అర్లుమర్లు, దే. వి. బ: చూ, రూ-అరులు మరులు.

అర్వంతము, సం. వి. త్. న. గుఱ్ఱము: చూ, హయము. 1.

అర్వంతుఁడు, సం.వి.అ.పు. కృత్రిముఁడు: చూ, వ్యాధుఁడు. 2.

అర్వది, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. తారుపుకత్తె: చూ, శంభళి; 2. ఆఁడుగుఱ్ఱము: చూ, హయము. 1-ం; వా. స. 3. అఱువది.

అర్వసు, సం. వి. త్. న. 1. గుఱ్ఱము: చూ, హయము. 1; 2. తులువగుఱ్ఱము: చూ, హయము. 1-ఎ-ఎ: విణ. 3. అధమము, కీడ్వడినది: చూ, హీనము. 1.

అర్వాచీనము, సం. విణ. క్రిందనుండునది.

అర్వానుఁడు, సం. విణ: చూ, హీనుఁడు.

అర్వుఁడు, సం. విణ: చూ, అర్వంతుఁడు.

అర్శము, సం. వి. స్. న. రూ-అర్శస్సు: చూ, మూలసంక.

అర్శసుఁడు, సం. విణ: చూ, మూలరోగి.

అర్శస్సు, 1: చూ, రూ-అర్శము; 1. జెలగ: చూ, ఐడ్డపిడుఁదు.

అర్శోఘ్నము, సం. వి. అ. న. 1. మీఁగడపెరుఁగు: చూ, పెరుఁగు. 1; పు. 2. కంద*: చూ, సూరణము.

అర్శోఘ్ని, సం. వి ఈ. స్త్రీ. 1. నేలతాడు*: చూ, శలీంద్రకము; 2. తాటిమొలక, తేగ: చూ, మొక్క. 1-ఒ; 3: చూ, అర్శోఘ్నకం. 2. *.

అర్శోహితము, సం. వి. అ. న. జీడి *: చూ, స్ఫోటసోఫ.

అర్షము, సం. వి. అ. పు. చాఅకంద*: చూ, సూరణము. 1-ఒ.

అర్షము, వై. వి. = హర్షమ్. రూ-అరసము: చూ, హ్లాదనము.

అర్హణ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. అర్చన: చూ, సపర్య.

అర్హత, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. మంచి: చూ, సామర్థ్యము. 2.

అర్ష్మము, సం. వి. అ. పు. 1. పులిపిల్ల: చూ, శార్దూలము. 1-ఎ; విణ. తగినది: చూ, యోగ్యము.
అర్ష్మశయ్య, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ఉత్తరేణు*: చూ, శైఖరికము.
అర్ష్మితము, సం. విణ: చూ, అర్చితము.
అర్ష్మితుఁడు, సం. విణ: చూ, అర్చితుఁడు.
అర్ష్మఁడు. సం. విణ. 1: చూ, అర్వితుఁడు; వి. అ. పు. 2: చూ, శివుఁడు. 1; 3: చూ, బుద్ధుఁడు.
అఱ, దే. వి. 1. ఎల్లదిక్కు-లను నడిమిచోటు: చూ, వఱదగుడి. 1-ఁ; 2. వానగృహము. రూ-అఱ్ఱ, లోగది: చూ, సదనము. 1-ఁఁ; 3. హస్తాదితలము: చూ, హస్తము 1-ఉ; 4. పెఱ్ఱె లోనగువాని అఱ: చూ, రూ-అఱ్ఱ. 3; 5. రూ-అఱ్ఱ, పడకగది: చూ, సదనము. 1-ఁఁ. (ఇదే వాసగృహమందును); వై. వి. 6=అర్ధమ్: రూ-అర: చూ, నగము; 7. కీడు: చూ, హాని. 2; 8. మోపము. భా. ఆ-౩ఁ: చూ, వచన; 9. కొఱత: చూ, సొడ్డు. 1; 10. భేదము: చూ, వేఱుపాటు; 11. కంఠ, చింపి: చూ, వస్త్రము. 1-ఓ-ఎ; 12. లేనిది ఊహించుట: చూ, యోచన.
అఱిక, దే. వి. మూఁపు: చూ, స్కంధము. 1.
అఱికడ, దే. వి. 1. (అఱిక+కడ)—పై.—; 2. నితంబ పార్శ్వము; చూ, మంబె; 3. స్కంధ ప్రదేశము. భార. ఆది. ఓ-౧౧౫: రూ-అఱికడము.
అఱికడము. —పై.—(స్కంధ ప్రదేశమునకు. —జై. ౧-౧౦౧; 4. సంకటము: చూ, శోకము. 1.
అఱికము, దే. వి. అజీర్ణము: చూ, రోగము.
అఱికాలు, దే. వి. 1: చూ, రూ-అరకాలు; అం. 2: చూ, కళా స్థానములు.
అఱిచువ, దే. వి: చూ, రూ-ఆఱుకువ.
అఱిగమి: చూ. అఱిచువ.
అఱిగొండెతనము, ద్వ. వి. 1. రూ-అఱిగొండెము - అఱిగొట్టియము - అఱిగొట్టెము - అఱిగొడ్డియము - అఱిగొడ్డెము. గుండెధైర్యము: చూ, సాహసకృత్యము.

అఱిగొండెము,
అఱిగొట్టియము,
అఱిగొట్టెము,
అఱిగొడ్డియము,
అఱిగొడ్డెము,
—పై.—

అఱిగొఱ, ద్వ. వి. 1. కొఱత: చూ. సొడ్డు. 1; విణ. 2. న్యూనము: చూ, సొడ్డు. 1-ఁ.
అఱచు, దే. అ. క్రి. 1. తోలు, క్రందు. భార. ద్రో. ఎ-౧౩-ఎ: చూ, విలపించు; 2: చూ, రోదించు; 3. కూయు. రామా. ఎ-౧౩: చూ, శబ్దించు.
అఱచెయి, దే. వి. రూ-అరచెయి-అఱచెయ్యి-అఱచేయి: చూ, హస్తము. 1-ఉ.

అఱచెయ్యి,
అఱచేయి,
—పై.—

అఱజాతి, మి. విణ: చూ, అర్వంతుఁడు.
అఱఁటి, దె. వి. 1: చూ, రూ-అర్ఁటి*.
అఱడా, దే. వి. రూ-అఱడు. 1. కంఠభూషావిశేషము: చూ, భూషణము. 2-ఓ-(ఎ); 2. బడమీఁది కుచ్చుపూస; 3. పల్లకీ బొంగు కొనను వేనెడు సింహతలాటపు తగడు.
అఱడు, —పై.—
అఱపదిమోములవేల్పు, ద్వ. వి: చూ, శివుఁడు. 1.
అఱపు, దే. వి. రూ-అరపు-అఱుపు-ఆఱుపు. 1. కంఠధ్వని: చూ, స్వరము. 2-(౧ఎ); 2. ఆర్తకంఠరవము: చూ, స్వరము. 2-(౧౩); 3. ప్రణాదము: చూ, స్వరము. 2-(౧౪); 4. పెద్దకూఁత: చూ, స్వరము. 2-(౧౭); 5. మద్దెల ధ్వని: చూ, స్వరము. 2-(౭౮). 6. పశుకంఠరవము: చూ, స్వరము. 2-(౧౩౫). (ఇత్యాది.)
అఱపొఱఁడు, ద్వ. వి. పొట్టివాఁడు: చూ, వామనుఁడు. 2.
అఱమర, ద్వ. వి. (అఱ+మరలాట): చూ, రూ - అరమర. (సందేహము.-నిర్వ. ౯-౫౭.)
అఱమరిక. —పై —
అఱమఱ, ద్వ. వి. 1. —పై.—; 2: చూ, యోచన.
అఱమఱిక, —పై.—
అఱవ, దే. వి. 1. రూ - అఱ్ఱు - నఱ్ఱు. సుకత. సాధువు కాని యావు, ప్రయాసమునఁ బిదుకఁ దగినయావు, చూ. ధేనువు. 1-౩౦, విణ. 2. దుష్టుఁడు: చూ, వ్యాధుఁడు. 2; 3. చెడ్డది: చూ, దుష్టము.
అఱవడు, దే. వి. సస్యవిశేషము. కాళ. 3-౫౫౧: చూ, స్తంబకరి 1-౨౬-౧.
అఱవత, ద్వ. వి. ద్రావిడ స్త్రీ: చూ, 1-౨౦౦.
అఱవము, వై. వి. (అఱ+వాయి) ద్రావిడభాష: చూ, భాషలు. 1-ఉ.
అఱవఱలు: చూ, రూ-అరవరలు.
అఱవఱనేయు, ద్వ. స. క్రి. (అఱవఱలు+నేయు) 1. ఖండించు: చూ, నెలగు; 2: చూ, పాడునేయు.
అఱవలు, వై. వి. బ. 1: చూ, ద్రావిడులు; 2; చూ, కఠినులు; 3: చూ, నిర్దయులు.
అఱి, (వ్యాక). అప. నాళనార్థమైరూపాదుల మీఁదివచ్చిన ప్రత్యయము. ఇదిక్వార్థము. ఉ. రూపఱి-సొంపఱి. మొ॥
అఱిముఱి, దే. వి. 1. తొందఱపాటు: చూ, సంభ్రమము. 1; 2 కలఁత: చూ, సంతాపము; 3. విరామము లేకుండుట: చూ, వితతము. 2; 4: చూ, మఱిమఱి; విణ. 5: చూ, నిరర్గళము; అవ్య. 6. చీటికి మాటికి: చూ, శశ్వత్తు; 7. ముందువెనుకలు.
అఱిముఱిపడు, ద్వ. అ. క్రి. 1: చూ, సంక్షోభించు; 2: చూ, సంభ్రమించు.
అఱిమెనకుండలు: చూ, రూ-అరిమెనకుండలు.
అఱినె: చూ, రూ-అరిసియ.
అఱు, దే. వి. 1. రూ-అఱ్ఱు. కంఠము. కాశీ. 3-౧ఎ: చూ, మెఱ; 2: చూ, సమీపము. 1; అ. క్రి. 3. తగ్గు: చూ, క్రుక్కు. 9; 4. మచ్చచూయు: చూ, సమయు. 3.
అఱుఁగు: చూ, రూ-అరుఁగు.
అఱుకువ: చూ, రూ-ఆఱుకువ.
అఱుక్రమ్మ, దే. అ. క్రి. క్రమ్ము: చూ, వ్యాపించు.

అఱుగఁదీయు, దే. స. క్రి. తోము; చూ, రుద్దు. 1.

అఱుగు, దే. అ. క్రి. 1: చూ, జీర్ణించు; 2. క్షయించు: చూ, క్రుక్కు-. 3.

అఱుగుఁదెవులు, దే.వి. (అఱుగు + తెవులు)రూ-అఱుఁదెవులు-అఱువుఁదెవులు. క్షయము: చూ, రోగము. 1-ం.

అఱుగువఱు, దే. అ. క్రి, స. క్రి: చూ, తగ్గించు.

అఱుట, దే. వి: చూ, విమోచనము.

అఱుఁదెవులు: చూ, రూ-అఱుగుఁదెవులు.

అఱుగుళ్లు, దే. వి. బ. రూ-అఱువుళ్లు. శ్లథము. అటిగిపోయినది. నై. ౭-౧౯౭. (వృత్తియంచేక వచనాంతము): చూ, శిథిలము.

అఱుగుడువఱు, ద్వ. అ. క్రి. (అఱుగుఱు + పఱు) 1: చూ, తగ్గించు; 2: చూ, అఱు. 4; 3: చూ, లులివఱు.

అఱుత, వై. ద్ర. = అరాత్: చూ, రూ-అరత.

అఱుపు, వా. వి. 1: చూ, రూ-అఱుపు; దే. స. క్రి. 2. రూ-ఆర్పు, చెల్లించు: చూ, దక్కించు.

అఱుమ, దే. వి. 1. బీరము: చూ, శౌర్యము. 1; 2. ఆక్రమణము: చూ, పురి. 4; స. క్రి. 3. ఎదురుచూచు. భార. ఉద్యో. 3-౨౭౭: చూ, ప్రతీక్షించు; 4. ఆక్రమించు: చూ, మొగరించు.

అఱుముట, దే. వి. ఎదురుకోలు: చూ, లూటీ. 4.

అఱువంట్రు, ద్వ. న. అఱువడికి మహన్మహత్యర్థకదూపము: చూ, అఱువదిమంది.

అఱువది, ద్వ. స. (ఆఱు + పది): చూ, అఱుపదులు.

అఱువదిమంది: చూ, రూ- అఱువంట్రు.

అఱువుఁదెవులు: చూ, రూ-అఱుగుఁదెవులు.

అఱువుళ్లు: చూ, రూ-అరుగుళ్లు. భార. విరా. ౫-౩౬.

అఱ్ఱ, దే. వి.1: చూ, రూ-అఱ. 1, 2, 3, ౪, 5.

అఱ్ఱము, దే. వి. ముండ్లమోపులోనగునది: చూ, రూ ఎఱ్ఱము.

అఱ్ఱాఁక, దే. వి. (ఆఁక + ఆఁక) 1. ఒత్తిడి, మిక్కిలి విజృంభణము (అనికొందఱు). కాళ. ౩-౮౯: చూ, హఠము. 2; 2. మఱుఁగు: చూ, వ్యవధానము. 3.

అఱ్ఱాఁకలి, దే. వి. (ఆఁకలి + ఆఁకలి) మిక్కిలిఱుత్తు. భో. ౬-౧౬౪: చూ, బుభుక్ష. 1-ం.

అఱ్ఱాడు, దే. అ. క్రి. (అఱ్ఱ + ఆడు)చేపువ చుట్టిమట్టి తిరుగు. మార్క-. ౫-౬: చూ, వేష్టించు.

అఱ్ఱియము, దే వి. రూ-అఱ్ఱెము. 1. అజీర్తి: చూ, రోగము. 1-౨; విజ్ఞా. 2. జీర్ణముకానిది: చూ, అజీర్ణము. 2.

అఱ్ఱు, దే. వి. 1: చూ, విపత్తు; 2: చూ, రూ-అఱు. 1; 3: చూ, సమీపము. 1.

అఱ్ఱెము: చూ, రూ-అఱ్ఱియము.

అల, దే. వి. 1. తరంగము: చూ, వీచి. 1; విజ్ఞా. 2. రూ-అల్ల-ఇల్ల. ప్రసిద్ధిని తెలుపును: చూ, సంధావస. 3; వై. అవ్య. 3. = హళ: చూ, సంబోధనమా. నిర్వ. ౨-౨౪.

అలమ్, సం. అవ్య. 1. కయిసేఁత: చూ, భూషణము. 2; 2. నిషేధార్థకము: చూ, వద్దు; 3. చాలుననుట: చూ, పర్యాప్తి; 4: అడ్డగించుట: చూ, సంరోధము; 5. అర్థము లేనిది: చూ, అనర్థము; 6. బలిమి: చూ, శక్తి. 1.

అలంకరించు, సం. స. క్రి: చూ, సింగారించు.

అలంకరిష్ణువు, సం. విణ. ఉ. 1: చూ, కైనేయువాఁడు; 2. కైనేయుస్వభావము గలవాఁడు: చూ, మండనుఁడు.

అలంకర్త, —పై.—

అలంకర్మణుఁడు, సం. విణ: చూ, సమర్థుఁడు.

అలంకారకౌశలము, అం: చూ, సుగుణనులు.

అలంకారము, 1. కైనేఁత: చూ; భూషణము. 2; 2. సరిగమాది వర్ణసందర్భము: చూ, స్వరము. 2-౩-౭; అం: 3: చూ, కళలు; మఱియు అలంకారముల వివరము:— అలంకారములు ం. శబ్దాలంకారములు, ౨. అర్థాలంకారములు, ౩. ఉభయాలంకారములు (అనికొందఱు); శబ్దాలంకారములు:— అర్థము విచారింపక శబ్దము వినఁగనే చెవులకింపుగా వినఁబడునది. ఇందులో ననేక భేదములుఁ గలవు.(ం.) ఛేకానుప్రాసము, (౨.) వృత్యనుప్రాసము, (౩.) లాటానుప్రాసము, (౪.) యమకము:- ఇందుపదయమకము, పాదయమకము, ముక్తపదగ్రస్తము, సింహావలోకనము, (౫.) అంత్యనియమము, (౬.) పునరుక్తవదాభాసము. మఱియు అనుప్రాసము మొ॥; మఱియు:- అర్థాలంకారములు-అర్థము ప్రధానముగాఁ గలిగి కావ్య శోభాహేతువులైనవి. (ప్రస్తుతము బ్ర.బులుసుపాపయ్యశాస్త్రిగారిచే వ్రాయఁబడి శ్రీ వావిళ్లవారిచేప్రకటింపఁబడిన శ్రీ విక్రమదేవవర్మ మహారాజీయముఅను (అలంకారసంగ్రహము) కొంతవఱకుతోడ్పడఁగలదు.) అలంకారములు:- ం. అతద్గుణము, ౨. అతిశయోక్తి, ౩. అత్యుక్తి, ౪. అధికము, ౫. అనన్వయము, ౬. అనుగుణము, ౭. అనుజ్ఞ, ౮. అనుమానము, ౯. అన్యోన్యము, ం౦. అపహ్నవము, ం౧. అర్థాంతరన్యాసము, ం౩. అల్పము, ం౪. అవజ్ఞ, ం౫. అసంగతి, ం౬. అసంభవము, ం౭. ఆక్షేపము, ం౮. ఆవృత్తిదీపకము, ం౯. ఉత్తరము. ౨౦. ఉత్ప్రేక్ష. ౨౧. ఉదాత్తము, ౨౨. ఉన్మీలితము, ౨౩. ఉపమానము, ౨౪. ఉపమేయోపమ, ౨౫. ఉల్లాసము, ౨౬. ఉల్లేఖ, ౨౭. ఏకావళి, ౨౮. కారకదీపకము, ౨౯. కారణమాల, ౩౦. కావ్యలింగము, ౩౧. కావ్యార్థాపత్తి, ౩౨. గూఢోక్తి, ౩౩. చిత్రము, ౩౪. ఛేకోక్తి, ౩౫. తద్గుణము, ౩౬. తుల్యయోగిత, ౩౭. దీపకము, ౩౮. దృష్టాంతము, ౩౯. నిదర్శనము, ౪౦. నిరుక్తి, ౪౧. పరికరము, ౪౨. పరిపరాంకురము, ౪౩. పరిణామము, ౪౪. పరివృత్తి, ౪౫. పరిసంఖ్య, ౪౬. పర్యాయము, ౪౭. పర్యాయోక్తము, ౪౮. పిహితము, ౪౯. పూర్వరూపము, ౫౦. ప్రతివస్తూపమము, ౫౧. ప్రతిషేధము, ౫౨. ప్రతీపము, ౫౩. ప్రత్యనీకము, ౫౪. ప్రస్తుతాంకురము, ౫౫. ప్రహర్షణము, ౫౬. ప్రౌఢోక్తి, ౫౭ భావికము, ౫౮. భ్రాంతి, ౫౯. మాలాదీపకము, ౬౦. మిథ్యాధ్యవసితి, ౬౧. మీలితము, ౬౨. ముద్ర, ౬౩. యథాసంఖ్యము, ౬౪. యుక్తి, ౬౫. రత్నావళి, ౬౬. రూపకము, ౬౭ లలితము, ౬౮. లేశము, ౬౯. లోకోక్తి, ౭౦. వక్రోక్తి, ౭౧. వికల్పము, ౭౨. వికస్వరము, ౭౩. విధి, ౭౪. వినోక్తి, ౭౫. విభావనము, ౭౬. విరోధాభాసము ౭౭. వివృతోక్తి, ౭౮. విశేషకము, ౭౯. విశేషోక్తి, ౮౦.

విషమము, ౯౧. విషాదము, ౯౨. వ్యతిరేకము, ౯౩. వ్యాఘాతము, ౯౪. వ్యాజనింద, ౯౫. వ్యాజస్తుతి, ౯౬. వ్యాజోక్తి, ౯౭. శ్లేష, ౯౮. సందేహము, ౯౯. సంశయన, ౧౦. సమము, ౧౧. సమాధి. ౧౨. సమాసోక్తి, ౧౩. సముచ్చయము, ౧౪. సహోక్తి, ౧౫. సామాన్యము ౧౬. సారము, ౧౭. సూక్ష్మము, ౧౮. స్మృతి. ౧౯. స్వభావోక్తి, ౧౦౦. హేతువు; మఱియు అర్థాలంకారములు రమారమి సహస్రము కలవు. గ్రంథవిస్తరభీతిచే వానిలోఁ గొన్ని మాత్ర ముదాహరింపఁబడెను:—౧౦౧. అంగాంగీభావ సంకరము, ౧౦౨. అక్రమాతిశయోక్తి, ౧౦౩. అత్యంతాతిశయోక్తి, ౧౦౪. అ(ఆ)ధేయపర్యాయము, ౧౦౫. అధికతాద్రూప్యరూపకము, ౧౦౬. అధికాభేదరూపకము, ౧౦౭ అనుక్తవిషయ స్వరూపోత్ప్రేక్ష, ౧౦౮. అనుపలబ్ధి, ౧౦౯ అనుభయతాద్రూప్య రూపకము, ౧౧౦. అనుభయోక్తిరూపకము, ౧౧౧.అన్యత్పర్యాయోక్తము, (అన్యత్పర్యాయోక్తి). ౧౧౨. అన్యద్విషయము. ౧౧౩. అన్యాతుల్యయోగిత, ౧౧౪. అన్యావినోక్తి, ౧౧౫. అన్యాసంగతి, ౧౧౬. అపరాతుల్యయోగిత, ౧౧౭. అపరాసంగతి, ౧౧౮. అపరివిషమము, ౧౧౯. అపహ్నుతి. ౧౨౦. అప్రకృతానేకవిషయశ్లేషము, ౧౨౧. అప్రస్తుత తుల్యయోగిత, ౧౨౨. అప్రస్తుత ప్రసంగము, ౧౨౩. అయోగ సంబంధాతిశయోక్తి, ౧౨౪. అర్థాంతరము, ౧౨౫. అర్థాపత్తి, ౧౨౬. అశ్లాఘ్యగుణోత్కర్షసారము, ౧౨౭.అసదర్థ నిదర్శనము, ౧౨౮. అసి, ౧౨౯. అసిద్ధ విషయహేతూత్ప్రేక్ష, ౧౩౦. అసిద్ధ విషయ ఫలోత్ప్రేక్ష. ౧౩౧. ఆక్షేపణ, ౧౩౨. ఆచార ప్రమాణ శబ్దము, ౧౩౩. ఆత్మతుష్టి ప్రమాణ శబ్దము, ౧౩౪. ఆరోహి, ౧౩౫. ఉక్తవిషయ స్వరూపోత్ప్రేక్ష, ౧౩౬. ఉన్మేయ ప్రశ్నోత్తరము, ౧౩౭. ఉపమానలుప్త, ౧౩౮. ఊర్జస్వి, ౧౩౯. ఏకవాచకానుప్రవేశ సంకరము, ౧౪౦. కారణ నిబంధనా ప్రస్తుతప్రశంస, ౧౪౧. కార్య నిబంధనా ప్రస్తుతప్రశంస, ౧౪౨. కైతవాపహ్నుతి, ౧౪౩. క్రమము, ౧౪౪. క్రియ, ౧౪౫. గుంఫము (గుంభము), ౧౪౬. పలాతిశయోక్తి, ౧౪౭. చిత్రోత్తరము, ౧౪౮. ఛేకాపహ్నుతి, ౧౪౯. జాతి, ౧౫౦. నిష్కృతి, ౧౫౧. ప్రసిద్ధి, ౧౫౨. భావోక్తి, ౧౫౩. మీలనము, ౧౫౪. విచిత్రము, ౧౫౫. శ్వేతకంటకాది. ఇత్యాది. తద్వి.—౧. వాక్యాలంకారము—ఖలు, ౨. కావ్యాలంకారము.—అర్థావృత్తిదీపకము, ౩. సంగీతాలంకారము.—ఆవరోహి. ఇత్యాది యొక నహ ప్రమ కానఁబడుచున్నవి; మఱియు—. గాంధర్వవేదములోని రాగాధ్యాయము నందలి అలంకారములు. ౬౩. —ప్రసన్నాది, ప్రసన్నాంతము, ప్రసన్నాద్యంతము, ప్రసన్న మధ్యము, క్రమరేచితము, ప్రస్తారము, ప్రసాదము (౭); (౮) ఆరోహివర్ణగతాలంకారములు.—విస్తీర్ణము, నిష్కర్షము, బిందువు, అభ్యుచ్చయము, హసితము, ప్రేంఖితము, ఆక్షిప్తము, సంధి ప్రచ్ఛాదితము, ఉద్గీర్ణము, ఉద్వాహితము, త్రివర్ణము, వేణువు. (౧౦); (౯) అవరోహివర్ణగతాలంకారములు:—వేణువు, త్రివర్ణము, ఉద్వాహితము, ఉద్గీర్ణము, సంధిప్రచ్ఛాదితము, ఆక్షిప్తము, ప్రేంఖితము, హసితము అభ్యుచ్చయము, బిందువు, నిష్కర్షము, విస్తీర్ణము.(౧౦); (౪) సంచారివర్ణగతాలంకారములు:— మంద్రాది, మంద్ర మధ్యమము, మంద్రాంతము, ప్రస్తారము, ప్రసాధము, వ్యావృత్తము, స్వవిరము, పరివర్తము, ఆక్షేపము,బిందువు, ఉద్వాహితము,ఊర్మి,ప్రేంఖము,నిష్కాజితము, శ్యేనము, క్రమము, ఉద్భూషితము, రంజితము, సన్నివృత్తము, ప్రవృత్తము, వేణువు,లలితస్వరము,హుంకారము,ప్రహ్లాదమానము. అవలోకితము (౨౫); మఱియు. (౫) అలంకారములు:—తారమంద్ర ప్రసన్నము, మంద్రతార ప్రసన్నము, ఆవర్తకము, సంప్రదానము, విధురము, ఉపలోలకము. ఉల్లాసితము, (౭)=౬౩; ఇత్యాది. అం. 4: చూ, అష్టాదశ పదార్థములు.

అలంకారములు, అం. 1. శబ్ద, అర్థ, ఉభయాలంకారములు: చూ, అలంకారము. 3; 2. వస్త్రము, భూషణము, మాల్యము, అనులేపనము, మజ్జనము. (౫).

అలంకారశాస్త్రము, అం: చూ, సిద్ధులు: (చూ, విభూతులు.)

అలంకృతము, సం. విణ. అలంకరింపఁబడినది: చూ, ఉపస్కృతము.

అలంకృతశిరచ్ఛేదన్యాయము, న్యా. ఒడలంతయు నలంకరించి తలఁదెగవేయుట, అట్టి వాని కలంకారమేల ?

అలంకృతి, సం వి. ఇ. స్త్రీ. కైనేత: చూ, భూషణము. 2.

అలంకృతుఁడు, సం. విణ: చూ, భూషితుఁడు.

అలంక్రియ, సం వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, అలంకృతి.

అలంగము, దే. వి. కోట ప్రాకారపు గోడకుఆధారముగా మట్టి (లేక) బాళ్ళ చేతఁగాని యేర్పఱుపఁబడిన కొఱడు. రూ-అలఁగము: చూ, వప్రము. 2.

అలంగామీనుఁడు, సం. వి. అ. వు. తెరువరి: చూ, బాటసారి.

అలంఘనీయము, సం. విణ. దాఁటఁగూడనిది.

అలంఘ్యత, సం. విణ. దాఁటలేనిది.

అలంఘ్యము, సం. విణ. లంఘ్యము కానిది (లంఘ్య=దాఁటఁదగినది).

అలంజిము, సం. విణ. ప్రయోజనము లేని జన్మముగలది.

అలంజిరము, సం. వి. అ. పు. రూ-అలింజిరము-అళింజిరము-అవింజిరము, పెద్దబాన, కాఁగు: చూ, పాత్రము 6-౧.

అలంజీవనము, సం. విణ. జీవనముకొఱకుఁ జాలినది.

అలంజుఁడు, సం. విణ. వ్యర్థపు పుట్టుకఁగలవాఁడు.

అలంతాళము, సం. వి. అ. న: చూ, హరిదళము.

అలందురు, ధే. వి. రూ-అలఁదురు: చూ, శోకము. 1-౧.

అలంబుష, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. అలంబుష యను నప్సర:చూ, స్త్రీ. 1-౫౬.

అలంబుషము, సం. వి. అ. పు. 1: చూ, వాంఛ. 2: చూ, ములుజెముడు*.

అలఁగఁజేయు, దే. క్రి: చూ, శ్రమపెట్టు.

అలఁగము: చూ, రూ-అలంగము.

అలఁగు, దే. అ. క్రి. 1. వగచు. భాగ. ౧-౧౪-౨: చూ, శోకించు; 2. ఆతురపడు: చూ, వేసరు. 2; 3. ఓడిపోవు. కళా. ౬-౬౬: చూ, వెనుదీయు. 1: 4. జంకు: చూ, సంకోచించు.

అలఁచు, దే. ప్రే: చూ, అలఁగఁజేయు.
అలఁత. దే. వి. 1. వగ: చూ, శోకము. 1-గ; 2. ఏతుపు: చూ, శోకము. 1; 3. అలసట: చూ, శ్రమము. 1.
అలఁతి, దే. వి. 1. క్షుద్రుఁడు: చూ, వ్యాధుఁడు. 2; 2. తేలిక. భార. ఉద్యో.౪-౨౪౬: చూ, లాఘవము; విజ. 3. అల్పము: చూ, స్వల్పము; 4. సన్నము: చూ, సూక్ష్మము. 4.
అలఁతినగవు, దే. వి. చిఱునవ్వు: చూ, హాస్యము. 1.
అలఁది, వై వి. = హరిద్ర. రూ-అళఁది. పచ్చ దనము: చూ, వర్ణము 6-ఉ.
అలఁదు, దే. స. క్రి: చూ, పూయు.
అలఁపురు, దే. వి. 1: చూ, రూ-అలఁదురు; ఆ. క్రి. 2 ఉమ్మ లించు. నిర్వ. ౫-౧౦౧: చూ, స్రుక్కు-. 5.
అలక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. రూ-అళక, కుబేరుని పట్టణము: చూ, దేశములు. 1-౫; దే. వి. రూ-అలుక. (1): చూ, రోషము; (2) ద్రోహచింత: చూ, విప్రతీసారము; విజ. (3) రూ-అలకన. సన్నము: చూ, స్వ ల్ప ము. 1; అం. 4: చూ, దిక్పాలపట్టణములు.
అలకన, దే. వి. 1. సూక్ష్మత: చూ, సూక్ష్మము. 4; సన్నము. స్వా. ౬-౩౧. (విశేషణమైనప్పుడు సమాసమునందు కడపటి ఆకారమునకు ఇకారమువచ్చెడి)చూ. స్వల్పము. 1.
అలకనంద, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. పెండ్లికానిపడుచు: చూ, స్త్రీ 1-ఁ.
అలకప్రియము, నం. వి. అ. పు: చూ, వేగిస*.
అలకము, సం. వి. అ. పు. 1. రూ-అళకము, నెఱికురులు: చూ, వెండ్రుక. 1; 2. నుదురు: చూ, లలాటము; 3. తెల్లజిల్లేడు*: చూ, వికీరణము.
అలకాక్రీడితము, అం: చూ, కరణములు.
అలకి, వై. వి. = అలుకా కుండ: చూ, భాండము. 3.
అలసువ, దే. వి. 1. అలసట: చూ, శ్రమము. 1; 2. పెడ మొగము: చూ, వదనము. 2.
అలక్తకము, సం. వి. అ. పు. రూ-అలక్తము: చూ, లక్క-.
అలక్తము, —పై —
అలక్ష్మణుఁడు, సం. వి. అ. పు. పాండు పృష్ఠుఁడు: చూ, వ్యాధుఁడు. 2.
అలక్ష్మి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. జ్యేష్ఠాదేవి: చూ, పెద్దమ్మ. 1.
అలక్ష్యము, సం. విణ. = అలకన-అలాకు-ఉలకన, తిరస్కారము: చూ, వహేలనము.
అలగర్దము, నం. వి. అ. పు. 1. నీరుకట్టె: చూ, సర్పము. 1-౩౭; 2. నక్షత్రాఁచు: చూ, సర్పము. 1-౨.
అలగర్దము, —పై—
అలఘువు, సం విణ. (ఉ. ఈ. ఉ.) లఘువు కానిది (లఘువు=చులకన).
అలచందలు, వై. వి = అలసాంద్రము. రూ-అలసందియలు*: చూ, రాజమాషము.
అలచు' దే. వి. రూ-అలసు. తిరస్కారము: చూ, వహేలనము.
అలజము, సం. వి. అ. పు: చూ, బెళగువ్వ.
అలజ్జ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, ద్వాదశావస్థలు.
అలజడి, దే. వి. 1. రూ-అల్లడి. క్లేశము, దుఃఖరూపమగు చింత. లక్ష్మీ. 4. ఆ, 77: చూ, శ్రమము. 1; 2. ఆపద: చూ, విపత్తు; 3. వేదనవలనఁ గలుగు తొందర: చూ, సంభ్రమము. 1; 4: దుఃఖము: చూ, శోకము. 2.
అలజడిదరి, దే. వి. పక్షివిశేషము: చూ, పక్షి.
అలపద్మము, సం. వి. అ. పుం. అభినయ హస్తవిశేషము. అయిపువ్రేళ్ళను కొనలు కూడకుంచునట్లు విల్లువలెవంచి చిటికెనవ్రేలి వెంబడివ్రేళ్ళన్ని యెడముగలుగఁ ద్రిప్పఁబడినది: చూ, వ్యంజికము. 1.
అలపల్లవము, అం. అసంయుతహస్తములు నలువదై దింటిలో నొకటి: చూ, చూ, అసంయుతహస్తములు.
అలపు, దే.వి. రూ-అలపు, అతలకుతలము: చూ, శ్రమము. 1.
అలబిలము, దే. వి. కలకలము, గుంపునఁబుట్టిన పెద్దమోఁత. విజ. 3, ఆ. 142: చూ, స్వరము. 2 (౨౩).
అలబ్ధము, సం. విణ. అందరానిది: అలభ్యము.
అలభ్యము, నం. విణ. —పై.—(లభ్యము=పొందఁదగినది.)
అలమట, దే. వి. 1. చింత, తలపోఁత. భార. ఉద్యో. 2, ఆ. 23: చూ, విప్రతీసారము. 2. మనోవిచారము: చూ, శోకము.
అలమటపడు, ద్వ. అ. క్రి: చూ, స్రుక్కు-. 11.
అలమటించు, దే. అ. క్రి. —పై.—
అలమరించు, దే. అ. క్రి. —పై.—
ఆలమరు, దే. అ. క్రి. —పై.—
అలమారు, వా. వి. గోడబీరువ: చూ, బీరువ.
అలమారుచు, దే. స. క్రి. బండి యెడ్లను మూర్ఛిల్లఁజేయు.
అలము, సం. వి. అ. న. 1. తేలుకొండి*: చూ, వృశ్చికము. 2; 2. తేలుకొండి ముల్లు. రూ-ఆలము-ఆళము; దే. వి. (1). ఆక్రమణము, అఱుము; చూ, పురి, 4; (2) పచ్చి కాయ: చూ, శలాటువు. 2; (3) పిందె, పూపు: చూ, శలాటువు. 2; (4) శాకవిశేషము. (ఆకు, పువ్వు, కాయ, మొదలగునవి) అచ్చ. రా. సుం. కాం. 39: చూ, శాకము. 1; అ. క్రి. (5) కవియు. భార. శాం. 4, ఆ. ౨: చూ, వ్యాపించు; స. క్రి. (6) అలఁదు: చూ, లేపనముచేయు; (7) ఆక్రమించు: చూ, మొగరించు; (8) ఆలింగనము చేయు: చూ, సంశ్లేషించు; (9) ప్రియముతో పుచ్చుకొను. మార్క-. 8, ఆ. 205: చూ, స్వీకరించు. [వ్యాపించు.
అలముకొను, దే. అ. క్రి. కవియు. జై. 7, ఆ 22: చూ,
అలమున్మత్త వచవి కావ్యదూషణోద్భావనేన, న్యా. ఉన్మత్త ప్రలాపములందుఁ గావ్యదూషణములఁ నెత్తిచూపించి యేమి ప్రయోజనము.
అలయించు, దే. ఆ. క్రి. —పై.—
అలయిక, దే. వి. అతలకుతలము: చూ, శ్రమము. 1.
అలయు, దే. అ. క్రి. 1. ఆలస్యము చేయు. ఉ. హరి. 2, ఆ. 91: చూ, వివరించు. 3; 2. నిర్వేదించు. భార. అర 2; అ. 74: చూ, విసుగు. 2. 3. శ్రమపడు: చూ, వేసడు. 2.
అరఁజేయు, దే. ప్రే. ఒప్పునటులఁజేయు: చూ, అలరుచు. రూ-అలర్చు.
అలరాము, దే. ఆ. క్రి. 1. అంగీకరించు: చూ, సమ్మతించు; 2. వెలుఁగు: చూ, హవడిల్లు. 1.

అలరించు, దే. స. క్రి. సంతోషపెట్టు: చూ, సంతోషించు.
అలరింత, దే. వి. నవ్వు: చూ, హాస్యము. 1.
అలరు, దే. వి. 1: చూ, సంతోషము; 2. పువ్వు: చూ, సుమము; 3. శింగారము: చూ, సౌందర్యము; అ. క్రి. 4. అనుమోదించు, ఒప్పు: చూ, సమ్మతించు; 5. విరియు, వికాసముపొందు: చూ, వికసించు; 6: చూ, సంతోషించు.
అలరుఁబోఁడి, దే. వి. (అలరు+బోఁడి.) 1. పుష్పమువలె మనోజ్ఞురాలయిన ఆఁడుది: చూ, స్త్రీ; 1-ఎం; ఆఁడుది: చూ, స్త్రీ. 1.
అలరుచు, దే. క్రియ: చూ, రూ-అలర్చు. అలరఁజేయు. విజ.1, ఆ. 177. (అలరిచి=చేసి.)
అలరుపాయము, వా. వి: చూ, శైశవము.
అలరువిలుకాఁడు, దే. వి. రూ-అలరువిల్కాఁడు: చూ, మన్మథుఁడు.
అలరువిలుతుఁడు, దే. వి. —పై.—(రూ-అలరు విల్తుఁడు.)
అలర్కము, సం. వి. అ. పుం. 1. ప్రతాపసము, తెల్లజిల్లేడు*: చూ, వికీరణము; 2. ముద్దయుచ్చింత*: చూ, ఇండ.5; 3. మందుచే వెట్టెత్తినకుక్క, రోగముచే వెట్టెత్తినకుక్క: చూ, ఖనకము. 1-3.
అలర్కుఁడు, సం. వి. అ. పుం. అలర్కుఁడను రాజు: చూ, రాజు. 1-ఎం.
అలవ, దే. వి. 1. గుంజలు నాటి కమ్ములలోనగువాని వద్ద ముగాఁ జొప్పించిన వెలుఁగు. రా, వి. 3, ఆ. 81: చూ, ప్రాచీనము. 1; 2. గోడ: చూ, మఱుఁగుగోడ. 1-3.
అలవడు, ద్వ. అ. క్రి. (అలవు+పడు.) 1. అభ్యాసపడు: చూ, వాడుకవడు; 2. యుక్తమగు, తగు: చూ, నరిపడు 2; 3. ఈడేఱు. భార. ఆర. 7. ఆ. 464: చూ, సిద్ధించు; 4. ఆధీనమగు: చూ, లోఁబడు.
అలవడుట, ద్వ. వి. రూ-అలవాటు 1. అభ్యాసము: చూ, స్వభావము; విజ. 2. ఆయత్తమైనది: చూ, సిద్ధము. 2
అలవణము, పం. వి. అ. న. ఉప్పిడి: చూ, చప్పిడి.
అలవరి, దే. వి. రూ-అఱవరి. అలంగము: చూ, వప్రము. 2.
అలవరించు, ద్వ క్రియ. రూ-అల్వరించు, 1. అభ్యసించు: చూ, వాడుకపడు; 2. అలంకరించు: చూ, శింగారించు; 3. తాలుచు; జై. 8, ఆ. 120: చూ, వహించు; 4. దిద్దు: చూ, సవరణించు; 5 సిద్ధపఱచు. ఉ, హరి. 1, ఆ. 115: చూ, పమకట్టు. 3; 6. స్వాధీనముచేయు. భార. ఉద్యో 1, ఆ. 12: చూ, వశపఱచు. (అలవడుధాతువు).
అలవఱచు, ద్వ. క్రియ: చూ, రూ-అలవఱుచు. [వడు.
అలవఱుచు, ద్వ. క్రియ. రూ-అలవర్చు. అభ్యసించు: చూ, వాడు
అలవాటు: చూ, అలవడుట.
అలవాటు చేయు, దె. క్రియ: చూ, అలవఱుచు.
అలవి, దే. వి. 1. పరిమాణము, కొలఁది: చూ, పరిమితి; విజ. 2. వశము. భార. ఆ. 7, అర. 212: చూ, శక్యము.
అలవు, దే. వి. 1. అలపు. జై. 8, ఆ 71: చూ, శ్రమము 1; 2. బలిమి. వి, పు. 7, ఆ. 209: చూ, శక్తి. 1; 3. పరిశ్రమము, నిక్కిలి అలపు. మార్క. 3, ఆ. 318: చూ, హొంత.
అలవోక, ద్వ. వి. (అల్ల+పోక.) 1. ఉబలాటము: చూ, తహతహ; 2. క్రీడ: చూ, విలాసము. 1; 3. తిరస్కారము: చూ, పరిహాసము; 4. చిట్టకము. కాశీ. 6, ఆ. 96: చూ, విలాసము. 2; 5. అసడ్డ: చూ, సయాట. 4; 6. ఇచ్ఛ చొప్పున. కళా. 5, ఆ. 40: చూ, యథేచ్ఛము.
అలసంయము, వై. వి. బ: చూ, రూ-అలచందలు.
అలప, సం వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, అల్లాఁడుతీఁగె*.
అలసగతి, అం. ఒకానొక వృత్తము. ఒక్కొక్క పాదమునందు న, స, న, భ, య గణములుగలిగి పదింటయతిగల పదునేనవ ఛందస్సునందుఁ బుట్టిన వృత్తము. "కరుణఁ గమమా విబుధ-కల్పకమురారీ,": చూ, వృత్తము. 1.
అలసట, దే. వి. ఆయాసము: చూ, శ్రమము. 1.
అలసటపెట్టు, దే. స. క్రి: చూ, శ్రమపెట్టు.
అలసత, వై. వి. = అలస్యమ్: చూ, విలంబము. 1.
అలసము, నం. వి. అ. పుం. ఒకచెట్టు: చూ, వృక్షము; 2. పాదరోగము: చూ, బోదకాలు; విజ. 3. మాలుగుబోతు: చూ, సోమరి; 4. = అర్ల: చూ, అలసత.
అలసాంద్రము, సం. వి. అ. పుం. =: చూ, అలచందలు.
అలసు, దే. వి: చూ, రూ-అలచు.
అలసుఁడు, నం. విజ. మాలుగుఁబోతు: చూ, సోమరి.
అలసురాలు, వా.వి.1. బద్ధకముగల ఆఁడుది:చూ, స్త్రీ.1-ఎంగ; 2. అలసురాలు అలసానియై అదియింటిపేరై "అలసాని" వారైరి వాఁలోనివాఁడు "అలసానిపెద్దన్న"(అనికొందఱు)
అలా, వై. అవ్యా = హళా. పంబోధనార్థకము. రూ-అల. చూ, సంబోధన ఎ.
అలాకు, వై. వి. 1. = అలక్ష్యమ్. తిరస్కారము: చూ, పరిహాసము. 1; దే. వి. 2. పడిలో యెనిమిదవవంతు. 1/8 (పడి=ఎనిమిది అళాకులు.) రూ-అళాకు.
అలాగు, దే. అవ్య. ఆప్రకారము. రూ-ఆలాగు: చూ, తథా 2.
అలాతకము, అం: చూ, ఆకాశమండలములు.
అలాతచక్రన్యాయము, న్యా. కొఱవిదయ్యమనుటయే గాని చూచినవారు లేరనురీతి.
అలాతము, సం. వి. అ. వ. కొఱవి: చూ, వహ్ని. 1-గళ.
అలాబువు, సం. వి. ఉ, ఊ. స్త్రీ. రూ-ఆలాబువు. ఆనబ*: చూ, సొఱ.
అలాబూపాషాణన్యాయము, న్యా. రాతిలోఁబుట్టిన ఆనబకాయ రాతినెటీయ యెట్లుండునో అట్లే పెరుఁగునమరీతి.
అలాయిదా, వా. వి ప్రత్యేకము.
అలారము, వా. వి. లేపెడుగడియారపుధ్వని.
అలింజరము, సం. వి. అ. న: చూ, రూ-అలంజిరము.
అలిందము, సం. వి. అ. పుం. ఇంటిచోపా, తాళ్వారము, తావారము: చూ, సదనము. 1. గఅ-(3)
అలికము, సం. వి. అ. న. రూ-అలీకము-ఆళికము-ఆళీకము: చూ, లలాటము.
అలికిడి, దే. వి. ధ్వ. ని. రూ-అలుకుడు: చూ, స్వరము. 2.
అలికులసంకుల, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. నవమాలిక*: చూ, విరజాజి.
అలిగర్దము, సం. వి. అ. పు: చూ, రూ-అలగర్దము.

అలిది, వై. వి. రూ-అళిది=హళిది. 1. హరిద్రా. పచ్చఁదనము: చూ, వర్ణము. 6-ఒ; 2. తెల్లతెగడ*: చూ, పర్వానుభూతి. 1.

అలిపిరి, వై. వి. = అల్పః. రూ-అల్పిరి. అల్పశరీరము గల వాఁడు: చూ, పృశ్ని. 3.

అలిపిరిది, దే. వి. సన్ననూలు వడుకుసాధనము.

అలిప్రియము, సం. వి. అ. న. ఎఱ్ఱఁగలువ*: చూ, సహస్ర పత్రము. 1-౧౨-(౧).

అలిముకము, సం. వి. అ. పుం. 1. కప్ప: చూ, హరి. 14; 2. కోయిల: చూ, సాఁకుకుపులుంగు; 3. ఇప్ప*: చూ, మధూకము; 4. తామరదుద్దులోనగువానిచుట్టు నుండునది, కింజల్కము: చూ, సహస్రపత్రము. 1-౧౦-(౨).

అలివేణి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. తుమ్మెదవంటి వెండ్రుకలుగల యాఁడుది: చూ, స్త్ర 2-౧౨౦; 2. ఆఁడుది: చూ, స్త్రీ. 1.

అలీకము, సం. వి. అ. న: చూ, రూ-అలికము.

అలుక, దే. వి. రూ-అలక-అల్క. 1. కోవము: చూ, రోషము: 2. ద్రోహచింత: చూ, విప్రతీసారము.

అలుపు, దే. వి. రూ-అల్క. 1. వెఱపు. రూ-అఱుకు-అఱ్ఱు: చూ, సాధ్వసము; 2. ఉపలేపక ద్రవ్యము; అ క్రి. 3. బెదరు: చూ, స్రుక్క. 6; స. క్రి. 4. ఇల్లలోనగువాని నలుకు. రూ-అల్క.

అలుకుగుడ్డ, వా. వి: చూ, అలుకుఁజుట్ట.

అలుకుఁజుట్ట, దే వి. (అలుకు+చుట్ట.) అలికెడు ప్రాఁత గుడ్డలోనగునది: చూ, వస్త్రము. 1-౫౨.

లలుకుట, దే. పి. ఉపలేపనము: చూ, మెత్తు. 1.

అలుకుడు, దే. వి: చూ, అలికిడి.

అలుకువ, దే. వి. కోపము. చంద్రా. 4, ఆ. 180: చూ, రోషము.

అలుగ, దే. వి. జలనిర్గమస్థలము. రూ-అలుగు-అలుపు-అల్గు: చూ, వాహనము. 2

అలుగు, దే వి. రూ-అల్గు. 1. —పై.—; 2. బాణ షముఖికి: చూ, బాణము. 1; 3. కత్తి: చూ, రిష్టి. 2.

అలుగు, దే. అ. క్రి. రూ-అలుపు-అల్గు. కోపముచేయు: చూ, రోషించు; 2. ద్రోహము తలఁచు మార్క. 8, ఆ. 23: చూ, వంచింపఁబడు.

అలుగురాజినములు, ద్వ. వి. బ. ఒకరకమువస్త్రు:- చూ, ధాన్యము.

అలుగుల, దే. వి. రూ-అలుగులము. 1. ఒరయిక: చూ, సమ్మర్దము; 2. బాధ: చూ, శోకము. 1.

అలుగులపడు, ద్వ. అ. క్రి. (అలుగులము+పడు.) 1. నలఁగుడువడు. ఉ, హరి. 3. ఆ. 27: చూ, పీడితమగు; 2. శ్రమపడు. నిర్వ. 10, ఆ. 79: చూ, వేసరు. 2.

అలుగులము, దే. వి: చూ, రూ-అలుగుల. 1-2.

అలుగుడ్డ, వా. వి; చూ, అలుకుఁజుట్ట.

అలుచు, వై. వి. = అలసః. మందుఁడు: భార. విరా. 3. ఆ. 107: చూ, సోమరి.

అలుపము, వై. విణ: 1.=అల్పమ్. అల్పము, మిక్కిలి కొంచెమైనది. భార. ఉద్యో. 3. ఆ. 117: చూ, స్వల్పము; 2. = అల్పమ్. అల్పము. తంతువు, సన్నవి నూలుపోఁగు: చూ, సూత్రము. 1.

అలుపు, దే. స. క్రి. ఒప్పు: చూ, సమ్మతించు.

అలుము, దే. వి. పైరులోని కసవులోనగునది: చూ, కలుపు.

అలువు, దే. వి. 1: చూ, రూ-అలుగ; అ. క్రి. 2. కోపము చేయు. రూ-అలుగు: చూ, రోషించు; 3. ద్రోహముతలఁచు: చూ, రూ-అలుగు. 2.

అల్క, దే. వి. రూ-అలక. 1. కోపము: చూ, రోషము; 2. ద్రోహచింత: చూ, విప్రతీసారము.

అల్కు: చూ, రూ-అలుకు.

అల్కుగుడ్డ, తా. వి: చూ, అలుకుఁజుట్ట.

అల్కుడు, దే. వి. ధ్వని: చూ, రూ-అలుకుడు.

అల్లోజా, వా. వి. రూ-అల్లోజా: పిల్లనగ్రోవి: చూ, వీణ. 1-౫౬.

అల్గు, దే. వి: చూ, రూ-అలుగు 1. 2. 3; అ. క్రి. రూ-అలుగు. 4. కోపముచేయు: చూ, రోషించు; 5. ద్రోహము తలఁచు: చూ, రూ-అలుగు. 2.

అల్లోజా, వా. వి: చూ, అల్లోజా.

అల్లడి, దే వి: చూ, రూ-అలజడి.

అల్పంపచుఁడు, సం. విణ. మిక్కిలి పిసినిగొట్టు: చూ, లోభి.

అల్పతనువు, సం. వి. ఉ. పుం. 1. అల్పశరీరముగలవాఁడు: చూ, పృశ్ని. 3; 2. చెంచువాఁడు: చూ, వ్యాధుఁడు. 1.

అల్పతనొందు, మి. స. క్రి. తక్కువగు: చూ, తగ్గించు.

అల్పనిద్ర, అం. ఉత్తమ స్త్రీపురుషలక్షణము (పిలువఁగానే పలికెడు నిద్దుర, కొద్దినిద్దుర.): చూ, లక్షణము. 1-౮.

అల్పభోజనము, అం. వి. ఉత్తమ నారీలక్షణము (కొద్దిగా తినుట.): చూ, లక్షణము. 1-౭.

అల్పమారిషము, సం. వి. అ. పుం. చిట్టికూర*: చూ, భండీరము. 2.

అల్పము, సం. విణ.=: చూ, అలుపము. 1. 2; అం. 3. ఒక అలంకారము. సూక్ష్మోధేయముకంటె ఘనాధారసూక్ష్మత. ఉదా —"నీ యుంగరము కంకణ మగుచున్నది.": చూ, అలంకారము. 3.

అల్పవిద్యామహాగర్వః, లో. కొద్ది విద్యగలవాఁడు గర్వియగును.

అల్పశత్రువు, సం. వి. ఉ. పుం. కంటకుఁడు, క్షుద్రశత్రువు: చూ, శత్రువు. 1.

అల్పశము, సం. సాంతావ్యయము. కొంచెము కొంచెము: చూ, స్వల్పము. 1-౨.

అల్పశార్దూలము, సం. వి. అ. పుం. ఒకరకము చిఱుతపులి: చూ, శార్దూలము. 1-౩.

అల్పసరము, సం. వి. స్. న. గుఱ్ఱము నడుము. కశ్యము: చూ, హయము. 1-౫౩.

అల్పసరస్సు, సం. వి. స్. న. నీళ్ళుగల చిన్నపల్లము: సరస్సు. 1-౧౪.

అల్పస్తూణ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. చోపాస్తం స్తంభము. 1-౧.

అల్పహర్మ్యము, సం. వి: అ. న: చూ, సదనము. 1. ౨-(౫.)

ఆల్పాక్కర, అం. ఒకవృత్తము. ఉ.—ఇంద్రగణములు రెండు, చంద్రగణము ఒకటి. చంద్రగణము మొదటియక్షరము యతి; "విరమంబు రెంటిపై-విస్తరిల్ల, సురపులిద్దఱునొక్క-సోముఁడురా, జరణ మీమూటిచే - సాగియెప్ప, హరిప పర్యంకయ-ల్పాక్కరంబు.": చూ, వృత్తము. 1.

ఆల్పాయువు, పం. వి. ప్. న. పొట్టలు: చూ, మేషము. 1.

అల్పారంభక్షేమకరః, న్యా. పెద్దయెత్తునఁ గార్యమారంభింపక యలఁతిగాఁ బూనుట మేలు.

అల్పాస్థి, సం. వి. న్. న. ఖర్జూర విశేషము*: చూ, మధు ఖర్జూరిక.

అల్పిష్ఠము, సం. విణ. మిక్కిలికొద్ది: చూ, స్వల్పము.

అల్పీయము, పం. విణ. —పై.—

అల్పుఁడు, సం. విణ: చూ, హీనుఁడు.

అల్ల, దే. విణ. రూ-అల. 1. ప్రసిద్ధిని తెలుపును: చూ, పొల; పై. వి. 2.=అలసమ్. మందము: చూ, విలంబము. 1.

అల్లకము, దే. వి: 1. గోఁచి: చూ, బొట్టము; 2. అల్లికఅల్లుట.

అల్లకల్లోలము, దే. విణ. తాఱుమాఱు: చూ, వ్యత్యయము.

అల్లట, దే. వి. 1. వగ: చూ, శోకము; 2. కష్టము, ఇడుమ: చూ, శోకము.

అల్లటపెట్టు, దే. స. క్రి. (అల్లాటము + పెట్టు) శ్రమపఱచు: చూ, శ్రమపెట్టు.

అల్లఁదనము, దే. వి. అందము: చూ, సౌందర్యము.

అల్లదిగొ, దే. అవ్య. పరిదృశ్యమానమగు దానిఁజూచుట. (రూ-అల్లదిగో.)

అల్లదిగో, దే. అవ్య.— పై.—

అల్లదె, దే. అవ్య. —పై.— (రూ-అల్లదే.)

అల్లదే, దే. అవ్య. —పై.—

అల్లన, పై. వి, తిన్నన: చూ, మెల్లన.

అల్లనల్లన, దే. విణ. (అల్లన + అల్లన.) మెల్లమెల్లఁగా రూ-అల్లలల్లన.

అల్లము, పై. వి. = ఓల్లః. ఆర్ద్రకము*: చూ, శృంగబేరము.

అల్లరి, దే. వి. 1. దోషముయొక్క ప్రకటనము: చూ, రద్దు. 2; విణ. 2. దోషమువలన ప్రకటితమయినది: చూ, రద్దు. 2

అల్లరిచేయు, దే స. క్రి. దోషముయొక్క ప్రకటనము గావించు: అగడుచేయు.

అల్లలనాడు, ద్వ. అ. క్రి. (అల్లన + అల్లన + ఆడు.) రూ-అల్లలాడు-అల్లల్లాడు. కదలు. స్వా. 2, అ29: చూ, సలించు.

అల్లల్లన, దే. విణ. (అల్లన + అల్లన): రూ-అల్లనల్లన.

అల్లాటప్పాలు, వా. వి. బ. విజములేనిపలుకులు. (డచ్చీలు.)

అల్లాడు, ద్వ. అ. క్రి (అల్ల + ఆడు.) 1. అల్లలనాడు. భార. ఆది. 6, ఆ. 14: చూ, సలించు; 2. తిరుగు: చూ, తిరుగఁబడు. 2.

ఁచు, ద్వ. ప్రే. రూ-అల్లార్చు. అల్లాడఁజేయు.

ద్వ. వి. అవయవముల కదలిక.రూ-అల్లార్పు: పము. 4.

ద్వ. విణ. (అల్ల + ఆరు + బెల్లము.) మిక్కిలి . 6, ఆ. 197: చూ, స్నేహము. 1.

. విణ. (అల్ల + ఆరు + ముద్దు)1.మిక్కిలి మనోజ్ఞము. వసు. 3, ఆ. 33: చూ, సౌందర్యము; 2. జన సమ్మతి: చూ, సమ్మతి. 1.

అల్లార్చు, ద్వ. ప్రే: చూ, రూ-అల్లారుచు.

అల్లి, దే. వి. 1. ఉత్పలభేదము, కలువవంటి యొకానొక జల పుష్పము: చూ, సహస్రపత్రము 1-ఁ౨-(౨); 2. అల్లిక: చూ, వ్యూతి; 3. బాలక్రీడా విశేషము: చూ, బాలక్రీడ; 4. పచ్చిగా నుండునపుడె మంటవేయుట కుపయుక్తమైన యొకచెట్టు: చూ, వృక్షము.

అల్లిక, దే. వి. నేఁత: చూ, వ్యూతి.

అల్లికజడ, ద్వ. వి. కకుప్పు: చూ, వేనలి. 1.

అల్లికబిల్లిక, దే. వి. రూ-అల్లిబిల్లి: చూ, పెనకువ; 2. మైత్రి, అంటు: చూ, స్నేహము. 1.

అల్లికాయ, దే. వి. అల్లిదుంప*: చూ, సహస్రపత్రము. 1-ఁ.

అల్లిగాలి, దే. వి. చలిగాలి: చూ, వాయువు. 1-ఁ౪.

అల్లితీఁగె, దే. వి. అల్లిదుంపను బుట్టిన లత.

అల్లితెమ్మెర, ద్వ. వి: చూ, అల్లిగాలి.

అల్లిదుంప, ద్వ. వి: చూ, అల్లికాయ*.

అల్లిపువ్వు, ద్వ. వి. కాకికలువ: చూ, సహస్రపత్రము 1-ఁ౨-(౨).

అల్లిబిల్లి, దే. వి: చూ, రూ-అల్లికబిల్లిక.

అల్లిబిల్లికొను, దే. అ. క్రి. పెనఁగొను. స్వా. 2, ఆ. 2: చూ, వెంటిగొను.

అల్లిమత్తు, దే. వి: చూ, కాయమానములు.

అల్లియ, దే. వి. రూ-అల్లె. వింటినారి; చూ, స్థావరము. 1.

అల్లియము, దే. వి. రూ-అల్లెము. పెండ్లి అయిన తోడనే యల్లునిఁ బిలిచి యత్తవారింటఁబెట్టెడువిందు, మనుగుడుపు: చూ, విందు. 2.

అల్లీలు, ఆం: చూ, పాదక్రియలు.

అల్లు, దే. అ. క్రి. తీఁగెప్రాఁకు, ఎక్కు: చూ, ప్రాఁకు. 3; స. క్రి. 2. అల్లికవేయు.

అల్లుఁడు, దే. వి. (అల్లు + వాఁడు.) రూ-అల్లువాఁడు. 1. కూఁతురు మగఁడు: చూ. జామాత; 2. తనతోఁబుట్టువు కొడుకు: చూ, మేనల్లుఁడు. 1; 3. తనభార్యతోడఁబుట్టినవానికొడుకు: చూ, మేనల్లుఁడు. 2; వా. 4, పదియవగ్రహము.

అల్లుఁడుకొమాళ్ళు, ద్వ. వి. బ. (అల్లుఁడు + కొమారుఁడు.) కొంచెము ఇంచుమించుగా దొరతో సమానమైన వేషమును భోజనమును గలిగి దొరకు అంగరక్షకుఁడుగా నుండువాఁడు.

అల్లుడు, దే. వి. నేఁత: చూ, వ్యూతి.

అల్లుడుతీఁగె, దే. వి: చూ, అలస*.

అల్లుడుబచ్చలి, ద్వ. వి. రూ-అల్లుబచ్చలి. తీఁగ బచ్చలి*: చూ, బచ్చలి. 1.

అల్లుబచ్చలి, ద్వ. వి. —పై.—

అల్లువాఁడు. దే. వి: చూ, రూ-అల్లుఁడు.

అల్లెలె, దే. వి: చూ, రూ-అల్లియ.

అల్లెలెదము, దే. వి. ఒకానొకచేప: చూ, మత్స్యము. 1-౬౫.

అల్లెలెదమ్ము, దే. వి. —పై.—

అల్లెలెము, దే. వి: చూ, రూ-అల్లియము.

అల్లోనేరెడు, దే.వి. రూ-అల్లానేరేడు-అల్లోనేరెడు-అల్లోనేరేడు

1. రాజజంబువు*: చూ, సురభిపత్రకః; 2. జంబుపు*: చూ, సురభిపత్ర. 1-ం; బ. 3. సంగీతవిశేషము: చూ, స్వరము. 2-ంఽ-(ం); 4: చూ, బాలికాక్రీడ.

అల్లోనేరెడు, దే. వి. —పై.—

అల్లోనేరెడు, దే. వి. —పై.—

అల్లోనేరేడు, దే. వి. —పై.— (సంగీత విశేషమునకు.— పాంచా. 4. ఆ. 24.

అవ, సం. ఉ. 1. చెడ్డఅనునర్థమును తెలుపునది. ఉదా. అవగుణము-అవమానము. మొ. (ఆధారము, తెలివి, భేదము, వ్యాపించుట, పరిశుద్ధి, ఇంచుక, తిరస్కారము ఈయర ములయందుపయోగించును.); 1. అవచ్ఛిన్నము = ఇచట "అవ" అనునది నిరర్థకమైనది; 2. అవజ్ఞ=ఇచట ధాత్వర్థ మును అవమానమను నర్థమునకు మార్చినది; 3. అవ తంసము=ఇచట ధాత్వర్థమును కర్ణభూషణమను నర్థమునకు మార్చినది; 4. అవతమసము=ఇచట తమశబ్దముతో సమ సించి గాఢమను నర్థముకలదియైనది; 5. అవతరణము= ఇచట ధాతువును దిగుట అనునర్థమునకు మార్చినది. సం. అవ్య. 2. ఉద్దేశింపఁ దగినది: చూ, విషయము. 4; 3. కాపాడుట: చూ, రక్షణము; 4. దానికి వ్యత్యయము; 5. దుర్మార్గుఁడు: చూ, వ్యాధుఁడు. 2; 6. సప్తమీ పంచమీ ప్రథమావిభక్తులయర్థముగల క్రింది ది గ్దే శ కా ల ము లు (అవః); వై. వి. (1). = అమ్మా. జననీజనకులతల్లిఁ (జననితల్లి = అమ్మమ్మ, జనకునితల్లి = నాయనమ్మ): చూ, ముత్తవ్వ; (2).=అమ్మా. తల్లి: చూ, మాత. 1; (3).=అమ్మా. పూజ్య స్త్రీ: చూ, స్త్రీ. (రూ-అవ్వ.); పా. 4. సంఖ్యాపూర ణార్థక విశేషంబునందలి "అవ" కు "అగు" నగు ఉదా:- ఏడవపర్వము=ఏడగుపర్వము.

అవంటక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. వింటినారి: చూ, స్థావరము. 1.

అవంతి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. ఉజ్జయిని యనుపట్టణము, విక్రమార్కుఁడేలిన పట్టణము: చూ, దేశము; 2. అగ్రజ, అప్ప: చూ, జ్యేష్ఠ. 4; అం. 3: చూ, పుణ్యనగరములు; 4: చూ, దేశము.

అవంతికము, సం. వి. అ. పుం. వానెనకుము, ఉదపక్వ మను భక్ష్యము: చూ, భక్ష్యము. 1-ఴ.

అవంతీసోమము, సం. వి. అ. వ. బియ్యపుఁబిండిగు: చూ, ఋక్తము. 1.

అవంధ్య, సం. విణ. గొడ్డువోక ఫలించెడు స్త్రీఁకు: చూ, పండ్లస్త్రీఁకు.

అవకటము, సం. విణ. 1.=అవగడము, ఆగడము. విరుద్ధము, తప్పు: చూ, నేరము; 2. విరోధముగలది: చూ, విరోధము. 1.

అవకరము, సం. వి. అ. పుం. (1)పొరకతోఁజమ్మిచేర్చి కసవు కుప్ప: చూ, పెంట. 1; 2. స్త్రీ పురుషులగుహ్యప్రదేశము: చూ, భగము. 12; 3. కుండయడుగుననుండు అంటు: చూ, అవస్కరము.

అవకర్షణము, సం. వి. అ. వ. అవకృష్టము, వెడలించుట: చూ. వెడలఁబాటు.

అవకలివడిసీసము, అం. ఒకానొకసీసవృత్తము: చూ, వృత్తము. 1. (చూ, అప్ప, 4, అ. 342.)

అవకాశము, సం. వి. అ. పుం. 1. తెఱపి: చూ, సందు. 6. విణ. 2. మఱుఁగులేనిది: చూ, తెఱపి. 3; పా. 3. భా॥;

అవకీర్ణము, సం. విణ. చల్లఁబడినది: చూ, ఉక్షితము.

అవకీర్ణి, సం. విణ. పరస్త్రీగమనాదులచేత నశించిన బ్రహ్మ చర్యాదివ్రతముగలవాఁడు: చూ, నష్టవ్రతుఁడు.

అవకీర్యకము, సం. వి. అ. పుం. కానుగు, చీఁకటిమ్రాను. (అనికొందఱు)*: చూ, శాదఘ్నము.

అవకుంఠనము, సం. వి. అ. న. వ్యాపించుట: చూ, వ్యాపనము.

అవకుంఠితము, సం. విణ. చుట్టఁబడినది: చూ, వేష్టితము.

అవకుధారిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. గగురుపాటు: చూ, రోమాంచము; 2. సిగ్గు, వెఱపు మొదలగు వానిచేఁబుట్టిన వికారమును దోఁచుట.

అవకృష్ట, సం వి. ఆ. స్త్రీ. ఒకానొక నాటకాంగము: చూ, నాటకము. 1.

అవకృష్టము, సం. విణ: చూ, అవకర్షణము.

అవకేశి, సం. విణ. (గొడ్డుపోయినది.) చెట్టు: చూ, వృక్షము.

అవక్రయము, సం. వి. అ. పుం. 1. జీతము: చూ, వేతనము. 1; 2. వెల: చూ, విలువ.

అవక్షేపణము, సం. వి. అ. పుం. తప్పుపెట్టి క్రోయుట: అవ [క్షేపము.

అవక్షేపము, సం. వి. అ. పుం. —పై.—

అవక్షోణిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. వల్ల, గుఱ్ఱమునోటి కళ్లెమునకు తగిలించెడు వగ్గము: చూ, వాగె.

అవగండము, సం. వి. అ. పుం. యువగండము, బొటిమ: చూ, మొటిమ. 1.

అవగడము, వై. వి, విణ=అవకటః: చూ, అవకటము. 1, 2.

అవగణన, సం. వి.ఆ.స్త్రీ. తిరస్కారము: చూ, వహేలనము.

అవగణితము, సం. విణ. తిరస్కరింపఁబడినది: చూ, నెగ్గింపు

అవగణితుఁడు, సం. విణ. తిరస్కరింపబడినవాడు: చూ, వహేలనుఁడు.

అవగతము, సం. విణ. 1. తెలియఁబడినది: చూ, విదితము. 1; 2. పొందఁబడినది: చూ, ప్రాప్తము. 1.

అవగతి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. మోక్షవిషయికజ్ఞానము: చూ, హ్యాల్లేఖము. 1.

అవగాధము, సం. వి. అ. పుం. ఉదయమున చేయు స్నానము: చూ, వేకువతానము. (చూ, స్నానము. 1-ఴ.)

అవగాహనము, సం. వి. అ. పు. పుం. 1:=ఆకళింత: చూ, ఆకళింపు; 2. తానము: చూ, స్నానము. 1.

అవగాహము, —పై.—

అవగాహించు, సం. అ. క్రి. 1. స్నానముచేయు: చూ, నీళ్లాడు. 2; స. క్రి. 2. అవగాహనముచేసికొను: చూ, ఆకళించు.

అవగీతము, సం. వి. అ. న. 1. ప్రసిద్ధమైననింద: చూ, వెగ్గింపు; 2. కయ్యము: చూ, యుద్ధము; విణ. 3. దూఱఁబడినది: చూ, అవధ్వస్తము; 4. చెప్పఁబడినది: చూ, శబ్దము. 2; 5.పలుమాఱు చూడఁబడినది; 6. వాదములేనిది.

అవగీతుఁడు, సం. విణ. 1. వంగినవాఁడు; 2. ప్రసిద్ధుఁడైన నిందితుఁడు: చూ, వెలివాఁడు. 1; 3. పలుమాఱు చూడఁబడనివాఁడు.

అవగీర్ణము, సం. విణ. పొగడఁబడినది: చూ, స్తోత్రము. 1.ఴ.

అవగుంఠనము, సం. వి. అ. న. మఱుఁగు: చూ, వ్యవధానము. 3.
అవగుణము, సం. వి.అ.వుం. చెడుతలఁపు: చూ, వ్యళీకము 2.
అవగ్రహణము, సం. వి. అ. న. 1: చూ, వ్యవధానము. 3; 2: చూ, అవగణన.
అవగ్రహము, సం. వి. అ. పుం. 1. ఏనుఁగు నొసలు: చూ, హస్తి; 1-ఐ-(౫). 2. రూ-అవగ్రాహము. అనావృష్టి:చూ, వఱపు; 3. అడ్డపాటు: చూ, వ్యవధానము. 3; 4. స్వాతంత్ర్యములేమి: చూ, అస్వతంత్రము.
అవగ్రాహము, సం. వి. అ. పుం. రూ-అవగ్రహము: చూ, వఱపు.
అవఘట్టము, సం. వి. అ. పుం. గర్తము, పల్లము: చూ, రంధ్రము. 1.
అవఘళము, దే. వి. 1. చుట్టుట. పాండు. 1. ఆ. 117: చూ, వ్యాపనము; 2. బలిమి: చూ, శక్తి. 1; విణ. 3. అధికమైనది: చూ, హేరాళము. 1-ఉ.
అవఘళించు, దే. అ. క్రి. 1. కలియు. కాశీ. 1, ఆ. 45:చూ, వ్యాపించు; 2. తుల్యమగు, జోడుపడు. కాశీ. 2, ఆ. 47: చూ, సరిపోవు. 1; స. క్రి. 3. అతిక్రమించు, మీఱు. స్వా. 3, ఆ. 19: చూ, దాఁటు. 8.
అవఘళుఁడు, దే. వి. వ్యాపించువాఁడు: చూ, వ్యాపకుఁడు.
అవచక్రము, నం. వి. అ. పుం. ఒకానొక పిట్ట: చూ, వఱి.
అవచూడము, సం. వి. అ. పుం. 1. పెకెక్కపు గుడ్డ యొక్క క్రిందికొనకుచ్చు: చూ, జల్లి. 6; 2. పిల్లజుట్టు:చూ,నిక. 4.
అవచూర్ణనము, సం. వి. అ. న. పొడిచేయుట: చూ,సుమము.
అవచూర్ణితము, సం. విణ. పొడిచేయఁబడినది: చూ, అవధ్వస్తము.
అవచూర్ణితుఁడు, సం. విణ. పరులచేత నిందింపఁబడ్డవాఁడు: చూ, అపధ్వస్తుఁడు. 2.
అవచూలకము, నం. వి. అ. వుం. రూ-అవచ్ఛాలకము:— అవచ్ఛాలకము. 1. వింజామరము, వట్రువ విసనకఱ్ఱ: చూ, సురఁటి; 1. జెండాను వ్రేలాడుకుచ్చు: చూ, సురఁటి.
అవచూఁము, సం. వి. అ. పు. గడ్డము మీసముల వెండ్రుకలు: చూ, వెండ్రుక. 1.
అవచ్ఛదము, సం. వి. అ. పుం. రూ.అవచ్ఛాదము, మఱుఁగు: చూ, వ్యవధానము. 3.
అవచ్ఛాదము, నం. వి. అ. వుం.—వై.—
అవచ్ఛాలకము, నం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-అవచూలకము.
అవచ్ఛిత్తము, సం. వి. అ. పుం. —వై.—
అవచ్ఛేదము, వం. వి. అ. వుం. 1. వంతు: చూ, భాగము. 1; 1. భేదము: చూ, వేఱుపాటు. 1.
అవచాటము, వై. క్రి. విణ. అకస్మాత్తు: చూ, డబ్బాటు.
అవజ్ఞ, సం వి. అ. స్త్రీ. తిరస్కారము: చూ, వహేళనము; 1. ఒకానొక అలంకారము. (అధికాశ్రయమున్నియు ఫలసిద్ధిలేకుండుట) "ఉ. బ్రహ్మవాహనమయ్యు హంస తామరతూండ్లే తినును": చూ. అలంకారము. 3.
అవజ్ఞాతము, సం. విణ. అశుభమైనది: చూ, ఓగు. 1.
అవజ్ఞుఁడు, సం. విణ. తిరస్కరింపఁబడినవాఁడు: చూ, వహేళనుఁడు.
అవటము, సం. వి. అ. వుం. 1. బిలము, బొక్క: చూ, రంధ్రము. 1; 1. గరమ్ము, వల్లము: చూ, రంధ్రము. 1; 3. కూపము, యి: చూనూ,సరస్సు. 1-ంఒ; 4. వఱిపిల్ల: చూ, వఱి; 5. నింబము*: చూ, వేము; 6. నీరుల్లి*: చూ, సుకందకము. 1; విణ. 7. మోసమునఁ బ్రదుకునది.
అవటీట, సం. వి. అ. వ్య. చప్పుటముక్కు: చూ, నతనాసిక.
అవటీటము, సం. వి. అ. న. 1. —వై.—; విణ. 1. చప్పుటముక్కుగలది.
అవటువు, సం. వి. ఉ. వుం, స్త్రీ. 1. కృకాటిక, పెడతల (పెడతలయందలి ముచ్చిలిగుంట అనికొందఱు.): చూ, శిరము. 1; వి. ఉ. వుం. 1. అల్పుఁడు: చూ, హీనుఁడు; 3. నూయి: చూ, సరస్సు. 1-ంఒ;గర్తము, పల్లము: చూ, రంధ్రము. 1.
అవడు, దే. వి: చూ, అపదూఱు.
అవతంసము, సం. వి. అ. వుం. 1. (అలంకారార్థమైచెవులకు బెట్టు పువ్వులసొమ్ములు: చూ, భూషణము. 2; 2.సిగబంతి: చూ, భూషణము. 2.
అవతమసము, సం. వి. అ. న. తగ్గిన చీఁకటి: చూ, మేచకము. 1.
అవతరణము, సం. వి. అ. న. 1. అవరోహణము: చూ, దిగుట; 2. దాఁటు: చూ, లంఘ. 1; 3.నాటకాంగభేదము: చూ, నాటకము. 1: 4. పిశాచాది: చూ, భూతము. 2.
అవతరించు, సం. అ. క్రి. రూ-అవతరిల్లు. 1. డిగ్గు: చూ, దిగు. 4; 2. ఉద్భవించు: చూ, సంభవించు. 1.
అవతరిల్లు, సం. అ. క్రి. —వై.—
అవతల, ద్వ. వి. (అవల+తల.) రూ-అవల-ఆవ్వల-ఆవల. 1. అవలిప్రదేశము: చూ, పారము. 1; 2. అనంతరము: చూ, పిమ్మట.
అవతలి, ద్వ. విణ. అనంతరము: చూ, పిమ్మట.
అవతారము, నం. వి. అ. న. 1. అవరోహణము: చూ, దిగుట; 2. సముద్రమునంచు నరకులు ఎగుమతి దిగుమతి చేయు చోటు: చూ, రేవు; 3. కరివాక: చూ, భూమి. 1; 4. నద్యాదులయందు మనుష్యులు దిగుటకనువుగా నేర్పఱిచిన చారి: చూ, రేవు; 5.కోనేఱు: చూ, సరస్సు.1; 6.జన్మము: చూ, సంభవము. 1; 7. కంపుఁదుమ్మ*: చూ, విట్టదిరము; 8. దశసంజ్ఞ (చూ, పది); 9. ఒడలు: చూ, శరీరము; 10. మఱియొక జన్మము: చూ, సంభవము. 1-ఌ; 11-వసంతర్తువు: చూ, వసంతము. 1.
అవతారములు, అం. మత్స్యము, కూర్మము, వరాహము, నారసింహము, వామనము, పరశురామము (అన్యఱుఁడు), శ్రీరామము, బలరామము, బౌద్ధము, కలికి-కల్కి. (10.)
అవతారమెత్తు, మి. అ. క్రి. జన్మించు: చూ, సంభవించు. 1.
అవతారిక, సం. వి. అ. స్త్రీ. గ్రంథముఖమున వ్రాయఁబడు తదుత్పత్తిక్రమము: చూ, విషయసూచిక.
అవతీర్ణము, సం. విణ. 1. దిగినది; 2. దాఁటఁబడినది: చూ, లంఘ. 1-ఎ.
అవతోక, సం. వి. అ. స్త్రీ: చూ, రూ-అపతోక.

అవదంశము, నం. వి. అ. పుం. 1. డాలుగాయ: చూ, రుచిగాయ; 2. కల్లుత్రాగినపుడు నంజుకొనెడువస్తువు.
అవదగాకి, దే. విణ. దుష్టుడు. పంచ. వేం. 1, అ. 596: చూ, వ్యాధుడు. 2.
అవదాతము, సం. వి. అ. పుం. 1. తెల్లన: చూ, వర్ణము. 6; 2. పచ్చన: చూ, వర్ణము. 6: విణ. 3. తెల్లనిది: చూ, వర్ణము. 6; 4 పచ్చనిది; చూ, వర్ణము. 6; 5. తేరినది: చూ, సమీచీనము. 2; 6. ముఖ్యము: చూ, శ్రైష్ఠ్యము
అవదానము, సం. వి. అ. న; చూ, రూ-అపదానము.
అవధారణము, సం. వి. అ. న. 1: చూ, చీల్చుట; 2. గుద్దలి: చూ, ముద్గరము.
అవదాహము, సం. వి. అ. న. 1. నీరువట్టివేరు*: చూ, వట్టివేరు; 2. ఉశీరము*: చూ, వట్టివేరు.
అవదీర్ణము, సం. విణ. 1. చీల్చబడినది: చూ, ద్రుతము; 2. పరగిం బడినది: చూ, ద్రుతము.
అవదూఱు, దే. వి: చూ, రూ-అపదూఱు.
అవదోహము, సం. వి. అ. న. క్షీరము: చూ, స్తన్యము.1-ం.
అవద్యము, సం. విణ. తక్కువైనది: చూ, హీనము. 1.
అవద్యుడు, సం. విణ: చూ, అవదగాకి.
అవధరము, నం. వి. అ. వ: చూ, అవధారు.
అవధరించు, సం. అ. క్రి. 1: చూ, ఎచ్చరికపడు; స. క్రి. 2. ధరించు: చూ, వహించు.
అవధానము, సం. వి. అ. న: చూ, హెచ్చరిక.
అవధానములు, అం: చతురంగము, కవిత్వము, వ్రాయుట, చదువుట, గణితము, సంగీతము, యుక్తిచెప్పుట, వ్యాఖ్యాతిరి. (8)తద్విశేషములు-అష్టావధానము,శతావధానము. మొ.
అవధాని, పం. విణ. అవధానముకలవాడు. తద్వి.- అష్టావధాని, శతావధాని.
అవధాయకుడు, సం. విణ. —పై —
అవధారణము, సం. వి. అ. న. 1. నిశ్చయము: చూ, సత్యము. 1; 2.=: చూ, అవధారు.
అవధారు, వా. వై. వి.=అవధారణమ్: చూ, వినుము. 1.
అవధి, వం. వి. ఇ. పుం. 1. గ్రామద్వయమధ్యసీమ: చూ, సీమ. 1; 2. ఎడము: చూ, సందు. 6; 3. బలిమి: చూ, శక్తి. 1; 4. వేళ: చూ, సమయము. 1; 5. బిలము: చూ, రంధ్రము. 1; 6. నంగతి బోధపఱచుకొనుట; 7. అవర్తము; చూ, నుడి. 1; 8. కొన: చూ, నుద. 2.
అవధీరణము, నం. వి. అ. న: చూ, అవధీరణ. [అనడు.
అవధీరితము, సం. విణ. తిరస్కరింపబడినది: చూ, వహే
అవధూత, నం. వి. అ. పుం. రూ-అవధూతుడు:చూ,ముని.1,
అపధూతము, నం. విణ. 1. దిగంబరత్వము; 2. కదలింపబడినది; అం. 3: చూ, శిరఃక్రియలు.
అవధూతుడు, నం. వి. అ. పుం, 1: చూ, అవధూత; విణ. 2. కదలింపబడినవాడు.
అవధ్యము, సం. విణ. 1. వధ్యముకానిది. (వధ్యము=చంపదగినది.): చూ, అబ్రహ్మణ్యము. 1; 2. అర్థము లేనిది: అనర్థము, అవ్య-అలమ్.
అవధ్వంసము, సం. వి. అ. పుం. 1. పొడిచేయుట: చూ, సురుము; 2. విడుపు: చూ, విమోచనము; 3. దూఱు: చూ, నెగ్గింపు.
అవధ్వస్తము, సం. విణ. 1: చూ, అవచూర్ణితము; 2: చూ, అపనీతము; 3. దూఱబడినది: అపక్షిప్తము, అవగీతము.
అవనతమగు, సం. అ. క్రి, ఒఱగు: చూ, వ్రాలు. 3.
అవనతము, సం. విణ. వంగినది: చూ, వక్రము.
అవనద్ధము, సం. వి. అ. న. చర్మాచ్ఛాదితమర్దలాది వాద్యము: చూ, స్వరము. 2-ం.
అవనము, నం. వి. అ. న. 1. తృప్తిపొందించుట: చూ, సౌహిత్యము; 2: చూ, రక్షణము.
అవనాట, నం. వి. ఆ. స్త్రీ. చప్పటముక్కు: చూ, నతనాసిక.
అవనాటుడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, నతనాసికుడు.
అవనాయము, సం. వి. అ. పుం. 1. పెడత్రోయుట: చూ, నియామకము; వై. విణ. (1,=అన్యాయ. న్యాయములేనిది: చూ, ఉపరాగము. 3.
అవని, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. నేల: చూ, భూమి. 1.
అవపథ్యము, సం. విణ: చూ, రూ-అపథ్యము.
అవపాతము, సం. వి. అ. పుం. ఏనుగులోనగు వాని పట్టువపుడు అవిపడుటకై త్రవ్వి మీదతేలుచున్న కణ్ణులను కంవలమ పలుచనగాగప్పి ఆపైన కొద్దిగా మట్టి పఱచి నేలమట్టముగా చేసినపల్లము: చూ, వారి. 6.
అవబోధము, సం. వి. అ. పుం. 1. మేలుకొని యుండుట: చూ, మేలుకోలు; 2 బోధించుట: చూ, బోధనము
అవభృథము, సం. వి. అ. పుం. యజ్ఞము కడపట న్యూనాతిరిక్తదోష పరిహారార్థము చేయుకర్మము: చూ, దీక్షాంతము.
అవభృథ, వం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, అవనాట.
అవమతము, సం. విణ. అవగాహింపబడనది: చూ, నెగ్గింపు.
అవమతి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. అగౌరవము: చూ, సడి. 3; 2: చూ, అవగణన.
అవమంతుడు, సం. విణ: చూ, అవగణితుడు.
అవమము, సం. వి. అ. పుం. 1. మూడు తిథులు గూడిన వారము: చూ, వారము; 2.తప్పుచైనది: చూ, హీన .1.
అవమర్దము, సం. వి. అ. పుం. పరుచేఁగలుగు రాయిడి: చూ, సంస్మర్దము.
అవమర్యాద: చూ, రూ-అమర్యాద.
అవమర్శము, సం. వి. అ. పుం. నాట్యముయొక్క నాలవ సంధి: చూ, నాటకము. 1.
అవమానన, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, అవగణన.
అవమానపఱచు, ని. అ. క్రి. క్రోధపడు: చూ, మొక్కపోవు. 2.
అవమానపెట్టు, ని. స. క్రి: చూ, హేళనముచేయు.
అవమానము, సం. వి. అ. న. 1: చూ, అవమతి. 1; 2: చూ, అవగణన. 2; అం. 3. చూ, విగ్రహాదులు.
అవమానముచేయు, ని. స. క్రి: చూ, అవమానపెట్టు
అవమానించు, సం. స. క్రి. —పై.—
అవమానితము, సం. విణ: చూ, అవమతము.
అవమానితుడు, సం. విణ: చూ, అవమంత-అవమతుడు.
అవమతుడు, సం విణ: చూ, అవదగాకి. [షము. 3.
అవయవము, సం. వి. అ. పుం. కరచరణాదులు: చూ, విశే

అవయవి, వం. విణ. అవయవములు గలది: చూ. అంగము.7.
అవర, నం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, రూ-అపర. 1.
అవరజ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ఒకనితరువాత గాని ఒకతె తరువాతగాని పుట్టిన తోబుట్టువు: చూ, సహోదరి.
అవరజుడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, సహోదరుడు.
అవరణము. సం. వి. అ.పుం. ఉలిమిరి.*. చూ,శ్వేతపుష్పము.
అవరతి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. ఊఱట: చూ, విశ్రాంతి. 2.
అవరము, నం. వి. అ. న. 1. ఏనుగు వెనుకటి పిక్కలోనగుకాలు: చూ. రూ-అపరము. 1; 2. వెనుకటిది: చూ, వెనుక. 1.
అవరవర్ణుడు, సం. వి. ఆ. పుం. నాలవకొలమువాడు: చూ, శూద్రుడు.
అవరాహము, సం. వి. అ. పుం. గుఱ్ఱపుమూతి, మీను: చూ, మత్స్యము. 1-౫.
అవరీణము, సం. విణ. ధిక్కరింపబడినది: చూ, వహేలనము.
అవరీణుడు, సం. విణ. తిరస్కరింపబడినవాడు. వెలివేయబడినవాడు (అని కొందరు): చూ, వెలివాడు. 1.
అవరుద్ధము, సం. విణ. అడ్డగింపబడినది: చూ, రుద్ధము. 1.
అవరోధనము, సం. వి. అ. న. 1. రూ-అవరోధము. అంతఃపురము: చూ, సదనము. 1-ం స్త్రీ. 2. అంతఃపురకాంత: చూ, స్త్రీ. 1-ం.
అవరోధము, సం. పి. అ. పుం. 1.—పై.—; 2 —పై.—; 3. అడ్డము: చూ, సంరోధము. 1; 4. అడ్డపాటు: చూ, వ్యవధానము. 3; 5: చూ, స్వర్గము.
అవరోధించు, సం. స. క్రి. అడ్డగించు: చూ, సంరోధించు.
అవరోహణము. సం. వి. అ. పుం. రూ-అవరోహము: చూ, దిగుట.
అవరోహము, సం. వి. అ. పుం. 1. —పై.—; మట్టిలోనగువానిఱొడ, పడుగొమ్మ: చూ, శిఫ. 1; 3. చెట్టు మొదలనుంచి కొనకెగబ్రాకెడితీగె, ఎక్కుడుతీగె(కాకర బీఱ మొ.); 4. ఇంద్రునిపట్టణము: చూ, దేశము; 5: చూ, స్వర్గము; 6: చూ, పిఱ్ఱ.
అవరోహవర్ణగతాలంకారములు, అం. వేణువు, త్రి వ ర్ణ ము, ఉద్వాహితము, ఉద్గీతము, సంధిప్రచ్ఛాదితము, ఆక్షిప్తము, ప్రేంఖితమము, హావితము, అభ్యుచ్చయము, బిందువు, నిష్కర్షము, విస్తీర్ణము. (12): చూ, అలంకారము.
అవరోహవర్ణము, అం. వర్ణచతుష్కములో నొకటి: చూ, వర్ణచతుష్కము.
అవర్ణము, సం. వి. అ. పుం. దూఱు: చూ, నెగ్గింపు.
అవల, దే. వి. 1. రూ-అవుల-అవ్వల. అవలికొన: చూ, రోధస్సు. 1-3; 2. రూ-అవ్వల. అవుల. అనంతరము: చూ, వెనుక. 1; 3. ఆశ్రయ.
అవలంబనము, సం. వి. అ. వ. ఆశ్రయము: చూ, సన్నిధానము. 2.
అవలంబము, సం. వి. అ. పుం. —పై.—
అవలంబించు, సం. స. క్రి. ఆశ్రయించు: చూ, ప్రాపుగొను.
అవలంబితము, సం. విణ. 1. ఆశ్రయింపబడినది: చూ, సంశ్రితము; 2. రతిబంధభేదము: చూ, రతిబంధము.

అవలక్షగువు, సం. వి. ఉ. పుం. చంచురుడు; చూ, పీంచూంఱువు.
అవలక్షణము, సం. వి. అ. న. 1. చెడుగుణము: చూ, లక్షణము. 1-౨; 2. కుష్ఠము: చూ, సితము. 5.
అవలేహనము, సం. వి. అ. న. నాకుట: చూ, లేహనము.
అవలగ్నము, సం. వి. అ. పుం. నడుము: చూ, మధ్యమిు. 1; విణ. 2. వ్రేలాడునది: చూ, లంబమానము: 3. తగులబడినది.
అవలగ్నుడు, సం. వి. అ. పుం. పాలాద్రాగుశిఱువు: చూ. శిఱువు.
అవలంబము, సం. వి. అ. పుం. కుసూలము, పొణక: చూ, పంటసాల. (చూ, సదనము. 1.)
అవలాశము, సం. వి. అ. న. తెమడ: చూ, శ్లేష్మము.
అవలినాడు, ద్వ. వి: చూ, అవలినాడు.
అవలిప్తము, సం. విణ. 1. పూయబడినది; 2. గర్వము నొందినది: చూ, ఉద్వృత్తము. బిఱ్ఱు. 1.
అవలీఢము, నం. విణ. నాకబడివది;
అవలీల, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. తేలిక: చూ, లాఘవము.
అవలుంఠనము, సం. వి. అ. న భూమిమీది వారిక: చూ, లుంఠనము.
అవలుంఠితము, నం. విణ. పొర్లాడినది: చూ, లుఠితము.
అవలేపము, సం. వి. అ. పుం. 1. చందనాదుల పూత: చూ, సమాలంభము, 2. గర్వము:చూ,హంకారము; 3. తొడవు: చూ, భూషణము 2; 4. దూఱు: చూ, నెగ్గింపు.
అవలోకనము, సం. వి. అ. న. 1. చూపు: చూ, లక్షణము. 3; పా. 2. జరిగిన సంగతిని కనిపెట్టుట.
అవలోకించు, సం. స. క్రి. చూచు: చూ, వీక్షించు.
అవలోకితము, సం. విణ. 1. చూడబడినది; అం. 2: చూ, దృష్టిభేదములు; 3: చూ, దృష్టిక్రియలు; 4: చూ, సంచారగతాలంకారములు.
అవలోకితుడు, సం.వి.అ.పుం. బుద్ధభేదము: చూ, బుద్ధుడు.1.
అవలోడనము, సం. వి. అ. న. చక్కగా విమర్శించుట: చూ, విమర్శనము.
అవల్గుజము, సం. వి. అ. పుం: చూ, సోమరాజి*.
అవవాదము, సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-అపవాదము.
అవశకునము, సం. వి. అ. పుం. 1. దుశ్శకునము, ప్రయాణీకులకు అశుభసూచకపు గుఱుతు; (దుశ్శకునములు-వంచాగమునందుగలవు.) 2. తోకచుక్క- లోనగు ఉత్పాతము: చూ, తోకచుక్క. రూ-అపశకునము, దుశ్శకునము.
అవశము, సం. విణ. వశముకానిది: చూ, అస్వాధీనము.
అవశిష్టము, సం. విణ. మిగిలినది: చూ, శేషము. 1.
అవశిష్టవాయువు, వా. ఊపిరి బయటికి విడిచిన తరువాత లోపల మిగిలినగాలి: చూ, వాయువు.
అవశేషము, సం. అ. పుం. మిగులు: చూ, శేషము. 1.
అవశేషించు, సం. అ. క్రి. మిగులు: చూ, శేషించు.
అవశ్యంపితురాచారః. న్యా. (స్పష్టము).
అవశ్యమనుభోక్తవ్యం కృతంకర్మ శుభాశుభమ్, లో.తానుజేసిన మేలయినట్టియుగీడైనట్టియు కర్మముఖ్యముగాననుభవింపగ

దగినది. ఉదా— "కావున "నవశ్యమనుభోక్తవ్యం కృతం కర్మ శుభాశుభ" మ్మను కతంబునఁ బూర్వజన్మంబునం జేసిన పుణ్యపాపఫలంబుచా వెంబడిని జీవుల నంటియుండి సుఖదుఃఖంబు లనుభవింపఁజేయు." (కుచేలోపాఖ్యానము.)

అవశ్యము, సం. క్రి. విణ. అ: న. 1. అగత్యము: చూ, భృశము; 2. నిత్యమైనది చూ, శాశ్వతము; 3. పూనిక: చూ, సన్నాహము.

అవశ్యాయము, సం. వి. అ. పుం. 1. మంచు: చూ, హిమము. 1; 2. గర్వము: చూ, హంకారము.

అవష్టంభము, సం. వి. అ. పుం. 1. ఊత: చూ, ప్రాపు. 2; 2. గర్వము: చూ, హంకారము; 3. పూనిక: చూ, సన్నాహము. 2; 4. బంగారు: చూ, లోహము. 1-ఞ 1; 5. ప్రాపుపాటు: చూ, స్తంభనము. 1.

అవిష్టబ్ధము, సం. వి. అ. పుం 1. ఇప్పు: సుమంగళ; విణ. 2. ఆక్రమింపఁబడినది: చూ, పురి. 4; 3. ఆశ్రయింపఁబడినది: చూ, సంశ్రితము; 4. కట్టఁబడినది: చూ, సంధానితము. 1: 5. సమీపించినది: చూ, సమీపము 2.

అవసక్థి, సం. వి. అ. స్త్రీ: చూ, శయ్య. 1-ఞ.

అవసది, మి. వా వి. అగడు: చూ, నెగ్గింపు.

అవసథము, సం. వి. అ. న. ఇల్లు: చూ, సదనము. 1.

అవసద్యము, అం: చూ, రూ-అవసద్యము.

అవసన్నము, సం విణ. 1. కడముట్టినది; 2. నశించినది చూ, ప్రమృతము. 2.

అవసరదాన్యము, మి. వి. బ. 1. ఒకజాతి ధాన్యము: చూ, ధాన్యము; వా. 2. స్వలాభముఁగోరి కావలసినపుడు తోడ్పడువాఁడు.

అవసరనైవేద్యము, జా. 1. ఒరులకు తన ఉపక్కతికైయిచ్చు బహుమతి; 2. మహానివేదన సిద్ధము కానందువలన ముందుగ నిచ్చు గుడాదిక నైవేద్యము.

అవసరపడు, మి. అ. క్రి. తొందరపడు: చూ, సంభ్రమించు.

అవసరపెట్టు, మి. స. క్రి. బాధించు: చూ, హింసించు.

అవసరము, సం. వి. అ. పుం. 1. కాలము, వేళ: చూ, సమయము. 1; 2. వర్షము: చూ, వాన. 1; 3 మంత్ర విశేషము: చూ, మంత్రము. 1.

అవసర్గము, అం. అష్టవిభూతులలో నొకటియగు ప్రాకామ్యము: (చూ, అనుమకనము.): చూ, సిద్ధులు. 1-ఓ.

అవసాధ్యము, సం. [illegible] ఉలచచేప: చూ, మత్స్యము. 1-ఁ.

అవస్థా [illegible] వాళము; చూ, రుత్త;

అవస్కంధము, సం. వి అ. పుం. 1. నిద్రించుటలోనగు సమయములందు శత్రువులపైఁబడుట: చూ, యుద్ధము. స్వప్నము. 1-ఐ; 2. కుసికిపాటు: చూ, స్వప్నము. 1-ఐ. ప్రమిల; 3. నిద్రించుటలోనగు సమయములందు శత్రువులపైఁబడి చంపుట: చూ, వధము.

అవస్కరము, సం. వి. అ. పుం. 1. కుండయగు ననునుండు ఆఁటు: చూ, అవకరము. 3; 2. రథావయవము. రూ-అపస్కరము: చూ, కక్షి. 7; 3. స్త్రీపురుషుల గుఱి: చూ, భగము. 12; 4. ఏరుగడము: చూ, శమలము. 1; 5. పావకోళ్ళు: చూ, సమ్మార్జిగలు. 1-ళ; 6: చూ, ముద్ది; విణ. 7. దాఁచఁదగినది.

అవస్త్యము, సం. వి. అ. వ. ఇల్లు: చూ, సదనము. 1.

అవస్థ, సం. వి. అ. స్త్రీ. కాలకృతమైన స్థితివిశేషము: చూ, దశ. 1.

అవస్థలు, అం. 1. దశావస్థలు.—దర్శనము, మనస్సంగమము, సంకల్పము, జాగరము, కార్శ్యము, అరతి, అలజ్జ, ఉన్మాదము, మూర్ఛ, మరణోద్యమము. (ఇట్లు పదిఅవస్థలొందఁదు.) ద్వావశావస్థలు.—దర్శనము, మనస్సంగమము, సంకల్పము, జాగరము, కార్శ్యము, అరతి, అలజ్జ, ఉన్మాదము, మూర్ఛ, మరణోద్యమము, జ్వరము, సంతాపము. (ఈట్లు పండ్రెండు అని కొందఱు): చూ, దశావస్థలు, చూ, ద్వావశావస్థలు, 2. జాగ్రత్, స్వప్నము, సుషుప్తి. (3): 3. బాల్యము, యౌవనము, కౌమారము, వార్ధక్యము. (4); 4. జాగ్రత్తు, స్వప్నము, సుషుప్తి. మూర్ఛ, మరణము. (5).

అవస్థానము, సం. వి. అ. న. చోటు: చూ, స్థానము. 1.

అవస్థితము, సం. విణ. 1. జ్ఞాతము. తెలియఁబడినది: చూ, విదితము. 1; 2. పోలినది: చూ, గతము. 2; 4. అడ్డగింపఁబడినది; చూ, రుద్ధము. 1; 5. ముగింపు; చూ, సమాప్తి. 1.

అవస్యందిత, అం: చూ, భూచారులు.

అవస్వన్యము, సం. వి. అ. పుం. 1. కేక: చూ, మయూరము; 2. అమృతము: చూ, సుధ. 1.

అవస్వన్యుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1; చూ, శివుఁడు; 2. రక్కసుఁడు: చూ, రాక్షసుఁడు. 1.

అవహంలిహము, సం. వి. అ. పుం. రూ-అపహంలిహము. ఎద్దు: చూ, వృషభము. 1.

అవహననము, సం. వి. అ: న. దంపుట.

అవహారకము, సం. వి. అ. న. గుఱ్ఱపుమూతి, మీను: చూ, మత్స్యము. 1-ఞ.

అవహారము, సం. వి. అ. పుం. 1. జూదము, యుద్ధము లోనగువాని యందలి యూఁటట: చూ, ప్రక్రీడ ము. 2. లతాకారముగఁ జుట్టుకొని ప్రాణిహింసఁజేయు చేప, [illegible] చూ మత్స్యము. 1-ఁ; 3. రూ-ఆపహారము.

అ. 2: చూ, సంచారిభావములు. ఉ. ఆరాజుగుణంబులనుఁదివి యూహాపోహముఁజే మేనం బులకలలుముకొన "నబ్బా! యీ ముత్తియపుసరు లెంత చల్లగానున్నవి!" అని వాని మఱఁగు పెట్టును.

అవహిత్థము, సం. వి. అ. పుం. 1. అభినయహస్తవిశేషము: చూ, వ్యంజకము. 1; 2: చూ, రూ-అవహిత్థ. 1-2; అం. 3: చూ, సంయుతహస్తములు.

అవహిద్ధకము, అం: చూ, కరణములు.

అవహేతము, సం. వి. అ. పుం. తాంబ్రక*: చూ, విభీతకము.

అవహేలనము, సం. వి. అ. న. రూ - అహేళనము: చూ, అవగణన.

అవహేళనము, —పై.—

అవాంతరజాతులు, అం. హరిణి, తురగి, హస్తిని. (3).

అవాంతరములు, అం. ఇంద్రజాల విశేషములు. - మహేంద్ర జాలము, గజకర్ణము, గోకర్ణము, గారడి, కనుకట్టు. (5).

అవాంత్రము, వా. వి. ఆపద: చూ, విపత్తు.

అవాక్పుష్పి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. పెద్దసదాప*. (అధోముఖ పుష్పములు కలది.): చూ, సదాప; 2. బమ్మదండి*: చూ, వారాహి. 3.

అవాగ్రము, సం. విణ. వంగినది: చూ, వక్రిమము.

అవాచి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, రూ-అపాచి.

అవాచీనము, సం. విణ. 1. దక్షిణదిక్కు-సంబఁ బుట్టినది; 2. తాఱుమాఱైనది: చూ, వ్యత్యయము; 3. తలవంచు కొన్నది.

అవాచీనుఁడు, సం. విణ. 1: చూ, అధోముఖుడు; 2. మూఁగ వాఁడు: చూ, మూఁగ. 3.

అవాచ్యదేశము, సం. వి. అ. పుం. ఆడుగుటి: చూ, భగము. 12.

అవాచ్యము, సం. వి. అ. న. 1.=ఓగాత్వము. దూఱు: చూ. వెగ్గింపు: 2. తిట్టు: చూ. శాపము. 1; విణ. 3. చెప్పఁదగ నిది: చూ, కిన్ను.

అవానము, సం. వి. అ. పుం. నిట్టూర్పు: చూ, అపాననము.

అవాపము, సం. వి. అ. పుం. కుమరు: చూ. విల్లము.

అవాప్తము, సం. విణ. పొందఁబడినది: చూ. సంసక్తము. 1.

అవాప్తి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. లాభము చూ, లాభము. 1.

అవాయి, దే. వి. ఆకాశబాణము: చూ, బాణపంచు.

అవాయిగొట్టము, దే. వి. —పై.—

అవారపారము, సం. వి. అ. పుం: చూ, సముద్రము. 1.

అవారము, సం. వి. అ. న: చూ, రూ అపారము 1.

అవారి, వై. విణ. = అపారమ్: చూ, రూ - అవ్వారి.

అవారితము, సం. విణ. అడ్డగింపఁబడినది: చూ, రుద్ధము. 1.

అవాసనుఁడు, సం. వి. స్. పుం. 1. జిమ్ముఁడు: చూ, బుద్ధుఁడు. 1; విణ. 2: చూ, దిగంబరుఁడు.

6. గాలి: చూ, వాయువు; 7, కొండ: చూ. పర్వతము: 8. ఎలుక: చూ, మూషికము; 9: చూ, సూర్యుఁడు.

అవింజరము, సం. వి. అ. పుం: చూ. రూ-అలంజరము.

అవింద, సం. వి. అ. స్త్రీ. కొందఱుబిడ్డలుచచ్చిన ఆఁడుది: చూ, స్త్రీ. 1-౧౧౫.

అవికరము, అం: చూ, ప్రచారములు.

అవికలము, సం. విణ. 1. వికలముకానిది. (వికలము=తాఱు మాఱయినది); 2 భిన్నముకానిది: చూ, సర్వము.

అవికిరి, దే. వి. నలి ండ్లపాము: చూ, సర్పము. 1-(౧౫).

అవిక్షీరము, స వి అ. న: గొఱ్ఱెపాలు: చూ, స్తన్యము. 1-౭.

అవిగ్నము, సం వి అ. పుం. రూ-ఆవిగ్నము. కలివె*: చూ, సొమ్మపు ఎ ం.

అవిచ్ఛిన్నము, సం. విణ. 1. వెక్కు-హల్లులగుంపు; 2. పులియూపిరి; 3. కూ కున్నది: చూ, సంయుక్తము; 4. విచ్ఛిన్నముకా ది. (విచ్ఛిన్నము=విచ్ఛేదము నొందినది.): చూ, సాంద్రము. 2.

అవిచ్ఛిన్నరేఖ, సం వి. ఆ. స్త్రీ. దీర్ఘాయుర్లక్షణము: చూ, లక్షణము. 1-౧౯.

అవిజయము అం: చూ, దండవ్యూహములు.

అవిజ్ఞేయము, సం. వి. ఏ. పుం. తాళప్రాణకళాభేదము: చూ, తాళము. 2. (, స్వరము. 2-౪౪.)

అవిటి, దే. విణ. 1. రూ-అవిడి: చూ, లేవఁడాలనివాఁడు; 2. రూ-ఆవిడి: చూ, గ్రుడ్డి.

అవిది, —పై—

అవిత, సం. విణ. 1. రక్షింవఁబడినది: చూ, రక్షితము; విణ. 2: చూ, రక్షకుడు.

అవిదితము, సం. వి. తెలియనిది: చూ, అప్రసిద్ధము.

అవిదారితము, అం: చూ, ఉత్తానకరణబంధములు.

అవిమానము, సం. వి. అ. న: చూ, అవిక్షీరము.

అవిద్య, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, అజ్ఞానము.

అవిధము, అం: చూ, ప్రచారము.

అవిధి, సం. వి. ఇ. పుం. ఇక్కట్టు: చూ, లోకము. (వా. అవధి)

అవినాభావసంబంధన్యాయము, న్యా. ఒకదానినొకటి సంబంధించి యుండుట. కుండు మఱికివలెనను రీతి.

అవినీతి, సం. విణ. పరులనేర్పించు స్వభావముగలయాఁడుది: చూ, స్త్రీ. 1-౧౧౬.

అవినీకుఁడు, సం. విణ. అడఁకున్న గురువుచే శిక్షింపఁబడనివాఁడు: చూ

అవిభక్తత

నతతము. 2; విణ. 2. ఎడతెగనిది: చూ, సాంద్రము. 2.

అవిరామము, సం. వి. అ. న. విరామములేమి: చూ, హోరాహోరి.

అవిరి, దే. వి. 1. నీలి*: చూ, రంజని; 2. కంటికలక: చూ, హర్షణము. 3-*.

అవిలంబనము, సం. క్రి. విణ, అ. న. 1. త్వరితము: చూ, స్వరము. 1: 2. వడిగలది: చూ, స్వరము. 1.

అవిలంబితము, —పై.—

అవివక్షితవాచ్యము, అం: చూ, లక్షణామూలధ్వనులు.

అవివాదము, సం. విణ. నిర్వివాదమైనది: చూ, నిర్వివాదము.

అవివాహితుడు, సం. వి. అ. పుం. పెండ్లిలేనివాడు: చూ, కుంతుడు.

అవివేకము, సం. వి. అ. పుం: చూ, లజ్జత.

అవివేకి, సం విణ: చూ, స్తబ్ధుడు.

అవివేకోఽనుశయాయకల్పతే, న్యా. అవివేకము పశ్చాత్తాపమును గలిగించును.

అవిశ్వాసము, సం. వి. అ. పుం. నమ్మకములేమి. అపనమ్మకము, అపనమ్మిక.

అవిష్కృతము, అం: చూ, ప్రచారములు.

అవిషాశి, సం. వి. ఇ స్త్రీ. అరటి*చూ, రంభ 2.

అవిసె వై. వి. = అతసి*: చూ, ఋకనాసము. 1.

అవిసిపోవు, వై. అ. క్రి. పగులు: చూ, భేధిల్లు. 2.

అవిసియు, వై. వి = అగస్త్యః. రూ-అవిసె. అతసి*: చూ, ఋకనాసము. 1.

అవిసె, వై. వి. —పై.—

అవిసోధము, వం. వి. అ. న: చూ, అవిక్షీరము.

అవిస్తూల, సం. వి. అ. స్త్రీ. ఏనుగుయొక్క మందబుద్ధి ప్రసరించుట: చూ, హస్తి. 1-3ర.

అవిస్పష్టము, సం. వి. అ. న. అర్థము తెలియరానిమాట: చూ, శబ్దము 2-ఉ.

అవీచి, సం. వి. ఇ. పుం. 1: చూ, నరకములు; విణ 2. అలలులేనిది. (నీరు): చూ, సలిలము. 1-ఎ3.

అవీర, సం. వి. అ. స్త్రీ. 1. మగడును బిడ్డలునులేని యామెడుది: చూ, స్త్రీ; 1-ంగఉ; విణ. 2. బలిమిలేనిది: చూ, అకల్పము. 2.

అవు: చూ, రూ-అగు. 1, 2, 3.

అవుకు, వా. వి. సంశయాత్మకము. అనరు.

అవుకాపు, దే. వి. ఆద్దెకాపురము: చూ, రూ-ఔకాపు.

అవుగదె, దే. అవ్య. రూ-అవుగదే-ఔగదె-ఔగదే: చూ, వింత. 1.

అవుగాక, దే. అవ్య, అంగీకారార్థకము. అట్లైకాని, అవును. రూ-ఔగాక: చూ, సమ్మతి. 1.

అవుగు, దే. వి. రూ-ఔగు: చూ, భక్ష్యము. 1-ఓ.

అవుగాములు, దే. వి. బ. 1. కలిమిలేములు. రూ-ఔగాములు: చూ, కష్టసుఖములు; 2. న్యాయాన్యాయములు. రూ-ఔగాములు: చూ, యుక్తాయుక్తములు; 3. మంచిచెడ్డలు. రూ-ఔగాములు: చూ, మేలుగీడ్పు.

అవుజు, దే. వి. రూ - ఔజు. 1. వంకము: చూ, నుబ్బలి; 2. కాలువ: చూ, నది; (ంంఉ-ం); 3. పనియందునేర్పరి: చూ, సమర్థుడు.

అవుతు, వై. వి. రూ-ఔతు. 1. క్రిందిపెదవి: చూ, రూ-ఔదు; 2. దంతము: చూ, పల్లు. 1.

అవుతుకఅచు, దే. స. క్రి. కోపావేశమున క్రిందిపెదవి కఅచు, సంతాపమున క్రింది పెదవి కఅచు: చూ, రూ-ఔదుకఅచు.

అదవుల దే. వి. తల. రూ-ఔదల: చూ, శిరము. 1.

అవుదు, దే.వి. రూ-ఔదు. 1. కాలువ: చూ, నది; 1-(ంంఉ)-ం. 2. పనియందు నేర్పరి: చూ, సమర్థుడు.

అవును, దే. అవ్య. రూ-ఔను. 1. అంగీకారార్థకము: చూ, సమ్మతి. 1; 2. యథార్థకము: చూ, సత్యము. 1.

అవునె, వా. అవ్య. రూ-అవునే. భార్యను పిలుచుటను తెలుపును. (గోదావరీమండల ప్రాంతమున కొన్నిచోట్లవాడుక.)

అవునే, వా. అవ్య. —పై.—

అవుర, దే. అవ్య. ఆశ్చర్యార్థకము, రూ-ఔర: చూ, వింత.1.

అవురడి, దే. వి. రూ-ఔరడి. తిరస్కారము: చూ, వహేలనము.

ఆవుసు, దే. వి: చూ, రూ-అగురు *. 1.

అవుకుద్రిక్క: చూ, రూ-అదురుద్రిక్క.

అవుగంటివేరు, దే. వి. ఉశీరము*: చూ, వట్టివేరు.

అవుల, దే. వి. రూ-ఔల. అవలదరి: చూ, పారము. 1.

అవులు, దే. అ. క్రి. రూ-ఔలు. గళితమగు: చూ, రాలు.

అవులుచేయు, వా. స. క్రి. రూ-ఔలుచేయు. మత్తుకలుగజేయు, పట్టుచేయు. "నల్లమందు అవులు చేసినది." (గోదావరీమండలమున వాడుక)

అవులెమ్మ, దే. అవ్య. అంగీకారార్థకము. రూ-ఔలెమ్మ: చూ, సమ్మతి. 1.

అవులే. దే. అవ్య—పై.—(రూ-ఔలే.)

అవును, దే. వి. రూ-ఔను. 1. వస్త్రభూషణాదుల శోభ: చూ, సౌందర్యము: 2. యౌవనాదులవలనగలుగు గర్వచేష్ట: చూ, విలాసము. 2.

అవుసుకాడు, ద్వ. విణ. రూ-ఔసుకాడు: చూ, సౌందర్యవంతుడు.

అవేక్ష, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. ఎచ్చరిక: చూ, హెచ్చరిక; 2: చూ, కాచుట; 3. పూర్వము అనుభవించిన దానిని మఱలగోరుట.

అవేలము, సం. వి. అ. పుం. 1. అపలాపము: చూ, మఱుగుమాట; 2: చూ, పోకపొడి: చూ, విడెము.

అవోషణనము, సం. వి. అ. న: చూ, చల్లుట.

అవ్యండ, సం. వి. అ. స్త్రీ: చూ, దూలగొండి.*

అవ్యక్తనిస్వనము, సం. వి. అ. పుం. పైకితెలియని చప్పుడు: చూ, స్వరము. 2-ంర.

అవ్యక్తము, సం. వి. అ. న. 1: చూ, పరమాత్మ. (హంసుడు);2.ప్రకృతి వికారములైన మహదాదితత్త్వము; విణ. 3. ప్రకాశముకానిది, తెల్లముకానిది: చూ, రహస్యము; అం. 4: చూ. ప్రకృతులు; 5. చూ, గాయకదోషములు.

అవ్యక్తరాగము, సం. వి. అ. పుం. ఇంచుక యెఱుపు: చూ, వర్ణము. 6-ళ-(3).

అవ్యక్తుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, విష్ణువు. 1; 2: చూ, శివుఁడు. 1.

అవ్యక్తురాలు, మి. వి. 1. ఆలోచనలోనికి తీసికొనివచ్చు శక్తి లేనిది, తెలివిలేనిది, ఊహలేనిది (ఆఁడుది.): చూ, స్త్రీ; వా. 2. ఈడేఱనిది. (ఆఁడుది.)(అనికొందఱు.): చూ, స్త్రీ.

అవ్యధ, సం. వి. అ. స్త్రీ. 1. కరక*: చూ, హరీతకి; 2. మెట్ట తామర*: చూ, పహ్లాదపత్రము. 1-ఁ. 3: చూ, సోఁకుడు ముడుఁగు. *.

అవ్యధము, సం. వి. అ. పుం. 1. పాము: చూ, సర్పము. 1; విణ. 2. దుఃఖములేనిది.

అవ్యధిషుఁడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, సూర్యుఁడు.

అవ్యయము, సం. వి. అ. పుం, న. 1. చాదిశబ్ద విశేషము; అ. పుం. 2.క్షేమము: చూ, శుభము. 1; విణ. 3. వెచ్చము లేనిది; 4. లింగరహితమయిన అవ్యయము; అం. 5: చూ, సంఖ్యాభేదములు.

అవ్యయుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, విష్ణువు. 1; 2: చూ, శివుఁడు.

అవ్యవసాయవంతుఁడు, సం. వి. త్. పుం. ప్రయత్నము చేయనివానిపేరు: చూ, శాశితుఁడు.

అవ్యవహితము, వం. విణ. వ్యవహితముకానిది. (వ్యవహితము= వ్యవధానమైనది.): చూ, సంసక్తము.

అవ్యవహితుఁడు, సం. విణ. మిక్కిలిదగ్గఱవాఁడు: చూ, సంసక్తుఁడు.

అవ్యాజపత్రిక, వం. వి. అ. స్త్రీ. బలురక్కసి:చూ, స్వర్ణక్షీరి*.

అవ్యాజపాలిని, అం: చూ, తంత్రములు.

అవ్యాపారవ్యాపారన్యాయము, న్యా. కూయుచున్న గాడిదె మేయుచున్న గాడిదెను చెఱచెననురీతి.

అవ్యాప్తి, అం: చూ, త్రిదోషములు.

అవ్వ, వై. వి.=అమ్మా: చూ, రూ-అవ. (1), (2), (3).

అవ్వరో, దే. వి. ఓతల్లీ, (వా-అమ్మరో)

అవ్వల, దే. వి. (అ + వలను): చూ, రూ-అవల.

అవ్వాకులు చెవ్వాకులు, వా. వి. బ. నిరుపయోగమగుమాటలు.

అవ్వారి, వై. విణ.=అపారమ్. పరిమితముకానిది (పరిమితము= మితము.): రూ-అవారి; (సం. వ.) :—అపరిమితము.

అశక్తత, వా. వి. అశక్తి: చూ. అచాతుర్యము.

అశక్తము, సం. విణ. సక్తముకానిది. (శక్తము=ఓపినది.): చూ, ఈచ.

అశక్తి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. శక్తిలేమి: చూ, అచాతుర్యము.

అశక్తియగు, మి. అ. క్రి: చూ, నిస్పత్వమగు.

అశక్తుడు, సం. వి. అ. పుం. 1. బలములేనివాఁడు; 2. నిరుపయోగి; వా. 3. తెలివిలేనివాఁడు.

అశక్తోఽహంగృహారంభేశక్తోఽహంగృహభంజనే, న్యా. ఇల్లు కట్టించుటకు నాకుశక్తిలేదుగాని ఇల్లుపడఁగొట్టుటకు సమర్థుడనే నన్నట్లు దుష్టుఁడుమేలు చేయుటకు సిద్ధపడఁడుగాని కీడుచేయుటకు సిద్ధమగును.

అశక్యము, నం. విణ.=అశక్యము. శక్యముకానిది. (శక్యము= తరము.):చూ, లావు. 7.

అశనము, సం. వి. అ. వ. 1.అన్నము: చూ, పాదము. (1); 2. భోజనము: చూ, సాపాటు; 3:చూ, వేఁగిస.*

అశనాయ, సం. వి. అ. స్త్రీ. ఆఁకలి: చూ, బుభుక్ష. 1.

అశనాయితుఁడు, సం. వి. అ. పుం. క్షుధితుఁడు: చూ, జిఘత్సువు.

అశని, సం. వి. ఇ. పుం. 1: చూ, పిడుగు; 2. మెఱుపు: చూ, విద్యుత్తు. 1; 3. రూ-అశుని. ఇంద్రాయుధము: చూ, బాణము. 1.

అశబ్దవాది, సం. వి. న్. పుం.యోగవిశేషముగలవాఁడు: చూ, సాంఖ్యుఁడు.

అశరీరము, అం: చూ, వాక్యదోషములు: (చూ, దోషములు.)

అశరీరవాక్కు, సం. వి. చ్. స్త్రీ. శరీరాకారము చూపకనే ఆకసమునుండి వినిపించు శబ్దము: చూ, స్వరము. 2-33. (చూ, శబ్దము. 2.)

అశరీరవాణి, సం వి. ఇ. స్త్రీ. —పై.—

అశరీరి, సం. వి. ఇ. పుం. —పై.—

అశాంతస్యకుతస్సుఖం, లో. శాంతములేనివానికి సుఖములేదు.

అశాలాకము, సం. వి. అ. న. పుట్టలోపెట్టినతేనె: చూ, మధువు. 5.

అశాశ్వతము, సం. వి. అ. న. నిత్యముకానిది: చూ, క్షణ భంగురము.

అశితంభవము, సం. వి. అ. న. 1. అన్నముమొదలగునవి: పుం. 2. తనివి: చూ, తృప్తి.

అశితము, వం. విణ. రూ-ఆశితము, తినఁబడినది: చూ, భుక్తము. 1.

అశిరస్కము, సం. వి. అ. పుం. రాహుగ్రహము: చూ, రాహువు. 1. 2.

అశిశ్వి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. గొడ్డురాలు: చూ, వంధ్య.

అశీతాంశుఁడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, సూర్యుఁడు.

అశీతి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. ఏ. స: చూ, ఎనుబది.

అశీతితమము, సం. విణ: ఎనుబదవది.

అశీతిద్వయము, సం. వి. అ. న. ఎనుబదిరెండుపన్నములుగల వేదభాగము: చూ, వేదము. 1-ఱ.

అశుచి, సం. విణ. ఇ. 1. పరిశుద్ధముకానిది: చూ, మలినము; పుం. 2. అశౌచము: చూ, మయిల. 4.

అశుచియగు, మి. అ. క్రి. 1. మురికిదగు: చూ, మైలపడు. 1; 2. మలినమగు: చూ, మైలపడు. 2.

అశుద్ధత, సం. వి. అ. పుం. మురికి: చూ, మలినము.

అశుద్ధము, సం. విణ. —పై.—

అశుని, సం. వి. ఇ. స్త్రీ: చూ, రూ-అశని. 3.

అశుభచిహ్నము, సం. వి. అ. న. చెడుగుఱుతు: చూ, లక్షణము. 1.

అశుభము, సం. వి. అ. న. 1. అమంగళము, కీడు: చూ, హాని. 2; 2. చావుగుఱుతు: చూ, లక్షణము. 113-1; విణ. 3. అశుభమైనది: చూ, ఓగు. 2.

అశుభవిద్ధము, అం: చూ, ఏకవింశతిమహాదోషములు.

అశూరుఁడు, సం. వి. అ. పుం. శూరుఁడుకానివాఁడు: చూ, వెఱపరి.

అశేషము, సం. విణ. సమస్తము అంత: చూ, సర్వము.

అశోక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ.=అశోగము. కటుకరోహిణి*: చూ, శకులాదని.

అశోకము, సం. వి. అ. న. 1. పాదరసము: చూ, పాదరసము; పుం. 2. = అసోగము.*: చూ, హేమపుష్పము.

అశోకరోహిణి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, అశోక 1.

అశోకుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. దశరథుని మంత్రులలో నొకఁడు; విణ. 2. శోకములేనివాఁడు.

అశౌచము, సం. వి. అ. న. రూ-అశౌచము: చూ, మయిల. 4.

అశ్మంతము, సం. వి. అ. న. ప్రాయ్యి: చూ, హసంతి.

అశ్మంతకము, సం. వి. అ. న. 1. ఉత్తానము: చూ, లేవడము; 2. అశ్మంతము*: చూ, పాలిందితము; 3. మల్లెఅకు: చూ, మల్లికాచదనము.

అశ్మంతము, సం. వి. అ. న. 1: చూ, అశ్మంతము; 2. చావు: చూ, సావు; 3. వంత: చూ, శోకము; 4. అశ్మంతకము, కుశలి*: చూ పాలిందితము; విణ. 5. మేరలేనిది: చూ, అపారము. 3; 6: చూ, దేశము.

అశ్మకుట్టకము. సం. వి. అ. పుం. కానెయులి: చూ; వృక్ష దనము. 1.

అశ్మకుట్టకుఁడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, డాతిపనివాఁడు.

అశ్మగర్భజిము, సం. వి. అ. పుం. అశ్మఘ్నము*: చూ, పిండిబెంద దుబ్బు.

అశ్మగర్భము, సం. వి. అ. పుం. పచ్చ: చూ, రత్నము. 1-౫.

అశ్మఘ్నము, సం. వి. అ. పుం: చూ, అశ్మగర్భజిము.*

అశ్మజిము, సం. వి. ఆ. న. గిరిజిము: చూ, శిలాజత్తు.

అశ్మజాత, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. గంధాలువు*: చూ, పుత్రధాత్రి.

అశ్మనగరము, సం. వి. అ. న. సముద్రముసకు నడుమనుండు పాతాళబలిపట్టణము: చూ, దేశము. 1-౫౯-౪.

అశ్మనుఁడు, సం. వి. అ. పుం. గరుత్మంతునియన్న: చూ, సూరసూతుఁడు.

అశ్మపుష్పము, సం. వి. అ. న. శైలేయము*: చూ, డాపువ్వు.

అశ్మభేది, సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, అశ్మగర్భజిము*.

అశ్మము, సం. వి. న్. పుం.శిల: చూ,రత్నములు. 1-౧౨-౫.

అశ్మయోని, సం. వి. ఇ. పుం: చూ, తామ్రపత్రిక*.

అశ్మరి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. నీరుకట్టురోగము: చూ, మూత్ర కృచ్ఛము.

అశ్మరిఘ్న, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ఉలిమిడి*: చూ, శ్వేతపుష్పము.

అశ్మసారము, సం. వి. అ. పుం. 1. ఇనుము: చూ, లోహము. 1; 2. ఇంద్రనీలము: చూ, రత్నము. 1.

అశ్రద్ధ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ.=అసద్ధ. ఉపేక్ష: చూ, సయాట.-4.

అశ్రపుఁడు, సం. వి. అ. పుం. నైరృతి: చూ, సోఁకులజోఁడు.

అశ్రము, సం. వి. అ. న. 1. రూ-అస్రము. కన్నీరు: చూ, రోదనము. 2; 2. కత్తిలోనగు వానివాయి: చూ, వాదర.

అశ్రాంతము, సం. క్రి. విణ. అ. న. 1. అవిస్రము, ఎడ తెగనిక్రియ: చూ, సతతము. 2; విణ. 2. ఎడతెగనిది: చూ, సాంద్రము. 2.

అశ్రి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. అంచు: చూ, చెంగు; 2. తీక్ష్ణ ధార. కత్తిలోనగు వానివాయి: చూ, వాదర.

అశ్రువు, సం. వి. ఉ. న. 1. రూ-అశ్రువు. కన్నీరు: చూ, రోదనము. 2; 2. కల్కము: చూ, శమలము; అం౩. చూ, సాత్త్వికభావములు.

అశ్లాఘ్యగుణోత్కర్షసారము, అం. అలంకారభేదము: చూ, అలంకారము. 3.

అశ్లీలము, సం. వి. అ. న. 1. మూర్ఖునిమాట: చూ, గ్రామ్యము. 1; 2. శబ్దదోషవిశేషము: చూ, గ్రామ్యము. 2; 3. అసభ్యపుమాట: చూ, గ్రామ్యము. 3; 4. పాపురజిన వాక్యము: చూ, గ్రామ్యము. 4; అం. 5: చూ, అర్థదోష ములు; 6: (చూ, గ్రామ్యము. 6.): చూ, పదదోషములు.

అశ్వ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. అశ్వగంధ*: చూ, వారాహకర్ణి. 2. ఆఁపుగుఱ్ఱము: చూ, హయము. 1-ం.

అశ్వంతము, సం. వి. అ. పుం. చావు: చూ, సావు. (రూ-అస్వంతము.)

అశ్వంతరి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. వడిగలది: చూ, వేగవతి; 2. ఇంద్రునిగుఱ్ఱము, ఉచ్చైఃశ్రవము: చూ, హయము; 4. అరుంధతి: చూ, ఆరంజోతి.

అశ్వకర్ణకము, సం. వి. అ. పుం. ఏపె*: చూ,సాలము. 3-ఎ.

అశ్వకర్ణము, సం. వి. అ. పుం. —పై.—

అశ్వక్రాంతము, అం. 1: చూ, స్త్రీస్థానకములు; 2: చూ, నహీనతానములు; 3: చూ, షడ్జగ్రామగత మూర్ఛనలు.

అశ్వఖరజిము, సం. వి. అ. పుం. కంచరగాడిదె, వేసరము: చూ, రాసభము.

అశ్వఖురము, సం. వి. అ. పుం. తెల్లదింటెన*: చూ, విష్ణుక్రాంత. 1-ం.

అశ్వగంధ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, వారాహకర్ణి. పెన్నేరు*.

అశ్వగతి, అం. ఒకానొకవృత్తము. ఒక్కొక్క పాదమున నైదుభకారములును ఒకగురువును గలిగి పదింటయతిగల పదునాఱున ఛందస్సు నందుద్భవించిన వృత్తము. ఉదా.— "అందములైన భకారము - లైదునుగాంతమునై, పొంది పదింట విరామముఁ- బూనిన యశ్వగతిం, గందసమాన మహోన్నత-గాత్రుని శౌరిని, గోవిందుని బ్రస్తుతి నేయఁగ- వేతుక యయ్యెఁజుమీ.": చూ, వృత్తము. 1.

అశ్వతరము, సం. వి. అ. పుం. 1. కంచరగాడిదె, వేసరము: చూ, రాసభము; 2. ఒకరకముపాము: చూ, సర్పము.1-(౭).

అశ్వతిక్తము, సం. వి. అ. పుం. నేపాళవేము*: చూ, తృణ నింబము.

అశ్వత్థ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. శుక్లపక్షమందు పదునేనవతిథి: చూ, పున్నమ. 1.

అశ్వత్థపత్రన్యాయము, న్యా. గాలియుండినను లేకున్నను గూడఁ గదలుచుండుననురీతి.

అశ్వత్థప్రతాపభంగము, అం. అదృష్టముగల స్త్రీ చిహ్నము: చూ, లక్షణము. 1-ఎ.

అశ్వత్థము, సం. వి. అ. పుం. 1. బోధిద్రుమము*; రావి: చూ, శ్యామలము. 2; 2. కలజువ్వి*: చూ, సుపార్శ్వకము. 1.

అశ్వత్థసన్నిభ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. అశ్వత్థిక, కండ్లిరావి*: చూ, శ్యామలము. 2-ం

అశ్వత్థామ. సం. పుం. ఈశ్వరుని కొమారుఁడు.

(ద్రోణాచార్యుని గుఱ్ఱమునకుఁబుట్టిన వాఁడు.): చూ, ద్రౌణాయనుఁడు.

అశ్వత్థి(ద్ధి)క, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, అశ్వత్థసన్నిభ*.

అశ్వత్థ(ద్ధ)ఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. వెన్నుఁడు: చూ, విష్ణువు. 1; 2. వినుకెంపు: చూ, సూర్యుఁడు; 3. అగ్ని, అగిని, అగ్గి: చూ, వహ్ని 1.

అశ్వదంష్ట్ర, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. గోక్షురకము*. పల్లేరు: చూ, స్వాదుకంటకము.

అశ్వదానము, అం: చూ, మహాదానములు.

అశ్వద్రుమ్ము, సం. వి, ఉ. పుం. తుమ్మ*: చూ విట్టదిరము.

అశ్వనామము, సం. వి. న్. నైఋతిమూల ఇల్లు: చూ, సదనము. 1-(౪౫.)

అశ్వపంక్తి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. గుఱ్ఱముల వరుస: అశ్వాతరము 3.

అశ్వపాలకుఁడు, సం. వి. అ. పుం. గుఱ్ఱములను రక్షించు వాఁడు: చూ, సాహిణి (చూ, కుమారుఁడు. 6.)

అశ్వపరిత్యాగ్రహేష్టి. అం. నహీనతానములు ఏడింటిలోనొకటి: చూ, నహీనతానములు.

అశ్వభక్ష్య, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ముద్దఖర్జూరము*. చూ, మధుఖర్జూరిక.

అశ్వము, సం. వి. అ. పుం. 1. గుఱ్ఱము: చూ, హయము; 2. పురుషజాతి విశేషము: చూ, జాతులు; అం. 3: చూ, మహాదానములు; 4: చూ, చేతనరత్నములు; 5: చూ, తంత్రములు.

అశ్వమేధపర్వము, అం: చూ, భారతపర్వములు.

అశ్వమేధప్రకరణము, అం: చూ, భరతశాస్త్ర గ్రంథములు.

అశ్వమేధము, సం. వి. అ. పుం. 1. ఒకానొకయజ్ఞము: చూ, యజ్ఞము; 1-3; అం. 2: చూ, నహీనతానములు.

అశ్వమేధిని, సం. వి. ఇ. పుం. అశ్వమేధయజ్ఞము చేసిన వాఁడు: చూ, నారాయణుఁడు. 7.

అశ్వమేధీయము, సం. విణ. యాయావరము, అశ్వమేధమున కుపయోగించు గుఱ్ఱము: చూ, హయము. 1-ఆ.

అశ్వయుక్కు, సం. వి. జ్ఞ. స్త్రీ. గుఱ్ఱపుఁజుక్క, అశ్విని: చూ, రిక్క. 1-ం.

అశ్వర్తపరిత్యాపభంగము, అం: భోగవతీలక్షణము: చూ, లక్షణము. 1. (అశ్వత్థపరిత్యాపభంగము.)

అశ్వలక్షణము, అం: చూ, కళలు.

అశ్వలలిత, అం. ఒకానొకవృత్తము. ఒక్కొక్క పాదమున–న, జ, భ, జ, భ, జ. భ. నగణములు గలిగి పదమూఁడవ యింట యతిగాఁగల యిరువదిమూఁడవ ఛందస్సు వందుఁ బుట్టిన వృత్తము: చూ, వృత్తము. 1.

అశ్వలాల, సం. వి. అ. పుం. నలికంఠ్లపాము: చూ, సర్పము.

అశ్వలావకము, సం. వి. అ. పుం. అశ్వలాయన దర్భగడ్డి*: చూ, తృణము. 1-(౬).

అశ్వవారుఁడు, సం, అ. పుం. గుఱ్ఱపుఁగాఁపరి: చూ, వల్లభపాలకుఁడు.

అశ్వవాలకము, సం. వి. అ. పుం: చూ అశ్వలావకము*.

అశ్వవాలము, సం. వి. అ. పుం: [illegible]పుతోఁక.

అశ్వవాహుఁడు, సం. వి. అ. పుం. గుఱ్ఱపురౌతు: చూ, సాది. 1.

అశ్వవిక్రీయికుఁడు, సం.విణ. గుఱ్ఱములను విక్రయించువాఁడు: చూ, హేలావుఁకుఁడు.

అశ్వవిదుఁడు, సం. వి. ఆ. పుం. నలుఁడు: చూ, బాహుకుఁడు.

అశ్వవైద్యము, అం: చూ, కళలు.

అశ్వశాల, సం.వి.ఆ.స్త్రీ. గుఱ్ఱాలసాల: చూ, సదనము.1-ఆ.

అశ్వశిక్షికుఁడు, సం. వి. అ. పుం. గుఱ్ఱపుసాధకము చేయించు వాఁడు: చూ, రేవంతుఁడు.

అశ్వసంచార మార్గములు, అం. సమ, ఉన్నత, విషమాంబు కీర్ణ, ఋద్ధ, నతాగ్ర, తృణవీరు దాధ్య, స్థాణుప్రకీర్ణ, ఉపల సంప్రకీర్ణ, పార్శ్వోన్నత. (9)

అశ్వాతరము, సం. వి. అ. పుం. 1. అడవి: చూ, విపినము; 2. ధాన్యమునకుపట్టు కీటకము: చూ, వడ్లచిలుక; 3: చూ, అశ్వపంక్తి; 4: చూ, అశ్వమేధము.

అశ్వాభరణము, సం. వి. అ. పుం. గుఱ్ఱపు అలంకారము: చూ, భూషణము. 2-ం.

అశ్వారూఢుఁడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, అశ్వవాహుఁడు.

అశ్వారోహ, సం. వి. అ. స్త్రీ: చూ, అశ్వగంధ*.

అశ్వారోహణ. అం: చూ, కళలు.

అశ్వారోహుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, అశ్వవాహుఁడు; 2. గుఱ్ఱములను ద్రిప్పువాఁడు: అశ్వికుఁడు. రూ-ఆశ్వికుఁడు.

అశ్వాశము, సం. వి. అ. పుం. చణకము: చూ, శనగలు.

అశ్వి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. వృషజాతిపురుషనియం దిష్టముగల స్త్రీజాతివిశేషము: చూ, స్త్రీ. 1-ంంం.

అశ్వికుఁడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, అశ్వారోహుఁడు.

అశ్విని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, అశ్వయుక్క–.

అశ్వినీసుతులు, అం. దేవతలవైద్యులు: చూ, అశ్వులు (అశ్వరూపమును ధరించిన సంజ్ఞయను పేరుగల సూర్యునిభార్యకు సుతులు. సూర్యుని భార్యయగు సంజ్ఞాదేవి యశ్వరూపధారిణియై వీరలంగనెనని కథగలదు.)

అశ్వినులు, సం. వి. న్. పుం. —వై.—

అశ్వినము, సం. వి. అ. న. గుఱ్ఱముచేత ఒకదినము పోఁదగిన త్రోవ: చూ, మార్గము. 1-ఆ.

అశ్వులు, అం. అశ్వినీసుతులు, అశ్వినీదేవతలు. (అశ్వినీసుతులు. దస్రులు, స్వర్వైద్యులు. అశ్వినీదేవతలు. - అశ్వినేయులు, ఆసత్యులు.)

అశ్వేతరము, సం. వి. అ. పుం. రూ - అశ్వతరము. కంచరగాడిదె: చూ, రాసభము.

అశ్వోత్పత్తులు, అం. శ్రీవృక్షకము, రోచమానము, పురుషకము, పంపకము, పుటము, విక్రాంతి. ప్రఖరము, ప్రతోదము, రశ్మి, లూతణము. (10).

అషడక్షిణము, సం. విణ. 1. ఇద్దఱికంటె నన్యులెఱుఁగనిది. (మంత్రములోనగునది.); 2. ఇద్దఱాడుకొనెడి ఏకాంతము: చూ, రహస్యము. 1.

అష్ట, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. ఎనిమిది తంతులుగల వీణె: చూ, వీణె; 1-ఈ; న్. 2. ఎనిమిదిచేత లెక్క పెట్టఁబడ్డవారు.

అష్టక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. శ్రాద్ధవిశేషము: చూ, కర్మములు.

అష్టకము, సం. వి. అ. న. 1 = అట్టము. వేదభాగము. పరాయి

తము: చూ, వేదము; 2. ఎనిమిది: చూ, దచ్చి; అం. 3 ఎనిమిదియంకములు గలవి.—వర్షపర్వతములు, దిక్కు-లు, దిగధిపతులు, దిక్పాలభార్యలు, దిక్పాలపట్టణములు, దిక్పాల వాహనములు, దిగ్గజములు, దిక్పాలాయుధములు, దిగ్గజ భార్యలు. ఐశ్వర్యములు, భోగములు, కష్టములు, సిద్ధులు, వసువులు, గంధములు, అవధానములు. మూర్తులు, అంగ ములు, వివాహములు, భాషలు, అంగయోగములు, సాత్త్విక భావములు, పురుషరాగములు, శోభనములు, మదములు, పురులు, ప్రకృతులు, నాయికలు, దృష్టిభేదములు, వ్యభిచార గుణములు, కలియుగ వర్జ్యములు, సాత్వికగుణములు, అర్ఘ్యములు, అర్చనలు, ఆవరణములు, ప్రత్యక్షాది ప్రమాణ ములు, భక్తులు, గజమదములు, మదములు, వాయువులు. స్వామ్యములు, అష్టాక్షరి, అష్టస్థాన పరీక్షాస్థానములు, అష్ట గురువులు (ఉపదేశకులు) ఇత్యాది. ప్రతిశబ్దము మొదటను అష్ట అను అక్షరములం జేర్చి యుచ్చరింపవలెను.) 4: చూ, పాకయజ్ఞములు.

అష్టకష్టములు, అం. దాస్యము, దారిద్ర్యము, భార్యలేకుండుట, స్వయంకృషి, చేజాచి యడుగుట, అడిగినలేదనుట, అప్పు పడుట, త్రోవనడచుట. (8);

అష్టకాంగము, సం. వి. అ. న. జూజపు పలక: చూ, నయపీఠి.

అష్టగణలక్షణము, అం.— య, ర, త, భ, జ, స, న, మ, లలో యగణమునకు ఒక లఘువును రెండు గురువులును, రగణమునకు ఆదిగురువుమధ్య లఘువు అంత్యగురువును, తగణమునకు ఆదిమధ్య గురువులును అంత్య లఘువును, నగణమునకు మూడు లఘువులును, భగణమునకు ఒక గురువును రెండు లఘువులును, జగణమునకు ఆదిలఘువు మధ్యగురువు అంత్య లఘువును, సగణమునకు ఆదిమధ్య లఘువులును అంత్యగురువును, మ గణమునకు మూడు గురువులును ఉండును. ఈ యెనిమిది గణములనే నిసర్గ గణములందురు. తక్కినవి యుపగణములు.

అష్టగురువులు, అం: చూ, ఉపదేశికులు.

అష్టదళపద్మబంధము, అం. ఒకానొక వృత్తము. (అప్ప. 4, ఆ. 289; కవిజనచకోర చంద్రోదయము. 2, ఆ. 158.)

అష్టదిక్కు-లు, అం: చూ, దిక్కు-లు.

అష్టపత్రిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, మల్లె. 1. *. [శరభము.

అష్టపాత్తు, సం. వి. చ్. పుం. ఎనిమిదికాళ్ళ మెకము: చూ,

అష్టభోగములు, అం. గంధము, తాంబూలము, పుష్పము, భోజనము, వస్త్రము, సతి, స్నానము, సంయోగవ

అష్టమకుజుఁడు, అం: చూ, ఏకవింశతిమహాదో

అష్టమము, సం. స: చూ, ఎనిమిదవది.

అష్టమూర్తులు, అం. పంచభూతములు 5, సూర్యచంద్రులు 2. పురుషుఁడు 1. = (8.)

అష్టయోధి, సం. వి. ఇ. పుం. ఒకానొక పులుఁగు: చూ, పక్షి. (చూ, రూ-అట్టయోధి.)

అష్టరసనీసమాలిక, అం. ఒకానొకపద్యము: చూ, (అప్ప. 1, ఆ. 39.): చూ, వృత్తము. 1.

అష్టవక్రము, సం. విణ. (అ. ఆ. అ.) వక్రమైనది: చూ, వంకర.

అష్టవర్గము, అం. కృషి, వాణిజ్యము. కథముఢ, దుర్గము, నేతు బంధము, కన్యాదానము, వనాదానము, శూన్యనివేశనము. (8.)

అష్టవిధకందము, అం. చిత్రకవిత్వవిశేషము. "క. రెండేసి గణంబులపై, నుండిన గణమాదిగాఁగ నొనరఁగఁజదువన్, ఖండితసౌంభకఘోటకి, తాండజయష్టవిధకంద-మనఁగాఁబరగున్." ఉ.—"క. తనకిరుగెలనను కనలచు గొలబయిగిలి పెడు కనుగొలు-కులఁదగుఁబెలుచ, న్ననులనుగలయంబెనఁ కువఁగనుచుం గలుములఁదని పెనుఖల శృంఖలమై." అప్ప. 4, ఆ. 422. 423: చూ, వృత్తము. 1.

అష్టవిధవివాహములు, అం. బ్రాహ్మము, దైవము, ఆర్షము, ప్రాజాపత్యము, అసురము, గాంధర్వము, రాక్షసము, పైశాచము: చూ, అష్టమము 3. (చూ, వివాహము.)

అష్టస్థానపరీక్షాస్థానములు, అం. నాడి, స్పర్శము రూపము, శబ్దము. నేత్రములు, మూత్రము, పురీషము, నాలుక. (8.)

అష్టశ్రవుఁడు, సం. వి. స్. పుం. నలువ: చూ, బ్రహ్మ. 1.

అష్టాకపాలము, అం: చూ, ని-గ-హీనతానములు.

అష్టాధికి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ఎనమందుము: చూ, ఎన్మందుము.

అష్టాదశపదార్థములు, అం. నాదము, శ్రుతి, స్వరము, గ్రామము, మూర్ఛన, తానము, వర్ణము, అలంకారము, గమకము, జాతి, రాగము, గానము, భాష, భాషాంగము, విభాష, అంతరభాష, ఉపాంగము, క్రియాంగము. (18.)

అష్టాధ్యాయీజగన్మాతాఽమరకోశోజగత్పితా. న్యా. అష్టాధ్యాయి యనఁగా వ్యాకరణము జగన్మాత, అమరకోశము జగత్పిత.

అష్టానీకము, అం. (అసంహతవ్యూహములు అటింటిలోనొకటి): చూ, అసంహతవ్యూహములు.

అష్టాపదము, సం. వి. అ. న. 1. సొగటాలపాళి: చూ, శారి ఫలము; పుం, న. 2. బంగారు: చూ, లోహము. 1-ఈ; పుం. 3. ఎనిమిదికాళ్ళ మెకము: చూ, శరభము; 4. కైలాసము, వెండికొండ: చూ, పర్వతము; 1-ఓ; 5. లూత: చూ. సాలెపురుగు; 6. పూర్వభద్రపదనక్షత్రము: చూ, ఠిక్కు. 1-౩౬.

కాపది, సం. వి. ఈ. స్త్రీ మల్లె. *: చూ, హసంతి. 2.

చదుఁడు, సం. విణ. చతురంగ మాడువాఁడు: చూ, పండె

భిన్నాభిప్రాయము లొక్కమాఱు వెలిపుచ్చు మేధాశక్తిగల వాఁడు: చూ, అవధాని.

అష్టాశతము, సం. వి. అ. న: చూ, ఎనమన్నూఱు.

అష్టి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. భోజనము: చూ, నాపాటు; ఈ.స్త్రీ. అం. 2: చూ, ఛందస్సులు. [నూలు.

అష్టీలము, సం. వి. అ. పుం. ఆదర్శనము: చూ, ముంజెమొల

అష్టీవత్తు, సం. వి. త్. పుం. జానుపు: చూ, మోఁకాలు: చూ, హజ్జ. 1-ం.

అష్టైశ్వర్యములు, అం. దాని, ధనము, ధాన్యము, బందువు, భృత్యుఁడు, వస్త్రము, వాహనము, సుతుఁడు. (8.)

అష్టోత్తరశతము, సం. వి. అ. న. నూటయెనిమిది. కావ్యలక్షణంబున.—సంఖ్యాబద్ధములో నొకటి: చూ, సంఖ్యాబద్ధము.

అసంఖ్యాబద్ధము, అం. 1. రగడ, గద్య, ద్విపద, దండక, మంజర్యాదులు: (చూ, సంఖ్యాబద్ధములు); 2. కావ్యలక్షణమున.— అప్పుడప్పుడు చెప్పినపద్యములు గ్రంథస్థములు కావు. ఇది సంఖ్యాబద్ధము, అసంఖ్యాబద్ధము అని ద్వివిధము. అందు ఇదియొకటి: చూ, సంఖ్యాబద్ధము. (చూ, మహాకావ్యము.)

అసంఖ్యేయము, సం. విణ. లెక్కపెట్టలేనిది; అగణితము, అపారము.

అసంగతము, సం. విణ. 1. కూడనిది: చూ, నిష్ఫలము; 2. పొసఁగనిది; అసంబంధము, అసంబద్ధము.

అసంగతి, 1. అం. ఒకానొక అర్థాలంకారము (కార్యకారణములకు భిన్నదేశత్వము విరుద్ధముగఁ గల్గుట. "మేఘములు విషము గ్రోలఁబధికాంగవలు మూర్ఛిల్లిరి"): చూ, అలంకారము. 3; విణ. 2. కూడికలేమి: అయోగము.

అసంగవచనము, సం. వి. అ. న. తడఁబడకచదువుట, తురాయణము: చూ, విద్య. 1.

అసంతుష్టి, సం. విణ. సంతుష్టికానిది: అహృష్టము.

అసంపూర్ణము, సం. విణ. సంపూర్తికానిది: అపూరణి, అసమగ్రము, అసంపూర్తి; (తె. ప.) అందదుకు.

అసంపూర్తి, సం. వి. ఇ. పుం. సంపూర్తిలేమి. —పై.—

అసంప్రేక్ష్యకారిత్వము, అం. తంత్రములు అయిదింటిలో నొకటి: చూ, తంత్రములు.

అసంబంధము, సం. విణ. 1. కూడికలేనిది: చూ, విష్ఫలము; 2. పొసఁగనిది: చూ, అసంగతము. 2.

అసంబద్ధప్రలాపము, వా. వి: చూ, వదలుట.

అసంబద్ధము. వా. విణ: చూ, రూ-అసంబంధము. 1-2.

అసంబాధ, అం. ఒకానొకవృత్తము. ఇందొక్కక్కపాదము త, న, స, గగములతోఁ గూడిపండ్రెండవయింట యగల చతురశ్ర ఛందస్సునందుఁ బుట్టినవృత్తము.

యెన్నుట. ఉ.— "గొల్లపిల్లవాఁడు గొవర్ధమెత్తుతనియెవ్వఁడను కొనును.": చూ, అలంకారము. 3.

అసంభావ్యత, సం. వి.అ. న.సాధ్యముకానిది: చూ, అసాధ్యము.

అసంభావ్యము, సం. విణ. సాధ్యములేనిది: చూ, అసాధ్యము.

అసంయుతములు, సం. వి. అ. పుం: చూ, అభినయహస్తములు.

అసంయుతహస్తములు, అం: అరాళము, అర్ధచంద్రము, అర్ధపతాకము, అర్ధసూచీముఖము, అలపల్లవము, ఊర్ణనాభము, కటకాముఖము, కపిత్థము, కపిలము, కర్తరీముఖము, ఖంజము, ఖండచతురము, గజతుండము, చంద్రకళ, చతురము, తామ్రచూడము, త్రిపతాకము, త్రిశూలము, పతాకము, పద్మకోశము, బాణము, భ్రమరము, మణి, మయూరము, ముకుళము, ముష్టి, మృగశీర్షము, యష్టికము, రాజమండలము, లాంగూలము, వంశాళము, విరళము, శిఖరము, శుకతుండము, సందంశము, సర్పచతురము, సర్పశీర్షము, సాంగకము, సాలపద్మము, సింహముఖము, సూచి, స్వస్తికరంజకము, స్వస్తికము, హంసపక్షిము, హంసాస్యము. (45.) (28 విధములని 45 విధములని ద్వివిధము.)

అసంశ్రియ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. రుదంతి*: చూ, సశ్రీవంతి.

అసంహతము, సం. వి. అ. పుం: చూ, వ్యూహభేదములు.

అసంహతవ్యూహములు. అం. అష్టానీకము, అర్ధచంద్రికము, ద్వితీయము, పక్షిమము. శృంగాటకము. సర్వతోముఖము. (6.)

అసకృత్తు, సం. అవ్య. అభిక్ష్ణము. ముహూరర్థకము, మాటిమాటికి: చూ, శశ్వత్తు.

అసద్ధ, వై. వి.=అశ్రద్ధ. ఉపేక్ష: చూ, మందెమేలము. 1.

అసతి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. కులట: చూ, స్వైరిణి.

అసతీసుతుఁడు. సం. వి. అ. పుం. కౌలచేయుఁడు: చూ, అంకులాఁడికొడుకు. (చూ, సూనుఁడు. 1-ంఒ)

అసత్యము. సం. వి. అ. న. 1. అబద్ధము, కల్ల: చూ, వితథము; 2. పరస్పరాన్వయము లేనిది (మాట.) బొంకు: చూ. వితథము. భార. శాం. 4, ఆ. 150.

అసత్యవాదము, అం: చూ, అజ్ఞానదాయకములు.

అసత్యుడు, సం. విణ. అప్రియమునుగాఁ బలుకువాఁడు: చూ, ముఖరుఁడు.

అసత్ప్రలాపము, అం: చూ, అజ్ఞానదాయకములు.

అసదర్థనిదర్శన, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ఒకానొక అలంకారము: చూ, అలంకారము. 3.

అం: చూ, అర్థవాదములు.

= అసత్. 1. అల్పము. "అసదుగొను": 2. నికృష్టము: చూ, హీనము. 1;

సీ. సోమింద*: చూ, సోమిద.—

అసమయము, సం. విణ. సమయము తప్పినది: అకాలము, అనవసరము.
అసమర్థము, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, కావ్యదోషములు; విణ. 2 సమర్థము కానిది; అం. 3: చూ, పదదోషములు.
అసమర్థుఁడు, వా. విణ: చూ, అచతురుఁడు.
అసమశరుఁడు, పం. వి. అ. పుం. మరుఁడు, బేసితూపుల జోదు: చూ. మన్మథుఁడు.
అసమాధానము, నం. వి. అ. న: చూ, అసమ్మతి.
అసనూనము, సం. విణ: చూ, అతులము.
అసమీక్ష్యకారి, సం. విణ. చక్కఁగాయోచింపక యేపనినేని చేయువాఁడు: చూ, జాల్మఁడు.
అసము, వై. వి 1.=యశః. కీర్తి: చూ, యశస్సు; దే. వి. 2. ప్రేమము: చూ, స్నేహము. 1; 3. గర్వము. భార. విరా. 5, ఆ. 234: చూ, హంకారము.
అసముఁడు, సం. వి.అ. పుం. అద్వయవాది:చూ,బుద్ధుఁడు. 1.
అసమేషువు, సం. వి. ఉ. పుం. మరుఁడు, బేసితూపులజోదు: చూ, మన్మథుఁడు.
అసమోపమము, అం: చూ, అర్థదోషములు.
అసమ్మతి, సం. విణ. 1. సమ్మతిలేనిది: అనంగీకారము, అసమాధానము; (తె ప.):- ఎఱపటీకము, ఒప్పమి.
అసర, వై. వి. = అసుర. రక్కసుఁడు: చూ, రాక్షసుఁడు. 1.
అసరవేయు, దే. స. క్రి. ఆలస్యముచేయు: చూ, తడయు.
అసరసంజ, వై. వి. = అసురసంధ్యా. పరిదోషకాలము, రాత్రి యొక్క మొదలు : చూ, సాయంకాలము. (రూ-అసరసంజె-అసరసందె.) [పసరు. 2.
అసరు, దే. వి. ఆకుపసరు. భార. శల్య. 2, ఆ. 160: చూ,
అసలార, దే. క్రి. విణ. ఒప్పిదముగా: చూ, సరిగా.
అసలాయు, దే. అ. క్రి. అతిశయిల్లు: చూ. ముమ్మరించు.
అసలు, దే, వి. 1. పంకము: చూ, బురద; 2. మూలధనము: చూ, సంచిమొదలు.
అసలుఁబుట్టువు, దే. వి. (అసలు + పుట్టువు.) పంకజము, తామర*: చూ, సహస్రపత్రము. 1.
అసలుకొను, దే. ఆ. క్రి: చూ, పంకిలమగు.
అసలుపైకము, అం: చూ, పరికాశింపఁ జేయగూడనివి.
అసవు, సం. వి. ఉ. పుం. ఉసుఱు, పానము: చూ, ప్రాణము
అసహత, సం. వి. అ. స్త్రీ. అపహనము, ఓర్వమి: హంస. 2
అసహనపడు, మి. అ
అసహనము, సం.
అసహనుఁడు,

అపహిష్ణుత, సం. వి. అ. పుం. ఓర్వలేమి: చూ. హంస. 7.
అసహిష్ణువు, సం. విణ. ఉ: చూ, రూ- అసహిష్ణుఁడు.
అసహ్యత, సం. వి. అ. న. ఓకరింత: చూ, రోఁత. 2.
అసహ్యపడు, మి. అ. క్రి: చూ, రోఁతపడు.
అసహ్యము, సం. విణ. 1. సహింపఁగూడనిది: చూ, రోఁత. 2.
అసహ్యించు, సం. అ. క్రి: చూ, రోఁతపడు.
అసహ్యుఁడు, నం. వి. అ. పుం. 1. పగవాఁడు: చూ, శత్రువు. 1: 2. రోఁతకలవాఁడు: చూ, రోఁతకాఁడు.
అసాదు, ధే. అవ్య. పరిశంసనార్థకము, బళీ. రూ-హసాదు. రామా. 3, ఆ. 149. (పెద్దలయాజ్ఞను శిరసావహించుట యందువర్తించును.): చూ, నేబాసు.
అసాధ్యత, సం. వి. అ.న. సాధ్యములేమి: చూ, అసాధ్యము.
అసాధ్యము, సం. విణ. సాధ్యముకానిది: వి. అసంభావ్యత అసాధ్యత, విణ. అసంభావ్యము.
అసామర్థ్యము, వా. వి: చూ, అచాతుర్యము.
అసారము, సం. విణ. సారములేనిది. (దూది మొ.): చూ, బెండు. 2.
అసారేఖలుసంసారే సారంశ్వశురమందిరమ్. న్యా, అసారమైన యీసంసారమున (లోకమున) అత్తగారియిల్లు సారమైనది. యుత్తరార్థమిది. "హిమాలయో హరశ్చేతే, హరిశ్చేతే మహోదధౌ."
అసి, సం. వి. ఇ. పుం. 1. అస్త్రము, ముప్పదియంగుళములకు నెక్కువగలకత్తి: చూ, రిష్టి. 2; అవ్య. 2. త్వమర్థకము, నీవనుట: చూ, త్వమ్; 3. ఒకానొక వాక్యాలంకారము: చూ, అలంకారము.3. అం. 4: చూ, బాణము. 1; దే. ఉప. (1) అల్పార్థకము. అసి, కోఁత, అసిగాయము. మొ.
అసిఁబోవు, దే. అ. క్రి. (అసి+పోవు.) తప్పిపోవు: చూ, తప్పిపోవు.
అసిక్ని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ.1.శరీరాయాసముచే జీవనముచేయుచు అంతఃపురమునందు మెలఁగెడి పాల్యపు ఆఁడుది. = నెలీయని వెఁగకలు గలది: చూ, స్త్రీ; 2. ఒకానొకయేఱు: చూ, న (3)
అషి సం. వి. అ. పుం. వెల్లుల్లి*: చూ, సుకందకము. శయేమార్గిను.)
వి. అ. పుం. అమవసతోఁజేరి ముందుండు కృష్ణపక్షము: చూ, పక్షము. 1-ఎ.
పుం. 1. నీలము, నలుపు: చూ,

వుం. 1. అస్త్రము, ముప్పది గలకత్తి: చూ, రిష్టి. 2: విణ.

క. కొండమ్రిచ్చు: చూ,

అసిదంష్ట్రిము. సం. వి. అ. పుం. మొసలి: చూ. మత్స్యము. 1-౩.

అసిద్ధవిషయఛలోత్ప్రేక్ష, అం. అలంకారభేదము: చూ, అలంకారము. 3.

అసిద్ధవిషయహేతూత్ప్రేక్ష, అం. —పై.—

అసిధరుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. నైరృతి: చూ. మూలఱేఁడు: కుబేరుఁడు: చూ, శ్రీదుఁడు.

అసిధారావ్రతము, ఉత్కృష్టమైన వ్రతము. సౌందర్యవతియు. యౌవనవతియు నైన స్త్రీతో నేకశయ్యయందు శయనించి యామెయందు మనసైనఁ బ్రసరింపకుండుట. (కత్తిమీఁది సాము).

శ్లో. "యత్తైక్షికశయనస్థాపిప్రమాదో నోపభుజ్యతే, అసిధారా వ్రతంనామవదంతి మునిపుంగవాఃు" అనియును "శయనే మధ్యేఖడ్గంనిధాయ స్త్రీ పుంసౌయత్ర బ్రహ్మచర్యేణ స్వపతఃు తదసిధారా వ్రతం" అనియు; "యువాయువత్యాసార్ధం యన్మగ్ధ భర్తృకవదాచరేత్, అంతర్ని వృత్త సంగస్స్యాత్ అసిధారావ్రతంహితత్" అనియుగలదు. (త. చంద్రిక).

అసిధావకుఁడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, సానలవాఁడు.

అసిధేనుక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. చురిక, చురకత్తి, మొలనుంచుకొను నూరకత్తి: చూ, రిష్టి. 2.

అసిపత్రకుఁడు, సం. వి. అ. పుం. కత్తి యొఱఁగలవాఁడు.

అసిపత్రము, సం.వి.అ.పుం.1: చూ, నరకములు; 2. ఇక్షువు*: చూ, చెఱకు; 3. కత్తియొఱ, ఖడ్గాదులయొఱ: చూ, ప్రత్యాకారము.

అసిపుచ్ఛకము, సం. వి. అ. పుం. మత్స్యవిశేషము: చూ, మత్స్యము. 1.

అసిపుత్రి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, అసిధేనుక.

అసిమి, దే. వి. ఎద్దుమీఁదవేసెడు గోనెవలె కుట్టినసంచి, గోణి: చూ, సంచి.

అసిమిగొల్లెన, దే. వి. ఇరుప్రక్కల వంపుగాశాలవలె నేర్పఱచిన చిన్నగుడారము. కళా. 8, అ. 42: చూ, [illegible]దనము. 1-౪౦-(3).

అసియాఁచు, దే. అ. క్రి. (అసి + అడు.) చూ, సలించు.

అసిరమ్మ, ద్వ. వి. ఒకానొక గ్రామదేవత 3. (రూ-అసినమ్మ.)

అసిలేరు, వై. వి. = ఆశ్లేషా. నక్ష 1-౯.

అసివారు, దే. వి. సవారి మార్గము. 1-౨౮.

అసివాఱు, దే. వి. (అసి + వ చూ. విహారము. 1.

అసిహేతి, నం [illegible] బుట్టిన కన్యాపాలుఁడనువాఁడు. రూ-అసుతీవలుఁడు: చూ. సోమయాజి. 2; 2. రూ-అసుతీవలుఁడు క్షత్రియ స్త్రీకి శూద్రునకుంబొడమి అయిదువిధముల సారాయిని అమ్మువాఁడు: చూ, సురాజీవి.

అసుతీవలుఁడు, సం. వి. అ పుం. —పై.—

అసుధారణము, సం. వి. అ. న. జీవనము: చూ, స్థితి. 5.

అసుధారిణి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. మహామిద*: చూ, మహామేద.

అసుర, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. రాతిరి: చూ, రాత్రి; 2. బోగము చాన: చూ, వేశ్య; పుం. 3.=అపర. రక్కసుఁడు: చూ. రాక్షసుఁడు. 1; 4. అసురకృత్యముచేత కుక్క కియ్యఁబడిన పేరు, గాంభీర్యమునుబట్టి కుక్కకియ్యఁబడినపేరు. స్వా.4, అ. 32: చూ, సివంగి. 2.

అసురము, సం వి. అ. పుం. 1. ఏనుఁగు: చూ, హస్తి; 2. కాకోలము, మాలకాకి: చూ, సకృత్ప్రజము. 1-౨.

అసురసంధ్య, సం. వి: ఆ. స్త్రీ. =అసరసంజ, అసరసఁజె, అసరసందె. ప్రదోషకాలము, రక్కసులు తిరుగుకాలము: చూ, సాయంకాలము.

అసురాహ్వయము, సం. వి. అ. న. కాంస్యము, కంచు: చూ, లోహము. 1-౩: 2. మురామాంసియను గ్రంధిద్రవ్యము: చూ, రాజార్హము. 1-౪౧.

అసురి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. రూ-ఆసురి. శివము, నల్లావలు*: చూ, సర్షపము; 2. అసురువిధార్య, రాక్షసాంగన: చూ, స్త్రీ. 1-౧౦.

అసురుఁడు, సం. వి. ఆ. పుం. 1. రక్కసుఁడు: చూ, రాక్షసుఁడు. 1; 2: చూ, సూర్యుఁడు.

అసురుమురగుట, వా. వి. ఆయాసపడుట.

అసురుసురు, దే. వి. శ్రమమునందగు ధ్వన్యనుకరణము: చూ, హూహూ.

అసూర్షణము, సం. వి. అ. న. తెగడిక: చూ, పరిహాసనము. (రూ-అసూక్షణము-అసూర్షణము, అసుక్షణము.)

అసువు, సం. వి. ఉ. పుం. రూ-అసవు. ఉసుఱు: చూ, ప్రాణము. 6. (బ. అసువులు.)

అసుహృత్తు, సం. వి. త్. పుం. పగతుఁడు: చూ, శత్రువు. 1.

అసూక్షణము, నం. వి. అ. న. తిరస్కారము. రూ-అసూర్షణము, ఆసుర్షణము: చూ, పరిహాసనము.

[illegible]శ్యము, అం. దృశ్యము, శ్రావ్యమునని రెండువిధము.

[illegible]ర్షణము, సం. వి [illegible] చూ, రూ-అసూక్షణము.

[illegible]గుణముగల దానియందు [illegible]ద; 2. వ్యభిచారిభావము: చూ. రోషము:

అసృగ్ధర, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. చర్మము: చూ, బెరడు.
అసృగ్వర, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, అసృగ్ధర.
అసోగము, వై. వి. 1.=అశోకః. కంగేలి*: చూ, హేమపుష్పము; 2. =అశోకః. కటుకరోహిణి*: చూ, శకులాదని. 1
అసోమ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. చంద్రుఁడులేని రాత్రి: చూ, రాత్రి. 1-ఉ.
అసౌమ్యస్వరుఁడు, సం. వి. అ. పుం. చెవులకింపుఁ గాని స్వరమును బలుకువాఁడు, అస్వరుఁడు: చూ, బొంగు గొంతుకవాఁడు.
అస్కంధము. సం. వి. అ. పుం. ప్రాను లేనిచెట్టు, తీఁగెజాతి లోనగునది. దుంపజాతిలోనగునది. (భూమిలోని దుంపను ప్రాను గా వాడెదరు.): చూ, వృక్షము. 1-ఉ.
అస్ఖలితబ్రహ్మచారి, సం. వి. నా. పుం. ముంజిత్రాడు లోనగు వానిధరించి వేదముచదివి స్థాలిత్యము క(లే) వ్యభిచార దోషములులేని బ్రహ్మచర్యవ్రతమునందుండువాఁడు: చూ, బ్రహ్మచారి.
అస్తంబము, సం. వి. అ. పుం. బోదెలేని చిన్నచెట్టు: చూ, వృక్షము: (చూ, అస్కంధము.)
అస్తమనము, సం. వి. అ. పుం. అస్తమించుట: 1. అస్తమయము, అస్తమానము. (తె. ప.):— క్రుంకు, క్రుంకుడు. తద్వి-గ ఉపధూపితము.
అస్తమయము, —వై.— సానం. 2, ఆ. 108
అస్తమానము, 1. —వై.—; 2. (అ. ప్ర.) ఎల్లప్పుడు.
అస్తమించు, సం. అ. క్రి. 1. అత్తమిల్లు. చెడు: చూ, నశించు; 2. కనఁబడకపోవు, క్రుంకు: చూ, నింగివఱు.
అస్తము, నం. వి. అ. పుం. 1. సూర్యుఁడు అస్తమించుకొండ: చూ, పర్వతము. 1-ఉ. విణ. 2. త్రోయఁబడినది: చూ, విద్ధము; 3. ముగిసినది: చూ, సమాప్తి. 1; 4. అదృశ్యము: చూ, కంచుమించు; వై. వి. (1)=అత్తము. గెలలోనొక భాగము, (అరఁటిపండ్లఅత్తము.): చూ, గెల.
అస్తరు, వై. వి. = ఆస్తర. సంధాన వసనఖండము, గుడ్డకు జితగాఁజేర్చి కుట్టిన వేఱొక గుడ్డ: చూ, మానిక. 1. (రూ-అస్తరువు-ఆస్తర-ఆస్తరు.)
అస్తరువు, వై. వి. —వై.—
అస్తాచలము, సం. వి. అ. పుం: చూ, అస్తము. 1.
అస్తాద్రి, సం. వి. ఇ. పుం. —వై.—
అస్తి, సం. తిజంతప్రతిరూప కావ్యయము. 1. కాలసామాన్యము: చూ, ఆహ; 2. కలదు; 3. ఉన్నది; అం. 4: చూ, భావవికారములు.
అస్తిక్షీర, నం. విణ. పాలుగలది:
అస్తిమంతుఁడు, సం. విణ. త్. ధన
అస్తు, సం. అవ్య. 1. మేలు:
చేత నంగీకరించుట,

అస్తుంకారము, సం. వి. అ. పుం. ఇయ్యకోలు: చూ, సమ్మతి. 1.
అస్తేయము, అం: చూ, సాత్వికగుణములు; 2: చూ, యోగ యమాంగములు.: (చూ. అంగము. 9.)
అస్తోకము, సం. విణ. స్తోకముకానిది. (స్తోకము=అల్పము.)
అస్త్రకంటకము, సం. వి. అ. న. అమ్ము: చూ, బాణము. 1; హారావళి. 53. శ్లో.
అస్త్రజీవి, సం. వి. నా. పుం. పెక్కువిలుకాండ్రతోఁ బోరెడి యోధుఁడు: చూ, భటుఁడు.
అస్త్రజీవుఁడు, సం. వి. అ. పుం. —వై.—
అస్త్రమంత్రేణశామ్యతి, న్యా. అస్త్రముచేతనే యస్త్ర ముపశ మిల్లును. ఇట్టివే "విషస్యవిషమౌషధం" "వజ్రం వజ్రేణ భిద్యతే" అనునవి. ఆంధ్రమున "వీరభద్రపళ్ళెమునకు హనుమంతపళ్ళెము" అనెడిలోకోక్తిగలదు.
అస్త్రము, సం. వి. అ. న. 1. అమ్ము: చూ, బాణము. 1; 2. ఖడ్గము, కత్తి: చూ, రిష్టి. 2; 3. చాపము, విల్లు: చూ, బాణము. 1; 4. యజ్ఞప్రయోజ్యమంత్రవిశేషము, గాయత్రి లోనగునది: చూ, మంత్రము. 1.
అస్త్రములు, అం. అశని (ఋష్కాశని, అర్ధాశని), అసిరత్నము, ఆగ్నేయాస్త్రము, ఐంద్రాస్త్రము (వజ్రాస్త్రము.), ఐషీకము, కంకణము, కంకాలము, కాందర్పము, కాపాలము, క్రౌంచాస్త్రము, గద (శిఖరిగద, మోదకిగద.), గభస్త్యస్త్రము. గాంధర్వాస్త్రము, చక్రము దండచక్రము, కాలచక్రము, విష్ణుచక్రము.), తామసము, తేజఃప్రదము, తేజోపకర్షణము, త్వాష్ట్రికము, దమనము, దర్పము, నందనాస్త్రము, నారాయణాస్త్రము, పాశము (ధర్మపాశము, కాలపాశము, వరుణ పాశము.), పైనాకాస్త్రము. పైశాచము, ప్రమథాస్త్రమము, ప్రళమనము, ప్రస్వాపనము, బ్రహ్మశిరోస్త్రము, బ్రహ్మ స్త్రము, మానవాస్త్రము, మాయావంతము, ముసలము, మోహనము, మౌసలము, వాయువ్యాస్త్రము, వారుణాస్త్రము, విద్యాధరాస్త్రము, విలాపనము, శక్తి, శిఖరాస్త్రము, శిలేషు మానవాస్త్రము, శైవజ్వాలము, శోషము, సంతాపనము, సంవర్తనము, సత్యాస్త్రము, సర్వమాయాదమనము. సుధామనము, సోమాస్త్రము, సౌమనస్యము, సౌరము, హయశిరము. (53.): చూ, బాణము. 1: చూ, శస్త్రములు: చూ, ముప్పది రెండాయుధములు.
అస్త్రి, సం. విణ. న్: చూ, విలుకాఁడు.
అస్థానసమానము, అం: చూ, వాక్యదోషములు. [లోఁతు. 2.
అస్థాయము, సం. వి. అ. పుం. మిక్కిలిలోఁతు గలది: చూ,
అస్థి, సం. వి. ఇ. న. = ఎముక: చూ, శల్యము. 1.
అస్థిపంజరము, సం. వి. అ. పుం. 1. మనుజుని లోనగువాని ఎముకలగూఁడు: చూ, శల్యము. 1.
—కక్క— ఎముకలగుంపు: చూ, శల్యము. 1.
వి. అ. పుం. కుక్క—: చూ, శునకము. 1.

అస్థిరుఁడు. సం. విణ. ఎందును నిలుకడలేనివాఁడు: చూ, సంకుసుకుఁడు.

అస్థివిగ్రహుఁడు. సం. వి. అ. పుం. భృంగీశ్వరుఁడు; చూ, శలుఁడు.

అస్థిసంచయనము. పా. చచ్చినపిదప మంచిదినము చూచి ఎముకలు ప్రోవుచేయు కర్మము: చూ, సంచయనము

అస్థిసంహారము: సం. వి. అ. న. నల్లేరు*: చూ, హస్తిశుండి

అస్థిస్నేహము. సం. వి. అ. పుం. ఎముకలలోని క్రొవ్వు: చూ, మజ్జ. 2.

అస్థిహారుఁడు. సం. వి. అ. పుం. పాఁపకొడవుల వేలుపు: చూ, శివుఁడు. 1.

అస్థ్యుపదేహిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. చెట్టున తెల్లెఁబెట్టు నల్లచీమ, ఉద్దీపకము; చూ, పిపీలిక.

అస్థైర్యము. సం. విణ. చూ, అస్థిరము.

అస్పష్టత. సం. వి. అ. న. స్పష్టముకానిది: చూ, రహస్యము 1.

అస్పష్టము. సం. విణ.—పై.—

అస్పుటము. —పై.—

అస్పుటవాచ్యుఁడు. సం. విణ.

అస్పృష్టి. స. వి. ఇ. స్త్రీ. చావుమైల. చూ, మృతాశౌచము.

అస్రపుఁడు. సం. వి. అ. పుం. నిర్ఋతి; చూ, సోఁకులఱేఁడు.

అస్రము. సం. వి. అ. న. 1. రూ-అశ్రము. కన్నీరు; చూ, రోదనము. 2: 2. రూ-ఆస్రము. నెత్తురు: చూ, రక్తము. 1: పుం. 3.కోణము, రెండుదిక్కులనడుము, మూల: చూ, విదిక్కు: 4. రూ-ఆస్రము. కేళము.

అస్రువు. సం. వి. ఉ. న. 1. రూ-అశ్రువు. కన్నీరు: చూ. రోదనము. 2: 2. నెత్తురు: చూ, రక్తము. 1: పుం. 3. క్లేశము, వ్యసనము: చూ, శోకము. 1-ఁ.

అస్వంతము. సం. వి. అ. పుం. 1. చావు; చూ, సావు: 2. ప్రొయ్యి; చూ, హసంతి. 1-ఁ.

అస్వచ్ఛందుఁడు. సం. విణ. ఒకరికి లోఁబడినవాఁడు; చూ, పరాధీనుఁడు.

అస్వతంత్రము. సం. విణ. స్వతంత్రములేనిది: వి. అవగ్రహము.

అస్వతంత్రుఁడు. సం. వి. అ. పుం. స్వతంత్రము లేనివాఁడు, గృహ్యకుఁడు: చూ, గృహ్యాఁడు.

అస్వాధ్యాయుఁడు. స. వి. అ. పుం. వేదముచదువని బ్రాహ్మణుఁడు; నిరాకృతి. చూ, స్వస్తిముఖుఁడు. 1-ఁఒ.

అస్వామికక్రయము. అం. చూ, వ్యవహారపదములు.

అస్సురు. దే. వి. పరితాపానుకరణధ్వని: చూ; హుహూ. (రూ-అసురుసురు.)

అహమ్. సం. స. ద్. అస్మదర్థకము, నాశబ్దమునకు వచనము, ఏను; చూ, నేను.

అహంకారము: అం. 3. చూ, హేయగుణములు; 4. చూ, ప్రకృతులు.

అహంకారసర్గము. అం: చూ, సృష్టిసర్గములు.

అహంకారి. సం. విణ. అహంకారము గలవాఁడు: పొగరుఁబోతు. చూ, హేరంబుఁడు.

అహంకృతి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. గర్వము: చూ, హంకారము.

అహంక్రియ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. —పై.—

అహంత. సం. వి. అ. స్త్రీ.—పై.-(నేననుట.)

అహంపూర్విక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ యుద్ధాదులయందు నేనుముందు నేనుముందని యొకటొకరినిమీఱుట, అహమహమిక: చూ, తండోపతండము.

అహంభావము. సం. వి. అ. పుం. గర్వము, నేననుట: చూ, హంకారము.

అహంయువు. సం. విణ. ఉ: చూ, అహంకారి.

అహతము. సం. విణ. రూ-ఆహతము, క్రొత్తబట్ట, ఆనాహతము: చూ, వస్త్రము. 1-3.

అహమహమిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. = ఆమిక, హామిక: చూ, అహంపూర్విక.

అహమించు. సం. స. క్రి. గర్వించు. చూ, హంకరించు.

అహము. సం. వి. న్. న. రూ-అహస్సు; చూ, వాసరము. 1.

అహమ్మతి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. తెలివిలేనితనము; చూ, విస్మృతి.

అహరహము. సం. అవ్య. అజస్రము: చూ, సతతము 2.

అహర్గణము. సం. వి. అ. పుం. నెల: చూ, మాసము 1.

అహర్పతి. సం. వి ఇ. పుం; చూ, రూ-అహఃపతి,

అహర్ముఖము. సం. వి. అ. పుం. ప్రభాతము, తెల్లవాఱుగడ: చూ, వేగుజాము.

అహర్దానము. సం. వి. అ. న. ఔర్ధ్వదైహికము, మృతుల కొఱకుఁజేయఁబడు పిండజలాదిదానము; చూ, కర్మములు.

అహల్య. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. గౌతమునిభార్య: చూ, భార్య: 1-ఁఒ: అం. 2: చూ, కన్యకలు.

అహవము. సం. వి. అ. న. రూ-ఆహవము. ఆహ్వము. జిగడము: చూ, యుద్ధము. 1.

అహస్సు. సం. వి. న్. న. రూ-అహము. చూ, పగలు చూ, వాసరము.

అహస్కరుఁడు. సం. వి. అ. పుం. పగటిజోతి; చూ, సూర్యుఁడు.

అహహ. సం. అవ్య. 1. అద్భుతము: చూ, వింత. 1: శోకము; 1-ఁ. 8. హర్షము; చూ, సంతో

ప్రశ్నయము. వై. అవ్య. (1) = ఱొర; చూ, వింత. 1. (రూ-

అహార్యము. సం. వి. అ. పుం- 1. కొండ: చూ. పర్వతము. 1. విణ. 2. దోచఁ దగినది; 3. స్థిరమైనది: చూ. స్థిరము. 4.

అహి. సం. వి. ఇ. పుం. 1. పాము; చూ. పర్వము; 2. వృత్రాసురుఁడు: చూ. వృత్రుఁడు; 3. వజ్రాయుధము; చూ. బాణము. 1-ఉ-; 4. నక్షత్రభేదము: చూ. ఠిక్క-1; 5. షగతుఁడు; చూ. శత్రువు. 1.

అహింస. సం. వి. అ. స్త్రీ. 1. హింసచేయకుండుట; చూ. అక్షతలు; అం. 2: చూ. సాత్వికగుణములు; 3: (చూ. అంగము 9.) చూ. యోగయమాంగములు; 5. చూ. సుజ్ఞావదాయకములు; 6. చూ. రాజలక్షణములు.

అహింసాపరమోధర్మ: న్యా. అన్నిధర్మములలో నహింసయే శ్రేష్ఠమైన ధర్మము.

అహింసావ్రతము. అం; చూ. బౌద్ధధర్మములు.

అహికేవరము. సం. వి. అ. పుం. నాగకింజల్కము*: చూ. సుపర్ణాఖ్యము.

అహిచ్ఛత్ర. అం. చూ. దేశములు. 1-ళ-.

అహిచ్ఛత్రము; సం. వి. అ. న; చూ. పుట్టగొడుగు*; చూ. సర్పాక్షి.

అహిజిహ్విక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. పిల్లపీఁచర* చూ. శతమూలి.

అహితము. సం. విణ. హితవుకానిది. (తసిల్ ప్రత్యయాంతమయిన అవ్యయ మయినవ్పుడు శత్రువుమంచి పామునుంచి అను అర్థము); చూ. కవరు. 6.

అహితాగ్ని. సం. వి. ఇ. పుం. అగ్నిచిత్తు, అగ్నిచయనము చేసినవాఁడు: చూ. గాతువు. 4.

అహిండికుఁడు. సం. వి. అ. పుం. పాములవాఁడు: చూ. వ్యాళగ్రాహి.

అహితుఁడు. వం. వి. అ. పుం. పగతుఁడు: చూ. శత్రువు. 1.

అహివంష్ఠ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. తేలుకొండి *: చూ. వృశ్చికము. 2.

అహిస్విషము. సం. వి. అ. న. మగ నెమిలి; చూ. శిఖి. 2.

అహీశ్వరుఁడు. సం. వి. ష. పుం. 1. గరుత్మంతుఁడు: చూ. హరివాహనుఁడు : 2. ఇంద్రుఁడు : చూ. వేయిపు తేఁడు.

అహినకులన్యాయము. న్యా. పాము ముంగిసలవలె స్వభావవైరము గలవారినిఁగూర్చి దీనినుపయోగింతురు.

అహిపతి. సం. వి. ఇ. పుం. పాఁపతేఁడు; చూ. సర్పము. 1.

అహిపుత్రకము. సం. వి. అ. న. వౌకావిశేషము. తరాలువు: చూ. హొడము. 1-3.

అహిఫేనము. సం. వి. అ. న. 1. = అభిని, అఫేనము: చూ. నల్లమందు; 2. చిలుము, చూ. విసము. 1.

అహిభయము. సం. వి. అ. న. రాజునకు పుత్ర దాయాదప్రభృతి స్వపక్షజనకృతమైన భయము. (స్వపక్షమువారేవ్వరు,- మూలబలము, మిత్రబలము, సమాశ్రితుఁడు, సంబంధజుఁడు, కార్యసముద్భవుఁడు, భృత్యుఁడు, ఉపచారగృహీతుఁడు.) చూ. స్వపక్షమువారు.

అహిభుక్కు. సం. వి. ఙ. పుం. గరుత్మంతుఁడు: చూ. హరివాహనుఁడు; 2. నెమిలి: చూ. శిఖి-2.

అహిభూషణుఁడు. సం. బ. అ. పుం. పాఁపతొడవులవేలుపు: చూ. శివుఁడు.

అహిమాకరి. సం. వి. ఙ. పుం. కంపుఁదుమ్మ *: చూ. విష్టిరము.

అహిమారకము. సం. వి. ఆ. పుం. తుమ్మ * చూ. విష్టిరము

అహిమేదము. సం. వి. అ. పుం: చూ. అహిమాకరి*.

అహిరూపధృక్. సం. వి. క్ష. వ. పర్పకంచుకము, పాము పొర, చూ. నీదరము. 3.

అహిర్బుధ్న్య. సం. తత్ఫు. స్త్రీ. ఉత్తరభద్రపద నక్షత్రము: చూ. ఠిక్క-. 1-౨౫.

అహిర్బుధ్న్యుఁడు. సం. వి. అ. పుం. : చూ. అహిభూషణుఁడు. 1; అం. 2. చూ. రుద్రులు.

అహీనవిష్ణు. సం. వి. న. స్త్రీ. నల్లవిష్ణుక్రాంతము *; చూ. విష్ణుక్రాంత.

అహీంద్ర. సం. వి. ఇం. పుం. 1. ఇంద్రుఁడు: చూ. వేయిపు తేఁడు 2. పామునుండినవాఁడు; 3. శత్రువును గొట్టిన వాఁడు.

అహీంద్రుఁడు. సం. వి. అ. పుం. 1. పాఁపతేఁడు, పర్పరాజు, శేషుఁడు; చూ. పర్పము, విణ. 2. శత్రుశ్రేష్ఠుఁడు; చూ. శత్రువు. 1.

అహీనుఁడు. సం. విణ. 1. హీనుఁడుకానివాఁడు; 2. పాములలో శ్రేష్ఠుఁడు, వాసుకి: చూ. సర్పము. 1-ం.

అహీరణి. సం. వి. ఇ. పుం. ద్విముఖాహి, రెండుతలలపాము: చూ. పర్పము. 1-ం౨.

అహీరిణి.—పై.—

అహృష్టము. సం. విణ. సంతసములేనిది: అసంతుష్టి.

అహేతుకము. సం. విణ. హేతువులేనిది; చూ. నిర్హేతుకము.

అహేతువు. సం. వి. ఉ. స్త్రీ. రూ-అహేతువు. విష్ణుపీఁచర*; చూ. శతమూలి.

అహో. సం. అవ్య. 1. ఆశ్చర్యార్థకము, పొర: చూ. వింత. 1; 2. ఉతాహో;యద్వా; చూ.వికల్పార్థకములు; 3. విషాదము.రూ- ఆహో: చూ. శోకము; 4. తిరస్కరించుట; చూ. వహేలనము: 5. కృప; చూ. వాత్సల్యము. (చూ. దయ)

అహోపురుషిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. రూ-ఆహోపురుషిక - అహోపౌరుషిక - అహోపురుషిక - అహోపౌరుషిక. గర్వము గలిగెడు ఆత్మగౌరవము. చూ. హంకారము. 1-ఒ.

అహోపురుషిక. —పై.—

అహోపౌరుషిక. —పై—

అహోబత. సం. వి. అ. వ. అవ్య. 1. కవికరము: చూ 2. వగ: చూ. శోకము; 3. విలుప్తి: చూ. నం 4. అమృతము; చూ. సుధ. 1; 5. వంత సంతోషము.

అహోబలము. అం. చూ. క్షేత్రములు.

అహోరాత్రము. సం. వి. అ. పుం. 1. ముప్పదిముహూర్తులకాలము. రేఁబగ 2. మనుష్యులయొక్క మానము ! రాత్రము. పితృసంబంధమైన యహో

అహ్నాయము. సం. అవ్య. శీఘ్రముగా; చూ. స్యదము.
అహ్రీకుఁడు. సం. వి. అ. పుం. బొద్దుఁకు: చూ. బుద్దుఁడు. 1
అళక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. రూ-అలక. కుబేరుని పట్టణము చూ. దేశము. 1-2-ఇ.
అళకము. సం. వి. అ. పుం. రూ - ఆలకము, ఆళికము. ముంగురులు ; చూ. వెండ్రుక. 1-ఎ. (బ. అళకలు.)
అళఁది. వై. వి. = హరిద్రా. పచ్చఁదనము; చూ. వర్ణము. 6-ఉ;
అళము. దే. వి. 1. ఉప్పుపంటఁబెట్టెడు ఏఁబడిపాదులకొలఁది నేల; చూ. భూమి. 1; 2. ఉప్పుఅమ్మెడునెట్టు; చూ. భూమి. 1-౧౮.
అళఘారతి. ద్వ. వి. ఆరాత్రికావిశేషము; తద్వి.—ఏకాదశారతి, కుంభారతి, గరుడారతి, పంచారతి, పురుషమృగారతి.
అళాకు. దే. వి. పడికి అళాకులు ఎనిమిది, $\frac{1}{8}$; చూ. రూ-అలాకు. 2.
అళి. సం. వి. ఇ. న్, పుం. తుమ్మెద: చూ. షట్పదము. 1-౧, 2. తేలు: చూ. వృశ్చికము. 1; 3. కల్లు: చూ. సుర. 1: 4. నిర్మలాంతఃకరణుఁడు; ఇ. స్త్రీ. 5. రూ-ఆళి. బారు; చూ. శ్రేణి. 1; 6. చెలికత్తియ: చూ. సఖి. 1; 7. రూ-ఆళి. ఏఱులోనగువాని నీళ్లు వెలికిఁ బోవకట్టెపొఱకట్ట: చూ. సేతువు. 1; 8. నొసటియెముక, శంఖము; చూ. శల్యము. 1. 1.
అళిందిరము, సం. వి. అ. పుం. రూ. అళిందిరము పెద్దబాన. చూ. పాత్రము 8-౧.
అళిందము. సం. వి. అ. పుం. రూ. అళిందము. తలవాకిటి ప్రక్కనుండెడు చిన్నగది, వాకిలి తొట్టికట్టునకు వెలుపల నుండు తలవాకిలి, ముందఱచావడి, కొన్నిచోట్ల నడవగది యని వాడుక ; చూ. హజారము.
అళికము. సం. వి. అ. న: చూ. రూ-అళకము.
అళిగర్దము. సం. వి. అ. పుం. 1. నీరుపాము; చూ. సర్పము; 1-౨౬: 2. నల్లత్రాచు; చూ. సర్పము. 1-౨,
అళిఁది. వై. వి. 1: చూ. రూ-అళఁది. (రూ-హలిఁది.) 2. తెల్ల తెగడ *: చూ. సర్వానుభూతి.
అళిని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. ఆఁడుతుమ్మెద; చూ. అళి: 2. ఆఁడుతేలు: చూ. వృశ్చికము. 1.
ళిపకము. సం. వి. అ. పుం. 1. తుమ్మెద; చూ. అళి. 1: ?. కోయిల: చూ. సొకుచు పులుఁగు.
కుఁడు. సం. వి. అ. పుం. పల్లవుఁడు, లంజెకొఁడు; ?. విటుఁడు.
ము. సం. వి. అ. పుం: చూ. రూ-అలిమకము.
త్తు. సం. వి. ద్. పుం. కుందము, మొల్ల*; చూ. ?. 2.
?. వి. అ. న. 1. ప్రియముకానిది; చూ. వ్యళీకము. అలీకము, నుదురు; చూ. లలాటము; 3. అస చూ. వితథము; 4. ఆకాశము: చూ. సుర అమ్మ ; చూ. బాణము. 1; 6. తుకమైఘ యోగము.
లుఁడు; చూ. వెఱపరి.

అళుకు: దే. వి. 1. భయము: చూ. సాధ్వసము. అ. క్రి. 2. బెదరు: చూ. స్రుక్కు. 6. (రూ-అలుకు, అల్కు, అళ్కు.)

ఆ

ఆ. 1. ఒకానొకయక్షరము; చూ. వర్ణము.1; సం. ఉవ. 2. ఇది యొక పదమునకు ముందువచ్చునపుడు "వఱకు" అను నర్థము నిచ్చుచున్నది. (ఉదా.— ఆచంద్రతారకము = చంద్రతారకలున్నవఱకు, ఆబాలగోపాలము = బాలగోపాలపరవఱకు ఇట్లు ఆకంఠము, ఆచండాలము మొ.) 2. ప్రగృహ్యసంజ్ఞకమైన అవ్యయము; 3. స్మరణమును తెలుపును. "ఆ ఏవంకిలతత్" చూ. స్మృతి. 1; 4. మునుపుచెప్పిన వాక్యార్థమును సూచించుటను తెలుపును లేక వాక్యపూరణమందుగాని వర్తించును. "ఆ ఏవం మన్యసే - ఆ అద్య స్వాద్విష్టం భోజనంలబ్ధమ్." అని ప్రగృహ్యసంజ్ఞమైనందుకు "ఆఏవం" అనుదిక్కున సంధిలేక స్వభావమున నుండుట ప్రయోజనము; అవ్య. 5. ఆక్షేపించుటను తెలుపును : చూ. నెగ్గింపు; 6. అద్భుతమును తెలుపును; చూ. వింత. 1; 7. హర్షమును తెలుపును : చూ. సంతోషము; 8. ఊహించుటయందు వర్తించును: చూ. యోచన; 9. పీడయందు వర్తించును; చూ. శోకము; 1-ళ; 10. సంతాపమునందు వర్తించును: చూ. సంతాపము; 11. శాంతమునందు వర్తించును: చూ. వినయము. 1; 12. వైరాగ్యమునందు వర్తించును; చూ. వైరాగ్యము ; 13. నీచకర్మలయందు వర్తించును; 14. ప్రభావమునందు వర్తించును. కోళబలమువలనఁ గలిగిన తేజమును తెలుపును: చూ. ప్రభావము. 1; 15. సంబుద్ధియందు వర్తించును: చూ. సంబోధనము; 16 ప్రయోగమునందు వర్తించును: చూ. ప్రయోగము 1; 17. ముఖ్యనుటయందు వర్తించును: చూ. శ్రైష్ఠ్యము; 18. వితర్కమందు వర్తించును, సందేహము: చూ. సంశయము; 19. కోపమును దెలుపును: చూ. రోషము; 20. అలాగుననుంటను దెలుపును; చూ. తథా. 2; పుం. 21. చోటు: చూ. స్థానము. 1; 22. సత్తువ; చూ. శక్తి. 1; 23. తాపము: చూ. సంతాపము; 24. బమ్మ, నలువ: చూ. బ్రహ్మ. 1; 25, ఘటము, కడవ: చూ. భాండము. 3; 26. బరువు: చూ. భారము. 1; 27. పరితాపము; చూ. సంతాపము; 28. అర్చన. పూజ: చూ. సపర్య: 29. మంగళసూత్రము: చూ. భూషణము. 2; 30. తాత. తండ్రితండ్రి: చూ. పితామహుఁడు. 1; 31. అభిప్రాయము. తలఁపు: చూ. విషయము. 4; 32. చూ. ఱే; దే. స. (1) ముందు చెప్పఁబడిన దానిఁదెలుపును. "ఆవరము." (2) ఎదుట దానిఁ దెలుపును. "అ వాని కృపలేక యేదియుఁగలుగదు": చూ. ముందఱ. 1: (3) ఉద్దేశింపఁబడిన దానిఁ దెలుపును. చూ. యోచన; అవ్య. (4) అంగీకారమును తెలుపును. భై. 7, ఆ. 151: చూ. సమ్మతి. 1; (5) ఆశ్చర్యార్థకము. చూ. వింత. 1; (6) ప్రశ్నార్థకము. చూ. సవాలు. 1-౧; (7) ప్రార్థనార్థకము. చూ. స్తోత్రము. 1; (8) వ్యతిరేకార్థకము. ఎ. ఏ; (9) ఎదుటఁగలదానిఁ దెలుపును. "ఆయిల్లు"

"అకథలు" "వాఁడా; వాఁడున్నాఁడా; చెప్పుమా కమల ములవంటి కన్నులా." ఇత్యాదులు.

అమ్. సం. అవ్య. 1. మాచాగు, స్వయమంగీకారము, అంగీకారార్థకము; చూ. సమ్మతి. 1; 2. స్మరణమందు వర్తించును: చూ. స్మృతి 1; 3. నిశ్చయము దెలుపును: చూ. సత్యము. 1-ఎ.

అఱ్. సం. అవ్య. 1. కొంచెమును దెలుపును :చూ. స్వల్పము; 2. మొదలుకొని అంతటానున్న : చూ. అభివ్యాప్తి; 3. ఉద్గమము, పైకివచ్చుట : చూ. సంభవము 1; 4. గ్రహణము, పుచ్చుకొనుట : చూ. స్వీకారము-21;5 కోపగించుట : రోషము; 6. కౌగిలించుట; చూ. సంశ్లేషము; 7. తిట్టుట : చూ. శాపము : 1; 8. కోరుట : చూ. వాంఛ. 1; 9. తదేకశరణత్వము. అవష్టంభము : చూ. స్తంభనము. 1; 10. కాలము గడపుట : చూ. కాలయాపనము; 11. ఇష్టమైన వస్తువును పొందుటయందు వేగిరిపడుట, ఉత్కంఠ : చూ. తహతహ; 12. దగ్గఱ : చూ; సమీపము. 1; 13. పగ : చూ. విరోధము. 1; 14. ఆవాపము : చూ. విత్తుట; 15. అడ్డగించుట ; చూ. వారణము 1; 16. మోసము ; చూ. వంచన; 17. కట్టుట : చూ. బంధము. 1; 18. చంపుట ; చూ. వధము; 19. మునక : చూ. స్నానము. 1; 20. హద్దు ; చూ. సీమ. 1; 21. వాడుక : చూ. స్వభావము; 22. చూచుట: చూ. లక్షణము. 8; 23. ఆలోచించుట ; చూ. యోచన; 24. శాస్త్రజ్ఞానము: చూ. హ్యాల్లేఖము. 2; 25. తెలియఁజేయుట : చూ. జ్ఞాపనము; 26. పరాధీనము : చూ. పారతంత్ర్యము; 27. త్యాగము ; చూ. వితరణము; 28. ఉత్తరువు : చూ. సెలవు; 29. అలంకారము : చూ. భూషణము. 2; 30. ఒకరితో నొకరుమాటలాడుట, సంభాషణము : శబ్దము. 2; 31. చిత్తరువు వ్రాయుట : చూ. వ్రాత 1-ఎ; 32. ఎదురు ; చూ. ముంపు. 1; 33. ఆక్రమించుట ; చూ. పురి. 4; 34. జీవనోపాయము ; చూ. వృత్తి 4; 35. ముహూర్తార్థకము, చీటికి మాటికి : చూ. శశ్వత్తు; 36. నివృత్తి ; చూ. మానుట; 37. పొందించుట : లాభము. 1; 38. అంగీకారము ; చూ. సమ్మతి. 1; 39. మఱుపు : చూ. విస్మృతి; 40. నమ్మిక : చూ. విశ్వాసము; 41. దానితోకూడా, అభివిధి; 42. ఉద్యోగము, వ్యాపారము : చూ. సన్నాహము. 2; 43. తొట్రుపాటు : చూ. స్ఖలనము. 2; 44. భోజనము ; చూ. సాపాటు; 45. పిలుచుట : చూ. సంబోధనము; 46. కప్పుట, అడ్డపాటు : చూ. వ్యవధానము; 3; 47. అధ్మ ; చూ. పూరించుట; 48. సత్కారము. పూజ ; చూ. సపర్య; 49. బడలిక : చూ. శ్రమము. 1; 50. ఉక్తి : చూ. శబ్దము. 2. 51. పీడ ; చూ. శోకము; 1; 4. 52. అర్మిలి : చూ. వాత్సల్యము; 53. కూడఁ బెట్టుట : చూ. సంశయము. 2.

అంక్. వా. వి. బహిష్కారము. అపాంక్తేయునిగాఁ జేయుట: చూ. వెలి. 2; 2. శాసించుట.

అంగము. సం. వి. అ. పుం. కోమలమగు అంగము. చూ: శరీరము.1-ఎ.

అంగలదేశము. మి. వి. ఇంగ్లాండుదేశము : చూ. దేశము. (రూ. ఆంగ్లదేశము.) అంగలభూమి, ఆంగలభూమి. పై—

అంగారము. సం. వి. అ. వ : చూ. రూ-అంగారము. 1, 2.

అంగిక.సం. వి. ఆ. స్త్రీ. – అంగీ: చూ. రూ- అంగిక; అం. 2. అభినయ విశేషము ; చూ. అభినయము.

అంగికము. సం. విణ. అంగముచేతఁగలిగినది, కనుబొమ లెగురవేయుటలోను గాఁగలది. (రూ-అంగికము.) ; చూ. వ్యంజకము. 1

అంగిరసస్మృతి. అం. చూ. స్మృతులు.

అంగిరసుఁడు. సం. వి. అ. పుం. వేలుపుటొజ్జ : చూ. సురాచార్యుఁడు. (రూ- అంగీరసుఁడు.)

అంగీరస. సం. వి. అ. పుం. 1. చూ. సంవత్సరములు; 2. పుష్యమీనక్షత్రము ; చూ. రిక్క 1.ఎ.

అంగీరసుఁడు. సం. వి. ఆ. పుం ; చూ. రూ-అంగిరసుఁడు.

అంజనము. సం. వి. ఆ. న. 1. కాటుక. రూ-అంజనము : చూ. చాఁదు. 1.3; విణ. 2. కాటుక సంబంధమైనది. చూ. చాఁదు 1-4.

అంజనేయుఁడు. సం. వి. అ. పుం = అనుమఁడు. హనుమంతుఁడు. అంజనాదేవి కొడుకు : చూ. వానరము. ఎ.

అంతరము. అం. చూ. శౌచములు.

అంతరిక్షము. సం. విణ. అంతరిక్షమువలనఁ గలిగినది. రూ-అంతరిక్షము ; చూ. సురవర్త్మము.

అంతర్యము. సం, వి. అ. న. ఆకూతలము; తలఁపు ; చూ. విషయము. 4.

అంత్రటీక. అం. చూ. విసరులు

అంత్రము. సం. వి. అ. న. రూ- అంత్రము : చూ. ప్రేగు.

అంత్రసమావృతము. సం. వి. అ. పుం. జిలకుక్కుటము, నీరుకోడి ; చూ. పుంజు. 1-6.

ఆందోళనము. సం. వి. అ. న. 1. ఊఁగుట ; చూ. ఊఁగులాట: పుం. 2 = అందలము : చూ. ఆందోళము.

ఆందోళము. సం. వి. అ. పుం = అందలము. పార్శ్వములమఱుఁగులేని పల్లకి. (సవారియని కొందఱు.) ; చూ. సవారి. 1- ఎ.

ఆందోళించు. సం. అ. క్రి. ఊఁగు ; చూ. ప్రేలాడు.

ఆందోళిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ = అందలము : చూ. ఆందోళము.

ఆందోళితము. సం. విణ. ఊఁచఁ బడినది : చూ. ప్రేంఖితము.

ఆంధ్రకము. సం. వి. అ. న. 1. పాతాళలోకము; చూ. లోకము 1. 7-(ఎ) 2. గుర్రపువాళ్ల గుంపు : చూ. రేచీకు 3-ఎ.

ఆంధ్రకి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. నిర్ఋతిమూల : చూ. నైఋతిమూల; చూ. హరిత్తు. ఎ-ఒ.

ఆంధ్రతి. సం. వి. ఇ. పుం. నైఋతిపట్టణము ; చూ. దేశములు. 3-ఒ.

ఆంధసికుఁడు. సం. విణ : చూ. సూపకారుఁడు.

ఆంధ్యము, సం, వి. అ. న. అంధత్వము : గ్రుడ్డితనము ; చూ.చీఁకు. 2.

ఆంధ్రమండలము. సం. వి. అ. న: చూ. రూ- ఆంధ్రమండలము. శ్రీశైలకాళేశ్వర దాక్షారామంబులనెడి త్రిలింగ క్షేత్రములకు నడుమనుండు ప్రదేశము; చూ. దేశము.

ఆంధ్రము. సం. వి. అ. పుం, రూ- అంధ్రము. 1. —పై.—; 2. తెనుఁగుబాస: చూ. భాష. 1-ం.

ఆంధ్రవ్యాకరణము. అం: చూ. వ్యాకరణములు.

ఆంధ్రి. అం. స్వరజాతులలో నొకటి: చూ. స్వరము. 2.

ఆంధ్రుఁడు. సం. వి. ఆ. పుం. రూ- ఆంధ్రుఁడు; తెనుఁగు దేశమునఁ బుట్టినవాఁడు: చూ. తెలుఁగువాఁడు. 2. ఆంధ్ర దేశపురాజు; ఆంధ్రుఁడు.

ఆంబికేయుఁడు. సం. వి. అ. పుం. ధృతరాష్ట్రుఁడు; చూ. రాజు. 1-ం౪.

ఆంహోనము. అం. చూ. హస్తక్రియ.

ఆంధ్రులు. అం, తెలుఁగుభాషా ప్రచారముఁగల దేశ మాంధ్ర దేశము. దీనినే త్రిలింగదేశమని కూడ అందురు. ఈ యాంధ్రులు పంచద్రావిడులలో నొకతెగవారు. 1. వెలినాటి బ్రాహ్మణులు, 2. మురకనాటి బ్రాహ్మణులు, 3. కాసలనాటి బ్రాహ్మణులు, 4. తెలగాణ్యబ్రాహ్మణులు, 5. వెంగినాడు బ్రాహ్మణులు. 6. పరణసాల బ్రాహ్మణులు. 7. త్రైలింగ సాఁమవేదబ్రాహ్మణులు, 8. కరణకమ్మబ్రాహ్మణులు. 9. నియోగబ్రాహ్మణులు, 10. వాజిసనేయ బ్రాహ్మణులు, 11. ఆరాధ్యబ్రాహ్మణులు, 12. వైష్ణవబ్రాహ్మణులు. (వివరములు అయాఁపదములకడ చూచుకొన వలెను.): చూ. బ్రాహ్మణులు.

ఆఁక. దే. వి. 1. అభ్యంతరము. స్వా. 3, ఆ. 128; చూ. నిరోధము. 1; 2. ఆజ్ఞ; చూ. వెలవు; 3. కారాగృహము. ఉ, హరి. 5, ఆ: చూ. సదనము, 1-౫౮; 4. త్రోపు: చూ. నిషేధము.

ఆఁకట్టు. దే. స. క్రి. (ఆఁక + కట్టు.) అడ్డగించు. నీలా. 2. ఆ. చూ. సంరోధించు.

ఆఁకత్రాళ్ళు. దె. వి. బ. కవ్వమును దగిలించుటకై తరిగంబము నందుఁ గట్టెడుత్రాళ్లు. చూ. చల్లగుదులు.

ఆఁకపడు. ద్వ. అ. క్రి. అడ్డిపడు. చూ. నట్టువడు.

ఆఁకపెట్టు. ద్వ. స. క్రి. రూ-ఆఁకపెట్టు. అడ్డగించు. చూ. సంరోధించు.

ఆఁకయొనరించు. ద్వ. స. క్రి.—పై.—

ఆఁకరము. వై, వి. = ఆగ్రహః. కోపము: చూ, రోషము.

ఆఁకలి. దే. వి. గొద: చూ. బుభుక్ష.

ఆఁకలిఁజెందు. దే. అ. క్రి, ఆఁకలిఁగొను: ఆఁకొను.

ఆఁకలింపు. దే. వి. పొగడిక: చూ. స్తోత్రము.

ఆఁకపెట్టు. ద్వ. స. క్రి చూ, రూ-ఆఁకపెట్టు.

ఆఁకొంట దే. వి. చూ, ఆఁకలి.

ఆఁకొను. దే. అ. క్రి. (ఆఁకలి + కొను.) ఆఁకలిగొను.

ఆఁకొన్నవాఁడు. దే. వి. ఆఁకలిఁ గొన్నవాఁడు: చూ. బుభుక్షితుఁడు.

ఆఁగాఁకర. ద్వ. వి. (ఆకు + కాఁకర.) కరోటము, మట్టి కాఁకర * చూ, సుష.వి. 1.

ఆఁగించు. దే. స. క్రి. అడ్డగించు: చూ, సంరోధించు.

ఆఁగు. దే. స. క్రి. 1. —పై.—; 2. త్రొయు. చూ. నిపేధించు; 3. అవధరించు. మోచు. చూ. వహించు 4. కాపాడు: చూ. రక్షించు; అ. క్రి. 5. ఉపశమించు. అడఁగు చూ. స్రుక్కు. 4.

ఆఁచికొను, దే. స. క్రి. అపహరించు. కొల్లగొను. చూ: స్రుచ్చిలించు.

ఆఁచు, దే. క్రి. అణఁగించు. ఆఁగఁ జేయు.కళా. 1. ఆ. 76. ఆపు; చూ. ఆఁకట్టు.

ఆఁటది, దే. వి. రూ-ఆఁడుది. చూ. స్త్రీ. 1.

ఆఁటు. దే. వి. 1.—పై.—; 2. ఆఁడుతనము; చూ. స్త్రీ ౨౪౬; అ. క్రి. 3. ఓపు. చూ. పర్యాప్తమగు; 4. తాళిక యగు. చూ. తాళు.

ఆఁడంగి. దే. వి. 1. షండుఁడు, కొజ్జా : చూ, పోవిదల్లుఁడు; 2. ఆఁడుదానివలె మాటలాడువాఁడు: చూ. స్త్రీభాషి.

ఆఁడంగులు. దే. వి. బ. ఆఁడువారు: చూ. స్త్రీ.

ఆఁడతనము. దే. వి: 1: చూ, ఆఁటు. 2. (రూ-ఆఁడుతనము.) అం. 2: చూ. ఉత్తమస్త్రీ లక్షణములు.

ఆఁడపీక. వా. వి. బాలిక. (భద్రాచలప్రాంతమునవాడుక.)

ఆఁడది. దే. వి. రూ-ఆఁడుది: చూ. స్త్రీ. 1.

ఆఁడారిమాట. వా. వి. చేతకానిమాట. (కొజ్జావానిమాట. పుం సత్వములేని మాట.)

ఆఁడి. దే. అవ. కల యను నర్థమునంసు వచ్చేది యొక స్త్రీ ప్రత్యయము. "కులుకులాఁడి, వగలాఁడి." మొ॥ (రూ-ఆఁడు.)

ఆఁడు. దే. అప. 1.—పై.—"ముద్దులాఁడు." మొ: 2 ఆఁడుతనము: చూ, రూ- ఆఁడతనము.

ఆఁడుఎఱ్ఱి. ద్వ. వి. శిలి, ఒకరకపు చేప: చూ, మత్స్యము. 1.

ఆఁడుఒంటె. ద్వ. వి. ఉష్ట్రి; చూ, లొట్టపిట్ట.

ఆఁడుకట్టు దే. వి. ఆఁడుదాని కోకకట్టు.

ఆఁడుకూఁతురు. దే. వి. ఆఁడుది: చూ. స్త్రీ.

ఆఁడుకోయిల. ద్వ వి. కాదంబరి, ఆఁడుకోవెల: చూ. పికము.

ఆఁడుగుఱి. దే. వి. మరునిల్లు: చూ, భగము. 12.

ఆఁడుగుఱ్ఱము. ద్వ వి. అర్వతి: చూ, హయము.

ఆఁడుగొఱ్ఱె. ద్వ. వి. ఏలిక, మెషి: చూ, మెషము. 1.

ఆఁడుగోరింక. ద్వ. వి. కాదంబరి, ఆఁడుగోరువంక: చూ, శారిక. 1.

ఆఁడుతనము. దే. వి: చూ, రూ-ఆఁడతనము,

ఆఁడుతాఁబేలు. ద్వ వి. కచ్ఛపి; చూ, తాఁబేలు.

ఆఁడుదోఁడు. దే. వి. తోఁబుట్టువు. స్వా. 4, ఆ. 87: చూ. సహోదరి.

ఆఁడుది. దే. వి. రూ-ఆఁడది: చూ, స్త్రీ. 1.

ఆఁడుపంది. ద్వ. వి. కచ్ఛ: చూ, సూకరము. 1-ళ.

ఆఁడుపడుచు. దే. వి. 1. కూఁతురు: చూ, సూన-1; 2. మగని తోడఁ బుట్టినది: చూ, వదినె.

ఆఁడుపాప. దే. వి. 1. కన్యక, పెండ్లికానిపడుచు: చూ, స్త్రీ; 1-ఁ; 2. బాలిక, పదునాఱేండ్లకులోఁబడిన పిల్ల: చూ, స్త్రీ.1-ఁ.

ఆఁడుపుట్టువు. దే. వి. ఆఁడుది: చూ, స్త్రీ. 1.

ఆఁడుబిడ్డ. దే. వి. 1. కొమార్తె: చూ, సూన. 1. 2. మగని తోడఁ బుట్టినది: చూ, వదినె.

ఆఁడుమేఁక. ద్వ. వి. అజ: చూ, మేషము. 1-ఁ.

ఆఁడువారు. దే. వి. బ: చూ, ఆడంగులు.

ఆఁడేనుఁగు. ద్వ. వి. హస్తిని: చూ, హస్తి. 1-(ఉ).

ఆఁవోఁక. దే. వి. (ఆవు + తోఁక.) 1. ఆవుతోఁకవలె మొదట లావుగనుండి ఆవల క్రమక్రమముగా సన్నమైనట్టి యాకృతి. ఇక్కడ ఆవుఅనునది ఇతరమునకును ఉపలక్షణము.) 2.ఆవు తోఁక: చూ, గోవాలము.

ఆఁవోఁకపాటు. ద్వ. వి. ఆవుతోఁకవలె నగుట, ఆఁవోఁకపడుట.

ఆఁపు. దే. వి. 1. అడ్డగింత; చూ, సంరోధము. 1; ప్రే. 2. అణఁగించు, ఆఁగఁజేయు: ఆఁచు. (ఆఁపు ప్రేరణరూపమనుటకు కారణము కనఁబడదు.)

ఆఁపుచేయు. దే. స. క్రి. అడ్డగించు: చూ, ఆఁగించు.

ఆఁబిడ్డ. దే. వి. (ఆవు + పడ్డ.) ఏఁడాదిలోపుదూడ: చూ, వత్సము. 2.

ఆఁబసి. దే. వి. (ఆవు + పసి.) ఆవు: చూ, ధేనువు.

ఆఁబెయ్యి. దే. వి. (ఆవు + పెయ్యి.) : చూ, ఆఁబిడ్డ. (రూ-ఆబెయ్యి. వా.)

ఆఁబోతు. దే. వి. 1. (ఆవు + పోతు.) ఎద్దు: చూ, వృషభము. 1; 2. అచ్చుపోసి స్వేచ్ఛగాఁదిరుగవిడిచిన యెద్దు. అచ్చుపెద్దు: చూ, వృషభము. 1-ఁ.

ఆఁబోతురవుతు. ద్వ. వి. గిత్తతత్తడిబోఁడు, ముక్కంటి; చూ, శివుఁడు. 1.

ఆఁబోతుస్వరము. ద్వ. వి. అనేకపస్వరము. వీణయంసును కంఠమునందును బుట్టుస్వరవిశేషము: చూ, స్వరము 2: ౩౬-ఁ౩౩.

ఆకంపించు. సం. అ. క్రి. అదిరిపడు, కంపించు: చూ, వణఁకు 2.

ఆకంపితము. సం. విణ. 1. కదిలింపఁబడినది: చూ, ప్రేంఖితము; అం. 2. చూ. శిరఃక్రియలు.

ఆకట. దే. అవ్య. రూ. అకట. సంతాపార్థకము: చూ, సంతాపము.

ఆకడ. దే. అవ్య. అంద, అక్కడ; చూ, తత్ర.

ఆకతాయ, వై. విణ. = ఆతతాయి. తుంటరి. వి. పు, 2, ఆ. 123: చూ, వ్యాధుఁడు. 2.

ఆకరము. సం. వి. అ. పుం. 1. ఖని, బంగారులోనగునవి పుట్టుచోటు: చూ, భూమి. 1-ఁ౩; 2. మూఁక. చూ, సమూహము; 3. మేలు: చూ, శ్రైష్ఠ్యము; 4. పుట్టినచోటు: చూ, పుట్టుచోటు; అం. 5. చూ, ప్రచారములు.

ఆకరి. సం. వి. ఇ. పుం. 1. ఈశానుని పట్టణము: చూ, దేశము; వై. వి. (1) కిరాతుఁడు, ఎఱుక: చూ, వ్యాధుఁడు. 1.

ఆకరువు. దే. వి. తామరమడ్డు లోనగువానిపట్టునుండునది, అలిమకము. రూ-అకరు-అకరువు: చూ, పక్షము. 4.

ఆకర్ణనము. సం. వి. అ. న. ప్రస్తావనవిషయము ననుసరించిన, యితరజన సంభాషణములవినికి: చూ, వినికిడి.

ఆకర్ణించు. సం. స. క్రి. ఆలకించు: చూ, విను. 2.

ఆకర్షకము. సం. విణ. 1. ఆకర్షణము, ఈఁపు: చూ, లాగు. 3; 2. అయస్కాంతము, సూదంటురాయి; చూ, రత్నములు. 1-ఁ౨ (ఉ).

ఆకర్షణ. అం. 1. చూ, కళలు: 2. చూ, తంత్రములు.

ఆకర్షణము. సం. వి. అ. న. 1. షడ్విద్యలలో నొకటి: చూ విద్యలు; 2. స్వాత్మీయ వర్గసమూహము; అం. 3. చూ, హస్తక్రియలు; 4. చూ, హస్తలాఘవాములు.

ఆకర్షణహస్తప్రస్తావము. అం: చూ ధనుర్విద్యాప్రమేయములు.

ఆకర్షము. స. వి. అ. పుం. 1, ఆకర్షకము, ఈఁపు: చూ, లాగు. 3; 2. నేత్రాదీంద్రియము; చూ. హృషీకము; 3. జూదము: చూ. వ్యవహారము. 4; 4. సొగటాలపాళి, చతురంగపుపలక: చూ, శారిఫలము; జూదమాడెడి అడ్డ సాళ్లు: చూ, వ్యవహారము. 4-ఉ; వింటినభ్యసించెడివస్తువు; 7. నారిశరసంధానస్థానమైన యల్లెనఱము; చూ, స్థావరము. 1; 8. ఆయతము: చూ, సన్నాహము. 2; 9: సంతోషము; విణ. 10. లాగునట్టిది: చూ, లాగు. 3.

ఆకర్షించు. సం. స. క్రి. ఆకర్షముచేయు: చూ, రెమ్ము. 2.

ఆకలన. సం. వి. అ. న. = ఆకళింత. రూ-ఆకలనము: చూ, ఆకళింపు.

ఆకలనము. సం. వి. అ. న. 1.—పై.—; 2. మనోవ్యాపారము, ఎన్నిక, గణుతి: చూ, సంకల్పము; 3. అడుగుట: చూ, సవాలు; 4. కోరిక; చూ, వాంఛ; 5. కట్టు: చూ, బంధము. 1; 6. గుంపు: చూ, సమూహము; 7. జ్ఞానము; చూ, హృల్లేఖము. 2,

ఆకల్పకము. సం. వి. అ. పుం. 1. చీఁకటి: చూ, శ్యామిక. 1; 2, యువయువతి సంభృతప్రేమ, మోహము; చూ, వలపు; 8, దారములోనగువానిగ్రంధి ; చూ, ముడి. 2; 4. పొగడ్త: చూ, స్తోత్రము; 5, సంతోషము: చూ, సంతోషము.

ఆకల్పము సం. వి. అ. పుం. 1, వేషము, వస్త్రభూషణాద్యలంకారము, కైసేఁత; చూ, భూషణము, 2; 2. స్వభావముకాని వస్త్రభూషణాద్యలంకరణ శోభ: చూ, భూషణము. 2; 3. కల్పించుట, ఏన్నుగడ, మాల్యాదినిర్మాణము: చూ, రచన.

ఆకసనము. సం. వి. అ, న. గగురుపాటు; చూ, రోమాంచము.

ఆకసము. వై. వి. = ఆకాశః, మిన్ను: చూ, సురపర్మము.

ఆకస్మికము. సం. విణ. అకస్మాత్తుగాఁ గలిగినది: చూ, డబ్బాటు.

ఆకళించు. వై, స. క్రి. = ఆకలనమ్. అవగాహనము చేసికొను. అవగాహించు.

ఆకళింత. వై, వి. = ఆకలనమ్. అవగాహనము: చూ, ఆకళింపు.

ఆకళింపు. వై. వి. = ఆకలనమ్. —ఆకళింత; (సం. ప);- అవగాహనము. రూ-అవగాహము, ఆకలన. రూ-ఆకలనము, అవ్య.-ఐ.

ఆకాంక్ష. పం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1, కోరిక: చూ, వాంఛ; 2. కక్కుర్తి: చూ, లోభము; 3. అన్వయము కొఱకు ఒకపదము మఱియొకపదమును కోరుట. క్రియాపదమును బట్టి కర్తృ కర్మాదులకును వాని విశేషణములకును జేసెడు ప్రశ్నము.

ఆకాంక్షించు. సం. స. క్రి 1. కోరు: వాంఛించు; 2. అన్వయముకొఱకు ఒకపదము మఱియొకపదమునుకోరు.

ఆకాంక్షితము. సం. విణ. కోరఁబడినది: వాంఛితము: చూ, వాంఛ. 1-33.

ఆకారణ. సం. వి, ఆ. స్త్రీ. ఆహూతి. పిలుపు: చూ, సం. బోధనము.

ఆకారణము. సం. వి. అ. న.—పై.—

ఆకారము. సం. వి. అ. న. 1. పోలిక: చూ, రూపు. 3; 2. అభిప్రాయసూచకమైన ముఖరాగాది వికారము, ఇంగితము: చూ, బొమముడిపాటు; పుం. 3. పోలిక: చూ, రూపు. 3: 4. గాత్రవికారము, శరీరవికారము; 5. చిహ్నము, గుఱుతు; చూ, లక్షణము. 1; 6. ఒడలు: చూ, శరీరము. 1.

ఆకారవంతుఁడు. సం. వి. అ. పుం. అందగాఁడు: చూ, సౌందర్యవంతుఁడు.

ఆకారితము. సం. విణ. పిలువఁబడినది: చూ, ఆవాహితము.

ఆకారుఁడు. సం. వి. అ. పుం. వీనుఁగు: చూ, శవము. 2.

ఆకారో హ్రస్వో గుణాస్తు విపులాఃం. న్యా. ఆకారము చిన్నది. గుణములు పెద్దవి.

మూర్తిచిన్నది. బుద్ధి పెద్దది. పిట్ట కొంచెము కూతఘనము అని యాంధ్రభాషీయము.

ఆకాలికి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. మెఱపు: చూ, విద్యుత్తు. 1.

ఆకాశగంగ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. విన్ను వాఁక చూ, నది. 1.

ఆకాశగరుడ. మి. వి. దొండతీఁగెవంటి తీఁగెమూలము * చూ, దొండ.

ఆకాశచారులు. అం. అతిక్రాంత, అపక్రాంత, ఆక్షిప్త, ఆలాత, ఆవిద్ధ, ఉద్వృత్త, ఊర్ధ్వజానువు, దోలాపాద, దండ, నూపుర పాదిక, పార్శ్వ క్రాంత, భ్రమరి, భుజంగత్రాసిత, మృగప్లుత, విద్యుద్భ్రాంత, సూచి. (16).

ఆకాశదీపము. వా. వి. 1. ఓడలకు రాత్రియం దపాయకరమగు స్థలముఁ దెలియుటకై యాతావున నున్నతముగా బెట్టిన దీపము: చూ, స్నేహాశము; 2. కార్తికమాసమందును శివరాత్రిమొదలు ఉత్సవాదులకు రాత్రులయందును, యెత్తైన తావులయందును వ్రేలాడఁదీయు దీపము: చూ, స్నేహాశము.

ఆకాశబాణము. వా. వి. 1. జ్యోవ్వ: చూ, బాణసంచు; 2. ఆకసమునైపుగా విడుచు (పోవు) ఒకానొక ఆయుధము: చూ, బాణము. 1-ం-ఏ

ఆకాశఛేదనన్యాయము. న్యా.ఆకాశమును బ్రద్దలుచేయుట కేమియు లేదు అనురీతి.

ఆకాశమండలములు. అం; అతిక్రాంతము, అలాతకకము, క్రాంతము, దండపాదము, వలితము, వలితసంచరము, వామావిద్ధము, విచిత్రము, విహితము,సూచీవిద్ధము. (10)

ఆకాశము. సం. వి. అ. న. 1. ఆకసము; చూ, సురవర్త్మము. అం. 2. చూ, భూతములు, 3. చూ. మూర్తులు; 4. భూమ్యాకాశములు రెండింటిలో నొకటి; వా. 5. ఒకానొకఱింటిపేరు.

ఆకాశములు. అం. గుణరహితము, తారకము, వరము, మహత్తత్వము. (5)

ఆకాశముష్టిహాననన్యాయము. న్యా. ఆకాశమును పిడికిలితో గ్రుద్దుటపు పీలు లేదనురీతి.

ఆకాశమూలి, సం. వి. ఱు. స్త్రీ. నీటిప్రాఁచి *: చూ, శైవలము. 1.

ఆకాశవల్లి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. అంతరదామర *: చూ, సహస్రపత్రము. 1.

ఆకాశవాణి. సం. వి. ఱు. స్త్రీ. శరీరాకారముచూపకనే ఆకసమునుండి వినిపించు శబ్దము: చూ, సర్వము. 2. 33,

ఆకించన్యము. సం. వి. అ. న. దారిద్ర్యము: చూ, సీదరము. 1.

ఆకీర్ణము, సం. విణ. 1. ఒకటితో నొకటి కలసినది: చూ, సంకీర్ణము. 1; 2. వ్యాపించినది, ఎడములేక నిండి యున్నది: చూ, సంకీర్ణము, 2.

ఆకు. దే. వి. 1. వాప్యాంకురాళి: చూ, నాఁకు. 1; 2. చెట్టునందలి యాకు, (వ్యు. ఆకసమువైపు చూచునది. పోవునది.) చూ, పర్ణము. 1; 3. శాకవిశేషము; శాకము; 4. తాటియాకు. చూ, తాళపత్రము; 1. 5. కర్ణపత్రము, చెవ్వాకు: చూ, భూషణము. 2. (ఆ-ఏ); 6. జాబు; చూ, లేఖ. 3; 7. క్షిల్లాకుచీటి: చూ, పురోణి; 8. పత్రపాత్రము; చూ. విస్తరి; 9. నాగవల్లీదళము; చూ, తమలపాకు; 10. ఇచ్చిపుచ్చుకోలుపత్రము. విజ్ఞా. వ్య. కాం. 38: చూ, లేఖ. 4; 11. బండికంటియాకు, అంచు. ఆరము; చూ, శీఘ్రము. 2; 12 మిద్దెటింట్లు లోనగువాని కమర్చెడి ఆకు.

ఆకుంచనము. సం. వి. అ. న. ముడుచుట: చూ, ముడ్చుట

ఆకుకూర. దే. వి: చూ, పర్ణశాకము.

ఆకుచిఱుత. ద్వ. వి. ఒకదినుసు చిఱుతపులి, అల్పశార్దూలము: చూ, శార్దూలము. 1.ఴ.

ఆకుచిలుక. ద్వ. వి. క్రిమి, కీటకము; చూ, పురుగు. 1.

ఆకుచుట్ట. దే. వి. ఆకుబుట్ట; చూ, పర్ణస్తబకము.

ఆకుచెప్పులు. ద్వ. వి. ఐ. పాదరక్షాభేదము, కవును; చూ, సమ్మళిగలు. 1. ం.

ఆకుజెముడు. దే. వి. సుఖవిరేచని* చూ, నువిరేచని.

ఆకుజెల్ల. దే. వి. ఒకరకపు చేఁప; చూ, మత్స్యము. 1. ఓ.

ఆకుటిల్లు. దే. వి. (ఆకు + ఇల్లు) పర్ణశాల, ఆకులతో ఏర్పరచిన గుడిసె: చూ, సదనము. 1. ళం. (ం)

ఆకుతేలు. దే. వి. ఒకరకము తేలు: చూ, వృశ్చికము. 1.

ఆకుతోఁట. దే. వి. తమలపాకులతోఁట: చూ, వనము. 2.

ఆకుపచ్చ. దే. వి. హరితము: చూ, వర్ణము. 6-8; విణ. 2. ఆకుపచ్చనిది: చూ, వర్ణము. 6. 8. (ం)

ఆగాయిత్యము. వై. వి. = చూ, రూ-ఆగాత్యము.
ఆగిడి, వా. ఆటంకము. (పనులు ఆగిడీ అయినవి, పెండ్లి ఆగిడి పడినది.) (రూ-ఆగిడీ.)
ఆగిడీమాటలు. వా. వి. బ. పని నెఱవేఱకుండుటకుఁగాను చెప్పెడిమాటలు.
ఆగుట. వా. క్రి. విణ. నిలుచుట.
ఆగుబ్బతిలు. దే. అ. క్రి. అతిశయించు. స్వా. 2, ఆ. 28: చూ, ముమ్మరించు.
ఆగుబ్బు. దే. వి. 1. అతిశయము: చూ, హేరాళము. 1; 2. అధికము; చూ, హేరాళము. 1-ఎ.
ఆగుబ్బుకొను. దే. అ. క్రి. అతిశయించు. చూ, ముమ్మరించు.
ఆగువు. సం. వి. ఓ. స్త్రీ. ఒప్పుకోలు: చూ, సమ్మతి. 1.
ఆగ్నాయి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. రూ-అగ్నాయి. అగ్నిభార్య, స్వాహా: చూ, భార్య. 1-ఎ.
అగ్నినిర్యాసము. సం. వి. అ. న. అగ్నిజ్వాల: చూ, వహ్ని. 1-ఎఒ.
ఆగ్నీధ్రుఁడు. సం. వి. అ. పుం, అగ్ని ప్రకాశింపఁజేయువాఁడు, పదియాఱుగురు ఋత్విజులు, యాజకులు అనువారలలో నొకఁడు: చూ, ఋత్విజుఁడు. 1.
ఆగ్నేయము సం. వి. అ. న. 1. దశాహశ్రాద్ధము, పదియవనాఁడుఁ జేయుశ్రాద్ధము: చూ, కర్మములు; అం. 2. సర్గ ప్రతిసర్గాదిపంచ లక్షణములతోఁగూడిన బ్రాహ్మాదిపదునెనిమిదింటిలోనొకటి: చూ, పురాణములు; వి. 3. ఆగ్నిజ్వాల చూ, నిప్పు; అం. 4. చూ, దిక్కులు; 5. చూ, కర్మములు.
ఆగ్నేయస్నానము. అం. చూ, స్నానములు.
ఆగ్నేయాస్త్రము. అం. చూ, అస్త్రములు.
ఆగ్నేయి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1, కృత్తికానక్షత్రము, మంగలికత్తిరూపురిక్క; చూ, రిక్క. 1-3; 2. ఆగ్నేయమూల: అగ్నిమూల. చూ, హరిత్తు. 1-ఎ.
ఆగ్రయణము. అం. చూ, పాకయజ్ఞములు.
ఆగ్రయణేష్టి. అం. చూ, హవిర్యజ్ఞములు.
ఆగ్రహము. సం. వి. అ. పుం. 1. కోపము: చూ, రోషము; 2. అనుగ్రహము: చూ, సాకతము; 3. ఆసక్తి, అపేక్ష చూ, వాంఛ; 4. క్రమము తప్పుట. అకార్యము, అక్రమము: అనౌచిత్యము, అమర్యాద, అయుక్తము; (తె. ప.)—అడ్డాదిడ్డి; గజిబిజి. 5. గ్రహణము, పుచ్చుకోలు: చూ, స్వీకారము. 2.
ఆగ్రహాయణి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. మృగశిరోనక్షత్రము, జింకతల, చుక్క: చూ, రిక్క. 1-ఎ.
ఆగ్రహాయణికము. సం. వి. అ. పుం. మార్గశీర్షమానము: చూ, మాసము 1.
ఆగ్రహించు. సం. స. క్రి. 1. కోపగించు: చూ, రోషించు; 2. మాత్సర్యముగొను; చూ, మచ్చరించు.
ఆగ్రియుఁడు. సం. విణ. చూ, అగ్రగణ్యుఁడు.
ఆగ్రేయ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. అగ్రజ, అప్ప: చూ, జ్యేష. 4.
ఆగ్రేయుఁడు. సం. వి. అ. పుం. పూర్వజుఁడు అన్న: చూ, జ్యేష్ఠుఁడు. 1.

ఆఘాటము. సం. వి. అ. పుం. 1. అలఁతి, వళము; చూ, శక్యము; 2. హద్దు, ఎల్ల; చూ, సీమ. 1.
ఆఘాతనము. సం. వి. అ. న. వధ్యస్థానము: ఆఘాతము.
ఆఘాతము. సం. వి. అ. పుం. 1.—పై.—; 2. హద్దు, ఎల్ల: చూ, సీమ. 1; 3. తాడనము, దెబ్బ; చూ, మొత్తు. 1: 4. గ్రుద్దు: చూ, పేశీకోశము.
ఆఘాతించు. సం. స. క్రి. చంపు; చూ, సంహరించు.
ఆఘాతుఁడు. సం. విణ. మృగపక్ష్యాదుల మాంసము విక్రయించి జీవించువాఁడు, కసాయి; మృగపక్ష్యాదులఁ జంపి మాంసము విక్రయించి జీవించువాఁడు, వైతంసికుఁడు; చూ, సంహారకుఁడు.
ఆఘారము. సం. వి. అ. పుం. ఘృతము, నెయ్యి: చూ, హవిస్సు. 2.
ఆఘూర్ణనము. సం. వి. అ. న. తిరుగుడునొక్కు; చూ, మఱి.
ఆఘూర్ణితము. సం. విణ. తిరుగుడు పడినది, ఆవృత్తము: చూ, ఉద్భ్రాంతము.
ఆఘోషణము. సం. వి. అ. న. ఓర్వలేని తనమున ఆడిపోసుకొను: చూ, రవ్వ. 1.
ఆఘోషించు. సం. అ. క్రి. 1. అఱచు: చూ, విలపించు; 2. ధ్వనించు, మ్రోగు: చూ, శబ్దించు.
ఆఘ్రాణము. సం. వి. ఆ. పుం. మూచూచుట; చూ, మూర్కొనుట.
ఆఘ్రాణించు. సం. స. క్రి. మూచూచు; చూ, మూర్కొను.
ఆఘ్రాతము. సం. వి. అ. న. 1. అలంకరణములధ్వని, నగలచప్పుడు; చూ, స్వరము. 2-ఒఒ: విణ. 2. మూర్కొనఁబడినది; 8. ఆక్రమించినది, అతిశయించినది.
ఆచంద్రతారకము. వా. వి. సూర్యచంద్రులున్నంతవఱకు: ఆచంద్రార్కము.
ఆచంద్రార్కము. —పై.—
ఆచమనము. సం. వి. అ. న. 1. ఆపోశనము. భోజనమప్పుడు పుడిసిట జలము పోసికొని మంత్రపూర్వకముగఁ బుచ్చుకొనుట, (అమృతమస్తు): చూ, శుద్ధాచమనము; 2. ఓం కేశవాయస్వాహా, నారాయణాయస్వాహా, మాధవాయస్వాహా, (అచ్యుతాయనమః, అనంతాయనమః, అచ్యుతానందగోవిందాయనమః) అనుచు ముమ్మారు చూపుడువ్రేలు పొడవుగా నిలిపి పుడిసిట జలము పోసికొని మంత్రపూర్వకముగాఁ బుచ్చుకొనుట; ఆచమనీయము. అం. 3. చూ, ఉపచారములు, ని. 4. కుసువేరు*: చూ, హ్రీబేరము.
ఆచమనీయము. సం. వి. అ. న. ఆచమనము: చూ, ఉపచారములు.
ఆచమించు. సం. స. క్రి. చూపుడువ్రేలు పొడవుగా నిలిపి పుడిసిట జలము గ్రహించి మూఁడుమార్లు పుచ్చుకొను, ఆపోశనించు: చూ, వారుచు. 1.
ఆచరణము. సం. వి. అ. న. అనుష్ఠానము, నడవడి: చూ, వర్తనము. 1.
ఆచరించు. సం. స. క్రి. నడచు: చూ, వర్తించు.
ఆచరితము. సం. విణ. నడపఁబడినది: చూ, ఉత్తేజితము.

ఆచాంతి. వం. వి. ఇ. స్త్రీ. ఆపోసనము: చూ, శుద్ధాచమనము.
ఆచామనకము. పం. వి. అ. వ. పీఁకెదాను చూ, పాత్రము. 6-3౫.
ఆచామము. పం. వి. అ. పుం. 1. నిస్రావము, గంజి, అన్న రసము: చూ, వారుపుడు; 2. అన్నముమీఁది గంజిపై మీఁగడ: చూ, వారుపుడు.
ఆచారఃప్రథమోధర్మఃి. న్యా. కులాచారము మొదటి ధర్మము.
ఆచారప్రమాణశబ్దము. సం. వి. అ. పుం. ఒకానొక అలం కారము: చూ, అలంకారము.
ఆచారము. సం. వి. అ. పుం: చూ, ఆచరణము; అం. 2. చూ, రసవదలంకారములు.
ఆచార్య. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. వేదవ్యాఖ్యానము చేసెడు ఆఁడుది: చూ, స్త్రీ. 1-౧౨౧.
ఆచార్యకము. పం. వి. అ. వ. ఉపాధ్యాయత్వము: చూ, ఒజ్జనము.
ఆచార్యత్వము. సం. వి. అ. న. —పై.—
ఆచార్య బ్రాహ్మణులు. పా. పంచగౌడులలో నొకతెగయగు ఉత్క-శబ్రాహ్మణులలో నొకతెగవారు. శుక్లయజుర్వేదులు. మాధ్యందిన శాఖవారు. చూ, బ్రాహ్మణులు.
ఆచార్యే అను బ్రాహ్మణులు. పా. పంచగౌడులలో నొకతెగయగు సారస్వతులలోని రెండవతెగవారు. వీరు శుక్లయజుర్వేదులు. వీరు చేఁపలనుతప్ప యితర మాంసముల భుజింపనొల్లరు. ఈ శాఖలవారు కాంగడాయందును తత్సమీప వన్యముల యందును నివసించెదరు. వీరిలో నొకరికొకరికి సంబంధ బాంధవ్యములు కలవు. (రెండవ తెగవారు—ఆచార్యే అను బ్రాహ్మణులు కురుడుబ్రాహ్మణులు; ఖజూరీయబ్రాహ్మణులు-దీక్షితబ్రాహ్మణులు, నాగబ్రాహ్మణులు; శిష్టకరుణబ్రాహ్మణులు; రాయణీబ్రాహ్మణులు-వెదకబ్రాహ్మణులు,): చూ, బ్రాహ్మణులు.
ఆచార్యవ్యవస్థాదండపీతి, అం. చూ, కామందకము.
ఆచార్యాణి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. ఆచార్యుని పెండ్లామ, రూ-ఆచార్యాని: చూ, భార్య; 1-౬. 2. తనంతటనే మంత్ర వ్యాఖ్యానము చేసెడు స్త్రీ. చూ, స్త్రీ. 1-౧౨౨. (రూ-ఆచార్యావి.)
ఆచార్యావి. పం. వి. ఈ. స్త్రీ. —పై.—
ఆచార్యుఁడు. వం. వి. అ. పుం. 1. వేదవ్యాఖ్యానము చేయు వాఁడు: చూ, సన్మానితుఁడు; 2. గురువు: చూ, పంతులు. 1; 3. ఋషి: చూ, వన్నాసి, 1.
ఆచితము. సం. వి. అ. న. 1. పదిబారువులకొలఁది: 2. బండి తో(దే(దగినంత బరువు. బండిబరువు: చూ, శాకటము; విణ. 3. కప్పఁబడివది: చూ, స్థగితము. 4. సంగ్రహింపఁ బడినది; 5. పఱపఁబడినది: చూ, ఆస్తీర్ణము; పుం. 6. ఇరు వదివేల పలములయెత్తు.
ఆచోకి. వా. వి. జాడ, ఆచూకీ, కూపీ, (నేరగాని) జాడలు తీయుట.
ఆచోదనము. సం. వి. అ. న. మృగవ్యము: చూ, వేఁట. 3. (రూ-ఆచ్ఛోదనము.)
ఆచోలము. సం. వి. అ. పుం. జెండాకుచ్చు, కూర్చము: చూ, ప్రవిక.

ఆచ్ఛము, సం. విణ. అంతట పరిబద్ధమైనది: చూ, సమీచీనము. 2.
ఆచ్ఛాదనఫల. పం. వి. ఆ. స్త్రీ. ప్రత్తి; చూ, సముద్రాంత. 3.
ఆచ్ఛాదనము. సం. వి. అ. వ. 1. అడ్డపాటు; చూ, స్థగనము 1. 2. దోషమును గప్పుట: 3. శోక: చూ, వస్త్రము 1-౧; 4. క్రోపుడు: చూ, విషేధము.
ఆచ్ఛాదించు. సం. స. క్రి. కప్పు: చూ, స్థగనముచేయు.
ఆచ్ఛికము. సం. వా. వి. అచ్చతెమఁగు.
ఆచ్ఛురితకము. పం. వి. అ. న. 1. నఖక్షతవిశేషము; చూ, నఖక్షితము. 3; 2. ఒకానొకవవ్వు: చూ, హాస్యము. 1.
ఆచ్ఛోదనము. సం. వి. అ. న: చూ, రూ-ఆచోదనము.
ఆచంట. వా. వి. గ్రామనామము ఇంటిపేరుగాఁగలవారు.
ఆచక్కి. దే. వి. ఆస్థానము, ఆచోటు: చూ. తత్ర. 1.
ఆచూకి. దే. వి. (ఆ + చూడికి.) అందుల రహస్యము, జాడ, రూ-ఆచోకి: చూ, సూచన. 1.
ఆచోకి. దే. వి. —పై.—
ఆచోటు. దే. వి. ఏ: చూ, ఆచక్కి.
ఆజికము. సం. వి అ. న. ఆజిము, మేకలమంద: చూ, మేషము. 1-౨.
ఆజిగవము. పం. వి. అ. న. శివధనుస్సు, రూ-అజిగవము: చూ, బాణము. 1-౩౪.
ఆజిము. సం. వి. అ. వ: చూ, ఆజికము.
ఆజిలోమి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. పెద్దనీలి*: చూ, రంజని.
ఆజివంజివము. సం వి. అ. పుం. కుటుంబము, ఆలుబిడ్డల తోడియునికి: చూ, సంసారము. 1.
ఆజానజదేవతలు. అం. చూ, దేవతలు.
ఆజానుబాహువు. సం. వి. ఉ. పుం. 1. సంపత్తు దీర్ఘాయుస్సు మొదలగునవి గలవాని గుఱుతు: చూ, లక్షణము. 1-౪౯; 2. దీర్ఘశరీరముగలిగిన బలముగలవాని గుఱుతు: చూ, లక్షణము. 1.౧౮.
ఆజాజీవి. పం. వి. ఇ. పుం. మేఁకలమంద బ్రదుకుగాఁగల వాఁడు, రూ-ఆజాజీవి: చూ, మేఁకలఁగాఁపరి.
ఆజానేయదేవతలు. అం. చూ, దేవతలు.
ఆజానేయము. పం. వి. అ. పుం. మేలుజాతి గుఱ్ఱము; చూ, హయము,
ఆజి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. జగడము: చూ, యుద్ధము; 2.మిట్ట పల్లములు లేని నేల; చూ, భూమి 1-౧౦; 3. క్షణకాలము, చిటిక; చూ. వేర్కొన్నడి.
ఆజినము. సం.వి.అ.న.రూ-.అజినము, చర్మము:చూ, బెరకు. 1.
ఆజివయోని. సం. వి, అ. పుం. స్త్రీ. జింక: చూ, హరిణము. 1.
ఆజిసుఁడు. సం. వి. అ. పుం, మేఁకలమంద గలవాఁడు: చూ, ఆజాజీవి.
ఆజీవము. సం. వి. అ. పుం. జీవనోపాయము, బ్రదుకుతోర్పు: చూ. స్థితి, 5
ఆజుబాజు. వా. వి. దగ్గఅలో, ప్రక్క-నే.
ఆజువు. సం. వి. ఊ. స్త్రీ. 1. కూలిలేనిపని: చూ, వెట్టి; .2

బలాత్కారముగా నరకమునందు ద్రొబ్బుటవలన బాధ; చూ, శోకము.

అజృంభితము. అం. చూ, ఉత్తానకరణబంధములు.

అజ్ఞ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. = ఆన, అనుజ్ఞ, ఇది ఇట్లు చేయ వలసినదనెడి ఉత్తరువు ; చూ, నెలవు.

అజ్ఞప్తి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. = ఆన.—పై.—

అజ్ఞాచక్రము. అం. చూ, షట్చక్రములు.

అజ్ఞాతుఁడు. సం. విణ. ఆజ్ఞాపింపఁబడినవాఁడు: అనుజ్ఞాతుఁడు.

అజ్ఞానువర్తిని. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. చెప్పిన ఉత్తరువును శిరసావహించి చేయునట్టి ఆఁడుది: చూ, స్త్రీ. 1,౧౧,

అజ్ఞానుసారిణి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ.—పై.—

అజ్ఞాపనము. సం. వి. అ. న. ఆజ్ఞ; చూ, నెలవు.

అజ్ఞాపించు. సం. స. క్రి. ఆనతిచ్చు: చూ, నెలవిచ్చు.

అజ్ఞుఁడు సం. విణ రూ-అజ్ఞుఁడు; మూర్ఖుఁడు; (తెలివిలేని వాఁడు, తెలియఁజెప్పినను వినినివాఁడు.): చూ, స్తబ్ధుఁడు.

అజ్యాధార. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ఇర: చూ, నేతిచాలు.

అజ్యము. సం వి. అ. న. 1. నెయ్యి; చూ, హవిస్సు. 2; 2. ధూపద్రవ్యము: చూ, సరళదేవదారుబింక.

అజ్యాహుతి. సం వి. ఇ. స్త్రీ. నేతిహోమము: చూ, హోమము. 2

ఆట. దే. వి. 1. దూఱు. చూ, నెగ్గింపు 2. నర్తనము, వాక్యార్థము నభినయించుట: చూ, నృత్యము; (వినోదపుఆట: హిం అఖేలీ) 3. క్రీడ: చూ, విలాసము. 1; 4. ఎగతాళి: చూ, హాళి; 5. నువ్వులు లోనగువాని గానుఁగలో వేసి త్రిప్పుట చూ, గానుఁగాట; 6. ఆస్థానము, అక్కడ: చూ, తత్ర; అం. 7. ఆటతాళము: చూ, తాళము. 2. చూ, నూటకములు; చూ, స్వరము. ౭-౧౪౧-(౨) అం. 8. చూ, శోభవములు.

ఆటంకము. దే. వి. అడ్డంకి: సం. చూ, విరోధము. 1. (దీనిని పురుషోత్తమకవీయ మందు పంస్కృతముగా వాడియున్నారు.)

ఆటఁడాలు. దే. వి. బ. రూ-ఆట్రగడలు: చూ, ధాన్యము.

ఆటఁత్తియ. ద్వ. వి. నర్తకి, ఆటవెలఁది: చూ, లాసిక. (రూ-ఆటకత్తె.)

ఆటఁము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. కూఁకటిమూఁగ: చూ, భృంగరాజము; 2. అకృష్టిక, ఆఁడుఱూఁబిచ్చుక: చూ, పిచ్చుక.

ఆటకాఁడు. దే. వి. వట్టివుఁడు. చూ, శైలూషుఁడు.

ఆటగొట్టు. దే. వి మూఁడుకఱ్ఱులుగల గొట్టు. దున్నినపొలము మీఁద దున్నెడు యంత్రము: చూ, హలము 1-౧.

ఆటడిగ్గియ. ద్వ. వి. క్రీడార్థము ఏర్పఱుపఁబడిన వడఁబావి: చూ, సరస్సు. 1-౧౫. (౪)

ఆటతాళము. వా. చూ. ఆటతాళము. (చూ, ఆట. 7)

ఆటతిప్ప. ద్వ. వి. క్రీడార్థము ఏర్పఱిచిన కొండ. ఆటపట్టు : చూ, పర్వతము. 1-౮.

ఆటతోఁట. దే. వి. 1. ఉద్యానవనము, ఆరాము, భార. ఆర. 7, ఆ.8: చూ, వనము. 2; 2. స్త్రీమదవనము, అంతఃపురస్త్రీలు మాత్రము విహరించుతోట. రామా. 3. ఆ: చూ, వనము. 2-౧.

ఆటపట్టు. దే. వి. 1: చూ, ఆటతిప్ప; 2. చూ, ఆటపాక; 3. వాసస్థానము; చూ, వీడుపట్టు. చూ, సదనము. 1-౧౮.

ఆటపాక. దే. వి. నాటకశాల: చూ, నాట్యశాల చూ, సదనము. 1-౫౫.

ఆటపైఆట. వా. వి. పేకాటలో వొకరకపు ఆట.

ఆటకాయతనము. వా. వి ఆకతాయతనము.

ఆటరి. దే వి. ఆటకత్తియ: చూ, లాసిక.

ఆటరూషము. సం. వి. అ. పుం. రూ-అటరుషము, ఆటరూషము, అడ్డసరము *. చూ, వైద్యమాత.

ఆటవికుఁడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, అడవిమానిసి.

ఆటవిడుపు. దే వి 1, ఆఁడుకొనుటకై విద్యార్థులను కొంత నేపు వదలిపెట్టుట; 2. దినమంతయు నెలవొసంగుట: చూ, నెలవు. 3.

ఆటవెలఁది. ద్వ, వి. 1. బోగముది: చూ, వేశ్య: 2, ఆటకత్తె: చూ, లాసిక; అం. 3 ఒకానొకవృత్తము. ఇందు ఒకటి మూఁడు పాదములయందు మూఁడు సూర్యగణములును రెండు ఇంద్రగణములును, రెండు నాలుగుపాదములయందు ఐదేసి సూర్యగణములును గరిగి ప్రతిపాదమునను నాలుగవ గణావ్యక్షరము యతిగాగల పద్యము. "ఇనగణత్రయంబు-నింద్రద్వయంబును, హంసపంచకంబు-నాటవెలఁది."; చూ, వృత్తము. 1

ఆటాడు. దే. ఆ క్రి. క్రీడించు; చూ, చరలాడు.

ఆటి. సం. వి. ఇ స్త్రీ = ఆడి. జంపక్షివిశేషము, ఒకరకము బాతు; చూ, శరారి.

ఆటీతము సం. వి. అ. పుం: చూ, సంధి *.

ఆటు దే. వి తాడనము, అడుపు: చూ, మొత్తు. 1.

ఆటుపోటు. ద్వ. వి వగ: చూ, శోకము. 2.

ఆటువారము. ద్వ. వి బిచ్చము: చూ, యాచన 1.

ఆటోపము. సం. వి. అ పుం. తొందఱ: చూ, సంభ్రమము 1. (సంభ్రమము = తానుద్దేశించిన పనియందు మనస్సుతగిలిన మీఁదఁ కలుగు తొందఱ.); 2. గర్వము: చూ, హంకారము; 3. కపటము, పరద్రోహార్థ మొకటి యుద్దేశించినట్లు తెలిపి యొకటిచేయుట: చూ, వ్యాజము. 1

ఆటోపించు. సం. అ. క్రి 1. తొట్రుపడు: చూ, సంభ్రమించు; 2. గర్వించు: చూ, హంకరించు

ఆట్రగడములు. దే. వి. బ. రూ-ఆట్రగడలు: చూ, ధాన్యము.

ఆట్రగడఱు. దే. వి. బ.—పై —

ఆట్లఁడు. దే వి. దుష్టుఁడు : చూ, వ్యాధుఁడు. 2.

ఆట్లమ్మ దే. వి. ఒకానొక విసూచిరోగము. చూ, విషూచిక.

ఆట్లాట. దే వి. (ఆటలు + ఆట.) క్రీడ: చూ, విలాసము. 1.

ఆట్లాడు. దే. అ. క్రి (ఆటలు + ఆడు) క్రీడించు: చూ, చరలాడు.

ఆఠపుఁడు పం. వి. అ. పుం. అంతట టక్కుగలవాఁడు. చూ, వంచకుఁడు. 1.

ఆడ. దే. వి ఏ ఆస్థానము, ఆచక్కు చూ, తత్ర.

ఆడంబరము సం. వి. అ. పుం. 1 యుద్ధమందలి సంరంభము, యుద్ధ (వాద్యపు)ధ్వనోఁత, (పటహము:) చూ, స్వరము

2-౯౯: 2. యుద్ధమునకు సన్నద్ధుఁడగుట; 3. తొందఱ, చూ, సంభ్రమము. 1; 4. ఏనుఁగుయొక్క గీఁక: చూ: స్వరము. 2-౧౧౬; 6 ప్రారంభము, ఆయితము: చూ, సన్నాహము.

ఆదరము. పం. వి. అ. పుం ఆయితము: చూ, సన్నాహము.

ఆడాడ దే ద్ర 1. అందంద: చూ, మఱిమఱి; 2. అచ్చటచ్చట: చూ, అక్కడక్కడ.

ఆడాలు. దే. వి ఒకానొకచెట్టు: చూ, వృక్షము.

ఆడి. సం. వి ఇ. స్త్రీ. ఆడెలు. మార్కం 2, ఆ. 20; చూ, శరారి. 1.

ఆడించు. దే. స. క్రి అంకించు; చూ. వెఱపించు

ఆడిక. దే. వి. 1. దూఱు: చూ, నెగ్గించు; 2. బాలక్రీడావిశేషము: చూ, బాలక్రీడ.

ఆడికపడు. ద్వ, అ. క్రి తిట్టుపడు. చూ, వీటిబోవు.

ఆడికోడలు. దే వి. చూ, బాలక్రీడ.

ఆడికోలు. దే. వి 1 కప్పము, పన్ను: చూ, శిస్తు 1; 2. దూఱు. చూ, నెగ్గించు

ఆడిపోసికొను. దే. స క్రి. దూఱు: చూ, నెగ్గించు.

ఆడు. దే. అ. క్రి. 1. అల్లాడు. చూ, సలించు; 2. ఆటాడు, క్రీడించు: చూ, చరలాడు; 3. చిందుద్రొక్కు: చూ, మలఁపుగొను; 4. స్నానముచేయు: చూ, స్నానమాడు; 5. నాటు, చూ, మొలవేయు; 6. చెరలాడు, మలయు. చూ, విహరించు; 7. తిరుగు, చూ, సంచరించు; స. క్రి. 8. దూఱు. చూ, నెగ్గించు; 9. భాషించు, మాటాడు: చూ, వచించు; 10. ఆచరించు, నడపు. చూ, వర్తించు; 11. నువ్వులులోనగువాని గానుగలోవేసిత్రిప్పు.

ఆడుకొను. దే. స. క్రి. 1. దూఱు: చూ, నెగ్గించు; 2. ఆటలాడుకొను.

ఆడువరి. దే వి, కోటకొఱకు, అలంగము: చూ, వప్రము.

ఆడె. దే వి. 1 కడితమునందు ఏకదేశము; 2. ఏఱుజాజి *: చూ, సుభిక్ష.

ఆడెఫలు. దే వి మేఘపరంపరలు, మొగిలిదొంతికలు: చూ. మెఘము. 1-౧౫ (రూ-ఆడెబలు)

ఆడెలు వై. వి, 1.—పై.—; 2. బాతు: చూ, శరారి; 3. కొక్కెర: చూ, బకము: (రూ-ఆడేలు.)

ఆఢకము. సం వి అ. న నాలుగుకుంచముల కొలఁది, ఆఢకి: చూ, తూము. 3.

ఆఢకి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1.—పై.—; 2. తొవరి ధాన్యము; చూ, ధాన్యము; 3. అడవికందితీఁగె, అడవితొగరి, కంది*: చూ, సురాష్ట్రిము 3; 4. తొగరిమన్ను: చూ, సురాష్ట్రిజము. 2.

ఆఢకికము. సం. విణ. తూమెడు విత్తులు విత్తఁదగిననేల. చూ, భూమి. 1-౧౩. తద్విశేషములు.—ద్రౌణికము: చూ, భూమి. 1-౬౮.

ఆఢ్యుఁడు. పం. విణ. 1. ధనికుఁడు. అచ్చుకుప్ప; చూ, పంపన్నుఁడు: 2. ప్రార్థింపఁదగిన వాఁడు; 3. మంచి మనస్సుగలవాఁడు.

ఆణవీనము. సం. వి. అ. న. నల్లవడ్లు పండెడునేల: చూ. భూమి. 1-౩.

ఆణి. సం. వి. ఇ. పుం. స్త్రీ. 1. ఇరుసు తుదిచీల, చాయమేకు; చూ, బండికన్ను. (రూ-ఆణీ, అణి.); 2. అంచు, కొంగు: చూ, మైజాఱు; 3. ఎల్ల: చూ, సీమ. 1; 4. అడ్డసారె. చూ, వ్యవహారము. 4. దే. వి. (1) మౌక్తికము, ఆణిముత్తియము: రూ-ఆణీ: చూ, రత్నము. 1-౧; 2. రూ-ఆణీ, కీలకము: చూ, మర్మము. 1.

ఆణికాఁడు. దే. విణ. రూ-ఆణీకాఁడు, మర్మముఁ దెలిసిన వాఁడు: చూ, మర్మజ్ఞుఁడు.

ఆణిపూస. దే. వి. మౌక్తికము, ముత్తెపుచిప్పవలన విడువఁబడినది. చూ, రత్నము. 1-౧.

ఆణిపోటు. దే. వి, జీవస్థానమునందు పొడిచిన పోటు: చూ, పోటు. 4.

ఆణిము. దే. వి. మేలుతరము: చూ, శ్రైష్ఠ్యము.

ఆణిముత్తెము. దే. వి; చూ, ఆణిపూస. (రూ-ఆణిముత్తియము.)

ఆణియ. దే. వి. రూ-ఆణె, దద్రురోగము; చూ, దద్రువు.

ఆణియము. దే. వి. మాగాణి, రూ-ఆణెము: చూ, దేశము.

ఆణీ, సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, రూ-ఆణి.

ఆణీకాఁడు. దే, వి; చూ, రూ-ఆణికాఁడు.

ఆణె. దే. వి. చూ, రూ-ఆణియ.

ఆణెము. దే. వి. 1.—పై.—; 2: చూ, రూ-ఆణియము.

ఆత్. సం. అవ్య. 1. కొంచెము: చూ, స్వల్పము; వా. 2. కాకిని యెగురగొట్టుటయందగు ధ్వన్యనుకరణము. "ఆత్ కాకి, ఆష్‌కాకి. హాష్‌కాకి." (గోదావరీమండలమున వాడుక.)

ఆతంకము. సం. వి, అ. పుం. 1. తాపము: చూ, సంతాపము; 2. పేరుటకై పాలలో మజ్జిగ మిడుచుట, చేమిరి: చూ, తోడు. 4; 3. మద్దెలమ్రోఁత: చూ, స్వరము. 2-౭౮; 4. బిరుపు: చూ, సాధ్వసము. 1; 5. తెగులు: చూ, రోగము. 1: 6. శివునిధనువు: చూ, బాణము. 1-౮౩; 7. = అడ్డంకి: చూ, సంరోధము. 1.

ఆతంకితుఁడు. సం. విణ, అదురుగుండియ: చూ, వెఱపరి.

ఆతంచనము. సం. వి. అ. పుం. 1. పేరుటకై పాలలో మజ్జిగ మిడుచుట, చేమిరి: చూ, తోడు. 4; 2. పాతఱ: చూ, లిబ్బి. 1; 3. తనివి; చూ, సాహిత్యము; 4. కరగించుట; అవ్య. 5. త్వరితము: చూ, స్యదము. 3.

ఆతఁడు. దే. స. ఏ. (ఆ + డు) ఆమనుష్యుఁడు. చూ, రూ-ఆతఁడు.

ఆతగాఁడు. దే. స. ఏ. (ఆతఁడు + కాఁడు.) ఆమనుష్యుఁడు. రూ-ఆతగాఁడు; చూ, రూ- ఆతఁడు.

ఆతట్టు. దే. వి. ఆవైపు. చూ, ఆచిక్కు.

ఆతతము. సం. విణ. విరివియయినది: చూ. విపులము. (నిడుపు వెడల్పు మొ॥ వానిచేత హెచ్చైనది.)

ఆతతాయి. సం. విణ. 1. = ఆకతాయ: చూ, వ్యాధుఁడు. 2; 2. చంపనుద్యుక్తుఁడైనవాఁడు. (వీరాఱుగురు. — అగ్నిదుఁడు = ఇంటనిప్పిడువాఁడు; విషము పెట్టువాఁడు, కత్తిగొని నఱుకువాఁడు, ధనము దోచుకొనువాఁడు, నేల వపహరించువాఁడు, ఒకనిభార్యను జెఱపట్టువాఁడు.)

ఆతతాయిలు. అం: — 2. పై—

ఆతను. వా. స: చూ, ఆతఁడు.

ఆతపత్రము. సం. వి. అ. న. 1. గొడుగు: చూ, వారిత్ర : 2. గ్రుడ్డికామంచి*: చూ, తృణము. 1-౧౩.

ఆతపత్రిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. చేఁతలాసి*: చూ, శకుల; 2. దంతి*: చూ, విశల్య.

ఆతప్యనీయము. అం. వ్రీహిధాన్యము; చూ, ధాన్యము.

ఆతపము. సం. వి. అ. పుం. ఎండ: చూ, వెలుఁగు. 3.

ఆతరము. సం. వి. అ. పుం. ఓడకిచ్చెడుకూలి, కేవు: చూ, తరపణ్యము.

ఆతరుఁడు. సం. వి. అ. పుం. ఓడదాఁటించువాఁడు; చూ, తరపణ్యుఁడు.

ఆతర్పణము. సం. వి. అ. న. 1. తనివి: చూ, ఆతంచనము. 3; 2. మంగళార్థమైన పూఁత; చూ. సమాలంభము. 1.

ఆతల. దే. వి. ఆవలిదరి: చూ, పారము. 1.

ఆతానము. సం, వి. అ. న. పడుగు: చూ, మగ్గము.

ఆతాపి. సం. వి. న్. పుం 1. చిల్లము, చీపరపిట్ట: చూ, హరి వాహనుఁడు. 3; 1. చెమరుకాకి: చూ, వాయసము. 1-ఎ.

అతామ్రఫలము. సం. వి. అ. పుం. అంకోలము. టోపుగు. *: చూ, మహాయమళపత్రిక.

ఆతాయి. సం. వి. ఇ. పుం. 1. చీపరపిట్ట; చూ, ఆతాపి. 1; 2. చెమటకాకి: చూ, ఆతాపి. 2: 3. చీపురు; చూ, సమ్మార్జని.

ఆతి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. ఆడెలు: చూ, శరారి.

ఆతిథేయము. సం. వి. అ. న. అతిథిసత్కారము, పరులను ఆదరణచేయుట; చూ, విందు. 2: విణ. 2. అతిథికి యోగ్యమైన యన్నాదులు: ఆతిథ్యము.

ఆతిథ్యము. సం. వి. అ. న. 1. అతిథిక్రియ: చూ, విందు. 2; 2. ఆతిథులకొఱకయిన యన్నాదులు; ఆతిథేయము: 3. తిథి లేనిదిగా నుండుట.

ఆతిథ్యుఁడు. సం. వి. అ. పుం. విందునకుపిలువబడినవాఁడు: చూ, విందు. 4.

ఆతుది. దే. వి. దినభవము: చూ, నాఁటిది.

ఆతుమ. వై. వి. 1. = ఆత్మ: చూ, పరమాత్మ; 2. = ఆత్మ, జీవాత్మ: చూ, హంసుఁడు.

ఆతురత: వై. వి. తొందరపాటు; చూ, సంభ్రమము. 1.

ఆతురపడు. మి. అ. క్రి. (ఆతురము + పడు.) శ్రమపడు, లంపటపడు: చూ, వేసరు. 2.

ఆతురము. పం. వి. అ. న. = ఆత్రము. తొందఱ; చూ, సంభ్రమము. 1.

ఆతురుఁడు. సం. విణ. 1. తెగులుగొంటు: చూ, వ్యాధితుఁడు; 2. ఆసక్తుఁడు: చూ, లుబ్ధుఁడు. 2.

ఆతురే నియమోనాస్తి. న్యా. వ్యాధిగ్రస్తుఁడై పడియున్నవాని కే నియమమును లేదు.

ఆతోద్యము. సం. వి. అ. న. తతము, ఆనద్ధము, సుషిరము. ఘనము. (వీణె, మద్దెల, పిల్లనగ్రోవి, తాళము.) మొదలగు చతుర్విధ వాద్యములు, వాచిత్రము: చూ, స్వరము. 2. (ఆతోద్యము = ఘనము); 2. అంకుశము, అంకుసము: చూ, సృణి.

ఆత్తగంధము. సం, విణ. తిరస్కరింపఁబడినది. రూ-అత్తగర్వము: చూ, వహేలనము.

ఆత్తగర్వము. సం. విణ. చూ, ఆత్తగంధము.

ఆత్తము. సం. విణ. 1. పొందఁబడినది: చూ, సంపక్తము. 1. 2. అపహరింపఁబడినది: చూ, హృతము.

ఆత్మ. సం. వి. న్. పుం. 1. = ఆతుమ; చూ, పరమాత్మ; 2. = ఆతుమ, జీవాత్మ; చూ, హంసుఁడు; 3. మోక్షవిషయమైన జ్ఞానము. పరమాత్మస్వభావము: చూ. హృల్లేఖము. 2; 4. గుండె: చూ, హృదయము. 2; 5. ఒడలు; చూ, శరీరము; 6. అలవాటు: చూ, స్వభావము; 7. చేవ, ధైర్యము: చూ; స్థైర్యము. 1: 8. ప్రయత్నము; చూ, సన్నాహము; 9. నేత్రాదిదశేంద్రియములు గాక మనస్సు అను ఏకాదశేంద్రియము: చూ, హృషీకము. (చూ, ఇంద్రియము.); 10. గాలి: చూ, వాయువు; అం. 11. చూ. ఋత్విక్కులు: 12. చూ, ద్రవ్యములు.

ఆత్మంభరి. సం. విణ, ఇ. తన పొట్టపోసికొనువాఁడు; చూ, పొట్టకూటివాఁడు.

ఆత్మకీయము. సం. విణ, తన సంబంధమైనది: చూ, స్వకీయము.

ఆత్మగంధుఁడు. సం. వి. అ. పుం. జయింపఁబడినవాఁడు: చూ, విజయి.

ఆత్మగుప్త. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. దూలగొండి. *: చూ, కూకశింబి.

ఆత్మఘోషము. సం. వి. అ. పుం. 1. కాకి: చూ, వాయసము. 1; 2. తనధ్వని: చూ, స్వరము. 2.

ఆత్మచ్ఛిద్రంనవళ్యంతి పరచ్ఛిద్రానుసారిణఃా. న్యా. "తప్పులెన్ను వారు తమతప్పు లెఱుఁగరు" "గురివెందగింజ తనక్రింది నలుపెఱుఁగదు" అనియుమొదలగు పామెతలు.

ఆత్మజ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. కూఁతురు: చూ, సూన. 1; విణ. 2, తనయందుఁబుట్టినది.

ఆత్మజుఁడు. సం. వి. అ. పుం. 1. కొడుకు: చూ, సూనుఁడు. 1; విణ. 2. తనయందుఁ బుట్టినవాఁడు.

ఆత్మజ్ఞానము. సం. వి. అ. న. మోక్షవిషయమైన బుద్ధి: చూ, హృల్లేఖము. 2.

ఆత్మజ్ఞుఁడు. సం. వి. అ. పుం. 1, మోక్షవిషయమైన జ్ఞానము గలవాఁడు; 2. పండితుఁడు: చూ, విద్వాంసుడు.

ఆత్మతుష్టి. అం. చూ, రసవదలంకారములు.

ఆత్మతుష్టిప్రమాణశబ్దము. సం. వి. అ. పుం. అలంకారవిశేషము: చూ, అలంకారము. 3.

ఆత్మదర్శకము. సం. వి. అ. న. అద్దము, రూ-ఆత్మదర్శనము: చూ, ముకురము.

ఆత్మదర్శనము. సం. వి. అ. పుం.—పై.—

ఆత్మనివేదనము. అం. చూ. భక్తిలక్షణములు.

ఆత్మనీనము. సం. విణ. తనకిష్టమగునది: ఆత్మహితము.

ఆత్మనీనుఁడు. సం. వి. అ. పుం. 1. కొడుకు; చూ, సూనుఁడు. 1; 2. భార్య తోడఁబుట్టినవాఁడు, బావ: చూ, శ్యాలుఁడు.

ఆత్మప్రశంస. సం. వి. అ. న. తమ్మునుదామెచ్చుకొనుట: చూ, ఆత్మస్తుతి.

ఆత్మభువు. సం. వి. ఉ. పుం. 1. నలువ, బమ్మ: చూ, బ్రహ్మ. 1; 2 మరుఁడు: చూ, మన్మథుఁడు; 3. ఈసరుఁడు: చూ, శివుఁడు; 4. వెన్నుఁడు: చూ, విష్ణువు. 1; 5 కొడుకు: చూ, సూనుఁడు. 1; స్త్రీ. 6. కూఁతురు: చూ, సూన. 1.

ఆత్మయోని. సం. వి ఇ. పుం. 1. నలువ; చూ, బ్రహ్మ. 1; 2. మరుఁడు, డెందమ్ముచూలి: చూ, మన్మథుఁడు.

ఆత్మరక్షణవిధి. అం. చూ. కామందకము.

ఆత్మలు. అం. జీవాత్మ, అంతరాత్మ, పరమాత్మ, నిర్మలాత్మ, శుద్ధాత్మ, జ్ఞానాత్మ, మహదాత్మ, భూతాత్మ, సకలాత్మ. (9) ఆత్మవత్సర్వభూతానిలో తనవలెనే సమస్త భూతములని తలంపవలయు.

ఆత్మవత్సర్వభూతాని యఃపశ్యతి సపశ్యతి. న్యా. సర్వభూతము లను దనవలెఁచూచువాఁడే దేవునిఁ జూచును.

ఆత్మవన్మన్యతేజగత్. న్యా. జగత్తును దనవలెనేచూచుకొనును.

ఆత్మవీరుఁడు. సం. వి. అ. పుం. 1. మనుష్యాదిజంతువు: చూ, ప్రాణి. 1; 2. బావమఱఁదికొడుకు, తోఁబుట్టువుకొడుకు: చూ, మేవల్లుఁడు. 1; 3. శృంగారనాయక సచివులలో నొకడు. (శృంగారనాయకునకు సచివులు నలుగురు.—పీఠమర్దుఁడు, విటుఁడు, చేటుఁడు, విదూషకుఁడు.): చూ, సచివుఁడు.

ఆత్మస్తుతి, సం. వి. ఇ. న ఆత్మప్రశంస.

ఆత్మహితము సం. విణ. తనకిష్టమగునది: ఆత్మనీనము.

ఆత్మామిషము. అం. చూ, షోడశసంధులు.

ఆత్మాశి. సం. వి. న్. పుం. చేఁప; చూ, మత్స్యము. 1.

ఆత్మీయము. సం. విణ. ఇతరులతో సంబంధములేనిది, తనది; చూ, స్వతంత్రము.

ఆత్రగాఁడు. దే. విణ. (ఆత్రము + కాఁడు.) త్వరపడువాఁడు: చూ, వేగిరకాఁడు.

ఆత్రము. వై. వి. ఆతుర, తొందఱ: చూ, సంభ్రమము. 1.

ఆత్రేయి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. ఋతుమతి, ముట్టుది: చూ, రజస్వల; 2. సప్తగోదావరులలో నొకభాగము: చూ, వది; 1-(ళ); 3. అత్రిభార్య; చూ, భార్య. 1-ఎ. 4. అత్రికూఁతురు. 5. ఒకానొకగోత్రము: చూ, ప్రవర. 1-(ఙ).

ఆత్రేయుఁడు. సం, వి. అ. పుం. 1. చందురుఁడు: చూ, హిమాంశువు: విణ. 2. అత్రిమహాముని కొడుకు: చూ, సవ్యాసి. 1.

ఆద. దే. వి. 1. గుండె: చూ, హృదయము. 2; వై. వి. 2. = ఆధి. మనోవ్యధ, వంత: చూ, శోకము. 2; 3. ఆరాటము, విచారము. భో. 4, అ. 316: చూ, సంతాపము

ఆదంత్రము సం. విణ. హక్కులేనిది: చూ, రూ-అతంత్రము.

ఆదట. దే. వి. 1. ధర్మము: చూ, సుకృతము 1; 2. చెలిమి. విజ్ఞా. వ్య. కాం. 141: చూ, స్నేహము 1; 3. తనివి: చూ, పౌహిత్యము; అవ్య. 4. అవంతరము. పిదప; చూ, పిమ్మట.

ఆదటపోవు. దే. అ. క్రి. (ఆదట + పోవు.) తనియు. చూ, తృప్తిపడు.

ఆదర్తుఁడు. సం. వి. అ. పుం. 1. లంకెమానిసి, కుదువయుంచిన బానిసీఁడు; చూ, సేవకుఁడు.

ఆదమఱపు. దే. వి. పువ్వెము: చూ, సుకృతము. 1; 2. కలఁత నొందకుండుట, తత్పరత: చూ, స్థాలిత్యము.

ఆదరణ. సం. వి. అ. పుం. గౌరవము: (రూ-ఆదరణము.) చూ, సన్మానము. 1.

ఆదరబాదర. దే. క్రి. విణ. అతిత్వరగా: (రూ-ఆచరబాదరగా.)

ఆదరము. సం. వి. అ. పుం. 1. ప్రియమైనది: చూ, సౌందర్యము; 2. గౌరవము: చూ, ఆదరణ.

ఆదరించు. సం. ప. క్రి. 1, పాటించు; చూ, సంభాళించు; 2. గౌరవించు: చూ, సన్మానించు.

ఆదరువు. వై. వి. 1. = ఆధారః, ఆసరా: చూ, సన్నిధానము. 2; 2. ఇల్లు: చూ, సదనము. 1.

ఆదర్శగజన్యాయము. న్యా. ఆంతయేనుఁగు చిన్నయద్దములోఁ గాన్పించుసెనుఱీతి.

ఆదర్శనము. సం. వి అ. న. 1. దర్శనము, చూపు: చూ, లక్షణము. 3; 2. అద్దము, ముఖముచూచుకొను గాజుబిళ్ళ: చూ, ముకురము.

ఆదర్శన్యాయము. న్యా. అద్దమువలె నిర్మలముగా నుండుననుఱీతి. (దీనినుండియే అద్దాలవారను ఇంటిపేరుగలవారు వెలువడిరి.)

ఆదర్శమలినన్యాయము. న్యా. అద్దమునకు మకిలివట్టుకొనిన సులువుగా పోవుననుఱీతి.

ఆదర్శము. సం. వి, అ. పుం. 1, 2: చూ, ఆదరము; 3. అష్టీలము: చూ, ముంజెమొలనూలు; 4. అర్థవివరణము: చూ, టీక; 5. ప్రతియైన (నకలు) పుస్తకము: చూ, ప్రతి. 2.

ఆదర్శితము. సం. విణ: చూపఁబడినది. చూ, ఆలోకితము.

ఆదా. వా వి. లాభము, ఆదాయము.

ఆదానము సం. వి. అ. న. 1. గ్రహణము, పుచ్చుకోలు: చూ, స్వీకారము 2; 2 గుఱ్ఱముయొక్క అలంకారము: చూ, భూషణము. 2-ఎ. (చూ, హయము. 1-ఓ) 3. రోగకారణము. (స్కందత్రయము,—ఆదానము, నిదానము, చికిత్స: చూ, వైద్యశాస్త్రస్కందములు; స్కందపంచకము.—రూపము, వేదనము, విజ్ఞానము, సంజ్ఞ, సంస్కారములు ఇవి బౌద్ధశాస్త్రోక్తములు: చూ, స్కందము): 4. అంబులపొదినుండి బాణమును ఎత్తుట.

ఆదాయము సం. వి. అ. పుం. 1. లాభము: చూ, లాభము. 1; 2. ఆయము: చూ, వచ్చుబడి; 3 ధనము చూ, హిరణ్యము. 3; 4. తామ్రపర్ణిసింధుసంగమము.

ఆదాయి. సం. వి. న్. పుం. చిండిపిట్ట: చూ, హరివాహనుఁడు 1-ఇ.

ఆదారిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. = ఆధారి

ఆది. సం. విణ. 1. మొదటిది: చూ, మొదలు. 4; ఇ. పుం. 2. ప్రథమము: చూ, మొదలు. 4. అవ్య. 3. ప్రకాశము: చూ, వెలుతురు. 1; దే. వి. (1) చిహ్నము, గుఱుతు; చూ, లక్షణము. 1.

ఆదికొను. దే. అ. క్రి. కన్నువేయు: చూ, దృష్టించు.

ఆదిక్కు. సం. వి. శ్. పుం. (తె. ప.):—ఆతట్టు, ఆప్రక్క, ఆవంక, ఆవల, ఆవైపు.

ఆదిగౌడబ్రాహ్మణులు. పా. పంచగౌడులలో నొకతెగయగు గౌడులలో నొకతెగవారు. ఋక్లయజుర్వేదులు. కాణ్వ, మాధ్యందినశాఖలకుఁ జేరినవారు. కొందఱు కృష్ణయజుర్వేదులును, ఆపస్తంబీయులును కలరు. వీరిలోకొందఱు ఆమిషాహారమును వర్జించిరి. కొందఱు ఆమిషసురాదుల గ్రహించి శక్త్యుపాసకులై యున్నారు: చూ, బ్రాహ్మణులు.

ఆదితాళము. సం. వి. అ. పుం. 1. తాళభేదము, ఎనిమిది అక్షరముల కాలము: చూ, తాళము. 2-ఈ. అం. 2. చూ, జన్యతాళములు. (చూ, తాళము. 2-౧౪.)

ఆదితేయుఁడు. సం. వి. అ. పుం. దేవుఁడు: చూ, వేలుపు.

ఆదిత్య. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. నలువరాణి: చూ, సరస్వతి. 1; అం. చూ, వహీనతానములు.

ఆదిత్యభక్త. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ప్రొద్దుతిరుగుడు*: చూ, సూర్యానువర్తిని.

ఆదిత్యవారము. సం వి. అ. పుం. భానువారము, ఆదివారము, తొలివారము: చూ, వారము. 2

ఆదిత్యుఁడు. సం వి. అ. పుం. 1. దేవుఁడు: చూ, వేలుపు; 2. ఎండదొర: చూ, సూర్యుఁడు.

ఆదిత్యులు. అం. వీరు పండ్రెండుగురు—ఇంద్రుఁడు, ధాత, పర్జన్యుఁడు, త్వష్ట, పూషుఁడు, అర్యముఁడు, భగుఁడు, వివస్వంతుఁడు, విష్ణువు, ఆంశుమంతుఁడు, వరుణుఁడు, అజఘన్యుఁడు.

ఆదిత్స. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. కోరిక: చూ, వాంఛ. 1.

ఆదివేపుఁడు. సం. వి. అ. పుం. లచ్చిమగఁడు: చూ, విష్ణువు. 1.

ఆదిపర్వము. అం. చూ, పర్వములు.

ఆదిభిక్షువు. సం. వి. ఉ. పుం. తొల్జంగమయ్య: చూ, శివుఁడు. 1.

ఆదిభౌతికము. అం. చూ, తాపములు.

ఆదిమము. సం. విణ. ప్రథమము: చూ, మొదలు. 4.

ఆదియూధిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. దాసనము*: చూ, హయజీవన మారకము.

ఆదిరాజు. సం. వి. న్. పుం. పృథుచక్రవర్తి. వైన్యుఁడు: చూ, రాజు. 1-౨౨.

ఆదివరాహుఁడు. సం. వి. అ. పుం. లచ్చిమగఁడు: చూ, విష్ణువు. 1.

ఆదివారము. అం. చూ, ఆదిత్యవారము.

ఆదిశక్తి. అం. చూ, శక్తులు.

ఆదిశక్తులు. నం. వి: ఈ. స్త్రీ, సరస్వతి, లక్ష్మి, పార్వతి. (3).

ఆదిశేషుఁడు. నం. వి. అ. పుం. సర్పరాజు: చూ, సర్పము. 1-౧.

ఆదిష్టము. సం. వి. అ. న. 1. భుజింపఁగా మిగిలిన పదార్థము, ఉచ్ఛిష్టము: చూ, ఎంగిలి; విణ. 2. భుజింపఁగా మిగిలినది; 3. ఆనతియ్యఁబడినది; 4. ఉపదేశింపఁబడినది: చూ, ఉపదిష్టము; 5. ఏర్పఱుపఁబడినది. చూ, విహితము; అం. 6. చూ, షోడశసంధులు.

ఆదిహేవాకవర్ధని. అం. చూ, భిన్నషడ్జజ విభాషలు. చూ.

ఆదీనవము. సం. వి. అ. పుం. 1, ఆయాసము. అతలకుతలము. చూ, శ్రమము. 1: 2. దోషము; చూ, సొంటు; న: 3. రాగద్వేషాదులతోఁ గూడిన దుఃఖము; చూ, శోకము 2; విణ. 4. దోషము: చూ, సొంటు; 5. కష్టము; చూ, శోకము. 2.

ఆదీనవుఁడు. సం. విణ. ప్రతిక్రియ లేనివాఁడు: చూ, దురంతుఁడు.

ఆదుకొను. దే. అ, క్రి. 1. తాల్చు. "ఆదుకొన్న కావరమున." రాఘు. 4. ఆ: చూ, వహించు; సం. క్రి. 2. పాటించు. చూ, సంబాళించు.

ఆదుర్దా. వా. వి. జిడుపు; చూ, సాధ్వసము. 1; (వాడుక)

ఆదృతి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. ప్రియమైనది: చూ, ముద్దు.

ఆదేయము. సం. విణ. గ్రహింపఁదగినది; చూ, ఉపాదేయము.

ఆదేశము. సం వి. అ. పుం. 1. ఆజ్ఞ: చూ, నెలవు; 2. ఉపదేశము, మంచిమాట; చూ, హితవచనము; 3. మంత్రోపదేశము. "బ్రహ్మోపదేశము" ఇత్యాది; 4. వ్యాకరణమున —ఒకటిని బోఁగొట్టి వచ్చు మఱియొకవర్ణము లోనగునది. వా. 5. మఱియొకదానిని దెలిపెడిది (దేశము)

ఆదేశించు. సం. స క్రి. ఆజ్ఞాపించు: చూ, నెలవిచ్చు.

ఆదేష్ట. సం. వి. ఋ. పుం. 1. ఆజ్ఞాపించువాఁడు; 2. అధ్వర (యజ్ఞము) తంత్రము నుపదేశించువాఁడు: చూ, యజ్ఞకర్త.

ఆదేష్టృడు. సం. వి. అ. పుం.—పై.—

ఆద్యంపూజ్యోగణాధిపః. న్యా. ఎల్లవేల్పులకన్న మొదట గణపతిని బూజింపవలయును.

ఆద్యంతరహితము. సం. వి. ఆ. న. 1 నశింపనిది, అనశ్వరము: చూ, శాశ్వతము; విణ. 2. మొదలు తుది లేనిది.

ఆద్యము. సం. విణ. 1. ప్రథమము, మొపటిది: చూ, మొదలు. 4: 2. ముఖ్యము, మేలుతరము: చూ, శ్రైష్ఠ్యము: 3. తీఁన దగినది: చూ, భక్ష్యము: 4. మునుపటిది: చూ, పూర్వము. 1.

ఆద్యుమంబరి. సం. వి. ఈ స్త్రీ. శమ్మమేడి*; చూ, మేడి.

ఆద్యూనము, సం. విణ. పదిమందికూడి పానముచేయుస్థలము, ఆపానము; చూ, సదనము. 1-(ఐఐ)

ఆథర్వణము. సం. వి అ. న. అథర్వమంత్రముల సమూహము, (అథర్వుఁడను ఋషిచేఁ జెప్పఁబడిన వేదము, అభేదోపచారమువలన అథర్వమనఁబడును.) అథర్వమంత్రముల సమూహముల పేళ్ళు—కారీషము, వార్మణము, సాహస్రము. (3) (చూ, వాఙ్మయము)

ఆధాతువు. నం. వి. ఉ. స్త్రీ. ఆధారిక, పెక్కు-కొఱుగల ఒక జాతిజెట్టి: చూ, జెట్టి. 1-౧.

ఆధానము. సం. వి. అ. న. 1. న్యాసము, ఉంచుట: చూ, సంభృతి. 2; 2. కప్పుట: చూ, స్థాపనము; 3. తాలుపు: చూ, సంభృతి. 2; పుం. 4 కట్టగట్టి నీళ్ళు నిల్పిన మడుగు, హ్రదము: చూ, సరస్సు. 1-౧.

ఆధానికము. సం. వి. అ. పుం. ఆధానమను ఉత్సవము. (ఆధానికము, పుంసవనము, సీమంతోన్నయనము చూ. సీమంతము ఇవి ఋతుకర్మములు.)

ఆధారకుండము. సం. వి. అ. న. కుండలు లోనగునవి యుంచెడు కుదురు, కుదురు, చుట్టకుదురు: చూ, మట్టు. 3.

ఆధారదండము. సం. వి. అ. పుం. వెన్నెముక; చూ, శల్యము. 1.

ఆధారము. సం. వి. అ. పుం.1.=ఆదరువు, ఆసరా: చూ, సన్నిధానము 2; 2. చెఱువు: చూ, సరస్సు. 1; 3. కుదురు, ఆవాపము: చూ, విల్లము. 4. గుద్ద: చూ, ముడ్డి; 5. మోసి కొనియుంచు ఆధారము. "ఆధారచక్రము."

ఆధారాధేయసంబంధము. అం. చూ, సంబంధములు.

ఆధారి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ, కోరిందక: చూ, ధార్య (రూ-ఆధారిక.)

ఆధారిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1.—పై.—; 2: చూ, ఆధాతువు.

ఆధార్మికుఁడు. సం. విణ. ధర్మబుద్ధి లేనివాఁడు; రూ-అధార్మికుఁడు.

ఆధి. సం. వి. ఇ. పుం. 1.=ఆచ, వంత, మనోవ్యధ: చూ, శోకము; 2. అగావు: చూ, తారకము (1); 3. కలుగునటెడి ఆశ: చూ, వాంఛ; 4. వ్యసనము, నేగి: చూ, శోకము; 5. ఇల్లు, ఉనికిపట్టు: చూ, సదనము. 1.

ఆధిక్యము. సం. వి. అ. న. గొప్పదనము, ఆతిశయము: చూ, హేరాళము. 1-ఁ.

ఆధిదైవికము. సం. విణ. చూ, తాపత్రయములు.

ఆధిపత్యము. సం. వి. అ. న. దొరతనము: ప్రభుత్వము: చూ, స్వారాజ్యము.

ఆధిభౌతికము. సం. విణ. భూతమువలనఁ గలిగినది. (భూతము =పృథివ్యాది.) చూ, తాపత్రయములు.

ఆధీగవము. సం. వి. అ. పుం. సామభేదము; చూ, ఉపాయములు.

ఆధీగవుఁడు. సం. వి. అ. పుం. 1. తల్లితోడఁ బుట్టినవాఁడు: చూ, మేనమామ: 2. మునిభేదము: చూ, సన్యాసి. 1.

ఆధీన్యము. సం. వి. అ. న. అధీనత్వము: చూ, అగపాటు. 2.

ఆధుతము. సం. విణ. కదలింపఁబడినది: చూ, వేల్లితము. 2.

ఆధునికము. సం. విణ. 1. సద్యఃకాలసంబంధమయినది: చూ, ఇప్పటిది; 2. నవీనము, క్రొత్త: చూ, హాస.

ఆధునికుఁడు. సం. విణ. క్రొత్తవాఁడు: చూ, నూతనుఁడు:

ఆధూతము. సం. విణ. 1. కదలింపఁబడినది: చూ, ఆధుతము: అం, 2. చూ, శిరఃక్రియలు.

ఆధేయపర్యాయము. సం. వి. అ. పుం, అలంకారవిశేషము: చూ, అలంకారము. 2.

ఆధోరణుఁడు. సం. వి. అ. పుం. ఆరోహుఁడు, మావటివాఁడు: చూ, హస్త్యారోహుఁడు.

ఆధ్మాతము. సం. విణ. 1. చప్పుడు చెయ్యఁబడ్డది; 2. కాల్చఁబడినది; 3. గాలి: చూ, వాయువు; 4. వాతరోగము: చూ, రోగము. 1-3; 5. దధి: చూ, పెరుఁగు. 1.

ఆధ్యాత్మికము. సం. విణ. ఆత్మవలనఁ గలిగినది.

ఆధ్యానము. సం. వి. అ. న. 1. చింత, తలఁపు: చూ, స్మృతి. 1; 2. ఇష్టానిష్టములగు పనులను గుఱించి యాలోచించుట; అం. 3. చూ, సంచారిభావములు.

ఆన. వై. వి. 1.=ఆజ్ఞ, ఉత్తరువు; చూ, నెలవు; అన్యదే. 2.క్రీస్తుశకసూచన. (ఆన=హూణశకః 1944, స్న=ఫసలీ 1354, శాలివాహన శకాబ్దాః 1866, కల్యాద్యబ్దాః 5045; ఇవి సమానములు.)

ఆనంజ్ఞుఁడు. సం. వి. అ. పుం. 1. కుబేరుఁడు; చూ, శ్రీదుఁడు; 2. ముక్కంటి: చూ, శివుఁడు; విణ. 3. స్వారస్యము వెఱుఁగువాఁడు, వ్యవహారజ్ఞాన మామూలాగ్రము గ్రహించినవాఁడు.

ఆనంద. సం. వి. అ. పుం. చూ, సంవత్సరములు. (రూ-ఆనందము.)

ఆనందకాననము. సం. వి. ఆ. న. కాశి, బనారస్, వారణాసి: చూ, దేశములు. 1-౩౬.

ఆనందథువు. సం. వి. ఉ. పుం. సంతోషము. చూ, హ్లాదనము. 1.

ఆనందము. పం. వి. అ. న. 1.—పై.—; 2. చుట్టములు మొదలగువారినాలింగనాదులచే సంతోషపఱచుట: చూ, సభాజనము.

ఆనందని. అం. బ్రహ్మపట్టణము: చూ, దేశములు. 1-౬౧-(౧౩).

ఆనందపటము. సం. వి. ఆ, న. పెండ్లిలో వధూవరుల కిచ్చెడు వస్త్రము, నవోఢావస్త్రము; చూ, వస్త్రము. 1-౩౩.

ఆనందభైరవి. వా. వి. 1. ఒకానొకమందు; 2. ఒకానొక రాగము: చూ, స్వరము. 2-౪౪.

ఆనందమయకోశము. అం, చూ, కోశములు.

ఆనందము. సం. వి, అ. పుం. 1: సంతోషము. చూ, హ్లాదనము. 1; 2. ఆకసము: చూ, సురవర్త్మము. 3. వర్షించెడు సూర్యకిరణము; 4. చూ, రూ-ఆనంద; 5. సన్యాసుల సంప్రదాయమును దెలిపెడి గుఱుతు: చూ, లక్షణము. 1-౪౭; అం. 6. చూ, మానసిక పూజాకుసుమములు.

ఆనందాత్మ. సం. వి. న్. పుం. నలువ: చూ, బ్రహ్మ. 1.

ఆనందాలయము. సం. వి. అ. పుం. చంద్రునియొక్క లోకము: చూ, దేశములు. 1-౬౪-(౧)

ఆనందించు. సం. అ. క్రి. చూ, సంతోషించు.

ఆనందితము. సం. విణ. 1. సంతోషము నొందినది. చూ, హ్లాదనము. 1-౫; 2. సంతోషపెట్టఁబడినది, చూ, హ్లాదనము. 1-౧౧.

ఆనందుఁడు. సం. విణ, సంతోషముగల మనస్సుకలవాఁడు: చూ, హృష్టుఁడు.

ఆనకట్ట. దే. వి. ఏటియడ్డకట్ట; చూ, వేతువు. 1.

ఆనకదుందుభి, సం. వి. ఇ. పుం. శ్రీకృష్ణునితండ్రి: చూ, వసుదేవుఁడు.

ఆనకము. సం. వి. అ. పుం. 1, కరక్కాయవంటి మృదంగము, అంక్యము: చూ, వీఱె; 2-౧౯; 2. భేరీయను వాద్య విశేషము: చూ, వీఱె; 2-౨౬; 3 మృదంగాది ధ్వని విశేషము: చూ, స్వరము. 2-౬౮; 4. ఉటిమెడి మబ్బు: చూ, మేఘము. 1: 5. ఆఁడుగుఱి; చూ, భగము. 12.

ఆనతము పం. విణ. 1. వంగినది; చూ, భుగ్నము. 1: 2. చివర కొంచెము క్రిందికి వంగినది.

ఆనతి. ప్రై. వి. = ఆజ్ఞప్తి. ఆజ్ఞ: చూ, నెలవు.

ఆనతిచ్చు. ద్వ న. క్రి. (ఆనతి + ఇచ్చు.) ఆజ్ఞాపించు. ఓ॥. 4. ఆ. 125: చూ, నెలవిచ్చు. (రూ-ఆనతియిచ్చు.)

ఆనద్ధము. సం. వి. అ. న. మృదంగాది చర్మవాద్యము: చూ, వీణె. 2-౫౦; విణ. 2. కట్టఁబడినది: చూ, సందానితము. 1.

ఆనద్ధవాద్యములు అం. ఝల్లరి, మురజము, భేరి, పటహము, కరడ, కుడుక్క, హాసుక్క, ధక్క, డమరుకము, నిస్సాణము, సోల్లుక, బాణము, తుంబురి, దుందుభి, మర్దువు, డిండిమము, ఝర్ఝరము, పణవము. (18.)

ఆననము. పం. వి. ఆ. న. 1. ముఖము; చూ, వదనము. 2: 2. నోరు: చూ, వదనము. 1.

ఆనప. దే. వి. అలాబువు*: చూ, సొఱ. 1. (రూ-అనప.)

ఆనపకాయ. దే. వి. 1. వాగస్వరపుకాయ; చూ, సొఱ; 2. శాకములలో నొకటి, కూర ఆనప; చూ, సొఱ 1; 3. పీడకు పైభాగమున నమర్పఁబడుకాయ.

ఆనము. సం. వి. అ. పుం. ఊపిరి వెలికిఁబుచ్చుట, ఉచ్ఛ్వాసము: చూ, శ్వాసము.

ఆనయము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. అవత్తి, పొందించుట: చూ, పొందింపు; 2. ఆహరణము. ఆహృతి: చూ, తెచ్చుట.

ఆనయించు. సం. న. క్రి. కొనివచ్చు: చూ, తెచ్చు.

ఆనర్తము. సం. వి. అ. పుం. 1. ఆటపాక; చూ, నదనము. 1-౫౫; 2. ఉదకము: చూ, సలిలము. 1; 3. పోరు: చూ, యుద్ధము. 1; 4. పశ్చిమసముద్రతీరమున ద్వారకకు సమీపమున నున్న దేశము: చూ. దేశములు. 1-౬౪-(౬); ఐ: 5. మనుష్యులు; చూ, ప్రజ; 6. ఏఁడాది; చూ, సంవత్సరము; 7. ఇష్టములేమి: చూ, రోఁత, 2.

ఆనవాలు. దే. వి. 1. రూ-ఆనాలు, గుఱుతు: చూ, లక్షణము. 1: 2. (ఆన + పాలు.) జున్ను. కూర్చిక. ఇవురఁగాచిన పాలు. (రూ-ఆవాలు.): చూ, స్తన్యము. 1-౪.

ఆనవాలుపట్టు. దే. స. క్రి. గుఱుతువట్టు: చూ, గుర్తించు.

ఆనాది. దే. వి. కిరాతుఁడు: చూ, వ్యాధుఁడు. 1.

ఆనాయము. సం. వి. అ. పుం. 1. చేవవల: చూ, వల. 1; 2. అంతట తీసికొనిపోవుట.

ఆనాయ్యము. సం. వి. అ. పుం. గార్హపత్యాగ్నిలోనుండి యెత్తి దక్షిణాగ్నియందుంచిన అగ్ని: చూ, వహ్ని. 1-౩.

ఆనాలు. దే. వి. 1. గుఱుతు: (అనికయైయుండునది) చూ, లక్షణము. 1; 2. కూర్చిక, జున్ను. ఇవురఁగాచినపాలు: చూ, ఆనవాలు. 2.

ఆనాహము. పం. వి. అ. పుం. 1. దైర్ఘ్యము, నిడుపు: చూ, సోగ: 2. మలమూత్రబంధరోగము. ఇరువాయికట్టు: చూ, మూత్రకృచ్ఛ్రము. 1-౧.

ఆనించు. దే. అ. క్రి. అడఁగజేయు, ఆను: చూ, వినుకు. 3.

ఆనిక. దే. వి. 1. ఆశ్రయము, ఆసరా; చూ, సన్నిధానము: 2. బలిమి: చూ, శక్తి. 1; 3. త్రాగుడు; చూ, సరకము. 3.

ఆనియ. దే. వి. దద్రురోగము. రూ-ఆనె; చూ, దద్రువు.

ఆనిర్హతుఁడు. సం. వి. ఆ. పుం. లచ్చిమగఁడు: చూ, విష్ణువు. 1.

ఆనిలి. సం. వి. ఇ. పుం. ఆంజనేయుఁడు: చూ, వానరము. 1-౨.

ఆనీచదర్శి. సం. వి. న్. పుం. బుద్ధభేదము; చూ. బుద్ధుఁడు 1.

ఆనీతము. సం. విణ. 1. పొందింపఁబడినది: చూ, సంసక్తము. 1: 2. తేఁబడినది.

ఆనీలయష్టిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. అంబుదఫలి *: చూ, మూలుగు. 2.

ఆను. దే. వి 1. జీవస్థానము, కీలకము: చూ, మర్మము 1; 2. ప్రథమము, మొదటిది: చూ, మొదలు. 4; ప. క్రి. 3. తిను; చూ, పావకు; 4. అడ్డగించు: చూ, సంరోధించు; 5. పానముచేయు, త్రాగు. చూ, త్రాగు; 6. అణఁచు. అదుము. కళా. 3, ఆ. 266: చూ, వినుకు 3; 7. అడఁగఁజేయు. చూ, వినుకు, 3. 8. ధరించు, తాలుచు; చూ, వహించు: అ క్రి. 9. ఆనికయగు. చూ: వహించు.

ఆనుకట్టు. దే. వి ఊనుకొనెడు కట్టు: చూ, పట్టుఁగొమ్మ.

ఆనుకూల్యమగు. మి. అ. క్రి. అనుకూలపడు: చూ, సరిపడు. 1.

ఆనుకూల్యము. సం వి. అ. న. ఒద్దిక; చూ, స్నేహము. 1.

ఆనుకొను. దే. అ. క్రి. న. క్రి. ఆనికయగు: చూ, వహించు.

ఆనుగ. దే. వి. ఆనప*: చూ, సొఱ. 1.

ఆనుగము. దే. వి. రూ—పై.—

ఆనుగు. దే. వి. —పై.—

ఆనుగుణ్యము. సం. వి. అ. న. అనుగుణభావము, ఒద్దిక; చూ, స్నేహము. 1.

ఆనుఱుబిల్ల. దే. వి. ఒఱగుదిండు: చూ, లోడు.

ఆనుపూర్వి. సం విణ. న. ఈ. స్త్రీ. 1. అనుక్రమము, వరుసక్రమము, ఒకటి వెంబడి యొకటి: చూ, విధము. 1; 2. అనుక్రమణిక: చూ, పరిపాటి.

ఆనుపూర్వ్యము. సం. వి. అ. న.—పై.—

ఆనువు. దే. వి. బలము: చూ, శక్తి. 1.

ఆనె. దే. వి; చూ, రూ-ఆనియ.

ఆనేత. సం. విణ. 1: చూ, పొందించువాఁడు; 2: చూ, తెచ్చువాఁడు.

ఆనేతవ్యము, సం. వి. అ. న. 1. ఆనయము: చూ, తెచ్చుట; విణ. 2. పొందింపఁదగినది; ఆనేయము; 3. తేఁదగినది; అనేయము, ఆహార్యము.

ఆనేయము. సం. విణ. 1: చూ, ఆనేతవ్యము. 2; 2; చూ. ఆనేతవ్యము. 3.

ఆన్వయికుఁడు. సం. వి. అ. పుం. కౌలమతస్థుఁడు: చూ. కౌలుఁడు.

ఆన్వీక్షికి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. దండనీతి, దండనశాస్త్రము: (ఇందు విజ్ఞానము తెలుపఁబడును. అనఁగా నయానయములు తెలుపఁబడును.): చూ, విద్యలు.

ఆపంచనఖము. సం. వి. అ. పుం. పెద్ద పేకుమ్రాను *: చూ. శాకోటము.

ఆపట్వము. సం. వి. అ. న. గుగ్గిళ్లు: చూ, పాళి.

ఆపగ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ఏఱు: చూ, నది. 1.

ఆపణము. సం. వి. అ. పుం. నిషద్య, అంగడి: చూ. సదనము. 1-ఎ.

ఆపణికుఁడు. సం. వి. అ. పుం. వణిగ్వ్యాపారము చేయువాఁడు: చూ. వణిజుఁడు.

ఆపత్కాలమున రక్షించువాఁడు. అం. చూ. పితలు.

ఆపత్తి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. ఆపద, ముప్పు: చూ. విపత్తు; 2. పొందించుట: చూ. పొందింపు.

ఆపత్ప్రాప్తుఁడు. సం. వి. అ. పుం. ఆపదఁబొందినవాఁడు: చూ. కడగండ్లమారి.

ఆపద. సం. వి. ద్. స్త్రీ. ఇ. ముప్పు, ముప్పు: చూ. విపత్తు.

ఆపదకుఁబ్రతిక్రియ. సం. విణ. చూ. అంగపంచకము.

ఆపద్గతము. సం. విణ. ఆపదఁబొందినది; అభిపన్నము. ఆపద్యపిసతీవృత్తం కింముంచంతికులస్త్రియః. న్యా. కులస్త్రీ లాపదలందును దమపాతివ్రత్యమును విడువరు.

ఆపన్నము. సం. విణ. ఇడుమగలది; 2. పొందఁబడినది: చూ. సంసక్తము. 1.

ఆపన్నసత్వ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. రూ-ఆపన్నసత్వ. గర్భిణి; చూలాలు: చూ. భ్రూణ.

ఆపన్నుఁడు. సం. వి. అ. పుం. విణ. ఆపదఁ బొందినవాఁడు; చూ. కడగండ్లమారి.

ఆపమిత్యకము. సం. వి. అ. న. ఒకవస్తువునిచ్చి మారుగా పుచ్చుకొన్న మఱియొక వస్తువు. మారకము: చూ. వినిమయము.

ఆపము. సం. వి. అ. న. జలసమూహము, నీరుకుప్ప: చూ. సలిలము. 1-ఎ.

ఆపవనము. సం. వి. అ న. కాఁగు: చూ. పాత్రము, 6-ఁ. (గూన అను అర్థమందు కొందఱు.)

ఆపవారుకము. సం. వి. అ. పుం. శిల. డాయ;చూ. రత్నములు. 1-ఁఎ-(x)

ఆపసోపాలుపడు. ద్వ. అ. క్రి, ఉస్సురస్సురను తాపమునందగు ధ్వన్యనుకరణక్రియ: చూ. హూహూ.

ఆపస్తంభస్మృతి. అం చూ. స్మృతులు

ఆపస్సు. సం. వి వీ. న. నీరుకుప్ప: చూ. ఆపము

ఆపాటువ. దే. అవ్య. ఉన్నట్టుండి: చూ. డబ్బాటు.

ఆపాతము. సం. వి. అ. పుం. 1. పడుట: చూ. పతనము; 2. ఆవలీల, తేలిక: చూ. లాఘవము; 3. తత్కాలము, అఠాత్తు: చూ. డబ్బాటు.

ఆపాతలిక. అం. వైతాళీయజాతివృత్తములలో నొకటి. ఇందు మొదటిపాదమున నాఱులఘువులును నొక భగణ, గగము లును, కడమపాదమునందు నెనిమిది లఘువులు నొక భగణము. గగము గలిగి, మొదటిపాదమున యేడింట, కడమపాదమున తొమ్మిదింట యతిగల వృత్తము: చూ. వృత్తము. 1.

ఆపాదకము. సం విణ. కలిగించునది: చూ. ఉపపాదకము.

ఆపాదనము. సం. వి. అ. న. కలిగించుట: చూ. ఉపపాదనము.

ఆపాదించు, పం. ప. క్రి. సృష్టిచేయు: చూ. సృజించు.

ఆపాదితము. సం. విణ. కలిగింపఁబడినది: చూ. ఉత్పాదితము.

ఆపాదిల్లు. సం. అ. క్రి. జన్మించు: చూ. పుట్టు. 2. (ప్రే. ఆపాదించు.)

ఆపానము. పం. వి. అ. న. 1. అనేకులు గుంపుఁగూడి వ్యాపారము చేయుచోటు: 2. అనేకులు కల్లు త్రాగెడిచోటు; 2. అనేకులు కల్లు త్రాగెడిచోటు: చూ. ఆద్యానము.

ఆపితము. పం. విణ. పొందఁబడినది: చూ. సంసక్తము. 1.

ఆపీడము. పం. వి. అ. పుం. 1. అదుముడు: చూ. సమ్మర్దము; 2. శిరోభూషణము, సిగ విడిన పూలదండ: చూ. భూషణము. 2-ఁగ; 3. గోడబయటికి వచ్చిన గృహదారువిశేషము.

ఆపీతము. సం. విణ. 1. త్రాగఁబడినది; 2 అత్యల్పము, మిక్కిలి కొంచెము; చూ. స్వల్పము. 1-ఁగ; 3. భేదము: చూ. వేఱుపాటు, 1; 4. పీతవర్ణమైనది; చూ. వర్ణము. 6-ఇ-(ఁం)

ఆపీనము. సం. వి. అ. న పాలచేత నిండియుండునది, ఊధము: చూ. స్తన్యము. 1-ఇఁ.

ఆపు. దే. స. క్రి. ఆపుచేయు: చూ. ఉత్తంభించు.

ఆపుచేయు. దే. స. క్రి. —పై.—

ఆపుఁడు. నం. వి. అ. పుం. చూ. వసువులు.

ఆపూపికము. సం. వి అ. న. రూ-అపూపము, అప్పచ్చి: చూ. భక్ష్యము. 1-ఴ.

ఆపూపికుఁడు. సం. విణ. పిండివంటలు చేయువాఁడు లేక అమ్మువాఁడు: చూ. భక్ష్యంకారుఁడు.

ఆపూప్యము. సం. వి. అ. న. అన్నము; చూ. సాదము. (1)

ఆవృచ్ఛనము. పం. వి. అ. న. చుట్టములు లోనగు వారిని ఆలింగనాదులచేత సంతోషపఱచుట; యాత్రాదులయందు బంధువులు లోనగువారి యాజ్ఞఁ బడయుట. (అని కొందఱు). ఆనందనము: చూ. సభాజనము.

ఆపె. ద్వ. స. ఏ. (ఆ + ఆప.) రూ-ఆమె; చూ. ఆకె.

ఆపోసనము. వై. వి. = ఆపోశనమ్, రూ-ఆపోసనము-అపోసానము: చూ, శుద్ధాచమనము.

ఆపోక. దే. వి. తనివి: చూ, సౌహిత్యము.

ఆపోగండఁడు. సం వి. అ. పుం. 1. పొట్టివాఁడు: చూ. వామనుఁడు 2; 2. పాలపాసఁడు: చూ. శిశువు; విణ. 3. భయశీలుఁడు: చూ. వెఱపరి: 1. వఱలు గలవాఁడు: చూ, రూ-అపోగండఁడు; 5. చొట్టపోయిన శరీరము గల వాఁడు: చూ. లేవఁజాలనివాఁడు.

ఆపోవు. దే. అ. క్రి. (ఆదట + పోవు) ఆదటపోవు: చూ. తృప్తిపడు.

ఆపోవుట. దే. వి. తనివి: చూ. ఆపోక.

ఆపోవువాఁడు. దే. వి. తృప్తిపడువాఁడు, ఆప్యాయిత: చూ. తనియువాఁడు

ఆపోశనము. సం. వి. అ. న. = ఆపోసనము: చూ. శుద్ధాచమనము.

ఆపోశనించు. సం. న. క్రి. ఆపోశనము చేయు: చూ. వారుచు

ఆపోసనము. వై. వి. = ఆపోశనమ్. ఆచమనము, రూ-ఆపోసనము, అపోసానము: చూ, శుద్ధాచమనము.

ఆపోసము. వై. వి = —పై.—

ఆపోసము. నై. వి. = — పై —

ఆప్తము. సం. విణ. 1. పొందఁబడినది: చూ, సంసక్తము 1; 2. ఆప్తమైనది; 3. సత్యమైనది; చూ, సత్యము. 5.

ఆప్తి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. కలిమి; చూ, సంపత్తి. 1; 2. చెలిమి: చూ, స్నేహము. 1.

ఆప్తుఁడు. సం. వి. అ. పుం. 1. చెలికాఁడు; చూ, స్నేహితుఁడు. 1; 2. అయ్యవారు, పవిత్రమయినవాఁడు, అమలుడు: చూ, పన్మానితుఁడు.

ఆప్యము. సం. విణ. 1. నీటికుప్ప: చూ, ఆపము. 2; నీటఁబుట్టిన సమస్తవస్తువులు; 3. చెంగల్వకోష్టు*: చూ, పారిభావ్యము: 4. క్షౌద్రము, తేనె: చూ, సారఘము.

ఆప్యాయనము. సం. వి. ఆ. న. 1. తనివి: చూ, సౌహిత్యము, 2. సంతోసము: చూ, హ్లాదనము-1; 3. బంధువులు చేరుట: ఆప్యాయము.

ఆప్యాయము. సం. వి. అ. న. — 1. 2. 3. —పై.—

ఆప్యాయానము. సం. వి. ఆ న. మంచపుడోలి: చూ, సవారి, 1—ఱ.

ఆప్యాయిత. సం. విణ. ఆపోవువాఁడు: చూ, తనియువాఁడు.

ఆప్యాయితుఁడు. సం. విణ. తృప్తిపడినవాఁడు: చూ, తనిసినవాఁడు.

ఆప్రక్క. దే. వి: చూ, ఆచిక్క.

ఆప్రచ్ఛనము. సం. వి. అ. న. బహాదినములకు వచ్చిన చుట్టమును జూచుటవలనఁ గలిగిన సుఖానుభవము: రూ- ఆప్రచ్ఛన్నము.

ఆప్రచ్ఛన్నము. - పై. -

ఆప్రపదీనము. సం. విణ. పాదాగ్రము కప్పియుండు చీరె: చూ, వస్త్రము. 1- ళ.

ఆప్లావము. సం. వి. అ. పుం. ఆభిషవము, మునుక: చూ, స్నానము. 1: రూ- ఆప్లావము.

ఆప్లానము. - పై -

ఆప్లుతుఁడు. సం. విణ. 1. వేదముచదివినవెనుక వేఱొక యాశ్రమమును బొండక వ్రతయుక్తుఁడై తీర్థస్నానశీలుఁడై యుండు బ్రహ్మచారి: స్నాతకుఁడు; 2. స్నానముచేసినవాఁడు: చూ. స్నాతుఁడు.

ఆఫ్రికా. అం. చూ, ఖండములు.

ఆబ. దే. వి. 1. కనీనిక, కంటినల్లగ్రుడ్డు. "వానియాబ లణఁగెను." చూ, లోచనము 1-గం. వా. వి. 2. అత్యాశ.

ఆబంధము. పం. వి. ఆ. పుం. 1: చూ, గడ్డికట్టుట; 2. దృఢముగాఁ కట్టుట; 3. నాఁగటికాడికిఁ గట్టెడు త్రోకు: చూ, వల్లె. 2; 4. పశుబంధ రజ్జువు: చూ, వల్లె. 2; 5. చెలిమి: చూ, స్నేహము. 1; 6. ఆభరణము, తొడవు: చూ, భూషణము. 2.

ఆబద్ధము. సం. వి. ఆ. పుం. అలంకారము, తొడవు: చూ, భూషణము. 2.

ఆబు. దే. వి. ఐ. సర్షపబీజములు రూ-ఆవలు: చూ, సర్షపము.

ఆబాధ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. అంగలారుపు: చూ, శోకము. 1.

ఆబాలగోపాలము. జా. చిన్నలు మొదలు పెద్దలవఱకు. (అందఱు.)

ఆబాలవృద్ధము. జా. - పై -

ఆబిడ. దే. స. (ఆ + బిడ్డ.) తత్సతి, రూ-ఆబిడె: చూ, ఆకె.

ఆబిడె. దే. స. —పై.—

ఆబుకారి. వా. వి. రూ- ఆబ్కారి.

ఆబూతి. నై. వి. = ఆభుక్తి. పెనుతిండి: చూ, సాదము. (1).

ఆబూతికాఁడు. నై. విణ తిండిపోతు: చూ, భక్షకుఁడు.

ఆబూరు. అన్యదే. గౌరవము: చూ, మర్యాద. (ఆబోరు. ఆబోసు. వా.)

ఆబ్కారి. వా. వి: రూ- ఆబుకారి.

ఆభిక్యము. సం. వి. అ. న. తద్దినము, మృతినొందినవారికి ప్రతి సంవత్సరమునఁ జేసెడి కర్మము: చూ, సాంవత్సరికము:

ఆభ. సం. వి ఆ. స్త్రీ. కాంతి: చూ, వెలుతురు. 1.

ఆభరణము, సం. వి. అ. న. 1. తొడవు: చూ, భూషణము. 2; అం. 2. అలంకారము లయిదింటిలో నొఁటి: చూ, భూషణములు. (చూ, అనులేపనము)

ఆభాణకము. సం. వి. అ. న. 2. చఁక్కగా మాటలాడుట: చూ, సంభాషణము; 2. బంధుమిత్రులతో మాటలాడుట;

ఆభాసము. సం, వి. అ. పుం 1. ప్రకాశము: చూ, వెలుఁగు. 3; 2. కాంతి: చూ, వెలుతురు. 1; 3. ప్రతిఫలనము. మాఱురూపము తోఁచుట: చూ, వికారము. 1.

ఆభినివేశము. అం. చూ, మానస్తికపూజాకుసుమములు.

ఆభిషవు. సం. వి. ఆ. పుం. రూ-ఆభీషువు. కిరణము; చూ, హాయనము. 2.

ఆభీరపల్లి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. గొల్లవల్లె: చూ, దేశములు. 1- ఓ3- (ఓ).

ఆభీరము, సం. వి. అ. పుం. ఒకానొక దేశము. చూ, దేశములు. 1—2 — ఠ.

ఆభీరి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. గొల్లది. చూ, వ్రేత; 2. గొల్లవానిభార్య: 2. చూ, భార్య. 1. గఅ, అం 3. చూ, పంచమజి భాషలు.

ఆభీరిక. అం. చూ, మాళవకైసికీజ భాషలు.

ఆభీరుడు. సం. వి. అ. పుం. 1. గొల్లవాఁడు: చూ, వ్రేఁడు; 2. నావికుఁడు, ఓడవాఁడు: చూ, సరంగు.

ఆభీలము. సం. వి. ఆ. న. 1. కష్టము, బాధ: చూ, శోకము. 2; 2. భయానకరసము, చూ, రసములు; విణ. 3. భయమును పుట్టించునది: చూ, కారవము. 1.

ఆభీలుఁడు. సం. వి. ఆ. పుం. నీటిపోఁడు: చూ, వరుణుఁడు. 1.

ఆభీషువు. సం. వి ఉ. పుం. 1. కళుకు: వెలుతురు. 1; 2. త్రాడు; సూత్రము. 1-ళ. 3; కిరణము: చూ, హాయనము. ఒ.

ఆభుక్తి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. = చూ, ఆబూతి.

ఆభుగ్నము. సం. విణ. కొంచెము వంకనైనది: చూ, వేల్లితము. 2—3—(గ): అం. 2. చూ, వక్షఃక్రియలు.

ఆభోగము. సం. వి. అ. పుం. 1. వస్తుపులయొక్కగాని గుణదులయొక్క గాని విండు: చూ, సంపూర్ణత; 2. ప్రయత్నము. పూవిక: చూ. సన్నాహము. 2; 3 వరుణుని ఛత్రము: చూ, వాదిత్ర. 1-ఠ.

ఆమ్. సం. అవ్య. ఒకఁడు చెప్పినదాని నంగీకరించుట: అమ చూ, సమ్మతి. 1.

ఆమ. సం. అవ్య. 1. —పై.—; 2. అవుగా. కాగా: 3. తెలిసి అవుననుట.

ఆమండము. సం. వి. ఆ. పుం. = ఆముదము. ఏరండము* చూ. వ్యడంబకము. (రూ-అమండము.)

ఆమంత్రణము. సం. వి. అ. న. 1. = ఆమతి. ఆహ్వానము. పిలుపు: చూ. పంబోధనము; 2. చుట్టములు మొదలగువారివి అలింగవాదులచే సంతోషపఱచుట: చూ. పభాజనము: 3. యాత్రాదులయందు బంధువులలోనగువారి యనుజ్ఞబడయుట: చూ. పీడ్కోలు. 1.

ఆమంత్రించు. సం. స. క్రి. ఆహ్వానించు: చూ. పిలుచు.

ఆమంత్రితము. సం. విణ. పిలువఁబడినది: చూ. ఆవాహితము.

ఆమగంధి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. ఆపక్వమైన మాంసాదుల గంధముగలది, ఉడకని మత్స్య మాంసాందుల కంపుగల వస్తువు: చూ. విస్రము.

ఆమగోత్రబ్రాహ్మణులు. పా పంచగౌడులలో నొకతెగయగు సారస్వతులలోని మూఁడవ తెగవారు. వీరు వాజిసనేయ శాఖవారు. శుక్లయజుర్వేదులు. ఈశాఖవారు జిమ్మ, జిస్రోటా ప్రదేశములందును తత్సమీపవన్యప్రదేశములందును గానుపించెదరు. వీరిలో సంబంధబాంధవ్యములు కలవారు మద్యమాంసాశనులు దేవ్యుపాసకులునై యున్నారు. (వీరు మూఁడవతెగవారు.— ఆమగోత్ర బ్రాహ్మణులు. — కేసర బ్రాహ్మణులు, శిబరబ్రాహ్మణులు, వైద్యబ్రాహ్మణులు.): చూ. బ్రాహ్మణులు.

ఆమడ. దే. వి. నాలుగుకోసుల దూరము: చూ. యోజనము. (పిలుపునకు అందనిది.)

ఆమతి. వై. వి. = ఆమంత్రణమ్. ఆహ్వానము: చూ. పంబోధనము.

ఆమతించు. వై. స. క్రి. 1. ఆహ్వానించు: చూ. పంబోధించు; అచ్చ. బాల, కాం. 168; చూ. సమర్పించు.

ఆమతింపు. వై. వి. = ఆమంత్రణమ్. ఆహ్వానము. పిలుపు: చూ. పంబోధనము.

ఆమతిలు. వై. అ. క్రి. జన్మించు: రూ- ఆమతిల్లు. చూ. సంభవించు.

ఆమతిల్లు. రూ — వై. —

ఆమనస్యము. సం. వి. అ. న. 1. రూ-అమానస్యము, ప్రసవవేదన: చూ. పెదవ. 1; 2. వంత: చూ. శోకము. 2.

ఆమని. దే. వి. 1. వసంతఋతువు = చైత్రవైశాఖమానములు, నవకారు, పూఁదఱి, పుష్పసమయము, ఒకఋతువు: చూ. మానద్వయము; 2. గ్రీష్మఋతువు = జ్యేష్ఠఆషాఢమానములు, పెట్టకారు. ఒకఋతువు: చూ. మానద్వయము; 3. ఉత్సవము: చూ. సంబరము. 3; 4. వండ్లయొక్కవృద్ధి: చూ. ఫల పమృద్ధి; 5. మిక్కిలిసంపద: చూ. సమృద్ధి; 6. పండినపంట యొబ్బిడిచేయించెడి తావు, కళ్ళము: చూ. ఖలము. 4.

ఆమపూర్వకము. సం. వి. అ. న. అనుక్రమము, వరుస: చూ. విధము. 1.

ఆమబంధము. సం. వి. అ. పుం. 1. స్తోత్రముచేయఁబడుట: చూ. స్తోత్రము. 1-ఆ; 2. అజీర్ణమువలనఁబుట్టిన రోగము: చూ. రోగము. 1. ఎ.

ఆమబంధుఁడు. (వు). సం. వి. అ. పుం. కొడుకు: చూ. సూనుఁడు. 1.

ఆమము. సం. వి. అ. పుం. 1. తెగులు: చూ. రోగము. 1: 2. ఆమరోగము: చూ. రోగము. 1-గి; విణ. 3. ఉడకనిది: చూ. కషణము. 1; వై. వి. (1)= అవాప. రూ- ఆవము. కుమ్మరివావి ఆమము, కుండలుకాల్చు చోటు: చూ. కావు. 6.

ఆమయము. సం. వి. అ. పుం. తెగులు; చూ. రోగము. 1.

ఆమయావి. సం. విణ. తెవులుగొంటు: చూ. వ్యాధితుఁడు.

ఆమరము. సం. వి. అ. న. 1. కురువేరు *: చూ. హ్రీబేరము; 2. అమరావతి, ఇంద్రునివట్టణము: చూ: దేశములు. 1. అ1-ఎ

ఆమరి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ఆమరియను ఆఁడుది: చూ. స్త్రీ. 1-గ-ఎగ.

ఆమర్షము. సం. వి. అ. పుం. కోపము: చూ. రోషము.

ఆమలకము. సం. వి. అ. న: చూ. ఉసిరికాయ. అమలకి. పుం. న. 2. ఆమలకి, ఉసిరిక: చూ. శ్రీఫలి. 1.

ఆమలము. సం. వి. అ. పుం. అశ్వత్థము* : చూ. రావి.

ఆమలకి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ. అమలకము. 1. 2; 3. నేల యుసిరిక*: చూ. శివ. 4.

ఆమలకీదళము. సం. వి. అ. న. ఆకుపత్రి *: చూ. రోమళము.

ఆమవడ. వై. వి. మజ్జిగపులుసులోనగు వానియందు నానవెసిన వడ: చూ. భక్ష్యము. 1-ఎ.

ఆమాశయము. అం. జాఠరికరసముతో ఆహారపదార్థములను జీర్ణింపఁజేయు మొదటితిత్తి, అన్నకోశము, చూ. కోశములు.

ఆమిక. వై. వి. = అహమహమిక. రూ-ఆము. కావరము: చూ. హామిక.

ఆమిక్ష. సం. ఆ. స్త్రీ. 1. కూకు, పాలవిఱుగుడు: చూ. స్తన్యము 1-ఈ; 2. ఇవురఁగాచిన పాలు, కూర్చిక, జున్ను: చూ. స్తన్యము. 1-3; 3. ఈనిన అయిదాఱుదినములలోని పాలు: చూ. స్తన్యము. 1 ళ

ఆమిత. వై. వి. = ఆమంత్రణమ్, ఆహ్వానము; చూ. పంబోధనము.

ఆమితి. వై. వి. = ఆమంత్రణమ్. — వై. —

ఆమిదము. వై. వి. = ఆముండ. ఏరండతైలము. రూ- ఆముదము. దివ్వెచమురు: చూ. స్నేహము. 2. ఎ.

ఆమిషము. సం. వి. అ. పుం, న 1. రూ- అమిషము. పొంసు: చూ. శుక్తము. 2; 2. తనవని చక్కఁబెట్టుకొనుటకై యొరనికి రహస్యముగానిచ్చు ధనము, లంచము: చూ. సూడిద; 3. లాబము, ఒడుపు: చూ. లాభము. 1; 4. సుకము, సంతోషము: చూ. హ్లాదనము; న. 5. కరంజకము; క్రానుగ *: చూ. శాదహ్నము; నిణ. 6. అనుభవింపఁదగిన వస్తువు; 7. పన్ను: చూ. సిస్తు. 1; 8. ఆస, కోరిక: చూ. వాంఛ, విణ. 9. చక్కఁదనము మొదలయినది.

ఆమిషాశి. సం. వి. ఇ. పుం, వ్. విణ. మాంసమును దినువాఁడు: చూ. కౌష్కలుఁడు

ఆమిషి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. జటామాంసి*: చూ. మాంపి; 1. 2. ఒకరోగము: చూ. రోగము. 1.

ఆమీవత్క్రమము. సం. వి. ఆ. న. దేవదారు *: చూ. సూక్ష్మదారువు.

ఆమీషము. సం. వి. అ. న. చూ. రూ- ఆమిషము. 1.

ఆము. సం. వి. ఆ. న. 1. = ఆమిక. మత్తు: చూ. హామిక; వై. వి. (1)= అహమ్. గర్వము: చూ. హంకారము; (2)= అహమ్. మత్తు: చూ. హామిక.

ఆముకవియు. దే. అ. క్రి. (ఆలము + కవియు.) క్రమ్ము: చూ. వ్యాపించు.

ఆముకొను. దే. అ. క్రి. (అలము + కొను.) —వై.—

ఆముక్తము సం. విణ. కట్టఁబడినది. (వస్త్రము.): చూ. వస్త్రము 1-ఎ; 2. తొడుగఁబడినది. (కవచము.): చూ. వారవారణము. 3. భోగించి విడిచినది.

ఆముఖము. సం. వి. అ. పుం. చెప్పుట: చూ. శంసనము. 1.

ఆముత్రికము. నం. విణ. పరలోక సంబంధమయినది: ఆముష్మికము.

ఆముదపుజెట్టు. ద్వ. వి. *: చూ. వ్యడంబికము

ఆముదము. వై. వి. 1. = ఏరండము: చూ. రూ-ఆమిదము; 2. ఆముదపుగింజలు: అముదములు, ఆముదాలు.

ఆముదములు. వై. వి. బ. ఆముదపుగింజలు: చూ. ఆముదము. 2.

ఆముదాలు. —వై —

ఆముష్మికము. నం. విణ. పరలోక సంబంధమైనది: చూ. ఆముత్రికము.

ఆముష్యాయణుఁడు. సం. విణ. ప్రవిద్ధకులుడైన తండ్రివలనఁ బుట్టినవాఁడు. అంగములతో వేదముఁ జదువుకొన్నవాఁడు: చూ. నష్టనుఁడు.

ఆమూలము. సం. క్రి. విణ. కడవెళ్ళ: చూ. మూలమట్టు.

ఆమూలాగ్రము. సం. అవ్య. అడుగు మొదలు కొనవఱకు: చూ. సమూలము.

ఆమృదితము. వం వి. అ. వ. 1. చక్కఁగా తొక్కఁబడ్డది; 2. కొంచెము తొక్కఁబడ్డది

ఆమృష్టము. సం. వి. అ. న. 1. చక్కఁగా తోమఁబడినది; 2. కొంచెము తోమఁబడినది.

ఆమె. ద్వ. న. ఏ. (అ + అమ.) తత్పతి. రూ—ఆపె చూ. ఆకె.

ఆమెత. వై. వి: 1.= ఆమంత్రణమ్. అహ్వానము. రూ-ఆమిత: చూ. సంబోధనము; 2. ఉత్సవము: చూ: సంబరము. 3; అతిథ్యము - విందు. వరులను భోజనాదికముచే ఆదరణ చేయుట. చూ. విందు. 2.

ఆమోద. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. జయంతిక* : చూ. పోమెద.

ఆమోదము. సం. వి. అ. పుం. 1. దూరముగా వ్యాపించెడి పరిమళము: చూ. వాసన. 1; 2. చందనము, గంధము: చూ. సుగంధము; 3. సంతోషము: చూ. ప్లోదనము.

ఆమోది. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. కర్పూరాది వాసన: చూ. వాసన. 1-గళ; ఇ. పుం. 2. వదియేను వత్సరముల యేనుఁగు: చూ. హస్తి. 1—(ఐగ) - (ఓ).

ఆమోదించు. సం. అ. క్రి. చూ. సంతోషించు.

ఆమ్నాతము. సం. వి. అ. పుం. గుంపు: చూ. సమూహము.

ఆమ్నాతుఁడు. సం. వి, అ. పుం 1. శిక్షింపఁబడినవాఁడు; చూ శిక్షితుఁడు; 2. సద్గుణసంపన్నుఁడు: చూ. సజ్జనుఁడు.

అమ్నాయకము. సం. వి. అ. పుం. వల్లగోరంట*: చూ. సహ.2-ళ

అమ్నాయము. నం. వి. అ. పుం. 1. తొలిచదువు: చూ. వేదము; 2. గురుపరంపరాగతమైన యువదేశము, ఉప దేశము, మంచిమాట: చూ. హితవచనము; 3. సద్గురు పరంపరాగతమైన రహస్యోపదేశము: చూ. సంప్రదాయము; 4. అభ్యాసము: చూ. స్వభావము; 5. కులము: చూ. వంగడము; 6. చదువుట: చూ. విద్య. 1-ఎ.

ఆమ్రము. నం. వి. అ. పుం. రూ-అమ్రము. చూతము. రపాలము*: చూ. మామిడి 1.

ఆమ్రవణన్యాయము. న్యా. అనేక పృషీజాతులుగల తోఁటలోఁ గొన్ని మామిడిచెట్లున్నయెడల దానిని మామిడితోటయను రీతి.

ఆమ్రవేకపిత్వతర్పణన్యాయము. న్యా మామిడిచెట్టు మొదటనేపిత్వ తర్పణముజేసినచోఁ జెట్టుపు నీరుపోసినట్లును పిత్వతర్పణము జేసినట్లును గూడనగు ననురీతి.

ఆమ్రాతకము. నం. వి. అ. పుం. = అంబాళము. నల్లమామిడి *: చూ. మామిడి. 1-ఎ.

ఆమ్రేడించు. సం. అ. క్రి. ద్విరుక్తమగు.

ఆమ్లకము. సం. వి. అ. పుం. చింత*: చూ. తింత్రిణి.

ఆమ్లఖళము. సం. విణ. (అ. ఆ. అ.) దప్పళము: చూ. పులుసు2.

ఆమ్లదళము. సం. వి. ఆ పుం. చింత. * చూ. తింత్రిణి.

ఆమ్లవంపర. వం. వి. ఆ. స్త్రీ. పుల్లపంపరపనన *: చూ. వంవరవనన.

ఆమ్లపాటలము. సం. వి అ. న. చూ. ఆమ్రాతకము.

ఆమ్లమల్లిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ వన్యశింబిధాన్యము: చూ. ధాన్యము.

ఆమ్లము. సం. వి. అ. పుం 1. రూ-అంబ్లము; చూ. పుల్లన: చూ. శుక్తము. వై; విణ. 2. —వై.—:చూ. శుక్రము. 4; అ. న. 3. బరడూడ్చిన తింత్రిణీఫలముల ముద్ద: చూ. చింతవంటు; 4. రూ- అమ్లిక, చాంగేరి*; చూ. మనిషణ్ణకము

ఆమ్లకోడిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. చాంగేరి*; చూ. మనిషణ్ణకము.

ఆమ్లవేతసము. సం. వి. అ. పుం. రూ-అమ్లవేతసము. పుల్ల ప్రబ్బలి*: చూ. పహ్లవేధి. 2-ఎ

ఆమ్లాతకము. సం. వి. అ. పుం. = అంబాళము. చూ. ఆమ్రాతకము. 1-ఎ.

ఆమ్లూనము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. పెద్దగోరంట*: చూ. సహ. 2. ఁ; విణ. 2. అంతటవాడినది. 3. కొంచెమువాడినది; 4. విర్మలమైనది: చూ. పమీచీనము. 2.

ఆమ్లి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. భ్రమఁడిక. పుల్లబచ్చలి. చూ. బచ్చలి.

ఆమ్లిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. రూ-అమ్లిక. చింత*: చూ. తింత్రిణి.

ఆయక. ద్వ. వి. (అ + ఆక.) తత్పతి. రూ-ఆయక్క: చూ. ఆకె.

ఆయకట్టు. వా. వి. (ఆయము + కట్టు.) 1. ధనమువచ్చుబడి యొక్క విర్ణయము; 2. ఒకతూరక్రింద నీటిచే తడుపుటకు విర్ణయింపబడిన నేల; 3. గ్రామములలోని భూములవిస్తీర్ణము. (తేనుఁగునవాచకము.)

ఆయకము. దే. వి. ఆగావు: చూ. వారకము 1.

ఆయకాఁడు. మి. వి. (ఆయము + కాఁడు.) కరణములోనైన ఱిరి ఉద్యోగస్థుడు, కరణము: చూ, వంజీకరుఁడు.

ఆయక్క. ద్వ. వి. (ఆ + అక్క.) చూ, రూ-ఆయక.

అయత. సం. వి. ఆ: స్త్రీ. సంగీతకృతి జాతివిశేషము: చూ, స్వరము. 2-౧౩.

ఆయతనము. సం. వి. అ. వ. 1. ఇల్లు: చూ, సదనము. 1. 2. వర్తులదేవాలయము: చూ, వేలుపు ఱెంకి; 3. దేవాలయము: చూ, వెలుపు ఱెంకి. 4. బౌద్ధాలయము, చైత్యము చూ, వేలుపు ఱెంకి; పుం. 5. దేవతరువు*: చూ, రచ్చ; 6. యజ్ఞశాల, చైత్యము: చూ, సదనము. 1. 7. ద్రవపదార్థములకువేఁడిమి కలుగఁజేసినయెడల (పొందుమార్పు.) ఆయతనము వృద్ధి యగుమ, ఇట్లగుట "వ్యాకోచము." ఉ. తవ్వెఱ నేయి కరగించిన హెచ్చగును; పేరుకొనబెట్టిన తగ్గును. ఇట్లా యతనముతగ్గుట "సంకోచము" అని పేరు.

ఆయతము. సం. విణ. 1. దీర్ఘము నిడివి: చూ, సోగ; వై. వి = ఆయత్నమ్. ఉత్సాహము, ఆయి త్తము: చూ, సన్నాహము; అం. 2. చూ, స్థిష్టానకములు.

ఆయతసంప్రదర్శనము. అం. చూ, సామపంచకములు. ఆయత స్వభావావిదుఃఖాని. న్యా. స్వభావముగా దుఃఖములు దీర్ఘకాల మనువర్తించు చున్నట్లుండును.

ఆయతి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. దీర్ఘము: నిడుపు: చూ, సోగ; 2. కోపమువలనఁ గలిగిన తేజము: చూ, ప్రభావము. 1; 3. రాగలకాలము: చూ, భవిష్యత్తు; 4. ఆయము: చూ, వచ్చుబడి; 5. బహుళము, చాల: చూ, విస్తారము. 1; 6. కూడుకొనుట, కూడిక: చూ, సంయోగము; దే. వి. (1). జ్యేష్ఠామా : చతుష్టయము, సంవత్సరమునందు మూఁడవభాగము, కంచా యము: చూ, కారు. 1.

ఆయత్తము. సం. విణ. = ఆయతము. లోకువ, వరాధీనము: చూ, వశము. 1.

ఆయత్తి. సం, వి. ఇ. స్త్రీ. 1. —పై.—, 2. ఎల్ల: చూ, సీమ. 1; 3. చెలిమి: చూ, స్నేహము. 1; 4. దినము, అహము: వగలు: చూ, వాసరము. 1.

ఆయత్తుఁడు సం. విణ. ఒకరికిలోఁబడినవాఁడు: చూ, పరాధీనుఁడు.

ఆయత్నము. సం. వి. అ. వ. = ఆయతము. ప్రయత్నము: చూ, సన్నాహము. 1.

ఆయది. దే. స. (ఆ + అది.) ఆశబ్దమునకు ఆమహదర్థక ప్రథమైకవచనము: అచి. రూ-అద్ది-అయ్యది.

ఆయన. దే. ప. (ఆ + అన.) అతఁడు, ఆమనుష్యుఁడు. వీని యందలి ఆశబ్దమునకు మహదర్థక పూజ్యైకవచనము: చూ, అతఁడు.

ఆయష. ద్వ. న. (ఆ + అవ.) తత్సతి. రూ-ఆయమ: చూ, ఆకె

ఆయపఱచు. దే. న. క్రి. సాగుబడిచేయు: చూ, సాగుచేయు;

ఆయమ. ద్వ. న. (ఆ + ఆమ.) తత్సతి. రూ-ఆయప: చూ, ఆకె

ఆయము. పం. వి. అ. పుం. 1. ఆదాయము: చూ, వచ్చుబడి. 2. భాగధేయము, వమ్ము: చూ, సిస్తు. 1; వై. వి. (1) గుఱ్ఱములచావడి; చూ, వాజిశాల; (2) ఆయువు, కీలకము; చూ, మర్మము. 1.

ఆయర్లు. దే. వి. అర్మిలి; చూ, వాత్సల్యము.

ఆయలె. దే. అవ్య. (ఆ + ఆ + లెమ్మ.) అనాదరమును దెలుపుమ: చూ, వహేలనము.

ఆయల్లకము. సం. వి. అ. న. ఎడఁబాటు: చూ, విరహము.

ఆయవారము. వై. వి. = యాయావరః. ధాన్యాదుల యాచన చూ, యాచన.

ఆయశ్శూలికుఁడు. సం. వి. అ. పుం. తీక్ష్ణమగు కర్మగలవాఁడు: చూ, తీక్ష్ణకర్మ.

ఆయసము. సం. వి. అ. న. 1. అశ్మసారము, ఇనుము: చూ, లోహము. 1; 2. ఇనుపది: అయోమయము.

ఆయసి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. బచ్చలి*: చూ, బచ్చలి.

ఆయస్కారము. సం. వి. అ. న. మోఁకాలి మొదలు: చూ, ప్రజింఘాగ్రము,

ఆయస్తము. సం. విణ. 1. కొట్టఁబడినది; చూ, ఆహతము; 2. కోపమునొందినది: అభినీతము; 3. ఉంపఁబడినది: చూ, ఉపహితము; 4. విశ్చలమైనది: చూ, సమీచీనము. 2; 5. క్రొయ్యఁబడ్డది: చూ, విద్ధము; 6. దుఃఖమునొందినది: చూ, దుఃఖితము; 7. వాఁడి చేయఁబడివది,

ఆయస్తుఁడు. సం. విణ. కోపగింపఁబడ్డవాఁడు: చూ, రోషణుఁడు

ఆయాతః ప్రవాహః। కేనవార్యతే. న్యా. వరదవచ్చినది ఎవరావ గలరు,

ఆయానము. నం. వి. అ. పుం. అంకుశము: చూ, సృణి.

ఆయామము. సం. వి. అ. పుం. 1. దైర్ఘ్యము, నిడుపు: చూ, సోగ; 2, అవ్య. 2. యామమువఱకు,

ఆయాసపడు. మి. అ. క్రి. (ఆయాసము + పడు.) శ్రమవడు, లంపటపడు: చూ, వేసరు. 2.

ఆయాసపాటు. మి. వి. అలసట: చూ, శ్రమము. 1.

ఆయాసపెట్టు. మి. స. క్రి అలసటపెట్టు: చూ, శ్రమపెట్టు,

ఆయాసము. సం. వి. అ. పుం. 1. క్లేశము, లంపట: చూ, శ్రమము. 1; 2. ఉత్సాహము, కడంక; చూ, సన్నాహము.

ఆయిటి. దే. వి. బూరుగు*: చూ, కార్మలి.

ఆయితపడు. ద్వ. అ. క్రి. (ఆయితము + పడు.) రూ-ఆయి త్త పడు. సిద్ధమగు: చూ. సంతసకట్టు.

ఆయితపాటు. ద్వ వి. (ఆయి త్తము + పాటు) రూ-ఆయి త్తపాటు. పర్వసన్నాహవము: చూ, పర్యాప్తము.

ఆయితపెట్టు. దే. వ. క్రి: (ఆయితము + పెట్టు.) సిద్ధముచేయు: రూ- ఆయిత్తపెట్టు.

ఆయితము. వై. వి. 1. = ఆయత్త. సన్నాహము. ఉత్సాహము. రూ- ఆయిత్తము: చూ, సన్నాహము; విణ. 2 ఆయిత్త మైనది. రూ- ఆయి త్తము. చూ, సిద్ధము. 2.

ఆయితముచేయు. దే. వ. క్రి. రూ-ఆయి త్తముచేయు: చూ, సన్నాహముచేయు.

అయిత్తపడు. వై. దే. అ. క్రి: చూ, రూ-ఆయితపడు.

ఆయి త్తపాటు. ద్వ. వి: చూ, రూ-ఆయితపాటు.

ఆయి త్తపెట్టు. దే. న. క్రి. చూ, ఆయి త్తపెట్టు.

ఆయి త్తము. వై. వి. 1. = అయ త్త: చూ. రూ-ఆయితము. 1; విణ. 2. ఆయిత్తమైనది; చూ, రూ, ఆయితము.

ఆయి త్తముచేయు. దే. స. క్రి. చూ. రూ-ఆయితముచేయు

ఆయిదము. వై. వి. = ఆయుధశస్త్రము. అమ్ము: చూ. బాణము 1.
ఆయిని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. వచ్చుజడిగల స్త్రీ: చూ. స్త్రీ. 1-ం-౩౪.
ఆయివారము. వై. వి. = యాయావరః, ధాన్యాదుల భిక్షము. రూ-ఆయవారము: చూ. యాచన.
ఆయీ. వై. వి. = ఆర్యీ. పూజ్యురాలు; చూ. స్త్రీ. 1-ఉ.
ఆయుఃప్రమాణము. అం. చూ. ప్రకాశింపఁజేయఁగూడనివి
ఆయుధము. సం. వి. ధ్. స్త్రీ. అ న. = ఆయుధము; చూ. బాణము. 1. (ముప్పదిరెండు ఆయుధములు బాణము. 1. కడఁజూచునది.)
ఆయుధశాల. పం. వి. ఆ. స్త్రీ. బాణములుంచుఇల్లు. అంపసాల: చూ. పదనము. 1-ఊ
ఆయుధాగారము. సం. వి. అ. పుం.—వై.—
ఆయుధాభ్యాసము. అం; చూ. కళలు.
ఆయుధికుఁడు. ఆం. విణ. ఆయుధముచేత బ్రదుకువాఁడు; చూ. శస్త్రాజీవుఁడు.
ఆయుధీయుఁడు. సం. విణ. —వై.—
ఆయుధేంద్రము. సం. వి. అ. న. విష్ణుచక్రము, సుదర్శనము; చూ. బాణము. 1-ఉఁ.
ఆయురేఖ. సం. వి. అ. స్త్రీ. జీవితకాలలక్షణము; చూ. లక్షణము 1-ంఊ
ఆయుర్మరణానిరక్షితి. న్యా. ఆయువుమర్మములను రక్షించును. అనఁగా "ఆయువున్నచో నీటిలోవేసినను ఎదురీదుకొనివచ్చు" నని తెలుఁగు సామెత వంటిది.
ఆయుర్యాతిదినేదినే. న్యా. దినదినమునువయస్సు చెల్లిపోవుచున్నది.
ఆయుర్లక్షణము. సం. వి. అ. న: చూ. ఆయురేఖ.
ఆయుర్వేదము. సం. వి. అ. పుం. 1. రోగచికిత్సాశాస్త్రము: చూ. వైద్యము; అం. 2: చూ. విద్యలు.
ఆయువు. సం. వి. న్. న. 1. జీవితకాలము: చూ. వయస్సు; 2. కీలకము: చూ. మర్మము. 1; 3. నెయ్యి. రూ. హవిస్సు. 2; అం. 4. ఆయుస్థానము, 5. ఎనిమిది, అష్టకము: చూ: దచ్చి.
ఆయుష్కర్మము. సం. వి. న. న. మంగలిపని; చూ. ముండనము
ఆయుష్మంతము. సం. వి. త్. పుం. 1. రూ-ఆయుష్మత్తు: చూ. యోగములు; విణ. 2. చిరకాలము బ్రదుకునది: ఆయుష్యము.
ఆయుష్మంతుఁడు సం. వి. త్. పుం. దీర్ఘాయుష్మంతుఁడు; చూ. పూర్ణాయుర్దాయవంతుఁడు.
ఆయుష్మత్తు. సం. వి. త్. పుం: చూ. రూ-ఆయుష్మంతము. 1.
ఆయుష్మాన్. అం: చూ. యోగములు.
ఆయుష్యము. సం. వి. అ. న. 1. ఆయువు: చూ. వయస్సు; విణ. 2. ఆయువు గలది; ఆయుష్మంతము.
ఆయుస్సు. సం. వి. అ. న. 1. రూ-ఆయుష్యము: చూ. వయస్సు; 2. ఆయుస్థానము: చూ. ఆయువు. 4; 3. జీవస్థానము, కీలకము: చూ. మర్మము. 1
ఆయెడ. వై. వ్ర అట, అచ్చట; చూ. తత్ర.
ఆయెను. దే. అవ్య. క్రి. అయినది, ఐభూవార్థకము, ఆస.
ఆయేనము. సం. వి. అ. న. వరుంబడికి యజమానత్వము ఆయైశ్వర్యము.
ఆయైశ్వర్యము. సం. వి. అ. న: చూ. ఆయేనము
ఆయోగము. సం. వి. అ. పుం. 1. గంధమూల్యములకానుక; 2. మోక్షవిషయమయిన జ్ఞానము, తెలివి. చూ. హృల్లేఖము. 2, 3. చేష్ట, చేఁత: చూ. వ్యాపారము. 1; 4. తెగులు; చూ. రోగము. 1; 5. మిక్కిలి చుట్టుట, వ్యాకృతము: చూ. పురిఁ 4; 6. కపటము: చూ. వ్యాజము. 1; 7. ఎడఁబాటు: చూ. విరహము; 8. కఠినప్రయత్నము; చూ. రూ-అయోగము. 5. అవ్య. 9. చేరువఅకు.
ఆయోగుఁడు. సం. వి. అ. పుం. 1. వైశ్యస్త్రీకి శూద్రునివలనఁ బుట్టినవాఁడు; 2. భార్యావియోగమయినవాఁడు.
ఆయోధనము. పం. వి అ. న. 1. జగడము: చూ. యుద్ధము-1; 2. చంపుట: చూ. వధము.
ఆర. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. = ఆరె. మాచిగవానిపూది. రూ-ఆరె. ఎడారె: చూ. చర్మభేదిక; దే. అప. (1) సంబోధనమునందు వచ్చేదిఆగమము. "రాములార." మొ.
ఆరంగపువక్క. ద్వ. వి. మేలగు ఒకవిధమయిన వక్క. పూగ ఖండము: చూ. వక్క.
ఆరంగము. దే. వి. —వై.—
ఆరంజ్యోతి. వై. వి. = అరుంధతి. వశిష్ఠునిభార్య: చూ. రిక్క. 1-ఆఁ-౪.
ఆరంబము. వై వి. 1. ఆరంభమ్. ప్రయత్నము: చూ, సన్నాహము. 2: ఆరంభమ్. ప్రారంభస్థానము: చూ. మొదలు. 4.
ఆరంభించు. వై. వి. = ఆరంభించు. తలపెట్టు; చూ. సమకట్టు. 2
ఆరంభము. సం. వి. అ. పుం. = ఆరంబము. 1; 2. —వై —; 3. గర్వము: చూ. హంకారము;. 4. తొందరపాటు: చూ. సంభ్రమము: 1; 5. చంపుట: చూ. వధము; 6. చెప్పుట: చూ. శంసనము. 1.
ఆరంభశూరాః ఖలుదక్షిణాత్యాఃన్యా. దక్షిణాత్యులు కార్యారంభమున శూరత్వమునుజూపి క్రమక్రమముగాఁ గార్యమును జూఆ విడుతురు.
ఆరంభించు. సం. అ. క్రి. =ఆరంభించు:- తలపెట్టు: చూ. ఆరంబించు.
ఆరకాటి. దే. వి. ఓడనడుపువాఁడు, నావికుఁడు: చూ. సరంగు.
ఆరకాఁడు దే. వి. కృషీవలుఁడు, కమతకాఁడు: చూ. వ్యవసాయి.
ఆరకూటము, సం. వి. అ. పుం. న. విత్తలము, ఇత్తడి: చూ, లోహము. 1-ఒ.
ఆరక్తమూల. సం. వి. అ. స్త్రీ. దాసనము: చూ, హయజీవన మారకము.
ఆరక్షము. సం. వి. అ. పుం. 1. ఏనుఁగుకుంభస్థలములో క్రింది చోటు. కుంభములసంధి (అని కొందఱు.): చూ. హస్తి. 1-ఔ (2); విణ 2. రక్షింపఁదగినది.
ఆరక్షుఁడు. సం. వి. అ. పుం. 1. = ఆరెకుఁడు. బంకు: చూ: తలారి; 2. దక్షిణనాయకుఁడు, జముఁడు: చూ. హరి. 5. 3. రక్షింపఁదగినవాఁడు, అవిత: చూ. రక్షకుఁడు.
ఆరగించు. వై. స. క్రి. 1. =ఆహరించు. తిను. భుజించు; చూ. సావడు; 2. పానముచేయు.: చూ. త్రాగు.

ఆరగింత, వై. వి. = ఆహారః. ఆహారము, తిండి, సావడుట: చూ, సాపాటు.

ఆరగింపు, వై. వి. = ఆహారః—వై.—

ఆరఁగూరుట, దే. వి. లెస్సగా ననుట, క్షేమయుక్తము: చూ, లెస్స. 2.

ఆరగ్వధము, సం. వి. అ. పుం. కర్ణికారము, రేల*: చూ, తేల.

ఆరఘట్టము, సం. వి. అ. పుం. 1. నూతినుండి నీళ్ళు వెలువలికిఁ దెచ్చుట కేర్పఱచిన యంత్రవిశేషము, ఏతాము: చూ, తలము. 2; 2. లోఁతుగల నూయి: చూ, సరస్సు. 1-౧౫.

ఆరజము, సం. వి. అ. పుం. = ఆరజము, 1. ఆవజము, రుంజి, డంగురము, వీరణము: చూ, వీణ. 1-౨౬, 2. అవ్యక్తమధురధ్వని: చూ, స్వరము. 2-౧౫.

ఆరజము, వై. వి. 1. = ఆరజమ్.—వై.—; 2. అవ్యక్త మధురధ్వని. స్వా. 3, ఆ. 110: చూ, స్వరము. 2-౧౫; 3. ఇంపు, అందము: చూ, సౌందర్యము; వీణ. 3. కల కలము, గుంపునఁ బుట్టిన పెద్ద ధ్వోఁత. స్వా. 3, ఆ. 84: చూ. స్వరము. 2-23; 4. ఒప్పిదమైనది, మనోజ్ఞము: చూ, రమ్యము. 3.

ఆరట, దే. వి. వేడుకగా తిరుగుట, వాహ్యాళి: చూ, విహారము.1.

ఆరటపడు, ద్వ. ఆ. క్రి. (ఆరటము + పడు.) తపించు: చూ, సంతాపించు.

ఆరటపాటు, ద్వ. వి: చూ, ఆరట.

ఆరటపెట్టు, దే. స. క్రి. (ఆరటము + పెట్టు)వరితపింపఁజేయు.

ఆరటము, దే. వి. 1 రూ-ఆరాటము: చూ, సంతాపము; 2.రూ-ఆరాటము. విరహవ్యసనము: చూ, శోకము-1.

ఆరటించు, దే. అ. క్రి. పరితపించు, దురపిల్లు: చూ. సంతాపించు.

ఆరట్టజము, సం. వి. అ. పుం. ఆరట్టదేశపుగుఱ్ఱము: చూ, హయము. 1-౮.

ఆరట్టము, అం. హిందూదేశముయొక్కపశ్చిమోత్తరమున నుండు ఒకానొక దేశము: చూ, దేశములు. 1-౯.

ఆరడము, దే. వి. పూనిక: చూ, పన్నాహము, వా. వి. 2. బట్టతడిఆఱుట.

ఆరడి, వై. వి. రూ-ఆఱడి. దూఱు: చూ, వెగ్గింపు.

ఆరడిసేయు, వై. స. క్రి. దూఱు: చూ, వెగ్గించు.

ఆరణపక్కి, వై. వి. కహ్వాము, వక్కకొంక: చూ, బకము.

ఆరణి, సం. వి. ఇ. పుం. 1 కుక్కుటము: చూ, కోడి; 2. అపర్తము: చూ, నీటిసుడి.

ఆరణ్యకాండ, అం: చూ, కాండలు.

ఆరతి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. ఱాఱట: చూ, విశ్రాంతి. 2; వై. వి. (1) = ఆరాత్రికమ్. నీరాజనము: చూ, రూ-హారతి.

ఆరనాళకము, సం. వి. అ. న. కడుగు: చూ, ఋక్తము. 1.

ఆరనాళము, —వై.—

ఆరబము, వై. వి. 1. సస్యేయము. వి. పు. 2, ఆ. 166: చూ, సస్యము 2. = ఆరంభమ్. పూనిక: చూ, సన్నాహము. 2; 3. = ఆరంభమ్. ప్రథమము: చూ, మొదలు. 4.

ఆరబ్ధము, సం. విణ. ఆరంభింపఁబడినది: చూ,సన్నాహము.2.

ఆరభటము, సం. వి. అ. పుం. ధ్వని: చూ, స్వరము. 2.

ఆరభటి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. రూ-ఆర్భటి.—వై.—; 2. ఒకానొకవృత్తి. (ఇవి నాలుగు.—కైశికి, ఆరభటి, సాత్వతి, భారతి): చూ, వృత్తులు; 3. ప్రౌఢిమము, విన్నాణము: చూ, సామర్థ్యము. 1.

ఆరభటుఁడు. సం. వి అ. పుం. పెక్కు విలుకాండ్రలోఁబోరెడి యోధుఁడు: చూ, భటుఁడు. 1.

ఆరభి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. నొకానొకరాగము: చూ, స్వరము. 2-౪౪.

ఆరము, సం. వి. అ. పుం. అగ్ని: చూ, వహ్ని. 1.

ఆరయు, దే స. క్రి. 1. రూ-అరయు. అన్వేషించు: చూ, వెదకు; 2. రూ-అరయు, వివరించు; విచారించు. 1.

ఆరయుట, దే.వి. రూ-అరయుట. అన్వేషణము: చూ, వెదకుడు.

ఆరవము, సం. వి. అ. పుం. రూ-ఆరావము. ధ్వని: చూ, స్వరము. 2.

ఆరాచి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. = తూఁచు త్రాసు: చూ, త్రాసు. 1.

ఆరాట, దే. వి. రూ-ఆరాటము: చూ, సంతాపము.

ఆరాటపెట్టు, దే. అ. క్రి. తపించు: చూ, సంతాపించు.

ఆరాటము, దే. వి: చూ, రూ-ఆరాట. వి, పు. 1, ఆ. 147.

ఆరాటించు, దే. అ. క్రి: చూ, ఆరాటపెట్టు.

ఆరాత్, సం. వి. త్. అవ్య. 1. = అరత. సమీపమునందు: చూ, సమీపము. 1; 2. దూరమునందు: చూ, విప్రకృష్టము; 3. అశుభము, కీడు: చూ, హాని. 2; 4. తొడ పైభాగము: చూ, ఒడి, 2; 5. అందము: చూ, సౌందర్యము; 6. కల్ల మాట: చూ, వితథము.

ఆరాత్రికము, సం. వి. అ. న. = ఆరతి. నీరాజనము: చూ, హారతి.

ఆరాధకుఁడు, సం. విణ. ఆరాధించువాఁడు, అర్చకుఁడు, పూజకుఁడు: చూ, పూజారి.

ఆరాధన, సం. వి. అ. న. రూ-ఆరాధనము. పూజ: చూ, నవర్య.

ఆరాధనము, సం. వి. అ. న. 1.—వై.—; 2. సంతోషము: చూ, హ్లాదనము, 3. పొందు: చూ, లాభము. 1; 4. వంట: చూ, సూపకారము.

ఆరాధనీయము, సం. విణ, ఆరాధింపఁదగినది: ఆరాధ్యము.

ఆరాధించు, సం. న. క్రి. సంతసపఱచు: చూ, పూజించు.

ఆరాధ్యబ్రాహ్మణులు, అం. ఆంధ్రులలోని పంచద్రావిడులలో నొకతెగవారు. ఋక్షయజుర్వేదులు కొందఱును కృష్ణయజుర్వేదులు కొందఱును కలరు. కాత్యాయన ఆపస్తంబసూత్ర ప్రవర్తకులై యుండియు బ్రాహ్మణ్యాపాదకమను శారీర సంస్కారములలో 16 సంస్కారములను మాత్రమాచరించి 16 వ సంస్కారము మాత్రమొప్పుకొనక మృతశరీరమును ఖననమాచరింపుచు ఆరాధనరూపముగ వరేతకృత్యము లాచరింపుచు దేవతాంతరముల నొప్పుకొనక శివుని దైవముగ భావించి ఆత్మార్థరూపమగు శివార్చనచేయుచు శైవ చిహ్నధరులై వర్తింపుచున్నారు: చూ, బ్రాహ్మణులు. (చూ, ఆంధ్రులు.)

ఆరామము, సం. వి. ఆ.వుం. 1. = ఆరాము. మనుష్యులు వేసి పెంచివతోఁట. అపవనము: చూ, వనము. 2; 2. = ఆరాము, ఇంటిదొడ్డి ఆవరణలోని తోఁట: చూ, వనము. 2; 3. ఒక రకపు చేఁప: చూ, మత్స్యము. 1.

ఆరామములు, అం. ద్రాక్షారామము, భీమారామము, అమరారామము, కుమారారామము, క్షీరారామము. (5.)

ఆరామశాకము, సం. వి. అ.న. 1. కన్నీరు: చూ, రోదనము. 2; 2. తోఁటకూర: చూ, మారిషము.

ఆరామశీతల, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. గొడపాల *: చూ, దేవగంధ.

ఆరాము, వై. వి. = ఆరామము: చూ, ఆరామము.

ఆరాముఖము, సం. వి. అ. న. 1. ఒకరకపుబాణము: చూ, బాణము. 1; అం. 2: చూ, బాణాగ్రములు.

ఆరాళికుఁడు, సం. విణ. అతబాల: చూ, వంటవాఁడు.

ఆరావము, సం. వి. అ. పుం; చూ, రూ-ఆరవము.

ఆరికె, దే. వి. రూ-అరుక. కోద్రవమను సస్యము: చూ, సస్యము. 1.

ఆరితీఱు, దే. అ. క్రి. ధైర్యవంతుఁడగు: చూ, గడికట్టు.

ఆరిమిత్రుఁడు, అం: చూ, ద్వాదశరాజమండలములఁ.

ఆరియము, వై. వి. = చూ, ఆరామము.

ఆరిరంప, పం. వి. ఆ. స్త్రీ. అంతట రమింపవలయును అను ఇచ్ఛ: చూ, వాంఛ. 1-ఎ.

ఆరివేరపుఁదపసి, వై. వి. (అరివేరము + తపసి.) నారదుఁడు, ముళ్ళయతి: చూ, సన్న్యాసి. 1.

ఆరివేరము, సం. వి. అ పుం. 1. రేల*: చూ, తేల; వై. వి. (1) రూ-ఆర్వేరము. కలఁత. చూ, క్షోభము. 1; (2) = ఆరిపీర్య. రూ-ఆర్వేరము. పగ: చూ, విరోధము. 1; (3) = ఆరిపీర్య. రూ-ఆర్వేరము. కలహము: చూ, యుద్ధము.

ఆరు, దే. వి. 1. నూఁగారు: చూ, రోమరాజి; అ. క్రి. 2. అంగీకరించు: చూ, సమ్మతించు; 3. నిండు: చూ, మెండుకొను. 3; 4. జన్మించు: చూ, సంభవించు.

ఆరుఁడు, పం. వి. అ. పుం. 1. అంగారకగ్రహము: చూ, గ్రహము. 1; 2. కవ్వుమేనిగాము, శని: చూ, గ్రహము. 1.

ఆరుక, దే. వి: చూ, రూ-ఆరిక.

ఆరుగ, దే. వి. 1.—వై.—; బ. 2. ఆరెవడ్లు: చూ, ధాన్యము.

ఆరుచు, దే. క్రి: చూ, రూ-ఆర్చు.

ఆరుదూఱు, దే. వి. 1. దోషముయొక్క ప్రకటనము: చూ, రద్దు. 2; విణ. 2. దోషముయొక్క ప్రకటనమైనది: చూ, రద్దు. 2.

ఆరుదొండ, ద్వ. వి. 1. ఆర్తగళము* (కన్న-అరుదణ.): చూ, దొండ; వై. వి. 2 = ఆర్తగళ. ఔణ, నల్లగోరంట*: చూ, నహా. 2-ళ.

ఆరుద్రపురుగు, వై. వి. వాన కురిసి నేల తడిగా మండునపుడు కలుగునట్టి వట్టువంటి దేహముగల యొకానొక పురుగు. (ఆరుద్రము = ఆర్ద్రిము): చూ, వట్టుపురుగు.

ఆరుపు, దే. వి. 1. ప్రణాదము. రూ-ఆర్పు: చూ, స్వరము. 2; 2. సింహనాదము, ఏనుఁగులు మొదలయినవి భయపడుటకై వీరులు చేసెడి ధ్వని. రూ-ఆర్పు: చూ, స్వరము. 2. వా. వి. 3. నిప్పుమీఁద నీరు పోయుట.

ఆరుపోరు, దే. వి. సంకులరణము. ఎడతెగని యుద్ధము: చూ, యుద్ధము. 1-ంఁ.

ఆరుమూఁడగు, దే. అ. క్రి. రూ-ఆఱుమూఁడగు. గచ్చువిచ్చగు: చూ, వైకల్యమగు.

ఆరుమూఁడు, దే. వి. రూ-ఆఱుమూఁడు. గచ్చువిచ్చు: చూ, వైకల్యము.

ఆరులు, దే. వి. బ. పన్యవిశేషము, ఆరికెదుబ్బులు: చూ, పన్యము. 1.

ఆరువు, సం. వి. అ. పుం. 1. ఒకానొకచెట్టు: చూ, వృక్షము; 2. కర్కటకము, ఎండ్రకాయ: చూ, పీత; 3. పంది: చూ, సూకరము.

ఆరూఢి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. అధిరోహణము: చూ, ఎక్కుడు. 5.

ఆరె, దే. వి. 1. ఏఱుజాజి*: చూ, ధాతకి; వై. వి. 2. = ఆరా. చెప్పులుపఱ్ఱెడు సూది, ఆర: చూ, సూది. 1-ఇ; 3. = ఆరా ఆయుధవిశేషము: చూ, బాణము. 1; వై. విణ. 4. మరాటివాఁడు: చూ, మహారాష్ట్రుఁడు; అవ్య. 5. ప్రశంసనార్థకము: చూ, నేబాను.

ఆరెకుఁడు, వై. వి. = ఆరఱీఁ. తలపరి: చూ, తలారి.

ఆరెగోల, ద్వ. వి. తోత్రము: చూ, ముల్లుకోల.

ఆరెతీఁగె, ద్వ. వి. పాపీయవల్లి*: చూ, నుషవికాఫల.

ఆరెపువ్వు, ద్వ. వి. ఏఱుజాజి*: చూ, ధాతకి.

ఆరెబొచ్చె, ద్వ. వి. కోడి కాలిమ్రేళ్ళకు వెనుక తట్టున సూది వలె మిక్కిలి వాఁడియై యుండెడు ఒంటిగోరు: చూ, పుంజు. 1-ఇ-(ం).

ఆరెము, దే. వి. 1. అఱవభాష, ద్రావిడభాష: చూ, భాష. 1; వై. వి. 2. = ఆరామఁ: చూ, ఆరామము.

ఆరెవట్లు, ద్వ. వి. మూదులవంటి తోఁకలుగల ఒకరకము వర్లు, ఆరుగలు: చూ, ధాన్యము.

ఆరేవతము, సం. వి. అ. పుం. రేల*: చూ, తేల.

ఆరోగణము, వై. వి. = ఆహారఁ. ఆరోహణ. రూ-ఆరోగిణము; చూ, సాపాటు.

ఆరోగిణము, వై. వి = —వై— (రూ-ఆరోగణము.)

ఆరోగిణమొనర్పు, దే. న. క్రి. భుజించు ఆరోగ్యం భాస్కరాదిచ్ఛేత్. వ్యా. (స్పష్టము.) : చూ, సాపడు.

ఆరోగ్యము, సం. వి. అ. వ. రోగములేక యుండుట: చూ, కల్యత్వము.

ఆరోవణము, సం. వి. అ. పుం. 1. ఆరోపించుట: చూ, రూ-ఆరోపము.

ఆరోపము, సం. వి. అ. పుం. 1.—వై.—:2. అధిష్ఠానము, ఆరోవణము; అవ్య. 3. అతి.

ఆరోపించు, సం. స. క్రి. ఆరోపణము చేయు: చూ, పొదవెట్టు.

ఆరోపితము, సం. విణ. 1. ఆరోపింపఁబడినది: చూ, ఉపాహితము; 2. ఎక్కింపఁబడినది.

ఆరోహణము, సం. వి. అ. న. 1. ఎక్కుట: చూ, ఎక్కుడు. 5; 2. నిశ్రేణి: చూ, నిచ్చెన; 3. మొలక: చూ, మొక్క. 1; 4. తంతియ, వెట్టు: చూ, సోపానము; 5. = ఆరోగణము: చూ, సాపాటు.

ఆరోహము, సం. వి. అ. పుం. 1. రూ-ఆరోహణము: చూ, ఎక్కుడు. 6; 2. జ్యోతిష్మతి*: చూ, స్వర్ణవల్లి; 3. ధైర్య్యము, నిడువు: చూ, సోగ. 2; 4. నితంబము పిఱ్ఱ: చూ, శ్రోణి; 5. ఉన్నతి, ఎత్తు: చూ, సోగ 3-ఎ; 6. తూము లోనగువాని కొలఁత విశేషము; విణ. 7. ఉన్నతము. పొడ వయినది: చూ, సోగఱి.

ఆరోహించు, సం. వ. క్రి. అధిరోహించు: చూ, ఎక్కు. 6.

ఆరోహి, సం. వి. న్. పుం. సంగీతాలంకారభేదము: చూ, అలంకారము. 3.,

ఆరోహివర్ణగతాలంకారములు, అం. అభ్యుచ్చయము, అక్షిప్తము, ఉద్గీర్ణము, ఉద్వాహితము, త్రివర్ణము, నిష్కర్షము, ప్రేంఖితము, బిందువు, విస్తీర్ణము, వేణువు, సందిప్తాచ్ఛాదితము, హసితము. (12.) (చూ, అలంకారము. 3.)

ఆరోహివర్ణము, అం: చూ, వర్ణచతుష్కము.

ఆరోహుఁడు: సం. వి. అ. పుం. 1. మావటివాఁడు: చూ, హస్త్యారోహుఁడు; 2. గుఱ్ఱపురౌతు: చూ, సాది. 1.

ఆరోహ్యము, సం. వి. అ. పుం. ఏఱు దాఁటుపుట్టి: చూ, హోడము-1

ఆర్గ్వధము, సం. వి. అ. పుం. రూ-ఆరగ్వధము*: చూ, జేల.

ఆర్చు, దే. అ. క్రి. 1. అఱచు, ధ్వనించు: చూ, శబ్దించు; 2. యోధులఁ బొబ్బరించు: చూ, శబ్దించు; ప్రే. 3. ఆడుధాతువు నకు ఆదించు: చూ, జఱిపించు; 4. విసరు: చూ, వీతెంచు; 5. ఆఱఁజేయు; 6. ఉపశమింపఁ జేయు; 7. తడియఁ జేయు; 8. నశింపజేయు. (రూ-ఆరుచు, ఆఱుచు.)

ఆర్జకుఁడు, సం. విణ. గడించువాఁడు; చూ, సంపాదకుఁడు.

ఆర్జన, సం. వి. అ. న. గడన: చూ, సంపాదనము. (రూ-ఆర్జనము.)

ఆర్జవము, సం. వి. ఆ. న. 1. తిన్నఁదనము: చూ, తిన్నన; పుం. 2. గగ్గెర*: చూ, పర్ణాసము; అం. 2: (చూ, అంగము. 8.) యోగయమాంగములు; 3: చూ, సుజ్ఞాన దాయకములు.

ఆర్జించు, సం. స. క్రి. గడించు: చూ, సంపాదించు.

ఆర్జితము; సం. విణ. సంపాదింపఁబడినది: చూ, సంపాదితము.

ఆర్జుని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. రూ-అర్జుని: చూ, నది 1-2-(3); అనిరుద్ధుని భార్య: చూ, ఉషాకన్య; 3. రూ-అర్జుని, కుట్టని తారుపుకత్తె: చూ, శంభళి; 4. కులట: చూ, అంకులాఁడి.

ఆర్తకంఠధ్వని, సం. వి. ఇ. పుం. ఏడుపు: చూ, స్వరము. 2-ఈ-(౧౩).

ఆర్తగళము, సం. వి. అ. పుం. 1. = ఆరుదొండ. నల్ల గోరంట*: చూ, నహ. 2-ళ; 2. = ఆరుదొండ. తుజాలకము*: చూ, రక్తఫల. 1-ఎ: 8 తుండకేరి, బింబిక*: చూ, రక్తఫల. 1.

ఆర్తము, సం. విణ. దుఃఖమునొందినది: చూ, దుఃఖితము.

ఆర్తవము, నం. వి. అ. న. 1. స్త్రీఋతువు: ముట్టు: చూ, రేతస్సు-1; 2. పుష్పము. పువ్వు: చూ, సుమము; విణ 3 ఋతుసంబంధమైనది.

ఆర్తి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. ఇడుమ: చూ, శోకము: 2; 2. ఆటవి. కోటి: చూ, వింటికొప్పు; వై. వి. (1) = ఆర్ద్రాతి కమ్. రూ-ఆగతి: చూ, హారతి; అం. 2: చూ, సంచారీ భావములు.

ఆర్తుఁడు, సం. విణ. దుఃఖముతోనున్నవాఁడు: చూ, దుఃఖితుఁడు.

ఆర్థితము, సం. విణ. 1. యాచింపఁబడినది; 2. హింసింపఁ బడినది; వి. అ. న. 3. వాతరోగము: చూ, రోగము. 1-3.

ఆర్దుము, ద్వ. వి. (ఆఱు + తూము.) ఆఱుతూములు. రూ-ఆఱ్ఱుము.

ఆర్ద్ర, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. ఆర్ద్రానక్షత్రము, కాలిని: చూ, రిక్క. 1-ఒ; విణ. 2. తడిసినది: చూ, వోదము.

ఆర్ద్రింబగు, మి. అ. క్రి. తడియు: చూ, నాను. 2.

ఆర్ద్రిక, అం: చూ, ఘృతములు.

ఆర్ద్రికము. సం. వి. అ. న. 1.=అల్లము(కన్న-హానిళొంతి.)*: చూ, శృంగబేరము. (అజీర్ణముపోగొట్టును.) 2. ఆరుద్ర పురుగు: చూ, పట్టుపురుగు.

ఆర్ద్రిత, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. తడి: చూ, స్తేమము.

ఆర్ద్రిము, సం. వి. అ. న. 1. అల్లము*: చూ, శృంగబేరము; విణ. 2. తడిసినది: చూ, వోదము.

ఆర్ద్రివస్త్రము, సం. వి. అ. న. తడిబట్ట, పిడప: చూ, వస్త్రము. 1-ఎ.

ఆర్థికము, సం. వి. అ. న. వడ్డిచేతఁ బ్రదుకుట: చూ, వృద్ధి జీవనము.

ఆర్ప్పు, దే. వి. 1. ప్రణాదము, బొబ్బరింత: చూ, రూ-ఆరుపు. 1; 2. సింహనాదము: చూ, రూ-ఆగుపు. 2; స. క్రి. 3. అఱుపు: చూ, దక్కించు, వా. 4. నిప్పుమీఁద నీరు పోయు, చల్లపఱుచు.

ఆర్భాటము, వై. వి. = ఆర్భట. ధ్వని, చప్పుడు: చూ, స్వరము. 2.

ఆర్భటము, సం. వి. అ. పుం. = ఆర్భాటము. రూ-ఆరభటము. ధ్వని, చప్పుడు: చూ, స్వరము. 2.

ఆర్భటి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. = ఆర్భాటము.—పై.—

ఆర్య, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. బాలిక, పదునాఱేండ్లప్రాయముగల ఆఁడుది: చూ, స్త్రీ; 1-౧౧౦-(ఎ); 2. దుర్గ: చూ, పార్వతి. 1; 3. పూజ్యస్త్రీ: చూ, స్త్రీ. 1-ఇ; 4. ధాన్యవిశేషము: చూ, ధాన్యము; 5. తల్లి: చూ, మాత; 6. ఆర్యాగీతి. కందపద్య భేదములలో నొకటి. ఇది పథ్యాకందముకన్న నొకగురువు అధికముగా నుండును. ఇదియే సహజ కందంబనఁబడును. (చూ, కందము.): చూ, వృత్తము. 1.

ఆర్యకము, సం. వి. అ. న. పిత్కకార్యము. ఆబ్దికము: చూ, సాంవత్సరికము.

ఆర్యపుత్రుఁడు, సం. వి. అ. పుం. (నాట్యపరిభాషయందు.) పెనిమిటి: చూ, మారిపుఁడు. (పారిపార్శ్వకుఁడు.)

ఆర్యమిత్రుఁడు, సం. వి. అ. పుం. గౌరవింపఁబడువాఁడు: చూ, మర్యాదకుఁడు.

ఆర్యాణి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. పూజ్యురాలు: చూ, స్త్రీ. 1-ఇ.

ఆర్యావర్తము, అం. 1. పుణ్యభూమి. హిమవత్పర్వతమునకును వింధ్య పర్వతమునకును నడుమనుండు దేశము: చూ, దేశములు. 1-౧౦, అం. 2: చూ, దేశములు.

ఆర్య, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. పూజ్యాని యిల్లాలు: చూ, భార్య. 1-ఐ.

ఆర్యుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. (నాట్యపరిభాషయందు) పెనిమిటి: చూ, ఆర్యపుత్రుఁడు; 2. కొజ్జా: చూ, సోవిదల్లుఁడు; విణ. 3. = అయ్య. పూజ్యుఁడు: చూ, సన్మానితుఁడు; 4. = అయ్య. తండ్రి: చూ, సవిత. 2. 5. మంచికులమునఁబుట్టిన వాఁడు: చూ, సజ్జనుఁడు; 6. న్యాయము తెలిసినవాఁడు.

ఆర్వేరము, వై. వి. = అరివిర్య. రూ-ఆరివేరము: చూ, అరిపీర్యము.

ఆర్షజగతి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ఋషిప్రోక్తమైన జగతీఛందస్సు: చూ, ఛందస్సులు.

ఆర్షపంక్తి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. ఋషిప్రోక్తమైన పంక్తిచ్ఛందస్సు: చూ, ఛందస్సులు.

ఆర్షబృహతి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ఋషిప్రోక్తమైన బృహతీ ఛందస్సు: చూ, ఛందస్సులు.

ఆర్షభి, అం: చూ, జాతులు.

ఆర్షభ్యము, సం. వి. అ. పుం. ఆఁబోతుగా విడువఁదగిన కోడెదూడ: చూ, వృషభము. 1.

ఆర్షము, సం. వి. అ. పుం. 1. ధర్మార్థము వరునివలన గో మిథునము పుచ్చుకొని కన్యకనిచ్చి యథాశాస్త్రముగాఁ జేయు వివాహము: చూ, వివాహము; 2. పదముయొక్క నడుమను పాదముయొక్క కొనను రెండవపాదము గలిగిన మూఁడు పాదముల మంత్రము: చూ, మంత్రము. 1-ంఽ; విణ. 3. ఋషిది; అం. 4. చూ, వివాహములు.

ఆర్షి గాయత్రి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ఋషిప్రోక్తమైన గాయత్రీ ఛందస్సు: చూ, ఛందస్సులు.

ఆర్షి త్రిష్టుప్పు, సం. వి. భీ. స్త్రీ. ఋషి ప్రోక్తమైన త్రిష్టుప్ఛందస్సు: చూ, ఛందస్సులు.

ఆర్ష్యనుష్టుప్పు, సం. వి. భీ. స్త్రీ. ఋషిప్రోక్తమైన యనుష్టుప్ఛందస్సు: చూ, ఛందస్సులు.

ఆర్ష్యుష్ణిక్కు, సం. వి.హే. స్త్రీ. ఋషిప్రోక్తమైన ఉష్ణిక్ఛందస్సు: చూ, ఛందస్సులు.

ఆర్హత, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. వ. పూజ్యత్వము, రూ-అర్హత: చూ, యోగ్యత.

ఆర్హతి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ, న.—పై.—

ఆఱఁగట్టు, దే. స. క్రి. (బట్ట) ఆఱవేయు: చూ, ఎండవేయు.

ఆఱడి, దే. వి. 1. దూఱు, జై. 7, ఆ. 34: చూ, నెగ్గింపు. విణ. 2. పొల్లు, వమ్ము, ప్రయోజనములేనిది: చూ, వ్యర్థము.

ఆఱడిపడు, ద్వ. అ. క్రి. 1. పొల్లవోవు: చూ, వ్యర్థమగు; 2. తిట్టువడు: చూ, వీటిఁబోవు.

ఆఱడిపెట్టు, ద్వ. అ. క్రి.—పై.—

ఆఱఁబోవు, ద్వ. అ. క్రి.—పై.—(రూ-ఆఱడివోవు.)

ఆఱవసంద్రము, ద్వ. వి. పాలసముద్రము: చూ, సముద్రము. 1-ఉ-(ఓ).

ఆఱవేయు, దే. స. క్రి: చూ, ఆఱఁగట్టు.

ఆఱాపు, దే. వి. ప్రణాదము, అరుపు: చూ, స్వరము. 2. 1-ంళ. (బ. ఆఱాపులు.)

ఆఱు, దే. స. 1. ఐదునొకటి: చూ, షట్కము; వి. 2. మాఁగారు: చూ, రోమరాజి; అ. క్రి. 3. అదఁగారు: చూ, నుగ్గిక్కు. 4; 4. చెడు: చూ, నశించు; 5. తడితీయు, ఎండు: చూ, మిడుకు. 8.

ఆఱుకుంచములు, వై. వి. ఆఱుస: చూ, షట్పష్టి.

ఆఱుగురు, దే. స. ఆఱుమంది. (ఆఱునకు మహన్మహత్యర్థక రూపము.) రూ-ఆఱునెరు.

ఆఱుచు, దే. క్రి: చూ, రూ-ఆర్చు.

ఆఱుతూములు, ద్వ. వి. బ: చూ, ఆర్డుము.

ఆఱుపలము, ద్వ. వి. రూ-ఆఱ్పలము. (పలము = నాలుగు కర్షములయెత్తు.): చూ, పలము. 1.

ఆఱుపు, దే. వి: చూ, రూ-అఱుపు.

ఆఱుము, ద్వ. వి: చూ, ఆర్డుము.

ఆఱుమూడగు, దే. అ. క్రి: చూ, రూ-ఆరుమూడగు; ఆం, శే. 9.

ఆఱుమూడు, దే. వి: చూ, రూ-ఆరుమూఁడు.

ఆఱుమోముల చేలుపు, ద్వ. వి. షణ్ముఖుఁడు, జమిలిముత్తల: చూ, స్కందుఁడు.

ఆఱువ, దే. వి. సీమ: చూ, దేశము.

ఆఱువాళ్ళు, దే. వి. బ. (ఆఱు + వాదులు.) కొంచెము ఎండుట.

ఆఱుపురు, దే. స: చూ, రూ-ఆఱుగురు.

ఆఱుస, ద్వ. వి. (ఆఱు + కుంచము.): చూ, ఆఱుకుంచములు.

ఆఱ్ఱుము, ద్వ. వి. (ఆఱు + తూము.): చూ, రూ-ఆర్డుము.

ఆలంకి, దే. వి. 1. కురిచీవంటి పల్లకి: చూ, సవారి, 1-ఎ; 2. బాలక్రీడా విశేషము: చూ, బొంకీడ.

ఆలంకిగుడి, ద్వ. వి. —పై.— రా, వి. 2, ఆ. 23.

ఆలంకులు, దే. వి. బ. —పై.— వి, పు. 7, ఆ. 302.

ఆలంబనవిభావము, అం: చూ, విభావములు. (స్త్రీపురుషాదులాలంబన విభావము = రసాధారమనుట).

ఆలంబము, సం. వి. అ. పుం. ఆశ్రయము, ఊఁత: చూ, సన్నిధానము. 2.

ఆలంబించు, సం. స. క్రి. ఆశ్రయించు, ఊఁతకొను: చూ, ప్రాపుగొను.

ఆలంభనవిభావము, అం: చూ, విభావములు.

ఆలంభము, సం. వి. అ. పుం. 1. చంపుడు: చూ, వధము; 2. తాకుఁడు: చూ, స్పర్శము.

ఆలఁగాఁపరి, దే. వి. 1. వెన్నుఁడు: చూ, విష్ణువు. 1; 2. గొల్లవాఁడు. చూ, వ్రేఁడు. 1. (రూ-ఆలఁగాఁపు-ఆలకాఁపరి-ఆలఁకాపు.)

ఆలకఁబోతు, వా. వి. తోఁకలేని కోఁతి: చూ, వానరము.

ఆలకము, సం. వి. ఆ. పుం. పెద్దనీలి*: చూ, రంజని.

ఆలకి, దే. వి. 1. నాథుఁడులేనిది: చూ, విధవ; 2. దిక్కులేనిది. (వాఁడు): చూ, విధవ; 3. ఒకరిమాటవినని ఆఁడుది: చూ, స్త్రీ. 1-ంఽఽ.

ఆలకించు, వై. స. క్రి. 1. = ఆలక్షించు. పాటించు. చంద్రా. 4, ఆ. 59: చూ, సంభాళించు; 2. ఆకర్ణించు: చూ. విను. 2.

ఆలక్షించు, సం. స. క్రి. 1, = ఆలకించు: చూ, సంభాళించు; 2. చూచు: చూ; వీక్షించు.

ఆలగోడు బాలగోడు, తా. వి. విపరీతపుధ్వని, పెడబొబ్బ, మొత్తుకోళ్ళు: చూ, స్వరము. 2. ళఒ-(ంఒ)

ఆలతి, వై. వి. = ఆలస్తిః. రూ-ఆలత్తి-ఆళరిః చూ, స్వరము. 2-ళఒ-(౨౨.)

ఆలత్తి, వై. వి. = ఆలస్తిః.—వై.—

ఆలవ, దే. వి. ఏలుబడిః చూ, రక్షణము.

ఆలపించు, వై. వ. క్రి. = ఆలాపించు. రాగముతిన్నఁగా పీడ్చుః చూ, ఆలాపించు.

ఆలపోతు, దే. వి. రూ-ఆఁబోతుః చూ, వృషభము. 1.

ఆలస్తి, వం. వి. ఇ. స్త్రీ. = ఆలతి-ఆలత్తిః చూ, స్వరము. 2. ళఒ-(౨౨).

ఆలస్యాలము, సం. అవ్య. వలుకవలదనుట.

ఆలము, స. వి. అ. వ. 1. రూ-ఆళము. తేలుకొండిమల్లుః చూ, ఆలము. 2; 2. రూ-ఆలము. వసువువర్ణముగల మట్టిః చూ, హరిదళము; దే. వి. (1) ఆళ్ళిద్దఃచూ, సయాట 4; వై. వి. (2) హారఃజిగడముఃచూ, యుద్ధము. 1.

ఆలముచేయు, ద్వ. స. క్రి. 1 యుద్ధముచేయు; 2. ఆగడము చేయు.

ఆలమెకము, ద్వ. వి. నక్కఃచూ, సృగాలము.

ఆలయము, సం. వి. అ. పుం. 1. ఇల్లుఃచూ, సదనము 1. 2. దేవాలయముఃచూ, వేలుపుఁజెంకి.

ఆలరి, దే. విణ. దుశ్శీలుఁడు, శీలస్వభావాదులచేత నిందితుఁడుఃచూ, వ్యాధుఁడు. 2.

ఆలఱేఁడు, దే. వి. ఎద్దు, బసవఁడుఃచూ, సదనము. 1.

ఆలవట్టము, వై. వి. 1. = ఆలావర్తమ్. వస్త్రముతో గుండ్రి ముగాఁ జేసిన విసనకఱ్ఱఃచూ, నూరెపాను; 2 = ఆలావర్తమ్. గుడ్డగొడుగుఃచూ, వారిత్ర 1-౨.

ఆలవాలము, సం. వి. అ. న. ఆవాలము. పాదుఃచూ, విల్లము.

ఆలసము, వై. వి. = ఆలస్యమ్ఃచూ, విలంబము. 1.

ఆలసించు, వై. అ. క్రి. = ఆలస్యమ్. ఆలస్యముచేయుఃచూ, వివరించు. 3.

ఆలస్యము, వం. వి .అ. న. 1. = ఆలసముఃచూ, విలంబము. 1; 2. జిడ్డుఁదనముఃచూ, బోమరితనము; 3. మీఱుటఃచూ, వ్యత్యయము; పుం. 4. జలసూకరము, వీరువంది: చూ, మత్స్యము. 1-౧౧; అం. 5ఃచూ, సంచారీ భావములు. (స్మరమనోహరుండగు వరుం దలంచుచు వక్కరంగాక్షి పరసంగల పరవిజాతులు తన్నుంబిలువ నెగాదిగం జూచుంగావి మారు మడువకుండె.

ఆలసావమృత్యం విషమ్, న్యా. (స్పష్టము)

ఆలస్యుఁడు, వం. వి. అ. పుం. అలసుఁడు, బద్ధకుఁడుఃచూ, బోమరి.

ఆలాగు, దే, అవ్య. రూ-అలాగుఃచూ, తథా. 2.

ఆలాజ్యము, వం. వి. అ. వ. వంటకట్టియలుఃచూ, వంటచెఱకు.

ఆలాత, అం: చూ, ఆకాశచారులు.

ఆలాతము, అం: చూ, కరణములు.

ఆలానము, వం. వి. అ. పుం, న. 1. ఏనుఁగును కట్టు కంబముఃచూ, స్తంభము. 1-ఀ; 2. వగ్గముఃచూ,సూత్రము 1.

ఆలానిక, సం. వి. అ. స్త్రీ. తములపాకులతీఁగెఃచూ, వాగవల్లి.

ఆలాప, అం: చూ, గాంధారగ్రామగత మూర్ఛనలు.

ఆలాపనము, సం.వి. అ. న. 1. బందుమిత్రసంభాషణము, నిండు మాటఃచూ, సంభాషణము. 2. రాగాలాపముఃచూ, ఆలస్తి.

ఆలాపము, సం. వి. అ. పుం. —వై.—

ఆలాపి, అం: చూ, ఋక్కులు.

ఆలాపించు, వం. వ. క్రి. రాగముఁ దిన్నఁగానీడ్చుఃచూ, రూ-ఆలపించు.

ఆలాపిని, వం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. వల్లకిఃచూ, వీణ. 1; అం. 2: చూ, తతవాద్యములు.

ఆలాస్తి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. = ఆలతి - ఆలత్తిఃచూ, రూ-ఆలస్తి.

ఆలాబువు, సం. వి. ఊ. స్త్రీ: చూ, రూ-అలాబువు *.

ఆలాయము, సం. వి. అ. న. 1. అశ్వశాలఃచూ, సదనము. 1-౩౬; వై. వి. (౨) గాబుఃచూ, పాత్రము. 6-ఁ. విణ. (2) ఆయితమైనదిఃచూ, సిద్ధము. 2.

ఆలార్తి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. = ఆలతి-ఆలత్తిఃచూ, ఆలస్తి.

ఆలావము, సం. వి. అ. పుం. పైర్లు మొ॥ కోయుటఃచూ, లవనము.

ఆలావర్తము, సం. వి. అ. న = చూ, ఆలవట్టము.

ఆలి, వం. వి. ఇ. స్త్రీ 1. వంక్తిఃచూ, శ్రేఢి. 1; 2.చెలికత్తెఃచూ, సఖి. 1; 3. తేలుఃచూ, వృశ్చికము. (రూ-ఆళి.); దే. వి. (1) పెండ్లాముఃచూ, భార్య. 1; విణ. (2) తక్కువైనదిఃచూ, హీనము. 1.

ఆలింగనము, సం. వి. అ. న. కవుఁగిలింతఃచూ, కౌఁగిలి.

ఆలింగనములు, అం. 1. నరసాలింగనము, దృఢాలింగనము, నర్వాలింగనము, స్పష్టకాలింగనము. పృధకాలింగనము, అనురూపాలింగనము, గూహనాలింగనము, కుచాలింగనము, లాటికాలింగనము. నిరూపణాలింగవము. లతావేష్టితాలింగవము, వృక్షాధిరూఢాలింగము, తండులకాలింగవము, క్షీరకాలింగనము. (14.); 2. అజాతస్మరాలింగనము. జాతస్మరాలింగనము. వీనిలో అజాతస్మరాలింగనము వాలుగు విధములుఃఁ స్పష్టకము, విద్ధకము, ఘృష్టకము, పీడనముఃజాతస్మరాలింగనము యెనిమిదివిధములుఃఁ లతావేష్టితము, వృక్షనిరూఢము, తిలతండులము, నీరక్షీరము. ఊరూపగూహనము. జఘనోపశ్లేషము, కుచాశ్లేషము, లాలాటము.

ఆలింగితము, సం. విణ. కవుఁగిలింపఁబడినదిఃచూ, ఉపగూఢము.

ఆలింగ్యము, సం. వి. అ. పుం. 1. గోపుచ్ఛమువంటి ఆకారము గల మృదంగము, ఆదోకుమద్దెలఃచూ, మృదంగము.1-30; విణ. 2. కవుఁగిలింపఁదగినది.

ఆలించు, వై. స. క్రి. = ఆలక్షణమ్ఃచూ, ఆలకించు.

ఆలిందకి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ఉడుతఃచూ, చిక్రోడము. (రూ-ఆళిందకి.)

ఆలిందము, సం. వి అ. పుం. ఇంటిచోపాఃచూ, సదనము. 1-ంఒ-(3).

ఆలింపన, సం. వి. అ. స్త్రీ. తనివిఃచూ, సౌహిత్యము.

ఆలిగొను, దే. స. క్రి. (ఆలి+గొను.) 1. అపహసించు: చూ, వెక్కిరించు. 3; 2. తక్కువపఱచు: చూ, వంచించు.

ఆలిచిప్ప, దే. వి. జలశుక్తి (జలసామాన్యమునందెల్లఁ బుట్టునది.): చూ, సంకు. 1.

ఆలిప్పుఁడు, సం. వి. అ. పుం. పొందుటకు యిచ్ఛయించినవాఁడు: చూ, వలపుకాఁడు.

ఆలీఢము, సం. వి. అ. న. 1. విలుకాఁడు కుడికాలు ముందటికి చాఁచి విలుచుట: చూ, సమపదము; 2. విలుకాఁడు రెండు కాళ్ళుసమముగానుంచుకొని విలుచుట: చూ, సమపదము; విణ. 3. నాకఁబడినది; అం. 4: చూ, విలుకానిస్థానములు; 5: చూ, గతివిశేషములు; 6: చూ, పుంస్థానకములు.

ఆలీనము, సం. వి. అ. న. 1. పాఁతఱ: చూ, లిబ్బి; విణ. 2. అంతట లయించియున్నది.

ఆలు, దే. వి. 1. పెండ్లాము. (దీనికి వృత్తియందు అఁడుది యనిమాత్ర మర్థము. "జవరాలు, ధీరురాలు." మొ॥): చూ. భార్య -1; బ. 2. ఆవులు: చూ, ధేనువు; 1; 3. స్త్రీవాచకమందు వచ్చునది. "జవరాలు, ముద్దరాలు." మొ॥

ఆలుక, సం. వి. అ. స్త్రీ. 1. అలకి. గిండివంటికుండ: చూ, పాత్రము. 6-గళ; 2. = ఆనుగ. ఆనబ*: చూ, సొఱ.

ఆలుకము, సం. వి. అ. పుం. 1. ఆలువు, గెనుసు*: చూ, గెనుసుదుంప; 2. చేమగడ్డ*: చూ, చేమ; 3. ఆనుగు*: చూ, సొఱ.

ఆలుడి, దే. వి. పవిత్రచరిత్రము: చూ, శీలము. 2.

ఆలుబ్ధుఁడు, సం. వి. అ. పుం. మిగుల లోభి: చూ, లోభి.

ఆలులేదుచూలులేదు కొడుకుపేరు సోమలింగము. లో. ఒకానొక లోకోక్తి, ఏమియు లేనిదే పేర్లు పెట్టుఁట.

ఆలువు, సం. వి. ఉ. స్త్రీ. 1. రూ-ఆలూవు. గలంతిక, సన్నమెడగలచెంబు: చూ, పాత్రము. 6-గళ; 2. రూ-ఆలూవు. కడిమి*: చూ, పీపము; 3. రూ-ఆలూవు. గెనుసు*: చూ, గెనుసు; 4. రూ-ఆలూవు. ప్లవము: చూ, హోడము.

ఆలూనశాలికులము, సం. వి. అ. న. కోయఁబడిన సంబావుగల క్షేత్రము: చూ, భూమి. 1-గళ.

ఆలూవు, సం. వి. ఉ. స్త్రీ: చూ, రూ-ఆలువు.

ఆలెగాఁడు, దే. వి. పరిచారకుఁడు: చూ. సేవకుఁడు. 1.

ఆలెప్రొయ్యి, దే. వి. ఒకసారిగ నాలుగయిదు పాత్రములు వేఱువేఱుగాఁ బెట్టి వండునట్లేర్పఱచిన ప్రొయ్యి, గాఁది ప్రొయ్యి: చూ, హసంతి. 1-ఎ.

ఆలేఖనము, సం. వి అ. న. 1. రూ-ఆలేఖ్యము. లిఖితము: చూ, వ్రాఁత; 2. రూ-ఆలేఖ్యము. చిత్తరువువ్రాయుట: చూ, చిత్తరువు.

ఆలేఖిని. సం. వి. ఇ. పుం. 1. చిత్తరువువ్రానెడు తూలిక: చూ, లేఖిని; 2. వ్రాయుసీసపు పోతపుల్ల, పెన్సిలు: చూ. లేఖిని.

ఆలేఖ్యకృత్తు, సం. వి. త్. పుం. చిత్తరువు వ్రాయువాఁడు: చూ, ముచ్చి.

ఆలేఖ్యము, సం. వి. అ. న: చూ, రూ-ఆలేఖనము.

ఆలేహ్యము, సం. వి. అ. న. ఆస్వాదింపఁదగినది.

ఆలోకనము, సం. వి. అ. పుం. 1. రూ-ఆలోకము. చూపు: చూ, లక్షణము 3; 2. ఎండ: చూ, వెలుఁగు. 3; 3. బట్టువాఁడు చేయు స్తోత్రము: చూ, స్తోత్రము. 1-గ.

ఆలోకము, సం. వి. అ. పుం. 1. రూ-ఆలోకనము. చూపు: చూ, లక్షణము. 3; 2. కొలువు. చూ, శుశ్రూష. 2.

ఆలోకించు, సం. స. క్రి. చూచు: చూ, వీక్షించు.

ఆలోకితము, సం. విణ. 1. చూడఁబడినది, స్వభావమయిన దృష్టివిశేషము: చూ, ఆవర్శితము; అం. 2: చూ, దృష్టిభేదములు; 3: చూ, దృష్టిక్రియలు.

ఆలోచన, సం. వి. అ. స్త్రీ. అ. న. తలఁపు: చూ, యోచన.

ఆలోచించు, సం. స. క్రి. 1. తలఁచు: చూ, యోచించు; 2. అరయు: చూ, విచారించు. 1.

ఆలోడనము, సం. వి. అ. న. కలఁత: చూ, సంతాపము. 1.

ఆలోడించు, సం. స. క్రి. కలఁగఁజేయు: చూ, సంక్షోభించు.

ఆలోడితము, సం. విణ. కలఁచఁబడినది: చూ, మలినము. 3.

ఆలోన, దే. అవ్య. ఇట్లుండగా; ఆలోపల, ఇంతలో.

ఆలోపల, దే. అవ్య.—పై.—

ఆలోలము, సం. విణ. 1. కదలు: చూ, లోలము. 1; 2. విషయలంపటము, కార్యముకొఱకు నలయుట.

ఆలోలితము, అం: చూ, శిరఃక్రియలు.

ఆలోలుఁడు, సం. విణ. 1. చంచలుఁడు, కాముకుఁడు: చూ, వలపుకాఁడు; 2. స్త్రీయం దాసక్తిగలవాఁడు.

ఆలోళితము, అం: చూ, శిరోభేదములు.

ఆవ, దే. వి. 1. నిమ్నము, మిక్కిలి పల్లపుప్రదేశము: చూ, భూమి. 1-ఞం; 2. వరిపండునేల, చేను: చూ, భూమి. 1-ళ-ఎ; 3. ఆవ*: చూ, సర్షపము; బ. 4. సర్షపబీజములు, ఆవలు: చూ, సర్షపము. (ఆవాలు అని వాడుక.)

ఆవంక, దే. వి: చూ, ఆచిక్కు.

ఆవంత, దే. వి. 1. గొప్పవెత; వా. 2. కొంచెమైనను.

ఆవకాయ. దే. వి. ఊరుఁగాయ: చూ, రుచిఁగాయ. (బెల్లపు ఆవకాయ, అల్లపుఆకాయ, వెల్లుల్లిఆవకాయ మొదలగునవి.)

ఆవగింజలు, దే. వి. బ. సర్షపబీజములు: చూ, సర్షపము.

ఆవజము, వై. వి. = ఆరజః, రుంజ అను వాద్యము: చూ, వీణ. 1-ఎఒ.

ఆవటము, దే. వి. 1. మైత్రి, పొత్తు: చూ, సంయోగము; విణ. 2. పొందికయయినది. భాగ. 4, స్కం, 136: చూ, సంయుక్తము.

ఆవటముచేయు, దే. స. క్రి. పొందికపఱచు. పాండు. 2, ఆ. 228: చూ, సంధించు. 2.

ఆవటించు, దే. ప్రే. అనుకూలపడు: చూ, నరిపడు. 1.

ఆవటిల్లు, దే. అ. క్రి. వై. = ఆవాహ. రామా. 5, ఆ. 175: చూ, సరిపడు. 1.

ఆవట్టజము, సం. వి. అ. న. పారశీకాశ్వము: చూ. హయము. 1-ఘ.

ఆవడ, దే. వి. 1. కార్బిఅ*: చూ, హ్రస్వగవేధుక; 2. రూ-ఆమవడ, మజ్జిగపులుసులోనగువానియందు నానవేసిన వడ: చూ, భక్ష్యము. 1-ఘ.

ఆవడి, దే. వి. రూ-హోవడి ఉపద్రవము: చూ, విపత్తు.

ఆవతిన్నఅమ్మకుయేవఁబారినదట, లో. ఒకానొక లోకోక్తి.
ఆవపనము, సం. వి. అ. న. 1. కాఁగు, గూన: చూ, పాత్రము. 6-౭౯; 2. గోనియ: చూ, గోనె.
ఆవపాఱు, దే. అ. క్రి. భావముదయించు, జ్ఞప్తికివచ్చు: చూ, స్ఫురించు. 2.
ఆవము, పై. వి. 1. = ఆవాపఃకుమ్మరి కుండలు లోనగునవి కాల్చుటకేర్పఱచిన (కావు): చూ. కావు 5; 2. ఈసడింపు: చూ, నెగ్గింపు; 3. = హార. జగడము, లడాయి: చూ, యుద్ధము. 1.
ఆవరణము, సం. వి. అ. న. ఆచ్ఛాదనము, మూఁత: చూ, వ్యవధానము. 3.
ఆవరణములు, అం. పృథివ్యప్తేజోవాయ్వాకాశాహంకార మహత్తత్వములు.(7); ప్రకృతితోఁగూడ అష్టావరణములగు.(8).
ఆవరించు, సం. స. క్రి. చుట్టుకొను: చూ, వేష్టించు.
ఆవరించుకొను, మి. స. క్రి. —పై.—
ఆవరింత, దే. వి. 1. రూ.ఆవలింత: చూ, హాఫిక; 2. ఆక్రమణము: చూ, పురి. 4.
ఆవర్జనము, సం. వి. అ. న. ఆకర్షణము, ఈడుపు: చూ, లాగు. 3.
ఆవర్త, సం. వి. అ. స్త్రీ. నేలతామర*: చూ, సహస్రపత్రము. 1-ఁ.
ఆవర్తనము, సం. వి. అ. న. 1. అప్రవృత్తి: చూ, మరలఁబాటు; 2. పాఠముయొక్కవల్లె: చూ, వల్లె. 4.
ఆవర్తని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ నులితడ*: చూ, మహాబల.
ఆవర్తకము, అం: చూ, అలంకారము. 3.
ఆవర్తము, సం. వి. అ. పుం. 1. గుఱ్ఱపు సుడి: చూ, హయము. 1-౫౨: చూ, సుడి. 1-3; 2. నీటి సుడి: చూ, సుడి. 1-౪; 3. శరీరమందలి సుడి: చూ, సుడి. 1-ఁఁ. 4. రోమావర్తము: చూ, సుడి. 1-ఁం. 5. భ్రూమధ్యావర్తము: చూ, సుడి. 1-౬; 6. మెడపైసుడి: చూ, సుడి. 1-౭; 7. గాలి సుడి: చూ, సుడి. 1-౨; (ఇత్యాదులు); 8. అపవృత్తి: చూ, మరలఁబాటు; 9. పాఠముయొక్కవల్లె: చూ, వల్లె. 4; 10. ఆవర్తకమను మేఘము: చూ, మేఘము. 1; అం. 11: చూ, మేఘములు; 12: చూ, మేఘములు; 13: చూ, భూమమండలములు; 14: చూ, కరణములు.
ఆవర్తించు, సం. స. క్రి: చూ, వల్లించు.
ఆవర్తితము, సం. విణ. 1. మరలినది: చూ, నివర్తితము; 2. వల్లింపఁబడినది; అం. 3: చూ, బంధూక్రియలు.
ఆవల, దే. వి. (ఆ + పలను.) 1. ఆప్రక్క: చూ, ఆదిక్కు; 2. అనంతరము: చూ, పిమ్మట. వా. 3. ఆవలికొన: రూ-ఆవల-అవ్వల.
ఆవలి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. చాలు: చూ, శ్రేణి. 1; దే. వి. (1) రూ-ఆవళి. ఉపద్రవము: చూ, విపత్తు: 2. ఇబ్బంది, కష్టము: చూ, శోకము. 2; (3) అధికము: చూ, హేరాళము. 1-౬.
ఆవలించు, సం. అ. క్రి. రూ-ఆవులించు: చూ, విజృంభించు.
ఆవలింత, దే. వి: చూ, రూ-ఆవరింత.
ఆవలిమొన్న, ద్వ. వి. మొన్నటికి పూర్వదినము, అటుమొన్న: చూ, రోజు. 1.
ఆవలినాఁడు, ద్వ. వి. ఎల్లుండికి పరదినము: ఆవలియెల్లుండి.
ఆవలియెల్లుండి, ద్వ. వి.—పై.— (ఆవలియెల్లుండికి పరదినము = అటావలి యెల్లుండి.)
ఆవలఈవల, ద్వ. ద్ర. ఈప్రకారముగ: చూ, ఇటుల.
ఆవళము, సం. వి. అ. పుం. ఇష్టానిష్టములగు వనులయందుఁ గలిగెడి తొందఱ: చూ, సంభ్రమము. 1.
ఆవశ్యకము, సం. వి. అ. న. 1. అక్కఱ: ఆవశ్యము, అవ్య: అనదుము; (తె.వ):— అక్కఱ; తద్వి:— మిక్కిలి అక్కఱ.— అత్యావశ్యకము; విణ. 2. అక్కఱైనది, ఆవశ్యము.
ఆవశ్యము, —పై.—
ఆవసథము, సం. వి. అ. న. ఇల్లు: చూ, పదనము. 1.
ఆవసితము, సం. విణ. బుద్ధము, నుఱిచినది. (ధాన్యము.): చూ, ధాన్యము. 1-౫.
ఆవసితరి, సం. వి. ఇ. న.—పై.—
ఆవహము, సం. విణ. 1. కలిగించునది: చూ, ఉపపాదకము; అం. 2. చూ, వాయువులు.
ఆవహించు, సం. క్రి. అవతరించు: చూ, పుట్టు. 2.
ఆవహిద్ధము, అం: చూ, స్త్రీస్థానకములు.
ఆవహిల్లు, సం. అ. క్రి.—పై.—
ఆవళి, చూ, రూ-ఆవలి.
ఆవాపకము, సం. వి. అ. పుం. బంగారపు నూడిగము: చూ, భూషణము. 2. ౧౨-(౪); (ఆఁడుదానిచేతి మట్టిగాజు అని కొందఱు.)
ఆవాసము, సం. వి. అ. పుం. 1. రూ-ఆవాపము: చూ, ఆవాలము; 2. విత్తడము: చూ, విత్తుట; 3. = అవము: చూ, కావు. 5; 4. పరరాష్ట్రి చింత. (ఇది స్వరాష్ట్రిచింతన తంత్రమనఁబడును.); చూ, తంత్రము. 2; 5. తాళప్రాణ క్రియాభేదము: చూ, తాళము. 2; 6. ఓడ దాఁటించిన కూలి: చూ, తరపణ్యము; 7. వ్యధ: చూ, శోకము. 2; 8. మంగలిపని: చూ, ముండనము; అం. 9: చూ, నిళ్ళబ్ద క్రియలు.
ఆవాయకము, చూ, ఆవాపకము.
ఆవాలము, సం. వి. అ. న. ఆవాపము; పాదు: చూ, విల్లము.
ఆవాలు, దే. వి. బ. ఆబలు: చూ, సర్షపము: చూ, అవ.
ఆవాసము, సం. వి. అ. పుం. ఇల్లు: చూ, సదనము. 1.
ఆవాహనము, సం. వి. అ. న. 1. పిలుపు: చూ, సంబోధనము; 2: చూ, ఉపచారములు.
ఆవాహించు, సం. అ. క్రి: చూ, ఆవటిల్లు.
ఆవాహితము, సం. విణ. పిలువఁబడినది: అభిమంత్రితము, ఆకారితము, ఆమంత్రితము.
ఆవి, సం. న్. అవ్య. 1. కనఁబడినది; దే. వి. (1) తాపము. విజి. 2, ఆ. 53: చూ, సంతాపము; (2) ఊపిరి: చూ, శ్వాసము; (3) ఆవిరి: చూ, ఔష్మ్యము.
ఆవించు, దే. స. క్రి. వానెనమీఁదఁబెట్టి ఆవిరితోఁ ఐక్యము చేయు. కాళ. 3, ఆ. 36: చూ, ఉప్పు. 2.

అవిగ్నము, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, రూ - అవిగ్నము*; విణ. 2. ఆవేగమునొందినది.
అవిద, దే. స. ఏ. రూ-అవిడె: చూ, ఆకె.
అవిడి, దే. వి. రూ-అవళి. ఉపద్రవము: చూ, విపత్తు.
అవిడె, దే. పం. ఏ: చూ, రూ-అవిద.
అవిధము, సం. వి. అ. పుం. రత్నాదులకు బెజ్జముచేయు వజ్రపు పోగర, ఆస్ఫోటని: చూ, వైధనిక.
అవిద్ద, అం. చూ, అకాళచారులు.
అవిద్దము, సం. విణ. అ. (అ. ఆ. అ.) 1. చక్కఁగా లొలువఁబడినది; 2. అవిధము: చూ, వైధనిక; 3. కొట్టఁబడినది, ఆయుప్తము: చూ, ఆహతము; 4. ఉంచఁబడినది: చూ, ఉపహితము; 5. వంకరైనది: చూ, వంకర.
అవిద్దవక్త్రిము, అం. చూ, న్యత్తహస్తములు.
అవినము, సం. వి. అ. న. నిధి: చూ, లిబ్బి.
అవిరి, దే. వి. ఊష్మము: చూ, ఔష్మ్యము.
అవిరిల్లు, దే. అ. క్రి. చెమటగలడియగు: చూ, చెమట పోయు.
అవిర్భవించు, సం. అ. క్రి అవతరించు: చూ, సంభవించు.
అవిర్భవిల్లు, సం. అ. క్రి.—పై.—
అవిర్భావము, సం. వి. అ. పుం. జన్మము: చూ, సంభవము.
అవిర్భూతము, సం. విణ. పుట్టినది, ప్రభూతము: చూ, సంభూతము.
అవిలకము, సం. విణ. కలఁకఁబాటినది: చూ, మలినము. 3.
అవిలము, సం. వి. అ. పుం.—పై.—
అవిలి, దే. వి. మాంత్రికుఁడు ఉపయోగించెడి కాచపాత్ర. (మాంత్రికుఁడు = మంత్రవిద్య నెటిఁగినవాఁడు.): చూ, పాత్రము. 6-ఎ.
అవిష్కరణము, సం. వి. అ. న. ఖ్యాతి: చూ, సంభావన. 3.
అవిష్కరించు, సం. స. క్రి. ప్రకటించు: చూ, వెల్లడించు.
అవిష్కృతము, సం. విణ. 1. ప్రకటింపఁబడినది: చూ, ప్రకటితము; 2. వెలయింపఁబడినది.
అవిష్కృతి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, అవిష్కరణము.
అవిష్క్రియ, సం. వి. అ. స్త్రీ.—పై.—
అవిష్టుఁడు, సం. వి. అ. పుం. ప్రేతాదులచే యెవఁడు గ్రహింపఁబడి వెలుపల తిరుగునో వాఁడు: చూ, ప్రేతవాహితుఁడు.
అవు, దే. వి. గోవు: చూ, ధేనువు. (వృత్తియందు అంత్యవర్ణ లోపము వికల్పముగనగు.—ఆఁగదువు, ఆఁబడ్డ, ఆఁబెయ్య, ఆఁదూడ మొ.)
అవుఅవు క్రుమ్మలాడి లేఁగకాలు విఱుగఁద్రొక్కినట్లు. లో, ఉదా :- "అవునావును గ్రుమ్మలాడి నడిమి లేఁబెయ్యకాళ్లు విఱిచినట్లు రాజురాజునుంబోట్లాడి దూతకెగ్గుసేయ డగ్గరుదే." (నీతిచంద్రిక—విగ్రహము.)
అవుకుఁడు, సం. వి. అ. పుం. (నాట్య పరిభాషయందు) తండ్రి.
అవుత్తుఁడు, సం. వి. అ. పుం. (నాట్యపరిభాషయందు) బావ. రూ-ఆవృత్తుఁడు.
అవుతోఁక, దే. వి ఆఁదోఁక: చూ, గోవాలము.
అవురించు, దే. అ. క్రి: చూ, రూ-ఆవులించు.
అవురింత, దే. వి: చూ, రూ-ఆవులింత.
అవురు, దే.ని బావురు, రోదనార్త ధ్వనుల యందగు ధ్వన్యను కరణము: చూ, హూహూ.
అవురుమను, దే. అ. క్రి. బావురుమని (బారుమని) ఏడుచు: చూ, విలపించు.
అవులించు, దే. అ. క్రి. రూ-ఆవలించు: చూ, జృంభించు.
అవులింత, దే. వి: చూ, రూ-ఆవురింత: చూ, హాఫిక.
అశ్లీలనియిల్లు, ఆం: చూ, విరర్థకములు.
అవ్వాయుఁడు, సం. వి. అ. పుం. తండ్రి: చూ, సవిత. 2.
అవ్యతము, సం. విణ. చుట్టఁబడినది: చూ, సంవృతము.
అవ్యత్తము, సం. విణ. తిరుగుడువడినది: చూ, ఆఘూర్ణితము.
అవ్యత్తి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. తడవ: చూ, వెండియు; 2. అవ్రవృత్తి: చూ, మరలఁబాటు; 3. కంఠపాఠము, రువ్వు: చూ, వల్లె. 4.
అవ్యత్తిదీపకము, సం. వి. అ. న. ఒకానొక అలంకారము. పద, అర్థ, ఉభయములను త్రివిధములచే ధర్మైక్యమందుట: చూ, అలంకారము. 3.
అవ్యత్తు, సం. వి త్. స్త్రీ, న. 1. రీతి: చూ, విధము. 1; 2. స్వాధ్యాయక్రమము, అనుక్రమణిక: చూ, పరిపాటి.
అవ్యత్తుఁడు, సం. వి. అ. పుం. (నాట్యపరిభాషయందు) బావ: రూ-ఆవుత్తుఁడు.
అవృష్టి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ: చూ, వాన, (సూ. ని.)
ఆవేగము, సం. వి. అ. పుం. 1. (ఇష్టానిష్టప్రాప్తిచేఁగలుగు) తొట్రుపాటు: చూ, స్ఖలనము. 2; 2. కోపము: చూ, రోషము; అం. 3: చూ, పంచారీభావములు. (ఆరాక్షస భటుండు రామునకెదురై కేలం గోఁగి గీలించి కేలువడఁక నందేవిడచెను.)
ఆవేగి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. బొద్దిక*: చూ, వృద్ధదారకము.
ఆవేదకుఁడు, సం. విణ. చూ, తెలిపెడువాఁడు.
ఆవేదనము, సం. వి. అ. న. తెలియఁజేయుట: చూ, సూచకము 6.
ఆవేదించు, సం. స. క్రి: చూ, తెలియఁజేయు: చూ, సూచించు. 2.
ఆవేదితము, సం. విణ. తెలుపఁబడినది: చూ, సూచితము. 2.
ఆవెలము, సం. వి. అ. న. తాంబూలకల్కము, నమలిన తాంబూలము: చూ, తమ్మ.
ఆవేశనము, సం. వి. అ. న. 1. కమ్మరిసాల: చూ, సదనము. 1-ఎ; 2. భూతావేశము. రూ-ఆవేశము: చూ, సోకుఁడు; 3. చొరవ: చూ, ప్రవేశము; 4. సంతోషాదులవలనఁ గలిగెడు పారవశ్యము. రూ-ఆవేశము: చూ, సమాళము; 5. తొందఱ: చూ, సంభ్రమము. 1.
ఆవేశము, సం. వి. అ. పుం: చూ, ఆవేశనము. 2, 3, 4, 5.
ఆవేశించు, సం. అ. క్రి. చొచ్చు. "గ్రహము ఆవేశించినది." చూ, సోఁకు. 4.
ఆవేశికుఁడు, సం. విణ. విందునకు పిలువఁబడినవాఁడు, అతిథి: చూ, విందు. 4.
ఆవేష్టికము, సం. వి. అ. పుం. ముండ్లకంచె, ప్రాచీనము: చూ, వెఱగు.
ఆవేష్టితము, అం: చూ, హస్తకరణములు.
ఆవేళ, దే. అవ్య. ఆకాలము.

ఆవైపు, దే. వి: చూ, ఆదిక్కు.
ఆవ్రర్చన, సం. వి. అ. న. 1. మంత్రభేదము: చూ, మంత్రము. 1-గఉ; 2. వ్రానితొట్టి: చూ, రంధ్రము. 1-3.
ఆశ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. = ఆస. ఇచ్ఛ: చూ, వాంఛ. 1; 2. = ఆస. దిక్కు: చూ, హరిత్తు; 3. ఆస. అత్యాశ. భర్తృ. 3, ఆ. 3: చూ, వాంఛ. 1-గ; ఆ. పుం. 1. అంతట వ్యాపించుట: చూ, వ్యాప్తి. 1; 2. భుజము: చూ, హస్తము. 1.
ఆశంపిత, సం. వి. ఐ. పుం. ప్రియవస్తువును కోరువాడు, ఆశంపిత, ఆశంపితుడు, ఆశంసువు: చూ, కోరువాడు.
ఆశంసనము, సం. వి. అ. న. ఇచ్ఛ: చూ, వాంఛ. 1.
ఆశంసిత, సం. విణ. 1: చూ, ఆశంపిత; 2. పరోక్షమువందు బొగడువాడు; ఆశంసితుడు, ఆశంసువు.
ఆశంసితము, సం. విణ. కోరబడినది. వాంఛితము: చూ, వాంఛ. 1-33.
ఆశంసితుడు, సం. వి. ఐ. పుం: చూ, ఆశంసిత.
ఆశంసువు, సం. విణ. ఉ.—పై.—
ఆశకుఅంతములేదు, లో. ఒకానొక లోకోక్తి.
ఆశపడు, మి. అ. క్రి. అక్క—అపడు: చూ, వాంఛించు.
ఆశపెట్టు, మి. స. క్రి: చూ, ఆసపెట్టు.
ఆశము, సం. వి. అ. పుం. 1. అగ్ని: చూ, వహ్ని. 1; 2. అంతటను ప్రసరించుట: చూ, వ్యాప్తి. 1.
ఆశయ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. గుండాలయను గడ్డి*: చూ, తృణము. 1.
ఆశయము, సం. వి. అ. పుం. 1. తలపు: చూ, విషయము. 4; 2. చోటు: చూ, స్థానము. 1; 3. ఆశ్రయము: చూ, సన్నిధానము. 2; 4. మనసు: చూ, హృదయము; 5. పాతఱ: చూ, లిబ్బి. 2; 6. మడుగు: చూ, సరస్సు. 1.
ఆశయిత, సం. విణ. చూ, తినిపించువాడు.
ఆశయేశయుడు, సం. వి అ. పుం: చూ, మన్మథుడు.
ఆశరుడు, సం. వి. అ. పుం. 1. అగ్ని: చూ, వహ్ని. 1: 2. కోనతేడు, నైర్ఋతి: చూ, మూలతేడు; 3. రక్కసుడు: చూ, రాక్షసుడు. 1.
ఆశాపాలుడు. సం. వి. అ. పుం. దిక్పాలకుడు: చూ, దిక్పాలుడు.
ఆశాపాశము, జా. ఆసయను త్రాడు. (ఇట్లు ఆశాబంధము = ఆసయను ముడి.)
ఆశాబంధము, సం. వి. అ. పుం. 1. ఊబట: చూ. ప్రక్రయము; 2. సాలెపురుగు నేసిననేత: చూ, సాలెగూడు; 3. ఆసయనుముడి: చూ, ఆశాపాశము, 4. కోతిగూడు: చూ, పదనము. 1-3ఉ. ఆశావధిం కో గతః. న్యా. ఆశయొక్క యవధి నెవడు పొందెను.
ఆశాసనము, సం. వి. అ. న. ఆశీర్వచనము: చూ, దీవన
ఆశాసించు, సం. స. క్రి. ఆశీర్వదించు: చూ, దీవించు.
ఆశాప్తి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. ఇచ్ఛ: చూ, వాంఛ. 1.
ఆశాస్యము, సం. విణ. 1. ఆశీర్వదింపదగినది; 2. ప్రార్థింపదగినది: చూ, ప్రార్థనీయము
ఆశి; సం. వి. ఈ. స్త్రీ. పాముయొక్క కోఱ; ఆశీస్సు: చూ; పల్లా. 1-3.

ఆశించు, సం. స. క్రి. = ఆసించు: చూ, వాంఛించు.
ఆశిత, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ఇచ్ఛ: చూ, వాంఛ. 1.
ఆశితము, సం. విణ. 1. తినబడినది: చూ, భుక్తము. 1; 2. అంతకుముందు ఆవుని మేపిన పొలము: చూ, గవీనము.
ఆశితమతుడు, సం. వి. అ. పుం. సగరచక్రవర్తి. చూ, ఆసిత సంతుడు.
ఆశిరుడు, సం. వి. అ. పుం. అగ్నిహోత్రుడు: చూ, వహ్ని. 1.
ఆశితిభవ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. తనివి: చూ, సౌహిత్యము.
ఆశిరము, సం. వి. అ. పుం. 1. పాలవిఱుగుడు: చూ, ప్రత్యము. 1-ఒ; 2. బిన్ను: చూ, ప్రత్యము. 1-ళ; 3. అగ్ని: చూ, వహ్ని. 1; 4. తిండి: చూ, సాపాటు.
ఆశీరుడు, సం. వి. అ. పుం. రవి: చూ, సూర్యుడు.
ఆశీర్వదించు, సం. స. క్రి. చూ, ఆశాసించు.
ఆశీర్వచనము, వా. వి. అ. న: చూ, దీవన.
ఆశీర్వాదము, సం. వి. అ. పుం. —పై.—
ఆశీవిషము, సం. వి. అ. పుం. పాము: చూ, సర్పము. 1.
ఆశీస్సు, సం. వి. ఏ. స్త్రీ. 1. ఆశీర్వాదము: చూ, దీవన; 2. ఇచ్ఛ: చూ, వాంఛ; 3. మంచిపని: చూ, హితము; 4. పొగడిక: చూ, స్తోత్రము; 5. పాముయొక్క కోఱ, ఆశి: చూ, పల్లా. 1-3.
ఆశుగము, సం. వి. అ. పుం. 1. అమ్ము: చూ, బాణము. 1; 2. గాలి: చూ, వాయువు. 1.
ఆశువక్రోష్టి, సం. వి. ఇ. పుం. స్త్రీ. ఒకరకము తోడకూర: చూ, మారిషము. 1-గ.
ఆశువు, సం. వి. ఉ. పుం. 1. ఎట్టజిలమ వడ్లు: చూ, ధాన్యము; న. 2. వాసి; ప్రసిద్ధి: చూ, సంభావన. 3; క్రి. విణ. 3. వేగ: చూ, న్యదము. 1; విణ. 4. వేగముగలది: చూ, స్యదము. 3.
ఆశుప్రీహి, సం. వి. ఇ. పుం. ఎట్టజిలమ వడ్లు: చూ, ధాన్యము.
ఆశుశుక్షణి, సం. వి. ఇ. పుం. 1. అగ్ని: చూ, వహ్ని. 1; 2 వేడియూపిరి: చూ, శ్వాసము; 3. ఉచ్ఛ్వాసము: చూ, ఎంగిలి.
ఆశౌచము, సం. వి. అ. న. 1. అంటు: చూ, మైల. 4; 2. చావుమయిల: చూ, మృతాశౌచము; 3. జాతాశౌచము: చూ, పురుడు.
ఆశౌచములు, అం. జాతాశౌచము, మృతాశౌచము. (2)
ఆశ్చర్యపడు, మి. అ. క్రి: చూ, వెఱగొందు.
ఆశ్చర్యము, సం. వి. అ. న. 1. = అక్కజము: చూ, వింత. 1; 2. నవరసములలో నొకటి: చూ, అద్భుతము. 2. (చూ, రసములు.); విణ. 3. అచ్చెరువయినది: చూ, వింత. 1; అం. 4. చూ, రసస్థాయీభావములు. (మున్నెన్నడుఁ జూడని వస్తువులఁ జూడ మవమునఁ బుట్టెడి సంతోషము.) ఉదా. రావణుం డట్లపరిమితమగు వానరసేనావిస్తారంబును జూచి యయ్యారే! యింతటి వానరసేనను మున్నెన్నడుఁ జూచి యుండలేదు. అని యచ్చెరువొందెను.

ఆశ్రమము. సం. వి. అ. పుం. న. 1. మునులయిల్లు, ఆసటిల్లు: చూ, నదనము. 1-౧౦. 2. బ్రహ్మచర్యాది—ఇవి నాలుగు: బ్రహ్మచర్యము, గార్హస్థ్యము. వానప్రస్థము, సన్న్యాసము; 3. సన్న్యాసులు లోనగువారు ఉండెడుచోటు, మఠము: చూ, సదనము. 1-౫౦. 4. అడవి: చూ, విపినము; 5. సన్న్యాసుల సాంప్రదాయభేదమును దెలిపెడి గుఱుతు: చూ, లక్షణము. 1; 6. శిష్యులు మొదలగువారుండు ఇల్లు: చూ, సదనము. 1.

ఆశ్రమవాసపర్వము, చూ, పర్వములు.

ఆశ్రయము. సం. వి. అ. పుం. 1. = ఆసరా: చూ, సన్నిధానము. 2; 2. బలవంతు నాశ్రయించుట: చూ, గుణములు; 3. చోటు: చూ, స్థానము. 1; 4. ఇల్లు: చూ, సదనము. 1; 5. ఒకానొక దేశము: చూ, దేశములు. 1-౧౧; 6. సన్న్యాసుల మఠము: చూ, సదనము. 1-౫౦.

ఆశ్రయాని, సం. వి. వ్. పుం. అగ్ని: చూ, వహ్ని. 1.

ఆశ్రయాళుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. —పై.—; విణ. 2. ఆశ్రయించినవానినిఁ జెఱుచువాఁడు: చూ, ప్రాపుచెఱచువాఁడు.

ఆశ్రయించు, సం. స. క్రి: చూ, ప్రాపుగొను.

ఆశ్రయుఁడు, సం. విణ. పొందించువాఁడు: చూ, ప్రాపకుఁడు.

ఆశ్రవము, సం. వి. అ. పుం. 1. అంగీకారము: చూ, సమ్మతి. 1; 2. రాగద్వేషాదిప్రయుక్త దుఃఖము: చూ, శోకము. 2; 3. శ్రవణేంద్రియముతోఁ గూడుకొనిన బుద్ధి: చూ, హృల్లేఖము. 2; 4. వట్టుదల: చూ, స్పర్ధ. 4.

ఆశ్రవుఁడు, సం. విణ. 1. మాట దాఁటనివాఁడు: చూ, విధేయుఁడు; 2. బాగుగా వినువాఁడు; 3. మాటలలో భేదముఁ గల్పించువాఁడు.

ఆశ్రారణము, నం. వి. అ. న. ఒకానొక నాటకాంగము, నాటక పరిచ్ఛేదము: చూ, నాటకము. 1.

ఆశ్రావకము, సం. వి. అ. న. పారేవతము*: చూ, రైవతకము.

ఆశ్రి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. రూ-ఆశ్రి. కత్తిలోనగువాని వాయి: చూ, వాదర.

ఆశ్రితము, సం. విణ. ఆశ్రయింపఁబడినది: చూ, సన్నిధానము. 2.

ఆశ్రితుఁడు, సం. వి. అ. పుం. ఒకవిపోషణలో నుండువాఁడు.

ఆశ్రుతము, సం. విణ. 1. అంగీకరింపఁబడినది: చూ, సమ్మతి. 1; 2. మంత్రభేదము: చూ, మంత్రము. 1; 3. హోమవస్తువు; 4. మాయచేతఁ జేయఁబడినయడవి: చూ, విపినము.

ఆశ్లిష్టము, సం. విణ. కవుఁగిలింపఁబడినది: చూ, ఉపగూఢము.

ఆశ్లేష, సం. వి. అ. స్త్రీ.=అవిలేరు: చూ, రిక్క. 1-౯. (రూ-ఆశ్లేషము.)

ఆశ్లేషము, సం. వి. అ. పుం. 1.—పై.—; 2. కవుఁగిలింత: చూ, కౌఁగిలి.

ఆశ్లేషాభవము, సం. వి. ఆ. పుం. కేతుగ్రహము: చూ, నుకేతనము.

ఆశ్లేషించు, సం. స. క్రి: చూ, కౌఁగిలించు.

ఆశ్వత్థము, సం. వి. అ. న: చూ, రావిపండు.

ఆశ్వము. సం. వి. అ. న. గుఱ్ఱపు పముదాయము: చూ, హయము. 1-౬౩.

ఆశ్వమూత్రి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. అందుగు, మురుము*: చూ, సల్లకి.

ఆశ్వయుజము, పం. వి. అ. పుం. 1. ఆశ్వయుజమాసము: చూ, మాసము. 1; 2. శరదృతువులో మొదటినెల. (ఆశ్వయుజ కార్తీకమాసములు శరదృతువు.)

ఆశ్వయుజి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ఆశ్వయుజ పౌర్ణమి, ఆశ్వని నక్షత్రయుక్తమగు పౌర్ణమి, కోజాగరము, కౌముది, కౌముదీచారము: చూ, పున్నమ.

ఆశ్వలాయనము, అం: చూ, కల్పసూత్రములు.

ఆశ్వలాయనస్మృతి, అం: చూ, స్మృతులు.

ఆశ్వసించు, పం. స. క్రి. రూ-ఆశ్వాసించు: చూ, ఓదారుచు.

ఆశ్వసితము, సం. విణ. ఊఱడింపఁబడినది. రూ-ఆశ్వాసితము.

ఆశ్వాసనము, సం. వి. అ. న. ఓదారుపు: చూ, ప్రశ్రయము. (రూ-ఆశ్వాసము.)

ఆశ్వాసము, సం. వి. అ. పుం. 1.—పై.—; 2. ఆఖ్యాయిక యను వచనకావ్యములోని వర్ణపు: చూ, పరిచ్ఛ; 3. గ్రంథభాగము: చూ, పరిచ్ఛేదము; 4. నాటకపరిచ్ఛేదము: నాటకము. 1; 5. ఎగఱుపిరి: చూ, శ్వాసము; అం. 6. చూ, వ్యసనములు.

ఆశ్వాసించు, చూ, రూ-ఆశ్వసించు.

ఆశ్వాసితము, చూ, రూ-ఆశ్వసితము.

ఆశ్విఁకము, సం. వి. అ. న. సంభోగబంధములలో నొకటి: చూ, రతిబంధము. 1.

ఆశ్వికుఁడు, పం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-అశ్వికుఁడు.

ఆశ్వితి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, రూ-అశ్విని.

ఆశ్వినము, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, రూ-ఆశ్వయుజము: విణ. 2. గుఱ్ఱము ఒకదినము పోఁదగిన (త్రోవ.): చూ, మార్గము. 1. (రూ-ఆశ్వినము.)

ఆశ్వినేయులు, సం. వి. అ. పుం. అశ్వినీదేవతల కుమారులు అనఁగా దేవవైద్యులు: చూ, అశ్వులు.

ఆశ్వినము, సం. విణ. చూ, రూ-ఆశ్వినము. 2.

ఆశ్వీయము, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, రూ-ఆశ్వము; విణ. 2. గుఱ్ఱముల కిష్టమయినది.

ఆషాఢపూర్వజము, సం. వి. అ. పుం: చూ, జ్యేష్ఠమాసము.

ఆషాఢభవుఁడు, సం. వి. అ. పుం. అంగారక గ్రహము: చూ, వక్రుఁడు. 1.

ఆషాఢము, సం. వి. అ. పుం. 1. ఒకానొక నెల: చూ, మాసము. 1; (రూ-ఆషాఢము.) 2. ఉత్తరాషాఢానక్షత్రము: చూ, రిక్క. 1-౨౧; 3. పూర్వాషాఢానక్షత్రము: చూ, రిక్క. 1-౨౧; 4. మలయపర్వతము, గిరిపారము: చూ, పర్వతము. 1-౨౧; 5. బ్రహ్మచారి పట్టుకొను మోఁదుగు కఱ్ఱ.

ఆషాఢీ, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ఆషాఢశుద్ధ పౌర్ణమి: చూ, పున్నమ. (పూర్వాషాఢా నక్షత్రయుక్తముగా గాని (లేక) ఉత్తరాషాఢా నక్షత్రయుక్తముగా గావి గల పౌర్ణమి.)

ఆస, 1. సం. అవ్య. ఆయెను, బభూవార్థకము: వై. వి. (1) = ఆశ. కోరిక: చూ, వాంఛ. 1; (2) = ఆశ. అత్యాశ: చూ, వాంఛ. 1-౧; (3) = ఆశ. దెస: చూ, హరిత్తు.

ఆసంగము, సం. వి. అ. పుం. 1. ఆసరా: చూ, సన్నిధానము 2; 2. కోరిక: చూ, వాంఛ. 1.

ఆసంగిని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. వాత్య, సుడిగాలి: చూ, వాయువు. 1-(7)-(వ).

ఆసంది, సం. వి. ఇ. పుం. 1. కటువు, పాడె: చూ, శవయానము; 2. చచ్చౌకమైన మంచమువంటి పీఠ: చూ, సింహాసనము. 1-ఆ; 3. చౌకమగు మంచము. మంచము. (చూ-ఆసంది.)

ఆసంది: చూ, శయ్య. 1. —పై.—

ఆపకప్పెరగాడు, ద్వ. వి. ఒకానొక పక్షి: చూ, పక్షి.

ఆసక్తము, సం. విణ. కూడియున్నది: చూ, సంయుక్తము.

ఆసక్తి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. = ఆసత్తి: చూ, వాంఛ. 1.

ఆసక్తుడు, సం. విణ. ఆసగలాడు: చూ, లుబ్ధుడు. 2.

ఆసగలది, ద్వ. వి. తులట: చూ, అంకులాడి.

ఆసగలాడు, ద్వ. విణ: చూ, ఆసక్తుడు.

ఆసగొను, ద్వ. స. క్రి. కోరు: చూ. వాంఛించు.

ఆసచేయు, ద్వ. స. క్రి.—పై.— వి. పు, 2, ఆ. 65.

ఆసత్తి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. లాభము, మూలద్రవ్యముకంటె ఆదనముగ వచ్చినసొమ్ము: చూ, లాభము. 1; 2. కూడిక: చూ, సంయోగము; పై. వి. (1) = ఆసక్తి. కోరిక: చూ, వాంఛ. 1.

ఆసత్యుడు, సం. వి. అ. పుం. అశ్వినీ దేవతలు: చూ, అశ్వులు.

ఆసన, పం. వి. ఆ. స్త్రీ 1. = ఆసాను. కూర్చుండుట: చూ, స్థితి. 2; 2. అంగడివీధి: చూ, వీధి. 3.

ఆసనము, సం. వి. అ. న. 1. పీఠము:చూ, సింహాసనము. 1. 2. ఏనుగు మూపు: చూ; స్కంధము. 1-ఎ; 3. ఏదియు అక్క-అలేకపోవుట; 4. దేశకాలాద్యపేక్షచేత నిలుచుట: బలాద్యపేక్షచే దండెత్తిపోక నిలుచుట: చూ, యానములు. (చూ, గుణము.); (ఇది పంచవిధము. —సంధాయాసనము, ప్రసంగాసనము, విగృహ్యాసనము, సంభూయాసనము, ఉపేక్ష్యాసనము. (వీనికర్థము యానశబ్దము కడచూడుము.) 5. కూర్చుండుట: చూ, స్థితి. 2; 6. చోటు: చూ, స్థానము. 1; పుం. 7. సర్జకము*: చూ, వేగిస; అం. 8: చూ. ఉపచారములు; 9: (చూ, అంగము. 9): చూ, యోగాంగములు. 10: చూ, గుణములు.

ఆసనములు. అం. స్వస్తికాది.—స్వస్తికాసనము, గోముఖాసనము, బద్ధాసనము, పద్మాసనము, వీరాసనము, సింహాసనము, భద్రాసనము, ముక్తాసనము, (దీనికి సిద్ధాసనమని, వజ్రాసనమని, గుప్తాసనమనియు నామాంతరములు గలవు.) మయూరాసనము, కుక్కుటాసనము; వరాహాసనము, ఐణాసనము, క్రౌంచాసనము. ముద్రికాసనము, సర్వతోభద్రాసనము, నాగాసనము, మత్స్యాసనము, వ్యాఘ్రాసనము, అర్ధచంద్రాసనము, అర్కాసనము, దండాసనము, శైలాసనము, ఖడ్గాసనము, ముద్గరాసనము, మకరాసనము, హస్తికాసనము, కర్తికాసనము. సీరాసనము, స్థాణ్వాసనము, సిద్ధాసనము. (30).

ఆసన్నము, సం. వి. అ. న. 1. దాపు: చూ, సమీపము. 1; 2. దాపైనది: చూ, సవిధము.

ఆసపడు, పై. అ. క్రి: చూ, వాంఛించు.

ఆసపాటు, పై. వి. కోరిక: చూ, వాంఛ. 1.

ఆసపెట్టు, పై. స. క్రి: చూ, అపేక్షపెట్టు.

ఆసరా, పై. వి. = ఆశ్రయము. ఊత: చూ, సన్నిధానము. 2.

ఆసవము, సం. వి. అ. పుం. 1. పక్వముకాని చెఱుకురసమున జేసిన కల్లు, చెఱుకురసమునఁ జేసిన కల్లు, (అనికొందఱు): చూ, సుర. 1; 2. కల్లుతేట: చూ, సురామండము; 3. పూదేనె: చూ, మకరందము.

ఆసాదనము, సం. వి. అ. న. పొందు, ప్రాప్తి:చూ,లాభము.1.

ఆసాది, దే. వి. మతంగుడు: చూ, మాదిగ.

ఆసాదించు, సం. స. క్రి. పొందు: చూ. సక్తమగు.

ఆసాదితము, సం. విణ. పొందఁబడినది: చూ, సంసక్తము. 1.

ఆసాద్యము, సం. విణ. పొందఁదగినది: చూ, లభ్యము. 1.

ఆసారము, సం వి. అ. పుం. 1. జడివాన: చూ, వాన. 1-ళ; 2. మునుగ*: చూ, శిగ్రువు. 1; 3. అర్క-పర్ణము*: చూ, వికీరణము; 4. మిత్రబలము - మిత్రసంధిబలము - మిత్రసైన్యము; 5. అంతట నేన వ్యాపించుట: చూ, ప్రసరణి; 6. దండువిడిసిన చోటు: చూ, శిబిరము; 7. తొలిచదువులు: చూ, వేదము.

ఆసించు, పై. స. క్రి. = ఆశించు: చూ, వాంఛించు.

ఆసిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. కూర్చుండుట: చూ, స్థితి. 2.

ఆసికుడు, సం. వి. అ. పుం. కటారికాడు: చూ, ఖడ్గి. 2.

ఆసితము, సం. వి. అ. న. 1. కూర్చుండుట: చూ, స్థితి. 2; విణ. 2. పూర్వమునందు ఆవులున్నతావు: చూ, భూమి. 1; 3. కూర్చుండినది.

ఆసితసంతుడు, సం. వి. అ. పుం. నగర చక్రవర్తి: చూ, రాజు. 1-ఎం.

ఆసిద్ధము, సం. విణ. 1. అడ్డగింపఁబడినది: చూ, రుద్ధము. 1; 2. కట్టాయితమైనది.

ఆసియా, అం: చూ, ఖండములు.

ఆసీనము, సం. విణ. కూర్చున్నది.

ఆసీనుడు, సం. విణ. కూర్చున్నవాడు: చూ, ఉపవిష్టుడు.

ఆసు, దే. వి. సాలెవాడు ఆసుపోయునపుడు నూలు చొప్పించెడు క్రోవి: చూ, ఆసుగ్రోవి.

ఆసుగ్రోవి, దే. వి. (ఆసు+క్రోవి.): చూ, తంత్వాతర్చనము.

ఆసుతీబలుడు, సం. విణ. నేర్పరి: చూ, సమర్థుడు.

ఆసుపాయు, దే. స. క్రి. కొయ్యచట్టముగుండా దారమును పోయు: చూ, పోగువాఱు. (చూ-ఆసువోయు.)

ఆసురము, సం. వి. అ. పుం. 1. బొంతకాకి: చూ, సకృత్ప్రజము. 1-ఇ; న. 2. చవుటియుప్పు: చూ, లవణము. 1-ఎ; 3: చూ, విషామృతము; పుం. 4. ధనమిచ్చి కన్యను దీసి చేసికొనెడి యొకానొక వివాహము: చూ, వివాహము.

ఆసుసి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. నల్లావలు: చూ, సర్షపము.

ఆసురి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. నల్లావలు: చూ, సర్షపము; 2. మూలానక్షత్రము: చూ, రిక్క. 1-గా; 3. ఆర్షచ్ఛందోబద్ధమైన యొకానొక మంత్రపాఠము: చూ, మంత్రము. 1, గా; 4. బెల్లపువేయక చేసిన సారాయి: చూ, సుర. 1; 5. పంది: చూ, సూకరము.

ఆసురీణము, సం. విణ. నల్లావలు పండునది (పొలము.): చూ, భూమి. 1-౧౬.

ఆసురుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. నైర్ఋతి: చూ, మూలజేఁడు; 2. రక్కసుఁడు: చూ, రాక్షసుఁడు. 1.

ఆసులోకోర్వివలె, లో. ఉదా.— "అమరపురిఁ జేఱువెఱచు దిశాధిపతుల, కెఱుఁగఁ జేయంగ నచ్చటి కిచ్చటికిని, నారదుం డా సుగోర్వి చందమునఁ దిరుగు." కువలయాశ్వ చరిత్ర. (ఆసులోకండి.)

ఆసువోయు, దే. స. క్రి. (ఆసు + పోయు.): చూ, రూ-ఆసుపోయు.

ఆసేకము, సం. వి. అ. పుం. ఆసేచనము: చూ, చల్లుట.

ఆసేచనము, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, ఆసేకము: విణ. 2. కోరఁబడినది: సమీహితము: చూ, వాంఛ. 1-౩౩.

ఆసేదివంతుఁడు, సం. వి. వ్. పుం. కూర్చున్నవాఁడు: చూ, ఆసీనుఁడు.

ఆసేధము, సం. వి. అ. పుం. అడ్డంకి: చూ, సంరోధము. 1.

ఆసేధించు, సం. స. క్రి. అడ్డగించు: చూ, సంరోధించు.

ఆసేధ్యము, సం. విణ. అడ్డగింపఁ బడినది: చూ, రుద్ధము. 1.

ఆసేవితము, సం. విణ. సేవింపఁబడినది: అజుష్టము.

ఆసౌత్రామణి, సం. అవ్య. 1. సౌత్రామణీయాగము వఱకు; 2. యజుర్వేద పరాయితమునందు సౌత్రామణీయను పన్నములు: చూ, వేదము.

ఆస్కందనము, సం. వి. అ. న. 1. జగడము: చూ, యుద్ధము; 2. ఇంకుట: చూ, శోషణము. 1; 3. తిరస్కారము: చూ, పరాభవనము; 4. గతి: చూ, ప్రయాణము; విణ. 5. ఎండినది: చూ, శుష్కము. 2.

ఆస్కందితము, సం. వి. అ. న. 1. అతివేగమును అతిమందమును గాక నడితరముగా బాఱెడియొక (అశ్వధార.): చూ, ఱురి; అం: చూ, భౌమమండలములు.

ఆస్తరణము, సం. వి. అ. న. 1. పీఠము: చూ, సింహాసనము. 1; 2. ఎఱ్ఱకంబళి: చూ, రల్లకము; 3. ఏనుఁగుమీఁద బఱచెడి రత్నకంబళి: చూ, రల్లకము: 4. పడక: చూ, శయ్య. 1.

ఆస్తరము, నం. వి. అ. పుం. = ఆస్తరువు. —పై—

ఆస్తి, దే. వి. ధనము: చూ, విత్తము. 1.

ఆస్తికత, సం.వి.ఆ. స్త్రీ. ఆస్తికుని భావము: చూ, ఆస్తికత్వము.

ఆస్తికత్వము, సం. వి. అ. న.—పై.—

ఆస్తికాఁడు, దే. వి. అచ్చుకుప్ప: చూ, సంపన్నుఁడు.

ఆస్తికుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. భగవంతుఁడున్నాఁడని నమ్మువాఁడు. (వ్య.—నాస్తికుఁడు.); విణ. 2. ఓపికగలవాఁడు: చూ, శ్రద్ధానుఁడు.

ఆస్తిక్యము, సం. వి. అ. న. 1: చూ, ఆస్తికత; అం. 2. చూ, నియమములు.

ఆస్తిపాస్తులు, వా. వి. ధనఋణములు. (అప్పుసప్పులు. మొ.)

ఆస్తీర్ణము, సం. విణ. పఱపఁబడినది: చూ, ఆచితము,

ఆస్థ, సం. వి. అ. స్త్రీ. 1. కొలువు, గ్రామస్థులుచేరి వ్యవహారముచేయు చోటు: చూ, సభ. 2-౧; 2. రాజసభ: చూ, సభ. 2; 3. ప్రయత్నము: చూ, సన్నాహము. 2.

ఆస్థానము, సం. వి. అ. న. 1. కొలువు: చూ, రచ్చ; 2. రాజసభ: చూ, సభ. 2.

ఆస్థాని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ.—పై.—

ఆస్థికము, సం. విణ. వజ్రాయుధము, కులిశము: చూ, బాణము. 1-౭౨.

ఆస్పదము, సం. వి. అ. న. 1. చోటు: చూ, స్థానము. 1; 2. కృత్యము, చేఁత: చూ, వ్యాపారము. 1;

ఆస్పష్టము, సం. విణ. సృజింపఁ బడినది, ఉద్గాహితము- రూ-ఉద్గ్రాహితము: చూ, సృజ్యము.

ఆస్పృజితుఁడు, అం, శుక్రగ్రహము: చూ, శుక్రుఁడు.

ఆస్ఫాలనము, సం. వి. అ. న. = అప్పళము: చూ, చఱుపు. 1.

ఆస్ఫాలము, సం. వి. అ. పుం. 1. —పై.—; 2. ఏనుఁగు చెవి కొట్టుకొనుట: చూ, రులర్ఘుల.

ఆస్ఫాలించు, సం. స. క్రి. చఱుచు: చూ, పటితళించు.

ఆస్ఫాలితము, సం. విణ. చఱుపఁబడినది: ఆస్ఫోటితము.

ఆస్ఫుజిత్తు: చూ, ఆస్పృజితుఁడు.

ఆస్ఫుటము, సం. వి. ఆ. పుం, జిల్లేఁడు. వికీరణము. 2.

ఆస్ఫోట. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. అడవిమల్లె*: చూ, మల్లె; 2. నల్లదింటెన*: చూ, దింటెన.

ఆస్ఫోటక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. వేరుమల్లె, పటికి*: చూ,ముఖరి.

ఆస్ఫోటకము, సం. వి. అ. పుం. తెల్లజిల్లేడు*: చూ, వికీరణము. 2.

ఆస్ఫోటనము, సం. వి. అ. న. 1. ఆస్ఫాలనము: చూ, చఱుపు. 1; 2. జీవస్థానమునందు పొడిచిన పోటు: చూ, పోటు. 4; 3. తునుక: చూ, శకలము. 4.

ఆస్ఫోటని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. రత్నములకు బెజ్జమువేసెడు వజ్రపుపోగర: చూ, వైధనిక.

ఆస్ఫోటించు, సం. స. క్రి. 1: చూ. ఆస్ఫాలించు. 2. నొవ్వనాటు: చూ. స్ఫోటించు; 3. చీలు, అగలుచు: చూ, భేదిల్లు.

ఆస్ఫోటితము, సం. విణ. 1. చఱుపఁబడినది: చూ, ఆస్ఫాలితము; 2. పొడువఁబడినది; 3. చీల్పఁబడినది: చూ, భేదితము.

ఆస్ఫోతము, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, ఆస్ఫుటము*; 2. కాంచనము*: (చూ, కోవిదారము.): చూ, దేవకాంచనము; 3. నల్లదింటెన*: చూ, దింటెన; 4. నవమాలిక*: చూ, విరజాజి; 5. అడవిమల్లె*: చూ, ఆస్ఫోటని.

ఆస్య, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. కూర్చుండుట: చూ, స్థితి: 2.

ఆస్యము, సం. వి. అ. న. 1. ముఖము: చూ, వదనము. 2; 2. నోరు: చూ, వదనము. 1; విణ. 3. వక్త్రిభవము: చూ, మాట. 1; 4. ఉండఁదగినది: చూ, స్థాతవ్యము.

ఆస్ఫోటని, సం. వి. ఇ. స్త్రీ.అడవిమల్లె*: చూ, హసంతి. 2-౧౧.

ఆస్రము, సం. వి. అ. న. 2. కన్నీరు, రూ-అశ్రము: చూ, రోదనము. 2; 2. నెత్తురు: చూ, రక్తము. 1; 3. రోమము: చూ, వెండ్రుక. 1.

ఆస్రవము, సం. వి. అ. పుం. రాగద్వేషాది ప్రయుక్తమగు దుఃఖము: చూ, శ్రమము. 1.

ఆస్వదనము, సం. వి. అ. న. 1. రూ-ఆస్వాదనము, కుడుపు: చూ, భుక్తి. 2; 2. చవి: చూ, రుచి. 1.(రూ-ఆస్వాదనము).

ఆస్వదించు, సం. స. క్రి. 1. కుడుచు : చూ, భుజించు, 2;2. రూ-ఆస్వాదించు : చూ, చవిగొను.

ఆస్వనితము, సం. వి. అ. న. ఉల్లము. మనస్సు : చూ, హృదయము. 2.

ఆస్వాదనము, సం. వి. అ. నః చూ, రూ-ఆస్వదనము.

ఆస్వాదించు, సం. స. క్రీ: చూ, రూ-ఆస్వదించు.

ఆస్వాదితము, సం. స. విణ. 1. అనుభవింపఁబడినది : చూ, భుక్తము; 2. చవిచూడఁబడినది.

ఆహ, సం. 1. తిఙంత ప్రతిరూపకావ్యము. కాలసామాన్యము: చూ, అస్తి. 1; 2. ఉవాచ, పలికెను.

ఆహకము, సం. వి. అ. పుం. 1. కుదువ : చూ, తాకట్టు. (ఆహకగ్రస్తము ఆయకమై యుండనోపు.)

ఆహతము, సం. వి. అ. పుం. 1. తమ్మటమను వాద్యము: చూ. వీణ. 1-౧౯; విణ. 2. అసత్యమైనది: చూ, వితథము; 3. క్రొత్తది (వస్త్రము) కోరా : చూ, వస్త్రము. 1-3; 4. మాసిన బట్ట : చూ, వస్త్రము; 1-౬౩; 5. కలుగనేరనిది. (గొడ్రాలి కొడుకు చూచుచున్నాఁడు లోనగు మాటలు.) : చూ, అసంభవము; 6. కొట్టబఁడినది : ఆయస్తము, ఆవిద్ధము; 7. రెట్టింపఁబడినది, గుణకారము : చూ. హెచ్చవేత; 8. వాయింపఁబడినది; 9. ముద్రవేయఁబడిన వెండి బంగారము: చూ, నాణకము; అం. 10; చూ, గమకములు; 11 : చూ, నాదములు; 12 : చూ, చక్రములు.

ఆహతలక్షణుఁడు, సం. విణ. మంచి గుణములచేతఁ బ్రసిద్ధిఁ జెందినవాఁడు : చూ, కృతలక్షణుఁడు.

ఆహర్తుఁడు, సం. విణ. 1. కల్లమాటలాడువాఁడు : చూ, ముఖరుఁడు; 2: చూ, కొట్టఁబడినవాఁడు.

ఆహరణము, సం. వి. అ. పుం. ఆనేతవ్యము: చూ, తెచ్చుట.

ఆహరించు, సం. స. క్రి. 1. అపహరించు: చూ, ప్రుచ్ఛిలించు; 2. ఆక్షేపించు: చూ, రెమ్ము; 3. తిను: చూ, సాపడు.

ఆహర్త, సం. విణ. దొంగ: చూ, ప్రుచ్చు. 1.

ఆహవసము, సం. వి. అ. న. జన్నము : చూ, యజ్ఞము.

ఆహవనీయము, సం. వి. అ. పుం. 1. శ్రౌతాగ్ని, వేనికకుఁ దూర్పుననుంచు నాలుగుమూలల కుండలలోని యగ్ని. అగ్నులయిదింటిలో నొకటి : చూ. అగ్నులు; విణ. 2. యజ్ఞమునందు బలియియ్యయోగ్యమైనది; అం. 3: చూ, అగ్నులు.

ఆహవము, సం. వి. అ. పుం. 1. రూ-ఆహావము, జగడము : చూ, యుద్ధము; 2. రూ-ఆహావము, నూతియొద్దఁగట్టిన నీళ్ళతొట్టి : చూ, నిపానము; 3. పిలుపు : చూ, సంబోధనము ; 4. జన్నము: చూ, యజ్ఞము.

ఆహా, వై. అవ్య. ఆశ్చర్యార్థకము : చూ, వింత. 1. (రూ-ఆహాహా.)

ఆహారము, సం. వి. అ. పుం 1. = ఆరగింపు. భోజనము: చూ, సాపాటు; 2. = ఓగిరము, అన్నము, చూ, సాదము; (1) 3; ఆహరణము; చూ. తెచ్చుట; 4. కందుకము: చూ, బంతి. 3; 5. అపహరణము, దొంగతనము: చూ, హరణము. 1; అవ్య. 6. హారమువఱకు: 7. హరించే వఱకు.

ఆహారి, అం: చూ, స్త్రీరాగములు.

ఆహారించు, సం. స. క్రి. తిను. నై. 2. ఆ. 123: చూ, సాపడు. ఆహారేవ్యవహారేచ త్యక్తలజ్జస్సుఖీభవేత్. న్యా. ఆహారమందును వ్యవహారమందును సిగ్గువడనివాఁడు సుఖపడును.

ఆహార్యము, సం. వి. అ. పుం. 1. హారాదిభూషణాదులంచేఁ గలుగు అభినయవిశేషము : చూ. అభినయము. (చూ. వ్యంజకము. 1.); 2. భూషణాది వేషసామగ్రి; విణ. 3. తెచ్చుకోఁదగినది; ఆనేతవ్యము, ఆనేయము; 4. కాలనియమములేకవచ్చునది;ఆగంతుకము;అం. 5. చూ,అభినయములు.

ఆహావము, సం. వి. అ. పుం. 1. పశువులు నీరు త్రాగుటకై నూతియొద్దఁ గట్టిన తొట్టి, రూ- ఆహవము; చూ. నిపానము; 2. రూ- ఆహవము, జగడము; చూ, యుద్ధము.

ఆహాహా, వై. అవ్య. చూ, రూ- ఆహా.

ఆహికము, సం. వి. అ. పుం. 1. వంతుప్రకారము విడిచి విడిచి వచ్చెడు పొలి; (జ్వరము); చూ. రోగము; 1; 2. సుషిరమను వాద్యము; చూ. స్వరము. 2. 3. కేతుగ్రహము : చూ, సుకేతనము; అం. 4. చూ, ప్రచారములు.

ఆహితము, సం. విణ. 1. ఉంచఁబడినది: చూ, ఉపహితము; 2. చేయఁబడినది; చూ, ఉద్ధృతము.

ఆహిరలక్షణుఁడు, సం. విణ: చూ, రూ- ఆహతలక్షణుఁడు

ఆహితుండికుఁడు, సం, విణ. పాములవాఁడు: చూ, సర్పగ్రాహకుఁడు (గారడివాఁడనియు వాడుదురు.)

ఆహిరిణి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ, రూ-అహీరణి, విషముగల ఇరుదలల పాము: చూ, సర్పము.

ఆహిషము, సం. వి. అ. పుం. అప్పనము: చూ, లంచము.

ఆహూతము, సం. విణ. వ్రేల్వఁబడినది: చూ, రూ - అహూతము.

ఆహుతి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. అగ్నియందు వ్రేల్చుట.

ఆహుల్య, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, కాంచనపుష్పకము*.

ఆహూతము, సం విణ. పిలువఁ బడ్డది; చూ, సంబోధనము.

ఆహృతి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. ఆనేతవ్యము; చూ, తెచ్చుట.

ఆహేరువు, సం. వి. ఉ. స్త్రీ. విల్ల పీఁచర. * చూ, శతమూలి.

ఆహో, సం. అవ్య. 1. అదియో ఇదియో అను సంశయమును దెలుపును: చూ, సంశయము; 2. ఊహించుట: చూ, యోచన; 3. సవాలు: చూ, ప్రశ్నము; 4. వికల్పార్థము. రూ- అహోస్వ: చూ, యద్య.

ఆహోపురుషిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. జగడమందు గర్వముచే శత్రువిదూషించి తన్నుఁ బొగడుకొనుట: చూ, రూ- అహోపురుషిక.

ఆహోపౌరుషిక, సం. వి. అ. స్త్రీ. 1. —పై.—; 2. ప్రసిద్ధకులజాతుని యభిప్రాయము: చూ, స్మృతి. 1; 3. ప్రసిద్ధకులజాతునివని.

ఆహ్నికము, సం. వి. అ. న. 1. నిత్యకర్మము, పగలు చేయఁదగిన కర్మము: చూ, కర్మములు; 2. తిండి: చూ, సాపాటు; 3. ప్రకరణసమూహము, చూ, వేలము; విణ. 4. పగలు చేయఁదగినది.

ఆహ్లాదము, సం. వి. అ. పుం; చూ, సంతోషము.

ఆహ్వా, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. నామధేయము: చూ, పేరు, 1; 2. పిలుపు: చూ, సంబోధనము.

ఆహ్వాయము, సం. వి. అ. పుం. నామధేయము. చూ, పేరు. 1.

ఆహ్వానము, సం. వి. అ. న. పిలుపు: చూ, సంబోధనము.

ఆఱము, సం. వి. అ. పుం. 1. ఉచ్ఛింత *:చూ, ఱుండ. 5; 2. కుంతలము, తలవెండ్రుక: చూ, వెండ్రుక. 1; 3. చావు: చూ, సావు; 4. ఆఁడుగుటి: చూ, భగము. 12; న. 5. తేలు కొండిముల్లు: చూ, ఆలము. 2; 6. అరిదళము: చూ, హరిదళము. (రూ-ఆలము.)

ఆళరి, వై. వి.=ఆలార్తి. రాగాలాపము: చూ, స్వరము. 2.

ఆళి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1.= ఓలి. పంక్తి; శ్రేణి: చూ. 1; చూ, 2. చెలికత్తె: చూ. సఖి. 1; 3. అడ్డకట్ట: చూ, సేతువు. 1; న్. పుం. 4. తేలు: చూ, వృశ్చికము. 1; 5. ఎఱ్ఱతేలు: చూ, వృశ్చికము. 1; ఇ. పుం. 6. కష్టము: చూ, శోకము, 2; 7. అభిప్రాయము: చూ, విషయము. 4; విణ. 8. నిష్కలమయిన మనస్సుఁగలది.

ఆళిందకి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. రూ-అలిందకి, డమరుక: చూ. చిక్రోడము.

ఆళిందము, సం. వి. అ. పుం. రూ-అళిందము. నగరి తల వాకిలి చావడి: చూ, హజారము.

ఆళు, సం. వి. ఊ. స్త్రీ. 1. గజిక *: చూ, తృణము. 1; 2. భృంగారము, గిండి: చూ, పాత్రము. 6-గళ.

ఆళుగ, దే. వి. శల్యకము. ముత్తెపుఁజిప్పలవంటి ముండ్లచేతఁ గప్పఁబడిన యెల్లయంగములుఁ గల యొక విధమైన పంది. రూ-ఆళువ: చూ, సూకరము. 1-ఒ.

ఆళువ, దే. వి. —పై.—

ఆళువరి, దే. వి. అలంగము: చూ, వప్రము.

ఆళువాఁడు, దే. వి. చూ. రూ-ఆళ్వాఁగు.

ఆళ్వకోస, దే. వి. ఆతావి. ఒకరకము కాకి: చూ. సక్కుత్ప్రజిము. 1-గ.

ఆళ్ళు, దే. వి. బ. (ఆరుగ+లు.) 1. కోద్రవము: చూ, ధాన్యము; 2. సస్యవిశేషము: చూ, సస్యము.

ఆళ్వాఁడు, దే. వి. హరిభక్తుఁడు. చూ. రూ-ఆళువాఁడు.

ఆళ్వారులు, అం. పొయిగళ్వారు, పూదత్తాళ్వారు. పేయాళ్వారు, పెరియాళ్వారు, నమ్మాళ్వారు, తిరుమంగయాళ్వారు. తిరుముషియాళ్వారు, తొండరడిప్పొడియాళ్వారు. మధుర కవియాళ్వారు, నాథమునియాళ్వారు, కులశేఖరాళ్వారు, తిరుప్పాణియాళ్వారు. (12.)

ఇ

ఇ. ఒకానొకయక్షఁ-అము. చూ, వర్ణము. 1; సం. అవ్య. 1. చిత్రము: చూ, వింత. 1; 2. కోపములో భేదము: చూ. రోషము; 3. వంత: చూ. శోకము; 2; 4. చూ, శబ్దము: 1; 5. తేడామాట: చూ, మాటతేడా; 6. ఆశ్చర్యార్థకము: చూ. వింత. 1; ఇ. పుం. 7. చూ, మన్మథుఁడు; 8. పాము: చూ, పర్వము; 9. మణి, చూ, రత్నము; 1-గఒ; 10. కాంతి; చూ, వెలుతురు. 1; 11. మంట: చూ. వహ్ని 1-ఒఒ; 12. అగ్రము: చూ, పద. 3; 13. ముందు: చూ, ముందఱి. 1; 14. ఆఁడుగుటి: చూ. భగము. 12; 15. మహర్షులు స్నానముచేసిన పుణ్యోదకము, తీర్థము: చూ, సలిలము: 1-ఒ; 16. ముక్కంటి: చూ. శివుఁడు; 17. కరేణువు, ఆఁడేనుఁగు: చూ, హస్తి; 1-(ఐఒ); 18. ఆఁడేనుఁగుయొక్క గర్భాంత ర్భాగము: చూ, హస్తి; 1-(ఒఐ); 19. చంద్రకిరణము: చూ, మయూఖము. 1; 20. ఉద్భాంతము, రాజీవాసము: చూ, సదనము. 1; దే. వి. (1) పరమందలి వర్ణమునకు ద్విత్వము పుట్టించి ఇదంతశబ్దార్థమగును. "ఇయ్యడవి." మొ: (2) ఇదంతశబ్దములకుఁ బ్రథమైకవచన ప్రత్యయములు రావు. ఉ. హరి-మతి; ప్రథమైకవచన ప్రత్యయములైన "డు-ము-వు"-లు ఇకారము కడపటగల శబ్దములకురావు. హరిఁడు- మతిము అనరాదు. హరి, మతి యే యన వలయును.

ఇంక, దే. ద్ర. 1. ముందు: చూ, ముందఱి. 1; 2. ఇంకను, ఇప్పటికిని, ఇదివఱకును: చూ, యన; 3. అనఁగా: చూ, మఱి. 2.

ఇంకనేమిచేపునని మ్రొక్కుట, అం. చిహ్నములు యెనిమిదింటిలో నొకటి: చూ. చిహ్నములు.

ఇంకించు, దే. అ. క్రి. 1. చిగురొత్తు: చూ, పల్లవించు. అం. పద. పారి; 2. అడఁగు, ఆఱు: చూ, సమయు. 3.

ఇంకు, దే. అ. క్రి. వట్టు, శోషిల్లు: చూ, శోషించు.

ఇంకువ, దే. వి. 1. ఇంకుట: చూ, శోషణము. 1. విణ. 2. ఇంకినది; 3. ఎండినది. చూ, శుష్కము. 2. (రూ-ఇంకుట.)

ఇంచవ, దే. వి. 1. గుఱుతు : చూ, లక్షణము. 1; 2. స్థలి, మెరకనేల : చూ, భూమి 1. - 40.

ఇంగము, సం. వి. ఆ. పుం. 1. తలఁపు :, చూ, విషయము: 4; 2 ఆశ్చర్యము : చూ, వింత. 1; 3. బుద్ధి: చూ, హృల్లేఖము; 2; 4. సంజ్ఞచేయుట; న. 5. అభిప్రాయసూచకమైన ముఖరాగాది వికారము, ఇంగితము: చూ, బొమముడిపాటు; విణ. 6. తిరుగునది, చరిష్ణువు: చూ, త్రసము.

ఇంగలము, సం. వి. అ. పుం. 1. విచకనిప్పు: చూ, వహ్ని. 1; వై. వి. = (1) అంగారకుఁ. అగ్ని. చూ, నిప్పు; వహ్ని. (2) = హింగుళ : చూ, ఇంగిలీకము.

ఇంగళింపు, చూ, మల్లశాస్త్రము.

ఇంగాలము, పార్శి. వి. అ. పుం. బొగ్గు : చూ, వహ్ని. 1.

ఇంగితజ్ఞుఁడు, సం విణ. : అంతరజ్ఞుఁడు.

ఇంగితము, సం. వి. అ. న. 1. తలఁపు: చూ. విషయము. 4;2. ఆకారము: చూ, బొమముడిపాటు; 3. పయనము : చూ. ప్రయాణము.

ఇంగిలము, వై. వి. = అంగారకుఁ, అగ్ని : చూ. వహ్ని. 1.

ఇంగిలాయ, దే. వి. కరదీపిక : చూ. దివిటి.

ఇంగిలాయి, దే. వి. ఒకరకపుచేప : చూ, మత్స్యము. 1.

ఇంగిలికము, వై. వి. = హింగుళకుఁ. రాగద్రవ్య విశేషము, కొండకావిఱాయి : చూ, హింగుళము.

ఇంగుదము, సం. వి. అ. పుం. 1. రూ-ఇంగుదము: చూ. గారపంచు; 2. గార *: చూ, హింగుది.

ఇంగుది, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. గార *: చూ, రూ-హింగుది.

ఇంగువ, వై.వి. 1. = హింగు. ఉగ్రగంధము *: చూ, హింగువు. 1; 2. = హింగు. సంబారవిశేషము:చూ. హింగువు. 2.

ఇంచాకము. సం. వి. అ. న. రెయ్యచేఁప. జలవృశ్చికము: చూ. మత్స్యము. 1.

ఇంచించుక, దే. అవ్య. (ఇంచుక + ఇంచుక.) కొంచెము కొంచెము: చూ. స్వల్పము. 1.

ఇంచిమంచి, దే. వి. ఏ. రుచిగల వస్తువు. ఋక. 3, ఆ. 295: చూ. భక్ష్యము. 1-ఎ.

ఇంచిమంచిపెట్టు. దే. స. క్రి. రుచిగల వస్తువు పెట్టు. (ఏమన్నా పెట్టు = రుచిగల వస్తువుపెట్టు. వాడుక.)

ఇంచు, వై. వి. 1. = ఇక్షు. ఇక్షువు * : చూ, రసాలము. 3; దే. అ. క్రి. 2. అందగించు. భార. ఉద్యో-2, ఆ: చూ, రమ్యమగు; 3. మనోహరమగు. చూ, మనోజ్ఞమగు; దే. స. క్రి. 4. అపేక్షించు. చూ, వాంఛించు.

ఇంచుఁబోడి, ద్వ. వి. (ఇంచు + పోఁడి.) 1. చెఱుకువలె మనోజ్ఞురాలగు ఆఁడుది : చూ, స్త్రీ; 2. ఆఁడుది : చూ, స్త్రీ.

ఇంచుక, వై. అవ్య = ఈషత్. కించిదర్థకము. ఆం, భా.తృ. అవ్య. 74: చూ, స్వల్పము. 1.

ఇంచుకంత. దే. అవ్య. స్త్రీ—వై.—

ఇంచుకయెఱుపు. ద్వ. వి. అవ్యక్తరాగము : చూ, వర్ణము. 6.

ఇంచుట, దే. వి; చూ, ఎచ్చుట.

ఇంచుపాలకడలి, ద్వ. వి. 1. పాలసముద్రము, ఆఱవ సంద్రము: చూ, సముద్రము; అం. 2. సముద్రము లేడింటిలో నొకటి; చూ, సముద్రములు.

ఇంచుమించు. ద్వ. వి. అంతరువు. విజ. 1. ఆ. 31; చూ, వేఱుపాటు. 1.

ఇంచుమ్రోను. ద్వ. వి. ఇక్షువు, చెఱుకు*: చూ. రసాలము, 3.

ఇంచువిలుకాఁడు, ద్వ. వి: చూ. మన్మథుఁడు. (రూ - ఇంచువిల్కాఁడు.)

ఇంచువిలుతుఁడు. —వై. — (రూ-ఇంచువిల్తుఁడు.)

ఇంజెటి, దే. వి. రూ - ఈఁజేటి, ఒకరకము కంద*: చూ, సూరణము.

ఇంటఁగుడిచి యింటివాసములు లెక్కఁపెట్టినట్లు, లో. ఉదా. — "ఓ స్వామిద్రోహీ! యింటఁగుడిచి యింటివాసము లెన్నికయిడిన వడువున మా దేశమునఁ గ్రుమ్మరుచు మా స్వామివే యాక్షేపింపఁజొచ్చితివి." (నీతిచంద్రిక — విగ్రహము.)

ఇంటగెలిచి రచ్చ గెలువవలెను, లో. ఉదా :— దేవా! ఇంట గెలిచి మఱి రచ్చ గెలువవలయును. మనలో మనమాట విచారింతము. (నీతిచంద్రిక — విగ్రహము.)

ఇంటరము, దే. వి. రూ - ఇంట్రిము. పంకటము. భార. ఉద్యో. 4, ఆ. 287: చూ, శోకము. 2.

ఇంటాతఁడు. ద్వ. వి. మగఁడు : చూ, భర్త. 1.

ఇంటికప్పము, ద్వ. వి. చూ, ఇంటిపన్ను.

ఇంటికప్పు, ద్వ. వి. ఇంటికి వేసెడు పైకప్పు. చూ. సదనము; 1-గ.

ఇంటికాఁపు, దే. వి. (ఇల్లు + కాఁపు.) గృహస్థుఁడు: చూ, యజమానుఁడు.

ఇంటికొన, ద్వ. వి. గృహాగ్రము. చూ. ప్రకోష్ఠము.

ఇంటిచోపా, ద్వ. వి. గృహైకదేశము : చూ: ముంగిలి. 2.

ఇంటితోఁట, దే. వి. గృహారామము : చూ: వనము. 2.

ఇంటిపట్టు, దే. వి. (ఇల్లు + పట్టు.) స్వా. 1, ఆ. 11: చూ, గృహస్థుధర్మము.

ఇంటిపన్ను, ద్వ. వి: చూ, భాటకము,

ఇంటిపాప, ద్వ. వి. (ఇల్లు + పాప) వెలుఁగొన్న దాని : చూ, పరిచారిక.

ఇంటిపెంట, ద్వ. వి. పొరకతోఁజిమ్మి చేర్చిన కసవు కుప్ప: చూ, పెంట. 1.

ఇంటిపెత్తనకత్తె. అం. చూ, దూతీచతుష్టయము.

ఇంటిపేరు, ద్వ. వి. గృహనామముల మార్పు

—: (గృహనామముల మార్పు) :—

(1) చెట్లనుబట్టి :— ఈతావారు, తాడివారు, జాములవారు, వేపావారు, రావివారు, తోటకూరవారు, తోఁటవారు, చింతావారు, ఈశ్వరవారు, తుమ్మలవారు, బాదంవారు, మామిడివారు ఇత్యాది; (2) మృగములను బట్టి :— గుఱ్ఱంవారు, గొఱ్ఱెలవారు, గేదెలవారు, పోతులవారు, ఎడ్లవారు, పులివారు, వెలుగుబంటివారు, ఏనుఁగువారు, నక్కావారు, పిల్లివారు, కోడివారు ఇత్యాది; (3) పక్షులను బట్టి :— కాకివారు, డేగవారు, పిట్టావారు, పిచ్చుకవారు ఇత్యాది; (4) గ్రామములను బట్టి :— కాంద్రేగులవారు, కాకినాడవారు, కొట్టురువువారు, కోట్రవారు, ప్రత్తిపాటివారు, బమ్మెరవారు, ముదిగొండవారు, పొదిలవారు, రావిపాటివారు, ద్రాక్షారామవాసు ఇత్యాది; (5) వస్తువులను బట్టి:— నాళంవారు, పైండావారు, చెక్కావారు, గ్రంధివారు, ముత్యాలవారు, బంగారువారు ఇత్యాది; (6) స్థలములనుబట్టి:— అడవివారు, కొండవారు ఇత్యాది; (7) బిలములను బట్టి:— గోదావరివారు, చెఱువువారు ఇత్యాది; (8) వృత్తినిబట్టి:— వంచాంగంవారు, పురాణంవారు ఇత్యాది; (9) కాయలనుబట్టి :— బీరకాయలవారు, వంకాయలవారు ఇత్యాది; (10) ఆకులను బట్టి:— ఆకులవారు, చింతాకులవారు ఇత్యాది; (11) ఉద్యోగములను బట్టి:— ఉపాధ్యాయులవారు, కరణంవారు ఇత్యాది; (12) పౌరుషమును బట్టి:— తేజోమూర్తులవారు, సన్నిధానమువారు ఇత్యాది; (13) శరీరభాగములను బట్టి:— బుఱ్ఱవారు, ముక్కావారు, నోరువారు, గడ్డంవారు, కంఠంవారు, కాళ్ళవారు, చేయివారు, గోళ్ళవారు, వేళ్ళవారు ఇత్యాది; (14) నరీసృపములనుబట్టి:— పామువారు, తేలువారు ఇత్యాది; (15) కవిత్వమునుబట్టి:— విమిషకవివారు, వేములవాడ భీమకవి (వేములవాడవారు), ముక్కు తిమ్మనకవి (ముక్కువారు). బమ్మెర పోతన (బమ్మెరవారు). కొట్టరువు తిక్కన్న (కొట్టరువువారు) ఇత్యాది; (రమారమి 50 వేల యిండ్లపేళ్ళు వ్యుత్పత్తులతో "ఆంధ్రవాచస్పత్యకర్త" చే వ్రాయఁబడినవి. (ముమ్మొందు ప్రకటింపఁబడును.): చూ. గ్రామము. 1.

ఇంటియాతఁడు. ద్వ. వి. మగఁడు; చూ, భర్త. 1.

ఇంటిల్లిపాది, వా. వి. (ఇల్లు + ఇల్లు + పాది.) కుటుంబము వారందఱు.

ఇంటివాఁడు, ద్వ. వి. చూ, ఇంటికాఁపు.

ఇంట్రిపడు, ద్వ. అ. క్రి. (ఇంట్రము + పడు.) తపించు హరి. ఉ. 9. ఆ. 159; చూ. సంతాపించు.

ఇంట్రిము, దే. వి. రూ-ఇంటరము, సంకటము. నై. 6, ఆ 84: చూ, శోకము. 2.

ఇండు, దే. వి. ఈత *: చూ, మధుఖర్జూరిక.

ఇండుగు, దే. వి. 1. కతకము *. రూ- ఇండువు: చూ, చిల్ల; 2. కతకబీజము. చూ, చిల్లగింజ. (రూ- ఇండువు.)

ఇండె, దే. వి. 1. చీలిక; చూ, శకలము, 4; 2. ఎముక కీలు చూ, మాటు.

ఇండెవాయు, దే. అ. క్రి. చీలు; చూ, స్ఫోటించు.

ఇండ్లవరుస. దే. వి. గృహక్రమము; ఇలువరుస.

ఇంత, ద్వ. స. (ఈ + అంత.) 1. ఈకొలఁది: ఁళా. 2 ఆ. 178; ఇంతవట్టు, ఇంతయ - రూ - ఇంతె - ఇంతే, 2. ఇది యంతయు, ఈ సమస్తము. ఇంతవట్టు; 3. ఇంతకాలము. చూ, అంత.

ఇంతకమున్ను, ద్వ. వి. ఇక్కాలముకంఁటె బూర్వకాలము; ఇఁక. (వా.)

ఇంతటనుండి, ద్వ. వి. ఇప్పటినుండి. (రూ-ఇంతటినుండి. వా.)

ఇంతంత, ద్వ. స; చూ, ఇంత అంత.

ఇంతంతనరానిది, ద్వ. వి. పరిమితిచేయుటకు శక్యముకానిది; (రూ-ఇంతంత యనరానిది.)

ఇంతఅంత, ద్వ. స: చూ, ఇంతంత.

ఇంతలు, ద్వ. అవ్య. ఇంతపరిమాణము కలవనుట(వా): ఇంతలేసి.

ఇంతలేసి, ద్వ. అవ్య.—పై.—

ఇంతలో, ద్వ. వి. చూ, ఆలోచన.

ఇంతవట్టు, ద్వ. స. (ఇంత + పట్టు.) 1. ఇదియంతయు. చూ, ఇంత. 2; 2. ఇంతమాత్రము. చూ, ఇంత. 1; అవ్య. 3. ఇంతపర్యంతము; ఇంతవడి, ఇందనుక-రూ-ఇందాఁక.

ఇంతవడి, ద్వ. అవ్య: చూ, ఇంతవట్టు. 3.

ఇంతవింతలు, ద్వ. వి. బ. మిగులగొప్పవి.

ఇంతి, వై. వి.-స్త్రీ. ఆఁడుది: చూ, స్త్రీ. 1.

ఇంతికొప్పుంజు. ద్వ. వి. ఇంద్రుఁడు: చూ, వేలుపుజేఁడు.

ఇంతియ, ద్వ. స. (ఈ + అంతియ.): చూ, రూ-ఇంత. 1. (రూ-ఇంతె-ఇంతే.)

ఇంతేకాకుండ, వా. అవ్య. క్రి. విణ: చూ, అదిగాక.

ఇంద, దే. అవ్య. 1. ఇచ్చటనే: చూ, ఇచ్చట. 2; 2. ఇదిగో తీసికొనుము: ఇందండి, ఇందము; ద్ర. 3. ఈస్థానము: చూ, ఇందు. 3.

ఇందండి, దే. స. క్రి. నిత్య. బు: చూ, ఇంద. 2. (ఏ.ఇందము.)

ఇందనుక, ద్వ. అవ్య. (ఇంత + దనుక.): చూ, ఇంతవట్టు. 3. (రూ-ఇందాఁక.)

ఇందము, దే. స. క్రి. ని. ఇదిగో తీసికొనుము. రామా. 6, ఆ. 198; (బ. ఇందండి): చూ, ఇంద. 2.

ఇందఱు, ద్వ. స. (ఇంత + వారు-) 1. ఇంత శబ్దమునకు మహన్మహత్యర్థక బహువచన రూపము. వీరందఱు. (ఈపురుషులందఱు, ఈ స్త్రీలందఱు. ఈ స్త్రీ పురుషులందఱు.); 2 ఇంత సంఖ్యగలవారు; అవ్య. 3. ఇయచర్థకము. (రూ-ఇందొఱు.)

ఇందాఁక, ద్వ. ద్ర. (ఇంత + దనుక.): చూ, రూ-ఇందనుక.

ఇంది. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. లచ్చి: చూ, లక్ష్మి. 1.

ఇందిందిరము, సం. వి. అ. పుం. తుమ్మెద: చూ, భ్రమరము.

ఇందిర, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. లచ్చి: చూ, లక్ష్మి. 1,

ఇందీవరము, సం. వి. అ. న. 1. నల్లగలువ *: చూ, పద్మము. 1; 2. తామర *: చూ, సహస్రపత్రము. 1; 3. జుట్టుపు*: చూ, దుట్టుపు.

ఇందీవరి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. పిల్లపీఁచర. *: చూ, శతమూలి.

ఇందీవరివరి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ పెద్దపీఁచర. *; చూ, శతమూలి,

ఇందీవరుఁడు, సం. వి. అ. పుం. లచ్చిమగఁడు; చూ, విష్ణువు.1.

ఇందు, దే. అ. క్రి. 1. ఆడఁగు. య. 4; ఆ: చూ, స్రుక్కు. 4; 2. అనుకూలపడు: చూ, సరిపడు 1; ద్ర. 3. ఈస్థానము: ఇంద, ఇక్కడ, ఇచట- రూ-ఇచటు - ఇచోటు- ఇచ్చట- ఇచ్చటు- ఇచ్చోటు- ఇచ్చో- ఇచ్చోటు, ఇట, ఇయ్యెడ, ఈచోటు, ఈడ, ఈయెడ; (సం. ప.):—ఇహ.

ఇందుఁడు, సం. వి. ఉ. పుం. చందుఁరుఁడు: చూ, హిమాంశువు.

ఇందుకకుభ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ఏఱుమద్ది *: చూ, సాలము.3.ఁ.

ఇందుకాంతము, సం. వి. అ. పుం. వెండి: చూ, లోహము.1-ళ.

ఇందుక్షయము, సం. వి. అ. పుం. అమవస: చూ, సూర్యేందు సంగమము.

ఇందుగు, దే. వి: చూ, రూ-ఇంఁడుగు*. "ఏ, గీ. అందుగులు గేదఁగులుమఱ్ఱి లిందుగులును." అచ్చ. సుం. కాం: చూ, సల్లకి.

ఇందుజనకుఁడు, సం. వి. అ. పుం. కడలి: చూ, సముద్రము. 1.

ఇందునామము, సం. వి. న్. న. 1. కప్పురము: చూ, విరము: 2. కంపిల్లము*: చూ, రోచని.

ఇందుప్పు, ద్వ. వి. (ఇందు + ఉప్పు.) సైంధవలవణము, చెందుప్పు: చూ, లవణము. 1-ఎం.

ఇందుభము, సం. వి. అ. న. మృగశిర, జింకతల రిక్క: చూ, రిక్క. 1-ళ.

ఇందులకు, దే. ద్ర. 1. ఇచ్చోటికి. "ఉ. ఇందులకిమ్మెయిఁ మనుజులెన్నఁడు వత్తురే." భార. ఆది. 6, ఆ: ఇచ్చోటికి; 2. చూ, దీనికి.

ఇందులేఖ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. తిప్పతీఁగె *: చూ, సోమవల్లి; 2. అప్సృక్క *: చూ, సోమలత; 3. చంద్రరేఖ: చూ, శశికళ.

ఇందువారము, సం. వి. అ. పుం. సోమవారము: చూ, వారము.2.

ఇందువు, సం. వి. ఉ. పుం. 1. తిందుకము *: చూ, తుమికి. 2. ముక్కు ఎడమరంధ్రము: 3. పలమెత్తువెండి. (పావు శేరువెండి అని సర్వశబ్ద సంబోధిని); 4. చందురుడు చూ, హిమాంశువు. 5. కర్పూరము: చూ, సిరము; 6. మృగశిర: చూ, రిక్క. 1-ళ; 7. ఒకటి అనుసంఖ్యకు సంకేతపదము దే. వి. (1)చిల్ల *: చూ, సల్లకి; 2. కతకబీజము: చూ, చిల్లగింజ. (రూ- ఇంఁడుగు-ఇందుగు.)

ఇందువ్రితము. సం. వి. ఆ. న. చాంద్రాయణ మను పేరుగల వ్రితము : చూ, చంద్రాయణము.

ఇందోఱు, చూ, ఇందఱు. 1, 2, 3.

ఇందర్గి. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. వాసనగల ఒకానొక చెట్టు : చూ, మరువము.

ఇంద్రకకుభ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ఏపె * : చూ, మద్ది.

ఇంద్రకము, అం. చూ, ఉత్తానకరణబంధములు.

ఇంద్రకీలము, సం. వి. ఆ. పుం. మందర పర్వతము, కవ్వపుఁ గొండ : చూ, పర్వతము. 1-౬.

ఇంద్రకోశము, సం. వి: అ. పుం. 1. అరప : చూ, శయ్య. 1; 2. తిట్టు : చూ, శాపము. 1.

ఇంద్రకోషము, చూ, రూ-ఇంద్రకోశము. 1.

ఇంద్రక్రియ, అం. చూ, క్రియాంగములు. (చూ, అంగము. 9.)

ఇంద్రగణములు. అం. భ, ర, త, నగ, నల. సలములు. (6.)

ఇంద్రగోపకము, సం, వి. అ. పుం : చూ, పట్టుపురుగు.

ఇంద్రగోపము. —పై.—

ఇంద్రచాపము, పం. వి. అ. న. 1. చూ, ఇంద్రధనువు; 2. సూర్యున కెదురుగానుండు మేఘము : చూ, మేఘము. 1.

ఇంద్రజాల. అం. చూ, కళలు.

ఇంద్రజాలసాధనమునకు ప్రయోజనములు, వా. రక్షణ. శక్తి. కౌతుకము. (3.)

ఇంద్రజాలము. సం. వి. అ. పుం. 1. కనుకట్టు విద్య : చూ, మాయము. 1; 2 చూ. ఉపాయములు.

ఇంద్రజాలికుఁడు. సం. వి. అ. పుం. కనికట్టు విద్య చేయు వాఁడు : చూ, ప్రాతిహారకుఁడు.

ఇంద్రజిత్తు, సం. వి. త్. పుం. 1. గరుత్మంతుఁడు : చూ, హరివాహనుఁడు; 2. రావణుని పెద్దకొడుకు : ఇంద్రారి.

ఇంద్రతూలము, సం. వి. అ. న. గ్రీష్మహాసము : చూ. దూది ప్రోవు.

ఇంద్రద్రుమము, సం. వి. ఆ. పుం. ఏఱుమద్ది * : చూ, మద్ది.

ఇంద్రద్రువు, సం. వి. ఉ. పుం.—పై.—

ఇంద్రధనువు, సం. వి, ఉ. న్. పుం. న. కొఱపు : చూ. బాణము 1-గఒ. (రూ-ఇంద్రధమన్ను.)

ఇంద్రనగరి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ఇంద్రునిపట్టణము : చూ, దేశములు. 1-౬౧-(౪)-౨.

ఇంద్రనామము. సం. వి. న్. పుం. 1. గుగ్గిలము * : చూ, గుగ్గులువు; 2. గుడ్లగూబ : చూ, సకినంపుఁ బులుఁగు; 3. అజ్జవాలు: చూ. పుంజు.

ఇంద్రనీలము, సం. వి. అ. పుం. నెమలిమెడ చాయపంటి చాయ గల నీలమణి : చూ, రత్నములు.౬.

ఇంద్రపుత్రుఁడు, పం. వి. అ. పుం. కుబేరునికి వాహనమైన మనుజుఁడు, ఇంద్రుని కొడుకు : చూ, జయంతుఁడు.

ఇంద్రపుష్పి. పం. వి. ఈ. స్త్రీ. కలికాలియము తలిగొఱ్ఱి * : చూ. హరిని.

ఇంద్రభోగము. జా. ఎక్కువభోగము. "వరిడవ మువీంద్రభోగమె దొరకెఁ." విజయవిలాసము.

ఇంద్రమహోకాముకము. వా. వి. కుక్కు: చూ. ఖనకము. (వర్షాకాలారంభమున కామవికారముగలది. చిత్తకార్తెకుక్కుల లక్షణము.)

ఇంద్రము. సం. వి. అ. పుం. 1. కాకిచెఱకు * : చూ. శరము 2. చతుర్దశసంఖ్య : చూ. పదునాలుగు; 3. చూ. ఇంద్ర నీలము; అం.4 చూ. రూ-ఐంద్రము; 5 చూ. ఖండములు.

ఇంద్రమూర్ధము, సం. వి. న్. పుం. పుట్ట : చూ, వల్మీకము.

ఇంద్రయవము, సం. వి. అ. న కొడిసె * : చూ. వత్సకము (కొడిసెకాయ.)

ఇంద్రలుప్తకము, సం. వి. అ. న. పేనుకొఱుకుట: చూ, బట్టతల.

ఇంద్రలుప్తకుఁడు, సం. విణ. ఖల్వాటుఁడు : చూ, బట్టతల వాఁడు.

ఇంద్రలుప్తము, సం. వి. అ. పుం. 1. —పై—; 2. పేను చూ, యూకము.

ఇంద్రలోకము, సం. వి. అ. పుం. 1. దేవేంద్రుని పట్టణము : చూ, దేశములు; 1-౬౧-(౪)-౨ 2. జేజేపట్టు : చూ స్వర్గము.

ఇంద్రవంశము, అం. ఒకానొకవృత్తము. ఈవృత్తమునందొక్కొక్క పాదమునందు త, త, జ, రలు గలవై ఎనిమిదవ యింట యతిగల ద్వాదశఛందస్సునందుఁ బుట్టిన వృత్తము. ఉదా. "ఇందీవరాక్షుల్ తగ। నింద్రవంశమా, నందంబునం బాడిరి। నందసూతిపై, డెందంబులన్మోహము। లేవమీఱఁగాఁ బొందై గజక్రాంతులు। పూనఁదాజిలఁ." చూ, వృత్తము. 1.

ఇంద్రవజ్ర, అం. ఒకానొక వృత్తము, ఇందు ఒక్కొక్క పాదమున త, త, జ, గ, గములతోఁగూడి ఎనిమిదవయింట యతిగలిగి ఏకాదశ ఛందస్సు నందుఁబుట్టిన వృత్తము. ఉదా.— "ఇంతుల్సదాపాపిదు। రింద్రవజ్రల్. స్వాంతం బునఁ మోహము। సంధిలంగఁ, దంతావళక్రాంతిని। తాజ కార, ప్రాతంబునంగద్వయ। మందమందఁ." చూ, వృత్తము. 1.

ఇంద్రవల్లి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. ఇల్లింద * : చూ. మాతులుం గము; 2. చూ, సవిరేల * : 3. పారిజాతలత * ; 4. గవాదని * : చూ. పెద్ద పాఁపర.

ఇంద్రవారుణి, సం. వి. ఈ స్త్రీ: చూ, పెద్ద పాఁపర *.

ఇంద్రవారుణిక, సం. వి. అ. స్త్రీ.—పై.—

ఇంద్రవ్యాకరణము, అం. చూ, వ్యాకరణములు.

ఇంద్రశిఖ. అం. చూ, శిఖలు.

ఇంద్రసాహ్వ, నం. వి. అ. స్త్రీ: చూ, ఇంద్రవారుణి.

ఇంద్రసురసము. సం. వి. అ. పుం. నిర్గుండి * : చూ, వావిలి.

ఇంద్రాక్షము, సం. వి. అ. న. 1. ఇంద్రాక్షపూస: అక్షము; 2. శృంగి * : చూ. వృషభ.

ఇంద్రాక్షి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. గౌరి: చూ, పార్వతి, 1: 2. ఒకానొకమంత్రము. (చంటి బిడ్డల యాయురారోగ్యాభివృద్ధికిని, పీడాపరిహారమునకుమ విభూతితో ఇంద్రాక్షిని మంత్రించియిచ్చెదరు.)

ఇంద్రాగ్నిధూమము. సం. వి. అ. పుం. మంచు. "హిమమింద్రాగ్నిధూమశ్చ ఖబాష్పో రజనీ జలం." హారావళి: చూ, హిమము. 1.

ఇంద్రాణీ, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. ఇంద్రుని భార్య: చూ, భార్య: 1-ఒ; (చూ, శచి): 2. చూ. మాతృకలు; 3. నిర్గుండి *. చూ. వావిలి; 4. ఎఱ్ఱవస * ; చూ. రక్తవచ; 5. స్త్రీవిలాసచేష్ట.

సంభోగ క్రియా భేదము; చూ. రతిబంధము; 6. యజమాను రాలు: చూ. స్వామిని. అం. 7. చూ. తంత్రములు; అం. 8. చూ. మాతలు.

ఇంద్రాణిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. నిర్గుండి * చూ. వావిలి.

ఇంద్రాణికము, అం. చూ. ఉత్తానకరణ బంధములు. (చూ. బంధములు.)

ఇంద్రాయుధము, సం. వి. అ. న. 1. దేవేంద్రుని విల్లు; చూ, ఇంద్రధనువు; 2. మేఘములందు నానావర్ణమై ప్రతిఫలించుచు ధనురాకారముగా గానబడియెడి సూర్య కిరణము; చూ. మయూఖము. 1; పుం. 3. కాటుకకన్నుల గుఱ్ఱము; చూ, హయము

ఇంద్రారి, సం వి. ఇ. పుం: చూ, ఇంద్రజిత్తు 1. 2; 3. రక్కసుడు: చూ. రాక్షసుడు. 1.

ఇంద్రావరజుడు, సం. వి. ఆ. పుం. లచ్చిమగడు: చూ. విష్ణువు. 1.

ఇంద్రావజుడు, సం. వి. అ. పుం. —పై.—

ఇంద్రాసనము, సం. వి. అ. న చౌటిపట్టు: చూ. భూమి. 1.

ఇంద్రియజయాధ్యాయము, అం. చూ, కామందకము.

ఇంద్రియ నిగ్రహము, అం. చూ, సాత్త్విక గుణములు.

ఇంద్రియము, సం. వి. అ. న. 1. వీర్యము: చూ, రేతస్సు, 1; 2. అయిదను లెక్క: చూ, పంచకము.

ఇంద్రియములు, అం. 1. జ్ఞానద్వారములు, జ్ఞానేంద్రియములు. — త్వక్కు, చక్షువు, శ్రోత్రము, జిహ్వ, ఘ్రాణము. (5) 2. కర్మేంద్రియములు.- వాక్కు, పాణి, పాదము, పాయువు, ఉపస్థ (5); 3. మనస్సుతోడంగూడ ఏకాదశేంద్రియము లనంబడు, (1) = (11), 4, ఇంద్రియముల సమూహము: అక్షమాల.

ఇంద్రియార్థము, సం. వి. అ. పుం. ఇంద్రియవిషయములగు శబ్దము మొదలైన పంచభూతముల గుణములు. — శబ్దము, స్పర్శము, రూపము, రసము, గంధము. (5); (చూ, విషయములు. 3.): చూ, హృషీకము.

ఇంద్రియ విషయములు, అం. గంధము, రూపము, రసము, స్పర్శము, శబ్దము. (5)

ఇంద్రియసర్గము, అం. చూ, సృష్టిసర్గములు.

ఇంద్రుడు, సం. వి. అ. పుం. 1. దేవేంద్రుడు: చూ, వేలుపు ఱేడు; అం. 2. చూ, ఆదిత్యులు; వి. 3. జీవుడు: చూ, హంసుడు; 4. చూ, సూర్యుడు: 5. స్వజాతి సమూహము లోముఖ్యుడు. 6. నాగుబాము: చూ, సర్పము; 7. ఆబోతు చూ, వృషభము, 1. ఁ; విణ. 8. అధిపతి: చూ, ప్రభువు. 1; అం. 9. చూ, దిగధిపతులు.

ఇంధనము, సం. వి. అ. న. 1. చిదుగు: చూ, సమిధ; 2. వంటకట్టియ: చూ, వంటచెఱకు.

ఇంపారు, దే. ఆ. క్రి. ఆనందించు: చూ. సంతోషించు.

ఇంపితము, దే. విణ. (ఇంపు + ఇతము.) ఇంపైనది. (ఇది పోరితమువంటిది.): చూ, రమ్యము.

ఇంపు, దే. వి. ఆనందము. స్వా, 2. ఆ. 82: చూ, సంతోషము; 2. ఇచ్ఛ. చూ, వాంఛ: విణ. 3. ఇచ్ఛవచ్చినట్లు, కళా. 7, ఆ. 92: చూ, యథేచ్ఛము; 4. వస్తుభూషణాదుల వలన శోభ: చూ; సౌందర్యము. (రూ-ఇంబు.)

ఇంపైనవాడు, దే. విణ. అందగాడు: చూ. సౌందర్యవంతుడు.

ఇంపొలయు, దే. అ. క్రి: చూ, సొగసుగాంచు.

ఇంబు. దే. వి. 1: చూ, రూ - ఇంపు.

ఇఁ, దే. ద్ర. 1. ఇతఃపరము: చూ, ఇంతకమున్ను: 2. పునరర్థకము, మరల. చూ, వెండియు, (రూ-ఇఁగ.): వా. 3. ఇఁతోవృత్తము లారంభింపవచ్చునని కొందఱు "ఇఁక నేవించి తరింతునంచును" (చిం॥ స॥ గారు. విజయనగరము)

ఇఁకమీఁద, దే. అవ్య. పురార్థ పురోర్థము: చూ, ముందఱ. 1.

ఇఁమీఁదట, దే. అవ్య —పై. —

ఇఁడి, దే. అప. అభావార్థమునందు వచ్చు ప్రత్యయము. "ముక్తిడి నిగ్గిఁడి." మొ.

ఇక్క, దే. వి. 1. తానము. చూ, స్థానము. 1; 2. ఇల్లు: చూ, సదనము. 1.

ఇక్కట్టు, దే. వి. (ఇక్క + కట్టు.) సంకటము, ఇక్కపాటు, (ఇక్క ఇఱుకయొక్కమాఱు రూపమని తెలియవలెను.): చూ, శోకము. 2.

ఇక్కడ, దే. వి. ఏ. ద్ర. (ఈ + కడ) 1. ఈచోటు: చూ, ఇంచు. 3; ద్ర. 2. ఇచ్చటనే: చూ, ఇచ్చట. 2.

ఇక్కము, దే వి. ఇఱుకటము. సంకటము: చూ, దుఃఖము.

ఇక్కపాటు, దే. వి. (ఇఱుకు + పాటు.) —పై.—

ఇక్కవ, దే. వి. 1. తానము. చూ, స్థానము. 1; 2. ఇల్లు, ఉనికి. విజ. 2. ఆ. 165; చూ, సదనము. 1; 3. జాడ, అందులరహస్యము, ఆచూకి. చూ, సూచన. 1; 4. కళాస్థానము. కళలుండు స్థలములు పందొమ్మిదియుగాక తద్విశేషములలో నొకటి. చూ, కళలుండు స్థలములు.

ఇక్షుక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. తిప్ప జెల్లు. *: చూ, బాణ.

ఇక్షుకుట్టకుడు, సం. వి. అ. పుం. 1. క్షత్రియస్త్రీకి శూద్రునకుం బొడమి అయిదువిధముల సారాయిని అమ్మువాడు: చూ, సురాజీవి; 2. కల్లుంచువాడు, గవుండ్లవాడు: చూ, సురాజీవి.

ఇక్షుకుసుమ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. తిప్పజెల్లు. *: చూ, బాణ.

ఇక్షుగంధ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. గొలిమిడి *: చూ. మొగబీర; 2. తెల్లనేలగుమ్మడు *: చూ, భూమి కర్కాటువు; 3. ఆశ్వలాయనదర్భ, కాకిచెఱకు *: చూ, శరము; 4. ఏనుఁగు పల్లేరు *: చూ, స్వాదుకంటకము. 1-ఁ.

ఇక్షుజము, సం. వి. అ. పుం. ప్రేంకణపు చెట్టుయొక్క నీడగల చెఱుకునుండి పుట్టిన ముత్తియము: చూ, రత్నము. 1-ఁ-(ఎ.).

ఇక్షుధన్వుడు, సం. వి. న్. పుం. ఇంచు విలుతుడు: చూ, మన్మథుడు.

ఇక్షునాళిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. నల్లచెఱుకు *: చూ, రసాలము. 3.

ఇక్షుపుంఖము, సం. వి. అ. పుం. శరపుంఖము *: చూ, వెంపలి.

ఇక్షురంక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. శణము, జెల్లు *: చూ, శరము.

ఇక్షురము, సం. వి. అ. పుం. గొలిమిడి *: చూ, మొగబీర.

ఇక్షువణము, సం. వి. అ. న. చెఱుకుతోట: చూ, మధుతృణవనము.

ఇక్షువనము, —పై.—

ఇక్షువల్లి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. పాలనేల గుమ్మడి * : చూ, భూమి కర్కా-రువు.
ఇక్షువు, సం. వి. ఉ. పుం.= ఇంచు. * : చూ, రసాలము. 3.
ఇక్షుశరాసనుఁడు, సం. వి. న్. పుం: చూ, ఇక్షుధన్వుఁడు.
ఇక్షుశాకటము, సం. వి. అ. న. చెఱకు పండఁదగిననేల: చూ, భూమి. 1.
ఇక్షుశాకినము, సం. వి. అ. న.—పై.—
ఇక్షుసముద్రము, సం. వి. అ. పుం: చూ, ఇంచుపాల కడలి. (చూ, సముద్రము.)
ఇక్షుసాయకుఁడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, ఇక్షుశరాసనుఁడు.
ఇక్షూదము, సం. వి. అ. పుం: చూ, ఇక్షుసముద్రము.
ఇక్ష్వాకువు, సం. వి. ఉ. పుం. 1. సూర్యవంశపు రాజులలో నొకఁడు: చూ, రాజు. 1; స్త్రీ. 2. చేఁదుసొర * : చూ, సొఱ: 3. అందుగు, చిల్ల * : చూ, సల్లకి.
ఇక్ష్వారిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. కాశము, తెల్లి * : చూ, శరము.
ఇక్ష్వాలిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. బల్బజము. మొదవగడ్డి * : చూ. తృణము. 1. (రూ-ఇక్ష్వాకిక.)
ఇగము, వై. వి. 1.= హిమమ్. రూ-ఇవము: చూ, హిమము. 1; 2. జలుబు: చూ, శైత్యము.
ఇగిరించు, దే. అ. క్రి. 1. చిగిరించు: చూ, పల్లవించు; 2. ఎఱ్ఱనగు. చూ, పల్లటిల్లు.
ఇగిరిక, దే. వి. అగ్నిహోత్రమునందు వేల్చుటకు ఇవుర఼ుబెట్టిన యన్నము: చూ. హవిస్సు. 1 (రూ-ఇగిరికె.)
ఇగిలించు, దే. స. క్రి. పండ్లిగిలించు- రూ- ఇగుల్చు- ఇవులుచు- ఇవుల్చు.
ఇగురు. దే. వి. 1. రూ-ఇవురు, మొలక: చూ, మొక్క-. 1; 2. రూ-ఇవురు, చిగురు: చూ, విద్రుమము; 3. పండ్లచుట్టు నుండుకండ: రూ-ఇవురు; అ. ¹కి. 4. ఇంకు. వట్టు. ఎండు: చూ, శోషించు. (రూ-ఇవురు.)
ఇగురుఁబోఁడి. దే. వి. (ఇగురు+బోఁడి.) 1. ఆఁడుది: చూ, స్త్రీ; 2. చిగురువలె మనోజ్ఞురాలగు ఆఁడుది: చూ, స్త్రీ.
ఇగురుకొను. దే. అ. క్రి. ఇగిరించు : చూ, పల్లవించు.
ఇగురుచు, దే. అ. క్రి. —పై.—(రూ-ఇగుర్చు.)
ఇగురువిలుతుఁడు, ద్వ. వి. మరుఁడు : చూ, మన్మథుఁడు. (రూ-ఇగురువిల్తుఁడు.)
ఇగురొత్తు, దే. అ. క్రి. 1. చిగిరించు : చూ, పల్లవించు; 2. అనురక్తమగు. చూ, చిగురొత్తు.
ఇగులుచు, దే. స. క్రి: చూ, ఇగిలించు (రూ-ఇగుల్చు.)
ఇగో, దే. ద్ర. చూ, చూపుటనుదెలుపును. జై. 3, అ. 114· ఇదిగో-రూ-ఇదిగో, ఇదియ-రూ-ఇదె.
ఇగ్గు, దే. అ. క్రి. రూ-ఈగు, వెనుకకొఅగు. చూ, వ్రాలు. 3.
ఇగ్గులాడు, దే. వ. క్రి. వెనుకకీడ్చు. రని. 3, గుచ్ఛము.
ఇగ్రుచు, దే. అ. క్రి: చూ, రూ-ఇగురుచు.
ఇచ్చినదానిని మరలించుట, అం. చూ, వివాదములు.
ఇచటు, దే. వి. ఏ. ద్ర. ఈస్థానము : చూ, ఇందు. 3.
ఇచటు, దే. వి. ఏ.—పై—(రూ-ఇచొటు.)
ఇచ్ఛ, వై.వి.=ఇచ్ఛ.ం. చిత్తము. చూ,హృదయము; 2. యదృచ్ఛ. ఇంపు. చూ, యథేచ్ఛము; వై. విణ. 3. కోరిక. చూ, వాంఛ,
ఇచ్ఛకమాడు, దే. స. క్రి. అచ్చిక బుచ్చికలాడు: చూ, బుజ్జగించు.
ఇచ్ఛకము, వై. వి. 1=ఇచ్ఛ. ఇష్టోక్తి : చూ, బుజ్జగింత. 1; విణ. 2. కూరిమి. చూ, స్నేహము. 1.
ఇచ్ఛకాలమారి, వై. విణ. ఇచ్ఛకుఁడు : చూ, ప్రియవాది.
ఇచ్ఛకుఁడు, వై. విణ.—పై.—
ఇచ్ఛగలవాఁడు, దే. విణ. కామకుఁడు: చూ. వలపుకాఁడు.
ఇచ్ఛగించు, వై. స. క్రి. 1. = ఇచ్ఛించు: చూ, వాంఛించు; 2. ఒప్పుకొను. చూ, సమ్మతించు.
ఇచ్ఛగింత. వై. వి.= ఇచ్ఛ. ఇష్యకోలు; చూ, సమ్మతి. 1.
ఇచ్ఛగొండి, వై. విణ: చూ, ఇచ్ఛకాలమారి.
ఇచ్ఛట, దే. వి. ఏ. ద్ర. 1. ఈస్థానము : చూ. ఇందు. 3; 2. ఇచ్ఛటనే : ఇంద, ఇక్క-డ. ఇచ్చో.
ఇచ్ఛటు, దే. వి. ఏ. ఈస్థానము: చూ, ఇందు. 3. ఇచ్ఛనుండువాఁడు. ద్వ. వి. అడ్డపాటులేనివాడు: చూ, స్వతంత్రుఁడు.
ఇచ్ఛు, దే. స. క్రి = ఒసఁగు; చూ. దయచేయు.
ఇచ్ఛనపుడు, కామునిపండుగు, పుచ్చుకొనునపుడు దీపావళి పండుగు. లో. ఒకానొక లోకోక్తి.
ఇచ్ఛువాఁడు. దే. వి. ఇడువాఁడు: చూ, దాత.
ఇచ్ఛోటు, దే. వి. ఏ. (ఈ+చోటు.) ఈస్థానము: చూ. ఇందు 3. (రూ-ఇచ్ఛోటు.)
ఇచ్ఛో, దే. ద్ర. 1.—పై.—; 2. ఇచ్చటనే: చూ, ఇచ్చట. 2.
ఇచ్ఛ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ = ఇచ్ఛ: చూ, వాంఛ.
ఇచ్ఛాదులు, అం. ఇచ్ఛాశక్తి, జ్ఞానశక్తి, క్రియాశక్తి. 3.
ఇచ్ఛామతి, వా. వి. ఏబదిసంవత్సరములు వీడు జవ్వనముగల స్త్రీ చూ, స్త్రీ. 1-౩౫.
ఇచ్ఛామాత్రా ప్రభోస్సృష్టిః, న్యా. ఈశ్వరునికి సృష్టికార్యము ఇచ్ఛామాత్రము.
ఇచ్ఛావతి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. గంధపుష్పాలంకారముల కాసపడు స్త్రీ, సంభోగముతక్క- తక్కిన విషయములందు ఇచ్ఛగల ఆఁడుది: చూ, స్త్రీ. 1-౩౬.
ఇచ్ఛావనుఁడు, సం. వి. ఉ. పుం. కుబేరుఁడు: చూ, శ్రీదుఁడు:
ఇచ్ఛాశక్తి. అం. 1. చూ, ఇచ్ఛాదులు; అం. 2. చూ, శక్తులు.
ఇజారా, దే. వి. గుత్త-రూ-గుత్తగ-గుత్తవ.
ఇజారాదారు, దే. విణ. గుత్తయెత్తిసవాఁడు: చూ, పాలెగాఁడు.
ఇజారాదారుఁడు, —పై, —
ఇజారు. దే. వి. రూ-హిజారు," కాళ్ళకు తొడుగుకొను లాగు . చూ, వస్త్రము.

ఇజుకు, దే. వి. 1. ఇక్కట్టు, సంకటము: చూ, దుఃఖము; 2. అలసట: చూ, శ్రమము. 1.

ఇజ్జలము, సం. వి. అ. పుం రూ-హిజ్జలము, ఎఱ్ఱగన్నేరు. *: చూ, హయమారకము.

ఇజ్య, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. కైసేత, పూజ: చూ. సపర్య; 2. ఈవి, చూ. వితరణము; 3. జన్నము; చూ, యజ్ఞము; 4. బూమి;చూ, భూమి, 1; 5. కలయిక ; చూ, సంయోగము 6. తల్లి: చూ, మాత 1; 7. పుంటెనకత్తె: చూ, శంభళి.

ఇజ్యాశీలుఁడు, సం. వి. అ. పుం. వలుమాఱు యాగము వేయువాఁడు: చూ, యాయిజూకుఁడు.

ఇజ్యుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. బృహస్పతి. చూ, వేలుపుటొజ్జ; విణ. 2. ఒజ్జ: చూ, పంతులు. 1; 3. మంచిపులమునఁ బుట్టినవాఁడు. సత్కుం ప్రసూనుఁడు: చూ. సజ్జనుఁడు; 4. అంతఃపుర పాలకుఁడు: చూ, సౌవిదల్లుఁడు.

ఇట, దే. వి. ఏ. 1. ఈస్థానము. చూ, ఇందు. 3; ద్ర. 2. ఈ ప్రక్క. ఈవల.

ఇటఁబట్టి, దే. అవ్య. ఇది మొదలుకొని (ఈపైని యని భవిష్యత్కాలముందెలుపును.) ఇటమీఁద.

ఇటక, వై. వి.= ఇష్టక. రూ-ఇటిక-ఇటికె-ఇటుక-ఇట్టిక-ఇట్టికె-ఇట్టుక: చూ, రత్నము. 1-ంఎ-(ఴ).

ఇటకనూయి, ద్వ. వి. భూమి లోపలనుండి పైకి కట్టిన నుయ్యి: చూ. సరస్సు. 1-ంఽ - (ఽ).

ఇటమీఁద, దే. ద్ర: చూ, ఇటఁబట్టి.

ఇటిక, వై.= వి. ఇష్టక: చూ, రూ- ఇటక.

ఇటికపగడము, వై. వి. తిక్కటిక: చూ, మట్టిపగడము.

ఇటికె, వై. వి. = ఇష్టక: చూ. రూ - ఇటక.

ఇటు, దే. అవ్య. రూ - ఇట్టు, ఏవమర్థకము. కళా. 1, ఆ. 58: చూ. ఏవమ్. 5.

ఇటుక, వై. వి = ఇష్టక: చూ, రూ - ఇటక.

ఇటుకనూయి, ద్వ. వి. చూ, ఇటకనూయి.

ఇటుల, దే. ద్ర. ఈప్రకారముగఁ: చూ, ఆవలీవల.

ఇటులు, దే. అవ్య. ఇటు: చూ, ఏవమ్. 5. (రూ-ఇట్టులు.)

ఇటువంటి, దే. విణ. ఇట్టి. కళా. 3, ఆ. 88: ఇట్టి.

ఇటువలె, దే. ద్ర. ఇటు. రామా. 6, ఆ: చూ, ఏవమ్. 5. (రూ. ఇట్టువోలె.)

ఇట్చరము, సం. వి. అ. పుం. అచ్చుఁబెద్దు: చూ, వృషభము 1-ం.

ఇట్టలము, దే. విణ. 1. చేతఁ చూ: స్థైర్యము, 1; 2. తిరము : చూ, స్థిరము; 3. అధికము. స్వా. 4, ఆ. 43: చూ. హీనశము. 1 - ఽ.

ఇట్టలు, దే. వి. అంతువిశేషము. పేలెయులు. చూ, అంతు.

ఇట్టి, దే. విణ. చూ, ఇటువంటి.

ఇట్టిక, వై. వి. = ఇష్టక: చూ, రూ - ఇటక.

ఇట్టికె, వై. వి. = — వై. —

ఇట్టు, దే. అవ్య, రూ - ఇటు: చూ, ఏవమ్. 5.

ఇట్టుక, వై. వి. = ఇష్టక: చూ. ఇటక.

ఇట్టుపు, వై. వి. దుట్టుపు * (*చేఁక కొమ్ములవంటి భాగములు తుది.): చూ, విషాణి.

ఇట్లలు, దే వి. రూ - ఇటులు: చూ, ఏవమ్. 5.

ఇట్లువోలె, దే. ద్ర, చూ, రూ - ఇటువలె. — వై. — భార. శాం. 3, ఆ. 95.

ఇట్లు, దే. అవ్య. — వై. — (రూ - ఇటుఁబు - ఇట్టులు.)

ఇడ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. ఇందునాడి, (పాణాయామ విషయమున నాఁటులు మూఁడు. ఇడ, పింగళ, సుషుమ్న.) ముక్కుడమరంధ్రము; 2. నేల: చూ. భూమి. 1; 3. పురోడాశపాత్రము, చూ, పాత్రము. 6, 3ఒ; 4. బుధగ్రహముయొక్కపెండ్లాము; చూ. భార్య. 1-ళం; 5. మాట, చూ, శబ్దము; 2, 6. ఆవు; చూ, ధేనువు; 7. వినుప్రోలు: చూ, స్వర్గము; 8. ఆంత్రము: చూ, ప్రేవు. 9. వాయుదేవుని పట్టపురాణి: చూ, భార్య, 1-ఽఽ; అం. 10. చూ, మహీనతానములు; 11. చూ. నాఁటులు.

ఇడి. దే. వి. ఒకతూరి యావిరిని ఒకతూరి యెసటను వండిన పిండిని తామరనూలిపోఁగంత సన్నముగా యంత్రమునఁ బిండెడు భక్ష్యవిశేషము. చూ, భక్ష్యము.

ఇడిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. నేల; చూ, భూమి. 1. (సూ.ని.)1-ంం

ఇడిపచుక, దే. వి. — వై. —

ఇడిపపుము, దే. వి. — వై. —

ఇడిక్కము, సం. వి. అ. పుం. మేఁక: చూ, మేషము. 1.

ఇడియగొట్టు, దే. స. క్రి. అవమానపెట్టు: చూ, హేళనముచేయు.

ఇడియు, దే. ఆ. క్రి. చీలు, పాం. 1, ఆ. 118; చంద్రాం. 4, ఆ. 192: చూ, స్ఫోటిల్లు.

ఇడుఁ, దే. స. క్రి. 1. ఇచ్చు: చూ, దయచేయు. 2; 2 ఉనుచు : ఉంచు, ఉండఁజేయు, ఉనుచు; (సం. ప) :— ఉపస్యసించు.

ఇడుగడ, దే. వి. 1. మంచిగుణములుగల దానియందు దోషము నారోపించుట. భార. ఆది. 2, ఆ. 93: చూ, అసూయ; 2. హీనత్వము. విజ్ఞా. అచా. కాం. 111. (ఇది విచార్యము.) చూ, హీనము. 1-ఒ.

ఇడుపు, దే. వి. 1. వైపు. చూ, పార్శ్వము. 2; 2. గోడయిపు పార్శ్వములమీఁది చోటు. నై. 7, ఆ. 151: చూ, పొదికట్టు; 3. చీలిక. ఆము. 6, ఆ: చూ, శకలము. 4.

ఇడుమ, దే. వి. 1. ఆపద. చూ, విపత్తు; 2. అలసట. మార్క. 4, ఆ. 249 : చూ, శ్రమము. 1; 3. కష్టము, కడగంట్లు: చూ, శోకము: 2. 4. వగ, వంత: చూ, శోకము 2.

ఇడుమపాటు, దే. వి, చూ, ఇడుముడిపాటు.

ఇడుముకొను, దే. ఆ. క్రి. అక్రమించు : చూ, మొగరించు.

ఇడుముడి, దే. వి. కష్టము; కడగంట్లు, చూ. శోకము. 2.

ఇడుముడిపాటు, దే, వి. చూ, ఇడుమ. 1. 2. 3. 4

ఇడువాఁడు, దే. వి. ఇచ్చువాఁడు: చూ, దాత.

ఇడ్డెన, వై. వి. = ఇడియాణ. వాపెన కుడుము: చూ, భక్ష్యము: ం - ఽ

ఇద్వరము, సం. వి. అ. పుం. ఆఁబోతు : చూ, వృషభము. 1-ం.

ఇతఁడు, దే. స. ఏ. 1. ఈపూజ్యుఁడు: ఇతగాఁడు, ఈతఁడు, ఈతగాఁడు: ఈయన; 2. ఈమనుష్యుఁడు, ఇతగాఁడు, ఈతఁడు, ఈతగాఁడు, ఈయన.

ఇతఃపరము, సం. క్రి. విఱ. అ. వ: చూ, ఇంతకమున్మున్ము

ఇతకరి, వై. వి. = హితకారి. హితము నేయువాఁడు: చూ. హితపరి.

ఇతగాఁడు, దే. స. ఏ: చూ, ఇతఁడు.

ఇతము. నం. విణ. (అ. ఆ. అ.) 1. తలఁపఁబడినది: చూ. ఆభిప్రేతము; 2. నడవఁబడినది: 3. పొందఁబడినది; చూ, పంస క్తము. 1; 4. తెలివి: చూ, బుద్ధి; వై. విణ. (1) = హితమ్, చెలిమి. కళా. 3, ఆ. 61: చూ, స్నేహము. 1. (అప్పటి కప్రియముగా మండినమ మీఁదటికి మేలు కలుగఁ జేయునది.)

ఇతరము, సం. స. 1. అన్యము: చూ, పరాయి; వి. 2. తక్కువ: చూ, వెలితి. 2.

ఇతరుఁడు. సం. స. 1. అన్యుఁడు: చూ. వేఱయినవాఁడు; 2. అధముఁడు: చూ. హీనుఁడు; 3. అజ్ఞాని; చూ. స్తబ్ధుఁడు:

ఇతరేతరద్వంద్వము, అం. చూ, ద్వంద్వములు. (1. ఇతరేతర ద్వంద్వము, 2. పమాహార ద్వంద్వము. 3. ఏకశేషము అని త్రివిధము.)

ఇతరేతరము, సం. స. ఒండొకటి; చూ. పరస్పరము.

ఇతరేన్యువు, సం. సాంతావ్యయము: చూ, మఱునాఁడు.

ఇతవరి, వై. విణ = హితకారి. (ఇతవు + అరి.) హితము చెప్పువాఁడు: చూ, హితవరి.

ఇతవు, వై. వి. = హితమ్, రూ - హితవు. భార. ఆను. 5, ఆ. 206: చూ. స్నేహము. 1.

ఇతవుఁడు, వై. విణ. 1. = హితుఁ. చెలికాఁడు. భార. ఉద్యో. 4. ఆ. 240: చూ, స్నేహితుఁడు. 1; 2: చూ, ఇతవరి.

ఇతివృత్తము, వా. వి. వస్తువనఁగా కథ. దీనికే ఇతివృత్త మని పేరు.

ఇతిహాసములు, అం. చూ, సభాసప్తాంగములు. చూ. అంగము 9.

ఇతిహాసము. సం. వి. ఆ. పుం. 1. ప్రాచీనచరిత్ర బోధక వ్యాసాది ప్రణీతములైన భారతాదులు, తొల్లింటికత: చూ, సమాచారము. 2; 2. తెలివి: చూ, హ్యాల్లేఖము. 2; 3. ఏర్పాటు: చూ. సత్యము 1-ఎ; అం. 3. చూ. కళలు.

ఇతోభ్రష్ట స్తతోభ్రష్టః న్యా. ఏదియు లభింపక చెడినవాఁడు "రెంటికిం జెడిన రేవఁడు" అని తెలుగు సామెత.

ఇతోవ్యాఘ్రు ఇత స్తటీ, న్యా. ఇటు పులి ఇటు చటీయ (ఏట వాలుగా మన్న పర్వతభాగము) "ఇటు నుయ్యి ఆటు గొయ్యి" అని తెలుఁగు సామెత.

ఇత్కటము, సం. వి. ఆ. వ. కోశాంగము: చూ, ఖరచ్ఛదము.

ఇత్తడి, వై. వి. పిత్తళమ్. చూ, తోహము. 1-ఎ. (రూ-ఇత్తళి.)

ఇత్తటి, దే. వి. (ఈ + తటి.) ఈ సమయము: చూ. సాంప్రతము. 2.

ఇత్తళి. చూ, రూ- ఇత్తడి.

ఇత్తగ, ద్వ. వి. (ఇరు + తగ.) 1. రూ-ఇద్దుగ. పాచికలమీది మూఁడుబొట్ల ఐత : చూ, దుందుభి. 1; స. 2. రూ-ఇరుతిగ

ఇర్తిగ: చూ, షట్కము.

ఇత్య. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ఒకరకము పాలకి: చూ, సవారి. 1-ఆ.

ఇత్రాము, సం. వి. అ. న. కరబుజము: చూ, పగిడి.

ఇత్వరము, సం. వి. అ. పుం. అంబోతు. చూ. వృషభము. 1-ఎ.

ఇత్వరి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. కులట: చూ, అంకులాఁడి.

ఇత్వరుఁడు, సం, విణ. 1. అకించనుఁడు: చూ. బీదవాఁడు; 2. అధముఁడు: చూ, హీనుఁడు; 3. భయంకరమగు పని చేయువాఁడు; చూ. క్రూరకర్ముఁడు; 4. దారి నడచువాఁడు; చూ, వాటచారి.

ఇదమ్, సం. విణ. ఏతచ్ఛబ్దార్థకము : చూ, ఇయ్యది.

ఇదానీమ్, సం. అవ్య. 1. వాక్యభూషణము: చూ. ఓఁతపదము; 2. ఇప్పుడు: చూ, సాంప్రతము. 2; 3. అంతట వ్యాపించినది; 4. పాదపూరణము; 5. కాంతి: చూ, వెలుతురు. 1.

ఇది, దే. స. రూ-ఇద్ది; చూ, ఇయ్యది.

ఇదిగొ. దే. దర్శ. (ఇది + కొమ్మ.) చూ, రూ-ఇగొ. (రూ-ఇదిగో.)

ఇదిగో, దే. ద్ర.—వై.—కళా. 1, ఆ. 35.

ఇదియ, దే. అవ్య.—వై.—(రూ-ఇదె.)

ఇద్దరి, దే. వి. (ఈ + దరి.) అపారము : చూ, ఈవల.

ఇద్దఱు, దే. స. రెండు శబ్దమునకు మహాన్మహార్థక బహు వచనాదేశము: ఇరుగురు-రూ- ఇరువురు-ఇర్వురు.

ఇద్దఱుతల్లుల ముద్దుబిడ్డఁడు, ద్వ. వి. గణపతి : చూ, వినాయకుఁడు. 1.

ఇద్ది, దే. స. ఈశబ్దమునకు అమహాదర్థక ప్రథమైక వచనము: చూ, రూ-ఇది.

ఇద్దుగ ద్వ. స. (ఇరు + నుగ.) చూ, రూ-ఇత్తిగ ఉ. హరి. 3, ఆ, 121.

ఇద్దుము, ద్వ. వి. (ఇరు + తూము). రెండుతూములు: రూ- ఇరుదూము.

ఇద్దెస ద్వ వి. రూ-ఈదెస, ఈతట్టు; ఈకడ, ఈవంక, ఈవైపు

ఇద్ధము, సం. వి. అ. పుం. 1. కాంతి: చూ, వెలుతురు. 1; విణ. 2. పరిశుద్ధము: 3. వెలిగింపఁబడినది: చూ, ప్రకాశితము; 4. ఱవింపఁ జేయఁబడినది: చూ, తప్తము; అవ్య, 5. ఈ లాగు: చూ, ఇటు.

ఇధ్మము, సం. వి. అ. న. 1. చిదుగు : చూ, సమిధ; 2. వంట కట్టియ : చూ, వంటచెఱకు.

ఇని, ద్వ స. ఏ: చూ, రూ-ఇన్ని.

ఇనాము, దే. వి. 1. బహుమానము: చూ, సన్మానము 2. కొద్దిగ క్విటిరెంటు (పన్ను) కట్టియిచ్చిన శాశ్వతపు హక్కుగల భూమి. రూ-ఈనాము.(ఇనాము. = క్విటిరెంటుఇనాము దరి మిలా ఇనాము, మొ.)

ఇనుఁడు, సం, వి. అ. పుం. 1. పగటివేలుపు: చూ. సూర్యుఁడు; 2. అధిపతి : చూ, స్వామి. 1; 3. ఒకరాజు : చూ, రాజు. 1; 4. ఆస్తికుఁడు: చూ. సంపన్నుఁడు: 5. మగఁడు: చూ, భర్త. 1.

ఇనుకు, దే. వి. 1. దొంతుతేలఁగప్పబడిన యల్పధాన్యము. చూ, ధాన్యము; అ. క్రి. 2. రూ-ఇంకు. ఎండు: చూ. శోషించు.

ఇనుపకచ్ఛదము. ద్వ. వి. ఇనుపగోఁచి. ప్రా. 2, ఆ. 78. వేమన. 418.

ఇనుపగుదియ. ద్వ. వి. గుణపము : చూ, ముద్గరము. 1-ఆ.

ఇనుపగోఁచి. ద్వ. వి: చూ, ఇనుపకచ్ఛదము.

ఇనుపగోలెము, ద్వ. వి. ఇనుపకుంపటి : చూ, మూసంతి. 1.

ఇనుపచిప్పెము, ద్వ. వి. కలంకము : చూ, మండూరము.
ఇనుపతేలు, ద్వ. వి. ఎనుపతేలు : చూ, వృశ్చికము 1.
ఇనుపదుడ్డు, ద్వ. వి: చూ, ఇనుపగుదియ.
ఇనుపపమిదె, ద్వ. వి. అయఃప్రతిమ : చూ, సూర్మి.
ఇనుపబొమ్మ. ద్వ. వి.—పై.—
ఇనుమడి. దే. వి. (ఇను + మడుగు.) రూ-ఇన్మడి : చూ, రెట్టి. 1.
ఇనుమడించు. దే. స. క్రి. రూ-ఇన్మడించు : చూ, రెట్టించు.
ఇనుమద్ది, దె. వి. (ఇనుము + మద్ది.) కార్ష్యము, నల్లమద్ది * : చూ, సాలము. 3-ఎ.
ఇనుమనుమఁడు, దే. వి. మనుమని కొడుకు : చూ, సూనుఁడు, 1-ఎం.
ఇనుమనుమరాలు. దే. వి. మనుమరాలు కొమార్తె : చూ, సూన. 1-ంఒ.
ఇనుమాఱు, దే. వి. రెండుతడవలు ; రెండుసార్లు
ఇనుమిక్కిలి, దే. విణ. మిక్కిలి ఎక్కువ: చూ, హీరాళము. 1-ఈ.
ఇనుము, దే. వి. 1. రూ-ఇన్ము. అయస్సారము: చూ, లోహము. 1-ం; వేమన. 402; 2. లోహము లయిచింటిలో నొకటి: చూ, లోహములు.
ఇనుముఁజేరి యగ్గియిమిడిన చందము, లో. "ఆ. కనక మవల దాటి కడగండ్లుపడనేల, మనసునిలుపవలెను మర్మమెఱిఁగి, ఇనుముఁజేరియగ్గియిమిడిన చందమౌ, విశ్వదాభిరామ వినుర వేమ." వెమన. 895. పద్యము.
ఇనుమునుగూడిన యగ్గికి సమ్ముటదెబ్బలు, లో, ఉ.—ఇనుమును గూడి వేడిఁవేల్పునకు సమ్మెటపెట్లబ్బుపట్లు హీనునిఁగూడిన మాన నీయునకు లాఘవంబు గల్గుగుట సహజము." (నీతి చంద్రిక.— విగ్రహము.)
ఇన్ని, ద్వ. స. ఏ. 1. ఇన్ని శబ్దమునకు అమహదర్థక బహు వచనాదేశము; 2. ఈసమస్తము; 3. ఇంతసంఖ్య కలవి. (రూ-ఇని.) వేమన. 400. ప.
ఇన్నుగ, దే. వి. ఇందుగు *: చూ, సల్లకి.
ఇన్నూపు, దే. వి. (ఇరు + నూరు.) రూ-ఇన్నూఱు: చూ, రెండు వందలు.
ఇన్నూఱు, దే. వి. (ఇరు + నూఱు.)—పై.—
ఇన్మడి, దే. వి. (ఇను + మడుగు.) ; చూ, రూ- ఇనుమడి.
ఇన్మడించు, దే. స. క్రి: చూ, రూ-ఇనుమడించు.
ఇన్మ, దె. వి: చూ, రూ- ఇనుము.
ఇన్వక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. బ. మృగశిరా నక్షత్రమునకు మీఁది నక్షత్రములు : చూ, రిక్క. 1-ఎఫ-3.
ఇపుడు, ద్వ. స. ఏ. (ఈ + పొద్దు.) అద్యత్వము: చూ, సాంప్రతము. 2. (రూ-ఇప్డు.)
ఇప్ప, దే. వి. అలిమకము *: చూ, మధూకము.
ఇప్పటిది, దే. వి, చూ, అధునికము.
ఇప్పనూనె, ద్వ. వి. మధూకబీజతైలము: చూ, స్నేహము. 2-ఎ.
ఇప్పపుష్ప. ద్వ. వి. మధూకపుష్పము. (భద్రాచలమున రాములవారి ప్రసాదముగా నిచ్చెదరు.)
ఇప్పపూరాజినములు. ద్వ. వి. శాలిధాన్యము: చూ. ధాన్యము.
ఇప్పాట, దే. వి. ఈలాగు: చూ, ఏవమ్. 2.
ఇప్పికోలు. దే. వి. ఇచ్చగింత: చూ, పమ్మతి. 1.
ఇప్పుడు, ద్వ. స. ఏ. (ఈ + పొద్దు.) చూ, రూ- ఇపుడు.
ఇప్పుడే. ద్వ వి. ఈసమయమునందే:—వ్య. అప్పుడే.
ఇబ్బంది, ద్వ. వి. (ఇను + బంది:) 1. మిక్కిలినిర్బంధము. చూ, హఠము 1-ఎ; 2. కష్టము. చూ, శోకము 1; 3: చూ, ఆపగ.
ఇబ్బెడ, దే. వి. ఒకరకముచెట్టు*: చూ, వృక్షము.
ఇభనిమాలిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. నేరుపు: చూ, సామర్థ్యము. 1.
ఇభము, సం. వి. అ. పుం. ఏనుఁగు: చూ, హస్తి. 1.
ఇభసంజ్ఞ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. నాగకింజల్కము, *: చూ, నాగకేసరాలు.
ఇభాధ్యము, సం. వి. అ. పుం. —పై.—
ఇభశ్వవిద్య, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. నల్లనేలగుమ్మడు *; చూ, భూమికర్కటపువు.
ఇభి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ఆఁడేనుఁగు: చూ, హస్తి. 1-(ఐ.)
ఇభుఁడు, సం. వి. అ, పుం. 1. చందురుఁడు: చూ, హేమాంశుపు: 2. గణపతి; చూ, వినాయకుఁడు. 1.
ఇభేరమము, సం. వి. అ. పుం. పదునాలుగేండ్లయేనుఁగు; చూ. హస్తి. 1-(ఐం)-(3).
ఇభ్య, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. అందుగు *: చూ, సల్లకి; 2. ఆఁడేనుఁగు: చూ, హస్తి. 1-(ఐ.)
ఇభ్యుఁడు, సం. వి. అ. పుం. ఆస్తికుఁడు: చూ, సంపన్నుఁడు.
ఇమిడిక, దే. వి. 1. అడకము ; చూ, తీలు: 2. పొందిక: చూ, స్నేహము. 1.
ఇముకలము, ద్వ. వి. కలము: చూ, లేఖిని.
ఇముకు, దే. అ. క్రి. ఇంకు: చూ, శోషించు.
ఇముడు, దే. అ. క్రి. 1 అడఁగు : చూ, సుర్రిక్కు. 4; 2. అనుకూలపడు: చూ, పొందుపడు. 2.
ఇముడుకొను, దే. అం. క్రి. ఇముడునటులఁ జేసికొను, భాగ. 1, స్క-ం. 184; కాశీ. 3, ఆ. 118: (రూ-ఇముడ్చుకొను.)
ఇముడుచు, దే. క్రి. ఇముడఁజేయు. (రూ-ఇముడ్చు.)
ఇమ్మడి, దే. వి. రూ-ఇనుమడి: చూ, రెట్టి. 1.
ఇమ్మడించు, దే. స. క్రి. రూ-ఇనుమడించు: చూ, రెట్టించు.
ఇమ్ము. దే. వి. 1. సుఖము. ఆనందము. భాగ. 10. స్క-ం. పూ. 1474. (ఈయర్థమందు ఇది తఱుచుగా ద్వితీయా బహువచనాంతముగానే ప్రయోగములయందుఁ గానఁబడుచున్నది.) చూ, ప్లావనము; 2. ఇల్లు: చూ, సదనము. 1; 3. చోటు. ఉ. రా. 5, ఆ. 140: చూ, స్థానము. 1: 4. విరివి. హరి. ఉ. 2, ఆ. 112: చూ. విస్తారము. 1; 5. మనోజ్ఞత, ఇంపు. భార. ఆది. 1, ఆ. 40: చూ. సౌందర్యము; 6. పొందిక. భార. ఆది. 6, ఆ. 113: చూ, సంయోగము; 7. అనువు. భార. ఉద్యో. 2, ఆ. 34: చూ, ఉపాయము; విణ. 8. పొత్తు. భార. సభా. 1, ఆ. 148: చూ, సంయోగము; 9. అంత, యావత్తు. చూ, సర్వము; 10. ఒప్పిదము. భాత. ఆది. 7, ఆ. 115: చూ.

రమ్యము; 11. యుక్తము. భార. ఆది. 6, ఆ. 140: చూ, యోగ్యము. 4; 12 స్పష్టము. భార. అది. 5, ఆ. 249: చూ, వెల్లడి.

ఇమ్ముకొను, దే. అ. క్రి. కాఁపురించు. రాఘు. 2, ఆ. 28: చూ; వసించు.

ఇమ్ముదప్పు. దే. వి. (ఇమ్ము + తప్పు) సంకటము, ఇక్కట్టు. వేమన. 403 : చూ, శోకము 2.

ఇమ్మెయి. దే. వి. (ఇమ్ము + మెయి.) 1. ఈశరీరము; అవ్య. 2. ఈప్రకారము ; చూ, ఇటు.

ఇయత్త, సం. వి. అ. స్త్రీ. కొలఁది: చూ, పరిమితి.

ఇయాంసము. సం. వి. న్, పుం. 1. — పై. — ; 2. స్వర్ణ గృహము: చూ, సదనము. 1—౪౫; 3. రాజగృహముల ముంగిలి: చూ, ముంగిలి. 2; 4. కళుకు, కిరణము: చూ, హాయనము. 2; అవ్య. 5. కించిదర్థకము, అత్యల్పము : చూ, స్వల్పము. 1.

ఇయ్య, పై. వి. = ఈహా. అపేక్ష. రూ- ఈయ (దీనికి ప్రత్యేక ప్రయోగముఁ గనఁబడదు.) "ఇయ్యకొను. ఇయ్యనేయు : చూ. వాంఛ.

ఇయ్యకొను, ద్వ. స. క్రి. ఒప్పుకొను, రూ- ఈయకొను: చూ. సమ్మతించు; భార. విరా. 2, ఆ. 245.

ఇయ్యకోలు. ద్వ. వి. రూ-ఈయకోలు, భో.4, ఆ. 242: చూ, సమ్మతి. 1.

ఇయ్యకోలుకాఁడు, ద్వ. వి. అంగీకరింపఁబడినవాఁడు : చూ, రూ - ఈకోలుకాఁడు.

ఇయ్యది, దే స. ఏతచ్ఛబ్దార్థకము: రూ-ఈయవి - అదము, ఇది- రూ - ఇద్ది, ఇయ్యది - ఈయది, ఈ; బ — ఇవి- రూ-ఇవ్వి - ఇయ్యవి - ఈయవి; (సం. ప) :— ఇఏమ్.

ఇయ్యవి. దే. స. బ. — పై. —

ఇయ్యపు. దే. అవ్య. ఒసంగవు: రూ - ఈయవు - ఈవు.

ఇయ్యనేయు, పై. అ. క్రి. (ఇయ్య + చేయు.) ఒప్పారు. చూ. సమ్మతించు;

ఇయ్యెడ, దే. ద్ర. ఇక్కడ: చూ, ఇందు. 3.

ఇయ్యేఁడు, దే. వి. (ఈ + యేఁడు.) వర్తమాన వత్సరము : రూ- ఈఁయేఁడు.

ఇర, సం. వి. అ. స్త్రీ. 1. కల్లు: చూ, సురు. 1; 2. ఉదకము : చూ, సలిలము, 1; ఆజ్యధార: చూ, నేతిచాలు. 4. పుడమి: చూ. భూమి. 1; 5. చమూముఖము: చూ. సేనాముఖము ; 6. మాట; చూ, శబ్దము: 1; 7. ఎల్ల : చూ. సీమ. 1.

ఇరమ్మదము, సం. వి. అ. పుం. మేఘమునందలి యగ్ని: చూ, వహ్ని. 1-౧౫.

ఇరవారు. దే. అ. క్రి. (ఇరవు + ఆరు.) తిరవడు : చూ. స్థిరపడు.

ఇరవు, దే. వి. 1. చోటు: చూ, స్థానము. 1. వేమన. 406; 2. పొత్తు: చూ. సంయోగము; 3. ఇల్లు, చూ. సదనము. 1. (ఇది అకారమధ్యముగ వాడుకనుబట్టి వ్రాయఁబడియెను.) ; విణ. 4. కదలనిది; చూ. స్థిరము. (రూ-ఇరువు.)

ఇరపుకొను. దే. అ. క్రి. 1. తిరఫడు: చూ. స్థిరఫడు; 2. నిలకడయగు: చూ, మట్టుపడు.

ఇరవుపట్టు, ద్వ. వి. రూ - ఇరువుపట్టు, ఇల్లు: చూ, సదనము. 1.

ఇరవుపడు. దే. అ. క్రి: చూ, ఇరవుకొను.

ఇరవొందు, దే. అ. క్రి. ఈడేఱు; చూ, సిద్ధించు.

ఇరస, దే. వి. రూ - ఇరుస, రెండు కుంచములు: చూ, తూము. 3.

ఇరాచరము, సం. వి. అ. పుం. కరక : చూ, వడగల్లు.

ఇరాఱు, దే. స. (ఇరు + ఆఱు.) రూ - ఈరాఱు, ద్వాదశ సంఖ్య. రుక్మి. 1, ఆ. 43: చూ. మచ్చెకము.

ఇరావణము. సం. వి. అ. పుం. ఇంద్రుని ఏనుఁగు: చూ, హస్తి. 1-౩౬.

ఇరావతము, సం. వి. అ. న. 1. మేఘములుండుచోటు; పుం. 2. సప్తియను సూర్యుని గుఱ్ఱము; చూ. హయము. 1-౨; 3. గుఱ్ఱము: చూ, హయము. 1.

ఇరావతి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. ఒకరకము తీఁగె *: చూ, లత, 1; 2. ఒకానొక యేఱు; చూ. నది; 3. యమునిపట్టణము : చూ, దేశములు. 1-౧౬.

ఇరింగణము. సం. వి. అ. పుం. 1. వడిగాలి; చూ, వాయువు: 1-౪ - (౫); 2. చూ, వాయువులు.

ఇరిణము, సం. విణ. 1. చవుటిది (నేల.) చూ. భూమి, 1-౩ 2. పాడైనది (నేల.), చూ. భూమి. 1-౧౦౩; 3. ఎడారి; చూ, (రూ-ఈరిణము.) భూమి. 1-౨౫.

ఇరిపకము. సం. వి. అ. పుం. కందుకము, బంతి, చూ, నరి. 3.

ఇరివిలి, దే. వి. 1. పోగరతోఁ జేయఁబడిన రంధ్రము: చూ. రంధ్రము. 1; 2. రత్నాదులకు పెజ్జముచేయు వజ్రపు పోగర: చూ, వైధవిక.

ఇరు, దే. స. రూ - ఈరు. (వృత్తియందు హల్లు పరమగుచో రెంటి కాదేశముగా వచ్చునది.): చూ, రెండు.

ఇరుఁగెలంకులు, దే. వి. బ. ఉభయపార్శ్వములు: చూ, పార్శ్వము. 2. (రూ - ఇరుఁగెలఁకులు - ఇరుకెలఁపులు.)

ఇరుఁదలతేజి, దే. వి. (ఇరు + తలతేజి.) మేఁక: చూ, మేషము 1.

ఇరుఁదలపాము, దే. వి. (ఇరు + తలపాము.) రాజిలము, పూడుఁబాము: చూ, సర్పము.

ఇరుఁదలపులుఁగు, దే. వి. (ఇరు + తలపులుఁగు.) గండభేరుండము. రెండు తలలుగల పక్షి; చూ, పక్షి.

ఇరుఁదూము, ద్వ. వి. (ఇరు + తూము.) రెండు తూములు : రూ - ఇద్దుము.

ఇరుఁబుట్టువు, దే. వి. (ఇరు + పుట్టువు.) 1 పక్క-: చూ. పక్షి: 2. పాఱుఁడు. అచ్చ. బాల, కాం. 80: చూ, స్వస్తిముఖుఁడు. 1.

ఇరుగడలు. దే. వి. బ. చూ, ఇరుఁగెలంకులు.

ఇరుగు, దే. వి. 1. రూ - ఇరువు. ప్రక్క-యిల్లు. చూ, పొరుగు. వేమన. 408; 2. రూ - ఇరువు. పైపు. (వృత్తియందు అంత్యవర్ణలోపము.) చూ, పార్శ్వము. 2.

ఇరుగుపు, దే. వి. రూ-ఇరువుపు. నల్లదిరిసెనము *: చూ. శింశుప.

ఇరుగురు, దే. స. రూ-ఇరువురు. (రెంటికి మహన్మహత్యర్థక బహూవచనా దేశము.) : చూ, ఇద్దఱు.

ఇరుచక్కి, ద్వ. వి. ఉభయపార్శ్వ సమాహారము : ఇరుదెస. ఇరుపక్కి. ఇరుప్రక్క, ఇరువంక.

ఇరుచక్కియలు. ద్వ. వి. బ: చూ, ఇరుఁగెలంకులు.

ఇరుతిగ. ద్వ. స. ఆఱు : చూ, షట్కము. (రూ-ఇర్తిగ.)

ఇరుదంతి. ద్వ. వి. ఏనుఁగు : చూ, హస్తి. 1.

ఇరుదెస, ద్వ. వి: చూ, ఇరుచక్కి.

ఇరుదెసలు, ద్వ. వి. బ: చూ, ఇరుఁగెలంకులు.

ఇరునాలుగు. దే. స. ఎనిమిది : చూ, దచ్చి.

ఇరుపక్కి, ద్వ. వి. చూ, ఇరుచక్కి.

ఇరుపక్కియలు. ద్వ. వి. బ : చూ, ఇరుఁగెలంకులు.

ఇరుపరువునేల. దే. వి. క్రోశద్వయము : (రూ-ఇరుపప్పునేల.)

ఇరుపలము, ఉ.భ. వి. రెండువలముల యెత్తు బంగారులోనగు నది : రూ-ఇర్పలము, ఇల్లము; (సం. ప.):—ద్విఫలి.

ఇరుపేద, ద్వ. వి. మిక్కిలి, పేదవాఁడు : చూ, బీదవాఁడు. 1-ఁ.

ఇరుపోటుల నిల్లాచెడె వాతనొప్పుల నొడలుచెడె. లో. ఒకానొక లోకోక్తి.

ఇరుప్రక్క, ద్వ. వి: చూ, ఇరుచక్కి.

ఇరుప్రక్కలు, ద్వ. వి. బ: చూ, ఇరుఁగెలంకులు.

ఇరుబగులు, ద్వ. వి. బ —పై.—

ఇరుమెయిలు, దే. వి. బ.—పై.—

ఇరుమూఁడు, దే. స. ఱెఱు: చూ, షట్కము.

ఇరుమెయి, దే. వి. రెండుశరీరముల సమాహారము; ఇరుమేను.

ఇరుమెయిలు, దే. వి. బ. 1: చూ, ఇరుఁగెలంకులు; 2. రెండు మేఘములు.

ఇరుమేను, దే. వి: చూ, ఇరుమెయి.

ఇరుమేరలు. ద్వ వి. బ: చూ, ఇరుఁగెలంకులు.

ఇరుమైల, ద్వ. వి. 1. రెండువైపులు; ద్ర. 2. రెండువైపులను.

ఇరులు, దే. వి.రూ-ఇర్లు. చీఁకటి: చూ, మేచకము. 1. (ఇరులునఁ అని ప్రయోగము.)

ఇరులుకొను. దే. అ. క్రి: చూ, చీఁకటిపడు.

ఇరులుగొంగ, దే. వి. వెలుఁగుజేఁడు : చూ, సూర్యుఁడు.

ఇరువంక, దే. వి. చూ, ఇరుచక్కి.

ఇరువంకలు, దే. వి. బ: చూ, ఇరుఁగెలంకులు.

ఇరువంద్రు. ద్వ. న. (ఇరు + వంద్రు.) ఇరువదికి మహాన్మ హత్యర్థక రూపము: ఇరువది మంది.

ఇరువది, ద్వ. స. (ఇరు + పది.) రెండుపదులు; చూ, వింశతి. (రూ-ఇర్వది.)

ఇరువదిమంది, ద్వ. న. చూ, ఇరువంద్రు.

ఇరువయి. ద్వ. ప : చూ, రూ-ఇరువది. (రూ-ఇరువై.)

ఇరువాయికట్టు, ద్వ. వి, మలమూత్ర బంధరోగము : చూ, మూత్రకుచ్ఛ్రము.

ఇరువాయిపక్కి, ద్వ. వి. చూ, ఇరుదఱల పులుఁగు.

ఇరువు. దే. వి. 1. ప్రక్కయిల్లు, రూ-ఇరుగు: చూ, పొరుగు; 2. రూ-ఇరుగు. వైపు. నిర్వ. 2, ఆ. 20; 3. రూ-ఇరవు, చోటు. య. 4. ఆ. 20; చూ, స్థానము, 1; 4. రూ-ఇరవు, ఇల్లు: చూ, సదనము. 1; విణ. 5. కదలనిది: చూ, స్థిరము.

ఇఱుపుంట్లు, దే. వి. ఇల్లు : చూ, సదనము. 1.

ఇరుపుడు, దే. వి: చూ, రూ-ఇరుగుపు *.

ఇరువురు, దే, స: చూ, రూ-ఇరుగురు.

ఇరువై, ద్వ. స: చూ, రూ-ఇరువయి.

ఇరుస, దే. వి. (ఇరు + కుంచము.): చూ, రూ-ఇరస.

ఇరుసు, దే. వి. 1. బండియక్షము, బండిక్రింద దొలుపుకమ్మి నడుమ అడ్డముగాఁజేర్చు నలుపలకల యినుపకమ్మి. అక్షము (ఴ) అచ్చు, 2. ఏతపుమానుక్రింది నడిమి యడ్డుకొయ్య, పా. 3. భూమియొక్క ఉత్తరదక్షిణధ్రువములఁ జూపునది, [ఇరుసు=అక్షము.]

ఇరేనుఁడు. సం. వి. అం. వుం. 1. బమ్మ : చూ, బ్రహ్మ. 1: 2. వేలుపుబొజ్జ: చూ, సురాచార్యుఁడు.

ఇరొద్ధత్యము. సం. వి. అ. న. విద్యచేఁగలిగిన గర్వము : చూ, హంకారము.

ఇర్తిగ, ద్వ. స: చూ, రూ-ఇరుతిగ.

ఇర్పలము, ద్వ' వి: చూ, రూ-ఇరుపలము.

ఇర్లు, దే. వి. బ. 1. రూ-ఇరులు. చీఁకటి: చూ, శ్యామిక. 1; 2. వేఁటాడుబంతువిశేషము.

ఇర్వది. ద్వ. న. (ఇరు + పది.) చూ, రూ-ఇరువది.

ఇర్వారువు, సం. వి. ఉ. న. కర్కటి * : దోస. (రూ-ఈర్వారువు.): చూ, హరివాలుకము. 1-ఁ.

ఇర్వారుబుక్తిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. పగిలిన దోసకాయ : చూ, హరివాలుకము. 1-ఁ.

ఇర్వ్వరు, దే. స: చూ, రూ-ఇరువురు.

ఇఱుకటము, దే. వి. 1. ఇఱుకుచోటు; రూ-ఇఱుకాటము, ఇఱుకటము-ఇఱుకాటము-ఇఱుకు: చూ. స్థానము. 1-ఁ; 2. సంకటము (రూ-ఇఱుకాటము.) చూ, శోకము. 1-ళ.

ఇఱుకాటము. దే. వి.—పై.—

ఇఱిక్కి, దే. వి. ఒకానొకబాలురయాట : చూ, బాలక్రీడ.

ఇఱిక్కికొను, దే. అ. క్రి. 1. ఇఱుకైన తావులో కూర్చుండు; 2. అడఁగు: చూ, స్రుక్కు. 4.

ఇఱియు, దే. అ. క్రి. 1. దగ్గఱించు: చూ, సమీపించు; 2. నలఁగు; చూ, సదమదమగు; 3. సన్నమగు: చూ, సన్నగిల్లు.

ఇఱుకటము. దే. వి. చూ, రూ-ఇఱుకటము. 1-2.

ఇఱుకాటము. దే. వి. (ఇఱుకు + ఆట.)-పై.—

ఇఱుకు, దే. వి. 1. ఇఱుకుచోటు ; చూ. ఇఱుకటము 1; 2. సంకటము: చూ, ఇఱుకటము; 2. వేమన. 407; 3. కోణము. గొంది. హరి. ఉ. ?, ఆ. 38: చూ, విదిక్కు; అ. క్రి. 4. కొంచెపుతావున నడఁగు. అచ్చ. సుం, కాం. 31: చూ, స్రుక్కు. 4; 5. రెంటిసందునఁజిక్కి యదుముకొవడు. పంచ. నా. 1, ఆ. 93: చూ, ఒత్తువడు; అం. ద్రవ్యే. 6. కొంచెముతావున నడఁచు. నిర్వ. 7, ఆ. 83: చూ, పిసుకు. 3; 7. నొక్కు, రెంటిసందునఁజిక్కఁబట్టి యదుము. వంచ, నా. 1, ఆ. 242; చూ, పిసుకు. 2. (చూ, సమ్మర్దించు)

ఇఱుకుకొను, దే. స. క్రి. 1. నిలుకడయగు: చూ, మట్టుపడు; 2. పట్టుకొను: చూ. స్వీకరించు.

ఇఱుకుపడు, దే. అ. క్రి. ఆరటపడు : చూ, సంతాపించు.

ఇఱుకుమెడ, ద్వ. వి. అంటుమెడ: చూ, మెడ.

ఇఱుకుమ్రాను, దే. వి. చూ, పంగలగుంజ.

ఇఱుసవీధి, ద్వ. వి. వెడల్పు తక్కువగాఁగల గళ్ళీ: చూ, సందు. 6.

ఇఱుగుట, దే. వి. ఓడు: పరాజయము. చూ, వీఁక. 7.

ఇఱుము, దే. వి. మఱుఁగు. చూ, వ్యవధానము. 3.

ఇఱుముకొను, దే. అ. క్రి. తిరోహితమగు. మఱుఁగుపడు; చూ, లాఁచు.

ఇఱ్ఱి, దే. వి. జింక. భార. ఆది. 5. ఆ. 49; చూ, హరిణము. 1.

ఇఱ్ఱింకులు, దే వి. బ. (ఇంకులు + ఇంపులు.) మిక్కిలి యింకుటలు. ఆము. 4, ఆ. 43. (ఇఱ్ఱింకులింక = నిప్పస్తుపడగా.): భీ. 2, ఆ. 77; నై. 7, ఆ. 193. (ఇత్యాదిస్థలములయందు ఇఱ్ఱింకులింకించె.ఇఱ్ఱింకులుచేసె అనఁగా అణఁచెననియర్థము.)

ఇఱ్ఱిగోరజము, ద్వ. వి. కస్తూరి. స్వా. 4, ఆ. 14: చూ, మృగమదము.

ఇఱ్ఱిదాల్పుబావ, ద్వ. వి. లచ్చిమగఁడు: చూ, విష్ణువు. 1.

ఇఱ్ఱియలు, దే. వి. ఐ. ప్రక్క: చూ, పార్శ్వము. 2.

ఇల, అం. 1. ఒకానొకవృత్తము. ఇందొక్కొక్క పాదమున స, జ, న, న, సగణములు గలిగి యెనిమిదవయింట యతిగల పదునేనవ ఛందస్సునందుఁబుట్టిన వృత్తము. "ఉ. గజవిశ్రమంబునఁగనలు నిలయనఁగా, సజనాసలుండిన- సకలఁవికృతమై, భుజగాశనధ్వజు-భుజగపతిశయనున్. ప్రజసుందరీముఖ వనజహితుఁబొగడఁగ." అప్ప. 4, ఆ: చూ, వృత్తము. 1; సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 2. రూ-ఇళ. పుడమి: చూ, భూమి. 1. వేమన. 412; 3. బుధునిభార్య. రూ-ఇళ; చూ, భార్య 1-ళం; 4. రూ-ఇళ. ఆవు: చూ. ధేనువు; 5. వాక్కు: చూ, శబ్దము 1; 6. వాయుపుభార్య. రూ-ఇళ: చూ, భార్య. 1-ఌ. (చూ, వాయువు.)

ఇల: అచు, దే. స. క్రి. (ప్రాణము) బిగఁబట్టు. ఆము. 5, ఆ. 13; రూ-ఇల్క-అచు—ఈలకఅచు: చూ, బిగించు.

ఇలకోడి, ద్వ. వి. రూ-ఈలకోడి. చిమ్మట: చూ, రిల్లు.

ఇలవరము, దే. వి. రూ- ఇలారము- ఇలువరము- ఇలువారము- నిలువరము- నిలువారము- నిల్వరము, గుడిసె, గుడుసు: చూ, పదనము. 1-ఌ. (ప్రస్తుతోపయోగకుటీరము.)

ఇలసము, సం. వి. అ. పుం. నీరుగన్నేరు * : చూ, హింజలము.

ఇలాపతి, సం. వి. ఇ. పుం. 1. బుధగ్రహము: చూ, సౌమ్యుఁడు. 1; 2. భూపుఁడు: చూ, రాజు. 1.

ఇలాకా, వా. విణ. 1. సంబంధించినది (శాఖ); 2. సంబంధించినది (చుట్టటీకము).

ఇలాయి, దే. వి. చుట్టును వత్తులువేసెడు దివ్వటి, కాగడా. హంస. 3, ఆ. 28: చూ, దివిటి. (రూ-ఇలాయ.)

ఇలారము, దే. వి: చూ, రూ-ఇలవరము.

ఇలావృతము, అం. చూ, ఫర్షములు.

ఇలి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. ఎలుక: చూ, మూషికము; దే. వి. (1) సిక్థము. "ఈఁగకు ఇలి పాముకు బలి దొరుఁకు.": చూ, సారము (1)-ళం.

ఇలింగము, సం. వి. అ. న. యమునిశంఖము; చూ, సంకు. 1.

ఇలింద, వై. వి. = ఇంద్రవల్లి * చూ, మాతులుంగము. (రూ-ఇల్లంద-ఇల్లింద.)

ఇలిందకము, సం. వి. ఆ. న. నల్లఁగలువ. * : చూ, సహస్రపత్రము. 1-ంఒ-(౪).

ఇలికము, సం. వి. అ. పుం. ఎలుక: చూ, మూషికము.

ఇలిపాషాణము, సం. వి. అ. పుం. ఉల్లిపాషాణము: చూ, సౌవీరము. 2.

ఇలు, దే. వి. రూ-ఇల్లు. (ఇల్లాలుకలది) భార. ఉద్యో. 3, ఆ. 136; భార. ఉద్యో. 3, ఆ. 366. మఱియు ఇది వృత్తియందు కులవాచకమగును. నిర్వ. 9, ఆ. 52): చూ, సదనము. 1.

ఇలుకు, దే. వి. కీళ్ళనరముబెడకుట. "నాచెయి యిలుకు పట్టినది." "ఇలుకుమంత్రము:" మొ. (ఇఱుకునొప్పి అని గోదావరి మండలమున వాడెదరు.)

ఇఱుగు, దే. అ. క్రి. చచ్చు, రూ-ఈలుగు. భార. శల్య. 1, ఆ. 51 : చూ, సమయు.

ఇలుదొర, దే. వి. గృహస్థుఁడు : చూ, యజమానుఁడు.

ఇలునింపడము, దే. వి. వధూవరుల నూతన గృహప్రవేశము. రూ. ఇలు వింపతము : చూ, జింపతి.

ఇలునింపతము, దే. వి.—పై.—

ఇఱునింపుట, దే. వి.—పై.—

ఇలుతేఁడు, ద్వ. వి. చూ, ఇలుదొర.

ఇలువడి, దే. వి. 1. మంచికులమునఁ బుట్టుట. భార. శాం. 3. ఆ. 103: రూ-ఇల్వాడి : చూ, కులీనత; 2. మంచినడత, రూ-ఇల్వడి: చూ, వర్తనము.1; 3. వడిగలతనము.రూ-ఇల్వడి: చూ, శౌర్యము. 1;4. ఇంటిమర్యాద : రూ-ఇల్వడి. ఇల్వరుస.

ఇలువరము, దే. వి. 1: చూ, రూ-ఇలవరము; 2. తృణముచే నేర్పఱుపఁబడిన పుట్టివంటిగూడ. చంద్రా. 1, ఆ. 5. (రూ-ఇలువారము.)

ఇలువరుస, దే. వి. 1. ఇంటిమర్యాద : చూ, ఇలువడి. 4; 2. గృహకర్మము ; ఇండ్లవరుస.

ఇలువేలుపు, దే. వి. ఇంటివారుగొలుచుదేవుఁడు, ఇష్టదైవము: చూ, గృహదేవత.

ఇలేఱుఁడు, సం. వి. అ. పుం. పుడమితేఁడు : చూ, రాజు. 1.

ఇల్క-అచు, దే. స. క్రి. చూ, రూ-ఇలకఅచు.

ఇల్ల, వా. వి. లేదనుట. (రూ-ఇల్లె.)

ఇల్లంట్రము, దే. వి. అల్లుఁడు మామగారియింటనే యుండుట. ఆం, భా. ద్వి. మ. 111 : రూ-ఇల్లటము - ఇల్లాటము. ఇల్లరికము-రూ-ఇల్లటీకము.

ఇల్లటము, దే. వి. (ఇల్లు + ఆట.) — పై.—కళా. 4, ఆ. 60.

ఇల్లడ, దే. వి. (ఇల్లు + అడకము.) 1.న్యాసము. పదిలపఱచిపెట్టి అడిగినప్పుడు ఇమ్మని యేదేని యొకవస్తువును ఒకరివద్ద దాఁచుట, చూ, వాడిక; 2. రూ-ఇల్లడము, అప్పగింత: చూ, ఒప్పగింత; 3, రూ-ఇల్లడము-కాఁపురము : చూ, విడిమట్టు : 4. రూ-ఇల్లడము. ఏలుబడి : చూ, రక్షణము.

ఇల్లడము, దే. వి.—పై.—.

ఇడల్లడయిడు, దే. అ. క్రి; చూ, దాఁచియుంచు.

ఇల్లము, మి. వా. వి. (ఇఱ + పలము.): రూ-ఇరుపలము

ఇల్లరి. దే. వి. (ఇల్లు + అరి) ఇంబీపన్ను: చూ, భాటకము.
ఇల్లలికము, దే. వి. (ఇల్లు + అరికము.)చూ, ఇల్లంట్రము.
ఇల్లఱికము, దే. వి. (ఇల్లు + అఱికము.)—పై—
ఇల్లలికినఁ బండువగునా, లో. "త్రుళ్ళఁగ నేటికి నిలుచునిలు, మిల్లలికినఁబండువగునె యింతటికోనే, వల్లభునపఁ గపునచ్చిన, యిల్లాలవెయేను లాఁతినే పోదోలఁ." కళాపూర్ణోదయము.
ఇల్లవ, వై. వి = ఇల్లిశము. ఇల్లెము: చూ, మత్స్యము. 1-ంఇ.
ఇల్లాటము, దే. వి. (ఇల్లు + ఆట.): చూ, రూ-ఇల్లంట్రము.
ఇల్లామల్లి, దే. విణ. కొండెకాఁడు: చూ, సూచకుఁడు. 1.
ఇల్లాలు, దే. వి. (ఇల్లు + ఆలు.) పెండ్లాము. అగ్నిహోత్రసాక్షిగ వివాహమాడినది.) చూ, భార్య. 1.
ఇల్లి, దే. వి. ఉపవాసము: చూ, పస్తు.
ఇల్లింద, వై. వి =ఇంద్రవల్లి* : చూ, రూ-ఇలింద.
ఇల్లిగ్గులు, దే. వి. బ. (ఇగ్గులు + ఇగ్గులు.) మిక్కిలి వెనుక కొఱగుటలు. ఉ. హరి. 5, ఆ. 166.
ఇల్లిముక్కు, దే. వి. వగిలి నెత్తురుకాఁతెడి ముక్కులోపలిభాగము.
ఇల్లిశము, సం. వి. అ. పుం. = ఇల్లవ: చూ, మత్స్యము. 1-ంఇ. (రూ-ఇల్లీశము.)
ఇల్లిసె, వై. వి. = ఇల్లిశము.—పై.
ఇల్లు, దే. వి. (ఇల్లాలుకలది) రూ-ఇలు: చూ, సదనము. 1.
ఇల్లుఅలుకగావే పెండ్లిఅయినట్టా, లో. చేయవలసిన వనియంతయు ముందున్నదని భావము.
ఇల్లుకట్టిచూడు పెండ్లిచేసిచూడు, లో. కష్టసాధ్యమైన పనులని భావము.
ఇల్లుకాలిపోవుట, అం. చూ, నష్టములు.
ఇలువిప్పిపందిలివేసినట్టు. లో. గొప్పపనిని కొద్దిదానిగాఁజేసినట్లు.
ఇల్లెఱ, దే. వి. అధీనము : చూ, వశము. 1.
ఇల్లెము, వై. వి. = ఇల్లిశము. చూ, మత్స్యము. 1-ంఇ
ఇల్లోనారాయణమ్మ, లో. పిల్లికి బిచ్చమైనను పెట్టని బాఁవిభవ, పింగిలిచేతిని కాకికిఁగూడవిదల్పవిది. (ఇందుల కొక కథ కలదు.)
ఇల్వక సం. వి. ఆ. స్త్రీ. మృగశిరకు పై నక్షత్రము: చూ, రిక్క, 1-౨౯. (3).
ఇల్వడి. దే. వి: చూ, రూ-ఇలువడి.
ఇల్వరుస. దే. వి: చూ, రూ-ఇలువరుస.
ఇల్వల, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. చూ, ఇల్వక.
ఇల్వలము, సం. వి. అ. పుం: చూ, ఇల్లిశము.
ఇల్వలుఁడు, సం. వి. అ. పుం. ఒక రక్కసుఁడు: చూ, రాక్షసుఁడు. 1.
ఇవ, సం. అవ్య. వలెను: చూ, సామ్యము.
ఇవక, వై. వి.= హిమమ్. శీతము. ఆం, భా. వ్ర. ది. 8ం: చూ, శైత్యము.
ఇవతల, దే. వి. 1. (ఇవల + తల.) ఈవలి ప్రదేశము: రూ-ఇవతలి-ఇవలి-ఇవ్వల-ఈతల; 2. ఈపిమ్మట: రూ-ఇవతలి-ఇవల-ఇవ్వల-ఈతల; 3. ఇద్దరి: చూ, ఈవల. (రూ-ఇవతలి.)
ఇవతలి, ద్వ. వి.—పై.—
ఇవతళించు, ద్వ. అ. క్రి. చల్లనగు. కవిక. 3, ఆ. 222: చూ, శైత్యించు. (రూ-ఇవతాళించు. (ఇవక + తాళించు.) కళా. 6, అ. 251.)
ఇవతాళింపు, ద్వ. వి. బిబుబు: చూ, శైత్యము.
ఇవము, వై. వి. 1. = హిమమ్, రూ-ఇగము: చూ, హిమము. 1; 2. రూ-ఇగము. బిలుబు: చూ, శైత్యము.
ఇవముకొను, ద్వ. అ. క్రి. (తడితో) ఱోదు. కాశీ. 3, ఆ: చూ, నాను.
ఇవముమేపరి, ద్వ. వి. వెలుఁగుతేఁడు. అచ్చ. యు, కాం. 311: చూ, సూర్యుడు.
ఇవముసూడు, ద్వ. వి.—పై.—
ఇవల, దే. వి: చూ. రూ-ఇవతల.
ఇవి, వై. స. బ. ఏతచ్ఛబ్దార్థకము. ఈశబ్దమునకు అమహదర్థక ప్రథమా బహువచనము. రూ-ఇవ్వి: చూ, ఇయ్యది.
ఇవిరించు, దే. అ. క్రి: చూ. రూ-ఇగిరించు.
ఇవురు. చూ, రూ-ఇగురు. (అ. క్రి. శోషిల్లు-హల్లు పరమగుచో వృత్తియందు కడపటి ఉకారమునకు లోపము వికల్పముగా నగు. ఇవుర్వంటకము.)
ఇవురుచు, దే. అ. క్రి: చూ, రూ-ఇగురుచు. (రూ-ఇవుర్చు).
ఇవులుచు, దే. అ. క్రి: చూ, రూ-ఇగురుచు. 1, 2; 3. పండ్లిగిలించు: చూ, ఇగిలించు.
ఇవ్వల, దే. వి, చూ, రూ-ఇవల. ద్ర. 2. ఈవైపున.
ఇవ్వి, వై. స. బ. చూ, రూ-ఇవి.
ఇషణము, సం. వి. అ. న. 1 ఇచ్ఛ: చూ, వాంఛ; 2: చూ, ఈషణత్రయము. (చూ, త్రయెము.)
ఇషము, సం. వి. అ. పుం. ఆశ్వయుజమాసము: చూ,మాసము, 1.
ఇషిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ముండ్లదుబ్బు: రూ-ఇషీక-ఈషిక.
ఇషీక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1.—పై—; 2. రూ-ఈషిక. చిత్తరువు వ్రాసెడి కుంచె; చూ, లేఖిని; 3. ఏనుఁగు కనుగ్రుడ్డు: రూ-ఈషిక; 4. ఏనుఁగు కండ్లపైనుండెడు గుంటలు: రూ-ఈషిక; 5. రూ-ఈషిక. కాకితము వ్రాయు కలము; చూ, లేఖిని: 6. రూ-ఈషిక. తాటాకుమీఁద వ్రాయు గంటములో నగునది: చూ, లేఖిని.
ఇషుధి, సం. వి. ఇ. పుం. స్త్రీ. అమ్ములపొది, తూణీరము, చూ, బాణము. 1.—3.
ఇషువు, సం. వి. ఉ. పుం, స్త్రీ. 1. అమ్ము: చూ, బాణము. 1: 2. చూ, మహీనతానములు.
ఇష్టక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ.= ఇటిక: చూ, ఇటక. ఇష్టకప్రవాళము. సం. వి. అ. పుం: చూ, ఇటిక పగడము.
ఇష్టకాపథము, సం. ష. అ. న 1. నీరువట్టివేరు*: చూ, వట్టివేరు; 2. అభయము:* చూ. వట్టివేరు.
ఇష్టగంధము, సం. వి. అ. న. 1. ఏలావాలుకము, నూఁగుదోస * చూ, హరివాలుకము 1, విణ. 2. మంచివాసనగలది.
ఇష్టదేవత, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, ఇలువేలుపు.
ఇష్టపడు, మి. అ. క్రి. ఆంగీకరించు: చూ, సమ్మతించు
ఇష్టపుగు, మి. అ. క్రి. ప్రియపడు: చూ, సంధించు. 2.

ఇష్టము, సం. వి. అ. పుం. 1. జిన్నము: చూ, యజ్ఞము; న. 2. యజ్ఞమధ్యమునంఁ జేయు హోమదానాదిక్రియ: 3: చూ, సంస్కారము: న. క్రి. విణ. 4. తన మనసువచ్చినట్లు: చూ, యథేచ్ఛము; విణ. 5. కోరఁబడినది: చూ, వాంఛితము; 6. ఈఁబడ్డది: చూ, దత్తము; 7. హోమము చేయఁబడ్డది: చూ, హుతము; 8. ప్రియమైనది: చూ, వల్లభము. 2; 9. పూజింపఁబడినది: చూ, పూజితము.

ఇష్టాగోష్టి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. పరస సల్లాపము లు: చూ, సల్లాపము; 2. ఆనందముతోఁగూడిన లోకవ్యవహార సంబంధమగు సంభాషణాదులు: చూ, సల్లాపము.

ఇష్టి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. జిన్నము; చూ, యజ్ఞము; 2. కక్తి: చూ, రిష్టి. 2; 3. ఇచ్ఛ: చూ, వాంఛ; 4. టూకీగాచేసిన పద్యము, సంగ్రహశ్లోకము: చూ, శ్లోకము. 1; 5. కయివేఁత: చూ, సపర్య; 6. దానము: చూ, వితరణము; 7. సంగ్రహము, కొంచెము: చూ, స్వల్పము. 1.

ఇష్టిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. = ఇటిక: చూ, ఇటక.

ఇష్టుఁడు, సం. విణ. 1. చెలికాఁడు; చూ, స్నేహితుఁడు. 1; 2: చూ, విష్ణువు-1.

ఇష్టోక్తి, సం.వి.ఇ. స్త్రీ.ఇచ్ఛకము. బుజ్జగింత. చూ, సమరసము.2

ఇష్మము, అం. వసంతము. చూ, ఋతువులు. (సూ.ని)

ఇష్వాసము, సం. వి. అ. పుం. 1. విల్లు: చూ, బాణము. 1-3ఉ: 2. అమ్ములపొది: చూ, బాణము. 1.—3.

ఇష్వాసుఁడు, సం. వి. అ. పుం. ధన్వి: చూ, విలుకాఁడు.

ఇష్మఁడు, సం. వి. అ. న. చూ, మన్మథుఁడు.

ఇసక, దే. వి. ఏ: చూ, రూ - ఇసుక: చూ, సికత. 4.

ఇసడిలు, దే. అ. క్రి. నిర్వేదించు. చూ, విసుగు. 2.

ఇసిరో, దే. అవ్య. (ఇసి + రో.) 1. రూ-ఇస్సిరో. నిందార్థకము. చూ, హిహీ: 2. ఈశ్వరస్మరణమందుఁ గలిగిననిపాత : ఇసీ - రూ - ఇస్సీ - ఇస్సిరో.

ఇసిలింతలు, దే. వి. బ. కదలిక. నై. 8, ఆ. 61 : చూ, చలనము. 1.

ఇసిలింతలువాఱు, దే. అ. క్రి. (ఇసిలింతలు + పాఱు.) వణఁకు. చూ, చలించు.

ఇసీ, దే. అవ్య. 1. నిందార్థకము. రూ - ఇస్సి. చూ, హిహీ ; 2. ఈశ్వరస్మరణమందుఁ గలిగిన నిపాత: రూ - ఇస్సీ : చూ. ఇసిరో, 2.

ఇసుక, దే. వి. ఏ: చూ, రూ - ఇసక.

ఇసుకతక్కెడి, పేఁడతక్కెడి. లో. ఒకనిని మించినవాఁడు మరియొకఁడుగ ఉన్న యిరువురు మోసగాండ్ర విషయమున నుపయోగింతురు.

ఇసుకదాసరి, ద్వ. వి. ఒకరకము కూర: చూ, సైకతశాకము.

ఇసుకదిన్నియ, ద్వ. వి. (ఇసుక + తిన్నియ.) సైకతము : చూ, భూమి. 1-ఈఉ. (రూ-ఇసుకదిన్నె.) (వా. ఇసుకదిబ్బ అనియు)

ఇసుకదిబ్బ, ద్వ. వి. — పై. —

ఇసుకదొందు, ద్వ. వి. ఒకరకము చేప : చూ. మత్స్యము. 1.

ఇసుక, ద్వ. వి. చూ, ఇసుకదిన్నియ.

ఇసుక పాతఱ, జా. హద్దులేనిది. "తే. అనఘవేశ్యావిడంబవర్తనము లెన్న, విసుకపాఁతఱ యాజోలియేల త్రవ్వ." వైజయంతీ విలాసము.

ఇసుకపులకండము, దే. వి. మత్స్యంది: పంచదార: చూ, శర్కర.

ఇసుకబేడా, ద్వ. వి. ఒకానొక తీఁగె: చూ, లత. 1.

ఇసుకమ్మిను, ద్వ. వి. ఒలిమిరి. పేతువు. *: చూ, శ్వేతపుష్పము.

ఇసుమంత, దే. అవ్య. ఈషదర్థకము : చూ, స్వల్పము. 1.

ఇసుమంత కాఁక, ద్వ. వి. గోరువెచ్చ: చూ, మందోష్ణము.

ఇసుము, దే. వి. ఏ : చూ, ఇసక.

ఇసుళు, దే. వి. ఏ. — పై. —

ఇసుళ్లు, దే. వి. బ. తొక్కుచెదలు: ఉసిళ్లు - రూ - ఉసుళ్లు.

ఇస్తిరి, ఇస్త్రీ, } వావి. బట్టలను నిప్పులపెట్టెతో మనుపు చేయుట.

ఇస్తువు, దే. వి. సొంతము: చూ, స్వామ్యము.

ఇస్సిరో, దే. అవ్య. నిందార్థకము. రూ - ఇసిరో. భార. శల్య. 2. ఆ. 58: చూ, హి హీ; 2. ఈశ్వర స్మరణమందుఁ గలిగిన నిపాత : చూ, రూ - ఇసిరో. 2.

ఇస్సీ. దే. అవ్య. — పై. — భార. విరా. 5, ఆ. 79.

ఇస్సు. దే. వి. ప్రయాణ బడలికచేఁ గలుగు ధ్వన్యనుకరణము : చూ, హూహూ.

ఇహ. సం. అవ్య. ఇచ్ఛట: చూ, ఇందు. 3.

ఇహము, సం. అవ్య. ఇహలోకము. భో. 2, ఆ. 9: చూ, దేశము. (ఐహికము.)

ఇహలోకము, సం. వి. అ. పుం. 1.—పై. —; అం. 2. చూ, లోకములు. (ఐహికము.)

ఇహాముత్రార్థ ఫలభోగవిరామము, అం.చూ, సాధనములు. (చూ, సాధన చతుష్టయము.)

ఇహిహీ, దే. వి. 1. నవ్వుటయంచగు ధ్వన్యనుకరణము. రూ - ఈహీ. రుక్మి. 3, ఆ. 94 చూ, హూహూ; అవ్య. 2. నిందార్థకము. రూ - ఈహీ. రామా. 5, ఆ. 148 చూ, హిహీ.

ఇళ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ ; చూ, రూ - ఇల.

ఈ 8

ఈ అచ్చులలోని నాలుగవ యక్కరము. చూ, వర్ణము. 1; సం. వి. ఈ. స్త్రీ, 1. ఏఱుగలది, నదీవతి; 2. లచ్చి: చూ. లక్ష్మి. 1; 3. నలువరాణి: చూ. సరస్వతి. 1; 4. గౌరి: చూ. పార్వతి. 1, 5. నాలుక: చూ, రసన; 6. అబ్జదళము: చూ. తామరతేకు; చూ. సహస్రపత్రము 1-ఁం-(3); 7. తామరపూల (కింజల్కము) కేసరము: సహస్రపత్రము. 1-ఁం-ఎ చూ, 8. ఇంద్రధనువు; 9. అంప; చూ. బాణము. 1; 10. పాము; చూ, సర్పము; 11. కొండయందు తొలువఁబడిన గొప్ప బిలము; చూ, రంధ్రము. 1; 12. మొలనూలు: చూ, భూషణము. 2 - ఉ - (ఁ): అవ్య. 13. కోపార్థము: చూ, రోషము; 14. దుఃఖార్థకము: చూ, శోకము. 2. ప. (1) ఎదుట

నుండుదానిఁ దెలుపును. "ఈ తపము: చూ,ఏ: అవ్య.(2)ఏత చ్ఛబ్దార్థకము. వేమన. 439,445;"ఈతఁడు.": చూ, ఇయ్యది; (3) ప్రశ్నార్థకమందు శబ్దానుబంధమైవచ్చు నిపాత. "ఏరీ నీ సాటివారు." (4) ప్రార్థనార్థక ధాతువునకుం బ్రశ్నార్థమందుఁ గలిగిన నిపాత. "నన్ను రక్షింపుమీ వేగ నలినసాభ."

ఈంద్ర, దే. వి. రూ - ఈడిగ. తాటిచెట్టు లోనగువాని గీఁచి జీవించెడు జాతి: చూ, నెట్టిబలిజె. (ఈంద్రవాఁడు, ఈంద్రది.)

ఈంద్రము, దే. వి. రాపిడి. భాగ. 8, స్క్రం. 565: చూ: సమ్మర్దము.

ఈంద్రవాఁడు, దే. వి. చూ, సురాజీవి. (ఈంద్రజాతిది, ఈంద్రది)

ఈంద్రించు, దే. స. క్రి. నలఁగుడువెట్టు. కాళ. 4, ఆ. 50 చూ, పీడితమగు.

ఈఁక, దే. వి. పక్షిముఁ చూ, తొక్క. 1. (రూ - ఈఁకె.)

ఈఁకు, దే. అ. క్రి. రూ - ఇంకు: చూ, శోషించు

ఈఁకె, దే. వి. చూ, రూ - ఈఁక.

ఈఁకెందారము, దే. వి. ఒకరకము వందెపు కోడిపుంజు. చూ, వుంజు, 1-ఎ.

ఈఁగ, దే. వి. రూ - ఈఁగె: చూ, మక్షిక.

ఈఁగకు నిలిపాముకు బలిపెట్టఁడు. లో. దాతనివాఁడని భావము. ఉదా. "ఎ,గీ. ముంచియాకుఁ గాటుపామునకు బలియు, నొసఁగడవి పొక్కు భర్తకై యువిద మదిని." పాండు. 4. ఆ. 149.

ఈఁగపులి, దే. వి. లూత: చూ, సాలెపురుగు.

ఈఁగయెంగిలికూర, వా. వి: చూ, షడీన *

ఈఁగు, దే. అ. క్రి. 1. ప్రవేశించు, చొచ్చు. పాండు. 1, ఆ. 150: చూ, పోఁకు. 4; స. క్రి. 2. తొలఁగించు. భాగ. 6, స్క్రం. 341 (రూ - వీఁగు.); చూ, విసర్జించు.

ఈఁగె. దే. వి. రూ - ఈవె; చూ, రూ - ఈఁగ.

ఈఁజేటి, దే. వి. ఒకరకము కంద *. కాళ. 3, ఆ. 251 : చూ, రూ - ఇంజేటి.

ఈఁటియ, దే. వి. కుంతలమను నాయుధము : చూ, బాణము. 1 (రూ - ఈఁటె.)

ఈఁటె, అం. చూ, బాణము. 1. (రూ - ఈఁటియ.)

ఈఁటెకాఁడు, దే. వి. ఈఁటె ఆయుధముగాఁ గలవాఁడు: చూ: కాంతికుఁడు.

ఈఁడు లేనివాఁడు, దే. వి. చూ, అతులుఁడు.

ఈఁత, దే. వి. 1. ఖర్జూరి *. రూ - ఈఁదు: "వేమన. 451; చూ, మధురఖర్జూరిక; 2. నీటియందు ఈఁదుట; ఈఁదుట; 3. (పశ్వాదులలు) ఈఁతట, ఈఁనిక: చూ, ప్రసవము. 6.

ఈఁతకాఁడు. దే. వి. ఈఁదెడువాఁడు, కార. అశ్వ. 4, ఆ. 167.

ఈఁతకు లోఁతెమిటి. లో. ఉదా. — "ఈ కలహంసయాననను వెక్కడి కెక్కడనుండి తెచ్చెనా, హా కడుదూర మెక్కడని యక్కునఁ జేర్పక జంపుమాటలఁ. వ్యాకులపెట్టుచెల్ల విర హాంబుధి ముంపకపోదు నంజిలం, బే కద నీకు మంచిదిఁక వీఁతకు మిక్కిలి లోఁతు గల్గునే." విజ. 1. ఆ. 101. ("ఈఁతకు మించిన లోఁతు బుద్ధికి మించినపని లేదు." "ఈఁతకు మించిన లోఁతు గోఁచీకిమించిన దరిద్రము లేదు.")

ఈఁతకొట్టు. దే. అ. క్రి. నీటియందు ఈఁదులాఁడు. "ఈఁత కొట్టవలదు". ఈఁదు, ఈఁదులాఁడు.

ఈఁతపండు, ద్వ. వి. అక్షోడఫలము.

ఈఁద, దే. వి. 1. చలిగాలి; అల్లిగాలి: చూ, వాయువు: 1-ంళ. 2. ఖర్జూరి *: చూ, రూ - ఈఁత, (రూ - ఈఁదు.)

ఈఁదర, దే. వి. ఈఁద, చలిగాలి: చూ, వాయువు. 1-ంళ.

ఈఁదాడన్నఁగోదాడనుట. జా. ఒకటియనిన మఱియొకటియనుట. (ఈఁదాడి = గిఱికతాడి. కోదాడి = ఒకరకము తాడి.) "ఈఁదాడన్నను మదనుఁడు, కోదాడనువాఁడు బిగువుకొన సాగునొకో." విజ. 2, ఆ. 190.

ఈఁదాడి, వై. వి. = హింతాలక. (ఈఁదు + తాడి.) గిఱికతాడి* చూ, హింతాలము. (రూ - ఈఁదాడు.)

ఈఁదు, దే. వి. 1. గాలి : అచ్చ సుం. కాం. 139 : చూ, వాయువు; వై. వి. 2. = హింతాలక *: చూ, ఈఁదాడి; 3. ఖర్జూరి * చూ, ఈఁత. (రూ - ఈఁద.); (ఇది ద్వివిధము - పేరీఁదు, చిట్టీఁదు.) అ. క్రి. 4. ఈఁదులాడు : చూ, ఈఁతకొట్టు, స. క్రి. 5. దాఁటు: చూ, లంఘించు. 2.

ఈఁదుకాయ, దే. వి. ఏఱుదాటఁదగిన కొయ్య: చూ, హోఁకము 1 - ఎ

ఈఁదుకొయ్య. దే. వి. — వై. —

ఈఁదుట, దే. వి. 1. నీటియందు ఈఁదుట: చూ, ఈఁత. 2. (ఈఁతలు. — నిలువు ఈఁత. బోరగిలు ఈఁత, వెలికిలు ఈఁత, మునిఁగిన ఈఁత లోనగునవి.); వా. 2. ఒకానొక కార్యమునకై క్రమముచేఁ బ్రాకులాడుట.

ఈఁదురు, దే. వి. తుపానుగాలి: చూ, వాయుపు, 1-ంళ.

ఈఁదురుగాలి, ద్వ. వి. — వై. —

ఈఁదులాఁడు, దే. అ. క్రి. (ఈఁదులు + ఆడు.) 1. చూ, ఈఁతకొట్టు: 2. ఓఁగు. స్వా. 4, ఆ. 42: చూ, వ్రేలాడు.

ఈకడ, ద్వ. వి. ఈవైపు: చూ, ఇద్దెస.

ఈకరణి, దే. వి. ఈవిధము.

ఈకువ, దే. వి. తడి: చూ, న్తేమము.

ఈకె. ద్వ. స. ఏ. (ఈ + అక.) ఈ పూజ్యస్త్రీ: చూ, స్త్రీ. 1-ఓ; (ఆకె, ఈకె, ఏకె, ఎవతె ఇత్యాదులయందు ఎ కారము అదేశముగా వచ్చెనని ఎఱుంగునది.)

ఈకొను, ద్వ. స. క్రి. రూ - ఱయకొను. అంగీకరించు, చూ, సమ్మతించు.

ఈకోలు, ద్వ. వి. రూ - ఈయకోలు, అంగీకారము, చూ, సమ్మతి. 1.

ఈకోలుకాఁడు, ద్వ. వి. ఆంగీకరింపఁబడినవాఁడు, రూ - ఇయ్యకోలుకాఁడు - ఈయకోలుకాఁడు. అభిపన్నుఁడు.

ఈక్ష, సం. వి. ఆ. స్త్రీ, చూపు: చూ, లక్షణము. 3.

ఈక్షణము, సం. వి. అ. న. 1. — వై. —. ; 2. కన్ను: చూ, లోచనము. 1.

ఈక్షణిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ఎఱికెత: చూ, సోదెకత్తె.

ఈక్షిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, ఈక్ష.

ఈక్షితక్రియము, సం. వి. అ. పుం: చూ, చెప్పుతట్ట. *

ఈక్షితము, సం. విణ. చూపింపఁబడినది: చూ, ఆదర్శితము.

ఈక్షితసహా, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. చూ, మయూరశిఖి *

ఈగడ, దే. వి. అందుల రహస్యము, ఆచూకి. కళా. 3, ఆ. 168; చూ. సూచన. 1.

ఈగి, దే. వి. 1. రూ - ఈవి, త్యాగము: చూ. వితరణము; 2. చతురుపాయములలో నొకటి. (1. మంచి = పామ; 2. ఈగి = దాన; 3. వేఱు = భేద; 4. కొట్టు = దండ.): చూ, ఉపాయములు.

ఈగికాఁడు, దే. వి. రూ-ఈవికాఁడు; చూ. వదాన్యుఁడు.

ఈగిమ్రాను, దే. వి. రూ- ఈవిమ్రాను: చూ, వేలుపుఁజెట్టు.

ఈగు, దే. అ. క్రి. వెనుకకొఁగు. చూ. రూ-ఇగు.

ఈగుట, దే. వి. 1. అపజయ్యము: చూ, వీఁక. 7; 2. పోఁగొట్టుట; 3. ఓర్చుట; 4. ఒదుగుట; 5. దయ్యుట; 6. దూఱుట.

ఈచెవిగాడ్పు ఆచెవింబోవుట. జా. ఎక్కువ వడగాడ్పువీచుట. పీ. ఏచి యీచెవిగాడ్పు నాచెవిఁబోవంగ నుబ్బి లింగముబోలె నుండు నెండ.' పాండు. 2. ఆ. 29.

ఈఁచ, దే. వి. 1. (కాలునేతులు) వంకర. చూ, వంకర: 2. కణిశవృంతము: చూ, ఈచ, 3. బలహీనము: అశక్తము. అక్షమము.

ఈఁచ చేతులవాఁడు, ద్వ. వి. ఈచచేతులవాఁడు: చూ, కోజి.

ఈఁచపడు, ద్వ. అ. క్రి. (కాలునేతులు) వంకరయగు. చూ, వంకరవోవు.

ఈఁచఁబోవు, ద్వ. అ. క్రి.—పై.—

ఈఁచు, దే. అ. క్రి. (పాఁడిపసుల పాలు) వట్టు చూ, శోషించు.

ఈఁచుకపోవు, దే. అ. క్రి. (పశ్వాదులు) చావుదూడవేయు.

ఈఁచుకొమనది, దే. వి. ప్రసవద్గర్భ: చూ, ధేనువు. 1-3.

ఈఁచోటు, దే. అవ్య. ఈస్థానము: చూ, ఇందు. 3. (రూ-ఇచ్చోటు.)

ఈటు, దే. విణ. 1. పొల్లు: చూ, వ్యర్థము; 2. వట్టి: చూ. శూన్యము. 1.

ఈటువోవు, దే. అ. క్రి. (ఈటు + పోవు.) 1. ఆఱడిపడు; చూ, వ్యర్థమగు: 2. వట్టిదగు; చూ, శూన్యమగు.

ఈడ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. పొగడ్త: చూ, స్తోత్రము; దే. వి. (ఈ + కడ) (1) పారేవతము, ఎఱ్ఱకిత్తలి. చూ. శర్కరాంకము 1-ఁగ; (2) నారింజ, నాగరంగము*: చూ. శర్కరాంకము 1-ఁగ; (3) ఈస్థానము: చూ, ఇందు. 3; ద్ర. (4) ఇచ్చట: చూ, ఇంద. 3.

ఈడఁబోక, దే. వి. యుద్ధమువలనఁ బాఱుట: చూ, సంద్రావము.

ఈడఁబోవు, దే. అ. క్రి. (ఈడక + పోవు.) యుద్ధమువలనఁ బాఱు. చూ. వెనుదీయు: 1.

ఈడాడు, దే. స. క్రి. (ఈడు + ఆడు.) ఎదిరించు: చూ. ప్రతిఘటించు,

ఈడిక, దే. వి. 1. అలవ, కంపతొడుగు: చూ. వెలుగు; 2. గడ్డి లోనగువానిఁ దెచ్చెడి బండి పరమువంటి యొక సాధనము; చూ. సరవడి.

ఈడిగ, దే. వి. 1. రూ-ఈండ్ర: చూ. నెట్టిబలిజె; 2. ఈండ్ర జాతివాఁడు: చూ, సురాజీవి. (రూ-ఈడిగవాఁడు.)

ఈడిగిలఁబడు, ద్వ. అ. క్రి. (ఈడిగిలన్ + పడు.) భయాదులచే రావని మొండివేసికొని కూర్చుండు. రా. ఆర. 2. ఆ, 148: రూ-ఈడ్డిలఁబడు. ఈడిగిలు- రూ. ఈడిగిల్లు.

ఈడిగిలు, దే. అ. క్రి.—పై —జై. 2, ఆ. 111.

ఈడితము, సం. విణ. పొగడఁబడినది: చూ, స్తుతము.

ఈడు, దే. వి. 1. ప్రాయము. వడుచుతనము: చూ. వయస్సు. 1; 2. అగావు: చూ. వారకము. (1) 3. ప్రతినిధి: చూ. మాఱు. 1; విణ. 4. పోలిక: చూ, పమానము 2; 5. బ్రతికియున్నంతకాలము; అ. క్రి. 6. చ్యుతమగు. భార. అశ్వ. 1, అ. 228: చూ. వీడుకొను; 7. దీర్ఘమగు: మా, పొడవగు; స. క్రి. 8. పాలుపిదుకు. భాగ. 10, స్క-ం: పూ, 866: చూ. పిదుకు.

ఈడుచు, దే. క్రి. ఆకర్షించు: చూ. రెమ్ము. 2. (రూ-ఈడ్చు.)

ఈడుపడు, ద్వ. అ. క్రి. అనుగలమగు: చూ, సరిపోవు. 1.

ఈడుపఱచు, ద్వ. స. క్రి. జితపఱచు: చూ, సరిపఱచు.

ఈడుపాయము, ద్వ. వి. ప్రాయము: చూ. వయస్సు. 1.

ఈడుపు, దే. వి. 1. ఆకర్షణము: చూ, లాగు. 3; 2. జాగు: చూ, విలంబము. 1; 3. గుమ్మము ప్రక్క: చూ, పార్శ్వము. 2. (రూ-ఈడ్పు.)

ఈడుపులు, దే. వి. బ. బుగడలగొలుసు అను చెవినగ: చూ. భూషణము. 2.—౨౩.

ఈడుపెట్టు, దే. స. క్రి. జోడించు: చూ. సంధించు. 1.

ఈడుమాఱు, దే. అ. క్రి. తలయెత్తు: చూ, వర్ధిల్లు.

ఈడుముంత, దే. వి. పాలచెంబునకు మారురూపము. పాలు పిదుకుచెంబు: చూ. పాత్రము. 6.—33.

ఈడె, దే. వి. పారేవతము, ఎఱ్ఱకిత్తలి. భాగ. 10. స్క-ం. పూ. 106: చూ, శర్కరాంకము. 1-ఁగ.

ఈడేరు, దే. అ. క్రి. (ఈడు + ఏరు.) 1. పెరుగు: చూ. వర్ధిల్లు: 2. రజస్వలయగు: చూ, సమర్థుడు; 3. నెఱవేరు: చూ. సిద్ధించు.

ఈడేరుచు, దే. ప. క్రి. నెఱవేఱుట; చూ, సిద్ధినొందించు. (రూ-ఈడేఱ్చు.)

ఈడేఱుట, దే. వి. నెఱవేఱుట: చూ, సిద్ధి. 1.

ఈడ్డిలఁబడు, ద్వ. అ. క్రి. (ఈడ్డిలన్ + పడు.): చూ. రూ-ఈడిగిలఁబడు.

ఈడ్చు, దే. క్రి. చూ, రూ-ఈడుచు.

ఈడ్చువాఁడు, ద్వ. వి. ఆకర్షించువాఁడు: చూ, తిగుచువాఁడు.

ఈడ్పు, దే. వి. చూ. రూ-ఈడుపు.

ఈడ్యము, సం. విణ. పొగడఁదగినది: చూ, స్తుత్యము.

ఈతఁడు, దే. స. ఏ: చూ. రూ-ఇతఁడు.

ఈతఁడాఁడు, దే. స. ఏ. —పై.— (స్వార్థమున కాఁడు)

ఈతట్టు, ద్వ. ద్ర. చూ, ఈప్రక్క.

ఈతల, దే. వి: చూ. రూ-ఇవతల.

ఈతి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1: చూ, ఈతిబాధలు: 2. ఉపద్రవము: చూ, విపత్తు; 3. ఊరువిడిచి పోవుట: చూ. ప్రవాసము; పుం. 4. బాలుఁడు: చూ, శిశువు. 1.

ఈతిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ముత్తవపులగము: చూ, సహదేవ

ఈతిబాధలు, అం. అతివృష్టి, అనావృష్టి, మిడతలు, పంది కొక్కు-లు, చిల్క-లు, పన్నిహిత రాజులు. (6.)

ఈతిశమనము, పం. వి. అ. పుం. ఇనుమద్ది * : చూ. సాలము. 3-ఎ.

ఈత్వరి. నం. వి. ఈ. స్త్రీ. కులట: చూ, అంకులాఁడి.

ఈదినము, మి. వి. ఈవేళ: ఈదినము, ఈనాఁడు, ఈపగలు- రూ- ఈపవలు, ఈరోజు, ఈవేళ.

ఈదివము, మి. వి. —పై.—

ఈదృక్షము, పం. విణ. ఇటువంటిది: చూ, ఏతాదృశము.

ఈదృశము. సం. విణ. — పై. —

ఈదెస. ద్వ. వి: చూ, రూ - ఇద్దెస.

ఈద్రము, పం. వి. అ. న. అన్నతప్తోదకము, చిట్టుపుకునీరు : చూ. వారుపుడు.

ఈవ, దే. వి. చీపురుపుల్ల: చూ, పొరక.

ఈనంజి, దే. వి. కిరసనాయిలు (నూనె), మట్టినూనె: చూ, స్నేహము, 2; (విశాఖపట్టణ మండలమున వాడుక.)

ఈనఁగాచి వక్క-లపాలు నేయుట. లో. వండించిన పంటను పదులపాలు వేయుట. ఉ. "ఈనఁగాచి పొలమును నక్క-లకుఁ బెట్టినట్లు బాహాబలాధిక్యంబు పేరిమినిఁ గష్టపడి రణంబునం గెలుచుకొన్న రాజ్యంబును ఫలకాలంబున నొరుల పాలు వేయనేల." (నీతిచంద్రిక - సంధి.)

ఈనపుడక, ద్వ. వి: చూ, ఈన.

ఈనపుల్ల, ద్వ. వి. — పై. —

ఈనరాని, ద్వ. వి. పూర్ణముగా పంటని వడ్లరాని: చూ, ధాన్యము, 1-ఱ.

ఈనాఁడు, దే. వి. చూ. ఈదినము.

ఈనాము, దే. వి. చూ, రూ - ఇనాము.

ఈనిక, దే. వి. (పశ్వాదుల) ప్రసవము: చూ, ఈఁత. 3.

ఈనియ, దే. వి. 1. రూ - ఈనె. ఆకులనరము: చూ, పర్వరీ ణము; 2. చీఁపురువుల్ల: చూ, ఈన. (రూ - ఈనె.)

ఈను, దె. వ. క్రి. 1. (పశ్వాదులు ప్రసవించు: చూ, ప్రసవించు: 2. కలిగించు. జై. 2, ఆ. 13: చూ, సృజించు.

ఈనె, దె. వి. చూ, రూ - ఈనియ.

ఈనెగాజులు, ద్వ. వి. బ. బాలికాక్రీడా విశేషము: చూ, బాలికా క్రీడ.

ఈపగలు, ద్వ. వి. 1: చూ. ఈదినము: 2. ఈవిరోధములు.

ఈపవలు. ద్వ. వి. — పై. —

ఈపి. దే. వి. లీక్ష, (తలయం దుండెడు) అంటుపేను. ఈరు: చూ, యూకము.

ఈపిలేనిచోట గంటుపెట్టుట, లో. ఈరులేనిచోట గంటు పడునట్లు గోటితో వొక్కుట.

ఈపె, ద్వ. స. ఏ. (ఈ + అప.) రూ - ఈమె: చూ, ఈకె.

ఈప్రక్క. ద్వ. ద్ర. ఇట. ఈవల.

ఈప్స, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ఇచ్ఛ: చూ, వాంఛ.

ఈప్సితము. సం. విణ. కోరఁబడినది: చూ, వాంఛితము.

ఈబరి. దే. వి. కొంపచెఱువు: చూ, వ్రాజె.

ఈబరిగొట్టు. దే. వి. — పై. —

ఈబిడ. ద్వ. స. ఏ: చూ, ఈకె. (రూ - ఈబిడె.)

ఈబిడె, —పై.—

ఈమ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. పుండు. "ఈమాత్వక్కు-ండురో వ్రణః" 156. హారావళి; చూ, వ్రణము.

ఈమిరి. దే. వి. తడి: చూ. స్తేమము.

ఈము. వై. వి. 1. = హిమమ్. రూ - ఇవము: చూ, హిమము. 1; దే. వి. 2. ఒసంగము - ఇయ్యము.

ఈమె. ద్వ. స. ఏ. (ఈ + అమ.) 1: చూ, ఈకె. (రూ - ఈపె.); బ. 2. మహతీదమర్థ బహువచనము.

ఈయ, వై. వి. = ఈహా, కోరిక: చూ, వాంఛ. 1.

ఈయకొను, ద్వ. స. క్రి. రూ - ఇయ్యకొను: చూ, సమ్మతించు.

ఈయకోలు, ద్వ. వి. రూ - ఇయ్యకోలు : చూ. సమ్మతి. 1.

ఈయకోలుకాఁడు, ద్వ. వి: చూ, రూ - ఈకోలుకాఁడు.

ఈయది, దే. స. (ఈ + అది.) 1. ఏతచ్ఛబ్దార్థకము: చూ, రూ - ఇయ్యది; 2. అహమదిదమర్థక ప్రథమైకవచనము : (బ. ఈయవి.)

ఈయన. దే. స. ఏ. (ఈ + అన.): చూ, రూ - ఇతఁడు.

ఈయమ, ద్వ. స. ఏ. రూ - ఈయమ్మ: చూ. ఈకె.

ఈయమ్మ, ద్వ. స. ఏ. — పై. —

ఈయవి, పై. స. బ. 1: చూ, రూ - ఇవి: 2. చూ, రూ - ఈయది. 2.

ఈయెడ. దే. వి. 1. ఈ స్థానము: చూ. ఇందు. 3: ద్ర. 2. ఇచ్చట: చూ. ఇందు. 3.

ఈయేఁడు, దే. వి: చూ. రూ - ఇయ్యేఁడు.

ఈరణము. సం. విణ. చూ, ఇరిణము. (రూ- ఈరిణము.)

ఈరతార. దే. వి. తాఱుమాఱు: చూ. వ్యత్యయము.

ఈరము. దే. వి. 1. నిపంజము. పొదరిల్లు. చూ, సదనము. 1-ళం- (ల); 2. గుల్మము, తుప్ప: చూ, వీరుధము 1.

ఈరస, వై. వి. 1. = ఈర్ష్య. రూ - ఈరసము. చూ, సూపు. 1; 2. కోపము: చూ, రోషము; 3. పగ: చూ, విరోధము. 1. (రూ - ఈరసము.)

ఈరసము, వై. వి. = ఈర్ష్య. — పై. — (కోపమునకు. -రా. కిష్కి. కాం. 446; పగసు. — ధార. శాం. 3, ఆ. 25.)

ఈరసించు, వై. అ. క్రి. 1. అసహనపడు; చూ, సూపుకొను. 2; 2. కోపించు: చూ, రోషించు; 3. పగఁగొను; చూ, విరోధించు.

ఈరాఱు, దే. స. (ఈరు + ఆఱు.): చూ, రూ - ఇరాఱు.

ఈరాలు, దే. వి. బ. తుప్ప: చూ, వీరుధము. 1.

ఈరిక, దే. వి. 1. తుమక: చూ, శకలము. 4; 2. మొలక: చూ, మొక్క. 1; 3. చిగురు: చూ, విద్రుమము.

ఈరికలెత్తు, దే. అ. క్రి. అంకురించు. మొలకెత్తు: చూ, సంభవించు.

ఈరిణము, సం. విణ. చూ, రూ-ఇరిణము. 3.

ఈరితము, సం. విణ. 1. క్రోయఁబడినది: చూ. విద్ధము; 2. చెప్పఁబడినది: చూ. వ్యాఖ్యాతము. 2.

ఈరు. దే. వి. 1: చూ. ఈపి; 2. రూ-ఈరువు, నంజుడు: చూ. ఋక్తము. 2: ప. 3. నీశబ్దమునకు బహువచనరూపము వృత్తియందు అచ్చు పరమగుచో రెంటికాదేశము. " ఈరాఱు.

ఈరేడు." మొ; 4. రూ-ఇరు: చూ, రెండు; 5. విణ. అల్పము. "ఈరెండ, ఈరెలుఁగు." దీనికి వ్యస్తముగా ప్రయోగము లేదు.): చూ, స్వల్పము; 6. తక్కువైనది: చూ, హీనము. 1.

ఈరుచు, దే. స. క్రి. 1. ఈర్పెనతో ఈళ్ళను ఈఁపు: రూ-ఈర్చు; 2. ఆకర్షించు: చూ, రెమ్ము. 2.

ఈరుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. చందురుఁడు చూ, హిమాంశువు; 2. లచ్చిమగఁడు: చూ, విష్ణువు. 1; 3. గర్వమణఁగి యుండుట.

ఈరుపెన, దే. వి. లీఱనికర్షి, ఈళ్ళనీర్పెడు దువ్వెన. రూ-ఈర్పెన: చూ, ప్రసాధని.

ఈరువాఱు, దే. వి. (ఈరు + పాఱు.) వాహ్యాళి, వేడుకగా తిరుగుట: చూ, విహారము. 1.

ఈరువు. దే. వి. 1. చూ, రూ-ఈరు. 1; వా. 2. లగవు. "వాఁడు ఈరువు పెంచినాఁడు."

ఈరె, దే. వి. పంచెనుఁజుట్టి తీసినమూలు: చూ, సూత్రము. 1-ఁఁ.

ఈరెండ. దే. వి. (ఈరు + ఎండ) రూ-నీరెండ. కొంచెపాటి యెండ: చూ, వెలుఁగు. 3.

ఈరెలుఁగు, దే. వి. (ఈరు + ఎలుఁగు.) హీనస్వరము: చూ, స్వరము. 2. -ళఁ-(౨ఁ).

ఈరేఁఁ, దే. స. (ఈరు + ఏఁఁ.): చూ, పదునాలుగు.

ఈరేసు, దే. స. చూ, పది.

ఈరైదు, దే. స.—పై.—

ఈరోజు, ద్వ. వి. చూ, ఈదినము.

ఈర్చు, దే. ప. క్రి. చూ, రూ-ఈరుచు.

ఈర్పెన, దే. వి. చూ, రూ-ఈరుపెన.

ఈర్మము. సం. వి. అ. న. పుండు: చూ, వ్రణము.

ఈర్ష్య. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. శాస్త్రసమ్మతమగు నడవడి: చూ, చర్య; 2. ధ్యానమౌనాది వ్రతములయందు చాంచల్యములేక స్థిరుఁడైయుండుట: చూ, చర్య; 3. నడచుట నిలుచుట కూర్చుండుట వండుకొనుట మొదలైనవావియందు యతులు సమాధానముఁగలవారై యుండుట: చూ, చర్య.

ఈర్ష్య. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. =ఈరసము: చూ, సూడు. 1.

ఈర్ష్యారువు, సం. వి. ఉ. స్త్రీ: చూ, రూ-ఇర్ష్యారువు. *

ఈర్ష్య, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. = ఈరసము: చూ, సూడు. 1; అం. 2. చూ, హేయగుణములు.

ఈర్ష్యాలువు, సం. విణ. ఉ. పుం. అసహనుఁడు: చూ, సూడు కాఁడు.

ఈర్ష్యాహి వివేకపరిపంథినీ. న్యా. ఈర్ష్య యుక్తాయుక్తవివేకము నకు శత్రువు.

ఈర్ష్యాళువు. సం. విణ. ఉ. పుం.—పై.—

ఈఱతాఱలు. దే. విణ. బ. 1. వంకరైనది. చూ, వేల్లితము. 2; 2. పరుసఁదనము. చూ, అఱువుళ్ళు ఇత్యాదిబహు వచనాంతములు వృత్తియందు ఏకవచనాంతములగును.): చూ, పరుషము.

ఈఱుమి, దే. వి. 1. పొదరిల్లు: చూ, ఈరము. 1; 2. తుప్ప. కళా. 1, ఆ. 62: చూ, ఈరము. 2: విణ. 3. రూ-ఈఱుము. తఱుచైనది. చూ, మెత్తము. 4.

ఈఱుము, దే. వి. విణ.—1-2-3-పై.—

ఈల, దే. వి. 1. సముద్ర ప్రాంతములయందు నేలను అంటి మొలచెడు ఉప్పని రుచిగల యొకవిధమగు కూర: ఈలకూర, ఉప్పుకూర; 2. తస్కర సంకేతధ్వని, ఊల- రూ-ఊళ: చూ, స్వరము. 2. -ళఁ-(౧౧); 3. లజ్జ. స్వా. 3, ఆ. 108: చూ, నిగ్గు; 4. అపదేశము: చూ, వ్యాజము. 1; 5. చిమ్మటకూఁత: చూ, స్వరము. 2; ళఁ-(౧౩౩); 6. గోపకులలోనగువారి సంకేతధ్వని; వి. పు. 7. ఆ. 147: చూ, స్వరము. 2-ళఁ-(౧౦).

ఈలకఱచు, దే. అ. క్రి. (ప్రాణము) బిగఁబట్టు. చూ, రూ-ఇలకఱచు.

ఈలకూఁతలు. దే. వి. బ. బాలక్రీడలలోనొకటి. వి. పు. 7, ఆ. 202: చూ, బాలక్రీడ.

ఈలకూర, ద్వ. వి. ఉప్పుకూర: చూ, ఈల. 1, (వా.) "ఈల కూరలో ఉప్పు తక్కువ.".

ఈలకోడి, ద్వ. వి: చూ, రూ-ఇలకోడి.

ఈలగ్రద్ద, ద్వ. వి. 1. ఒకరకము దేగ: చూ, శ్యేనము: విణ. 2. పిసిని. చూ, లోభి.

ఈలపురుగు, ద్వ. వి. చిమ్మట: చూ, ఈలకోడి.

ఈలకొట్టు, దే. అ. క్రి. శంఖములోనుగాఁగలవాని నూఁదు: చూ, పట్టు. 27.

ఈలవిడుచు. దే. అ. క్రి.—పై.—

ఈలవేయు, దే. స. క్రి. —పై.—

ఈలాగు. దే. అవ్య. ఏవమర్థకము: చూ, ఏవమ్. 2.

ఈలుగు, దే. అ. క్రి. రూ- ఇలుగు- ఈల్గు- నీలుగు. మరణించు: చూ, సమయు.

ఈలువు, దే. వి. పతివ్రతాత్వము. చూ, పాతివ్రత్యము.

ఈలువుటాలు, ద్వ. వి. పతివ్రత: చూ, స్త్రీ. 1-ఁఁ.

ఈల్గు, దే. అ. క్రి. చూ, రూ- ఈలుగు.

ఈల్గుట, దే. వి. చావు: చూ, సావు.

ఈవ, దే. వి. రూ-ఈఁగ: చూ, మక్షిక.

ఈవంక, దే. వి: చూ, ఇద్దెన.

ఈవరి. దే. విణ. (ఈవి + అరి.) చూ, ఈగికాఁడు.

ఈవల, దే. వి. (ఈ + వలను.) 1. ఈవలిదరి: ఇద్దరి, ఇవల. రూ- ఇవ్వల- ఈవల. ఇవతల - రూ - ఇవతలి - ఈతల; (సం.ప.):—అపారము- రూ- అవారము; 2. ఇటుతరువాత: చూ, అపరము. 7; ద్ర. 3: చూ, ఈవ్రక్క.

ఈవి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. కరవాలిక. విమిచాకత్తి: చూ, రిష్టి. 2; దే. వి. (1) రూ-ఈగి: చూ, వితరణము.

ఈవికాఁడు, దే. వి. చూ, రూ- ఈగికాఁడు.

ఈవిల, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. కరవాలిక, ఈవి: చూ, రిష్టి. 2.

ఈవు, దే. న. 1. నీశబ్దమువకు ప్రథమైకవచనము: చూ, రూ-నీవు: అవ్య. 2. ఒసంగవు: చూ, రూ- ఇయ్యవు.

ఈవుత, దే. అవ్య. ఒసంగుఁగాత.

ఈవులమొదవు, దే. వి. (దేవలోకమునందలి) కామధేనువు: చూ, ధేనువు. 1-ఆ.

ఈపులమ్రాను, దే. వి. (దేవలోకమునందలి) కల్పవృక్షము. రూ- ఈగిమ్రాను: చూ, వేలుపుఁజెట్టు.

ఈపులరతనము, ద్వ. వి. (దేవలోకమునందలి) చింతామణి, కోరిన కోరికలనిచ్చెడు దేవమణి: చూ, రత్నములు 1-౧౧.

ఈవె, దే. వి. రూ-ఈఁడె: చూ, మక్షిక.

ఈవేళ, ద్వ. ఏ: చూ, ఈదినము.

ఈవైవు, ద్వ. ఏ; చూ, ఇద్దెస.

ఈశ, వం. వి. అ. స్త్రీ. నాఁగటిమేఁడికోల. రూ-ఈష: చూ, లాంగలము.

ఈశత్వము, సం. వి. అ. న: చూ, రూ- ఈశిత్వము.

ఈశవాచకము, సం. వి. అ. త్రం. దిరిసెనము*: చూ, శిరీషము.

ఈశాదంతము, సం. వి. అ. పుం. ఏనుఁగుదంతము, మహాదంతము: చూ, హస్తి. 1-౫౮.

ఈశానము, సం. వి. అ. న. 1. కాంతి: చూ, వెలుతురు. 1; అం. 2. చూ, శివుని పంచముఖములు.

ఈశాని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. గౌరి; చూ, పార్వతి. 1.

ఈశానుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. = ఈసరుఁడు: చూ, శివుఁడు: 2. చూ, దిగధిపతులు; 3. నలువ: చూ, బ్రహ్మ. 1. (రూ-ఈశాన్యుఁడు.)

ఈశాన్యము, అం. 1. చూ, శివాననములు; 2. చూ, దిక్కులు. 2; 3. చూ, దిశలు; 4. ఈశాన్యమూల: చూ, హరిస్తు 1-౮.

ఈశావాశ్యము, అం. చూ, ఉపనిషత్తులు.

ఈశి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. గౌరి: చూ, పార్వతి. 1.

ఈశితుఁడు, సం. విణ. అధిపతి: చూ, స్వామి. 1.

ఈశిత్వము, సం. వి. అ. వ. చూ, సిద్ధులు. (విభూతులు, రూ- ఈశత్వము.)

ఈశుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. = ఈసరుఁడు: చూ, శివుఁడు. 2. అధిపతి: చూ, స్వామి. 1. 3. ఒకానొకరాజు: చూ, రాజు. 1.

ఈశ్వర, సం. వి. అ. పుం. 1. చూ, సంవత్సరములు; అ. స్త్రీ; 2. గౌరి: చూ, పార్వతి. 1.

ఈశ్వరత్వము, సం. వి. అ. న: అవిమిషత్వము: చూ, దైవత్వము.

ఈశ్వరప్రియములు, అం. ఒకరకము వస్తు: చూ, ధాన్యము.

ఈశ్వరవల్లరి, వం. వి. ఈ. స్త్రీ. లింగాకారపుదొండ*: చూ, దొండ.

ఈశ్వరార్చనము, అం. చూ, నియమములు.

ఈశ్వరి, సం. వి. ఈ. . స్త్రీ. 1. గౌరి: చూ, పార్వతి. 1; 2. ఈసరి*: చూ, వాగదమని. (తెల్ల ఈశ్వరి, వల్ల ఈశ్వరి అని ద్వివిధము. ఇది త్రాఁచుపాముమ అవును. దాని విషముమ హరించును. దీని పాలిత కషాయము వేసించిన బుతు రక్తము డారీ యగును.)

ఈశ్వరుఁడు, వం. వి. అ. పుం. 1. ఈసరుఁడు; చూ, శివుఁడు: 2. చూ, మమ్మథుఁడు; విణ. 3. అధిపతి: చూ, స్వామి 1; 4. ధనవంతుఁడు: చూ, నంపన్నుఁడు; 5. జీవుఁడు: చూ, హాంనుఁడు.

ఈశ్వరేశ్వరి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. గౌరి: చూ, పార్వతి. 1.

ఈష, సం. వి. అ. స్త్రీ. నాఁగటి మేఁడికోల: చూ, ఈశ.

ఈషణత్రయము, అం. దారేషణము, ధనేషణము, పుత్రేషణము. (3.) (చూ, త్రయము.). (ధనేషణము = విత్తేషణము.) వేమన. 471.

ఈషత్, సం. అవ్య. కొంచెము: చూ, స్వల్పము.

ఈషత్కరము, సం. వి అ. న. అల్పము: చూ, స్వల్పము. 1.

ఈషత్పాండువు, సం. వి. ఉ. పుం. ధూసరము, బూడిదరంగు: చూ, వర్ణము. 6.-౫-(౭).

ఈషద్వైషమ్యమవివక్షితమ్, న్యా. ఈషద్భేదము గమనింపఁ దగినది గాదు.

ఈషిక, సం. వి. అ. స్త్రీ. చూ, రూ-ఇషిక.

ఈషిరుఁడు, సం. వి. అ. పుం. అగ్ని: చూ, వహ్ని. 1.

ఈసడము, దే. వి. దూఱు. చూ, నెగ్గింపు.

ఈసడించు, దే. అ. క్రి. 1. అసహ్యపడు. పాం. 3, ఆ. 46: చూ, రోఁతపడు; 2. కోపించు. ఁళా. 3, ఆ. 214: చూ, కోపించు; న. క్రి. 3. దూఱు. హరిశ్చ. 4, ఆ. 221: చూ, నెగ్గించు.

ఈసడింపు, దే. వి. 1. దూఱు: చూ, నెగ్గింపు; 2 తిరస్కారము; చూ, వహేలనము; 3. చులకఁదనము: చూ, లాఘవము.

ఈసపిట్ట, ద్వ. వి. ఒకరకము చేఁప: చూ, మత్స్యము, 1.

ఈసరి, వై. వి. = ఈశ్వరి*: చూ, నాగదమని.

ఈసరుఁడు, వై. వి. 1. = ఈశ్వర: చూ, శివుఁడు; 2. దేవుఁడు: చూ, వేలుపు.

ఈసలు, వై. వి. వల్మీకమక్షిక: చూ, మక్షిక. (ఈసుళ్లు అని వాడుక.)

ఈసు, వై. వి. 1. = ఈర్ష్య, ఓర్వలేనితనము: చూ, నూఁపు. 1; 2. కోపము. చూ, రోషము 3, వగ. చూ, విరోధము. 1.

ఈసుకాఁడు, వై. విణ. = ఈర్ష్యాళువు: చూ, నూఁడుకాఁడు.

ఈహ, నం. వి. ఆ. స్త్రీ, 1. = ఇయ్య - ఈయ. క్రోరిక: చూ, వాంఛ. 1; 2. కడఁక: చూ, సన్నాహము. 1; 3. కిరణము; చూ, హాయనము; 2. 1: 4. కాంతి: చూ, వెలుతురు, 1.

ఈహామృగము, సం. వి. ఆ. పుం. 1 లోడేలు, చూ, వృకము, 2. రూపకనాటకభేదము: చూ, నాటకము. 1.

ఈహితము, సం. విణ. కోరఁబడినది: చూ, వాంఛితము.

ఈహీ, దే. వి. రూ - ఇహిహీ: చూ, హిహీ. (నించించుట యందు. —)

ఈళి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. వంపు చురకత్తి: చూ, రిష్టి. 2.

ఈళిక, పం. వి. అ. స్త్రీ. 1. — వై. —; 2. కత్తిపీఁట, కూరలు తరుగుటకుఁ బీఁటయందమర్చిన కత్తి: చూ, రిష్టి. 2.

ఈళితము, సం. విణ. ఈడితము, పొగడఁబడినది: చూ, స్తుతము.

ఉ

ఉ. అచ్చులలోని అయిదవ యక్షరము. చూ, వర్ణము. 1; సం. వి. ఉ. పుం. 1. క్షత్రియుఁడు: చూ, రాజు. 1; 2. కన్ను: చూ, లోచనము. 1; 3. హరి: చూ, విష్ణువు, 1; 4. ముక్కంటి: చూ, శివుఁడు. 5. శివుని శిరస్సు: చూ, ముక్కంటి తల: 6. ఇంద్రుని ఏనుఁగు: చూ, హస్తి: అవ్య. 7. పిలుచుట: చూ, సంబోధనము; 8. కోపము: చూ, రోషము; 9. అంగీ

కారార్థకము, చూ, సమ్మతి. 1; 10. అడుగుట: చూ, ప్రశ్నము; 11. ఊఁకొట్టుట; అ, ఊకృతము; (తె. వ):— ఊఁకొట్టుట; 12. ముక్కు-మూసికొని నిదానముతోఁజేయు జపము,తపము: చూ, స్వాధ్యాయము. 3; 13. తిరుగులాడుట: చూ, విహారము. 1; వా. 14. ఉకారాంత శబ్దములకు సర్వత్రి వువర్ణకంబగు. ఉ.— గురువు, శంభువు. సాధువు, జర త్కారువు, తరువు మొఁ

ఉంకించు, దే. అ. క్రి. కడఁగు, చూ, సమకట్టు; 2.

ఉంకింపు, దే. వి. 1. ఆయిత్తము: చూ, సన్నాహము 1; 2. ఏపు: చూ, విజృంభణము; 3. కుప్పింపు, దాఁటు: చూ, లంఘ.

ఉంకు, దే. వి. 1. అంగీకారము. విజ్ఞా. ప్రా. కాం. 107: చూ, సమ్మతి. 1; అ. క్రి. 2. ఎగురు. చూ, లంఘించు.

ఉంకుటుంగరము, దే. వి. వధూవరులు పెండ్లిచేసికొనుటకు వర స్పరము సమ్మతించి మార్చుకొనియెడి యుంగరము: చూ, భూషణము. 2-ంఒ(ఒ).

ఉంకుడు, దే. వి. కన్యాశుల్కము, అల్లుఁడు కన్యకార్థము మామ కిచ్చెడు ద్రవ్యము: చూ, శుల్కము

ఉంకువ, దే. వి. — పై.— (రూ - ఉంకువు.)

ఉంగ, దే. వి. ఉగ్గు, బిడ్డలకుఁ బోసెడు చనుబాలాముదము. చూ, కంగు.

ఉంగడి, దే. వి. ఒకరకము పశువ్యాధి. రూ - ఉంగిడి. చూ, కడుపూద. (నామను ఆముదపాకను మేయుటచేఁ గలుగు తెవులు.) చూ, పశురోగము. 1-ం.

ఉంగరపువ్రేలు, దే. వి. (ఉంగరము+వ్రేలు.) అనామిక: చూ, హస్తము. 1-ఒఒ-(3).

ఉంగరము, దే. వి. రూ - ఉంగ్రిము: చూ, భూషణము. 2-12-(ఒ).

ఉంగిడి, దే. వి: చూ, రూ - ఉంగడి,

ఉంగుటము, పై. వి. రూ - అంగుటము = అంగుష్ఠ, బొట్టనవ్రేలు, చూ, హస్తము,1-ఒఒ-(ం), 2.వేలు:చూ,హస్తము.1-ఒఒ-(ం).

ఉంగ్రము, దే. వి. చూ, రూ - ఉంగరము.

ఉంచికొను. దే. క్రి. ధరించు: వహించు.

ఉంచు, దే. క్రి. 1. ఉండజేయు, చూ. ఇచ్చు. 2. (రూ-ఉనుచు); వ. క్రి. 2. కీలించు, పెట్టు, చూ, హవఁజించు. 4.

ఉంచుకొను, దే. క్రి. చూ, రూ - ఉంచికొను.

ఉంచుట, దే. వి. ధరించుట, పెట్టుకోలు: చూ, పంభృతి. 2.

ఉంఛము, సం. వి. అ. న. ధాన్యమేఱుకొని బ్రతుకుట, భుతము: చూ. బ్రతుకు. 1.

ఉంఛశిలము, వం. వి. అ. న. ఉంఛవృత్తి, శిలావృత్తి, (శిలోంఛ వృత్తి ద్వయజీవనము.)

ఉంట, దే. వి. 1. రూ - ఉండ. ఉండ్రా, 1. ఆ. 75: చూ, గోళము; 2. ఉండుట, విణ. 3. గుండ్రము: చూ. వర్తులము.

ఉంటగాలము, దే. వి. పీవపుగుండు కట్టిన యొక దినము గాలము, గోరుగాలము: చూ, మాత్స్యబంధనము.

ఉండ, దే. వి. 1. మన్ను లోనగువానిచేఁ జేయబడిన గుళిక : చూ, ఉండు. 1; విణ. 2. గుండ్రము: చూ, వర్తులము.

ఉండఁజూచు, దే. అ. క్రి. 1. ఫలపరిమితి నూహించు: చూ. ఊహించు. 2; 2. పరీక్షించు: చూ, శోధించు, 1.

ఉండఁజేయు. దే. స. క్రి. ఉంచు: చూ, ఇడు. 2.

ఉండక్రోవి. దే. వి. 1. సన్న్యాసులు చేఁతఁబట్టెడు దండము:చూ, వేత్రము. 1; 2. బెత్తపుచెట్టు: చూ, వేత్రము. 2.

ఉండసురియ, ద్వ. వి. 1. కఱీచిలుకు. రా, వి. 3, ఆ. 65: చూ, బాణము. 1-ంఒ-(ం); 2. ఒకానొకబాణము: చూ, బాణము. 1-53.

ఉండి, దే. అ. వ. 1. ఒకప్రత్యయము; అవ్య. 2. మొదలుకొని అను నర్థమును దెలుపునది. చూ. మొదలు. 6.

ఉండు, దే. అ. క్రి. 1. కాఁపురించు: చూ, వసించు; 2. మెలఁగు: చూ, వర్తించు; 3. మిగులు: చూ, శేషించు.

ఉండునె, దే. వి. ఉన్నె-రూ-ఉన్నె.

ఉండువాఁడు, దే. వి. వర్తించువాఁడు: చూ, వర్ష్ణువు.

ఉండె, దే. వి. ఊరుమూలదేశము: చూ. సక్థి. 1-ఒ.

ఉండ్ర, దే. వి. వెలిచండ్ర*: చూ, విట్టదిరము.

ఉండ్రన, దే. వి.—పై.—(రూ-ఉండ్రెన.)

ఉండ్రను, దే. విణ. 1. గుండ్రము: చూ, వర్తులము; బ. 2. ఉండ్రాలు. మోదకములు: చూ, భక్ష్యము. 1-ంఒ.

ఉండ్రిస. దే. వి; చూ. ఉండ్ర*.

ఉండ్రాలు. దే. వి. బ: చూ, ఉండ్రము. 2.

ఉండ్రాళ్ళతద్దె, ద్వ. వి. ఉండ్రములతో పార్వతి ప్రీతికై చేసెడి వ్రతము (బాలికలు భాద్రపద బహుళ తదియనాఁడు యౌవనుఁ డగు భర్త రాకకై చేయునోము): చూ. తద్దె. (బృహత్యుమావ్రతము.)

ఉండ్రాళ్ళు. దే. వి. బ: చూ. రూ-ఉండ్రాలు.

ఉండ్రెన. దే. వి. చూ, రూ-ఉండ్రన *.

ఉందురము, సం. వి. అ. పుం. 1. ఎలుక: చూ, మూషికము: 1; 2. పందికొక్కు: చూ, మూషికము. 1-ఒ.

ఉందురువు, సం. వి. ఉ. పుం.—1-2, పై.—

ఉంపడము, దే. వి. 1. గుత్తగా వేశ్య మంచుకొనుట; 2. (ఉంచుకొనఁబడినది.) వరస్త్రీ: ఉంపుడుకత్తియ-రూ-ఉంపుడుకత్తె: చూ. స్త్రీ. 1-ఒఒ.

ఉంపుడుకత్తియ. ద్వ. వి. 1. (ఉంచుకొనఁబడినది.) వరస్త్రీ: చూ, ఉంపడము. 2; 2. ఉంచుకొనఁబడిన వేశ్య. (రూ-ఉంపుడుకత్తె.): 3. వనిచేయుట కేర్పాటైన దాసి. (రూ - ఉంపుడుకత్తె.): చూ, దాసి. 1.

ఉంబి, పై. వి= అమ్మా.గోజాతియబిమాన: చూ.స్వరము. 2.(గ-ఒళ.) (రూ-అంబా.)

ఉంబళి, దే. విణ. వన్నెలేనిది. "ఉంబళిగ్రామము" మొఁ చూ, పిప్పి. 1-ధఒ.

ఉంభనము, సం. వి. అ. న. విందఁజేయుట; చూ, సంపూర్ణము. 1-ఒ.

ఉంభితము, సం. విణ. వింపఁబడినది: చూ, సంపూర్ణము. 1-ం.

ఉక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. చర్మము: చూ, బెరడు. 1.

ఉకము, సం. వి. అ. పుం. 1. పక్కి: చూ, వక్షి; 2. అనుమోదము: చూ. హ్లాదనము; 3. వికలము: చూ. వైకల్యము.

ఉకుఁడు, సం. వి. అ. పుం. అధముఁడు: చూ, హీనుఁడు.

ఉకుణము, సం. వి. అ. న. నల్లి: చూ, రక్తాంగము. 4.

ఉక్క, వై. వి. 1. = ఉల్కా. ఉమ్మ: చూ, ఔష్మ్యము; 2. ధైర్యశాలి: చూ, దిట్టఁడు.

ఉక్కఁబట్టు, దే. స. క్రి. త్యజించు. చూ, విసర్జించు.

ఉక్కదఁగు, దే. అ. క్రి. 1. ఉక్కుచెడు. ఉక్కఱు, ఉక్కుమడఁగు; 2. చచ్చు: చూ, సమయు. 1.

ఉక్కదఁచు, దే. ప్రే. చచ్చు: చూ, సమయు. 1.

ఉక్కదము, వై. విణ. 1. = ఉత్కటః. గొప్పదయినది. సా. 1, ఆ: చూ, మహితము; వి. 2. అధికము. ఎక్కువ: చూ, హేరాళము. 1.

ఉక్కడీఁడు, వై. విణ. (ఉక్కదము + ఈఁడు.) శూరుఁడు: చూ, హరివీరుఁడు. 2.

ఉక్కణము, దే. వి. కావలి, చూ, రక్షణము.

ఉక్కరి, దే. విణ. (ఉక్కు + అరి.): చూ, ఉక్కడీఁడు.

ఉక్కఱు, దే. అ. క్రి: చూ, ఉక్కదఁగు. 1.

ఉక్కలుఁడు, వై. విణ. = ఉత్కలః. భారము వహించువాఁడు. చూ, భారవాహుఁడు.

ఉక్కళము, వై. వి. 1. = ఉపనిష్కరమ్. పురాభిముఖమైన రాజమార్గము: చూ, మార్గము. 1; దే. వి. 2. శత్రువు లెత్తి వచ్చుటను దెలిసికొనుటకై యుంచు కావలి: చూ, రక్షణము.

ఉక్కుఁడు, వై. వి ఆక్షేపించువాఁడు: చూ, వెక్కసి. 1.

ఉక్కదము, దే. వి. ఎకసకియము: చూ, వంచన.

ఉక్కరిబిక్కిరి, దే. విణ. ఊపిరి తిరుగనిది: రూ- ఉక్కటిబిక్కిరి. చూ. శ్వాసము. 1-ఎ.

ఉక్కఱి, దే. వి. అనుచ్ఛ్వసనము, ఊపిరి తిరుగ కుండుట: చూ, శ్వాసము. 1-ఉ.

ఉక్కటిబిక్కిరి, దే. విణ. చూ, రూ-ఉక్కిరిబిక్కిరి.

ఉక్కుఱుట, దే. వి. 1. ఊపిరిపుచ్చుట: చూ. శ్వాసము. 1. ఉ; 2. ఆయాసపడుట.

ఉక్కవము, దే. వి. 1. కపటము, శఠత్వ. చూ, వ్యాజము. 1; 2. ఎకసకియము: చూ, వంచన.

ఉక్కువుఁడు. దే. విణ. కపటముగలవాఁడు. చూ. వ్యాధుఁడు. 2.

ఉక్కస, దే. వి. కాసరోగము. చూ. దగ్గు. 1.

ఉక్కీఁడు, దే. విణ. (ఉక్కు + ఈఁడు.) అజ్ఞావి. చూ, స్తబ్ధుఁడు.

ఉక్కు, దే. వి. 1. వీరము. వి. వు. 7, ఆ. 195: చూ, శౌర్యము. 1; 2. అయస్సారము. చూ, లోహము. 1-ఇ; 3. చేవ. చూ, స్థైర్యము. 1; విణ. 4. కదలనిది: చూ, స్థిరము: అ. క్రి. 5. చచ్చు. చూ, సమయు: 6. నలఁగు. చూ. సదమదమగు.

ఉక్కుకడ్డి, ద్వ. వి. కరగఁబోసిన ఉక్కుకడ్డి: ఉక్కుకమ్మి, ఉక్కుకొడ, ఉక్కుతునక, ఉక్కుతునియ, ఉక్కుముక్క.

ఉక్కుజీరా, వా. వి. ఇనుపకవచము (చూ, వారహారణము. 3.)

ఉక్కుతీఁగ, ద్వ. వి. పీజెలోనగు వానికివేనెడు (ఉక్కు) తంతి. చూ, తంతి.

ఉక్కుతునక, ద్వ. విణ: చూ, ఉక్కుకడ్డి.

ఉక్కుతునియ, ద్వ. వి. 1.—పై.—; విణ. 2. శూరుఁడు: చూ, హంవీరుఁడు; 3. ధైర్యశాలి: చూ, దిట్టఁడు. ౧-1.

ఉక్కుతున్కలు, జా. బలశాలులు. ఉక్కుముక్కలవలెఁ బెఱుపు లేక జిగిగలవారు. విజ. 1, ఆ. 76.

ఉక్కుమడఁగు. దే. అ. క్రి. 1; చూ, ఉక్కడఁగు: 2. చచ్చు: చూ, సమయు. (ప్రే.—ఉక్కుమడఁచు.)

ఉక్కుమడఁచు, దే. ప్రే. చచ్చు: చూ. సమయు.

ఉక్కుముక్క. దే. వి: చూ, ఉక్కుకడ్డి.

ఉక్కురోసము. ద్వ. వి. 1. అధికగర్వము; చూ, హంకారము: 2. అధికకోపము: చూ. రోషము. (ఉక్రోషము అనివాడుక.)

ఉక్కెడ, వై. వి. = ఉపకారికా. చక్కరచేర్చి పొరఁటిన పిండి: చూ. భక్ష్యము.

ఉక్కెఱు, వై. వి.—పై.—

ఉక్త, అం. చూ, ఛందస్సులు.

ఉక్తము, సం. విణ. చెప్పఁబడినది: చూ, శబ్దము 2-ఐ.

ఉక్తవిషయస్వరూపోత్ప్రేక్ష, అం. స్వరూపోత్ప్రేక్షాలంకారము: చూ, అలంకారము. 3.

ఉక్తి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. వచనము: చూ, శబ్దము. 2. 2. లచ్చికోడలు: చూ, సరస్వతి; అం. 3. చూ, గుణములు.

ఉక్తుఁడు, సం. విణ. చెప్పఁబడినవాఁడు: చూ. కథితుఁడు.

ఉక్థము, సం. వి. అ. న. సామవెదము : చూ. వేదములు (చూ, ఉపవిద్యలు.)

ఉక్థ్యము, సం. వి. ఆ. న. యాగవిశేషము: చూ, యజ్ఞము. 1-ఎ.

ఉక్కియాలబ్రాహ్మణులు. అం. నేపాళదేశపు బ్రాహ్మణులలో నొకతెగ: చూ. బ్రాహ్మణులు.

ఉక్షము, సం. వి. న్. పుం. ఎద్దు: చూ, వృషభము. 1.

ఉక్షిలము, సం. వి. అ. పుం. కోఁతి: చూ, వానరము.

ఉక్షితము. సం. విణ. 1. చల్లఁబడినది: అవకీర్ణము; 2. తడుపఁబడినది, ఉత్తప్తము: చూ, స్తిమితము. 2.

ఉఖ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. కుండ: చూ. భాండము. 3; 2. వంట కుండ: చూ. భాండము 3: 3. సూర్యకిరణము; చూ, హాయనము. 2; 4. కుంపటి: చూ, హసంతి. 1.

ఉఖ్యము, సం. విణ. పిఠరము. పైఠరము. కుండయందు వండఁబడిన భక్ష్యము. (ఉండ్రాళ్ళు, కుడుములు మొదలగునవి.): చూ, భక్ష్యము. 1-ఎఎ.

ఉగము. దే. వి. 1. ఆయుస్సు. జీవితకాలము: చూ, వయస్సు. 1; వై. వి. 2. = యుగము. (కృతము. త్రేత, ద్వాపరము, కలి. 4.) చూ. యుగములు.

ఉగాది, ద్వ. వి. చాంద్రాయణ సంవత్సరాది. "ఉగాదిపండుగ."

ఉగ్గడ, దే. వి. రూ- ఉగ్గడు - ఉగ్గుడు: చూ. సన్మానము. 1.

ఉగ్గడించు, వై. అ. క్రి. 1. క్రోఁగు. చూ, శబ్దించు: స. క్రి. 2. పలుకు. చూ. వచించు; 3. గొప్పపఱచు:చూ, సన్మానించు.

ఉగ్గడించుట, దే. వి. నాట్యానుగుణశబ్దగుంభన: ఉగ్గడింపు, ఉగ్గలింపు, ఉగ్గళింపు.

ఉగ్గడింపు, దే. వి. 1.—పై.—; 2. పొగడ్త: చూ. స్తోత్రము.

ఉగ్గడు, దే. వి: చూ, రూ-ఉగ్గడ.

ఉగ్గడువు, వై. విణ. 1. అధికము, మిక్కిలి: చూ, హేరాళము: 2. శీఘ్రము: చూ, సత్వరము: మిక్కిలి వేఁడిమి గలది: చూ, తీవ్రము.

ఉగ్గము. వై. వి. = ఉద్గ్రిహ:. నేయి నూనె పట్టుకొను కలశాదులకు వ్రేలాడువటుల త్రాటితోఁగట్టెము ఉగ్గిలి: ఉగ్గిలి; (వం. ప.): — ఉద్గ్రిహము.

ఉగ్గళించు, దే. అ. క్రి. వట్టుపుఁడు కొలిపించు.

ఉగ్గళింపు. దే. వి: చూ, ఉగ్గడించుట.

ఉగ్గించు, దే. ప. క్రి. (వడుగుపేకల పోఁగులను) చేర్చు.

ఉగ్గిలి, దే. వి: చూ, ఉగ్గము.

ఉగ్గు, దే. వి. 1. ఉంగ: చూ, కంగు: 2. బట్టముతత: చూ, వళి. 2.

ఉగ్గుడు. దే. వి: చూ, రూ-ఉగ్గడు.

ఉగ్గుపడు, దే. అ. క్రి: చూ, ముడుతపడు.

ఉగ్గుఁబాలతోడ, జా. చిన్నతనమునుండి, పుట్టినప్పటినుండి. "ఉగ్గుబాలతోడననేర్చె' ధర్మజరాజు నీయము.

ఉగ్గులు, దే. వి. బ. శరీరముపైవళులు: చూ, వళి. 1.

ఉగ్గులువోఁయు, దే. అ. (నూలిపోఁగు.) మెలిపడు: చూ, వెంటిగొను.

ఉగ్గలి, దే. వి. ఆఁడుది: చూ, స్త్రీ 1.

ఉగ్ర, సం. వి. అ. స్త్రీ. 1. వస*: చూ, విష: 2. పేము*: చూ, వేత్రము: విణ. 3. భయంకరురాలు; అం. 4: చూ, క్రూరులు.

ఉగ్రంపెఱ్యుఁడు, సం. విణ. నాలవకులమువాఁడు. చూ, శూద్రుఁడు; 2. భయంకరుఁడు: చూ, వెఱపరి.

ఉగ్రకాండము, సం. వి. అ. పుం. కాఁకర*: చూ, వనకార వేల్లము.

ఉగ్రగంధ, సం. వి. అ. స్త్రీ. 1. ఒకరకము ఓమము: చూ, యవాని: 2. వస*: చూ, విష; 3. చిక్కుడి*: చూ, చిక్కుడ.

ఉగ్రగంధము. వం. వి. అ. పుం. 1. లశునము*: చూ, వెల్లుల్లి: న. 2. ఇంగువ: చూ, హింగువు*: 2: 1. ఇంగువ*: చూ, హింగువు. 1.

ఉగ్రత. అం: చూ, పంచారిభావములు. (ఉగ్రత్వము) "ఓరోరి రావణ: జనకసుతను రామునకొపంగుము. అట్లుగానిచో నీవును, నీలంకయు నమ్మహాత్ముని బాణాగ్రంబున శతాంశంబు వకుం జాలవు."

ఉగ్రము. వం. విణ. ఉగ్రభావము, భయమును పుట్టించునది. అంశపొంకములు: చూ, రౌరవము. 2.

ఉగ్రశేఖర, వం. వి. అ. స్త్రీ. ఆకాశగంగ: చూ, వది. 1.

ఉగ్రసేనజుఁడు. వం. వి. అ పుం. కంసుఁడు: మూల దేవుఁడు.

ఉగ్రాక్షుఁడు, సం. వి. అ. పుం. వేఁడికఁటివేలుపు, ముక్కంటి: చూ, శివుఁడు. 1.

ఉగ్రాణము. దే. వి. 1. సామగ్రు లుంచెడుగది, కోష్ఠము : చూ, పంటసాల. 1-a: (ధాన్యాదులు పోయుటకుఁగూడ నుపయోగింతురు.) 2. ధనముంచెడు చోటు: చూ, పంటసాల. 1-ఒ.

ఉగ్రుఁడు, సం. వి. అ పుం. 1: చూ, ఉగాక్షుఁడు: 2. శూద్ర దానియందు క్షత్రియునికిఁబుట్టి కోళ రక్షణాదులచే జీవించువాఁడు: విణ. 3. భయంకరుఁడు; చూ, వెఱపరి: 4. చెడు మనసు కలవాఁడు: చూ, వ్యాధుఁడు. 2; అం. 5: చూ, రుద్రులు.

ఉచకము, సం. వి. అ. పుం. ఆముదపుఁజెట్టు: చూ, వ్యడంబకము.

ఉచత్యుఁడు, సం. వి. అ. పుం. ఉచత్యమహర్షి: చూ, సన్న్యసి.1.

ఉచిత, దే. వి. రూ-ఉచ్చిత *: చూ, ఋండ. 5.

ఉచితజ్ఞత, అం: చూ, సుగుణములు.

ఉచితజ్ఞుఁడు, సం. విణ. 1. ఉచితము నెఱిఁగినవాఁడు, ఉచితుఁడు: చూ, సజ్జనుఁడు; 2. పూజింపఁదగినవాఁడు. చూ, పూజితుఁడు. 1. 3: చూ, సుధి.

ఉచితమగు, మి. అ. క్రి. చూ, సార్థకమగు.

ఉచితము, సం. విణ. 1. తగినది: చూ, యోగ్యము. 2: 2. ఉంచఁబడినది: చూ, ఉపహితము; 3. ఎఱిఁగఁబడినది: చూ, సూచితము; 4. కొలఁదియిడఁబడినది: చూ, మితము. 1: 5. తన కుచితమైన ధర్మమును విడువకుండినది. తగినది: చూ, యోగ్యము. 2.

ఉచితవంతుఁడు వా. వి. మంచితెలిసినవాఁడు, జ్ఞాని: చూ, సుధి.

ఉచితుఁడు, సం. విణ: చూ, సుధి.

ఉచ్ఛండిము, సం. విణ. 1. ఆగ్రహముగలది: చూ, రోషము: 2. వేగముగలది: చూ, స్యదము. 1-3.

ఉచ్ఛండిత, అం: చూ, భూచారులు. (ఏదునాఱుగాని పందొమ్మిది లేవు.)

ఉచ్ఛంద్రము, సం. వి. అ. పుం. అర్ధమరేయి: చూ, రాత్రి. 1-ం.

ఉచ్ఛట, సం. వి అ. స్త్రీ. 1. వట్రువమునై. చక్రల *: చూ, వృణము. 1-3-ి. 2. గర్వము: చూ, హంకారము: 3. అభ్యాసము: చూ. స్వభావము.

ఉచ్ఛతమము, అం: చూ, సప్తస్వరములు.

ఉచ్ఛతరము. సం. విణ: చూ, ఉచ్ఛతమము.

ఉచ్ఛదేవుఁడు, సం. వి. అ. పుం. వెన్నుఁడు: చూ, విష్ణువు. 1.

ఉచ్ఛనీచములు, సం. వి. అ. పుం. బ. మంచిచెడ్డలు: చూ, మేలుగీళ్ళు.

ఉచ్ఛము. సం. విణ. 1. ఎత్తు: చూ, సోగ. 2; వి. 2. గ్రహగతి యొక్క పైభాగము: 3: చూ, ఉచ్ఛతమము.

ఉచ్ఛయము. వం. వి. అ. పుం. 1. గుంపు: చూ, సమూహము; 2. ఆఁడుదాని కోకకట్టు అనఁగా నీవి, పోఁకముడి: చూ, వలపుకీలు: 3. ఏనుఁగు బుద్ధి మందముగాఁ బ్రసరించుట.

ఉచ్ఛరణము, సం. వి. అ. న. ఉచ్ఛరించుట. రూ-ఉచ్చారణము, ఉల్లేఖము: చూ, శబ్దము. 1-ం-ి.

ఉచ్ఛరించు, వం. స. క్రి. చెప్పు: చూ, వచించు.

ఉచ్ఛరితము, సం. విణ. ఉచ్ఛరింపఁబడినది: చూ, వ్యాఖ్యాతము.2.

ఉచ్ఛలలాటిక. సం. వి. అ. స్త్రీ. పెద్ద కపర్దొమ్మలుగలది: చూ, మరుంద.

ఉచ్చాటన, అం: చూ, కళలు.

ఉచ్చాటనము, నం. వి. అ. న. 1. పిశాచములను మంత్రశక్తిచే బాఁదోలుట; 2. వేళ్ళతోఁ బెఱుకుట; అం. 3. చూ. విద్యలు; 4. చూ. మ. రి. హీనతానములు.

ఉచ్చాటనముచేయు, మి. న. క్రి. 1. వెడలించుఁ: చూ. వెళ్ళగొట్టు.

ఉచ్చారణము, నం. వి. అ. న; చూ. రూ- ఉచ్చరణము.

ఉచ్చారము, నం. వి. అ. పుం 1. పేగుఁ: చూ. ప్రేగుఁ 2. అమేధ్యముఁ: చూ, కమలము. 1.

ఉచ్చావచము, నం. విణ. బహుప్రకారములైన చిత్రాములు గలది: చూ, నైకభేదము.

ఉచ్చి, దే. వి. బ్రహ్మరంధ్రము: చూ, సోపు.

ఉచ్చింగటుఁడు, నం. వి. అ. పుం. 1. తృణగండమను చేఁప: చూ, మత్స్యము. 1-గళ; 2. అక్కఁని: చూ, రోషణుఁడు.

ఉచ్చింత, దే. విఁ చూ. రూ-ఉచిఁత *: చూ. కుండ. 5.

ఉచ్చింతకాయ. ద్వ. వి. వికీరణశలాటువు: చూ, ఉన్తెకాయ.

ఉచ్చింతవరుగు, ద్వ. వి. ఎండించిన ఉన్తికాయల సమూహముఁ: చూ, ఉన్తెవరుగు.

ఉచ్చిఁత. దే. విఁ చూ. రూ- ఉచ్చింత *.

ఉచ్చిచ్చిరె, దే. వి. కుక్కఁను పిలుచుటయందగు ధ్వన్యనుకరణము; చూ, హూహూ. (రూ-ఉచ్చిచ్చిరె.)

ఉచ్చేత్త, సం. వి. అ. పుం. చేటుఁ దెచ్చువాఁడు. నాశపఁడుఁ: చూ. వెరువిత్తు.

ఉచ్ఛేదనము. సం. విణ. నాశము చేయునది: ఉచ్ఛిన్నము.

ఉచ్ఛేషము. సం. విణ. మిగిలినది: చూ. శేషము.

ఉచ్ఛైఃపుష్టము, సం. వి. అ. న. ఱెట్టుగాఁ బలుపుట: చూ, ఱెట్టు సరి.

ఉచ్ఛైఃశ్రవము, సం. వి. స. పుం. ఇంద్రువి గుఱ్ఱము: చూ, హయము 1-గం.

ఉచుకరించు. దే. అ. క్రి. అనాదరముచే ఉచుక్కుమను.

ఉచుక్కు, దే. వి. ఉచుకరించుట యందగు ధ్వన్యనుకరణముఁ: చూ, హూహూ.

ఉచ్చు, వై వి = ఉత్పఁ వీరుముట్టు. చూ, మూత్రము. 1.

ఉచ్చబుద్ద. ద్వ. వి. ఉచ్చచేరు తిత్తి: చూ, మూత్రకోశము.

ఉచ్చమల్లి, దే. వి. దివమొల అఁపుది, నగ్నిక. చూ. స్త్రీ. 1-ఐ.

ఉచ్చు, దే. వి. 1. ఉరిఁ చూ. వాగురఁ అ. క్రి. ఁ చూ, నాటి వెడలు.

ఉచ్ఛాదనము, సం. వి. అ. పుం. అఱివి *: చూ, తొడుగు.

ఉచ్ఛిన్నము, నం. విణ. 1. నాశముచేయఁబడినది: ఉచ్ఛేదనము; అం. 2. చూ. షోడశసంఖలు.

ఉచ్ఛిష్టవస్త్రము. తం. వి. అ. న. ఎంగిలి విస్తరిఁ చూ, పుల్లియ. 2.

ఉచ్ఛిష్టము, సం. విణ. 1. అంటుఁ చూ, ఎంగిలిఁ 2. అంటరాని వస్తువుఁ చూ, ఎంగిలి.

ఉచ్ఛూనకము, సం. వి. అ. న. దంతక్షతము లేదింటిలోనొకటి, సంభోగాదులయందుఁ గొఱుకుట: చూ, దంతక్షతములు.

ఉచ్ఛూనము, నం. విణ. దట్టముఁ చూ, సాంద్రము. 2.

ఉచ్ఛ్రయము, సం. వి. అ. పుం. ఉన్నతిఁ చూ. బోగ. 2. (చెట్లు మొదలయిన వాటి పొడవు.)

ఉచ్ఛ్రాయము, సం. వి. అ. పుం.—స్త్రై.—

ఉచ్ఛ్రితము, సం. వి. అ. పుం. 1. దేవదారువు *: చూ. సూక్ష్మదారువుఁ 2. ధ్వజస్తంభముఁ చూ. స్తంభము. 1; విణ. 3. పెరిగినదిఁ చూ, వ్యూఢము. 4; 4. పొడవైనదిఁ చూ. పోగ. 2, పొడవు. 2; 5. పుట్టినది; అంకురితముఁ చూ, సంభూతముఁ 6. క్రొవ్వినదిఁ చూ. స్థూలము. 2; 7. గుంపుగూడినదిఁ చూ. సమూహము.

ఉచ్ఛ్వసనము, సం. వి. అ. న. ఊపిరిపుచ్చుటఁ చూ, వాయువు. 1-ఉ.

ఉచ్ఛ్వసితము, నం. వి. అ. న. 1. —స్త్రై.—; విణ. 2. ఊపిరి వెలికిఁబుచ్చినది.

ఉచ్ఛ్వసనిరోధము, వం. వి. అ. న. ఊపిరి పుచ్చనీక వొప్పించెడి రోగము, ఊపిరిపుట్టుఁ చూ, యోగము.

ఉచ్ఛ్వాసము. నం. వి. అ. పుం. 1. ఊపిరి విడుచుటఁ చూ ఉచ్ఛ్వసనము; 2. ఊఱటఁ చూ, సమాశ్వాసము; 3. తటా, కాది జలనిర్గమస్థలముఁ మరిగొమ్మఁ చూ, వాహనము. 2; 4. ఆఖ్యాయిక పరిచ్ఛేదము, వాస్తవార్థము గల హర్ష చరితాది గ్రంథము (ఆశ్వాసము, సర్గ మొ.); గద్యపద్యములుగల చంపూ గ్రంథభాగముఁ చూ, పరికథ; 5. జీవనముఁ చూ, బ్రతుకు. 1; 6. ప్రాణవాయువుఁ చూ, వాయువు 1-ఎ-(ఎ). 7. ఎగఊపిరిఁ చూ, వాయువు. 1-ఉ.

ఉచ్ఛ్వాసావరోధము. వం. వి. అ. నఁ చూ. ఉచ్ఛ్వాసనిరోధము.

ఉజ్జయిని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. = ఉజ్జని. అవంతియను పురముఁ విక్రమార్కుఁడేలిన పట్టణముఁ చూ. దేశములు. 1-ఎం.

ఉజ్జాసనము, సం. వి. అ. న. చంపుటఁ చూ, వధము.

ఉజ్జి, దే. వి. జింటఁ చూ. పంగడి. 5; విణ. 2. పోలికఁ చూ. సమానము.

ఉజ్జీవనము, వం. వి. అ. న. 1. జీవనముఁ చూ, స్థితి. 5; 2. మఱల బ్రతుకుటఁ చూ, పునర్జీవనము.

ఉజ్జీవించు, నం. అ. క్రి. జీవించుఁ చూ. బ్రతుకు. 3.

ఉజ్జృంభణము, సం. వి. అ. న. అపురింతఁ చూ, హాళిక.

ఉజ్జృంభితము, నం. వి. అ. న. చేతఁ చూ, వ్యాపారము. 1; విణ. 2. విరిసినదిఁ చూ, వ్యాకోచము.

ఉజ్జ్వలత, అం. చూ, వఱకీతమొలు.

ఉజ్జ్వలత్వము, వం. వి. అ. వఁ చూ. ఔజ్జ్వల్యము.

ఉజ్జ్వలము, వం. వి. అ. పుం. 1. శృంగారముఁ చూ, సౌందర్యముఁ 2. తెలుపుఁ చూ, వర్ణముఁ 6-ఇ; విణ. 3. వెలుఁగుపదిఁ చూ, తరళము. 4; 4. వ్యక్తమైనదిఁ చూ, పటీచీనము. 2; 5. విరియుపదిఁ చూ, వ్యాకోచము.

ఉజ్జ్వలుఁడు, వం. విణ. చూ, పేదురకాఁడు.

ఉజ్జనము. వం. వి. అ. వ = ఉజ్జన. విడిచిపెట్టుటఁ చూ, విమోచనము.

ఉజ్జ్వితము. వం. విణ. విడిచినదిఁ చూ, నముజ్జితము.

ఉజ్జి, దే. వి. అపూర్వార్థము నుత్ప్రేక్షించుటఁ చూ, తర్కము. 2.

ఉజ్జిగము, వై. వి. విడుపుఁ చూ, విమోచనము.

ఉజ్జిగించు, దే. వ. క్రి. విడుచుఁ చూ, విసర్జించు.

ఉజ్జగింపు, దే. వి. విడుపు: చూ, విమోచనము.

ఉజ్జగిలు, వై. అ. క్రి. 1. తొలఁగు. చూ. విరియు. 5; 2.ఇంకు. స్వా. 5, ఆ. 57: చూ, శోషించు. (రూ-ఉజ్జగిల్లు.)

ఉజ్జగొను, దే. ప. క్రి. (ఉజ్జ + కొను.) 1. ఊహించు. రుక్మాం. 5, ఆ. 148; చూ, నందేహించు; అ. క్రి. 2. ఫలపరిమితి నూహించుఃచూ, ఊహించు.

ఉజ్జన. వై. వి. = ఉజ్జనమ్. విడుపు: చూ, విమోచనము (రూ-ఉజ్జనము—విక్ర. 3, ఆ. 112.)

ఉజ్జనచేయు, వై. న. క్రి. (ఉజ్జనము + చేయు.) విడుచు. కాశీ. 4. ఆ. 81: చూ, విసర్జించు.

ఉజ్జని, వై. వి. = ఉజ్జయిని. అవంతి. విక్ర. 2, ఆ. 40: చూ. ఉజ్జయిని.

ఉజ్జాయించు, దే. స. క్రి. 1. అనుమానించు: చూ, సంచేహించు; 2. ఫలపరిమితినూహించు: చూ, ఊహించు.

ఉజ్జనకల్లు. ద్వ. వి. అగ్నిపర్వతమునుండి వెడలఁగ్రక్కఁబడిన బూయి: చూ, రత్నములు. 1-౧౧-(ఒ).

ఉటంకము, దే. వి. టూకి: చూ, సంగ్రహము 2.

ఉటంకి, దే. విణ. 1. రూ-ఉటంకు, చొరవగలవాఁడు: చూ, సాహసికుఁడు; 2. రూ-ఉటంకు, ధైర్యశాలి: చూ, దిట్టఁడు.

ఉటంకించు. దే. స. క్రి. 1. టూకించు: చూ, సంక్షేపించు. వా. స. క్రి. 2. ఎత్తిపొడుచు.

ఉటంకు. దే. విణ: చూ, రూ-ఉటంకి. 1-2.

ఉటజము, సం. వి. అ. పుం. 1. పర్ణశాల: చూ, సదనము 1-౪౦-(౧౦); 2. ఇల్లు: చూ, సదనము. 1.

ఉటము, సం. వి. అ. వ. ఆకు: చూ, పర్ణము. 1.

ఉట్టంకణము, సం. వి. అ. వ. కప్పుట: చూ, స్థాపనము.

ఉట్టంకితము, సం. విణ. స్థాపింపఁబడినది: చూ, స్థాపితము.

ఉట్టి, దే. వి. 1. చిక్కముఃచూ, శిక్యము 1; 2. కావడిమట్టు: చూ, శిక్యము. 2; 3. చింతవండు గుంజును అంటియుండెడు పీచుఃచూ, చింతఉట్టి.

ఉట్టిఁబెట్టిన గుమ్మిడికాయవలె, లో. "అమ్మగువ గమంగొనియెఁగా, ముమ్మరముగఁ బిడ్డె నామములు మైనెల్లం గ్రమ్మికొన వుట్టిఁబెట్టిన, గుమ్మడికాయయును బోలెఁ గూర్చున్నతటివ్". వైజయంతీ విలాసము.

ఉట్టికట్టుకొని యూఁగులాడుట, జా. దావపుంతుట. "ఈలోకము లోనె యెల్లకాలము మట్టిఁగట్టుకొని యూఁగులాతము." (నీతిచంద్రిక-నంది.)

ఉట్టిచీల, దే. వి. ఇరువ్రక్కల తలయేర్పడిన చీల.

ఉట్టివడు. దే. అ. క్రి. 1. ఉన్నట్టుండి కలుగు: చూ, సంభవించు. 2. అతిశయించు. చూ, వందడించు.

ఉట్టిపడుట, జా. ప్రత్యక్షమగుట, జారిపడుట. "శాంతరసమెల్ల నుట్టిపడఁగ నంధనల పొందురోవి." విజయవిలాసము;" ఉట్టి పడ్డట్టు లెందుండి వచ్చెఁ గడిందివిలుదోయితో రాజవీర యుగము." రామాభ్యుదయము.

ఉట్టియెక్కలేనమ్మ స్వర్గమునకెక్కనా, లో. ఎక్కనే యెక్క లేదు అవిధావము.

ఉట్టు, దే. వి. 1. ఉప్పుపండఁదగిననేల: చూ, భూమి. 1-౮; 2. ఉప్పురాసులుండు చోటు, నట్టు: చూ, భూమి. 1-౧౮; 3. బాలక్రీడా విశేషము, ఉప్పట్టు: చూ, బాలక్రీడ: అ. క్రి. 4. కాఱు. భార. ద్రో. 5, ఆ. 205; భార. కాం. 3, ఆ. 21: చూ, స్రవించు.

ఉట్రవడియము, ద్వ. వి. 1. ఒకరకము వడియము: చూ, వడియము: 1-౧; 2. ఒకరకము పిండివంట: చూ, భక్ష్యము. 1—౧౨.

ఉట్లబొద్ది, దే. వి. ఒకానొక చెట్టు: చూ, వృక్షము. 1.

ఉఠాడి, దే. విణ. ఉన్నతము, గొప్ప: చూ, సోగ. 2-౩.

ఉడకఁబెట్టు, ద్వ. స. క్రి. ఉడుకునట్లు చేయు: చూ, ఉడికించు. 1.

ఉడత, దే. వి. రూ-ఉడుత: చూ, చిక్రోడము.

ఉడాములు, వా. వి. దాట్లు "నాలుగు ఉడాములు వేసినాఁడు." (గోదావరిజిల్లాలోవాడుక.)

ఉడాయించు. వా. క్రి. పాటిపోవు. హరించు, ఎగిరిపోవు.

ఉదాయింపు, కా. పారిపోవుట.

ఉడి. దే. వి. పొల్లు: చూ, వ్యర్థము.

ఉడికించు, దే. స. క్రి. 1. (విండి) ఉడుకునట్లుచేయు: ఉడుకఁబెట్టు; 2. బాధపఱచు: చూ. హింసించు. 2; 3. అవమానపఱచు, చూ, హేళనముచేయు.

ఉడికిలించు, దే. స. క్రి. నొప్పించు: చూ, హింసించు. 2.

ఉడికిల్లు. దే. అ. క్రి. తపించు: చూ. సంతాపించు.

ఉడిగము, దే. వి. రూ-ఊడిగము. పరిచర్య. నై. 8, ఆ. 22: చూ. శుశ్రూష.

ఉడిగించు, దే. వ. క్రి. అడ్డగించు: చూ, నంరోధించు.

ఉడివోనివల్కలు, దే. వి. బ. మొదటి మినుకులు: చూ, వేదము. 1.

ఉడివోవు, దే. అ. క్రి. (ఉడిగి + పోవు.) 1. తొలఁగు. మార్క. 5, ఆ. 195: చూ, విరియు. 5; 2. అఱుదిపడు: చూ, వ్యర్థమగు.

ఉడుఁబోతు, దే. విణ. (ఉడుగు + పోతు.) ఉడుగువాఁడు: చూ, విరతిశీలుఁడు. (ఉడుకుడుకుఁబోతు లోవగునది:)

ఉడుఁబోతుపిండె, ద్వ. వి. కాపు ఉడిగినవిమ్మట చెట్లయందు కలిగెడు పిండె. "చెట్టు చచ్చుకాలమున కుడుఁబోతుపిండెల"మ తోకోక్తి.

ఉడుక, వై. వి. = హుడుక. రూ-ఉడుక్కి: చూ, వీణ. 1-౪౭.

ఉడుకాటము. దే. వి. వంటయగుట. ఉడుకుట: చూ. మాపకాకారము.

ఉడుకాఁడు. దే. అ. క్రి. తపించు: చూ, సంతాపించు.

ఉడుకు. దే. వి. 1. తాపము: చూ, సంతాపము; 2. వంట: చూ, మాపకారము; అ. క్రి. 3. తపించు: చూ, సంతాపించు; 4. (అన్నము) వచనమగు: చూ, వంటయగు.

ఉడుకుఁబోతు, దే. విఱ. (ఉడుకు + పోతు.) 1: అసహనుఁడు: చూ, సూడుకాఁడు; వా. 2. ధైర్యలోపమువ వెక్కి-రించు వారి మాటలచె ఉడుకువాఁడు.

ఉడుకుట, దే. వి. 1: చూ, ఉడుకొటము; 2. తపించుట: చూ, పంతాపము; 3. ఆవశ్యకోవ్యమువలవఁ గోపముఁజెందుట; 4. ఎపరు కాఁగుట, అన్నము ఉడుకుట లోవగు వానియందలి ధ్వన్యనుకరణము. చూ, హూహూ.

ఉడుకువ, దే. వి. ఉంఱుట. భార. విరా. 2, అ. 315. చూ, ఖిన్నాంతి. 2.

ఉడుక్కు-వై. వి. = హుడుక్కు: చూ, రూ-ఉడుక.

ఉడుగర, దే. వి. 1. పొడవగు ఒట్టు: చూ, వస్త్రము; 2. కానుక. అచ్చ. యు, కాం. 5లో: చూ, నూడెడ; 3. బహుమానము, ఈనాము. య. 3. ఆ. 27: చూ, సన్మానము. 1.

ఉడుగు, దే. అ. క్రి. 1. కృశించు; చూ, వడియు. 3; 2. చాలు: చూ, పర్యాప్తమగు; 3. రూ-ఉడుపు. త్యజించు. భార. విరా. 2, అ. 83; వేమన. 498: చూ, విసర్జించు.

ఉడుగువాఁడు. ద్వ. వి: చూ, ఉడుఁబోకు.

ఉడుత. దే. వి: చూ, రూ-ఉడత. (వీఁపున మూఁడు నిడుపు గీఁతలుగల జంతువిశేషము.)

ఉడుతకునుడుతభక్తి, లో. తనశక్తికి సరిపడినపని భక్తితోఁ జేయుట. (దీనికి కథ కలదు.)

ఉడుతచార, ద్వ. వి. చిత్రవర్ణవస్త్రవిశేషము: చూ, వస్త్రము. 1-ఓ

ఉడుతచారంచు, ద్వ. వి. వస్త్రాంచలవిశేషము: చూ, మైజాబు. 1-ఒ.

ఉడుపకుక్క, ద్వ. వి. (ఉడుము + కుక్క.) ఉడుము మొద లగు వానిని వేఁటాడెడు క్షుద్రశునకము, మొఱ నడము. ప్వా. 4, అ. 41-51: చూ, శునకము. 1-ఇ.

ఉడుపపిల్ల, ద్వ. వి: చూ, గాధేరము.

ఉడుపము, సం. వి. అ. న. తెప్పమ్రాను, ప్లవము: చూ, హోడము. 1-ఏ.

ఉడుపు, దే. వి. 1. ఉదికినబట్ట: చూ, వస్త్రము. 1-గఇ; క్రియ 2. ఉడుగఁజేయు: చూ, సంరోధించు.

ఉడుపుడు, సం. వి. అ. న. 1. చందురుఁడు చూ, హిమాంశువు; 2. అంబుభూషణుఁడు: చూ, వరుణుఁడు. 1.

ఉడుపుష్పము, సం. వి. అ. న. 1. అశోకము*: చూ, హేమపుష్పము; 2. తామర*. చూ, సహస్రపత్రము 1; 3. దాసనము*: చూ, వాయజీవనమారకము.

ఉడుము, దే. వి. గోధిక; చూ, తేలుమేపరి. (బల్లివంటి రూపము గల ఒక పెద్దజంతువు.) వేమన. 497.

ఉడువు, సం. వి. ఉ. న. 1. నక్షత్రము: చూ, ఋక్ష. 1. దే. స. క్రి. (1) రూ-ఉడుగు. త్యజించు. భార. ఆది. 7, అ. 59: చూ, విసర్జించు.

ఉడుసర, దే. వి. కాఁచి*: చూ, వాయసి.

ఉడ్డవ, దే.వి ఊఱట. భార.విరా.3,అ.96; చూ:విశ్రాంతి.2.

ఉడ్డె, దే వి. 1. రూ-ఉడా. రాసి; చూ, రాశి. 1; స. 2. రూ-ఉడ్డా. చతుస్సంఖ్య: చూ, నాలుగు.

ఉడ్డకేలుగలాఁడు, ద్వ. వి. చతుర్భుజుఁడు; చూ, విష్ణువు. 1. (ఇట్లు ఉడ్డకేలువేలుపు.)

ఉడ్డమోమువేలుపు, ద్వ. వి. నల్మోమువేలుపు: చూ, బ్రహ్మ. 1.

ఉడ్డా, చూ, రూ-ఉడ్డ.

ఉడ్డాచేయు, దే. స. క్రి. రానినుండి గింజలేఱుట.

ఉడ్డాడించు దే. స. క్రి. కంగారుపెట్టు; చూ. పంక్షోభించు.

ఉడ్డాడు, దే. అ. క్రి. కలఁగు. చూ, పంక్షోభించు.

ఉడ్డామరుఁడు. పం. వి. అ. పుం. వేరుపరి: చూ, సమర్థుఁడు.

ఉడ్డీనము. పం. వి. అ. న. ఎగవు. వెగవు, వైకెగరుట. (పక్షి గతి విశేషము:— ఉడ్డీనము = వైకెగురుట, ప్రడీనము = మొదటిఎగురు,సండీనము = చెట్టు మొదలైనవాని మీఁది కెగురుట. ఉత్ప్లావనము = మీఁదికిఁ దోవుట.) చూ, సండీనము. 1-ఎ.

ఉడ్డుపుడుచు, దే. అ. క్రి. ఱోవిరి త్రిప్పలేక బాధపడు. పాండు. 3, ఆ. 150: చూ, సంభ్రమించు, (రూ-ఉడ్డగుపుచు.)

ఉడ్డెపల్లంచి. ద్వ. వి. బాలికా క్రీడావిశేషము : చూ, బాలికాక్రీడ.

ఉడాజు, దే. వి. ఒకరకము చేఁప: చూ, మత్స్యము. 1-ఒ.

ఉత్, సం. ఉప. 1. ఉచ్ఛయము = ఇచట; 'ఉత్' అనునది ధాత్వర్థమును సమూహము అను నర్థముగా మార్చినది; 2. ఉచ్చారణము = ఇచట ధాత్వర్థమును పలుకుట అను నర్థముగా మార్చినది; 3. ఉచ్ఛిష్టము = ఇచట ధాత్వర్థమును ఎంగిలి యను నర్థమునకు మార్చినది; 4. ఉజ్జీవము = ఇచట ధాత్వర్థమయినది; 5. ఉల్లాసము = ఇచట ధాత్వర్థమును సంతోషమును నర్థమునకు మార్చినది; 6. ప్రకాశము; 7. ఓంకారము రెండు ధాతువుల నుండియు ఒక ఉపసర్గనుండియు సిద్ధమగుచున్నదని మాండూక్యోపనిషత్కారుల మతము. "అవ" ధాతువు నుండి "అ" "ఉత్" అను ఉపసర్గనుండి "ఉ" "చూ" లేక "మీ" ధాతువునుండి "మి" కలసి "ఓమ్" అగుచున్నది. (చూ, ఓమ్)

ఉతక, దే. వి. ఉత్తరావి తిరిగెడు కొయ్య. రూ-ఉదక: చూ, తోలుమార్చిను.

ఉతము, సం. విఱ. నేయఁబడినది, కుట్టఁబడినది. (వస్త్రాది.), రూ-ఊతము: చూ, ప్యూతము.

ఉతాహో, సం. అవ్య. 1. అహో: యద్వా: చూ, వికల్పార్థకములు; 2. ప్రశ్నార్థకము: చూ, సవాలు. 1-గ: 3. చూ, విచారము.

ఉతికించు, దే. స. క్రి. ఉతుకునట్లుఁజేయు.

ఉతుక, దే. వి. చూ, ఉతక. వేమన. 508.

ఉతుకు, దే. స. క్రి. రూ-ఉదుకు: చూ, రుద్దు. 1-గ.

ఉతుకుట, దే. వి. క్షాళనము, కడుగుట: చూ, శోధనము. 1.

ఉత్క, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. సంకేతస్థలమునకు నాయకుఁడు రాపుండుటను నెంచుచున్న నాయిక: చూ, 1-గఒఒ.

ఉత్కంత, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. ఇష్టవస్తు సంప్రాప్తియందలి వేగిఱపాటు, తహతహ: చూ, స్థలనము, వ్యసనము; 2. జీలుగు *: చూ, సితవీర్య.

ఉత్కంపించు, నం. అ. క్రి. ఆకంపించు: చూ, వణకు. 2.
ఉత్కళకైశికీజవిభాష, అం. ద్రావిడి. (చూ. భాష. 1.)
ఉత్కటదంతుడు, సం. వి. అ. పుం. దంతురుడు: చూ, మిట్టపండ్లవాడు.
ఉత్కటము, సం. వి. అ. న. 1. లవంగపుపట్ట *: చూ, వరాంగకము; 2. కిరాపువు : చూ, లవంగము; 3. ఏనుగు మదము: చూ, మదములు; విణ. 4. అధికమైనది: చూ, హేరాళము. 1-5; 5. మదించినది; చూ,మదము. 1; 6. వెలికిలినది: చూ, ఉత్తానము.
ఉత్కటుడు, సం. విణ. మదించినవాడు. ఉన్మత్తుడు: చూ, మత్తుడు.
ఉత్కము, సం. విణ. ఉత్కంఠకలది.
ఉత్కరము, సం. వి. అ. పుం. 1. గుంపు: చూ, సమూహము 2. ప్రోవు: చూ, రాశి. 1.
ఉత్కర్షము, సం. వి. అ. పుం. 1. మేలు: చూ, శ్రైష్ఠ్యము; 2. అతిశయము: చూ, హేరాళము. 1,
ఉత్కలి, పం. వి. అ. స్త్రీ. జీలుగు *; చూ, స్వర్ణపుష్పి.
ఉత్కలి (ళ), కైశికిజభాషలు, అం. ఇవిరెండు:- మాళవ, భిన్నావళితః చూ, భాషలు. 1-గ-ఙ.
ఉత్కలము, అం. ఒకానొకదేశము. చూ. దేశములు గ-ఙ.
ఉత్కలిక, సం. వి. అ. స్త్రీ. 1. తహతహ: చూ, వ్యసనము; 2. అల: చూ. వీచి. 1. 3. పెద్దఅల: చూ, వీచి. 1: 4. మోదుగు మొగ్గ లొడగడము: అంగారితము: చూ, మోదుగు. 5. మోదుగు మొగ్గ: చూ, మోదుగు: 6. భూనేత్రాది వికారములచేత చక్కగా తెలియదగిన మనోహకారము: చూ, హేల.
ఉత్కలుడు, నం. విణ: చూ. ఉక్కలుడు.
ఉత్కళబ్రాహ్మణులు, పా. వంచగౌడులలో నొకతెగయగు ఉత్కళుల మన నొక తెగవారు. ఉత్కళదేశమునే ఓఢ్రదేశ మని యందురు. అందు వసించు బ్రాహ్మణు లుత్కళులు. మత్స్యములను మాంసమును భుజించెదరు. కాంస్యపాత్ర భోజనమే ప్రధానము. గోపాలక, నాపితలచేతి యుదకము నుపయోగించెదరు. వీరిభాష ఓడ్రము. వీరిలో అగ్రభక్ష బ్రాహ్మణులు, ఆచార్యబ్రాహ్మణులు. కారాబ్రాహ్మణులు, కొటికి బ్రాహ్మణులు, ఘాటియా బ్రాహ్మణులు, తేలీబ్రాహ్మణులు, దావఖండా బ్రాహ్మణులు. పండా బ్రాహ్మణులు. దేవతా పండా బ్రాహ్మణులు, నంద బ్రాహ్మణులు, నిశంక బ్రాహ్మణులు, హోళబ్రాహ్మణులు. పర్నగాపా బ్రాహ్మణులు, పాడియా బ్రాహ్మణులు. మిశ్రీబ్రాహ్మణులు :— మౌరీబ్రాహ్మణులు, వహతె బ్రాహ్మణులు, వాఘీ బ్రాహ్మణులు: శాపీన బ్రాహ్మణులు :— శతవ ప్తీ బ్రాహ్మణులు, శిష్టకారొణొ బ్రాహ్మణులు, పాంతో బ్రాహ్మణులు అనియు కలరు. చూ, బ్రాహ్మణులు.
ఉత్కారిక, అం. మాలికావృత్తములలో నొక వృత్తము; చూ, వృత్తము. 1.
ఉత్కారము, సం. వి. అ. పుం. 1. ధాన్యము పొడవుగా రావిపోయుట: చూ, వికారము; 2. ధాన్యము మీఁదికి తూర్పెత్తుట, ఎగరఁబోత: చూ, వికారము.

ఉత్కారిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. చూ, ఉండ్రాళ్లు.
ఉత్కీర్ణ, అం. చూ, ముఖరజ్జువులు.
ఉత్కీర్ణము, సం. విణ. గీరఁబడినది: చూ, ఉల్లిఖితము.
ఉత్కుఁడు, సం. విణ. 1: చూ, ఆనందుఁడు, 2. ప్రియవస్తువు యెప్పుడు దొరకునోయను త్వరకలవాఁడు: చూ, ఉన్మనుఁడు.
ఉత్కూటము, సం. వి. అ. న. గొడుగు: చూ, వారిత్ర.
ఉత్కృశము, సం. విణ. బాహ్యరతికై చేతులు తట్టుట: చూ, రతిబంధములు. 1-ఎ.
ఉత్కృతి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1: చూ, ఇరువదియాఱు; అం. 2. చూ, రతిధ్వనులు; అం. 3. చూ, ఛందస్సులు.
ఉత్కృష్టము, సం. విణ. 1. మేలుచేయు: చూ, శ్రైష్ఠ్యము; అం. 2. చూ, గాయకదోషములు.
ఉత్కోచము, సం. వి. అ. పుం. 1. ఉపధ, కానుక: చూ, నూడిద; 2. రూ - ఉత్కోశము, పుష్పాది వికాసము : చూ, వికాసము.
ఉత్కోశము, సం. వి. అ. పుం. 1. చూ, రూ - ఉత్కోచము. 2; 2. కోపము : చూ, రోషము.
ఉత్క్రమణము, సం. వి. అ. న. మీఁదికిఁబోవుట: చూ, సండీనము. 1-గ.
ఉత్క్రోశము, సం. వి. అ. పుం. 1. కృష్ణలోహితచంచు చరణకలహంస, నలుపు ఎఱుపైన ముక్కు కాళ్లు గల అంచయను పులుఁగు: చూ, పెన్నిడ పులుఁగు: 2. కాకి: చూ, వాయసము. 1; 3. టిట్టిభము: చూ, లకుముకి; 4. గోరువంక ; చూ, కారిక. 1; 5. దీర్ఘకోపము: చూ, రోషము; 6. అధికముగా ఏడ్చుట; ఆర్తకంఠధ్వని: చూ, స్వరము. 2-గఅ.
ఉత్క్లిష్ట, అం. చూ. ముఖరజ్జువులు.
ఉత్క్లిష్టము, సం. విణ. 1. ఎగజిమ్ముఁబడినది: చూ, ఉదంచితము; అం. 2. చూ, శిరఃక్రియలు; 3. చూ, శిరోభేదములు.
ఉత్క్షేపణము, సం. వి. అ. న. 1. వ్యజనము; చూ, విసనకఱ్ఱ; 2. ముసలము: చూ, రోఁకలి; 3. చూ, కర్మములు.
ఉత్క్షేపము, సం. వి. అ. పుం. 1. పైకిపోవఁజిమ్ముట: చూ, ఎగజిమ్ముట; 2. నిద్రలో నులికిపడుట; ఉదరిపాటు: ఉలికిపాటు; అం. 3. చూ, భ్రూక్రియలు.
ఉత్ఖాతము, సం. వి. అ. న. 1. ఏనుఁగుక్రీడ; చూ, హస్తి: 2. ఇముకుచోటు: చూ, స్థానము, 1-గ; విణ. 3. పెల్లగింపఁబడినది: చూ, ఉన్మూలితము.
ఉత్ఖాటదంష్ట్రి భుజగన్యాయము, న్యా. కోఱలుతీసిన పాము పైకి భయంకరముగాఁ గాపించుటయేఁగాని కరువలేదనుగతి.
ఉత్త, దే. విణ. ఉత్తది: చూ, శూన్యము. 1. వేమన, 498; 499; 500.
ఉత్తండకి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. బండిగురివెంద * చూ, శ్వేతపాకి.
ఉత్తండములు, దే. వి. బ. ఆఁడువారి మెడనగలలో నొక రకపు నగ. రూ - ఉత్తండాలు, చూ, భూషణము. 2-ఒ-(ళ).
ఉత్తండాలు, దే. వి. బ. — పై. —
ఉత్తంభనము, సం. వి. అన. 1. నిలుపుట: చూ, నిష్ఠ; 2. చూ, పొడిగించుట; 3. అవలంబించుట.
ఉత్తంభించు, సం. స. క్రి. 1. ఉత్తంభించు: చూ, నిలుపు చేయు; 2. పొడవగునటులఁజేయు; చూ. సాగఁదీయు.

ఉత్తంసము, సం. వి. అ. పుం. న. 1. పూఁగమ్మ, చెవినగుచూ, భూషణము; 2-ఆ-(ం); 2. సిగబంతి; చూ, భూషణము. 2-ంం-(ం); 3. కిరీటము, బొమిడికము: చూ, సీసకము. 1.

ఉత్తప్తము, సం. వి. అ. న. 1. ఎండిన మాంసము: చూ, శుక్తము. 21-ంఅ;2. ఇనుప పలాకయందు గ్రుచ్చి కాల్చెడు మాంసఖండము: చూ, శుక్తము - 2-ంక; విణ. 3. ఓదలినది: చూ, ఉల్లలితము: 4. కాఁపఁబడినది: చూ, క్రాణ. 2. 6. తపింపఁజేయఁబడినది: చూ, సంస్కృతము. 6. తడుపఁబడినది: చూ, స్తిమితము. 2.

ఉత్తమ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. మంచి నడవడిక గల ఆఁడుది. ఈలువుటాలు: చూ, స్త్రీ. 1-ంఒ; 2. చిఱుపాల *: చూ, మనుపాల: 3. నేలయునిరిక *: చూ, భూమ్యాంకి: 4. సమస్త నాయికల విషయమై యపహారమును జేయుసట్టిదియైనను దన ప్రియుని విషయమునండు మేలుచేయు నాయిక: చూ, స్త్రీ; 1-ంఒ; విణ. 5. ముఖ్యము: చూ. శ్రైష్ఠ్యము; 6. యోగ్యమైనది: చూ, యోగ్యము. 2; 7. కొడపటిది: చూ, పెరసి. 2.

ఉత్తమం ప్రత్యాస్మృతాసనమ్, న్యా. (ప్రశ్లిష్టము.)

ఉత్తమకన్య, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. దుట్టుపు *: చూ, విషాణి.

ఉత్తమక్షేత్రములు, అం. లలాటము. భుజమధ్యము, మధ్యము (3.)

ఉత్తమగ్రామనివాసము, అం: చూ, మదములు.

ఉత్తమప్రాకృతలు, అం. రాజామాత్యాదులు.

ఉత్తమమనుష్యు, అం. మనుపులు పదునలుగురిలో నొకఁడు: చూ, మనువులు.

ఉత్తమము, పం. విణ. అ. 1. శ్రేష్ఠమైనది: చూ, శ్రైష్ఠ్యము; అం. 2. చూ, మందినములు; 3. చూ. హస్తక్షేత్రములు; 4. చూ, పురుషములు.

ఉత్తమర్ణుఁడు, సం. విణ. అప్పులవాఁడు: చూ. ఋణదాత.

ఉత్తమవారుణీ, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. దుట్టుపు. * : చూ, విషాణి.

ఉత్తమస్యాక్షిణాంకోపః, న్యా. ఉత్తమునకు దోషము క్షణకాలము మాత్రమే యుండును.

ఉత్తమాంగము, సం. వి. అ. న. 1. తల: చూ, శిరము. 1; 2. మగసుతి: చూ, శిశ్నము; 3. ఆఁడుగుతి: చూ, భగము. 12; 4. గరుత్మంతుని యిల్లు: చూ, సదనము. 1-ంఅ.

ఉత్తమాఁగుఁడు, పం. విణ. 1. తగినవాఁడు: చూ, పూజితుఁడు. 1: 2. అభిజాతుఁడు: చూ, సజ్జనుఁడు; 3. శ్రేష్ఠముఖముగలవాఁడు: చూ, వరాననుఁడు.

ఉత్తమా కులవిద్యా స్యాత్, న్యా. "కులవిద్యకు సాటిలేదు గువ్వల చెన్నా!".

ఉత్తమాట, దే. వి. కోహలము. చూ, శబ్దము. 1.

ఉత్తమావర, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ద్రాక్షలు (పెరక తాడి ఉసిరికలు.) చూ, ఫలత్రయము.

ఉత్తమాహము, సం. వి. అ. పుం. సుదినము: చూ, వాసరము.

ఉత్తము, సం. విణ. తడిసినది: చూ, స్తిమితము. 2.

ఉత్తముఁడు, సం. విణ. 1. అభిజాతుఁడు. చూ, సజ్జనుఁడు; 2. అగ్రగణ్యుఁడు; చూ, శ్రేష్ఠుఁడు. 2; అం. 3. చూ, మనుపులు.

ఉత్తర, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. అర్వాఙ్మి: చూ, నక్షత్రము. 1; 2. ఉత్తరపుదిక్కు: చూ, దిక్కు. 1: 3. చూ, ఉత్తరము. 3; చూ, ఉత్తరము; 5. విరాటువి కూఁతురు: చూ, పుత్రిక. 1; 6 గోస్తనీ, ద్రాక్ష *: చూ, స్వాదుఫల: అం. 7. చూ, శాస్త్ర ప్రవర్తకులు.

ఉత్తరంగము, సం. వి. అ. వ. 1. అడ్డకమ్మి: చూ, లచ్చిమ్మి; విణ. 2. లేచునట్టి అలలుఁగలది: వీచి. 1.

ఉత్తరక్రీడ, అం. చూ, వాద్యతాళములు.

ఉత్తరకుమారప్రజ్ఞలు, లో. కొవసాగని మాటలు, డాంబికములు కొట్టుట.

ఉత్తరకురువు, సం. వి. ఉ. పుం. భూమియొక్క నవవర్షములు. (చూ, ఇలావృతము): చూ, వర్షములు.

ఉత్తరక్రియ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. మృతులకుఁజేనెడి అపరకర్మ, అపరక్రియ: చూ, కర్మములు: 2. తరువాతచేయు పని.

ఉత్తరక్రీడ, పం. వి. అ. స్త్రీ. తాళప్రాణ భూతమైన యొకానొక కళ: చూ, తాళము. 2.

ఉత్తరచూచియెత్తరగంప, లో. ఉత్తరకార్తెలో వరికోసిగు వ్యవసాయపు పనులు ఆఖరుగాన పిచవ పైరుగింజలులోనగునని చల్లుటకు సిద్ధపడుమని భావము.

ఉత్తరదొక్కరము, వై. వి. = ఉత్తరదోకరము, మల్లబంధ విశేషము: చూ, మల్లశాస్త్రము.

ఉత్తరణము, నం. వి. అ. న. దాటుట: చూ, లంఘ.

ఉత్తరదోకరము, సం. వి. అ. న. = ఉత్తరదొక్కరము. చూ, మల్లశాస్త్రము.

ఉత్తరపక్షము, సం. వి. అ. పుం. పట్టినదితగినట్టు నెరవేర్చుట: చూ, సిద్ధాంతము.

ఉత్తరఫల్గుని, సం. విణ. ఆ. ఉత్తర పఢమరల యొక్క నడిమి దిక్కు: చూ, హరిత్తు. 1-ఐ.

ఉత్తరప్రత్యుత్తరములు, సం. వి. అ. న. ఐ. 1. వాగ్విషయకర్మ: చూ, కృతి; 2. ఇద్దటికిని వ్రాతమూలమున జరుగులేఖలు.

ఉత్తరఫల్గుని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ఉత్తర: చూ, రిక్క. 1-ంఒ.

ఉత్తరభద్రపద, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. అహిర్బుధ్ని: చూ. రిక్క, 1-ఐఒ. (రూ-ఉత్తరాభాద్ర.)

ఉత్తరమహాసముద్రము, అం. మహాసముద్రము లయిదింటిలో నొకటి: చూ, సముద్రములు.

ఉత్తరమీమాంస, అం. చూ. మీమాంసలు. (చూ, ఉపవిద్యలు.)

ఉత్తరము, అం. 1. ఒకానొక అర్థాలంకారము.—గూఢోత్తరము, చిత్రోత్తరము నవి ద్వివిధము. ఉ.—(1) ప్రబ్బలి పొచయున్న రేపున నవిదాటుము; (2) ప్రశ్నమే యుత్తరమగుట. ఉ.—కేదారపోషణరతాః: చూ: అలంకారము. 3; 2. ప్రత్యుత్తరము: చూ, బదులుమాట: 3. చూ, హరిత్తు. 1-ళ; చూ, దిక్కులు; 4. చూ. దిశలు: 5.ఉత్తరపుదిక్కు: చూ. హరిత్తు. 1-ళ; విణ. 6. ఉత్తరపుదిక్కు; 7. మీఁదిది: చూ, మీఁదు. 2; అం. 8. చూ. ప్రచారములు; 9. చూ, తంత్రములు; దే. వి. (1) ఇచ్చిపుచ్చుకోలుపత్రము, ఆకు: చూ, లేఖ. 4. (లెటరు.)

ఉత్తరవలి, అం. చూ. ముఖరజ్జువులు.

ఉత్తరవారుణి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. జుట్టపు *; చూ, విషాణి.

ఉత్తరవాసము. సం. వి. న్. వ. బయిరవాసము, నై. 8, ఆ. 103: చూ. వస్త్రము. 1-గగ.

ఉత్తరస్ఫటితము, అం. చూ, చుంబనములు.

ఉత్తరాగ్ని, అం. చూ, అగ్నులు.

ఉత్తరాపథ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. వస *: చూ, విష: 2. అజాజి *: చూ, జీలకఱ్ఱ.

ఉత్తరాభాద్ర, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. చూ. ఉత్తరభద్రపద.

ఉత్తరాయత, అం. చూ, షడ్జగ్రామగతమూర్ఛనలు.

ఉత్తరాయనము. సం. వి. అ. పుం. 1. మకరసంక్రాంతిమొదలు ఆఱునెలలు గల కాలము, చూ, అయనము. 2: అం. 2. చూ, అయనము. 2.

ఉత్తరాషాఢ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. ఏచకంకటిచుక్క: చూ, రిక్క. 1-౨గ.

ఉత్తరాసంగము, సం. వి. అ. పుం. బయిరవాసము: చూ. వస్త్రము. 1-గగ.

ఉత్తరాసి. దే. వి. తలపుక్రింద తిరిగెడు కుబుసము: చూ, తోలుత్రాను.

ఉత్తరించు, సం. స. క్రి. 1. దాటు: చూ, తరించు; దే. స. క్రి. (1) ఖండించు. ఉ, హరి. 4, ఆ. 28; రా. ఆర. కాం. 181. చూ, సెలగు; (2) వస్త్రములోనగు వాని ఛేదించు: చూ, చించు.

ఉత్తరిగ, దే. వి. సరవిశేషము: చూ, భూషణము. 2.—౬—౩౩.

ఉత్తరిగము, వై. వి.=ఉత్తరీయము: చూ, వస్త్రము. 1-గగ.

ఉత్తరీయము, సం. వి. అ. న. 1.=ఉత్తరిగము: చూ, వస్త్రము. 1-గగ; 2. పయ్యెద: చూ, పైఁట; 3. జన్నిదము: యజ్ఞోపవీతము: చూ; సూత్రము. 1-గ౫.

ఉత్తరుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. సామంతుని చేరువనున్న రాజు. 1-౫; 2. విరాటుని కొడుకు: చూ,సూనుఁడు. 1-౪౪. విణ. 3. అభిజాతుఁడు: చూ. సజ్జనుఁడు; అం. 5. చూ. సాక్షులు; 6. చూ, కృతసాక్షులు.

ఉత్తరువు, వై. వి. ఆజ్ఞ: చూ, నెలవు.

ఉత్తరేణి, దే. వి. అపామార్గము. *: చూ, శైఖరికము. (వాడుక.)

ఉత్తరెను, దే. వి. 1.—వై.—; 2. చంద్ర *: చూ, విట్టదిరము.

ఉత్తరేర్మము, సం. వి. అ. పుం. బోయవానిచేత నెడమవ్రక్క-గాయముచేయఁబడిన జింక: చూ, హరిణము. 1.

ఉత్తరోత్తరము, సం. క్రి. విణ. అ. న. చూ, పైపై.

ఉత్తరోష్ఠము, అం. 1. చూ, లక్షణాంగములు; 2. చూ, స్త్రీ లక్షణాంగములు.

ఉత్తలపడు, ద్వ. అ. క్రి. (ఉత్తలము + పడు.) 1. త్వరపడు. హరి. పూ. 7, ఆ. 112: చూ, సంభ్రమించు; 2. తపించు. భార. విరా. 6, ఆ. 288; చూ, సంతాపించు; 3. తాఱుమాఱు పడు. భో. 4, ఆ. 77: చూ, వ్యత్యస్తమగు; 4. కలఁత పడు: చూ. సంక్షోభించు.

ఉత్తలపాటు, దే. వి. 1. తొట్రుపాటు: చూ, సంభ్రమము. 1; 2. అంగద: చూ, శోకము 2; 3. అధైర్యము: చూ, పిఱికికంద: 4. భయము: చూ. సాధ్వసము.

ఉత్తలపాటు, దే. వి.—వై.—

ఉత్తలము, దే. వి. 1. భయము: చూ, వెఱపు: 2. తొందరపాటు: చూ, సంభ్రమము: 3. కలఁత. భార. ఆర. 7, ఆ. 211: చూ. సంతాపము; 4. తాఱుమాఱు. నిర్వ. 2. ఆ. 98; చూ. వ్యత్యయము.

ఉత్తానకరణబంధములు. అం. గ్రామ్యము. నాగరాఖ్యము, ఉత్పుల్లకము, విజృంభితము. ఇంద్రాణికము, ఇంద్రకము. పార్శ్వసంఘటితము, ఉత్తానసంఘటితము. పీడితము, వేష్టితము, బాదబికము, ఉద్భగ్నకము, ఉరస్ఫుటనము. అర్ధాంగనిపీడితము, జృంభితము, ప్రసారితము. వేణువిదారితము, శూలచితము, కార్కటకము, ప్రేంఖాయితము. పద్మాసనము. అర్ధపద్మాసనము, బంధురితము. నాగపాశము, సంయమనము, కూర్మికము. పరివర్తనము, నిపీడితము, సమపాదము, త్రివిక్రమము, వ్యోమపదము, స్మరచక్రము, అవిదారితము, సౌమ్యము. అజృంభితము, నౌకాఖ్యము, ధనుర్బంధము, కరపాదము. సాచీముఖము, అర్ధచంద్రము, ఉపాంగము. (41.)

ఉత్తానకరణము, అం. (కామినీమణి శయ్యాంతరమున వెల్లవెలుకల పరుండ. పురుషుఁడు తత్పాదములు కరంబులంబట్టి కూడుట.): చూ, రతిబంధములు. 1-గ.

ఉత్తానపత్రకము, సం. వి. అ. పుం. ఎఱ్ఱాముదము *: చూ. వ్యడంబకము.

ఉత్తానపాదజుఁడు, సం. వి. అ. పుం. ధ్రువనక్షత్రము, గ్రహాధారుఁడు. జ్యోతీరథుఁడు: చూ, ధ్రువుఁడు. (చూ, రిక్క. 1—౨౯—౫.

ఉత్తానము. సం. వి. అ. న. 1. చూ. రతిబంధము. 1-(గ); విణ. 2. లోఁతులేనిది; 3. వెలికిలినది: చూ, ఉత్కటము; అం. 4. చూ, హస్తప్రచారములు.

ఉత్తానవంచితము, సం. వి. అ. పుం. 1. చేతులుజోడించుట: చూ, వ్యంజికము. 1; అం. 2. చూ, హస్తప్రచారములు.

ఉత్తానశయుఁడు. సం. వి. అ. పుం. పాలత్రాగెడి శిశువు. దింభుఁడు, చూ, శిశువు.

ఉత్తాసనసంఘటితము. అం. చూ. ఉత్తానకరణ బంధములు.

ఉత్తాసుఁడు, సం. విణ. 1. వెల్లకిల పరున్నవాఁడు; 2. నిద్రించుట కెదురుచూచువాఁడు: చూ, సుప్తోన్ముఖుఁడు.

ఉత్తారకుఁడు, సం. విణ. చూ, దాఁటించువాఁడు.

ఉత్తార్యము. సం. విణ. దాఁటఁదగినది: చూ, లంఘ.

ఉత్తాలకము, సం. వి. అ. పుం. అఱివి *; చూ, లొద్దుగు.

ఉత్తాలము, సం. విణ. 1. పొడవైనది: చూ, సోగ. 2: 2. తొట్రుపాటుగలది: చూ, సంభ్రమము. 1: 3. మెలైనది: చూ. సుకృతము: 4. విరివియైనది: చూ, విపులము.

ఉత్తాలుఁడు, సం. విణ. నేర్పరి: చూ, సమర్థుఁడు.

ఉత్తి, దే. వి. 1. ప్రతినిధి. జై. 1, ఆ. 95. (ఇదియింకను విచార్యము.): చూ. మాఱు 1; వై. వి. 2.=యుక్తి, జిత్తు: చూ, యుక్తి.

ఉత్తర్ణము, సం. విణ. దాఁటఁబడినది: చూ. లంఘ.

ఉత్తుంగము, సం. విణ. పొడవైనది: చూ, సోగ. 2-3.

ఉత్తుండి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. కాఁకతుండి *: చూ, సత్వల.

ఉత్తుండిక. ఆ. స్త్రీ.—వై.—

ఉత్తుఁడు. వై. విణ=యుక్తుఁ. తగినవాఁడు: చూ, సమర్థుఁడు.
ఉత్తుషము. సం. వి. అ. పుం. పేలాలు: చూ, లాజలు.
ఉత్తేజనము, సం. వి. అ. న. 1. గర్జాఫలము: చూ, ప్రేరేచుట; 2: చూ. వాఁడిచేయుట; 3: చూ, నడపుట; 4; చూ, పుచ్చుట.
ఉత్తేజితము, సం. విణ. 1. ప్రేరేపఁబడినది: చూ, ప్రేరితము; 2. వాఁడిచేయఁబడినది: చూ, శాతము. 1: 3. నడుపఁబడినది: ఆచరితము; 4. పుచ్చఁబడినది, పంపఁబడినది.
ఉత్కృష్ణ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ఎక్కువ ఆస: చూ, వాంఛ.
ఉత్థము, సం. విణ. 1. స్థిరము; 2. పుట్టినది, అంకురితము: చూ, సంభూతము.
ఉత్థానము, సం. వి. అ. న. 1. కూర్చుండిలేచుట; 2. పురుష ప్రమాణము; 3. ఆయిత్తము: చూ, సన్నాహము; 4. అంకణము: చూ, ముంగిలి. 2; 5. జగడము: చూ, యుద్ధము; 6. మలముజాఱెడి తెగులు:చూ. రోగము; 7. అనుమోదము: చూ, హ్లాదనము 8. ముగింపు: చూ, సమాప్తి; 9. నైన్యము: చూ, సేన. 1: 10. నాటకాంగభేదము: చూ, నాటకము. 1: 11. కట్టుట. చూ, బంధము. 1; 12. చుల్లి: చూ, హసంతి; 13. పయనము: చూ. సంచారము. 14. కోరిక: చూ, వాంఛ; 15. వ్యాకరణమునందు పదప్రశ్న; 16. పదార్థము: చూ, వస్తువు; 17. రాజ్యతంత్ర విచారణ: చూ, విచారణ; 18. పుస్తకము: చూ, సంపుటము. 3.
ఉత్థాపకము. సం. విణ. లేపునది: చూ, లేపుట.
ఉత్థాపనము, సం. వి. అ. న: చూ, లేపుట.
ఉత్థితము. సం. విణ. 1. లేచినది: చూ, ప్రోద్యతము; 2. పుట్టినది: చూ. సంభూతము; 3. పెరిగినది: చూ. సుర. 3; 4. యత్నించినది, ఉద్యతము, ఉద్యుక్తము: చూ, సన్నాహము. 2-4.
ఉత్పంక్తి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. దొంతి: చూ. దొర. 1.
ఉత్పతనమగు, సం. స. క్రి. ఎగురు: చూ, లంఘించు.
ఉత్పతనము, సం. వి. అ. న. 1. పైకిలేచుట, ఉద్వర్తనము: చూ. ఎగయుట; 2. జన్మము. పుట్టుక. చూ. సంభవము. 1.
ఉత్పతనశీలుఁడు, సం. విణ. ఎగిరెడు స్వభావము కలవాఁడు: చూ. ఎగియువాఁడు.
ఉత్పతము, సం. వి. అ. న. పక్షి: చూ. పక్షి.
ఉత్పతిత, సం. విణ. చూ, ఉత్పతనశీలుఁడు.
ఉత్పతితము. సం. విణ. 1. ఎగసినది: ఉత్థితము; 2. పుట్టినది: చూ. సంభూతము.
ఉత్పతిష్ణువు. సం. విణ ఉ: చూ, ఉత్పతన శీలుఁడు.
ఉత్పత్తి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. జననము: చూ, సంభవము. 1
ఉత్పద్యంతే ప్రలీయంతే దరిద్రాణాం మనోరథాః. న్యా. దరిద్రులకుఁ గోర్కెలు పొటమరించును. అడఁగిపోవును. దీనియుత్తరార్థమిది. "బాల్యేవైధవ్యదగ్ధానాం కులస్త్రీణాం కుచానివ."
ఉత్పథంప్రతిపన్నస్య పరిత్యాగో విధీయతే ; న్యా. పెడదారినిఁబోవువానిని విడువవలయును.
ఉత్పథము. సం. వి. అ. పుం. ఆకాశమార్గము (లేక) నక్షత్రమార్గము: చూ, కానిత్రోవ.
ఉత్పన్న మందమతిబుద్ధులు, లో. నీటిబుడగలవలె నియమము లేక పుట్టుచుండెడి బుద్ధులు.
ఉత్పన్నము. సం. విణ. పుట్టినది: చూ, సంభూతము.
ఉత్పల, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. సుగంధిపాల: చూ, శారిబ.
ఉత్పలపత్రము, సం. వి. అ. న 1. కలువపూవు తేకు: చూ, కల్వతేకు; బ. 2. పిఱుఁదలమీఁది నక్షతములు. చూ. నక్షతము. 1-ఁ.
ఉత్పలపర్ణకము, సం. వి. అ. న. నక్షతభేదము. సంభోగక్రియలయందు గోరువంక అనఁగా గిల్లుట: చూ, నక్షతము. 1-ళ.
ఉత్పలపూరక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. అడవికాఁకర,* చూ, సుషవి 1-
ఉత్పలమాల, అం. ఒకానొక వృత్తము. ఇందొక్కొక్క పాదమున భ, ర, న, భ, భ, ర, వగణములు గలిగి పదింట యతిగల ఇరువదవ ఛందస్సునందుఁ బుట్టిన పద్యము. ఉదా.— "పేరిన నేయిసుగ్గములు - పెర్గును మీఁగడయున్నదావ్రజా, గారము సొచ్చి త్రాగి వెస-గంతులువైచు మురారి నెఁచఁగా, ధారుణిరూఢికెక్కు నవ-తార విరామము చేలసద్ధరన్, భారల గంబులుంగలయఁ-బల్కిన నుత్పలమాల చెన్నగున్," చూ, వృత్తము. 1.
ఉత్పలము, సం. వి. అ. న. 1. కలువ *: చూ, సహస్రపత్రము. 1-ఁఒ; 2. నీలోత్పలము, నల్లకలువ *: చూ, సహస్రపత్రము. 1-ఁఒ-ళ; 3. చెంగల్వకోష్టు *: చూ, వాటకము; 4. కాల్చుటకై మాంసమునకు గ్రుచ్చిన ఇనుపకమ్మి; 5. గోమయపిష్టము: చూ, పిడక; 6. కాకికూఁత: చూ, స్వరము. 2-ఁఒఒ; 7. పాతాళము: చూ, లోకములు. 1-ఉ; విణ. 8. మాంసములేనిది.
ఉత్పలశారిబ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. సుగంధిపాల *: చూ, శారిబ.
ఉత్పలి, అం. చూ. భాషాంగములు. 1.
ఉత్పశ్యుఁడు, సం. విణ. చూ, మీఁదుచూచువాఁడు.
ఉత్పాటనము సం. వి అ. న: చూ, పెఱుకుట.
ఉత్పాటించు. సం. స. క్రి. పీఁకు: పెరుకు: చూ, మెఱుకు.
ఉత్పాటితము, సం. విణ. పెఱుకఁబడినది: చూ, ఉన్మూలితము.
ఉత్పాతము, సం. వి. అ. పుం. 1. దుశ్శకునము, తెలియక వచ్చునది. చూ, అవశకునములు; (చూ, తోఁకచుక్క.); 2. మారణము: చూ, మారి; 3. మారితెవులు: చూ, మారి.
ఉత్పాత్తు, సం. వి. చ్. పుం. ఎనిమిదికాళ్ళ మెకము: చూ, శరభము. 1.
ఉత్పాదకము, సం. వి. అ. పుం. 1.—పై.—; విణ. 2. కలిగించునది: చూ, సంభవము. 1-ఒ.
ఉత్పాదనము, సం. వి. అ. న. ఉపపాదనము: పుట్టించుట. చూ, సంభవము, 1.
ఉత్పాదశయనము. సం. వి. అ. పుం. టిట్టిభము: చూ, లకుముకి.
ఉత్పాదిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. గిళకుండిక, అంగిటిముల్లు: చూ, రోగము. 1.
ఉత్పాదితము, సం. విణ, కలిగింపఁబడినది: చూ, సృష్టము. 1.
ఉత్పాదిల్లు, సం. అ. క్రి. లవకరించు, కలుగు. (ప్రే. ఉత్పాదించు.), చూ, సంభవించు. 1.

ఉత్పల్లము. సం. విణ. 1, పవర్గప్రథమమధ్యము; 2. విరిసినది, (వికసించిన పుష్పాదులు.): చూ, వ్యాకోచము.

ఉత్పూతము, సం. విణ. చక్కగా శుద్ధిచేయఁబడినది: చూ, శుద్ధము. 3.

ఉత్ప్రాసము, సం. వి. అ. పుం. మర్మము దూఱిపొఁజనాడెడు పరిహాసము, నవ్వుతోఁగూడిన పొడుపుమాట: చూ, ఉల్లసము,

ఉత్ప్రేక్ష, ఆం. రూ-ఉత్ప్రేక్షము, ఒకానొక అర్థాలంకారము. అప్రస్తుత వస్తువుయొక్క గుణము, క్రియ మొదలగువాని సంబంధముచేఁ బ్రస్తుత వస్తువును నప్రస్తుతముగా నెంచుట యుత్ప్రేక్షాలంకారము. ఈ యలంకారమునకు ధర్మము అప్రసిద్ధము. ఉపమానమందుఁ బ్రసిద్ధము. దీనింబట్టియే ఈ రెండలంకారములకును భేదము. ఇది వాచ్యమని, గమ్యమని రెండుతెఱఁగుల నుండును. తలంచెద, ఎంచెద, సత్యము, అదియో, అనునట్లు ఇత్యాదులుత్ప్రేక్షావాచకములు. ఇవి గలిగి యున్నయెడల వాచ్యోత్ప్రేక్ష, లేనియెడల గమ్యోత్ప్రేక్ష. ఉదా.—ఆనాఁటి వెన్నెల రామకళ్యాణమహోత్సవ దర్శన సంజాతంబగు జనుల యానందక్షీరసాగరమో యనునట్లు విలసిల్లె. ఇచట "ఆనందక్షీరసాగరము" తెల్లనై లోకమందు వ్యాపించుట యప్రసిద్ధము. కావున నుత్ప్రేక్షాలంకారము ఇచట "క్షీరసాగరమో" అనుచో. "ఓ" అనునది యుత్ప్రేక్షా వాచకము కావున వాచ్యోత్ప్రేక్ష. ఉదా.—అయ్యవసరంబున యువజినహరిణంబుల వేఁటాడ శంబరాంతకుండు మంజుల పంజరంబునఁ బెట్టితెచ్చు కాంచనమయ మాయాకురంగియో యన సుభద్రా భద్రేభగమన మణివికార శిబికారూఢయై వచ్చె. ఇచట మన్మథుఁడు కురంగమును దీసికొనివచ్చుట యప్రసిద్ధముఁ కావున నుత్ప్రేక్షాలంకారము. "కురంగియో" యనుచు "ఓ" యనునది యుత్ప్రేక్షావాచకము. ఉదా.—రాముండు వనంబునకేగుచోఁ దద్రథసముద్ధత ధూళిపరంపరలు, ఆతనితో నేగు పౌరజనమనంబులు. ఇచట "మనములు" రామునితోనేగుట యప్రసిద్ధములు కావున నుత్ప్రేక్ష. "మనంబులేమో" అను నుత్ప్రేక్షావాచకము లేనందున నిది గమ్యోత్ప్రేక్ష. ఉదాహరణములు:—

1. భూదేవి ధరించిన సముద్రమనెడు యొడ్డాణంబుననుండు రత్నపుమొలకయన్నట్లు రత్నగోపురంబుల నొప్పు ద్వారక విలసిల్లె; 2. ప్రాగ్దిక్కునుండి లలాటంబున నొప్పుచున్న సిందూరపుతిలకంబన సూర్యుండుదయించె: 3. అమ్మాయా కురంగము రామునిఁదకేగి యోరామా! తొల్లి నీచే నిఁకమలఁబడియు మఱల గడ్డిఁదినవచ్చితినని చెప్పుచున్నదియో యనఁ దృణాంకురముల మేయసాగెను; 4. అట్టి వర్షాకాలంబునఁ దొలి దొలివానచేఁ బుడమినుండి యావిరి యెండవేఁడిమిఁ బోవ నిట్టూర్పుపొవలున నెగసె; 5. ఆకాశమను నేనుఁగును సూర్యుఁడను మావటీఁ డస్తాద్రిపై వలలవైచిన వెతఁగుడిచి క్రక్కినర క్తమో యనునట్లు సాంధ్యరాగమొలసె; 6. సముద్రుండు తన్ను మథింపఁగడంగు మందరముపైఁ గోపముచే వీచిబాహువుల నడంచఁ దొడంగెను; 7. అపుడు ముకుళించుచున్న కలువపొదంజూచి నవ్వుచున్నదో యనఁ బద్మినివికసించె; 8. ఆ రాముని కళ్యాణోత్సవముఁ జూచుటకు గగనలక్ష్మి కోటానకోటులు కన్నులందాల్చెనోయన రిక్కలు పెక్కు పిక్కటిల్లె; 9. ఆ రేయిఁ జీఁకటులెల్లవేళల భవిష్యద్రావణకాంతా దుఃఖపుంజింబులు నాగ్రమ్ముకొనియె; 10. దశరథుఁ డట్లు కైకమాటలకు లోనై చింతించుచుండ నిట్టి యధర్మము నవలోకింప సమర్థుఁడుగాక తద్వంశంబునకుం గూటస్థుండగు సహస్రకరుం డస్తాద్రిచాటునకుం జనె; 11. అప్పురిగోపురముల స్వర్గంబునంగల దేవగృహంబులు మనతోఁ దుల్యంబులగునా యని చూడ నఱ్ఱులుసాచెనో యన మిన్నంటి శిఖరంబులతో నొప్పుచుండెను; 12. ఆ రాజు కీర్తి యనెడు స్వర్వాహిని నాగలోకంబునకుంజని యందిఱకట మగుటచే నిలువనెలవలవడమి మఱలివచ్చుచోఁ బొడమిన నీటి బుడగలో యన నప్పురిసౌధంబులుల్లసిల్లె; 13. అవ్వేళ సహస్రభానుండు తన కిరణహస్తంబుల నప్పురిమేడలపైఁ గలుగురతనంబుల నపహరించు తలంపుననో యన జాలాంతరాళంబుల లోనికిం జొనిపె; 14. రిక్కలను దూటులనొప్పు నింగిజిల్లిడనుండి జారు పిండి యనునట్లు చెన్నెల నలుదెసల నలముకొనియె. (స్వతస్సిద్ధమైన గుణమును హేత్వంతర సంబంధముచేతఁ దాదాత్మ్యము కల్పించుట. ఇందు 56 రమ్యములని మొత్తముమీఁదఁ దొంబదియాఱని చెప్పుదురు. వస్తు, హేతు, ఫలముల భేదముచే నేర్పడుచున్నవి. ఉ॥ నీముఖ సామ్యముగోరిసుమీ పద్మము నీటనిల్చి తపించుచున్నది.): 2. అనవధానత, ఏమఱుపాటు: చూ, స్థాలిత్యము; 3. హెచ్చరికలేమి. (ఉత్ప్రేక్షఁము.)

ఉత్ఫుల్లకము, సం. వి. అ. న. 1. ఒకానొక రతిబంధము: చూ, రతిబంధము. 1-(ఁ); అం. 2 చూ, ఉత్తానకరణ బంధములు. (ఉత్ఫుల్లము.)

ఉత్ఫుల్లము. సం. విణ. 1: చూ, రూ-ఉత్ఫుల్లకము. 1: 2. బలిసినది: చూ,స్థూలము1; 3. సంగీతగమకభేదము:చూ, స్వరము. 2-ఁగళ: 4. అతిశయమైనది; చూ. హేరాళము. 1-ళ; అం. 5. చూ, ఉత్తానకరణబంధములు. (రూ-ఉత్ఫుల్లకము.)

ఉత్సంగము, సం. వి. అ. పుం. 1. ఒడి, తొడపైభాగము: చూ, క్రోడము; 2. ఊరువు, తొడ: చూ, సక్థి: 3. అభినయ హస్త విశేషము. ప్రేళ్ళు చాఁచిపెట్టిన రెండుచేతులకు మని కట్లయందుఁగూర్చి తొమ్మునఁ బుట్టినది: చూ, వ్యంజకము.1; అం. 4. చూ, సంయుత హస్తములు.

ఉత్సన్నము, సం. విణ. 1. పెల్లగింపఁబడినది: చూ, ఉన్మూలితము; 2. పైకెత్తఁబడినది: చూ, ఉత్పాదితము.

ఉత్సము, సం. వి. ఆ. పుం. 1. కొండయూట: చూ, నెలయూట; 2. = ఉచ్చ : చూ, మూత్రము.

ఉత్సర్గము, సం. వి. అ. ఉ. పుం. 1. త్యాగము: చూ, వితరణము; 2. విడుపు : చూ, విమోచనము; 3. కీడు: చూ, విపత్తు; 4. న్యాయము, పాడి: చూ, సత్యము 1; 5. పోలిక: చూ, సమానము; 6. విడువు: చూ, పోగ. 2; అం. 7. చూ, దానపంచకము.

ఉత్సర్జనము, సం. వి. అ. న. 1. త్యాగము: చూ, వితరణము; 2. విడువు: చూ, విమోచనము; 3. నిడువు; చూ, పోగ. 2.

ఉత్సర్జించు, సం. స. క్రి. త్యజించు: చూ. విసర్జించు.

ఉత్సర్జితము, సం. విణ. విడువఁబడినది: చూ, హీనము. 3.

ఉత్సవము, సం. వి. అ. పుం. 1. వివాహము, సంక్రాంతి. జాతరలోనగువాని పండుగ: చూ, సంబరము 3; 2. కోరికలు కొనసాగుట: చూ, సిద్ధి. 1; 3. గర్వము; చూ, హంకారము; 4. కోపము: చూ, రోషము; అం. 5. చూ, జన్యతాళములు.

ఉత్సహించు, సం. అ. క్రి. అంగవించు: యత్నించు: చూ, సమకట్టు. 2.

ఉత్సాదనము, సం. వి. అ. న. 1. నూనె జిడ్డును పోఁగొట్టి వస్తువు: చూ, నలుఁగుఁబెండి; 2. పొడుపుమాట: చూ, శబ్దము. 1; 3. పెల్లగించుట: అగలించుట; 4. వ్రాయుట: చూ, వ్రాఁత; 5: చూ, పైకెత్తుట; 6. పెండ్లి: చూ, వివాహము; 7. తిరిటము *: చూ, లొద్దుగు.

ఉత్సాదించు, సం. స. క్రి. 1. పెల్లగించు: చూ, భేదిల్లు; 2. పైకెత్తు: చూ, మీఁదికెత్తు.

ఉత్సాదితము, సం. విణ. 1. నలుఁగు పెట్టఁబడినది: 2. పెల్లగింపఁబడినది: చూ, ఉన్మూలితము; 3. పైకెత్తఁబడినది: ఉత్సన్నము, ఉత్సాదితము, ఉన్మథితము.

ఉత్సారణము, సం. వి. అ. న. 1. కదలిక: చూ, లోలము. 1: 2. కదలించుట—పై—.

ఉత్సారించు, సం. స. క్రి. అదరించు : చూ, కదలుచు.

ఉత్సారితము, సం. విణ. కదలింపఁబడినది: చూ, వేల్లితము. 2.

ఉత్సాహ, అం. ఒకానొకవృత్తము. ఇందొక్కొక్క పాదమునందేడు సూర్యగణములును నొక గురువును గలిగి యైదవ గణాద్యక్షరము యతిగాఁగల వృత్తము. ("శ్రీమనోహరుండు సకల-సేవ్యమానుఁడీశుఁడౌ."): చూ, వృత్తము. 1. (ఉత్సాహము.)

ఉత్సాహజ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. మూఁడు శక్తులచేఁబుట్టిన మంచి పరాక్రమముతోఁగూడుకొనిన ఉత్సాహశక్తి. (శక్తులు=ప్రభు, మంత్రఉత్సాహములు.)

ఉత్సాహము, సం. వి. అ. పుం. 1. గొప్పపనికై చేయునట్టి యుద్యోగము: చూ, సన్నాహము; 2. ఆభీలువు, పగ్గము; చూ, సూత్రము. 1-౨౪. 3. పుస్తె: మంగళసూత్రము. చూ, భూషణము. 2-౬ (3); 4. అనుమోదము: చూ, హ్లాదనము; 5. వీరరసముయొక్క స్థాయీభావము; చూ, రసస్థాయీభావములు; 6. చూ, శక్తులు; (ఉత్సాహశక్తి): 7 : చూ, ఉత్సాహ,

ఉత్సాహవర్ధనము, సం. వి. అ. పుం. వీరరసము: చూ, ఉత్సాహము. 5.

ఉత్సాహశక్తి, అం. 1. చూ, త్రయము; 2. చూ, విగ్రహములు.

ఉత్సాహసిద్ధి, అం. చూ, త్రయము. (సమకట్టు. 2.)

ఉత్సాహించు, సం. అ. క్రి. అంగవించు. జై. 6, ఆ. 146: చూ,

ఉత్సిక్తము, సం. విణ. 1. అతిశయించినది: చూ, హీరాళము-౧-౫; 2. గర్వించినది: చూ, బిట్టు. 4; 3. పొంగినది: 4. ప్రోక్షింపఁబడినది: చూ, ప్రోక్షితము. 1.

ఉత్సిక్తుఁడు, సం. విణ. పొగరుఁబోఁతు: చూ, హీరంబుఁడు.

ఉత్సుకత్వము, సం. వి. అ. న. 1. ప్రియస్మరణాదులచేఁ గాల విళంబము నోర్వలేమి, తన యిష్టవస్తు ప్రాప్తియందలి కాల విళంబము నోర్వఁజాలక తహతహపడుట: (చూ, అ. (4) అర్థము.); చూ, ఔత్సుక్యము. 2. వ్యభిచారీభావ భేదములు ముప్పదిమూఁడింటిలో నొకటి, (చూ, రసములు.): చూ, సంచారీభావములు. "మరుత్సూనుండు వచ్చిపోయినది మొద లాయమ రామలక్ష్మణులు లంకకెప్పుడరుదెంతురు? రావణుంబరిమార్చుట యెప్పుడు? నా మనఃప్రియుని యానవం బెప్పుడు విలోకించెదనని గడియలు వెడలించుచుండె."

ఉత్సుకము, అం. ఒకానొకవృత్తము. ఇందొక్కొక్కపాదము నందు రెండుభగణములు యొక రగణము గలిగి తొమ్మిదవ ఛందస్సునందుఁ బుట్టిన వృత్తము. ఉదా.—"వాసవముఖ్య సురస్తుతా, దాసమనోంబుజ షట్పదా, వాసిన భారము లొందినఁ, భాసిలునుత్సుక వృత్తముల్.": చూ, వృత్తము. 1.

ఉత్సృష్టము, సం. విణ. 1. ఇయ్యఁబడినది: చూ, దత్తము-2; 2. విడువఁబడినది: చూ, హీనము. 3.

ఉత్సేకము, సం. వి. అ. పుం. 1. అతిశయము: చూ, హీరాళము. 1. గర్వము: చూ, హంకారము; 3. అనుమోదము: చూ, హ్లాదనము; 4. నీళ్ళు చిలుకరించుట: చూ, ప్రోక్షణము.

ఉత్సేకించు, సం. అ. క్రి. 1. అతిశయించు: చూ, సందడించు; 2. గర్వించు: చూ, హంకరించు; 3. సంతోసించు: చూ, సంతోషించు: స. క్రి. 4. చల్లు: చూ, ప్రోక్షించు.

ఉత్సేధము, సం. వి. అ. న. 1. అంగము: చూ, శరీరము; పుం. న. 2. దీర్ఘము; చూ, సోగ. 2.

ఉదంకము, సం. వి. అ. పుం. 1. కుతపము: చూ. సిద్దె: 2. నీరులేనిది.

ఉదంకుఁడు, సం. వి. అ. పుం. ఉదంకుఁడను ముని: చూ, సన్న్యాసి. 1-౧౯.

ఉదంచనము, సం. వి. అ. న. 1. శరావము, మూఁకుడు; చూ, పాత్రము. 6-౪౬; 2. పైకిపైచుట.

ఉదంచితము, సం. విణ. విజృంభించినది: చూ, హసితము. 1; 2. పైకి పైవఁబడినది: ఉత్థిప్తము.

ఉదంతము, సం. వి. అ. పుం. తొల్లింటికత, అట్టుపుట్టానవాలు: చూ, సమాచారము. 2.

ఉదంతిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. తనివి: చూ. సౌహిత్యము.

ఉదంతుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. అభిజాతుఁడు, మంచివాఁడు: చూ, సజ్జనుఁడు: 2. ఆపణికుఁడు: చూ. వణిజుఁడు.

ఉదక, దే. వి. రూ-ఉతక: చూ, తోలుత్రాను.

ఉదకము, సం. వి. అ. న. 1. జలము; చూ, సలిలము. 1; 2. అష్టాపది *: మల్లె: చూ, హసంతి. 2; 3. కలువ: చూ, సహస్రపత్రము. 1-౧౨; 4. యోనిమూలము; చూ, భగము. 12-౩. అం. 5. చూ, పంచామృతములు.

ఉదకసాత్, సం. అవ్య. అంతాజలమగుచున్నది: ఉదకి.

ఉదకి, సం. అవ్య. 1 —పై.—; ఈ. స్త్రీ. 2. బచ్చలి *: చూ, బచ్చలి.

ఉదకీర్యము, సం. వి. అ. పుం. కాసుగు, దరంజము *; చూ, శాదఘ్నము.

ఉదక్య, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ఋతుమతి: చూ. రజస్వల. (చూ, ఋతుమతి.)

ఉదగ్రదంతుఁడు. సం. వి. త్. పుం. దంతురుఁడు; చూ, మిట్ట పండ్లవాఁడు.

ఉదగ్రము, సం. విణ. 1. పొడవైనది: చూ, సోగ. 2—3; 2. భయంకరమైనది: చూ. రౌరవము.

ఉదధి, సం. వి. ఇ. పుం. 1. కడలి: చూ. సముద్రము; 2. చూ. సూక్ష్యఁడు.

ఉదధిశమి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. తెల్లఅగిసె *: చూ, శుంఠాశమి.

ఉదధీమలము, సం. వి. అ. పుం. సముద్రపు నురుగు *: చూ, సాగరఫేనిలము.

ఉదధీరము, సం. వి. అ. న. లోహవిశేషము, వంగము, తగరము; చూ, లోహము, 1— ఉ.

ఉదన్య. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. దప్పిక; చూ. పిపాస.

ఉదన్వంతము. సం. వి. త్. పుం. కడలి; చూ, సముద్రము. 1.

ఉదపుష్వము. సం. వి. అ. పుం. వానెసరుతుము, చూ, భక్ష్యము. ఇ—ఈ.

ఉదపానము. సం. వి. అ. పుం, న. కూపము; నుయ్యి: చూ, సరస్సు. 1—ఇఈ.

ఉదబిందని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. పాతాళగరుడ*; చూ. వర్ణాదని

ఉదయత్రీయము. అం ఇదియె త్రివర్గము.—క్షయము. స్థానము, వృద్ధి. (3); (చూ,త్రీయము.)

ఉదయము, సం. వి. అ. పుం. 1; చూ, ఉదయాద్రి; 2. జననము: చూ, సంభవము. 1: 3. దీర్ఘము: చూ,సోగ. 2;4.పొన్నత్యము, ఎత్తు: చూ, సోగ. 2. 5. సురభి: చూ, సుగంధము; 6. కషాయము; చూ, రసము. 5; 7. అతిశయము: చూ, హేరాళము. 1: తొలుసంజ: చూ, సూర్యోదయము: (ఉదితి అనియు) (సూ. ని.); అం. 9. చూ, కాలములు. (చూ, త్రయము.)

ఉదయాద్రి' సం. వి. ఇ. పుం. తూరుపుఁగొండ. చూ, పర్వతము. 1-3.

ఉదయించు, సం, అ. క్రి. 1. జ్ఞప్తికివచ్చు : చూ, స్ఫురించు; 2. 2. జన్మించు : చూ, సంభవించు, 3. సూర్యోదయమగు.

ఉదరంభరి. సం. విణ. ఇ. ఆత్మంభరి: చూ, పొట్టకూటివాఁడు.

ఉదరత్రాణము. సం. వి. అ. న. కవచభేదము ; చూ, వార వారణము. 1.ఇ.

ఉదరధి. సం. వి. ఇ. పుం. 1. కడలి: చూ, సముద్రము : 2. చాయనుగఁడు : చూ, సూక్ష్యఁడు.

ఉదరనిమిత్తో బహుకృతవేషః. న్యా. ఏవేషమువేసినను కడుపు కూటికొఱకే. అసినట్లు కోటివిద్యలును కూటికొఱకే.

ఉదరము. సం. వి. అ. న. 1. కడుపు, పొట్ట : చూ, భూర్ణిణము. 1; 2. గర్భము, పిండముతోఁగూడిన కడుపు: చూ,భ్రూణము: 1; 3. జగడము ; చూ, యుద్ధము. 1.

ఉదరాగ్ని. అం. (చూ, అగ్నులు): చూ, చతుష్టయము.

ఉదరామయము. సం. వి. అ. పుం. ఆమరోగము: చూ, రోగము.1.

ఉదరావర్తము. సం. వి. అ. పుం. అత్తమామలను జంపెడి లక్షణములుగల కన్యకయొక్క గుఱుతు, మామను చంపు దాని కుండునట్టి గుఱుతు : చూ, లక్షణము. 1-ఇ.

ఉదరిపడు. ద్వ. అ. క్రి. ఉలికిపడు. హరి. ఉ. 7, ఆ. 98; చూ, వణఁకు. 2.

ఉదరిపాటు. ద్వ. వి. 1. ఉన్నట్టుండి. చూ; దబ్బాటు, 2; చూ, ఉలికిపాటు. ఉ. రా. 3, ఆ. 347.

ఉదరు. దే. అ. క్రి. అదరు. హరి. పూ. 7, ఆ. 177: చూ, సలించు.

ఉదర్కము, సం. వి. అ. పుం. 1. భవిష్యత్కాలము : చూ, రాఁగలతటి; 2. భవిష్యత్ఫలము: చూ, రాఁగలపంట; 3. ఉమ్మెత్తముల్లు: చూ, మదనకంటకము: 4. ఉమ్మెత్త *: చూ, హలాపుష్పము.

ఉదర్చి. సం. వి. ఈ. పుం. 1. అగ్ని: చూ, వహ్ని. 1; 2. ఉదర్చి యను దేవత ; విణ. 3. విశేషకాంతిగలది : చూ. విరాజమానము ; 4. పై కెగయు మంటలుగలది.

ఉదర్థి, సం. వి. ఇ. పుం. ఎద్దు: చూ, వృషభము. ఇ.

ఉదవసితము, సం. వి. అ. న. ఇల్లు: చూ. సదనము. ఇ.

ఉదశ్విత్తు, సం. వి. త్. న. రూ-ఉదస్విత్తు. సగమునీళ్ళు చేర్చిన మజ్జిగ: చూ. మజ్జిగ. ఇ-ఉ.

ఉదస్తము. సం. విణ. ఎత్తఁబడ్డది: ఉత్థిప్తము, ఉద్యతము, ఉద్గూర్ణము.

ఉదస్తుఁడు, సం. విణ. తొలఁగింపఁబడినవాఁడు: చూ, విసర్జనీయుఁడు.

ఉదస్విత్తు, సం. వి. త్. న. చూ, రూ-ఉదశ్విత్తు.

ఉదాకరము, సం. వి. అ. పుం. కడలి: చూ: సముద్రము. ఇ.

ఉదాత్తము, సం. వి. అ. పుం. 1. ఊర్ధ్వస్వరము, తాల్వోష్ఠాది సంయోగమువలన నూర్ధ్వభాగమునం దుచ్చరించు అచ్చు, వేదమునందలి స్వరవిశేషము : (చూ, అనుదాత్తము. 2): చూ, స్వరము. 2-౩౪; 2. త్రిస్వరము (ఉదాత్త, అనుదాత్త, స్వరితము) లలో నొకటి, వేదస్వరములు మూఁడింటిలో నొఁటి: (చూ, త్రయము): చూ, స్వరము ఇ-ఇ; చూ, వేద స్వరములు. 3. ఉదాత్తాలంకారము. అన్యోపలక్షణశ్లాఘ్య చరిత్రవర్ణనము. ఉదా.—శివార్జునులు పోరాడిన కాననమిదే సుమీ.” : చూ, అలంకారము. 3; విణ. 4. మనోహరమైనది : చూ, హృద్యము; 5. అధికమైనది: చూ, హేరాళము; 6. ఇష్టము: చూ, హృద్యము.

ఉదాత్తుఁడు. సం. విణ. 1. అధికుఁడు: చూ, హేమాహేములు, 2. పురుషార్థములయం దధికేచ్ఛగలవాఁడు: చూ. ఉదీర్ణుఁడు; 3. దయగలవాఁడు: చూ, సురతుఁడు: 4. ఇచ్చువాఁడు: చూ, వదాన్యుఁడు: 5. అలంకృతుఁడు: చూ, సజ్జుఁడు. ఇ.

ఉదానము. సం. వి. అ. పుం. 1. పంచప్రాణములలో నొకటియగు కంఠమునందుండునట్టి వాయువు: (చూ, పంచకము): చూ, వాయువు: 1-ఇ-౪.2. చూ, ప్రాణములు: 3. పాము.ఆదిశేషుని మనుమఁడు; చూ, సర్పము; 4. నాభి. చూ, బొడ్డు; 5. ఉదానమను ఏనుఁగు: చూ, హస్తి. 1-3౩); 6. నమ్మిక: చూ, విశ్వాసము. 7. కడుపునందలి నుడి. ఉదరావర్తము; చూ, లక్షణము. 1-ఇ.

ఉదారత్వము, సం. వి. అ. న. ఔదార్యము; చూ. మహత్వము.

ఉదారము, సం. వి. అ. పుం. 1. ఱొదరలను వడ్లు: చూ, ధాన్యము; 2, తతి: చూ, సమయము. 1; విణ 3. అధిక మైనది: చూ, హేరాళము.

ఉదారుఁడు, సం. విణ. 1. ఈవిచేత ప్రసిద్ధుఁడు, చూ, వదాన్యుఁడు, 2. అధికుఁడు: చూ, హేమాహేములు; 3. మంచివాఁడు: చూ. సజ్జనుఁడు; 4. పురుషార్థములయం దధికేచ్ఛ గలవాఁడు: చూ, ఉద్యోక్తుఁడు; 5. కుటిలముగాక చక్కనైన మనస్సుగలవాఁడు: చూ, సరళుఁడు; 6. బలిమికాఁడు; చూ. లావరి.

ఉదాసము, సం. వి. అ. పుం. ఆసక్తి : చూ, వాంఛ. 1.

ఉదాసించు, సం. స. క్రి. అనాదరించు ; చూ, హేళనముచేయు.

ఉదాసీనుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. దండెత్తిపోవువానికి మిత్రుఁడగు వానిదేశమునకు నావలిదేశపు రాజు; ఉదాసీనుఁడు అనఁగా శత్రుమిత్రదేశములకు మీఁద నుపకారాపకారములు చేయక యూరకుండువాఁడు; విణ. 2. ఉదాసీనపు మాటలు ఆడువాఁడు. ఎదుటివాని లోపములనుగ్గడించి సిగ్గును పొందునటులఁ జేయువాఁడు: చూ, తగులనివాఁడు; అం. 3. చూ, ద్వాదశ రాజిమండలములు.

ఉదాస్థితము, సం. వి. అ. పుం. నిక్కము : చూ, సత్యము. 1;

ఉదాస్థితుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. ద్వారపాలకుఁడు : చూ, రక్షకుఁడు; 2. స్వకర్మమును వదలినమని: చూ, సన్న్యాసి 1; 3. చారుఁడు: చూ, వేగువాఁడు; 4. అధిపతి: చూ, స్వామి. 1; 5. కొట్టఁబడినవాఁడు: చూ, సమాహతుఁడు.

ఉదాహరణము, సం. వి. అ. న. రూ- ఉదాహరము. చెప్పెడి యర్థమునకు సరితాఁకునట్లు ఎత్తిచూపెడి అర్థాంతరము, తెలివిడి: నిదర్శనము: చూ, వృత్తాంతము. 7.

ఉదాహరము, పుం. —పై.— (రూ-ఉదాహారము.)

ఉదాహరించు. సం. స. క్రి. ఉదాహరణముఅచు; చూ, దృష్టాంతీకరించు.

ఉదాహారము: సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-ఉదాహరణము.

ఉదాహృతము, సం. విణ. ఉదహరింపఁబడినది.

ఉదితము, సం. విణ. 1. చెప్పఁబడినది: చూ, వ్యాఖ్యాతము. 2; 2. పుట్టినది: చూ, సంభూతము. వి. అ. న. 3. కురువేరు = హ్రీబేరము (సూ. ని.)

ఉదితుఁడు, సం. విణ. అభ్యుదితుఁడు : పుట్టినవాఁడు : చూ, సంభూతుఁడు.

ఉదియ, పై. వి.=ఉద్యోగ. రూ-ఉద్దియ. రా. ఆర. 2. ఆ. 134. చూ, సన్నాహము.

ఉదియగొను. ద్వ. అ. క్రి. (ఉదియ + కొను.) ఆరంభించు. రా. ఆర. 2, 138: చూ, సమకట్టు. 2.

ఉదిరి, దే. వి. 1. అపరంజి. చంద్రా. 1, ఆ. 70: రామా. 7, ఆ 180: చూ, లోహము. 1-ఴ(౧); విణ. 2. చేవగలది: చూ, స్థైర్యము; 3. తపింపఁజేయఁబడినది. పాండు. 4, ఆ. 31:, తప్తము: చూ, క్షాణ. 2.

ఉదిరిగొను, దే. అ. క్రి. (ఉదిరి + కొను) తపించు. ఉ. హరి 5. ఆ. 102. (రూ-ఉదిలగొను.): చూ, సంతాపించు.

ఉదిల, దే, వి. 1. పరితాపము: చూ, సంతాపము; 2. భయము: చూ, సాధ్వసము. ఉదిలకొను, దే. అ. క్రి. పరితపించు. భార. ఆను. 1, ఆ. 49: చూ, సంతాపించు. (రూ-ఉదిలగొను.)

ఉదిలగొను. దే. అ. క్రి. —పై.—

ఉదిష్టము, అం. చూ, ప్రస్తారములు.

ఉదీచి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ఉత్తరపుదిక్కు: చూ: హరిక్తు. 1-ళ.

ఉదీచీనము, సం. వి. అ. న. ఉత్తరపుదిక్కునఁబుట్టినది: (వ్యఁ- అవాచీనము.)

ఉదీచ్యము, సం. వి. అ. న. 1. కురువేరు *: చూ, హ్రీబేరము; పుం. 2. శరావతీనది యెల్లగాఁగల వాయవ్య) పశ్చిమోత్తరముల మధ్యదేశము; చూ, దేశములు 2-౧౩; విణ. 3. ఉత్తరపుదిక్కుది.

ఉదీచ్యవృత్తి, పా. వైతాళీయజాతివృత్తములలో నొకటి. ఇది దక్షిణాంతిక ఛాయనే నడుచును: చూ, వృత్తము. 1. (చూ, వైతాలీయము.)

ఉదీచ్యుఁడు, సం, వి. అ. పుం. 1 ఉత్తరదేశస్థుఁడు; 2. పండితుఁడు: చూ, విద్వాంసుఁడు; 3. అగ్రగణ్యుఁడు: చూ, శ్రేష్ఠుఁడు.

ఉదీర్ణము, సం. విణ. గొప్పది, హెచ్చు: చూ, హేరాళము.

ఉదీర్ణుఁడు, సం. విణ. పురుషార్థములయం దధికేచ్ఛగలవాఁడు, ఉదాత్తుఁడు, ఉదాయుఁడు, ఉదీర్ణుఁడు, ఉద్యతుఁడు.

ఉదుంబరపర్ణి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. దంతి *: చూ, ముకూలకము.

ఉదుంబరము, సం. వి. అ. న. 1. రాగి: చూ, లోహము; 1-ఆ. పుం. 2. అంజూరు *: చూ, మేడి; 3. పూలగురివెంద *; చూ, శ్వేతపాకి; 4. గడప; చూ. దేహళి; 5. ఒక విధమగు వానప్రస్థాశ్రమము: చూ, వానప్రస్థము; 6, కుష్ఠభేదము: చూ, సితము. 1; అం. 7, చూ, తతవాద్యములు.

ఉదుంబరావతి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. కాలభేదము : చూ, సమయము. 1; 2. ఉదుంబరావతీనది : చూ, 1-(౩); 3. జిన్నము: చూ, యజ్ఞము; 4. కాఁపురములేనియింట మొలచిన తీఁగె: చూ, వృక్షము. 1-౧౫.

ఉదుంబరుఁడు, సం. వి. అ. పుం. ఆఁడంగి; చూ, సౌవిదల్లుఁడు.

ఉదుకు, దే. స. క్రి : చూ, రూ-ఉతుకు.

ఉదుట, దే. వి. అడుగుట : చూ, సచాలు.

ఉదుటు, దే. వి. 1. గర్వము. ఉ, రా. 7, ఆ, 137 : చూ, హంకారము; 2. చేవ : చూ, స్థైర్యము; 3. అందము : చూ. సౌందర్యము; 4. అతిశయము : చూ, హెచ్చు. 2; విణ. 5. గర్వించునది : చూ, బిట్టు. 4.

ఉదురు, సం. వి. ఉ. పుం. 1. ఎలుక : చూ, మూషికము; దే. వి. (1) భయము. ఉ. రా. 3, ఆ. 14 : చూ, ఉదిల. 2.

ఉదురుమిపకు, దే. విణ. 1. అహంకారి : చూ, హేరంబుఁడు, 2 అవినీతుఁడు : చూ, సముద్ధతుఁడు.

ఉదూఖలము, సం. వి. అ. న. 1. ఉలూఖలము : చూ, ఱోలు. 1; 2. గుగ్గిలము * : చూ, మహిసాక్షి.

ఉదూఢము. సం. విణ. 1. పెండ్లియయినది : చూ, ఊఢ. 2; 2. బలిసినది చూ, స్థూలము. 2, 3. వహింపఁబడినది : చూ, వాహితము.

ఉదూఢుఁడు, సం. విణ. పెండ్లిచేసికొనినవాఁడు : చూ, ఊఢుఁడు

ఉద్గతము, సం. విణ. 1. భేదించుకొని వెలికుబికినది ; చూ, కందళితము; అం. 2. చూ, విపరీతకరణబంధములు. (చూ, బంధములు.)

ఉద్గతి, సం. వి. ఇ, స్త్రీ. 1. పక్షిగతి, ఎగుపు : చూ, సండీనము. 1-ఁ; 2. జననము. చూ, సంభవము.

ఉద్గమనీయము, సం. వి. అ. న. 1. ఉదికిన బట్టలజోడు. (కొంచ మీది త్రిలింగమనియు దీని కర్థము ఉదికినదోవతి అనియు సహేతుకముగఁ జెప్పుచున్నారు.) చూ, వస్త్రము: 1-ళఁ: విణ. 2. ఎగయఁదగినది.

ఉద్గమము, సం. వి.అ.పుం. 1. పక్షిగతి, ఎగుపు: చూ, సండీనము: 1-ఁ; చూ. 1; 2. ప్రయత్నము: చూ, సన్నాహము; 3. జననము: చూ, సంభవము. 1.

ఉద్గమించు, సం. అ. క్రి. 1. పైకిలేచు: చూ, రేఁగు; 2. పల్లటీ లైవచు: చూ, లంఘించు.

ఉద్గరణము, సం. వి. అ. న. 1. క్రక్కుడు: చూ, వాంతి; 2. ఉద్గారము: చూ, త్రేనుపు.

ఉద్గాఢము, సం. క్రి. విణ. అ. న. 1. అతిశయము: చూ, హేరాళము. 1; విణ. 2. అధికము: చూ, హేరాళము. 1-ళ.

ఉద్గాత, సం. వి. ఋ. పుం. 1. యజ్ఞమునందు సామవేదతంత్రము నడపువాఁడు: చూ, యజ్ఞకర్త. 2. సామవేదముఁ దెలిసిన వాఁడు: చూ, ఋత్విజుఁడు. 2. అం. 3. చూ, ఋత్విజుఁడు. 1.

ఉద్గారము, సం. వి. అ. పుం. 1. క్రక్కుడు: చూ, వాంతి; 2. త్రేఁపు: చూ, త్రేనుపు.

ఉద్గారించు, సం. అ. క్రి. తేఁచు: చూ, త్రేనుచు.

ఉద్గాహితము, సం. విణ. 1. చెప్పఁబడినది: చూ, వ్యాఖ్యాతము. 2; 2. కట్టఁబడినది: చూ, సందానితము. 1; 3. స్వీకరింపఁబడినది: చూ, సృజ్యము.

ఉద్గిరి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. నిగరణము: చూ, క్రిమింగుడు.

ఉద్గీతము, అం. చూ, అలంకారము. 3.

ఉద్గీతి, అం. ఒకానొకపద్యము. ఇందు మొదటి రెండుపాదములు చపలకందము ఛాయను కడమ పాదములు పద్యకందము ఛాయను నడచును: చూ, కందము. 3. (చూ, వృత్తము. 1.) అప్ప. 4, ఆ. 848.

ఉద్గీథము, సం. వి. అ. పుం. 1. సామవేదము: చూ, వేదము. 1-ఎ; 2. సామవేదముయొక్క భాగము: చూ, వేదము. 1-ఎఁ; 3. సామవేదములోని ప్రణవము: చూ, వేదము. 1-ఎఁ ; ఓమ్, ఓమ్, ఓం. దీనికి ప్రణవమనియు, ఓంకారమనియు, ఉద్గీథమనియు, ఏకాక్షరమనియు, తారక మనియు, శబ్దబ్రహ్మమనియు నామాంతరములు గలవు. 4. సామగానము: చూ, స్వరము. 2-ఁగ: 5. గుడారము : చూ, సదనము. 1-ళం; 6. అంబుదము: చూ, మేఘము. 1; 7. దండు విడియుచోటు: చూ, శిబిరము.

ఉద్గీథుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. చందురుఁడు: చూ, హిమాం శువు; 2. ఒకానొక ఋత్విజుఁడు. చూ, ఋత్విజుఁడు. 1.

ఉద్గీరణము, సం. వి. అ. న. ఉద్గిరి : చూ, క్రిమింగుడు.

ఉద్గీర్ణము, సం. విణ. 1. క్రక్కఁబడినది: చూ, వాంతము. 2; 2. చూ, ఆరోహివర్ణగతాలంకారములు. చూ, అలంకారము.

ఉద్గూర్ణఁ, సం. విణ. పైకెత్తఁబడినది. పొడవుగా నెత్తఁబడిన శస్త్రాదులు: చూ, ఉదస్తము.

ఉద్గ్రాహము, సం. వి. అ. పుం. 1. ఎగఁబట్టుట: చూ, శ్వాసము; 2. ఉగ్గిలి: చూ, ఉగ్గము; 3. ఎగరవేసిపట్టుట; 4. చెంబుమీఁది అంచును బట్టుట.

ఉద్గ్రాహితము, సం. విణ. 1. ఉపన్యాసము చేయఁబడ్డది: చూ, వ్యాఖ్యాతము. 2; 2. కట్టఁబడినది: చూ, సందానితము. 1; 3. గ్రహింపఁబడినది: చూ, సృజ్యము.

ఉద్గ్రీవము, అం. చూ, స్థితకరణబంధములు. (చూ, బంధములు.)

ఉద్గ్రీవుఁడు, సం. విణ. 1. పైకెత్తఁబడిన మెడగలవాఁడు: చూ, ఉన్ముఖుఁడు; 2. గర్వముగలవాఁడు: చూ, హేరంబుఁడు.

ఉద్ఘటనము, సం. వి. అ. న. 1. ఏతము: చూ, తలము. 2; 2. నూతిరాట్నము: చూ, గిఱిక.

ఉద్ఘుటితము, సం. వి. అ న. సంభోగక్రియాభేదము: చూ, రతి బంధము. 1-(ఁ).

ఉద్ఘట్టము, సం. వి. అ. పుం. 1. తాళప్రాణకళాభేదము: చూ, తాళము. 2; 2: చూ; తాళము. 2.

ఉద్ఘట్టితము, అం. 1. చూ, చరణక్రియలు; 2. చూ, కరణములు.

ఉద్ఘనము, సం. వి. అ. పుం. 1. చెక్కెడుబ్రామునికి ఱోతగా క్రిందనుంచుకొనెడి బల్లలోనగునది: చూ, దాఁగలి. 1; 2. కాఁచి సాగఁగొట్టెడు ఇనుము బంగారులోనగు వానికి ఱోతగా క్రిందనుంచెడు ఇనుపముద్దలోనగునది: చూ, దాఁగలి. 3.

ఉద్ఘము, సం. వి. అ. పుం. 1. ఇది వృత్తియందు ఉత్తరపదమై శ్రేష్ఠతను తెలుపును. "గవోద్ఘము" మొ; 2 అగ్ని : చూ, నిప్పు; 3. అఱచేయి: చూ, హస్తము; 4. దేహమునందలి గాలి: చూ, వాయువు. 1-ఁ-(3).

ఉద్ఘాటనము, సం. వి. అ. న. 1. ఏతము: చూ, తలము. 2; 2. నూతిరాట్నము: చూ, గిఱిక; 3. తెఱచుట: అవ్య. (అప.) 4. తెఱచుట.

ఉద్ఘాటించు, సం. స. క్రి. అగలు, ప్రచ్ఛు: చూ, స్ఫోటించు.

ఉద్ఘాటితజ్ఞ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ప్రజ్ఞ: చూ, సామర్థ్యము. 1.

ఉద్ఘాటితము, సం. విణ. ఉగ్గడింపఁబడినది: చూ, వ్యాఖ్యాతము. 2; 2. భేదింపఁబడినది: చూ, భేదితము.

ఉద్ఘాతము, సం. వి అ. పుం. 1. ఇనుపగుదియ: చూ, ముద్గరము; 2. కాలితొట్రుపాటు: చూ, కాలుజాఱుట; 3. దెబ్బ: చూ, హతి; 4. ప్రారంభము, కడఁక; చూ, సన్నాహము; 5. కథావిభాగము: చూ, నాటకము. 1; 6. అభ్యాదానము: చూ, సన్నాహము; 7. వాయుభక్షణాభ్యాస యోగము, వాయువును నిలిపేయోగము, రేచక పూరక కుంభకములు, కుంభకాదిత్రయము. (చూ, త్రయము.); 8. శస్త్రము: బరిగోల: చూ, బాణము. 1; విణ. 9. ఉన్నతమైనది: చూ, సోగ. 2-3.

ఉద్ఘుష్టము, సం. విణ. ఉద్ఘోషింపఁబడినది.

ఉద్ఘోషము, సం. వి. అ. పుం. ఆర్తకంఠధ్వని. మొఱ: చూ, స్వరము. 2.

ఉద్ఘోషించు, సం. అ. క్రి: చూ, మొఱ్ఱపెట్టు.

ఉద్దండము, సం. విణ. 1. పొడవైనది: చూ, సోగ. 2-3; 2. ఎక్కువైనది; చూ, హేరాళము. 1-౫.

ఉద్దండపాలము, సం. వి. అ. పుం. 1. ఒకరకము సర్పము: చూ, సర్పము; 2. ఒకానొకచేప: చూ, మత్స్యము. 1-౧౫.

ఉద్దండించు, సం. అ. క్రి. 1: చూ, ఎక్కుడగు; 2. ఈసు: చూ, పొడవగు.

ఉద్దంతురము, సం. వి. అ. పుం. 1. ఉన్నతము: చూ, సోగ. 2; 2. మిట్టపండ్లది; 3. భయంకరము: చూ, రసములు.

ఉద్దంతురుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. ఉత్కటదంతుఁడు: చూ, మిట్టపండ్లవాఁడు; 2. పొడవైనవాఁడు: సాఁగుమానిసి: 3: చూ, కరాణుఁడు,

ఉద్దంశము, సం. వి. అ. పుం. నల్లి: చూ. రక్తాంగము. 4.

ఉద్దసవు, దే. వి. 1. కుదువ: చూ, వారకము (1). 2. వడ్డీలేని యప్పు; ఉద్దర, ఉద్దరువు; (సం. ప.) :— ఉద్ధారము.

ఉద్దసు, దే. వి. రూ-బ. ఉద్దాలు. ఒకరకము పాదరక్షలు; చూ, సమ్మాళిగలు.

ఉద్దర, దే. వి. 1. కుదువ: చూ, వారకము (1); 2. వడ్డీలేని యప్పు: చూ, ఉద్దసవు. 2.

ఉద్దరి, ద్వ. వి. (ఉద్ద + దరి.) 1. వాటమై మిక్కిలి పొడవైన గట్టు, నదిలో దిగుటకు ననువుకాని దరి; 2. మనుష్యునికి అందనిలోఁతు: చూ, లోఁతు. 2.

ఉద్దరువు, వై. వి. 1. = ఉద్ధారః. ఆధి; చూ, తాకట్టు; 2. నేలలోనగునవి యుంచి తీసికొనెడి వడ్డిలేని యప్పు. చూ. ఉద్దసవు. 2.

ఉద్దవడి, దే. వి. 1. శీఘ్రము. చూ, స్యదము; 2. క్రమము: చూ, విధము. 1.

ఉద్దవిడి, దే. వి. 1. శీఘ్రము. జై. 5, ఆ.14: చూ, స్యదము; 2. క్రమము; చూ, విధము. 1.

ఉద్దానము, సం. వి. అ. పుం. 1. నిబంధనము: చూ, సమ్మె: 2. అనుబంధము: చూ, బంధము. 1; 3. స్మరణము తప్పుట: చూ, విస్మృతి.

ఉద్దామము, సం. వి. అ. న. 1. అధికము: చూ, హేరాళము. 1: విణ. 2. అడ్డములేనిది: చూ, నిరర్గళము.

ఉద్దాముఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. పీటితేఁడు: చూ, వగుణుఁడు. 1; విణ. 2: చూ, కట్టులేనివాఁడు; 3. అడ్డపాటులేనివాఁడు: చూ, స్వతంత్రుఁడు.

ఉద్దాలకము, సం. వి. అ. పుం. 1. జొన్నలలో భేదము, రక్తఘూర్ణము: చూ, ధాన్యము: 2. వ్రీహిభేదము: చూ, ధాన్యము; 3. అక్షోటము*: చూ, కొండగొనుఁగు, కొండగొనుఁగు పువ్వు (అని కొందఱు): 4. ఒకమణి; చూ, రత్నము. 1-౧౦-(౧).

ఉద్దాలకుఁడు, సం. వి. అ. పుం. ఉద్దాలకుఁదనుమునిః చూ, సన్న్యాసి. 1-౧౯.

ఉద్దాలము, సం. వి. అ. పుం. 1. విరిగి*: చూ, శ్లేష్మాతకము; 2. గుగ్గిలము *: చూ, గుగ్గులువు.

ఉద్దాలు, దే. వి. బ. రూ-ఏ-ఉద్దము. చెప్పులు. హంస, 3. ఆ. 90: చూ, సమ్మాళిగలు.

ఉద్ది, దే. వి. 1. ఉబ్బ, జిత: చూ, సంగడి. 5: 2. గూడలు లోనగు వానితోఁజిల్లు నీళ్ళుపాఱెడు కాలువ మొదట పచ్చిక పెళ్ళలు మొచలగు వానిచే నేర్పరుపఁబడిన మిట్టు; 3. ఒకరకము సస్యము: చూ, సస్యము 1; 4. ఒకరకము ధాన్యము: చూ. ఉద్దులుः వై. వి. 5 = వృద్ధి. పెంపు: చూ, హేరాళము. 1; విణ. ఏ. 6. పోలిక: చూ. సమానము. 2.

ఉద్దించు, దే. స. క్రి. 1. జితపఱచు. కళా. 8, ఆ. 98: చూ, సమపఱచు; 2. పోలు. ఉ. హరి. 2, ఆ. 146 చూ, సరిపోలు.

ఉద్దికాఁడు, దే. వి. 1. రూ-ఉద్దీఁడు, జితయైనవాఁడు. చూ, సమానుఁడు; 2. చెలికాఁడు. అచ్చ. అర, కాం. 59; చూ, స్నేహితుఁడు. 1; 3. నేర్పరి. రూ-ఉద్దీఁడు: చూ. సమర్థుఁడు.

ఉద్దితము, సం. విణ. కట్టఁబడినది: చూ, సందానితము. 1.

ఉద్దినము, సం. వి. అ. న. పట్టపగలు. కుతపము: చూ, పగలు.

ఉద్దియ, వై. వి. 1.=ఉద్యోగః ఆయితము: చూ, సన్నాహము; 2. పోలిక: చూ, సమానము. 2.

ఉద్దియనేయు, వై. అ. క్రి. (ఉద్దియ + చేయు.) తలపెట్టు. నై. 8. ఆ. 17: చూ. సమకట్టు. 2.

ఉద్దిష్టము, సం. విణ. 1. ఉద్దేశింపఁబడినది: చూ, స్మృతము; అం. 2. షట్ప్రత్యయములలో నొకటి. ఈ వృత్త మెన్నవ ఛందంబునం దెన్నవదనఁ జెప్పుట. వృత్తాక్షరము లెన్నో యన్నవ ఛందంబు. వృత్తాక్షరములను గురు లఘువులు చేసి కొని వానిక్రింద 1, 2, 4, 8 అని రెట్టించి వ్రాయుచు లఘువులక్రింది యంకెలను గూడి యందొకటి చేర్చిన నన్నవ సమవృత్త మగును: చూ, షట్ప్రత్యయములు: అం. 3. చూ, ప్రస్తారప్రత్యయ ప్రాణములు.

ఉద్దీఁడు, దే. వి. చూ, రూ - ఉద్దికాఁడు.

ఉద్దీక్షణము, సం. వి. అ. పుం. తాలప్రాణభూతమైన కళావిశేషము: చూ, తాళము. 2.

ఉద్దీపకము, సం. వి. అ. పుం. 1. కొండచీమ, వజ్రహేతువు: చూ, పిపీలిక; 2. చెట్టున తెల్లటిబెట్టు నల్లచీమ, అస్థ్యుపదేహిక: చూ, పిపీలిక; విణ. 3. వెలిగించునది, చూ, వెలుతురు.1 ౧౨.

ఉద్దీపనము, సం. వి. అ. న. కాంతి : చూ, వెలుతురు. 1; 2. విభావభేదము (ఆలంబనగుణాదికము.)

ఉద్దీపనవిభావము, అం. చూ, విభావములు (వయసు అలంకారము మొదలగునవి యుద్దీపనవిభావము=రసము నుద్వేగింపఁజేయునవి.) (ఉదా. — అహాఁ ఆమేను, ఆవయసు, ఆ చెక్కు, ఆ టక్కు, ఎవ్వని మనసుఁ గరంచదు; ఇది యుద్దీపన విభావము. ఉద్దీపనమునందు మన్మథచంద్ర మలయానిలాదులు తటస్థములని మఱియొక సంజ్ఞను బొందియుండును. (ఉదా. — ఓ మరుఁడా; యగ్నికిఁ గాలి తోడైనట్లు వీకు నీ చంద్రవసంత ఋతువికాసు లెట్లు తోడయ్యెను?) : చూ, ఉద్దీపనము. 2. (చూ, ఆలంబనవిభావము.)

ఉద్దీపితము, సం. విణ. వెలిఁగింపఁబడినది: చూ, వెలుతురు; 1-౧౪.

ఉద్దులు, దే. వి. బ. ఏ - ఉద్ది. ఒకరకము వడ్లు: చూ, ధాన్యము.

ఉద్దూషణము, సం. వి. అ. న. పెండ్లి మొదలయిన ఉత్సవము: చూ, సంబరము. 3.

ఉద్దేశపాదపము, సం. వి. అ. పుం. చైత్యము *: చూ, రచ్చ. 7

ఉద్దేశము, సం. వి. అ. పుం. 1, తలఁపు: చూ, విషయము. 4. 2. చూ, సంకల్పము. 3. ప్రేరక హేతువు.

ఉద్దేశించు, సం. స. క్రి. గుఱించు: చూ, విషయీకరించు.

ఉద్దేశ్యము, సం. విణ. గుఱింపఁదగినది, విషయీ - రింపఁదగినది, వివరింపఁదగినది.

ఉద్దేహిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. అంగిటిముల్లు, కొండనాలుక, చూ, రోగము. 1,

ఉద్ద్యోతించు, సం. అ. క్రి. వెలుఁగు: చూ, హవణిల్లు.

ఉద్ధావము, సం. వి. అ. పుం. యుద్ధమువలనఁ బాఱుట, చూ, సంద్రావము.

ఉద్ధుర్షితము, సం. విణ. ఈడఁబోయినది, వెనుదీసినది, అపకర్షి మించినది.

ఉద్ధుడ, అం. చూ, విసరులు.

ఉద్ధతత్వము, సం. విణ. ఔద్ధత్యము; చూ, హేరాళము. 1-ఆ.

ఉద్ధతము, సం. విణ. 1. గర్వించినది: చూ, ఉద్వృత్తము; అం. 2 చూ, వ్యంజకము 1; (చూ, నాటకము. పాదక్రియలు.) అం. 3. ఒకానొక వృత్తము. ఇందు మొదటి పాదంబుసందు స, జ, య లును, రెండవ పాదమున న, స, జ గురువులును, మూఁడవ పాదమున భ, న, జ, గురువులును, నాల్గవ పాదమున స, జ, స, స గణములును గలిగి ఒకటి, రెండు, మూఁడు, నాలుగు పాదములయందుఁ గ్రమముగా ఆఱు, ఏడు, ఎనిమిది, తొమ్మిది స్థానముల యతి గల వృత్తము. అప్ప. 4, ఆ. 257 పుట: చూ, వృత్తము. 1.

ఉద్ధతి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. ఉద్వృత్తి, గర్వము: చూ, హంకారము.

ఉద్ధతుఁడు, సం. విణ. 1. గర్వించినవాఁడు: చూ, హేరంబుఁడు. 1. 2. ఓర్వఁగూడని స్వభావముగలవాఁడు: చూ, హేరంబుఁడు. 2-ఇ.

ఉద్ధరణము, సం. వి అ. న. 1. పెకలించుట; 2. పైకి లేవనెత్తుట, మీఁదికెత్తుట; ఉద్ధారము, ఉద్ధృతి; 3. వాంతియెత్తిన యన్నము: చూ, ఉద్ధృతము; 4. భుక్తోర్ధ్వితము: చూ, ఎంగిలి; 5. పునరుద్ధారణము.

ఉద్ధరణి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. ఆచమనాదుల కుపయోగించు లోహసాధన వస్తువు; 2. ఏతాము: చూ, తలము; 3. గిలక, లోఁతుగల బావులనుండి నీరుతోడుట కిరుప్రక్కల గుంజిలు నాటి అడ్డుగ వాసముపేసి దాని నడుమ త్రాటినిలాగుట కేర్పఱచిన కప్పీవంటి సాధనము: చూ, తలము. (చూ- ఉద్ధరిణి.)

ఉద్ధరించు, సం. స. క్రి. 1. పెల్లగించు: చూ. సోపటించు. 1-ఇ. 2: చూ, మీఁదికెత్తు.

ఉద్ధరిణి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ: చూ, రూ-ఉద్ధరణి.

ఉద్ధర్త, సం. విణ. ఉద్ధరించువాఁడు: ఉద్ధారకుఁడు.

ఉద్ధర్షము, సం. వి. అ. పుం. 1. పెండ్లి మొదలగు ఉత్సవము: చూ, సంబరము. 3; 2. మిగుల సంతోషము: చూ. హ్లాదనము.

ఉద్ధర్షితము, సం. వి. అ. న. గగుర్పాటు: చూ, రోమాంచము.

ఉద్ధవము, సం వి. అ. పుం: చూ, ఉద్ధర్షము. 1-2; 3. యజ్ఞ వహ్ని: చూ, వహ్ని. 1-ఎ.

ఉద్ధవుఁడు, సం. వి. అ. పుం. ఒక యాదవుఁడు. కృష్ణుని మంత్రి. కృష్ణునిభక్తుఁడు.

ఉద్ధసము, సం. వి. అ. న. పొలసు; మాంసము: చూ, ఋక్తము. 2.

ఉద్ధానము, సం. వి. అ. న. 1. ప్రొయ్యి: చూ, హసంతి; విణ. 2. భేదించుకొని వెలికుఱికినది; చూ, సంభూతము.

ఉద్ధారకంటకము, సం. వి: అ. న. ద్వారమునందుంచు లాటీకఱ్ఱ: చూ, లాటీ.

ఉద్ధారకుఁడు, సం. విణ. చూ, ఉద్ధర్త.

ఉద్ధారము, సం. వి. అ. పుం. 1. = ఉద్ధరువు. చూ, వారకము (1); 2. ఋణము: చూ, బాకి. 2; 3. వడ్డిలేని అప్పు: చూ, ఉద్ధనవు. 2; 4. పైకెత్తుట, లేపనెత్తుట: చూ, ఉద్ధరణము 2; 5. బంధము మొదలయినవాటిని యేర్పఱచుట: 6. యంత్రముచేయు రీతి.

ఉద్ధితకరణబంధములు, అం. జానుకూర్పరము, సింహవిక్రమము, కీర్తిబంధము, ద్వితలము, పార్శ్వవేష్టితము, దృతాఖ్యము. (6): (చూ, బంధములు.)

ఉద్ధితకరణము, అం. చిలుకలకొలికి నిలిచియున్నప్పుడు స్తంభ కుడ్యకుసూలాదు లానికగానుంచి పురుషుఁడు కూడుట: చూ, రతిబంధములు. 1-ళ.

ఉద్ధితము, సం. విణ. 1. పెరిగినది: చూ, సుర. 3; 2. పుట్టినది: చూ, సంభూతము; 3. లేచినది: చూ, ప్రోద్యతము.

ఉద్ధురము, సం. విణ. 1. బరువైనది: చూ, వివధము. 3; 2, దట్టమైనది: చూ, సాంద్రము. 2; 3 నిలుకడైనది: చూ, స్థిరము.

ఉద్ధృత, అం. చూ, ముఖరజ్జువులు.

ఉద్ధృతము, సం. విణ. 1. పయికెత్తఁబడినది: చూ, సముదక్తము 2. చేయఁబడినది. ఆహితము: చూ, కృతము; 3. వాంతి యెత్తిన అన్నము అనఁగా అనుభవించి విడువఁబడినది: చూ, ఉద్ధరణము. 3; 4. తూనిఅయినది; అం. 5. చూ, నృత్త హస్తములు.

ఉద్ధృతి, సం. వి. ఇ; స్త్రీ. 1. గర్వము: చూ, హంకారము; 2. ఒకానొక ఛందస్సు. (రూ-ఉత్కృతి అని తోఁచెడిని.): చూ, ఛందస్సులు; 3. పైకెత్తుట: చూ. ఉద్ధరణము. 2.

ఉద్ధృతుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1, పొలిమేర విధమును సామంతులవలన విని దాని యనుభవాదు లెఱిఁగి యా పొలిమేర నేర్పాటు చేసినవాఁడు; విణ. 2. పైకెత్తఁబడినవాఁడు.

ఉద్బహితము, సం. విణ, పెల్లగించఁబడ్డది: చూ, ఉన్మూలితము.

ఉద్బుద్ధము, సం. విణ. 1. తలఁపునకు వచ్చినది: చూ, స్మృతము; 2. మేలుకొన్నది: ఉన్నిద్రము; 3. వికసించినది: చూ, వ్యాకోచము.

ఉద్బుద్ధితము, సం. విణ. సంభోగభేదము: చూ, రతిబంధము. 1-(ఇ).

ఉద్బోధకుఁడు, సం. విణ. 1. తలఁపునకుఁ దెచ్చువాఁడు: చూ, ఎఱుకపఱచువాఁడు; 2. చూ, మెలుకొలుపువాఁడు.

ఉద్బోధము, సం. వి. అ. పుం. 1. తలఁపు: చూ, విషయము. 4; 2. మేలుకొనియుండుట: చూ, మేలుకోలు; 3. తెలివి: చూ, హృల్లేఖము. 2.

ఉద్భగ్నకము, అం. చూ, ఉత్తానకరణబంధములు.

ఉద్భగ్నము, సం. వి. అ. న. చూ, రతిబంధము. 1-3.

ఉద్భటము, సం. వి. అ. పుం. 1. కమఠము. చూ, తాఁబేలు; విణ. 2. అధికము; చూ, హేరాళము. 1-౨.

ఉద్భటుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. చూ, సూర్యుఁడు; విణ. 2. అధికుఁడు: చూ, న్యాయాధిపతి; 3. నేర్పరి· చూ, సమర్థుఁడు.

ఉద్భవము, సం. వి. అ. పుం. జననము: చూ, సంభవము.

ఉద్భవించు, సం. అ. క్రి. జనించు: చూ, సంభవించు.

ఉద్భాసితము, సం. విణ. వెలిఁగింపఁబడినది: చూ, వెలుతురు. 1-౧౪.

ఉద్భిజ్జము, సం. విణ. భూమినిభేదించుకొని పుట్టినది, తరు గుల్మాది *: చూ, మొక్క 1. (చూ, సంభూతము.)

ఉద్భిజ్జములు, అం. చూ, సృష్టిభేదములు.

ఉద్భిత్తు, సం. విణ. ద్. 1. చూ, ఉద్భిజ్జము; అం. 2. చూ, నిహీనతానములు.

ఉద్భిదము, సం. విణ: చూ, ఉద్భిజ్జము.

ఉద్భిన్నము, సం. విణ. విరిసినది: చూ, వ్యాకోచము.

ఉద్భూతము, సం. విణ. (అ. ఆ. అ.) 1. పుట్టినది: చూ, సంభూతము; 2. పొడవైనది : చూ, సోగ. 2-3.

ఉద్భూషితము, అం. చూ, సంచారివర్ణగతాలంకారములు. (చూ, అలంకారము. 3.)

ఉద్భేదము, సం. వి. అ. పుం. 1. ఎగవ్రచ్చట; 2. జననము: చూ, సంభవము.

ఉద్భ్రమము, సం. వి. అ. పుం. 1. ఉద్వేగము: చూ, ఉబ్బిం చుట; 2. ఊర్ధ్వభాగమును కదలించుట: ఉద్వేగము; 3. అవ్యవస్థితచిత్తత : ఉద్వేగము; 4. ఉద్వేగము: చూ, చమత్కా ారము; అం. 5. చూ, రసములు. (చూ, అద్భుతము. 2.)

ఉద్భ్రముఁడు, సం. విణ. ఆశ్చర్యరసముగలవాఁడు.

ఉద్భ్రాంతము, సం. విణ. 1. తిరుగుడు పడినది: ఆఘూర్ణితము. ఆవృత్తము; అం. 2. చూ, ప్రచారములు.

ఉద్యతము, సం. విణ. 1. ఉత్థితము, యత్నించినది: చూ, సన్నాహము. 2; 2. పైకెత్తఁబడినది: చూ, ఉద్దూర్ణము.

ఉద్యతుఁడు, సం. విణ. పురుషార్థములయం దధికేచ్ఛగలవాఁడు: చూ, ఉదీర్ణుఁడు.

ఉద్యతి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. కదఁక: చూ, ఉద్యతము. 1.

ఉద్యమము, సం. వి. అ. పుం. 1. —పై.—; విణ. 2. ఎత్తఁబడ్డది: చూ, ఉద్దూర్ణము;

ఉద్యమించు, సం. అ. క్రి. కదఁగు: చూ, సమకట్టు. 2.

ఉద్యానము, సం. వి. అ. న. 1. అందఱు పోఁదగిన రాజుతోఁట: చూ, వనము. 2; 2. మనుష్యులుపేసి పెంచినతోఁట: చూ, వనము. 1; 3. పని: చూ, వ్యాపారము. 1; 4. వెడలుట: చూ, వెడలఁబాటు.

ఉద్యాపనము, సం. వి. అ. న. అవకర్షణము. "వ్రతోద్యాపనము": చూ, వెడలఁబాటు.

ఉద్యుక్తము, సం. విణ. ఉద్యోగించినది: చూ, సన్నాహము. 2-౩.

ఉద్యోగ, అం. చూ, భారతపర్వములు.

ఉద్యోగఃపురుషలక్షణమ్, న్యా. పురుషకారము పురుషలక్షణము.

ఉద్యోగమదము, అం. చూ, మదములు. (ఏనుఁగునకుఁబుట్టు మదములు యెనిమిదింటిలో నొకటి.)

ఉద్యోగము, సం. వి. అ. పుం. 1. కదఁక: చూ, సన్నాహము. 2; 2. పదవి: చూ, హోదా.

ఉద్యోగవిధి, అం. చూ, కామందకము.

ఉద్యోగస్థుఁడు, సం. విణ. ఉద్యోగము గలవాఁడు: ఉద్యోగి. 2. యత్నమునందుంచువాఁడు.

ఉద్యోగి, సం విణ. —పై.—

ఉద్యోగించు, సం. అ. క్రి. కదఁగు: చూ, యత్నించు.

ఉద్యోగో నరభూషణమ్, న్యా. ఉద్యోగమే నరభూషణము.

ఉద్యోతించు, సం. అ. క్రి. వెలుఁగు: చూ, హవణిల్లు.

ఉద్యోతితము, సం. విణ. వెలిఁగింపఁబడినది; చూ, వెలుతురు 1-౧౪.

ఉద్రంగము, సం. వి. అ. పుం. 1. అంతరమున నిలుచువస్తువు; 2. త్రంగ: చూ, ప్రతిమార్గకము; 3. భూమిపన్ను.

ఉద్రధము, సం. వి. అ. పుం. 1. కుక్క: చూ, శునకము: 2. కుక్కుటము: చూ. పుంజు.

ఉద్రము, సం. వి. అ. పుం. రూ- ఉద్రధము, జలబిడాలము, నీరు ల్లి: చూ. మత్స్యము. 1-౧౬.

ఉద్రిక్తము, సం. విణ. ఉద్రేకించినది: చూ, హసితము. 1.

ఉద్రేకము, సం. వి. అ. పుం. 1. విజృంభించుట: చూ, విజృం భణము; 2. అతిశయము: చూ, హేరాళము. 1.

ఉద్రేకించు, సం. అ. క్రి. 1. జృంభించు; చూ. విజృంభించు; 2. అతిశయించు: చూ, ముమ్మరించు.

ఉద్వర్తనము, సం. వి. అ. న. 1. ఉత్పతనము: చూ, ఎగయుట; 2, నూనెజిడ్డును పోఁగొట్టెడి వస్తువు: చూ, నలుఁగుఁబిండి; 3. ఉపద్రవము; చూ. విపత్తు; విణ. 4. అతిక్రమించిన నడతఁగలది.

ఉద్వర్తితము, అ.(వ్యు-నలుగుపెట్టఁబడినది): చూ.ఊరూకీయలు.

ఉద్వర్షనము, సం. వి. అ. న. లోలోన నవ్వు; చూ, హాస్యము.1.

ఉద్వహ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. కూఁతురు: చూ, సూన. 1.

ఉద్వహనము, సం. వి. అ. న. చూ, ఎగఁబట్టుట, ఎగఁబీల్చి: చూ, శ్వాసము; 2: పెండ్లియాడుట.

ఉద్వహము, సం. వి. అ. పుం. 1. పెండ్లి: చూ, వివాహము. చూ, ఉద్వాహము. అం. ౭: చూ, సప్తవాయువులు.

ఉద్వహించు, సం స. క్రి. 1. ఎగఁబట్టు: చూ, ఎత్తిపెట్టు; 2. మోయు: చూ, వహించు.

ఉద్వహుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. కొడుకు: చూ, సూనుఁడు. 1; విణ. 2. పైకెత్తువాఁడు.

ఉద్వాంతము, సం. వి. అ. పుం. 1, మదములేని యేనుఁగు: చూ, హస్తి-1-(౩౩)విణ. 2 కక్కఁబడినది: చూ,ఉద్గీర్ణము; 3, భేదించుకొని వెలికుబికినది: చూ, సంభూతము.

ఉద్వాసనము, సం. వి. అ. న. 1. విడుపు: చూ, విమోచనము; 2. చంపుట: చూ, వధము; అం. 3. చూ, ఉపచారములు.

ఉద్వాహన, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. రజ్జువు: చూ. సూత్రము. 1.

ఉద్వాహనము, సం. వి. అ. న. 1. పెండ్లియాడుట; 2. పెండ్లి: చూ, వివాహము; 1;3. ఉత్కంఠ: చూ, తహతహ; 4. రెండుమారులు దున్నిననేల: చూ, భూమి. 1-ఁ.

ఉద్వాహము, సం. వి. అ. పుం. 1. పెండ్లి; చూ, వివాహము. 1; అం. 2. చూ, ముఖక్రియలు.

ఉద్వాహితము, అం. 1. చూ, పక్షక్రియలు; 2. చూ, కటిక్రియలు; 3. చూ, జంఘాక్రియలు; 4. చూ, ఆరోహివర్ణ గతాలంకారములు. (చూ, అలంకారము. 3): 5. చూ. అవరోహివర్ణ గతాలంకారములు. (చూ, అలంకారము. 3.); 6. చూ, సంచారివర్ణ గతాలంకారములు. (చూ, అలంకారము. 3.); 7. చూ, శిరోభేదములు.

ఉద్వాహిని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. త్రాడు: చూ, సూత్రము. 1.

ఉద్విగ్నము, సం. విణ. 1. వ్యవస్థతప్పినది; 2. వెఱపు నొందినది; చూ, భీతము.

ఉద్విహిత, అం. చూ, దూతీచతుష్టయము.

ఉద్వీక్షించు, సం. స. క్రి. చూచు; చూ, వీక్షించు.

ఉద్వృత్త, అం. చూ, ఆకాశచారులు.

ఉద్వృత్తము, సం. విణ. 1. గర్వించినది: చూ, బిట్టు. 4; అం. 2. చూ, కరణములు.

ఉద్వృత్తి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. గర్వము: చూ, హంకారము.

ఉద్వృత్తుఁడు, సం. వి. అ. పుం. దుర్జనుఁడు: చూ, వ్యాధుఁడు. 2.

ఉద్వేగజనకము, సం. వి. అ. పుం. నెరవెంద *: చూ, రాజవృక్షము.

ఉద్వేగము, సం. వి. అ. న. 1. భయనము: చూ, సంచారము. 1; పుం. 2. ఉబ్బించుట: ఉద్రుమము; 3. ఊర్ధ్వభాగమును కదలించుట: ఉద్రుమము; 4. అవ్యవస్థితచిత్తత; ఉద్రుమము; 5. ఉద్రుమము: చూ, చమత్కారము. 6. భయము: చూ, సాధ్వసము. 1; 7. వంత: చూ, శోకము. 2; 8. పోఁకపండు: చూ. పోఁక; పుం. 9. నెరవంజి *: చూ, సరవెంద.

ఉద్వేగిల్లు, సం. అ. క్రి. భీతిల్లు: చూ, స్రుక్కు. 6.

ఉద్వేజజనకము, సం. వి. అ. పుం: చూ, ఉద్వేగజనకము. *

ఉద్వేజనము, సం. విణ. 1. భయము; చూ, సాధ్వసము. 1; 2. కలఁత: చూ, సంక్షోభము. 1.

ఉద్వేజితము, సం. విణ. 1. వెఱపింపఁబడినది; 2. కలఁతపెట్టఁబడినది: చూ, మలినము. 3.

ఉద్వేలము. సం. విణ. అతిశయము: చూ, హేరాళము. 1.

ఉద్వేష్టనము, సం. వి. అ. న. చుట్టుకొనుట: చూ, వ్యాపనము.

ఉద్వేష్టితము, సం. విణ. 1. చుట్టుకొనఁబడినది: చూ, వ్యావృత్తము. 1; అం. 2. చూ, బాహుప్రచారములు; 3. చూ, హస్తకరణములు; 4 చూ, హస్తప్రాణములు.

ఉధ్మానము, సం. వి. అ. న. బ్రొయ్యి: చూ, హసంతి. 1.

ఉధ్రము, సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-ఉద్రము.

ఉధ్వానము, సం. వి. అ. న; చూ, ఉధ్మానము.

ఉనికి, దే. వి. 1. ఉండుట. "క. వేఱొకతెఱఁగున నొరులకు, మాఱాడక యునికిలెస్స." భార. విరా. 1, ఆ. 128: చూ. స్థితి. 2; 2. నిలుకడ. "నిర్వికారవృత్తినున్న యునికికి." భార. ఆది. 3, ఆ. 180: చూ, స్థితి. 3; 3. చోటు, స్థితి: చూ, స్థానము. 1; 4. షడ్గుణములలో నొకటి: (చూ. ఆసనము.): చూ, సంధి. 10.

ఉనికిపట్టు, దే. వి. ఇల్లు: చూ, సదనము. 1.

ఉనుకువ, దే. వి. ఉనికి, చోటు: చూ, స్థానము. 1.

ఉనుచు, దే. క్రి. 1. ఉండఁజేయు: చూ, ఇడు. 2; 2. అద్దించు: చూ, రంగువేయు.

ఉన్నట్టివాఁడు, దే. విణ. ఉన్నటువంటివాఁడు: చూ, వ్యుషితుఁడు.

ఉన్నట్టుండి, దే. క్రి. విఱ: చూ, దబ్బాటు.

ఉన్నత, అం. చూ, అశ్వసంచారమార్గము.

ఉన్నతత్వము, సం. వి. అ. న. చూ, ఔన్నత్యము: చూ, సోగ. 2-ఎ.

ఉన్నతబాహుమూలము, సం: వి. అ. న. అదృష్టశాలి లక్షణము; చూ, లక్షణము. 1-ళ.

ఉన్నతము, సం. వి. అ. పుం, 1. కొండచిలువ; చూ, సర్పము. 1-ఎం; విణ. 2. పొడవైనది: చూ. సోగ. 2-ళ.

ఉన్నతానతము, సం. విణ. వంగినది; చూ, బంధూరము.

ఉన్నతి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. పొడుగు: చూ, సోగ. 2; 2. గరుఁడునిభార్య: చూ, భార్య 1-ఁగ; 3. పరిపూర్ణత్వము, 4. అతిశయము: చూ, హేరాళము. 1.

ఉన్నతీశుఁడు, సం. వి. అ. పుం. గరుత్మంతుఁడు; చూ, హరివాహనుఁడు.

ఉన్నమనము, సం. వి. అ. న. పైకెత్తుట: ఉన్నయము-రూ-ఉన్నాయము; (తె. ప):— ఎత్తుట.

ఉన్నమితము, సం. విణ. పైకెత్తఁబడినది, ఉత్సన్నము: చూ, ఉత్పాదితము.

ఉన్నము, సం. విణ. తడిసినది: చూ, వోదము.

ఉన్నయము, సం. వి. అ. పుం: చూ, ఉన్నమనము. (రూ-ఉన్నాయము.)

ఉన్నరూపు, ద్వ. వి. నిజము: చూ, సత్యము. 1.

ఉన్నవాఁడు, దే. విణ. 1. అన్యుఁడు. భాగ. 10, స్కం. ఉ. 34: చూ, పరాయివాఁడు; 2. చూ, ఉన్నట్టివాఁడు.

ఉన్నాయము, సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-ఉన్నయము.

ఉన్నాహము, సం. వి. అ. న. పులియఁబెట్టిన కడుగునీరు: చూ, ఉక్తము. 1.

ఉన్ని, దే. వి. గొఱ్ఱె లోనగువాని బొచ్చు: చూ, వెండ్రుక. 1.

ఉన్నిద్రము, సం. వి. అ. న. 1. గగురుపాటు: చూ, రోమాంచము; విణ. 2. మేలుకొన్నది: ఉద్బుద్ధము; 3. వికసించినది; చూ, వ్యాకోచము.

ఉన్నీవి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ఉద్గతమైన వీపీబంధముగల యాఁకుది: చూ, స్త్రీ. 1-గా-ల.

ఉన్నుఁడు, సం. విణ. దయగలవాఁడు: చూ, దయాళువు.

ఉన్నె, వా. క్రి. ఉండునె. (రూ-ఉన్నే.) (చూ, వికల్పార్థకములు.)

ఉన్నేత, సం. వి. ఋ. పుం. చూ, ఋత్విజుఁడు. 1.

ఉన్నేయప్రశ్నోత్తరము, సం. వి. అ. న. ఉన్నేయప్రశ్నోత్త రాలంకారము: (చూ, అలంకారము. 3.)

ఉన్మంథనము, సం. వి. అ. న. 1. కదలించుట: చూ, లోలము. 1; 2. చంపుట: చూ, వధము.

ఉన్మంథము, సం. వి. అ. న. 1. చంపుట: చూ, వధము; 2. చిలుకుట: చూ, మథనము.

ఉన్మంథితము, సం. విణ. కదలింపఁబడినది; చూ, వేల్లితము. 2.

ఉన్మత్తము, సం. వి. అ. పుం. 1 = ఉమ్మెత్త *: చూ, హలా పుష్పము, 2. పుష్పవృక్ష విశేషము: చూ, వృక్షము (1-౧౭); విణ. 3. వెఱ్ఱెత్తినది: చూ, వెఱ్ఱి. 1.

ఉన్మత్తుఁడు, సం. విణ. 1. చూ, వెఱ్ఱివాఁడు; 2. నలువ; చూ, బ్రహ్మ. 1.

ఉన్మదితుఁడు, సం. విణ. చూ, వెఱ్ఱివాఁడు.

ఉన్మదిష్ణువు, సం. విణ. ఉ. — పై. —

ఉన్మనుఁడు, సం. విణ. న్. 1. ప్రియవస్తువు ఎప్పుడు దొరకునో యను త్వరకలవాఁడు; చూ, ఉత్కుఁడు. 2; 2: మదించిన వాఁడు; చూ, మత్తుఁడు.

ఉన్మాథము, సం. వి. అ. పుం. 1. తిమిరము, స్పర్శముఁ దెలి యని రోగము: చూ, తిమ్మిరి: 2. గాలము; చూ, మత్స్య బంధనము; 3. చంపుట; చూ, వధము; 4. కూటయంత్రము: చూ, బోను.

ఉన్మాథుఁడు, సం. వి. అ. పుం. మరణింపఁజేయువాఁడు: చూ, మారకుఁడు.

ఉన్మాదకుఁడు, సం. విణ. చూ, వెఱ్ఱివాఁడు.

ఉన్మాదనము, సం. వి. అ. పుం. మన్మథునియొక్క బాణము: చూ, బాణము 1-౬౩. (చూ, మన్మథ బాణములు.)

ఉన్మాదము, సం. వి. అ. పుం. 1. = ఉమాదము; చూ, వెఱ్ఱి: 1: (ప్రియ వియోగ విభవభ్రంశాదులచే చేతనాచేతనముల యందు సమానముగా ప్రవర్తించుట.) 2. అధిక చప్పుడు: చూ, స్వరము, 2-౧౬; 3. వ్యభిచారభావ భేదము, (సంచారీ భావ భేదము. (భ్రమము.) ఉదా:- "ఓ రసాతలమా ! నాపై దయగలిగెనేని సీత యేత్రోవ నేతెంచెనో యానతిమ్ము." చూ, సంచారీభావములు; అం. 4. చూ, శృంగారచేష్టలు: 5. చూ, ద్వాదశావస్థలు.

ఉన్మాదవంతుఁడు, సం. విణ: చూ, ఉన్మత్తుఁడు.

ఉన్మాదవతుఁడు, సం. విణ. రూ — పై. —

ఉన్మానము, సం వి. అ. న. తులామానము; చూ, తూనికె.

ఉన్మార్గము, సం. వి. అ. పుం. 1. చెడునడత: చూ, తప్పునడత: 2. తప్పుత్రోవ; పెడదారి. చూ, మార్గము. 1-౩.

ఉన్మిత్తము, సం. విణ. కొలువఁబడినది: చూ, వనిత. 5.

ఉన్మిషితము, సం. విణ. విరిసినది: చూ, వ్యాకోచము.

ఉన్మీలనము, సం. వి. అ. న. విఱుచుట, వికసించుట: చూ, వికాసము. (చూ, బుద్ధి.)

ఉన్మీలితము, సం. విణ. 1. విరిసినది: చూ, వ్యాకోచము; 2. ఉన్మీలితాలంకారము, చూ, అలంకారము. 3. అం. 3. చూ, దృష్టికియలు: 4. అర్థాలంకారములు నూటింటిలో నొకటి. ఉపమా నోపమేయములకు భేదవిస్ఫురణంబుఁ జూపుట. ఉ. నీకీర్తి కిరవైన హిమవన్నగమును దేవతలు మంచువలన, గనిపెట్టుచున్నారు: చూ, అలంకారము. 3.

ఉన్మీషితము, సం. విణ. చూ, రూ - ఉన్మిషితము.

ఉన్ముక్తకము, సం. వి. అ. పుం. శిరస్నాతము, పాదములదాఁక నుండెడు అంగి: చూ. వస్త్రము.

ఉన్ముఖుఁడు, సం. విణ. మీఁదుచూచువాఁడు:చూ, ఉద్గ్రీవుఁడు. 1.

ఉన్ముద్రము, సం. విణ. చూ, ఉన్మిషితము.

ఉన్మూలించు, సం. స. క్రి పెల్లగించు. చూ, స్ఫోటించు. 1-౧.

ఉన్మూలితమగు, మి. అ. క్రి. పెల్లగిల్లు — పై. —

ఉన్మూలితము, సం. విణ. 1. వేరుత్రెంపఁబడినది, పెల్లగింపఁబడినది: ఉత్ఖాతము, ఉత్పాటితము, ఉద్బహితము, ఉత్సన్నము, ఉత్పాదితము, ఉన్మూలితము: 2. అడుగుతోఁ జెఱుపఁబడినది.

ఉన్మేషము, సం. వి. అ. పుం. 1 తెలివి; చూ, హృల్లేఖము, 2. 2. కనుతెప్పలు విచ్చుట; 3. పుష్పాది వికాసము; చూ, వికాసము; అం. 4. చూ, పుటక్రియలు.

ఉప, సం. ఉపసర్గము, 1. ఉపగూహాము = ఇచట "ఉప" అనునది ధాత్వర్థమును ఆలింగనముగా మార్చినది; 2. ఉపయమము — ఇచట ధాత్వర్థమును వివాహార్థము కలదానినిఁగా మార్చినది; 3. ఉపమ — ఇచట ధాత్వర్థమును బోలికగా మార్చినది; 4. ఉపమాత — ఇచట మాతృశబ్దముతో సమసించి దగ్గఱయను నర్థము కలదియైనది; 5. ఉపప్లవము — ఇచట ధాత్వర్థమును ఉపద్రవమను నర్థమునకు మార్చినది. సం. అవ్య. 6. తక్కువ: చూ, వెలితి. 2: 7. దగ్గఱ: చూ, సమీపము; 8. ఆరంభము: చూ, యత్నము; 9. ఆచార్యుని క్రియ; 10. ఎక్కువ: చూ, హెచ్చు. 1; 11. రీతి: చూ, విధము; 12. చెప్పఁగూడనిది చేయుట; 13. గొల్లవేషము: 14. చెడుగును తలఁచుట: చూ, విప్రతీసారము.

ఉపకంఠము, సం. వి. అ. న. 1. దగ్గఱ; చూ, సమీపము, 2. గ్రామము చేరువనేల, ఉపశల్యము: చూ, భూమి. 1-౨౦; విణ. 3. సమీపించినది: చూ, సమీపము.

ఉపకరణము, సం. వి. అ. న. కొఱముట్టు, చూ, సాధనము. 2.

ఉపకరించు, సం. అ. క్రి. ఉపయుక్తమగు: చూ, సరిపడు.

ఉపకర్త, సం. విణ. ఉపకారి: చూ, శుభంకరుఁడు.

ఉపకారము, సం. వి. అ. పుం. 1. ఉపకృతి, చూ, మేలు. 12; 2. గుంపు: చూ, సమూహము; 3. చెదరిన పువ్వులోనగునది: చూ, ప్రకరము.

ఉపకారి, సం. విణ. చూ. ఉపకర్త.

ఉపకారిక, సం. వి. అ. స్త్రీ. 1. ఉపకారముచేసెడు స్త్రీ: చూ. స్త్రీ. 1-౧౯౯; 2 — ఉప్పరిగ, రాజసదనము. మేడ, చూ, సదనము. 1-౬౫; 3. శిబిరము, గుడారము: చూ, సదనము, 1-౪౦; 4. చక్కెరచేర్చి పొరటిన పిండి, ఆఖ్య: చూ, భక్ష్యము; 1-౭; 5. ఒకానొక బంక.

ఉపకార్య, సం. వి అ. స్త్రీ. 1. రాజసదనము. మేడ: చూ, ఉపకారిక 2; 2. రాజుల విడిది యిల్లు; ఉపణర్య: చూ, సదనము 1; విణ. 3. ఉపకరింపఁదగినది, ఉపకారమునుపొందఁదగినది, శుభమైనది: చూ. మేలు. 15.

ఉపకుంచిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, ఉపకుంభిక. 1-2.

ఉపకుంభిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. సన్నయేలకి *: చూ, పత్రల: 2. కారవి, సోపు, నల్లజీలకఱ్ఱ *: చూ, జీలకఱ్ఱ. (ఉపకుంచిక అ ి శబ్దరత్నాకరము, ఉ కుంభిక అని సర్వశబ్ద సంబోధిని.)

ఉపకుర్వాణుఁడు, సం. వి. అ. పుం. ఒకానొక బ్రహ్మచారి: చూ, వటువు.

ఉపకుల్య, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. పిప్పలితీఁగె *: చూ, పిప్పలి. 1.

ఉపకృతము, సం. వి. అ. న. 1. ప్రయోజనము: చూ, పని. 2; విణ. 2. ఉపకరింపఁబడినది.

ఉపకృతి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. ఉపకారము: చూ, మేలు. 12.

ఉపక్రమము, సం. వి. అ. పుం. 1. ఉపాయమునెఱిఁగి ప్రారంభించుట: చూ, సన్నాహము; 2. రోగమునకుఁజేయు ప్రతిక్రియ: చూ, ప్రతిక్రియ 1; 3. గురుముఖమున ఆనుపూర్వ్యగ వేదముఁజదువుట; అధీతి, అధ్యయనము; చూ, విద్యలు. 5-ళ; 4. మంత్రులులోనగువారిఁ బరీక్షించుట: చూ, ప్రక్రమము. 2; 5. విక్రమము, బలిమి: చూ, శక్తి. 1; 6. ప్రారంభము; చూ, సన్నాహము (తెలివితోఁజేసిన తొలియారంభము, పనికి మొదలుఁబెట్టుట); 7. తంత్రము. ఎత్తుగడ: చూ, ఉపాయము; (ఉపక్రమము, ప్రక్రమము క్రియకుమొదట దొరఁకొనుటపేళ్లు, అధ్యయమునకు ప్రణవోచ్చారణము. వంటకు పొయి యలు కుట మొదలైనవి.)

ఉపక్రమించు, సం. అ.క్రి.స.క్రి. ప్రారంభించు. చూ, సమకట్టు.2.

ఉపక్రోశము, సం. వి. అ. పుం. దూఱు: చూ, నెగ్గింపు.

ఉపగణములు, అం. రెండక్షరములవి. —(4) గగ, గల, లగ, లల; నాలుగక్షరములవి. —(10) తగము, తలము, నగము, నలము, భగురు, భలము, రగము, రలము, మలఘు, సలము; ఐదక్షరములవి. —(7) నగలము, నగగము, నలలము, నలగము, సలలము, సలగము, సగలము.

ఉపగతము, సం. విణ. అంగీకరింపఁబడినది: చూ, స్వీకృతము.

ఉపగతి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. అదనము: చూ, లాభము. 1.

ఉపగమము, సం. వి. అ. పుం. 1. అంగీకారము: చూ, సమ్మతి. 1; 2. సమీపించుట: చూ, సమీపము.

ఉపగీతి, అం. ఒకానొకపద్యము. ఇది చపలాకందముచాయను నదచును. (చూ, కందము.) చూ, వృత్తము. 1.

ఉపగూఢము, సం. విణ. 1. కౌఁగిలింపఁబడినది: ఆలింగితము, ఆశ్లిష్టము; 2. దాఁచఁబడినది: చూ, రహస్యము. 3.

ఉపగూహనము, సం. వి. అ. న. 1. ఆలింగనము, చూ, సంశ్లేషము; కౌఁగిలి; 2: చూ, దాఁచుట.

ఉపగ్రహము, సం. వి. ఆ. పుం. 1. అనుకూలపడుట, పొత్తు: చూ, స్నేహము. 1; 2. మిక్కిలివృద్ధి: చూ, సమృద్ధి; 3. చెఱ: చూ, బంధనాలయము; 4. కారాగృహశిక్ష ననుభవించుట: చూ, బంది; 5. సూర్యాదిగ్రహణము: చూ, గ్రహణము. 1; అం. 6. చూ, షోడశసంధులు.

ఉపగ్రహుఁడు, సం. వి. అ. పుం. చెఱఁబడ్డవాఁడు: చూ, బందెకాఁడు.

ఉపగ్రాహ్యము, సం. వి. అ. న. కానుక: చూ, సూడిద.

ఉపఘాటకము, సం. వి. అ. న. సంభోగక్రియాభేదము: చూ, రతిబంధము. 1-(౧).

ఉపఘాతిని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ఆఁబోతు త్రొక్కుటవలన నీచుకొనిన యావు: చూ, ధేనువు. 1-౩.

ఉపఘ్నము, సం. వి. అ. పుం. తీఁగయల్లుటకు సమీపమున నిడు కొయ్యలోనగునది: చూ, ప్రాఁకు.

ఉపచయము, సం. వి. అ. పుం. 1. ఉన్నతి: చూ, సోగ. 2; 2. అతిశయము: చూ, హేరాళము. 1.

ఉపచరము, సం. వి. అ. పుం. 1. గోమహిష్యాది ప్రథమ గర్భము; చూ, ప్రజినము. 1; 2. చూలగునట్టి కాలము. చూలు: చూ, ప్రజినము. 2; 3. ఎద్దు వెదగొనడము.

ఉపచరించు, సం. స. క్రి. 1. గౌరవించు: చూ, సన్మానించు: 2. కొలుచు: చూ, సేవించు.

ఉపచరితుఁడు, సం. విణ. సేవింపఁబడినవాఁడు: చూ, సేవితుఁడు.

ఉపచాయ్యము, సం. వి. అ. పుం. 1. చయనాగ్నియందుఁ ఉపయోగింపఁదగిన పేరు: పరిచాయ్యము, సమూహ్యము: చూ, వహ్ని. 1-౨; 2. గ్రామము కావలెనను కోరికఁగల వాని చేతఁ జేయబడునట్టి యొక యాగము చూ, యజ్ఞము. 1-౧౮.

ఉపచారగృహీతుఁడు, సం. వి. అ. పుం. మంచిమాటచేత దండును దెచ్చినవాఁడు. (చూ, అహిభయము): చూ, స్వపక్షములవారు.

ఉపచారము, సం. వి. అ. పుం. 1. మరియాద: చూ, సన్మానము. 1; 2. కొలువు: చూ, శుశ్రూష. 2; 3. తనపని చక్కఁబెట్టుకొనుటకై యొకనికి రహస్యముగానిచ్చు ధనము, ఆమిషము: చూ. సూడిద; 4. అలవాటు; చూ, స్వభావము; 5. వసంతఋతువు. వసంతము, చిగిరించేకాలము: చూ, మాసద్వయము.

ఉపచారములు, అం. 1. పదునాఱు.—ఆవాహనము, ఆసనము, పాద్యము, అర్ఘ్యము, ఆచమనీయము, స్నానము, వస్త్రము, యజ్ఞోపవీతము, గంధము, పుష్పము, ధూపము, దీపము, నైవేద్యము, తాంబూలము, నమస్కారము, ఉద్వాసనము; (౧౬). 2. అయిదు.— స్నానము, పూజ, నైవేద్యము, ప్రదక్షిణము. నమస్కారము. (౫).

ఉపచారుఁడు, సం. వి. అ. పుం. గరుత్మంతుఁడు: చూ, హరివాహనుఁడు.

ఉపచితము, సం. విణ. 1. కాలినది; 2. అలకడము (సున్నము చేత పెరిగినగోడ మొదలైనది.): చూ, నిదిగ్ధము: 3. కూడఁబెట్టినది: చూ, నిదిగ్ధము. 4. వర్ధిల్లినది: చూ, పృథులము.

ఉపచిత్ర, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. ఎలుకజీడి *: చూ, భల్లాతకి: అం. 2. ఒకానొకవృత్తము. ఇందు ఒకటి మూఁడు పాదములయందు మూఁడు సగణములును, యొక వగణంబును, రెండు నాలుగు పాదంబులందు భ, భ, భ, గగములుయుండి తొమ్మిదింట యతులు గల వృత్తము. అప్ప. 4, ఆ.253. పుట; చూ, వృత్తము. 1.

ఉపజలము, సం. వి. అ. పుం. కమ్మునీరు: చూ, నీరు. 1-౧౪.

ఉపజాతి, అం. ఒకానొకవృత్తము. ఇందు బేసిపాదంబులు ఇంద్రవజ్రచ్ఛాయను, సరిపాదములు ఉపేంద్రవజ్రచ్ఛాయను

నడచును దీనినే "నిశి" యనిరూఢ నందురు. తద్విశేషములు:—వ్యత్యస్తోపజాతి: — ఇందు బేసిపాదములు ఉపేంద్రవజ్రచ్ఛాయను, సరిపాదములు ఇంద్రవజ్రచ్ఛాయను నడచును; సమోపజాతి :— మొదటి రెండుపాదములు ఇంద్రవజ్రచ్ఛాయను, 3-4 పాదములు ఉపేంద్రవజ్రచ్ఛాయను నడచును; వ్యత్యస్తసమోపజాతి :— ఇది యుపేంద్రవజ్రచ్ఛాయను మొదటి రెండుపాదములున్ను, ఇంద్రవజ్రచ్ఛాయను గడమ రెండుపాదములున్ను నడచును: వైపరీత్యోపజాతి:—ఇది ఇంద్రవజ్రచ్ఛాయను మొదటిచరణమున్ను, కడమ మూఁడు పాదములు ఉపేంద్రవజ్రచ్ఛాయను నడచును: చూ, వృత్తము. 1.

ఉపజాతులు. అం. గీతములుతొమ్మిది, సీనములేడు. (కొందఱు చంపకోత్పల శార్దూలమత్తేభములు జాతులనియు, కందగీత సీసములుపజాతులనియు, తక్కినవి వృత్తములనియు వాడుచున్నారు.)

ఉపజాపము, సం. వి. అ. పుం. 1. భేదము; చూ, వేఱుపాటు, 1; అం. 2. రాజులయొక్క మూఁడవయుపాయము: చూ. ఉపాయములు.

ఉపజిహ్విక, సం. వి: ఆ. స్త్రీ. 1. కొండనాలుక: చూ, రోగము. 1; 2 చెట్టున తెట్టెపెట్టెపు నల్లచీమ: చూ, పిపీలిక.

ఉపజీవి, సం. విణ. ఒకరి ననుసరించి జీవించువాఁడు: చూ. జీవకుఁడు. 2.

ఉపజీవించు, సం. స. క్రి. ఒకరిని అనుసరించి జీవించు: చూ, జీవించు.

ఉపజీవిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ఒకరిని ఆశ్రయించి జీవించుట: చూ, బ్రదుకు. 1.

ఉపజ్ఞ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ఉపదేశములేక తనంతట మొట్టమొదట పుట్టెపుజ్ఞానము. (వాల్మీకియొక్క శ్లోకనిర్మాణ జ్ఞానము వంటిది.); చూ, హృల్లేఖము. 2.

ఉపణర్య, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. రాజుల విడిదియిల్లు: చూ, సదనము. 1-ఉ; 2. డేరా: చూ, సదనము. 1-ళం.

ఉపతప్త, సం. వి. ఋు. పుం. తపింపఁజేయు రోగము; చూ, రోగము. 1.

ఉపతాపము, సం. వి. అ. పుం. 1. కలఁత: క్షోభము: చూ, సంతాపము; 2. తపింపఁజేయు రోగము: చూ. రోగము. 1; 3. తొందఱ; చూ, సంభ్రమము. 1.

ఉపతాయి, దే. వి. మల్లవిజ్ఞానము. భార. విరా. 2, ఆ. 15: చూ, మల్లశాస్త్రము.

ఉపత్యక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. కొండచేరువ నేల: చూ, భూమి. 1-ఎం.

ఉపత్తు, సం. వి. ద్. స్త్రీ. ఇచ్చుము: చూ, విపత్తు.

ఉపద, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. కానుక: చూ, సూడిద.

ఉపదంశము, సం. వి. అ. పుం. 1. ఊరుఁగాయ: చూ, రుచిగాయ: 2. కల్లుఁద్రాగునపుడు నంజుకొనురొట్టె మాంసాములు; 3. మెఱ్ఱరోగము, కొఱుకురోగము, కొఱుకు, కొఱుకుపుండు: చూ, సవాయి. 1; 4. సమిష్టిల, ఏఱువంగ *: చూ, వంగ.

ఉపదానము. సం. వి. అ. న. 1. అరణము. వివాహకాలము నందు అల్లునకును ఆఁడుబిడ్డకును మామగారిచే నీయఁబడు ధనాదికము: చూ, హరణము; 2. కానుక: చూ. సూడిద.

ఉపదిష్టము. సం. విణ. ఉపదేశింపఁబడినది: ఆదిష్టము.

ఉపదూషితము. సం. విణ. 1. ఆసన్నమరణము, సన్నిహిత మరణము: చూ, సావు: 2. నిందింపఁబడనిది, నిందకానిది: చూ, అజిన్యము. 5.

ఉపదూషితుఁడు, సం. విణ. దాపించిన చావుఁగలవాఁడు; 2. నిందింపఁబడ్డవాఁడు; చూ, వ్యాధుఁడు. 2.

ఉపదేశకుఁడు, సం. విణ. ఉపదేశించువాఁడు; చూ, బోధకుఁడు. 2.

ఉపదేశకులు, అం. వర్ణమాల (అక్షరముల) నభ్యాసముచేసిన వారు, ఉపనయనకాలమందు గాయత్రిని ఉపదేశించినవారు. వేదాధ్యయనముఁ జేయించినవాఁడు, శాస్త్రాభ్యాసముఁ జేయించినవాఁడు, పురాణేతిహాసాములను తెలియఁజేసినవారు. శైవ వైష్ణవ మత సాంప్రదాయములను బోధించినవారు, టక్కుటమారగజకర్ణగోకర్ణ - ఇంద్రజాలమహేంద్రజాలాది విద్యలనుపదేశించినవారు. (8.)

ఉపదేశము, సం. వి. అ. పుం. 1. మంచిమాట: చూ, హితవచనము; 2 బోధించుట: చూ, బోధనము.

ఉపదేశించు, సం. స. క్రి. ఉపదేశముచేయు: చూ, పన్ను. 9.

ఉపదేష్ట, సం. విణ. చూ, ఉపదేశకుఁడు.

ఉపదేహిక, సం. వి, ఆ. స్త్రీ. చెదపురుగు: చూ, పిపీలిక.

ఉపద్రవము, సం. వి. అ. పుం. విప్లవము, హావడి: చూ, విపత్తు.

ఉపధ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. ధర్మార్థకామములచేత మంత్రి లోనగువారి చిత్తమును పరీక్షించుట: చూ, ప్రక్రమము. 2; 2. తలగడ: చూ. లోడు, అం. 3. చూ, గతివిశేషములు; వా. 4. (వ్యాకరణమున) కడపటి యక్షరమునకు ముందటి యక్షరము ఉపధయనఁబడును. (ఉ.—వీచి-సంచి వీనిలోని తుదివర్ణము ఇకారము. దానివెనుక నున్నది చకారము. అది ఉపధయనఁబడును. (మ॥ సూ॥ గారి ఆంధ్రభాషానుశాసనము.)

ఉపధానము, సం. వి. అ. న. 1. తలగడ: చూ, లోడు; 2. చెలిమి; చూ, స్నేహము: 1: 3. విషము; చూ, విసము. 1.

ఉపధావించు, సం. అ. క్రి. పరుగిడు: చూ, వెళ్లు. 1.

ఉపధి, సం. వి. ఇ. పుం. 1. రూ - ఉపాధి. పరద్రోహార్థ మొకటి యుద్దేశించినట్లు తెలిపి యొకటి నేయుట: చూ, వ్యాజము. 1. 2. అక్షాగ్రకీలము: చూ, బండికన్ను.

ఉపధూపితము, సం. వి. అ. పుం. 1. సమీపించిన యస్తమయము:చూ,అస్తమనము. 1-గ విణ. 2. చావుసమీపంచినది; 3. పొగవేయఁబడినది.

ఉపధూపితుఁడు, సం. విణ. 1. ఆసన్నమరణము గలవాఁడు, 2. పీడింపఁబడినవాఁడు, ఉపరక్తుఁడు, చూ, వ్యసనాక్తుఁడు.

ఉపనక్తము, సం. వి. అ. పుం. చెప్పుతట్ట *: చూ, చర్మారము.

ఉపనతము, సం. విణ. కదిసినది: చూ, సంసక్తము. 1.

ఉపనయనకాలమందు గాయత్రిని ఉపదేశించినవారు; అం. చూ,ఉపదేశకులు.

ఉపనయనదానము, అం. చూ, షోడశమహాదానములు.

ఉపనయనము, సం. వి. అ. న. చూ, వడుగు; అం. 2. చూ, కర్మములు.

ఉపనయము, సం. వి. అ. న. — పై. —

ఉపనాయము, సం. వి. అ. న. — పై. —

ఉపనాయకులు, అం. (నలుగురు — దక్షిణుఁడు, అనుకూలుఁడు, ధృష్టుఁడు, శఠుఁడు, చూ, పతులు.) చూ, నాయకులు. 2.

ఉపనాహము, సం. వి. అ. పుం. 1. వీణె లోనగువాని తంతి చుట్టెడు బిరడ; బిరడ. చూ, వీణ, 1-ఆఒ; 2. పుంటిమీఁద వాపునెడు మందు; చూ, మందు. 1; 3. జిలదారి: చూ, వాహసము. 2. 4. పుండు: చూ, వ్రణము: 5. తామర తూడు: చూ, సహస్రపత్రము, 1-ఈ. 6. గ్రాసము, ముద్ద. చూ, పాదము. (1)-ఎ3.

ఉపనిధి, సం. వి. ఇ. పుం. చెప్పక చూపక యుంచిన ఇల్లడ: చూ, వాడిక.

ఉపనిషత్తు, సం. వి. ద్. స్త్రీ. 1. వేదాంతము, ధర్మము: చూ, వేదాంతము; 2. వేదోక్తవిధి: చూ, ధర్మము; 3. ఏకాంతము: చూ. రహస్యము. 1.

ఉపనిషత్తులు, అం. ఈశావాశ్యము, తలవకారము, కఠవల్లి, ప్రశ్న. ముండకము, మాండూక్యము, భృగువల్లి, ఐతరేయము, ఛాందోగ్యము, బృహదారణ్యకము. (10)

ఉపనిష్కరము, సం. వి. అ. న. = ఉక్కళము. రూ - ఉపనిష్కరము, అభిముఖమైన రాజమార్గము: చూ, మార్గము. 1.

ఉపనిష్కరము, = ఉక్కళము. —పై.—

ఉపనీతుఁడు, సం. విణ. 1. వడుగైనవాఁడు, చూ, వటుఁడు; 2. సమీపమునకు తేఁబడినవాఁడు.

ఉపన్యసించు, సం. స. క్రి. 1. ఉండఁజేయు, ఉనుచు. చూ, ఇడు. 2; 2. ఉపన్యాసముచేయు.

ఉపన్యాసము, సం. వి. అ. పుం: 1. ఏదేనియొక విషయమునెత్తి విస్తరించి చెప్పుట; ఈ: చూ, వాఙ్ముఖము; 2: చూ. ఉదాహరణము; 3. చూ, షోడశసంధులు.

ఉపపట్టణము, సం. వి. అ. న. 1. శాఖానగరము, పేఁట: చూ, దేశమలు; 1-ఒ3-8-ఁ. 2. పట్టణమునకు దగ్గరయూరు: చూ, దేశములు. 4-ఒ.

ఉపపతి, సం. వి. ఇ. పుం. 1. జారుఁడు: చూ, అంకుమగఁడు; 2. చూ. నాయకులు. (శృంగార రసమందలి ముఖ్యుఁడైవయొకానొక నాయకుఁడు.)

ఉపపత్తి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. భాగ్యము: చూ, సంపత్తి. 1; 2. అలవాటు; చూ, స్వభావము: 3. మంచి: చూ. యోగ్యత, 4. కారణము; చూ, హేతువు, 5. చూ. ఉదాహరణము; 6. జన్మము; చూ; సంభవము; 7. కత: చూ. సమాచారము. 2; 8. రతి, కూడిక; చూ. సంయోగము.

ఉపపదము, అం. చూ, చిత్రబంధములు.

ఉపపన్నము, సం. విణ. 1. ఉపపత్తికలది, 2. పొందఁబడ్డది: చూ, సంసక్తము; 3. పుట్టినది: చూ. సంభూతము; 4 పూర్ణమయినది; చూ. వర్ధితము. 3.

ఉపపాదకము, సం. విణ. కలిగించునది: చూ, ప్రతిపాదకము.

ఉపపాదనము, సం. వి. అ. న. కలిగించుట: చూ, సంభవము. 1.

ఉపపురాణములు, అం. సనత్కుమారీయము, నారసింహీయము, స్కాందము, శివధర్మము, దౌర్వాసము, నారదీయము, కాపిలము, మానవము, ఔశనము, బ్రహ్మాండము, వారుణము, కాళీపురాణము, లైంగము, సాంబము, సౌరము, పారాశర్యము, మారీచము, భార్గవము. (18)

ఉపషష్టిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ఆవరింత: చూ, హాఫిక.

ఉపప్రదానము, సం. వి. అ. న. కానుక: చూ, సూడిద.

ఉపప్లవము, సం. వి. అ. పుం. 1. అంజన్యము. చూ, తోఁక చుక్క; 2. ఉపద్రవము, చూ, విపత్తు; 3. కేతువు: చూ, సుకేతనము; 4. రాహుగ్రహము: చూ, రాహువు. 1.5. సూర్యచంద్ర గ్రహణములు: చూ, గ్రహణము. 1. విణ. 6. తెలియక వచ్చునది. (ఉత్పాతము); 7. రాజకీయోపద్రవము.

ఉపప్లుతుఁడు, సం. విణ. వ్యసనవంతుఁడు: చూ, వ్యసనార్తుఁడు.

ఉపబర్హము, సం. వి. అ. పుం. తలగడ: చూ, లోడు.

ఉపబృంహణము, సం. వి. అ. న. చక్కఁగా పెరుగుట. చూ, సంవృద్ధి.

ఉపబృంహితము, సం. విణ. చక్కఁగా పెరిగినది: చూ, సంవర్ధితము.

ఉపభుక్తము, సం. విణ. అనుభవింపఁబడినది: చూ, లీఢము.

ఉపభృత్తు, సం. వి. త్. స్త్రీ. 1. హోమార్థమైన మిళ్ళివంటి యజ్ఞోపకరణ విశేషము: చూ, స్రువము; 2. కిరీటము, చూ, సీసకము. 1; 3. ఉపస్థమూలము; చూ, యోనిమూలము; 4. ఐ. చనుమొన: చూ, స్తన్యము, 1-ళ.

ఉపభోగము, సం. వి. అ. పుం. అనుభవము, చూ, భుక్తి. 2.

ఉపభోగ్యము, సం. విణ. అనుభవింపఁదగినది: చూ, భోగ్యము. 3.

ఉపమ, అం. 1. అర్థాలంకారము. (రూ - ఉపమానము): చూ, అలంకారము. 3, సమస్తాలంకారములకు నుపమ పూర్ణాదిగానున్నది. దానినుండియే సమస్తాలంకారములును బుట్టినవి. రెండు పదార్థములయందు వర్ణ్యావర్ణ్యములందు మనోహరమగు సామ్యమును స్పష్టముగాఁ జెప్పఁబడి యుండెనేనియుపమయగును. 1.ఉపమానము, 2.ఉపమేయము, 3. ఉపమావాచకము, 4. సాధారణ ధర్మము; అని నాలు గవయవములు కలవు. ఉదా:— రాముని కీర్తివెన్నెల దల్లనై లోకమున వ్యాపించియున్నది. ఒకదానితో నొకటి పోలిక గల రెండు వస్తువులలో గొప్పదియగు నప్రస్తుతవస్తువు ఉపమానము. అది యిందు వెన్నెల. అది తెలుపుచేత గొప్పదియఁ బ్రస్తుతము వర్ణించఁబడవిదియునై యున్నది కావున నుపమానము (ఉపమాన = పోలిక; ఉపమేయ = పోల్చఁబడునది: ఉపమావాచక = వలెప్రభృతులు; సాధారణధర్మ (గుణ)ములు కలది పూర్ణోపమ, ఇందులో నేవేని దక్కువైన లుప్తోపమ, మొత్తమున నెనిమిది విధములు. పూర్ణోపమ - ఉ. - నీ కీర్తి హంసాంగనవలె స్వర్గంగం దేలుచుండె. లుప్తోపమ.— ఉ.- నీ మోము సోమునింబోలు.); 2. పోలిక: చూ, సామ్యము, 3. పోల్చఁదగిన చంద్రాది: చూ. ఉపమానము: విణ. 4. ఉత్తరపదమైవచో,సమానము: నిభము, సంకాశము, నీకాశము,

ప్రతీకాశము, ఉపమ (చంద్రనిభ, లక్ష్మీసంకాశ, పద్మినీకాశం, సూర్యప్రతీకాశ, విష్ణూపమ అని సమాన శబ్దములు ఉత్తరపదములు కానప్పుడు సదృశవాచకములు. విభాదులైతే ఉత్తరపదములైనప్పుడే సదృశవాచకములని భేదము) చూ, ఉపమానము; వై. వి. (1) అనువు. హరిశ్చ. 5, ఆ. 110; వి. పు. 7. ఆ. 8: చూ, ఉపాయము, వా. (2) గోధుమ నూకతో జేసిన పిండివంటి భక్ష్యము; (రూ-ఉప్మా.) చూ, భక్ష్యము. 1-౧౪; సం. 1. ఉపాయము. (సూ. ని.)

ఉపమరి, వై. విణ. ఉపాయశాలి. వేమన, 527: చూ, సమర్థుడు.

ఉపమాత, సం. వి. ఋ. స్త్రీ. 1. పాలిచ్చి పెంచు (దాది) తల్లి: చూ, మాత. 1-౨; విణ. 2. ఉపమానము చెప్పువాడు.

ఉపమానము, సం. వి. అ. న. 1. ఒకానొక అర్థాలంకారము: చూ, ఉపమ. 1. 2. పోలిక: చూ, సామ్యము; 3. పోల్పదగిన చంద్రాది: చూ, ఉపమ. 3; 4. చూ, ఉపమ, 4: అం. 5. చూ, ప్రత్యక్షాది ప్రమాణములు; 6. చూ, తార్కిక ప్రమాణములు; (అర్థాలంకారమునకు :— ఉదా. —మిత్రమాఁనేఁటి నీరాక యిష్టదేవతా దర్శనంబు లభించినట్లును, పర్వదినంబు చేకూరినట్లును, చిరకాలకాంక్షితంబగు నర్థంబు సిద్ధించినట్లును, నష్టద్రవ్యము తిరుగ లభించిన చందంబునను మనంబున కత్యానందంబు సంధించుచుండె.)

ఉపమానలుప్త, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. లుప్తోపమాలంకారము (చూ, ఉపమ 1.): చూ, అలంకారము. 3.

ఉపమించు, సం. స, క్రి. పోలఁజేయు: చూ, పోలుచు.

ఉపమితి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. పోలిక: చూ, సామ్యము.

ఉపమేయము, సం. వి. అ. న. ప్రకృతము వర్ణించు వస్తువు. పోలికగల రెండువస్తువులలోఁ గొంచెము తక్కువయై ప్రస్తుతము వర్ణింపఁబడుచున్నది యుపమేయము. అది యిందుఁ గీర్తియై యున్నది. అది తెలుపుచే వెన్నెలకంటెఁ దక్కువయైనదియుఁ బ్రస్తుతము వర్ణింపఁబడుచున్నదియును గావున నుపమేయము.

ఉపమేయోపమ, అం. ఒక యర్థాలంకారము: చూ, అలంకారము. 3. ఉపమానోపమేయములు రెండును ఒకదాని కొకటి యుపమానములైన యెడల నుపమేయోపమ. ఉదా.— రామునికి సముద్రుఁడేసాటి, సముద్రునికి రాముఁడేసాటి; ధర్మమర్థమువలె, అర్థము ధర్మమువలె నీయందున్నవి.

ఉపయమము, సం. వి. అ. పుం. 1. పెండ్లి: చూ, వివాహము; 2. యముని సమీపము; ఉపయామము.

ఉపయాచితకము, సం. వి. అ. న. అభీష్టసిద్ధికై దేవతలకీఁబడు ద్రవ్యము: చూ, మ్రొక్కుబడి.

ఉపయామము, సం. వి. అ. పుం: చూ, ఉపయమము.

ఉపయుక్తమగు, మి. అ. క్రి: పొందుపడు : చూ, సరిపడు. 1.

ఉపయుక్తము, సం. విణ. 1. ఒదవుబడియైనది; 2. సమృద్ధమైనది, పెరిగినది: చూ, సుర. 3.

ఉపయోగము, సం. వి. అ. పుం. ఒదవుబడి: చూ, సమృద్ధి.

ఉపయోగించు, సం. అ. క్రి. 1. ఒదువు: చూ, సమృద్ధమగు; 2. పొందువడు: చూ, సరిపడు.

ఉపర, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. నూలుకండెనుంచెడునాడా: చూ, నాడె.

ఉపరంధ్రము, సం. వి. అ. న. మృగముల వెనుక కాలి మూలమునకును ప్రక్కకును నడిమిచోటు: చూ, తొలకు.

ఉపరక్తుఁడు, సం. విణ. 1. రాహువుచే పట్టఁబడినవాఁడు. (చంద్రుఁడు లేక సూర్యుఁడు.): చూ, గ్రహణము. 1: 2. జూదము మొదలైన వ్యసనములచేత దొందరబడ్డవాఁడు: చూ, వ్యసనార్తుఁడు.

ఉపరక్షణము, సం. వి. అ. న. 1. బెత్తములవారు సందడిలేక తొలగించుట: చూ, సజ్జనము; 2. శిబిరరక్షణార్థమై చుట్టును బెట్టిన వెలుఁగు లోనగునది: చూ, సజ్జనము.

ఉపరతి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. ఊఱట: చూ, విశ్రాంతి; 2: చూ, పురుషాయితము; అం. 3. చూ. శమాదులు.

ఉపరథ్య, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. పసులులోనగువాని రాకపోకలచేత నేర్పడిన ఊరిముందటి దారి: చూ. మార్గము. 1-ఉ.

ఉపరమము, సం. వి. అ. పుం. రూ-ఉపరామము. ఉడుకువ; చూ, విశ్రాంతి.

ఉపరాగము, సం. వి. అ. పుం. 1. రాహువు సూర్యచంద్రులను బట్టుట; చూ, గ్రహణము. 1; 2: చూ, గ్రహకల్లోలము; విణ. 3. ధర్మముకానిది: అధర్మము, అన్యాయము, అపన్యాయము; (తె. ప):—అన్నెము, అపపాడి. అవపాడి. అవనాయము; వి. 4. వ్యసనము: చూ, దుఃఖము.

ఉపరామము, సం. వి. అ. పుం: చూ, ఉపరమము.

ఉపరి. సం, అవ్య. మీఁదివైపు: చూ, మీఁదు. 2.

ఉపరిష్టాత్తు, సం. అవ్య. మీఁదివైపు: చూ. మీఁదు. 2.

ఉపరుద్ధము, సం. విణ. . అడ్డగింపఁబడినది: చూ, రుద్ధము. 1.

ఉపరోధము, సం. వి. అ. పుం. అడ్డగింత: చూ. సంరోధము.1.

ఉపరోధించు, సం. స. క్రి. అడ్డగించు, చూ, సంరోధించు.

ఉపల, సం. వి. అ. స్త్రీ. 1. కల్వపుగుండు: చూ. పొత్రము. 1-౧౨-(౧౦; 2. నూతెడుగుండ్రాయి: చూ, పొత్రము. 1-౧౨-(౧౦); 3. గుండ్రాయి; చూ, మెఱియ: చూ, రత్నములు. 1-౧౨-(౧౦).

ఉపలంభము, సం. వి. అ. పుం. 1. కుడుపు: చూ. భుక్తి. 2; 2. జ్ఞానము; చూ, హ్యాల్లేఖము. 2.

ఉపలనాడి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. చూ, పిడక.

ఉపలభ, సం. వి. అ. స్త్రీ. మతి: చూ, హ్యాల్లేఖము. 2.

ఉపలబ్ధము, సం. విణ, 1. పొందఁబడినది: చూ, సంసక్తము; 2. తెలియఁబడినది: చూ, వ్యక్తము. 2.

ఉపలబ్ధార్థ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ఏయుపాయము చేతనైనను ఎఱుఁగఁబడిన అర్థముఁగలది: చూ, పరికథ.

ఉపలబ్ధి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. జ్ఞానము: చూ, హ్యాల్లేఖము. 2; 2. పొందు: చూ, స్నేహము. 1.

ఉపలము, సం. వి. అ. పుం. 1. శిల: చూ. రత్నములు. 1-౧౦; 2. మణి: చూ, రత్నములు-౧౦; 3. కల్వపుగుండు: చూ, పొత్రము. 1-౧౨-(౧౦); 4. నూతెడుగుండ్రాయి: చూ, పొత్రము. 1-౧౨-(౧౦) 5. గుండ్రాయి: మెఱియ. చూ, 1-౧౨-(౧౦).

ఉపలసంప్రకీర్ణ, అం. చూ, అశ్వసంచారమార్గములు.

ఉపలాలనము, సం. వి. అ. న: బుజ్జగింత: చూ, సమరసము. 2.

ఉపలాలించు, సం, స. క్రి: చూ, బుజ్జగించు.

ఉపలాలితము, సం. విణ. బుజ్జగింపఁబడినది.

ఉపలాల్యము, అం. ఒకాంకము. కథ ప్రసిద్ధము. శృంగారహాస్య కరుణశోకములు ముఖ్యములు, కీర్తనలుండును: చూ, నాటికలు.

ఉపలింగము, సం. వి. అ. న. దేశోపద్రవము: చూ, విపత్తు.

ఉపలేపనము, సం. వి. అ. న. అలుకుట: చూ, గోముఖము.

ఉపలోలకము, అం. చూ, అలంకారము. 3.

ఉపవడము, దే. వి. రూ-ఉప్పవడము: చూ, మేలుకోలు.

ఉపవనము, సం. వి. అ. న. 1. మనుష్యులు వేసి పెంచిన తోఁట: చూ, వనము. 2; 2. ఇంటితోఁట: చూ, వనము. 2.

ఉపవర్గము, సం. వి. అ. పుం. 1. మారితెవులు: చూ, మారి; 2. ఉపద్రవము: చూ, విపత్తు.

ఉపవర్తనము, సం. వి. అ. న. 1. విలాతి; అనేక పట్టణములు గల గొప్ప భూభాగము: చూ, దేశము: 2. ఇరువదిగ్రామములు చేరిన భూభాగము: చూ, దేశములు. 1-౧౪.

ఉపవర్షుఁడు. సం. వి. అ. పుం. కృతకోటి, హలభృతుఁడు: చూ, సన్న్యాసి. 1-౧౯.

ఉపవసథము, సం. వి. అ. పుం. గ్రామము: చూ, దేశములు. 1-౬౩-౪-౨.

ఉపవసించు. సం. అ. క్రి. 1. వ్రతాదులయందు పస్తుండు. 2. జ్వరాదులచే లంకణముచేయు: చూ, పస్తుండు.

ఉపవస్తము, సం. వి. అ. పుం, న. 1. వ్రతాదులకొఱకుఁజేయు ఉపవాసము; చూ, లంకణము. 1-౧; 2. జ్వరాదులచేత నుండెడి యుపవాసము; చూ, లంకణము. 1-౧.

ఉపవాక్యము, అం. 1. చూ, వాక్యములు; 2. కర్తగాఁగాని, కర్మగాఁగాని వాడఁబడువాక్యముపవాక్యము. ఉ.—నీవేమి చేసితివో నాకుఁ దెలియదు. ఆడితివని వింటిని.

ఉపవాటిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. మంత్రుల గృహముతోఁజేరిన తోఁట; చూ, వనము. 2-౭; 1-2. వేశ్యాగృహారామము: చూ, వనము. 2-౯.

ఉపవాయువులు, అం. నాగము, కూర్మము, కృకరము, దేవదత్తము, ధనంజయము. (5); చూ, వాయువు. 1-౨.

ఉపవాసము, సం. వి. అ. పుం, న: చూ, ఉపవసము. 1-2. భార. ఆను. 4, ఆ. 143.

ఉపవాహ్యము. సం. వి. అ. పుం. ఔపవాహ్యము, రాజెక్కెడి యేనుఁగు: చూ, హస్తి. 1-3-(౧).

ఉపవిద్యలు. అం. 1. శిక్ష. 2. వ్యాకరణము. 3. నిరుక్తము 4. జ్యోతిషము; (1) గణితశాస్త్రము. (2) వాస్తుశాస్త్రము (3) శకునశాస్త్రము. (4) స్వరశాస్త్రము. (5) ప్రశ్నశాస్త్రము, 5. కల్పము, 6. ఛందస్సు, 7. ఋగ్వేదము, 8. ఋగ్వేదోపవేదము. (ఆయుర్వేదము) (1) ధాతురసవాదము. — (2) అంజనవిద్య. (3) వశ్యౌషధప్రయోగము, 4. పాకశాస్త్రము,(5) దోహదశాస్త్రము, దాడిమాదివృక్షదోహదము. 9. యజుర్వేదము, (దీనిచేత దేవతలు పూజింపఁబడుదురు.) (1) కామశాస్త్రము. 10. యజుర్వేదోపవేదము, (అర్థవేదము.) (1) స్వర్ణరత్నాది పరీక్ష, (2) (2) ద్యూతము = ప్రాకృద్యూతము, అప్రాకృద్యూతము అని ద్వివిధము. (3) కృషి, (4)వాణిజ్యము, (5) గోశాస్త్రము, (6) భూపరీక్ష, (7) సూచీవానకర్మ, (సూదులచేతఁ గుట్టుపని విశేషములు) 11. అథర్వణవేదము, 1) ఆగమములు. 2౫. కామికాగమము, యోగము, చింత్యము, కారణము, అజితము, దీప్తము, సూక్ష్మము, సహస్రము, అంశుమత్తు, సుప్రభేదము, విజయము, నిశ్వాసము, స్వాయంభువము, అనలము, వీరము, రౌరవము, విమలము, చంద్రజ్ఞానము, బింబము, తంత్రము, ప్రోద్గీతము, లలితము, స్నిగ్ధము, సంతానము, సర్వోక్తము, పారమేశ్వరము, కిరణము, వాతూలము. ఈ యాగములయం దనేక మంత్ర యంత్ర తంత్ర ప్రయోగాదులఁ దెలియఁజేయునవి; (2) ఐంద్రజాలికము.—(లేనిది యున్నట్టును, ఉన్నది లేనట్టును, చూచువారి కన్నులకు భ్రమ గల్పించునది) అవాంతరములు మహేంద్రజాలము: గజకర్ణము, గోకర్ణము, గారడి, కనుమట్టు, హస్తలాఘవాదులు. (3) ప్రయోగము.— ఆకర్షణము, స్తంభనము, మారణము, మోహనము, వశీకరణము, ఉచ్చాటనములను నాఱువిధములగు మంత్రప్రయోగములఁ దెలుపునది: మంత్రశక్తిచే జలము, అగ్ని, వాయువు, వాక్కు, దృష్టి, ఖడ్గము, భుజము, ఖడ్గము మొదలగువానిని స్తంభింపఁజేయు విధ మెఱింగించునది; 12. ధనుర్వేదము.— (అథర్వవేదోపవేదము.)- (1) మల్లశాస్త్రము.— ఈ శాస్త్ర విషయ గ్రంథము లంతరించినను గొన్ని విషయములు లోకానుచారంబుగా నున్నవాని నీనిఘంటురాజిమందుఁ జూపఁబడియె :— (12 దండలు, 12 గతులు, 12 పరువళ్ళు, 12 మొనలు, 12 కాయమానములు, 14 విసరులు, 16 ఉపవీతములు, 32 విన్నాణములు, 32 ప్రచారములు, 8 నఱుకులు మొదలగునవి.) (2) గజశాస్త్రము.— (3) వ్యూహశాస్త్రము.— కామందకమునఁ జెప్పినరీతి నింకను వివరింపఁబడియె.— ప్రకృతి వ్యూహములు 4, దండవ్యూహములు 17, భోగవ్యూహములు 5, మండల వ్యూహములు 2, అసంహత వ్యూహములు 6, ప్రధానవ్యూహములు 6, గురుమతమున వ్యూహాంగములు 7, శుక్రమతమున వ్యూహాంగములు 5, (4) అశ్వహృదయ పరిజ్ఞానము, సారథి రథికుల యొక్కయుత్సాహము: 13 సామవేదము .—14. గాంధర్వవేదము:— (సామవేదోపవేదము వానిలో నాద్యోపయోగములైన యంగములు 19, శిరఃక్రియలు 17, దృష్టిక్రియలు 18, రసదృష్టులు 8, రసస్థాయీభావమునఁబుట్టిన దృష్టులు 8, సంచారీభావమునఁబుట్టిన దృష్టులు 20, తారాక్రియలు 9, పుటక్రియలు 9, భ్రూక్రియలు 7, నాసికాక్రియలు 6, గండక్రియలు 6, అధరము 6, చిబుకము 8, ముఖక్రియలు 6, కంఠక్రియలు 4, హస్తక్రియాభేదములు:— బాహుప్రచారములు 10, హస్తక్రియలు 20, హస్తప్రచారములు 15, హస్తకరణములు 4, హస్తక్షేత్రములు 3, ఉత్తమక్షేత్రములు 3, మధ్యమక్షేత్రములు 5, అధమక్షేత్రములు 6; మతాంతరము:— హస్తక్షేత్రములు 13, అసంయుత హస్తములు 15, సంయుతహస్తములు 32, నృత్తహస్తములు 29, హస్తప్రాణములు 12, వక్షఃక్రియలు 5, జఠర

క్రియలు 3, పార్శ్వక్రియలు 5, కటీక్రియలు 5, ఊరూక్రియలు 5, జంఘాక్రియలు 5, చరణక్రియలు 6, స్థానకములు 30, పుంస్థానకములు 6, స్త్రీస్థానకములు 3, ఏకవింశతి స్థానకములు 21, భూచారులు 16, ఆకాశచారులు 16, భౌమ మండలములు 10, ఆకాశమండలములు 10, కరణములు 108 మున్నగునవి వాడఁబడుచున్నవి; ఇది నందికేశ్వర విరచితమగు భరతార్ణవాది గ్రంథములలో లక్షణ వినియోగములతో వివరింపఁబడి యున్నది. మఱియు కావ్యములు 2, సాహిత్య కావ్యములు 2, రీతులు 4, వృత్తులు 4, గుణములు 23, పాకములు 4, శబ్దాలంకారములు 39, అర్థాలంకారములు 100, రసవదలంకారములు 18, రసస్థాయీ భావములు 9, సంచారీభావములు 33, శృంగార చేష్టలు 18, ద్వాదశావస్థలు 12. విప్రలంభము 4, అర్థాంతర సంక్రమిత వాచ్యములు 2, అత్యంత తిరస్కృతవాచ్యములు 2, అవిమూలధ్వనులు 3, సంలక్ష్యక్రమవ్యంగ్యము 3, శబ్దశక్తి మూలానురణనరూప వ్యంగ్యము 4. అర్థశక్తి మూలానురణనరూపవ్యంగ్యము 3, ఉభయశక్తి మూలానురణనరూపవ్యంగ్యము 1. ధ్వనిభేదములు 1326 ను సంకరములతోఁ గూడిన 5304 వీటితోఁగూడిన కావ్యముఁగూడ ధ్వనియనిపించుకొనును. ఇదే యుత్తమకావ్యము. ఇక రాగాధ్యాయమును తెలిసికొనవలెను. రాగజ్ఞానమును గుఱించి యపేక్షితములయిన ఆష్టాదశపదార్థములలో నాదము 2, శ్రుతులు 22, స్వరము 7, స్థాయి 3, గ్రామము 3. షడ్జగ్రామగత మూర్ఛనలు 7, మధ్యమగ్రామగత మూర్ఛనలు 7, గాంధార గ్రామగతమూర్ఛనలు 7, అందు తానముల వివరము షడ్జ మధ్యమగ్రామములలోఁ జెప్పఁబడిన మూర్ఛనాసప్తద్వయములో ప్రత్యేకమతాంతరభేదములు నాలుగుగలవు. వాటిచేత నొక్కొక్కసప్తక మిరువదెనిమిది భేదములుగానైనది. అవాంతరభేదములు 4, తానములు 3, శుద్ధతానములు 28, సహీనతానములు 7, రిహీనతానములు 7, నహీనతానములు 7, విహీనతానములు 7; కూటతానములు 28: — రహీనతానములు 7, రిహీనతానములు 7, గహీనతానములు 7, మహీనతానములు 7; సర్వతానములు 28:—స-మ- హీనతానములు 7, ప-రి-హీనతానములు 7, రి-ధ-హీనతానములు 7, ని-గ-హీనతానములు 7; వర్ణచతుష్కము, అలంకారములు 63:—స్థాయీవర్ణగతాలంకారములు 7, ఆరోహివర్ణగతాలంకారములు 12, అవరోహివర్ణగతాలంకారములు 12, సంచారీవర్ణగతాలంకారములు 25, అలంకారములు 7, గమకములు 15; అంశములు :—శుద్ధజాతులు 7, జాతులు 11, సప్తస్వరయుక్తరాగములు, షట్స్వరయుక్తరాగములు, పంచస్వరయుక్త రాగములు, చతుస్వరయుక్తరాగములు, త్రిస్వరయుక్తరాగములు, ద్విస్వరయుక్త రాగములు, ఏకస్వరయుక్త రాగములు; మఱియు రాగాంగములు 13; భాషలు :—సౌవీరజభాషలు 4, కకుజిభాషలు 7, టక్కజిభాషలు 21, పంచమజిభాషలు 10, భిన్నపంచమజిభాషలు 4, ఉత్కలకైశికిజభాషలు 2, హిందోళజభాషలు 9, భోటజిభాష 1, మాళవకైశికిజభాషలు 13, గాంధారపంచమిజభాష 1, భిన్నషడ్జకజిభాషలు 17, వేసరషాడవజిభాషలు 2, మాళవపంచమిజిభాషలు 3, తానజిభాష 1, పంచమషాడవజిభాషలు 3; సౌవీరాది 15 జనరాగములయందుఁ బుట్టిన భాషారాగములు:—భాషాంగములు 11: విభాషలు 20;—కకుజివిభాషలు 3, టక్కజివిభాషలు 4, పంచమిజిభాషలు 2, భిన్నపంచమిజిభాష 1, ఉత్కకైశికిజివిభాష 1, మాళవకైశికిజివిభాషలు 2, భిన్నషడ్జజివిభాషలు 4, వేసరషాడవజివిభాషలు 2, పంచమషాడవజివిభాష 1; అంతరభాషలు 4:—కకుజిభాషాంతభాష 1, వంచమషాడవజాంతర భాషలు 3; ఉపాంగములు 4: పరాట్యుపాంగములు 6; తుంబ్యుపాంగములు 2; మూర్జన్యుపాంగములు 4; వేణావన్యుపాంగములు 4; క్రియాంగములు 12; మఱియు సామకృతి, గౌడకృతి, దేవకృతి, నాదము మొదలు క్రియాంగము పర్యంతమునైన యష్టాదశపదార్థములను సంగీతరత్నాకరము మొదలగు గ్రంథములలోఁ జెప్పఁబడియున్న ప్రకారముగ నుద్దేశలక్షణ వినియోగములను సద్గురుముఖమువలన సంప్రదాయపూర్వకముగఁ జనువుకొని వాటిని నిండా అభ్యసించి సాధించి జితశ్రముఁడై సందష్టోష్ఠత మొదలుకొని సానునాసిక్యత్వ పర్యంతమునైన నిరువదిమూఁడు గాయకత్వ దోషములలో నేదోషమును జెందక రూక్షత్వము మొదలుగాగల కంఠధ్వని దోషములు లేక సుగుణములు యిరువదెనిమిది మొదలగునవి కలిగియున్న గాయకోత్తముఁడు తాళవర్జితములు మొదలగు దోషములు లేక ప్రభుసభయందు సభాసదుల కాహ్లాదనార్థముగఁ బాడవలసినరీతిని యీ విధములుగ వినికిఁ జేసిన శాస్త్రపండితుఁ డనఁబడును. ఇక తాళాధ్యాయము చూతము .— తాళము అనఁగ తలనక్రియ (అనఁగా నృత్తగీతములయొక్కఁ బ్రాది ప్రమాణసహితమైన పదకవితా దళ్ళావృత్తకాలమును అవాప. నిష్క్రామాది క్రియలచేతఁ గొలిచి సరిపెట్టి నిలుపుట, తాళమునకు ప్రాణములు 10 :— కాలప్రాణములు 12; మార్గప్రాణము 6, నిశ్శబ్దక్రియలు 4, సశబ్దక్రియలు 4, దేశీయక్రియలు 8, అంగప్రాణము 6, గ్రహప్రాణము 4, జాతిక్రియ 5, ముఖ్యకాలప్రాణము 5: - ఈ యైదింటియందే 96 తాళములు పుట్టి 101 తాళమయ్యెను. జన్యతాళములు 96, లయప్రాణములు 3, యతిప్రాణము 6, ప్రస్తారప్రత్యయ ప్రాణము 19, సూచకము (సూళాది సప్తతాళములు) 7, వాద్యములు 4, తతవాద్యములు 20, ఆనద్ధవాద్యములు 18, సుషిరవాద్యములు 10, ఘనవాద్యము 6. పంచమహావాద్యములు 5, 15. మీమాంస :— మీమాంస అనఁగా విచారణ. (1) యోగశాస్త్రము. (2) సాంఖ్యము, (3) వేదాంతశాస్త్రము, (4) అలంకారశాస్త్రము. (5) అణిమాదిసిద్ధులు. (6) అదృశ్యము, (7) పరకాయప్రవేశము. (8) ఆకాశగమనము మున్నగునవి. 16. న్యాయశాస్త్రము —న్యాయము అనఁగా దృష్టాంతము. 17. పురాణము. 18. ధర్మశాస్త్రము. (1) సాముద్రికము.— ఇందు లక్షణాంగములు 58: మహావిద్యలు 18; ఉపవిద్యలు 46 ను గూడి చతుష్షష్టివిద్యలయ్యెను.

ఉపవిష. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ఎఱ్ఱఅతివప *: చూ, విష.

ఉపవిష్టుఁడు, సం. విణ. కూర్చున్నవాఁడు: ఆసీనుఁడు, ఆపేది వంతుఁడు: (తె. ప.):—కూరుచున్నవాఁడు- రూ- కూర్చున్న వాఁడు. తద్వి-దగ్గఱ కూర్చున్నవాఁడు:— (సం. ప.)— ఉపోపవిష్టుఁడు.

ఉపవీతము, సం. వి. ఆ. న. 1. ఎడమ భుజము మీఁదుగా కుడి పార్శ్వమున వ్రేలెడు జందెము: యజ్ఞోపవీతము: చూ, సూత్రము 1-౧౫; 2. ఉత్తరీయము: చూ, వస్త్రము. 1-౧౧.

ఉపవీతములు, అం. మల్లశాస్త్రము లోనివి.— దండనిలుకడ, కదలునిలుకడ, కదలుమెలుకువ, విదళింపునిలుకడ, దిశావ దిశలు, హస్తపుపారువు, దేహపుపారువు, వయపుపారువు, పాదపుపారువు, వీవ, రాకడ, ఏకపద, పైసర, ఝంపు, ఏక్షు కరలాఘవము. (16.)

ఉపవేదచతుష్టయము, అం. ఆయుర్వేదము, అర్థవేదము, ధనుర్వేదము, గాంధర్వవేదము. (4): మహావిద్యలు పదునెనిమిదింటిలోనివి. (4); చూ, మహావిద్యలు: (చూ, ఉపవిద్యలు.)

ఉపవేళకాలము, అం. చూ, శిక్షాకాలములు.

ఉపవేశము, సం. వి. అ. పుం. కూర్చుండుట: చూ, స్థితి. 2.

ఉపశమము, సం. వి. అ. పుం. 1. ఉపశాంతి (తె. వ.) అడఁగుట: అణఁగుట; 2. ఓర్పు: చూ, శాంతము. 1.

ఉపశమించు, సం. అ. క్రి. 1. అడఁగారు: చూ, సుక్కు-. 4; 2. ఓర్చు: చూ, సుక్కు-. 8.

ఉపశమిల్లు, సం. అ. క్రి.—పై.—

ఉపశయము, సం. వి. అ. పుం. వలయొడ్డి యాచెంత తాను దాఁగి యుండుటకై త్రవ్విన పల్లము; అనుపు. మాటు. 8: చూ, రంధ్రము. 1-౪.

ఉపశల్యము, సం. వి. అ. న. గ్రామము చేరువ నేల, ఉపకంఠము: చూ, భూమి. 1-౨౦.

ఉపశాంతి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. అడఁగుట: చూ, ఉపశమము. 1; 2. ఓర్పు: చూ, శాంతము. 1.

ఉపశాఖ, పం. వి. ఆ. స్త్రీ. పిల్లకొమ్మ, ఉపకాండము, చాఁగునట్టి లేఁతకొమ్మ, రెమ్మ; చూ, శాఖ. 1-౨.
(ఇట్లు ఉపధనుస్సు; ఉపజీవస్థానము; ఉపవృంతము ఇత్యాది.)

ఉపశాయము, సం. వి. అ. పుం. 1. కావలివారు వరుసక్రమమున నుండుట: చూ, విశాయము; 2. బంధుత్వక్రమము: చూ, వరుస.

ఉపశోభితము, సం. విణ. వ్రకాశించినది: చూ, వెలుతురు. 1.

ఉపశ్రుతము, సం. విణ. సమ్మతింపఁబడినది: చూ, స్వీకృతము.

ఉపశ్రుతి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. తమ భాషణమప్పుడు డబ్బాటునఁ గలిగెడి శుభసూచకమగు అన్యసంభాషణ శ్రవణము: చూ, వినికిడి; 2. ఒడఁబాటు: చూ, సమ్మతి. 1.

ఉపష్టువు, సం. విణ. ఎడమది: చూ, సవ్యము. 1.

ఉపసంపన్నము, సం. విణ. 1. యజ్ఞార్థము చంపఁబడినది (పశ్వాది): చూ, ప్రోక్షితము; 2. వీక్షింపోసివండిన యన్నాదులు.

ఉపసంవ్యానము, సం. వి. అ. వ. అధోవస్త్రము, కట్టుకొనెడు బట్ట: చూ, వస్త్రము. 1-౨.

ఉపసంహరించు, సం. స. క్రి. 1. క్రమ్మఱించు: చూ, మఱలించు: 2. చంపు: చూ, సంహరించు.

ఉపసంహారము, సం. వి. అ. పుం. 1. అప్రవృత్తి: చూ, మరలఁబాటు; 2. చంపుట: చూ, వధము.

ఉపసంహృతి, అం. నాట్యముయొక్క- యయిదవసంధి (విమర్శమునకు సావమర్శమనియు, నిర్వహణమునకుఁ బ్రిరోహము లేక ఉపసంహృతి యనియు నామాంతరములున్నవి.)

ఉపసత్త, సం. విణ. 1. చూ, సేవకుఁడు; 2. దగ్గఱ నుండువాఁడు: (సూ. ని.)

ఉపసత్తి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. చూ, సేవ; 2. అనుసరించుట: (సూ. ని.)

ఉపసభాపతి, వా. ఉపాధ్యక్షుఁడు.

ఉపసరము, సం. వి. అ. పుం. 1. చూ, ఉపచరము. 2. ఎఱుపు, చూ, వర్ణము, 6; 3. తెలియుకవచ్చు కీడు లోనగునది: చూ, శోకచుక్క-; 4. అడ్డగింపు; చూ, నిరోధము. 1. 5 ఇగురు, చిగురు: చూ, విద్రుమము, 6. మారితెవులు: చూ, మారి.

ఉపసర్జనము, సం. విణ. 1 ప్రధానముకానిది: చూ, అప్రధానము; 2. తరువాతది, ముఖ్యముగానిది (వస్తువు.,: చూ, అపాగ్రము.

ఉపసర్పణము, సం.వి.అ.న. ఆశ్రయము: ప్రాపు: చూ, సమీపము.

ఉపసర్పించు, సం. స. క్రి. ఆశ్రయించు: చూ, పాఱిపుఁగొను.

ఉపసర్య, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. కట్టుటకు నీడువచ్చిన (తొలిచూలి) యావు: చూ, ధేనువు. 1-౧౩.

ఉపసూర్యకము, నం. వి. ఆ. న. సూర్యునిచుట్టుము గుడికట్టుట: చూ, పరివేషము.

ఉపసృష్టకము, సం. వి. అ. న. స్త్రీపురుషుల కలయిక: చూ, సంయోగము.

ఉపసేదివంతుఁడు, సం. వి. స్. పుం. విద్యకొఱకు దగ్గఱఁ జేరి సేవచేయుచు శిక్షింపఁబడువాఁడు: చూ, శిష్యుఁడు.

ఉపస్కంధము, పా: చూ, ఉపపరిచ్ఛేదము.

ఉపస్కరము, సం. వి. అ. పుం. చూ, సంభారము.

ఉపస్కృతము, సం. విణ. చూ, అలంకృతిము.

ఉపసృతము, అం. చూ, కరణములు.

ఉపస్థ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. నేత్రాది దశేంద్రియములలో నొకటి. చూ, హృషీకము: 2. జననేంద్రియము, ఆఁడుగుఱి: చూ, భగము. 12; విణ. 3. పరస్పరము సమీపమున నుండునది: 4. మగగుఱి: చూ. శిశ్నము; 5. తొడ పైభాగము: చూ, ఒడి. 2; 6. ఊరువు: చూ, తొడ, 7. అరసంజ: చూ, సాయంకాలము; 8. గుదము: చూ, ముడ్డి; అం. 9. చూ. ఇంద్రియములు; 10. చూ, ద్వారములు.

ఉపస్థానము, సం. వి. అ. న. 1. కూడిక: చూ, సంయోగము; 2. కొలువు: చూ, శుశ్రూష.

ఉపస్థానవరాటి, అం. చూ, వరాట్యుపాంగములు. (చూ, అంగము. 9.)

ఉపస్థితము, సం. విణ. 1. చేరినది: చూ, అక్తము. 1; అం. 2. ఒకానొక వృత్తము. ఇందొక్కొక్క-పాదమున త, జ, జ, గ, గ ములు గలిగి ఎనిమిదవయింట యతిగల పదునొకండవ ఛందస్సునం దుద్భవించిన వృత్తము. ఉదా.— "భక్తుల్లారి

మీఁదను, పస్థితంబా, స క్తిన్వీరతుల్కరి. సంఖ్యసాగఁ, సూఁత్తల్గొని చెప్పెఁడు, చోఁదజాగా, యుక్తంబగుచుం జెలు, వొందుచుండుఁ.”; 3. ఒకానొక వృత్తము. శిఖండివిరుతము. (శ్రీ). ఇం దొక్కొక్క పాదమున జ, స, త,న,గ, గ ములు గలిగి ఏడవయింట యతిగల పదునొకండవ ఛందస్సునందుఁ బుట్టిన వృత్తము. ఉదా.— ఉపస్థితమునం, దొప్పారుచుండుఁ, దపస్వివిరతు, ల్దాకంజకారం,బుపైసతగణం బుల్గద్వయంబుఁ, గవిద్వజసభా, కామే ఫలీశా ”.

ఉపస్థితి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. చేరిక : చూ, సంయోగము; 2 : చూ, తోఁచుట.

ఉపస్థితుఁడు, సం. వి. అ. పుం. తలవాకిటనుండు పారావాఁడు : చూ, ప్రతిహారుఁడు.

ఉపస్పర్శనము, సం. వి. అ. న. 1. ఆచమనము : చూ, శుద్ధాచమనము; 2. పోఁకు ; చూ, స్పర్శము. 1; 3. తానము : చూ, స్నానము 1.

ఉపస్పర్శము, సం. వి. అ. పుం. —పై.—

ఉపస్పృష్టము, సం. విణ. స్పృశింపఁబడినది ; చూ, స్పృష్టము.

ఉపహతము, సం. విణ. 1. ఉపద్రవమునొందినది; 2. నాశమునొందినది : చూ, ప్రమృతము.

ఉపహతి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. ఉపద్రవము; చూ, విపత్తు; 2. చేటు: చూ, రుత్త.

ఉపహసితము, సం. వి. అ. న. చిఱునవ్వు : చూ, హాస్యము. 1.

ఉపహారము, సం. వి. అ. పుం. 1. కానుక: చూ, సూడిద; అం. 2. చూ, షోడశసంధులు; 3. చూ, ఉపచారములు.

ఉపహితము, సం. విణ. ఉంచఁబడినది : చూ. వ్యూఢము. 2.

ఉపహ్వారము, సం. వి. అ. న. 1. ఏకాంతము : చూ, రహస్యము; 2. దగ్గఱ ; చూ, సమీపము.

ఉపాంసమ్, అవ్య. అహర్ముఖము : చూ, వేగుజాము.

ఉపాంగచతుష్టయము, అం. చూ, ఉపాంగము. 5.

ఉపాంగము, సం. వి. అ. పుం. 1. నుతిబోవెనుతిత్తి, సంగీతాంగము: చూ, నుతి; విణ. 2. చేర్చఁబడినది : అనుబంధము; అం. 3. చూ, ఉత్తావకరణబంధములు; 4. చూ, అష్టాదశపదార్థములు; 5. విద్యలు పదునెనిమిది.—అందు ఉపాంగములు ౪— మీమాంస, న్యాయశాస్త్రము, పురాణము, ధర్మశాస్త్రము (స్మృతి) వీనికి వేదోపాంగములని ఉపాంచతుష్టయమనిఁ గూడ పేళ్లు గలవు : చూ, విద్యలు: 6. (రాగోపాంగములు.) ద్రావిడి, ఘూర్జరి, వరాటి, మలహరి : చూ, భాష. 1: (చూ, అంగము. 8.)

ఉపాంతఘాతిక, సం. వి. ఇ. పుం. ఏకాంతమును బయలువఱచువాఁడు : చూ, కీనాశుఁడు.

ఉపాంతము, సం. వి. అ. పుం. 1. దగ్గఱ : చూ, సమీపము: 2 కోణము ; చూ, విదిక్కు. విణ. 3. సమీపించినది : చూ, సమీపము.

ఉపాంశు, సం. అవ్య. ఏకాంతము. చూ, రహస్యము.

ఉపాంశువు, సం వి. ఉ. పుం. 1. జపభేదము : చూ, మంత్రము. 1; 2. ఒకరకము పీరు : చూ, సలిలము. 1.

ఉపాకరణము, సం. వి. అ. న. నంస్కారపూర్వకముగా వేదమును గ్రహించుట, వడుగయిన పిదప వేదాధ్యయనముచేయు శ్రావణశుద్ధ పౌర్ణమినాటి కర్మము : ఉపాకర్మము.

ఉపాకర్మము, సం. వి. న్. న. —పై.—

ఉపాకృతము, సం. వి. అ. పుం. 1. యజ్ఞమునందు అభిమంత్రించి చంపఁబడిన పశువు : చూ, ధేనువు 1—౩ఁ; 2. యజ్ఞమునందు బలియిచ్చుటకు మంత్రించఁబడిన పశువు: చూ, ధేనువు;1-౩ఁ; 3. ఉపద్రవము, చూ, విపత్తు.

ఉపాక్షము, సం. విణ. చక్షురాదీంద్రియ గోచరమైనది: చూ, వెల్లడి.

ఉపాక్షేరము, సం. వి. అ. న. చౌటియుప్పు: చూ, లవణము;1-౨.

ఉపాఖ్యానము, సం. వి. అ. వ. 1. ఇతిహాసము, తొల్లింటికత : చూ, సమాచారము. 2; 2. కథలోనికథ. “ నలోపాఖ్యానము”

ఉపాగతము, సం. విణ. 1. పొందఁబడినది : చూ, వ్యాప్తము, 3; 2. వచ్చినది : చూ, ఏతము.

ఉపాగురువు. సం. వి. అ. పుం. హిమాలయవర్వతము ; చూ, పర్వతము.

ఉపాత్తము. సం. విణ. 1. పొందఁబడినది ; చూ, సంసక్తము. 1; 2. అపహరింపఁబడినది : చూ, హృతము. 1-౨౩.

ఉపాత్యయము. సం. వి. అ. పుం. మీఱుట; పర్యయము ; చూ, వ్యత్యయము.

ఉపాదానము, సం. వి.అ.న. 1. ప్రకృతి. ఇంద్రియములను లోఁబఱచుకొనుట :చూ, మాయ; 2. కారణము : చూ, హేతువు. 1; 3. పుచ్చుకొనుట : చూ, అందుకోలు 1; వా. 4. ఆయవారము : చూ, యాచన.

ఉపాదేయము, సం. విణ. పొందఁదగినది, ఆదేయము : చూ, లభ్యము. 1.

ఉపాధానము, సం. వి. అ. న. 1. ఉంచుట : చూ, పెట్టుకోలు; 2. తాలుపు : చూ, ధరణము. 1; 3. కప్పుట : చూ, స్థాపనము; 4. ముఖ్యకారణము : చూ, హేతువు. 1.

ఉపాధి, సం. వి. ఇ పుం. 1. కుటుంబమునందు మిక్కిలి యాసగలవాఁడు : చూ, లుబ్ధుఁడు 2; 2. రూ-ఉపధి. అపదేశము : చూ, వ్యాజము. 1; 3. ధర్మమును చింతించుట : చూ, ధర్మచింత; 4. గుణవాచకశబ్దము : చూ, విశేషణము.

ఉపాధ్యాయ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. ఉపాధ్యాయత్వముచేసెడు ఆఁడుది; (చూ. స్త్రీ :) చూ, పంతులమ్మ; 2. పాకశాస్త్రము సంగీతశాస్త్రము మొదలయినవానిని నేర్పువానియొక్క భార్య : చూ. భార్య; 1-౧; 3. బడిపంతులుభార్య; చూ. భార్య. 1-౮.

ఉపాధ్యాయత్వము, సం. వి. అ. న. ఆచార్యకము : చూ, ఒజ్జవము.

ఉపాధ్యాయబ్రాహ్మణులు. పా. పంచగౌడులలో నొకతెగయగు కన్యాకుబ్జములలోని ఒకతెగవారు. యజుర్వేదులు. కృషిజీవన పరులు : చూ. బ్రాహ్మణులు.

ఉపాధ్యాయాని, సం.వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, ఉపాధ్యాయ.

ఉపాధ్యాయి, చూ, రూ- ఉపాధ్యాయ.

ఉపాధ్యాయిని, చూ, ఉపాధ్యాయ.

ఉపాధ్యాయుఁడు, సం. వి.అ. పుం. 1. వేదముఁ జదివించువాఁడు: చూ, గజీ; 2.గురువు, చదువుచెప్పువాఁడు: చూ, పంతులు. 1,

ఉపానహము, సం. వి. హ్రీ. స్త్రీ. 1. చెప్పులు: చూ, సమ్మాళిగలు: పుం. 2. అంసపాది *: చూ, హంసపాది.

ఉపాయనము, సం. వి. అ. న. కానుక: చూ, సూడిద.

ఉపాయము, సం. వి. అ. పుం. 1. ఎత్తుగడ: చూ, వెరవు; 2. పొందు: చూ, స్నేహము 1.

ఉపాయములు, అం. 1. సామము, దానము, భేదము, దండము. (4); 2. చూ, అంగపంచకము: 3. సామము, భేదము, దానము, నతి, ఉపేక్ష, రసాంతరము. (6): 4. సామము, దానము. భేదము, దండము, మాయ,ఉపేక్ష, ఇంద్రజాలము(7).

ఉపాయశాలి, సం. వి. ఇ. పుం. ఉపమరి; చూ, సమర్థుడు.

ఉపారము, వై. వి.=ఉపహార. 1. కానుక: చూ, సూడిద, 2. వ్రతాదులయందును దేవతల పండుగులయందును నంకల్పికై పెట్టినది. (నైవేద్య పదార్థము.) "ఉపారముమీది కుడుము."

ఉపార్జనము, నం. వి. అ. న. గడన: చూ, సంపాదనము.

ఉపార్జింపు, సం. స. క్రి. గడించు: చూ, సంపాదించు.

ఉపార్జితము, సం. విణ. గడింపబడినది: చూ, సంపాదితము.

ఉపాలంభము, సం. వి. అ. పుం. 1. మర్మముదూరి పాఅనాడిట: చూ, ఉల్లుంఠనము, వా. 2 నిరాకరణము, తిరస్కారము.

ఉపాలంభింపు, సం. స. క్రి. మర్మము దూటిపాఅనాడు: చూ, ఉల్లసమాడు.

ఉపావృతము, సం. విణ. అనాదరణము: చూ, ఉపేక్షితము.

ఉపావృత్తము, సం. విణ. (పలుమాఱు నేల పొర్లాడినది.) అశ్వము : చూ, హయము. 1-౩.

ఉపాశ్రయము, సం. వి. అ. పుం. 1. దగ్గఱ: చూ, సమీపము; 2. అసరా: చూ, సమీవము; న. 3. మదపుటేనుగు: చూ, హస్తి-1-౭; 4. కటకటాలు: చూ, మత్తాలంబము.

ఉపాశ్రితము, సం. విణ. ఆశ్రయింపబడినది: చూ, సంశ్రితము

ఉపాసంగము, సం. వి. అ. పుం. తూణీరము: చూ, బాణము. 1-౩.

ఉపాసకుడు, సం. విణ. కొలుపుకాడు: చూ, సేవకుడు. 1.

ఉపాసన, సం. వి. ఆ. స్త్రీ, అ. న. కొలువు: చూ, శుశ్రూష.

ఉపాసనము, సం. వి. ఆ. న. 1. కొలువు: చూ, శుశ్రూష, 2. విలువిద్య నేర్చుట: చూ, శరాభ్యాసము; 3. ఆసనము: చూ, సింహాసనము; 4. బాధ. చూ, విపత్తు.

ఉపాసము, వై. వి.=ఉపవాసము. ఉ. హరి. 2, ఆ. 166: చూ, ఉపవస్తము. 1-౨.

ఉపాసింపు, సం. స. క్రి. కొలుచు : చూ, సేవించు.

ఉపాసితుడు, సం. విణ. ఉపచరితుడు: చూ, సేవితుడు.

ఉపాస్తి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. కొలువు : చూ, శుశ్రూష.

ఉపాస్యుడు, సం. విణ, ఉపాసింపదగినవాడు, చూ, సేవ్యుడు.

ఉపాహితము, సం. వి. అ. పుం. 1. నిప్పురగిలించిన పిడకల వరుస: చూ, తోడుచిచ్చు; 2. అంజిన్యము: చూ, తోడుచుక్క; విణ. 3. మఱియొక పదార్థముతో గూర్పబడినది: చూ, సంయోజితము; 4. ఆరోపింపబడినది: చూ, విషయి. 4.

ఉపాహృతము, సం. విణ. 1. పొందబడినది: చూ, వ్యాప్తము. 3; 2. పట్టుబడినది.

ఉపేంద్రవజ్ర, పా. ఒకానొకవృత్తము. ఇందొక్కొక్క పాదము నందు జ, త, జ, గ, గ, ములు గలిగి ఎనిమిదవయింట యతిగల పదునొకండవ ఛందస్సునందుఁ బుట్టిన వృత్తము. ఉదా.—క్షిపాచరాసు ల్జత-జిల్లగంబుఁ, బ్రపూర్ణమై దంతివిరామ మొప్పఁ. ద్యిపాధిపత్రాత ను-తింపఁబేరై. యుపేంద్ర వ్రజిల్వెల-యు స్ఫరిత్రిఁ.": వృత్తము. 1.

ఉపేంద్రుడు. సం. వి. అ. పుం. లచ్చిమగడు: చూ. విష్ణువు. 1.

ఉపేక్ష, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. అశ్రద్ధ: చూ, మందెమేలము. 2: అం. 2. చూ, ఉపాయములు; 3. చూ, ఉపాయములు; (నాయకుడు నాయికయొక్క కోపమును పోగొట్టునపు డుపయోగించునది.)

ఉపేక్షకుడు, సం. విణ. ఉపేక్షించువాడు: చూ. కన్నడీడు.

ఉపేక్షము, అం. చూ, యానపంచకము.

ఉపేక్షించు, సం. స. క్రి. అశ్రద్ధచేయు: చూ, కన్నడించు.

ఉపేక్షితము, సం. విణ. అనాదరణ చేయబడ్డది: అనాదరణము, ఉపావృతము.

ఉపేక్షితుడు, సం. విణ. చూ. ఒప్పరికింపబడనివాడు.

ఉపేక్ష్యయానము, అం. చూ, యానములు.

ఉపేక్ష్యాసనము. అం. నే నే శత్రువులను సంహరింపఁగలనను తలంపుతో దేశకాలాదులను పరిశీలింపక కదలిపోవుట. ఆసనము లయిదింటిలో నొకటి: ఆసనము. 4.

ఉపేత, సం. విణ. 1. ఉపాయశాలి: చూ. సమర్థుడు; 2. సమీపించువాడు.

ఉపేతము, సం. విణ. కూడుకొన్నది: చూ, సంయుక్తము.

ఉపోఢము, సం. విణ. 1, చెంతనున్నది: చూ, సమీపము. 2; 2. ఉన్నరూపు: చూ, సత్యము. 1; 3. వివాహమైనది. చూ, వివాహము. 1-3; 4. మొలిచినది, కందళితము: చూ, సంభూతము; 5. గట్టియైనది: చూ. వృత్తము. 6.

ఉపోఢుడు, సం. విణ అంసలుడు: చూ, లావరి.

ఉపోదక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. అపోచకి *: చూ, బచ్చలి.

ఉపోదకి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. రూ - —పై.—

ఉపోదిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. రూ - —పై.—

ఉపోద్ఘాతము, సం. వి. అ. పుం. 1. చెప్పెడి యర్థమునకు సరి తాకునట్లు యెత్తిచూపెడి అర్థాంతరము: చూ, నిదర్శనము. 1; 2. వాక్యారంభము: చూ, వాఙ్ముఖము; 3. అనుక్రమణిక: చూ, విషయసూచిక.

ఉపోపవిష్టుడు, సం. వి. అ. పుం. దగ్గఱ కూర్చున్నవాడు, చూ, ఉపవిష్టుడు.

ఉపోషణము, సం. వి. అ. న. చూ, ఉపవస్తము, 1-2.

ఉపోషితుడు, సం. విణ. చూ. పస్తున్నవాడు.

ఉప్తక్షేత్రము, సం. విణ. దున్ని విత్తులువేసిన పొలము: చూ, భూమి. 1-౨౨.

ఉప్తము, సం. వి. అ. న. 1. కుంకుమము, నుదుట ధరించు రాగద్రవ్య విశేషము: చూ, సిందూరము: 1; విణ. 2. విత్తబడినది (నేల.): చూ, భూమి. 1-౨౨; (చూ, వాపితము. 2.)

ఉప్తి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. బీజావాపము: చూ, వెద. 2.

ఉప్పకుఁ జప్పకుఁగాఁ జూచుట, జా. మంచిచెడ్డలకుఁ జూచుట. "క. ఒకతెవలె నాడి యాడిం, చుకొనుటనే యిరుగు పొరుగు జూచెనొకో యు, ప్పకుఁ జప్పకుఁగానను జూ, చుక నడువఁగ వలెఁ గులీన ఋకసల్లాపల్." నిరంకుశోపాఖ్యానము.

ఉప్పట్టి, దే. వి. రూ - ఉప్పట్టు: చూ, బాలక్రీడ.

ఉప్పట్టు, దే. వి. —పై.— (రూ - ఉప్పుఁబట్టు.)

ఉప్పత, దే. వి. ఓర్వలేనితనముచేత ఆడిపోసికొనుట: చూ, రవ్వ. 1.

ఉప్పతి, వై. వి. = ఉత్పత్తి: చూ, సంభవము.

ఉప్పతించు, వై. అ. క్రి. ఓర్వలేనితనముచేత ఆడిపోసికొను, చూ, విలపించు.

ఉప్పతిల్లు, వై. అ. క్రి. 1. జనించు: చూ, సంభవించు, 2. అతిశయించు. చూ, సందడించు.

ఉప్పఁదనము, దే. విణ. లవణధర్మము: చూ, కటువు.

ఉప్పన, దే. వి. 1. ఉప్పు; నీళ్ళవరుగు: చూ, లవణము. 1. 2: లవణధర్మము: చూ, కటువు; 3. చవుటినేల: చూ, భూమి. 1-ఒ.

ఉప్పనఁబెట్టెలు, దే. వి. బ. ఉప్పుఁబట్టు, ఉ. హరి. 5, ఆ. 141: చూ, బాలక్రీడ. (ఉప్పట్టిఅనియు వాడుక)

ఉప్పర, దే. వి. 1, మట్టిత్రవ్వి బ్రతికెడు జాతి, "ఉప్పరవాఁడు." "ఉప్పరది."; 2. మట్టిత్రవ్వి బ్రదికెడువాఁడు: చూ, ఖనకుఁడు; 3. ఉప్పరవాని పెండ్లామ: ఉప్పరది.

ఉప్పరది, దే. వి. చూ; ఉప్పర, 3.

ఉప్పరము, వై. వి. 1. = అభ్రము: చూ, సురవర్త్మము, 2. ఊర్ధ్వభాగము, ఆము. 5, అ. 104; జై. 5, ఆ. 138; భార. విరా. 3, ఆ. 177; చూ, మీఁదు. 2.

ఉప్పరవాఁడు, దే. వి: చూ, ఉప్పర. 2.

ఉప్పరవీధి, ద్వ, వి. మిన్ను: చూ, ఉప్పరము. 1.

ఉప్పరించు, దే. స. క్రి. మల్లయుద్ధక్రియా విశేషము ఉ, హరి. 6, ఆ. 108: రూ - ఉప్పళించు.

ఉప్పరింత, దే. వి. అగ్నిభాస *: చూ, మానేసు, రూ - (ఉప్పిరింత.)

ఉప్పరిగ, వై. వి. ఉపకారికా. మిద్దెమీఁది కట్టడము: చూ, సదనము. 1-ఒ; (రూ - ఉప్పరిగె.)

ఉప్పలవాయి, దే. వి. బొట్టన జుట్టనవ్రేళ్ళ నడుము. భార. ఆను. 4, ఆ. 113.

ఉప్పలి, దే. వి. ఆపద: చూ, విపత్తు.

ఉప్పవడము, దే. వి. రూ - ఉపవడము. పర. 3, ఆ. 58: చూ, మేలుకోలు.

ఉప్పళము, దే. వి. (ఉప్పు + అలము.) 1. ఉప్పుపంట పెట్టెడు నేల: చూ, భూమి. 1-ఆ; 2. ఉప్పురానులుండు చోటు: చూ, భూమి. 1 ంఆ.

ఉప్పళించు, దే. స. క్రి. చూ, రూ - ఉప్పరించు. భార. విరా. 2. ఆ, 16.

ఉప్పి, దే. వి. కుండలి * చూ, లవణి. (నల్లఉప్పిఅని కొందఱు)

ఉప్పిఁడి, దే. విణ. (ఉప్పు + ఇఁడి.) ఉప్పులేనిది: చూ, చప్పిఁడి కాశీ. 2. ఆ. 83.

ఉప్పిరింత, దే. వి: చూ, రూ - ఉప్పరింత. *

ఉప్పిలము, దే. వి. చూ, ఉప్పుఁబట్టు.

ఉప్పిట్టు, దే. వి. పక్వచ్ఛదవ్రీహితండులములు, ఉప్పుకు: చూ, బియ్యము, 1-ళ.

ఉప్పు, దే. వి. 1. నీళ్ళవరుగు; చూ, లవణము: స. క్రి. 2. ఆవిరిపోక యుడికించు: చూ, ఆలించు;

ఉప్పుఁండ, ద్వ. వి. ఉప్పుచమిరి యెండఁబెట్టిన మాంసము: చూ, ఋక్తమ, 2-ఒ; (రూ - ఉప్పుగండ.)

ఉప్పుఁగడలి, దే. వి. (ఉప్పు + కడలి.) లవణసముద్రము, చూ, సముద్రము, ం.

ఉప్పుఁగల్లు, ద్వ వి. ఉప్పురాయి (సూ. ని.)

ఉప్పుఁగాయ. దే. వి. (ఉప్పు + కాయ.) ఊరుఁగాయ. అని. 1. ఆ, 105: చూ, రుచిఁగాయ.

ఉప్పుగుండము, దే. వి. (ఉప్పు + కుండము) బాలక్రీడలలో నొకటి: చూ, బాలక్రీడ.

ఉప్పుఁగొటారు, ద్వ. వి. ఉప్పునట్టు సూ. ని.)

ఉప్పుఁజేఁప, దే. వి. (ఉప్పు + చేఁప.) ఉప్పుచమిరి యెండబెట్టిన చేఁప: చూ, మత్స్యము. 1.

ఉప్పుఁబట్టు. దే. వి. చూ, రూ-ఉప్పట్టు.

ఉప్పుఁబట్టు, దే. వి. (ఉప్పు + పట్టు) తనంతట ఉప్పువండెడునేల: చూ, భూమి. 1-ఆ.

ఉప్పుఁబిండి, వా. వి. చూ, ఉప్పుడుపిండి

ఉప్పుహార, ద్వ. వి. చూ, ఈల, ఈలకూర *. ఉప్పుకు; దే. వి. ఉప్పుకుబియ్యము : చూ, బియ్యము. 1-ళ.

ఉప్పుకుపిండి, ద్వ. వి. 1. వరి గోధుమలోనగు పిండితోఁజేసిన భక్ష్యము: చూ, భక్ష్యము; 1-ంఇ (వైధవ్యమునొందిన యాఁడువారురాత్రులయందు ఫలహారముగనుపయోగింతురు.)

ఉప్పుతోఁదొమ్మిది, జా. సమస్తము. "ఉప్పుతోఁదొమ్మిదియు నెట్టి కృపణరక్షణము గావించునే గుణసముద్రు." రామాశ్వ దయము.

ఉప్పునీరు, ద్వ. వి. క్షీరోదకము : చూ, సలిలము. 1-ంఆ.

ఉప్పుమన్ను. ద్వ. వి. క్షీరమృత్తిక : చూ, భూమి. 1-ఒ.

ఉప్పులూరు, వా. వి. 1. ఒకానొక గ్రామనామము (కృష్ణజిల్లాలోనిది; ఉప్పలూరనివాడుక); 2. గ్రామనామము ఇంటిపేరుగాఁగలవారు (కాకినాడ, గుడివాడ మొ॥ కలరు); 3. ఉప్పు పంటగల గ్రామము.

ఉప్పులేకముప్పందుముత్రాగుట. జా. తనకాధారము లేకపోయినను గొప్పఁనులకుఁ బ్రయత్నించుట, బడాయి గొట్టుట, దంబములు గొట్టుట. "ఉప్పు లేక ముప్పందుముత్రాగుచు గద్దెపొంకములు చాల దిద్దిగలరే." ధర్మజ రాజసూయము.

ఉప్పులేనికూర, జా. చప్పిడికూర. "ఉప్పులేనికూర యొప్పదు రుచులకుఁ బప్పులేనితిండి ఫలములేదు, అప్పులేనివాఁడె యధికసంపన్నుఁడు." వేమన. 589.

ఉప్పువాము. దే. వి. ఉప్పుపంట పైరుపెట్టెదిచోటు: చూ, భూమి. 1-ఆ.

ఉప్పెన. వై. వి. 1. సముద్రోల్బణము : చూ, పొంగు. 3; 2. వళావళి. చూ, పిజృంభణము.

ఉప్పొంగు, దే. అ. క్రి.(ఉబ్బి + పొంగు.) 1. మిక్కి_లి యుబుకు. అతిశయించు : చూ. సందడించు, 2. మిక్కి_లి సంతో షించు : చూ, సంతోషించు, 3. చెంగలించు : చూ, విజృం భించు; 4 : చూ, ఒద్దగిలు. 3.

ఉబలాటము. దే. వి. 1. ఉత్క_ంఠ : చూ, తహతహ; 2. జాలి : చూ, దయ; 3. మిక్కి_లి కోరిక : చూ, వాంఛ. 1-ం.

ఉబుకు, దే. వి. 1. ఉప్పెన : చూ, పొంగు. 3: అ. క్రి. 2. అతిశ యించు, పొంగు : చూ. సందడించు.

ఉబుసు, దే. వి. 1. పనిలేనికాలము. కళా. 3, ఆ. 4 : చూ, రూ-ఊసు; 2. తొల్లింటికత. వృత్తాంతము. విక్ర. 6, ఆ. 38: చూ, పమాచారము. 2.

ఉబుసుపోక, వా. వి. పనిలేకపోపుట : ఊర్పోక, ఊసుపోక.

ఉబ్బ, వై. వి.= ఊష్మ : చూ, ఔష్మ్యము.

ఉబ్బకము, వై. వి. 1. అతిశయము : చూ, హేరాళము. 1; 2. ఉత్సాహము. పంచనా. 2, ఆ. 11 : చూ, సన్నాహము. 3. ఆనందము : చూ. హ్లాదనము.

ఉబ్బతిల్లు. వై. అ. క్రి. రూ-ఉబ్బతిల్లు : చూ, సందడించు.

ఉబ్బనీరు. వై. వి. రూ- ఉమ్మనీరు. ప్రసవజలము : చూ, సలి లము. 1-ం3.

ఉబ్బరపోవు, ద్వ. అ. క్రి. (ఉమ్మరము + పోవు.) చేష్టలుడిగి యేమితోఁచక అట్టెవిలుచు. నై. 3,ఆ.95:చూ, వెఱఁగుపడు.

ఉబ్బరము, వై. వి. 1. అజీర్తి : చూ, రోగము. 1; 2. నీరుకట్టు తెవులు : చూ, మూత్రకృచ్ఛ్రము. (మూత్రద్వారమందు తాయి పెరగడము): 3. కడుపు పొంగరించుట : చూ, పొంగరింపు; 4 = ఉల్బణమ్. అతిశయము. భీ. 3, ఆ. 57 : చూ, హేరా ళము. 1.

ఉబ్బరించు, వై. అ. క్రి. 1. అజీర్తిచేయు, ఉబ్బు: చూ. పొంగు. 9; 2. అతిశయించు. రా. యు. కాం. 339. (ఇక్క_డ ఉబ్బ రింపక అనగా మీఱక అని యర్థము.) చూ, సందడించు.

ఉబ్బలి, దే. వి. 1. రూ-ఉమ్మలి. రసి. 6, ఆ. 45 : బురద, చూ, సుబ్బలి; కజ్జరము * : చూ, మధుఖర్జూరిక.

ఉబ్బసము. వై. వి. 1.= ఉచ్ఛ్వాసః, పొడిదగ్గు : చూ. దగ్గు; 2. ఊర్ధ్వశ్వాసరోగము : చూ, ఊర్ధ్వశ్వాస.

ఉబ్బించుట, దే. వి. ఉద్వేగము : చూ, ఉద్రవమము. 1.

ఉబ్బు, వై. వి. 1. అనుమోదము : చూ, హ్లాదనము; 2 కడు పుబ్బుట, అజీర్తి : చూ. రోగము. 1; 3.కడుపు పొంగరింపు: చూ, పొంగరింపు; వై. అ. క్రి. 4. అధిక్యమగు : చూ, ముమ్మరించు; 5. అజీర్తిచేయు:చూ, పొంగు. 9; 6. పొటమ రించు. రా. ఆర. కాం. 150. చూ, లేచు; 7. ఆనం దించు : చూ. సంతోషించు; 8. కండపట్టు : చూ, బలియు; వా. 9. బబ్బు. (ధర్మామీటరుయొక్క_ బబ్బు.)

ఉభయనాయకుఁడు, అం. చూ, నాయకత్రయము.

ఉభయపార్శ్వములు, అం. చూ, హస్తక్షేత్రములు.

ఉభయము, సం. న. ద్వి. 1. రెండవయవములుగలది; 2. గుడి పారుపత్తెకాఁడును లోకులును జేరి చేయు సుల్పవము; చూ. పంబరము. 2-ం3.

ఉభయయతులు, అం. భీమన పది. అనంతుఁ డిరువది. మఱొక్క_ రిరువదేడు ననిరి: తుదకప్పకవి యతులు నాల్గు విధములు. స్వరయతులు, వ్యంజనయతులు. ఉభయయతులు, ప్రాసయ తులు నని. స్వరయతులు 7. వ్యంజనయతులు 21, ఉభయ యతులు 12, ప్రాసయతి 1 = మొత్తము 41. వీనికి వేర్వేరఁ బేరులున్నవి: చూ, యతులు.

ఉభయశక్తిమూలము, అం. చూ, వ్యంజనములు.

ఉభయాలంకారము, సం. వి. అ. పుం. అలంకారములు మూడిం టిలో నొకటి. (1. శబ్దాలంకారము. 2. అర్థాలంకారము, 3. ఉభయాలంకారము.): చూ, అలంకారము. 3.

ఉమ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. గౌరి: చూ, పార్వతి. 1; 2. నూనె యగినెవిత్తులు: చూ. లాలని; 3. నూనెయగినె *: చూ, ఱుకనాసము. 1; 4. కాంతి: చూ, వెలుతురు. 1; 5. అనుజ్ఞ: చూ, నెలవు; 6. వసుపు: చూ, వర్ణము. 6-ఉ: అసము: చూ. యళస్సు.

ఉమక, దే. వి. రూ-ఉముక-ఊక: చూ, తుషము.

ఉమాకటము, సం. వి. అ. పుం. 1. ఆవినెవిత్తులనూగు; 2.గడ్డి గలిగిన పొల్లుధాన్యము: చూ, బూగర. 1; 3. ఇంటివాసము లకుఁబట్టు బూసి: చూ, బూగర. 2.

ఉమాదము, వై. వి,= ఉన్మాదః. రూ-ఉమ్మాదము: చూ, వెఱ్ఱి.1.

ఉమాపతి, సం. వి. ఇ. పుం. ముక్క_ంటి: చూ, శివుఁడు. 1.

ఉమాపిత, సం. వి. ఋ. పుం. హిమాలయము: చూ, పర్వతము. 1-ం8.

ఉమాప్రియము, సం. వి. అ. పుం. మొగలికడిమి *: చూ, హలిప్రియము. 1-ం.

ఉమాప్రియుఁడు సం. వి. అ. పుం. చూ, ఉమాపతి.

ఉమామృతము, సం. వి. అ. పుం. కొండగొనుగు *: చూ, మృదుద్రుమము.

ఉమాసుతుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. గణపతి, ఇద్దరుతల్లుల ముద్దుబిడ్డఁడు: చూ, వినాయకుఁడు. 1; 2. కుమారస్వామి, నుబ్రహ్మణ్యేశ్వరుఁడు: చూ, స్క_ందుఁడు.

ఉమి,వై. వి.= ఊర్మి. రూ-ఉమ్మి: గల్యము: చూ,రసనామలము.

ఉమియు, వై. స. క్రి. ఉమ్మివేయు: చూ, తూపొడుచు.

ఉముకనివ్వు, ద్వ. వి. తుషానిలము: చూ, వహ్ని. 1-ఆ-ం.

ఉమేజువారి, వా.వి. పనిచేయక చేయు కల్తిపెత్తనము.

ఉమేశుఁడు, సం. వి. అ. పుం. చూ, ఉమాపతి.

ఉమోచ్ఛపుఁడు, సం. వి. అ. పుం. చూ, ఉమాసుతుఁడు. (ఇట్లు ఉమోదితము, ఉమోదంతము, ఉమోదయము, ఉమోచ్ఛి న్నుఁడు, ఉమోజ్జీవికుఁడు, ఉమోత్తారికుఁడు, ఉమోద్వాసి తుఁడు, ఉమౌజ్వల్యము, ఉమౌదార్యము, ఉమౌపమ్యము, ఉమౌచిత్యము, ఉమౌన్నత్యము. ఇత్యాదు లూహ్యంబులు.)

ఉమ్మ, వై. వి. 1=ఊష్మ: చూ, రూ-ఉబ్బ: 2. ఏమపు: చూ, శోకము 2.

ఉమ్మగిలు. వై. అ. క్రి. 1. ఆవిరిచే నుడుకు: చూ, వంటయగు. (రూ-ఉమ్మగిల్లు): 2. ఆవిరిచే నుడికిన పదార్థముయొక్క_ వేడిమి కొంతవఱకు చల్లారు: అనవటిల్లు, రూ-ఉమ్మగిల్లు.

ఉమ్మగిల్లు, —రూ-వై.—

ఉమ్మడి, దే. వి. 1. అవిభక్తత. భో. 6, ఆ. 137: చూ, పొత్తు. 8; 2. నిశ్చయపుఁగట్టడ. జై. 1, ఆ. 32 పీఠి: ద్ర. 3. ఏక కాలమున. రసి. 3, ఆ. 75. (ఇక్కడ పూర్వకవి ప్రయోగములయందొక్క శబ్దపూర్వకముగానే కానఁబడుచున్నది. భార. ద్రో. 2, ఆ. 55. చూ, యుగపత్.

ఉమ్మడిబేరము, అం. చూ, వివాదములు.

ఉమ్మరము, వై. వి. = ఊష్మ: చూ, రూ-ఉమ్మ. 1.

ఉమ్మరింపు, దే. అ. క్రి. రూ-ఉమ్మలించు: చూ, దుఃఖించు.

ఉమ్మవీరు, వై. వి: చూ, రూ-ఉబ్బసీరు.

ఉమ్మలిక, వై. వి. = ఊష్మ: చూ, ఔష్మ్యము.

ఉమ్మలము, దే. వి. ఏడుపు: చూ, దుఃఖము.

ఉమ్మలి, దే. వి: చూ, రూ-ఉబ్బలి. కళా. 6, ఆ. 224.

ఉమ్మలించు, దే. అ. క్రి. 1. వగచు, రూ- ఉమ్మలికించు, భార. శల్య. 2, ఆ. 213: చూ, శోకించు; 2. ఏడుచు, రూ-ఉమ్మలికించు. భార. సౌ. 1, ఆ. 217: చూ, రోదించు; స. క్రి. 3. చుట్టు: చూ, వేష్టించు.

ఉమ్మలింపు, దే. వి. 1. ఊష్మము: చూ. ఉబ్బరము: 2. వగ: చూ, శోకము. 2.

ఉమ్మలిక, దే. వి. 1. రూ-ఉమ్మలికము. వగ. భార. ఉద్యో. 1, ఆ. 107: చూ, దుఃఖము; 2. ఊష్మము: చూ, ఉమ్మరము.

ఉమ్మలికము, దే. వి.—వై.— భార. విరా. 1, ఆ. 91.

ఉమ్మలికించు, దే. అ. క్రి. 1. వగచు, చూ, రూ-ఉమ్మలించు: 2. ఏడుచు, రూ ఉమ్మలించు. భార. భీష్మ. 3, ఆ. 415: చూ, రోదించు.

ఉమ్మాదము, వై. వి.=ఉన్మాదః. రూ-ఉమాదము; చూ, వెఱ్ఱి. 1.

ఉమ్మాయము త్తియము, ద్వ. వి. క్షుద్రమౌక్తికము, అణిపూస: చూ, రత్నములు. ౧-(౯).

ఉమ్మారావులు, వా. వి. రాజకీయోద్యోగులు: రూ- ఉమ్రావులు.

ఉమ్మి, వై. వి. = ఊర్మి, చూ, రూ- ఉమి.

ఉమ్మినీరు, ద్వ. వి. నాలుకనుండిఁబుట్టుచొంగ: చూ, లాల.

ఉమ్మెత, వై. వి.=ఉన్మత్తః, రూ-ఉమ్మెత్త *: చూ, హాలాపుష్పము.

ఉమ్మెత్త, వై. వి.=ఉన్మత్తః—వై.—

ఉమ్మెత్తములు, ద్వ. వి. చూ, మదనకంటకము.

ఉమ్యము, సం. విణ. ఏగిసవడ్లు, అగినెచెట్లు పండునేల: చూ, భూమి. 1-౨౩.

ఉమ్రావులు, వా. వి. చూ, రూ-ఉమ్మారావులు.

ఉయాల, ద్వ. వి. రూ- ఊయేల, దోలిక, లాలి: చూ, సవారి 1-౧౦.

ఉయేల, —వై.—

ఉయ్యల, వై.—కళా. 6, ఆ. 193.

ఉయ్యాల, వై.—హరి. ఉ. 6, ఆ. 38.

ఉయ్యాలతొట్టి, వై.—వి. పు. 7, ఆ. 125.

ఉయ్యాలచేఁబుఱుఁగు, ద్వ. వి. బెగ్గురు: చూ, సారసము. 2.

ఉయ్యాలపుఱుఁగు, ద్వ. వి.—వై.—

ఉయ్యాలమంచము, ద్వ. వి. దోలిక. కళా. 2, ఆ. 15. (రూ ఉయ్యెలమంచము — ఉయ్యేలమంచము.): చూ, శయ్య 1-(౯).

ఉయ్యెలమంచము, —వై.—

ఉయ్యేలమంచము, —వై.—

ఉయ్యెల, ద్వ. వి. దోలిక. రూ-ఉయ్యేల. భార. ఆర. 2. ఆ, 79; చూ, రూ- ఉయాల.

ఉయ్యేల, —వై.—

ఉరంగము, సం, వి. అ. పుం. పాము: చూ, సర్పము.

ఉరఃకిరణము, సం. వి. అ. పుం. ఒంపె: చూ. లొట్టిపిట్ట.

ఉరఃపార్శ్వమండలము, అం. చూ, నృతహస్తములు.

ఉరక, దే. అవ్య. తూష్ణీమర్థకము. ఏదేనియొకటిలేక యను నర్థమును దెలిపెడి. అచ్చ. యు. కాం. 498; రూ-ఊరక: చూ. మిన్నక.

ఉరగము, సం. వి. అ. పుం. 1. పాము; చూ, సర్పము; 2. పొదుగుచేఁప: చూ, మత్స్యము. 1-౧౭. 3. అంబారు పిదుజు: చూ, బుడ్డపిఱుదు. 1-౩.

ఉరచ్ఛదము, సం. వి. అ. పుం. రూ- ఉరశ్ఛదము, కవచము: చూ, వారవారణము.

ఉరడించు, దే. అ. క్రి. 1. రూ- ఉరణించు, చెంగలించు: చూ, విజృంభించు; 2. రూ- ఉరణించు, వెలుఁగు: ప్రకాశించు. 1; చూ, హావణిల్లు. 3. రూ-ఉరణించు. వేగిరపడు. హరి. ఉ. 8, ఆ. 117: చూ, సంభ్రమించు.

ఉరణము, సం. వి. అ. పుం. పొట్టేలు: చూ, మేషము. 1.

ఉరణాక్షము, సం. వి. అ పుం. తగిరిస*: చూ, ప్రపున్నాటము.

ఉరణాఖ్యము, సం. వి. అ. పుం.—వై.—

ఉరణించు, దే. అ. క్రి: చూ, రూ-ఉరడించు.

ఉరప, దే. వి. తొమ్ము: చూ, వక్షము.

ఉరపత్రి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ఇంగువచెట్టుఆకు; ఉగుపత్రి.

ఉరభ్రము, సం. వి. అ. పుం. పొట్టేలు: చూ, మేషము. 1.

ఉరమరిక, దే. వి. రమారమి, ఇంచుమించు: చూ, వేఱుపాటు. 1.

ఉరము, సం. వి. స్. న 1. తొమ్ము: చూ, వక్షము; అం. 2. శరీరాంగములలో నొకటి: చూ, శరీరాంగములు. (చూ, అంగము. 9.); విణ. 3. మిన్న, ముఖ్యమైనది: చూ. శ్రైష్ఠ్యము.

ఉరరి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. విస్తారము; చూ, వెడలుపు; అవ్య. 3. అంగీకారార్థకము: చూ, సమ్మతము.

ఉరరీకృతము, సం. విణ. అంగీకరింపఁబడినది: చూ, స్వీకృతము.

ఉరరీకృతి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. అంగీకారము: చూ. సమ్మతి. 1.

ఉరలగడ్డ, దే. వి. ఆలువ *. చూ, గెనుసు. (బంగాళాదుంప.)

ఉరలఁబడు, ద్వ. అ. క్రి. (ఉరల + పడు.) రూ-ఉర్లఁబడు: పొరలఁబడు: చూ, లుఠనమగు

ఉరలఁబాఱు, దే. అ. క్రి. (ఉరల + పాఱు.) కదలు. చూ, సలించు.

ఉరలు, దే. అ. క్రి. 1 రూ-ఉర్లు. హరి. పూ. 5, ఆ. 206: చూ, ఉరలఁబడు; 2. కాఱు. భార. విరా. 2, ఆ. 138: చూ,

ప్రవించు; 8. ఓడు, ఉ. హరి. 6, ఆ. 66: చూ, రాలు; 4. వీఁఱు. పాండు. 1, ఆ. 138: చూ, వీడుకొను.

ఉరలుకొను, దే. అ. క్రి. చ్యుతమగు. వీఁఱు. భాగ. 2, స్క్రం. 266: చూ, వీఱుకొను.

ఉరవడి, ద్వ. వి. (ఉరవు+వడి.) రూ-ఉఱవడి. అతివేగము, గతిబలము. అచ్చ. యు, కాం. 140; అచ్చ. యు, కాం. 210; చూ, స్యదము. 1.

ఉరవడించు, ద్వ. అ. క్రి: చూ, ఉరడించు. (వేగిరపడుటకు—రా. యు, కాం. 288.)

ఉరవణించు, రూ-పై. — (వేగిరపడుటకు—భార. కర్ణ. 2, ఆ. 148.)

ఉరవలి, దే. వి. చప్పుడు: చూ, స్వరము. 2-౫ం.

ఉరవు, పై. వి. 1, రూ-ఉఱవు. అర్హత, ఉ. హరి. 6, ఆ. 204: చూ, యోగ్యత: పై. విణ. 2. రూ-ఉఱవు. అధికము: చూ, హేరాళము; 3. రూ-ఉఱవు. తగినది. ఉ, హరి. 4, ఆ. 203: చూ, సమీచీనము.

ఉరశ్ఛాలి, అం. చూ, గతివిశేషములు.

ఉరశ్ఛదము, సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-ఉరచ్ఛదము.

ఉరసిలుఁడు, సం. విణ. 1. విశాలమైన ఱొమ్ముగలవాఁడు: ఉరసుఁడు, ఉరస్వంతుఁడు; 2. శత్రువులకు ఱొమ్మిచ్చి తన బలమును రక్షించుకొనువాఁడు;ఉరసుఁడు,ఉరస్వంతుఁడు. ఉరసుఁడు. —పై.—

ఉరస్కటము. సం. వి. అ. పుం. పంచావటము, బాలురు కట్టుకొనుబట్ట: చూ, వస్త్రము. 1-౧౪.

ఉరస్కటుఁడు, సం. వి. అ. పుం. బాలయజ్ఞోపవీతుఁడు; చూ, మహావ్రతి.

ఉరస్ఫుటనము, సం. వి. అ. న. 1. ఒకానొక రతిబంధము; చూ, రతిబంధము; 1-(౧); అం. 2. చూ, ఉత్తానకరణబంధములు.

ఉరస్త్రాణము, సం. వి. అ. న. కవచభేదము: చూ, వార వారణము.

ఉరస్యము, సం. వి. అ. న. చనుఁబాలు: చూ, స్తన్యము. 1.

ఉరస్యుఁడు, సం. వి. అ. పుం. ధర్మపత్నియందుఁ దనకుఁబుట్టిన కొడుకు; చూ, పుత్త్రుఁడు. 1. సూనుఁడు. 1.

ఉరస్వంతుఁడు, సం. విణ. చూ, ఉరసిలుఁడు.

ఉరస్త్రాణిక, సం. వి. అ. స్త్రీ. ముత్యాలపేరు, కంఠభూష: చూ, భూషణము. 2-ఓ-(౫).

ఉరళించు, దే. అ. క్రి. వెలుఁగు; చూ, హవణిల్లు.

ఉరి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. విస్తారము: చూ, వెడలుపు; అవ్య. 2. అంగీకారార్థము: చూ, సమ్మతి. 1; దే. వి. (1) ప్రాణహాని చేసినవానికి వేయు శిక్షాసాధనము: చూ, కంఠపాశము: (2) గుచ్చిక, ఉచ్చు: భార. శాం. 5, ఆ. 578: చూ, నాగుర.

ఉరిగోల, దే. వి. (ఉరి+కోల.) ఉడుము లోనగువానిఁ బట్టుటకై చివర మరిఁబెట్టి కట్టిన కోల, వాగురవిశేషము: చూ, వాగుర.

ఉరిడె. దే. వి. కుమ్మరపురుగు. రుక్మి. 4, ఆ. 36: చూ, యమకీటకము.

ఉరిత్రాడు, దే. వి. 1. మరణసాధనరజ్జువు: చూ, (1) ఉరి; అం. 2. చూ, కాయమానములు.

ఉరిదీయు, దే. వ. క్రి. ఉరిత్రాడు తగిలించి చంపు: ఉరివోయు

ఉరియ, దే. వి. 1. పదునెనిమిది యేండ్లకు పైఁబడిన వయస్సు గలిగి సంపూర్ణయౌవనముగల స్త్రీ.పోర్కిఢ: చూ, స్త్రీ;1-౧౧ం; 2. ధైర్యశాలి. చూ, దిట్టఁడు.

ఉరియాట, దే. వి. 1. 1 జారుపాటు: చూ, స్థలనము, 2; 2. ఆందోళనము: చూ, ఱోఁగులాట; 3. సందేహము: భార. శాం. 1, ఆ. 275; చూ, సంశయము.

ఉరియాడు, దే. ఆ. క్రి. (ఉరిసి+ఆడు.) 1, ఱోఁగు: చూ, వ్రేలాడు; 2. కదలు. భార. ఆను, 1. ఆ 73: చూ, సలించు.

ఉరియు, దే. అ. క్రి. 1. చలించు. హరి. పూ. 8, ఆ. 168: చూ, సలించు; 2. పరితపించు. భో. 3, ఆ. 53: చూ, సంతాపించు 3. వక్వమగు. భార. శల్య. 2, ఆ. 197: చూ, ఫలించు; 4. ముదిమిచే వెండ్రుకలు తెలుపగు. హంస. 2, ఆ. 34: చూ, నరియు.

ఉరివిడి, దే. వి: చూ, ఉరుమాడు *.

ఉరివోయు, దే. స. ఱకి: చూ, ఉరిదీయు.

ఉరీకృతము, సం విణ. 1. అంగీకరింపఁబడినది; చూ, స్వీకృతము.

ఉరు, సం. అవ్య. 1. అధికము: చూ, హేరాళము. 1; 2. మేరు పర్వతము: చూ, పర్వతము; 1-౨-౨; 3. ముఖ్యమైనదనుట: చూ, శ్రైష్ఠ్యము; 4. చోరత్వము: చూ, మ్రుచ్చిలి; ఉ. స్త్రీ. 5. పెద్దదైనదనుట: చూ, విపులము; పై. అ. క్రి. (1)=ఉరఃరూ-ఉఱు: చూ, శ్రేష్ఠమగు: (2). తగు, యుక్తమగు. చూ, సరిపడు. (ఉరవు అను కృదంతపద ప్రయోగమునుబట్టి ఈ ధాతువు ప్రత్యేకముగ వ్రాయఁబడియె.)

ఉరుంగులు, దే. వి. బ. ముగ్గు, ఇల్లు అలికినపిమ్మట ముత్యములు లోనగువానితో లతాద్యాకారములుగాఁ జేయు నలంకారము. చూ, రంగవల్లిక.

ఉరుఁద్రాడు; దే. వి. పాలుపితుకునప్పుడు ఆవు వెనుకకాళ్లు గట్టెడి రెండుమూరల పొడవుగల త్రాడు: ఉఱుఁద్రాడు-రూ-ఉఱ్ఱుఁద్రాడు. (బ. త్రాడు=త్రాళ్లు.): చూ,సూత్రము 1.౩౭.

ఉరుకాలిక, సం. వి. అ. స్త్రీ. ఎహోకాల *: చూ, విషముష్టి.

ఉరుజి, దే. వి. ఒకరకముచేఁప: 1-౬౫.

ఉరుటము. దే. వి. తీక్ష్ణము: చూ, మిడి 4.

ఉరుదో , అం. చూ, విసరులు.

ఉరుపత్రి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ఇంగువచెట్టు ఆకు: ఉరపత్రి.

ఉరుబుకము, సం. వి. అ. పుం. చిట్టాముదము *: చూ, వ్యడంబకము.

ఉరుబూకము, సం. వి. అ. పుం.—రూ-పై.—

ఉరుమ, దే. వి. మర్దువ యను నొక వాద్యము: చూ, విణ. 1-౪౫-(౧).

ఉరుముంజి, దే. వి. రూ-హరుముంజి. ఒకానొకదేశము. పా. 2, ఆ. 62: చూ, దేశములు 2-౧౫.

ఉరుముడు, దే. వి. ఒకరకపుచెట్టు: చూ, ఉరివిడి.

ఉరువడి, దే. వి. శీఘ్రము: చూ, స్యదము. 1.

ఉరువడు, ద్వ. ఆ. క్రి. (ఉరువు + పడు.) నెఱవేరు. కళా. 3, ఆ. 211: చూ, సిద్ధించు.

ఉరువిడి, ద్వ. వి. (ఉరువు + విడి.) వస్తుసమూహము. విక్ర. 2, ఆ. 6. చూ, సరకు. 1-ళ.

ఉరువు. సం. విణ. ఉ. 1. విరివియైనది: చూ, వ్యూఢము. 4: వై. వి. 1) రూ-ఉఱవు. చూ, రూపు. 3; స. క్రి. (2) త్యజించు. లక్ష్మీ. 2, ఆ. 56; హరి ఉ. 3, ఆ. 44: చూ, విసర్జించు.

ఉరుశిరుఁడు, సం. వి. అ. పుం; చూ, పెద్దతలవాఁడు.

ఉరూదరుఁడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, పెద్దకడుపువాఁడు.

ఉరూవ్యత్త, అం. భూచారులు పదునాలింటిలో నొకటి: చూ, భూచారులు.

ఉరోజము. సం. వి. అ. పుం. చన్ను; చూ, స్తనము. 1.

ఉరోమండలము, అం. 1. చూ, నృత్తహస్తములు; 2. చూ, చరణములు.

ఉరోమచ్ఛము. సం. వి. అ. పుం. కొడుకుల చావునకు లక్షణము. చూ, లక్షణము. 1-ఎల.

ఉరోబాధ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, బొమ్మునొప్పి.

ఉర్లఁబడు, ద్వ. అ. క్రి. దొర్లు. చంద్రా. 1, ఆ. 11: చూ, లుఠనమగు. (స్వార్థమునపడు.)

ఉర్లు, దే. అ. క్రి.—పై.— రూ- ఉరలు. జై. 4, ఆ. 28.

ఉర్వటము, సం. వి. అ. పుం: ఏఁడాది: చూ, సంవత్సరము.

ఉర్వర, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. ఎల్లపైరులచే నిండిననేల: చూ, భూమి. 1-ళ; 2. నేల: చూ, భూమి. 1.

ఉర్వశి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ ఒకానొకదేవశేష్య: చూ, వేలుపులు. 2. (రూ-ఊర్వశి.)

ఉర్వారుకము, సం. వి. అ. పుం. ఇర్వారువు, కర్కటి *: చూ. హరివాలుకము. 1-గ; 2. పాండుపత్రము *; చూ, పుచ్చ; ఆ న. 3. వాలుకము *; చూ, బుడమ. 1-ఐ. (రూ. ఊర్వారుకము.)

ఉర్వారువు, సం. వి. ఉ. పుం, స్త్రీ.—పై.—

ఉర్వి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. పుడమి: చూ, భూమి, 1.

ఉర్ష, సం. విణ. అశుభకరమైనది. (మాట): చూ. రుశతి.

ఉలక, దే. అవ్య. ఏకకాలమున: చూ, యుగపత్.

ఉలఁకోపము, దే. వి. అధికకోపము, రవరవ: చూ, రోషము.

ఉలవడి, దే. వి. శీఘ్రము: చూ, స్యదము. 1.

ఉలవు, వై. వి. 1. అర్హత, రూ-ఉరవు. రా. యు. కాం. 313: చూ, యోగ్యత; 2. రూ-ఉరువు. ఆకృతి: చూ, రూపు. 3; విణ. 3. రూ- ఉరవు. అధికమైనది. భార. ఆర. 4. ఆ. 380: చూ. హీరాళము.-ం; 4. రూ- ఉరవు. తగినది. చూ. యోగ్యము. 2.

ఉలిది, దే. వి. 1. బలిమి. చంద్రా. 4, అ. 144: చూ. శక్తి. 1; 2. చేవ: చూ, స్థైర్యము; విణ. 3. బలిసినది; చూ, స్థూలము. 2; 4. నిలుకడైనది; చూ, స్థిరము.

ఉలీయ, దే. విణ. దిట్టతనముగలవాఁడు. అచ్చ. ఆర. కాం. 103: చూ, దిట్టఁడు.

ఉలీయు, దే. అ. క్రి. ఇల్లులోనగువాని పైకప్పుచెడి యాద్వార మున నీళ్ళుపడు: చూ, స్రవించు. 1-ఐ.

ఉఱు, వై. అ. క్రి. 1.=ఉరఃి. రూ- ఉరు: చూ, శ్రేష్ఠమగు: 2. రూ- ఉరు, తగు. భార. ఉద్యో. 4, ఆ. 179: చూ. సరిపడు; దే. స. క్రి. 3. లక్ష్యపెట్టు. భార. ఆది 6, ఆ. 191. (దీనికి వ్యతిరేకమునందే ప్రయోగము కలదు.): చూ, లెక్కసేయు.

ఉఱుఁద్రాఁడు, దే. వి. (ఉఱ్ఱు + త్రాడు.) రూ- ఉఱ్ఱుఁద్రాడు. బి.—ఉఱుఁద్రాప్పు. వి. పు. 7, ఆ. 336: చూ, రూ- ఉరుఁద్రాడు.

ఉఱుకకురాపడెవపు, లో. తోంచరపడవద్దు అని భావము.

ఉఱుపు. దే. అ. క్రి. 1. దూఁకు. భార. సౌ. 1, ఆ. 116: చూ, లంఘించు; 2. దాఁటు. భార. ద్రోణ. 1, ఆ. 174: చూ, లంఘించు; 3. భావమొఱప్పు: పుగెత్తు: చూ, వెళ్లు. 1.

ఉఱుపుఁగప్ప, దే. వి. (ఉఱుపు + కప్ప). ఒకరకముకప్ప: చూ, హరి. 12-ం.

ఉఱుకుపుబొడ్డు, దే. వి. రోగముచేఁ బెరిగినబొడ్డు, ఊదబొడ్డు: చూ, కుండి.

ఉఱుగొట్టు, దే. అ. క్రి. (ఉఱ్ఱు + కొట్టు). కోఁతి దఱ్ఱుమను: చూ, వి. హూహూ.

ఉఱుత, దే. వి. రూ- ఉడుత: చూ, చిక్రోడము.

ఉఱుపు, దే. వి. ఉబియుట: చూ, స్రవము.

ఉఱుము, దే. వి. 1. మేఘధ్వని. చూ, స్తనితము; 2. హుంకృను గొప్పధ్వని, వీరహుంకారము. చూ, స్వరము. 2-ఈ. 3. ఉడుము. ఉ, హరి. 4, ఆ. 29: చూ, తేలుమేపరి: అ. క్రి. 4. మేఘములోనగునవి ధ్వనించు: చూ, గర్జించు.

ఉఱువు, దే. వి. ఉఱుగొట్టుట. అచ్చ. యు. కాం. 90.

ఉఱ్ఱి, దే. వి. ఉత్కంఠ: చూ, తహతహ.

ఉఱ్ఱటలూఁగు, దే. అ. క్రి. (ఊఁగు + ఊఁగు.) 1. మిక్కిలి యూఁగు. పంచ. వేం. 4, ఆ. 231. రూ- ఉఱ్ఱూఁగు, ఉఱ్ఱూఁతలూఁగు, వ్రే. ఉఱ్ఱటలూఁచు: 2. కదలు: చూ, సలించు.

ఉఱ్ఱటలూఁచు, దే. వ్రే.: చూ, ఉఱ్ఱటలూఁగు. 1.

ఉఱ్ఱూఁగు, దే. అ. క్రి: చూ, ఉఱ్ఱటలూఁగు. 1-2. (చలించుటకు.—శకాం. 5, ఆ. 36.)

ఉఱ్ఱు, దే. వి. 1. కోతియొక్క వికృత ధ్వని: చూ, స్వరము. 2; —(గౌ) 2. ఒకరకము ధ్వన్యనుకరణము : చూ, హూ - గా.

ఉఱ్ఱుఁద్రాడు, దే. వి: చూ, రూ-ఉఱుఁద్రాడు.

ఉఱ్ఱుకట్టు, దే. స. క్రి. పాలుఎండునపుడు ఆవు వెనుకకాళ్ళను కట్టు: చూ. దాయఁగట్టు. (ఉఱుఁద్రాడుపోయు.)

ఉఱ్ఱూఁత, దే. వి. ఉత్కంఠ: చూ, తహతహ.

ఉఱ్ఱూతలూఁగు, దే. అ. క్రి. (ఊఁగు + ఊఁగు.) మిక్కిలి యూఁగు. ఉ, హరి. 4, ఆ. 216: చూ, ఉఱ్ఱటలూఁగు. 1; 2 కదలాడు. కాశీ. 2, ఆ. 105: చూ, సలించు.

ఉలంకు, దే. వి. తలవాకిట ముందఅనుండు ప్రకోష్ఠము: చూ, లంక. 3.

ఉలంగవము, సం. వి. అ. పుం. పెద్ద నల్లచీమ, కండ్రః చూ, పిపీలిక.

ఉలఁక, దే. విణ. 1. చులుక; చూ, లాఘవము; 2. ఎల్లిదము: చూ, వహేలనము.

ఉలకవ, దే. వి.—పై.—

ఉలగరము, దే. వి. తడివలన నేలయుబుకుట: ఉలవరము, ఉలవరింపు.

ఉలచచేఁప, ద్వ. వి. మీనడింభము, మిక్కిలి చాపల్యముగల చేఁప: చూ, మత్స్యము. 1-ఎ. (ఇట్లు ఉలచమీన.)

ఉలపము, సం. వి, అ. పుం. న. 1. ఒకటితో నొకటి పెనఁగొన్న ద్రాక్ష లోనగునది: చూ, పొద. 2; పుం. 2. దర్భ విశేషము, ఉల్లూనము: చూ, తృణము. 1-౧౫.

ఉలవరము, దే. వి: చూ, ఉలగరము.

ఉలవరింపు, దే. వి.—పై.—

ఉలవలు, దే. వి. బ. 1. పైరుధాన్య విశేషము; చూ, సరటి. (ఇవి త్రివిధము.—తెల్ల ఉలవలు, నల్లఉలవలు, ఎఱ్ఱఉలవలు; అం. 2. చూ, ధాన్యములు.

ఉలస, దే. వి. 1. మీనడింభమను మత్స్యము: చూ, మత్స్యము, 1-౧; 2. ఒకరకము గడ్డి: చూ, తృణము. 1. ౧.

ఉలి, దే. వి. 1. అశ్మకుట్టకము: చూ, వృక్షోదనము. 1; 2. రాళ్లు తొలిచెడి యులి, రాళ్లు మలిచెడి యులి: చూ, ఉలిమి. 2; 3. శబ్దము, అలికిడి: చూ, స్వరము. 2; విణ. 4. అల్పము భార. ద్రోణ. 4, ఆ, 63; చూ, స్వల్పము. 1.

ఉలింద, దే. వి. ఒకానొకచెట్టు: చూ, వృక్షము.

ఉలికిపడు, ద్వ. అ. క్రి. ఆకస్మికముగాఁ గలిగిన భయాదులచేఁ గంపించు: చూ, వణఁకు. 2. ఉలికిపాటు. ద్వ. వి. ఉలికి వడుట. కళా. 6, ఆ. 228: ఉత్తేపము, ఉదరిపాటు.

ఉలివడు, ద్వ. అ. క్రి. అపహరింపఁబడు, దోపుఁబోవు: చూ, ప్రుచ్ఛిలించు.

ఉలిపి, దే. విణ. దుర్మార్గుఁడు, తులువ: చూ, వ్యాధుఁడు. 2.

ఉలిపికట్టె, వా. వి. దుష్టుఁడు, దోపకారి, చెప్పినమాట వినని వాఁడు. "ఊరివారందఱిది యొకదారి ఉలిపికట్టెది యొకదారి": చూ, వ్యాధుఁడు. 2.

ఉలిపిగొట్టు, దే. విణ: చూ, ఉలిపి.

ఉలిమి, దే. వి. 1. అశ్మకుట్టకము: చూ, వృక్షోదనము. 1; 2. రాళ్ళుతొలిచెడి యులి, రాళ్ళుమలిచెడి యులి: చూ, వృక్షోదనము. 1-౧౦.

ఉలిమిడి, దే. వి. ఉలిమిరి *. చూ, శ్వేతపుష్పము.

ఉలిమిరి, దే. వి.—పై.—

ఉలిమ్మిను, దే. వి. చంద్ర *: చూ, విట్టదిరము.

ఉలియు, దే. అ. క్రి. 1: రూ- ఉరియు, కదలు. రా. యు. కాం. 1871: చూ, సలించు; 2. క్రోయు. భార. ఆది. 6, ఆ. 8: చూ, శబ్దించు.

ఉలివాడు, దే. అ. క్రి. చలించు. కళా. 2, ఆ. 172: చూ, సలించు.

ఉలివు, దే. వి. 1. క్రోఁత, శబ్దము: చూ, స్వరము. 2; 2. కరలుట: చూ, లోలము. 1.

ఉలివుడు, దే. వి. శబ్దము. క్రోఁత: చూ, స్వరము. 2.

ఉలివులాగ, దే. వి. చెవి: చూ, శ్రోత్రము.

ఉలుకు, దే. వి. 1. భయము: చూ, సాధ్వసము; అ. క్రి. 2. భయపడు: చూ, స్రుక్కు. (6). వా. 3. తనయొక్క తప్పిదమును తెలిసికొను. "ఉన్నమాట అవిన ఉలుకెక్కువ."

ఉలుకుడు, దే. వి. శబ్దము, క్రోఁత: చూ, స్వరము. 2.

ఉలుక్కు, దే. వి. లుక. గుఱ్ఱపునడకలోని నీచగతి. ఆం, భా. ద్వి. ఋ. 198: చూ, ఖురి.

ఉలుచు, దే. వై. వి: చూ, రూ-ఉలన. 1.

ఉలుచమీను, ద్వ. వి.—పై.—

ఉలుచు, దే. స. క్రి. ఊఁడఁదీయు. జై. 1, ఆ. 45. పీఠిక : ఒదురుచు—రూ-ఒదర్చు, అ. క్రి. ఉలుపు, ఊఁడఁదీయు.

ఉలుప, వై. వి. 1. = ఉపదా. ఉపాయనము, కానుక. రూ- ఉలుపా. చంద్రా. 4, ఆ. 191: చూ, మూడిద; 2. పలుచగా నూఁతీన పుల్లఊరుఁబిండి: చూ, భక్ష్యము. 1-౧౬.

ఉలుపడ, దే. వి. రూ-ఉల్పడ: చూ, శోఫ.

ఉలుపఁడు, దే. విణ. (ఉలుపు + అడు.) శోఫరోగముగలవాఁడు. ఆం, భా. ద్వి. మ. 122; చూ, శోఫరోగి.

ఉలుపా, వై. వి. = ఉపదా. కామక:; చూ, మూడిద.

ఉలుపి, దే. విణ. (ఉలుపు + ఇ.): చూ, ఉలుపఁడు.

ఉలుపు, దే. వి. 1: చూ, ఉలుపడ; 2. కుష్ఠము: చూ, పితము 1.

ఉలుము, దే. వి. కుష్ఠము: చూ. సితము. 1

ఉలూకగతి. అం. చూ, గతి.

ఉలూకము, సం. వి. అ. పుం. గుడ్లగూబ; చూ, సకినంపుఁబులుఁగు, 1.

ఉలూకారి, సం. వి. ఇ. పుం. కాకి: చూ, వాయసము. 1.

ఉలూకిని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ గుడ్డగూబలగుంపు. చూ, సకినంపుఁబులుఁగు. ౧-౪.

ఉలూకుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. ఇంద్రుఁడు: చూ, సహస్రాక్షుఁడు, 2. భరతవంశమునందలి యొకానొక యోధుఁడు. (యోధుఁడు = యుద్ధము చేయువాఁడు.)

ఉలూఖలకము. పం. వి. అ. వ. గుగ్గిలము*: చూ, మహిసాక్షి.

ఉలూఖలము. సం. వి. అ. న. రోలు: చూ, తోలు. 1.

ఉలూఖలముద్గలన్యాయము, అం. రోలువెళ్ళి నన్ను అందఱుఁగొట్టెదరని మద్దెలతోఁ జెప్పఁగా మద్దెల నిన్నొక వైపుననే గొట్టెదరు గాని నన్ను రెండువైపులను గొట్టెదరని చెప్పెను అనురీతి.

ఉలూఖలశేషన్యాయము, అం. మొగమోటమి గల యల్లుఁడు అత్తగారు పెట్టిన చలిమిడి తినక రోటిలో మిగిలినది నాకిన రీతి.

ఉలూత, సం. వి. అ. స్త్రీ. కొండచిలువ, పెనుఁబాము: చూ, సర్పము. 1-౨౦.

ఉలూపి, సం. వి. న్. పుం. 1. మీనడింభము, శిశువువలె మిక్కిలి చాపల్యముగల చేఁప: చూ: మత్స్యము. 1-౬౬; ఈ. స్త్రీ. 2 అర్జునుని భార్య: ఒక నాగకన్యక: చూ, నాగకన్నియ.

ఉల్క, సం. వి. అ. స్త్రీ. మంటలేనికట్టె నిప్పు: చూ, వహ్ని. 1-౨౦; 2. అగ్ని: చూ, వహ్ని. 1; 3. కాళిక. చూ, వహ్ని. 1-౨౯. బొగ్గు. 4. బూతి: చూ, భస్మము; 5. మెఱుపువంటి చుక్క. ధూమకేతువు. తోఁకచుక్క. చూ ఉల్కాగ్ని. (చూ, రిక్క. 1-౨౨). 6. కొఱివి: చూ, వహ్ని. 1-౨౪.

ఉల్కాగ్ని. సం. వి. ఇ. పుం. దుమగతికేతువు: తోఁకచుక్క. చూ, రిక్క. 1-౨౬-(౨).

ఉల్పద. దే. వి: చూ, రూ- ఉలుపడ.

ఉల్పఁడు, దే. విణ: చూ, రూ- ఉలుపఁడు.

ఉల్బణము. సం. వి. అ. న. 1. ఉప్పెన: చూ, పొంగు. 3; 2. అతిశయము: చూ, హేరాళము. 1; విణ. 3. అతిశయించినది: చూ, హేరాళము. 1. ౨. 4. స్పష్టమైనది : చూ, ప్పుటము. 1. (చూ, అక్తము. 3) 5. అజ్ఞానమును బోఁగొట్టునది. 6. లెస్సగా నెఱుఁగఁబడినది: చూ, వ్యక్తము. 2; 7. ఉత్కృష్టముగాఁ జెప్పఁబడినది: చూ, వ్యాఖ్యాతము. 3; 8; ప్రకాశించునది: చూ, శుభ్రము, 5.

ఉల్బము, సం. వి. అ. న. 1. గర్భస్థపిండము, కలలము: చూ, భ్రూణము. 1; 2. గర్భమునకుఁ జుట్టుకొనియుండెడి సంచి: చూ, మావి. 2: 3. బిడ్డనుకను నెల: చూ, మాసము. 1-౨.

ఉల్మకము, సం. వి. అ. న. చూ, ఉల్క. 6.

ఉల్లంకి, దే. వి. ఒకరకము పిట్ట: చూ, పిట్ట. (రూ-ఉల్లఁగి.)

ఉల్లంగి, దే. వి. ఒకానొకచెట్టు: చూ, వృషము.

ఉల్లంఘనము. సం. వి. అ. న. అతిక్రాంతి: చూ, పర్యయము.

ఉల్లంఘించు, సం. స. క్రి. అతిక్రమించు: చూ, దాఁటు. 1.

ఉల్లంఘితము, సం.విణ. అతిక్రమింపఁబడినది: చూ, వృత్తము.7.

ఉల్లకుట్టు, దే. వి. (ఉల్లము + కుట్టు.): చూ, ఉత్త్రాసము.

ఉల్లడ, వై. వి.!=ఉల్లాభఃరూ-ఉల్లబము. పందిరికొనగు వాని లోపల మీఁదఁగట్టెడు మేలుకట్టు; చూ, వితానము.

ఉల్లబము, — వై.—

ఉల్లము, దే. వి. అంతరంగము. చూ, హృదయము. 2.

ఉల్లఅపుబిద్దు, ద్వ. వి. ఘనబిరుదాఢ్యుఁడు: ఉల్లఅపు బిఱుదు.

ఉల్లఅపుబిఱుదు. —వై.—ఉ. హరి. 4, ఆ. 200.

ఉల్లఅము, ద్వ. వి. మనస్సునకు సహింపఁగూడనిది: చూ, రోత. 2.

ఉల్లల. దే. వి. 1. ఎద: చూ, హృదయము. 2; 2. ఉడుకుట యందగు ధ్వన్యనుకరణము. భార. శాం. 4. ఆ. 34: చూ, హూహూ

ఉల్లలము. సం. వి. అ. పుం. కదలిక; చూ, లోలము. 1.

ఉల్లలితము. సం. విణ. కదలినది: చూ, వలితము. 3.

ఉల్లసము. సం. వి. అ. పుం. 1. అనుమోదము: చూ, హ్లాదవము; 2. జోతి, కాంతి, చూ, వెలుతురు. 1; దే. వి. (1) మర్మము దూఱిపాఱనాడెడు పరిహాసము. భార. శాం. 4. ఆ. 396; పరిభా. 5, ఆ. 73; ఉత్త్రాసము, ఉల్లకుట్టు, ఉల్లవము; (2) మర్మము దూఱిపాఱనాడుట: చూ, ఉల్లుంఠనము.

ఉల్లసితము. సం. విణ. వెలిగింపఁబడినది: చూ, వెలుతురు. 1-13.

ఉల్లసిల్లు. వం. అ. క్రి. 1. ఆనందించు; చూ, సంతోషించు; 2. వెలుఁగు: చూ, హవణిల్లు; 3. వికాసము పొందు; చూ, వికసించు.

ఉల్లాకు. దే. వి. (ఉలి + ఆకు.) కిల్లాకు చీటి: చూ, పురోణి.

ఉల్లాకుఁజేఁప. దే. వి. (ఉల్లాకు + చేఁప.) ఒక రకము చేఁప: చూ, మత్స్యము 1-౬౫.

ఉల్లాఘము. సం. విణ. 1. శుచియైనది: చూ, పవీచినము. 2; 2. ఆనందితము, సంతోషించినది: చూ, హ్లాదనము. 1.5. 3. సమర్థమైనది: చూ, సమర్థము. 1. 4. రోగములేనిది: చూ, వార్తము. 8.

ఉల్లాఘుఁడు. సం. విణ. 1. రోగము దీఱినవాఁడు: చూ, వార్తుఁడు; 2. ఆనందుఁడు: చూ, హృష్టుఁడు; 3. నేర్పరి: చూ, సమర్థుఁడు.

ఉల్లాపము. సం. వి. అ. పుం. శోకభీత్యాదులచేతఁ గలిగినధ్వని వికారముతోఁ జెప్పఁబడినమాట: చూ, వ్యాఖ్యాతము. 2.

ఉల్లాభము, సం. వి. అ. పుం. = ఉల్లబము, ఉల్లడ: చూ, వితానము.

ఉల్లాము, దే వి. ఒకరకముపిట్ట: చూ. పక్షి.

ఉల్లారు, దే. వి. గుఱ్ఱపుపల్లముమీఁది పఱుపు; కళా. 6, ఆ. 224.

ఉల్లాసము, సం. వి. అ. పుం. 1. రూ- ఉల్లసము, ఆనందము: చూ, హ్లాదనము; 2. రూ- ఉల్లసము, కాంతి: చూ, వెలుతురు. 1; అం. 3. ఉల్లాసాలంకారము. అర్థాలంకారములు నూఱింటిలో నొకటి. గుణముచే దోషము, దోషముచే గుణము కల్పింపఁబడుట. ఉదా- గంగనదిలో సాధ్వి స్నానముచేసి నన్నుఁ బవిత్రురాలింజేయుతమని కోరుచున్నది: చూ, అలంకారము. 3.

ఉల్లాసితము, అం. 1. అలంకారము లేడింటిలో నొకటి: చూ, అలంకారము. 3; 2. చూ, గమకములు.

ఉల్లి, దే. వి. 1. వీరుల్లి *, చూ, ముకందకము. 1; 2. తెల్లఉల్లి*. వి. పు. 4, ఆ. 274; చూ, సుకందకము. 1-3.

ఉల్లిక, దే. వి. నలికండ్లపాము: చూ, సర్పము.

ఉల్లికుచ్చడము, దే. వి. ఎగిరెడి చేఁపలలో నొకటి: చూ, మత్స్యము. 1-౬౫.

ఉల్లిఖితము. సం. విణ. 1. గీరఁబడినది: చూ, ఉత్కీర్ణము; 2. సూక్ష్మముగాఁ జేయఁబడినది.

ఉల్లిగడ్డ, దే. వి. నీరుల్లి *: చూ, ఉల్లి. 1.

ఉల్లిపాషాణము, వి: చూ, సౌవీరము. 2.

ఉల్లుంఠనము, సం. వి. అ. న: చూ, ఉపాలంభము.

ఉల్లువు. సం. వి. ఉ. పుం. కంద. చూ, సూరణము.

ఉల్లూనము, సం. వి. అ. పుం. ఉలపము. దర్భ: చూ, తృణము. 1-౧౫,

ఉల్లెడ, వై. వి. = ఉల్లాభఃమేలుకట్టు: చూ, వితానము.

ఉల్లేఖము, సం. వి. అ. పుం 1. ఉచ్చరించుట: చూ, ఉచ్చరణము; అం. 2. ఉల్లేఖాలంకారము. ఒకఁడొకనినె యనేక గుణములు గలవానినిగాఁగాని, పెక్కురొక్కనినె యనేక విధములుగాఁగాని వర్ణించుట. ఉదా.—రాముని యాచకులు కల్పవృక్షముగాను, శత్రురాజులు యమునిఁగాను, పౌరులు తండ్రిగాను దలఁచెదరు: చూ, అలంకారము. 3.

ఉల్లోకితము, సం. వి. అ. న. 1. స్వభావమగు చూపులలోని భేదము; అం. 2. చూ, దృష్టిక్రియలు; 3. చూ, దృష్టి భేదములు.

ఉల్లోచనము, సం. వి. అ. పుం. ఉల్లడ: చూ, వితానము.

ఉల్లోలము, నం. వి. అ. పుం. పెద్దయల: చూ, వీచి. 1.

ఉవర్ణము, సం. వి. అ. న. 1: చూ, ఉకారము; అం. 2. ఉవర్ణకం బను క్వాదులకగు. ఉదా.- అడుకు-అంటు-ఒప్పు-ఒఱుగు-ఒఁగు. మొ.

ఉవాణి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. హరిహరులమాట.

ఉవిద, వై. వి.= యువతి. ఆఁడుది: చూ, స్త్రీ. 1.

ఉవిదితము, సం. వి. అ. న. హరిహరులచే నెఱుఁగఁబడినది.

ఉవ్వ, దే. వి. 1. ఒకరకము చెట్టు: చూ, వృక్షము; 2. గోలత్తిక, ఉవ్వపిట్ట: చూ, పిచ్చుక.

ఉవ్వపిట్ట, ద్వ. వి. చూ, ఉవ్వ. 2.

ఉవ్వలపోటి, దే. వి. బాలక్రీడలలో నొకటి. కాళ. 3, ఆ. 33: చూ, బాలక్రీడ.

ఉవ్వాయి, దే. వి. 1. లలి. ఉ. హరి. 3,ఆ. 125: చూ, వికాసము; చూ. హ్లాదనము. (సూ. వి.)

ఉవ్విళులూరు, దే. అ.క్రి. (ఉవ్విళులు + ఊరు.) రూ-ఉవ్విళ్ళూరు. భార. అశ్వ. 4, ఆ. 135; కిరా. 5, ఆ. 15; చూ, సంభ్రమించు.

ఉవ్విళ్ళుగొను. దే. అ. క్రి —పై.—కవిక. 2, ఆ. 150; ప్రభా. 3, ఆ. 66. (ప్రే. ఉవ్విళ్ళుగొలుపు.)

ఉవ్విళ్ళూరు, దే. అ. క్రి. (ఉవ్విళ్ళు + ఊరు.) రూ- ఉవ్విళులూరు.—పై.— హరి. ఉ. 6, ఆ. 126. (ప్రే. ఉవ్విళులూర్చు.) కవిక. 4, ఆ. 189 (ఇదె జాతీయము. ఉవ్విళ్ళూరుట.= మిక్కిలి ఉత్సాహపడుట.)

ఉవ్వు, దే. వి. పూనిక. వి. పు. 7, ఆ. 6; రా. యు, కాం. 2154; చూ, సన్నాహము.

ఉవ్వెత్తు, వై. అవ్య. 1. ఏకకాలమున: చూ, యుగపత్; 2. నిశ్శేషముగా, అడుగుతో. భార. ఉద్యో. 1, ఆ. 29: చూ, సర్వము.

ఉశతి, సం. విణ.: చూ, ఉషి.

ఉశన, అం. చూ, స్మృతులు.

ఉశనుఁడు, సం. వి. స్. పుం. అప్పృజితుఁడు: చూ, శుక్రుఁడు. 1.

ఉశీరము, సం. వి. అ పుం. న. నలదము*: చూ వట్టివేరు.

ఉష, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. ఉషాదేవి, అర్జుని, బాణుని కూఁతురు: చూ, బాణాత్మజ; 2. కటుతుంబి, చేఁదుగల సొర. *: చూ, సొఱ; 3. రాతిరి: చూ, రాత్రి.

ఉషఃకాలము, సం. వి. అ. పుం. 1. అహర్ముఖము: చూ, వేగుజాము; 2. అరసంజ; చూ, సాయంకాలము.

ఉషతి, స. విణ. చూ, రూ=ఉశతి.

ఉషణ, సం. వి. ఆ.స్త్రీ. రూ-ఊషణ; * చూ, పిప్పలి. 1.

ఉషణము, సం. వి. అ. న. 1. రూ-ఊషణము, అయోనామము: చూ, మిరియము; 2. మిరియాలచెట్టు: రూ-ఊషణము; 3.రూ-ఊషణము. పక్వముచేసి యెండఁబెట్టిన అల్లము*: చూ, శుంఠి.

ఉషర్బుధుఁడు, సం. వి అ. పుం. వైశ్వానరుఁడు: చూ, వహ్ని. 1.

ఉషస్సు, సం. వి. న్. న. ఔషసి, తెల్లవాఱుటకు ముందు నాలుగుగడియల కాలము, అయిదుగడియల కాలము అని కొందఱు: చూ, వేగుజాము.

ఉషాకన్య, అం. 1. చూ, శాస్త్రపరివర్తకులు; 2; చూ, ఉష. 1.

ఉషాపతి, సం. వి. అ. పుం. మన్మథుని కొడుకు: చూ, విశ్వకేతువు.

ఉషావనము, సం. వి. అ. పుం. కోటీవర్షము, బాణపురము, దేవీకోట: చూ, దేశములు. ఓ౧-(౪).

ఉషి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. ఋణధనవృద్ధి: చూ, వడ్డి.

ఉషితము, సం. వి. అ. న. 1. చద్ది : చూ, పాఱితరోఁజినము; విణ. 2. వాసముచేయఁ బడ్డది; 3. కాల్పఁబడినది: చూ, పుష్టము.

ఉషితుఁడు, సం. విణ. అంటుగాఁడు : చూ, విటుఁడు.

ఉషుఁడు, సం. విణ. —పై.—

ఉష్ట్రి, అం. శ్వాన ఉష్ట్రి మహిష సూకర గతులైన భాగ్యహీనుండగును. సాముద్రిక శాస్త్రమునందలి గతు (నడక) లలో నొక లక్షణము; చూ, గతి, (చూ, లక్షణాంగములు.)

ఉష్ట్రికంటక, భక్షణన్యాయము. న్యా. లొట్టిపిట్ట ముళ్ళకొమ్మలను నోటికి గుర్చుకొనచుండ నమలురీతి.

ఉష్ట్రికర్ణి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. కరభకాండిక*: చూ, కలభకర్ణిక.

ఉష్ట్రిజంఘులు. అం. ఉష్ట్రిజంఘులైన భాగ్యహీనుఁడగును, సాముద్రిక శాస్త్రమునందలి జంఘుల (పిక్కల)లో నొక లక్షణము; చూ, జంఘులు. (చూ, లక్షణాంగములు.)

ఉష్ట్రిజిహ్వ, సం. వి.అ.స్త్రీ. గొడ్రాలి లక్షణము. చూ, లక్షణము. 1-౧౧.

ఉష్ట్రిధూమము, సం. వి. అ. పుం. తేలుకొండి*: చూ. వృశ్చికము. 2.

ఉష్ట్రిము, సం. వి. అ. పుం. ఒంటె: చూ, లొట్టిపిట్ట.

ఉష్ట్రికూలన్యాయము. అం. పా. రోఁకళ్ళతోఁగ్రుమ్ముట.

ఉష్ట్రీశము, సం. వి. అ. పుం. గొరుగు* చూ, పీలువు.

ఉష్ట్రి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ఆఁడుఒంటె; చూ, లొట్టిపిట్ట.

ఉష్ట్రిక, సం. వి.ఆ. స్త్రీ.—పై.—;2. ఒకరకము వంటకుండ;చూ, భాండము. 3; 3. గుల్మము. ఈరము; చూ, పొద. 2.

ఉష్ణకము, సం. వి.అ.పుం. గ్రీష్మఋతువు: చూ, మాసద్వయము.

ఉష్ణకుఁడు, సం. విణ. 1. చొరవకలవాఁడు; చూ, సాహసికుఁడు; 2. తెవులుగొంటు; చూ, వ్యాధితుఁడు.

ఉష్ణనిశ్శ్వాసము, సం. వి. అ. పుం. వేఁడియూపిరి: చూ, శ్వాసము.

ఉష్ణము, సం. వి. అ. పుం. 1. ఎండ: చూ, వెలుఁగు. 3; 2. వేసఁగికాలము: చూ, మాసద్వయము; 3. అగ్ని: చూ, వహ్ని. 1. 4. ఆవిరి; చూ, ఔష్మ్యము; 5. వెచ్చన: చూ, వేఁడిమి; విణ. 6. వేఁడియైనది, ఊష్మలము: చూ, మిడి. 4; 7. నేర్పుకలది; చూ, యోగ్యము. 4.

ఉష్ణముష్ణేన శీతలమ్, న్యా. వేఁడి వేఁడిచే జిల్లఁ బడును.

ఉష్ణరశ్మి, సం. వి. ఇ. పుం. వేఁడివెలుఁగు: చూ, సూర్యుఁడు.

ఉష్ణవారణము, సం. వి. అ. న. గొడుగు: చూ, వారిత్ర.

ఉష్ణి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. వీణయొక్క తంతువుల వలనఁ బుట్టు స్వరమున కాశ్రయభూతమైన యొకానొకక్రియ; చూ, స్వరము. 2-ఉ.

ఉష్ణిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. యవాగువు, కాఁపుడుగంజి: చూ, వారుపుడు.

ఉష్ణిక్కు, అం. చూ, ఛందస్సులు.

ఉష్ణీషము, సం. వి. అ. న. 1. తలపాగ: చూ, పాగ, 2; 2. కిరీటము. భార. విరా. 4, ఆ. 194: చూ, సీసకము. 1.

ఉష్ణఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. శరీరము దాఁచనిబంటు, సూత్తానుఁడు: చూ, భటుఁడు. 1; 2. నేరుపరి: చూ, సమర్థుఁడు.

ఉష్ణాపగమము, సం. ఏ. అ. పుం. వేసంగికాఁలము: చూ, మాసద్వయము.

ఉష్మరశ్మి, సం. ఏ. ఇ. పుం: చూ, ఉష్ణరశ్మి.

ఉసతీఁ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. చెట్టున తేనెపెట్టెపు నల్లచీమ, ఉప జిహ్వికఃచూ, పిపీలిక.

ఉసి, దే. వి. 1. (కుక్క-) కవియుట. 2. చూర్ణము, రూ-నుసి. చూ, సురుము; 3. అవకాశము, ఎడము: చూ, సందు. 6.

ఉసికొను, దే. అ. క్రి. (కుఁక్-) కవియు. (ప్రే. ఉసికొలుపు.) య. 2, ఆ. 8.

ఉసిమొన, అం. చూ, మొనలు. (వీనినే ప్రచారములందురు.)

ఉసిరిక, వా. వి. చూ, శ్రీఫలి.

ఉసిరిఁకాయ, ద్వ. వి. ఆమలకము: చూ, రూ- ఉసిరికాయ.

ఉసిరికాయ, ద్వ. వి. చూ, రూ- ఉసిరిక కాయ. (చూ, శ్రీఫలి*.)

ఉసిళ్ళు, దే. వి. బ. పెక్క-చెదలు: చూ, ఇసుళ్ళు.

ఉసీరము, అం. చూ, దర్భలు.

ఉసుక, దే. వి. ఇసక. హరిశ్చ. 2, ఆ. 1317: చూ, సికత. 4.

ఉసుకుఁడు, సం. వి. అ. పుం. హరిహరుల కొఁపు. చూ, సూనుఁడు. 1-౬౨.

ఉసుము, దే. స. క్రి. 1: చూ, ఉతుకు; 2. తడిపోవనొత్తు, తుడుచు, పాందు. 3. ఆ. 196: చూ, ప్రాముు. 4.

ఉసురసురు, దే. వి. తాపమునందగు ధ్వన్యనుకరణము. రూ- ఉస్సురస్సురు. రుక్మి. 2, ఆ. 120: చూ, హూహూ.

ఉసురు, —పై.—రూ- ఉస్సురు. పా. 3, ఆ. 51. (రూ- ఉసూరు.)

ఉసుఱు, వై. వి. 1. అసువు. చూ, ప్రాణము. 6. చూ, వాయువు. 1-ఁ-(ఁ). 2. ఆయుస్సు, జీవితకాలము: చూ, వయస్సు.

ఉసులు, దే. వి. 1. ఆనందము. చూ, హ్లాదనము; విణ. 2, సౌఖ్యకరము: చూ, వసతి. 2.

ఉసుళ్ళు, దే. వి. బ: చూ, ఉసిళ్ళు.

ఉసూచితము, సం. వి. అ. న. హరిహరులచేతఁ జిక్క-గాఁ జెప్పఁబడ్డది. చూ, శబ్దము. 1-౭౬.

ఉసూరు, దే. వి; చూ, రూ- ఉసురు. రస. 2, గుల్మము. 89.

ఉసేవకుఁడు, నం. పి. అ. పుం. హరిహరుల సేవించువాఁడు; చూ, సేవకుఁడు. 1-ఁ౪. (మఱియు ఉసోదరుఁడు, ఉసోదరి, ఉసౌందర్యము ఇత్యాదులూహ్యంబులు.)

ఉసైంధవము, సం. వి. అ. పుం. రాజుగుఱ్ఱము. చూ, హయము. 1-౯.

ఉస్ర, సం. వి. అ. స్త్రీ. 1. ఆవు: చూ, ధేనువు; 2. ఎలుకజీడి *: చూ, స్ఫోటశోఫ.

ఉస్రము, సం. వి. అ. పుం. 1. ఎద్దు; చూ, వృషభము. 1; 2. కిరణము; చూ, హాయనము.

ఉస్రిక, సం. వి. అ. స్త్రీ. నీటియావు: చూ, ధేనువు. 1-౧౮. (రూ-ఉష్ట్రిక.)

ఉష్ట్రిక, —పై.—

ఉస్సు, దే. వి; చూ, రూ- ఉనురు.

ఉస్సురస్సురు, దే. వి. (ఉస్సురు + అస్సురు.) —పై.— పర. 3, ఆ. 148. (రూ-ఉసురసురు.)

ఉస్సురు, దే. వి: చూ, రూ-ఉనురు—పై.—అని. 1, ఆ. 88.

ఉస్సురస్సురను, దే. అ. క్రి. తాపమునందగు ధ్వన్యనుకరణ క్రియ: చూ, ఆపసోపాలుపడు:

ఉస్తె, దే. వి. వికీరణము, ఉచ్ఛింత *: చూ, ఱుండ. 5.

ఉస్తెకాయ, దే. వి. చూ, ఉచ్ఛింతకాయ.

ఉస్తెవరుగు, దే. వి: చూ, ఉచ్ఛింతవరుగు.

ఉహూహూ, దే. వి. (ఉహూ + ఉహూ.) శీతబాధయందగు ధ్వన్యనుకరణము. భాగ. 10, స్క-. పూ. 800: చూ. హూహూ.

ఉహ్హూ, దే. వి. 1. నిప్పునూఁదుటయందగు ధ్వన్యనుకరణము. పాండు. 3, ఆ. 12: చూ, హూహూ: 2. ఊర్పుపుచ్చుట యందగు ధ్వన్యనుకరణము. కవిక. 3, ఆ. 92: చూ, హూహూ.

ఉళక్కి-, దే. విణ. ఏమియులేనిది: చూ, శూన్యము. 1, (రూ- హుళక్కి-:)

ఉళ్ళక్కి-, రూ—పై.— (రూ- హుళ్ళక్కి-.)

ఉళ్ళాకు, దే. వి. (ఉలి + ఆకు): చూ, రూ- ఉల్లాకు. "ఉల్లాకు చీటి."

ఊ

ఊ, అచ్చులలోని ఆఱవయక్కరము. సం. వి. ఉ. పుం. 1. చందమామ: చూ, హిమాంశువు; 2. మనుజుఁడు: చూ, మనుష్యుఁడు; 3. రాచబిడ్డ: చూ, రాచకొమరుఁడు; 4. కంఠము: చూ, మెడ; 5. దేవుఁడు: చూ. వేలుపు; 6. ఇంటిముంగిలి, ప్రాంగణము: చూ, ముంగిలి. 2; 7. సాటి: చూ, సమానము; 8. నిండుకుండ: చూ, భాండము. 3; 9. ఆపణికుఁడు: చూ, వణిజుఁడు; 10. ఏలుబడి: చూ, రక్షణము; 11. కావలివాఁడు: చూ, రక్షకుఁడు; 12. నలువ: చూ, బ్రహ్మ. 1; 13. గుఱుతు: చూ, లక్షణము. 1; 14. ముక్క-ంటి: చూ, శివుఁడు; ఊ. స్త్రీ. 15. పోలిక: చూ, సమానము; అవ్య. 16. వాక్యము మొదలు పెట్టుట: చూ, వాఙ్ముఖము; 17. రక్క-సుఁడు; చూ, రాక్షసుఁడు. 1; 18. ఏలుబడి: చూ, రక్షణము; 19. కనికరము, కృపార్థకము: చూ, దయ; 20. భర్తయేలుబడిలోనిది (స్త్రీ). చూ, స్త్రీ. 1-ం౩ (1).

ఊఁ, వై. అవ్య. 1. = హూమ్. ప్రశ్నార్థకము, కథలు మొదలగునవి వినునపుడు ఊఁ ఊఁ అని విందురు. (చూ, ఉ. 8.): చూ. సవాలు. 1-ం. 2. అంగీకారమును దెలుపుము: చూ, సమ్మతి. 1; 3. సంశయమును దెలుపును: చూ, సంశయము; 4. నిశ్చయమును దెలుపును: చూ, సత్యము. 1; 5. ఉద్దేశింపఁబడినదానిని దెలుపును: చూ, యోచన; 6. స్మరణమందు వర్తించును: చూ, స్మృతి. 1.

ఊమ్, సం. అవ్య. 1. కోపపఁదిలుకు: చూ, పరుషము. 2. వేఁడికొనుట: చూ, యాచన; 3. దూఱుట: చూ, నెగ్గింపు; 4. పోటి, పంతము: చూ, స్పర్ధ; 5. ప్రశ్నార్థకము: చూ, సవాలు. 1-ం.

ఊక, దే. వి. 1. ఊగులాట. రుక్మాం. 3, ఆ. 154: చూ. ఆందోళనము. 1; 2. రూ-ఉముక: చూ, తుషము.

ఊకదంపు, వా. వి. 1. ఉపయోగములేని సంభాషణము. "ఊక దంపుపనులేల." (గోదావరీమండలమున వాడుక.): ఊక పొల్లు; 2. సారములేవి ఊకనుదంపుట: ఊకపొల్లు.

ఊకపొల్లు, వా. వి.—పై.—"ఊక పొల్లు మాటలేల."

ఊకర, వై. వి. = హుంకారః. ఊకొట్టుట. చూ, హుంకారము.

ఊకించు, దే. అ. క్రి. రూ- ఉంకించు: యత్నించు. చూ, పమకట్టు. 2.

ఊకు, దే. వి. 1. పూనిక. భాగ. 10, స్క్రం. ఉ. 436: చూ, సన్నాహము: అ. క్రి. 2. పూను. రా. సుం కాం. 3: చూ, పమకట్టు 2.

ఊకువ, దే. వి. పూనిక. రామా. 5, ఆ. 7: చూ, సన్నాహము.

ఊకువగు, దే. అ. క్రి. (ఊకువ + అగు.) పూను. రా. సుం, కాం. 26: చూ, పమకట్టు. 2.

ఊకొట్టు, ద్వ. స. క్రి. ఊఁ ఊఁ అని వృత్తాంతము వినుట, ఆకర్ణించు: చూ, వినుట. 2.

ఊకొట్టుట, ద్వ. వి. ఉ, ఊఁ. అ, ఊకర: చూ, హుంకారము.

ఊకొనుట, ద్వ. స. క్రి: చూ, ఊకొట్టు. ఉ. హరి. 3, ఆ. 138; కాశీ. 7, ఆ. 173; భార. ఉద్యో. 3, ఆ. 94.

ఊగాడు, దే. అ. క్రి. (ఊగి + ఆడు.) ఆందోళించు. రూ- ఊగులాడు, ఊవాడు.చూ,వ్రేలాడు(దోగియాడు దోగాడు, పాఱియాడు పాఱాడు, వ్రేలియాడు వ్రేలాడు అని మహాకవి ప్రయోగములు గావఁబడు చున్నవి. ఇట్టి క్రియలందు స్వార్థమున ఆడు.) "ఊగా ఉమ్మా ఊగాడు, ఊగెడు తల్లీ ఊగాడు." (వాడుక.)

ఊగు, దే. అ. క్రి. 1. —పై.—.భార. ఆర. 4, ఆ. 138; 2. చలించు. చూ, పలించు. (రూ-ఊవు.)

ఊగులాట, దే. వి. ఊగులాడుట: అల్లాటము, ఉరియాట, ఊక, ఊగులాట: (సం. ప):—ఆందోళనము.

ఊగులాడు, దే. అ. క్రి. (ఊగులు + ఆడు.): చూ, రూ.- ఊగాడు.

ఊచ, దే. వి. 1. జొన్న లోనగువాని కంకికాడ, ఈచ: చూ, కణిశవృంతము; 2. అరటిబొందె నడునుండు తెల్లని పదార్థము: చూ. దూట; 3. కంటకాదిభారము, కంప. రామా. 5, ఆ. 68; చూ. ముండ్లమండ: (చూ, ప్రాచీనము. 1.)

ఊచచేతులవాఁడు, ద్వ వి. ఈచచేతులవాఁడు: చూ, కోణి.

ఊచపడు, ద్వ. అ. క్రి. 1. కృశించు. ఊచపోవు.

ఊచపోవు. దే అ. క్రి.-పై.- (పిఱుఁదుడు ఉదుటు అనిచేదము.)

ఊచబియ్యము, దే. వి. చక్కఁగా ముదురవి జొన్నలు లోనగువాని ధాన్యము: చూ, ధాన్యము.

ఊచముట్టు, దే. క్రి. విణ. విశేషము, అవ్వియు. భార. శల్య. 1, ఆ. 28 : భార. విరా. 3, ఆ. 121: చూ, పర్వము.

ఊచముట్టుగాఁగొట్టు. ద్వ. ప. క్రి. విశేషముగాఁగొట్టు: చూ, కనువుఁగొట్టు.

ఊచు దే. క్రీ. ఊఁగఁజేయు; భార. ఆర. 4, 138: ఊపు. అ. క్రి. ఆడించు.

ఊచి పుచ్చుకొను. వా. స. క్రి. మొదలంట నాటునట్లుచేయు.

ఊటు. దే. స. క్రి. నొవ్వనాటు. భార. భీష్మ. 3, ఆ. 234. రామా. 2, ఆ. 24.

ఊత, దే. వి. 1. పైకిర్రిందులు బయలుగా విడిచి యడుగునుంచి మీఁదికి వాటముగా గంపవలె చువ్వలతో నల్లిన మత్స్య గ్రహణసాధనవిశేషము. ఆము. 6. ఆ, 62 : చూ, వల. 1; 2. అవలంబము. చూ, సన్నిధానము. 2.

ఊతకొను, దే. స. క్రి. అవలంబించు, ఊఁదు. భాగ. 7, స్క్రం. చూ, ప్రాపుగొను.

ఊతకోల, ద్వ. వి. ఊతగాఁ బట్టుకొను కఱ్ఱ, ఆమకఱ్ఱ: చూ, వట్టుఁగొమ్మ.

ఊతపదము, మి. వి. వాక్యభూషణము; ఇదానీమ్. (తోడు పదము).

ఊతము. దే. వి. ఆశ్రయము. పట్టు. సా. 3, ఆ. 259: చూ, సన్నిధానము.

ఊతాపాటీలేదు, లో. ఊతయును పాటియును లేదు. (ఎట్టి మాటను సరకుచేయరని భావము) "నామాటఅనిన ఊతా పాటీ లేదు."

ఊతు, దే. వి. 1. చేవలఁ బట్టువల, ఊతః చూ, వల. 1.

ఊద, దే. వి. 1. ఈర్ష్య: చూ, సూడు. 1; 2. ఉలుపడ: చూ, శోఫ.

ఊదబొడ్డు, దే. వి. ఉఱుకుడు బొడ్డు. చూ, తుండి.

ఊదర, దే. వి. (కాయలు పండుటకును, ఎలుకలు లోనగునవి చచ్చుటకును వేసెడు) పొగ; చూ, పొగ.

ఊదరఁగొట్టు. వా. స. క్రి. ఊపిరియాడకుండునట్లు పరిహరించు.

ఊదు, దే. వి. 1 ఉలుపడ: చూ, శోఫ; 2. చేపలఁబట్టు యూఁత. భార. శాం. 3, ఆ. 193: చూ, వల. 1; అ. క్రి. 3. చూ, వాఁచు; స. క్రి. 4. శంఖము లోనగువాని నూఁదు. చూ, పట్టు 27; 5. నివ్వు. మొదలగువాని నూఁదు. "ఆమె ఉఫ్ ఉఫ్ అని ఊదుచున్నది."; 6. ఆశ్రయించు, పట్టు. భార. ఆది. 2, ఆ. 13; ఆము. 5. ఆ. 117; చూ, ప్రాపుగొను; 7. ఉంచు. కళా. 6, ఆ. 252: చూ, పెట్టు. 15; 8. అదుము. విర్వ. 4, ఆ. 92; కాశీ. 3, ఆ. 12; 9. నొక్కు. భార. అను. 1, ఆ. 69: చూ, పిసుకు. 1; 10. (చేవలము) ఊతతోఁబట్టు; భార. శాం. 3, ఆ. 193.

ఊదుఁగ్రోవి, దే. వి. (ఊదు + క్రోవి.) అగసాలెవాఁడు కుంపటియూఁదెడుగొట్టము. చంద్రా. 4, ఆ. 17; చూ, గొట్టము.

ఊదుమొకము, ద్వ. వి. పంది; చూ, సూకరము.

ఊదువత్తి, ద్వ. వి. వర్తిధూపము, చూ, సాంబ్రాణివత్తి.

ఊదువెండి. దే. వి. శుద్ధమైన వెండి : చూ, లోహము. 1-ళ. (ఎ).

ఊపు. దే. వి. 1. ఊఁచుట; క్రియా. 2. ఊఁగఁజేయుట, పై. 5, ఆ. 137: చూ, ఊఁచు.

ఊఁపురము, దే. వి. మూఁపురము. (ఇట్లు అజాదిగా కొన్ని పు స్తకములందు వ్రాయఁబడి యున్నది. దీనికిఁ బ్రయోగము చిక్కఁనదికాదు.) చూ, స్కంధము 1.

ఊకనబొడ్డు, దే. వి. ఒకానొక మందు అపుచెట్టు: చూ, వృక్షము.

ఊకబంతి, దే. వి. ఒకరకము బంతి *: చూ, బంతి. 4.

ఊకారము, సం. వి. అ. పుం: చూ, ఊ. (1).

ఊకృతము, సం. వి. అ. న. ఊఁకొట్టుట: చూ, హుంకారము.

ఊకేళము, సం. వి. అ. పుం. ఆకాశము; చూ, సురవర్త్మము,

ఊకేళి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. శివుని విలాసము. (ఇట్లు ఊకోపము, ఊకౌశలము ఇత్యాదులూహ్యంబులు.): చూ, విలాసము. 1-ఌ.

ఊఁచు, దే. అ. క్రి. (వ్యాధిచేత తలవెండ్రుకలు) ఊడు: చూ, రాలు.

ఊట, దే. వి. 1. ఊరెడినీరు: చూ, నెలయూట; 2. బలిమి: చూ, శక్తి. 1; 3. ఎముకలలోని క్రొవ్వు. భార. స్త్రీ. 2, ఆ. 9: చూ, మూలగ; 4, ఊరుఁగాయరసము. "మామిడికాయల ఊరుఁగాయ ఊట." వా.5.గ్రంథిజనిత స్రావము, గ్రంథులలో ఊరు రసము, అంతరోత్పర్జన.

ఊటకల్లు, దే. వి. ఒకరకము వడ్లు. (అప్ర.) చూ. ధాన్యము.

ఊటబుడ్డిచెక్క, ద్వ. వి. కట్టడమునకుఁ దగిన యొకరకము మ్రానుఁ: చూ, వృక్షము.

ఊటమెకము, ద్వ. వి. పంది: చూ, సూకరము.

ఊటాడు, దే. అ. క్రి. (ఊట + ఆడు.) 1. చలించు. నిర్వ. 5, ఆ. 56; భార. విరా. 4, ఆ: చూ, కలించు; 2. తత్తఱపడు. పాండు. 3, ఆ. 89: చూ, సంభ్రమించు; 3. ఊఁగులాడు. జై. 8, ఆ. 78: చూ, వ్రేలాడు.

ఊటి, దే. వి. అడవిలోని యొకరకము చెట్టు: చూ, వృక్షము.

ఊటించు, దే. స. క్రి. మోసపుచ్చు: చూ, వంచించు.

ఊటు, దే. వి. (వానచినుకులచేతఁ గలిగిన) చెమ్మ: చూ, పదను. 2.

ఊడ, దే. వి. మట్టిలోనగువాని కొమ్మలనుండి క్రిందికిదిగెడు వేరు: చూ, శిఫ. 1. (ఇవి వేళ్ళవలెనే చెట్టునకాహార మందించును.)

ఊడనిఁబాడు, దే. అ. క్రి. 1. అపసరిల్లు, తొలఁగు. కవిక. 3, ఆ: చూ, విరియు. 5; 2. పాఱు. పాండు. 3, ఆ. 49: చూ, వెళ్లు. 1.

ఊడిగపుఁత్తె, ద్వ. వి. వెలకుఁగొన్న దాసి, ఇంటి పాప: చూ, పరిచారిక.

ఊడిగము, దే. వి. రూ- ఉడిగము, పరిచర్య, సేవ. వేమన. 556; య. 1, ఆ. 98: చూ, శుశ్రూష.

ఊడిగీఁడు, దే. వి. (ఊడిగము + ఈఁడు.) పరిచారకుఁడు. అచ్చ. అ. కాం. 5: చూ, సేవకుడు. 1.

ఊడిత, దే. వి. (సాలెవాఁడు పడుగు చేయునపుడు పడుగు వాలమునుండఁ గ్రిందనూఁతగా నిలువున నిలిపెడు) కొయ్య. హంస. 2, ఆ. 11: చూ, కొయ్య. 3.

ఊడియము, దే. వి. చూ, రూ- ఊడియము.

ఊడు. దే. అ. క్రి. 1. గళితమగు. వీర. 2, ఆ. 287; హంస. 2, ఆ. 34, చూ, రాలు; 2. వదలు, వీడు. పాండు. 1, ఆ. 105: చూ, వీడుకొను; 3. జాఱు. భో. 4, ఆ. 181: చూ, పళ్లు. 2; 4. కాఱు. రసి. 4, ఆ. 14: చూ, స్రవించు. 5. ఖండితమగు, తెగు. అచ్చ. సుం. కాం. 115: చూ: స్ఫోటించు; 6. పాఱు. రా, ఆర. 2, ఆ. 126: చూ, వెళ్లు. 1-7. (మర్యాద) పోవు. 8. (ఉద్యోగము) పోవు. 9. (పండు) రాలు. 10. (వస్తువాహనాదులు) నశించు. 11. (వెనుకకు పెట్టుకొనిన గోచీకొంగు) వీడు. 12. (ద్రవ్యము) నష్టమగు. 13. (బిడ్డ) పుట్టు. "వాఁడు తల్లిగర్భమునుండి మిడిపడినది మొదలు సుఖముగ పెరుగుచుండెను.(ఇత్యాదులూహ్యంబులు.)

ఊడుకొను, దే. అ. క్రి. గ్రుచ్చుకొను, వాటు. లక్ష్మీ. 4, ఆ. 178; హరి. ఉ. 9, ఆ. 231: రా. ఆర. 2, ఆ. 126: చూ, మొలవేయు.

ఊడుగు, దే. ని. అంకోలము *: చూ, నికోచకము. మహా యమళపత్రక. (చూ, అంకోలబీజన్యాయము.)

ఊడుచు, దే. స. క్రి. 1. రూ- ఊడ్చు: చూ, సమ్మార్జించు; 2. నాఱులోనగు వానిగ్రుచ్చు: చూ, నాఱునాటు. (రూ- ఊడ్చు.)

ఊడుపు, దే వి. 1. ఊపిరి: చూ, శ్వాసము; 2. ఆపుచెప్పు; చూ, సమ్మాళిగలు; 3. రూ- ఊడ్పు. తుడుపు: చూ, సమ్మార్జనము; 4. నాఱులోనగువాని గ్రుచ్చుట. రూ ఊడ్పు: చూ, నాఱునాటుట.

ఊడుపుమడి, ద్వ. వి. కేదారము చూ, భూమి. 1.-ళ-ఌ.

ఊడెము, దే. వి. రూ-ఊడియము: చూ, శుశ్రూష.

ఊడ్చు, దే. స. క్రి: చూ. రూ-ఊడుచు.

ఊడ్పు, దే. వి; చూ, రూ-ఊడుపు.

ఊఢ, సం. వి. అ. స్త్రీ. 1. పెండ్లాము: చూ, భార్య: విణ. 2. పెండ్లాడినది : చూ, ఉదూఢము.

ఊఢము, సం. విణ. పొందఁబడ్డది: చూ, సంసక్తము.

ఊఢుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. చూ, సూర్యుఁడు; 2. పెండ్లి యయినవాఁడు, ఉదూఢుఁడు: చూ, వివాహితుఁడు.

ఊతము, సం. విణ. కుట్టఁబడినది. (వస్త్రాది): చూ, రూ, ఉచితము.

ఊతి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. కుట్టు: చూ, స్యూతి. 1, 2. కావలి: చూ, రక్షణము; 3, ఒకానొక దేవత: చూ- మహాలక్ష్మి. 2; 4. ఒకానొట ధ్వని; చూ, స్వరము, 2.

ఊతిభము, సం. వి. అ. పుం. చకోరము: చూ: వెన్నెల పులుఁగు.

ఊదర, వై. వి. = ఉదారః. ఒకరకము గడ్డి; చూ, తృణము. 1.

ఊదరలు, వై. వి. ఇ. ఒకరకము వడ్లు: చూ. ధాన్యము.

ఊదా, దే. వి. వైల్యభేదము : చూ, వర్ణము. 6. ళ-(ఎ).

ఊదారంగు, ద్వ. వి; చూ, ఊదా.

ఊదాసిరా, ద్వ. వి. నల్లగనుండు నొకరకము సిరా: చూ, సిరా.

ఊధము, సం. వి. స్. న. (పాలచేత తడుపునది.) (ఆవు మొదలగువాని పాల) పొదుఁగు, ఆపీనము: చూ, స్తన్యము. 1—౩ం.

ఊధస్యము, సం. వి. అ. న. పాలు. చూ, స్తన్యము. 1-ం.

ఊనము, సం. వి. అ. న. 1. ఒకలెక్కలో నొకలెక్క తీసివేయడము: చూ, రహితము; 2. (యుద్ధ) ప్రయత్నము: చూ, నవ్నాహము, 3. అర: చూ, సగము: విణ. 4. కొఱత యైనది, తక్కువైనది: చూ, హీనము. 1; 5. కొంతయు.

ఊనిక, దే. వి 1. ఆళ్ళియము; చూ, పన్నిధానము. 2; 2. బలిమి: చూ, శక్తి. 1.

ఊను, దే. ప. క్రి. 1. తాలుచు; భార. ఉద్యో. 3, అ. 281: చూ, వహించు; 2. అవలంబించు. హరి. ఉ. 3, అ. 103; చూ, పాల్పుగొను; 3. పొందు. భార. శాం. 3, అ. 352; చూ, పక్తమగు; 4. మోయు. హ. న. 1, అ. 25: చూ, వహించు; 5. (తోలును) మెత్తనఱచు. చూ, మెత్తనఱచు.

ఊప, దే. వి. అడవిలోని చెట్లగుంపు. (అవ్ర.) చూ, వృక్షము.

ఊపిరి, దే. వి. 1. రూ. ఊర్పు: చూ, శ్వాసము. (చూ, వాయువు.) 2. ఉచ్ఛ్వాసనిశ్శ్వాసములు. (చూ. వాయువు.)

ఊపిరికుట్టు, ద్వ. వి. ఊపిరిపుచ్చపీక నొప్పించెడి రోగము: చూ, యౌకము.

ఊబ, దే వి. 1. నపుంసకుడు: చూ, సౌవిదల్లుడు; 2 నపుంసకత్వము: చూ, షండత్వము.

ఊబవాడు, దే. వి. 1. నపుంసకుడు: చూ, సౌవిదల్లుడు; 2. ఊబశరీరి.

ఊబి, దే. వి. అడుము: చూ, పుబ్బలి.

ఊమము, సం. వి. అ. న. 1. ఒకానొక దేశము: చూ, దేశము; పుం. 2. ఆకాశము: చూ, సురవర్త్మము; 3. త్రోపు: చూ, నిషేధము.

ఊయల, ద్వ. వి. డోలిక. రూ-ఊయాల; చూ, నవారి. 1-౧౦.

ఊయాల, —పై.—(రూ-ఊయల.)

ఊయెల, —పై.—(రూ-ఊయేల.)

ఊయేల, —పై.— (రూ-ఊయెల.)

ఊరగంద, ద్వ. వి. (ఊర + కంద.) పాటిదొడ్లలో పైరు చేనెడు కంద *; చూ, నూరణము. 1-౪.

ఊరబంది, దే. వి. (ఊర + పంది.) 1. గ్రామసూకరము: చూ, సూకరము; వా. 2. బలిసిన వానివి హేళనము చేయునపుడు వాడెడు శబ్దము. "వీవు ఊరబందివలె మన్నావు." (గోదావరి లోనగు మండలములలో వాడుక.)

ఊరబిచ్చిక, దే. వి. (ఊర + పిచ్చిక.) ఇండ్లపట్టున దిరిగెడు ఒకరకము పిట్ట, చటకము: చూ, పిచ్చుక.

ఊరబోవు, దే. అ. క్రి. (ఊరన్ + పోవు.) క్షయించు, తగ్గు. హరి. ఉ. 7, అ. 193: చూ, క్రుక్కు. 9.

ఊరక, దే. అవ్య. 1. ఏదేని యొకటిలేక యను నర్థమునుం దెలిపెడి. భార. ఉద్యో. 3, అ. 268. (ఇక్కడ ఊరక యనంగాం బ్రయత్నములేక యని యర్థము.) రా. కిష్కిం, కాం. 211. (ఇక్కడ ఊరకయనంగాం గారణము లేక యని యర్థము. ఇట్లు తక్కినచోట్లను సందర్భానుసారముగా అర్థమునూహింపవలయును.) (రూ-ఉరక.): చూ, మిన్నక; వ్యా. 2. ఊరక మిన్నక తూష్ణీమర్థకములు.

ఊరగోరగు, దే. వి. (ఊర + గోరగు.): చూ, తీక్ష్ణ *: చూ, కొండగొనుగు.

ఊరజోగి, ద్వ. వి. (ఊరన్ + జోగి.) బిచ్చపుజోగి: చూ, యాచకుడు.

ఊరట, దే. వి. అవరతి, రూ- ఊఱట: చూ, విశ్రాంతి. 2.

ఊరణాక్షము, సం. వి. అ. పుం. తగిరిస*: చూ, ప్రపున్నాటము.

ఊరపేరబిలుచుట, జా. ఊరిలో పేరుపెట్టి పిలిచినను దొరకడు. "ఊరిలోనే లేనపుడు వానికివి బొత్తిగా నాకరములేదు."

ఊరబీర, దే. వి. (ఊర + బీర.) ఘోషకము. ఆవడ *: చూ. బీర. 2.

ఊరరి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. వెడల్పు: చూ, వెడలుపు; అవ్య. 2. అంగీకారార్థకము: చూ, పమ్మతము. (చూ, ఊరి.)

ఊరవ్యుడు, సం. వి. అ. పుం. కోమటి, బ్రహ్మదేవుని తొడల వలన బుట్టినవాడు: చూ, వైశ్యుడు.

ఊరాఱుచు, ద్వ. ప. క్రి. (ఊరుపు + ఆఱుచు.) రూ-ఊరార్చు, ఊఱడించు: చూ, ఓదార్చు.

ఊరార్చు, ద్వ. స. క్రి.—పై.— భార. మౌ. 1, అ. 203; భార. విరా. 2, అ. 123.

ఊరి, చూ, రూ-ఊరరి.

ఊరిపైనూరుబిడ్డను గరణముపైగానుపడదు, లో. "ఉదా.—ఊరిపైనూరు బడినను గరణముపైఁ గానైనఁ బడదను వడువునఁ జేలు పాడైనమీకేమి" ధర్మజిరాజసూయము.

ఊరీకృతము, సం. విణ. (అ. ఆ. అ.) రూ-ఉరీకృతము. అంగీకరింపఁబడినది: చూ, స్వీకృతము; 2. విరివియైనది: చూ, వ్యూఢము. 4.

ఊరు, దే. వి. 1. గ్రామము, చూ, దేశములు. ఉ౩. (౨.), 2. అణియము. 3. తనదేశముకాని పైదేశము. శకాం. 3: ఆ. 7; హరి. ఉ. 10, అ. 332; చూ, దేశాంతరము: 4. ఏఁడికోల లేని నాఁగలి: చూ, నాఁగలి అ. క్రి. 5. లోపలనుండి జలాదికము వెలికిఁద్రాఁచు. " నీళ్ళూరెను.": చూ, స్రవించు; 6. ఊరిన ఊటచే నాను, ద్రవద్రవ్యము సోఁకున బహుకాలముండు. " నిమ్మకాయ ఊరెను.": చూ, నాను; 7. తడిగలదియగు. " నోరూరు చున్నది": చూ, ఆర్ద్రింబగు, 8. జన్మించు. "అసలూరఁగా" క్షేత్రయ: చూ, సంభవించు (ప్రే ఊరించు.)

ఊరుఁగాయ, దే. వి. (ఊరు + కాయ.) ఉపదంశము, అన్నములో నంజుకొను ఉప్పుఁగాయ: చూ, రుచిఁగాయ.

ఊరుఁబిండి, ద్వ. వి. (ఊరు + పిండి.) 1. పలుచగానూఁబిన పుల్లఊరుఁబిండి, వచ్చడి: చూ, భక్ష్యము. 1.౬౬; 2. తెలికఁబిండి మజ్జిగలో నూరఁబెట్టి చేయునది (ఊరుఁబిండి వడియములు.) చూ, భక్ష్యము. 1. ౫౧.

ఊరుకొను, దే. వ. క్రి. ఆఘ్రాణించు, రూ- మూరుకొను. వసు. 3, అ. 119: చూ, మూర్కొను.

ఊరుఘట్టనము, సం. వి. అ. న. ఒకానొక రతి బంధము: చూ, రతిబంధము. 1-౧).

ఊరుచు, వై. స. క్రి. 1. = ఊర్జ. ఊపిరివిడుచు. (రూ-ఊర్చు).; 2. గంధపుచెక్క లోనగు వానితో అరుగఁదీయఁగా వచ్చిన గంధము లోనగు దానివి చేతితో ఎత్తు: రూ- ఊర్చు, ఎత్తు.

ఊరుజూడు, సం. వి. అ. పుం: చూ. ఊరవ్యూడు.

ఊరుద్వయము, అం: చూ, హస్తక్షేత్రములు.

ఊరుపర్వము, సం. వి. న్. న. జానువు తొడల యొక్క కనుపు: చూ, మోకాలు.

ఊరుపీడితము, సం. వి. అ. న.: చూ: ఊరుఘట్టనము.

ఊరుపు, వై. వి. 1. రూ, ఊర్పు, ఊపిరి: చూ, శ్వాసము; 2. రూ-ఊర్పు. ఉష్ణము, చూ, వేడిమి; 3. రూ-ఊర్పు, బిజ్జి; చూ, భక్ష్యము. 1-గఉ.

ఊరుఱి, చూ, ఊరరి. 1-2.

ఊరులు, అం. 1. స్త్రీసాముద్రిక శాస్త్రము నందలి లక్షణాంగము లేఁబదియెనిమిదింటిలో ఏబదిరెండవది. ఊరులు (తొడలు.) అరఁటిచెట్లవలెను. పెదచెయ్యివలెను ఏనుఁగు తొండము వలెను నిండి రోమములులేకున్న పూజ్యురాలగు. సన్న ములై రోమసహితములైన విధవయగు: చూ, స్త్రీలక్షణాంగ ములు: 2. పురుష సాముద్రిక శాస్త్రమునందలి లక్షణాంగ ములు యేఁబదియెనిమిదిఁటికో పదిరెండవది. ఊరులు (తొడలు) పొడిపులై మాంసయుక్తములై లావులై రోమ రహితములై శల్యాములు కాన రాకున్న దేశాధిపతియగు: చూ, లక్షణాంగములు: 2: చూ, మధ్యమక్షేత్రములు.

ఊరువు, సం. వి. ఉ. పుం. 1. ఉత్సంగము, తొడి: చూ. సక్థి. (ఉపమిత బహువ్రీహి సమాసమందు ఈ శబ్దము దీర్ఘాంతముగా నుండును,; ఉ. స్త్రీ. 2. ఒకానొక నభక్షిత స్థానము; చూ, నిభక్షితము.

ఊరువృత్తము, అం. చూ, చరణములు.

ఊరువేష్టితము, సం. వి. అ: న: చూ, ఊరుఘట్టనము.

ఊరుస్తంభ, సం. వి. అ. స్త్రీ. అరఁటి*; చూ, రంభ. 2.

ఊరుస్తంభము, సం. వి. అ. పుం. ఒకానొక రోగము: చూ, రోగము. 1.

ఊరూక్రియలు, అం. వలితము, కంపితము, స్తంభితము, ఉద్వర్తితము, నివర్తితము (ఇ).

ఊరూత్థుఁడు, చూ. ఊరవ్యూడు.

ఊరూపగూహనము, సం. వి. అ. న. ఒకవిధమగు కౌఁగిలింత: చూ, సంశ్లేషము. 1-ఇ.

ఊరేగింపు. చే. వి. ఏగుపెండ్లి: చూ, మెఱవణి.

ఊరేగు, దే. అ. క్రి. (ఊరు + ఏగు) మెఱవడివోవు. చూ, మెరవణిపోవు.

ఊర్క, సం. వి. జ్. స్త్రీ. బలిమి: చూ, శక్తి. 1.

ఊర్చు, వై. స. క్రి: చూ; రూ-ఊరుచు.

ఊర్జకము, సం. వి. అ. పుం. అటికము, శ్రీవల్లి*: చూ, బిక పుష్పము.

ఊర్జము, సం. వి. అ. పుం. 1. కార్తికమాసము: (చూ, బహులము,: చూ, మాసము. 1; 2. ఉత్సాహము, పూనిక చూ, సన్నాహము; 3. బలము: చూ. శక్తి. 1; 4: ఊపిరి వెలికిఁ బుచ్చుట: చూ, శ్వాసము. (వాయువు.) 1-ఉ.

ఊర్జస్వలుఁడు. సం. విణ. 1. మిక్కిలి యుత్సాహము గల వాఁడు, ఆనందుఁడు: చూ, హృష్టుఁడు; 2. మిక్కిలి బలముగలవాఁడు: చూ, లావరి.

ఊర్జస్వి, సం. విణ. —పై—: 1. ఒకానొక యలంకారము: చూ, హేతువు. 2.

ఊర్జితము. సం. విణ. దృఢము, గట్టి, చేవ: చూ, స్థైర్యము. 1.

ఊర్ణ, సం. వి. అ. స్త్రీ. 1. గొఱ్ఱె కుంచేలు యెలిక మొత్తలైన వాని రోమము: చూ, వెండుర్రిక. 1; 2. సన్ననినూలుపోఁగు: చూ, సూత్రము. 1; 3. కనుబొమ్మల నెడుమనుడి (ఇది మహాపురుషలక్షణము.): చూ, లక్షణము. 1-ఱఉ: (చూ, నుడి. 1.)

ఊర్ణనాభము, సం. వి. అ పుం. 1. లూత: చూ, సాలెపురుగు; 2. అయిదు వ్రేళ్ళను గొంచెమువంచి కొనలుఁ గూడక పట్టిన యొకానొక అభినయహస్తము; చూ, వ్యంజకము. 1. 2. చూ, అసంయుతహస్తములు.

ఊర్ణనాభి, సం. వి. ఇ. పుం. లూత: చూ, సాలెపురుగు.

ఊర్ణము, సం. వి. అ. పుం. గొఱ్ఱె: చూ, మేషము. 1.

ఊర్ణాయువు, సం. వి. ఉ. పుం. 1—పై.—; 2. గొఱ్ఱె త్రుప్పుటి కంబళి: చూ, రల్లకము; 3. లూత: చూ, సాలెపురుగు.

ఊర్ణవహ, సం. వి. ఇ. పుం. లూత: చూ, సాలెపురుగు

ఊర్దరుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. రక్కసుఁడు: చూ. రాక్షసుఁడు 1; 2. బంటు; చూ, హంవీరుఁడు. 2.

ఊర్ధ్వంధమున్ముఁడు, పం. వి. అ. పుం. ఊర్ధ్వస్థుఁడు, చూ, నిలుచున్నవాఁడు.

ఊర్ధ్వకంటక, పం. వి. ఆ. స్త్రీ. విన్నపీఁచర*: చూ, శతమూలి.

ఊర్ధ్వగము, సం. వి. అ. పుం. యవమధ్యము వంటి నడుము గల మర్దలము: చూ, పీఁడ. 1-ఐఁ.

ఊర్ధ్వకంఠి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. పెద్దపిల్లిపీఁచర*: చూ, శతమూలి.

ఊర్ధ్వకేశము: పం. వి. అ. పుం విధవా లక్షణము; చూ, లక్షణము. 1-ళఇ.

ఊర్ధ్వగము, సం. వి. అ. న. ఒకానొక సంగమము: చూ, సంయోగము, అం 2: చూ, హస్తప్రచారములు.

ఊర్ధ్వజానువు, సం. విఱ. ఉ. 1. పొడుగు మోకాళ్ళవాఁడు: ఊర్ధ్వజ్ఞుఁడు; (తె. ప):- కొంగకాళ్ళవాఁడు, గేదె కాళ్ళ వాఁడు; 2. చూ, లేచినవాఁడు: అం. 3: చూ, ఆకాశ చారులు. ళ: చూ, కరణములు.

ఊర్ధ్వజ్ఞుఁడు, సం. విణ. —పై—

ఊర్ధ్వదేవుఁడు, సం. వి. అ. పుం. వెన్నుఁడు: చూ, విష్ణువు. 1,

ఊర్ధ్వనభము, సం. వి. అ. పుం. దాసీలక్షణము: చూ, లక్షణము. 1-గఉ.

ఊర్ధ్వనాసిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ.—పై.—

ఊర్ధ్వపాదము, సం. వి. అ. పుం. మీఁగండ్ల మెకము: చూ: శరభము. 1.

ఊర్ధ్వపుండ్రము, సం. వి. అ. పుం. ఒకానొక బొట్టు: చూ, బొట్టు. 1.

ఊర్ధ్వమండలము, అం. చూ, నృత్తహస్తములు.

ఊర్ధ్వము, సం. విణ. 1. పొడవైనది: చూ, సోగ. 2-ఇ. 2. మీఁదికెత్తఁబడినది: చూ, సముద్యతము; 3. మీఁదిది:

చూ, మీఁదు. 2; ఆ. న. 4. ఆకాశము : చూ. సురవర్త్మము. అం. 5: చూ. బాహ్యప్రచారములు; 6. చూ, హస్తక్షేత్రములు.

ఊర్ధ్వముఖము, అం: చూ, హస్తక్షేత్రములు.

ఊర్ధ్వమూలము, సం. వి. ఆ. పుం. ఒకరకముగడ్డి; చూ, తృణము. 1-ం.

ఊర్ధ్వరేతసుఁడు, సం. వి. న్. పుం. 1. ఋషి: చూ, సన్న్యాసి. 1; 2. ముక్కంటి: చూ. శివుఁడు. 1.

ఊర్ధ్వలింగఁడు, సం. వి. ఆ. పుం. ముక్కంటి; చూ, శివుఁడు. 1.

ఊర్ధ్వలోకము, సం. వి. ఆ. పుం. వేల్పులెంకి. చూ, స్వర్గము.

ఊర్ధ్వలోకములు, అం. భూలోకము, భువర్లోకము, సువర్లోకము, మహర్లోకము, జనలోకము. తపోలోకము, సత్యలోకము. (7).

ఊర్ధ్వలోచనము, సం. వి అ. పుం. మీఁగండ్ల మెకము: చూ, శరభము. 1.

ఊర్ధ్వవర్త్మము, సం. వి. న్. న. విన్న, (సూ. ని.): చూ, సురవర్త్మము.

ఊర్ధ్వశీలము, సం. వి. అ. పుం. అగ్ని: చూ, వహ్ని. 1.

ఊర్ధ్వశ్వాస, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ఎగఊపిరి: చూ, శ్వాసము.

ఊర్ధ్వశ్వాసము, సం. వి. ఆ. పుం. —పై.—

ఊర్ధ్వస్థితి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. మెడకు పైనుండు సుడి, పురుషి కము: చూ, సుడి. 1.

ఊర్ధ్వస్థుఁడు, సం. విణ. ఊర్ధ్వంధముఁడు: చూ, నిలుచున్న వాఁడు.

ఊర్ధ్వప్రేంఖము, అం; చూ, సంచారీ వర్ణగతాలంకారములు. (చూ. అలంకారము. 3.)

ఊర్ధ్వాసిత, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. పటోలిక *: చూ, పొట్ల. 1.

ఊర్ధ్వాసితము, సం. వి. అ. పుం. కాఁకర: (సూ. ని.): చూ, సుషవి. 1.

ఊర్పు, చూ, రూ- ఊరుపు.

ఉర్పోక, ద్వ. వి. (ఊర్పు + పోక.) ఊనుపోక. కవిక. 4, ఆ. 121: చూ, ఉబుసుపోక.

ఊర్పోవు, ద్వ. అ. క్రి. (ఊర్పు + పోవు.) ఊపిరి వెడలు. విర్వ. 3, ఆ. 17. (ప్రే. ఊర్పుచ్చు.)

ఊర్మి, సం. వి. ఇ. పుం. స్త్రీ. 1. అల: చూ, వీచి. 1: 2. పెద్ద అల: చూ, వీచి. 1; 3. తహతహ: చూ, సంభ్రమము. 1; 4. నొప్పి, బాధ: చూ. శోకము. 2; 5. క్రమపద్ధతి, ఓపుము, పరంపర; చూ, వెల్లి. 4; 6. (వస్త్రము) ముడుత: చూ, వళి. 2; 7. (కడుపుమొదలయిన వానియందుండు) మూఁడు ముడుతలు: చూ, వళి. 2; 8. జోతి: చూ, వెలుతురు. 1; 9. ప్రవాహము. 1; చూ వెల్లువ, 10. వక్రము: చూ, వంకర; స్త్రీ. 11. = ఉమ్మి: చూ, రసనామలము.

ఊర్మిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. అల: చూ, వీచి. 1; 2. ఉంగరము; చూ, భూషణము. 2-ం౨-(౨); 3. (వస్త్రము) ముడుత: చూ, వళి. 2; 4. (కోకకుచ్చిళ్లు.) ముడుత; చూ, వళి, 2; 5. చిటికెనవ్రేలు. (ప్రళ్ళమీఁద కరుడువలె నుండునది.); (చూ, పిల్లవ్రేలు.): చూ, వెలు. 2; 6. తుమ్మెదల ఝంకారము, జుం: చూ, స్వరము. 2-(౧౩-౨).

ఊర్మిమత్తు, సం. విణ. త్. వంకరైనది: చూ, వంకర.

ఊర్మిమాలి, సం. వి. న్. పుం. కడలి; చూ, సముద్రము. 1.

ఊర్మిళ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. జనకమహారాజు కూఁతురు: చూ, మాన. 1-౬; 2. మగనినెడఁబాసిన పతివ్రత: చూ, స్త్రీ. 1-౩౧; 3. లక్ష్మణుని భార్య: చూ, భార్య. 1-౫౩.

ఊర్ములు, అం. ఊత్తు, తృష్ణ, శోకము, మోహము, జర, మరణము. (6).

ఊర్వంగము, సం. వి. అ. న. పుట్టగొడుగు, (సూ. ని.): చూ, సర్పాక్షి.

ఊర్వర, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. అన్ని పయిరులచేత నిండిననేల. చూ, భూమి. 1-౨౪.

ఊర్వశి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ఒకానొక అప్సరస్త్రీ: చూ, వేలుపులు. 2. (రూ- ఉర్వని- ఊర్వని-ఉర్వశి).

ఊర్వశీవల్లభుఁడు, సం. వి. అ. పుం. పురూరవుఁడు, చూ. రాజు. 1-౨౯.

ఊర్వారుకము, చూ, రూ- ఉర్వారుకము.

ఊర్ష, సం. వి. ఆ స్త్రీ. దేవతాశము. చూ, విషనాశని (సూ. ని.)

ఊఅట, దె. వి. 1. విరామము, తెఅపి, భార. విరా. 2, ఆ. 315; చూ, విశ్రాంతి. 2; 2. ఆశ్వాసము, ఊఅడించుట. భార. ఉద్యో. 3, ఆ. 101; భార. విరా. 3, ఆ. 68: చూ, ప్రశ్రయము; విణ. 3. సహాయము. భార. విరా. 1, ఆ. 95; చూ. వెంబడి.

ఊఅడించు, దే. స. క్రి. ఆశ్వాసించు: చూ. ఓదారుచు.

ఊఅడింపఁబడినవాఁడు, దే. వి ఆశ్వాసింపఁబడినవాఁడు: చూ. అనువీతుఁడు.

ఊఅడిల్లు, దే. అ. క్రి. అడఁగారు; చూ, స్రుక్కు. 4.

ఊఅఱు, దే. అ. క్రి.—పై.— భార. ఆది. 4, ఆ. 19.

ఊఅబీఅ, దే. వి. ఒకరకము బీఅ *: చూ, బీఅ. 2.

ఊఱు, దే. స. క్రి. ఉద్దించు, పంచ. నా. 3. ఆ. 9: చూ, సరిపోలు.

ఊల, దే. వి. 1. రూ- ఊళ. నక్కకూఁత; చూ, స్వరము. 2; 2. రూ-ళ్క. ఈల. తస్కర సంకేతధ్వని: చూ. స్వరము. 2-౧౧).

ఊలమూలగుడుచు. దే. అ. క్రి. (ఊలమాల + కుడుచు.) తహ తహపడు. చూ, సంభ్రమించు.

ఊలిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ప్రఖోలిక, చౌతా: చూ, సవారి.

ఊలుకము, సం. వి. అ. పుం. చిట్టికూర *: చూ, భండిరము.2.

ఊలుకొను, దే. ప. క్రి. అంగీకరించు; చూ, సమ్మతించు. (చూ- ఊల్కొను.)

ఊవాడు, దే. అ. క్రి. (ఊవి + ఆడు.): రూ-ఊగాడు. పా. 1, ఆ. 64: చూ, వ్రేలాడు.

ఊవు, దే. ఆ. క్రి. 1.—పై.—; 2. చలించు, చూ, సలించు. (రూ-ఊఁగు.)

ఊషంజిరము, సం. వి. అ. న. పట్టుఉప్పు: చూ, లవణము. 1-౩.

ఊషక్షారము, సం. వి. అ. న. చౌటియుప్పు: చూ, లవణము. 1-౨.

ఊషణ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. పిప్పలితీఁగె, అమృత *: చూ, పిప్పలి. 1.

ఊషణము, సం. వి. అ. నఁ: చూ, రూ-ఉషణము.

ఊషము, సం. వి. అ. పుం. 1. అహర్ముఖము; చూ. వేగు జాము; 2. చవుటినేల (విత్తనమును జెఱుచునది.); చూ. భూమి. 1-ఉ.

ఊషరబీజన్యాయము. అం. చవుటినేలలో విత్తనముపెట్టిన రీతి. (నిరుపయోగము.)

ఊషరము, సం. విణ. 1. చవుటినేల: చూ, భూమి. 1-ఉ; 2. చౌటియుప్పు: చూ, లవణము. 1-ఎ; 3. చవుటిది. (నేఁ.); చూ, 1-ఉ.

ఊషవంతము, సం. విణ. త్. చవుటినేల; చూ, భూమి. 1-ఉ.

ఊషరవృష్టిన్యాయము, న్యా. చౌటినేల వర్షముఁ గురిసినరీతి. (బూడిదెలోఁబోసిన పన్నీరు.)

ఊష్మకము. సం. వి. అ. పుం. గ్రీష్మఋతువు, వేసఁగి. (దుఃఖ పెట్టునది.): చూ, మాసద్వయము; 2. ఊష్మము, ఆవిరి: చూ, ఔష్మ్యము.

ఊష్మము. నం. వి. న్. పుం. 1. ఊష్మకము, ఆవిరి; చూ, ఔష్మ్యము; 2. గ్రీష్మఋతువు. వేసఁగి: చూ. మాస ద్వయము; 3. గర్వము; చూ, హంకారము; 4. కన్నీరు. చూ, రోదనము; 5. ఎండ: చూ, వెలుఁగు. 3.

ఊష్మములు, అం. శ-ష-స-హ లు. (స్పర్శములు 25, అంతస్థ ములు 4, ఊష్మములు 4. శ 1. ఈ 34.లో పరుషములు 5, పరశములు 5. ఈ 10 యక్షరములు పోను మిగిలిన 24 యక్షరములకు "స్థిరము" లనిపేరు. 'న' కారము స్థిరము లలోఁ జేరినమ దానికి ద్రుతమని మఱియొ- పేరును గలదు.) (చూ. అంతస్థములు.)

ఊష్మలము. సం. విణ. ఉమ్మగలది. భార. శాం. 1, ఆ. 47-81: చూ. మిది. 4.

ఊష్మలుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. సూత్రానుఁడు. నేర్పరి; చూ, పమర్థుఁడు; 2. శరీరము దాఁచనిబంటు. ఉష్ణుఁడు: చూ, భటుఁడు. 1.

ఊష్మాగమము, సం. వి. అ. పుం. గ్రీష్మఋతువు. (దీనియందు ఊష్మముయొక్క రాకగలదు.): చూ, మాసద్వయము.

ఊష్మోపగమము, —పై.—

ఊసర. పై. వి. = ఊషర. (చవుటిది.) నేల: చూ. భూమి. 1-ఇ (రూ-ఊసరపు.)

ఊసరము, పై. వి. 1 = ఊషర —పై.—; దే. విణ. 2. కృశించినది: చూ, సారపు.

ఊసరవెల్లి, దే. వి. బింబికము, మూఁడువన్నెలుగల తొండ. కాశీ. 5, ఆ. 261: చూ. పరటము.

ఊసరిల్లి, దే. వి.—పై.— వేమన. 575.

ఊసరిల్లు. దే. అ. క్రి. కృశించు: చూ. సొటసొటవోవు.

ఊసివాసము. పై. వి. = ఉచ్ఛ్వాస, ఊర్వ్య: చూ, మూఁపు. 1.

ఊసు, దే. వి. 1. పనిలేనికాలము: చూ, రూ-ఉబుసు. 1; 2. వృత్తాంతము, రూ-ఉబుసు. నిర్వ. 9. ఆ. 26; చూ, సమా చారము. 2.

ఊసుపోక, ద్వ. వి: చూ, రూ-ఉబుసుపోక:

ఊహ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. అపోహమును పోఁగొట్టెడి బుద్ధి, విత ర్కము. అనుమానము: చూ, యోచన.

ఊహని, సం. వి: ఈ. స్త్రీ. చీఁపురు; చూ, సమ్మార్జని.

ఊహాపోహాలు, వా. వి. బఁ ఆపశ్యకమైన దానిని తెచ్చుకొని ఆనావశ్యకమును వదలుట. "నీ యూహాపోహాలకు నేను సంతపించితిని."

ఊహము, సం. వి. అ. పుం. 1. అపూర్వార్థము మత్రేషిం చుట: చూ. తర్కము. 2; 2. లేని మాటలు కొన్నింటినిఁ తెచ్చుకొనుట: చూ, హంసపాదము. 3, ఊహ: చూ, యోచన.

ఊహించు. సం. స క్రి. 1. ఆలోచించు: చూ, యోచించు; 2. ఫలవరిమితి నూహించు. అద్దించు: చూ, లోఁచు. 4;

ఊళ, దే. వి. నక్కకూఁత: చూ, రూ-ళ్ళలి.

ఊళమెకము, ద్వ. వి. నక్క: చూ, సృగాలము.

ఋ

ఋ, అచ్చులో నిది యేడవ యక్షరము. సం. వి. ఋ. పుం. 1. ఏనుఁగు: చూ. హస్తి; 2. కొండ: చూ, పర్వతము; 3. మతి: చూ, హ్యాల్లేఖము 2; 4. దేవుఁడు: చూ, వేలుపు; 5. పగ వాఁడు. చూ, శత్రువు. 1; 6. ఊహ: చూ, యోచన; 7. బొఱియ: చూ, రంధ్రము. 1; 8. ఆకసము: చూ. సుర వర్త్మము; 9. దేవతల తల్లి: చూ. దేవమాత 10. ఏఱు: చూ, నది; 11. కల్లు: చూ. సుధ. 1; 12. మఱఁది అనఁగా మగని తమ్ముఁడు: దేవరుఁడు; చూ, మఱఁది; 13. అలవాటు: చూ, స్వభావము; అవ్య 14. వాక్యమును తెలుపును, కర్త కర్మ క్రియాసంబంధము గల మాటను తెలుపును: చూ, వ్యాఖ్యా తము. 2; 15. పరస్పర సంభాషణమును తెలుపును. గుస గుస, ముచ్చటలాడుటను తెలుపును: చూ, సల్లాపము; 16. గర్హణము. ఏవగింపును తెలుపును. చూ, నెగ్గింపు: అం. 17. చూ. మూర్ధన్యములు. (ఋు, ఋూ, ట, ఠ, డ. ఢ, ణ. ర, ష.) 18. ఋు ృ) రు (ు) గల శబ్దములు.

ఋక్కు, సం. వి. జ్. స్త్రీ. 1. ఋగ్వేదము. వేమన. 576: చూ, వేదము; 2. వేదభాగము: చూ, వేదము; 3. చూ, విద్యలు.

ఋక్కులు, వ్యా. ఋ.ళ్ళు. (ఋక్కులకు హ్రస్వఋక్కులు పర మైనపుడు పూర్వపరస్థానంబుల హ్రస్వఋక్కులు వైకల్పిక ముగ వగు): ఋూ.

ఋక్థము, సం. వి. అ. న. 1. ధనము; చూ, హిరణ్యము. 2: 2. బంగారము: చూ, లోహము. 1. ఇ.

ఋక్షగంధ, సం. వి. అ. స్త్రీ. బొద్ది *: చూ, వృద్ధదారకము. (ఎలుఁగువలె క్రిములను బీడించునది.)

ఋక్షగంధిక, క్షీరవిదారి * (ఎలుఁగుగొడ్డువలె క్రూరములైన పైత్యాదిరోగములఁ జెఱచునది. పాఁచగల నేలగుమ్మ ము.): చూ, భూమికర్కారువు.

ఋక్షపర్వతము, సం. వి. అ. పుం. ఋక్షమను పేరుగల కొండ; చూ, పర్వతము. 1-ళ,

ఋషిభుఁడు, సం. వి. అ. పుం. ఇంద్రుఁడు: చూ, సహస్రా క్షుఁడు.

ఋక్షము, సం. వి. అ. న. 1. నక్షత్రము. (చీఁకటినిఁ బోఁగొట్టునది, సంచరించునది): చూ, రిక్ష. 1; 2. జ్యోతిష్కుల యొక్క శాస్త్రము (ఈ జ్యోతిషము నాలుగుఁతక్షిల గ్రంథమని వాడుకకలదు.): చూ, జ్యోస్యము; పుం. 3. భల్లూకము: చూ, వెలుఁగుబంటి; 4: చూ, ఋక్షపర్వతము; 5. దుండిగము *: చూ, శోణకము; విణ. 6. గ్రువ్వఁబడినది: చూ, స్థాపితము. 1.

ఋక్షరజుఁడు, సం. వి. అ. పుం. వాలిసుగ్రీవుల తండ్రి; చూ, సవిత. 1-గఁ.

ఋక్షరము, సం. వి. అ. న. జలధార: చూ, పీటిచాలు.

ఋక్షరాజు, సం. వి. అ. పుం. జాంబవంతుఁడు: చూ, జాంబవుఁడు.

ఋక్షరుఁడు, సం. వి. అ. పుం. ఋత్విజుఁడు, యజ్ఞముచేయించువాఁడు: చూ, యజ్ఞకర్త.

ఋగామ్నాయము, సం. వి. అ. పుం. ఋగ్వేదము: చూ, వేదము.

ఋగి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. కటుమరలు (చెక్కిళ్ళ క్రిందిభాగము ఋగి, మీఁదిభాగము పైనుకటిభాగము హనువు అనఁబడును, నేత్రముల క్రిందిభాగము.): చూ, పార్శ్వము. 2.

ఋగ్వేదము, సం. వి. అ. పుం. 1. చతుర్వేదములలో నొకటి: చూ, వేదము; (చూ, ఋక్కు.)

ఋఙ్మంత్రము, సం. వి. అ. పుం. ఋగ్వేదమంత్రము: చూ, మంత్రము. 1.

ఋచ, సం. వి. అ. స్త్రీ. ఋగ్వేదము (దేవతలు దీనిచేత స్తోత్రము చేయఁబడుదురు.) చూ, వేదము.

ఋజీషము, సం. వి. అ. న. బూరెలమూఁకుడు. రూ-ఋజీషము. (అపూపములు మున్నగునవి గలిగించునది.): చూ, పాత్రము. 6-౩౯.

ఋచ్ఛుర, సం. వి. అ. స్త్రీ. బోగముచాన: చూ, వేశ్య.

ఋజి, సం. వి. అ. స్త్రీ: చూ, ఋచ.

ఋజి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. — పై.—

ఋజీషము, 1; చూ, రూ-ఋచీషము; అం. 2. ఒకానొకనరకము: చూ, నరకములు.

ఋజూకాయుఁడు, సం. వి. అ. పుం. కశ్యపఋషి: చూ, సవ్నాయి. 1-గ.

ఋజూరోహితము, సం. వి. అ. న. ఇంద్రుని వజ్రాయుధము: చూ, బాణము. 1.—౩౨; (1-గఱ-(గ).

ఋజువు, సం. విణ. ఉ. వక్రమైనది; ప్రగుణము: చూ. సరి. 7.

ఋజ్రగాయనము, సం. వి. అ. న. 1. గంధర్వగానము: చూ, స్వరము. 2.-౩-(3).

ఋజ్రీఁడు, సం. వి. అ. పుం. ఇంటికాఁపు: చూ, యజమానుఁడు (చూ, ఇంటికాఁపు.)

ఋజ్ఞాసనము, సం. వి. అ. పుం. మేఁక: చూ, మేషము. 1.

ఋణంకృత్వాఘృతంపిబేత్, న్యా. ఋణమును జేసి నెయ్యి త్రాగవలెను. (ఇది చార్వాక సిద్ధాంతము).

ఋణగ్రస్తుఁడు, సం. విణ. ఋణి, అప్పు పుచ్చుకొన్నవాఁడు: చూ. ధనగ్రాహకుఁడు.

ఋణత్రయము, అం. దేవఋణము, పితృఋణము, మనుష్య ఋణము. (చూ, త్రయము.)

ఋణదాత, సం. విణ. అప్పుఇచ్చినవాఁడు : చూ, ఉత్తమర్ణుఁడు; (తె.ప); — అప్పిచ్చినవాఁడు, అప్పులవాఁడు.

ఋణపడు, ని. అ. క్రి. అప్పుపడు; చూ. బాకీపడు.

ఋణమత్కుణుఁడు, సం. వి. అ. పుం. పూటకూఁపు: చూ, లగ్నకుఁడు.

ఋణమారణుఁడు, సం వి. అ. పుం.—పై.—

ఋణమిచ్చు, ని. అ. క్రి: చూ, బదులిచ్చు.

ఋణము, సం. వి. అ. న. 1. అప్పు, పర్యుదంచనము. (కాలాంతరమునఁ బొందఁబడునది.): చూ, బాకి. 2; 2. ఒక లెక్కలో మఱియొకలెక్క తీసివేయడము: చూ. రహితము; 3. ధాన్యాదుల అప్పు: చూ, ఎరువు. 2; అం. 4. చూ, పాశములు.

ఋణమోక్షము, సం. వి. అ. న. అప్పువిడుదల: చూ, విగణనము.

ఋణవిముక్తి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. చూ. ఋణమోక్షము.

ఋణశేషంశత్రుశేషమగ్నిశేషం నశేషయేత్, న్యా. ఋణశేషమును, శత్రుశేషమును, అగ్నిశేషమును ఉంచరాదు.

ఋణి, సం. విణ. అప్పులకాఁపు: చూ. ధనగ్రాహకుఁడు.

ఋణికుఁడు, సం. విణ. —పై.—

ఋతధాముఁడు, సం. వి. అ. పుం. వెన్నుఁడు; చూ, విష్ణువు. 1.

ఋతము, పం. వి. అ. న. 1. ఉంఛము: చూ, బ్రతుకు. 1; 2. జలము: చూ, సలిలము, 1; విణ. 3. సత్యమైనది (మాట.): చూ, సత్యము. 5. 4. పూజింపఁబడినది: చూ, సమ్మానితము; 5. ప్రకాశమొందినది: చూ, ప్రకాశితము.

ఋతి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. త్రోవ : చూ, మార్గము. 1; 2. జుగుప్స, చూ, రోఁత. 2: 3. పగ: చూ. విరోధము. 1; 4. జగడము: చూ, యుద్ధము, 5. మేలు: చూ, శుభము. 1; 6. సడక; చూ, ప్రయాణము.

ఋతీయ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. జుగుప్స; చూ, రోఁత. 2.

ఋతిమతియగు, ని. అ. క్రి. రజస్వలయగు: చూ, సమర్థాగు.

ఋతువు, సం. వి. ఉ. పుం. 1. రెండునెలలు: చూ, మాసద్వయము; 2. ఆర్తవము: చూ, ముట్టు. 1; 3. ప్రకాశము: చూ, వెలుతురు. 1; 4. ఇరులుగొంగ: చూ, సూర్యుఁడు; 5. చిలుక: చూ, శుకము; స. 6. ఆఱు: చూ, షట్కము.

ఋతువులు, అం. వసంతము. (ఇష్మము), గ్రీష్మము. వర్షము, శరత్తు, హేమంతము. శిశిరము. (6.)

ఋతువృత్తి, సం వి. ఇ. స్త్రీ. ఏఁడాది; చూ, సంవత్సరము.

ఋత్విజుఁడు, బ. (ఋత్విజులు). అం. 1. యజ్ఞకర్తచేత ధనముఁబుచ్చుకొని యజ్ఞముచేయించువాఁడు. (పదియార్వురు ఋత్విజులు యాజకులు:—అచ్ఛావాకుఁడు, అధ్వర్యుఁడు, (వు). (అవినుఁడు), అగ్నీధ్రుఁడు. ఉద్గాత, ఉన్నేత, గ్రావస్తుఁడు, నేష్టుఁడు, పోతుఁడు, ప్రతిప్రస్థాతుఁడు. ప్రతిహర్తుఁడు, ప్రస్తోతుఁడు, బ్రహ్మ, బ్రాహ్మణాచ్ఛంసుఁడు, మైత్రావరుఁడు, సుబ్రహ్మణ్యుఁడు, హోత-మా-హోత్రి.) 2. ఆదేష్ట. అధ్వర (యజ్ఞము) తంత్రము నుపదేశించువాఁడు: చూ, యజ్ఞకర్త.

ఋత్విజులు. అం. చూ. ఋత్విజుఁడు. 1.

ఋద్ధము, సం. విణ. 1. నుతీచినది (ధాన్యము); చూ, ధాన్యము; 2. సాధింపఁబడినది: చూ, సంపన్నము. 3; 3. పెరిగినది: చూ, సుర. 3.

ఋద్ధి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. గంధద్రవ్యము *: (ఇదియొక మూలిక. ఇది దొరకదు. దీనినివృద్ధి అందురు. కాని రెంటికి కొంచెము భేదముగలదు. ప్రతి.—ఁ. ముత్తవ పులగము. ౨. నేలతాడి.): చూ, వృద్ధి. 8; 2. గౌరి: చూ, పార్వతి. 1; 3. నిండియుండుట: చూ, సమృద్ధి.

ఋద్ధిశ్చిత్తవికారిణీ, న్యా. విత్తసమృద్ధి చిత్తవికారమును గలిగించును.

ఋనామ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. దేవతల తల్లి: చూ. దేవమాత.

ఋభుక్షుఁడు, సం. వి. న్. పుం. ఇంద్రుఁడు. (దేవతలఁ బనుల యందుఁ బ్రేరేపించువాఁడు.): చూ. సహస్రాక్షుఁడు.

ఋభువు, సం. వి. ఉ. పుం. 1. దేవుఁడు. (సత్యముతోఁ బుట్టిన వారు. అదితిదేవివలన జనించినవారు): చూ, వేలుపు; 2. ఒకానొక బ్రహ్మవేత్తయైనఋషి: చూ. సన్న్యాసి. 1-ఁ౯.

ఋళము, సం. వి. అ. పుం. 1. గడ్డి: చూ, తృణము. 1; 2. అవధి, ఎల్ల: చూ, సీము. 1.

ఋశ్య, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. అజిహ *: చూ, దూలగొండి.

ఋశ్యకేతువు, సం. వి. ఉ. పుం. 1. అనిరుద్ధుఁడు, శ్రీకృష్ణుని మనుమఁడు, మన్మథునికొడుకు; చూ, విశ్వకేతువు; 2. మరుఁడు: చూ. మన్మథుఁడు.

ఋశ్యపోర్క్షక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. అజిహ *: మృగములచేతఁ జూపఁబడువది.) రూ-ఋష్యప్రోక్ష: చూ. దూలగొండి; 2. రూ-ఋష్యప్రోక్ష, విల్లపీఁచర *: (వ్యాఘ్రిశత్రువు అగుటవలన మృగములచేత నాశ్రయింపఁ బడునది.): చూ, శతమూలి; 3. రూ- ఋష్యప్రోక్ష, చిట్టాముదము *: చూ, వ్యడంబకము.

ఋశ్యము, సం. వి. అ. పుం. రూ- ఋష్యము. మనుఁబోతు. (వనమును బొందునది. గుఱ్ఱముపంటి రూపమును మూఁడు కొమ్ములును గల మృగము.): చూ, ముక్కొమ్మ మెకము.

ఋశ్యశృంగుఁడు, సం. వి. అ. పుం. విభాండమని కొడుకు, రూ- ఋష్యశృంగుఁడు: చూ, సన్న్యాసి. 1-ఁ౯.

ఋషభకము, సం. వి. అ. పుం. కకుభము *: చూ, వృషనామకము. (ఇది దొరుకదు.) (వెల్లుల్లిగడ్డల పోలియుండునట.)

ఋషభము, సం. వి. అ. పుం. 1. ఎద్దు, (ఆవునుగూర్చి పోవునది.) చూ. వృషభము. 1; 2. ఒకానొకమూలిక, దాతినార, ఓషధి *: చూ, వృషము; 1-ఁ౭-ఁ౮; 3. తిరుమల వేంకటాచలము, విష్ణుక్షేత్రము, వేంకటాచలము. వృషభము, తిరుపతి, తిరుమల.(చిత్తూరు మండలములోని తిరుపతియనఁబడు గొప్ప పుణ్యక్షేత్రము. దీనిచెంతనే అలివేలు మంగాపుర మను గొప్ప పుణ్యక్షేత్రము కలదు.): చూ, పర్వతము; 1-౨౬; 4. ఒక రంధ్రము: చూ. చెవిగూబ; 5. సప్తస్వరములలో నొకటి (వృషభస్వరమువంటి స్వరముఁ బలుకునది.): చూ, స్వరము. 2; ౪-(౨) ; 2-౪౪. 6. వృషభుఁడను కోలి: చూ, వానరము; 1-ఁ౮; 7. మదపుటేనుఁగు: చూ, హస్తి; 1- ౭౨) 8. వరాహపుచ్ఛము: చూ, పందితోఁక. (అడివి పందితోఁక అని శబ్దార్థకల్పతరువు.); 9. శ్రేష్ఠవాచకము; 10. వృషభరాశి: చూ, వృషభము. (చూ, రాశి.)

ఋషభశ్రేణి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. తంగేడు *: చూ. హేమపుష్పకము.

ఋషభి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. నరుని ఆకారముగల ఆఁడుది: చూ, స్త్రీ; 1-ఁ౩౩; 2. అజిహ *: చూ, దూలగొండి; 3. పోట, మగతొమ్ములు మీసములుగల ఆఁడుది. మాచకిమ్మ, మాసకమ్మ: చూ, స్త్రీ; 1.ఁ౦ఁ; 4. రూ-వృషభి. విధవ. ముండ: చూ. స్త్రీ: 1-౪; 5. పిన్నమూల గోవెల *: చూ, దూలగోవెల; 6. కులట: చూ, అంకులాఁడి.

ఋషభుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. ఒకానొక ముని: చూ, సన్న్యాసి. 1; 2. ఉత్తరపడమైనచో శ్రేష్ఠుఁడు. 2.

ఋషి, సం. వి. ఇ. పుం. 1. చూ, సన్న్యాసి; 2. వ్యాసులు మొదలైనవారు: చూ, సన్న్యాసి. 1; 3. ఋషిమతప్రవర్తకుఁడు (జ్ఞానముయొక్క పారమును బొందినవాఁడు.): చూ. సన్న్యాసి. 1; 4. దేవుఁడు: చూ, వేలుపు; 5. జ్ఞానాధికుఁడు: చూ, విద్వాంసుఁడు; 6. అంగమొలవాఁడు: చూ, దిగంబరుఁడు; 7. ప్రాణములు: చూ, వేదము; 8. కిరణము: చూ, హాయనము. 2; అం. 9. చూ, గతిభేదములు.

ఋషిఋణము, అం. చూ, ఋణత్రయము.

ఋషికుల్య, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. ఋషికుల్యయను నది: చూ, నది: 1-e-(౩); 2. ఏఱు: చూ, నది. 1.

ఋషిగంధ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, ఋషిజాంగలము. 1.

ఋషిచాంద్రాయణము, అం. ఒకానొక చాంద్రాయణము: చూ, చాంద్రాయణము.

ఋషిజాంగలము, సం. వి. అ. న. బొద్ది. 1.

ఋషిజాంగలికి, —పై.—(ఈ. స్త్రీ.) చూ, శ్యామము. 7. (సూ. ని.)

ఋషిశష్పము, సం. వి. అ. న. దర్భగడ్డి. కుశ*: చూ, తృణము. 1-ఁ౫.

ఋషిశ్రవ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ఎలుకచెవి *: చూ, స్ఫోటశోఫ.

ఋషీతకము, సం. వి. అ. పుం. ధూంక్ష్మము, తెల్లకాకి; చూ, సకృత్ప్రజము. 1-౬.

ఋష్టి, సం. వి. ఇ, పుం. కత్తి; చూ, ఋష్టి. 2.

ఋష్యప్రోక్ష, చూ, రూ- ఋశ్యప్రోక్ష *:

ఋష్యము, చూ, రూ- ఋశ్యము.

ఋష్యమూకము, సం. వి. ఆ. పుం. ఋష్యమూక పర్వతము. పద్మ. 8, ఆ. 184: చూ, పర్వతము. 1-౨౮.

ఋష్యశృంగుఁడు, సం. వి. అ. పుం. విభాండమని కొడుకు (రూ-ఋశ్యశృంగుఁడు.): చూ, సన్న్యాసి. 1-ఁ౯.

ఌూ

ఌూ, అచ్చులలోనిది యెనిమిదవ యక్షరము; సం వి. ఌూ. పుం. (ఌూ, రౌ, రఃు, ఇత్యాదిరూపము. కృష్ణశబ్దపత్.) 1. చికురము, తలవెండ్రుక: చూ, వెండ్రుక. 1; 2. సస్పదృష్టి, పాముయొక్క కన్ను (పాముయొక్క కంటిచూపు అని కొందఱు.): చూ, వీక్షణము. 1-ఁ౫, 3. బీదతనము: చూ, నీచరము 1; 4: చూ, బీదవాఁడు; 5. బంగారము: చూ, లోహము. 1-౫; 6. మంచు: చూ, హిమము. 1; 7. తామర *: చూ, సహస్రపత్రము. 1; 8. జేజేలపాలెము: చూ, స్వర్గము; 9. ధనము: చూ, విత్తము. 1; 10. తొడవు: చూ, భూషణము. 2; 11. జంబువు *: చూ, నేరేడు; 12. మూఁపు:

చూ, స్కంధము. 1; 13. ముక్కంటి: చూ, శివుఁడు: 14. రక్కసుఁడు: చూ, రాక్షసుఁడు. 1; స్త్రీ. 15. దేవతల తల్లి: చూ, దేవమాత; అవ్య. 16. వాక్యమును దెలుపును; కర్తకర్మక్రియా సంబంధముగల మాటను తెలుపును; చూ, వ్యాఖ్యాతము. 2; 17. రక్షణమును తెలుపును: చూ, రక్షణము; 18. నిందను తెలుపును: చూ, నెగ్గింపు; 19. భయమును దెలుపును: చూ, సాధ్వసము. అం. 20. చూ, మూర్ధన్యములు.

ఀ

ఀ. అచ్చులలో నిది తొమ్మిదవ యక్షరము. సం. వి. ఀ. పుం. (అ అలౌ అలఃఇత్యాది రూపకమ్. గమ్లళబ్దవత్.) 1. ముక్కంటి: చూ, శివుఁడు; 2. ఏనుఁగుపల్లు: చూ, నాగదంతము; 3. ఎండ్రకాయ: చూ, పీత; 4. కోఁతి: చూ, వానరము; 5. కపిదంతము: చూ, కోఁతికోర; 6. జేజేలవట్టు: చూ, స్వర్గము; స్త్రీ. 7. దేవతలతల్లి: చూ, దేవమాత; పుం. 8. చనిపోయిన మనుమఁడు గలవాఁడు; 9. తొమ్ము: చూ, వక్షము; 10. గంధాదులచేతఁ బూయబడిన మేనుకలవాఁడు: చూ, లిప్తగాత్రుఁడు. 11. గంధాదులచేతఁ బూయఁబడిన శరీరము: చూ, శరీరము; 12. కాపాడుట: చూ, రక్షణము.

ఁా

ఁా. అచ్చులలో నిది పదవయక్షరము. సం. వి. ఁా. పుం. (ఁాకారఃఇత్యాది రూపకమ్. గమ్లళబ్దవత్.) 1. ఊసరవెల్లి, బింబకము: చూ, సరటము; 2. కొండ: చూ, పర్వతము. 3. మేను: చూ, శరీరము, 4. అరిష్టపాతి: చూ, శుభంకరుఁడు, 5. దేవుఁడు. చూ, వేలుపు, 6. వాహ్యాళి. చూ, విహారము. 1, 7. కన్ను: చూ. లోచనము. 1, 8. ఎముక. చూ, శల్యము. 1, స్త్రీ. 9. కద్రువతల్లి. చూ, నాగమాత. 2, 10. ఆఁడుది. చూ, స్త్రీ, 11. తల్లి, చూ, మాత. 1.

ఎ

ఎ. అచ్చులలోనిది యేడవయక్షరము; దే. అవ్య. 1. రూ- ఏ. ప్రశ్నమును దెలుపును. భాగ. 1 స్కం. 347; చూ, సవాలు 2. రూ- ఏ. వ్యతిరేకమును దెల్పును. భార. ఆర. 5, అ. 16: చూ, వేఱుపాటు; 3. ఆఁడుడగుటను దెలుపును, భాగ. 10 స్కం, పూ. 772. చంద్రాం. 6, ఆ. 135: చూ, రూ-ఏ; 4. రూ-ఎ. మెచ్చుకొనుటను తెలుపును, భార. విరా. 1, ఆ. 295: చూ, నేబాసు. పై. అవ్య, 5. అ. రూ-ఏ. మఱియొఁదాని లేమినితెల్పును. కిరా. 3, అ. 251: చూ. ఆ. (2) మఱియొకదాని కలిమిని దెలుపును, ఉద్యో. 3, ఆ. 323: చూ, కాకేమి: 7. చూ, పుటనుదెలిపెడి. "హరుఁడడెచిల్క-" భార. ఆర. 5, అ. 280; భార. కర్ణ. 2, ఆ. 120; భార. ద్రో. 2, ఆ. 11. కాశీ 5, అ. 177. రా. సుం, కాం. 477: వాఁడె భృంగీశుఁడు. "కాశీ: 5. ఆ. 177; "వీఁడె కృష్ణుఁడు." హరి. ఉ. 2. అ. 136. "క. వీరెవనువులు." భార. ఉద్యోగ. 4. ఆ. 352: చూ. రూ-ఏ; 8. ఆ. తనంతట అను నర్థమును దెలుపును. "వేనడుగ లేదు. వాఁడెవచ్చి యిచ్చిపోయెను."

(వా): చూ, ఏ, 9. ఎక్కువ తక్కువలను దెల్పును. కిరా. 4, ఆ. 126, "వాఁడే చేయలేకపోయె నేనును చేయుదునా." (వా) : చూ, రూ- ఏ: 10. ప్రార్థించుటను తెలుపును, రూ- ఏ: చూ. స్తోత్రము. పా. 11. వక్రములలోనిది యొకటి. (ఎ-ఏ బి-ఓ లకు వక్రములని పేరు.) చూ, వక్రములు; 12. ఆంధ్రీవర్ణములకు జెప్పనపుడు ఎ.ఒ. చ-జ చేర్పవలయును.; అవ్య. 1. 3. ఏవార్థకములలో నొకటి. (ఏవార్థకములు:— అ-ఆ-ఎ-ఏ.) 14. ప్రార్థనార్థకముమీద వచ్చు వానిలోనొకటి. (ప్రార్థనార్థకముమీఁద వచ్చునవి.—ఇ-ఈ-ఎ-ఏ-ఒ-ఓ అనునవి. ఉదా చూడుమి. వండుమి, వండవే. చూడవో అనునవియు.) 1-5. ఇ-ఈ-ఎ-ఏ లంగూడిన చ జ లు తాలవ్యంబులు. వానిలో నిదియొకటి: చూ. తాలవ్యములు.

ఎంగిలి, దే. వి. ఉచ్ఛిష్టము; భార, ఆను. 1, ఆ. 285; దశ 9, ఆ. 8; చూ, భుక్తోజ్ఝితము, విణ 2. అంటు: చూ, ఉచ్ఛిష్టము.

ఎంగిలికాయ. ద్వ. వి. పనికిమాలినవాఁడు; చూ, వ్రాజె.

ఎంగిలిచేయి, కా!కి విదల్చనివాఁడు. లో. ఉదా:— సీ. ఎసరియెంగిలిచేతఁ గాకి నేయనివాఁడు. సతతాన్న దానప్రశస్తుఁడయ్యె, బ్రహ్మకల్పముదాక బ్రతుకాసగడకట్టు కాఁడస్థిరముగ విశ్వము దలంచె" పాండు. 4, ఆ. 210.

ఎంగిలియగు, ద్వ. అ. క్రి: చూ, అంటగు. 2.

ఎంగిలివాఁడు, ద్వ. వి. 1: చూ, ఉచ్ఛిష్టుఁడు; 2. కక్కరితి కాఁడు: చూ, లోభి; 3. ముండలమారి; విటుఁడు.

ఎంగుస, ద్వ.వి.(ఏను+కుంచము)అయిదుకుంచములు:రూ-ఏగుస.

ఎంగెస, దే. వి. ఒకరకము అడవిమొక్క *: చూ, వృక్షము.

ఎంచు, దే. స. క్రి. 1. గణించు: చూ, లెక్కించు; 2. ఎన్ను, తలఁచు: వేనున. 604: చూ, యోచించు; 3. దూఱు; చూ, నెగ్గించు;4. ఆక్షేపించు. ఉ. రా. 6, ఆ, 193:చూ, వెక్కిరించు; 5. స్తోత్రముచేయు. ప్రశంసించు, పొగడు. చూ,రామా, 8. ఆ,60; స్తుతించు.

ఎంట్రికాయ, ద్వ. వి. కర్కటకము; చూ, పీత.

ఎంట్రిక, దే. వి. 1: చూ, ఎంట్రికాయ. (రూ-ఎండ్రిక.); చూ, పీత; 2. రోమము: చూ, వెండ్రిక (వకారమును సరిగ పలుకలేని హీనజాతుల వాడుక. వెంకి-ఎంకి, వెంట-ఎంట, వెంటి-ఎంటి,వెండి-ఎండి,వెండ్రుక-ఎఱ్ఱుక, వెంబడి-ఎంబడి వెచ్చ ఎచ్చ,వెట్టి-ఎట్టి, వెడలుపు-ఎడలుపు, వెద-ఎద, వెనుక-ఎనక, వెన్నముద్ద-ఎన్నముద్ద, వెఱ్ఱి-ఎఱ్ఱి, వెల-ఎల,వెల్ల-ఎల్ల, వెల్లు,ఎల్లు ఇత్యాదులు భద్రాచలము, రంప, చోడవరములలో హెచ్చుగ వినఁబడును.)

ఎండ, దే. వి. 1. ఆతపము. చూ, వెలుఁగు. 3. (ఎకారము పలికిన నీచమనితలఁచి హీనజాతులవారు పట్టుపట్టి ఇట్టి పదములను వకారముగ మార్చుట మేలనితలఁచి ఎండ-వెండ, ఎగతాళి-వెగతాళి. ఎవట-వెవట, ఎత్తు-వెత్తు, ఎద్దు-వెద్దు, ఎఱుక-వెఱుక, ఎలక-వెలక అని భద్రాచలము. రంప, చోడవరము ప్రాంతములలో హెచ్చుగ పలుకుదురు.) 2. ఉష్ణము: చూ, వేఁడిమి.

ఎండఁగట్టు. దే. స. క్రి. (ఎండ + కట్టు.) ఆఱగట్టు. చూ, ఎండవేయు.

ఎండఁగొట్టు, దే. స. క్రి. (ఎండ + కొట్టు.) ఎండఁజేయు.
ఎండఁజేయు, దే. స. క్రి. (ఎండ + చేయు.) —పై.—
ఎండఁబెట్టు, దే. స. క్రి. (ఎండ + పెట్టు.): చూ, ఎండవేయు.
ఎండకన్ను, జా. కష్టములు "ఎండకన్నును నీడకన్నెఱుఁగకున్న పుట్టుభోగికి." సారంగధరచరిత్ర.
ఎండకాఁకు, ద్వ. వి. గ్రీష్మఋతువు: చూ, మాసద్వయ
ఎండచాటుపుట్టువు, ద్వ.వి. గొఱగు: చూ, వారిత్ర. 1
ఎండదొర, ద్వ. వి. చూ, సూర్యుఁడు.
ఎండమఱువు, ద్వ. వి: చూ, ఎండచాటుపుట్టువు.
ఎండమావులు, దే. వి. బ. మిటమధ్యాహ్నవేళ బయళ్లయందు నీటివలెఁ దోఁచెడిసూర్యకిరణములు. మరీచిక. వేమన. 621: చూ, మృగతృష్ణ.
ఎండవేయు, దే. స. క్రి. 1. చూ, ఎండఁబెట్టు: 2. (బట్ట) ఆఱవేయు: ఆఱఁగట్టు, ఆఱవేయు, ఎండఁగట్టు.
ఎండాకు, దే. వి. (ఎండు + ఆకు) ఎండిపోయిన ఆకు: చూ, సొరుగాకు.
ఎండు, దే. అ. క్రి. 1. తడియాఱు. చూ, మిడుకు. 8; 2. తపించు. చూ, సంతాపించు, 3. అడుగంటు. చూ, శోషించు.
ఎండుగడ్డి, దే. వి. పచ్చిలేకుండఁగ ఆరినగడ్డి: చూ, వట్టిగడ్డి. (వ్యతి-పచ్చిగడ్డి.)
ఎండుగులు, దే. వి. ఎండఁబోసిన ధాన్యము. రూ-ఎండుపులు. ఆము. 1, ఆ. 75: చూ, ధాన్యము.
ఎండుతెవులు, దే. వి. దేహములోని మాంసాదులు తగ్గి కుషి్కం చెడి రోగము. చూ, రోగము. 1.
ఎండుపుఁదట్ట, దే. వి. (ఎండు + తట్ట.) ప్రసేవము, ఏదేని యెండబెట్టుటకు వెదురుబద్దలులోనగు వానిచేత నల్లినతట్ట. దాఁగర. చూ, ప్యోనము.
ఎండుపులు, దే. వి. బ: చూ, రూ-ఎండుగులు.
ఎండ్రికాయ, దే. వి. కర్కటకము. ఆం, భా. ప్ర. వారి 160; చూ, పీత.
ఎండ్రి, వై. వి.—పై.—
ఎండ్రిక,—పై.—
ఎండ్రిమెకు్క, మెకము. ద్వ. వి. సకు్క: చూ, సృగాలము.
ఎండ్రిమేఁతరి, —పై.—
ఎంత, ద్వ. స. (ఏ + అంత.) 1. ఏకొలఁది. 2. ఏయుద్దేశపు కొలఁది. వి. పు. 7, ఆ. 100 (చూ, ఇంత) (యును ఏని, ఓలనునవి వెనుకఁజేరునపుడు దీనికి అంత్యముఅను నర్థము కలుగుచున్నది. యువర్ణముసకు వికల్పముగ లోపమగు. భార. సభా. 2. ఆ. 283. మొ. భా. 3, ఆ. 83. అవ్య. 3. ఏవదర్థకము. ఎంతపర్యంతము: ఎంతదనుక- రూ-ఎందాఁక
ఎంతయూదినను సోలనిండదు. లో. కష్టమంతయు వ్యర్థము.
ఎందనుక, ద్వ. ద్ర. (ఎంత + దనుక.) రూ-ఎందాక.
ఎందఱు, ద్వ. స. (ఎంత + వాఁడు.) (ఎంత శబ్దమునకు మహాస్మహత్యర్థక బహువచనరూపము.) ఎంత సంఖ్య గలవారు. (దీనికి ఏనుశబ్దము వెనుకఁజేరునపుడు అనేకులనెడి యర్థము కలుగుచున్నది. వీర. 2, ఆ. 190. ఇకారము లోపింపఁగా ఎందఱే. కళా,2. ఆ. 69; వేమన.. 639

ఎందాఁక, ద్వ. ద్ర. (ఎంత + దనుక.) ; చూ, రూ- ఎందనుక వేనున. 641.
ఎందు, దే. ద్ర. ఎక్కడ : చూ, యత్ర. 1.
ఎందులకు, దే. ద్ర. 1. ఎచ్చోటికి. భార శాం 3, ఆ. 79 : చూ, యత్ర. 1 : 2 దేనికి. భార. ఆర. 2, ఆ. 57 : చూ, దేనికి.
ఎందువలన, దే. ద్ర. కారణము, యతః, చూ, హేతువు. (రూ-ఎందువల్ల.)
ఎంపలి, దే. వి. చూ, వెంపలి (సూ. ని.)
ఎంబన్న, దే. విణ. (ఎంబె + అన్న) అంబేద : చూ, వ్రాజె. ఎంబెఱీకము. దే. వి. తత్వజ్ఞాన దుఃఖోచ్ఛ్వాదులచేతఁ గలిగెడు హేయత్వబుద్ధి. రూ- ఎబ్బెరికము ; చూ, రోఁత. 2.
ఎంబెఱీకి, దే. వి. —పై —
ఎఁడు, దే. అప. పరిమాణార్థకము. రుక్మాం. 5. ఆ. 91.
ఎఱబెట్టు, దే. వి. ఎఱఁబెట్టు. బొరిముద్ర : చూ, లోహము. 1. ¤-(2).
ఎకతాళి, దే. వి. రూ-ఎగతాళి : చూ, హాళి.
ఎకదొట్టు, దే. అ. క్రి. అతిశయించు. చూ, సందడించు.
ఎకరము, దే. వి. (పదికుంచములు = 1 ఎకరము; 118 పుట్టి= ఎకరము.) ఎకరా, 4,840 చ. గ = ఒకఎకరము.
ఎకరా. దే. వి. 1. —పై.— (వా); 2. నగరితలవాకిలి చావడి. చూ, సదనము, 1-3, 3. ఏనుగును గట్టు మొగసాల స్వా 1, ఆ. 40: చూ, సదనము. 1 -ఎ.
ఎకరారు, దే. వి. ఒప్పుకొనుట, ఒప్పుదల చూ, సమ్మతి. 1.
ఎకసకియము, దే. వి. 1. రూ-ఎకసకెము, . మోసము : చూ, వంచన; 2. రూ- ఎకసకెము, వికటపుమాట, వేళంకోళము. కాశీ. 2, ఆ, 146: చూ, హాళి. 3. రూ-ఎకసకెము అవమానము; చూ, సడి-3; విణ. 4. రూ-ఎకసకెము. వికటము. మిక్కిలివంకరయైనది. (మాట): చూ. వంకర: 5; రూ-ఎకసకెము. ఎగతాళియైనది: చూ, హాళి, 5.
ఎకసకెము, —పై,— (రూ-ఎకసక్కెము.) వికటమున స. కాశీ 2, ఆ. 146.
ఎకసక్కియము, —పై.— (రూ-ఎకసక్కెము.)
ఎకసక్కెము, చూ, రూ-ఎకసక్కియము. —పై.— (వంచన) విష్ణు. ఉ. 4, ఆ; వికటపుమాట నై. 6, ఆ. 94: అవమానము. పా, 1. ఆ. 128; విణ. వికటము. విజ. 3, ఆ. 45. (దీనికిని రూపాంతరములకును, పరిహాస మర్థమని కొందఱు చెప్పుచున్నందున నటులఁజూపఁబడియెను. కాని కవుల ప్రయోగ సరణిని బట్టి అదినిర్ధారణ చేయఁగూడలేదు.)
ఎకసెక్రియము, —పై.— (ఎకసెకెము.)
ఎకసెకెము, —పై.— (రూ-ఎకెసెకెము.)
ఎకసెక్కియము, —పై.— రూ-ఎకసెక్కెము.)
ఎకెసెక్కెము, రూ-ఎకెసెక్కియము. —పై.— (వికటపుమాట. చమ. 1, ఆ. 62.)
ఎకాయకి, వా. క్రి. విణ. ఎక్కడను నిలువకనే, (అతివేగముగా. "ఎకాయకి వచ్చినాను:" గోదావరిమంచలమున వాడెదరు.)
ఎకిమీఁడు, దే. వి. అధిపతి: చూ, స్వామి. 1.

ఎకిరింత, దే. వి. 1. రూ- ఎక్కిరింత, ఎక్కఁదగిన యేనుగు లోనగునది. రామా. 2, ఆ. 58: చూ, వాహనము; 2. రూ- ఎక్కిరింత, ఎగతాళి : చూ, హాళి. 5.

ఎక్కటి, వై.వి. 1. శూరుఁడు, ఉక్కు తునియ: చూ, హంవీరుఁడు. 2; విణ. 2. = ఏకాకి: అసహాయుఁడు. భార. ఆది. 4, ఆ. 12: చూ, ఒంటరీఁడు. 2; న. ఏ, 3 = ఏక: ఒటి. లక్ష్మీ. 2, ఆ. 3: చూ,వంచి; వి. 4. అసహాయము. 'ఎక్కటియ్యము.' మొ. భార. ఉద్యో. 2, ఆ. 52: చూ, దిక్కుమాలినతనము.

ఎక్కటియ్యము, ద్వ. వి. ద్వంద్వయుద్ధము, దండపోరు: చూ, యుద్ధము. 1-౨౨.

ఎక్కటిబవరము, ద్వ. వి. ఆసహాయయుద్ధము, ఒంటిపోట్లాట: చూ, యుద్ధము. 1-౧౦.

ఎక్కటీఁడు, వై. వి. అసహాయుఁడైన బంటు. చంద్రా. 4, ఆ. 84: చూ, ఒంటరీఁడు. 2. (స్వార్థమున ఈఁడు.

ఎక్కడ, డే. వి. ఏ. (ఏ + కడ.) ఏచోట: చూ, యత్ర. 1. (అక్కడ, ఇక్కడ, ఎక్కడ శబ్దముల కడపటవృత్తియంను ఇకారము వచ్చుటచేత అవి వేఱు శబ్దములుగా గ్రహింపఁబడియెను. ఎక్కడివార్త, ఇక్కడివార్త, అక్కడివార్త, మొ.)

ఎక్కము, దే. వి. 1. మడికిఁజుట్టు నేర్పఱచిన చిన్నకట్ట, గనిమ: చూ, నేతువు. 1; వై. స ఏ. 2. ఒకటి: చూ, వంచి.

ఎక్కములు, వై. స. బ. రూ- ఎక్కాలు. చూ, గుణహార పథకము.

ఎక్కలి, దే. వి. ప్రవాహవేగముచే కొట్టుకొనివచ్చి కమ్ముకొనిన యిసుక: చూ, మేట.

ఎక్కసకియము, దే. వి: చూ, రూ-ఎక్కెసక్కెము. (రూ- ఎకసకియము.)

ఎక్కసకెము, —పై.- (రూ- ఎకసక్కెము.)

ఎక్కసక్కియము, —పై. — (రూ-ఎకసక్కెము.)

ఎక్కసక్కెము, —పై. -(రూ- ఎకసకెము.) (విఁబుమా స్వా. 2, ఆ. 36.

ఎక్కసెక్కియము, పై.— (రూ-ఎక్కసెక్కెము.)

ఎక్కసెక్కెము, పై. — (రూ-ఎక్కసెక్కెము.)

ఎక్కసెక్కియము, —పై.- (రూ-ఎక్కసెక్కెము.)

ఎక్కసక్కెము, —పై.— (రూ-ఎక్కసెక్కియము.)

ఎక్కాడు, దే. స. క్రి. (ఎక్కు + ఆడు.) పురికొలుపు. ఉ. హరి. 4, ఆ. 103: చూ, ప్రేరేపించు

ఎక్కించు, దే. స. క్రి. నారిగలదానిగాఁ జేయు. భార. శల్య. 1, ఆ. 148: చూ, మోపెట్టు.

ఎక్కిరింత, దే. వి. చూ, రూ-ఎకిరింత.

ఎక్కిరింతమెకము, ద్వ. వి. కోఁతి: చూ, వానరము. 1.

ఎక్కిలి, వై. వి. = హిక్కా. దవ్వి మొదలగువావిచేఁ గలుగు తెవులు: చూ, హిక్కా. 1.

ఎక్కు, డే. వి. వింటినారి భార. విరా. 1, ఆ. 169: చూ, మౌర్వి. 1; అ. క్రి. 2. అతిశయించు. భార. భీష్మ. 2, ఆ. 30: చూ, సందడించు. 2; 3. ఇష్టమగు. భార. అశ్వ. 3, ఆ. 213: చూ, పంధించు. 2; 4. జితపడు. ఉ, హరి. 2, ఆ. 166: చూ,సిద్ధించు; 5. తీఁగెపార్శ్వకు: చూ,పార్శ్వకు. 31, వ.క్రి. 6 అధిరోహించు, తొమ్మితో జరగు: చూ, పార్శ్వకు 4.

ఎక్కుడగు, దే అ. క్రి. చూ, ఉద్దండించు. 1.

ఎక్కుడించు. దే. స. క్రి. హెచ్చునటులఁ జేయు. హరి. ఉ. 9, ఆ. 37: చూ, హెచ్చించు.

ఎక్కుపు, దే. వి. 1: ఎక్కిరింత. (ఎక్కఁదగిన యేనుఁగు లోనగునది. ఉ. హరి.6, ఆ. 31: చూ, వాహనము; 2. ఆరోహణము. రా. ఆర, కాం. 150: చూ, పార్శ్వకుడు. 1; 3. వింటినారి. విక్ర. 6, ఆ. 27: చూ, మౌర్వి. 1; 4. అతిశయము: చూ, హేరాళము. 1. విణ. 4. ఉత్కృష్టము. ఉ. హరి. 6, అ. 37: చూ, శ్రైష్ఠ్యము: 5. అధికము. చూ, హేరాళము. 1.౫.

ఎక్కుఁదీఁగె. ద్వ. వి. జ్యోతిష్మతి, అగ్నిభాస * చూ, మానేరు.

ఎక్కుడుపెట్టు. దే. స. క్రి. నారిగలదానిగాఁజేయు. విక్ర. 6, ఆ. 27. చూ, మోపెట్టు.

ఎక్కుపుమెకము. ద్వ. వి. ఏఁగు: చూ, హస్తి. 1.

ఎక్కుపెట్టు, దే. స. క్రి. రూ ఎక్కుపెట్టు. భార. భీష్మ. 3, ఆ. 398; భార. విరా. 4, ఆ. 168 : చూ, మోపెట్టు.

ఎక్కులు, దే. వి. డీకు; చూ, ప్రేరేపణ.

ఎక్కులుపెట్టు, దే. స. క్రి. ఎక్కాడు. దశ. 8, ఆ. 46: చూ, ప్రేరేపించు.

ఎక్కువ, దే వి. 1. అధిక్యము, అతిశయము. చూ, హేరాళము; 1; విణ. 2. అధికము. భార. విరా. 4, ఆ. 185: చూ, హేరాళము; ౧-౫; 3: ఉత్కృష్టము : చూ, శ్రైష్ఠ్యము.

ఎక్కువెట్టు, దే. స. క్రి: చూ, రూ-ఎక్కుపెట్టు.

ఎక్కెడవాఁడు, దే. వి. ఆరోహకుఁడు; చూ, ప్రాకెడువాఁడు.

ఎగ, దే. అప. ఎగువశబ్దమునకు వృత్తియంను ఆదేశముగా వచ్చిన రూపము. (చూ, దిగ.) వృత్తియందిది (అర్థభేదము నిచ్చుచున్నది. ఎగఁగొట్టు, ఎగఁగోలు, ఎగఁజిల్లు, ఎగఁజిమ్ము, ఎగఁజేపు, ఎగఁదన్ను, ఎగఁబట్టు, ఎగఁబాఱు, ఎగఁబోత, ఎగఁబోయు, ఎగిఁబ్రాఁకు, ఎగదుప్పు, ఎగనూఁదు, ఎగనెత్తు, ఎగరోఁజు, ఎగవిడుచు, ఎగవేయు, ఎగవైచు ఇత్యాదులు.)

ఎగఁజూపిరి, ద్వ. వి. ఉచ్ఛ్వాసము: చూ,శ్వాసము. (చూ, వాయువు.) (చూ, ఊపిరి.)

ఎగఁగొట్టు, దే. స. క్రి. ఎగురఁజేయు. చమ. 1, ఆ. 32: ఎగురఁజేయు.

ఎగఁగోలు. దే. స. క్రి. పీల్చు. కళా. 6, ఆ. 109: చూ, పీలుచు.

ఎగఁజిల్లు. దే. స. క్రి. మీదికిఁజిల్లు. వసు. 3, ఆ. 151: పైకిఁజిల్లు.

ఎగఁజిమ్ముట. దే. వి. చూ, ఉత్క్షేపము. 2.

ఎగఁజేపు. దే. అ. క్రి. పొదుగునందలి పాలు పైకితెచ్చు, కిందకు పడుదంపునట్లుఁ జేయు. " ఆవు ఎగఁజేపినది."

ఎగఁదన్ను, దే, అ. క్రి. ఎగువకుఁదన్ను. " పాఁడియావు ఎగఁదన్నినది."

ఎగఁబట్టు, దే. స. క్రి. ఎత్తిపట్టు. చూ, ఎత్తిపెట్టు.

ఎగఁబాఱు, దే. అ. క్రి. ఎగువకుఁబాఱు.

ఎగఁబోత, దే. వి. 1. ఎగువను వ్యాపించుట. "వానికి చెమట ఎగఁబోత దిగఁబోతలుగా నున్నది."; 2. దురోహధనచేయుట

ఎగఁబోయు, దే. అ. క్రి. 1. దురోహధనచేయు. ఉ. రా. 6, ఆ. 397; స. క్రి. 2 జాడగా తెలియఁజేయు. స్వా. 6, ఆ. 29: చూ, సూచించు.

ఎగఁబ్రాకు, దే. అ. క్రి. పైకిఁబ్రాకు- రా. కిష్కిం. కాం. 199; చూ. మీఁదికిఁబ్రాకు.

ఎగఁబోరి, దే. వి. ఊర్ధ్వశ్వాసము: చూ. శ్వాసము.

ఎగచు, దే. పే్రి. ఎగయఁజేయు. భార. ఆర. 2, ఆ. 12: చూ, ఎగయు. (ఇది పొగచు వంటిది.) రూ-ఎగుచు- ఎపుడు: 2. తఱుము. నిర్వ. 3, ఆ. 33. (కొన్ని యెడల ధాఁవునపు పే్రరణమునం దర్థభేదమును కలుగుచున్నది: చూ. కావించు.) భార. భీష్మ. 3, ఆ. 36: చూ, వెంబడించు.

ఎగతాళి, దే. వి. రూ- ఎకతాళి. "ఎగతాళిమాటలాడకుము.": చూ, హాళి. 5.

ఎగదిగ, దే. దర్శ. రూ- ఎగాదిగ. ఎగువ దిగువలుగా. ఁకా. 7, ఆ. 67: చూ, పైకి క్రిందికి.

ఎగఁదీసిన బ్రహ్మహత్య, దిగఁదీసిన గోహత్య, లో. పైకి లాగిన బ్రాహ్మణునిఁజంపినపాపము క్రిందకు లాగిన గోవును జంపినపాపము (ముందుకుఁబోయిన నుయ్యి వెనుకకుఁ బోయిన గొయ్యివంటిది. గరళకంఠుని పగిది అనిధావము.)

ఎగదువ్వు, దే. స. క్రి. మీఁదికి దువ్వు. చూ, పైకిదువ్వు.

ఎగనూఁచు, దే. స. క్రి. 1. మీఁదికి ఊదు: చూ, పైకినూఁచు: 2. అనాదరించు. వసు. 5, ఆ. 79. చూ. తిరస్కరించు.

ఎగనెత్తు, దే. స. క్రి. పైకెత్తు. ఁకా. 7, ఆ. 165; చూ. మీఁద కెత్తు.

ఎగపు, దే. వి. 1. గర్వము: చూ, హంకారము. 2. మండ పడుట. చూ, రూ- నెగపు; 3. పక్షిగతి. రూ-ఎగుపు: చూ. పల్లటీ. 1.

ఎగయు, దే. అ. క్రి. 1. ఉత్పతనమగు, ఎగురు: చూ, లంఘించు. 2. పైకిలేచు. జై. 2, ఆ. 101; చూ. రేఁగు.

ఎగయుపు, దే. వి. ఉవ్వర్తనము: చూ, ఎగుపుడు.

ఎగయువాఁడు, దే. వి: చూ, రూ. ఎగియువాఁడు.

ఎగరఁబోత, దే. వి. వరిపప్పు మాఁచిన పిచప ప్రోగుచేసి మంచెలోని ధాన్యము చేఁతో నెత్తి గాలివీచునపుడు క్రిందిక వంపుగా దిగవిడుచుట: చూ, తూర్పెత్తు.

ఎగరొప్పు, ద్వ. వి రూ-ఎగరోఁజు: చూ. నిట్టూర్పు (చూ, వాయువు.)

ఎగరోఁజు, ద్వ. వి.—పై.—"వాఁడు ఎగరోఁజు దిగరోఁజులుగా పరుగెత్తు చున్నాఁడు."

ఎగవిడుచు, దే. స. క్రి. ఊరకవిడుచు. ఁకా. 3, ఆ. 191.

ఎగవు, దే. వి: చూ, రూ-ఎగపు. 3.

ఎగవేయు, దే. స. క్రి. 1. అపహరించు: చూ, దొంగిలించు: 2. చేసినది లేదని సాధించు. సా. 7, భా.

ఎగవైచు, దే. స. క్రి. ఎగురవైచు. రామా. 5, ఆ. 291.

ఎగసన, దే. ద్ర. ఎగువగా. రా. ఆసం. 2, ఆ. 82.

ఎగసిపడు, ద్వ. అ. క్రి. 1. ఎగిరిపడు, ఉంకు: చూ, లంఘించు: 2. గర్వించు: చూ, హంకరించు: 3. జ్వలించు: చూ, మండు. 1.

ఎగసిపాటు, ద్వ. వి. 1. ఉంకింపు. రసి. 4, ఆ. 171: చూ, విజృంభణము; 2. గరువము. రసి. 4, ఆ. 171: చూ, హంకారము; 3. జ్వలించుట: చూ, మండిపాటు.

ఎగసిల్లు, దే. అ. క్రి. ఉత్పతనమగు: చూ, లంఘించు. (అప్ర.)

ఎగాదిగ, దే. ద్ర. ఎగువదిగువలుగా. ఉ. రా. 2. ఆ. 116: చూ, రూ-ఎగదిగ.

ఎగియువాఁడు, దే. వి. పైకిలేచువాఁడు: రూ-ఎగయువాఁడు: (సం. ప.):—ఉత్పతనశీలుఁడు, ఉత్పతిత, ఉత్పలిష్ణువు.

ఎగిరితేకస్సు, మునిఁగితేకాకితో - ఎవరైన తనకుతెలిసుని ఒక విషయమును యుక్తితో ఇతరులకు తెలుపఁబూని నపుడు వాడెదరు.

ఎగుచు, దే. పే్రి. 1. ఎగయఁజేయు: చూ, ఎగచు. 1; 2. తఱుము. నిర్వ. 3, ఆ. 33: చూ. వెంబడించు.

ఎగుడు, దే. విణ. ఎత్తుగానున్నది: చూ, సోగ. 2.

ఎగుడుదిగుడు, దే. విణ. 1. సమముకానిది. "ఎగుడుదిగుడు వేల.": చూ, విషమము; 2. యుక్తియుక్తములేనిది (సంభాషణ ఁ.) "ఎగుడుదిగుడు మాటలు": చూ, దూఁకుడు.

ఎగువల. వ్య. ప. 1. ఊర్ధ్వభాగము: చూ, మీఁదు. 2; 2. ఆధిక్యము: చూ, తాఁట్టు; 3 అధికము: చూ, హేరాళము. 1.

ఎగుపు, దే. వి. పక్షిగతి: చూ, రూ-ఎగపు. 3.

ఎగుపులు, దే. వి. బ. మరణకాలమందు వచ్చెడి ఊర్ధ్వశ్వాసలు.

ఎగుబుజము, ద్వ. వి. ఎత్తైన బుజము. పర. 3, ఆ. 48. (వ్యతి. దిగుబుజము.)

ఎగుబోత, ద్వ. వి. తెక్కలుమొలచి యెగిరెడు వయసువచ్చిన పక్షిపిల్ల: చూ, పక్షి.

ఎగుమతి, దే. వి. ఓడకు సరకులెక్కించుట. చూ, హోడము. ఁకాంగి.

ఎగురు, దే. అ. క్రి. ఉంకు: చూ, లంఘించు.

ఎగుపులు, దే. వి. పైకుబుకులు, భూమినివదలి పైకెగయుట: ఎగయుడు: (సం. ప.):— ఉత్పతనము, ఉద్వర్తనము. (చూ, లంఘ.)

ఎగులాఁడు, దే. అ. క్రి. ఉంకు. చూ, లంఘించు.

ఎగువ దే. వి. 1. ఊర్ధ్వభాగము. చూ, మీఁదు. 2; 2 ఆధిక్యము. భారా. 5, ఆ. 148: చూ, హేరాళము. 1. విణ. 3. ఉన్నతము: చూ, సోగ 2. (వ్యత్తియంచు అంత్యవర్ణలోపము.)

ఎగ్గడ, దే. ద్ర. రూ-ఎక్కడి: చూ, యత్ర. 1.

ఎగ్గడము, దే. వి. దట్టము: చూ, సాంద్రము. 2.

ఎగ్గడి, వై. వి. = హేడి. కొజ్జ: చూ, సాపిపల్లుఁడు.

ఎగ్గడితెత్తె, వై. వి. అంతఃపుర కావలిదత్తె. (స్వార్థసూచక త్తె): చూ, రూ- హెగ్గడితెత్తె.

ఎగ్గడీఁడు, వై. వి. 1 = హేడి. అంగజాల: చూ, ఎగ్గడి.

ఎగ్గతము, వై. వి. 1 = ఏకాంతము, ఇప్పుడుంచి యెప్పటివరకుంది లేనిది. భార. ఆశ్ర. 2, ఆ. 105. భార. మౌ. 1, ఆ. 157:

చూ, రహస్యము. 1; 2 = ఏకాంతమ్. నిరాధారత్వము: చూ' దిక్కు-మాలినతనము.

ఎగ్గాడు, దే. స. క్రి. (ఎగ్గు + ఆడు.) దూషించు. భాగ. 10, స్క-ం. పూ. 1773 : చూ, పెగ్గించు.

ఎగ్గించు, దే.స. క్రి. అనాదరించు. భాగ. 10,స్క-ం. పూ. 1773.చూ, హేళనముచేయు.

ఎగ్గు, దే. వి. 1. కీడు. భార. కర్ణ. 2, ఆ. 36 : చూ, హాని. 2; 2. అపకారము. భార. ఆదిః 5, ఆ. 180; భో. 3, ఆ. 137 : చూ, హాని 2; 3. కీడుమాట. ఆం. భా. ప్ర. వాగ్వ. 117 చూ, రుళతి; 4. అపరాధము, తప్పు. భో. 3, ఆ. 114 : చూ, సొంటు. 5. దోషము. భార. కర్ణ. 1, ఆ. వేమన. 599 : చూ, వృజినము; 6. అనాదరము. భాగ. 10, స్క-ం. పూ. 1460 : చూ, వహేలనము.

ఎగ్గుత్తు, దే. వి. (ఎగువ + గుఱుతు.) రూ- ఎగ్గుఱుతు. విషయ సంగ్రహము. గ్రంథము మొదటవ్రాసెడు దాని పుట్టు పూర్వోత్తరము : చూ, పీఠిక.

ఎగ్గుఱుతు, దే. వి. —పై.— "ఎగ్గుఱుతు లెక్క-."

ఎగ్గులాడు, దే. స. క్రి. (ఎగ్గులు + ఆడు.) దూషించు : చూ, పెగ్గించు.

ఎగ్గులు, దే. వి. బ. దూషణము. భార. సభా. 2, ఆ, 61 : చూ, పెగ్గింపు.

ఎగ్గెడ, దే. ద్ర. రూ- ఎగ్గడ : చూ, యత్ర 1. ఎచ్చిరిలు. దే. అ. క్రి. రూ-ఎచ్చిర్లు, పెరుఁగు. కళా. 6, ఆ. 32 : చూ, వర్ధిల్లు.

ఎచ్చిర్లు. —పై.— రామా. 8, ఆ. 6.

ఎచ్చిఱు, 1. —పై.— జై. 8, ఆ. 93; 2. బాగుపడు. పంచ, నా. 1, ఆ. 502: చూ, సరిపడు. 2.

ఎచట, దే. ద్ర. 1. రూ-ఎచట : చూ, యత్ర. 1; వి. 2. ఏ స్థానము, ఏ స్థలము. రూ-ఎచటు-ఎచోటు -ఎచోటు- ఎచ్చటు- ఎచ్చోటు- ఎచ్చోటు- ఎచ్చో- ఎచ్చోట- ఎచ్చోటు; ఎట- రూ- ఎటు- ఎటులు.

ఎచటు, —పై.—

ఎచరించు, దే. స, క్రి. రూ- ఎచ్చరించు చూ, రూ- హెచ్చరించు.

ఎచోట, చూ, రూ- ఎచట. 1, 2.

ఎచోటు, —పై.—

ఎచోటు, —పై.—

ఎచట, —పై.—

ఎచ్చటు,—పై.—

ఎచ్చరము, దే. వి. అవధానము. కవిక. 6, ఆ. 94 : చూ, హెచ్చరిక.

ఎచ్చరించు, దే. స. క్రి. చూ, రూ-హెచ్చరించు (రూ-ఎచరించు.)

ఎచ్చరింత, దే. వి. ఎచ్చరిక. పాం. చా. 3, ఆ. 59 : చూ, హెచ్చరిక.

ఎచ్చరిక, దే. వి. 1. —పై.— పాండు. 2, ఆ. 97; 2. ఆచూకీ: చూ, సూచన. 1. (రూ-హెచ్చరిక.)

ఎచ్చరికపడు, దే. అ. క్రి. అవధరించు · చూ, హెచ్చరికపడు.

ఎచ్చరికించు. దే. స. క్రి. ఎచ్చరికచేయు. విక్ర. 8, ఆ. చూ హెచ్చరించు.

ఎచ్చు, దే. వి. ఆధిక్యము, అతిశయము : చూ, రూ-హేరాళము. 1; విణ. 2. అధికము, అధికమైనది. రూ-హేరాళము. 1 ఎ; వేమన. 605 : చూ, హేరాళము: ఆ క్రి. 3. అధికమగు : చూ, రూ- హెచ్చు. 4.

ఎచ్చుట, దే. వి. చూ, ఇంచుట.

ఎచ్చుతగ్గు, ద్వ. విణ. ఎగుడుదిగుడు : చూ, విషమము.

ఎచ్చోట : చూ, రూ- ఎచట. 1, 2.

ఎచ్చోటు, —పై.— (ఏ + చోటు.)

ఎచ్చో, —పై.—

ఎచ్చోట, —పై.—

ఎచ్చోటు, —పై.— (ఏ + చోటు.)

ఎజ్జ, దే. వి. రూ-అజ్జ, అదను. ఆం. పదా. సుర. 47 : చూ సమయము. 1.

ఎట, చూ, ఎచట. 1.2; (వి. ఏ. ఏ స్థానము.—భార. ఆర. 2, ఆ. 108)

ఎటవారె, దే. వి. అందుగు * : చూ, సల్లకి.

ఎటామటీ, వా. వి. వ్యతిరేకము. "ఎటామటీమాటలు."

ఎటు, దే. వి. 1. ఏ స్థానము : చూ, ఎచట. 2; అవ్య. 2. రూ- ఎట్లు. కళా. 1, ఆ. 59 : చూ, ఏదీ.

ఎటులు, చూ, ఎచట. 1. 2; (అవ్యయత్ర-భార. విరా. 1, ఆ : 272 : చూ, ఏదీ.

ఎటువంటి, దే. విణ. చూ, ఏలాటి. కళా. 3, ఆ. 32.

ఎటువంటివాఁడు. ద్వ. విణ. స్వభావాదులలో నెట్టి మనుష్యుఁడు, కీర్యుఁడు : చూ, కీర్యుఁడు.

ఎటువలె. దే. ద్ర. ఏఁప్రకారముగా. చూ, ఏదీ.

ఎట్టుకునేని, దే. అవ్య. దీర్ఘకాలమున, అతిప్రయాసమున. రూ- ఎట్టకేని. రా. అ, కాం. 147 : చూ, చిరాత్.

ఎట్టకేని, దే. అవ్య. —పై.— భార. అను. 1, ఆ. 73.

ఎట్టకేలకు, దే. ద్ర. —పై.— భార. విరా. 5, ఆ. 336; జై. 8, ఆ. 78.

ఎట్టట. దే. అవ్య. (ఎట్టు + అటు + అ.) ఏలాగున నయిన. పర. 2, ఆ. 192; ఎట్టయిన-రూ - ఎట్టైన.

ఎట్టపోగు. ద్వ. వి. దంచు. చంద్రా. 4, ఆ. 90 : చూ, సేన. 1.

ఎట్టయిన, దే. అవ్య. రూ ఎట్లయిన : చూ, ఎట్టట.

ఎట్టయెదురు, దే. వి. ఏ. (ఎదురు + ఎదురు.) 1 : చూ, వక్కని ఎదురు.

ఎట్టి, దే. విణ. ఎటువంటి. వేమన. 667 : చూ, ఏలాటి.

ఎట్టిఁడు. దే. విణ. (ఎట్టి + వాఁడు.) ఎటువంటివాఁడు. రా. నుం, కాం. 285 : చూ, బ. ఎట్టిరు.

ఎట్టిరు, దే. విణ, బ.—పై.—

ఎట్టు, దే. విణ. 1, ఎట్టి : చూ, ఏలాటి; అవ్య. 2. ఏ ప్రకారము. రూ-ఎట్లు : చూ, ఏదీ.

ఎట్టులు, దే. అవ్య. రూ-ఎటులు : చూ, ఏదీ.

ఎట్టువోలె, దే. ద్ర.—పై.—

ఎట్టూ, దే. ద్ర. ప్రశ్నమును దెలుపును. ఆము. 6, ఆ. 50. (ఆమ్రేడితమందు ఎట్టెటూ - రూ. ఎట్టెటూ-రూ -ఎట్టెట్టూ): చూ, ప్రశ్నము.

ఎట్టెటూ, దే. అవ్య. - పై.-(రూ - ఎట్టెట్టూ.) కళా. 7, ఆ. 32.

ఎట్టెట్టూ, —పై.—కాశీ. 7, ఆ. 107.

ఎట్టైన, దే. అవ్య. చూ, రూ - ఎట్టయిన.

ఎట్లు, దే. అవ్య. ఏప్రకారము, భార. ఆర. 2, ఆ. 248; చూ, ఏదీ, (రూ - ఎటులు.)

ఎడ, పై. వి. 1. = హృత్, గుండె, రూ - ఎద. నిర్వ. 8, ఆ. 73: చూ, హృదయము, 2. దే. వి. 2. తానము, చోటు. భార. ఆది. 6, అ. 143: చూ, స్థానము. 1: 3. అవకాశము. పాంచు. 2, ఆ. 53; చూ, సంచు. 6; 4. దూరము. కళా. 4, ఆ. 16: చూ, విప్రకృష్టము: 5. గడువు. భార. ఉద్యో. 1, ఆ. 165: చూ, మితి: 6. భేదము. రామా. 3, ఆ. 155. చూ, వెఱుపాటు. 1; 7. అడ్డము. రా. సుం, కాం. 74; చూ, సంరోధము; 8. పాడి, వ్యవహారము. విజ్ఞా. వ్య. కాం. 83: చూ, సత్యము. 1; 9. శత్రుపులతోడి పొందు; సంధి. రా. కిష్కిం, కాం. 216 పొరట: చూ, సాప్తపదీనము; 10. దేవతా నైవేద్యవస్తువు: చూ, నైవేద్యము. విణ. 11. ఎల ప్రాయము గలది "ఎడదూడ, ఎడపడ్డ."మొ; ద్ర. 12. నడుమ. భార. భీష్మ. 3, ఆ. 234. (అమ్రేడితమందు ఎడనెడ.) చూ, మధ్యము. 2.

ఎడఁజెందు, దే. అ. క్రి. మూర్ఛిలు; చూ, సొమ్మసిల్లు.

ఎడఁద, పై. వి. 1. = హృత్, గుండె. రూ - ఎద్ద. భార. శాంతి. 1, ఆ. 270; భార. ఆర. 3, ఆ. 63: చూ, హృదయము. 2: 2. రూ - ఎద్ద, తొమ్మ్మి, చూ, వక్షము.

ఎడఁబాటు, దే. వి. ఎడయిక. అధ్యా. బాల, కాం. 149: చూ, విశ్లేషము.

ఎడఁబాపు, దే. ప్రే. అపనయించు: చూ, విసర్జించు.

ఎడఁబాయు, దే. ఆ. క్రి. (ఎడ + పాయు) 1. భేదమగు; చూ, వేఱుపడు; స. క్రి. 2. త్యజించు, చూ, విసర్జించు.

ఎడఁబాయుట, దే. వి. 1. ఊరువిడిచిపోవుట, ఈతి: చూ, ప్రవాసము, 2. (పక్క-నుండి) తొలఁగుట; 3. (పడక-నుండి) ఒత్తిగిల్లుట; 4. (తల్లిదండ్రులనుండి) తొలఁగుట; 5. (దంపతులు) ఒకరినొకరు అంటకుండుగ తొలఁగుట; 6. (ఇద్దఱి మనస్సులు) కలియకుండుట. ఇత్యాదులూహ్యంబులు.

ఎడఁబెట్టు, దే. వి. బంగారునాణెము, తీనురభేదము. ఆం. భా. ద్వి. పై. 274: చూ, లోహము. 1.

ఎడకట్టు, దే. అ. క్రి. 1. ఆపిరిపుండు మరలఁజీముపట్టు; చీముపట్టు: స. క్రి. 2. జితచేయు, కాశీ. 7, ఆ. 56 చూ, సంధించు, 3.

ఎడకడ, దే. వి. అన్యము: చూ, పరాయి.

ఎడకడవాఁడు, ద్వ. వి. అన్యుఁడు: చూ, పరాయివాఁడు.

ఎడకత్తియ, ద్వ. వి. రూ - ఎడకత్తె. అభ్యంతి: చూ, శంభళి.

ఎడకత్తె, ద్వ. వి. —పై.—

ఎడకాఁడు, దే. వి. తాప్పువాఁడు: చూ, దూరుఁడు,

ఎడకారు, ద్వ. వి. మాఘమాసము మొదలు జ్యేష్ఠమాసము లోపల పండించెడు పంట. దాళువా, పిక్కాఁరు, శిశిరఋతువు మొదలు కొని నీరాసరానుపండెడు పల్లపుపంట. (శరదృతువు మొదలు మొదలుకొని నీరాసను పండెడు పల్లపుపంటఅని కొన్నిప్రాంతముల వాడుక:) చూ, రెండవపంట.

ఎడగడ్డ, ద్వ. వి. ఒడ్డు, తీరము: చూ, రోధస్సు.

ఎడగిలు, దే. అ. క్రి. రూ-ఎడగిల్లు; అపసరిల్లు: చూ, విరియు. 5.

ఎడగిల్లు, —పై.—

ఎడతాఁకు, దే. అ. క్రి. చేరు. హరిశ్చ. 4, ఆ. 121: చూ, సమీపించు.

ఎడతీయు, దే. అ. క్రి. ఎడతెగు: చూ, ఎడపడు.

ఎడతెగక, దే. వి. అడేపనిగ, కాళీలేపుంఁగ, చూ, సతతము, 2.

ఎడతెగు, దే. అ. క్రి. 1. చూ, ఎడతీయు, 2. తెగనుండి వేఱుపడు, భాగ. 8, స్కం. 37: చూ, విడువడు.

ఎడతెఱపి, దే. వి. రూ - ఎడతెర్పి. చూ, సంధు, 6.

ఎడతెర్పి, —పై.— భార. విరా. 5, ఆ. 61.

ఎడత్రెచ్చు, దే. అ. క్రి. ఎడతెగు. భార. శల్య. 1, ఆ. 348: చూ, ఎడపడు.

ఎడత్రోవకాఁపరి, ద్వ. వి. దారిపొంగ. చూ, హారుఁడు. 1-3.

ఎడదప్పు, ద్వ. వి. అతిదూరము. కాశీ. 7, ఆ. 197: చూ, విప్రకృష్టము.

ఎడనీరు, ద్వ. వి. 1 ఎడనీటికాయ. ఆం. భా. ద్వి. వనౌ. 79: రూ-ఎలనీరు-ఎళనీరు (పండనికాయ, నీరు సమృద్ధిగాఁగల పచ్చికాయ.) చూ, ముక్కంటిపంచు; 2. లేత టెంకాయలోని తియ్యనీరు. ఆము. 6, ఆ. 17 : రూ- ఎలనీరు-ఎళనీరు: చూ, సలిలము. 1-ళం.

ఎడపక. దే. అవ్య. ఎడతెగని క్రియ; వేమన. 6. 14 : చూ, సతతము. 2.

ఎడపడు, ద్వ. అ. క్రి. 1. ఎడతెగు, భార, ఆర. 3, ఆ. 238 : ఎడతీయు, ఎడతెగు, ఎడత్రెచ్చు; 2. ఉపవసించు. విజ్ఞా. వ్య. కాం. 88 : చూ, పస్తుండు.

ఎడపదడప : దే. అవ్య. దభాదభాలను. కాశీ. 4, ఆ. 85 : అను పదము, అప్పుడప్పుడు.

ఎడపు, దే. ప్రే.ఎడఁజేయు.భార. ఆది.4, ఆ. 182:చూ, విసర్జించు.

ఎడపెట్టు, దే. స. క్రి. తొలఁగించు. భార. ద్రోణ. 1, ఆ. 116 : చూ, విసర్జించు; 2. మాఱువడ్డించుకొనుటకై యన్నమును దగ్గఱ యెత్తియుంచు : చూ, మాఱుంచు.

ఎడమ, దే. వి. డాపల. " ఎడమకాలు-ఎడమచేయి" మొ. చూ, సవ్యము. 1.

ఎడమగు, దే. అ. క్రి. భేదమగు : చూ, వేఱుపడు.

ఎడమడుగు దే. వి. 1- రూ- ఎడమడువు, తాఱుమాఱు : చూ, వ్యత్యయము; 2. రూ- ఎడమడువు. ఆరమర. భార. ఉద్యో. 4, ఆ. 349 : చూ, వేఱుపాటు; విణ. 3. తాఱుమాపైనది. హరి. ఉ. 10. ఆ, 243 : చూ, వ్యత్యయము.

ఎడమడుగుపరువడి, అం. 1. చూ, విసరులు; 2. చూ, పరువళ్లు.

ఎడమడుపు, దే. వి. చూ, రూ- ఎడమడుగు. 1-2-3.

ఎడము, దే. వి. 1. చోటు. భార అశ్వ. 2, ఆ. 170 చూ, స్థానము. 1; 2 అవకాశము : చూ, సందు. 6.

ఎడయిక, దె. ని ఎడబాటు : చూ, విరహము.

ఎడయిక, దే. అ. క్రి. 1. ఉజ్జగిల్లు. భార. ఆది. 7,ఆ. 264: చూ, విరియు, 5; స.క్రి. 2. త్యజించు : చూ, విసర్జించు.

ఎడరు, దే. వి. 1. అడ్డపాటు : చూ, వ్యవధానము. 3; 2, ఆపద భార. శాంతి. 1, ఆ. 260 : చూ, విపత్తు; మధ్యకాలము : పాండు. 3, ఆ. 72 : చూ, సందు; 4. చెఱుపు. భార. ఉద్యో. 1. ఆ. 348 : చూ, హాని. 2; 5. ఎడారి, చెట్లుచేమలు లేని విశాలపునిర్జనభూమి. ఆము. 4, ఆ, 53. చూ, భూమి, 1;6. వగ : చూ, శోకము. 2; 7.జడుపు. భార. శాం. 1, ఆ. 260: చూ, సాధ్వసము; ఆ. క్రి. 8. భగ్నమగు. భార. ఆర. 1, ఆ. 198 : చూ, మొక్కబోవు. 1.

ఎడలు, దే. అ. క్రి. 1. పగులు. చీలు, భార. స్త్రీ. 2, ఆ. 111 : చూ, స్ఫోటించు; 2. గచ్చువిచ్చగు. భార. ఆర. 7, ఆ. 448 : చూ, వైకల్యమగు; స. క్రి. 3. విడుచు. స్వా. 6, ఆ. 55 : చూ, విసర్జించు.

ఎడవల, దే. వి. ఒకరకము వల : చూ, వల. 1.

ఎడవాడు, దే. స. ఆన్యుడు : చూ, పరాయివాడు.

ఎడవు, దే. విణ. దూరము. ఆము. 6, ఆ. 18 : చూ, విప్రకృష్టము.

ఎడసాల, ద్వ. వి. ప్రత్యేకమైనది : చూ, సదనము. 1-ళా.

ఎడాటము, దే. వి. 1. తలపు. భీ. 2, ఆ. 88: చూ. విషయము, 4; 2. ఆట నృత్యము.

ఎడారి, దే. వి. 1. అడవి; చూ, విపినము; 2. రూ-ఎడరు: చూ. ఎడరు. 5.

ఎడారు, దే. వి: చూ, రూ-ఎడారి.

ఎడారె, ద్వ. వి. (ఎడ + ఆరె.) చెప్పులు కుట్టు చిన్న సూది: చూ, సూది. 1-x.

ఎడు, దే. అప. కొలదిని దెలిపెడి: చూ, ఏసి.

ఎడ్డ, వై. వి. 1.=హృత్. రూ- ఎడద-ఎడ్డ. లక్ష్మీ. 4, ఆ. 74: చూ, హృదయము. 2; 2. తొమ్మి, రూ-ఎడద-ఎడ్డ: చూ, వక్షము.

ఎడ్డమి, దే. వి. ఆపద. వి. పు. 5, ఆ. 102: చూ, విపత్తు.

ఎడ్డము. దే. వి. అడ్డంకి. భీ. 2, ఆ. 116: చూ, సంరోధము. 1.

ఎడ్డిగొజ్జడి, ద్వ. వి. కల్లుత్రాగు బొళ్లపాయ. చూ, బొళ్లపాయ.

ఎడ్డియ, వై. విణ.=హేడిః, రూ-ఎడ్డె-ఎడ్డెడు: చూ, స్తబ్ధుడు

ఎడ్డె, =హేడః.—పై.— వేమన. 616.

ఎడ్డెడు, వై. విణ. —పై. శుక. 1, ఆ. 442.

ఎడ్డెతనము, వై. వి. తెలివిలేమిః చూ, సాధ్వసము. 3.

ఎడ్డెర, దే. వి. భోజనపాత్రిము నుంచుకొనెడి ఉన్నతపీఠము. నై. 6, ఆ. 108; జై. 8, ఆ. 202: చూ, సింహాసనము. 1-x.

ఎడ్డెమనిన తెడ్డెమనువాడు. లో. చెప్పినమాట వినకపోవుటయే గాక ఎదురుచెప్పువాడు.

ఎడ్డ, వై. వి.=హృత్ : చూ, రూ-ఎడద.

ఎడ్లగుంపు, ద్వ. వి. కదుపు, ఉక్షముల సమూహము: చూ, వృషభము. 1-30.

ఎడ్లు, దే. వి. బి. ఏ-ఎద్దు = బి-ఎడ్లు. భార. ఆర. 4, ఆ. 349: చూ, వృషభము. 1.

ఎతడు, దే. స. ఏ. 1. రూ-ఏతడు, ఏపూజ్యుడు: చూ, వేడు; 2. రూ - ఏతడు, ఏపురుషుడు: చూ, వేడు; 3. రూ-ఏతడ, ఎవ్వడును: చూ, వెడు.

ఎతిఅనిన, ప్రతీయనువాడు. లో. చెప్పినమాట వినకపోవుటయే గాక యెదురు చెప్పువాడు. (ఇట్టికొమ్మ్మఅనిన పత్తిరాన్న మనువాడు.)

ఎదురుకాడు, ద్వ. వి. చోరుడు. రూ-ఎత్తురికాడు: చూ, హారకుడు. 1.

ఎదుబారి, వా. వి. ధారాళము (గోదావరీమండలమున వాడుక.)

ఎదుబారిమాట, వా. వి. ధారాళమైన మాట.

ఎత్తడితత్తడి, వా. వి. 1. అననుకూలము; 2. ఎగుడుదిగుడు.

ఎత్తనగోల, దే. వి. 1. గోనెలెత్తి ఎడ్లమీద వేయుటకు సాధనమైనకట్ట. ఆం. భా. ద్వి. వై. 267: చూ, బట్టినగోల; 2. ఊతగా ఆనించినకోల, ఆనుకట్ట: చూ, పట్టుగొమ్మ.

ఎత్తనగోలు, దే. వి. 1. ఆరంభము: చూ, మొదలు : 2. పారంభము: చూ, సన్నాహము.

ఎత్తనాటు, వా. విణ. ఎగుడుదిగుడు.

ఎత్తరము, దే. విణ. రూ-ఎత్తరవు, ఉన్నతము. స్వా. 5, ఆ. 98: చూ, పొడవు. 2.

ఎత్తరవు, —పై.—

ఎత్తళి, దే. వి. కొఅముట్టు: పనిముట్టు; చూ, సాధనము. 2.

ఎత్తికొను, దే. అ. క్రి. 1, పూను. భార. ఆర. 6, ఆ. 252: చూ, యత్నించు; స. క్రి. 2. అపహరించు, మోసపుచ్చి తీసికొనిపోవు. వి. పు. 6, ఆ. 39:చూ,ప్రుచ్చిలించు, 3. మోయు: చూ, వహించు; 4. ఉద్ధరించు, పైకెత్తు. రామా. 7, ఆ. 31. (మూడవ యర్థమునకు నిదియె.): చూ, మీదికెత్తు.

ఎత్తకోలు, దే. వి. 1. ప్రయత్నము. భార. విరా. 5. ఆ. 64: చూ, సన్నాహము; 2. మనోవ్యాపారము, ఎన్నిక. భార. ఉద్యో. 4, ఆ. 409: చూ, సంకల్పము; 3. పట్టుదల. భార. ఆను. 2,ఆ. 331: చూ,ప్రతిజ్ఞ. 1;4: చూ, వాంఛ.1.(సూ.ని.)

ఎత్తికోళ్ళమొత్తికోళ్ళు: జా. చెఱుపు; "వ్యాపారము అన్నివిధము లను ఎత్తికోళ్ళ మొత్తికోళ్ళుగా నున్నది."

ఎత్తిపట్టు, దే. స. క్రి. చూ, ఎగబట్టు.

ఎత్తిపొడుచు, దే. స. క్రి. దోషములెత్తిచెప్పి మర్మము దూఱినాడు: చూ, దెప్పిపొడుచు.

ఎత్తిపొడుపు, దే. వి. 1. దోషములెత్తిచెప్పి మర్మము దూఱినాడు: చూ, సోత్ప్రాసము; 2. పరిహాసముతోగూడినమాట, ఆచ్ఛురితకము: చూ, హాస్యము. 1.

ఎత్తిపోత, దే. వి. శవమును కాల్చిన భస్మాదులను సంచయనానంతరమున ఎత్తి నీటబోయు కర్మ: చూ, సంచయనము. 1. (చిన్నదినమని వాడుక.)

ఎత్తిలి, దె. అవ్య. బిగ్గరగా. హరి. పూ. 5, ఆ. 1. 54: శివరా. 2, ఆ. 54: చూ, బిగ్గర. (రూ-ఒత్తిలి.)

ఎత్తివేఁత, దే. వి. తీసివేఁత: చూ, వ్యవకలనము.

ఎత్తివేయు, దే. స. క్రి. 1. తగ్గించివేయు. "వానిపేరెత్తి వేయుము.": చూ, తీసివేయు; 2. అలక్ష్యముచేయు. "నన్నెత్తి వేసి మాటాడెను." చూ, హేళనముచేయు.

ఎత్తు, దే. వి. 1. దయ్యము. ఆం, పదా. సుర. 39: చూ, భూతము; వై. వి. 2.=యుక్తి. జిత్తు: చూ, యుక్తి; 3.=యుక్తి. ఉపాయము, ఎత్తుగడ. రామా. 7, ఆ. 48: చూ, వెరవు; 4=యత్నము. పూనిక. హంస. 1, ఆ. 1114: చూ, సన్నాహము; 5. పూలదండ; చూ, భూషణము. 2-౫౯; 6. చదరంగపుఎత్తు. చూ, కాఁపు; 7. ఉన్నతి. వసు, 5, ఆ. 102; చూ, సోగ, 2. 8. $\frac{1}{4}$ మణుగు = పాతిక మణుగు - రెండువీసెలు. "చింతపండు ఎత్తు తూఁచి యిమ్ము" చూ, తక్కె: 9. ఉన్మానము. విజ్ఞా. వ్య. కాం. 117: చూ, తూనికె; ఐ. 10. వలపుకత్తె వలచిన వానికిచ్చు ధనము. ఆము. 2, ఆ. 21: చూ, ఎమరు (బ. త్తులు); విణ. 11. ఉన్నతము. శేష. 4, ఆ: చూ, సోగ, 2. అ. క్రి. 12. జనించు. భార. శాంతి. 1, ఆ. 13; చూ, సంభవించు; 13. నిర్మించు, బయలుదేఱు, భార. విరా. 3, ఆ. 132: చూ, వెళ్లు, 3, స. క్రి. 14. అపహరించు. "ఆ సొమ్ము వాఁడే ఎత్తినాఁడు." చూ, ముర్చిచ్చిలించు, 15. యుద్ధమునకు ప్రయత్నించు. భార. ఉద్యో. 2, ఆ. 168: చూ, దండెత్తు; 16. ఉద్ధరించు. చూ, మీఁదికెత్తు; 17. గ్రహించు, కైకొను. "నీవా పుస్తకము నెత్తితివా", చూ, పుచ్చుకొను; 18. వెలకుఁదీయు. "ఈబండిని ఏలముల్ నేను ఎత్తితిని. చూ, విలుచు; 19. (చల్లుటనీఁ) పాఱించు. కిరా. 4, ఆ. 76: చూ, పాఱించు; 20. భాషించు. "అక్కడ యీమాట యెత్తకుము.": చూ, వంచించు; 21. మోయు. "వాఁడు మంచి పేరెత్తెను.": చూ, వహించు; 22. ఎత్తి నకలు వ్రాయు. "ఇది మఱియొక గ్రంథమునుండి యెత్తి వ్రాసితిని.": చూ, సంగ్రహించు; 23. (సానమీఁద గందము) ఱుర్చు: చూ, ఱాపుచు. 2: (మాట్లాడ యత్నించు: చూ, నోరెత్తు; 25. పరుగెత్తుటను యత్నించు: చూ, పరుగెత్తు; 26. బిచ్చమెత్తుటకు యత్నించు: చూ, బిచ్చమెత్తు; 37. నేలపైగింజ లొక్కొకటి పైకియేఱు: చూ, ఏఱు; 28. అల్లరిపుట్టు: గోలెత్తు: 29. నొప్పి పుట్టు: చూ, నొప్పియెత్తు. మున్నగునవి సందర్భానుసారముగ నూహింపఁదగును.)

ఎత్తుకోలు, దే. వి. చూ, రూ-ఎత్తుకోలు. 4. (సూ. ని.)

ఎత్తుగడ, దే. వి. 1. ఉపాయము: చూ, వెరవు; 2. ఎడఁక: చూ, సన్నాహము.

ఎత్తుగడ్డలు, ద్వ. వి. బ. ఎత్తుడు పొయ్యిగడ్డలు, ప్రొయ్యి పొక్కిళ్ళు (వా): చూ, హసంతి. 1-3.

ఎత్తుగీలి, అం. గీతి: చూ, తేఁటగీతి. చూ, వృత్తము. 1.

ఎత్తుగున్న. ద్వ. వి. లేఁత యేనుఁగుపిల్ల. చంద్రా. 1, ఆ. 43: చూ, హస్తి. 1-(౬౯.)

ఎత్తుట, దే. వి. పైకెత్తుట. (సం. ప): —ఉన్నమనము - రూ-ఉన్నయము - ఉన్నాయము.

ఎత్తుదెంచు, దే. అ. క్రి. (ఎత్తు + తెంచు.) దండెత్తివచ్చు. హరి. ఉ. 2, ఆ. 107. (ఏఁగుదేర అని పాఠాంతరము.): చూ, ఎత్తు. 15.

ఎత్తుపడు. ద్వ. అ. క్రి. ఓపికలేనిదగు. ఆం. భా. తృ. కాం. 95; చూ, వలియు. (రూ-ఎత్తువడు.)

ఎత్తుపెట్టు, దే. స. క్రి. పురికొలుపు. హంస. 1, ఆ. 114: చూ, ప్రేరేపించు.

ఎత్తుపైయెత్తు, వా. వి. యుక్తిపైయుక్తి.

ఎత్తుబరికాఁడు, వి. చూ, రూ-ఎత్తుబఁకాఁడు.

ఎత్తుబిడ్డ. ద్వ. వి. తల్లిలేని లోటులేక పెంచినబిడ్డ: చూ, శిశువు.

ఎత్తుభారము, మి. విణ. పాడు : చూ, శూన్యము.

ఎత్తులకెకిమీఁడు, ద్వ. వి. భూతేపుఁడు : చూ, శివుఁడు. (ఇట్లు ఎత్తులవేలుపు. మో.)

ఎత్తులమారి, ద్వ. వి. తంత్రగొట్టు, తంత్రములు పన్నువాఁడు.

ఎత్తువచ్చు, వే. అ. క్రి. అసమానమగు. భాగ. 10, స్క్రం. ఉ. 300 : చూ, సరిపోవు. 1.

ఎత్తువడు, ద్వ. అ. క్రి. 1 : రూ- ఎత్తుపడు. 152; 2. చెడు. చూ, నశించు.

ఎత్తువేయు, దే. స. క్రి. 1. తూనికవేయు : చూ. తూఁచు; 2. (చదరంగమున) ఎత్తువేయు. "ఎత్తువేసి ఆటఁబట్టినాఁడు.

ఎత్తువోవు, దే. అ. క్రి. (ఎత్తు + పోవు.) 1. చెడు: రామా. 4, ఆ. 57: చూ, సమయము; 2.క్షీణించు, తగ్గు. ఉ. హరి. 6, ఆ. 160: చూ, స్రుక్కు. 9.

ఎత్తెల, దే. వి. చేఁపలబట్టు అడ్డువల. భార. శాంతి. 3, ఆ. 193: చూ, వల. 1.

ఎత్తెసరు, వా. వి. చూ, రూ-అత్తెసరు.

ఎద, దే. వి. 1. పఱుబుతువు. స్వా. 4, ఆ. 37: చూ, రేతస్సు. 1; వై. వి. 2.= హృత్, గుండె; అచ్చ. సుం, కాం. 12: చూ, హృదయము. 2; 3. భయము. చూ, సాధ్వసము; 4. తొమ్ము: చూ, వక్షము.

ఎదఁగందు. ద్వ. వి: కంసుగల దుండగీఁడు, చందమామ: చూ, హిమాంశువు.

ఎదచూలి, ద్వ. వి. గాలి. ఆం. పదా. సుర. 35: చూ, వాయువు. ఆం, పదా. సుర. 35 : చూ, వాయువు.

ఎదవఁలము, ద్వ. వి. అవధానము. ఆం, పదా. గుణ. 12: చూ, హెచ్చరిక.

ఎదుపుట్టులు, ద్వ. వి. బ. చన్ను. ఆం. పదా. 2, స. 77: చూ, స్తనము.

ఎదమచ్చగలసామి, ద్వ. వి. తొమ్మినందు శ్రీవత్సము పుట్టు మచ్చగల దేవుఁడు, వెన్నుఁడు: చూ, విష్ణువు. 1.

ఎదవడు, వై. అ. క్రి. (ఎద + పడు.) అడలు. భయపడు. జై. 7, ఆ. 42: చూ, స్రుక్కు. (౬).

ఎదావు, దే. వి. (ఎద + ఆవు.) సంధిని. (గర్భము దీనియందు ధరింపఁబడును. వెదయై యాఁబోతుచేత పెంచాడఁబడిన యావు.) రూ-వెదావు: చూ, ధేనువు. 1-౨౩.

ఎది, దే. స. ఏశబ్దమునపు అమహదర్థక ప్రథమైకవచనము. "ఏయాఁడుది, ఏపశ్వాది, ఏజడవస్తువు.": రూ-ఎద్ది-ఎయ్యది-ఏది-ఏదీ-ఏయది. ఏమి.

ఎదిరి, దే. వి. 1. పగతుఁడు: చూ, శత్రువు. 1; 2. అభియానము. జయమునకయి ఎదురుకొని పోపుట: తలపాటు. చూ, లూటీ. 4.

ఎదిరించు, దే. స. క్రి. ఎదురుకొను: చూ, వక్కఱించు.

ఎదిరించుట, దే. వి. అభియానము, జయమునకయి ఎదురుకొని పోవుట: చూ, ఎదిరి. 2.

ఎదిరికొనుట,—పై.—

ఎదిరికోలు, —పై.—ఆం. భా. ద్వి, కాం. 173.

ఎదిరొక్కనుట, దే. వి. చూ, రూ-ఎదిరికొనుట.

ఎదుగు, వై. వి. 1. అధికము. ఆం, భా. తృ. కాం. 24: చూ. హేరాళము. 1. వై. అ. క్రి. 2. పెరుగు. చూ, పర్ధిల్లు.

ఎదుగుడు, వై. వి. అధికము: చూ, హేరాళము. 1.

ఎదుట, దే. దర్శి. పురోర్ధకము: చూ, మ్రోల.

ఎదుటివాఁడు, ద్వ. వి. అభిముఖుఁడు: చూ, సమ్ముఖుఁడు.

ఎదురగు, దే. అ. క్రి. అభిముఖమగు: చూ, మోహరించు. 1.

ఎదురాడు, దే. అ. క్రి. (ఎదురు + ఆడు.) వ్యతిరేకముగా సంభాషించు, మాఱాడు, మాఱుపలుకు: చూ, వచించు.

ఎదురీదు, జా. క్రి. ఎదురుగానీదు. "నీటికియెదురీదు."

ఎదురు, దే. వి. 1. ముందు. భార. విరా. 5, ఆ. 55: చూ, ముందఱి. 1, 2. రూ-ఎదిరి. పగఁతుఁడు. భార.విరా. 4,ఆ చూ, శత్రువు. 1; 3. వలపుకత్తె వలచినవాని కిచ్చు ధనము. హంస. 2, ఆ. 112: చూ, ఎత్తు. 11; 4. ఎదుటివాఁడు. భార. కర్ణ. 1, ఆ. 313: చూ, సమ్ముఖుఁడు; విణ. 5. అన్యుఁడు. భార. ఉద్యో 1, ఆ. 9: చూ. ఏరాయివాఁడు; స. క్రి. 6: చూ, ఎదిరించు; 7. ప్రత్యభియోగము. దావా; 8. శకునము. "నంబి నీకెదురుగ రాకుండుటయే ఉపకారమన్నాఁడట.".

ఎదురుకట్టుట, దే. దర్శి. రూ-ఎదురుకట్ల. ఎదుటిప్రదేశమున. భో. 5, ఆ. 216: చూ, మ్రోల.

ఎదురుకట్ల, పై. - వి. పు. 7, ఆ. 137.

ఎదురుకుత్తుక, దే. వి. అంకిళ్లపట్టుకొనెడి యొకతెవులు: చూ, రోగము. 1.

ఎదురుకొనిలేచుట, దే. వి. ఇంటికివచ్చిన పెద్దలకుఁ జేయు మర్యాద: (సం. ప.):—అభ్యాగమము, అభ్యుత్థానము.

ఎదురుకొను, దే. అ. క్రి. 1. రూ-ఎదురొక్కను. అభిముఖమగు చూ, మోహరించు. 1; స.క్రి. 2. రూ-ఎదురొక్కను,ఎదిరించు. చూ, ఎదిరించు.

ఎదురుకొనుట, దే. వి. రూ-ఎదురొక్కనుట. చూ, ఎదిరి. 2.

ఎదురుకోలు, 1.—పై.—: 2. వివాహమునఁ బడుచు యింటి వారు వరుని కెదురుఁగా బోవుట. 3. పూజ్యులు వచ్చునపుడు ఎదురునాఁబోపుట. (రూ-ఎదురొక్కలు.)—పై.—

ఎదురుగడ, దే. వి. (ఎదురు + కడ.) సమానాకృతిక భాగము, ప్రతిరూపము, మాఱువ్రాసిన యెడంబడికలోనగునది.

ఎదురుగాలి, ద్వ వి. గోగంధనము: చూ. వాయువు. 1-ఆ-(ఁ).

ఎదురుచు, దే. అ. క్రి. 1. రూ-ఎదుర్చు-ఎదుర్చు. అనుకూలము కానిదగు: చూ, ప్రతికూలమగు: 2. రూ-ఎదుర్చు-ఎదురుచు. చూ, ఎదిరించు,

ఎదురుచుక్క, ద్వ. విణ. 1, అశుభప్రదము, అనిష్టము, కానిది, కూడనిది. (చుక్క-అనఁగా శుక్రుఁడు. శుక్రుఁడెదురగుట యనిష్టప్రదము గనుక లక్షణచే నీయర్థమువచ్చినది.) జా. 2. చుక్క యెనుగు. విరోధము. (ఒరయికగా నెదురుచుక్కయును గాకున్న. రామా.)

ఎదురుచూచు, దే. స. క్రి. వేచు:చూ, ప్రతీక్షించు.

ఎదురుతంటసము, వా. వి. పితూరీదారునకు వెయు జరిమానా, వాదికి వేయు జరిమానా.

ఎదురుపడు, ద్వ. అ. క్రి. 1. రూ-ఎదుర్పడు. ఎదురుగావచ్చు. చూ, మోహరించు. 1; 2. రూ-ఎదుర్పడు. ఎదుటితిరుగు. చూ, ఎదిరించు.

ఎదురుపాటు, ద్వ. వి. రూ-ఎదుర్పాటు. ఎదురుపడుట: చూ, లూటీ. 4.

ఎదురుబడి, ద్వ. వి. 1: చూ, ఎదురుపాటు; వా. 2. ఎదురుగ నుంచఁబడిన పాఠశాల.

ఎదురుబిడి, వా. వి. ఎదురుగ (కక్షిగ) మాట్లాడుట. (గోదావరీ మండలమున వాడుక.)

ఎదురుబిడివాఁడు, వా. వి. చెప్పినమాటకు అడ్డుచెప్పువాఁడు.

ఎదురుబిడివాదము, వా. వి. 1. చెప్పినది సబబు అయినను యెదుటివాఁడు అడ్డుచెప్పుటయే ప్రథానముగాఁగల వాదము; 2. ఒకపక్కీలు చెప్పిన దానిని ఖండించుచు ఎదుటివక్కీలు చెప్పెడి సమాధానము.

ఎదురుమ్రోల, ద్వ. వి: చూ, ఎదురుబడి. 1.

ఎదురుమ్రోయు, ధ్వ. అ. క్రి. ప్రతిధ్వనించు: చూ, మాఱు మ్రోయు.

ఎదురుమొగ్గు, ద్వ. వి. మొగ్గునడిమిభాగము: చూ. వక్షము.

ఎదురెక్క, ద్వ. స. క్రి. 1. (నీటికి, ఎదురుగాబోవు. 2. తిరుగఁబడు. చూ. పల్లటిల్లు.

ఎదురెత్తు, జా. అడ్డు. పైఎత్తువేయుట. "అలపైవంబిత్తరి మన కెదురెత్తు వేయుచున్నది." ధర్మజ.

ఎదురేగు, దే. అ. క్రి. (ఎదురు + ఏగు.) ఎదురగు, ఎదురుగాఁబోవు: చూ, మోహరించు. 1.

ఎదురేగుట, దే. వి. 1. అభిగమము: చూ. ఎదిరి. 2; 2. ఎదురు సన్నాహము, పెండ్లి నాలవనాటిరేయి దొంగవేఁటి (శేష హోమము) ముందు తెల్లవారుజామున జరుపు ఊరేగింపు టుత్సవము.

ఎదురొత్తు, దే. అ. క్రి. (ఎదురు + ఒత్తు.) రతియందలి చేష్టః చూ, మాఱొత్తు. (చూ, రతిబంధము.)

ఎదురొత్తులు, దే. వి. బ. (ఎదురు + ఒత్తులు.) రతియందు పురుషుఁడొత్తినపుడు స్త్రీ మరల నొత్తుట: చూ, మాఱొత్తులు. (చూ, రతిబంధము.)

ఎదురొక్కను, దే. అ. క్రి. స. క్రి: చూ, రూ- ఎదురుకొను.

ఎదురొక్కనుట, దే. వి: చూ, రూ-ఎదురుకొనుట.

ఎదురోక్-లు, దే. వి. చూ, రూ- ఎదురుకోలు. కళా. 2, ఆ. 32.
ఎదుర్చు, దే. అ. క్రి. 1: చూ, రూ- ఎదురుచు. 1; స. క్రి. 2: చూ, రూ- ఎదురుచు. 2. భార. భీష్మ. 2, ఆ. 232.
ఎదుర్పడు, దే. అ. క్రి: చూ, రూ-ఎదురుపడు. (ఎదురుతిరుగు. భాగ. 3, స్క-ం. 92.)
ఎదుర్వాటు, ద్వ. వి: చూ, రూ-ఎదురుపాటు.
ఎదుచొమ్ము, అం. చూ, కళాస్థానములు.
ఎదుటొమ్ముకుంపటి, జా. గుండెలబరువు. అనివార్యమయిన కష్టమును గలిగించు వస్తువు. "పతికెదుటొమ్ము కుంపటిగఁ బాల్పడకుండనిలక్ష్మీ." క్రొనెవాసవిలాసము.
ఎద్దడి, దే. వి. 1. దారిద్ర్యము: చూ, సీచరము. 1: విణ. 2. దరిద్రము: చూ, సీచరము. 1. 3. వట్టి: హరి. పూ. 7, ఆ. 69: చూ, శూన్యము.
ఎద్దడినేల, దే. వి. నిర్జలభూమి, పుంజ: చూ, భూమి. 1 వ-.
ఎద్దము, దే. వి పక్షితీరినయంచు.
ఎద్ది, దే. స. రూ- ఏది: చూ, ఎది.
ఎద్దినినదన్నఁగోటానఁగట్టివేయుమన్నట్లు, లో. యోచనలేని తప్పుతీర్మానము.
ఎద్దు, దే. వి. బ. ఎడ్లు-ఎద్ద్ళు: చూ, వృషభము. 1.
ఎద్దుకఱువంకెలు, ద్వ. వి. బ. ఒకరకము వడ్లు: చూ, ధాన్యము.
ఎద్దునాలిక, ద్వ. వి. రూ- ఎద్దునాలుక *: చూ, గోజిహ్వ.
ఎద్దునాలుక, ద్వ. వి.—పై.—
ఎద్దుపట్టు, దే. స. క్రి. ఎద్దుపిచ్చలుతీయు. హరి. పూ. 6. ఆ. 130: చూ, పిడిగొట్టు.
ఎద్దుపుంచు కాకికిముద్దా, లో. ఎటుటిబాధ తెలియనేరని బుద్ధి.
ఎద్దుముట్టె, దే. వి. ఒకరకము గడ్డి *: చూ, వృక్షము. 1-ంర.
ఎద్దుమొద్దు, జా. పనికిమాలినవాఁడు. "ఆ. ఎద్దు మొద్దు వాని కేల శాస్త్రంబులు, ముద్దునాతికేల ముసలిమగఁడు, చద్దిమిగులనిల్లు సంసారమేలరా." వేమన. 650.
ఎద్దురాశి, ద్వ. వి. వృషభరాశి, ద్వాదశరాసులలో రెండవది: చూ, వృషభము. (చూ, రాశి.
ఎద్దులబండియునేకమైనఁ గొండమీఁదికిఁ బోవును, లో. "ఉదా. —ఎక్కసిద్ధెము వెవ్వరునెఱుఁగకుండ, నెట్లుకొనిపోయెదో యనసేల శంక, ఎందు నెద్దులు బండియు నేకమైనఁ, గొండ మీఁదికిఁ బోవునో కొమ్మయనుచు." కళాపూర్ణోదయము.
ఎద్రుచు, దే. అ. క్రి. స. క్రి: రూ-ఎదురుచు. ప్రతికూలమగు. ఉ. హరి. 4, ఆ. 109. (ఇందుపదాదియందున్న ఎకారము లఘువు.)
ఎన, దే. విణ. ఎ పోలిక. భార. అను. 2, ఆ. 358; భార. ఉద్యో. 4, ఆ. 230: చూ, సమానము.
ఎనఁబది, దే. స. అశీతి: చూ, రూ-ఎనుఁబది.
ఎనకరి, దే. వి. ఒకానొక కిరాతుఁడు. అం. భా. ద్వి, కాం. శూ. 289: చూ, వ్యాధుఁడు. 1.
ఎనపదూడ, ద్వ. వి. దూడ: చూ, వత్సము. 2.
ఎనమండ్రు, దే. స. ఎనిమిదిమంది, రూ- ఎనమండ్రురు.
ఎనమండ్రురు, దే. స. —పై.— (ఎనిమిదికి మహన్మహత్యర్థక రూపము.)
ఎనమందుము, ద్వ. వి. (ఎనిమిది + తూచు.):రూ- ఎన్మందుము; (సం. ప): —— అష్టాధికి.
ఎనమనూఱు, దే. స. (ఎనిమిది + నూఱు.) ఎనిమిదినూఱులు. రూ-ఎనమన్నూఱు; (సం. ప):—అష్టాశతము.
ఎనమన్నూఱు,—పై.—
ఎనభయి, వా. స : చూ, ఎనఁబది. (రూ-ఎనభై.)
ఎనయిక, దే. వి. 1. కూడిక. ఆము. 6, ఆ. 119 : చూ, పంయోగము; 2. పోలిక : చూ, సమానము.
ఎనయు, దే. అ. క్రి. 1 అనుగలమగు. హరి. ఉ. 5, ఆ. 176 : చూ, సరిపోవు. 1; స. క్రి. 2. పొందు; హరి. పూ. 1, ఆ: 170, చూ, సక్తమగు; 3. అంగీకరించు. భార. కర్ణ. 2, ఆ 23 : చూ, సమ్మతించు.
ఎని, ద్వ. స. ఏ. 1. (ఎంతశబ్దమునకు అమహాదర్థక బహువచనాదేశము. హల్లు పరమగుచో నిత్యలోపము వికల్పముగ నగు.) ఎంతసంఖ్య కలవి, చూ, రూ-ఎన్ని; 2. అన్నియు, ఎన్నిగలవో అన్నియును: చూ, రూ-ఎన్ని.
ఎనిక, దే. వి. 1. నాలుగుపోఁగుల నూలుదారము: రూ-ఎనికె; చూ, సూత్రము. 1-ాళ. 2. రూ-ఎనికె, ఎన్నిక, గణనము. విజ్ఞా. పా్ర్థి. కాం. 45: చూ, సంకల్పము.
ఎనికె, దే. వి. రూ — పై. —
ఎనిమిదఱుగులమెకము, ద్వ. వి. దచ్చియఱుగుల మెకము: చూ, కరభము. 1.
ఎనిమిదవది, దే. వి. 1. జ్యోతిష.— ఆయుస్థానము: (సం. ప): అష్టమము; 2. ఎనిమిదవ యంకెకు గుఱుతు: చూ, అష్టమము. 2.
ఎనిమిది, దే. స. రూ-ఎన్మిది. చూ, దచ్చి.
ఎనిమిదికాళ్ళచక్క, ద్వ. వి. అజైకపాత్తు, పూర్వభద్రపదానక్షత్రము : చూ, చిక్క. 1. వఱ.
ఎనిమిదికాళ్ళరిక్క-నెల, ద్వ. వి. భాద్రపదమాసము: చూ, మాసము. 1.
ఎనిమిది యక్కరములు, అం. 1. (సూర్యుని) అష్టాక్షరి: 2. య ర ల వ మ డ న స.
ఎనియు, దే. ల. క్రి. కలిసికొను. "పప్పు బాగుగా ఎనిసినది.": చూ, సంకరమగు.
ఎనుచు, దే. పే్ర్థి. ఎనియఁజేయు, ఎనుపు: చూ, కలియఁబెట్టు.
ఎనుపతేలు, ద్వ. వి. (ఎనుము + తేలు.) నల్లతేలు. చూ, వృశ్చికము. 1.
ఎనుపదూడ, దే. వి. గేదెదూడ: చూ, కయూహము.
ఎనుపమోఁకాలు, ద్వ. వి. ఒకానొకచెట్టు: చూ, వృక్షము.
ఎనుపసరము, ద్వ. వి. (ఎనుము + పసరము.) బఱ్ఱె: చూ, మహిషి.
ఎనుపు, దే. పే్ర్థి. ఎనియఁజేయు. "పప్పులో ఉప్పుపెసి ఎనుపుము.": చూ, రూ-ఎనుచు.
ఎనుపెంటి, ద్వ. వి. (ఎనుము + పెంటి.) గేదె: చూ, మహిషి.
ఎనుపోతు, ద్వ. వి. (ఎనుము + పోతు.)దున్న: చూ, మహిషము.
ఎనుబంతుర్థి, ద్వ. స. ఎనుబదిమంది. (ఎనుబదికి మహన్మహత్యర్థకరూపము.)
ఎనుబదవది, ద్వ. విణ: చూ, అశీతితమము.

ఎనుబది, ద్వ. స. (ఎనిమిది + పది.) ఎనిమిదిపదులు. చూ, అశీతి. (80.)
ఎనుఁబోతు, వా. వి. అనూపము. చూ, మహిషము.
ఎనుము, వై. వి. రూ-ఎన్మ. బఱ్ఱె: చూ, మహిషి, (వృత్తియందు అంత్యవర్ణలోపము. "ఎనుపెంటి, ఎనుపోతు" మొ.)
ఎనెమ్మ, దే. వి. పురిటిపురుగు. రూ-ఎన్నెమ-ఎన్నెమ్మ.
ఎన్నఁడు, దే. వి. ఏ. (ఏ + వాఁడు.) 1. ఏకాలము. "ఆతఁడెన్నఁడు వచ్చును,": ఎపుడు-రూ-ఎప్పుడు - ఎప్డు; 2. ఎప్పుడు. కాశీ. 2, ఆ. 51. (ఎన్నఁడేని యనుచో ఏనిశబ్దము వాక్యాలంకారార్థము. : ఎపుడు-రూ-ఎప్పుడు-ఎప్డు: 3. ఎల్లప్పుడు. (ఇది యీ యర్థమందు దృష్టాంతము.): ఎపుడు-రూ-ఎప్పుడు-ఎప్డు; (సం. ప):—కర్త్రి.
ఎన్నాళ్లు, దే. వి. బ. (ఎన్ని + నాళ్లు.) ఎన్ని దినములు.
ఎన్ని, ద్వ. న. ఏ. 1. (ఎంతశబ్దమునకు అమహాదర్థక బహువచనాదేశము.) ఎంతసంఖ్యకలవి.చూ.రూ-ఎని: 2. అన్నియు య్యు, ఎన్నిగలవో అన్నియు. భో. 1, ఆ. 7: చూ, రూ-ఎని. (చూ, ఎవ్వఁడు. భార. ఉద్యో. 3, ఆ. 41: చూ, ఇన్ని.)
ఎన్నిక, దే. వి. 1:చూ, రూ ఎనిక. వా. 2. ప్రతినిధుల నెన్ను కొనుట.
ఎన్నికచేయు, ద్వ. స. క్రి. లెక్క-పెట్టు: చూ, లెక్కించు.
ఎన్నికపెట్టు, ద్వ. స. క్రి. చూ, లెక్కించు.
ఎన్నికయిడు, ద్వ. స. క్రి: చూ, ఎన్నికచేయు.
ఎన్నిగుండెలు గలవు, జా. ఎంతధైర్యముండెను. "ఎవఁడు వేత లంక నేరికి నెన్నిగుం, డియలు గలవు నాదుప్రిసును జేర." కిరాతార్జునీయము.
ఎన్ను, దే. వి. 1. వరియెన్న మొ : చూ, వెన్ను; స. క్రి 2 ఆక్షేపించు, ఎంచు, రసి, 1, ఆ. 54 : చూ- నెగ్గి చు; 3. గణించు, లెక్క-పెట్టు : చూ, లెక్కించు.
ఎన్నువ, దే. వి. ఆఁడువారేడ్చునపుడు అనుభవము నెంచి యేఁచి పాటగాఁబాడెడు చచ్చినవారి చారిత్రము, ఈదుపు లెత్తుట అని కొందఱు).
ఎన్నెమ, దే. వి. చూ. రూ- ఎనెమ్మ.
ఎన్నెమ్మ, —పై.— (ఇందు కొక కథ కలదు.)
ఎన్నబది, ద్వ. స : చూ, రూ-ఎనుబది.
ఎన్మందుము, ద్వ. వి : చూ, రూ- ఎనమందుము.
ఎన్మిది, దే. స : చూ, రూ- ఎనిమిది.
ఎన్మ, దే. వి : చూ, రూ- ఎనుము.
ఎపుడు, ద్వ. వి. ఏ : చూ, ఎన్నఁడు (రూ-ఎప్డు)
ఎప్పటి, దే. అవ్య. పునరర్థకము. అప్పటి. భో. 5, ఆ. 255: చూ, పెండియు.
ఎప్పుడు, ద్వ. వి. ఏ : చూ, ఎన్నఁడు.
ఎబెట్టు, దే. వి. జగుప్స. రూ-ఎబ్బెట్టు చూ, రోఁత 2.
ఎబ్బెట్టు, దే. వి. 1 : చూ, రూ- ఎబెట్టు; 2. మిక్కిలి రోఁత ఏకు-క : చూ, రోఁత. 2; వా. విణ. 3. తిండి ఎబ్బెట్టైనది, ఉదాత్తమైనది.
ఎబ్బెర, దే. వి. ఒకానొకవిట్ట : చూ. సక్కి.
ఎబ్బెరాని, ద్వ. వి. రోఁతకలవాఁడు (లేక) రోఁతకలది.
ఎబ్బెరికము, దే. వి. అసహ్యము: చూ, రోఁత. 2. (రూ-ఎబ్బెటి కము.) (ఏబ్రము అని సూ. ని.)
ఎబ్బెలిము, దే. వి.—పై.— ఉ. రా. 6, ఆ. 200.
ఎబ్బే. వా. వి. (రూ-అబ్బె-అబ్బే) రోఁతగల పలుకు, పెదవి విరుపు.
ఎమికె, వా. వి. రూ-ఎముక: చూ, శల్యము. 1.
ఎమిడిక, దే. వి. కడుపులోఁగలుగు పామువంటి క్రిమి, ఏటిక పాము: చూ, సర్పము. 1-ఱఁ.
ఎముక, దే. వి. రూ-ఎమ్ముక: చూ, శల్యము. 1.
ఎముకలగూఁడు, ద్వ. వి. కంకాళము, అస్థిపంజరము. చూ, శల్యము. 1.
ఎముకలవఱ్ఱు, దే. విణ. 1. రోగముచే చిక్కినవాఁడు: చూ, బక్కవాఁడు; 2. బక్కటిల్లినది: చూ, బక్క.
ఎమ్మిక, దే. వి. పొత్తు: చూ, స్నేహము. 1.
ఎమ్ము, దే. వి. అస్థి: చూ, శల్యము. 1.
ఎమ్ముక, —పై. — (రూ- ఎముక.)
ఎమ్మూట, ద్వ.వి. (ఎమ్ము + ఊట.) ఎముకలలోని క్రొవ్వు.కవిక. 2, ఆ. 196. (ఎయ్యూట పాఠభేదము.) చూ, మూలగ.
ఎమ్మె, దే. వి. 1. మనోహరత్వము. చంద్రా. 3, ఆ. 6: చూ, సౌందర్యము: 2. యౌవనాదులవలన గలుగు గర్వచేష్ట. అచ్చ. బాల, కాం. 120; సానం. 3, ఆ. 55: చూ,విలాసము.
ఎమ్మెకాఁడు, దే. విణ. అందగాఁడు: చూ, సౌందర్యవంతుఁడు.
ఎమ్మెలాఁడి, దే. వి. (ఎమ్మెలు + ఆఁడి.) విలాసిని: చూ. స్త్రీ. 1.
ఎయిదు, దే. స. క్రి. 1. రూ- ఎయ్యు. అనుగమించు. భార. ఆర. 4, ఆ. 337 : చూ, వెంబడించు; 2. రూ- ఎయ్దు. పొందు. భార. విరా. 2, ఆ. 282 : చూ, సక్తమగు.
ఎయ్దు, —పై.— (వెంబడించు.—భార. విరా. 3, ఆ. 141 : పొందు—భార. విరా. 5, ఆ. 402)
ఎయ్యది, దే. స. (ఎ + అది) ఏశబ్దమునకు అహమదర్థక ప్రథమైకవచనము. కిరా. 8, ఆ. 193 : చూ, రూ- ఎది.
ఎయ్యెడ, దే. ద్ర. ఎక్కడ : చూ, యత్ర. 1.
ఎర, దే. వి 1. రూ- ఎఱ, తిండి. భార. అను. 5, ఆ. 55 : చూ, సాపాటు; 2. పొలి. భార. శల్య. 1. ఆ. 214 : చూ, బలి; 3. పగ. భార. ఆది. 1, ఆ. 153 : చూ, శోకము. 2.
ఎరఁగు, దే. అ. క్రి. 1. దిగ్గు. భార. విరా. 3, ఆ. 218 : చూ, దిగు. 4; 2. రూ- ఎఱఁగు. నమస్కరించు. భార. ఆది. 7, ఆ. 112. చూ, మొక్కు.—3.
ఎరఁగుడు, దే. వి. రూ- ఎఱఁగుడు. దండము: చూ, హతిగలు.
ఎరఁగుడుకాఁడు, ద్వ. వి. అభిపన్నుఁడు : చూ, శరణీయుఁడు.
ఎరఁలి దే. వి. రూ- ఎరవలి. దావము, వ్రేను ఒకటితోనొకటి ఒరసికొనఁగా పుట్టి అడవిని దహించెడి అగ్ని : చూ, వహ్ని. 1—తి.
ఏరగొను, దే. స క్రి (ఎర + కొను.) 1 కటిక. చు. భార. 5, ఆ. 261 : చూ, క్రమింగు; ఆ. క్రి. 2. విచ్చేయుఁడు: చూ, విస్మృతినొందు.
ఎరచిల్లపురుగు, ద్వ. వి. క్షుద్రజంతువు : చూ, మత్స్యము. 1—ఱ.
ఎరవలి, దే. వి. చూ, రూ- ఎరఁలి.

ఎరవు, దే. వి. 1. రూ-ఎరువు. చేబదులు, ఒకటి రెండు దిన మలు వాడుకొనుటకై యడిగి తెచ్చుకొనెడిసొమ్ము. చూ, బాకి. 2; 2. రూ-ఎరువు. ధాన్యాదుల ఋణము: చూ, బాకి. 2; 3. భేదము. భార. ఉద్యో. 1, ఆ. 58 చూ, వేఱుపాటు. 1; విణ. 4. అన్యము. వసు. 3, ఆ. 102. చూ, ఏరాయి.

ఎరియు, దే. అ. క్రి. 1. జ్వలించు. భార. శల్య. 2, ఆ. 137: చూ, మండు; 2. ఉత్తలపడు. భార. ఉద్యో. 2, ఆ. 58; చూ, సంభ్రమించు.

ఎరివి, దే. వి. రూ-ఎరువు. పాంథువు, పైరు బలమునకై పెక్కు నాళ్లు ప్రోగుచేసిపెట్టిన ఆవు మేక లోనగు పశువుల పేడ లోనగునది: చూ, పిడక.

ఎరువంటి, దే. వి. గంటుబారంగి, పంజె *: చూ, హుంజిక.

ఎరువాటు, దే. వి. (ఎరువు + వాటు.) ఎఱపువైచుట. రా, వి. 3, ఆ. 81.

ఎరువు, దే. వి. 1. చేబదుల్కు చూ, రూ- ఎరవు. 1; 2. ధాన్యాదుల ఋణము: చూ, రూ- ఎరవు, 2; 3. పాంథువు: చూ, ఎరివి.

ఎరుసు, వై. వి. 1.= ఈర్ష్య. ఓరువలేనితము. రాజ 1, ఆ. 64: చూ, సూడు. 1; దే వి. 2. దీనారము, బారిముద్ర, చూ, ఎఱబట్టు.

ఎర్కు, దే. వి. రూ- ఎఱుకు. కిరాతుడు. హరి, పూ, 9, ఆ. 191; చూ, వ్యాధుడు. 1.

ఎర్గు, దే. స. క్రి. చూ, ఎఱుగు.

ఎఱ, వై. వి. 1. రూ- ఎఱ్ఱ. కింపులికము, వానపాముకు చూ, సర్పము -1-(౨౨), 2. రూ- ఎర. తిండి: చూ, సాపాటు; విణ. 3. రూ- ఎఱ్ఱ. ఎఱ్ఱనైనది. భార. ద్రోణ 2, ఆ. 127: చూ, వర్ణము. 6.-ళ-(౧)

ఎఱగు, దే. అ.క్రి. 1. చూ, రూ- ఎరగు. 2. భార. ఆను. 4, ఆ. 105; అ. క్రి. 2. దిగు. అవతరించు. భార. ఆను. 1, ఆ. 237: చూ, సంభవించు.

ఎఱగుడు. దే. వి; చూ, రూ-ఎరగుడు.

ఎఱక, దే. వి. 1. ఈక, పక్షము. భార. ఆర. 6. ఆ. 145; చూ, తెక్క. 1; 2. ఎముక. ఆం. భా. ద్వి. మ. 133; చూ, శల్యము. 1. 3. భుజము. రా. సుం. కాం: చూ, స్కంధము. 1.

ఎఱగందు. ద్వ. వి. (ఎఱ + కండు.) లేతబిడ్డ. హరి. పూ. 6. ఆ. 107: చూ. శిశువు.

ఎఱగన్ను, ద్వ. వి. (ఎఱ + కన్ను.) శివునియొక్క అగ్నినేత్ర మనఱెడు మూడవకన్ను. ద్వా. 7, ఆ: చూ, లోచనము. 1–4.

ఎఱగొను. ద్వ. అ. క్రి. (ఎఱ + కొను.) కోపగించు. రా. ఆర, కాం; రా. యు. కాం; చూ, రోషించు.

ఎఱచి. దే. వి. పొలసు. భార. ఆర. 4, 205: చూ. శుక్తము 2.

ఎఱచిదిండు, దే. వి. (ఎఱచి + తిండి.) 1. పొలసుదిండి, రక్కసుడు: చూ, రాక్షసుడు; 2. క్రవ్యాదుడు: చూ, మాంస భక్షకుడు,

ఎఱచివిఱుతు, దే. వి. బోరపుష్పి, కట్లప*: చూ, శంకిని.

ఎఱడాలు, దే. వి. బ. ఒకరకము వడ్లు: చూ [illegible]ము.

ఎఱపఱికము, దే. వి. అవంగీకారము: భ

15

ఎఱబఱికము, దే. వి. అసహ్యము. ఉ, రా. 6, ఆ. 112: చూ, రోత. 2.

ఎఱమంట, ద్వ. వి. ప్రకాశించుచున్న ఎఱ్ఱనిమంట. చూ, వహ్ని. 1—౫౬.

ఎఱయు, దే. వి. అంతట నేల వ్యాపించుట. ఆం, భా. ద్వి. ఉ. 220: చూ, ప్రసరణ.

ఎఱసంజ, వై. వి. 1. తొలిసంజ. రామా. 5, ఆ. 114; చూ, సూర్యోదయము: 2. అసురసంజె: చూ, సాయంకాలము.

ఎఱికెత, దే. వి. ఈక్షణిక: చూ, సోదెకత్తె. (రూ-ఎఱుకత.)

ఎఱిగించు, దే. స. క్రి: తెలియఁజేయు: చూ, బోధించు.

ఎఱుంగమి, దే. వి. తెలివిలేనితనము: చూ, మఱపు. 2.

ఎఱుఁగు, దే. స. క్రి. రూ-ఎఱ్గు: చూ; తెలియు.

ఎఱుఁగుట, దే. వి. తెలియుట, కలన: చూ, విదితము. 1.

ఎఱుక, దే. వి. 1. జ్ఞానము, తెలివి. భార. ఆది. 3, ఆ. 203; లక్ష్మి. 4, ఆ. 105: చూ, హృల్లేఖము. 2; 2. గుఱుతు. చూ, లక్షణము. 1; 3. పరిచయము, ఎఱిగియుండుట. చూ, సంస్తవము; 4. రాఁగల మేలుకీడులనుగూర్చి చేయుప్రశ్నము, రంగము. వీర. 2, ఆ: చూ, సోదె; 5. జ్యోతిషము. విజ్ఞా. ప్రా, కాం. 137: చూ, జ్యోస్యము; 6. అభిదాయకము, తెలియఁజేయుట. వేమన. 691: చూ, సూచకము. 6.

ఎఱుకచేయు, ద్వ. స. క్రి. ఆవేదించు, తెలియఁ జేయు చూ, సూచించు. 2.

ఎఱుకత, దే. వి. (ఎఱుక + త.)= చూ, రూ-ఎఱికెత.

ఎఱుకపడు, ద్వ. అ. క్రి. తెలియు. భార. ఆది. 6, ఆ. 114; భార. ఆది. 2, ఆ. 135: చూ, విదితమగు.

ఎఱుకపిడికెడుధనము, జా. పరిచయము; దాఁచుకొనిన సొమ్ము. ఉదా.—"పూర్వసఖుఁడైన యాచవపుంగవుండు, మిమ్ముఁ బొడఁగన్న సిరులెల్ల మిన్నకొనఁగు, నెఱుకపిడికెడు ధన మన్న గుఱుతుమాడు, తధ్యమౌఁగాదె యెంతైన దానవేంద్ర." (కుచేలోపాఖ్యానము.)

ఎఱుకవాడు, ద్వ. వి. 1. బోయవాడు, కిరాతుఁడు: చూ, వ్యాధుఁడు. 1; 2. చదువులయ్య; చూ, విద్వాంసుడు. (రూ-ఎఱ్క.)

ఎఱుకసాని, ద్వ. వి. దైవజ్ఞ, ఎఱుకత. చూ, సోదెకత్తె.

ఎఱుకు, దే. వి. చూ, రూ-ఎఱ్క. భార. ఆర. 1, ఆ. 326; భార. ఆర. 5, ఆ. 134.

ఎఱుకువ, దే. వి. చూ, రూ- ఎఱుక. 1.

ఎఱుపు, వై. వి. ఎఱ్ఱన; చూ, వర్ణము. 6-ళ.

ఎఱుపుడవులు, వా. వి. మిక్కిలి ఎఱుపు. (కొద్దియెఱుపు అని కొందఱు.)

ఎఱుపులు, వై. వి. బ. 1. అగ్ని. ఆం, పదా. సుర. 31: చూ, వహ్ని. 1; అం. 2. రంగులు నాలుగింటికో నొకటి: చూ, రంగులు; 4. కండ్లకలకయందలి దోషములచే కలిగిన రంగు లోనగునవి.

ఎఱ్ఱ, వై. వి. 1 = అరుణ. రూ - ఎఱ. ఎఱుపు, భార. అశ్వ. 4. ఆ. 8, చూ, వర్ణము, 6. 2. రూ - ఎఱ, గండూపదము: చూ, సర్పము; 3. నెత్తురు: చూ, రక్తము. 1; విణ. 4. ఎఱ్ఱి

నైనది. వేమన. 695: చూ, వర్ణము. 6. ళ (ఎఱ్ఱ అను విశేషణము ముందుగల సంజ్ఞావాచకములు ప్రత్యేకముగా వ్రాయఁబడియె.)

ఎఱ్ఱఅగిసె, ద్వ. వి. రుద్రపర్ణిక *: చూ, శుకనాసము.

ఎఱ్ఱఅతివస, ద్వ. వి. శ్వేతరక్తవిష * చూ, విష.

ఎఱ్ఱఉత్తరేణి, ద్వ. వి. రక్తభిటి *: చూ, శైఖరికము.

ఎఱ్ఱఎంబళి, ద్వ. వి. ఆస్తరణము : చూ, కల్లకము.

ఎఱ్ఱఎసింద, ద్వ. వి. అంకపీలి*; వ్రేని పేసుపు : చూ, హరిద్రువు.

ఎఱ్ఱకాంచనము, ద్వ. వి. కాంచనము *: చూ, దేవకాంచనము.

ఎఱ్ఱకానుగు, ద్వ. వి. అంగారమంజిరి * : చూ, కానుగు.

ఎఱ్ఱకిత్తలి, ద్వ. వి. పారేవతము *. చూ, శర్కరాంకము.

ఎఱ్ఱగంచము, ద్వ. వి. కుచందనము: చూ, సుగంధము.

ఎఱ్ఱగడ్డ, ద్వ. వి. 1. నీరుల్లి * : చూ, సుకందకము; 2. పొరలు పొరలుగా వచ్చెడు ఒకిరికము పుండు. నెత్తురుగడ్డ; చూ, వ్రణము 1.

ఎఱ్ఱగన్నేరు, ద్వ. వి. చండకము * : చూ, హయమారకము.

ఎఱ్ఱగరువు, ద్వ. వి. ఎఱ్ఱమన్నగలనేల : చూ, భూమి 1 -ఉ.

ఎఱ్ఱగలిజేరు, ద్వ. వి. వర్షాభువు *: చూ, వర్షకేతువు.

ఎఱ్ఱగలువ, ద్వ. వి. చెంగలువ, హల్లకము *; చూ, సహస్రపత్రము, 1-ం.

ఎఱ్ఱగిసె, ద్వ. వి. లాలసి. రూ - ఎఱ్ఱఅగిసె *; చూ, శుకనాసము.

ఎఱ్ఱగుఱిజి, ద్వ. వి. కృష్ణల, గురిట * చూ, శ్వేతపాకి.

ఎఱ్ఱగొల్ల, ద్వ. వి. ఒకరకము గొల్లవాఁడు: చూ, మహాభద్రుడు.

ఎఱ్ఱగోరంట, ద్వ. వి. ఎఱ్ఱపూవుల పెద్దగోరంట, కొమ్మ, కురవకము * చూ, సహ, 2.

ఎఱ్ఱగోగు, ద్వ. వి: చూ, రక్తపీలుపు.

ఎఱ్ఱచిత్రమూలము, మి. వి రక్తచిత్రమూలము * చూ, వహ్ని సంజ్ఞికము.

ఎఱ్ఱచీమ, ద్వ. వి. తైలపిపీలిక : చూ, పిపీలిక.

ఎఱ్ఱచెన్నంగి, ద్వ. వి. అగ్నికము * చూ, స్కంధఫలము.

ఎఱ్ఱచేమంతి, ద్వ. వి. రక్తనేమంతిక * చూ, నేమంతిక.

ఎఱ్ఱచందనము, ద్వ. వి. రక్తచందనము * : చూ, రాజార్హము.

ఎఱ్ఱజిల్లేఁడు, ద్వ. వి. రక్తార్కము * : చూ, వికిరణము. 2-ం

ఎఱ్ఱజెట్టి, ద్వ. వి. ఆఘాతువు : చూ, జెట్టి.

ఎఱ్ఱతామర, ద్వ. వి. రక్తాంబుజము, కెందామర * : చూ, సహస్రపత్రము. 1-3.

ఎఱ్ఱతుమ్మెద, ద్వ. వి. గండోలి : చూ, భ్రమరము.

ఎఱ్ఱతెగడ, ద్వ. వి. కాకనాసిక, కాకికొండ * : చూ, దొండ.

ఎఱ్ఱతేలు, ద్వ. వి. ఒకరకము తేలు: చూ, వృశ్చికము. 1.

ఎఱ్ఱతొళసి, ద్వ. వి. రక్తతులసి * : చూ, హరిప్రియ.

ఎఱ్ఱతోలు, ద్వ. వి. ఎఱ్ఱనిచర్మము. (వా.) (ఎఱ్ఱతోలు = ఎఱ్ఱని శరీరచ్ఛాయ అని భావము.): చూ, ఎఱ్ఱ 4.

ఎఱ్ఱన, వై. వి. 1. = అరుణ. ఎరుపు : చూ, వర్ణము. 6-ళ; విణ. 2. ఎఱ్ఱనిది. రా. యు, కాం. 1606; వేమన. 696 : చూ, వర్ణము. 6-ళ

ఎఱ్ఱనిజిగి, ద్వ. వి. అరుణాభము : చూ, రక్తకాంతి.

ఎఱ్ఱనివేలుపు, ద్వ. వి. 1. జ్వలనుఁడు, అగ్ని : చూ, వహ్ని. 1 2. వినుకెంపు : చూ, సూర్యుఁడు.

ఎఱ్ఱపగడ, ద్వ. వి. ఆఖువిషమ్ని * : చూ, దేవతాళము.

ఎఱ్ఱపులుము, ద్వ, వి, ఒకరకము. కుష్ఠరోగము : చూ, సితము — 1-3

ఎఱ్ఱపూల పెద్దగోరంట. ద్వ. వి. రక్తమహాసహ * : చూ, సహ. 2.

ఎఱ్ఱపోతమ్మ, ద్వ. వి. ఒకానొక గ్రామదేవత : చూ, మహాలక్ష్మి. 3.

ఎఱ్ఱప్రత్తి, ద్వ. వి. రక్తకార్పాసము * : చూ, సముద్రాంత. 3-ఎ.

ఎఱ్ఱబుడమలు, ద్వ. వి. రక్తధాన్యము : చూ, ధాన్యము.

ఎఱ్ఱమద్ది, ద్వ. వి. ఏఱుమద్ది * : చూ, సాలము. 3- ం.

ఎఱ్ఱమన్ను, ద్వ. వి. చూ. ఎఱ్ఱగరువు:

ఎఱ్ఱమల్లె, ద్వ. వి. ముచుండ * : చూ, హాసంతి. 2-ఎ.

ఎఱ్ఱమోరికమ్మ, ద్వ. వి. ఒకానొక గ్రామదేవత: చూ, మహాలక్ష్మి. —3.

ఎఱ్ఱమిరెప, ద్వ. వి. ఒకరకము పొడుగుమిరెప * (లంకలపట్టున పెరుగును.): చూ, మిరెప. (కారముతక్కువ.)

ఎఱ్ఱమిర్చి, —పై.—

ఎఱ్ఱమీను, ద్వ. వి. రోహితము : చూ, మత్స్యము. 1-ంలా.

ఎఱ్ఱము, దే. వి. కంపతొడుగు, అలవ : చూ, ప్రాచీనము. 1.(చూ, అఱ్ఱము, చూ, పితాగ్రము.)

ఎఱ్ఱమునుగ, ద్వ. వి. మధుశిగ్రువు, ఎఱ్ఱపువ్వులమునుగ. *: చూ, శిగ్రువు. 1.

ఎఱ్ఱయుల్లి, ద్వ. వి: చూ, ఎఱ్ఱగడ్డ. 1.

ఎఱ్ఱరాజినాలు, ద్వ. వి. శాలిధాన్యము. (కన్న-కెంపురాజిన.): చూ, ధాన్యము.

ఎఱ్ఱలొద్దుగు, ద్వ. వి. పట్టికాఖ్యము*: చూ, లొద్దుగు.

ఎఱ్ఱవిస, ద్వ. వి. రక్తవచ*: చూ, విష.

ఎఱ్ఱవాఱు, ద్వ. అ. క్రి. (ఎఱ్ఱ + పాఱు.) 1. ఎఱ్ఱనగు. ఆము. 5, ఆ. 127: చూ, పల్లటిల్లు; 2. కోపించు, కినఁచు. నై. 8, ఆ. 45: చూ, రోషించు.

ఎఱ్ఱవాలుఁడు, ద్వ. వి. జ్యోతిష్మతి *:

ఎఱ్ఱాకులతోఁటకూర, ద్వ. వి. రాగిణి, తైలపాయిక *: చూ, మారిషము. 1-ఎ.

ఎఱ్ఱాముదము, ద్వ. వి. హస్తిపర్ణి *: చూ, వ్యడంబకము.

ఎల, దే. విణ. 1. యౌవనముగలది. భార. అశ్వ. 3, ఆ. 76 : పడుచుది; చూ, స్త్రీ 1-ంఁం. (ం); 2. కొద్ది. "ఎలనగవు.": చూ, స్వల్పము; 3. ఏదేని యొక కార్యమును కనిగాని వినిగాని తెలిసినవాఁడు, పాకిరి. అచ్చ. అ, కాం. 70: చూ, పాక్షి; క్రి. విణ. 4. స్వల్పముగా. "ఎలనగుచుఁ." "ఎల చూచుఁ.": చూ, స్వల్పము.

ఎలక, వా. వి. రూ-ఎలుక: చూ, మూషికము.

ఎలకజీడికూర, ద్వ. వి. ఒకరకము శాకము *

ఎలగోలచూపు, ద్వ. వి: చూ, మొదటిచూపు.

ఎలగోలు, నే — మొదట పటపటమని వచ్చు వాన. కాశీ 2, ఆ. 5 — 1. -ఱు; 2. గుంపున పుట్టిన పెద్ద మ్రోఁ — ను- 2. ఆ. 114: చూ, స్వరము.

2; 3. ముందునడచుట. వసు. 2, ఆ. 114: 4. మొదటిగాలి వీచుట. ఆము. 4, ఆ. 130. (ఇక్కడ మొదలుశబ్దమునకు పూర్వమర్థము.); విణ. 5. మొదటిది. పా. 2, ఆ. 53: చూ, మొనలు 4; 6. ముందునడచునది." పా. 3, ఆ. 51.

ఎలగోలుజిల్లు, ద్వ. వి. చూ, ఎలగోలు. 1.

ఎలగోలునేన, వా. వి. ముందుంటునేన: చూ, నేన. 1-త.

ఎలదోఁట, దే. ష. ఆరామము. కళా. 1, ఆ, 62: చూ, వనము.2.

ఎలనవ్వు, ద్వ. వి. స్మితము, చిరునవ్వు: చూ, హాస్యము. 1.

ఎలనాఁగ, దే. వి. 1. ఆఁడుది : చూ, స్త్రీ. 1; 2. యౌవనముఁగల యాఁడుది. భార. ఆర. 5, ఆ. 10: చూ, స్త్రీ. 1-ఉ.

ఎలనీరు, ద్వ. వి. చూ, రూ- ఎడనీరు.

ఎలమావి, ద్వ. వి. సహకారము, తేనెమామిడి *; చూ, మామిడి. 1—*.

ఎలమి, దే. ష. 1. ఆనందము: చూ, హ్లాదనము; 2. ప్రేమము, ఎలసము: చూ, స్నేహము. 1; 3. ఉద్భోధము, లలి. భార. విరా. 3, ఆ. 56; భార. ఉద్యో. 2, ఆ. 110: చూ, వికాసము.

ఎలిమికాఁడు, దే. విణ. ఉద్భోధకుఁడు: చూ, వికాసవంతుఁడు.

ఎలయు, దే. స. క్రి. 1. పొందు. భార. శాంతి. 4, ఆ. 451: చూ, సక్రమమగు; అ. క్రి. 2. చేయు.భార.భీష్మ. 1, ఆ. 101: చూ, సమీపించు; 3. చొచ్చు. భార. శాంతి. 5, ఆ. 496: చూ, సోఁకు. 4; 4. జనించు. భార. ఆర. 7, ఆ. 374: చూ, సంభవించు; 5. అక్కఱపడు. భార. ఆర. 5, ఆ. 81: చూ, వాంఛించు.

ఎలరాచు, దే. అ. క్రి. (ఎలరు + ఆరు.) 1. అతిశయించు, అంపిల్లు: చూ, వందడించు; 2. ఒప్పు. చూ, సమ్మతించు.

ఎలరు, దే. వి. 1. అతిశయము: చూ, హేరాళము. 1; 2. ఉద్భోధము: చూ, వికాసము.

ఎలరుచు, దే. అ. క్రి. 1. రూ- ఎలర్చు. అతిశయించు. హరి. ఉ. 8, ఆ. 115: చూ, సందడించు; 2. రూ- ఎలర్చు. విరియు. అము. 5, ఆ. 104: చూ, వికసించు; 3. రూ- ఎలర్చు. ఆనందించు. భార. ఉద్యో. 4, ఆ, 158: చూ, సంతోషించు.

ఎలరుపు, దే. వి రూ- ఎలర్పు. ఆనందము: చూ, హ్లాదనము.

ఎలర్చు, దే. అ. క్రి: చూ, రూ- ఎలరుచు.

ఎలర్పు, దే. వి: చూ, రూ- ఎలరుపు. భార. శాంతి. 6. ఆ. 574.

ఎలసము, దే. వి. 1. ఉత్సాహము, పూనిక: చూ, సన్నాహము; 2. ప్రేమము. చెలిమి: చూ, స్నేహము. 1.

ఎలికె, వా. వి. చూ, రూ- ఎలుక. "ఎలికెవల."

ఎలికెబోను, వా. వి. ఎలుకలఁబట్టుబోను: ఎలికెవల, ఎలుకబోను.

ఎలుకెవల, వా. వి.—పై.—

ఎలిసె, దే. వి. వాచూరు: చూ, రూ- పెలిసె.

ఎలుగించు, దే. అ. క్రి. కూయు. భార. ఆర. 6, ఆ. 194. (లక్షణ ప్రకారము ఎలిగించు అని యుంచవలయును.): చూ, శబ్దించు.

ఎలుఁగు, దే. వి. 1. రూ-ఎల్లు. అఱుపు: చూ, స్వరము; 2. రూ- ఎల్లు, భల్లూకము: చూ, వెలుఁగుబంటి.

ఎలుఁగుగొడ్డు, ద్వ. వి. చూ, వెలుఁగుబంటి.

ఎలుఁగుబంటి, —పై.—

ఎలుక, దే. వి. 1. రూ- ఎలక - ఎలికె: చూ, మూషికము; 2. ఈతిబాధ లాటింటిలో నొకటి: చూ, పందికొక్కులు. (చూ, ఈతిబాధలు.)

ఎలుకకుఁబిల్లిసాక్షి, లో. ఎలుకను బట్టునది పిల్లిగావున విసుప యోగమని భావము.

ఎలుకచెవి, ద్వ. వి. మూషకపర్ణి *: చూ, స్ఫోటశోఫ.

ఎలుకచెవిపల్లిక, —పై.—

ఎలుకబీడి, —పై.—

ఎగకబీడిపల్లిక, —పై.—

ఎలుకెబోను, ద్వ. వి. చూ, ఎలికెబోను.

ఎలుకమొక్క, ద్వ. వి. చూ, ఎలుకచెవి *.

ఎలువు, దే. వి. చూ, రూ- ఎలుఁగు. (రూ- ఎల్గు.)

ఎల్లు, — రూ.—పై.—

ఎల్కెక్ట్రిసిటీ, వా. విద్యుచ్ఛక్తి: చూ, విద్యుత్తు.

ఎల్ల, దే. వి. 1. పొలిమేర: చూ, సీమ. 1; ద్ర. 2. ఎల్లవెంట. పమస్తము. చూ, సర్వము.

ఎల్లపుపు, దే. వి. రూ- ఎల్లప్పుపు: చూ, సతతము. 2.

ఎల్లపుపు ద్రిమ్మరు తెరుదొర, ద్వ. వి. చూ, చన్మాథుఁడు.

ఎల్లప్పుపు, దే. వి. చూ, రూ ఎల్లపుపు.

ఎల్లమ్మ, ద్వ. వి. (ఎల్ల + అమ్మ.) ఎల్లయందుంచు ఒకానొక గ్రామదేవత, పొలిమేరమ్మ: చూ, మహాలక్ష్మి. 3.

ఎల్లరు, దే. స. బ. (ఎల్ల + వారు.) (దీనికి ఏ-వ. ఎల్లవాఁడు.): చూ, అందఱు. 1-2. (రూ-ఎల్లవారు.)

ఎల్లవాఁడు, దే. స. ఎవ్వఁడును. పా. 1. ఆ. 45; చూ, వేఁడు (చూ. ఎతఁడు.)

ఎల్లవారు, దే. స. బ. 1. సమస్తపురుషులు, సమస్తస్త్రీలు: చూ, అందఱు- రూ. అంపొఱు, ఎల్లరు; 2. అంత సంఖ్యగలవారు అందఱు- రూ-అందొఱు, ఎల్లరు.

ఎల్లవెంట, దే. ద్ర. ఎల్లవెంటకు: చూ, సర్వము.

ఎల్లవెంటకు, దే. ద్ర.—పై. ఆం. భా. 3. కాం. 74.

ఎల్లాఁడి, దే. వి. (ఎల్ల + అఁడి.) 1. దొంగ: చూ, హారకుఁడు; 2. అడవియందుఁ జోటుచేసికొని ఎల్లయం దుండి కొట్టి దోఁచెడు దొంగ: చూ, హారకుఁడు. 1-ఉ.

ఎల్లాఁడిత్తియ, ద్వ. వి. దొంగతనముగల స్త్రీ: చూ, స్త్రీ;!-ంఉ. (రూ- ఎల్లాఁడికత్తె.) (చూ. ముచ్చు. 1.)

ఎల్లి, దే. వి. ఏ. 1. పశ్చాద్దినము. భార. ఉద్యో. 2, ఆ. 130; వేమన. 701: చూ, తేపు; 2. గొడుగు. భార. శల్య. 1, ఆ. 133: చూ, వారిత్ర.

ఎల్లితము. దే. వి. 1. రూ-ఎల్లిదము. తిరస్కారము: చూ, పరిహాలనము; విణ. 2.—పై.—.

ఎల్లిదము, దే. వి. విణ.—పై.—(విణయందు. భార. అశ్వ. 1. 317: భార ఉద్యో. 2. ఆ. 88.

ఎల్లిద్దు [illegible]ఁడు. నిర్వ్య. 8,

ఎల్లువెలినోటిమెకము, ద్వ. వి. బెబ్బులికిని చిరుతపులికిని పుట్టిన పులి. భల్లూకము. సాంబ. 4. వర్గు. 2: చూ, వెలుఁగుబంటి.

ఎల్లెఱ. దే. వి. పందిరి లోనగువానిలోపల మీఁదఁ గట్టెడు మేలు కట్టు. ఉల్లడ: చూ, వితానము.

ఎల్లెలుక, ద్వ. వి. రాజమూషికము. రూ-ఎల్లెల్క-: చూ, మూషికము. 1-ఆ.

ఎల్లెల్క-. —పై.—

ఎవఁడు, దే. వి: చూ, ఎతఁడు.

ఎవత, దే. స. ఏ, ఏయాఁడుది. రూ-ఎవతి: చూ, స్త్రీ. 1-ఎళ.

ఎవతి, —పై.—(రూ-ఎవతె.)

ఎవతుక, (ఎవత + క.)—పై.— (ఇక్కడ స్వార్థమున కప్రత్యయము. కప్రత్యయము పరమగునపుడు ఉకారమువచ్చును. ఇట్లు ఇతరస్థలములయందును తెలియునది.) (రూ-ఎవ్వతుక.)

ఎవతె, —పై.—(రూ-ఎవ్వతె.)

ఎవయు, దే. అ. క్రి. రూ-ఎగయు. భార. సభా. 1. ఆ. 255: చూ, లంఘించు.

ఎవరిత, దే. ప. ఏ. (ఎవరి + త.) రూ-ఎవర్త: చూ, స్త్రీ.

ఎవరితి, (ఎవరి + తి.)—పై.—(రూ-ఎవర్తి.)

ఎవర్త, —పై.—(రూ-ఎవరిత.)

ఎవర్తి, —పై.—(రూ-ఎవరితి.)

ఎవర్తుక, (ఎవర్త + క.)—పై.— (రూ-ఎవతుక.)

ఎవర్తె, —పై.—(రూ-ఎవరితె.)

ఎవుచు, దే. స. క్రి. 1. ఎగయుఁజేయు చూ, రూ-ఎగచు. 1; 2. తఱుము. రూ-ఎగచు. నిర్వ 1, ఆ. 39; కకు- 5, ఆ. 37: చూ, వెంబడించు.

ఎవ్వ. దే. వి. కష్టము. ఇడుమ: చూ, శోకము. 2.

ఎవ్వఁడు, దే. వి. చూ, రూ-ఎవఁడు (ఎల్లవాఁడు.- భార. ఆర. 2; ఆ. 341.)

ఎవ్వత, దే. స. ఏ. ఏయాఁడుది. రూ-ఎవ్వరిత: చూ, రూ-ఎవర్త.

ఎవ్వతి, -పై.- (రూ-ఎవ్వరితి.)

ఎవ్వతుక, (ఎవ్వత + క.) -పై.- (రూ-ఎవతుక.)

ఎవ్వతె, —పై.— (రూ-ఎవ్వరితె.)

ఎవ్వరిత, (ఎవ్వరి + త.) —పై.— (రూ- ఎవ్వర్త.)

ఎవ్వరితి, (ఎవ్వరి + తి.) —పై.— (రూ- ఎవ్వర్తి.)

ఎవ్వరితె, (ఎవ్వరి + తె.) —పై.— (రూ-ఎవ్వర్తె.)

ఎవ్వర్త, —పై.— (రూ- ఎవ్వరిత.)

ఎవ్వర్తి, —పై.— (రూ-ఎవ్వరితి.)

ఎవ్వర్తుక, —పై.— (రూ-ఎవ్వతుక.)

ఎవ్వర్తె, —పై.— (రూ- ఎవ్వరితె.)

ఎవ్వల, దే. వి. ఏప్రక్క, ఏవైపు. "క. ఇవ్విధముననే వర్ణము వెవ్వల్ల బొడలేకపోవ." హరి. ఉ, 8. ఆ. 57: చూ, రూ-ఏవల.

ఎవ్వాఁడు, దే. స. (ఎ + వాఁడు.) 99: చూ, [illegible]

ఎస, దే. వి. 1. అతిశ [illegible]

ఎసఁగు, దే. అ. క్రి. 1. అతిశయించు. తనరు. భార. ఆర. 7, ఆ. 448; వేమన. 711: చూ, సందడించు. 2; 2. ఉప్పొంగు. ఉ. హరి. 5, ఆ. 220: చూ, విజృంభించు; 3. ఒప్పు. ఆం. భా. తృ. కాం, 83: చూ, సమ్మతించు.

ఎసకము, దే. వి. 1. అతిశయము. హరి. పూ. 8, ఆ. 6: చూ, హేరాళము. 1; 2. ఎగసిపాటు. భార. ఉద్యో. 4, ఆ. 324: చూ, విజృంభణము; 3. రీతి. అనురిక. కాశీ. 6, ఆ. 185: చూ, విధము. 1.

ఎసకొను, దే. అ. క్రి. పరికొను: చూ, వ్యాపించు.

ఎసకొలుపు, దే. ప్రే. పురికొలుపు. భార. ఉద్యో. 4, ఆ. 207: చూ, ప్రేరేపించు.

ఎసగొట్టు, ద్వ, వి. అంబేద, పనికిమాలినవాఁడు: చూ, వ్రాఁజె.

ఎసటిపోఁతలు, దే. వి. బ. ఆహతతంతులమీఁటలు, ఎసటుచేయఁదగిన బియ్యము. కళా. 6, ఆ. 120: చూ, సడింపులు.

ఎసరు, దే. వి. 1. అత్తెసరు, కోష్ణజలము, ఎత్తెసరు: చూ, నఖంపచము; అ. క్రి. 2. రూ- ఏసరు. అతిశయించు. పాండు. 4, ఆ. 180: చూ, సందడించు. 2.

ఎసరేఁగు, దే. అ. క్రి. ఉప్పొంగు. చూ, విజృంభించు.

ఎసల, దే. వి. ఒకరకము మట్టిపిడత, అటికె: చూ, పాత్రము. 6—ఎ.

ఎసలారు, దే. అ. క్రి. (ఎసలు + ఆరు.) అతిశయించు, మీరు. భార. విరా. 1, ఆ. 172: చూ, సందడించు. 2.

ఎసలిక, దే. వి. అతికాశము. తీఱిక: చూ, సంము. 6.

ఎసలు, దే. వి. సంకులరణము, దొమ్మి: చూ, యుద్ధము.

ఎసవు, దే. అ. క్రి. చూ, రూ- ఎసఁగు.

ఎసవెట్టు, దే. ప. క్రి. (ఎస + పెట్టు.) పురికొలుపు. కళా. 6, ఆ. 231: చూ, ప్రేరేపించు.

ఎసళ్ళు, దే. వి. బ. చూ, రూ - ఏ - ఎసరు. 1.

ఎళనీరు, ద్వ. వి: చూ, రూ-ఎడనీరు.

ఎళ్ళము, మి. వా. వి. (ఏఱు + పలము.) ఏఱుపలములు. ఆం. భా. ద్వి. వై. 269: చూ, మెల్లము.

ఎళ్ళు. దే. వి. బ. 1. రూ-ఎద్దు. హరి. పూ, 6. ఆ. 22: చూ, వృషభము. 1; వా. 2. వెడలు. వెళ్లె (వకాఁము పుకలేని క్రింది జాతుల యుచ్చారణలోపము.)

ఏ

ఏ, అచ్చులలో నొక యక్కరము. సం. అవ్య. 1. దుఃఖమును భావించుట: చూ, శోకము. 2; 2. కోపమును దెలుపును: చూ, రోషము; 3. ప్రత్యక్షమును దెలుపును: చూ, ఈ. (1); 4. సన్నధిని తెలుపును: చూ, సమీపము; 5. తలఁచుటను తెలుపును: చూ, స్మృతి. 1; 6. పిలుపును తెలుపును: చూ, సంబోధనము; వి. ఆ. పుం. 7. వెన్నుఁడు: చూ, విష్ణువు. 1; 8. తేజస్సు: చూ, వెలుతురు. 1; 9. ఉదకము: చూ, సలిలము. 1; 10. రేయి: చూ, రాత్రి; 11. హాత్మ్యోదరము, మేద యొక్క నడిమిభాగము: చూ, సదనము. 1-3; (ఓ); 12. ఆకాశము: చూ, సురవర్త్మము; 13. ఏకాదశసంఖ్య: చూ, పదునొకటి; 14. అరుణోదయము: చూ, సూర్యోదయము; 15. మణికుట్టిమము, రత్నఖచితమును తిన్నె: చూ, వేదిక.

(రత్నమయమైన శిరోగృహమని సర్వశబ్దసంబోధిని.): దే. స. (1) రూ-ఎ. అడుగుట: "ఏతలఁపు."; చూ, సవాలు; (2) ఉద్దేశము. భాష. 8, స్కం: చూ, యోచన; దే. అవ్య. (3) రూ-ఎ. అడుగుటను దెలిపెడి. భాగ. 1, స్కం. 347: చూ, సవాలు; (4) రూ-ఎ. కాకుస్వరమున వ్యతిరేకమును దెలిపెడి. భార. ద్రోణ. 2, ఆ. 205: చూ, వేఱుపాటు; (5) రూ-ఎ. అడుదగుటను దెలిపెడి. "అపునే, ఏమే.": చూ, ఎ. 3; (6) రూ-ఎ. మెచ్చుకొనుటను దెలిపెడి. భార. ఉద్యో. 2, ఆ. 117: చూ, పేటాను; (7) రూ-ఎ. ఎక్కువ తక్కువలను దెలిపెడి. ఉ. హరి. 5, ఆ. రూ-ఎ; (8.) దుఃఖమును దెలిపెడి. భార. ఉద్యో. 3, ఆ. 183: చూ, శోకము. 2; (9 విచారమును దెలిపెడి. భార. ఉద్యో. 3, ఆ. 378. చూ, శోకము. 2; (10, రూ-ఎ. ప్రార్థించుటను దెలిపెడి. పర. 1, ఆ: చూ, స్తోత్రము; వై. అవ్య. (11) అ. రూ-ఎ. మఱియొకదాని లేమిని తెలిపెడి. చూ,అ. (2)(12)ఏవ, రూ-ఎ చూషటను దెలిపెడి. రామా. 4, ఆ. 81: అదిగో-రూ-అదిగో, అడె-రూ-అపే. రూ-ఎ; (సం. ప):—అనన్యము, ఏవ; (13) తనంతట అనుసర్థమును దెలిపెడి. కళా. 3, ఆ. 208: అ, రూ-ఎ; (14) ఎక్కువను తెలిపెడి; పా. (15) వక్రములలో నొకటి. (ఎ ఏ ఒ ఓ లకు వక్రములని పేరు): చూ, వక్రములు; (16) అవ్య. ఏవార్థకములలో నొకటి. (ఏవార్థకములు.— అ - ఆ - ఎ - ఏ.): చూ, ఏవార్థకములు; (17) ప్రార్థనార్థకము మీఁద వచ్చువానిలో నొకటి (ప్రార్థనార్థకముమీఁద వచ్చునవి — ఇ-ఈ-ఎ-ఏ-ఓ-ఓ అనునవి.) "వండవే"; (18) ఇ-ఈ-ఎ-ఏ లం గూడిన వర్ణములు తాలవ్యంబులు. వానిలో నిదియొకటి: చూ, తాలవ్యములు; (19) కంఠతాలువులఁ బుట్టినవి.—ఏ-ఐ; (20) సంస్కృత శబ్దసంధి ప్రకరణము.-గుణములు. - ఏ-ఓ-అర్-అల్; (21) ఏచ్చులలోనిది యొకటి. (ఏచ్చులు.—ఏ-ఓ-ఐ - ఔ.): చూ, ఏచ్చులు; (22) ఉబ్బులలో నిది యొకటి. (ఉబ్బులు.—ఉ-ఋ-ఌ-ఏ-ఓ.) : చూ, ఉబ్బులు.

ఏండ్లను, బ. ఏఁబదియేండ్లు. అనేక వత్సరములు. ...తటనుండి తుట్టతుదవఱకు వర్ణింపుట కేఁబండ్లుం ...టును." ధర్మజి.

...1. అపేక్ష. స్వా. 3, ఆ. 7 : చూ, వాంఛ; 2. ...రిక : చూ, వాంఛ.

...వి. ఒకానొక కిరాతుఁడు. ఆం, భా. ద్వి. శూ. 289 : ...వ్యాధుఁడు. 1.

...య, దే. అ. క్రి. వాఁచిపోవు. రుక్మాం. 4, ఆ. 134: చూ, వాఁచు. (రూ-ఏఁకారు.)

ఏఁకఱుపెట్టు, ద్వ. స. క్రి. ఉన్నది ఉన్నట్టు మొదటినుండియు పెట్టు: ఏఁకరుపుపెట్టు.

ఏఁకరువుపెట్టు, —పై.— (వాడుక.)

ఏఁకారు, దే. అ. క్రి: చూ, రూ-ఏఁకగు. ఉ. రా. 8, ఆ.

ఏఁచు, దే. స. క్రి. కాపఁించు, బాధపెట్టు. భార. ఉద్యో 101: చూ, బాధించు.

ఏఁజెల్ల, దే. అవ్య. (ఏను + చెల్ల.) సంతాపమును దెలిపెడి. హరిశ్చ. 2, భా. 926: చూ, సంతాపము.

ఏఁట, దే. వి. గొఱ్ఱె: చూ, మేషము. 1-రా (సూ.ని.)

ఏఁడాది, దే. వి. (ఏఁడు + ఆది.) ఏఁడు (ఏడాది అనునో ఆది శబ్దము నిరర్థకము.ఇట్లు శబ్దములు మహాప్రయోగములందు యింకను కొన్నికలవు. పంచాది, పాఱాది మొ.): చూ, సంవత్సరము.

ఏఁడి, దే. వి. ఎక్కడనున్నాఁడు. "వాఁడేఁడి" రూ-ఏఁడీ, బ. ఏరి-రూ-ఏరీ.

ఏఁడీ, —పై.— అచ్చ. అ, కాం. 88.

ఏఁడికోల, దే. వి. ఈశ-రూ-ఈష, నాఁగటి మేఁడికోల: చూ, లాంగలము.

ఏఁడు, దే. వి. 1. ఏఁడాది: చూ, సంవత్సరము; స. 2: చూ, రూ-ఎతఁడు. 1, 2, 3. (ఎల్లవాఁడు.—భార. ఉద్యో. 1, ఆ. 119.)

ఏఁడుడి, దే. వి. (ఏఁడు + ఉడి.) 1. చనిపోయినతరువాత సంవత్సరాంతమున జరిగించు శ్రాద్ధము: చూ, సాంవత్సరికము; 2. ఆబ్దికము, తద్దినము, మృతినొందినవారికి వర్తిసంవత్సరమునఁ జేసెడి కర్మము: చూ, సాంవత్సరికము.

ఏఁదర, దే. వి. 1. కుటుంబముతోఁజేరని స్వతంత్రపుసొత్తు. విణ. 2. కుటుంబముతోఁ జేరక స్వతంత్రమైనది.

ఏఁదుము, దే. వి. (ఏను + తూము.) 1. ఇరువది కుంచములు. (గోదావరీమండలములోని యుత్తరభాగమున ఇపవదిపంచములును, దక్షిణభాగంబున ఏఁబదిపంచములును, విశాఖమండల ప్రాంతమున అయిదు కుంచములును వాడుక) అయిదు తూములు; 2. రెండు యకరములనేల.

ఏఁదుపుబియ్యము ఏకాదశి - పందుముబియ్యము పరగడుపు లో. కడుపునిండఁగ మెక్కినను ఒక్కమెతుకైనను తిననట్టున్నాఁడని భావము.

ఏఁపు, దే. వి. బాధ, కాటీయ. చూ, శోకము. 2.

ఏఁబంచుక్రి, ద్వ. స. ఏఁబదిమంచికి మహాన్మహాత్యర్థకరూపము: ఏఁబదిమంది.

ఏఁబది, ద్వ. స. (ఏను + పది.) 5 × 10 = 50: చూ, అయిదు పదులు.

ఏఁబలము, ఱు. వి. (ఏను + పలము.) రూ-ఏఁబులము. ముప్పది తూములు.

—(వాడుక.)

ఏ. వి. అ. వ. ఐకకంఠ్యము, ఒద్దిక, పొత్తు: 1.

ఏ. అ. పుం. 1. ఒంటిపోఁగు, రోఁకలి ...యుధుఁడు: 2. కుబేరుఁడు: చూ, ...ను, పాపహేరుడు: చూ, సర్పము. 1-ఎ. ...హాయుఁడు: ఒంటరీడు: 2; 2.

...ములుగల ఒక పని.

ఏకగురువు, సం. వి. ఉ. పుం. కూడ చదువువాఁడు, సతీర్థ్యుఁడు: చూ, సహపాఠి.

ఏకచక్రము, అం. 1. శుంభపురి : చూ, దేశములు. 1-ఓ౧-౧౯.

ఏకచరము, సం. వి. అ. పుం. 1. ఏఁకీఁడు, వనసూకరము: చూ, సూకరము: ౧-౯; విణ. 2. ఏకాంతమైనది: చూ, రహస్యము. 1.

ఏకచారిణుఁడు, సం. వి. న్. బ. బుద్ధనిశిష్యులలో నొకఁడు : చూ, బుద్ధుఁడు. 1.

ఏకచ్ఛత్రాధిపత్యము, వా. సర్వాధికారము.

ఏకజ్ఞుఁడు, సం. వి. న్. పుం. అధీశ్వర సార్వభౌములకంటె యితరుఁడైన రాజు. భయాపహుఁడు, మండలేశుఁడు, మండలేశ్వరుఁడు : చూ, రాజు. 1.

ఏకజానుకృతము, అం. చూ. ఏకవింశతి స్థానకములు.

ఏకడ, దే. ద్ర. ఎచట. ఎందుఁ: చూ, యత్ర. 1.

ఏకతమాడు, ద్వ. అ. క్రి. తలఁచు, రహస్యముగా నాలోచించు. స్వా. ౬, అ. ౪౬ : చూ, యోచించు.

ఏకతము, వై. వి. 1.=ఏకాంతము. ఆలోచనకుఁ దగిన చోటు; విజ. ౩, ఆ ; చూ, రహస్యము. 1; 2. ఆలోచన : చూ, యోచన.

ఏకతరము, సం. విణ. అన్యము : పరాయి : చూ, వేఱు ౩.

ఏకతరుఁడు, సం. విణ. ఖిన్నుఁడు, అపమానము చేసినంచువలన విశ్చేష్టుఁడుగా నుండెడువాఁడు, తిరస్కరింపఁబడినవాఁడు : చూ, వహేలనుఁడు.

ఏకతానము, సం. వి. అ. పుం. పాట వాద్యము తాళము అభినయము వీనిసమమైన క్రియ. (ఇవి సరిగానుండుట) : ఏకతాళము.

ఏకతానుఁడు, సం. విణ. ఒక విషయమునసే మనస్సు నిలిపినవాఁడు : చూ, ఐకాగ్రుఁడు.

ఏకతాళము, సం. వి. అ. పుం. 1 : చూ, ఏకతానము; 2. తాళప్రాఁభూతమైన కాలవిశేషము, నాలుగక్షరముల కాలము : చూ, తాళము. 2; అం. 3: చూ, జన్యతాళములు; 4. చూడక ములు. (సూళాది సప్తతాళములు.) ఏడింటిలో నొకటి : చూ సూడకములు.

ఏకత్రింశత్తు, సం. వి. త్. నిత్యైకవచనము. ముప్పదియొకటి లేక ముప్పదియొక్క ద్రవ్యములు.

ఏకత్రింశుఁడు, సం. వి.అ.పుం. చందమామ : చూ, [illegible] ళువు.

ఏకత్వము, సం. విణ. అభేదము : చూ, సమ[illegible]

ఏకదంతుఁడు, సం. వి. అ. పుం. ఒంటికొమ్ము వినాయకుఁడు. 1.

ఏకదశారతి, ద్వ. వి. ఆరాత్రికావిశేషము :

ఏకదృక్కు, సం. వి. క్. పుం. ఒంటికన్ను

ఏకదృష్టి, సం. వి. ఇ. పుం. 1. కాకి 2. ఒంటిచూపుకలది : ఏకాక్షి

ఏకదేశము, సం. వి. అ

ఏకదేశవి కృతన్యాయ[illegible] నను అ[illegible]

ఏకదో[illegible]

ఏకధురము, సం. వి. అ. పుం. నాఁగటినైనను బండినైనను మఱి దేనినైనను ఒక్కటిని లాగెడి యెద్దులోనగునది. ఒక విధము బరువు క్రమోనెడి జంతువు : ఏకధురావహము, ఏకధురీణము.

ఏకధురావహము, — పై.—

ఏకధురీణము, — పై.—

ఏకన, వా. వి. అశ్రి, అంచు. "ఆకులో ఊరుఁగాయ ఏకన వడ్డింపుము.": చూ, సుద. 1-3.

ఏకనటుఁడు, సం. వి. అ. పుం. కథకుఁడు: చూ, పౌరాణికుఁడు.

ఏకనాళఫలబాహుళ్యన్యాయము, న్యా. ఒకకాడను చాల పెండ్లి వ్రేలుచున్నరీతి : చూ, న్యాయములు.

ఏకపక్షుఁడు, సం. వి. అ. పుం. తోడువచ్చినవాఁడు: చూ, సహాయుఁడు, 1.

ఏకపత్ని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. పతివ్రత, క్రొత్తడి, చూ, స్త్రీ. 1-౧౬.

ఏకపదము, సం. వి. అ. పుం. 1. ఒకానొక రతిబంధము : చూ, రతిబంధము: వి. అ. న. 2. చూ, సద్యస్కారము.

ఏకపది, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. త్రోవ: చూ, మార్గము. 1

ఏకపాటల, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. గౌరి; చూ, పార్వతి. 1.

ఏకపాదము, అం. చూ. ఏకవింశతి స్థానకములు.

ఏకపాది, అం. చిత్రకవిత్వములో నొకటి. ఉదా :— " మతివి నాయ యభరితస - మ్మదుఁడనంగ." ఇదే మూఁడు పాదంబులం దుండు - ఏకపాదమనఁబడు : చూ, వృత్తము. 1.

ఏకపార్శ్వగతము, అం. —పై.—

ఏకఃపాపాని కురుతే ఫలం భుంక్తే మహాజనః, న్యా. ఒకఁడు చెడుగును జేయును. మహాజనులు దానిఫల మనుభవింపరు.

ఏకపింగళుఁడు, సం. వి. అ. పుం. కుబేరుఁడు: చూ, శ్రీమంతుఁడు.

ఏకపింగుఁడు, —పై.—

ఏకపాత్తు, సం. వి. త్. ముక్కంటి: చూ, శివుఁడు. 1.

ఏకపార్శ్వగతము, అం. చూ. ఏకవింశతి స్థానకములు.

ఏకము, సం. న. విణ. 1. అన్యము: చూ, వేఱు, 3; 2. అసహాయము: చూ, దిక్కుమాలినతనము; 3. గామిడి, ముఖ్యము; చూ, శ్రైష్ఠ్యము; ఏ. 4. ఒక్కటి: చూ. వంచి; అం. 5. తాళము లేడింటిలో నొకటి. (చూ, తాళము. 2.) చూ. [illegible] ములు; 6. చూ, సంఖ్యాభేదములు; వా. 7. ఏకత్వము సారి, (ఏకముగా).

ఏకయష్టిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ఒంటిపేట హారము చూ, భూషణము. 2-౩౪.

ఏకరాత్రము, సం. వి. అ. పుం. ఒకదినముతో యజ్ఞము: చూ, యజ్ఞము.

ఏకరాత్రుఁడు, సం. వి. అ. పుం. కూతురుభర్త, అల్లుఁడు, జామాత: చూ, స్వకీయుఁడు. 1—౨.

ఏకరూప, అం. ఒకానొక వృత్తము. ఇందొక్కొక్క పాదము మ-భ-జ-గ గములు గలిగి ఎనిమిదవయింట యతిగల ఏకాక్షర ఛందస్సునందుఁ బుట్టిన వృత్తము. ఉదా:— " ఏపారు గావ్యముల, నేకరూపుల్, మ్మొపుత్రీతుఁ మభజ। గాగణంబుల్ గాపించుంగుంజరవి। రామమొప్పఁ, బాపంబుల్ వాయు ప్రస్తుతింపఁ." చూ, వృత్తము. 1.

సం. వి. అ. పుం 1. ఏఁకీఁడు, వనసూకరము, (ఇది పదముగా వాడుక కాని పూర్వకవిప్రయోగములయ

దట్లు లేదు. రాఘ. 1. ఆ. 39 పీఠిక : చూ, సూకరము, విణ 2. అసహాయము : చూ, దిక్కుమాలినతనము.

ఏకలీఁడు : వై. వి. = ఏకలఃఁ : అడవిపంది. చూ, ఏకచరము, 1. హన-2- 24.

ఏకవాచకానుప్రవేశసంకరము, సం. వి. అ. పుం. ఒకానొక అలంకారము : (చూ, అలంకారము.)

ఏకవాలి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. కతారి. నిమిచా కత్తి. కరవాలిక: చూ, రిష్టి. 2.

ఏకవింశతి మహాదోషములు, అం. పంచాంగశుద్ధి హీనము, సంక్రాంత్యహస్సు, పాపషడ్వర్గము. కునవాంశము, అష్టమ కుజుఁడు, భృగుషట్కము, కర్తరి, లగ్నాష్టమదోషము, అష్టమ చంద్రుఁడు, షడష్టరిస్థచంద్రదోషము, చంద్రసహదోషము, వాసజనితదుర్ముహూర్తము, భార్జూరిష్ట నవమాంఘ్రిభము, గ్రహణభము, ఉత్పాతభము, క్రూరయుద్ధిష్ట్యము, అశుభవిద్ధము. విషయుతలగ్నము, లగ్నాస్తదోషము, గండాంతము, వ్యతీపాతవైధృతి మహాయోగము. (21.)

ఏకనింశతస్థానకములు, అం. సంహతము, సమపాదము, స్వస్తికము, వర్ధమానము, నంద్యావర్తము, చతురశ్రము, పార్ష్ణివిద్ధము, పార్ష్ణిపార్శ్వగతము, ఏకపార్శ్వగతము, ఏకజానుకృతము, పరావృత్తము, పృష్ఠోద్ధానతలము, ఏకపాదము, బ్రాహ్మము, వైష్ణవము, శైవము, గారుడము, వృషభాసనము, సమసూచికము, విషమసూచికము, చండసూచికము. (21.)

ఏకవింశన్మహామణి, సం. వి. ఇ. పుం. కళేరుక, వెన్నెముక : చూ, శల్యము. 1.

ఏకవీరము, సం. వి. అ. పుం. ఆఖుపాషాణము, ఉల్లిపాషాణము: చూ, సౌవీరము. 2.

ఏకవీరుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. అంగాధిపుఁడు, కర్ణుఁడు : చూ, రాధేయుఁడు; 2. శ్రీరాముఁడు, కౌశలేయుఁడు : చూ, రాముఁడు ; 3. అర్జునుఁడు : చూ, విజయుఁడు. 1; 4. ఒక వీరుఁడు : చూ, భటుఁడు. 1; 5. జింక : చూ, హరిణము. 1.

ఏకశఫము, సం. వి. అ. న. గుఱ్ఱము : చూ, హయము. 1.

ఏకశుఁడు, సం. విణ. బ్రాహ్మణుఁడు : చూ, స్వస్తిముఖుఁడు.

ఏకశృంగుఁడు, సం. వి. అ. పుం. వెన్నుఁడు : చూ, విష్ణువు.1.

ఏకసర, అం : చూ, ఉపవీతములు.

ఏకసరము, సం. వి. అ. పుం : చూ, ఏకయష్టిక.

ఏకసహుఁడు, సం. విణ. ఏకతానుఁడు (ఒక పదార్థమందు నిశ్చయము గలవాఁడు) చూ, ఐకాగ్ర్యుఁడు.

ఏకసూత్రము, సం. వి. అ. పుం. వైడూర్యము, విమానందుఁ బుట్టిన రత్నము, పిల్లికఱ్ఱ చూ, 1-ఎ.

ఏకస్మి, సం. వి. ఈ వి.

ఏకాంగము, సం. వి. అ. పుం, న. మంచిగంధము : చూ, సుగంధము.

ఏకాంగి, సం. వి. స్. పుం. 1. పుత్రమిత్రకళత్రాదులం బరిత్యజించి భగవత్సేవకుఁడే పరమప్రయోజనమని కావిపట్టములుఁ గట్టుకొని భగవత్సేవార్థము శరీరమును ప్రాణమును అర్థమును తృణముగాఁ జూచుచు విరక్తుఁడైన విష్ణుభక్తుఁడు. ఆము. 2, ఆ. 96: (చూ, ఒంటరీఁడు. 2.) ; 2. బుధుఁడు : చూ, సాయ్యుఁడు; విణ. 3. ఏకాకి,అసహాయుఁడు చూ, ఒంటరీఁడు. 2.

ఏకాంగుఁడు, సం. వి. అ. పుం. బుధుఁడు : చూ, ఏకాంగి. 2.

ఏకాంగులము, సం. వి. అ. న. ఉచ్చ : చూ, మూత్రము.

ఏకాండము, వై. విణ = అఖండమ్. అంతయు. సై. 6, ఆ. 98; కవిక. 3, ఆ. 195 : చూ, సర్వము.

ఏకాంతము, సం. క్రి. విణ. న. 1. అత్యంతము, కడు : చూ, మఱిమఱి; 2. అధికము, మిక్కిలి; చూ, హేరాళము. 1. 3 = ఏకతము. ఇద్దఱికంటె నెక్కువమంది లేనిది. అనురహస్యము: చూ, రహస్యము. 1; 4. తెలియఁబడనిది. (చోటు.) చూ, రహస్యము. 1. [1) ఏకాంత, రహస్య. గుప్త, (2) వ్యక్తిసంబంధము: (3, ఆత్మీయ, స్వంతము; (4) స్వతంత్రము, (5) లౌకిక.

ఏకాంతుఁడు, సం. విణ. అతిశయవంతుఁడు: చూ, హెచ్చుగలవాఁడు.

ఏకాకి, సం. విణ. 1: చూ, ఏకాంగి, 3: అం. 2. చూ, భూచారులు.

ఏకాక్షము, సం. వి. అ. పుం. 1. కాకి. మెల్లకంటి: చూ, వాయసము; విణ. 2. ఒకకన్ను గలది: చూ, ఏకదృష్టి. 2.

ఏకాక్షరము, అం. చూ, శబ్దాలంకారములు. (చూ, అలంకారము. 3.)

ఏకాక్షరి, అం. ఇది అన్నియు నొకేయక్షరముగాఁగలది: చూ, హేతువు. 2.

ఏకాక్షుఁడు, సం. వి. అ. పుం. ఒంటికంటిగాము, చూ, శుక్రుఁడు

ఏకాగ్ర్యుఁడు, సం. విణ. 1. ఒకవిషయమునందే మనస్సునిలిపినవాఁడు: చూ, ఐకాగ్ర్యుఁడు; 2. ధైర్యశాలి: చూ, దిట్టఁడు.

ఏకాగ్ర్యుఁడు, సం. విణ. చూ, రూ-ఐకాగ్ర్యుఁడు.

ఏకాలంకారము, అం. చూ, శబ్దాలంకారములు. చూ, అలంకారము.

[illegible]స. న్. 1. ఏకాదశము: చూ, పదునొకండు; [illegible]కండవది.

[illegible]న్. 1. ఏకాదశకము: చూ, పదునొకండు; [illegible]స్త్రీ. 1. పదునొకండవ తిథి, హరిప్రియ : [illegible]నొకండు తంత్రులుగల పనివాని యను 3. చూ, తిథులు; 4. చూ, తతవాద్య[illegible]గా

[illegible]. గౌరి: చూ, పార్వతి. 1.

[illegible], ఏకహాయని.

ఏకార్థాభినివేశము, అం : చూ, విగ్రహములు.

ఏకావళి, అం. ఒకానొక అర్థాలంకారము. గృహీతముక్తరీతిని వర్ణించుట ఉదా—కన్నులు శ్రవణాంతదీర్ఘములు. శ్రవణములు. భుజాంతర లంబిసములు. భుజములు జాను దఘ్నములు. చూ, అలంకారము. 3. 2. ఒంటిపేట హారము: చూ. భూషణము. 2.

ఏకాష్ఠిల, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. చిఱుకొద్ది* : చూ, విష్వక్సేన.

ఏకాష్ఠిలము. సం. వి. ఆ. పుం. శివమల్లి : చూ, శ్రీకొల్లి*.

ఏకాహభవము, సం. వి అ. న. ఒకదినమునఁబుట్టినది : చూ, ఐకాహికము.

ఏకాహము, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, ఒకరోజు; 2. మృతిఁ బొందినవారికి పదునొకండవనాఁడు చేయు శ్రాద్ధము: చూ, కర్మములు; వా. 3. ఒకరోజుచేయు శ్రీరామాదుల స్మరణోత్సవము. (సప్తాహము మున్నగునవి.)

ఏకియేకివదలు, లో, కోపముతీరువఱకు సాధించి పొడుముచేసి వదలు.(వాడుక.) "కానీ నిన్ను ఏకియేకి వదలెద."

ఏకీభవించు, సం. అ. క్రి. ఒక్కటియగు. కదియు: చూ, సక్తమగు.

ఏకీభావము, సం. వి. అ. పుం. ఐక్యము, ఒక్కటి యగుట: చూ, స్నేహము. 1.

ఏకీయుఁడు, సం. వి. అ. పుం. తోడువచ్చినవాఁడు: చూ, సహాయుఁడు. 1.

ఏకు, దే. వి. 1. ఏకిన దూదిచుట్ట, తూలనాళిక. చూ, దూదిచుట్ట: స. క్రి. 2. దూదిని చక్కఁజేయు; వా. 3. దూఱు. "కానీ నిన్ను నలుగురిలో ఏకి యెగనటికి కాకులకు వేనెదను." చూ, నెగ్గించు.

ఏకుఱు, దే. వి. దూదిపింజ. ఆం. భా. ద్వి. భూ. 294: చూ, సముద్రాంత. 1—ఆ.

ఏకె, ద్వ. స. ఏ. (ఏ + అక.) ఏపూజ్యారాలు: ఏపె-రూ-ఏపె, ఏబిడ. (ఆకె ఈకె ఏకె ఎవతె ఒకతె ఇత్యాదులయందు ఎకారము ఆదేశముగా వచ్చెనవి యెఱుంగునది.; (చూ. ఆకె.)

ఏకేనచక్రేణ నరథస్యగతిర్భవేత్, న్యా. ఏకచక్రముతో రథము నడవదు.

ఏకోద్దిష్టము, సం. విణ. ఒకరిఁను ఉద్దేశింపఁబడిన (శ్రాద్ధము.): గతించిన పదునొకండవ (శ్రాద్ధము.): చూ. కర్మములు.

ఏకోద్దేశము, సం. వి. అ. పుం. ఒకరిని గూ (ఒక అపరాధముఁజేసిన నేరగాండ్రఁ తూర్పుదిశ ముంచుట.)

ఏకో నగచ్ఛేచధ్వానమ్, న్యా. ఒంటఁగా "నడవకుమీ తెరువొ-ఒంట."

ఏకోనవింశతి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ: చూ

ఏకోనవింశుఁడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, పందొమ్మిదవవాఁడు.

ఏకోను, దే. వి. సమిష్టి, అంతయు ఏకోనుకు మొత్తమెంత." మొ: చూ, సర్వము.

ఏకోహిదోషో గుణసన్నిపాతే నిమజ్జతీందోఃకిరణేష్వి వాంకః, న్యా. చంద్రకిరణములందు మచ్చవలెనే గుణసముదాయమునందొక దోషమడఁగును.

ఏక్కు, వా. వి. మిక్కిలిరోఁత, ఎబ్బెట్టు: చూ, రోఁత. 2.

ఏగడము, దే. వి. పయనము: చూ, సంచారము. 1.

ఏగాని, దే. వి. చూ. అరకాని.

ఏగు, దే. అ క్రి. 1. గమించు, పోవు: చూ, వెళ్ళు. 3; 2. చను. ఆం, భా. తృ. కాం. 87: చూ, సమయు.

ఏగుడు, దే. వి. పయనము: చూ, సంచారము.

ఏగుదెంచు, దే. అ. క్రి. (ఏగు + తెంచు.) 1. రూ-ఏతెంచు, పోవు, మించు. జై. 2, ఆ. 73: చూ, వెళ్ళు. 3; 2. రూ-ఏతెంచు, వచ్చు, ఆగతమగు. భార. ఆది. 6, ఆ. 228: చూ, వచ్చు. 2.

ఏగుపెండ్లి, దే. వి. ఊరేగింపు, పెండ్లియయిన పిదప వధూవరులను ఊరేగించునట్టిపేరుక. వసు, 3, ఆ. 10. చూ, మెఱవణి.

ఏగుచు, దే. స. (ఏను + గుచు.) (ఏనునకు మహన్మత్యర్థక రూపము. : రూ- ఏవురు. అయిదుగురు- రూ- ఐదుగురు. అయిదుమంది-రూ-ఐదుమంది.

ఏగుస, ద్వ. వి. (ఏను + కుంచము.): చూ. రూ- ఎంగుస. ఆం, భా. ద్వి. వై. 271.

ఏచ, దే. విణ. 1. రూ- ఏస. పామరులమాట. యు. 1, ఆ. 102; కాళ. 3, ఆ. 36: చూ, గ్రామ్యము. 4: రూ- ఏస. వక్రము. చూ, వంకర.

ఏచుంబోటిచుక్క, ద్వ. వి. ఉత్తరాషాఢానక్షత్రము: చూ, రిక్క. 1—ఐ.

ఏచు, దే. అ. క్రి. 1. అతిశయించు. విక్ర. 2. ఆ. 100: చూ, సందడించు. 2; 2. పెఱుఁగు. చూ, వర్ధిల్లు, 3. ఎసరేఁగు. చూ, విజృంభించు.

ోటు, దే. వి. ఎక్కడ: చూ, యత్ర. 1.

ఐలు, అం; ఇ-ఓ-ఐ-ఔ. (ళ).

దే. వి. రూ- ఏటము, సక్షము: చూ, ప్రక్క. 2.

దే. వి. పై.—

దే. వి. ఇ. పంపు. స్వా. 3, ఆ. 84;

ఏటిఱేఁడు, దే. వి. (ఏరు + ఱేఁడు.) సరిత్పతి. య.-3, ఆ. 28 : చూ, సముద్రము. 1.

ఏటు, దే. వి. 1. బాణప్రయోగము: 2, బాణహతి: చూ, హతి. 1-4.

ఏటులాఁడు, దే. అ. క్రి. (ఏటులు + ఆడు.) ఆయుధపాణులై పోట్లాడు. శకాం. 5, ఆ. 21 ; భార. విరా. 5, ఆ. 133 : చూ, వాటులాడు.

ఏట్రింత, దే. వి : చూ, రూ-ఏటిరింత.

ఏఁడ, దే. వి. ఏ. ఎక్కఁడ. భార. ఆర. 2, ఆ. 47; కాశీ. 4, ఆ. 108 : చూ, యత్ర. 1.

ఏడక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. = ఏడిక. ఆఁడుగొఱ్ఱె, చూ, మేషము. 1. ౯.

ఏడకము, సం. వి. అ, పుం. మేఁక, పొట్టేలు; చూ, మేషము.1.

ఏడగజము, సం. వి. అ. పుం. తగిరిస * : చూ, ప్రపున్నాటము.

ఏడమూకుఁడు, సం. విణ. 1. అనేడమూకుఁడు : చూ, చెవిటి మూఁగ; 2. మోసగాఁడు: చూ.వంచకుఁడు; 3. కుశ్చితుఁడు, మొక్కలీఁడు.: చూ, వ్యాధుఁడు. 2.

ఏడాకులపొన్న, ద్వ. వి. (ఏడు + ఆకులపొన్న.)అయుగ్మపర్ణము * : చూ, సురపున్నాగము. 1-ఎ.

ఏడాకులనఁటి, దే. వి. (ఏడు + ఆకుల + అనఁటి.) సప్తపర్ణము. * రంభ. 2. (రూ-ఏడాకులరఁటి.)

ఏడాకులవాఁడు, ఒకానొక తెగవాఁడు.

ఏడాకు లెక్కువ చదివినవాఁడవు, వా. వి. అంపటికంటె ఘనుఁడవు అని వ్యధికరణము.

ఏడాకోడము, దే. విణ. రూ-ఏడాగోడము : చూ, విరుద్ధము.

ఏడాగోడము, దే. విణ. రూ—పై.—

ఏడాటలాడించు, దే. స. క్రి. (ఏడు + ఆటలు + ఆడించు. మిక్కిలి శ్రమపఱచు. చూ, శ్రమపెట్టు.

ఏడాళి. సం. వి.ఇ. పుం. చెవిటివాండ్రవరుస.

ఏడిక, వై. వి. = ఏడకము. 1 చూ, బధిరుఁడు. 1-ఎ. మేఁక. పొట్టేలు : చూ, మేషము. 1: 2. ఆఁడుగొఱ్ఱె : చూ, మేషము. 1-౯.

ఏడికవజీయ, ద్వ. వి. అగ్ని. ఆం, ప. సుర. 30; చూ, వహ్ని.1.

ఏడిమక్తు, సం. వి. ఆ. న. చెవిటివాండ్రకులము. చూ, బధిరుఁడు. 1-3.

ఏడీరితము, సం. విణ. చెవిటివాండ్రచేఁగాని కూయుచేత చెప్పఁబడినది.

ఏడు, దే. స. 1 ఆఱునొకటి. వేమన. 733-734 : చూ, సప్తకము; అ. క్రి. 2. ఏడుచు. ఏడ్చుచుండుటను తుర్థము. వాఁడుఁ యందిట్లున్నది.): చూ, రోదించు.

ఏడుఁడు, సం. విణ. చెవిటి ; చూ, బధిరుఁడు.

ఏడుకము, సం. వి. అ. న. నడుమును యెముకలుంచి పెట్టినగోడ, రూ-ఏడూకము ; చూ, బొమికెలగోడ.

ఏడుకొండలరాయఁడు, ద్వ. వి. తిరుపతివేంకటేశ్వరుఁడు.

ఏడుగడ, దే. అవ్య. 1. సమస్తపదార్థము. ఆం, భా. తృ. అవ్య. 78 : రూ-ఏడ్డడ; విణ. 2. (ఏడు + కడ.) (గురుతు తల్లి తండ్రి పురుషుఁడు విద్య దైవము దాత అని సప్త ప్రకారములుగల) రక్షకము రూ- ఏడ్గడ. వాసి. 1, ఆ : చూ, రక్షణము.

ఏడుగురు, దే. స. ఆఱుగొక్కమంది. (ఏడునకు మహన్మహత్యర్థకరూపము) : ఏడుమంది.

ఏడుగుఱ్ఱములతేరెక్కెఁజోదు, ద్వ. వి. సతహుమాదఱి : చూ, సూర్యుఁడు.

ఏడుచు, దే. అ. క్రి. రూ-ఏడ్చు: చూ, రోదించు.

ఏడుతూములు, దే. వి. బ. ఇరువది ఎనిమిది పంచములు: ఏడ్డము.

ఏడుపు, దే. వి. 1. రూ-ఏడ్పు : చూ, శోకము. 2;2. రూ-ఏడ్పు, అఱుపు : చూ, స్వరము. 2-ణ.

ఏడుమంది, దే. స. చూ, ఏడుగురు. (అప్ర.)

ఏడులాఁబూడులు, జా. ఏండ్లును బూండ్లు. "ఎఱకలుఁ గట్టుకొన్న మఱి యేడులాఁ బూడులాఁ బట్టు." మనుచరిత్ర.

ఏడువారములనగలు, జా. వా. ప్రతి ఆదివారముమొదలు ప్రతి శనివారము వఱకున్ను అమ్మవారికి సమర్పించెడి నగల మాప్పనకుఁ జెందిన పేరు.

ఏడూకము. సం. వి. అ. న : చూ, రూ-ఏడుకము.

ఏడేషము, చూ, ఏడగజము.

ఏడేహితము, సం. వి. అ. న. చెవిటివాని కోరిక : చూ, వాంఛ. 1-3౪. (ఇట్లు ఏడైశ్వర్యము, ఏడోద్వాహము, ఏడౌర్ధ్వదైహికము ఇత్యాదులూహ్యంబులు.)

ఏడ్డడ, దే. అవ్య. విణ : చూ, రూ-ఏడుగడ

ఏడ్చు, దే. అ. క్రి : చూ, రూ-ఏడుచు.

ఏడ్చును, అం : చూ, చిహ్నములు.

ఏడ్పు, దే. వి : చూ, రూ- ఏడుపు.

ఏడ్డెఅ, దే. వి. 1. అతిశయము : చూ, హేరాళము 1; 2. ఎసకము. భార. శల్య. 2, ఆ. 387 : చూ, విజృంభణము; 3. పరాక్రమము; బీరము. భార. ద్రోణ. 3, ఆ. 41 : చూ, శౌర్యము; 4. జిగడము. ఆం, ప. నర. 113 : చూ యుద్ధము.

ఏడ్డెఅ, దే. వి. అధికోత్సాహము : చూ, సంతోషము, ప్లోచనము, 1-ం.

ఏడ్డుము, ద్వ. వి. ఏడు + తూములు) 1 : చూ, ఏడుతూములు. వా. 2. "ఏడ్చెదము. ఏదోఒకవిధముగా చూచుకొందుము. నీవు వెళ్ళినపని చెప్పుము. చెప్పిన యెటులనో యేడ్చుము. నష్టమైన ననుభవింతుము." (ఏడ్డుము = ఏడ్చెదము. ప్రయోగానర్హము.) రూ-ఏడుద్దుము.)

ఏణతిలకుఁడు. సం. వి. అ. పుం. చంచమామ : చూ, హిమాంశువు.

ఏణము, సం. వి. అ. పుం. పెద్దకన్నులుగల యిట్టి : చూ, హరిణము. 1-ఱ.

ఏణి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. పెద్దకన్నులుగల నల్లలేడి : చూ, హరిణము. 1-ఱ; వి. ఇ. న. 2. ఏణములకులము : చూ, సంతతి. 1-ం౦.

ఏణేచ్ఛ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ఇట్టియంచలి యాశ. చూ, వాంఛ. 1-౩౫. (ఇట్లుఏడై పుత్యాదు, ఏడోద్వాహము,ఏడౌర్ధ్వదైహికము ఇత్యాదులు.)

ఏతఁడు, దే. స. ఏ. (ఏ + డు.) చూ, రూ- ఎతఁడు.
ఏతము. సం. వి. అ. పుం. 1, చిత్రవర్ణము : చూ, వర్ణము. 6; విణ. 2. చిత్రవర్ణముగలది, చూ, వర్ణము. 6; 3. వచ్చినది, ఆగతము, ఉపాగతము; వై. వి. (1) = యంత్రమ్. రూ- ఏతాము.
ఏతరి, దే. విణ. కుచ్చితుఁడు, తుంటరి. స్వా. 6, ఆ. 46 : చూ, వ్యాధుఁడు. 2.
ఏతలము, వై. వి. = ఏకల, ఏకవీఁడు వనసూకరము : చూ, సూకరము. 1-ఊ.
ఏతర్హి, సం. అవ్య. అద్య, ఇప్పుడు : చూ, సాంప్రతము. 2.
ఏతాదృక్షము, సం. విణ. ఇటువంటిది : చూ, ఏతాదృశము.
ఏతాదృశము, —వై.— ఈదృక్షము, ఈదృశము.
ఏతాము, వై. వి. = యంత్రమ్ : చూ, రూ-ఏతము. (ఏఁతము, ఏఁతాము అని పురుషోత్తమ కవీయము.)
ఏతి జీవంతమానందో నరం వర్షశతాదపి. న్యా. "బ్రదికియుండిన సుఖములుఁ బడయవచ్చు" అని యాంధ్రజాతీయము.
ఏతు, దే వి. గర్వము. నై. 8, ఆ. 37 : చూ, హంకారము.
ఏతుల, దే. వి. చాఁపలల్లెడు యొకానొకజాతి: చూ, మేషరి.
ఏతెంచు, దే. అ. క్రి. 1. రూ- ఏగుదెంచు వి. పు. 7, ఆ. 330: చూ, వెళ్లు. 5: 2. రూ-ఏగుదెంచు, వచ్చు: చూ, వచ్చు. 2.
ఏత్వములకందము. వా. కేవేదేదేలేఁడే, నేవేరే యెమ్మెహెచ్చె నేడేమేలే, తేవేవేవేనేనే, నేవేనేనేదేదేనే జేజేజేజే." షట్చ క్రవర్తి చరిత్రము. 3, ఆ. 105–114.
ఏద, దే. వి. 1. నిపథము, అవధానము, ఎచ్చరిక: చూ, హెచ్చరిక 2. ఒకచెట్టు: చూ, వృక్షము.
ఏదడి. దే. వి. ఒకరకము ఎలుఁగుగొడ్డు : చూ, వెలుఁగుబంటి.
ఏదాలాబము, వా. వి. ఇష్టార్థసారము.
ఏది, దే. స. 1: చూ, రూ- ఎది; అవ్య. 2. ఏప్రశ్నకారము. కళా. 1, ఆ. 92: చూ, రూ-ఏదీ; వి. 3. ఎక్కడ నున్నది: ఏదీ.
ఏదీ, దే. స. 1: చూ, రూ- ఏది. 1; అవ్య. 2. ఏప్రశ్నకారము: రూ- ఏది. ఎటు-రూ-ఎటులు-ఎట్టు- ఎట్టులు-ఎట్లు-ఎటువలె, ఎట్టు వోలె; వి. 3. ఎక్కడనున్నది. చూ, ఏది. 3.
ఏదు, దే. వి. 1. ముండ్లపంది: చూ, సూకరము. 1-ఎ, వై. స. క్రి. 2 = ఏధనమ్. పోషించు, పెంచు. రాచూ. 3, ఆ. 135: చూ, రక్షించు; 3. త్యజించు. ఆం. భా. తృ. సోకర్మక. 130: చూ, విసర్జించు. అ. 3). 4. మచ్చమాయు, చెడు. భార. ఉద్యో- 3. ఆ. 12: చూ, సమయు. 3.
ఏదుడు, దే. వి. విడుపు: చూ, విమోచనము.
ఏదుపంది. దే. వి. ముండ్లపంది: చూ, సూకరము. 1-ఎ.
ఏదువేఁట, దే. వి. ఒకరకమువేఁట. రామా. 2, ఆ. 29: చూ, వేఁట. 3.
ఏధ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ధనాదిసమృద్ధి. నింపు: చూ, సమృద్ధి.
ఏధతుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. మనుజుఁడు; చూ, మనుష్యుఁడు 2. అగ్ని: చూ, వహ్ని .1.
ఏధము, సం. వి. న్. న. 1. రూ-ఏధస్సు, వంటకట్టియ; చూ, వంటచెఱకు; 2. రూ-ఏధస్సు- చిదుగు; చూ, సమిధ.
ఏధస్సు, —వై.—
ఏధితము, సం. విణ. వృద్ధిపొందినది చూ, వృద్ధము. 2.
ఏధితుఁడు, సం. వి. అ. పుం. వృద్ధిచేయఁబడ్డవాఁడు.
ఏనకేనప్రకారేణ ప్రసిద్ధఃపురుషోభవేత్. న్యా. పురుషుఁ డేదో విధముగా నైనఁ బ్రసిద్ధినిఁ బొందవలెను.
ఏనము, నం. వి. న్. న. 1. తప్పు: చూ, సొంటు. 2. దోషము: చూ. వృజినము. 1; 3. దూరు: చూ, నెగ్గింపు. (రూ- ఏనస్సు.)
ఏనస్సు, —వై.—
ఏనాదము, దే. వి. సముద్రతీరము; చూ. రోధస్సు, 1-ఁ.
ఏనాది, దే. వి. 1. రూ-ఆనాది. ఒకరకము కిరాతుఁడు. కోయ : చూ, వ్యాధుఁడు. 1; 2. దారిదొంగ: చూ, హారకుఁడు. 1-3.
ఏనాళ్లు, దే. వి. బ. (ఏను + నాళ్లు.) 1. అయిదునాళ్లు; 2. వివాహానంతరము వియ్యంకు లొకరికొకరు పంపెడుసారె.
ఏని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. అనేకవర్ణములుఁగల వస్తువు; దే. అవ్య. (1) పశ్చాంతరమును దెలిపెడి, "అట్లయేని. ఇట్లయేని."(అపక్షమున ఈపక్షమున ననియర్థము.) భార. ఉద్యో. 3, ఆ. 30 (వినఁవలతేఁ, నీవు వినవలచు పక్షమున నవియర్థము.) ఒండె, ఒంతేని. (2) వికల్పమును దెలిపెడి, మాఱుదల. "హరినేనభజునేని."; చూ, వికల్పము. 2; (3) బొత్తిగా అనునర్థమును దెలిపెడి. భార. ఉద్యో, 3. ఆ. 104; (ఏనియు అనినమాత్రమున ద్రుతప్రకృతికముకాదు. ఏనిన్ ఏన్ అనురూపములు ఉవర్ణమును నివర్ణమును లోపింపఁగా నైనవి. "ఎందేని-ఎన్నఁడేని ఇత్యాదులయందలి యేని శబ్దము వాక్యాలంకారనిబద్ధము, ఎందేని = ఎందయినను, ఎన్నఁడేని= ఎన్నఁడయినను: కొన్నిచోట్ల వాక్యాలంకారముగ నుండును.) చూ, అ. (3).
ఏనిక, వై. వి. = అనేకపఁ. ఏనుఁగు యుక్కి. 3, ఆ. 45; భార. ఉద్యో. 4, ఆ. 232: చూ, హస్తి. 1.
ఏనికతిండి, ద్వ. వి. ఏనుఁగుగొంగ. కళా. 3, ఆ. 62; చూ. సింహము. 1.
ఏనికదోమ, ద్వ. వి, హోఁ, తొండపుదోమ: చూ, మశకము. 1—ఁ.
ఏను. దే. స. 1. అరపది. (ఇందలి ఉకారము వికల్పముగ లోపించును. ఉదా.—ఏన్పర్వంబులు.); చూ. పంచకము; 2. నాశబ్దమునకు ప్రథమైకవచనము. చూ, రూ—నేను; వై. వి. 3=అనేకపరి. చూ, ఏనుఁగు. 1.
ఏనుఁగడుగు, ద్వ, వి. బ. (ఏనుఁగు + అడుగు.) చిత్రవర్ణ వస్త్ర ములలో నొకటి : చూ, వస్త్రము. 1—ఱ.
ఏనుఁగు, వై. వి. 1. = అనేకపఁ. ఏనిక: చూ, హస్తి. 1; విణ. 2. పెద్దది. "ఏనుఁగుకలబంద. ఏనుఁగుకాలు, ఏనుఁగుతుమ్మి, ఏనుఁగుపల్లేరు. ఏనుఁగు జలగ, ఏనుఁగు బీఱ, ఏనుఁగుగజ్జి." మొ : చూ, విపులము.
ఏనుఁగుకలబంద, ద్వ. వి. నారకుపయోగించెడి పెద్దకలబంద *: చూ, కలుబంద.
ఏనుఁగుకాలు, ద్వ. వి. బూరగాలు. చూ, హబజి. 1—ం.
ఏనుఁగుకొమ్ముమొదలు, ద్వ. వి. గజదంతమూలము: కరీరిక: చూ, హస్తి. 1—(ళఁ).
ఏనుఁగుకొమ్ములు, ద్వ. వి. బ. శాలిధాన్యము. హంస. 4. ఆ, 28: చూ, ధాన్యము.

ఏనుఁగుగొంగ, ద్వ. వి. సింగము: చూ, సింహము. 1.
ఏనుఁగుచెవిచేమ, ద్వ వి గజకర్ణ *: చూ, హస్తికర్ణి.
ఏనుఁగుచెవియాఁపు, ద్వ. వి. ఆస్ఫాలము: చూ, రుంచస్ఫుల.
ఏనుఁగుజిలగ, ద్వ. వి. దీర్ఘకోశక: చూ, బుడ్డిపిఱుఁదు. 1—4.
ఏనుఁగుతుమ్మి, ద్వ. వి. చూ. స్ఫూర్జకము. 1—3.
ఏనుఁగువల్లి, ద్వ. వి. చూ, నాగదంతము. (3).
ఏనుఁగుపాడి, జా. సమృద్ధి. ఏనుఁగు పాడి ఎక్కువ. "ఇచ్చెనా యేనుఁగుపాడి యీపుగలరే రఘునాథనృపాల మౌళికిఁ." (విజయ విలాసము.)
ఏనుఁగుపిప్పలి, మి. వి. గజపిప్పలి *: చూ, పిప్పలి. 1—ఎ.
ఏనుఁగుఁబల్లేరు, ద్వ. వి. పెద్దపల్లేరు *: చూ, స్వాదుకంటకము. 1—ం.
ఏనుఁగుబీజ, ద్వ. వి. మహాకోశాతకి *: చూ, హ్రస్వగవేధుక. 1—4.
ఏనుఁగుమోముసామి, వై. వి. = అనేకప ముఖస్వామి, గజానన ముఁడు: చూ, వినాయకుఁడు. 1.
ఏనుఁగురాకానిగొంగ, ద్వ. వి. గజాపుపైరి: చూ, శివుఁడు. 1.
ఏనుఁగులగొంగసూఁడు, ద్వ. వి. నెరపము: చూ, శరభము. 1.
ఏనుఁగులతిండి, ద్వ. వి. గండభేరుండము, చూ, పక్షి.
ఏనుఁగులు, అం. చూ, చతురంగములు.
ఏనుఁగులు ఏనుఁగులు ఏటఁగలియుచుండఁగా నక్క పాటిరేవు అడిగినట్లు, లో. గొప్పవారికే దిక్కులేదు, నీపు అనఁగా లెక్కయేమి అనిభావము.
ఏనుఁగుసొరము, వై. వి. = అనేకపస్వర. నిషాదము. సప్త స్వరములలో నొకటి, అనేకపస్వరము. వీణయందును కంఠమునందును బుట్టు స్వరవిశేషను: చూ, స్వరము. 2-3ఉ.
ఏనుము, దే. వి. చూ, రూ-ఏఁదుము.
ఏనూఱు, దే. స. (ఏను + నూఱు.): (500.) అయిదునూఱులు, అయిదువందలు.
ఏనోనికురుంబము, సం. వి. అ. న. పాపసమూహము: ఏనోఘము: చూ, వృజినము. 1—3.
ఏనోఘము, సం. వి. అ. పుం. — వై.—
ఏన్నాళ్ళు, దే. వి. బ. ఏఁదినములు (సూ. ని.)
ఏపరి, దే. వి. బల్లినంటి రూపముగల యొక జంతువు, ఉడుము: చూ, తేలుమేపరి.
ఏపటించు, దే. స. క్రి. అడజిడిపెట్టు. హరిశ్చ. 2. భా. 298. పొరటు, 1885 పాదము: చూ, దుఃఖపెట్టు.
ఏపాఱు, దే. అ. క్రి. (ఏపు + ఆఱు.)1. అలశయించు. అంపిల్లు: చూ, సందడించు. 2; 2. ఏచు. భార. ద్రోణ. 5, ఆ. 141: చూ, విజృంభించు.
ఏపి, దే. వి. 1. కుక్క, రూ-వేపి. చూ, శునకము; 2. నల్లమద్ది: చూ, సాలము. 3—ఎ.
ఏపిరి, దే. వి. ఎల్ల, హద్దు: చూ, సీమ. 1. (సూ. ని.)
ఏపు, దే. వి. 1. అతిశయము. వీం. 1, ఆ: చూ, హేరాళము. 1—ం; 2. ఎగసిపాటు: చూ, విజృంభణము; 3. వృద్ధి, కుదువ: చూ, వారకము. 1—(1); 4. గర్వము. అం. భా. ప్ర. నాట్య. 138: చూ, హంకారము.

ఏపె, దే. స. ఏ. (ఏ + అప.) 1. రూ- ఏమె: చూ, ఏకె: 2. నల్లమద్ది *: చూ, సాలము. 3—ఎ.
ఏప్రొద్దు, ద్వ. ద్ర. అనయము: చూ, మఁచిమఁచి.
ఏబరాసి, వై. వి. = ఏభ్యరాశి, అంబేద: చూ. ఎంబన్న.
ఏబిడ, దే. స. ఏ. (ఏ + బిడ్డ.) రూ- ఏమె: చూ, ఏకె.
ఏభ్యరాశి, నం. వి. ఇ. పుం. = చూ, ఏబరాసి.
ఏమ్రాసి, చూ, రూ- ఎబ్బెరాసి (సూ. ని.)
ఏమఱీక, దే. వి. పరాకు: ప్రమాదము: చూ, స్థాలిత్యము.
ఏమఱించు, దే. అ. క్రి. 1. గూఢవర్తనముచేయు: చూ, మఱుఁగు: ప్రే. 2. ఏమఱఁజేయు. జై. 6, ఆ 168: ఏమఱు, ఏమఱుచు.
ఏమఱిపాటు, ద్వ. వి: చూ, రూ- ఏమఱుపాటు (సూ. ని.)
ఏమఱిల్లు, దే. అ. క్రి. ఏమఱు. ఎఱా. 1, ఆ. 8: చూ, ప్రమాదించు.
ఏమఱు, దే. అ. క్రి. 1.—వై.—; స. క్రి. 2. ప్రమాదపఱచు. కళా 7, ఆ. 262; ధార. భీ. 1, ఆ. 80: చూ, ఏమఱించు. 2.
ఏమఱుచు, దే. ప్రే. ఏమఱఁజేయు: చూ, ఏమఱించు. 2.
ఏమఱుపాటు, ద్వ. వి. 1. చూ, 1. ఏమఱీక: అకస్మాత్తుగా. చూ, డబ్బాటు; 3. వంచనగా. భో. 5. ఆ. 106.
ఏమి, దే. స. ఏ. 1; చూ, రూ- ఎది. భార. విరా. 1, ఆ. 216; దే. అవ్య. 2; చూ, రూ- ఏమీ. ప్రశ్నమునుదెలిపెడి. (హల్లు పరమగునపుడు కడపటను మివర్ణకమునకు విల్పముగా లోపము.)హరి. పూ.5. ఆ.237; భాగ.9.స్క.ం. 408: సవాలు.
ఏమిచేసినసమకాలమువారుమెచ్చరు, లో. "చ. క్షితిపయి వట్టి మ్రాకులు చిగిర్చె వసంతుఁడు దా రసోపగుం, భితపరవాసన న్నెరప మెచ్చక చంద్రుఁడు మిన్ననం బ్రస, న్నతయును సౌకుమార్యముఁ గనంబడ రాల్గరఁగంగఁజేసె నే, గతి రచియించిరేని సమకాలము వారలు మెచ్చరేగదా." (విజయ విలాసము.)
ఏమీ, దే. అవ్య. రూ-ఏమి : చూ, సవాలు.
ఏమె, ద్వ. స. ఏ. (ఏ + అమ)రూ-ఏపె. ఏపూజ్యరాలు : చూ, ఏకె.
ఏయది, దే. స. (ఏ + అది.) రూ-ఎయ్యది : చూ, రూ-ఏది.
ఏయు, దే. స. క్రి. (బాణము) ప్రయోగించు. వేయు. భార. కర్ణ. 2, ఆ. 381 : ప్రయోగించు : చూ, సెలయు.ఉ.
ఏరంగము, సం. వి. అ. పుం. ఒకానొక చేప: చూ, మత్స్యము. 1-ఁగ.
ఏరండతైలము, సం. వి. అ. న. = ఆముదము : చూ, రూ-ఆముదము.
ఏరండపత్రిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ఏరండఫల* : చూ, నాగదంతి.
ఏరండఫల, సం. వి. ఆ. స్త్రీ : చూ, ఏరండపత్రిక*.
ఏరండము, సం. వి. అ. పుం. = ఆముదము * : చూ, వ్యడంబకము.
ఏరక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. గొఱ్ఱె : చూ, మేషము. 1; 2. గుండ్రమూలాతృణము : చూ, తృణము. 1.
ఏరకము, సం. వి. అ. పుం. మేఁక : చూ, మేషము. 1.

ఏరవకడ, దే. వి. డావరడంగి * చూ, విషనాశని.
ఏరలు, దే. వి. రూ- ఏరాలు. ఆం. ప. నర. 58 : చూ, సవతి.
ఏరాది, దే. వి. ఉత్తమాశ్వసంతతియైన గుఱ్ఱము. చంద్రా. 1. ఆ. 43 : చూ, హయము. 1-ఞ.
ఏరాలు, దే. వి. (ఎరవు + ఆలు.) సపత్ని. రూ-ఏరలు. పాండు. 3, ఆ. 62. చూ, భార్య. ౧-౬౩.
ఏరాళము, వై. వి. = హేరాళము. అధికము : చూ, హేరాళము; 2. అసంఖ్యము. బహుళము, చాల. పాండు. 2, ఆ. 125 : చూ, విస్తారము. 1.
ఏరి, దే. వి. ఐ. చూ, ఏఁడి.
ఏరీ, రూ—వై. —
ఏరితకోల, ద్వ. వి. నాఁగటిమేడి, కోల : చూ, లాంగలము.
ఏరు, దే. వి. 1. తలనొప్పి. చూ, శిరోభారము; 2. గోకిలము, ఎద్దులనుగట్టి దున్నుటకు సిద్ధపఱచిన నాఁగలి. పర. 5, ఆ : చూ, లాంగలము.
ఏరుగడము, దే. వి. విష్ణ. ఏరుగు : చూ, శమలము. 1.
ఏరుగలప, దే. వి. హలోపకరణము : చూ, బరగట్టు.
ఏరుగు, దే. వి. 1 : చూ, ఏరుగడము; అ. క్రి. 2 : చూ, విస్తరించు.
ఏరునేల, దే. వి. భూపరిమాణవిశేషము. భార. అశ్వ. 3, ఆ. 158; బస. 2. ఆ. 47 పుట.
ఏరుపడు, ద్వ. అ. క్రి. రూ- ఏర్పడు. తేటపడు: చూ, విశదమగు; 2. నిర్ణయింపఁబడు : చూ, పాలుపోవు; 3. బయలుపడు : చూ, వెలువడు; 4. అడరు: చూ, వర్ధిల్లు; 5. భేదపడు. రామా. 8, ఆ. 86. చూ, వేఱుపడు; 6. రూ-ఏర్పడు, ఒనఁగూడు: చూ, సిద్ధించు.
ఏరుపరుపు, ద్వ. వి. వంటచేయఁబోవు పదార్థములయందలి రాళ్లు మొ. యేఱికోగుచేసిన బియ్యము మున్నగునవి : చూ, రూ-ఏర్పరుపు.
ఏరుపాటు, ద్వ. వి. రూ-ఏర్పాటు. నిబద్ధి : చూ, సత్యము, 1; 2. కట్టడి : చూ, నియమము; 3. వంచనము : చూ, వివరము.
ఏరువిడక, దే. వి. రూ- ఏఱుపిడక, కర్షణము నేలఁబడి ఎండి యేఱఁబడెడి పేడకడి. చూ, పిడక.
ఏరుష, దే. వి. రూ— ఏర్పు, మంట : చూ, వహ్ని. 1-౨౬.
ఏరులమగఁడు, ద్వ. వి. ఏటిఁతేఁడు, కడలి : చూ, సముద్రము. 1.
ఏరువాక, దే. వి. దుక్కియొక్క ప్రారంభము.
ఏర్చు, దే. అ. క్రి. 1. తలనొచ్చు. చూ, తలనొచ్చు; స. క్రి. 2. ఏర్పఱచు, లచ్చుకట్టు. భార. 1, ఆ. 307 : చూ, సృజించు; 3. చక్కఁబఱచు. భార. ఉద్యో. 4, ఆ. 310: చూ, సవరించు, 4. కాల్చు. భార. ఆది. 8, ఆ. 308 : చూ, వెలుఁగు. ౫.
ఏర్పఱ, చూ, రూ- ఏరుపడు.
ఏర్పరుపు, చూ, రూ- ఏరుపరుపు.
ఏర్పఱచు, ద్వ. అ. క్రి. అచ్చుకట్టు : చూ, సృజించు.
ఏర్పాటు, ద్వ. వి : చూ, రూ- ఏరుపాటు. (నియమము.—కాశీ, 7, ఆ. 107.)
ఏర్పిడక, దే. వి : చూ, రూ- ఏఱుపిడక.
ఏర్పు, దే. వి. మంట : చూ, వహ్ని. 1-౨౬.

ఏర్వారుపు, సం. వి. ఉ. పుం. 1. ఇర్వారుపు * : చూ, హరివాలుకము. 1-ఁ; 2. ఒకరకము ఎండ్రకాయ, పీత : చూ. హరిలాంఛనము.
ఏఱు, దే. వి. 1. వాఁక : చూ, నది; స. క్రి. 2. క్రిందనుండు వస్తువుల నొకటొకటిగా యెత్తు. భార. అశ్వ. 4, ఆ. 220 : చూ. ఎత్తు. 1-౨౭.
ఏఱుజాజి. ద్వ. వి. ఆరె * : చూ, సుభిక్ష.
ఏఱునుగ్గులు. ద్వ. వి. ఏరుపిడక: చూ, పిడక.
ఏఱుపిడక, ద్వ. వి : చూ. రూ- ఏరుపిడక.
ఏఱుపుచ్చ. దే. వి. అమృతపత్రము, నెమిలిపుఱ్ఱు * : పూతికరబిము: చూ, రీడాకరబిము.
ఏఱుమద్ది, దే. వి. నదీసర్జము * : చూ, సాలము. 1-ఁ.
ఏఱుమల్లియ, ద్వ. వి. వాసంతి; యూథిక. 1. (రూ-ఏఱుమల్లె.) చూ, హరిణి. 5.
ఏఱువ, దే. వి. విలాతి: చూ, దేశము. 1.
ఏఱువంగ, ద్వ. వి, గండీరము, ఆమ్లగంధకృత్తి : చూ, వార్తాకము. 1-౨.
ఏఱువావిలి, ద్వ. వి: చూ, సప్తల *. 5.
ఏఱ్పిడక, దే. వి: చూ, రూ-ఏఱుపిడక.
ఏల, 1. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. = ఏలకి. పేరేలకి *: చూ, పత్రల: దే. అవ్య. (1) రూ-ఏలా, ఎందులకు: చూ, యత్ర. 1; వై. వి. (2) = హేలా. ఒకానొక యేఱు. దీనినే ఏలేఱందురు. చూ. నది. 1.
ఏలకి, వై. వి = ఏలా. పేరేలకి *: (దీనిభేదము.-చిట్టేలకి.)
ఏలకికాయ, ద్వ. వి. 1. ఒకరకము భక్ష్యము. హంస. 1, ఆ. 105: చూ, భక్ష్యము. 1-౧౭; 2. ఏలకిపండు: ఏలకిపండు; (సం. ప.):-ఏలాఫలము.
ఏలకిపండు, ద్వ. వి: చూ. ఏలకికాయ. 2.
ఏలపాట, ద్వ. వి. 1. శృంగారపుఁబాట. బ-ఏలలు: చూ, స్వరము. 2; ళ-(ళ); 2. ఒకరకము బాలక్రీడ. వి. పు. 7, ఆ. 282: చూ, బాలక్రీడ.
ఏలబిలుఁడు, సం. వి. అ. పుం. కుబేరుఁడు: చూ, శ్రీముఁడు.
ఏలము, వై. వి. 1. కల్లుగీచువాఁడు ఆతోఁపునందు వేసికొనెడు గుడిసె, రూ-ఏలాము: చూ, సదనము. 1-33; వా. వి. 2. పర్ణకుటీరుగాని, వర్తకులుగాని చరస్థిరాస్తులను పాటఁబెట్టి పాటపైపాటవాఁబట్టి అమ్ముట లోనగు యెఱుఁవిధము, రూ-ఏలాము; చూ, వేలము.
ఏలముపట్టు, ద్వ. వి. డోత. పాండు. 5, ఆ. 179: చూ, సన్నిధానము. 2.
ఏలలు, దే. వి. బ: చూ, ఏలపాట. 1, అచ్చ. యు, కాం. 90.
ఏలవాలుకము, సం. వి. అ. న. నూఁగుచోస, రూ-ఏలావాలుకము * : హరివాలుకము. 1.
ఏలా, దే. అవ్య: చూ, రూ-ఏల. (1).
ఏలాటి, దే. విణ: ఎటువంటి, ఎట్టి, ఎట్టు.
ఏలాపత్రము, సం. వి. అ. న అగ్నిమంథని * : చూ, వైజయంతి. 4.

ఏలాపర్ణి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. కారేలకి * : చూ, సన్నరాష్టము; 2. కార్తన్న్యః చూ. పిరంగిచెక్క.

ఏలాపుత్రము. సం. వి. అ. పుం. ఏలాపుత్రుఁడను నాగము: చూ, సర్పము. 1-౪-౧).

ఏలాఫలము, సం. వి. అ. న: చూ, ఏల'కాయ.

ఏలాము, వై. వి. 1: చూ, రూ-ఏలము. 1; హిం. వి. 2: చూ, రూ-ఏలము. 2.

ఏలావాలకము. సం. వి. అ. న. చూ, రూ-ఏలవాలుకము.

ఏలి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. చీలమండ బుడిపెలక్రింద మడిమల మీఁదు; దే. విణ. (1) మనుష్యకృతము. భార. ఉద్యో. 3, ఆ. 9; చూ, కృత్రిమము.

ఏలి , దే. వి. 1. క్షత్రియుఁడు: చూ, రాజు. 1; 2. అధిపతి:చూ, స్వామి. 1. 3. గొఱ్ఱె చూ, మేషము. 1.

ఏలిసాని, ద్వ. వి. పట్టపుదేవి : చూ, రాజ్ఞి.

ఏలికిరాజినములు, ద్వ. వి. బ. ఒకరకమువస్త్రు: చూ, ధాన్యము.

ఏలిదము, వై. వి. 1.= హేలిత. రూ-ఎల్లిదము, తిరస్కారము: భార. ఆది. 6, ఆ. 117: చూ, వహేలనము; విణ. 2= హేలిత, రూ-ఎల్లిదము, చులుకనిది: చూ, వహేలనము.

ఏలినవాఁడు, దే. వి. ఒడయఁడు: చూ, ప్రభువు. 2.

ఏలీక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. చిన్నఏలకులు, సూక్ష్మల: చూ, పత్రల.

ఏలు, దే. స. క్రి. 1. పాలించు: చూ, రక్షించు; 2. పరిగ్రహించు, ప్రియముతో పుచ్చుకొను, పొందు. భార. విరా. 1, ఆ. 226: చూ, ప్రాపించు.

ఏలుకొను, దే. స. క్రి.—వై. —.

ఏలుకోటి, మి. వి. ఏలుబడికిలోఁబడిన జనులసంఖ్య.

ఏలుపు. దే. వి: చూ, రూ-ఏడుపు.

ఏలుబడి, దే. వి. రూ-ఎల్బడి: చూ, రక్షణము. (రూ-ఏల్బడి.)

ఏల్బడి, దే. వి: చూ, రూ- ఏలుబడి.

ఏవ, దే. అవ్య. 1. ఇదేననుట, చూపుటను తెలిపెడి: చూ, ఏ. 12; 2. అవమానము; 3. చంపుట, 4. సాటి. వై. వి. (1,= హేయ, ఏవగింపు: చూ, నెగ్గింపు; (2) అవధానము: చూ, హెచ్చరిక; (3)= హేయ, అసహ్యము. ఆము. పీఠిక. 1. ఆ. 14: చూ, రోఁత. 2; విణ. (4)= హేయ, రోఁతయైనది, రూ-ఏవము: చూ, రోఁత

ఏవమ్, దే. అవ్య. 1. [illegible] 2 ఈప్రకార మనుట ఏవమా [illegible]కము; ము. 1; మర్శిం

ఏవపడు, ద్వ. అ. క్రి. అసహ్యించు. భార. ఆను. 3, ఆ. 32. చూ, రోఁతపడు.

ఏవము, దే. వి. 1. రూ-ఏవ. అసహ్యము: చూ, రోఁత. 2; 2. దూఱు. ఆం. భా. ప్ర. వాగ్వ. 115: చూ, నెగ్గింపు.

ఏవల, దే. వి. (ఏ+వలను.), చూ, రూ- ఎవ్వల.

ఏవాఁడు, దే. స: చూ, రూ-ఎవ్వఁడు.

ఏవార్థకములు, వ్యా. ఎ, ఏ, అ, ఓ, ఏమే, అయ్యేమే. (౬).

ఏవురు, దే. స. రూ-ఏగురు. (ఏనునపు మహన్మహత్యర్థక రూపము): చూ, రూ-ఐదుగురు.

ఏష. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. కోరిక: చూ, వాంఛ. 1. (సూ. ని.)

ఏషణము, సం. వి. అ. పుం. 1. (లోహమునుమైన) బాణము: చూ, బాణము. 1; 2. కోరిక: చూ, వాంఛ. 1. (ఏషణ అనియు.)

ఏషణి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. నారాచాకృతియైన యగసాలెవాని త్రాసు: చూ, ఆరాచి; 2. పుంటికంటఁ జొప్పించెడు శలాక (లేక) బంగారుపనివాని చీరణము: చూ. శలాక.

ఏష్యము, సం. విణ. 1. కాఁగలది; 2. పంచాంగములో, మఱు నాఁడు మిగిలిన తిథి లోనగునవి.

ఏస, దే. వి. 1. ఏపు: చూ, విజృంభణము; విణ. 2. రూ-ఏచ. పామరులమాట. "ఏసమాటు": చూ, గ్రామ్యము. 4: 3. రూ-ఏచ. వక్రము. వసు. 2, ఆ. 11; చూ, వంకర.

ఏసరు, దే. అ. క్రి. అతిశయించు. గుక్కాం. 4, ఆ. 39: చూ, సందడించు. 2.

ఏసరేఁగు. దే. అ. క్రి. చూ, రూ-ఎసరేఁగు.

ఏసి, దే. అవ్య. 1. పరిమాణార్థము. కొలఁదిని దెలిపెడి. "ఇంతలేసిచీరలు."; అంత, ఎఱు; 2. చొప్పున. "ఎంతేసి-మూఁడేసి."; చూ, వంతున.

ఏసె, దే. వి. 1. నార, పొత్తి; చూ, వల్కలము; 2. గడ్డిలోనగు వాని పరక, పొరక: చూ, పోచ.

ఏహ్యము, వా. విణ. అసహ్యము: చూ. రోఁత. 2.

ఐ

ఐ. అచ్చులలోని ఒక యక్షరము. సం. అవ్య. 1. స్మృత్యర్థకము, ఆశ్చర్యమును దెలుపును: చూ, ఆశ్చర్యము; 2. పిలుపుటను దెలుపును: చూ, సంబోధనము; వి. ఐ. పుం. (ఐకారాంతః పుంసి:-ఐః - ఆయౌ - ఆయఃఁ.) 3. దిక్కు: చూ, హరిత్తు; 4. హస్తము: చూ, హస్తము. 7; 5. ముక్కంటి; చూ, శివుఁడు. 1; 6. కొండకొన: చూ, శిఖరము. 1; 7. చర్మము: చూ, తోలు. 1.

ఐంగుదము, సం. వి. అ. న. రూ-ఇంగుదము: చూ, గారపండు.

ఐందవమైనది (ఇందుఁడు =

ఐంద్రము, సం. వి. అ. పుం. 1. ఒకానొక పంచాంగయోగము: చూ, యోగములు. 3: 2. ద్రోణకాకము, మాలకాకి: చూ, సకృత్ప్రజము. 1-ఎ; విణ. 3. ఇంద్రునిసంబంధమైనది; 4. ఇంద్రదేవతాకమైన మంత్రము: చూ, మంత్రము. 1-ఐ౧.

ఐంద్రలుప్తకుఁడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-ఇంద్రలుప్తకుఁడు.

ఐంద్రాగ్నేయి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. విశాఖ: చూ, చెక్క-. 1-ంఒ; 2.ఇంద్రాగ్నిసంబంధమైన పురోడాశము: చూ.పురోడాశము. 1.

ఐంద్రాణికము, సం. వి. అ. న: చూ, రతిబంధము.

ఐంద్రాస్త్రము, అం: చూ, అస్త్రములు (ఐంద్రాస్త్రము = వజ్రాస్త్రము).

ఐంద్రి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. ఇంద్రాణి: చూ, భార్య. 1-ఒ: చూ, శచి; 2. జ్యేష్ఠానక్షత్రము: చూ, ఁక్క-. 1-ంఒ. 3. గౌరి: చూ,పార్వతి. 1; 4: చూ, అదృష్టము; 1; 5. ఇంద్రవారుణి*: చూ, సుపూరము; 6. ఏలకి*: చూ, పత్రక; 7. తూపుపు: చూ, ప్రాచి. 1. విణ. 8. ఇంద్రుఁడు దేవతగాఁ గలది.

ఐంద్రియకము, సం. విణ. చక్షురాదీంద్రియగోచరమైనది: చూ, వెల్లడి.

ఐంద్రుఁడు, సం. వి. అం. 1. ఇంద్రపుత్రుఁడు: చూ, సూనుఁడు. 1-ఎఁ; 2. కిరీటి, పాండురాజుకొమకు: విజయుఁడు. 1: చూ, సుభద్రేశుఁడు: (చూ, సూనుఁడు. 1-ఒ౩); 3. కాకాసురుఁడను రక్కసుఁడు: చూ, రాక్షసుఁడు. 1.

ఐకకంఠ్యము, సం. వి. అ. న: చూ. ఏకకంఠత్వము.

ఐకదృష్యము, సం. అవ్య. ఒకప్పుడు: చూ. కదాచిత్.

ఐకమత్యము, సం. వి. అ. న: చూ, ఐకకంఠ్యము.

ఐకాగారికుఁడు, సం. వి. అ. పుం. దొంగ: చూ, హారకుఁడు.1.

ఐకాగ్రుఁడు, సం. విణ. ఒక విషయమునసే మనస్సు నిలిపినవాఁడు: చూ. స్థిరచిత్తుఁడు.

ఐకాహికము, సం. వి. అ. న. ఒకదినమునఁ బుట్టినది: చూ, ఏకాహభవము.

ఐక్యము, సం. ఏ అ. న. మైత్రి. బరిమ భీ. 5, ఆ 48: చూ. స్నేహము. 1; 2. లెక్క కలియఁగూడడము: చూ, వెరసి. 1; 3. కొండకొన: చూ, శిఖరము. 1; 4. చర్మము: చూ. తోలు. 1; 5. హత్తము: చూ, హస్తము. 1.

ఐక్షవధనువు, అం. చెఱకువిల్లు, మన్మథధనుస్సులో మొదటివిల్లు: చూ, మన్మథబాణములు.

ఐక్షురము, సం. వి అ. న. చెఱకురసమువలనఁ జేసిన తేనె: చూ, మధువు. 5.

ఐక్ష్వాకుఁడు, సం వి. అ. పుం

ఐణేయము, సం. విణ. ఏణియొక్క తోలు మాంసము మొదలైనది. (ఏణి = లేడి); 2. ఒకానొక రతిబంధము: చూ, రతిబంధము.

ఐతరేయము, ఆం: చూ, ఉపనిషత్తులు.

ఐతి, దే. విణ. రూ-అయితి: చూ, శక్యము.

ఐతిహ్యము, అం. 1. పారంపర్యోపదేశము, పెద్దకాలముగానుండు జనవాదము, పారంపర్యముచేత వచ్చిన యుపదేశము: అం. 2: చూ, రసవదలంకారములు.

ఐతిహ్యము, అం. ప్రత్యక్షాదిప్రమాణము లాయనుగాక పౌరాణికప్రమాణములగు సంభవము. ఐతిహ్యము అను ప్రమాణములలో నొకటి: చూ. ప్రత్యక్షాదిప్రమాణములు.

ఐతే, దే అవ్య. తు అను అవ్యయార్థకము: చూ, రూ అయితే.

ఐద, దే అవ్య. పృష్టతోర్థకము. వెంట: చూ, వెంబడి.

ఐదవది, దే స: చూ. రూ-అయిదవది.

ఐదార, దే. వి. అగ్ని: చూ, వహ్ని. 1.

ఐదు, దే వ: చూ, రూ-అయిదు. వేమన. 768.

ఐదుగుఱ, దే. స. బ: చూ, రూ-అయిదుగుఱు.

ఐదునొకటి, దే స. ఆఱు: చూ, షట్కము.

ఐదుప-నేయు, దే. అ. క్రి. 1. రూ-అయిదు పదిచేయు, నమస్కరించు. ఆము. 2, ఆ. 3::చూ, మొక్క-. 3; 2. రూ.అయిదు పదిచేయు. ఓడిపోవు కళా. 8, ఆ. 99. (పై ఉదాహరణము దీనికినిఁ జెప్పవచ్చును.): చూ, వెనుదీయు. 1.

ఐదుమంది, దే. స. బ: చూ, రూ-అయిదుమంది.

ఐదు మోముల వేల్పు, ద్వ. వి. పంచముఖుఁడు, రూ-అయిదు మోముల వేల్పు. అఱుపది మోముల వేలుపు: చూ, శివుఁడు. 1.

ఐదువ, ద్వ. వి. (ఐదు + వన్నెలకలది, జీవభర్తృక. సౌభాగ్యవతి, (వన్నె యనఁగా ఇక్కడ సుమంగలియొక్క అలంకారము. ఐదు — మంగళసూత్రము, పసుపు, కుంకుమము, గాజులు, చెవ్వాకు): చూ, స్త్రీ. 1-ంఒ: (చూ.రూ-అయిదువ.)

ఐదువతాడు, వా. వి. మంగళసూత్రము.

ఐదువరాలు, (ఐదువ + ఆలు): చూ, ఐదువ (ఇక్కడ ఐదువ శబ్దము పరిశేషము: చూ. ఆలు: (చూ, రూ-అయిదువరాలు.)

ఐద్దాయిలు, దే. వి బ. (ఐదు + దాయలు.) వడ్ల-కమ్మర-కంచర-అగసాలె-కాపు కులస్థుల పనులు.

ఐన, దే. క్ర. వ్య [illegible] నికి విరుద్ధమైన యర్థమును దెల[illegible]

ఐనిల్లు [illegible] నిలు: చూ, నద

ఐనిం [illegible]

ఐమచ్చ, దే. వి. గుఱుతు; లక్షణము. 1. (పదార్థము దీనిచేత చూడఁబడును.)

ఐమూల, దే. విణ. మూలవాటు, రూ-అయిమూల. "ఆయిల్లు ఐమూలగానున్నది.": చూ, హరిశ్చ. 1-౧౪.

ఐర, దే. వి. రూ-అయిర, కంటితెపులు. ఆం. భా. ద్వి. మ. 127: చూ, హర్షణము. 3-౫.

ఐరకొను, దే. అ. క్రి. యుక్తమగు. రూ-అయిరకొను. పంచ. వేం. 1, ఆ. 99: చూ, సరిపడు. 2.

ఐరగట్టు, ద్వ. వి. హలోపకరణము: చూ, రూ-అయిరగట్టు.

ఐరావణము, సం. వి. అ. పుం. 1. ఐరావతము. ఇంద్రుని యేనుఁగు: చూ, హస్తి-1-౭౬; 2. నాగరంగము * : చూ, శర్క-రాంకము. 1-౧౧; 3. అమృతము, అబ్ధినవనీతము: చూ, సుధ. 1.

ఐరావతము, సం. వి. అ. న. 1. వంకరలేని నిడుపైన ఇంద్ర ధనుస్సు: చూ,బాణము. 1-౧౬; పుం. 2.ఇంద్రుని యేనుఁగు: చూ, హస్తి. 1-౭౬; 3. నాగరంగము * : నారింజ ; చూ, శర్క-రాంకము. 1.-౧౧: 4. అమృతము. అబ్ధినవనీతము: సుధ 1; 5. మబ్బుమీఁదవచ్చెడి మబ్బు, రాజమేఘము: చూ, మేఘము. 1-౬; 6. ఐరావతమను నొక పాము: చూ, సర్పము; 1-౪-(౨); 7. ఐరావతమను పేరుగల ఖండము: చూ. దేశములు. ౬౪-3; 8. తూర్పుదిక్కు-నందలి యేనుఁగు: చూ, హస్తి; 1-౨-(౧): 9. నింబ * : నిమ్మ: చూ, శర్క-రాంకము. 1-౧౨; 10. కమ్మరేఁగు * : చూ, రేఁగు. 1-౨. 11. కాకినేరేడు * : చూ, సురభిపత్ర: 12. ఎఱ్ఱకిత్తలి * : చూ, శర్క-రాంకము. 1-౧; అం. 13. ఇంద్రుని వాహనము. చూ, దిక్పాలవాహనములు;

ఐరావతి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. మెఱుపు: చూ, విద్యుత్తు, 1: 2. కోల మెఱుపు: చూ, —పై.—; 3. యముని భార్య. చూ, భార్య. 1—౫ం. (చూ, స్త్రీ.)

ఐరిణము, సం. వి. అ. న. పాంశవలవణము: చూ, లవణము. 1—౪.

ఐరుపు. దే. వి. రూ- అయిరుపు. అగ్ని: చూ, వహ్ని. 1.

ఐరేని, దే. వి. రూ- అయిరేని, పంచరంగులతో చిత్తరువులు వెండ్లికడవలు. విజి. 3, ఆ. 95: చూ, భాండము. 3—౨.

ఐరేనికడవలు, ద్వ. వి. —పై.—

ఐరేయము, సం. వి. అ. న. కల్లు: చూ, సుర. 2.

ఐలబిలుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. కుబేరుఁడు: చూ, శ్రీదుఁడు; 2. దిలీపమహారాజు: చూ, రాజు. 1.

ఐలారము, దే. వి: చూ, రూ- అయిలారము *.

ఐలుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. పురూరవ చక్రవర్తి: చూ, రాజు. 1.

ఐలేయము, సం. వి. అ. న. నూఁగుదోస *: చూ, హరి వాలుకము.

ఐలేయుఁడు, సం. వి. అ. పుం. పురూరవ చక్రవర్తి: చూ, ఐలుఁడు.

ఐవచ్చు, దే. అ. క్రి; చూ, రూ- అయివచ్చు.

ఐశుఁడు, సం. వి. అ. పుం. ఈశ్వరుని కొమారుఁడు: చూ, వినాయకుఁడు. 1.

ఐశాని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. ఈశానదిక్కు-, ఈశాన్యము, ఐశి: చూ, దిక్కులు; 2. ఈశానుని పట్టణము: చూ. దేశములు. ౬౧-౪.

ఐశి, —పై.—; 3: చూ, పార్వతి.

ఐశ్వర్యము, సం. వి. అ. న. 1. అణిమాద్యష్టసిద్ధులలో నొకటి: చూ, సిద్ధులు. (విభూతులు.): 2, భాగ్యము: చూ, సంపత్తి. 1; 3: చూ, అదృష్టము 1; 4. చూ, గుణములు.

ఐశ్వర్యములు, అం. 1. మాహాత్మ్యము, ధైర్యము, కీర్తి, సంపద, జ్ఞానము, వైరాగ్యము. (6); 2. దాసీజనము, భృత్యులు, పుత్రులు, మిత్రులు. బంధువులు, వాహనములు, ధనము, ధాన్యము. (8).

ఐశ్వర్యలక్ష్మి, అం. చూ, తంత్రములు.

ఐషమస్తనము, సం. విణ. ఈసంవత్సరపుది: ఐషమస్త్యము.

ఐషమస్త్యము, —పై.—

ఐష్టికుఁడు, సం. వి. అ. పుం. దుడ్డుకఱ్ఱ పట్టేవాఁడు: చూ, యష్టిధరుఁడు.

ఐషీకము, అం. చూ, అస్త్రములు.

ఐహికము, సం. విణ. (అ. ఆ. అ.) 1. ఇహలోక సంబంధమైనది; 2. చూ, లోకములు. (చూ, ఇహలోకము.)

ఐఱుఁడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-ఐలుఁడు.

ఒ

ఒ, అచ్చులలోని ఒక యక్షరము. దే. అవ్య. 1. సంశయార్థకము. భార. విరా. 1, ఆ. 215: చూ, సంశయము; అవ్య. 2. ప్రార్థనార్థకము మీఁదవచ్చు వానిలో నొకటి. ప్రార్థనార్థకముమీఁదవచ్చునవి — ఇ - ఈ -ఏ - ఏ - ఒ - ఓ అనునవి.

ఒంకియ, వై. వి. = వంక్యమ్. పాగమొదలైనవి తగిలించెడు చిలుకకొయ్య: చూ, వంక్యము. (రూ- ఒంకె.)

ఒంకె, వై. వి. = వంక్యమ్. —పై.—

ఒంచువాఁడు, దే. వి. ఘాతకుఁడు, చంపువాఁడు: చూ, హింసకుఁడు.

ఒంజిలి, దే. వి. 1. రూ ఒండిలి. కీడు: చూ, హాని. 2; 2. రూ- ఒందిలి. ఏడుపు: చూ, శోకము. 2; విణ. 3. రూ- ఒందిలి. దుఃఖముకలవాఁడు: చూ, విమనుఁడు; 4. రూ- ఒందిలి. దుఃఖముకలది: చూ, దుఃఖితము.

ఒంటకఁగు, దే. వి. మల్లయుద్ధగతిభేదము; చూ, పరువళ్ళు. , చూ, మల్లశాస్త్రము.

ఒంటివాఁడు, ద్వ. వి. వగతుఁడు: చూ, శత్రువు. 1.

ఒంటమి, దే. వి. పగ: చూ, విరోధము. 1.

ఒంటరము, దే. వి. —పై.— భార. ఉద్యో. 4, ఆ. 237.

ఒంటరమింటరము, దే. వి. ఎక్కు-వతక్కు-వలు. భార. ఉద్యో. 4, ఆ. 237. (ఎక్కు-వతక్కు-వలు = కష్టనిష్ఠురములు.)

ఒంటరి, ద్వ. వి. (ఒంటి + అరి.) 1. పంచి: చూ, సూకరము; అసహాయుఁడైన బంటు. య. 5, ఆ. 71; చూ, ఒంటరీఁడు. 1; 3. ఎక్కు-టి: చూ, ఒంటరీఁడు. 2.

ఒంటరికాఁడు, ద్వ. వి. 1. వంది. చంద్రా. 1, ఆ. 20: చూ, సూకరము; 2. అసహాయుఁడైనబంటు. ఉ, రా. 7, ఆ. 414: చూ, ఒంటరీఁడు. 1; విణ. 3. ఎక్కటి: చూ, ఒంటరీఁడు. 2. (స్వార్థమున కాఁడు.)

ఒంటరిపాటు, ద్వ. వి. 1. అనురహసము; చూ, రహస్యము. 1; 2. అసహాయత: చూ, దిక్కుమాలినతనము.

ఒంటరివాఁడు, ద్వ. వి. 1. అసహాయుఁడైనబంటు; చూ, ఒంటరీఁడు. 2; 2. ఎక్కటి; చూ, ఒంటరీఁడు. 2.

ఒంటరీఁడు, ద్వ. వి. (ఒంటరి + ఈఁడు.) 1. అసహాయుఁడైనబంటు. ఆం. భా. ద్వి.షే. 185. (స్వార్థమున ఈఁడు.)ఒంటరి, ఒంటరికాఁడు, ఒంటరివాఁడు, ఒంటరీఁడు, ఒంటికాఁడు, ఒంటిరింపు; (సం. ప):—అసహాయశూరుఁడు; 2. అసహాయుఁడు, ఎక్కటి: చూ, విడి. 12.

ఒంటరులు, ద్వ. వి. బ. 1. కాలిబంటు; చూ, భటుఁడు. 1; 2. నాలుగవ జాతివారిలో ఉత్తములుగ పరిగణింపఁబడు నొకానొక జాతివారు.

ఒంటి, దే. వి. 1. ఒంటిపాటు: చూ. రహస్యము. 1; 2. అసహాయత: చూ, దిక్కుమాలినతనము.

ఒంటింపు, దే. వి. 1. మైత్రి, పొత్తు: చూ, స్నేహము. 1; 2. తోడు, సహాయము: చూ, వెంబడి; 3. వీఁడు వీఁడీయీ పనినిఁ జెయవలయునని యేర్పఱచు నేర్పాటు. (ఇప్పుంతము ప్రాచీనకవి సమ్మతము కాదు. ఆరగింపు వంటిది.

ఒంటికంటిగాము, ద్వ. వి. అనేహస్సు: చూ, ఱుక్కోఁడు.

ఒంటికంటిరామలింగము, లో. ఎదుటివాని లిమి చూచి యోర్వ లేనివాఁడు. (అసహనుఁడు.)

ఒంటికాఁడు, ద్వ. వి. 1. ఱుండి: చూ, సూరము; విణ. 2. పన్నాసి, వియోగి, ప్రియురాలి నెడబాసినవాఁడు. హ, న. 2, ఆ. 30: చూ, ముని. 1; 2. ఏకాకి, ఎక్కటి: చూ, విడి. 12.

ఒంటికొమ్ము వేలుపు, ద్వ. వి, ఏకదంతుఁడు: చూ, వినాయకుఁడు. 1.

ఒంటిగాము, ద్వ. వి: చూ, ఒంటికంటిగాము.

ఒంటిజందెపువాఁడు, ద్వ: వి. ఉపనీతుఁడు, బ్రహ్మచారి: చూ, వటువు.

ఒంటిపాటు, వై. వి. ఏకాంతము: చూ, రహస్యము. 1.

ఒంటిపేటదండ, ద్వ. వి. ఏకావళి, ఒంటిపేటహారము: చూ, భూషణము. 2-శిల.

ఒంటిపోఁగు, ద్వ. వి. బలదేవుఁడు, తోఁకలితాల్పు. శకాం. 2, ఆ. 20: చూ, హలాయుధుఁడు.

ఒంటిపోట్లూట, ద్వ. వి: చూ, ఎక్కటిబవరము.

ఒంటిమన్ను, వా. వి. శరీరమలము: చూ, శమలము. 1-ం.

ఒంటిమ్రోఁకులపెనుముప్పు, ద్వ. వి. గాలి: చూ, వాయువు. 1.

ఒంటియ, వై. వి. = ఉష్ట్రీ. రూ ఒంటె: చూ, లొట్టిపిట్ట.

ఒంటియడుగుగత్తెర, ద్వ. వి. చూ, పరువళ్లు. (చూ, మల్ల శాస్త్రము.)

ఒంటివేలు, వా. వి. అల్పాచహూనము విడుచుటకు బడిపిల్లలు (బాలబాలికలు) పంట్లులుగారిని అడుగుటకు చూపెడిగుఱుతు. (చిటికెనవ్రేలు చాపుట.)

ఒంటు, దే. వి. 1. మైత్రి, పొత్తు: చూ, స్నేహము. 1; 2. గ్రామసమూహము; అ. క్రి. 3. అనుకూలించు: చూ, సరిపడు. 1; ప. క్రి. 4. పొందు. శకాం. 2, ఆ. 118: చూ, సక్తమగు.

ఒంటుకొను, దే. స. క్రి. పొందు. శకాం. 2, ఆ. 89: చూ, సక్తమగు.

ఒంటె, వై వి. = ఉష్ట్రీ. చూ, రూ-ఒంటియ.

ఒంటెపిల్ల, ద్వ. వి. కరభము. —వై.—

ఒంటెపులి, ద్వ. వి. ఒకరకము మృగము. (అప్ర.)

ఒంటెలగుంపు, ద్వ. వి. ఉష్ట్రీసమూహము: చూ, ఔష్ట్రీకము.

ఒంట్రింపు, ద్వ. వి. ఆసహాయశూరుఁడు: చూ, ఒంటరీఁడు. 1.

ఒంట్లు, దే. వి. బ. (ఒంటు + లు.) 1. పురుషలక్షణభూషణము: చూ. భూషణము. 2-ల-(ఇ) వై. వి. 2. అంకెలు: చూ, సంఖ్య. 1,

ఒండిలి, దే. వి. రూ-ఒంజిలి, అశుభము: చూ, హాని. 2.

ఒంఱు, వై. స. ఏ. 1. = ఏక. ఒకటి: చూ, వంచి: వై. స. 2. = ఏక. అన్యము: చూ, వేఱు. 3: అపసు: చూ, సుబ్బలి.

ఒంఱువలను, ద్వ. వి. అన్యము: చూ, వేఱు. 3.

ఒండె, దే. ద్ర. 1. అటుకానిపక్షమున. భార. ఆర. 5. ఆ. 363. భీ. 6, ఆ. 73: చూ, ఏని. (1); 2. కాని, వికల్పార్థకము. భార. సభా. 1, ఆ. 198: చూ, వికల్పము. 2.

ఒండేని, దే. అవ్య. (ఒండెక + ఏని) 1. అటుకానిపక్షమున: చూ, ఏని. (1); 2. కాని, వికల్పార్థకము. కాశీ. 5, ఆ. 45: చూ, వికల్పము. 2.

ఒండొండ, దే. అవ్య. (ఒండు + ఒండు + అ.) క్రమక్రమముగా. భార. ఆది. 4, ఆ. 224 భార. శాంతి. 1, ఆ. 22.

ఒండొంఱు, దే. అవ్య. మిథఃపదార్థము, పరస్పరము. ఆం. భా. తృ. అవ్య. రీతి: చూ, మిథము. 1.

ఒండొంటి, దే. స. అన్యోన్యము, పరస్పరము: చూ, మిథము. 1.

ఒండొకఁడు, ద్వ. అవ్య. ఇతరుఁడు: చూ, వేఱయినవాఁడు.

ఒండొరు, దే. ద్ర. పరస్పరము: చూ, మిథము. 1.

ఒండొరుతమిక, ద్వ. వి. మైత్రి: చూ, స్నేహము. 1.

ఒండొరుల్, దే. ద్ర. ఒండొరు: చూ, మిథము. 1.

ఒండొరులమైత్రిచెఱుచుట, అం. చూ, భేదోపాయములు.

ఒండొరులకుఱాయిడిపుట్టించుట, అం.—వై.—

ఒండ్రిక, దే. వి. మైత్రి. రూ-ఒద్దిక. వి. పు. 5, ఆ. 79: చూ స్నేహము. 1.

ఒంబిరి, దే. వి, వీణ: చూ, రూ-ఒంజిలి.

ఒందు, దే. స. క్రి. 1. పొందు: చూ, సక్తమగు; అ. క్రి. 2. జనించు, కలుగు. భార. ఆర. 4, ఆ. 181; భార. ఆది. 8, ఆ: చూ, సంభవించు.

ఒక, వై. స. 1. = ఏకవృత్తియందు ప్రత్యయము లోపించిన రూపము. "ఒకవరి, ఒకతేప, ఒకముష్టి": రూ-ఒక్క; 2. = ఏక. ఉద్దేశింపఁబడని. 'ఒకించుక, ఒకింత ఇత్యాదులయందు ఇది అల్పార్థకమని యెఱుంగునది: ఒకానొక, రూ-ఒక్క.

ఒకంట, వై. ద్ర. = ఏకత్ర. ఏకత్రార్థకము: రూ-ఒకట-ఒక్కట-ఒకొట-ఒక్కొట.

ఒకఁడు, వై. ప. 1. = ఏకః. ఒకటి: చూ, వంచి; 2. = ఏకః. రూ-ఒక్కఁడు. అన్యుఁడు: చూ, ఒండొకఁడు; 3. = ఏకః. ఏకకుఁడు (లేక) ఏకము. అన్యము: రూ-ఒకరుఁడు-ఒకరువుఁడు - ఒకొఁడు-ఒకొరుఁడు - ఒకొరువుఁడు - ఒక్కఁడు-ఒక్కరుఁడు - ఒక్కరువుఁడు - ఒక్కొఁడు -ఒక్కొరుఁడు-ఒక్కొడువుఁడు, ఒడ్డు, ఒరుఁడు-ఒరువుఁడు; (సం. ప): — ఏకకుఁడు.

ఒకట, వై. ద్ర. 1. = ఏకత్ర. ఏకత్రార్థకము: చూ, రూ-ఒకంట: 2. కూడ, సహితమను అర్థమును దెలిపెడి: చూ, ఖైతము: 3. ఏకకాలమున: చూ, యుగపత్.

ఒకటి, వై. స. ఏ. 1. = ఏకః. ఏకసంఖ్య, రూ-ఒక్కటి: చూ, వంచి: 2. = ఏకః. రూ- ఒక్కటి. అవ్యము: చూ, వేఱు 3.

ఒకటికి, వా. చూ, ఒంటివేలు.

ఒకత, వై. స. ఏ. 1. = ఏకస్త్రీ. రూ-ఒకతి: చూ, స్త్రీ. 1-ఎ; 2. పరస్త్రీ. రూ- ఒకతి: చూ, స్త్రీ. 1-ఎ.

ఒకతడవ, దే. అవ్య. సకృదర్థకము: చూ, సకృత్. 1.

ఒకతి, చూ, రూ-ఒకత.

ఒకతుక, (ఒకత + కు.) రూ-ఒకర్తుకు.—వై.—

ఒకతూరి, దే. అవ్య. ఒకతడవ: చూ, సకృత్. 1.

ఒకతె, రూ- ఒకరితె: చూ, రూ- ఒకత.

ఒకతేవ, దే. అవ్య. ఒకతడవ; చూ, సకృత్. 1.

ఒకపరి, దే. అవ్య. —వై.— ఆం భా. తృ. అవ్య. 68.

ఒకపారి, దే. అవ్య. —వై.—

ఒకపెట్టు, దే. ద్ర. ఏకకాలమున: చూ, యుగపత్.

ఒకపెట్టున, దే. ద్ర. —వై.—

ఒకప్పుడు, దే. ద్ర. ఐతిహ్యము. ఆం. భా. తృ. అవ్య. 70; చూ, కదాచిత్.

ఒకమఱి, దే. అవ్య. ఒకతడవ: చూ, సకృత్. 1.

ఒకమాటు, —వై.—

ఒకమాఱు, —వై.—

ఒకమొగి, దే. ద్ర. ఏకకాలమున; చూ, యుగపత్.

ఒకయాక, —వై.—

ఒకరిత, వై. స. ఏ. (ఒకరి + త.) రూ-ఒకర్తు: చూ, రూ-ఒకత.

ఒకరితి, (ఒకరి + తి.) —వై.— (రూ-ఒకర్తి.)

ఒకరితె, (ఒకరి + తె.) —వై.— (రూ-ఒకర్తె.)

ఒకరిసొమ్మును కానమ్మువి, అం. చూ, వివాదములు.

ఒకరుఁడు, వై. స. 1. = ఏకః. అన్యుఁడు: చూ, ఒండొకఁడు; 2. = ఏకః. ఏకకుఁడు (లేక) అన్యము. ఏకము: చూ, ఒకఁడు. 3.

ఒకరువుఁడు, —వై.—

ఒకరోజు, ద్వ. వి. ఒకానొకదినము: ఒక్కనాఁడు: (సం. ప): — ఏకాహము.

ఒకర్త, 1. రూ-ఒకరిత. ఏకస్త్రీ: చూ, స్త్రీ; 1-ఎ; 2. రూ-ఒకరిత. పరస్త్రీ: చూ, స్త్రీ. 1-ఎ.

ఒకర్తి, —వై.— (రూ-ఒకరితి.)

ఒకర్తు, (ఒకర్త + ఉ.) —వై.— (రూ-ఒకర్తుక.)

ఒకర్తుక, (ఒకర్త + క) —వై.— (రూ-ఒకతుక.)

ఒకర్తె, రూ-ఒకతె. —వై.—

ఒకవిడుత, ద్వ. అవ్య. ఒకతడవ: చూ, సకృత్ 1.

ఒకసారి, ద్వ. అవ్య. —వై.—

ఒకానొక, వై. విణ. వృత్తియందు ప్రత్యయము లోపించిన రూపము. ఉద్దేశింపఁబడని. "ఒకానొక పురుషుఁడు, ఒకానొక స్త్రీ, ఒకానొక మృగము."మొ. (దీనిని ప్రత్యయముతో చేర్చి చెప్పునపుడు మహాదర్థమున ఒకానొకఁడనియు, మహత్యర్థమున ఒకానొకతయనియు, అమహాదర్థమున ఒకానొకటియనియు రూపములు.): చూ, ఒక. 2.

ఒకానొకప్పుడు, ద్వ. ద్ర. కదాచిదర్థకము: చూ, కదాచిత్.

ఒకింత, దే. వి. 1. అల్పము, రూ-ఒక్కింత: చూ. స్వల్పము; అవ్య. 2. రూ-ఒక్కింత. ఈషదర్థకము. ఆం. భా. తృ.అవ్య. 74: చూ, స్వల్పము.

ఒకింతవేఁడిమి, ద్వ. వి. ఇసుమంతకాఁక: చూ, సంజ్వరము.2-ఎ.

ఒకొ, దే. అవ్య. రూ-ఒకో. సంశయార్థకము. భార. ద్రోణ. 2, ఆ. 229; భార. విరా. 1. ఆ. 48; విర్వ. 8, ఆ. 121: చూ, సంశయము.

ఒకొఁడు, వై. స. 1. = ఏకః. అన్యుఁడు: చూ, ఒండొకఁడు: 2. = ఏకః. ఏకకుఁడు (లేక) అన్యము, ఏకము: చూ, ఒకఁడు. 3.

ఒకొట, వై. ద్ర. 1. ఏకత్రార్థకము. రూ - ఒక్కొట: చూ, ఒకంట; 2. కూడ. రూ-ఒకట: చూ, సైతము.

ఒకొటి, వై. స. ఏ. రూ-ఒకటి. ఏకసంఖ్య: చూ, వంచి.

ఒకొత, వై. స. ఏ. 1. రూ-ఒకొరిత, ఏకస్త్రీ: చూ, స్త్రీ. 1-ఎ; 2. రూ-ఒకొరిత. పరస్త్రీ: చూ, స్త్రీ. 1-ఎ.

ఒకొరితి, (ఒక్కరితి +) —వై.— రూ- (ఒకొర్తి)

ఒకొతి, —వై.— (రూ-ఒకొరితి.)

ఒకొతుక, (ఒకొత + క.) —వై.—

ఒకొతె, —వై.— (రూ-ఒకొరితె.)

ఒకొరిత, (ఒకొరి + త.) —వై.— (రూ-ఒకొర్త.)

ఒకొరితి, (ఒకొరి + తి) —వై.— (రూ-ఒకొర్తి.)

ఒకొరితె, (ఒకొరి + తె.) —వై.— (రూ-ఒకొర్తె.)

ఒకొరుఁడు, వై. స. = ఏకః చూ, రూ-ఒకొఁడు.

ఒకొరువుఁడు, వై. స. = ఏకః —వై.—

ఒకొర్త, వై. స. ఏ. 1. రూ- ఒకొరిత. ఏకస్త్రీ: చూ, స్త్రీ 1-ఎ; 2. రూ- ఒకొరిత. పరస్త్రీ: చూ, స్త్రీ.

ఒకొర్తు, 1-ఎ. (ఒకొర్త + ఉ.) —వై.—

ఒకొర్తుక, (ఒకొర్తు + క.) —వై.— (రూ-ఒకొతుక.)

ఒకొర్తె, —వై.— (రూ- ఒకొరితె.)

ఒకో, దే. అవ్య: చూ, రూ-ఒకొ.

ఒక్క వై. న: చూ, రూ-ఒక.

ఒక్కంతగా, దే. ద్ర. ఒక్కపెట్టు: చూ, యుగపత్.

ఒక్కటి, వై. ద్ర. 1. ఏకతాత్పర్థకము. రూ - ఒకట: చూ; ఒకంట: 2. కూడ, సహితము. భార. స్త్రీ. 7, ఆ. 160. భార. అర. 2, ఆ. 76: చూ, సైతము.

ఒక్కటి, వై. స. ఏ.=ఏకః: చూ, రూ- ఒకటి.
ఒక్కటీఁడు, ద్వ. వి. ఏకాకి. ఒంటరికాఁడు: చూ, విడి. 12.
ఒక్కఁడు, వై. స. 1.=ఏకః రూ-ఒకడు. అన్యుఁడు: చూ, ఒందొకఁడు; 2.=ఏకఃఏకకుఁడు (లేక) ఏకము, అన్యము: చూ, రూ- ఒకఁడు. 3.
ఒక్కణ, వై. వి.=వ్యాఖ్యానమ్. రూ-వక్కణ; చూ, వివరము.
ఒక్కత, వై. స. ఏ. రూ- ఒక్కరిత: చూ, రూ- ఒకత.
ఒక్కతి, వై. స. ఏ. రూ - ఒక్కరితి, —వై.—
ఒక్కతుక, వై. స. ఏ. రూ - ఒకతుక. —వై.—
ఒక్కతూకు, దే. అన్య. ఒకతడవ; చూ, సకృత్. 1.
ఒక్కతె, వై. స. ఏ. రూ - ఒక్కరితె : చూ, రూ- ఒకత.
ఒక్కనాఁడు, ద్వ. వి. ఏకాహము. అన్యదినము. ఆం, భా. ప్ర. దిగ్వ. 87. చూ, ఒక రోజు.
ఒక్కపెట్టు, దే. ద్ర. ఒక్కంతగా : చూ, యుగపత్.
ఒక్కబ్రొద్దు, వై. వి. వ్రతాదులచే నియమముతోఁ జేయునట్టి యొక్క పూఁట భోజనము : చూ, సాపాటు. 1-ఎ.
ఒక్కమాటు, దే. అవ్య. ఒకపరిఃచూ, సకృత్. 1.
ఒక్కము, దే. స. ఏకసంఖ్య, ఒకటి : చూ, వంచి.
ఒక్కమొగి, దే. ద్ర. ఒక్కపెట్టుఃచూ, యుగపత్.
ఒక్కయూక, దే. ద్ర.—వై.— ఆం, భా. తృ, అవ్య. 80.
ఒక్కరిత, వై. స. ఏ. రూ- ఒక్కర్త: చూ, రూ-ఒకత.
ఒక్కరితి, రూ- ఒక్కర్తి, —వై.—
ఒక్కరితె, రూ- ఒక్కర్తె. —వై.—
ఒక్కరుఁడు, వై. స.=ఏకఃచూ, రూ- ఒకరుఁడు.
ఒక్కరువుఁడు, వై. స.=ఏకఃవై.—
ఒక్కర్త, వై. స. ఏ. రూ- ఒక్కరిత: చూ, రూ-ఒకత.
ఒక్కర్తి, రూ- ఒక్కరితి. —వై.—
ఒక్కర్తు, రూ- ఒకర్తు. —వై.—
ఒక్కర్తుక, రూ- ఒకర్తుక. —వై.—
ఒక్కర్తె, రూ- ఒకర్తె. —వై.—
ఒక్కసారె, దే. అవ్య. సకృదర్థకము. ఆం. భా. తృ, అవ్య. 68: చూ, సకృత్. 1.
ఒక్కసికొక్కఁ, ద్వ. వి. ఒకావొక బాలక్రీడ. "ఒక్కసికొక్కఁ రెండు లోగిళ్ళు, మూఁడు ముచ్చిలక్క వాలుసు వందళ్ళు, అయిదుంచిటిగొలుసు, ఆఱుందారాలు, ఏడుంబిటీలు, ఎనమన మనమంద, తొంబాతోపచ్చు, పాదికపట్టుడీ" మొ॥ చూ, బాల క్రీడ.
ఒక్కాణించు, వై. వి.=వ్యాఖ్యాన. వ్యాఖ్యానముచేయు, చెప్పు. (పురుషోత్తమ కవీయము.)
ఒక్కింత, దే. వి. చూ, రూ- ఒకింత.
ఒక్కుమ్మడి, దే. ద్ర. ఒక్కయూక: చూ, యుగపత్.
ఒక్కూక, —వై.—
ఒక్కెడ, దే. ద్ర. ఐకద్యము; చూ, కదాచిత్.
ఒక్కెత్తు, దే. అవ్య. ఒక్కయూక: చూ, యుగపత్.
ఒక్కెఱి, వై. వి. 1.= ఉగ్రమ్. అంకపొంకములు. ఉగ్రధాతము. భార. ఆర. 3, ఆ. 153: చూ, రౌరవము; విణ. 2. ఉగ్రము. —వై.— భార. ఆది. 5, ఆ. 258.

ఒక్కొక్క, దే. అవ్య. రూ- ఒక్కొక్కఃచూ, సంశయము.
ఒక్కొక్కఁడు, వై. స. 1. రూ- ఒక్కఁడు. అన్యుఁడు: చూ, ఒందొకఁడు; 2. ఏకకుఁడు (లేక) అన్యము, ఏకము. రాఘు. 2, ఆ. 106: చూ, రూ- ఒకఁడు. 3.
ఒక్కొక్కట, వై. ద్ర. 1. ఏకత్రార్థకమూ: చూ, ఒకంట. 2. కూడ, సహితము: చూ, నైతము; 3. ఏతత్కాలమున. భార. ఆది. 5. ఆ. 283: చూ, యుగపత్.
ఒక్కొక్కటి, వై. స. ఏ. ఏకసంఖ్య. రూ- ఒక్కొటిఃచూ, వంచి.
ఒక్కొక్కత, రూ- ఒక్కొక్కరితఃచూ, రూ- ఒకత.)
ఒక్కొక్కతి, రూ- ఒక్కొక్కరితి. —వై.—
ఒక్కొక్కతుక, రూ- ఒక్కొతుక —వై.—
ఒక్కొక్కతె, రూ- ఒక్కొక్కరితె. —వై.—
ఒక్కొక్కరిత, రూ- ఒక్కొరిత. —వై.—
ఒక్కొక్కరితి, రూ- ఒక్కొరితి. —వై.—
ఒక్కొక్కరితె, రూ- ఒక్కొరితె. —వై.—
ఒక్కొక్కరుఁడు, వై. స. 1.= ఏకఃచూ, ఒందొకఁడు; 2.= ఏకఃచూ, ఒకఁడు. 3.
ఒక్కొక్కరువుఁడు, వై. స.=ఏక. —వై.—(రూ- ఒక్కొరువుఁడు.)
ఒక్కొక్కర్త, వై. స. ఏ. రూ- ఒక్కొర్తఃచూ, రూ- ఒకత.
ఒక్కొక్కర్తి, రూ- ఒక్కొర్తి. —వై.—
ఒక్కొక్కర్తు, రూ- ఒక్కొర్తు. —వై.—
ఒక్కొక్కర్తుక, రూ-ఒక్కొర్తుక. —వై.—
ఒక్కొక్కర్తె, రూ- ఒక్కొర్తె. —వై.—
ఒక్కోక్క దే. అవ్య. రూ- ఒక్కొక్కఃచూ, సంశయము.
ఒక్కోకట, దే. ద్ర. రూ- ఒక్కొకట. ఏకకాలమున: చూ, యుగపత్.
ఒక్కోలఁడము, దే. అవ్య. —వై.—
ఒగచడము, దే. వి. కారుణ్యము, కరుణాకరము: చూ, దయ.
ఒగరు, వై. వి. 1.=తుపరు. వగరు, చక్కఁగాఁబండని దానిమ్మలోనగువాని రుచి. విక్ర. 5, ఆ. 132: చూ, రసము. 5; అం. 2. చూ, రసములు.
ఒగరుచు, వై. అ. క్రి. ఒగరగు. అము. 2. ఆ. 53.
ఒగరువు, వై. వి. ఓపిరిపట్టు: చూ, శ్వాసబంధము (రూ- ఒగర్పు.)
ఒగర్చు, —వై.—
ఒగి, దే. ద్ర, క్రి. విణ. క్రమముగా. భార. ఆర. 2, ఆ. 275.
ఒగిడిక, దే. వి. కొప్పువల, చూ, భూషణము. 2-౧౧-(౨).
ఒగుడు, దే. వి. బొన్నలోనగువాని యెండినయాకు: చూ, సొరుగాకు.
ఒగుడుఱచు, దే. అ. క్రి. కృశించు, చిక్కు: చూ, వడియు. 3.
ఒగ్గము, దే. వి. అవపాతము. భాగ. 1, స్క-ం. 464: చూ. వారి. 6.
ఒగ్గళము, దే. విణ. ఉగ్రము, భయంకరము. (సూ. వి.) చూ, కారవము. 2.

ఒగ్గు, దే. అ. క్రి. 1. ఉత్పహించు, కడఁగు. పాంచా. 2, ఆ. 49: చూ. సమకట్టు. 2; స. క్రి. 2. (వల) పఱచు, ఒడ్డు: చూ, పఱచు; 3. చాఁగఁజేయు, ఒడ్డు: చూ, చాఁపు.

ఒగ్గుబిల్ల, దే. వి. తరిమెనపట్టెడు కొయ్యకాధారమైన బిల్ల: చూ, సింహాసనము. 1-గా.

ఒచ్చుబడి, దే. వి. రాబడి. చూ, రూ- వచ్చుబడి.

ఒచ్చెము, దే. వి. 1. అచ్చిక, న్యూనత. కాశీ. 7, ఆ. 57: చూ, వెలితి. 2: 2. అవమానము. భార. ఉద్యో. 1, ఆ. 348: చూ, సడి. 3.

ఒచ్చెల, దే. అవ్య. రూ- ఓచెల్ల. సంతాపార్థకము. భో. 5, ఆ. 58: చూ, సంతాపము.

ఒచ్చెల్ల, —పై.— భో. 1, ఆ. 182.

ఒజ్జ, వై. వి. 1.=ఉపాధ్యాయుఁ. చదువులయ్య. పంతులు. చూ, సురాచార్యుఁడు. 1-గ; 2.=ఉపాధ్యాయుఁ. యాజకుఁడు. భార. ఆది. 1, ఆ. 131: చూ, ఋత్విజుఁడు. 1.

ఒజ్జదనము, వై. వి: చూ, ఒజ్జనము.

ఒజ్జనము, వై. వి. ఉపాధ్యాయత్వము: ఒజ్జదనము: (సం.ప):- ఆచార్యకము, ఆచార్యత్వము, ఉపాధ్యాయత్వము.

ఒజ్జబంతి, వై. వి.=ఉపాధ్యాయవర్గతి. (ఉపాధ్యాయుఁడు చూపిన) ఒరవడి. పాండు. 1, ఆ. 20; రూ-ఓజబంతి: చూ, మేలుబంతి.

ఒజ్జలపంగనామము, లో. గురువునకు పంగనామము. (అయ్య వారికి తప్పులు దిద్దఁబోవుట లోనగుచర్య.)

ఒజ్జలపుచ్చకాయ, జా. నేర్చినవిద్య మఱచిపోవుట. "ధర్మవిధులన్నియు నొజ్జలపుచ్చకాయఁగావఁ" (కళాపూర్ణోదయము.) "శా. ఆహాఁ యొజ్జలపుచ్చకాయ వితమౌరా వేయునింకేటికిఁ." శకాం. 4, ఆ. 192.

ఒజ్జలపుచ్చపాదు, లో. గురునకు పుచ్చపాదు. (నేర్చినవిద్య మఱచి యెదురుతిరుగుట.)

ఒజ్జసాని, వై. వి.=ఉపాధ్యాయిని. హరిశ్చ. 2, భా: చూ, పోమిదమ్మ. (చూ, భార్య. 1-గా.)

ఒడ్డుబ్రాహ్మణులు, అం. పంచగౌడులలో నొకతెగయగు మైధిలులలో నొకతెగవారు. ఋక్లయజుర్వేదులు, మాధ్యందినశాఖ, శాక్తేయులు, కాళీదేవత నుపాసించెదరు: చూ, బ్రాహ్మణులు.

ఒట్టు, దే. వి. 1. బాస: చూ, శపథము; అ. క్రి. 2: జనించు. చూ, సంభవించుఁ; స. క్రి. 3. కీలించు, ఉంచు. భార. శల్య. 2, ఆ. 133: చూ. హవణించు. 4; 2. రంగుఁజేయు. నిర్వ. 4, ఆ. 54; భాగ. 3, స్కం. 998: చూ, రవులుచు.

ఒడంబడిక, వా. వి. ఒప్పుదల పత్రము.

ఒడఁగూడు, దే. అ. క్రి. 1. ఒనఁగూడు: చూ, సిద్ధించు; 2. అంటనిలు, చేరు. భార. ఆది. 5, ఆ. 66: చూ, సమీపించు. (పే్రి. ఒడఁగూర్చు.)

ఒడఁబడిక, ద్వ. వి. 1. ఒడఁబాటు. కవిక. 3, ఆ. 224: చూ, సమ్మతము; 2. సమ్మతించి ప్రాసియిచ్చినప్రాత: చూ, రాజి.

ఒడఁబడు, ద్వ. అ. క్రి. 1. అంగీకరించు: చూ, సమ్మతించు: 2. అనుకూలించు. భార. సభా. 1, ఆ. 32; చూ, సరిపడు. 1; 3. సంతోసించు. చూ, సంతోషించు. (పే్రి. ఒడఁబఱచు.)

ఒడఁబాటు, ద్వ. వి. 1. ఒడఁబడిక: చూ, సమ్మతము; విణ. 2. అంగీకారము. (ఒడఁబాటు=ఒడఁబడ్డ ద్రవ్యము.) చూ, సమ్మతము.

ఒడగోలుకొను, దే. స. క్రి. రూ-అడగోలుకొను. అపహరించు భో. 3, ఆ. 124: చూ, ప్రముచ్చిలించు.

ఒడపప్పు, దే. వి. 1. నానఁబెట్టిన పెసరపప్పు లోనగునది చూ, రూ-వడపప్పు;

ఒడపి, దే. వి. గండి, సందు, చిల్లి. ఆము. 4, ఆ. 23: చూ, రంధ్రము. 1.

ఒడమి, దే. వి. 1. రూ-ఒడమె. తొడవు: చూ, భూషణము. 2; 2. రూ-ఒడమె. ధనము. ఉ. హరి. 6, ఆ. 28: చూ, హిరణ్యము.

ఒడమె. —పై.—

ఒడయఁడు, దే. వి. 1. రూ- ఒడయుఁడు. మగఁడు: చూ, భర్త; విణ. 2. రూ-ఒడియుఁడు. పఱువు: చూ, స్వామి. 1.

ఒడయుఁడు. —పై.— (భర్త— జై. 5, ఆ. 117.)

ఒడయురాలు, దే. విణ. (ఒడయుఁడు+ఆలు) ప్రభ్వణి: చూ, స్వామిని.

ఒడలిచూపొడయఁడు, ద్వ. వి. ఇంద్రుఁడు: చూ, సహస్రాక్షుఁడు. (రూ-ఒడలు చూపొడయఁడు.)

ఒడలు, దే. వి. 1. రూ-ఒళ్ళు. మే-మేను. లక్ష్మీ. 2, ఆ. 3: చూ, శరీరము: వా. 2. ఒకానొక భక్ష్యము; (ఒడ, నడుమ బెజ్జములేని గారెవంటి తినుబండము.)

ఒడలుగాలి, వా. వి. వ్యానము, శరీరమందుండుగాలి: చూ, వాయువు.

ఒడలుచూపొడయఁడు, ద్వ. వి: చూ, రూ-ఒడలిచూపొడయఁడు.

ఒడలుదాఁచుకొనుట, జా. పనిచేయకుండుట. "నేఁజేతఁబని పట్టితేఁజూచి ముందుగాఁ దానందుకొను నొడల్దాచుకొనదు." (వైజయంతీ విలాసము.)

ఒడలెల్లఁగన్నులు, జా. ఎక్కువవిమర్శ "సహస్రదృక్కునూ జుని నొడలెల్లఁ గన్నులుగఁజూచిరి మానసముల్గరంగఁగఁ." (విజయ విలాసము.)

ఒడి, దే. వి. 1. గుడ్డదొప్ప. వస్త్రపుటి. చూ, వస్త్రము; 1-ళ్ళ 2. ఉత్సంగము, తొడపైభాగము: చూ, క్రోడము; 3. పఱు యోని, కటి: చూ, భగము. 12; 4. లక్ష్యముపెట్టి దాఁటిన దాఁటు, ఉంకింపు. చూ, విజృంభణము.

ఒడిబ్రాలు, దే. వి. ఒడికట్టుబియ్యము, ఒడికట్టు.

ఒడికట్టు, దే. వి. 1. పాపలగనుతావు: చూ, భగము. 12; 2 కాంచీభూష, ఒంటిపేటగల ఆఁడుదాని మొలనూలు, ఒడ్డాణము: చూ, భూషణము. 2; 3. వస్త్రపుటి, గుడ్డదొప్ప: చూ, వస్త్రము; 4. ఒడికట్టుబియ్యము: చూ, ఒడిబ్రాలు; అ. క్రి. 5. కడఁగు. సారం. 3, ఆ. 49: చూ, యత్నించు.

ఒడికట్టుట, జా. సిద్ధపడుట. "లోకనింద కొడిగట్టితిగా.", (సారంగధర చరిత్రము.)

ఒడికము, దే. వి. 1. ఉపాయము. అనుభవ. పల్ల. నా. 1, ఆ. 189: చూ, వెరవు; విణ. 2. మనోజ్ఞము, ఒప్పిదమైనది. భార. ఆర. 5, ఆ. 11: చూ, రమ్యము; 3. యుక్తము, ఇమ్ము. ఉ. రా. 5, ఆ. 134; చూ, యోగ్యము. 2.

ఒడికాఱము, దే. వి. ఉద్రేకము. య. 4, ఆ. 28: చూ, విభ్రాంభణము.

ఒడిక్రాఁటు, దే. వి. వేఱొకటిపుటకుగాని యొకానొక సాధనము. ఉప్పుచూ. వాగుర. (చూ, తీపుఁగ్రాఁపు. కాళ. 3. ఆ.)

ఒడిదామఱ, క్ష్వే. వి. (ఒడి + తామఱ.) 1. ఒకరకముచెట్టు: చూ, వృక్షము.

ఒడిదారము. దే. వి. స్త్రీలయొలనూలు. చూ, భూషణము: 2.-ఒ-(ం).

ఒడిపిలి, దే. వి. అహంలవిశేషము. (ఆంధ్ర.): చూ, సాదము. 1.

ఒడియము, తే. స. క్రి. 1. ఆకర్షించు, తిగియు. పాండు. 2. ఆ. 17: చూ, దెమ్ము. 2; అ. క్రి. 2. కొంచెము వైకెగురు. భార. విరా. 2, అ. 128; జై. 3, ఆ. 118: చూ, లంఘించు.

ఒడిస, దే. వి. ఆచిధము: చూ, వైధనిక.

ఒడిసియ, దే. వి. 1. —పై.— (రూ-ఒడిసె.) 2. ఒడిసెగడ్డ. (రూ-ఒడిసె.)

ఒడిసె, —పై.—

ఒడిసెల. ద్వ. వి. పాలువిఱిసేయుటకై యేర్పరుపఁబడిన యొక విధమగుత్రాడు. సారం. 1, ఆ. 93: షేపణిః 3. చూ, మూత్రము. 1-ఒఒ-(ం).

ఒడిసెలకాఁడు. ద్వ. వి. ఒడిసెలవేయువాఁడు.

ఒడుగు. వా. వి. వడుగు, ఉపనయనము.

ఒడుచు, దే. క్రి. ఓడించు: భార. ఆది. 7, ఆ. 63; భార. ఆది. 8, ఆ. 15; భార. ఆది. 3, ఆ. 208: చూ, జయించు.

ఒడుదొడుగు, దే. వి. 1. వైషమ్యము. తమముతామి. రసి. 2, ఆ. 88: చూ, వైషమ్యము; విణ. 2. ఇక్కట్టు, సంకటము: చూ, శోకము. 2; విణ. 3. సమముకానిది: చూ, విషమము.

ఒడురితనము, దే. వి. చూ, తుంటరితనము.

ఒడుపు. దే. వి. 1. లక్ష్యముపెట్టి దాఁటినదాఁటు. హరిశ్చ. 1. ఆ. 46: చూ, విజృంభణము; 2. వూనిక. భో. 4. ఆ. 268: చూ, సన్నాహము; 3. ఆధిక్యము, ఆధ్యము: చూ, హేరాళము: 4. సమయవిశేషము.

ఒడ్డగ, దే. వి. రెండుచెక్కలు కొమ్ములుజతచేసి యేర్పఱచిన ఆయుధము: చూ, బాణము. 1. ంఒ-(ం).

ఒడ్డగిలు, దే. అ. క్రి. 1. రూ-ఒత్తగిల్లు. ఆవసరతమగు: చూ, వ్రాలు. 6; 2. రూ-ఒడ్డగిల్లు. అతిశయించు; చూ, సందడించు, 3. రూ- ఒడ్డగిల్లు. నీటిపొట్టు లోనగునవి లోపలనుండి పైకుబుకు, ఉప్పొంగు: చూ, బుసలుకొను. 4.

ఒడ్డగిల్లు. —పై.— (ఆవసరతమగు — రామా. 7. ఆ. 56; అతిశయించు.- రామా. 8, ఆ. 54: చూ, సందడించు; ఉప్పొంగు.— భాగ. 1, స్కం. 260.

ఒడ్డగొడువు, దే. వి. ఒకప్రక్క క్రిందికొఱిగి మఱియొకప్రక్క పైకిలేచుట. భార. భీష్మ. 2, ఆ. 165; పర. 1, ఆ. 53: వాటుపాటు,

ఒడ్డణము, దే. వి. 1. రూ- ఒడ్డాణము. ఒడ్డియాణము. కాంచీభూషః చూ, భూషణము. 2-ఒ-(ం); 2. రూ-ఒడ్డనము. మోహరము: చూ, వ్యూహము.

ఒడ్డన. —1-2-పై.—వా. 3. వడ్డించుట, విస్తరియందు అన్నాదులుంచుట, చూ, రూ - వడ్డన.

ఒడ్డనము, వై. వి. 1 = అడ్డనమ్, అడ్డాణము, డాలు, అండనము, హరి. ఉ. 7, ఆ. 228 : చూ, హరిగ; 2. = అడ్డనమ్. అడ్డాణము, బెత్తము లోనగువానిచే చేయఁబడిన కేడెము. ఉ. హరి. 6, ఆ. 59: చూ, హరిగ, 3. మొగ్గరము. భార. భీష్మ. 2, ఆ. 26: చూ, వ్యూహము; 4. పండెము. భాగ. 6, స్కం. 416: చూ, వ్యవహారము. 4.

ఒడ్డము, దే. వి. మొగ్గరము : చూ, వ్యూహము.

ఒడ్డాణము, వై. వి. 1. = ఓడ్యాణ; చూ, రూ - ఒడ్డణము. కళా. 7, ఆ. 66: 2. యోగులు జిందెమువలె వేసికొనెడి పట్టులోనగువానితో నేసిన పట్టె. స్వా. 1, ఆ.59: చూ, యోగపట్టె; వా. 3. వేరుయొక్క అడ్డుచీరిలోని యొకభాగము.

ఒడ్డాది, వై. వి. 1. = ఓఢ్ర, ఓఢ్రదేశము : చూ, దేశములు. ంఒ. 2. విశాఖపట్టణ మండలములోని ఒకానొక గ్రామము.

ఒడ్డారము. దే. వి. 1. ఒఱగొడ్డెము: చూ, వంకరమాట; 2. పగ. చూ, విరోధము. 1: 3. ప్రతిఘటనము. రామా. 6, ఆ. 42: మాటొడ్డు. 1.

ఒడ్డారించు, దే. అ. క్రి. 1. పగఁగొను చూ, విరోధించు: 2. ప్రతిఘటించు. చూ, మాటొడ్డు. 2.

ఒడ్డి, దే. వి. 1. ఉడ్డీనగతిగల పావురాయి: చూ, సురఁటీ. 1-ళ; 2. పావురము: చూ, సురఁటీ. 1.

ఒడ్డిక, —పై.—

ఒడ్డిమంగలి, వా. వి. అంగమర్దుఁడు: చూ, నేవకుఁడు. 1-ంఒ. (ఓఢ్రదేశపుమంగలి.)

ఒడ్డిమి, దే. వి. పండెము. భార. ఉద్యో. 1, ఆ. 22: చూ, వ్యవహారము. 4.

ఒడ్డియ, వై. వి. = ఓఢ్ర: రూ-ఒడ్డె, ఒడ్డెవాఁడు. (సం.ప.):— ఓఢ్రుఁడు.

ఒడ్డియాణము, చూ, రూ-ఒడ్డాణము: 1-(సూ.ని).

ఒడ్డీకు. వై. వి. 1.=ఓఢ్ర. ఓఢ్రదేశపురాజు: చూ, రాజు. ంఒ-30; 2. ఉడ్డీనగతిగల పావురాయి. జై. 1, ఆ. 45; సారం. 1, ఆ. 117: చూ, ఒడ్డి. 1; 2: చూ, ఒడ్డి. 2.

ఒడ్డు, దే. వి. 1. ఓర, దరి: చూ, రోధస్సు; 2. మొగ్గరము. భార. భీష్మ. 2, ఆ. 30: చూ, వ్యూహము; 3. పండెము. భార. ఉద్యో. 2, ఆ. 68: చూ, వ్యవహారము. 4; 4. పూనిక. ప్వా. 3, ఆ. 136: చూ, సన్నాహము; 5. అడ్డపాటు. భాగ. 10 స్కం. పూ. 140: చూ, నిరోధము. 1; వై. స. 6.= ఏకః. అన్యుఁడు, భార. ఉద్యో. 1, ఆ. 278: చూ, వేఱయిన వాఁడు; 7. ఏ.=ఏకః. ఏకకుఁడు. చూ, ఒకఁడు. 3; దే. విణ. 8. లావు. "వాఁడొడ్డుపొడుగుగాఁబెరిగినాఁడు." చూ, స్థూలము. 2; 9. విశాలము, ఇమ్ము. భీ. 1, ఆ. 110, చూ, విస్తారము; 10. ఎక్కువ. స్వా. 3, ఆ. 122; 11. విప్పిల విడియైనది, పెద్దదైనది. "ఒడ్డోలగము.": చూ, విపులము;

సం:క్రి: 12: పండెమువేయు. భార. ఆర. 2,ఆ. 61;భార. ఆశ. 2, ఆ. 62: చూ, పండెమిడు; 13. (వల) పఱచు. భార. విరా. 2, ఆ. 225: చూ, పఱచు; 14. చాఁగఁజేయు. భార. శాంతి. 4, ఆ. 158; చూ, చాఁపు; 15: (చక్కఁగా వినుటకు) మొన యించు. భార. ఉద్యో. 1, ఆ. 23: చూ, మొనయించు; 16. అడ్డగించు. భాగ. 1, స్కం. 473: చూ. సంరోధించు; 17. దాఁటు. భార. శాంతి. 3, ఆ. 307: చూ, తరించు.

ఒడ్డుగుండ్లు, దే. వి. బ. 1. ఒకానొక బాలికాక్రీడ: చూ, బాలికా క్రీడ: 2. అచ్చనగండ్లాడెడు చిన్నచిన్న గుండురాళ్లు: చూ, గిరియకము.

ఒడ్డువిడుపు, ద్వ. వి. ఒకానొక బాలక్రీడ.

ఒడ్డె, వై. వి. = ఓఢ్రః చూ, రూ- ఒడ్డియ.

ఒడ్డెవాఁడు, ద్వ. వి: చూ, ఒడ్డె. (వై. వి. = ఓఢ్రః. పురుషోత్తమ కవీయము.)

ఒడ్డొఱకము, దే. విణ. (ఒడ్డు + ఒఱకము.) (ఎగుడుదిగుడైన) భూమి: చూ, భూమి; 1.-ఱఁ.

ఒడ్డోలగము, ద్వ. వి. పేరోలగము: చూ, సభ. 2.

ఒత్తగిల్లు, దే. అ. క్రి. 1. ప్రక్కకొఱగు. చూ, జరగు: 2. అవనతమగు, ఒఱగు. స్వా. 5, ఆ. 67: చూ, వ్రాలు. 6; 3. అతుకు. కాశీ. 6, ఆ. 41: చూ, సంధించు. 3.

ఒత్తడము, దే. వి. 1. ఒత్తుడు: చూ, సమ్మర్దము. విణ. 2. ఒత్తు, బహుళము: చూ, మొత్తము.

ఒత్తడి. దే. వి. 1. రాపు. స్వా. 5. చంద్రా. 2, ఆ. 69: చూ, పుమసము; 3. బాధ, కక్కసము, వగ: చూ, శోకము. 2.

ఒత్తరము, దే. వి. ఉద్రేకము, ముమ్మారము. చూ, విజృంభణము.

ఒత్తరించు, వై. స. క్రి. 1. = ఉత్తరణమ్. అతిక్రమించు, మించు. భార. శల్య. 2, ఆ. 262: చూ, దాఁటు. 6; 2. ఆక్రమించు, ఒత్తుకొను. పాండు. 3, ఆ. 195: చూ, మొగరించు.

ఒత్తిడి, పీడనము, సమ్మర్దనము.

ఒత్తియాడు, దే. స. క్రి. (ఒత్తి + ఆడు.) అడఁగఁజేయు, ఒత్తు. చూ, పిసుకు. 3.

ఒత్తిలి, దే. అవ్య. 1. గట్టిగా. విక్ర. 1, ఆ. 94: చూ, బిగ్గర; 2. పట్టుగా. భార. స్త్రీ. 1, ఆ. 87: చూ, పట్టుగా.

ఒత్తిలు, దే. అ. క్రి. ప్రక్కకొఱగు. "ఒత్తిలి రిత్తపెకొనుచు.": చూ, జరగు (రూ-ఒత్తిల్లు.)

ఒత్తు, దే. వి. 1. ఒత్తుడు. నై. 2, ఆ. 5: చూ, పీడనము; 2. తఱుచుదనము. స్వా. 4, ఆ. 37: చూ, మునుము; 3. మొత్త. వి, పు. 7, ఆ. 120: చూ, శయ్య. 1; 4. ఆక్రమణము, అఱుము. భార. ఉద్యో. 2, ఆ. 89: చూ, పురి. 4; విణ. 5. బహుళము, తఱుచు. హరిశ్చ. 1, ఆ. 140: చూ, మొత్తము; 6. హలసంయోగము, కూడుకొన్నది, జడ్డ, జెడ్డ: చూ. సంయుక్తము: అ. క్రి. 7. పొడుచుకొను, గ్రుచ్చు. భార. ఆది. 6, ఆ. 179: చూ, మొలవేయు; 8. ప్రక్కకొఱగు, ఒఱగు. స్వా. 5, ఆ. 58: చూ, జరగు; 9. ఘనమగు, దట్టనుగు. జై. 7. ఆ. 50: చూ, వ్యాపించు; స. క్రి. 10. అడఁగఁజేయు, అదుము. రా. ఆర. 2, ఆ: 130: చూ, పిసుకు. 3; 11. (కాళ్లు.)పిసుకు. భార ఆను. 2, ఆ. 302: చూ, పిసుకు. 1; 12. (శంఖము) ఊదు. భార. విరా. 4, ఆ,171: చూ, పట్టు. 27; 13: చూ, బలాత్కరించు. భార. ఉద్యో. 2, ఆ. 54. 14. (పంట) నొక్కు. కళా. 1, ఆ. 93. చూ, మాకొను;15. తడిపోవనొత్తు, తుడుచు. భార. మౌ.1, ఆ.164: చూ, పాత్రము 4; 16. విరాళించు, లోఁగియు. ఆము. 5, ఆ. 21: చూ, నిషేధించు, 17. చేర్చు. స్వా. 3, ఆ. 136: చూ, సంధించు. 3; 18. దిద్దు, తీర్చు. భార. ఉద్యో. 3, ఆ. 235: చూ, సవరణించు, 19. ఆక్రమించు, ఆలము. భార. శాంతి. 3, ఆ. 24: చూ, మొగరించు; 20. (అంట్లు) రొక్కు. కళా. 4, ఆ. 78. చూ, రొక్కు. 3.

ఒత్తుకమ్మి, ద్వ. వి. బొద్దులపు వక్కలకమ్మివలె నేర్పఱచెడు తదవయవవిశేషము.

ఒత్తుకాఁడు, దే. వి. నుతిపోయువాఁడు, లిత్తిపోయువాఁడు. భార. విరా. 5, ఆ: చూ, నులికాఁడు.

ఒత్తుకొను, దే. అ. క్రి. 1. పొదుచుకొను, నాటు: చూ, మొల వేయు; 2. (మార్గమునుండి) తొలగు: చూ, విరియు. 5; స. క్రి. 3. ఆక్రమించు, అలము. భార. ఉద్యో. 2, ఆ. 204: చూ, మొగరించు.

ఒత్తుడు, దే. వి. 1. ఒత్తడము: కవిక. 4, ఆ. 51: చూ,పీడనము: 2. కాకితములోనగునది వ్రాయునపుడు మెత్తనకై దానిక్రింద నుంచుకొనఁబడు అట్టలోనగునది. "ఒత్తుడు పెట్టుకొని వ్రాయుము." (ఒత్తుపెట్టుకొని అనియు వాడుక.); వా. 3. ఒత్తడి.

ఒత్తు-పలుచన, లో. "ఒత్తు వాములను గోరును, పలుచన పాఁతలు గోరును." అను సామెతనుబట్టి సారవంతమైన నేలలలో పలుచనగను,సారహీనమైన నేలలలో ఒత్తుగను వరిలోనగునవి చల్లవలెను. (ఊడ్పించవలెను.)

ఒత్తువడు, వా. అ. క్రి: చూ, ఇఱుకు. 5.

ఒత్తు వాములనుగోరును, పలుచన పాఁతలు గోరును లో. ఒత్తుగాఊడ్చిన కసవుఁగుప్ప హెచ్చుగుననియు, పలుచనగా ఊడ్చిన పంట హెచ్చి పాఁతలు విండుననియు భావము.

ఒత్తులు, దే. వి. బ. బిడ్డచేయుల నగ. చూ, భూషణము. 2.

ఒత్తువడు, ద్వ. అ. క్రి. (ఒత్తు + పడు.) అదుముతువడు. హరి. పూ. 7, ఆ. 179: చూ, పీడితమగు.

ఒత్తెడుపిల్లి, ద్వ. వి. గంధమార్జాలము, పునుఁగుపిల్లి: చూ, మార్జాలము.

ఒత్తొరవు, దే. వి. (ఒత్తు + ఒరవు.) మిక్కిలి యదుముడు, సంపీడనము. విక్ర. 4, ఆ. 7; చూ, పీడనము.

ఒదకు, దే. అ. క్రి. 1. పొంగారు. లక్ష్మీ. 4, ఆ. 46: చూ, విజృంభించు; 2. తొట్రుపడు. చూ, సంభ్రమించు; స. క్రి. 3. దూరు. చూ, నిందించు.

ఒదరుచు, దే. స. క్రి. ఊడదీయు. ఆము. 3. ఆ. 33: చూ. ఉలుచు. (రూ-ఒదర్చు.)

ఒదలు, దే. అ. క్రి. రూ - పొదలు. భాగ. 10, స్కం. ఉ. 532: చూ, వర్ధిల్లు.

ఒదవు, వై. అ. క్రి. 1 = ఉదయ. కలుగు, జనించు. జై. 7. ఆ. 120 : చూ, సంభవించు; 2. ఉపయోగించు, అమయు,

జై. 3, ఆ. 17: చూ, సరిపడు. 1; 3. యుక్తమగు, అనువు పడు. లక్ష్మీ. 4, ఆ. 162: చూ, సరిపడు. 2. (రూ - ఒదగు అని పురుషోత్తమకవీయము.)

ఒదవుబడి, ద్వ. వి. 1. రూ-ఒదువుబడి. నింపు : చూ, సమృద్ధి : విణ. 2. ఒదవుబడియైనది, ఉపయోగమైనది, పెరిగినది : చూ, వ్యూఢము. 4.

ఒదిగిలు, దే. అ. క్రి. ఒత్తిగిలు, ప్రక్క-కొఱగు. ఉ. హరి. 5, ఆ. 204: చూ, జిరగు.

ఒదిగిళ్లు, వా. వి. బ. ఒదిగిలుటలు, విధేయతలు.

ఒదివిరిప్రాలు. దే. వి. బ. ఒకరకము వడ్లు. హరి. పూ. 6, ఆ. 22 : చూ, ధాన్యము.

ఒదుఁగఁబాఱు. దే. అ. క్రి. (ఒదుఁగఁ + పాఱు.) ఒదుఁగు, తొలఁగు. భార. ఆను. 3, ఆ. 261: చూ, విరియు. 5.

ఒదుఁగు,—పై.— లక్ష్మీ. 3. ఆ. 36.

ఒదుఁగువడు, —పై.—జై. 5, ఆ. 58.

ఒదుఁగువాటు, ద్వ. వి. అపసరణము, తొలఁగుట: చూ, విమోచనము.

ఒదుగు, దే. వి. 1. రూ-ఒదువు, నింపు : చూ, సమృద్ధి. విణ. 2. రూ-ఒదువు, ఒదువుబడియైనది. ఆము. 4, ఆ. 195 : చూ, పమృద్ధము; ఆ. క్రి. 3. రూ-ఒదువు, ఉపయోగించు : చూ, సమృద్ధమగు.

ఒదుగుబడి, దే. వి. రూ-ఒదువుబడి. తామరతంపము, నింపు : చూ, సమృద్ధి.

ఒదువు, దే. వి. 1.—పై.—; విణ. 2. రూ-ఒదుగు. ఒదవుబడియైనది : చూ, సమృద్ధము; అ. క్రి. 3. రూ-ఒదుగు, ఉపయోగించు: చూ, సమృద్ధమగు; 4. రూ-పొదువు, క్రమ్ము. మార్క. 6, ఆ. 90 : చూ, వ్యాపించు.

ఒదువుబడి, దే. వి : చూ, రూ-ఒదుగుబడి.

ఒద్ద, దే. వి. దాఁపు. భార. ఆది. 3, ఆ. 165. భార. ఉద్యో. 3, ఆ. 146 : చూ, సమీపము.

ఒద్ది. దే. వి. అబిళ్మంగి * : చూ, రూ-వద్ది.

ఒద్దిక, దే. వి. 1. రూ-ఒందిక, చెలిమి : చూ, స్నేహము. 1; 2. ఒకవస్తువును సరియెత్తుగా నుంచి తూఁచెడు బాయి లోనగు వది. విజ్ఞా. వ్య. కాం. 117: చూ, ప్రతిమానము.

ఒద్దియ, దే. వి. ఒదుగు, నింపు, తామరతంపము: చూ, సమృద్ధి (రూ-ఒద్ది.)

ఒద్ది, దే. వి. 1. —పై.—; వా. 2. రూ-ఒద్దే. చాల, ఎక్కువ.

ఒద్దు, వా. అక్క-అలేదు. (వద్దు ఒద్దు అయినది)

ఒద్దే, వా. అవ్య. 1. చాల, ఎక్కువ, "ఒద్దేకూడు వడ్డించిరి." "ఒద్దేనేపు మాటలాడిరి"; 2. అక్క-రలేదనుటను దెలిపెడి. (ఒద్దు = వద్దునకు ప్రతిరూపము.) (అన్నము మితిమీఱి వడ్డించినచో ఒద్దు ఒద్దు చాలు చాలు అనియు, స్త్రీ వంటో దనమున ఒద్దే ఒద్దే (పెట్టకుము) అనియు గోదావరి కృష్ణా మండలముల యందును కొన్ని యితరచోట్లను వాడెదరు. ఇది ప్రయోగానర్హము)

ఒనగూడు, దే. అ. క్రి. రూ-ఒడగూడు: చూ, సిద్ధించు. (పే-ఒనగూర్చు.)

ఒనబెట్టు, ద్వ. వి. రూ-ఒనవెట్టు, గూఢనివసతి: చూ, పొంచిక.

ఒనరించు, దే. ప్రే. ఒనర్చు. చేయు, నిర్వహించు: చూ, సలుపు.

ఒనరిక, దే. వి. పొంచిక, మైత్రి : చూ, స్నేహము. 1.

ఒనరు, దే. వి. 1 మైత్రి: చూ, స్నేహము. 1; 2. ఇంపు. రాఘ. 3, ఆ. 95: చూ, యథేచ్ఛము; విణ. 3. మంజులము, సింగారము: చూ, రమ్యము; 4. ఒయారము: చూ, సౌందర్యము; అ. క్రి. 5. అంగీకరించు. ధార. సభా. 2. ఆ. 81: చూ, పమ్మతించు; 6. జనించు, కలుగు. నిర్వ 7. ఆ. 123: చూ, సంభవించు; 7. యుక్తమగు, పొసఁగు. రాజా. 4, ఆ: చూ, సరిపడు.

ఒనరుచు, దే. ప్రే: చూ, రూ. ఒనరించు.

ఒనరుపడు, ద్వ. అ. క్రి. అనుకూలించు: చూ, సరిపడు. 1.

ఒనరుపెట్టుకొను, —పై.—.

ఒనవెట్టు, ద్వ. వి. చూ, రూ-ఒనబెట్టు.

ఒనవెట్టుకొను, దే. అ క్రి. (ఒనరు + పెట్టుకొను.) ఇఱుముకొను, తిరోహితమగు. కాశీ. 4, ఆ. 133: చూ, మఱుఁగుపడు.

ఒప్పండము, వై. వి. = అర్పణ. ఒప్పుదల.

ఒప్పఁజెప్పు, వై. స. క్రి: చూ, ఒప్పగించు.

ఒప్పగించు, వై. స. క్రి. పదిలముగా కాపాడుమని యొప్పగించు: అప్పగించు, ఒప్పఁజెప్పు, ఒప్పించు; (సం. ప): — అర్పించు.

ఒప్పగింత, వై. వి. = అర్పణ. పదిలముగా కాపాడుమని యొప్పగించుట: అప్పగింత, అప్పనము, ఇల్లడ - రూ - ఇల్లడము, ఒప్పన - రూ - ఒప్పనము; (సం. ప).—అర్పణము.

ఒప్పన, వై. వి. 1 = అర్పణమ్.—పై.—; 2. అప్పన, కప్పము పన్ను: చూ, పిన్ను. 1.

ఒప్పనము, వై. వి. = —పై.—(ఒప్పగింత.—కళా.3, ఆ.119.

ఒప్పనసేయు, వై. స. క్రి. రూ-అప్పనసేయు : చూ. వశపఱచు.

ఒప్పమి, దే. వి. 1. ఆభుభము, కీడు. భార. విరా. 1, ఆ. 288 : చూ, హాని. 2; 2. అపరాధము. తప్పు. కళా. 4, ఆ. 106 : చూ, సొంటు, 3. అనంగీకారము. (ఒప్పుకొనమి.) : చూ, అసమ్మతి.

ఒప్పరము, దే. వి. జిలదారి. అం, భా. ప్ర. వారి. 154 : చూ. తూమము. 2.

ఒప్పరికము, వై. వి. = ఉపేక్ష. అసద్ధ: చూ. మందెమేలము. 2.

ఒప్పరికించు. వై. స. క్రి. ఉపేక్షించు. భార. ఉద్యో. 2, ఆ. 10; నిర్వ. 6, ఆ. 127; విక్ర. 5, ఆ. 152; భార. భీష్మ. 2. ఆ. 280: చూ, కన్నడించు.

ఒప్పరికించువాఁడు, ద్వ. వి. ఉపేక్షకుఁడు: చూ, కన్నడీఁడు.

ఒప్పరికింపఁబడినవాఁడు, ద్వ. వి. ఉపేక్షింపఁబడినవాఁడు: చూ, ఉపేక్షితుఁడు.

ఒప్పాచారము, దే. వి. ముచ్చిలక, నమ్మతించి వ్రాసియిచ్చిన వ్రాఁత : చూ, రాజి.

ఒప్పారు, దే. అ. క్రి. (ఒప్పు + ఆరు.) అంగీకరించు, ఒప్పు. భార. ఆర. 4, ఆ. 313: చూ, నమ్మతించు.

ఒప్పించు, వై. స. క్రి. అర్పించు : చూ, ఒప్పగించు.
ఒప్పికోలు, దే. వి. రూ - ఒప్పుకోలు : చూ, సమ్మతము. 1.
ఒప్పిదము, దే. వి. 1. (ఒప్పు + ఇదము.) ఒప్పు, అందము. చూ, విధము. 1; 3. తొడపు: చూ, భూషణము. 2; విణ. 4. మనోజ్ఞము, సింగారము. భార. విరా. 1, ఆ. 228: చూ, రమ్యము. 3.
ఒప్పిదుఁడు, ఁడే. విణ. అలంకృతుఁడు : చూ, భూషితుఁడు.
ఒప్పు, దే. వి. 1. కాంతి. ఆం, భా. ప్ర. కాం. 80: చూ, వెలుతురు. 1: 2. విన్నాణము: చూ, సామర్థ్యము. 1: 3. ఒడఁబడిక. అని. 1, ఆ. 18: చూ, సమ్మతి; 4. సొగసు. అందము. భార. ఆర. 6, అ: చూ, సౌందర్యము: 5. తప్పు కామి, నిజము. ఉ. హరి. 4, అ. 130: చూ, సత్యము. 1; విణ. 6. మంజులము: చూ, రమ్యము. 3; అ. క్రి. 7. ఒప్పిదమగు: చూ, రవణించు; 8. యుక్తమగు: చూ, సరిపడు. 2; 9. అంగీకరించు: చూ, సమ్మతించు.
ఒప్పుకొవిమరలఁబడుట, అం. చూ, వివాదములు.
ఒప్పుకొను, దే. స. క్రి. 1. అంగీకరించు: చూ, సమ్మతించు: పా. 2. ఆమోదించు. స్థిరపఱుచు.
ఒప్పుకోలు, దే. వి: చూ, రూ-ఒప్పికోలు.
ఒప్పుదలపత్రము, ఋణలేఖ్యము; చూ, సమ్మతిపత్రిము.
ఒప్పులకుప్ప, వా. వి. 1. నేర్పులరాశియగు స్త్రీ పురుషులు: అం. 2. బాలికాక్రీడావిశేషము: చూ, బాలికాక్రీడ. "ఒప్పులకుప్ప, ఒయ్యారిభామ. సన్నబియ్యం, చాయసప్ప, కొబ్బరితురుక, బెల్లపచ్చ".
ఒప్పులాఁడి, దే. వి. (ఒప్పులు + ఆఁడి.) 1. ఆఁడుది: చూ, స్త్రీ; 1. 2. చక్కఁదనము గల ఆఁడుది: చూ, స్త్రీ. 1-ఓ; (చూ, సౌందర్యవతి, 2.); (చూ, స్త్రీ. 1-ఎళం.)
ఒప్పులు, దే. వి. బ. 1. క్రమొకిక: చూ, పోఁక; 2. మంచివిషయములు. (వ్యు-తప్పులు.)
ఒబ్బిట్లు, దే. వి. బ. (ఒమ్ము + అట్లు.) పోళి, రూ-బొబ్బట్లు, భక్ష్యవిశేషము. కళా. 7, అ. 81: చూ, భక్ష్యము. 1-ఇ.
ఒబ్బిడి, దే. వి. 1. పంటనుతొడి, క్రైలు: చూ, మూఁటపు: 2. చేటు; నాశనము. చూ, రుత్త; 3. (పని) కుభర్మము: 4. (కార్యము) చక్కఁదనము; 5. (సొమ్ము) కూడఁబెట్టుట: 6. (వ్యాపారము) లాభకరముగఁజేయుట; 7. (పంట) వట్లు లోనగువని ప్రోగుచేయుట; ఇత్యాదులూహ్యంబులు.
ఒమ్మచ్చు, ద్వ. వి. (ఒమ్ము + అచ్చు.) మణులను పొదుగుటకు బంగారుతోఁజేసెడు పీఠస్థానము.
ఒమ్మమి, దే. వి. వైరము, పగ: చూ, విరోధము. 1.
ఒమ్మిక, దే. వి. పొందిక, ఇమిడిక. రా. అ. కాం: చూ, స్నేహము. 1.
ఒమ్మివచ్చు, దే. అ. క్రి. అచ్చివచ్చు, కుభాగతమగు: చూ, మేలైవచ్చు.
ఒమ్ము, దే. వి. 1. బలుపు, స్థౌల్యము: చూ, శక్తి. 1; విణ. 2. పెద్ద. కొల్విసినది: చూ, స్థూలము. 2; అ.క్రి. 3. ఒవ్వు, అనుకూలపడు. చూ, నడిపడు. 2; స. క్రి. 4. కప్పుము, చుట్టుకొను: చూ, వేష్టించు.

ఒయారము, దే. వి. 1. రూ-ఒయ్యారము. గర్వము: చూ, హంకారము; 2. రూ-ఒయ్యారము. యౌవనాకులవలన గలుగు గర్వచేష్ట. య. 5, ఆ. 30: చూ, విలాసము; 3. రూ-ఒయ్యారము, అందము: చూ, సౌందర్యము.
ఒయారి, దే. వి. 1. రూ-ఒయ్యారి. విలాసముగల స్త్రీ: చూ, స్త్రీ; 1-ఎఁం; 2. ఒయ్యారి. సౌందర్యముగలస్త్రీ: చూ, స్త్రీ; 1-ఓ. (చూ, సౌందర్యవతి): విణ. 3. సౌందర్యముగలది. రామా. 1, ఆ 205 : రూ-ఒయ్యారి-ఓయారి.
ఒయారికత్తె, చూ, రూ-ఒయారి.
ఒయారికాఁడు, ద్వ. విణ. రూ-ఒయ్యారికాఁడు. అందగాఁడు : చూ, సౌందర్యవంతుఁడు.
ఒయ్య, దే. క్రి. విణ. 1. తిన్నగా. భార. ఆది. 1. ఆ. 130.చూ, మెల్ల. 3; 2. మెల్లఁగా. భార. ఉద్యో. 3, ఆ. 100; రామా. 6, ఆ. 231. (ఆమేర్కొడికమందు ఒయ్యొయ్య.)
ఒయ్యన, దే. వి. 1. రూ-ఓయన. తిన్నన. చూ, మెల్లన; 2. రూ-ఓయన. నెమ్మదిగ: చూ, మెల్లన.
ఒయ్యారము, చూ, రూ-ఒయారము. (అందమునకు.— భార. విరా. 1, ఆ. 107.)
ఒయ్యారి, చూ, రూ-ఒయారి.
ఒయ్యారికత్తె, చూ, రూ-ఒయారికత్తె.
ఒయ్యారికాఁడు, రూ-ఒయారికాఁడు.
ఒర, దే. వి. 1. సామ్యము, పోలిక. భార. భీష్మ. 2, అ. 381, పి. శకుం. 1, ఆ, 25 : చూ, సమానము; 2. ఘర్షణము: రాపు. నై. 8, ఆ. 159 : చూ, సమ్మర్దము.
ఒరగట్టు, దే. వి. (ఒర + కట్టు.) చుట్టుగాఁజుట్టి కట్టిన వస్త్రపు కట్టు. నీలా. 3, ఆ. 49 : చూ, వస్త్రము. 1-ఇం.
ఒరగడుగు, ద్వ. వి. (ఒర + కడుగు.) రెండవసారి బియ్యము కడిగిన నీరు : చూ, ఉక్తము. 1.
ఒరగఁబడు, దే. అ. క్రి. రూ-ఒఱగఁబడు. అవనతమగు : చూ. వ్రాలు. 3.
ఒరగఁబెట్టుకొని తినపుండఁగఁజేసినాఁడురా కంచరనాయలు. లో. ఉన్నబెజ్జమును మాటలేక కరగఁబెట్టి తినపుండఁగఁజేసివ కంచరవాఁడు. (వాడుక.)
ఒరగల్లు, దే. వి. (ఒర + కల్లు. బంగారు లోనగువాని నొర పెట్టెడు డాయి. నికషము; చూ, రత్నములు. 1-ఎ-ఐ (ఱ.)
ఒరగాలు, దే. వి. (ఒరగు + కాలు.) 1. ఒరగినకాలు. ఒఱిగాలు; 2. మఱియొకకాలిమీఁద నొరగఁబెట్టినకాలు. ఒఱిగాలు.
ఒరగు, దే. వి. 1. తలగడ; ఒఱగుదిండు: చూ, లోడు; 2. వంపు: చూ, వంకర; విణ. 3. వంపయినది: చూ, వంకర; అ. క్రి. 4. రూ-ఒఱగు. వంగు, అవనతమగు: చూ, వ్రాలు. 3; 5. రూ-ఒఱగు. వ్రాలు. చూ, వ్రాలు. 3. (4-5 అర్థములు వ్యల్పభేదము.); 6. ప్రక్కకొఱగు: చూ. జరగు.
ఒరగుడు, దే. వి. ఒరగుట : ఓరపాటు.
ఒరగుబిల్ల, దే. వి. రూ-ఒఱగుబిల్ల, తలగడ : చూ, లోడు.
ఒరగువోవు, దే. అ. క్రి. రూ-ఒఱగువోవు. అవనతమగు: చూ, వ్రాలు. 3.
ఒరగొడ్డియము, ద్వ. వి. వక్రోక్తి : చూ, వంకరమాట. (రూ - ఒరగొడ్డెము - ఒఱగొడ్డియము - ఒఱగొడ్డెము.)

ఒరగొడ్డెము, ద్వ. వి. —పై.—.
ఒరగొను, దే. స. క్రి. (ఒర + కొను) బంగారు లోనగువానిని ఒరయు, తోము, రాచు, అఱుగఁదీయు: చూ, రుద్దు. 1.
ఒరచాలుదుక్కి—, ద్వ. వి. రూ-ఒఱచాలుదుక్కి—, చాల తేలికగాఁ బాతిన దుక్కి—: చూ, వ్యవసాయము.
ఒరచుబద్ద, ద్వ. వి. పలుకలు లోనగునవి నునుపుపఱచెడు వడ్ల వానికొఱయుట్టు. (అప్ర.)
ఒరపదము: దే. వి. కొంచెముతడి: చూ, స్తేమము 1-ం.
ఒరపిడి, దే. వి. ఘర్షణము, రూ-ఒఱపిడి, రాయిడి. భార. శాంతి. 2, ఆ. 356: చూ, సమ్మర్దము.
ఒరపెట్టు, దే. స. క్రి. బంగారులోనగువానిని ఒరయు: చూ, ఒరగొను.
ఒరయిక, దే. వి. అదుముఁడు: చూ, ఒరపిడి.
ఒరయు, దే. అ. క్రి. 1. ఒరపెట్టు: చూ, రుద్దు. 1; 2. పరీక్షించు, శోధించు. కళా. 2. ఆ. 157: చూ, శోధించు; 3. ఆరయు, వివరించు. పంచ. నా. 1, అ. 32: చూ, విచారించు. 1; 4. అన్వేషించు. రామా. 5, అ. 177: చూ, వెతకు; 5. (కాళ్ళ వ్రేళ్లు.) ఒరయు. వానసీటిచే కాళ్ళవ్రేళ్ళు ఒరసినవి." (ఒరపులు అనియు వాడెదరు.)
ఒరలుట, దే. వి. విడుపు: చూ, విమోచనము.
ఒరవడి, దే. వి. ఒజ్జబంతి: చూ, మేలుబంతి.
ఒరవు, దే. వి: చూ, విధము. 1. (సూ. ని.)
ఒరసికొనిపోవ, దే. అ. క్రి. చూ, దోఁగిపోవు.
ఒరసు, దే. వి. పోలిక: ఉపమావాచకము (సూ. ని.)
ఒరిగ, దే. వి. మ్రొక్కు. "ఒరిగ బ్రహ్మాండ భాండోదరునకు" రుక్మాం. 1, ఆ. 123: చూ, హుండిగలు. 1-ఎ.
ఒరిజె, దే. వి. రూ-ఒరిజె. ఏనుఁగు మెడగొలుసు. చంద్రా. 1, ఆ. 32: చూ, శృంఖలము. 2.
ఒరిజె, —పై.—
ఒరిమ, వై. వి. 1. రూ- ఒరిమి. మైత్రి. భా. 1, ఆ. 51: చూ, స్నేహము. 1; 2. ఐకమత్యము. ఐకకంఠ్యము, పొత్తు. కాశీ. 3, ఆ. 138: చూ, స్నేహము. 1.
ఒరిమి, దే. వి. —పై.—(రూ-ఒరిమిక.)
ఒరిమిక, —పై.—
ఒరిస్సా, దే. వి. 1. ఓఢ్రదేశము ఒడిశా: చూ, దేశములు. 1-ం-ఎ.
ఒఱుఁడు, వై. స. 1. = ఏక. రూ-ఒకరుఁడు, అన్యుఁడు: చూ, ఒందొకఁడు; 2. = ఏక. ఏకకుఁడు, ఒక్కఁడు: చూ, ఒకడు. 3.
ఒరుగు, వా. వి. చూ, రూ-వరుగు. 1.
ఒరుదల, దే. వి. (ఒరు + తల.) కొందెకావితనము: చూ, పైతన్యము.
ఒరుదలకాఁడు, దే. విణ. కొందెకాఁడు, పిరుమఁడు. చూ, సూచకుఁడు. 1.
ఒరుము, దే. అ. క్రి. కలయు. అము. 4, ఆ. 171: చూ, మేళగించు. 1.
ఒరువుఁడు, వై. స. ఏక: చూ, రూ- ఒరుఁడు.
ఒఱ, దే. వి. 1. గపుసెన; చూ, నిచోళము; 2. కత్తియొఱ. జై. 6, ఆ. 138: చూ, పరిత్యాకారము; 3. నూతియెఱ: చూ, బావియొఱ.
ఒఱకటము, ద్వ. వి. 1. రూ-ఒరగడ్డము, సంకటము. చూ: శోకము. 2; విణ. 2. రూ- ఒరగడ్డము. ఎగుడుదిగుడు: చూ, విషమము. (రూ-ఒఱగడము.)
ఒఱకము, దే. వి. 1. గర్తము, పల్లము. చూ, రంధ్రము. 1; 2. సంకటము. కాశీ. 7, ఆ. 166; కాశీ. 2, ఆ. 45: చూ, శోకము. 2.
ఒఱకాటము, చూ, రూ-ఒఱకటము.
ఒఱగఁబడు, ద్వ. అ. క్రి. ఒఱగన్ + పడు.) అవనతమగు: చూ, రూ-ఒరగఁబడు. (స్వార్థమునపడు.)
ఒఱగడము, చూ, ఒఱకటము.
ఒఱగడ్డము, —పై.—
ఒఱగల్లు, దే. వి. (ఒఱ + కల్లు.): చూ. రూ- ఒరగల్లు.
ఒఱగు, దే. వి: చూ, రూ- ఒరగు. వ్రాలు.—సిలువఁజాలక యొఱగిన. భార. ఉద్యో. 3, ఆ. 310.)
ఒఱగుబిల్ల, దే. వి. చూ, రూ- ఒరగుబిల్ల. (ఒఱగుబిళ్ల.)
ఒఱగువోవు, దే. అ క్రి. (ఒఱగు + పోవు.): చూ, రూ-ఒరగువోవు. హరిశ్చ. 4, ఆ. 168.
ఒఱగొడ్డియము, ద్వ. వి: చూ, రూ- ఒరగొడ్డియము.
ఒఱగొడ్డెము, ద్వ. వి. రూ—పై.—భాగ. 1, స్క—ం. 313.
ఒఱచాలుదుక్కి—, ద్వ. వి: చూ, రూ- ఒఱచాలుదుక్కి—.
ఒఱటు, దే. విణ. దుశ్శీలుఁడు, జాత్యాచారాదులచేత నిందితుఁడు, పాపాలముద్ద. హరి. పూ. 9, ఆ. 19: చూ, వ్యాధుఁడు. 2.
ఒఱపరి, దే. విణ. (ఒఱపు + అరి.) సొగసుకాఁడు. జై. 3. ఆ. 28: చూ, సౌందర్యవంతుఁడు.
ఒఱపిఁడి, దే. విణ. (ఒఱపు + ఱిఁడి) 1. యోగ్యుఁడు కాని వాఁడు. విక్ర. 3, ఆ. 101: చూ, అయోగ్యుఁడు; 2. కుటిలుఁడు, కుత్సితుఁడు: చూ, వ్యాధుఁడు 2.
ఒఱపిసి, దే. వి. ఘర్షణము, రూ-ఒరపిసి: చూ, సమ్మర్దము.
ఒఱపు, దే. వి. 1. ఆరాటము, తావము. రసి. 2, ఆ. 105: చూ, సంతాపము; 2. మంజులము, సింగారము: చూ, రమ్యము. 3; 3. సొగసు: చూ, సౌందర్యము; 4. ఉపాయము, అనువు, ఎత్తుగడ. భార. కర్ణ. 1, ఆ. 314: చూ, వెరవు; 5. కోశబలములవలనఁ గలిగిన తేజము, ప్రతాపము, తేజు, రసి. 1, ఆ. 36: చూ, ప్రభావము. 1; 6. చేవ, ధైర్యము. చూ, పైర్యము. 1; 7. గౌరవము. ఉ హరి. 4, ఆ. 48: చూ, సమ్మానము; 8. అర్హతఁ చూ, యోగ్యత; విణ. 9. చేవ, గట్టి దృఢము. చూ, స్థైర్యము. 1; 10. తగినది. ఉ. హరి. 4, ఆ. 48; విర్వ. 2, ఆ. 80: చూ, యోగ్యము. 2; 11. వానలేమి. "కాలము ఒఱపుగానున్నది."
ఒఱపులాఁడి, దే. వి. (ఒఱపులు + ఆఁడి) చూ. సౌందర్యవతి. (చూ, స్త్రీ. 1-ఉ.)
ఒఱపెంకు, దే. వి. నూతియొఱ. చూ, బావియొఱ.
ఒఱయిక, దే. వి. చూ, రూ-ఒరయిక.
ఒఱలనూయి, ద్వ. వి. మట్టికాల్చి చేసిన గుండ్రని ఒఱలుదింపి కట్టిన నూయి. ఇప్పుడు (సిమెంటుతో ఒఱలు తయారగుచున్నవి.): చూ, సరస్సు. 1-15-(a).

ఒఱలు, దే. అ. క్రి. 1. వాచారు, తోలు. భార. ద్రోణ. 3, ఆ. 95: చూ, విలపించు: 2. క్రోఁగు. పా. 5, ఆ. 31: చూ, శబ్దించు; బ. వి. 3 (నూతి) ఒఱలు.

ఒఱవ, దే. విణ. 1. వంపైనది. ధార. ఆర. 2, ఆ. 135: చూ, వంకర: 2. తాఱుమాఱు. ధార. విరా. 4, ఆ. 39: చూ, వ్యత్యయము; 3. వికారము నొందినది. చూ, వికృతము.

ఒఱవఁబడు. ద్వ. అ. క్రి. (ఒఱవన్ + పడు.) చూ, రూ- ఒఱగఁబడు. జై. 6, ఆ. 230.

ఒఱపు, దే. అ. క్రి.—పై.— (రూ-ఒఱగు, ఒరగు.)

ఒటిగాలు, చూ, రూ- ఒరగాలు. 1,2.

ఒటిబీజము, మి. వి. (ఒట్టు + బీజము.) ఒకప్రక్క వట్టవాఁచిన రోగము: చూ, వట్టవాఁపు (రూ-ఒఱుబీజము)

ఒటియిక, దే. వి. రూ-ఒఱయిక: చూ, ఒరవడి,

ఒఱుగు, దే. వి. రూ-ఒఱగు, తలగడ: చూ, రోసు.

ఒఱుగొమ్ము, ద్వ. వి. ఒకవైపున భారము హెచ్చినంపుచేఁ గలిగిన తూకము. "కాపడి ఒఱుగొమ్ము వచ్చినది."

ఒఱుబీజము, వా. మి. వి: చూ, రూ-వటిబీజము.

ఒట్ట, దే. విణ. కటువు, కారమైనది. పాండు. 4, ఆ. 184: చూ, కారము. 1.

ఒట్టకసింద, ద్వ. వి. కచ్చుర, కచోరము*: చూ, షడ్గ్రంథ,

ఒట్టఁదనము, దే. వి. కటువు, కారము: చూ, కారము. 1.

ఒట్టన, —పై.—

ఒట్టియ, దే. వి. 1. సుకత, సాధువుకానియావు, రూ-ఒట్టె: చూ, ధేనువు. 1-30; విణ. 2. రూ- ఒట్టె, వంపైనది: చూ, వంకర.

ఒట్టు, వా. వి. 1. లోపము, తక్కువ, న్యూనము. "నీపు నామాట వినకున్న నాకు ఒట్టులేదు." చూ, వెలితి. 2; దే. విణ. 2. కటువు, కారము. ఆం, భా. ప్ర. ధీ. 104: చూ, కారము, 1; 3. గొప్పది, విరివియైనది: చూ, విస్తృతము.

ఒట్టె, చూ, రూ - ఒట్టియ.

ఒఱపక్షము, మి. వి. ఒలిపక్షము.

ఒలయు, దే. అ. క్రి. 1. వ్రేఱ్ఱు, చూ, వ్యాపించు. 2. చొచ్చు, విర్వ. 8, ఆ. 57: చూ, సోఁకు. 4. 3. జనించు, కలుగు. భార. ఆను. 4, ఆ. 147: చూ, సంభవించు, 4. చేరు. భార. సభా. 2, ఆ. 131: చూ, సమీపించు: స. క్రి. 5. చుట్టుకొను. భార. ఆర. 2, ఆ. 8; చూ, వేష్టించు, 6. కదియు: పొందు: చూ, సక్తమగు. ఆము. 2, ఆ. 27.

ఒలవి, దే. వి. ఎత్తు: చూ, ఔన్నత్యము. (నూ. ని.)

ఒలి, దే. వి. ఒలుపు, దోఁపుడు, అపహరణము. జై. 1, ఆ. 63: చూ, హరణము. 1.

ఒలికి, దే. వి. పొదపేర్చెడు చోటు, ఆ: చూ, శ్మశానము.

ఒలికికాడు, ద్వ. వి. —పై.—

ఒలిదామర, ద్వ. వి. (ఒలి + తామర.) ఒకానొకచెట్టు, చూ, వృక్షము.

ఒకపక్షిము, మి. వి. పక్షిపాలము. (నూ. ని.)

ఒలిమె, దే. వి. చెలిమి, చూ, స్నేహము. 1.

ఒలియు, దే. అ. క్రి. చర్మము డోఁడిదీయు. భార. ఆది. 5, ఆ. 166; చూ, తోలూడ్చు.

ఒలివడు, ద్వ. అ. క్రి. (ఒలి + పడు) అపహరింపఁబడు. ఆము. 8, ఆ. 85; దొంగిలించు, చూ, సడపు.

ఒలుచు, దే. అ. క్రి. 1. గళితమగు, కాశీ. 6, ఆ. 257: చూ, రాలు; 2. కాఱు; చూ, స్రవించు: స. క్రి. 3. చల్లు. భార. విరా. 5, ఆ. 232; చూ, సంప్రోక్షించు; 4. కులుకు. కవిక. 6, ఆ. 95; చూ, పోయు; అం. ప్రే. 8. కాచ్చు, చూ, వడుచు.

ఒలుకులమిట్ట, దే. వి. (ఒలుకులు + మిట్ట) ఒలికి కాడు: చూ, శ్మశానము.

ఒలుచు. దే. ప్రే. 1. చూ. ఒలియు; 2. చూ, ఒలివడు.

ఒలుపు. చూ, ఒలి.

ఒలుపఁబప్పు, ద్వ. వి. ఒలిచినపప్పు.

ఒలె, దే. వి. 1. రూ-ఒల్లె. వలువ: చూ, వస్త్రము. 1; 2. రూ - ఒల్లె. కంఠువా. చూ, వస్త్రము. 1-గం; 3. రూ-ఒల్లె. పుత్రోత్పత్తి చీర: చూ, వస్త్రము. 1-ఱం.

ఒలెవాటు. దే. వి. శృంగారోత్తరీయము, అంగవస్త్రమునకు కుచ్చెపెట్టి మెడచుట్టిరా భుజములమీఁద వైచికొనుట. రూ - ఒల్లెవాటు - వరెవాటు - వల్లెవాటు: చూ; వస్త్రము. 1-ఱఁ.

ఒల్ల. వై. క్రి. విణ. = అలసెమ్. ఆలస్యము. రూ - అల్ల: చూ, విలంబము. 1.

ఒల్లఁబాటు, ద్వ. వి. (ఒల్లమి + పాటు) 1. అపేక్షలేమి, ఒల్లమి: చూ, వలవమి; విణ. 2. ఆపేక్షింపఁబడినిది. ధార. భీష్మ. 1, ఆ. 182.

ఒల్లఁబోక, దే. వి. (ఒల్లమి + పోక.) 1. అనాదరము. చూ, వహేలనము; 2. మనసుయొక్కకాని, రూపముయొక్కకాని మాఱుపాటు: చూ, విస్మృతి; 3. తాపము, ఆరాటము: చూ, సంతాపము.

ఒల్లఁబోవు, దే. అ. క్రి. (ఒల్లమి + పోవు.) 1. ఆదరింపఁబడనిదగు: ఒల్లగిల్లు; 2. తిన్నఁడగు. ఆము. 2, ఆ. 56: చూ, విన్నవోవు; 3. మూర్ఛిల్లు. ధార. ద్రోణ. 3, ఆ. 63: చూ, సొమ్మసిల్లు.

ఒల్లకాఁపు, వా. వి: చూ, రూ-వల్లకాఁపు.

ఒల్లగిల్లు, దే. అ. క్రి. ఆదరింపఁబడనిదగు. హరి. ఉ. 3, ఆ. 80: చూ, ఒల్లఁబోవు. 1.

ఒల్లన, వై. వి. రూ-అల్లన. తిన్నఁదనము. భాగ. 10, స్కం. పూ. 927: చూ, మెల్లన.

ఒల్లమి. దే. వి. 1. అపేక్షలేమి: చూ, వలవమి. (వలచు ధాతువు యొక్క వ్యతిరేకభావార్థక రూపము: 2. వైరము: పగ: చూ, విరోధము. 1.

ఒల్లము, దే. వి. మూర్ఛ, సొమ్మ: చూ, రోగము. 1.

ఒల్లియ, దే. వి. 1: చూ. తూఁకొలె. (కందువా.- భాగ. 10, స్కం. పూ. 548.)

ఒల్లె, దే. వి.—పై.—(బట్ట.—(ప్రభా. 4, ఆ. 141.)

ఒల్లెంక, దే. వి. ఒకరకముచేప: చూ, మత్స్యము. 1—ఱ.

ఒల్లెచీర, దే. వి. గర్భిణీస్త్రీ ధరించు ఎఱుపుతెలుపునూళ్ళు కలిసి నేసిన చీర, పుత్రోత్పత్తిచీర: చూ, ఒలె. 3.

ఒల్లెవాటు, దే. వి: చూ, రూ-ఒలెవాటు.

ఒవ్వనివాఁడు, ద్వ. వి. ప్రకాశింపనివాఁడు.

ఒవ్వమి, దే. వి. అనంగీకారము: చూ, అసమ్మతి.

ఒష్వ, దే. అ. క్రి. రూ-ఓవు. అనుకూలమగు. గిట్టు. భార. ఆర. 6, ఆ: చూ, సరిపడు. 1.

ఒసఁగు, దే. వి. 1. త్యాగము, ఈవి. ఆము. 6, ఆ: చూ, వితరణము; 2. బహుమానము, మన్ననం. ప్రభా. 4, ఆ. 101: చూ, సమ్మానము; స. క్రి. 3. రూ-ఒసవు. ఇచ్చు, దానమిచ్చు: చూ, దయచేయు. 2.

ఒసపరి, దే. వి. 1. సుందరుఁడు: చూ, సౌందర్యవంతుఁడు; 2. ఉత్కృష్టము, తలకట్టు. సా. 1, ఆ. 38: చూ, శ్రైష్ఠ్యము.

ఒసవు, దే. స. క్రి. రూ-ఒసఁగు. వి. పు. 2, ఆ. 50: చూ, దయచేయు. 2.

ఒసి, దే. అవ్య. చేటికాది సంబోధనార్థకము. రూ- ఓసి. ఆం. భా. తృ. అవ్య. 72: చూ, ఓసీ.

ఒహో, వై. అవ్య = అహో. రూ-ఓహో. సంబోధనమునందు వచ్చును. భాగ. 1, స్క-ం. 55: చూ, సంబోధనము.

ఒళగు, దే. వి. రూ-ఒళవు. ప్రవాణము, కరివె: చూ, వీణాదండము.

ఒళవరి, దే. విణ. (ఒళవు + అరి) మర్మముఁ దెలిసినవాఁడు, ఆఁకాఁడు: చూ, మర్మజ్ఞుఁడు.

ఒళవు, దే. వి. 1: చూ, రూ- ఒళగు. రా. ఆర, కాం. 2. ఆ. 256; 2. ఆఁకె, కీలకము. విజ. 2, ఆ. 197: చూ, కీలకము: 3. అధీనము, లోపవ: చూ, వశము. 1.

ఒళ్లము, దే. వి. ఎళ్లము, ఏడుపలములు: చూ, మెల్లము.

ఒళ్లు, దే. వి. రూ-ఒడలు. దేహము. కవిక. 3. ఆ. 156. (ఇది వెళ్లు నళ్లలవంటిది): చూ, శరీరము.

ఒళ్లుపెట్టు, దే. అ. క్రి. రక్తముపెట్టు, కండపట్టు, బలియు: చూ, స్థూలించు.

ఓ

ఓ, అచ్చులలోని ఒకయక్షరము, సం. వి. ఓ. పుం. 1. బమ్మ, వలువ: చూ, బ్రహ్మ 1; 2. కుబేరుఁడు. పైఁడితేఁడు: చూ, శ్రీదుఁడు; 3. చందమామ: చూ, హిమాంశువు; 4. కమలము, తామర: చూ, పద్మపత్రము. 1-5. కుడ్యము; గోడ: చూ, మఱుఁగుగోడ; 6.ఉదకము; చూ. సలిలము. 1: 7. మొగులు: చూ, మేఘము. 1; 8. ఆఁడుగుటి: చూ. భగము. 12; 9, ఇంద్రుఁడు: చూ, సహస్రాక్షుఁడు. 10. బృహస్పతి: చూ. మరాచార్యుఁడు; 11. మొల, బండినిలాగు చట్రము: చూ, చక్రము. 10; అవ్య. 12. ఒహో; చూ, సంబోధనము; 13. అభిమంత్రణము, పిలుచుటను దెలిపెడి: చూ, సంబోధనము; 14. తలంపునుదెలిపెడి: చూ. స్మృతి. 1; 15. కృపార్థకము, దయనుదెలిపెడి; చూ, దయ; దే. అవ్య. (1) ప్రశ్నమును దెలిపెడి. భార. ఉద్యో. 2, ఆ. 204: చూ, వవాలు; (2) సంబోధనమును దెలిపెడి. అం. భా. తృ. కాం. అవ్య. 72: చూ, సంబోధనము; (3) సందేహమును దెలిపెడి. భాగ. 10, స్క-ం. 1725: చూ, సంశయము. (4) పిలుచునపుడు ఎచ్చరించుకొనుటను తెలుపును. ఉ. హరి. 2, ఆ. 129: చూ, సంబోధనము; (5) ఊహనుతెలిపెడి. చూ, యోచన; (6) ప్రార్థనాదులను దెలిపెడి. కాశీ. 5, ఆ. 273: చూ, ప్రార్థన; (7) ఆర్త్యర్థకము, ఆర్తినిఁదెలిపెడి. భార. ఆర. 5, ఆ. 177: చూ, శోకము. 2; (8) విక్రయార్థకము. అమ్మటను దెలిపెడి. చూ, విక్రయము; (9) ప్రార్థనార్థకము మీఁద వచ్చువానిలో నొకటి. ప్రార్థనార్థకముమీఁద వచ్చునవి. "ఇ - ఈ - ఎ - ఏ - ఒ - ఓ" అనునవి.

ఓమ్, సం. అవ్య. 1. అంగీకారార్థకము: చూ, సమ్మతి. 1; 2; పరబ్రహ్మార్థకము: చూ, పరమాత్మ; 3. ప్రారంభార్థకము: చూ, సన్నాహము; అం. 4. అకార, ఉకార, మకారములను త్ర్యక్షరసంయోగముచే ఓంకారము సిద్ధమగుచున్నది. ఓంకారము వేదముల యొక్క సారభూతము. ఉపనిషత్తులు దీని మహిమను గానముచేయుచున్నవి. యోగాదిశాస్త్రములు దీని నుపాసించుచున్నవి. బ్రాహ్మణగ్రంథములును, స్మృతులును, భగవద్గీతలును దీనిని ప్రశంసించుచున్నవి. దీని కనేకార్థములు గలవు. ఇదే ప్రణవము. (చూ. ఉద్గీథము. 3): కేశవాది నామంబు లిరువది నాలుగును "ఓం" అను ప్రణవముతో ప్రారంభింపఁబడును — ఆ నామము లీక్రింద వివరింపఁబడును —, ఆచమనము.) ౧. ఓమ్ కేశవాయస్వాహా = ప్రవర్తియందు బ్రహ్మ విష్ణు రుద్ర స్వరూపులుగాను లయమందొక పరమాత్మగా నుండుటయే స్వభావముగాఁ గల వస్తువే కేశవుఁడు. ఆట్టి వస్తువు నా పాపములను లెస్సఁగా భస్మీకరించుఁగాత! ౨. ఓమ్ నారాణాయస్వాహా = ముక్తిస్థానమైనదియు శుద్ధ చైతన్యస్వరూపమయిన వస్తువె నారాయణుఁడు. అట్టి వస్తువు నాపాపములను లెస్సఁగా భస్మముఁ జేయుఁగాత! ౩. ఓమ్ మాధవాయస్వాహా = మాయ అవిద్యలను వణఁకించువాఁడు; మౌన,ధ్యాన, యోగములచేఁబొందఁదగిన వస్తువే మాధవుఁడు. అట్టి వస్తువు నా పాపములను లెస్సఁగా భస్మముఁజేయుఁగాత! ౪. ఓమ్ గోవిన్దాయనమః = మనస్సు మొదలగు సమస్తేంద్రియములను నడుపు అంతర్యామియగు నాత్మకు నమస్కారము; ౫. ఓమ్ విష్ణవేనమః = సమస్తములోను ప్రవేశించి వ్యాపించియుండు వస్తువు కొఱకు నమస్కారము; ౬. ఓమ్ మధుసూదనాయనమః = అసురస్వభావమును నశింపఁజేయు వస్తువుకొఱకు నమస్కారము; ౭. ఓమ్ త్రివిక్రమాయనమః = సకలజగత్తును వ్యాపించి యుండు వస్తువుకొఱకు నమస్కారము; ౮. ఓమ్ వామవాయనమః = మంగళకరములగు వేదములచేఁ బొగడఁబడు వస్తువుకొఱకు నమస్కారము; ౯. ఓమ్ శ్రీధరాయయనమః = కీర్తివహించిన వస్తువుకొరకు నమస్కారము; ౧౦. ఓమ్ హృషీకేశాయనమః = ఇంద్రియములను నియమించు వస్తువుకొఱకు నమస్కారము; ౧౧. ఓమ్ పద్మనాభాయనమః = హృదయకమలమువందు ప్రకాశించు వస్తువుకొఱకు నమస్కారము; ౧౨. ఓమ్ దామోదరాయనమః = శమదమాది షట్కసంపత్తివలన పంపకరింపఁబడిన శుద్ధ

మనస్సుచే బొందఁదగిన వస్తువుకొఱకు నమస్కారము; ౧౩. ఓమ్ సఙ్కర్షణాయనమః = లెస్కఁగా పాపనిర్మూలముఁ జేయువస్తువుకొఱకు నమస్కారము; ౧౪. ఓమ్ వాసుదేవాయ నమః = అంతటను ఆత్మస్వరూపముగా నివసించు వస్తువు కొఱకు నమస్కారము; ౧౫. ఓమ్ ప్రద్యుమ్నాయనమః = స్వయం జ్యోతిస్వరూపము కొఱకు నమస్కారము; ౧౬. ఓమ్ అనిరుద్ధాయనమః = బంధరహితమైన వస్తువు కొఱకు నమస్కారము; ౧౭. ఓమ్ పురుషోత్తమాయనమః = సమస్తజీవులయందును వ్యాపించియుండు శ్రేష్ఠమైన వస్తువు కొఱకు నమస్కారము; ౧౮. ఓమ్ ఆధోక్షజాయనమః = సమస్తేంద్రియములచే తెలిసికొనఁబడని వస్తువు కొఱకు నమస్కారము; ౧౯. ఓమ్ నారసింహాయనమః = ఎట్టి విధమైన నాశనము లేని వస్తువుకొఱకు నమస్కారము; ౨౦. ఓమ్ అచ్యుతాయనమః = అన్నియు నశించినను తాను నశింపని వస్తువు కొఱకు నమస్కారము; ౨౧. ఓమ్ జనార్దనాయ నమః = జననమరణములను బోఁగొట్టు వస్తువు కొఱకు నమస్కారము; ౨౨. ఓమ్ ఉపేంద్రాయనమః = పరమైశ్వర్య వస్తువుకొఱకు నమస్కారము; ౨౩. ఓమ్ హరయే నమః = భక్తులయొక్క పాపములను హరించు వస్తువుకొఱకు నమస్కారము; ౨౪. ఓమ్ శ్రీకృష్ణాయనమః = భక్తుల యొక్క మనస్సును ఆనందమయముగాఁ జేయు వస్తువు కొఱకు నమస్కారము. చూ, ప్రణవము, ఉద్గీథము సహస్ర నామములకు మొదట "ఓం"తో ప్రారంభించుట వాడుక.)

ఓంకార, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. బుద్ధునిభార్య, అనంత : చూ, స్వాహా 2, చూ. భార్య. 1-౪౧.

ఓంకారము, సం. వి. అ. పుం. ప్రణవము, కలాపము. (సర్వ భూతములను రక్షించునది.) : చూ, ఓమ్.

ఓంకారేశ్వరుఁడు, సం. వి. అ. పుం. ముక్కంటి: చూ, శివుఁడు 1.

ఓండ్ర, దే. వి. ఇ, గాడిదయొక్క కూత : చూ, స్వరము. 2-(౧౩౭)

ఓండ్రపెట్టు, దే. అ. క్రి. గాడిదకూయు : ఓండ్రించు.

ఓండ్రించు,—పై—

ఓంబాయి, వా. వి. 1. ఇద్దరుపిల్లలు తమచేతులమీఁద ఇంకొక పిల్లను మోచుచు పాడెడు ఆటలోనగు ధ్వన్యనుకరణము: చూ, హూ హూ; 2. పాలకి మున్నగువానిని మోచువారల ధ్వన్యనుకరణము : చూ, హూహూ.

ఓఁక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. కరమర్దము, పుల్లకలిపె *: చూ, సొమ్ము పుష్పఫల.

ఓక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. అవహాలిక, కంచెకోట: చూ. ప్రాచీనము. 1.

ఓకణము, సం. వి. అ. పుం. పేను : చూ, యూకము. (ఓకోడని, ఓక్కణి, ఓకణి, ఓకణము అవి సూ. ని.)

ఓకణి, సం వి. ఈ. స్త్రీ—పై.—

ఓకము, సం. వి. అ. న. 1. ఇల్లు: చూ, సదనము. 1; 2. చోటు చూ, స్థానము. 1; 3. శీఘ్రము : చూ, సద్యము.

ఓకార, వై. వి. 1 = ఉద్ధారము. ప్రచ్ఛర్ది చూ. వాంతి 2. దూలు: చూ, వైడింపు; 3. అసహ్యము: చూ, రోత. 2.

ఓకరించు, వై. ఆ. క్రి. 1 ఓకరవచ్చి ఉమియు : చూ, వెళ్ళగొట్టు; 2. అసహ్యించు : చూ, రోఁతపడు.

ఓకరింత, వై. వి. = వికార-ఉద్గార: చూ, ఓకర. (రూ-ఓకలింత.)

ఓకలివె, దే. వి. కలివె *: చూ. సొమ్ములపుష్పఫల.

ఓకస్సు, సం. వి. స్. న, చూ, రూ-ఓకము. 1, 2, 3.

ఓకిలి, వై. వి. = ఉద్గారః : చూ, ఓకర.

ఓకిలించు, వై. ఆ. క్రి. 1. డోఁకు : చూ, వెళ్ళగొట్టు; 2. అసహ్యించు. ఉ. హరి. 3, ఆ. 14; కాశీ. 5, ఆ. 55 : చూ, రోఁతపడు.

ఓకిలింత, వై. వి. = వికార, ఉద్గార : చూ, ఓకర. (రూ-ఓకరింత.)

ఓకు, వా. వి. 1. దూరవస్తుదర్శన యంత్రము : చూ, దుర్బిణి: 2. ఒడుపు.

ఓకుఁడు, సం. 1. వి. అ. పుం. చూ, భూద్రుఁడు.

ఓక్యము, సం. వి. అ. న. మంచితావు, ఇంటి కనుకూలమైన స్థానము : చూ, స్థానము. 1, (నెల్లూరుజిల్లా ప్రాంతముల వాడుక.)

ఓగాత్యము, వై. విణ. = అవజ్ఞాత - అవాచ్య. అమంగళము, అశుభమైనది : చూ, ఓగు. 2.

ఓగితము, వై. వి. = యుక్తమ్-యోగ్యమ్. ఇమ్ము. లక్ష్మీ. 2, ఆ. 90; భో. 5, ఆ. 288: చూ, యోగ్యము. 2.

ఓగిరము, వై. వి. = ఆహారః. రూ - ఓయిరము - ఓరెము. అన్నము; కాశీ. 4, ఆ. 133 : చూ, సారము. (1) (ఓవిరము అవి సూ.ని.)

ఓగు, దే. వి. 1. అశుభము, కీడు. వేమన. 818; చూ, హాని. 2; విణ. 2. అశుభము, కీడైనది. ఓగాత్యము; (సం. ప.):— అమంగళము, అప్రశస్తము, అవజ్ఞాతము, అశుభము; 3. అజ్ఞాని. వేమన. 817 : చూ, స్తబ్ధుఁడు.

ఓగులొడుచు, దే. అ. క్రి. దేవురించు : చూ. దైన్యపడు.

ఓహము, సం. వి. అ. పుం. 1. మూఁక : చూ, సమూహము; 2. అంపాచారము : చూ, ప్రవాహము. 1; 3. క్రమపద్ధతి : చూ, పరంపర. 4. కరచరణాది గతివిశేషములయొక్క సమవాయము. వృత్తగీతాదులకాలము : చూ, తాళము. 2; 5. ఉపదేశము, మంచిమాట : చూ, హితవచనము.

ఓచెల, దే. అవ్య. రూ-ఓచెల్లి. పంతాపార్థకము. నై. 6, ఆ. 157. (కొన్ని ప్రతులయందు ఒచ్చెల అనియు కలదు.) : చూ, పంతాము.

ఓచెల్లి,—పై—స్వా. 3, ఆ. 36.

ఓజము, సం. వి. అ. పుం. 1. (జ్యోతిశ్శాస్త్రమునందు) బేసి చూ, విషమము; అం. 2. చూ, కావ్యగుణములు.

ఓజస్సు, సం. వి. స్. న. 1. తేజము, జ్యోతి : చూ, వెలుతురు. 1; 2. బలము : చూ, శక్తి. 1; 3. ఉత్సాహము, పూనిక: చూ, సన్నాహము 2: 4. కిరణము: చూ, హాయనము; 2. ఆతపము, ఎండ; చూ, వెలుఁగు. 3; అం. 6; చూ, గుణములు.

ఓజస్వీత, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ఓజస్సు కలవాఁడుగానుండుట. ఓజస్వీత్వము.

ఓజస్వీత్వము, సం. వి. అ. న.—వై.—
ఓజస్వుఁడు, సం. వి.అ. పుం. బలము మున్నగునవి గలవాఁడు: చూ, లావరి.
ఓజోశనము, సం. వి. అ. పుం. ఒకానొక జ్వరము : చూ, రోగము. 1.
ఓఁజి, వై. వి. 1. = ఓజిఃి. భయము. రా. ఆర, కాం. 2. ఆ. 105 చూ, వెఱపు: 2. = ఓజిఃి. రూ-ఒజ్జ. ఉపాధ్యాయుఁడు. భార. స్త్రీ. 2. ఆ. 136 : చూ, పంతులు. 1; 3.=ఓర్జ. ఉత్సాహము: పూనిక. భార. ఆర. 5, ఆ. 57 : చూ, సన్నాహము. 2.
ఓఁజిపడు, ద్వ. అ. క్రి. యుక్తమగు, క్రమపడు : చూ, సరిపడు.
ఓఁజిబంతి, వై. వి. ఒజ్జబంతి, చూ, మేలుబంతి.
ఓఁజు, దే. వి. కమసాతి, చూ, స్వర్ణకారుఁడు.
ఓట, దే. వి. 1. భయము, దిగులు. స్వా. 2, ఆ. 39 : చూ, సాధ్వసము; 2. జంకు. భార. ఉద్యో. 3, ఆ. 104 : చూ, సంకోచము. 3.
ఓటమి, దే. వి. 1. భయము, దిగులు. భాగ. 1, స్కం. 104 : చూ, సాధ్వసము: 2. భంగము, చెఱుపు. కళా. 7, ఆ. 207: చూ, హాని. 2; 3. అపజయము : చూ, వీఁక. 7.
ఓటము, దే. వి. అపజయము. ఉ, హరి. 3, ఆ. 156; చూ, వీఁక. 7.
ఓటఱు, దే. అ. క్రి. రూ - ఓటారు. అశక్తియగు. హరి. పూ. 6, ఆ. 131 : చూ, విస్పత్వమగు.
ఓటాఱు, దే. అ. క్రి.—వై.—భార. ద్రోణ. 5. ఆ. 138. (వ్రే. ఓటాఱుచు.)
ఓటి. దే. వి. విముఖత్వము.
ఓటికుండ, దే. వి. పగిలినకుండ: చూ, భాండము. 3—౧౭.
ఓటిపలుకు, దే. వి. 1. బెజ్జముగాని పగులుగానిఁగల కుండలోనగువాని పలుకు: 2. పరపతి లేనిమాట, ఉత్తమాట: చూ. శబ్దము. 2-౧౬.
ఓటిమాట, దే. వి: చూ, ఓటిపలుకు. 2.
ఓటిల్లు, దే. అ. క్రి. ఓడు : చూ, సంకోచించు.
ఓటిల్లుచిందఱ, దే. వి. ఒకానొక బాలక్రీడ. కాళ. 3, ఆ. 33: చూ, బాలక్రీడ.
ఓటు, దే. వి. 1. అపజయము : చూ, వీఁక. 7: 2. భంగము. చెఱుపు: చూ. హాని. 2; అవ్య. కి పర్యాప్తార్థకము. స్వా. 3, ఆ. 41: పా. 4. అభ్యర్థికిచేయు జయసూచకపు గుఱుతు(+) (రూ-ఓటు.)
ఓటుకాఁడు, వా. వి. అజయుఁడు : చూ, విముక్తుఁడు.
ఓటుపడు, దే. అ. క్రి. 1. ఓడు. భార. ఆర. 2, ఆ. 224: చూ, వెనుదీయు. 1; 2. ప్రమాదపడు. పంచ. నా. 4, ఆ. 98: చూ, మోసపోవు: ష. క్రి. కి. అవమానమొట్టు. భార. పభా. 2, ఆ. 209; భాగ. పథా. 2, ఆ. 207: చూ, హేళనముచేయు.
ఓటుపాటు, ద్వ. వి. అపజయము. అధ్యా. ము, కాం. 1, ఆ. 325: చూ, వీఁక. 7.
ఓటువుచ్చు, దే. వ్రే. ఓటువోవు.
ఓటువోవు, దే. స. క్రి (ఓటు+పోవు.) అవమానపెట్టు. భార. స్త్రీ. 2 ఆ. 136; చూ, హేళనముచేయు.
ఓటునేయు, ద్వ. అ. క్రి. (ఓటు + చేయు,) —వై.— రసి. 6. ఆ. 100.
ఓడ, వై. వి. = హోడఃి, నావ, తరణి. వేమన. 822 : చూ, హోడము.
ఓడంగి, వై. వి. 1. ఓడవాఁడు, నావికుడు : చూ, సరంగు; 2. చిన్నదోనె నడపువాఁడు. పడవవాఁడు : చూ. సరంగు; 3. దోనెకు లోతట్టు వేనెడు దూలము. చూ, మదనచేతులు, 1—౪.
ఓడకంబము, ద్వ. వి. ఓడనడుమవేయు నిడుపాటిస్తంభము. ఓడ కొడికంబము : చూ, స్తంభము. 1-౧౨.
ఓడకేవు, ద్వ. వి. ఆతరము : చూ, తరపణ్యము.
ఓడకొడికంబము, ద్వ. వి : చూ, ఓడకంబము.
ఓడకొయ్య, —వై.—
ఓడప్రయాణీకుఁడు, వా. వి. కలమరి.
ఓడమాలి, ద్వ. వి: చూ, ఓడంగి,
ఓడము, సం. వి. అ. పుం. రాగాలాపము, ఆలప్తి: చూ, స్వరము. 2.— ౨౨.
ఓడరేవు, వా. వి. రేవుపట్టణము.
ఓడించు, దే. స. క్రి. గెలుచుకొను: చూ, విజయమునొందు.
ఓడిక, సం. వి. అ. స్త్రీ. 1. ఒకరకము వడ్లు: చూ, ధాన్యము; దే. వి. (1) జిలదారి: చూ, తూము. 2: (2) తనయిచ్చ బాటెపునీరు, అంపాచారము. జై. 1. ఆ. 99: చూ, వెల్లన; 3. మనుష్యులచేతఁ ద్రవ్వఁబడిన చిన్న నీటికాలువ పల్యః చూ. నది. 1-౧౧(౧).
ఓడిగిల్లు, దే. అ. క్రి. 1. ప్రవహించు, కాశీ. 3, ఆ. 101: చూ, వెల్లిగొను; 2. పరుగిడు. జై. 1, ఆ. 136: చూ, వెళ్లు 1; 3. కాఱు. కాశీ. 4, ఆ. 174: చూ, స్రవించు.
ఓడినక్క, ద్వ. వి. పొట్టినక్క: చూ, సృగాలము. 1-3, (అప్ర)
ఓడు, దే. వి. 1. అపజయము, ఓటము; చూ, వీఁక. 7; 2. ధార, కుండలోనగుకానితూఁటు. "ఓటికుండ": చూ, రంధ్రము. 1: అ. క్రి. 3. అపజయపడు. భార. కర్ణ. 3, ఆ. 53: చూ, వెనుదీయు. 1: 4. పరుగిడు. హరి. పూ. 8, 46: చూ, వెళ్లు. 1; 5. బెదరు. భార. ఆది. 3, ఆ. 41: చూ, స్రుక్క. (6); 6. కొతుకు. మై. 2, ఆ: చూ, సంకోచించు.
ఓడుబిళ్ల. దే. వి. ఇంటిపైఁ గప్పెడు పెంకు. వసు. 4, ఆ. 72: చూ, శర్కర. 3.
ఓడ్యాణము, సం. వి. అ. న. 1.=ఒడ్డాణము: కాంచీభూష. చూ, భూషణము. 2-ఉ: 2. కూర్చుండు పీఁట: చూ, సింహాసనము.
ఓడ్రదేశము, సం. వి. అ. పుం. ఒరిస్సా అను ఓడ్రదేశము, ఉత్కలము: చూ, దేశములు. 1-౧౨.
ఓడ్రపుష్పము. సం. వి. అ. పుం. జప. దాసనము *: చూ, హఠజీవనమారకము.
ఓడ్రము, సం. వి. అ. పుం. 1.—వై.—; 2. ఉత్కలమను ఓడ్రదేశము. (చూ. ఓడ్రదేశము.): చూ. దేశములు 1-౧౨:

అం. 3. ఆర్యావర్తాదిదేశములలో నొకటి: చూ, దేశములు: 4. ఒకానొకభాష: 1-గ-౨: చూ, భాషలు. 1-గ౩.

ఓడ్రుఁడు, సం. వి. అ. పుం.=ఒడ్డె, ఒడ్డెవాఁడు: చూ, ఒడ్డియ.

ఓణి, దే. వి. 1. ఉత్తరీయము. కంచువాఁ: చూ, వస్త్రము; 1-గగ; 2. పరికిణీ (లంగా) పైన యుక్తవయస్సు వచ్చిన ఆఁడువారు భుజముపైకి వెసికొను పైఁట: చూ, వస్త్రము. 1-౪గ-(౨). (రూ-ఓణి.)

ఓణీ, —పై.—

ఓతప్రోతన్యాయము, న్యా. పడుగుపేకలవలె నొకదానితో మఱొకటి కలసిన విధమును దెలుపుట కిది యుపయుజ్యమాన మగును.

ఓతప్రోతము, సం. విణ. నిలువుగాను, అడ్డముగాను అంతట వ్యాపించి యున్నది; విరివియైనది: చూ, వ్యాప్తము. 4.

ఓతము, సం. వి. అ. న. నిడుపుపోఁగులు.

ఓలుప్పి, సం. వి. ఉ. పుం. పిల్లి: చూ, మార్జాలము.

ఓదకాంతమనువ్రజేత్, న్యా. ఉదకాంతపువఱకు బంధువును సాఁగనంపవలయును.

ఓదనము, సం. వి. అ. పుం. న. అన్నము: చూ, సాదము. (1).

ఓదనాహ్వయ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ముత్తవపులగము *: చూ, సహదేవ. (ఓదనిఅనియు) (ఓదనొదనికలనియు).

ఓదము, వై. పి. శ్వభ్రము, ఒగ్గము, ఏనుఁగును బట్టెడి పల్లము. భార. శాంతి. 4, ఆ. 181; ఉ. హరి. 4, ఆ. 20; చూ, వారి. 6. (ఓవము అని సూ. ని.)

ఓదారుచు, దే. స. క్రి. ఆశ్వాసించు: రూ- ఓదార్చు: చూ, సమాశ్వాసించు.

ఓదార్చు, —పై.—

ఓదార్పు, దే. వి. ప్రశ్రయము. రూ-ఓదార్చు: చూ, సమాశ్వాసము.

ఓదార్పు, —పై.—

ఓదియ, దే. వి. కోఁతకోపి చేనియందక్కడక్కడ నుండెడు వెన్నుపోఁచలప్రోగు. రూ-ఓదె: చూ, ఏఱు.

ఓదె, —పై.—

ఓదెకొంగ, ద్వ. వి. ఓదెకొఱుకు పంటకాలములోవచ్చు ఒక రకము కొంగ: చూ, బకము. 1-ఉ.

ఓదెకొఱుకు, —పై.—

ఓద్యాలి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. అవహాలిక. కంచెకోఁ: చూ, ప్రాచీనము. 1.

ఓనమాలు, వా.వి. అకారాది హకారాంతము వరుసగల వర్ణచూల: చూ, వర్ణము. 1.

ఓనికట్టు, దే. వి. కొండఱసుడుము గొంచిదారి: చూ, కనుము. 2.

ఓపమి, దే. వి. బద్ధకము, బిడ్డుదనము, స్త్యానము: చూ, విలంబము. 4.

ఓపిక, దే. వి. 1. ఓపు, బలము. చూ, శక్తి. 1; 2. క్షమ, ఓరిమి. చూ, శాంతము. 2.

ఓపికకలవాఁడు, ద్వ. వి. శ్రద్ధగలవాఁడు: చూ, శ్రద్ధానుఁడు.

ఓపు, దే. వి. 1. బలిమి. భార. విరా. 5, ఆ. 93: చూ, శక్తి. 1; 2. క్షమ, ఓరిమి. భార. ఆది. 1, ఆ. 138: చూ, శాంతము. 2; అ. క్రి. 3. కావలసినంతయగు: చూ, పర్యాప్తమగు; 4. చాలు. చూ, నేరుచు.

ఓపువాఁడు, ద్వ. వి. నేర్పరి: చూ, సమర్థుఁడు.

ఓపె, దే. అవ్య. స్త్రీనిలుచుటను దెలిపెడి: చూ, ఓమె.

ఓమటి, దే. వి. అన్నము, ఓగిరము. ఆం. భా. ద్వి. వై. 257: చూ, సాదము. (1).

ఓమనగాయలు, ద్వ. వి. బ. (ఓమన + కాయలు) ఓమనగుంట లాఁటు గింజిలు.

ఓమనగుంటలు, ద్వ. వి. బ. ఒకావొక బాలికాక్రీడ. చూ, బాలికాక్రీడ.

ఓమనపీఁట, ద్వ. వి. ఓమనగుంటలాఁటుపీఁట. (ప్రక్కకు ఏడేసి గళ్ళచొప్పున రెండుప్రక్కలకు పదునాల్గు గళ్ళు ఉండును.)

ఓమము, దే. వి. దీప్యము. *: చూ, యవాని.

ఓము, దే. స. క్రి. కాచు. ధార. అశ్వ. 1, ఆ. 184: చూ, రక్షించు.

ఓమె, దే. అవ్య: చూ. రూ-ఓపె. ఆం. భా. తృ. అవ్య. 72.

ఓయన, దే. వి: చూ, రూ- ఒయ్యన.

ఓయారము, దే. వి: చూ, రూ- ఒయ్యారము.

ఓయారి, దే. వి. చూ, రూ-ఒయారి.

ఓయి, వై. అవ్య.=హై, హో, పురుషసంబోధనార్థము. రూ-ఓయీ: చూ, సంబోధనము.

ఓయియమ్మ, ద్వ. అవ్య. చేటికాది సంబోధనార్థకము: చూ, ఓసీ.

ఓయిరము, వై. వి.=ఆహారః. అన్నము, రూ-ఓగిరము. కాశీ. 5, ఆ. 297: చూ, సాదము. (1).

ఓయీ, వై. అవ్య.=హై, హో: చూ, రూ- ఓయి.

ఓర, దే. వి. 1. ఒప్పు: చూ, రోధస్సు: 2. అంచు: చూ, మైజాజు; 3. ప్రక్క, వైపు: చూ, పార్శ్వము. 2; అవ్య. 4, సాచ్యర్థకము. ఆం. భా. తృ. అవ్య. 72; వై. వి. 5.=హోరా. అహోరాత్రము, ముప్పది ముహూర్తములకాలము రేఁబవలు: చూ, హోర. 1. పాణ. 6. ఒరగినది. "ఓరచూపు, ఓరగచ్చు"మొ: చూ, వేల్లితము, శిక్ష వక్రిమము. 2; 7. వంగినది, వంకరయైనది. వై. 3. ఆ. 89: చూ, వేల్లితము. 3.

ఓరంతప్రొద్దు, వై. వి.= హోరా. (ఓర + అంతప్రొద్దు.) 1. దినమంతయు. కాశీ. 4, ఆ. 183; 2=హోరా.సర్వకాలము, ఎల్లకాలము. ఉ. హరి. 5, ఆ. 282; స్వా. 5, ఆ. 7: చూ, పతితము. 2. (పురుషోత్తమకవీయము.)

ఓరగచ్చు, దే. వి. (ఓర + చచ్చు) ప్రక్కకొఁగించిన కొవినము: భల్లా. 3, ఆ. 36: చూ, లంగోటి.

ఓరగిల్లు, దే. అ. క్రి. 1. అపసరిల్లు: విరియు. 5; 2. అవమతమగు: భార. భీష్మ 1, ఆ. 268: చూ, క్రాలు. 6.

ఓరచూపు, ద్వ. వి. ప్రక్కదృష్టి. పొంకరచూపు: చూ. వాలుచూపు.

ఓరచ్చులు, ద్వ. వి. బ. (ఓర + అచ్చులు.) గుడికాలుచెఱిచోట ఎత్తుగా అట్టలువేసి పట్టిన ఓరట్టచెప్పులు. హరిశ్చ. 5, ఆ. 111: సహ్యాళిగలు. 1.

ఓరట్టచెప్పులు, (ఓరి + అట్టచెప్పులు) —పై.—

ఓరణము, దే. వి. ఒకరకపుము దేశ - రచి. 4, ఆ. 116: చూ, స్థానము.

ఓరపాక, దే. వి. పంచను దూలములులేక వెలిప్రక్క వంచి కట్టినశాల, పాదలి, మోరపాక : చూ, సదనము. 1-౧౯.

ఓరపాటు, ద్వ. వి. ఒరగుట. ఉ. రా. 3, ఆ. 40:చూ, ఒరగుట.

ఓరపారము, దే. విణ. ఎగుడు దిగుడు : చూ, విషమము.

ఓరవలి, దే. వి. పలురంగులచీర : చూ, వస్త్రము. 1-౯౧.

ఓరవోవు, దే. అ. క్రి. (ఓర + పోవు. అవనతమగు, వంగు. భార. శల్య. 2, ఆ. 9; చంద్రా. 6, ఆ. 128: చూ, వ్రాలు. 6.

ఓరసింపు, వై. వి. = హోరా. ఓరసిల్లుట. అవి. 3, ఆ. 95 : చూ, ఓసరింత. (పురుషోత్తమకవీయము.)

ఓరసిలు, వై. అ. క్రి. అపసరః. అపసరిల్లు. రూ- ఓరసిల్లు. కవి. 3, ఆ : చూ, విరియు. 5.

ఓరసిల్లు, వై. అ. క్రి. = అపసరః .—వై.—

ఓరి, దే. అవ్య. నీచసంబోధనార్థకము : చూ, రూ. ఓరీ.

ఓరిమి, దే. వి. క్షమ, ఓర్పు : చూ, శాంతము. 2.

ఓరీ, దే. అవ్య. రూ-ఓరి : చూ, సంబోధనము.

ఓరు, దే. వి. 1. ఇంటితిన్నెగోడల యడుగునను మూలను తీర్చెడు ఎఱ్ఱమట్టిపట్టె : చూ, పట్టియ. 6; వై. ఉప.2. = ఉరు. పృథువు, పెద్ద. "ఓరుగాలి వీచుచున్నది" : చూ, విపులము.

ఓరుగాలి, ద్వ. వి. ప్రకంపనము, మిక్కిలి బలముగల వాయువు. పా. 5, ఆ. 31 : చూ, వాయువు. 1—౧౩.

ఓరుచు, దే. అ. క్రి. 1. రూ- ఓర్చు: చూ, సహించు, భార. ఆది. 7, ఆ. 15 : చూ, సహించు; 2. రూ-ఓర్చు. ఉపశమిల్లు : చూ, సుస్థిక్కు. 4; 3. రూ- ఓర్చు. క్షయించు, తగ్గు : చూ, సుస్థిక్కు. 9.

ఓరుతీయు, దే. అ. క్రి. ఇంటి తిన్నెగోడల యడుగునను మూలను ఎఱ్ఱమట్టితో బట్టెలు తీర్చు: చూ, లేపనముచేయు. 1-౧.

ఓరుపరి, దే. వి. (ఓరుపు + అరి.) రూ-ఓర్పరి. తాలిమికాడు : చూ, సహనుడు.

ఓరుపు, దే. వి. 1. రూ-ఓర్పు. క్షమ: చూ, శాంతము. 2. రూ-ఓర్పు. గెలుపు : చూ, విజయము. 3. రూ-ఓర్పు, వైరణ ; చూ, సహనము.

ఓరువాకిలి, వా. వి. కొద్దిగ తలుపు తెఱచియుంచుట.

ఓరెము, వై. వి. ఆహారః : చూ, రూ-ఓయిరము. అచ్చ. బాల. కాం. పీఠిక. ౫౬.

ఓర్చు, దే. అ. క్రి : చూ, రూ-ఓరుచు.

ఓర్పరి, దే. వి. చూ, రూ-ఓరుపరి.

ఓర్పు, చూ. రూ-ఓరుపు. (క్షమాజియములకు. — పాంచా. 4, ఆ. 52.)

ఓర్త, వై. స. ఏ. రూ-ఒకర్త : చూ, ఒకత.

ఓర్తి, రూ-ఒకర్తిః —వై.—

ఓర్తు, రూ-ఒకర్తు : —వై.— కాశీ. 6, ఆ. 262.

ఓర్తుక, రూ-ఒకర్తుక. —వై.—

ఓర్తె, రూ-ఒకొర్తె —వై.—

ఓర్వనివాడు, ద్వ. వి. అసహనుడు : చూ, సూడుకాడు.

ఓర్వమి, దే. వి. 1. ఓర్వలేనితనము : చూ, సూడు. 1; 2. తాలిమిలేమి: చూ, కాంతాళము.

ఓలు, దే. వి. 1. ధ్వని, అలికిడి: చూ, స్వరము. 2; 2. వర్షవాతాదిధ్వని: చూ, స్వరము. 2-(౫౧.)

ఓల, దే. వి. 1. నెపము: చూ, వ్యాజము. 1; 2. అపజియము, ఓటు: చూ, వీక. 7; 3. జలక్రీడా సమయమునందు ప్రేరెపించుటకై యుపయోగించునట్టి శబ్దము. కళా. 6, ఆ. 231;

ఓలగందము, ద్వ. వి. పూసినపసుపు. కాశీ. 3, ఆ. 212: చూ, పూతపసుపు.

ఓలగము, దే. వి. 1. కొలువు. రామా. 2, ఆ. 78: చూ, సభ. 2; ౧: 2. కొలువుకూటము. భో. 2, ఆ. 55: చూ, సభ. 2.

ఓలగించు, దే. స. క్రి. కొలుచు: జై. 1, ఆ. 44: చూ, సేవించు.

ఓలచెంగనాలు, దే. వి. బ. అపజియము, ఓటము. ఆం, భా. ద్వ. ద్వి. ష. 224: చూ, వీక. 7.

ఓలమాసగొను, ద్వ. అ. క్రి. (ఓలము + ఆస + కొను) తిరోహితమగు. భార. ఆను. 1, ఆ. 68, నై. 4, ఆ. 87: చూ, మఱుగుపడు.

ఓలము, సం. వి. అ. పుం. 1.=అల్లము*: చూ, శృంగబేరము. (రూ-ఓల్లము); 2. రూ-ఓల్లము, కంద *. చూ, సూరణము; దే. వి. (1) అడ్డపాటు: చూ, వ్యవధానము; (2) దేహము, ఒడలు, చూ, శరీరము: (3) వృక్షము లోనగు వానిచే మఱుగగుచోటు. భార. విరా. 2, ఆ. 321: చూ, మరుగుచోటు: (4) మూలధనము, అసలు: చూ, సంచిమొదలు.

ఓలలాడు, దే. అ. క్రి. (ఓలలు + ఆడు) 1. రూ-ఓలాడు. స్నానముచేయు: చూ, స్నానమాడు; 2. నీళ్ళలోమునుగక మీద సంచరించు. రూ-ఓలాడు, తెప్పలదేలు: చూ, తేలు. 4. ప్రే. ఓలలార్చు.)

ఓలాకు, దే. వి. అలసట: చూ, శ్రమము. 1.

ఓలాకుపడు, ద్వ. అ. క్రి. అలయు, శ్రమపడు. భార. విరా. 3, ఆ. 132: చూ, వేసరు. 2.

ఓలాడు, దే. అ. క్రి. (ఓల + ఆడు); చూ, రూ-ఓలలాడు. (నీళ్ళాడు.—భీ. 6, ఆ. 107; తేలు.—లక్ష్మీ. 1, ఆ. 25. పీఠిక.)

ఓలి, దే. వి. 1. ఉంకువ: చూ, ఱుల్కము; వై. వి. 2. = ఆలిః (ఆళి.) వరుస, బారు. ఆర. 2, ఆ. 202; చూ, శ్రేణి, 1; 3. క్రమము: చూ, విధము. 1.

ఓలిమి, దే. వి. అడ్డపాటు, ఆం. భా. వ్ర. ది. ౫౫: చూ, వ్యవధానము. 3.

ఓల్లము, సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-ఓలము *.

ఓవము. వై. విణ చూ, ఓదము. (నూ. ని.)

ఓవర, వై. వి. = అపవరకః. రూ-ఓవరి. లోపలిగది: చూ, సదనము. 1—౧౮.

ఓవరి, వై. వి. 1 = అపవరకః. —వై.— హరి. హరి. 5, ఆ. 219; 2. = అపవరకః. చంద్రశాల. వైమెడ. చూ, సదనము. 1—౬౫.

ఓవిరము, వై. విణ చూ, రూ-ఓగిరము. (నూ. ని.)

ఓవు, దే. అ. క్రి. రూ-ఒవ్వు. అనుకూలమగు. ఋక. 1, ఆ. 71: చూ, వరిపడు. 1.

ఓషధి, నం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. ఋషభము, మంచుచెట్టు, బాకినార, ఫలపాకాంతమైన వీహ్యావృక్షము: చూ, వృక్షము. 1-౧౬-౨౯; 2. ఫలించినతోడనే నశించెడి యరటిలోనగునది.

ఓషధీశము, నం. వి. అ. పుం. 1. ద్రోణపర్వతము: చూ, పర్వతము: 1-౧౯; 2 కర్పూరము: చూ, నిరము.

ఓషధీశుడు, నం. వి అ పుం. చంద్రమాము: చూ, హిమాంశువు

ఓషము, నం. వి. అ. పుం. 1. కాలుట: చూ, దహనము, 1; 2. కాల్చుట: చూ, దహనము. 1; 3. దప్పి: చూ, పిపాస.

ఓష్ఠపుచ్ఛము, నం. వి. అ. పుం. జప, దాసనము*: చూ, హయజీవనమారకము.

ఓష్ఠమచ్ఛము, నం. వి. అ. పుం. చెడుగుఱుతు: చూ, లక్షణము, 1-౨౨.

ఓష్ఠము, నం. వి. అ. పుం అధరము: చూ, వాతెఱ.

ఓష్ఠరోమాణి, నం. వి. ఇ. న. పెనిమిటిని చంపుదానికుండు నట్టి గుఱుతు. విధవయయ్యెడు లక్షణముగలది: చూ, లక్షణము. 1-౪౫.

ఓష్ఠి, నం. వి. ఈ స్త్రీ. బింబఫలము, దొండపండు: చూ, బింబము. 2.

ఓష్ఠోమఫల, నం. వి. ఆ స్త్రీ దొండ*: చూ, రక్తఫల.

ఓష్ఠ్యము, నం. విణ. పెదవులకుదగిలి పలుకునది: చూ, ఔష్ఠ్యము.

ఓష్ఠ్యములు, అం "ఉ, ఊ, ప, ఫ. బ, భ, మ." (౭.)

ఓష్ణము, నం. విణ. ఉలివెచ్చనిచ: చూ, వేడిమి.

ఓష్ణ్యము, —పై.—

ఓష్ట్యా-యా, పా. వి: చూ, ఖండములు. 1.

ఓసరించు, దే. స. క్రి. త్యజించు: చూ, విసర్జించు.

ఓసరింత, వై. వి. = అపసరః. ఓరసిల్లుట. ఉ. రా. 6, ఆ. 165: చూ, ఓరసింపు.

ఓసరిల్లు, వై. అ. క్రి. 1 = అపసరః. రూ-ఓసరిల్లు. తక్కువగు: చూ, తగ్గించు; 2. = అపసరః. రూ - ఓసరిల్లు తొలగు: చూ, విరియు. 5.

ఓసరిల్లు, —పై.— (తొలగు.—భార. ఆది. 4, ఆ.) (పే్రి. ఓసరించు)

ఓసర, —పై.— (తొలగు.— ఆము. 4, ఆ. 35.)

ఓసి, దే. అవ్య: చూ, రూ-ఓసీ.

ఓసీ, దే. అవ్య. చేటికాది సంబోధనార్థకము. ఒసి - రూ-ఓసి-ఓయి యమ్మ: (సం. ప):—అయి - రూ - అమ్మె.

ఓహటము, దే. వి. వెనుదీయుట: చూ, వెనుబాటు.

ఓహటించు, దే. అ. క్రి. అపక్రమించు: చూ, వెనుదీయు. 1.

ఓహటిల్లు, దే. అ. క్రి. —పై.— వై. 8, ఆ. 179.

ఓహరి, దే. క్రి. విణ. ద్ర. అహంపూర్వికః చూ, తండోప తండము. 1.

ఓహరిసాహరి, —పై.— ఆము. 4, ఆ. 93.

ఓహో, వై. అవ్య. 1. = అహో, రూ - హో. సంబోధనము నంచి వచ్చును. భార. ఆది 2, ఆ. 235: చూ, సంబోధనము; వై. వి. 2. = అహో. రూ-ఓహోహో. ప్రశంసనార్థకము. బళీ. కళా. 1, ఆ. 13: చూ, నేబాసు; 3. రూ-ఓహోహో. ప్రశ్నార్థకము, ఏమీ. కవిక. 4, ఆ. 166: చూ, సవాళ; 4. రూ-ఓహోహో. అబ్బా, ఆశ్చర్యార్థకము. అహో: చూ. వింత. 1.

ఓహోరె, వై. అవ్య. (ఓహో + రె) రూ - ఓహోరే. బళీ, ప్రశంసనార్థకము. సమీ. 1, ఆ. 15: చూ, నేబాసు.

ఓహోరే, వై. అవ్య. (ఓహో + రే) —పై.—

ఓహోహో, దే. అవ్య: చూ, రూ-ఓహో. (ఆమ్రేడితమందిట్లు వచ్చెడిని.)

ఓళిగ. వా. వి రూ-హోళిగ. కపోళి, ఒకరకము భక్ష్యము: చూ, భక్ష్యము. 1-౮౩.

ఔ

ఔ, అచ్చులలోని ఒకయక్షరము. సం. వి. ఔ. పుం. (ఔః ఆవౌ ఆవః.) గ్లౌశబ్దవత్, 1. కుమారస్వామి: చూ, స్కందుడు: 2. అనంతుడు, శేషుడు. పంచ్రసఫణములు గల సర్పరాజు: చూ, సర్పము. 1-౧; 3. పరిశుద్ధ శరీరము గలవాడు: చూ, విశుద్ధాంగుడు; 4. అంతరిక్షమందు దేవతలు ఎక్కి సంచరించెడు రథము, విమానము: చూ, శకటము. 1; 5. చంద్రునిలో పదునాఱవ భాగము. చ-ద్ర కళ: చూ, కళ. 2; అవ్య 6 సంబోధనార్థకము: చూ, సంబోధనము; 7. ఆమంత్రణార్థకము, పిలుపు: చూ, సంబోధనము; 8 విరోధార్థకము, పగ: చూ, విరోధము. 1; 9. నిశ్చయార్థకము: చూ, సత్యము. 1; దే. ద్ర. (1) అంగీకారమును దెలిపెడి: చూ, సమ్మతి 1; (2) ప్రశంసను దెలిపెడి: చూ, నేబాసు, (ఆమ్రేడితమందు ఔనౌ.)

ఔఁగదె, దే. అవ్య. (ఔను + కదె) ఆశ్చర్యార్థకము. రూ - ఔఁగదే - అవుఁగదె: చూ, వింత. 1.

ఔఁగదే, (ఔను + కదే) —పై.— (ఆమ్రేడితమందు ఔనౌఁగదే. (రూ - అవుఁగదే).

ఔఁగాక, దే. అవ్య (ఔను + కాక) అంగీకారార్థకము. రూ - అవుఁగాక. అట్లేకాని. ఉ. హరి. 4, ఆ. 114: చూ, సమ్మతి. 1.

ఔఁగు, దే వి. ఒకానొక భక్ష్యము. రూ-అవుఁగు. రామా. 2, ఆ. 115: చూ. భక్ష్యము. 1-౬.

ఔకాఁపు. దే. వి: చూ, రూ-అవుకాఁపు.

ఔక్షకము, నం. వి. అ. న. ఉక్షముల సమూహము, కదుపు. ఎడ్లగుంపు: చూ, వృషభము. 1.30.

ఔకు: చూ, రూ - అవుకు, అనరు.

ఔక్ష్యము, నం. విణ. కుండలో వండినది.

ఔగాములు, దే. వి. బ. (ఔట + కాము) రూ-అవుగాములు. 1. కలిమిలేములు. కళా. 3, ఆ. 180; య. 3, ఆ. 83; పర. 5, ఆ. 341: చూ, కష్టసుఖములు; 2. తగినది, తగనిది. ప్రభా. 4, ఆ. 2; కళా. 3, ఆ. 180; చూ, యుక్తాయుక్తములు; 3. మంచిచెడ్డలు. య. 3, ఆ. 85. చూ, మేలుగీళ్ళు. (ఇది ఏకవచాన్తముగాను గానగలదియే.)

ఔఘళించు, వా. అ. క్రి. చలించు: చూ, సలించు.

బొచితి, నం. వి. ఈ. స్త్రీ. మంచి, లెస్స. వేమన. 827: చూ, యోగ్యము. 2.

బొచిత్యము, నం. వి. అ. న. 1.—పై.—; 2. నిక్కము: చూ, సత్యము. 1.

బొజసము, నం. వి. అ. న. బంగారు: చూ, లోహము. 1-ఎ.

బొజనికుఁడు, నం. వి. అ. పుం. బలిమికాఁడు: చూ, లావరి.

బొజస్యము, నం. విణ. ఓజస్సుచేత కలిగినది.

బొజ్వల్యము, నం. వి. అ. నఁ చూ, ఉజ్వలత్వము; అం. 2: చూ, నాయకగుణములు.

బొఱ్ఱు, దే. వి. 1. కుల్య, కాలువ. రూ-అవుఱు: చూ, నది: 1-(౧౧) 2. కర్మకారుఁడు. రూ-అవుఱు: చూ, వ్యవహర్త.

బొటుగుండు, ద్వ. వి. చట్టిపిరంగిగుండు: చూ, రత్నములు. 1-౧౧-(౯).

బొడవము, నం. వి. అ. పుం. ఐదుస్వరములతోఁ గూడిన రాగము: చూ, స్వరము. 2-౩-ఎ.

బొడు, పై. వి: చూ, రూ-అవుడు. 1, (ఇది దేశ్యమని శ. ర. వైకృతమని పురుషోత్తమ కవీయము. బొడు = ఓష్ఠ. పెదవి క్రింది తావు.)

బొడుంబరము, నం. వి. అ. న. 1. పులుము: చూ, సితము. 1; 2. రూ-బొదుంబరము. తామ్రము, రాగి: చూ, లోహము-1.

బొడుకఅచు, దే స. క్రి. చూ, రూ-అవుడు కఅచు.

బొత్కంఠ్యము, నం. వి. అ. న. తహతహ. ఇష్టవస్తు సంప్రాప్తియందు వేగిరపాటు: చూ, వ్యసనము.

బొత్కృష్టము, నం. వి. అ. వ. మేలుతరము: చూ, శ్రైష్ఠ్యము.

బొత్తరాహుఁడు, నం. వి. అ. పుం. ఉత్తరదేశపువాఁడు: బొత్తర్యుఁడు.

బొత్తరేయుఁడు, నం. వి. అ. పుం. పరీక్షిన్మహారాజు, పరీక్షిత్తు: చూ, రాజు. 1-౩౧.

బొత్తర్యుఁడు, పం. వి. అ. పుం: చూ, బొత్తరాహుఁడు.

బొత్తానపాది, పం. వి. ఇ. పుం. ధృవుఁడు, ఉత్తానపాదజుఁడు, ధృవనక్షత్రము అనఁగా స్థిరముగా ఉత్తరదిక్కునందుండి ఉత్తరదిక్కును సూచించుచుండు నక్షత్రము: చూ, రిక్క. 1-౨౯-(౫).

బొత్సుక్యము, నం. వి. అ. న. 1. ప్రియస్మరణాదులచే కాల విలంబము సోర్వలేమి. తన యిష్టవస్తుప్రాప్తి యందలి కాలవిళంబము సోర్వఁజాలక తహతహపడుట: ఉత్సుకత్వము. (తె. వ) :— అ; 2: (చూ, రసములు): చూ, సంచారీభావములు, (చూ, ఉత్సుకత్వము)

బొదకము, నం. వి. అ. న. ఇంద్రనీలమణి. నల్లరాయి (ఉదక సంబంధమైనది.): చూ, రత్నములు. 1-౬.

బొదనికుఁడు, నం. విణ. సూపకారుఁడు. కాశీ. 3, అ. 201: చూ, వంటవాఁడు.

బొదరి, దే. వి. చిన్నపిటికాలువ: చూ, నది. 1-(౧౧)-౧.

బొదరికుఁడు, నం. విణ. 1. ఏపియూ పనిలేకుండఁగమన్నవాఁడు. కర్మరహితుఁడు: చూ, పనిలేనివాఁడు; 2. తిండిపోతు: చూ, భక్షకుఁడు. 1.

బొద , దే వి. (బొ + తల) 1. రూ-అవుదల. తల; భార. శల్య. 2, అ: చూ, శిరము. 1; 2. రూ-అవుదల. శిరోగ్రము, తలచివర: చూ, ముందల: 3. రూ-ఆవుదల. నడితల, బ్రహ్మరంధ్రము. హరి. ఉ 6, ఆ. 38: చూ, సోడు.

బొదవము, నం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-బొడవము.

బొదశ్వితము, నం. విణ. చల్లతో తడిపినది, ఉదశ్విత్సంస్కృతము: చూ, మజ్జిగ.

బొదస్విత్కము, -పై.-

బొదార్యము, నం. వి. అ. పుం. 1. గొప్పసంగతి, ఉదారత్వము: చూ, మహత్వము; అం. 2: చూ, కావ్యగుణములు; 3: చూ, గుణములు; 4. (దాతృత్వము.): చూ, నాయకగుణములు.

బొదాసీన్యము, నం. వి. అ న. ఉపేక్షగానుండుట. మిత్ర శత్రుభావములు లేకయుండుట; బొదాస్యము.

బొదాస్యము, —పై.—

బొదీచ్యబ్రాహ్మణులు, పా. ఘూర్జరబ్రాహ్మణులలో నొకతెగ వాఁడు. వీరు సామవేదీయులును యజుర్వేదులును గలరు. ద్రాహ్యాయణబోధాయనాది సూత్రములవారు. వీరిలో సిద్ధిపుర బొదచ్యులు సిహోరబొదచ్యులు తొల్కియా బొదచ్యులు అని మూఁడు తెగలవారై యున్నారు. పరస్పరసంబంధములు చేయరు: చూ, బ్రాహ్మణులు.

బొదు, దే. వి: చూ, రూ-అవుదు. (కుల్య.—స్వా. 3, అ. 28.)

బొదుంబరము, నం. వి. అ. న. 1: చూ, రూ-బొడుంబరము. 2; పుం. 2. ఒకరకము పీఁజె: చూ, వీణ; 3. ఒకరకము తెవులు: చూ, రోగము. 1; 4. అత్తి *: చూ, మేడి; విణ. 5. మేడిచెట్టు సంబంధమైనది.

బొదుంబరుఁడు, నం. వి.అ పుం. తద్దినపుదేవత, శ్రాద్ధదేవుఁడు, యముఁడు: చూ, హరి. 5.

బొద్దానలము, నం. వి. అ. న. అశాలాకము, ఉద్దాలపురుగు చేర్చిన బంగారు చాయగల పచ్చనితేనె, పుట్టలో పెట్టిన పచ్చనితేనె, కోలజున్ను: చూ, మధువు. 5. (ఆప్యమనియు నందురు.)

బొద్దాలకము, —పై.—

బొద్దాలకుఁడు, నం. వి. అ. పుం. ఉద్దాలక మహర్షి కొడుకు: చూ, సూనుఁడు. 1-౬౧.

బొద్దాలికము, నం. వి. అ. న: చూ, బొద్దానలము.

బొధన్యము, నం. వి. అ. న. క్షీరము: చూ, స్తన్యము. 1-౧.

బొద్ధత్యము, నం. వి. అ. న. ఉద్ధతత్వము, ఏపు. భార. భీష్మ. 2, అ. 12: చూ, హేరాళము. 1.

బొద్దరిణి, అం. ఒకానొక వృత్తము. దీనినే వసంతతిలక, పింఛోన్నత, శోభావతి, మధుమాధవి యనుకూడ నందురు: (చూ, వసంతతిలక.): చూ, వృత్తము. 1.

బొద్భిదము, నం. విణ. 1. ఉద్భిదము, విత్తువలన పుట్టినది: చూ, మొక్క. 1; వి. అ. పుం. 2. అట్టుప్పు: చూ, లవణము. 1-ఆ.

బొద్భిజ్యము, నం. వి. అ. వ. పాంశవలవణము: చూ, లవణము. 1-౪.

బొద్వాహితము, నం. విణ. 1. వివాహకాలమునందీయబడిన వస్తువు; 2. వివాహసంబంధమైనది: చూ, వైవాహితము.

పొనఁగ, జా. బాగుగామన్నదనఁగా. "అంది పొసనఁ బ్రతికి." (సీతిచంద్రిక—విగ్రహము.)

పొను, దే. అవ్య. 1. రూ-అవును. అంగీకారార్థకము: చూ, సమ్మతము; 2. యథార్థకము. చూ, సత్యము. 1.

పొనేమో, దే. అవ్య. అవునుకాఁబోలు: చూ, కాఁబోలు.

పొన్నత్యము, సం. వి. అ. న. ఉన్నతత్వము: చూ, సోగ. 2-ఎ.

పొపకార్యము, సం. వి. అ. న. దూష్యము, గుడారము, వస్త్రము చేత నేర్పఅచిన యిల్లు: చూ, సదనము. 1-ళం.

పొపగవకము, సం. వి. అ. న. పొపగవముల సమూహము. (పొపగవముల = ఉపగువు నపత్యములు): పొపదవము.

పొపగవి, వం. వి. ఈ. స్త్రీ. ఉపగు అనువాని కూఁతురు: చూ, సూన. 1-ంఽ.

పొపగ్రస్తికుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. రాహుగ్రస్తుఁడైన సూర్యుఁడు; 2 చందమామ: చూ, హిమాంశువు.

పొపచ్ఛందసము, అం. వైతాలీయజాతివృత్తములలో నొఁటి. ఇందు మొదటిపాదమునందు న, న, ర, యగణములును, రెండవపాదమున స, భ, ర యగణములును, మూఁడవ పాదంబునందు వ, న, వ. యగణములును, నాలవపాదము నందు వ, మ, జ, గగమును గలిగి మొదటి మూఁడు పాదంబులం దేడింటను, నాలవపాదంబునం దాఱింటను యతిగల వృత్తము: (చూ, వైతాలీయము) చూ, వృత్తము.1.

పొపదవము: చూ, పొపగవకము.

పొపనిషదికము, అం: చూ, సప్తాధికరణములు. (బాభ్రవ్యునిచేత నేర్పఅచి చెప్పఁబడినదానినుండి పొపనిషదికమును కూచి మారము వి రచించెను.)

పొపపత్తికము, సం. విణ. సిద్ధముగ నందుఁబాటులో నున్నది: తగినది: చూ, యోగ్యము 2.

పొపమ్యము, సం. విణ సమానమైనది: చూ, సమానము.

పొపయికము, సం. విణ. న్యాయమతోఁగూడినది: చూ, యోగ్యము. 2.

పొపరము, నం. వి. అ. న. క్షీరద్రావణము, చౌటుప్పు: చూ, లవణము. 1-ం.

పొపరిష్టము, అం: చూ, కళలు.

పొపలము, వం. విణ. 1. పూతితోఁ జేయఁబడినది; 2. పూతి నంబంధమైనది; 3. పూళ్ళుఁబెన్నువు: చూ, పూళ్ళుపెన్ను.

పొపవస్రము, సం. వి. అ. న. ఉపవాసము: చూ, లంకణము. 1-ం.

పొపవాస్యము, వం. వి. అ. న. —పై.—

పొపవాహ్యము, పం. వి. అ. పుం: చూ, ఉపవాహ్యము.

పొపసర్గితము, సం. వి అ. పుం. 1. ఉపసర్గముచేత వచ్చిన యర్థభేదము; 2. ఉపసృష్టివలన కలిగినది; 3. వాతపిత్త శ్లేష్మాదులవలన కలిగిన తెగులు: చూ, రోగము. 1.

పొపహారికము, సం. వి. అ. న. నివేదింపఁదగిన వస్తువు, బలి: చూ, నైవేద్యము.

పొపానహ్యము, సం. వి. అ. న. ఉపానహము. పావుకోళ్ళు: చూ, సమ్మోళిగలు. 1-ళ.

పొపాసనము, సం వి. అ. న. 1. గృహస్థుఁడగు బ్రాహ్మణుఁడు ప్రాతఃకాలమువందు చేయు అగ్ని ఉపాసన: చూ, హోమము; 2 రజస్వలానంతరమున స్త్రీని భర్తపోకలియందు: చూ, గర్భాధానము; విణ. 3. ఉపాసనావిషయమైనది.

పొమినము, సం. విణ. (ఋతులపండునది) నేల: చూ, భూమి. 1-ఎ.

పొర, దే. అవ్య. (పొను+ర) రూ-అవుర-పొరా-ఆశ్చర్యార్థకము. (ఆమ్రేడితమందు పొరొర.): చూ, వింత. 1.

పొరగము, సం.వి. అ. వ. శ్లేష, ఆసిలేరు: చూ, రిక్క. 1-ఘ.

పొరడి, దే. వి. తిరస్కారము: చూ, పరిహాసము

పొరణము, సం. వి. అ. న. ఉరభ్రముల సమూహము. (ఉరభ్రము = గొఱ్ఱె) గొఱ్ఱెలమంద: చూ, మేషము. 1-ం.

పొరభ్రకము, —పై.—

పొరభ్రము, —పై.—

పొరభ్రికుఁడు, సం. వి. అ. పుం. గొల్లవాఁడు: చూ, వ్రేఁడు.

పొరసుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. వైవాహితపత్నిపుత్రుఁడు, అగ్నిహోత్రసాక్షిగా పెండ్లియాడిన తన ధర్మపత్నియందుఁ దనవలనఁ బుట్టిన కొడుకు. వేమన. 833: చూ, సూనుఁడు; అం. 2: చూ, పుత్రులు.

పొరస్యుఁడు, —పై —

పొరా, దె. అవ్య. (పొను + రా): చూ, రూ-పొర-అవురా.

పొరు, దే. వి. రూ-అవురు, వీరణము. *: చూ, తృణము. 1-ఒ.

పొర్జిత్వము, పం. వి. అ. న. 1. గొప్పతనము: చూ, యోగ్యత; అం. 2: చూ, గుణములు.

పొర్ధ్వదైహికము, నం. విణ. మృతదినమందు మృతులకొఱకుఁ జేయఁబడు పిండజలాదిదానము, ఉత్తరక్రియ, అంత్యకర్మము: చూ, కర్మములు.

పొర్వము, వం. వి అ. పుం. 1. బడబాగ్ని. వార్వపుటగ్గి: చూ, వహ్ని. 1-ఎఁ; 2 పాంశవలవణము: చూ, లవణము.1-ళ.

పొర్వశేయుఁడు, నం. వి. అ. పుం. 1 అగస్త్యముని: చూ, ముని. 1; 2. వశిష్ఠుఁడు: చూ, సన్న్యాసి. 1-(ఙ).

పొర్వుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. పొర్వుఁడను భృగువంశమునఁ బుట్టిన ఋషి: చూ, సన్న్యాసి 1-ంఘ; అం. 2. వ్రతముగలవాఁడు వ్రతి. వ్రతభేదము గలవారు తొమ్మండుగురిలో నొకఁడు: చూ, వ్రతి. 2; (ఇవే గతిభేదములు.)

పొల, దే వి: చూ, రూ-అవల-అవుల.

పొలపము, పం. వి. అ. న. ఉలపమనెడు తృణములగుంపు: చూ, తృణము. 1-ళఙ.

పొలానము, సం. వి. అ. పుం. ఆధారము, పీరుపెంకి, తిరుకొలను: చూ, సరస్సు. 1.

పొలు, దే. అ. క్రి. గళితమగు, రూ-అవుడు: చూ, నుఱలు. 4.

పొలూకము, నం. వి. అ. న. గుడ్లగూబలగుంపు: చూ, వకి సంపుఁబులుఁగు. 1-ళ.

పొలెమ్మ, దే. అవ్య. (పొను + లెమ్మ.) రూ - అవులెమ్మ. అంగీకారార్థకము. సారి. 1. అ. 54: చూ, సమ్మతము.

పొలే, —పై.—(రూ-అవులే-అవులెమ్మ.)

పొళనము, సం. వి. అ. న. 1. ప్రియునిసన్నిధి; 2. ఓడకంబము యొక్క చివరనుండు గ్రామదేవతకుఁ జేయునట్టి యుత్సవము

అనఁగా సురుమాను సంభ్రమము; 3. అమ్మవారి జాతర: చూ. సంబరము. 3-ం; అం. 4: చూ, ఉపపురాణములు.

బౌశీనరుఁడు, సం. వి. అ. పుం. శిబిచక్రవర్తి: చూ, రాజు. 1-3-అ. (రూ-బౌసీనరుఁడు.)

బౌశీరము, సం. వి అ. న. 1. చామరము: చూ, సురటి; 2. లాతము, చేతిఱట్ట: చూ, పేత్రము. 1; 3. పడక: చూ, శయ్య. 1; 4. ఆసనము, గద్దియ; చూ, సింహాసనము; 5. ఉశీరము*: చూ, వట్టివేళ్ళు; విణ. 6. వట్టివేరువలనఁ బుట్టినది.

బౌషణము, సం. వి. అ. న. మిరియముఁలరసము.

బౌషణశౌండి, సం వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, సొంటి.

బౌషధప్రియ, సం. వి. అ. పుం. జ్యోతిష్మతి*: చూ, హృతదుర్మల.

బౌషధము, సం. వి అ. పుం 1. అనేకద్రవ్యములచేఁ జేయఁబడినమందు, భేషజము: చూ, మందు. 1; అం. 2: చూ, క్రియఁ; 3. చూ, పరికాశంపఁజేయఁగూడనివి.

బౌషధార్థం సురాం పిబేత్ న్యా. మందుగా మద్యమును ద్రావవచ్చును.

బౌషధీశుఁడు, సం. వి. అ. పుం. బుధుఁడు, బుధుఁడు, నెలపట్టి, ఔషధిపతి: చూ, సౌమ్యుఁడు. 1.

బౌషరము, సం. వి. అ. న. 1. పాంశువలవణము, దాతిఉప్పు, తనకుఁదానకలిగెడు సముద్రపు ఉప్పు: చూ, లవణము. 1-ం; 2. సూదంటురాయి: చూ, రత్నములు. 1-ం-అ. (ఱ) 3. చౌటినేల: చూ, భూమి. 1-ఒ.

బౌషసి, సం. వి. ఇ. పుం: చూ, రూ-ఔషస్యు.

బౌషసికము, సం. విణ. ఉషస్సునందుఁ బుట్టినది: ఔషసము.

బౌషికము, —పై —

బౌష్ట్రికము, సం. వి. అ. న లొట్టెపిట్టలగుంపు.

బౌషసికుఁడు, సం. మీ. ఉషస్సునఁదిరుగువాఁడు: బౌషికుఁడు.

బౌషికుఁడు, —పై —

బౌష్ట్రికము, అం. చూ, లొట్టిపిట్ట. ఇ. అం.: (చూ, భావదూషితములు.): చూ, వ్యాసైకరణబంధములు.

బౌష్ట్యము, సం. విణ. 1. పెదవులకుఁదగిలి పలుకునది: చూ, ఓష్ట్యము; 2. పెదవికి సంబంధించినది.

బౌష్టము. సం. వి అ. వ. ఉక్కు: చూ, బౌష్మ్యము.

బౌష్ట్యము. —పై —

బౌష్మ్యము, —పై.— ఉష్టము, ఊష్మకము, ఊష్మము, బౌష్టము. బౌష్ట్యము; (తె.ప్ర: —అవి, ఆవిరి, ఉక్క, ఉబ్బి, ఉమ్మ, ఉమ్మదము, ఉమ్మలక-రూ-ఉమ్మలిక-ఉమ్మలికము, ఉమ్మలింపు.

బౌసీనరుఁడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-బౌశీనరుఁడు.

బౌసు, దే. వి: చూ, రూ-అవుసు.

బౌసుకాఁడు, ద్వ. విణ: చూ, రూ-అవునుకాఁడు.

బౌస్రము, సం. వి. అ. పుం. 1. ఉస్రము, కిరణము: చూ, హాయనము. 2; 2. కిరణసంబంధము; 3. కిరణముల గుంపు: చూ, హాయనము. 2-ఇ.

బౌహము, సం. విణ. 1. ఊహకు సంబంధించినది; 2. ఊహల ప్రోగు: చూ, సమూహము. 1-ంఆ. ఊహాసమూహము. (ఊహాసముద్రము = అంతులేనిది: చూ, యోచన. 1-ఒ.)

క

క, ఒక యక్కరము, హల్లులలో నది మొదటి యక్కరము, సం. వి. అ. పుం. సలువ: చూ, బ్రహ్మ. 1; 2. వెన్నుఁడు: చూ, విష్ణువు. 1; 3. గాలి: చూ, వాయువు. 1; 4. అగ్ని: చూ, వహ్ని. 1; 5: చూ, సూర్యుఁడు; 6. చూ, యముఁడు: చూ, హరి 5; హంసుఁడు. 2; 7. ఆత్మ: చూ, 8 మతి: చూ, హృల్లేఖము. 2; 9. మనస్సు: చూ, హృదయము: 10. నెమ్మి: చూ, శిబి. 2; 11. ఏఁడాది: చూ, సంవత్సరము, 12. తెలుపు: చూ, వర్ణము. 6-ఎ; 13 అడవి: చూ, విపినము; 14. ఆశ్చర్యము;చూ, వింత. 1; 15. సంక్రమము: 16. పసుపు: చూ, వర్ణము. 6-ఒ; 17. అధిక్షేపకాశము, మిలమిల: చూ, వెలుతురు. 1: చూ, శుద్ధము. 3; న. అవ్య. 18. నాశములేమి; 19. ఉదకము: చూ, పవిత్రము. 1. 20 తల: చూ, శిరము. 1; 21. సుఖము: చూ, హ్లాదనము; అం. 22: చూ, కంఠ్యములు. 23. పురుషములలో నొకటి: చూ, పురుషములు: వా. 24. (జ్యోతిషమున్నగు వానియందు ఉపయోగించెడు అంకెలభాష) ఒకటిని తెలుపు సంజ్ఞ, (కాదినవ, టాదినవ, పాదిపంచ, యాష్టాక్షో. శ్లో. నీతారి (260), చాధార (296), తురంగ (324), కాలగా (331), నరాంగ (320). శంకాల (315), వరాంగ (324), గండగా(333), ధీకాల (319), గుంజార (263), యమాఖు (251), రైవరా (242), క్రియాది మీనాంత వినాడికా స్ఫుటాఃఁ (నకారము మున్న యణకొవ వలెను. కుడిను. డి యెడమకు లెక్కింప వలయును)

కంకచిత్తు, సం. వి త్. పుం. కంకచయనమను యాగముచేయువాఁడు: చూ, గాతువు. 4.

కంకటకుఁడు, సం. వి. అ. పుం. ముక్కంటి: చూ, శివుఁడు. 1.

కంకటము, సం. వి. అ. పుం. 1. కవచము: చూ, వారవారణము; 2. శివుఁడుమొగవాలు: చూ, బాణము. 1-ళ. (1-ఱళ.)

కంకటి, వై. వి = ఖట్టికా. ఖట్వ. రూ - కంగటి, కుంచము, అచ్చ. యు, కాం. 595: చూ, శయ్య. 1-ఇ.

కంకటిల్లు, వా. అ. క్రి. భయకంపితుఁడగు.

కంకణబంధము, అం: చూ, శబ్దాలంకారములు: (చూ, అలంకారము. 3); వా. 2. సర్వగుప శ్లోకము. విద్యాన్మాలావృత్తములో శిష్టసృష్టమూర్తివి రామాయణము రచించెను.

కంకణము, సం. వి. న. 1. కడియము. చేతినగ (లేక) కాలినగ (బిరుదు): చూ, భూషణము 2, ంం (ం). 2. మౌక్తికాదులతోఁగూర్చిన మంజేతిపురుగు: చూ, భూషణము. 2: ంఅ (ళ), 3. చేతఁగట్టుకొనెడు తోరము: చూ, వ్రతసూత్రము; 4. ముత్యములు పగడములు లోనగువానఁజేర్చి గ్రుచ్చఁబడిన చేసరము: చూ, భూషణము. 2-ంఅ (ం,: 5. నీరు లోనికువానిబొట్టు: చూ, బొట్టు 6; 6. కొండకొన: చూ, శిఖరము. 1; 7. గట్టి: చూ, దెసిదము. 5; 8 ఒకరకము రక్షఃఘ్నము: చూ, భూషణము. 2-ఒ (ఱక): చూ, అస్త్రములు; దే. వి. (1) ఒకానొక నీటిపక్షి. ఆము. 4, అ. 101. (లోహదృష్టమ): చూ, హరివాహనుఁడు. 1-3.

కంకణాయి, దే. వి: చూ, రూ - కంకణము. (1).
కంకట్యము, సం. వి. అ. పుం. ఆఁగాఁకర *: చూ, నుషవి. 1-ఉ.
కంకతము, సం. వి అ. పుం. న. దువ్వెన: చూ, ప్రసాధని.
కంకతిక, సం. వి. ఆ స్త్రీ: చూ, కంకతము.
కంకత్రోటము, సం. వి అ. పుం. గద్దమొఱ్ఱి చేప, జల వ్యధము: చూ, మత్స్యము. 1-ం.
కంకపత్రము, సం. వి అ. పుం. 1. అమ్మ: చూ, బాణము. 1; 2. గింజపట్టనివడ్లు: చూ, ధాన్యము; 3. ఱెఁడ: చూ, తుషము; 4. గ్రద్దయొడలిపైనున్న ఈఁక.
కంకము, సం. వి అ పుం. 1. లోహపృష్ఠము: చూ, రాజఁడు; 2 మహోత్సలము, తమ్మి *: చూ, సహస్ర పత్రము. 1. 3. గద్ద. హరివాహమఁడు; 1-ం; అం. 4: చూ, మహీనతానములు.
కంకముఖము, సం. వి. అ. పుం. కాఁచిన లోహము నెత్తెఱు సాధనము: చూ, సందంశము.
కంకర, వై. వి. 1. = కర్కరము. కంకరతాయి: చూ, రత్న ములు. 1-ంఎ (ంఇ); విణ. 2. ఎరుసదనము. చూ, వరుషము. 1.
కంకరగాడిద, వై. వి: చూ, కంచరగాడిద.
కంకరతల, వా. వి. అజ్ఞాపి: చూ, స్తబ్ధుఁడు.
కంకరము, సం. వి. అ. న. తక్రము: చూ, మజ్జిగ; విణ. 2 హీనమైనది, నికృష్టము: చూ, హీనము. 1.
కంకరతాయి, ద్వ. వి. కర్కరము: చూ, కంకర 1.
కంకరి, దే. వి. నున్నములోనగునడి: చూ, లేఁము.
కంకరుఁడు, సం, వి. అ. పుం. జాత్యాచారాదులచేత నిందితుఁడు: చూ, వ్యాధుఁడు. 2.
కంకష్యము, సం. వి. అ. న. వండ్లమఱికి: చూ. వండ్లపాఁచి
కంకసి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. పానసి, ఆఁకర *: చూ. కంకట్యము.
కంకాలము, అం: చూ, అస్థములు.
కంకాళము, సం. వి. అ. పుం. 1. చర్మమాంస రహితమైన యొడలి ఎముకలగూఁడు. (వెక్కిటఁ): చూ, శల్యము. 1; అం. 2: చూ, జన్యతాళములు: (చూ, తాళము. 2.).
కంకి, దే. వి. జొన్నలోనగువాని వెన్ను: చూ, వెన్ను.
కంకు, దే. స. క్రి. 1. అడలఁగొట్టు. చూ, జళిపించు; 2. తిట్టు: చూ, శపించు.
కంకుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. కపట బ్రాహ్మణుఁడు: చూ, వ్యస్తిముఖుఁడు. 2. కిరాతుఁడు, రాపులుఁగులను చంపి తినెడిబోయ: చూ, వ్యాధుఁడు. 1; 3. యముఁడు: చూ, హరి. 5; 4. కంకుభట్టు, అజ్ఞాతవాసమున పాండురాజు పెద్దకొడుకైన ధర్మరాజు ఉంచుకొనిన మారుపేరు: చూ, ధర్మరాజు. 1; 5. క్రూరుఁడు, చెడ్డమనస్సుగలవాఁడు: చూ, వ్యాధుఁడు. 2; 6. మనోహరుఁడు:చూ, సౌందర్యవంతుఁడు.
కంకుఱుపెట్టు, ద్వ. స. క్రి. తిట్టు: చూ, శపించు.
కంకువు, సం. వి. ఉ. స్త్రీ కొఱ్ఱలు: చూ, ధాన్యము.
కంకుష్ఠ, సం. వి. అ. స్త్రీ. రెడ్డివారి నానఁబ్రాలు *: చూ, స్వర్ణక్షీరి.
కంకుష్ఠము, సం. వి అ. న. 1. గజజాత కంకుష్ఠము, కంకు ష్ఠువు; 2. క్షీరిణి *: చూ, స్వర్ణక్షీరిణి.
కంకుష్ఠమృత్తిక. సం. వి. అ. స్త్రీ. కాలపాలకము: చూ, భూమి 1-ఱఱ.
కంకుష్ఠారేచని, సం. వి. ఈ స్త్రీ: చూ, కంకుష్ఠము. 2. *.
కంకుష్ఠువు, సం. వి. ఉ. న. 1: చూ. కంకుష్ఠము. 1; 2: చూ, బ్రహ్మదండి *.
కంకేలి, సం. వి. ఇ పుం. = కంగేలి *: చూ, హేమపుష్పము.
కంకోళి, సం. వి. ఇ. పుం. = కంగేలి.*—పై.—
కంఖటము, సం. విణ. కఠినము, గట్టి: చూ, బెడిదము.
కంఖటి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. రంగులు వేయు కుంచె. తి. శే. ద్వి. పై. 36: చూ, లేఖిని.
కంఖాణము, సం. వి. అ. పుం. గుఱ్ఱము: చూ, హయము. 1.
కంగటి, వై. వి. = ఇట్టిక; చూ, ఎూ - కంకటి. జై 5, అ. 85.
కంగటికాళ్ళు, ద్వ. వి. గాడిదికాళ్ళవలెనుండు కాళ్ళు: చూ, ముడికాళ్ళు.
కంగటికాళ్ళవాఁడు, ద్వ వి. ముట్టు మోఁకాళ్ళు గలవాఁడు:చూ, సంజ్ఞువు.
కంగవ, దే. వి. చోటు. అం, భా. ద్వి. పుర. 13: చూ, స్థానము. 1.
కంగాణము, దే. వి. కళ్ళమునందలి కావలి.
కంగారు, దే. వి. 1. పోరాటము. అం. భా, ద్వి. ష. 229 చూ, యుద్ధము; వా. 2 అల్పమయమున కలుగు దొందర.
కంగాళీ, వా. విణ. 1. పీచమైన. వా. 2. సంకరము.
కంగాళీవాఁడు, వా. వి పీచమైన బుద్ధిగలవాఁడు.
కంగు, దే. వి. 1. నూఁటపోఁగుతో వంకరగా నేర్పరచిన కన్ను. రా. బాల, కాం. 754; విజ. 2, అ. 155, 2. బిడ్డలకు పోవెఱి చనుబాలాముదము: ఉంగ, ఉగ్గు; 3. కంచుమ్రోఁత: చూ, స్వరము. 2; ళఉ (ఁం) 4. ఉప్పుఁబట్టెలోని గీఁతపై బాలుఁడు నిలుచుండి ఇటునటు దాటిపోకుండఁగ కాఁచుట.
కంగుణి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. కొఱ్ఱలు: చూ, ధాన్యము; 2. ఎక్కుఁడుదీఁగె*: చూ, మానేరు.
కంగుపీఱత్రి, వం. వి. అ. స్త్రీ. 1. ఎక్కుడుదీఁగె *: చూ, మానేరు; 2 జ్యోతిష్మతి*: చూ, హ్మాతదుర్మల.
కంగుపీపత్రము, సం. వి. అ. పుం: చూ, తుత్తిరి. *.
కంగులము, సం. వి. అ. పుం. మనికట్టు మొదలుకొని వ్రేళ్లతో గూడినచేయి: చూ, హస్తము. 1-ఉ.
కంగువు, సం. వి. ఉ. స్త్రీ. ప్రియంగువు. కొఱ్ఱలు: చూ, ధాన్యము.
కంగేలి, వై. వి. = కంకోళి, కంకేలి*. య. 4, అ. 20: చూ, హేమపుష్పము.
కంగోరు, దే. వి. విడువుకాపె: చూ, వక్త్రము. 1-ఱ.
కంగోరుపావడ, ద్వ వి. —పై.—
కంచటము, సం. వి. అ. ఎ. జలశాకములలో నొకటి *: చూ, పహ్రసపత్రము. 1-ంఎ. (ఱ).
కంచడము, సం. వి. అ. పుం. —పై.—
కంచి, వై. వి. 1. = కాంచి. పుణ్యనగరములో నొకటి. పాండు, 3, అ. 81: చూ, దేశములు. 1-ఱల(ఱ) విణ. 2. పృథువు.

పెద్ద: చూ, విపులము. వా. వి. రూ-కంచా-కంచీ. గోటికాయ లాముగుంట. (కంచ-కంచియ-కంచె అనియు.)

కంచికామాక్షి, అం. అక్షులలో నొకతె: చూ, అక్షులు. కళా. 2, ఆ. 130.

కంచిగరుడనేవ, వా. వి. 1. వెట్టి చాకిరి; 2. కాంచీక్షరములోని గరుడునికొలువు.

కంచిమేక, ద్వ. వి. పెద్దపొడుగుగల ఒకరకము మేక:చూ, మేషము. 1.

కంచియ, దే. వి 1. పసులుమేయుటకై దున్నక నిలిపిన పొలము. రూ-కంచె: చూ, విపీతము; భూమి. 1-బం; 2. రూ-కంచె. వృతి, తోటచుట్టు జెముడు బలుసు లోనగు వానిచే నేర్పఱుపఁబడిన వెలుగు, ప్రాచీరము. చూ, వెలుగు.

కంచీ, వా. వి: చూ, రూ-కంచి.

కంచుకము, సం. వి. అ. పుం. 1. చనుగప్పు: అవిక. చూ, వజ్రము. 1-ఎ; 2. తలుపునకుఁ గ్రిందుమీఁదుల నుండెడు కూచము:చూ, టోలుమార్గు; 3. పాము పైపొర: చూ, సీదరము. 3; 4. కవచము: చూ, వారవారణము; 5. ఆకాశము: చూ, సురవర్మము; 6. తెల్లనిబట్ట: చూ, వజ్రము. 1-ఎ౩.

కంచుకి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ 1. ఒకరకము ఓషధి: చూ, వృషీము; న్. పుం. 2. కొజ్జా, అంగజాల: చూ, సౌవిదల్లుఁడు; 3. లంజెకాఁడు: చూ, విటుఁడు; 4. పాము: చూ, సర్పము; 5 అగరుమార్గు. * చందనము: చూ, సుగంధము. 1.

కంచులిక, పం. వి. ఆ. స్త్రీ. చనుగప్పు: చూ, (అవిక) చూ, వజ్రము. 1-ఎ.

కంచె, దే. వి: చూ, రూ-కంచియ. 1-2.

కంచెకోట, ద్వ.వి. వెదురు పేము లోనగు వానిచే గోటకుఁజుట్టు నేర్పఱుపఁబడిన ఆవరణము: చూ, కంచియ. 2.

కంచెగోడ, ద్వ. వి. కంపపాఁతెనగోడ, కంపగోడ, కాట్రిగడ: చూ, కంచెకోట. కంచెయీడ. వా. వి. నారంగము*: చూ, కర్కారాంకము. 1-ఎ.

కంచెల, వై. వి. = కంచుకీ. కంచుకము. స్వా. 5, ఆ. 63: చూ, అవిక. (చూ, వజ్రము. 1-ఎ.)

కంచ, దే. వి. పెనము: చూ, స్వేదవి. (చూ, పాత్రము. 6.)

కంచ, వా. వి.—పై.—(కంచయనియు.)

కంచా, వా. వి.—పై.—(కంచాఅనియు.)

కంచము, వై. వి. 1. బంగాడి వెండి లోనగు వానిచే జేయఁబడిన పాత్రము, పళ్ళెము. ఆము. 2, ఆ. 16: చూ, పాత్రము 6-ఐఁ; 2. బంగారు వెండి లోనగువానిచే జేయఁబడిన బోనపుట్టిక. పి. శకుం. 2, ఆ. 165: చూ,పాత్రము.6.

కంచర, వై. వి. కంచుపనిచేసి బ్రదికెడుజాతి. "కంచరవాఁడు."

కంచరగాడిద, వై. వి. (కంచరము + గాడిద.) అశ్వతరము కంచరమునకుఁ గట్టెడు ఒక రకము గాడిదె: చూ, రాసభము. 1-ఁ.

కంచరము, వై. వి. ఒకరకము రథము, గాడీ; చూ, శకటము. 1.

కంచరవాఁడు, వై. వి. = కాంస్యకారః. కంచుపని చేయువాఁడు: చూ, స్వర్ణకారుఁడు. 1-ళ.

కంచరి, —పై.—

కంచు, వై. వి. = కాంచనీ. కాంస్యము. "కంచు గుంట." చూ, లోహము. 1-ఇ.

కంచుకంటు, దే. వి. కందువు. వేఁచుట లోనగువాని కుపయుక్తమగు లోహపాత్రము. ఆం. భా. ద్వి. వై. 243: చూ, పాత్రము. 6-ళఁ.

కంచుకాగడాలు, బ. ప్రకాశమానమైన దీపములు, "ఎన్నికంచు కాగడాలువేసి వెదకినను దొరకలేదు."

కంచుగిన్నె, ద్వ. వి. అమత్రము. పోఁతపోసిన కంచుగిన్నె: చూ, పాత్రము. 6-ఈ.

కంచుడమారము, దే. వి. 1 ఒకరకము కోడి: చూ, పుంజు. 1-ఎ; 2. ఒకరకము క్షుద్రఘనకము: చూ, ఘనకము. 1-ఎ.

కంచుమించు, దే. వి. 1. ఒకజాతిడేగ: చూ, శ్యేనము: 1-ఉ; విణ. 2. కానరానిది. అంతర్ధానము, (సం. ప):—అగోచరము, అతీంద్రియము, అత్యధ్యక్షము, అదృశ్యము, అదృష్టము, అస్తము, అవ్రత్యక్షము: చూ, వినాశము. 2.

కంజక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. చిఱుతేఁపు*: చూ, హంజిక.

కంజజుఁడు, పం. వి. ఆ. పుం నలువ: చూ, బ్రహ్మ. 1.

కంజనుఁడు, నం. వి. ఆ. పుం. చూ, మన్మథుఁడు.

కంజము, పం. వి. అ. న. 1. తామర*: చూ, సహస్రపత్రము. 1; 2. అబ్జనవనీతము, అమృతము, పీయూషము: చూ, మధ. 1; ఆ. పుం. 3. కేళము: చూ, వెండ్రుక. 1.

కంజరము, పం. వి. అ. పుం. 1. జఠరము, కడుపు: భూగ్రిణము. 1; 1. ఏనుఁగు: చూ, హస్తి. 1.

కంజరుఁడు, పం. వి. అ. పుం: చూ, సూర్యుఁడు.

కంజలము, పం. వి. ఆ. పుం. 1. మదనపక్షి: చూ, మదనము: 2. కురువేరు*: చూ, హ్రీబేరము.

కంజాకము, పం. వి. అ. పుం. కంబూకము: చూ, తపుకు.

కంజాతము, పం. వి. అ. వ. పీటిపుట్టుగు, తామర*: చూ, పద్మాక్షపత్రము. 1.

కంజారము, నం. వి. అ. పుం. 1. జఠరము, కడుపు: చూ, భ్రూణము 1; 2. ఏమఁగు: చూ, హస్తి 1.(రూ-కంజరము.)

కంజారుఁడు, పం. వి. అ. పుం. 1: చూ, సూర్యుఁడు; 2 నలువ: చూ, బ్రహ్మ. 1; 3. సన్నాసి: చూ, సన్న్యాసి. 1.

కంజిక, సం. వి. అ. స్త్రీ. బబ్బ*: పెన్నేరు: చూ, వారాహకర్ణి.

కంజుఁడు, నం. వి అ. పుం. నలువ: చూ, బ్రహ్మ. 1.

కంజి, వై. వి. = కపిఁబలః, కమూజా: చూ, కౌఁజా.

కంట, దే. వి. 1. కట్టరము, నాట్యబంధము. ఆం. భా ప్ర. నాట్య. 130: చూ, నాటకము. 1; 2. ఆలోకనము, కనుట. భార. భీష్మ 1, అ. 22; భార. అను. 1, అ. 223: చూ, లక్షణము. 3.

కంటఁబడు, ద్వ. అ. క్రి. అగపడు: చూ, లోఁబడు.

కంటక, సం. వి. అ. స్త్రీ. 1. ఎఱ్ఱుమ్మెద: చూ, షట్పదము. 1-ం; 2 కడుఁపురు: చూ, నుష్కి. 1-ఎ.

కంటకపిత్తము, సం. వి. అ. పుం. ముడవెలఁగ*: చూ, వెలఁగ. 1-ఉ.

కంటకపుంఖి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ములువెంపలి*: చూ, వెంపలి. 1-ఎ.

కంటకప్రావృత, ళం. వి. అ. స్త్రీ. గృహకన్య*: చూ, కులబంద.

కంటకఫలము, పం. వి అ. పుం. 1. పణస*: చూ, పనస. 2; 2. ఏఱువంగ*: చూ, వంగ.

కంటకము, సం. వి. అ. పుం. 1. ముల్లు: చూ, సీతాగ్రము; 1-ఞ; 2. చేపలోనగువాని ఎముక: చూ, శల్యము. 1; 3. కాకి: చూ, వాయసము. 1; 4. గగురుపాటు: చూ, రోమాంచము: 5. వెదురు; చూ, వేణువు; 6. సూచ్యగ్రము: చూ, సూదిమొన; 7. పెటుకుమాట: చూ, శబ్దము, 2-ఈ; 8. త్రికంటకము*: చూ, స్వాదుకంటకము; 9. ఆఁకుదొండ, తుజాలకము*: చూ, రక్తఫల; దే. వి. (1) విరోధమును పుట్టించుమాట. స్వా. 3, ఆ. 84: చూ. శబ్దము.2; 2. విణ. 2 విరోధముగలది. భార. అర. 6. ఆ.32: చూ, విరుద్ధము.

కంటకవృంతాకి, సం. వి. ఈ స్త్రీ. ములక*: చూ, హింగుళి.

కంటకశోధనవిధి, అం. చూ, ప్రకరణములు.

కంటకశ్రేణి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. కంటకారి*: చూ, వాఁకుడు.

కంటకాఖ్య, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. అలికులసంకుల, సప్తల*: చూ, విరజాజి.

కంటకాగారము, సం. వి. అ. పుం. కృపాలసము, లొండ: చూ, సరటము.

కంటకాధ్యము, సం. వి అ. పుం కుబ్జ: చూ, గొజ్జెఁగ.

కంటకాదిభారిము, సం. వి అ పుం. కింపరొహగు: చూ, (వెలుగు.)సీతాగ్రము. 1-ఇ.

కంటకారి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. బృహతి*: చూ, వాఁకుడు.

కంటకారిక, సం. వి ఆ. స్త్రీ. —పై.—

కంటకాలము, సం. వి. అ. పుం: చూ, పనస*

కంటకాలుకము, సం. వి అ. పుం. తిఁటుకసింద*: చూ, సముద్రాంత. 1.

కంటకాష్ఠీలము, సం. వి. అ. పుం. ఒకరకము చేప: చూ, మత్స్యము. 1-ఎం.

కంటకాసన, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. కందురీఁగ: చూ, మక్షిక. 1-ఎ.

కంటకాసి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. బూకుగు*: చూ, శాల్మలి.

కంటకాహ్వయము, సం. వి. అ. న. తామర దుంప*: చూ, సహస్రపత్రము. 1-ఠ.

కంటకి, సం. వి ఈ. స్త్రీ. 1. గొఱ్ఱె*: చూ, రేగు; 2. మాతులక్రమము*: చూ, కారద; 3. ఖలీనము, కళ్ళెము; చూ, వాగె; పుం. 4. నాగరంగము.*: నారింజ; చూ, కర్కరాంకము 1-ఎం. 5. ఖదిరము, చంద్ర*: చూ, విట్ఖదిరము.

కంటకిని, సం. వి ఈ. స్త్రీ. ఉప్పి* చూ, లవణి.

కంటకిఫలము సం. వి. అ. పుం. 1. పణస*: చూ, వనస; 2. ఉమ్మెత్త*: చూ, హలాపుష్పము; 3. ఆశ్వదంష్ట్రి*: చూ, స్వాదు. కంటకము.

కంటకిలము, సం. వి. అ. పుం. వంశవిశేషము.

కంటకిలత, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. తిక్తకర్కటి, చేదుదోస*: చూ, హరివాలుకము.

కంటకీగీతి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. చంద్ర*: చూ, విట్ఖదిరము.

కంటకీద్రుమము, సం. వి. అ. పుం.—పై —

కంటకుఁడు, సం. వి. ఆ. పుం. నీచమైన బుద్ధిగల పగతుఁడ. కాశీ. 1. ఆ. 108; 99: చూ, శత్రువు. 1.

కంటకురంటకము, సం. వి. అ. పుం. 1. నల్లగోరంట*: చూ, సహ 2-ళ; తెల్లగోరంట*: చూ, సహ 2-ఐ; 3. ముద్ద గోరంట*: చూ, సహ. 2-ఊ.

కంటకేచ్ఛువు, సం. వి. ఉ. పుం. ఓంచె: చూ, లొట్టిపిట్ట.

కంటగించు, దే. అ. క్రి. 1. పగఁగొను కాళ. 5 ఋ. ఆము. 5-గంఊ; చూ, విరోధించు; 2. నొప్పించె దు. చూ, వేసారు.

కంటగిలు, దే. అ. క్రి.—పై.—పాండు 4, ఆ 3. (రూ-కంటగిల్లు.)

కంటగిల్లు, దే. అ. క్రి.—పై.—

కంటతనువు, సం. వి. ఉ. స్త్రీ బృహతి*: చూ, వాఁకుడు.

కంటదళ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ కేతకి*: చూ, మొగలి.

కంటద్రుమము, సం. వి. అ. పుం. బూపగు*: చూ, శాల్మలి.

కంటపత్రఫల, సం. వి. ఆ. స్త్రీ అవాక్పుష్పి*: చూ, బ్రహ్మదండి.

కంటపత్రము, సం. వి. అ. పుం. విఁకతము, ముల్లువెలమ*: రేఁగు. 1.

కంటపాదము, సం. వి అ పుం —పై—

కంటపుంఖ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ముల్లవెంపలి*. చూ, వెంపలి. 1-ఎ.

కంటఫల, సం వి. ఆ. స్త్రీ. లతాకరంజము, తీఁగెక్రానుగు*: చూ, శాదఘ్నము. 1-ం.

కంటఫలము, సం. వి. అ. పుం. 1.—పై.—; 2. అశ్వదంష్ట్రి*: చూ, స్వాదుకంటకము; 3. పణస*: చూ, వనస; 4. ఉమ్మెత్త*: చూ, హలా పుష్పము.

కంటభర, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. కప్ప: చూ, హరి. 12.

కంటలము, సం. వి. అ. పుం. 1. ఒకిరుముట్టు: చూ, వృక్షము; దే వి. (1) చిల్లరసరకులుంచి ఎద్దు మొదలగు వానిమీద వేసెడు సంచులజత. హరి. పూ. 6, ఆ. 22: రూ-కంట్లము. కంటాళము; (2) దూదిమూట: రూ-కంట్లము. కంటాళము; (3) రొమ్మిది మణుగుల బరువు = 72పీసెలు: రూ-కంట్లము. కంటాళము.

కంటవత్తిఱుకొనుట, జా. ఎక్కువ శ్రద్ధగాఁజెప్పుట. "వెఱ్ఱినె చరించి యరయించె విప్ర సుతుని, కంట వత్తిఱుకొని వైరిక ప్రభుండు." (పాండురంగ మాహాత్మ్యము.)

కంటవల్లి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ఒకపుష్పము. చూ, శ్రీనల్లి 1.

కంటవృక్షము, సం. వి. అ. పుం: చూ, తేజిఃఫలము*.

కంటసము, దే. వి కంటము: చూ, శబ్దము. 2-ఈ.

కంటసరి, వై. వి = కంఠసరః మెడనగ: చూ, భూషణము. 2-ఊ. (ఊ)

కంటసరులు, దే వి. బ. ఒకరకమువడ్లు: చూ, ధాన్యము.

కంటాఁకి, వా. వి. కాగితములులోనెగు వి కుట్టుకొనుటకును వుగ కట్టుపిటియు గెడ్డమునుగల ఇనుప ఊఁచ, యా-కంతాఁకి, కంటాళము: చూ, సూచి. 1-ం.

కంటాఫలము, సం. వి అ. పం. పణస*: చూ, పనస.

కంటార్గల, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. నల్లగోరంట*: చూ, సహ. 2-ళ.

కంటాళువు, సం. వి. ఉ. స్త్రీ ముల్లవెంపలి*: చూ, వెంపలి. 1-ఎ.

కంటాహ్వయము, సం. వి. అ. న. తామరదుంప*: చూ, సహస్రపత్రము. 1-ఁ.

కంటాళము, దే. వి. 1 రూ-కంఠాణి: చూ, కంటాణి: 2: చూ, కంటలము. (1). (2), (3).

కంటి, సం. వి. న్. పుం. 1. చణకము: చూ, సెనగలు: దే. వి. (1) ఔపవిభక్తికాంతమగు ఉదా.—కన్ను-కను: కన్నులు. కనులు. త. కంటి: కన్నుల-కనుల; వా. (2) కంటియ: చూ, భూషణము. 2.ఉ (ఉ).

కంటికలఁక, ద్వ. వి కలఁక: చూ, హర్షణము. ౫.

కంటికావరము, జా. క్రిందుమీఁదులు కనఁబడకపోవుట అనఁగా నిర్లక్ష్యము.

కంటితుద, ద్వ. వి. కటాక్షము, కడకన్ను: చూ, లోచనము. 1-ఁ.

కంటితెవులు, ద్వ. వి: చూ, హర్షణము 8-ళ.

కంటిపాప, ద్వ. వి. కంటినల్లగ్రుడ్డులోని ప్రతిఫలనము: చూ, లోచనము. 1.ఁఁ.

కంటియ. వై. వి. = కణ్ఠికా. రూ-కంఁటె. చక్రాకారపు కంఠాభరణము. (వెండి బంగారు లోనగునది): చూ, భూషణము. 2 ఉ-(ఉ).

కంటివాలు, ద్వ. వి. (కల్లు + వాలు.) చక్రాయుధము, చుట్టువాలు. భద్రా. 1, ఆ: చూ, బాణము. 1-౩౦.

కంటివినికి, దే. వి. చక్షుశ్శ్రవము, పాము; చూ, సర్పము. 1.

కంటివిన్కఱి, —పై.—

కంటీలు, దే. వి. ఐ. చెవినగ. ఆం. భా. ద్వి. మ. 148: చూ, భూషణము. 2 ఱ- (ఉ).

కంటు, దే. వి. 1. పగతుఁడు: చూ, శత్రువు. 1, 2. పగ: చూ, విరోధము. 1.

కంఠె, వై. వి. 1. = కణ్ఠికా; ఆము. 6, ఆ. 6: చూ, రూ-కంటియ: దే. అప. 2. పంచమీ విభక్తి ప్రత్యయము.

కంట్లము, దే. వి: చూ, రూ-కంటలము. (1), (2), (3).

కంఠకూణిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. విపంచి: చూ, వీణ. 1.

కంఠక్రియలు, అం. సుందరి, తిర్యక్కీన, పరివర్తితము, ప్రకంపిత. (4).

కంఠగతము, వా. సం. వి. ప్రాణాంతకము.

కంఠగుళిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, కంఠకూణిక.

కంఠతలానిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. గుట్టుమెడకు తగిలించు తోలు లోనగు కంఠె.

కంఠధ్వని, సం. వి. అ. పుం. 1. ఎలుఁగు, గొంతుకలోని స్వరతంతువులనుండి పుట్టు శబ్దము. కంఠము: చూ, స్వరము 2; పా -ళఉ. (ఁ-౩), 2. దీనికి ఉపమానములు.— కోకిలధ్వని, వీణానాదము.

కంఠనీడకము, సం. వి. అ. పుం. చీపరపిట్ట: చూ, పిన్నగ్రీద్ధ: చూ, హరివాహనుఁడు. 1-౩.

కంఠనీలకము, సం. వి. అ. పుం. ఉల్క, మంటలేని కొబ్బినిప్ప: చూ, వహ్ని. 1-౨౦.

కంఠపాఠము, సం. వి. అ. పుం. పుస్తకమును చూడకయే అప్పగించునటుల చదువుట: చూ, వల్లె. 4.

కంఠపాశము, సం. వి. అ. పుం. మరణసాధన రజ్జువు: (తె. ప.) :— ఉరి, ఉరిత్రాడు.

కంఠబిలము, వా. వి. ఉపజిహ్వ: తంత్రీద్వారము.

కంఠభూష, సం. వి. ఆ స్త్రీ. కంఠె లోనగు మెడనగ: చూ, భూషణము. 2. ఉ-(ఱ).

కంఠభూషణము, సం. వి. అ. న. 1.—పై.—; 2. ఒకానొక ధర్మశాస్త్రగ్రంథము.

కంఠమచ్ఛము, సం. వి. అ. పుం. నపుంసకలక్షణము, కొజ్జాగుఱుతు: చూ, లక్షణము 1. ౨ఁ.

కంఠమణి, సం. వి. ఇ. పుం. స్త్రీ. 1. కుత్తుకయందు పైకిఁగనఁబడు బుడిపి: చూ, గొంతుముడి.

కంఠమాల, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. మెడచుట్టు గడ్డలు లేచెడి తెవులు: చూ, గండమాల; 2. బంగారులోనగు పూసలతోఁగ్రువ్వఁబడి మెడను అంటియుండుదండ: చూ, భూషణము 2. ఉ-(ఱ).

కంఠము, సం. వి. అ. 1. కుత్తుక, మెడముంచటి భాగము: చూ, మెడ; 2. కంఠధ్వని, కుత్తుకలోని స్వరతంతులనుండి పుట్టుశబ్దము: చూ, స్వరము 2;-ళఉ-(ఁ-౩) 3. దగ్గఱ; చూ, సమీపము: 4. మంగ*: చూ, శ్వసనము; 5. దంతక్షత స్థానవిశేషము: చూ, దంతక్షతము; 6. నఖక్షతస్థానవిశేషము: చూ, నఖక్షతము; 7. ఉమ్మెత్త*: చూ, హలాపుష్పము, అం. 8: చూ, చక్రము౨; 9: చూ. కళలుండు స్థలములఁ; 10: చూ, చుంబనస్థానములు; 11. పురుషలక్షణాంగములు ఏఁబది ఎనిమిదింటికో నొకటి:— మిక్కిలి గుండ్రనై పూర్ణకుంభముం బోలిన ధనధాన్యవంతుఁడై భూపతియగు. దక్షిణావర్త శంఖముఁబోలిన నుత్తముఁడై భోగియు రాజును నగు. మహిషగళమైన తిండిపోతగు. బకగళమైన దొంగలచేఁ జిచ్చును. మేషగళుఁడైనను, వక్రగళుఁడైనను అయుధముచేఁ జిచ్చును. శుకగ్రీవ, ఉష్ట్రగ్రీవ, దీర్ఘగ్రీవ, ఖగగ్రీవ, మయూరగ్రీవయు నప్రశస్తములు: చూ, లక్షణాంగములు; 12. స్త్రీలక్షణాంగములు ఏఁబది ఎనిమిదింటిలో నొకటి:— మూఁడురేఖలుఁగలిగి దక్షిణావర్తశంఖమున్న రాజపత్నియగు. ఏనుఁగు గుఱ్ఱముల మెడలవరునున్న కులవర్ధనియగు. నల్లనిమచ్చయున్న సుఖవతియుఁ బుత్రవతియగు. కుబ్జయైన దరిద్రురాలగు. దీర్ఘమైయున్న కులనాశినియగు. కుడిసుడియున్న సౌభాగ్యవతియగు. ఎడమసుడియున్న గొడ్రాలగు. మేకమెడయైన దాసియగు: చూ, స్త్రీలక్షణాంగములు; 13:చూ, అధమక్షేత్రములఁ; 14 కంఠము సెందుండెది రెండవ శ్రుతిసప్తకము మధ్యమస్థాయి: చూ, ఉచ్చతిమము.

కంఠలంబితము, సం. వి. అ. పుం. నివీతము: చూ, సూత్రము: 1.ఁఉ.

కంఠశాలుకము, సం. వి. అ. పుం. 1. గళశుండిక: చూ, రోగము. 1; 2. ఒకరినాశ్రయించి జీవించుట: ఉపజీవిక: చూ, బ్రదుకు. 1.

కంఠశోభని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. మిక్కిలి తీవినిచ్చు ఓషధి*: చూ, యష్టిమధుకము. (రూ-కంఠశోభిని.)

కంఠశోభిని, —పై.—

కంఠసరము, సం. వి. అ. పుం. = చూ. కంటసరి.
కంఠసూత్రము, సం. వి. అ. న. 1. పుస్తెలు చూ, మంగళ సూత్రము. భూషణము. 3-ఓ-(ఎ); 2. మెడత్రాడు, (గొలుసు), హారము: చూ, భూషణము. 2. ఓ-(ఇ).
కంఠస్థము, సం. విణ. కంఠమందు నిలిచి, కంఠపాఠముగా వచ్చినది.
కంఠస్నానము, సం. వి. అ. న. తలతడియకుండునటు చేయు స్నానము: చూ, స్నానము. 1-ఎ.
కంఠాగ్ని, సం. వి. ఇ. పుం. కుక్షికియందు నిప్పుగల పక్షి: చూ, పక్షి.
కంఠాజీ, వా. వి: చూ, రూ-కంటాజీ.
కంఠాభరణము, సం. వి. అ. న. కంఠమలోనగునది: చూ, భూషణము. 2-ఓ-(ఈ).
కంఠారవ, సం. వి. అ. పుం. భూకద్వయ యుద్ధము: గొంతు పయి చేకులువేసి త్రోసికొనెడి పోరాటము; గొంతు చించుకొనుచు తిట్టుకొనెడి పోరాటము: చూ, యుద్ధము 1-గగ.
కంఠాల, సం. వి. అ. స్త్రీ. పెదవులు త్రిచ్చి చదవు: చూ, భాండము. 3-ఈ.
కంఠావర్తము, సం. వి. అ పుం. స్త్రీసౌభాగ్య లక్షణము; మెడయిందు సుడిగల స్త్రీ మంచి అదృష్టవంతురాలని గుర్తు: చూ, లక్షణము. 1-ఈఎ.
కంఠి, సం. వి. న్. పుం. క్షత్రియుడు: చూ, రాజు 1; ఎ-గ; 2. కుబేరునికత్తి: చూ, రిష్టి. 2-ళ; 3. = కంటియ: చూ, భూషణము. 2-ఓ(ఈ); 4. మెఱుపు: చూ, విద్యుత్తు. 1.
కంఠీర, సం. వి. అ. స్త్రీ 1. కంటియ. నై. 7, అ. 11: చూ, భూషణము. 2; ఓ-ఈ; 2. మెఱుపు: చూ, విద్యుత్తు. 1.
కంఠీరథము, సం. వి. అ. పుం. బాలకాది క్రీడాశకటము; మనుష్యులు మోయు విమానమను రథము: చూ, శకటము. 1.
కంఠీరవము, సం. వి అ. పుం. సింగము: చూ, సింహము. 1.
కంఠీరవి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ అడ్డపరము*: చూ, వైద్యమాత.
కంఠీరవుడు, సం. వి. అ. పుం. చందిరుడు: చూ, హిమాంశువు.
కంఠేకాలుడు, సం. వి. అ. పుం. కుత్తుకగందువాడు: చూ, శిష్టుడు. 1.
కంఠేరథము, సం. వి. అ. పుం. అందలము మొదలగునవి: చూ, సవారి. 1.
కంఠేరుడు, సం. విణ. పేద: చూ, బీదవాడు.
కండ, వై. వి. 1. నంజుడు. మార్క్ 1, అ 74: చూ, భుక్తము. 2; 2 = ఖండ. మత్స్యంది. పటికబెల్లము. వై. 8, అ. 204: చూ, శర్కర. 1; 3. నంజుడుముక్క: చూ, భుక్తము. 2-3.
కండకన్నుడు, వా. వి. దుర్మాంసము పెరిగిన కంటితెవులు: చూ, హర్షణము 3-ఓ.
కండకావరము, ద్వ వి. గరువము: చూ, హంకారము.
కండచక్కెర, వై. వి. = ఖండశర్కర. పటికబెల్లము: చూ, శర్కర. 1.
కండచీమ, ద్వ వి. ఉలింగవము, పెద్దనల్లచీమ: చూ, పిపీలిక.
కండచుక్క, వై. వి. కాలఖండము, కడుపులో కుడిప్రక్కన్నల్లనెముడెసి మాంసము ఆం, భా. ద్వి. మ. 133: చూ, యాకృత్తు.
కండనము, సం. వి. అ న. కండూరము: చూ, తపుడు.
కండవి, సం. వి అ. న. దోము: చూ, స్థూలోచ్చయము. 1-ళ.
కండపట్టు, ద్వ. అ. క్రి. బలియు: చూ, స్థూలింపు.
కండమక్క, వై. వి. నల్లగుండె: చూ, యాకృత్తు.
కండరము, వా. వి: చూ, స్నాయువు.
కండిక, వై. వి = ఖండికమ్. భూమిలో గొంతభాగము, అంక పొలము: చూ, భూమి. 1-ళల.
కండియ, వై. వి. చూ, రూ - కండె.
కండు, వై. వి. 1. = కండువు. లీట: చూ, విదర్భిక; 2. ఆపద: చూ, విపత్తు.
కండుకము, సం. వి. అ. పుం రూ-కందుకము: చూ, బంతి 3.
కండుర, సం. వి. అ. స్త్రీ. రూ-కండూర. దూలగొండి*: చూ, భూకశింబి.
కండురము, సం. వి. అ. పుం: కాండర; చూ, నుషవి. 1.
కండువ, దే వి. 1. రూ-కండువా. ఉత్తరీయము: (దారముగల కండెంతో నిడువుగను అడ్డుగను నేయబడినది.) చూ, వస్త్రము; 1-గగ, 2 రూ-కండువా. అడ్డదూలము: చూ, దూలము.
కండువా, చూ, రూ-కండువ.
కండువాదూలము, వా. వి అడ్డదూలము: చూ, దూలము.
కండువు, సం. వి. ఓ. స్త్రీ. 1. ఖర్జువు, తీట: చూ, వ్రణము 1-ఎఓ. 2. దూలగొండి*: చూ, భూకశింబి.
కండూరి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ దూలగొండి*: చూ, భూకశింబి.
కండూఘ్నము, సం. వి. అ. పుం. జిల్లేడు. చూ, ఏకీరణము.
కండూతి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. కండువు, తీట: చూ, వ్రణము. 1-ఎఓ.
కండూయ, సం. వి. అ. స్త్రీ.—వై.—
కండూయనము, సం. వి. అ. పుం—వై.—
కండూయిత, సం. వి. అ పుం. గోకుకొను వాడు.
కండూర, సం. వి. అ. స్త్రీ. దూలగొండి*. చూ, భూకశింబి; 2 పుల్లబచ్చలి*: చూ, బచ్చలి.
కండూరము, సం. వి. అ. పుం. కండ*: చూ. సూరణము.
కండూలము,—వై.—
కండె, వై. వి. 1. నూలికండె. రూ - కండియ: సరిగ: చూ, సూత్రము. 1-గం; 2. ధాన్యాదికణిశము. జొన్నలోనగువాని కంకి: చూ, వెన్ను; 3. సాముచే మిక్కిలి గట్టిపడిన భుజము. అచ్చ యూ, కాం. 135: చూ, స్కంధము. 1.
కండెము, వై వి. సాముచే మిక్కిలి గట్టిపడిన భుజము, కండె. విజ. 1, అ. 108: చూ, స్కంధము. 1.
కండోలకము, సం. వి. అ. పుం. గంప: చూ, నజ్జు. 1.
కండోలము, సం. వి. అ పుం: చూ, కండోలకము.
కండోలపీఠ, సం. వి అ స్త్రీ. చాండాలిక, మూలపీఠ. చూ, పీఠ. 1-గళ.
కండోలి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ —వై.—
కండ్రి, దే. వి. ఉలింగవము, పెద్దనల్లచీమ: చూ, పిపీలిక.

కంద్రావి, దే. వి వ్యసనకరము. కామక్రోధాదులవలన బుట్టిన దోషసంబంధము.

కంద్లరావి, ద్వ. వి. 1 బోధిద్రుమము: చూ, రావి; 2. కంబూషయను యొకానొకరావి*: చూ, రావి.

కంద్వోషము. సం. వి. అ. పుం. గొంగళిపురుగు: చూ, శూకకీటము.

కంత, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. వరుపు, కుంకుమ, గుమ్మడికాయ, కుంకుడుకాయలు, సున్నిపిండి, నూనె మొదలగునవి తలంటు వత్తై పెండ్లి యైదవనాడు పెండ్లికూతురువారు పెండ్లికుమారునివైపువారికి పంపించు తగవు; వా వి 2. సాదుపిండి. "దొంగ ఈకంతనుండి పాటిపోయెను.": చూ, సందు 5. (రూ-గంత).

కంతి, వై. వి. 1. = గ్రంధి వర్వము, పెదుము చెఱుకు లోనగువాని కనుపు: చూ, బుడిపి; 2. = గ్రంధి అణిమ: చూ, దద్రువు; 3. = గ్రంధి. చీమకుట్టు లోనగువాని దద్దుర్లు: చూ, దద్రువు; 4. = గ్రంధి. దెబ్బనలన వాచు వాపు. హరిశ్చ. 2, భా. 503: చూ, బొప్పి.

కంతిరీవాడు, వా. వి. 1. రూ-కంత్రీవాడు, ఎందును నిలకడలేనివాడు: చూ, సంకుసుకుడు; 2. సంకిపిండి. (రూ-కంత్రీవాడు.)

కంతు, దే. వి. గడువు: చూ, మితి.

కంతుడు, సం. వి. ఉ. పుం. చూ, మన్మథుడు.

కంతువు సం. వి. ఉ. పుం. గాదె: చూ, పెంటసాల.

కంత్రీవాడు, వా. వి: చూ, రూ-కంతిరివాడు.

కంథ, సం. వి ఆ. స్త్రీ. 1. = గంత. చింపి గుడ్డలను కూర్చి కుట్టిన బొంత; చూ, వస్త్రము; 1-ఓ; 2. చింపిగుడ్డ, పటచ్చరము: చూ, వస్త్రము; 1-ఓ 3. మంటిగోడ: చూ, మఱుగుగోడ; 4. మఱియొక పరికరణము.

కంథటి:, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. అంచెలు. బొంత: చూ, వస్త్రము. 1-ఓ.

కంథారి, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, కూర్చిరగంథ *

కంథావాటము. సం. వి. అ. పుం. చుట్టుగోడ. త్రి-శే-ద్వి. పుర. 30: చూ, ప్రాకారము.

కంద, సం. వి అ. పుం. 1 = కంద. అకోశప్నము *: చూ, సూరణము; వై. వి (1) = కంద.—వై.— "మొగము కందగడ్డ అయినది." (కందగడ్డ = ఎఱ్ఱికంద అనివాడుక)

కందకము, సం. వి. అ. పుం. 1. బిల్వము *: చూ, మారేడు; 2. జిలము: చూ, సలిలము 1. దే. వి. (1) అగడిత: చూ, పరిఖ.

కందగడ్డ, ద్వ. వి కంద*: చూ, సూరణము.

కందగుడూచి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. తిప్పలీగె*; చూ, సోమవల్లి.

కందటము, సం. వి. అ. న. తెల్లగలువ*: క చూ, సహస్రపత్రము. 1-3.

కందణము, అం. దే. వి: చూ, విన్నాణములు. రూ-కందనము.

కందనగాయ, దే. వి 1. గుండియ. ఆము. 4, ఆ. 23: చూ, హృదయము, 2. కందచుక్క. నల్లగుండె: చూ, యకృత్తు.

కందనము, సం. వి. అ న. 1: చూ, శోకము 2; 2. పిలుపు: చూ, సంబోధనము; 3: చూ, రూ-కందణము.

కందఫల. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. క్షుద్రకారవేల్లము, ఆకాశకర*: చూ, కంకణ్యము.

కందబహూళ, సం. వి. అ. స్త్రీ. త్రిపర్ణిక, ముయ్యాకుపొన్న*: చూ, సాలపర్ణి.

కందము, సం వి అ. పుం. 1. కుఱుపు: చూ, వ్రణము; 2. మొగులు: చూ, మేఘము. 1; అం. 3. ఒకానొక వృత్తము. "3. కందము త్రిశర గణంబుల, నందముగా భజన నలము లటవడి మూటకా, బొందును నలజిలనాటిట, నొందుం దుదగురువు జగణముండిదు బేసిగా." మొదటిపాదము —(ఁ. భగణము, కందము; ఎ. నల, త్రిశరగ; ఇ. భగణము. ణంబుల.) రెండవపాదము.—(ళ. భగణము, నందము; ఈ. భగణము, గాఁజి: ఉ. నల., సనలము; ఊ నలము, లటవడి; ఎ. గగ, మూటకా.) ఇట్లే మూఁడు నాలుగు పాదములకు వరుసగా మొదటి రెండుపాదముల లక్షణములుండునని యెఱుఁగవలయు రెండు నాల్గు పాదములలో నాల్గవగణాద్యక్షరము యతి ప్రథమ తృతీయ పాదములకు యతిలేదు: చూ, వృత్తము. 1; దీనిభేదములు ఆఱు —కందము, పథ్య, విపుల, చపల, ముఖచపల, జఘనచపల, తద్విశేషములు.—సంగీతి, ఉద్గీతి, ఉపగీతి, ఆర్యాగీతి, ఇవియే సహజ కందుబనఁబరు (చూ, అప్ప); 4. తామరలోనగు వానిదుంప*:చూ, సహస్రపత్రము. 1-ఎ; 5. కంద*: చూ, సూరణము; 6. కందాది*: చూ, దుష్టావేశ; 7. దుబ్బు: చూ, వైరుదుబ్బు; వై. వి. (1) = స్కంధ. పశుజాతి మూఁపు చప్ప. చూ, స్కంధము. 1. (శబ్దరత్నాకరము)

కందమూలము సం. వి అ. వ. తెల్లగలువ*: చూ, సహస్రపత్రము. 1-ఁ-(3).

కందర, సం. వి. ఆ. స్త్రీ కందరము. కొండయందు తొలువఁబడిన బిలము. చూ: చూ, రంధ్రము. 1-ఎ.

కందరటము, సం. వి. అ. పుం. విరిగె*: చూ, శ్లేష్మాతకము.

కందరము, సం, వి. అ. న. 1. అల్లము*: చూ, శృంగబేరము: 2 కొండయందు తొలువఁబడిన బిలము: చూ, రంధ్రము. 1-ఎ; 3. అంకుశము: చూ, సృణి; వి. అ. పుం. 4. అంకురము: చూ, మొక్క 1: 5. బెజ్జము:చూ, రంధ్రము. 1.

కందరాకరము. సం. వి. అ. పుం. కొండ: చూ, పర్వతము. 1.

కందరాలకము, సం. వి. అ. పుం. కలజువ్వి*: చూ, సుపార్శ్వకము.

కందరాలము, సం. వి. అ. పుం. 1. అక్షోటము*: చూ, మృదుద్రుమము: 2. కలజువ్వి*: చూ, రూ-కందరాలకము. 3. అగ్నిలింగము: చూ. పొగ. 1.

కందరి. సం. వి ఈ. స్త్రీ. = కందారి, తీక్ష్ణ కంటక*: చూ, దుష్టావేశ.

కందరిక, దే వి. ఎద్దుపీఁపువై వేపెడు తంత, చూ, కందకము. (1).

కందరుహ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. అరటి*: చూ, రంభ. 2.

కందరోద్భవ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ పొట్టికొమ్మ లూడలుగల చెట్టు, శివ*: హ్రస్వశాఖా శివము.

కందర్పకూపము, సం. వి. అ. పుం. మరునిల్లు చూ, భగము 12.

కందర్పజీవము, సం. వి. అ. పుం: చూ, కందరోద్భవ*:

కందర్పబలశాసనము, అం. చూ, ది-ధ-హీన తానములు.
కందర్పము, సం. వి. అ. పుం: చూ, జ్యతాళములు (చూ, తాళము. 2.)
కందర్పముసలము, సం. వి అ. న. మగగుఱి: చూ, శిశ్నము.
కందర్పశృంఖలము, సం. వి. అ. పుం. శృంగార రతిబంధము: చూ, రతిబంధములు.
కందర్పుఁడు. సం. వి అ. పుం. చూ, మన్మథుఁడు.
కందలత, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. మాలాకందము,*: చూ, సూరణము.
కందవర్తనము, సం. వి. అ. పుం.—పై —
కందవల్లి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. చేదుర్కోటకి*: చూ, వంధ్యకర్కోటకి.
కందశఁజ్జిము, సం. వి. స్. న. యోనిరక్తరోగము; చూ, రొగము. 1.
కందసారము, సం. వి. అ. న. నందనవనము, ఇంద్రుని ఉద్యానవనము: చూ, వనము. 2.
కందసుందరము, సం. వి అ. న. పలురంగుల తామరపద్మము: చూ, సహస్రపత్రము. 1-ంం.
కందసూరణము, సం. వి. అ. పుం. కంద*: చూ, సూరణము.
కందళము, సం. వి. అ. న. 1 క్రొత్తమొలక: చూ, మొక్క 1; 2 అవ్యక్తమధురధ్వని, ఆరజము: చూ, స్వరము. 2; ళఁ-(ంఽ); 3. ఉపరాగము, గ్రహణము, రాహువు సూర్యచంద్రులను బట్టుట: చూ, గ్రహణము. 1; 4 లొడవు: చూ, భూషణము. 2; 5. షట్టె: చూ, శల్యము. 1-ఎ; వి అ. పుం. 6. పోరాటము: చూ, యుద్ధము; 7. బంగారము: చూ, లోహము. 1; దే. వి. (1) కందరిక; గంత: చూ, ఎత్తుము. 1-ఓంం.
కందళి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. ధ్వజము, జెండా: చూ, సిత్రము; 2. ఒక విధమగుపొద, గుల్మము: చూ, పొద. 2; 3 అరటి*: చూ, రంభ. 2; 4. ఇరువదినాలుగు అంగుళముల పొడవుగల జింక. (శ. ర.); ఇరువది అంగుళముల పొడవు గల జింక. (సర్వశబ్దసంబోధిని) ఇరువదియంగుళముల విడివిగల ఇట్టి అవి కొందఱు (శ. ర.): చూ, హరిణము. 1-ంఒ-(ం).
కందళించు. సం. అ. క్రి. మొలచు: చూ, మొలకెత్తు.
కందళికము, దే. వి: చూ, కందరిక.
కందలితము, సం. విణ. 1. మొలకెత్తినది, రూఢము: చూ, సంభూతము; 2. వికసించినట: చూ, వ్యాకోచము.
కందళీకుసుమము, సం. వి. అ. వ. అరటిపుష్ప: చూ, శిలీంధ్రము.
కందాటిక, సం. వి. అ. స్త్రీ. బొంత: చూ, వస్త్రము. 1-ఓంం.
కందాఢ్యము, సం. వి. అ. పుం. ధరణీకందము, పాటినేల కంద*: చూ, సూరణము.
కందాయము, సం. వి. అ పుం. జ్యేష్ఠాదిమాపచతుష్టయము. సంవత్సరమునందు మూఁడవ భాగము: చూ, కాలు. 1.
కందారము, సం. వి. అ. న. 1. తామరతూఁడు: చూ, సహస్రపత్రము. 1-ఈ; 2 బిసిని, తామరతీఁగె: చూ, సహస్రపత్రిణి. 1-ఈ-ంం.
కందారి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. తీక్ష్ణకంటక*: చూ, దుష్టావేశ.
కందార్ధము, సం. వి అ. పుం. కంద*: చూ, సూరణము.
కందాలువు, సం. వి. ఉ. పుం. 1. కొంకణదేశపు ప్రసిద్ధమగు ఒకానొక ఆకువ: చూ, సూకరము, 1-ఉ; 2. కందాఢ్యము, పాటికంద* చూ, సూరణము.
కంది, సం. వి. న్. పుం. 1. కంద*: చూ, సూరణము; దే. వి. (1) తువరి, తొగరి, ఒక ధాన్యము సస్యము: చూ, ధాన్యము; (2) బ. ఆఢకములు, కందులు: చూ, ధాన్యము; తద్వి-ం అడపితొగరి. (3) తాపము. కందు: చూ, సంతాపము.
కందిపప్పు, ద్వ. వి బ. కందులు విసరగావచ్చిన పప్పుబద్దలు.
కందిపొట్టు, ద్వ. వి. కందులపైపొట్టు: చూ, శిబిక.
కందిరి, సం. వి. ఈ స్త్రీ. కందరోచ్ఛ*: చూ, హ్రస్వశాఖశిఫము.
కందు, దే. వి. 1. తాపము. కాశీ. 7. అ. 230: చూ, సంతాపము; 2. నలుపు. కాశీ. 6, అ 24: చూ, వర్ణము. 6-ఉ; 3 తిర్యగర్భకము, వఱిలోనగ వాని సంతతి: చూ, శిశువు. 1-3; 4. మనుష్యాదులసంతతి, అద్దకట్టుపాప. సావి 2, ఆ. 41: చూ, శిశువు, 1-ఈ; 5. పటికబెల్లము: చూ, శర్కర, 1; అ క్రి. 6. తపించు, భార. సభా. 2 అ 89: చూ, సంతాపించు; 7. నలుపగు: చూ, సందడించు.
కందుఁడు, వై. వి. 1. = స్కందుఁడు. కుమారస్వామి: చూ, స్కందుఁడు; 2: చూ, మన్మథుఁడు.
కందుఁబాఱు, దే. అ. క్రి. (కందు + వాఱు.) రూ-కందువాఱు: చూ, మలినమగు.
కందుకన్మృత్యము, అం: చూ, ఉద్దతము 2.
కందుకము, సం. వి. అ. పుం. 1. కందుకము: చూ, బంతి; 3; 2. బదరి*: చూ, రేగు 1; అం. 2: ఉద్దతము. 2.
కందుగలదుండగీడు, ద్వ. వి. ఎనమచ్చగలసాము: చూ, హిమాంశువు
కందుపర్వము, సం. వి. అ. న. పీటిసంబంధము లేకుండఁ వేఁచిన బియ్యము, పేలాలు, అటుకులు లోనగు. వి.
కందుకీఁగ, వై. వి. = గండోలి: చూ, మక్షిక. 1-ఎ.
కందురు, వై. వి = —పై.— భార. ఉద్యో 1, అ. 170.
కందులు, దే. వి. బ: చూ, ఆఢకములు.
కందువ, దే. వి 1. తెగ, గుంపు. వి, పు. 1, అ. 173: చూ, సమూహము; 2 చమత్కారము. విజ. 1, అ. 142: చూ, సాసుర్యము. 1; 3. ఏకాంతము. విక్ర. 1, అ. 128. చూ, రహస్యము. 1; 4. జాద. కాశీ. 2. అ. 42: చూ, సూచన. 1; 5. రహస్యపుచోటు భార. మౌ. 1, అ. 196: చూ, మఱుఁగుచోటు; 6 ఋతువు. నిర్వ 3, అ. 63: చూ, మాసద్వయము; 7. చోటు. విద్వ. 10, అ. 89: చూ, స్థానము. 1; 8. నేరుపు. భార విరా. 4, అ. 29: చూ, సామర్థ్యము. 1.
కందువము, దే. వి 1 నేరుపు: చూ, సామర్థ్యము 1; 2 చమత్కారము: చూ, సామర్థ్యము. 1 (రూ-కందువ.)
కందువాఱు, దే. అ. క్రి. (కందు + పాఱు): చూ, రూ-కందుబాఱు. కా. 2, అ. 70.

కంచువ్వ, సం. వి. ఉ. పుం. స్త్రీ. 1. పెనము. స్వేదని: చూ, పాత్రము. 6-౩౮; 2 కంచుకంటు, పేచుటకుపయుక్తమగు లోహపాత్ర: చూ, పాత్రము. 6-౪౧; 3. పళ్లెము: చూ, పాత్రము. 31. దే. వి. (1) బిడ్డ: చూ, శిశువు.

కందూరము, సం. వి. అ. పుం. కండ*: చూ, సూరణము.

కందూరేఖలు, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. చూలాలియొక్క కడుపు, కుచములు, తొడలు వీనియందుండు రేఖలు: చూ, లక్షణము. 1-౧౦.

కందెన, దే వి. 1 బండి ఇరుసునకు బూపెడు మసి; 2. బండి కన్నులయందుఁ బట్టించు చమురు నై. 7, ఆ 93.

కందెఱ, ద్వ. వి (కన్ను + తెఱ) కంటివికసించు పెప్ప; ఉ, హరి. 2, అ. 84: చూ, తెప్ప.

కందోటము, సం. వి. అ. న. 1. నల్లకలువ*: చూ, సహస్రపత్రము. 1. ౧౨ (౪): పుం. 2. తెల్లకలువ*: చూ, సహస్రపత్రము. 1. ౧౨-(౩.)

కందోతము, సం. వి. అ. పుం. కలువ*: చూ, సహస్రపత్రము. 1-౧౨.

కందోత్థము, సం. వి. అ. న. —పై.—

కంధము, సం. వి. అ. పుం. మబ్బు: చూ, మేఘము. 1.

కంధర, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. రూ-కంధరము. కంఠము: చూ, మెడ.

కంధరము, సం. వి. అ. పుం. 1. —పై.—; 2. మబ్బు చూ, మేఘము. 1: 3: చూ, కంఠము 12.

కంధి, సం. వి. ఇ. పుం. 1. సంద్రము: చూ, సముద్రము; స్త్రీ. 2 గ్రీన: చూ, మెడ.

కంప, సం. వి. ఆ స్త్రీ. 1 కంచికామాక్షికి ప్రియమైన నొక తీర్థము; దే వి. (1 రూ-శ్రీప, ముండ్లముండ: వెఱగు 1.

కంపగోఱ, ద్వ. వి. అలవ: చూ, (చూ, సితాగ్రము 1-3) వెన్నుగు. 1.

కంపగోడ, —పై. —(కంపపాతిసగోడ.)

కంపణము, సం. పి. అ పుం. ఒకరకము ఆయుధము. ఉ, హరి. 4, అ. 213: చూ, బాణము. 1-౧౩.

కంపతొడుగు, ద్వ. వి. రెండు ఎడ్లు చేర్చి తోలెడి కంపప్రోగు.

కంపనము, సం. వి. అ. న. అదప: చలనము చూ, లోలము 2. వదలుట: చూ, విమోచనము; విణ. 3. కదలునది: చూ, చరము: 4. వణకునది: కంప్రము.

కంపనుఁడు, సం. వి అ. పుం. 1. కదలు స్వభావముఁగలవాఁడు: చూ, జీయిత; 2. కంపనుఁడను రాక్షసుఁడు: చూ, రాక్షసుఁడు. 1-౭; 3. రావణుని సేనాధిపతులలో నొఁడు: చూ, రాక్షసుఁడు. 1; 4. కదలించువాఁడు.

కంపపుఱఁగు, ద్వ. వి కంకుపక్షి: చూ, పెఱగువ్వ.

కంపము, సం. వి. అ. పుం. 1. వణఁకు: చూ, వేఁపుపు; విణ. 2. వణఁకు: చూ, వేపదుపు; అం. 3. ఒడలు వణఁకుట; "అద్దిరయ్యా, యిమ్మొద్దులగుమ్మ పిర్రకుని సుద్దులు నుపుపుచు గాలిఁజలించు మోలతియుం బోలెఁ దూలి చలించుచుండెను." (కంపము): చూ, సాత్వికభావములు.

కంపరము, దే. వి. (1) పాడె, భాటి చూ, శవయానము. (సం. అవికొందఱు)

కంపలంక్ష్మ, సం. వి. వ్. పుం. గాలి: చూ, వాయువు. 1.

కంపలిఱడ్డకాకి, జా. చిక్కులలోఁబడినవస్తువు "మనుష్యుఁడక్కటకుఁ భజించుమతి పుట్టక కంపలిబడ్డకాకివై" (పాండురంగ మాహాత్మ్యము)

కంపాకము, సం. వి. అ. పుం. గాలి: చూ, వాయువు. 1.

కంపించు, సం. అ. క్రి. వడఁకు: చూ, వణఁకు. 2.

కంపితము, సం. విణ. 1. వణఁకెత్తినది: చూ, ప్రేంఖితము; అం. 2: చూ, శిరోభేదములు; 3: చూ, శిరఃక్రియ౩; 4: చూ, దృష్టిక్రియలు; 5: చూ, గండక్రియలు; 6: చూ, అధరము 6; 7: చూ, కంటిక్రియలు; 8: చూ, ఊరూక్రియలు; 9: చూ, గాయఁదోషములు; 10: చూ, గమకములు.

కంపిఱుగుడు, దే వి. రూ-కంపుటిరుగుడు*: చూ, శింశప.

కంపిలము, సం వి. అ. పుం. = కంపిల్లము, రంజనకము*: చూ, రోచని.

కంపిల్లకము, సం. వి. అ. పుం = కంపిల్లము.—పై —

కంపిల్లము, పై. వి. = కాంపిల్య. కంపిలము.—పై —

కంపు, సం. వి. ఉ. స్త్రీ. 1 మీఁగాళ్ళవఱకు కప్పియు దెసు మోజా చెప్పులు: చూ, సంబాళింపులు. 1-౬: దే వి. (1) గంధము. భార. అశ్వ. 2, ఆ 31: చూ, వాసన 1; (2) దుర్గంధము: చూ, వాసన. 1-౪

కంపుఁదుమ్మ, దే. వి. (కంపు + తుమ్మ) తెల్లతుమ్మ*: చూ, విట్టపిర.

కంపుఱిగుగుడు. దే. వి (కంపు + ఇరుగుడు): చూ, రూ-కంపిఱుగుడు*:

కంపె, దే వి. తాంబూలపాత్రము. ఆం, భా. ద్వి. మ. 166: చూ, పాత్రము. 6.

కంపెలుక, దే. వి (కంపు + ఎలుక) చుంచు: చూ, మూషికము.

కంపోత్థము, సం. వి. అ. న కలువ*: చూ, కింపోతము.

కంప్రము, సం. విణ. 1. కదలునది: చూ, చరము; 2. వణఁకునది: చూ, వేపదుపు (కంపరము అనికొందఱు)

కంప్రుఁడు, సం. వి అ. పుం. కదలు స్వభావముఁగలవాఁడు. కంపనుఁడు: చూ, జీయిత.

కంబడి పై. వి. = కంబళి. రూ-కంబళి: చూ, కల్లకము.

కంబమయ్య. పై. వి. స్తంభోద్భవుఁడైన హనుమంతుడు. య. 2, ఆ. 3: చూ, నృసింహుఁడు.

కంబము, నై. వి. 1. = సంభళి. గుంజ: చూ, సంభము. 1; 2 మల్లపరిభవవిశేషము. ఆ, భా. ద్వి. ఉ. 207: చూ, మల్లశాస్త్రము.

కంబమీరాఁడు, పై. వి: చూ, కంబమయ్య. య. 1, ఆ. 120.

కంబిత్రాడు, వా. వి. కొబ్బరిపీచుతో నల్లిన త్రాడు, చేత్రాడు: చూ, సూత్రము. 1-౭౪.

కంబిరము సం. వి అ. పుం. 1. చిత్రవర్ణము: చూ, వర్ణము. 6-౮; (౬-౮); 2. బంగరురంగు: చూ, వర్ణము. 6-౩,

కంబువు. సం. వి. అ. పుం. చీరపేను: చూ, యూకము.

కంబవల్లి, పై. వి. = స్తంభబలి. ఉపనయనము నందుఁ జేయపట్టి దినము చేయు స్తంభపూజ లోవగునది: చూ, స్తంభబలి.

కంబళభోజనన్యాయము, న్యా. గొంగళిలో భోజనముచేయుచు వెంట్రుకలేతీన రీతి.

కంబళము, పం. వి. అ. న. 1. జలము: చూ, సలిలము. 1; పుం. 2. = కంబడి. గొంగళి: చూ, రల్లకము; 3. కండువా: చూ, వస్త్రము. 1-ం; 4. కంబళిపురుగు: చూ, భూకకీటము; 5. గంగడోలు: చూ. సాస్న; 6. ఏనుఁగుమీఁదఁ బఱచెడి రత్నకంబళి: చూ, రల్లకము; 7. అశ్వోపరి చిత్ర కంబళము: చూ, ప్రఖరము.

కంబళవాహ్యకము, సం. వి. అ. న. గంత్రి, దిద్దిన ఎద్దులబండీయు బండి: చూ, శకటము. 1.

కంబళి, సం. వి. న్. పుం. 1. ఎద్దు: చూ, వృషభము. 1: వై. వి. (1) = కంబళ. కంబడ: చూ, రల్లకము.

కంబళిపురుగు, వై. వి. గొంగళిపురుగ: చూ, భూకీటము.

కంబళివాహ్యకము, సం. వి. అ. ని: చూ, కంబళవాహ్యకము.

కంబళుఁడు, సం. వి. అ. పుం. ఆదిశేషుఁడు (వు): చూ, సర్పము. 1-ం.

కంబాధ, సం. వి. అ. స్త్రీ. రూ-కబాధ, తలనొప్పి: చూ, శిరోభారము.

కంబాలాట, ద్వ. వి. (కంబాలు + ఆట) బాలికల ఆటలలో నొ: ఆట: చూ, బాలికాక్రీడ.

కంబి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. వెదురుకమ్మ: చూ, వంశాంశము; 2 ఇనుములోనగువాని గరిఁటె: చూ, దర్వి. 1; (చూ. పాత్రము. 6); 3. వెదురు*: చూ, వేణువు; 4. వెదురు గరిఁటె: చూ, త్రెడ్డు.

కంబిలము, సం. వి. అ. న. నీళ్ళగల పల్లము: చూ, రంధ్రము. 1-ం.

కంబు, సం. వి. అ. న. 1. జలము: చూ, సలిలము. 1; 2 తల: చూ, శిరము. 1; 3. సుఖము: చూ, ప్లావనము; పుం. 4. గాలి: చూ, వాయువు; 5 నెమలి. చూ, మయూరము. (ఇట్టి ఏకాక్షరశబ్దములకు అమహదర్థమందు మాత్రము ఆధునికప్రయోగములయందు రూపమిట్లు కానఁబడుచున్నది.)

కంబుక, పం. వి. ఆ. స్త్రీ. అశ్వగంధ*; పెన్నేరు: చూ, వారాహకర్ణి.

కంబుగ్రీవ. పం. వి. ఆ. స్త్రీ. మూఁడురేఖలు (ముడుతలు) గల కంఠము: చూ, మెడ.

కంబుపుష్పి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. కంబుమాలిని*: చూ, పుక్లకంద.

కంబుమాలిని, —పై.—

కంబులు, దే. వి. బ. 1. నల్లపైరు: చూ, సస్యము; 2 సజ్జలు అను ధాన్యము: చూ, ధాన్యము.

కంబువు, తం. వి. ఉ. పుం. న. 1. శంఖము: చూ, సంకు. 1; పుం. 2 ఏనుఁగు: చూ, హస్తి; 3. కడియము: చూ, భూషణము. 2; 4. నత్తగుల్ల: చూ, సంకు. 1; 5. కప్ప చిప్ప, జలపుక్తి: చూ, సంఖ. 1; 6. పుక్తు: చూ, మెడ; 7. జలజమను చెట్టు: చూ, శంఖము. 6

కంబూకము, కండనము: చూ, తన్నువ.

కంబూత్తమము, పం. వి. అ. పుం. 1 మేలైనకడియము: చూ, భూషణము. 2; 2. మేలైనశంఖము: చూ, సంకు. 1.

కంబూష, పం. వి. అ. ప్ర. కండ్లరావి*: చూ, రాపి

కంబోజము, సం వి అ. పుం. 1. మేలైన శంఖము: చూ, సంకు. 1; 2. కాంభోజదేశము: చూ, దేశము; 3. కాంబోజదేశపు ఏనుఁగు: చూ, హస్తి 1. (ం) రూ-(కాంభోజము.)

కంభోజము, —పై.— (విశ్వకోశము.)

కంభ్యచ్ఛవ్వ, పం. వి ఉ. స్త్రీ. = కమ్మచ్చు: చూ, బహురంధ్రిణి.

కంభారి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. రూ-గంభారి, గుమ్ముడు*: చూ, పర్వతోభద్ర.

కంభి, సం. వి. ఇ. ఈ. స్త్రీ. ఇత్తడిలోనగువాని గరిఁటె: చూ, దర్వి 1. (చూ, పాత్రము 6)

కంభువు, సం. వి. ఉ న. ఉశీరము*: చూ, వట్టివేరు.

కంశ్మీర్నదర్పయతిఁ న్యా. పిరి యెవనిని మత్తిల్లఁజేయదు?

కంస, సం. వి ఆ. స్త్రీ: చూ, కంసవతి.

కంసజిత్తు, సం. వి. త్. పుం శ్రీకృష్ణుఁడు: చూ, విష్ణువు 1.

కంసము, సం వి అ. పు న. 1. = కంచు. ధ్వని హెచ్చుగా గలలోహము: చూ, లోహము. 1-3; 2 కంచుగిన్నె: చూ, పాత్రము. 6; 3. మానవిశేషము; తవ్వ, కచోలము: చూ, మానము. 1.

కంసవతి, సం. వి ఈ. స్త్రీ. కంసుని తోఁబుట్టువు: చూ, కంస.

కంసహ, వం వి. అ. పుం. వెన్నుఁడు: చూ, విష్ణువు. 1.

కంసారాతి, సం. వి. ఇ. పుం. శ్రీకృష్ణుఁడు: చూ. విష్ణువు. 1.

కంసాలి, దే. వి. కమసాలి; చూ, స్వర్ణకారుఁడు. (అగసాలె = కమసాలె-కంసాలి అయినది.)

కంసాస్థి, సం. వి న్. న. కంచు: చూ, లోహము. 1-ఇ.

కంసుఁడు, సం. వి అ. పుం. 1 దుర్మార్గుఁడు, తుంటరి: చూ, వ్యాధుఁడు. 2; 2. కృష్ణుని మేనమామ; 3. ఉగ్రసేనుఁజుఁడు: చూ, మూఁడేఁబుఁడు.

కఃకాలఃకోధర్మఃఁ న్యా.ఏకాలమో? ఏధర్మమో?

కకకకలు, వా. వి బ. నవ్వుటయందగు ధ్వన్యనుకరణము: చూ, హూహూ.

కకటిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. కవచము: చూ, వారవారణము.

కకణము, సం. వి అ. పుం. బిలకణము: చూ, బొట్టు 6.

కకపాల, వై. వి = కపిపాల, రూ-కక్కపాల. స్వా 1, ఆ, 59: చూ, కైపాల.

కకపాలము, సం. వి. అ. పుం. ఆడుగునపోయిన కుండనోరు.

కఃవికలు, వై వి. ఇ. = కాకవికో, యథాయథలు. కళా. 8, ఆ. 102: చూ, వికావిఃలు (రూ-కికావికలు.)

కకావికలగుట, జా. చెదరిపోవుట. "ఆత్మసైన్యచయంబు కకావికలైనంగి" కళా. 8, ఆ. 68.

కకావికలు, వై. వి బ. = కాకవికో. రూ-కకవికలు. కళా. 8, ఆ. 68: చూ, వికావిఃలు.

కకిరణము, సం. వి. అ. పుం. సూర్యకిరణము: చూ, మయూఖము. 1.

కకీర్తనము, సం. వి. అ. న. విష్ణుకీర్తనము: చూ, స్వరము. 2-ళఁ-(ం).

కకుంభము, సం. వి. అ. పుం. సన్న్యాసులుంచుకొళాశెతి గిండి వంటి పాత్రము: చూ, పాత్రము. 6.

కకుజభాషలు, అం. భాషలు 96. అందు కకుజబాషలు 7:— భిన్నపంచమి, కాంభోజి, మధ్యమగ్రామ, రంజని, మధ్యమ, శకటి, మిశ్ర: (చూ, ఉపవిద్యలు)

కకుజభాషాంతరభాష, అం. అంతరభాషలు నాలుగింటిలోనొకటి. పాలవాహనిక. చూ, అంతరభాషలు, 2.

కకుజవిభాషలు, అం. విభాషలు 20. అందు కకుజవిభాషలు 3:— భోగవర్ధని, ఆభీరిక, మధురిక. (చూ, ఉపవిద్యలు.)

కకుత్తు, సం. వి. ద్. పుం. 1. కకుదము, ఎద్దు మూపురము: చూ, స్కంధము. 1: 2. జిహ్వ, నాలుక: చూ, రసన: 3. రాజచిహ్నము: చూ, లక్షణము. 1—౩౯: 4. కొమ్ము: చూ, విషాణము; విణ. 5. మేలుజంతి (విశ్వకోశము): చూ, శ్రైష్ఠ్యము.

కకుదము, సం. వి. అ. పుం. విణ: చూ, కకుత్తు.

కకుది, సం. వి. న్. పుం. గోజాతి, అచ్చుపెద్దు: చూ, వృషభము. 1.

కకుద్మంతము, సం. వి. త్. పుం. 1.—పై.—: విణ. 2. గొప్ప మూపురము కలది (అచ్చుపెద్దు.)—పై.—

కకుద్మతి, స. వి. ఈ. స్త్రీ పిఱుదు: చూ, పిఱ్ఱ.

కకుప్పు, సం. వి. భ్. స్త్రీ. 1. దిక్కు: చూ, హరిత్తు: 2. జ్యోతి: చూ, వెలుతురు. 1, 3. సంపెంగచండ: చూ, భూషణము. 2; 4 అల్లికజిడ: చూ, వేనలి 1; 5. భూమి: చూ, భూమి 1; 6. ఒకానొక శాస్త్రము: చూ, శాస్త్రము ౩; 7. ఏనుఁగుమీఁదఁ బఱచెడి రత్నకంబళి: చూ, రల్లకము. (విశ్వకోశము.)

కకుభము, సం. వి. అ. పుం. 1. ఏఱుమద్ది*: చూ, సాలము. 3-ఁ; విషాణి*: చూ, వృషనామకము. 3. ఒళగు: చూ, వీణాదండము; 4. ఒకానొక కొండ: చూ, పర్వతము 5. ఒకానొక పాట: చూ, స్వరము. 2-౪౪.

కకుభాండము, సం. వి. అ. పుం. గుమ్మడి*: చూ, సర్వతోభద్ర. 1-ఁ.

కకూజితము, నం. వి. అ. న. నెమలికూఁత: చూ, స్వరము. 2-౪౬-(౧౨౭)

కకేళి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. నీటియందుఁ జేయు కేళీవినోదము: చూ, విలాసము. 1.

కకైశ్యము, సం. వి. అ. న. శిరస్సునందలి వెండ్రుకలచుట్ట: చూ, వెండ్రుక. 1.

కకోపము, సం. వి. అ. పుం. బ్రహ్మదేవుని కోపము: చూ, రోషము.

కక్కపాల, వై. వి.= కక్షపాల: చూ, రూ-కక్షపాల. విక్ర. 2, ఆ. 97.

కక్కర, వై. వి.= కర్కరేటు, పెద్దకక్కెర: చూ, బకము.

కర్కరము, వై. విణ. = కర్కశము. కఱకు, గట్టి: చూ, పెడిదము.

కక్కసపడు, వై. అ. క్రి. (కక్కసము + పడు.) 1. తపించు: చూ, సంతాపించు; 2. గాసిల్లు: చూ, బాధపడు.

కక్కసపెట్టు, ద్వ. స. క్రి. (కక్కసము + పెట్టు) 1. కొప్పించు: చూ, బాధించు; 2. సంకటపఱచు: చూ, బాధించు.

కక్కసము, వై. వి 1. కళ, కొరడా. జై. 4, ఆ. 77: చూ, మునికోల, 2; 2. బాధ, కులిలపాటు: చూ, శోకము, 3. సంకటము. పర. 1. ఆ 84: చూ, శోకము. విణ. 4. = కర్కశము, కఠినము, గట్టి. ఉ, రా. 7, ఆ. 331: చూ, పెడిదము; 5. కడగండ్లు; ఆము. 4, ఆ. 214: చూ, శోకము.

కక్కసించు, వై. స. క్రి. 1. కొప్పించు. రామా. 6, ఆ. 172: చూ, బాధించు; 2. సంకటపఱచు: చూ, బాధించు.

కక్కి, అం: చూ, విన్నాణములు.

కక్కిరిబిక్కిరి, దే. విణ. తాఱుమాఱు: చూ, వ్యత్యయము.

కక్కు, దే. వి. 1. అంపము తాయి లోనగువానికిఁ గలుగఁజేసెడి కఱుకు: చూ, గఱుకు; 2. రూ-కక్కు: చూ, వాంతి; స. క్రి. 3. కడుపులోనిది వెలిపుచ్చు, బహిరంగపఱచు: చూ, వెలిపుచ్చు: 4. ఉచ్చాటనముచేయు: భార. భీష్మ. 2, ఆ. 397: చూ, వెళ్లగొట్టు.

కక్కుఁదెవులు, దే. వి. (కక్కు + తెవులు) ఓకరింత: చూ, వాంతి.

కక్కుడు, దే. వి. రూ-క్రక్కుడు.—పై.—

కక్కురితి, దే. వి. 1. ఆలస్యము. రూ - కక్కుర్తి: చూ, విలంబము. 1; 2. రూ-కక్కుర్తి. అశ్రద్ధ: చూ, మంచె మేలము. 2; 3. రూ-కక్కుర్తి: చూ, లోభము.

కక్కుర్తి, దే. వి. —పై.—

కక్కుటీలి, దే. వి: చూ, రూ-కక్కురితి. జై. 6, ఆ. 234. (రూ-కక్కుట్టి.)

కక్కుటీతికాఁడు, దే. విణ. 1. పిసినిగొట్టు. హరిశ్చ. 2, భా. 452: చూ, లోభి; 2. అశ్రద్ధ గలవాఁడు.

కక్కువాయి, ద్వ. వి. కుములుడు: చూ, దగ్గు.

కకూకురితి, దే. వి: చూ, రూ-కక్కురితి. (రూ-కకూకుర్తి.)

కకూకుర్తి, దే. వి.—పై.—

కకూకుటీతి, —పై.— (రూ-కకూకుట్టి.)

కకూకుట్టి, దే వి. —పై.—

కక్కెర, వై. వి. =క్రకరః. రూ-క్రక్కెర. పెద్ద కక్కెర. హరిశ్చ. 2, ఆ. 23 : చూ, బకము.

కక్కోజీ, వా. వి. మఱుఁగుదొడ్డి.

కక్కోటకము, సం. వి. అ. న. 1. తక్కలి*: చూ, వైజయంతి. 4, 24 తక్కలిపండు : చూ, వైజయంతి. 4.

కక్ష, సం. వి ఆ. స్త్రీ. 1. = కచ్ఛ. బట్టముతుత: చూ, వళి. 2; 2. ఏనుఁగు నడుమునకుకట్టు తోలుపట్టె: చూ, సూత్రము. 1-౩౯: 3. ప్రకోష్ఠము: ముంజేయి: చూ, హస్తము. 1-౫: 4. రొవరిధాన్యము: చూ, ధాన్యము; 5. అడవికందితీఁగె, అడవిలొగరి*: చూ, సురాష్ట్రజము. 3; 6. పోటి, పంతము: చూ, స్పర్ధ; 7. రథావయవము: అపస్థలము-రూ-ఆపస్కరము; 8. మలముజాతెడి తెగుది: చూ, రోగము 1, 9. గోఁచి: చూ, బొట్టము. (త్రికాండ శేషము.): 10. తీఁట కనించ*: చూ, సముద్రాంత; 11. పిన్నరేగటిదూల*: చూ, స్వల్ప దురాలభ: 12. పట్టుదల: చూ, ప్రతిజ్ఞ. 1.

కక్షకము, సం వి. అ. పుం. ఉల్లడ: చూ, వితానము.

కక్షపాల, సం. వి.ఆ.స్త్రీ. = కకపాల. సా. 3. అ, 181: చూ, కైసాల.

కక్షమచ్ఛము, సం. వి. అ. పుం. శుభలక్షణము: చూ, లక్షణము. 1-ళ-ఎ.

కక్షము, సం. వి. అ. పుం. 1. చంక. మడినంది. చూ, హస్తము, 1-ం; 2. నీళ్ళు చిదచిదయనెటు నేల, బెన్నెము: చూ, భూమి 1-ఎల; 3. కసవు*. చూ, తృణము. 1. 4. నికుంజము, పొదరిల్లు: చూ, సదనము. 1; 5. గుల్మము, తుప్ప: చూ, పొద. 1; 6. ఎండిన అడవి: చూ, విపినము; 7: చూ, కళలుండు స్థలముల; 8. గోరువంచేయు రావు. చూ, నఖక్షతము; 9. ఏనుఁగు నడుమునకుఁ గట్టెడివారు: చూ, కక్ష. 2; 10: (చంకలు) చూ, చుంబకస్థానములు; 11. ఒకరకముతీఁగె*: చూ, లత. 1; 12 పైఅంగవస్త్రము యొక్క వెనుకప్రక్క వ్రేలాడు కొంగు: చూ, చెంగు; 13. అంగవస్త్రముకొంగు: చూ, చెంగ; 14. కచ్ఛ, జట్ట ముడుత: చూ, వళి. 2; 15 రసటు: చూ, పాపము; 16. ఎనుఁబోతు: చూ, మహిషము. (విశ్వకోశము.)

కక్షములు, అం 1: చూ, లక్షణాంగములు. (చంలు):— ఎచ్చుతగ్గులైన దుఃఖియగు. సమములైన శుభకరమగు, విషమములైన దరిద్రుఁడగు. దీర్ఘములైన రాజగు. చూ, లక్షణాంగములు; 2: స్త్రీలక్షణాంగములఁ బరిచి ఎనిమిదింటిలో నొఁటి. (చంలు)— ఉన్నతములైన నదృష్టవతియగు. రోమములున్న దరిద్రురాలగు: చూ, స్త్రీలక్షణాంగములు.

కక్షరోమము, సం. వి. అ. న. చంకలోని వెండ్రుక: చూ, వెంట్రుక 1.

కక్షవ్రణము, సం. వి.ఉ.పుం చంకలోనిపుండు:చూ, వ్రణము. 1-ఉ.

కక్షవేష్టకుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. రాజవాస్తుకావలివాఁడు: చూ, సౌవిదల్లుఁడు; 2. తోఁటకాపరి: చూ, తోఁటీఁడు; 3. ఉపస్థితుఁడు, చూ, ప్రతీహారుఁడు; 4. కవి: చూ, మాలల్లువాఁడు; 5. లంజెకాఁడు: చూ, విటుఁడు; 6. ఆటకాఁడు: చూ, నర్తకుఁడు. 1. (విశ్వకోశము)

కక్షీవంతము, సం. వి. త్. పుం. ఏనుఁగు: చూ, హస్తి.

కక్ష్య, సం. వి. అ. స్త్రీ. 1. ఉంగువాలు: చూ, పొట్టసరైక. 2. దంతక్షితస్థానవిశేషము: చూ, దంతక్షితము; 3. చుక: చూ, కక్షము. 1; 4. త్రాసునతూఁచెడు తూఁక: చూ, తూనికె; 5. ఏనుఁగు నెడుమునకుకట్టు తోలువార: చూ, కక్ష. 2; 6 కాంచి, ఒంటిపేటగల ఆఁడుదాని మొలకూలు: చూ, భూషణము. 2; 7. ఇంటిముందఅరుగు వసారా. (చూ, ఆంకణము = నాలుగిండ్లనడుమ అనికొందఱు) చూ, వసారా; 8. కంతువా: చూ, పుష్పము; 1-ం; 9. కుచ్ఛిళ: చూ, పిండె. 4; 10. కత్తి: చూ, దృష్టి 2, 11. బృహతి*: చూ, వాతుడు.

కక్ష్యము, సం. వి. అ పుం. చుచిరిక: చూ, వెన్నెల. న. 2. ఎండిన అడవి: చూ, పిపీలము.

కగేహము, సం. వి. అ. న. 1. అగ్నిశాల: చూ, సదనము 1; 2 బ్రహ్మాణుల్లు: చూ, సదనము. 1; 3. యమునియిల్లు: చూ, సదనము. 1; 4. విష్ణ్వాలయము: చూ, సదనము. 1

కగోత్రభిత్, సం. వి. అ. పుం. ఐ. 1. సూర్యవంశ్యులు; 2. సముద్రమునందలి కొండలు: చూ, పర్వతము.

కగ్గ, వై. వి = ఖడ్గమ్, కత్తి: చూ, దృష్టి. 2.

కగ్గము, వై. వి = —పై.—(చూ-కగ్గ)

కఘాతము, సం వి. అ. పుం. తలనొప్పి: చూ, శిరోఘాతము.

కఘృణి, సం. వి. ఇ. పుం. సూర్యకిరణము: చూ, మయూఖము. 1.

కఘోణి, సం. వి. ఇ. పుం. నీరుపంది: చూ, మత్స్యభేదము. 1.

కచ, సం. వి. అ. స్త్రీ 1. ఆఁడేనుఁగు: చూ, హస్తి; 1. (లక్ష); 2. శోభ, కాంతి: చూ, వెలుఁతురు. 1.

కచంకనము, సం. వి. అ. న. నిర్ణయింపఁబడిన దినమునందుంచెడి యంగళ్ళ వగుస: చూ, సంత. 2.

కంచగం, సం. వి. ఆ స్త్రీ. జంతువులు మిక్కిలి తఱుచుగాఁగల నేల: చూ, భూమి. 1-ఎ.

కచంగలము, సం. వి అ. పుం. కడలి: చూ, సముద్రము. 1.

కచకి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. చెప్పులకుట్టువాని సాన: చూ, సదనము. 1.

కచపక్షము, సం. వి. అ. పుం. వెండ్రుకలచట్ట: చూ, వెండ్రుక. 1.

కచపము, సం. వి. అ. న. 1. కపవు: చూ, తృణము. 1; 2 చెట్టుఆకు; చూ, పర్ణము. 1.

కచపాళము, సం. వి. అ. పుం: చూ, కచపక్షము.

కచబంధము, సం. వి. అ. పుం. జుట్టుముడి: చూ, సిగ 3.

కచమాలము, సం. వి. అ. పుం. ధూమము: చూ, పొగ.

కచము, సం. వి. అ. పుం. 1. జుట్టు: చూ, సిగ. 3; 2 కేళము: చూ. వెండ్రుక. 1; 3. కట్టు: చూ, బంధము. 1: 4. ఎండినకుఱుక్క: చూ, వ్రణము. 1-గ.

కచర, సం. వి. ఆ స్త్రీ. ఆఁడుదానివేషము వేసికొనిన మగవాఁడు: చూ, భ్రూణంసుఁడు.

కచరము, సం. వి. అ. పుం. చేప: చూ, మత్స్యము 1.

కచరిపుఫల, సం. వి. అ. స్త్రీ. జిమ్మి*; చూ, శమి.

కచహస్తము, సం. వి. అ. పుం: చూ, కచపక్షము.

కచాకచి, సం. అవ్య. జగడము: చూ, యుద్ధము. 1.

కచాకుపు, సం. విణ. ఉ. 1. తిరస్కరింపఁదగినది: చూ, దురాధర్షము; 2, చెడునడక:చూ, తప్పుఁదత; పుం. పాము: చూ, సర్పము 1.

కచాటుఁము, సం. వి. అ. పుం. ఒకానొకపిట్ట: చూ, పక్షి.

కచామోదము, సం. వి. అ. న. నూఁగుదోస*: చూ, హరివాలుకము. 1.

కచిక, దే. వి. రూ- చ్చిక. కాలిన పిడకయొక్క తెల్లని చూర్ణము: చూ, పిడక (నీటిని స్పృంజించి పీల్చును)

కచిక్కు, దే. వి. పొడుచుటయుండు ధ్వన్యనుకరణము: చూ, హూహూ.

కచేరి, వై. వి 1. = కాలీ. రూ-కచ్చేరి: చూ, సదనము. 1; 2. ఇష్టాగోష్టి. రూ-కచ్చేరి చూ, సల్లాపము.

కచలము, సం. వి. అ. న. ఉత్తరపు చుక్కంచి: చూ, జాబు మడుపు.

కచోరి, సం. వి ఈ. స్త్రీ = కచోరము. ఒళ్ళు కసి.ద*: చూ, షడ్గ్రింధ.

కచోలము, సం. వి. అ. పుం. తవ్వ: చూ, మానము 1.

కచ్చటము, సం వి అ. న. బంవిప్ప0*: చూ, విప్పళి. 1.

కచ్చరము, సం. విణ. 1. ముటికిద్రైవడి: చూ, మలినము; 2. తక్కు-పైవని, కీద్వఁబడినది: చూ, హీనము. 1; న. 3. తక్రము: చూ, మజ్జిగ.

కచ్చి, దే. వి. 1 లేక కొయ్యలను పాకెవాఁడు పడుగునంచఁ జొప్పించెడునండ; 2. అరబ్బీదేశపు గుఱ్ఱము: చూ, హయము. 1-౨౦

కచ్చించు, దే. స క్రి. 1. సాగె లోనగువాని నడపు: కచ్చు; అ. క్రి. 2. దట్టీవిగించు.హరి. పూ. 9, అ. 89: చూ, దట్టీగట్టు.

కచ్చింపు, దే. వి. కచ్చితము. ఎచ్చుతక్కువలు లేక పరిగా నుండుట: చూ, సున్నితము.

కచ్చిక, దే. వి: చూ, రూ-కచిక.

కచ్చిత్, సం. అవ్య. 1 శేముసమూహాదులు తెలిసికోవడము: 2. అడుగుట: చూ, ప్రశ్నము: 3. అట్టుపుట్టానవాల: చూ, సమాచారము. 2; 4 గౌరవము: చూ, మర్యాద; 5. చమత్కారము: చూ, సామర్థ్యము. 1; 6 కోపము: చూ, రోషము; 7. తెలుఁగు: చూ, రోగము. 1; 8. కిల్లుత్రాగుట: చూ, సరకము. 2.

కచ్చితము, వై. విణ: చూ, కచ్చిఁపు.

కచ్చియ, వై. వి. రూ-కచ్చె, కలహము: చూ, యుద్ధము.

కచ్చూరకము, సం. వి అ. పుం.=కచోరము*: చూ, షడ్గ్రింధ.

కచ్చూరము, సం. వి అ. పుం. = —పై.—

కచ్చె, వై. వి: చూ, రూ-కచ్చియ.

కచ్చెపోతు, ద్వ విణ. కలహశీలుఁడు: చూ, పేచీకోరు.

కచ్చేరి, వై. వి = కాలీచి: చూ, రూ-కచ్చేరి.

కచోరకము, వై. వి.=కచ్చూరకము*: చూ, షడ్గ్రింధ.

కచ్చ, వై వి 1. ఉపస్థ: చూ, భగము 12; 2.=కచ్చా. వెనుకఁజెక్కుకొనెడి దోపతికొంగు: చూ, వళి. 2; 3. కిట్టుకొన్న దోవతికొంగు కుచ్చెళ్లు: చూ, పిఁజె. 4; 4. కాపీయ. దార. విరా. 2, అ. 17: చూ, వస్త్రము. 1-ఎ-(ఎ); 5. కౌపీనము, గోఁచి, హరి. పూ. 7, అ. 13: చూ, బొట్టము.

కచ్చఁగట్టు, ద్వ అ. క్రి. కావెబిగించు: చూ, చట్టీఁగట్టు.

కచ్చడము, వై. వి. 1 = కచ్చటా గోఁచి. స్వా 2, అ. 73: చూ, బొట్టము; దే. వి. 2 దూడ జీలకఱ్ఱ లోవగువాఁడె దెచ్చెడు బండి: చూ, శకటము 1.

కచ్చమొదలు, ద్వ. వి యోనిమూలము; చూ, భగము. 12.

కచ్చాపచ్చాగా, వా. అవ్య. 1. కచ్చింపులేకుండఁగ; 2 పచ్చి పచ్చిగా వేఁచుటయందు వర్తించును. (కచ్చాపచ్చాగా అవియు)

కచ్చు, దే వి. 1. గర్వము. కాశీ 1, అ. 122: చూ, హుంకారము; వై వి. 2 ఆళ. పాండి. 2, అ. 11: చూ, వాంఛ; దే. వి. 3. పుష్పదళము. వసు. 4, అ. 133: చూ, సంవర్తి; 4. సిగబంతి: చూ, భూషణము. 2; స. క్రి. రూ. పాకె లోనగువాని వడపు: చూ, కిచ్చించు. 1.

కచ్చుకొను, సం. వి. అ. పుం. = —పై.—

కచ్చుపోసు, సం. వి. అ. పుం. = —పై.—

కచ్చుమొదలు, ద్వ. వి యోనిమూలము; చూ, భగము. 12.

కచ్చుళ్ళు, సం. వి. అ. పుం. = —పై.—

కచ్చులము, సం. వి. అ. పుం. = —పై.—

కచ్చుళ్ళు, సం. వి. అ. పుం. = —పై.—

కచ్చుళ్ళుపోసు, సం. వి. అ. పుం. = —పై.—

కచ్చుళ్ళుపోసుకొను, సం. వి. అ. పుం. = —పై.—

కచ్చుళ్ళుపోసుకొనుట, సం. వి. అ. పుం. = —పై.—

కచ్చుళ్ళుపోసుట, సం. వి. అ. పుం. = —పై.—

కచ్చుళ్ళుపోసుటకొను, సం. వి. అ. పుం. = —పై.—

కచ్చుళ్ళుపోసుటకొనుట, సం. వి. అ. పుం. = —పై.—

కచ్చుళ్ళుపోసుటకొనుటకొను, సం. వి. అ. పుం. = —పై.—

కచ్చుళ్ళుపోసుటకొనుటకొనుట, సం. వి. అ. పుం. = —పై.—

కచ్చుళ్ళుపోసుటకొనుటకొనుటకొను, సం. వి. అ. పుం. = —పై.—

కచ్చుళ్ళుపోసుటకొనుటకొనుటకొనుట, సం. వి. అ. పుం. = —పై.—

కచ్చుళ్ళుపోసుటకొనుటకొనుటకొనుటకొను, సం. వి. అ. పుం. = —పై.—

కచ్చుళ్ళుపోసుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుట, సం. వి. అ. పుం. = —పై.—

కచ్చుళ్ళుపోసుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుటకొను, సం. వి. అ. పుం. = —పై.—

కచ్చుళ్ళుపోసుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుట, సం. వి. అ. పుం. = —పై.—

కచ్చుళ్ళుపోసుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుటకొను, సం. వి. అ. పుం. = —పై.—

కచ్చుళ్ళుపోసుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుట, సం. వి. అ. పుం. = —పై.—

కచ్చుళ్ళుపోసుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుటకొను, సం. వి. అ. పుం. = —పై.—

కచ్చుళ్ళుపోసుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుట, సం. వి. అ. పుం. = —పై.—

కచ్చుళ్ళుపోసుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుటకొను, సం. వి. అ. పుం. = —పై.—

కచ్చుళ్ళుపోసుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుట, సం. వి. అ. పుం. = —పై.—

కచ్చుళ్ళుపోసుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుటకొను, సం. వి. అ. పుం. = —పై.—

కచ్చుళ్ళుపోసుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుట, సం. వి. అ. పుం. = —పై.—

కచ్చుళ్ళుపోసుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుటకొను, సం. వి. అ. పుం. = —పై.—

కచ్చుళ్ళుపోసుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుట, సం. వి. అ. పుం. = —పై.—

కచ్చుళ్ళుపోసుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుటకొను, సం. వి. అ. పుం. = —పై.—

కచ్చుళ్ళుపోసుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుట, సం. వి. అ. పుం. = —పై.—

కచ్చుళ్ళుపోసుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుటకొను, సం. వి. అ. పుం. = —పై.—

కచ్చుళ్ళుపోసుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుట, సం. వి. అ. పుం. = —పై.—

కచ్చుళ్ళుపోసుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుటకొను, సం. వి. అ. పుం. = —పై.—

కచ్చుళ్ళుపోసుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుట, సం. వి. అ. పుం. = —పై.—

కచ్చుళ్ళుపోసుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుటకొను, సం. వి. అ. పుం. = —పై.—

కచ్చుళ్ళుపోసుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుట, సం. వి. అ. పుం. = —పై.—

కచ్చుళ్ళుపోసుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుటకొను, సం. వి. అ. పుం. = —పై.—

కచ్చుళ్ళుపోసుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుట, సం. వి. అ. పుం. = —పై.—

కచ్చుళ్ళుపోసుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుటకొను, సం. వి. అ. పుం. = —పై.—

కచ్చుళ్ళుపోసుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుట, సం. వి. అ. పుం. = —పై.—

కచ్చుళ్ళుపోసుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుటకొను, సం. వి. అ. పుం. = —పై.—

కచ్చుళ్ళుపోసుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుట, సం. వి. అ. పుం. = —పై.—

కచ్చుళ్ళుపోసుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుటకొను, సం. వి. అ. పుం. = —పై.—

కచ్చుళ్ళుపోసుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుట, సం. వి. అ. పుం. = —పై.—

కచ్చుళ్ళుపోసుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుటకొను, సం. వి. అ. పుం. = —పై.—

కచ్చుళ్ళుపోసుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుట, సం. వి. అ. పుం. = —పై.—

కచ్చుళ్ళుపోసుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుటకొను, సం. వి. అ. పుం. = —పై.—

కచ్చుళ్ళుపోసుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుటకొనుట, సం. వి. అ. పుం. = —పై.—

కచ్చుళ్ళుపోసుటకొను, సం. వి. అ. పుం. = —పై.—

కచ్చుళ్ళుపోసుటకొనుట, సం. వి. అ. పుం. = —పై.—

కచ్చుళ్ళుపోసుటకొను, సం. వి. అ. పుం. = —పై.—

కచ్చుళ్ళుపోసుటకొనుట, సం. వి. అ. పుం. = —పై.—

కచ్చుళ్ళుపోసుటకొను, సం. వి. అ. పుం. = —పై.—

కచ్చుళ్ళుపోసుటకొనుట, సం. వి. అ. పుం. = —పై.—

కచ్చుళ్ళుపోసుటకొను, సం. వి. అ. పుం. = —పై.—

కచ్చుళ్ళుపోసుటకొనుట, సం. వి. అ. పుం. = —పై.—

కచ్చుళ్ళుపోసుటకొను, సం. వి. అ. పుం. = —పై.—

కచ్చుళ్ళుపోసుటకొనుట, సం. వి. అ. పుం. = —పై.—

కచ్చుళ్ళుపోసుటకొను, సం. వి. అ. పుం. = —పై.—

కచ్చుళ్ళుపోసుటకొనుట, సం. వి. అ. పుం. = —పై.—

కచ్చుళ్ళుపోసుటకొను, సం. వి. అ. పుం. = —పై.—

కచ్చుళ్ళుపోసుటకొనుట, సం. వి. అ. పుం. = —పై.—

కచ్చుళ్ళుపోసుటకొను, సం. వి. అ. పుం. = —పై.—

కచ్చుళ్ళుపోసుటకొనుట, సం. వి. అ. పుం. = —పై.—

కచ్చుళ్ళుపోసుటకొను, సం. వి. అ. పుం. = —పై.—

కచ్చుళ్ళుపోసుటకొనుట, సం. వి. అ. పుం. = —పై.—

కచ్చుళ్ళుపోసుటకొను, సం. వి. అ. పుం. = —పై.—

కచ్చుళ్ళుపోసుటకొనుట, సం. వి. అ. పుం. = —పై.—

కచ్చుళ్ళుపోసుటకొను, సం. వి. అ. పుం. = —పై.—

కచ్చుళ్ళుపోసుటకొనుట, సం. వి. అ. పుం. = —పై.—

కచ్చుళ్ళుపోసుటకొను, సం. వి. అ. పుం. = —పై.—

కచ్చుళ్ళుపోసుటకొనుట, సం. వి. అ. పుం. = —పై.—

కచ్చుళ్ళుపోసుటకొను, సం. వి. అ. పుం. = —పై.—

కచ్చుళ్ళుపోసుటకొనుట, సం. వి. అ. పుం. = —పై.—

కచ్చుళ్ళుపోసుటకొను, సం. వి. అ. పుం. = —పై.—

కచ్చుళ్ళుపోసుటకొనుట, సం. వి. అ. పుం. = —పై.—

కచ్చుళ్ళుపోసుటకొన

కజకము, పం వి. అ. పుం. క్రముక*: చూ, పోక.
కజజుఁడు, సం. వి. అ. పుం. బమ్మ, కమలభవుఁడు: చూ, బ్రహ్మ. 1.
కజము, సం. వి. అ. న. కమలము, నీరుపుట్టువు: చూ, పద్మము. 1.
కజాకజుఁడు, సం. వి అ పుం. బమ్మ: చూ, బ్రహ్మ. 1.
కజాకుఁడు, సం. వి అ. పుం. —పై.—
కజుఁడు, సం. వి. అ. పుం. బ్రహ్మవుత్త్రుఁడు: కపుత్త్రుఁడు, కనుతుఁడు.
కజోద్భుఁడు, సం. వి. అ. పుం. బమ్మ: చూ, బ్రహ్మ. 1.
కజ్జ-జ-న్యాయము, అం. కాటుకలో వీళ్ళివాసి మాటినసీళ్ల నల్లి బిరవు, కాటుక కిరఁగదు అనురీతి.
కజ్జలధ్వజము, పం. వి. అ. పుం. దివ్వె: చూ, నేఁ హోకము.
కజ్జము, పం. వి. అ. పుం. 1. మబ్బు: చూ, మేఘము 1; స 2, కాటుక:చూ, చాఁప; 3. చీఁకటి:చూ, మేచకము. 1; 4. కంసుకము: చూ, బంతి. 3.
కజ్జలి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. ఒకానొక చేఁప: చూ, మత్స్యము. 1-ఎం.
కజ్జా, వా. వి. జగడము: చూ, యుద్ధము.
కజ్జాకోరు, వా. వి. పేచీకోరు. "వాఁడు కజ్జాకోరు" (రూ-కజ్యాకోరు.)
కజాయము, వై. వి. = ఖాద్యమ్. అపూపమను భక్ష్యము, రూ-కజ్జాయము. పాంథ. 4, ఆ. 176: చూ, భక్ష్యము.
కజ్జము, వై. వి = ఖాద్యమ్ —పై.—భార. ఉద్యో 3, ఆ. 173.
కజ్జాయము, వై. వి. = —పై.—
కజ్జియము, వై. వి. = —పై.—
కజూరము, వై. వి. = ఖర్జూరమ్. పేరీఁక*: చూ, మధు ఖర్జూరిక.
కజ్జురము, వై. వి = —పై.— ఆం, భా. ద్వి. పిం. 79. (రూ-కజ్జూరము)
కజ్జూరము, వై. వి. = -పై.- యు. 5, ఆ 43.
కజ్జెము, వై. వి. = ఖాద్యమ్ రూ-కజ్జము: చూ, రూ-కజాయము.
కటుట, పం. వి. ఆ. స్త్రీ. వాయువమాహము: చూ, వాయువు. 1-ఎఁ.
కటూటము, సం. వి. అ. న. తలలగుంపు
కటిల్లీరవము, సం. వి. అ పుం. చెడ్డయిల్లియమ బంతువు యొక్క చప్పుడు; చూ, స్వరము. 2-ళఁ. (రంధ).
కట, దే అవ్య. రూ-కటా సంతాపమును దెలుపును. సా. 2, ఆ. 176: చూ, సంతాపము. (ఆమేడితమందు కటకట—రూ-కటకటా).
కటంకట, సం. వి. ఆ. స్త్రీ దారుహరిద్ర*: చూ, క్రమువిపసువు.
కటంకేరి, సం వి. ఈ స్త్రీ 1.—పై.—; 2 హరిద్రావర్ణము, పసుపు: చూ, వర్ణము. 6-ఉ.
కటంగరము, సం. వి. అ. పుం. 1. డొఁ : చూ, తుషము; 2. సంకరము, తుక్కు, చెత్త: చూ, పెంట 1; 3. రూ-డంగరము, గింజపట్టని వడ్లు: చూ, ధాన్యము.
కటంపకుఁడు. పం వి. కూరలు వండెడువాఁడు: చూ, శాక కాఁరుఁడు.
కటంబకుఁడు. సం. వి. —పై.—
కటంబము, సం. వి. అ. పుం. 1. ఒకానొక వాద్యము: చూ, స్వరము. 2-ళఁ. (రంధ); 2. అమ్మ: చూ, బాణము. 1.
కటంభర, సం వి. అ. స్త్రీ. 1. ఆఁడేఁగు: చూ, హస్తి; 1-(ఎఁ) 2. రూ-కటుంభర. కటుకరోహిణి*: చూ, శకులాదని; 3. ప్రసారణి*: చూ, అంజెసవఁము; 4. తీఁగె బిచ్చలి*:చూ.బిచ్చలి; 5, మణిపిల, కొండమీఁది యొఁరఁము ఎఱ్ఱదాయ: చూ, రత్నములు. 1-ంఎ. (రంధ) 6. కప్ప: చూ, మఁడూఁము. 1; 7. వాగ*: చూ, స్రవ.
కటంభరము, పం. వి. అ. పుం. 1: చూ, శోవా.*: 2. గివియ*: చూ, శిరీషపత్ర.
కటకట, వై. అవ్య వి = కష్టకష. 1. సంతాపము నందలి ధ్వన్యనుఁరణము: చూ, హూ హూ. (రూ-కటాకటా.); వి. 2. కొఁలుపటయందగు ధ్వన్యనుకరణము: చూ, హూ హూ.
కటకటఁబడు, ద్వ. అ. క్రి. (కటకట + పడు) 1. కోపించు. భార. విరా. 5, అ. 250: చూ, రోషించు; 2. గానిల్లు. భార, ద్రోణ. 2, అ. 335: చూ, బాధపడు.
కటకటా, వై. అవ్య. వి = కష్టష్ట: చూ, రూ-కటకట. 1.
కటకటాకమ్మిలా, దే. వి. బ. ఇమపుకమ్మలు లోనగువానిచే నేర్పఱిచెడి యడ్డు. కటకటాలు.
కటకటాలు, దే. వి. బ.—పై.—
కటకము, సం. వి అ. పుం. న. 1. కడియము. హస్తభూష: చూ, భూషణము. 2; 2. కొందవెడుము, తటము: చూ, చటియ; 3 ఏనుఁగు కొమ్మునకు వేపెడు పొమ్ము: చూ, పొన్ను. 1; 4.రాజు నివసించు ప్రతానగరము, రాచపీఁట: చూ, దేశము; 5. సముద్రతవణము: చూ, లవణము. 1; 6 దండు:చూ,సేన. 1; 7. కుంకుడు*: చూ, ఫేనిలము. 2; 8. వితంబము: చూ, పిల్లి.
కటకరము, వై. వి. = గండీర్వా. ఒంపెపిల్లి. ఆం, భా. ద్వి. పిం. 85: చూ, లొట్టిపిట్ట.
కటకవర్ధమానము. అం: చూ, సంయుతహస్తములు.
కటకసపుల్లి. దే. వి. బ. ఒకరకము వడ్లు: చూ, ధాన్యము.
కటకాముఖము, సం. వి. అ. పుం. 1. అభినయ హస్తవిశేషము, బిట్టున, నడిమివ్రేళ్ళ సందున బొట్టనవ్రేలు చొప్పించి అఱి చేతిచాయ వార్చి ఉంగరపువ్రేలివి చిటికెనవ్రేలివి కొంచెము వంచి పొడవుగాఁబట్టినది: చూ, వ్యంజకము. 1.
కటకారుఁడు, పం. వి అ. పుం. 1. చాపల్లవాఁడు: చూ, మేదరి, 2. మేదరవాఁడు: చూ, మేదరి.
కటకి. సం. వి న్. పుం. కొండ: చూ, పర్వతము.
కటకోలము, సం. వి. అ. పుం. పీఁకెచాను: చూ, వ్యాకోచము. 6.
కటఖాదము. సం. వి. అ.పుం. 1. గాజుగిన్నె; చూ, పాత్రము. 6; 2. కాకి. చూ, వాయసము; 3. జంబుకము: చూ, నక్క.
కటఖాదకుఁడు. సం. వి. అ. పుం. తిండిపోతు: చూ, భక్షికుఁడు.
కటచ్ఛదము. సం. వి. అ. పుం గిగ్గెర*: చూ, పర్ణాసము.
కటపెట. దే. వి. ఒరయుటయందగు ధ్వన్యనుకరణము. చూ, మాటామాట.

కటప్రువము, సం. వి. అ. పుం. 1. జాపమాడెడు అడ్డసాళ్ళు: చూ, పాచిక; 2. ధనము: చూ, విత్తము. 1.

కటప్రువుఁడు, సం. వి. ఉ. పుం. 1. ముక్కంటి: చూ, శివుఁడు; 2 విద్యాధరుఁడు: చూ, హంసుఁడు; 3. రక్కసుఁడు: చూ, రాక్షసుఁడు. 1.

కటభంగము, సం. వి. అ. పుం. 1. హస్తప్రమాణముగాఁ బైరుకోయుట; 2 రాజానపనాశము: 3. సొ॥తి: చూ, పంతి.

కటభి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ 1. జ్యోతిష్మతి*: చూ, మానేరు; 2. ఇల్లింద*: చూ, మాతులాంగము: ఈ స్త్రీ. 3. నల్లఅగిసె*: చూ, శుకవాసము. 1.

కటమాలిని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. కుబేరుని కూఁతురు, మదిర: చూ, సూన. 1-ఇ

కటము. సం. వి. అ. పుం. 1. ఏనుఁగుచెక్కిలి: చూ, హస్తి. (కరటము, కటిఅనియు పేళ్ళు.); 2. క్రిందఁ బఱుపుకొనెడు తాటి, ఈఁత, వెదురు లోనగువానితో అల్లఁబడిన చాఁప: చూ, చాఁప; 3. అతిశయము: చూ, పెంచు 2; 4. పీనుఁగు: చూ, శవము; 5, పట్టుదల: చూ, ప్రతిజ్ఞ. 1; 6. నడుము క్రింది తొడలమీఁది భాగము, కటి: చూ, మొల; 7. వల్లకాడు: చూ, శ్మశానము; 8. కూఁకటిమూఁగ: చూ, భృంగరాజము; 9. ఒట్టు: చూ, శపథము; 10. తరుణము, చూ, సమయము. 1; 11. కణఁత: చూ, పార్శ్వము. 2; 12. ఏనుఁగుదంతముల నడిమిచోటు: చూ, శంఖము. 2.

కటవ్రణుఁడు. సం. వి అ. పుం. భీముఁడు: చూ, వృకోదరుఁడు.

కటశర్కర. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. ముత్తెము: చూ, రత్నములు. 1-ఁ, 2. గాంగేష్టి*: చూ. ముత్తెపుతీఁగ.

కటా, వై. అవ్య = కష్ట: చూ, రూ-కట.

కటాంతరము, సం. వి. అ. న. మఱియొకచాఁవ.

కటాకటి. వా. వి. పందేహము, బొటాబొటి.

కటాకువు, సం. వి. ఉ. పుం. పక్కి: చూ, పక్షి.

కటాక్షము, వం. వి. అ. పుం. 1 మెల్లకన్ను, కడకంటిచూపు, కేకరము: చూ, లోచనము. 1-ఁ; 2. కేకరము, కడకను, క్రేగన్ను: చూ, లోచనము. 1,ఁ. (రెండర్థములు ఒకటే అనికొందఱు.)

కటాక్షించు, సం. అ. క్రి. కడకంటఁజూచు: చూ, చూపు.

కటాదము, సం. వి. అ. పుం. దున్నపోతు: చూ, మహిషము.

కటాయనము, సం. వి. అ. న. దొరుగడ్డి*: చూ, తృణము. 1.

కటారి, వై. వి. 1. = కఠారః. రూ-కటారు. ఉ. రా. 7, ఆ. 211: చూ, రిష్టి. 2; 2. = కఠారః. రూ-కటారు బాఁకు. శకాం. 4, ఆ. 50: చూ, బాణము. 1; అం. 3. ఆయుధములు ముప్పదిరెండింటిలో నొకటి: చూ, ముప్పదిరెండాయుధములు. (చూ, బాణము.)

కటారికత్తియ, వై. విణ. రూ-కటారికత్తె. కళా. 1, ఆ. 31: చూ, స్త్రీ. 1-ఐఁరా.

కటారికత్తె, వై. విణ.—వై.—

కటారికాఁడు, వై. విణ. ఆపికుఁడు, కటారిగలవాఁడు. కళా 8. ఆ. 100: చూ, ఖడ్గి.

కటారు, వై వి = కఠారః. ఖడ్గము: చూ, రూ-కటారి. ఉ. రా. 7. ఆ. 45ఇ.

కటారుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. వైజ్ఞానికుఁడు. నేర్పరి: చూ, సమర్థుఁడు; 2. స్త్రీలోలుఁడు: చూ, వలపుకాఁడు.

కటాహము, సం. వి. అ. పుం. 1. కడవ, దాన: చూ, పాత్రము. 6; 2. కప్పెర: చూ, పాత్రము 6; 3. తాఁబేటివెన్ను చిప్ప: చూ, చిప్ప. 8; 4. ఒకానొక దీవి: చూ, అంక. 1; 5. అప్పుడే కొమ్ములుచూపెడి ఎనుపఱూడ, ఆఁబడ్డ: చూ, వత్సము. 2; 6. పప్పు: చూ, సూపము; వ. 7. పాపులవాని తఁడ్రము.

కటి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ 1. కటీరము: చూ, మొల; ఈ. స్త్రీ. 2 పిప్పలీమోడి*: చూ, పిప్పలి; ఇ. స్త్రీ. 3. మేఁకలను గోయుతావు: చూ, స్థానము 1; న. పుం. 4. ఏనుఁగు: చూ, హస్తి; ఈ. స్త్రీ. 5. ఏనుఁగుచెక్కిలి: చూ, హస్తి; అం. 6: చూ, లక్షణాంగములు; 7: చూ, స్త్రీలక్షణాంగములు. 8: చూ, మధ్యమక్షేత్రములు; 9: చూ, హస్తక్షేత్రములు.

కటిక, సం. వి. అ. స్త్రీ. 1. బెత్తముచేతను మాలపోఁగులచేతను చేయఁబడిన కేడెము: చూ, హరిగ; వై. వి. (1) రూ-కట్టిక-కటివాఁడు-కటికివాఁడు. వెండిబెత్తమువాఁడు. కళా. 7, అ. 69: చూ, క్షేత్రహస్తుఁడు; (2) = ఖట్టికఃరూ-కట్టిక-కసాయి. "గీ. కటికవానిల్లు వాటికిఁ గన్నపెట్ట." భల్లా.1. అ: చూ, సంహారకుఁడు; (3) రూ-కట్టిక: చూ, మల్లకాత్రము.

కటికచీఁకటి, ద్వ వి. వెండీఁకటి: చూ, మేచకము. 1.

కటికమెకము, వై. వి. = ఖడ్గమృగము: చూ, శరభము. 1.

కటికవాఁడు, ద్వ. వి. 1. రూ-కటిక. వెండిబెత్తమువాఁడు: చూ, క్షేత్రహస్తుఁడు; 2. రూ-కటిక. కసాయి: చూ, సంహారకుఁడు.

కటికి, దే. విణ. 1. అధికము. "కటికినవ్వు": చూ, హేరాళము; 2. గట్టి. "కటికినేల.": చూ, బెడిదము; 3. దట్టము. "కటికచీఁకటి.": చూ, సాంద్రము. 2; 4. చేవ: చూ, స్థైర్యము. 1; 5 కఠినుఁడు: చూ, వ్యాధుఁడు. 2. (రూ-కిట్టడి-గడుసరి-గొంటరి.)

కటికివాఁడు, ద్వ. వి. 1. వెండిబెత్తమువాఁడు: చూ, క్షేత్రహస్తుఁడు; 2. కసాయి: చూ, సంహారకుఁడు.

కటిక్రియలు, అం. విపృత్తము, రేచితము, ఛిన్నము, కంపితము, ఉద్వాహితము. (5) (ఇవి గాంధర్వ వేదమునందలి భావాధ్యాయ ప్రమేయములోనివి.)

కటిచ్ఛన్నము, అం: చూ, కరణములు.

కటిత్రము, సం. వి. అ. న. 1. మొలనూలు: చూ, భూషణము. 2; 2 సారసనము, కావెకోక: చూ, వస్త్రము; 3. మొలను ధరించుబట్ట: చూ, వస్త్రము.

కటినము, సం. వి అ. న. పుష్పపత్రఫలాదులు లాంచెడు ఱట్ట: చూ, పాత్రము. 6.

కటినాభి విమర్శనము, సం. వి. అ. న: చూ, రతిబంధములు.

కటిని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. గవాదని*: చూ, పెద్దపాఁపర.

కటిప్రదక్షిణావర్తము, సం. వి. అ. పుం. పాతివ్రత్యలక్షణము: చూ, లక్షణము. 1-ఐ.

కటిప్రోథము, సం. వి. అ. పుం. పిఱుఁదుల యున్నతి: చూ, పిఱ్ఱ.

కటిఫలము, సం. వి. అ. న. తాళ్ళఖర్జూరఫల*: చూ, తక్కోలఫలము.

కటిమచ్ఛము, సం వి. అ. పుం. వృద్ధిప్రదలక్షణము: చూ, లక్షణము. 1-౪౬.

కటిభ్రాంతము, అం: చూ. కరణములు.

కటిమూలము, సం. వి. ఆ. పుం. ఆభ్రమార్దవము*: చూ, ముల్లంగి.

కటిల్లకము, సం. వి. అ. పుం. 1. కప్ప: చూ, హరి. 12 2. కారవేల్లక*: చూ, సుషవి. 1; 3. నల్లగన్నేరు*: చూ, వర్ణాసము; 4. గణికేతు*: చూ, వర్ణకేతువు.

కటివామార్తము, సం. వి. అ. పుం: జారిణీలక్షణము: చూ, లక్షణము. 1-౧౪.

కటిళ్యంఖండి, సం. వి. అ స్త్రీ. పడుచుమనుషుఁగట్టుగొలము: చూ, మొలత్రాడు.

కటిసూత్రము, సం. వి. అ. న. పురుషుని మొలత్రాడు: చూ, సూత్రము. 1-౬౪.

కటిస్నానము, వా. వి. కూపీగాహుకనిపెట్టిన తొట్టిస్నాన విశేషము.

కటితలము, సం. వి. అ. పుం. బాకు: చూ, బాణము. 1.

కటీరకము, సం. వి. అ. పుం. వితంబము: చూ, విల్లు.

కటీరము, సం. వి. అ. పుం. కటి. కాశీ. 4, అ. 108: చూ, మొల.

కటీసమము, అం. చూ, కరణములు.

కటుఁడుకుడు, సం. వి. అ. పుం. 1. వీచుఁడు: చూ, హీనుఁడు; 2. దీనుఁడు: చూ, బీదవాఁడు.

కటుంబర, సం. వి అ. స్త్రీ. కటుఃదోహిణి* చూ, శకులాదని. (రూ-కటుంభర.)

కటుంబరము. సం. వి. అ. పుం. 1. గొంతెమగోర*: చూ, లంజెసవరము; 2 అడేనుఁగు: చూ, హస్తి. 1-(౭౫).

కటుంభర, సం. వి. ఆ. స్త్రీ చూ, రూ-కటుంబర*:

కటుక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ 1.—పై.—; 2 పన్నపేలిక*: చూ, పత్రం: 3. జీరకము*: జీలకఱ్ఱ: చూ, సుషవి. 2; 4. చేతి ఆయుధము*: చూ, పొఱ.

కటుకందము, సం వి. పుం. 1. మువగ*: చూ, శిగ్రువు. 1; 2 ఆల్లము*: చూ, శృంగబేరము; 3. అల్లము*: చూ, వెల్లుల్లి

కటుకము, సం. వి. అ. వ. 1. సొంఠి విప్పలిమిరియములు: చూ, త్రికటుకము; 2. కటుకరోహిణి*: చూ, శకులాదని; 3. అగ్నిమంథని*: చూ, వైజయంతి. 4; పుం 4. శణతృణము: చూ, తృణము. 1.

కటుకరోహిణి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. అసోగము*: చూ, శకులాదని.

కటుకవల్లి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ ఐట్వి*: చూ. సుకాష్ఠ.

కటుకాలాబువు, సం. వి. ఉ. పుం. కటుతుంబి, చేదుగల ఆనబ: చూ, పొఱ.

కటుకీటకము, సం వి. అ. పుం. దోమ: చూ, మశకము.

కటుకీఫలము. సం. వి. అ. వ. అగ్నిమంథని*: చూ, వైజయంతి. 4.

కటుఁడు. సం. ఏణ. వీచుఁడు: చూ, హీనుఁడు.

కటుకోశాతకి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. చేఁతిబీజి*: చూ, బీజి.

కటుక్కు, దే. వి. కొఱుకుటయందగ్గ ధ్వన్యనుకరణము: చూ, కొఱుకూ.

కటుత్వాణము, సం. వి. అ. పుం. టిట్టిభము: చూ, లకుముకి.

కటుక్వాణము, సం. వి అ. పుం.—పై.—(రూ-కటుక్వణము.)

కటగు, పై. వి. = కాటి. రూ-కటువు. పాడె: చూ, శవయానము.

కటుగ్రంథి. సం. వి. న్. వ. ఔషణ*: చూ, పిప్పలి.

కటుచాతుర్జాతకము, సం. వి. అ. న. 1. ఏలకి*: చూ, పత్రల; 2 పట్ట: చూ, తోలు*: 3. మరీచాత్మకచతుష్కము.

కటుతిక్తకము. సం. వి అ. పుం. జీమము*: చూ, వణము.

కటుతిక్తిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. చేఁదుఆనబ*: చూ, సొఱ.

కటుతుండి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ఒకరకముతీఁగె, చూ, లత. 1.

కటుతుంబి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. చేఁదుఆనబ*: చూ, సొఱ.

కటుత్వము, సం. వి. అ. న. కాటవము: చూ, కాటుకము.

కటుత్రయము. సం. వి. అ. న. సొంఠి విప్పలి మిరియములు: చూ, త్రికటుకము.

కటుదళ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. వక్కా దోస*: చూ, హరివాలుకము. 1-౩.

కటునిష్పావము. సం వి. అ. పుం. గింజపట్టని ధాన్యము, పొల్లు: చూ, ధాన్యము.

కటుపత్రము. సం. వి అ. పుం. 1. పాపట*: చూ, వృక ధూమకము; 2. తెల్లతొళని*: చూ, హరిప్రియ. 1-౧.

కటుపత్రిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ఒకరకముచెట్టు: చూ, వృక్షము.

కటుపల, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. లింగిదొండ*: చూ, దొండ.

కటుఫలము, సం. వి. అ. పుం. 1. చేఁతిపొట్ల*: చూ, పొట్ల; 2 త్రికంటకము*: చూ, పల్లేరు; 3. బొబ్బరి*: చూ, శాక పుష్పము.

కటుబీజి, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. పిప్పలతీఁగె*: చూ, పిప్పలి.

కటుభంగము, సం. వి. అ. పుం. 1. సొంటి*; చూ, శుంఠి; 2. అల్లము*: చూ, శృంగబేరము.

కటుభద్రము,—పై.—

కటుమంజరిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. కిత్తరేకు*: చూ, శైవరికము.

కటుమరటా, దే. వి. ఐ. హానువు, ఋగ్వి. చంద్రా. 1, ఆ. 98: చూ, పార్శ్వము. 2. (రూ-కటుమర్దు.)

కటుమోదము, సం. వి. అ. న. జవాది మొదలగు సుగంధ ద్రవ్యము: చూ, సుగంధద్రవ్యము.

కటురము, సం. వి. అ. వ. క్షుద్రము: చూ, మజ్జిగ.

కటురవము, సం.వి. అ. పుం. కవ్వము: చూ, హరి. 12.

కటురోహిణి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ 1: చూ, రూ-కటుకిరోహిణి*: 2, తక్కెడ*: చూ, వైజయంతి. 4.

కటువార్తాకి. సం. విం. ఈ. స్త్రీ. తెల్లవాఁకుడు*: చూ, వాఁకుడు.

కటువు, సం. వి. ఉ. స్త్రీ 1. కటుకరోహిణి*: చూ, శకులాచని; 2 రాజిక. నల్లావాలు*: చూ, సర్షపము; 3. అంకోలగిరి*: చూ, ప్రేంకణము, 4. కానివసు: చూ, వ్యాఘికము 2; ఉ. పుం. 5. ఒజ్జ: చూ, కారము. 1; 6. గంధము: చూ, వాసన. 1-౨౦; 7. చేదు: చూ, తిక్తము; 8. చేఁతిపొట్ల*. చూ, పొట్ల; 9. లవణధర్మము: (తె. ప):—ఉప్పఁదనము, ఉప్పన; విణ. 10. ఇంపుకావిది; 11. కారముగలది; 12. మచ్చెము గలది; 13. వాఁడిమి గలది:చూ, శితము; 14 వాపనగలది; పై. వి. (1) = కాటి. పాడె: చూ, శవయానము.

కటుళ్యంగాలము. సం. వి. అ. వ. అగ్నిమంథము*: చూ, నెల్లి.

కటుస్నేహము, వం. వి. అ. పుం. నల్లావాలు*: చూ, సర్షపము.

కటూత్కటకము. పం. వి. అ. న. 1. పొటి*: చూ, ఱుంతి; 2 అల్లము*. చూ, శృంగబేరము.

కటూత్కము, —వై.—

కటేరకము, సం. వి. అ. పుం. కలింజకము: చూ, చాప.

కటోలము. సం. వి. అ. పుం. చేతిపొట్ల*: చూ, పొట్ల.

కటోలవీణ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. మాఱవీణె: చూ, వీణ. 1-గళ.

కట్ట, దే. వి. 1. అడ్డకట్ట: చూ, నేతువు. 1; 2. చెఱువుచోనగు వానికట్ట: చూ, నేతువు; 1-గ; వై. అవ్య. 3. = కష్ట. సంతాపార్థకము: చూ, సంతాపము. (రూ-కట్టా).

కట్టకడ, దే. వి (కడ + కడ) చిట్టచివర, తుట్టతుద: చూ, నుద. 2.

కట్టడ, దే. వి. 1. రూ-కట్టడి. ఏర్పాటు. కళా. 7, ఆ 265: చూ, నియమము; 2. రీతి. నిర్వ. 10, ఆ. 120: చూ, విధము. 1; 3 దేవతాకార్యనియమము; 4. ఆజ్ఞ: చూ, నెలవు; 5. గౌరవము: చూ, మర్యాద.

కట్టడచేయు, దే. స. క్రి. ఆజ్ఞాపించు. జై. 2. ఆ. 107: చూ, నెలవిచ్చు.

కట్టడి, దే. వి. 1. రూ-కట్టడ. ఏర్పాటు: చూ, నియమము. 2 కఠినత్వము: చూ, వ్యాధుత్వము. 2; 3. కఠినురాలు.

కట్టనము, దే వి. 1. కట్టుగోక. ఆం. భా. ద్వి. మ 151: వస్త్రము. 1-గ; 2. రూ-కట్టము. కానుక. జై. 7, ఆ: చూ, లంచము; 3. కట్టు. హరి. ఉ. 2, ఆ. 1. 6: చూ, బంధము. 1.

కట్టపుట్టచెండ్లు, ద్వ. వి. బ: చూ, బాలక్రీడ.

కట్టరము, సం. వి. అ. పుం. 1. ఆముసు: చూ, బురద; వై. వి. (1) రూ-కట్టారము నాట్యబంధము. ఆం. భా. ప్ర. నాట్య. 130: చూ, నాటకము. 1.

కట్టా, వై అవ్య. = కష్ట: చూ, రూ-కట్ట.

కట్టాణి, దే వి. ఒకానొక మౌక్తికము: చూ, రత్నములు. 1-గ-(ఇ).

కట్టాణిగుండ్లు, ద్వ. వి. బ. మెఱనగ: చూ, భూషణము. 2-ఓ-(ఙ).

కట్టాయితము, దే. వి ఆయుత్తము: చూ, యత్నము.

కట్టారము, దే. వి. నాట్యబంధము. రూ-కట్టరము: చూ, నాటకము. 1.

కట్టావి, ద్వ. వి. మిక్కిలివేడిమి: చూ, వేడిమి.

కట్టిడి, దే. విశే. (కట్టు + ఇడి) క్రూరుడు. పాండు. 5. ఆ. 75: చూ, వ్యాధుడు. 2.

కట్టిక, వై. వి = ఖట్టిక: చూ, రూ-కటిక. (రూ-కట్టికము).

కట్టికుడుపుట, జా. (పాపమును) అనుభవింపజేయుట, "నా పాపపలము తోడనేకట్టికుడిపినది" (నీతిచంద్రిక-విగ్రహము)

కట్టియ, వై. వి. 1. = కాష్ఠమ్ రూ-కట్టె: చూ, వంటచెఱకు; 2. రూ-కట్టె. దుడ్డుకఱ్ఱ. స్వా. 4, ఆ. 24: చూ, వేత్రము. 1; 3. రూ-కట్టె. అమ్మ భార. శల్య. 1, ఆ. 377: చూ, బాణము. 1; వా. 4. తూఁకెతూఁచురాళ్ళు: రూ-కట్టె: చూ, రత్నములు. 1-గఎ-(గఅ).

కట్టు, దే. వి 1. చోటు, కా శే. 6, ఆ, 262 (ఇట్లు చనుకట్టులోనగువి : చూ, స్థానము. 1; 2. తొట్టికట్టు: చూ, ముంగిలి. 2; 3 గింజపట్టని వడ్లు: చూ, ధాన్యము; 4. గింజ పట్టని వడ్లరాసి. ఆము. 4, ఆ. 13: చూ, ధాన్యము; 5. కట్టుచారు, చూ, యూషము; 6. కట్టనము: చూ, బంధము. 1; 7. బట్టకట్టుకొనుట. 8 కట్టుపాటు: చూ, బంధము. 1; 9. కదలమెదలగూడని కట్టు: చూ, హతము; 10 గడువు. య. 3, ఆ. 101: చూ, మితి; 11. పద్యముల అంత్యాక్షరము లంకుకొనుచు పద్యములను చదువుట. ఆ. క్రి. 12. (ఆవులోనగునది) గర్భము ధరించు; 13 కట్టఁబడినదగు. మార్క. 2. ఆ. 34. (అంచెలు గట్టు, అంటలుగట్టు, ఆట్టకట్టు, కరుకుకట్టు, కాలువలుకట్టు, గొలుసుకట్టు ఇత్యాదులందిలి అగు ధ్వ్యర్థకమగు): చూ, సంధించు; 14. కట్టువేయు: చూ, బంధించు; 15. ఆరోపించు. విజ్ఞా. ఆచా. కాం. 108: చూ, పొదవెట్టు; 16 నేకఱించు. భార, ఆది. 5, ఆ. 58: చూ, సంగ్రహించు; 17. తయారుచేయు: చూ, విరచించు; 18. బట్టకట్టుకొను. నిర్వ 1, ఆ. 38; 19. (చదరంగమునందు) ఆటనుకట్టు. "తోసిరాజు అటకట్టు."; 20. గట్టిపడు. "పప్పు ముద్దకట్టు"; 21. ఒకదానితో నింకొకటి అంటతీయు. "పందిరిరాటలకు వెదుళ్ళుకట్టు"; 22 అలుమగలను కలుపు. "భార్యాభర్తలకట్టు ఇప్పటికి కుదిరినది."; 23 మాటలపొందు "వాక్యములకట్టు సరసముగానున్నది." ఇత్యాది.

కట్టుఁగంబము, ద్వ. వి (కట్టు + కంబము) ఏనుఁగు లోనగు వానిఁ గట్టునట్టి కంబము.
హరి. పూ 9, ఆ. 50; స్వా. 4, ఆ. 27: చూ, స్తంభము. 1-ళ. (1-ఎ).

కట్టుఁగొంగు, ద్వ. వి. (కట్టు + కొంగు) కోకయొక్క కట్టుకొను చెఱఁగు: చూ, చెంగు.

కట్టుఁగొమ్మ, ద్వ. వి (కట్టు + కొమ్మ). అడ్డకట్ట: చూ, నేతువు. 1.

కట్టుఁగొయ్య, ద్వ. వి. (కట్టు + కొయ్య) నాఁగటిదుంప వెనుక నిలిపినకొయ్య: చూ, మేఁడితోక.

కట్టుఁగొట్టు, ద్వ. వి.—వై.—

కట్టుఁగోక, ద్వ. వి. (కట్టు + కోక) అధోవస్త్రకము, కట్టుబట్ట: చూ, వస్త్రము. 1-ఆ

కట్టుక, దే. వి. 1. గర్భస్రావము, రూ-కట్టుగ. కడుపులోని పిండాదులు బయటికి వచ్చుట. (కాఁబోటు): చూ, ప్రసవము. 6; 2. పసుగర్భస్రావము. రూ-కట్టుగ: చూ, ప్రసవము. 6

కట్టుకావలి, ద్వ వి. కప్పడు నొసంగువాఁడు: అరిగాఁపు.

కట్టుకాసులపేరు, వా. వి. మెడనుధరించు కాసులదండ: చూ, భూషణము. 2.

కట్టుగ, దే. వి. చూ, రూ-కట్టుక.

కట్టుగడ, దే వినా. (చేర్చిపెట్టిన) ధాన్యము: చూ, ధాన్యము.

కట్టుగొట్టు, దే. వి. (కట్టు + కొట్టు) మేథి, పసులుగట్టుటకు కళ్ళమునఁబాతిన గుంజ: చూ, స్తంభము. 1-గం.

కట్టుచారు, ద్వ. వి. చారు: చూ, యూషము.

కట్టుట, దే. వి. కట్టు: చూ, బంధము. 1.
కట్టుదిట్టము, దే. వి: చూ, కట్టుపాటు. 1. (వా)
కట్టుదొన, ద్వ. వి కోనేఱు. పుష్కరిణి. చంద్రా. 5, ఆ 147: చూ, సరస్సు. 1-ళ.
కట్టుపకాని, ద్వ. వి. పోటుమగఁడు: చూ, హంపీరుఁడు. 2.
కట్టుపకాసు, దే. విణ అచలుఁడు: చూ, స్థిరుఁడు.
కట్టుపడు, ద్వ. అ. క్రి: చూ, బద్ధమగు.
కట్టుపాటు, ద్వ. వి. 1. కట్టుపడుట, కట్టుదిట్టము, కటుళ్ళు; 2 కట్టు: చూ, బంధము. 1.
కట్టుపాటుచేయు, ద్వ. వి. ఆజ్ఞాపించు, నేమించు: చూ, నెఱవిచ్చు.
కట్టుబండి, ద్వ. వి. (సకలపరికరసహితమైన) బండి, వి, పు. 7, ఆ. 120: చూ, శకటము. 1.
కట్టుబట్ట, వా. వి. మొలనుచుట్టిన బట్ట. చూ, వస్త్రము. 1-ఎ.
కట్టుబడి, ద్వ. వి. బంటునకిచ్చెడు మాన్యము. చంద్రా. 4, ఆ. 84: చూ, మాన్యము. 1.
కట్టుమట్టు, దే. వి. 1. పసులనుగట్టుచోటు. (కట్టుముట్టని వాడుక.): చూ, స్థానము. 1: 2. ఉండుచోటు. చూ, స్థానము. 1; 3. ఏర్పాటు. రామా. 5, ఆ. 325: చూ, నిజము 2.
కట్టుమామిడి, ద్వ. వి. చిలుకలులోనగునవి కొఱుకకుండ పండ్లు మూసి, కట్టఁబడిన మామిడి*: చూ, మామిడి.
కట్టుమ్రానము, ద్వ. వి. తెప్ప: చూ, హోడము.
కట్టులేనివాఁడు, ద్వ. వి. నియమము లేనివాఁడు: ఉద్దాముఁడు.
కట్టువ, దే. వి. వృతి. అచ్చ. సుం, కాం. 95: చూ, ప్రాచీనము. 1.
కట్టువర్గము, మి. వి. ధరించు వస్త్రాదికము. (వా)
కట్టుళ్ళు, వా. వి. బ: చూ, కట్టుపాటు. 1. (బందెకానా అని కొందఱు).
కట్టె, వై. వి. = కాష్ఠ: చూ, రూ-కట్టియ.
కట్టెఁగుఱ్ఱము, ద్వ. వి. ఓంబాయి. చూ, బాలక్రీడ.
కట్టెచీమ, ద్వ. వి. పెద్దనల్లచీమ: చూ, పిపీలిక.
కట్టెదడ. దే. వి. (ఎడనెడకట్లుగలది) కట్లపాము: చూ, సర్పము. 1-ళ. (ళఎ).
కట్టెపాఁపర, ద్వ. వి. ఒకానొకచెట్టు*: చూ, వృక్షము.
కట్టెర, దే. వి. పుట్టె: చూ, శల్యము. 1-ఎ.
కట్టెవిఱుపుమాట, ద్వ. వి. అతివాదము: చూ, పరుషము. 2.
కట్టెము. దే. వి. రూ-కట్టనము. కానుక. హరి. పూ. 9, ఆ. 16: చూ, లంచము.
కట్పరము, సం. వి. అ వుం. ముద్దపప్పు: చూ, సూపము.
కట్ఫల, సం. వి. అ. స్త్రీ. పాఁపరఱుమ*: శ్రీపర్ణి: చూ, సర్వతోభద్ర. 1.ఓ.
కట్ఫలము, సం. వి. అ. పుం: వినగుమ్ముడు*: చూ, సర్వతోభద్ర. 1.ఙ.
కట్యాశ్లిష్టకము, సం. వి. అ. న. ఒకరకము కౌఁగిలింత: చూ, సంశ్లేషము.
కట్ల, వై. వి. 1. = ఖట్వా. రూ-కట్లియ. ఎఱచివిడుక*;చూ, శంకిని; 2. మంచపుదోలి: చూ, పాలకి. (రూ-కట్లి-కట్టీ-కట్లె-కట్లమంచము.)
కట్లంక, దే. వి. వరుసడ్డలపైనుంచెడి. యొంటిగడ్డ: చూ, వస్త్రము. 1-ఈ.
కట్లగుదియ, ద్వ. వి. ముసుండి: చూ, బాణము. 1-గఈ.(గ).
కట్లజెట్టి. ద్వ వి. కట్లుగల పెద్దజెట్టి: చూ, సర్పము. 1-ళ (ళఎ.)
కట్లదండ, ద్వ. వి. ఎడనెడ బంగారుకట్లుగ్రుచ్చిన నల్లపూసల సరము: చూ, భూషణము. 2-ఒ. (ఇ)
కట్లపాము, ద్వ. వి. కట్లజెట్టి: చూ, సర్పము 1-ళ. (ళఎ)
కట్లపురుగు,—పై —(రూ-కట్టెడ.)
కట్లబల్ల, ద్వ. వి. (కట్లు+బల్ల) కత్తెరకాళ్ళ మదుపుబల్ల: చూ, సింహాసనము. 1-ఒ.
కట్లమంచము, ద్వ వి. మంచపుదోలి: చూ, సవారి.
కట్లమారి, ద్వ. విణ. కట్లుగలది. చంద్రా. 4, ఆ 127.
కట్లసంచి, దే. వి. (కట్లు+సంచి) చుట్టు అఱలేచ్చఱచి కట్టిన నిడుపాటిగుండుసంచి: చూ, సంచి.
కట్లి, వై. వి. 1. = ఖట్వా. రూ-కట్లె. ఎఱచి విడుక*: చూ, శంకిని; 2. కట్లమంచము: చూ, పాలకి; 3. బంగారు. తూనికగుండు: చూ, పడికట్టు.
కట్లె, వై. వి. 1-2-3-పై..; 4. కట్లెకోఁగె*: చూ, పర్యంక పాళిక.
కట్వ, సం. వి. అ. స్త్రీ. కటుకరోహిణి*: చూ, శకులాదని.
కట్వంగము, సం. వి. అ. పుం. 1. దుండిగము*: చూ, శోణకము.
కట్వరము, సం. వి. అ. న. 1. నవనీతము: చూ, వెన్న; 2. కూర: చూ, వ్యంజనము. 1; 3. తక్రము: చూ, మజ్జిగ.
కట్వామ్లిక, సం వి. అ. స్త్రీ. జిమ్మి: చూ, శమి.
కట్వి, సం. వి. ఈ. 1. కటుకరోహిణి*: చూ, శకులాదని; 2. ఒకరకముతీఁగె*: చూ, లత. 1.
కఠకాలాపుఁడు, సం. వి. అ. పుం. కఠమహర్షిచేఁ అధ్యయనము చేయఁబడిన కాఠకమను శాఖను చదువువాఁడు: కఠుఁడు.
కఠకుఁడు. సం. వి. అ. పుం. కఠమహర్షి: చూ, సన్యాసి. 1.
కఠమర్దుఁడు, సం. వి. అ. పుం. ముక్కంటి: చూ, శివుఁడు.
కఠము, సం. వి. అ. న. 1. కళ్ళి: చూ, వేత్రము. 1. పుం, 2. కూఁత: చూ, స్వరము. 2-ళఒ. (గఎ); 3. = కడాఁ, బంగారు: చూ, లోహము. 1; 4. వాఁత్రీ ముఖకమలము.
కఠరము, సం. విణ. గట్టి: చూ, బెడిదము.
కఠలము, సం. విణ.—పై.—
కఠవల్లి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. చూ, ఉపనిషత్తులు.
కఠారము, సం. వి. అ. వుం. 1. కత్తి; భీ. 1, ఆ. 82: రా. ఆర. 1, ఆ. 155 : చూ, రిష్టి. 2; 2. బాఁకు; వీర. 4, ఆ, 81; రా. యు, కాం. 1752: చూ, బాణము. 1.
కఠారి, వై. వి. = కఠార.—పై.—(పురు. క.)
కఠాలుపు, సం. వి. ఉ. పుం. = కటారి—పై.—
కఠాహకము, సం. వి. అ. పుం. కూకుయగుండంగి: చూ, దాత్యూహ .
కఠి, సం, వి. ఈ. స్త్రీ. చిఱుతేఁకు*: చూ, బారంగి.
కఠింజరము, సం. వి. అ. పుం. వల్లగగ్గెర*: చూ, పర్ణాసము.
కఠిగ్లౌడువు, సం. వి. అ. పుం. లతనము: వెల్లుల్లి.

కఠిన, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. ఉంట: చూ, గోళము; 2. గుడము: చూ, బెల్లము. 1.

కఠినదండనము, ఆం. చూ, సప్తవ్యసనములు.

కఠినఫలము. వా. వి అవి. దీర్ఘకఠినఫలము. (కొబ్బరిపండు లోనగునవి.)

కఠినపృష్ఠకము, సం. వి. ఆ. పుం. కచ్ఛపము: చూ, తాఁబేలు.

కఠినము, సం. వి. అ. న. 1. వంటకుండ: చూ, భాండము. 3-ఆ; విణ. 2. గట్టి: చూ, బెడిదము; 3. పరుసఁదనము: చూ, పరుషము. 2-ఎ.

కఠిని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. = కడ్డి. పలకమీఁద వ్రాయుపుల్ల: చూ, బలపము; 2. చిత్తరువు వ్రాసెడు తూలిక: చూ, లేఖిని.

కఠినిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. జేసురుజాయి: చూ, రత్నములు. 1-ఎ-ఎ-(ఎ).

కఠినుఁడు, సం. విణ. దుష్టుఁడు: చూ, వ్యాధుఁడు. 2.

కఠినులు, సం. విణ. బ. కఠినాత్ములు: చూ, నిర్దయులు.

కఠినోక్తి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. అతివాదము: చూ, పరుషము. 2-ఎ.

కఠిల్ల, సం. వి. ఆ. స్త్రీ ఎట్టగలజేరు*: చూ, వర్షకేతువు.

కఠిల్లము. సం. వి. అ. పుం. 1. కారవేల్లము*. కాఁకర: చూ, సుషవి. 1; 2 గలిజేరు*: చూ, వర్షకేతువు; 3. తొఁటసి*: చూ, హరిప్రియ. 3.

కఠిల్లము, —పై.—

కఠిల్లు, దే. వి. హతియందగు ధ్వన్యనుకరణము. స్వా. 4 ఆ: 37: చూ, హూ హూ.

కఠుఁడు, సం. వి అ. పుం: చూ, క్రూరకాలాపుఁడు.

కఠేరుఁడు, సం. విణ. = కొంటిక. మిక్కిలి పిసినిగొట్టు: చూ, లోభి.

కఠేరువు, సం. వి. ఉ. పుం. చామరపుగాలి: చూ, వాయువు 1-ఐం.

కఠోరము, సం. విణ. గట్టి: చూ, బెడిదము.

కఠోరుఁడు, సం. విణ. పాపాలమున్దఁ: చూ, వ్యాధుఁడు. 2.

కఠోలము, సం. విణ: చూ, రూ-కఠోరము.

కఠోలుఁడు, సం. విణ: చూ, కఠోరుఁడు.

కడ, వై. వి 1. = కాష్ఠా. దిక్కు. అచ్చ. అయో, కాం. 12: చూ, హరిత్తు; 2 తావు: చూ, స్థానము. 1; 3. దవ్వు, దూరము. కళా. 4, ఆ. 93: చూ, విప్రకృష్టము; 4. దగ్గఱ: చూ, సమీపము; 5. వైపు. కళా. 7, ఆ. 72: చూ, పార్శ్వము. 2; 6. చివర. భార. భీష్మ. 1, ఆ. 21: చూ, సుద. 2; 7. చావు: చూ, సావు; వై. విణ. 8. తక్కువైనది. భార. శాంతి. 1, ఆ. 231: చూ, హీనము. 1.

కడంక, దే. వి. 1. ఉద్రేకము, ఏపు: చూ, విజృంభణము; 2. చేవ, ధైర్యము: చూ, స్థైర్యము; 3. రూ-కడఁక. ఆయితము: చూ, యత్నము; 4. తెంపు: చూ, సాహసము.

కడంగము, సం. వి. అ. పుం. ఒకవిధమగు సారాయి: చూ, సుర. 1-ఎఅ.

కడఁగరము, సం. వి. అ పుం. 1. రూ-కటంగరము. పొల్లు: చూ, ధాన్యము; 2. పొల్లుకసవు: చూ, తృణము. 1.

కడంగరీయము, సం. వి. అ. పుం. పొల్లుకసవుమేసెడి ఎద్దు: చూ, వృషభము. 1.

కడంజో. దే. వి. గోకర్ణమృగము: చూ, గోకర్ణము.

కడంతి, దే. వి. ఒంటెపిల్ల. ఆం. భా. ద్వి. వీం. 85: చూ, లొట్టిపిట్ట. (రూ-కడఁతి.)

కడంబము, సం. వి. అ. పుం. 1. కలంబము: చూ, కూరనార; 2. అమ్మ: చూ, బాణము. 1.

కడంబి, సం. వి. ఈ స్త్రీ. బచ్చలికూర*: చూ, బచ్చలి.

కడఁక, దే. వి. ఆయితము. విక్ర. 3, ఆ. 76: చూ, యత్నము. (రూ-కడంక-కణఁక-కదలిక-కదలి).

కడఁగు, దే. అ. క్రి. రూ-కణఁగు. పూను. ఉ, హరి. ర్, ఆ. 179: చూ, యత్నించు.

కడఁజో, దే. వి: చూ, రూ-కడంజు. (రూ-కణఁజు-కణుజు-కడితి-కణితి.)

కడత, దే. వి. రూ-కణత. కంటకడ ప్రక్కచోటు, శిరఃపార్శ్వము. ఆం. భా. ద్వి. మ. 144: చూ, పార్శ్వము. 2.

కడతి, దే. వి. 1.(తద్భవమని పురుషోత్తమకవీయము = కణ) గంధర్వమృగము. ఆం. భా. ద్వి. సీం. 85; శుక. 1, ఆ. 182: చూ, లొట్టిపిట్ట. (ఒంటెపిల్ల అనుట యుక్తము.); వై. వి. 2. = గ్రన్థి. కంతి: చూ, దద్రువు.

కడఁబడు, ద్వ. అ. క్రి. (కడమ + పడు) ఱియించు, తగ్గు. పంచ. వేం. 1, ఆ. 176: చూ, క్రుక్కు. 9.

కడక, దే. వి: చూ, కడత.

కడకంటిచూపు. దే స. క్రి. 1. కటాక్షించు: చూ, చూపు: 2. (ప్రేమతోఁగూడిన) తుట్టతుదచూపు; అవసానికాలమందలి చూపు; క్రియాంతమందలి చూపు; కడసారి చూపు. (వా.)

కడకన్ను. ద్వ. వి కటాక్షము: చూ, లోచనము. 1-ఎ; చూ, హస్తి. 1-ఒ-(7). (రూ-కడగన్ను-క్రేగన్ను.)

కడకము, సం. వి. అ. న. ఒకానొక ఉప్పు: చూ, లవణము. 1.

కడకు, దే. వి. కడిమి*: చూ, నీపము. (రూ-కడప-కడిమ-కడిమి-కడ్మి.)

కడకుఁబోవు, ద్వ. అ. క్రి. (కడకుఁ + పోవు) కొంగుమాయు: చూ, సమర్థుడు.

కడకేక, దే. వి. మరణసమయమున వేయుకేక: చూ, స్వరము. 2-ళఒ-(౨౦).

కడకొవి, దే. వి. కాఁగా మిగిలినకట్టె. భార. ఉద్యో. 2, ఆ. 275: హరిశ్చ. 2, భా. 2056: కొఱకచ్చు: చూ, వహ్ని. 1-౨౪.

కడగంటఁజూచుట, జా. కటాక్షదృష్టి, దయతోఁగూడిన చూపు. "విడువాలం గడగంటఁ జూచుమనుచుఁ." (పారిజాతాపహరణము.)

కడగండ్లమారి, దే. విణ. ఆపదలు పొందుటయే స్వభావముగా గలవాఁడు: అగచాట్లపోతు, అగచాట్లమారి, రూ-ఎసాట్లమారి; (సం. వ.):— ఆపన్నుఁడు, ఆపన్నుఁడు, కష్టశీలుఁడు, కిష్టాత్ముఁడు.

కడగండ్లు, దే. వి. బ. (కడ + కండ్లు) కష్టము, ఇబ్బంది: చూ, శోకము. 2.

కడగట్టు, ద్వ. వ. క్రి. (కడ + కట్టు) ఏర్పఱచు, హరి. పూ. 8, ఆ. 139; వి. శకుం. 2, ఆ. 157: చూ, సృజించు.

కడగన్ను, ద్వ. వి: చూ, రూ-కడకన్ను.

కడగొట్టు, ద్వ. అ. క్రి. (కడ + కొట్టు). 1. చచ్చు. సా. 1, ఆ. 107: చూ, మరణించు; విణ. 2. కడపటిది. "కడగొట్టు కొడుకు-కడగొట్టు చెల్లెలు.": చూ, వెరసి. 2.

కడచను, ద్వ. అ. క్రి. 1. చచ్చు. భార. శల్య. 1, ఆ. 9: చూ, మరణించు, 2 మచ్చమాయు, భార. అను. 1, ఆ. 19: చూ, నశించు; 3. ముగియు. భార. ఆది. 2, ఆ. 210: చూ, సరిపోవు. 3; స. క్రి. 4. దాటు. రా. కిష్కిం, కాం. 771: చూ, తరించు.

కడచు, దే. అ క్రి. 1. చచ్చు. రా. కిష్కిం, కాం. 703: చూ, మరణించు; 2. కడవఁబడు. చూ, గతించు; 3. మచ్చ మాయు: చూ, నశించు, 4. అతిక్రమించు. మార్క. 2, ఆ 13: చూ, దాటు. 6; 5. అధికమగు. భో. 6, ఆ. 24: చూ, హెచ్చు. 3; స. క్రి. 6. దాటు. రామా. 5, ఆ. 28: చూ, తరించు.

కడచుక్క, ద్వ. వి. రేవతీనక్షత్రము: చూ. నక్షత్రము. 1.

కడజాతివాఁడు, దే, వి. చండాలుఁడు, బ్రాహ్మణస్త్రీ శూద్రులకుం బుట్టినవాఁడు: చూ, మాల. (1).

కడతెగు, ద్వ. అ. క్రి ముగియు: చూ, సరిపోవు. 3.

కడతేఱు, ద్వ. అ. క్రి. 1. చచ్చు. (రూ-కడగొట్టు-కడచను-కడచు.) అచ్చ. రా. సుం, కాం. 123: చూ, మరణించు; 2. తీఱు. భో. 3, ఆ. 249: చూ, నశించు; 3. సమాప్తమగు, ముగియు. భార. కాం. 6, ఆ. 126: చూ, సరిపోవు. 3; 4. కడచు. ఆం, భా. తృ. కాం. 94: చూ, గతించు.

కడత్రము, సం. వి. అ. న. 1. ఒకరకము పాత్రము: చూ, పాత్రము. 6; 2. పెండ్లాము. రూ-కళత్రము: చూ, భార్య.

కడదెసంగాచెడినా, దే. వి. ఈశానదిక్పతి, ముక్కంటి. ఆం. పదా. సుర. 37: చూ, శివుఁడు.

కడప, దే. వి. 1. రూ-గడప: చూ. దేహళి (ఇల్లు పరుషాదిగా కొందఱు); వై. వి. 2. = కడందిము. చూ, పీనుము; (రూ-కడిమి.)

కడపట, దే. వి. అగ్రము: చూ, సుద. 2.

కడపటిమల, దే. వి. చక్రవాళపర్వతము: చూ, పర్వతము.

కడపల, వై. వి. తుద. భీ. 6, ఆ. 75; పర్వ. 8, ఆ. 73: చూ, సుద. 2. (రూ-కడ.)

కడపు, దే. ప్రే. 1. ఇయ్యకపొమ్మను. భో. 3, ఆ. 137; భార. ఆర. 5, ఆ. 13; 2. చంపు. హరిశ్చ. 5. ఆ. 112: చూ, మరణించు; 3. బండ్లు పనులు లోనగు వానిని నడపించు. ఉ, హరి. 4, ఆ. 214: చూ, వెలుచు; 4. వదలు. భార. ఉద్యో. 4, ఆ. 70; భార. స్త్రీ. 1, ఆ. 25: చూ, విసర్జించు.

కడపుఁజేయి, దే. వి. (కడపు + చేయి) అరిత్రము, చుక్కాని. పా. 1, ఆ. 24: చూ, పీలి. 2.

కడమ, దే. వి. 1. కొఱత. హరి. ఉ. 3, ఆ. 168: చూ, వెలితి. 2; 2. అన్యము: చూ, పరాయి; 3. ఎగులు. పర. 4, ఆ. 140: చూ, శేషము. 1.

కడమపడు, ద్వ. అ. క్రి. కొఱతపడు: చూ, లోపించు (రూ-కీడుపడు-కీడ్పడు.)

కడముంత, ద్వ. వి. కొయ్యవంటి చిన్న మట్టిపాత్రము, రూ-కడుముంత: చూ, భాండము. 3-ఉ

కడమట్టు, ద్వ. అ. క్రి. 1. ముగియు. కాళ 3, ఆ. 130: చూ, సరిపోవు. 3: 2, సమకూరు. పాండు. 1. ఆ. 208: చూ, సిద్ధించు.

కడయొత్తు, ద్వ. వి. (కడ + ఒత్తు) గృహవిశేషముయొక్క చుట్టుగోడయందలి కంఒముల మీఁదిమూలము; తుల: చూ, దూలము.

కడరాసి, ద్వ. వి. మీనరాశి, చేపరాసి: చూ, రాశి.

కడలి, దే వి. సంద్రము: చూ, సముద్రము.

కడలికానుపు, దే. వి. ఈవులక్రమాను: చూ, వేఁపుఁజెట్టు.

కడలికూఁతురు, దే. వి. అబ్జ, లచ్చి: చూ, లక్ష్మి.

కడలిబత్తిలికదునేదాకి, దే వి. సముద్రము తూనీరముగాఁ గలవాఁడు, ముక్కంటి. ఆం. పదా. సుర. 10: చూ, శివుఁడు.

కడలిమీఁగడముద్ద, దే. వి. చందమామ: చూ, చంద్రుఁడు.

కడలియల్లుఁడు, ద్వ. వి. వెన్నుఁడు. సాంబ. దేవ. 4: చూ, విష్ణువు. 1.

కడలిరాతత్తడి, దే. వి నక్రము. మొసలి. ఆం. పదా. ఆచర. 46: చూ, మత్స్యము. 1.

కడలిఱేఁడు, దే. వి. పీటిరాయఁడు: చూ, వరుణుఁడు. 1.

కడలివెన్న, ద్వ. వి. చందురుఁడు. అచ్చ. రా. యు, కాం. 64: చూ, చందురుఁడు.

కడలివేఁది, దే. వి. మిన్నేఱు: చూ, నది.

కడలు, దే. వి. 1. అల. హరి, పూ. 9, ఆ 153: చూ, వీచి. 1; 2. పెద్దఅల: చూ, వీచి. 1. (రూ-కరండము-కర-కరము-కరడము.)

కడలుకొను, దే అ. క్రి. 1. రూ-కడలొక్కను. అతిశయించు: చూ, ముమ్మరించు; 2. రూ-కడలొక్కను. మిక్కిలి సంతోషించు, ఉప్పొంగు. భార. ఉద్యో. 3, ఆ. 412: చూ, పంతోషించు; 3. రూ-కడలొక్కను. క్రమ్ము: చూ, వ్యాపించు.

కడలొత్తు, ద్వ. అ. క్రి. (కడలు + ఒత్తు) కమ్ము. హరి. పూ. 8, ఆ. 168: చూ, వ్యాపించు.

కడలొక్కను, దే. అ. క్రి: చూ, రూ-కడలుకొను. (వ్యాపించు.—భార. ఉద్యో. 2, ఆ. 110.)

కడవ, వై. వి. 1. = కటాహము. పెద్దకుండ: చూ, భాండము 3; 2. = కటాహము-ఘటి. బిచ్చగాని పాత్ర: చూ, పాత్రము. 6. (రూ-కడువ.)

కడవఁబడు, ద్వ. అ. క్రి. (కడవఁ + పడు) కడతేరు. భార. ఆది. 2, ఆ. 222. (స్వార్థమున పడు: చూ, గతించు.

కడవతీటు. ద్వ. వి. రూ-కడువతీటు, తుడుము, మద్దువు: చూ: పీణ. 1-౪౫. (౧).

కడవరాసి. ద్వ. వి. కుంభరాశి: చూ, రాశి. 2.

కడవసము, దే. వి. చర్మము. భార. ఆది, 7, ఆ. 227: చూ, తోలు. 1.

కడవాఁడు, ద్వ. విణ. 1. అన్యుఁడు: చూ, పరాయివాఁడు; 2. అనుజాఁడు. పా. 5, అ. 4: చూ, సహోదరుఁడు.

కడివెళ్ళ ద్వ. క్రి. విణ. ఆమూలము: చూ, మూలమట్టు.

కడివెళ్ళు, ద్వ. అ. క్రి. 1. ముగియు: చూ, సరిపోవు. 3; న. క్రి. 2. దాఁటు. ప్రభా. 3, అ. 124: చూ, తరించు.

కడసరము, దే. వి. ఒకానొకదేగ. రసి. 1, అ. 115: చూ, శ్యేనము.

కడసాఁచూపు, వా. వి. మరణకాలమున చూచెడిచూపు.

కడాని, దే. వి. మేలిమి: చూ, లోహము. 1. (తత్ప-కథ-పురుషోత్తమకవీయము.)

కడారము, సం. వి. అ. పుం. 1. గోరోజనమువంటి రంగు: చూ, వర్ణము. 6-ళ-(౫); విణ. 2. గోరోజనమువంటి రంగుగలది: చూ, వర్ణము, 6-ళ-(౫); పుం. 3. ఏనుఁగు కపోలమదము: చూ, మదము. 1.

కడాసము, దే. వి: చూ, రూ-కదవసము; ఆం. భా. ద్వి. ప్ర. 177.

కడి, దే. వి. 1. పని. ఆము. 2, అ. 19: చూ, వాసన. 1; 2. కబళము, ముద్ద: చూ, సాపాటు; 3 అధముఁడు: చూ, హీనుఁడు; 4. గాయము: చూ, నరుకు; 5: చూ, పేడముద్ద; పేడకడి. (వా).

కడిఁడి, దే. వి. 1. ఆపద. పంచ. నా. 1. అ. 385: చూ, విపత్తు; వై. వి. 2. = కఠినము. కష్టము: చూ, దుఃఖము; 3 బీరము. (రూ-కడిమి-కడ్మి-కడుదు.) ఆం. భా. ద్వి. ఉ. 221: చూ, శౌర్యము; విణ. 4 క్రొవ్వినది: చూ, స్థూలము. 2; 5 అధికము. భార. ఆర. 3, అ. 235: చూ, హేరాళము; 6. అళక్యము. భార. ఆర. 6, అ. 111: చూ, లావు. 7; 7. అందరానిది: చూ, వెక్కసము. 3; 8. కఠినము. కళా. 7, అ. 130: చూ, బెడిదము.

కడిఁదండలు, ద్వ వి. బ. ఖండఖండములు, ముక్కముక్కలు. భార. విరా. 5, అ. 151: చూ, శకలము. 4.

కడిగొను, దే. అ క్రి. (కడి + కొను) కఱచు. భాగ. 8, పక్కం. 246: చూ, క్రింగు.

కడితము, వై. వి. = ఘట్టితము, కవిలెట్ట. ఘట్టించిన నీల పటపు లెక్కపొత్తము. పాండు. 5, అ. 78: చూ, పుస్తకము.

కడితి, దే. వి. రూ-కణితి; స్వా. 4, అ. 37: చూ, గోకర్ణము.

కడితులము, సం. వి. అ. పుం. కత్తి: చూ, ఋష్టి 2.

కడిదఱఁగు, దే. వి. చుట్టువాలు, చక్రాయుధము. ఆంధ్ర. పదా. మర. 16: చూ, బాణము. 1-30.

కడిమి, దే వి. 1, అతిశయము. రూ-కడ్మి. ఉ, రా. 5, అ. 181; వసు. 3, అ. 185: చూ, హెచ్చు. 2; 2. రూ-కడ్మి. అధిక్యము. య. 2, అ. 122: చూ, హెచ్చు. 2;) 3. రూ-కడ్మి. పరాక్రమము. అచ్చ. యు, కాం. 489: చూ, శౌర్యము. 1; వై. వి. 4. = కదంబ*: చూ, నీపము (దీని భేదములు.—నీరుకడమి, బట్టకడిమి.)

కడిఁగి, దే. విణ. పచ్చికగలది (నేల) రా. ఆర. 2, అ. 376: చూ, భూమి. 1-ఐ.

కడియపుటట్టు, ద్వ. వి. (కడియము + అట్టు) ఒకానొక భక్ష్యము: కళా. 7, అ. 81: చూ, భక్ష్యము.

కడియము, వై. వి. 1 = కటకము. ఒకానొపహస్తభూష. రూ-కడెము: చూ, భూషణము. 2; దే. వి. 3. వరికుప్ప నూర్పు చేయుచు గడ్డిచలిపుచు చుట్టునువేయుగడ్డివామి: రూ-కడెము.

కడిల, వై. వి = ఉట్టా. (రూ-కడిలము-కొట్ల-కట్టియ.) ఎఱచి పిడుకి*: చూ, శంకివి.

కడిలము, వై. వి. = ఉట్టా.—వై.—

కడివోవు, దే. అ. క్రి. (కడి + పోవు) చెడు. ఉ, హరి. 5, అ. 202: హరిశ్చ. 1, అ. 2414: చూ, నశించు.

కడివెల, దే. వి. ఒకానొక చేఁప: చూ, మత్స్యము. 1.

కడు, దే. ద్ర. అత్యంతము. (వృత్తియందు అచ్చుపరమగుచో దకారమునకు టకారద్వయ మాదేశంబగు. ఉ —కట్టనిఁగు, కట్టనువు, కట్టలుక, కట్టాణి, కట్టాయితము, కట్టావి, కిట్టెండ, కిట్టెడురు, కిట్టెఱ్ఱి మొ.) చూ, మటిమటి.

కడుఁదురీఁగ, వై. వి. = గంధోలి. రూ - కడుఁదురు: చూ, మక్షిక. 1-ఎ.

కడుఁదురు, వై వి. = గంధోలి.—వై.—భార. ద్రోణ. 1, అ. 258.

కడుకొను, దే. అ. క్రి. 1. అతిశయించు: చూ, ముమ్మరించు; 2. ఉత్సహించు. భార. ఆది. 6, అ. 302: చూ, యత్నించు.

కడుగు, దే. వి. 1. కుడితి. (రూ-కడ్డు-కడువు, కఱఁగు.): చూ, ఋక్తము. 1-ఁ; 2. రూ-కడ్డు. సోదన: చూ. శోధనము; అ. క్రి. 3. రూ-కడువు-కడ్డు, తొడయు: చూ, ప్రవేశించు.

కడుగుచారు, దే. వి. కడుగుతోకాఁచినచారు. (ఇందు బచ్చలి ఆకు, తోఁటఆకు, నెల్లిఆకు లోనగునవి వేయుదురు.): చూ, లచ్చించారు. (చూ, యూషము.)

కడుగుట, దే. వి. క్షాళనము: చూ, ప్రక్షాళనము.

కడుజు, దే. వి. ఒకానొక దేగ: చూ, శ్యేనము. (రూ-కఱుజు.)

కడుదు, దే. వి. బీరము: చూ, శౌర్యము.

కడువు, వై. వి. 1. = గర్భః. ఱుల్లశోణితపిండము. రూ-కడ్పు-కరువ: చూ, భ్రూణము 1; 2. = గర్భః. కుక్షి. రూ- డ్పు: చూ, భ్రూణము. 1. తా. 3. గర్భకుహరము; అం. 4: చూ, స్త్రీలక్షణాంగములఁ: చూ, కళలుండు స్థలములు.

కడుపుగక్కుటీతి, జా. తొందఅపాటు. "తడవులఁబట్టి యేము పతతఁబును బోదుము వానివీటికిం, గడుమలిచాలమిం గడువు కక్కుటీతి మ్మరనాథ." ప్రభావతీ ప్రద్యుమ్నము.

కడుపుబ్బు, ద్వ. వి. 1. అజీర్తి: చూ, రోగము. 1; 2 ఓరువలేఁతనము: చూ, నూడు. 1.

కడుపుమంట, ద్వ. వి. ఈర్ష్య: చూ, నూడు. 1.

కడుపూఁద, ద్వ. వి. (కడుపు + ఊఁద) 1. —వై.—; 2. బిలమలములు కట్టి కడుపుబ్బరించెడి పశురోగము. హరి. పూ 6, అ. 46: చూ, పశురోగము.

కడుపేడు, దే. వి (కడుఁ + పేడు) మేదరవాఁడు కట్టుకఱ్ఱెడు సన్నని వెదురుపేము.

కడుముంత, ద్వ. వి: చూ, రూ-కదముంత.

కడువ, వై. వి. = కటాహ ఘటము: చూ, రూ-కడవ.
కడువతీటు, ద్వ. వి: చూ, రూ-కడవతీటు.
కడువరాని, ద్వ. వి. చూ, రూ-కడవరాని.
కడువు, దే అ. క్రి. రూ-కడుగు: చూ, ప్రక్షాళించు.
కడెము, వై. వి. దే వి: చూ, రూ-కడియము. (తత్ప-కటక-పురుషోత్తమకవీయము.) (రూ-కడ్యము)
కడేరాత్ర, వా. వి. ఆగుమని గట్టిగా చెప్పుట.
కడ్డు: చూ, రూ-కడుగు (ప్రక్షాళించు.— "అడుగులు కడ్డి" భార. అశ్వ. 4, ఆ. 223)
కడ్డాయము, దే. వి. నిర్బంధము: చూ, బలవంతము.
కడ్డి, వై. వి. 1. = ఖటికా. రూ-కడ్డీ: చూ, బలపము; 2. = ఖటికా. బంగారులోనగువాని కడ్డి, పాళము. రూ-కడ్డీ: చూ, శలాక.
కడ్డీ, వై. వి.—వై.—
కడ్డీగంధకము, మి. వి: చూ, అగరశిలాగంధకము.
కడ్పు, వై. వి. = గర్భమ్. చూ, రూ-కడుపు. హరి, పూ. 5, ఆ. 224.
కడ్మి, దే. వి: చూ, రూ-కడిమి. (పరాక్రమము.— రా. బాల, కాం. 494.) (తత్ప-కదంబ-పురుషోత్తమకవీయము.)
కణ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ 1. కండరీగ: చూ, మక్షిక. 1-ఎ; 2. అజాజి*: జీలకఱ్ఱ: చూ, సుషవి. 2; 3. పిప్పలిమోడి*: చూ, పిప్పలి.
కణఁ, దే. విణ. రూ-కడఁక. ఆయతము. భాగ. 5, స్క-ం. 2, ఆ. 93: చూ, యత్నము.
కణఁకు, దే. వి. అగ్ని. పంచ. నా. 1. ఆ, 504: చూ, నిప్పు.
కణఁగు, దే. అ. క్రి. రూ-కడఁగు: చూ, యత్నించు.
కణఁజము, వై. వి. 1. = గ-జ. కుసూలము. ఉ, రా. 1, ఆ. 265. (ఇక్కడ కోట ఉల్లేఖింపఁబడియె.): చూ, పంట సా-: 2. ధాన్యముంచెడు పాత్రఅ. చంద్రా. 1, ఆ 25: చూ, పటసాల.
కణఁజు, దే. వి: చూ, రూ-కడఁజు.
కణఁత, దే. వి: చూ, రూ-కడఁత. (ప్రకృతి-కణ-పురుషోత్తమకవీయము.)
కణఁతి, దే. వి. 1. రూ-కడఁతి కాళ. 3, ఆ. 48: చూ, లొట్టిపిట్ట; వై. వి 2 = గ్రంథి, కంతి: చూ, దద్రువు.
కణకము, సం. వా వి. పెసపప్పుదులపిల్ల: చూ, శిరువు. 1-ఇ.
కణగుగ్గులువు, సం. వి. ఉ. పుం. గుగ్గులుప్రభేదము: చూ, గుగ్గులువు.
కణచీర, సం. వి. ఆ స్త్రీ. ఎఱ్ఱని మణిసిల: చూ, రత్నములు. 1-ఎ-(ఎఎ).
కణజిమూషకన్యాయము, న్యా. గాడిక్రింది పందికొక్కు గాది లోనే జీవించునట్లుపడ్డది.
కణజీరము, సం. వి. అ. న. సన్నజీలకఱ్ఱ*: చూ, జీలకఱ్ఱ.
కణజీరము, సం. వి. అ. పుం. 1. తెల్లజీలకఱ్ఱ*: చూ, సుషవి. 2-ఇ; 2. నల్లజీలకఱ్ఱ: చూ, సుషవి. 2-ఎ.
కణభక్షకము, సం. వి. అ. పుం: చూ, భారిటము.
కణమారిషము, సం. వి. అ. పుం. చిట్టి*: చూ, భండీరము.

కణము, సం. వి. అ. పుం. 1. అంప: చూ, బాణము. 1; 2. వరిపండు: చూ, ధాన్యము; 3. చిన్నకొలత: చూ, పరిమితి; 4. తండులకణము: చూ, మూక; 5. ధాన్యములోని భాగము: చూ, ధాన్యము; 6. నీటిబొట్టు: చూ, బొట్టు; 7. చంక: చూ, కక్షము 1; 8. కొంచెము; చూ, స్వల్పము; న. 9. = కడఁత, కంటిదవ్రక్కచోటు: చూ, పార్శ్వము. 2.
కణయము, సం. వి అ. పుం. 1. ఒకరకపు ఈఁచె. ఉ, హరి. 4, ఆ. 213. శరపరిశేషమందురు.): చూ, బాణము. 1-ంా.
కణలాభము, సం. వి. అ. పుం. అంభసాంక్రమము: చూ, పీళ్ళసుడి.
కణవెరము, దే. వి. ఒకరకము దేఁగ: చూ, శ్యేనము. (దేగ అని పురుషోత్తమకవీయము. రూ-కనివెరము-కడసరము-కడుజు-కణుజు-కరుజు.)
కణాటీనము, సం. వి. అ. పుం. మందపిచ్చుక: చూ, పిచ్చుక.
కణాటీరకము, సం. వి. అ. పుం.—వై.—
కణాతిగోడ, ద్వ. వి. రూ-కనాతిగోడ: చూ, ప్రాచీనము. 1.
కణాదుఁడు, సం. వి. అ. పుం. ఒకానొక ముని: చూ, ముని. 1.
కణాది, సం. వి. ఇ. పుం. తెల్లజీలకఱ్ఱ*: చూ, సుషవి. 2-ఇ.
కణాదిబొంగు, దే. వి. బొంగువెదురు: చూ, వెదురు.
కణి, సం. వి. ఇ. పుం. 1. లూతిత్తుడు: చూ, వస్తాగు; ఈ. స్త్రీ 2. అంకణపు స్త్రీల కుపయోగించెడు బండి: చూ, శకటము. 1.
కణీతి, వై. వి: చూ, రూ-కంతి: చూ, దద్రువు.
కణితి, దే. వి: చూ, రూ-కడితి. (రూ-కణీతి-కడఁతి-కంతి.) (ఆంధ్రపదపారిజాతము)
కణిక, సం. వి ఆ. స్త్రీ. 1. నీటిబొట్టు: చూ, బొట్టు; 2. గోధుమ లోపగువాని రవ: చూ, మూక; 3 కొంచెము: చూ, స్వల్పము; 4. అత్యంత సూక్ష్మవస్తువు: చూ, నెరసు; 5. నడిమిప్రేలు: చూ, హస్తము. 1-ఎఁ-(ళ); 6. అగ్ని మంథము*: చూ, చిల్లి.
కణికము, సం. వి. అ. పుం. 1. వరిపండు: చూ, ధాన్యము; 2. కొంచెము: చూ, స్వల్పము.
కణిచి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ 1. పుష్పించినతీఁగె*: చూ, వృక్షము; 2 గుంజ*: చూ, తులాబీజము; 3. బండి: చూ, శకటము. 1. (రూ-కణీచి.)
కణిశము, సం. వి. అ. న. ఎన్ను: చూ, వెన్ను.
కణిశవృంతము, సం. వి. అ. న. జొన్న లోపగువాని కంకికాడ: ఈచ, ఊఁచ.
కణిష్ఠము, సం. విణ. కడుఁగొంచెము: చూ, స్వల్పము.
కణీకము, సం. విణ.—వై.—
కణీచి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, రూ-కణిచి.
కణీయము, సం. విణ. అత్యల్పము: చూ, స్వల్పము.
కణీయస్సు, సం. విణ. రూ—వై.—
కణీష్ఠము, సం. విణ.—వై.—(రూ-కణిష్ఠము).
కణుఁదురీఁగ, వై. వి. = గంధోలి: చూ, మక్షిక. 1-ఎ.
కణుఁచురుఁడు, వై. వి. = గంధోలి.—వై.—
కణుజు, దే. వి. ప్రవాళమణుల యెత్తు: రూ-కణుజు.

కణుజు, దే వి. 1.—పై—; 2. దేగలంలో నొకజాతి: చూ, శ్యేనము; 3 రూ-కణఁజు: చూ, గోకర్ణము.

కణుపు, దే. వి. పెదురు చెఱకు లోనగువానిబుడిపి: చూ, బుడిపి. (రూ-కీమపు, కన్ను-కొడుపు-గనుపు.)

కణ్వ, నం. వి. అ. స్త్రీ 1. బోగముచాని: చూ, వేశ్య; 2. హస్తినీజాతిస్త్రీ: చూ, స్త్రీ. 1-ం; వా. బలవంతముగ అపుట.

కణ్వము, పు. వి. అ. వుం: చూ, మృదుద్రుమము.

కణ్వేరువు, పం. వి. ఉ. పుం. 1.—పై.—; స్త్రీ 2 బోగముచాన: చూ, వేశ్య.

కణ్వము, నం. వి. అ. న. 1. దోసము: చూ, పాపము; 2. కొండగొఱ్ఱె: చూ, మేషము. 1.

కణ్వస్మృతి, అం: చూ, స్మృతులు.

కణ్వుఁడు, వం. వి. అ. పుం. కణ్వుఁడను ఋషి: చూ, పన్నాళ్వరి. 1.

కత, వై. వి. 1. = కథ. రూ-కద-కదా. ఇంచుక వర్ణమైన ప్రబంధము. కాదంబర్యాది. స్వా. 3, ఆ. 128: చూ, సమాచారము. 2; 2. = కథ. రూ-కద-కదా. తొల్లింటికత. రామా. 8, ఆ. 182: చూ, సమాచారము. 2.

కతకము, నం. వి. అ. పుం. చిల్ల*: చూ, సల్లకి.

కతకరేణువ్యాయము, న్యా. చిల్లగింజ అరగదీసి సీళ్ళోఁగలపిన నాగంధము నీటియందలి బురదను వేఱుపఱచి తాను గాన్పించకుండఁ బోయినరీతి.

కతఫలము, పం. వి. అ. పుం. చిల్ల*: చూ, సల్లకి.

కతమము, పం. వి. అ. పుం. అశ్వపృష్ఠావర్తము: చూ, హయము. 1-ఌ-(ం).

కతమాలము, వం. వి. అ. పుం. అగ్ని: చూ, నిప్పు.

కతము, వై. వి. 1. గుఱుకు. రాజూ. 4, ఆ. 169: చూ, లక్షణము. 1; 2. = గత. కారణము,(రూ-కతనము.) భార. అర. 4. ఆ. 123: చూ, హేతువు.

కతలము, వం. వి. అ. వ. కడఁత: చూ, పార్శ్వము. 2.

కతిసోలము, వం. వి. అ. పుం. కతిసోల అను పక్షి.చూ, పక్షి.

కతుక్కు, దే. వి. కొఱుకుటయందగు ధ్వన్యనుకరణము. ఋక. 1, ఆ. 189: చూ, హూహూ.

కత్తరి, దే. విణ. 1. కబలము. నానావర్ణములుగలది. ("కత్తరియావు, కత్తరియెద్దు" మొ: చూ, వర్ణము. 6-ఆ; 2. వర్ణసాంకర్యము గలది. విజ్ఞా. అచా, కాం. 112: చూ, వంకరము. 4; వి. 3. భేదము తెలియని కూడిక: చూ, వంకరము. 1; 4. ఎరచిల్లపురుగు: చూ, మత్స్యము. 1.

కత్తరిగలయు, దే. అ. క్రి. (కత్తరి+కలయు.) కలిసికొను. జై. 8, ఆ. 213; కాశీ. 2, ఆ. 98: చూ, సంకరమగు.

కత్తరిల్లు, దే. అ. క్రి. అల్లల్లాడు, చలించు. వై. 7, ఆ. 40: చూ, సలించు.

కత్తలాన, వై. వి = కర్తలాణ. తెల్లని గొరిజయుఁ దోఁకయు వెండ్రుకలుము గల నల్లగుఱ్ఱము: చూ, హయము. 1-ఁగ. (రూ-కత్తలాని-కత్తళఁడు.)

కత్తలాని, వై. వి. = కర్తలాణ—పై.— అచ్చ. బాల, కాం. 11.

కత్తళఁడు, వై. వి. = గంధర్వ.—పై.—

కత్తళము, దే. వి. కవచము. భార. శల్య. 2, ఆ. 35: చూ, బొందడము.

కత్తళీఁడు, దే. విణ. (కత్తళము+ఈఁడు) బొందలీఁడు: చూ, వర్మితఁడు.

కత్తవ, దే వి 1. రూ-కత్తువ, మడికిచుట్టు నేర్పఱచిన చిన్న గట్టు: చూ, నేతువు. 1-ఎ; 2. బాణమువంటి పనిముట్టు: మట్టి పెల్లగించెడు పనిముట్టు: (రూ-కత్తువ, కత్తిముడ, గనిక.)

కత్తి, వై. వి. 1. కర్త్రి. ఖడ్గమ్. మల్లబంధవిశేషము: చూ, విన్నాణములు; 2. = కర్త్రి. ఖడ్గమ్. కత్తి: చూ, రిష్టి. 2; 3. = ఖడ్గమ్ కైదువు: చూ, బాణము. 1; 4. మంగలికత్తి; (రూ-కత్తియ-కత్తె. పురుషోత్తమకవీయము.): చూ, రిష్టి. 2-ఈ.

కత్తికాను, వై. వి. వడ్లవాని ఆయుధవిశేషము: చూ, బాణము. 1-ంఈ-(ం).

కత్తికలాఁడు, ద్వ. వి. అసికుఁడు: చూ, ఖడ్గి.

కత్తిగంటము, వా. వి. ఒకకొనము కత్తిగల గంటము.

కత్తినూఱుట, జా. కలహాముసకు సిద్ధమగుట. "నామీఁద కత్తి నూఱుచున్నాడు." "ఇత్తటి మనపైఁ గత్తినూఱుచున్న వాఁడెవండో యెఱుఁగరా" ధర్మజరాజసూయము.)

కత్తిపిడక, వై. వి. ఈంద్రవాని కత్తులబుట్ట.

కత్తిపీఁట, వై. వి. కూరలు లోనగునవి తఱుగుటకుఁ బీఁటయందమర్చిన కత్తి: చూ, రిష్టి. 2-ళ.

కత్తిమందు, ద్వ. వి. 1. ముళ్ళుగలిగి కాడతోఁగూడిన పాలచెట్టు. *; 2. కత్తి యొఱకు పూయు వర్ణము; 3 గడ్డలకు పూయు మందు.

కత్తిమీఁదిసాము, జా. కష్టమగు పనులు. "దొరతనపున్సరవు ల్మాటి కత్తిమీఁది పాములు మస్మ్యి." కువలయాశ్వ. వేమా. 499.

కత్తియ, అప. 1. ఒకానొక ప్రత్యయము. "అంటుకత్తియ, చెలికత్తియ, సొగసుకత్తియ." మొ. రూ-కత్తె.; 2. వై. వి. = కర్త్రి. ఆఁడుది: చూ, స్త్రీ.(పురుషోత్తమకవీయము.)

కత్తియము, దే. వి. అంకెలబంతి: రూ-కత్తెము.

కత్తిరించు, వై. ప్రే. రూ-కత్రించు. వస్త్రము లోనగువాని ఛేదించు. చంద్రా. 2, ఆ. 88: చూ, చించు.

కత్తిరిల్లు, వై. అ. క్రి. భిన్నమగు. ఋక. 1, 177: చూ, వేఱుపడు.

కత్తివాతియమ్మ, వై వి. (కత్తివాయి+అమ్మ) అర్ధచంద్రబాణము: చూ, బాణము. 1-ళ.

కత్తులపాన, వై. వి కర్షణక్రము: చూ, సాన. 2.

కత్తువ, దే. వి: చూ, రూ-కత్తవ.

కత్తృణము, నం. వి. అ. న. 1. పలమ్నము కాని చి*: చూ, తృణము. 1; 2. నాఁచు*: చూ, శైవలము. 1.

కత్తె: చూ, రూ-కత్తియ.

కత్తెము, దే. వి: చూ, రూ-కత్తియము.

కత్తెర, వై. వి. 1. = కృత్తికా. కృత్తికానక్షత్రము. కా. శి. 1, ఆ. 138: చూ, నక్షత్రము. 1; 2. = కర్తరీ. కత్తిరించెడి ఆయుధము: చూ, బాణము. 1-అ; 3. భరణీ మూఁడు నాలుగు పాదములయందును కృత్తికయందును రోహిణి మొదటిపాదమందును సూర్యుఁడుండు కాలము: కర్తరి; 4 కత్తెరవలె మృగములను ఖండించుటచే కుక్కకియ్యఁబడిన పేరు: చూ, సివఁగి. 2; 5: చూ, విన్నాణములు.

కత్తెరకాలు, ద్వ. వి. అందలపుకాళ్ళకు అడుగున పోటీగా నమర్చెడు మార్పుకాలు.

కత్తెరగాయము, ద్వ. వి. గవాక్షవిశేషము. ఉ, హరి. 2, ఆ. 94: చూ, గవాక్షము.

కత్తెరచీల, ద్వ. వి. మీఁదమునసలచీల వదలి రాకుండ దాని చివర రంధ్రమున వడ్డముగా వేసెడు చీల.

కత్తెరచుక్క, వై. వి. కృత్తిక: చూ, నక్షత్రము. 1.

కత్తెరదొంగ, ద్వ. వి. ముడియకత్తిరించు దొంగ: చూ, ముచ్చు. 1.

కత్తెరనెల, ద్వ. వి. కార్తికమాసము: చూ, మాసము 1.

కత్తెరబావిలీ, ద్వ. వి. స్త్రీకర్ణభూషావిశేషము: చూ, భూషణము. 2-ఆ-2.

కత్తెరబోను, ద్వ. వి. 1. ఎలుకవల; పా. 2. అపాయకరమగు స్థితి. (వా).

కత్తెరవంగ, వై. వి. = కర్తారికా, పెద్దవంగ*: చూ, వంగ.

కత్తెరవాసము, ద్వ. వి. ఎదుటెదురుగాఁ గత్తెరవలె నుంచెడు వాసము.

కత్థోయము, వం. వి. అ. న. కల్లు: చూ, సుర. 1.

కత్రి, దే. వి. బక్కణీయను ఆటయొక్క ఒక యంగము. ఉ, రా. 6, ఆ. 139.

కత్రించు, వై. ప. క్రి: చూ, రూ-కత్తిరించు. రా. యు, కాం. 351. పుట.

కత్వరము, నం. వి. అ. న. మూఁపు: చూ, స్కంధము. 1.

కథ, నం. వి. అ. స్త్రీ. 1 = కత-కద. ఇంచుక సత్యమైన ప్రబంధము; కాదంబర్యాది: చూ, సమాచారము. 2; 2. తొల్లింటికత: చూ, సమాచారము. 2; 3. వాస్తవార్థముగల హర్షచరితాదిగ్రంథము, ఆఖ్యాయిక: చూ, పరికథ; 4. గౌరి: చూ, పార్వతి. 1; 5. మాహిష్మతీపురము: చూ, దేశము.

కథంకథికుఁడు, పం. విణ. అడుగువాఁడు: చూ, ప్రశ్నకర్త.

కథంకథిత, పం. వి. అ. స్త్రీ. అడుగుట: చూ, ప్రశ్నము.

కథకము, నం. వి. అ. పుం. అరగడియ: చూ, గడియ. 1.

కథకుఁడు, నం. విణ. 1. కథ చెప్పెడువాఁడు: కథాప్రాణుఁడు; 2 సూతుని కొడుకు: చూ, సూనుఁడు. 1-ఆ; 3. చెప్పెడువాఁడు: కథాప్రాణుఁడు; 4. పురాణము తెలిసినవాఁడు: చూ, పౌరాణికుఁడు.

కథనము, నం. విణ. చెప్పుట: అవభాషణము.

కథముఖ, అం: చూ, అష్టవర్గము.

కథలుచెప్పునది, అం: చూ, దూతీచతుష్టయము. (దీనికి మతాంతరములు మూఁడుగలవు. మూఁడవదానిలోఁ బనియాతీంటిలో విదియొకటి.)

కథాప్రసంగము, పం. వి. అ. పుం. 1. వాతూలము, సుడిగాలి: చూ, వాయువు. 1-ళ-(ఱ); 2. ఆవులమంద: చూ, ధెనువు; 3. తొల్లింటికత: చూ, సమాచారము 2; 4. వేదాంగమైన విధి; కల్పము.

కథాప్రసంగుఁడు, నం. వి. అ. పుం. 1. చండాలుఁడు: చూ, మాల (1); విణ. 2. గారడిఁడు: చూ, ప్రాతిహారకుఁడు.

కథాప్రాణుఁడు, నం. విణ: చూ, కథకుఁడు. 1-3-4.

కథించు, నం. స. క్రి. ఆజ్ఞాపించు. హరి. ఉ. 5, ఆ. 110: చూ, నెఱవిచ్చు.

కథితము, నం. విణ. చెప్పఁబడినది: చూ, శబ్దము. 2-ఐ.

కథితుఁడు, నం. విణ. చెప్పఁబడినవాఁడు; ఉక్తుఁడు.

కథోద్ఘాతము. అం: చూ, ప్రస్తావనాంగములు. (తనకనుకూలించు సూత్రధారుని మాటగాని సంగతిగాని గ్రహించి చెప్పుట.)

కద, వై. వి. 1. = కథ రూ-కదా. ఇంచుక సత్యమైన ప్రబంధము. కాదంబర్యాది: చూ, సమాచారము. 2; 2 = కథ. రూ-కదా. తొల్లింటికత, రా. యు, కాం. 72: చూ, సమాచారము. 2; దే. అవ్య. 3 ప్రసిద్ధిని దెలిపెడి. ఉ, రా. 4, ఆ 174: రూ-కదా-క్షిదె-కదే, కా-కాదా-కాదె-కాదే.

కదంపదము, నం వి. అ. పుం. తెల్లావాలు: చూ, సర్షపము.

కదంబకము, నం. వి అ. పుం. 1.—వై.—; 2. గుంపు: చూ, సమూహము: వై. విణ. = (1) కదంబ. కలిసినది. (కర్పూరము అగురు చందనము కస్తూరి తక్కోలము కుంకుమపువ్వు వీ తోఁ జేయఁబడినది.) పంచ. నా. 2, ఆ. 226: చూ, మిశ్రము. (రూ-కదంబము.)

కదంబపుష్ప, నం. వి ఆ. స్త్రీ ముందతిక*: చూ, ముందరిక.

కదంబపుష్పి, నం. వి. ఈ. స్త్రీ. పెద్దబోడితరము*: చూ, ముండిని.

కదంబము, నం వి. అ. న. 1. కడుపు, గుంపు: చూ, సమూహము; పుం. 2. తెల్లావాలు: చూ, సర్షపము; 3 = ఏడిమి*: చూ, నీపము; 4. కైదువు: చూ, బాణము. 1; 5. శాకనిరవితము, కూరలో తీసివేసిన తొడిమెలు పీచు మొదలైనవి; 6 కలంబము: చూ, కూరనార; 7. పక్షువు, పొదిపిండి: చూ, సాదము. (1)-ళ; వై. విణ. (1) మిశ్రితము. అము. 2, ఆ. 75; అం. భా. ద్వి. మ. 163: (వ్యక్తియందు అంత్యవర్ణలోపంబు వికల్పంబుగానగు. కదంబకావి.): చూ, మిశ్రము.

కదంబముకుళన్యాయము, న్యా. కడిమిచెట్టు పుష్ప ఒకదానిలో నుండి యొకటి వరుసగా దండవలె నుండుననురీతి.

కదంబి, నం. వి. ఈ. స్త్రీ. ఒకానొక తీఁగె*: చూ, లత. 1.

కదంబించు, వై. అ. క్రి. 1. మిళితమగు. భై. 7, ఆ. 49: చూ, మేళగించు. 1; అం. క్రి. 2. మిళితముచేయు.

కదకము, నం. వి. అ. పుం. ఉల్లడ: చూ, వితానము.

కదక్షరము, నం. వి. అ. న. కుత్సితమైన అక్షరము: చూ, వర్ణము. 1.

కదధ్వము, నం. వి. న్. పుం. చెడుత్రోవ: చూ, మార్గము. 1.

కదనము, నం. వి. అ. న. 1. దోసము: చూ, పాపము; 2. జగడము: చూ, యుద్ధము; 3. కీడు: చూ, విపత్తు; అం. 4: చూ, విన్నాణములు.

కదమ, దే. వి. అశ్వగతివిశేషము: చూ, హయము.

కదన్నము, సం. వి. అ. వ. కుత్సితమైన అన్నము: చూ, సాదము. (1)-౧౫.

కదపా, వా. వి: చూ, ముచ్చిలక.

కదము, వై. వి. = న్కందము. ఆన్కందితము. రవగాలు: చూ, ఖురి: చూ, హయము. 1-౬౪-(౧.)

కదర, దే. అవ్య. (కద + ర) రూ-కదరె. సంతాపార్థకము: చూ, సంతాపము.

కదరము, సం. వి. అ. పుం. 1. నల్లచంద్ర*: చూ, విట్ఖదిరము; 2. ఒకానొకరోగము: చూ, రోగము. 1; 3. క్రకచము: చూ, అంపము; 4. సోమవల్కము, తెల్లతుమ్మ*: చూ, విట్ఖదిరము; 5. కరీరము*: చూ. వెఱుతుఱు; 6. కానుక: చూ. లంచము.

కదరె, దే. అవ్య. (కద + రె.) రూ-కదరే. రసి. 4, ఆ. 177: చూ. సంతాపము.

కదరే, దే. అవ్య.—వై.—రుక్మి. 2, ఆ. 73.

కదర్యుడు, సం. విణ. పిసినిగొట్టు: చూ, లోభి.

కదలడము, దే వి. యాత్ర, పయనము: చూ, ప్రయాణము. (రూ-కదలిక-కదలిపోక-కదలుడు.)

కదలాడు, దే. అ. క్రి. (కదలి + ఆడు) అల్లల్లాడు. పు 2, ఆ. 47: చూ, సలించు. (రూ.కదలు-కదులు-కనెరు.)

కదలించు, దే. స. క్రి. ఉత్సారించు: చూ, కదలుచు.

కదలిక, దే. వి. 1. కదలు. పర. 4, ఆ. 111: చూ, చలనము. 1; 2. పయాణము: చూ, ప్రయాణము; 3. పూనిక. రామా, 6, ఆ. 106: చూ. యత్నము; 4. అవయవముల కదలిక: చూ, విక్షేపము. 3.

కదలిపోక, వా. వి. వయనము: చూ, ప్రయాణము.

కదలు, దే. వి. 1. కదలిక. భార. ఆర. 7, ఆ. 28: చూ, చలనము. 1; 2. వయనము: చూ. ప్రయాణము; 3. పూనిక, ఉ హరి. 5, ఆ. 184: చూ, యత్నము. అ. క్రి. 4. కదలాడు: చూ, సలించు; 5. ఏతెంచు: చూ, వెళ్లు. 3; 6. పూను. జై. 5, ఆ. 122: చూ, యత్నించు; 7. పరుగిడు. ఆం భా. తృ 86: చూ, వరుగెత్తు.

కదలుచు, దే. స. క్రి. రూ-కదల్చు: అదరించు-రూ-ఆదలించు, కదలించు-రూ-కదల్చు; (నం. ప.); ఉత్సారించు.

కదల్చు, దే. ప. క్రి.—వై.—

కదలుడు, దే. వి. వయనము. శకాం. 4, ఆ. 187: చూ, ప్రయాణము.

కదలుతులుము, అం: చూ. విన్నాణములు.

కదలుసలుకడ, అం: చూ, ఉపవీతములు.

కదలుపరువడి, అం: చూ, పరువెత్తు.

కదలుమెలకువ, అం: చూ, ఉపవీతములు.

కదలుమొన, అం: చూ. మొనలు.

కదళ, సం. వి. ఆ స్త్రీ. 1. కోలపొన్న*: చూ, పృశ్నిపర్ణి; 2. తుండకేరి*: చూ, దొండ; 3. బూరుగు*: చూ, శాల్మలి.

కదళకము, సం. వి. అ. పుం. అరటి*: చూ, రంభ. 2.

కదళము, సం. వి. అ. పుం. 1.—వై.— 2. కోలపొన్న*: చూ, పృశ్నిపర్ణి.

కదళి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. అరటి*: (దీనిపుష్పము శీలీంధ్రము): చూ. రంభ, 2; 2. ఏనుగు అంబారిమీది పెక్కెము: చూ, సిబము; 3. (ఇరువదియంగుళముల నిడివి గల లేడి; న్. పుం. ఇరువదియంగుళముల నిడివిగల ఇట్టి అనకొండ.): చూ, రూ కందళి. 4; 4. కవచము: చూ, వారవారణము; అం. 5: చూ, కావ్యవాక్యములు.

కదళీకంద, అం: చూ, ఘృతములు.

కదళీపాకము, అం: చూ, పాకములు.

కదళీవంధ్య, అం. అరటిచెట్టువలె నొకసారి ప్రసవించినది స్త్రీ: (చూ, స్త్రీ) 1-౧౩౪: చూ, వంధ్యలు.

కదళీవంధ్యాన్యాయము, న్యా. తనజీవితకాలములో నరటి యొక్క మారే ఫలించును. అక్లే యొక్క బిడ్డను మాత్రము గని పిమ్మట గొడ్రాలయినస్త్రీ.

కదా, సం. అవ్య. 1. ఎప్పుడు: కదాచన; దే. అవ్య. (1). కిలార్థకము: చూ, రూ-కద. 3. (రూ-కద-కదె-కదే-కాకాదా-కాదె-కాదే.)

కదాచన, సం. అవ్య: చూ, కదా. 1.

కదాడిక, సం. వి ఆ. స్త్రీ. దొంత: చూ, వస్త్రము. 1-౬౧.

కదించు, దే. స. క్రి. రూ-కదియించు. కదియఁజేయు, హంస. 2, ఆ. 214. (కదించి = మూసి): చూ, మూయు. 1.

కదియఁడు, ద్వ. అ. క్రి. (కదియన్ + పడు) చేరు. నిర్వ. 3, ఆ. 27. (స్వార్థమున పడు.): చూ, సమీపించు.

కదియించు, దే. స. క్రి: చూ, రూ-కదించు.

కదియు, దే. అ. క్రి. 1. చేరు. భార. సౌ. 1, ఆ. 164: చూ, సమీపించు; 2. సమానమగు. భార. ఆర. 2, ఆ: చూ, సరిపోవు 1; 3. సక్తమగు. జై. 7, ఆ. 80: చూ, ప్రాపించు.

కదిర, దే. వి. ఒకానొక చేప: చూ, మత్స్యము 1.

కదీక్షణము, సం. వి. అ. న. కుత్సితమైనచూపు: చూ, లక్షణము. 3. (ఇత్యాది.)

కదీరితము, సం. వి. అ. న. కుత్సితవచనము: చూ, వ్యాఖ్యాతము. 2. (ఇత్యాది.)

కదీశిత్వము, సం. వి. అ. న. కుత్సితప్రభుత్వము: చూ, రక్షణము. (ఇత్యాది.)

కదీహ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. కుత్సితపు ఆశ: చూ, వాంఛ. (ఇత్యాది పదము లూహ్యంబులు.)

కదుకొను, దే అ. క్రి (కదుము + కొను) అతిశయించు. రా, యు, కాం. 2356: చూ, ముమ్మరించు.

కదుపు, వై. వి. 1. = కదంబ. ఆవులమంద: భార. భీష్మ. 2, ఆ. 215; భార విరా. 1, ఆ. 101: చూ, ధేనువు; 2. సజాతీయుపశుపక్ష్యాది సమూహము. "ఎనుపకదుపు, బక్కికదుపు, పండికదుపు లేటికదుపు. గూబకదుపు, చిలకకదుపు, తేటికదుపు" మొ: చూ, వంగడము.

కదుము, దే. వి. 1. గ్రంథి. వుంగుడు: చూ. బొప్పి; స. క్రి. 2. ఆక్రమించు. అలము. ప్రభా. 5, ఆ. 214: చూ, మొగరించు.

కదుఱు, దే వి. 1. నూలువడికెడు (కదురు) కపాలనాలిక: చూ, తర్కువు; అ. క్రి. 2. అతిశయించు. భార. ద్రోణ. 2, ఆ. 231: చూ, ముమ్మరించు; 3. జనించు. భార. విరా 2, ఆ. 33: చూ, పుట్టు. 2; 4. పొంగారు. కళా. 8, ఆ. 99: చూ, విజృంభించు.

కదుష్ణము, సం. వి. అ. న. 1. ఇసుమంతకారక: చూ, మదోష్ణము; (చూ, వేడిమి.); విణ 2. ఇంచు వేడియెగలది: చూ, మిది. 4. (చూ, వేడిమి.)

కదె, దే. అవ్య. రూ-కదే: చూ, కద. 3.

కదే, దే. అవ్య.—పై.—నై. 5, ఆ. 176; భార. ఉద్యో. 3, ఆ. 72.

కద్దుము, దే. విణ. దట్టము య. 2, ఆ. 81: చూ, సాంద్రము.

కద్రువ, సం వి. ఊ. స్త్రీ. పన్నగులతల్లి; చూ, సర్పము. 1-ళ-(౩౫.)

కద్రువు, సం. వి. ఊ. స్త్రీ 1 —పై.—(సర్వశబ్దసంబోధిని.); ఉ పుం. 2. గోరోజనమువంటి వర్ణము: చూ, వర్ణము. 6-ళ-(౫; విణ. 3. గోరోజనమువంటి వర్ణముగలది: చూ, వర్ణము. 6-ళ-(౫.)

కద్రుసూతుఁడు, సం. వి. అ. పుం. పాఁపతేఁడు: చూ, సర్పము. 1-ం.

కద్వదుఁడు, సం. విణ. నిందింపఁదగు మాటలాడువాఁడు: గర్హ్యవాది.

కధాక, అం: చూ, విసరులు.

కన, దే. ద్ర. ఇది వాక్యాలంకారముగఁ బ్రయోగింపఁబడున: చూ, కనుక.

కనఁజేయు, దే. స. క్రి. కనఁబడఁజేయు: చూ, ప్రత్యక్షమగు.

కనఁబడకపోవు, ద్వ. అ. క్రి, అదృశ్యమగు: చూ, వమ్ముపోవు.

కనఁబడనివాఁడు, ద్వ. వి. అగోచరుఁడు: చూ, కానరానివాఁడు.

కనఁబడు, ద్వ. అ. క్రి.గోచరించు, చూపట్టు:చూ, ప్రత్యక్షమగు.

కనక, సం. వి. ఆ. త్రి. 1. కోయంబత్తూరుజిల్లా కొళ్ళికాలం తాలూకాలో కావేరితోఁ జేరినదియు తులాకావేరీ మాహాత్మ్యమునఁ జెప్పఁబడినదియు నైన పురాణనది: చూ, నది; దే. ద్ర. (1) కనుక: చూ, హేతువు (రూ-కనుకఁ-కానఁ-కావునఁ-కాఁగఁ.)

కనకకారుఁడు, సం. వి. అ. పుం. కంసాలి: చూ, స్వర్ణకారుఁడు.

కనకక్షారము, సం. వి. అ పుం. టంకణము: చూ. వెలిగారము.

కనకచ్ఛద, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. గేదఁగి*: చూ, మొగలి.

కనకతప్పెట, ద్వ. వి. పటహము: చూ, పీఁజె.

కనకదండకము, సం. వి. అ. న. రాజచ్ఛత్రము: చూ, ఛత్రము.

కనకన, దే. వి. నిష్పునందలి అధికప్రకాశము: చూ, వెలుతురు 1.

కనకనమను, దే అ. క్రి. (కనకన + అను) (నిష్పు) మిక్కిలి ప్రకాశించు. య. 2, ఆ. 76: చూ, ప్రకాశించు. 1.

కనకనలాడు, దే. అ. క్రి. (కనకనలు + ఆడు) —పై.—

కనకపర్వతము, అం: చూ, మహాదానములు

కనకపలము, సం. వి. అ. పుం. నాలుగుకర్షముల యెత్తు బంగారము: కుడుబిస్తము.

కనకపుష్పకము, సం. వి. అ. పుం. కొండఁగోగు*: చూ, మృదుద్రుమము.

కనకప్రభ, సం. వి ఆ. స్త్రీ. మహాజ్యోతిష్మతి*: చూ, మానేరు.

కనకప్రభము, పం వి. అ. న. అరిదళము: చూ, హరిదళము.

కనకప్రయోగ, అం: చూ, తంత్రములు.

కనకప్రసవ, పం. వి. ఆ. స్త్రీ. బంగారు మొల్లి*: చూ, మొగలి.

కనకము, సం. వి ఆ. న. 1 బంగారు: చూ, లోహము. 1; పు. 2 ఉమ్మెత్త*: చూ, హలాపుష్పము; 3. చంపకము*: చూ. సంపెఁగ; 4. కోవిదారము*: చూ, దేవకాంచనము; 5. నల్లఅగలు: చూ, రాజాహ్వము; 1-ంఽ; 6. ఇభాహ్యము*: చూ, నాగకేసరము; 1-ంఽ; 7. కింశుకము*: చూ, మోదుగు.

కనకరంభ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. సువర్ణకదళి*: చూ, రంభ 2.

కనకరసము, సం. వి. అ. పు. అరిదళము: చూ, హరిదళము.

కనకలత, పా. ఒకానొక వృత్తము:—ఇందొక్కొక్క పాదమున యాఱునగణములు, ఒక సగణమును గలదై పదునూఁడవయింట యతిగలిగి ఏకవింశచ్ఛందస్సునందుఁబుట్టినవృత్తము. ఉదా:—"జవమున భగభగయనుచు వ్ర-జనములఁబొదవినం, దశిఖినుడిపిన మధుమర-నరకదమనయనిపే. లవముగఁ బలుమఱు నిరుపది-లఘువులుగము పదునూఁ, డవ యెడ విరలిఁబొసఁగిన బె-ఱిఁగిడుఁ గనక లతిక.": చూ, వృత్తము. 1.

కనకలోద్భవము, సం. వి అ. పుం: చూ, సజ్జరసము.

కనకాంగి, సం. వి ఈ. స్త్రీ. బంగరువంటి యవయములుగల స్త్రీ: చూ, స్త్రీ 1-ంఽళ.

కనకాక్షి, సం. వి. ఈ స్త్రీ. పైఁడికంటపక్కి, గుడ్లగూబ: చూ, పకినంపుఁబులుఁగు.

కనకాచలము, సం. వి అ. పుం 1. సూర్యుఁడు అస్తమించుకొండ: చూ, పర్వతము; 2. మేరుపర్వతము: చూ, పర్వతము.

కనకాక్రి, సం. వి. ఇ. పుం. —పై.—

కనకాధ్యక్షుఁడు, సం. వి. అ. పు. సువర్ణరక్షకుఁడు: చూ, భౌరికుఁడు.

కనకాపగ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ కావేరినది: చూ, నది.

కనకారకము, సం. వి అ. పుం. కాంచనము*: చూ, దేవకాంచనము.

కనకాలుక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. రాజద్వారమున నుంచెడి బంగారపు గిండిచెంబు, భృంగారము: చూ, పాత్రము. 6.

కనకాసనము, సం. వి. ఆ. న. బంగరుపీఁట: చూ, సింహాసనము. 1-ం.

కనకాహ్వము, పం వి. అ. న. నాగకేసరము*: చూ, నాగకేసరము.

కనకాహ్వయము, సం. వి. అ. పుం. ఉమ్మెత్త*: చూ, హలాపుష్పము.

కనపపులు, దే వి తెల్లు*: చూ. తృణము. 1.

కనరు, దే. వి. 1. ఒగరు. అము. 2, ఆ. 63: చూ. రసము. 5; 2. చేదు చూ, తిక్తము; 3. విటగంధము. వెగటు: చూ, వాసన. 1-ం*; 4. సుగంధము; 4. కోపము: చూ, రోషము; (రూ-కనలు-కనుపు-కలుచ.): 5. కందగడ్డి లోనగువాని యందలి నస, దురద: చూ, మసము; విణ. 6. హితవు కానిది: చూ, అహితము.

కనలు, దే. వి. 1.కోపము. హరి. ఉ. 4, ఆ. 55:చూ, రోషము. 2. జ్వాల. లక్ష్మీ. 4, ఆ. 178: చూ, వహ్ని. 1-ఎ; అ. క్రి. 3. కోపగించు:చూ. రోషించు;(రూ-కనారిలు-కాగు.) 4. జ్వలించు. హరి. పూ. 6, ఆ. 105: చూ, మండు.

కనాతిగోడ, ద్వ.వి చూ, రూ-కణాతిగోడ. ఆం,భా, ద్వి. మ. 159.

కనారిలు, దే. అ. క్రి. కోపించు. ఉ, రా. 3, ఆ. 314: చూ, రోషించు.

కనికట్టు, దే వి. కండ్లకు కనఁబడనీయకుండఁగఁజేయు గారడి: చూ, మాయము. 1. (రూ-కనుకట్టు.) (చూ, ఐంద్ర జాలికము)

కనికరము, దే, వి. 1. అక్కటిక: చూ, దయ; 2. ఏడుపు, శోకము: చూ, శోకము. 2.

కనికరించు, దే. అ. క్రి. 1. వగచు: చూ, శోకించు; 2. కరుణించు: చూ, దయనేయు.

కనిగ్రుడ్డివినిచెవుడు, జా. తెలినీయు తెలియకపోవుట. "వను జాంతక రేతస్కృత, జనమనవరతానుభూతి శాస్త్రంబులచేఁ, గనిగ్రుడ్డియు వినిచెవుడును, జనవర నీమాయ కిఁక నసాధ్యముఁగలదే". (కవికర్ణరసాయనము.)

కనిపట్టు, దే. స. క్రి:చూ, వెదకిపట్టు. భార. శాం. 3, ఆ.505.

కనిపించు, దే. ద్రే. (కను+ఇంచు) 1. రూ-కానిపించు: చూ, ప్రత్యక్షమగు; అ. క్రి. 2. రూ-కానిపించు: చూ, ప్రత్యక్షమగు. (రూ-కానిపించు-కాన్పించు-కానఁబట్టు)

కనిపెట్టు, దే. అ. క్రి. రూ-కనుపెట్టు: చూ, ప్రతీక్షించు.

కనియ, వై. వి. = ఖండము. రూ-గనియ: చూ, శకలము. 4.

కనియు, దే. అ. క్రి. కమియఁబండు. భార ఆర. 7, ఆ. 446: చూ, మాఁగు.

కనిష్ఠ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. చిటికెనవ్రేలు: చూ, హస్తము. 1-ఎ. (x); 2. అందఱికంటె చిన్నదగు చెల్లెలు (చూ, చెల్లెలు.): చూ, సహోదరి.

కనిష్ఠకము, సం. వి. అ. వ. ఱూకతృణము: చూ, తృణము. 1.

కనిష్ఠగుఁడు, సం. వి. అ. పుం. బుద్ధదేవుఁడు: చూ, బుద్ధుఁడు. 1.

కనిష్ఠము, సం. వి. అ. పుం. 1. కొలఁది. రెండరత్నాలు కొరవడినయేనుఁగు: చూ, హస్తి. 1-(xఉ); విణ. 2 బహు వ్వల్పమైనది: చూ, స్వల్పము.

కనిష్ఠక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, కనిష్ఠ.

కనిష్ఠుఁడు, సం. విణ. 1. అవరజుఁడు (చూ, తమ్ముఁడు): చూ, సహోదరుఁడు; 2. మిక్కిలి అల్పుఁడు: చూ, హీనుఁడు; 3. మిక్కిలి కొద్దివయస్సు కలవాఁడు: చూ, శిశువు.

కనివెరము, వై. వి. ఒకరకము దేగ. రూ-కణవెరము: చూ, శ్యేనము.

కనిచి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. గురివెందశి: చూ, తులాబీజము.

కనీవి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. చిటికెనవ్రేలు: చూ, హస్తము. 1-ఎx. (x.)

కనీనిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ 1. కంటినల్లగ్రుడ్డు: చూ, హర్షణము. 2; 2, కంటినల్లగ్రుడ్డులోని ప్రతిఫలనము: చూ, లోచనము. 1-ఎఅ; 3. చిటికెనవ్రేలు: చూ, హస్తము. 1-ఎx.(x.)

కనీయసము, సం. వి. అ. న. తామ్రము, రాగి:చూ, లోహము. 1.

కనీయసి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. ఒకానొకచెట్టు: చూ, వృక్షము; 2. చెల్లెలు: చూ, సహోదరి.

కనీయుఁడు, సం. విణ: చూ, కనిష్ఠుఁడు.

కనీసము, వై. విణ. = కనీయ. తక్కువైనది: చూ, హీనము. 1.

కను, దే. వి. 1. రూ-కన్ను: చూ, లోచనము 1; 2. చెఱకు లోనగువాని కనుపుక్రింది గుంట, "నీ. కనుగలవింటఁ జొక్కపు చవుల్వాట్టించి,....కంకేళిఁ బ్రబలరాగంబు వించి." వ. సు. 3, ఆ. 53. (హల్లుపరమగుచో ఉకారమునకు వైకల్పికముగ లోపంబగు. ఉదా. "కన్గలిగి" మొ.); స. క్రి. 3. చూచు: చూ. వీక్షించు; 4. నీళ్ళాడు: చూ, ప్రసవించు; 5. ఎఱుఁగు. భార. సౌ. 2, ఆ. 76: చూ, తెలియు; 6. పొందు, పక్తమగు. భార. ఆర. 7, ఆ. 431: చూ, ప్రాపించు; 7. భాగ్యముపొందు. భార. సభా. 2, ఆ 305: చూ, ప్రాపించు.

కనుఁగొను, దే. స. క్రి. (కను+కొను) 1. చూచు: చూ, వీక్షించు, 2. ఎఱుఁగు, తెలినికొను: చూ, తెలియు.

కనుఁబాటు, దే. వి. 1. చూపు. విక్ర. 8, ఆ. 52: చూ, లక్షణము. 3; 2. దృష్టిదోషము. భార. భీష్మ. 1, ఆ. 11 : చూ, దృష్టిదోషము.

కనుఁగ్రామ, దే. స. క్రి. (కను+గ్రామ) మోసపుచ్చు, కనుమాయు. రామా. 5, ఆ. 316: చూ. వంచించు.

కనుక, దే. ద్ర. 1. హేతువునుదెలిపెడి, అటుగాన: చూ, హేతుష్ణ; 2. ఇది వాక్యాలంకారముగఁ బ్రయోగింపఁబడును. ఉ, రా. 8. ఆ. 86: కన.

కనుకట్టు. దే. వి: చూ, రూ-కనికట్టు. (చూ, ఐంద్రజాలికము.)

కనుకని, దే. వి. రూ-కన్కని. తొందఅపాటు. కళా. 7, ఆ. 158: చూ, సంభ్రమము.

కనుకలి, దే. వి. చూపు. ప్రభా. 3, ఆ. 25: చూ, లక్షణము. 3. (రూ-కన్ను-కానుపు-కాన్పు-నుదాటు.)

కనుకుట్టు, దే. విణ. బాధకుఁడు, రా, వి. 3, ఆ, 8: చూ, హింసకుఁడు.

కనుకుట్టుఁదనము, ద్వ. వి. (కనుకుట్టు+తనము) ఈర్ష్య. భో. 6. ఆ. 125: చూ, సూకు. 1.

కనుకూలి, దే. వి. ధాన్యరూపమైన కూలి.

కనుగిలుపు, దే. వి. కనుసైగచేయుట. రూ-కనుగిల్పు, కనుగీటు-కన్గీటు, కన్గిల్పు.

కనుగిల్పు, దే. వి.—వై.—

కనుగీటు, దే. వి.—వై.—

కనుగీటుట, జా. రమ్మనుట, పొమ్మనుట, కావలెననుట, అక్కఱలేదనుట, మున్నగునవి. "మీరు కాసంత కనుగీటినచో నెంతటిపనియేని రవంతలో గోటమీటుకొని వచ్చువారము." (ధర్మజ రాజసూయము.)

కనుగుఁజేప, ద్వ. వి. ఒకరకము చేప: చూ, మత్స్యము. 1.

కనుచీఁకటి, దే. వి: లేఁజీఁకటి: చూ, మేచకము. 1.

కనుట, దే వి. చూచుట: చూ, లక్షణము. 3.

కమఁదురు, వై. వి = గంధోలి. కందురీఁగ: చూ, మక్షిక. 1-ఎ.

కనుపట్టు, దే. అ. క్రి. రూ-కన్పట్టు: చూ, ప్రత్యక్షమగు.
కనుపాప, దే. వి. కంటిలోని ప్రతిమ: చూ, లోచనము. 1-ది. (రూ-కనుపు-ప-పూప.)
కనుపాలవిత్తులు, దే. వి. బ. కుసుత్థాంజనము.
కనుపు, దే. వి. వెడుదు చెఱకు మున్నగువానియం దెడనెడ నేర్పడియుండు ముడి. (ఇట్లు పరుషాదిగా గోదావరీమండల మున వాడుక.): చూ, బుడిపి. (రూ-గనుపు.)
కనుపుగొట్టు, దే. స. క్రి. (కనుపు + కొట్టు) 1. ఖండించు. భార. భీష్మ. 3, ఆ. 248: చూ, నెలగు; అవమానపెట్టు. భార. భీష్మ. 2. ఆ. 251: చూ, భంగించు; 3. విశేషముగా గొట్టు. ఆం. భా. తృ. 129: ఊచమట్టుగా గొట్టు
కనుపులగుండ్లు, దే. వి. బ. (కనుపులు + గుండ్లు) మణిమయమైన ఒకానొక హస్తభూష: చూ, భూషణము. 2.
కనుపెట్టు, దే. అ. క్రి. ఎదురుచూచు. ఆము. 6, ఆ. 70: చూ, ప్రతీక్షించు.
కనుపొట్టలు, దే. వి. బ. కంటిపై క్రింది తెప్పలు: చూ, తెప్ప.
కనుబంటి, దే. వి. జీలుగుపక్షి. ఆము. 6. ఆ. 66: చూ, జీలుగు
కనుబడి, దే. వి. ఉత్పత్తి: చూ, పుట్టుక.
కనుబొమ, దే. వి. కూర్చిక: చూ, భ్రూవు. (రూ-బొమ-బొమ్మ-కనుబొమ్మ.)
కనుబొమలు, పా. దీనికి ఉపమానము:—విండ్లు.
కనుమ, దే. వి. 1. కందరము, క్రింత. కవిక. 4, ఆ, 120: చూ, రంధ్రము. 1; 2. కొండలపందుత్రోవ. స్వా. 4, ఆ. 37: ఓనికిట్టు.
కనుమరి, దే. వి. కమ్మరి. ఆం. భా. తృ. కూ. 294: చూ, వర్ణకారుడు. (రూ-కమ్మతీడు-కమ్మరవాడు-కమ్మరి-కమ్మతీడు-కరుమల-కరుమలి.) (ప్రకృతి. కర్మార. పురుషోత్తమ కవీయము.)
కనుమరుపు, వా. వి. 1. అడ్డపాటు: చూ, వ్యవధానము. 3; 2. కండ్లకుగట్టినిగంత: చూ, గంత. (బ.)
కనుము, దే. వి. 1. శరము: చూ, తృణము. 1; 2. కదంబం: చూ, లత. 1; 3. మకరసంక్రమణమునకు ఆపలిదినము.
కనుమూయు, దే. స. క్రి. కనుగ్రక్కు. తెలుగు. 4, ఆ. 167: చూ, వంచించు.
కనుమూసిగంతలు, దే. వి. బ. దాగుడుమూతలాట. కళా. 6, ఆ: 200: చూ, బాలక్రీడ.
కనుమొఱగు, దే. స. క్రి. వంచనచేయు; ఆము. 1, ఆ. 2: చూ, వంచించు. (రూ-కన్ను మొఱగు-కన్మొఱగు, కనుమూయు-కనుగ్రక్కు.)
కనుతెప్ప, దే వి. కంటినిరక్షించు తెప్ప: చూ, తెప్ప.
కనుఱెజూచుట, అం: చూ, మన్మథాస్త్రస్థలు.
కనువినికి, దే. వి. చక్షుశ్రవము, పాము. య. 3, ఆ. 40: చూ. పర్పము. (రూ-కనువిన్నాలి.)
కనువిప్పు, దే. వి. మెలకువయుండుట: చూ, హుసారు.
కనువెచ్చ, దే. విణ. గోరువెచ్చ: చూ. మందోష్ణము.
కనోజ, వై. వి. రూ-కన్నోజ: చూ, భాష. 1.

కన్కవి, దే. వి. రూ-కనుకవి: చూ, పంక్తిరథము. 1; భార. ఆశ్వ. 4, ఆ. 128.
కన్కంట, దే ద్ర. (కంటన్ + కంటన్) ప్రత్యక్షముగా. భాగ. 8, స్కం. 239.
కన్నిసరు, దే. వి కోపయుక్త నేత్రదోషము.
కన్నిలి, దే. వి: చూ, రూ-కనుగిలివు.
కన్నిలు, దే. వి. —పై —
కన్నిలుపు, దే. వి. —పై —
కన్నిల్పు, దే. వి. —పై —
కన్నీటు, దే. వి. —పై —
కన్నోము, దే. స. క్రి. (కను + కోము): చూ, రూ-కనుగోము.
కన్న, దే. అవ. ఒకానొక ప్రత్యయము. వసు. 2, ఆ. 56.
కన్నడు, వై. వి. = కృష్ణ. కృష్ణుడు: చూ, విష్ణువు. 1. (రూ-కన్నయ్య.)
కన్నకొడుకు, ద్వ. వి. కొడుకు: చూ, పుత్రుడు. 1.
కన్నగత్తి, వా. వి. దొంగ కన్నముత్రవ్వుకత్తి: చూ, బొంగు. 1.
కన్నగాడు, వై. వి. (కన్నము + కాడు) గండిదొంగ: చూ, ప్రముచ్చు. 1. (రూ-కన్నడీడు.)
కన్నడ, దే. వి. 1. ఉపేక్ష. చంద్రా. 1, ఆ. 21: చూ, మందె మేలము. 2; అం. 2. స్త్రీరాగములు ఇరువదివానిలో నొకటి: చూ, స్త్రీరాగములు: (చూ, స్వరము. 2)
కన్నడబ్రాహ్మణులు, అం. శైవబ్రాహ్మణులలోని కర్ణాటకులలో నొక తెగవారు: చూ, బ్రాహ్మణులు.
కన్నడము, వై. వి = కర్ణట. కర్ణాటదేశభాష: చూ, భాష 1.
కన్నడి, వై. వి = కర్ణాట. కర్ణాటదేశస్థుడు: రూ-కన్నడీడు.
కన్నడించు, దే. స. క్రి. ఆశ్రద్ధ చేయు: ఒప్పరికించు. (సం. ప):—ఉపేక్షించు.
కన్నడీడు, దే. విణ. 1. (కన్నడ + కాడు) ఉపేక్షించువాడు: ఒప్పరికించువాడు; (సం. ప):— ఉపేక్షకుడు; 2 రూ-కన్నగాడు: చూ, ప్రముచ్చు. 1; వై. వి. 3. కర్ణాట: చూ, కన్నడి. (పురుషోత్తమకవీయము.)
కన్నది, వా. వి. తల్లి: చూ, మాత. 1.
కన్ననాకొడుకు, వా. వి. 1. బెదరివచ్చినవిడి జేరదీసి మాపరించెడు పలుకు; 2. ముద్దుబిడ్డడు.
కన్నపుగత్తి, ద్వ. వి: చూ, కన్నగత్తి.
కన్నపెట్టు, ద్వ. స. క్రి. (కన్నము + పెట్టు) కన్నువేయు. సాసం. 2. ఆ. 95. పర. 4, ఆ. 185.
కన్నపోవు, ద్వ. అ. క్రి. (కన్నము + పోవు) కన్నువేయబడు. పర. 6, ఆ. 15.
కన్నము, వై. వి. 1. = కర్ణ. గోడక్రింత: చూ, రంధ్రము. 1; 2. = కర్ణ, కనుమ: చూ, రంధ్రము. 1.
కన్నయ్య, వై. వి. 1. (కన్నడు + అయ్య) = కృష్ణ. కృష్ణుడు: చూ, విష్ణువు. 1; ద్వ. వి. 2. (కన్న + అయ్య) కన్నతండ్రి: చూ, పితకుడు.
కన్నఱి, దే. వి. వగ. రామా. 2, ఆ. 41: చూ, దుఃఖము.
కన్నఱి, దే. విణ. (కన్నఱి + ఱి) దుఃఖితుడు; ఉ, హరి. 6, ఆ. 28: చూ, విచనుండు.

కన్నళవు, దే. వి. ఉపేక్ష. వసు. 4, ఆ. 86: చూ, మండె మేలము. 2.

కన్నవిటి, దే. విణ. (కన్ను + అవిటి) అంధుఁడు: చూ, గ్రుడ్డి.

కన్నాకు, దే. విణ. (కన్ను + ఆకు.) 1. మేలుతరము: చూ, శ్రైష్ఠ్యము; 2. మేలుబంతి. భార. భీష్మ, 1, ఆ. 76: చూ, శ్రేష్ఠుఁడు; 3. అగ్రేసరుఁడు. స్వా. 4, ఆ. 42: చూ, శ్రేష్ఠుఁడు; వి. 4. తములపాకుల కట్టయందు మొదట నుండెడియాకు.

కన్నాత, దే. వి: చూ, విన్నాణములు (చూ, మల్లశాస్త్రము.) (రూ-కన్నాతు-కర్ణాతు.)

కన్ని, వా. వి. దొడకన్నె: చూ, కన్నియ. 7.

కన్నియ, వై. వి. 1. = కన్యక. పెండ్లికానిపడుచు: చూ. స్త్రీ; 1-ం; 2 = కన్యక. కూఁతురు: చూ, పుత్రిక. 1: 3. = కన్య. కన్యారాశి: చూ, రాశి. 2; 4. = కన్య. ఆఁడుది. లక్ష్మి. 3, అ. 89: చూ, స్త్రీ; విణ. 5. రూ-కన్నె. క్రొత్త. చూ, నూతనము; 6. చిన్న, అల్పము: చూ, స్వల్పము. 7. పసుపుమెడత్రాడు: కన్నె, కన్ని: చూ, సూత్రము. 1-ఓ.

కన్నియలేడి, ద్వ. వి. కారండము; హరిశ్చ. 1, భా. 637; చూ, మహాఋషిము. (రూ - కన్నెవేడి - కన్నెవేడు - కన్నెవేడుపిట్ట.)

కన్నీరు. ద్వ. వి. (కన్ను + నీరు) హర్షశోకములవలన కన్నులఁ గాతెడునీరు; రోదనము. 2. (రూ-కన్ననీరు-నీరు.) చూ: సలిలము. 1-ఐ.

కన్నీరుమున్నీరు. జా. కన్నీరునంద్రము. ఎక్కువగాయేడ్చుట. "హంసుండు కన్నీరు మున్నీరగుచుండఁ గృపాణంబునకుఁ దనప్రాణంబులు బలియిచ్చెఁ." (ధర్మజరాయసూయము.)

కన్ను, దే. వి. 1. కపటము. ఆం, పదా. గుణ. 10: చూ, వ్యాజము. 1; 2. పర్వము, గనుపు: చూ, బుడిపి; 3. నెమలి పురికన్ను: చూ, పించెము; 4. రూ-కను, అంబకము: చూ, లోచనము 1; 5. చూపు. భార. ఆశ్ర. 1, ఆ. 143; ఆము. 5, ఆ: చూ, లక్షణము. 3; 6. జాడ. భార. ఆర. 7, ఆ. 63: చూ. సూచన. 1; 7. బండిచక్రము. అచ్చ. అయో, కాం. 19: చూ, బండికల్లు, 8. వంతెనద్వారము; 9 మృదంగాది వాద్యభాండముఖమునం దేర్పఱుపఁబడిన వృత్త విలమండలము. ఆము. 4, ఆ. 187; 10. వలయందరి రంద్రములు. కవిక. 4, ఆ, 113; 11. వ్రణాదిరంద్రము: చూ, రంద్రము. 1-ఈ.

కన్నుండఁ గనుపాపతీయుట, జా. మోసపుచ్చుట. "వినువల్లభ కన్నుండం, గనుపాపం దివియ నేర్పుగల మునిము చ్చీవఁత." (కళాపూర్ణోదయము)

కన్నుగానకుండుట, జా. కంటికోఁజూపునిస్తితి వచ్చుట. క్రిందు మీఁదు లెఱుఁగకుండుట. మదమెక్కుట." జరాసంధుఁడు గర్వాంధకారమునఁ గన్నుగానకున్నవాఁడు." (ధర్మజరాజసూయము.)

కన్నుగుట్టుట, జా. సహించకపోవుట. "వానిసిరిఁజూచి కన్ను గుట్టుచున్నది." (వా.)

కన్ననీరు. వా. వి: చూ, రూ-కన్నీరు.

కన్నుమొఱఁగు, దే. స. క్రి: రూ-చూ, కనుమొఱఁగు.

కన్నులఁగప్పుకొనుట. జా. ఎక్కువగా ప్రేమించుట. "కన్న వారితెఱంగునఁ గన్నులగప్పుకొను గొప్పతనంబు."(ధర్మజ.)

కన్నులకఱవు, జా. కన్నులకు చూచుభాగ్యములేమి. "నీవిచ్చటకు విచ్చేయుటంజేసి యాకొన్న నాకన్నులకఱవుదీరె." (ధర్మజ.)

కన్నులపండువ. జా. నేత్రపర్వము. "కన్నుల పండువై పొలుచుఁ గన్గొన నప్పురలక్ష్మి." (వి కర్ణరసాయనము.)

కన్నులమంద, దే. వి. చెఱకు*: చూ, సుకుమారము. 1-ఉ

కన్నులమ్రాను, —వై —

కన్నులవిలుకాఁడు, దే. వి. రూ-కన్నుల విల్కాఁడు చూ, మన్మథుఁడు.

కన్నులవిలుతుఁడు, దే. వి —వై.—(రూ-కన్నులవిల్తుఁడు.)

కన్నులుగలపక్కి, ద్వ. వి. నెమలి: చూ, మయూరము; వేంకటేశ్వరఆంధ్రము. 97.

కన్నులులేనిప్రాణి, అం. చూ, నిరర్థకములు.

కన్నులులేని ముఖము. అం: చూ, అస్త్రికాళములు.

కన్నువేయు, దే. అ. క్రి. ఆదికొను: చూ, దృష్టించు.

కన్నె. వై. వి. = కన్యక, కన్య: చూ, రూ-కన్నియ. (కూఁతునకు.— రా. బాల, కాం 33. పుట; క్రొత్తకు..కన్నె నెయ్యము, కన్నెతమ్మి, కన్నెయెండ మొ.)

కన్నెకయ్యము, ద్వ. వి. ప్రథమయుద్ధము: చూ, యుద్ధము.

కన్నెకోమలి, ద్వ. వి. ఔషధములలోని యొకానొక మూలిక*: చూ, వృక్షము.

కన్నెగోరుకోఁత, ద్వ. వి. కన్యకల గోళ్ళుతీయువిధి.

కన్నెత్రాడు, వా. వి. కన్నియ: చూ, సూత్రము. 1-ఓ.

కన్నెబావి, దే. వి. నీళ్ళులేనిబావి, కోనేటిపంటి పెద్దబావి. (అని కొందఱు.)

కన్నెము. దే వి. కోరిగుండెకాయ.

కన్నెటికము, ద్వ. వి. 1. కన్యాత్వము; 2. వార. న్యాప్రథమ సంగమము. క్షేత్రయ. 186 పొరట, 161. పదము.

కన్నెఱుంగుట, జా. అభిప్రాయము. తెలిసికొనుట, ఇంగిత మెఱుంగుట. "రాజు కన్నెటెంగినవాఁడవై యాతని చిత్త వృత్తి ననువర్తింపవలయు." (నీతిచంద్రిక-విగ్రహము.)

కన్నెలేడి, ద్వ. వి: చూ, కన్నియలేడి. య. 2, ఆ. 24.

కన్నెలేకు, ద్వ వి —వై.— (వా.)

కన్నోజ. వై. వి. = కన్యాకుబ్జ: చూ, రూ-కనోజ.

కన్నోటు. దే. వి. (కన్ను + ఓటు) భయము: చూ, వెఱపు.

కన్పట్టు, దే: అ. క్రి: చూ, రూ-కనుపట్టు.

కన్మొఱఁగు, దే. స. క్రి: చూ, రూ-కన్ను మొఱఁగు.

కన్య, సం. వి. అ. స్త్రీ. = కన్నియ-కన్నె. 1. పెండ్లికానిపడుచు: చూ, స్త్రీ: 1-ఁ; 2 కూఁతురు: చూ, పుత్రిక. 1; 3. కన్యా రాశి: చూ, రాశి. 2; 4. ఆఁడుది: చూ. స్త్రీ; 5. గృహ కన్య*: చూ, కలుబంద; 6. పటోలిక*: చూ, పొట్ల; అం. 7: చూ, రాసులు; 8: చూ, దూతీచతుష్టయము; 9. పరకీయ ములలో నొకతె. వివాహముకానిది (కన్య): చూ, పరకీయ. అం. (10) ఒకానొక వృత్తము:— ఒక్కొక్క పాద మునకు ఒకమగణము ఒక గురువనుగలదై నాలవ చందస్సు నందుఁ బుట్టిన వృత్తము. ఉదా:—భావింపన్మా, గావాప్తిన్న, న్యా వృత్తం బీ, తేవ న్నొల్ల్చిక.": చూ, వృత్తము. 1. వై. విణ. (1) క్రొత్త: చూ, నూతనము. రాఘ. 1, ఆ. 7; వై. వి. = కన్నియ-కన్నె. (2) పెండ్లికాని పడుచు: చూ, స్త్రీ; (3) కూఁతురు: చూ, పుత్రిక. 1; (4) కన్యా రాశి: చూ, రాశి. 2; (5) ఆఁడుది: చూ, స్త్రీ. 1-ఁ.

కన్యక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ 1. పె ట్లికాని పడుచు: చూ, స్త్రీ. 1-ఁ; 2. చూ, సహోదరి; 3. పెద్దఏలకి:* చూ, పత్రిల; అం. 4. ఏడుమొదలు ఎనిమిదిసంవత్సరముల వఱకు మొలక జవ్వనముగలది (స్త్రీ): చూ, స్త్రీ. 1-౨ఁ.

కన్యకలు, అం. అహల్య, ద్రౌఁది, సీత, తార, మందోదరి.

కన్యకాజాతుఁడు, సం. వి. అ. పుం. అవివాహితపుత్త్రిఁడు.చూ, సూనుఁడు. 1-ఁ౨.

కన్యస, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. చిన్నచెల్లెలు: చూ, సహోదరి.

కన్యసుఁడు, సం. వి. అ. పుం. చిన్నతమ్ముఁడు: చూ, సహోదరుఁడు.

కన్యాకుబ్జము, సం. వి. అ. పుం. 1, కొమ్మపొట్ల*: చూ, పొట్ల; 2 = కనోజా. ఒకానొక దేశము: చూ, దేశము.

కన్యాకుబ్జులు, అం. కుశనాభు కుమార్తెలు నూర్వురు వాయు దేవుని శాపముచే కుబ్జులుకాగా వారి బూళి అనునొక ఋషి శ్రేష్ఠునకును సోమద యను నొక యప్సరసకును బుట్టిన బ్రహ్మదత్తుఁడను ఋషికి నిచ్చి వివాహముచేయఁగా ఆబ్రహ్మ దత్తుఁడు తన తపోమహిమాతిశయముచే వారి కుబ్జత్వమును బోఁగొట్టి వారితోఁగూడి సుఖముగ విహరించి యథేచ్ఛముగ వినినించినప్రదేశము కన్యాకుబ్జమనఁబడినది. ఈదేశనివాసులు కన్యాకుబ్జులు. ఇది హస్తినాపురమునకు సమీపము. వీరు పంచగౌడులలో నొకతెగవారు. వీరిలో ఉపాధ్యాయ బ్రాహ్మ ణులు - బేబేబ్రాహ్మణులు - తివారిబ్రాహ్మణులు - దీక్షితబ్రాహ్మ ణులు - దుబేబ్రాహ్మణులు - మిశ్రబ్రాహ్మణులు - ఫుల్లబ్రాహ్మ ణులు అని ఏడువిధములుగ నున్నారు: చూ, బ్రాహ్మణులు.

కన్యాటము, సం. వి. అ. పుం. ఇల్లు: చూ, గృహము. 1.

కన్యాదానము, అం. 1: చూ, దానములు; 2: చూ, మహాదాన ములు: 3: చూ, కన్యాదానాంగములు; 4: చూ, అష్టవర్గము.

కన్యాదానాంగములు, అం. వాగ్దానము, ఫలదానము, కన్యాసంవర ణము, కన్యాదానము, నిరీక్షణము. (5.)

కన్యాపితృత్వంబిలనామ కష్టమ్, న్యా. కన్యకు పితగానుండుట యనఁగా నాఁడుబిడ్డను గాంచుట, లేక పెండ్లికానిబిడ్డ యింటనుండుట మిక్కిలి దుఃఖకారణము.

కన్యాపిపీలిక, పం వి. అ. స్త్రీ. నల్లచీమ: చూ, పిపీలిక.

కన్యాప్రయుక్తత, అం: చూ, సప్తాధికరణములఁ: (చూ, ఔప నిషదికము, కామశాస్త్రము.)

కన్యారామఁడు, సం. వి. అ. పుం. బుద్ధభేదము: చూ,బుద్ధుఁడు.1.

కన్యావాద, అం: చూ, కిళలు.

కన్యాశుల్కము, సం. వి. అ. న. ఓలి: చూ, సిస్తు. 1-ఁ౩.

కన్యాసంవరణము, అం: చూ, కన్యాదానాంగములు.

కన్యుషము, సం. వి. అ. న. హస్తావయవములు (వ్రేళ్ళు.): చూ, హస్తపుచ్ఛము.

కన్నన్న, ద్వ. వి. కనుసైగ: చూ, సైగ.

కపటనాటకము, వా. వి. ద్రోహచింతతోఁగూడిన నాటకము; 2. మనసులోలేనిమాట.

కపటము, సం. వి. అ. పుం, న = కపుడు-కువాళము: చూ, వ్యాజము. 1.

కపటాతి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. పుల్లబచ్చలి*: చూ, బచ్చలి.

కపటి, సం. విణ. కపటముతోఁగూడినవాఁడు: కిఁటికుఁడు, కిపటుఁడు. కృతకుఁడు, కృత్రిముఁడు; (తె. ప): —కిప్ప యెలుంగుపాము; న. పుం. 2. ఏనుఁగు: చూ, హస్తి.

కపటించు, సం. అ. క్రి. కపటమించు. రా. ఆర, కాం. 157.

కపటికుఁడు, సం. విణ: చూ, కపటి.

కపటివి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. చీడానామక గంధద్రవ్యము: చూ, రాజార్హము. 1-ఁ౩.

కపటుఁడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, కపటి.

కపటేశ్వరి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. తెల్లవాకుఁడు*: చూ, వాఁకుడు.

కపట్టాము, వా. వి. జాగ్రత్తవానుండుమనుట.

కపర్దకము, సం. వి. అ. పుం. 1. శివుని జటాజూటము: కప ర్దము; 2. గవ్వ: చూ, వరాటము.

కపర్దము, సం. వి. అ. పుం —పై.—

కపర్ది, సం. వి. న్. పుం. ముక్కంటి: చూ. శివుఁడు.

కపాటము, సం విణ రూ-కవాటము: చూ. తలుపు.

కపార్థము, సం. వి. అ. న. ప్రొద్దుతిరుగుడు*: చూ, సూర్యాను వర్తిని

కపాలనాలిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. కదురు: చూ, తర్కువు.

కపాలభృత్తు, సం వి. త్. పుం: చూ, శివుఁడు.

కపాలము, సం. వి. అ. పుం. న. 1. తలపుఱ్ఱె: చూ, శల్యము. 1-౨; 2. కుండలోనగువాని పెంచిక: చూ, బోలె; 3. గుంపు: చూ, సమూహము; 4. పులుపు: చూ, సితము. 1-౩; 3; పుం. 5. పాము: చూ, సర్పము.

కపాలసంధి. అం: చూ, శోణితసంధులు.

కపాలిక, సం. వి. న్. పుం. 1. పునుకతాలుపు: చూ, శివుఁడు; 2 కపాలమాత్రప్రవర్తకుఁడు; 3: చూ, రుద్రుఁడు; 1: చూ, పంటితెవులు.

కపాలిని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. గౌరి: చూ, పార్వతి.

కపాలుఁడు, సం. వి. అ. పుం. చెడుగఁడు: చూ, వ్యాధుఁడు. 2.

కపి, పం. వి. ఇ. పుం. 1. నల్లమామిడి*: చూ, మామిడి; 2. తురష్కమను గంధద్రవ్యము: చూ, రాజార్హము; 1-గా; 3 కోతి: చూ, వానరము; 4. వెన్నుడు: చూ, విష్ణువు. 1; 5: చూ, సూర్యుడు: 6. చిల్లమద్ది: చూ, నల్లకి: 7.ఏనుగు: చూ, హస్తి.

కపింజల, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ఒకానొకనది: చూ, నది.

కపింజలము, సం. వి. ఆ. పుం. = వుజు డెక్కలయందు చిత్రవర్ణముగల ఱట్టవన్నెపిట్ట: చూ, కౌజు.

కపింజిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ఎఱ్ఱచీమ: చూ, పిపీలిక.

కపిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ నీలసిందువారము*: చూ, వావిలి.

కపికందుకము, సం వి అ. న. శిరోస్థి: చూ, శల్యము. 1-ఇ.

కపికచ్ఛక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. చూ, దూలగొండి*.

కపికచ్ఛఫలోపమ, సం. వి ఆ. స్త్రీ. కోరింద*:చూ, ముచవత్ర.

కపికచ్ఛుర, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ. దూలగొండి*.

కపికచ్ఛువు, సం. వి. ఊ. స్త్రీ. 1.—పై.—; 2. ఎలుకజీడి*: చూ, భల్లాతకి.

కపికచ్ఛ్వము, సం. వి. న. పుం. పారిభద్రము*: చూ, బాడిద.

కపికోలి, సం. వి. ఇ. న. ఒకానొక చెట్టు: కోలి.

కపిచము, సం. వి. అ. న. అందువ*: చూ, నల్లకి.

కపిచూడ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. అంబాళము*: చూ, మామిడి.

కపిచూతము, సం. వి. అ. పుం.—పై —

కపిజము, సం. వి. అ. పుం. తురుష్కమను గంధద్రవ్యము: చూ, రాజార్హము. 1-గా.

కపిత్తైలము, సం. వి అ న.—పై — కపిత్థం సర్వదా పథ్యం కదళీ వ కదాచ న. న్యా. వెలగకాయ ఎల్లప్పుడును పథ్యమే; అరటి యెన్నడును పథ్యము గాదు.

కపిత్థత్వక్కు, సం. వి. చ్. న. నూగుదోస*: చూ, దోస.

కపిత్థపత్ర, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, చేతరాసి*.

కపిత్థపర్ణి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ఒకానొకచెట్టు: చూ, వృక్షము.

కపిత్థము, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, వెలగ*; 2. కందురోగు*: చూ, రోగు; 3. నిమ్మటాయి*: చూ, సుపుష్పము; పా. 4. అభినయహస్తవిశేషము. నడిమిప్రేలు మొదలగు మూటివి ముడిచి బొట్టనప్రేలివి చూపుడుప్రేలిని కొనలుకూర్చి పట్టినది: చూ, వ్యంజకము. 1; అం. 5: చూ, అనంయుత హస్తములు.

కపిత్థాస్యుడు, సం. వి. అ. పుం. ఒకానొక కోతి: చూ, వానరము. 1-ఆ.

కపిదంతము, సం. వి. అ. పుం: చూ, కోతికోఱ.

కపిధ్వజుడు, సం. వి. అ. పుం. కిరీటి: చూ, విజయుడు. 1.

కపినామము, సం. వి. న్. పుం. 1. అండుగుబంకతో జేసిన ధూపద్రవ్యము: చూ, రాజార్హము, 1-గ; 2. చిల్ల*: చూ, వల్లకి.

కపిప్పలి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ఎఱ్ఱఉత్తరేణి*: చూ, శైఖరికము.

కపిప్రభ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, దూలగొండి*.

కపిప్రభుడు, సం. వి. ఉ. పుం. శ్రీరాముడు: చూ, రాముడు.

కపిప్రియము, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, వెలగ*; 2. నల్లమామిడి*: చూ, మామిడి.

కపిరథుడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, కపిధ్వజుడు.

కపిరసాఢ్యము, సం. వి అ. పుం. నల్లమామిడి*: చూ, మామిడి.

కపిరోమఫల, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. పెద్దదూల గోవెల*: చూ, దూలగొండి.

కపిల, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: 1. ఆగ్నేయదిశయందలి యేడేనుగు: చూ, హస్తి. 1-ఎ-(౫); 2. పుల్లావు: చూ, ధేనువు; 3. ఇరుగుడు*: చూ, శింశప; 4 కంపుటిరుగుడు*: చూ, శింశప; 5. రేణుకయను గంధద్రవ్యము: చూ, రాజార్హము. 1-ఙ-౨; 6 చిల్ల*: చూ, నల్లకి; 7. హొన్నిత్తడి: చూ, లోహము. 1. అం. 8: చూ, దిగ్గజభార్యలు.

కపిలద్యుతి, సం. వి. ఇ. పుం: చూ, సూర్యుడు.

కపిలవర్ణి, అం: చూ, అనువర్ణములు.

కపిలద్రాక్ష, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ఒకానొకద్రాక్ష*: చూ, ద్రాక్ష.

కపిలధార, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. పర్ణదీతీర్థవిశేషము; చూ, నది; 2. కపిలతీర్థము.

కపిలబ్రాహ్మణులు, అం: వీరు ఘూర్జరబ్రాహ్మణులలో నొక తెగవారు. సామవేదులు. జైమినీయ సూత్రములవారు. దేవ ఉపాసకులు. సూరతు భరోజిల్లాలయండు గానందడియెదరు: చూ, బ్రాహ్మణులు.

కపిలమచ్ఛము, సం. వి. అ. పుం. స్త్రీసౌభాగ్యలక్షణము: చూ, లక్షణము. 1-౫.

కపిలము, సం. వి. అ. పుం. 1. గోరోజనమువంటి వర్ణము: చూ, వర్ణము 6-ళ-(౫); 2. బ్రాహ్మణవర్ణము: చూ, వంగడము; 3. ఒకానొకపాము: చూ, సర్పము. 1-ళ-(౨౧.); 4. పందెపుకోడి: చూ, పుంజు; 5. కుక్క: చూ, శునకము; విణ. 6. గోరోజనమువంటి వర్ణముగలది: చూ, వర్ణము. 6-ళ(-౫); అం. 7: చూ, అసంయుతహస్తములు.

కపిలశింశుష, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. పచ్చఇరుగుడు*: చూ, శింశప.

కపిలస్మృతి, అం: చూ, స్మృతులు.

కపిలాక్షి, సం. వి ఈ. స్త్రీ: కపిలశింశప.

కపిలాక్ష్యుడు, సం. వి. ఆ. పుం. ఇంద్రుడు: చూ, సహస్రాక్షుడు.

కపిలుడు, సం. వి. ఆ. పుం. 1. కపిలమహాముని: చూ, ముని. 1; 2. లచ్చిమగడు: చూ, విష్ణువు. 1; 3. అగ్ని: చూ, విప్పు.

కపిలె, దే వి. ఎడ్లనుగట్టి తోలి పీరెత్తిడి యంత్రము: చూ, మోట.

కపిలెగుండు, వా. వి గుండు:చూ, రత్నములు. 1-గ౨-(౨౬.)

కపిలోమ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. రేణుక*: చూ, నల్లకి.

కపిలోమఫల, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, దూలగొండి*.

కపిలోహము, సం. వి. అ. న. ఇత్తడి: చూ, లోహము. 1.

కపిల్లిక, నం. వి. ఆ. స్త్రీ. గజపిప్పలి*: చూ, పిప్పలి.

కపివక్త్రుడు, నం. వి. అ. పుం. నారదుడు: చూ, ముని. 1.

కపివల్లి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. చూ, కపిల్లిక*.

కపిశ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. చిన్న ఎఱ్ఱచీమ: చూ, పిపీలిక; 2. కపిశానది: చూ, నది; 3. పూలగురివెంద*: చూ, తులాబీజము.

కపిళము, సం. వి. అ. పుం. 1. చిల్లమడ్డి: చూ, సల్లకి; 2. పసుపుమీఱిన యెఱుపు: చూ, వర్ణము. 6-ళ-(౫); 3. కోఁతి చాయ; విణ. 4. పసుపుమీఱిన యెఱుపుగలది: చూ, వర్ణము. 6-ళ-(౫.)

కపిశాంజనుఁడు, సం. వి. అ. పుం. ముక్కంటి: చూ, శివుఁడు.

కపిశాపుత్త్రుఁడు, సం. వి అ. పుం. దయ్యము: చూ, భూతము.

కపిశి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. పూలగురివెంద*: చూ, తులాబీజము; 2. కల్లు: చూ, సుర. 1.

కపిశిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. కల్లు: చూ, సుర. 1.

కపిశీర్షకము, సం. వి. అ. న. 1. కపిశీర్షము: చూ, కోటకొమ్మ; 2. గోడపైచివర: చూ, సుద: 2; 3. ఇంగిలీకము: చూ, హింగుళము.

కపిశీర్షము, సం. వి. అ. న: చూ, కపిశీర్షకము. 1; 2. గోడ పైఁచివర: చూ, సుద. 2.

కపిశృంగము, సం. వి. అ. న. 1. కరాపువు*: చూ, లవంగము; 2. కర్పూరము: చూ, నిరము; 3. మేరుపర్వతపు కొమ్ము: చూ, శిఖరము.

కపిసగోత్రము, అం: చూ, గోత్రము. 13.

కపీకచ్చువు, సం వి. ఈ. స్త్రీ. రూ-కపికచ్చువు*: చూ, దూల గొండి.

కపీజ్యము, సం. వి. అ పుం. క్షీరిక*: చూ, పాల.

కపీంద్రుఁడు, సం. వి. అ. పుం. హనుమంతుఁడు: చూ, వానరము. 1-౨.

కపీతనము, సం. వి. అ. పుం. నల్లమామిడి*: చూ, మామిడి; 2. కలుజువ్వి*: చూ, ప్లక్షము; 3. దిరిసెనము*: చూ, శిరీషము; 4. బోధిద్రుమము*: చూ, రావి.

కపీష్టము, సం. వి అ. పుం. క్షీరిక*: చూ, పాల.

కపుత్త్రుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. బ్రహ్మపుత్త్రుఁడు: చూ, కజుఁడు; 2. విష్ణుపుత్త్రుఁడు: కసూనుఁడు.

కపురపుటనఁటి, ద్వ. వి. రూ-కప్పురపుటనఁటి*: చూ, రంభ. 2.

కపురము, వై. వి = కర్పూరమ్. రూ-కప్రము, కప్పురము; వసు. 2, ఆ. 116: చూ, విరము.

కపురుషుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. కుత్సితుఁడు: చూ, వ్యాధుఁడు, 2; 2. నీటిమనుష్యుఁడు: చూ, నీరుమానిసి.

కపూరియెబ్రాహ్మణులు, అం. పంచగౌడులలోని సారస్వతులలో మొదటి తెగవారు. (సరస్వతీనదీతీరమున నివసించెడిబ్రాహ్మణులు సారస్వతు లనందిడుదురు. వీరు పంచగౌడులలోని వారు. వీరిలో మొదటిభాష ప్రాకృతము. పాంచాలదేశమందును సింధుదేశమందును రాజపుత్రస్థానమందును ముఖ్యముగ నివసించుచున్నారు.): చూ, బ్రాహ్మణులు. కపూరియెబ్రాహ్మణులు:— కాటపాలె—కాలియె - కుమడియె—కురల—గైంధర -చుని - దత్త - ధన్నపోత్రే - సవలె-పండిత-పాఠక-ప్రభాకర-బగె-బాలె-భరద్వాజీ-మాలియె-ముఖూల-మోహన-వరాడె-లవ-సర్వాలియె - సాండ - సింఘెపోత్రే - షోరీ - వీరు మాధ్యందిన కాణ్వశాఖలకుఁ జెందిన శుక్లయజుర్వేదమువారు. వీరు మేఁకలను, గొట్టెలను, దుప్పులను, పక్షిజాతులను, చేఁపలను భక్షించెదరు వీరిలో కొందఱు సంబంధబాంధవ్యములు కలవారు, కొందఱు భోజనముమాత్రము కలవారు, కొందఱు యీదెండును లేకున్నవారు. ఈశాఖలవారు లాహోరు,అమృతసర్, బటాలా, గురుదాస్‌పూర్, జలందర్, ముల్తాన్, షహరన్‌పూర్ యీ స్థలములయందుఁ గానంబడియెదరు.): చూ, బ్రాహ్మణులు

కపోణి, సం. వి. ఇ. పుం. స్త్రీ. కూర్పరము: మోఁచేయి. (రూ-కపణి): చూ, హస్తము. 1-౨౮.

కపోతక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. చిన్నపిలకి*: చూ, పత్రల.

కపోతకము, వా. వి. స్రోరోంజనము: చూ, సౌవీరము. 2.

కపోతచరణ, సం. వి. ఆ స్త్రీ అంజనకేళి*: చూ, రాజార్హము. 1-౮.

కపోతివంక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ప్రొద్దుతిరుగుడు*: చూ, సూర్యానువర్తిని.

కపోతపాలి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. చోపాస్తంభములమీఁది శ్రేణీకట్టు: చూ, కపోతపాలిక, వటంకము; 2. కొణిగయం దేర్పఱచిన పావురపుగూఁడు: కపోతపాలిక, వటంకము.

కపోతపాలిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. —పై.—

కపోతబంక, సం. వి. ఆ స్త్రీ. బ్రహ్మి*: చూ, సోమెద.

కపోతబాణ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, కపోతచరణ*.

కపోతము, సం. వి. అ. పుం. 1. అడవి పావురము. గువ్వ: చూ, పావురము, 2. పారావతము: చూ, పావురము; 3. పదునైదు సంవత్సరముల యేనుఁగు: చూ, హస్తి. 1-(౭౧); అం. 4: చూ, సంయుతహస్తములు; 5: చూ, నృత్తహస్తములు.

కపోతవము, సం. వి. అ. న. ప్రొద్దుతిరుగుడు*: చూ, సూర్యానువర్తిని.

కపోతపి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. కపోతక.

కపోత *, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: కపోతబంక.

కపోతసారము, సం. వి. అ. న: సౌవీరాంజనశిల: చూ, సౌవీరము. 2: (చూ, రాయి.)

కపోతాంఘ్రి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. గువ్వగుత్తి*: చూ, రాజార్హము. 1-౮.

కపోతాంజనము, అం: చూ, అంజనములు.

కపోతారి, సం. వి. ఇ. పుం. డేగ: చూ, శ్యేనము.

కపోదా, దే వి. శితిలధనువు: చూ, బాణము. 1-౮-౩.

కపోలకల్పన, వా. వి. స్థూలపు అంచనా.

కపోలము, సం. వి. అ. పుం. 1. చెక్కిలి: చూ, లెంప; 2: చూ, కళలుండు స్థలములు.

కపోలములు, అం. 1. స్త్రీలక్షణాంగములు ఏఁబదిఎనిమిదింటిలో నొకటి; కపోలములు బలిసి యద్దములవలె నునుపుగలిగిన పూజ్యురాలగు. నునుపులైనను కుడిసుడులున్నను సుఖవతి యగు. రోమములులేకున్న స్వేచ్ఛావిహారిణి యగు. మాటుల వలె లొట్టలెయున్న విధవయగు: చూ, స్త్రీలక్షణాంగములు; 2. పురుషలక్షణాంగములు ఏఁబదియెనిమిదింటిలో నొకటి; (చెక్కిలు):—సంపూర్ణములై పద్మపత్రసమకాంతి గలిగిన భోగియు లక్ష్మీవంతుఁడును సకలవిద్యాసంపన్నుఁడును నగు. సింహ, వ్యాఘ్ర, గజసమములైన వ్యవసాయము చేయుచు భోగియై బహుసంతతి నొందును: చూ, లక్షణాంగములు; 3: చూ, మధ్యమక్షేత్రములు.

కపోలావర్తము, నం. వి. అ. పుం. స్త్రీసౌభ్యలక్షణము: చూ, లక్షణములు. 1-ఉ.

కపోళి, దే. వి ఒకానొక భక్ష్యము: చూ, భక్ష్యము.

కప్ప, దే. వి: చూ, మండూకము. 1.

కప్పకుఱుపు, దే. వి. కారకముచేత అజీర్ణాలియందు లేచెడు గుల్ల: చూ, వ్రణము. 1-ంగ.

కప్పచిప్ప, దే.వి. నీటియందలిగుల్ల, శంబూకము: చూ, సంకు. 1.

కప్పటము, అం: చూ, ఆయుధములు.

కప్పడము, వై. వి. 1. = కర్పటః. స్త్రీకట్టుకోక. పా. 2, ఆ. 35: చూ, వస్త్రము. 1-ం; 2 = కర్పటః, చిరిగినబట్ట. భార. ఆది. 7, ఆ. 227: చూ, వస్త్రము; 1-ఒ-ఎ; 3. = కర్పటః. మాసినబట్ట: చూ, వస్త్రము. 1-ఆఒ; 4. = కర్పటః, సన్న్యాసులకాటి: చూ, వస్త్రము. 1-ఒ3.

కప్పతాళము, మి. వి. కప్పవలెచుండు తాళము: చూ, బీగము.

కప్పనావురు, దే. వి. చిఱుప్పకాటుచేత పనులకుఁ గలిగెడు పానసపురోగము. హరి, పూ. 6, ఆ. 46: చూ, పసురోగము.

కప్పము, దే. వి. 1. పన్ను: చూ, సిస్తు. 1; 2. కట్నము: చూ, లంచము.

కప్పయెలుంగుపాము, దే. వి మండూకధ్వనిచేయుపాము: చూ, సర్పము; 1-ళ-(౧౬); 2: చూ, కపటి.

కప్పరపడు, ద్వ అ. క్రి. (కప్పరము + పడు) తొట్రుపడు, జై. 6, ఆ. 89: చూ, సంభ్రమించు.

కప్పరపాటు, ద్వ. వి. తొందఱపాటు. భాగ. 6, స్కం. 332: చూ, సంభ్రమము.

కప్పరము, దే. వి 1.–పై.–; 2. = కర్పురము, పలురంగులు: చూ, వర్ణము. 6-ఆ.

కప్పలి, వై. వి. = కర్పర. ఓడ. పర. 3. ఆ. 280: ఋక. 2, ఆ. 11: చూ, హోడము.

కప్పిరి, దే. వి. (కప్పు + ఇరుడు) కొద్దిచీఁటి: చూ, మేచకము. 1.

కప్పీ, దే. వి: చూ, గిరక. (పుల్లీ.)

కప్పు, దే. వి. 1. ఆచ్ఛాదనము: చూ, వ్యవధానము. 3; 2. నలుపు: చూ, వర్ణము. 6-ఒ; 3. చీఁకటి; హన. 4. ఆ. 5: చూ, మేచకము. 1; 4. పల్నాళ్ళు; హన. 4, ఆ. 8: చూ, దంతక్షతము; 5. ఇంటిపైకప్పు: చూ, పటలము; స. క్రి. 6 ఆచ్ఛాదించు: చూ, మాయు. 1; అ. క్రి. 7. క్రమ్ము. భార. ఆది. 2, ఆ. 15: చూ, వ్యాపించు.

కప్పుఁగుత్తుకపుల్గు, దే. వి. (కప్పు + కుత్తుకపుల్గు) నెమలి: అచ్చ. కిష్కిం. కాం. 69: చూ, మయూరము.

కప్పుఁదెరువరి, దే. వి. (కప్పు + తెరువు + అరి) అగ్ని: చూ, నిప్పు.

కప్పుఁదెరువుజోడ, దే వి. (కప్పు + తెరువుజోడ) అగ్ని; ఆంధ్రనామసంగ్రహము. దేవ. 18: చూ, నిప్పు.

కప్పుఁదెరువుదారి. దే. వి. (కప్పు + తెరువుదారి) —పై.—

కప్పుట, దే. నిః చూ, స్థాపనము.

కప్పుటేటిగొంగ, దే. వి: చూ, బిలరాముఁడు; వేంక. ఆం. దే. 19.

కప్పుపైనువ పెనిమిటి, దే. వి: చూ, శిక్షకుఁడు; (సాంబ. దే. 3.)

కప్పుడు, దే. వి. ఆచ్ఛాదనము: చూ, వ్యవధానము. 3.

కప్పుత్రోవరి, దే. వి. అగ్ని; సాంబ. దే. 12: చూ, నిప్పు.

కప్పుదెంచు, దే. అ. క్రి. (కప్పు + తెంచు) క్రమ్ము. భార. ద్రోణ 1, ఆ 89: చూ, వ్యాపించు.

కప్పుబల్ల, దే, వి. ద్వారముమీఁద గొడుగుబల్లకును తన్ను బల్లకును నడుమనుండెడి పలక.

కప్పుమల, దే. వి కాటుకకొండ: చూ, పర్వతము.

కప్పుమేఁగాము, ద్వ. వి. (కప్పుమేఁక + గాము) శంబూకము: (చూ, శని,) చూ, శని.

కప్పురగంది. వై. వి. = కర్పూరగంధి. కర్పూరగంధమువంటి గంధముగల ఆడుది; పా. 3, ఆ. 11: చూ, స్త్రీ. 1-ంఇఇ.

కప్పురపుటనఁటి, ద్వ. వి. (కప్పురము + అనఁటి): చూ, రూ. కపురపుటనఁటి.*

కప్పురపునూనె, ద్వ. వి. కర్పూరతైలము: చూ, స్నేహము: 2-ఈ.

కప్పురపుబెండ, ద్వ. వి (కప్పురము + బెండ) గంధమూలము*: చూ, షడ్గ్రంథ.

కప్పురపువంగ, ద్వ. వి. (కప్పురము + వంగ) కత్తెరవంగ*: చూ, వంగ.

కప్పురబోగి, వై. వి = కర్పూరపుభోగి అను సస్యము: చూ, సస్యము. (సంబకరి. 1-ఎఒ. ఇ)

కప్పురభోగులు. వై. వి బ. = కర్పూరభోగః. ఒకరకము వడ్లు; భి. 2, ఆ. 140: చూ, ధాన్యము. (వృత్తియందేకవచనాంతము.)

కప్పురము, వై. వి = కర్పూరమ్: చూ, రూ. కప్పురము. (వృత్తియందుఁ గప్పురశబ్దమువలె నెఱుంగునది.)

కప్పురములక, ద్వ. వి (కప్పురము + ములక): చూ, కప్పురపువంగ*.

కఫకూర్చిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. చొంగ: చూ, లాల.

కఫఘ్ని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. కాశవఱి*: చూ, బోడతరము; 2. పిప్పలితీఁగె*: చూ, పిప్పళి.

కఫజి. సం. వి ఇ పుం. కూర్పరము: చూ, కపోజి.

కఫము, సం. వి. అ. పుం. తెమడ: చూ, శ్లేష్మము.

కఫవర్ధనము, సం. విణ. 1. శ్లేష్మవృద్ధికారకము; పుం. 2: చూ, పిండీతగర*.
కఫవికోధి, సం. వి ఇ. న: చూ, మిరియము.
కఫాంతకము, సం. వి. అ. పుం; చూ, బొబ్బలి*.
కఫామయము, సం. వి. అ. పుం. చూ, కఫము.
కఫారి, సం. వి. ఇ. పుం. సొంఠి: చూ, శుంఠి.
కఫేలువు, సం. వి. ఊ, స్త్రీ. పాముపడగ: చూ, పటము.
కఫోణి, సం. వి. ఇ. పుం. కూర్పరము: మోచెయ్యి: చూ, హస్తము. 1-బి.
కబంధము, సం. వి. అ. న. 1. జలము: చూ, నీరు. 1: పుం. న. 2. (రూ-బంధము.) తలతెగి త్రుళ్లెడుశరీరము: చూ, మొండెము; పుం. 3. కడలి: చూ, సముద్రము; 4. కడుపు, గర్భము: చూ, భూర్ణము. 1.
కబంధుడు, సం. వి. అ. పుం. 1. కబంధుడను రాక్షసుడు: చూ, రాక్షసుడు. 1-ళ: 2. కేతుగ్రహము: చూ, నుకేతనము.
కబర, సం. వి ఆ. స్త్రీ. బర్బర*: చూ, వాయింట.
కబరము, సం. విణ. కలసినది: చూ, మిశ్రము.
కబరి, సం వి. ఈ. స్త్రీ. 1. రూ-కబర*: చూ, వాయింట: 2. 2. కుక్కవాయింట*: చూ, వాయింట; 3, ఇంగువమ్రానుకు*: చూ, హింగుపు. 1; 4. ఇంగువచెట్టుఆకు; 5. కొప్పు: చూ, వేనలి. (రూ-కబరీభరము-కబరము).
కబలి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. కాకోలి*: చూ, వాయసోలి,
కబళనము, సం. వి. అ. న. ఉద్గిరి: చూ, క్రిందుడు.
కబళము, సం. వి. అ. పుం. 1. = కవలము, ముద్ద: చూ, సాదము. (1) -ఐ; (సాపాటు); 2: చూ, అజాగళస్తనము; చూ, స్తనము. 1-ం; 3. దిగంబరవ్రతము.
కబళించు, సం. స. క్రి. ఎరగొను: చూ, క్రింగు.
కబళితము, అం: చూ, ముఖరతులు.
కబాడిము, దే. వి. ఎద్దుమీదవేసి తెచ్చెడు కసవులోనగువాని బింటమోపు.
కబాధ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. రూ-కంబాధ: చూ, తలనొప్పి.
కబాయి, దే. వి. రూ-కిబాయి. అంగి. కళా. 5, ఆ. 179:చూ, వస్త్రము. 1-ా.
కబాయీ, —పై.— హంస. 5, ఆ. 356.
కభిందువ్వు, సం. వి. ఉ. పుం. నీటిబొట్టు: చూ, బొట్టు.
కబిత్థము, సం. వి అ. పుం. రూ-కపిత్థము*: చూ, వెలగ.
కబిలము, సం. వి. అ. పుం. గోరోజనమువంటి వర్ణము: చూ, వర్ణము. 6-ళ-(ఱ).
కబుస్ఫుదము, సం. వి. అ. పుం. అంబుస్ఫోటము, నీరుబుగ్గ: చూ, బుద్బుదము, 1.
కబురు, దే. వి. ఉబుసు: చూ, సమాచారము. 2. (వా).
కబొద్దుడు, సం. వి. అ. పుం. కుత్సితపు బొద్దుడు: చూ, బుద్ధడు. 1.
కబ్బపుగూర్మరి, వ్య. వి. కవి, గ్రంథకర్త. అచ్చ. బాల, కాం. పీఠిక. 12: చూ, మాటల్లల్లినవాడు. (రూ-కబ్బపుగూర్మరి-కబ్బపుగైతరి.)

కబ్బపుగైతరి, —పై —
కబ్బము, పై. వి. 1. = కావ్యము: చూ, పుస్తకము; 2. గ్రంథము. పర. 2, ఆ. 234: చూ, పుస్తకము.
కబ్బిలి, దే. వి శౌండికుడు, కల్లమ్మువాడు: చూ, సురాజీవి.
కబ్బిలివాడు, దే. వి. —పై.—
కభార్య, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. బ్రహ్మభార్య: చూ, సరస్వతి; 2. విష్ణుపత్ని, లచ్చి: చూ, లక్ష్మి. 1.
కభూషణము, సం. వి. అ. న. నిగబంతి: చూ, భూషణము. 2.
కమ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. కాంతి: చూ, వెలుతురు. 1; 2 రూ. కమల: చూ, లక్ష్మి.
కమండలము, పై. వి. = కమండలువు. వన్నాశులపాత్రము: చూ, పాత్రము. 6.
కమండలుపదము, సం. వి అ. పుం. జువ్వి*: చూ, ప్లక్షము.
కమండలువు, వం. వి. ఉ. పుం. 1. = కమండలము: చూ, పాత్రము. 6 ;2 నక్కదోస*: చూ, హరివాలుకము. 1-ఇ; 3. జువ్వి*; చూ, ప్లక్షము.
కమంధము, సం. వి. అ. న. 1. జలము: చూ, నీరు. 1; 2. కబంధము: చూ, మొండెము.
కమటము, దే. వి. కమసాలెహానికుంపటి: చూ, ప్రొయ్యి. (రూ-కమ్మటము-కుమురు.)
కమఠము, సం. వి. అ. న. 1. భిక్షాపాత్రము, కొప్పెర: చూ, పాత్రము. 6; పుం. 2. కూర్మము: చూ, తాంబేలు; 3. గిడస: చూ, పొట్టి; 4. వెదురుమొలక: చూ, మొక్క. 1; 5. కుండ మీదివాద్యము: చూ, వీణ. 1-ఱఉ; స్వరము. 2; ఱఉ-(గంధ.) 6. కుబేరునిపత్ని: చూ, రిద్ధి 2. ళ: (చూ, బాణము. 1.)
కమఠి, సం. వి. ఈ స్త్రీ. ఆడుతాబేలు: చూ, తాబేలు.
కమితీక్ష్ణపానన్యాయము, న్యా. ఏమియులేదనురీతి.
కమతకాడు, దే. వి. (కమతము + కాడు) ఆరకాడు; చూ, వ్యవసాయి.
కమతము, దే. వి రూ-కమ్మతము: చూ, వ్యవసాయము. 2.
కమతీడు, దే. వి. (కమతము + ఈడు): చూ, కమతకాడు; పా. 1, ఆ. 73.
కమనచ్ఛదము, సం. వి. అ. పుం. కంకము: చూ, రాబందు.
కమనము, సం. వి. ఆ. పుం. 1. అనోగము*: చూ, హేమతుష్ణము; విణ 2. ఒప్పిదము: చూ, రమ్యము. 3; 3. ఇచ్ఛగలది: చూ, వాంఛ. 1-ఐ.
కమనీయము, నం. విణ. ఇంపైనది: చూ, హృద్యము.
కమనుడు, పం. వి. అ. పుం. 1. మరుడు: చూ, మన్మథుడు; 2. ఒప్పిదముగలవాడు: చూ, సురూపుడు. 1; విణ. 3. ఇచ్ఛగలవాడు; చూ, వలపుకాడు. (స్త్రీల వలచువాడు:— రూ- కామనుడు - కమ్రుడు - కామి - కాముకుడు-కమిల- కమ్రుడు - కామయిత - కామయిత్యుడు.)
కమరు, దే. వి. 1. రూ-కమ్మరు. పెుల్లంనూలు. కాశీ. 7, ఆ. 5: చూ, భూషణము. 2; 2. కాలినకంపు. భో. 5, ఆ: చూ, వాసన. 1-ఇ అ. స్త్రీ. తె. కాళి. భార. ఆర. 7, ఆ. 21; చూ, మంచు.

కమరుఁడు, సం. విణ. కమనుఁడు: చూ, వలపుకాఁడు.

కమరుచు, దే. స. క్రి. రూ-కమర్చు. కాల్చు. రా. సుం, కాం. 271 పొరట: చూ, దహించు.

కమర్చు, దే. స. క్రి. —పై.—

కమల, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. లచ్చి: చూ, లక్ష్మి. 1; 2. గౌరి: చూ, పార్వతి. 1; 3. పూజ్యస్త్రీ: చూ, స్త్రీ; 1-౬; 4. కమలాఫలము: చూ, శర్కరాంశము. 1-౫.

కమలకంద, సం. వి ఆ. స్త్రీ. తామరదుంప*: చూ, సహస్రపత్రము. 1-ర.

కమలచ్ఛదము, సం. వి అ. పుం క్లీ. కంకము: చూ, రాబందు.

కమలవగీతి, అం. ఒకానొక గీతపద్యభేదము. ఇందొక్కొక్క పాదమునందు ఏడు సూర్యగణంబులుండి యైదవగణాద్యక్షరము యతిగాగల పద్యము: చూ, వృత్తము. 1.

కమలబీజము, సం వి. అ. న. పద్మబీజము: చూ, సహస్రపత్రము. 1-౬.

కమలము, సం. వి. అ. న. తామర*: చూ, సహస్రపత్రము. 1; 2. ఎఱ్ఱతామర*: చూ, సహస్రపత్రము. 1-౭; 3. జలము: చూ, సలిలము. 1; 4. ఔషధము: చూ, మందు 1; 5. కడుపులో నొక ప్రక్కనుండెడి ఎఱ్ఱని మాంసము: చూ, ఋక్తము. 2-౭; 6. రాగి: చూ, లోహము. 1. పుం. 7. శివుఁచేతియిట్టి: చూ, హరిణము. 1-౧౪; 8. నైఋతి ధనువు: చూ, బాణము. 1-౪౧; 9. కడలి: చూ, సముద్రము.

కమలములులేని సరస్సు, అం: చూ, అప్రకాశములు.

కమలవల్లభ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. పిన్నవరగోఁగు*: చూ, పీలుపు.

కమలవిలసితము, అం. ఒకానొకవృత్తము. ఇందొక్కొక్క పాదమునందు న, న, న, న, గ, గ చులు గలిగి తొమ్మిదింట యతియుండి పదునాలుగవ ఛందస్సునందుబుట్టిన వృత్తము. ఉదా:—"క్రమమున ననన గగములు గూడన్, గమల విలసితము - కమలజవిశ్రామము జగతినినగు - మహితచరిత్రా, కమలదళనయన-కడుఁబొగడొందున్.": చూ, వృత్తము. 1.

కమలాగ్ని, సం. వి. ఇ. పుం: చూ, వహ్ని. 1-౨.

కమలాపండు, మి. వి. కమలాఫలము, చూ, శర్కరాంకము. 1-౫. (వా).

కమలాప్తుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, సూర్యుఁడు; 2. వెన్నుఁడు: చూ, విష్ణువు. 1.

కమలాఫలము, సం. వి అ. పుం: చూ, కమలాపండు. 1-౫.

కమలాసనము, సం. వి. అ. పుం. 1. పంది: చూ, సూకరము; 2. మబ్బు: చూ, మేఘము. 1.

కమలాసనుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. నలువ: చూ, బ్రహ్మ. 1; 2: చూ, సూర్యుఁడు.

కమలిని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ 1. తామరకొలను: చూ, సరస్సు. 1; 2. తామరతీఁగె*: చూ, సహస్రపత్రము. 1-౯. (ఁ).

కమలు, దే. అ. క్రి. 1. తపించు. భార. 8. ఆ: చూ, సంతాపించు; 2. కాలు. రా. కిష్కిం, కాం. 710: చూ, మండు.

కమలుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. ఇంద్రుఁడు: చూ, వేలుపు ఱేఁడు; 2. బమ్మ: చూ, బ్రహ్మ. 1.

కమలోత్తరము, సం. వి. అ. న. కుసుమపువ్వు: చూ, వహ్ని శిఖము. 2.

కమసాలి, దే. వి. కంసాలి: చూ, స్వర్ణకారుఁడు.

కమసాలె, దే. వి. —పై.—(రూ-కమసాలవాఁడు - కమసాలె వాఁడు. కంసాలవాఁడు - కంసాలి - అగసాలి - అగసాలె.)

కమాను, అన్య. దే. వి. 1. పయనము: చూ, ప్రయాణము; 2. విల్లు: చూ, బాణము. 1-౭౭.

కమి, దే. వి. 1. పంపఁబడిన వ్రేళ్ళుగల పుడిసిలి. భీ. 3. ఆ. 7: చూ, హస్తము. 1-౨౪; 2. కఱళనము: చూ, మ్రింగుడు.

కమికిలి, దే. వి: చూ, కమీ. 1.

కమిచీ, హిం. వి. చబుకు: చూ, మునికోల. 2.

కమిత, సం. విణ. ఇచ్ఛగలవాఁడు: చూ, వలపుకాఁడు.

కమిత్రుఁడు, సం. విణ. —పై.—

కమియు, దే. అ. క్రి. 1. కవియు: చూ, వ్యాపించు; 2 నలఁగు; రా. సుం, కాం. 84: చూ, పీడితమగు; 3 కమియఁబించు; హరి. పూ. 6, ఆ 83: చూ, మాఁగు

కమీష, వా. 1. బేరగాఁకిచ్చు అదనపుసొమ్ము; 2. మని ఆర్డరు పంపినందులకిచ్చు అదనపుసొమ్ము: 3. లంచము.

కమీజు, వా. లోనధరించు చొక్కా: చూ, వస్త్రము. 1-౯.

కమీషితము, సం. వి. అ. న. సుఖము ఇచ్ఛింపబడినది.

కముఁజు, వై. వి. = కపింజలః. రూ-కింజు. నళ. 3, భా. 323: చూ, కోఁజు.

కముకుడెబ్బ, పా. కండరము పొంగెడిదెబ్బ.

కముచు, దే. స. క్రి. 1. గ్రహించు, నై. 5, ఆ. 16: చూ, పుచ్చుకొను, 2. ఎరగొను, ప్వా. 4, ఆ. 113: చూ, మ్రింగు.

కమ్మ, దే. వి. 1. తాటియాకు; అం. భా. ద్వి. వనౌ. 77: చూ, తాళపత్రము; 2. తాటంకము, దంతము లోనగువానిచే చేయఁబడిన చెవికమ్మ: చూ, భూషణము. 2; వై. వి. 3. = కర్మ. డాబు; అచ్చ. బాల, కాం. 161: చూ, లేఖ. 3; 4. రూ-కాడ. మృణాళము, తామరతూఁడు: చూ, సహస్రపత్రము. 1-౯; 5. కమ్మకొలము: చూ, శూద్రుఁడు; 6. కమ్మకొలమువాడు: చూ, శూద్రుఁడు; విణ. 7. పులుసులేనిది; "కమ్మఁగూర" మొ; 8. తియ్యనిది. రూ-కమ్మన; "కమ్మనీరు" మొ: చూ, మధురము; 9. వాసనగలది. "కమ్మనూనియ" మొ.

కమ్మగాడుపు, దే. వి. మలయమారుతము: చూ, వాయువు. 1-౧౧. (రూ-కమ్మగాడ్పు.)

కమ్మచ్చు, వై. వి. = కంబ్యుచ్చువు. (కమ్మి + అచ్చు) లోహపుఁదీఁగల లాగునది రూ-కమ్మెచ్చు. అము. 4, ఆ. 148: చూ, బహారంధ్రిణి.

కమ్మచ్చునఁదీయుట, జా. లొంగఁదీయుట.

కమ్మటము, దే. వి. 1: చూ, రూ - కమటము. చంద్రా. 4, ఆ. 17; 2. అయస్కారకర్మ: కమ్మరము. (పర్శికృతి. కర్మత. షోపురు త్తాముకఫీయము.)

కమ్మటీఁడు, దే. వి. (కమ్మటము + ఈఁడు) కంసాలి: చూ, స్వర్ణకారుఁడు.

కమ్మతము, దే. వి: చూ, రూ-కమతము. పరిణతి. కర్మఠ. (పురుషోత్తమకవీయము.)

కమ్మతీఁడు, దే. వి. (కమ్మతము + ఈఁడు) 1: చూ, రూ-కమతీఁడు. స్వా. 5, ఆ. 47; 2. కమ్మరి: చూ, స్వర్ణకారుఁడు.

కమ్మన, దే. వి. 1. కమ్మఁదనము: చూ, మాధుర్యము: 2. (మాధుర్యము) కావ్యగుణములలో నొకటి: (చూ, గుణము.); 3. సౌరభము, (ఇది విశేషణమగుచో ఇకారాంతము.) భార. ఆర. 7, ఆ. 11: చూ, వాసన. 1.

కమ్మనిమ్మ, దే. వి. తియ్యనిమ్మ: చూ, శర్కరాంకము.

కమ్మనీసు, ద్వ. వి. పూఁదేనె. ఆము. 5. ఆ. 12; నై. 3. ఆ. 102: చూ, మకరందము.

కమ్మనూనియ, ద్వ వి. సంపెంగ మొదలగు వానిఁజేర్చి చేసినతైలము. రూ-కమ్మనూనె. భార. ఆను. 2 ఆ: చూ, స్నేహము. 1.౧౪.

కమ్మపంజొన్న, దే. వి. ఐ. రత్నతాటంకము, పంజులకమ్మలు. స్వా. 3, ఆ. 28: చూ, భూషణము 2-ఆ-(౧౦).

కమ్మబిల్లి, ద్వ. వి. పునుఁగుపిల్లి. పి, శకుం. 1, ఆ. 93: చూ, మార్జాలము.

కమ్మర, వై. వి. 1. = కర్మార. ఇనుముపనిచేసి బ్రతికెడుజాతి; కరుమల; 2. = కర్మార. ఇనుముపనిచేసి బ్రతికెడు జాతి వాఁడు: చూ, స్వర్ణకారుఁడు. (రూ-కమ్మరి-కనుమరి-కరుమరి-కరుమల.)

కమ్మరత, వై. వి. అయస్కారస్త్రీ: కమ్మరది.

కమ్మరది, వా. వి.—వై —

కమ్మరము, వై. వి: కమ్మరిపని: రూ-కమ్మటము. (పరిణతి. కర్మార. పురుషోత్తమకవీయము.)

కమ్మరవాఁడు, ద్వ వి. కమ్మరి: చూ, స్వర్ణకారుఁడు.

కమ్మరి, వై. వి. = కర్మారః (కమ్మర + ఇ.) 1.—వై.—ఆం. భా. ద్వి. భూ. 284; 2. బాణాకారుఁడు. అచ్చ. అయో, కాం. 15: కమ్మరీఁడు.

కమ్మరీఁడు, వై. వి. = కర్మారః (కమ్మర + ఈఁడు). —వై.— (బాణాకారుఁడు.—నీలా. 3, ఆ. 10.)

కమ్మరు, దే. వి: చూ, రూ-కమరు.

కమ్మరుబొందు, దే. వి. రెండుగాఁడికమ్మల వడిమిబిగిబద్ద.

కమ్మరేఁగు, దే. వి. కశేరుకము*: చూ, రేఁగు. (రూ-కమరేను-కమ్మరేను.)

కమ్మరేను, దే. వి. —వై —

కమ్మవిలుకాఁడు, దే. వి. రూ-కమ్మవిల్కాఁడు, మరుఁడు: చూ, మన్మథుఁడు. విక్ర. 8, ఆ. 57.

కమ్మవిలుతుఁడు, దే. వి. రూ-కమ్మవిల్తుఁడు. —వై —

కమ్మి, వై. వి. 1. = కంబి-కంబీ. వెదురులోనగువాని కమ్మి: చూ, వంశాంశము; 2. = కంబి-కంబీ. బంగారులోనగువాని కమ్మి: చూ, భూషణము. 2-ఆ-(ఆ); 3. వస్త్రపుఁగమ్మి. భీ. 1, ఆ. 116: చూ, చెంగు; 4. బండికంటి కడకమ్మి. భాగ. 5, స్కం. 2, ఆ. 81; 5. పేముబొద్దు: చూ, బొద్దు.

కమ్మిబండి, ద్వ. వి. కమ్మివేసిన క్రొనిచక్రపుబండి: చూ, శకటము. 1.

కమ్మిరించు, దే. అ. క్రి. ఆచ్ఛాదించు. భో. 3, ఆ. 44: చూ, మూయు. 1.

కమ్ము, వై. స. క్రి. 1. కమ్మిగా చాఁగఁగొట్టు. వసు. 2, ఆ. 32; 2. చుట్టుకొను: చూ, వేష్టించు.

కమ్ముకొను, వై. స. క్రి. గుట్టుగానుంచుకొను.

కమ్మనీరు, ద్వ. వి. ఉపజిలము: చూ; సలిలము. 1-౧౪.

కమ్మలపైబండి, దే. వి. ధూమశకటము: చూ, పొగబండి. (రైలు), (ట్రామ్), (డీసెల్ రైలుకారు).

కమ్మెచ్చ, వై. వి. చూ, రూ-కమ్మచ్చ.

కమ్మెరాకు, దే. వి. (కమ్మెర + ఆకు) కారపు నల్లతములపాకు: చూ, తములపాకు.

కమ్మెరాకుతీఁగె, దే. వి. కారపు నల్లతములపాకులతీఁగె*: చూ; లాంబూలవల్లిక.

కమ్ర, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ఏఱు: చూ, నది.

కమ్రము, సం. వి అ. న. 1. పిడచప్పు: చూ, వహ్ని; 1-౨౫; విణ. 2. ఇంపైనది: చూ, హృద్యము; 3 ఇచ్ఛ కలది: చూ, వాంఛ. 1-౩౧.

కమ్రుఁడు, సం. విణ. కాముకుఁడు: చూ, వలపుకాఁడు.

కయస్థ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ఉనిరిక*: చూ, శ్రీఫలి. 1.

కయానము, సం. వి. అ. న. జిలయానము.

కయాహము, సం. వి అ. పుం: చూ, ఎనుపదూడ.

కయి, దే. వి. 1. చేయి, రూ-కై: చూ, హస్తము: వై. వి. 2. = కివి. రూ-కై: చూ, మాటలల్లువాఁడు; (రూ-యీసరుఁడు-కై-కైసరుఁడు.) 3. తొండము: చూ, హస్తి. 1 (౬౫); అప. 4. చతుర్థీవిభక్తి ప్రత్యయము. రూ-కై.

కయింకర్యము, వా. వి: చూ, రూ-కైంకర్యము.

కయిక, వై. వి. 1. = కైకేయి. కేకయరాజుకూఁతురు: చూ, కైకేయి; 2. దశరథమహారాజు భార్య: చూ, కైకేయి.

కయికట్టు, ద్వ. వి. రూ-కైకట్టు. సందర్భము: చూ, సమయము. 1.

కయికానుక, దే. వి. రూ-కైకానుక. రాజులులోనగు వారినిఁ జూడఁబోవునపుడు కొనిపోయెడి యుపహారము. రామా. 2, ఆ 5; య. 1, ఆ. 104: చూ, లంచము.

కయికొను, దే. అ. క్రి. 1. రూ-కైకొను, హూను: చూ, యత్నించు; స. క్రి. 2. రూ-కైకొను. గ్రహించు: చూ, పుచ్చుకొను; 3. రూ-కైకొను, లక్ష్యపెట్టు: చూ, లెక్కసేయు.

కయికొలుపు, దే. ప్రే. కైకొనఁజేయు. రూ-కైకొలుపు.

కయికోల, దే. వి. గుద్దలినేని బ్రదికెడు ఒకానొకజాతి: రూ-కైకోల.

కయికోలవాఁడు, దే. వి. ఒకరకము సాలెవాఁడు. రూ-కైకలవాఁడు-కైకోలవాఁడు: చూ, సాలెవాఁడు,

కయికోలు, దే. వి. 1. రూ - కైకోలు. అంగీకారము: చూ, సమ్మతి. 1; 2. రూ-కైకోలు, గ్రహణము: చూ, ప్రతిగ్రహము. 1.

కయిచాఁపులు, దే. వి. ఐ: రూ-కైచాఁపులు: చూ, నమస్కారము.
కయిజీతము, ద్వ. వి. రూ-కైజీతము: చూ, బత్తెము.
కయిజా, దే. వి. వాగెను వెనుక కీడ్చికట్టుట: రూ-కైజా.
కయిజాఱు, దే. అ. క్రి. ఒఱగు: చూ, వ్రాలు. 3.
కయిఁజు, దే. వి. రూ-కైఁజు: చూ, కొఁజు. (ప్రకృతి-కపింజల. పురుషోత్తమకవీయము.)
కయిడువు, దే. వి. పోలిక: చూ, సామ్యము. (రూ-కైడువు.)
కయిత, వై. వి. = కవితా. కవిత్వము: చూ, మాటలల్లుట. (రూ-కయితము-కైతము-కైత.)
కయిదండ, దే. వి. రూ-కైదండ: చూ, భూషణము. 2.
కయిదు, దే. వి. 1. రూ-కైదు. కపింజలము: చూ, కొఁజు; 2. రూ-కైదు, చెఱ: చూ, బంధనాలయము; (చూ, గృహము.1.)
కయిదువు, దే. వి. రూ-కైదువు: చూ, బాణము. 1.
కయిపదము, వై. వి. = కవిపదమ్. రూ-కైపదము. కవిపరిజ్ఞాన పరీక్షార్థము పూరింపనిచ్చెడి పద్యాంశము: చూ, సమస్య.
కయిపు, దే. వి. 1. రూ-కైపు. క్రొవ్వు: చూ, మదము. 1; 2. రూ-కైపు. అందము: చూ, సౌందర్యము; 3. రూ-కైపు. రీతి: చూ, విధము. 1; 4 రూ-కైపు. ఉంకింపు: చూ, విజృంభణము; ర్. రూ-కైపు. కపటము: చూ, వ్యాజము. 1.
కయిముడి, దే వి. రూ-కైముడి. చర్మవాద్యములలో నొకటి: చూ, వీణ. 1-ళ-(ం).
కయిమోఁపు, ద్వ. వి. రూ-కైమోఁపు: చూ, నమస్కారము.
కయిరఁడు, దే. వి. రూ-కైరఁడు. కయిరఁడను పేరుగల గుఱ్ఱము: చూ, హయము. 1-౨౩.
కయిరవడి, వై. వి. = ఖాదిరవటకః. రూ-కైరవడి: చూ, రంగదము.
కయిలాగు, దే. వి. రూ-కైలాగు: చూ, భూషణము. 2.
కయిలాటకాఁడు, దే. విణ (కయిలాటము+కాఁడు) రూ-కైలాటకాఁడు) మాయావి: చూ, ప్రాతిహారకుఁడు.
కయిలాటము, దే. వి రూ-కైలాటము: చూ, మాయము. 1.
కయిలు, దే. వి. పండిన ధాన్యపుకొలత: చూ, రూ-కైలు.
కయివడి, దే. వి. 1. ప్రకారము. రూ-కైవడి: చూ, విధము. 1; 2. రూ-కైవడి. పోలిక: చూ, సామ్యము. (రూ-కయివళి-కవుడవు-కైవడి-కైవళి); 3: చూ, కయివడిముస్తె.
కయివడిముస్తె, వై. వి.=కైవర్తిముస్తకమ్. రూ-కైవడిముస్తె*: చూ, ముస్తకము.
కయివళి, దే. వి. రూ-కైవడి. పోలిక: చూ, సామ్యము.
కయివారము, దే. వి. 1. గనిమయంచు: చూ, రూ-కైవారము; వై. వి. 2. = కవిహార. రూ-కైవారము. పొగడిక: చూ, స్తోత్రము.
కయివారముసేయు, ద్వ. స. క్రి. రూ-కైవారముసేయు. పొగడు: చూ, స్తుతించు.
కయివు, దే. వి. 1. రూ-కైవు. ఉన్మాదము: చూ, వెట్టి. 1; 2 రూ-కైవు. లాహిరి: చూ, మదము. 1.
కయివ్రాలు, దే. అ. క్రి. 1. రూ-కైవ్రాలు. ఒఱగు: చూ, వ్రాలు 3; 2. పశులులోనగునవి క్రిందికిదిగు: రూ-కైవ్రాలు; 3. రూ-కైవ్రాలు. కాఱు: చూ, స్రవించు.
కయివ్రాలుచు, దే. క్రి. కైవ్రాలఁజేయు: రూ-కైవ్రాలుచు.
కయిసరుఁడు, వై. వి. = కవీశ్వరః: చూ, రూ-కయిసరుఁడు.
కయిసాటిచుక్క, ద్వ. వి. హస్తానక్షత్రము. రూ-కైసాటిచుక్క: చూ, నక్షత్రము. 1.
కయినేత, ద్వ. వి. 1. రూ-కైనేఁత. అలంకారము: చూ, భూషణము. 2; 2. రూ-కైనేఁత. పూజ: చూ, సపర్య.
కయినేయు, ద్వ. స. క్రి. 1. రూ-కైనెయు. అలంకరించు: చూ, సింగారించు; 2. రూ-కైనేయు అర్చించు: చూ పూజించు.
కయిసరుఁడు, వై. వి. = కవీశ్వరః. రూ-కైసరుఁడు: చూ, మాటలల్లువాఁడు.
కయ్య, దే. వి. 1. రూ-క్రయ్య. చిన్ననీటికాలువ: చూ, నది; (ప్రకృతి-కుల్య. పురుషోత్తమ.వీయము.); 2. పరిఖ: పొలము: చూ, భూమి. 1-ళ-౨.
కయ్యపుఁదిండి, దే. వి. (కయ్యము+తిండి) కలహభోజనుఁడు, నారదుఁడు. అచ్చ. సుం, కాం. 2: చూ, మని. 1.
కయ్యము, దే. వి. జగడము: చూ, యుద్ధము. (ప్రకృతి-కలహ. పురుషోత్తమకవీయము.)
కయ్యర, దే. వి. హీనజాతిమౌక్తికము: చూ, (ముత్తెము.) రత్నములు. 1-ం-(ళ).
కయ్యాలకర్రిచ్చ, దే. వి. కజ్జాకోరు. పాండు 4, ఆ. 10: చూ, పెచీకోరు.
కయ్యాలమెకము, ద్వ. వి. జంబుకము: చూ, నక్క.
కర, వై. విణ. 1. = ఖరమ్. తీక్ష్ణము. "కరసార.": చూ, తీవ్రము; (రూ-కరా-కఱుకు.) దే. వి. 2. అల; చూ, వీచి. 1; (రూ-కరడు- కరడము-కరండము-కడలు.) 3. ఒడ్డు. లక్ష్మీ. 1, ఆ. 42: చూ, తీరము; 4. పసులమేయుటకై దున్నక నిలిపిన పొలము: (చూ, విపీతము.): చూ, భూమి: 1-౭ం; (రూ-కొరక-కొరన-కొఱకు-కొఱను); ర్. గౌరవము: చూ, మర్యాద.
కరంకము, సం. వి. అ. పుం. 1. లోపలనేమియులేని బొండ్లపుఁజిప్ప: కరకము; (తె. ప):— చిప్ప; 2. కంకాళము, ఎముకలగూఁడు: చూ, కల్యము. 1-౨; 3. తల: చూ; శిరము. 1; 4. వక్కలాకులతిత్తి: చూ, హడపము. 1; 5. పుఱ్ఱె, కపాలము: చూ, కల్యము. 1.
కరంకకాలి, సం వి. ఇ. పుం. కరంకమను పేరుగల చెఱకు*: చూ, సుకుమారము. 1-౭. (౨).
కరంగము, సం. వి. అ. పుం. కొంచెము పొడవుగల జింక: చూ, హరిణము. 1-౧౦.
కరంజికము, సం. వి. అ. పుం. కానుగు*; చూ, కాదమ్నము.
కరంజిఫలకము, సం. వి. అ. పుం. కపిత్థము*: చూ, వెలఁగ.
కరంజము, సం. వి. అ. పుం. 1. కానుగు*: చూ, కాదమ్నకు; న. 2, పులిగోరు*: చూ, రాజార్హము (వ్యాఘ్రునఖము): 1-౨౪: 3. కర్జకాయ: చూ, భక్ష్యము.
కరండకము, సం. వి. అ. పుం. కరాటము: చూ, పాత్రము. 6.
కరండము, సం. వి. అ. పుం, స్త్రీ, న. 1 = కరవడము. —పై.—; 2. కత్తి: చూ, రిష్టి 2; 3. తేనెపెర:

చూ, మధుపటలము; 4 కన్నెలేడి: చూ: మహోపక్షము; 5. తెలికలు*:చూ, నుష్వయి; దే. వి. (1) అల:చూ, వీచి. 1.

కరండి, సం. వి. న్. పు. ఒకరకముచేప: చూ, మత్స్యము. 1-౨౩.

కరంబము, సం. వి. అ. పుం. 1. కంపిల్లము*: చూ, రోచని; 2. కూడిక: చూ, సంయోగము; 3 రూ-కరంభము. (పెరుగులోకలిపిన) పేలపిండి: చూ, సాదము. 1-౩౪; విణ. 4. కలిసినది. చూ, మిశ్రము.

కరంబితము, సం. విణ. 1. కలిసినది: చూ, మిశ్రము; 2. చెక్కబడినది: చూ, రుషితము.

కరంభ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ దుట్టుపు*: చూ, విషాణి.

కరంభకము, సం. వి. అ. న. (పెరుగులోగలిసిన) పేలపిండి: చూ, సాదము. (1)-౩౬.

కరంభము, సం. వి. అ. పుం. 1.—పై.—; 2. వనపిప్పలి*: చూ, పిప్పలి.

కరగు, దే. వి. 1. కరగుట; అ. క్రి. 2 కాఱు. లక్ష్మీ. 3, ఆ. 71: చూ, స్రవించు; అం. ప్రే. 3. కరగించు. భార. విరా. 2, ఆ. 27: కరచు.

కరగువడు, ద్వ. అ. క్రి. (కరగు + పడు) కరగు. స్వా. 6, ఆ 9: చూ, స్రవించు.

కరచు, దే. ప్రే. కరగజేయు: చూ, కరగు. 3.

కరక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. అ. పుం. 1. ఇరాచరము: చూ, వడగల్లు; 2. = గరగ. గళంతిక; చూ, పాత్రము. 6; దే. వి. (1) కరక*: చూ, హరీతకి; (2) బూతి: చూ, భస్మము: అం. 3. చూ, ఫలములు.

కరకంచు, దే. విణ. (కరక + అంచు) కరక్కాయ నీటితో వ్రాసిన అంచు: చూ, చెంగు.

కరకంటకము, సం. వి అ. పుం. గోరు: చూ, నఖము.

కరకటి, దే. వి. వలము: చూ, స్థూలము. 2.

కరకడి, దె. వి. వేటాడుటకు ఉపయుక్తమగు ఒకానొక సాధనము. రుక్మాం. 3, ఆ. 70: చూ, వాగుల.

కరపత్రిక, సం. వి. ఆ స్త్రీ. నీళ్లముంచు తోలుబొక్కెన: చూ, బొక్కెన.

కరకము, సం. వి. అ. పుం. 1. ఎముకలగూడు: చూ, శల్యము. 1: పుం. న. 2. కమండలువు: చూ, పాత్రము. 6; 3. లోపలను ఏమియులేని బొండ్లపుచిప్ప: చూ, కరంకము. 1; పుం. 4. దాడిమము*: చూ, దానిమ్మ; 5. ఒక రకముపక్కి: చూ, పక్షి: 6 అహిచ్ఛత్రము*: చూ, పుట్టగొడుగు; 7. కరక: చూ, వడగల్లు. (రూ-కరము.)

కరకర, దే. వి. 1. వ్రాయుట, నెనగలు మొదలగునప్పు డమలుట యందగు ధ్వన్యనుకరణము: చూ, హూహూ; 2. బొగ్గిద్దు పొడుచుటయందగు ననుకరణము: చూ, హూహూ.

కరకరి, దే. వి. 1. నొప్పించుస్వభావము; 2. మచ్చరము: చూ, మాత్సర్యము; 3. కోపము: చూ, రోషము; 4. పగ: చూ, విరోధము. 1; 5. కలత, క్షోభము: చూ, సంతాపము.

కరకసా, వై. విణ. కఱకు. "కరకసానేల." "మనకు కరకసా మాటలేల?" చూ, బెడిదము.

కరకాంభము, సం. వి. స్. పుం. కొబ్బరి*: చూ, నారికేళము.

కరకావృష్టిన్యాయము, న్యా. రాతినేలపై వానకురిసినరీతి.

కరకొమ్మ, దే. వి. మచ్చరము: చూ, మాత్సర్యము.

కరక్కాయ, దే. వి. (కరక + కాయ) కరకచెట్టుకాయ. (శ్లేష్మ హరము. విరేచనకారి.)

కరగ, దె. వి. కురిమిడిగట్టు: చూ, సేతువు. 1-౧.

కరగసము, వై. వి = క్రకచ: చూ, అంపము.

కరగోడ. ద్వ. వి. కోరడి: చూ, ప్రాచీనము.

కరగ్రహణము, సం. వి. అ. న. 1. పెండ్లి: చూ, వివాహము; 2. చేపట్టు: చూ, హస్తగ్రహణము.

కరఘర్షణము, సం. వి. అ. పుం. పెరుగుత్రచ్చ కవ్వపుపట్టి: చూ, మంథానము.

కరఘ్ని, సం. వి. న్. పుం.—పై.—

కరచ్ఛద, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. అధోష్ఠ్యి*: చూ, బరివెంక.

కరచ్ఛదము, సం. వి. అ. పుం.—పై.—

కరచ్ఛురిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ = కరాచూరికత్తి: చూ, రిష్టి 2.

కరజము, సం. వి. అ. న. 1. పులిగోరు. రూ-కరంజము*: చూ, రాజార్హము. 1-౩౪. (వ్యాఘ్రనఖము): న. 2. గోరు: చూ, నఖము; 3. కానుగు. రూ - కరంజకము*: చూ, శాచఘ్నము; 4: చూ, చెడుదుమ్మ.

కరజాఖ్యము, సం. వి. అ. పుం. పులిగోరు*: చూ, రాజార్హము. 1-౩౪. (వ్యాఘ్రనఖము.)

కరజ్యోది, సం. వి. ఇ పుం: చూ, హస్తజ్యోది*.

కరట, సం. వి. ఆ. స్త్రీ 1. సుత, ప్రయాసచే బిదుకదగిన ఆవు: చూ, ధేనువు; 2. కాచి*: చూ, వాయసి.

కరటదంతన్యాయము, న్యా కాకిదంతములు పరిశోధింప మొదలిడినరీతి.

కరటము, సం. వి. అ. పుం. 1. కాకి: చూ, వాయసము; 2. కుసుమపుష్ప: చూ, వహ్నిశిఖము; 3. గోడురుకప్ప: చూ, హరి. 12-౩; 4. ఏనుగుచెక్కిలి: చూ, హస్తి; (రూ-కటము.) 5. పడికిమాలిన బ్రదుకు; 6. ఒకానొక ధ్వని: చూ. వీణ. 1-౩౭; (స్వరము. 2); 7. చనిపోయిన వానికి పదునొకండవనాడుచేయు శ్రాద్ధము: చూ, కర్మములు; 8. బిల్యము*: చూ, మారేడు; 9. వాద్యభాండము: చూ, వీణ. 1-౪౬.

కరటి, సం. వి. న్. పుం. ఏనుగు: హస్తి.

కరటుడు, సం. వి. అ. పుం. 1. పరలోకము లేదనువాడు: చూ, నాస్తికుడు; 2 కుత్సిత బ్రాహ్మణుడు: చూ, వ్యస్తిముఖుడు.

కరటుకము, సం. వి. అ. పుం. స్త్రీ. గురుగువల్లిక*: చూ, భూరుండి.

కరటువు, సం. వి. ఉ. పుం. ఒకానొక పక్కి: చూ, పక్షి.

కరడ, దే. వి. 1. రూ-కరవటము. కరవడము. (కరవటము = కరడ అయినది.) కరాటము: చూ, పాత్రము. 6; అం. 2: చూ, ఆనద్ధవాద్యము౹౹.

కరడము, సం. వి. అ. పుం. 1. జేగంట: చూ, స్వరము. 2; దే. వి. (1) అల. భీ. 5, ఆ. 168: చూ, వీచి. 1.

కరడిగ, వై. వి. కరండికా. పుష్పాదులుంచెడు కరండము: చూ, బుట్ట. (రూ-కరడు-గరిడియ.)

కరడు, వై. వి. 1.—పై.—: దే. వి. 2. ఒకానొక పిట: చూ, పక్షి; 3. అల; భార. ద్రోణ 2, ఆ. 126: చూ, నీచి. 1.

కరణకమ్మబ్రాహ్మణులు. అం. వీరిలో మూఁడుశాఖలవారున్నారు. 1. ఓగోటికరణకమ్మలు, ఓగోటికరణ తుమ్మలు; 2. కొలిజేటి కరణకమ్మలు; 3. బగల్నాటి కరణకమ్మలు అని మూఁడు భేదములు. వీరు ఋగ్వేదులు. ఆశ్వలాయన సూత్రానుష్ఠాతలు. వీరు లౌకికమం దతిసమర్థులు: చూ, బ్రాహ్మణులు.

కరణకమ్మలు, అ. బ. బ్రాహ్మణులలో నొక తెగవారు: చూ, బ్రాహ్మణులు.

కరణత్రాణము, సం. వి. అ. న. తల: చూ, శిరము. 1.

కరణము, సం. వి. అ. న. 1. గణికుఁడు: చూ, పంజీకరుఁడు; (రూ-కరిణీకుఁడు.) 2. ఉపకరణము: చూ, పనిముట్టు; 3. ఇంద్రియము త్వగాది; 4. కారణము: చూ, హేతువు; 5 క్రియాభేదము: 6. పని: చూ, ప్రయోజనము. 1; 7. గణితశాస్త్రసంబంధము: చూ, క్షేత్రము; 8. గీతాభేదము; 9. నృత్యభేదము: చూ, నృత్యము; 10. చందనాదుల పూఁత: చూ, పూఁత. 3; 11. ఒకానొక రతిబంధము: చూ, రతిబంధములు; 12. ఒడలు: చూ, శరీరము; 13. రెండుపాదములతో తిరుగుట; అం. 14. బవాదిః—(ఇవి 11: బవ, బాలవ, కౌలవ, తైతిల, గరజి, వణిక్కు-, భద్ర, శకుని, చతుష్పాత్తు, నాగవము, కింస్తుఘ్నము.); 15: చూ, దినాంగములు; 16: చూ, కారకములు; 17: చూ, జన్యతాళములు.

కరణములు, అం. 1. మనస్సు, వాక్కు, కాయము. (3); 2 బవాదిః చూ, కరణము. 14; 3. గాంధర్వ వేదమునందలి భావాధ్యాయ ప్రమేయములోనివిః— ఇవి 108— తలపుష్పపుటము, లీనము, వర్తితము, వలితము, మండలస్వస్తికము, వక్షస్స్వస్తికము, అక్షిప్తరేచితము, అర్ధస్వస్తికము, పృష్ఠస్వస్తికము, దిక్స్వస్తికము, స్వస్తికము, అంచితము, అపవిద్ధము, నమనఖము, ఉన్మత్తము, స్వస్తికరేచితము, నికుట్టనము, అర్ధనికుట్టనము, కటిచ్ఛన్నము, కటీసమము, భుజంగత్రాసితము, అలాతము, విక్షిప్తము, అక్షిప్తము, నికుంచితము, ఘూర్ణితము, ఊర్ధ్వజానువు, అర్ధరేచితము, మత్తల్లీ, అర్ధమత్తల్లీరేచక, పిశృష్టకము, లలితము, వలితము, దండపక్షము, పాదావవిద్ధకము, నూపురము, భ్రమరము, చిన్నము, భుజంగత్రస్తరేచితము, భుజంగాంచితకము, అర్ధరేచితము, చతురము, కటీభ్రాంతము, వ్యంసితము, చక్రాంతము, వైశాఖరేచితము, వృశ్చికాపకృష్టితము, వృశ్చికరేచితము, లతావృశ్చికము, ఆక్షిప్తము, అర్గళము, తలవిలాసితము, లతాటతిలకము పార్శ్వనికుట్టనము, చక్రమండలము, ఉరోమండలము, ఆవృత్తము, కుంచితము, డోలాపాతము, విస్మృత్తము, వివృత్తము, పార్శ్వక్రాంతము, నిసుంభితము, విష్కంభ్రాంతము, అతిక్రాంతము, విక్షిప్తము, వివర్తితము, గజక్రీడితము, గండసూచితము, గరుడప్లుతము, తలసంస్ఫోటితము, పార్శ్వజానువు, గృధ్రావలీనకము, సూచి, అర్ధసూచి, సూచీవిద్ధము, హరిణప్లుతము, పరివృత్తము, దండపాదము, మయూరలతితము, ప్రేంఖోళితము, సన్నతము, పర్వితము, కరిహస్తకము, ప్రసర్పితము, అపక్రాంతము, నితంబము, స్థలితము, సింహావిక్రీడితము, సింహాకర్షితము, అవహిత్థకము, నివేశము, అలకాక్రీడితము, జనితము, ఉపసృతము, తలసంఘటితము, ఉద్వృత్తము, విష్ణుక్రాంతము, లోలితము, మదస్ఖలితము, సంభ్రాంతము, విష్కంభము, ఉద్ఘట్టితము, శకటాస్యము, డోలావృత్తము, వృషభక్రీడితము, నాగాపసర్పితము, గంగావతరణము. (108).

కరణి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. కొంరణవేశమునందలి ప్రసిద్ధమగు చెట్టు: చూ, వృక్షము; దే. వి. (1) రీతి. హరి. ఉ 6, ఆ. 160: చూ, విధము. 1; పా 3. ఐమూలరాశి: చూ, రాశి. 2.

కరణీకము, వై. వి. కరణముచేయుపని: రూ-కరణీము, కరిణీకము-కరిణీకము.

కరణీకము, వై. వి. —పై.—

కరణీయము, సం. విణ. చేయుఁదగినది: కర్తవ్యము.

కరణుఁడు, సం. వి. అ. పుం. శూద్రస్త్రీకిని వైశ్యునకును బుట్టినవాఁడు.

కరణులు, అం. సంజీవకరణి. సంధానకరణి, సౌవర్ణకరణి, విశల్యకరణి. (4) మృతియు, అదృశ్యకరణి.

కరతలము, సం. వి. అ. పు. అఱచేయి: చూ, హస్తము. 1-ఉ.

కరతలములు, అం: చూ, స్త్రీలక్షణాంగములు. (అఱచేతులు).—కోమలములయిన భాగ్యవతియగు. పద్మములఁబోలి మెత్తనైనను సమములయినను సుఖవంతురాలగు, పెద్దవిగానున్న దరిద్రురాలగు. పొడుగైన పరిక్లేశమొందును. లావైన విధవయగు.

కరతలామలకము, జా. అఱచేతిలోని ఉసిరికకాయ. సులభముగ స్వాధీనమగునది. "సకలవృత్తంబులకును చిత్తంబునకుఁ గరతలామలకమైయున్నవి."

కరతలామలకన్యాయము, న్యా. చేతిలోని ఉసిరికకాయవలె స్పష్టముగనున్నదనురీతి: (కరామలకన్యాయము; హస్తామలకన్యాయము అనియు.)

కరతాళము. సం. వి. అ. న. అఱచేతులు తట్టుటలో కలుగు చప్పుడు: చూ, స్వరము. 2-ళఉ (౧౦౪).

కరతాళి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ.—పై.—

కరతాళిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. నిప్పువన్నెగుత్తుల కానుగు*: చూ, కాదమ్ము.

కరతిత్తి, వై. వి. = కరదృతిః. వడ్రివుసంచి. హరిశ్చ 2, భా. 1127: చూ, హడపము. 1.

కరతోయ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. గౌరీవివాహకాలమందు ఈశ్వరుని హస్తమువలనఁబుట్టినయేఱు, అగోదః చూ, నది.

కరదనము, అం. చూ, విన్నాణములు.

కరదము, సం. వి. అ. పుం. కానుక: చూ, లంచము.

కరదీవియ, వై. వి. = కరదీపిక. కాగడా: చూ, దివిటి (రూ-కరంవ్వియ - కరదివ్వె. "ద్వి. కరమునఁబూనినఁ .. గరదివ్వె." హరిశ్చ 1, భా. 1866): చూ, స్నేహాళము. 1-ఉ.

కరదీపిక, సం. వి ఆ. స్త్రీ. = కరదివియ—పై.—: చూ, స్నేహాళము. 1-ఉ.

కరదీపికాన్యాయము, న్యా. తనచేతిలోని దీపము తనకుపయోగింపక యితరుల కుపయోగించునను రీతి.

కరక్రమము, సం. వి. అ. పుం. అంఘ్రిపము*: చూ, వృక్షము.

కరపక్క, దే. వి. వర్ణహీనమైన కెంపు: చూ, రత్నములు. 1-౨-(౧.)

కరపత్రము, సం. వి. అ. న. 1. క్రకచము: చూ, అంపము; పా 2. ప్రకటనపత్రము. (నోటీసు.)

కరపత్రవంతము, సం. వి. త్. పుం. తాళము*: చూ, తాళు. 2.

కరపత్రిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. జలక్రీడ: చూ, విలాసము. 1.

కరపర్ణము, సం. వి. అ. పుం. 1. కందరోద్భవ*: చూ, హ్రస్వశాఖాశిఫము; 2. రక్తదండము: చూ, స్నేహము. 2-ఆ.

కరపల్లవము, సం. వి. అ. పుం. కరశాఖ. అంగుళము: చూ, హస్తము. 1-౨౫.

కరపాత్రము, సం. వి. అ. న. జలక్రీడ: చూ, విలాసము. 1.

కరపాదము, అం: చూ, ఉర్ధ్వానకరణ బంధములు: (చూ, బంధములు.)

కరపాలము, సం. వి. అ. పుం. = కరవాలు. ముప్పది యంగుళములకు మించినకత్తి: చూ, రిష్టి. 2.

కరపుచ్ఛ, దే. వి. కర్బూజా*: చూ, సోమకర్కటి.

కరపృష్ఠములు, అం: చూ, స్త్రీలక్షణాంగములు. (మీచేతులు):-స్థూలములై యెత్తుగనున్న దుశ్శీలురాలగు.

కరఫలి, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. కలివె*: చూ, సామ్లపుష్పఫల.

కరభము, సం. వి. అ. పుం. 1 గుఱ్ఱమునుదోమెడు గొఱపము: చూ, బాణము. 1-౨౯; 2. ఱొఱప్రమనెడి గొఱపము: చూ, బాణము. 1-౪.

కరబదరన్యాయము, న్యా. చేతిలోని రేగుపండువలె తేలికగా నుండుననురీతి. (కరస్థబిల్వన్యాయము.)

కరబదరము, జా. అఱచేతిలోవి రేగుపండు. (సులభమైనది.)

కరబీజము, దే. వి. ఇక్షాంము*: చూ పగిడి.

కరబూజా, వా. వి: చూ, కరపుచ్ఛ*: (రూ-కర్బూజా. హిం.)

కరభకాండిక, పం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, ఉష్ట్రకర్ణి*.

కరభదోహనన్యాయము, న్యా. ఆవు ఉండగా గాడిదెపాలు పితికినరీతి.

కరభప్రియ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. పిన్నరేగడిదూల*: చూ, స్వల్ప దురాలభ.

కరభము, సం. వి. అ. పుం. 1. మవికట్టుమొదలు చిటికెనవ్రేలి మొదలుదాకగల చేతి వెలుపలిచోటు; 2. ఒంటెపిల్ల: చూ, లొట్టిపిట్ట; 3. గాడిద: చూ, గార్దభము.

కరభర్జితము, సం. వి. అ. న. నానబెట్టి వేయించిన గుగ్గిళ్ళు: చూ, పొళి.

కరభవల్లభము, సం. వి. అ. పుం. 1 కపిత్థము*: చూ, వెలగ; 2. గొలుగు*: చూ, పీలువు.

కరభాదని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. పిన్నరేగడిదూల*: చూ, స్వల్ప దురాలభ.

కరభి, సం. వి. న్. పుం. 1. ఏనుగు. చూ, హస్తి; ఈ. స్త్రీ. 2. ఆడుఒంటె: చూ, లొట్టిపిట్ట; 3. ఆడుగుఱ్ఱము: చూ, హయము. 1-౧.

కరభిరము, సం. వి. అ. పుం. సింగము: చూ, సింహము.

కరభూషణము, సం. వి. అ. న. పోచీలు-చేఁటలు మొ: చూ, భూషణము. 2

కరభోరు, సం. వి ఊ. స్త్రీ. మనికట్టు మొదలుకొని చిటికెన వ్రేలువఱకు నుండెడు ప్రదేశమువలెను ఏటవాలుగానుండు తొడలుగల ఆడుది: చూ, స్త్రీ. 1-౧౩౬.

కరమట్టము, సం. వి. అ. పుం. గువాకము*: చూ, పోక.

కరమరి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. కైదుచేయుట: చూ, బండి; 2. కారాగృహము: చూ, బంధనాలయము: (చూ, సదనము. 1.)

కరమర్దకము, సం. వి. అ. పుం. = కలివె*: చూ, సామ్లపుష్పఫల.

కరమర్దము, —పై —

కరమర్ది, సం. వి. ఈ. స్త్రీ —పై —

కరమర్దిక, సం. వి ఆ. స్త్రీ. గోస్తని*: చూ, ద్రాక్ష.

కరమాలము, సం. వి అ. పుం. 1. ధూపము; చూ, పొగ; 2. మబ్బు: చూ, మేఘము. 1.

కరము, సం. వి. అ. పుం. 1. చేయి: చూ, హస్తము; 2. కిరణము: చూ, మయూఖము. 1; 3. తొండము, ఱుండము: చూ, హస్తి. 1-(౬౫); 4. రూ-కారము. కిప్పుఁ: చూ, సిస్తు 1; 5. కరక: చూ, వడగల్లు; 6. రెండుజేనలకొలఁది కిష్కు: చూ, హస్తము. 1-౨౭. 7. మబ్బు: చూ, మేఘము. 1; 8. అజాజి*: చూ, సుషవి. 2, దే అవ్య. (1) కడు. (వృత్తియందు దీనికి వాఁడిశబ్దము పరమగుచో ముందర్ణలోపము మహాకవి ప్రయోగములయందుఁ గానఁబడుచున్నది. "కరవాఁడి చూపులు. కరవాఁడినఖములు" మొ.): చూ, మఱిమఱి.

కరముక్తకము, సం. వి అ. న. అస్త్రవిశేషము: చూ, బాణము. 1-౧౫.

కరములు, అ. వీనికి ఉపమానములు-పద్మము, చిగురు.

కరములురెండు, అం. ఇవి అంగములు ఎనిమిదింటిలోనివి: చూ, అంగము. 9.

కరయుత్రము, సం. వి. అ. న. బాణము నారివిఁగూర్చి వ్రేళ్ళను వఱ్ఱెడిపట్టు: చూ, ముక్తకము.

కరరుట్టు, సం. వి. హ్రా. పుం. గోరు: చూ, నఖము.

కరరుహము, సం. వి. అ. పుం. 1. —పై.—; 2. నఖము చిప్ప: చూ, కోలము: (చూ, నఖము.)

కరర్ది, సం. వి ఇ స్త్రీ. కరతాళ: చూ, స్వరము. 2-౪౬-(౧౦౪.)

కరలాఘవము, అం: చూ, ఉపవీతములు.

కరవంది, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. కలివె*: చూ, సామ్లపుష్పఫల.

కరవటము, వై. వి. = కరండ. రూ-కరాటము, బరిణె; లక్ష్మ. 3, ఆ. 80: చూ, పాత్రము. 6.

కరవడము, వై. వి. = —పై.—

కరవర్తక, సం. వి ఆ. స్త్రీ. బాణము వేయునప్పుడు బొటన వ్రేలికిఁ దగిలించుకొను యుంగరము: చూ, భూషణము. 2.

కరవాఁక, దే. వి. సముద్రపుగట్టు నోరనుండెడు బురదనేల : చూ, భూమి. 1-ఠా.

కరవాఁడి, దే. వి. మిక్కిలివాఁడి : చూ, తీండ్రము.

కరవాఁడు. దే. వి. రూ - కఱవాఁడు. ఎండిన చేఁప: చూ, మత్స్యము. 1-౨౪.

కరవాతి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. కర్త్రి: చూ, రిష్టి. 2.

కరవాయి. దే. వి. లోహకారుఁడు, సుత్తితోఁ బాత్రములను చాఁగఁగొట్టునప్పుడు ఒత్తుడుగా వానిలోపలఁ జొప్పించెడి మొనవంటి దిమ్మెమొగపు యినుపకమ్మి.

కరవాలము, సం. వి. ఆ. పుం. 1 = కరవాలు. రూ-రపాలము-కరాపాలము, నిమిచాకత్తి: చూ, రిష్టి. 2. 2. గోరు : చూ, నఖము.

కరవాలు, వై. వి.= కరవాలము. కత్తి, అచ్చ. సుం. కాం. 58: చూ, రిష్టి. 2

కరవాళిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. కర్తరీఁట: చూ, రిష్టి. 2-౧౬: (చూ, రిష్టి. ౬-౨౪) 2. బాఁకు: చూ, బాణము. 1.

కరవి. సం. వి ఈ. స్త్రీ. 1. కొప్పు: చూ, వేనలి: 2, ఇంగువ*: చూ. హింగువు. 1.

కరవింద, సం. వి. ఆ. స్త్రీ.= కలివె*: చూ, సొమ్లపుష్పఫల.

కరవీర. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. తామ్రవర్ణ మనశ్శిల: చూ, రత్న ములు. 1.౧౨.(౧౩)

కరవీరక, పం. వి. ఆ. స్త్రీ, సౌరాష్ట్రి, అపరధాన్యవిశేషము: చూ, ధాన్యము. (స్తంబకరి. 1.౨౬-౨.)

కరవీరకందసఁజ్ఞము, సం. వి. ఆ. పుం. ఒకరకముకంద*: చూ, సూరణము.

కరవీరకనము, అం: చూ, శస్త్రములు.

కరవీరకము, సం. వి. ఆ. పుం.ఏఱుమద్ది*: చూ, సాలము.౩.౧.

కరవీరభుజ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. తొగరి*: చూ, సురాష్ట్రిజము.1.

కరవీరము, సం. వి. ఆ. పుం. 1. కత్తి: చూ, రిష్టి. 2. 2. = గన్నేరు.: చూ, హయమారకము.

కరవీరి, పం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. పుత్త్రివతి: చూ, స్త్రీ. 1.౨౮; 2. ఉత్తమమైన ఆవు: చూ, ధేనువు: 3. దేవతల తల్లి: చూ, దేవమాత.

కరవీరుఁడు, సం. వి. ఆ. పుం. ఒకానొక రక్కసుఁడు: చూ, రాక్షసుఁడు. 1-౪.

కరళాఖ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. వ్రేలు: చూ, హస్తము 1.౨౫.

కరశీకరము, సం. వి. ఆ. పుం. ఏనుఁగు తొండము చివరను పుట్టెడు మదము: చూ, మదము. 1.

కరశూకము. సం. వి. ఆ. పుం. గోరు: చూ, నఖము.

కరసాన, వై. వి. = కరళాణ. రత్నాదులు సానఁబట్టెడు చక్రాకారమైనసాన; భాను. 3. ఆ; విర్వ. 6, ఆ. 43: చూ, సాన. రత్నములు. 1.౧౨. (౧౪).

కరసు. వై. వి.= పరుష. రూ-కరును. పరుసఁదనము: చూ, పరుషము. 1.

కరస్థబిల్వన్యాయము, న్యా. (చూ, కరబదర న్యాయము.) (స్పష్టము.)

కరస్నువు, సం. వి. ఉ. పుం. చేయి: చూ, హస్తము.

కరహాట. అం: చూ, దేశము. (రూ-కరహాటము.)

కరహాటకము. సం. వి. అ. పుం. క్రమంగ*: చూ, శ్వసనము.

కరహాటము, సం. వి. అ. పుం. 1. తామరదుంప*: చూ, సహస్రపత్రము. 1-ఠా; 2 పుష్పవిశేషము: చూ, సంధ్య: 3. పెద్దక్రమంగ*: చూ, శ్వసనము; 4: చూ, రూ-కరహాటి.

కరా, వై. విణ.=ఖరమ్.రూ-కర."కరాచురి": చూ,తీండ్రము.

కరాంగణము, సం. వి. అ. పుం. పెక్కుజనులచే వ్యాప్తమైన అంగడివీధి: చూ, మార్గము. 1.

కరాంబుకము, సం. వి. అ. పుం. కలివె*: చూ, సొమ్లపుష్పఫల.

కరాంబుజము, సం. వి. అ. పుం. —వై.—

కరాంగుళనఖములు, అం: (రక్తిమగలిగి వర్తులమైయున్న సుఖభోగములందును, తెల్లగనున్నను పుప్పిగలిగినను దరిద్రురాలగు.): చూ, స్త్రీలక్షణాంగములు.

కరాంగుళులు, అం. 1: చూ, స్త్రీలక్షణాంగములు: చేతివ్రేళ్లు:-గూఢములైన సుఖవతియు, నునుపులై బలిసియు సందులేకున్న రాజపత్నియగు. ఎత్తులై వ్యత్యయములైన కలహప్రియయగు. వికటములైనను వక్రములయినను విధవయగు): చూ, స్త్రీలక్షణాంగములు.

కరాగా, వా. వి. నికార్సుగా. పట్టినపట్టువదలకుండఁగ. "డబ్బు యిచ్చినఁగాని కదలనని కరాగా కూర్చున్నాఁడు". ఖరాగా.

కరాచురకత్తి, వై. వి = కరచ్ఛురిక. కత్తి. స్వా. 4, ఆ. 28: చూ, రిష్టి. 2. (రూ-కరాచురి-కరాచూరి, కరవాలు.)

కరాచురి. వై. వి. = కరచ్ఛురిక. —వై.—స్వా. 5, ఆ. 71. (రూ-కరాచూరి.)

కరాచూరి, వై వి. =-వై.— రామా 1, ఆ. 6.

కరాటము, వై. వి. కరండము : చూ, రూ-కరవటము. చంద్రా. 1, ఆ. 45.

కరాపాఁము. సం. వి. అ. పుం. కత్తి, ముప్పది అంగుళములకు మించిన కత్తి : చూ, రిష్టి. 2.

కరాపువు, వై. వి. ఉత్కటము*: చూ, లవంగము.

కరామర్దము, సం. వి. అ. పుం. కలివె*: చూ, సొమ్లపుష్పఫల.

కరామ్లకము, సం. వి. అ. పుం. —వై.—

కరాయిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. పెద్దపెంటికొక్కెర, బలాక: చూ, బకము.

కరారు, వా. వి. ఏర్పాటు: ఖరారు.

కరారునామా, వా. వి. ఒడంబడికపత్రము : ఖరారునామా.

కరారోటము, సం. వి. అ. పుం. ఉంగరము: చూ, భూషణము. 2.

కరాళకము, సం. వి. అ. పుం. నల్లతొళసి* : చూ. హరిప్రియ. 3-౩

కరాళత్రిపుట, పం. వి. ఆ. స్త్రీ. మామెన*; కారిబ.

కరాళము. సం. వి. అ. న. 1. నల్లగగ్గెర*: చూ, పర్ణాసము; 2. వెన్నెముక : చూ. శల్యము. 1; పుం. 3. సర్జరసము నూనె: చూ, స్నేహము. 1-౧౬; 4. ఒకానొక నరకము :, చూ, నరకములు; విణ. 5. ఒడ్డుమిట్టయినది; 6. తుంగము; పొడవైనది : చూ, పొడవు. 2; 7. వెఱపుఁబుట్టించునది చూ, భయంకరము; 8. దంతురము. ప్రక్కలఁగిగి నడుము పొడవైనది. చూ, పొడవు. 2; 9. జిహ్మము: వంకరైనది: చూ, వంకర.

కరాళి, సం. విణ. 1. క్రూరమైనది; 2. అగ్నియొక్క పది కళలలో రెండవది: చూ, వహ్ని. 1-ళ.

కరాళించు, దే. అ. క్రి. 1. బొబ్బరించు. వీర. 4, ఆ. 108: చూ, శబ్దించు; 2. సకిలించు: చూ, హేషించు, స. క్రి. 3. దూఱు. హరిశ్చ. 2, భా. 1474: చూ, నిందించు

కరాళికము, సం, వి. అ. పుం. ఒకానొకచెట్టు: చూ, వృక్షము.

కరాళికుఁడు, సం. వి. అ. పుం. దంతురుఁడు: చూ, మిడిపండ్ల వాఁడు.

కరి, సం. వి. న్. పుం. 1. ఏనుఁగు: చూ, హస్తి; 2. కోతి: చూ, వానరము; దె. వి. (1) ఎల్ల; హరి. పూ. 7, ఆ. 93: చూ, సమ. 1; (2) తెలివిడి: చూ, నిదర్శనము. 1; (3) ఆడుగుజీ: చూ, భగము. 12; (4) పశుయోని: చూ, భగము. 12; (5) కఱుకుటమ్ము: చూ, బాణము. 1-ఎ; విజ. (6) సాకిరి; భార ఆది. 2, ఆ. 120: చూ, సాక్షి.

కరికణావల్లి, సం. వి. ఈ స్త్రీ. చవ్యము*: చూ, నేవ్యము. (నేవ్యమనుగ్రంథ్యము.) (చూ, రాజార్హము.)

కరికపిత్థన్యాయము, న్యా. ఏనుఁగుమ్రింగిన వెలఁగపండు పండు వలెనుండియు లోపలిగుంజు అంతయు హరించుననురీతి.

కరికరక్రీడ, అం. ఒకానొకదాహ్యరతి: చూ, రతిబంధములు: (1-ం.)

కరికరక్రీడనము, —పై.—

కరికరజంఘలు, అం. (కరికరజంఘలైన శ్రీమంతుండగు): చూ, లక్షణాంగములు.

కరికవలము, సం. వి. అ. న. ఏనుఁగునకిచ్చు ఆహారపుముద్ద: చూ, (విధానము. 4.) (చూ, సాదము (1)-ఎ.)

కరికుంభజము, సం. వి. అ. పుం. ఏనుఁగు కుంభస్థనముమీఁద బుట్టు నుసిరికపండంతముత్తెము: చూ, (ముత్తెము.) రత్నములు. 1-ం. (*)

కరికుసుంభము, సం. వి. అ. పుం: చూ, నాగకేసర చూర్ణకము.

కరిఖలము, సం. వి. అ. పుం. వేసుకిగానాడెసు జూజిము: చూ, వ్యవహారము. 4.

కరిగర్జితము, సం. వి. అ. న. ఏనుఁగుగీఁక, బృంహితము: చూ, స్వరము. 2.

కరిజము, సం. వి. అ. పుం. లేఁత ఏనుఁగుపిల్ల: చూ, హస్తి. 1-(ఉ.)

కరిణబత్తుఁడు, దే. వి. ఒకానొకసాలెవాఁడు: చూ, సాలెవాఁడు.

కరిణలు, దే. వి. బ.—పై.—

కరిణవాఁడు, దే. వి.—పై.—(చూ-కరిణీబత్తుఁడు - కరిణెవాఁడు.)

కరిణి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ఆఁడేనుఁగు: చూ, హస్తి. 1-(ఆ.)

కరిణీబత్తుఁడు, దే. వి: చూ, కరిణబత్తుఁడు.

కరిణీకము, వై. వి: చూ, రూ-కరణీకము (రూ-కరిణీకము.)

కరిణికుఁడు, వై. వి. కరణము: చూ, పంజీకరుఁడు.

కరిణిప్రసవన్యాయము, న్యా. పందికి వది పిల్లలు పుట్టుటకన్న పేనుఁగున కొకపిల్లపుట్టిన మేలు అనురీతి.

కరిణెబత్తుఁడు, దే వి: చూ, రూ-కరిణబత్తుఁడు.

కరిణెలు, దే వి. బ.—పై.—

కరిణెవాఁడు, దే. వి.—పై.—

కరిత్తము, సం. వి. అ. పుం. ఇనుపగరిఁబె: చూ, దర్వి. 1. (చూ, పాత్రము. 6.)

కరిదారకము, సం. వి. అ. పుం. సింగము: చూ, సింహము.

కరిది. దే. వి. 1. వీణకరివె: చూ, వీణాదండము; 2. చర్మవాద్యములలో నొకటి: చూ, వీణె. 2.

కరిపత్రము, సం. వి. అ. స: చూ, తాళిసపత్రి*.

కరిపదము, సం వి. అ. న. రతివిశేషము: చూ, రతిబంధములు. 1-ఎ.

కరిపిప్పలి, సం. వి. ఈ స్త్రీ. ఏనుఁగుపిప్పలి*: చూ, పిప్పలి.

కరిపోతము, సం. వి. అ. పుం. ఎత్తుగున్న, లేఁతఏనుఁగుపిల్ల: చూ, హస్తి. 1-(ఉ.)(కరిపోతనము అనికొందఱు.)

కరిబృంహితము, అం. ఒకానొక వృత్తము. ఉదా—ఈవృత్తము నందు ఒక్కొక్క పాదమున భ, న, భ, న, భ, న, రగణములుగలిగి పదుమూఁడవయింటయతిగల ఏకవింశచ్ఛందస్సునందుఁ బుట్టినవృత్తము. ఉదా.— "మూఁడుభనములు రేఫమును బదు-మూఁటవిరతియు సొంపుగాఁ, గూడుకొనఁ గరిబృంహితము సమ-కూర్చివసుమతిమండలా, పీడమను కరిబృంహితరవము - పెల్లుగాఁబలుకుచుండఁగా, గోడిగపు చిననాఁడు శంటునిఁగూర్చిన హరి నుతించెదఁ.": చూ, వృత్తము. 1.

కరిబంధము, సం. వి. అ. పుం. ఏనుఁగునకుకట్టు స్తంభము: చూ, హస్తి. 1-(ఉ.)

కరిభము, సం. వి. అ. పుం. చైత్యము*: చూ, రచ్చ 7.

కరిమాచలము, సం. వి. అ. పుం. సింగము: చూ, సింహము.

కరిముఖుఁడు, సం. వి. అ. పుం. ఏనుఁగుమోముసామి: చూ, వినాయకుఁడు. 1.

కరివె, దే. వి. 1. వీణకరివె: చూ, వీణాదండము; 2. కలివె*: చూ, సామ్లపుష్పఫల.

కరివెద, దే. వి. నేలదున్నివిత్తుటకు వాన నెదురుచూచుట.

కరివేఁప, దే. వి. ఒకానొక చెట్టు: చూ, వృక్షము.

కరివేఁపాకు, దే వి. తాలింపులోవేయు ఒకానొక చెట్టుఆకు.

కరివేలుపురిక్క, అం. శ్రవణానక్షత్రము: చూ. రిక్క. 1-ఎ.

కరిశాబకము, సం. వి. అ. పుం. లేఁత ఏనుఁగుపిల్ల: చూ, హస్తి. 1. (ఉ.)

కరిశోలుఁబు, సం. వి. అ. న. దిక్కులికొన: చూ, దిగంతము.

కరిసంవర్తకము, సం. వి. అ. పుం. తాండ్ర*: చూ, విభీతకము.

కరిసనము, వై. వి. 1. = కర్షణము. కమతము; భార. ఆర. 4, ఆ. 293: చూ, వ్యవసాయము. 2; (రూ-కరిసె-కరిసెనము-కరిసెము - కర్సనము.) 2. = ఘర్షణము. రూ-కర్సనము. ఒత్తుడు: చూ, పీడనము.

కరిసించు, వై. స. క్రి. = ఘృష్ ఘర్షించు. బహులాశ్వచరిత్రము. 1, ఆ. 102: చూ, రాయిడిచేయు. (రూ-కరసించు.)

కరిసె, వై. వి. 1. = కర్షము. కాలుపలము: చూ, పలము. 1; (ఎఱ్ఱావుతులమెత్తు); 2. కమతము: చూ, వ్యవసాయము. 2. (రూ-కరిసె-కరిసెనము.)

కరిసెనము, వై. వి. 1. = కర్షణము: చూ, రూ-కరిసనము. 1 2. = ఘర్షణము. చూ, రూ-కరిసనము. 2.

కరిసెము, వై. వి. = కర్షణము. కమతము: చూ, వ్యవసాయము. 2.
కరిహస్తకము, అం: చూ, కరణములు.
కరిహస్తము, అం: చూ, నృత్తహస్తములు.
కరీర, పం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. చిమ్మట: చూ, రిల్లు; 2 ఏనుఁగు కొమ్మ మొదలు: చూ, కరీరిక; 3 దురదగొండి* చూ, దూలగొండి.
కరీరపత్ని, నం. వి. ఈ. స్త్రీ. కొబ్బరి*: చూ, నారికేళము.
కరీరము, పం. వి. అ. పుం. న. 1. వెదురుమొక్క*: చూ, మొక్క. 1; పుం. 2. కుండ: చూ, భాండము. 3; 3. క్రకరము*: చూ, వెదురుతురు.
కరీరి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. చిమ్మట: చూ, రిల్లు; 2. ఏనుఁగు కొమ్మ మొదలు: చూ, కరీరిక. (ఏనుఁగు దంతములక్రింది చోటు. రూ-కరీరము. పురుషోత్తమకవీయము.)
కరీరిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. గజదంతమూలము: కరీర, కరీరి, (తె. ప):— ఏనుఁగు కొమ్మమొదలు: చూ, హస్తి. 1-ం-(ళ)-(ఴ). 2. చిమ్మట: చూ, రిల్లు.
కరీరిణము, సం. వి. అ. పుం. బొబ్బరి*: చూ, శాకపుష్పము.
కరీషము, సం. వి. అ. పుం. న. 1. పాంశువు, ఎరువు: చూ, పిడక; 2. ఏఱుపిడక: చూ, పిడక; 3. గోమయపిష్టము. చూ, పిడక.
కరీషాగ్ని, సం. వి. ఇ. పుం ఎండిన పిడకనిప్పు, కవ్రము: చూ, వహ్ని. 1-ఎఽ.
కరుఁడు, సం. వి అ. పుం. ఇచ్ఛగలవాఁడు: చూ, వలపుకాఁడు.
కరుకు, దే. వి. మందాకు మాప్పి రాసినపొడి. రూ-ఱుఱు: చూ, భస్మము.
కరుగు, దే వి. 1. సస్యగుచ్ఛము: చూ, పొట్టక్టి; 2. పోఁత పోసెది అచ్చు; చంద్రా. 2, ఆ. 12: చూ, పోఁతఅచ్చు.
కరుఁగు, దే. వి. 1. గట్టిపడినముద్ద. భార. స్త్రీ. 1, ఆ. 36: చూ, సాదము. (1)-ఎళ; 2; 3. దినదినము వ్రానెడు పంకీర్ణపులెక్క. చిట్టా-రూ-చితా: చూ, పద్దు. 3.
కరుడుగట్టు, దే. అ. క్రి. గట్టిముద్దఅగు: చూ, మడ్డగట్టు.
కరుణ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. కనికరము: చూ, దయ; అం. 2: చూ, రసములఁ; ఏ: చూ, రసదృష్టులు.
కరుణమల్లి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. నవమాలిక*: చూ, విరజాజి.
కరుణము, సం. వి. అ. పుం. 1. వింఁ: చూ, నిమ్మ; 2. కరుణరసము: చూ, రసములు.
కరుణవిప్రలంభము, అం. విప్రలంభ విశేషము: చూ, రసములు.
కరుణాకూర్చుఁడు, సం. వి. అ. పుం. అద్వయవాది: చూ, బుద్ధుఁడు.
కరుణాఖ్యము, సం. వి. అ. న. తాళప్రాణకళావిశేషము: చూ, తాళము. 2.
కరుణాపరము, సం. విణ: చూ, దయాపరము.
కరుణామోహము, అం: చూ, మోహచతుష్టయము.
కరుణి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. పుష్పవృక్షవిశేషము: చూ, వృక్షము.
కరుణించు, సం. అ. క్రి. కనికరించు: చూ, దయసేయు.
కరుదు, దే. వి. మాట: చూ, వ్యాఖ్యాతము. 2. (రూ-కఱవ.)
కరుబుజాదోస, దే. వి. అతిక్తఫల*: చూ, హరివాలుకము. 1-ఒ.
కరుమరి, వై. వి. = కర్మార: చూ, కరుమలి.
కరుమల, వై. వి. 1. ఇనుముపనిచేసి బ్రదికెడుజాతి. "కరుమల వాఁడు, కరుమలది.": చూ, కమ్మర; 2. ఇనుముపనిచేయువాఁడు: చూ, స్వర్ణకారుఁడు.
కరుమలి, వై. వి. ఇనుముపనిచేయువాఁడు: చూ, స్వర్ణకారుఁడు.
కరులు, దే. వి. బి. పద్మకింజల్కములు: చూ, సహస్రపత్రము. 1-౧౦-(ఎ).
కరువ, వై. వి. = గ్రావన్. కొండ: చూ, పర్వతము.
కరువలి, దే. వి రూ-కర్వలి. గాలి: చూ, వాయువు.
కరువలిపట్టి, దే వి 1. గాలిచూలి: చూ, భీముఁడు; 2 అంజనేయుఁడు: చూ, వానరము; 3. కోతి: చూ, వానరము. 1-ఎ.
కరువలిరిక్క, ద్వ వి. స్వాతి, కెంపుసవతు: చూ, నక్షత్రము. 1.
కరువలివిఁదు, దే. వి. అగ్ని: రామా. 6, ఆ. 67: చూ, వహ్ని. 1.
కరువు, దే. వి 1. రూ-కరుగు, పోఁతపోసెది అచ్చు; ఆము. 2, ఆ. 47: చూ, పోఁతఅచ్చు; వై. వి. 2. = కర్ష. కడుపులోని పిండము. భార. ఆను. 1, ఆ. 11: చూ, భ్రూణము. 1.
కరుసు, వై. వి. = 1. పరుష. కట్టెవిసపుమూట, రూ-గుఱుకు-కాఱు-కాఱొడ్డెము: చూ, పరుషము 2. (రూ-కఱసు; దే. వి 2. పచ్చిచర్మము: చూ, తోలు. 1.
కరూశము, సం. వి అ. పుం: చూ, దేశము.
కరూశుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. కరూశదేశపురాజు: చూ, రాజు. 1-ఐఐ; 2. ప్రజాపాలనతత్పరుఁడు: చూ, రాజు. 1; 3 శివార్చకుఁడు: చూ, పూజారి.
కరేంకుకము, సం. వి. అ. న. వాసనగడ్డి*: చూ, తృణము. 1.
కరేకరము, సం. వి. అ. న. 1. పిడికిటిపోటు: చూ, యుద్ధము; 2. బాహుమధ్యము: చూ, మోఁచేతిమడుపు.
కరేటము, సం. వి. అ. పుం. గోరు: చూ, నఖము.
కరేటవ్య, సం. వి. అ. స్త్రీ. పెద్దకక్కెర: చూ, బఱము.
కరేటువు, సం వి. ఉ. పుం స్త్రీ. 1. రూ-కర్కరేటువు —పై:—; 2. గోరు: చూ, నఖము.
కరేణుభువు, సం వి. ఉ. పుం. పాలకాప్యముని: చూ, సన్న్యసి. 1.
కరేణువు, సం. వి. ఉ. స్త్రీ. 1. ఆఁడేనుఁగు: చూ, హస్తి. 1-(ఐఽ); పుం. 2. ఏనుఁగు: చూ, హస్తి 1; 3. అక్షోటము*: చూ, మృదుద్రుమము; 4. పాలకాప్యముని: చూ, ముని. 1.
కరేణుసుతుఁడు, సం. వి. అ. పుం. పాలకాప్యముని: చూ, ముని. 1.
కరేబరము, సం. వి. అ. పుం. తురుష్కమను గంధద్రవ్యము: చూ, రాజార్హము. 1-ఁ౯.
కరేరువు, సం. వి. ఉ. పుం. 1. చెట్టు: చూ, వృక్షము; 2 కోతి: చూ, వానరము.
కరేష్టము, సం వి. అ. పుం. కర్ణికారము*: చూ. మృదుద్రుమము.
కరైక్యము, సం. వి. అ. న. రెండుచేతులు ఒకటిగాచేర్చుట.
కరోటకము, సం. వి. అ. న. బట్టలపెట్టె: చూ, పెట్టె.

కరోటము, సం. వి. అ. న. పుట్టె: చూ, కల్యము. 1-ఎ.
కరోటి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ.—పై.—
కరోటీ, సం. వి. ఈ. స్త్రీ —పై.—
కర్కంధు, సం. వి ఊ. స్త్రీ. బదరి*: చూ, రేగు. 1.
కర్కంధువు, సం. వి. ఉ. న. 1 —పై.—; 2. రేగుపండు: చూ, రేగు. 1; 3. = గంగరేగ*: చూ, లికుచము.
కర్కచిర్భిటి, సం. వి. ఈ స్త్రీ. నక్కదోస*. చూ, హరి వాలుకము. 1-ఇ.
కర్కటకము, సం. వి. అ. పుం. 1. ఎండ్రకాయ: చూ, పీత; 2. ఇక్షువు*: చూ, సుకుమారము. 1-ఓ; 3. కర్కటకరాశి, కర్కటము, కర్కి: చూ, రాశి. 2; అం. 4. కర్కటము. అం. చూ, రతిబంధములు: చూ, రాసులు.
కర్కటరేఖ, వా. వి. ఉత్తరాయణరేఖ, భూమధ్యరేఖకు ఉత్తరము $23\frac{1}{2}$ అంశలయందు గల రేఖ.
కర్కటకశృంగి, సం వి. ఈ. స్త్రీ. కర్కటకి* చూ, శృంగి.
కర్కటకి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. గొడ్డుకాకర*: చూ, సుషవి 1-ఇ.
కర్కటచ్ఛద, సం. వి. ఆ స్త్రీ. అధోక్షష్వి*; చూ, బరివెంక.
కర్కటప్రియ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ఖదరి*: చూ, ఇచ్చలి.
కర్కటము. సం. వి. అ. పుం. 1. ఎండ్రకాయ: చూ, పీత; 2. ఇక్షువు*: చూ, సుకుమారము. 1-ఓ; 3 కక్కెర: చూ, బకము; 4 నూగుదోస*: చూ, దోస; 5. బూరుగుకాయ: చూ, శాల్మలిశలాటువు; అం. 6 కర్కాటకరాశి: చూ, రాశి 2; 7. అభినయహస్తవిశేషము, రెండుచేతులబ్రేళ్ళను నొకటొకటిసందున నడికినట్టుగాఁగూర్చి పట్టినది: చూ, వ్యంజకము. 1; 8. రాపులుగు: చూ, రాబందు; 9. చూ, రతిబంధము; 10. ఒకానొకచెట్టు: చూ, వృక్షము; అం. 11 చూ, సంయుతహస్తములు.
కర్కటముఖము, సం. వి. అ. న. విషవిద్యాతంత్రవిశేషము: చూ, మాయము. 1.
కర్కటరాశి, అం. కర్కాటకరాశి: చూ, రాశి 2.
కర్కటశృంగిక, సం. వి. ఆ స్త్రీ: చూ, విష. 1-ర.
కర్కటాఖ్య, సం. వి. ఆ. స్త్రీ —పై.—
కర్కటాహ్వ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ.—పై.—
కర్కటాహ్వము, సం. వి. అ. పుం. బిల్వ*: చూ, మారేడు.
కర్కటాహ్వయ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ కుటింగి*: చూ. శృంగి.
కర్కటి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. ఇర్వారువు*. దోస: చూ, హరి వాలుకము. 1-ఇ.
కర్కటిని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. అంకపీలి*: చూ, వ్రామనిపసుపు.
కర్కటీ, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. ఇర్వారువు*: చూ, రూ- కర్కటి; 2. నక్కదోస*: చూ, దోస.
కర్కటీగర్భన్యాయము, న్యా. పీత పిల్లలు పుట్టిన తోడనే చచ్చినమరీతి.
కర్కటువు, సం. వి ఉ. పుం. పెద్దకక్కెర: చూ, బకము.
కర్కము, సం. వి. అ. పుం. 1. అందము: చూ, సౌందర్యము. 2. అద్దము: చూ, ముకురము; 3. ఎండ్రకాయ: చూ, పీత; 4. కుండ: చూ, భాండము. 3; 5. తెల్లగుఱ్ఱము: చూ, హయము; 6. అగ్ని: చూ. విప్పు; విణ. 7. తెల్లనిది: చూ, వర్ణము. 6-ఇ-(ఇ); 8. మంచిది: చూ, సాధు; అం. 9: చూ, వర్ణముది.
కర్కరము, సం. వి. అ. న. 1.=కంకర-కరకరి. నున్నముగా అగు కంకరరాయి: చూ, రాయి, 2. ఇనుపగుదియ: చూ, ముద్గరము; పుం. 3 అద్దము: చూ, ముకురము; విణ. 4. కఱకైనది: చూ, బెడిదము; 5. గట్టిది: చూ, బెడిదము.
కర్కరాంగము, సం. వి. అ. పుం. కూకటిగుడ్డంగి: చూ, దాత్యూహము.
కర్కరాంధకము, సం. వి. అ. పుం. పాడునుయ్యి: చూ, నరస్సు. 1-ఇఇ-(ఇ).
కర్కరాక్షము, సం వి. అ పుం. పేటింత: చూ. వ్యాఘ్రాటము.
కర్కరాటుకము, సం. వి అ పుం. పెద్దకక్కెర: చూ, బకము
కర్కరాటువు, సం. వి. ఉ. పుం. కడకన్ను; చూ, లోచనము. 1-ఇ.
కర్కరాలము, సం వి. అ. పుం. భ్రమరకము, ముంగురులు: చూ, వెండ్రుక.
కర్కరాహ్వ, సం వి. ఆ స్త్రీ. జిమ్మి*: చూ, శమి.
కర్కరి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1: చూ, కర్కటి*; ఆ ము. 2, ఆ. 73; 2. గిండిచెంబు: చూ, పాత్రము. 6.
కర్కరిక, సం. వి. ఆ స్త్రీ 1. ఇక్షువు*: చూ, సుకుమారము. 1-ఓ; 2. గిండిచెంబు: చూ, పాత్రము. 6
కర్కరికము. సం. వి. అ. పుం. గిండిచెంబు, నీటిచెంబు (అని కొందఱు): చూ, పాత్రము. 6.
కర్కరేటము, సం. వి. అ. న. మెఱపట్టి గెంటుట: చూ, గెంటుట.
కర్కరేటువు, సం వి ఉ. పుం. స్త్రీ పెద్దకక్కెర: చూ, బకము.
కర్కలి, సం. వి ఈ. స్త్రీ. 1: చూ, కర్కటి*; 2 గిండి: చూ, పాత్రము. 6.
కర్కశ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ 1. తేలుకొండి* చూ, వృశ్చికము. 2; 2 బూరుగు*: చూ, శారద.
కర్కశచ్ఛద, సం. వి. ఆ. స్త్రీ కోశాతకి*: చూ, పొట్ల.
కర్కశచ్ఛదము, సం. వి. అ. పుం. 1-పై -; 2. పెద్దచేప*: చూ, శాకోటము.
కర్కశదల. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ఒకానొక చెట్టు: చూ, దగ్ధ*.
కర్కశదలము, సం. వి. అ. పుం. చేతిపొట్ల*: చూ, పొట్ల.
కర్కశము, సం. వి. అ. పుం. 1. కంపిల్లము*: చూ, రోచన; 2 కసిద*: చూ, బలుసు; 3. ఇక్షువు*: చూ, సుకుమారము. 1-ఓ; 4. కత్తి: చూ, దిష్టి. 2; 5. = కఱకు. కెంపులయందలి గఱుకు: చూ, గఱుకు; 6 మకరత దోషము: చూ. రత్నములు. 1-ఈ-(ఇ); 7. విద్రుమదోషము: చూ. రత్నములు. 1-ళ-(ఇ); విణ. 8. కనికరములేనిది; చూ, నిర్దయ; 9. కఱకైనది: చూ, బెడిదము: 10 గట్టి: చూ, బెడిదము; 11. తెరువగలది: చూ, సాహసము; 12. నొప్పించునది: చూ, ఘస్రము; వి. 13 కంకరరాయి: చూ, రత్నములు. 1-ఇఎ-(ఇఈ).
కర్కశవాక్యము, సం. వి. అ. న. కఠినోక్తి: చూ, పరుషము. 2-ఈ.

కర్కశిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. అడవిరేగు*: చూ, రేగు. 1.
కర్కశుఁడు, సం. విణ. అదయుఁడు: చూ, నిర్దయుఁడు.
కర్కసారము, సం. వి. అ. న. (పెరుఁగుతోఁగలిపిన) పేల పిండి: చూ, సాదము. (1)-౩౬.
కర్కాటకశృంగి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, రూ-కర్కటకశృంగి*.
కర్కాటకబ్రాహ్మణులు, అం. బొంబాయి రాజధానిలో చేరిన పతారాకు దక్షిణమున కృష్ణకొయన యను నదులు సంగమించుచోటనుండు కర్హాడ యను పురమువలన వీరికీపేరు కలిగినది. వీనిని పరశురాముఁడు ఒంటె ఎముకలనుండి సృష్టించెననియు భారద్వాజ, కౌశి, వాత్స, కౌండిన్య, కశ్యప, వశిష్ఠ, జమదగ్ని, విశ్వామిత్ర, గౌతమ, అత్రి యను పది గోత్రంబులు గలవారనియు సహ్యాద్రి కాండమునఁ జెప్పుచున్నది: చూ, బ్రాహ్మణులు.
కర్కాటకి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. తీఁగె*: చూ, లత. 1; 2: చూ, కర్కటకశృంగి*.
కర్కారుకము, సం. వి అ. పుం. కళింగము*: చూ, పుచ్చ.
కర్కారుకి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ముల్లుదోస*: చూ, దోస.
కర్కారువు, సం. వి ఉ. పుం. కూష్మాండము*: గుమ్మడి: చూ, సర్వతోభద్ర. 1-ఠ.
కర్కి, సం. వి. న్. ఇ. పుం. కర్కాటకరాశి: చూ, రాశి. 2.
కర్కోటకము, సం. వి. అ. పుం. 1. బిల్వ*: చూ, మారేడు; 2 తేలు: చూ, వృశ్చికము. 3. నాగుపాము: చూ, సర్పము. 1-ఁ; 4. విషవిశేషము: చూ, విషము. 1; 5. కర్కోటకుఁడను అష్టనాగములలో నొకటి: చూ, సర్పము. 1-ఴ.
కర్కోటకి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. పెద్దబీఱ*: చూ, బీఱ. 2; 2. కుమారి*: చూ, కలబంద; 3 అల్లితీఁగె; అల్లిసంప*: చూ, సహస్రపత్రము. 1-ఠ; 4. మట్టుకాఁకర*: చూ, సుషవి. 1-ఎ; 5. అడవికాకర: చూ, సుషవి. 1-ఒ.
కర్కోటకుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. దోసకాయ: చూ, వ్యాధుఁడు. 2; 2. కర్కోటకము. 3-ళ.
కర్కోటము, సం. వి. అ. పుం. 1 నాగుఁబాము: చూ, సర్పము. 1-ఁ; (1-ఴ); 2. మట్టుకాఁకర*: చూ, సుషవి. 1-ఎ.
కర్కోటి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. డావరడంగి*: చూ, దేవతాళము.
కర్కోటిక, సం వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, కర్కటకశృంగి*.
కర్కోలకము, సం. వి. అ. న. తక్కోల*: చూ, వైజయంతి. 4. (రూ-కర్కోలకము.)
కర్కోలికము, సం. వి. అ. న. —పై.—
కర్ఘారకము, సం. వి. అ. పుం. ఒట్టినింద*: చూ, షడ్గ్రంథ.
కర్ఘారము, సం. వి. అ. పుం. 1. —పై.—; 2. బంగారు: చూ, లోహము. 1.
కర్జకాయ, దే. వి. కరంజమును భక్ష్యము: చూ, భక్ష్యము.
కర్జకారుఁడు, దే. వి. ఓడవాఁడు: చూ, సరంగు.
కర్జము, వై. వి = కార్యమ్: చూ, పని 2.
కర్ణ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ఒకానొకచెట్టు: చూ, సువర్ణావళి.
కర్ణకండువు, సం. వి. ఉ. పుం. ఒకానొక చెవిరోగము: చూ, బాధిర్యము.
కర్ణకీటి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ఒకానొక పురుగు. కీటకవిశేషము: చూ, పురుగు.
కర్ణక్ష్వేడము, సం. వి. అ. పుం. ఒకానొక చెవిరోగము: చూ, బాధిర్యము.
కర్ణగూథకము, సం. వి. అ. పుం. —పై —
కర్ణగూథము, సం. వి అ. న. గులిమి: చూ, గులివి.
కర్ణజిముతము, సం. వి. అ. న. —పై —
కర్ణజిహ్మక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. చెవిచొరుపాము: చూ, సర్పము. 1-౪-(౪ం). (రూ-కర్ణజిహ్మకము).
కర్ణజిహ్మకము, సం. వి. న్. పుం. —పై.—
కర్ణజాహము, సం. వి. అ. న: చూ, చెవిగూబ.
కర్ణజిత్తు. సం. వి. త్. పుం. అర్జునుఁడు: చూ, విజయుఁడు. 1.
కర్ణదర్పణము, సం. వి. అ. పుం. తాటంకము: చూ, భూషణము. 2.
కర్ణదుందుభి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ 1. ఒకానొక పురుగు: చూ, పురుగు; వా. 2. (టంపెనం) చెవుగూబలోని ధ్వనినాకర్షించు పలుచనిపొర.
కర్ణధారుఁడు, సం. వి. అ. పుం. ఓడంగి: చూ, సరంగు.
కర్ణపత్రము, సం. వి. అ. న. చెవిబమ్మ: చూ, భూషణము. 2.
కర్ణపర్వము, అం: చూ, పర్వములు.
కర్ణపాలి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, కర్ణపత్రము.
కర్ణపుష్పము, సం. వి. అ. పుం. ప్రియాలము*: చూ, మోరటి.
కర్ణపూరకము, సం. వి. అ. పుం. తుంగ*: చూ, తృణము. 1.
కర్ణపూరము, సం. వి. అ. పుం. 1. అశోగము*: చూ, హేమపుష్పము; 2. కడప*: చూ, నీపము; 3. పుష్పాదులచేఁ జేయఁబడిన చెవికమ్మ: చూ, భూషణము. 2; 4. దిరిసెనము*: చూ, శిరీషము; 5. నల్లఁగలువ*: చూ, సహస్రపత్రము. 1-౧౨-(౪).
కర్ణప్రతినాహము, సం. వి. అ. పుం. చెవిరోగములలో నొకటి: చూ, బాధిర్యము.
కర్ణఫలము, సం. వి. అ. పుం. ఒకానొక చేఁప. చూ, మత్స్యము. 1-౨౫.
కర్ణమచ్ఛము, సం. వి. అ. పుం. ధార్మికలక్షణము: చూ, లక్షణము. 1-౨౦.
కర్ణమలము, సం. వి. అ. న. గులిమి: చూ, గులివి.
కర్ణము, సం. వి. అ. న. 1. చెవి: చూ, శ్రోత్రము; 2. = కన్నుఁడు, గోడక్రింత: చూ, రంధ్రము. 1; 3. చుక్కాను: చూ, పీలి. 2; పా. 4 కోణము. మూ౨. (ఏంగిల్).
కర్ణముకురము, సం. వి అ. పుం. తాటంకము, చెవికమ్మ: చూ, భూషణము. 2.
కర్ణములు, అం. 1: పురుష:—ఇవి హ్రస్వములైన మహాభాగుఁడగు. దీర్ఘములైన మధ్యముఁడు. రోమమున్న సుఖి. మచ్చగలిగిన ధార్మికుఁడగు: చూ, లక్షణాంగములు; 2: స్త్రీ:—ఇవి శ్రీకారములఁబోలినను చక్కిలములవలె నుండినను భాగ్యవతియగు. రోమములేపన్న భోగియగు. మొదటను కుటిసుడియున్న నదృష్టశాలియగు. శంఖములవలెనున్న దుశ్శీలురాలగు. రోమమున్న మగనితోఁ బోరుచుండును. నెల్లనిమచ్చయున్న పుత్త్రిసతియు సుఖవతియు నగు. అతిస్థూలములైన మగనిఁజంపును: చూ, స్త్రీలక్షణాంగములు; వా.

3. వీనికి ఉపమానములు:— శ్రీకారములు. నవసంఖ్య, చక్రాలములు.

కర్ణమూలము, సం. వి. అ. న: చూ, చెవిగూబ.

కర్ణమూలావర్తము, సం. వి. అ. పుం. స్త్రీ సౌభాగ్యలక్షణము: చూ, లక్షణము. 1-౫౨.

కర్ణమోటి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. చాముండాదేవి: చూ, మాతృకలు.

కర్ణరంధ్రము, సం. వి. అ. న. చూ, చెవిగూబ.

కర్ణరసాయనము, నా. చెప్పులకింపైనది. "వానిపాట కర్ణరసాయనంబుగా నున్నది."

కర్ణలత, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. చెవితమ్మె: చూ, భూషణము. 2.

కర్ణవంశము, సం. వి. అ. పుం. చౌకమగు మంచము: చూ, శయ్య. 1-౫.

కర్ణవర్జితము, సం. వి. అ. పుం. 1. పాము: చూ, సర్పము; విణ. 2. చెవిలేనిది.

కర్ణవట్టు సం. వి. ఓ. పుం. గులిమి: చూ, గులివి.

కర్ణవేధని, సం. వి. ఈ స్త్రీ. అంకుశము: చూ, సృణి.

కర్ణవేష్టకము, సం. వి అ. న. కుండలము. పులుల చెవి పోగులు: చూ, భూషణము. 2.

కర్ణవేష్టనము, సం. వి. అ. న. —పై —

కర్ణసంస్రావము, సం. వి. అ. పుం. చెవిరోగము: చూ, బాధిర్యము.

కర్ణస్ఫోట, సం వి. ఆ. స్త్రీ. త్రిపుట*: చూ, బొల్లిబూసర.

కర్ణాందువు, సం. వి. ఉ. పుం. చెవిపోగు: చూ, భూషణము. 2.

కర్ణాకర్ణి, పా. వినికిపిడుస.

కర్ణాకర్ణి, అం. కర్ణాటదేశము: చూ, దేశము. (రూ-కర్ణాటము.)

కర్ణాటకులు, అం. శైవబ్రాహ్మణులలోని పంచద్రావిడులలో నొకతెగ. కన్నడభాష మాట్లాడుదేశమందలి బ్రాహ్మణులు కర్ణాటకులు. వీరిలో అరవలొక్కలను బ్రాహ్మణులు, ఉరిచి బ్రాహ్మణులు, కన్నడబ్రాహ్మణులు, కుమ్మెబ్రాహ్మణులు, నగరబ్రాహ్మణులు, పొచ్చెరబ్రాహ్మణులు అని ఆఱువిధములు: చూ, బ్రాహ్మణులు.

కర్ణాటచతుష్పద, అం. ఒకానొకవృత్తము: చూ, వృత్తము. 1; అప్ప. 4, ఆ. 286.

కర్ణాతు, అం: చూ, విన్నాణములు.

కర్ణానుజుడు, సం. వి. అ. పుం. యుధిష్ఠిరుడు: చూ, ధర్మరాజు. 1.

కర్ణాభరణము, సం. వి. అ. పుం. రేల*: చూ, బేల.

కర్ణార, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. అంకుశము: చూ, సృణి.

కర్ణారి, సం. వి. ఇ. పుం. కిరీటి: చూ, విజయుడు. 1.

కర్ణాస్ఫాలనము, సం. వి. అ. పుం. ఏనుగు చెవిటిల్లాడించుట: చూ, ఝుఱ్ఱుల.

కర్ణి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. కదళి*: చూ, రంభ. 2; న్. పుం. 2. రేల*: చూ, బేల: 3. ఒకానొకకొండ: చూ, పర్వతము.

కర్ణిక, సం. వి. ఆ స్త్రీ 1. చెవికమ్మ: చూ, భూషణము. 2; 2. తొండముచివర; హస్తి. 1-ం-ర-(౧౬): చూ, హస్తి. 1-ర-(48) 3. తామరదుద్దు. మిద్దె: చూ, సహస్రపత్రము: 1-౧౦-(౧); 4. నడిమిప్రేలు: చూ, హస్తము. 1-౨౫-(౪); 5. ఒకరకము బాణము: చూ, బాణము. 1-౧౫; 6. అగ్నిమంథని*: చూ, వైజయంతి. 1; 7. పిన్న గోరటి*: చూ, సహా. 2; 8. కుట్టని: చూ, శంభళి.

కర్ణికము, అం. 1: చూ, ఆసనములు; 2: చూ, బాణాగ్రములు.

కర్ణికాచలము, సం. వి. అ. పుం. సుమేరుపర్వతము: చూ, పర్వతము.

కర్ణికారము, సం. వి అ. పుం. 1. రేల*: చూ, బేల; 2. అశోటము*: చూ, కొండగొనుగు. (దీనికి దోహదక్రియ సల్లాపము.); 3. గోరటి*: చూ, మృదుదుర్మిషము.

కర్ణికి, సం. వి. న్. పుం. ఏనుగు: చూ, హస్తి.

కర్ణికిశరము, వా. వి: చూ, బాణము. 1-౩౫.

కర్ణీరథము, సం. వి. ఆ. పుం. బాలక్రీడాది శకటము: చూ, శకటము. 1.

కర్ణీసుత, సం. వి. ఆ. స్త్రీ గ్రామదేవత: చూ, మహాలక్ష్మి. 3.

కర్ణీసుతుడు, సం. వి. అ. పుం. కంసుడు: చూ, మూలదేవుడు.

కర్ణుడు, సం. వి. అ. పుం. 1. కుంతి పెద్దకొడుకు, కుంతికి కన్యకావస్థయందు సూర్యునివలనబుట్టిన కొడుకు: చూ, రాధేయుడు.

కర్ణుడు, అం. 2: చూ, దుష్టులు.

కర్ణేజపుడు, సం. వి ఉ. పుం. 1. చెవిసగ: చూ, భూషణము 2; 2. కర్ణప్రదేశము.

కర్ణేజపుడు, సం. విణ. చాడీగొట్టు: చూ, తంటలమారి. 1.

కర్ణ్యము, సం. వి. అ. న. గులిమి: చూ, గులివి.

కర్త, స. వి. ఋు. పుం. 1. బమ్మ, నలువ: చూ, బ్రహ్మ. 1; విణ. 2. కారకుడు: చూ, పనివాడు; అం. 3. కర్త = క్రియయందు స్వాతంత్ర్యముకలది: చూ, కారకములు.

కర్తనము, సం. వి. అ. న. 1. కత్తిరించుట: చూ, ఛేదనము; 2. స్త్రీలు రాట్నము వడకుట: చూ, తర్కుటము; 3. స్త్రీలు దారముతయారుచేయుట; 4. తుంగ*: చూ, తృణము. 1.

కర్తరి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. కత్తెర: చూ, బాణము. 1-౨౩; 2. = కత్తెర. భరణి మూడు నాలుగు పాదములయందును, కృత్తికయందును, రోహిణి మొదటి పాదమునందును సూర్యుడుండుకాలము: చూ, కత్తెర; అం: చూ, ఏకవింశతి మహాదోషములు.

కర్తరీముఖము, అం. 1. అభినయహస్తవిశేషము అనగా బొటనవ్రేలినివంచి చూపుడువ్రేలి మొదటగూర్చి ఉంగరపువ్రేలిని వంచి చూపుడు నడిమివ్రేళ్ళను కత్తెరవలె పట్టినది: చూ, వ్యంజితము. 1; 2: చూ, అసంయుతహస్తములు.

కర్తరీస్వస్తకము, సం. వి. అ. పుం. 1: కర్తరీముఖము. 1; అం. 2: చూ, సంయుతహస్తములు.

కర్తలాణము, సం. వి. అ. పుం. = కత్తలాన-కత్తలావి. తెల్లని గొరిజియుఁ దోకయు వెంట్రుకలను గల నల్లగుఱ్ఱము. నై. 6, ఆ. 96. (విశ్వేశ్వరవముతో దీని సరిఁబోల్చి తెల్లని యని విశేషణ మిచ్చియుండుటచేత నిక్కడ నిది యశ్వమాత్రవరమని యెఱుంగునది.): చూ, హయము. 1-౧౯.

కర్తవ్యము, సం. విణ. చేయఁదగినది: కరణీయము.

కర్తాని, సం. వి. ఈ స్త్రీ మెట్టవంగ*: చూ, వంగ.

కర్తృక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ఱొద్రఖడ్డము: చూ, రిష్టి. 2-౧౫.

కర్తృతర్కియము, అం. ప్రకృతి; జీవాత్మ, పరమాత్మ: చూ, త్రయము.
కర్తృత్వము, సం. వి అ న. 1. కర్తృభావము: కారకత్వము; 2. కర్తృధర్మము.
కర్త్రి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ =కత్తి: చూ, కిష్టి 2.
కర్త్రీ, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. =కర్తియ 1. ఆడుది: చూ, స్త్రీ. 2. క్రియావతి: చూ, స్త్రీ. 1-౨౨.
కర్దటము, సం. వి. అ. పుం. తామరదుంప*: చూ, సహస్ర పత్రము. 1-ఒ.
కర్దమము, సం. వి. అ. న. 1 నంజుడు: చూ, మానసము; పుం. 2. పంకము: చూ, బురద.
కర్దమి, సం. వి ఈ. స్త్రీ. చైత్రిపూర్ణిమ: చూ, పున్నమ.
కర్దము, సం. వి. అ. పుం. పంకము: చూ, బురద.
కర్దముడు, సం. వి. అ. పుం. కర్దముడను పేరుగల బ్రహ్మ: చూ, బ్రహ్మ. 1.
కర్ణికి, సం. వి ఈ స్త్రీ. అష్టాపది* మల్లె: చూ, హసంతి. 1.
కర్పటధారి, సం. విణ. 1. మానినగుడ్డలు ధరించినవాడు: కర్పటికుడు; 2. ఊరజోగి: చూ, యాచకుడు.
కర్పటము, సం. వి. అ. పుం. 1. బట్ట: చూ, వస్త్రము. 1-ం; 2. =చినిగినబట్ట: చూ, వస్త్రము. 1-ఒఒ; 3. మానినగుడ్డ: చూ, వస్త్రము. 1-౬౨; 4. సన్నాసులగుడ్డ: చూ, వస్త్రము. 1-౬౩. (తద్ధ-కర్పటము) (రూ-కరపటము-పటి): 5. తడి తుడుచుకొను బట్ట: చూ, వస్త్రము. 1-౨౯.
కర్పటికుడు, సం. విణ: చూ, కర్పటధారి.
కర్పశి, సం. వి. ఈ స్త్రీ. చిఱుపాల*: చూ, మనుపాల.
కర్పరము, సం. వి. అ. పుం. 1. =కపాల. పుట్టె: చూ, శల్యము. 1-౨; 2. = కపాల. పెడల్పాము ఖముగల పెద్ద పాత్రము: చూ, పాత్రము. 6; 3. =కపాల. బిచ్చగాని గిన్నె: చూ, పాత్రము. 6; 4 ఒక రకము బాణము: చూ, బాణము. 1; 5. =కప్పలి. ఓడ: చూ, హోడము. (పురుషోత్తమకవీయము.)
కర్పరాలము, సం. వి. అ. పుం. అక్షోటము*: చూ, కొండ గొనుగు.
కర్పరి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ప్రమానిపసుపున వంటిన అంజన విశేషము: చూ, రసాంజనము.
కర్పరికాతుత్థము, సం. వి. అ. న. —పై.—
కర్పాసము, సం. వి. అ. పుం. న. రూ-కార్పాసము*: చూ, ప్రత్తి.
కర్పాసి, సం. వి. ఈ స్త్రీ. రూ-కార్పాసి*. —పై.—
కర్పూర, అం: చూ, అంజనములు. (కర్పూరాంజనము.)
కర్పూరకము, సం. వి అ. పుం. 1. ఒట్టికసింద*: చూ, షడ్గ్రంథ; 2. అంకపీలి*: చూ, ప్రమానిపసుపు.
కర్పూరగంధి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. =కప్పురగంది: చూ, స్త్రీ 1-౧౩౭.
కర్పూరతృణము, సం వి. అ. న వాసనగడ్డి*: చూ, తృణము. 1
కర్పూరతైలము, సం. వి. అ. న. కప్పురపునూనె: చూ, స్నేహము. 2-౫.
కర్పూరనాళిక, సం. వి. అ. స్త్రీ. పక్వాన్నవిశేషము: చూ, పాదము. (1)-౧౬.
కర్పూరభోగి, సం. వి న్. న. = కప్పురబోగి.
కర్పూరమణి, సం. వి. ఇ. పుం. ఒకరకము పాషాణము: చూ, సౌవీరము.
కర్పూరము, సం. వి. అ. పుం. న. = చూ, కప్పురము; అం. 2: చూ, గంధములు.
కర్పూరవంగ, వా. వి సీమవంకాయ, రామములగ. (టొమేటో.)*: చూ, వంగ.
కర్పూరవేదిక, సం. వి. అ. స్త్రీ. కైలాసము: చూ, పర్వతము.
కర్పూరస్నేహము, సం. వి. అ. న. కప్పురపునూనె: చూ, స్నేహము. 2-౫.
కర్పూరాది, అం: చూ, చూర్ణములు.
కర్ఫరము, సం. వి. అ. పుం. అద్దము: చూ, ముకురము.
కర్బరము, సం. వి. అ. పుం. పెద్దపులి: చూ, శార్దూలము. 1.
కర్బరి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. గౌరి: చూ, పార్వతి. 1; 2. ఆడుపులి: చూ, శార్దూలము. 1-ం; (రూ-కర్బరి).
కర్బరుడు, సం. వి. అ పుం. రూ-కర్బురుడు. నైరృతి: చూ, మూలభేదు.
కర్బురాకారకము, సం. వి అ. పుం. విరిగి*: చూ, శ్లేష్మాతకము.
కర్బురారము, సం. వి. అ. పుం. కాంచనము*: చూ, దేవ కాంచనము.
కర్బుర, సం. వి. అ. స్త్రీ. కలిగొట్టు*: చూ, స్థాలి 2.
కర్బురటము, సం. వి. అ. పుం: చూ, కర్బురారకము*.
కర్బురఫలము, సం. వి. అ. పుం: చూ, సాకురుండము*.
కర్బురము, సం. వి అ. న. 1. జలము: చూ, నీరు. 1; 2. రూ-కర్బురము-కార్బురము, బంగారు: చూ, లోహము. 1; పుం. 3. దోషము: చూ, పాపము; 4. కప్పురము. చిత్రవర్ణము: చూ, వర్ణము. 6-ఒ; 5. కుందురుష్కమను గ్రంథ్యము: చూ, రాజార్హము. 1-౫; విణ. 6. చిత్రవర్ణముగలది: చూ, వర్ణము 6-ఒ-(ం.)
కర్బురశిలాజతువు, సం. వి ఉ. న: చూ, సిలాజిత్తు.
కర్బురసుహృత్తు, సం. వి. ద్. పుం. లత్తుక: చూ, లక్క.
కర్బురి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, రూ-కర్బరి.
కర్బురుడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-కర్బరుడు. (రూ-కర్బూరుడు.)
కర్బూరకము, సం. వి. అ. న. అంకపీలి*: చూ, ప్రమానిపసుపు.
కర్బూరము, సం. వి అ. న. 1. రూ-కర్బురము. బంగారు: చూ, లోహము. 1; 2. అరిదళము: చూ, హరిదళము; పుం. 3. కటి. నల్లని అతివస*: చూ, విష: 4. ఒట్టికసింద*: షడ్గ్రంథ.
కర్బూరుడు, సం. వి. అ. పుం. చూ, రూ-కర్బురుడు.
కర్మ, సం. వి. న్. న. 1. చేయుట. దేనిని, వేనిని మొదలగు ఆకాంక్షలపైనవచ్చు సమాధానము: చూ, విధి; 2. =కమ్మ. జాతి: చూ, లేఖ. 3; అం, 3: క్రియార్థములయొక్క ఫలమున కాధారమైనది: చూ, కారకములు; 4. ఘనవాద్యములు ఆబంటిలోనొకటి: చూ, ఘనవాద్యములు.
కర్మంది, సం. వి. అ. పుం. యతి: చూ, ముని. 1.

కర్మకరి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. వెలకుఁగొన్నదాని: పరిచారిక; చూ, స్త్రీ 1.౫౩; (చూ, స్త్రీ. 1.౨౬-(౧); 2. బింబి:*: చూ, దొండ; 3. చాగ*: చూ, ద్రవ.

కర్మకరుఁడు, సం. విణ. 1. పరిచారకుఁడు: చూ, సేవకుఁడు. 1; 2. జముఁడు: చూ, యముఁడు; 3. కూలివాఁడు: చూ, సంబళకాఁడు.

కర్మకారుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1 ఇనుముపని చేయువాఁడు. అయస్కారుఁడు, కర్మాకారుడు: (తె. ప):— కనుమరి, కమ్మతీఁడు, కమ్మర, కమ్మరవాఁడు, కమ్మరి, కమరీఁడు, కరుమల-రూ-కరుమలి, చూ, స్వర్ణకారుఁడు; విణ. 2 అమిజి కాఁడు: చూ, వెట్టివాఁడు.

కర్మకీలకుఁడు, సం. వి. అ. పుం. చాకలి: చూ, రజకుఁడు.

కర్మకుముఁడు, సం. విణ. పనియందునేర్పరి: చూ, పనివాఁడు.

కర్మజదేవతలు, అం: చూ, దేవతలు. 1.

కర్మజము, సం. వి. అ. పుం. 1. కర్మయుగము: చూ, కలియుగము; 2 వటము*: చూ, మట్టి; విణ. 3. క్రియాజన్యము.

కర్మఠుఁడు, సం. విణ. నెఱవేఱువాఁక నొకపని చేయువాఁడు: చూ, పనివాఁడు.

కర్మణిప్రయోగము, అం: చూ, ప్రయోగములు.

కర్మణిప్రవ్యతేప్రజ్ఞా, స్వస్థే కోవా నపండితః. న్యా. పనిపడినపుడు ప్రజ్ఞ బయలువడును. పనిలేనపుడు ప్రతివాఁడును ప్రజ్ఞావంతుఁడే.

కర్మణ్య, సం. వి. అ స్త్రీ. జీతము: చూ, వేతనము. 1.

కర్మణ్యభుజుఁడు, సం. విణ. జ్ఞ. కూలివాఁడు: చూ, సంబళకాఁడు.

కర్మణ్యము, సం. విణ. 1. కర్మయోగ్యమైనది; కర్మార్హము; 2. క్రియాపూర్వమైనది: చూ, కర్మార్హము.

కర్మణ్యేవాధికారస్తే మాఫలేషు కదాచన, న్యా. నీకుఁగర్మయందే యధికారముగానీ ఫలమందులేదు.

కర్మత్రయము, అం. 1. పుణ్యము, పాపము, పుణ్యపాప మిశ్రమము: చూ, త్రయము: 2. ఆగామి, సంచితము, ప్రారబ్ధము: చూ, త్రయము.

కర్మధారము, సం. వి. అ. పుం. పట్టిక: చూ, దాఁగలి. 1.

కర్మధారయసమాసము, పా. ఇందుగల రెండు పదములలో నొకటి విశేషణము, ఒకటి విశేష్యమునై యుండును. ఉదా:– నల్లఁగలువ, కృష్ణసర్పము, మయూరవ్యంసకము: చూ, సమాసము. 1; ఇందుకు సంబంధించిన సమాసములు:—

1. విశేషణపూర్వపద కర్మధారయము,
2. విశేష్యపూర్వపద కర్మధారయము,
3. విశేషణోభయపద కర్మధారయము,
4. ఉపమానోత్తరపద కర్మధారయము,
5. ఉపమానపూర్వపద కర్మధారయము,
6. సంభావనాపూర్వపద కర్మధారయము,
7. అవధారణపూర్వపద కర్మధారయము.

కర్మఫలము, సం. వి. అ. న. 1. కర్మవిపాకము; 2. కర్మరంగఫలము.

కర్మభువి, సం. వి. ఊ. స్త్రీ. నల్లనేల: చూ, భూమి. 1.

కర్మభూమి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ: చూ, ఆర్యావర్తము (చూ, భూమి. 1.౩౦.)

కర్మము, సం. వి. న్. న. 1 ఆఱుసంజ్ఞగలది: చూ, షట్కము, 2. కార్యము, పని: చూ, ప్రయోజనము 1.

కర్మములు, అం. 1. ఇవి. 16.—గర్భాధానము, పుంసవనము, సీమంతము, జాతకర్మము, నామకరణము, అన్నప్రాశనము, చౌలము, ఉపనయనము, ప్రాజాపత్యము, సౌమ్యము, ఆగ్నేయము, వైశ్వదేవము, గోదానము, సమావర్తనము, వివాహము, అంత్యకర్మము. (16); 2. తర్కశాస్త్రమునందలి పంచవిధ కర్మములు.— అవక్షేపణము, ఆకుంచనము, ప్రసారణము, గమనము, ఉత్క్షేపణము; 3. షట్కర్మములు—యజనము, యాజనము, అధ్యయనము, అధ్యాపనము, దానము, ప్రతిగ్రహము. (6): 4 కర్మములు.— కాయిక కర్మ, వాచికకర్మ, మానసికకర్మ. (3.)

కర్మమూలము, సం. వి. అ. న. దర్భ*: చూ, తృణము. 1.

కర్మమోటి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. చూ, పరిచారిక.

కర్మయుగము, సం. వి. అ. న: చూ, కలియుగము.

కర్మయోగము, అం: చూ, యోగములు.

కర్మరంగము, సం. వి. అ. పుం. స్త్రీ. ఒకానొకచెట్టు: చూ, వృక్షము.

కర్మరహితుఁడు, సం. విణ: చూ, పనిలేనివాఁడు.

కర్మరి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. తుకాషీరి*: చూ, వంశరోచన.

కర్మలు, అం: చూ, కర్మములు.

కర్మవజ్రుఁడు, సం. వి. అ. పుం. అడుసుపుట్టువు: చూ, శూద్రుఁడు.

కర్మశీలుఁడు, సం. విణ. ఫలముకలిగినను లేకున్నను కార్యమునుజేయు స్వభావము కలవాఁడు; కార్మఁడు.

కర్మశూకుఁడు, సం. విణ: చూ, కర్మక్షముఁడు.

కర్మసంచయపురి, అం. పురులలోనిమిడింటిలో నొకటి: చూ, పురులు.

కర్మసచివుఁడు, సం. వి. అ. పుం. రాచకార్యముకంటె తక్కిన ప్రయోజనములయందు జాగరూకుఁడై యుండువాఁడు.

కర్మసన్న్యాసికుఁడు, సం. వి అ. పుం. యతి: చూ, ముని. 1.

కర్మసమర్థుఁడు, సం. విణ. పనియందు సమర్థుఁడు: చూ, సమర్థుఁడు.

కర్మసాక్షి, సం. వి. న్ పుం. చెయ్యలసాకిరి: చూ, సూర్యుఁడు.

కర్మహీనుఁడగు విప్రుఁడు, అం. నిరర్థములు ఏడింటిలో నొకటి: చూ, నిరర్థకములు.

కర్మాగారము, వా. పరిశ్రమాలయము.

కర్మారము, సం. వి. అ. న. వెదురు*: చూ, వేణువు.

కర్మారవి, అం: చూ, స్వరము. 2-౧౧.

కర్మారుఁడు, సం. వి. అ. పుం. = కమ్మరి: చూ, కర్మకారుఁడు.

కర్మార్హము, సం. విణ: చూ, కర్మణ్యము.

కర్మార్హుఁడు, సం. వి. అ. పుం. మనుజుఁడు: చూ, మనుష్యుఁడు.

కర్మాలయము, వా. కర్మాగారము.

కర్మి, సం. వి. న్. పుం. 1. నాగరంగము*. నారింజ: చూ, శర్కరాంకము. 1-౧౧; 2. మనుజుఁడు: చూ, మనుష్యుఁడు; 3. అంతరంగము: చూ, హృదయము. 2;

4 ఒడలు: చూ, శరీరము: 5 కొలువుకాఁడు: చూ, సేవకుఁడు. 1.

కర్మణి, సం. వి. ఈ స్త్రీ: చూ, పూర్వమీమాంస.

కర్మిష్ఠుఁడు, సం. విణ. కర్మయందు అధికనిష్ఠగలవాఁడు.

కర్మువు, సం. వి. ఉ. న. పని: చూ, ప్రయోజనము. 1.

కర్మేంద్రియపంచకము, అం. వాక్కు, పాణి, పాదము, పాయువు, ఉపస్థ. (5): చూ, ఇంద్రియములు.

కర్మేంద్రియపురి, అం: చూ, పురులు.

కర్మేంద్రియములు, అం: చూ, వికారములు.

కర్వటము, సం. వి. అ. న. 1. కోఁచేకను అగడ్తచేతను దుర్గమమైన ప్రధాననగరము: చూ, దేశము; 2. రెండు వందల గ్రామములమధ్యనుండు మనోజ్ఞమైన గ్రామము. 804 గ్రామములలో ముఖ్యగ్రామమని కొందఱు. 400 గ్రామములలో సుందరమగు గ్రామమని కొందఱు (త్రికాండశేషము.) (రూ-ఖర్వటము.): చూ, దేశము.

కర్వకు, సం. వి. అ. పుం. ఎలుక: చూ, మూషికము.

కర్వరము, సం. వి. అ. పుం. పెద్దపులి: చూ, శార్దూలము.

కర్వరి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. గౌరి: చూ, పార్వతి. 1; 2. ఇంగువవ్రేసిన*: చూ, హింగువు. 1.

కర్వరుఁడు, సం. వి. అ. పుం. రక్కసుఁడు: చూ, రాక్షసుఁడు. 1.

కర్వలి, దే. వి. గాలి: చూ, వాయువు. (రూ-కరువలి.)

కర్శము, సం. వి. అ. పుం. ఒల్లకనీఁడ*: చూ, షష్టిగ్రంథ.

కర్షకుఁడు, సం. విణ. 1. ఈడ్చువాఁడు: చూ, తిగుచువాఁడు; 2. దున్నుకొని బ్రతుకువాఁడు: చూ, వ్యవసాయి.

కర్షచక్రము, సం. వి. అ. పుం. కత్తులసాన: చూ, సాన. 2.

కర్షణము, సం. వి. అ. న. 1. ఈడ్చుట: చూ, లాగు. 3; 2 = కరిసెనము. దున్నుట: చూ, వ్యవసాయము. 2: 3 ఒఱపిడి: చూ, పీడనము.

కర్షణి, సం. వి. ఇ స్త్రీ. 1. కులట: చూ, అంకులాఁడి; ఈ. స్త్రీ 2. చిఱుపాల*: చూ, మనుపాల.

కర్షఫల, సం. వి. అ. స్త్రీ. ఉసిరిక*: చూ, శ్రీఫల. 1.

కర్షఫలము, సం. వి. అ. పుం. తాఁడె*: చూ, విభీతకము.

కర్షము, సం. వి. అ. పుం. న. 1. = కరిసె, అరపలము, పదునాఱుమాషముల యెత్తు: చూ, వలము. 1; (ముప్పావు తులమెత్తు అని పురుషోత్తమవీయము.); పుం. 2. ఒరయిక: చూ, పీడనము.

కర్షాపణము, సం వి. అ. పుం. పదునాఱుమాషములయెత్తు వెండినాణెము. ఎనిమిది చిన్నములయెత్తు వెండినాణెము. (రూ-కార్షాపణము-కార్షాపణ:ము-కార్షికము.)

కర్షిణి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. చిఱుపాల*: చూ, మనుపాల.

కర్షువు, సం. వి. ఊ. స్త్రీ. 1. కాలువ: చూ, నది; 2. యజ్ఞార్థమైనదుక్కు: చూ, వ్యవసాయము. 2; 3. వార్తాకము*: చూ, వంగ; 4. ఏఱు: చూ, నద; ఉ. పుం. 5. పిడకనిప్పు: చూ, నిప్పు.

కర్సనము, వై. వి. 1. = కర్షణము. రూ-కరిసెనము. భార. సౌ. 1, ఆ. 31. చూ, వ్యవసాయము. 2; 2. = ఘర్షణము. రూ-కరిసెనము: చూ, పీడనము.

కర్హి, సం. అవ్య. ఎప్పుడు: చూ, ఎన్నఁడు. 3.

కఱి, వై. వి. 1. = కాల:. నలుష; హరి. పూ. 8, ఆ. 156: చూ, వర్ణము. 6.ఉ; (రూ-కఱియ-కఱీ-కఱీయ-కఱ్ఱు-కఱ్ఱీ-కారియ-కారు-కాఱీయ.) (పుగు-క) 2. మరక; హరి. పూ 5, ఆ: చూ, మఱక (రూ-కఱ్ఱు-గఱ్ఱు.)

కఱకుచ్చీఱ, ద్వ. వి. చిత్రవర్ణపుకోక: చూ, వస్త్రము. 1-ఉం.

కఱకంటుఁడు, వై. వి. = గరళకంఠుఁడు: చూ, శివుఁడు. (రూ-కఱకంఠుఁడు.)

కఱకంఠుఁడు, వై. గ్రా. వి.—వై.—

కఱకంపతలమానికము, ద్వ. గ్రా. వి. చంద్రసూసు: చూ, చంద్రుఁడు.

కఱకంఠతలయేఱు, ద్వ. గ్రా. వి.—వై.—

కఱకరి, వై. విణ. (కఱకు + అరి) 1. = కర్కర, కఠినుఁడు: చూ, వ్యాఘుఁడు. 2; 2. నేర్పరి. స్వా. 4. ఆ. 7: చూ, సమర్థుఁడు.

కఱకఱ, దే. వి. కండుట ప్రొద్దుపోడుచుట ఒరయుట తఱుపట నమఱుట లోనగువానియందగు ధ్వన్యనుకరణము: చూ, హూహూ.

కఱకటి, దే. వి. 1. బలాత్కారము: చూ, బలవంతము; 2. బాధ; ఆము. 5, ఆ. 61: చూ, దుఃఖము.

కఱకు, వై. వి. 1. = కర్కరమ్. గట్టి; హరి ఉ. 7, ఆ. 183: చూ, బెడిదము; 2. కక్కు. రూ-కఱుకు: చూ, గఱుకు; వై. విణ. 3. = కర్కర. గట్టి. "కఱకునేల.": చూ, బెడిదము; 4. రూ-కఱుకు. పరుసదనము. "కఱకుమాట" మొ: పరుషము 1.

కఱకుఁదనము, వై. వి. = కర్కరమ్. గట్టి: చూ, బెడిదము.

కఱకుగిఱి, వై. అ. క్రి. = కర్కర. గట్టిపఱు. కవిక. 5, ఆ. 110: చూ, బిరుసగు.

కఱకుపటమ్ము, ద్వ. వి. రూ-కఱుకుటమ్ము. వాఁడిగలబాణము: చూ, బాణము. 1-ఎఱ.

కఱకుట్లు, దే. వి. బ. తూల్యము: చూ, ముక్తము. 2-గఱ. (రూ-కఱుకట్లు-కఱ్ఱికుట్లు-కఱ్ఱిపుట్లు.)

కఱకుదుమ్ము, ద్వ. వి. ఇసుక. స్వా. 5, ఆ. 38: చూ, సికత. 4.

కఱకులు, వై. వి. బ. పరుషవచసము: చూ, పరుషము. 2.

కఱచు, దే. స. క్రి. 1. అలవాటుచేయు: చూ, వాడుకపడు; 2. కాటుచేయు. భార. ఆది. 3, ఆ 203: చూ, మాకొను.

కఱమట, దే. వి. పంటితోకొఱికి గాయపఱచుట, చూ, కాటు.

కఱవటి, దే. విణ. 1. దబ్బఱికాఁడు. భార. ఆది. 4, ఆ. 72; హరి. 9. పూ. ఆ. 224: చూ, వంచకుఁడు; 2. కుత్సితుఁడు: చూ, వ్యాధుఁడు. 2; 3. అజ్ఞాని: చూ, మూర్ఖుఁడు.

కఱత, వై. వి. 1. = కృత, చేష్ట: చూ, పని. 2; 2. చెడుపని; లక్ష్మీ 4, ఆ. 135: చూ, దుశ్చేష్ట.

కఱతలాఁడు, వై. విణ. = కృత. (కఱతలు + ఆఁడు) చెడువ్యాపారముగలవాఁడు; హరి. పూ. 5, ఆ. 215: చూ, వ్యాధుఁడు. 2.

కఱద, వై. వి. = 1 బుద్ధి: చూ, బుద్ధి; 2. మాట: చూ, వ్యాఖ్యాతము. 2.

కఅదు, దే. వి. మోసము: చూ, వంచన.
కఅమూవము, వై. వి కాలధూపః. ధుంధుమారము. భీ 2, ఆ. 45: చూ, పొగ.
కఅమూనె, ద్వ. వి. (కట్టి + మూనె) క్రూనితైలము: చూ, తైలము.
కఅపు, దే. వి. 1. చెడుబోధ. భార. భీష్మ. 1, ఆ 30: చూ, బోధనము; స. క్రి. 2. ఎటిగించు: చూ, బోధించు.
కఅపుట, దే. వి. తెలియఁజేయుట: చూ, బోధనము.
కఅీయ, దే. వి. నలుపు: చూ, వర్ణము. 6.
కఅవ, దే. వి. ఒకానొక మూలిక*: చూ, వృక్షము.
కఅవాఁడు, దే. వి. 1. ఎండినచేప: రూ-కరవాడు; 2. నిగ బంతి: చూ, భూషణము. 2.
కఅవు, దే. వి. 1. కాటకము; భార. శాంతి. 4, ఆ. 73; రామా. 5, ఆ. 148: చూ, దుర్భిక్షము; (ప్రకృతి: = ఖర్వ. పురుషోత్తమకవీయము.) 2 పూరింపక్లు కప్పునపుడు యేర్పఅచు కొనిన మితి; అచ్చ. బాల, కాం. 21.
కటి, వై. వి. 1. = కాలఃి. నలుపు: చూ, వర్ణము. 6-ఉ; 2. పురుయోని: చూ. భగము. 12; 3. ఇంద్రుఁడు: చూ, వేలుపుజేఁడు; విఱ. 4. నల్లనిది: చూ, వర్ణము. 6-ఉ-(ం).
కటిచిలుకు, ద్వ. వి. ఉండసురియ అను బాణము: చూ, బాణము. 1-ంఱ-(ం).
కటిచేడియ, ద్వ. వి. గౌరి: చూ, పార్వతి. 1.
కటినేల, ద్వ. వి. ముప్పదిరెండు కుంటల పొలము: చూ, భూమి. 1-ఒ.
కటిపక్కము, వై. వి. = కాలపక్షి. నెలయందలి రెండవ సమ భాగము: చూ, బహుళపక్షము.
కటిమొన, ద్వ. వి. కట్టియొక్క మొన: చూ, మొన.
కటిమొల, ద్వ. వి. అడ్డుకుతగిలించు నాగవాసము: చూ, నాగవాసము.
కటీయ, వై. వి. = కాల. నల్లనిది. పాండు. 5, ఆ. 268: చూ, వర్ణము. 6-ఉ; (6-ఉ-(ం).
కటియావు, ద్వ. వి. నల్లని ఆవు: చూ, ధేనువు.
కటివేము, ద్వ. వి. కాలశాకము, కరివేఁపాకు*: చూ, బల. (రూ-కరివేప.)
కటివేఱపు, ద్వ. వి. కృష్ణుఁడు, నల్లనయ్య: చూ, విష్ణువు. 1. (రూ-కటివేల్పు.)
కటివేల్పుడాకన్ను, ద్వ. వి. విష్ణువునకు వామనేత్రము, చందురుఁడు: చూ, చంద్రుఁడు.
కటివేల్పురిక్క, ద్వ. వి. శ్రవణము, తూపురిక్క, తూపురూపురిక్క: చూ, వక్షత్రము. 1.
కటివేల్పునిల్లాలు, ద్వ. వి. లచ్చి: చూ, లక్ష్మి. 1.
కటివేల్పుదాయి, ద్వ వి. కప్పుదాయి, వీలము: చూ, రత్నము. 1.
కఅకు, దే. వి. 1. తీక్ష్ణము: చూ, తీంద్రము; 2: చూ, రూ-కరుకు; 3. రూ-కఅకు: చూ, వరుషము; 4. దాయి లోసగువానికిఁ గలుగఁజేసెడు కఅకు: చూ, గఅకు; 5. వీరము: చూ, శౌర్యము; స. క్రి. 6. ఒరయు; స్వా. 4, ఆ. 58: చూ. రుద్దు. 1.
కఅకుటమ్మ, ద్వ. వి: చూ, రూ-కఅకుటమ్మ.
కఅకుకట్లు, దే. వి. బ: చూ, రూ, రూ-ఇఅకుట్లు. చంద్రా. 6, ఆ. 100.
కఅకుక్క, దే. వి. నఅకుటయందగు ధ్వన్యనుకరణము; ఉ రా. 7, ఆ. 211: చూ, హూహూ.
కఅకోల, దే. వి: చూ, రూ-ఇఅగోల. (వా.)
కఅగోల, దే. వి. (కట్టి + గోల) 1. వాఁతవేసెడు ఇనుప కమ్మి: చూ, చూపుఁగొడుపు; 2. నాఁగటిముంకొన నమర్చెడు ఇనుపకమ్మి; కఅకోల, కట్టి, కాఅ, నక్క; (సం. ప.):—కుశి, కూటము, కృషకము-రూ-కృషికము.
కఅను, వై. వి. = కృతి, నేర్పు; ఉ. రా. 2, ఆ 60; హరి. ఉ 10, ఆ. 251; ప్రభా. 3, ఆ. 52: చూ, సామర్థ్యము. 1.
కఅనులాఁడు, వై. విణ (కఅనులు + ఆఁడు) ఉపాయశాలి, నేర్పరి. హరి. ఉ. 7, ఆ 36; చూ, సమర్థుఁడు.
కట్టి, వై. వి. 1. = కాల. రూ-కఅ. నలుపు; హరి. పూ. 5, ఆ. 255; చూ, వర్ణము. 6-ఉ; 2. మరక: చూ, మఱఁ; 3. కాష్ఠము, కొయ్య; చూ, వంటచెఱకు.
కట్టికుట్లు, దే. వి. బ: చూ, రూ-కిఱికుట్లు.
కట్టిగుద్దలి, వై. వి. కాష్ఠగుద్దాలము: చూ, ముద్గరము.
కట్టిచేఁద, ద్వ. వి. అంటువాహిని: చూ, పాత్రము. 6. భాక్తేక. 4-ం.
కట్టినూనె, ద్వ. వి. దారుతైలము: చూ, స్నేహము 2-ఉ.
కట్టిపెండలము, ద్వ. వి. ఒకరకము దుంప*: చూ, పెండలము.
కట్టిమడ, ద్వ వి. పెల్లగింప నుపయుక్తమైన పనిముట్టు; పంచ. వా. 1, ఆ. 248: చూ, కత్తవ. 2.
కట్టి, వై. వి. 1. = కాల. నలుపు: చూ, వర్ణము. 6-ఉ; 2. అర్జునుఁడు: చూ, విజయుఁడు. 1; విఱ. 3. కాఁడు. హరి. పూ. 9 ఆ. 255: చూ, నల్లనివాఁడు.
కట్టినెచ్చెలి, ద్వ. వి. వెమ్మాఁడు: చూ, విష్ణువు. 1.
కట్టినేస్తి, ద్వ. వి. —వై.—
కట్టు, దే. వి. 1. నాఁగటిదుంపయం దమర్చెడి యినుపపాశము: చూ, కఅగోల. 2; 2. డాగు: చూ, మఅక.
కట్టుకుట్లు, దే. వి. బ: చూ, కఅకుట్లు. రుక్మా. 3, ఆ. 226.
కట్టుగుద్దలి, ద్వ. వి. తొళ్ళిక, త్రవ్వుట కుపయుక్తమైన పాఅ వంటి పనిముట్టు; కళా. 4, ఆ. 78: చూ, తొల్లిక.
కల, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. విణ: చూ, రూ-కళ; దే. వి. (1) అర సావు: చూ, మూర్ఛ; 2. అదర్శనము: చూ, స్వప్నము. 1.
కలంక, వై. వి. 1.=కలం: మ్. గుఱుతు: చూ, లక్షణము. 1; కలుషము. దోషము: చూ, పాపము; 3. ఒకానొకదేశము: చూ, దేశము; విఱ. 4. కలఁగినది. (రూ-కలంకు-కళకు-కలచ.): చూ, వ్యాకులము.
కలంకనీరు, ద్వ. వి. కలుషోదకము: చూ, సలిలము. 1-ంం.
కలంకము, సం. వి. ఆ. పుం. 1. = కలంక. గుఱుతు: చూ, లక్షణము. 1; 2. ఇనుపచిప్పము: చూ, మండూరము; 3. రూ-కళంకము. దూఱు: చూ, నింద. 1; 4. కాలాయసముయొక్క మలము. రూ-కళంకము.
కలంకష, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. కరతాళి: చూ, స్వరము. 2-ళఉ-(ంళ.)
కలంకషము, సం. వి. ఆ. పుం. సింగము: చూ, సింహము.

కలంకారి, దే. వి. వ్రాఁతపనిబట్టి: చూ, వస్త్రము. 1-౭౦.
కలంకి, సం. విణ. నిందతోఁగూడినది: చూ, నిందాస్పదము.
కలంకు, దే. వి. 1. గుఱుతు: చూ, లక్షణము. 1; 2. అప వాదము: చూ, నింద. 1; 3. కలంక, దోషము: చూ, పాపము. (ప్రకృతి.—కలంక. పురుషోత్తమకవీయము.)
కలంకురము, సం. వి. అ. పుం. అంబసాంభ్రమము: చూ, నీటిసుడి.
కలంజము, సం. వి. అ. పుం. = గంజాయి*: చూ, త్రిశూలిని
కలంత, వై. వి. = గళంతిక: చూ, పాత్రము. 6.
కలంతాజా, వా. వి. క్రిందఁగనఁబఱచు అదనపు సంగతి. (ఫుట్‌నోట్) (వాడుక.)
కలందరము, సం. వి. అ. పుం. వర్ణసంకరజాతి విశేషము.
కలందాను, వా. వి. వ్రాఁతకలములుంచు పెట్టె.
కలందిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. సర్వవిద్య.
కలందువు, సం. వి ఉ. పుం. ఒకరకముకూరారు: చూ, గోళి, ఘోలి.
కలంబకుఁడు, సం. విణ. చెవుడుగలవాఁడు: చూ, మూఁగ వాఁడు. 3.
కలంబము, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, కూరనార; 2. అమ్మ. రూ-కళంబము: చూ, బాణము. 1; 3. కడిమి*: చూ, నీపము.
కలంబి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ తీఁగబచ్చలి*: చూ, బచ్చలి.
కలంబిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. తీఁగబచ్చలికూర: కలఁబువు.
కలంబుటము, సం. వి. అ. న. అప్పుడు తఱచితీసినవెన్న, ఆవెన్నకాఁచిన నెయ్యి: చూ, మంథజము.
కలంబువు, సం. వి. ఉ. పుం: చూ, కలంబిక.
కలఁక, దే. వి 1. దోసము: చూ, పాపము; 2. కంటికలఁక: చూ, హర్షణము. 3-ళ. (రూ-కలఁగుఁడు-కలఁగుండు.) (ప్రకృతి. కలుష. పురుషోత్తమకవీయము.)
కలఁఁఁ

కలంతిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ భుజశిరస్సుక్రింద నాలుగు అంగుల ములవరకుగల ప్రదేశము.

కలతూలిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. సంభోగము తక్కు తక్కిన విషయములయందు ఇచ్ఛగల స్త్రీ: చూ, స్త్రీ; 2. కులట: అంకులాడి: చూ, స్త్రీ. 1-ఆఁ.

కలతెఱఁగు, దే వి. విజము: చూ, సత్యము. 1.

కలత్రము, సం. వి. అ. న. 1. రూ-కళత్రము. పెండ్లాము: చూ, భార్య: 2: వితంబము, తొడలమీఁద నడుమక్రింది భాగము: చూ, పిఱ్ఱ.

కలధూతము, సం. వి. అ. న. వెండిబంగారము లోనగువాని వాఱెము: చూ, నాఱెము.

కలధౌతము, సం. వి. అ. వ. 1. —పై.—: 2. బంగారు: చూ, లోహము. 1; 3. వెండి: చూ, లోహము. 1; 4 అవ్యక్త మధురధ్వని: చూ, స్వరము. 2-ళఁ.(౧౫).

కలధ్వని, సం. వి ఇ. పుం. 1. అవ్యక్తమధురధ్వని: చూ, స్వరము. 2-ళఁ (౧౫): 2 కోయిల: చూ, పికము; 3. 3. నెమలి: చూ, మయూరము; 4. పారావతము: చూ, పావురము.

కలన, సం. వి. అ స్త్రీ. 1. తెలియుట: చూ. వ్యక్తము. 2; 2. పొందుట: చూ. ప్రాప్తము, 1: దే. వి. (1) జగడము: చూ, యుద్ధము. (రూ-కలను-కలఁకు-కయ్యము) ప్రకృతి-కలహ. పురుషోత్తమ కవీయము.)

కలనఁజాపకులతెన్న, దే. వి: చూ. సూర్యుఁడు.

కలనతపసి వై వి.=కలితాపసి. నారదుఁడు: చూ, ముని. 1. పురు.

కలనతపసితల్లి. ద్వ. వి, నలువరాశి: చూ. పరస్వతి.

కలనము, సం. వి. అ. పుం. 1. పేతసము: చూ, ప్రబ్బలి: న. 2 గుఱుతు: చూ, లక్షణము. 1; 3. దోషము: చూ, పాపము.

కలమ, వై. వి 1.=ఖలమ్. తానము. భార: శాంతి. 3, ఆ. 61: చూ, స్థానము. 1. 2.=కలిః. జగడము; రామా. 8. ఆ. 54: చూ, యుద్ధము: (యుద్ధభూమి యని కొందరు) 3 = ఖలః కళ్ళము; ఓజ్ఞా. ఆ. కాం 104: చూ, ఖలము.4.

కలప. దే. వి. 1. నాఁగటిదుంప: చూ, నాఁగలి; 2. ఇల్లుకట్టుటకుపయోగించెడు దూలములు వాసముది లోవగునవి; భార. ఆశ్వ. 1, ఆ. 56; 3. కట్టలగుట్ట. "కలప అడితీ."

కలపట్టియ, వై. వి.=కలమ, కట్టపుల్లలోఁజేసిన కలము: చూ, లేఖిని, (రూ-కలపకట్టె.)

కలపడము, దే. వి. 1. ఒకసంఖ్యతో మరియొక సంఖ్య కలుపుట, కూటము: చూ, సంకలనము; 2. యుక్తవయస్సు వచ్చినపిల్లను భర్తతోఁకలుపుట: చూ, గర్భాధానము.

కలపతాల్పి, దే. వి. 1. నాఁగటిజోడు: చూ, బలరాముఁడు; 2. నాలవకులమువాఁడు: చూ, శూద్రుఁడు.

కలపనగంప, దే. విణ. కట్టకోరు; హరి. పూ. 5, ఆ. 92: చూ, పేచీకోరు.

కలపనఁబిండి, దే. వి. (కలపడము+పిండి) కలఁత; ఉ. హరి. 5, ఆ. 59; చూ, సంతాపము.

కలపము, దే. వి. 1. కలయఁజేయుట. య. 4, ఆ. 95; 2. పరిమళద్రవ్యములు చేర్చి కలిపిన చందనము. భార. విరా. 1, ఆ. 107: చూ, మిశ్రమము.

కలపు, దే. వి. 1. రూ.కలుపు. మిశ్రదధి; చూ, పెరుఁగు. 1, 2. కలియుట. మార్క. 5, ఆ. 72; స. క్రి. 3. కలియఁజేయు. రాఘు. 2, ఆ. 99.

కలబంగ, దే. వి. గృహకన్య*. చూ-కలుబంద*.

కలభకర్ణిక, పం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, ఉష్ట్రికర్ణి*.

కలభము, సం. వి. ఆ. పుం. 1. రూ-కళభము. ఏనుగుఁగున్న: చూ, హస్తి: 1-(౬౯.); 2. రూ-కళభము, ముప్పదియేండ్ల ఏనుఁగు: చూ. హస్తి 1-(౭౧.); 3 ఒకానొకచేప: చూ, మత్స్యము. 1-౨౩; 4. ఎలుకజీడి*: చూ, భల్లాతకి.

కలభవల్లభము. సం. వి. అ. పుం. గొఱగు*: చూ, పీలు.

కలమి, సం. వి. ఈ స్త్రీ ఆమోదము: చూ, వ్యడంబికము.

కలమము, సం. వి. అ. పుం. 1. కలము: చూ. లేఖి ; 2. వరిపైరు: చూ, పప్యము: 3. అత్తుక: చూ, లక్క; 4. ఎఱ్ఱబుడమలు: చూ, ధాన్యము; 5. నల్లగుఱ్ఱము: చూ, హయము: 1-౧౫; 6. మొలక: చూ, మొక్క. 1: 7. ఇరువదిపేండ్ల ఏనుఁగు: చూ, హస్తి: 1-(౭౧): 8. చారము *: చూ, ప్రవ; 9. వరిపొట్ట: చూ, పొట్ట. 2.

కలమోత్తమము. సం. వి. అ. పుం. శాలిధాన్యము: చూ. ధాన్యము.

కలమరి. దే. విణ. (కలము+అరి) ఓడ యెక్కిపోవువాఁడు. భార. శాం. 5, ఆ. 588.

కలము, సం. వి. అ. న. 1. రేతము: చూ, రేతస్సు. 1: 2. కోలి*: చూ, గృధ్రపక్షి: పుం. 3. పిన్నవరగోఁగు*: చూ. పీలుపు: 1. అజీర్ణము: చూ, రోగము. 1; విణ. 5. అవ్యక్త మధురాక్షరధ్వని: చూ, స్వరము. 2-ళఁ-(౧౫): దే. వి. (1) కలుషగంధము: చూ, వాసన: 1-ళ; (2) ఓడ: కాశీ. 3. ఆ. 128; చూ. పూడము; (3) పండ్రెండు తూముల కొలఁదిగల పరిమాణవిశేషము. పర. 8. ఆ. 166; వై. వి. (4)=కలమ. లేఖని: చూ. లేఖిని.

కలముఁడు, సం. వి. అ. పుం. దొంగ: చూ. క్రుచ్చు. 1.

కలయ, దే. క్రి. అంతట. భార. ఉద్యో. 2, ఆ. 115: చూ, విమ్మట. (రూ-కలయఁగ.)

కలయంపి, దే. వి. దుమ్మడఁగుటకై కస్తూరి చందనము లోనుగాఁగల సుగంధవస్తువులగలపి చల్లెడు వీరు: పెన్నీళ్లు. (రూ-కలపడము కలాపి.) (పెన్నీళ్ళు అమనవి అపరిశుద్ధ వస్తువులను శుద్ధిచేయుటయందు వాడెదరు): చూ. పలిలము. 1-౩౩.

కలియఁగ, దే. క్రి: చూ, కలయ.

కలయఁబడు, ద్వ. అ. క్రి. (కలయ+పడు) కలయు. జై. 3, ఆ. 62. (స్వార్థమునపడు). చూ. ప్రాపించు.

కలయిక, దే. వి, సంగమము: చూ, సంయోగము. (రూ-కలియిక - కలువ.

కలయు, దే. స. క్రి. 1. కామించు: చూ, వలచు; 2. కూడు. హ, న. 2, ఆ. 54: చూ, ప్రాపించు; అ. క్రి. 3 అనఁగి పెనఁగు: చూ, మేళగించు. 1.

కలయుమొలుకువ, ద్వ. వి: చూ, మల్లికాష్టము.

కలరపము, సం. వి. అ. పుం. కపోతము: చూ, పావురము.

కలరా, వా. వి విషూచి, వమనవిరేచనవ్యాధి: చూ, విషూచిక.

కిలగు, దే. వి. 1. కలిగినవారు. ఆం. 2. రంగు.

కిలరూపు, ద్వ. వి. యాథార్థ్యము: చూ, సత్యము. 1.

కలలడము, సం. వి. అ. పుం: చూ, సజ్జరసము.

కిలజోద్భవము, సం. వి. అ. పుం. సీసము*: చూ, సీసము. 3-ఁ.

కలలము, సం. వి. అ. పుం, న 1 = కరుపు. రూ-కలిలము. గర్భపిండము: చూ, భ్రూణము. 1, 2. టంగాయుపు: చూ, మావి 2.

కవ, దే. వి. 1. రూ-కలువ.కల్వ*: చూ, సహస్రపత్రము. 1-ఁఎ; 1; 2. కలయుట: చూ, సంయోగము; 3. కలసిన యిసుకయు సున్నమును; 4. కలుషములగు జలామిలు; విణ. 5. కలసినది: చూ, మిశ్రము. (ప్రకృతి-కలుష. పురుషోత్తమకవీయము.)

కలవటకము, దే వి. (కలపు + వటకము.) నూవుపొడిలోనిగువానితోఁ గలపినవంటకము. చిత్రాన్నము: చూ, సాదము. (1)-ంఱ.

కలవడము, దే. వి: చూ, కలయంపి.

కవపడు, ద్వ. అ. క్రి. (కలపు + ఎడు) కలయు. రుక్మాం. 3. ఆ. 64: చూ, ప్రాపించు. (రూ-కలయఁబడు-కిలయు-కలియు-కలుగు-కల్గు-కలపు.)(పురు-క.)

కవరపడు, ద్వ. అ. క్రి. (కలవరము + పడు) కలఁతపడు: చూ, సంక్షోభించు.

కలవఁబోవు, దే. అ. క్రి. (కలవరము + పోవు)—పై.—

కలవరము, దే. వి. 1. కలఁత: చూ, సంతాపము: 2. చింత: చూ, పశ్చాత్తాపము; 3. కలవరింత: చూ, స్వప్నము. 1. (రూ-కలవరింత-కలవరింపు-కలవలము-కలువరింత - కలువరింపు-కళవళము-పలవరింత.) (పురు-క.)

కలవరించు, దే. అ. క్రి. మైమఱచి మాటాడు అచ్చ. ఆర. కాం. 96.

కలరింత, దే. వి. రూ-కలువరింత. కళా. 5, ఆ. 53: చూ, స్వప్నము. 1. (రూ-పలవరింత.)

కలవరింపు, దే. వి. —పై.— (రూ-కలువరింపు.)

కలవలము, దే. వి. —పై.—(రూ-కలవరము.)

కలవాఁడు, దే. విణ. 1. అప్తుఁడు. భార. ఉద్యో. 2, ఆ. 164: చూ, స్నేహితుఁడు. 1; 2. ధనవంతుఁడు. నైష. 4, ఆ. 68; చూ, సంపన్నుఁడు; 3. శక్తుఁడు. భార. ఉద్యో. 3. ఆ 201: చూ, లావరి.

కలవాలము, సం. వి. అ. పుం. = కరవాలము, కత్తి: చూ, రిష్టి. 2.

కలవిండ్లు, సం. వి. అ. పుం. 1. ఊరఁబిచ్చుక: చూ, పిచ్చుక; 2. కూఁకటిమూఁగ: చూ, భృంగరాజము. 3.

కలశము, సం. వి. అ. పుం, న. ఈ. స్త్రీ. 1. ఘటనము, కుంభ: చూ, భాండము. 3; (రూ-కలసము-కలశి = నీళ్ళ కడవ) 2. అభినయహస్త విశేషము: చూ, వ్యంజకము. 1; అం. 3. చూ, సంయుతహస్తములు.

కలశరేఖ, అం లక్షణాంగములలోనొకటి: చూ, లక్షణాంగము ఐ.

కలశాబ్ధి, సం. వి ఇ. పుం. పాల్కడలి: చూ, సముద్రము.

కలశాబిజి, సం. వి. ఆ. స్త్రీ పాలమున్నీటి కూఁతురు: చూ, లక్ష్మి. 1.

కలశి, సం. వి ఇ ఈ. స్త్రీ. 1. కోలపొన్న*: చూ, పృశ్నిపర్ణి; 2. కుండ: చూ, భాండము. 3; పెరుగుజిలికెపు కుండ: చూ, భాండము. 3-ఁ; 4. నీళ్ళకుండ: చూ, భాండము. 3-ంఎ; 5 నక్షత్రపు పొన్న*: సృగాలవిన్న.

కలశీక్షేతని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. కోలపొన్న*: చూ, పృశ్నిపర్ణి.

కలశోదధి, సం. వి. ఇ పుం. పాలసముద్రము: చూ, సముద్రము.

కలసము, సం. వి అ. పుం. కుండ: చూ, భాండము. 3. పెరుగుజిలికెపు కుండ.

కలసి, సం. వి. ఇ. ఈ స్త్రీ 1. కోలపొన్న*: పృశ్నిపర్ణి; 2. పెరుగుజిలికెపు కుండ: చూ, భాండము. 3; 3. కుండ: చూ, భాండము. 3; 3. నీళ్ళకుండ: చూ, భాండము. 3-ఁ.

కలసికొను, దే. అ. క్రి. రూ-కలిసికొను: చూ, సంయుక్తుఁడు.

కలసీసుకుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. అగస్త్యుఁడనుమని: చూ, ముని. 1; 2. వేఁపుటొజ్జ: చూ, బృహస్పతి.

కలసోదధి, సం. వి. ఇ పుం. పాలకడలి: చూ, సముద్రము.

కలహంస, సం. వి. అ. పుం. 1. కాదంబము, ధూమ్రవర్ణము లైన ముక్కు కాళ్ళు తెక్కుచుగలహంస, మధురముగాఁ బలుకుహంస: చూ, హంస; 2. రాజహంస, ఎఱ్ఱనిముక్కు కాళ్ళు గల హంస: చూ, హంస; ("రాజహంసస్తు కాదంబే కలహంసే నృపోత్తమే ఇతి. కలహంసస్తు కాదంబే రాజహంసే నృపోత్తమే." అని విశ్వకోశము); 3. రాజశ్రేష్ఠుఁడు: చూ, రాజు. 1-ంం; 4. కమలికలహంస నాటికయందు నాయకుఁడై చెప్పఁబడ్డరాజు: చూ, రాజు. 1-ఙ. (రూ-కలహంసము.)

కలహంసము, —పై.—

కలహనాశనము, సం. వి అ. పుం. నెమిలిడుగు*: చూ, భూతికరజము.

కలహప్రియ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. గోరువంక: చూ, శారిక.

కలహప్రియుఁడు, సం. వి. ఆ. పుం. నారదుఁడు: చూ, ముని. 1.

కలహము, సం. వి. అ. పుం, న 1. = కలన-కయ్యము. చూ, యుద్ధము; పుం. 2. సమరము: చూ, యుద్ధము; 3. కత్తియొఱ: చూ, ప్రహారము; 4. కట్టుట: చూ, బంధము. 1; 5. శోభ: చూ, వెలుతురు. 1.

కలహశీలుఁడు, సం. విణ. కచ్చెపోతు: చూ, పేచీకోరు.

కలహాంతరిత, అం. మందు కోపముచేఁ బ్రియుని విడనాడి వెనుక పరితాపమునొందెడు నాయిక. నాయికలు ఎనమండ్రులో నొకతె: చూ, నాయికలు.

కలహాశనుఁడు. సం. వి.అ.పుం. నారదుఁడు: చూ, సన్న్యాసి. 1.

కలహించు, సం. అ. క్రి. జగడమాడు: చూ, వాటులాడు.

కలహించుట, అం. చూ, గుణములు.
కలాంకురము, సం. వి. అ. పుం. బెగ్గురు: చూ, సారసము.
కలాంకురుఁడు, సం. వి. అ. పుం. కింసుఁడు: చూ, మూల దేవుఁడు.
కలాంతరము, సం. వి. అ.న. 1. వృద్ధి: చూ, వడ్డి; 2. లాబము: చూ, లాభము. 1.
కలాంబిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. వడ్డిబ్రదుకు: చూ, వృద్ధిజీవిక.
కలాకూలము, సం. వి. అ. న. విషము: చూ, ఓసము. 1.
కలాకేళి, సం. వి. ఇ. పుం. మరుఁడు: చూ, మన్మథుఁడు.
కలాచి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. = కాళంజి. తమ్మ పడిగము: చూ, పాత్రము. 6,
కలాచి, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. రొట్టిట్టు: చూ, ముంగిలి. 2; 2. ఇంటికొన: చూ, ప్రకోష్ఠము; 3. బుజమ్ముతుద.
కలాటీనము, సం. వి. అ. పుం. ఏట్రింత: చూ, వ్యాఘ్రాటము.
కలాదము, సం. వి. అ. పుం. 1. జువ్విపండు; 2. కుక్కల మైథునము: చూ, సంయోగము.
కలాదుఁడు, సం వి అ. పుం. 1. అగసాలె: చూ, స్వర్ణకారుఁడు; 2. చందమామ: చూ, హిమాంశువు; 3. విద్య చెప్పినవాఁడు: చూ, పంతులు. 1; 4. మాలుఁడు: చూ, మేనమామ; 5. మేనమామకొడుకు: చూ, మేనబావ; 6. జ్ఞాతి: చూ, దాయాదుడు; 7. కఠినచిత్తుఁడు: చూ, వ్యాధుఁడు. 2; 8. మొండెపుగాము, రాహువు: చూ, రాహువు. 9. కేతుగ్రహము: చూ, సుకేతనము.
కలానిధి, సం. వి. ఇ. పుం. 1. చంద్రుఁడు: చూ, చంద్రుఁడు; 2. ముక్కంటి: చూ, శివుఁడు; 3. పండితుఁడు: చూ, విద్వాంసుఁడు.
కలానువాది, సం. వి. ఇ. పుం. 1. తుమ్మెద: చూ, భ్రమరము; 2. చటకము: చూ, పిచ్చుక; 3 కయిజా: చూ, కౌఁజు.
కలాపకము, సం. వి. అ. పుం. 1. ఏనుఁగు మెడసంకెల; చూ, హస్తి. 1-ఐ. (ఎఐ); (శృంఖలము.) 2; 2. పండ్రెండు పేటల హారము: చూ, భూషణము. 2; 3. నొసటిబొట్టు: చూ, బొట్టు. 1.
కలాపతి, సం. వి. ఇ. పుం. చందురుఁడు: చూ, చంద్రుఁడు.
కలాపన, దే. వి. కలఁత: చూ, సంతాపము. వా. వి. 2. కల్పన.
కలాపము, సం. వి. అ. పుం. 1. ఇరువదియైదు పేటలుగల స్త్రీలయొద్దాణము: చూ, భూషణము. 2; 2. నెమలిపురి: చూ, పించము. 1; 3. అమ్ములపొది: చూ, బాణము. 1-ఐ; 4. తొడవు: చూ, భూషణము. 2; 5. గుంపు: చూ, సమూహము; 6. ఓంకారము: చూ, ప్రణవము; 7. చెడ్డవలుకు: చూ, శబ్దము. 2-ళ; 8. మంచిచితమగు ప్రదేశములేక తిన్నె; 9. ఒదలు: చూ, శరీరము; 10. తెలివి: చూ, హృల్లేఖము. 2; 11. ముక్తి: చూ, మోక్షము. 1; 12. చేయుట: 13. నర్తనమునందు రెండుకాళ్ళతోను మూఁడు మారులు నృత్యముచేయుట; 14. కళలలో భేదము; 15. వేదవాక్యము; 16. ఒకవిధమగు కాలము, దే. వి. (1) కలఁత: చూ, సంతాపము.

కలాపి, సం. వి. న్. పుం. 1. నెమలి: చూ, మయూరము; 2. జువ్వి*: చూ, ప్లక్షము; దే. వి. (1) రూ-కలయంపి. ఆం. భా. ద్వి. పు. 23: పేన్నిక్కు: చూ, సలిలము. 1-ఐ.
కలాపిని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. రాతిరి: చూ, రాత్రి; 2. నాగరముస్త*: చూ, తృణము. 1.
కలాపుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. కంసాలి: చూ, స్వర్ణకారుఁడు; 2 చందురుఁడు: చూ, చంద్రుఁడు; 3. ఇనుఁడు: చూ, సూర్యుఁడు; విణ. 4. వ్రాసెడువాఁడు: చూ, శిల్పి.
కలాపూర్ణుఁడు, సం. వి. అ. పుం. చందమామ: చూ, చంద్రుఁడు.
కలాబాక్షము, సం. వి. అ. పుం. వ్రీహిధాన్యము: చూ, ధాన్యము.
కలాభృత్తు, సం. వి. త్. పుం. చందమామ: చూ, చంద్రుఁడు.
కలామకము, సం. వి. అ. పుం. కలమధాన్యము: చూ, ధాన్యము.
కలాయ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. గండదూర్వ*: చూ, తృణము. 1.
కలాయకము, సం. వి. అ. పుం. లంకలనెడువల్లు: చూ, ధాన్యము,
కలాయసము. సం. వి అ. పుం. బేరము: చూ, వర్తకము.
కలాయసుఁడు, సం. వి. అ. పుం. నట్టువఁడు: చూ, నర్తకుఁడు.
కలాయము, సం. వి. అ. పుం. 1. గుండ్రవి నెనగలు: చూ, పెనగలు. (బోడనెనగలని వాడుక); 2. లంక లనెడువల్లు: చూ, ధాన్యము.
కలాయి, వా. వి. పాత్రలకు తగరముపూయుట. (కళాయిఅనియు.)
కలాలాపము, సం. వి అ. పుం. తుమ్మెద: చూ, భ్రమరము.
కలాళి, వా. వి. కల్లు, సారాయ లమ్మువాఁడు.
కలావతి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. తుంబురువీణ: చూ, వీణ. 1-ఐ; (తుంబురను గంధర్వునివీణె); (రూ-కళావతి); 2. కళలను దెలిసినయాఁడుది, రూ - కళావతి: చూ, స్త్రీ. 1-ఐఐ; అం. 3: చూ, తతవాద్యములు.
కలాలుఖానా, వా. వి. కల్లుసారాయలమ్ము దుకాణము.
కలావరు, అం. వి. 1. (రూ-కళావసు) చీట్లాటలోని నలుపు గుఱుతుగల కాకితము. 2. నానాభరణము: చూ, భూషణము. 2-ఓ-(ఎ).
కలావాదము, అం: చూ, తంత్రములు.
కలావికము, సం. వి. అ. పుం. కోడి: చూ, పుంజు.
కలావికలము, సం. వి. అ. పుం. చటకము: చూ, పిచ్చుక.
కలాసకము, సం. వి. అ. పుం. పదునాలుగంగములుగల నర్తన భేదము: చూ, నాటకము. 1. (తె. ప:—కలానికి.)
కలాసము, దే. వి. కుమ్మరి కుండలుచేయు సాధనము.
కలాని, వా. వి. ఓడమీఁదిపనివాఁడు. (రూ-కళాని. తెనుఁగున వాడుక.)
కలానికి, వై. వి. = కలాసకము: చూ, నాటకము. 1.
కలాహరము, సం. వి. అ. పుం. కాహళమను వాద్యము, వహిరి: చూ, వీణ. 1-ఐఓ.
కలి, సం. వి. ఇ. పుం. 1. కయ్యము: చూ, యుద్ధము; 2. జగడము: చూ, యుద్ధము; 3. కలియుగము. 4,32,000 వత్సరములకాలము: చూ, యుగములు. (చూ, ఉగము. 2); 4. ఈఁచబోయిన కాలుగలవాఁడు: చూ, వంగువు; 5.

శూరుఁడు: చూ, హంపీరుఁడు. 2; 6. తాఁడె*: చూ, విభీతకము; ఇ. స్త్రీ. 7. కళ్లెము: చూ, వాగె; 8. సీలి*: చూ, రంజన; 9. పుష్పించుటకు సిద్ధమైన మొగ్గ: చూ, మొగ్గ. 1; దే. వి. (1) కడుగు: చూ, శుక్తము. 1-ఁ; (2) పులియఁ బెట్టిన కడుగునీరు: చూ, శుక్తము 1-ఇ.

కలింగ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. పెద్దపిఱుఁదులు గల యాఁడుది: చూ, స్త్రీ. 1-ఎ.

కలింగకము, సం. వి. అ. పు. కొడిసెకాయ: చూ, వత్సకము. (ఇంద్రయవము.)

కలింగము, సం. వి. అ. పుం. 1. కొడిసె *: చూ, వత్సకము. 2. కర్కారుకము*: చూ, పుచ్చ; 3. కూఁకటిమూఁగ: చూ, భృంగరాజము. 3; 4. నెమిలడుగు*: చూ, పూతికరజము; 5. కళింగదేశము: చూ, దేశము; 6. కొడిసెకాయ: చూ, వత్సకము. (ఇంద్రయవము); 7. కొండ: చూ, పర్వతము; 8. చక్కఁదనము: చూ, సౌందర్యము.

కలింగి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. కొడిసెకాయ: చూ, వత్సకము. (ఇంద్రయవము).

కలింగుఁడు, సం. విణ. 1. నేర్పరి: చూ, సమర్థుఁడు; పుం. 2. వాయులింగము అనఁగా శ్రీకాళహస్తీశుఁడు. (అని వాడుక).

కలింజకము, సం. వి. పుం. కటము: చూ, చాఁప. (రూ-కిలింజకము).

కలింజనము, సం. వి. అ. పుం. మంగలిపల్లె: చూ, దేశము.

కలింజము, సం. వి. అ. పుం. కటము: చూ, చాఁప.

కలిందకన్య, సం. వి ఆ స్త్రీ. యమునానది: చూ, నది.

కలిందజ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ.—వై.—

కలిందము, సం. వి. అ. పుం. 1. తాఁడె*: విభీతకము; వా. 2. కలిందమనుకొండ: చూ, పర్వతము.

కలిందుఁడు, సం. వి. అ. పుం. సూరుఁడు: చూ, సూర్యుఁడు.

కలిక, సం. వి. అ. పుం, స్త్రీ. 1. = కళ్లెము: చూ, వాగె; 2. ముకుళము: చూ, మొగ్గ. 1.

కలికము, సం. వి. అ. పుం. 1. కొంగ: చూ, బకము; దే. వి. (1) శైత్యనివారణార్థము కంటికివేసెడు మందు.

కలికారకము, సం. వి. అ. పుం. నెమిలడుగు*: చూ, పూతికరజము.

కలికారకుఁడు, సం. వి అ. పుం. నారదుఁడు: చూ, ముని. 1.

కలికారము, సం. వి. అ. పుం. 1. కూఁకటిమూఁగ: చూ, భృంగరాజము. 3; 2. కావ్యకమను పక్షి: చూ, పీతమస్తకము; 3. నెమిలడుగు:* చూ, పూతికరజము.

కలికారి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ఉపవిషభేదము*: చూ, విష.

కలికాలి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. కలికాలియను తరి గొజ్జ*: చూ, హాలిని.

కలికి, దే.వి.1. రూ-కల్కి, ఆఁడుది: చూ, స్త్రీ; 2. రూ-కల్కి. మనోజ్ఞురాలగు ఆఁడుది: చూ, స్త్రీ; 3. కొంగతలఈఁక: చూ, తెక్క. 1; 4. మనోజ్ఞము; ఉ. హరి. 3, ఆ. 147: చూ, సౌందర్యము.

కలికోత్కలిక, వా. వి. కావ్యలక్షణములోని క్షుద్రప్రబంధలక్షణమును తెలుపునది: చూ, క్షుద్రప్రబంధము.

కలిగించు, దే స. క్రి. 1. కలుగఁజేయు: చూ, సృజించు; 2. లేనిది కలుగఁజేయు: చూ, సృజించు.

కలిగించుట, దే. వి: చూ, పుట్టించుట.

కలిగొట్టు, దే. వి. పాటల*: చూ, స్థాలి. 2.

కలితనము, దే వి. నేర్పు. భార. విరా. 4, ఆ. 223: చూ, సామర్థ్యము. 1.

కలితము, సం. వి. అ. పుం, స్త్రీ. 1. కళ్లెము: చూ, వాగె; విణ. 2. ఎఱుఁగఁబడినది. చూ, విదితము. 1; 3. పొందఁబడినది: చూ, ప్రాప్తము. 1.

కలితాంతము, (గీతాలంబనము) అం. ఒకానొక వృత్తము. ఇందొక్కొక్కపాదమునందు త, జ, జ, వ గణములుగలదై ఎనిమిదవయింట యతిగల ఏకాదశ ఛందస్సునందుఁ బుట్టిన వృత్తము. ఉదా.—"సామోదనవిశ్రమసంయుతమై, వేమాఱుతలాలగ విస్తృతమై, దామోదరదేవుక, థల్యాకఁ, భూమింగలితాంతము పూర్ణమగుఁ."

కలితాపసుఁడు, సం. వి. అ. పుం = కలనతపసి. నారదుఁడు: చూ, సన్న్యాసి. 1.

కలితి, క్ల్తి. హిం. మిశ్రితము, స్వచ్ఛముకానిది.

కలితుఁడు, సం. విణ. 1. ఆప్తుఁడు: చూ, స్నేహితుఁడు 1; 2. జ్ఞాతి: చూ, దాయాదుఁడు; 3. చుట్టము: చూ, బంధువు.

కలిదైవత్య, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. పదునాలుగవ తిథి, చతుర్దశి: చూ, తిథి. 1.

కలిద్రుమము, సం. వి. అ. పుం. తాంబ్ర*: చూ, విభీతకము.

కలిప్రియుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. నారదుఁడు: చూ, ముని. 1; 2. కోఁతి: చూ, వానరము.

కలిభుజశకము, అం: చూ, శకములు.

కలిమము, దే. వి. నంజుడు. భార. శాం. 3. ఆ. 285: చూ, మాంసము.

కలిమారకము, సం. వి. అ. పుం. నెమిలడుగు*: చూ, పూతికరజము. (రూ-కలికారకము.)

కలిమాలకము, సం. వి. అ. పుం. చూ, రూ-కలిమారకము.

కలిమాలకుఁడు, సం. వి. అ. పుం. ఎకిమీఁడు: చూ, ప్రభువు. 2.

కలిమాల్యము, సం. వి. అ. పుం. నెమిలడుగు*: చూ, పూతికరజము.

కలిమి, దే. వి. రూ-కల్మి. 1. అతిశయము: చూ, హెచ్చు. 2; 2. సంపద. భార. శాం. 1, ఆ. 51: చూ, సంపత్తి. 1; 3. తానము: చూ, స్థానము. 1; 4. కలుగుట. భార. ఆర. 4, ఆ. 189: చూ, పుట్టించుట.

కలిమిచెలి. దే. వి. లచ్చి: చూ, లక్ష్మి. 1.

కలిమిదండుగ, ద్వ. వి. నేరములేకున్నను ధనవంతునియొద్ద తాను పుచ్చుకొనెడు ధనము.

కలిమిలేములు, లో. ఔగాములు: చూ, కష్టసుఖములు. "కలిమి లేములు కావడికుండలు."

కలిమోహనము, నం. వి. అ. పుం. వండ్లతోనిండిన మేడి*: చూ, మేడి.

కలియకట్టు, దే. అ. క్రి. 1. కలిసిగట్టిగా అంటఁగట్టు; 2. అంటుకట్టు: చూ, క్రొక్కు. 3.

కలియఁబెట్టు, దే. స. క్రి. ఎనియఁజేయు: చూ, ఎనుచు, ఎనుపు.

కలియిక, దే. వి: చూ, రూ-కలయిక.

కలియికలాగులు, అం. ఒకానొక రతిబంధము: చూ, రతి బంధములు.

కలియు, దే. స. క్రి. రూ-కలయు. పొందు: చూ, ప్రాప్తించు. (కలుపు. కలుపుఁగోలు ఇత్యాది సాధారణప్రయోగములం బట్టి ఇట్లు ఇకారమధ్యముగాను వ్రాయఁబడియె.)

కలియుగము, అం. 1: చూ, యుగములు (చూ, కలి. 3.)సా. 2. కలియుగంబున భూపతనలగ్నమే జన్మలగ్న మని శాస్త్రము చెప్పుచున్నది. ఈసమయమునుబట్టి జన్మలగ్నము కనిపెట్టవలెను.

కలియుగవర్జ్యములు, అం. సముద్రయానము, అన్యవర్ణస్త్రీనిఁ బెండ్లియాడుట, పుత్రోత్పత్తి మధుపర్కములయందుఁ బశు వధము, శ్రాద్ధములయిందు మాంసపరిగ్రహము, వానప్రస్థ సన్న్యాసములు, పెండ్లియైన పడుచునకు మఱలఁబెండ్లిచేయుట, నరమేధాశ్వమేధ గోమేధములు, మహాప్రస్థానగమనము.(8).

కలిలము, సం. వి. అ. న. 1. ఆఁడుదాని రక్తమును మగవాని రేతస్సును కలిసినముద్ద: చూ, రేతస్సు. 1; తద్వి: చూ, రూ-కలలము. 1: పుం. 2. గండ్రగొడ్డలి: చూ, ముద్గరము; 3 పరస్త్రీ పంగమము: చూ, సంయోగము; 4. ఎఱుఁగరానిది: చూ, రహస్యము; 5. చొరరానిది: చూ, దుర్గమము.

కలివ, సం. వి. అ. స్త్రీ. కళ్ళెము: చూ, వాగె.

కలివి, దే. వి. రూ-కలివె*: చూ, సామ్లపుష్పఫ. (ప్రకృతి. కరివిండా. పురుషోత్తమకవీయము.)

కలివె, దే. వి. రూ—పై.— (ప్రకృతి. కరమర్ద పురుషోత్తమ కవీయము.)

కలీనము, సం. వి. అ. పుం. పచ్చగుఱ్ఱము: చూ, హయము. 1-గఽ.

కలీయము, సం. వి. అ. పుం. న. కళ్లెము: చూ, వాగె.

కలు, దే. వి. రూ-కల్లు. 1. శిల. లక్ష్మీ. 2, ఆ. 56: చూ, రత్నములు. 1-గఽ-(ఽ); 2. బండిచక్రము. కాశీ, 1, ఆ. 77: చూ, బండికల్లు; వై. వి. 3. మధ్యము. ఉ. హరి. 4, ఆ. 132: చూ, సుర. 1; 4. మద్యవిశేషము: చూ, సుర. 1.

కలుఁగానుగు, దే. వి. (కలు + కానుగు) త్రాయంతి *: చూ, వార్షికము 1. (రూ-కలుఁగ్గానుగు.)

కలుఁగు, దే. వి. 1. బొక్క: చూ, రంధ్రము. 1-గ; 2. గుహ. అచ్చ. కిష్కిం, కాం. 27: చూ, రంధ్రము. 1-ఏ; 3. గర్తము: చూ, రంధ్రము. 1-ఇ. (రూ-కల్గు.)

కలుఁగ్రానుగు, దే. వి: చూ, రూ-కలుఁగానుగు.

కలుఁజు, దే. వి. చెఱువులోనగువాని నీళ్ళుపోవుటకు జాతితోఁ గట్టిన మార్గము: చూ, మరిగొమ్మ.

కలుక్కు, దే. వి. మనసు నొచ్చుటయందగు నసుకరణము; సా. 3, ఆ. 50: చూ, హూహూ.

కలుక్రాంత, దే. వి: చూ, కలుఁగానుగు*.

కలుగచ్చ, దే. వి. ఒకరకిముగచ్చ*: చూ, సోమరాజి.

కలుగానుగ, దే. వి. జాతిగానుగ; రామా. 1, ఆ. 127: చూ, గానుగ. (సున్నపుగానుగ అని వాడుక.)

కలుగు, దే. ఆ. క్రి. 1. ఒప్పిదమగు. భార. ఉద్యో, 4, ఆ. 135: చూ, రవణించు; 2. ఉండు. భార. ఆది. 2, ఆ. 110: చూ, వర్తించు; 3. ఓపు. హరి. ఉ 6, ఆ. 59: చూ, పర్యాప్తమగు; 4. జన్మించు భాగ. 9, స్కం: చూ, పుట్టు. 2; 5. కూడు. అని. 2, ఆ. 141: చూ, సరిపడు 2; స.క్రి. 6. పొందు. భార. అర. 1, ఆ. 231: చూ, ప్రాప్తించు. (రూ-కల్లు.)

కలుగొట్టు, దే. వి: చూ, రూ-కలిగొట్టు*.

కలుచ, వై. వి 1. = కలుషమ్. దోషము భార. శాం 4, ఆ. 185: చూ, పాపము; (రూ-కలుచు); 2. కలఁత: చూ, సంతాపము; 3. క్రోధము: నై. 5, ఆ 157: చూ, రోషము.

కలుచపఱు, వై. అ. క్రి. కలఁతఎడు. లక్ష్మీ. 5, ఆ. 4: చూ, సంక్షోభించు.

కలుజువ్వి, దే. వి: చూ, రూ-కలజువ్వి*.

కలుపు, దే. వి. 1. దధి. శకాం. 3, ఆ. 14: పెరుఁగు: చూ, స్తన్యము. 1-ంఽ; 2 మిళ్ళిదధి: చూ, పెరుఁగు. 1. (రూ-కిలపు); 3. పైరులోని కసవులోనగునది: చూ, అలుము; స క్రి. 4. కూర్చు, కలియఁజేయు: చూ, సంధించు. 3.

కలుపుఁగోలు, దే. వి. (కలుపు + కోలు) రూ-కల్పుఁగోలు. అభేదము: చూ, బుజ్జగింత. 1.

కలుపుఁగోలుతనము, ద్వ. వి. రూ - కల్పుఁగోలుతనము. అభిన్నత్వము; రామా. 5, ఆ. 134: చూ, బుజ్జగింత. 1.

కలుపుట, దే. వి 1. కలపడము: చూ, సంకలనము; 2. రజస్వలానంతరమున భార్యను భర్తతోకలుపుట: చూ, గర్భాధానము.

కలుబంద, దే వి: చూ, రూ-కలబంద*.

కలుముంద, దే. వి.—పై.—

కలుషము, వై. వి. = కల్మష. కలుషగంధము; ఆం, భా. ప్ర. ధీ. 106: చూ, వాసన.

కలుమ్రుచ్చు, దే. వి. అంబేద: చూ, నిష్ప్రయోజకుఁడు.

కలుములగరితబిడ్డ, ద్వ. వి. సిరిచూలి: చూ, మన్మథుఁడు.

కలుములచెలి, దే. వి. లచ్చి: చూ, లక్ష్మీ. 1.

కలువ, వై. వి. 1. = కైరవ. రూ-కల్వ ఒకానొకజలపుష్పము. ఉత్పలము. య. 5, ఆ, 104: చూ, కలవ. 1; 2. కూడిక: చూ, సంయోగము.

కలువకంటి, బ్వ. వి. (కలువ + కన్ను) 1. ఆఁడుది: చూ, స్త్రీ. 1; 2. కలువపోకులవంటి కన్నులగల యాఁడుది: చూ, స్త్రీ. 1-ఎళం.

కలువడము, వై. వి. (కలువ + వడము) ఉత్సవాదికాలములలో ధ్వజస్తంభము లోనగువానియందు వ్రేలఁగట్టెడు బంగారు కలువపూదండ, కళా 2, ఆ. 9; రా. ఆ, కాం. 52; భార, ఆది. 6, ఆ. 149: చూ, విశాఖము.

కలువము, దే. వి. రూ-కల్వము. మందునూలు రాయి: చూ, రత్నములు. 1-గఽ-(గఱ).

కలువరాయఁడు, పై.వి. చందమామ: చూ, చంద్రుఁడు, (ఇట్లు కలువతేఁకులోనగునవి.)

కలువరింత, దే. వి: చూ, రూ-కలవరింత.

కలువరింపు, దే. వి. —పై.—

కలువఱాకట్టు, ద్వ. వి. శిలాబంధపుష్కరిణీ: చూ, సరస్సు. 1-ఆ.

కలువతేకు, ద్వ. వి. 1. కలువపూతేకు: చూ. రూ-కల్వతేకు; ఐ. 2. రూ-కల్వతేకు. పిఱుఁదులమీఁది నఖక్షతము: చూ, నఖక్షతము; 1-ఁ; ఐ. 3. కంటియందుఁజేయు నఖక్షతము, రూ-కల్వతేకు: చూ, నఖక్షతము. 1-ఁ.

కలువలదాయ, పై. వి. తమ్ములవిందు. అచ్చ. యు, కాం. 79: చూ, సూర్యుఁడు. (ఇట్లు కలువలసూఁడు.)

కలువలతేఁతోడు, ద్వ. వి. లచ్చి: చూ, లక్ష్మి. 1.

కలువవిందు, ద్వ. వి. కుముదబాంధవుఁడు, రామా. 6, ఆ. 30: చూ, చంద్రుఁడు. (ఇట్లు కలువచెలి.)

కలువు, దే. అ. క్రి: చూ, రూ-కలుగు. సా. 2, ఆ. 128.)

కలుషము, సం. వి. అ. న. 1. = కలుచ: చూ, పాపము; 2. భయానకరసము: చూ, రసములు; పుం. 3. దున్నపోతు: చూ, మహిషము; 4. కోపము: చూ, రోషము; 5 పులి కడుగు: చూ, ఋక్షము. 1; 6. గాలి: చూ, వాయువు; 7. దుమ్ము: చూ, రేణువు. 1; 8. నెల: చూ, మాసము. 1; విణ. 9. కలఁకఁబాటినది: చూ, మలినము. 3; 10. చరించునది: చూ, తరళము; 11. చిత్రవర్ణముకలది: చూ, వర్ణము. 6-ఆ-(ఁ.)

కలుషించు, సం. అ. క్రి. కలఁకఁబాఱు హరి. ఉ. 2. ఆ 29; భార. విరా. 2, ఆ. 48: చూ, సంక్షోభించు.

కలుషుఁడు, సం. వి. అ. పుం. రక్తసుఁడు: చూ, రాక్షసుఁడు. 1.

కలుసుఁగూర, ద్వ. వి. (కలుసు + కూర) అనుకుగావండిన కూర. పై 3, ఆ. 50. (కలగలుపుకూర అవి వాడుక): చూ, వ్యంజనము. 1.

కలోపనత, అం: చూ, మధ్యమగ్రామగత మూర్ఛనలు.

కల్కంద, దే. వి: చూ, రూ-కలకంద.

కల్కఫలము, సం. వి. అ. పుం. దాడిమము*: చూ, దానిమ్మ.

కల్కము, సం. వి. అ. పుం. న. 1. కపటము: చూ, వ్యాజము. 1; 2. కలుచ: చూ, పాపము; 3. పెయ్యి నూనెలోనగు వానియందు అడుగున నిలిచినమడ్డి: చూ, స్నేహము 1-ఁఇ; 4. ఏరుగడము: చూ, మలము. 1; 5. మలసామాన్యము: చూ, మలము, 1; (క్రొవ్వు, శేతస్సు, నెత్తురు, మెదడు, మూత్రము, విష్ఠ, గులిమి, చీమిడి, తెమడ, కన్నీరు, పుని, చెమట యను పంచ్రెండువిధములైన మలములు); 6. తాఁడె*: చూ, విభీతకము; 7. కన్నీరు: చూ, సలిలము. 1-ఆ-ఐ.

కల్కి, సం. వి. ఇ. పుం. 1. తాఁడె*: చూ. విభీతకము; 2: చూ, అవతారములు. (రూ-కలికి); దే. వి. (1) రూ-కలికి. ఆఁడుది: చూ, స్త్రీ; (2) రూ- కలికి. మనోజ్ఞురాలగు ఆఁడుది: చూ. స్త్రీ.

కల్కుఁడు, పం. విణ. పాపాలముద్ద: చూ, పాపాత్ముఁడు.

కల్గు, దే. వి. 1: చూ, రూ-కలుఁగు 1-2-3; ఆ. క్రి. 2: చూ, రూ-కలుగు. 1-2-3-4-5-6.

కల్నెటు, దే. వి. కన్నియలేడి: చూ, మహాపశువు. (ఆంధ్ర పదపారిజాతము.)

కల్పకము, సం. వి అ. పుం. 1. తెల్లతుమ్మ*: చూ, విట్టదిరము; 2. కల్పవృక్షము*: చూ, వేలుపుఁజెట్టు; 3. కల్పిరము: చూ, నీరము.

కల్పకవద్వల్లి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. అడవికాఁకర: చూ, నుషవి. 1.

కల్పకుఁడు, సం. వి. అ. పుం. నాపితుఁడు: చూ, మంగలి.

కల్పక్షయము, సం. వి. అ. పుం. బ్రహ్మప్రళయము, త్రుంగుడు: చూ, సంవర్తము. 1. (బ్రహ్మదినప్రళయము.)

కల్పన, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. ఆయత్తము చేయుటకై యేనుఁగునకుఁ గట్టిన విడుత్రాడు; 2. కల్పించుట: చూ, రచన.

కల్పనము, సం. వి. అ. న. 1. కల్పి: చూ, సంగ్రహము. 2; 2. కల్పన: చూ, రచన; 3. మనోవ్యాపారము, ఎన్నిక: చూ, సంకల్పము.

కల్పపాదపము, సం. వి. అ. పుం. కల్పవృక్షము: చూ, వేలుపుఁజెట్టు.

కల్పము, సం. వి. అ. పుం. 1. బ్రహ్మప్రళయము, కల్పాంతము, త్రుంగుడు: చూ, సంవర్తము. 1; 2. దేవతరువు*: చూ, వేలుపుఁజెట్టు; 3. పాడి: చూ, సత్యము. 1; 4. బ్రహ్మదినము; 5. వేదాంగమైనవిధి: కథాప్రసంగము; 6. నియమన గ్రంథము: చూ, శాస్త్రములు; 7. అవాంతరకల్పము: చూ, వికల్పము; 8. భ్రష్టముకాని ధర్మము; 9. వేదాంగకల్పశాస్త్రము; 10. స్వోచితధర్మమును పదలకుండుట; విణ. 11. కొంచెము తక్కువగానున్నది; (నపుంసకలింగమును అగును); అం. 12. శాస్త్రములు ఆఱింటిలో నొకటి: చూ, శాస్త్రములు; 13. వేదాంగములు ఆఱింటిలో నొఁటి: చూ, వేదాంగములు; 14. విద్యలు పదునాలుగింటిలో నొకటి: చూ, విద్యలు; 15. కల్పమనఁగ కల్పించునది = వేదములోఁ జెప్పఁబడియున్న దర్శపూర్ణమాసాది యాగములలోఁజేరియున్న క్రియలకు దేనితరువాత నేదియో ఆవరుసను బోధించెడిది యనుట. ఈ కల్పసూత్రములు నాలుగువేదములకును వానిలోఁజేరిన ప్రతిశాఖకును ఒక్కొక్కగ్రంథము చొ॥ పుట్టియున్నట్టు కన్పట్టుచున్నవి.

కల్పవృక్షము, సం. వి. అ. పుం. 1. కోరినవస్తువులనిచ్చెడు దేవవృక్షసామాన్యము*: చూ. వేలుపుఁజెట్టు; అం. 2: చూ, కల్పవృక్షములు; 3: చూ, మహాదానములు.

కల్పవృక్షము దగ్గఱకువెళ్ళి కాయయడిగినట్లు, లో. ఉదా.— "కల్పవృక్షమునకుఁగదిని కాయడిగిన, చందమునను శౌరి సమ్మఖమున, జేరి తుచ్ఛమయిన నిరివేఁడికొననయ్యె, నాప దోసమెఱుఁగదనుట నిజము." (కుచేలోపాఖ్యానము.)

కల్పవృక్షములు, అం: మందారము, హరిచందనము. (5).

కల్పసూత్రములు, అం. (అగ్ని వైశ్య సూత్రే) బోధాయనాది తొమ్మిది సూత్రములు.—1. బోధాయనము, 2. ఆపస్తంబము, 3. సత్యాషాఢము. 4. ద్రాహ్యాయణము, 5. అగస్త్యము, 6. కాణ్డిన్యము, 7. ఆశ్వలాయనము, 8. శాంభవీయము,

9కాత్యాయనము.—ఇవి షోడశ సంస్కారాత్మకములై కర్మ ప్రతిపాదితమగు పూర్వకాండమును మాత్రము వచించుటచే వీసూత్రములు పూర్వసూత్రములు; వైఖానసాది తొమ్మిది సూత్రములు —1 వైఖానసము, 2 కౌసకీయము, 3 భారద్వాజము, 4 అగ్నివైశ్యము, 5 జైమినీయము, 6 (చూ) వాధూలము, 7 మాధ్యందినము, 8 కౌండిన్యము, 9 కౌషీతకము. — ఇవి విషేకాద్యష్టాదశసంస్కారాత్మకములై కర్మప్రతిపాదిత పూర్వకాండమును జ్ఞానప్రతిపాదితమగు అపరకాండమును వచించుటచే వీసూత్రములు అపర సూత్రములు. ఈసూత్రానుష్ఠాత లందఱును బ్రాహ్మణులే. ఇందొకరిఁంచె మఱియొకరు శ్రేష్ఠులవిగాని తక్కువవారనిగాని చెప్పుట మహాఋషుల దూషించుట యగును.

కల్పాంతము, సం. వి. అ. పుం. ప్రళయము, త్రుంగుడు: చూ, సంవర్తకము. 1.

కల్పించు, సం. స. క్రి. 1. కలిగించు: చూ, సృజించు: 2. రచించు: చూ, విరచించు.

కల్పితము, సం. వి. అ. పుం. 1. నిర్మించిన యేనుఁగు: చూ, హస్తి; 1-(ఱ) విణ. 2. రచియింపఁబడినది: చూ, విరచితము.

కల్మషము, సం. వి. అ. పుం. 1. కసటు: చూ, పాపము; 2: హస్తపుచ్ఛము; పుం. 3: చూ, నరకములు; 4. నలుపు: చూ, వర్ణము. 6-ఓ; విణ. 5. నల్లనిది: చూ, వర్ణము. 6-ఓ-(ం); 6. కలఁకఁబాటినది: చూ, మలినము. 3.

కల్మాని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. పాందాను: చూ, హడపము 1. (చూ, పాత్రము. 6.)

కల్మాషకఁరుఁడు, సం. వి. అ. పుం. ముక్కంటి: చూ, శివుఁడు.

కల్మాషపాదుఁడు, సం. వి. అ. పుం. ఇక్ష్వాకువంశీయుఁడగు అయోధ్యాధిపతి, సౌదాసుఁడనురాజు: చూ, రాజు. 1-ఎ.

కల్మాషము, సం. వి. అ. పుం. 1. చిత్రవర్ణము: చూ, వర్ణము. 6-ఓ; 2. నలుపు: చూ, వర్ణము. 6-ఓ; 3. అలచందలు: చూ, రాజమాషము; 4. కసటు: చూ, పాపము; 5. కోపము: చూ, రోషము; 6. నలుపెక్కువగాఁగల తెలుపు: చూ, వర్ణము; 6-ఱ-(ఎ): విణ. 7. చిత్రవర్ణము కలది: చూ, వర్ణము. 6-ఏ; (6-ఏ-(ం); విణ. 8. నలుపెక్కువగాఁగల తెలుపు గలది: చూ, వర్ణము. 6-ఱ-(ఎ); 9. నలుపుగలది: చూ, వర్ణము. 6-ఓ-(ం).

కల్మాషి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. ఎఱ్ఱనలుపుగల తెల్లివస్తువు; 2. కల్మాషినది: చూ, నది; 3. యోనిమూలము: చూ, భగము. 12; 4. గుదము: చూ, మొడ్డి.

కల్మాషుఁడు, సం. వి. అ. పుం. రక్కసుఁడు: చూ, రాక్షసుఁడు. 1.

కల్మి, దే. వి: చూ, రూ-కలిమి.

కల్య, సం. వి. అ. స్త్రీ. 1. ఆఁడుకి: చూ, స్త్రీ; 2 = కల్లు: చూ, సుర. 1; 3. మంచిమాట: చూ, శబ్దము. 2; 4. కిరికి*: చూ, హరీతకి.

కల్యము, సం. వి. అ. న. 1. వేకువ: చూ, వేగుజాము, 2. = కల్లు: చూ, సుర. 1; 3. ప్రభావము: చూ, శ్రైష్ఠ్యము; విణ. 4. ఏడమూపఁతు: చూ, చెవిటిమూఁగ; 5. ఉపాయము కలది. (మాట): చూ, శబ్దము. 2-ఐ; 6. శుభమైనది. (మాట): చూ, హితవచనము: 7. రోగములేనిది: చూ, వార్తము. 8; 8. సంపాదింపఁబడినది: చూ, సంపాతము; 9. తరుణమునఁ దగినది: రూ-కాల్యము.

కల్యజిగ్గి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. కల్యవర్తము. ప్రాతర్భోజనము: చూ, సాదనము. (1). ఁఱ-(ం).

కల్యత్వము, సం. వి. అ. న. రోగములేమి: చూ, అనామయము, ఆరోగ్యము.

కల్యపాలఁడు, సం. వి. అ. పుం. కబ్బిలి: చూ, సురాజీవి.

కల్యవర్తము, సం. వి. అ. పుం. కల్యజిగ్గి: చూ, ప్రాతర్భోజనము.

కల్యాణ, అం. ఘృతములలో నొకటి. చూ, ఘృతములు.

కల్యాణగోత్ర, సం వి. ఆ. స్త్రీ. గంగానది: చూ, నది.

కల్యాణగోత్రము, సం. వి. అ. పుం. 1. మేరువు: చూ, పర్వతము; 2. అర్కపర్ణము*: చూ, జిల్లేడు; 3. మంచిదారి: చూ, సన్మార్గము.

కల్యాణబీజము, సం. వి. అ పుం. మయూరము. బిల్లతలగడ: చూ, లోడు.

కల్యాణము, సం. వి. అ. న. 1. క్షేమము: చూ, శుభము. 1; 2 చొక్కపుబంగారు: చూ, లోహము. 1; 3. బుద్ధియను ఓషధి. ద్రవాంగము: చూ, (వృద్ధి;) రాజాహము. 1-ఒ; 4 పెండ్లి: చూ, వివాహము; 5. అక్షయము: చూ, శాశ్వతము; విణ. 6. మంగళకరమైనది: చూ, శుభము. 1.

కల్యాణి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1 గౌరి: చూ, పార్వతి. 1; 2 నేల: చూ, భూమి. 1; 3. ఒకానొక రాగము: చూ, స్వరము. 2-ళళ; 4. కాయమినుము: చూ, మినుము, 5. ఆవు: చూ, ధేనువు.

కల్యాణిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. మణినిల: చూ, రత్నములు. 1-12-(ంం).

కల్యాణిని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. బల*: చూ, ముత్తవపులగము; విణ. 2. కల్యాణ విశిష్టమైనది.

కల్యాపాఁడు, సం. వి. అ. పుం. కల్లమ్మువాఁడు: చూ, సురాజీవి.

కల్యుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. దక్షుఁడు, నవబ్రహ్మలలో నొక బ్రహ్మ: చూ, బ్రహ్మ. 1; 2 విగతరోగుఁడు: చూ, వార్తుఁడు; 3. నేర్పరి: చూ, సమర్థుఁడు; 4. మూఁగవాఁడు; చూ, మూఁగ. 3; 5. చెవిటి: చూ, బధిరుఁడు.

కల్ల, దే. వి. 1. పరుషవచనము; పర. 3. ఆ, 297: చూ, పరుషము. 2; 2. అనత్యవచనము; కళా. 3, ఆ. 246: చూ, వితథము; 3. తప్పు; సా. 2, అ. 231: చూ, నేరము; 4 మోసము; అచ్చ. యు, కాం. 116: చూ, వంచన; 5. తోఁటలోనగువాని వెలుగు. ఉ, హరి 4, అ. 308: చూ, ప్రాచీనము. 1; విణ. 6. అనత్యము: చూ, వితథము; 7. పరుషము: చూ, పరుషము. 2.

కల్లంగడి, ద్వ. వి. సారాకొట్టు: చూ, గృహము. 1.
కల్లంబు, అం: చూ, విన్నాణములు. (రూ-ఇల్లము.)
కల్లఁడు, సం. విణ. చెవిటి: చూ, బధిరుఁడు.
కల్లజిగడము, ద్వ. వి. అభ్యాఖ్యానము: చూ, యుద్ధము.
కల్లతనము, దే. వి. 1. చెడ్డనడత; కాశీ 4. ఆ. 9ం: చూ, తప్పునడత; 2. మోసము; భాగ. 6, స్కం. 5: చూ, వంచన.
కల్లత్వము, సం. వి. అ. న. స్వరభేదము: చూ, స్వరము. 2-ళఒ-(౧౧౨); 2. చెవుడు: చూ, పెద్దవిన్నపము.
కల్లము, సం. వి. అ. పుం. 1. కల్లమాట: చూ, వితథము; 2. పసుపు: చూ, 6-౭; అం. 3: చూ,రూ-కల్లంబు; దే. వి. (1) రూ-కళ్ళము: చూ, ఖలము. 4.
కల్లరి, దే. విణ. (కల్ల + అరి.) 1. రూ-కల్లరీఁడు. అసత్యము పలుకువాఁడు: చూ, ముఖరుఁడు; 2. తప్పుచేసినవాఁడు: సా. 2, ఆ. 273: చూ, బొంకులాఁడు; 3. మోసగాఁడు; అచ్చ. ఆర, కాం. 66: చూ, వంచకుఁడు; 4. దుష్టుఁడు (లేక) దుష్టురాలు; అచ్చ. బాల, కాం. 86: చూ, వ్యాధుఁడు. 2.
కల్లరీఁడు, దే విణ. (కల్లరి + ఈఁడు) —పై.—(స్వార్థమున ఈఁడు)
కల్లరుజు, దే వి. మత్స్యవిశేషము; హంస. 4, ఆ. 187: చూ, మత్స్యము. 1.
కల్లాస, వా. వి. కల్లుమీఁది ఆస: చూ, సరకము. 4.
కల్లి, దే. వి. తోఁట లోనగువాని వెలుగు: చూ, ప్రాచీనము. 1,
కల్లు, దే. వి. 1. కన్ను; భల్లా. 1, ఆ: చూ, లోచనము. 1; 2. శిల; నై. 8, ఆ. 152: చూ, రత్నములు. 1-౧౨-(౫). 3. బండిచక్రము; భార. కర్ణ. 3, ఆ. 342: చూ, బండి కల్లు; వై. వి. = కల్యా. 4. మద్యము; భార. విరా. 2, ఆ. 93: చూ, సుర. 1; 5. మద్యవిశేషము; రా. అ, కాం: చూ, సుర. 1; రూ-కలు. 2-3-4-5.
కల్లుకుండ, ద్వ. వి. గంజి: చూ, భాండము. 3.
కల్లుగిన్నె, ద్వ. వి. కల్లుత్రాగెడుగిన్నె, సరకము: చూ, సుర 2: చూ, పాత్రము. 6-౪.
కల్లుతేట, ద్వ. వి. కల్లుపై తేటిరతేట: చూ, సురామండము.
కల్లుత్రాగుట, ద్వ. వి: చూ, సరకము. 2.
కల్లుపాక, ద్వ. వి. కల్లుగల ఇల్లు: చూ, సదనము. 1.
కల్లుపెంట, ద్వ. వి. కల్లమ్మెడిచోటు: చూ, కుండ
కల్లుమీఁగడ, ద్వ. వి. సురామండము: చూ, సుర. 2-౧౪.
కల్లువడు, ద్వ. అ. క్రి. (కల్లు + పడు) భ్రమనుపడు; స్వా 5, ఆ. 19; భల్లా. 2, ఆ: చూ, స్తంభించు.
కల్లువడ్డన, ద్వ. వి. కల్లువడ్డింపు: చూ, పరకము. 5.
కల్లువడ్డింపు, ద్వ. వి. —పై.—
కల్లువెల్లి, ద్వ. వి. కల్లుసంద్రము: చూ, సముద్రము.
కల్లుసంద్రము, ద్వ. వి. —పై.—
కల్లెలుక, దే. వి. (కల్లు + ఎలుక) పొలములోఁ గలుఁగుల యందుండెడి యెలుక; స్వా. 4, ఆ. 25: చూ, మూషికము.
కల్లేడు, దే. వి. ఒకానొకపక్షి: స్వా. 4, ఆ. 58: చూ, పక్షి: (చూ, రూ-కల్నేలు.)
కల్లేలు, దే.వి. (కల్లు + ఏలు) వీరభద్రపర్వతపాదమూలమునఁ బాతెడి యొకనది; కాశీ. 3, ఆ. 28: చూ, నది.
కల్లోలము, సం. వి. అ. పుం. 1. పెద్దలల: చూ, వీచి. 1. (రూ-ఉల్లోలము = పెద్దవాఁగులు.); 2. ఆనందము: చూ, సంతోషము.
కల్లోలిని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ఏలు: చూ, నది.
కల్లోలుఁడు, సం. విణ. ఏగవాఁడు: చూ, శత్రువు. 1.
కల్వ, వై. వి. = కైరవ: చూ, రూ-కలవ.
కల్వము, దే. వి: చూ, రూ-కలువము.
కల్వతేకు, ద్వ. వి: చూ, రూ-కలువతేకు.
కల్వదొరదారి, ద్వ వి. గౌరి: చూ, పార్వతి. 1.
కల్హారము, సం. వి. అ. న. సౌగంధికము, ఇంచుక యెఱుపు దెలుపును గలిగి మిక్కిలి పరిమళముగల కలువ: చూ, సహస్రపత్రము. 1. ౧౨-(౧).
కవ, దే వి. 1. జత. రూ-కవలి. "జక్కవకవ.": చూ, సంగడి. 5; 2 యుగళము. "కన్నుగవ మొ.": చూ, సంగడి 5. (రెండిర్థములు నొటిగానే చెప్పుచున్నారు.)
కవకము, సం. వి అ. పుం. ముద్ర: చూ, సాపాటు.
కవకవ, దే. వి. 1. నవ్వుటయందగు ధ్వన్యనుకరణము; జై. 6, ఆ. 116: చూ, హూహూ; 2. పలుకుటయందగు ధ్వన్యనుకరణము; ఉ. రా. 7, ఆ. 283: చూ, హూహూ; 3. వ్రాలుటయందగు ధ్వన్యనుకరణము; నళ. 3, భా. 971: చూ, హూహూ.
కవచపత్రము, సం. వి. అ. న. బుజపత్తిరి: చూ, భూర్జము.
కవచము, సం. వి. అ. పుం. 1. బొందెము: చూ, వారణము; 2. తప్పెట, పటహము, ధవణము: చూ, వీణ. 1-౧౯; 3. కలజొన్న: చూ, ప్లక్షము; 4. పర్వతము: చూ, తృణము. 1; పుం, స్త్రీ 5 బొమ్మ: చూ, వక్షము; 6. ఆకు: చూ, పర్ణము. 1; 7. రాత్రి మేలుకొనియుండుట: చూ, జాగరము; 8. యత్నము: చూ, సన్నాహము
కవట, దే. వి. 1. పెద్దకొమ్మ; భార. విరా. 1, ఆ 162: చూ, శాఖ. 1-౧; విణ. 2. లేత: చూ, సుకుమారము. "వటాకు." మొ.
కవటి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ కవాటము: చూ, తలుపు.
కవడె, దే. వి వాద్యవిశేషము; అం; వా క్రి. నామ్య. 123: చూ, వీణ. 1-౪౩-(౧). (రూ-కవిడి.)
కవణకొఁడు, దే. విణ. మల్లగమనము దెలిసినవాఁడు; అం, భా. ద్వి. ఉ. 208.
కవణము, వై. వి = కావిడిమ్మ గుళ్ళను మొదలగువా యొక్క ఉలవలు లోనుగాఁగల భక్ష్యము; జై. 2, ఆ. 16: చూ, భక్ష్యము (రూ-కవళము)
కవనము, సం. వి. అ. పుం. కవిత్వమును చెప్పుట. (వాసుక.)
కవసి, దే.వి. కవపు; అం, భా. ద్వి. వ. 76: చూ, తృణము. 1.
కవపుఁగు, దే. వి. జిక్కవపక్షి: చూ, చక్రవాకము. (అం. ప. చర. 31.)
కవపుల్లదాయు, దే. వి చందురుఁడు: చూ, హిమాంశువు.
కవయి, పం.వి. ఈ. స్త్రీ. చొఅవేఁడు: చూ, మత్స్యము. 1-౨౮.

కవయుట, దే. వి. 1. రతి: చూ, సంయోగము; 2. కూడిక: చూ, సంయోగము.

కవర, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. జర్భర*: చూ, వాయింట.

కవరకి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. కారాగారబంధము: చూ, బంధనాలయము; 2. శిఖ: చూ, సిక. 1-ఁ.

కవరము, సం. విణ. 1. శిఖ: చూ, సిక. 1-ఁ; 2. కూడుకొన్నది: చూ, సంయుక్తము; 3. చెక్కఁబడినది: చూ, రుషితము; పుం. వి. 4. ఉప్పు: చూ, లవణము. 1.

కవరి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. కొప్పు: చూ, వేనలి.

కవరు, వా. వి. 1. (వ్రాసినజాబును ఉంచెడు) కాగితపు సంచి. 2. పైకప్పు.

కవఱలు, దే వి. బ. పాచికలు; ఆము. 1, అ. 59: చూ, పాచిక.

కవలకాయ, దే. వి: చూ, అమడకాయ.

కవలవారు, దే. వి. అసుడలు: చూ, యమళశిఖువులు.

కవలి, దే. వి. జత: చూ, సంగడి. 5 (ఆంధ్రపదపారిజాతము.)

కవలు, దే. వి. 1. కుశలవులు; శ్రీరామపుత్రులు; ఉ, రా. 7, అ. 164: చూ, యమళశిఖువులు; 2. నకులసహదేవులు; భార. భీష్మ. 1, అ. 109; ఆంధ్రపద పారిజాతము: చూ, యమళశిఖువులు; 3. కవబిడ్డలు: చూ, యమళశిఖువులు; 4. వేదాదిపఠనమునందుఁ గొంత సామ్యముచే నొకటి విడఁబడి మఱియొకటివచ్చి కలయుట. కళా. 4, అ. 41.

కవలుకొను, దే. అ. క్రి. వేదాదిపఠనమునందుఁ గొంత సామ్యముచే నొకటి విడఁబడి మఱియొకటి వచ్చి కలయు. విక్ర. 4, అ. 50. కవలుపోవు.

కవలుపోవు, దే. అ. క్రి. (కవలు + పోవు) —పై.— పాండు. 2, అ. 19.

కవళము, సం. వి. అ. పుం. = కవళము, ముద్ద: చూ, సాపాటు.

కవసము, సం. వి. అ. పుం. కవచము: చూ, వారవారణము.

కవాటము, సం. వి. అ. పుం, న. ఈ. స్త్రీ: చూ, తలుపు. (రూ-కపాటము.)

కవాటవక్రము, సం. వి. అ. న. వృషభేదము: చూ, వృషము.

కవాటి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, తలుపు.

కవాడము, అర. వి. ఎద్దులమోయు బరువు.

కవాతు, హిం. వి. దండువారు చేయు సాధకము, కసరతు.

కవారము, హం. వి. అ. న, తామర*: చూ, పద్మము. 1.

కవి, సం. వి. ఇ. పుం. 1 = కయి. కావ్యకర్త: చూ, మాటలల్లువాఁడు; 2: చూ, శుక్రుఁడు; 3. వాల్మీకి: చూ, ముని. 1; 4. పక్షివిశేషము: చూ, పక్షి; పుం. విణ. ఇ. 5. పండితుఁడు: చూ, విద్వాంసుఁడు; ఇ. స్త్రీ. 6 (గుఱ్ఱము) ఠక్లైము: చూ, వాగె.

కవించు, దే. స. క్రి రూ-కవియించు; భాగ. 9, స్కం. 102: చూ, వ్యాపించు.

కవిఃక్రాంతదర్శి, న్యా. కవిచివ్యద్దృష్టిగలవాఁడు.

కవిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. కళ్ళెము. చూ, వాగె: 2. చొఱచేప; చూ, మత్స్యము. 1-ఎల; 3. కేవికాపుష్పము*: చూ, వృక్షము.

కవిఁంరభూషణము, అం. ఒకానొక వృత్తము. ఈ వృత్తమునందొక్కక్క పాదమునందు స, జ, స, స, స, జ, గ ములతోఁ గూడి తొమ్మిదింట యతిగాఁగల పందొమ్మిదవ ఛందస్సునందుఁ బుట్టిన వృత్తము. ఉదా.—"నవరత్నవిశ్రమము-నఁ సజసాసజగంబులఁ గవుల్ । గవికంఠభూషణము-గా రచియింతురు మాటిమాటికిఁ । ద్రవణిల్లు కబ్బమున-నందఁజేసి నుపేంద్రురుక్మిణీ । ధవసత్కథాసుధలఁ - దన్ప రులైన మహాత్ము లట్లుగాఁ." అప్ప 244 పారట: చూ, వృత్తము. 1.

కవిచేయు, దే. అ. క్రి 1. కవియు; ద్రై. 5, అ. 109: చూ, వ్యాపించు; 2. కన్నువేయు, చూ, దృష్టించు.

కవిజ్యేష్ఠము. సం. వి. అ పుం. వాల్మీకిముని: చూ, ముని. 1.

కవిడి, దే. వి. చర్మవాద్యవిశేషము: చూ, పీణ. 1-ళ-(ం)

కవిత, సం. వి ఆ. స్త్రీ 1. పొత్తము: చూ, పుస్తకము; ఋ. పుం. 2. కవి. చూ, మాటలల్లువాఁడు.

కవిత్రయము, అం. నన్నయ, తిక్కన, ఎఱ్ఱన: చూ, త్రయము: (చూ, కవులు.)

కవిత్వము, సం. వి. అ. పుం. 1. = కయితము: చూ, మాటలల్లుట, అం. 2. అవధానములు యెనిమిదింటిలో నొకటి: చూ, అవధానములు.

కవిత్వరచన, అం. ఛందస్సునకు సంబంధించినది. (ఆశు, గర్భ, బంధ, చిత్రకవిత్వములు): చూ, ఉపవిద్యలు.

కవియము, సం. వి అ. పుం, స్త్రీ. కళ్ళెము: చూ, వాగె.

కవియించు, దే. స. క్రి. రూ-కవించు: చూ, వ్యాపించు.

కవియు, దే. అ. క్రి. 1. పర్వు; భార. కర్ణ. 2, అ. 281: చూ, వ్యాపించు; 2. కన్నువేయు: చూ, దృష్టించు.

కవియుదెంచు, దే. అ. క్రి. (కవియు + తెంచు) కవియు; భార. విరా. 5, అ. 192: చూ, వ్యాపించు; 2. కన్నువేయు: చూ, దృష్టించు.

కవిరాజవిరాజితము, అం. ఒకానొక వృత్తము. ఈవృత్తమునందొక్కొక్క పాదమునందు న, జ, జ, జ, జ, జ, జ, వ గణములుగలిగి ఎనిమిదింటఁ బదునాలుగింట నిరువదింట యతులుఁగల త్రయోవింశ చ్ఛందస్సునం దుద్భవించిన వృత్తము. ఉదా.—కలయగ నొక్కన, కారము నాఱుజ, కారములన్వము, గాటముగా నలరినచో ద్విరదాచలశ్రేష్ఠము, లై త్రివిరామము, లందిర । నిర్గళ కవిరాజ విరాజితవృత్తము-రాణ జనార్దనరమ్యకథా । వహులఁగపీఠ మా, వర్ణనసేయఁగ, వ్రాలునజిహ్వము, వావిరిగన్." అప్ప 249. పుట: చూ, వృత్తము. 1.

కవిరాజమార్గకర్త, సం. వి. అ. పుం. నృపతుంగుని చూ, సన్నాహని 1.

కవిరి, వై వి. = ఖాదిరః. కాఁచు: చూ, రంగదము (గ్రహణికి మంచిది.)

కవిరియుండ, ద్వ. వి. కాఁచువడియము.—పై.—

కవిల, వై. వి. = కపిలః. కపిలవర్ణము; భార. ఆది. 4, ఆ. 254: చూ, వర్ణము. 6-ళ- ౫).

కవిలానిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. వీణావిశేషము: చూ, వీణ. 1-౧౬.

కవిలియ, దే. వి ఘట్టించిన నీలపటపు వర్ణపు స్తకము. లెక్క-పు స్తకము. ("నీదుకవిలియ నీవ్రాసినలివి.") పాండు. 5, ఆ. 52: చూ, పుస్తకము (రూ-కవిలె.)

కవిలె, దే. వి.—వై.— ఉ, రా. 3, ఆ. 316. (గంటమితో వ్రానిన తాటాకులప్రతికి కవిలె అనివాడుక.)

కవివాల్మీకి. సం. వి. అ. పుం: చూ, కవిరాముాయణుఁడు.

కవివేది, సం. విణ. పండితుఁడు: చూ, విద్వాంసుఁడు.

కవీయము, సం. వి. అ. న. కైమము: చూ, వాగె.

కవీశ్వరుఁడు, సం. వి అ. పుం. 1. = కయిపరుఁడు. కవులలో శ్రేష్ఠుఁడు: చూ, మాటలల్లువాఁడు; 2. అంచ: చూ, హంస.

కవీశ్వరులు. అం. చూ, సభాసప్తాంగములు: (చూ, అంగము.9).

కవు, దే. వి. వృత్తియందు కౌను శబ్దమునకు మీఁదివర్ణము లోపింపఁగా మిగిలినరూపము. "కవుఁదీఁగ" మొ. రూ-కౌ.

కవుఁగిలి, వై. వి. = కోలఃచూ, రూ-కౌఁగిలిచూ,సంశ్లేషము

కవుఁగిలించు, వై. స. క్రి. రూ-కౌఁగిలించు: చూ, సంశ్లేషించు.

కవుఁగిలింత, వై. వి: రూ-కౌఁగిలింత: చూ, సంశ్లేషము.

కవుఁగిలింపు, వై. వి. —వై.— (రూ-కౌఁగిలింపు.)

కవుఁజు, వై. వి. = కపింజలఃచూ, రూ-కౌఁజు.

కవుచు, దే. వి. 1. రూ-కౌచుఃచూ, మాంసము; 2. చేఁప మీఁదిపొలసు: చూ, రూ-కౌచు-కౌయ.

కవుడు, వై. వి. 1. = కపటఃరూ-కౌడుఃచూ, వ్యాజము. 1; 2. మోసము: చూ, వంచన.

కవును, దే. వి. 1. అవలగ్నము, రూ-కౌనుఃచూ, మధ్యము. 1; 2. ఆకుచెప్పులు. రూ-కౌనుఃచూ, సమ్మాళిగలు. 1-౧; 3. వింటినడుము. రూ-కౌనుఃచూ- వింటినడుము.

కవురు, దే. వి. వర్ణాధిక్యము. రూ-కౌరుఃచూ, వర్ణము. 6-౧౨.

కివులు, దే. వి. 1. రూ-కౌలుఃపట్టూ. దీనికి ఎదురు ఓడంబడిక = కదపా (లేక) ముచ్చిలకా; అం. 2. నన్నయ, తిక్కన, ఎఱ్ఱన: చూ, త్రయముఃచూ, కవిత్రయము); అం. 3: చూ, సభాంగములు.

కవేరకన్య, సం. వి. ఆ స్త్రీ. కావేరీనదిఃచూ, నది.

కవెఱజ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. కవేరరాజపుత్రిఃచూ, పూన. 1-౪; 2. కావేరీనదిఃచూ, నది. 1.

కవేరుఁడు, సం. వి. అ. పుం. కవేరుఁడనురాజుఃచూ, రాజు. 1-౩౪.

కవేలము, సం. వి. అ. న. కలువ *ఃచూ, కందోతము.

కవోష్ణము, సం. వి. అ. న. 1. ఇంచుకవేఁడిఃచూ, మందోష్ణముఃచూ, వేఁడిమి); విణ. 2. ఇంచుఁవేఁడిగలదిఃచూ, మిక. 4. (చూ, వేఁడిమి.)

కవ్యము, సం. వి. అ. న. పితృదేవతలకియ్యఁదగిన యన్నముఃచూ, సాదము. (1)-౨.

కవ్యవాలము, సం. వి. అ. పుం. పితృగణవిశేషముఃచూ, హరి. ౯-౪.

కవ్వంపుమంతరిక్షాము, ద్వ. వి. నాగుఁదాము; వేం, అం, తిర్య. 102: చూ, సర్పము. 1-౧.

కవ్వడి, వై. వి. (కవ + వడి)—సవ్యసాచి, కిరీటిఃభార. ఆది. 6, ఆ. 82: చూ, విజయుఁడు. 1 (పురుషోత్తమకవీయము)

కవ్వపుఁగొండ, ద్వ. వి. మంథాద్రిఃలక్ష్మీ. 8, ఆ. 35: చూ, పర్వతము. (ఇట్లు కవ్వపుమల.)

కవ్వపుముందాల్పు, ద్వ వి. వెన్నుఁడుఃపాంజ. దేవ 4: చూ, విష్ణువు. 1.

కవ్వము, దే. వి: చూ, మంథానము.

కవ్వు, దే. స. క్రి. 1. ంబళించుఃచూ, క్రమింగు; 2. అపహరించుఃచూ, దొంగిలించు.

కవ్వ్యము, వా. వి. వల్లకిమోయువారి ధ్వన్యనుకరణముఃచూ, హూహూ.

కశ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ 1. = కక్కసము. గుఱ్ఱపు కొరడాఃచూ, మునికోల. 2; 2. మాంసరోహిణి, సుగంధిద్రవ్యముయొక్క భేదముఃచూ, రాజార్హము. 1-౪౩-(౨).

కశము, సం. వి. అ. పుం. బూతపిల్లిఃచూ, మార్జాలము.

కశాంకరుఁడు, పం. వి. అ. పుం. అశ్వశిక్షకుఁడుఃచూ, రేవంతుఁడు.

కశాస్యుఁడు, సం. విణ. చబుకు దెబ్బలకు తగినవాఁడుఃకశ్యుఁడు.

కశిపువు, సం. వి. ఉ. పుం. 1. అన్నముఃచూ, సాదము. (1)-౧౩; 2 బట్టఃచూ, వస్త్రము; 3. అన్నవస్త్రములుఃచూ, కూపకుడ్డ; 4 పఱుపు; భాగ. 2, స్క-ంఃచూ, శయ్య. 1.

కశీకటము, సం. వి. అ. పుం. జలకణముఃచూ, సలిలము. 1-౧౬.

కశేరుక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. వెన్నెముకఃచూ, శల్యము. 1.

కశేరుమధుర, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. చ్యవమన గ్రంథ్యముఃచూ, రాజార్హము. 1-౧౧.

కశేరుకము, సం. వి అ. న. 1. కమ్మరేఁగు*ఃచూ, రేఁగు; 2. కొట్టిగడ్డ*ఃచూ, సుశ్రుష్పము; 3. చతురశ్రికము*ఃచూ, ముద్దవెలఁగ.

కశేరువు, సం. వి. ఉ. పుం. 1. గజవిశేషముఃచూ, హస్తి; 1-(౭౦); 2. నుదురుఃచూ, లలాటము; 3. చుక్కఃచూ, బొట్టు. 1; 4. ముస్తె*ఃచూ, తృణము. 1; 5. జంబూద్వీపముయొక్క భాగములోనగునది; 6. ఐంగారముఃచూ, లోహము. 1; ఉ. స్త్రీ. 7. తృణకందముఃచూ, తృణము.1.

కశ్మలము, సం. వి. అ. న. 1. మూర్ఛఃచూ, రోగము. 1; పుం. 2. నిషాదగ్రామము, బోయపల్లెఃచూ, దేశము; విణ. 3. రూ-కస్మలము. కలఁకఁబాటినదిఃచూ, మలివము. 3 (తద్భ = కసుమాలము).

కశ్మీరము, సం. వి అ. పుం. కాశ్మీరదేశముఃచూ, దేశము.

కశ్మీరజన్మ, పం. వి. న్. న. కుంకుమపువ్వుఃచూ,వహ్నిశిఖము.

కశ్యపనందనుఁడు, పం. వి. అ. పుం. గరుత్మంతుఁడుఃచూ, హరివాహనుఁడు.

కశ్యపము, పం. వి. అ. పుం. చేఁపఃచూ, మత్స్యము. 1-౨౯.

కశ్యపుఁడు, సం. వి. అ. పుం. కశ్యపమువిఃచూ, పన్నాగసి. 1.

కశ్యము, పం. వి. అ. న. 1. గుఱ్ఱము నడుముఃచూ, హయము. 1-౫౩; 2. కల్లుఃచూ, మర. 1; విణ. 3. కశకుఁదగినవది.

కళ్యఁడు, సం. విణ: చూ, కళార్హుఁడు.
కళ్ళప్ప, వా.వి నింద్యనియందుపయోగించు మాట. "ఓరికళ్ళప్ప".
కష. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. ఉప్పుని కూఁతులలో నొఁకతె; 2. పిన్న రేగడి దూలగొండి*: చూ, స్వల్పదురాలభ.
కషణము, సం. వి. అ. న. 1. ఓరయిక: చూ, పీడనము; విణ. 2. ఉడకనిడి: అపక్వము, ఆముము.
కషణి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. కులట: చూ, అంకురాఁడి; 2. కొల్మెము: చూ, వాగె.
కషము, సం. వి. అ. పుం. 1. ఒఅగల్లు: నికషము: చూ, రత్నములు. 1-౧౨-(౪౧); 2. కాణము: చూ, సాన.
కషాకుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. చాయమగఁడు: చూ, సూర్యుఁడు; 2. అగ్ని: చూ, నిప్పు.
కషాయ, సం. వి. అ. స్త్రీ. పిన్నరేగడిదూల*: చూ, సల్ప దురాలభ.
కషాయకృత్తు, సం. వి. త్. పుం. ఎఱ్ఱగొద్దుగు*: చూ, గొద్దుగు.
కషాయపుష్పకము, సం. వి. అ. న. చంద్ర*: చూ, విట్ట-తము.
కషాయఫలము, సం. వి. అ. న.—పై.—
కషాయము, సం. వి. అ. పుం. 1. ఒగరు: చూ, రసము; 2. = కసియము. కాచినసారము. అనుపానము, కసియము - రూ - కన్పెము. (మందుతోఁగూడ జేర్చి పుచ్చుకొనెడు రసమనికోందఱు); 3. పూసికొనెడి చందనాది: చూ, సుగంధము; 4. చందనాగరుపూత: చూ, పూత; 5. ఎఱుపు ఎక్కువకలసిన తెలుపు: చూ, వర్ణము. 6-(౧); ౬-౫-(౩); 6. క్రముకము*: చూ, పోఁక; 7. నిర్యాసము: చూ, క్రోవిబంక, 8. సారభము: పరిమళము. 1; 9. సరిగమపదనిస యను గీతము: చూ, స్వరము. 2.౧౯; 10. బాధ: చూ, శోకము. 2; 11. విప్లవము: చూ, విపత్తు; విణ. 12. ఎఱ్ఱనిది: చూ, వర్ణము 6; 13. వాసనగలది: చూ, వాసన. 1-౨౦.
కషాయయావనాళము, పం. వి. అ. పుం. తువరయావనాళ ధాన్యము: చూ, ధాన్యము.
కషాయి, సం. వి. న్. పుం. నింబము*: చూ, వేము. (సాలమని కొందఱు.)
కషాయిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. వీరుదోమ: చూ, మళకము.
కషి, సం. విణ. బాధకుఁడు: చూ, హింసకుఁడు.
కషిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. పక్షిజాతి: చూ, పక్షి. (రూ-కక్షీక.)
కషికుఁడు, సం. వి. అ. పుం. కన్నపుదొంగ: చూ, క్రొచ్చు. 1. (రూ-కక్షీకుఁడు.)
కషిణి, పం. వి. ఈ. స్త్రీ. రెడ్డివారినాఁబ్రాలు: చూ, స్వర్ణక్షీరి.
కషీక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. ఒరగల్లు. నికషము: చూ, రత్నములు. 1.౧౨-(౪౧): 2. పక్షిజాతి: చూ, పక్షి. (రూ - కషిక.)
కషీకుఁడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-కషికుఁడు.
కషుఁడు, సం. వి అ. పుం. సానపెట్టుట మొదలగు పనులచే జీవించెడు ఒకానొక జాతివాఁడు: చూ, సానలవాఁడు.
కషూరు, వా. వి: చూ, రూ - కసూరు. కసురు. 5.
కష్ఠేషుక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, రూ-కశేషుక.
కష్ఠోపలము, పం. వి. అ. పుం. ఒరగల్లు: చూ, కషీక. 1.

కష్టకష్టము, సం. వి. అ. న. = కటకట. అయ్యయ్యో: చూ, సంతాపము. (పరు-ఁవీయము.)
కష్టకారకుఁడు, పం. విణ. కినుకుట్టు: చూ, హింసకుఁడు.
కష్టకారము, సం. వి. అ. పుం. కాఁపురము: చూ, సంసారము. 1.
కష్టకాలము, పా. ఆపత్కాలము.
కష్టపడు, మి. అ. క్రి. (కష్టము + పడు) 1. దుఃఖపడు: చూ, నొగులు; 2. శ్రద్ధతో పాటుపడు. (వాడుక).
కష్టము, సం. వి. అ. న. 1. నొగులు: చూ, దుఃఖము; 2. దోసము: చూ, పాపము; 3. అడవి: చూ, విపినము; విణ. 4 దుఃఖము కలది: చూ, దుఃఖపు; 5. పాపముగలది: చూ, పాపము. 1; 6. చొరరానిది: చూ, దుర్గమము.
కష్టములు, అం. ఇవి ఎనిమిది.—దేశాంతర గమనము, భార్యా వియోగము, ఆపత్కాలమందు బంధుదర్శనము, ఉచ్ఛిష్ట భక్షణము, శత్రుస్నేహము, పరాన్నప్రతీక్షణము, భంగము, దారిద్ర్యము. (8).
కష్టసుఖములు, వా. వి. ఁ. కలిమిలేములు: (తె ప.):-అగుగాములు-అపుగాములు-రూ-బొగాములు, కలిమిలేములు.
కష్టస్థానము, సం. వి. అ. న. కష్టమును గలిగించుతావు, వారకము: చూ, స్థానము. 1.
కష్టాత్ముఁడు, సం. విణ: చూ, కడగండ్లమారి.
కసటు, వై. వి. 1. = కష్టదోసము; భార. ఆర. 6, అ. 307: చూ, పాపము. 1; 2. మాలిన్యము; స్వా 2, అ. 55: చూ, మలినము.
కసవిస, దే. వి మిక్కిలి నమలుటయందగు ధ్వన్యనుకరణము: చూ, హూహూ.
కసమస, దే. వి. తొట్రుపాటు; విక్ర 8, అ. 87: చూ, పంభ్రమము.
కసము, సం. వి. అ. పుం. 1. ఒరగల్లు: చూ, నికషము: వై. వి. 2. = కళా, కొరడా: చూ, మునికోల. 2.
కసరతు, వా. వి సాధకము: చూ, కవాతు.
కసరు, దే. వి. 1. రుంరు, వానగాలి; స్వా 3, అ. 9: చూ, వాయువు; 1-౪-(౬); 2 రూ-కసురు. లజ్జ: చూ, సిగ్గు- 3. రూ—కసురు. కోపము; ఆము. 5, అ. 60: చూ. రోషము; 4. రూ-కసుడు. తిట్టు: చూ, శాపము. 1; 5 రూ, కసురు, లాభము: చూ, లాభము; అ. క్రి. 6. రూ-కసుకు; చలించు; భాగ. 7, స్కం: చూ, పలించు; న. క్రి. 7. రూ-కసురు. కోపించు. స్వా. 5, అ. 7: చూ, రోషించు.
కసవు, వై. వి. 1. = ఘాసము, కివను: చూ, తృణము 1; 2. ఇంటిపెంట: చూ, పెంట.1.
కసవుఁగుప్ప, ద్వ. వి. (కసవు + కుప్ప) 1. ఇంటిపెంట: చూ, పెంట. 1; 2. గడ్డివామి: చూ, మేటి.
కసవోత్పాటనము. సం. వి. అ. పుం: చూ, వాసకము *.
కసాయి, దే. వి. ఆఘాతుకుఁడు: చూ, సంహారకుఁడు.
కసి దే వి 1. కోపము; "కసితీఱఁ గొట్టినది.": చూ, రోషము; 2. దురడ; హరి. ఉ. 7, అ. 22: చూ, విదర్శిక, 3. కోరిక; హరిశ్చ. 8, భా. 890: చూ, వాంఛ; విణ,

4. వృత్తియందుఁగనిడి శబ్దమునకు మీఁదివర్ణములోపింపఁగా మిగిలినరూపము. "కసికాటు" మొ.

కసింద, వై. వి. = కాసమర్దః. రూ-కాకకసివింద-కసివెంద *: చూ, బలుసు. (దీనియందు క్రిమిసంహారశక్తి కలదు.)(దీనిభేదము తీఁటకసింద.)

కసిగాటు, దే. విణ. అయిష్టభక్షణము.

కసికి. దే. విణ. అల్పము: పాండు. 4. ఆ. 42: చూ,స్వల్పము.

కసివుపు, సం వి.ఉ.పుం. 1. అన్నము: చూ, సాదము (1)-౧౭; 2. వలువ: చూ, వస్త్రము; 3. అన్నవస్త్రములు: చూ, కూడుగుడ్డ; 4. పఱపు: చూ, శయ్య. 1. (రూ-కశివువు.)

కసిమసగు, దే అ. క్రి. 1. చెంగలించు; భార. ఉద్యో. 2, ఆ. 139: చూ, విజృంభించు; స. క్రి. 2. ఖండించు; రామా. 5, ఆ. 203: చూ, నెలగు; 3. చంపు. రామా. 4, ఆ. 8: చూ, సంహరించు.

కసిమసి, దే. వి. తొట్రుపాటు. భాగ. 7, స్క-ం. 455: చూ, సంభ్రమము. (రూ-కసిమస-కళవళము-కళవళపాటు - కసుకని-కన్క-ని-కప్పరము.) (పు-క).

కసిమిరి, దే. వి. దురద. ఉ, హరి 5, ఆ. 19: చూ, విదర్భిక. (రూ-కసి-నసిమిరి-నస-నుస.) (పురు-క).

కసియము, వై. వి. 1. = కషాయము. రూ-కసెము. కస్సెము: చూ, కషాయము. 2; 2. రూ-కస్సెము నీటిఊటగలతావు: చూ, స్థానము.1.

కసివారు, దే. వి. సవారిమార్గము:రూ-అసివారు. చూ, మార్గము. 1-౨౮.

కసివెంద, వై. వి. = కాసమర్దః. రూ-కసింద *: చూ, బలుసు.

కసీవా, కసీసు. వా. వి. వస్త్రముమీఁద పూలాబుట్టాలు కుట్టుట (శ. ర.)

కసీసము, వై. వి. 1. నలుపు: చూ, వర్ణము. 6-౬; 2 నీలకలధౌతవస్త్రము: చూ, వస్త్రము. 1-౭౧; వై. విణ. 3. నల్లనిది; అము. 4, ఆ. 10: చూ, వర్ణము. 6-౬-(౧).

కసు, దే. విణ. వృత్తియందుఁ గసురు శబ్దమునకు మీఁదివర్ణము లోపింపఁగా మిగిలిన రూపము. "కసుగాయ" మొ.

కసుఁగందు, దే. వి (కసురు + 1. నలుపు; మై. 1, ఆ: చూ, వర్ణము. 6-౬-౨; 2 వసిపాప; పా. 3. ఆ, 38: చూ, శిశువు.(రూ-కందువు-కందు.) (పురు-క).

కసుగందు, దే. అ. క్రి. మిక్కిలివాడు; నై. 4, ఆ. 34; భీ. 4, ఆ. 46.

కసుగందులు, దే. వి. బ. మిక్కిలి వాడుటలు; కళా. 4, ఆ. 103: చూ, వసివాళ్ళు.

కసుగాయ, దే. వి. లేతకాయ: చూ, శలాటుపు. 2.

కసుగు, దే అ.క్రి. 1. నలఁగు. హరిళ్ళ. 2,భా. 1541: చూ, పీడితమగు; అం, పే్రి. 2. నలఁగజేయు: చూ, నలఁచు; 3 బాధపెట్టు; నవ. 2, భా: చూ, బాధించు; 4. నిర్మలమొనరించు: చూ, రుద్దు. 1.

కసుకుఁడు, సం. వి. అ. పుం. బ్రహ్మకొడుకు: చూ, కజుఁడు.

కసుబా, దే. అన్య. తాలూకాలోని ప్రధానపట్టణము: చూ, దేశము.

కసుమూలము, వై. విణ = కశ్మలము. మలినము; కాశీ. 7, ఆ. 206; నిర్వ. 10, ఆ. 122. (ఇక్కడ మలినమనఁగా పాపిష్ఠమని యర్థము): చూ, మలినము. (రూ-కసటు - మసటు-మసడు.) (పు-క).

కసుకు. దే. వి. 1. రూ-కసుగాయ. (దీనికి వృత్తియందంత్యవర్ణలోపమును లేఁత యను నర్థమును గును. "కసుఁగందు. కసుగాయ, కసుగాఁపు, పూవ వయసుమిటారి" మొ.): చూ, శలాటుపు. 2; 2: చూ, రూ-కససు. 1-2-3-4-5; అ. క్రి, 3: చూ, రూ-కససు. 6; ప. క్రి. 4: చూ, రూ-కపడు. 7.

కసూనుఁడు, సం. వి అ. పుం. వెన్నువికొడుకు: కపుత్రుఁడు.

కసూరు, వా. వి. రూ-కసురు: చూ, లాభము. 1.

కసెచేరులు, దే వి. చొక్కాయబొందులు.

కసెము, వై. వి. 1. = కచ్ఛ. రూ-కస్సెము. పీట్లు చిదచిదమనెడునేల: చూ, భూమి. 1-౨౮; 2. = కషాయః. రూ-కస్సెము, ఒగరు: చూ, రసము.

కసేరుక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. వెన్నెముక: చూ, శల్యము. 1.

కసేరువు, సం. వి. ఏ. పుం.—వై.—

కసేవకుఁడు, సం. వి. అ. పుం. కుత్సితసేవకుఁడు: చూ, సేవకుఁడు. 1.

కసైంధవము, సం. వి. అ. పుం. పీటిగుఱ్ఱము: చూ, హయము. 1-౧౮.

కసోదరుఁడు, సం. వి. అ. పుం. కుత్సితమైన సోదరుఁడు: చూ, సహోదరుఁడు.

కస్తి, వై. వి. 1. = కష్ట. వగ; ఉ, రా. 6. ఆ. 251: చూ, దుఃఖము; 2. = కష్ట. ఆపద: చూ, విపత్తు. (రూ-కసటు-కిసమస.)

కస్తురి, వై. వి. 1 = కస్తూరి. జింకపొక్కిలి; కళా. 8, ఆ. 223: మృగమదము; 2. కస్తూరి, కుక్కపేరు: చూ, సివఁగి. 2.

కస్తురిపట్టియలు, వై. వి. బ. 1. పుష్పవిశేషము. రూ-కస్తురిపట్టెలు: చూ, సంధ్య; 2. ధాన్యవిశేషము; భాను: 1, ఆ: చూ, ధాన్యము. (రూ-కస్తురిపట్టెలు).

కస్తురిపట్టెలు, వై వి. బ. —వై.—

కస్తురిపసుపు, ద్వ. వి గంధహరిద్ర: చూ, వర్ణము. 6-౭-(౨).

కస్తురిపిల్లి, వై. వి. పునుఁగుపిల్లి: చూ, మార్జాలము.

కస్తురిముళ్ళచీర, వై. వి. స్త్రీవస్త్రవిశేషము: చూ, వస్త్రము. 1-౯౧.

కస్తురిపీణియ, వై. వి. కస్తూయుండెడి జింకబొడ్డు, మృగనాభి: చూ, మృగమదము.

కస్తూరి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1 = కస్తురి: చూ, మృగమదము. 2. కస్తురిపిల్లి: చూ, మార్జాలము; 3. ఒకానొక నది: చూ, నది; 4. పల్లము: చూ, రంధ్రము. 1, ౧-5; ఆఁడుదాని నుదురు: చూ, లలాటము; అం. 6: చూ, గంధములు; దే. వి. (1) కుక్క పేరు: సా. 1, ఆ. 92:చూ, నివఁగి 2.

కస్తూరినిగరాలు, ద్వ వి. బ. ఒకరకము వడ్లు: చూ, ధాన్యము.

కస్తూరిపెట్టెలు, ద. వి. బ.—వై.—

కస్తూరిపసుపు, పా: చూ, మామిడిఅల్లము*;

కస్తూరిబెండ, పా: చూ, లతాకస్తూరి*.

కస్తూరిమల్లిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, మృగమదవాస*.

కస్టబ్రుఁడు, సం. విణ. గర్వితుఁడు: చూ, పొగఱఁబోతు.

కస్థిరము, సం. వి. అ. న. తగరము; చూ, లోహము. 1.

కస్మలము, సం. విణ. రూ-కశ్మలము. కలఁకఁబాటినది: చూ, మలినము. 3.

కస్యపస్మృతి, అం: చూ, మూలస్మృతులు.

కన్సెము, వై. వి. = చూ, రూ-కనెము.

కహకహ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ రాక్షసహాననమునందగు ధ్వన్యనుకరణము; స్వా. 4, ఆ. 95; కాశీ. 7, ఆ. 29: చూ, హూహూ.

కహారము, వం. వి. అ. పుం. నిట్రాతు:చూ, స్తంభము 1-౧౧.

కహాల, నం. వి. ఆ. స్త్రీ. నఫిరి, కాహలి: చూ, వీణ. 1-౩౬

కహోరము, సం. వి. అ. న. 1. తెల్లకలువ*: సహస్ర పత్రము. 1-౧౨-(౩); 2. రూ-కహారము: చూ, స్తంభము. 1-౧౧.

కహేల, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. జలక్రీడ : చూ, విలాసము. 1.

కహోళుఁడు, సం. వి. అ. పుం. ఒకానొకముని: చూ, సన్న్యాసి. 1.

కహ్లారము, సం. వి. అ. పుం. మిక్కిలి పరిమళముగల కలువ*; చూ, సహస్రపత్రము. 1-౧౨-(౧).

కహ్వము, సం. వి. అ. పుం. వక్కకొంగ; చూ, బకము.

కళ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. రూ-కల. 1. ముప్పది కాష్ఠల కాలము 540 తెప్పపాట్లుగల కాలము. (8 నెకనులు.)(కాష్ఠ = $\frac{4}{5}$ = 18 తెప్పవాట్లకాలము.); 2. చంద్రునిలో వదునాఅవభాగము; బొ; 3. పాలు: చూ, భాగము. 1; 4. ఉషి: చూ, పడ్డి; 5. స్త్రీరజస్సు: చూ, రేతస్సు. 1; 6. చిత్తరుపువ్రాయుట లోనగు శిల్పాలపని: చూ, శిల్పము; 7. తాళప్రమాణమునందెనిమిది నిమిషములకాలము; 8: చూ, పదియాఱు; 9, బ వాచ్యాయనుఁడు చెప్పిన యఱువదినాలుగు కామ్యక్రియలు; 10. బ. ఆలింగనము, ముద్దుపెట్టుట మొదలగు నఱువదినాలుగ్యంతరక్రియలు; 11. చదువు: చూ. విద్య; 12. కూర్చుట చూ, సంధానము. 1; 13. బలువు : చూ, భారము. 1; వ. 14. పురుషునిరేతస్సు: చూ. రేతస్సు. 1; పుం. 15. పిన్న వరగోధుఁడు: చూ, పీలువు; 16. అజీర్ణము: చూ, రోగము 1; విణ. 17.అవ్యక్తమధురధ్వనిఁ: చూ,స్వరము. 2-౪౬-(౧౫); అం. 18. తాళాధ్యాయములోని కాలప్రాణములు పండ్రెండింటిలో నొకటి: చూ, కాలప్రాణము: చూ, తాళము. 2; దే. వి. (1) సొమ్ము. "గీ, హరియురం బందెఁగెంపు, నమరసంఘము కళనొందె" చంద్రా. 1, ఆ: చూ, మూర్ఖ; (2) ఉఁశాఖ, రెమ్మ. "నీ దక్షిణహస్తపద్మంబులఁ దాల్చి సలలితంపుఁ బువ్వారు కళలతోడ." పర. 3, ఆ: చూ, శాఖ. 1-౨.

కళంకము, సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-కలంకము.

కళంకీబ్రాహ్మణులు, అం. నాగపూరుజిల్లాలోఁ గానంబడుదురు పూర్వాచారము నుద్ధరించు నెన్నికఁ గలిగి ప్రవర్తించు చుందురు. వీరి నితరబ్రాహ్మణులు నింద్యులుగా నెంచి కళంకీలను పేరు వ్యాప్తిచేసిరి: చూ, బ్రాహ్మణులు

కళంకు, దే. వి: చూ, రూ- లంకు. (ఉద్భవమని పురుషోత్తమ కవీయము.)

కళంబము, సం. వి. అ. పుం. అమ్మి, రూ-కలంబము: చూ, బాణము. 1.

కళకళము, సం. వి. అ. పుం. = కొలకొల, రూ-కలకలము: చూ, స్వరము. 2-౪౬-(౨౩).

కళకాంతులు, పా. తెలివితేటలు.

కళత్రభావము, అం: చూ, భావములు.

కళత్రము, సం. వి. అ. న. 1. పెండ్లాము: చూ: భార్య; 2. నితంబము: చూ. పిఱ్ఱ; 3. కోట: చూ, ప్రాకారము.

కళపెళ, దే. వి. ఉడుకుటయందగు ధ్వన్యనుకరణము; రసి. 4, ఆ. 162: చూ, హూహూ.

కళబుట్టు, దే. అ. క్రి. మూర్ఛిల్లు: చూ, సొమ్మసిల్లు.

కళబుట్టుట, దే. వి. అరసావు: చూ, మూర్ఛ.

కళభము, సం. వి. అ. పుం. రూ-కలభము. 1: ఏనుఁగుగున్న; చూ, హస్తి; 1-(౭౧)-1-(౬౯); 2. ముప్పదియేండ్లు ఏనుఁగు, చూ. హస్తి.

కళమము: సం. వి. అ. పుం. వరిపైరు: చూ, సస్యము.

కళలకు ద్రుతముఁగూర్చుట, అం. సంధిదోషములు పదునాలుగింటిలో నొకటి. ఉదా:- ఏలనన, ఇది యసాధువు. ఏలయనుచది కళ. ఏల + అన = ఏలన, ఏలయన నని యగును గాని 'ఏలనన' ననికాదు. ఇట్టులే లేకఁ, గాకఁ, చూడకఁ. అట్టులఁ, ఇట్టులఁ, ఇతఁడేనా, అట్టులేనా ఇత్యాదు లసాధువులఁ; చూ, సంధిదోషములు.

కళలు, అం. 1. శబరత్నాకరములోనివి—64—ఇతిహాసము, ఆగమము, కావ్యము, అలంకారము, నాటకము, గాయకత్వము, కవిత్వము, కామశాస్త్రము, దురోదరము, దేశభాషాలిపిజ్ఞానము, లిపికర్మము, వాచకము, అవధానము, సర్వశాస్త్రము, శాకునము, సాముద్రికము, రత్నశాస్త్రము. రథాశ్వగజకౌశలము, మల్లశాస్త్రము, సూదకర్మము, దోహదము, గంధవాదము, ధాతువాదము, ఖనివాదము, రసవాదము, జలవాదము, అగ్నిస్తంభము, ఖడ్గస్తంభము, జలస్తంభము, వాక్స్తంభము, వయస్తంభము, వశ్యము, ఆకర్షణము, మోహనము, విద్వేషణము, ఉచ్చాటనము, మారణము, కాలవంచనము, పరకాయప్రవేశము, పాదుకాసిద్ధి, వాక్సిద్ధి, ఘుటికాసిద్ధి, ఐంద్రజాలికము, ఆంజనము, దృష్టివంచనము, స్వరవంచనము, మణిమంత్రౌషధాదిసిద్ధి, చోరకర్మము. చిత్రక్రియ, లోహక్రియ, అశ్మక్రియ, మృత్క్రియ, దారుక్రియ, వేణుక్రియ. చర్మక్రియ, అంబరక్రియ, అదృశ్యకరణము, దూతీకరణము, మృగయ, వాణిజ్యము, పాశుపాల్యము, కృషి, ఆసవకర్మము, ప్రాణిమ్యాతకౌశలము: 2. గ్రంథసంజ్ఞాదర్పణములోనివి, —64.—అక్షరలక్షణ, అలంకార, ఇతిహాస, మీమాంస. తర్కశాస్త్ర, స్త్రీలక్షణ, పురుషలక్షణ, అశ్వలక్షణ, గజలక్షణ, గోలక్షణ, కన్యావాద, విషవాద, బిలవాద, రసవాద, ధాతువాద. బ్రహ్మవాద, మృషావాద, ముద్రారక్షిక, క్షేత్రకర్మ, భూతశిలాపాత, అశ్వవైద్య. గజవైద్య, పశువైద్య, నరవైద్య, ఇంద్రజాల, మహేంద్రజాల, గోకర్ణ, గజకర్ణ, తృణావధాన. శబ్దావధాన, భూతావధాన, ఘంటావధాన, హస్తచలన, నయసంజ్ఞ, భాషావిశేష, భ్రమణ, మోహన, విద్వేషణ, ఉచ్చాటన, ఆకర్షణ. ఆంజన, అదృశ్యభృగుమత, భేతాళమ., ఆయుధాభ్యాస వాస్తుశాస్త్ర, శిల్పశాస్త్ర, రథారోహణ, గజారోహణ, అశ్వారోహణ,

యోగశాస్త్ర, భరతశాస్త్ర, మోహ స్తంభన. వయస్తంభన, అగ్ని స్తంభన, జల స్తంభన, ఖడ్గస్తంభన. గుటికాసిద్ధి, పాదుకా సిద్ధి, మంత్రసిద్ధి. పరకాయ ప్రవేశ, దూరదృష్టి, దూరశ్రవణం బులు; 3. కళలు.—ఔపరిష్టము, దంతక్షతము, నఖక్షతము, సంప్రవేశనము, గళస్వనము, పురుషలీల, చుంబనము, కౌగిలి. (ఇవి అయిదునాలుగు భేదములయ్యె.); 4: చూ, తాళప్రాణములు: (చూ, తాళము 2); వా. 5. ద్యోతమంత మందులేని శబ్దములు కళలు. (i విభక్తులలో డు, ము, వు, లు, కూర్చి, కై, పట్టి, యొక్క, సంబోధనములు కళలు; ii. సమాపకక్రియలలోఁ బ్రథమోత్తమ పురుష బహువచ నంబులును, మధ్యమపురుషంబునం దుభయవచనంబులును, భూతార్థకబహువచనములునుకళలు; iii. అసమాపక క్రియ లలోఁగ్వార్థకములును కళలు. ఉ:—వచ్చి, రాక, చేసి, చేయక, చూచి, చూడక మొదలైనవి; iv. ఆర్థములుండుఁగళలు.)

కళలుండుస్థలములు, అం. పాద్యమి మొదలు పదునాఱుతిథుల లోఁ కళలుండు స్థలములు.— 1. తల, 2 ఎఱుఁగొమ్మ, 3. చేతులు, 4 ఱొమ్ములు, 5. తొడలు, 6. నాభి, 7. నొసలు, 8. కడుపు, 9. పిఱుఁదు, 10. వీఁపు, 11. చంకలు, 12 యోని, 13 మోఁకాళ్ళు, 14 పిక్కలు, 15. పాదములు, 16. బొట్టనవ్రేలు. (శుక్లపక్షము బొట్టనవ్రేలు మొదలుగ నెక్కుచు కృష్ణపక్షమున శిరము మొదలుగ దిగుచుండును.) (చూ, కళాస్థానములు)

కళవరము, దే. వి. మల్లఖండవిశేషము. "గీ. కళవరానకుఁ బొచ్చి డొక్కరమహత్తి " ఁ, హరి. 3, ఆ. 69: చూ, మల్లశాస్త్రము. [177: చూ, తోలు. 1.

కళవసము, దే. వి. చర్మము. రూ-కాసము. ఆం. భా, ద్వ. బ్ర.

కళవళపడు, ద్వ. అ. క్రి. (కళవళము + పడు) 1. కలఁతపడు; జై. 6, ఆ. 151; సాసం. 5, ఆ. 14: చూ, సంక్షోభించు; 2 తొట్రుపడు: చూ, సంభ్రమించు.

కళవళపాటు, ద్వ. వి. (కళవళపడుట) 1. కలఁతపాటు; నీతా. 3, ఆ. 14: చూ, స్థలనము. 2; 2. తొట్రుపాటు: చూ, సంభ్రమము.

కళవళము, దే. వి. 1. తొట్రుపాటు, కాశీ 5, ఆ. 66: చూ, సంభ్రమము. 1; 2 కలఁత; హరిశ్చ. 5, ఆ. 72: చూ, సంతాపము.

కళవళించు, దే. అ. క్రి. 1. కలఁతపడు; హరి. పూ. 8, ఆ. 176: చూ, సంక్షోభించు; 2. తొట్రుపడు; ఉ, హరి. 5, ఆ. 270: చూ సంభ్రమించు.

కళాంజి, దే. వి. తమ్మపుటిగము: చూ, పాత్రము. 6. (కలాంచీ శబ్దతద్భవమని పురుషోత్తమకవీయము.)

కళాజీవనిక, అం: చూ, తంత్రములు.

కళానిధి, సం. వి. ఇ పుం. చంద్రుఁడు: చూ, చంద్రుఁడు.

కళామాంసి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. మృదుఫల *: చూ, ద్రాక్ష.

కళాయి. దే. వి. 1. గంగాళము: చూ, పాత్రము. 6; (నీలి మందుకాచెడు గంగాళము అని శ.ర.) 2. ఇత్తడిపాత్రములలోనగువానికిఁబూచెడు పీసపుపూఁత. చూ, పూఁత. 3. (రూ-కలాయి.)

కళావతి, చూ, రూ-కలావతి.

కళావరు, చూ, రూ-కలావరు.

కళాశాస్త్రము, అం: చూ, సుగుణములు.

కళాసగందవడి, ద్వ. వి. సున్నములోనగునది: చూ, లేపము.

కళాసము, దే. వి: చూ, రూ-కళవసము; నై. 6, ఆ. 115.

కళాసారము, అం; చూ, తంత్రములు. [వేసరు. 2.

కళాసించు, దే. అ. క్రి. నిర్వేసించు; విక్ర. 5, ఆ. 61: చూ,

కళాస్థానములు, అం. బొటనవ్రేలికొన, అఱికాలు, మడమ, మోఁకాటిచిప్ప, భగము, బొడ్డు, తొమ్మ, చన్ను, చంక, కంఠము, చెక్కిలి, పెదవి, తెప్ప, నుదురు, తల. (15). (చూ, కళలుండు స్థలములు)

కళింగ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. ఆఁడుది: చూ, స్త్రీ; 2. కర్కాటక శృంగి *: చూ, శృంగి; అం. 3: చూ, దేశము.

కళింగకము, నం. వి. అ పుం. కొడిసెవిత్తులు *: చూ, వత్సకము.

కళింగము. సం.వి. అ న. 1. కొడిసెకాయ*: చూ, వత్సకము, 2. ఉర్వారుకము*. చూ, పుచ్చ; 3. కూఁకటిమూఁగ: చూ, భృంగరాజము. 3; 4. నెమలియడుగు *: చూ, పూతికరజము; అం. 5: చూ, రూ-కళింగ. 3.

కళియుఁడు. సం. వి అ. పుం. కళియుఁడను సర్పరాజు: చూ, సర్పము. 1-ఁ.

కళుకు, దే. వి. రూ-కళ్కు. 1. కాంతి; య. 5, ఆ. 98: చూ, వెలుతురు. 1; 2. కిరణము: చూ, మయూఖము. 1; 3 పక్షివిశేషము: చూ, పక్షి; 4 చూర్ణము. కాశీ. 1, ఆ. 10: చూ, సురుము.

కళేబరము. సం. వి. అ. న. మేను: చూ, శరీరము.

కళ్కు, దే. వి: చూ, రూ-కళుకు.

కళ్యము, వై. వి. = ఖలీనః. కళ్ళెము. భార. విరా. 1, ఆ. 95: చూ, వాగె. (ఈ శ్లోకము అని పురుషోత్తమ కవీయము.)

కళ్ళ, దే.వి శైత్యముచే గట్టిపడినయుమ్మి; అచ్చ. కిష్కిం,కాం. 66. (ఇట్లు పరుషాదిగా కొన్ని దేశములందు వ్యవహారము.): చూ, శ్లేష్మము.

కళ్ళము, వై. వి. = ఖలః. రూ-కళ్ళాము: చూ, ఖలము. 4.

కళ్ళాము, వై. వి. = —పై.—

కళ్ళి, దే. వి: చూ, రూ-కళ్ళ.

కళ్ళియము, వై. వి. = కలికా. రూ-కళ్ళెము కవిక. 2, ఆ. 72: చూ, వాగె.

కళ్ళె, వై. వి. 1. = —పై.—; దే వి. 2. కళ్ళి: చూ, కళ్ళ.

కళ్ళెము, వై వి = కలికా. రూ-కళ్ళియము: చూ, వాగె.

కా

కా, సం. వి. అ. స్త్రీ. 1. కాకి అఱచుటయందగు ధ్వన్యను కరణము; భార. కర్ణ. 2, ఆ. 79: చూ, హూహూ; 2. సర్వనామ శబ్దము. ఏస్త్రీ, ఎవత: చూ, స్త్రీ. 1-ళ; విణ. 3. కుత్సితశబ్దమునకు వృత్తియందువచ్చెడి ఆదేశము. "కాపురుషుఁడు" మొ; దే. అవ్య. (1) కదా; జై. 1, ఆ. 28: చూ, కద. 3; దే. ద్ర. (2) ఇది అవధారణార్థకావ యవము మీఁద వచ్చినపుఁ ఇత్యర్థమగును; భార. ఆర. 2, ఆ. 14.

కాంక్ష, పం. వి. ఆ. స్త్రీ. = కచ్చు. ఓరిక: చూ, వాంఛ.

కాంక్షించు, సం. ప. క్రి. కోరు: చూ, వాంఛించు.

కాంక్షితప్రియము, సం. వి. అ. పుం. కాకాండము *: చూ, చెప్పుతట్ట.

కాంక్షితము, సం. విణ. కోరఁబడినది: చూ, వాంఛ. 1-౩౩.

కాంగ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. వస *: చూ, విష.

కాంగవీనము, సం. విణ. కొట్టలుపండునేల: చూ, భూమి. 1-౩౩.

కాంగేరుకి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. నాగబల *: చూ, బీఱ. 2. (రూ-గాంగేరుకి).

కాంచనకదళి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. బంగారపుబనఁటి *: చూ, రంభ. 2.

కాంచనకము, సం. వి. అ. న. 1. అరిదళము: చూ, హరిదళము; పుం. 2. = కాంచనము *: చూ, దేవకాంచనము.

కాంచనకారిజి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. పిల్లపీఁచర *: చూ, శతమూలి.

కాంచనక్షీరి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. చిఱుపాల *: చూ, మనుపాల.

కాంచనగిరి, సం. వి. ఇ. పుం. బంగరుకొండ: చూ, పర్వతము.

కాంచనచ్ఛలము, సం. వి. అ. పుం. చంపకము *; చూ, సంపెఁగ.

కాంచనపుష్పకము, పం. వి. అ. న. ఒకానొక చెట్టు; చూ, అహల్య.

కాంచనపుష్పి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. గణికారిక *: చూ, నెల్లి.

కాంచనము, సం. వి. అ. న. 1. బంగారు: చూ, లోహము. 1; 2. కింజల్కము: చూ, సహస్రపత్రము. 1-౧౦-(ఎ); పుం. 3. ఉమ్మెత్త *; చూ, హలాపుష్పము; 4. చంపకము: చూ, సంపెఁగ; 5. = కాంచనము *: చూ, దేవకాంచనము; 6. అహికేసరము *: చూ, నాగకేసరము; 7. పున్నాగము *: చూ, పొన్న; 8. వటము *: చూ, మఱ్ఱి; 9. అంజూరు *: చూ, మేడి; 10. పసుపు: చూ, వర్ణము. 6-౭.

కాంచనాత్కర్మమోచనమ్, న్యా. కనకమువలనఁ గర్మ వదలును.

కాంచనారము, సం. వి. అ. పుం. = కాంచనము *: చూ, దేవకాంచనము.

కాంచనాలము, సం. వి, అ. పుం.—పై.—

కాంచనాహ్వయము, సం. వి. అ. పుం. 1. అహికేసరము *: చూ, నాగకేసరము; 2. ఉమ్మెత్త *: చూ, హలాపుష్పము.

కాంచని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. పసుపు: చూ, వర్ణము. 6. ౭.

కాంచనీయ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. కపిలము: చూ, వర్ణము. 6-౪-(౫) (పసుపుమీఱిన యెఱుపు).

కాంచి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. ఒంటిపేటగల ఆఁడుదాని మొల నూలు: చూ, భూషణము. 2; 2. గురివెంద *: చూ, తులాబీజము; 3. = కంచి. ఒకానొక పట్టణము: (చూ, కంచి): చూ, దేశము; 4: చూ, పుణ్యనగరములు: 5: చూ, క్షేత్రములు.

కాంచికము, సం. వి. అ. న. రూ-కాంజికము. పులికడుగు: చూ, ఋక్తము. 1.

కాంచీపదము, సం. వి. అ. న. పిఱుఁదు: చూ, పిఱ్ఱ.

కాంచనము, వై. వి. = కాంచనః *: చూ, దేవకాంచనము.

కాంచు, దే. ప. క్రి. 1. చూచు: చూ, వీక్షించు; 2. సక్తమగు: చూ, ప్రాపించు; 3. నీళ్ళాడు: చూ, ప్రసవించు; 4. భాగ్యము పొందు; భార. ఆర. 2, ఆ. 101.

కాంజి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. పెద్దతుమ్మి *: చూ, తుమికి; 2. = గంజి. పులికడుగు: చూ, ఋక్తము. 1.

కాంజిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. తిప్పతీఁగె *: చూ, సోమవల్లి.

కాంజికము, సం. వి. అ. న: చూ, రూ-కాంచికము.

కాంజికవటకము, సం. వి. అ. పుం. ఒకరకము వడియము: చూ, వడియము.

కాంజీరము, పం. వి. అ. పుం. కింపాకము *: చూ, ముసిఁడి.

కాంటకము, సం. వి. అ. న. ముండ్లసమూహము: చూ, పితాగ్రము. 1-౧.

కాంఠ్యము, సం. విణ. కంఠసంబంధమైనది.

కాండకటుకము, సం. వి. అ. పుం. కాఁకర *: చూ, సుషవి. 1.

కాండకాండకము, సం. వి. అ. పుం. తెల్ల *: చూ, తృణము. 1.

కాండకారము, సం. వి. అ. న. క్రముకము *: చూ, పోఁక.

కాండకీలకము, సం. వి. అ. పుం. లోధ్రము *: చూ, లొద్దుగు.

కాండగుండము, సం. వి. అ. పుం. తుంగగడ్డి *: చూ, తృణము. 1.

కాండగోచరము, సం. వి. అ. పుం. ఇనుపచువ్వగల బాణము: చూ, బాణము. 1-౨.

కాండజాత, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. తిప్పతీఁగె: * చూ, సోమవల్లి.

కాండని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. సూక్ష్మపర్ణి, రామతులసి *: చూ, తులసి.

కాండతిక్తకము, సం. వి. అ. పుం. నేలవేము *; చూ, భూనింబము.

కాంతతిక్తము, సం. వి. అ. పుం.—పై.—

కాండత్రయము, అం. జ్ఞాన.-కర్మ-వాసనలు. (లేక విజ్ఞానములు): చూ, త్రయము.

కాండనీలము, సం. వి. అ. పుం. అక్షి * చూ, లొద్దుగు.

కాండపటము, సం. వి. అ. పుం. 1. = గండవడము. అపటి, తెర: చూ, వస్త్రము. ౧-౬౧; 2. ప్రతిసీర: చూ, తెరచాప.

కాండపుంఖ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. తెల్లవెంపలి *: చూ, వెంపలి.

కాండపుష్ప, సం. వి. ఆ స్త్రీ. మత్స్యాక్షి *: చూ, పొన్నగంటి.

కాండపుష్పము, సం. వి. అ న. క్షుద్రసుగంధి పుష్పవిశేషము.

కాండపుష్పి, సం. వి. ఈ స్త్రీ. మత్స్యాక్షి *: చూ, పొన్నగంటి.

కాండపృష్ఠము, సం వి. అ. న. కర్ణధనుస్సు: చూ, బాణము. 1-౨౪ (రూ-కాలపృష్ఠము.)

కాండపృష్ఠుఁడు, సం. విణ. 1. రూ-కాండస్పృష్ఠుఁడు. ఆయుధికుఁడు: చూ, శస్త్రాజీవుఁడు; 2. తల్లిదండ్రులయొద్ద వెలకు కొనిన కొడుకు. క్రీతుఁడు: చూ, సూనుఁడు. 1-౧౪; 3. పరాయికొలమునకుఁ జెందినవాఁడు.

కాండమణి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. రామతులసి *: చూ, హరిప్రియ. 3-౨.

కాండము, సం. వి. అ. పుం, న. 1. కావ్యపరిచ్ఛేదము; అమరము, రామాయణము మొదలగు వానిలోని భాగము: చూ, సర్గము. 1; 2. గుంపు: చూ, సమూహము; 3. అమ్ము: చూ, బాణము. 1; 4. జలము: చూ, నీరు; 5. ఆకులతనె: చూ, పర్ణరీణము: 6. = కాఁడ. తామర లోనగువాని కాఁడ: చూ, సహస్రపత్రము. 1-౯-౧; 7. దారము: చూ, సూత్రము. 1; 8. దుబ్బు: చూ, పైరుదుబ్బు; 9. మోముగు లోనగువాని

చిదుగు: చూ, సమిధ; 10. బోదె: చూ, ప్రూను; 11. గుఱ్ఱము: చూ, హయము; 12. ఏకాంతము: చూ, రహస్యము. 1; 13. అదను: చూ, సమయము. 1; 14. కాకిదొండ*: చూ, దొండ; పుం. 15. ఎలుక: చూ, మూషికము; విణ. 16. కీడ్వఁబడినది: చూ, ఎానము. 1.

కాండములు, అం. బాలకాండము- అయోధ్యాకాండము, అరణ్యకాండము, కిష్కింధాకాండము, సుందరకాండము, యుద్ధకాండము, ఉత్తరకాండము. (7) (ఉత్తరకాండము అధికము.) (ఇవి రామాయణములోనివి).

కాండిరుహ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. తక్కలి*: చూ, వైజయంతి 4.

కాండర్షి, సం. వి. ఇ. పుం. వేదకాండము విశేముగా అధ్యాపకముచేసిన ముని: చూ, సన్న్యాసి. 1.

కాండివంతుఁడు, సం. వి. త్. పుం. రూ-కాండీరుఁడు. అమ్ములు ఆయుధములుగాఁ గలవాఁడు: చూ, విల్లుకాఁడు.

కాండశర, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. తిప్పతీగ్లు*: చూ, బాణము. 1. (రూ-కాండశరము.)

కాండసంధి, సం. వి. ఇ. పుం. ముడి: చూ, బుడిపి.

కాండస్పృష్ఠుఁడు, సం. విణ: చూ, కాండస్పృష్ఠుఁడు.

కాండహీనము, సం. వి. ఆ. న. నాగముస్తె*: చూ, తృణము. 1.

కాండిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. లంకధాన్యము: చూ, ధాన్యము; 2. నూఁగుదోస*: చూ, దోస.

కాండీరము, సం. వి. అ. పుం. 1. ఉత్తరేను*: చూ, శైఖరికము; 2. ఏనుఁగుపిప్పలి*: చూ, పిప్పలి. 1; 3. లతాప్రభేదము: చూ, లత. 1.

కాండీరి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. ఉత్తరేను*: చూ, శైఖరికము; 2. మంజిష్ఠ*: చూ, మంజిటి.

కాండీరుఁడు, సం. విణ. ధనుర్ధరుఁడు: చూ, విల్లుకాఁడు (దండమును ధరించినవాఁడు అని కొండఱు)

కాండేక్షువు, సం. వి. ఉ. వుం. 1. గొలిమిడి*: చూ, మొగబీఱ; 2. తెల్లు*: చూ, తృణము. 1.

కాండేరి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. కామదూతిక*: చూ, నాగదంతి.

కాండేరుహ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. తక్కలి*: చూ, వైజయంతి. 4.

కాండ్ర, దే. వి. ఒకరకముగడ్డి: చూ, తృణము. 1.

కాండ్రకాయ, వా. వి. ఈపదమును "చదువుకొనకముందు కాఁకరకాయ, చదువుకొనినపిదప కాండ్రకాయ" అను సామెతయందుపయోగింతురు.

కాండ్రించు, వా. అ. క్రి. 1. గట్టిగా గొంతుక చించుకొను; 2. శ్లేష్మోద్రేకముచే గొంతుక చించుకొను.

కాండ్రు, దే వి పులి కూయుటయందగు ధ్వన్యనుకరణము. న్వా. 4, ఆ. 3: చూ, హూహూ.

కాంత, సం. వి ఆ. స్త్రీ. 1. = గోతి. కోరఁదగిన ఆఁడుది: చూ, స్త్రీ. 1-ంవ; 2. = గోతి. ఆఁడుది: చూ, స్త్రీ.; 3. అంకోలగిరి*: చూ, ప్రియంగువు; వా. వి. (1) మిక్కిలి కొంచెము. (గోదావరీ మండలమున "కాంత బెల్లము పెట్టుము"అని వాడుక.)(కాంత = కాసంత-కాసింత-కుల్లింత-కూసింత-కూస్తంత-కాస్తంత ఇత్యాదులు తఱుచుగా వాడుచందురు.) (ఇవి నింద్యములు.)

కాంతకుట్మలము, సం. వి అ. పుం. చిల్ల*: చూ, సల్లకి.

కాంతపక్షి, సం. వి. న్. పుం. నెమలి: చూ, మయూరము.

కాంతపుష్పము, సం. వి అ. పుం. కాంచనము*: చూ, దేవకాంచనము.

కాంతము, సం. వి. అ. పుం. 1. ఇనుము: చూ, లోహము. 1; 2. రాయి: చూ, రత్నములు. 1-ంఎ-(౫); 3. సూదంటురాయి: చూ, రత్నములు. 1-ంఎ-(౬); 4. కుంకుడు*: చూ, ఫేలము. 2; 5. చూతము*: చూ, మామిడి; 6 ఇల్లు: చూ, సదనము. 1; విణ. 7. సొగసు: చూ, సౌందర్యము.

కాంతలకము, సం. వి. అ. పుం. తున్నకము*; చూ, నంది.

కాంతలోహము, సం. వి అ. న. 1. సూదంటురాయి: చూ, రత్నములు. 1-ంఎ-(౬); 2. కాంతలోహభస్మము. (ఈ భస్మము రక్తమును పూరించును.)(చూ, కాంతము. 1.)

కాంతాంఘ్రిదోహదము, సం. వి. అ. పుం. అశోకము*: చూ, హేమపుష్పము.

కాంతాచరణదోహదము, సం. వి. అ. పుం. —పై.—

కాంతాయసము, సం. వి. అ. న. సూదంటురాయి: చూ, రత్నములు. 1-ంఎ-(౬).

కాంతారకము, సం వి. అ. పుం తెలుపుకలసిన పచ్చచెఱకు*: చూ, సుకుమారము. 1-ఴ.

కాంతారము, సం. వి. అ. పుం. 1; చూ, కాంతారకము; 2. ఇక్షువు: చూ, సుకుమారము. 1-౬; 3. అడవి: చూ, విపినము; 4. పేరడవి: చూ, విపినము; 5 పోరాని త్రోవ: చూ, మార్గము. 1; 6 దైవికమగు నాపద: చూ, విపత్తు.

కాంతారి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. తెలుపుకలసిన పచ్చచెఱకు*: చూ, సుకుమారము. 1-ఴ

కాంతాశుఁడు, సం. వి. అ పుం. 1. వెన్నుఁడు: చూ, విష్ణువు. 1; 2. బ్రహ్మ: చూ, బ్రహ్మ. 1; 3. ముక్కంటి: చూ, శివుఁడు; 4. కామికుఁడు: చూ, వలపుకాఁడు; 5. వైరాగ్యము గలవాఁడు: చూ, విరాగుఁడు.

కాంతాసమ్మితము, (కావ్యము): చూ, శాస్త్రములు: (చూ, కావ్యము. ఆ.)

కాంతాశపడు, ద్వ. అ. క్రి. (కాంతాశము + పడు) ఈర్ష్యపడు: చూ, సూడుకొను. 2.

కాంతారము, దే. వి. 1. ఈర్ష్య; ఉ. రా. 6, ఆ. 61; విష్ణు. పూ. 2, ఆ: చూ, సూడు. 1; 2 తాలిమిలేమి; ప్రభా. 3, ఆ. 42: చూ, ఓర్వమి; 3. కోపము: చూ, రోషము.

కాంతి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. జిగి: చూ, వెలుతురు. 1; 2. కోరిక: చూ, వాంఛ; 3. రేణుకయమ గ్రంథద్రవ్యము: చూ, రాజార్హము. 1-ఴ; అం. 4. ఒకానొకవృత్తము. ఇందొక్కొక్కపాదమునందు త, జ, జ, వ గణములు గలిగి తొమ్మిదింటయతిగల ఏకాదశచ్ఛందస్సునందుఁ బుట్టిన వృత్తము. ఉదా – "క్రాంతుల్కరి సంఖ్యను। రాజిలఁగా, సంతోషముతోడఁద। జాలగముల్, చింతింపఁబదంబులఁ। జెఁద రమా, కాంతా హృదయేశ్వర। కాంతియగుఁగా.": చూ, వృత్తము. 1; అం. 5: చూ, కావ్యగుణములు: చూ, గుణములు.

కాంతికుఁడు, సం. వి. అ. పుం. ఈఁటె ఆయుధముగా గలవాఁడు: చూ, ఈఁటెకాఁడు.

కాంతిద. సం వి. ఆ. స్త్రీ. కాము చ్చు*: చూ, సోమరాజి.
కాంతిదము, సం. వి. అ. న. పిత్తరోగము: చూ, పిత్తము.
కాంతిదాయకము, సం. వి. అ. న. అంకపీలికి *: చూ, క్రమాని పసుచ్చె.
కాంతిమతి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. అలకాపట్టణము: చూ, దేశములు.
కాంతిరజము, సం. వి. స్. న. కుంకుమము: చూ, వహ్ని శిఖము, 1.
కాంతిహీనుఁడు, వా. విణ: చూ, అఘృణి.
కాంతీడితుఁడు, సం. వి. అ. పుం. కాంతిచేత స్తోత్రము చేయఁ బడ్డవాఁడు.
కాంతుఁడు, సం. వి అ. పుం. 1. మగఁడు: చూ, భర్త. 1; 2. అధిపతి: చూ, ప్రభువు 2; విణ. 3. అందగాఁడు: చూ, సౌందర్యవంతుఁడు
కాంతేయము, సం. వి. అ. పుం. ఏఱుమద్ది*: చూ, సాలము. 1-ం.
కాందవము, సం. వి. అ. పుం. 1. అట్టు: చూ, భక్ష్యము. (భూరిరంధ్రము); 2. అగసాలెవానియాయుధము.
కాందవికుఁడు, సం. విణ. పిండివంటలు చేయువాఁడు, కాందుకుఁడు: చూ, వంటవాఁడు.
కాందారి, దే. వి. రూ- కాందారిమాందారి- కాఁదారి- కాఁదారి మాఁదారి. కాందారిమాందారిప్రొద్దు అద్దమరేయి చూ, రాత్రి.
కాందారిమాందారి, — పై.—.
కాందారిమాందారిప్రొద్దు —పై. —.
కాందిగ్భూతుఁడు, సం. విణ. భయముచేఁ పారిపోయి వాఁడు: చూ, భయద్రుతుఁడు.
కాందిశీకుఁడు, —పై. —.
కాందుకుఁడు, సం. విణ: చూ, కాందవికుఁడు.
కాంపిలము, సం. వి అ. పుం. బ్రహ్మదత్తుఁడనువాఁడు ఏలుచున్న పట్టణము. (ఇతఁడు కుశబ్రహ్మయొక్క కొడుకైన కుశనాభుని నూఱుగురు కూఁతుండ్రకు పెనిమిటి; విశ్వామిత్రుని మేనత్తలకు మగఁడు): చూ, దేశములు.
కాంపిల్యము, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, కంపిల్లము *; 2 గుడారోచనియను సుగంధద్రవ్యము: చూ, రాజార్హము. 1-ఉ.
కాంపిల్లక, సం. వి అ. స్త్రీ గుడారోచని యను సుగంధ ద్రవ్యము: చూ, రాజార్హము. 1-ఉ.
కాంపిల్లము, సం. వి. అ. పుం.—పై —.
కాంపిలకము, సం. వి అ. పుం. —పై.—
కాంపిలము, నం. వి. అ. పుం. —పై.—.
కాంపిల్యము, సం. వి. అ. పుం: చూ, కాంపిలము.
కాంపౌండువడ్డి, మి. వి. వడ్డీకివడ్డి. చక్రవడ్డి.
కాంబలము, సం. విణ. కంబళిచేతఁ గప్పఁబడినది (రథము): చూ, శకటము. 1 (రూ-కాంబళము.)
కాంబళము, సం. విణ. —పై.—.
కాంబవకము, సం. వి. అ. న. శంఖారావము: చూ, స్వరము. 2-ళఒ-(౧౦౫).
కాఁబవికుఁడు, సం. వి. అ. పుం. సంకుపూసల లోనగునవి చేసి యమ్మెడువాఁడు: చూ, కాంఖికుఁడు.
కాఁబు, సం. వి. అ. స్త్రీ. అశ్వగంధ *: చూ, పెన్నేరు.

కాంబోది, దే.వి సస్యవిశేషము: చూ, సస్యము. 1. (స్తంబకరి. 1-౨౬-౯.)
కాంభోజము, సం. వి. అ. పు. 1. కంభోజమను దేశము, చూ, దేశములు, 2; కాంభోజదేశపు గుఱ్ఱము: చూ, హయము. 1-౩౪; 3. కాంభోజదేశపు ఏనుఁగు: చూ, హస్తి; 1-(౭౦). 4 కంభోజము, శంఖములలో శ్రేష్ఠము: చూ, నంపు. 1; 5. తెల్లచంద్ర, కదరము*: చూ, వెలిచంద్ర; 6. పున్నాగము*: చూ పొన్న.
కాంభోజి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ 1. కాకమినుము*: చూ, మినుము; 2. తెల్లచంద్ర*: చూ, వెలిచంద్ర; 3. బండి గురివెంద*: చూ, తులాబీజము; 4. కాంభోజి అను రాగము: చూ, స్వరము 2-౪౪; 5. పులుగుడు *: చూ, వాతంగిని; అం. 6: చూ, కకుభిభాషలు; 7: చూ, మాళవకైశికిజ విభాషలు: (చూ, భాష. 1.)
కాంభోజిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. నల్లదింటెన *: చూ, విష్ణుక్రాంత.
కాంభోజీ కృష్ణరక్తకము, సం. వి. అ. పుం. గురివెంద*: చూ, తులాబీజము.
కాంసీయము, సం. వి అ. న. కంచు: చూ, లోహము. 1-౩.
కాంస్యకారుఁడు, సం. వి. అ. పుం = కంచరి: చూ, స్వర్ణకారుఁడు.
కాంస్యతాళము, సం. వి. అ. పుం. 1. చిటితాళము: చూ, వీణ. 1-౪౬; అం 2: చూ. వాద్యములు. (కాంస్యతాళాదులు ఘనములు.) ;3: చూ, ఘనవాద్యములు.
కాంస్యనీలము. సం. వి. అ. పుం. అంజనవిశేషము: చూ, రసాంజనము.
కాంస్యము, సం. వి. అ న. 1. = కంచు: చూ, లోహము: చూ, రోగము. 1; 2. తాపము. 1-3; 2. బంగారు వెండి లోనగు వానిచే జేసుఁబడి త్రాగుట కుపయోగపడు పాత్రము: చూ, పాత్రము. 6; 3. కంచుగిన్నె: చూ, పాత్రము 6; 4 యుల్లరి, హాసుక్క: చూ, ఎణ. 1-౪౪. (పెద్దడోలువంటి వాద్యవిశేషమునికొందఱు)
కాఁక, దే వి. (రూ-కాఁగుడు-క్రాఁక-క్రాఁగుడు.) 1. జ్వరము; చూ, సంతాపము; 3 తపస్సు; వసు. 2, ఆ. 46: చూ, తపము; 4 కోపము; జై. 1. ఆ. 64. చూ, రోషము; విణ. 5. వేఁడియైనది: చూ, మిడి 4. "కాఁక వెఱఁగు" మొ.
కాఁకర, వై. వి. = కారవేల్లఁ*: చూ, సుషవి 1.
కాఁకరవత్తి, వై. వి. బాణసంచు విశేషము: చూ, బాణసంచు.
కాఁకవెఱఁగు, దే. వి. ఉష్ణరశ్మి; రామా. 3, ఆ. 52: చూ, సూర్యుఁడు.
కాఁగ, దే. ద్ర. హేత్వర్థకము: చూ, హేతువు.
కాఁగు, దే. వి. (రూ-క్రాఁగు) 1. పెద్దబాన: చూ, పాత్రము. 6; అ. క్రి. 2. తపించు: చూ, సంతాపించు; 3. కోపపడు: చూ, రోషించు.
కాఁగుడు, దే. వి. రూ-క్రాఁగుడు. తపనము: చూ, సంతాపము.
కాఁచర, వై. వి. = కాళహర. (రూ-కాఁజర-కాసర*); అం, భా. ద్వి. వ. 70: చూ, బుద్ధిబుతుసర.
కాఁచి, వై, వి. = కాకమాచి. నల్లబుతుసర*: చూ, వాయసి.

కాఁచు, దే. వి. 1. కవిరి: చూ, రంగదము; స. క్రి. 2. కాఁగఁ జేయు: రూ-క్రాఁచు.

కాఁచువడిదుఁచు, ద్వ. వి. కవిరియుండ: చూ, రంగదము.

కాఁచేయు, దే. స. క్రి. అగునట్లుఁజేయు: కావించు.

కాఁచెర, వై. వి. = కాళహర*: చూ, కాఁచర.

కాఁడ, వై. వి 1. = కాండఃి. తామరతూఁడు: చూ, సహస్ర పత్రిషు. 1-ఘ; 2. = కాండఃి: అడులయినె: చూ, పర్వ రీణషు; 3. తొడిమె: చూ, వృంతమ; 4. కూరాకు లోనగు వాని కాఁడ: చూ, కామ.

కాఁచి, దే. వి. 1. కడుగు: చూ, ఉక్తము. 1; 2. ఎద్దు మొదలగు వాని మెడమీఁదఁదుంచెడి బండి లోనగువాని యుగము; భార. విరా. 5, ఆ. 53: చూ, యుగము. 5.

కాఁచిగట్టు, ద్వ. వి. ఒక్కొకొకరి వేలలకు హద్దుగా నేర్పఱిచిన ట్టు: చూ, సీమ. 1.

కాఁఁడు, దే. అప. 1. ఒకానొక పుంప్రత్యయము. "సొగసు కాఁడు, వన్నెకాఁడు." మొ; అ. క్రి. 2 నాటు; జై. 6, ఆ 85; పాండు. 4, ఆ. 43: చూ, మొలవేయు.

కాఁదారి, దే. వి: చూ, రూ-కాఁదారి; భీ 1, అ. 112.

కాఁదారిమాఁదారి. దే. వి.—పై.—; య. 2, ఆ. 88.

కాఁదారిమాఁదారిపొద్దు,—పై —

కాఁపడము, వా. వి. నొప్పి కలిగినచోట వేఁడివస్తువులో నొత్తుట.

కాఁపత, దే వి. శూద్రస్త్రీ: చూ, స్త్రీ. 1-ంంఘ.

కాఁపది,—పై —

కాఁపు. దే. వి 1. గేస్తుఁడు. స్వా. 1, ఆ. 66 చూ, యజమానుఁడు; 2. పంట పెట్టువాఁడు; భార. సౌ. 1, ఆ. 31: చూ, హాలికుఁడు; 3. కాలిపుట్టువు; భో. 4, ఆ. 59: చూ, శూద్రుఁడు; 4. కాఁపురము; అము. 1, ఆ 10: చూ, విడిమిట్టు; వా. 5. చదరంగపు ఎత్తు: చూ, ఎత్తు. 6.

కాఁపుది, వా. వి: చూ, రూ- కాఁపది.

కాఁపురము, దే. వి. 1. నివాసము: చూ, విడిమట్టు; 2. కుటుంబము; ఆచ్చ. బాల, కాం. 11; చూ, సంసారము. 1.

కాఁపురించు, దే అ. క్రి. కాఁపురముచేయు: చూ, వసించు.

కాఁపులకెల్లను నోమిపంట, జా. కాఁపులకు జయప్రదము. "ఒప్పు గాఁపులకెల్ల నోమువంట." రసికజన మనోరంజకము.

కాఁబట్టి, దే. అవ్య. (కాఁ + పట్టి) (హిం. అతఃి) హేత్యర్థకము: చూ, హేతువు.

కాఁబట్టు, వా. అ. క్రి. (కాఁ + పట్టు.) కావలసియుండు. "అది నాకు కాఁబట్టదు" "కాఁబట్టని కాఁపురము".

కాఁబడు, దే. అ. క్రి. (కాఁ + పడు) ఒప్పిదమగు. జై. 2, ఆ. 61 (స్వార్థమున పుచ్చు: చూ, రవఁజేయు.

కాఁబోలు, దే. ద్ర (కాఁ + పోలు): బొనేమో.

కాక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. కాఁచి*: చూ, వాయసి; 2. కాకి దొండ*: చూ, దొండ; 3. కారుకొల్లి*: సో౬; 4. తువ్వ-: చూ, వామేడి*: చూ, బొమ్మమేడి; 5. కాకజంఘ*: చూ, వెలమసంది; దే. అవ్య. (1) ఆశీరాద్యర్థకము. "అట్టులకాక. ఏండెకుఁగాక.": చూ, దీవన; (2) తక్కినమనుసర్థమును తెలుపును: చూ, వినా; (3) ఉతార్థకము; (4) ఇంతే కాకుండ: చూ, మఱియు.

కాకకంగువు, సం. వి ఉ. స్త్రీ. చీనక మను ధాన్యము: చూ, ధాన్యముది.

కాకకల, సం. వి ఆ. స్త్రీ కాకజంఘ*: చూ, వెలమసంది.

కాకకుష్ఠము, సం. వి. అ. న. రూ-కాలకుష్ఠము: చూ, రాజార్హము. 1-ళ.

కాకకృష్ణ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. కంకష్ఠము*: చూ, స్వర్ణక్షీరిణి.

కాకగతి, అం. (కాకగతి దుఃఖకరము): చూ, గతి: (చూ, లక్షణాంగములు.).

కాకగుదము, సం. వి ఆ. పుం. తెలుగు (బ): చూ, నువ్వులు.

కాకఘ్ని, సం. వి. ఈ స్త్రీ నిప్పువన్నె గుత్తుల కానుగ*. చూ, కాదఘ్నము.

కాకచించ, సం. వి ఆ స్త్రీ. గురిజ*: చూ, తులాబీజము.

కాకచించి, సం. వి. ఈ స్త్రీ.—పై.—.

కాకచించిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. —పై —.

కాకచ్ఛదము, సం. వి. ఆ పుం. మందపిచ్చుక: చూ, పిచ్చుక.

కాకచ్ఛది, సం. వి. ఇ. పుం. —పై.—.

కాకజంఘ, సం. వి. ఆ స్త్రీ. 1. కాకకల*: చూ, వెలమసంది; 2 కాకిదొండ*: చూ, దొండ; 3 గురిజ*: చూ, తులాబీజము.

కాకజంఘలు, అం. పురుష లక్షణాంగములలోని జంఘల (పిక్కల) యందలి విశేషము. (కాకజంఘలైన రాజగు): చూ, లక్షణాంగములు.

కాకజంఘిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. నేలనేరుడు* చూ, సురభిపత్ర. 1-ఎ.

కాకజంబువు, సం. వి ఉ. స్త్రీ. —పై —.

కాకణంతి. సం. వి. ఈ స్త్రీ గురిజ*: చూ, తులాబీజము.

కాకణంతిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. —పై. — .

కాకణము, సం. వి. అ. న. కుష్ఠభేదము: చూ, సితము. 1-ళ.

కాకణి, సం వి. ఈ. స్త్రీ. 1. = కాణి, నాలుగు మినపగింజల యెత్తు; 2. ఇరువదిగవ్వలు; 3. ఒకగవ్వ; 4. ఒకగజములో నాలవవంతు; 5. ఒకఅణాలో నాలవవంతు: చూ, డిద్దు; 6 పండ్రెండు అణాలయెత్తు: కాణి-రూ-కాకిని.

కాకతాళన్యాయము, కాకతాళీయము, } అం. కాకివ్రాలఁగానే అప్రయత్నముగ తాటి పండు పడిన రీతి.

కాకతిందుకము, సం వి. ఆ. పుం. కాకితుమ్మికి*: చూ, తుమికి.

కాకతిక్త, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. బండిగురివెంద*: చూ, తులాబీజము.

కాకతుండకము, సం వి. ఆ. పుం. కమ్మరవాకాఁకు: చూ, సందంశకము.

కాకతుండపు, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. కాకిదొండ* చూ, దొండ.

కాకతుండము, సం. వి అ. పుం. 1. అగలు: చూ, రాజార్హము 1; 2 కాహళమను వాద్యము: చూ, వీణ. 1-ఱఒ; 3. ఒకరకము బాణము: చూ, బాణము. 1-ంఇ

కాకతుంటి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. గురిజ*: చూ, సప్తలః 2. హొన్నెత్తడి: చూ, లోహము 1.

కాకతుండిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. గురుజ*: చూ, తులాబీజము; 2. బండిగురివెంద*: చూ, తులాబిజము.

కాకత్రోటివింబన్యాయము, న్యా. కాకిముక్కున దొండపండు కట్టిన విధము.

కాకదంతపరీక్ష, న్యా. వ్యర్థవ్యాపారము. కాకికి దంతములుండవు. కావున నవి పరీక్షించుట వ్యర్థపుపని. "సీ. వానినేమడిగె దెవ్వఁడు గాక నీకేమి, యిది కాకదంత పరీక్ష సుమ్ము." (కళాపూర్ణోదయము.) (చూ-కాకదంతగణనా; కాకదంత గవేషణా).

కాకదీక్ష, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. గురిజ*: చూ, తులాబీజము.

కాకధాన్యము, సం. వి. ఉ. పుం. కామంచి*; చూ, తృణము. 1.

కాకధ్వజము, సం. వి. అ. పుం. బడబాగ్ని: చూ, వహ్ని. 1-బి.

కాకధ్వని, సం. వి. ఇ. పుం. కాకిమాత: చూ, స్వర్ణము. 2-ళఒ. (గ-బిఒ).

కాకనచి, సం. వి ఈ స్త్రీ గురిజ*: చూ, తులాబీజము.

కాకనామము, సం. వి. న్, పుం. శ్రీవల్లి*: చూ, ఒ పుష్పము.

కాకనాస, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. కాకిదొండ*: చూ, దొండ.

కాకనాసము, సం. వి. అ. పుం. చూ, వికంటము *.

కాకనాసిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. కాకిదొండ*: చూ, దొండ; 2. కాకచించ*: చూ, తులాబీజము.

కాకపక్షీము, సం. వి. అ. పుం. 2 పిల్లజుట్టు: చూ, నిగ. 1-గ; 2 జూనపము: చూ, నిగ. 1-గళ; 3. నీరుతుమికి *: చూ, తుమికి.

కాకపదము, సం. వి. అ. పుం. 1. అర్ధముగాను పొడవుగాను ఉండుగీఱు లను వ్రణదోషము: చూ, రత్నములు. 1-3-(3); 2. రతిబంధవిశేషము: చూ; రతిబంధములు.

కాకపర్ణి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. పిల్లపెసర*: చూ, పెసర.

కాకపాణి, సం. వి. ఇ. పుం. ముత్తెముయొక్క నల్లనికాంతి దోషము:చూ, (ముత్తెము.) రత్నములు. 1-గ-(ఒ).

కాకపాదము, సం. వి. అ. పుం. 1. అగ్నివృక్షము: చూ, రేగు. 1; 2 తాళప్రాణాంగ భేదము: చూ, తాళము. 2; అం. 3: (చూ, తాళాంగములు): చూ, అంగపారిణములు.

కాకపి, సం. వి. ఇ. పుం. కాకపి యనుపాము: చూ, సర్పము. 1-ళ-(౨౦).

కాకపిండి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. వెలిచ*: చూ, పిండీతకము.

కాకపిక్కన్యాయము, న్యా. కోవెల కాకులలోఁ బెరిగియుఁ దుదకు వేఱుగఁబోవువిధము.

కాకపిత్త, సం. వి. ఆ స్త్రీ. కాకతుండి*: చూ, సప్తల.

కాకపీలి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. గురిజ*: చూ, తులాబీజము.

కాకపీలుకము, సం. వి అ. పుం. కాకితుమ్మికి*: చూ, తుమికి.

కాకపీలువు. సం. వి. ఉ. స్త్రీ. 1. గురిజ*: చూ, తులాబీజము; 2 కాకితుమ్మికి*: చూ, తుమికి; 3 కాకతుండి *: చూ, సప్తల.

కాకపుచ్ఛము, సం. వి అ. పుం. కోయిల: చూ, పికము.

కాకపుష్టము,—పై.—.

కాకపుష్పము, సం. వి. అ. న. స్థౌజేయక *: చూ, మాచిపత్రి.

కాకఫలము, సం. వి. అ. పుం. నింబ*: చూ, నిమ్మ.

కాకఫలి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ కారముగలిగి పుల్లగానుండు నిమ్మ పండు: చూ, నిమ్మ.

కాకభంజి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. గురుజ*: చూ, సప్తల.

కాకభాండి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. మహాకరంజిమ* శాఖోటము.

కాకభీరువు, సం. వి. ఉ. పుం. గుడ్లగూబ: చూ, సకినంపుఁ బులుఁగు.

కాకమద్గువు, సం. వి. ఉ. పుం. కూకుటగుండంగి: చూ, దాత్యూహము.

కాకమర్దకము, సం. వి. అ. పుం. మునిణి*: చూ, మునిఁడి.

కాకమర్దము, —పై.—

కాకమల్లి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. అడవిమల్లె*: చూ, హాసంతి. 2-గగ.

కాకమాచి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. = కామంచి -కాచి*: చూ, వాయసి.

కాకమాచిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. —పై.—

కాకమాత, —పై.—

కాకమాలి, సం. వి. ఈ స్త్రీ. కామంచి*: చూ, తృణము. 1.

కాకము, సం. వి. అ న 1. కాకులగుంపు: చూ, వాయసము. 1; 2. రతిబంధవిశేషము: చూ, రతిబంధములు; పుం. 3 = కాకి: చూ, వాయసము. 1; 4. కొండగోఁగు*: చూ, పీతపుష్పము; విణ. ర అల్పము: చూ, స్వల్పము.

కాకముద్గ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ కాకిపెసర*: చూ, పెసర.

కాకమూచి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. కామంచి*: చూ, తృణము. 1.

కాకయవము, సం. వి. అ. పుం. గింజిపట్టని ధాన్యము: చూ, ధాన్యము.

కాకరక్త, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. గురిజ*: చూ, తులాబీజము.

కాకరుకము, సం. వి. అ. పుం. గుడ్లగూబ: చూ, సకినంపుఁ బులుఁగు.

కాకరుకుఁడు, సం. వి. అ. పుం. మందుమాఁకులచేత ఆఁడుదానికి వశుఁడైనవాఁడు: చూ, స్త్రీవశీభూతుఁడు. (చూ-కారూకుఁడు.)

కాకరుతభీరున్యాయము, న్యా, పగలు కాకికూఁతవిని జడిసి వెనిమిటిసిఁ గౌఁగిలించుకొను వెలఁది రాత్రి నర్మదానదిదాఁటి వెళ్ళినరీతి.

కాకరుహ. సం. వి ఆ స్త్రీ బదనిక*: చూ, పదనిక.

కాకరుహము, సం. వి. అ. పుం. తిలము: చూ, నువ్వులు.

కాకరూకము, సం. వి. అ. పుం. 1. గుడ్లగూబ: చూ, సకినంపుఁ బులుఁగు; 2. అపదేశము: చూ, వ్యాజము. 1.

కాకరూకుఁడు. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, రూ-కారుకుఁడు; విణ. 2 అంగమొలవాఁడు:చూ, దిగంబరుఁడు; 3 భయముకలవాఁడు; చూ, వెఱపరి; 4. పేదవాఁడు: చూ, బీదవాఁడు.

కాకరూటి, సం. వి. ఇ. పుం. పంది: చూ, సూకరము.

కాకలకము, సం. వి. అ. పుం. కుత్తుకయందు పైకిఁగనఁబడు బుడిపి: చూ, గొంతుముది.

కాకలము, 1. — పై. —; 2. = కాకితము: చూ, పట పత్రిము.

కాకలి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. సూక్ష్మమైన యవ్యక్తాక్షర మధుర ధ్వని: చూ, సర్వము 2. ళఒ-(౧౫).

కాకలీద్రాక్ష, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ఒకరకము ద్రాక్ష*: చూ, స్వాదుఫల.

కాకలీమూర్ఛన, అం: చూ, అవాంతరభేదములు.

కాకలీయుత సం. వి. ఆ. స్త్రీ. సంగీతశాస్త్రములోని మూర్ఛా భేదము: చూ, స్వరము. 2-౯.

కాకలిరవము, సం. వి అ. పుం. కోయిల: చూ, పికము.

కాకలూకము, సం. వి. అ. పుం. 1. గుడ్లగూబ: చూ, సకినంపుఁబులుఁగు; 2. దంభము: చూ, వ్యాజము. 1.

కాకలూకుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, కారుకుఁడు; విణ. 2. అంగమొలవాఁడు: చూ, దిగంబరుఁడు 3. భయపడువాఁడు: చూ, వెఱపరి; 4. పేదవాఁడు: చూ, బీదవాఁడు.

కాకల్యంతరమూర్ఛన, అం: చూ, అవాంతరభేదములు.

కాకల్యంతరయుక్తి, సం వి. జ్ఞ. స్త్రీ: చూ, కాసలీయుత.

కాకవంధ్య, సం. వి ఆ. స్త్రీ: (చూ, స్త్రీ. 1-౧౪౦): చూ, వంధ్యలు.

కాకవంధ్యాన్యాయము, న్యా. కాక తనజీవి కాలములో రెండు గ్రుడ్లు మాత్రమే పెట్టును. అట్లేయిరువురు బిడ్డలను మాత్రమే కని గొడ్రాలయినస్త్రీ.

కాకవల్లరి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ఎక్కుడుదీఁగ*: చూ, మానేరు.

కాకశీర్షము, సం. వి. అ పుం. శ్రీవల్లి*: చూ, బికపుష్పము.

కాకశ్యామ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ నల్లతీఁగె, కృష్ణవల్లి*: చూ, సుఖి.

కాకసత్వ, అం: చూ, ద్వాదశసత్వలు.

కాకస్కరము, సం. వి. అ. పుం; చూ, కాకమర్దకము *.

కాకత్రి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. కాకఘ్ని *: చూ, నిప్పువన్నె గుత్తుల కాసుగు.

కాకస్ఫోర్జము, సం. వి. అ. పుం. కాకితుమ్మికి*: చూ, తుమ్మికి.

కాకస్వరము, అం: చూ, గాయకదోషములు.

కాకస్వాహ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. గురిజ*: చూ, తులాబీజము.

కాకాంగము, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. సురపాది *: చూ, సురవాలి.

కాకాంగ, సం వి ఆ. స్త్రీ. కాకిదొండ*: చూ, దొండ.

కాకాంగి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. —పై. —.

కాకాంచి, —పై.—.

కాకాండ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ఒకానొకతీఁగె*: చూ, లత. 1.

కాకాండము, సం వి అ. పుం, 1. చెప్పుటట్ట *: చూ, హంసపాది; 2. పెద్దవేము*: చూ, వేము; 3. కాకితుమ్మికి *: చూ, తుమ్మికి.

కాకాండి, సం. వి. ఈ స్త్రీ. మహాజ్యోతిష్మతి*: చూ, మానేరు.

కాకాందోల, సం వి. ఆ. స్త్రీ. —పై. —.

కాకాందోలము, సం. వి. అ. పుం. మాషము*: చూ, మినుము.

కాకాంధము, సం. వి. న్. పుం. పెద్దవేము*: చూ, వేము.

కాకాకులము, సం. విణ. కాకులచే నాకులమైనది.

కాకాక్షీన్యాయము, న్యా. కాకిచూపువలె నేదేనొకప్రక్క కొఅగునన్నరీతి. (కాకి ఒకకన్ను కనపడును, అదిఎటు పసికలిగినవటున్న కన్ను కాన్పించును.) (దేహళీదీపన్యాయ మిట్టిదే)

కాకాఖ్యము, సం. వి. అ. న. కాకికలువ*: చూ, సహస్రపత్రము. 1-౧౨-(౨).

కాకాదని, సం. వి ఈ. స్త్రీ 1. గురిజ*: చూ, తులాబీజము; 2 నల్లఉప్పి*: చూ, లవణి; 3. పెద్దకాఁచి*: చూ, వాయసి.

కాకాదు, దే అవ్య. నఞర్థము: చూ, లేదు. 2.

కాకాక్రము. సం. వి. అ. పుం. ఏఱువంగ*: చూ, వంగ.

కాకాయుపు, సం. వి. ఉ పుం. ఎక్కుడుఁదీఁగె*: చూ, మానేరు.

కాకారి, సం. వి. ఇ. పుం. గుడ్లగూబ: చూ, సకినంపుఁబులుఁగు.

కాకాలము, సం. వి. అ. పుం. బొంతకాకి: చూ, వాయసము. 1.

కాకాసురుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. జయంతుఁడు, ఇంద్రుని కొడుకు: చూ, సూనుఁడు. 1-౨౯; 2. కాకాసురుఁడను రక్కసుఁడు: చూ, రాక్షసుఁడు. 1-౫.

కాకాహి, సం. వి ఇ. పుం. కప్ప: చూ, హరి. 12.

కాకి, సం. వి. ఈ స్త్రీ 1. అడుకాకి: చూ, వాయసము. 1; 2. కాఁచి *: చూ, వాయసి; వై.వి. (1) = కాకము. కాకి: చూ, వాయసము. 1; విణ. (2) అల్పము. "కాకి కలువ." మొ: చూ, స్వల్పము; (3) కాకిఅను పక్షియొక్క ఇంటిపేరు గలవారు కలరు.

కాకికలువ, వై.వి. = కాకవైరవ, అల్లిపువ్వు*: చూ, కాకాఖ్యము.

కాకికూఁత, ద్వ. వి. 1. కా, కాకియఱపు: చూ, స్వరము. 2. (కావుకావు అనివాపుక.); 2: చూ, కాకరుతఫలము.

కాకిచిప్ప, ద్వ. వి. నీటియందలి గుల్ల, శంబూక. "క. అక్కడిలిఁ గాకిచిప్పలు " య. 3, ఆ. 30: చూ, సంకు. 1.

కాకిచెఱకు, ద్వ. వి. తేజినకము, చెఱకువంటి తృణము*: చూ, తృణము 1.

కాకిచావు, ద్వ. వి. ఆకస్మికమృతి: చూ, సావు 1-౧.

కాకిణి, సం. వి ఈ. స్త్రీ. 1. = కాణి. కర్షమునందు నాలవపాలు: చూ, దుడ్డు; 2. ఒకపలములో నాలవపాలు: చూ, కాకణి. 6; 3. గవ్వ: చూ, వరాటము; 4. కొలిచెక్కోల; 5. తూనిక భాగము; 6. ఎఱ్ఱగురిజ *: చూ, తులాబీజము.

కాకిణీద్వయము, సం. వి. అ. న: చూ, అరవీరసము.

కాకితము, వై. వి. = కాకలము: చూ, పటపత్రము. (రూ-కాకిదము-కాగితము-కాకిదము.).

కాకితీపు, దే. వి. మూర్ఛావిశేషము: చూ, మూర్ఛ.

కాకితుమ్మికి, ద్వ. వి. నల్లతుమ్మికి*: చూ, తుమికి.

కాకిదము, వై వి = కాకలము] చూ, కాకితము. (వా).

కాకిదొండ, వై. వి. = కాకతుండఫల. అడవిదొండ*: చూ, దొండ.

కాకిని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. ఒకఅణాలో నాలవవంతు, కాని: చూ,దుడ్డు; 2. ఒకపలములో నాలవపాలు: చూ, కాకిణి. 6; 3. గవ్వ: చూ, వరాటము. (రూ-కాకిణి)

కాకినేరేడు, ద్వ. వి కా జంబువు, నేలనేరేడు*: చూ, సురభిపత్ర-1-౨. (రూ-కాకినేరేడు.).

కాకిపిల్ల కాకిముద్దు, లో, ఎవనిపిల్లయందు వానికిప్రేమ.

కాకిపెసర, ద్వ. వి. కాకిముద్ద, పిల్లపెసర*: చూ, పెసర.

కాకిబంగారము, ద్వ. వి. పీతాభ్రకము: చూ, బేడ.

కాకిబాతు, ద్వ వి. ఒకవిధమైన అడివిబాతు: చూ, శరారి.

కాకిమేడి, ద్వ. వి. బమ్మమేడి*. బొమ్మమేడి.

కాకితెక్కలు, ద్వ. వి. బ. ఒకరకపు వడ్లు: చూ, ధాన్యములు.
కాకితెల్లు, ద్వ. వి. కాకిచెఱకు* (దీని పుల్లలను చివ్వి వ్రాయుదురు) : చూ, తృణము. 1.
కాకిలము, సం. వి. అ. పుం. కంఠమణి: చూ, గొంతుముడి.
కాకివన్నె, ద్వ. వి. కాకివన్నెగం పందెపు కోడిపుంజు (వా): చూ, పుంజు.
కాకివెదురు, ద్వ. వి. గుంద్రము (గుంద్రము = కాకిచెఱకు)*: చూ, శరము.
కాకిసొమ్మ, వై. వి: చూ, కాకితిప్పు.
కాకు, దే. వి. 1. గాసి; రామా. 6. ఆ. 25: చూ, శ్రమము. 1; 2. తిరస్కారము; కాశీ. 5. ఆ. 88: చూ, పరిహాలనము; వివా. 3. పొల్లు. చూ, వ్యర్థము; 4. ఉళకిక: చూ, శూన్యము. 1.
కాకుడు, సం. వి. అ. పుం. పిచ్చుకకుంటు: చూ, సూర సూతుడు.
కాకుత్స్థుడు సం. వి. అ. పుం. శ్రీరాముడు: చూ, రాముడు.
కాకుదము, సం. వి. అ. న. తాలువు: చూ, దవుడ.
కాకున్నె, దే. అవ్య. (కాక + ఉన్నె) నిశ్చయార్థకము; భార. ఆ. 2. ఆ. 165: చూ, నిశ్చయము.
కాకువు, (కాకుస్వరము.) సం. వి. ఉ. స్త్రీ. శోకభయాదులచేఁ గలిగెడు ధ్వనివికారము: చూ, స్వరము. 2-ఆఁ- (౧౧౧.
కాకృత్యము, సం. వి. అ. న. 1. కూడనిపని: చూ, వ్యళీకము; 2. వగపు: చూ, పశ్చాత్తాపము.
కాకేంచువు, సం. వి. ఉ. పుం. కాకితుమ్మికి*: చూ, తుమికి.
కాకేక్షువు, సం. వి. ఉ. పుం. 1. కత్తి: చూ, రిష్టి. 2: 2. కాకిచెఱకు; తెల్లు (శ. ర.)*: చూ, తృణము. 1.
కాకేమి, దే. అవ్య. (కాక + ఏమి) మఱియొకదాని లేమిని తెలుపును; భార. ఆది. 1. ఆ, 98: చూ, అ. (2.)
కాకేష్టము, సం. వి. అ. పుం. నింబము*: చూ, వేము.
కాకోచి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. కాకోచియను చేఁప: చూ, మత్స్యము. 1-౩౦.
కాకోచికము, సం. వి. అ. పుం.—పై.—
కాకోటి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. కావడి: చూ, భారయష్టి. (కావడిబద్ద).
కాకోడుంబరము, సం. వి. అ. పుం. బొమ్మమేడి*: చూ, బొమ్మమేడి.
కాకోడుంబరిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. —పై.—
కాకోత్పలము, సం. వి. అ. న కాకికలువ*: చూ: కాకాఖ్యము.
కాకోదరము, సం. వి. అ. పుం. 1. పాము: చూ, సర్పము; 2. గుడ్లగూబ: చూ, సకినంపుఁ బులుఁగు; 3. శీఘ్రము: చూ, వెగము. 3; 4. కాకమర్దకము*: చూ, మునిఁడి.
కాకోదుంబరిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. బొమ్మమేడి*: చూ, బొమ్మమేడి.
కాకోలము, సం. వి. అ. పుం, న. 1. ఎఱ్ఱనిపాము విషము: చూ, విసము. 1; పుం. 2. బొంతకాకి: చూ, వాయసము. 1; 3. రక్తవర్ణముగల యొకానొక పాము: చూ, సర్పము; 1-ళ-(౩); అం. 4. నరకములు ఇరువదియొకటింటిలో నొకటి: చూ, నరకములు.
కాకోలి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. = కారుకొల్లి*: చూ వాయసోలి: 2. తేలుమణి*: చూ, వృశ్చికము. 2.
కాకోలుఁడు, సం. వి. అ. పుం. కుమ్మరి: చూ, చక్రి. 5.
కాక్షము, సం. వి. అ. పుం. 1. కడకన్ను: చూ, లోచనము. 1-ం; 2. మెల్లకన్ను: చూ, నేత్రము. 1.
కాక్షి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. తొగరి: చూ, సురాష్ట్రిజము. 1; 2. తొగరిమన్ను: చూ, సురాష్ట్రిము. 2; 3. అడవితొగరి తీఁగె: చూ, సురాష్ట్రిజము. 3.
కాక్షీవకము, సం. వి. ఆ. పుం. మునగ*: చూ, శిగ్రువు. 1.
కాక్షీవము, —పై.—
కాఁగడ, దే. వి. (కాఁగు + గడ): చూ, రూ-కాగతా. (వా.
కాఁగడా, దే. వి. (కాఁగు + గడ) కొయ్యలేక గుడ్డకొనే యేర్పాటిన చేతిదివ్వటీ. హంస. 3. ఆ. 2౮: చూ, స్నేహాశము. 1-ళ.
కాగరము, అం: చూ, బాణము. 1.
కాగలము, సం. వి. అ. పుం. కాకితము: చూ, పటపత్రము.
కాగారము, సం. వి. అ. పుం. 1. చెడ్డ ఇల్లు: చూ, గృహము.!; 2. గాలి ఇల్లు: చూ, గృహము. 1. (ఇట్టి పదములు పెట్కొలూహ్యంబులు.)
కాగితపుఅట్ట, ద్వ. వి: చూ, అట్ట. 4.
కాగితము, వై.వి. = కాకలఃచూ, పటపత్రము. (రూ-కాకిదము.)
కాగిస, దే. వి. ఒకరకముచేఁప: చూ, మత్స్యము. 1.
కాగ్నేయి, సం వి ఈ. స్త్రీ. మంట: చూ, వహ్ని. 1-౩౬. (ఇట్టి పదము లూహ్యంబులు.)
కాచకుంభదీపన్యాయము, న్యా. లాంతరులోని దీపము ఎంతగాలి వేసినను కదలకుండు విధము.
కాచనికము, సం. వి. అ. న. పండ్లముఱికి: చూ, వండ్లపాఁచి.
కాచపాత్రము, సం. వి. అ. న. గాజుగిన్నె: చూ, పాత్రము. 6.
కాచభాజనము, సం. వి. అ. న —పై.—
కాచమణిన్యాయము, న్యా. కాచముకాచమే (గాజు); మణిమణియే. "మణి ర్లుఠతి పాదేషు కాచ శ్శిరసి ధార్యతే. యథైవాస్తే తథైవాస్తాం కాచః కాచో మణిర్మణిః॥ ఇట్టిదే కాకపికన్యాయము, హంసబకన్యాయము.
కాచమలము, సం. వి. అ. న. గాజుప్పు: చూ, లవణము. 1.
కాచము, సం. వి. అ. న, పుం. 1. —పై.—; 2 = గాజు. గాజునున్ను: చూ, భూమి. 1-౩౪; 3. గాజుపూస: చూ, పూస: 5. కావడిమట్టు: చూ, శిక్యము. 2; 5. కంటితెవులు: చూ, హర్షణము. 2-ళ; 6. దుగ్గానిలో నాలవభాగము; దుగ్గానిలో పదియవభాగము (అని కొందఱు.) (దుగ్గాని = రెండు దమ్మిళ్ళు. టంకమునకు పదియాఱు డబ్బులు కనుక ఆలెక్కప్రకారము ఇక్కడ కానియనఁగా దమ్మిడి.) "శో॥ కాచాయ నీచం కమనీయవాచా..... స్థితే కుచేలే శ్రితమాకుచేలే." : (తె ప.):—
కాచమూల్యేన విక్రీతో హంతః చింతామణి ర్మయా. న్యా. అయ్యో! చింతామణిని గాజుముక్కకమ్ముకొంటిని.
కాచలవణము, సం. వి. అ. న. 1: చూ, కాచమలము; అం. 2: చూ, క్షారములు.
కాచసంభవము, సం. వి. అ, న: చూ, కాచలవణము.
కాచస్థాలి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. వాటల*: చూ, స్థాలి. 2. (రూ-కాలస్థాలి.)

కాచహారిణి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. నల్లయుప్పి*: చూ, లవణి.

కాచిఘము, సం. వి. అ. పుం. 1. బంగారు: చూ, లోహము. 1; 2. ఎలుక: చూ, మూషికము.

కాచిఘుఁడు, సం. వి. అ. పుం. తండ్రిలేనివాఁడు.

కాచితము, సం. విఱ. కావడి యుట్టియం దుంచఁబడిన బిందె కుండ లోనగునవి: చూ, శిక్యితము.

కాచిమము, సం. వి. అ. పుం: చూ, దేవకులోద్భవము*.

కాచివాచిని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. పొట్టిగుమ్మడి*: చూ, మహా ఫలము.

కాఁచు, దే. అ. క్రి. 1. (కాయ) కాచు; 2. (ఎండ) కాయు; అచ్చ. ఆర. కాం. 42; స. క్రి. 3. బాధలు తొలఁగించి రక్షించు. "మముం గావుము ప్రోవుము." హరి పూ. 7, ఆ: చూ. రక్షించు; 4. ఎదురుచూచు: చూ, ప్రతీక్షించు; 5. ఓర్చు; భార. ఉద్యో. 3, ఆ. 114: చూ. సహించు; 6. చూచు: చూ. వీక్షించు.

కాఁచుఁ, దే. వి: చూ. అవేక్ష. 2.

కాఁచుమేపరి, దే. వి. మాంసము తినువాఁడు: చూ. మాంసాహారి.

కాఁచువాఁడు, దే. వి: చూ. రక్షికుఁడు.

కాజి, దే. వి. 1. ఒకరకముచెట్టు; "వెలితమ్మి కాజిపువ్వులు ముడుంగ." పా. 2, ఆ. 50: చూ. వృక్షము; 2. మహమ్మదీయుల ఆచారి.

కాటకము, దే. వి. కఱవు: చూ, దుర్భిక్షము.

కాటపాలెబ్రాహ్మణులు, అం. కపూరియే బ్రాహ్మణులలో నొక తెగవారు: చూ, బ్రాహ్మణులు.

కాటవము, సం. వి. అ. న: చూ, కటుత్వము.

కాటా, హి. వి. పెద్దత్రాసు; ధాన్యాదులు తూఁచు పెద్దతక్కెడ: చూ, త్రాసు.

కాటిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. అడవి: చూ. విపినము.

కాటికాఁపరి, దే వి. శ్మశానమందు కాఁచువాఁడు. (హరిశ్చంద్రుని కథ గుర్తింపుము.)

కాటికిఁగాళ్ళుచాఁచుట, జా. చావనిద్ధముగా నుంటుట. "నేనిప్పుడు నిరాశ్రయతాదశను మ్రుగ్గి కాటికిఁగాళ్ళుసాఁచుకొని యుంటిని." (నీతిచంద్రిక-విగ్రహము.)

కాటిగాఁడు, దే. వి. ఒకరకము పక్షి: చూ, పక్షి.

కాటిపావఁడు, దే. వి. (కాఁడు + పావఁడు) గోపాలకుఁడు: చూ, మాహాభాద్రుఁడు.

కాటిపావలవాండ్రు, దే. వి. బ. జాలవిద్యచేసెడి ఆటవికజన విశేషము.

కాటిబోఁడు, దే. వి. (కాడు + బోఁడు) ముక్కంటి; కాళ. 3, ఆ. 49: చూ, శివుఁడు. (రూ-కాబోఁడు.)

కాటు, దే. వి. 1. మాడియడుగంటుట: చూ, అడుగంటుట; 2. కఱచిన గాయము; లక్ష్మీ. 4, ఆ. 43: చూ. నరుకు; 3: చూ, కఱచుట.

కాటుక, దే. విఱ చూ. చాఁదు. 1.

కాటుకకంకి, వా. వి. ఒకవిధమైన తెగులువలన చెడిపోయి నల్లఁబడిన జొన్నలోనగువాని వెన్ను.

కాటుకకంటిగుఱ్ఱము, దే. వి. ఇంద్రాయుధమను గుఱ్ఱము: చూ, హయము. 1-౬.

కాటుకకొండ, దే. వి. అంజనపర్వతము: చూ, పర్వతము 1-ం.

కాటుకపట్టు, దే. అ. క్రి: చూ. నలుపుపాఱు; స్వా. 3, ఆ. 18.

కాటుకపిట్ట, ద్వ. వి. ఖంజరీటము: చూ, పిచ్చుక.

కాటుకము, సం. వి. అ. న. కటుత్వము. కాటవము.

కాటుకకాయి, దే. వి. సౌవీరాంజనము: చూ, సౌవీరము 2.

కాటుకతేకులపాము, దే. వి. పులిపెంజర: చూ, సర్పము 1-౪-(౧౭).

కాటులాడు, దే. అ. క్రి. (కాటులు + ఆడు) కలహించు; భార. శాం. 1, ఆ. 45: చూ, వాటులాడు.

కాటువోవు, దే. అ. క్రి. (కాటు + పోవు) అడుగంటు: చూ. శోషించు.

కాఁటెల్లి, దే. వి. ఒకానొక క్షుద్రదేవత: చూ, మహాలక్ష్మి. 3. (రూ-కాఁటి.)

కాఁటి, దే. వి. —పై.—

కాట్రగడ, దే. వి. కంపకోట: చూ, ప్రాచీనము. 1.

కాట్రాయి, వా. వి. అడ్డుగావేసిన తాయి. (పానకములో పుల్ల వంటిది.)

కాట్రేఁడు, దే. వి. (కాపు + తేఁడు): చూ, రూ-కాటితేఁడు. య. 2., ఆ. 3.

కాఠము, వా. యజుర్వేదమున మహామంత్రములుగల యొక భాగము.

కాఠకము, సం. వి. అ. పుం. పాషాణము: చూ, రత్నములు. 1-౧౨-(౫).

కాఠిన్యఫలము, సం. వి. అ. పుం. కపిత్థము*: చూ, వెలఁగ. (పై పెంకు కండకాయ.)

కాడంబము, సం. వా. వి. బాణములగుంపు: చూ, బాణము. 1-౫౬.

కాడు, వై. వి. 1. = కటః. వల్లకాడు: చూ, శ్మశానము; 2. అడవి: చూ, విపినము; 3. చేటు: చూ, రుత్త; 4. మఱపు: చూ, విస్మృతి.

కాడుచేయు, వై. స. క్రి. నాశముచేయు; భీ. 4, ఆ. 80: చూ, పాడుసేయు.

కాడుపడు, వై. అ. క్రి. 1. రూ-కాడ్పడు. కలఁతపడు; హరి. ఉ. 9, ఆ. 42; నిర్వ. 4, ఆ. 76: చూ, సంక్షోభించు; 2. కనఁబడకపోవు. భార. శాం. 3, ఆ 158; భీ. 4, ఆ. 58. (పే్. కాడుపఱచు): చూ, వమ్ముపోవు.

కాడ్పడు, —పై.—

కాణము, సం. వి. అ. పుం 1. కాకి: చూ, వాయసము. 1; 2. తెల్లకాకి: చూ. వాయసము. 1; వై. వి (1). = ఖాదన. గుఱ్ఱము మొదలగువాని యొక్క యులవలు లోనుగాఁగల భక్ష్యము; భార. ఉద్యో. 1, ఆ. 93: చూ, సాదము. (1)-౫౫.

కాణయాచి, దే. వి. 1. చిరకాల వాసస్థానము; రామా. 6. ఆ. 193: రూ-కాణాచి; విణ. 2. చిరకాలానుభవము కలది: రూ-కాణాచి.

కాణాచి. —పై.— (1.-విజ. 1, అ. 20; 2.- కళా. 3, ఆ. 191.)

కాణాదము, అం. కణాదఋషిప్రోక్తన్యాయశాస్త్రము (తర్కము రెండు విధములు :— న్యాయము, కాణాదము.): చూ, తర్కము.

కాణి, పై. వి. = కాకిణి: చూ, దుడ్డు. (రూ-కాని.)

కాణుఁడు, సం. వి. అ. పుం ఏకాక్షుఁడు: చూ, ఒంటికంటి వాఁడు.

కాణ్వకము, సం. వి. అ. పుం. కాకి: చూ, వాయసము. 1.

కాణ్వులు, అం. మహారాష్ట్ర బ్రాహ్మణులలో నొకతెగ. వీరు శుక్ల యజుర్వేదులలో నొక శాఖవారు. వీరిది శతపథ బ్రాహ్మణము. కాత్యాయన సూత్రము. ప్రథమశాఖీయు లనంబడుదురు: చూ, బ్రాహ్మణులు.

కాత, దే. ద్ర. అగుఁగాక, అంగీకారార్థకము: చూ, సమ్మతి. 1. (ఆశీరర్థమునందు తద్ధర్మార్థకక్రియల కనుప్రయుక్తమగు శబ్దము. "అఖిలభూతములకు నానందమగుఁగాత." మార్క. 8, ఆ. 9.): రూ-కావుత.

కాతసు. వా. వి. లక్ష్యము. "వానిని కాతరుచేయను": చూ, లక్ష్యము. 1.

కాతరుఁడు, సం. విశే. అధీరుఁడు, భయశీలుఁడు (అని కొందఱు): చూ, వెఱపరి.

కాతరము, సం. వి. అ. న. కాతలమను చేఁప: చూ, మత్స్యము. 1-౩౧.

కాతలము, —పై.—

కాతా, ఖాతా, హిం. వి. ఇచ్చి పుచ్చుకోలు లెక్క.

కాతాళము, దే. వి. కోపము, జై. 7, అ. 94: చూ, రోషము.

కాతిలలు, సం. వి. అ. న. బ. పొట్టి నువ్వులు*: చూ, నువ్వులు.

కాతువరిక, సం. వి. అ. స్త్రీ. —పై.—

కాతృణము, సం. వి. అ. న. కామంచి*: చూ, తృణము. 1.

కాత్యాయనము, అం. 1: చూ, కల్పము. 2: చూ, స్మృతులు.

కాత్యాయని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. గౌరి: చూ, పార్వతి. 1. 2. సగము వయసుచెల్లి కావిచీరగట్టిన విధవ: చూ, స్త్రీ. 1-౧౪౧.

కాత్యాయనీయము, అం: చూ, పంచసూత్రములు.

కాత్యాయనుఁడు, సం. వి. అ. పుం. వరరుచిమహర్షి: చూ, ముని. 1.

కాత్సు, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. తొవరిమన్ను: చూ, సురాష్ట్రజము. 2.

కాదంబ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. పెద్దబోడతరము*: చూ, ముండరిక.

కాదంబకము, సం. వి. అ. పుం. అమ్ము: చూ, బాణము. 1.

కాదంబము, 1. —పై.— (రూ-కదంబము - కడంబము - కలంబము.) 2. మధురముగాఁ బలుకు హంస: చూ, హంస; 3. చెఱకు: చూ, సుకుమారము. 1-౬; విణ. 4. కడపచెట్టు సంబంధమైనది.

కాదంబరము, సం. వి. అ. న. 1. పెరుగుమీఁది తెట్టె: చూ, స్తన్యము. 1-౨౪, మీగడ; 2. వాద్యవిశేషము: చూ, వీణ. 1-౨౫; 3. ఎల్ల: చూ, సీమ. 1; 4. కల్లు: చూ, సుర. 2-౬; 5. కడిమిపూలకల్లు: చూ, సుర. 2-౧౧; 6. పక్వమైన చెఱకురసమునఁ జేసిన కల్లు. శీధువు: చూ, సుర. 2-౬.

కాదంబరి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. కల్లు: చూ, సుర. 2; 2. ఆఁడు కోయిల: చూ, పికము; 3. ఆఁడుగోరింక: చూ, శారిక. 1; 4. నలువరాణి: చూ, సరస్వతి. 1; 5. ఒకానొక కావ్యము: చూ, కావ్యములు; 6. కాదంబరీ కావ్యకర్త బాణుఁడు.

కాదంబరీబీజము, సం. వి. అ. న. సురాబీజము.

కాదంబర్యము, సం. వి. అ. పుం. సీరుకడిమి*: చూ, నీపము.

కాదంబిని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. మేఘపంక్తి: చూ, మేఘము. 1.

కాదరి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. ఒకానొకనది: చూ, నది; 2. పసుపు: చూ, వర్ణము. 6-౭; 3. లంజె: చూ, వేశ్య.

కాదలి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. అరటి*: చూ, రంభ. 2. (రూ-కాదళి.)

కాదా, దే. అవ్య. (కాదు + ఆ): చూ, కద. 3.

కాదాచిత్కము, సం. విణ. ఒకానొకప్పుడు కలుగునది: చూ, కదాచిద్భవము.

కాది, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. కకారమును మొదలుగాగలది. (కాదివిద్య యని మంత్రశాస్త్రప్రసిద్ధము.)

కాదు, దే. అవ్య. నఞ్ అనెడు: చూ, లేదు. 2.

కాదె, దే. అవ్య. (కాదు + ఎ) కాదా; భార. శాం. 1, ఆ. 79: చూ, కద 3.

కాదే, దే. అవ్య. (కాదు + ఏ) —పై.— వి. పు. 7, ఆ. 183.

కాద్రవేయుడు, సం. వి. అ. పుం. కద్రువ కొడుకు, పాము: చూ, సర్పము.

కాధేనుపు, సం. వి. ఉ. స్త్రీ. సుకత: చూ, ధేనువు (ఇత్యాదిపదము లూహ్యంబులు.)

కాన, దే. అవ్య. 1. తెనుగు సంబోధనంబున అనుప్రయుక్తమగు శబ్దము. "తల్లికాన-సామికాన" మొ; దే. ద్ర. 2. కనుక: చూ, హేతువు; పై. వి. 3. = కానన. అడవి: చూ, విపినము.

కానఁబట్టు, దే. అ. క్రి. (కానన్ + పట్టు) కనఁబడు; రా. యు. కాం. 15: చూ, ప్రత్యక్షమగు.

కానఁబడు, దే. అ. క్రి. —పై.—

కాననయేరండము, సం. వి. అ. పుం. అడవిఆముదము.

కాననము, సం. వి. అ. న. 1. = కాన-కోన. అడవి: చూ, విపినము; 2. ఇల్లు: చూ, సదనము. 1; 3. మనుష్యులు వేసి పెంచినతోఁట: చూ, వనము. 2; 4. బ్రహ్మముఖము.

కాననారి, సం. వి. ఇ. పుం. జమ్మి*: చూ, శమి.

కాననివాడు, దే. విణ. అంధుఁడు; భాగ. 7. స్కం. 182: చూ, గ్రుడ్డి.

కానపుంజు, ద్వ. వి. గునపనకోడి: చూ, పుంజు.

కానరము, సం. వి. అ. న. కాఱుపోతు: చూ, మహిషము.

కానరానడుగులుగలమేటి, దే. వి. పాము: చూ, సర్పము.

కానరానిచుక్క, ద్వ. వి. అభిజిత్తు: చూ, రిక్క. 1.

కానరానివాఁడు, దే. వి. 1. అంధుఁడు: చూ, గ్రుడ్డి; 2. కనఁబడనివాఁడు; (సం ప.):— అంతర్హితుఁడు, అగోచరుఁడు, అదృశ్యుఁడు.

కానరేఁగు, దే. వి. ములువెలమ*: చూ, రేఁగు. 1.

కాని, పై. వి. 1. = కాకిణి. ఒకఅణాలో నాలవవంతు; రుక్మాం.

3. ఆ. 45: చూ. దుడ్డు; దే. అవ్య. 2. వికల్పమును తెలుపును. "నేఁడుకాని రేపుకాని వచ్చును.": చూ. వికల్పము. 2; ఏ. రూ-కానీ. తక్కినయనుసర్థము తెలుపును. భార.ఉద్యో. 2,ఆ. 137 (హిం-అన్): చూ. వినా; వా. 4. లక్ష్యపెట్టకుండుటను తెలుపును.

కానిక, దే. వి. ఉపహారము; భార ఆను. 4. ఆ. 433: చూ. సూడిద (రూ-కానికె).

కానికూడు, జా. తగనికూడు, నీచార్జనము. "కానికూడు తినినను కడుపునిండవలెను."

కానిత్రోవ, దే. వి. ఆకాశమార్గము లేక నక్షత్రమార్గము: చూ. ఉత్పథము.

కానిపని, దే వి. చెడ్డపని: చూ. వ్యళీకము. 2.

కానిపించు, దే. అ. క్రి. 1. రూ- కనిపించు. కళా. 2. ఆ. 93: చూ. ప్రత్యక్షమగు; ప్రే. 2. కనఁజేయు. — పై. —

కానిమాట, దే. వి. ఊఱక మోపిననింద: చూ. నెగ్గింపు.

కానివాఁడు, దే. వి. అంబేద: చూ. నిష్ప్రయోజకుఁడు.

కానిష్ఠనేయుఁడు, సం. వి. అ. పుం. చెల్లెలికొడుకు: చూ. మేనల్లుఁడు.

కానిస్టేబిలు, వా. వి. రక్షకభటుఁడు.

కానీ, దే. అవ్య. 1. వికల్పమును తెలుపును; ఆము. 2, ఆ. 26: చూ. వికల్పము. 2; 2. వినార్థకము. కాశీ. 2, ఆ. 9: చూ. వినా; 3. ఆలాగునేచేయుము అనుటను తెలుపును. "ఆలాగునే కానీ."

కానీనుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. కన్యకకొడుకు: చూ. సూనుఁడు. 1-ఎ; 2: చూ, కర్ణుఁడు; 3. వ్యాసుఁడు: చూ, ముని. 1; అం. 4. పుత్రులు పన్నిద్దటిలో నొకఁడు: చూ. పుత్రులు.

కానీయరా, వా. వి. 1. వెఱపించెడుమాట; 2. అంపును. (రూ కానీరా).

కాను, దే. వి. 1. పీళ్ళుకలియని మజ్జిగ: చూ. మజ్జిగ. 2 ఉప్పుగడ్డి*: చూ. తృణము 1 వా. వి. 3 కాఁపాగము.

కానుక, దే వి॥ కావ్య. ఉపహారము; భాగ. 10. స్క్రం ఉ. 170: చూ. లంచము.

కానుగు, దే. వి. రూ-కాఁనుగు *: చూ. శాదమ్నము.

కానున్నదికాకమానదు, లో. ఉ.- "కానున్నది కాకమానదు కానున్నది కాకమానదు నిన్ననఁబనియేమున్నది." (ధర్మజ రాజసూయము)

కానుపు, దే వి 1. రూ- కాన్పు. ప్రసూతి: చూ. ప్రసవము; 2. రూ-కాన్పు. చూపు; హరి. ఉ. 7, ఆ: చూ. లక్షణము. 3.

కాన్క, దే. వి: చూ. రూ- కానుక.

కాన్పించు, దే. అ. క్రి: చూ. రూ- కానిపించు.

కాన్పు, దే. వి: చూ. రూ- కానుపు.

కాన్యకుబ్జము, సం. వి. అ. న: చూ. రూ- కన్యాకుబ్జము.

కాన్యజి, నం.వి. ఆ. స్త్రీ. నదియను నంచదర్శ్యము: చూ. రాజార్హము. 1-ఠ.

కాపంతము, దే. వి. కుక్కనుగట్టెడి కొయ్య; ఆం. భా. ద్వి. భా. 290: చూ. స్తంభము. 1.

కాపటికుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. ఇంద్రజాలికుఁడు: చూ, ప్రాతిహారకుఁడు; 2. సిసువుఁడు: చూ, శిష్యుఁడు; 3. కూరదినుసులను తినుటను విధించువాఁడు.

కాపట్యము, సం. వి. అ. న. జిత్తు, కపటము: చూ. వ్యాజము. 1.

కాపథము, సం. వి. అ న. 1. నీరు వట్టివేరు *: చూ. వట్టివేరు. అం. 2. కుత్సితపుత్రోవ: చూ. మార్గము. 1.

కాపరి, దే. 2. (కాపు+అరి) మనుపరి; భాగ 10. స్క్రం; 482: చూ. రక్షకుఁడు.

కాపలా, వా. వి కాపలాయుండుట.

కాపాడు, దే. అ. క్రి. (కాపు+ఆడు) బాదలుతొలగించి రక్షించు: చూ. రక్షించు.

కాపాడుట, దే. వి. కాపుగడ: చూ. రక్షణము.

కాపాలము, సం. వి. అ. న 1. అష్టాదశ కుష్ఠలలో నొకటగు వాతికకుష్ఠము: చూ. సితము.1-ళ; అం. 2: చూ. మతములు, 3: చూ. అస్త్రములు.

కాపాలి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. కోమటిది: చూ. వైశ్య.

కాపాలికుఁడు, సం. వి అ. పుం. కాపాలికమతము గలవాఁడు.

కాపాలికేయుఁడు, అం: చూ, రుద్రులు.

కాపి, వా. వి. 1. అచ్చరములబంతి: చూ. వఱివడి; 2. నకలు: చూ. ప్రతి. 2; 3. కాపిగింజ; 4. కాపీగింజల పొడి పాలలో కలిపి త్రాగెడి ద్రవపదార్థము, (రూ-కాపీ-కాఫీ).

కాపిలము, సం. వి, అ. న, 1.కపిలమతము; 2. సాంఖ్యశాస్త్రము; అం; 3: చూ, ఉపపురాణములు.

కాపిళము, సం. వి. అ. న. కల్లు: చూ, సుర. 2.

కాపిశాయనము, —పై —

కాపిశాయిని, సం. వి. ఇ. న. —పై.—

కాపిశేయము, సం. వి. అ. పుం. పిశాచము: చూ, భూతము

కాపీనసము, సం. వి. అ. పుం. పడిసెము: చూ, రొంప.

కాపు, దే. వి. 1. కాపుగడ: చూ, రక్షణము; 2. కాయలు కాచుట.

కాపుగడ, దే. వి. కాపు: రా. అ, కాం. 138. పుట: చూ, రక్షణము.

కాపురుషుఁడు, సం. వి. అ. పుం. కుత్సితపురుఁడు: కాపూరుషుఁడు, గేహేనర్ది.

కాపూరుషుఁడు, —పై.—

కాపృథ్వి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. చెడ్డనేల: చూ, భూమి 1-ఐ. (ఇట్టిపదము లూహ్యంబులు.)

కాపేయము, సం. వి. అ. న. 1. కోతిబుద్ధి; 2. కోతి ర్మ; 3 కోతులగుంపు; దే. వి. (1) కృపణత: చూ దయ.

కాపోతము, సం. వి. అ. న. 1. పావురముల గుంపు: చూ పావురము; 2. అంజనవిశేషము: చూ, సౌవీరము.

కాపోతాంజనము, సం. వి. అ న. అంజనవిశేషము: చూ, సౌవీరము.

కాప్యకిల్బిషి, సం. వి. అ. పుం. తన చిత్తమున పాపముంచి మాట్లాడుట. రూ-కాప్యకారము.

కాప్యకౌషము, సం. వి. అ. పుం. —పై.—

కాఫలము, సం. వి అ. పుం: చూ, మినగుమ్మడు*: చూ, పర్వతోభద్ర. 1-ఐ.

కాపాలము. సం. వి అ. న. చెడుగొడ్డలి: చూ, ముద్గరము.
కాపి, కాఫీ. వా. వి: చూ, కాపి. 3-4.
కాఫీట్కారము. సం. వి. అ. పుం. ఏనుఁగు చెడ్డకూఁత: చూ, స్వరము. 2-౪౬-(౧౧౭).
కాఁ పు. దే. వి. 1. తామరలోనగువాని కాఁడ; హరి. పూ. 7, ఆ. 51: చూ, సహస్రపత్రము. 1-౯; 2. ఆకులనరము: చూ, పర్వరీణము; 3. కూరాకులోనగువాని కాఁడ: చూ, కాఁడ. 4; 4. తొడిమె: చూ, వృంతము; 5. గొడుగులోనగువాని దండము. హరి. పూ. 7, ఆ. 178; (కనకపు కామతోమరము, పడగకామ, బంగరు కామకుంచె మొదలగునవి); 6. మగగుఱి. చూ, శిశ్నము; 7. చనుమొన: చూ, స్తనము. 1.
కామంగామి. సం. విణ. న్. స్వేచ్ఛాగమనశీలుఁడు: కామగామి, కామచారి.
కామంచి, వై. వి. 1. = కామంజిక, కత్తృణము: చూ, తృణము 1. (రూ-కావంచి); 2. నల్లబుడుసర*: చూ, వాయసి.
కామంజిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ = కామంచి. కత్తృణము*: చూ, తృణము. 1.
కామందకార్యర్థశాస్త్రము, అం. దండనీతియను శాస్త్రము: చూ, విద్యలు.
కామంధమి, సం. వి న్. పుం. కంచరి: చూ, కాంస్యకారుఁడు: (చూ, స్వర్ణకారుఁడు.)
కామకళ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. కలయిక. రతి: చూ, సంయోగము.
కామకూటము, సం. వి అ. పుం. 1. వేశ్యాప్రణయము; 2. వేశ్యావిభ్రమము; 3 బ్రహ్మరాక్షిససంహతి.
కామకేళి. సం వి. ఇ, ఈ. స్త్రీ. 1. సురతము: చూ, సంయోగము; విణ. 2. షిద్దుఁడు: చూ, విటుఁడు.
కామగుణము, సం వి అ. పుం. చెలిమి: చూ, స్నేహము. 1.
కామఖడ్గదళ. సం. వి. ఆ స్త్రీ. బంగరుమొగలి: చూ, మొగలి
కామగామి, సం. విణ. న్: చూ, రూ-కామంగామి.
కామచారి. 1 —పై.—; 2. కాముకుఁడు: చూ, వలపుకాఁడు; 3. చటకము: చూ, పిచ్చుక.
కామజంబులు. అం. ద్యూతము, వేఁట, స్త్రీ, పానము. అర్థదూషణము. (5).
కామజానము. సం. వి. అ. పుం. కోయిల: చూ, పికము.
కామజుఁడు, సం. వి. అ. పుం. మరుఁడు: చూ. మన్మథుఁడు.
కామత, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ముయ్యాకుపొన్న*: చూ. సాలపర్ణి
కామతాత, సం. వి అ. పుం. వెన్నుఁడు: చూ. విష్ణువు 1.
కామతాలము, సం. వి. అ పుం. కోయిల: చూ, పికము.
కామద, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. కామధేనువు: చూ, ధేనువు.
కామదుఁడు. పం. విణ. కోరికలనిచ్చువాఁడు.
కామదుఘ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ. కామద.
కామమాతి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. కలిగొట్టు*: చూ, స్థాలి. 2.
కామమాతిక, సం. వి ఆ. స్త్రీ. కాందేరి*: చూ. నాగదంతి.
కామదేవుఁడు. సం. వి. అ. పుం. వలపురాయఁడు: చూ, మన్మథుఁడు.
కామధక్కా, సం. వి హ్రా. పుం. 1. ముక్కంటి: చూ, శివుఁడు; 2 సన్నాసి: చూ, సన్న్యాసి 1. (యోగాభ్యాసముచేయుయోగి.)
కామధుక్కా, సం. వి. హ్రా. స్త్రీ: చూ, కామధేనువు.
కామధేనువు, సం. వి. ఉ. స్త్రీ. 1. కోరినవస్తువు లిచ్చెడి వేల్పు టావు: చూ, ధేనువు; 2. మహాదానములు పదునాఱింటిలో నొకటి: చూ, మహాదానములు.
కామధ్వంసి, సం. వి. న్. పుం. వలరాజుసూఁడు: చూ, శివుఁడు. 1.
కామన, సం వి. అ. స్త్రీ. ఇచ్ఛ: చూ, వాంఛ.
కామనము, సం. వి. అ. పుం. కంగేలి*: చూ, హేమపుష్పము; విణ. 2. ఇచ్ఛగలది: చూ, వాంఛ. 1-౩౧; 3. చక్కనిది: చూ, హృద్యము.
కామనిక, సం. వి. అ. స్త్రీ. కనుపాప: చూ, లోచనము. 1-౧౧.
కామనుఁడు, సం. విణ. 1 ఇచ్ఛగలవాఁడు, స్త్రీకాముకుఁడు: చూ, వలపుకాఁడు; 2. అందగాఁడు: సౌందర్యవంతుఁడు.
కామపత్ని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. రతి: చూ, సంయోగము.
కామపాలుఁడు, సం. వి. అ. పుం. బలదేవుఁడు: చూ, హలాయుధుఁడు.
కామపీడితుఁడు, సం. విణ. కామాతురుఁడు: చూ, వలపుకాఁడు
కామప్రపము, సం. వి. అం. పుం. కలియిక లాగులు: చూ, రతిబంధములు.
కామఫలము, సం. వి అ. పుం. మహారాజామ్రము*: చూ, మామిడి.
కామముందిరము. సం. వి. అ. న. ఆఁడుగుజీ: చూ, భగము. 12.
కామముహము, సం. వి. అ. పుం. చైత్రపౌర్ణిమ, చిత్తా నక్షత్ర యుక్తమగు పున్నమ: చూ, పున్నమ.
కామము. సం. వి. అ. న. 1. కోరిక: చూ, వాంఛ; 2 మత్తు: చూ, మదము. 1; 3. పురుషరజస్సు: చూ, రేతస్సు. 1; పుం. 4. ఇచ్ఛ: చూ, వాంఛ, 5 క్రి. విణ. అ. న. ఇచ్ఛ వచ్చినట్లు అలవో: చూ, యథేచ్ఛము; అం 4: చూ, పురుషార్థములు; 5. (స్వభార్యయందే) కామము: చూ, రాజముఖ్యగుణములు; 6: చూ, అరిషడ్వర్గములు; 7: చూ, హేయగుణములు: 8. కామము అనఁగా మనప్పు మొదలగు పంచేంద్రియములచేత కోరఁబడిన విషయానుభవసుఖమును గోరుట. ఇది మన్మథదైవత్యమై ధర్మార్థములకంటె నిహపరలోక సుఖసాధకమై మోక్షకరంబై యుండును.
కాపుమిత, సం. విణ. కాపుకుఁడు: చూ, వలపుకాఁడు.
కామరుచి. అం: చూ, శస్త్రములు.
కామరూప. అం. కామశాస్త్రమునందలి కామరూప దేశస్త్రీలలో నొకతె: చూ, స్త్రీ. 1-౩.
కామరూపము. సం. వి. అ. న. ప్రాగ్జ్యోతిషనగరము: చూ, దేశము; పుం. 2. కామరూపమను దేశము: చూ, దేశము; విణ 3 మనోజ్ఞమగు రూపము: చూ, సౌందర్యము; అం: చూ, శస్త్రములు.
కామరూపి, సం. వి. న్. పుం. 1. ఊనరవెల్లి: చూ, సరటము 1-౨; 2. ఖేచరుఁడు: చూ, విద్యాధరుఁడు
కామరూపిణి, సం. వి. ఈ స్త్రీ. అశ్వగంధ*: చూ, పెన్నేరు.

కామరేఖ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. బోగముది: చూ, వేశ్య.
కామల, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. = కామెల: చూ, పసరిక.
కామలత, సం. వి. ఆ. స్త్రీ మగగుఱి: చూ, శిశ్నము.
కామలము, సం. వి. అ. పుం. 1. = కామల: చూ, పసరిక; 2. మరుభూమి: చూ, భూమి.1-3౬; 3. వసంతఋతువు: చూ, మాసద్వయము: (చూ, ఋతువులు.)
కామలుఁడు, సం. విణ. 1. కాముకుఁడు: చూ, వలపుకాఁడు; 2. లంజెకాఁడు: చూ, విటుఁడు.
కామవతి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. అంకపీలి*: చూ, బ్రహ్మనిపసుపు.
కామవల్లభ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. చందిరిక: చూ, వెన్నెల.
కామవల్లభము, సం. వి. అ పుం. ఆమ్రము*: చూ, మామిడి.
కామవ్యంత, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. కలిగొట్టు*: చూ, స్థాలి 2.
కామవృక్షము, సం. వి. అ. పుం. బదనిక*: చూ, వదనిక.
కామవృద్ధినామము, సం. వి. అం. పుం. పొట్టికొమ్మలాడలుగల చెట్టు: చూ, హ్రీస్వశాఖాశిఫము.
కామశరము, సం. వి. అ. పుం. ఆమ్రము*: చూ, మామిడి.
కామశాస్త్రము, సం. వి. అ. న. కొక్కోకము మొదలైనవి: చూ, కామము. 8.
కామసఖము, సం. వి. అ. పుం. వసంతఋతువు: చూ, మాసద్వయము: (చూ, ఋతువులు.)
కామసుతుఁడు, మన్మథుని కొడుకు: చూ, విశ్వకేతువు.
కామాంకుశము, సం. వి. అ. పుం. 1. గోరు: చూ, నఖము; 2. మగగుఱి: చూ, శిశ్నము.
కామాంగము, సం. వి. అ. పుం. ఆమ్రము*: చూ, మామిడి.
కామాంతకము, సం. వి. అ. పుం. ఏడుపు: చూ, దుఃఖము.
కామాంతకుఁడు, సం. వి. ఆ. పుం. ముక్కంటి: చూ, శివుఁడు.
కామాంధ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. కస్తూరి: చూ, మృగమదము.
కామాంధము, సం. వి. అ. పుం. కోయిల: చూ, పికము.
కామాటము, వై. వి. = కర్మఠ: రాచూ. 8, ఆ. 185: చూ, మోటపని.
కామాటి, వై. విణ. = కర్మఠ. (కామాటము + ఇ) మోటపని చేయువాఁడు.
కామాతురుఁడు, సం. విణ. కామార్తుఁడు: చూ, వలపుకాఁడు.
కామాధిదేవత, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. త్రయోదశితిథి: చూ, తిథి. 1.
కామాయుధము, సం. వి. అ. న. 1. కామదేవాస్త్రము: చూ, బాణము. 1-౨౬; 2. మహారాజచూతము*: చూ, మామడి.
కామాయువు, సం. వి. న్. పుం. గరుడుఁడు: చూ, హరివాహనుఁడు.
కామారణ్యము, సం. వి. అ. న. మనోజ్ఞమైన వనము: చూ, వనము. 2.
కామారి, సం వి. ఇ. పుం. ముక్కంటి: చూ, శివుఁడు. 1.
కామార్తాహి ప్రకృతికృపణా శ్చేతనాచేతనేషు. న్యా. కామార్తులు యుక్తాయుక్తవివేకశూన్యులు; గానఁ జేతనాచేతనములను దీనులై యాచింతురు.
కామాస్తుఁడు, సం. విఱ: చూ, కామాతురుఁడు.
కామాలిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. కల్లు: చూ, సుర. 2.
కామాళువు, సం. వి. ఉ. పుం: చూ, రక్తకాంచనము*.

కామి, సం. వి. ఇ. పుం. 1. కాముకుఁడు: చూ, వలపుకాఁడు; విణ. 2.—పై.—; వి. ఇ. న్. 3. జక్కవ: చూ, చక్రవాకము; 4. పారావతము: చూ, పావురము: ఇ. స్త్రీ. 5. ఇచ్ఛ: చూ, వాంఛ; 6 రతి, మన్మథుని భార్య: చూ, భార్య; ఇ. పుం. 7. లంజెకాఁడు: చూ, విటుఁడు.
కామికము, సం. వి. అ. పుం. 1. కన్నియలేడి: చూ, మహాపక్షము; అం. 2: చూ, తంత్రములు.
కామికాగమము, అం: చూ, ఆగమములు: (చూ, ఉపవిద్యలు.1-ం.)
కామిని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. ప్రియసంగమమునందు మిక్కిలి ఆసగల యాఁడుది: చూ, స్త్రీ; 1-౧౪-౨; 2. ఆఁడు: చూ, స్త్రీ; 3. ఆఁడుజక్కవ: చూ, చక్రవాకము; 4. ఆఁడు పావురము: చూ, పావురము; 5. బదనిక*: చూ, వదనిక; 6. అంకోలగిరి*: చూ, ద్రోణకణము.
కామినీశము, సం. వి. అ. పుం. మునగ*: చూ, శిగ్రువు. 1.
కామేస్వతాంపశ్యతి, న్యా. కాముకుఁడు తన వలచిన యువతి యొక్క చేష్టలన్నియుఁ దన్నుఁగూర్చినవనియే తలంచును.
కాముఁడు, సం. వి. అ. పుం మరుఁడు: చూ, మన్మథుఁడు.
కాముక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. గంధపుష్పాలంకారములయం దపేక్షగల యాఁడుది: చూ, స్త్రీ. 1-౧౪౩.
కాముకకాంత, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. అతిముక్తలత, పూలగురివెంద*: చూ, తులాబీజము.
కాముకప్రియము, సం. వి. అ. పుం. కస్తూరి వసుపు*: చూ, వర్ణము. 6-౭. (౨.)
కాముకము, సం. వి. పుం. 1. ఇరుగుడు*. చూ, శింకువ; 2. నెమ్మి*: చూ, తినాసము; 3. పూలగురివెంద*: చూ, తులాబీజము; 4. కంగేలి*: చూ, హేమపుష్పము; విణ. 5. ఇచ్ఛగలది: చూ, వాంఛ. 1-౩౧.
కాముకి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. సంభోగమునం దిచ్ఛగల యాఁడుది: చూ, స్త్రీ. 1-౩౬.
కాముకుఁడు, సం. విఱ. కామయిత: చూ, వలపుకాఁడు.
కామ్యుతి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. చెడ్డచావు: చూ, సావు. 1-౪. (ఇట్టి శబ్దంబు లూహ్యంబులు.)
కామ్యత్తిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. చెడ్డమన్ను: చూ, భూమి. 1-౩౫.
కామెల, వై. వి. = కామల: చూ, పసరిక.
కామేశ్వరి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. పరాశక్తి: చూ, మహాలక్ష్మి. 3.
కామేశ్వరుఁడు, సం. వి. ఆ. పుం. సగుణబ్రహ్మము.
కామేష్టము, సం. వి. అ. పుం. రాచమామిడి*: చూ, మామిడి.
కామోత్సవము, సం. వి. ఆ. పుం. నూతనదంపతుల కలియిక: చూ, సంయోగము.
కామ్యానము, సం. వి. అ. న. కోరినది ఇచ్చుట. ప్రవారణము: చూ, స్పర్శము. 3-౬.
కామ్యము, సం.వి.అ.న.1. అగ్నిహోత్రాది; విణ. 2. కోరఁదగినది: చూ, వాంఛ. 1-౩౨; పుం. 3. సర్జకము*: చూ, వేఁగిస.
కాయ, దే. వి. 1. చెట్టునఁగాచెడుకాయ: చూ, ఫలాటువు. 2; 2. కఠినవస్తుసంస్పర్శనముచే హస్తాదులయందు కాఁచెడు కాయ; భార. విరా. 2. ఆ. 221: (సం. వ.):— కిణము, ఖాటి; 3. కంటితెవులు: చూ, హర్షణము. 3-౩; 4. పెసలు లోనగువాని పైతోలు: చూ, శింబి; 5. జూదమునందలి

సారెలోనగువది: చూ, పాచిక; 6. వీజె సొరకాయ; హరిశ్చ. 2, అ. 106.

కాయకంటి, దే. వి. (కాయ + కన్ను) రూ-కాయకన్నేటి, కుబేరుఁడు: చూ, శ్రీదుఁడు.

కాయకన్ను, దె. వి. కాయకాచినకన్ను: చూ, లోచనము. 1-ఎ.

కాయకము, దే. వి. జీవనము: చూ, బ్రదుకు. 1.

కాయజలము, సం. వి. అ. న. ఉచ్చ: చూ, మూత్రము.

కాయజుఁడు, సం. వి. అ. పుం. రూ. కామజుఁడు, మరుఁడు: చూ, మన్మథుఁడు.

కాయధాన్యములు, వా. వి. బ. దక్షిణపుగాలిచేఁ బండెడు ఉలవ, పెసర, కంది మొదలగునవి. ఈ తరగతి లోనివానిని పయరలు, అపరాలు అందురు: చూ, ధాన్యము.

కాయపెండలము, దే. వి. ఒకరకము పెండలము*.

కాయబలనము, సం. వి. అ. న. కవచము: చూ, వారవారణము.

కాయమానము, సం. వి. అ. న. పందిరి: చూ, సదనము. 1.

కాయమానములు, అం. మల్లశాస్త్రముకోనివి:— విష్ణుచక్రము, రామబాణము, నాగబంధము, తొలకరిమెఱుపు, అల్లిమత్తు, విస్సందు, హస్తాభరణము, పదఖండనము, ఉరిత్రాడు, లోబిత్తరి, వెలిబిత్తరి, సర్పాంకుశము. (12.)

కాయము, సం. వి. అ. పుం. 1. మేను: చూ, శరీరము; 2. గుంపు: చూ, సమూహము; 3. అలవాటు: చూ, స్వభావము; 4. చిహ్నము: చూ, లక్షణము. 1; విణ. 5. ఋషిదేవతాకము. ఋషితర్పణ యోగ్యస్థానము. "స్వల్పాజ్ఞుళ్యో ర్మూలేకాయమ్." = చిటికెనవేలు దర్భవ్రేలు పినిమొదట ఋషితీర్థ ముండును. పులస్త్యాదిప్రజాపతులు దేవతలుగాఁ గలిగినది పులస్త్యాదిప్రజాపతులు ఋషులు గనుక ఆప్రదేశముల వలననే ఋషితర్పణము నేయవలెననుట అని భావము; అ. న. 6. చలిపందిలి: (చూ, పానీయశాలిక.): చూ, సదనము. 1; అం. 7: చూ, కరణములు: (చూ, త్రయము.)

దే. వి. (1) బాలింతకిచ్చెడు మందు, స్పర్మ్య: చూ, మందు.1.

కాయలాసి, ద్వ. వి. తప్పవద్లుగలవాసి, ఆగాడి, కాయధాన్యము. "కాఁపు కాయలు కొలిపించినాఁడు." (కాయలు = గట్టిగింజలేనివడ్లు).

[బలనము

కాయవలనము, సం. వి. అ. పుం. కవచము: చూ, రూ.కాయ

కాయస్థ, సం. వి ఆ. స్త్రీ. 1. ఉసిరిక*: చూ, శ్రీఫలి. 1; 2. కరక*: చూ, హరీతకి. (రూ-వయస్థ); 3. దారి: చూ, మార్గము. 1; 4. కాకుకొల్లి*: చూ, వాయసోలి; 5. తొలసి*: చూ, హరిప్రియ. 3; 6. ఆత్మ: చూ, హంసుఁడు. 2; 7. కాయతీజాతి.

కాయస్థుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. లెక్కవ్రాయువాఁడు, కరణము: చూ, పంజీకరుఁడు; 2. ఆత్మ: చూ, హంసుఁడు. 2; 3. పరమాత్ముఁడు: చూ, పరమాత్మ; 4. బ్రాహ్మణస్త్రీయందు క్షత్రియునకు జన్మించినవాఁడు.

కాయావరోహణేశ్వరుఁడు, సం. వి. అ. పుం నాగపట్టణము నందలి ఈశ్వరుఁడు: చూ, శివుఁడు.

కాయాసక్తి, సం. వి. ఇ స్త్రీ శరీరాభిమానము; కాయేహ.

కాయిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. నానాఁటివడ్డి: చూ, వడ్డి.

కాయికము, సం. విణ. 1. శరీరసంబంధమైనది: చూ, శారీరము; అం. 2. కర్మములు మూఁడింటిలో నొకటి: చూ, కర్మములు: (చూ, త్రయము); దే. విణ. (1) సారములేనిది: చూ, ఫల్గువు. 2.

కాయికవృద్ధి, అం: చూ, ధనవృద్ధులు.

కాయిదా, ఖాయిదా. హిం విధి. నిర్ణయము; కమీషను; అడితి.

కాయిలా, ఖాయిలా. హిం. తెగులు, రోగము.

కాయు, వై. అ. క్రి. = కాస్. ఎండ వెన్నెల లోనగునది ప్రకాశించు; కళా. 8, ఆ. 10: చూ, ప్రకాశించు. 1.

కాయుఁడు, సం. వి. అ. పుం. కోమటి: చూ, వైశ్యుఁడు.

కాయుక్తి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. కుయుక్తి: చూ, యుక్తి.

కాయువు, దే. వి. రూ-కాయ్వు. 1. అనురాగము: చూ, స్నేహము, 1; 2. కోరిక: చూ, వాంఛ.

కాయ్వు, —పై.— మాస్క్ 5. ఆ. 232.

కాయూక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ చెడ్డపేను: చూ, యూకము.

కాయేంధనప్రియము, సం. వి. అ. పుం. అగ్ని: చూ, నిప్పు.

కాయేహ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, కాయాసక్తి.

కాయోపండో, జా. సఫలమోవిఫలమో, అవునోకాదో, "పొలఁతి కాయో పండో పోయినపని యన్నఁ జిలుకమాటపు సవ్వి సొలపుదేట." (విజయవిలాసము); "చనినపని కాయయో పండో యనుచునడుగ." (రసికజనమనోరంజనము.)

కార, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. చెఱసాల: చూ, బంధనాలయము. (చూ, సదనము. 1.); 2. నిర్బంధము: చూ, బలవంతము; 3. కుంకెనకత్తె: చూ, శంఖిళి; 4. కరివె: చూ, వీణాదండము; 5. బంగరుపనికత్తె: చూ, స్వర్ణకారుఁడు.

కారండవము, సం. వి. అ. పుం. కన్నియలేడి: చూ, మహాపక్షము.

కారండవ్యూహుఁడు, సం. వి. అ. పుం. బుద్ధభేదము: చూ, బుద్ధుఁడు. 1.

కారంధమి, సం. వి. న్. పుం. 1. కంచువనివాఁడు: చూ, స్వర్ణకారుఁడు; 2. ధాతువాదమెఱిగినవాఁడు: చూ, రసవాది.

కారంభ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. అంకోలగిరి*: చూ, క్రేంకణము; 2. కుత్సితమైన రంభ: చూ, స్త్రీ. 1-ఎ.

కారంభము, సం. వి. అ. పుం. వనపిప్పలి*: చూ, పిప్పలి. 1.

కారకదీపకము, సం. వి. అ. న. ఒకొనొక అలంకారము, క్రమాగతమైన కార్యగుంభనము. ఉ:— చనియెడు, వచ్చెడు, చూచెడు, మరలనడిగెడు: చూ, అలంకారము. 3.

కారకము, సం. వి. అ. న. 1. కర్మాదిషట్కము; విణ. 2. చేయునది: చూ, వ్యాపారము. 1.

కారకసివింద, దే. వి. కసింద*: చూ, బలుసు.

కారకుఁడు, సం. విణ. 1. కర్త, చేయువాఁడు చూ, పనివాఁడు; పుం. 2. వశిష్ఠుఁడు: చూ, ముని. 1; 3. అగస్త్యుఁడు: చూ, ముని. 1.

కారకుక్షేయము, సం వి. అ. పుం. కాల్యదేశము: చూ, దేశము.

కారగ్ని, ద్వ. వి. (కారు + అగ్ని) దావానలము, కాఱుచిచ్చు; భార. ఆశ్ర. 2, ఆ. 183: చూ, వహ్ని. 1-ఎ.

కారటము, సం. విణ. కాకి సంబంధమైనది

కారట్టు, వా. పి. (క్యారట్టు) (1) రత్నముతూనిక. రతి ఒక క్యారట్టునకు 4 వడ్లగింజలు; (2) బంగారువన్నె: 24 వన్నెల పరిమితి.

కారడవి. ద్వ. వి. చిట్టడవి: చూ, విపినము.

కారడుగు. ద్వ. వి. (కారు + అడుగు) 1. రెండవకారు; 2. అల్ప ధాన్యము: చూ, ధాన్యము.

కారణ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. కాతీయ: చూ, యాతన.

కారణగుణన్యాయము, న్యా. "కారణగుణాః కార్యేషు సంక్రామంతి" అనఁగా ఘటమున కుపాదానకారణమగు మంటియొక్క గుణమైన నైల్యాదులు కార్యమగు ఘటమందుఁ గవఁబడును.

కారణనిబంధనాప్రస్తుతప్రశంస, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ఒకానొక అలంకారము: చూ. హేతువు. 2: (చూ, అలంకారము. 3.)

కారణమాల. అం. ఒకానొక అర్థాలంకారము.— పూర్వపూర్వములకుఁ గాని, ఉత్తరోత్తరములకుగాని క్రమముగ నొకదాని కొకటి హేతువులుగ వర్ణించుట ఉ:—విద్యవలన వినయము, వినయముచే గౌరవము. గౌరవమున ధనము, ధనముచేత ధర్మము. ధర్మమువలన మోక్షము గలుగుచున్నది: చూ, అలంకారము 3.

కారణము, సం. వి. అ. న. 1. సబబు: చూ, హేతువు; 2. కొల: చూ, వధము; 3. ఉపకరణము: చూ, పనిముట్టు; అం. 4. లక్ష్యములు ఆటింటిలో నొకటి: చూ, లక్ష్యములు.

కారణికుఁడు, సం. విణ. పాత్రాపాత్రములఁ బరిశోధించువాఁడు: చూ, వరీక్షకుఁడు.

కారపుఁజెక్క, వై. వి. (కారము + చెక్క) ద్రాక్షత్వక్కు: చూ, తోలు. 1.

కారపుఁబడుగు, ద్వ. వి. (కారము + పడుగు) గట్టి నూలిపడుగు; హంస. 2, ఆ. 11: చూ, మగ్గము.

కారపుకిళ్ళి, వా. వి. మసాలాపదార్థములు చేరిన తాంబూలము. (రూ-కారాకిళ్లి.)

కారపుమన్ను, ద్వ. వి. ఊషరమృత్తిక: చూ, భూమి. 1-ఉ.

కారభి, సం. వి. ఇ. పుం. ఇల్లిందల*: చూ, మాతులుంగము.

కారభూషణుఁడు, సం. వి. అ. పుం. శాక్యబుద్ధదేవుఁడు: చూ, బుద్ధుడు. 1.

కారమిహిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. కర్పూరము: చూ, సిరము.

కారము, సం. వి. అ. పుం. 1. = కోరు, కప్పము: చూ, సిస్తు.1; 2. ఏర్పాటు: చూ, విజిము. 2; 3. మంచుకొండ: చూ, పర్వతము; 4 ఆయతము: చూ, యత్నము; 5. కొల: చూ, వధము; అం. 6: చూ, రసములు; వై. వి. (1.) = ఱిరః. ఒఱ్ఱు, ఒఱ్ఱుదనము, ఒఱ్ఱున, ఒఱ్ఱు, కారము, గాటు, (వా) వఱ్ఱు; (సం. ప.):— కటువు, ఱిరము; (2) వస్త్రభావన పదార్థము: చూ, సబ్బు: (3) ఉప్పుమన్ను; భార. శాం. 3, ఆ. 364: చూ, భూమి. 1-ఉ; 4. నూలుతడిపెడి యొకానొక ద్రవద్రవ్య విశేషము; 5. బిడ్డలకుఁ బోసెడిమందు; చమ. 1, ఆ. 32: చూ, మంము. 1.

కారయిత, సం. విణ. కర్త: చూ, పనివాఁడు.

కారవల్లి, సం వి. ఈ. స్త్రీ. కాఁకర*: చూ, సుషవి. 1.

కారవి, సం. వి ఈ స్త్రీ. 1. ఇంగువమాను*: చూ, హింగువు.1; 2. ఓమము*: చూ, యవాని; 3. నల్లజీలకఱ్ఱ*: చూ, సుషవి 2-ఁ; 4. శతపుష్ప*: చూ, సూపు; 5. చిత్తానక్షత్రము, ముత్తెపునవతు: చూ, నక్షత్రము. 1.

కారవిచి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. కారవి*: చూ, సదాప.

కారవుఁడు, సం. వి. అ. పుం. పిచ్చుకకుంటు: చూ, సూర సూతుఁడు.

కారవేల్లకము, సం. వి. అ. పుం. = కాఁకర*: చూ, సుషవి. 1.

కారవేల్లము, సం. వి. అ. పుం. = —పై.— (రూ-కారవల్లి)

కారస్కరము, సం. వి. అ. పుం. ఒకరకముచెట్టు: కాలపీలుకము, కుపీలువు.

కారస్కరాటిక. నం. వి. ఆ. స్త్రీ. శతపది, చెవిఁజొరుపాము: చూ, సర్పము. 1-ళ-(౪౧).

కారాకిళ్ళి, వా. వి: చూ, రూ-కారపుకిళ్ళి.

కారాకు, దే.వి.(కారు + ఆకు) 1. చెట్టునపండిన ఆకు: భార.భీష్మ. 1, ఆ. 204: చూ, పర్ణము. 1; 2. ఎండాకు: చూ, పర్ణము. 1.

కారాగారము, దే. విణ. 1. కలఁగినది: చూ, మలినము. 3; జా. 2. చిందఱవందఱ. ఉ. రా. 1, ఆ 75.

కారాగారము, పం. వి. అ. న. చెఱ: చూ, బంధనాలయము: (చూ, సదనము. 1.)

కారాట, దే. వి. వ్యాపించుట: చూ, వ్యాపనము.

కారామళ్లు, దే. వి. బ. తెల్ల ఆలచందలు: చూ, రాజమాషము: (చూ, స్తంబకరి. 1-౨౬-౧౦).

కారాగుప్తుఁడు, సం. విణ. చెఱయందున్నవాఁడు.

కారాబ్రాహ్మణులు, అం ఉత్కళ దేశమున వసించు బ్రాహ్మణులలో నొకతెగవారు. వీరు శుక్లయజుర్వేదులు. కాణ్వశాఖీయులు: చూ, బ్రాహ్మణులు.

కారాయిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. పెద్దకత్తెర: చూ, బకము.

కారాలుమిరియాలునూఱుట, జా. మిక్కిలి కోపముచేయుట: మొదలు కారము, అందులో మిరియములు గూడ గలిపి నూఱినపక్షమున మఱింత కారముగానుండును. "నోరెఱుఁగని వానిపై కారాలు మిరియాలు నూఱుచు." (ధర్మజిరాజ సూయము)

కారావేశ్మ, సం వి. న్. న. చెఱ: చూ, బంధనాలయము: (చూ, సదనము. 1.)

కారి, సం. వి ఇ. స్త్రీ. 1 ఉత్తరప్రత్యుత్తరములు: కారిక; 2. నాఁగటిమేఁడి: చూ, మేఁడితోక; 3. ఒకానొక చెట్టు. కార్య.

కారించు, సం. స క్రి. = కారిక. నొగుల్చు; లక్ష్మీ. 2, ఆ. 113: చూ, బాధించు.

కారిక, సం. వి ఆ. స్త్రీ. 1: చూ, కారి. 1; 2 = కాతీయ. తినుకు: చూ, యాతన; 3. కృతి, చేయుట: చూ, వ్యాపారము 1; 4. మంగలిపని: చూ, ముండనము; 5. నట్టువుని పెండ్లాము: చూ, భార్య; 6. పద్యము: చూ, వృత్తము. 1

కారికము, దే. విణ. చలువచేయని క్రొత్తది. (బట్ట): చూ, వస్త్రము. 1-ఆ.

కారిజము, వై. వి. = కాలేయము రూ-కార్జము, కడుపులో నీరు తిత్తిక్రింద నుండెడి మాంసఖండ విశేషము, కాలఖండము: రుక్మాం. 3, ఆ. 226: చూ, యకృత్తు. (లివర్.)

కారిత, సం. వి. ఆ. స్త్రీ అడిగినప్పుడిచ్చేది ఎడ్డి, ఒడఁబాటు వడ్డి: చూ, వడ్డి.

కారితవృద్ధి. అం: చూ, ధనవృద్ధులు.
కారితుఁడు, సం. విణ. చూ, శిక్షితుఁడు.
కారియ, వై. వి. 1. రూ-కాటీయ. నలుపు: చూ, వర్ణము. 6-ఒ; 2. = కారికా. రూ-కాటీయ. వగ: చూ, శోకము. 2.
కారియము, వై. వి. 1. = కార్యమ్. కృత్యము, నేఁత: చూ, వ్యాపారము. 1; 2. = కార్యమ్. రూ-కర్జము, పని: చూ, ప్రయోజనము. 1.
కారీషము, పం. వి. అ. న. 1. కరీషముల సమూహము (కరీషము = ఏఱుపిడక): చూ, పిడక; 2. అధర్వణమంత్రముల సమూహము: చూ, ఆధర్వణము.
కారు, వై. వి. = కాలఃు. 1. జ్యేష్ఠమాసము మొదలు నాలుగేసి నెలల కాలము. "ముక్కారు." ఆయతి, (సం. ప.): — కందాయము. (ఆం, భా. మున తెలుగున కలదు): చూ, మాసవ్యయము 2. వర్షర్తువు; పాండు. 4, ఆ. 19: చూ, మాసద్వయము; 3. అదను; "వనకారు.": చూ, సమయము. 1; 4. వలుపు; "కారుమొగులు": చూ, వర్ణము. 6-ఒ; దే. వి. 5. ఊషరపృథివి; భార. పౌ. 1, ఆ. 31: చూ, భూమి. 1-ఒ; 6. అడవి; "కారుచిచ్చు": చూ, విపినము; 7. ఎండకాలమున చల్లెడు వరిధాన్యము: చూ, స్తంబకరి. 1-౨౬-౧౧; ధాన్యము; (స్తంబకరి. 1-౪.); "కారువడ్లు"; 8. ముదిమి; "కారాకు": చూ, ముపలితనము; 9. కోరకము, నన; "కారుపిందె"; చూ, మొగ్గ. 1; 10. రూ-కాఱు. పట కారు: చూ, సందంశకము; వా. 11. ధూమశకటభేదము, రహదారిని ఎడ్లు లోనగువవి లాగనక్కఱలేకుండఁగ పోవు వది (బస్సు-మోటారు-మోటారుకారు; ట్రామ్, డిసెల్, కారు-రైలు.): చూ, పొగబండి.
కారుండి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. జిలగ. చూ, బుడ్డపిఱుఁదు.
కారుకంద, దే. వి. రూ-కాఱుకంద, వనతువరి*: చూ, సూరణము.
కారుకుఁడు, సం. విణ. వడ్లంగి: చూ, స్వర్ణకారుఁడు.
కారుకొను, ద్వ. అ. క్రి. రూ-కార్కొను-కాఱుకొను, నల్లబాఱు; భార. భీష్మ. 2, ఆ. 169: చూ, సందడించు.
కారుకొమ్మమెకము, ద్వ. వి. దుప్పి: పృషతము: చూ, హరిణము. 1-ఁ.
కారుకొల్లి, వై. వి = కాగోలి*: చూ, వాయసోలి.
కారుకొల్లి, వై. వి. = —పై.—
కారుకోడి, ద్వ. వి. అడవికోడి: చూ, పుంజు. (రూ-కాఱుకోడి.)
కారుగచ్చ, ద్వ. వి. వాగుజి*: చూ, సోమరాజి.
కారుగృహము, సం. వి. అ. న. వడ్లవాఁడు పనిచేయుసాల, అన్వాసము: చూ, సదవము 1.
కారుచిచ్చు, ద్వ. వి. (రూ - కార్చిచ్చు - కాఱుచిచ్చు - కాఱ్చిచ్చు) దావానలము, ఎరగలి: చూ, వహ్ని. 1-౩౩.
కారుచు, దే. స. క్రి. 1. ఓలుకు; (రూ-కార్చు-కాఱుచు): చూ; వడుచు; 2. కాఱఁజేయు: రూ-కార్చు-కాఱుచు.
కారుజము, సం. వి. అ. పుం. 1. కడఁగానుగు, కాఱునువ్వు*: చూ, వార్షికము. 1; 2. జిగడచుఱు: చూ, యుద్ధము; 3. మరుగు: చూ, ఫేనము; 4. గైరికము: చూ, నీలాజితు; 5 నాభి, విషభేదము*: చూ, విషము. 1; 6. అహంకేపరము*: చూ, నాగకేసరము; 7. ఏనుఁగుపిల్ల: చూ, హస్తి. 1-(౬౯); 8. శిల్పిచిత్రము: చూ, శిల్పము; 9. పుట్ట: చూ, వల్మీకము.
కారుజనము, ద్వ. వి. గిలగిచ్చ*: చూ. శణపుష్పిక.
కారుణికుఁడు, సం. విణ. దయాళువు: చూ, సురతుఁడు.
కారుణ్యము, సం. వి. అ. న. రూ-కరుణ: చూ, దయ.
కారునూవు, దే. వి. జర్తిలము. రూ-కాఱునువ్వు*: చూ, వార్షికము. 1.
కారుపెసర, దే. వి. 1. ముద్గపర్ణి, పిల్లపెసర*: చూ, పెసర; 2. వనముద్గము*: చూ, పెసర. (రూ-కాఱుపెసర.)
కారుపోఁక, ద్వ. వి. శైలపూగము*: చూ, పోఁక.
కారుపోఁతు, దే. వి. కొఱుదున్న: చూ, మహిషము.
కారుబుడమ, దే. వి. తీవ్రిగంధము*: చూ, బుడమ.
కారుమినుము, దే. వి. మాషపర్ణి. రూ-కాఱుమినుము*: చూ, మినుము.
కారుమునగ, ద్వ. వి. వనశిగ్రువు*: చూ. శిగ్రువు
కారువు, సం వి. ఉ. పుం. 1. శిల్పకర్మ: చూ, పనివాఁడు; విణ. 2.—పై.—; 3. వడ్లంగి, శిల్పి: చూ, స్వర్ణకారుఁడు.
కారుషుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. కరూషదేశస్థుఁడు: రూ-కారూళుఁడు-కారూషుఁడు; 2. కరూశదేశాధిపతి: రూ-కారూళుఁడు-కారూషుఁడు.
కారూత్తముఁడు. సం. విణ. శిల్పులలోశ్రేష్ఠుఁడు: చూ. స్వర్ణకారుఁడు.
కారూరు, దే. వి. (కారు + ఊరు) అడవిపల్లె; హరి. పూ. 5, ఆ. 143: చూ, దేశము.
కారూళము, సం. వి. అ. పుం. బృషద్గుహ, ఒకానొకదేశము: చూ, దేశము.
కారూళుఁడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-కారుషుఁడు.
కారూషుఁడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, కారూళుఁడు.
కార్కె, వై. వి. = క్షార. ఉప్పుగడ్డి*: చూ, తృణము. 1.
కార్కెము, దే. వి. మళ్ళకునీరెత్తెడు తాటిదోనె: చూ, తలము. 2.
కార్కేలకి, ద్వ. వి.(కారు + ఏలకి)ఏలాపర్ణి *: చూ, షన్నక్తమాలి.
కార్తోత్తమము, సం. వి. అ. పుం. కల్లుతేట: చూ.(సురామండము). సుర. 2-౨౧; (సుర. 2-౧౪.)
కార్తోత్తరము, సం వి. అ. పుం. 1. సురాగ్రిభాగము: చూ, సుర; 2. బావి: చూ, సరస్సు. 1-౧౫.
కార్కటకము. అం: చూ, ఉత్తానకరణబంధములు.
కార్కటము, సం. వి. అ. న. 1.—పై —; 2 రతిబంధవిశేషము: చూ, రతిబంధములు.
కార్కరకము, సం.వి.అ.పుం. పాలనురుగు: చూ. స్తన్యము. 1-౫.
కార్కరికము. —పై.—
కార్కశ్యము, సం. వి. అ. న. = కఱుకుదనము, గట్టి: చూ, బెడిదము.
కార్కొను, ద్వ. అ. క్రి: చూ, రూ-కారుకొను.
కార్ష్ణా, ఖార్కా-నా. వా. పనిచేయుస్థలము.
కార్చ్చు, దే. వి. రూ-కారుచిచ్చు: చూ, వహ్ని. 1-౩౩.
కార్చు, దే. ప. క్రి: చూ, రూ-కారుచు.
కార్ష్ణము, వై. వి = కాలేయము: చూ, రూ-కారిజము. (లివర్).

కార్తవీర్యంపువు. సం. వి. ఉ. పుం. జమదగ్నికొడుకు: చూ, పరశురాముఁడు.

కార్తవీర్యార్జునుఁడు. అం. 1: చూ, చక్రికర్తలు; పుం. 2. బాహుసహస్రభృత్తు: చూ, హైహయుఁడు.

కార్తవీర్యుఁడు. సం. వి. అ. పుం. బాహుసహస్రభృత్తు: చూ. హైహయుఁడు.

కార్తస్వరము. నం. వి. అ. న. 1. బంగారు: చూ, లోహము. 1; 2. చెడ్డదీనధ్వని: చూ. స్వరము. 2-౪౬-(౭౩).

కార్తాంతికుఁడు, సం. వి. అ. పుం. జోస్యుఁడు: చూ, సాంవత్సరుఁడు.

కార్తికము. సం. వి. అ. పుం. కత్తెరనెల: చూ. మాసము. 1. (రూ-కార్తికము - కార్తికికము - కృత్తికానక్షత్రయుక్తమైన పున్నమగలనెల. శత్రుల గెలువ నిశ్చయించినవారికి నుత్సాహముగలదు.)

కార్తికి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. విశ్వేదేవులలో భేదము. తద్విశేషములు.— కాలుఁడు, కువేరుఁడు, కుష్మాండుఁడు, క్రతువు, క్షిత్రపాలుఁడు-క్షి. మొ: చూ. విశ్వేదేవులు.

కార్తికికము. సం. వి. అ. పుం: చూ, కార్తికము.

కార్తికేయుఁడు, సం. వి. అ. పుం. కుమారస్వామి: చూ, స్కందుఁడు.

కార్తికేప్రసువు, సం. వి. ఊ. స్త్రీ. వెనకయ్యతల్లి: చూ, పార్వతి. 1.

కార్తికోత్సవము, సం. వి. అ. పుం. చంద్రిక: చూ, వెన్నెల.

కార్తికము, అం: చూ, కార్తికము: చూ, మాసములు.

కార్ష్ణాజి, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. భుజంగాక్షి*: చూ, సర్పాక్షి; 2. ఏలాపర్ణి*: చూ, విరంగిచెక్క.

కార్ష్ణ్యము, సం. వి. అ. న. అంతయు: చూ, సర్వము.

కార్త్తె, వై. పి. 1. = కృత్తిక. కృత్తికానక్షత్రము; భార. ఆను. 2, ఆ. 378: చూ, రెక్క. 1-౩; 2. = క్రాంతి. సూర్యుఁడుండు నక్షత్రము; "చిత్తకార్త్తె, స్వాతికార్త్తె" మొ: చూ, నక్షత్రము. 1.

కార్దమి, సం. వి. ఇ. పుం. కదలిజేఁడు: చూ, వరుణుఁడు.

కార్దమికము, సం. విణ. బురదలోఁగూడుకొన్నది: కార్దమికి.

కార్దమికి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. —పై.—

కార్దముఁడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, కార్దమి.

కార్పటము, సం. వి. అ. పుం. 1. లాక్షి: చూ, లక్క; విణ. 2. చింపిగుడ్డల సంబంధమయినది.

కార్పటికుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. = కోమటి: చూ, వైశ్యుఁడు; 2. తీర్థము మోసికొనిపోయెడు బాటసారి: చూ, పాంథుఁడు; 3. పరాయివానిగుట్టు తెలిసినవాఁడు: రూ-కార్పాటకుఁడు.

కార్పణ్యము, స. వి. అ. న. 1. కృపణత్వము; 2. విషవిశేషము: చూ, విషము. 1.

కార్పాటకుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. పరాయివానిగుట్టు తెలిసినవాఁడు: చూ, కార్పటికుఁడు. 3; 2. సిసువుఁడు: చూ, శిష్యుఁడు.

కార్పారి, వై. వి. = కార్యకారి: చూ, వ్యవహర్త. 2.

కార్పాసనాసిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. కదురు: చూ, తర్కువు.

కార్పాసము, సం. వి. అ. పుం, న. 1. రూ-కర్పాసము*: చూ, ప్రత్తి; విణ. 2. నూలిచేత నేయఁబడినది (చీర,: చూ, వస్త్రము. 1-౧. (1-౧౦౫.)

కార్పాసి, సం వి. ఈ. స్త్రీ. రూ-కర్పాసి*: చూ, ప్రత్తి.

కార్పాసిక, సం, వి. ఆ. స్త్రీ. —పై.—

కార్పారి, వై. వి. = కార్యకారి. రూ-కార్పారి: చూ, వ్యవహర్త. 2.

కార్పీఱి, ద్వ. వి. అడవిబీఱి*: చూ, బీఱి. 2.

కార్బురము, సం. వి. అ. న. 1. బంగారు: చూ, లోహము. 1; 2. దోసము: చూ, పాపము; 3. జలము: చూ, నీరు. 1; 4. ఆకాశము: చూ, విన్ను; విణ. 5. బంగరుచేఁజేయఁబడినది.

కార్మణము, సం. వి. అ. న, 1. చిల్లింగి, మూలికలచేతఁజేసెడి యుచ్చాటనాదిక్రియ: చూ, మూలకర్మ; విణ. 2. నెఱివేఱు దాఁకఁ బనిచేయునది; పు. 3. హింసాకర్మ.

కార్మణశీలుఁడు, సం. విణ: చూ, తోడుబోతు. 2.

కార్ముఁడు, సం. విణ: చూ, కర్మశీలుఁడు.

కార్ముకము, సం. వి. అ. న. 1. విల్లు: చూ, బాణము. 1-౩౭; 2. శాస్త్రము: చూ, శాస్త్రములు; పుం. 3. వెదురు*: చూ, వేణువు; 4. పెద్దవేప*: చూ, వేము; 5. తెల్లతుమ్మ*: చూ, విట్టదిరము; 6. కులము: చూ, వంగడము; అం. 7. ఇది - చాపము, ధనుస్సు, కోదండము అని త్రివిధము. (ఇది బ్రాహ్మణునకు ఉపనయనకాలమునందు యజ్ఞోపవీతధారణము వలెను క్షత్రియునకు వామభుజాగ్రమందు నాఁటరక్షణ దీక్షా పూర్వకముగను ధరింపఁదగినదిగా వేదవిధివాక్యములచేత విధింపఁబడియున్నది): చూ, బాణము. 1-౧౯.(1-౪౯)

కార్ముకుఁడు, సం. విణ: చూ, పనివాఁడు.

కార్య, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ఒకానొకచెట్టు: చూ, కారి 3: (చూ, వృక్షము.) [పెద్దది.

కార్యంలఘు; ప్రయోజనంగుర్వేన, కార్యముచిన్నది. లాభము

కార్యకము, సం. వి. అ. పుం. దూసరతీఁగె*: చూ, వత్సాదని.

కార్యకర్త, సం. వి. ఋ పుం. ఉత్సాహముచేఁ బనులు చేయువాఁడు: చూ, వ్యవహర్త. 2.

కార్యకారణన్యాయము, న్యా. కార్యవస్తువుండట్టి కారణవస్తువు ఉన్నట్లూహించురీతి.

కార్యకారి, సం. వి. న్. పుం: చూ, కార్యకర్త.

కార్యకుశలుఁడు, నం. విణ. —పై.—

కార్యకూటుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. పిసినిగొట్టు: చూ, లోభి; 2. ఉన్మత్తుఁడు: చూ, వెఱ్ఱివాఁడు; 3. ఉన్మాదుఁడు. మారకుఁడు.

కార్యక్షముఁడు, సం. విణ. తాపములేనివాఁడు: చూ, వేడిమిలేనివాఁడు.

కార్యత్రయము, అం. సృష్టి, స్థితి, లయములు, (3): చూ, త్రయము.

కార్యదర్శి, సం. విణ: చూ, కార్యకర్త.

కార్యనిబంధనాప్రస్తుతప్రశంస, సం. వి. అ. స్త్రీ. ఒకానొక అలంకారము: చూ, హేతువు. 2.

కార్యపుటము, సం. వి. అ. షం. 1. అశుచిభావము: చూ, మీవణము; 2. ఉమ్మెత్త*: చూ, హలాపుష్పము.

కార్యప్రద్వేషము, సం. వి. అ. పుం. ఆలస్యము: చూ, విలంబము. 1.

కార్యము, సం. వి. అ. న. 1. = కారియము. కృత్యము: చూ, వ్యాపారము. 1; 2. = కర్జము. పని: చూ, ప్రయోజనము. 1; 3. కారణము: చూ, హేతువు; వా. 4. సంపూర్ణఫలప్రాప్తి. ఫలాగమము. ఫలవంతమైనకృత్యము, కార్యము; వా. 5. గర్భాధానము. "మా అబ్బాయికార్యము, ఆశీర్వాదమునకు తాంబూలమునకు దయచేయండి." (వివాహమందును కార్యమ ని వాడుక.)

కార్యములుగట్టెక్కించుట, జా. నెఱవేర్చుట. "సమరంబున నరినేలమట్టి కార్యము గట్టెంచుకొనువాడను." (ధర్మజరాజసూయము.)

కార్యనముద్భవుడు, వా. వి. న్వపక్షిమువారేడుగురిలో నొకడు: చూ, అహిభయము.

కార్యసిద్ధి, అం. అంగపంచకములోనొకటి: చూ, అంగపంచకము.

కార్యాధికారి, అం. 1. సాక్షులు పండ్రెండుగురిలో నొకడు: చూ, సాక్షులు; 2. అకృతసాక్షులలో నొ-డు: చూ, అకృతసాక్షులు.

కార్యార్థిన్యాయము, న్యా. కార్యములు గోరినవారికి గర్వమేల? గర్వమువలన గార్యము చెడునను నీతి.

కార్ముకగ, ద్వ. వి. రూ-కారుముకగ, వనశిగ్రువు*: చూ, శిగ్రువు. 1.

కార్మ్యము, సం. వి. అ. పుం. 1. సర్జము*: చూ, సాలము. 3-ఎ; 2. ద్వాదశావస్థలు: (చూ, అవస్థలు.)

కార్షకుడు, సం. వి. అ. పుం. 1. ఆరకాడు: చూ, వ్యవసాయి; 2. ఆకర్షించువాడు: చూ, తిగుచువాడు.

కార్షాపణము, సం. వి. అ. పుం. 1. పదియాఱుపణముల యెత్తు; 2. కర్షమెత్తు వెండిటంకము: కార్షికము.

కార్షి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. నీటిప్రాచి*: చూ, శైవలము. 1.

కార్షికము, సం. వి. అ. పుం. కర్షమెత్తు వెండటంకము: కార్షాపణము 2.

కార్షుడు, సం. విణ. ఆరకాడు: చూ, వ్యవసాయి.

కార్ష్యము: చూ, రూ-కార్మ్యము.*. 1.

కార్ష్ణి, సం. వి. ఇ. పుం. 1. మరుడు: చూ, మన్మథుడు; ఈ. స్త్రీ. 2. పిల్లపీచర*: చూ, శతమూలి.

కార్ష్ణ్యము, సం. వి. అ. న. నలుపు: చూ, వర్ణము. 6-ఒ.

కాఱించు, దే. స. క్రి. ఏచు: చూ, బాధించు.

కాఱీయ, వై. వి. రూ-కారియ, 1. నలుపు: చూ, వర్ణము. 6-ఒ; 2. = కారికా. వగ: చూ, దుఃఖము; 3. = కారికా. తినుకు; హరి, ఉ. 1, ఆ. 163: చూ, యాతన; 4. కష్టము. చూ, శోకము.

కాఱీయపడు, వై. అ. క్రి. యాతనపడు; రా. సుం, కాం. 222: చూ, తినుకు.

కాఱీయపెట్టు, ద్వ. స. క్రి. యాతనపఱచు; భార. అను. 5, ఆ. 373.

కాఱు, దే. వి. 1. అజ్ఞానము; భార. అను. 4, ఆ. 202: చూ, మఱపు. 2; 2. కిఱ్ఱు, డాగు: చూ, మఱుక; 3. (రూ-కారు-పటకాఱు-పటుకాఱు-పట్టుకాఱు-నీరుకాఱు) కంసాలిపనిముట్టు: చూ, సందంశకము; విణ. 4. దట్టము; భార. ఆది. 4, ఆ. 19: చూ, సాంద్రము. 2; 5. మిక్కిలి కాఱుట: చూ, స్రవణము; దే. అ. క్రి, వై. అ. క్రి. 6. = ఝరణ. వడియు: చూ, స్రవించు; దే. అ. క్రి. 7. ఊఱు; హరి. పూ, 4, ఆ. 143: చూ, రాలు.

కాఱుకంద, దే. వి. రూ-కారుకంద*.

కాఱుకొను, దే. అ. క్రి: చూ, రూ-కార్కొను-కారుకొను.

కాఱుకోడి, ద్వ. వి: చూ, రూ-కారుకోడి.

కాఱుచిచ్చు, ద్వ. వి: చూ, రూ-కాఱుచిచ్చు.

కాఱుచు, దే. స. క్రి: చూ, రూ-కారుచు.

కాఱుదున్న, దే. వి: చూ, కారుపోతు.

కాఱునువ్వు, దే. వి. జర్తిలము*: చూ, రూ-కారునూవు.

కాఱుపెసర, దే. వి: చూ, కారుపెసర.

కాఱుపోతు, దే. వి: చూ, రూ-కారుపోతు. (రూ-కాబ్తోతు).

కాఱుమినుము. దే. వి: చూ, రూ-కారుమినుము.

కాఱులు, దే. వి. బ. 1. రూ - కాబ్తొడ్డెము - కఱికులు - కరుసు. కల్ల: అచ్చ. అ. కాం. 30: చూ, వితథము; 2. కట్టెవిఱుపు మాట; పర. 3, ఆ. 294: చూ, పరుషము; 3. శూన్యమగు మాట; భార. ఉద్యో. 3, ఆ. 107: చూ, వ్యాఖ్యాతము. 2.

కాఱెనుబోతు, ద్వ. వి: చూ, కారుపోతు.

కాబ్తొడ్డెము, దే. వి. కట్టెవిఱుపుమాట: చూ, పరుషము. (ఆం. భా. ప్ర. వాగ్వ. 117.)

కాబ్చిచ్చు, ద్వ. వి. 1. దావానలము: చూ, రూ-కాఱుచిచ్చు; 2. కుక్కటభేదము: చూ, పుంజు; 3. ఒకానొక వేటకుక్క: చూ, శునకము.

కాల, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1.కలిగొట్టు*. చూ, స్థాలి. 2; 2. నల్ల జీలకఱ్ఱ*: చూ, సుషవి.2-ఇ; 3. నల్లతెగడ*: చూ, సర్వానుభూతి; 4. నీలి*: చూ, రంజని; 5. మంజిష్ఠ*: చూ, మంజిటి.

కాలంకతము, సం. వి. అ. పుం. ఒకానొకచెట్టు: చూ, వృక్షము.

కాలంజరము, సం. వి. అ. పుం. కొండ: చూ, పర్వతము. 1.

కాలంజరి, సం. వి ఈ. స్త్రీ. గట్రాచూలి: చూ, పార్వతి. 1.

కాలంజరుడు, సం. వి. అ. పుం. ముక్కంటి: చూ, శివుడు.

కాలకంటకము, సం. వి. అ. పుం. రూ-కాలకంఠకము. కాకురుగుండింగి: చూ, దాత్యూహము.

కాలకంఠకము, సం. వి. అ. పుం. —పై.—

కాలకంఠము, సం. వి అ. పుం. —పై.—; 2. డేరచిచ్చుక: చూ, పిచ్చుక; 3 నెమలి: చూ, మయూరము; 4. ఏట్రింత: చూ, వ్యాఘ్రాటము. 5. సర్జకము*: చూ, వేగిస.

కాలకంఠిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. జ్యేష్ఠాదేవి: చూ, పెద్దమ్మ. 1.

కాలకంఠుడు, సం వి అ. పుం 1. కలకంఠుడు: చూ, శివుడు; 2. జముడు: చూ, యముడు.

కాలకందకము, నం. వి. అ. పుం. నీరుపాము: చూ, సర్పము. 1-ళ-(౨౭).

కాలకము, సం. వి. అ. పుం. తిలకము. పుట్టుమచ్చ: చూ, లక్షణము. 1-౨౭.

కాలకర్ణి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. కాలకంఠిక: చూ, పెద్దమ్మ. 1.

కాలకర్ణిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. —పై.—

కాలకలన, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. కాలముయొక్క యేర్పాటు: చూ, కాలనియతి, కాలనియమము.

కాలకలము, సం. వి. అ. న. కృకము, ముచ్చిలిగుంటమీఁది బుడిపి: చూ, బుడిపి.

కాలకాములు, అం. ఇద్దఱు విశ్వేదేవులు; విశ్వేదేవులు అయిదుగురిలో నొకరు: చూ, విశ్వేదేవులు.

కాలకూఁడు, సం. వి. అ. పుం. కఱకంఠుఁడు: చూ, శివుఁడు.

కాలకూహము, సం. వి. అ. న. ఇనుము: చూ, లోహము 1.

కాలకీలము, సం. వి. అ. పుం. కోలాహలము: చూ, స్వరము. 2.

కాలకంఠుఁడు. సం. వి. అ పుం. జముఁడు: చూ, యముఁడు.

కాలకుంతి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. గచ్చ*: చూ, సోమరాజి.

కాలకుద్దుఁడు, సం. వి. అ. పుం జముఁడు: చూ, యముఁడు.

కాలకుష్ఠము, సం. వి. అ. న కాకకుష్ఠము. కంకుష్ఠమను గజజాత గ్రింధ్యము: చూ, రాజాహ్వము. 1-ళ.

కాలకూటము, సం. వి. అ. న. 1. విషభేదము: చూ, విసము. 1; 2. విషవిఘాతంత్రము: చూ, మాయము. 1; 3. ఆయుర్వేదౌషధములలో నొకటి.

కాలకృత్తు, సం. వి. త్. పుం. సూరుఁడు: చూ, సూర్యుఁడు.

కాలక్షేపము, సం. వి. అ. పుం. 1. సర్గప్రతివర్గాది పంచలక్షణములతోఁ గూడిన బ్రాహ్మాది. ఇవి పదునెనిమిది: చూ, పురాణములు; వా. 2. వృథాగాచేయు నాలస్యము: చూ, విలంబము. 1.

కాలఖంజనము, సం. వి. అ. న: చూ, కారిజము.

కాలఖండము. —పై.—

కాలగుంజ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. నల్లగురివెంద*: చూ, తులాబీజము

కాలగ్రంథి. సం. వి. ఇ. పుం. ఏఁడాది: చూ, సంవత్సరము.

కాలచక్రము, సం. వి. అ. న. 1. కాలరూపమైన చక్రము: అం. 2: చూ, అస్త్రములు. (దండచక్రము, కాలచక్రము, విష్ణుచక్రము మొ.)

కాలజము, అం: చూ, మేఘములు.

కాలజ్ఞము, నం వి. అ. పుం. 1. కోడి: చూ, పుంజు; 2. కోయిల: చూ, పికము.

కాలజ్ఞుఁడు, సం. వి. అ. పుం. జ్యోస్యుఁడు: చూ, సాంవత్సరుఁడు.

కాలటుక, దే. వి. (కాలు + అటుక) కుండలు. దించుటకై రెండు మొనలు ఇరుప్రక్కల గోడలయందుఁ బొదిగి యూఁతగాఁ గాళ్లుంచి యడ్డముగా నమర్చిన మ్రాను.

కాలతాళము, సం. వి. ఆ. పుం. ఉలిమిరి*: చూ, శ్వేతపుష్పము.

కాలతులసి, పం. వి. ఈ. స్త్రీ. రామతులసి: చూ, హరిప్రియ 3-ఆ.

కాలత్రయము, అం. భూతకాలము, భవిష్యత్కాలము, వర్తమాన కాలము. (3): చూ, త్రయము.

కాలధర్మము, నం. వి అ. పుం. 1. చావు: చూ, సావు; 2. కాలముయొక్క ధర్మము.

కాలధూపము, సం. వి. అ. పుం. = కతీదూపము, కచమాలము: చూ, పొగ.

కాలనిర్యాపము, సం. వి. అ. పుం. గుగ్గిలము*: చూ, మహిసాషి.

కాలనేమియవనారి, సం. వి. ఇ. పుం. వెన్నుఁడు; (త్రికాండశేషము, సర్గ. 31.): చూ, విష్ణువు 1.

కాలనేమిరిపువు, సం. వి. ఉ. పుం.—పై.—

కాలపంచకము, అం. ప్రాతస్సంగమ మధ్యాహ్నపరాహ్ణ సాయం కాలములు. (5).

కాలపతి్ర. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. గచ్చ*: చూ, సోమరాజి.

కాలపర్ణము, సం. వి. అ. పుం నంది*: చూ, నందివర్ధనము.

కాలపర్ణి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ముయ్యాకుసొన్న*: చూ, పాలపర్ణి.

కాలపాలకము, సం. వి. అ. న. కంకుష్ఠమృత్తిక: చూ, భూమి. 1-3ఉ.

కాలపాశము, అం: చూ, అస్త్రములు.(ధర్మపాశము, కాలపాశము, వరుణపాశము మొ.)

కాలపీలుకము. సం. వి. అ. పుం: చూ, కారస్కరము *.

కాలపురుషదానము. అం. షోడశమహాదానములలో నొకటి: చూ. షోడశమహాదానములు.

కాలపురుషుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. యముని సహాయుఁడు, 2. జ్యోతిశ్శాస్త్రము: చూ, జ్యోస్యము: (చూ, శాస్త్రములు)

కాలపృష్ఠము, సం. వి. అ. న. 1. కర్తుని విల్లు: చూ, బాణము. 1-౨౪; 2. విల్లు: చూ, బాణము. 1-౩౮; 3. ఒకరకము ఇఱ్ఱి: చూ, హరిణము. 1-౧౪-(౪); 4. కంకము: చూ, రాబందు.

కాలపేయి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. నల్లతెగడ*: చూ, సర్వానుభూతి.

కాలపర్యాశిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ముహూర్తగ్రంథము.

కాలపర్యాతము, సం. వి. అ. న. శరదృతువు: చూ, మాసద్వయము.

కాలప్రాణము, అం. (గాంధర్వ వేదమునందలి తాళాధ్యాయములోనివి) ఇవి పంద్రెండు:—క్షణము, లవణము, కాష్ఠ, నిమేషము, కళ, చతుర్భాగము, అనుద్రుతము, ద్రుతము(బింబువు), లఘువు, గురువు, ప్లుతము. నిశ్శబ్దము, (కాకపదము).

కాలబిలనము, సం. వి. అ. న. వర్మము, కవచము; చూ, వార వారణము.

కాలభృత్తు, పం వి. త్. పుం. ఒంటిపోఁగు: బలరాముఁడు: చూ, హలాయుధుఁడు.

కాలభాండిక, పం. వి. ఆ. స్త్రీ మంజిష్ఠ*: చూ, మంజటి.

కాలమానము, సం. వి. అ. పుం. 1. నల్లగగ్గెర*: చూ, పర్ణాసము; వా. 2. కాలముయొక్కస్థితి.

కాలమాలము, సం. వి. అ. పుం: చూ, కాలమానము 1.

కాలము, సం. వి. అ. పుం. 1. తఱి: చూ, సమయము. 1; (ఈశ్వర స్వరూపము. దీనిచేత లెక్కపెట్టఁబడును. ప్రేరేపింపఁ జేయునది. దీనివలన సుఖదుఃఖాదులీయఁబడుచున్నవి.) 2. చావు: చూ, సావు; 3. = కఱు. నలుపు: చూ, వర్ణము. 6-ఓ; 4. ఎఱ్ఱిచిత్రమూలము *: చూ, వహ్నిసంజ్ఞికము; 5. తాడి*: చూ, తాడు. 2; 6. = కాఱు: చూ, కాలత్రయము; విణ. 7. = కఱు. వల్లనిది: చూ, వర్ణము. 6 ఓ-(౧ ; అం. 8: చూ, తాళప్రాణములు: (చూ, తాళము. 2); 9: చూ, ద్రవ్యములు.

కాలములు, అం. 1.ఉదయము,మధ్యాహ్నము, సాయంత్రము.(3) (ప్రాహ్ణము, అపరాహ్ణము, మధ్యాహ్నము) : చూ, త్రయము; 2. గ్రీష్మము, వర్షము, శీతము, (3): చూ, త్రయము; 3: చూ, కాలత్రయము; 4: చూ, కాలపంచకము.

కాలముష్క-కము, సం. వి. అ. పుం. ముష్క-కము*: చూ, మొక్క-ము.(మొక్క-పుచెట్టు.)

కాలమూలము, సం. వి. అ. పుం. ఎఱ్ఱ చిత్రమూలము*: చూ, వహ్నిసంజ్ఞికము.

కాలమేశి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. మంజిష్ఠ*: చూ, మంజిటి.

కాలమేశిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. —పై.— (రూ-కాలమేషిక.)

కాలమేషి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1.—పై.—; 2. కారుగచ్చ*: చూ, సోమరాజి; 3, తెల్లతెగడ*: చూ, సర్వానుభూతి.

కాలమేషిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1: చూ, రూ-కాలమేశిక; 2. తెల్ల తెగడ*: చూ, సర్వానుభూతి.

కాలయాపనము. వా: చూ, కాలక్షేపము. 2.

కాల(శ)యుక్తి, అం: చూ, సంవత్సరములు.

కాలరసము, సం. వి. అ. పుం: చూ, ఋహిషాక్షి*.

కాలరాత్రి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. గౌరి: చూ, పార్వతి. 1; 2. ఒకానొక రాత్రి: చూ, రాత్రి; 3. భీమరథీనది: చూ, నది.

కాలది, దే. వి. (కాలు + అరి) 1. కాలిబంటు. (రూ-కాలిబంటు-కాలుమానిసి-కాలువురు-కాల్వారు-కాల్బంటు.): చూ, భటుడు. 1; 2. రూ-కాలారి. దారిపన్ను: చూ, పిస్తు. 1-ఓ; 3. సమాచారమును దెలిసికొని పోయెడు వాడు; భార. ఉద్యో. 1, ఆ. 37: చూ, రాయబారి.

కాలలవణము, సం. వి. అ. న. బిడలవణము: చూ, లవణము.1.

కాలవ, వై. వి. = కుల్య. రూ-కాలువ: చూ, నది.

కాలవలనము, సం. వి. అ. న. కవచము: చూ, వారవారణము.

కాలవిద్ర్యిమసస్యక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ఒకరకము తీగె*: చూ, లత. 1.

కాలవిలంబము, వా: చూ, కాలయాపనము.

కాలవిహీనత, అం: చూ, కాయకదోషములు.

కాలవ్యంత, సం. వి. ఆ. స్త్రీ పాటలి*: చూ, స్థాలి, 2.

కాలవ్యంతము, సం. వి. అ. న. అడవిఉలవలు: చూ, సరటి.

కాలవ్యంతి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. పాటలి*: చూ, స్థాలి. 2.

కాలశాకము, సం. వి. అ. పుం. కఱివేపాకు*: చూ, బిల.

కాలశారము, సం. వి. అ. పుం. ఉమత: చూ, చికోర్షము.

కాలశాలి, సం. వి. ఇ. పుం. కృష్ణశాలి ధాన్యము: చూ, ధాన్యము.

కాలశేయము, సం. వి. అ. న. చల్ల: చూ, మజ్జిగ.

కాలసర్పము, సం. వి. అ. పుం. కృష్ణసర్పము, నల్లత్రాచు: చూ, సర్పము. 1-ఎ.

కాలసాతము, సం. వి. అ. న. పీతచందనము: చూ, వాసన. 1-ఎ.

కాలసూత్రము, సం. వి. అ.వ. ఇనుపతంతులుగల వరకవిశేషము: చూ, వరకములు.

కాలసేయము, సం. వి. అ. వ. చల్ల: చూ, మజ్జిగ.

కాలస్కంధము, సం. వి. అ. పుం. 1. చీకటిమ్రాను*: చూ, తమాలము; 2. తిందుకము*: చూ, టుంబికి; 3. సర్జకము*: చూ, వేగిస; 4. పొడ*: చూ, వకుళము.

కాలస్థాలి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. పాటల*: చూ, స్థాలి. 2.

కాలస్యకుటిలాగతిః, న్యా. కాలము వంకరగానడచును.

కాలహీనము, సం. వి. అ. పుం. లోధ్రము*: చూ, లొద్దుగు.

కాలాంజనము, సం. వి. అ. పుం. కాలాంజనపర్వతము: చూ, పర్వతము.

కాలాంజని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. పొట్టికొమ్మ లాడలుగల చెట్టు: చూ, హ్రస్వశాఖాశిఫము.

కాలాంతకుడు, సం. వి. అ పుం. ముక్కంటి: చూ, శివుడు.

కాలాంతరము, వా. వేఱుసమయము

కాలాక్షిరికుడు, సం. వి. అ. పుం. కావ్యకర్త: చూ, శిక్షాతాక్షిరుడు

కాలాగురువు, సం. వి. ఉ. న. నల్లఅగలు: చూ, రాజార్హము. 1-గఅ.

కాలాగ్ని, సం. వి. ఇ. పుం. ప్రళయకాలమునందలి అగ్ని: చూ, వహ్ని. 1-గఉ.

కాలాగ్నిభైరవము, అం: చూ, తంత్రములు.

కాలాగ్రజుడు, సం. వి. అ. పుం; చూ, మనువు.

కాలానుజ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. యమునానది: చూ, నది.

కాలానుజుడు, సం. వి. అ. పుం. శని: చూ, శని.

కాలానునాది, సం. వి. న్. పుం 1. తుమ్మెద: చూ, భ్రమరము; 2. ఊరబిచ్చుక: చూ, పిచ్చుక; 3. కముంజు: చూ, రూ-కౌంజు; 4. చాతకము: చూ, వానకోయిల.

కాలానుసారిణి, సం. వి. ఆ స్త్రీ. తగరము: చూ, లోహము 1.

కాలానుసారకము, సం. వి. అ. న. తగరము, నంది*: చూ, నందివర్ధనము.

కాలామసారి, సం. వి. న్. న. 1. దేవదారుణంకతో జేసిన ధూపద్రవ్యము: చూ, రాజార్హము. 1-ఎం; 2. మురయనెడు గంధద్రవ్యము: చూ, సల్లకి; ఈ. స్త్రీ. 3. మామెన*: చూ, శారిణి.

కాలానుసార్యకము, సం. వి. అ. న జాపకమనెడి కొండయందుఁ బుట్టిన నల్లచందనము; నల్లఅగలు*:చూ, రాజార్హము. 1-గఅ.

కాలానుసార్యము, సం. వి. అ. పుం. న. ఇరుగుడు*: చూ, శింశుప; న. 2. నల్లఅగలు*: చూ, రాజార్హము; 3. అశ్మ పుష్పము*: చూ, శాపుష్పి; 4. తగరము, నంది*: చూ, నందివర్ధనము. (గ్రీంధి తగరమని అభిధానరత్నమాల.)

కాలాపుడు, సం. వి. అ. పుం. 1. రక్కసుడు: చూ, రాక్షసుడు. 1; 2. నెమలి: చూ, మయూరము.

కాలాభుడు, సం. వి. అ. పుం. 1. నైరృతి: చూ, మూలతేడు; 2. జముడు: చూ, యముడు.

కాలాయసము, సం. వి. అ. న. ఇనుము: చూ, లోహము. 1.

కాలారి, దే. వి. రూ-కాలరి. దారిపన్ను: చూ, పిస్తు. 1-ఓ.

కాలి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. రూ-కాళి. 1. గౌరి: చూ, పార్వతి. 1; 2. గౌరిభేదము: చూ, పార్వతి. 1; 3. మట్టుబచ్చలి*: చూ, బచ్చలి; 4. నల్లజీలకఱ్ఱ*: చూ, పుషవి. 2.ం; 5. నీలి*: చూ,రంజివి; 6. నఖముచిప్ప:చూ, నఖము; 7. క్రొత్తమబ్బు: చూ, మేఘము. 1; 8. శంతనునిభార్య: చూ, భార్య; న్. పుం. 9. పగటిజోతి: చూ, సూర్యుడు.

కాలింగము, సం. వి. అ. న. 1. ఒకానొకపండు: చూ, కాళింగము, కాలిందకము; పుం. 2. కర్కారుకము*: చూ, పుచ్చ; 3. ఏనుఁగు: చూ, హస్తి; 4: చూ, రూ.కాళింగము. 2.

కాలింగి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. పెద్దదోస*: చూ, హరివాలుకము. 1-ఎ.

కాలింగిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. తెల్లతెగడ*: చూ, సర్వానుభూతి.

కాలింగుఁడు, సం. వి. అ. పుం. రూ - కాళింగుఁడు. 1. వెన్నుఁడు: చూ, విష్ణువు. 1; 2. కాళింగుఁడను పాము: చూ, సర్పము. 1-ఁ; 3. మంత్రవిద్య తెలిసినవాఁడు: చూ, మాంత్రికుఁడు: 4. కళింగదేశపు రాజు: చూ, రాజు. 1-ఴ.

కాలిందకము, సం. వి. అ. న. ఒకరకము పండు: చూ, కాలింగము. 1.

కాలింది, సం. వి. ఇ పుం. రూ-కాళింది. 1. నీటి యావు: చూ, ధేనువు: ఈ. స్త్రీ. 2. యమునానది: చూ, నది; 3. చిఱుతేఁకు*: చూ, బారంగి; 4. కాకిదొండ*: చూ, దొండ; 5. గింపెన*: చూ, దింపెన; 6. సగరమహారాజు తల్లి: కాళింది; 7. కృష్ణుని అష్టభార్యలలో నొకతె: కాళింది; 8. కాళిందియను నది: చూ, నది.

కాలిందీకర్షణుఁడు, సం. వి. అ. పుం. రూ-కాళిందీకర్షణుఁడు. ఒంటిపోఁగు: చూ, బలరాముఁడు.

కాలిందీభేదనుఁడు, సం. వి. అ. పుం రూ-కాలిందీభేదనుఁడు. —పై.—

కాలిందీసువు, సం. వి. ఊ. స్త్రీ. 1. సూర్యునిభార్య: చూ, భార్య: 2. యమునితల్లి.

కాలిందీసోదరుఁడు, సం. వి. అ. పుం. జముఁడు: చూ, యముఁడు.

కాలిక, సం. వి. అ. స్త్రీ. రూ-కాళిక. 1. గౌరి: చూ, పార్వతి. 1; 2. పార్వతీభేదము: చూ, పార్వతి. 1; 3. ద్రుపదరాజు కూఁతురు: చూ, సూన. 1-ఒ; 4. అగ్నిచిత్తు: చూ, బొగ్గు; 5. నలుపు: చూ, వర్ణము. 6-ఒ; 6. చీఁకటి: చూ, మేచకము. 1; 7. ఆఁడుకాకి: చూ, వాయసము; 8. నూఁగారు: చూ, రోమరాజి; 9. పొగబంతి: చూ, పొగ; 10. బంగారు నందలి దోషము: చూ, లోహము 1; 11. కల్లు: చూ, సుర. 1; 12. క్రొత్తమబ్బు: చూ, మేఘము. 1; 13. మబ్బుగుంపు: చూ, మేఘము. 1; 14. వెల్లఁబాటు: చూ, వైవర్ణ్యము; 15. తేలు: చూ, వృశ్చికము. 1; 16. పాలలోని పురుగు, క్షీరకీటకము: చూ, పురుగు; 17. నెలవడ్డి: చూ, వడ్డి; 18. జటామాంసి*: చూ, మాంసి. 1; 19. తేలుకొండి*: చూ, వృశ్చికము. 2; 20. పటోలి*: చూ, పొట్ల; 21. కాళికాదేవి: చూ, మహాలక్ష్మి. 3.

కాలికంచము, దే. వి. బాలక్రీడా విశేషము: చూ, బాలక్రీడ.

కాలికము, సం. వి. అ. న. 1. నల్లఅగలు: చూ, రాజార్హము. 1-ఁ; 2. అగ్నిచిత్తు: చూ, బొగ్గు.

కాలికవృద్ధి, అం: చూ, ధనవృద్ధులు.

కాలితనయము, సం. వి. అ. పుం. దున్నపోతు: చూ, మహిషము.

కాలితొట్రుపాటు, దే. వి. ఉద్వాతము: చూ, కాలుజాఱుట.

కాలిత్రోవ, దే. వి. (కాలు + త్రోవ) ఒకఁడు నడిచిపోఁదగిన దారి: చూ, మార్గము. 1.

కాలినడ, దే. వి. (కాలు + నడ) రూ-కాల్నడ: చూ, పాదచారము.

కాలిని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ఆర్ద్రానక్షత్రము: చూ, రిక్క. 1-ఉ.

కాలిపాదువ, దే. వి: చూ, మల్లశాస్త్రము.

కాలిపుట్టువు, దే. వి. (కాలు + పుట్టువు) అడుగుపుట్టువు: చూ, శూద్రుఁడు.

కాలిబంటు, ద్వ. వి. (కాలు + బంటు) పదాతి. రూ-కాల్బంటు: చూ, భటుఁడు. 1.

కాలిబోను, దే. వి. (కాలు + బోను) మృగముల కాళ్ళు తగులుకొన నొడ్డియుండెడి యురితో సంతసపఱచిన వ్రాను; స్వా. 4, ఆ. 37: చూ, బోను.

కాలియ, వై. వి. = కాళికా. పిశాచము; మార్క. 1, ఆ. 238: చూ, భూతము.

కాలియెబ్రాహ్మణులు, అం. కపూరియెబ్రాహ్మణులలో నొకతెగవారు: చూ, బ్రాహ్మణులు: (చూ, కపూరియెబ్రాహ్మణులు.)

కాలిసంకెల, జా. అడ్డగింత. నిరోధము. "తరుణీతనుగంధము కాలిసంకెలై నెరయఁగనిల్చి." (కువలయాశ్వ చరిత్ర.)

కాలీకము, సం. వి. అ. పుం. కొంగ: చూ, బకము. (రూ. కలీకము.)

కాలీచి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. = కచ్చేరి. న్యాయవిచారణస్థలము: చూ, సభ. 2; 2. = కచ్చేరి. యముని కొలువుసావడి. త్రి. శే: చూ, సభ. 2. ఆం. 3. బాలురు చదువుచోటు: చూ, పాఠశాల, (రూ-కాలేజి.): (చూ, సదనము. 1.)

కాలీపతి, సం. వి. ఇ. పుం. ముక్కంటి: చూ, శివుఁడు.

కాలీయకము, సం. వి. అ. న. 1. పీతవర్ణసుగంధి కాష్ఠము: చూ, రాజార్హము. 1-ఁ; 2. దారుహరిద్ర*: చూ, వ్రానిపసుపు.

కాలీయము, సం. వి. అ. న. 1. నల్లఅగలు, జాపకపర్వతమునఁ బుట్టిన కృష్ణచందనము: చూ, రాజార్హము. 1-ఁ; పుం. 2. కాళీయసర్పము: చూ, సర్పము. 1-ళ-(ఒ).

కాలీశుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. ముక్కంటి: చూ, శివుఁడు; 2. నీటిజేఁడు: చూ, వరుణుఁడు.

కాలు, దే. వి. 1. అడుగు: చూ, పాదము. 1; 2. ¼ భాగము: చూ, పాతిక; 3. మంచపుఁగోడు లోనగునది. "కంగటికాలు వమ్మఁదగుకైదువు." భై. 5, ఆ. 85: చూ, స్తంభము. 1-ఁ: (చూ, మంచపుకోడు); 4. బొట్టనవ్రేలు మొదలు తొడవరకు; అంఘ్రి. 4; అ. క్రి. 5. దగ్ధమగు: చూ, మండు.

కాలుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. జముఁడు: చూ, యముఁడు; 2. దేవగణ విశేషము: చూ, దేవతావిశేషము. 3. ముక్కంటి: చూ, శివుఁడు; 4. శని: చూ, శని.

కాలుకొను, దే. స. క్రి. కాలూఁదు: రూ-కాల్కొను, కాలుకొలుపు.

కాలుకొలుపు, దే. ప్రే. —పై.—

కాలుగదల్చుట, జా. నడచుట, వెళ్లుట. "తమరు కాసంత కాలుగదల్చినంతన యెంతటివారును." (ధర్మజరాజసూయము.)

కాలుచు, దే. స. క్రి. రూ-కాల్చు: చూ, దహించు.

కాలుచ్చులు, దే. వి. ఐ. తేళ్ళు మొదలగువానిని పట్టుటకు నుపయోగమగు రజ్జుసాధనము: చూ, వాగుర.

కాలుజాఱుట, ద్వ. వి: కాలితొట్రుపాటు; (సం. వ):—ఉద్ఘాతము. (కాలుజాతినను నోరుజాతినను కూడిరానేరవు.)"

కాలుత్రొక్కుకొనివచ్చుట, జా. వెంబడివచ్చుట. "మీకునుమాకును నీవైరంబెక్కుడనుండి కాలుత్రొక్కుకొని వచ్చెనో యెఱుఁగను." (ధర్మజరాజసూయము.)

కాలుద్రవ్వుట, జా. కయ్యమునకుసిద్ధపడుట.-ఆఁబోతు పొట్లాడునపుడు కాలిచే నేలత్రవ్వును. అందువలన రెండవదానికి రోషమెక్కును. "దవ్వుదవ్వుగానిలిచి చివ్వకుఁ గాలు ద్రవ్వుచు." (ధర్మజరాజసూయము.)

కాలుదివియ, ద్వ. వి. కాగడా: చూ, స్నేహాళము. 1-ఉ.

కాలుదర్శివ్వు, దే. అ. క్రి. (కాలు + తర్శివ్వు.) కారణము లేక యుద్ధమునకు యత్నించు: రూ-కాల్దర్శివ్వు.

కాలుత్రొక్కు, దే. వి. (కాలు + త్రొక్కు) 1. రూ.కాల్త్రొక్కు. పెండ్లి:చూ, వివాహము; అ. క్రి. 2. రూ-కాల్దొక్కు. కదియు: చూ, సమీపించు.

కాలుబలము, మి. వి. పదాతిసేన, మంది: చూ, భటుఁడు. 1. (రూ-కాల్బలము.)

కాలుముడి, దే. వి. రూ-కాల్మడి, ఉచ్చ: చూ, మూత్రము.

కాలుముడుచు, దే. అ. క్రి. మూత్రవిసర్జనముచేయు: రూ-కాల్మడుచు.

కాలుమానిని, ద్వ. వి. పదాతి; భార. ద్రోణ. 3, ఆ. 48: చూ, భటుఁడు. 1.

కాలువ, వై. వి. 1 = కుల్య. రూ-కాలవ-కాల్వ; ఆము. 6, ఆ. 8: చూ, నది; 2. రూ-కాల్వ. పరంపర; భార. భీష్మ. 3, ఆ. 234: చూ, వెల్లి. 4.

కాలువుసు, దే. వి. ఐ. రూ-కాల్వారు పదాతి: చూ, భటుఁడు. 1.

కాలుష్యము, సం. వి. అ. న. రూ - కలుషము. కలఁక: చూ, పాపము. 1.

కాలెండరు, వా. తారీఖుల సూచిక. (రూ-కేలెండరు.)

కాలేఖలుసమారబ్ధాఃఫలంబధ్నంతినీతయఃు, న్యా, ఉచితమగు కాలమునఁ బ్రారంభింపఁబడిన నీతులు ఫలించును.

కాలేజము, సం. వి. అ. న. = కారిజము: చూ, యకృత్తు.(లివర్.)

కాలేజి, కాలేజీ, వా. పెక్కుమంది బాలురుచదువుచోటు: చూ, పాఠశాల. (చూ, సదనము. 1.)

కాలేయకము. సం. వి. అ. న. 1. పీతవర్ణసుగంధకాష్ఠవిశేషము: చూ, రాజార్హము; 2. జాపకము. నల్లఅగలు: చూ, రాజార్హము 1-ఇ; 3. అంకపీలి*: చూ, మ్రానిపసుపు; 4. కుంకుమపువ్వు: చూ, వహ్నిశిఖము.

కాలేయము. - వై. - (3. కస్తురివసువు అని కొందఱు.)

కాలేయుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. కాలకేయుఁడనెడు రాక్షసుఁడు: చూ, రాక్షసుఁడు. 1-ఴ; 2. పార్వతికొడుకు: చూ, సూనుఁడు. 1-ఱ.

కాలోహిఁబలవత్తరఃు, న్యా. అన్నింటికన్నఁ గాలము బలవత్తరము.

కాల్కొసు, దే స. క్రి: చూ, రూ-కాలుకొను; రా. కిష్కిం, కాం. 488.

కాల్చు, దే. స. క్రి: చూ, రూ-కాలుచు.

కాల్దర్శివ్వు, దే. అ. క్రి: చూ, రూ-కాలుద్రవ్వు; భార. కాం. 3, ఆ. 15.

కాల్దొక్కు, దే. వి. అ. క్రి: చూ, రూ-కాలు త్రొక్కు.

కాల్నడ, దే. వి: చూ, రూ-కాలినడ; భార. భిష్మ. 1. అ. 154.

కాల్పకము, సం. వి. అ. పుం. అంకపీలి *: చూ, మ్రానిపసుపు.

కాల్పము, సం. వి. అ. పుం.—వై.—

కాల్పంటు, ద్వ. వి: చూ, రూ-కాలిబంటు.

కాల్పంట్లు, అం: చూ, చతురంగములు.

కాల్పలము: చూ, కాలుబలము.

కాల్మడి, దే. వి: చూ, రూ-కాలుముడి; హరి. పూ. 6, ఆ. 5.

కాల్మడుచు, దే. అ. క్రి: చూ, రూ-కాలుమడుచు.

కాల్య, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. కట్టుటకు ఈడువచ్చిన యావు : చూ, ధేనువు.

కాల్యకము, సం. వి. అ. పుం. 1. కచోరము *: చూ, షడ్గ్రంథ; 2. దారుహరిద్ర *: చూ, మ్రానిపసుపు.

కాల్యము, సం. వి. అ. న. 1. రూ-కల్యము. తెల్లవాఁగుడ : చూ, వేగుజాము; వైణ. 2. తరుణమునకుఁదగినది : చూ, కల్యము. 9.

కాల్వ, వై. వి. = కుల్య: చూ, రూ-కాలువ.

కాల్వారు, దే. వి. ఐ: చూ, రూ-కాలువురు.

కావంచి, వై. వి. = కామంచిక *: చూ, రూ-కామంచి.

కావటి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. = కావడి : చూ, స్కంధాటిక.

కావడి, వై. వి. = కావటి :—వై.—

కావడించు, వై. స. క్రి. కావడియందెత్తు; పాండు. 3, ఆ. 87.

కావడిబద్ద, ద్వ. వి: చూ, కావటి.

కావడిమట్టు, ద్వ. వి. ఉట్టి: చూ, శిక్యము. 1.

కావరము, సం. వి. అ. న. 1. నాఁచు *: చూ, శైవలము; దే. వి. (1) క్రొవ్వు: చూ, మదము 1. (రూ.కండకావరము-కావలము.); (2) గర్వము: చూ, హంకారము.

కావరి, దే. వి. రూ-కావరుఁడు. దుర్మదుఁడు: చూ, వ్యాధుఁడు 2.

కావరించు, దే. అ. క్రి. క్రొవ్వు: చూ, మదించు.

కావరుఁడు, దే. వి: చూ, రూ-కావరి; భార. ఆర. 6, అ. 62.

కావలము, దే. వి. 1. క్రొవ్వు : చూ, మదము. 1; 2. దోసము; వి, పుం. 3, ఆ. 135: చూ, పాపము.

కావలయు, దే. అ. క్రి. (కా + వలయు) అగుట యావశ్యకమగు. 2. కోరఁదగినదియగు ; 3. అవు. "వాఁడు నీకేమి కావలయును" (ఏమి = ఏవిధమైన బంధువు.)

కావలి, దే. వి. ఏలుబడి, ఉ. హరి. 2, ఆ. 128 : చూ, రక్షణము

కావలికాఁడు, దే. విణ. కాచువాఁడు : చూ, రక్షకుఁడు.

కావలిబొట్టు, ధ్వ. వి. (రూ-కావిరిబొట్టు-కావు.) బిడ్డలకు రక్షగానుంచెడు నల్లని తిలకము: చూ, బొట్టు. 1.

కావా, దే. వి. అశ్వమండలగతి.

కావారము, సం. వి. అ. న. నాఁచు *: చూ, శైవలము.

కావారి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. మొగలాకు లోనగువానితో నేర్పఱచఁబడిన గొడుగు : చూ, ఛత్రము.

కావి, దే. వి. 1. ఎఱుపు : చూ. వర్ణము. 6; 2. ది. కాషాయ వస్త్రము: చూ, వస్త్రము. 1-ఉ-౨.

కావించు. దే. స. క్రి : చూ. కాఁజేయు; భార. ఆర. 2, ఆ 253.

కావిగొను, దే. అ. క్రి. (కావి+కొను) ఎఱ్ఱవగు; స్వా. 2. ఆ. 71 : చూ, పల్లటిల్లు.

కావిగోఁచిదారి, ద్వ. వి. పన్నాని : చూ, ముని. 1.

కావిచీర, దే. వి కాషాయవస్త్రము : చూ. వస్త్రము. 1-ఉ-౨.

కావితాలుపు, దే వి : చూ, కావిగోఁచిదారి.

కావిరి, దే. వి వలుపు; ఉ. హరి 5, ఆ. 210 : చూ, వర్ణము. 6-ఉ.

కావిరిబొట్టు. ద్వ. వి: చూ, రూ-కావలిబొట్టు; భాగ. 10. స్క-ం. పూ. 297.

కావిఱాయి, దే. వి. కఠినిక, ఎఱ్ఱని నుద్దఱాయి : చూ, రత్నములు. 1-౧౨-౧౨)

కావు, దే. వి. 1. అఱచుట ఏడ్చుట లోనగు వానియందగు ధ్వన్యనుకరణము; పాండు. 1, ఆ. 145: చూ, హూహూ; 2. కాకికూఁత : చూ, స్వరము. 2-ళఉ-(౧౨ఉ); 3. పాఁతఱి లోవగువాని పైకప్పు; స్వా. 4, ఆ. 60; 4. కావలి బొట్టు: చూ, బొట్టు. 1; 5. కాదు. నఙ్ అర్థకము: చూ, లేదు. 2; 6. కుమ్మరివాని ఆవము : ఆవము-రూ-ఆవము; (సం. ష.):—ఆవాపము.

కావుట, దే. వి. 1. ఒప్పిదముగుట, భార. ఆది 1, ఆ. 188; భార. శాం. 6, ఆ. 385: చూ, అగుట; పా. 2. అగుట = కావుట -ఙార్థక ప్రత్యయమైన 'ట' ముత్తులోఁ జేరలేదు: చూ, కాదేశాదులు.

కావుత, దే ద్ర : చూ, కాత. స్వా. 1. ఆ. 2.

కావున, దే ద్ర. హేతువుమెలుపువది. స్వా. 1, ఆ. 67: చూ, హేతువు.

కావుపాఁతఱి. దే. వి. ధాన్యముంచెడి కుండ: చూ, భాండము. 3 - ఱ.

కావుఱగలాఁడు, దే వి. సాంఖ్య. మాన. 7: చూ. నన్యాని 1.

కావులు, దే. వి. బి. యఁశాటీలు: చూ, వస్త్రము. 1-ర౨.

కావ్యకము. సం. వి. అ. పుం. 1. కోడి: చూ. పుంజు; 2. పచ్చవి తుంగమునై*: చూ. తృణము. 1; 3. చక్రవాకపక్షి: చూ, చక్రవాకము; 4 కలికారమనుపక్షి: చూ, పీతమస్తకము.

కావేరి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ 1. కవేరుఁడను రాజుకూఁతురు, కావేరీనది: చూ, నది; 2. బోగముచాన: చూ, వేశ్య; 3 పసుపు: చూ, వర్ణము. 6 ఇ; అం 4: చూ, గంగలు: (చూ, నది.)

కావేషము, వా. వి పగ: చూ, విరోధము. 1.

కావేషి, వా.వి.—పై.—.

కావ్య. పం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. పూతనయనురాక్షసి: చూ, రాక్షసి. 1. 2. తెలివి: చూ, బుద్ధి.

కావ్యకర్త, పం. వి. బు. పుం. కాలాక్షరికుఁడు: చూ, శిక్షాక్షరుఁడు.

కావ్యగీతప్రయత్నము, అం: చూ, వాచికస్వరూపములు.

కావ్యగుణములు, అం. శ్లేషము, ప్రసాదము, మాధుర్యము, సౌకుమార్యము, సమత, అర్థదీపనము, ఔదార్యము, కాంతి, ఓజము, సమాధి. (10).

కావ్యచౌరము. నం. వి. అ. పుఁ చూ, చంద్రరేణువు.

కావ్యదోషములు. అం. ఇవి పదఅర్థగతములై దోషములతో నిండియుండును. పదగతములు వాక్యగతములు నవి పదదోషములు ద్వివిధములు:— అందుపదదోషములు. 17. అప్రయుక్తము (కవులుప్రయోగింపనివి) అపుష్టార్థము (ప్రస్తుతోపయోగములేవి ప్రయోగము) నేయార్థము (తనకెసంకేతమైనది) అసమర్థము (అప్రసిద్ధము) నిరర్థకము (పదపూర్ణము) గ్రామ్యము (వ్యాకరణనిషిద్ధమైన గ్రామరభాష) చ్యుతసంస్కారము (వ్యాకరణ దూష్యము) గూఢార్థము (అర్థము వెల్లడి కానిది) అన్యార్థము (వేఱర్థమిచ్చునది) ఆశ్లీలము (విగ్గు గల్గించునది) అప్రతీతము (శాస్త్రపురాణాదులలోని మాటలు వాడుట) అప్రయోజకము (విశేషము లేకుండుట) క్లిష్టము (దూరాన్వయము) సందిగ్ధము (సందేహార్థమిచ్చువది) విపరీతధీప్రదము (విరుద్ధార్థముఁ బోపించువది) అవిమృష్టవిధేయము (అప్రధానవర్ణనము) వరుషము (శ్రుతికటువు): చూ. అర్థదోషములు); (పద. వాక్య. అర్థదోషములు అవి మఱియొక గ్రంథము.)

కావ్యపాకములు, అం ద్రాక్షపాకము, నారికేళపాకము, కదళీపాకము. (3) (పాకత్రయము): చూ, త్రయము.

కావ్యప్రకాశిక, పా. ఈగ్రంథకర్త మమ్మటభట్టు: చూ, కావ్యనాటకములు.

కావ్యము, సం. వి. అ. న. 1. = కబ్బము, కవికృతగ్రంథము. కృతి: చూ, పుస్తకము; 2. కావ్యము - విశ్వశ్రేయస్కరము; 3 కావ్యము - కవికల్పితమైనది. దీనికె గ్రంథము, కతియని పేర్లు; 4. కావ్యము-దృశ్యము, శ్రవ్యము నని ద్వివిధము. దృశ్యము (చూడఁదగినది) నాటకము (మురారి-శాకుంతలము లోనగువవి) శ్రవ్యము (వినఁదగినది రామాయణాది గ్రంథములు. 5. కావ్యము మఱలఁ ద్రివిధము— కాంతాసమ్మితము (ప్రబంధము) సుహృత్సమ్మితము (పురాణము) ప్రభునమ్మితము (వేదము); 6. నాటికలు పదునెనిమిదింటిలో నొకటి ఇది దేవమనుష్యమిశ్రితము. కావ్యము.—ఒక అంకము. ప్రణయకథ. మధ్యమధ్యపాటగలది. ఇత్యాది.

కావ్యములు, అం. రఘువంశము, కుమారసంభవము, మేఘసందేశము, భారవి, మాఘము. (5).

కావ్యరీతులు, అం. వైదర్భి, గౌడి, పాంచాలి. (3).

కావ్యలింగము, అం. అర్థాలంకారములలో నొకటి. కార్యముచేఁ గారణమును కారణముచేఁ గార్యమును సమర్థించుట. వాక్యార్థ హేతుకము, పదార్థ హేతుకము నని ద్విధము. ఉ.—మదనుఁడ యోడుదువు. నామది ద్రిలోవనుఁడుండెఁ చూ, అలంకారము. 3.

కావ్యవృత్తులు, అం. కైశిక, ఆరభటి, సాత్వతి, భారతి. (4): చూ, వృత్తులు.

కావ్యార్థాపత్తి, అం. అర్థాలంకారములలో, నొకటి. కైముతి (ఇంకేల) న్యాయమునువర్ణించుట. ఉ.—వనితవీమొగమువలె శశియెయోడె. పద్మములనింకఁజెల్వనేలఁ : చూ, అలంకారము. 3.

కావ్యుఁడు, నం. వి. అ. పుం: చూ, శుక్రుఁడు; భార. ఆది. 6, ఆ. 118.

కాళ, పం. వి. ఆ. స్త్రీ. కాశతృణము*: చూ, తృణము. 1.
కాళకము, సం. వి. అ. పుం. వెలుఁగు: చూ, వెలుచుపు. 1.
కాళకుశావలంబనన్యాయము, న్యా. దర్భదొరకవిచో రెల్లు దర్భగాఁ బెట్టుకొనివవిధము.
కాళగర్భము, పం. వి. అ. పుం. అశ్వలాయనదర్భ*: చూ, తృణము. 1.
కాళమర్దము, పం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-కానమర్దము*.
కాళము, సం. వి. అ. పుం, న. 1 కుంచుతెల్లు*: చూ, శరము: (చూ, తృణము.1.) 2. ఆశ్వలాయనచర్మ*: చూ, తృణము. 1; 3. కాశీ యమపుణ్యక్షేత్రము: (చూ, కాశి): చూ, దేశము; అ. పుం-4. వెలుఁగు: చూ, వెలుతురు. 1; 5. ఘృతము: చూ, తుమ్ము; 6. డగ్గు:చూ, దగ్గు; అం. 7: చూ, దర్భలు.
కాళహర, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. = కాఁచర-కాసర*: చూ, బుద్ధ బుఁజవర.
కాశాల్మలి, పం. వి. ఇ. స్త్రీ. పివ్వబూరుగ*: చూ, శాల్మలి.
కాశి, సం. వి ఇ. స్త్రీ. అం. 1. వారణాసీ: చూ, దేశములు:(చూ, పీము (1). ఐఓ;) 2: చూ, పుణ్యవగరములు; 3: (చూ, కాశీ క్షేత్రము:) చూ, క్షేత్రములు; 4. అలవట; చూ, శ్రమము. 1; వ్. విఐ. 5. కాశరోగ యుక్తుఁడు.
కాశికిఁబోయివనుగర్మముమానదు, లో. చేసినకర్మఅనుభవింపక తప్పదు
కాశిరాజు, సం. వి. అ. పుం. కాశిరాజనుఋషి: చూ, ముని. 1. (తి) శే.)
కాశీనాథుఁడు, సం. వి. అ పుం. ముక్కంటి: చూ, శివుఁడు.
కాశీరాజు, సం. వి. అ. పుం. దివోదాసుఁడు. చూ, రాజు. 1-ఐఓ.
కాశీవిశాలాక్షి, అం: చూ, అక్షులు.
కాశూల, సం. పి. అ. స్త్రీ. భోగముచావ: చూ, వేశ్య
కాశేక్షువు, సం. వి. ఉ. పుం. కందుతెల్లు*: చూ, శరము: చూ, తృణము. 1.
కాశ్మద్వీపము, సం. వి. అ. పుం. గుమ్ముడు*: చూ, మహా ఫలము.
కాశ్మరి, పం. వి. ఈ. స్త్రీ. —పై— (రూ - కాష్మరి - కాశ్మర్యము - కాష్మర్యము - కాశ్వరి.)
కాశ్మీరజిహ్మము, సం. వి. న్. న. కుంకుమపువ్వు: చూ, వహ్నిశిఖము.
కాశ్మీరజి, సం. వి. అ. స్త్రీ. అతివన*: చూ, విష.
కాశ్మీరజము, సం. వి. అ. న. 1. కుష్ఠభేదము: చూ, సితము. 1-ళ; 2. కుంకుమపువ్వు: చూ, వహ్నిశిఖము; 3: చూ, పుష్కరమూలము
కాశ్మీరజామృత, సం. వి. అ. స్త్రీ. మృదుఫల, ద్రాక్ష*: చూ, స్వాదుఫల.
కాశ్మీరము, సం వి. అ. న. 1. కుంకుమపువ్వు: చూ, వహ్నిశిఖము; 2. —ట్టితామరదుంప *: చూ, పహస్రపత్రము. 1-ంఐ—ం; పుష్కరమూలము *: చూ, సహస్రపత్రము. 1-ం; 4. కాసెయులి, కాయితొలిచెడియులి: చూ, పృక్షోదనము. 1; అం. 5.(రూ-కశ్మీరము): చూ, దేశము
కాశ్మీరి, సం. వి ఈ స్త్రీ. ద్రాక్ష, గోస్తని *: చూ, స్వాదుఫల.
కాశ్యపము, సం. వి. అ. పుం. 1. కాశ్యపమనుచేఁవ: చూ, మత్స్యము. 1-ఐ; 2. మృగవిశేషము: చూ, మృగము. 1; వా. 3. గోత్రవిశేషము: చూ, గోత్రములు: (చూ, ప్రవర.)
కాశ్యపగోత్రము, అం. చూ, గోత్రములు: (చూ, ప్రవర) (రూ - కశ్యప - కస్యపస - కాశ్యప - కాశ్యపము).
కాశ్యపి, సం. వి. ఇ. పుం. 1. అనూరుఁడు: చూ, సూరసూతుఁడు; 2. గరుడుఁడు: చూ, హరివాహనుఁడు; ఈ. స్త్రీ. 3. పుడమి: చూ, భూమి. 1.
కాశ్యపుఁడు, సం. వి. అ. పుం. అనూరుఁడు: చూ, సూర సూతుఁడు; 2. కణాదమునిః చూ, ముని. 1.
కాశ్యపేయుఁడు, సం. వి. అ. పుం. సూరుఁడు: చూ, సూర్యుఁడు.
కాశ్వరి, సం. వి. ఈ స్త్రీ. రూ-కాశ్మరి*: చూ, మహాఫలము.
కాషాయము, సం. వి. అ. పుం. = కాశ.1. కావిచీర: చూ, వస్త్రము; 1-ఐఓ; విఐ. 2. కాషాయవర్ణముచే నెఱ్ఱనైనది: చూ, వర్ణము. 6-శ-(ఏ).
కాషాయమోహిని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. నలువరాణి: చూ, సరస్వతి
కాషాయవల్లభ, సం. వి. అ. స్త్రీ —పై.—
కాషాయి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ కాషాయవర్ణముచేత నెఱ్ఱనైనది: చూ, వర్ణము. 6-శ-(ఏ).
కాష్ఠ, పం. వి. అ. స్త్రీ. 1. పదునెనిమిది తెప్పపాట్లకాలము; తాళమానాష్టంవకాలము: చూ, తాళము. 2;2 = కడ. దిక్కు: చూ, హరిత్తు; 3. అనువిమానమెవ *: చూ, శారిబి; 4. మేర: చూ, సీమ; 5. దారుహరిద్రు*: చూ, క్రమానిపసుపు; 6, అతి శయము: చూ, పెచ్చు. 2; 7. తెడ్డు: చూ, దర్వి. 1; 8. కొమ్మవపస *: చూ, వపన. 2; 9. ఉనికి: చూ, స్థానము. 1; 10. గౌరవము: చూ, పన్మానము.
కాష్ఠకదళి, వం. వి. ఈ. స్త్రీ. కొమ్మఅరటి*: చూ, రంభ. 2.
కాష్ఠకము, సం. వి. అ. న అగరు: చూ, రాజార్హము 1.
కాష్ఠకారి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. కంసలీఁగ: చూ, మషీక. 1—ఐ.
కాష్ఠకీటము, పం. వి. అ. పుం. మనిపురుగు: చూ, పురుగు.
కాష్ఠపుట్టము, సం. వి అ. పుం ఒకానొకపక్కి: చూ, వషీ.
కాష్ఠకుంభి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. పాదిని*: చూ, స్థాలి. 2.
కాష్ఠకుద్దాలము, సం. వి అ. పుం. కట్టిగుద్దలి: చూ, పుద్గరము.
కాష్ఠకోష్ఠ, సం వి. అ స్త్రీ. మానెన*: చూ, శారిబి.
కాష్ఠజంబువు, సం. వి. ఊ. స్త్రీ. నేలనేరేడు*: చూ, సురభిపత్ర. 1-ఐ
కాష్ఠతంకువు, సం. వి. ఉ. పుం. ఆకుద్రపుపుగు: చూ, పట్టుపుపుగు.
కాష్ఠతక్షకుఁడు, సం. వి. అ. పుం. రథకారుఁడు; వడ్లవాఁడు: చూ, స్వర్ణకారుఁడు.
కాష్ఠదారువు, సం. వి. ఉ పుం. దేవకాష్ఠము: చూ, సూక్ష్మదారువు.
కాష్ఠద్రువు, సం. వి. ఉ. పుం. వలాశము*: చూ, మోసుగు.
కాష్ఠధాత్రీఫలము, సం. వి. అ. వ. ఉసిరికె*: చూ, శ్రీఫలి. 1.
కాష్ఠద్రుక్, సం వి హ్రా. పుం. బడబాగ్ని: చూ, నిప్పు. వహ్ని. 1-ఐఓ.
కాష్ఠపాచిల, సం. వి. అ. స్త్రీ తెల్లకలిగొట్టు*: చూ, స్థాలి. 2.
కాష్ఠపాణి, వం. వి. ఇ. స్త్రీ. —పై —
కాష్ఠమంచి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. నొడ, చిక: చూ, శ్మశానము.

కాష్ఠమల్లము, సం. వి. అ. పుం. పాదె: చూ, శవయానము.
కాష్ఠము, సం. వి అ. న. 1. కఱ్ఱ, కొయ్య: చూ, వంటచెఱకు; వా. 2. వల్లకాఁడు: చూ, శ్మశానము.
కాష్ఠలేఖకము, సం. వి. అ. పుం. ఘుణము: చూ, పురుగు.
కాష్ఠలోహి, సం. వి. న్. పుం. వాతర్ది. లోహయుక్తముద్గరము: చూ, ముద్గరము.
కాష్ఠవల్లిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. ఖట్వ *: చూ, సుకాష్ఠ; 2. కటుక రోహిణి *: చూ, శకులాదని. 1.
కాష్ఠశాతిఱ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. తెల్లసుగంధిపాల *: చూ, శారిఱ.
కాష్ఠాంబువాహిని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. కాష్ఠముచే చేయఁబడిన అంబువాహిని; దోనె: చూ, హోడము.
కాష్ఠీల, సం. వి ఆ. స్త్రీ. కదళి *: చూ, రంభ. 2.
కాష్ఠీలము, సం. వి. అ. పుం. 1. రాజార్కము *: చూ, జిల్లేడు; 2. ఉచ్చింత *: చూ, తుంద. 6.
కాస, వై. వి. = కచ్ఛ. దట్టి; చూ, వస్త్రము. 1-ఈ-(ఈ.) (ఇది ఎదంతముగా వాడుక).
కానండి, వా. వి. ఒకరకముచెంబు: చూ, పాత్రము. 6.
కాసండి,—వై.—.
కానకండము, సం. వి అ. పుం. కొంకణదేశపు ఆకువ: చూ, పూకరము. 1-ఉ.
కాసఘ్నము, సం. వి. అ. పుం. తొగసి *: చూ, హరిప్రియ.8.
కాసఘ్ని, సం. విణ. ఇ. 1. కంద నల్లేరు మొదలగునవి వలిపిన పులప; ఈ. స్త్రీ. 2. కసింద *: చూ, బలుసు.
కాసజిత్తు, సం. వి. త్. స్త్రీ. చిఱుతేఁకు *: చూ, బారంగి.
కాసనాశిని, సం వి. ఈ. స్త్రీ. కర్కటకశృంగి *: చూ, శృంగి.
కాసనుత్తు, సం. వి. త్. పుం. చేఁతిపొట్ల *: చూ, పొట్ల.
కాసందీబటిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. వేళవారవిశేషము: చూ, సంబారము.
కాసమర్దకము, సం. వి. అ. పుం. = కసింద *: చూ, బలుసు.
కాసమర్దనము, సం. వి. అ. పుం. చేఁతిపొట్ల *: చూ, పొట్ల.
కాసమర్దము, సం. వి. అ. పుం. 1. = కసింద *: చూ, బలుసు; 2. గుల్మభేదము *: పొద. 2.
కాసము, సం. వి. అ. పుం. ఉక్కిస: చూ, దగ్గు.
కాసర, వై. వి. = కాశహర *: చూ, రూ - కాఁచర.
కాసరకూసత, జా. చెడుట; నెఱవేఱకపోవుట.
కాసరము, సం. వి. అ. పుం ఎనుపోతు: చూ, మహిషము.
కాసరవడ్లు, దే. వి. బ. శాలిధాన్యము: చూ, ధాన్యము.
కాసలనాటిబ్రాహ్మణులు, అం పీరినే కాసలేయులు,కోసలేయులు, కౌసలేయులు అని అందురు. వీరు శుక్లయజుర్వేదులు. ప్రథమ కాణీయులనియు, వాజసనేయులనియు అందురు: చూ, బ్రాహ్మణులు. (రూ-కోసలనాటి బ్రాహ్మణులు).
కాసా, దే. వి. దాసీపుత్రుఁడు.
కాసారము, సం. వి. అ. పుం. 1 కొలను: చూ సరస్సు. 1; 2. బ. కొఱ్ఱలు: చూ, ధాన్యము.
కాసారి. సం. వి. ఇ. పుం. కసింద *: చూ, బలుసు.
కాసాలువు, సం. వి. ఉ. పుం: చూ, కాసకందము.
కాసించు, వై. స. క్రి. కానెగాఁగట్టు. "ద్వి. కడుమైలపేటికి కాసించు." హరిశ్చ. 2, భా 183.

కానియ. వై. వి. రూ-కాసె. 1. = కచ్ఛ కుట్టి: చూ, వస్త్రము. 1-ఈ-(ఈ); 2. గ్రావకారుఁడు: చూ, రాతిపనివాఁడు.
కాసీఁడు, వై. వి. గ్రావకారుఁడు; పర. 5, ఆ 48: చూ, రాతి పనివాఁడు.
కాసీసము, సం. వి. అ. వ. = కసీసము. మయిలుతుత్తము: చూ, రసాంజనము.
కాసు, వై. వి. 1. = కాకణీ - కాచ. 1. దుగ్గానిలో నాలవభాగము; దుగ్గానిలో పదియవభాగము (అని కొందఱు) అఱవైస అని పురుషోత్తమకవీయము: చూ, కాచము. 6; 2. పదునైదు రూపాయల విలువగల బంగారునాణెము (వాడుక) (కాసుధర తఱచుగా మాఱుచుండును.) 3. ధనము: చూ, విత్తము. 1.
కాసుపీసము, జా. కొంచెము. (వైసలో 80 వ వంతు అని ఉపన్యాసకల్పితము) "కాసుపీసమేవి వసూలుచేయ శక్యము కాదయ్యె." (ధర్మజరాజసూయము).
కాసువు, సం. వి. ఉ. పుం. న. 1. కుత్సితవాక్యము: చూ, శబ్దము. 2-ఎం; (2-ఐ); 2. శక్తియను నాయుధవిశేషము: చూ, బాణము. 1-ఠా; ఊ. స్త్రీ. 3. మతి: చూ, బుద్ధి; 4. తెవులు: చూ, రోగము 1; 5. కాంతి: చూ, వెలుతురు. 1; 6. మాట: చూ, శబ్దము. 2.
కానె, వై. వి. రూ-కాసియ 1. = కచ్ఛ. దట్టి: చూ, వస్త్రము; 1-ఈ - (ఈ); 2. గ్రావకారుఁడు: చూ, రాతిపనివాఁడు; రాయితొలుచుపని.
కానెగట్టు, వై. అ. క్రి. కచ్ఛగట్టు: చూ, దట్టీగట్టు.
కానెకోక, వై. వి దట్టి: చూ, వస్త్రము. 1-ఐం.
కానెనిల్కడ, అం: చూ, విన్నాణములు.
కానెయులి, దే. వి. (కానె + ఉలి.) రాయితొలిచెడి ఉలి, టంకము: చూ, వృక్షదనము. 1.
కానెవాఁడు, దే. వి: చూ, రాతిపనివాఁడు.
కానెపోయు, దే. అ. క్రి. (కానె + పోయు) (వస్త్రమును) గోఁచివలె వెనుకకు దెక్కు.
కాహక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. నఫిరి. కాహళవాద్యము: చూ, నీజె.
కాహలజిజ్ఞ, సం. వి ఆ. స్త్రీ. సుశ్లిష్టాణముఁ గల యాఁడుది: చూ, స్త్రీ. 1-ఐళ.
కాహలప్రియ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. గోరింక: చూ, శారిక.
కాహలి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, రూ-కాహళి. 2.
కాహళ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1 = కాళియ: చూ, కాహక; 1. ఒకానొక అప్సరస్త్రీ: చూ, వేలుపులు. 2.
కాహళజంఘులు, అం. శ్లిష్టాణాంగములందలిజంఘల(పిక్క-లు) యుందలి విశేషము. (కాహళజంఘులైనను గజజంఘులైనను మఱవఁతియగు: చూ, శ్లిష్టాణాంగములు.
కాహళము, సం. వి. అ. పుం. 1. కోటి: చూ, వుంజు; 2. శబ్దమాత్రము, సద్దు: చూ, స్వరము. 2-ళఒ-(ంఇ); 3. పిల్లి: చూ, మార్జాలము; 4. బృహద్ఢక్కా, కాహళవాద్యము: చూ, వీణ. 1-ఐఒ; 5. పక్కి: చూ, పక్షి; న. 6. అతిశయము: చూ, హెచ్చు. 2; 7. కష్టము: చూ, దుఃఖము; 8. అవ్యక్తవాక్యము: చూ, స్వఱడుము. 2. ళఒ-(ఐం); (ఎ-ళఒ-) (ఈ-ఈ); ళఒ-(ఐఎ); విణ. 9. పామరోక్తి: చూ, స్వరము.

2, 10. ఎండినది: చూ, శుష్కము. 2; 11. పెల్లయినది, అతిశయించినది: చూ, హెచ్చు. 2; 12. చెడ్డది, ఖలము: చూ, పాపము. 1; (తెనుఁగు కావ్యములందు వాచ్యమను నర్థ మందును తఱుచుగ ఇది పుంలింగముగాఁ గానఁబడుచున్నది: భాగ. 10, పక్కం. పూ. 1740. మొ.); అం. 13: చూ, వంచమహావాద్యములు.

కాహళాపుష్పము, సం. వి. అ. పుం. ఉమ్మెత్త*: చూ, హలా పుష్పము.

కాహళి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. = కాళియ, నఫిరి, కాహళ వాద్యము: చూ, వీణ. 1-౫౭; 2. యౌవనస్త్రీ, తరుణి: చూ, స్త్రీ 1-౨౬; 3. వాయించెడి యొకానొకకుండ: చూ, వీణె: (చూ, భాండము.) 3; 4. దుర్మార్గుఁడు: చూ, వ్యాధుఁడు; అం. 5: చూ, సుషిరవాద్యములు.

కాహళిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. నఫిరి; చూ, వీణ. 1-౩౬. (రూ-కాహళి).

కాహళికుఁడు, సం. వి. అ. పుం. కాహళియూఁదువాఁడు; పర. 5, ఆ. 91.

కాహి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. కొడివె*: చూ, వత్సకము.

కాళంజి, వై. వి. = కలాచి, తమ్మపడిగము: చూ, పాత్రము. 6. (రూ-కాళాంజి-కళాంజి. కళాసిక).

కాళయుక్తి, సం. వి. ఇ. పుం: చూ, సంవత్సరములు.

కాళాంజి, వై. వి. = కలాచి; చూ, రూ - కాళంజి.

కాళి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. గౌరి: చూ, పార్వతి. 1; 2. పార్వతీ భేదము: చూ, పార్వతి. 1; (ఆదిశక్తులలో నొకతె: చూ, ఆది శక్తులు); 3. కాళిక: చూ, బొగ్గు; 4. నల్లజీలకఱ్ఱ*: చూ, నుషవి. 2. ౧; 5: చూ, వహ్ని. 1-౪; వా. వి. (1) మను ష్యాదులులేనిచోటు.

కాళింగము, సం. వి. అ. పుం. 1. ఏనుఁగు: చూ, హస్తి; 2. నేల గుమ్మడి*: చూ, సర్వతోభద్ర. 1-౨. (నల్లనేలగుమ్మడు ఆనియు) (రూ - కాలింగము.)

కాళింగి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, పుచ్చ*. (నక్క-దోసతీఁగె అని విశ్వకోశము).

కాళింగుఁడు, సం. వి. అ. పుం. పాము: చూ, సర్పము. 1-౧.

కాళింది, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. యమునానది: చూ, నది; 2. నీటి యావు: చూ, ధేనువు. (రూ-కాలింది); అం. 3: చూ, భాష, భిన్నషడ్జజ విభాషలు.

కాళిందీభేదనుఁడు, సం. వి. అ. పు: చూ, రూ-కాలిందీభేదనుఁడు.

కాళిక, సం. వి. అ. స్త్రీ. 1. = కాలియ: చూ, కాలిక; 2. నల్ల జీలకఱ్ఱ*: చూ, సుషవి. 2-౧.

కాళికాదేవి, అం: చూ, దిక్పాలభార్యలు.

కాళికాపురాణము, అం: చూ, ఉపపురాణములు. (కాళీపురాణము).

కాళిదాసుఁడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-కాలిదాసుఁడు.

కాళియ, వై. వి. = కాహళిక. బూరగొమ్మ, నఫిరి: రుక్మాం. 2, ఆ. 108: చూ, వీణ. 1-౩౬.

కాళీపురాణము, అం: చూ, కాళికాపురాణము

కాళీయుఁడు, సం. వి. అ. పుం. రూ-కళీయుఁడు. కాళీయుఁడను పర్వము: చూ, సర్పము. 1-౮.

కాళె, వై. వి: = చూ, రూ-కాళియ.

కాళ్లజెట్టి, దే. వి. చెవిచొరు పాము: చూ, సర్పము. 1-౪-(౪౧.)

కాళ్లుపట్టుకొనుట, జా. ప్రతిమాలుకొనుట. "పొట్టకై యట్టిహీనుని కాళ్లుపట్టుకొని కష్టపుజీవనము జీవించుటకంటె." (నీతిచంద్రిక-విగ్రహము.)

క

కి. దే. అప. షష్ఠీవిభక్తియందు వచ్చెడు ప్రత్యయము: కు, యొక్క. లో, లోపల.

కిమ్, సం. విణ. మ్. 1. జ్ఞానేచ్ఛ. ఊహ: చూ, యోచన; 2. అడుగుట: చూ, ప్రశ్నము; 3. దూఱు: చూ, నింద. 1; 4. రీతి: చూ, విధము 1; అవ్య. 5. అడుగుట: చూ, ప్రశ్నము; 6. దూఱు: చూ, నింద. 1; 7. అదియో యిదియో యను సందియము; 8. మఱియొకపక్షము; 9. కొంచెము: చూ, స్వల్పము; 10. మరల: చూ, వెండియు; 11. ఎక్కడు. అతిశయము: చూ, హెచ్చు. 2; 12. కారణము: చూ, హేతువు; 13. కాదనుట: చూ, లేదు. 2.

కింక, దే. వి. 1. కోపము; భార. ద్రో. 9, ఆ. 15: చూ, రోషము. (రూ-కింకిరి - కినుక - కినుకము - కినుపు-కిన్క-.); 2. పళువులను మేఁకలను చంపెడి ఒకరకము తెగులు: చూ, పళురోగము.

కింకమీరు, ద్వ. వి. శిశువులు పోరుపెట్టినపుడు దృష్టిదోషము పోవుటకై మూఁడు బొగ్గులు వేసి తీయు పారాణిసీళ్లు, (పారాణి = పసుపు సున్నము కలిసినది.)

కింకర, సం. వి. అ. స్త్రీ. దాసి: చూ, బానిస.

కింకరి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. —పై.—

కింకరుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. పరిచారకుఁడు: చూ, సేవకుఁడు; విణ. 2. కూలివాఁడు: చూ, సంబళకాఁడు.

కింకిణము, సం. వి. అ. పుం. రూ-కింకిణి, పాంజేబు: చూ, భూషణము. 2.

కింకిణి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. —పై.—; 2. చిఱుగంట: చూ, భూషణము. 2; 3. కానరేఁగు*: చూ, రేఁగు. 1; 4. గిలక*: చూ, ఘంటారవ.

కింకర, సం. వి. అ. స్త్రీ. నెత్తురు: చూ, రక్తము. 1.

కింకరము, సం. వి. అ. పుం. 1. కోయిల: చూ, పికము; 2. తుమ్మెద: చూ, భ్రమరము. 1; 3. గుఱ్ఱము: చూ, హయము; వ. 4. ఏనుఁగు గండస్థలము: చూ, లెంప. 2: (చూ, హస్తి.)

కింకిరాటము, సం. వి. అ. పుం. రూ-కింకరాతము*: చూ, వన్నె. 15.

కింకిరాటుఁడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-కింకిరాతుఁడు.

కింకిరాతము, సం. వి. అ. పుం. 1. కొండగొనుఁగు*: చూ, పీతపుష్పము; 2. వచ్చపుప్వుల పెద్దగోరంట*: చూ, మహా పహ. 2-౫; 3. రూ-కింకరాటము*: చూ, వన్నె. 15.

కింకిరాతుఁడు, సం. వి అ. పుం. మరుఁడు: చూ, మన్మథుఁడు. (రూ-కింకిరాటుఁడు.)

కింకిరి, సం. వి. న్. పుం. 1. కానరేఁగు*: చూ, రేఁగు. 1; దే. వి. (1) కోపము; ఉ, హరి. 4, అ. 68: చూ, రోషము; (2) అపవాదము: చూ, నింద. 1.

కింకిరిపడు, ద్వ. అ. క్రి. 1. క పగిల్లు. మార్క. 2, అ. 158: చూ, రోషించు; 2. అసహ్యపడు; హరిచ్చ. 2, భా. 1583: చూ, రోఁతపడు.

కింకిరిపాటు, ద్వ. వి. 1. కోపపడుట: చూ, రోషము; 2. అసహ్యపడుట: చూ, రోఁత. 2.

కింకిరుఁడు, సం. వి. అ. పుం. మదనుఁడు: చూ, మన్మథుఁడు.

కింగిరి. దే. విణ. అల్పము: చూ, స్వల్పము.

కించ, సం. అవ్య. 1. కడఁక: చూ, యత్నము; 2. విశేషము, ఇంతేకాదు: చూ, హెచ్చు. 2; 3. సాంతము: చూ, వెరసి. 2.

కించన, సం. అవ్య. అపాకల్యము.

కించనము, సం. వి అ. పుం. ఏనుఁగుచెవిఆకు, హస్తికర్ణదళము: చూ, హస్తికర్ణపలాశము.

కించిత్తు, సం. అవ్య. = కించ. ఇంచుకంత: చూ, స్వల్పము.

కించిదర్థకములు, అం. ఇంచుక, కొంచెము, కొంత.

కింఁపిలికము, సం. వి. అ. పుం రూ-కించులుకము, మీఁదిగాలి: చూ, వాయువు. 1-ళ-(ళ).

కించులికము, సం. వి. అ. పుం. మహీలత, ఎట్టి, వానపాము: చూ, సర్పము. 1-ళ-(ఎ-ఏ) (రూ-కింఁపిలికము.)

కించులిపము, —పై —

కించులుకము, సం. వి. అ. పుం. 1. —పై.—; 2. మీఁదిగాలి. రూ-కించిలికము: చూ, వాయువు; 1-ళ-(ళ); అం: 1: చూ, వాయువులు.

కించు, పై. విణ. అల్పుఁడు: చూ, హీనుఁడు. (రూ-క్రించు-క్రించుఁడు.)

కింజ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. వింటినారియొక్క శబ్దము: చూ, స్వరము. 2-ళఒ-(ళ౧).

కింజము, సం. వి. అ. న. 1. అకరువు: చూ, సహస్రపత్రము. 1-౧౦-(ఎ); 2. పుష్పపరాగము: చూ, పుప్పొడి; 3. నాగకేసరపుష్పము: రూ-కింజలము-కింజల్కము.

కింజలము, సం. వి. అ. పుం. —రూ—పై.—

కింజల్కము, —రూ—పై.—

కింజుఁడు, సం. విణ. నిరర్థకజన్మము కలవాఁడు: చూ, వ్రాజె.

కింతనువు, సం. వి. ఉ. పుం. లూత: చూ, పాలెపురుగు.

కింది. సం. వి. వ్. పుం. గుఱ్ఱము: చూ, హయము.

కింపచానుఁడు, సం. విణ. 1. రూ-కింపచాన్నుఁడు. అతిలోభి: చూ, లోభి; 2. పిసినిగొట్టు: చూ, లోభి.

కింపచాన్నుఁడు, —పై.—

కింపచుఁడు, —పై.—

కింపాకము, సం. వి. అ. పుం. కాంజీరము, విషముష్టి*: చూ, ముసిఁడి.

కింపాకుఁడు, సం. వి అ. పుం. 1. నిరర్థకుఁడు: చూ, కింజుఁడు; విణ. 2. మూఢుఁడు: చూ, పృథుఁడు; 3. మాతృశాపితుఁడు.

కింపురుషము, సం. వి. అ. పుం. 1. మనుష్యముఖమున్ను పక్షిశరీరమున్నుగలిగిన దేవతావిశేషపుజాతి: చూ, దేవతాభేదము; అం. 2: చూ, వర్షములు. (రూ-కింపూరుషము = కింపురుషలోకము.)

కింపురుషుఁడు, సం. వి. అ. పుం. అశ్వముఖమును నరశరీరముగల దేవయోని విశేషము: చూ, దేవతాభేదము.

కింపూరుషము, అం: చూ, రూ-కింపురుషము. 2.

కింభర, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. నళియను గంధద్రవ్యము: చూ, రాజార్హము. 1-ఒ.

కింవదంతి, సం. వి. ఇ, ఈ. స్త్రీ. జనులాడుకొనుమాట, నానుడి: చూ, వ్యాఖ్యాతము. 2.

కింవా, సం. అవ్య. 1: చూ, అథవా; 2. వికల్పార్థకము: చూ, వికల్పము. 3.

కింశారువు, సం. వి. ఉ. పుం. 1. అమ్ము: చూ, బాణము. 1; 2. వరిమొల్లు: చూ, పిత్తాగ్రము. 1-ళ; 3. రాపులుఁగు: చూ, రాబందు.

కింశుక, సం. వి ఆ స్త్రీ ఎక్కుఁడుదీఁగె*: చూ, మానేరు.

కింశుకము, సం. వి. అ. పుం 1. పలాశము*: చూ, మోదుగు; (దీనిమొగ్గ అంగారితము); 2. పాముయొక్క కుబుసము: చూ, నీదరము. 3; 3. అవిక: చూ, వస్త్రము. 1-ఒ. (చొక్కా అని కొందఱు); 4. కవచము: చూ, వారవారణము; 5. తున్నము*: చూ, వంది.

కింశులుకము, సం. వి అ. పుం. పలాశవృక్షవిశేషము*: చూ, మోదుగు.

కింస్తుఘ్నము, అం: చూ, కరణము. 2.

కింస్విత్తు, సం. అవ్య. 1. అడుగుట: చూ, ప్రశ్నము; 2. ఊహ: చూ, యోచన.

కికకిక. దే. వి. నవ్వుటయందగు ధ్వన్యనుకరణము: చూ, హూహూ. (రూ-కికాకిక.)

కికాకిక, దే. వి. —పై.—; కళా. 1, అ. 40.

కికి, సం. వి. న్. పుం ఈ స్త్రీ. చాషము: చూ, పాలపిట్ట.

కికింకిరి, దే. వి. 1. కోపవికారము: కిసరు; 2. అసహ్యము: చూ, రోఁత. 2.

కికిదివి, సం. వి. ఇ. పుం: చూ, కికి. (రూ-కిక-కికీదివి-కికీదీవి).

కికీదివము, సం. వి. అ. పుం. —పై.—

కికీదివి, సం. వి. ఇ. పుం. 1. —పై.—; 2. శివుని నుదుటియందుండు కన్ను, ఎఱగన్ను: చూ, లోచనము. 1-ళ.

కికీదీవి, సం. వి. ఇ. పుం. రూ- కికీదివి: చూ, పాలపిట్ట.

కికురించు, దే. స. క్రి. మోసపుచ్చు; స్వా. 3, అ. 129: చూ, వంచించు. (రూ - కికురువెట్టు - కికురువొడుచు - కిక్కురించు - కిక్కురువెట్టు).

కికురింత. దే. వి 1. మోసము: చూ, వంచన; 2. వంచనకరణము (రూ - కికురింపు-కిక్కురింపు - కికుపు-కిక్కురు - కిక్కురింత).

కికురింపు. దే. వి. —పై.—

కికురు, దే. వి. —పై.—

కికురువెట్టు, దే. స. క్రి. (కికురు + పెట్టు) మోసపుచ్చు; రామా. 3, ఆ. 145: చూ, వంచించు.

కికురువొడుచు, దే. స. క్రి. (కికురు + పొడుచు) —పై.—; భాగ. 10. స్కం. పూ. 431.

కిక్కిరికాడ, వా. వి. పానకములో పుడక (అడ్డము).

కిక్కిస, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ఐ. గర్భిణీస్త్రీలకు స్తనములు మొదలగు ప్రదేశములందుండు రేఖలు, కండూరేఖలు: చూ, కండూరేఖలు; (1) క్రోవివంటి తృణము, నడము*: చూ, తృణము. 1.

కిక్కిసకసవు, దే. వి. కిక్కిస*: చూ, తృణము. 1.

కిక్కిరిసికొను, దే. అ. క్రి. ఇఱుకైన తావులో కూర్చుండు; ఇటికికొను. (వా).

కిక్కిరించు, దే స. క్రి: చూ. రూ-కికురించు; రా.యు, కాం.267.

కిక్కిరింత, దే. వి: చూ, రూ-కికురింత.

కిక్కిరింపు, దే. వి. —పై.— (రూ-కికురింపు.)

కిక్కిరు, దే. వి: చూ, రూ-కికురు.

కిక్కిరుమనకుము, జా. మాటలాడకుము, నోరెత్తకుము.

కిక్కిరువెట్టు, దే. స. క్రి: చూ, రూ-కికురువెట్టు; రసి. 3, ఆ. 90.

కిక్కిరువొడుచు, దే. స. క్రి: చూ, రూ-కికురువొడుచు.

కిక్కెస, దే. వి. 1. బలాత్కారము: చూ, బలవంతము; 2. మిక్కిలి కదియిక; పా. 3, ఆ. 38.

కిఖి, సం. వి. ఇ స్త్రీ. 1. చిన్ననక్క, కొంకనక్క: చూ, సృగాలము; ఇ. పుం. 2. కోతి: చూ, వానరము.

కిగ్గాడి, వై. విణ. 1. అంబేద. కగా. 8, ఆ. 198: చూ, విస్రంభయోజకుడు; 2. = కీకట. క్షుద్రుడు: చూ, వ్యాధుడు. 2. (రూ-కిగ్గాడీ-కీగాడి.)

కిగ్గాడీ, వై. విణ. —పై.— (కీగాడి).

కిచిడీ, దే. వి: చూ, రూ-కిచ్చడి. 1. 2.

కిచకిచ, దే. వి. పక్షులు లోనగువాని కూతయందగు ధ్వన్యనుకరణము: చూ, హూహూ.

కిచకొట్టు, దే. అ. క్రి. కూయు; రా. కిష్కిం, కాం. 199: చూ, శబ్దించు.

కిచకిచకొట్టు, దే. అ. క్రి. —పై.—

కిచ్చడి, దే. వి. 1. నానావస్తువులు చేర్చి వండిన చిత్రాన్న విశేషము, కలవంటకము: చూ, సూదము. (1)-గి; వా. 2. కిచిడీ అనియు, పిచిక సన్నములు అనియు, పిచికసాంబ అనియు పిలువఁబడు ఒకరకము వడ్లు: చూ, ధాన్యము.

కిచ్చాటు, వా. వి. ఇబ్బంది. (ఉత్తరసర్కారులలో వాడుక.)

కిట, వా. పిఱె మృదంగము మొదలగు వాద్యములలో నొకటి. (తిక-ధిమి-కిట-ఝణ మొ.): చూ, స్వరము. 2.

కిటకిట, దే. వి. 1. పిఱె మొదలగువాని బిరడత్రిప్పుటయం దగు ధ్వన్యనుకరణము; వైజ. 1, ఆ. 118: చూ, హూహూ; వా. 2 ఇద్దఱు (లేక) పెక్కురు యెదములెకుండఁగ కిక్కిఱియుట.

కిటి, సం. వి. ఇ. పుం. పంది: చూ, సూకరము.

కిటికి, దే. వి. రూ-కిటికీ: చూ, గవాక్షము.

కిటికీ, దే. వి. —పై.—

కిటిభము, సం. వి. అ. పుం. కేళకీటము, పేను: చూ, యూకము.

కిటుకు, దే. వి. 1. కపటము; వి. పు. 7, ఆ. 84: చూ, వ్యాజము. 1; 2. గుట్టు; కగా. 5, ఆ. 38: చూ, మర్మము. 1.

కిట్టమి, దే. వి. పగ: చూ, విరోధము. (రూ-గిట్టమి.)

కిట్టము, సం. వి. అ. న. శరీరమునుండి వెలువడు మలసామాన్యము. (ఇవి పండ్రెండు.— క్రొవ్వు, రేతస్సు, నెత్తురు, మెదడు, గులిమి, మూత్రము, విష్ఠ, చీమిడి, తెమడ, కన్నీరు, కంటిపుని, చెమట): చూ, శమలము. 1.

కిట్టవర్జితము, పం. వి. అ. న. శుక్రము: చూ, రేతస్సు. 1.

కిట్టాలము, సం. వి. అ. పుం, 1. రాగిగాజు: చూ, భూషణము. 2; 2. రాగిపాత్రము: చూ, పాత్రము. 6; 3. ఇనుపచిప్పెము: చూ, మండూరము.

కిట్టికోల, దే. వి. ఇటికించుటకుగా నొకతట్టుకొనలఁజేర్చి కట్టి చిన్నకోలలతో నేర్పుఱపఁబడిన సాధనము.

కిట్టిబము, సం వి. అ. న. ఉప్పునీళ్ళు: చూ, సలిలము. 1-గఇ.

కిట్టు, దే. అ. క్రి, స. క్రి. చేరు; భార. ద్రో. 1, ఆ. 388: భార. ఆర. 1, ఆ. 102: చూ, సమీపించు.

కిట్టుబడి, వా. వి. గిట్టుబడి. (కిట్టింపు.)

కిణము, సం. వి. అ. పుం. 1. కఠినవస్తుసంస్పర్శముచే హస్తాదులయందుఁ గాచెడికాయ; 2. గాయపుకాయ; 3. యోన్యర్శమను మూలవ్యాధి: చూ, రోగము. 1; 3: చూ, వ్రణము. 1-బం.

కిణాలయము, సం వి. అ. న. పెళ్ళెము, పిల్యము*: చూ, సురవర్తి.

కిణి, సం. వి. ఇ: స్త్రీ. ఉత్తరేణి*: చూ, శైఖరికము.

కిణిశము, సం. వి. అ. న. వాయుదేవుని విల్లు: చూ, బాణము. 1-ఉఇ.

కిణిహి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. ఉత్తరేను*: చూ, శైఖరికము; 2. = గినియ. తెల్లగినియ*: చూ, శిరీషపత్ర; 3 = గినియ*: నల్లగినియ*: చూ, శిరీషపత్ర.

కిణ్వము, సం. వి. అ. న. 1. పెళ్ళెము, పిల్యము*: చూ, సురవర్తి; 2. రూ-కణ్వము. కల్లుతీయుపదార్థము, సురాబీజము: చూ, సుర. 2-ఈ; 3. తెలికపిండి: చూ, పిణ్యాకము; 4. దోషము: చూ, పాపము. 1.

కిత, దే. వి. దేవతార్పణమునకై కళ్ళమున నొకదెసఁబోనెడు మూఁడు దోసిళ్ళరాసి.

కితకిత, వా. వి చక్కిలిగింత.

కితవము, సం. వి. అ. పుం. 1. ఉమ్మెత్త*: చూ, హాలాపుష్పము; 2. చండాయను గ్రంథ్యము: చూ, రాజార్హము. 1-గం.

కితవుఁడు, సం. వి. అ పుం. 1. జూదమాడువాఁడు: చూ, పందెకాఁడు; విణ. 2. మోసగాఁడు: చూ, వంచకుఁడు. 1: 2. మదించినవాఁడు: చూ, మత్తుఁడు

కితసగోత్రము, అం: చూ, గోత్రము. 13.

కితాబు, వా. వి. బిరుదు, గౌరవచిహ్నము.

కితువు, సం. వి ఉ. పుం. నాట్యమందలి పదునాలుగంకములలో నొకటి: చూ, వాటకము. 1.

కిత్త. దే. వి. చేతనాచేతనాగ్ని: చూ, నిప్పు. (రూ-కిత్తు.)
కిత్తనార, దే. వి. చాగనార, మోటుగుడ్డ.
కిత్తలి, దే. వి. నాగరంగజాతి*: చూ, శర్క-రాంకము. 1-౫.
కిత్తి, వై. వి. అగ్ని: ఆం. భా. ప్ర. స్వ. 48: చూ, విప్పు.
కిత్తు, దే. వి: చూ, రూ-కిత్త.
కిదుకు, దే. అ. క్రి. 1. బిడ్డలు నిద్రలేచునపు డాలస్యముచే నొక విధముగా మూలుగు; భాగ. 10. స్కం. పూ. 225: చూ, స్వరము. 2-౪౬-(౭౪): 2. బిడ్డలు తల్లిదండ్రులులోనగు వారి నేదేనికావలసి వీడించునపు డొకవిధముగా మూలుగు; హరిశ్చ. 1. భా. 2341: చూ, స్వరము. 2-౪౬-(౭౫).
కినియు, దే. అ. క్రి. 1. కోపించు: చూ, రోషించు. (రూ-కినువడు-కిన్వడు-కింకిరిపడు); 2. చేరు: హన. 2. ఆ. 47: చూ, సమీపించు.
కినుక, దే. వి. కోపము; భార. ద్రో. 3. అ. 225: చూ, రోషము. (రూ-కిన్క--కినుకము-కినుపు).
కినుకకాఁడు, దే. విణ. కోపముగలవాఁడు: చూ, రోషణుఁడు.
కినుకము, దే. వి. కోపము: చూ, రోషము.
కినుపు, దే. వి. —పై.—; కాళ. 4, అ. 148.
కినువడు, ద్వ. అ. క్రి. (కినుపు+పడు) రూ-కిన్వడు. కోపపడు; భార. విరా. 4, అ. 218: చూ, రోషించు.
కివ్క, దే. వి: చూ, రూ-కినుక.
కిన్నర, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. = కిన్నెర. ఒకరకము వీణె: చూ, వీణె.
కిన్నరసత్వ, అం: చూ, ద్వాదశసత్వలు.
కిన్నరి, సం. వి. ఈ స్త్రీ 1. = కిన్నెర. ఒకరకము వీణె: చూ, వీణె; 2. కిన్నర స్త్రీ: చూ, స్త్రీ. 1-౧౪౩.
కిన్నరుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. అశ్వముఖమును నరశరీరము గల దేవయోని విశేషము: (చూ, కింపురుషుఁడు,: చూ, దేవతావిశేషము.
కిన్నరేశుఁడు, సం. వి. అ. పుం. కుబేరుఁడు: చూ, శ్రీదుఁడు.
కిన్నరేశ్వరుఁడు, —పై.—
కిన్ను, సం. అవ్య. 1. అడుగుట: చూ, ప్రశ్నము; 2. సందియము: చూ, సంశయము; 3. ప్రాఁతది: చూ, పురాతనము; 4. పూజ్యము: చూ, మహితము; 5. చెప్పరానిది: చూ, అవాచ్యము.
కిన్నెర, వై. విణ. = కిన్నెర. ఒకరకము వీణె; వై. 1, అ. 5: చూ, వీణ. 1-౧౪.
కిన్వడు, ద్వ. అ. క్రి: చూ, రూ-కినువడు; హరి. పూ. 9, అ. 85.
కిపాయతు, వా. వి. లాభము.
కిమర్థకము, సం. అవ్య. ఏమి.
కిమస్తుష్ణము, అం: చూ, కరణములు.
కిమిల, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. విశేషసంతానముగల యాఁడుది: చూ, స్త్రీ. 1-౧౪౬.
కిమివహా నరమ్యం మృగదృశఃా, న్యా. స్త్రీకిసంబంధించిన దేది రమ్యముగాదు:
కిమివహా మధురాణాం మండనం నాకృతీనామ్ఃా న్యా. స్వభావముగా నందముగా మన్నవారి కేది యందమునీయదు:

కిమీరము, సం. వి. అ. పుం. వారింజ*: చూ, శర్క-రాంకము. 1-౧౧.
కిము, సం. అవ్య. 1. వికల్పాత్మక సంశయము, ఇదేన, అదేవో: చూ, సంశయము; 2. చక్క-గానెలియుట, సంభావవో గౌరవము: చూ, సన్మానము; 3. విమర్శ: చూ, విచారణ; 4. మనోవ్యాపారము: చూ, సంకల్పము; 5. నిద్దుర: చూ, స్వప్నము. 2.
కిముడు, దే. విణ. అల్పము; ఆం. భా. తృ. వి. 16: చూ, స్వల్పము.
కిమువత, సం. అవ్య. 1. నిర్ధారము, పెల్లు, అతిశయము: చూ, హెచ్చు 2; 2. అదో యిదో యను సంశయము: చూ, సంశయము; 3. అడుగుట: చూ, ప్రశ్నము.
కిమ్మతు, వా. వి. వెల. రూ-కిమ్మత్తు: చూ, వెల. 1-౧. కిమ్మత్తు. —పై.—
కిమ్మీరము, వ . వి. అ. పుం. 1. రూ-కిర్మీరము, చిత్రవర్ణము: చూ, వర్ణమ . 6-ఆ; (6-ఆ--౧): 2. నారదబ్ధి*: చూ, శర్క-రాంక: ము. 1-౬; విణ 3. చిత్రవర్ణముగలది: చూ, వర్ణము. 6.
కిమ్మీరుఁడు, సం వి. అ. పుం. కిమ్మీరుఁడను రక్క-నుఁడు: చూ, రాక్షసుఁడు. 1-౪.
కియదేతిక, సం. వి ఆ. స్త్రీ. 1. ఉత్సాహము: చూ, సంతోషము; 2. ప్రయత్నము: చూ, యత్నము.
కియదేహిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ప్రౌఢిమ: చూ, సామర్థ్యము. 1.
కియూహము, సం. వి. అ. పుం. ఎఱ్ఱనిగుఱ్ఱము: చూ, హయము. 1-౧౩.
కియ్య, దే. వి (క్రిందు+య) ఒకయక్షరము క్రిందియకారము: రూ-కియ్యము కియ్యవడి.
కియ్యము, దే. వి. —పై.—
కియ్యవడి, దే. వి. —పై.—
కిరంజి, సం వి. ఇ. షం. 1. కరతలము: చూ, హస్తము. 1-౭; 2. నీలమణి దోషము: చూ, రత్నములు. 1-౬-(౨).
కిరకుఁడు, సం. వి. అ. పుం. లేఖకుఁడు, రూ-కిరికుఁడు: చూ, వ్రాఁతకాఁడు.
కిరణమాలి, సం. వి. న్. పుం. వెలుఁగుజేఁడు: చూ, సూర్యుఁడు.
కిరణము, సం. వి. అ. పుం. 1. వెలుఁగు: చూ, మయూఖము. 1; అం. 2: చూ, ఆగమములు: (చూ, ఉపవిద్యలు. 1-౧.)
కిరణావళి, అం: చూ, పంచమ షాడవ జాంతరభాషలు: (చూ, భాష. 1.)
కిరము, సం వి. అ. పుం. రూ-కిరి. వరాహము: చూ, సూకరము.
కిరసనాయిలు, వా. వి. మట్టినూనె: చూ, స్నేహము. 1-౨౦.
కిరాటుఁడు, సం. వి. అ. పుం. కోమటి: చూ, వైశ్యుఁడు.
కిరాత, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. మందాకిని: చూ, నది.
కిరాతకము, సం. వి. అ. పుం. నేలవేము*: చూ, భూనింబము.
కిరాతతిక్తము, సం. వి అ. పుం. —పై.—
కిరాతాని, సం. వి. న్. పుం. గరుడుఁడు: చూ, హరివాహనుఁడు.
కిరాతి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. కిరాతస్త్రీ: చూ, స్త్రీ 1-౧౫; 2. గౌరి: చూ, పార్వతి. 1; 3 గంగ: చూ, నది; 4. కుంబెనకత్తె: (శంభళి): చూ, స్త్రీ. 1-౧౪౭.

కిరాతుఁడు, సం. వి. అ. పుం. నెమిలిపింఛము ధరించి అడవి యందు తిరిగెడుబోయ: చూ, వ్యాధుఁడు. 1.

కిరాణా, వా. వి. చిల్లరదినుసులు. రూ-కిరానా.

కిరాయి, వా. వి. బాడుగ, కూలి.

కిరి, సం. వి. ఇ. పుం. వరాహము: చూ, సూకరము.

కిరికము, సం. వి. అ. పుం. కపటజూదము: చూ, వ్యవహారము. 4; 2. దేవతలయొక్క దెందము: చూ, హృదయము. 2; 3. దేవాలయము: చూ, వేదుపు చెంకి.

కిరికుఁడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-కిరకుఁడు.

కిరిటి, సం. వి. న్. న. 1. హింతాలఫలము: చూ, హింతాలము; ఇ. పుం. 2. కోడి: చూ, పుంజు (రూ-కిరీటి).

కిరీటము, సం. వి. అ. పుం. వ. ఒకవిధమైన రాజుల తలపాగ; సార్వభౌముని బొమ్ముడికము: చూ, సీసకము. 1.

కిరీటి, సం. వి. న్. పుం. 1. = క్రీడి. అర్జునుఁడు: చూ, విజయుఁడు. 1; 2. కోడి: చూ, పుంజు. (రూ-కిరిటి).

కిరీటిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. జీవకమను పేరుగల గ్రంథ్యము: చూ, రాజార్హము. 1-౧౬.

కిరీటిపచ్చ, వై. వి. = గారుడ. 1. మరకతము; వసు. 4, ఆ. 78; విజ. 3, ఆ. 26: చూ, రత్నము. 1; 2. నీలము: చూ, రత్నము. 1.

కిరుచెన, వై. వి. = గృధ్రపి. రొండిలోని వాతరోగము; ఆం, భా. ద్వి. మ. 126: చూ, రోగము. 1.

కిరుసు, దే. వి. ఇరుప్రక్కల వాదరగలిగి వాటమైన కత్తి; కళా. 7, ఆ. 12: చూ, రిష్టి. 2-౨౧.

కిర్మి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. పలాలము, గింజలేవి వరిపోచ లోనగునది, మోడు: చూ, తృణము. 1; 2. ఇల్లు: చూ, సదనము. 1; 3. స్వర్ణపుత్తళిక: చూ, హరిణి. 3; 4. లోహపుత్తళిక: చూ, హరిణి. 3-౨.

కిర్మీరజిత్తు, సం. వి. త్. పుం. భీమసేనుఁడు:చూ, వృకోదరుఁడు.

కిర్మీరత్వక్కు, సం. వి. చ్. స్త్రీ. నాగరంగము*: చూ, శర్కరాంకము. 1-౧౧.

కిర్మీరభిత్తు, సం. వి. ద్. పుం: చూ, కిర్మీరజిత్తు.

కిర్మీరము, సం. వి. అ. పుం. 1. నాగరంగ*: చూ, శర్కరాంకము. 1-౧౧; 2. కర్పూరవర్ణము: చూ, వర్ణము. 6-౮; (6-౮-(౧).

కిర్మీరసూదనుఁడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, కిర్మీరజిత్తు.

కిర్మీరుఁడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-కిమ్మీరుఁడు.

కిర్లి, దే. వి. అం: చూ, విన్నాణములు. (రూ-కిర్లము - కిల్లి - కెర్లి - కెల్లి) (పురుషోత్తమతవీయము).

కిఱికిఱి, దే. వి. 1. రథనేమి ధ్వని: చూ, హూహూ.

కిఱుఁజెప్పు, దే. వి. రూ-కిఱ్ఱుఁజెప్పు; నై. 8, ఆ. 126: చూ, సమ్మోళిగలు. 1-౮.

కిఱుకు, దే. వి. 1. మోసము: చూ, వంచన. (రూ-క్రికుక్క - క్రుకిక్క); 2. క్రిప్పు; జై. 6, ఆ. 234: చూ, విహారము. 1; విణ. 3. తక్కువైనది: చూ, హీనము. 1.

కిఱుకుపొడుచు, దే. అ. క్రి. తిరుగు; భాగ. 10. స్క. పూ. 756: చూ, సంచరించు.

కిఱుదు, దే విణ. తక్కువైనది:చూ, హీనము. 1. "కిఱుదునేల".

కిఱ్ఱు, దే. వి. ధ్వన్యనుకరణవిశేషము: చూ, హూహూ.

కిఱ్ఱుఁజెప్పు, దే. వి: చూ, రూ-కిఱుఁజెప్పు. (ఇట్లు కిఱ్ఱుమెట్టు.)

కిఱ్ఱుగానుగు, దే. వి. ఒకానొక బాలక్రీడ: చూ, బాలక్రీడ.

కిల, సం. అవ్య. 1. వార్త. లోకవాడుక: చూ, సమాచారము. 2; 2. సంభవించుననుట: చూ, సంభావ్యము; 3. ఉచితముకానిది: చూ, అనుచితము; 4. కారణము: చూ, హేతువు; 5. కల్ల: వితథము; 6. అక్రమము: చూ, ఆగ్రహము 3; 7. తలఁపు: చూ, స్మృతి. 1; 8. ఊరడించుట; చూ, సమాశ్వాసము.

కిలకించితము, సం. వి. అ. న. స్త్రీ. రూ-కిలికించితము. 1. రోషాశ్రుహర్షభీత్యాదుల సంకరరూపమగు స్త్రీయొక్క శృంగారచేష్టావిశేషము: చూ, హారము; అం. 2: చూ, శృంగారచేష్టలు.

కిలకిల, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. హర్షధ్వని: చూ, స్వరము. 2-౬౬-(౫౫); దే. వి. (1) నవ్వుటయందగు ధ్వన్యనుకరణము; వసు. 6, ఆ. 74; య. 5, ఆ. 81: చూ, హూహూ

కిలకిలఁబలుకు, దే. అ క్రి: చూ, కిలకిలలాడు.

కిలకిలలాడు, దే. అ. క్రి. (కిలకిలలు + ఆడు) కిలకిలధ్వని చేయు; నీలా. 2, ఆ. 81: చూ, శబ్దించు. 1-౨.

కిలకొట్టు, దే. అ. క్రి. మ్రోఁగు, చెలఁగు: చూ, శబ్దించు.

కిలాటము, సం. వి. అ. పుం. 1. పాలవిఱుగుడు: చూ, స్తన్యము. 1-౬; 2. జున్ను: చూ, స్తన్యము. 1-౪; (పాలు కాచగా మిగిలినగడ్డయని హారావళి).

కిలాటి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. 2-పై.-; న్. పుం. 3. వెదురు: చూ, వేణువు.

కిలాతము, దే. వి. గుఱ్ఱము; య. 2, ఆ. 39: చూ, హయము.

కిలారము, దే. వి. ఘోషము, పసులమంద. రూ-కీలారము: చూ, ధేనువు.

కిలారి, దే. వి. (కిలారము + ఇ) రూ-కీలారి, ఆవులఁగాపరి, గొల్లవాఁడు: చూ, మహాభ్రుఁడు.

కిలారించు, దే. అ. క్రి. కిలకిలమని మ్రోఁగు: చూ, శబ్దించు. 1-౨.

కిలాయచు. —పై.—

కిలార్చు. —పై.—

కిలార్థకములు, పా. కద - కదా - కాదా - కా.

కిలాసఘ్నము, సం. వి. అ. పుం. ఒకరకముచెట్టు: చూ,వృక్షము,

కిలాసము, సం. వి. అ. న. 1. దేహమునందు గలిగెడి యొక దినుసుపొడ: చూ,సిధ్మము; 2. నెబ్బెమ్ముగలది: చూ,సిధ్మము.

కిలాసి, స. విణ. పిబ్బెముగలవాఁడు: చూ, సిధ్మలుఁడు.

కిలింజకము, సం. వి. అ. పుం. కటము: చూ, చాప.

కిలింజము, సం. వి. అ. పుం. న: చూ, సూక్ష్మదారువు*.

కిలికించితము, సం. వి. అ. న: చూ, రూ-కిలకించితము. (రూ-కీలిక్షించితము).

కిలిమము, సం. వి. అ. న. దేవదారువు*: చూ, సూక్ష్మదారువు.

కిల్క-ము, సం. వి. అ. న. దోసము: చూ, పాపము. 1.

కిల్క-, సం. వి. ఇ. పుం. గుఱ్ఱము: చూ, హయము.
కిల్బిషము, సం. వి. అ. న. 1. దోసము: చూ, పాపము. 1; 2. తప్పు: చూ, నేరము; 3. తెవులు: చూ, రోగము. 1; 4. నల్లత్రాచు విషము: చూ, విసము. 1.
కిల్లాకు, ద్వ. వి. (కిల్ల+ఆకు) చీటి; కువల. 2. ఆ, 24; కళా. 7. ఆ. 24: చూ. పురోణి. (రూ-ఉల్లాకు - కిల్లాకు చీటి - కిళాకుచీటి - కిళ్ళాకుచీటి) (పురుషోత్తమకవీయము)
కిల్లాకుచీటి, ద్వ. వి. —పై.—
కిల్లాడి, వా. వి. మాయ, దగా.
కిల్వి, సం. వి. న్. పుం. గుఱ్ఱము: చూ, హయము.
కివకివ, దే. వి. ధ్వన్యనుకరణవిశేషము: చూ, హూహూ.
కివ్వు, దే. అ. క్రి. తునుఁగు: చూ, మడియు.
కిశలము, సం. వి. అ. పుం. చిగురు: చూ, విద్రుమము.
కిశలయము. —పై.—
కిశోరము, సం. వి. అ. పుం. గుఱ్ఱపుపిల్ల: చూ, హయము. 1-ఎఁ; 2. తైలపర్ణి. చిల్లమద్ది*: చూ, సల్లకి; 3. లూత: చూ, సాలెపురుగు; 4. చాగ*: చూ, స్రవ; విణ. 5. విడువఁబడినది: చూ, సముజ్ఝితము.
కిశోరుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. వేఁడివేలుపు: చూ, సూర్యుఁడు; విణ. 2. యౌవనావస్థకలవాఁడు: చూ, శిశువు. 1-*.
కిష్క-చతుశ్శతము, సం. వి. అ. న. నూరుబారలదూరము: చూ, వల్వము.
కిష్కంధ, అం: చూ, కాండలు.
కిష్కంధము, సం. విం. అ. పుం. ఓఁడ్రదేశమునందలి యొకానొకకొండ: చూ, వర్వతము.
కిష్కంధాధిపుఁడు, సం. వి. అ. పుం. వాలితమ్ముఁడు, సుగ్రీవుఁడు: చూ, వానరము. 1-ఐ.
కిష్కంధి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. కిష్కంధపర్వతమునందలి గుహ: చూ, రంధ్రము. 1-ఐ.
కిష్కంధ్య, సం. వి. అ. స్త్రీ. —పై.—
కిష్కంధ్యము, సం. వి. అం. పుం: చూ, రూ-కిష్కంధము.
కిష్కువు, సం. వి. ఉ. స్త్రీ. 1. జేన: చూ, వితస్తి; 2. ప్రకోష్ఠము, ముంజేయి: చూ, హస్తము. 1-ఐ; 3. రెండుజేనలకొలఁది హస్తము. మూర: చూ, హస్తము. 1-ఎఐ. పుం. 4. నిందితుఁడు: చూ, వ్యాధుఁడు. 2.
కిస, దే. వి. నెమలికూఁత: చూ, స్వరము. 2-ళఒ-(౧౨ఐ) (రూ-కేక-కేకిన-కేస) (పురు-క.)
కిసమస, దే. వి. వ్యధ; విజ. 3, ఆ. 37: చూ, దుఃఖము.
కిసము, సం. వి. అ. న. చిగురు: చూ, కిసలము.
కిసరు, దే. వి. 1. కోపవికారము; ఆము. 4, ఆ. 175: చూ, కికింకిరి. 1; 2. అంటుసోఁకుట వలన పనిబిడ్డలకు కలిగెడి దోషము.
కిసలము, సం. వి. అ. న: చూ, కిసము (రూ-కిసాలయము-కిసాలము-కిసలయము-కిసము.)
కిపలయము, —పై.—
కిసాలము, —పై.—
కిసాలయము, —పై.—
కిసాలున, దే. వి. ధ్వన్యనుకరణము: చూ, హూహూ.
కిసిమిసిపండు, వా. వి. లఘుద్రాక్షఫలము.
కిసుక, పై. వి. = కృషి: చూ, వ్యవసాయము.
కిసుమీను, దే. వి: చూ, లఘుద్రాక్ష*.
కిస్తి, వా.వి. 1. వంతుచొప్పున చెల్లించుద్రవ్యము, వాయిదా; వా.వి: 2. లంకణము. "వాఁడు జ్వరముచే కిస్తిలు చెల్లించుచుండెను."
కిస్తీబంది, వా. వి. వాయిదాల యేర్పాటు.
కిస్మసుపండుగ, వా. వి. క్రీస్తుజన్మదినోత్సవము.
కిళ్ళి, వా. వి. పరిమళద్రవ్యములతోఁ గూడిన తాంబూలము. (రూ-కిళ్ళీ): (చూ, కారాకిళ్ళి.)

కీ

కీఁక, పై. వి. 1. = ఫీఱ్కారః. రూ-గీఁక. ఏనుఁగు కూఁత, బృంహితము: చూ, స్వరము. 2-ళఒ-(౧౧ఒ); 2. నెమలి కూఁత: చూ, స్వరము. 2. (ఆంధ్రపదాకరము).
కీఁచేట్లాడు, దే. అ. క్రి. (కీఁచు+ఆటలు+ఆడు) కలహించు: చూ, వాటులాడు.
కీఁచు, దే. వి. 1. ధ్వన్యనుకరణ విశేషము; భో. 5, ఆ. 94: చూ, హూహూ; 2. అశ్రావ్యధ్వని: చూ, స్వరము. 2-ళఒ-(౨౧).
కీఁచుతలగడ, దే. వి. అదిమినపుడు కీఁచుకీఁచనునట్లు లోపల విల్లుపెట్టి కుట్టినతలగడ: చూ, లోడు.
కీఁచుబిళ్ళ, దే. వి. —పై.—
కీఁచుబుఱ్ఱ, దే. వి. —పై.—
కీఁచుజాయి, దే. వి. ముదురు కుమ్మరపురుగు: చూ, యమకీటకము: (చూ, పురుగు.)
కీకటము, సం వి. అ. పుం. 1. గుఱ్ఱము: చూ, హయము; 2. మగధదేశము. చూ, దేశము; స్త్రీ. 3 కల్లు: చూ, సుర. 2; విణ. 4. పిసినిగొట్టు (శ.ర): చూ, లోభి; 5. పేదవాఁడు (శ.ర): చూ, బీదవాఁడు; (రూ-కీకటుఁడు).
కీకటుఁడు, సం. వి. అ. పుం. —4. 5. —పై —
కీకశాశ్యము, సం. వి అ. పుం. పక్కి: చూ, పక్షి. (రూ-కీకసాస్యము.)
కీకసము, సం. వి. అ. న. 1. ఎముక: చూ, శల్యము. 1; పుం. 2. నులిపుఱుగు: చూ, పురుగు.
కీకసాత్మజుఁడు, సం. వి. అ. పుం. నైరృతి: చూ, మూలఱేఁడు.
కీకసాస్యము, సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-కీకశాస్యము.
కీకి, సం. వి. ఇ. పుం. చూ, పాలపిట్ట.
కీకిదివి, సం. వి. ఇ. పుం. రూ-కికిదివి, కికీదివి. —పై.—
కీగాడి, పై. వి. = కీకట. రూ-కిగ్గాడి-కిగ్గాడీ. ఋద్రుఁడు: చూ, వ్యాధుఁడు. 2.
కీచకజిత్తు, సం. వి. త్. పుం. భీమసేనుఁడు: చూ, వృకోదరుఁడు.
కీచకభిత్తు, సం. వి. ద్. పుం. —పై.—
కీచకము, సం. వి. అ. పుం. 1. గాలితాఁకున మ్రోగెడు వెదురు: చూ, వేణువు; 2. ఒకానొకచెట్టు: చూ, వృక్షము.

కీచకారాతి, సం. వి. ఇ. పుం: చూ, కీచకజిత్తు.

కీచకుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. కీచకుఁడను రక్కసుఁడు: చూ, రాక్షసుఁడు. 1-౫; 2. అధముఁడు: చూ, హీనుఁడు; 3. నలుఁడు: చూ, బాహుకుఁడు.

కీచనిసూదనుఁడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, కీచకజిత్తు.

కీటకము, సం. వి. అ. పుం. 1. కీటము: చూ, పురుగు; 2. ధరణి: చూ, భూమి. 1; విణ. 3. కఠినము: చూ, బెడిదము; 4. నిష్ఠురమైనది.

కీటకుఁడు, సం. విణ. నిష్ఠురుఁడు: చూ, వ్యాధుఁడు. 2.

కీటఘ్నము, సం. వి. అ. పుం. గంధకము, అంగడి మందుదినుసు: చూ, సౌగంధికము. 4.

కీటజ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. లత్తుక: చూ, లక్క.

కీటపాది, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. హంసపాదిక*: చూ, హంసపాది.

కీటపాదిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. —పై.—

కీటమణి, సం. వి. ఇ. పుం. మిడుఁగుఱుఁబురువు: చూ, పట్టుపురుగు. (చూ, పుఱుగు.)

కీటమాత, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. హంసపాదిక*: చూ, హంసపాది.

కీటమారి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. —పై.—

కీటమాలిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. —పై.—

కీటరాజము, సం. వి. అ. పుం. కుమ్మరి పురుగు: చూ, యమకీటకము: (చూ, పురుగు.)

కీటు, దే. వి. 1. ఉపేక్ష: చూ, మందెమేలము. 1; 2. గోడ పెట్టునపు డొక తడవ యుంచెడు మట్టిముద్దలపొడవు మొదటి కీటు (ప్రమారము 3 అఙ్గుల ఎత్తు.) గోడలోని భాగము: చూ, మఱుఁగుగోడ.

కీడు, వై. వి. 1. కసటు, దోసము; మార్క. 3, ఆ. 315; భార. ఆశ్ర. 1, ఆ. 153: చూ, పాపము. 1; 2. అపకారము: చూ, హాని. 2; 3. అపరాధము; లక్ష్మీ. 4, ఆ. 118: చూ, నేరము; 4. ఆపద: చూ, విపత్తు; 5. అశుభము, చావుగుఱుతు; భార. స్త్రీ. 2, ఆ. 58: చూ, లక్షణము. 1-౧౩; విణ. 6. అధమము; భార. అశ్వ. 4, ఆ. 218: చూ, హీనము. 1; 7. చావుగుఱుతు గలది, అశుభకరము. "కీడే కురువంశమున కితనింక." భార. ఉద్యో. 3. ఆ. 171: చూ, లక్షణము. 1; 8. = ఖేట. చెడ్డది; భార. ఉద్యో. 3, ఆ. 235: చూ, దుష్టము.

కీడుపడు, వై. అ. క్రి. రూ-కీడ్పడు. తక్కువపడు: చూ, లోపించు.

కీడుపాటు, వై. వి. 1. తక్కువపాటు; భార. విరా. 1, ఆ. 103: చూ, లోపము. 2; 2. చావుగుఱుతు, అశుభము: చూ, లక్షణము. 1-౧౩; (రూ-కీడ్పాటు.)

కీడెంచిమేలెంచుట, జా. దోషము గ్రహించి మేలు తెలిసికొనుట. ఉదా:— ఎందును గీడెంచి మేలెంచుట మంచిదిగాన నిటుల నీకు వినిపించితి. (ధర్మజరాజసూయము.)

కీడేరము, సం. వి. అ. పుం. చిట్టికూర*: చూ, భండీరము.

కీడ్పడు, వై. అ. క్రి: చూ, రూ-కీడుపడు.

కీడ్పాటు, వై. వి: చూ, రూ-కీడుపాటు.

కీత, దే. వి. 1. తప్పువ: చూ, లోపము. "కీతనేల" మొ; 2. లోటుప: చూ, వెలితి. 2; వా. 3. హూళక్కి; "నీకుకీత - నీపనికీత.": చూ, శూన్యము 1.

కీతు, దే. వి. కొబ్బరియాకుచాపు: చూ, చాప.

కీదృఙ్ఞుఁడు, సం. విణ. ఏలాటివాఁడు: రూ-కీదృశుఁడు; (తె.వ.):— ఎటుపంటివాఁడు.

కీదృశము, సం. విణ: చూ, ఏలాటి.

కీదృశుఁడు, సం విణ: చూ, రూ-కీదృఙ్ఞుఁడు.

కీనము, సం. అవ్య. 1. గొప్పతనము: చూ, యోగ్యత; 2. ఆశ్చర్యము: చూ, వింత. 1; 3. పాలింపడము: చూ, రక్షణము; 4. సంతసము: చూ, హ్లాదనము; 5. జలము: చూ, సలిలము. 1.

కీనాశము, సం. వి. అ పుం. ఏకాంతము: చూ, రహస్యము.

కీనాశుఁడు, సం. వి అం. పుం. 1. జముఁడు: చూ, యముఁడు; 2. రక్కసుఁడు: చూ, రాక్షసుఁడు. 1; విణ. 3. ఒంటి నున్నచోఁ జంపెడివాఁడు; 4. దుష్టుడువాఁడు: చూ, వ్యవసాయి; 5. వినినివాఁడు: చూ, లోభి 1; 6 క్షేదవాఁడు: చూ, బీదవాఁడు; 7. కటికివాఁడు. కుత్సితుఁడు: చూ, వ్యాధుఁడు. 2.

కీనీడ, వా. వి. దీపముక్రిందినీడ: చూ, వెలుతురు. 1-౧౧.

కీనీరునేల, దే. వి. నీరుముంపు నేల: చూ, భూమి 1-౬.

కీయాహము, సం. వి. అ. పుం. గేదెదూడ: చూ, మహిషి.

కీరకము, సం. వి. అ. పుం. 1. ఒకానొకచెట్టు: చూ, వృక్షము; 2. ప్రాపణము: చూ, లాభము. 1.

కీరకుఁడు, సం. వి. అ. పుం. క్షపణకుఁడు, బౌద్ధమతస్థుఁడు: చూ, బుద్ధుఁడు. 1.

కీరము, సం. వి. అ. పుం. 1. అంబాఁము*: చూ, మామిడి; 2. చిలుక: చూ, శుకము; 3. చల్లె: చూ, దేశము; న. 4. నంజుఁడు: చూ, మాంసము; 5. కాశ్మీరదేశము: చూ, దేశము.

కీరవర్ణకము, సం. వి. అ. న స్థౌణేయమను పేరుగల సుగంధద్రవ్యము: చూ, రాజార్హము. 1-౩౯.

కీరితి, వై. వి = కీర్తి; హంస. 1, ఆ. 15: చూ, యశస్సు.

కీరిష్టువు, సం. వి అ. పుం. అక్షోటము*: చూ, పీతపుష్పము.

కీరేష్టము, సం. వి. అ పుం. 1. ఆమ్రము*: చూ, మామిడి; 2. అక్షోటము*: చూ, పోఁక; 3. జలమధూకము*. చూ, మధూకము

కీర్ణకోశము, సం. వి. అ. పుం. భగవిశేషము: చూ, భగము 12.

కీర్ణము, సం. విణ. 1. కప్పఁబడినది: చూ, ప్రచ్ఛన్నము; 2. చిమ్మఁబడినది: చూ, ఏపులము; 3. నొప్పింపఁబడినది: చూ, వేధితము; 4. విడువఁబడినది: చూ, సముజ్ఝితము.

కీర్తన, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. కీర్తి: చూ, యశస్సు; వా. వి. 2. రాగము: చూ, స్వరము. 2-౧౬.

కీర్తనము, సం. వి. అ. న. 1. పొగడిక: చూ, స్తోత్రము; అం. 2: చూ, భక్తిలక్షణములు.

కీర్తనీయము, సం. విణ. పొగడఁదగినది: చూ, స్తుత్యము.

కీర్తవ్యగౌడబ్రాహ్మణులు, అం. గౌడులలో నొకతెగవారు. యజుర్వేదులు. హిరణ్యకేసీయసూత్రము కలవారు: చూ, బ్రాహ్మణులు.

కీర్తి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ 1. = కీరితి: చూ, యశస్సు; 2. విరివి: చూ, విస్తారము. 1; 3. తేట: చూ, స్పష్టము; 4. అపుసు: చూ, బురద; 5 తావు: చూ, స్థానము. 1; 6. అనుగ్రహము: చూ, సాకతము. 2; అం. 7: చూ, ఐశ్వర్యములు. అం. 8. కీర్తికి ఉపమానములు:— చంద్రుఁడు, వెన్నెల, హంస, మరుగు, ముత్యము, వెండి, రజితాద్రి, హిమాద్రి, శివుఁడు, మంచు, శంఖము, అమృతము, కామధేనువు, కల్పవృక్షము, ఉచ్చైశ్శ్రవసు, ఐరావతము, పాలు. గజదంతము, సింహము, గంగ, సరస్వతి, నారదుఁడు, మంచిగంధము, కర్పూరము, వజ్రము, నక్షత్రములు, తెల్లపువ్వు, బలభద్రుఁడు.

కీర్తించు, సం. స. క్రి. పొగడు; భార. ఆది. 3, ఆ. 20: చూ, స్తుతించు.

కీర్తితము, సం. విణ. పొగడఁదగినది: చూ, స్తుత్యము.

కీర్తితాశము, అం: చూ, జన్యతాశములు.

కీర్తిప్రతాపసుభగత్వము, అం: చూ, నాయకస్వరూపము.

కీర్తిబంధము, అం: చూ, ఉద్ధితకరణబంధములు: (చూ, బంధములు.)

కీర్తిభాజుఁడు, సం, విణ. జ్ఞ. కుంభసంభవుఁడు: చూ, ద్రోణుఁడు.

కీర్తిసుంతుఁడు, సం. వి త్. పుం. వసుదేవుని పెద్దకొడుకు: చూ, పుత్రుఁడు. 1.

కీర్తిశేషుఁడు, సం. వి. అ పుం. కీర్తినిభూమియందు వదలి శరీరమును చాలించినవాఁడు. "రాముఁడు కీర్తిశేషుఁడయ్యె."

కీర్మి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. పలాశము*: చూ, మోదుగు; 2. కొమ్మ: చూ, శాఖ; 3. చిన్నసూరకత్తి: చూ, రిష్టి. 2-గఁ.

కీర్షంతబ్రాహ్మణులు, అం. మహారాష్ట్రులలో నొకతెగవారు. ఋగ్వేదులు. ఐతరేయబ్రాహ్మణమునకుఁ జేరినవారు. ఆశ్వలాయన సూత్రమువారు. వీరు గోమాంచల నది సమీపమున పంచక్రోశదేశమందు నివసించియున్న పన్నిద్దరు బ్రాహ్మణుల సంతతివారనియు సహ్యాద్రికాండమునఁ జెప్పియున్నది: చూ, బ్రాహ్మణులు.

కీల, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. మోఁచేతిదెబ్బ.

కీలక, సం. వి. అ. పుం: చూ, సంవత్సరము. (రూ-కీలకము.)

కీలకము, సం. వి. అ. పుం. 1. —పై.—; 2 శివకము, పసులఁగట్టెడు గూటము: చూ, స్తంభము. 1-ఎ; 3. అగ్ని: చూ, నిప్పు; అం. 4: చూ, సంయుతాస్త్రములు: దే. వి (1) జీవస్థానము: చూ, మర్మము. 1. (రూ-కీలు-కిటుకు.)

కీలప్రతికీలన్యాయము, న్యా. గట్టితనమునకై యిఱువైపుల మేకులు బిగించినవిధమున నొకప్రమాణమున కవష్టంభకముగా మఱొకప్రమాణమును జూపుదురు. అట్టిచో విది ప్రయుజ్యమానమగును.

కీలము, సం. వి. అ న. 1. జలము: చూ, నీరు. 1; పుం. 2. మంట: చూ, వహ్ని. 1-ఎ; 3. మొరడు, స్థాణువు: చూ, వృక్షము; 4. గమిక, శంకువు: చూ, మేకు; 5. చిల్లకోల, తోమరము: చూ, సర్వల. బాణము. 1-ఎ; 6. కూర్పరము: చూ, హస్తము. 1-ఎ; 7 = కిల్ల. లేశము: చూ, స్వల్పము. (ఇది కడపటియర్థముతక్కఁ దక్కినయర్థములయందు ఆకారాంత స్త్రీలింగము అగును.) వా. 8. స్త్రీ. కేసరము.

కీలరి, వై. విణ. (కీలు + అరి) కీలెఱిగినవాఁడు: చూ, మర్మజ్ఞుఁడు.

కీలసంస్పర్శము, సం. వి. అ. పుం. ఒకానొకచెట్టు: చూ, వృక్షము.

కీలాధి. సం. వి. ఇ. పుం. కడలి: చూ, సముద్రము.

కీలారము, దే. వి: చూ, రూ-కిలారము; భో. 6, ఆ 313.

కీలారి, దే. వి: చూ, రూ-కిలారి; భార. విరా. 1, ఆ. 100.

కీలాలము, నం. వి. అ. న. 1. నెత్తురు: చూ, రక్తము. 1; 2. జలము: చూ, నీరు. 1; 3. పాము వడిగెభాగము: చూ, సర్పము. 1-ళ-(ఱ); 4. కెంపు: చూ, రత్నము. (1)-1-ఎ; 5. తేనె: చూ, మధువు. 5.

కీలాలపుఁడు, సం. వి అ. పుం. రక్కసుఁడు: చూ, రాక్షసుఁడు. 1.

కీలి, సం. వి. నీ. పుం అగ్ని: చూ, నిప్పు.

కీలించు, స. స. క్రి. తగుల్చు: చూ, పెట్టు. 5.

కీలితము, సం విణ. కట్టఁబడినది: చూ, నీతము.

కీలితుఁడు, సం. విణ. చౌర్యాద్యపరాధమున బొండకొయ్య మొదలగువానిచేతఁ గట్టువడినవాఁడు: చూ, సంయమీఁడు.

కీలు, వై. వి. 1. కపటము: చూ, వ్యాజము. 1; 2. కీలకము; నై. 3, ఆ. 139: చూ, మర్మము. 1; 3. ఉపాయము; భో. 6, ఆ. 103: చూ, వెరవు; 4 = కీల. ఎముకకీలు, సులభముగ యిటునటు వంగుట తిరుగుట లోనగు వాని కనుకూలముగా నేర్పఱచినమఱి (లేక) సూత్రము. సంధి; విజ. 1, ఆ. 106: చూ, సంధి. 7-14: (చూ, శల్యము. 1-ఉ.)

కీలుఁడు, సం. వి. అ పుం. ముక్కంటి: చూ, శివుఁడు.

కీలుకత్తి, వై. వి. మఱికత్తి: చూ, రిష్టి 2-గఁ.

కీలుకాఁడు, వై. వి. తారి, దారి; భార. ద్రో. 3, ఆ. 62: చూ, సూత్రధారుఁడు.

కీలుకొను, ద్వ. అ. క్రి. 1. తగుల; నై. 3, ఆ 42: చూ, లంకించు. 1; 2. నాటు: భార. కర్ణ. 1, ఆ. 27: చూ, మొలవేయు. (ప్రే. కీలుకొలుపు.)

కీలుగంటు, ద్వ. వి. జాఱుగాముడిచిన వెండ్రుకలమూమిడి. రూ-కీల్గంటు ధమ్మిల్లము: చూ, వేనలి (ఇట్లు కీలుజడ-కీల్జడ; కీలుముడి-కీల్ముడి.)

కీలుగుడ్డ, వా. వి. కీలురంగుచేసిన బట్ట.

కీలుఁడు, వై. అ. క్రి: తగులు; (ప్రే. కీలుపఱచు భాగ. 5, స్కం. 1, ఆ. 17.): చూ, లంకించు. 1.

కీలుబొమ్మ, ద్వ. వి. 1. సూత్రధారియనఁబడు స్త్రీ: చూ, స్త్రీ 1-ళం; (1-ఎళం); వా. 2. ఎముకతో నమర్పఁబడిన బొమ్మ. (రూ.కీల్బొమ్మ.)

కీలెఱిగి వాతఁబెట్టినట్లు, లో. సంధి తెలిసికొని రక్షవేసినట్లు.

కీల్గంటు, ద్వ. వి: చూ, రూ-కీలుగంటు.
కీల్బొమ్మ, ద్వ. వి: చూ. రూ-కీలుబొమ్మ.
కీవాఁడ, దే. వి. ఊరుచుట్టునుండు పాటిపొలము: చూ, భూమి. 1-ళ.
కీశ, సం. వి ఆ. స్త్రీ. చక్కెరకేళి అరటి*: చూ, రంభ. 2.
కీశపర్ణము, సం. వి. అ. పుం. ఉత్తరేణి*: చూ, శైఖరికము.
కీశపర్ణి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. —పై.—
కీశము, సం వి. అ. పుం. 1. కోతి: చూ, వానరము; 2. దిక్కులనడిమిచోటు: చూ, దిగంతరము; 3. పక్షి: చూ, పక్షి; ఏణ. 4. దిసమొలది.
కీశవల్లి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ఉత్తరేణి*: చూ, శైఖరికము.
కీఱకడు, సం. వి. అ. పుం. 1. యుద్ధమందు నేర్పరి: చూ, సమర్థుడు; 2. వెలుగు తేడు: చూ, సూచకుడు
కీస, వా. అవ్య. కొంచెము; కా. శీ. ఏ, ఆ. 214: చూ, స్వల్పము. "కీసవాఁ వచ్చినది".
కీసబీసతీస, వా. వి. ఒకరకము అరటి: చూ, రంభ. 2.
కీసర, దే. వి. 1. తిత్తిలోనగువాని లోపలిపొర; హంస. 4, ఆ 156: చూ, హర్షణము. 3-3; విఱ. 2. అల్పము "కీసరవాలు"మొ: చూ, స్వల్పము.
కీసరబాసర, వా. వి. అర్థముగాని భాష.

కు

కు, నం. వి. ఉ. స్త్రీ. 1. పుడమి: చూ, భూమి 1. (ఇది తెనుగున వ్యస్తముగా ప్రయోగింపఁబడదు:—కుతలము, కుధరము ఇత్యాది సమస్తపదములు ప్రయోగింపఁబడును.) 2. సారాయి: చూ, సుర. 1; విజ. 3. వృత్తియందుఁ గుత్సితశబ్దమునకు వచ్చు నాదేశము. "కుజనుఁడు, కుతర్కము" మొ; అవ్య. 4. అల్పము: చూ, స్వల్పము. "కోష్ణంకవోష్ణం"; 5. దోషము: చూ, వృజినము; "త్యజేత్కుజనసంగతిమ్."; 6. దూఱు: చూ, నింద. 1. "కుభోజనమ్"; 7. వారణము: చూ, నిరోధము. 1; దే. అప. (1) షష్ఠీవిభక్తియందు వచ్చెడు ప్రత్యయము. "రామునకు-సోమునకు" మొ: చూ, కి; పా. క్రి. (2) ఈ ధాతువు యుష్మదర్థములగు పర్ణకంబయగు ఉదా:—ఈకు, నీకు, మీకు. యుష్మదర్థ మనఁగా 'నీవు' అను నర్థము గలది. ఈకి. నీకి. నాకి, మీకి యనుట తప్పు. (3) ఉకార బుకారంబులకు "కు" షష్ఠిపరమగుచో నగాగమంబు తఱుచుగనగు:— రామునకు-గురువునకు; ధాతృనకు-నేతృనకు. తఱుచుగ నమటచే ఒచ్చుకు-ఉత్సవమునకు, వంతుకు ఇత్యాది మహాకవి ప్రయోగంబు లెక్కఁడనేనిఁ గలవు.
కుంక, దే. వి. బాలవిధవ, రండ: (చూ, విధవ): చూ, స్త్రీ 1-ళ-(ఁ). (రూ-కుంకి.)
కుంకటి, వై. వి. రూ-కూఁకటి. 1. జుట్టు: చూ, సిక. 1; 2. పిల్లజుట్టు: చూ, సిక. 1-ఁ. విజ; 3. ప్రధానము: చూ, శ్రైష్ఠ్యము. "కుంకటివేరు" మొ
కుంకటివేరు, ద్వ. వి. తల్లివేరు. రూ-కూఁకటివేరు: చూ, వేరు. 1. (ద్విబీజదళ వృక్షములకు మాత్రము కుంకటివేరు ఉండును. ఉదా:— మట్టి, మామిడి, చిక్కుడు, తుమ్మ, ఆవ మొ.)
కుంకుడు, దే. వి: చూ, ఫేనిలము. 2*.
కుంకుడుఁబురువు, దే. వి. ఒకానొక యెఱ్ఱిపురుగు: చూ, పురుగు.
కుంకుమపుష్పము, మి. వా. వి. (కుంకుమము + పుష్పము.) అగ్నిశిఖయను అంగడిచినుసు: చూ, వహ్నిశిఖము. 1. (రూ-కుంకుమపూవు.)
కుంకుమప్రియము, సం వి. అ. పుం. వేళ్ళయందు కాయలుకాచుమేడి*: చూ, మేడి.
కుంకుమము, సం.వి.అ.న. 1: చూ, కుంకుమపుష్పము. 2. కుంకుమ*: అగ్నిశేఖరము.
కుంకుమము, వై. వి 1.= కుంకుమమ్ నుండఁ బెట్టుకొను రాగద్రవ్యవిశేషము, చెందిరము: చూ, సింధూరము. 1; 2: చూ, కుంకుమపుష్పము.
కుంగని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ మహాజ్యోతిష్మతి*: చూ, మానేరు.
కుంచనము సం. వి. అ. న. కంటితెవులు: చూ, హర్షణము. 3-ళ.
కుంచఫల, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. గుమ్మడి*: చూ, మహాఫలము.
కుంచము. సం. వి అ. పుం. 1. = కుంచము. నాలుగుమానికెలు, ¼ తూము, ⅛ ఇరుస: చూ, ప్రస్థము 2; 2. చామరము: చూ, సురటి; 3. బ. పాలిండ్లు: చూ, స్తనము. 1-ఎ.
కుంచి, సం. వి. ఇ. పుం. అష్టముష్టిపరిమాణము.
కుంచిక, సం. వి ఆ. స్త్రీ 1. బీగముతీసెడు వంకర యినుపకమ్మి, కుంచెకోల: చూ, బీగము. 2. గురివెంద*: చూ, తులాబీజము; 3. సల్లజీలఁగి*: చూ, సుషవి. 2-ఁ; 4. మెంతి*: చూ, మేంధి; 5. ఒకానొకచేప: చూ, మత్స్యము. 1.
కుంచిత, అం: చూ, సంచారీభావమునఁ బుట్టిన దృష్టులు. (రూ-కుంచితము.)
కుంచితము, సం. వి. అ. న 1. ఒక విధమగు నిద్దుర: చూ, స్వప్నము. 2; 2. ఒకవిధమగు తెప్పపాటు అనఁగా కనుతెప్పవంచుట; 3 గ్రంథితగరము: చూ, లోహము. 1; 4. క్రింది ప్రక్క తాను దీర్ఘముగాఁ జూచుట; విజ. 5. వంకరైనది: చూ, వంకర; అం. 6: చూ, ప్రచారములు; 7: చూ, గండక్రియలు; 8: చూ, చరణక్రియలు; 9: చూ, కరణములు; 10: చూ, పుటక్రియలు.
కుంచియ, వై. వి. రూ-కుంచె. 1. = కుంచిక. చామరము; కళా. 8, ఆ. 230: చూ, సురటి; 2. సాలెవాఁడు పడుగు సరిచేసెడు సాధనము: చూ, మగ్గము; 3. చిత్తరువు వ్రాసెడు తూలిక: చూ, లేఖిని; 4 కుచ్చు, పట్టులోనగువాని కుచ్చు: చూ, జడగంది; 5. కుచ్చెయిడినబట్ట: చూ, వస్త్రము. 1-ఇఁ; 6. కుంచెకోల. రూ-కుంచె: చూ, బీగము, 7. గోడకు సున్నము కొట్టెడు మట్ట: చూ, మట్ట. 4.
కుంచులిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. కంచులిక: చూ, వస్త్రము. 1-ఎ.
కుంచె, వై. వి. = కుంచిక చూ, రూ - కుంచియ (కుచ్చు-పా. 1, ఆ. 24; సాలెవాఁడు పడుగుసరిచేసెడు సాధనము-హంస. 2, ఆ. 11; చామరము - దాంతు. 2, ఆ. 172.)
కుంచెకోల, ద్వ. వి. కుంచిక: చూ, బీగము.
కుంచము, వై. వి. = కుంచము: చూ. ప్రస్థము. 2.
కుంచు, దే. క్రి. క్రుంగజేయు; కవిక. 2, ఆ. 101.

కుంజకంబళ, అం: చూ, తంత్రములు.

కుంజము, సం. వి అ. పుం. న. 1. పొదరిల్లు: చూ, దనము. 1; 2. కంటిక్రింద మొదలు చెక్కిళ్ళపార్శ్వము, హనువు: చూ, పార్శ్వము. 2; 3. ఏనుఁగుకటుమరలు: చూ, పార్శ్వము. 2; 4. ఏనుఁగుకొమ్ము: చూ, పల్లు. 1; చూ, హస్తి. 1-(ఉ); పుం. 5. కొండ: చూ, పర్వతము.

కుంజర, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. ఏఱుజాజి*: చూ, సుభిక్ష; 2 పటల*: చూ, స్థాలి. 2; 3. ఆఁడుఏనుఁగు: చూ, హస్తి. 1-(ఉ.)

కుంజరక్షీరమూలము, సం. వి. అ. న. మూలకము*: చూ, ముల్లంగి.

కుంజరపిప్పలి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ గజపిప్పలి*: చూ, పిప్పలి. 1.

కుంజరము, సం. వి. అ. పుం. 1. ఏనుఁగు: చూ, హస్తి; 2. కేశము: చూ, వెండ్రుక. 1; 3. ఉత్తరపదమైనచో శ్రేష్ఠము; చూ, శ్రైష్ఠ్యము; 4. రచ్చమాను*: చూ, రచ్చ. 7. (రావి అని కొందఱు.)

కుంజరాక్షి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. గచ్చ*: చూ, సొమ్మాజి.

కుంజరారాతి, సం. వి. ఇ. పుం. నెరుము: చూ, శరభము 1. (ఇది విచార్యము).

కుంజరాలుకము, సం. వి. అ. న. ఒకరకము ఆనబ*: చూ, సొఱ.

కుంజరాశనము, సం. వి. అ. పుం. పిప్పలము*: చూ, రావి.

కుంజరి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ఆఁడేనుఁగు: చూ, హస్తి 1-(ఉ).

కుంజరుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. ఇనుఁడు: చూ, సూర్యుఁడు; 2. నలువ: చూ, బ్రహ్మ. 1; 3. కుంజరుఁడను ముని: చూ, ముని. 1.

కుంజలము, సం. వి. అ. న. పులియఁబెట్టిన కడుగునీరు: చూ, శుక్తము. 1.

కుంజవల్లరి, సం. వి. ఈ స్త్రీ. కుంజిక*: చూ, నికుంజికామ్లము.

కుంజిక, సం. వి. ఆ స్త్రీ. 1. నల్లజీలకఱ్ఱ*: చూ, సుషవి 2-ఁ; 2. కుంజవల్లరి*: చూ, నికుంజికామ్లము.

కుంట, వై. వి. 1. = కుండమ్. కొలను: చూ, సరస్సు. 1.ఁళ; 2 రూ - గుంట. పల్లము: చూ, రంధ్రము. 1-ఁ; 3. చెఱువు: చూ, సరస్సు. 1; 4. ఒకఘనగజము. (ఒక గజము పొడవు-ఒక గజము వెడల్పు - ఒక గజము లోతు (లేక) ఎత్తుగల ప్రదేశమును కుంట అందురు.) "చెఱువు ఎన్నికుంటలు త్రవ్విరి."

కుంటకము, సం. విణ. క్రొవ్వినది: చూ, స్థూలము. 2.

కుంటదూలము, దే. వి. కడదూలమునకును గోడకును నడ్డముగా నుండు చిన్నదూలము: చూ, రూ-గుంటదూలము.

కుంటనేల, దే. వి. పదియాఱుబారల పొడవు వెడల్పుగల నేల: చూ, భూమి. 1-ఱ.

కుంటసుక్క, దే. వి. ఒకానొక చేఁప: చూ, మత్స్యము. 1.

కుంటి, దే. విణ. రూ-కుంటు. 1. కాలువిటికివాఁడు, భంజుఁడు; భార. ఆర. 1, ఆ. 301: చూ, సూరసూతుఁడు; 2. కుంటు, పంగువు. స్వభావమునఁ గాలులేనివాఁడు; కా. 5, ఆ. 179: చూ, సూరసూతుఁడు; (రూ- కుంటు-కుంటుపిచ్చుక - పిచ్చుక కుంటి-పిచ్చుకకుంటు-పిచ్చుగుంటు.)3. పంగుత్వము, కుంటు: చూ, సొట్ట.

కుంటికత్తె, వై. వి. తార్చునట్టిస్త్రీ; ఆం. పదా. 2-66: చూ, శంభళి. (రూ-కుంటిన కత్తియ - కుంటినకత్తె - కుంటెన కత్తియ - కుంటెనకత్తె.)

కుంటిగాము, ద్వ. వి శనిగ్రహము: చూ, శని.

కుంటిది, వా. వి. పంగుస్త్రీ: చూ, పిచ్చుక కుంటిది.

కుంటినకత్తియ, వై. వి. = కుట్టని: చూ, రూ-కుంటికత్తె (రూ-కుంటినకత్తె.)

కుంటు, దే. విణ: చూ, రూ-కుంటి. 1-2-3; అ. క్రి. 4. కాలు నేలఁ జక్కఁగా మోపక నడచు; భో. ఏ, ఆ. 31: చూ, కుంటుగించు.

కుంటుగించు, దే. అ. క్రి: చూ, కుంటు. 4.

కుంటుపడు, ద్వ అ క్రి. 1. కుంటియగు; భార, ఆను. 4, ఆ. 285: చూ, సొట్టపడు; 2. చెడు; జై. 4, ఆ. 101: చూ, నశించు; 3. తగ్గు; రామా. 8, అ. 153: చూ, క్రుక్కు. 9; 4. తెగు; రాఘ. 4, ఆ. 169: చూ, భేదిల్లు. 2.

కుంటుపిచ్చుక, దే. విణ. కాలులేనివాఁడు; పాండు. 5, ఆ. 281: చూ, సూరసూతుఁడు.

కుంటువాఱు, దే. అ. క్రి. (కుంటు + పాఱు) బలహీనమగు; అచ్చ. బాల. కాం. 42: చూ, వలియు.

కుంటెన, వై. వి. 1. రూ-కుంటెనకాఁడు-కుంటెనీఁడు. తార్చెడువాఁడు; రాజ. 2, ఆ. 70: చూ, దూతుఁడు; 2. కుంటెన కుచ్చులు. ఈడ్పులనెడు చెవినగ: చూ, భూషణము. 2. (కుంటేళ్లు అని వాడుక).

కుంటెనకత్తియ, వై. వి. = కుట్టని. తార్చునట్టి స్త్రీ. రూ-కుంటెన కత్తె: చూ, శంభళి.

కుంటెనకాఁడు, వై. వి. = కుట్టన. తార్చువాఁడు; విక్ర. 8, ఆ. 54. (స్వార్థమునకాఁడు): చూ, దూతుఁడు (రూ-కుంటెనీఁడు.)

కుంటెనకుచ్చులు, వై. వి. బ ఈడ్పులనెడు చెవినగ: చూ, భూషణము 2 (కుంటేళ్లు అని వాడుక)

కుంటెనముడి, ద్వ. వి. తాటాకుల పుస్తకమునకు నడుమనుండెడు దారపుముడి.

కుంటెనీఁడు, వై. వి. (కుంటెన + ఈఁడు) = కుట్టన; విక్ర. 7, ఆ. 124: చూ, రూ-కుంటెనకాఁడు.

కుంఠకుఁడు, సం. విణ. = గొంటు: చూ, మూర్ఖుఁడు.

కుంఠనము, సం. వి. అ. న. మొక్కబోవుట.

కుంఠము, సం. వి. అ. పుం. 1. మొనఁబోయిన యాయుధము: చూ, బాణము. 1-ఁ; 2. పొరపాటు: చూ, ప్రమాదము; 3. వజ్రము: చూ, రత్నములు. 1-ఴ. 4. పాము. చూ, సర్పము; 5. ఖర్వము: చూ, హ్రస్వము 2.

కుంఠితము, సం. విణ. మొక్కబోయినది: చూ, సంకుచితము.

కుంఠుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. అవివాహితుఁడు: చూ, పెండ్లి లేనివాఁడు. 2. తెలివిలేనివాఁడు: చూ, మూర్ఖుఁడు; 3. అలఁచు: చూ, సోమరి; (వికృతి-గొంటు అని పుంక.)

కుండ, వె. వి. = 1. మట్టిపాత్రము: చూ, భాండము 1, 2. మేద మీఁదికళము; య. 1, ఆ. 78: చూ, భాండము. 3-ఐ;

3. గుండ్రనికుండ; ఆం, భా. ద్వి. 246: చూ, భాండము. 3-గఽ; 4. ఘటము: చూ, భాండము. 3; 5. తైలాదిపాక పాత్రము: చూ, పాత్రము. 6; 6. ఇరుసుతగిలించెడు బండి కంటినడిమిగుబ్బ; భార. కర్ణ. 3, ఆ. 350; బ. 7. ఏనుఁగు కుంభస్థనము; అచ్చ. బాల. కాం. 20: చూ, హస్తి; 1-(ఱ3); (వృత్తియందు పాత్రమాత్రపరము. "కంచుకుండ - బంగరుకుండ" మొ.); వా. 8. సోఁటకపు పొక్కు.

కుండంగము, సం. వి. అ. పుం. పొదరిల్లు: చూ, సదనము. 1. (చెట్లచేత మూయఁబడినతావు).

కుండఁగి, దే. వి. కొండముచ్చు: చూ, వానరము. 1-ఴ. (రూ-కొండంగి).

కుండకబ్రాహ్మణులు, అం. మహారాష్ట్రబ్రాహ్మణులలో నొకతెగ. వీరు బ్రాహ్మణునివలన బ్రాహ్మణజారిణీయందు కలిగినవారు. వీరిలో ఆపస్తంబసూత్రులును ఆశ్వలాయన సూత్రీయులును గూడ కలరు: చూ, బ్రాహ్మణులు.

కుండకీటుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. చెడిపోయిన బ్రాహ్మణస్త్రీ కొడుకు: చూ, సూనుఁడు. 1-గగ; 2. దాసిని కామించిన వాఁడు: చూ, వలపుకాఁడు; 3. చార్వాకవచనవాక్యము లెటిం గినవాఁడు.

కుండగోఁకరి, ద్వ. విణ. (కుండగోఁకు + అరి) వంటవాఁడు; ద్వి. నళ. 2. భా. 299: చూ, సూపకారుఁడు.

కుండగోలకము, సం. వి. అ. న. పులియఁబెట్టిన కడుగునీరు: చూ, శుక్తము. 1.

కుండగోలదాల్చి, ద్వ. వి: చూ, సన్న్యాసి. 1.

కుండపాయ్యము, సం. వి. అ. పుం. జన్నము: చూ, యజ్ఞము.

కుండపోఁగులు, ద్వ. వి. బ. కుండల విశేషము; నీలా. 3, అ. 49: చూ, భూషణము. 2-ఴ-(ఴ.)

కుండబిరుసులు, దే. వి. బాణసంచులోని విశేషము: చూ, బాణ సంచు.

కుండమార్చు, ద్వ. స. క్రి. ఒకటినిచ్చి మఱియొకటిని బుచ్చుకొను.

కుండమార్పు, ద్వ. వి. ఒకటినిచ్చి మఱియొకటిని బుచ్చుకొనుట; కా. 5, ఆ. 19: చూ, వినిమయము. 1.

కుండము, సం. వి. అ. న. 1. వంటకుండ: చూ, భాండము. 3; 2. కలశము: చూ, భాండము. 3-3; 3. తైలాదిపాకపాత్రము: చూ, పాత్రము. 6; (ఈ యర్థములం దిది ఆకారాంత స్త్రీలిం గము నగు.); 4. గుడిలోనిగుంట, స్వర్ణతటాకము: చూ, సరస్సు. 1; 5. హోమగుండము: చూ, వహ్ని; 1-3ఽ; 6. తూనికగుండు: చూ, (పడికట్టు) రత్నములు. 1-గఽ-(గఽ); 7. దాఁచుకొన్న సొమ్ము: చూ, విత్తము, 1: (చూ. లిబ్బి. 2); పుం. 8. కొండ: చూ, పర్వతము. 1.

కుండరాసి, వై. వి. = కుంభరాశి: చూ, రాశి. 2.

కుండలచ్ఛదము, సం. వి. అ. న. అటకమామిడి*: చూ, మామిడి. 1.

కుండలము, సం. వి. అ. న. 1. పోఁగు (యజ్ఞము చేసినవారు ధరించు కర్ణభూషణము.): చూ, భూషణము. 2-ఴ-(ఴ); 2. = గుండ్రము: చూ, వర్తులము; 3. త్రాడు: చూ, సూత్రము. 1. అం. 4: చూ, లక్షణాంగములు. (పాదతలరేఖలు.)

కుండలి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. ఉప్పి*: చూ, లవణి (నల్లఉప్పి అన కొందఱు); 2. తిప్పతీఁగ*: చూ, సోమవల్లి; 3. గొండ్లి; భార. విరా. 1, ఆ. 240: చూ, నృత్యము; న్. పుం. 4. పాము: చూ, సర్పము; 5. నెమలి: చూ. మయూరము; 6. నీటిజేఁడు: చూ, పరుఁజుఁడు; 7. కోవిదారము*: చూ, దేవ కాంచనము; 8.కుబేరుఁడు: చూ,శ్రీదుఁడు; విణ. 9. పోఁగులు గలవాఁడు, యజ్ఞముచేసినవాఁడు; అం. 10: చూ, ఉద్ధ తము. 2.(కుండలీనృత్యము.)

కుండలించు, సం. స క్రి: చూ, సున్నచుట్టు.

కుండలినాగబంధము, అం: చూ, అలంకారము. 9.

కుండలీకరణము, సం. వి. అ. న: చూ, సున్నచుట్టట.

కుండలినృత్యము, అం. కుండలి: చూ, ఉద్ధతము. 2.

కుండానుఁగు, ద్వ. వి. (కుండ + ఆనుఁగు): చూ, గోరక్షి.

కుండాశి, సం. విణ. న్: చూ, భగభక్షికుఁడు.

కుండి, సం. వి ఈ. స్త్రీ. 1. కమండలువు, గిండి: చూ, పాత్రము. 6; 2. వంటకుండ: చూ, భాండము. 3-3; దే. వి. (1) నలుచదరపునూయి: చూ, రూ-కుండియ.

కుండిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. రసాతలము. పాతాళలోకములలో నొకటి: చూ, లోకము. 1.

కుండికామతము, అం: చూ, తంత్రములు.

కుండినము, సం. వి.అ.పుం. కుండినమనుపట్టణము: చూ,దేశము.

కుండినుఁడు, సం. వి. అ. పుం. కుండినుఁడనుమునిః చూ, ముని. 1.

కుండియ, దే. వి. నలుచదరపు నూయి, రూ-కుండె: చూ, సరస్సు. 1-గఽ-(ఴ). (కాకినాడపట్టణములో కట్టబడియున్నది.)

కుండీ, —పై.—

కుండీరుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. మానిసి: చూ. మనుష్యుడు: విణ. 2. బలవంతుఁడు: చూ, లావరి.

కుండుఁడు, సం.వి. అ. పుం. గూఢజుఁడు, మగడుండఁగ అంకు మగనికిఁ బుట్టినకొడుకు: చూ, సూనుఁడు. 1-గఽ.

కుండె, దే. వి: చూ, రూ-కుండియ.

కుండెవల, దే. వి. ఒకరకమువల: చూ, వల. 1.

కుండ్రిణాచి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. తెల్లబల్లి: చూ, బల్లి.

కుంతము, సం. వి. అ. పుం. 1 = కొంతము, ఈఁటె: చూ, బాణము. 1-గఴ; 2. పాశాయుధము: చూ, బాణము, 1-ఴఽ; 3. కోపభావము: చూ, రోషము; 4.అడవి గోధుమలు, గవేధుకము: చూ, ధాన్యము; అం. 5: చూ, దిక్పాలాయుధ ములు; 6: చూ, బాణము. 1.

కుంతలపక్షము, సం. వి. అ. పుం. కేశపుమూహము: చూ, వెండ్రుక 1.

కుంతలము, సం. వి. అ. పుం. 1. కేశము: చూ, వెండ్రుక. 1; 2. జవము: చూ, వేగము. 3; 3. నాఁగలి: చూ, లాంగలము; 4. పాము; చూ, సర్పము; వా. 5. = కొంతము. కుంతా యుధము. (ఇది విచార్యము): చూ, బాణము. 1-గఴ; 6. యవలు: చూ, ధాన్యము; అం. 7: చూ, దేశములు

కుంతలవర్ధనము, సం. వి. అ. పుం. గుంటగలగర*: చూ, భృంగరాజము. 1.

కుంతలిక, సం. వి. అ. స్త్రీ. కవ్వముగు త్తి: చూ, పాలిక.
కుంతలోశీరము, సం. వి అ. న. నూఁగుచోస*: చూ, దోస.
కుంతాలము, సం. వి. అ. పుం. = కోదాడు*: చూ, శ్రీతాళము.
కుంతాళి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. = —పై.—(ఒకరకము తాటిచెట్టు.)
కుంతి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. = గొంతి, పాండవులతల్లి, పాండు రాజు భార్య: చూ, భార్య: 2. రేణుకమను గంధద్రవ్యము: చూ, రాజార్హము: 1-౩-౨; 3. గుగ్గిలపుఁజెట్టు: చూ, మహిసాక్షి; 4. అందుగు*: చూ, పల్లకి.
కుంతీభోజము, సం. వి. అ. పుం. ఆవ్లపంపర*: చూ, పంపరపనస.
కుంతీభోజుఁడు, సం. వి. అ పుం. ఒకానొకరాజు: చూ, రాజు. 1-౩౮.
కుంఫనము, సం. వి. అ. పుం. మూలుగుట: చూ, స్వరము. 2-౪౩-(౪౯.)
కుంభువు, సం. వి. ఉ. పుం. 1. బౌద్ధవిశేషము: చూ, బుద్ధుఁడు; 2. జినచక్రవర్తి విశేషము: చూ, రాజు. 1-౩౯.
కుంద, వై. వి. 1. = గుంధ. కంబము: చూ, స్తంభము; 2. అట్ట హాసకము*: చూ, కూటపుష్పము.
కుందకము, సం. వి. అ పుం. 1. కుందురుష్క-మను గ్రంధ్యము: చూ, రాజార్హము; 1-౫; దే. వి. (1) అభ్యంతరము: చూ, మందలము. 1; (2) లోటు: చూ, లోపము. 2.
కుందనము, దే. వి. అపరంజి: చూ, లోహము. 1.
కుందమము, సం. వి. అ. పుం. పిల్లి: చూ, మార్జాలము.
కుందము, సం. వి. అ. పుం, న. 1. మాఘ్యము*: చూ, హసంతి. 2; (2-ం); పుం. 2. కుబేరుని నిధి: చూ, లిబ్ధి. 2; 3. బండికంటితిరుగుడు: చూ, బండికన్ను; 4. కుందురుష్క-మను గ్రంధ్యము: చూ, రాజార్హము; 1-౫; 5. కత్తులకుఁబట్టు సాన: చూ, రత్నములు. 1, ం౩-(౪౩); 6. పువ్వు: చూ, సుమము; అం. 7: చూ, నిధులు; 8: చూ, జన్యతాళములు: (చూ, తాళము. 2.)
కుందరము, సం. వి. అ. పుం. ఒకరకము తృణము*: చూ, తృణము. 1.
కుందరుకి, సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-కుందురుకి.
కుందరువు, సం. వి. ఉ. పుం: చూ, రూ-కుందురువు
కుందహేతము, సం. వి. అ. పుం. వాయులోకము: చూ, లోకము. 1.
కుందారము, సం వి. అ. పుం. పంది: చూ, సూకరము.
కుంది, దే. వి. దీపముంచు ప్రమిదె: చూ, ప్రమిదె: (చూ, పాత్రము 6.) (తాయిలోనగువానిచే జేయఁబడిన పాత్రము కొందఱు (రూ-కుందియన-కుందెన.)
కుందికాళ్లు, దే. వి. బ. బాలక్రీడావిశేషము: చూ, బాలక్రీడ (కుందేలు నడకలఆట.)
కుందిని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ 1. తామరతీఁగ*: చూ, బిసము. 1. (చూ, సహస్రపత్రము); 2. పద్మసమూహము: రూ, సహస్రపత్రము. 1-౩.
కుందియన, దే. వి: చూ, రూ-కుంది; వి, పు. 7, అ 125.
కుందు, దే. వి. 1: చూ, శోకము; 2. వగ: చూ, దుఃఖము 3 తక్కువ; నై. 7, అ 115: చూ, వెలితి; అ క్రి.4. ఏమి; భార. క్రో. 2, అ. 824: చూ, శోకించు; 5. క్రుంగు; భార. ఆర. 4, అ. 94: చూ, క్రుక్కు- 4; 6 దుఃఖించు: చూ, క్రుక్కు-. 5; 7. తగ్గు; భార విరా. 3, అ. 132: చూ, క్రుక్కు-. 9; 8. కాలుచక్కఁగా నేలనానించి నడచు: చూ, వెళ్లు. 3.
కుందుఁడు, సం వి. అ. పుం. వెన్నుఁడు: చూ, విష్ణువు. 1.
కుందురము, సం. వి. అ. పుం. 1. తుందురుష్క-మను గ్రంధ్యము: చూ, రాజార్హము. 1-౦౬; అం. 2. దర్భలు పదింటిలో నొకటి: చూ, దర్భలు.
కుందురుకము, సం. వి అ. పుం: చూ కుందురము. 1.
కుందురికి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. రూ-కుందరుకి. అందుగు*: చూ, పల్లకి.
కుందురువు, సం. వి. ఉ పుం. రూ.కుందరువు. కుందురము: చూ, రాజార్హము. 1-౫; (1-౧౬).
కుందుతెల్లా, దే. వి ఇక్ష్వారిక*: చూ, శరము: (చూ.తృణము. 1.)
కుందువు, సం. వి ఉ. పుం. కుందురువు: చూ, రాజార్హము. 1-౫.
కుందెన, దే. వి. 1. రూ-కుంది: చూ, ప్రమిదె; 2. వడ్లుదంపు గుంట; భల్లా. 4, ఆ: చూ, తోలగుంట; 3. ఒకానొకచెట్టు: చూ, వృక్షము.
కుందెనకొమ్మ, దే. వి. కుందేటికొమ్ము: చూ, శశశృంగము.
కుందెనగిటి, దే. వి. ఒకానొక బాలక్రీడ: చూ, బాలక్రీడ.
కుందెనగుడి, దే. వి.—పై.—; కాశ. 8, అ. 38.
కుందెలు, దే. వి. చెవులపోతు. రూ-కుందేలు; భార. ఆది. 6, అ. 187: చూ, శశము.
కుందేటికొమ్ము, దే. వి. (కుందేలు + కొమ్ము) 1. కుందెన కొమ్ము: చూ, శశశృంగము; విణ. 2. హాళక్కి: చూ, శూన్యము. 1.
కుందేటివల, దే. వి. కుందేళ్ళనుపట్టు వల: చూ, వల. 1.
కుందేలు, దే. వి: చూ, రూ-కుందెలు. (కుందుచుఁబోవునది. దాఁటుచుపోవునది)
కుంద్రుఁ, సం. వి. అ. స్త్రీ. తెల్లబల్లి: చూ, బల్లి.
కుంపటి, దే. వి. చలికాఁచుకొనుటలోవగువానికై నిప్పులుంచెడు పాత్రము, (నిప్పులచే నవ్వుదానివలెనుండునది) హసంతి; ద్వి. రా. అర 153: చూ, హసంతి.
కుంపె, దే. వి. తాంబూలపాత్రము, రూ-కంపె, (కుప్పెవలె నుండునది) కుప్పె: చూ, పాత్రము. 6.
ంపెన, దే. వి. చెవినగ, అంటుజోడు: చూ, భూషణము. (కుప్పెవంటిది) 2-ం-(౧౧).
కుంపెరుఁగు, దే. వి. (కుండ + పెరుఁగు) అడుగు పెరుఁగు, ద్రప్పము; అం, భా. ద్వి. వై. 259: చూ, పెరుఁగు. 1.
ంపిణి, వా. వి. ఆంగ్లేయ ప్రభుత్వమువారు
కుంబి, సం. వి. అ. స్త్రీ. 1. దుప్పటి, స్థూలశాటకము: చూ, వస్త్రము. 1-౧౦౬; 2. యజ్ఞశాలకు జుట్టు నిడిన అతిగహనమైన వెలుగు: చూ, ప్రాచీనము. 1.
ంభ, సం. వి అ స్త్రీ బోగముది: చూ, వేశ్య.
ంభకము, సం. వి. అ పుం. 1. కుండ: చూ, భాండము. 3; 2. ఊపిరి బిగఁబట్టి చేయు ప్రాణాయామము: చూ, కుంభకాదిత్రయము; అం. 3: చూ, నాడీక్రియలు (రూ-కుంభము).
కుంభకర్ణి, సం. వి. ఈ స్త్రీ. కలశములను జేసెడు ఆఁడుది: చూ, స్త్రీ. 1-౭౪.

కుంభకాదిత్రయము,అం. రేచకము, పూరకమూ, కుంభకము. (3): చూ, త్రయము; (కుంభకము-రూ-కుంభము).

కుంభకారజాతి, ఆం: చూ, జాతులు.

కుంభకారి, సం వి. ఈ. స్త్రీ 1: చూ, కుంభకర్త్రి; 2. కుఱు త్తాంజనము: చూ, రసాంజనము; 3. అడవి ఉలవలు: చూ, సరటి; 4. మణిసిల: చూ, రత్నములు. 1-ఌ-(ఌఌ; 5. కుమ్మరస్త్రీ: కుమ్మరత.

కుంభకారిక, సం. వి. అ. స్త్రీ. అడవి ఉలవలు: చూ, సరటి.

కుంభకారుఁడు, సం. వి అ. పుం.=కుమ్మర: చూ,మృత్కర్తృకుఁడు.

కుంభచ్ఛేదము, సం. వి. అ. పుం. అంకుశము: చూ, సృణి.

కుంభజము, సం. వి. అ. పుం. అశ్వత్థము*: చూ, రావి.

కుంభజుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. గురువు: చూ, ద్రోణుఁడు; 2. అగస్త్యుఁడు : చూ, ముని. 1.

కుంభతుంబి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. అలాబుప్రభేదము*: చూ, సొఅ.

కుంభదాసి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. కట్టని: చూ, కంభళి.

కుంభదీపికాన్యాయము, న్యా. కుండలోఁబెట్టిన దీపము పైకిఁ గావింపకుండినను లోపలనే వెలుఁగుచుండునను రీతి.

కుంభద్రోణముగా, జా. అపరిమితముగా. కడవలతోఁ దూములలో ద్రిమ్మరించునట్లు. "అకాలవర్షంబుఁ గురియింపఁ బంపు మొగుళ్ళగములఁ బగళులు రేలు కుంభద్రోణములు గాఁగ." (హరవిలాసము);"పాదోధరశ్రేణి కుంభద్రోణమ్ములు గ్రుమ్మరించె విమలాంభఃపూరధారావళిఁ." (పాండురంగ); "కుంభ ద్రోణములుగాఁగ వానగురిసెఁ ఘోరాంబుధారాకృతిఁ." (వైజయంతి).

కుంభబీజకము, సం. వి. అ. పుం. గుత్తినెమిలచుగు: చూ, పూతికరజము.

కుంభము, పం. వి. అ. న. 1 గుగ్గిలము*: చూ, మహిసాక్షి; 2. దంతి: చూ, మొహూలకము; 3. తెల్లతెగడ*: చూ, పర్వానుభూతి; పుం. 4. రూ-కుంభి. కుండ: చూ, భాండము. 3-ఐ; 5. ఏనుఁగు కుంభస్థనము: చూ, హస్తి. 1-(ఒఐ); (ఏనుఁగు కుంభస్థనమునఁ దిగువనున్న ప్రదేశము అని అమరుఁడు); 6. కుండెఁడు; 7. వేయిపంట్లు; 8. కుంభక ప్రాణాయామము: చూ, రూ-కుంభకము. 8; 9. అన్నపుదాసి: చూ, సాదము. 1; 10. కుంభరాశి: చూ, రాశి. 2; 11. = గుబ్బ: చూ, మేకుతల; అం. 12: చూ, రాసులు.

కుంభయోని, సం. వి. ఇ. పుం. 1. తుమ్మ*: చూ, తుమికి; 2. ద్రోణాచార్యుఁడు: చూ, ద్రోణుఁడు; 3. అగస్త్యుఁడు: చూ, ముని 1; 4. వసిష్ఠుఁడు: చూ, ముని. 1.

కుంభల, సం వి. అ. స్త్రీ: మంటితిక*.

కుంభశాల, సం. వి. అ. స్త్రీ. కుంభనిర్మాణపు గృహము: చూ, భవనము. 1.

కుంభసంధి, సం. వి. ఇ పుం. కుంభస్తనముల సంధిప్రదేశము: చూ, ఆరక్షము: (చూ, హస్తి, 1-ఐ-(2).

కుంభసంభవుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. అగస్త్యుఁడు: చూ, ముని. 1; 2. ద్రోణాచార్యుఁడు: చూ, ద్రోణుఁడు.

కుంభాండము, సం. వి. అ. పుం. గుమ్మడి*: చూ, మహాఫలము.

కుంభాండి, పం. వి. ఈ. స్త్రీ. —పై —

కుంభాండుఁడు, సం. వి. అ. పుం. బాణాసురుని మంత్రి: చూ, మంత్రి. 1.

కుంభారతి, మి. గ్రా. వి. ఆరాత్రికావిశేషము: చూ, అకఘారతి.

కుంభి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ 1. పినగుమ్ముడు*: చూ, సర్వతోభద్ర. 1-ఐ; ఈ. స్త్రీ. 2. కలిగొట్టు*: చూ, స్థాలి. 2; 3. నేలకలి గొట్టు*: చూ, స్థాలి. 2; 4. నీరుబ్బి*: చూ, ప్రద్బలి; 5. తీఁగపాఁచి*: చూ, శైవలము; 6. వంటఱంగు: చూ, భాండము. 3-ఐ; న్. పుం. 7. ఏనుఁగు: చూ, హస్తి; 8. కుమ్మరి: చూ, చక్రి. 5; 9. మొసలి: చూ, మత్స్యము. 1; 10. గుగ్గిలము*: చూ, మహిసాక్షి.

కుంభించు, సం. స. క్రి. (ఊపిరి) బిగఁబట్టు: చూ, బిగఁబట్టు.

కుంభిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. నీటిపాఁచి*: చూ, తృణము. 1; 2 కలిగొట్టు*: చూ, స్థాలి 2.

కుంభికము, సం. వి. అ. పుం. స్త్రీ. 1. కలువకాయ: చూ, సహస్రపత్రము. 1-ఌ-(ఈ); 2. వారిపర్ణి*: చూ, శైవలము.

కుంభి , సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. నేల: చూ, భూమి. 1; 2. ఆఁడేనుఁగు: చూ, హస్తి. 1-(ఐఌ).

కుంభిపాకి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. పినగుమ్మఁడు: చూ, కుంభి. 1.

కుంభిలము, సం వి అ పుం శాలమనుచేఁప: చూ, మత్స్యము. 1.

కుంభీరుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. చోరుఁడు: చూ, క్రమ్ముచు 1; 2. పరులశ్లోక భావముల హరించువాఁడు : చూ, క్రమ్ముచు; 3. కన్నపుదొంగ: చూ, క్రమ్ముచు. 1; 4. భార్యతోడఁ బుట్టినవాఁడు: చూ, శ్యాలుఁడు

కుంభీకము, సం. వి. అ. పుం. 1. పున్నాగము*: చూ, పొన్న; 2. కుంభిక, తీఁగపాఁచి*: చూ, తృణము. 1.

కుంభీనసము, సం. వి. అ. పుం. 1. పాము: చూ, సర్పము. 1; 2. విషజ్వాలలు క్రక్కెడుపాము: చూ, సర్పము. 1-ం.

కుంభీనసి, సం వి ఈ. స్త్రీ. 1. ఆఁడుపాము: చూ, సర్పము; 1-ళ-(ఐఅ); 2. లవణాసురునితల్లి.

కుంభీపాకము, అం: చూ, నరకములు.

కుంభీరమక్షిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ఘోణి, వీరుపట్టీఁగ: చూ, మక్షిక. 1-ఒ.

కుంభీరము, సం. వి. అ. పుం. 1. మొసలి: చూ, మత్స్యము. 1; (కాఱుమొసలి అనికొందఱు ; 2 పాము: చూ, సర్పము.

కుంభీరుఁడు, సం. వి. అ. పుం. దొంగ: చూ, క్రమ్ముచు. 1.

కుంభీలము. సం. వి. అ. పుం. 1. ఒకానొకచేప: చూ, మత్స్యము. ; 2. కాఱుమొసలి: చూ, మత్స్యము. 1; అం. 8: చూ, నరకములు.

కుంభీలుఁడు, సం. వి. అ. పుం. దొంగ: చూ, క్రమ్ముచు. 1.

కుంభుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. కుంభకర్ణుని కుమారుఁడు. ఒకానొక రక్కసుఁడు: చూ, రాక్షసుఁడు. 1; 2. వైశికుఁడు, బహువేశ్యోపభోగరశికుఁడు: చూ, విటుఁడు.

కుంభోలూఖలకము, సం. వి. అ. న. గుగ్గిలము*: చూ, మహిసాక్షి. (కుంభోలూఖలకము అని కొందఱు.)

కుకరి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. చల్లరాఁడు: చూ, దండవిష్కంభము: (స్తంభము. 1-ంఅ.)

కుకరుఁడు, సం. విణ. 1. కుణి, ఈచఁబోయిన చేయిగలవాఁడు: చూ, కోణి; 2. చెడ్డవరితీయురాజు: చూ, రాజు. 1-౩౭.

కుకీలము, సం. వి. అ. పుం. కొండ: చూ, పర్వతము.

కుకుందరము, సం. వి. అ. న. 1. పిఱుఁదిమీఁది గుంత: చూ, రంధ్రము. 1-౬; 2. ఒకానొకచెట్టు: చూ, కుక్కురద్రువు.

కుకుదుఁడు, సం. విణ: చూ, రూ-కూకుదుఁడు.

కుకుభ, సం వి. ఆ స్త్రీ. ఎట్టాకులతోఁటకూర: చూ, శాకము. 1.

కుకురము, సం. వి. అ. పుం. 1. సితావరము*: చూ, శాకము. 1; 2. గండివనము*: చూ, స్థౌణేయము: (చూ, రాజార్హము 1-౩౯); 3. కుక్క: చూ, శునకము; 4: చూ, దేశము.

కుకురుఁడు, సం. వి. అ. పుం. ఒకానొకరాజు: చూ, రాజు. 1-౩౭.

కుకూటి, సం. వి. న్. పుం బూరుగు*: చూ, శాల్మలి.

కుకూలము, సం. వి. అ. న. 1. వసినాటినగుంట; పుం. 2. ముర్మురము క్ష్మము: చూ, (వహ్ని. 1-౩౦); 3. కవచము: చూ, (వహ్ని 1-౩౩) వారవారణము, అం. 4: చూ, అగ్నులు.

కుకృత్యే కోన పండితః, న్యా చెఱుపుచేయుట కెవఁడుచాలఁడు.

కుకోలము, సం. వి. అ. న. కోలి, బదరి*: చూ, రేగు.

కుక్క, వై. వి. = కుర్కుర, వేపి: చూ, శునకము; విణ. 2. కుత్సితము, నికృష్టము, కీడ్వఁబడినది, అధమము: చూ, హీనము. 1.

కుక్కగొడుగు, ద్వ. వి. ఛత్రాకము*: చూ, పుట్టగొడుగు.

కుక్కతొలసి, వై. వి. = కుర్కురతులసి, ఫణిర్జకము*: చూ, హరిప్రియ 3-౬. (దీని ఆకుయొక్క పసరు తామర పోఁగొట్టును.)

కుక్కతోఁకఁబట్టుకొని గోదావరినియీఁదుట లో. ఉదా:-- క్రొత్త వాని సాహాయ్యంబునఁ బ్రత్యయంబునిడికడిఁదిమార్తురఁ బరిమార్తుమంబ శునకవాలంబుఁ బట్టుకొని కడలి గడవఁగడ గుట.(నీతిచంద్రిక.విగ్రహము) (శునకపాలము = కుక్కతోఁక)

కుక్కపాల, ద్వ. వి. వటపత్రిక*: చూ, విశల్య. 6.

కుక్కబూరుగు, ద్వ. వి. ఒకానొకబూరుగు*: చూ, శాల్మలి.

కుక్కముల్లు. ద్వ. వి ఒకానొకరోగము: చూ, రోగము. 1.

కుక్కమూతిపిందె, ద్వ. వి. కాపుడిగినప్పుడు గలిగెడు పిందె: చూ, శలాటువు. 2.

కుక్కమేడి. ద్వ. వి. కాకోదుంబరిక*: చూ, బొమ్మమేడి.

కుక్కవాయింట, ద్వ. వి. శ్వానబర్బర*: చూ, వాయింట. (దీని పసరు చెవిలోపోసిన పోటు, చీము తగ్గును.)

కుక్కవావింట, ద్వ. వి —పై.—

కుక్కి, దే. వి. 1. పల్లము: చూ, రంధ్రము, 1-౧; 2. త్రాళ్ళు వదలి పల్లముపడిన మంచము; భో. 5. ఆ. 288: చూ, మంచము; 3 చిన్నమంచము: చూ, శయ్య. 1-౫-(౫); విణ. 4. మిక్కిలి లోఁతుగలది: చూ, లోఁతు. 2.

కుక్కినపేను, వా. వి. గోటితో నొక్కినపేను. "కుక్కినపేనువలె అణఁగియున్నాఁడు."

కుక్కిపడు, ద్వ అ. క్రి. (కుక్కి + పడు) పల్లముపడు; వి, వు. 4, ఆ 315.

కుక్కు, దే. స. క్రి. (గోరుతో పేను) నొక్కు: (బట్టలు పెట్టెలో) నొక్కు: (గొంతుకలో ముద్ద) నొక్కు మొ: చూ, పిసుకు. 1.

కుక్కుట, అం: చూ, గతులు.

కుక్కుటకము, సం. వి. అ. పుం. 1. గంపపులుఁగు: చూ, బెళగువ్వ; 2. కోడి: చూ, పుంజు.

కుక్కుటధ్వజుఁడు, సం. వి. అ. పుం. కుమారస్వామి: చూ స్కందుఁడు.

కుక్కుటపుదండ, అం: చూ, దండలు.

కుక్కుటమంటపము, సం. వి. అ. పుం. ముక్తిమండపము: చూ, సదనము. 1.

కుక్కుటమర్దకము, సం. వి. అ. పుం. గొడసాల*: చూ, దేవగంధ.

కుక్కుటమస్తకము, సం. వి. అ. న. చవ్యము*: చూ, విష.

కుక్కుటము, సం. వి. అ పుం. 1. = కోడి: చూ, పుంజు; 2. అడవికోడి: చూ, పుంజు; 3. గంపపులుఁగు: చూ, బెళగువ్వ; 4. కపటము: చూ, వ్యాజము. 1; 5. కుక్క: చూ, శునకము; బ. 6. మిణుఁగుఱులు: చూ, నిప్పు; అం. 7: చూ, తిర్యక్కరణ బంధములు; 8: చూ, దండలు; 9: చూ, ఆసనములు.

కుక్కుటాండము, సం. వి. అ. ఫుం. వ్రీహివిశేషము: చూ ధాన్యము.

కుక్కుటాభము, సం. వి. అ పుం. కుక్కుటతుల్యవనచరమను పాము: చూ, సర్పము. 1-౪-(౯).

కుక్కుటాహి. సం. వి. ఇ. పుం.—పై—

కుక్కుటి, సం. వి. ఈ స్త్రీ. 1 ఆఁడుకోడి, పెట్ట: చూ, పుంజు; 2. అసత్యపునటక; 3 బూరుగు*: చూ, శాల్మలి.

కుక్కుటుఁడు, సం. వి. అ. పుం. నేర్పరి: చూ, సమర్థుఁడు; 2. కిరాతపుత్రుఁడు. 3. శూద్రపుత్రుఁడు. (విశ్వకోశము.)

కుక్కుడు, దే. వి. అదుముడు: చూ, పీడనము.

కుక్కుదుఁడు, సం. వి. అ. పుం. సాలంకృత కన్యాదాత: రూ-కూపుదుఁడు.

కుక్కుభము, సం. వి. అ. పుం. 1. గంపపులుగు: చూ, బెళగువ్వ; 2 అడవికోడి; చూ, పుంజు.

కుక్కురద్రువు, సం. వి. ఉ. పుం. ఒకానొకచెట్టు: చూ, కుకుందరము 2

కుక్కురము, సం. వి. అ. న. 1. స్థౌణేయమను గ్రంథ్యము, గండివనము*: చూ,రాజార్హము; 1-౩౯; 2. కాకపుష్పము*: చూ, మాచివత్రి; పుం. 3. రూ-కుర్కురము =కుక్క: చూ, శునకము; 4. దశార్ణదేశము: చూ, దేశము.

కుక్షము, సం. వి. అ. పుం. జఠరము: చూ, భ్రూణము. 1. (చూ, కడుపు)

కుక్షి, సం. వి. ఇ పుం, స్త్రీ. 1. —పై.—; 2. నీలమణి యొక్క తెల్లగాఁ బైకెగయు రేఖారూపదోషము: చూ, రత్నములు. 1-౬-(౨); అం 3: చూ, లక్షణాంగములు: (చూ, కడుపు). 4: చూ, స్త్రీలక్షణాంగములు. (చూ, కడుపు.)

కుక్షింభరి, సం. విణ. ఇ. ఉదరంభరి: చూ, పొట్టకూటివాఁడు.

కుక్షిస్థమక్షికాన్యాయము, న్యా. కడుపులోఁబడిన యీఁగ తినినయన్న మింతయు వెడలగ్రక్కించిన రీతి.

కుక్షిత్వాద్యుతాంజనయతి, ఆఁకలిఉన్నచో రుచిపుట్టును. జిజ్ఞాస ఉన్నచొ చదువు వంటపట్టును.

కుఖనకము, సం వి. అ. పుం. 1. ఎలుక: చూ, మూషికము; 2. పంది: చూ, సూకరము.

కుచండిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. చాఁగ*: చూ, స్రవ.

కుచందనము, సం. వి. అ. న. 1. ఎఱ్ఱగంధము: చూ, వాసన; 1-3; 2. ఎఱ్ఱగంధము *: చూ, పత్రాంగము. 1; 3. కుష్ఠము: చూ, మండలము. 3; 4. బుపజ త్రిరి*: చూ, భూర్జము; 5. కుంకుమము: చూ, వహ్నిశిఖము. 1.

కుచఫలము, సం. వి. అ పుం. దాడిమము.*: చూ, దానిమ్మ.

కుచమర్దనము, సం. వి. అ. న. ఒకరకముబాహ్మరతి: చూ, రతి బంధములు.

కుచము, సం వి. అ. పుం. చన్ను: చూ, స్తనము.1 -౨.

కుచములు, అం: చూ, చుంబనస్థానములు

కుచరుఁడు, సం. విణ. 1. తిన్నఁగా నఁవనేరని వాఁడు; 2. పరుల దోషమును చెప్పువాఁడు, నికృష్టపుమాటలాడువాఁడు: చూ, కువాదుఁడు.

కుచాంగేరి, సం. వి ఈ. స్త్రీ. చుక్రిక*: చూ, పులిచింత.

కుచాననము, సం. వి. అ. న. చూచుకము: చూ, స్తనము.

కుచాలింగనము, సం. వి. అ. న: చూ, ఆలింగనములు (చూ, సంశ్లేషము. 1.)

కుచాశ్లేషము, అం: చూ, ఆలింగనములు.

కుచి-ము, సం. వి. అ. పుం, న. అంభాహి అను చేఁప: చూ, మత్స్యము. 1.

కుచేల, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. చిఱుబొద్ది*: చూ,

కుచేలము, సం. వి. అ. పుం. = కుచ్చెలిగింత. 1. చినిఁగినబట్ట: చూ, వస్త్రము; 1-౬-౨; 2. బైరాగులబొంత (అనికొందఱు:) వస్త్రము. 1-౮ం.

కుచేలి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, కుచేల*: చూ, విద్దకర్ణి.

కుచోద్యము, సం. వి. అ. న. అసహనపుబుద్ధి: చూ, వ్యాజము. 1.

కుచ్చి, దే. వి. చిన్నగుడినె: చూ, సదనము. 1.

కుచ్చితము, వై. విణ. = కుత్సితము, కీడ్వఁబడినది: చూ, హీనము. 1.

కుచ్చితుఁడు, వై. విణ. = కుత్సితుఁడు. చెనఁటి:చూ,వ్యాధుఁడు.2.

కుచ్చిళ్ళు, వై. వి. బ. గుచ్చీరా-కుచ్చెళ్ళు. వలిభము : చూ, పిండె 4.

కుచ్చె, వై. వి. 1. — పై. — (బ. కుచ్చెళ్ళు) (రూ-కుచ్చెల-కచ్చ); 2. కెంపులతోఁ జేసినపని

కుచ్చెతీయు, ద్వ. స. క్రి. (రత్నములను) సానఁబట్టు.

కుచ్చెల, దే. వి. 1. ఎనిమిది గొఱ్ఱులకొలఁది; 2. కంపులతోడి జొన్నచొప్ప లోనగువాని ప్రోవు; 3. కుచ్చె: చూ, పిండె. 4.

కుచ్చెలి, దే. వి: చూ, రూ-కుచ్చలి*:

కుచ్చెళ్ళు, వై. వి. బ = గుచ్చీ: చూ, రూ-కుచ్చెళ్ళు; 2. ఒక రకము బాలికాక్రీడ: చూ, బాలికాక్రీడ.

కుచ్చలి, దే. వి. ఒకదినుసు కూరాకు*: చూ, ఘోలి.

కుచ్చెలిగంత, వై. వి. = కుచేల. 1. రూ-కుచ్చలిగొంత; పర. 1, ఆ. 181: చూ, వస్త్రము; 1-౬-౨; 2. సన్యాసులులోనగు వారు ధరించెడు బొంత. (అని కొందఱు): చూ, వస్త్రము. 1-౮ం.

కుచ్చెలి, బొంత. వై. వి. = —పై.—; య. 3, ఆ. 56. (రూ-కుచ్చెలి-గుచ్చలి.)

కుచ్చు, వై. వి. = గుచ్ఛము. గుత్తి: చూ, పూగుత్తి; 2. పెక్కె-పుగుడ్డయొక్క క్రిందికొన కుచ్చు: చూ, జల్లి. 3. జడ గంట; చూ, భూషణము. 2; బ. 4. కొనచెవినగ: చూ, భూషణము. 2; 5. స్త్రీలజడయందుఁ జేర్చి యల్లుకొనెడి నగ: చూ, భూషణము. 2-౮-(౧౨).

కుచ్చుమీను, వై. వి. మిక్కిలిపుచ్ఛముగల చేఁప, గంతోలము: చూ, మత్స్యము. 1-౨౬.

కుచ్చులమెకము, వై. వి. (కుచ్చులు + మెకము) చమరీమృగము: చూ, సవరపు మెకము.

కుజ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. కాత్యాయనీదేవి: చూ, పార్వతి. 1; 2. శ్రీరాముని భార్య: చూ, సీత.

కుజంభలుఁడు, సం. వి. అ పుం. చంపి దోఁచుకొను దొంగ, పగటిదొంగ. (అని కొందఱు): చూ, క్రముచ్చు. 1.

కుజంభిలుఁడు, సం. వి. అ. పుం. —పై —

కుజనుఁడు, సం. వి. అ. పుం. కుత్సితపురుషుఁడు: చూ, వ్యాధుఁడు. 2.

కుజపుట, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. కృష్ణవల్లి, సురలి*; చూ, తాంబూల వల్లిక.

కుజప్రియము, సం. వి. అ. పుం. విద్రుమము: చూ. రత్నములు. 1-౩-(౪).

కుజము, సం. వి. అ. పుం. 1. చెట్టు: చూ. వృక్షము; 2. కుజయనుదుర్గతి: చూ, నరకము.

కుజలము, సం. వి. అ. న పులికడుగు: చూ, శుక్తము. 1.

కుజవారము, సం. వి. అ. పుం మంగళవారము:చూ. వారము 1.

కుజుఁడు, సం. వి. అ. పుం. అంగారకుఁడు: చూ, వక్రుఁడు. 1. (కుజనకు స్వవర్గములు 3, శుభవర్గములు 11, పాపవర్గములు 5; కుజదశ ఏఁడువత్సరము; కుజునికి మిత్రులు = గురు, చంద్ర, రవులు; శత్రువు = బుధుఁడు; సములు = శుక్ర, శనులు ఇత్యాది; 2.నరకాసురుఁడు: చూ,మహీసుతుఁడు.

కుజ్జకము, సం. వి. అ. పుం. కుజ్జకమను చేఁప: చూ, మత్స్యము. 1-౨౧.

కుజ్జటి, సం వి. ఈ. స్త్రీ. పొగమంచు: చూ. హిమము.

కుటంకము, సం. వి. అ. పుం ఇంటికప్పు: చూ, పటలము.

కుటంగకము, సం. వి. అ. పుం. వృక్షలతాదులుగల యడవి: చూ, విపినము.

కుటంనటము, సం. వి. అ. న. రూ-కుటన్నటము దుంతుగము*: చూ. కోణకము, 2. తుంగముస్తె*: చూ, ముస్తకము

కుటకము, నం. వి. అ. పుం. చల్లరాడు:చూ, దండప్రక్రంభము.

కుటచము, సం. వి. అ. పుం. = కొడిసె. రూ-కుటజము*: చూ, వత్సకము. (అది వర్షర్తువునఁ బూచును).

కుటజము, సం. వి. అ.పుం. 1. = —పై— (రూ-కూటజము); 2. అగిసె*: చూ, శుకనాసము; 3. ద్రోణము*: చూ, తుమికి.

కుటజుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. అగస్త్యుఁడు: చూ, ముని. 1; 2. కుంభజుఁడు: చూ, ద్రోణుఁడు.

కుటన్నటము, సం. వి. అ. వ: చూ, రూ-కుటంనటము.

కుటపము, సం. వి. అ పుం. 1. ఇంటితోఁట: చూ. వనము 2; 2. మానెడు; (విశ్వకోశము): చూ, నేరు.

కుటపుఁడు, సం వి. అ. పుం. కుటపుఁడనుముని: చూ, ముని.1.

కుటమ గణము, సం. వి. అ. పుం. అరుణాశ్వము: చూ. హయము. 1-౧౭.

కుటము, సం. వి. అ. పుం. న. కుండ: చూ, భాండము. 3; పుం. 2. గుడిసె: చూ, సదనము. 1. (గృహము విశ్వకోశము); 3. చెట్టు: చూ, వృక్షము; 4. అంచు: చూ, చెంగు.

కుటరము, సం. వి. అ పుం. చల్లరాడు: చూ, దండవిష్కంభము (రూ-కంతరము).

కుటరాజము, సం. వి. అ. పుం. మెఱుఁగుజెట్టి: చూ, పర్వము. 1-౪-(౪౩).

కుటరి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ 1. చల్లరాడు: చూ, దండవిష్కంభము; 2. కవ్వపుగుత్తి: చూ. మంథానము.

కుటరుణ, సం. వి అ. స్త్రీ. త్రివృత*: చూ, సర్వానుభూతి.

కుటరువు, సం. వి. ఉ. పుం. 1. డేరా: చూ, సదనము. 1; 2. ఎండ్రకాయ: చూ, పీత; 3. పిట్ట: చూ; పక్షి.

కుటలము, సం. వి. అ. న. ఇంటికప్పు: చూ, పటలము. (ఇంటి చూరుఅని హారావళి).

కుటహారిక, సం వి. ఆ. స్త్రీ. దాని. పరిచారిక: చూ, స్త్రీ. 1-౨౬.

కుటాక, దే. వి. ఒకానొకపక్షి: చూ, పక్షి.

కుటారము, సం. వి అ న సంభోగము: చూ. సంయోగము; 2. గొంగడి: చూ, కల్లకము.

కుటారువు, సం. వి. ఉ. పుం తృణసింహము: చూ, సింహము. 1-౧.

కుటి, సం. వి ఇ. పుం. 1. చెట్టు: చూ, వృక్షము; 2. ఒడలు: చూ, శరీరము; ఇ. స్త్రీ. 3. = కోటి. ఆయుధపుఅంచు: చూ. బాణము. 1-౧౪; 4. బొడప: చూ, బుడిపి; ఇ. పుం., స్త్రీ. 6. గుడిసె: చూ, సదనము. 1; 6. సభాగృహము, గుడిసె (అని కొందఱు): చూ, సదనము. 1; (రూ-కుటిక-కుటీరము); ఈ. స్త్రీ. 7. వీళ్ళుమోనెడు పనికత్తె. చూ, స్త్రీ. 2-౨౬; మురయను గంధద్రవ్యము: చూ, రాజార్హము. 1-౩౦; 8. వివిధవర్ణముల పూలగుత్తి: చూ, పూగుత్తి.

కుటిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. = గుడిసె. సభాగృహము (అని కొందఱు): చూ, సదనము 1.

కుటిచరము, సం. వి అ. పుం. బిలసూకరము: చూ, సూకరము. 1-౩.

కుటితము, సం. విణ. వంకరైనది: చూ, వంకర.

కుటిరము, సం. వి. అ. న. రూ-కుటీరము = గుడిసె: చూ, సదనము. 1.

కుటిల, సం. వి. అ. స్త్రీ 1. ఒకానొకయేఱు: చూ, నది; విణ. 2. వంకరైనది: చూ, వంకర.

కుటిలకేశము, సం. వి. అ. పుం. ప్రాశస్త్యలక్షణము: చూ, లక్షణము. 1-౩.

కుటిలము, సం. విణ. వంకరైనది: చూ, వంకర.

కుటిలిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. మంగలవాఁడు వెండ్రుకలూడదీసెడు సాధనము: చూ, తండసము.

కుటిలుఁడు, సం. వి. అ. పుం. అన్యజుఁడు: చూ, వ్యాధుఁడు. 2.

కుటీచకము, సం. వి. అ. పుం. గాడిద: చూ, రాసభము.

కుటీచకుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. ఒకానొకయతి: చూ, ముని. 1; 2. వంకరదారిఁ బోవువాఁడు; 3. పుత్రాన్నముచే జీవించువాఁడు; (త్రి. శే): చూ. పుత్త్రిన్నాదుఁడు.

కుటీచరకుఁడు, సం. వి. అ. పుం. ఒకానొకయతి: చూ, సన్యాసి. 1.

కుటీచరము, సం. వి. అ. పుం. ఎండ్రకాయ; (త్రి. శే): చూ, పీత.

కుటీరము, సం. వి. అ. పుం. న. 1. = గుడిసె, రూ-కుటిరము: చూ, సదనము. 1; పుం. 2. కంబడి: చూ, కల్లకము; 3. రథము: చూ, శకటము.

కుటుంగకము, సం. వి. అ. పుం. 1. వృక్షలతాదులు గల గృహము: చూ, సదనము. 1; 2. వృక్షములు లతలుగల యడవి: చూ, విపినము; 3. ఇంటికప్పు: చూ. పటలము.

కుటుంబము, సం. వి. అ. పుం. పెండ్లాము బిడ్డలు లోనగువారు: చూ, సంసారము. 1.

కుటుంబి, సం. వి. న్. పుం. 1. కుటుంబపోషకుఁడైనవాఁడు; విణ. 2. ఆరకాఁడు: చూ, వ్యవసాయి.

కుటుంబిని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. పురంధ్రి: చూ, స్త్రీ. 1-౨౮.

కుటుఁడు, సం. వి. అ. పుం. రూ-కూటుఁడు: చూ. బాతిపనివాఁడు.

కుటువు, సం. వి. అ. పుం, న. గృహము: చూ, సదనము. 1.

కుట్టకుఁడు, సం. విణ. రూ-కుట్టాకుఁడు. భేదించువాఁడు: చూ. నఱకువాఁడు.

కుట్టడము, దే. వి. కుట్టుపని; కుట్టుట.

కుట్టనము, సం. వి అ న. ఛేదనము: చూ. నఱకుఁడు.

కుట్టని, సం. వి ఈ స్త్రీ. కుంచెనకత్తె: చూ. శంభళి.

కుట్టమితము, సం. వి. అ. న. దంతపీడనాదులఁ గోపభావమభివ్యంజనను లోపలి మిక్కిలి యానందమును పొందునట్టి స్త్రీల మొక్క శృంగారచేష్టా విశేషము: చూ, హారము. (రూ-కుట్టిమితము.)

కుట్టాకుఁడు, సం. విణ: చూ, రూ-కుట్టకుఁడు.

కుట్టారము, సం. వి. అ. పుం. కొండ: చూ, పర్వతము.

కుట్టారుగలు, దే. వి. బ (కుఱుచ + ఆరుగలు) కోద్రవవిశేషము. మూఁడు నెలలకుఁ బండు కుఱుచయారుగలు: చూ, ధాన్యము.

కుట్టావలు, దే. వి. బ. (కుఱుచ + ఆవలు) ఒకరకము ఆవాలు: చూ, సర్షపము.

కుట్టి, సం. వి. ఇ. పుం. కోవిదుఁడు: చూ, విద్వాంసుఁడు.

కుట్టినతేలు, కుట్టకున్న కుమ్మరిపురుగు, లో. ఉదా.— అస్మదీయకొంకి ఫలంబుతోడనఁ గలిగె. కుటినం దేలంగ్రుడు. కుట్టకున్నం గుమ్మరి పురుగాదే. (వీతిచంద్రిక - మిత్ర భేదము.)

కుట్టిమము, సం. వి. అ పుం. న. 1. ఱాతికట్టనపునేల, నెలకట్టు: చూ, భూమి. 1-౩౯; పుం. 2. దాడిమము*: చూ, దానిమ్మ.

కుట్టిమితము, అం. రూ-కుట్టమితము: చూ శృంగారచేష్టలు.
కుట్టియ, దే. వి. గుదస్థానము. రూ-కుట్టె: చూ, ముడ్డి.
కుట్టీహారిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. దాసి: చూ, పరిచారిక.
కుట్టీరము, సం. వి. అ. పుం. కొండ: చూ, పర్వతము.
కుట్టు, దే. వి. 1. శూలరోగము, కొంచెము కడుపునొప్పి (అని కొందఱు): చూ, శూల; 2. కుట్టుఁడు: చూ, మానిక. 1; 3. కుట్టుట: చూ, స్యూతి. 1; 4. బ్రొయ్యిలో క్రిక్కిరిసి యుండు బూడిదె లోనగునది: చూ, భస్మము; స. క్రి. 5. ఆకులుకుట్టు: చూ, పొడచు. 8; 6. గుడ్డకుట్టు: చూ, పొడుచు. 9; 7. తేలులోనగునవి కుట్టు; భార ఆర. 1, ఆ. 251: చూ, పొడుచు; 6; 8. చీమకుట్టు: చూ, పొడుచు. 10. (నల్లికుట్టు, దోమకుట్టు మొ).
కుట్టకాడ, ద్వ. వి. కుట్టుపోఁగులు: చూ,భూషణము. 2-ఎ-(౧౩)
కుట్టుడాకు, దే. వి. (కుట్టుడు + ఆకు) పుల్లియ: చూ, విస్తరి.
కుట్టుడు, దే. వి. కుట్టుట. రూ-కుట్టు.
కుట్టుతేలు, దే. వి. 1. క్షుద్రుఁడు: చూ, వ్యాధుఁడు. 2; 2. ముల్లు: చూ, సీతాగ్రము.
కుట్టపనివాఁడు, వా. వి: చూ, కుట్రపువాఁడు.
కుట్టుప్రోఁగు, దే. వి. ఐ. ఉంగరముపంటి వట్టిప్రోఁగు: చూ, భూషణము. 2-ఎ-(౧౩).
కుట్టపోయు, దే. స. క్రి. కుట్టు.
కుట్టుసుఱు, దే. వి. (కుఱుచ + ఉసుఱు) కొఅప్రాణము, కొంచెము మిగిలియున్న ప్రాణము: చూ, ప్రాణము. 6.
కుట్రె, దే. వి: చూ, రూ-కుట్టియ.
కుట్మము, సం. వి. అ. న. నన: చూ, మొగ్గ. 1.
కుట్మలము, సం. వి. అ. న. 1: చూ, నరకములు; పుం 2. అరవిరిమొగ్గ: చూ, మొగ్గ. 1. (రూ-కుడ్మలము).
కుత్ర, దే. వి. 1. కుచ్చితము: చూ, హీనము. 1; 2. మోసము: చూ, వంచన.
కుత్రపువాఁడు, దే. వి. కుట్ట పనిచేయువాఁడు: చూ, సాచివాఁడు.
కుతరము, సం. వి. అ. పుం. 1. చల్లరాడు, రూ-కుటరము: చూ, దండవిష్కంభము; 2. తుంగముస్తె* చూ, ముస్తకము.
కుతము, సం. వి. అ. పుం రూ-కుటము. చెట్టు: చూ, వృక్షము.
కుతాకువు, సం. వి. ఉ. పుం. ఒకానొక పిట్ట: చూ, పక్షి
కుతాటంకము, సం. వి. అ. పుం. న. చెట్టు: చూ, వృక్షము.
కుతారము, సం. వి. అ. పుం. 1. —పై. —; 2. = గొడ్డలి, వ్యధితి: చూ, ముద్గరము.
కుతారి, సం. వి. న్. పుం. జమదగ్ని కొడుకు: చూ, పరశురాముఁడు.
కుతారువు, సం. వి. ఉ. పుం. 1. చెట్టు: చూ, వృక్షము; 2. కోఁతి: చూ, వానరము; 3: చూ, శస్త్రకారుఁడు.
కుతి, సం. వి. ఇ. పుం. 1. కొండ: చూ, పర్వతము; 2. చెట్టు: చూ, వృక్షము.
కుతికము, సం. వి. అ. పుం. మృత్పలి, కుష్ఠము: చూ, సితము. 1-ఇ.
కుతేరకము, సం. వి. అ. పుం. 1. నల్లగగ్గెర*: చూ, పర్ణాసము; 2. గగ్గెర*: చూ, పర్ణాసము.
కుతేరజము, సం. వి. అ. పుం. 1-2.—పై.— 3. తెల్లతోకసి*: చూ, హరిప్రియ. 1-ఎ.
కుతేరువు, సం. వి. ఉ. పుం. చాపురవాతము: చూ, వాయువు.
కుడక, దే. వి. 1. నారికేళ పేళము: చూ, కొప్పెర. 2; 2. గంధము మొదలగునవి యుంచుపాత్ర: చూ, పాత్రము.6.
కుడవము, సం. వి. అ. పుం. మానిక: చూ, పేరు. 1. (రూ-కుడవము).
కుడవము, సం. వి. అ. పుం. —పై. —
కుడి, సం. వి. ఇ. పుం. 1. దేహము: చూ, శరీరము; దే. వి. (అపసవ్యము. "కుడికన్ను - కుడికాలు - కుడిచేయి - కుడిప్రక్క" మొ. వలపల: చూ, హరిత్తు. 1-ఎ; (2) కడపు; పంచ. వా. 4, ఆ. 100: చూ, సాపాటు.
కుడిచికూర్చుండుట. జా. తీరికగానుండుట. "ఆ గోపాలుఁడు కుడిచికూర్చుండలేక చెట్లగొట్టి పైవవేసికొనెను" (ధర్మజ); కుడిచికూర్చుండి వెతఁచెచ్చుకొంటి మొకటి." ప్రభావతీ ప్రద్యుమ్నము.
కుడితి, దే. వి. కడుగు: చూ, శుక్తము. 1-ఎ.
కుడినీరు, ద్వ. వి. త్రాగఁదగినజలము. "కుడినీరు. మేడలు." వసు. 4, ఆ. 72: చూ, సలిలము. 1-ఆ.
కుడిపి, వై. వి. = కురూపి; భో. 5, ఆ. 341: చూ, కురూపి.
కుడిభుజమగుట. జా. తోడుపాటగుట. "కుడిభుజమై రమ్ము గొబ్బుననెనుపోతు, కామకల్ జేతు నూకాలతల్లి."(కవిచకోర చంద్రోదయము).
కుడిమిగాఁడు, దే. వి. రూ-కుడిమివాఁడు: చూ, వ్యాళగ్రాహి.
కుడిమివాఁడు, దే. వి. —పై.—
కుడియడుగుపరువడి, అం. 1. మల్లశాస్త్రములోని పరువళ్ళు పండ్రెండింటిలో నొకటి: చూ, పరువళ్ళు; 2. విసఱలు పదునాలుగింటిలోనొకటి: చూ, విసరులు.
కుడివరదండ, అం: చూ, దండలు.
కుడువరభృంగి. అం. —పై —
కుడిశము, సం. వి. అ. పుం. = గుడి. కుడిశమనుచేఁప: చూ, మక్షికము. 1-ఎ
కుడిసుడిగలకొడ్డు, అం: చూ, ఉత్తమస్త్రీ సామాన్యలక్షణములు.
కుడుంబము, సం వి. అ. పుం. 1. పొదరిల్లు: చూ, సదనము. 1; 2. ఒకానొక చేఁప: చూ, మత్స్యము. 1.
కుడుక, దే. వి. తక్కెడతట్ట: చూ, స్యోనము.
కుడుక్క, అం: చూ, ఆనద్ధవాద్యములు.
కుడుక్కకము, సం వి. అ. పుం. తాళప్రాణభూతమైన యొకానొకకళ: చూ, తాళము. 2.
కుడుచ్చు, దే. స. క్రి. రూ-కుడ్చు. 1. అనుభవించు: భార. శల్య. 1, ఆ 37. (దిగులు కుడిచి) ఇత్యాదులయందు దిగులు బొంది యని యర్థము); 2. త్రావు. చన్నుగుడిచెను: చూ, త్రాగు; 3. తిను; భార. ఆది. 5, ఆ. 228: చూ, భుజించు.
కుడుపము, సం. వి. అ. పుం 1. చర్మాచ్ఛాదిత వాద్యములలో నొకటి: చూ, వీణ. 1-ళం-(౫౭); 2. మానికె: చూ, పేరు. 1.
కుడుపరి. దే. విణ. (కుడుపు + ఆరి) 1. అనుభవించువాఁడు; 2. భుజించువాఁడు; అచ్చ ఆర. కాం. 114: చూ, తినువాఁడు.

కుడుపు, దే. వి. 1. భోజనము; భార. ఆను. 2, అ. 89: చూ, సాపాటు; 2. అనుభవము; విజ్ఞా. వ్య, కాం: చూ, భుక్తి. 2; ప్రే. 3. కుడువఁజేయు

కుడుము, దే. వి. మోదకము: చూ, భక్ష్యము.

కుడుములతిండికాఁడు, దే. వి. పిళ్ళారి: చూ, వినాయకుఁడు. 1.

కుడువఁబోవుచుఁగూరలచేవు లడుగనేల. లో.

ఉ:— "ఏరీతి నింతవిక్కిలి
చేరికగా నాదితనియె నిద్దుఁడు చూడం,
గా రా రె కుడవఁబోవుచుఁ
గూరం జివులడుగనేల కోమలి యనియెన్."
(కళాపూర్ణోదయము.)

కుడుహుంచి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. క్షుద్రకారపేల్లము*: చూ, నుషవి. 1-ఓ.

కుడ్చు, దే స. క్రి: చూ, రూ-కుడుచు.

కుడ్మలము, సం. వి. అ. పుం. అరవిరిమొగ్గ: చూ, మొగ్గ. 1. (రూ-కుట్మలము)

కుడ్యంవినా చిత్రకర్మ, న్యా. గోడలేని చిత్తరువు.

కుడ్యకము, సం. వి. అ. న. గోడ: చూ, మఱుఁగుగోడ.

కుడ్యకారుఁడు, సం. వి. అ. పుం. గోడ పెట్టువాఁడు: చూ, తాపివాఁడు.

కుడ్యచ్ఛేద్యము, సం. వి. అ. న. ఖానికము, కన్నపుగత్తి: చూ, రిష్టి. 2-ఓ.

కుడ్యపుత్తి, సం వి. ఈ. స్త్రీ. గొలి: చూ, బల్లి.

కుడ్యమత్స్య, సం. వి. అ. స్త్రీ. —పై.—

కుడ్యము, సం. వి. అ. న. 1. = గోడ: చూ, మఱుఁగుగోడ; 2. అంగరాగము: చూ, పూత. 3.

కుణంజము, సం. వి. అ. పుం. ఒకానొకచెట్టు: అరణ్యవాస్తుకము, కుణంజిరము, కుణంజి.

కుణంజరము, సం వి. అ. పుం.—పై.—

కుణంజి, సం. వి. న్. షం.—పై.—

కుణకము, సం. వి. అ. పుం. = కున్న-కున్నఁడు-కూన, పిల్ల. భాగ. 5, స్క-ం. 1, అ. 105: చూ, శిశువు.

కుణపము, సం. వి అ. పుం. 1. పీనుఁగు: చూ, శవము; 2 అస్త్రవిశేషము: చూ, బాణము. 1-ంఽ; పుం. విణ. 3. దుర్గంధము: చూ, వాసన. 1-ళ.

కుణపి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. పీతిగోరువంక: చూ, విట్ఖారిక; 2 దుర్గంధము: చూ, వాపన. 1--ళ; 3. పీనుఁగు: చూ, శవము.

కుణాము, సం. వి అ. పుం. కుణాలమనుదేశము: చూ, దేశము.

కుణి. సం. వి. ఇ. పుం. 1. నంది*: చూ, నందివర్ధనము; విణ. 2. రూ-కూణి. ఊఁచచేతులవాఁడు: చూ, కోణి. (పీలచేతులవాఁడని విశ్వకోశము.)

కుణింపము, సం. వి. అ. పుం. నాదము: చూ, స్వరము. 2.

కుణుంబిము, సం. వి. అ. పుం. చెంబలికూర*: చూ, వనవాస్తుకము.

కుణుంబము, సం. వి. అ. పుం. కొయ్యతోఁటకూర*: చూ, మారిషము.

కుణుఁడు, సం. వి. అ. పుం. రూ-కూణుఁడు. ఇమఁడు: చూ, సూర్యుఁడు.

కుతకుత, దే వి. ఉడుకుటయందగు ధ్వన్యనుకరణము. (తుకతుకకు మాఱురూపము): చూ, హూహూ.

కుతటకము, సం. వి. అ. పుం. 1. వచ్చ పెద్దగోరంట*: చూ. సహా. ఎ-ళ; 2. పచ్చములగోరంట*: చూ, సహా. 2-ఒ,

కుతనువు, సం. వి. ఉ. పుం. కుబేరుఁడు: చూ, శ్రీదుఁడు.

కుతపము, సం. వి. అ. పుం. 1. ద్రోణము, కుడుపము: చూ, పీఱె; 2. చిన్ననిద్దె: చూ, నిద్దె; 3. ఆవు: చూ, ధేనువు; 4. అగ్ని: చూ, నిప్పు; 5 దర్భ*: చూ, తృణము. 1; 6. నువ్వు*: చూ, నువ్వులు; 7. మేఁకత్రుప్పుటి, కంబళి: చూ, కల్లకము; 8. పదియాఱువత్సరముల ఏనుఁగు. చూ, హస్తి. 1-(ఐ) 1-(ఒఒ); 9. పగటియందు పదునాలుగు గడియలమీఁద పదునాఱుగడియల నడిమికాలము. పగటిని పదునేనుపాళ్ళుచేసి అందేడుపాళ్ళు పోగా నెనిమిదవ పాలు (అని అమరము): చూ, వాసరము. 1-ఐ: చూ, వాసరము 1-ఐ; 10. చెమటపము; (ఇట్లు.—పెక్కు అర్థములు గలవి. కుతర్కము, కుతంత్రము, కుతీర్థము, కుతూలము, కుతృష్ణ, కుతౌర్యత్రికము ఇత్యాదులూహ్యంబులు.)

కుతపుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. తోడఁబుట్టిన దాని కొడుకు: చూ, మేనల్లుఁడు: 2. ఇనుఁడు: చూ, సూర్యుఁడు; 3. పాఱుఁడు: చూ, బ్రాహ్మణుఁడు; 4. అతిథి: చూ, విందు; 5. బాల్యుఁడు: చూ, శిశువు. 1-ఇ.

కుతస్త్యము, సం. విణ. అసభ్యము. (మాట), పామరోక్తి: చూ, శబ్దము. 2-ఎం.

కుతాకువు, సం. వి. ఉ. పుం 1. ఓర్వలేనివాఁడు: చూ, సూడుకాఁడు; 2. దురాచారుఁడు: చూ, వ్యాధుఁడు. 2; 3. పాము: చూ, సర్పము.

కుతి, దే. వి: చూ, శోకము;ఆం భా. ప్ర. 186; (రూ-కుతికల పాటు-కుతిల-కుతిలపాటు-కుతిలము).

కుతిక, దే. వి. రూ-కుత్తిక-కుత్తుక-కుతుక; వి, పు. 7, ఆ. 11: చూ, మెడ.

కుతికంటు, దే వి. (కుతిక + అంటు) బంగారుతేకుతోఁ బట్టైగా మెడకంటియుండునట్లు చేసి యుంచుకొనెడు స్త్రీభూషణ విశేషము; హంస. 2, ఆ. 190. (కూనపూసల కతి ంటు-నాకబలికుతికంటు లోనగునవి) రూ-కుత్తికంటు. చూ, భూషణము. 2-ఓ-(ఈ).

కుతికలపాటు, దే. వి. 1. విచారము: చూ, సంతాపము; 2. బాధ: చూ, దుఃఖము.

కుతినీ, దే వి. ఒకదినుసువట్టు; రసి. 5, ఆ. 148: చూ, పట్టము. 2.

కుతిలి, దే వి. బాధ; హరిశ్చ 4. ఆ. 191: చూ, శోకము.

కుతిలపడు, ద్వ. అ. క్రి. గానిల్లు; పాండు. 3, ఆ. 20; (పే్ర. కుతిలపఱచు): చూ, బాధపడు.

కుతిలపాటు, దే. వి. కుతిలపడుట. య. 1, ఆ. 95: చూ, శోకము. 2.

కుతిలపెట్టు, దే. స. క్రి. నొప్పించు; భార. శాంతి. 2, ఆ. 89: చూ, బాధించు.

కుతిలము, దే. వి: చూ, శోకము.

కుతుంబకము, సం. వి. అ. పుం. ద్రోణము*: చూ, తుమికి.

కుతుక, దే. వి. రూ-కుత్తుక ; రాజ. 3, ఆ. 190: చూ, మెడ.

కుతుకము, సం. వి, అ. న. 1 అనుభవింపని కోరికయంచలి యాస, తమి, అపూర్వవస్తువును కోరుట: చూ, వ్యసనము; 2. కోరిక: చూ, వాంఛ. 1-ఎఓ; 3. ఆనందము:చూ, సంతోషము. (రూ-కౌతుకము-కుతూహలము-కౌతూహలము).

కుత్సవము, సం. వి. అ. పుం. 1. చిన్ననిద్దె: చూ, నిద్దె; 2. గడప: చూ, దేహళి.

కుతువు, సం వి. ఊ. స్త్రీ పెద్దనిద్దె: చూ, నిద్దె.

కుతూహలము, సం. వి. అ. న. 1. కోరిక: చూ, వాంఛ. 1-ఎఓ; 2. ఆనందము: చూ, సంతోషము; 3. నాయికకు మనోజ్ఞమైన వస్తువును చూచుటయందుగల లోలత్వము, అపూర్వవస్తువును గోరుట. (అని అమరము) : చూ, వ్యసనము; విణ. 3. మేలుతరము: చూ, శ్రైష్ఠ్యము; 4. ఆశ్చర్యము: చూ, వింత. 1; అం: 5: చూ, శృంగారచేష్టలు.

కుత్సనము, సం. వి. అ. న. నీటిప్రాచి*: చూ, శైవలము

కుతేర, వా. వి. గొంతుకవఱకు "వానికి నామీద కుతేరకోపము కలదు." (గోదావరీమండలమున వాడుక).

కుత్కీలము, సం. వి. అ. పుం. 1. కొండ; భై. 1, ఆ. 191; (కుకీలము అని కొందఱు):చూ,పర్వతము; 2. తామరచూడు: చూ, బిసము. 1; 3. సామజముంగిట మొలచిన తీగె *: చూ, వృక్షము.

కుత్తిక, దే. వి: చూ, రూ-కుతిక.

కుత్తికంటు, దే. వి: చూ, రూ-కుతికంటు.

కుత్తు, సం. వి. త్. పుం. 1. కొడుకు: చూ, పుత్త్రుడు. 1; 2. కుత్సితుడు: చూ, వ్యాధుడు. 2.

కుత్తుక. దే. వి: చూ, రూ-కుతిక.

కుత్తుకగండువాడు. దే. వి. కఱకంఠుడు; ఆంధ్ర. వ సుర. 10: చూ, శివుడు.

కుత్తుకబంటి, దే. వి. కంఠముపర్యంతము.

కుత్రము, సం. వి. అ. న. గోమము: చూ, మండపము.

కుత్స, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. దూఱు: చూ, నెగ్గింపు.

కుత్సనము, సం. వి. అ. న. —పై.—.

కుత్సల, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. నీలి*: చూ, రంజని.

కుత్సగోత్రము, అం: చూ, గోత్రములు: (చూ, ప్రవర).

కుత్సించు, సం. అ. క్రి. 1. అసహ్యపడు; కాశీ. 4; అ. 18: చూ, రోతపడు; స. క్రి. 2. దూఱు: చూ, నెగ్గించు.

కుత్సితము, సం. వి. అ. న. 1. కుష్ఠమనుమందు: చూ, మందు. 1; విణ. 2. = కుత్సితము. కీడ్వఱడినది: చూ. హీనము. 1.

కుత్సితుడు, సం. విణ. = కుచ్చితుడు. జాత్యాచారాదులచేత నిందితుడు: చూ, వ్యాధుడు. 2.

కుత్సీరము, సం. వి. అ. న. వడ్డిబ్రతుకు: చూ, వృద్ధిజీవిక.

కుథము, సం. వి. అ. పుం. 1. పవిత్రము, దర్భ: చూ, తృణము. 1; 2. ఏనుఁగుమీఁదఁ బఱచెడి యెఱ్ఱకంబళి, చిత్రకంబళము. (అని కొందఱు) (ఈయర్థమునం దాకారాంత స్త్రీలింగమును గలదు): చూ, రల్లకము; 3. అల్లికజిడ: చూ, వేనలి. 1.

కుథరము, సం. వి. అ. పుం. 1. రూ-కుదరము. గుఱ్ఱము: చూ, హయము; 2. ఒకానొకపక్షి: చూ, పక్షి.

కుధాకువు, సం. వి. ఉ. పుం. 1. కోతి: చూ, వానరము; 2 రూ-కుషాకువు, ఇనుఁడు: చూ, సూర్యుఁడు; 3. రూ-తుషాకువు. అగ్ని : చూ, నిప్పు; 4. పరాయివానిని తపింపఁజేయువాఁడు: చూ, హింసకుఁడు (కుథాకుఁడు అని పుర-కవీయము).

కుదప, దే. వి. 1. పిఱ్ఱగట్టి అడుఁగుగా దున్నుట: చూ, రొంపి దుక్కి; 2. పెరుఁగుచిదప. రూ-కుదుప: చూ, స్తన్యము. 1-ఎఓ; 3. పెరుఁగుగడ్డ. రూ-కుదుప: చూ, స్తన్యము. 1-ంలా,

కుదరము, సం వి. అ. పుం. = గుఱ్ఱము. రూ-కుధరము: చూ, హయము.

కుదవ, దే. వి ఉపనిధి చెప్పకచూవకయుంచిన యిల్లడ, రూ. కుదువ: చూ, వాడిక.

కుదించు, దే. క్రియా. కుదియించు, కుదియఁజేయు, కుదుచు; భై 8, ఆ. 246.

కుదికిలఁబడు, దే అ క్రి. ముఖముపైకెత్తుకొని ముడ్డి నేలమోప గొంతుకూర్చుండు; రంగ. యు 409. చూ, కుదికిలు.

కుదికిలు, దే. అ. క్రి —పై.—(చదికిలుపంటిది) ఉ, హరి. 8, ఆ 64.

కుదియఁజేయు, దే. క్రియా: చూ, కుదించు.

కుదియించు, దే. ప్రే. —పై.—

కుదియము, దే. అ. క్రి. 1. అడఁగు; భార. విరా. 2, ఆ. 47: చూ, క్రుక్కు. 4; 2. క్రుంగు; భార. అశ్వ. 3, ఆ. 72: చూ, మ్రింగు; 3. తగ్గు; ఆము. 4, ఆ. 208: చూ, క్రుక్కు. 9; 4. మరలు, ఓవర్తిల్లు; మార్క. 3, ఆ. 371: చూ, వట్రిల్లు.

కుదిర, వై. వి. = కుదరము. గుఱ్ఱము చూ, హయము. (రూ-కుదిరము).

కుదిరించు, దే. క్రియా: చూ, కుదురుచు.

కుదిరిక, దే. వి. 1. అమరిక, రీతి: చూ, విధము; 2. నిలుకడ: చూ, పాదు; 3. సిద్ధాంత: చూ, మదిముది; 4. అందము: చూ, సౌందర్యము.

కుదిలిక, దే. వి. కుదులుట.

కుదుకనగోలు, దే. వి. మోసము; హరిశ్చ. 2, భా. 1329: చూ, వంచన.

కుదుచు, దే. క్రియా: చూ. కుదించు. య. 2, ఆ. 24.

కుదువ, దే. వి. 1. దుర్మాంసపిండము: చూ, కుత్తుక 2-ంలా; 2. మోసము; నిర్వ. 7, ఆ. 84: చూ, వంచన; 3. రూ-కుదప పెరుఁగుగడ్డ: చూ, స్తన్యము. 1-ంలా; 4. పెరుఁగు చిదప. రూ-కుదప: చూ, స్తన్యము. 1-ఎఓ.

కుదుపు, దే. వి 1. స్వభావమునఁ గాలులేనివాఁడు; కాశీ. 5, ఆ. 291; భీ. 5, ఆ. 22: చూ, వంగుపు; వా. 2. ఇటునటు ఊఁపు.

కుదురు, దే. వి. 1. రీతి: చూ. విధము. 1; 2. అగసాలివాని కుంపటి; నీలా. 3, ఆ. 3: చూ. బ్రొయ్యి; 3. నిలుకడ :

చూ, పాదుఁ 4. నిశ్చింత: చూ. మదిమది; 5. కుండలోనగునవి తుదిరికగా విలుచుట కోర్చఱిచినపీఠము: చూ. మట్టు. 3; 6. అవాపము; రామా. 4, ఆ. 148: చూ. పాదు. 1; 7. ఆశ్రయము; భార. విరా. 2, ఆ. 122: చూ. ప్రాపు. 2; 8. అందము: చూ. సౌందర్యము; అ. క్రి. 9. అనుకూలమగు: చూ, సరివడు. 2; 10. స్థిరమగు: చూ, స్థిరపడు; 11 స్వస్థమగు: చూ, రెక్కొను. (రోగము నివారణమగు).

తుదురుకొను, దే అ. క్రి. కదలకఁలాచు, నెలకొను; విక్ర. 2, ఆ. 70: చూ. మట్టుపడు. (ప్రే. కుదురుకొలుపు).

కుదురుచు, దే. ప్రే. కుదురఁజేయు. కుదిరించు-రూ-కుదుర్చు.

కుఁదురుపడు, ద్వ. అ. క్రి. రూ.కుదుర్పడు. 1. నెలకొను: చూ. మట్టుపడు; 2. తిరపడు.జై. 7, ఆ. 38: చూ, స్థిరపడు.(ప్రే. కుదురుపఱచు).

కుదురుపాటు, ద్వ. వి. కుదురుపడుట: రూ-కుదుర్పాటు.

కుదుర్చు, దే. ప్రే: చూ, రూ-కుదురుచు.

కుదర్పడు, ద్వ. అ. క్రీ: చూ, రూ-కుదురుపడు.

కుదుర్పాటు, ద్వ. వి: చూ, రూ-కుదురుపాటు.

కుదుల్చు, దే. అ. క్రి. చలించు: చూ, కలించు.

కుదువ, దే. వి. 1. అగాపు. ఆధి: చూ, తాకట్టు; 2. కుదువ: చూ, వాడిక.

కుదువపెట్టు, దే. వ. క్రి: చూ, తాకట్టుంచు.

కుద్దాలము, పం. వి. అ. పుం. 1. = గుద్దలి. రూ-కూద్దాలము: చూ, ముద్గరము; 2. రూ-కూద్దాలము, కాంచనము*: చూ, యుగవత్రకము.

కుద్యము, పం. వి. అ. పుం. రూ-కుడ్యము: చూ, మఱుఁగు గోడ.

కుద్రము, సం. వి. అ. న. ఒకరకము ఇల్లు: చూ, సదనము 1.

కుద్రవము, సం. వి. అ పుం. బ. అల్ల. కోద్రవము: చూ, ధాన్యము.

కుధరము, సం. వి. అ. పుం. కొండ: చూ, పర్వతము.

కుద్రము, సం. వి. అ. పుం. 1. —పై.—; 2. చంద్రకాంత మణి: చూ, రత్నములు. 1-ఁఒ-(౧౮).

కునఖము, పం వి.అ.న. ఒకానొకక్షుద్రరోగము:చూ,రోగము 1.

కునటగంధిని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ త్రివృత*: చూ, సర్వానుభూతి.

కునటి, సం. వి. ఈ స్త్రీ. 1. మణిసిల, నైపాళ. నేపాళదేశపు మణిసిల (అని కొందఱు): చూ, రత్నములు. 1-ఁఒ-(౧౧) (1-ఁఒ-౧౯); 2. ధాన్యకము, ఒకరకము సస్యము: చూ, సస్యము. (ప్రపంచకరి. 1-౩౬-ఁఒ.)

కునష్ఠి, వా. వి. = కొనటి, కుంటి: చూ, పంగువు.

కునఠి, పం. వి. ఈ. స్త్రీ. కాకనామము*: చూ, ఐకపుష్పము.

కునహము, సం వి. అ. పుం. 1. చండయన్నగంధ్యము. చూ, రాజార్హము; 1-ఁం; 2. ఆకాశము: చూ, విన్ను.

కునాభి, సం. వి. ఇ. పుం. 1. వాతమండలి: చూ, వాయువు. 1-౨౯; 2. విధి: చూ, లిబ్బి. 2.

కునాశకము, సం. వి. అ. పుం. 1. తీఁటకసింద*: చూ, సముద్రాంత; 2. విన్నరేగటి దూలగొండి*: చూ, స్వల్పదురాలభ

కునికిపడు, ద్వ. అ. క్రి. తూఁగిపడుఁ చూ, నిద్రించు.

కునికిపాటు, ద్వ. వి. తూఁగిపడుట: చూ, ప్రమీల.

కునుకు, దే. అ. క్రి. తూఁగు: చూ, నిద్రించు.

కునుప్టు, వా. వి: చూ, కునష్ఠి. (రూ-కునుంఠు.)

కున్న, వై. వి. = కుణఁ: చూ, రూ.కూన. (బిడ్డ. — లక్ష్మీ. 6, ఆ. 27.)

కున్నఁడు, వై. వి. = కుణకఁ. బాలుఁడు: చూ, శిశువు. 1-ఁ.

కున్ననము, సం. వి అ. న. 1. గాజుఁబ్బ: చూ, పాత్రము. 8; 2. పెద్దకుండ: చూ, భాండము 8-ర.

కున్నారము, సం. వి. అ. న గాజుచిప్ప: చూ, పాత్రము. 8.

కుపసము, వై. వి = కూర్పాసఁ.రూ-కుప్పసము. 1. పాముపొర: చూ, పీదరము; 3: 2. అవిక: చూ, వస్త్రము; 3. అరచట్ట; కాశీ. 7, ఆ. 40: చూ, వస్త్రము; 1-ఁ; 4. నిడుచట్ట: చూ, వస్త్రము.

కుపితుఁడు, సం. విఱ. రూ-కోపితుఁడు. కోపి: చూ, రోషణుఁడు.

కుపిని, సం. వి. న్ పుం. జాలరి: చూ, వలజోఁడు. (పడవనుపు వాఁడని త్రికాండశేషము.)

కుపీలువు, సం. వి ఉ పుం 1. ఒకానొక చెట్టు: చూ, కారస్కరము; 2. తిందుకము*. చూ, తుమికి.

కుపూయము, సం విఱ. కుత్సితము: చూ, హీనము. 1.

కుపూయుఁడు, సం. విఱ. జాత్యాచారాదులచేత వించితుఁడు, కుత్సితుఁడు చూ, వ్యాధుఁడు. 2.

కుపోదకి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ఉపోదకి*: చూ, బచ్చలి.

పక్కు, దే. వి. 1. వడ్లరాసి: చూ, రాశి; 2. వంపఁబడిన ప్రేల్లగల పుడిసిలి: చూ, హస్తము. 1-౨౪.

కుప్పఁగూర, దే. వి. కుప్పవడుట; భార. అశ్వ. 1, ఆ. 31; నిర్వ 5, ఆ. 88: రూ-కుప్పనఁగూర.

కుప్పతిప్పలు, జా. సమృద్ధి. "ఆట్టిపీవి త్తరి కుప్పతిప్పలుగాఁ మోలదుములాడుచు నన్నుభక్షింపనొల్లక." (నీఁచం దిక-సంధి.)

కుప్పితిలు, దే. అ. క్రి. కుప్పగాఁజేయు; జై. 5, ఆ. 57: చూ, రాసిపఱు.

కుప్పనఁగూర, దే. వి: చూ, రూ-కుప్పఁగూర; భార. కర్ణ. 2, ఆ 288; భో. 7, ఆ. 125.

కుప్పము, దే. వి. 1. గ్రామము: చూ, దేశము; 2. చెంబడివారి పల్లె: చూ, దేశము.

కుప్పవడు, దే అ క్రి: చూ, కుప్పతిలు

కుప్పవేత, వా. వి. కోసినపనల నొకచోటచేర్చి బొంగరమువలె వేసిన రాశి. (దక్షిణాదిని కోసినవెంటనే నూర్చుట వాడుక.)

కుప్పసము, వై. వి. = కూర్పాసఁ: చూ, రూ-కుప్పసము. (అరచట్ట—ఆము. 8, అ. 8; నిడుచట్ట—రా. యు, కాం; అవిక.—ఆము. 5, ఆ. 104; పాముపొక్కు వైతో.—జై. 6, ఆ. 42.)

కుప్పి, దే. వి. 1. అవాక్పుష్పి*: చూ, సదాప; 2. పింగాణీదిప్ప చూ. పాత్రము 8; 3. గాజుగిన్నె: చూ, పాత్రము. 8. (రూ-కుప్పియ.కుప్పె.)

కుప్పించు, వై. అ. క్రి. = గుంభ. ఊపిరిపట్టు; రామా. 8, ఆ. 93.

కుప్పింపు, దే. వి. ఉంకింపు: చూ, లంఘ.

కుప్పిగంతుకొను, ద్వ. అ. క్రి. దుముకు; భో, 7, ఆ. 89; చూ, లంఘించు.

కుప్పిగంతులు, ద్వ. వి. బ. బాలక్రీడావిశేషము; వి, పు. 7, ఆ. 202: చూ, బాలక్రీడ.

కుప్పీలు, దే. వి. బ. 1. ఒకానొక బాలికాక్రీడ: చూ, బాలికాక్రీడ; అం. 2: చూ, పాదక్రియలు.

కుప్పియ, వై. వి. = కూపి. రూ-కుప్పె. 1. పింగాణిపప్ప: చూ, పాత్రము. 6; 2. గాజుగిన్నె: చూ, పాత్రము. 6; 3. గొడుగు మీదిగుబ్బ: చూ, గుబ్బ. 2; 4. ఇత్తడి లోనగువానితో జేసి యెద్దుకొమ్ముకొన దగిల్చెడు గుబ్బ; 5. స్త్రీ. శిరోభూషణము: చూ, భూషణము. 2; 6. తాంబూలపాత్రము: చూ, పాత్రము, 6; 7. జాడి: చూ, భాండము. 3-ఈ; 8. కత్తియొఱ యొక్క మొదటకట్టెడిభూష: చూ, అరడా.

కుప్పె, వై. వి. = —పై.— (గాజుగిన్నె—పా. 2, ఆ. 53; స్త్రీ శిరోభూషణము — హంస. 1, ఆ. 276.)

కుప్పెంట, దే. వి: చూ, హరితమంజరి*. (పీనస-పిచ్చి తగ్గించును.)

కుప్పెకోల, ద్వ. వి. క్షుద్రకము; భార. ద్రో. 3, ఆ. 270: చూ, రిష్టి 2-గ: (చూ, బాణము. 1.)

కుప్యము, సం. వి. అ. న. వెండి బంగారుదక్క తక్కిన రాగి కంచు మొదలైన లోహము: చూ, లోహము. 1.

కుప్రియుడు, సం. విణ. జఘన్యజుడు: చూ, శూద్రుడు.

కుబరము, సం. వి. అ. పుం. రూ-కూబరము. పోలికట్ట: చూ, యుగంధరము.

కుబుసము, వై. వి. 1. పాముపొర: చూ, నీదరము. 3; 2. అరచట్ట: చూ, వస్త్రము; 3. తలపునకుగ్రిందుమీదుల నుండెడు కూచము: చూ, తోలుత్రాను.

కుబేరకము, సం. వి. అ. పుం. నంది*: చూ, నందివర్ధనము.

కుబేరము, సం. వి. అ. పుం. 1.—పై.—; 2 కుంకుమము: చూ, వహ్నిశిఖము.

కుబేరశిఖ, అం: చూ, శిఖలు.

కుబేరాక్షము, సం వి. అ. పుం. బాలక్రీడావిశేషము; పాండు. 4, ఆ. 134: చూ, బాలక్రీడ.

కుబేరాక్షి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. కలిగొట్టు*: చూ, స్థాలి. 2; 2. తీగెకానుగు*: చూ, శాదఘ్నము; 3. గచ్చ*: చూ, సోమరాజి.

కుబేరాచలము, సం. వి. అ పుం. కైలాసము: చూ, పర్వతము.

కుబేరుడు, సం. వి. అ. పుం. 1. నవనిధుల కధిపతి, ధనదుడు: చూ, శ్రీదుడు; 2. కోమటి: చూ, వైశ్యుడు; విణ. 3. కుత్సితవాడు: చూ, మృత్కరుడు; అం. 4: చూ, దిగధిపతులు.

కుబ్జ, సం. వి. అ. స్త్రీ. 1. పొట్టియావు: చూ, ధేనువు; 2. పలోలి*: చూ, పొట్ల.

కుబ్జకంఠకము, సం. వి. అ. పుం. తెల్లతుమ్మ*: చూ, విట్ఖదిరము.

కుబ్జకము, సం. వి. అ. షం. 1. తిలకము*: చూ, వంజులము 2; 2. ఒకానొకచెట్టు: చూ, వృక్షము.

కుబ్జపుష్ప, సం. వి అ. స్త్రీ. నల్లతీగె*: చూ, తాంబూలవల్లిక.

కుబ్జపుష్పి, సం. వి. ఈ స్త్రీ. సప్తల*: చూ, విరజాజి.

కుబ్జము, సం. వి. అ. పుం. 1. గజవిశేషము: చూ, హస్తి. 1-(ఐం; 2. పుష్పవృక్షవిశేషము*: చూ, వృక్షము; 3. ఉత్తరేణి*: చూ, శైఖరికము; 4. ఖడ్గము: చూ, రిష్టి. 2.

కుబ్జిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. వీణాతంత్రులవలన బుట్టిన స్వరభేదము: చూ, స్వరము. 2-ఊ; 2. సప్తల*: చూ, విరజాజి: 3. = గొజ్జంగి: చూ, గొజ్జెగ.

కుబ్జుడు, సం. విణ. = గుజ్జు, మఱుగుజ్జు, గడులుడు: చూ, వామనుడు. (తొమ్మునగాని పీడునగాని కణితిగలవాడు).

కుబ్రము, సం. వి. అ. న. 1. వనము: చూ, విపినము; 2. కుండలము: చూ, భూషణము. 2 ర-(ఈ); 3. తంతువు: చూ, సూత్రము 1-ఐం; 4. శరణము: చూ, రక్షణము; 5 బండి: చూ, శకటము. 1.

కుమడియె బ్రాహ్మణులు, అం: చూ, కపూరియెబ్రాహ్మణులు.

కుమరము, అం: చూ, దేశములు.

కుమార, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. కుమారీనది: చూ, నది.

కుమారకము, సం. వి అ. పుం. తిక్తశాకము*: చూ, శ్వేతపుష్పము.

కుమారకుడు, సం. వి. అ. పుం. కుమారస్వామి: చూ, స్కందుడు.

కుమారజీవము, సం. వి అ. పుం అక్షఫలము*: చూ, పుత్త్రజీవి.

కుమారపాలుడు, సం. వి. అ. పుం శాలివాహనుడను రాజు: చూ, రాజు. 1.

కుమారబ్రాహ్మణులు, అం. మైధిలులలో నొకతెగవారు. వీరిలో సామవేదులు కొందఱును శుక్లయజుర్వేదులు కొందఱును కలరు: చూ, బ్రాహ్మణులు: (చూ, మైధిలులు).

కుమారభృత్య, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. గర్భవతిచర్య; (సం. ప.):— గర్భిణ్యవేక్షణము బాలతంత్రము. (త్రికాండశేషము)

కుమారము, సం. వి. అ. న. 1. చొక్కపు ఒంగారు: చూ, లోహము. 1. పుం. 2. గుఱ్ఱపుపిల్ల: చూ, హయము. 1-ఎఊ; 3 చిలుక: చూ, శుకము; 4. అవురుగడ్డి, వీరణము*: చూ, తృణము. 1; 5. ఉలిమిరి*: చూ, శ్వేతపుష్పము.

కుమారయువు, సం. వి. ఉ. పుం. యువరాజు: చూ, రాజు. 1-ంఎ.

కుమారలలిత (తిలక), అం. ఒకానొకవృత్తము. ఇది ఒక్కొక్కపాదమునకు జగణ సగణ గురువులు గలదై ఏడవ ఛందస్సునందు బుట్టిన వృత్తము. ఉదా.—"సుమాయుధనిభాంగా, రమాహృదయనాథా, కుమారలలితా వృత్త మొప్పు జసగాప్తిఁ.": చూ, వృత్తము. 1.

కుమారవాహని, సం. వి. న్. పుం. నెమలి: చూ, మయూరము.

కుమారవ్యాకరణము, అం: చూ, వ్యాకరణములు.

కుమారసంభవము. అం: చూ, కావ్యములు.

కుమారసువు, సం. వి. ఊ. స్త్రీ. 1. గంగ: చూ, నది; 2. గౌరి: చూ, పార్వతి. 1.

కుమారస్వామి, సం. వి. న్. పుం. = కొమరుసామి: చూ, స్కందుడు.

కుమారాగారము, అం: చూ, ఆగారములు.

కుమారి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. = కొమరిత: చూ, సూన. 1; 2.కన్య, పెండ్లికాని ఎనిమిదేండ్ల పడుచు: చూ, స్త్రీ: 1-ం(ం); 3. దుర్గ: చూ, పార్వతి. 1; 4. సీతా. వి: చూ, సీత;

5. కుమారీనది: చూ, నది; 6. జంబూద్వీపము: చూ, లంక. 1; 7. నల్లపిచ్చుక ఆఁడు ఊరపిచ్చుక (అని కొందఱు): చూ, పిచ్చుక; 8. కలబంద*: చూ, కలుబంద. 9. చేమంతి*: చూ, చేమంతి; 10. పిన్నగోరంట*: చూ, సహ. 2; 11. సప్తల*: చూ, విరజాజి.

కుమారిక, సం. వి. ఆ స్త్రీ. 1. బొండుమల్లె*. వృత్తమల్లిక: చూ, హసంతి. 2-ఎ; 2. = కూతురు: చూ, పుత్రిక. 1; 3. కుమారికాతీర్థము.

కుమారిత, వై. వి. = కుమారీ: చూ, పుత్రిక. 1.

కుమారులు, దే. అ. క్రి. కుములు; పా. 1, ఆ. 114: చూ, పొవులు.

కుమారుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. = కొమరుసామి. రూ-కుమారస్వామి: చూ, స్కందుఁడు; 2. కొమరుఁడు, కొడుకు: చూ, సూనుఁడు. 1. (1-౨౧); 3. బాలుఁడు, (ఎనిమిదేండ్లలోపు బాలుఁడు): చూ, శిశువు. 1-ఎ; (1-౬); 4. (నాట్యోక్తియందు) యువరాజు: చూ, రాజు. 1-౧౨; 5. ప్రైగడ: చూ, మంత్రి. 1; 6. గుఱ్ఱమును రక్షించెడివాఁడు: చూ, అశ్వపాలకుఁడు; 7. పూర్వజైనవిశేషము: చూ, బుద్ధుఁడు. 1.

కుమారోపవాహము, నం. వి. అ. పుం. కోడి: చూ, పుంజు.

కుమాలకము, సం. వి. అ. పుం. సౌవీరదేశము: చూ, దేశము.

కుమి, దే. వి. రూ-కుమ్మి, ఒకరకము పొణక; ఆం. భా. ద్వి. వై. 240: చూ, పఁటసాల.

కుముఖము, సం. వి. అ. పుం. పంది: చూ, సూకరము.

కుముటు, దే. వి. 1. ఓకరక్తై కంఠబిలమున నెత్తు వికారము: చూ, వాంతి; 2. కాసరోగము: చూ, దగ్గు; అ. క్రి. 3. ఓకరక్తై కంఠబిలమున వికారమెత్తు. దోఁకు: చూ, వెడలఁగొట్టు.

కుముత్తు, సం. విణ. ద్. 1. పిసినిగొట్టు: చూ, లోభి; 2. సంతోషము లేనివాఁడు: చూ, కుమునుఁకు.

కుము, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. గుమ్ముడు*: చూ, మహాఫలము; 2. చేఁకు*: చూ, మహాఫలము; 3 ఆఁడుయేనుఁగు: చూ, హస్తి. 1-(౭౫); 4. ధాతకి*: చూ, సుభిక్ష; 5: చూ, శాలపర్ణి*.

కుముదక్రియ, అం. క్రియాంగములు పండ్రెండింటిలో నొకటి: చూ, క్రియాంగములు: (చూ, అంగము. 9.)

కుముదబాంధవము, సం. వి. అ. పుం కర్పూరము: చూ, సిరము.

కుముదబాంధవుఁడు, సం. వి. అ. పుం. కలువవిందు: చూ, చంద్రుఁడు.

కుముదము, సం. వి. అ. న. 1. ఎఱ్ఱతామర*: చూ, సహస్రపత్రము. 1-౩; 2. రూ-కుముద్వంతము, తెల్లకలువ*: చూ, సహస్రపత్రము. 1-౧౨-(౩); 3. బ్రహ్మజటయను ఓషధి*: చూ, బ్రహ్మజటి; 4. కన్నుగ్రుడ్డుచుట్టు నుండెడి తెల్లనిభాగము: చూ, లోచనము. 1-౧౦; పుం. 5. నైఋతి దిక్కునందలి యేనుఁగు. దిగ్గజము: చూ, హస్తి. 1-౧-(౬); 6. కుముదమను పాము: చూ, సర్పము; 7. నిర్జలభూమి: చూ, భూమి. 1-౩౬; 8. శివుని శంఖము: చూ, సంకు. 1; 9. గాలి: చూ, వాయువు; 10. పీనుఁగు: చూ, శవము; 11. కలువ*: చూ, సహస్రపత్రము. 1-౧౨.

కుముదవతి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. కుముద్వతీనది: చూ, నది; 2. కలువలగుంపు: చూ, సహస్రపత్రము. 1-౧౨-(ఎ).

కుముదాప్తుఁడు, సం. వి. అ. పుం. ఒకానొక పితృదేవత: చూ, హరి. 6-౪.

కుముదాధారము, సం వి. అ. పుం. వాయులోకము: చూ, లోకము. 1.

కుముదాయితుఁడు, సం. వి. అ. పుం. వేఁడి వేలుపు: చూ, సూర్యుఁడు.

కుముదావాసము, సం. వి. అ. పుం. కుముదప్రాయచేశము: చూ, దేశము.

కుముని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ 1. పినగుమ్ముడు*: చూ, సర్వతోభద్ర. 1-౩; 2. చేఁకు*: చూ, మహాఫలము. (కొన్ని నిఘంటువులలో రెంటియందును భేదము గాన్పింపదయ్యె. (= గుమ్ముడు.)

కుముదిక, సం. వి. ఆ స్త్రీ. —వై.—

కుముదిని, సం. వి. ఈ స్త్రీ. 1. తెల్లకలువతీఁగె*: చూ, సహస్రపత్రము. 1-౧౨-(౩); కుముదములుగల దేశము (అని కొందఱు.); 2. కలువలుండే కొలను: చూ, సరస్సు, 1; 3. కలువలగుంపు: చూ, సహస్రపత్రము. 1-౧౨-(ర).

కుముదినీపతి, సం వి. ఇ. పుం. చందురుఁడు: చూ, హిమాంశువు.

కుముదుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. కుముదుఁడను కోతి: చూ, వానరము. 1-౧౦; 2. కుముదుఁడను రక్కసుఁడు: చూ, రాక్షసుఁడు. 1-౪; 3. యమునికొడుకు: చూ, సూనుఁడు. 1-౩౬; 4. సంతసము లేనివాఁడు: చూ, కుముత్తు. 2.

కుముదేశుఁడు, సం. వి. అ. పుం. చందురుఁడు: చూ, చంద్రుఁడు.

కుముద్వంతము, సం. విణ. తెల్లకలువలు తఱచుగాఁ గలది (దేశము): చూ, దేశము.

కుముద్వతి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. రూ. కుముదవతి-కుముదిని. కుముదవతీనది: చూ, నది; 2. కలువలగుంపు: చూ, కుముదవతి. 2; 3. కలువలుండు సరస్సు: చూ, సరస్సు. 1; 4. తెల్లకలువతీఁగె*: చూ, పద్మము. 1. కుముదములుగల దేశము (అని కొందఱు); 5. కుశుని పెండ్లాము: చూ, భార్య. 1; అం. 6: చూ, శ్రుతులు.

కుములు, దే. అ. క్రి. లోలోపలఁ దపించు, కుమారిలు: చూ, పొవులు.

కుమోదకుఁడు, సం. వి. అ. పుం. వెన్నుఁడు: చూ, విష్ణువు.

కుమ్మ. దే. వి. 1. ఉముకనిప్ప: చూ, వహ్ని. 1-౩౨; 2. పీరుపోసిన నిప్ప: చూ, వహ్ని. 1-౧౯; 3. జ్వాలలేని నిప్ప: చూ, వహ్ని. 1-౨౦.

కుమ్మక్కు. వా. వి. 1. గూడుపుఠాణి, రహస్యకుట్ట ఆలోచన; 2. దొమ్మి.

కుమ్మర, వై. వి. 1. = కుంభకార. కుండలు చేసి జీవించెడు జాతి "కుమ్మరవాఁడు, కుమ్మరది."; 2. నలుపు: చూ, వర్ణము. 6-ఒ.

కుమ్మరగుమ్మ, ద్వ. వి. ఖంజరీటము: చూ, పిచ్చుక.

కుమ్మరచెట్టు, ద్వ. వి. కుమ్మరపొనిక*: చూ, కృష్ణముంజము.

కుమ్మరత, ద్వ. వి. కుమ్మరిది. (సం. ప.): —కులాలి, కుంభకారి.

కుమ్మరపురుగు, వై. వి. ఒకానొక పురుగు: చూ, యమకీటము (మూర్ఛలకు, బాలపాపచిహ్నాలకు మంచిది.)
కుమ్మరపొనిక, ద్వ. వి: చూ, కుమ్మరచెట్టు *.
కుమ్మరపొలిక, ద్వ. వి. రూ- —పై.—
కుమ్మరవాఁడు, దే. వి. కుమ్మరి: చూ, మృత్కారుఁడు.
కుమ్మరసారె, దే. వి. కులాలచక్రము.
కుమ్మరసారెచుక్క. ద్వ. వి. విశాఖ: చూ, రిక్క. 1-గఒ.
కుమ్మరసారెలు, దే. వి: చూ, బాలక్రీడ.
కుమ్మరి, వై. వి. (కుమ్మర + ఇ) కుమ్మరవాఁడు: చూ, మృత్కారుఁడు.
కుమ్మరించు, దే. ప్రే. కుమ్మరిలఁజేయు.
కుమ్మరింపు, అం. ఆం. భా. ద్వి. ష. 209: చూ, విన్నాణములు.
కుమ్మరిలు, దే. అ. క్రి. 1. నీళ్ళు లోనగునవి కుండలోనగువాని యందుండి పడు; 2. దొల్లు:హరి.పూ. 5,ఆ.150: చూ,రాలు.
కుమ్మి, దే. వి: చూ, రూ-కుమి; పాండు. 4. ఆ. 148.
కుమ్ము, వై. స. క్రి. 1. పొట్టునిప్పు. కుకూలము: చూ, కుమ్ము. 1; స. క్రి. 2.నలియఁగొట్టు; 3. రూ-క్రుమ్ము:చూ, పొడుచు; వా. వి. 4. జగడము; "కొంవలో కుమ్ము పెట్టినాఁడు."
కుమ్ముదిగడుచు, వా. స. క్రి. మంటినికుమ్మి దిమ్మిసతో అణగఁగొట్టు.
కుమ్ముసుది, ద్వ. వి. సంకేత వృత్తాంతము:చూ, సమాచారము.2.
కుమ్మె, దే వి. క్రుమ్ముడు; సా. 2, ఆ 230: చూ, పోటు. 4.
కుమ్మెబ్రాహ్మణులు, అం. శైవబ్రాహ్మణులలోని కర్ణాటకులలో నొకతెగవారు: చూ. బ్రాహ్మణులు.
కుమ్మెలువోవు, దే. అ. క్రి. గాయముగు; శశాం 4, ఆ, 169.
కుయి, దే. వి. (రూ-కుయ్యి-కూఁక-కూఁత-కూయి.) 1. మొఱ; ఆము. 2, ఆ. 48: చూ, స్వరము. 2-ళఒ-(గ3); 2. కావలి; రుక్మాం. 2, ఆ. 101: చూ, రక్షణము.
కుయ్యి, దే. వి. — పై — (మొఱ—భాగ. 1, ఆ. 280.) (కుంయి అని ఉచ్చారణ).
కురంకరము, సం.వి.అ. పుం. బెగ్గురు: చూ, సారసము.
కురంకురము, సం. వి. అ. పుం. మగబెగ్గురు, పుష్కరము; (హారావళి): చూ, సారసము.
కురంగనయన, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. లేడికన్నులవంటి కన్నులుగల యాఁడుది: చూ, స్త్రీ. 1-గళఅ. 2. అతివ: చూ, స్త్రీ. 1.
కురంగనాభి, సం. వి. ఇ. పుం. కస్తూరి: చూ, మృగమదము.
కురంగపాణి, సం. వి. ఇ. పుం. ముక్కంటి: చూ, శివుఁడు.
కురంగమము, సం. వి. అ. పుం. 1. జింక: చూ, హరిణము. 1; 2. హరిణభేదము: చూ, హరిణము. 1-గఅ-(ఎ).
కురంగము, 1-2—పై.—; 3. కోఁతి: చూ, వానరము.
కురంగిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ముద్గవర్ణి *: చూ, పెసర.
కురంజి, అం: చూ, స్త్రీరాగములు.
కురంజీయోమము, వా. వి. ఓమము *: చూ, కురాసానియోమము.
కురంట, దే. వి. దగ్గఱ: చూ, సమీపము. 1.
కురంటక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. తుమ్మి *: చూ, తుమికి.
కురంటకము, సం. వి. అ. పుం 1. = గోరంట. పచ్చగోరంట*: చూ,సహ. 2-ళ: (పచ్చపువ్వుల ములుగోరంట, పచ్చపువ్వుల పెద్దగోరంట అని కొందఱు); 2. పచ్చచేమంతి*: చూ, చేమంతి.
కురంటి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. కొయ్యబొమ్మ: చూ, (సాల భంజిక) హరిచ. 3-ద; ఇ. పుం. 2. పచ్చపూవుల ములు గోరంట*: చూ, మహాసహ.
కురండకము, సం. వి. అ పుం: చూ, కురంటక*.
కురండనాశి, సం. వి. న్. పుం. కార్పాసము*: చూ, పత్తి.
కురండనాశిని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ.—పై.—
కురండము, సం వి. అ. పుం. బుడ్డ: చూ, వట్టవాఁపు.
కురక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. అందుగు*: చూ, నల్లకి.
కురకటము, సం. వి. అ. న. = గురుగుకూర*: చూ, హంసిని.
కురకము, సం. వి అ. పుం. ఎఱ్ఱ ముక్కును కాళ్ళును గల పెన్నడపులుఁగు: చూ, పెన్నడపులుఁగు.
కురచిల్లము, సం. వి. అ. పుం. ఎండ్రికాయ: చూ, పీత.
కురటుఁడు. సం. వి. అ. పుం. చర్మకారుఁడు: చూ, మాదిగ.
కురపము, సం. వి అ. పుం. = కొడపము. గుఱ్ఱము దోమెడుఁ గొఱపము: చూ, గొఱపము.
కురము, దే వి. పశువులకుఁగలిగెడు శీతరోగము. మనుష్యులకుఁ గలిగెడు శీతరోగము (అని కొందఱు): చూ, రోగము. 1: (చూ, రొంప).
కురుము, సం. వి. అ. పుం. 1. ఉత్క్రోశము: చూ, పెన్నడపులుఁగు; 2. టిట్టిభము: చూ, లకుముకి; 3. గోరువంక: చూ, శారిక. 1.
కురరి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. = కురుమ, ఆఁడుగొఱ్ఱె: చూ, మేషము. 1; 2. ఆఁడులకుముకి: చూ, లకుముకి.
కురలబ్రాహ్మణులు, అం. పంచగౌడులలోని సారస్వతులలో మొదటితెగవారు: చూ, కపూరియెబ్రాహ్మణులు: (చూ, బ్రాహ్మణులు.)
కురలము. సం. వి. అ పుం. 1. నుదుట చలించే ముంగురులు: చూ, వెండ్రుక. 1; 2. కురరము: చూ, లకుముకి.
కురవ, దే. వి. కొండదారి. రూ-కురువ: చూ, మార్గము. 1.
కురవంపులుఁగు, దే. వి. ఖంజనము, మందపిచ్చుక: చూ, పిచ్చుక.
కురవకము, సం. వి. అ.పుం. 1. ఎఱ్ఱగోరంట*; (దీనికి దోహద క్రియ ఆలింగనము): చూ, సహ. 2-ఎ; 2. ఎఱ్ఱచేమంతి*: చూ, చేమంతి; (ఎఱ్ఱపువ్వుల పెద్దగోరంట. ఎఱ్ఱపువ్వుల ములుగోరంట అని కొందఱు); 3. అహిచ్ఛత్రము*: చూ, పుట్టగొడుగు; 4. వసంతకడిమి *: చూ, వీపము.
కురవము, సం. వి. అ. పుం. 1. తిలకము*: చూ, నువ్వులు; 2. కుత్సితవుధ్వని: చూ, స్వరము. 2.
కురస, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ఎద్దునాలిక *: చూ, గోజిహ్వ.
కురసము, సం. వి. అ. పుం. మద్యభేదము: చూ, సుర. 2-ఎం.
కురళము, అం: చూ, గమకములు.
కురాళము, దే. వి. 1. అశ్వాద్యాచ్ఛాదనవస్త్రము: చూ, వస్త్రము; 2. కాయమాన విశేషము: చపారము.రూ-చప్పరము.చప్రము.
కురాసాని, దే. వి. కురస్సాదేశము: చూ, దేశము.
కురాసానియోమము, దే. వి. ఓమము*: చూ, యవాని. (నరముల బలహీనతను పోఁగొట్టును.)

కురి, సం వి. ఈ. స్త్రీ. తృణధాన్యము: చూ, ధాన్యము.
కురిచి, దే వి. రూ-కుర్చీ; రని. 1. చూఆ. 61:, సింహాసనము. 1-ఴ.
కురిడి, దే. వి. లోపలనీరింకినకొబ్బెర: చూ, కొబ్బెర. (రూ-కురిడీ- కుర్డీ).
కురిడీ, దే. వి. —పై.—
కురిదసరుకు, వా. వి. విధవముండలగుంపు.
కురిమిడి, దే. వి. మడిచుట్టువేసిన కట్ట గవిమ: చూ, పేతువు 1-ం.
కురిమిడిగట్టు, దే. వి. —పై —
కురియు, దే. స. క్రి. 1. గుప్పించు, తొలుకు. వానగురియు: చూ, వర్షించు; అం. ప్రే. 2. కురిఐంచు; హరి. పూ.4, ఆ. 161.
కురీరము, సం. వి. అ. న. మైధునము: చూ, సంయోగము.
కురు, దే. వి తొడ: చూ, సక్థి.
కురుంబ, సం. వి ఆ స్త్రీ. ఏనుఁగు తుమ్మి *: చూ, తుమికి.
కురుంబము, సం. వి. అ. పుం. 1. గుంపు: చూ, సమూహము; 2. చేఁపలవల: చూ, వల. 1.
కురుంబి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. సింహపిప్పలి*: చూ, సైంహలి.
కురుంబిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, కుసుంబ.
కురుఁజు, దే. వి. 1. దూలముమీఁది గుజ్జు: చూ, గుజ్జు. 5; 2. మంచియ; విజ. 2, ఆ. 89: చూ, మంచె; 3. పొట్టి వాఁడు: చూ, వామనుఁడు.
కురుక, దే. వి. నిద్ర: చూ, స్వప్నము. 2. (రూ-కురుకు-కూరుకు- కూరుకుపాటు-కూర్కు - కూర్కుపాటు - గురుక-గుఱిక.)
కురుకందకము, సం. వి. అ. న. మూలకము*: చూ, ముల్లంగి.
కురుకము, సం. వి. అ. పుం. చెముడుకాకి: చూ, వాయసము.1.
కురుకుంచిత, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. బంధుమిత్ర సంభాషణము: చూ, శబ్దము. 2-ఒ.
కురుక్షేతము, సం. వి. అ. పుం. 1. ఏఁబదియాఱు దేశములలో నొకటి. వినశనము: చూ, దేశము: (చూ, కురువు. 3.); 2. కౌరవులదేశము: చూ, దేశము.
కురుజీ, దే. వి. చిన్నకంట్లము.
కురుజు, దే. వి. 1. ఒకానొక దేగ: చూ, శ్యేనము; 2. ఈఁకలు రాల్చినపక్క, అఱుజు: చూ, గూఁటిగువ్వ: (చూ, పక్షి); 3. తేనెతెట్టె. మధువు. 5; 4. బాణపుసంచువగ; హంస. 3, ఆ. 29: చూ, బాణసంచు.
కురుజుతేనె, దే. వి. ఒకరకముతేనె: చూ, మధువు. 5.
కురుటకము, సం. వి. అ. పుం. గురుగు*: చూ, హస్తిని.
కురుతుబ్రాహ్మణులు, ఆం. పంచగౌడులలోని సారస్వతులలో రెండవతెగవారు:చూ, ఆచార్యే అను బ్రాహ్మణులు. (అచ్చులు అనుబంధములో చూడుము.)
కురుప, దే. వి. గొఱ్ఱెత్రుప్పుట, కంబళినేయుగొల్ల:చూ, మేఁకలఁగాపరి.
కురుసగొఱ్ఱె, ద్వ. వి. దేహమునందు నిడుపుబొచ్చుగల గొఱ్ఱె: చూ, మేషము. 1.
కురుపిల్లము, సం. వి. అ. పుం. ఎంద్రకాయ: చూ, పీత.
కురుపు, దే. వి: చూ, రూ-కుఱుపు.
కురుబిల్వకము, సం. వి. అ. పుం. 1. ఒకరకముపల్లు: చూ, ధాన్యము; 2. అడవియులవలు: చూ, సరటి.
కురుబిల్వము, సం. వి. అ. పుం. పద్మరాగమణి: చూ, రత్నము. 1-ఒ.
కురుబిస్తము, సం వి. అ. పుం. వలమెత్తుబంగారము. రూ-కురువిస్తము: చూ, లోహము. 1.
కురుమ, దే. వి. గొఱ్ఱెత్రుప్పుట, కంబళినేయు గొల్లజాతి.
కురుమగొఱ్ఱె, ద్వ. వి: చూ, కురుసగొఱ్ఱె.
కురుమవాఁడు, దే. వి: చూ, కురుప.
కురుమాడు, దే. వి ఇంటిపార్శ్వభాగమలకప్పు; రూ-కుఱుమాడు.
కురుమాపు, దే. వి. కొంచెపుమాపు.
కురుమింద, దే. వి. క్షుద్రజలచరము: చూ, మత్స్యము. 1.
కురురాజు. సం. వి. అ. జ. పుం దుర్యోధనుఁడు: చూ, రాజు. 1-ళం.
కురులు. పై. వి. = కురళ-కరుళ. 1. ముంగురులు. భార. విరా. 2, ఆ. 156; కళా. 1, ఆ. 26: చూ, వెండ్రుక. 1; 2. కేశము. య. 4. ఆ. 89: చూ, వెండ్రుక. 1.
కురువ. దే. వి. కొండమీఁది కాలిత్రోవ. రూ-కుఱవ: చూ. మార్గము. 1.
కురువడాలు, దే. వి. ఒకరకముపల్లు: చూ, ధాన్యము.
కురువర్షము, అం: చూ, వర్షములు.
కురువిందము, సం. వి. అ. పుం. 1. మదించిన కోయిల కంఠ వంటి యెఱ్ఱనికెంపు. (ఇది కాలపురమునందు పుట్టినది. పసుపు దాఁక కలది. మధ్యమజాతిరత్నము): చూ, రత్నములు. 1-ఒ: (చూ, మాణిక్యము;) 2. మాణిక్యము: చూ, రత్నము. 1; 3. అద్దము: చూ, ముకురము; 4. ఇంగిలికము: చూ, హింగుళము; 5. నిడుముత్తె*: చూ, తృణము. 1; 6. వ్రీహివిశేషము: చూ, ధాన్యము; 7. మాషము: చూ, మినుము; న. 8. కాచలవణము: చూ, లవణము. 1.
కురువిల్లము, సం. వి. అ. పుం. పద్మరాగమణి: చూ, రత్నములు. 1-ఒ.
కురువిస్తము, సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ- కురుబిస్తము.
కురువు, అం. 1: చూ, వర్షములు; 2 కురుక్షేత్రము: చూ, దేశము; సం. వి. ఉ. న. 3. దుర్యోధనుఁడు: చూ, కురురాజు; 4 అన్నము: చూ, సాదము. (1); 5. కంటకారిక*: చూ, వాఁకుడు.
కురువేరు, ద్వ. వి. (కురులు + వేరు) రూ- కుఱువేఱు*: చూ, వ్రాఁబెరము. (చలువచేయును.)
కురువేరుదంటువారి, ద్వ. వి. మన్మథుని నాలవవింటియొక్క- నారి. వేంక. ఆం. 9: చూ, మౌర్వి. 1.
కురుళము. సం. వి. అ, పుం. ముంగురులు. (వైజయంతి నిఘంటువు) : చూ, వెండ్రుక. 1.
కురూపి, సం. విణ. = కుడిపి. వికారస్వరూపము గలది; అనాకారి, కుడిపి.
కురూప్యము, సం. వి. ఆ. న, రంగము: చూ, లోహము. 1.

కుర్కురము, పం. వి. అ. న. 1. స్థౌణేయమను గ్రంథ్యము, గండివనము: చూ, రాజార్హము; 1-౩౯; పుం. 2. కుక్క: చూ, శునకము.

కుర్చిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. సూచి: చూ. సూది.

కుర్చీ, దే. వి: చూ, రూ - కురిచీ.

కుర్జజము, పం. వి అ. పుం: చూ, కులంజము *.

కుర్దనము, పం. వి. అ న. కందుకాదిక్రీడ: చూ, పరిహాసము. (రూ-కూర్దనము-కర్దనము- ఖుర్దనము.)

కుర్పరము, సం. వి. అ. పుం. రూ - కూర్పరము: మోచెయి: చూ. హస్తము. 1-౨౯.

కుర్పాసకము, సం. వి. అ పుం. న. 1. అరచట్ట. రూ-కుర్పాసము: చూ, వస్త్రము; 2. ఱవిక: చూ, వస్త్రము. 1-౯.

కుర్పాసము, —పై —.

కుర్వంకుఁడు, సం. విణ. భృత్యుఁడు: చూ, సేవకుఁడు.

కుర్వాణుఁడు, సం. వి. అ. పుం 1. —పై. —; 2. పనివాఁడు: చూ, సమర్థుఁడు; విణ. 3. చేయువాఁడు, చేయించువాఁడు. (అని ఓశ్వకోశము.)

కుఱఁగట, దే.వి.దగ్గఱ: చూ, సమీపము (రూ-కుఱఁగలి-కురంట.)

కుఱఁగలి, దే. వి. —పై.—; జై. 1, అ. 57.

కుఱకుఱ. దే విణ. అల్పము. రామా. 7, అ. 42: చూ, స్వల్పము.

కుఱిసువ్వులు, దే. వి. బ. ఒకరకము తిలలు. రూ-కుఱుసువ్వులు: చూ, నువ్వులు.

కుఱు, దే. విణ. వృత్తియందుఁ గుఱుచశబ్దమునకు మీఁదివర్ణము లోపింపఁగా మిగిలినరూపము. (ఉదా.— కుఱుగద్దియ, కుఱుగనువు, కుఱుగఱి, కుఱుఁగేలు, కుఱుమాపు మొ. అచ్చు పరమగుచో ఱకారమునకు టకారద్వయ మాదేశంబగు. కుట్టారుగ, కుట్టుముక, కుట్టునుఱు, కుట్టూపిరి, కుట్టారుపు మొ.)

కుఱుసు, దే వి. ప్రోవు. భార. ద్రో. 4, అ. 83: చూ, రాశి. 1.

కుఱుగడ, ద్వ. వి (కుఱుచ + గడ) దండము; జై. 5, అ. 20: చూ, వేత్రము. 1.

కుఱుచ, దే.వి.1. హ్రస్వస్వరము: చూ, స్వరము.2-౪-౬(౨౧); 2. = కూర్పాస. పొట్టిచొక్కాయ: చూ, వస్త్రము. 1-౯-(౯); 3. పొట్టివాఁడు: చూ, వామనుఁడు; విణ. 4. పొట్టి: చూ, హ్రస్వము. (కొన్నియెడల వృత్తియం దంత్యవర్ణలోపము: చూ, కుఱు.)

కుఱుచదనము, దే. వి. 1. కుబ్జత్వము: చూ, పొఱుపు; 2. వామనత్వము.

కుఱుచపడు, ద్వ. అ. క్రి. తగ్గు: చూ, క్రుక్కు. 9.

కుఱుచలు, దే. వి. ఐ. నాట్యవిశేషము. వసు. 5, అ. 75: చూ, నృత్యము.

కుఱుసువ్వులు, దే. వి. బ: చూ, రూ-కుటీనువ్వులు.

కుఱుపు, దే. వి. రూ-కురుపు: చూ, వ్రణము.

కుఱుముట్టము, దే. విణ. మిక్కిలి వంగినది, వినతము, విస్రమము. భాగ. 8, స్క-ం. 538: చూ, వెల్లితము. 2.

కుఱుమాడు, దే. వి. చూ, రూ-కురుమాడు.

కుఱువు, దే. వి. తొడ; పాండు. 5, అ. 136: చూ. సక్థి.

కుఱువేరు, ద్వ. వి: చూ. రూ-కురువేరు*.

కుఱ్ఱ, దే. వి. 1. కొడుకు. అచ్చ. బాల. కాం. 25: చూ, పుత్త్రుఁడు. 1; 2. బిడ్డఁడు: చూ, శిశువు: 3. బాలుఁడు. భాగ. 7. స్క-ం. 370: చూ, శిశువు. 1-౫; 4.కోడె. ఎనుపోతు: చూ, మహిషము.

కుఱ్ఱఁడు, దే. వి: చూ, రూ-కుఱ్ఱ. 1-2-3 (బిడ్డఁడు.-పర. 1, అ. 139)

కుఱ్ఱి, దే. వి. పాఁడియావు. భార. ఆది. 7, అ. 102: చూ, ధేనువు.

కుఱ్ఱు, దే. అ. క్రి. కూయు: చూ, శబ్దించు.

కులంజనము, సం. వి. అ. పుం: చూ, కుర్ణజము*.

కులంజము, సం. వి. అ. పుం.—పై.—.

కులంభరుఁడు, సం. వి అ. పుం. చోరుఁడు: చూ, క్రముచ్చు. 1.

కులకము, సం. వి. అ. న. 1. ఒక క్రియతో ముగిసెడుపద్య ములసమూహము. రూ-కుళకము 2. చేతిపొట్ల*: చూ, పొట్ల; పుం. 3. పుట్ట: చూ, వల్మీకము; 4. కాకితుమ్మిక*: చూ, తుమికి: 5. నాకము: చూ, స్వర్గము; 6. హరితసర్పము: చూ, సర్పము. 1-౪-(౬); 7. రూ-కులుకము, నాలుకపై పాఁచి: చూ, రసవామలము.

కులకర్కటి, నం. వి. ఈ. స్త్రీ. చీనాకర్కటి*: చూ, హరివాలుకము. 1-౪.

కులకుఁడు, సం. విణ. 1. మేదరవాఁడు: చూ, మేదరి; 2. శిల్పకులప్రధానుఁడు: చూ, స్వర్ణకారుఁడు; 3. కులమునకు పెద్ద వాఁడు: రూ-కులికుఁడు.

కులకుల, దే. వి. ఒకానొక ధ్వన్యనుకరణము: చూ, హూహూ.

కులక్కము, సం. వి. అ. పుం. కరతాళి: చూ, స్వరము. 2-౪౬. (౧౦౪.)

కులక్షియ, సం. వి ఆ. స్త్రీ. దూలగొండి*: చూ, కూకశింబి.

కులచూడామణి, అం: చూ, తంత్రములు.

కులజుఁడు, సం. వి. అ. పుం. కులీనుఁడు: చూ. సజ్జనుఁడు

కులట, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. అంకుటాలు: చూ, స్త్రీ 2. భిక్ష మెత్తుకొనెడి వతివ్రత: చూ, స్త్రీ. 1-౨౯; 3. నేలయునిరిక*: చూ, భూమ్యాలకి.

కులటి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. మణిసిల: చూ, రత్నములు. 1-౧౨-(౧౧)

కులత్థ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. అడవియులవలు: చూ, సరటి

కులత్థము, సం. వి. అ. పుం. రూ-కులుత్థము. ఉలవలు: చూ, సరటి.

కులత్థిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1: చూ, కులత్థ; 2. కుఱుత్తాంజనము: చూ, రసాంజనము.

కులదేవత, సం. వి. ఆ పుం. ఇలువేలుపు: చూ, గృహదేవత.

కులధర్మములు, అం: చూ, ధర్మములు.

కులధారకుఁడు, సం. వి. అ. పుం. రూ-కులాధారకుఁడు. కొడుకు: చూ, పుత్త్రుఁడు. 1.

కులనాశము, సం. వి ఆ. పుం ఒంటె: చూ, లొట్టిపిట్ట.

కులపతి, సం. వి. ఇ పుం. 1. కులస్వామి; 2. గోత్రప్రధానుఁడు; 3 కులనాథుఁడు. (ఇట్లు కులేశ్వరుఁడు).

కులపర్ణ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. కాకనాసిక*: చూ, దొండ.
కులపర్వతము, సం. వి. అ. పుం. ప్రధానపర్వతము: చూ, పర్వతము.
కులపర్వతములు, అం. హిమవంతము, వింధ్యము, నిషధము, మాల్యవంతము, పారియాత్రము, గంధమాదనము, హేమకూటము. (7) :(చూ, పర్వతము).
కులపాలకము, సం. వి. అ. న. చేఁపలవల: చూ, వల. 1.
కులపాలిక, పం. వి, ఆ. స్త్రీ. 1. తల్లిదండ్రులచే నిచ్చి పెండ్లి చేయఁబడినస్త్రీ: చూ, స్త్రీ; 1-౩౧; 2. వ్యభిచారముచేయక తనకులమును మానమును కాపాడుకొను స్త్రీ: చూ, స్త్రీ; 3. విద్దలుగల స్వజాతిపెండ్లాము: చూ, భార్య.
కులమదము, అం. 1: చూ, మదములు; 2: చూ, మదములు.
కులమిత్రుఁడు, పా. వైశ్యుఁడు శూద్రస్త్రీని వివాహము చేసికొనిన యెడల ఆ స్త్రీయందు పుట్టినవాఁడు కులమిత్రుఁడనంబడును.
కులము, సం. వి. అ. న. 1.=కొలము. వంశము: చూ, వంగడము. "బ్రాహ్మణకులము."; 2. (సంతతియొక్క మూలఋషిని తెలుపునది) గోత్రము: చూ, వంశము. 3; 3.కొలను: చూ, సరస్సు 1; 4. ఇల్లు: చూ, సదనము. 1; 5. రేఁగుపండు: చూ, రేఁగు; 6. తెగ: చూ, సమూహము; 7.ఒడలు: చూ, శరీరము. (సామాన్యదేహములలో నొకటి అని త్రికాండశేషము,; 8. ఊరు: చూ, దేశము; 9. తక్కలపుట్లు*: చూ, వైజయంతి; 10. చేఁతిపొట్ల: చూ, పొట్ల; అం. 11: చూ, పాశములు.
కులము వారు, అం. 1. అకృతసాఱులు; ఆఱుగురిలో నొకరు:చూ, అకృతసాఱులు; 2: చూ, సాఱులు.
కులవలము, సం. వి. అ. న. కలిలము: చూ, రేతస్సు. 1.
కులశేఖరాళ్వారు, అం: చూ, ఆళ్వారులు.
కులశ్రేష్ఠి, సం. వి. న్. వుం. 1. మేదరివాఁడు: చూ, మేదరి; 2. శిల్పికులప్రధానుఁడు: చూ, స్వర్ణకారుఁడు.
కులశ్రేష్ఠుఁడు, సం. వి. అ. పుం.—పై.—
కుల ంభవుఁడు, సం. విణ. బీజ్యుఁడు. మంచివంశమునందుఁబుట్టినవాఁడు: చూ, సజ్జనుఁడు.
కులసము, సం. వి. అ. పుం. గొప్పబట్ట: చూ, వస్త్రము. 1-౩౯.
కులసారము, అం. శివప్రోక్తములగు చతుష్షష్టితంత్రములలో నొకటి: చూ, తంత్రములు.
కులసారభము, సం వి. అ. న. ఇంద్ర*: చూ, మరువము.
కులస్త్రీ, సం. వి. ఈ స్త్రీ: చూ, కులపాలిక.
కుహండకము, సం వి. అ. పుం. 1. నీళ్ళసుడి: చూ,సుడి. 1; 2. అరణి: చూ, సుడి. 1.
కులాంకురుఁడు, సం. వి. అ. పుం. గ్రామదేవత: చూ, మూలదేవుఁడు.
కులాచలము, సం. వి. అ. పుం. కులాద్రి: చూ, పర్వతము.
కులాటము, సం. వి. అ. పుం. క్షుద్రమత్స్యభేదము: చూ, మత్స్యము. 1.
కులాచారుఁడు, సం. వి. అ. పుం. కొడుకు: చూ, పుత్త్రుఁడు1.
కులాయము, సం. వి. అ. పుం. 1. =గూఁడు. నీడము, పిట్టగూఁడు: చూ, సదనము. 1; 2. చోటు: చూ, స్థానము. 1; 3. ఒడలు: చూ, శరీరము.
కులాయస్థము, సం. వి. అ పుం. పిట్ట: చూ, పక్షి.
కులాయిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. పిట్టగూఁడు: చూ, సదనము. 1.
కులాలకీటన్యాయము, న్యా. కుమ్మరపురుగు మంటిలో దూరుచుండినమ మట్టి యంటుకొనునీరీతి.
కులాలము, సం. వి. ఆ. పుం. 1. గంపపులుఁగు: చూ, బెళగువ్వ; 2. అడవికోడి: చూ, పుంజు; న. 3. చెట్టుతొఱ్ఱ: చూ, రంధ్రము. 1-౩; పుం. 4. ఉముకనిప్పు: చూ, వహ్ని. 1-౩౭; 5. ఏఱుమద్ది*: చూ, సాలము 3-౧; 6. గుగ్గులువు*: చూ, మహిసాక్షి.
కులాలి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. అడవియుల్లవలు: చూ, సరటి; 2. కనుపాలవిత్తులు. కుఱుత్తాంజనము: చూ, రసాంజనము; 3. కుమ్మరది: చూ, కుమ్మరత.
కులాలుఁడు, సం. వి. అ. పుం. కుమ్మరవాఁడు: చూ, మృత్కరుఁడు.
కులాహకము, సం. వి. అ. పుం. 1. తొండ: చూ, సరటము: 2. ఒకరకముచెట్టు: చూ, వృక్షము.
కులాహము, సం వి. అ. పుం. ఇంచుక పసుపురంగు: చూ, వర్ణము. 6-౭-(౯).
కులాహలము, సం. వి. అ. పుం. క్షుద్రవృక్షవిశేషము: చూ, వృక్షము.
కులి, సం. వి. ఇ. పుం. 1. = కేలు. చేయి: చూ, హస్తము; ఈ. స్త్రీ. 2. అస్పృశ*: చూ, వాఁకుడు*; 3. పత్ని: చూ, భార్య; 4. జ్యేష్ఠభగిని: చూ, జ్యేష్ఠ. 4; న్. పుం. 5. కోవిదారము*: చూ, యుగపత్రకము; 6. తమ్ముఁడు పెండ్లియాడినవాఁడైయుండఁగా పెండ్లిలేని పెద్దవాఁడు.
కులింగకము, సం. వి. అ. పుం. ఊరపిచ్చుక: చూ, పిచ్చుక.
కులింగద్యక్కు, సం. వి. శ్. స్త్రీ. గచ్చ*: చూ, సోమరాజి.
కులింగము, సం. వి. అ. పుం. 1. చటకము: చూ, పిచ్చుక; 2. కాకి: చూ, వాయసము.
కులింగి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. కర్కాటకపుశృంగి*: చూ, శృంగి.
కులికము, సం. వి. అ. పుం. 1. కులికమనుపాము: చూ, సర్పము; 1-౪-(౬); (1-౪-(౨౦); 2. ఒకానొకచెట్టు: చూ, వృక్షము.
కులికుఁడు, సం. విణ. 1. మేదరివాఁడు: చూ, మేదరి; 2. కులసత్తముఁడు: చూ, సజ్జనుఁడు; 3. శిల్పికులప్రధానుఁడు: చూ, స్వర్ణకారుఁడు; 4: చూ. కులకుఁడు. 3.
కులిపి. దే. వి. మేఁకలుకాచువాఁడు: చూ, మేఁకలఁగాపరి.
కులిరము, సం. వి. అ. పుం. ఎండ్రకాయ: చూ, పీత.
కులిశనాయకము, సం. వి. అ. పుం. శృంగారబంధవిశేషము: చూ, రతిబంధములు.
కులిశము, సం. వి. అ. పుం, న. 1. వజ్రాయుధము: చూ, బాణము. 1-౭౨; పుం. 2 కులిశమనుచేఁప: చూ, మత్స్యము. 1-౩౦; 3. వజ్రము: చూ, రత్నములు. 1-౩.
కులిశాంకుశ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. బౌద్ధవిద్యాదేవీవిశేషము: చూ, బుద్ధుఁడు. 1.
కులిశాసనుఁడు, సం. వి. అ. పుం. శాక్యముని: చూ, సన్న్యాసి 1.
కులీనకము, సం. వి. అ. పుం. వనముద్దము*: చూ, పెసర.

కులీనత, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. మంచికులమునఁ బుట్టుట. (తె. వ.): ఇలువడి-రూ-ఇల్వడి.

కులీనసము, సం. వి. అ. న. జలము: చూ, నీరు. 1.

కులీనుఁడు, సం. వి. అ. పుం. మంచికులమునఁ బుట్టినవాఁడు: చూ, సజ్జనుఁడు.

కులీరము, సం. వి. అ. పుం. 1. ఒకానొకచేఁప: చూ, మత్స్యము. 1-౨౦; 2. ఎండ్రకాయ: చూ, పీత; 3. ఆలయము: చూ, వేలుపుఁజెంకి.

కులీరశృంగి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. కులాంగి*: చూ, శృంగి.

కులీశము, సం. వి. అ. పుం. కులిశమను చేఁప: చూ, మత్స్యము. 1-౨౦.

కులుంగి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. కర్కాటకశృంగి*: చూ, శృంగి.

కులుఁడు, సం. వి అ. పుం: చూ, కులికుఁడు.

కులుకము, సం. వి. అ. న. రూ-కులకము, నాలుకముఱికి: చూ, రసనామలము.

కులుకు, దే. వి. 1. శృంగారపుకుదిలిక. (హిం-అదా) ఆం, భా. ప్ర. 130; "కులుకులాఁడి." మొ: చూ, విలాసము; 2. వఁకుఁట; పర. 4, ఆ. 101: చూ, లోలము; అం. క్రి. 3. కుదిలించు. య. 4, ఆ. 25; అ. క్రి. 4. శృంగారముగ కుదులు: చూ, సలించు; స. క్రి. 5. అలఁదు. హన. 1, ఆ. 10: చూ, పూయు; 6. ఒలుకు. కాశీ. 3, ఆ. 118: చూ, పోయు; 7. చల్లు. పర. 4, ఆ. 227: చూ, వెదచల్లు; 8. వేయు. సా. 2, ఆ. 54: చూ, విసరు. 8.

కులుకులాఁడి, దే. వి. (కులుకులు + ఆఁడి) కులుకుగల స్త్రీ: చూ, స్త్రీ. 1-౨౪౦.

కులుక్కగుంజి, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ఉల్కాగ్ని; చూ, తోఁకచుక్క.

కులుత్థము, సం. వి. అ. పుం. రూ-కుళుత్థము: చూ, సరటి.

కులుత్థిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. ఉలవ*: చూ, సరటి; 2. కులుత్థాంజనము: చూ, రసాంజనము. (రూ-కుళుత్థిక.)

కులుప, దే. వి. ఉలుపడ: చూ, శోఫ.

కులుపుఱాయి, దే. వి. రాజానర్హపుఱాయి: చూ, రత్నములు. 1-౧౨-(౨౦).

కులోద్భీశము, అం: చూ, తంత్రములు.

కుల్మలము, సం. వి. అ. న. దోషము: చూ, పాపము. 1.

కుల్మాభిషుతము, సం. వి. అ. పుం. పులియఁబెట్టిన కడుగునీరు: చూ, భక్తము. 1. (కుల్మాషము-అభిషుతము అని రెండు పేళ్లుగా కొందఱు.)

కుల్మాషము, సం. వి. అ. న. = రూ-కుల్మాసము. 1.—పై.—; పుం. 2. కాఱుమినుములు: చూ, మినుము; (గోధూమ విశేషమని శబ్దరత్నాకరము); 3. అలచందలు: చూ, రాజమాషము; 4. కురువిందము, మదించిన కోయిలకండ్లవంటి యెఱ్ఱనికెంపు: చూ, రత్నములు. 1-౨; 5. ఓవరధాన్యము: చూ, ధాన్యము; 6. తెల్లముది మేఁకపోతు: చూ, మేషము. 1; 7. గుగ్గిళ్లు: చూ, పౌళి.

కుల్మాసము, —పై.—

కుల్య, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. = కల్య. నదినుండి త్రవ్వినకాలువ: చూ, నది; 2. తూముకాలువ: చూ, నది; 3. కులస్త్రీ: చూ, స్త్రీ. 1-౩౧; 4. తివ్వతీఁగె*: చూ, సోమవల్లి.

కుల్యము, సం. వి. అ. న. 1. ఎముక: చూ, కల్యము. 1; 2. పృష్ఠము: చూ, వెనుక. 1; 3. ఎనిమిది ద్రోణముల పరిమితి; నాలుగు కుంచములకొలఁది (అని కొందఱు): చూ, తూము. 3; 4. ఆమిషము: చూ, మాంసము. 1; 5. చేట: చూ, శూర్పము. 1; పిణ. 6. మంచికులమునఁ బుట్టినది; 7. కులమునకు హితమైనది.

కుల్యుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. ప్రెగ్గడ: చూ, మంత్రి; 2. గౌరవింపఁదగిన మనుష్యుఁడు; 3. సత్కులసంభవుఁడు: చూ, సజ్జనుఁడు; 4. కులమునకు యిష్టుఁడు.

కుల్లస్సు, వా. వి. 1. దోషము; "దానియందలి కుల్లస్సు బయలు పడినది."; 2. రహస్యము. "వాని వ్యవహారమందలికుల్లస్సు తెలిసినది." (రూ-ఖుల్లస్సు.)

కువ, దే. వి. రూ-కువ్వ-కుప్ప - కూటువ - కూటువు; భార. ఆది. 6, ఆ. 83: చూ, రాశి. 1.

కువంగము, సం. వి. అ. న. సీసకము: చూ, లోహము. 1.

కువకాలిక, సం. వి. అ. న. ఘోలీశాకము*: చూ, చేతకాని.

కువఱ్ఱికము, సం. వి. అ. న. వైక్రాంతమణి: చూ, రత్నములు. 1-౩. (౧).

కువము, సం. వి. అ. పుం. 1. కలువపువ్వు: చూ, సహస్రపత్రము. 1-౧౨-(౬); 2. నల్లగలువ*: చూ, సహస్రపత్రము. 1-౧౨-(౪).

కువరము, సం. వి. అ. పుం. తువరము, ఒగరు: చూ, రసము.5.

కువలము, సం. వి. అ. న. కలువపువ్వు: చూ, సహస్రపత్రము. 1-౧౨(౬); 2. కలువ*: చూ, సహస్రపత్రము. 1-౧౨; 3. నల్లఁగలువ*: చూ, సహస్రపత్రము. 1-౧౨(౪); 4. రేఁగుపండు: చూ, రేఁగు; 5. ముత్యము: చూ, రత్నములు. 1-౧: (చూ, ముత్తెము.); పుం. 6. రూ-కువలి గొల్లె*: చూ, రేఁగు. (త్రి. అని శబ్ద రత్నాకరము.); 7. ౩.

కువలప్రియుఁడు, సం. వి. అ. పుం. చందురుఁడు: చూ, చంద్రుఁడు.

కువలయము, సం. వి. అ. న. 1. కలువ*: చూ, కువలము. 2; 2. నల్లగలువ*: చూ, కువలము. 3; (రూ-కువలము-కువము-కువాలయము- కువాలము-కువేలము,కూవలము,; 3: చూ, భూవలయము; 4. మోసపుకడియము: చూ, భూషణము. 2; 5. కలువపువ్వు: చూ, సహస్రపత్రము. 1-౧౨-(౬).

కువలాయికము, సం. వి.అ.పుం. ఒకరకము హంస:చూ, హంస.

కువలాయితము, సం. వి. అ. పుం. చిందపిట్ట; పిన్నగ్రద్ద: చూ, హరివాహనుఁడు. 1-౩.

కువలి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. బదరి*: చూ, రేఁగు.

కువాదము, వై. వి. = కపట. కువాట. రూ-కువ్వాదము-కువాళము, కపటము: చూ, వ్యాజము. 1.

కువాదుఁడు, సం. విణ. రూ-కుపాదుఁడు, పరుల దోషమును పలుకువాఁడు, నికృష్టపు మాటలాడువాఁడు (అని కొందఱు.): చూ, కుచరుఁడు. 2.

కువాహాలము, సం. వి. అ. పుం. ఒంపె: చూ, లొట్టిపిట్ట.

కువాళము, వై. వి. 1. = కపట: చూ, రూ-కువాడము; దే. వి. 2. వాహనము లోనగువాని గవుపెన; ఆం. భా. ద్వ. మ. 1౨౫: చూ, వప్రము.

కువిందుఁడు, సం.వి.అ.పుం. తంతువాయుఁడు: చూ, సాలెవాఁడు.
కువేణి, వం వి. ఈ. స్త్రీ. మత్స్యాధాని, చేఁపలబుట్ట: చూ.వల.1.
కువేరకము, సం. వి. అ. పుం. నంది*: చూ, నందివర్ధనము.
కువేరాక్షి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. పాటలి*: చూ, స్థాలి. 2.
కువేరాచలము, సం. వి. అ. పుం. కైలాసపర్వతము. (ఇట్లు కువేరాద్రి.)
కువేరుఁడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, దేవతావిశేషము.
కువేలము, సం. వి. అ. న. 1. కలువ*: చూ, కువలము. 2; 2. కలువపువ్వు: చూ, కువలము. 1.
కువ్వ, దే. వి: చూ, రూ-కువ.
కువ్వాడము, వై. వి: చూ, రూ-కువాడము.
కువ్వాళము, వై. వి. —వై—.
కుశ, సం. వి అ. స్త్రీ. 1. త్రాడు: చూ, సూత్రము. 1-ఎళ; 2. గుబ్బపుకళ్ళెము: చూ, వాగె; 3. తియ్యదోస*: చూ, హరివాలుకము. 1-ళ; 4. కొండమామిడి*: చూ, మామిడి.
కుశఫలము, సం. వి. అ. పుం. పానపాత్రము: చూ, పాత్రము. 6.
కుశపుష్పము, నం. వి. అ. న. స్థౌణేయమను గ్రంథ్యము: చూ, రాజార్హము. 1-ఱ.
కుశము, సం. వి. అ. న. 1. నీళ్ళు: చూ, పీరు. 1; పుం, న. 2. = కొవ్వె, పవిత్రము, దర్భ*: చూ, తృణము. 1; పుం. 3. కుశద్వీపము: చూ, లంక. 1; అం. 4: చూ, ద్వీపములు; 5. పలాపు: చూ, సూత్రము. 1-ఓ; న. 6. పొగడుట: చూ, స్తోత్రము; 7. గణనము: చూ, సంకల్పము; 8. ఉదుంబరము*: చూ, మేది; అం. 9: చూ, దర్భలు.
కుశలప్రశ్నము, సం. వి. అ. పుం. క్షేమమును అడుగుట: చూ, స్వాగతము.
కుశలము, సం. వి. అ. వ. 1 = కుసులు. క్షేమము: చూ, శుభము. 1; 2. తనివి: చూ. సౌహిత్యము; 3. పుణ్యము: చూ, పుణ్యము; విణ. 4. నేర్పరి; (శబ్దరత్నాకరము): చూ, సమర్థుఁడు; 5. నేర్పు (అమరము): చూ, సామర్థ్యము; వా. విణ. 6. చిన్నది. "మాయిల్లు కుశలము"; 7. ఇఱుకైనది. "మాయిల్లు కుశలమగుటచేఁ గూర్చుండుటకైనను స్థలము చాలనిదయ్యె."
కుశలవులు, సం. వి. అ. పుం. బ. శ్రీరాముని పుత్రులు, కవలిద్దలు(కుశలముకోరెడివారు) (ఏకోక్తిచే కుశలవులు.): చూ, యమళశిశువులు.
కుశలి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. అశ్మంతకము*: చూ, పాలిందితము.
కుశలుఁడు, సం. విణ. నేర్పరి: చూ, సమర్థుఁడు (రూ - కుశలవంతుఁడు.)
కుశస్థలము, సం. వి. అ. న. కావ్యకుబ్జదేశము: చూ, దేశము.
కుశస్థలి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. ఎద్దునాలిక*: చూ, దార్వికి; 2. అంతర్వేదియమ పుణ్యక్షేత్రము: చూ, భూమి. 1-ం.
కుశాకరము, పం. వి. అ. పుం. అగ్ని: చూ. నిప్పు
కుశాక్షము, నం. వి. అ. పుం. కోతి: చూ, వానరము(కుశాక్షుఁడు.)
కుశామ్లిక, సం. వి. అ. స్త్రీ. కొండమామిడి*: చూ, మామిడి.
కుశారణి, నం. వి. ఇ. పుం. దుర్వాసుఁడు: చూ, సన్న్యాసి. 1.
కుశాలి, నం. వి. న్. పుం. 1. చెయ్యి: చూ, హస్తము; విణ. 2. కుత్సితుఁడు: చూ, వ్యాధుఁడు. 2.
కుశాల్మలి, సం. వి. ఇ. పుం. పిన్నబూరుగు*: చూ, శాల్మలి.
కుశి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. కట్టు. (ఇనుముతోఁ జేసినవస్తువు.): చూ,కఱుగోల. 2; న్.పుం. 2. వాల్మీకిముని: చూ,పన్న్యాసి.1.
కుశింశప, సం. వి. ఆ స్త్రీ. పచ్చయిఱుగుడు, కపిలశింశుప*: చూ, శింశుప.
కుశింశుప, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. కంపిఱుడు, భస్మగర్భ*: చూ, శింశుప.
కుశిక, సం. వి. ఆ స్త్రీ. గవేధుక, అడవిగోదుమలు: చూ. ధాన్యము.
కుశికము, పం. వి. ఆ. పుం. 1. అయోవికారము; 2. కల్కము, నూనెమడ్డి: చూ, స్నేహము 1-ం*; 3. మస్తిష్కము: చూ, మెదడు; 4. తాడి*: చూ, శ్రీతాళము; 5. ఏపె*: చూ, మద్దిః
కుశికుఁడు, పం వి. అ. పుం. కుశికమహాముని: చూ, సన్న్యాసి. 1; 2. విశ్వామిత్రుని తండ్రి.
కుశీదము, సం. వి. అ. న. 1. రక్తచందనము: చూ, వాపన. 1-3; 2. వడ్డిబ్రదుకు: చూ, వృద్ధిజీవిక.
కుశీలము, సం. వి. అ. పుం. 1. ఘాతుక వ్యాపారము; 2. క్రూర సర్పము: చూ, సర్పము; 1-ం; 3. తేలు: చూ, వృశ్చికము; 4. కొండ: చూ, పర్వతము.
కుశీలవుఁడు, నం. వి. అ. పుం. 1. చారణుఁడు, నానాదేశ సంచారకుఁడైన నట్టువుఁడు: చూ, నర్తకుఁడు; 2. చారణుఁడు, నానాదేశసంచారకుఁడైన బట్టువాఁడు: చూ, వంది; 3. వాల్మీకి: చూ, ముని. 1; 4. భిక్షుకుఁడు: చూ, యాచకుఁడు; 5. పాటకాఁడు: చూ, సీకారి.
కుశీలవులు, పం. వి. అ. పుం. బ: చూ, రూ-కుశలవులు. (ఏకోక్తిచే కుశీలవులు.)
కుశీవకుఁడు, పం. వి. అ. పుం. వాల్మీకి: చూ, పన్న్యాసి. 1.
కుశుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. శ్రీరాముని పెద్దకొడుకు: చూ, సూనుఁడు. 1-ఱఒ; వ. 2. వేదము చదివినవాఁడు; 3. విశ్వామిత్రునితాత; విణ. 4. పాపిష్ఠుఁడు: చూ, పాపాత్ముఁడు; 5. మదించినవాఁడు: చూ, సోమరి; 6. జాత్యాచారాదులచే నిందితుఁడు: చూ, వ్యాధుఁడు. 2.
కుశూలము, సం. వి. అ. పుం. 1. తుషానలము: చూ, వహ్ని. 1.ఐ; 2. ధాన్యపుకొట్టు: చూ, పంటసాల.
కుశేశయము, సం. వి. అ. ష. 1. తామరపువ్వు: చూ, సహస్రపత్రము. 1-ం; 2. బెగ్గురు: చూ, సారసము; పుం. 3. కొండ: చూ, పర్వతము; 4. కొండగోఁగు*: చూ, పీతపుష్పము.
కుషకము, నం. వి. అ. పుం. రూ-కుషికము. కృషకము: చూ, కఱుగోల. 2.
కుషలము, వం. విణ. కుశలము: చూ, శుభము. 1.
కుషాతువు, పం. వి. ఉ. పుం. 1. కోతి: చూ, వానరము; 2. రూ-కుడాకువు. ఇమాఁడు: చూ, సూర్యుఁడు; 3. అగ్ని: చూ, వహ్ని; పుం. విణ. 4. అప్యాయి సంకటపెట్టువాఁడు: చూ, హింసకుఁడు.
కుషికము, సం. ఏ. అ. న. ఫాలము, నాఁగటికఱ్ఱు: చూ, కఱుగోల. 2.
కుషీదము, సం. వి. అ. న. వడ్డిబ్రదుకు: చూ, వృద్ధిజీవిక.

కుష్ఠకము, సం. వి. అ. న. సత్తు, పీసము: చూ, లోహము. 1.
కుష్ఠగంధ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. బల్య*: చూ, పెన్నేరు.
కుష్ఠగంధి, సం. వి. ఇ. వ. ఏలవాలుకము*: చూ, దోస.
కుష్ఠఘ్నము, సం. వి. అ. పుం. 1. పెద్దచేఁకు*: చూ, శాకోటము; 2. చంద్రుడు: చూ, విట్టదిరము; 3. లఘుడము, సన్న పాకుల ఎఱ్ఱగన్నేరు*: చూ, హయమారకము; 4. చేతి పొట్ల*: చూ, పొట్ల; 5. హితావళి, కుష్ఠమనుమందు: చూ, మందు. 1.
కుష్ఠఘ్ని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. విడంగము*: చూ, వాయువిళంగము; 2. కాకోదుంబరిక*: చూ. బొమ్మమేడి.
కుష్ఠనాశనము, సం. వి. అ. పుం. 1. వారాహీకంద*: చూ, మారణము; 2. తెల్లావాలు*: చూ, సర్షపము: 3. క్షీరీశ*: చూ, క్షీరకుంచుకి.
కుష్ఠనాశిని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. కారుగచ్చ*: చూ, సోమరాజి.
కుష్ఠనుత్తు, సం. వి. ద్. స్త్రీ. అడవిప్రత్తి*: చూ, ప్రత్తి.
కుష్ఠము, సం. వి. అ. న. 1. = కుస్టు. పులుము: చూ, సితము. 1-ఎ; 2. = కోస్టు. చెంగల్వ కోష్టు*: చూ, పారిభావ్యము; 3. మంచివాసన: చూ, వాసన. 1-ఎ; పుం. 4. విషభేదము: చూ, విసము. 1.
కుష్ఠసూదనము, సం. వి. అ. పుం. ఆరగ్వధము*: చూ, జేల.
కుష్ఠహంత, సం. వి. ఋు. పుం. హస్తికంద*: చూ, ముల్లంగి.
కుష్ఠహంత్రి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. వాకూచి*: చూ, మందు. 1.
కుష్ఠహారి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. పాఁచి*: చూ, శైవలము.
కుష్ఠహృత్తు, సం. వి. ద్. పుం. చంద్ర*: చూ, విట్టదిరము.
కుష్ఠారి, సం. వి. ఇ. పుం. 1.—పై.—;2. తుమ్మ*: చూ, విట్టదిరము; 3. పటోలము*: చూ, పొట్ల; 4. గంధకము*: చూ, చందనము: చూ, సుగంధము. 1.
కుష్మలము, సం. వి. అ. వ. కత్తిరించుట: చూ, ఛేదనము.
కుష్మాండము, సం. వి. అ. పుం. 1. గుమ్మడి*: చూ, పర్వతోభద్ర. 1-ఆ; 2. భూర్జిణము: చూ, శిశువు.
కుష్మాండి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. గౌరి: చూ, పార్వతి. 1; 2. గుమ్మడు*: చూ, కుష్మాండము. 1.
కుష్మాండీకము, సం. వి. అ. పుం.*: చూ, కుష్మాండము. 1.
కుష్మాండుఁడు,, సం. వి. అ. పుం. దేవతాగణవిశేషము: చూ, దేవతావిశేషము.
కుసలము, సం. వి. అ. న. రూ-కుశలము: చూ. శుభము. 1.
కుసి, దే. వి. 1. గండియందుఁ జొప్పించుటకుగాను సన్నగాఁ జెక్కిన మంచపుపట్టెలోనగువాని చివర; ఆం, ధా. ద్వి. 164: కూచము, కొస; 2. వగ: చూ. శోకము; 3. చిన్న కఱ్ఱముక్క.
కుసింబి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. కందిపొట్టు: చూ, కింబి.
కుసిగుంపులు, దే. వి. బ. బాధ: చూ, శ్రమము. 1.
కుసితము, సం. వి. అ. పుం. జనపదము: చూ, దేశము.
కుసిని, అన్య. దే. వి. వంటయిల్లు: చూ, సదనము. 1
కుసినివాఁడు, అన్య. దే. వి. హీనజాతులకు వంటచేయువాఁడు. (వాడుక): చూ, సూపకారుఁడు.
కుసిలించు, దే. అ. క్రి. అతృప్తిచే దుఃఖించు. కుసులు.
కుసిలింత, దే. వి. అతృప్తిచే దుఃఖించుట.
కుసీదకుఁడు, సం. విణ. వడ్డికిచ్చి జీవనముచేయువాఁడు: చూ వార్ధుషికుఁడు
కుసీదము, సం, వి. అ. న. వడ్డికిచ్చి జీవనముచేయుట: చూ, వద్ధిజీవిక.
కుసీదికుఁడు, సం. విణ: చూ, కుసీదకుఁడు.
కుసీదుఁడు, —పై.—
కుసుంబపువ్వు, పై. వి. = కుసుంభ. కుసుంభా పుష్పము: చూ, వహ్నిశిఖము. 2. (కఫము తగ్గించును.)
కుసుంబా, —పై.—
కుసుంభకము, సం. వి. అ. పుం. పీతదారువు*: చూ, క్రూరిపసుపు.
కుసుంభము, సం. వి. అ. న. 1. = కుసుమ: చూ. కుసుంబపువ్వు; 2. బంగారు: చూ, లోహము. 1; న. 3. లత్తుక: చూ, లక్క; 4. కుసుంబాపూవురంగు: చూ, వర్ణము. 6; పుం. 5. కమండలువు: చూ, పాత్రము. 6. కుసుమ*: అగ్నిశిఖము. (తె) కుసుమ, అగ్నిశేఖరము, తద్వి. అరణ్య. కుసుంభ*: అగ్నిసంభవము.
కుసుంభరాగము, సం. వి. అ. పుం. బియటికిమాత్రము విశేషముగఁగనఁబడి లోపలబొత్తిగాలేని అనురాగము. (చూ, పూర్వరాగము): చూ. త్రయము.
కుసుము, దే. వి. 1. రూ-కుసుము. ఆర్తవము: చూ, ముట్టు. 1, పై. వి. 2. = కుసుంభము. కుసుంబపువ్వు; కాశీ. 7, ఆ. 5: చూ, వహ్నిశిఖము. 2; 3 కుసుంభవర్ణము; నై. 8, ఆ. 5: చూ, చెంద్రిక; 4. ఒకానొక చెట్టు: చూ, కుసుంభము. 6. 5. సస్యకుసుమము: చూ, సస్యము. 1; 6. పుంకునందలి మొలక: చూ, వ్రణము. 1-ం; బ. 7. వడ్లు; ఆము. 1. ఆ. 66: చూ, ధాన్యము. (స్తంబకరి. 1-ఎ.) (1-౨౬-౧౩.)
కుసుమగర్భకము, సం. ని. అ. పుం. పూలముడిచిన కొప్పు: చూ, వేనలి.
కుసుమపురము, సం. వి. అ. న ఒకానొక నగరము: చూ, దేశము.
కుసుమపూవు, పై. వి. = కుసుంభపుష్పము: చూ. వహ్నిశిఖము. 2.
కుసుమపూరాజనాలు, దే. వి. బ. కుసుమవడ్లు: చూ, ధాన్యము.
కుసుమవిచిత్రము, అం. ఒకానొకవృత్తము. ఇందొక్కొక్కపాదమునందు న, య, న, య, గణములు గలిగి ఏడింటయతిగల ద్వాదశచ్ఛందస్సునందుఁ బుట్టిన వృత్తము. ఉదా:— "కితలములోనం, గుసుమవిచిత్రం, బతిశుభదంబై, యగయతులన్నం, దతనయ మొప్పున్, నయలినుమాత్రై. సతతము విద్వజ్జనులు నుతింపఁ." చూ, వృత్తము. 1.
కుసుమాంజనము, సం. వి. అ. న. రీతిపుష్పము: చూ, రసాంజనము.
కుసుమాకరము, సం. వి. అ. పుం. మాఘమాసము: చూ, మాసము. 1.
కుసుమాత్మకము, సం. వి. అ. న. కుంకుమము చూ. వహ్నిశిఖము. 1.

కుసుమాధివము, సం. వి. అ. పుం. చంపకము: చూ, సంపెఁగ.
కుసుమాధిరాట్టు, సం. వి. ఙ్. పుం. —పై.—
కుసుమాయుధుఁడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, మన్మథుఁడు.
కుసుమాలుఁడు, సం. వి. అ. పుం. పగటిదొంగ; (హారావళి): చూ, ప్రుచ్ఛ. 1.
కుసుమాసవము, సం. వి. అ. పుం. తేనె: చూ, మధువు. 5.
కుసుమితలతావేల్లిత, అం. ఒకానొకవృత్తము. ఈవృత్తమునందు మ, త, న, య, య, య, గణములుగలిగి పదునెండవయింట యతిగల అష్టాదశచ్ఛందస్సునందుఁ బుట్టిన వృత్తము. ఉదా:— "వేమా జెన్నొంగాఁ గుసుమితలతా - వెల్లితన్మత్త న్యాయల్, శ్రీమార్తాండశ్రాంతియుఁ గుదిరినం - జెన్ను మీరు న్ధరిత్రిఁ. గామేపల్లీశుంగక కవసనుం - గంజనేత్రుఁ కుభాంగుఁ. గోమచ్చాలుం గాలయవనహాఁ-గుంజరేంద్రా ర్తి నాశుఁ.": చూ, వృత్తము. 1.
కుసుము, వై. వి. రూ-కుసుమ. ఆర్తవము: చూ, ముట్టు. 1.
కుసుమేషువు, సం. వి. అ. పుం. మదనుఁడు: చూ, మన్మథుఁడు
కుసులి, దే. వి. పొట్టివాఁడు: చూ, వామనుఁడు.
కుసులు, దే. అక్రి క్రి: చూ, కుసిలించు. (శబ్దరత్నాకరము): వై. వి. = కుశల. (సుఖము అని పురుషోత్తమకవీయము.)
కుసువు, సం. వి. ఉ. పుం. వానపాము. కించులికము: చూ, సర్పము. 1-ళ-(౨౨).
కుసూలము, సం. వి. అ. పుం. 1. రూ-కుశూలము. వ్రీహ్యాగారము: చూ, పంటసాల; అం. 2: చూ, ముప్పదిరెండాయుధములు: చూ, బాణము. 1.)
కుసృతి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. నికృతి, కుత్సితభావము: చూ, వ్యాజము. 1; 2. శాంబరి, ఇంద్రజాలము మొదలైనమాయ: చూ, మాయము. 1.
కుస్టు, వై. వి. = కుష్ఠము: చూ, సితము. 1-ఇ. (దేశ్యమని శబ్దరత్నాకరము.)
కుస్తరించు, దే. స. క్రి. 1. ఉరడించు; భీ. 3, ఆ. 10: చూ; సమాళ్యానించు; 2. సమాధానపఱచు; విక్ర. 6, ఆ. 38, 3. దిద్దు; కాశీ. 7, అ. 47: చూ, సవరించు; 4. చఱచు; య. 1, ఆ. 77: చూ, పటుతళించు.
కుస్తి, వా. వి. జెట్టీ పట్టు.
కుస్తిష్కము, సం. వి. అ. పుం. 1. అరటిచెట్టుయొక్క మూలము: చూ, రంభ. 2; 2. కస్తూరిపూత: చూ, పూత. 3; 3. ముట్టుదాని కౌగిలింత: చూ, సంశ్లేషము.
కుస్తిష్కుఁడు, సం. వి. అ. పుం. పగవానిచారుఁడు.
కుస్తుంబరి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ = కొతిమిరి. ధాన్యకము*: చూ, వితున్నకము. 1: (చూ, స్తంబికరి. 1-గళ.)
కుస్తుంబురువు, సం. వి. ఉ. న. = కొతిమిరి. —పై.—
కుస్తుభుఁడు, సం. వి. అ. పుం. వెన్నుఁడు: చూ, విష్ణువు. 1.
కుహకజీవి, సం. విణ. న్. మాయాజీవి: చూ, ప్రాతిహారకుఁడు.
కుహకము, సం, వి. అ. పుం. మోసము: చూ, వంచన.
కుహకస్వనము, సం. వి. అ. పుం. 1. కుక్కుటము: చూ, పుంజు; 2. అడవికోడి: చూ, పుంజు.
కుహకస్వరము, సం. వి. అ. పుం.—పై.—
కుహనము, సం. వి. అ. పుం. కాహళము, బూర: చూ, వీణ. 1-ఱఒ.
కుహణుఁడు, సం. వి. అ. పుం. జారుఁడు: చూ, అంకుమగఁడు.
కుహన, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. అర్థాపేక్షచేతనగు కపటచర్య: చూ, కూహన.
కుహనము, సం. వి. అ. పుం. 1. ఎలుక: చూ, మూషికము; 2. పాము: చూ, సర్పము; విణ. 3. ఈర్ష్యగలది: చూ, సూచు. 1; న. 4. ఒకరకముకుండ: చూ, భాండము. 8;ఔ; 5. గాజుగిన్నె: చూ, పాత్రము. 6; 6. ఇండ: చూ, గోళము. 2.
కుహనుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. ముక్కంటి: చూ, శివుఁడు; విణ. 2. అసహనుఁడు: చూ, సూడుకాఁడు; 3. అన్నాదుల కొఱకై డంబముగా ధ్యానమౌనవ్రతాదుల ధరించి వేసముతోఁ దిరుగు టక్కరి సన్న్యాసి: చూ, సన్న్యాసి. 1.
కుహరము, సం. వి. అ. న. 1. గుహ: చూ, రంధ్రము. 1-ఎ; 2. తొఱ్ఱ: చూ, రంధ్రము. 1-ఇ; 3. బెజ్జము చూ, రంధ్రము. 1; 4. ఇంద్రజాలాదిమాయ: చూ, మాయము. 1; 5. ఇంటి చూరు చూ, వెలిని; 6. మొగము: చూ, వదనము 2; 7. ఉలిపులాగ: చూ, శ్రోత్రము; 8. కంఠధ్వని: చూ, స్వరము. 2-ళఒ-(౧౨); 9. కుత్తుక: చూ, మెడ; 10. దగ్గఱ: చూ, సమీపము. 1; పుం. 11. తెల్లతుమ్మ*: చూ, విట్టదిరము; 12. కుహరమను పాము: చూ, సర్పము. 1-ళ-(ళ.).
కుహరి, సం. వి. న్. పుం గారడీఁడు: చూ, ప్రాతిహారకుఁడు.
కుహరితము, సం. విణ. 1. రతికూజితము: చూ, స్వరము. 2-ళఒ-(౧౩౪); పుం. 2. రూ-కుహారితము. కోకిలధ్వని: చూ, స్వరము. 2-ళఒ-(౧౩౦); 3. ధ్వని: చూ, స్వరము, 2.
కుహరుఁడు, సం. వి. అ. పుం. కుహరుఁడనురాజు: చూ, రాజు. 1-ళఎ.
కుహళి, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. రూ-కుహరి - కూహళి. కాశి; జై. 5, ఆ. 142: చూ, వీణ. 1-ఱఒ.
కుహరి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. పూగపుష్పిక, వివాహసంబంధమగు పుష్పతాంబూలము: చూ, పోకపొత్తి: (చూ, పోఁక).
కుహోళి, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, రూ-కుహళి. (అ, పా. వ్ర. నాట్య.
కుహావు, సం. వి. ఉ. పుం. 1. కుబేరుఁడు: చూ, శ్రీదుఁడు.1; ఊ. స్త్రీ. 2. చంద్రకళకానరాని యమవస: చూ, సూర్యేందు సంగమము; 3. కోకిలధ్వని; చూ, స్వరము. 2-ళఒ-(౧౩౦).
కుహూకంఠము, సం. వి. అ. పుం. కోయిల: చూ, వికము.
కుహూముఖము, సం. వి. అ. పుం.—పై.—
కుహూరవము, సం. వి. అ. పుం. —పై.—
కుహూవు, సం. వి. ఊ. స్త్రీ: చూ, రూ-కుహావు. 2-3; 3. మంచుకొండ యందుఁ బుట్టిన కుహూనది: చూ, నది.
కుహేళిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. హిమాని, మూడమంచు: చూ, హిమము.

కుళాయ, వై. వి.1. = ఖోలకః. రూ-కుళ్ళాయ. టోపి, వటరచిత మకుటము. ఉ, రా. 5, ఆ. 270: చూ, వస్త్రము. 1-ఁగ. (రూ-కుళాయి-కుల్లా-కుల్లాయ-కుల్లాయి); వా. వి. 2. నీరు పెలువరించు గొట్టము. (పయిపు). రూ- కుళాయి-కుల్లాయి.

కుళాయి, వై. వి. = —వై.—

కుళింగము, పం. వి. అ పుం. అడవివిచ్చుక: చూ, విచ్చుక.

కుళికుఁడు, అం. అష్టనాగములలో నొకటి: చూ, సర్పము. 1-ఐ.

కుళీరము, శం. వి. అ. పుం. ఎండ్రకాయ: చూ, వీత.

కుళుత్థము, నం. వి. అ పుం: చూ, రూ-కులత్థము.

కుళుత్థాంజినము, నం. వి. అ. వ. కనుపాలవిత్తులు: చూ, రసాంజినము.

కుళుత్థిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, రూ-కులత్థిక.

కుళువు, దే. వి. ఉంగరముఁబొదిగెడు విశాలమగు మణివిశేషము: చూ, రత్నములు. 1-గం-(ఎ).

కుళ్ళి, వై. వి. = ళోలకఃబోపి: చూ, రూ-కుళాయ.

కుళ్ళాయ, వై. వి. = —వై. — పా. 2, ఆ. 16; వా. వి: చూ, రూ-కుళాయ.

కుళ్ళాయి, వై. వి. = —వై.—

కుళ్లు, దే. అ. క్రి: చూ, రూ-క్రుళ్లు.

కుళ్లుపోతు, దే. విణ. 1. క్రుళ్లగించు స్వభావము కలవాఁడు. వేమన. 1147: చూ, రూ-క్రుళ్లపోతు; వా. 2. కపటి.

కూ

కూ, పం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. పుడమి: చూ, భూమి. 1: దే. అవ్య. (1) పిలువఁగా పామరజను లెచ్చరించుకొనుటయందు వచ్చు ధ్వని; (2) బాలబాలకులు ఆటలయం దొకరి నొకరు పిలుచు కొనుటయందు వచ్చుధ్వని; (3) ఏకాంతస్థలములకుఁ బోవు వార లొకరినొకరు పిలుచుకొనుటయందు వచ్చుధ్వని;(4)పొగ బండి నిలుచుటయందును, పోవుటయందును వెలువరించు ధ్వనివిశేషము; "పొగబండి 'కూ' అని కూయుచున్నది."

కూఁక, దే. వి. అఱుపు: చూ, స్వరము. 2-ళఒ-(గ౩) (రూ-కూఁత).

కూఁకట, దే. వి. నెమలినిగ; చూ, నిక. 1.

కూఁకటి, వై.వి. = కూకట. 1. జుట్టు; భార. అర. 6, ఆ. 250: చూ, నిక. 1; 2. పిల్లజుట్టు; కాశీ. 4, ఆ. 69: చూ, నిక. 1-ఁ; విణ. 3. ప్రధానము; కళా. 1, ఆ. 26: చూ, శ్రైష్ఠ్యము.

కూఁకటికువ్వె, ద్వ. వి. ధూమ్యాటము: చూ, భృంగరాజము.

కూఁకటిగుడ్డంగి, ద్వ. వి. కాకమద్దువు: చూ, దాత్యూహము.

కూఁకటిగువ్వ, ద్వ. వి. భరద్వాజము: చూ, వ్యాఘ్రాటము.

కూఁకటిముప్ప, ద్వ. వి. రూ-కూఁకటిమూఁగ: చూ, భృంగరాజము.

కూఁకటిమూఁగ, —వై.—

కూఁకటివేరు, ద్వ. వి: చూ, రూ-కుంకటికేరు.

కూఁకటివేళ్ళతోఁ బెల్లగించుట, జా. సమూలముగా నాశనము చేయుట. "ఆతని రాజధానిం గూఁకటివేళ్ళతోఁ బెల్లగించి పేరులేకుండ నేలమట్టము గావింతు." (పీతిచంద్రిక-సంధి).

కూఁకరించు, దే. అ. క్రి. కూకలువేయు.

కూఁకళ్ళు, దే. వి. ఐ: చూ, మందలింపులు.

కూఁకు, దే. అ. క్రి. అస్తమించు; అం, భా. తృ. 86: చూ, నింగివడు. (రూ-క్రుంకు).

కూఁత, దే. వి. 1. కూయుట; అం, భా. ప్ర. 115: చూ, స్వరము. 2—ళఒ-(గ౩), 2. కంఠధ్వని: చూ, స్వరము. 2- ళఒ-(గ౨); 3. మృనంగాది ధ్వని: చూ, స్వరము. 2.

కూఁతకైదువు, దే. వి. శంఖము: చూ, సంకు. 1.

కూఁతనేల, దే. వి. (రూ-కూఁతపట్టు - కూఁతపట్టునేల - కూఁతవేటు) కోసు: చూ. పరువు. 2. (రెండువేల పింప్లి పట్టు కొలఁది, క్రోశము.)

కూఁతపట్టు, దే. వి.—వై.—

కూఁతపట్టునేల, దే. వి.—వై.—

కూఁతవాలు, దే. వి. విష్ణుచక్రము, చక్రాయుధము: చూ, బాణము. 1-ఐఅ.

కూఁతవేటు, దే. వి: చూ, రూ-కూఁతనేల; హరిశ్చ. 3, ఆ. 65.

కూఁతు, దే. వి. రూ-కూఁతురు; చూ, పుత్రిక. 1.

కూఁతుకూఁతురు, దే. వి. దౌహిత్రి: చూ, మనుమరాలు.

కూఁతుకొడుకు, దే. వి. దౌహిత్రుఁడు: చూ, మనుమఁడు.

కూఁతుబిడ్డ, దే. వి. దేవగంగ: చూ, నది.

కూఁతురు, దే. వి: చూ, రూ-కూఁతు.

కూఁతురుజిడమ, దే. వి. 1. నూఁగుదోస: చూ, దోస. (వైత్యశాంతి, మేహశాంతి, రక్తవమనము కట్టును): 2: చూ, బుడమ. 1-ళ.

కూకీ, దే. వి. ఒకరకము పావురము(ప్రాస్యాంతమనికొందఱు): చూ, పావురము.

కూకీపలుకు, దే. వి. రతికూజితము: (చూ, కూజితము. 2; కూజితములు): చూ, స్వరము. 2-ళఒ-(గ౩ళ.)

కూకు, దే. వి. ఆమిష; అం, భా. ద్వి. బ్ర, 172: పాలవిఱుఁగుపు: చూ, స్తన్యము. 1-ఒ.

కూకుదుఁడు, సం. విణ. వరుని సత్కరించి యలంకృతురాలగు కూఁతునిచ్చువాఁడు: చూ, రూ-కుకుదుఁడు.

కూఁకురుగుండఁగి, దే. వి. రూ-కూఁకటిగుడ్డంగి: చూ, దాత్యూహము.

కూఁకురుగుండె, దే. వి. రూ—వై.—

కూకువు, సం. వి. ఉ. స్త్రీ. ఎనిమిదేండ్లవఱకుఁ బెండ్లిలేని పడుచు: చూ, స్త్రీ. 1-గ-(గ).

కూచము, సం. వి. అ. పుం. చన్ను: చూ, స్తనము. 1-ఎ.

కూచి, దే. విణ. 1. యుద్ధయాత్రకు సైనికులు హెచ్చరిక పడుటకై యుద్ధవాద్యములను వాయించుట; 2. వాఁడి: చూ, వాలు. 6.

కూచిక, నం. వి. ఆ. స్త్రీ కలము: చూ, లేఖిని.

కూచిమారమని, అం. సప్తాధికరణములలో నొకటగు జౌప నిషదికమును రచించినవాఁడు: (చూ. జౌపనిషదికము): చూ, మని. 1: (చూ, సప్తాధికకరణములు కామశాస్త్రము).

కూచిమారుఁడు, అం. పురుషజాతులు నాలుగింటిలో నొక తర గతివాఁడు: చూ, పురుషజాతులు.

కూచేము, దే. వి. 1. గూటము; చూ, తోలుత్రాను; 2. కంబము: చూ, స్తంభము; 3. పట్టికొగ్రము:చూ, కువి. 1.

కూజితము, సం. వి. అ. న. 1. వక్షి ధ్వని: చూ, స్వరము. 2.ళఒ.(౧౧౩.); 2. కూకిపలుకు, స్త్రీపురుషుల రతికాలమున కలిగెడు కంఠధ్వని: చూ, స్వరము. 2–ళఒ. ౧౩౪).

కూజితములు, (లేక) పలుకులు. అం. (రతికూజితములు)= నెమలి - హంస - లకుముకి - కోకిల - పావురము. (5).

కూజో, వా. వి. ఒకరకము మూతిపొడవుగల పాత్రము: చూ, పాత్రము. 6.

కూటకము, సం. వి. అ. న. 1.=గొడగ. ఏడికోలలేని నాగలి: చూ, లాంగలము. 1; 2. ఫాలము: చూ, కఱుగోల; పుం. 3. వెండ్రుకలకొప్పు: చూ, వేనలి; 4. కికీదివి: చూ, పాలపిట్ట; 5. కమ్మరవాని పమ్మెట: చూ, సమ్మెట.

కూటకృత్తు, సం. వి. త్. పుం. 1. ముక్కంటి: చూ, శివుడు; 2. కరణము: చూ, పంజీకరుడు; 3. ఉమ్మెత్త *: చూ, హలాపుష్పము.

కూటజము, సం. వి. అ. పుం. రూ-కుటజము. కొడిసె*: చూ, వత్సకము.

కూటతానములు, అం: చూ, తానములు.

కూటపాలకము, సం. వి. అ. పుం. పిత్తజ్వరము: చూ, రోగము. 1.

కూటపుష్పము, సం. వి. అ. పుం. 1. కూటపుప్పమను చెట్టు: అట్టహాపకము; (తె. ప.):—కుంద; 2. కుందము *: చూ, హసంతి. 2; (2—౧).

కూటపూర్వము, సం. వి. అ. పుం. త్రిదోషజ్వరము: చూ, రోగము. 1. (ఏనుగులయొక్క త్రిదోషజ్వరమని కొందఱు.)

కూటమి, దే. వి. 1. కూడిక; చూ, సంయోగము; 2. సురతము: చూ, సంయోగము.

కూటము, సం. వి. అ. పుం, వ. 1. అమ్ము: చూ, బాణము. 1; 2. ఆకాశములోనగునవి; 3. కపటము: చూ, వ్యాజము. 1; 4 కట్టు: చూ, కఱుగోల; 5. కొండకొమ్మ: చూ, శిఖరము; 6. గవను, పెద్దవాకిలి: చూ, సదనము. 1; 7. గారడము: చూ, మాయము. 1; 8. ఏడుపు: చూ, శోకము; 9.= కూటువ. ప్రోగు: చూ, రాశి. 1; 10. బొంకు: చూ, వితథము; 11. కూటయంత్రము: చూ, బోను; 12. సంపెట: చూ, సమ్మెట; పుం. 13. ఇల్లు: చూ, సదనము. 1; 14. విఱిగిన కొమ్మగలఎద్దు: చూ, వృషభము. 1; 15. పుట్ట: చూ, వల్మీకము; 16. లెక్కకలిచుకూడదము: చూ, సంకలనము; 17. కానెయులి: చూ, వృక్షదనము; పుం. న. 18. కష్టపడి చేయవలసినపనివి కష్టపడక చేయునట్లు ఏర్పఱచిన సాధన విశేషము: చూ, యంత్రము. "అచ్చుకూటము." మొ: 19. నిక్కము చూ. విజము. 2; 20. ఇనుపగుదియ: చూ, ముద్గరము. 2. దోషము: చూ, పాపము. 1; దే. వి. (1) రూ-కూటాము. కొలుపుకూటము: భార. ఉద్యో. 3, ఆ. 125: చూ, సభ. 2; (2) చావడి, చవికె. రూ-కూటాము: చూ, సదనము. 1.

కూటయంత్రము, సం. వి. అ. న. వ్యాఘ్రాదులను పట్టెడిబోను; పాలము (అని కొందఱు): చూ, బోను.

కూటయుద్ధము, సం. వి. అ. పుం. ఒకరకముయుద్ధము: చూ, యుద్ధము.

కూటవార్తాకి, సం. వి ఈ. స్త్రీ. కప్పురపువంగ*: చూ, వంగ.

కూటశాల్మలి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. కొండబూరుగు, రోచనము *: చూ, వారిజము.

కూటసాక్షి, సం. విణ. న్. మిథ్యాసాక్షి: చూ, సాక్షి (ఇట్లు కూటసాక్ష్యము, కూటవృత్తి, కూటవాది, కూటాగారము ఇత్యాదులూహ్యంబులు.)

కూటస్థము, సం. విణ. 1. ఎల్లకాలము నొక్కరూపయియుండెడి నది (ఆకాశాదికము): న. 2. వ్యాఘ్రనఖమనుగ్రంథ్యము: చూ, రాజార్హము 1–౨౩.

కూటస్థుడు, సం. వి. అ. పుం. అన్వయుడు: చూ, మూల పురుషుడు.

కూటాగారము, సం. వి. అ. న. 1. మేడమీది యిల్లు: చూ, సదనము. 1: 2. ఇంటికప్పు: చూ, సదనము. 1.

కూటాము, దే. వి: చూ, రూ.కూటము.

కూటాయుపు, సం. వి. ఉ. పుం. గుగ్గిలము *. చూ, మహిసాక్షి.

కూటికుండ, ద్వ. వి. అన్నపుకుండ: చూ, భాండము. 3-౧౦.

కూటినీళ్ళు, దే. వి. పుల్లపీళ్ళు: చూ, ఋక్తము. 1.

కూటిముత్తెము, ద్వ. వి. మనుష్యులచేఁ జేయఁబడునట్టి ఒక రకము ముత్యము: చూ.(ముత్తెము). రత్నములు 1-౧-(౭).

కూటిసారా, ద్వ. వి. అన్నమునఁబుట్టినసారాయి: చూ, సుర. 2-౧౨.

కూటు, దే. వి. ధాన్యముంచుటకు వెంటితో నేర్పఱచెడు గరిపె: పఁటసాల.

కూటుఁడు, సం. వి. అ. పుం. డాయి తొలుచువాఁడు, కాసీఁడు: చూ, తూతిపనివాఁడు.

కూటువ, దే వి. (రూ-కూటువు-కూట.) 1. పోగు; రసి. 3,ఆ, 80: చూ, రాశి. 1: 2. దంపు; ఆం, పదా. నర. 111: చూ, సేన. 1; 3. ప్రాణిసమూహము: చూ, సమూహము

కూటువమూక, దే. వి పోగొత్సాహపఱచి అక్కడక్కడ వెదకి తెచ్చిన పిటికిబలము; భార. ఉద్యో. 2, ఆ. 208; దశ. 4,ఆ. 117: చూ, సేన. 1-౪.

కూటువు, దే. వి: చూ, రూ-కూటువ. (గుంపు. అచ్చ. ఆర, కాం. 26.)

కూడ, దే. ద్ర. సహితమనునర్థమును దెలుపునది; వి, పు. 7,ఆ. 1098 : చూ, సైతము.

కూడఁబడు, దే క్రి. (కూడ + పడు) చేరు; హరి. 5, ఆ. 280: చూ, పమీపించు.

కూడఁబెట్టు దే. స. క్రి. (కూడన్ + పెట్టు)చేర్చు: విక్ర. 2, ఆ. 168: చూ. పంగ్రహించు.

కూడముట్టు, దే. స. క్రి. తఱుముకొనిపోవు : చూ, వెంబడించు.

కూడలి, దే. వి. రెంటిమూఁటికూడిక. "కూడలిత్రోవ": చూ, సంభేదము. 1.

కూడలిపాయి, దే. వి. ఎల్లపాయి. (ఇది హద్దును తెలుపును): చూ, రత్నములు. (1-౧౨-(౨౧).

కూడలివాయి, ద్వ. వి. రెండుపంచలు చేరెడుమూల నేర్పఱచిన వీటిదారి.

కూడిక, దే. వి. 1. చేరిక: చూ, సంయోగము; 2. కూడుకొన్న శబ్దార్థములయొక్క భావకర్మములు: చూ, సాహిత్యము. 1.

కూడు, దే. వి. 1. అన్నము: చూ, సాదము. 1; అం. ప్రే. 2. కూడఁబెట్టు. "లెక్కఁగూడు- మతిఁగూడు.": చూ, సంగ్రహించు; అ. క్రి. 3. అతుకు: చూ, సంధించు; 4. అనువుపడు. యుక్తమగు; భార. శాం. 1, ఆ. 251: చూ, సరిపడు. 2; స. క్రి. 5. పొందు: చూ, ప్రాప్తించు.

కూడుగుడ్డ, దే. వి. అన్నవస్త్రములు: కశిపువు: చూ, సాదము. (1).

కూడుదల, దే. వి. మిగులు: చూ, లాభము. 1.

కూడ్యము, పం. వి. అ. న. రూ - కుడ్యము = గోడ: చూ, మఱుఁగుగోడ.

కూజి, సం. విణ. ఇ: చూ, రూ - కుజి. 2.

కూజిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. కొమ్ముబూర: చూ, వీణ. 1-౩౬.

కూతము, సం. వి. అ. న. అభిప్రాయము: చూ, స్మృతి. 1.

కూత్తముఁడు, సం. వి. అ. పుం. భూమిలో నుత్తముఁడు. (ఇట్లు కూత్తారణము, కూత్తీర్ణము, కూత్తుంగము, కూత్ఫుల్లము ఇత్యాదు లూహ్యంబులు.)

కూదరుఁడు, సం వి. అ. పుం. కుత్సితమైన కడుపుగలవాఁడు. (ఇట్లు కూద్గతము, కూదియము, కూదంతము ఇత్యాదు లూహ్యంబులు)

కూద్దాలము, సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ - కుద్దాలము. 1-2.

కూన, వై. వి = కుఱకఱ. 1. రూ - కున్న - కుఱ్ఱ. పిల్ల. ఆం. భా. ద్వి. 99: చూ, శిశువు: 2. రూ-కున్న-కుఱ్ఱ- బిడ్డ. అచ్చ. బాల, కాం. 76: చూ, శిశువు. 1-౩.

కూనగుంత, వై. వి. మీట మొదలు అనెడు పల్లము: హంస. 1, ఆ. 193.

కూనమ్మ. వా. వి. 1. వడువనేరనిది: (ఆఁడుది) "కుంటికూనమ్మ"; 2. ముదుసలి.

కూనలమ్మ, వా. వి. పిల్లలతల్లి: "కూనలమ్మ కూనలకై మ్యావు అని అఱచుచున్నది."

కూని-కూనీ, వా. వి. హత్య.

కూన్నతుఁడు, సం. వి. అ. పుం. భూమియం దున్నతుఁడైన వాఁడు: (ఇట్లు కూన్నముర్వీఁడు, కూన్నామము, కూన్నేత, కూన్నేయుఁడు ఇత్యాదు లూహ్యంబులు.)

కూపకము, పం. వి. అ. పుం. 1. ఆఁడుదావి పిఱుఁదులమీఁది గుంటలు: చూ, గుంత. 2; 2. చెఱువు: చూ, సరస్సు. 1-౧౩;(1-౧౫౫-(౬):): 3. ఓడకంబము: చూ, స్తంభము. (1-౧౨): 4. చేతిపిడ్డె: చూ, పిడ్డె.

కూపకూర్మన్యాయము, న్యా. నూతిలోనున్న తాఁబేలు అనూయియే సమస్తప్రపంచమవి యూహించినవిధము.

కూపఖననన్యాయము, న్యా. కొంపలంటుకొనిన తరువాత నూయి త్రవ్వనారంభించిన విధము.

కూపగండము, సం. వి. అ. పుం. విధవాలక్షణము: చూ, లక్షణము. 1.

కూపమండూకన్యాయము, న్యా. నూతిలోనికప్ప అనూయియే సమస్తప్రపంచ మనుకొను విధము. (కూపస్థమండూక న్యాయము.)

కూపము, సం. వి. అ. పుం. 1. బెజ్జము: చూ, రంధ్రము. 1; 2. పిటీఁదిమీఁది గుంత: చూ, గుంత. 2; 3. ఓడకంబము: చూ, స్తంభము. 1-౧౨; 4. చెలమ: చూ, సరస్సు. 1-౧౩; 5. ఉదపానము: చూ, సరస్సు. 1-౧౫; అం. 6: చూ, సంతానములు.

కూపయంత్రఘటికాన్యాయము, న్యా. ఏతాము నూతియొక్క క్రిందికిని మీఁదికివి బోవుచుండును. మనుష్యుఁడును కర్మముగా నుచ్చనీచతలను బొందుచుండును.

కూపాంగము, సం. వి. అ. పుం. గగురుపాటు: చూ, రోమాంచలము.

కూపాండక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ఉపిరిక *: చూ, శ్రీఫలి.

కూపారము, సం. వి. అ. పుం. కడలి: చూ, సముద్రము. 1.

కూపాలయము, సం. వి. అ. పుం. 1. కమలము: చూ, తాఁబేలు; 2. గుడిపె: చూ, సదనము. 1.

కూపి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, కుప్పియ. 1-2.

కూపిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. నీటినడిమి కొండ: చూ, పర్వతము.

కూపీ, వా. వి. గుట్టు, రహస్యము. (రూ- కూబీ.)

కూపెట్టు, దే. అ. క్రి. (కూయి + పెట్టు) 1. అఱచు; కా శి. 7, ఆ: చూ, శబ్దించు; 2. మొఱయిడు: అము. 4, ఆ 204: చూ, రోదించు.

కూబరము, సం. వి. అ. పుం. 1. బండినొగ: చూ, రూ - కుబరము; 2. ఏనుఁగు: చూ, హస్తి; 3. కపోణి: చూ, హస్తము. 1-౨౮; విణ. 4.=కొమరు. మనోజ్ఞము: చూ, హృద్యము.

కూబరద్రువు, సం. వి. ఉ. పుం. తివిశము *: చూ, వంజులము.

కూబరి, సం. వి. న్. పుం. రథము: చూ, శకటము.

కూమము, సం. వి. అ. న. సరోవరము: చూ, సరస్సు. 1.

కూయి, దే. వి. 1. రూ - కుయి - కుయ్యి. మొఱ భార. విరా. 2, ఆ. 177: చూ, స్వరము. 2-౪౬-(౧౩); 2. రూ - కుయి - కుయ్యి. కావలి. భార. విరా. 5, ఆ 284: చూ, రణము.

కూయు, దే. అ. క్రి. 1. అఱచు: చూ, శబ్దించు; 2. మొరపెట్టు: చూ, రోదించు.

కూర, వై. వి. 1. శాకము: చూ, వ్యంజనము. 1; 2. ఆకు పువ్వు కాయ లోనగు భేదములచే పదిపిధములుగలది: చూ, శాకము. 1.

కూరకాడ, ద్వ. వి. కూర: చూ, శాకము. 1. (తోఁటకూరకాఁడ లోనగునవి.)

కూరనార, ద్వ. —వై.—

కూరట, దే. వి. పొరలాట: చూ, భ్రాంతము.

కూరవెల్లి, ద్వ. వి. వెల్లి*: చూ, శ్రీవర్ణము. 1.

కూరపనుపు, ద్వ. వి. కూరలోవేయు పనుపు: చూ, వర్ణము. 6-౭-(౬): (ఇదె చాయపనుపు అని కొందఱు.)

కూరము, సం. ప. అ. వ. అన్నము: చూ, సాదము. (1).

కూరపుముక్క, ద్వ. ప. కూరలోని తునుక.

కూరముక్క, ద్వ. వి. ఒకరకము చేప: చూ, మత్స్యము. 1.

కూరరము, సం. వి. అ. పుం. కపోణి: మోఁచేయి: చూ, హస్తము. 1-౨౮.

కూరాడు, దే. వి. కాఁచినకలి: చూ, ఱుక్తము. 1.

కూరిచి, దే. అవ్య. రూ - కూర్చి. గుఱించి. ఉద్దేశార్థమునందు ద్వితీయావిభక్తితో చేరివచ్చునది. "రామునిఁగూరిచి, సోమునిఁ గూరిచి."

కూరిమి, దే. వి. రూ - కూర్మి. చెలిమి: చూ, స్నేహము. 1.

కూరు, దే. అ. క్రి. 1. కలుగు. భార. భీష్మ. 2, ఆ. 364 : చూ. పుట్టు. 2; 2. దూసుకొనిపోవు. భార. ఉద్యో. 3, ఆ. 268 : చూ, దుస్సిపోవు; న. క్రి. 3. పొందు. హరి. ఉ. 9, ఆ. 44 : చూ, ప్రాప్తించు.

కూరుకు, దే. వి. 1. రూ - కూర్కు. నిద్దుర. భాగ. 10, స్కం. పూ. 1714 : చూ, స్వప్నము. 2; అ. క్రి. 2. కునికిపడు; నై. 3, ఆ. 116 : చూ, నిద్రించు. (ఇక్కడ కూరుకుట యనఁగా మందముగానుండుట అని యర్థము).

కూరుకుపాటు, దే. వి: చూ, రూ - కురుక - కూర్కుపాటు.

కూరుకువాఁడు, దే. వి. రూ-కూర్కువాఁడు: చూ, నిద్రాళువు.

కూరుకొను, దే. అ. క్రి. 1. చొచ్చు, రూ-కూర్కొను: చూ, పోఁకు. 4; అం. ప్రే. 2. రూ-కూర్కొను చొప్పించు, క్రుక్కు: చూ, చొప్పఅచు.

కూరుచు, దే. అ. క్రి. 1. రూ-కూర్చు, ప్రియపడు: చూ, పందించు. 2; ప్రే. 2. రూ-కూర్చు. కూడఁబెట్టు: చూ, సంగ్రహించు.

కూరుచుండు, దే. అ. క్రి. (కూరిచి + ఉండు) ఆసీనుఁడగు. రూ-కూర్చుండు. కాశీ. 5, అ. 40: చూ, వేంచేయు.

కూరుచుండుట, దే. వి. ఉపవేశము: చూ, స్థితి. 2.

కూరుచున్నవాఁడు, దే. వి. రూ-కూర్చున్నవాఁడు: చూ, ఉపవిష్టుఁడు.

కూరుపరి, దే. విణ. (కూరుపు + అరి) ఘటకుఁడు. కూరు నట్టివాఁడు. రూ-కూర్పరి: చూ, సంధాయకుఁడు.

కూరుపు, దే. వి. రూ-కూర్పు, ఘటన: చూ, సంధానము. 1.

కూరుమొన, దే. వి. యుద్ధసన్నద్ధసేన: చూ, సేన. 1-ఎ.

కూర్కు, దే. వి: చూ, రూ-కూరుకు.

కూర్కుపాటు, దే. వి: చూ, రూ-కురుక-కూరుకుపాటు.

కూర్కువాఁడు, దే. వి: చూ, రూ-కూరుకువాఁడు.

కూర్కొను, దే. అ. క్రి: చూ, రూ-కూరుకొను. (చొచ్చు.— రామా. 3, అ. 98; క్రుక్కు. — భార. స్త్రీ. 1, అ. 142.)

కూర్చ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. తవయాలు: చూ, భార్య; 2. కళము: చూ, తృణము. 1; 3. కపటము: చూ, వ్యాజము. 1; 4. పీఠము. పీఁట: చూ, సింహాసనము. 1-3.

కూర్చకుఁడు, సం. వి. ఆ. పుం. బట్టలకుట్టు శిల్పిజాలెవాఁడు; చూ, పొచికుఁడు.

కూర్చకేసరము, సం. వి. ఆ. పుం. కొబ్బరి*: చూ, స్కంధ వల్కము.

కూర్చపర్ణిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. దూసరితీఁగ *: చూ, వత్సాదని.

కూర్చము, సం. వి. ఆ. పుం. న. 1. దర్భపిడికిలి: చూ, పిడికిలి; 2. కనుబొమల వడుము: చూ, భ్రూమధ్యము; 3 పెరిగిన మీసగడ్డములు: చూ, శ్మశ్రువు; 4. మెచ్చు: చూ, స్తోత్రము; 5. మోసము: చూ, వంచన; 6. కతినము: చూ, బెడిదము; 7. కపటము: చూ, వ్యాజము. 1; పుం. 8. జెండా కుచ్చులు: చూ, ప్రవక; 9. దంభము: చూ, హంకారము; 10. పొగడిక: చూ, స్తోత్రము.

కూర్చశీర్షము, సం. వి. ఆ. పుం. జీవకమనెడి గంధద్రవ్యము*: చూ, రాజార్హము. 1-ఎ.

కూర్చకేశరము, సం. వి. ఆ. పుం: చూ, కూర్చకేసరము. *.

కూర్చి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. చిత్తరువు వ్రాయు పోగర. వైధనిక:చూ, సూది. 1-ఈ. అవ్య. 2. చూ, రూ-కూరిచి.

కూర్చిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. కుంచెకోల: చూ, బీగము; 2. జున్ను. (ఇది ద్వివిధము. — దధికూర్చిక, తక్రకూర్చిక): చూ, స్తన్యము. 1-ళ, 3. చిత్తరువు వ్రాసెడు తూలిక: చూ, లేఖిని; 4. ముకుళము: చూ, మొగ్గ. 1; 5. సూచి: చూ, సూది; 6. జట్టలకుట్టు, జట్టముడి (అని కొందఱు): చూ, తున్నవాయము; 7. కనుబొమ: చూ, భ్రూవు; 8. గడ్డము: చూ, చిబుకము; 9. వలపుకీలు: చూ, పోఁకముడి; 10. బంక: చూ. భ్రామనిబంక.

కూర్చు, దే. అ. క్రి: చూ. రూ-కూరుచు.

కూర్చుండఁబడు, ద్వ. అ. క్రి. (కూర్చుండన్ + పడు) కూర్చుండు. (స్వార్థమునపడు) భార. భీష్మ. 1, ఆ. 188: చూ. వేంచేయు.

కూర్చుండు, దే. అ. క్రి: చూ, రూ-కూరుచుండు.

కూర్దనము, సం. వి. ఆ. న. స్త్రీపురుషుల వనవిహారము. రూ-కుర్దనము. కందుకాదిక్రీడ: చూ, విలాసము. 1.

కూర్దని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. చైత్రశుద్ధ పౌర్ణమి: చూ. పునఁమ.

కూర్వకుఁడు, సం. వి. ఆ. పుం. కుట్రపువాఁడు: చూ. సౌచికుఁడు.

కూర్పరము, సం. వి. ఆ. పుం. 1: చూ, రూ-కుర్పరము: 2. జానువు: చూ. మోఁకాలు; 3. మండ: చూ, సీమమండ.

కూర్పరి. దే. వి. 1. రూ-కూరుపరి: చూ, సంధాయకుఁడు; 2. మౌర్వీమధ్యతంతుబంధము: చూ, మౌర్వి. 1; విణ. వి. 3. సంధానముచేయునది.

కూర్పాసకము, సం. వి. అ. పుం. న. 1. = కుఱుచ. అరచట్ట, గొంతుక మొదలు పాదములదాఁక వేసికొను చొక్కాయ. (అనికొందఱు): చూ, వస్త్రము: 2. = కుబుసము: చూ, అవిక: చూ, వస్త్రము. 1-ఆ.

కూర్పాసము, సం. వి. అ. పుం. 1-2. — పై. —; 3. కవచము: చూ, వారవారణము.

కూర్పు, దే. వి: చూ. రూ-కూరుపు.

కూర్మకము, అం. చూ, ఉత్తానకరణబంధములు.

కూర్మపృష్ఠకము, సం. వి. అ. న. మూఁకుడు: చూ, పాత్రము. 8.

కూర్మపృష్ఠము, సం. వి. అ. పుం. 1. తెల్లపెద్దగోరంట *; చూ, పహా. 2-8; 2. తాఁబేలు వెనుకప్రక్క బొరుసు.

కూర్మము. సం. వి. అ. పుం. 1. కమఠము: చూ, తాఁబేలు: అం. 2: చూ, ఉపవాయువులు: (చూ, వాయువు. 1-ఎ;) 3: చూ, అవతారములు; 4: చూ. పురాణములు; 5: చూ, సంయుతహస్తములు.

కూర్మమోహము, అం. చూ, మోహచతుష్టయము.

కూర్మరాట్టు, సం. వి. జ్ఞ. పుం. 1. ఆదికూర్మమగు విష్ణువు: చూ, విష్ణువు. 1; 2. గుఱ్ఱపు ముఖముగల చేఁప : చూ, మత్స్యము. 1.

కూర్మాంగన్యాయము, న్యా. తాఁబేలు తనతల కాళ్లు మొదలగు నవి లోపలకు లాగుకొని భద్రపఱచుకొనువిధము.

కూర్మావతారము, అం: చూ, కూర్మము. 3: (చూ, అవతారములు.)

కూర్మిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. వీణయొక్క తంతులనుండి పుట్టు స్వరాశ్రయమైన యొకానొక క్రియ: చూ, స్వరము. 2-ఉ.

కూలంకష, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ఏఱు: చూ, నది.

కూలంకషము, సం. వి. అ. పుం. మున్నీరు: చూ, సముద్రము. 1.

కూలఁబఱు, ద్వ. అ. క్రి. (కూల + పఱు) కూలు. పఱు. రామా. 8, ఆ. 61: చూ, దొరలు (స్వార్థమున పఱు).

కూలకము, సం. వి. అ. పుం, న. 1.స్తూపము, మట్టి మొదలగు వానిదిబ్బ: చూ, భూమి. 1-ళం; 2. ఎడగడ్డ. చూ, తీరము; పుం. 3. లక్ష్-జనించు కొండ. కృమిశైలము: చూ, పర్వతము.

కూలదిక్కు, సం. వి. శ. స్త్రీ. చెలియలిగట్టు: చూ, తీరము.

కూలము, సం. వి. అ. న. 1. దరి : చూ, రోధస్సు; 2. గుంట. పల్లము: చూ, రంధ్రము. 1-ఁ; 3. స్తూపము, మట్టిలోనగు వాని దిబ్బ: చూ, భూమి. 1-ళం; 4. మూఁకవెనుక: చూ, సేన. 1-ఉ; 5. కొండకొమ్మ, కూటము: చూ, శిఖరము; 6. = కొలకు, తటాకము: చూ, సరస్సు. 1.

కూలవతి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ఏఱు : చూ, నది.

కూలహంటకము, సం. వి. అ. పుం. నీళ్ళసుడి: చూ, సుడి. 1.

కూలహలము, సం. వి. అ. పుం. శ్రావణి*: చూ, బోడతరము.

కూలి, దే. వి. 1. పనిచేసినదానికిఁగా నిచ్చెడు ధనము. వేమన. 1163: చూ, వేతనము; 2. పన్ను. మార్క్. 5, ఆ. 138 : చూ, సిస్తు. 1.

కూలివాఁడు, దే. వి. జీతగాఁడు: చూ, సంబళకాఁడు.

కూలు, దే. వి. 1. లవిత్రమూలము: చూ, రిష్టి. 2-ఎ; అ. క్రి. 2. పడు: చూ, కూలఁబడు; 3. చచ్చు. భార. ఉద్యో. 2, ఆ. 271: చూ, మరణించు.

కూలుచు, దే. ప్రే రూ - కూల్చు. 1. పడఁజేయు; 2. చంపు: చూ, మరణించు.

కూల్చు, దే. ప్రే. —పై.— (పడఁజేయు— భార. సభా. 2, ఆ. 296.)

కూవరము, సం. విణ. మనోజ్ఞము: చూ, హృద్యము. 1.

కూవరి, సం. విన్. పుం. రథము: చూ, శకటము. 1.

కూవలము, పం. వి. అ. న. అనేక రంగులుగల కలువపువ్వు : చూ, సహస్రపత్రము. 1-గఽ.(ఉ).

కూష్మాండకము, సం. వి. అ. పుం. రూ - కూష్మాండకము *: చూ. సర్వతోభద్ర. 1-ఠ.

కూష్మాండము, —పై.—

కూష్మాండికము, —పై.—

కూష్మాండము, 1.—పై.—; 2. ఒకానొక విచాచము: చూ, భూతము; 3. భ్రూణము, భ్రూణవిశేషము (అని కొందఱు): చూ, శిశువు; అం. 4: చూ, ఘృతములు.

కూష్మాండస్తేయన్యాయము, న్యా. గుమ్మడికాయలదొంగ యనిన బుజము తడవి చూచుకొనెనని రీతి.

కూష్మాండి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. గౌరి: చూ, పార్వతి. 1.

కూష్మాండుఁడు, సం. వి. అ. పుం. దేవతాగణవిశేషము: చూ, దేవతావిశేషము.

కూసము, వై. వి. = కూర్పాస: చూ, రూ - కుప్పసము - కుబుసము.

కూసలేఱుగుట, జా. వా. సర్పకంచుకముతో సమమగుట. "వాని వ్యవహారమంతయు కూసలేఱయ్యె." (కోసలేఱుగుట అని కొందఱు).

కూసువిద్య, వా. వి. అలవాటయిన పని "అభ్యాసము కూసువిద్య."

కూహకుఁడు, సం. విణ. 1. ఈర్ష్యాళువు: చూ, సూడుకాఁడు; 2. మోసకాఁడు: చూ, వంచకుఁడు. 1.

కూహన, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, రూ-కూహన. కూహకుఠితము: రూ-కుహఠితము.

కూళ, వై. విణ. = క్రూర. రూ-కూళఁడు. కుత్సితుఁడు. రసి. 3, ఆ. 89. వేమన. 1164: చూ, వ్యాధుఁడు. 2.

కూళతనము, ద్వ. విణ. కుచ్చితము: చూ, హీనము. 1.

కూళుఁడు, వై. విణ. 1. = క్రూర. కుచ్చితుఁడు: చూ, వ్యాధుఁడు. 2; 2. మూఢుఁడు: చూ, మూర్ఖుఁడు.

కూళ్ళాపిడలు, దే. వి. ఒకరకముపిండివంట: చూ, భక్ష్యము.

కృ

కృ, సం. అవ్య. ఎక్కడ: చూ, యత్ర. 1.

కృంతత్రము, సం. వి. అ. న. నాఁగలి: చూ, లాంగలము. 1.

కృంతనము, సం. వి. అ. న. కత్తిరించుట: చూ, ఛేదనము.

కృకణము, సం. వి. అ. పుం. 1. కక్కెర, పిన్నకక్కెర (అని కొందఱు): చూ, బకము; 2. కృమి: చూ, పురుగు.

కృకము, సం. వి. అ. పుం. కంఠనాళము: చూ, బొండుగ: 2. కంఠము: చూ, మెడ; 3. ముచ్చిలిగుంటమీఁది బుడిపి: చూ, బుడిపి.

కృకరము, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, ఉపవాయువులు: (చూ, వాయువు. 1-ఎ.); 2. కక్కెర, పిన్నకక్కెర (అని కొందఱు-రెండు నొకటియే యనికొందఱు): చూ, బకము; 3 చవ్యమను మందుదినుసు: చూ, రాజార్హము. 1-ంగ; 4. కరవీరము*: చూ, హయమారకము.

కృకరుఁడు, సం. వి. అ. పుం. ముక్కంటి: చూ, శివుఁడు.

కృకల, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. శౌండి*: చూ, పిప్పలి. 1.

కృకలాశము, సం. వి. అ. పుం. రూ-కృకలాసము. 1. ఉసరవెల్లి: చూ, సరటము 1-ఎ; 2. తొండ: చూ, సరటము.

కృకలాసము, —పై.—

కృకలాసుఁడు, సం. వి. అ. పుం. గర్వాగ్రస్తుఁడు: చూ, పొగరుబోఁతు.

కృకవాకుధ్వజుఁడు, సం. వి. అ. పుం. కుమారస్వామి: చూ, స్కందుఁడు.

కృకవాసువు, సం. వి. ఉ. పుం. 1. కోడి: చూ, పుంజు; 2. నిశాకరమనుగ్రామపుకోడి: చూ, పుంజు; 3. మైలచాయకొండ: చూ. సరటము; 1-౨;4.తొండ: చూ, సరటము; 5. నెమలి: చూ, మయూరము.

కృకాటిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. పెడతల, పెడతల యందలి ముచ్చిలిగుంట (అనికొందఱు): చూ, పెడతల.

కృకూలాసము, సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ. కృకలాసము.

కృక్రమము, సం. వి. అ. పుం. చిల్లమడ్డి*: చూ, సల్లకి.

కృచ్ఛ్రము. సం. వి. అ. న. 1. కనటు: చూ, పాపము. 1; 2. బాధ: చూ, శోకము.2; 3. సాంతపనాదికము.

కృచ్ఛ్రారి, సం. వి. ఇ. పుం: చూ. బిల్వాంతర*.

కృచ్ఛ్రార్ధము, పాఁ: చూ, అర్ధకృచ్ఛ్రము.

కృణువు, సం. వి. ఉ. పుం. చిత్రకారుఁడు: చూ, చిత్రకరుఁడు.

కృతకము, సం. విణ. 1. మనుష్యులచేఁ జేయఁబడినది: చూ, కృత్రిమము; (తె. ప.):— ఏలి; 2. విడాలవణము: చూ, లవణము. 1.

కృతకర్మ, సం. విణ. నేర్పరి: చూ. సమర్థుఁడు.

కృతకర్ముఁడు, —వై —

కృతకాద్రి, సం. వి. ఇ. పుం. క్రీడించుటకొఱకు నేర్పఱుపఁబడిన కొండ. చేతఁగట్టు: చూ, పర్వతము.

కృతకృత్యుఁడు, సం. విణ. నెఱవేఱిన పనిగలవాఁడు: చూ, సుకృతి. 1.

కృతకోటి, సం. వి. ఇ. పుం. 1. కాశ్యపముని: చూ, ముని. 1; 2. ఉపవర్షముని: చూ, సన్న్యాసి. 1.

కృతగంధ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ కందారి*: చూ, దుష్టావేశ.

కృతఘ్నుఁడు, సం. విణ. చేసినమేలు మఱచినవాఁడు.

కృతచ్ఛిద్ర, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. కోశాతకి*: చూ, బీఱ. 2.

కృతజిజ్ఞము, సం. వి. అ. పుం. గర్భాండము*: చూ, పుత్రజీవి.

కృతజ్ఞము, సం. వి. అ. పుం. కుక్క: చూ, శునకము.

కృతజ్ఞుఁడు, సం. విణ. చేసినమేలు తలఁచువాఁడు: చూ. శుభంకరుఁడు.

కృతత్ర, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. త్రాయమాణ*: చూ, వార్షికము. 1.

కృతత్రాణ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. కలుఁగానుగు*: చూ, వార్షికము. 1.

కృతవడు, మి. అ. క్రి. (కృతము + పడు). 1. కడచు. భార. కర్ణ. 1, ఆ. 226: చూ, గతించు; 2. విడఁబడు. మార్క. 1, ఆ. 97: చూ, విరియు. 5.

కృతపుంఖుఁడు, సం. విణ. గుతితప్పకయేయువాఁడు: చూ, సూటికాఁడు. 2.

కృతఫలము, సం. వి. అ. న. తక్కలిపండు: చూ, వైజయంతి.

కృతమాల, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. మలయపర్వతమునఁ బుట్టిన కృతమాలయనునది: చూ, నది.

కృతమాలకము, సం. వి. అ. పుం. 1. నల్లగుడ్లగూబ : చూ, సకినంపుఁ బులుఁగు; 2. రేల*: చూ, తేల.

కృతమాలము, సం. వి. అ. పుం. ఆరగ్వధము*: చూ, తేల.

కృతము. సం. వి. అ. న. 1. యుగములు నాలుగింటిలో మొదటిది: చూ,యుగములు; క్రి. విణ. 2. పెల్లు: చూ. హారాళము; విణ. 3. చేయఁబడినది: చూ, వ్యాపారము. 1; 4. నొప్పింపఁబడినది: చూ, హింసితము.

కృతముఖుఁడు, సం. విణ. 1. నేర్పరి: చూ, సమర్థుఁడు; 2. కృతపుంఖుఁడు: చూ, సూటికాఁడు. 2.

కృతమూలకము, సం. వి. అ. పుం. నల్లగుడ్లగూబ: చూ. సకినంపుఁబులుఁగు.

కృతయుగము, అం: చూ, కృతము. 1-2.

కృతలక్షణుఁడు. సం. విణ. గుణములచేతఁ బ్రసిద్ధిఁజెందినవాఁడు: చూ, సరస్వంతుఁడు. 3.

కృతవేదన, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. చేతిబీఱ*: చూ, బీఱ. 2.

కృతశ్రమము, సం. విణ. మహోత్సాహము: చూ, సంతోషము.

కృతసాక్షులు, అం. లిఖితుఁడు, స్మారితుఁడు, యదృచ్ఛాభిజ్ఞుఁడు, గూఢుఁడు, ఉత్తరుఁడు. 5.

కృతసావిత్నిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. మొదటిపెండ్లాము: చూ, భార్య.

కృతహస్తుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. గుతితప్పకయేయువాఁడు: చూ, సూటికాఁడు 2; 2. నేర్పరి: చూ, సమర్థుఁడు.

కృతాంత, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. రేణుకయనుగంధద్రవ్యము: చూ, రాజార్హము. 1-౩-౨.

కృతాంతజనకుఁడు, సం. వి. అ. పుం. ఇనుఁడు: చూ, సూర్యుఁడు.

కృతాంతము, సం. వి. ఆ. న. 1. అశుభకర్మము: చూ, దుశ్చితి; 2. భాగ్యము: చూ, సంపత్తి; 3. స్థిరమైనవిషము: చూ, సిద్ధాంతము. 1.

కృతాంతుఁడు, సం. వి. అ పుం. 1. జముఁడు: చూ. యముఁడు; 2. ధూర్తుఁడు: చూ, వ్యాధుఁడు. 2.

కృతార్థుఁడు, సం. విణ. ధన్యుఁడు: చూ, సుకృతి. 1.

కృతాలయము, సం. వి. అ. పుం. కప్ప: చూ, హరి. 12.

కృతి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. ఇరువది: చూ, వింశతి; 2. వాగ్విషయ కర్మ: చూ, ఉత్తరప్రత్యుత్తరములు; 3. ప్రయత్నము: చూ, యత్నము; 4. వర్గగణితము: చూ, వర్గు; 5. చేయుట: చూ, వ్యాపారము. 1; 6. నొప్పించుట: చూ, దుఃఖము; 7. ప్రబంధము: చూ. పుస్తకము; న్. పుం. 8. చదువరి: చూ, విద్వాంసుఁడు; విణ. 9. ధన్యుఁడు: చూ, సుకృతి. 1; 10. నేర్పరి: చూ, సమర్థుఁడు; అం. 11: చూ, ఛందస్సులు; 12: చూ, సంతానములు: (చూ, ప్రబంధము): (చూ, కావ్యము).

కృతికరుఁడు, సం. వి. అ. పుం. రావణుఁడు: చూ, రాక్షసుఁడు. 1.—3.

కృతికర్త, వా. వి. గ్రంథము విరచించినవాఁడు, కవి: (చూ, కవులు).

కృతిపతి, సం. వి. ఇ. పుం. గ్రంథము నంకితమందినవాఁడు.

కృతిభర్త, అంకితుఁడు.

కృతిభర్త, సం. వి. ఋ. పుం.—వై.— (స్త్రీలింగమందు.— కృతిభర్త్రి.)

కృతుఁడు, సం. వి. అ. పుం. కడుపుకూటివాఁడు: చూ, జిఘత్సువు.

కృతేకార్యే కిం ముహూర్తప్రశ్నేన: న్యా. పని ముగిసినవెనుక ముహూర్తప్రశ్నమేల:

కృత్తము, సం. విణ. 1. ఛేదింపఁబడినది: చూ, భేదితము; 2. కోయఁబడినది: చూ, వృష్ణము.

కృత్తి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. చర్మము: చూ, తోలు. 1; 2. ఒకానొక దేవత: చూ, వేలుపు; 3. చెట్టుపైపట్ట: చూ, పట్ట. 1; 4. బుజపత్తిరి*: చూ, భూర్జము; 5. కత్తిరించడము: చూ, ఛేదనము.

కృత్తిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. = కత్తెర — కార్తి: చూ, రిక్క, 1-3; (కృత్తియవి విశ్వకోశము); 2. = కిత్తి- కిత్తు. అగ్ని: చూ, వహ్ని. 1.

కృత్తికాసుతుఁడు, సం. వి. అ. పుం. కుమారస్వామి: చూ, స్కందుఁడు.

కృత్తివాసుఁడు, సం. వి. స్. పుం. ముక్కంటి: చూ, శివుఁడు.

కృత్నువు. సం. వి. ఉ. పుం. శిల్పి: చూ, స్వర్ణకారుఁడు.

కృత్య, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. చేయుట: చూ, వ్యాపారము. 1; 2. ఒకానొక దేవత: చూ, వేలుపు; 3. రచించిన ప్రుగ్గు: చూ, రంగవల్లి.

కృత్యము, సం. వి. అ. న. 1. పని: చూ, వ్యాపారము. 1; విణ. 2. ధనాదుఁచే భేదింపఁదగినది. (శత్రుగృహాది.)

కృత్యుఁడు, సం. విణ. కుపితుఁడు: చూ, రోషణుఁడు.

కృత్రిమ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. గజపిప్పలి*: చూ, పిప్పలి. 1; 2. రసవాదమువలనఁ జేసినవెండి: చూ, లోహము. 1.

కృత్రిమకము, సం. వి. అ. పుం. తురుష్కమను గ్రంధ్యము: చూ, రాజార్హము.

కృత్రిమధూపకము, సం. వి. అ. పుం. అనేక పరిమళ వస్తువులు కూర్చి చేసిన ధూపద్రవ్యము: చూ, వాసన. 1-ఉ.

కృత్రిమము, సం. వి. అ. న. 1. కృత్రిమపుఉప్పు, బిడాలవణము-కాచలవణము (అని కొందఱు): చూ, లవణము. 1; 2. చిల్లమడ్డి*: చూ, సల్లకి; పుం. 3. జవాదియను గంధ ద్రవ్యము: చూ, రాజార్హము; 1-గళ; 4. తురుష్కమను గంధ ద్రవ్యము: చూ, రాజార్హము; 1-గఁ; 5. శైలము: చూ, రసాంజనము; 6. రతిబంధవిశేషము: చూ, రతిబంధములు. 1-ఒ, విణ. 7. మనుష్యులచేఁ జేయఁబడినది. ఏలి: చూ, కృతకము. 1.

కృత్రిమువుఁడు, సం. విణ. 1: చూ, కపటి. 1; 2. క్రీతుఁడు; చూ, సూనుఁడు. 1-గళ; అం. 3: చూ, పుత్రులు; 4: చూ, పుత్రులు.

కృత్వము, సం. వి. అ. న. జలము: చూ, నీరు. 1.

కృత్వ్నము, సం. వి. అ. న. 1. కడుపు: చూ, భూర్ణము. 1; 2. జలము: చూ, నీరు. 1; విణ. 3. అంతయు; చూ, సర్వము.

కృదరము, సం. వి. అ. న. ధాన్యాదిగృహము: చూ, పంట పాల: (చూ, సదనము. 1.)

కృద్ధ, అం: చూ, దృష్టులు.

కృప, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. కనికరము: చూ, దయ; 2. దయా రసము: చూ, కరుణము. 2.

కృపణధనన్యాయము, న్యా. లోభివాని సొమ్ము పరుల పాలగు వను విధము.

కృపణము, సం. వి. అ. పుం. 1. కీటకము: చూ, పురుగు; విణ. 2. కుటిలమైనది.

కృపణుఁడు, సం. విణ. 1. వివినిగొట్టు: చూ, లోభి; 2. కుత్సితుఁడు: చూ, వ్యాధుఁడు. 2.

కృపాణకము, సం. వి. అ. పుం. కత్తి-పెద్దకత్తి; చూ, రిష్టి. 2.

కృపాణము, సం. వి. అ. పుం.—పై.—

కృపాణి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. —పై.—; 2. కత్తెర: చూ, బాణము. 1-ఒ.

కృపాణిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. పెద్దకత్తి: చూ, రిష్టి. 2.

కృపాద్వైతుఁడు, సం. వి. అ. పుం. బుద్ధదేవుఁడు: చూ, బుద్ధుఁడు.

కృపాళువు, సం. విణ. ఉ. కనికరముగలవాఁడు: చూ, దయాళువు.

కృపి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ద్రోణుని పెండ్లాము: చూ, భార్య. 1.-ఒ.

కృపీటకము, సం. వి. అ. న. కడుపు: చూ, భ్రూణము 1.

కృపీటము, 1.—పై—; 2. జలము; చూ, నీరు. 1; 3. అడవి: చూ, విపినము; 4. చిదుగు: చూ, సమిధ.

కృపీటపాలము, సం. వి. అ. న. 1. ఓడతెడ్డు. కేనిపాతము: చూ, పీలి. 2; పుం, 2. కడలి: చూ. సముద్రము; 3. గాలి: చూ, వాయువు. 1.

కృపీటయోని, సం. వి. ఇ. పుం. అగ్ని: చూ, నిప్పు.

కృపీసుతుఁడు, సం. వి. అ. పుం. అశ్వత్థామ: చూ, ద్రౌణాయనుఁడు.

కృపుఁడు, సం. వి. అ. పుం. ద్రోణుని మఱఁది; (వ్యాసమహర్షి యని విశ్వకోశము.)

కృమి, సం. వి. ఇ. పుం. 1. కీటకము: చూ, పురుగు; 2. చెట్లమీఁది నల్లపురుగు: చూ, పురుగు; 3. లత్తుక: చూ, లక్క.

కృమికంటకము, సం. వి. అ. న. 1. క్రిమిఘ్నము*: చూ, వాయువిళంగము; 2. చిత్రమూలము*: చూ, వహ్నిసంజ్ఞికము; 3. ఉదుంబరము*: చూ, మేడి.

కృమిఘ్న, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. పసుపు: చూ, వర్ణము. 6-ఉ.

కృమిఘ్నము, సం. వి. అ. పుం. 1. విడంగము: చూ, వాయువిళంగము; 2. వీరుల్లి*: చూ, సుకందకము; 3. లశునము*: చూ, వెల్లుల్లి; 4. పారిభద్రము*: చూ, సూక్ష్మదారువు; 5. జీడి. *: చూ, భల్లాతకి.

కృమిఘ్ని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. విడంగము*: చూ, వాయువిళంగము.

కృమిజ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. లత్తుక: చూ, లక్క.

కృమిజగ్ధము, సం. వి. అ. న. అగురు: చూ, రాజార్హము. 1.

కృమిజము, —పై.—

కృమిరిపువు, సం. వి. ఉ. పుం. విడంగము*: చూ, వాయువిళంగము.

కృమిశుక్తి, సం. వి ఇ. స్త్రీ. జలశుక్తి: చూ, సంకు. 1

కృమిశైలకము, సం. వి. అ. పుం. పుట్ట: చూ, వల్మీకము.

కృమీలకము, సం. వి. అ. న. వవముద్గము*: పెసర.

కృవి, సం. వి ఇ. పుం. తంతువాయుఁడు: చూ, సాలెవాఁడు.
కృశనము, అం: చూ. శస్త్రములు : (చూ, బాణము. 1.)
కృశము, సం. విణ. 1. అల్పము: చూ, స్వల్పము : 2. బక్క-టిల్లినది: చూ, బిక్క; 3. సన్నము: చూ, సూక్ష్మము. 4.
కృశమైనకడుపు, పా. ఉత్తమస్త్రీ సామాన్య లక్షణములలో నొకటి. (పుత్త్రీభోగభాగ్యసుఖము అనుభవించును,: చూ, ఉత్తమస్త్రీ సామాన్యలక్షణములు
కృశాంగి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ 1. అంకోలగిరి*: చూ, ప్రియం గువు; విణ. 2. బక్క-టిల్లినది. (ఆఁడుది): చూ, స్త్రీ. 1-౧౯౮.
కృశానురేతసుఁడు, సం. వి. న్. పుం. ముక్కంటి: చూ, శివుఁడు. 1.
కృశానువు, సం. వి. ఉ. పుం. అగ్ని: చూ, నిప్పు.
కృశాశ్వి, సం. వి. న్. పుం. మేళముకట్టుకొని జీవించువాఁడు: చూ, శైలూషుఁడు.
కృశించు, సం. అ. క్రి. 1. బక్క-టిల్లు: చూ, సొటసొటవోవు: 2. సన్నగిల్లు: చూ, సన్నవాఱు.
కృషకము, సం. వి. అ. పుం. రూ-కృషికము. ఫాలము: చూ, కఱుగోల.
కృషకుఁడు, సం. వి. అ. పుం. దున్నువాఁడు: చూ, వ్యవసాయి.(రూ-కృషికుఁడు-కర్షకుఁడు-కార్షకుఁడు-కార్షికుఁడు.)
కృషాణుఁడు, —పై.—
కృషాణువు, సం వి. ఆ. పుం: చూ, కృశానువు.
కృషి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1.= కరిసనము, కిసుక: చూ, వ్యవసాయము: అం. 2. మనుజవృత్తులు నాలుగింటిలో నొకటి: చూ, మనుజవృత్తులు; 3. అర్థవేదముకోని అష్టవర్గములో నొఁటి: చూ, అష్టవర్గము; 4. చతుష్షష్టి విద్యావివరణములలోని అర్థవేదము. (యజుర్వేదోపవేదము): చూ, ఉపవిద్యలు.
కృషికము, సం. వి. అ. పుం, న: చూ, రూ-కృషకము.
కృషికుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. దున్నువాఁడు: చూ, వ్యవసాయి; విణ. 2. దున్నుకొని జీవించువాఁడు: చూ, వ్యవసాయి.
కృషితో నాస్తి దుర్భిక్షమ్, న్యా. కృషివలన ననఁగాఁగృషిచేసినచో గఱవులేదు.
కృషిబలుఁడు, దున్నుకొని జీవించువాఁడు: చూ, కృషికుఁడు.
కృషీవలము, సం. విణ. కాకిదొండ*: చూ, దొండ.
కృషీవలుఁడు: చూ, కృషికుఁడు.
కృష్ణకరుఁడు, సం. వి. అ. పుం. ముక్కంటి: చూ, శివుఁడు. 1.
కృష్ణము, సం. విణ. 1. నీత్యము.ఒకసారి దున్నఁబడినది(నేల): చూ, భూమి. 1-౪౧; 2. ఈడువఁబడినది.
కృష్ణవచ్యము, అం. వ్రీహిధాన్యము: చూ, ధాన్యము.
కృష్ణపాక్యము, సం. విణ: చూ, కృష్ణపచ్యము.
కృష్టి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. దుక్కి: చూ, కృషి. 1; పుం. 2. చదువరి: చూ, విద్వాంసుఁడు.
కృష్ణ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. కృష్ణానది: చూ, నది; 2. యమునానది: చూ, నది; 3. ద్రౌపది: చూ. స్త్రీ; 4. ద్రాక్ష*: చూ, స్వాదుఫల; 5. నీలి*: చూ, రంజిఁ; 6. శొంఠి*: చూ, పిప్పలి.1;7. జీలకఱ్ఱ. నల్లజీలకఱ్ఱ(అవికొందఱు)*:చూ,సుషవి. 2; (సుషవి.2-౧.): 8. కృష్ణతులసి*: చూ, హరిప్రియ.3-3; 9. నల్లగలిజేరు*; చూ, వర్షకేతువు; 10. గుమ్ముడు*: చూ, మహాఫలము;11.అశోక*: చూ.శకులాచని 1; 12. మామెన*: చూ, శారిబ; 13 నల్లావలు*: చూ, సర్షపము; 14. పర్పటి, ఉత్తరదేశపు సుగంధిద్రవ్యము: చూ, రాజార్హము. - 1-౨; 15. కాకోలి*: చూ, వాయసోలి; 16. కారుగచ్చ*: చూ, సోమరాజి; 17. గురుగు*: చూ, హస్తిని.
కృష్ణకందము, సం. వి. అ. న. ఎఱ్ఱకలువ*: చూ, సహస్రపత్రము. 1-౧౨-(౧).
కృష్ణకర్ముఁడు, సం. విణ. దురాచారుఁడు: చూ, వ్యాధుఁడు. 2.
కృష్ణకాంభోజి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. నల్లగురివెంద*: చూ, తులాబీజము.
కృష్ణకాకము, సం. వి. అ. పుం. బొంతకాకి: చూ, వాయసము.1.
కృష్ణకాష్ఠము, సం. వి. అ. న. కాలాగురువు: చూ, రాజార్హము. 1-౧౫.
కృష్ణకుటజ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. అంకుడు*: చూ, హైమారక.
కృష్ణకోహళుఁడు, సం. వి. అ. పుం. జూదరి: చూ, పందెకాఁడు.
కృష్ణగంధ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. మునగ*: చూ, శిగ్రువు. 1; 2. కంకుష్ఠము*: చూ, స్వర్ణక్షీరిణి.
కృష్ణగర్భము, సం. వి. అ. పుం. పినగుమ్ముడు, కట్ఫలము*: చూ, సర్వతోభద్ర. 1-౩.
కృష్ణచంచుకము, సం. వి. అ. పుం. చణకము*: చూ, నెనగలు.
కృష్ణచూడిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. గురివెంద*: చూ, తులాబీజము.
కృష్ణచూర్ణము, సం. వి.అ.న. లోహామలము: చూ, లోహము.1.
కృష్ణజట, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. జటామాంసి*: చూ, మాంసి. 1.
కృష్ణజన్మస్థానము, వా. వి. బంధనాలయము. 1; 2. శ్రీకృష్ణుఁడు పుట్టినచోటు.
కృష్ణజీరకము, సం. వి. అ. పుం. నల్లజీలకఱ్ఱ*: చూ, సుషవి. 2-౧.
కృష్ణతంత్రి, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. త్రిప్పుట*: చూ బొల్లిబూసర.
కృష్ణతామ్రము, సం. వి. అ. న. గోశీర్షచందనము: చూ, వాసన. 1-౬.
కృష్ణతారము, సం. వి. అ. పుం. జింక: చూ, హరిణము. 1.
కృష్ణతాలము, సం. వి. అ. పుం. తమాలము*: చూ, శ్వేతపుష్పము.
కృష్ణతాలుని, సం. వి. ఉ. న. ద్వి. దారిద్ర్యవతియొక్క లక్షణము. 1-౧౪.
కృష్ణతులసి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. నల్లతొళసి*: చూ, హరిప్రియ. 3-౩.
కృష్ణత్రివృత, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. నల్లతెగడ*: చూ, సర్వానుభూతి.
కృష్ణదేహము, సం. వి. అ. పుం. తుమ్మెద: చూ, భ్రమరము.1.
కృష్ణద్వైపాయనుఁడు, సం. వి. అ. పుం. వేదవ్యాసుఁడు: చూ, ముని. 1.
కృష్ణధుత్తూరకము, సం. వి. అ. పుం. నల్లఉమ్మెత్త*: చూ, హలాపుష్పము.
కృష్ణనామకము, సం. వి. అ. న. బిడాలవణము: చూ, లవణము. 1.

కృష్ణనింబము, సం. వి అ. పు. కరివేప*: చూ, బిల.
కృష్ణపక్షచతుర్దశి, అం: చూ, పర్వములు.
కృష్ణపక్షతిథులు, అం: చూ, తిథులు.
కృష్ణపక్షము, సం. వి. అ. పుం. 1. కటీపక్ష్మము: చూ, పక్షము. 1; అం. 2: చూ, పక్షములు.
కృష్ణపక్ష్మి, అం: చూ, పర్వములు.
కృష్ణపర్ణము, సం. వి. అ. పుం. పెద్దబ్రహ్మంగ*: చూ, శ్వసనము.
కృష్ణపర్ణి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. కాలతులసి*: చూ, తులసి.
కృష్ణపాకఫలము. సం. వి. అ. పుం. కలివె*: చూ, సామ్లపుష్పఫల (కృష్ణపాకఫల అని కొందఱు.)
కృష్ణపాకము, —పై.—.
కృష్ణపాకి, సం. వి. ఈ స్త్రీ. నల్లగురిగింజ*: చూ, తులాబీజము.
కృష్ణపింగళ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. గౌరి: చూ, పార్వతి. 1.
కృష్ణపిండీతగము, సం. వి. అ. పు. నల్లబ్రహ్మంగ*: చూ, శ్వసనము.
కృష్ణపిండీరము, —పై.—
కృష్ణపిపీలి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. నల్లచీమ: చూ, పిపీలిక.
కృష్ణపులంగవము. సం వి. అ. పుం. పెద్దకంచచీమ: చూ, పిపీలిక.
కృష్ణపుష్పము, సం వి. అ. పుం: చూ, కృష్ణధుత్తూరకము*.
కృష్ణపుష్పి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. అంకోలగిరి*: చూ, ప్రేంకణము.
కృష్ణపుష్పిక, సం. వి ఆ. స్త్రీ: చూ, కృష్ణపుష్పము.
కృష్ణఫల, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. కారుగచ్చ*: చూ, సోమరాజి.
కృష్ణఫలపాకము. సం. వి. అ. పుం. ఓఁకపంటు: చూ, సామ్లపుష్పఫల.
కృష్ణఫలము, సం. వి అ. న. 1. తక్కోలి*: చూ, వైజయంతి; పుం. 2. ఓఁకపంటు: చూ, సామ్లపుష్పఫల; 3: చూ, ఏలకిపంటు. 2.
కృష్ణఫలి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, కృష్ణఫల*.
కృష్ణబర్బరకము, సం. వి. అ. పుం. చిఱుతేఁకు*: చూ, బారంగి.
కృష్ణబీజము, సం. వి. అ. న. 1. కాలింగము*: చూ, పుచ్చ; పుం. 2. కుంకుడు*: చూ, ఫేనిలము. 2; 3. ఎఱ్ఱమునగ*: చూ, శిగ్రువు. 1.
కృష్ణభూమి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. నల్లనేల: చూ, భూమి. 1-౩ం.
కృష్ణభూమిజ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. గోమూత్రిక*: చూ, తృణము.1.
కృష్ణభేద, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. రూ-కృష్ణభేది, కటుకరోహిణి*: చూ, శకులాదని. 1.
కృష్ణభేది. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. —పై.—
కృష్ణభోజికుఁడు, సం. వి. అ. పుం. జూదమాడెడివాఁడు: చూ, పందెకాఁడు.
కృష్ణమల్లిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. నల్లగగ్గెర*: చూ. పర్ణాసము.
కృష్ణము. సం. వి. అ. న. 1. ఇనుము: చూ, లోహము. 1; 2. మరీచము: చూ, మిరియము; 3. దోషము: చూ, పాపము. 1; 4. సీలాంజనము: చూ, సౌవీరము. 2; 5. కాలాగురువు చూ, రాజార్హము. 1-౧౫; పుం. 6. నలుపు: చూ, వర్ణము. 6-౧; (6-౬); 7. కాకి: చూ, వాయసము. 1; 8. కోకిలము: చూ, పికము; 9. దున్న: చూ, మహిషము; 10. కృష్ణపక్షము: చూ, పక్షము. 1; 11. నల్లని కడుపుగల మందపిచ్చుక: చూ, పిచ్చుక; 12. ఓఁక*: చూ, సామ్ల పుష్పఫల; 13. ఏనుఁగు: చూ, హస్తి; 14. (యజ్ఞమునకుఁ దగిన చిత్రవర్ణముగల) ఇట్టి: చూ, హరిణము. 1-౧౧; 15. శూద్రజాతి: చూ, వర్ణము. 7; విణ. 16 నల్లనిది: చూ, వర్ణము. 6-౬-(౧).
కృష్ణముద్గము. సం వి. అ. పుం నల్లపెసర*: చూ, పెసర.
కృష్ణమూర్తి, అం: చూ, కృష్ణావతారము.
కృష్ణమూలి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. నల్లసుగంధిపాల*: చూ, శారిబ.
కృష్ణమూలిక, సం. వి. ఆ స్త్రీ. నల్లగగ్గెర*: చూ, పర్ణాసము.
కృష్ణరక్తకము, సం. వి. అ. పుం. గురివెంద*: చూ, తులా బీజము.
కృష్ణరక్తిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. —పై.—
కృష్ణరుహ, సం. వి ఆ. స్త్రీ. కృష్ణవల్లి*: చూ, సురలి.(సరళి).
కృష్ణరేఖ, సం వి ఆ. స్త్రీ. దాస్యలక్షణము: చూ, లక్షణము. 1-౧౭.
కృష్ణల, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. గురిజ. ఎఱ్ఱగురిజ (అని కొందఱు)*: చూ, తులాబీజము.
కృష్ణలకము, సం. వి అ. పుం. —పై.—
కృష్ణలము, సం. వి. అ. న. నేతిక, మూఁడు యవల యెత్తు వెండి: చూ, లోహము. 1.
కృష్ణలవణము, సం. వి అ. న 1. సౌవర్చలవణము: చూ, లవణము. 1; 2. కాచలవణము: చూ, లవణము 1.
కృష్ణలోహము, సం. వి. అ న. ఇనుము: చూ, లోహము 1.
కృష్ణలోహమయము, సం. వి. అ. పుం చిట్టెము: చూ, లోహము. 1.
కృష్ణలోహితము, సం వి. అ పుం. 1. నలుపు మించఁగలినని యెఱుపు, ధూమ్రము. చూ, వర్ణము. 6-౪-(౪); విణ 2. నలుపు మించఁగలినని యెఱుపుగలది, ధూమ్రము: చూ, వర్ణము. 6-౪ (౪.)
కృష్ణవక్త్రుఁడు, సం. వి. అ. పుం. కోఁతి: చూ, వానరము.
కృష్ణవర్త్మ, సం వి. న్. పుం. 1. అగ్ని: చూ, నిప్పు; 2. దురాచారుఁడు: చూ, వ్యాధుఁడు. 2; 3. తలగాము, రాహుగ్రహము: చూ, రాహువు 1.
కృష్ణవల్కలము, సం. వి. అ. పుం. ఏపె*: చూ, మద్ది
కృష్ణవల్లి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. కమ్మెరాకుతీఁగె, నల్లతీఁగె*, చూ, సురలి (సురళి); 2. మామెన*: చూ, శారిబ.
కృష్ణవల్లిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. —పై.—
కృష్ణవృక్షము, సం. వి. అ. పుం. అగరుబ్రహ్మను*: చూ, చందనము.
కృష్ణవృంత, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. కలిగొట్టు*: చూ, స్థాలి. 2. 2. కారుమినుము*: చూ, మినుము; 3. పెద్దగుమ్మడు*; శ్రీపర్ణి: చూ. సర్వతోభద్ర 1-౬.
కృష్ణవృంతిక, సం. వి ఆ. స్త్రీ. 1. గుమ్మడి*: చూ. మహాఫలము; 2. పేటికావృక్షము: చూ, పేటిక.
కృష్ణవేణి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. కృష్ణవేణియను నది: చూ, నది; అం. 2: చూ. గంగలు (రూ-కృష్ణవెణ్ణ).
కృష్ణవేణ్ణ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. —పై.—

కృష్ణవ్రీహి, సం. వి. ఇ. పుం. ఒకరకము వ్రీహిధాన్యము: చూ' ధాన్యము.

కృష్ణశారము, సం. వి. అ. పుం. 1. యజ్ఞమునకుఁ దగిన చిత్రవర్ణపులేడి(రూ-కృష్ణసారము): చూ, హరిణము. 1-ం-ఎ; 2. ఇసుగుడు*: చూ. శింశుప; 3. చెముడు*: చూ, స్నుహి.

కృష్ణశాలి, సం. వి. ఇ. పుం. ఒకరకము శాలిధాన్యము: చూ, ధాన్యము.

కృష్ణశింశుప, సం. వి. ఆ స్త్రీ. నల్లఇరుగుడు*: చూ, శింశుప.

కృష్ణశిగ్రువు, సం. వి. ఉ. పుం. శోభాంజనము*:చూ, శిగ్రువు.1.

కృష్ణశర్కర, సం. వి. ఆ స్త్రీ. గుడివెండ*: చూ, తులాబీజము.

కృష్ణశీర్షకము, సం. వి. అ. న. అగరువు: చూ, రాజార్హము. 1.

కృష్ణశృంగము, సం. వి. అ. పుం. దున్నపోతు:చూ, మహిషము.

కృష్ణసఖి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. జొంకఱ్ఱ: చూ, సుషవి. 2.

కృష్ణసర్పము, సం. వి. అ. పుం. 1. నల్లత్రాచు: చూ, సర్పము. 1-ఎ; 2. కేతకి*: చూ, మొగలి.

కృష్ణసర్పరాజు, సం. వి. అ. పుం. కర్కోటకమను మొదటి రకము పాము: చూ, సర్పము. 1. ం.

కృష్ణసర్షపము, సం. వి. అ. పుం. నల్లావలు*: చూ, సర్షపము.

కృష్ణసార, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ఇసుగుడు*: చూ, శింశుప.

కృష్ణసారకము, సం. వి. అ. షం. 1. వెదురు: చూ, వేణువు; 2. ఇసుగుడు*: చూ, శింశుప; 3. చెముడు*: చూ, స్నుహి; 4 యజ్ఞమునకుఁ దగిన చిత్రవర్ణపులేడి: చూ, హరిణము. 1-ం-ఎ.

కృష్ణసారథి, సం. వి. ఇ. పుం. అర్జునము, ఏఱుమద్ది *: చూ, సాలము. 3-ం.

కృష్ణసారము, సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-కృష్ణశారము.

కృష్ణస్కంధము, సం. వి. అ. పుం. కాలస్కంధము*: చూ, తమాలము.

కృష్ణహయము, సం వి. అ. పుం. సూర్యాశ్వము: చూ, హయము. 1-ఎ.

కృష్ణాంగన, అ : చూ, దిక్పాలపట్టణములు: (చూ, దేశము.)

కృష్ణాంగము, సం. వి. అ. న. విషవిద్యాతంత్రవిశేషము: చూ, మాయము. 1.

కృష్ణాంజని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ కాలాంజని*: చూ, హ్రస్వ శాఖాశిఫము.

కృష్ణాగురువు, సం. వి. అ. న. నల్లఅగరు: చూ, రాజార్హము. 1-ం౫.

కృష్ణాచలము, సం. వి. అ. పుం. రైవతపర్వతము: చూ, పర్వతము.

కృష్ణానది, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. కృష్ణాజిల్లాయందున ప్రవహించు చున్నవది: చూ, నది.

కృష్ణాభ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, కృష్ణాంజని*.

కృష్ణామిషము, సం. వి. అ. న: చూ, కృష్ణలోహము.

కృష్ణాయసము, సం. వి. అ. పుం. చింత*: చూ, తింత్రిణి.

కృష్ణాయసము, సం. వి. అ. న. —పై.—

కృష్ణార్చి, సం. వి. స్. పుం. అగ్ని: చూ, నిప్పు.

కృష్ణార్జకము, సం. వి. అ. పుం. 1. నల్లగగ్గెర*: చూ, పర్ణపము: 2. ఎల్లతులసి*. చూ, హరిప్రియ. 3-3.

కృష్ణార్పణము, వా. శ్రీకృష్ణభగవానునికి సమర్పణము. " నీవు చేసిన నతి కృష్ణార్పణము."

కృష్ణాలువు, సం. వి. ఉ. పుం. నీలాలువు, నల్లకంద*: చూ, సూరణము.

కృష్ణావతారము, అం. ఇది యొక అవతారము. ఇది దశావతారములలోఁ జేరియుండలేదు.

కృష్ణావాసము, సం. వి. అ. పుం. అశ్వత్థము *: చూ, రావి.

కృష్ణికా, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. నల్లావలు *: చూ, సర్షపము; 2. తవిఁద లను వడ్లు: చూ, ధాన్యము; 3. నల్లపిచ్చుక: చూ, పిచ్చుక.

కృష్ణుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1 = కన్నయ్య: (చూ, కృష్ణావతారము) వెన్నుఁడు (అన్నిటినిఁ జేయువాఁడు, దైత్యులను నలిపివేయువాఁడు, కృష్ణవర్ణుఁడు, గీత నుపదేశించిన శ్రీకృష్ణభగవానుఁడు మొ.: చూ,విష్ణువు.1; 2. వేదవ్యాసుఁడు: చూ, సన్న్యాసి. 1; 3. అర్జునుఁడు (పాండవమధ్యముఁడు): చూ, విజయుఁడు. 1; 4 అగ్నిహోత్రుఁడు: చూ, నిప్పు.

కృష్ణేక్షువు, సం. వి. ఉ. పుం. నల్లచెఱకు *: చూ, సుకుమారము. 1-3.

కృష్ణోదుంబరిక, సం. వి. అ. స్త్రీ. కాకోదుంబరిక *: చూ, బొమ్మమేడి.

కృష్య, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. తాళప్రాణకళావిశేషము: చూ, తాళము. 2; అం. 2: చూ, దేశీయక్రియలు.

కృసరము, సం. వి. అ. న. 1. పులగము: చూ, సాదము. (1) -ం-ఎ; 2. శ్రాద్ధమున నిమంత్రితులకు అభ్యంజనకాలమందు కలిపియిచ్చెడు నువ్వులు బెల్లము. (నువ్వుల పులగమని హారావళి.)

కె

కైవర్తకీల, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. వ్యవస్థాపత్రిము, పట్టోలికా: చూ, పట్టా.

కైవర్తధూపము, సం. వి. అ. పుం. అందుగుబంకతోఁ జేసిన ధూపద్రవ్యము, సిహ్లకము: చూ, రాజార్హము. 1.

కైవర్తము, సం. విణ. ఏర్పాటుచేయఁబడినది: చూ, స్థితము. 3.

కైవర్తి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. ఏర్పాటు: చూ, నిజము. 2; 2. కల్పనము: చూ, సంగ్రహము.

కైవర్తికుఁడు, సం. విణ. క్రీతుఁడు: చూ, పుత్రుఁడు: 1.

కై

కై, దే. విణ. వృత్తియందు కెంపుశబ్దమునకు మీఁది వర్ణము లోపింపఁగా మిగిలినరూపము. (దీనికి పరుషసరళములు పరమగునపుడు నుగాగమమును, తదితరములు పరమగునపుడు మీఁదిదానికి ద్విత్వమును వచ్చును. కెంగేలు, కెంజిడ. కెంజాయ. కెంజిగ, కెంజిగురు, కెందిలిరు, కెందళుకు,

కెందామర, కెందొవ, కెంబట్టు, కెంబువ్వు, కెంబెదవి, కెన్నురువు, కెమ్మొక్క-, కెమ్మోవి మొ.)

కెంగట, దే. వి. తాళబిజము. రూ-గెంగెట. ఆం, భా. ద్వి. 78: చూ, తేగ.

కెంజాయ, దే. వి. ఎఱుపు. వేం, ఆం. 83: చూ, వర్ణము. 6-ళ.

కెంజిగురు, దే. వి. ఎఱ్ఱనిగురు.

కెందమ్మి, ద్వ. వి. (కెంపు + తమ్మి) ఎఱ్ఱదామర *: చూ, సహస్రపత్రము 1-3.

కెందామర, —పై.—

కెందొగ, ద్వ. వి. ఎఱ్ఱగలువ *: చూ, సహస్రపత్రము. 1-ంఅ-(ం).

కెంపు, దే. వి. 1. ఎఱుపు. భార. విరా. 2, ఆ. 318: చూ, వర్ణము. 6—ళ; 2. పద్మరాగమణి: చూ, రత్నములు. 1-ఎ: 3. అధరమందలి దంతక్షతము: చూ, దంతక్షతములు. వివి. 4. ఎఱ్ఱనిది. చమ. 1, ఆ. 86: చూ, వర్ణము. 6-ళ-(ం); (ఈయర్థమున వృత్తియందుఁ గొన్నియెడల నంత్యవర్ణలోపము. కెం.)

కెంపుకంటి, దే. వి. (కెంపు + కన్ను) కోయిల: చూ, పికము.

కెంపుకనులపుఁగు, దే. వి.—పై.—. సాంబ. తిర్య. 7.

కెంపుగాతు, ద్వ. వి. అంగారకుఁడు, రూ-కెంపుగాము: చూ, వక్రుఁడు. 1.

కెంపుగాము, —పై.—

కెంపురా, ద్వ. వి. ఇనుఁడు. ఆం. పదా. సుర. 21: చూ, సూర్యుఁడు.

కెంపుసవతు, ద్వ. వి. స్వాతి: చూ, నక్షత్రము. 1.

కెడ, దే. వి. వైపు. భార. ద్రోణ. 4, ఆ. 303: చూ, పార్శ్వము. 1. (రూ-కెడను-కెలఁకు-కెలను-కెలవు-కెళవు).

కెడను. దే. వి. —పై.—

కెడపు, దే. ప్రే. 1. పడఁజేయు. జై. 3, ఆ. 109; 2. త్రోయు. రామా. 4, ఆ. 50; 3. చంపు: చూ, మరణించు.

కెడయిక, దే. వి. 1. పడుట: చూ. పతనము; 2. చావు: చూ, మరణము.

కెడయు, దే. అ. క్రి. 1. పతనమగు. ఉ, హరి. 2, ఆ. 181: చూ, పడు. 5; 2. చచ్చు: చూ, మరణించు; 3. భేదమగు ఆం, భా. తృ. 85: చూ, వేఱుపడు; స. క్రి. 4. ఉద్దేశించు: చూ, విషయీకరించు.

కెడవు, దే. వి. పడుట: చూ, పతనము.

కెమ్మోవి, దే. వి. ఓష్ఠము. సాంబ. దేవ. 51; చూ, పెదవి.

కెమ్మోవిగుఱి, దే. వి. పలునొక్కు-, సాంబ. దేవ. 51: చూ, దంతక్షతము.

కెరకొట్టు, దే. అ. క్రి. (కెరలు + కొట్టు) కలకలకూయు: చూ, కిలకిలలాడు.

కెరలియాడు, దే. అ. క్రి. (కెరలి + ఆడు) చెలరేఁగు. ఉ, హరి. 5, ఆ. 42: చూ, విజృంభించు. (కెరలుఁబొడుచు-కెరయు-కెరలు-కేరు-కేరించు).

కెరలు, దే. అ. క్రి. 1. అతిశయించు. స్వా. 6, ఆ. 35: చూ, ముమ్మరించు; 2. ఆగ్రహించు. స్వా. 6, ఆ. 47: చూ, రోషించు; 3. కూయు. స్వా. 3, ఆ. 111; 4: చూ, శబ్దించు; 5. చెలరేఁగు. హరి. ఉ. 7, ఆ, 42: చూ, విజృంభించు; 6. తొట్రుపడు. రా. యు, కాం. 408. పొరట: చూ, పరిభ్రమించు.

కెరలుచు, దే. ప్రే. కెరలఁజేయు.

కెరలుఁబొడుచు. దే. అ. క్రి. (కెరలు + పొడుచు) 1. వృద్ధిఁబొందు. భాగ. 5, స్క-ం. 1, ఆ. 106: చూ, వర్ధిల్లు; 2. చెలరేఁగు. భాగ. 8, స్క-ం. 295: చూ, విజృంభించు.

కెరసనాయిలు. వా. వి. మట్టినూనె: చూ, కిరసనాయిలు.

కెర్జము, వై. వి. కేరజమనుపక్క-. రూ-కేరజము. కేర్జము: చూ, పక్షి.

కెర్ల, దే. వి. తాపము: చూ, సంతాపము.

కెర్లి: చూ, రూ-కిర్లి.

కెలఁకు, దే. వి. 1. దిక్కు- భార. ఆర. 3, ఆ. 297: చూ, హరిత్తు; 2. వైపు: చూ, పార్శ్వము. 1; స. క్రి. 3. కలపెట్టు. ఆము. 6, ఆ. 38; 4. ఉన్మాలించు. "భగుని కన్నులు కెలఁకె." కాశీ 7, ఆ. 95: చూ, భేదిల్లు. 2.

కెలను, దే. వి. 1. దిక్కు-: చూ, హరిత్తు: 2. వైపు: చూ, పార్శ్వము. 1. (రూ-కెలఁకు-కెలవు-కెళవు).

కెలయు, దే. అ. క్రి. చెలరేఁగు. రా. అర, కాం. 166, పొరట: చూ, విజృంభించు.

కెలవు, దే. వి. 1. వైపు: చూ, పార్శ్వము. 1; 2. అనురాగము. కాశీ. 3, ఆ. 144: చూ, స్నేహము. 1.

కెలసము, దే. వి. 1. అరసము: చూ, సంతోషము; 2. ఉత్సాహము: చూ, యత్నము; 3. కాంక్ష: చూ, వాంఛ; 4. పని. భార. ఆర. 6, ఆ. 30; భార. ఆర. 5, ఆ. 228: చూ, వ్యాపారము. 1.

కెల్లగించు, దే. స. క్రి. 1. పెల్లగించు: చూ, భేదిల్లు. 2; 2. పురికొలుపు: చూ, ప్రేరేపించు.

కెల్లి, వా. వి: చూ, రూ-కిర్లి-కెర్లి.

కెళకుళి, వై. వి.= ఖేలాకూలమ్. నడబావి, క్రీడాసరస్సు: చూ, సరస్సు. 1. (రూ-కెళాకుళి-కెళాకూళి-కేళకుళి - కేళకూళి - కేళాకుళి-కేళాకూళి).

కెళగు, దే. వి. ఆర్తవము. ఆం, పదా. ర. 68: చూ, ముట్టు. 1.

కెళవు, దే. వి. 1. వైపు: చూ, పార్శ్వము. 1; 2. దూరము. జై 5, ఆ. 53; ఆము. 5, ఆ. 26: చూ విప్రకృష్టము.

కెళాకుళి, వై. వి.=: చూ, రూ-కెళకుళి. రసి. 3, ఆ. 117.

కెళాకూళి, —పై.—

కే

కే. దే. వి. ధ్వన్యనుకరణము. హరి: పూ. 5, ఆ. 215: చూ, హూహూ. (రూ-కేక).

కేందుకము, సం. వి. అ. పుం. 1. కప్ప: చూ, హరి. 12; 2. గాలవము *: చూ, లొద్దుగు.

కేందువు, సం. వి. ఉ. పుం. తిందుకము*: చూ, తుమికి.

కేక, సం. వి. అ. స్త్రీ. 1.=కేస. నెమలికూఁత: చూ, స్వరము. 2-ళఒ-(౧౨౭): దే. వి. (1) పెద్దకూఁత, రూ-కే: చూ, స్వరము. 2.

కేకయము, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, దేశములు; 2. స్త్రీలు కాళ్ళనుధరించు అందియ: చూ, భూషణము. 2.

కేకయి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, కైకేయి.

కేకయుఁడు, సం. వి. అ. పుం. కేకయదేశపురాజు: చూ, రాజు. 1-౪౩.

కేకరము, సం. వి. అ. పుం. 1 కడకన్ను: చూ, లోచనము. 1-ఁ; 2. మెల్లకన్ను: చూ, నేత్రము. 1.

కేకరాక్షన్యాయము. న్యా. మెల్లకంటివాఁడు ఒకనివైపు చూచు చుండ మఱియొకనివైపుఁ జూచుచున్నట్లు గాన్పించువిధము.

కేకరించు, సం. స. క్రి. 1. కటాక్షించు. హరి. పూ. 7, ఆ. 196: చూ, చూపు; దే. అ. క్రి. (1) కేకలువేయు: చూ, శబ్దించు. 1-3; (2) సకిలించునట్లు శబ్దించు; చూ, శబ్దించు. 1-౪.

కేకరింత, దే. వి. 1. కేకలువేయుట; 2. సకిలించునట్లు శబ్దించుట. ఆము. 5, ఆ. 60.

కేకరుఁడు, సం. వి. అ. పుం. వశిరుఁడు: చూ, మెల్లకంటివాఁడు.

కేకలబండి, వా. వి. శైలు: చూ, పొగబండి: (చూ, కమ్ములపైబండి) (చప్పుడుతోఁగూడినది.)

కేకాలము, సం. వి. అ. పుం. నెమలి: చూ, మయూరము.

కేకావలము, సం. వి. అ. పుం.—పై.—

కేకి, సం వి. న్. పుం.—పై.—

కేకిశిఖ, సం. వి. అ. స్త్రీ. బర్హిపర్హి *: చూ, పూతికరజిము.

కేకిస, దే. వి. నెమలికూఁత. ఆం, పా. 5-33: చూ, స్వరము.2.

కేకిసలు, దే. వి. బ. 1: చూ, చప్పట్లు; 2. నతి. హంస. 4, ఆ. 213; బహు. 2, అ. 41: చూ, నమస్కారము; 3. నతివిశేషము: చూ, నమస్కారము.

కేకుందకము, సం. వి. అ. పుం. కుడుము: చూ, భక్ష్యము.

కేకుందము, సం. వి. అ. పుం.—పై.—

కేకేయి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, రూ-కేకయి.

కేజు, దే. వి. 1. అడుసు: చూ, బురద; వా. వి. 2 దావా. రూ-కేసు.

కేటత్రాడు, దే. వి. యమపాశము. నీలా. 1, ఆ. 22: చూ, సూత్రము. 1.

కేటభ, సం. వి. అ. స్త్రీ. గౌరి: చూ, పార్వతి 1.

కేటాయించు, వా. క్రి. వేఱుపఱుచు. (రూ-భేటాయించు.)

కేటలాగు, వా. వి. రూ-కేట్లాగు. అమ్మకమునకు సిద్ధపఱిచిన పొత్తములలోనగువాని పట్టిక.

కేట్లాగు, వా వి —పై —

కేడ, దే. వి. ధూర్తుఁడు: చూ, వ్యాధుఁడు. 2.

కేడము, వై. వి.=భేటకము డాలు: చూ, హరిగ. (రూ-కేడియము-కేడెము-కేవడము-కేళము.)

కేడి, వా. వి. ప్రాతనేరస్థుడు. "కేడీలరిజిస్టరు."(రూ-కేడి-కేళీ.)

కేడించు, దే. అ. క్రి. 1. తొలఁగు: చూ, విరియు. 5; స క్రి. 2. అలక్ష్యముచేయు: చూ, రూ-క్రేడించు; 3. ఎడఁబాయు. అం, ధా. తృ. 85: చూ, వేఱుపడు. (కేటాయించు అని వాడుక.)

కేడియము, వై. వి.=భేటకము. డాలు. రూ-కేడెము: చూ, హరిగ.

కేడెము, వై. వి. = —పై.—

కేణిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. దేరా: చూ, సదనము. 1.

కేతకము, సం. వి. అ. పుం.=గేవఁగి *: చూ, మొగలి.

కేతకి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1.=—పై. –(ఇది శివపూజ కనర్హము. ; 2. జాజి *: చూ, మాలతి; వా. 3. ఒకానొక తైలము: చూ, స్నేహము. 1-౨౩.

కేతకీకుసుమన్యాయము, న్యా. మొగలిపూవు సుగంధము గలదియైనను ముండ్లచేత కోసికొన శక్యముకాదు అనెడి విధము.

కేతనము, సం. వి. అ. న. 1. పెక్కెము: చూ, సిడము; 2. గుఱుతు: చూ, లక్షణము. 1: 3. ఇల్లు: చూ, సదనము 1: 4. పిలుచుట, బ్రాహ్మణుల నిమంత్రణము చేయుట. (అని కొందఱు): చూ, సంబోధనము.

కేతుధరము, సం. వి. అ. పుం. గాలి: చూ, వాయువు. 1.

కేతుధరుఁడు, సం. వి. అ. పుం. పెక్కెముపట్టువాఁడు: చూ, ధ్వజిధరుఁడు.

కేతుప్రియము. సం. వి. అ. న. వైడూర్యము: చూ, రత్నము. 1.ఁ.

కేతుభము, సం. వి. అ. పుం. మబ్బు: చూ, మేఘము. 1.

కేతుమతి. అం. ఒకానొక వృత్తము. — ఇందు బేసిపాదము లందు స, జ, న, గురువులును, సరిపాదంబుల భ, ర, న, గగములును గలిగి ఏడింటయఁగల వృత్తము. ఉదా. — "జితబేసుఁన్న-జినగముల్,భాతసరిభరే-ఫనగగంబుల్ యతి శైలసంఖ్య. నమరఁగా.": చూ, వృత్తము. 1.

కేతుమాలము, అం. చూ, వర్షములు.

కేతురత్నము, సం. వి. అ. న. వైడూర్యము: చూ, రత్నములు. 1.ఁ.

కేతువు సం. వి. ఉ. పుం. కేతువను నొక గ్రహము: చూ, సుకేతనము: (చూ, ఆశ్లేషాభవము) కేతువునకు శుభవర్గములు 13. పాపవర్గములు 3; కేతుడశాపత్సంములు యేడు ఇత్యాది; 2. పెక్కెము: చూ, సిడము; 3. గురుతు: చూ, లక్షణము 1; 4. అగ్ని: చూ, నిప్పు; 5. కాంతి: చూ, వెలుతురు. 1; 6. దుమగలికేతువు: చూ, తోఁకచుక్క; 7. తక్కెల *: చూ, వైజయంతి; అం. 8: చూ, గ్రహములు.

కేదంతి, సం. వి. ఇ. పుం అనిరుద్ధుఁడు: చూ, విశ్వకేతువు.

కేదరము, సం. వి. అ. పుం. 1. తుమ్మ *: చూ, విట్ఖదిరము; 2. రూ-కేదారము. ఓడుపుమడి: చూ, భూమి. 1: (చూ,రూ-కేదారము.)

కేదారకటుక, సం. వి. అ. స్త్రీ. కటుకరోహిణి *: చూ, శకులాదని. 1.

కేదారము, సం. వి. అ. పుం. న. 1. వరిమడి: చూ, భూమి.1: (కైదారకము-కైదార్యము-కేదారికము); 2. వరిండునేల,

ఊరుపుమడి: చూ, భూమి. 1.-శ్రీ; (కైదారము - కైదార్యము - కేదారికము,: పుం. 3. కొండ: చూ, పర్వతము; 4. కేదారపర్వతము: చూ, పర్వతము; 5. కుదురు: చూ, పాదు 1; 6. కాశీపట్టణమునందలి పుణ్యక్షేత్రములలో నొకటి. (కేదారమట్టమని వాడుక.)

కేదారశృంగము, సం. వి. అ. న. బోదారసింగి *: చూ, మూర్ధజ కరంజము.

కేనతి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. మన్మథుని భార్య: చూ, భార్య.

కేనారము, సం. వి. అ. పుం. 1. కుంభీపాకమను నరకము: చూ, కుంభీపాకము: చూ, నరకములు; 2. చెక్కిలి, పుట్టె ప్రదేశము (అనికొందఱు): చూ. లెంప. 2; 3. సంధి: చూ, బుజ్జగింత. (ఇది విచార్యము.)

కేనాయుడు, సం. వి. అ. పుం. ముక్కంటి: చూ, శివుడు.

కేనిపాతకము, సం. వి. అ. పుం. చుక్కాని: ఓడతెడ్డు (అని కొందఱు : చూ, పీలి 2.

కేనిపాతనము, సం. వి. అ. పు.—పై —

కేనిపాతము, సం. వి. అ. పుం.—పై.—

కేమము, సం. వి అ. న. పులిపిరికాయ: చూ, వ్రణము. 1-గఉ.

కేముకము, సం. వి. అ. పుం. ఒకానొక చెట్టు: చూ, వృక్షము.

కేయూరము, సం. వి. అ. న. 1. భుజకీర్తులు: చూ, భూషణము.2; పుం. 2. ఒకానొక రతిబంధము: చూ, రతిబంధములు.

కేరజము, వై. వి. = గేరజఃు. రూ-కేరిజము-కేర్జము - కెర్జము: చూ, పక్షి.

కేరడము, దే. వి. 1. ఉపేక్ష. హరి. పూ. 1, ఆ. 180: చూ, మందెమేలము 1; 2. తిరస్కారము. ఉ. హరి. 5, ఆ. 276: చూ, వహేలనము; 3. తిరస్కారపుమాట. ఉ. రా. 1-ఆ. 89: చూ, శబ్దము. 2-ఱ; 4. వంకరమాట. కా. 2,ఆ. 21: చూ, వ్యాఖ్యాతము. 2; 5. ఒయ్యారము: చూ, విలాసము; 6. ఎగతాళి: చూ, పరిహాసము.

కేరడములుచ్చు, దే. వి. ధూర్తుడు: చూ, వ్యాధుడు. 2.

కేరడములుచ్చుదనము, దే. వి. ధూర్తత్వము: చూ, నీచుతనము.

కేరడించు, దే. స. క్రి. వక్రముచేయు. పసు. 5, ఆ. 76: చూ, వంకరవోవు.

కేరళము, సం. వి. అ. న. 1. చిత్రతండులము*: చూ, వాయు విళంగము; 2: చూ, దేశము. (రూ-కేరళము).

కేరలి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. జ్యోతిర్గంధవిశేషము, ఒకరకము వేపుడుపిండి: చూ, సాదము. (1); -ఱ; 2 అహోరాత్రము: చూ, రోజు.

కేరించు, దే. అ. క్రి. చెలరేగు; య. 5, ఆ. 76: చూ, విజృంభించు.

కేరింత, దే. వి. అలరింత: చూ, హాస్యము. 1.

కేరిజము, వై. వి. = గేరజఃు. రూ-కేరజము: చూ, పక్షి.

కేరు, దే అ. క్రి 1. ఉత్సహించు. రుక్మి. 2, ఆ. 16: చూ, యత్నించు; 2. చెలరేగు. కళా. 6, ఆ. 145: చూ, విజృంభించు; 3. కృతూహలపడు. రుక్మి. 5, ఆ. 26: చూ, సంతోషించు; స. క్రి. 4. అనాదరించు. అచ్చ. ఆం.కాం.32: చూ, తిరస్కరించు; 5. అపహసించు పా. 4, ఆ. 67: చూ, వెక్కిరించు.

కేరువు, దే. వి. జృంభణము: చూ, విజృంభణము.

కేర్జము, వై. వి = గేరజఃు. రూ-కేరజము: చూ, పక్షి.

కేల, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. మోచేతిపోటు: చూ, పోటు. 4; 2. గసిక: చూ, మేకు. 3. మంట: చూ, వహ్ని. 1—ఱ.

కేలకుడు, సం. వి. అ. పుం కత్తివాయిపైన ఆడెడువాడు: చూ, వ్లవకుడు.

కేలాసము, సం. వి. అ. పుం. కైలాసము : చూ, పర్వతము.

కేలి, సం. వి. ఇ. పుం. స్త్రీ: చూ, రూ-కేళి.

కేలికము, సం. వి. అ. పుం. అశోకము*. చూ, హేమ పుష్పము.

కేలికల, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. సరస్వతీదేవియొక్క వీడె: చూ, వీణ. 1—ఎ.

కేలికళావతి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ మన్మథుపత్నీ: చూ, భార్య.

కేలికిలము, సం వి. అ. పుం గుమ్మడి*: చూ, మహాఫలము.

కేలికీర్ణము, సం. వి. అ. పుం. ఒంటె: చూ, లొట్టిపిట్ట.

కేలిసంచిక, సం వి. ఆ. స్త్రీ. భార్యతోబుట్టువు: చూ, శ్యాలిక.

కేలిశోకుడు, సం. వి. అ. పుం. నటుడు: చూ, శైలూషుడు.

కేలివృక్షము, సం. వి. అ. పుం. కదంబము*: చూ, నీపము.

కేలు, వై. వి. = కులి. కులికి. 1. చేయి : చూ, హస్తము; 2. తొండము. భార. ఆర. 6, ఆ. 229: చూ, హస్తి. 1-(ఓ.)

కేలుదమ్మి, వై. వి. పద్మమువంటి హస్తము: చూ, హస్తము. 1-ర.

కేలుపట్టు, వై. వి. పాణిగ్రహణము: చూ, వివాహము. (రూ-కేల్పటు.)

కేలుమొగుట, వై. వి. చేమోడ్పు: చూ, నమస్కారము. (రూ-కేలుమొగుపు- కేలుమొగ్గ - కేలుమోపు - కేలుమోడ్పు - కేల్మొగుట - కేల్మొగుడ్పు- కేల్మొపుపు- కేల్మొడ్పు - కేల్మోడుపు- కేల్మోడ్పు).

కేలుమొగుపు, —పై.—

కేలుమొగ్గ, —పై.—

కేలుమోడుపు, —పై.—

కేలుమోడ్పు, —పై.—

కేల్పట్టు, వై. వి: చూ, రూ-కేలుపట్టు.

కేల్మొగుట, వై. వి: చూ, రూ-కేలుమొగుట.

కేల్మొగుడ్పు, —పై.—

కేల్మోడుపు, —పై.—

కేల్మోడుపు, —పై.—

కేల్మోడ్పు, —పై.—

కేవ, దే. వి. దగ్గఱి. ఆం, భా. త్య. 242 : చూ, సమీపము. 1.

కేవడము, వై. వి: చూ, రూ - కేడెము. స్వా. 4, ఆ. 28.

కేవరి, దే. వి. (కేవు + అరి) కేవు పుచ్చుకొనువాడు : చూ, సుంకరి.

కేవలద్రవ్యము, సం. వి. అ. న. మరిచము : చూ, మిరియము.

కేవలము, సం. వి అ. వ. 1. విర్ణయింపఁబడినది: చూ, స్థితము. 3; 2. జ్ఞానవిశేషము: చూ, బుద్ధి; విణ. 3. అంత : చూ, సర్వము; 4. ఒకటి : చూ, వంచి.

కేవలి, సం. వి. న్. పుం. 1. బుద్ధదేవుఁడు: చూ, బుద్ధుఁడు. 1; 2. శాక్యబుద్ధదేవుఁడు: చూ, బుద్ధుఁడు. 1; 3. జైనవిశేషము: చూ, బుద్ధుఁడు. 1.

కేవలుఁడు, సం. వి. అ. పుం పరమాత్మ: చూ, హంసుఁడు.

కేవు, దే. వి. ఓడకిచ్చెడు కూలి: చూ, తరపణ్యము.

కేశకలాపము, సం. వి. అ. పుం 1. వెండ్రుకలముడి: చూ, ముడి. 3; 2. వెండ్రుకల సమూహము: చూ, వెండ్రుక. 1.

కేశకారము, సం. వి. అ. పుం. 1. కరఫలము: చూ, బాణము. 1-౨౯. 2. ఒక రకము చెఱకు*: చూ, సుకుమారము. 1-౭-(౧.)

కేశకీటము, సం. వి. అ పుం పేను: చూ, యూకము.

కేశగర్భకము. సం. వి. అ. పుం. కబరి: చూ, వేనలి.

కేశఘ్నము, సం. వి. అ. న. పేనుకొఱుకుట: చూ, బట్టతల.

కేశచ్ఛత్తు, సం. వి ద్. పుం. నాపితుఁడు: చూ, మంగలి.

కేశటము, సం. వి. అ. పుం. 1. భాగము: చూ, మేషము. 1; 2. ఆంటుపేను: చూ, యూకము: 3. దుంపిగము*: చూ, శోణకము; 4. కామదేవునియొక్క శోషణమను బాణము: చూ, బాణము. 1-౭౬.

కేశటుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. వెన్నుఁడు: చూ, విష్ణువు. 1; 2. తోడఁబుట్టినవాఁడు, భ్రాత: చూ, సహోదరుఁడు.

కేశనామము, సం. వి. న్. న: చూ, రూ - కేశాంబునామము*.

కేశపక్షము, సం. వి అ.పుం. కేశసమూహము. (రూ-కేశపాశము-కేశహస్తము): చూ, వెండ్రుక. 1.

కేశపద్ధతి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. పాపట: చూ, సీమంతము. 1.

కేశపల్లి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. క్షురేను*: చూ, క్షైఖరికము.

కేశపాశము, సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-కేశపక్షము.

కేశపాశి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. నిగ, మొగవానిజుట్టు. (అనికొందఱు): చూ, సిక. 1-౧.

కేశబంధము, సం. వి. అ పుం. (1. పువ్వులు ముడిచిన) కొప్పు: చూ, వేనలి; అం. 2: చూ, నృత్తహస్తములు.

కేశభువు, సం. వి. ఊ. పుం. ముక్కంటి: చూ, శివుఁడు.

కేశమధని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. జిమ్మి*: చూ, శమి.

కేశమార్జకము. సం. వి. అ. న కంకతము: చూ, ప్రసాధని.

కేశమార్జనము. సం. వి. అ. న. —పై.—

కేశము, సం. వి. అ పుం. 1. తలవెండ్రుక: చూ, వెండ్రుక.1; 2. కురువేరు*: చూ, హ్రీబేరము.

కేశముష్టి, సం. వి. ఇ. పుం. 1. విషముష్టి*: చూ, ముసిఁడి; 2. మహావింబము*: చూ, వేము; 3: చూ, తేనెమ్రాను.

కేశముష్టిక, వం. వి. ఆ. స్త్రీ. విషముష్టి*: చూ, ముసిఁడి.

కేశముష్టికము, సం. వి. అ. పుం. పెద్దవేము*: చూ, వేము.

కేశరంజనము, సం. వి. అ. పుం. గుంటగలగర*: చూ, భృఁగరాజము. 1.

కేశరంజని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. పిన్నగోరంట*: చూ. సహ. 2.

కేశరము, సం. వి. అ. పుం. న. రూ-కేసరము. 1. అకరువు: చూ, సహస్రపత్రము. 1-౧౦-(౨); 2. విషవిశేషము: చూ, విసము. 1; 3. అహికేసరము*: చూ, నాగకేసరము; 4. పొగడ*: చూ, వకుళము. 5. పున్నాగము*: చూ, పొన్న; 6. = కోస. జూలు.సింగములోనగువాని మెడమీది వెండ్రుక: చూ, వెండ్రుక. 1; న. 7. ఇంగువ*: చూ, హింగువు. 2; 8. వింజామరము: చూ, సురటి; 9. లవంగపుపువ్వు: చూ, లవంగపుష్పము.

కేశరాహ్వము, సం. వి. అ. పుం. మాదీఫలము*: చూ, మాతులుంగము.

కేశరి, సం. వి. న్ పుం. చూ-కేసరి. 1. సింగము: చూ, సింహము; 2. గుఱ్ఱము: చూ, హయము; 3. పున్నాగము*: చూ, పొన్న; 4. అహికేసరము*: చూ, నాగకేసరము.

కేశరుహ, సం. వి ఆ. స్త్రీ. భద్రదంతిక*: చూ, విశల్య. 5.

కేశరూప, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. వృక్షోపరివృక్షము, బదనిక: చూ. వదనిక.

కేశవము, సం. వి. అ. పుం. పున్నాగము*: చూ, పొన్న.

కేశవర్ధని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. సహదేవి*: చూ. ముత్తవపులగము; వా. 2. వెండ్రుకలు పెరుగు తైలము. (దుకాణములలో విక్రయమునకు దొరకును).

కేశవాయుధము, సం. వి. అ. న. 1. రథాంగము: చూ, బండికన్ను; పుం. 2. ఆక్రమము*: చూ, మామిడి.

కేశవాలయము, సం. వి. అ. పుం. అశ్వత్థము*: చూ, రావి.

కేశవావాసము, సం. వి. అ. పుం.—పై —

కేశవుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. రూ-కేశికుఁడు-కేశి. వెన్నుఁడు: చూ, విష్ణువు. (కేశవాయస్వాహా = ప్రవర్తియందు బ్రహ్మ విష్ణు రుద్రస్వరూపులుగాను లయమందొక పరమాత్మగా నుండుటయే స్వభావముగాగలవస్తువే కేశవుఁడు. అట్టివస్తువు వాపావములను భస్మీకరించుఁగాత! అనిభావము: చూ, ఓమ్); 2. ఎనిమిదేండ్ల బాలుఁడు: చూ, శిశువు. 1-౬; విణ. 3. మంచి తలవెండ్రుకలు కలవాఁడు: చూ, సుకేశుఁడు.

కేశవేశము, సం. వి. అ. పుం. కొప్పు: చూ, వేనలి.

కేశహంత్రువల, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. జిమ్మి*: చూ, శమి.

కేశహంత్రి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. —పై.—

కేశహస్తము, సం. వి. అ. పుం: చూ, కేశపక్షము.

కేశాంతజములు. అం: చూ, ఆగంతుకములు. (అనుబంధములో చూడుము.)

కేశాంబునామము, సం. వి. న్. న. కురువేరు*: చూ, హ్రీబేరము.

కేశాకేశి, సం. అవ్య. నిగపట్ల పోట్లాట: చూ, యుద్ధము.

కేశాగ్రము, సం. వి. అ. న: అగ్రకేశము.

కేశారుహ. సం. వి. ఆ స్త్రీ: చూ, కేశవర్ధని*.

కేశార్జ, సం. వి. ఆ స్త్రీ. పెద్దనీలి*: చూ, రంజని.

కేశాహ్వము, సం. వి. అ. పుం. కురువేరు*: చూ, హ్రీబేరము.

కేశి, సం. వి. న్. పుం. 1. ఒకానొక రక్కసుఁడు: చూ, రాక్షసుఁడు. 1-౪; 2. ప్రచేతసుఁడు: చూ, వరుణుఁడు. 1; 3. కురువేరు*: చూ, హ్రీబేరము; 4. వెన్నుఁడు: చూ, విష్ణువు. 1;

5. సింగము: చూ, సింహము: విణ. 6. మంచి తల వెండ్రుకలు గలవాఁడు: చూ, సుకేశుఁడు; ఈ. స్త్రీ. 7 నఖముచిప్ప: చూ, నఖము; 8. సీలి*: చూ, రంజని; 9. చిప్పగడ్డి*: చూ, తృణము. 1; 10. అగ్రవర్ణి, అజలోమ*. 11. జటామాంసి*: చూ, మాంసి. 2; 12. పిల్ల పీచర*: చూ, శతమూలి.

కేశిక, నం. వి. ఆ. స్త్రీ. పిల్లపీచర*: చూ, శతమూలి.

కేశికుఁడు, సం. విణ. మంచి తలవెండ్రుకలుగలవాఁడు: చూ, సుకేశుఁడు.

కేశిని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. కట్లతీఁగె*: చూ, పర్యంకపాళిక; 2. పద్మపుతీఁగె*: చూ, శంకిని; విణ. 3. మంచితలవెండ్రు కలుగలది. (ఆఁడుది): చూ, స్త్రీ 1-గళ.

కేశిసూచనుఁడు, సం. వి. అ, పుం. శ్రీకృష్ణుఁడు: చూ, విష్ణువు. 1.

కేశిహానుఁడు, సం. వి. న్. పుం. —పై.—

కేశుఁడు. సం. వి అ. పుం. 1. నీటితేఁడు: చూ, వరుణుఁడు; 2. వెన్నుఁడు: చూ, విష్ణువు. 1.

కేశ్యము. సం. వి. అ. న. 1. కృష్ణాగురువు: చూ, రాజార్హము. ; (1-గఅ): పు. 2 గుంటగలగర*: చూ, భృంగరాజము.

కేస, పై. వి. = కేళ. నెమలికూఁత. ఆం. భా. ద్వి. 86: చూ, స్వరము. 2.

కేసర, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. కార్పాసము*: చూ, ప్రత్తి.

కేసరపూరకము, సం. వి. అ. పుం. పుల్లమాదీఫలము*: చూ, మాతులుంగము.

కేసరబ్రాహ్మణులు, అం. పంచగౌడులందలి సారస్వతులలోని మూఁడవతెగవారు: చూ, బ్రాహ్మణులు: (చూ, ఆమగోత్ర బ్రాహ్మణులు.)

కేసరము, సం. వి. అ. పుం. న: చూ, రూ-కేశరము.

కేసరవరము, సం. వి. అ. న. కుంకుమము: చూ, వహ్ని శిఖము. 1.

కేసరాంజనము, సం. వి. అ. పుం. గుంటగలగర *: చూ, భృంగరాజము.

కేసరాహ్వము, సం. వి. అ. పుం. బీజపూరము *: చూ, మాతులుంగము.

కేసరి, సం. వి. న్. పుం. 1. సింగము: చూ, సింహము; 2. గుఱ్ఱము: చూ, హయము; 3 పున్నాగము*: చూ, పొన్న; 4. అహికేసరము*: చూ, నాగకేసరము; 5. హనుమంతుని తండ్రి: చూ, వానరము; 6. చూదీఫలము *: చూ, మాతులుంగము; 7. రక్తశిగ్రువు *: చూ, మునగ; పై. వి. (1) = ఖేచరః. ఖేచరమను మృగము: చూ, ఖేచరము; (2)ఒక రకము వరిపైరు: చూ, సస్యము; (3) ఐ. కేసరి యను వడ్లు: చూ, ధాన్యము. (స్తంబకరి. 1-౨౬—గఅ).

కేసరిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. సహదేవి *: చూ, ముత్తవపుల్లగము.

కేసరిజుఁడు, సం. వి. అ. పుం. ఆంజనేయుఁడు: చూ, వానరము.

కేసు, వా. వి. 1. అచ్చుకూర్చు అక్షరములు గల గళ్ళతొట్టె; 2. దావా: (చూ, కేజు.) ఉ. "కేసు వాయిదావేసిరి"

కేళకుళి, పై. వి. = ఖేలాకూలమ్. క్రీడాసరస్సు. కవిక. 2, ఆ. 57 : చూ, రూ-కెళకుళి.

కేళకూళి, పై. వి. = -పై.-విక్ర. 5. ఆ. 19 భీమ. 3, ఆ. 190.

కేళాకుళి, పై. వి. = —పై.—

కేళాకూళి, పై. వి. = —పై.—

కేళి. సం. వి. ఇ. పుం. స్త్రీ. = కేళిక. గేలి-రూ-కేలి. 1. పురుషులు స్నేహమున స్త్రీలు లోనగువారిని గద్దించుట కొట్టుట పరిహసించుట మొదలుగాఁగలది; 2. ఆట: చూ, విలాసము. 1; 3. ప్రియునితోడి విహారమునందలి నాయికయొక్క క్రీడ: చూ, విలాసము. 1; 4. స్త్రీపురుషులు వినోదము నిమిత్తమై యాడెడు చతురంగము మొదలైన యాట: చూ, విలాసము. 1; 5. పుడమి చూ, భూమి. 1; వా. 6. ప్రాఁతదొంగ, కేడి "నిన్ను కేడీ(శీ)ల రిజిస్టరులో చేర్చినారు."

కేళిక, పై. వి. = కేళి. శరీర హస్త నేత్రాభినయములచేత భావమును తెలుపుచు నాడెడు ఆట. రామా. 2, ఆ. 131: చూ, నృత్యము.

కేళికీలుఁడు, సం విణ. నవ్వించువాఁడు: చూ, హాస్యగాఁడు.

కేళిముఖము, సం. వి అ. న. పరియాచకము: చూ, పరిహాసము.

కేళిశీలుఁడు, సం. విణ: చూ, కేళికీలుఁడు.

కేళీలు, పా. సస్యమునందు అక్కడక్కడఁ గనఁబడు సామాన్యపు మొక్కలు (Sports.)

కై

కై, దే. అవ. 1. చతుర్థీవిభక్తియందు వచ్చెడు ఒకప్రత్యయము: కొఱకు: పై. వి. 2. = కర. చేయి. రూ-కయి. ఉ. రా: 6, ఆ. 56: చూ, హస్తము; 3. తొండము. రూ-కయి: చూ, హస్తి. 1-(ఉఅ) (దేశ్యమని శబ్దరత్నాకరము): వా. 4. కోపము చూపుటయందగు ధ్వన్యనుకరణము. "మాట్లాడిన 'కై' అని మీఁదపడెదవు. నీతో మాటలాడు పెట్లు: చూ, హూహూ (రూ-కయి-కయ్యి.)

కైంకర్యము, వా. వి. 1. రూ-కయింకర్యము: చూ, శుశ్రూష: 2. దొంగతనము.

కైక, పై. వి. = కైకేయి, రూ-కయిక. అచ్చ. అ, కాం. 48: వేమన. 1167: చూ, కైకేయి.

కైకట్టు, ద్వ. వి: చూ. రూ-కయికట్టు.

కైకయి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, రూ-కైకేయి.

కైకలవాఁడు, దే. వి: చూ, రూ కయికోలవాఁడు.

కైకానుక. దే. వి: చూ, రూ-కయికానుక. రామా. 2, ఆ. 5; య. 1, ఆ. 104.

కైకుండికము, సం. వి. అ. న. కుడుములరాని: చూ, భక్ష్యము.

కైకేయి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. = కయిక - కైక. కేకయరాజు కూఁతురు. దశరథుని భార్య. భరతునితల్లి: కేకయి-కేకేయి-కైకయి: (తె.ప.):-కయిక-కైక.

కైకొను, దే. అ. క్రి: చూ, రూ-కయికొను. (పూను-ఉ, హరి. 4, ఆ. 98; లక్ష్యపెట్టు. భార. శాం. 3, ఆ. 173.)

కైకొలుపు, దే. ప్రే: చూ, రూ-కయికొలుపు. భో. 4, ఆ. 74.

కైకోల, దే. వి: చూ, రూ-కయికోల.

కైకోలవాఁడు, దే. వి: చూ, రూ-కయికోలవాఁడు.

కైకోల. దే. వి: చూ, రూ-కయికోలు (అంగీకారము.— భాగ. 8 స్క-ం. 192; గ్రహణము -కా. 1, ఆ. 5.)

కైచాఁపులు, దే. వి బి: చూ, రూ - కయిచాఁపులు. హంస 4, ఆ. 213.

కైజీతకాఁడు, దే. వి. కంబిలాయుధసేవి. ఆం, భా. ద్వి. 185: చూ, గురిమాస్థి.

కైజీతము, ద్వ. వి: చూ, రూ-కయిజీతము.

కైజొ, దే. వి: చూ, రూ-కయిజొ. చంద్రా. 2, ఆ. 58.

కైజొమోర, దే. వి. హయశిరఃకంపము.

కైజొఱు, దే. అ. క్రి: చూ, రూ-: యిజొఱు

కైజు, వై. వి.=కపింజల: చూ, రూ-కయిజు (దేశ్యమని శబ్ద కల్పాకరము.)

కైటజము: సం. వి. అ. పుం కుటజము*: చూ, వత్సకము.

కైటభ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. గౌరి: చూ. పార్వతి. 1.

కైటభజిత్తు, సం. వి. త్. పుం. వెన్నుఁడు: చూ, విష్ణువు. 1.

కైటభహానుఁడు, సం. వి. న్. పుం.—పై.—

కైటభారి, సం వి. ఇ. పుం.—పై —

కైటభి, సం. వి. ఈ స్త్రీ దుర్గ: చూ, పార్వతి. 1.

కైటభుఁడు, సం. వి. అ. పుం. కైటభుఁడను రక్కసుఁడు: చూ, రాక్షసుఁడు. 1.-ళ.

కైటర్యము, సం. వి. అ. పుం. 1. కట్ఫలము *: చూ, పిన గుమ్ముడు; 2. నింబము *: చూ, వేము; 3. మహానింబము *: చూ, వేము; 4. ఉమ్మెత్త *: చూ, హలాపుష్పము.

కైతికము, సం. వి. అ. పుం. కొండనిమ్మ *: చూ, నిమ్మ.

కైతర్య, సం. వి. ఆ. స్త్రీ 1. నల్లగినియ *: చూ, ఱుకనాసము. 1; 2. కటివేము *: చూ, బల.

కైతర్యము, సం. వి అ. పుం. 1. కటివేము *: చూ, బల; 2. కట్ఫలము *: పినగుమ్ముడు : చూ; సర్వతోభద్ర. 1-3; 3. నెమలియడుగుమ్రానుు *: చూ, పూతి రజము: 4. గుమ్ముడు *: చూ, మహాఫలము.

కైతువు, దే. వి. చూ, రూ-కయితువు.

కైత, వై. వి =కవితా: చూ, రూ-కయిత.

కైతకము, సం. వి అ. న. 1. కేతకీపుష్పము: చూ, మొగలి (గేదంగిపువ్వు); 2. తిక్తకటుకము *: చూ, శకులాదని. 1.

కైతట్ట, దే. వి. గిండి: చూ, పాత్రము. 6.

కైతము, వై. వి.=కవితా: చూ, కైత.

కైతవము, సం. వి. ఆ. న. 1. కపటము: చూ, వ్యాజము. 1; 2. జూదము: చూ, వ్యవహారము. 4; 3. వైడూర్యమణి: చూ, రత్నములు. 1-ఓ.

కైతవాపహ్నుతి, అం. చూ, అలంకారములు. 3.

కైతాళము. మి. వి. చేతితోవాయించు కంచుతాళము: చూ, వీణ. 1-ళఓ. (ం).

కైదండ, దే. వి: చూ, రూ-కయిదండ.

కైదారకము, సం. వి. అ. న. కేదారముల సమూహము (కేదారము = వరిమడి) (రూ-కైదారికము-కైదార్యము.): చూ, భూమి. 1-ళ3.

కైదారము, 1. —పై.—; పుం. 2. శాలిధాన్యము: చూ. ధాన్యము.

కైదారికము, చూ, కైదారకము.

కైదారిణము, —పై.—

కైదార్యము, —పై —

కైచి. దే. వి: చూ, ఖైచి

కైదు, దే వి: చూ, రూ-కయిదు.

కైదువ, దే. వి. రూ- కైదువు. 1. ఆయుధము: చూ, బాణము.1: 2 కత్తి: చూ, రిష్టి. 2.

కైదువు, దే. వి. —పై.— రూ-కయిదువు. భార. ద్రో. 5, ఆ. 51; హరిశ్చ. 4, ఆ. 71.

కైపదము, వై. వి.=కవిపద. భో. 2, ఆ. 50: చూ, రూ-కయిపదము.

కైపాల, ద్వ. వి. 1. మంగలితిత: చూ, హడపము. 2; వై. వి. 2.=కపాల. బైరాగులజోలె: చూ, పాత్రము. 6. (రూ-కకపాల-కక్కపాల.)

కైపు, దే. వి. చూ, రూ-కయిపు. (ఆందము - రామా. 2, ఆ. విజృంభణము. - వేమన 1170: వాఁడు. 4, ఆ. 19; విధము.-రామా. 6, ఆ 103.)

కైఫీయతు, దే. వి. సమాధానము: చూ, కయిఫీయతు.

కైముడి, ద్వ. వి: చూ, రూ-కయిముడి.

కైముతికన్యాయము, న్యా. అధికులు పొందు బాధలకంటె అల్పులు పొందు బాధ లెక్కువ కావను రీతి.

కైమోడుపు, ద్వ. వి: చూ, రూ-కయిమోడుపు. హంస. 4, ఆ. 213. (రూ-కైమోడ్పు-కయిమోడుపు-కయిమోడ్పు.)

కైరఁడు, దే వి: చూ, రూ-కయిరఁడు.

కైరజీర్ణభయా ద్భోజనం పరిహీయతేఽన్యా. సోదరుఁడా: అజీర్ణభయమున నెవఁడు భోజనమును మానును?

కైరవడి, వై. వి.=ఖాదిరవటక: చూ, రూ-కయిరవడి.

కైరవము. సం. వి. అ. పుం. 1. కేతకి* : చూ, మొగలి; 2. = : కలువ*: చూ, 1. సహస్రపత్రము. 1-ం-ఎ. (3).

కైరవి, సం. వి. న్. పుం, 1. చందమామ: చూ, చంద్రుడు, ఈ స్త్రీ. 2. చంద్రిక: చూ, వెన్నెల; 3. మెంతి*: చూ మేంథి; 4. వేఁపుడుపిండి: చూ, సాదము. (1)-ఱఅ.

కైరవిణి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. కలువలాంటి కొలను: చూ, సరస్సు. 1.

కైరవుఁడు, సం వి. అ. పుం. 1. వైరి: చూ, శత్రువు. 1; 2. కితవుఁడు: చూ, వంచకుఁడు. 1.

కైరాతతండులము, సం. వి. అ. పుం. విడంగము*: చూ, వాయువిళంగము.

కైరాతము, సం. వి. అ. న. 1. నేలవేము*: చూ, భూనింబము; 2. శంబరచందనము: చూ, వాసన. 1-ం.

కైరాతుఁడు, సం. వి. అ. పుం. బలవంతుఁడు: చూ, లావరి.

కైరాలము. సం. వి. అ. న. విడంగము*: చూ, వాయు విళంగము.

కైరాలి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. బోగముది: చూ, వేశ్య.

కైలాగు. దే. వి: చూ. రూ-కయిలాగు.

కైలాటకాఁడు, దే. విణ. (కైలాటము + కాఁడు): చూ. రూ-కయిలాటకాఁడు.

కైలాటము, దే. వి. 1. మాయోపాయము. కాశీ. 6, ఆ. 141: చూ, రూ-కయిలాటము; 2. నతివిశేషము: చూ. నమస్కారము; 3. కుత్సితము: చూ, హీనము. 1.

కైలాసనాథుఁడు, సం. వి. అ. పుం. కుబేరుఁడు: చూ, శ్రీదుఁడు.

కైలాసనికేతనుఁడు, సం. వి. అ. పుం. ముక్కంటి: చూ. శివుఁడు. 1.

కైలాసమందిరుఁడు, —పై.—

కైలాసము, సం. వి. అ. షం. కుబేరుని యునికిపట్టు, కుబేరుని పట్టణము; ఈశానుఁడుండు వెండికొండ: చూ, పర్వతము.

కైలాసాధిపుఁడు, సం. వి. న్. పుం. కుబేరుఁడు: చూ, శ్రీదుఁడు.

కైలు, దే. వి: చూ, రూ-కయిలు.

కైవడి, వై. వి. = కైవర్తి. చూ, రూ-కయివడి. (దేశ్యమని శబ్దరత్నాకరము.)

కైవడిముస్తె, వై. వి. = కైవర్తిముస్తకమ్: చూ, రూ-కయివడిముస్తె: చూ, ముస్తకము.

కైవర్తము, సం. వి. అ. న. = కైవడిముస్తె*: —పై.—

కైవర్తముస్తకము, —పై —

కైవర్తముస్తుకము, —పై.—

కైవర్తి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. = కయివడి-

కైవర్తిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. —పై.—

కైవర్తిముస్తకము, చూ, రూ-కైవర్తముస్తకము.

కైవర్తీముస్తకము, —పై.—

కైవర్తుఁడు, సం. వి. అ. షం. జాలరి. పడవ నడుపువాఁడు (అని కొందిఱు): చూ, వలతోఁడు.

కైవలము, సం వి. అ. న. విహంగము*: చూ, వాయువిహంగము.

కైవల్యము, సం. వి. అ. న 1. ముక్తి: చూ, మోక్షము. 1; 2. విషయేచ్ఛారహితత్వము: చూ, వైరాగ్యము; 3. ఏకాంతము: చూ, రహస్యము. 1.

కైవల్యుఁడు, సం. విణ. గొప్పవాఁడు: చూ, హేమాహేములు, (మోక్షార్థుఁడనుపుడు వాడెదరు.)

కైవళి, వై. వి. = కైవర్తి: చూ, రూ-కయివళి. (దేశ్యమని శబ్దరత్నాకరము.)

కైవసము, దే. వి. అధీనము: చూ, వశము. 1.

కైవారపునేతులు, ద్వ. వి. బ. ఒకానొకనతి: చూ, నమస్కారము.

కైవారము, సం. వి. అ. న. 1. వందిస్తోత్రము నై. 7, ఆ. 89: చూ, స్తోత్రము; దే. వి. వై. వి. (1): చూ, రూ-కయివారము.

కైవారమునేయు, ద్వ. స. క్రి: చూ, రూ-కయివారమునేయు.

కైవారి, సం. వి. న్. పుం. బట్టువాఁడు. హరి. పూ. 1, ఆ. 4: చూ, వంది.

కైవు, దే. వి: చూ, రూ-కయివు. (ఉన్మాదము—ఉ. హరి. 2, ఆ. 750).

కైవ్రాలు, దే. అ. క్రి: చూ, రూ-కయివ్రాలు. (ఒఱగు—విక్ర. 4, ఆ. 38; పఱులులోనగునవి క్రిందికిదిగు.—ఉ. రా. 3, ఆ. 103; కాఱు.—ఆము. 4, ఆ. 35).

కైవ్రాలుచు, దే. క్రి: చూ, రూ-కయివ్రాలుచు.

కైశికము, సం. వి. అ. న. 1. వెంఱుకల సమూహము: చూ, వెంఱుక. 1; పుం. 2. శృంగారరసము: చూ, రసములు.

కైశికి, అం. 1. కావ్యవృత్తులు నాలుగింటిలో నొకటి: చూ, వృత్తులు; 2. ఒకకావ్యవృత్తి.— "మృదువయి శృంగార, కరుణరసములను దెలుపు అర్థరచన. ఇందు టవర్గము తప్ప కారము మొదలు మకారముదనుక నుండు నక్షరములు పూర్ణానుస్వార పూర్వకముగాఁ గలవియు, దీర్ఘములులేని రేఫణకారములును, సమాసము లేకపోవుటగాని, కొలఁది సమాసములుండుట గాని గలదియు, మధురపదములతో సంబంధము కలుగునట్టిదియుగను మాధుర్యము గలిగి యుండును. 3. (అంశములు అఱువది మూఁడింటిలో ఱువ్వడాకులు యేఁబునుగాక మిగతజాతులు పదునొకటింటిలో ఆఱవదియగు యీ కైశికి ఆఱువిధంబులుగలదై యున్నది: చూ, అంశములు. (ఇది గాంధర్వ వేదమునందలి రాగాధ్యాయములోనిది); 4: (చూ, పంచమజిభాషలు): చూ, భాష. 1: (చూ, స్వరము. 2-గం).

కైశికుఁడు, సం. వి. అ. పుం చందమామ: చూ, చంద్రుఁడు.

కైశిక్యము, సం. వి. అ. పుం. 1. పెద్దదేఁకు*: చూ, శాకోటము; 2. తలవెంఱుకల గుంపు: చూ, వెంఱుక. 1.

కైశోరము, సం. వి. అ. న. పండ్లుమొలచినది మొదలు మూఁడేండ్లవఱకుగల వయస్సు: చూ, వయస్సు. 1.

కైశ్యము, సం. వి. అ. న. తలవెంఱుకల గుంపు, కొప్పు (అని కొందఱు): చూ, వెంఱుక. 1.

కైసన్న, వై. వి. పిలుపు: చూ, సంబోధనము.

కైసరుఁడు, వై. వి. = కవీశ్వరః: చూ, రూ-కయిసరుఁడు.

కైసాటిచక్క, ద్వ. వి: చూ, రూ-కయిసాటిచక్క.

కైసేఁత, ద్వ. వి: చూ, రూ-కయిసేఁత.

కైసేతకాఁడు, ద్వ. వి. అలంకరింపఁబడినవాఁడు: చూ, భూషితుఁడు.

కైసేయు, ద్వ. స. క్రి: చూ, రూ-కయిసేయు .(అలంకరించు.—విక్ర. 4, ఆ 192; పూజించు.—భీ. 4, ఆ. 203.)

కైసేయువాఁడు, ద్వ. వి. అలంకర్తృ: చూ, అలంకరిష్ణువు.

కొ

కొంకగొనుగు, దే. వి. కొండగోఁగు: చూ, పీతపుష్పము.

కొంకణము, అం: చూ, దేశములు. (రూ-కొంకణము).

కొంకణస్థబ్రాహ్మణులు, అం. వీరిని చిత్రపావనులందురు. వరళు రామమూర్తి అఱువదిమందిని పవిత్రులుగాఁ జేసి బ్రాహ్మణత్వమునీయఁగా బ్రాహ్మణులైనట్లు సహ్యాద్రి కొండమునఁ జెప్పఁబడియున్నది: చూ, బ్రాహ్మణులు.

కొంకనక్క, ద్వ. వి, చిన్నజాతినక్క, కిఖి. భార. అశ్వ. 2, అ. 117: చూ, నృగాలము.

కొంకర, దే. వి. వంపు: చూ, వేల్లితము. 2.

కొంకరలువోవు, దే. అ. క్రి. (కొంకరలు + పోవు) శైత్యాదుల చేతఁ గాళ్ళుచేతులు లోనగునవి నిగిడికొను. రామా. 7, ఆ. 258: చూ, వంకరవోవు.

కొంకి, దే. వి. రూ-క్రొంకి. 1. వంపుచీల; 2. అందనిఁదుల లోనగువానిఁ గోయుటకు ఉపయుక్తముగా వంకరచిల్లదోపిన కోల: క్రొంకి. దోఁటి; ఐ. 3. ముచ్చిలి గుఁతకుఁ బార్శ్వములనుండెడి యెముకలు: చూ, శల్యము. 1-ళ; 4. మోఁకాలిచిప్పకు లోతట్టు రెండుప్రక్కలనుండెడి యెముకలు: చూ, శల్యము. 1-ఌ; (కొంకివ్రేళ్ళు = గొంకి వలెనుండు వ్రేళ్ళు.)

కొంకిపురుగు, వా. వి. మనుజునిశరీరమునఁ బ్రవేశించి హింసించు ఒకానొక పురుగు. (నులిపురుగువంటిది): చూ, పురుగు.

కొంకు, దే. వి. 1. భయము: చూ, వెఱపు. 2: చూ, వెనుదీయుట. విక్ర. 3, ఆ. 97; 3.జంకు: చూ, సంకోచము. 3; అ. క్రి. 4 జంకు. విక్ర. 7, ఆ. 127: చూ, భయపడు; 5. వెనుకదీయు: చూ, వెనుదీయు. 1; 6. మోమోడు: చూ, సంకోచించు.

కొంకుపాటు, ద్వ. వి. 1. భయపడుట. కవిక. 4, ఆ. 107; 2. సంకోచపడుట. హంస. 3, ఆ. 220; 3. జాఱుపాటు: చూ, స్ఖలనము. 2.

కొంకువోవు, దే. అ. క్రి. (కొంకు + పోవు) కాళ్ళేతులు నిగుడుకొను; భార. శాం. 3, ఆ. 313: చూ, వంకరపోవు (రూ-కొంకరఱువోవు-కోరవోవు).

కొంగ, వై. వి = క్రుఙ్. క్రౌంచము: చూ, బకము.

కొంగకాళ్ళవాఁడు, ద్వ. విణ. నిడుపుమోఁకాళ్ళవాఁడు: చూ, ఊర్ధ్వజానువు. 1.

కొంగవాలు, వై. వి. = కృఙ్వాల. మాదిగకత్తి. య. 2, ఆ. 10: చూ, రిష్టి. 2-ఒ.

కొంగు, దే. వి: చూ, చెంగు.

కొంగుపసిఁడి, జా. కొంగుబంగారు. సులభముగా నభీష్టమును దీర్చునది. "కోపమొకింత లేదు. బుధకోటికిఁ గొంగుపసిండి." (విజయవిలాసము).

కొంగుమాయు, దే. అ. క్రి: చూ, సమర్థుడు.

కొంగోవువడు, ద్వ. అ. క్రి. (కొంగోడు + పడు) అవనత మగు: చూ, వ్రాలు. 3.

కొంగోడువోవు, దే. అ. క్రి. (కొంగోడు + పోవు) —పై.—

కొంచించు, దే. అ. క్రి. రూ-కొంచు. రని. 5, ఆ. 139: చూ, సంకోచించు.

కొంచియము, వై. విణ. = కించిత్. రూ-కొంచెము. 1.=కుంచిత. మ్యానత: చూ, వెలితి. 2: విణ. 2. అల్పము. కాశీ. 3, ఆ. 140: చూ, స్వల్పము.

కొంచెకత్తె, వై. వి. (కొంచెము + కత్తె) 1. సామాన్యురాలు: చూ, స్త్రీ. 1-ఐ; 2. అల్పురాలు: చూ, స్త్రీ. 1-ఐ.

కొంచెకాఁడు, ద్వ. విణ. (కొంచెము + కాఁడు) 1. అల్పుఁడు: చూ, హీనుఁడు; 2. సాధారణుఁడు: చూ, సామాన్యుఁడు.

కొంచెకొంచెము, వై. వి. (కొంచెము + కొంచెము) ఇంచించుక: చూ, స్వల్పము.

కొంచెతనము, వై. వి. (కొంచెము + తనము) అల్పభావము. అప్ప. ఆర, కాం. 28: చూ, సన్నఁదనము.

కొంచెపడు, వై. అ. క్రి. (కొంచెము + పడు) 1. తక్కువ పడు. భో. 6, ఆ. 191: చూ, లోపించు. 2; 2 సన్నగిల్లు: చూ, సన్నవాఱు.

కొంచెము, వై. వి, విణ: చూ, రూ-కొంఁచియము (న్యూనత.—భాగ. 1, స్కం. 95.)

కొంచ, వై. వి. = క్రౌంచఃి. 1. క్రౌంచపర్వతము: చూ, పర్వతము; 2. కొంగ. భార. భీష్మ. 2, ఆ. 30: చూ, బకము.

కొంచగుబ్బలి, ద్వ. వి. క్రౌంచపర్వతము: చూ, పర్వతము. (ఇట్లు కొంచమల).

కొంచదీవి, వై. వి. = క్రౌంచద్వీపము: చూ, లంక. 1.

కొంచమలఁగొట్టిన జాణఁడు, ద్వ. వి. కుమారస్వామి. ఆం, భా. స్వ. 44: చూ, స్కందుఁడు.

కొంచమొగ్గరము, ద్వ. వి. క్రౌంచవ్యూహము.

కొంచసారము, వై. వి. = కౌంచస్వరము. మధ్యమ స్వరము: చూ, స్వరము. (2-3-4).

కొంచు, దే. వి. 1. మలినస్వేదము. ఆం, భా. ప్ర. నా. 140: చూ, స్వేదము; వై. అ. క్రి. 2. జింకు. భార. ఆది. 5. ఆ. 166: చూ, సంకోచించు. (రూ - కొంచించు - కొంజు - కొంగు.)

కొంజు, వై. అ. క్రి. రూ - కొంచు. భాగ. 10, స్కం. పూ. 1317: చూ, సంకోచించు.

కొంట, దే. వి. కొనుట (అనుప్రయుక్తమైన కొను ధాతువునకును రూపమిచ్చెఱుంగునది. కనుఁగొంట - కయికొంట - పయికొంట మొ.)

కొంటె, దే. విణ. అకార్యశీలుఁడు భో. 5, ఆ. 331: చూ, వ్యాధుఁడు. 2.

కొంటెతనము, ద్వ. వి: చూ, పైఱున్యము.

కొంటెపనులు, దే. వి. బ: చూ, ఆగడులు.

కొండ, వై. వి. = కుండ. 1. మల: చూ, పర్వతము; 2. ఒకానొక యింటిపేరు.

కొండంగి, వై. వి. = కుండగ: చూ, రూ - కుండఁగి (రూ-కొండెంగ, కుండంగి, కొండముచ్చు.)

కొండకంది, ద్వ. వి. 1. సస్యవిశేషము: చూ, సస్యము; బి. 2. కొండకందులను ధాన్యము: చూ, సురాష్ట్రజిము (స్తంబకరి. 1-ఎఒ-గి.)

కొండకసింద, వై. వి. ఒకరకము కసింద *: చూ, బలుసు. (దీనివేరుయొక్క కషాయము జ్వరమును, మన్యపుజ్వరమును తగ్గించును.)

కొండకాకి, వై. వి. అద్రికాకము: చూ, వాయసము. 1.

కొండకాలువ, వై. వి దురము: చూ, నది.

కొండకావిఱాయి, ద్వ. వి. ఇంగిలికము: చూ, హింగుళము.

కొండకొన, వై. వి. కొండకొమ్మ: చూ, శిఖరము. 1.
కొండకొమ్మ, ద్వ. వి. —పై.—
కొండకోఁతి, ద్వ. వి. బాలక్రీడావిశేషము: చూ, బాలక్రీడ.
కొండకోట, ద్వ. వి. వరణాకారమైన కోట: చూ, పర్వతము.
కొండకోలు, ద్వ. వి. కొద్దియగుట.
కొండగీఁడు, ద్వ. వి. కొండెము చెప్పువాఁడు: చూ, తంటలమారి 1.
కొండగుద్దలి, వై. వి. డొక్కు పెకలించుగుద్దలి: చూ, ముద్గరము.
కొండగుఱుతు, ద్వ. వి. సామాన్యలక్షణము: చూ, లక్షణము. 1-ఱం.
కొండగొనుగు, ద్వ. వి. అక్షోటము *: చూ, మృదుద్రుమము.
కొండగొఱియ, వై. వి = కుండకురరి. గాడిదవంటి మృగము, రౌహిషము: చూ, మేషము. 1. (రూ-కొండగొట్టియ- కొండగొత్తె.)
కొండగోఁగు, ద్వ. వి. చూ, కొండగొనుగు *.
కొండగోను, ద్వి. వి. —పై —
కొండగోల, ద్వ. వి. ఒకానొకమృగము: చూ, మృగము.
కొండచటీయ, ద్వ. వి. తటము: చూ, చటీయ.
కొండచిలువ, ద్వ. వి. కొండపాము, అజగరము: చూ, సర్పము. 1-ళ-(ఎం) (కొండచెలమ అనియువాడుక.)
కొండచీమ, ద్వ. వి. ఉద్దీపకము: చూ, పిపీలిక.
కొండచూలి, ద్వ. వి. గటార్గిచూలి. భాగ. 9, స్కం. 514: చూ, పార్వతి. 1. (ఇట్లుకొండరాచూలి.)
కొండజొన్న, వై. వి. = కుండజార్ణ. 1. ఒకరకము సస్యము: చూ, సస్యము; బి. 2. జొన్నలను ధాన్యము: చూ, ధాన్యము. (స్తంబకరి. 1-ఎఒ-౧౭.)
కొండతంగేడు, ద్వ. వి. శైలగోశ్రేణి *: చూ, తంగేడు.
కొండతలక్రిందఁబెట్టుకొని రాళ్ళకుపరువెత్తినట్లు, లో. తనకోరిక దగ్గఅనే ఫలించుచుండఁగా అదితెలిసికొనక దూరమేగిన విధము. (ఉయ్యాలలోని బిడ్డంగానక ఊరంతయు వెదకుట వంటిది.)
కొండతేనె, ద్వ. వి. కొండయందుఁబుట్టిన తేనె: చూ, మధువు.5.
కొండతిర్గిమ్మరి, ద్వ. వి. కోఁతి. (ఇట్లు తిప్పతిర్గిమ్మరి, ఎలతిర్గిమ్మరి మొ.): చూ, వానరము.
కొండనడుము, ద్వ. వి: చూ, కొండచటీయ.
కొండనాలుక, ద్వ. వి. 1. చిఱునాలుక, గళశుండిక: చూ, రోగము. 1; 2. తాలూర్ధ్వసూక్ష్మజిహ్వా: చూ, రసన
కొండపగతుఁడు, ద్వ. వి. ఇంద్రుఁడు: చూ. సహస్రాక్షుఁడు.
కొండపగులు, ద్వ. వి: చూ, లోయ.
కొండపలుకు, ద్వ. వి. పర్వతబిలమునంపలి ప్రతిధ్వని: చూ, స్వరము. 2-ళఒ-(ళం.)
కొండపిండి, వై. వి. నగభేది. ఆం, భా. ద్వి. వ. 65: చూ, పిండికొండ.
కొండపిండికొట్టుట, జా. దుర్ఘటమైన కార్యము సాధించుట. "మెము ముగ్గురము పనికి మ్రొగ్గితిమేనిఁ గొండపిండి కొట్ట వేర్తుము." (ధర్మజరాజసూయము.)

కొండప్రత్తి, వై. వి ఒకరకము ప్రత్తి *: చూ, ప్రత్తి.
కొండబూఁగు, ద్వ. వి. కూటశాల్మలి *: చూ, వారిజము.
కొండబెండ, ద్వ. వి. 1. తస్కరి *: చూ, షడ్గ్రంథ; 2. కచ్చూరకము *: చూ, షడ్గ్రంథ.
కొండమంచయల్లయ్య, ద్వ. వి. ముక్కంటి: చూ, శివుఁడు. 1.
కొండమల్లె, వై. వి. = కుండమల్లికా. గిరిమల్లిక *: చూ, వత్సకము.
కొండమామిడి, ద్వ. వి. కోశామ్రము *: చూ, మామిడి.
కొండమారేడు, ద్వ. వి. సింధుగర్భము *: చూ, మారేడు.
కొండము, వై. వి. = కుండమ్. గుండము; నిప్పులగుండము. ఆం, భా. ద్వి. వై. 241: చూ, వహ్ని. 1-33.
కొండముచ్చు, ద్వ. వి. గోలాంగూలము. నల్లని మూఁతిగల కోఁతి. వేమన. 1180: చూ, వానరము. 1-ళ. (రూ-కొండమర్కిచ్చు-కొండముసువ.)
కొండముసువ, —పై.—
కొండమ్రుచ్చు, —పై —
కొండయల్లుఁడు, ద్వ. వి. (కొండ + అల్లుఁడు): చూ, కొండమల్లయ్య
కొండయూట, ద్వ. వి: చూ, నెలయూట.
కొండరాచూలి, ద్వ. వి: చూ, కొండచూలి.
కొండఱెక్కలాఁగొట్టినదడి, ద్వ. వి. ఇంద్రుఁడు. సాంబ. దే. 11: చూ, సహస్రాక్షుఁడు.
కొండఱెఁడు, ద్వ. వి. హిమవంతుఁడు. భోజ. 5, ఆ. 191: చూ, పర్వతము.
కొండల్లము, వై. వి = కుంఠోల్ల. (కొండ + అల్లము) తృణపుష్పిక *: చూ, శృంగబేరము.
కొండవాఁడు, ద్వ. వి. కొండబోయ: చూ, వ్యాధుఁడు. 1.
కొండవీటిజంగము, ద్వ. వి: చూ, కొండమల్లయ్య. ఆం, సం. దేవ. 6.
కొండసిక, వై. వి. పర్వతశృంగము: చూ, శిఖరము.
కొండాటము, దే. వి. ఆనందము. వీర. 1, ఆ. 201: చూ, సంతోషము.
కొండాడు, దే. ఆ. క్రి. పొగడు: చూ. స్తుతించు.
కొండి, దే. వి. 1. తేలుతోఁక: చూ, వాలము. 1; 2. తొక్కతలుపునకు అంచులయందుఁ గొట్టెడు తేలుతోఁకవంటి యినుపగొళ్ళెము. (రూ-కొండె): చూ, గొణ్ణెము.
కొండిక, వై.వి. = కుణక. రూ-కొండొక. 1. చిన్న. య. 4, ఆ. 127; పాంచు. 2, ఆ. 60: చూ, స్వల్పము; 2. బాలుఁడు: చూ, శిశువు. 1-ళ; 3. బాలిక: చూ, స్త్రీ. 1-ం.
కొండికనాఁడు, ద్వ. వి. బాల్యకాలము.
కొండికవాఁడు, ద్వ. వి. బాలుఁడు. సాంబ. మాన. 5: చూ, శిశువు 1.ళ.
కొండియ, దే. వి. రాజులులోనగువాఁడు మొగముత్తట్టువేసికొనెడు వెంట్రుకలముడి (రూ-కొండె: చూ, సిక. 1-ళ; కొండెసిగ అనివాడుక.)
కొండియము, వై. వి. = కుండకీట. 1. రూ-కొండెము, చాడి: చూ, తంటా; 2. పిశునత్వము: చూ, పైశున్యము. (దేశ్యమని శబ్దరత్నాకరము.)

కొండియుఁడు, వై. విణ = కుంటకీట, (రూ-కొండీడు. కొంచెము చెప్పువాఁడు. భార. కాం. 3, ఆ. 469: చూ, సూచకుఁడు. 1. (దేశ్యమని శబ్దరత్నాకరము.)

కొండీఁడు, వై. విణ. —పై.—మార్క 2, ఆ. 96.

కొండె, దే. వి. 1. తేలుతోఁక; చూ, వాలము. 1; 2: చూ, రూ-కొండియ

కొండెంగ, వై. వి. = కుండగఃకొండయందుండెడి నల్లకోఁతి. హరిశ్చ. 2, భా. 1059: చూ, వానరము. 1-ఎ.

కొండెకత్తె, ద్వ. విణ. (కొండెము + కత్తె) కొండెము చెప్పునది (ఆఁడుది): చూ, స్త్రీ. 1-బం-బి.

కొండెకానితనము, ద్వ. వి. కొంచెతనము: చూ, వైశున్యము.

కొండెగాఁడు. ద్వ. విణ. (కొంచెము + కాఁడు): చూ, రూ-కొండియఁడు.

కొండెము, వై. వి: చూ, రూ-కొండియము. (తంటా.—అచ్చ. బాల, కాం. 21.)

కొండెవల, దే. వి. చేఁపలఁబట్టుటకు ఒకఁడు వేసెడు వల: చూ, వల. 1.

కొండొక, వై. విణ. 1. రూ-కొండిక. చిన్న. రాఘు. 1, ఆ. 71: చూ, స్వల్పము; 2. కొంచెము. "కొండొకనేపు": చూ, స్వల్పము; 3. రూ-కొండిక. బాలుఁడు. భార. స్త్రీ. 2, ఆ. 84: చూ, శిశువు. 1-ఎ.

కొండ్ర, దే. వి. మళ్ళించిదున్నినచాలు. కాశీ. 4, ఆ. 299: చూ, గొంట్ర.

కొండ్రకైదువు, దే. వి. నాఁగలి: చూ, లాంగలము. 1.

కొంత, వై. స. (కొంచెము + అంత) ఇంచుక కొలఁది. "కొంతదవ్వు": చూ, స్వల్పము.

కొంతము. వై. వి. = కుంతము. అత్తలము: చూ, బాణము. 1-గఁ.

కొందఱు, వై. స. (కొంత + వారు) కొంతశబ్దమునకు మహన్మహత్యర్థక బహువచనరూపము: చూ, అపరము. 8.

కొందలపడు, ద్వ. అ. క్రి. (కొందలము + పడు) కలఁతపడు: చూ, సంక్షోభించు

కొందలపాటు, ద్వ. వి. కలఁత, కొందలపడుట: చూ, సంతాపము.

కొందలము, దే. వి. 1. —పై.— భార. విరా. 4, ఆ. 172; 2. వగ: చూ, శోకము. 2.

కొందలించు, దే. ఆ. క్రి. కలఁతపడు: చూ, సంక్షోభించు.

కొందు, దే. స. క్రి. నజ్జుగనఱకు (నజ్జు = అణువు).

కొంప, దే. వి. 1. లొంప. చిన్న ఇల్లు: చూ, సదనము. 1; 2. ఇల్లు. సానం. 5, ఆ. 211; వేమన. 1190: చూ, సదనము. 1. (విందమొదలగు సమయములయందే యిది ప్రయోగింపఁబడును.)

కొంపచెఱువు, దే. వి: చూ, వ్రాజె.

కొంపతీయుట, జా. మోసముచేసి నష్టపుచ్చుట, గుట్టుచెప్పుట మొ.

కొంపోవు, దే. వ. క్రి. (కొని + పోవు). రూ-కొనిపోవు. తీసికొనిపోవు. ప్రభా. 3, ఆ. 143: చూ, లాగించు.

కొకిబికి, దే. విణ. చక్కనతప్పినది. ప్యా. 4, ఆ. 73.

కొక్కరాయి, వై. వి. = కృజ్. వక్కుకొంగ. రూ-కొక్కరాయి: చూ, బకము.

కొక్కరించు, దే. అ. క్రి. 1. (కోఁతి) వెక్కిరించు. రా. సుం, కాం. 274 పొరట: చూ, వెక్కిరించు. 2; 2. (పక్షులుకాళ్ళతో) కెల్లగించు. పంచ. నా. 2, ఆ. 281: చూ, భేదిల్లు.

కొక్కరింత, దే. వి. కొక్కరించుట.

కొక్కరాయి, వై. వి. = : చూ, కొక్కరాయి.

కొక్కి, దే. విణ. ఎచ్చు తక్కువైనది. చూ, గొగ్గి.

కొక్కిస, దే. వి: చూ, విన్నాణములు.

కొక్కు, దే. వి. పందికొక్కు. వేమన. 1173: చూ, మూషికము.

కొక్కురవుతు, ద్వ. వి. గణపతి: చూ, వినాయకుఁడు. 1. (రూ-కొక్కురౌతు).

కొక్కెము, వా. వి. తగిలింపుకొయ్య.

కొక్కెర, వై. వి. = కృజ్. (రూ-కొక్కర - కొక్కరాయి - కొక్కురాయి-కొక్కెర-కొక్కు-కొక్కరాయి-కొక్కరాయి). భార. శాం. 3, ఆ. 478: చూ, బకము.

కొక్కెరకొలివేల్పు. ద్వ. వి. బకాసురుఁడు: చూ, రాక్షసుఁడు. 1-ళ.

కొక్కెస, దే. వి. ఒకానొకచెట్టు: చూ, వృక్షము.

కొక్కొక్కొకో, దే. వి. కోడికూయుటయందగు ధ్వన్యనుకరణము. కాశీ. 3, ఆ. 235: చూ, హూహూ (కొక్కొక్కోకో).

కొక్కొక్కోకో, —పై.—(కొత్తరూకో యనివాడుక).

కొచ్చెమాట, దే. వి. తొందరమాట: చూ, శబ్దము. 2-ఐ.

కొజ్జ, దే. వి. రూ-కొజ్జా. రాజవాసపు కావలివాఁడు, అం, పు. నర. 44: చూ, సౌవిదల్లుఁడు.

కొజ్జా, —పై.—. భో. 4, ఆ. 319.

కొటారము, దే. వి. 1. ధాన్యాదిరాసులుండెడి చోటు. వసు. 2. ఆ. 149: చూ, పంటసాల; 2. ఉప్పురాసులుండెడి చోటు. "ఉప్పుకొటారు." (ఇట్లు గోదావరీమండలమునవాడుక): చూ, భూమి. 1. (రూ-కొటారు-కొట్టరువు-కొఠారు).

కొటారి, దే. వి. ఉగ్రాణపువాఁడు; బస. 2, భా. 46: చూ, కొట్టుపెద్ద.

కొటారు, దే. వి: చూ, కొటారము. అచ్చ. బాల, కాం. 8.

కొటిక, వై. వి. = 1. ఖేటకఃరూ-కొట్టిక. గ్రామము జై. 1, ఆ. 86: చూ, దేశము; 2. పొట్టివాఁడు: చూ, వామనుఁడు. 3. = కఠేర. పిసినిగొట్టు: చూ, లోభి.

కొటికాఁడు, దే. వి. రూ-కొట్టికాఁడు. జై. 8, ఆ. 41: చూ, వేగువాఁడు. (రూ-కొట్టికాండ్రు - కోటికాండ్రు-గొట్టికాండ్రు.)

కొటికీబ్రాహ్మణులు, అం. వీరు ఉత్కళదేశపు బ్రాహ్మణులు. ఋగ్వేదులు. ఆశ్వలాయన సూత్రములవారు: చూ, బ్రాహ్మణులు.

కొట్టఁబడినవాఁడు, దే. వి: చూ, ఆహతఁడు. 2.

కొట్టకొన, దే. వి. (కొన + కొన) అన్నిటికిఁ గొన: చూ సుద. 2.

కొట్టడి, వై. వి. = కోష్ఠము. సామగ్రులుంచెడు గది: చూ, పంటసాల.

కొట్టము, దే. వి. 1. హల్లీసకము, కోలాటము ఆం, భా. ప్ర. నా 130: చూ, వ్యంజికము. 1: (రూ-కొట్టాము); వై.వి.= కోష్ఠ. 2. అనుకూలమగు సాల: చూ,సదనము. 1;3. పసులు లోనగువానికిఁ గట్టెడుసాల: చూ, సదనము. 1; 4. ఉగ్రా ణము: చూ, పంటసాల: (చూ, సదనము. 1.)

కొట్టరువు, దే. వి: చూ, రూ-కొటారు. 1, 2, 3; 4. ఒకానొక గ్రామము; 5. కొట్టరువు అను గ్రామనామము, తిక్కన సోమ యాజిగారి యింటిపేరని కొందఱు; 6. ఆంధ్రవాచస్పత్య కర్త యింటిపేరు మొదట కొట్టరువువారఁయు రానురాను కొట్ర అను పేరుగ మారెననియు కొందఱు:(చూ,కొట్ర. 3,4.)

కొట్టాడు, దే. అ. క్రి. (కొట్టు + ఆడు) 1. జగడమాడు: చూ, వాటులాడు; 2. గానిల్లు; భాగ. 6,స్క-ం. 43: చూ, బాధపడు.

కొట్టాము, దే. వి. ఒకానొకదేశము. స్వా. 1, ఆ. 37: చూ, దేశము; వై. వి. 2.=కోష్ఠ : చూ, రూ-కొట్టము. 2-3-4.

కొట్టి, దే. వి. రూ-కోటి. రాజ్యసమాచారము: చూ, వేగు.

కొట్టిక, వై. వి.=ఖేటకః. ఊరు: చూ, రూ-కొటిక.

కొట్టికాఁడు, దే. వి: చూ, రూ-కొటికాఁడు. ఆము. 3, ఆ. 26.

కొట్టికోలాహలముచేయుట, జా. ఎక్కి-వ గంద్రగోళముచేయుట. (చెండి చెకపికలాడుట) "ఎ, గీ. కొట్టి కోలాహలముఁజేసి కూలఁగ్రుమ్మి, చెండి చెకపికలాడమా యుంచెనేని". (సార 1, ఆ. 74.)

కొట్టిగడ్డ, ద్వ. వి. నమ్మదుంప *: చూ, సుపుష్పము.

కొట్టినపిండి, జా. స్వాధీనము, ఎటోఁగినది. "ఉ. కోమలినాకు నెట్టియెడఁ గొట్టినపిండి సమస్తలోకముల్." కళా. 6, ఆ. 34. (బెల్లమువండిన పొయ్యివంటిదని వాడుక.)

కొట్టు, వై. వి. 1.=కోష్ఠము. ఉగ్రాణము. అచ్చ. బాల, కాం. 21: చూ, పంటసాల: (చూ, సదనము. 1.); దే. వి. 2. చతురుపాయములలో నొకటి (కొట్టు=దండ,: (చూ,ఈగి): చూ, ఉపాయములు; 3 అడపు: చూ, మొత్తు. 1; స. క్రి. 4. అడుచు: చూ, మొత్తు. 2; అం. 5: చూ, చిహ్నములు.

కొట్టుపడు, ద్వ. అ. క్రి. వ్యయమగు చూ, వ్యయించు.

కొట్టుపెద్ద, ద్వ. వి: చూ, కొటారి.

కొట్టులాడు, దే. అ. క్రి. (కొట్టుట + ఆడు) పోట్లాడు: చూ, వాటులాడు.

కొట్టులాట, దే. వి. రూ-కొట్లాట: చూ, యుద్ధము.

కొట్టె, దే. వి. 1. మట్టియొఅలయంతటి దళముగల కాఁగు. ఆం, భా. ద్వి. వై. 240: చూ, పాత్రము. 6; 2. కొట్టు: చూ, పంటసాల: (చూ, సదనము. 1.)

కొట్నము, దే. వి. 1. వడ్లదంపు: చూ, దంపుడు; 2. వివాహ తంత్రములలో నొకటి. వడ్లదంపు. "పేరటాండ్రు కొట్నాల పాట పాడుచున్నారు.": చూ, దంపుడు; 3. ఊడిగము. య. 2. ఆ. 61: చూ, శుశ్రూష.

కొట్ర, వై. వి. 1.=ఖట్టేరక: రూ-కొట్రి, పొట్టివాఁడు: చూ, వామనుఁడు; దే. వి. 2. పిండి లోనగువాని నుడకఁబెట్టు టకిఁ బెట్టెడి యెసరు. కాళ. 3, ఆ. 36: చూ, సాచము (1)-ం; 3. ఒకానొక యింటిపేరు. "కొట్రవారు" 4. ఒకా నొక గ్రామనామము: (చూ, కొట్టరువు.)

కొట్రి, వై. వి.=ఖట్టేరక: చూ, రూ-కొట్ర. 1.

కొట్లమారి, దే. విణ. (కొట్లు + మారి) కొట్లుపడు స్వభావము గలవాఁడు.

కొట్లాట, దే వి: చూ, కొట్టులాట.

కొఠారు, వా. వి.=కోష్ఠము. ఆం, భా. ద్వి. 15: చూ- రూ-కొటారు.

కొత్తే, వా. వి. 1. సాహాకారు ఇల్లు: చూ, సదనము. 1; 2. వరకసంఘము; 3. ఒకానొక యింటిపేరు.

కొడపడు, వై. వి. =కురప, గొఱపము: చూ, బాణము.1-ఆ.

కొడము, దే. వి. ముఖభాగమునఁగట్టు లేక నడుమ వలవలె నల్లిక గల యూఁతవంటియొక మత్స్యగ్రహణ సాధన విశేషము, అడ్డకొడమ. తిట్టి: పల. 1.

కొడవలి. దే. వి. లిక్కి-: చూ, రిష్ట. 2-ఎ. (చిన్నకొడవలిని "గిద్ద" అని గోదావరీమండలమున వాడెదరు:)

కొడస, వై. వి. =కుటజ. కొండమల్లె. రూ-కొడిస *: చూ: వత్సకము.

కొడి, వై. వి. =కోటి. 1. దీపశిఖ. పాండు. 2, ఆ. 127: 2. జుట్టుముడి =: చూ, సిగ. 1-ఎ.

కొడిచ, దే. వి నిషంచ్య చతురంగుళి. వంచినచేర. ఆం, భా. ద్వి. 140: రూ-కొడిదిలి-కొడివిలి: చూ, హస్తము. 1-గళ.

కొడిచి, దే. వి. కొడిదిచెట్టు. పంచ. వేం. 1, ఆ. 598: చూ, రూ-కొడ్డి.

కొడిదిలి, దే. వి. రూ-కొడిదిరి. 1: చూ, రూ-కొడిద.

కొడిమె. దే. వి. 1. దోషము. జై. 1, ఆ. 2: చూ, పాపము. 1; 2. అనృతవాక్కు-: చూ, వితథము; 3. ఆవదూఱు. కళా. 5, ఆ. 56: చూ, నింద. 1; 4. కష్టము: చూ, శోకము; 5 చేఁపలబుట్ట. ఆం, భా. ప్ర. వారి. 159: చూ, వల. 1; 6. దురవస్థ: చూ, పీనుఁగుపెంట.

కొడిమెలాఁడు, దే. విణ (కొడిమెలు + ఆఁడు) పాపాలమున్దఃచూ, పాపాత్ముఁడు.

కొడివె, దే. వి. 1. అబద్ధోక్తి: చూ, వితథము; 2. కష్టము: చూ, దుఃఖము; 3. చేఁపలబుట్ట: చూ. వల. 1; 4. దురవస్థ: చూ, పీనుఁగుపెంట.

కొడిస, వై. వి. =కుటజఃరూ-కొడిసె *: చూ, వత్సకము.

కొడిసె, వై. వి. =—వై.—(దీనికాయ ఇంద్రయవము.)

కొడిసెకాము, ద్వ. వి: చూ, ఇంద్రయవము (గ్రహణి. అతిసారాదులలో వాడెదరు)

కొడిసెపాఁ, ద్వ.—వై.—

కొడిసెప్రాలు, ద్వ. —వై —

కొడుఁగురు, దే. వి. (రూ - కొణుఁగురు - కొణుమురు) దీపము యొక్క చిట్టెము: చూ, సిగ. 4

కొడుకఁడు, వై. వి. = కుణకః (రూ-కొడుకు-కొడ్కు-కన్న కొడుకు): చూ, పుత్త్రుఁడు. 1.

కొడుకు, వై. వి. =కుణకః. 1.—వై—; అం. 2: చూ, స్త్రీ రక్షకులు.

కొడుకులుచెడుట, అం: చూ, నష్టములు.

కొడుపు, వై. వి. 1.=కోణ. గంటలోనగువానిని వాయించెడు సన్నకొయ్య. (దేశ్యమని శబ్దరత్నాకరము): చూ, కోణము. 3: దే. వి. 2. బలములోనగువాని కోపు: చూ, బలపము: 3. తంత్రి మీటుటకు బంగారు లోనగువానితో జేసి వ్రేలికి వేసికొనెడు గోరు: చూ, నఖము; శలాక; 4. వెదురుకను పుల నడిమిభాగము: చూ, బుడిపి.

కొడుము, దే. వి. బిందెవంటికుండ: చూ, భాండము. 3.—౧౧.

కొడుక్క, వై. వి.=కుణక: చూ, రూ-కొడుకిడు.

కొడ్డి, దే. వి: చూ, రూ-కొడిది. జై. 3, ఆ. 74.

కొణజా, దే. వి. వాకిటి కావలియిల్లు: చూ, సదనము. 1.

కొఅత, దే. వి. 1. కుక్కనుగట్టెడు కొయ్య: చూ, స్తంభము. 1—ళ; 2. మల్లపరికర విశేషము. ఆం. భా. ద్వి. ఉ. 207: చూ, మల్లపరికర విశేషము. (రూ-కొణతము).

కొణతము. దే. వి. —వై.— (కుక్కనుగట్టెడు కొయ్య.—విరుదుగల్గినయింటఁ బెరిగిన కొణతంబు విప్పినంతన కుక్క వెదకఁ జెప్పు". వేణుగోపాల శతకము; మల్లపరికర విశేషము.—శకాం. 2, ఆ. 117.)

కొణిఁగె, దే. వి. కుప్ప, దిబ్బ కృష్ణ. 1, ఆ. 20. (పీఠిక): చూ, రాశి. 1.

కొణిగ. దే. వి. ముంజూరు, వాచూరు. స్వా 6, ఆ. 3: చూ, వెలినె: (చూ, పదనము. 1.)

కొణిగె, దే. వి. —వై.—

కొణిద, దే. వి. ఒకరకముజాతి: చూ, వర్ణము. 7.

కొణిదిలి, దే. వి: చూ, రూ-కొడిదిలి.

కొణుఁగురు, దే. వి: చూ, రూ-కొడుఁగురు.

కొణుజు, దే. వి: చూ, పిడుఁజు.

కొణుదురు, దే. వి: చూ, రూ-కొడుఁగురు.

కొతిమిరి, వై. వి. 1.=కుస్తుంబరి. (రూ-కొతిమెర-కొతిమెరి-కొత్తమరి-కొత్తిమిరి)*: చూ, వితున్నకము (ఇది ధనియాలమొక్క. వీనివిత్తనములను ధనియాలు అని వాడెదరు. నేత్రరోగములను, వైత్యాదులను సంహరించును): చూ, ధనియాలు.

కొతిమెర, వై. వి.=—వై.—

కొతిమెరి, వై. వి.=—వై.—

కొతుకు, దే. వి రూ-కొదుకు. 1. వర్ణలోపముగలమాట. ఆం, భా. ప్ర. వాగ్వ. 119: చూ, శబ్దము. 2-౩౧; 2. జంకు: చూ, సంకోచము. 3; అ. క్రి. 3. వర్ణలోపముగా మాటాడు: చూ, కొతుకుపడు; 4. సంకుచితమగు. రని. 5, ఆ. 46: చూ, సంకోచించు.

కొతుకువడు, దే. అ. క్రి. 1. (మాట) అప్రవర్ణమగు: చూ, కొతుకు. 3; 2. సంకుచితమగు. హంస. 2, ఆ. 80: చూ, సంకోచించు.

కొత్తడము, దే. వి. (రూ-కొత్తళము-క్రొత్తళము-క్రొత్తడము) కోటబురుజు: చూ, సదనము. 1.

కొత్తడి, దే. వి: చూ, రూ-క్రొత్తడి.

కొత్తమరి, వై. వి: చూ, కొతిమిరి.

కొత్తము, దే. వి. తాటిపండ్లయందు విత్తులేనికండ: రూ-కొత్తెము.

కొత్తమట్టు, దే. వి. 1. నూలిపోఁగు అతుకు; 2. ప్రథమ రజస్వల (అనిహాటుక).

కొత్తళము, దే. వి: చూ, రూ-కొత్తడము.

కొత్తిమిరి, వై. వి: చూ, రూ-కొతిమిరి*.

కొత్తెము, దే. వి. 1: చూ, రూ-కొత్తము; వా. వి. 2. దెబ్బ. "నీవుచేసిన నేరమునకు నాలుగు కొరడా కొత్తెములు విధించితిని."

కొత్వాలు, వా. వి. పోలీసు అధికారి. (శబ్దరత్నాకరము).

కొద, దే. వి. రూ-కొదవ, కొఅత; నిర్వ. 5, ఆ. 105. నిర్వ. 6, ఆ. 63; కాశీ. 7, ఆ 70: చూ, వెలితి. 2.

కొదము, దే. వి. 1. పశుపక్ష్యాదులపిల్ల; ఆం. భా. ద్వి. 99: చూ, శిశువు. 1-౩; ("సింగపుగొదమ-అంచకొదమ-తేఁటి కొదమ"మొ.); 2. ఆఁడుమేఁకపిల్ల: చూ, మేషము. 1; విణ. 3. యౌవనము తలచూపినది; (పశుపక్ష్యాదికము) (కొదమపెంటి-కొదమ తుమ్మెద." మొ.): 3. దృఢము. "కొదమపిడుగు.": చూ, స్థిరము.

కొదమఁబేనుఁగు, దే. వి. ఏనుఁగు గున్న: చూ, హస్తి: 1-(౬౯).

కొదమమ్లు, వై. వి. బ. కొతిమెరవిత్తులు: చూ, ధనియాలు.

కొదరు, దే. అ. క్రి. 1. అతిశయించు. హరి. ఉ. 7, ఆ. 193: చూ, ముమ్మరించు; 2. చెదరు: చూ. వెల్లివిరియు; 3. ఎగయు. చూ, రేఁగు.

కొదవ, దే. వి: చూ, రూ-కొద-కొదువ. రామా. 3, ఆ. 65.

కొదుక, దే. విణ. —వై.—. ఆం. భా. తృ. వి. 24.

కొదుకు: చూ, రూ-కొతుకు. 1-2-3-4 (సంకోచించు "క. ఒదుఁగుచు లక్షణమెఱుఁగక, కొదుకుచు బ్రాసంబువడియుఁ గూడక." కవిగజాంకుశము): వి. 5. రూ-కొదుగు. వెడ మోము: చూ, మాఱుమొగము.

కొదుపు, దే. స. క్రి. ఏదేని నోటవేసికొని క్రింగక ఊరక నములు: చూ, సాపడు.

కొదువ, దే. వి. రూ-కొదవ: చూ, వెలితి. 2.

కొద్ది, దే. వి. 1. రూ-కొఱది-కొల్ది-కొలత. రా. బాల, కాం. 20: చూ, పరిమితి; 2. అల్పము. ఆం. భా. తృ. 67: చూ, స్వల్పము.

కొద్దికాఁడు. దే. వి. 1. అల్పుఁడు: చూ, హీనుఁడు; 2. క్షుద్రుఁడు. ఆం, భా. తృ. 13: చూ, వ్యాధుఁడు. 2.

కొద్దికొద్ది. దే. అవ్య. అల్పార్థకము; ఆం. భా. తృ. 67: చూ, పాటపాట.

కొద్దిగావినుట, దే. వి: చూ, సవసవ.

కొన, వై. వి. 1. రూ-కోన. చివర: చూ. నుద. 3; 2. చెట్టు కొమ్మచివర; భార. శాం. 3, ఆ. 394: చూ, నుద. 3.

కొనకాడ, వా: చూ. కొనదిమ్మ.

కొనఁగొను, ద్వ. అ. క్రి. ప్రయత్నించు; భార. శాం. 3, ఆ 211-212 (కొన్నిట సరళాదిగా నున్నది) (రూ-కోలుకొను-కోల్కొను-గొనకొను).

కొనచెవి, ద్వ. వి: చూ, చెవికొణక.

కొనటి, వై. విణ. = కునష్ఠి. అంగహీనుఁడు. భార. ఆను 5, ఆ. 93: చూ, సూఁసూతుఁడు.

కొనరిక్క, వై. వి. రేవతి; అచ్చ. బాల, కాం. 132: చూ, రిక్క. 1-ఎఱ.

కొనలిచు, ద్వ. అ. క్రి. (కొనలు + ఇడు) ఎచ్చరిలు; భాగ. 9, స్క-ం. 577: చూ, వర్ధిల్లు.

కొనలుసాగుట, జా. వృద్ధిపొందుట. చిగుర్చుట, (అగ్రము లెదుగుటనుబట్టి వచ్చినది.) "వినెడు వేడుక మదిలోనఁ గొనలుసాఁగ." (రసికజనమనోరంజనము.)

కొనలొత్తు, ద్వ. అ. క్రి. (కొనలు + ఒత్తు) —పై.—; రా. బాల, కాం. 25. పొరట.

కొనసాగు, ద్వ. అ. క్రి. 1. —పై.—. ఉ. హరి. 4, ఆ. 178; 2. సమకూడు: చూ, సిద్ధించు.

కొనాకులుమేయుట జా. చిట్టచివరనుగల ఆకులు తినుట.

కొని. ద్వ. స. ఏ. (కొంతశబ్దమునకు అమహాదర్థక బహువచనాదేశము) కొంతసంఖ్యగలవి. నిర్వ. 7, ఆ. 63. (హల్లు పరమగుచో ఇకారలోపము; పాండు. 4, ఆ. 147.): చూ, రూ-కొన్ని.

కొనిపోవు, దే. స. క్రి. రూ-కొంపోవు: చూ, లాగించు.

కొనియాట, దే. వి. (కొనియాడుట) 1. నుతించుట; భార. ద్రో. 1, ఆ. 73: చూ, స్తోత్రము; 2. ఆదరించుట; చూ, సన్మానము; 3. కాపాడుట. భార. ఆర. 5, ఆ. 44: చూ, రక్షణము; 4. కొలుచుట. హరి. ఉ. 3, ఆ. 53: చూ, శుశ్రూష. 2.

కొనియాడు, దే. స క్రి. (కొని + ఆడు) 1. నుతించు. రూ-కొండాడు: చూ, స్తుతించు; 2. ఆదరించు. మార్క-. 7, ఆ. 19: చూ, సంభాళించు; 3. కాపాడు. భార. కర్ణ. 2, ఆ. 54: చూ, రక్షించు.

కొనివచ్చు, దే. స. క్రి, ఆనయించు: చూ, తెచ్చు.

కొను, దే. అ. క్రి. నాటు. మార్క-. 7, ఆ. 275: చూ, మొల వేయు; 2. అనువుపడు. భార. విరా. 4, ఆ. 197: చూ. సరిపడు. 2; స. క్రి. 3. అవహరించు. మార్క-. 2, ఆ. 119: చూ, క్రుచ్చిలించు; 4. వెలకుఁదీయు: చూ, విలుచు; 5. గ్రహించు. రా. యు, కాం. 863: చూ, పుచ్చుకొను; 6. తీసికొను. భార. మౌ. 1, ఆ. 115: చూ, తీసికొను. 7. పట్టుకొను. భార. ఆది. 8, ఆ. 148: చూ, మట్టుపడు; 8. పరిగ్రహించు. భార. శాం. 4, ఆ. 150: చూ, పుచ్చుకొను; 9. లక్ష్యపెట్టు. భార. ఉద్యో. 4, ఆ. 224: చూ, లెక్క-నేయు; 10. వ్రేయు. భార. భీష్మ. 3, ఆ. 319; య. 2, 4: చూ, వ్రేయు. 3; 11. ప్రహరణముచేయు. ఆం. భా. తృ. క్రి. 182: చూ. మొత్తు. 2. (5, 6, 7, 8, అర్థములు స్వల్పభేదముగలవియై యున్నవి.)

కొనుగోలు. దే. వి 1. క్రయము: చూ, పణము; 2. నట్టువుఁడు కొలిపించుట.

కొనుజు, దే. వి. రూ- కొణుజు. హరి. పూ. 4, ఆ: చూ. పిడుఁజు.

కొనుట, దే. వి. క్రయము: చూ, పణము.

కొనుబడి, దే. వి. —పై.—

కొనుమొసలు, దే. వి. కొనుటకిచ్చినధనము: చూ, విత్తము. 1.

కొన్నాళ్ళు, ద్వ. వి. బ. (కొన్ని + నాళ్ళు) కొన్నిదినములు.

కొన్ని, ద్వ. స. ఎ: చూ, రూ-కొని: (చూ, అన్ని).

కొపురు, వై. వి. 1. కొండకొమ్మ. (రూ-కొప్పరము-కొప్రము. కొమ్మ). అచ్చ. కిష్క-ం, కాం. 103: చూ, శిఖరము. 1; 2. ఉన్నతి. రూ-కొప్పరము. అచ్చ. ఆర, కాం. 23: చూ, సోగ. 2.

కొప్పరము, వై. వి. 1. కొండకొమ్మ. రూ-కొపురు: చూ, శిఖరము. 1; 2. ఉన్నతి. రూ-కొపురు: చూ, సోగ. 2; 3. మూఁపు. ఆం, భా. ద్వి. మ. 137: చూ, స్కంధము. 1; 4. ఎసకము. ఉ. హరి. 6, ఆ. 108: చూ, విజృంభణము; విణ 5. వికసించినది. "రోగముల్ కొప్పరమైనచో" దాశరథీ శతకము: చూ. విజృంభితము.

కొప్పరించు, వై. అ. క్రి. 1. అతిశయించు. పా. 2, ఆ. 53: చూ, ముమ్మరించు; 2. చెలరేఁగు. ఉ, హరి. 4, ఆ. 256: చూ, విజృంభించు.

కొప్పరింత, వై. వి. 1. అతిశయించుట: చూ, హెచ్చు. 2; 2. ఎసకము: చూ, విజృంభణము.

కొప్పు, దే. వి. 1. తలయందుదోఁపిన వెండ్రుకలముడి. వేమన. 1192: చూ. వేణి; 2. వింటికొన: చూ, వింటికొప్పు; 3. ఇంటి నడికొప్పు, మొగుసు: చూ, సదనము. 1; 4. ఉపమానములు: నెమలిపింఛము, వింజామర.

కొప్పువల, ద్వ. వి. జిడబిల్ల ఆం, భా. ద్వి. మ. 147: చూ, భూషణము 2.

కొప్పె, వా. వి. మందుడుంగ: చూ, ఉలట.

కొప్పెర, వై. వి. 1. చిప్పలీసిన. బెంకాయ: చూ. కొబ్బరికాయ; 2. నారికేళపేశము: చూ, పేనెము; 3. = కర్పర. వెడల్పాముఖముగల పెద్దపాత్రము. జై. 4, ఆ. 110. చూ, ప్రాతము. 6.

కొప్రము, వై. వి: చూ. రూ-కొప్పరము. కొండకొమ్మ.—నీలా. 1, ఆ. 28.)

కొబ్బరి, దే. వి: చూ, రూ-కొప్పెర. 1-2.(రూ-కొబ్బెర).

కొబ్బరికల్లు, ద్వ. వి. నారికేళాసవము: చూ, సుర. 2.—గి.

కొబ్బరికాయ, దే. వి. బెంకాయ: చూ, స్కంధఫలము. 1. ఉ. (ఆవిదీర్ణకఠినఫలము) (దీని నీరు భోజనానంతరము గ్రాగినచో అజీర్తివ్యాధి నివారించును.) (రూ-కొబ్బెరకాయ.)

కొబ్బరితాల్తు, దే వి. కంబతాల్తు: తాల్తు: (చూ, సూత్రము. 1-ఎళ.)

కొబ్బరినూనె, ద్వ. వి. కొబ్బరిముక్కల చమురు: చూ, తైలము.

కొబ్బరిపండు, ద్వ. వి: చూ, కొబ్బరికాయ. నీలా. 1, ఆ. 7.

కొబ్బరిబొండము, దే. వి.—పై.—

కొబ్బరియుండ, దే. వి. మోండము. భక్ష్యవిశేషము: చూ, భక్ష్యము.

కొబ్బెర, దే. వి. రూ-కొబ్బరి.

కొబ్బెరకాయ, దే. వి. చూ, రూ-కొబ్బరికాయ.
కొమ, దే. వి. 1. మంత్ర. రూ-కొమ్మ : చూ, శాఖ: 2, ఆడుది. రూ-కొమ్మ: చూ, స్త్రీ. 1. (రూ-కొమ్మ-కోమ-కోమలి.)
కొమరసామి, వై. వి. = కుమారస్వామి. భీ. 2, ఆ. 28: చూ, స్కందుడు.
కొమరాలు, ద్వ. వి. (కొమరు + ఆలు) 1. యౌవనవతి: చూ, స్త్రీ; 1-తఱ; 2. సౌందర్యవతి: చూ, స్త్రీ (రూ-కొమరితె-కొమరె-కొమిరె.)
కొమరిత, వై. వి. = కుమారి. కూతురు: చూ, పుత్రిక. 1. (రూ - కొమారిత - కొమరె - కొమారి-కొమారితె-కొమార్త-కొమార్తె.)
కొమరితె, వై. వి. = —వై.—
కొమరు, వై. వి. 1. వృత్తియందు కొమిరెశబ్దమునకగు ఆదేశము. "కొమరాలు." మొ: 2. మేలుదూలమునమీది గుజ్జు. (బ. కొమరుఱు): చూ, గుజ్జు. 5; 3. = కూబర. మనోజ్ఞత. భార. విరా. 1, ఆ. 228: చూ, హృద్యము; వివ. 4. మనోజ్ఞము: చూ, హృద్యము; 5. అందము: చూ, సౌందర్యము.
కొమఱడు, వై. వి = కుమార. 1. రూ-కొమారుడు. కొడుకు: చూ, పుత్రుడు. 1; 2. కుమారస్వామి: చూ, స్కందుడు; 3. పిన్నవయసువాడు: చూ, శిశువు 1-ళ.
కొమఱతనము, వై. వి. (కొమరు + తనము) యౌవనము, కళా 4, ఆ. 49: చూ, వయస్సు. 1.
కొమఱపాయము, వై. వి. (కొమరు + పాయము) —వై.— కళా. 4, ఆ. 156.
కొమరుడాలు, ద్వ. వి. కోడి: చూ, పుంజు.
కొమరుసామి, వై. వి. = కుమారస్వామి: చూ, స్కందుడు. (రూ-కొమరసామి.)
కొమరె, వై. వి. = కుమారి. 1. అప్పుడేయౌవనము పుట్టుచున్న ఆడుది. రూ-కొమిరె: చూ, స్త్రీ: 1 -ళం; 2. కూతురు: చూ, సూన. 1.
కొమరేఱు, ద్వ. వి. (కొమర + ఏఱు) స్వామిపుష్కరిణి: చూ, నది.
కొమారి, వై. వి. = కుమారి. కూతురు: (చూ, రూ-కొమరిత): చూ, పుత్రిక. 1.
కొమారిత, వై. వి. = —వై.—
కొమారితె, వై. వి. = —వై.—
కొమారుడు, వై. వి. = కుమార. 1. రూ-కొమరుడు: చూ, సూనుడు. 1; (బ. కొమారులు-కొమార్లు): 2: చూ, కొమారుడు. 3.
కొమార్త, వై. వి: = చూ, రూ-కొమారిత. య. 4, ఆ. 57.
కొమార్తె, వై. వి. = —వై.—
కొమార్తెలు, అం: చూ, గయాపిండదానాస్పులు
కొమార, వై. వి. = కుమార. పిన్నవయసువాడు: చూ, శిశువు. 1-ళ. (రూ-కొమరుడు-కొమారుడు.)
కొమిరె, వై. వి. = కుమారి: చూ, రూ-కొమరె. (యౌవనవతి — ఉ. రా. 4, ఆ. 210.)
కొమ్మ, దే. వి: చూ, రూ-కొమ. 1-2; 3. కవిశీర్షకము. భో. 2, ఆ. 46: చూ, కోటకొమ్మ.
కొమ్మచెంకిమెకము, ద్వ. వి. కోతి: చూ, వానరము.
కొమ్మతామరపుగుల్ల, దే. వి. ఎడకర్రియ: చూ, శంభళి.
కొమ్మత్రిమ్మరి, దే. వి. కోతి అచ్చ. యు. కాం. 123. వేమన. 1193: చూ, వానరము.
కొమ్మదాటుమెకము, ద్వ. వి.—వై —వేంక, ఆం 93.
కొమ్మనటి, దే. వి. (కొమ్మ + నటి) కొమ్మరటి*: చూ, రంభ. 2.
కొమ్మనగొబ్బెపిండి, ద్వ. వి. నిత్యపుష్పి*: చూ, పూతిక.
కొమ్మనగొలిమిడి, దే. వి: చూ, మూలఫల*.
కొమ్మనగోర, దే. వి ఒకరకము చెట్టు: చూ, వృక్షము.
కొమ్మమెకము, ద్వ. వి. కోతి. య. 3, ఆ. 28: చూ, వానరము.
కొమ్మరటి, దే. వి. (కొమ్మ + నరటి): చూ, కొమ్మనటి*.
కొమ్మి, దే. వి. రూ-క్రొమ్మి. ఎఱ్ఱగోరంట*: చూ, సహ. 2-ం.
కొమ్ము, దే. వి. 1. ఉకారముయొక్క రూపాంతరనామము; 2. ఎద్దులోనగువాని కొమ్ము: చూ, శృంగము. 1; 3. ఉత్సాహము. భాగ. 10, స్కం. పూ. 1144: చూ, యత్నము; 4. కొపురు, సిగము. అచ్చ. యు, కాం. 241: చూ, శిఖరము. 1; 5 కొమ్మ. హాస. 2, ఆ. 16: చూ, శాఖ; 6. అగ్రము. కొన. భో. 5, ఆ. 27: చూ, సుడ. 3; 7. పల్లకిబొంగు: చూ, బొంగు; 8. జలము. భాగ. 10, స్కం. ఉ. 187: చూ, శక్తి. 1; 9. బూరకొమ్ము. కాళ. 3,ఆ. 36: చూ, వీణ. 1-తఱ. 10. మావిగవాడు కొమ్మించు పాత్రము: చూ, పాత్రము. 6; 11. పసుపులోనగువాని యెండిన నిడుపాటిగడ్డ: చూ, వేరు. 1; 12. చిమ్మనగ్రోవి: చూ, శృంగము. 3; 13. ఏనుగదంతము. భార. భీష్మ. 2,ఆ. 211: చూ, పల్లు 1: చూ, హస్తి. 1-(ఇర); 14. పంది కోఱ. పా. 1, ఆ.49: చూ, పల్లు. 1; 15. గవుండ్లవాడు బంధము తగిలించెడు కత్తిపిడిలోవి వంకరకొయ్య.
కొమ్మకాకర, ద్వ. వి. ఒకరకముకాకర*: చూ, సుషవి. 1-3.
కొమ్ముకాడు, దే. వి. 1. పంది: చూ, సూకరము. 2. అగసాలె, పసు. 1, ఆ. 61: చూ, స్వర్ణకారుడు; 3. కొమ్మాడెడు మాదిగవాడు. ఆం. భా. ద్వి. శూ. 289: చూ, బోయనేడు.
కొమ్ముకాటు, దే. వి. పంది. సాంబ. తిర్య. 5: చూ, సూకరము.
కొమ్ముచేప, దే. వి. ఒకానొక ఆడుచేప, శృంగి: చూ, మత్స్యము. 1.
కొమ్ముచేనుగు, దే. వి. (కొమ్మ + ఏనుగు) మగయేనుగు. విక్ర. 5, ఆ. 187: చూ. హస్తి. 1-(ఉఉ.)
కొమ్ముపనస, దే. వి. కాష్ఠ*: చూ, పనస 2.
కొమ్ముపెసర, దే. వి ఒకరకము పెసర*: చూ, పెసర: (చూ, ధాన్యము.)
కొమ్ముపెసలు, దే. వి బ. —వై.—
కొమ్మపొట్ల, దే. వి. కన్యాకుబ్జము*: చూ, పొట్ల.
కొమ్ముబూర, దే. వి. బూరగొమ్ము: చూ, వీణ 1-తఱ.
కొమ్ముమాచకమ్మ, దే. వి. తొమ్ములుగలమాచకమ్మ: చూ, స్త్రీ. 1-ంర-(ం).

కొమ్మువాఁడు, దే వి కొమ్మోఁడెడు మాదిగవాఁడు: చూ, బోయనేఁడు.

కొమ్మునుద్దులాడుట, జా. సంకేతవృత్తాంతములు పల్కుట

కొయికొయ్యలబ్రాహ్మణులు, అం. నేపాళదేశపు బ్రాహ్మణులలో నొకతెగ: చూ, బ్రాహ్మణులు.

కొయినా, వా. వి: చూ, రూ-క్వైనా.

కొయినాలబ్రాహ్మణులు. అం: చూ, కొయికొయ్యలబ్రాహ్మణులు.

కొయినాలబ్రాహ్మణులు, పా.—పై.—

కొయుగూర, ద్వ. వి. (కోయు + కూర) కోయదగిన నల్లతోఁట కూర*: చూ, మానిషము. (రూ-కొయ్యగూ-కొయ్యుగూర.)

కొయ్య, దే. ఏ. 1. = కఱ్ఱ. కొయ్య: చూ, వంటచెఱకు (చూ, వేత్రము. 1.); 2. మ్రోఁకు, మ్రాను, చెట్టు: చూ, వృక్షము; 3: చూ, ఓడిత.

కొయ్యగరిఁకె, వా. వి. అగపు: చూ, డోకి.

కొయ్యగాలు, దే. వి. (కోయు + కాలు) కోఁతకోసినమోఁకు; చూ, మ్రోడు.

కొయ్యగూటము, దే. వి. దున్నిన మంటిగడ్డలు చితకఁగొట్టునది: చూ, రూ-కొయ్యగూటాము; (సం. పు.):—కోటిళము-రూ-కోటీళము.

కొయ్యగూటాము, —పై.—

కొయ్యగూర, ద్వ. వి: చూ, రూ-కొయుగూర*.

కొయ్యతెడ్డు, ద్వ. వి. 1. ఓడతెడ్డు: చూ, పీలి. 2; 2. కఱ్ఱిగరిఁకె: చూ, దర్వి. 1. (కొయ్యగరికె అనియు వాడుక.)

కొయ్యతోఁటకూర, ద్వ. వి: చూ, కొయుగూర*.

కొయ్యద్రిప్పు, దే. వి. అడిబండ: చూ, వ్యాధుఁడు. 2.

కొయ్యుగూర, ద్వ. వి: చూ, రూ-కొయుగూర*.

కొరక, దే. వి. బీటినేల: చూ, భూమి. 1-ఐం. (చూ, వివీతము) (రూ-కొరను-కొఱుకు-కొఱను-కిర.)

కొరడా, వా. వి. కళ, చబుకు: చూ, మునికోల. 2.

కొరడు, దే. వి. 1. వంకరగాక సరిగానుండెడి యింద్రధనుస్సు. రూ-కొఱుడు: చూ, బాణము. 1-ంఒ; వై. వి. 2. = కొట. గుడ్లగూబ: చూ, సకినంపుఁబులుఁగు; 3. ఒకరకముచేఁప: చూ, మత్స్యము. 1.

కొరద, దే. వి. ఒకరకముచేఁప. హంస. 4, ఆ. 187: చూ, మత్స్యము. 1.

కొరన, వా. వి: చూ, కొరక.

కొరనాసిగండు, ద్వ. వి: చూ, దుమ్మలగొండి.

కొరను, దే. వి: చూ, కొరక.

కొరపంజి, దే. వి. 1. ఎఱుకువాఁడు: చూ, వ్యాధుఁడు. 1; 2. ఎఱుకుది. సోదెకత్తె: చూ, స్త్రీ. 1-ంఒ.

కొరవి, వై. వి. 1. కదంబము*: చూ, సీపము. 1; 2. = కురవకః ఎఱ్ఱగోరంట*. పా. 4, ఆ. 10: చూ, సహ. 1-వి.

కొరసాఁగండు, ద్వ వి: చూ, కొరనాసిగండు.

కొరి, దే. వి. తెప్ప నడిమి వెండ్రుక: చూ, వెఁడ్రుక. 1.

కొర్నవగంటు, ద్వ. వి: చూ, కొరనాసిగండు.

కొఱ, దే. వి. 1. రూ-కొఱ్ఱ. పాఠీనము: చూ, మత్స్యము 1; 2. రూ-కొఱ్ఱ. ప్రియంగువు: చూ, ధాన్యము. (బ-కొఱలు-కొఱ్ఱలు; 3. కొఱత. ఉ. హరి. 4, ఆ. 272: చూ, వెలితి.2; 4. చిత్తరువులు వ్రాయుటలోనగు శిల్పులపని: చూ, శిల్పము; 5. కార్యము, అక్కఱ: చూ, ప్రయోజనము. 1; వీణ. 6. ప్రయోజకము. హరి ఉ. 6, ఆ. 144: చూ, ప్రయోజనము. 1.

కొఱకు, దే. వి. 1. కొఱను. పసులుమేయుకంచె: చూ, భూమి. 1-ఐం; 2. పక్షులెర యేఱితినుచోటు, కొఱను: చూ, భూమి. 1-ళళ.

కొఱత, దే వి. న్యూనము: చూ, వెలితి. 2.

కొఱతనుఱుకు, దే.విణ. (కొఱత + ఱుకు) 1. అకార్యము చేయువాఁడు. భార. ఉద్యో. 1, ఆ. 343: చూ, వ్యాధుఁడు.2; స. క్రి. 2. అకార్యముచేయు. భార. స్త్రీ. 1, ఆ. 17; హరి. పూ. 7, ఆ. 29.

కొఱతపాటు, దే. వి. తక్కువపాటు: చూ, లోపము. 2.

కొఱకచ్చు, దే. వి. కొఱవి. రామా. 2, ఆ. 94: చూ, వహ్ని. 1-ఒఒ. (1-వళ) (కొఱకంచు అనియు వాడుక.)

కొఱకరానికొయ్య, జా. మూర్ఖుఁడు, చెప్పినమాట వినినివాఁడు.

కొఱకు, దే. అప. చతుర్థీవిభక్తియందు వచ్చెడు ఒకానొక ప్రత్యయము. కళా. 2, ఆ. 6: చూ, కై. 1.

కొఱకొఱ, దే. వి. కోపవికారము. అచ్చ. బాల, కాం 82.

కొఱకొఱలాడు, దే. అ. క్రి. (కొఱకొఱలు + ఆడు) కోపగించు: చూ, రోషించు.

కొఱగానివాఁడు, దే. వి. అప్రయోజకుఁడు. ఆం, భా. తృ. 27: చూ, వ్రాజె.

కొఱగామి, దే. వి. (కొఱ + కామి) 1. అకార్యము. ఉ, హరి. 5, ఆ. 148: చూ, వ్యళీకము. 2; 2. దుర్లక్షణము. స్వా 4, ఆ. 62: చూ, లక్షణము. 1-వఒ; 3. దోషము భార. ఉద్యో. 2, ఆ. 22: చూ, పాపము. 1.

కొఱఁడు, దే. వి. 1. ఒకరకము ఆయుధము. కళా. 9, ఆ. 98: చూ, రూ-కొరకు. 1; 2. మ్రోఁకు మ్రోకు: చూ, వృక్షము.

కొఱపుకోల, దే వి: చూ, కొరఁబు. 1.

కొఱపుపాఱు, దే అ. క్రి: చూ, తిమురుపట్టు.

కొఱను, దే. వి: చూ, కొఱకు. 1, 2.

కొఱనోము, దే. వి. తక్కువనోము.

కొఱపము, వై వి. = కురప-ఝర్ఝర. 1. గుఱ్ఱమును బోమెడు గొఱపము. ఇట్లు పరుషావిగాఁ గొన్ని దేశములయందు వ్యవహారము (కొఱపము అనికొందఱు): చూ, బాణము. 1-వఔ; 2. అర్ధచంద్రబాణము: చూ, బాణము 1-ళ.

కొఱప్రాణము, మి. వి. కుట్టుసుఱు. ఆము. 3, ఆ. 23: చూ, ప్రాణము. 6.

కొఱముట్టు, దే. వి. ఉపకరణము: చూ, పనిముట్టు.

కొఱఱు, దే అ. క్రి. 1. ఒప్పు. ఆం. భా. తృ. 88: చూ, నమ్మించు; 2. ఉంకు, భార. స్త్రీ. 2, ఆ. 87: చూ, వసించు; 3. ప్రకాశించు. య. 3, ఆ. 161: చూ, వెలువఁడు; స.క్రి. 4. పొందు. భార. ఆను. 5,ఆ. 553: చూ, ప్రాపించు.

కొఱవ, దే. వి. ఒకానొక తక్కువజాతి: చూ, వర్ణము. 7.

కొఱవత, దే. వి. కొఱవది.

కొఱవవాఁడు, దే. వి. ఒకానొక తక్కువజాతివాఁడు.

కొఅపి, దే. వి. చూ, కొఅికచ్చు. భార ఆర. 6, ఆ. 226.
కొఅవిచీమ, దే. వి. పెద్ద యెఱ్ఱచీమ: చూ, పిపీలిక.
కొఅవిచేఁదలగోఁకికొనుట, లో. ఉదా:—"జలధిఁబడ గడపె మును నను, వలదు నరభ్రాంతి నీకు వైరంబేలా, బలవంతుఁడితోఁ కొఅవిం దలగోఁకి కొనంగఁదగునె దనుజాధీశా." (రామా భ్యుదయము.
కొఅవితాల్పు, దే. వి. పిశాచము. సాంబ. దేవ. 19: చూ. భూతము.
కొఅవిదయ్యము, దే. వి. ఒకానొక దయ్యము. నై. 2, ఆ. 122. చూ, భూతము.
కొఅవోవు, దే. అ. క్రి. (కొఅ + పోవు) మూర్ఛిల్లు. భార. అశ్వ. 2, ఆ. 22: చూ, సొమ్మసిల్లు.
కొఅసంది, ద్వ. వి. ఆయము, జీవస్థానము. నిర్వ. 10, ఆ. 29: చూ, మర్మము. 1.
కొఅు, దే. వి. మెకు. రూ-కొట్టు: చూ, శూలము.
కొఅుకు, దే. వి. ఒకరకము మేహరోగము: చూ, సవాయి. 1.
కొఅుకుపుండు, దే. వి. —పై.—
కొఅుకుట, వా. వి. పంటితోనొక్కుట.
కొట్టు, దే. వి: చూ. రూ-కొఅు.
కొట్టుమీను, ద్వ. వి. —పై.— (వేయికోఅులచేఁప అనివాడుక).
కొట్టు, దే. విఃచూ, రూ-కొఅు.
కొల. దే. వి. 1. కసటు: చూ, పాపము. 1; 2 హింస: చూ, వధము.
కొఱకు, వై. వి. = కూల. రూ-కొలను: చూ, సరస్సు. 1-గ.
కొఱకువు, వై. వి. = —పై.—
కొలఁది, దే. వి. 1. రూ-కొల్ది. పరిమాణము: చూ, పరిమితి; విణ. 2. రూ-కొల్ది. సాధ్యము. హరి. పూ. 5, ఆ. 34: చూ, శక్యము.
కొలగాల, వై. వి. = కలకలము. నై. 3, ఆ. 13: చూ, స్వరము. 2-ళ-(౨౩).
కొలగాఁడు, దే. వి. (కొలత + కాఁడు) ధాన్యముకొలుచువాఁడు.
కొలగారము, దే. వి. కొలగానికి ధాన్యదులు తూచినందుకు ఇచ్చెడుకూలి.
కొలత, దే. వి. 1. కొలఁది: చూ, పరిమితి: (చూ, కాలపరిమాణము); 2. (ధాన్యాదులను) కుంచము మున్నగువానితో కొలుచుట; రూ-కొలారకము-కొలువడి; 3. (సర్వేకుసంబంధించిన) భూములను గొలుసుతో కొలుచుట; 4. వస్త్రాదులను కొలతబద్దతో కొలుచుట.
కొలను, వై. వి. = కూల. రూ-కొలఁకు-కొల్ను; చూ, సరస్సు. 1-గ.
కొలము, వై. వి. = కులము. 1. వంశము: చూ, వంగడము; 2. సజాతీయప్రాణిసమూహము. య. 4, ఆ. 15: చూ, వంగడము.
కొలారకము, దే. వి. ధాన్యాదుల కొలత. వేం. ఆం. మాన. 70: చూ, కొలత. 2.
కొలాసము, దే. వి. నడుమబయలును నాలుగు ప్రక్కలఁ గట్టడమును గల యిల్లు. రూ-కొల్లారము: చూ, సదనము. i. (రూ-కొలారు-కొల్లారము-కొల్లారు-చుట్టుకొల్లారము)
కొలారు, దే. వి. —పై.—
కొలారుబండి, దే. వి. గాడీ రూ-కొల్లారుబండి-కొల్లాబండి: చూ, శకటము. 1.
కొలి, దే. వి. బిల్లంగోడాడునప్పుడు బిల్లఁబెట్టి కొట్టుటకుఁ ద్రవ్వినవల్లము. ఉ, హరి. 5, ఆ. 306: చూ. రంధ్రము. 1-ల.
కొలికి, దే. వి ముక్కునంటినకంటిమూల; 2. హారములోనగువాని తగిల్చెడు వంకరకమ్మి; 3. పరిపాకము. వీర. 3, ఆ. 56; హాటక్ష. 2, భా. 170: చూ, పరుపు; 4. కంతము: చూ, మెడ.
కొలికిపూస, దే. వి. కొలికికిఁదగిలించెడు పూస: చూ, రత్నములు. 1-ఁ-(ల.)
కొలికిముక్కి, దే. వి: చూ, పదలుముడి.
కొలిపించు, దే. అ. క్రి. 1. నట్టువుఁడు కొనుగోలుచేయు; ప్రే. 2. ధాన్యాదికము కొలువఁజేయు.
కొలిమి, దే. వి. కమ్మరి విప్పుంచెడు పల్లము. మార్క. 3, ఆ. 315: చూ. రంధ్రము. 1-ఁఁ.
కొలిమిడి, దే. వి. రూ-గొలిమిడి*: చూ, మొగబీర.
కొలిమితిత్తి, ద్వ. వి. (కమ్మరవాని) కొలిమియూఁదెడు తిత్తి. చూ. భస్త్ర.
కొలుచు, దే. వి. 1. దవసము. భార. సౌ. 1, ఆ. 31: చూ, ధాన్యము; 2. వరిధాన్యము. మార్క. 2, ఆ. 114: చూ, ధాన్యము; స. క్రి. 3. ఉపాసించు, భార. సభా. 1, ఆ. 139: చూ, సేవించు; 4. ధాన్యాదికముకొలతచేయు. భార. సౌ. 1, ఆ. 31.
కొలుపు, దే. వి. 1. గ్రామశక్తికిచేసెడు ఉత్సవము: చూ, పంఱుగ. 2; ఆ. క్రి. 2. నట్టువుఁడు కొలిపించు; 3. అంగీకరించు. భార. భీష్మ. 3. ఆ. 253: చూ, సమ్మతించు; 4. యుక్తమగు. భార. ఆను. 1, ఆ. 11; పద. నా. 1, ఆ. 506; భో. 4, ఆ. 36: చూ, సరిపడు. 2; 5. చెల్లు. హరిశ్చ. 1, భా. 2188: చూ, సను. 5; అం. ప్రే. 6. పురికొలుపు. భార. భీష్మ. 3, ఆ. 151: చూ, ప్రేరేపించు; 7. కలిగించు. జై. 3, ఆ. 70: చూ, పుట్టించు; 8. కనుఁగీటు, సైగచేయు. నీలా. 1, ఆ. 84: చూ, గీటు. 2; 9. అనుపయుక్తమైన కొనుఁతువునకు ప్రేరణమునందు వచ్చెడి రూపము. "అడలుకొలుపు-పురికొలుపు" మొ.
కొలువడి, దే. వి. (కొలుచు + వడి): చూ, కొలత. 2.
కొలువాసములు, దే. వి. బ. చొక్కా: చూ, మత్స్యము. 1-ఁఁ.
కొలువు, దే. వి. రూ-కొల్వు. 1. ఓలగము. భార. విరా. 1, ఆ. 246: చూ, సభ. 2; 2. గ్రామశక్తికిచేసెడు ఉత్సవము. ఆం, భా. ప్ర. నా. 43: చూ, పండుగ. 2; 3. ఊడిగము: చూ, శుశ్రూష. 2; 4. ఉద్యోగము: చూ, హోదా.
కొలువుకాఁడు, దే. విఃచూ, సేవకుఁడు (రూ-కొలువుడుకాఁడు-కొల్వుడుకాఁడు).
కొలువుకూటము, దే. వి. ఆస్థానమండపము: చూ, సభ. 2.
కొలువుగొను, దే. స. క్రి. (కొలువు + కొను) సేవకునిగా పరిగ్రహించు, భార. విరా. 1, ఆ. 224.

కొలువుడుకాఁడు, దే. వి: చూ, రూ-కొలువుకాఁడు.

కొలె, దే. ద్ర. మొదలుకొనియమునర్థమును దెలుపునది వసు. 4, ఆ. 76: చూ, రూ-కోలె.

కొల్చి, చూ, రూ-కొలఁది. నీలా. 3, ఆ. 13.

కొల్ప్న, దే. వి: చూ, రూ-కొలను. పంచ. నా. 3, ఆ 112.

కొల్వడుచేయి, దే. వి. ఒకరకమునతి. చూ, నమస్కారము.

కొల్ల, దే. వి. దోఁపుడు: చూ, తలపాటు. 2.

కొల్లకత్తె. ద్వ. విణ. కొల్లపెట్టునది. (ఆఁడుది), దొడ్డకత్తె: చూ. స్త్రీ. 1-3ఉ.

కొల్లకాఁడు, దే. విణ. కొల్లపెట్టువాఁడు. దొంగ: చూ, ముచ్చు 1.

కొల్లకొట్టు, దే. స. క్రి. 1. కొల్లపెట్టు, అపహరించు. (రూ-కొల్లగొను-కొల్లపెట్టు-కొల్లలాడు-కొల్లాడు): చూ, ముచ్చిలించు; 2. (అధికలాభమును) గడించు: చూ, సంపాదించు.

కొల్లగొను, —పై —

కొల్లపెట్టు, దే. స. క్రి. కొల్లకొట్టు: చూ, ముచ్చిలించు.

కొల్లలాడు, (కొల్లలు + ఆడు) —పై.—

కొల్లవోవు, దే. అ. క్రి. (కొల్ల + పోవు), చూఅపోవు: చూ, పెటివోవు.

కొల్లాడు, దే. స. క్రి. (కొల్ల + ఆడు): చూ, కొల్లపెట్టు. కాశీ. 2, ఆ. 37.

కొల్లాండి, దే. వి: చూ, రూ-కొలాడుబండి.

కొల్లాయసంచె, దే. వి. చిన్నఅంగవస్త్రము, గావంచ, కొల్లాయ గుడ్డ (అని కొందఱు): చూ, వస్త్రము. 1-ంం-(ం)

కొల్లారము, దే. వి: చూ, రూ-కొలారము.

కొల్లారు, దే. వి. —పై.—

కొల్లారుబండి, దే. వి: చూ, రూ-కొలారుబండి.

కొల్లి, దే. వి. ఒకానొక చెట్టు: చూ, వృక్షము.

కొల్వ, దే. వి: చూ, రూ-కొలువు.

కొల్వడుకాఁడు, దే. వి: చూ, రూ-కొలువుకాఁడు. ఆం, భా. ద్వి. 184.

కొవ్వొత్తి, వా. వి: చూ, రూ-క్రొవ్వొత్తి.

కొస, దే. వి. 1. కొన. కవిక. 4, ఆ. 166: చూ, నుద. 8: 2. ఉపయుక్తముకాని తృణాదుల యగ్రాంశము; 3. పట్టికాగ్రము. ఆం, పదా 4-40: చూ, రూ-కుసి. 1; 4. కొరడాకఱ్ఱ కొననుకట్టెది సన్ననితోలు.

కొసరు, దే. వి. 1. కోరిక, ఉ, హరి. 5, ఆ. 120: చూ, వాంఛ: 2. ఏదేనొకవస్తువును దీసికొన్నదానికిచ్చెడు పెచ్చు: చూ, పెచ్చు. 4; 3. పొగడిక. శశాం. 3, ఆ. 97: చూ, స్తోత్రము; 4. జంకు. భార. విరా. 2, ఆ. 128: చూ, సంకోచము. 3; 5. అతిశయము: చూ, హెచ్చు. 2; అ. క్రి. 6. చెలరేఁగు. కాశీ. 5, ఆ. 167: చూ, విజృంభించు; 7. జంకు. పర. 5, ఆ. 250: చూ, సంకోచించు; 8. ప్రార్థించు. ఉ. హరి. 3, ఆ. 120: చూ, వేఁడికొను.

కొన్నె, దే వి. = కుళ. చర్మ. దబ్బ: చూ, తృణము. 1.

కొహలి, అం: చూ, భాషాంగములు. (చూ, భాష. 1)

కో

కో, దే. వి. 1. ఆబపునంచగు ధ్వన్యనుకరణము: చూ, హూహూ; వా. వి. 2. రహస్యముగ పిలుచుటయందును, బహిరంగముగ గట్టిగా పిలుచుటయందును స్వరభేదమునుబట్టి సూచించు ఒకానొక యక్కరము.

కోంకణకము, సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-కోంకణము. 2.

కోంకణము, సం. వి. అ. న. 1. కోంకణమను నాయుధము: చూ, బాణము. 1-ంఒ; పుం. 2. ఏఁబదియాఱు దేశములలోనొకటి, రూ-కోంకాణము-కొంకణము: చూ, దేశము; 3. కోంకణమను పక్షి: చూ, పక్షి; 4. కోంకణమనుచేప: చూ, మత్స్యము. 1.

కోంకణాసుతుఁడు, సం. వి. అ. పుం. జమదగ్నికొడుకు: చూ, పరశురాముఁడు.

కోఁగట, దే. వి. క్షౌరము: చూ, ముండనము. (రూ-గొఱుగుట, గోఁగుట), (కోఁతయను పని కోఁగట అయినది).

కోఁగు, దే. వి. 1. వాప్యాంకురాళి. ఆం, పదా. 6-52: చూ, నాఱు. 1; స. క్రి 2. క్షౌరముచేయు: చూ, గొఱుగు.

కోఁగుట, దే. వి. క్షౌరము. ఆం, భా. ద్వి. బ్ర. 177: చూ, ముండనము.

కోఁచ, దే. వి. పిటికి: చూ, వెఱసరి.

కోఁచవాఱు, దే. అ. క్రి. (కోఁచ + పాఱు) బెదరు. ప్రభా. 2, ఆ. 58: చూ, భయపడు.

కోఁడు, దే. స. క్రి. బిమ్మ్యముఁజోనగువానిని చేటలోఁబోసి ప్రక్కవాటుగా నిటునటు త్రిప్పు: చూ, మల్చు.

కోఁత, దే. వి. కోయుట: చూ, లవనము.

కోఁతపట్టు, దే. అ. క్రి. కోఁత కోయనారంభించు.

కోఁతపడు, ద్వ. అ. క్రి. ఖండితమగు: చూ, ప్రక్కవాఱు

కోఁతి, దే. వి. మల్లు. రూ-క్రోఁతి: చూ, వానరము.

కోఁతికొమ్మచ్చి, దే. వి. బాలక్రీడా విశేషము: చూ, బాలక్రీడ.

కోఁతిగూడు, దే. వి: చూ, కోతిబెంకి.

కోఁతిబెంకి, —పై.—

కోఁతికోఱ, దే. వి. కపిదంతము: చూ, శు. 5.

కోఁతిపిఱ్ఱమామిడి, దే. వి. ఒకరకము మామిడి*: చూ. మాపిడి.

కోఁతిపుల్లలు, దే. వి. బ. మగ్గపుపలకదారములను మీఁదికిదగిల్చెడు పుల్లలు.

కోఁతిమామిడి, దే. వి. రసాలము*: చూ, మామిడి. (అందాళము అని శబ్దరత్నాకరము .

కోదాఁడు, వే. వి. = కుంతాల. తాళవ్యక్షిశేషము* హంస. 4, ఆ. 11. "ఏఁదాఁడు అనినికోదాఁడు అనును.": చూ, శ్రీతాళము.

కోక, దే. వి. 1. వలువ. పర. 1, ఆ. 36: చూ, వస్త్రము. 1 2. చీర: చూ, వస్త్రము. 1-ం.

కోకడము, సం. వి. అ. పుం. బిలేశయ—: చూ, తేలుమేపరి.

కోకదేశము, సం. వి. అ. పుం. కపోతము: చూ, పావురము

కోకనదచ్ఛవి, సం. వి. ఇ. పుం. 1. ఎఱుపు: చూ, వర్ణము. 6-ళ; విణ. 2. ఎఱ్ఱనిది: చూ, వర్ణము. 6-ళ-(ం).

కోకనదము, సం. వి. అ. న. 1. చెంగలువ: చూ, సహస్ర పత్రము. 1-౧౨-(౧): 1; 2. చెందమ్మి: చూ, సహస్ర పత్రము. 1-౩.

కోకనదుఁడు, సం. వి. అ. పుం. చుక్క-ంటి: చూ, శివుఁడు.

కోకబంధువు, సం. వి. ఉ. పుం. ఇనుఁడు: చూ, సూర్యుఁడు.

కోకము, సం. వి. అ. పుం. 1. జక్క-వ: చూ, చక్రవాకము; 2. తోఁడేలు: చూ, వృకము; 3. గొళ్ళి: చూ, బల్లి; 4 కప్ప: చూ, మండూకము. 1; 5. ఈఁదు*: చూ, హింతాలము; 6. కొండగోఁగు*: చూ, మృదుద్రుమము; 7. బట్ట: చూ, వస్త్రము. 1-౧.

కోకిస్క-రము, సం. వి. అ. పుం: చూ, ముసిఁడి*.

కోకాగ్రము, సం. వి. అ. పుం. ఏఱువంగ*: చూ, వంగ.

కోకాహము, సం. వి. అ. పుం. కప్ప: చూ, హరి. 12.

కోకిల, అం. కామశాస్త్రమునందలి పలుకులు (లేక) కూజిత ములు అయిదింటిలో నొకటి: చూ, కూజితములు. (రూ - కోకిలము.)

కోకిలనయనము, సం. వి. అ. పుం: చూ, కోకిలాక్షకము*.

కోకిలప్రియము, అం: చూ, జన్యతాళములు: (చూ, తాళము. 2.)

కోకిలము, సం. వి. అ. పుం. 1. = కోయిల: చూ, పికము; 2. ఇంగాలము; చూ, నిప్పు: 3. చిలుక: చూ, శుకము; న. 4. రేఁగుపండు: చూ, రేఁగు; వా. వి. 5. గానముయొక్క మాధుర్యము మెచ్చుకొనుటయం దుపయోగించునది; కోకిల స్వరము: చూ, స్వరము. 2-౪౬-(౧౩౦). (ఇట్లు కోకిల ధ్వని): అం. 6: చూ, రూ-కోకిల.

కోకిలాక్షకము, పం. వి. అ. పుం. ములుగొలిమిడి*: చూ, మొగటీర.

కోకిలాక్షము, సం. వి. అ. పుం. —పై.—

కోకిలానందము, సం. వి. అ. పుం. రాజామ్రము*: చూ, మామిడి.

కోకిలావాసము. సం. వి. అ. పుం. —పై.—

కోకిలుఁడు, సం. వి. అ. పుం. ముక్క-ంటి: చూ, శివుఁడు.

కోకిలేక్షువు, సం. వి. ఉ. పుం. కృష్ణేక్షువు*: చూ, సుకుమారము. 1-౩. సుకుమారము. 1

కోకిలేష్ట, సం. వి. అ. స్త్రీ మహాజంబువు*: చూ, నేరేడు.

కోకిలోత్సవము, సం. వి. అ. పుం. రాజామ్రము*: చూ, మామిడి.

కోకుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. వెన్నుఁడు: చూ, విష్ణువు. 1; 2. అన్న: చూ, సహోదరుఁడు; 3. ఒకానొక పండితుఁడు: చూ: విద్వాంసుఁడు.

కోగిరి, రూ-ళోగిరి. హిం. వి. గుఱ్ఱపుజీను.

కోగెల, వై. వి. = కోకిలః. (శ. ర.): చూ, పికము.

కోజాగరము, సం. వి. అ. పుం. ఆశ్వయుజపౌర్ణమి: చూ, పున్నమ.

కోట, వై. వి. = కోట్టః. 1. ప్రహరి. (పట్టణము చుట్టుగల ప్రహరి అని శబ్దరత్నాకరము): చూ, ప్రాకారము; 2. దుర్గపురము. భార. శాం. 2, ఆ. 284: చూ. దేశము; అం. 3. దుర్గము: చూ, రాజ్యాంగములు.

కోటఁడు, వై. వి = కౌట్ల. గుడ్లగూబ: చూ, సకినంపుఁబులుఁగు.

కోటకొమ్మ, ద్వ. వి. కోటమీఁదిదశము: చూ, సదనము. 1.

కోటకొరడు, ద్వ. వి. అలంగము: చూ, వప్రము. 2. (రూ- కోటకొఱడు).

కోటకొఱడు, ద్వ. వి. —పై.—

కోటబురుజు, ద్వ. వి. అట్టడి: చూ, సదనము. 1.

కోటరము, సం. వి. అ. పుం, న. 1. చెట్టుతొఱ్ఱ: చూ, రంధ్రము. 1-౩; దే. వి. (1) కోడంత్రము. భార. ఉద్యో. 3, ఆ. 112. (రూ-కోటరికము - కోటఱికము-కోత్రము-కోడంత్రము-కోడం త్రికము - కోడండ్రము - కోడరికము-కోడఱికము) : చూ, స్నుషాత్వము.

కోటరి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. రూ-కోటవి. బలాత్కారముగా వస్త్రము విడుచునట్లుచేయు ఆఁడుది: చూ, స్త్రీ. 1-౧౫౦.

కోటరికము, దే. వి. కోడంత్రము: చూ, స్నుషాత్వము. (రూ- కోటఱికము. రామా. 1, ఆ. 2.)

కోటరింపు, దే. వి. పెద్దపులికూఁత: చూ, స్వరము. 2. ౪౬-(౧౧౮.)

కోటవి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. దిసమొలది (ఆఁడుది) నగ్నిక: చూ, స్త్రీ. 1-౩౮; 2. దుర్గ: చూ, పార్వతి. 1; 3: చూ, కోటరి.

కోటాకు. వా. వి. అక్షము తాటిచెట్టులోనగు వానియందు పుట్టెడు ముడుతపీడని లేఁతయాకు మొలక: చూ, మొవ్వు.

కోటానఁగోటులు, అం. బ. (కోటులు + కోటులు) రూ-కోటానఁ గోట్లు, తవ్వి తండములు, అసంఖ్యాకములు. విక్ర. 5, ఆ. 130. "కోటానఁగోటులై కోట కొమ్మలయందున వ్యుత్పన్న నిర్వాణంబులగు మాణిక్యదీపంబులు." (కళాపూర్ణోదయము): తొప్పలుదోరలు.

కోటి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. అంచు: చూ, చెంగు; 2. అతిశయము: చూ, హెచ్చు. 2; 3. అటవి: చూ, వింటికొప్పు; 4. చివర: చూ, సుద. 3; 5. కోటిసంఖ్య, సంఖ్యావిశేషము, 1,00,00,000. వేమన. 1200: చూ. సంఖ్య. 1; 6. ఆయుధ ధార: చూ, బాణము. 1-౧౪; 7. = కొడి, దీపపుకొడి: చూ, సిగ. 4; వా. 8. జాతకము. "నిద్దాంతి నాకోటిఁ వ్రాసెను."; అం. 9: చూ, గుప్తమతమున వ్యూహాంగములు; 10: చూ, శుక్ర మతమున వ్యూహాంగములఁ; 11: చూ, సంఖ్యాభేదములు; దే. వి. (1) రాజ్యసమాచారము. రూ-కొట్టి. ఆము. 3, ఆ. 17: చూ, వేగు.

కోటింగు, వా. వి. పూఁత, పూఁతపై పూఁత. పైపొర, పొరపైపొర.

కోటికము, సం. వి. అ. పుం. ఆరుద్రపురుగు: చూ, పురుగు; 2: చూ, కోటిశము.

కోటికాఁడు, దే. వి. రూ-కొటికాఁడు-కొట్టికాఁడు. ఆము. 3, ఆ. 26: చూ, వేగువాఁడు.

కోటికిఁబడగెత్తుట, జా. కోటికిమించిన ద్రవ్యము కలిగియుండుట. "అననిట్టి పలువయఱపులకును, గోటికిఁబడగమె త్తి గుటి యగు పెద్ద, న్నినుసమ్మఁరాదు గాక." (కళాపూర్ణోదయము) "కోటికిఁబడగెత్తి కోమట్లలోను." (దసరా పద్యము).

కోటిపలి, అ. గోదావరీమండలమునందలి దక్షిణ కాశీయనఁబఱు ఒకానొక పుణ్యక్షేత్రము. (ఇచ్చట పోమేశ్వరుని ఆలయము

గలదు. ఇచ్చటగల వృద్ధగౌతమీనది మాతృగమనాపహారి): చూ, భూమి. 1-ఁ.

కోటిరము, సం. వి. అ. పుం. జడ: చూ, వేనలి. 1.

కోటివర్ష, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. స్పృక్క-యను గంధద్రవ్యము*: చూ, రాజార్హము. 1-౩౯.

కోటివర్షము, సం. వి. అ. వ. బాణపురము. రూ-కోటీవర్షము: చూ, దేశము.

కోటిశము, సం. వి. అ. పుం. మట్టిగడ్డలు కొట్టెకు కొయ్య. రూ-కోటీశము: చూ, కొయ్యగూటము. రూ-కోటికము. (అని కొందఱు).

కోటీరము, సం. వి. అ. పుం. 1. కిరీటము: చూ, సీసకము. 1; 2. నకులము: చూ, ముంగిస: 3. ఆరుద్రపురుగు: చూ, పురుగు: 4. ఇంద్రధనుస్సు: చూ, బాణము. 1-ఁ౬.

కోటీరుఁడు, సం. వి. అ. పుం. ఇంద్రుఁడు: చూ, వేలుపుతేఁడు.

కోటీవర్షము, సం. వి. అ. న: చూ, రూ-కోటివర్షము.

కోటీశము, సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-కోటిశము. ("లోష్టఘ్నః కోటీశః" అని రత్నకోశమందు ఆర్యావృత్తముచేఁ జెప్పెను గనుక దీర్ఘమధ్యమమును గలదు.)

కోటు, వా. వి. 1. ఎదుటిభాగమున పొడవునను గుండీలుతగిలించు ఒకరకము చొక్కాయి: చూ, వస్త్రము. 1-ఴ-(ఁ): 2. చీట్లాటలో గెలుపురంగు చెప్పి యాడెడు ఆట. "నా ఆట కోటు. డైమాను తురుపు. పట్లుతీయుము."

కోఁడెరు, దే. వి. దుక్క-కిఁ బోవునపుడుగాని దుక్క-యై మరలి వచ్చునపుడుగాని దుంపమీఁదుగా కాఁడికితగిలించిన నాఁగలి. పర. 5, ఆ. 28: చూ, లాంగలము.

కోట్టము, సం. వి. అ. పుం. = కోట. 1. దుర్గపురము: చూ, దేశము; 2. ఇంటిలోపలి యిల్లు: చూ, సదనము. 1.

కోట్టవి, సం. వి. ఈ స్త్రీ. గౌరి: చూ, పార్వతి. 1.

కోట్టవీపురము, సం. వి అ. న. బాణపురము: చూ, కోటివర్షము.

కోట్టారము, సం. వి. అ. పుం. 1. నీటిపల్లము: చూ, రంధ్రము. 1-ఴ; 2. భద్రముస్తెలు*: చూ, వత్సకము; 3. కూపము: చూ, సరస్సు. 1-ంఴ; 4. నలుచదరపునుయ్యి: చూ, సరస్సు. 1-ంఴ (౨); 5. తామరకొలను: చూ, సరస్సు. 1-౪; 6. చెట్టు: చూ, వృక్షము; విణ. 7. నగరసంబంధమైనది.

కోత్రము, దే. వి: చూ, రూ-కోటరము. వి, పు. 6, ఆ. 185.

కోథము, సం. వి. అ. పుం. మండలాకారమైన కుష్ఠము: చూ, పితము. 1-౪.

కోథరపుష్పి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. బొద్దిక*: చూ, వృద్ధదారకము.

కోథరము, సం. వి. అ. పుం. అంకోలము*: చూ, మహాయమళపత్రిక.

కోడంత్రము, దే. వి. రూ-కోలటికము. కళా. 7, ఆ. 89: చూ, స్నుషాత్వము.

కోడంత్రికము, దే. వి. —పై.— ఉ. రా. 4, ఆ. 206.

కోడండ్రము, దే. వి. —పై.—

కోడరికము, దే. వి. —పై.—

కోడటికము, దే. వి. (కోడలు + టికము) —పై.—

కోడలు, దే. వి (కొడుకు + ఆలు) కుమారుని భార్య. పాండు. 3, ఆ. 60: చూ, స్నుష.

కోడాడు, దే. అ. క్రి. గాసిఁబడు. భాగ. 9, స్క-ం. 483: చూ, బాధపడు.

కోడి, వై. వి. = కుక్క-టము. 1. అజ్జవాలు: చూ, పుంజు; 2. కుక్క-ట స్త్రీపురుషసామాన్యము: చూ, పుంజు.

కోడికూఁత, ద్వ. వి: చూ, క్రొక్కొ-రము.

కోడికోడి, వా. వి. నడచుచున్నచేలు నిలుచుటకు నుచ్చరించు శబ్దము. (కోడివచ్చి పొడిచిచంపునని తేలు అభిప్రాయపడి విలచునట!)

కోడిగ, దే. వి. రత్నములు ఇరువదింటిసంజ్ఞ. రూ-కోడీ: చూ, రత్నము. 1.

కోడిగము, దే. వి. 1. విలాసచేష్ట: చూ, విలాసము. 1: 2. ఎగతాళి: చూ, పరిహాసము. (రూ-కోడిగెము).

కోడిగీఁడు, దే. వి. కోడిగముచేయువాఁడు విక్ర. 7, ఆ. 124.

కోడిగెము, దే. వి: చూ, రూ-కోడిగము.

కోడిడేగ, దే. వి. ఒకవన్నెగల పందెపుకోడిపుంజు:చూ, పుంజు.

కోడిపీఁట, వై. వి. = కుక్క-టపీఠ. నొగచివర క్రింద నెత్తుగానుంచెను మోపుడుకొయ్య అను కర్షము: చూ, పంగలగుంజి.2.

కోడిపోరు, దే. వి. ప్రాణవద్ద్యూతము. ఆం. భా. ద్వి. 306: చూ, పాచిక.

కోడిబడి. దే. వి. పసివిల్లలకు చేసియిచ్చెడు లినుబండము. హంస. 1, ఆ. 105: చూ, భక్ష్యము.

కోడిబుడమలు, దె. వి. ఒకరకము బుఁమలు: చూ, ధాన్యము.

కోడియ, వై. వి. = కూట. రూ-కోడె-కోడెదూడ, గిత్త, వత్సము, మోయుటకును దున్నుటకును పనుపఁబడఁదగిన వయసుగల కోడె: చూ, వృషభము. 1. (దేశ్యపదమని శబ్దరత్నాకరము).

కోడీ, దే. వి. కోడిగ: చూ, రత్నములు. 1-ం౦-(౩).

కోడుతాఱు, దే. అ. క్రి. పండినపైరు మిక్కిలియెండు.

కోడు, వా. స. క్రి. 1. పిండిలోనగువానిఁ జేబలోచెపుగుచు తన వైపునకు అందుల మెటికలు వచ్చునట్లుచేయు; వై. వి. 2. = భట్వా. మంచపుకోడు, బల్లకోడు, పీఁటకోడు లోనగునవి. (దేశ్యపదమని శబ్దరత్నాకరము): చూ, స్తంభము. 1-ఁ; దే. వి. 3. ఊరిదరి నీటిపల్లము: చూ, రంధ్రము. 1-ం౦.

కోడుకొను, వా. స. క్రి. పిండిలోనగువానిఁ జేబలోచెరుగుచు తన వైపునకు అందుగలమెటికలు వచ్చునట్లు చేసికొను.

కోడె, దే. వి. 1. కాఁడిమరపఁదగినదూడ: చూ, రూ-కోడియ; 2. లంజెకాఁడు. కవిక. 4, ఆ. 99: చూ, విటుఁడు; విణ. 3. తరుణము. రామా. 1, ఆ. 141: చూ, పడుచుది.

కోడెకాఁడు, దే. వి. 1. రూ-కోడె. లంజెకాఁడు. రామా. 1, ఆ. 141: చూ, విటుఁడు; 2. రూ-కోడీఁడు, పిన్నవయసువాఁడు: చూ, శిశువు. 1-ఴ.

కోడెపెక్క-మువానన్న, దే. వి. గణపతి. వేం. ఆం. దే. 6: చూ, వినాయకుఁడు. 1.

కోడెత్రాఁచు, దే. వి. పురుషసర్పము: చూ, సర్పము.

కోడెదూడ, దే. వి: చూ, రూ-కోడియ.

కోడెరవుతు, ద్వ. వి. వృషభవాహనుఁడు: చూ, శివుఁడు. (రూ-కోడెరౌతు).

కోణంగి, వై. వి. 1. అంగములను వికారముగాఁ జూపి

బిచ్చమెత్తెడు దాసరి. రూ-కోణంగివాఁడు-కోణంగి. వై. 1, ఆ. 42: చూ, సాతాని; 2. హాస్యనటకుఁడు. రూ-కోణంగి వాఁడు- కోణంగి: చూ, శైలూషుఁడు.

కోణంగివాఁడు, ద్వ. వి. —వై.—

కోణపుఁడు, సం. వి. అ. పుం. నైర్ఋతి: చూ, మూలతేఁడు. (రూ-కాణపుఁడు).

కోఁము, సం. వి. అ. పుం. 1. = గొబ. ఇల్లులోనగువాని మూల: చూ, విదిక్కు; 2. = కోన. అంచు. అగ్రము: చూ, సుద. 3; 3. = కొడుపు. గంటలోనగువాని వాయించెడు కొడుపు: చూ, కొడుపు. 1; 4. లగుడము, దుడ్డుగోల: చూ, వేత్రము. 1; 5. కోణమనువాద్యము: చూ, వీణ. 1-ళం; (1-ఓఁ); (వీణాదివాద్యముల వాయించు కొడుపు); చూ, స్వరము. 2-ఱ; 6. ఆయుధధార: చూ, బాణము. 1-ంళ; 7. దున్న పోతు: చూ, మహిషము; 8. గోఁచి: చూ, బొట్టము; 9. వాద్యశాఁ: చూ, సదనము. 1; 10. భిండివాలము: చూ, బాణము. 1-ఓం.

కోణంగి, వై. వి: చూ, రూ-కోణంగి.

కోణాఖ్యుఁడు, సం. వి. అ. పుం. జముఁడు: చూ, యముఁడు.

కోణి, సం. వి. ఇ. విణ. ఈఁచుకపోయిన చేతులవాఁడు: చూ, వంరచేతులవాఁడు.

కోణుఁడు, సం. వి. అ. పుం. శని: చూ, శని.

కోదండము, సం. వి. అ. పుం. 1. విల్లు: చూ, బాణము. 1-ఐఒ; 2. నాలుగుమూరల విల్లు: చూ, బాణము. 1-ఒఓ; 3. వెదురు విల్లు: చూ, బాణము. 1-ఒఓ; పుం. 4. కనుబొమ: చూ, భ్రూవు; 5. కోదండమనుదేశము: చూ, దేశము; 6. పచ్చ పెద్ద గోరంట*: చూ, మహాసహ; అం. 7. ఆయుధములు ముప్పదిరెండింటిలో నొకటి: చూ, బాణము. 1: (చూ, ముప్పది రెండాయుధములు); 8. బాణాగ్రము పదివిధములు. అంను ప్రసిద్ధిగల బాణముయొక్క సంధాన విసర్జనాదిక్రియల కాస్పద మైన కార్ముకములలోని త్రివిధములగు చాపము - ధనుస్సు - కోదండము అను వానిలో వీటియొకటి: (చూ, కార్ముకము); దే. వి. (1)బాణురను దండించుటకై పట్టుకొని వ్రేలాడునట్లు మీఁదఁగట్టెడు త్రాడు: చూ, సూత్రము. 1.

కోదండరామములు, దే. వి. బ. ఒకరకమువడ్లు: చూ, ధాన్యము.

కోదరము, నం. వి. అ. పుం. ఉంద్ర*: చూ, వెలిచంద్ర.

కోద్ఘాటము, నం. వి. అ. న. గృహభేదము. (గృహభేదములు— క్షుద్రము, కోద్ఘాటము, పితరము): చూ, సదనము. 1.

కోద్రంగము, సం. వి. అ. పుం. అరవ: చూ, మంచె.

కోద్రవము, సం. వి. అ. పుం. కోరమూషము, ఆఱ్ఱు: చూ, ధాన్యము (స్తంబకరి. 1-ఐఒ-ంళ).

కోధము, సం. వి. అ. పుం. 1. దుష్టత్వము: చూ, శఠితము; 2. పేత్రరోగము: చూ, హ్రీషణము. 3-ళ; 3. నీఱ్ఱుకలియని చల్ల: చూ, మజ్జిగ.

కోన, వై వి. = కోణ: 1. అడవి. అచ్చ. ఆర. కాం. 49: చూ, విపినము; 2. శైలదీర్ఘకోణము: చూ, అపవ; 3. కొండల యందలి మఱుఁగుచోటు. వసు. 3, ఆ. 79; 4. మూల. సా. 3, ఆ. 232: చూ, విదిక్కు; 5. కోన. హరి. ఉ. 3, ఆ. 178: చూ, సుద. 3; 6. దేశవిశేషము. అడవియం దుండెడుపల్లె. (అని కొండఱు) ఆము. 1, ఆ, 38: చూ, దేశము; దే. వి. 7. గోసమూహము: చూ, ధేనువు.

కోనత్రిమ్మరి, ద్వ. వి. కోఁతి, వనచరము. అచ్చ. యు. కాం. 480: చూ, వానరము.

కోనమనికి, ద్వ. వి. కోఁతి, వనౌకసము. అచ్చ. కిష్కిం, కాం. 11. (ఇల్లు కోనఁజెంకి): చూ, వానరము.

కోనతేఁడు, ద్వ. వి. నైర్ఋతి: చూ, మూలతేఁడు.

కోనసీమబ్రాహ్మణులు, అం. వీరు ద్రావిడులలో నొకతెగవారు. ఈ ద్రావిడులలో కోనసీమద్రావిడులు, తుమ్మగుంటద్రావిడులు, పుచూరు ద్రావిడులు అను బ్రాహ్మణులు కలరు. వీరు మువ్వురును కృష్ణయజుర్వేదులు. ఆపస్తంబసూత్రులొక కొందఱు ఋగ్వేదులొక కొందఱునై యున్నారు. వైదికలౌకికముల యందతి సమర్థులు: చూ, బ్రాహ్మణులు.

కోనెఱు, ద్వ. వి. చుట్టును మెట్లుగల నలుచదరపుగుంట, పుష్కరిణి: చూ, సరస్సు. 1-ళ. (రూ-కోనేఱు).

కోనేఱు, —వై.—

కోపజ్ఞము, సం. వి. అ. న. బ్రహ్మచేత మొదట తెలిసికొనఁబడిన వేదము చూ, వేదము.

కోపకత్తె, మి. వా. విణ. (కోపము + కత్తె) కోపముగల (ఆఁడుది): చూ, స్త్రీ. 1-ళ.

కోపకాఁడు, మి. వా. విణ. (కోపము + కాఁడు) కోపముకల వాఁడు. కాశీ. 4, ఆ. 40: చూ, రోషణుఁడు.

కోపగించు, వై. స. క్రి. = కోపించు: చూ, రోషించు. (రూ-కోపగిల్లు).

కోపగిల్లు, వై. అ. క్రి. కోపపడు: చూ, రోషించు.

కోపన, సం. వి. అ. స్త్రీ. 1. భామిని. కోపముగల ఆఁడుది, రతిసమయమున కోపముగల ఆఁడుది (అని కొందఱు): చూ, స్త్రీ: 1-ంఒం; విణ. 2. కోపముగలది.

కోపనకము, సం. వి. అ. పుం. చోరకమను గ్రంథ్యము*: చూ, రాజార్హము. 1-ంఒ.

కోపము, సం. వి. అ. పుం. క్రోధము. కినుక: చూ, రోషము.

కోపలత, సం. వి. అ. స్త్రీ. కర్ణస్ఫోట*: చూ, బొల్లిబూసర.

కోపి, సం. విణ. 1. కోపముగలవాఁడు: చూ, రోషణుఁడు: పుం. 2. బలపారావతము: చూ, వావురము.

కోపించు, నం. న. క్రి. = కోవగించు: చూ, రోషించు.

కోపితుఁడు, సం. వి. అ. పుం. = కోపకాఁడు: చూ, రోషణుఁడు.

కోపు, దే. వి. 1. వైపు. శశాం. 4, ఆ. 142: చూ, పార్శ్వము.2; 2. రూ-కొప్పు. పింటికొన. భాగ. 1, స్కం. 468: చూ, పిఁటికొప్పు; 3. రీతి. ఉ, రా. 8, ఆ. 112: చూ, విధము. 1; 4. మద్యము. "తవరు సారాయి కోపవ." వేం. ఆం. 72: చూ, సుర. 1; 5. మద్యవిశేషము: చూ, సుర. 1; 6. అజ్ఞ: చూ, సమయము. 1; 7. చేఁపలను గుడ్రిగుచ్చునట్టి సూది:చూ, సూది; 1-ఐ;8. నిమిత్తము. య. 2, ఆ. 54: చూ, హేతువు; 8. నాట్యముతీర్పు. య. 4, ఆ. 12: చూ, నాటకము. 1; 10. అందము. రని. 1, ఆ. 36: చూ, సౌందర్యము;

11. కడ్డి: చూ, శలాక; 12. బలపము లోనగువానికడ్డి: చూ, బలపము; 13. ఆట, గొండ్లి: చూ, వ్యంజికము. 1; ఐ. 14. నతి: చూ, నమస్కారము; 15. నాట్యగతిభేదము: చూ, నాటకము. 1.

కోపుదారుఁడు, దే. వి. సరకులను పైనుండితెచ్చి అమ్మెడువాఁడు: చూ, విక్రయికుఁడు.

కోపుపరువడి, అం. 1: చూ, విసరులు; 2: చూ, పరువళ్లు. (విసరులు-పరువళ్లు ఒకటియే అని కొందఱు)

కోపువాఱు, దే. అ. క్రి. (కోపు + పాఱు) అందగించు: చూ, రమ్యమగు.

కోపోక్తి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. పరుషోక్తి: చూ, పరుషము. 2-ఁ.

కోమ, దే. వి. 1. గోపురమువలె పెరిగినపుట్టచివర. హరిశ్చ. 1, భా. 1962: చూ, కోవ; 2. ఆఁకుది. అచ్చ. ఆర, కాం. 96: చూ, స్త్రీ. 1.

కోమటి, వై. వి. = గోమతి, కార్పటిక. వేమన. 1204: చూ, వైశ్యుఁడు.

కోమటిది, వై. వి. ఆర్య: చూ, వైశ్య.

కోమటిసాక్ష్యము, వా. ఉభయవాదులకును పనికిరాని సాక్ష్యము. (వాడుక.)

కోమల, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. క్షీరిక*: చూ, పాల; 2. = కోమలి. చక్కఁదనముగల ఆఁడుది: చూ, స్త్రీ.

కోమలపాణితలే. సం. వి. అ. న. (ద్వివచనము) భాగ్యవంతుల యొక్క లక్షణము: చూ, లక్షణము. 1-33.

కోమలము. సం. వి. అ. న. 1. నీళ్లు: చూ, నీరు. 1; 2. పగడము లోని దోషము: చూ, రత్నములు. 1-ళ-(౨); 3. నిర్జల దేశము: చూ, దేశము; 4. శివునిచేతిజింక: చూ, హరిణము. 1-౧౪; 5. వసంతఋతువు: చూ, మాసద్వయము; విణ. 6. మృదువు: చూ, సాంద్రము. 3.

కోమలవల్లిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. బదనిక*: చూ, వదనిక.

కోమలి, వై. వి. 1. = కోమలా. ఆఁడుది: చూ, స్త్రీ; 2. = కోమలా. చక్కఁదనముగల ఆఁడుది: చూ. స్త్రీ. 1-౨౪ం.

కోమలికము, వై. వి. = కోమల. చక్కఁదనము. రా. ఆర. కాం. 1, ఆ 148: చూ, సౌందర్యము.

కోమలుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. కామికుఁడు: చూ, వలపు కాఁడు; 2. గొల్లవాఁడు: చూ, మహాభాగ్యుఁడు.

కోమాసిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. జాలిక: చూ, వల 1.

కోయ, దే. వి. ఒకజాతిబోయ: చూ, వ్యాధుఁడు. 1.

కోయవాఁడు, దే. వి: చూ, కోయ.

కోయష్టికము, సం. వి. అ. పుం. చీఁకుఁగొక్కెర: చూ, బకము.

కోయిల, వై. వి. 1. = కోకిలము. రూ-కోవెల. హరి. పూ. 8. ఆ. 35: చూ, పికము; దే: వి. 2. రూ-కోవెల. వర్తుల దర్శదేవాలయము: చూ, వేలుపుఁబెంకి; 3. ఒకానొక దివ్య స్థలము, కాశీ. 5. ఆ. 288. చూ, వేలుపుఁబెంకి.

కోయిలతెగదణి, దే. వి. మరుఁడు. వేం. ఆం. 8: చూ, మన్మథుఁడు.

కోయు, దే. స. క్రి. 1. తీఁగెలు లోనగువాని ఛేదించు; చూ, లవించు 2. పువ్వులు లోనగువాని గిల్లు: చూ, చిదుము. 1.

కోయుతోఁటకూర: దే. వి. కోపినకొలఁదిని పెరిగెడు కొయ్యగూర (కొయ్యతోఁటకూర-కోయుతోఁటకూర అని కొందరు) చూ, మారిషము.

కోర, దే. వి. 1. కల్లుతాగెడు గిన్నె, చషకము లక్ష్మీ 3. ఆ. 94:చూ, సుర. 2; (చూ, పాత్రము. 6-ళ); 2. గిన్నె. వి, పు. 7. ఆ. 386; చూ, పాత్రము. 6: ౧౫; 3. కంచము, భోజన పాత్రము, తట స్వా. 5. ఆ. 96: చూ, పాత్రము. 6: విణ. 4. పెద్ద. "కోరమీసము-మ్రిచ్చుగోర.": చూ, విపులము.

కోరంగము, సం. వి. అ. పుం. ఉసిరిక*: చూ, శ్రీఫలి. 1.

కోరంగి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. చిల్లేలకి*: చూ, పత్రల: 2. పిప్పలితీఁగె*: చూ, పిప్పలి. 1; 3. కురంగేశ్వరుని దివ్య స్థలము: తూ॥ గో॥జిల్లాలోనిది. చూ, భూమి. 1;4 ఒకానొక యింటిపేరు.

కోరఁబడిన. వా. విణ. వాంఛితమగు.

కోరకము, సం. వి. అ. పుం, న. 1 రూ కొరకము. ముకుళము. చూ, మొగ్గ. 1; 2. అరవిరి మొగ్గ: చూ, మొగ్గ 2; 3: తామరతూఁడు: చూ, సహస్రపత్రము. 1-ఁ; 4 రూ-కోలకము తక్కోలము*: చూ, వైజయంతి; 5. చొరమను సుగంధద్రవ్యము*: చూ, రాజార్హము; 1-౧౩; పుం. 6. ఎముకకీలు, సంధి: చూ, శల్యము. 1-౭.

కోరకొండె, దే. వి. బి. లు లోనగువారికి ముఖపార్శ్వమునకు వేవెడు కొండె, కోరసిగ: చూ, ముఖి. 3.

కోరగించు, వై. అ. క్రి. 1. మొకళించు. స్వా. 3, ఆ 78: చూ, క్రుక్కు-. 8; 2 = కోరకఃకరించు. విక్ర. 4, ఆ. 31: చూ, మొలకెత్తు.

కోరడి, దే. వి. ఆవరణగావేసిన పొడిమట్టిగోడ, కరగోడ: చూ, ప్రాచీనము. 1.

కోరదూషము, సం. వి. అ. పుం. బ. ఆళ్లు: చూ, ధాన్యము.

కోరము, వా. వి. 1: చూ, రూ-కోఱము; స. క్రి. 2 కోరుధాతువునకు వ్యతిరేక రూపము (అసగము.)

కోరవాయి, ద్వ. వి. కోష్ఠశీర్షస్థమగు వాయువు. ఆం. భా. ద్వి. మ. 125: చూ, వాయువు. 1-౧౯.

కోరవోవు, దే. అ. క్రి. (కోర + పోవు) కొంకరలుపోవు. విక్ర. 1, ఆ. 200: చూ, వంకర పోవు.

కోరసిగ, ద్వ. వి: చూ, కోరకొండె. రామా. 2, ఆ. 110.

కోరా, దే. విణ. కారికము, అనాహతము: చూ, వస్త్రము 1 ౩. (కోరామల్లా- కోరాసైను అని వాడుక.)

కోరాడు, దే. స. క్రి. (కోరి + ఆడు) 1. కోరు. ఏనఁగు లోనగునవి కొమ్ములతో నేలఁబొడిచి దుమ్మెత్తి పైకిఁ జల్లు. ఆము. 4. ఆ. 153; ఉ, హరి. 6, ఆ 9: చూ, నంకు; 2. కోరు, పందిమూతితో నేలకెల్లగించు: చూ, బుడ్డగించు; 3. కోరుదుమ్ము లోనగువాని నెత్తి పైకిఁజల్లు. రామా. 1. ఆ. 206; చూ, క్రోడాడు; 4. కోరు, క్షతిచేయు: చూ, నెలగు.

కోరాబంగారు, దే. వి. మట్టపుబంగారు: చూ, లోహము. 1.

కోరామల్లా, వా. వి: చూ, కోరా.

కోరాము, వా. వి: చూ, కోఱము. 1. (రూ- కోఱాము)

కోరింద, దే. వి. రూ-కోరెంద. 1. లక్క-గలిగెడి యొకానొక తీఁగె, అదార్వి, జతూక*: చూ, ముచపత్ర; 2. కోరిందపొద.

కోరిందపూసలు, దే. వి. ఆటవికులు ధరించు గాజుపూసలు.

కోరిక, దే. వి. 1. ఇచ్ఛ: చూ, వాంఛ; 2 కోరుట. భార. శాం 6, ఆ. 284: చూ, వాంఛ; 1-ఁ; 3. దేవతాదులవలన పొందఁ బడిన కోరిక: చూ, వరము. 3; విణ. 4. అభీష్టము. ఉ. రా. 7 ఆ. 121: చూ, వాంఛ. 1-33.

కోరికలీరికలెత్తుట, జా. కోరిక లభివృద్ధి నొందుట "ఉపవాసాయాసంబులచే స్రుక్కుచుఁ గోరిక లీరికలెత్త బిడ్డలంగని." (ధర్మజిరాజసూయము)

కోరికలుడుగుట, అం: చూ, నియమములు.

కోరికి, దే. వి. రూ-కోర్కి - కోరిక. భార. ద్రో. 1. ఆ, 1092: చూ, వాంఛ.

కోరికె, దే. వి. —పై.— (రూ- కోర్కె- కోరికి —కోర్కి - కోరిక.)

కోరు, వై. వి. 1. = కారఁ. ధనేతర వస్తురూపమైన కప్పము. రామా. 8, ఆ. 38: చూ, సిస్తు. 1; 2. బందకము: చూ, తాకట్టు; స. క్రి. 3. ఇచ్ఛించు: చూ, వాంఛించు; 4: చూ, కోరాడు (1-2-3-4 అర్థములు.)

కోరుట, అం. 1: చూ, దశావస్థలు; క్రి. 2. అడుగుట.

కోరుటు, వా. వి: చూ, కోర్టు.

కోరువాఁడు, ద్వ. వి. ఆశంసిత. ప్రియవస్తువును కోరువాఁడ: చూ, వాంఛితుఁడు.

కోర్కి, దే. విఁ చూ, రూ-కోరికి.

కోర్టు, అం. వి. న్యాయసభ, కోరుటు.

కోఅ, వై. వి. = ఖము. 1. పందికోర: చూ, పల్లు. 1; 2. పాము కోఅ: చూ, పల్లు. 1; 3. కోఅపల్లు, దంష్ట్రి హరి. పూ. 4. ఆ. 143: చూ, పల్లు. 1.

కోఅడము, దే. వి. 1. అపహాస్యము. నిర్వ. 5, ఆ. 77: చూ, పరిహాసము; బ. 2. అపహాస్య వచనము. నిర్వ. 3, ఆ 99: చూ, వ్యాఖ్యాతము. 2; 3. బాధ: చూ, శోకము.

కోఅము, వా. వి. కొబ్బెరకోరెడు పసిముట్టు (రూ - కోరము - కోరాము-కోఱాము.)

కోఱాము, వా. వి.—పై.—

కోరుఉపాఅ, వా. వి. అవదారణ విశేషము; చూ, ముద్గరము (రూ-గోఁకుడుపాఅ-దోఁకుడుపాఅ-దోఁకుడుఁబాఱ.)

కోల, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. చవ్యమను గ్రంథ్యము*: చూ, రాజార్హము; 1-౧౧; 2. పిప్పలితీఁగె*: చూ, పిప్పలి. 1; 3. బదరి*: చూ, రేఁగు; దే. వి. (1) మగగుఱి: చూ, శిశ్నము; (2) శరము. హరి. ఉ. 4, ఆ. 155: చూ, బాణము. 1, ౧౫-(౧) (3) వంటకట్టె భార విరా. 1. ఆ. 211: చూ, వంటచెఱకు; (4) దండము. భార. అశ్వ. 3, ఆ 105: చూ, వేత్రము. 1; బ. (5) ఉత్సవాదులలో దేవుని కిఱుప్రక్కలను వెలిగింపఁబడు దీపములు; (కోలసంబరము); విశే. (6) కోలన, దీర్ఘము; "కోలనిమ్మ"మొ: చూ, నోగ. 2.

కోలంబకము, సం. వి. అ. పుం. వీణెయొక్క సర్వాంగము: చూ, వీణ. 1-౬౫.

కోలక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ఱేడుగు*, దాని ఫలము (అని కొందఱు): చూ, మహాయమళపత్రక.

కోలకంఠుఁడు, సం. వి. అ. పుం. వెన్నుఁడు: చూ, విష్ణువు 1.

కోలకందము, సం. వి. అ. పుం. మహాకందము*: చూ, వెల్లుల్లి

కోలకము, సం. వి. అ. న. 1. తక్కోలము*: చూ, వైజయంతి 2. మరీచము: చూ, మిరియము; 3. ఇనుప గొలుసుతో కుట్టిన కుళ్ళాయి: చూ, వస్త్రము; 1-ఓ-(ఙ); 4. పుట్ట: చూ, వల్మీకము; 5. ఱేడుగు*: చూ, మహాయమళపత్రక: 6. బహువారము*: చూ, శ్లేష్మాతకము.

కోలకర్కటిక, సం. వి ఆ. స్త్రీ: చూ, మధుఖర్జూరిక*.

కోలక్రోఁతులు, దే. వి. బ. కోఁతికొమ్మచ్చియను ఒకానొక బాలక్రీడ: చూ, బాలక్రీడ.

కోలగగ్గెర, దే. వి. కాళ్లకు దారమును పెనఁచి యెద్దులను మూటకట్టుగా కట్టెకు కట్టు. ఆము. 6, ఆ. 27.

కోలచర్చితము, అం: చూ, దంతక్షతములు.

కోలచర్వితము, అం.—పై.—. (కోలదర్వితము అనికొందఱు)

కోలజెముడు, దే. వి. యామళకంటకము*: చూ, స్నుహి.

కోలజొన్న, దే. వి: చూ, ఔద్దాలము.

కోలదబ్బ, దే. వి. ఒకరకము దబ్బ*: చూ, శర్కరాకము. 1-ఙ.

కోలదళము, సం. వి. అ. పుం. నలియనెఱు గంధ ద్రవ్యము*: చూ, రాజార్హము. 1-ఠ. (1-౩౩). (రేఁగాకుపేరుగలది)

కోలదివియ, ద్వ. వి. వెలుతురుకట్టెల దివటీ. భార. విరా. 3, ఆ. 4: (రూ-కోలదివ్వె.): చూ, స్నేహాళము. 1-౬.

కోలన, వా. విణ. దీర్ఘము: చూ, సోగ. 2.

కోలనాసిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. బంకిణి*: చూ, రంభ. 2.

కోలనిమ్మ, దే. వి. పొడవునిమ్మ*: చూ, నిమ్మ.

కోలపాల, దే. వి. అర్క-పుష్పిక*: చూ, సుమంగళ. 1-ళ.

కోఁపుచ్ఛము, సం. వి. అ. న. రాపులుఁగు: చూ, రాబందు.

కోలపొన్న, దే. వి. అంఘ్రిపర్ణి*: చూ, పృశ్నిపర్ణి.

కోలఫల, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. కొమ్మనగొట్టెపిండి*: చూ, పూతిక.

కోలము, సం. వి. ఆ. న. 1. రేఁగుపండు: చూ, రేఁగు; పుం. 2. పంది: చూ, సూకరము; 3. తెప్ప: చూ, హోడము; 4. ఒడి: చూ, వస్త్రము; 5. ఉత్సంగము: చూ, క్రోడము; 6. కౌఁగిలి: చూ, నిర్శ్లేషము: 7. తలపుట్టె: చూ, శల్యము 1;-౭; 8. నఖముచిప్ప: చూ, నఖము; దే. వి. (1) వేషము. ఆము. 4, ఆ. 98: చూ, వేసము.

కోలమూలము, సం. వి. అ. న. పిప్పలిమూలము*: చూ, పివ్వలి. 1.

కోలమెఱుఁగు, దే. వి. ఐరావతి, విలువుమెఱుఁగు. హరి. పూ. 7, ఆ. 160: చూ, విద్యుత్తు 1.

కోలలవారు, దే. వి. బ. వేత్రధరులు. ఉ. హరి. 3, ఆ. 27.

కోలవల్లి, సం, వి. ఈ. స్త్రీ. 1. గజపిప్పలి*: చూ, పిప్పలి. 1; 2. చవ్యమను గ్రంథ్యము *: చూ, రాజార్హము. 1-౧౧. (రూ-కోలవల్లిక.)

కోలవల్లిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. చవ్యమను గ్రంథ్యము *: చూ, రాజాహ్వము. 1-౧౧. (రూ-కోలవల్లి.)

కోలవస, ద్వ. వి. జటిల*: చూ, మాంసి. 1.

కోలాంచము, సం. వి అ. పుం. కోలాంచమను దేశము: చూ, దేశము.

కోలాట, వా. వి. రూ-కోలాటము: చూ, వ్యంజికము. 1.

కోలాటకమ్మ, దే. వి. ఒకరకము కమ్మ. కళా. 7, ఆ. 66: చూ, భూషణము. 2.

కోలాటము, దే. వి. (కోల + ఆట) చేతులఁ గోలలుంచుకొని యాడెడియాట: చూ, కోలాట: (చూ, ఉద్ధతము.)

కోలాహలము, సం. వి. అ. పుం. 1. కలకలము: చూ, స్వరము. 2—౪- (౨౩); 2. ఒకానొక కొండ: చూ, పర్వతము; అం. 3: చూ, రాగాంగములు; 4: చూ, టక్క-జ భాషలు: (చూ, భాష. 1.)

కోలి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. బదరి*: చూ, రేఁగు; 2. గంగ రేఁగు*: చూ, లికుచము; 3: చూ, గృధ్రనఖి; 4: చూ, కపికోలి*.

కోలు, దే. వి. 1. కొల్ల. భార. భీష్మ. 3, ఆ. 280: చూ, తలపాటు. 2; 2. అనుప్రయుక్తమైన కొనుధాతువునకు భావార్థక రూపము. "ఇచ్చుకోలు-పుచ్చుకోలు" మొ; విణ. 3. పెద్ద. "కోలుపులి-కోలుమొసలి-కోలుమూఁపులు" మొ: చూ, పొడవు. 2; క్రి. విణ. 4. మిక్కిలి. "కోలుమసఁగు": చూ, హెచ్చు. 2.

కోలుకాఁడు, దే. వి 1. నియమించెడి యధికారి. పంచ. నా. 1, ఆ. 254: చూ, స్వామి ౩.౩; 2. కావలివాఁడు: చూ, రక్షకుఁడు; 3. సుంకరి క్రిందివంటు: చూ, సేవకుఁడు.

కోలుకొను, దే. అ. క్రి. రూ-కోల్కొను. 1. ఉత్సహించు: చూ, యత్నించు; 2. తేఱుకొను: చూ, తెక్కొను; 3: చూ, వర్ధిల్లు.

కోలుతల, దే. వి. రూ-కోల్తల. ఎదుటనిలిచి యుద్ధముచేయుట: చూ, యుద్ధము; 2. (యుద్ధ) సన్నాహము: చూ, యుద్ధము; 3. ఉత్సాహము: చూ, యత్నము.

కోలుపడు, ద్వ. అ. క్రి. రూ-కోల్పడు. 1. చెడు: చూ, నశించు; 2. అగపడు: చూ, ప్రత్యక్షమగు; స. క్రి. 3. పోఁగొట్టుకొను: చూ, భంగించు. (ప్రే-కోలుపఱుచు.)

కోలుపాటు, ద్వ. వి. రూ-కోల్పాటు. 1. చేటు: చూ, హాని. 2; 2. పోఁగొట్టుకొనుట: (రూ-కోల్పాటు-కోలుపోక-కోల్పోక.)

కోలుపోక, దే. వి. రూ-కోల్పోక. పోఁగొట్టుకొనుట. భార. ద్రో. 3, ఆ. 13: రూ-కోలుపాటు-కోల్పాటు.

కోలుపోవు, దే. అ. క్రి. 1. 1. చెడు. భార. విరా. 2, ఆ. 262: చూ, నశించు; స. క్రి. 2. పోఁగొట్టుకొను; మార్క. 6, ఆ. 11: చూ, భంగించు. (ప్రే. కోలుపుచ్చు.)

కోలె. దే. వి. 1. వెన్నుకోవినకాఁడ. భార. ఆది. 8, ఆ. 118; ద్ర. 2: చూ, రూ-కొలె. భార. విరా. 1, ఆ. 74.

కోలెంతము. సం. వి. అ. పుం. గాడిదె: చూ, రాసభము.

కోలెముక, దే. వి. (కోల + ఎముక.) రూ-కోలెమ్ము. కశేరుక: చూ, శల్యము. 1.

కోలెమ్ము, —పై.— (కోలెమ్ముక).

కోలెమ్ముక, —పై.—

కోల్కొను, దే అ. క్రి: చూ,రూ-కోలుకొను.(ఉత్సహించు-భార. ఉద్యో. 4, ఆ. 90; తేఱుకొను. జై. 7, ఆ. 19; వర్ధిలు. పాండు. 4, ఆ. 19.)

కోల్తల, దే. వి: చూ, రూ-కోలుతల. (ఎదుట నిలిచి యుద్ధము చేయుట. భార. శల్య. 1, ఆ. 337; యుద్ధసన్నాహము. భార. విరా. 3, ఆ. 183; అచ్చ. యు, కాం. 237.)

కోల్పడు, ద్వ. అ. క్రి: చూ, రూ-కోలుపడు. (చెడు భార. కర్ణ. 3, ఆ. 24; అగపడు. హరి. పూ. 8, ఆ. 103; పోఁగొట్టుకొను, భార. ఆర. 3, ఆ. 325; భార. ఉద్యో. 2, ఆ. 162.)

కోల్పాటు, ద్వ. వి: చూ, రూ-కోలుపాటు. (చేటు-భార. కర్ణ. 3,ఆ. 275; పోఁగొట్టుకొనుట. రా. ఆర. కాం. 1, ఆ. 21.)

కోల్పులి, దే. వి. పులి: చూ, శార్దూలము. 1.

కోల్పోక, దే. వి: చూ, రూ-కోలుపోక.

కోల్య, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, పిప్పలి. 1*.

కోవ, దే. వి. 1. బిడ్డలకు గొంతునంఁ గలిగెడి వ్యాధి: చూ, రోగము. 1; 2. పుట్టచివర: చూ, కోమ. 1; వా. 3. ముత్యాల కోవ, హారములో నొకభాగము. (అని కొందఱు); 4. వంశానుక్రమము.

కోవరము, దే. వి. శత్రువులెల్లివచ్చుటను దెలిసికొనుటకైయు చుకావలి. రూ-కోవురము: చూ, రక్షణము.

కోవా, వా. వి. పంచదార కలిపిన పాలముద్ద: చూ, భక్ష్యము, (కోవాబిళ్ళలు-దూధ్ పేడా ఆనియు వాడుక.)

కోవి. వా. వి. 1. సస్యాదినాశము. రూ-క్రోవి-క్రోల-క్రోలు: చూ, నాశము. 5: చూ, లాడము.

కోవిదారము, సం. వి. అ. పుం. కాంచనము*: చూ, యుగపత్రకము.

కోవిదుఁడు, సం. వి. అ. పుం. చదువరి: చూ, విద్వాంసుఁడు.

కోవు, దే. వి. ఆర్పునందగు ధ్వన్యమకరణము. కాళ. 2, ఆ. 35: చూ, హూహూ.

కోవురము, దే. వి: చూ, రూ-కోవరము. స్వా. 3, ఆ. 54.

కోవెల: చూ, రూ-కోగెల-కోయిల. (గుడి:— ఉ, రా. 7, ఆ. 26; కోకిలము; య. 2, ఆ. 49.)

కోశకారము, సం. వి. అ. పుం. ఒకరకము చెఱకు*: చూ, సుకుమారము. 1-౭; 2. కొబ్బరి*: చూ, నారికేళము; 3. కన్ను: చూ, లోచనము 1; 4. నమ్మదుంప*: చూ, సుపుష్పము; 5. వట్టుపురుగు: చూ. పురుగు.

కోశదివ్యము, అం: చూ, దివ్యములు. (దివ్యప్రమాణభేదమునకు పేరు. 'దివ్యయోఃʼ అనుదానికి 'దీవ్యయోఃʼ అని పఠించి ప్రకాశించువానికిని పేరు అని కొందఱు.)

కోశఫల, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. రాజకోశాతకి*: చూ, బీఱ. 2; 2. ములుదోస*: చూ, దోస; 3. తక్కోలపుపండు: చూ, వైజయంతి.

కోశఫలము, సం. వి అ. న. 1. తక్కోలము*: చూ, వైజయంతి; 2. తక్కోలపుపండు: చూ, వైజయంతి.

కోశము. సం. వి. అ. పుం, న. రూ-కోషము. 1. కత్తియొఱ: చూ, నిచోళము; 2. గ్రుడ్డు: చూ, పేశీకోశము; 3. పెసలలోనగువాని పైపొట్టు: చూ, బరడు; 4. జాజికాయబరడు: చూ, బరడు; (పైపెంకు కండకాయలన్నియు నిందుఁజేరును. ఉదా:— మారేడు - వెలగ - ఆనఱ మొ.); 5. బొక్కసము. "కోశాగారము": చూ, పంటసాల; 6. పొత్తము, పొత్తముల గుంపు, నిఘంటువు (అవి కొందఱు) "కోశవానాచార్యః": చూ, పుస్తకము; 7. శాస్త్రము: చూ, శాస్త్రములు; 8 కరఁగిపోనిన వెండి బంగారమునఁ ముద్ద: చూ, లోహము. 1; 9. దేహము: చూ, శరీరము; 10. సొగసు: చూ, సౌందర్యము; 11. యోని లోపలితావు: చూ, భగము. 12; 12. వట్ట: చూ, వృషణము; 13. మగగుఱి: చూ, శిశ్నము; 14. పూమొగ్గ: చూ, మొగ్గ.1;15. ఇల్లు: చూ, సదనము. 1; 16. జాతిఫలము: చూ, జాజికాయ; 17. కడుపు: చూ, భ్రూణము. 1; 18. చషకము: చూ, పాత్రము. 6; 19. యోని: చూ, భగము. 12; వుం. 20. నెమిలితోఁకమొదలు: 21. కడుపునకు నడిమిభాగము; అం. 22: చూ, సప్తాంగములు: (చూ, అంగము. 9.) (ఇందు కొన్ని పుంలింగములనియు, కొన్ని నపుంసకలింగములఁయు, కొన్ని పుం, న. లింగములనియు భిన్నాభిప్రాయములు కానఁబడుచున్నవి.)

కోశములు, అం. తత్త్వవిషయమున పంచకోశములు:— అన్నమయము, ప్రాణమయము, మనోమయము, విజ్ఞానమయము, ఆనందమయము (5).

కోశలము, సం వి. అ. పుం. రూ-కోసలము. అయోధ్యాపట్టణము: చూ, దేశము.

కోశవానాచార్యః, న్యా. గ్రంథసముదాయము గలవాఁడే యాచార్యుఁడు. అనఁగాఁ బామరులు గ్రంథసముదాయమును జూచియాతఁడు వీనినవ్వింటినిఁ జదివినవాఁడనియు, మహావిద్వాంసుఁడనియును భావింతురు.

కోశాంగము, సం. వి. అ. న. ఇత్కటము: చూ, ఖరచ్ఛదము.

కోశాతకి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. ఆవడ*: చూ, బీఅ. 2; 2. ఉత్తరేను*: చూ, శైఖరికము; 3. పటోలిక*: చూ, పొట్ల; 4. బదరి*: చూ, రేఁగు; 5. బడబాగ్ని: చూ, వహ్ని. 1-ఎ-ఆ.

కోశాత్పలము. సం. వి. అ. పుం. స్థానేయమను గ్రంథ్యము*: చూ, రాజార్హము.

కోశామ్రము, సం. వి. అ. పుం. కొండమామిడి, తుమ్మెద మామిడి (అవి కొందఱు)*: చూ, మామిడి.

కోశి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. రూ-కోషి. మీఁగాలు సగము కప్పియుండు ఇనుపపాదరక్షి: చూ, సమ్మశిగలు. 1-ఈ.

కోశిక, సం. వి. అ. స్త్రీ. 1. మల్లెతీఁగె*: చూ, హసంతి. 2; 2. బిచ్చగావిగిన్నె: చూ, పాత్రము. 6. (రూ-కోషిక.)

కోశిల, సం. వి. అ. స్త్రీ. ముద్గపర్ణి*: చూ, పెసర.

కోశోపమఫలము, సం వి. అ. న. రేల*: చూ, తేఁ.

కోషకము, సం. వి. అ. పుం. 1. గ్రుడ్డు: చూ, పేశీకోశము. 2. వట్టు: చూ, వృషణము.

కోషకారము, సం. వి. అ. పుం. 1. చెఱకు*: చూ, నుకుమారము. 1-ఈ; 2. ఒకరకము చెఱకు*: చూ, నుకుమారము. 1-ఆ; (1-ఆ-ఁ.) 3. ఒకరకము కీటకము: చూ, పురుగు.

కోషచంచువు, సం. వి. ఉ. పుం. బెగ్గురు: చూ, సారసము.

కోషఫల, సం. వి. అ. స్త్రీ. పీతఘోష*: చూ, మృదుద్రుమము.

కోషఫలము, సం. వి. అ. న: చూ, రూ-కోశఫలము.

కోషము, సం. వి. అ. పుం. న: చూ, రూ-కోశము.

కోషల, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. అయోధ్యాపట్టణము: చూ, కోశలము.

కోషశాయిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. చురిక: చూ, రిష్టి. 2.

కోషాతకము, సం. వి. అ. పుం. కేశము: చూ, వెండ్రుక. 1.

కోషాతకి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. బదరి*: చూ, రేఁగు.

కోషి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, రూ-కోశి.

కోషిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, రూ-కోశిక.

కోష్టు, వై. వి. = కుష్ఠ. చెంగల్వకోష్టు*: చూ, పారిభావ్యము.

కోష్టిక్రి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. రూ-కోక్రిష్టిక్రి. ఆఁడువఱక: చూ, సృగాలము; 2. నల్ల నేల గుమ్ముడు*: చూ, సర్వతోభద్ర. 1-ఎ; 3. నీటిపిప్పలి*: చూ, పిప్పలి. 1.

కోష్ఠము, సం. వి. అ. పుం. 1. లోకడుపు: చూ, భ్రూణము. 1; 2. సామగ్రులుంచెడుకొట్టు: చూ, పంటసాల; 3. ఇంటిలోపలి యిల్లు: చూ, సదనము. 1; 4. గాదె: చూ,పంటసాల; విణ. 5. తనకు సంబంధించినది: చూ, స్వకీయము.

కోష్ణజలము, సం. వి. అ. న. 1. అత్తెసరు: చూ, సాదము. (1) ఱం: (చూ, సలిలము. 1-ఆ-(ఁ); 2. ఇంచుక వేఁడి నీరు: చూ, సలిలము 1-ఆ.

కోష్ణము, సం. వి. అ. న. 1. ఇంచుకవేఁడి: చూ, మందోష్ణము: (చూ, వేఁడిమి.); విణ. 2. ఇంచుక వేఁడిమికలది: చూ, మందోష్ణము: (చూ, వేఁడిమి.)

కోసము, వా. అవ్య. నిమిత్తమును దెలుపునది, కొఱకు. "దాని కోసము-వానికోసము."

కోసల, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. కోసలపురి: చూ, దేశము.

కోసలనాటిబ్రాహ్మణులు, అం: చూ, రూ-కౌసలనాటిబ్రాహ్మణులు.

కోసలము, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, దేశము; 2. అగ్ని: చూ, వహ్ని.

కోసలాత్మజ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. కౌసల్యాదేవి, దశరథుని పెద్ద భార్య, శ్రీరామునితల్లి: కౌశల్య-రూ-కౌసల్య.

కోసలేయులు, వా. వి. బ: చూ, కోసలనాటి బ్రాహ్మణులు. (కౌసలేయులు).

కోసలోత్తర, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. కోసలోత్తరదేశ స్త్రీ: చూ, స్త్రీ. 1-ఇ.

కోసు, వై. వి. = క్రోశః. రెండువేల విండ్ల పట్టు కొలఁది: చూ, పరువు. 2.

కోసుగడ్డ, వా. వి. శరీరమంతను భుజ్రవఅచు దుంప.

కోస్తా, వా. వి. సముద్రతీరప్రాంత ప్రదేశము.

కోహకము, సం. వి. అ. పుం. దేహమణంచుకొన్న పిల్లి: చూ, మార్జాలము.

కోహటకుఁడు, సం. వి. అ. పుం. దొమ్మరవాఁడు: చూ, వంశనర్తి.

కోహటికుఁడు. సం. వి. అ. పుం.—పై —

కోహళము, సం. వి. అ. పుం. 1. బాకా, కాహళమను వాద్యము: చూ, వీణ. 1-౩౬; 2. బజాఱుమూట: చూ, వ్యాఖ్యాతము. 2; 3. మద్యభేదము: చూ, సుర. 2..౧౬.

కోహళీయము, అం: చూ, భరతశాస్త్రగ్రంథములు.

కోహళుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. నాట్యశాస్త్ర ప్రవర్తకుఁడైన కోహళుఁడను మునిః చూ, ముని 1; అం. 2: చూ. శాస్త్ర ప్రవర్తకులు.

కోహో, దే. వి. పరిహాసమునంఁగు ధ్వన్యనుకరణము. ఆము. 4, ఆ. 35: చూ, హూహూ.

కోళె, దే. విణ. 1. ఆశ్చర్యమునొందినవాఁడు. అం, భా. తృ. వి. 9: చూ. విలఖుఁడు; 2. పిటికి; చూ, వెఱపరి.

కోళెతనము, దే. వి. భయశీలత్వము: చూ. వెఱపు.

క్రా

క్రా. దే. వి. వృత్తియందు కౌనుశబ్దమునకు మీఁది వర్ణము లోపింపఁగా మిగిలినరూపము. "కౌఁవీఁగ" మొ: చూ, రూ-కవును.

కౌంకము, సం. వి. అ. వుం. కాంకమను దేశము: చూ, దేశము.

కౌంకిణము, సం. వి. అ. పుం. రూ- కొంకణము: చూ, దేశము.

కౌంచము, సం. వి. అ. పుం. క్రౌంచపర్వతము: చూ, పర్వతము.

కౌండపాయనము, అం: చూ, రహీనతానములు: (చూ, కూట తానములు, తానములు, గవామయము.)

కౌండిన్యము, సం. వి. అ. పుం. 1. పెద్దతుమ్మి*: చూ,తుమికి. 2: చూ, కల్పసూత్రములు.

కౌండిన్యస, అం. ప్రవరం. వశిష్ఠ (వాశిష్ఠ) మైత్రావరుణ, కౌండిన్యఃచూ, గోత్రము: (చూ, ప్రవరము.)

కౌండిన్యుఁడు, సం. వి. అ. పుం. విష్ణుగుప్తుఁడు, కౌండిన్యుఁడను ఋషి: చూ, ముని. 1.

కౌంతి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. రేణుకయను గంధద్రవ్యము*: చూ. రాజార్హము. 1-౩౨.

కౌంతికుఁడు, సం. విణ. ఈఁడెకొఁడు: చూ, ప్రాసికుఁడు.

కౌంతేయము, సం. వి. అ. పుం ఏఱుమద్ది*. చూ, మద్ది.

కౌఁగిలి, వై. వి. 1 = రూ-కవుఁగిలి. చూ, సంశ్లేషము; అం. 2: చూ, కళలు. 3: (చూ; గళస్వనము.)

కౌఁగిలించు, వై. స. క్రి: రూ-కవుఁగిలించు: చూ, సంశ్లేషించు.

కౌఁగిలింత, వై. వి: చూ, రూ-కవుఁగిలింత.

కౌఁగిలింపు, వై. వి: చూ, రూ-కవుఁగిలింపు.

కౌఁజు, వై. వి. = కపింజలః. రని. 1, ఆ. 115: రూ-కంజు-కముఁజు-కయిజు-కవుఁజు-కైజు-కయిదు-కైదు; (సం.ప.):-కపింజలము. కలానువాది- రూ-కాలానునాది.

కౌకృత్యము, సం. వి. అ. న. 1. అకార్యముచేయుట; 2. పశ్చాత్తాపపడుట: చూ, పశ్చాత్తాపము.

కౌక్కుటకందలము, సం. వి. అ. పుం. కొండచిలువ: చూ, సర్పము. 1-౪-(౨౦).

కౌక్కుటికుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. కపటముకలవాఁడు: చూ, కపటి; 2. చేరువ చూచుచుఁ బోయెడివాఁడు.

కౌక్షింభర్యము, సం. వి. అ. న. పొట్టపోసికొనువానితనము.

కౌక్షేయకము, సం. వి. అ. పుం. కత్తి: చూ, ఋష్టి. 2.

కౌచు, దే. వి: చూ, రూ-కవుచు.

కౌటకుఁడు, సం. వి. అ. పుం. మృగపక్ష్యాదులనుజంపి వికృయించి జీవించువాఁడు: చూ, వైతంసికుఁడు.

కౌఠజము, సం. వి. అ. పుం. కొడిసె*: చూ, వత్సకము.

కౌటతక్షుఁడు, సం. వి. అ. పుం. స్వతంత్రముగా పనిచేయు వడ్లంగి: చూ, స్వర్ణకారుఁడు.

కౌటిలికుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. అగసారె: చూ, స్వర్ణకారుఁడు. 2. దుష్టుఁడు: చూ, వ్యాధుఁడు. 2.

కౌటిల్యము, సం. వి. అ. న. వంకరతనము (రూ-కుటిలము.)

కౌటిల్యుఁడు, సం. వి. అ. పుం. వాత్స్యాయనముని: చూ, సన్న్యాసి. 1.

కౌడు, వై. వి. 1. = కపటము: చూ, వ్యాజము. 1; 2. మోసము: చూ, వంచన. (రూ-కపుడు)

కౌణపదంతుఁడు. సం. వి. అ. పుం. భీష్ముఁడు: చూ, శాంతనవుఁడు.

కౌణపుఁడు, సం. వి. అ. పుం. నైరృతుఁడు: చూ, మూఁతేఁడు.

కౌతుకము, సం. వి. అ. న. 1. తమి, తహతహ, అనుభవింపని కోరిక యందలి యాశ: చూ, వాంఛ; 1-౩౬; 2. కోరిక: చూ, వాంఛ; 3. పెండ్లియందు చేతఁగట్టుకొనెడు తోరము: చూ, వ్రతసూత్రము; 4. ఉత్సవము: చూ. పండుగ. 2; 5. స్త్రీపురుషులపరిహాసము: చూ, పరిహాసము; 6. పైపైపచ్చిన మేలు: చూ, శుభము. 1; 7. ఆనందము: చూ, సంతోషము; 8. పాట లోనగు సుఖము: చూ, సంతోషము; 9. పెండ్లి: చూ. వివాహము; 10. దేవేంద్రునితేరు: చూ, శకటము. 1.

కౌతూహలము, సం. వి. అ. న. తమి: చూ, కౌతుకము. 1. (నై. 6, ఆ. 8.)

కౌదగ్విషము, సం. వి. అ. న. పొవర్చలవణము: చూ, లవణము. 1.

కౌదగ్విషము, సం. విణ. ఆళ్లపండునది (పొలము): చూ, భూమి. 1-౪౫.

కౌను, దే. వి: చూ, రూ-కవును. (వింటినడుము- "చ. పిడికెఁడు కౌనుఁగొవ్వుగని ప్రేమఁ దగ్విషకర్షసమాంగిఁ జేసితేఁ, బిడికెఁడు కౌనుఁ గొప్పుఁబయిజేర్చు గుణంబును గంటినంచు." ఆము. 1,ఆ. 9.(వృత్తియం దిది పూర్వపదం బగునపుడు మవర్ణంబునకు వికల్పంబుగ లోపంబగు, భార. విరా. 4, ఆ. 26.

కౌపము, సం. వి. అ. న. నూతినీరు: చూ, సలిలము. 1-౨౪.

కౌపీనము, సం. వి అ. న. 1. = గోణము. గోఁచి: చూ, బొట్టము; 2. అకార్యము: చూ, వ్యళీకము. 2; 3. స్త్రీపురుషుల గుఱి: చూ, భగము. 12; పుం. 4. కదలిట: చూ, లోమము; 5 ఎఱుపు: చూ, వర్ణము. 6-౪; 6. మనస్సు: చూ, హృదయము.

కౌపీనవంతఃఖలు భాగ్యవంతఃఖలు, వ్యా. గోచీగలవారే యనఁగా మునులు భాగ్యవంతులు (బ్రహ్మానుభవము గలవారు.)

కౌపోదకి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. విష్ణువుయొక్క గద: చూ, బాణము. 1-౭౮. (రూ-కౌమోదకి.)

కౌబేరము, సం. వి. అ. న. 1. చెంగల్వకోష్టు* : చూ, పారిభావ్యము; 2. పాలుపిండికలిపి వండినపిండివంట: చూ, భక్ష్యము.

కౌమారము, సం. వి. అ. న. 1. బాల్యమునకు అవవివయోవస్థ (మూఁడవయేడు మొదలు ఎనిమిదేండ్లవఅకునైన ప్రాయము): చూ, వయస్సు. 1; అం. 2: చూ, అవస్థలు.

కౌమారి, అం. 1. బ్రాహ్మ్యాది సప్తమాతృకలలో నొకతె: చూ, మాతృకలు: 2. దుర్గ: చూ, పార్వతి. 1.

కౌమారీభైరవతంత్రము, అం: చూ, తంత్రములు.

కౌముదము, సం. వి. అ. పుం. కార్తికమాసము: చూ, మాసము.1.

కౌముది, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. రూ-ముది. చంద్రిక : చూ, వెన్నెల; 2. ఉత్సవము: కార్తికోత్సవము (అని కొందఱు): చూ, పండుగ. 2;3.ఒకానొక గ్రంథము."సిద్ధాంతకౌముది."; అం. 4. ఒకానొక వృత్తము. ఇది ఒక్కొక్క పాదమునందున, త, త గురువులతోఁగూడి ఆఱింట యతిగలిగి పదవ ఛందస్సునందుఁ బుట్టినవృత్తము. ఉదా:— "మువినుతా కౌ-ముదీవృత్త మొప్పును నతాంగం-బులక్ష ష్యతిక్ష. దునిమెఁ బౌల - స్త్య భూపుత్రికై కినుక రామ - క్షితీశుండనక్ష.": చూ, వృత్తము. 1.

కౌముదీచారము, సం. వి. అ. పుం. న. ఆశ్వయుజ పూర్ణిమ, శరత్కాలపూర్ణిమ: చూ, పున్నమ.

కౌముదీద్రువు, సం. వి. ఉ. పుం. దీపపుస్తంభము, శిఖాధరువు: చూ, స్తంభము. 1.

కౌముదీపతి, వం. వి. ఇ. పుం. చందురుఁడు: చూ, హిమాంశువు.

కౌముదీవృక్షము, సం. వి. అ. పుం: చూ, కౌముదీద్రువు.

కౌమోదకి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, రూ-కౌపోదకి.

కౌమోది, —పై.—

కౌయ, దే. వి. 1. క్షుద్రజలచరము: చూ, మత్స్యము. 1;2. చేప మీఁదిపొలను: చూ, శల్కము. 3.

కౌరవులు, పా. కురురాజుయొక్క సంతతి.

కౌరవ్యమా, సం. వి. అ. పుం. దేవయోని సర్పవిశేషము: చూ, సర్పము. 1-౪-(౭).

కౌరవ్యుఁడు, సం. వి. అ. పుం. కౌరవేయుఁడు. కురువంశజుఁడు.

కౌరు, దే. వి. వర్ణాధిక్యము, రూ-కవురుహంస. 3, ఆ. 193 : చూ, వర్ణము. 6-౧౨.

కౌరులు, దే. వి. బ. నాట్యగతిభేదము: చూ, నాటకము. 1.

కౌర్ప్యము, సం. వి. అ. పుం. వృశ్చికరాశి: చూ, రాశి. 2.

కౌర్మము, సం. వి. అ. న. రతిబంధవిశేషము: చూ, రతిబంధములు. 1-౩.

కౌలకేయుఁడు, సం. వి. అ. పుం. అసతీపుత్రుఁడు: చూ, పుత్రుఁడు. 1.

కౌలటినేయుఁడు, సం. వి. అ. పుం. భిక్షుకియైన పతివ్రిత కొడుకు: చూ, మామఁడు. 1-౧౭. (రూ-కౌలచేయుఁడు.)

కౌలచేయుఁడు, 1.—పై.—; 2. రూ-కౌలచేరుఁడు. అంకుటాలి కొడుకు: చూ, సూనుఁడు. 1-౧౭.

కౌలచేరుఁడు, —పై.—

కౌలవ, అం. చూ, కరణము. 14: (చూ, కరణములు. 2.)

కౌలికుఁడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, పాషండుఁడు.

కౌలీనము, సం. వి. అ. న. 1. గొప్పవంశమునందలి పుట్టుక; 2. స్త్రీపురుషుల గుఱి: చూ, భగము. 12; 3. పశుపక్ష్యాదుల జగడము: చూ, యుద్ధము; 4. జగడము: చూ, యుద్ధము; 5. నిందింపఁదగినపని : చూ, ప్రయోజనము. 1; 6. అపవాదము: చూ, నింద. 1.

కౌలీర, సం. వి. అ. స్త్రీ. కర్కటశృంగి*: చూ, శృంగి.

కౌలు, దే. వి. వట్టా, రూ-కవులు. "కౌలు కదపాలు.": చూ, ముచ్చిలకా.

కౌలుఁడు, సం. వి. అ. పుం. కౌలమతస్థుఁడు: చూ, అన్వయికుఁడు.

కౌలుత్తీనము, సం. విణ. ఉలవలుపండునది (నేల). రూ-కౌళుత్తీనము: చూ, భూమి. 1-౪౬.

కౌలేయకము, సం. వి. అ. పుం. 1. కుక్క: చూ, శునకము; విణ. 2. మంచికులమునఁ బుట్టినది.

కౌలేయకుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. కులీనుఁడు: చూ, సజ్జనుఁడు; 2. ఇంద్రుఁడు: చూ, వేలుపుజేఁడు; 3. మిక్కిలి స్త్రీలోలుఁడు: చూ, వలపుకాఁడు.

కౌలేయుఁడు, సం. విణ. కులీనుఁడు: చూ, సజ్జనుఁడు.

కౌల్యాఁడు, —పై.—

కౌశక, సం. వి. అ. స్త్రీ. 1. ప్రమ్మిద: చూ, ప్రమిదె: (ఓ. పాత్రము. 6); 2. గిన్నె: చూ, పాత్రము. 6.

కౌశము, సం. వి. అ. న. కాన్యకుబ్జము: చూ, దేశములు.

కౌశలము, సం. వి. అ. న. నేర్పరితనము: చూ, సామర్థ్యము. 1: (రూ-కౌశల్యము.)

కౌశలి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ 1. కుశలప్రశ్నము: చూ, స్వాగతము; 2. వర్తమానము: చూ, సందేశము.

కౌశలేయుఁడు, సం. వి. అ. పుం. శ్రీరాముఁడు: చూ, రాముఁడు.

కౌశల్య, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, కోసలాత్మజ.

కౌశల్యము, సం. వి. అ. న: చూ, రూ-కౌశలము.

కౌశాంబి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. వత్సపట్టణము: చూ, దేశము.

కౌశికప్రియుఁడు, సం. వి. అ. పుం. శ్రీరాముఁడు: చూ, రాముఁడు.

కౌశికఫలము, సం. వి. ఆ. పుం. కొబ్బరి*: చూ, స్కంధఫలము.

కౌశికము, సం. వి. అ. పుం. 1. గుగ్గిలము*: చూ, మహిసాక్షి; 2. గుడ్లగూబ: చూ, సకినంపుఁబులుఁగు; 3. నకులము: చూ, ముంగిస; 4. అశ్వకర్ణము*: చూ, సాలము. 3-౨; 5. ఖజాంజి. మొదలగు బొర్క-సమూనకు అంగము; అ. 6: చూ, రసములు.

కౌశికస, అం. గోత్రములలో నొకటి: చూ. గోత్రములు. ప్రవరము-వైశ్వామిత్ర. అఘమర్షణ, కౌశిక: చూ,గోత్రము.13.

కౌశికాత్మజుఁడు, సం. వి. అ. పుం. అర్జునుఁడు: చూ,విజయుఁడు.

కౌశికాయుధము, సం. వి. అ. న. ఇంద్రధనుస్సు: చూ, బాణము. 1-౧౬.

కౌశికారాతి, సం. వి. అ. పుం. కాకి: చూ, వాయసము. 1.

కౌశి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. గౌరి: చూ, పార్వతి 1; 2. కౌశికియను గోదావరీనది: చూ, నది; 3. కౌశికియను గ్రంథము;

4. అడవిలోని యిల్లు: చూ, సదనము. 1; 5. విల్లియొక్క-వమనము: చూ, వాంతి.

కౌశికీపతి, సం. వి. ఇ. పుం. ఈశానుఁడు, ఈశానరుద్రుఁడు: చూ, శివుఁడు. 1.

కౌశికుఁడు, సం. వి. ఆ. పుం. 1. విశ్వామిత్రుఁడు: చూ, ముని. 1, 2. ఇంద్రుఁడు: చూ, వేలుపుటేఁడు: 3. నిఘంటువు తెలిసినవాఁడు; 4. పాములవాఁడు: చూ, వ్యాళగ్రాహి; 5. తుమ్మురివాఁడు: చూ, మృత్కరుఁడు; 6. సామవేదమును జెప్పెడి ఋత్విక్కు: చూ, యజ్ఞకర్త.

కౌశికోజ్యము, సం. వి. అ. పుం. కాఫోటక: చూ, బరివెంక.

కౌశితకి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. అగస్త్యుని పెండ్లాము, రూ-కౌషీతకి: చూ, భార్య. 1-ఁ.

కౌశేయము, సం. వి. అ. పుం. కౌశేయమను మేఘము: చూ, మేఘము. 1; 2. కౌశేయమను బాణము: చూ, బాణము. 1-ఁ౫; విణ. 3. రూ-కౌషేయము. పట్టుది (చీర): చూ, వస్త్రము. 1-౩౩.

కౌశికుఁడు, సం. వి. అ. పుం. విశ్వామిత్రుఁడు, రూ-కౌషిపుఁడు: చూ, ముని. 1.

కౌషికి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1: చూ, రూ-కౌశికి. 2. గౌరి: చూ, పార్వతి. 1.

కౌషీతకము, అం: చూ, కల్పసూత్రములు.

కౌషీతకి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, రూ-కౌశీతకి.

కౌషేయము, సం. విణ: చూ, రూ-కౌశేయము. 3.

కౌసలి, ఆం. భిన్నపంచమిజివిభాష: చూ, భాష 1: (చూ, భిన్న పంచమిజివిభాష.)

కౌసల్య, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, రూ-కౌశల్య.

కౌశల్యాజని, సం. వి. ఇ. పుం. శ్రీరాముఁడు: చూ, రాముఁడు.

కౌసల్యుఁడు, సం. వి. అ. పుం. కౌసల్యుఁడను రాజు: చూ, రాజు. 1-౪౪.

కౌసీద్యము, సం. వి. అ. న. 1. కుసీదభావము; 2. ఆలస్యము: చూ, విలంబము. 1; 3. కునికిపాటు: చూ, ప్రమీల.

కౌసు, దే. వి. నంజుడు: చూ, మాంసము.

కౌసుంభము, సం. వి. అ. న. 1. కుసుమధాన్యము: చూ, ధాన్యము; పుం. 2. అడవికుసుంబపువ్వు: చూ, ఎహ్నోశిఖము. 2; విణ. 3. కుసుంబాపువ్వుచేత నెఱ్ఱవైనది: చూ, వర్ణము. 6-౪-(౮).

కౌసుంభి, సం. విణ. —3. పై.—

కౌసుమము, సం. వి. అ. న. 1.పూఁదేనె: చూ, మకరందము; 2. కుసుమధాన్యము: చూ, ధాన్యము.

కౌసుమేపరి, దే. వి. పలలాని. (ఆం. భా. తృ. వి. 6.)

కౌస్కృతికుఁడు, సం. వి. అ. పుం. ఇంద్రజాలము మొదలగు గారడీ విద్యలు చేయువాఁడు: చూ, ప్రాతిహారకుఁడు.

కౌస్తుభము, సం. వి. అ. పుం. విష్ణు వక్షస్థలము నందలి మణి: చూ, రత్నములు. 1-౧౩-(౨౨).

కౌస్తుభవక్షుఁడు, సం. వి. అ. పుం. వెన్నుడు: చూ, విష్ణువు. 1.

కౌహుత్తీయము, సం. విణ. రూ-కౌలుత్తీయము: చూ, భూమి. 1-౪౬.

క్ను

క్నుయి, సం. వి. ఇ. పుం. చిందవిట్టు: పిన్నగ్రద్ద: చూ, హరివాహనుఁడు. 1-3.

క్ర

క్రంగు, దే. వి. క్రోఁగుటయందగు ధ్వన్యనుకరణము: చూ, హూహూ.

క్రంచఱి, దే. ద్ర. క్రి. విణ. శీఘ్రముగా, ఝటిత్యర్థకము: చూ, వేగము. 3. (రూ-క్రంచర.)

క్రంత, వై. వి. 1. సందుత్రోవ. భాగ. 10, స్క-ం. 1717: చూ, మార్గము. 1; 2 = రంధ్ర-గర్త. చిల్లి. జై. 2, ఆ. 68: చూ, రంధ్రము. 1; దే. వి. 3. పెండ్లికొడుకువారు పెండ్లికూఁతునకుఁ దీసికొనిపోయెడి ప్రధాన ద్రవ్యము. ఆము. 6, ఆ. 130. 4. రచ్చ. హరిశ్చ. 2. భా. 643: చూ, సభ. 2.

క్రందనము, సం. వి. ఆ. న. 1. = క్రందు, ఆర్పు, ఆర్తధ్వని: చూ, స్వరము. 2-౪౬-(౧౩): 2 = క్రందు. ఏడ్పు, ధ్వనియుక్తరోదనము: చూ, స్వరము. 2; ౪౬-(౨౭); 3. = క్రందు. యుద్ధమందలి భటులక్రోఁత: చూ, స్వరము. 2:-౪౬-(౨౯); 4. పిలుపు: చూ, సంబోధనము; పుం. 5. పిల్లి: చూ, మార్జాలము.

క్రందితము, సం. వి. అ. న. 1. ఏడ్పు, మొఱఁబెట్టి ఏడ్చుట: చూ, స్వరము. 2;-౪౬-(౨౭); 2. పిలుపు: చూ, సంబోధనము.

క్రందిలు, వై. అ. క్రి. రూ-క్రందిల్లు. క్రోఁగు: చూ, శబ్దించు.

క్రందిల్లు, వై. అ. క్రి.—పై.—వీర, 4, ఆ. 62.

క్రందు, వై. వి. 1. = క్రంద. క్రోఁత. భార. శాం. 4, ఆ. 412: చూ, స్వరము. 2; 2 = క్రంద. అతిదారుణధ్వ : చూ, స్వరము. 2;-౪౬-(౬౩); 3. సందడి: చూ, స్వరము 2—౪౬-(౩౯), 4. ఉపద్రవము. హరి. పూ. 8, ఆ. 182: చూ, విపత్తు; 5. అతిశయము: చూ, పెచ్చు. 2; 6 తఱచు. భార. ద్రో. 3, ఆ, 6: చూ, మొత్తము; అ. క్రి. 7. క్రోఁగు: చూ, శబ్దించు; 8. ఆఘోషించు. భార. అను. 4, ఆ. 263: చూ, విలపించు.

క్రందుకయ్యము, ద్వ. వి. దొమ్మియుద్ధము. భార. భీష్మ. 2, ఆ. 3 0: చూ, యుద్ధము.

క్రందుకొను, ద్వ. అ. క్రి. 1. అతిశయించు. జై. 7, ఆ. 74: చూ, ముమ్మరించు; 2. తఱచగు. భార. ఆర. 4, ఆ. 406: చూ, దండడించు. (ప్రే. క్రందుకొలుపు.)

క్రంప, దే. వి. 1. రూ-కంప: చూ, పితాగ్రము 1-3; 2. కంటకాదిభారము: చూ, ప్రాచీనము. 1.

క్రకచ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. కేతకి: చూ, మొగలి.

క్రకచచ్ఛదము, సం. వి. అ. పుం.—పై.—

క్రకచపత్రము. సం. వి. అ. పుం. 1. పాలఁదీఁకు:చూ, సర్వతోభద్ర. 1-౪; 2. పినగుమ్మడు: చూ, సర్వతోభద్ర. 1-3.

క్రకచపాదము, సం. వి. అ. పుం. తొండ: చూ, సరటము.

క్రకచపృష్టి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. అంపపుఁగచేప, కవయి యను చేప: చూ, మత్స్యము. 1-౨౮.

క్రకచము, సం. వి. అ. పుం. 1. = కరగసము. రంపము: చూ, అంపము; 2. కరీరము*: చూ, వెదురుతురు; అం. 3. = కరగసము. ధనుర్వేదమునంచలి ముప్పదిరెండాయుధములలో నొకటి: చూ, ముప్పదిరెండాయుధములు: (చూ, బాణము. 1)

క్రకచారకము, సం. వి. అ. పుం. గుఱ్ఱపుకొరడా: చూ, ముని కోల. 2.

క్రకణము, సం. వి. అ. పుం. పిచ్చుకక్కెర: చూ, బకము.

క్రకరము, సం. వి. అ. పుం. 1. = కక్కెర. —పై —; 2. రంపము: చూ, అంపము: 3. కరీరము*: చూ, వెదురుతురు.

క్రకరుఁడు, సం. వి. అ. పుం. పేదవాఁడు; చూ, బీదవాఁడు.

క్రకక్ష, వై. వి ణ. = కర్కశ. కఠినము. నై. 5, అ. 116: చూ, బెడిదము.

క్రక్కు, దే. వి. 1. కపుపున వికారమెత్తి తిన్నది వెడల నుమియుట: చూ, వాంల; 2. కక్కు తెపు: చూ, వాంతి; వ. క్రి. 3. కపుపున వికారమెత్తి తిన్నది వెడలనుమియు: చూ, వెళ్ళగొట్టు.

క్రక్కుడు, దే. పి: చూ, క్రక్కు.

క్రక్కున, దే. ద్ర క్రి. విఁ: చూ, క్రంచఱ. (రూ-గ్రక్కున. గ్రక్కున-క్రచ్చఱ-క్రన్న.)

క్రక్కెర, వై. వి. = క్రకరః: చూ, రూ-కక్కర.

క్రచ్చ, దే. వి. కాంక్ష: చూ, వాంఛ. (రూ-క్రచ్చు-కచ్చు.)

క్రచ్చఱ, దే. ద్ర. క్రి. విణ. (క్రచ్చు + అఱ) క్రంచఱ. భార. ఉద్యో: 1, ఆ. 176; రా. యు, కాం. 1447: చూ, వేగము. 3; 2. నిష్కల్మషముగా. భర. ఆర. 7, ఆ. 367.

క్రచ్చు, దే. వి. 1. కాంక్ష: చూ, వాంఛ; 2. మాలిన్యము: చూ, మలినము; 3. పేనినత్రాడు లోనగువానియం దువయుక్తము కాని తృణాదుల యంశము; స. క్రి. 4: చూ, కొను రామా. 5, ఆ. 199: చూ, వేష్టించు.

క్రచ్చుకొను, దే. స. క్రి. చుట్టుకొను. వసు. 4, ఆ. 57: చూ, వేష్టించు.

క్రతుచతుష్టయము, అం. ప్రథమచష్టోమము, ద్వితీయోక్థ్యము, తృతీయాతిరాత్రము, జ్యోతిష్టోమము. (4)

క్రతుదక్షులు, అం. వీరు విశ్వేదేవులు పదిమందిలోనివారు: చూ, విశ్వేదేవులు.

క్రతుధ్వంసి, సం. వి. న్. పుం. జన్నపుగొంగ: చూ, శివుఁడు.

క్రతుపశువు, నం. వి. ఉ. పుం. గుఱ్ఱము: చూ, హయము. 1-౪.

క్రతుపావకము, సం. వి. అ. పుం. యజ్ఞవహ్ని: చూ, వహ్ని. 1-౨.

క్రతుపురుషుఁడు, సం. వి. అ. పుం. వెన్నుఁడు: చూ, విష్ణువు.

క్రతుభుజుఁడు, సం. వి. జ్. పుం. జన్నపుదిండి, దేవత: చూ, వేలుపు.

క్రతురాజము, సం. వి. అ. పుం. రాజసూయయజ్ఞము: చూ, యజ్ఞము.

క్రతువు, సం. వి ఉ. పుం. 1. జన్నము, యూపస్తంభముగల యజ్ఞము. (అని కొందఱు): చూ, యజ్ఞము; 2. సప్త ఋషులలో నొకఁడు: (చూ, ఋషి): చూ, సన్న్యాసి-1: 3. విశ్వేదేవ విశేషము: చూ, దేవతావిశేషము; 4. కుచాగ్రము: చూ, స్తనము; 5. బూడిద: చూ, భస్మము; 6. పెసరపప్పు: చూ, సూపము; 7: చూ, వహ్ని 1-ం; అం 8: చూ, బ్రహ్మ. 1.

క్రతుపుట, అం. ప్రథమచష్టోమము, ద్వితీయోక్థ్యము, తృతీయాతిరాత్రము, జ్యోతిష్టోమము.

క్రతూత్తమము, సం. వి. అ. పుం: చూ, క్రతురాజము.

క్రధనకము, సం. వి. అ. న. సితాగురువు: చూ, రాజార్హము. 1-౩౬.

క్రధనము, సం. వి. అ. న. కొల: చూ, వధము.

క్రన్న, దే. ద్ర. క్రి. విణ. 1. ద్రుతిత్యర్థకము. క్రంచఱ; భార. సభా. 2, ఆ. 268: చూ, వేగము. 3; 2. పశ్చాదర్థకము. భార. సభా. 2, ఆ. 208: చూ, పిమ్మట; 3. పునరర్థకము. భార. ఆది. 3, ఆ. 168; చూ, వెండియు.

క్రన్నన, దే. ద్ర శీఘ్రముగా, ద్రుతిత్యర్థకము. ఆం. భా. తృ. 71: చూ, వేగము. 3.

క్రమకుఁడు, సం. వి. అ. పుం. స్త్రీ. వేదమునందు క్రమాంతముఁ జదివినవాఁడు.

క్రమచ్ఛదము, సం. వి. అ. పుం: చూ, జిల్లేడు*:

క్రమణము, సం. వి. అ. న. అడుగిడుట: చూ, హజ్జ.

క్రమభ్రష్టము, అం. (అక్రమము) (శబ్దహీనము) క్రమముదప్పుట (వాక్యదోషములు యిరువది నాలుగింటిలో నొకటి): చూ, వాక్యదోషములు. ఉదా.— మొదటి వరుసను దప్పించి దానికి భిన్నముగఁ దరువాత వ్రాయుట. రామ భరత లక్ష్మణ శత్రుఘ్నులు. కైకేయీ సుమిత్రా కౌసల్యా నందనులు. ఇట్లు క్రమము దప్పించి వ్రాయరాదు. రామభరత లక్ష్మణ శత్రుఘ్నులేవరుసఁ జెప్పఁబడిరో యావరుసన వారితల్లుల పేర్లఁ జెప్పవలయును. ముందు వెనుక చెప్పుటచేఁ గ్రమము భంగమయ్యెను. రామ భరత లక్ష్మణ శత్రుఘ్నులు కౌసల్యా కైకేయీ సుమిత్రా నందనులని చెప్పవలయును

క్రమపూరకము, సం. వి. అ. పుం. అటికము*: చూ, ఒక పుష్పము.

క్రమము, సం. వి. అ. పుం. 1. సొరిది: చూ, విధము. 1; 2. అడుగిడుట: చూ, పాదము. 1; 3. అఱుముట: చూ, తలపాటు. 2; 4. బలిమి: చూ, శక్తి. 1; 5. వడఁకు: చూ, లోలము; 6. వేదములోని క్రమము; 7. వేదశాస్త్రములచేత నిర్ణయింపఁబడిన విధి: 8. అంజ: చూ, పాదము. 1; అం. 9. క్రమాలంకారము; చూ, అలంకారము. 3; 10: (చూ, అలంకారము. 3): చూ, సంచారీవర్ణగతాలంకారములు.

క్రమరేచితము, అం: (చూ, అలంకారము 3): చూ, స్థాయీవర్ణగతాలంకారములు.

క్రమశిష్టము, సం. వి. అ. న ప్రాకారగృహము: చూ, సదనము. 1.

క్రమి, సం. వి. ఇ. పుం: చూ, రూ-కృమి.

క్రమించు, సం. వ. క్రి. 1. అతిక్రమించు; అని. 3, ఆ. 14: చూ, దాటు. 6; 2. ఆక్రమించు. భార. మౌ. 1, ఆ. 10: చూ, మొగరించు.

క్రమికంటకము, సం. వి. అ. న. 1. చిత్రాంగము: చూ, నహ్నిపంజ్జికము; 2. నిడంగము*: చూ, వాయువిళంగము; 3. ఉదంబరము*: చూ, మేడి.

క్రమిఘ్నము, సం. వి. అ. న. విడంగము*: చూ, వాయు విళంగము.

క్రమిజి, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, లక్క.

క్రమిజిమము, సం. వి. అ. న. అగురు: చూ, రాజార్హము. 1.

క్రమిశత్రువు, సం. వి. ఉ. పుం. విడంగము*: చూ, వాయు విళంగము.

క్రముకము, సం. వి. అ. న. 1. పోకపండు: చూ, పోక; 2. తమ్మలము, తాంబూలపు బీడీ: చూ, వీడియము; పుం. 3. పూగము*: చూ, పోక: 4. ఎట్టలొద్దుగు*: చూ, లొద్దుగు; 5. గంగరావి*: చూ, రావి; 6. నాగముత్తె*: చూ, పత్సకము; 7. కార్పాసము*: చూ, ప్రత్తి; 8. ప్రత్తికాయ: చూ, ప్రత్తి.

క్రముకి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. పూగము*: చూ, పోక.

క్రమేలకము, సం. వి. అ. పుం. ఒంటె: చూ, లొట్టిపిట్ట.

క్రమేలము, సం. వి. అ. పుం. —పై.—

క్రమ్మట, దే. ద్ర. క్రి. విణ. రూ-క్రమ్మఅ-క్రన్న. పునరర్థకము, మరల. అం. భా. తృ. 69: చూ, వెండియు.

క్రమ్మరిలు, దే. అ. క్రి. (రూ - క్రమ్మఅఁబడు - క్రమ్మరిల్లు-క్రమ్మఱు) మరలు, నివర్తిల్లు. ఆం. భా. తృ. 114: చూ, వట్రిల్లు.

క్రమ్మఱు, దే. ద్ర. క్రి. విణ: చూ. క్రమ్మట.

క్రమ్మఅఁబడు, దే. అ. క్రి. (క్రమ్మఱు + పడు): చూ, రూ-క్రమ్మరిలు. భార. ఉద్యో. 3, ఆ. 393. (స్వార్థమునపడు).

క్రమ్మఱిలు, దే. అ. క్రి. పై- (రూ-క్రమ్మఱిల్లు).

క్రమ్మఱిల్లు, దే. అ. క్రి. -పై.-: (పాండు. 4, ఆ. 80.)

క్రమ్మఱు, దే. అ. క్రి.—పై.—; (భార. ఆర. 6, ఆ. 327.)

క్రమ్మ అుచేయు, దే. ప్రే. క్రమ్మఅఁజేయు. భార. ఆర. 3, ఆ. 170:చూ, మరలించు.

క్రమ్మ, దే. అ. క్రి. 1. కవియు, భార. ఆర. 3, ఆ. 113; రా. ఆర. 2, ఆ. 393: చూ, వ్యాపించు; 2. పైకుబుకు. భార. స్త్రీ. 2. ఆ. 64: చూ. క్రమ్ముదెంచు.

క్రమ్మదల, దే. వి. క్రమ్ముట.

క్రమ్ముదెంచు, దే. అ. క్రి. (క్రమ్ము + తెంచు) పైకుబుకు. భార. విరా. 2. ఆ. 70: చూ, క్రమ్ము 3. (స్వార్థమున తెంచు.)

క్రయము, సం. వి. అ. పుం. 1. ఖరీదు; చూ, వెల. 1; 2. (వెలయిచ్చి) కొనుట: చూ, పణము.

క్రయవిక్రయము, సం. వి. అ. పుం. కొనుట అమ్ముట: చూ, వాణిజ్యము.

క్రయవిక్రయములుచేసి, తిరుగఁబడుట, అం. వివాదములు పదునెనిమిదింటిలో నొకటి: చూ, వివాదములు.

క్రయవిక్రయికుఁడు, సం. వి. అ. పుం. (నరకును) కొనియమ్మెడువాఁడు: చూ, వర్తకుఁడు.

క్రయారోహము, సం. వి. అ. పుం. 1. అంగడి: చూ, దుకాణము; 2. అంగడివీధి: చూ, మార్గము. 1.

క్రయించు, సం. స. క్రి. (సరకును వెలయిచ్చి) కొను: చూ, విలుచు.

క్రయికఁడు, సం. వి. అ. పుం. (సరకును వెలయిచ్చి) కొనువాఁడు: చూ, విలువకాఁడు.

క్రయ్య, వై. వి. = కుల్య. కాలువ. రా. యు, కాం. 888: చూ, నది (దేశ్యమని శబ్దరత్నాకరము.)

క్రయ్ఁబడు, ద్వ. అ. క్రి. (క్రయ్య + పడు) కలయు: చూ, పలచు (స్వార్థమునపడు.)

క్రయ్యము, సం. విణ. కొనుటకు అంగడియందు పఱపఁబడినది (సరకు): చూ, దుకాణము.

క్రయ్యు, దే. అ. క్రి: చూ, క్రయ్యఁబడు (రూ-క్రియ్యు-క్రుయ్యు.)

క్రల్లవడు, ద్వ. అ. క్రి. ఎండు. హరి. పూ. 6, ఆ. 37: చూ, మిడుకు. 8.

క్రవ్యదుఁడు. సం. వి అ. పుం. రక్కసుఁడు. రూ-క్రవ్యాదుఁడు: చూ, రాక్షసుఁడు. 1.

క్రవ్యము, సం. వి. అ. న. పొల: చూ, మాంసము.

క్రవ్యాత్తు, సం. వి. ద్. పుం. 1. రక్కసుఁడు: చూ, రాక్షసుఁడు. 1; 2. మాంసము తినువాఁడు: చూ, మాంసభక్షకుఁడు; 3: చూ, వహ్ని. 1-ఁ.

క్రవ్యాదుఁడు, సం. వి. అ. పుం. —పై.—

క్రవ్యాశి, సం వి. న్. పుం. —పై.—

క్రష్ట. సం. విణ. ఋ. కర్షకుఁడు: చూ, వ్యవసాయి.

క్రొ

క్రాంత, సం. వి. ఆ స్త్రీ. బృహతి*: చూ, వాఁతుక.

క్రాంతము, అం: చూ, ఆకాశమండలములు.

క్రాంతి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. అడుగిడుట: చూ, పాదము. 1; 2. ఆక్రమణము: చూ, పురి. 4. 3. నడవడి: హిం-అమల్. చూ, వర్తనము. 1; 4. గీఅ: చూ, రేఖ. 3; పా.5. = కాత్తె. నక్షత్రములు భూమియందు మనమున్నచోటి మధ్యాహ్న రేఖను దాటుటకు "క్రాంతి" అనిపేరు.

క్రాంతికము, అం: చూ, చుంబనములు.

క్రాంతువు, సం. వి. ఉ. పుం. పక్కి: రూ, పక్షి.

క్రాఁక, దే. వి: చూ, రూ-కాఁక.

క్రాఁగు, దే. అ. క్రి: చూ, రూ-కాఁగు. 2-3. (తపించుటకు.— భార. శాం. 1, ఆ. 23.)

క్రాఁగుడు, దే. వి: చూ, రూ-కాఁగుడు.

క్రాఁచు, దే. ప్రే: చూ, రూ-కాఁచు. 2.

క్రానుఁగు, దే. వి: చూ, రూ-కానుఁగు*.

క్రాయకుఁడు, సం. వి. అ. పుం. క్రయికుఁడు: చూ, విలువకాఁడు.

క్రాయు, దే. స. క్రి. 1. ధ్వనిపూర్వకముగా కళ్ళ లోనగువానిని కంఠమునుండి నోటికిఁదెచ్చికొను. కాశీ. 4, ఆ. 269; 2.ఉమియు. ఆము. 4,ఆ. 81: చూ, తూపొడుచు; 3. క్రక్కు: చూ, వెళ్లగొట్టు.

క్రార, దే. వి. (క్రయ్యు + ర.) (జిడ్డయై యొక యక్షరముతో) కలయురేఫము: రూ-క్రారవడి, గిలుక.

క్రారవడి, దే. వి. —పై.— (స్వార్థమునవడి.)

క్రాలు, దే. అ. క్రి. 1. ఒప్పు. ఆం. భా. తృ. 88: చూ, సమ్మతించు; 2. (పెక్కెఁము) అల్లలాడు. రా. అ. కాం. 52: చూ, సలించు; 3. గిరగిరఁదిరుగు. భార, ద్రో. 5, అ. 317: చూ, వేష్టించు; 4. చెదరు. భాగ. 6, స్క.ం. 425: చూ, వెల్లివిరియు; 5. పంచలించు, రా. ఆర, కాం. 187. పొరట: చూ, సలించు; 6. తొట్రుపడు. భార. ద్రో. 4, అ. 29: చూ, సంభ్రమించు; 7. మెలఁగు. వి, పు. 7, అ. 339: చూ, వర్తించు; 8. ప్రవర్తిల్లు. విర్వ. 6, అ. 6: చూ, వర్తించు.

క్రాయగంటి, దే. వి (క్రాలు + కన్ను) 1. చలించునట్టి కన్నులు గల ఆఁడుది: చూ, స్త్రీ; 1-ఎళం; 2. ఆఁడుది: చూ, స్త్రీ. 1.

క్రాలుగచ్చ, దే. వి. కలుగచ్చ*: చూ, సోమరాజి.

క్రాసుపరీక్ష, వా. వి. 1. అడ్డుసవాలు; 2. సవాలు.

క్రాస్తాఫ్, ఆం. వి. ఆఫ్‌సెట్టుకొలత యొక్క. మార్గమునుచూపు సమకోణపుబిళ్ళ.

కి

క్రి, దే. విణ. వృత్తియందుఁ గ్రిందుశబ్దమునకు మీఁదివర్ణము లోపింపఁగా మిగిలిన రూపము (దీనికి పరుషసరళములఁ పరములగునపుడు నుగాగమమును, తదితరములు పరములగు వపుడు పరవర్ణకమునకు ద్విత్వమును వచ్చును. ఉదా.— క్రిందల, క్రియ్యాట మొ.) (ఇది దీర్ఘాంతమునగు: చూ, క్రీ.)

క్రించు, వై. విణ. = కించిత్. అల్పుఁడు. రూ-క్రించుఁడు-క్రించు, భాగ. 9, స్క.ం. 116: చూ, హీనుఁడు.

క్రించుఁడు, వై. విణ. రూ—పై.— ఉ. రా. 8, అ. 96.

క్రింద. దే. అవ్య. అధస్సంజ్ఞ. ఆం, భా. తృ. 67: చూ, దిగువ.

క్రిందల, దే. వి. (క్రిందు + ఎల) క్రిందగుతల. పాండు. 2, ఆ. 29.

క్రిందపడఁజేయుట, జా. జయించుట. "కినుక మీఱునసంతగిరి, క్రిందుపడఁజేసె". పా. 1, అ. 28.

క్రిందు, దే. వి. 1. అధోభాగము. ఆము. 4, అ. 177: చూ, దిగువాటు; 2. గతకాలము. "క్రిఁద జరిగినవన్నిపోనీ యిఁక జరగవలసినది యోచింపుము". (వృత్తియందు అంత్యవర్ణ లోపము: చూ, క్రి-క్రీ).

క్రిందుపడు, ద్వ. అ. క్రి. అడుగునకుపడు. ఉ, రా. 3, అ. 83: అడుగుపడు, క్రిందుపడు; (మి. ప):— అధమమగు. (ప్రే. క్రిందుపఱచు.)

క్రిందుపఱచు, ద్వ. ప్రే. అధఃకరించు, తక్కువపఱచు (అని కొందఱు.)

క్రిందుపఱచుట, ద్వ. వి. తక్కువపఱచుట: (సం.ప):—అధఃకరణము, అధఃకారము.

క్రిక్క, దే. వి. బిట్టువాఁడు. వేంక. ఆం. 32: చూ, పాఠకుఁడు.

క్రిక్కఱించు, దే. అ. క్రి. రూ - క్రిక్కఱియు. ఎడము లేక వ్యాపించు. జై. 8, అ. 127: చూ, వ్యాపించు.

క్రిక్కఱియు, 1. —పై.— భార. విరా. 3, ఆ. 216 (కొన్ని చోట్ల వృత్తియందంత్యవర్ణలోపము "క్రిక్కఱి చన్నుదోయి." మొ.); స. క్రి. 2. అత్తు. ఆం, భా. తృ. 119: చూ, ప్రాపించు.

క్రిక్కు, దే. వి: చూ, రూ-కిఱుకు.

క్రిమి, సం. వి. ఇ. పుం. 1. రూ-క్లిమి. కీటకము: చూ, పురుగు; 2. చెట్లమీఁది నల్లపురుగు: చూ. పురుగు; 3. లత్తుక: చూ, లక్క; 4. లూత: చూ. సాలెపురుగు.

క్రిమికంటకము, సం. వి. అ. న. 1. ఎలుకచెవి*: చూ, భల్లాతకి; 2. అంజూరు*: చూ, మేడి; 3. విడంగము*: చూ, వాయువిళంగము.

క్రిమిఘ్న, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ధూమ్రపత్రిక*: చూ, పొగచెట్టు.

క్రిమిఘ్నము, సం. వి. అ. పుం. 1. విడంగము*: చూ, వాయువిళంగము; 2. పలాశము*: చూ, మోదుగు.

క్రిమిఘ్ని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. క్రాలుగచ్చ*: చూ, సోమరాజి.

క్రిమిజ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. లత్తుక: చూ, లక్క.

క్రిమిజము, సం. వి. అ. న. అగురువు: చూ, రాజార్హము. 1.

క్రిమిజిత్తు, సం. వి. ద్. పుం. విడంగము*: చూ, వాయువిళంగము.

క్రిమిద్రువు, సం. వి. ఉ. పుం. తుమ్మెదమామిడి*: చూ, మామిడి.

క్రిమినల్ లా, వా. వి. నేరములకు సంబంధించిన చట్టము.

క్రిమిలూనము, సం. వి. అ. పుం. 1. ఈఁగ: చూ, మక్షిక. 1; 2. పిల్లిమొగము.

క్రిమిశత్రవము, సం. వి. అ. పుం. చంద్ర*: చూ, విట్టదిరము.

క్రిమిశైలము, సం. వి. అ. పుం. పుట్ట: చూ, వల్మీకము.

క్రియ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. ధాత్వర్థకము. (వ్యాపారావబోధకము) క్రియ. ఉదా.—'చంపెను' అనునది యొక వ్యాపారమును గుఱించి బోధించును గనుక క్రియ: చూ, క్రియలు; 2. చేయుట: (చూ, కర్మ. 1): చూ, విధి; 3. చేష్ట, చేఁత: చూ. వ్యాపారము. 1; 4. పని: చూ, ప్రయోజనము. 1; 5. ఆరంభము: చూ, యత్నము; 6. పూజ: చూ, సపర్య; 7. ఉపాయము: చూ, వెరవు; 8. చికిత్స: చూ, వైద్యము; 9. పాపపరిహారార్థము చేసెడు కర్మము: చూ, ప్రాయశ్చిత్తము; 10. వ్యవహారమునందు నిశ్చయమును బుట్టించునట్టి లిఖితము, సాక్ష్యములోనగునది; 11. ఖైదు: (చూ, బంధనాలయము): చూ, సదనము. 1. (శిక్షను అనుభవించుస్థలము అని వాడుక; శిక్షఅనఁగా జరిమానా అనియును ఖైదు అనియును రెండర్థములను వాడుక.); 12. రీతి. భార. స్త్రీ. 1. ఆ. 168; చూ, విధము. 1; 13. తాళప్రాణ విశేషము: (చూ, అంగము. 9): చూ, తాళము. 2: 14. స్త్రీపురుషులకు సంతోషకరమగు విలాసము, వేడుక: చూ, విలాసము. 1; 15. మేషరాశి: చూ. రాశి. 2; ఆం. 16: చూ, తాళప్రాణములు: (చూ, తాళము. 2.).

క్రియము, సం. వి. అ. పుం. మత్స్యాక్షి*: చూ, పొన్నగంటి; వా. 2. అమ్మకము. 'క్రియదస్తావేజు.' (క్రయమును క్రియమని వాడుచున్నారు.)

క్రియలు. అం. 1. క్రియలు.— తత్సమములు, ఆచ్చికములు అని రెండువిధములు; సంస్కృత ధాత్వాదులకు 'ఇంచు' చేర్చగానైనవి తత్సమ క్రియలు; మిగిలినవి ఆచ్చికములు; అం. 2. మణి, మంత్రము, ఔషధము అని క్రియలు త్రివిధము: చూ, త్రయము.

క్రియాంగము, అం: చూ, అష్టాదశపదార్థములు.

క్రియాంగములు, అం. భావక్రియ, స్వభావక్రియ, శివక్రియ, మకుటక్రియ, త్రిపేటక్రియ, కుముదక్రియ, హనుక్రియ, టమిక్రియ, ఇంద్రక్రియ, నాగకృతి, ధాన్యకృతి, విజయ క్రియ. (12.): (చూ, అంగము. 8.): (చూ, గౌడకృతి).

క్రియాకారము, సం. వి. అ. పుం. పట్టుదల: చూ, ప్రతిజ్ఞ. 1.

క్రియాకారుడు, సం. వి. అ. పుం. క్రొత్తశిష్యుడు: చూ, శిష్యుడు.

క్రియాకాలములు, అం: భూతకాలము, భవిష్యత్కాలము, వర్తమానకాలము. (3): చూ, త్రయము.

క్రియాకేవలము త్తరమ్, న్యా. (స్పష్టము.)

క్రియానాంది, అం. నాంది శుద్ధనాంది, క్రియానాంది యని ద్వివిధము. వానిలో నిది యొకటి. (అక్షతలు, పుష్పములు దోయిలించి సభ్యులమీఁదఁజల్లుచు మంగళగీతముఁబాడుట క్రియానాంది.)

క్రియావంతుడు, సం. విణ. (త్. ఈ. త్.) పనియందు పూనికగలవాఁడు.

క్రియావతి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. పనిని నెఱవేర్చు ఆఁడుది: చూ, స్త్రీ. 1-౨౨.

క్రియావాది, సం. వి. న్-పుం. ప్రమాణవాది.

క్రియాశక్తి, అం. 1: చూ, శక్తులు: 2: చూ, ఇచ్ఛాదులు: చూ, త్రయము.

క్రియాసిద్ధి స్సత్త్వే భవతి మహతాం నోపకరణే, న్యా. మహనీయులకు వారి మహత్త్వముచలననే కార్యసిద్ధి యగును. కానీ సాధనముచలనఁగాదు.

క్రియేంద్రియము, సం. వి. అ. న. కర్మేంద్రియము.

క్రియ్యు. వై. అ. క్రి = కృశ్. కృశించు, భాగ. 10, స్కం. పూ. 707: చూ, సొటసొటవోవు.

క్రిష్టమస్ సెలవులు, వా. వి. బ. డిశెంబరుసెల తుదివారపు దినములు.

క్రిస్టియను, వా. వి: చూ, క్రైస్తవుఁడు.

క్రీ

క్రీ. దే. విణ. వృత్తియందుఁ గ్రిందుశబ్దమునకు మీఁదివర్ణము లోపింపఁగా మిగిలిన రూపము. ('ఉదా.— క్రీఁగడుపు, క్రీఁదొడ, క్రీనీడ, క్రీయూట' మొ. ఇక్కడ దీర్ఘాంతముగాని యిందుసున్నయును పరవర్ణమునకు ద్విత్వమును రాదయ్యె: చూ, క్రీ.)

క్రీఁగడుపు, ద్వ. వి. (క్రిందు + కడుపు) పొత్తికడుపు: చూ, వస్తి. 2: (చూ, కడుపు.)

క్రీఁదొడ, దే. వి. (క్రిందు + తొడ) తొడకు లోపనిభాగము: చూ, తొడ.

క్రీడ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ 1. = గొండిలి, అల్లాట: చూ, విలాసము. 1; 2. ఎగతాళి: చూ, పరిహాసము; 3. దూఱు: చూ, నింద. 1.

క్రీడనము, సం. వి. అ. న. ఖేల: చూ, విలాసము. 1.

క్రీడము, సం. వి. అ. పుం. 1. తాళప్రాణకళావిశేషము: చూ, తాళము. 2; 2. క్రీడ: చూ, పరిహాసము.

క్రీడాకిరాతుడు, సం. వి. అ. పుం. ముంగిలి: చూ, శివుడు.

క్రీడాతాళము, అం: చూ, జన్యతాళము.

క్రీడాదురము, సం. వి. అ. పుం. అచ్చనకాయలు: చూ, బాలికాక్రీడ.

క్రీడాద్యూతము, సం. వి. అ. పుం. పందెమువేసి యాడెడు ద్యూతము: చూ, వ్యవహారము. 4.

క్రీడాద్యూతుడు, సం. వి. అ. పుం. ఒరీళులాఁడు. పందెమువేసి యాడెడువాఁడు: చూ, పందెకాఁడు.

క్రీడారత్నము, సం. వి. అ. న. 1. రతి (మహాసుఖమునిచ్చు సంభోగము): చూ, రతిబంధములు. 1-౫; 2. కూడిక: చూ, సంయోగము.

క్రీడారథుఁడు, సం. వి. అ. పుం. క్రీడార్థరథుఁడు.

క్రీడాస్థానము, సం. వి. అ. న: చూ, నాట్యశాల.

క్రీడి, వై. వి. = కిరీటి. అర్జునుఁడు: చూ, విజయుఁడు. 1.

క్రీడించు, సం. అ. క్రి. ఆట్లాడు: చూ, చేరలాడు.

క్రీడిచెలితేరు, దే. వి. గరుత్మంతుఁడు: చూ, హరివాహనుఁడు. (సాంబ. దేవ. 15.)

క్రీడిత, అం: చూ, భూచారులు.

క్రీతకిక, సం. వి. అ. స్త్రీ నీలి *: చూ, రంజని.

క్రీతకుఁడు, సం. వి. అ. పుం. తల్లిదండ్రులయొద్ద వెలకుఁగొన్న కొడుకు: చూ, సూనుఁడు. 1-౧౪.

క్రీతానుశయము, అం: చూ, వ్యవహారపదములు.

క్రీతుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, క్రీతకుఁడు; అం. 2: చూ, పుత్త్రులు.

క్రీనీరునేల, దే. వి: చూ, రూ-కీనీరునేల.

క్రీవాడ, ద్వ. వి. (క్రిందు + వాడ) పాటిపొలము: చూ, భూమి. 1-౪౩.

క్రు

క్రుంకు, దే. వి. రూ-క్రుంకుడు, అస్తమించుట: చూ, అస్తమనము; 2. మునుక: చూ, స్నానము. 1; అ. క్రి. 3. చావు. ఉ, హరి. 6, ఆ. 180: చూ, మరణించు; 4. అస్తమించు: చూ, నింగివడు; 5. స్నానముచేయు: చూ, నీళ్ళాడు 2.

క్రుంకుకొండ, దే. వి. సూర్యుఁడు అస్తమించుకొండ: చూ, పర్వతము. (ఇట్లు క్రుంకుమల.)

క్రుంకుడు, దే. వి: చూ, రూ-క్రుంకు.

క్రుంకుడుగట్టు, ద్వ. వి: చూ, క్రుంకుకొండ. య. 3, ఆ. 35.

క్రుంగఁబడు, ద్వ. అ. క్రి. (క్రుంగ + పడు) 1. రూ-క్రుంగిలు-క్రుంగు. రా. యు, కాం. 651 (స్వార్థమునపడు): చూ, మ్రింగు; 2. దిగఁబడు: చూ, స్రుక్కు. 4.

క్రుంగిలు, దే. అ. క్రి. —పై.—

క్రుంగు, దే. అ. క్రి: చూ, రూ-క్రుంగిలు.

క్రుంచ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ఒకరకమువీణ: చూ, వీణ. 1-గ.

క్రుంచము, సం. వి. చ్. పుం. 1. = కొంచ. రూ-క్రౌంచము: చూ, ఖికము; 2. = కొంచ. క్రౌంచపర్వతము: చూ, పర్వతము.

క్రుక్కు, దే. వి. 1. మోసము: చూ, వంచన; వా. 2. త్రాళ్ళు తెగిన నులకమంచము, "ఈ క్రుక్కులో పరుండుట కష్టము." (రూ-కుక్కు.)

క్రుక్కు, దే. స. క్రి. 1. పేలు లోనగువానిఁ జేతిబొటనవ్రేలి గోటితో చదుపు: చూ, రూ-కుక్కు; 2. అడఁచు. స్వా. 8, ఆ. 97: చూ, పిసుకు. 3; 3. బలవంతమున లోపలవేసి క్రుక్కు. వి. పు 7, ఆ. 234: చూ, తుఱుగు.

క్రుక్కుడు, దే. వి. క్రుక్కుట. (క్రుక్కఁబడునది.)

క్రుచ్చిక, వా. వి. గొప్పుత్రవ్వు పనిముట్లలో నిదియొకటి. గొప్పు త్రవ్వు పనిముట్లు:— గుద్దలి, గొర్థాళికము, చిన్నగొర్థాళికము, త్రొళ్ళిక, త్రిశూలము, దంతి, పండ్లగుద్దలి లోనగువవి): చూ, ముద్దరము.

క్రుద్ధ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. కోపము: చూ, రోషము. (ఇది ధకారాంతమునగు. ఇట్లు క్రుత్-క్రుద్ మొ.)

క్రుద్ధుడు, సం. విణ. కోపము నొందినవాఁడు: చూ, రోషణుఁడు.

క్రుమ్మరిలు, దే. అ. క్రి. రూ-క్రుమ్మరిల్లు-క్రుమ్మరు, తిరుగు: చూ, సంచరించు.

క్రుమ్మరిల్లు, —పై.—

క్రుమ్మరు, దే. అ. క్రి: చూ, క్రుమ్మరిల్లు.

క్రుమ్ము, దే. వి. 1. (కొమ్మల) పొడుపు: చూ, పోటు: 4; స. క్రి. 2. రూ-క్రుమ్ముడు-కుమ్ము. య. 2, ఆ. 17: చూ, పొడుచు.

క్రుమ్ముడు, దే. వి: చూ, క్రుమ్ము. 1.

క్రుమ్ముడువడు, ద్వ. అ. క్రి. (క్రుమ్ముడు + పడు): చూ, పోటుపడు.

క్రుమ్ములాడు, దే. అ. క్రి. (క్రుమ్ములు + ఆడు) క్రుమ్ముకొని పోట్లాడు. కాశీ 2, ఆ. 104.

క్రుయ్యఁబాఱు, ద్వ. అ. క్రి. (క్రుయ్య + పాఱు) 1. క్రుయ్యు, కృశించు. హరి. పూ. 6, ఆ. 144: చూ, సొటసొటవోవు; 2. క్రుయ్యు, వెనుకంజవేయు. హరి. పూ. 8, ఆ. 116: చూ, వెనుదీయు. 1.

క్రుయ్యు, వై. అ. క్రి. = కృశ. —పై.—

క్రుష్టము, సం. వి. అ. న. 1. = గోడు. ఏడుపు: చూ, శోకము; 2. = గోడు. సద్దు, అలికిడి: చూ, స్వరము. 2-ళ-(౨౭).

క్రుళ్ళగించు, దే. అ. క్రి. రూ - క్రుళ్ళు-ళ్ళు. (మనసులో) దుఃఖించు: చూ, స్రుక్కు. 5.

క్రుళ్ళగింత, దే. వి. (మనసులో) దుఃఖించుట: చూ, దుఃఖము.

క్రుళ్ళు, దే. అ. క్రి: చూ, రూ-కుళ్ళు. (మనసులో దుఃఖించు-భాగ. 6, స్క-ం. 509; అవియు.భో. 6, ఆ. 150.)

క్రుళ్లపోతు, దే. విణ. క్రుళ్ళగించు స్వభావము గలవాఁడు: చూ, రూ-కుళ్లపోతు.

క్రూ

క్రూరకంద, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. కనరుగలకంద. దురదకంద*: చూ, సూరణము.

క్రూరకర్మ, సం. వి. న్. పుం. కటుతుంబి*: చూ, సొఱ.

క్రూరకర్ముఁడు, సం. వి. న్. పుం. భయంకరమగు పనిచేయువాఁడు: చూ, ఇత్వరుఁడు. 3.

క్రూరక్షవకము, సం. వి. అ. పుం. నెఱవెంద*: చూ, రాజవృక్షము.

క్రూరగంధ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, కంథారి*.

క్రూరదృక్కు, సం. విణ. గ్. 1. విభునుఁడు: చూ, హీనుఁడు; పుం. 2. శని: చూ, శని.

క్రూరదృష్టి, సం. వి. ఇ. పుం. అంగారకుఁడు: చూ, వక్రుఁడు. 1.

క్రూరపుష్పము, సం. వి. అ. పుం. ఉమ్మెత్త*: చూ, హాలాపుష్పము.

క్రూరము, సం. వి. అ. పుం. 1. నెరవంజి*: చూ, సరవెంద; 2. పూగము*: చూ, పోక; 3. గుగ్గిలము*: చూ, మహాసాఖి; 4. ఎఱ్ఱగన్నేరు*: చూ, హయమారకము; 5. దేగ*: చూ, శ్యేనము; 6. రాబులుగు: చూ, రాబందు; న. 7. భయానకరసము. రసములు తొమ్మిదింటిలో నొకటి: చూ, రసములు; 8. అన్నము: చూ, సాధము (1); విణ. 9. వేఁడిగలది: చూ, వేఁడిమి; 10. నొప్పించునది; 11. భయంకరమైనది: చూ, రౌరవము. 2; 12. గట్టిది: చూ, బెడిదము.

క్రూరరావి, సం. వి. న్. పుం. బొంతుకాకి: చూ, వాయసము. 1.

క్రూరలోచనుఁడు, సం. వి. అ. పుం. శని: చూ, శని.

క్రూరాకృతి, సం. వి. ఇ. పుం. రావణుఁడు: చూ, రాక్షసుఁడు. 1-ఉ.

క్రూరు, దే. విణ. వాఁడి. భార. స్త్రీ. 2, ఆ. 20: చూ, వాలు. 6.

క్రూరుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. దయలేనివాఁడు, పరపీడానిరతుఁడు (అనికొందఱు): చూ, నిర్దయుఁడు; 2. కఠినుఁడు: చూ, వ్యాధుఁడు. 2; 3. ఘాతకుఁడు: చూ, హింసకుఁడు; 4. కినుకకాఁడు: చూ, రోషణుఁడు; 5. భయానకరసము గలవాఁడు.

క్రే

క్రెడిటరు, ఆం. వి. ఋణప్రదాత.

క్రై

క్రే, దే. విణ. వృత్తియంచు క్రేవ శబ్దమునకు మీఁదివర్ణము లోపింపఁగా మిగిలిన రూపము. (ఉదా.— క్రేఁగన్ను-క్రేఁగయి మొ.)

క్రేంకృతము, సం. వి. అ. న. 1. హంసధ్వని: చూ, స్వరము. 2-ళఒ-(౧౨౮); 2. కొంగధ్వని: చూ, స్వరము. 2-ళఒ-(౧౨౯.)

క్రేఁటు, దే. అ. క్రి. 1. రూ-క్రేటుకొను-క్రేఁచు గొంతడుపు తీఱుటకు సకిలించునట్లు శబ్దించు: చూ, శబ్దించు; 1-ఌ; 2. తొట్రుపడు: చూ, సంభ్రమించు.

క్రేఁటుకొను, —పై.—(శబ్దించు.-స్వా. 3, ఆ. 92. స్వార్థమున కొను.)

క్రేఁగన్ను, దే. వి. (క్రేవ+కన్ను) కడకన్ను, కటాక్షము: చూ, లోచనము. 1-ం.

క్రేఁగయి, ద్వ. వి. (క్రేవ+కయి) 1. హస్తాగ్రము. అచ్చ. యు, కాం. 18: చూ, హస్తము; 1-ఓ; 2. వామహస్తము: చూ, పుట్టచెయి: (చూ, హస్తము.)

క్రేడి, దే. వి. సంబావుతోఁగలసిన కాపులోసగు ఎట్టివట్లు: చూ, ధాన్యము.

క్రేడించు, దే. అ. క్రి. 1. తొలఁగు భార. ద్రో. 1, ఆ. 374: చూ, విరియు. 5; స. క్రి. 2. అలక్ష్యముచేయు. భార. భీష్మ. 2, ఆ. 38: చూ, రూ-కేడించు. 2.

క్రేడినేయు, దే. స. క్రి. (క్రేడి+చేయు) రూ-క్రేణినేయు. పరిహాసముచేయు. జై. 5, ఆ. 42: చూ, వెక్కిరించు.

క్రేణి, దే. వి. 1. ఉన్నతపదము. కవిక. 2, ఆ. 19; 2. ఎగతాళి. చమ. 1, ఆ. 68: చూ, పరిహాసము.

క్రేణించు, దే. స. క్రి. అలక్ష్యముచేయు. రామా. 1, ఆ. 188. (రూ-కేడించు-క్రేడించు.)

క్రేణినేయు, దే. స. క్రి. (క్రేణి+చేయు): చూ, రూ-క్రేడినేయు-క్రేడించు. భార. విరా. 1, ఆ. 234.

క్రేతొట్టు, దే. అ. క్రి: చూ, గట్టొరయు. "వ. క్రేతొట్టుకడళ్ళ కైవడిఁ గలయబెరయ." ఉ. హరి. 2, ఆ. 64.

క్రేపు, దే. వి. 1. (పర్వత) శిఖరము. "గిరిక్రేపులు మూఁపులు" స్వా. 3, ఆ. 6:చూ, శిఖరము: 2. దూడ. భాగ. 10, స్కం. పూ. 510: (చూ, వత్సము. 2.): చూ. ధేనువు.

క్రేయో, దే. వి. వెడలఁగొట్టుటయందగు ధ్వన్యనుకరణము: చూ, హూహూ.

క్రేవ, దే. వి. వైపు: చూ. పార్శ్వము. 2. (వృత్తియందంత్య వర్ణలోపము: చూ, క్రే.)

క్రేవు, దే. వి. సింహనాదమునందగు ధ్వన్యనుకరణము. అని. 4, ఆ. 46: చూ, హూహూ.

క్రేళ్ళు, దే. వి. ఐ. ఉన్నతి; రా. యు, కాం. 2280: చూ, సోగ 2.

క్రేళ్ళుదాఁటు, దే. అ. క్రి. 1. రూ-క్రేళ్ళుఱుకు-క్రేళ్ళువాఱు. ఎగిరి పడు: చూ, లంఘించు; 2. గంతులిడు. స్వా 2, ఆ. 7: చూ, లంఘించు.

క్రేళ్ళుబ్బు, దే. అ. క్రి. (క్రేళ్ళు+ఉబ్బు) అతిశయించు. కా. 5, ఆ. 102: చూ, ముమ్మరించు.

క్రేళ్ళుఱుకు, దే. అ. క్రి. (కేళ్ళు+ఉఱుకు) 1. ఎగిరిపడు: చూ, లంఘించు; 2. గంతులిడు. కళా. 7, ఆ. 72: చూ, లంఘించు; 3. దూఁకు; హరి. పూ. 7, ఆ. 105: చూ లంఘించు.

క్రేళ్ళువాఱు, దే. అ. క్రి. (క్రేళ్ళు+పాఱు) గంతులిడు; భార. భీష్మ. 2, ఆ. 70: చూ, లంఘించు.

క్రై

క్రైలు, దే. వి. రూ-కైలు. ధాన్యము నటించి కొలుచుట, ఒబ్బిడి: చూ, నూఱుపు.

క్రైలుదారి, దే. వి. రూ-కైలుదారి. క్రైలుచేయించెడి యధికారి.

క్రైస్తవత్రిపుటి, అం. తండ్రి, కుమారుఁడు, పరిశుద్ధాత్మ. క్రైస్తవత్రిపుటియొక్క భావము వైదికమతమునుండియే గ్రహింపఁబడినది: చూ, త్రయము.

క్రైస్తవుఁడు, వా. వి. క్రిస్టియను; క్రైస్తవమతమును స్వీకరించిన వాఁడు.

క్రొ

క్రొ, దే. విణ వృత్తియందుఁ గ్రొత్తశబ్దమునకు మీఁదివర్ణము లోపింపఁగా మిగిలిన రూపము (దీనికంటెఁ బరమైన పరుషసరళస్థిరవర్ణములకు ద్విత్వము కలుగును -క్రొక్కన్ను, క్రొక్కారు, క్రొగ్గండి, క్రొచ్చెలిక, క్రొత్తరఁగ, క్రొత్తలిపు, క్రొత్తావి, క్రొన్నన, క్రొన్నలుపు, క్రొన్నురువు, క్రొన్నెత్తుఁ. క్రొన్నెల, క్రొన్నేయి, క్రొమ్మించు, క్రొమ్మిఱుగు, క్రొమ్మోవి, క్రొమ్మించు, క్రొమ్మిడుఁగుఱు, క్రొమ్ముడి, క్రొమ్మెఱుఁడు, క్రొమ్మెఱుఁగు, క్రొమ్మొగడ, క్రొమ్మొన, క్రొమ్మొలక, క్రొవ్వాఁడి, క్రొవ్విరి, క్రొవ్వేది, క్రొవ్వేఁడి మొ॥ కొన్ని చోట్లఁ దత్సమపదము పరమగునపుడును ద్విత్వము కాఁ బడుచున్నది. "నీ. పుష్కలావర్తంబులు లోనుగాఁగల క్రొమ్మేఘములు పృష్టి కురియకుండ" భీ. 3, ఆ. 87; కొన్ని యెడల పరుషములు పరములగునపుడు దీనికి నుమాగమము వచ్చును. క్రొంజాయ, క్రొంజెమట, క్రొంచమ్మి, క్రొంచలిరు, క్రొంబంట, క్రొంబదను, క్రొంబసిఁడి, క్రొంబసిమి, క్రొంబుట్టము, క్రొంబువ్వు, క్రొంబొగ, క్రొంబొగడ మొ.) కొన్నిచోట్లఁ దత్సమపదములు పరమగునపుడును నుమాగమము కానంబడియెడి. ఉదా.-క్రొంబులకలు మొ.) (శ.ర.)

క్రొంకి, దే. వి: చూ, రూ-కొంకి.

క్రొంచ, పై. వి.=క్రౌంచః: చూ, రూ-కొంచ.

క్రొంజిగురులవిల్కాఁడు, ద్వ. వి. మరుఁడు. ఆం. భా. ప్ర. స్వ. 45: చూ, మన్మథుఁడు.

క్రొక్కారము, దే. వి: చూ, కోడికూత.

క్రొత్త, దే. విణ. 1. నవీనము. కాశీ. 1, ఆ. 39: చూ, నూతనము: 2. అపూర్వము. కళా. 6, ఆ. 9: అపూర్వరూపము, అబ్బురము. రూ-అబ్బురము, అరుదు, వింత. (సం.ప):—అనిబంధపూర్వము, అపూర్వము. (వృత్తియందు అంత్యవర్ణ లోపము: చూ, క్రొ.)

క్రొత్తడము, దే. వి: చూ, రూ-కొత్తడము. య. 1, ఆ. 3.

క్రొత్తడి, దే. వి. రూ-గొత్తడి-కొత్తడి. 1. మగనాలు. భార. ఉద్యో. 3, ఆ. 187: చూ, స్త్రీ. 1-౧౯; 2. పతివ్రత: చూ, స్త్రీ. 1-౧౬.

క్రొత్తముట్టు, దే. వి. 1. వడుక నారంభించినప్పుడు ఏకుననుండి పురిలేక చాఁగఁదీసి కదురునకంటించెడు నూలు. భార. విరా. 1, ఆ. 95: చూ, నూలుపోగతుకు; 2. ప్రథమార్తవము, సమరత: చూ, ముట్టు. 1.

క్రొత్తయముఁడా, పాఁతయముఁడా, లో. మిక్కిలి యుక్తిశాలిగ ఉన్నవానినిచూచి 'క్రొత్తయముఁడా, పాఁతయముఁడా' అను రకములో చేరినవాఁడు అని అందురు.

క్రొత్తవాఁడు, దే. వి: చూ, నూతనుఁడు.

క్రొత్తళము, దే. వి: చూ, రూ-కొత్తడము.

క్రొన్ననవిఱికానితండ్రి, దే. వి. వెన్నుఁడు. అం, భా. ప్ర. స్వ. 38: చూ, విష్ణువు. 1.

క్రొన్నెలలు, దే. వి. బ. కపోలోరుకబోపరి ప్రదేశములయందలి నఖక్షతములు: చూ, నఖక్షతము.

క్రొమ్మ, వై. వి. = కురువక-కురవక. ఏఱ్ఱగోరంట*. అం. భా. ద్వి. వ. 53: చూ, సహ. 2-౧.

క్రొమ్ముడి, దే. వి. కేశబంధవిశేషము: చూ, వేనలి.

క్రొవ్విదము, దే. వి. (క్రొవ్వు + ఇదము) 1. దుష్కార్యము: చూ, వ్యాపారము. 1; 2. ఏరువము. లక్ష్మీ. 3, ఆ. 75: చూ, పరుషము. 1.

క్రొవ్వు, దే. వి. 1. గరువము: చూ, హంకారము; 2. కడుపులో బొడ్డుక్రిందనుండెడి యుల్లిపొరవంటి క్రొవ్వు: చూ, వప. 1; 3. మస్తిష్కము: చూ, మెదడు; 4. కావరము: చూ, మదము. 1; 5. బలము: చూ, శక్తి. 1; వా. 6. పొల: చూ, మాంసము; 7. కండరములలోని చమురు: చూ, తైలము; అ. క్రి. 8. పోతరించు: చూ, మదించు.

క్రొవ్వుగొను, దే. అ. క్రి. (క్రొవ్వు + కొను) పోతరించు. హరి. పూ. 9, ఆ. 72: చూ, మదించు.

క్రొవ్వెద, దే. వి. కొవ్వు: చూ, వేనలి.

క్రొవ్వొత్తి, వా. వి. రూ-కొవ్వొత్తి. క్రొవ్వుతోఁ జేయఁబడిన కడ్డీవంటి దీపపుసత్తి: చూ, వత్తి.

క్రో

క్రోఁతి, దే. వి: చూ, రూ-కోఁతి. రా, యు, కాం. 376. (కోఁతపడునట్లు కోఁగునది.)

క్రోడకన్య, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. వారాహీకంద*: చూ, సూరణము.

క్రోడచూడ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. మహాశ్రావణిక*: చూ, బోడతరము.

క్రోడపర్ణి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. కంటకారిక*: చూ, వాఁకుడు.

క్రోడపాదము, సం. వి. అ. పుం. కమఠము: చూ, తాఁబేలు.

క్రోడము, సం. వి. అ. న, ఆ. స్త్రీ. 1. ఒడి, తొడపైభాగము: చూ, తొడ; 2. దొమ్మ. రెండుభుజముల నడిమిభాగము (అని కొందఱు): చూ, వక్షము; అ. పుం. 3. పంది: చూ, సూకరము; 4. ఏనుఁగు: చూ, హస్తి; 5. ఉదకము: చూ, సలిలము; 6. శని: చూ, రాహువు. 2.

క్రోడాంఘ్రి, సం. వి. ఇ. పుం: చూ, క్రోడపాదము.

క్రోడాడు, దే. అ. క్రి. దుమ్మెత్తిచల్లు. (రూ-కోరాడు-కోరు.)

క్రోడాయుధము, సం. వి. అ. పుం. ముక్కంటి: చూ, శివుఁడు.

క్రోడి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, క్రోడకన్య*.

క్రోడీకరణము, పం. వి. అ. వ. 1. ఆలింగనము: చూ, సంశ్లేషము; 2. క్రోడీకరించుట.

క్రోడీకరించు, సం. స. క్రి. ఒకటిగాచేర్చు.

క్రోడీకృతి, పం. వి. ఇ. స్త్రీ: చూ, క్రోడీకరణము.

క్రోడీముఖము, సం. వి. అ. పుం. పిల్లచేప: చూ, మత్స్యము. 1.

క్రోడుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. శని: చూ, శని; 2. ముక్కంటి: చూ, శివుఁడు.

క్రోధము, సం. వి. అ. పుం. 1. త్రుంచఁబడినది, చూ, త్రుటితము: 2. నేత్రభేదము: చూ, లోచనము. 1-౧౨.

క్రోధుఁడు, సం. వి. అ. పుం. మరుఁడు: చూ, మన్మథుఁడు.

క్రోధజము, సం. వి. అ. పుం. మోహము: చూ, వలపు. 2.

క్రోధజములు, అం. వాక్పారుష్యము, దండపరుషము. (2).

క్రోధన, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. ఎద్దునాలుక*: చూ, బెండ; 2. కొండబెండ*: చూ, షడ్గ్రంథ; 3. కోపవతి: చూ, స్త్రీ; 1-౩౯; అం. 4. సంవత్సరములలో అఱువదింటిలో నొకటి: చూ, సంవత్సరములు.

క్రోధనుఁడు, సం. విణ: చూ, రోషణుఁడు.

క్రోధము, సం. వి. అ. పుం. 1. రూ-కృత్తు-కృధము. కోపము: చూ, రోషము; 2. ఎనుపోతు: చూ, మహిషము: ఆ. 3: చూ, రసస్థాయీభావములలో. (రోషము); 4: చూ, శ్రుతులు; (క్రోధ అని కొందఱు); 5: చూ, అరిపర్గములు.

క్రోధమూర్ఛితము, సం. వి. అ. పుం. చోరమను గంధద్రవ్యము: చూ, రాజార్హము. 1-౧౩.

క్రోధమూర్ఛితుఁడు, సం. విణ. ఎక్కువకోపము గలవాఁడు: చూ, రోషణుఁడు.

క్రోధయుక్తుఁడు, సం. విణ.—పై.—

క్రోధి, సం. వి. న్. పుం. 1. సంవత్సరములలో అఱువదింటిలో నొకటి: చూ, సంవత్సరములు; విణ. పు. 2. కోపము గలవాఁడు: చూ, రోషణుఁడు.

క్రోధించు, సం. అ. క్రి. కోపగిల్లు: చూ, రోషించు.

క్రోధుఁడు, సం. వి. అ. పుం. క్రోధుఁడను ఒకరాజు: చూ, రాజు. 1-౧. (1-౪౫.)

క్రోయు, దే. స. క్రి. విషమముగాచూచు భార. ఆర. 6, ఆ. 178.

క్రోరు, అం. వి. కోటి, నూఱులక్షలు. (1,00 00, 000).

క్రోల, దే. వి: చూ, కోవి. 1.

క్రోలు, దే. వి. 1. క్రోల. ఆము. 3, ఆ. 20: చూ, కోవి. 1; 2. తామరనాళము: చూ, సహస్రపత్రము. 1-౯; స. క్రి. 3. తిను. స్వా. 3, ఆ. 51: చూ, సాపడు; 4. పానము చేయు. హరి. పూ. 5, ఆ. 196: చూ, త్రాగు; 5. గ్రహించు. భార. విరా. 2, ఆ. 35. (రూ-కొలులు): చూ, పుచ్చుకొను; 6. అనుభవించు. హరి. ఉ. 7, ఆ. 204: చూ, భుజించు. 2.

క్రోలికసవు. ద్వ. వి. నడము, కిక్కిసెకసవు*: చూ, తృణము.
క్రోలిగచ్చ, దే. వి: చూ, రూ-క్రొలిగచ్చ*.
క్రోలిచ్చు, దే. అ. క్రి. రూ-క్రోల్చు. కూయు: చూ, శబ్దించు. (ప్రే. క్రోలఁజేయు -లక్ష్మీ. 1, ఆ. 17.)
క్రోలెముక, దే. వి: చూ, రూ-కోలెముక.
క్రోల్చు, దే. అ. క్రి: చూ, రూ-క్రోలుచు.
క్రోవ, దే. వి. 1. సరము. రామా. 7, ఆ. 140: చూ, భూషణము.2-ఉ-(౩౭); 2. దర్భామయము. ఆం. భా. ద్వి. 128.
క్రోవి, దే. వి. 1. తామరనాళము: చూ, సహస్రపత్రము. 1-ఉ; 2. సప్యాదినాళము: చూ, నాళము. 6; వై. వి. 3. = కురవక. ఎఱ్ఱగోరంట*:. భార. ఆది, 4, ఆ. 20: చూ, సహ. 2-ం; దే. వి. 4. ఱోదుగ్రోవి: చూ, గొట్టము; 5. ఆసుపోనెడి గొట్టము. హంస. 2, ఆ. 11; 6. తుపాకి, అగ్నిప్రసరణాయుధము: చూ, బాణము. 1-ం; 7. బుడ్డి. నీలా. 3, ఆ. 80: చూ, పాత్రము. 6; 8. భూమిలోపల నీళ్ళువచ్చుట కేర్పఱిచిన దారి. భార. ఆర. 4, ఆ. 332; 9. మూష. కళా. 8, ఆ. 9: చూ, మూస.
క్రోశతాలము, సం. వి, ఆ పుం. ధక్కా: చూ, వీణ. 1-ఉం.
క్రోశధ్వని, సం. వి. ఇ. పుం. —వై.—
క్రోశద్వయము, సం. వి. అ. న. రెండుకోసులు: చూ, పరువు. 2.
క్రోశము, సం. వి. అ. పుం = కోసు: చూ, కోసు.
క్రోశయుగము, సం. వి. అ. న: చూ, క్రోశద్వయము.
క్రోష్ట, సం. వి. ఋ. పుం. నక్క: చూ, సృగాలము.
క్రోష్టము, సం. వి. అ. పుం, న. గెనుసు*: చూ, గెనుసుదుంప.
క్రోష్టుకమేఖల, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. కోలపొన్న*: చూ. ప్రశ్నిపర్ణి.
క్రోష్టుపుచ్చి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. —వై.—
క్రోష్టుపుచ్చిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. —వై.—; 2. ఋద్రజటోపవిశేషము: చూ, గోలోమిక.
క్రోష్టుఫలము, సం. వి. అ. పుం. గార*: చూ, హింగుది.
క్రోష్టువిన్న, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. నక్కతోఁకపొన్న*: చూ, సృగాలవిన్న.
క్రోష్టువు, సం. వి. ఉ. పుం. నక్క: చూ, సృగాలము.
క్రోష్టేష్టువు, సం. వి. ఉ. పుం. తెల్లచెఱకు*: చూ, నుకుమారము. 1-ఎ.
క్రోష్ఠి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. ఆఁడునక్క, రూ-కోష్ఠి: చూ, సృగాలము; 2. తెల్ల నేల గుమ్మడు*: చూ, కోష్ఠి:3.లాంగలి*: (లాంగలిశబ్దనకు తఱిగొట్టియు. నీరుపిప్పలియు నర్థములు): చూ, హాలిని.
క్రోష్ఠి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. నల్లనేలగుమ్మడు*: చూ, సర్వతోభద్ర. 1-ఎ.

క్రౌ

క్రౌంచదారణుఁడు. సం. వి. అ. పుం. గుహుఁడు, కుమారస్వామి: చూ, స్కందుఁడు.
క్రౌంచపదము, అం. ఒకానొక వృత్తము. ఇదియొక్కొక్క పాదమునందు భ, మ, న, భ, న. న, న, య గణములు గలిగి పదునొకటవయింటను యతిగల ఇరువదినాలుగవ ఛందస్సునందుఁ బుట్టిన వృత్తము. ఉదా.— "ప్రాంచితలీలన్మంకరనంది-ప్రకటితవిరతులు-భమసమనాన్యల్, క్రౌంచపదీవృత్తమ్మునఁ జెన్నా-రఁగఁ బలుకుదు రిలఁ-గవివరులెల్లఱ.": చూ, వృత్తము. 1.
క్రౌంచము, పం- వి. అ. పుం = కొంచ. 1. క్రౌంచమనుకొండ. రూ-కౌంచము: చూ,వర్వతము. 1; 2. క్రౌంచమను ద్వీపము: చూ, ఐంక. 1; 3. క్రౌంచమనుపక్షి: చూ, బకము; అం. 4. ద్వీపములు ఏడింటిలో నొకటి: చూ, ద్వీపములు; 5 ఆసనములు ముప్పదింటిలో నొకటి: చూ, ఆసనములు; 6. ఒకానొకవ్యూహము.
క్రౌంచాదనము, సం. వి. అ. న. 1. మృణాలము: చూ, సహస్రపత్రము. 1-ఋ; 2. చించోటకమను తృణము: చూ, తృణము. 1; 3. పిప్పలితీఁగె*: చూ, పిప్పలి. 1.
క్రౌంచాదని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. పద్మబీజము: చూ, సహస్రపత్రము. 1-ఉ.
క్రౌంచానుజము, సం. వి. అ. పుం. మైనాకపర్వతము: చూ, పర్వతము.
క్రౌంచారాతి, సం. వి. ఇ. పుం: చూ, క్రౌంచదారణుఁడు.
క్రౌంచారి, సం. వి. ఇ. పుం. 1.—వై.—;2. కార్తవీర్యరిపువు: చూ, పరశురాముఁడు.
క్రౌంచాస్త్రము, అం. అస్త్రములు ఏఁబదిమూడింటిలో నొకటి: చూ, అస్త్రములు.
క్రౌను, ఆం. వి. 1. కొలతలోభేదము. (ఇట్లు క్రౌనుపైస్, క్రౌనుపేపరు మొ.); వా. వి. 2. 2½ షిల్లింగులు (ఱు 2-0-0 విలువగల నాణెము.)
క్రౌర్యము, సం. వి. అ. న. క్రూరభావము.

క్ల్

క్లమథము. సం. వి. అ. పుం. (పుష్పాదులు) వాడుట: చూ, మ్లానము.
క్లమము, సం. వి. అ. పుం. 1. —వై.—; 2. బడలిక: చూ, శ్రమము. 1.

క్ల్రా

క్లాంతము, సం. విణ. బడలినది.
క్లాకాంతి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ: చూ, క్లమథము.

క్లి

క్లితకము, సం. వి. అ. న. రూ-క్లీతకము. అతిమధురము*: చూ, యష్టిమధుకము.
క్లితక్తిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. రూ-క్లీతకిక. నీలి*: చూ, రంజని.
క్లిన్నము, సం. వి. 1. ఆర్ద్రత: చూ, పదను. 2; విణ. 2. తడిసినది: చూ, మోదము.

క్లిశితము, పం. విణ. దారిద్ర్యాదులచేత క్లేళము నొందినది: చూ, దుఃఖితము.

క్లిష్టము, అం. 1. ఒకానొక శబ్దదోషము. పదదోషములు పదునేడింటిలో నొకటి: చూ, పదదోషములు; 2. క్లిష్టము అనఁగా.- దూరమైన యర్థముకలది. ఉదా.— పవనాశనేంద్రధరమకుటాలఁకారమణి జనకపుత్రీరమణ కుమారరూపదీపితుఁడు. (మన్మథుఁడని చెప్పుట కింతదూరము చెప్పుట దోషము.) దీనినే క్లేష్టము అందురు; విశ: చూ, క్లిశితము; 3. పూర్వోత్తరవిరుద్ధమైనది. (వాక్కు): చూ, వ్యాఖ్యాతము. 2.

క్లిష్టుఁడు, పం. వి. ణ. క్లేశితుఁడు: చూ, దుఃఖితుఁడు.

క్లీ

క్లీ, పం. వి. న్. పుం. నపుంసకుఁడు: చూ, షండుఁడు.

క్లీతకము, పం. వి. అ. న: చూ, రూ-క్లితకము.

క్లీతకిక, పం. వి. అ. స్త్రీ. చూ: రూ- క్లితకిక.

క్లీబని, పం. వి. ఈ. స్త్రీ. అంబుదఫలి*: చూ, మూలుగు. 2.

క్లీబము, పం. వి. అ. న. 1. నపుంసకము: చూ, షండము; విణ. 2. విక్రమములేనిది.

క్లీబుఁడు, పం. వి. అ. పుం. నపుంసకుఁడు: చూ, షండుఁడు.

క్లీవుఁడు, పం. వి. అ. పుం. 1. —పై.—; 2. పౌరుషహీనుఁడు.

క్లృప్త

క్లృప్తధూపము, అం: చూ, కపినామము.

క్లే

క్లేదము, నం. వి. అ. న. తడి: చూ, పదను. 2.

క్లేదుఁడు, పం. వి. అ. పుం: చూ, హిమాంశువు.

క్లేదువు, పం. వి. ఉ. పుం. 1. —పై.—; 2. జిన్ని: చూ సన్నిపాతము. 1.

క్లేశము, పం. వి. అ. పుం. 1. వగ: చూ, దుఃఖము; 2. కోపము: చూ, రోషము; 3 కృషి: చూ, వ్యవసాయము.

క్లేశః ఫలేన హి పునర్నవతాం విధత్తే, న్యా. పడినక్లేశము ఫలించినపుమ్మె క్లేశముగాఁ దోఁపదు.

క్లేశితము, పం. విణ: చూ, క్లిశితము.

క్లోమ

క్లోమము, పం. వి. న్. న. 1. కడుపులో నొక ప్రక్కనుండెడి యెఱ్ఱని మాంసము: చూ, ఋక్తము. 2-ఉ; 2. ఉచ్చబుద్ధ: చూ, మూత్రకోశము.

క్ష్వ

క్ష్వ, పం. అవ్య. ఎక్కడ: చూ, యత్ర. 1.

క్ష్వంగువు, పం. వి. ఉ. పుం: చూ, రూ-కంగువు.

క్ష్వణనము, పం. వి. అ. పుం. 1. వీణ లోనగువాని ప్రోఁత: చూ, స్వరము 2-ఌ; 2. చిన్నకుండ: చూ, ధ్మాతము. 3-ంఌ.

క్ష్వణము, —పై.— (నపుంసకమని కొందఱు) (రూ-క్వాణము.)

క్ష్వధితము, పం. విణ. చక్కఁగా కాఁగినది: చూ, బృంగుము. 1.

క్ష్వయినా-క్వైనా, వా. వి. ఇది మలేరియా జ్వరములకు పరమౌషధము.

క్ష్వా

క్ష్వాణము, రూ-క్వణము.

క్ష్వాదము, పం. వి. అ. పుం. 1. బాధ: చూ, దుఃఖము; 2. వృక్షరసము.

క్ష్వాధ్యోద్భవము, పం. వి. అ. న. తుత్థాంజనము, ప్రోనిపసుపున వండిన అంజనవిశేషము: చూ, రసాంజనము.

క్ష్వి

క్ష్వితిరెంటు, వా. వి. ఈనాముల (మాన్యముల) మీఁద వేయఁబడిన పన్ను. (రూ-క్ష్వ్రెంటు. ఆంగ్లపదము వాడుక పదమయ్యె.)

క్ష్వ్రెంటు, వా. వి. —పై.— "క్ష్వ్రెంటు యీనాము."

క్ష

క్ష, పం. వి. అ. పుం. 1. అడ్డగించుట: చూ, విరోధము. 1; 2. వగ: చూ, విరోధము. 1; 3. క్షేమము: చూ, శుభము. 1; 4. దుస్స్వప్నము: చూ, స్వప్నము. 2; 5.క్షత్రియుఁడు: చూ, రాజు. 1; 6. రక్కసుఁడు: చూ, రాక్షసుఁడు. 1; 7. నరసింహస్వామి: చూ, నరసింగఁడు; 8. తొమ్ము: చూ, వక్షము; 9. వ్యాకరణశాస్త్రము: చూ, వ్యాకరణము; 10 ఓరుపు. (స్త్రీలింగమని కొందఱు): చూ, శాంతము. 1; 11. పుడమి, పంటభూమి (అని కొందఱు): చూ, భూమి. 1; 12. కల్పము: చూ, సంవర్తము. 1; 13. మెఱుపు: చూ, విద్యుత్తు. 1; 14. నాళము: చూ, రుత్త; స్త్రీ. 15. నిద్ర: చూ, స్వప్నము 2.

క్షమ్, పం. వి. అ. న. 1. క్షేత్రము: చూ, భూమి. 1; 2. చెట్టు: చూ, వృక్షము. 1.

క్షంత, పం. విణ. ఓర్వరి: చూ, సహనుఁడు.

క్షణంక్షణము, పం. వి. అ. పుం. వెంటవెంటనే, అప్పటికప్పుడు.

క్షణకము, నం. వి. అ. న. పిన్నముల్లంగి*: చూ, ముల్లంగి.

క్షణతువు, పం. వి. ఉ. పుం. గాయము: చూ, నఱుకు.

క్షణద, పం. వి. అ. స్త్రీ. 1. రేయి: చూ, రాత్రి; 2. పసుపురంగు: చూ, వర్ణము. 6 ఉ.

క్షణదము, పం. వి. అ. న. ఉదకము: చూ, సలిలము. 1.

క్షీణదుఁడు, సం. వి. అ. పుం. జ్యోస్యుఁడు: చూ, సాంవత్సరుఁడు.
క్షీణనము, సం. వి. అ. న. కొల: చూ. వధము.
క్షీణనిశ్వాసము, సం. వి. అ. పుం. శిశుమారమను జలజంతువు: చూ, మత్స్యము. 1.
క్షీణప్రభ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. రూ-క్షణిక, మెఱుపు: చూ. విద్యుత్తు. 1.
క్షీణభంగురము, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. క్షణమైన నుండనేరనిది, అచిరము, అనిత్యము, అనూర్జితము, అశాశ్వతము.
క్షీణము, సం. వి. అ. వుం. 1. ఘటికయందాఱవపాలు (ఘటిక=24 నిమిషములు), నాలుగు నిమిషములు, మువ్వదికలలుగల కాలము: చూ, కాలప్రమాణము; 2. తిరునాళ్ళ: చూ, పండుగ. 2; 3. వ్యాపారములేమి; 4. కాలము: చూ, సమయము. 1; 5. పరమాణువు: చూ, రేణువు. 1; 6. ఇల్లు: చూ, పదనము. 1; 7. సంరక్షణము: చూ, రక్షణము; 8. మృదుత్వము: చూ, మకుమారము; 9. క్షణికము: చూ, వ్రేల్మొడి; అం. 10: చూ, కాలప్రమాణము.
క్షణించు, సం. స. క్రి. భోజనార్థము వరించు: రూ-క్షణియించు.
క్షణిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. మెఱుపు: చూ, విద్యుత్తు. 1.
క్షణికము, సం. విణ. 1. క్షణమాత్రస్థాయి: చూ, స్వరము 2-౩౩; వా. 2. ఱెప్పపాటుకాలము: చూ, వ్రేల్మొడి.
క్షణిని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. రేయి: చూ, రాత్రి.
క్షణియించు, సం. స. క్రి: చూ, రూ-క్షణించు.
క్షణుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. ఒకరికి లోఁబడినవాఁడు: చూ, పరాధీనుఁడు; 2. వ్యాపారము లేనివాఁడు; 3. అంబేద: చూ, నిష్ప్రయోజకుఁడు.
క్షతఘ్నము, సం. వి. అ. పుం. 1. లాక్ష: చూ, లక్క; 2. లాక్ష రసము. చూ, లక్క.
క్షతఘ్ని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. లాక్ష: చూ, లక్క.
క్షతజము, సం. వి. అ. న. 1. నెత్తురు: చూ, రక్తము. 1; 2. చీము: చూ, సలిలము. 1-౩౬.
క్షతము, సం. విణ. 1. గాయమునొందినది; 2. నాళమునొంది నది: చూ, ఱుచి.
క్షమవిధ్వంసి, సం. వి. న్. వుం. బొద్ది*: చూ, వృద్ధదారకము.
క్షతహరము, సం. వి. అ. న. ఆగురు: చూ, రాజార్హము. 1.
క్షతి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. గాయము: చూ, వరుకు; 2. నాళము: చూ, రుత్త.
క్షతేక్షారన్యాయము, న్యా. వుండుమీఁద గారము రాచినట్లు; క్షార శబ్దమునకు ఉప్పని యర్థమునుజెప్పి 'వుండుమీఁద నుప్పు రాచినట్లు' అని కొందఱు చెప్పుదురు. కాని యాపస్తంభ సూత్రమున 'క్షారలవణవర్జనంచ' అనుసూత్రమునందలి క్షార శబ్దమునకుఁ గారమని యర్థ మంగీకృతముగానఁ దెలుఁగుజాతీయముగూడ గారమురాచినట్లు' అనియున్నది. కానఁ గార మనియే యర్థమును గ్రహించితిని. (త-చంద్రిక.)
క్షతేప్రహారానిరుతంతి, న్యా. దెబ్బమీఁదనే దెబ్బపడును. తగిలిన కాలికే తగులునని యాంధ్రజాతీయము.
క్షత్త, సం. వి. ఋ. పుం. 1. శూద్రస్త్రీయందు క్షత్రియునికిఁ బుట్టినవాఁడు. క్షత్రియస్త్రీయందు శూద్రునికిఁ బుట్టినవాఁడు (అవి పాఠాంతరము): చూ, సూనుఁడు. 1-౨౮. 2. దాసీ పుత్త్రుఁడు: చూ, సూనుఁడు. 1-౬; 2. ద్వారపాలకుఁడు: చూ. ప్రతిహారుఁడు; 4. నలువ: చూ, బ్రహ్మ. 1; 5. తేరుపూన్పరి: చూ, సారథి; 6. మఱఁదివలనఁబుట్టిన సంతానోత్పత్తి; 7. చేఁప: చూ, మత్స్యము. 1.
క్షత్రజూతి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. తెల్లవాఁకుడు*: చూ, వాఁకుడు.
క్షత్రధనము, సం. వి. అ. పుం. పెద్దచేఁదుఆనుగ*: చూ, సొఱ.
క్షత్రబంధువు, సం. వి. ఉ. పుం. స్వధర్మములేక క్షత్రియునకు బంధుమాత్రుఁ డైనవాఁడు (ఇది నిందయందు వచ్చును): చూ, రాజు. 1-౪౬.
క్షత్రము, సం. వి. అ. న. మేను: చూ, శరీరము.
క్షత్రియ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. రాచది: చూ, స్త్రీ. 1-౧౩౭. (క్షత్రియ జాతియందుఁ బుట్టి క్షత్రియునికిగావి మఱియొకనికి గాని పెండ్లామైనదావిపేరు.)
క్షత్రియబ్రాహ్మణులు, అం. ధనుర్వేదమునం దతి విశేషప్రజ్ఞ గలవారై రాజులను సేవించుచు అధ్యయన యజనదానములగు త్రికర్మములయం దతి ఉత్సాహముగలవారే క్షత్రియ బ్రాహ్మణులు: చూ, బ్రాహ్మణులు. (దశవిధబ్రాహ్మణులలోనివారు.)
క్షత్రియాణి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, క్షత్రియ.
క్షత్రియారి, సం. వి. ఇ. పుం. క్రౌంచారి: చూ, పరశురాముఁడు.
క్షత్రియి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. రాచవాని పెండ్లాము: చూ, భార్య.
క్షత్రియుఁడు, సం. వి. అ. పుం. రాచవాఁడు: చూ, రాజు. 1-౧; అం. 2: చూ, మనుష్యవర్ణములు: చూ, వర్ణచతుష్టయము.
క్షత్రుఁడు, —పై.—
క్షద్మ, సం. వి. న్. న. అన్నము: చూ, సాదము. (1.)
క్షప, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. రేయి: చూ, రాత్రి; 2. పనుపు: చూ. వర్ణము. 6.-౭.
క్షపణకుఁడు, సం. వి. అ. పుం. బౌద్ధమతస్థుఁడు: చూ, బుద్ధుఁడు. 1.
క్షపణము, సం. వి. అ. న. 1. అశుచిభావము: చూ, కార్యపుటము: విణ. 2. సిగ్గులేనిది: చూ, నిర్లజ్జము.
క్షపణుఁడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, క్షపణకుఁడు.
క్షపణ్యవు, సం. వి. ఉ. పుం. తప్పు: చూ, నేరము.
క్షపాకరుఁడు, సం. వి. అ. పుం. చందురుఁడు: చూ, హిమాంశువు.
క్షపాచరుఁడు, సం. వి. అ. పుం. రక్కసుఁడు: చూ, రాక్షసుఁడు. 1.
క్షపాటుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1—.పై—; 2. యమదూత: చూ. హరి. 5-3.
క్షపాత్యయము, సం. వి. అ. పుం. రూ-క్షపావ్యయము. ప్రభాతము: చూ, వేగుజాము.
క్షపాపతి, సం. వి. ఇ. పుం: చూ, క్షపాకరుఁడు.
క్షపిత, సం. విణ. ఋ. ఓర్వరి: చూ, సహనుఁడు.
క్షపితము, సం. వి. అ. న: చూ, భాగహారము.
క్షమ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. రూ-క్ష్మా. ఓర్పు; (పుంలింగమని కొందఱు): చూ. శాంతము. 1; 2. నేల: చూ, భూమి. 1:

8. గౌరి: చూ, పార్వతి. 1; 4. రేయి: చూ, రాత్రి; అం. 5. (క్షిప) ఒకానొక వృత్తము. ఇందొకొక్కక్క పాదమున న, న, త, త. గురువులు గలిగి యెనిమిదవయింట యతిగల త్రయోదశ ఛందస్సైనదు. ఇట్టిన వృత్తము. ఉదా.— "క్రమమున నిభవిక్రాంతినాతాగయుక్తముగ సుకవిహృద్యంబు లూహించినఁ, క్షమలనఁబరఁగుం-గంజిపత్రేక్షణా, సుమశర జనకా శూరవంశోత్తమా": చూ, వృత్తము. 1; 6: చూ, సుజ్ఞానదాయకములు.

క్షమము, సం. విణ. 1. యుక్తము: చూ, సమీచీనము. 1; 2. చాలునది.

క్షమయా కింనసిధ్యతి, లో. ఓర్పుగలవానికి నన్నికార్యములు సిద్ధించును.

క్షమాదంశము, సం. వి. అ. పుం. మునగ*: చూ, శిగ్రువు. 1.

క్షమాపణ, వా. శరణుచొచ్చుట.

క్షమావంతుఁడు, సం. విణ. త్. ఓరుపరి: చూ, సహనుఁడు.

క్షమి, సం. విణ. —పై.—

క్షమించు, సం. స. క్రి. ఓర్చు: చూ, సహించు.

క్షమిత, పం. విణ: చూ, క్షమి.

క్షమియించు, సం. స. క్రి: చూ, క్షమించు.

క్షముఁడు, సం. విణ. 1. శక్తుఁడు: చూ, లావరి; 2. నేర్పరి: చూ, సమర్థుఁడు; 3. హితవును చెప్పువాఁడు: చూ, హితవరి.

క్షయ, అం: చూ, క్షయము. 7.

క్షయకరము, సం. వి. అ. పుం. జీడి*: చూ, భల్లాతకి.

క్షయతరువు, సం. వి. ఉ పుం. పాదిరి*: చూ, స్థాలి. 2.

క్షయధువు, సం. వి. ఉ. పుం. కాసరోగము: చూ, దగ్గు.

క్షయము, సం. వి. అ. పుం. 1. —పై.—; 2. అఱుఁదెవులు: చూ, రోగము. 1; 3. రూ-క్షయి. చెఱుట, తగ్గుదల: చూ, వెలితి. 2; (క్షయము, స్థానము, వృద్ధి. ఇవి యీ త్రివర్గములలో నొకటి: చూ, వర్గము); 4. ప్రళయము: చూ, సంవర్తము. 1; 5. ఇల్లు: చూ, సదనము. 1; 6; నాశనము: చూ, రుత్త; 7. క్షయనామ సంవత్సరము (రూ-క్షయ-అక్షయ): చూ, సంవత్సరము; 8. శత్రువునకంఁటఁ దాను దగ్గియుండుట.

క్షయించు, సం. అ. క్రి. క్షీణించు, తగ్గు: చూ, క్రుక్కు-. 4.

క్షయే క్షేమం సుదుర్లభమ్, న్యా. కృశించుకాలమున ననఁగా నాపత్కాలమున క్షేమము మిక్కిలి దుర్లభము.

క్షయ్యము, సం. విణ. క్షయింపఁదగినది.

క్షరము, సం. వి. అ. న. 1. ఉదకము. చూ, సలిలము; పుం. 2. మబ్బు: చూ, మేఘము. 1; 3. మహాపిండీతకము*: చూ, శ్వసనము; 4. కోకిలాక్షము*: చూ, మొగబీర.

క్షవకము, సం. వి. అ. పుం. 1. జిల్లెడు*: చూ, జిల్లేడు; 2. ఉత్తరేణి*: చూ, శైఖరికము; 3. రాజిక*: చూ, సర్షపము; 4. అడవితొలసి*: చూ, హరిప్రియ. 3-4; 5. కొడిసె*: చూ, వత్సకము; 6. మోదెన*: చూ, శివమల్లి; 7. కాసరోగము: చూ, దగ్గు.

క్షవకృత్తు, సం. వి. త్. స్త్రీ: చూ, పోఁక*.

క్షవథువు, సం. వి. ఉ. పుం. 1. ఱుతము; చూ, తుమ్ము; 2. కాశరోగము: చూ, దగ్గు; 3. ఎక్కిలి: చూ, హిక్క. 1.

క్షవపత్ర, సం. వి. అ. స్త్రీ. ఏనుఁగుతుమ్మి*: చూ, తుమికి.

క్షవము, సం. వి. అ. పుం. 1. ఱుతము: చూ, తుమ్ము; 2. నల్లవియావాలు: చూ, సర్షపము.

క్షవనము, సం. వి. అ. న. 1. మంగలిపని: చూ, ముండనము; వా. వి. 2. అపజయము. "నీ వ్యాజ్యము క్షవనమైనది." (గోదావరీమండల ప్రాంతమున వాడుక.) (క్షౌరము యొక్క రూపాంతరమని కొందఱు.)

క్ష

క్ష, సం. వి ఆ. స్త్రీ. 1. నిద్ర: చూ, స్వప్నము. 2; 2. ఓరిమి: చూ, శాంతము. 1.

క్షంతము, సం. విణ. ఓర్వఁబడిన తిట్టుకొట్టు మొదలైనది: చూ, సోఢము.

క్షంతి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. ఓర్పు: చూ, శాంతము. 1.

క్షత్రము, సం. వి. అ. న. క్షత్రధర్మము.

క్షమము, సం. వి. పుం. 1. కఱవు: చూ, దుర్భిక్షము; విణ. 2. తక్కువైనది: చూ, హీనము. 1; అం. 3: చూ, జఠర క్రియలు.

క్షమవతి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. యాగవిశేషము: చూ, యజ్ఞము.

క్షమవతీష్టి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ.—పై.—

క్షముఁడు, సం. వి. అ. పుం. బలవంతుఁడగు పురుషుఁడు: చూ, లావరి.

క్షరం క్షతే ప్రక్షేపణమ్, గాయముమీద ఉప్పుజల్లినట్లు దుఃఖితుఁడైన వానిని మరింత దుఃఖపెట్టడము.

క్షరకము, సం. వి. అ. పుం. 1. కనుగాయ: చూ, శలాటువు, 2; 2. (పక్షులు మత్స్యములు లోవగు వానిఁబట్టి వేసెడు) బుట్ట: చూ, వల. 1; 3. పసరుమొగ్గ, మొగ్గలగుత్తి (అనికొందఱు): చూ, మొగ్గ. 1; 4. నెరవంజి*: చూ, సరవెంద; న. 5. మూలకము, పెద్దముల్లంగి (అనికొందఱు): చూ, ముల్లంగి.

క్షరణము, సం. వి. అ. న. తిట్టుట: చూ, శాపము. 1.

క్షరతైలము, సం. వి. అ. న. పక్వమైన తైలము: చూ, స్నేహము. 2-ఎ.

క్షరత్రయము, సం. వి. అ. న. త్రివిధక్షారములు: చూ, లవణము. 1.

క్షరదళ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ, చూ, లొద్దుగు*.

క్షరదళకము, సం. వి. అ. న. దశవిధక్షారములు: చూ, లవణము. 1.

క్షరద్రావణము. సం. వి. అ. న. మార్దము, చౌటి ఉప్పు: చూ, లవణము. 1.

క్షరద్రువు. సం. వి. ఉ. పుం. 1. కింశుకము*: చూ, మోదుగు; 2. ఘంటాపాటలి*: చూ, మొక్కము.

క్షరభూమి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. చౌటినేల: చూ, భూమి. 1.—ఆ.

క్షరమధ్యము, సం. వి. అ. పుం. ఉత్తరేణి*: చూ, శైఖరికము.

క్షారము, సం. వి. అ. పుం. 1. ఉప్పు: చూ, లవణము. 1.2.= కారము. ఒఱ్ఱు: చూ, కారము. 1; 3. గాజు, గాజుమన్ను: చూ, భూమి. 1, 34; 4. బూడిద: చూ, భస్మము; 5. యవక్షారము; యవలవలన గలిగిన ఉప్పు: చూ, లవణము. 1- 6. వెలిగారము, టంకణము: చూ, లవణము. 1; 7. సజ్జికాక్షారము: చూ, లవణము. 1.

క్షారమృత్తిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ఉప్పుమన్ను: చూ, భూమి. 1.—ఉ.

క్షారమెలకము, సం. వి. అ. పుం. సర్వక్షారము: చూ, లవణము. 1.

క్షారవృక్షము, సం. వి. అ. పుం. ముష్కకము*: చూ, మొక్కము.

క్షారశ్రేష్ఠము, సం. వి. అ. న. 1. వజ్రక్షారము: చూ, లవణము. 1; పుం 2. పలాశము*: చూ, మోదుగు: 3. ముష్కకము*: చూ, మొక్కము.

క్షారషట్కము, సం. పి. అ. న, షడ్విధక్షారములు: చూ, లవణము. 1.

క్షారసింధువు, సం. వి. ఉ. పుం. ఉప్పుసముద్రము: చూ, సముద్రము.

క్షారాచ్ఛము, సం. వి. అ. న. సముద్రపు ఉప్పు, సైంధవ లవణము (అని కొందఱు): చూ, లవణము. 1.

క్షారాబ్ధి, సం. వి. ఇ. పుం: చూ, క్షారసింధువు.

క్షారాయము, సం. వి. అ. పుం. కాలముష్కకము*: చూ, మొక్కము.

క్షారాష్టకము, సం. వి. అ. న. ఎనిమిది విధముల క్షారములు: చూ, లవణము. 1.

క్షారిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ఆఁకలి: చూ, బుభుక్ష.

క్షారితము, సం. విణ. కాఁటినది: చూ, స్రుతము.

క్షారితుఁడు, సం. విణ. పరస్త్రీగమనాదిదోషములచే దూఱఁబడిన వాఁడు: చూ, వ్యాధుఁడు. 2.

క్షారోదము, సం. వి. అ. పుం: చూ, క్షారాబ్ధి.

క్షారకము, సం. వి. అ. పుం. నెరవంజి*: చూ, సరవేఁద.

క్షాళనము, సం. వి. అ. న. కడుగుట: చూ ప్రక్షాళనము.

క్షాళితము, సం. విణ. కడుగఁబడినది: చూ, ప్రక్షాళితము.

క్షి

క్షి, సం. విణ. ఇ. 1. నివాసము: చూ, స్థానము. 1; 2 గతి, నడవడి: చూ, వర్తనము 1; 3. కల్పక్షయము: చూ, సంవర్తము. 1.

క్షితము, సం. విణ. క్షీణము: చూ, హీనము. 1.

క్షితి, సం. ఇ. స్త్రీ. 1. నేల: చూ, భూమి. 1; 2. ఉనికి: చూ, స్థానము. 1: 3. చిటికవేయు నంతకాలము: వ్రేల్మిడి: చూ, స్వరము. 2- (ళఽ); 4. నాశము: చూ, రుత్త; 5. ఇల్లు: చూ, సదనము. 1; 6. సంఖ్యావిశేషము, క్షితియను లెక్క: చూ, సంఖ్య. 1; 7. కాలభేదము: చూ, సమయము. 1; 8. రోచనమను గంధద్రవ్యము; చూ, రాజార్హము; అం. 9: చూ, శ్రుతులు.

క్షితికణము, సం. వి. అ. పుం. ధూళి: చూ, రేణువు. 1.

క్షితిక్షిమము, సం. వి. అ. పుం. చంద్రక*: చూ, వెలిచంద్ర.

క్షితిజింతువు, సం. వి. ఉ. పుం. వాసపాము: చూ, సర్పము. 1-ళ-(ఒఽ).

క్షితిజము, సం. వి. అ. పుం. 1. వేస్తరము: చూ, వేనడిను; 2. నేలవేము*: చూ, భూనింబము: 3. మంగళగ్రహము.

క్షితిధరము, సం. వి. అ. పుం. నేలతాలుపు, కొండ: చూ, పర్వతము.

క్షితినాగము: చూ, క్షితిజింతువు. (ఆ. పుం.)

క్షితిపతి, సం. వి. ఇ. పుం. భూమీశుఁడు: చూ, రాజు. 1-౨౧. (ఇట్లు క్షితిపాలుఁడు, క్షితిపుఁడు మొ.)

క్షితిపుత్త్రుఁడు, సం. వి. అ. పుం. నరకరాజు: చూ, రాజు. 1-ళం.

క్షితిబదరి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. భూబదరి*; చూ, రేగు 1.

క్షితిరుహము, సం. వి. అ. పుం. చెట్టు: చూ, వృక్షము.

క్షితివర్ధనము, సం. వి. అ. పుం. పీనుఁగు: చూ, శవము.

క్షితివ్యాదాసము, సం. వి. అ. పుం. గర్తము: చూ, రంధ్రము. 1.—ం.

క్షితిసంభూతము, సం. వి. అ. న. అట్టుప్పు: చూ, లవణము. 1.

క్షీణ్యాదితి, సం. వి. ఈ స్త్రీ. విష్ణుమూర్తి తల్లి.

క్షీత్వా, సం. వి. న్. పుం. గాలి: చూ, వాయువు.

క్షీద్రము, సం. వి. అ. పుం. 1. తెగులు: చూ, రోగము 1; 2. విషాణము, కొమ్ము: చూ, శృంగము. 1.

క్షీద్రుఁడు, సం. వి. అ. పుం. ఇనుఁడు: చూ, సూర్యుఁడు.

క్షీప, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. క్షేపణము: చూ, విమోచనము; 2. రేయి: చూ, రాత్రి.

క్షీపక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ.—1. —పై.—

క్షీపకుఁడు, సం. వి. అ. పుం. యోధ: చూ, భటుఁడు. 1.

క్షీపణి, సం. వి. ఇ. పుం. 1. అస్త్రము: చూ, బాణము. 1; ఇ స్త్రీ. 2. నౌకాదండము: చూ, పీలి. 2; 3. జాలవిశేషము: చూ, వల. 1; 4. మంత్రము: చూ, మంత్రము 1; 5. యజ్ఞమునందు యజుర్వేదతంత్రము నడపువాఁడు: చూ, అధ్వర్యుఁడు.

క్షీపణువు, సం. వి. ఉ. పుం. గాలి: చూ, వాయువు. 1.

క్షీవణ్యువు, సం. వి. ఉ. పుం. 1. వసంతర్తువు: చూ, మానద్వయము; 2. దేహము: చూ, శరీరము: విణ. 3. సుంభి: చూ, రాజార్హము. 1-ఴ: (చూ, వాసన. 1-౧ఴ.)

క్షీపము, సం. వి. అ. పుం. 1. ఎఱ్ఱమూతికోఁతి: చూ, వానరము; 1-3; 2. క్షేపణము, ప్రేరేపించుట: చూ, విమోచనము.

క్షీప్త, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. రాతిరి: చూ, రాత్రి.

క్షీప్తము, సం. విణ. 1, త్రోయఁబడినది: చూ, విద్ధము; 2. వైవఁబడినది, పాతఁబడ్డది: చూ, స్థాపితము. 1; న. 3. యోజితము, లెక్క కలియఁగూడదము: చూ, సంకలనము; అం. 4: చూ, బింబక్రియలు.

క్షీప్నువు, సం. విణ. ఉ. తిరస్కరించువాఁడు: చూ, నిరాకరిష్ణువు.

క్షీప్రకము, సం. వి. అ. న. పొడివిండి: చూ, సాదము. (1)-ళఴ.

క్షీప్రమక్రియమాణస్య కాలఃపిబతి పంపదః, న్యా. కార్యములు త్వరగా ముగింపకున్నచో గాలము సంపదలను నశింపఁ జేయును "ఆలస్యాదమృతంవిషం" వంటిది.

క్షీప్రము, పం. క్రి. విణ, అ. న. 1. శీఘ్రము: చూ, వేగము. 3; విణ. 2. వడిగలది: చూ, వేగము. 3. (క్షీప్రాదులు.—క్షేపిష్ఠము, క్షోదిష్ఠము, ప్రేష్ఠము, వరిష్ఠము, స్థవిష్ఠము, బంహిష్ఠము.); అం. 3: చూ, ప్రచారములు.

క్షీప్రశ్యేనము, పం. వి. అ. పుం. ఏట్రింత: చూ, వ్యాఘ్రూబము.

క్షీయ, పం. వి. ఆ. స్త్రీ. క్షయము, తగ్గుదల: చూ, వెలితి. 2.

క్షీ

క్షీణము, సం. విణ. క్షయించినది: చూ. హీనము. 1.

క్షీణ నరాఃకాపురుషా భవంతి, న్యా. ఆపన్నులయి క్షీణించిన వాడు దుర్జనులగుదురు.

క్షీణించు, సం. అ. క్రి. క్షీణమగు: చూ, క్రుక్కు-. 4.

క్షీణే పుణ్యే మర్త్యలోకం విశంతి. న్యా. పుణ్యక్షయము కాఁగానే మరల మర్త్యలోకమునకు వత్తురు.

క్షీణుఁడు, పం. విణ. తాగుఁబోతు, క్రొవ్వినవాఁడు (అనికొందఱు): చూ, మత్తుఁడు.

క్షీరకంఠుఁడు, పం. వి. అ. పుం. బాలకుఁడు: చూ, శివుఁడు. 1-౫. (రూ-క్షీరకంఠకుఁడు.)

క్షీరకంద, పం. వి. ఆ. స్త్రీ. పాలనేలగుమ్మడు *: చూ. సర్వతోభద్ర. 1-౧. (ఇట్లు క్షీరకందము.)

క్షీరకాండకము, పం. వి. అ. పుం. 1. జెముడు *: చూ, స్నుహి; 2: చూ, జిల్లేడు*.

క్షీరకాకోలి, పం. వి. ఈ. స్త్రీ. విన్నపాల *: చూ, మనుపాల. (రూ-క్షీరకాకోలిక.)

క్షీరకాష్ఠ, పం. వి. ఆ. స్త్రీ. వల్లమట్టి*: చూ, మట్టి.

క్షీరకీటము, పం. వి. అ. పుం. దుగ్ధజాతకీటము: చూ, పురుగు.

క్షీరక్షరము, పం. వి. అ. పుం. పాలఱాయి: చూ. రత్నములు. 1-౧౨-(౨౩).

క్షీరజము, పం. వి. అ. న. 1. దధి, పెరుఁగు: చూ, స్తన్యము. 1-౧౬; విణ. 2. క్షీరజాతద్రవ్యము: చూ, రాజార్హము. 1-౬;(1-౨౦) (1-3౮.)

క్షీరదళము, పం. వి. అ. పుం: చూ, జిల్లేఱు *.

క్షీరద్రుమము, పం. వి. అ. పుం. 1. అశ్వత్థము*: చూ, రావి: 2. వటము*: చూ, మఱ్ఱి.

క్షీరధేనువు, పం. వి. ఉ. స్త్రీ. దానార్థమై యేర్పఱచిన ఆవు: చూ, ధేనువు.

క్షీరనాళము, పం. వి. అ. పుం. పెద్దచేఁకు*: చూ, శాకోటము. (రూ-క్షీరనాళకము).

క్షీరనింబన్యాయము. న్యా. వేఁపచెట్టునకు పాలుపోసి పెంచినను చేఁదు పోనేరదు అనురీతి.

క్షీరనీరము, పం. వి. అ. న. 1. ఆలింగనవిశేషము: చూ, సంశ్లేషము; 2. దుగ్ధజలము: చూ, సలిలము. 1-౨౨.

క్షీరపర్ణి, పం. వి. న్. పుం: చూ, జిల్లేఱు *.

క్షీరనీరన్యాయము, న్యా. పాలును నీళ్లను గలిసియుండుట ధర్మము అనురీతి.

క్షీరపాకి, పం. వి. ఈ. స్త్రీ. తిందుకము*: చూ, యవతిక.

క్షీరపాషాణన్యాయము, న్యా. పాలకొఱకు ఱాయి మోయవలెనను రీతి.

క్షీరఫల, పం. వి. ఆ. స్త్రీ. కలివె*: చూ, సాప్లపుష్పఫల.

క్షీరబల, పం. వి. ఆ. స్త్రీ—పై.—

క్షీరము, న. వి. అ.న.1. దుగ్ధము. పాలు భూమన్యము. 1-౧; 2. నీళ్ళు (ఋనకక్షీరము ఖూనారము): చూ, సలిలము; పుం. 3. వటము*: చూ, మఱ్ఱి; 4. చాషము: చూ. పాలపిట్ట; 5. క్షీరసముద్రము: చూ, పసముద్రము; 6. తీపు: చూ, మాధుర్యము.

క్షీరమోరట, పం. వి. ఆ. స్త్రీ. చేకొణద. *: చూ, మోరట.

క్షీరవతి, పం. వి. ఇ. స్త్రీ పాలుగలది: చూ, అస్తిక్షీర.

క్షీరవల్లి, పం. వి. ఈ స్త్రీ. పాలనేలగుమ్మడు*: చూ, క్షీరకంద.

క్షీరవికృతి, పం. వి. ఇ స్త్రీ. జున్ను: చూ, స్తన్యము. 1-౪: (చూ, కూర్చిక. 2.)

క్షీరవిదారి, పం. వి. ఈ. స్త్రీ:చూ, క్షీరపల్లి. (రూ-క్షీరవిదారిక.)

క్షీరవిషాణిక, పం. వి. ఆ. స్త్రీ. క్షీరకాకోలి*: చూ, మనుపాల.

క్షీరవృక్షము, పం. వి. అ. పుం. 1. ఉదుంబరము *: చూ, మేడి; 2. క్షీరిక *: చూ, పాల.

క్షీరశిష్టుఁడు, పం. వి. అ. పుం. శ్రీరాముఁడు: చూ, రాముఁడు.

క్షీరషష్టిక, పం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. తెల్లనేలగుమ్మడు *: చూ, క్షీరకంద; 2. విన్నపాల: చూ, మనుపాల.

క్షీరషష్టిక, పం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, క్షీరషష్టిక. 1.

క్షీరషష్టికము, పం. వి. అ. పుం. జలకంటకము: చూ, మత్స్యము. 1.

క్షీరసము, పం. వి. అ. పుం. పాలమీఁది మీఁగడ: చూ, స్తన్యము. 1-౮ (క్షీరరసము అనియు.)

క్షీరసాగరకన్యక, పం. వి. ఆ. స్త్రీ. లచ్చి: చూ, లక్ష్మి. 1. (ఇట్లు క్షీరసాగరసుత. క్షీరాబ్ధిజ, క్షీరాబ్ధితనయ మొ.)

క్షీరసారము, పం. వి. అ. పుం: చూ, క్షీరసము.

క్షీరాకరము, పం. వి. అ. పుం. పాలసముద్రము: చూ, సముద్రము.

క్షీరాటి, పం. వి. ఈ. స్త్రీ. విన్నపాల*: చూ, మనుపాల.

క్షీరాన్నము, పం. వి. అ. న. పరమాన్నము: చూ, పాదము. (1)-౧౧-(౧).

క్షీరాబ్ధి, పం. వి. ఇ. పుం: చూ, క్షీరాకరము.

క్షీరాబ్ధిజము, పం. వి. అ. న. 1. సముద్రపు ఉప్పు: చూ, లవణము. 1; 2. మౌక్తికము: చూ, రత్నములు. 1-౧.

క్షీరాబ్ధిజుఁడు, పం. వి. అ. పుం: చూ. చంద్రుఁడు. (ఇట్లు క్షీరాబ్ధితనయుఁడు.)

క్షీరాలింగనము, అం: చూ, ఆలింగనములు.

క్షీరావి, పం. వి. ఈ. స్త్రీ. విన్నపాల*: చూ, మనుపాల. (రూ-క్షీరావిక.)

క్షీరాశము, పం. వి. అ. పుం. అంచ: చూ, హంస.

క్షీరాహ్వము, సం. వి. అ. పుం. సరళ*: చూ, సర్వానుభూతి.
క్షీరి, సం. వి. న్. పుం. 1: చూ, జిల్లేడు; 2. చిఱుపాల*: చూ, మనుపాల; 3. వటము*: చూ. మఱ్ఱి; 4. పాదిరి*: చూ, స్థాలి. 2; 5. కొండగొనుఁగు*: చూ, మృదుద్రుమము. (ఈకారాంత స్త్రీలింగమని కొందఱు.)
క్షీరిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, పాల*.
క్షీరిణి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ: 1. చిఱుపాల*: చూ, మనుపాల; 2. కంకుష్ఠము*: చూ, స్వర్ణక్షీరిణి; 3. చూ, జిల్లేడు*.
క్షీరేక్షువు, సం. వి. ఉ. పుం: చూ, మృదుద్రుమము*. క్షీరోదక న్యాయము: చూ, క్షీరనీరన్యాయము.

క్షు

క్షుణము, సం. వి. అ. పుం. కుంకుడు*: చూ, ఫేనిలము. 2.
క్షుణ్ణము, సం. విణ. 1. పొడిచేయఁబడినది; వా. 2. పూర్తిగా చదువఁబడినది; న. 2. గుణకారము: చూ, హెచ్చవేత.
క్షుణ్ణుఁడు, సం. విణ. వ్యుత్పన్నుఁడు: చూ, సజ్జనుఁడు.
క్షుత, సం. వి. ఆ స్త్రీ. యా - క్షుతము: చూ, తుమ్ము.
క్షుతము, సం. వి. త్. స్త్రీ. 1. —పై.— (అకారాంత నపుంసకలింగమని కొందఱు): ధ్. 2. ఆఁకలి. (తకారాంతమని కొందఱు): చూ. బుభుక్ష; విణ. 3. వాఁడిగా చేయఁబడినది, నిశితము: చూ, శితము. 1.
క్షుతాభిజననము, సం. వి. అ. పుం, బ. నల్లని ఆవాలు*: చూ, సర్షపము. (రూ-క్షుతాభిజననము-క్షుధాభిజననము.)
క్షుత్తు, సం. వి. ధ్. స్త్రీ. 1. ఆఁకలి: చూ, బుభుక్ష; అం. 2: చూ, ఊర్ములు.
క్షుదము, సం. వి. అ. వుం. తండులాదిచూర్ణము: చూ, నురుము.
క్షుత్స్వాదుతాం జనయతి, న్యా. ఆఁకలి రుచివిఁ బుట్టించును.
క్షుద్ర, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. ఈఁగ, అడవియీఁగ (అని కొందఱు): చూ, మక్షిక. 1-ఁ; 2. తేనెటీఁగ: చూ, మక్షిక. 1-ళ; 3. బోగముది: చూ, వేశ్య: 4. అంగహీనయగు ఆఁడుది: చూ, స్త్రీ; 5. నాట్యమాడెడు ఆఁడుది: చూ, స్త్రీ: 6. హింసించెడు ఆఁడుది: చూ, స్త్రీ. 1-ళ3; 7. చేఁతలాని*: చూ, చేఁతరాని; 8. అస్పృశ్య*: చూ, వాఁకుడు; 9. దొమ్మరిది: చూ, వంశనర్తి; 10. రక్తముపిఱిగి గాయములోనగు వానియందుండి కాఁతెడు నీరు: చూ, నలిలము. 1-ఁ*; 11. అడవిగోధుమలు: చూ, ధాన్యము; 12. నల్లఉప్పి*: చూ, లవణి; 13. ఈఁగ: చూ, మక్షిక. 1.
క్షుద్రకంటకి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, వాఁకుడు*. క్షుద్రకఁబువు. సం. వి. ఉ. వుం. క్షుద్రశంఖము: చూ, సంకు. 1.
క్షుద్రకము. సం. వి. అ. పుం: చూ, కుప్పెకోల: చూ, రిష్టి. 2-ఁ*.
క్షుద్రకారలిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. అడవికాకర*: చూ, నుషమి 1. (ఇట్లు క్షుద్రకారవేల్లము-క్షుద్రకారవేల్లి.)
క్షుద్రకులిశము, సం. వి. అ. పుం. వైకాంతమణి: చూ, రత్నములు. 1-ఁ-(3).
క్షుద్రఘంట, అం. ఘనవాద్యములు అతింటిలో నొకటి: చూ, ఘనవాద్యములు.
క్షుద్రఘంటిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. కింకిణి. (కాలిగెజ్జెలు-పాంజేబులున్న): చూ, భూషణము. 2.
క్షుద్రఘొలి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. చివిల్లికాక్షుపము*: చూ, రేఁగు. 1.
క్షుద్రచందనము, సం. వి. అ. న. 1. రక్తచందనము: చూ, వాసన. 1-3; 2. కుచందనము: చూ, పత్రాంగము.
క్షుద్రచూడము, సం. వి. అ. పుం. పక్షివిశేషము: చూ, పక్షి.
క్షుద్రజంతువు, సం. వి. ఉ. పుం. శతపది, కట్లజెట్టి: చూ, సర్పము. 1-ళ-(ళఁ) (1-ళ-ళ-3).
క్షుద్రజాతిఫలము, సం. వి. అ. న. ఉసిరిక*: చూ, శ్రీఫలి 1.
క్షుద్రజీర, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. తిప్పతీఁగ*: చూ, సోమవల్లి.
క్షుద్రజీరకము, క్షుద్రజీవము, } సం. వి. అ. పు. సన్నజీలకఱ్ఱ*: చూ, సుషవి. 2-3.
క్షుద్రతులసి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. తెల్లగగ్గెర*: చూ, వర్ణాసము.
క్షుద్రదంశిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. చిన్నయీఁగ: చూ, మక్షిక. 1-3.
క్షుద్రదురాలభ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. విన్నతేగడిదూల*: చూ, స్వల్పదురాలభ.
క్షుద్రదుస్పర్శ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. —పై.—
క్షుద్రపత్ర, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. చాంగేరి*: చూ, పులిచింత.
క్షుద్రపత్రిము, సం. వి. అ. పుం: చూ, క్షుద్రతులసి.
క్షుద్రపత్రి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. వచ*: చూ, విష.
క్షుద్రపర్ణము, సం. వి. అ. పు. 1. తెల్లగగ్గెర*: చూ,పర్ణాసము; విణ. 2. సూక్ష్మపత్రము*: చూ, ప్రబ్బలి.
క్షుద్రపాషాణభేద, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. పిపసు*: చూ, హ్రస్వశాఖాశిఫము.
క్షుద్రపిప్పలి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. అడవిపిప్పలి*: చూ, పిప్పలి. 1.
క్షుద్రపంచమూలము, వా. వి. (కలికోత్కటిక, జియుద, మాలిని, చక్రవాళ. మంజిరి, ముక్తవదగ్రస్థాదులు గలది.)
క్షుద్రఫల, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. గోపాలకర్కటి*: చూ, బుడమ. 1; 2. కాకినేరేడు*: చూ, సురభిపత్ర. 1-3; 3. కంటకారి*: చూ, పెద్దపాఁపర; 4: చూ, వాఁకుడు.
క్షుద్రఫలము, నం. వి. అ. పుం. నేలపోఁక*: చూ, పోఁక.
క్షుద్రబల, నం. వి. ఆ. స్త్రీ. విన్నముత్తవ పులగము*: చూ, ముత్తవపులగము.
క్షుద్రము, సం. విణ. కొంచెము: చూ, స్వల్పము.
క్షుద్రమూలకము, సం. వి. అ. న. విన్నముల్లంగి*: చూ, ముల్లంగి.
క్షుద్రమౌక్తికము, సం. వి. అ. వ. ఉమ్మాయముత్తియము: చూ రత్నములు. 1-ఁ-(ఁ): (చూ, ముత్తెము.)
క్షుద్రరస, సం. వి. అ. స్త్రీ. కానుగు*: చూ, శాదఘ్నము.
క్షుద్రవార్తాకి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. తెల్లవాకుఁడు*: చూ, వాఁకుడు.
క్షుద్రశంఖము, సం. వి. ఉ.పుం. 1. కంటకుఁడు: చూ,శత్రుపు.1. 2. నత్తగుల్ల: చూ, సంకు. 1. (అ. వుం.) అని కొందఱు.
క్షుద్రశమ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. నల్లగినియ*: చూ, కుకనాసము. 1.
క్షుద్రశీర్షము, సం. వి. అ. పుం. మయూరశిఖ*: చూ, పూతికరటము.
క్షుద్రశుక్తి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. జలశుక్తి: చూ, సంకు. 1.
క్షుద్రశ్యామ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. అగ్నిభాస*: చూ, మానేరు.
క్షుద్రశ్వేత, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. గినియ*: చూ, కుకనాసము. 1.

క్షుద్రసహ, నం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. ముద్గవర్ణి, కాఱుపెసర* (అని కొందఱు): చూ, పెసర: 2. ఇంద్రవారుణీ*: చూ, పెద్ద పాఁపర.

క్షుద్రహింగుళిక, నం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, వాఁకుడు*.

క్షుద్రాండమత్స్యనంజ్ఞాతము, నం. వి. అ. పుం. చిఱుమీనుల కదుపు, పోతాధానము: చూ, మత్స్యము. 1.

క్షుద్రాంబువణిన, నం. వి. అ. పుం: చూ, నిమ్మ*: (రూ-క్షుద్రామ్లపణప) (ఆకారాంత స్త్రీలింగము) కొందఱు.)

క్షుద్రాగ్నిమంథము, నం. వి. అ. పుం. పిన్ననెల్లి*: చూ, శ్రీపర్ణము. 1.

క్షుద్రాధావని, నం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, వాఁకుడు*.

క్షుద్రాపామార్గము, నం. వి. అ. పుం. ఎఱ్ఱఉత్తరేణి*: చూ, శైఖరికము. (రూ-క్షుద్రాపామార్గకము.)

క్షుద్రామలకము, నం. వి. అ. న. ఆమలకము*: చూ, శ్రీవరి. 1.

క్షుద్రామ్రకము, నం. వి. అ. పుం. కొండమామిడి. పోఁకమామిడి* (అని కొందఱు): చూ, మామిడి. (రూ-క్షుద్రామ్రము.)

క్షుద్రామ్ల, నం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. ఆమ్లలోణీక*: చూ, పులిచింత; 2. నక్క-దోస*: చూ, హరివాలుకము. 1-ఐ.

క్షుద్రామ్లపణస, నం. వి. అ. పుం; చూ. క్షుద్రాంబుపణస*.

క్షుద్రిక, నం. వి. ఆ. స్త్రీ. దంశము: చూ, మషిక. 1-ఁ.

క్షుద్రుఁడు, నం. విణ. 1. అధముఁడు: చూ, హీనుఁడు; 2. పిసినిగొట్టు: చూ, లోభి; 3. హింసించువాఁడు: చూ, హింసకుఁడు; 4. పనికిరానివాఁడు: చూ, నిష్ప్రయోజకుఁడు.

క్షుద్రేంగుది, నం. వి. ఈ. స్త్రీ. తీఁటకసింద*: చూ, సముద్రాంత.

క్షుద్రోత్పలము, నం. వి. అ. న. కాకికలువ*: చూ, కాకాఖ్యము.

క్షుద్రోదుంబరిక, నం. వి. ఆ. స్త్రీ. కాకోదుంబరిక*: చూ, బొమ్మమేడి.

క్షుద్విబోధకము, నం. వి. అ. పుం. నెరవంజి*: చూ, సకవెంద.

క్షుర, నం. వి. ఆ. స్త్రీ. = గొడ. ఆఁకలి: చూ, బుభుక్ష.

క్షుదాభిజననము, నం. వి. అ. పుం. రాజిక*: చూ, సర్షపము.

క్షుధితము, నం. విణ. ఆఁకలిగొన్నది.

క్షుధితుఁడు, నం. విణ. ఆఁకలిగొన్నవాఁడు: చూ, బుభుక్షితుఁడు.

క్షుపము, నం. వి. అ. పుం. పొట్టికొమ్మ లూడలుగల చెట్టు*: చూ, హ్రస్వశాఖిపము.

క్షుపాలువు, నం. వి. ఉ. పుం. పానీయాలువు: చూ, సుషవి. 3.

క్షుబ్ధము, నం. విణ. 1. కలఁతపెట్టఁబడినది: చూ, సకలము; వి. అ. పుం. 2. చల్లకవ్వము: చూ, మంథానము.

క్షుభితము, నం. విణ: చూ, క్షుబ్ధము. 1.

క్షుమ, నం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. నీలి*: చూ, రంజని: 2. నూనెయగిసె*: చూ, శుకనాసము. 1.

క్షురకము, నం. వి. అ. పుం. 1. గొలిమిడి*: చూ, మొగబీర: 2: చూ, పల్లేరు*; 3. బొట్టుగు*: చూ, మవ్వులు.

క్షురకర్మ, నం. వి. న. వ. మంగలిపని*: చూ, ముండనము.

క్షురపత్రము, నం. వి. అ. పుం. కుళతృణము*: చూ, తృణము. 1: (చూ, శరము.)

క్షురపుష్పకము, నం. వి. అ. పుం. మోదెన*: చూ, శివమల్లి.

క్షురప్రగము, నం. వి. అ. పుం: చూ, క్షురప్రము. (నపుంసకలింగమని కొందఱు.)

క్షురప్రము, నం. వి. అ. పుం. = కొఅపము. 1. అర్ధచంద్రబాణము. "అర్ధచంద్రః క్షురప్రస్స్యాత్." హలాయుధ నిఘంటువు: చూ, బాణము. 1-ళ; అం. 2: చూ, బాణాగ్రములు.

క్షురమర్ది, నం. వి. న్. పుం: చూ, ముంగలి.

క్షురము, నం. వి. అ. పుం. 1. = చూరి-సురి-చురియ-చుఅక త్తి: చూ, రిష్టి. 2-ళ; 2: చూ, మంగలికత్తి; 3. గొలిమిడి*: చూ, మొగబీర; 4: చూ, వల్లేరు*; 5. కుందుతెల్లు*: చూ, శరము: (చూ, తృణము. 1.)

క్షురాంగము, నం. వి. అ. పుం. ఏనుఁగుపల్లేరు*: చూ, పల్లేరు.

క్షురి, నం. వి. న్. పుం. క్షౌరకుఁడు: చూ, మఁగలి.

క్షురిక, నం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. రూ-క్షూరిక, ఖరపత్ర*: చూ, బరివెంక: 2. ఒకరకము మంటికుండ: చూ, భాండము. 3-ఘ; 3. మంగలికత్తి: (చూ, రిష్టి. 7-ళ.)

క్షురికాబంధము, అం: చూ, శబ్దాలంకారములు: (చూ, అలంకారము. 3.)

క్షుల్లకము, నం. వి. అ. పుం. 1. = గుల్ల, నత్తగుల్ల: చూ. సంకు. 1; విణ. 2. అల్పము: చూ, స్వల్పము; 3 సన్నని నూలుపోఁగు: చూ, పోఁగు. 1; 4. పేదతికము: చూ. బీదతనము.

క్షుల్లకుఁడు, నం. వి. అ. పుం. 1. రూ-ఖలకుఁడు, నీచుఁడు: చూ, హీనుఁడు; 2. దరిద్రుఁడు: చూ, బీదవాఁడు.

క్షుల్లము, నం. వి. అ. పుం. సన్నపునూలుపోఁగు: చూ, పోఁగు.1.

క్షువు, నం. వి. ఉ. పుం: చూ, సింహము.

క్ష

క్షేడము, నం. వి. అ. పుం. 1. కర్కోటకమను పాము: చూ, వర్ష్ము. 1-ఁ; 2. సరళము: చూ, రాజార్హము. 1-ఐం.

క్షేత్రజ్ఞ, నం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1: చూ, వాఁకుడు*; 2. నక్క-దోస*: చూ, హరివాలుకము. 1-ఐ; 3. శిల్పికాది తృణవిశేషము*. (గోమూత్రిక, శిల్పిక, చణిక.): చూ, తృణము. 1: 4. ఇతరునివలన తనభార్యయందుఁబుట్టిన కన్య: చూ, సూన. 1-ఁ.

క్షేత్రజుఁడు, నం. వి. అ. పుం. 1. దేవరాదిన్యాయము ననుసరించి భర్త మున్నగు వారిచేత నియమింపఁబడిన భార్యయందు ఇతరునివలన పుట్టిన కొడుకు: చూ, సూనుఁడు. 1-ఓ; అం. 2: చూ, పుత్త్రిక.

క్షేత్రజ్ఞుఁడు, నం. వి. అ. పుం. 1. జీవుఁడు: చూ, హంసుఁడు. 2; విణ. 2. నేర్పరి: చూ, సమర్థుఁడు.

క్షేత్రమూతి, నం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, వాఁకుడు*.

క్షేత్రపాలుఁడు, నం. వి. అ. పుం: చూ, దేవతావిశేషము.

క్షేత్రము, నం. వి. అ. న. 1. వరిమడి: చూ, భూమి. 1-ళ-ఏ; 2. గణితశాస్త్ర విశేషము: చూ, కరణము. 7; 3. పెండ్లాము: చూ, భార్య; 4. ఒడలు: చూ, శరీరము; 5. సిద్ధస్థానము. (ఏనుఁగుయొక్క హస్త, వదన, దంత, శిరో, నయన, కర్ణ గ్రీవా, గాత్రో, రః, కాయ, మేఢ్ర, పదములు క్షేత్రములనఁబడును); 6. ఇల్లు: చూ, సదనము. 1; 7. ఆఁడగుఱి: చూ, భగము. 12; 8. గోడ: చూ, మఱుఁగుగోడ.

క్షేత్రములు, అం. కాశి, బదిరికావనము, ప్రయాగ, బృందావనము, గయ, శ్రీరంగము, సిద్ధాశ్రమము, మాయాపురి, వేంకటాచలము, శంకరనారాయణము, అనంతశయనము, మధుర, కాంచి, వంప, సాకేతము, యోగానందము, ధర్మపురి, హరిహరము, అహోబిలము, జయరామము, జనార్దనము, సప్తనదీసంగమము. గండకి, ద్వారక. (24).

క్షేత్రరుహ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. వాలుకేకర్కటి*: చూ, హరివాలుకము. 1-౫.

క్షేత్రసీమ, అం: చూ, సీమ. 1-౧.

క్షేత్రాజీపుడు, సం. విణ. దున్నుకొని బ్రదుకువాడు: చూ, వ్యవసాయి.

క్షేత్రియము, సం. విణ. మడియందుఁ బుట్టినది (తృణము)*: చూ, తృణము. 1.

క్షేత్రియుఁడు, సం. విణ. అ. పరదారరతుఁడు: చూ, వలపుకాఁడు.

క్షేపణము, సం. వి. అ. న. ప్రేరేపించుట: చూ, విమోచనము.

క్షేపజే, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. ఓడనడపుగడ. రూ-క్షేపణీ: చూ, పీలి. 2; 2. ఒకానొకఓల: చూ, వల. 1; 3: ఓడినెల: చూ, సూత్రము. 1.

క్షేపణ్యువు, సం. వి. ఉ. పుం. 1. గాలి: చూ, వాయువు; 2. వసంతఋతువు (చైత్ర వైశాఖమాసములు): చూ, మాసద్వయము: (చూ, ఋతువులు.)

క్షేపము, సం. వి. అ. పుం. 1. చిమ్ముట: చూ, విక్షేపము; 2. త్రళ్లు: చూ, హఁకారము; 3. దూఱు: చూ, నింద. 1; 4. లేపనము: చూ, పూత. 3; 5. ప్రేరణము: చూ, విమోచనము; 6. తిరస్కారము: చూ, పరిహాలనము; 7. ఆలస్యము: చూ, విలంబము. 1; 8. త్రోయుట, నడపుట. గడపుటయున్నా: చూ, విమోచనము; 9. ఇచ్ఛలేని బుద్ధి. వికల్పము: చూ, బుద్ధి: 10. గుత్తి: చూ, పూగుత్తి.

క్షేపిష్ఠము, సం. విణ. మిక్కిలి వేగముగలది (క్షిప్రము = శీఘ్రము): చూ, వేగము. 3.

క్షేపీయము, సం. విణ.—పై.—

క్షేపుఁడు, సం. వి. అ. పుం. జాత్యాచారాదులచేత నిందితుఁడు: చూ, వ్యాధుఁడు. 2.

క్షేమ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. గౌరి: చూ, పార్వతి. 1; 2. లింగి దొండ*: చూ, దొండ.

క్షేమంకరుఁడు, సం. విణ: చూ, శుభంకరుఁడు. (ఇట్లు క్షేమకర్త-క్షేమకారుఁడు.)

క్షేమకము, సం. వి. అ. పుం. చోరమను గంధద్రవ్యము: చూ, రాజార్హము. 1-౧౩.

క్షేమవృత్తు, సం. వి. త్. పుం. గరుకుఁడు: చూ, వారివాహనుఁడు.

క్షేమతండులము. సం. వి. అ పుం. ప్రయాణ కాలమందు వట్టిచేతఁబోక యింటనుండి కొలఁదిగాఁగట్టుకొని పోయెడు బియ్యము: చూ, బియ్యము.

క్షేమము, సం. వి. అ. పుం, న. 1. = నేమము: చూ, శుభము. 1; 2. కలిగినది చెడకుండుట; పుం. 3. బృహచ్ఛదము*: చూ, బలిరక్కసి; 4. చండయను గంధద్రవ్యము*: చూ, రాజార్హము; 1-౧౦; (1-౧౩): 5. గరుడుఁడు: చూ, హరివాహనుఁడు; 6. తుమ్మ*: చూ, విట్టదిరము; అం. 7. (శుభము): చూ, తారలు

క్షేమాఫల, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ఉదుంబరము*: చూ, మేడి (రూ-క్షేమఫల.)

క్షేమిని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, బలిరక్కసి*.

క్షేమవంతము. సం. వి. అ. పుం: చూ, వహ్ని. 1-౧.

క్షై

క్షైత్రము, సం.వి. ఆ. న. 1. క్షేత్రముల సమూహము (క్షేత్రము=పరిమడి): చూ, భూమి. 1-౪౩; 2. పట్టుఉప్పు: చూ, లవణము. 1.

క్షైరేయి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. రూ- క్షైరేచము. పరమాన్నము: చూ, పాదము. (1)—౧౧-(౧.)

క్ష్మో

క్ష్మోదము, సం. వి. అ. పుం. కంబము: చూ, స్తంభము. 1.

క్ష్మోణి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. నేల: చూ, భూమి. 1; 2. మొంబ తృణముచే నల్లిన బ్రహ్మచారి మొలత్రాడు. రూ-క్ష్మోణీ. మొలతాడు: చూ, సూత్రము. 1-౪౬; 3. సంఖ్యావిశేషము: చూ, సంఖ్య. 1; 4. నల్లజీలకఱ్ఱ*: చూ, సుషవి. 2-౧.

క్ష్మోణీరథుఁడు, సం. వి. అ. పుం. ముక్కంటి: చూ, శివుఁడు

క్ష్మోదము, సం. వి. అ. పుం. 1. నూఱుట: చూ, సురుము; 2. పొడి: చూ, సురుము.

క్ష్మోదితము, సం. వి. అ. న. పొడి: చూ, సురుము.

క్ష్మోదిష్ఠము, సం. విణ. మిక్కిలి క్షుద్రమైనది. (క్షుద్రము = అల్పము): చూ, స్వల్పము.

క్ష్మోదిష్ఠుఁడు, సం. విణ. మిక్కిలి క్షుద్రుఁడు: చూ, హీనుఁడు.

క్ష్మోదీయము, సం. విణ: (నీ, ఈ. నీ.): చూ, క్ష్మోదిష్ఠము.

క్ష్మోభము, సం. వి. అ. పుం. 1. = చోపు. కలఁత: చూ, సంతాపము; 2. దోఁపుడు: చూ, తలపాటు. 2; 3. క్ష్మోభమను లెక్క: చూ, సంఖ్య. 1.

క్ష్మోభించు, సం. అ. క్రి. కలఁతపడు: చూ, సంక్షోభించు.

క్ష్మోభిణి, అం. ఋతులు ఇరువదిరెండింటిలో నొకటి: చూ, ఋతులు.

క్ష్మోభితము, సం. విణ. కలఁతపెట్టఁబడినది: చూ, సకలము.

క్ష్మోమము, సం. వి. అ. న. 1. రూ-క్షౌమము. వెలిపటుబట్ట: చూ, వస్త్రము. 1-౮౨; 2. అట్టడి: చూ, సదనము 1. అం. 3: చూ, గండక్రియలు.

క్ష్మౌ

క్ష్మౌ, సం. వి. ఇ. స్త్రీ, ఈ స్త్రీ. పుడమి, రూ-క్ష్మోణీ: చూ, భూమి. 1.

క్షీప్రాచీరము, సం. వి. అ. పుం. సంద్రము: చూ, సముద్రము.

క్షౌద్రపటలము, సం. వి. అ. న. తేనెపెర: చూ, మధుపటలము.

క్షౌద్రము, సం. వి. అ. న. 1. తేనె: చూ, మధువు. 5; 2. ఉదకము: చూ, సలిలము; పుం. శి. లావుకపిట్ట: చూ, లావుక; 4: చూ, నంపెగ*.

క్షౌద్రమేహము, సం. వి. అ. పుం. ప్రమేహరోగము: చూ, రోగము. 1.

క్షౌమకము, సం. వి. అ. పుం. చోరమను గంధద్రవ్యము*: చూ, రాజార్హము. 1-౧౩.

క్షౌమము, సం. వి. అ. న. నారచీర (చెట్టునారతో నేసిన బట్ట): చూ, వస్త్రము; 1-౭౪; 2. నూనె యగినె నారచీర: చూ, వస్త్రము; 1-౭౬: 3. కుండేటి త్రుప్పటి చీర: చూ,వస్త్రము; 1-౭౭; పుం, న. 4. తెల్లచీర: చూ, వస్త్రము: 5. తెల్లని పట్టుబట్ట, తెల్లని పట్టుచీర (అని కొందఱు): చూ, వస్త్రము. 1-౮౨; 6. యుద్ధార్థము వాకిటి మంటపముమీఁదగాని, కొత్త శముమీఁదగాని యేర్పఱిచిన గది, మేడలయొక్క వెనుక ప్రక్కఁగట్టిన యింటిపేరు (అని కొందఱు): చూ, సదనము. 1.

క్షౌమి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. అతసి*: చూ, శుకనాసము. 1.

క్షౌరము, సం. వి. అ. న: చూ, రూ-క్షివరము.

క్షౌరికుఁడు. సం. వి. అ. పుం. 1. నాపితుఁడు: చూ, మంగలి; అం. 2. పదునెనిమిది జాతులలో నొకఁడు: చూ, జాతులు.

క్ష్ణ

క్ష్ణుతము, సం. విణ. వాఁడిచేయఁబడినది: చూ, శాతము. 1.

క్ష్మా

క్ష్మ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. నేల: చూ, భూమి. 1; 2. నిద్ర: చూ, స్వప్నము. 2.

క్ష్మాజము, సం. వి. అ. వుం. చెట్టు: చూ, వృక్షము.

క్ష్మాభృత్తు, సం. వి. త్. వుం. 1. కొండ: చూ, పర్వతము; 2. (క్షత్రియుఁడు కాకపోయినను) జనులను భూమిని రక్షించు వాఁడు, ఱేఁడు: చూ, రాజు. 1-౨.

క్ష్మాము: సం. వి. అ. న. 1. ఉనికి: చూ. స్థానము. 1; 2. రక్కసుఁడు: చూ, రాక్షసుఁడు. 1.

క్ష్మాహారము, పా. ఇది యొకానొక వృత్తము. ఇది యొక్కొక్క పాదము మ, న, య, త, న, మ గణములతోఁ గూడి తొమ్మిదింట, పదుమూఁడవయింట, యతిగల అష్టాదశ ఛందస్సునందుఁ బుట్టిన వృత్తము. ఉదా:— బాహాబాహిని దమలో-భ్రాతల్ దొడ్డ-పగలఁ బోరాడం, గా హంవీరుఁడగు బుభు-క్షోసూనున్ జి-గతిని గూల్చంగా, నాహా యేసిన నరపా-లా రత్నేపు-యతులు పొందంగా, క్ష్మాహారంబు మనయత-న్మంబుల్ చెంది-మనుచునందంబై.": చూ, వృత్తము. 1.

ఖ

ఖ్వంక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. = చింకలిక్క— ఎఱ్ఱని మొగముగల ఆఁడుకోతి: చూ, వానరము. 1-౪.

ఖ్వంకము, సం. వి. అ. పుం. ఎఱ్ఱని మొగముగల మొగకోఁతి: చూ, వానరము. 1-౩.

ఖ్వా

ఖ్వేడ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. సింహనాదము: చూ, స్వరము. 2- ౪౬-(౧౧౫); 2. (వెదురు) సలాక:చూ, శలాక.

ఖ్వేడము, సం. వి. అ. న. 1. ఆవడపువ్వు*: చూ. బీఅ: 2; 2. ఎఱ్ఱజిల్లేడుకాయ: చూ, వికీరణము; పుం. 3. = చెవుడు: చూ, బాధిర్యము; 4. క్రోఁత: చూ, స్వరము. 2; 5. విషము: చూ, విసము. 1; విణ. 6. పొందరానిది; 7. వంక రైనది: చూ, వేల్లితము. 2.

ఖ్వేడితము, సం. వి. అ. వ. సింహనాదము: చూ, స్వరము. 2.-౪౬-(౧౧౫).

ఖ్వేళ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. —పై.—: (రూ - ఖ్వేడ-ఖ్వేడితము-ఖ్వేళితము); 2. చేఁతిబీఅ*: చూ, బీఅ. 2.

ఖ్వేళము, సం. వి. అ. పుం. విషము: చూ, విసము. 1.

ఖ్వేళితము, సం. వి. అ. న. సింహనాదము: చూ. స్వరము. 2-౪౬-(౧౧౫) (రూ-ఖ్వేడితము.)

ఖ

ఖ, ఒక యక్షరము. సం. వి. అ. పుం. 1. గరుడుఁడు: చూ, హరివాహనుఁడు; 2. కత్తి: చూ, రిష్టి. 2; 3. వినుప్రోలు: చూ, స్వర్గము: 4. బంగారు: చూ, లోహము. 1; 5. శాంత రసము: చూ, రసములు; 6. మణి: చూ, రత్నములు. 1-౧౦; 7. ఇంచుకంత: చూ. స్వల్పము; 8. దీనుఁడు:చూ, బీదవాఁడు: 9. సున్న: చూ, శూన్యము. 1; 10. దవాగ్ని: చూ, వహ్ని. 1-౨౩; 11. నిశ్చయము: చూ, సత్యము. 1; 12. ఇనుఁడు: చూ, సూర్యుఁడు; పా. 13: చూ, కంఠ్యములు.

ఖమ్, సం. వి. అ. న. 1. ఇంద్రియము (నేత్రాదీంద్రియములు): చూ, హృషీకము; 2. సుఖము: చూ, సంతోషము; 3. అకసము: చూ, విన్ను; 4. వినుప్రోలు: చూ, స్వర్గము; 5: చూ,రిక్క—. 1. 1; 6. వరిమడి: చూ, భూమి.1; 7. బిలము: చూ, రంధ్రము. 1; 8. దంతధావనము: చూ, వలుదోముట; 9. పెట్టుకోలు: చూ, సంవేశము; 10. కరుణ: చూ, దయ; 11. ఫలకము: చూ, పలక; 12. అభావము: చూ, శూన్యము. 1; 13. అభ్రకము: చూ, బెగడ; 14. ప్రోలు: చూ, దేశము; 15. సున్న (గుఱుకుగల బిందువు): చూ, బిందువు. 2; 16. శంఖధ్వని: చూ, స్వరము. 2- ౪౬-(౧౦౫); 17. అలంబుషవృక్షఫలము.

ఖంకరము, సం. వి. అ. పుం. చూర్ణకుంతలము: చూ, వెండ్రుక. 1.

ఖంఖ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. అశ్వగమన విశేషము: చూ, హయము; 2. దూలగొండి*: చూ, శూకశింబి; 3. నాట్యము: చూ, నాటకము. 1.

ఖంఖటుఁడు, సం. వి. ఆ. పుం. కఠినుఁడు: చూ. వ్యాధుఁడు. 2.

ఖంఖిరి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ఆఁడునక్క: చూ, సృగాలము. (రూ-ఖంఖేరి.)

ఖంగుఖింగు, వా. వి. ఆయుధము లొకటితో నొకటి తాఁకునప్పుడు కలిగెడు ధ్వన్యనుకరణము: కళా, 8, ఆ. 108: చూ, హూహూ.

ఖంజి, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. ఛందోవిశేషము: చూ, ఛందస్సు; 2. తృణవిశేషము*: చూ, తృణము. 1; 3. వసుపు: చూ, వర్ణము. 6-ఉ; 4. దూది: చూ, సముద్రాంత. 3; విణ. 5. కుంటిది: చూ, సూరసూతుఁడు; వి. 6: చూ, హయము. 1-ళఒ-(౧౪).

ఖంజికారి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. శమీధాన్యము: చూ, ధాన్యము.

ఖంజికుఁడు, సం. విణ. కుంటికాలివాఁడు: చూ, సూరసూతుఁడు.

ఖంజిఖేటము, సం. వి. ఆ. పుం. కాటుకపిట్ట: చూ, పిచ్చుక.

ఖంజిఖేలము, సం. వి. ఆ. పుం. —పై.—

ఖంజినేతరము, సం. వి. ఆ. న. యతిమైథునము, చూ, సంయోగము.

ఖంజినము, సం. వి. ఆ. పుం. 1. మందపిచ్చుక: కాటుకపిట్ట (అని కొందఱు) (భారద్వాజమాసముయొక్క లాఱునెలలు కనిపించక తిరుగుఁది): చూ, పిచ్చుక; 2. భరద్వాజము. చూ, వ్యాఘ్రఘాటము.

ఖంజినిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. హాపుత్రికయను పక్షి: చూ, హాపుత్రిక.

ఖంజిపాచము, సం. వి. ఆ. పుం. = గంజిన. బాలక్రీడా విశేషము: చూ. బాలక్రీడ.

ఖంబము, సం. వి. ఆ. పుం. 1. కొల. చూ, వధము; న. 2. బల్లెము. చూ, బాణము. 1; ౫ం; ౩: చూ, స్వయము. 2-ళఒ (౩ం); అం. 3: చూ, అసంయుతహస్తములు.

ఖంజిరి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. వాద్యవిశేషము: చూ, వీణ. 1-౨౨; అం. 2: చూ, మాళవకైశికిజభాషలు: (చూ. భాష. 1.)

ఖంజిరిష్ట, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, మించిలి*.

ఖంజికీటము, సం. వి. ఆ. పుం. మంచపిచ్చుక, కాటుకపిట్ట (అని కొందఱు): చూ, పిచ్చుక.

ఖంజికీటి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ఆఁడుకాటుకపిట్ట: చూ, పిచ్చుక.

ఖంజిలేఖము, సం. వి. ఆ. పుం. భరద్వాజము: చూ, వ్యాఘ్రఘాటము.

ఖంజుఁడు, సం. విణ. కోడుఁడు, కుంటికాలివాఁడు: చూ, సూరసూతుఁడు.

ఖండ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. గర్భాధానాదివిధిప్రతిపాదకగ్రంథము; 2. గర్భాధానఖండ, ఋతువు లాసీనులైయుండఁగా గర్భాధానాత్పూర్వము బ్రాహ్మణులచే చెప్పఁబడు మంత్రవిశేషము. (ఇక్కాలమున నిదియె ముహూర్తికాలమని వాడుక.)

ఖండకథ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, పరికథ: (చూ, ఆఖ్యాయిక)

ఖండకము, సం. వి. ఆ. పుం, న. గోఁచి: చూ, బొట్టము.

ఖండఖండితము, సం. వి. ఆ. పుం. పంచదారవేసిన గోధుమపూరి: చూ, భక్ష్యము.

ఖండఖురి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, హయము. 1.ఒళ-(౭).

ఖండగుత్త, మి. వి: చూ, గుండుగుత్త. గుత్త: చూ. స్వాధీనపు గుత్త.

ఖండచతురము, అం. (అర్థచతురము): చూ, అసంయుతహస్తములు.

ఖండజిము, సం. వి. ఆ. పుం. గుడము: చూ, బెల్లము. 1.

ఖండధార, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. కత్తెర: చూ, బాణము. 1-౨౩.

ఖండనము, సం. వి. ఆ. న. నఱుకుట: చూ, నఱుకుడు.

ఖండపత్రిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ఉల్లాకు: చూ, పురోణి.

ఖండపరశువు, సం. వి. ఉ. పుం. 1. ముక్కంటి: చూ, శివుఁడు; 2: చూ, పరశురాముఁడు; 3. రాహువు అనుగ్రహము: చూ, రాహువు; 4. సున్నము పూయువాఁడు: చూ, తాపీవాఁడు; 5. ఖండామలక మనెడు మందు; 6. విరిగిన పల్లుగలయేనుఁగు: చూ, హస్తి. 1-(ఒళ; 7. వట్రువము నైతె*: చూ, తృణము. 1. (రూ-)ఖండపర్ణువు.

ఖండపాలము, సం. వి. ఆ. పుం. బిళ్ళకుడుము: చూ, భక్ష్యము.

ఖండషంభిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. రూ - కంటపు ఖ*: చూ, వెంపలి. 1-౨.

ఖండప్రస్తారము, అం: చూ, ప్రస్తారప్రత్యయప్రాణములు.

ఖండము, సం. వి. ఆ. పుం. న. 1. = కంద, తునుక: చూ, శకలము; పుం. 2. పులకందము: చూ, బెల్లము. 1; 3. రత్నదోషము: చూ, రత్నములు. 1-౧౦-(ఒ); 4. తాళప్రాణజాతి విశేషము; సంగీతశాస్త్రమునందు లయవేయుటయందలి భేదము: చూ, తాళము. 2; 5. లొమ్మిది: చూ, ముమ్మాఁడు; విణ. 6. = కండిక. కొంతభాగము: చూ, సగము; వి. 7. ఒకరూపము చెఱకు*: చూ, సుషమాఖ్యము. 1-(౩).

ఖండములు, అం. బ. 1. భూఖండములు.- ఆసియా, ఐరోపా, ఆఫ్రికా, ఆస్ట్రేలియా (ఓష్యానియా) (ఇవి పూర్వార్ధగోళములోనివి). అమెరికా (ఇది పశ్చిమార్ధగోళములోనిది).(పరిపాలకులు పరిపాలనావిధానమునుబట్టి భూమిని పెక్కురీతుల విభజించియున్నారు.): చూ, దేశము; 2. అష్టాదశమహాపురాణములయొక్క నామములలో రెండవదగు పాద్మము = ౨ ఖండములు ౫౦౦౦౦; పదుమూఁడవదగు స్కాందము = ౫౪ ఖండములు ౮౦౦౦౦౦ అవి చెప్పఁబడియున్నది: చూ, పురాణములు:(చూ, ఉపపురాణములు); 3: చూ, జాతిక్రియలు: (చూ, తాళము. 2.); అం. 4. భరతము, ఇంద్రము, చదువు, గభస్తి, నాగము, తామ్రము, తారుణి, పౌష్యము, గంధర్వము. (౫); వా. వి. బ. 5. తునియలు; 6. తుత్తునియలు.

ఖండలవణము, సం. వి. ఆ. న. బిడలవణము: చూ, లవణము. 1.

ఖండశర్కర, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. = కండచక్కెర. పులుంచము: చూ, బెల్లము. 1.

ఖండా, వై. వి. = కరండః. పెద్దకత్తి: కళా. 8, ఆ. 66: చూ, రిష్టి. 2.

ఖండాభ్రికము, అం: చూ, దంతక్షతము.

ఖండాభ్రము, సం. వి. అ. న. 1. మేఘశకలము: చూ, మేఘము 1; అం. 2. స్త్రీల దంతక్షతవిశేషము: చూ, దంతక్షతము; (చూ, రతిబంధము.)

ఖండించు, సం. స. క్రి. నఱుకు: చూ, వెలగు.

ఖండిక, వా. వి. చిన్నపల్లె: చూ, దేశము.

ఖండికము, సం. వి. అ. పుం. 1. హరేణువు: ధాన్యవిశేషము; నూఁగుదోస (అని కొందఱు): చూ, ధాన్యము; 2: చూ, కండిక.

ఖండిత, సం. వి. అ. స్త్రీ. 1. నాయకుఁడు రాత్రి మఱియొక దాని యింటికిపోయి యా చిహ్నములతో రాఁగా చూచి కోపమునొందిన నాయిక:(చూ, నాయిక): చూ, స్త్రీ 1-గఅ; అం. 2 అవస్థాభేదంబుచే శృంగారనాయిక లష్టవిధములైరి. వారిలో నీమె యొకతె: చూ, నాయికలు.

ఖండితమగు, మి. అ. క్రి: చూ, నెగు

ఖండితము, సం. విఁ. 1. నఱకఁబడినది: చూ, విచ్ఛిన్నము. 3; వా. 2. స్పష్టపఱచునది.

ఖండిని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. పుడమి: చూ, భూమి. 1:

ఖండిరము, సం. వి. అ. పుఁ. రూ-ఖండీరము. పచ్చపెసర *: చూ, పెసర.

ఖండీరము, సం. వి. అ. పం: చూ, రూ-ఖండిరము*.

ఖండుకము. సం. వి. అ. పుం. గుజ్జనరికెడము*: చూ, స్కంధఫలము.

ఖండువా, వా. వి. రూ-కండువా. పైబట్ట: చూ, వస్త్రము (అంచులు గల బట్ట.) 1-గగ.

ఖండేందుశుభికుఁడు, సం. వి. అ. పుం. ముక్కంటి: చూ, శివుఁడు.

ఖంబు, సం. వి. అ. న. 1. ఆకసము: చూ, విన్ను: 2. నాకము: చూ, స్వర్గము; 3. ఁభావము: చూ, శూన్యము. 1; 4. ఇంద్రియము: చూ, హృషీకము: 5. తెలివి: చూ, బుద్ధి; 6. పట్టణము: చూ, దేశము: 7. వరిమడి: చూ, భూమి. 1-ళ-ఁ; 8. సుఖము: చూ, సంతోషము; 9. బిందువు: చూ, సున్న. 1.

ఖసంతఱుఁడు, సం. వి. అ. పుం. మక్కంటి: చూ, శివుఁడు.

ఖగభాసము. సం వి. అ. న. చెట్టుతొఱ్ఱ: చూ, రంధ్రము. 1-3.

ఖగపతి, సం. వి. ఇ. పుం. గరుడుఁడు, చూ, హరివాహనుఁడు.

ఖగము, సం. వి. అ. పుం. 1. వక్కఁ: చూ, పక్షి; 2. అమ్ము: చూ, బాణము. 1; 3. సూర్యాది: చూ, గ్రహములు; 4. దేహము: చూ, శరీరము; 5. గాలి: చూ, వాయువు.

ఖగవక్త్రిము, సం. వి. అ పుం. లకుచము*: చూ, రేఁగు.

ఖగవతి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. పుడమి: చూ, భూమి. 1.

ఖగవల్లి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ఆకాశవల్లి*: చూ, సహస్రపత్రము, 1-ళ.

ఖగశత్రువు. సం. వి. ఉ. పుం. కోలపాన్న*: చూ, పృశ్నిపర్ణి.

ఖగాంతకుఁడు, సం. వి. అ. పుం. చూ, ఖగపతి.

ఖగాసనము, సం. వి. అ. పుం. ఉదయపర్వతము: చూ, పర్వతము.

ఖగాసనుఁడు, సం. వి. అ. పుం. వెన్నుఁడు: చూ, విష్ణువు. 1.

ఖగుఁడు, సం వి. అ. పుం. 1. వెలుఁగుజేఁడు: చూ, సూర్యుఁడు; 2. చందురుఁడు: చూ, హిమాంశువు; 3. దేవుఁడు: చూ, వేలుపు.

ఖగేంద్రధ్వజుఁడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, ఖగాసనుఁడు.

ఖగేంద్రుఁడు, పం. వి. అ. పుం. గరుడుఁడు: చూ, హరివాహనుఁడు.

ఖగేశ్వరుఁడు, సం. వి. అ. పుం —పె.—

ఖగోళము, సం. వి. అ. పుఁ. ఆకాశమండలము: చూ, విన్ను.

ఖగ్గడము, సం. వి. అ. పుం. ఒకరకముగడ్డి*: చూ, తృణము. 1.

ఖచమసుఁడు, సం. వి అ. పుం. చందురుఁడు: చూ, హిమాంశువు.

ఖచరప్లుతము, అం. ఒకానొకవృత్తము. ఇందొక్కొక్క పాదము నందు న-భ-భ-మ-స-స-వ గణములుగలిగి పదునెండవయింట యతిగఁ వింశచ్ఛందస్సునందుఁ బుట్టిన వృత్తము. ఉదా: — "యమునలోఁ జొరనోడిన నానా - ప్రాకృతజంతువులం బ్రమో, దమునఁ బ్రోచుటకై కలఁచంగా-దర్పమునన్ జను దెంచి ఘో,రముగఁ జుట్టిన కాళియు సంహారంబొనరించిన కృష్ణయ, ర్యమవిరామముతోడ సభామ్యస్వల్ - రాజిలనొ ఖచరప్లుతన్." (ఇందు నాలవపాదమున ఏలనో గణము తప్పినది.) (అప్పకవీయము): చూ, వృత్తము. 1.

ఖచరము, సం. వి. అ. పుం. 1. వక్కఁ: చూ, పక్షి; 2. మబ్బు: చూ, మేఘము. 1; 3. గాలి: చూ, వాయువు.

ఖచరుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. దేవుఁడు: చూ, వేలుపు; 2. వెలుఁగుజేఁడు: చూ, సూర్యుఁడు; 3. రక్కసుఁడు: చూ, రాక్షసుఁడు. 1.

ఖచించు, సం. స. క్రి. రూ-ఖచియించు, చెక్కఁ: చూ, పొదుఁగు.

ఖచితకము. సం. వి. అ. న. సక్తువు, పొడిపిండి: చూ, సాదము. (1)-3ళ.

ఖచితము, సం. వి. అ. పుం. 1. బ్రహ్మయొక్క ఖడ్గము: చూ, రిష్టి. 2;-గ; విణ. 2. = కచ్చితము. కూర్చఁబడినది: చూ, సంయోజితము; 3. చెక్కఁబడినది: చూ, రుషితము.

ఖజ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. కవ్వము: చూ, మంథానము; 2. చప్పట, చపేటము, ప్రహస్తము: చూ, హస్తము 1-ఉ; 3. గరిఁటె: చూ, దర్వి. 1.

ఖజకము, సం. వి. అ. పుం. చల్లకవ్వము: చూ, మంథానము.

ఖజపము, సం. వి. అ. న. 1. నెయ్యి: చూ, హవిస్సు. 2; పుం. 2. కొయ్యతెడ్డు: చూ, పీలి. 2; 3. మిళ్లి: చూ, దర్వి. 1.

ఖజలము, సం. వి. అ. వ. 1. మంచు: చూ, హిమము; 2. ఆకాశగంగ: చూ, నది.

ఖజాక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. గరిఁటె: చూ, దర్వి. 1.

ఖజాకము, సం. వి. అ. పుం. పక్కి: చూ, పక్షి.

ఖజానా, వా. వి. ధనాగారము: భాండాగారము.

ఖజిత్తు, సం. వి. త్. పుం. బుద్ధవిశేషము: చూ, బుద్ధుఁడు. 1.

ఖజూరియె బ్రాహ్మణులు, అం. పంచగౌడులలోని సారస్వతు. లలో రెండవతెగవారు: చూ, ఆచార్యే అను బ్రాహ్మణులు: చూ, బ్రాహ్మణులు.

ఖజ్జా, వా. వి. కజ్జా.
ఖద్యోతి, సం. వి. స్. పుం: చూ, సూర్యుఁడు.
ఖటకుఁడు, సం. వి. అ. పుం. మనువు కుదుర్చువాఁడు: చూ. నాగపీటుఁడు.
ఖటము, సం. వి. అ. పుం. 1. తెమడ: చూ, శ్లేష్మము: 2. పిడికిలి: చూ, ముష్టి. 2; 3. కంబము: చూ, స్తంభము. 1; 4. లోఁతుబావి: చూ, సరస్సు. 1-ంx; 1-ంx-(ం); 5. బాళ్లలొలిచెడి యులి: చూ, వృశ్చికనము. 1.
ఖటి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. పలకపుల్ల: చూ, బలపము.
ఖటిక, సం. వి. అ. స్త్రీ. 1.=కడ్డీ—పై—; 2: చూ, శ్వేతజ*.
ఖటిని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, ఖటి.
ఖటువు, సం. వి. ఉ పుం. పాడె: చూ, శవయానము.
ఖట్ట, సం. వి. అ. స్త్రీ. మంచము: చూ, శయ్య. 1-x.
ఖట్టి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ: చూ, ఖటువు. (పుం. అని కొందఱు.)
ఖట్టిక, సం. వి అ. స్త్రీ. 1. —పై.— 2.=గద్దె: చూ, సింహాసనము.1-3; 3.=కంకటి. మంచము: చూ, శయ్య. 1-x.
ఖట్టికుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. జీవాంతకుఁడు: చూ, వేఁటకాఁడు; 2.=కటిక: చూ, సంహారకుఁడు.
ఖట్టేరకుఁడు, సం. విణ.=కొంత్ర. పొట్టివాఁడు: చూ, వామనుఁడు.
ఖట్వ, సం. వి. అ. స్త్రీ. 1=కంగటి. మంచము: చూ, శయ్య. 1-x; 2. కట్టెతీఁగ: చూ, పర్యంకపాళిక.
ఖట్వము, అం: చూ, సంయుతహస్తములు.
ఖట్వాంగపాణి, సం. వి. ఇ. పుం. ముక్కంటి: చూ, శివుఁడు. (ఇట్లు ఖట్వాంగభృత్తు.)
ఖట్వాంగము, సం. వి. అ. న. 1. శివుని విల్లు: చూ, బాణము. 1-రా3; 2. మంచపుకోడు లోనగునది: చూ, మంచపుకోడు: (చూ, స్తంభము. 1-x.)
ఖట్వాంగి, సం. వి. ఇ. పుం: చూ, ఖట్వాంగపాణి.
ఖట్వాంగుఁడు, సం. వి. అ. పుం. దిలీపుఁడు, సూర్యవంశీయపు రాజు: చూ, 1-ళరా.
ఖట్వాసూధుఁడు, సం. వి. అ. పుం. అవినీతుఁడు: చూ, సముద్ధతుఁడు.
ఖట్వి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ఖట్వమను తేఁగె*: చూ, సుకాష్ఠ.
ఖడక్కిక, సం. వి. అ. స్త్రీ. సింహద్వారమునకుఁగల చిన్న వాకిలి: చూ, పక్షిద్వారము: చూ, వాకిలి. 1.
ఖడపత్రము, సం. వి. అ. పుం. చెఱకు*: చూ, సుకుమారము. 1-ఓ.
ఖడము, సం. వి. అ. పుం, న. లఘుతృణము*: చూ, తృణము. 1.
ఖడువు, సం. వి. ఊ. పుం. రూ-ఖటువు: చూ, మృతశయ్య: (చూ, శవయానము.)
ఖడ్గకోశన్యాయము, న్యా. ఒఱచూచి కత్తికలదని జడిసి పాఱిపోయినరీతి.
ఖడ్గకోశము, సం. వి. అ. పుం. కత్తియొఱ: చూ, ప్రత్యాకారము.
ఖడ్గటము, సం. వి. అ. వ. పెద్దతెల్లా*: చూ, తృణము. 1.
ఖడ్గపత్రము, సం. వి. అ. పుం. చెఱకు*: చూ, రసాలము. 3.
ఖడ్గవిధానకము, సం. వి. అ. న. రూ-ఖడ్గవిధానము. కత్తియొఱ: చూ, వ్రత్యాకారము.
ఖడ్గవిధానము: సం. వి. అ. న. —పై.—
ఖడ్గబంధము, అం: చూ, శబ్దాలంకారములు. (అలంకారము. 3.)
ఖడ్గము. పం. వి. అ. న. 1. ఖడ్గలోహము: చూ, లోహము. 1: పుం. 2.=కగ్గ. విష్ణుని కత్తి. ముప్పది యంగుళముల కంటె నెక్కువైన కత్తి. (దేవతలను సంతోషపెట్టునది): చూ, రిష్టి. 2-ం; 3. = కటికమెకము. ఖడ్గమనెడు మృగము: చూ, శరభము. 1; 4. ఖడ్గమృగము కొమ్ము: చూ, శృంగము. 1; 5. చోరమను గ్రంథ్యము: చూ, రాజార్హము: 1-ం3; 6. చేఁపపిల్ల: చూ, మత్స్యము. 1; అం. 7. కటారి: చూ, ముప్పదిరెండాయుధములు: (చూ, బాణము. 1.)
ఖడ్గారీటము, సం. వి. అ పుం. డాలు: చూ, హరిగ.
ఖడ్గారీటుఁడు, సం. వి. అ. పుం. అసిధారావ్రతము గావించువాఁడు.
ఖడ్గి, సం. వి. న్. పుం. 1. ఖడ్గమృగము: చూ, రూ-ఖడ్గము.3; విణ. 2. కత్తిగలవాఁడు. ఆసికుఁడు; (తె. ప.):—కటారికాఁడు, కత్తి కలాఁడు; 3. పూర్వ జైనవిశేషము: చూ, బుద్ధుఁడు. 1.
ఖడ్గికము, సం. వి. అ. పుం. గేదెపాలపైఁ గల నురుగు: చూ, స్తన్యము. 1—ంళ.
ఖడ్గికుఁడు, సం. వి. అ. పుం. దళపతి: చూ, సైనికుఁడు.
ఖడ్గుఁడు, సం. వి. అ. పుం. బుద్ధశిష్యభేదము: చూ, బుద్ధుఁడు.1
ఖణ్కృతము, సం. వి. అ. న. 1. గొలుసుల చప్పుడు: చూ, స్వరము. 2.-ళఓ- (ఓ3); 2. ఆయుధముల చప్పుడు: చూ, స్వరము. 2. ళఓ-(ఓరా.)
ఖతమాలము, సం. వి. అ. పుం. 1. ధూమము: చూ, పొగ; 2. మబ్బు: చూ, మేఘము. 1.
ఖతిలకము, సం. వి. అ, పుం. వెలుఁగుజేఁడు: చూ,సూర్యుఁడు.
ఖత్తు, వా. వి. 1. రీతి: 2. ఉత్తరము; వా. వి. 3. జత, "ఇద్దరకును ఖత్తుకలిసినది."
ఖదాయితీబ్రాహ్మణులు, అం. ఘూర్జరబ్రాహ్మణులలో నొక తెగవారు. వీరు ఋగ్వేదులు యజుర్వేదులునై ఆపస్తంబి కౌషీతకీ కాత్యాయన సూత్రీయులు. ఖేడాజిల్లాలోని వాత్రక గట్టునమండు ఖదాయతు పురమువల్ల వీరి కీపేరు కలిగినది.: చూ, బ్రాహ్మణులు.
ఖదిక, సం. వి. అ. స్త్రీ. బ. పేలాలు; చూ, సాదము. (1)-ళఓ.
ఖదిర, సం. వి. అ. స్త్రీ. 1. ముదుఁగుఁ దామర*: చూ,సోఁకుడు ముదుఁగు: చూ, సహస్రపత్రము. 1-3;(ఖదిరమువలె సూక్ష్మపత్రముగలది.); 2. స్థలపద్మిని*: చూ, సహస్రపత్రము. 1-ం.
ఖదిరము, సం. వి. అ. పుం.=కదిరము. రూ-ఖదిలము. చంద్ర*: చూ, వెలిచంద్ర (కంపుచంద్ర అనియు.)
ఖదిరవల్లి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. కోరింద*: చూ, ముచపత్ర.
ఖదిరాసారము, సం. వి. అ. పుం: చూ, ఖదిరము*.

ఖదిరి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, రూ-ఖదిర.
ఖదిరిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. లాక్ష: చూ, లక్క.
ఖదిరుఁడు, సం. వి. అ. పుం. ఇంద్రుఁడు: చూ, వేలుపుతేఁడు.
ఖదిరోద్భూతము, సం. వి. అ. పుం. కవిరి: చూ, రంగదము. (కవిరిచెట్టుఅని కొందఱు.)
ఖదిరోష్ట్రిము, సం. వి. అ. పుం. తిల్వకమను గంధ ద్రవ్యము: చూ, రాజార్హము. 1-౧౮.
ఖదిలము, సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-ఖదిరము.
ఖదూరవాసిని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. బుద్ధశక్తి విశేషము: చూ, బుద్ధుఁడు. 1.
ఖద్ది, దే. వి. బలము. స్వా. 4, ఆ. 8: చూ, శక్తి. 1.
ఖద్యుతము, సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-ఖద్యోతము.
ఖద్యుతుఁడు, సం. వి. అ. పుం. రూ-ఖద్యోతుఁడు: చూ, సూర్యుఁడు.
ఖద్యోతనుఁడు, —పై.—
ఖద్యోతము, సం. వి. అ. పుం. 1. మిణుఁగుఱుఁ బుఱువు: చూ, పురుగు; 2. మబ్బు: చూ, మేఘము. 1.
ఖద్యోతుఁడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ- ఖద్యుతుఁడు.
ఖనకము, సం. వి. అ. పుం. రూ-ఖానకము. 1. ఎలుక: చూ, మూషికము; 2. పంది కొక్కు: చూ, మూషికము; 3. త్రోవ: చూ, మార్గము. 1.
ఖనకుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. ఉప్పరవాఁడు; (తె.ప):-ఉప్పర- రూ--ఉప్పరవాఁడు-ఉప్పరి: 2. కన్నపుఁజొంగ: చూ, క్రుచ్చు. 1; 3. చిత్తతత్వము నెఱిఁగినవాఁడు: చూ, విద్వాంసుఁడు; విణ. 4. ఖాతకుఁడు: చూ, త్రవ్వెడువాఁడు; 5. తప్పులెన్నువాఁడు.
ఖనము, సం. వి. అ. న. చీల్చుట: చూ, విదారణము. 1.
ఖనాల, అం. నేపాళదేశపు బ్రాహ్మణులలో నొకతెగవాఁడు: చూ, బ్రాహ్మణులు.
ఖని, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. = గని. రూ-ఖాని. రత్నములు, లోహాదులు పుట్టెడు చోటు: చూ, భూమి. 1-౧౨.
ఖనిజ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. గనియందుఁ బుట్టిన వెండి: చూ, లోహము. 1.
ఖనిజము, సం. వి. అ. పుం. గనియందుఁ బుట్టిన బంగారము: చూ, లోహము. 1.
ఖనిత్రము, సం. వి. అ. న. 1. గడ్డపాఱ: చూ, ముద్గరము; 2. గుద్దలి: చూ, ముద్గరము; 3. = గునపము: చూ, ముద్గరము.
ఖనిత్రి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. గడ్డపాఱ: చూ, ముద్గరము.
ఖనిశీతలము, సం. వి. అ. పుం. మంచు: చూ, హిమము.
ఖపుటుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. అన్న మాకులోఁ బెట్టుకొనక చేఁబెట్టుకొని భుజించు వ్రతముగలవాఁడు: చూ, వ్రతి. 2; 2. కప్పెర విచ్చమెత్తుకొని తినెడు తపసి: చూ, సన్న్యాసి. 1.
ఖపురము, సం. వి. అ. పుం. 1. = జిబిర. పోఁకజిబిర: చూ, పోఁక; 2. పోఁకమ్రానుఁ: చూ, పోఁక; 3. నిర్యాసము: చూ, క్రొనిబింక; 4. నాగముస్తె: చూ, ముస్తకము; 5. తెల్లఉల్లి: చూ, వెల్లుల్లి; న. 6. దైవపురము: చూ, దేశము; 7. ఆనకము: (చూ, మృదంగము. 1.): చూ, వీణ. 1-౬౦; 8. ఘటము: చూ, భాండము. 3.
ఖపురుఁడు, సం. విణ. మాంద్యుఁడు: చూ, సోమరి.
ఖభ్రాంతి, సం. వి. ఇ. పుం. చిల్ల: చూ, పల్లకి.
ఖమణి, సం. వి. ఇ. పుం. వెలుఁగుజేఁడు: చూ, సూర్యుఁడు.
ఖమీలనము, సం. వి. అ. న. కునికిపాటు: చూ, ప్రమీల.
ఖమూలి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. జలతృణము: చూ, తృణము. 1.
ఖమూలిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. —పై.—
ఖర, సం. వి. అ. స్త్రీ. 1. డావరడంగి: చూ, దేవతాళము; 2. నీలి: చూ, రంజని; అం. 3: చూ, సంవత్సరములు.
ఖరకరుఁడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, ఖమణి.
ఖరకుటి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. మంగలియిల్లు: చూ, సదనము. 1.
ఖరకోణము, సం. వి. అ. పుం. తీతువుపిట్ట: చూ, తీతువు.
ఖరక్వాణము, సం. వి. అ. పుం. —పై.—
ఖరగంధ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. జిజిలికాబీజ: చూ, హ్రస్వగవేధుక.
ఖరగృహము, సం. వి. అ. న: చూ, ఖరకుటి.
ఖరగ్రహము, —పై.—
ఖరఘాతనము, సం. వి. అ. పుం: చూ, నాగకేసరము.
ఖరచ్ఛదము, సం. వి. అ. పుం. 1. పెద్దచేఁత: చూ, శాకోటము; 2. తృణవిశేషము: చూ, తృణము. 1; 3. గుల్మగూబ: చూ, నకినంపుఁబులుఁగు; 4. కుందుఱెల్ల: చూ, శరము: (చూ, తృణము. 1.)
ఖరజము, సం. వి. అ. పుం. రూ-కరజము. గోరు: చూ, నఖము.
ఖరణస, సం. వి. అ. స్త్రీ. రూ ఖరణసి. వాఁడి ముక్కుగలయాఁడుది: చూ, స్త్రీ. 1-౪౧.
ఖరణసి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. —పై.— (రూ-ఖరణస-ఖరణసి.)
ఖరణసుఁడు, సం. విణ. రూ-ఖరణసుఁడు: చూ, వాఁడిముక్కువాఁడు.
ఖరధ్వంసి, సం. వి. న్. పుం. శ్రీరాముఁడు: చూ, రాముఁడు.
ఖరనాదిని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. రేణుకయను గంధద్రవ్యము: చూ, రాజార్హము. 1-౩౨.
ఖరపత్ర, సం. వి. అ. స్త్రీ. 1. శాఖోట: చూ, బరివెఁక; 2. ఖరబుసము: చూ, మరువము.
ఖరపత్రకము, సం. వి. అ. పుం. 1. యావనాళకరము: చూ, తృణము. 1; 2. వాసనగల యొకానొక చెట్టు: చూ, మరువము.
ఖరపత్రము, సం. వి. అ. పుం. రూ—పై.—
ఖరపత్రి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. గోజిహ్వ: చూ, దార్వీక.
ఖరపత్రిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. చేఁతరాసి: చూ, శకుల.
ఖరపాత్రము, సం. వి. అ. న. లోహపాత్రము: చూ, పాత్రము. 6.
ఖరపాదాధ్యము, సం. వి. అ. పుం: చూ, నెలఁగ.
ఖరపుంస్వరము, సం. వి. అ. పుం. బిడ్డలులేని నిదవయగుబకు గుఱుతు: చూ, లక్షణము. 1-౪.
ఖరపుష్ప, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, వాయింట
ఖరపుష్పము, సం. వి. అ. పుం: చూ, మరువము.

ఖరప్రియము, సం. వి. అ. పుం: చూ, పావురము.
ఖరకుబుసము, సం. వి. అ. పుం: చూ, మరువము*.
ఖరమంజిరి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ఉత్తరేను*: చూ, శైఖరికము.
ఖరము, సం. వి. అ. పుం. 1. గాడిద: చూ, రాసభము; 2. కంచరగాడిద: చూ, రాసభము; 3. తేనె: చూ, మధువు. 5; 4. ఎండుపోఁక: చూ, పోఁక; 5. దేవతాడి*: చూ, దేవతాళము; 6. రెండు దర్భలు*: చూ, తృణము. 1; వ. 7. పదను: చూ, వాఁడిమి; 8. రూ-ఖరము. వేఁడి: చూ, వేఁడిమి; విణ. 9. = కర, తీక్ష్ణమైనది, తీవ్రమైనది.
ఖరకోమ, సం. వి. న్. పుం. ఖరరోమ యను దేవయోనిసర్ప విశేషము: చూ, సర్పము. 1-ళ-(౭).
ఖరలము, సం. వి. అ. న. పాముచేయు గరిడిసాల: చూ, సదనము. 1.
ఖరవుఁడు, నం. విణ: చూ, ఖర్వుఁడు.
ఖరవృషి, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. జీలుగు*: చూ, స్వర్ణపుష్పి.
ఖరశబ్దము, సం. వి. అ. పుం: చూ, లకుముకి.
ఖరశాకము, సం. వి. అ. పుం: చూ, బారంగి*.
ఖరసాణము, అం: చూ, దేశములు.
ఖరసోందము, సం. వి. అ. న: చూ, ఖరపాత్రము.
ఖరస్కంధ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. పేరీఁదు*: చూ, మధుఖర్జూరిక.
ఖరస్కంధము, సం. వి. అ. పుం: చూ, మోరటి*.
ఖరస్వర, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. గంధవతి*: చూ, వనమల్లి.
ఖరాంశువు, సం. వి. ఉ. పుం: చూ, సూర్యుఁడు.
ఖరాగరి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. రూ-గరాగరి: చూ, దేవతాళము*.
ఖరాగా, వా. క్రి. విణ. సరిగా, స్థిరముగా.
ఖరాబ్జాంకురకము, సం. వి. అ. వ. వైడూర్యమణి: చూ, రత్నములు. (1). 1-ఱ.
ఖరారము, సం. వి. అ. పుం. కొరడా: చూ, మునికోల. 2.
ఖరాయు. వా. వి. ఏర్పాటు.
ఖరాయవామా, వా. వి ఏర్పాటుపత్రము, బాండు.
ఖరాశ్వ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. ఓమము: చూ, యవాని; 2. మయూరశిఖ*: చూ, పూతికరజము.
ఖరాశ్వన్యాయము, వ్యా. చూడఁగా గుఱ్ఱము గాదిదెయైనరీతి.
ఖరాహ్వము, సం. అ. న. అజమోద: చూ, యవాని.
ఖరీఖనము, వం. వి ఆ. పుం. 1. వందెపుజూదము: చూ, వ్యవహారము. 4.
ఖరీఖలుఁడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, క్రీడాద్యూతుఁడు.
ఖరీదు, వా. వి. వెల. (బాలచంద్రోదయమను విఘంటువు): చూ, వెల. 1-౨.
ఖరుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. ఖరానురుఁడను రక్కసుఁడు: చూ, రాక్షసుఁడు. 1-ళ: విణ. 2. జీతగాఁడు: చూ, సేవకుఁడు: 3. వాఁడిమిగలవాఁడు; 4. వేఁడిమిగలవాఁడు.
ఖరురము, సం. వి. అ. పుం. గోరు: చూ, నఖము.
ఖరులు, వ్యా. ఖయ్యాలు, శరులు.
ఖరువు, సం. వి. ఉ. పుం. 1: చూ, శివుఁడు; 2. గుఱ్ఱము: చూ, హయము; 3. బ్రాహ్మణస్త్రీయొక్క గర్భము: చూ, భ్రూణము. 1; 4. = కోఱ: చూ, వల్లూ. 2; 5. వాఁడి: చూ, వాఁడిమి; 6. గర్వము: చూ, హంకారము; 7: చూ, వాయువు; విణ. 8. తెల్లనిది: చూ, వర్ణము. 6-౫-(౧).
ఖర్చు, వా. వి. వెచ్చము, వ్యయము.
ఖర్జువు, సం. వి. ఊ. స్త్రీ. 1. = గజ్జి. తీఁట: చూ, విదర్భిక: 2. ఒకానొక పురుగు: చూ, పురుగు; 3. చిట్టీఁదు*: చూ, మధుఖర్జూరిక; 4. మెఱుపు: చూ, విద్యుత్తు. 1: (చూ, ఎలెక్ట్రిక్.)
ఖర్జూరము, సం. వి. అ. న. 1. వెండి: చూ, లోహము. 1; పుం. 2. తేలు: చూ, వృశ్చికము. 1; 3. = కజ్జరము. గజ్జరము. రూ-ఖర్జూరి. పేరీఁదు*: చూ, మధుఖర్జూరిక (ఖర్జూరపు వండు అని వాడుక) (నరములకు బలము నిచ్చును. రక్తపైత్యము రక్తక్షయ తగ్గించును. కాఫీగా వాడెదరు); ఐ. 4. ఒకరకము ధాన్యము: చూ, ధాన్యము; 5. బొబ్బరి*: చూ, శాకపుష్పము.
ఖర్జూరి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. చిట్టీఁదు*: చూ, మధుఖర్జూరిక; 2. నేలతాడు*: చూ, హిరణ్యపుష్పి.
ఖర్పటము, వం. వి. అ. న. 1. పాలెము: చూ, దేశము; 2. కొండదొననాశ్రయించి యుండెడుపల్లె: చూ, దేశము; 3. కమ్మరి వడ్లంగి లోనగువారి పల్లె: చూ, దేశము; 4. నన్నూరు గ్రామములగల పరగణాలకు ముఖ్యగ్రామము: చూ, దేశము. (ఖర్వటమని కొందఱు.)
ఖర్పరము, సం. వి. అ. పుం. 1. బిచ్చమెత్తెడు కప్పెర. రూ-కర్పరము: చూ, పాత్రము. 6; 2. కటాహము. రూ-కర్పరము: చూ, పాత్రము. 6; 3. = కప్పెర. రూ-కర్పరము. తలపుత్తె: చూ, శల్యము. 1-౨; 4. ఒకరకముబట్ట: చూ, వస్త్రము; 5. గొడుగు: చూ, ఛత్రము; న. 6. మయిలతుత్తము. చూ, రసాంజనము.
ఖర్పరి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. పాలతుత్తము: చూ, రసాంజనము.
ఖర్పరీతుత్థము, సం. వి. అ. వ.—పై.—
ఖర్పరుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. దొంగ: చూ, క్రముచ్చు. 1; 2. ధూర్తుఁడు: చూ, వ్యాధుఁడు. 2; 3. లంజెకొఁడు: చూ, విటుఁడు.
ఖర్మము, సం. వి. అ. వ. 1. పట్టుబట్ట: చూ, వస్త్రము. 1-ఠ-౨; 2. పౌరుషము: చూ, శక్తి. 1; వా. వి. 3. ప్రారబ్ధము. "నీఖర్మము అంతే." కోవముతో బలుకునపుడు కర్మమను పదమును ఖర్మమని వాడుదురు.)
ఖర్వకాండము, సం. వి. అ. పుం. పొట్టికణుపుల చెఱకు*: చూ, సుకుమారము. 1-ఎ.
ఖర్వగ్రీవీశ్వరము, పం. వి. ఉ. పుం. —పై.—
ఖర్వటము, సం. వి. అ. న. రూ-కర్వటము: చూ, ఖర్పటము.
ఖర్వత్వము, సం. వి. అ. న. పదునాలుగు అంగములు గల నర్తనము: చూ, నాటకము. 1.
ఖర్వము, సం. వి. అ. వ. సంఖ్యావిశేషము: చూ, సంఖ్య. 1; 2. కుబేరునివిధి: చూ, లిబ్బి. 2; విణ. 3. పొట్టి: చూ, హ్రస్వము; 4. స్వల్పమైనది: చూ, స్వల్పము; 5. అధమము: చూ, హీనము. 1.
ఖర్వాటుఁడు, వా. విణ: చూ, ఖలతి.

ఖర్వాపేక్షితఫలన్యాయము, న్యా. పొట్టివాఁడు అందనియంటికిఁ జేయిఁజాచినరీతి.

ఖర్వుఁడు, సం. విణ. రూ-ఖరవుఁడు. 1: చూ, వామనుఁడు; 2. క్షుద్రుఁడు: చూ, వ్యాధుఁడు. 2.

ఖలతి, సం. విణ. ఇ: చూ, బట్టతఁలవాఁడు (ఖలితి అని త్రికాండశేషము.)

ఖలదానము, సం. వి. అ. న. కళ్ళము: చూ, ఖలము. 4.

ఖలపువు, సం. విణ. కళ్లము నూడ్చువాఁడు; చూ, బహుకరుఁడు.

ఖలము, సం. వి. అ. న. 1. చోటు: చూ, స్థానము. 1; 2. నేల: చూ,భూమి. 1; 3. = కలుచు. దోసము: చూ, పాపము. 1; పుం. 4.=కల్లము. పండినపంట యొబ్బిడి చేయించెడి తావు; ఖలదానము, ఖాలి (తె.ప.):- కలఁకు- రూ-కలను. కల్లము— కళ్లము-కళ్లాము;- గలాము; తద్వి — కళ్లముల సమూహము. (సం.ప.):-ఖలిని-రూ-ఖల్వ; 5. వెదురు: చూ, వేణువు; 6. తమాలము*: చూ, కాదఘ్నము; 7. ఉమ్మెత్త*: చూ, హలాపుష్పము; విణ. 8. అధమము: చూ, హీనము. 1; 9. క్రూరము: చూ, రౌరవము. 2; 10. తక్కువ: చూ, స్వల్పము.

ఖలాధార, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. గబ్బిలము: చూ, తైలపాయిక. 1.

ఖలితి, సం. విణ. ఇ: చూ, రూ- ఖలతి.

ఖలినము, సం. వి. అ. పుం, న = కళ్యాలు: చూ. రూ-ఖలీనము. (రూ-ఖలీనము-కలీయము- కలిక-కలివ-కలి- కవి-కవిక.)

ఖలిని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. రూ-ఖల్య. కళ్లముల సమూహము: చూ. ఖలము. 4; 2. ఖలులసమూహము; 3. మురయనెడు గంధద్రవ్యము*: చూ, రాజార్హము. 1-౩౦; 4. అరోళిప్ని*: చూ, నేలతాడి.

ఖలిశము, సం. వి. అ. పుం. ఖలిశమను చేఁప: చూ, మత్స్యము. 1-౨౦.

ఖరీకారము, సం. వి. అ. న. అపకారము: చూ, హాని. 2.

ఖలీనము, సం. వి. అ. పుం. = కళ్యాలు. గుఱ్ఱపుకళ్లెము. రూ-ఖలినము: చూ, వాగె.

ఖలీయము, సం. వి. అ. పుం.—పై.—

ఖలు, సం. అవ్య. 1. నిషేధము: చూ, వద్దు; 2. వాక్యాలంకారము; చూ, హేతువు. 2; 3. ఎఱుఁగనిచ్ఛయించుట; చూ, వాంఛ. 1-౫; 4. ఊరడించుట: చూ, సమాశ్వాసము; 5. దుఃఖించుట: చూ, దుఃఖము. 1; 6. కారణము: చూ, హేతువు. 1; 7. నిశ్చయము: చూ, సత్యము. 2; 8. ఆజ్ఞ: చూ, నెలవు.

ఖలుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. వెలుఁగుటేఁడు: చూ, సూర్యుఁడు; విణ. 2. దుర్మార్గుఁడు: చూ, వ్యాధుఁడు. 2; 3. నీచుఁడు: చూ, హీనుఁడు.

ఖలుక్కు, సం. వి. జ్. న. చీఁకటి: చూ, మేచకము. 1.

ఖలూరిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. గరిడీసాల: చూ, సదనము. 1.

ఖలేకపోతన్యాయము, న్యా. కళ్ళములో ఁ బావురములు వ్రాలి గింజలు దినుచుండఁగా వానినిఁ బట్టుటకై యొఱుకలవాఁడు వల వేయఁగా నవి యన్నియు నొక్కమారుగా లేచి వల యెత్తుకొనిపోయెనను రీతి (అన్నియు నొక్కమారుగా లేవకున్న వల మీఁదికి లేవదు.)

ఖలేశము, సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-ఖలిశము.

ఖలేశయము, —పై.—

ఖల్య, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. రూ-ఖలిని. కళ్ళముల సమూహము: చూ, ఖలము. 4.

ఖల్లము, సం. వి. ఆ. పుం. 1. చర్మము: చూ, బెరడు; 2.= గొల్లము. పల్లము, చాల లోఁతు: చూ, రంధ్రము. 1-౧౨; 3. ఒకరకము బట్ట: చూ. వస్త్రము; 4. చాతకము: చూ, వానకోయిల; 5. పిఱుఁదు: చూ, పిఱ్ఱ; విణ. 6. లోఁతైనది. విమ్ము: చూ, రంధ్రము. 1.

ఖల్లి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. వాతరోగము: చూ, రోగము. 1; పుం. 2. వస్త్రవిశేషము: చూ, వస్త్రము; 3. పల్లము: చూ, రంధ్రము. 1-౧; 4. చర్మము: చూ, బెరడు; 5: చూ, వానకోయిల.

ఖల్లిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. బూరెల మూఁకుడు: చూ, పాత్రము 6.

ఖల్లిటుఁడు, సం. విణ. ఖలితి: చూ, బట్టతలవాఁడు.

ఖల్లీటుఁడు, సం. విణ.—పై.—

ఖల్లీడుఁడు, సం విణ.—పై.—

ఖల్వము, సం. వి. అ. పుం. 1. కంది *: చూ, నురాష్ట్రిజము; అం. 2: చూ, జఠరక్రియలు.

ఖల్వాటతాళఫలన్యాయము, న్యా. బట్టతలవాఁ దొకఁ డెండకుఁ దాళఁజాలక తాటిచెట్టుక్రిందికిఁ బోఁగాఁ దాటిపండు వాని తలపైఁ బడెను. తల పగిలెను అనురీతి. (నిర్భాగ్యుఁ డెక్కడికి పోయిన నాపదలు నక్కడకే పోవును.) (ఖర్వా(ల్వా)టుఁడు = బట్టతలవాఁడు.)

ఖల్వాట బిల్వీయ న్యాయము, న్యా. నీడ నపేక్షించి బట్టతలవాఁడు మారేడుచెట్టు క్రిందికి రాఁగా కాయ నెత్తిమీఁదఁ బడి నెత్తి చిల్లిపడినరీతి.

ఖల్వాటుఁడు, సం. విణ: చూ, బట్టతలవాఁడు.

ఖవల్లి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ఆకాశవల్లి *: చూ, ఖగవల్లి.

ఖశ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. మురయనుగంధద్రవ్యము: చూ, రాజార్హము. 1-౩౦.

ఖశము, సం. వి. అ. పుం. ఖశమనుదేశము: చూ, దేశము.

ఖశేటము, సం. వి. అ. పుం. ఖలిశమను చేఁప: చూ, మత్స్యము. 1-౨౦.

ఖశ్వాసము, సం. వి. అ. పుం. గాలి: చూ, వాయువు.

ఖవుష్పము, సం. వి. అ. న. 1. క్రోధము: చూ, రోషము; 2. బలాత్కారము: చూ, బలవంతము.

ఖసంచారీపురము, సం. వి. అ. న. మేడ: చూ, సదనము. 1.

ఖసము, సం. వి. అ. పుం. పాము: చూ, విదర్పిక.

ఖసముఁడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, బుద్ధుఁడు. 1.

ఖసర్పణుఁడు, సం. వి. అ. పుం. బుద్ధవిశేషము: చూ, బుద్ధుఁడు. 1.

ఖసాత్మజుఁడు, సం. వి. అ. పుం. రక్కసుఁడు: చూ, రాక్షసుఁడు. 1.

ఖసూచి, సం. వి. ఇ. ప్రతిభలేనివాఁడు.

ఖష్ణసము, సం. వి. అ. పుం. = గసగసా *: చూ, సూక్ష్మతండులము.

ఖస్తని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. పుడమి: చూ, భూమి. 1.
ఖస్ఫాటికము, సం. వి. అ పుం. 1. సూర్యకాంతమణి: చూ, రత్నములు. 1-౧౦-(౭): 2. చంద్రకాంతమణి: చూ, రత్నములు. 1-౧౨-(౧౮).
ఖఖారిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. సాముకూటము: చూ, సదనము. 1.

ఖా

ఖాండవము, సం. వి. అ. న. ఇంద్రునియొక్క ఒకానొక వనము: చూ, విపినము.
ఖాండికము, సం. వి. అ. పుం. కుడుము: చూ, భక్ష్యము.
ఖాండ్యాల. అం. నేపాళదేశపు బ్రాహ్మణులలో నొక తెగవారు: చూ, బ్రాహ్మణులు.
ఖాఖసము, సం. వి. అ. పుం. పిండాలువు, చాఅకంద *: చూ, సూరణము.
ఖాచి, సం. వి. ఇ. పుం. పాడె: చూ, శవయానము.
ఖాజికము. సం. వి. అ. పుం. పేలాలు, పేలపిండి (అసికొందఱు): చూ, సాదము. (1)-౩౫; (1)-౪౯.
ఖాటము, సం. వి. ఆ. పుం: చూ, ఖాచి.
ఖాటి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ 1. = కటువు. —పై.—; 2. కిణము (గాయముపడి కాయగాచినది): చూ, కాయ. 2; 3. బాలురకు సోఁకు గ్రహము: చూ, భూతము.
ఖాటిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, ఖాచి.
ఖాణము, వై. వా. వి. = ఖాదన. గుఱ్ఱము మొదలగువానియొక్క యులవలు లోనుగాఁగల భక్ష్యము, కాణము. విజ. 1, ఆ. 128: చూ, సాదము. (1)-౫౫.
ఖాతకము, సం. వి. అ. న. = గాతము. అగడ్త (రూ-ఖాతిక): చూ, పరిఖ.
ఖాతకుఁడు. సం. విణ. 1: చూ, త్రవ్వెడువాఁడు; 2. అప్పు తీనెడువాఁడు: చూ, ధనగ్రాహకుఁడు.
ఖాతము, సం. వి. అ. న. 1. పుష్కరిణి (నలుచదరముగాఁ ద్రవ్విన బావి): చూ,సరస్సు.1-౩; వా.2. గాతము; వివరము.
ఖాతభువు, స. వి. ఉ. పుం. అగడ్త: చూ, పరిఖ.
ఖాతా, వా. వి. కాతా. "ఖాతాదారు".
ఖాత్రము, సం. వి. అ. న. 1. ఖాతము: చూ, సరస్సు. 1-౩; 2. ఖనిత్రము: చూ, ముద్గరము; 3. భయానకరసము. దారుణము: చూ, రసములు: 4. వనము; చూ, విపినము.
ఖాదకుఁడు, సం. విణ. 1. తినువాఁడు: చూ, భక్షకుఁడు; 2. అప్పు తీయువాఁడు: చూ, ధనగ్రాహకుఁడు.
ఖాదనము, సం. వి. అ. న. 1. తినుట: చూ, సాపాటు; 2. = కాణ. తిండి, ఖాణము (పళువులదాణ): చూ, సాదము. (1)-౫౫; 3. దంతము: చూ, పల్లు. 2.
ఖాదితము, సం. విణ. తినఁబడినది: చూ, భుక్తము. 2.
ఖాదిరము, సం. వి. అ. పుం. = కవిరి: చూ, రంగదము.
ఖాదిరవటకము, సం. వి. అ. పుం. = కవిరియుండ-కయిరవది: చూ, రంగదము.
ఖాదిరసారము, సం. వి. అ పుం. గోఁజు: చూ, బందన.
ఖాదుకుఁడు. సం. విణ. జంతువులఁ బంపుకుక్క (ఖలుఁడు): చూ, హింసాలుకుఁడు.
ఖాద్యము, సం. వి. అ. న. 1. = కజ్జాయము. చిఱుతిండి: చూ, భక్ష్యము.
ఖాన్ బ్రాహ్మణులు, అం మైథిలులలో నొక తెగవారు. వీరు శుక్ల యజుర్వేదులు. కాణ్వమాధ్యందినశాఖలవారు: చూ, బ్రాహ్మణులు: (చూ, మైథిలులు).
ఖానకము. సం. వి. అ. పుం. పందికొక్కు: చూ, మూషికము.
ఖాని, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. = గని: చూ, రూ-ఖని.
ఖానికము, సం. వి. అ. న. కన్నపుకత్తి: చూ, రిష్టి. 2.
ఖానిలుఁడు, సం. విణ. కన్నపుదొంగ: చూ, హారకుఁడు.
ఖాపగ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. గంగ: చూ, నది 1.
ఖామందు, వా. వి. యజమాని. "ఖామందులవారి దయ."
ఖాయము, వా. వి. స్థిరము. "మన బేరము ఖాయము.
ఖాయిదా, వా. వి. కాయిదా. "ఖాయిదా కొట్టు".
ఖాయిలా, వా. వి. కాయిలా. "ఖాయిలా మనిషి".
ఖారాకిళ్లి, వా. వి. కారాకిళ్లి.
ఖాని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. పుట్టినేల. (పుట్టి =ఎనిమిది య రములు).
ఖారికము, సం. వి. అ. పుం. పెద్దఈడ*: చూ, శర్కరాంకము. 1-a.
ఖారీకము, సం. విణ. పుట్టెడువిత్తులు విత్తఁదగినది(పొలము): చూ, భూమి. 1.
ఖారీభము, సం. వి. ఆ. పుం: చూ, ఖారికము*.
ఖారీవాపము, సం. వి. అ. పుం: చూ, ఖారీకము.
ఖాలి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. కళ్లము: చూ, ఖలము. 4.
ఖాసా, వా. విణ. స్వంతము, నాది.
ఖాసావాఁడు, వా. వి. దాసీపుత్రుఁడు: చూ, కాసా.
ఖాళీ, వా. వి. ఆక్రమింపఁబడనిది, ఉత్తది. "మాయిల్లుఖాళీ".

ఖి

ఖింఖిరము, సం. వి. అ. పుం. 1. హరివాలకము *: చూ, రాజార్హము. 1-౧౭; 2. ఒకరకమునక్క: చూ, సృగాలము; 3. ఖట్వాంగమను శివుని యాయుధము: చూ, బాణము. 1-౮౩.
ఖిఖి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ: చూ, రూ-కిఖి.
ఖిదిరుఁడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, చంద్రుఁడు.
ఖిద్యమానము, సం. విణ. తపింపఁజేయునది (రోగము): చూ, రోగము. 1.
ఖిద్రుఁడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, బీదవాఁడు.
ఖిన్నము, సం. విణ. = విన్న-విన్నన. ఖేదమునొందినది: చూ, దుఃఖితము.
ఖిన్నుఁడగు, మి. అ. క్రి. చిన్నవోవు: చూ, విన్నవోవు.
ఖిన్నుఁడు, సం. విణ. 1. అవమానముఁ జేసినందువలన నిశ్చేష్టుఁడుగా నుండెడువాఁడు; 2. కార్యము నిష్ఫలమైనందువలన దుఃఖించెడువాఁడు: చూ, దుఃఖితుఁడు; 3. తిరస్కరింపఁబడినవాఁడు: చూ, పరిభూతుఁడు.

ఖిలము, సం. విణ. 1. దున్నని ది (నేల): చూ, భూమి. 1-ఉ; 2. సికరమైనది, నిగ్గు: చూ, సారాంశము; 3. వెన్నకాఁచిన మడ్డి: చూ, స్నేహము. 1-గ౫.

ఖిలీభవించు, సం. అ. క్రి. చెడు: చూ, నశించు.

ఖు

ఖుజ్జాకము, సం. వి. అ. పుం: చూ, దేవతాళము*

ఖుత్తము, సం. వి. అ. న. సంగీత గమకభేదము: చూ, స్వరము. 2.

ఖుద్దున, వా. క్రి. విణ. స్వంతముగా, ఎదురుగా.

ఖురకము, సం. వి. అ. న. 1. తెల్లఁగరము: చూ, లోహము. 1; పుం. 2. తిల*: చూ, నువ్వులు; 3. తిల్వకము*. చూ, రాజార్హము.

ఖురకుటి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. మంగలిపోది: చూ, హడపము. 2.

ఖురణస, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. వాడిముక్కుగల యాఁడుది: చూ, స్త్రీ. 1-౪౧.

ఖురణసి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. —పై.— (రూ-ఖరణస-ఖరణపి.)

ఖురణసుఁడు, సం. విణ. పుం. (అ. ఆ. అ.) రూ-ఖరణసుఁడు: చూ, వాఁడిముక్కువాఁడు.

ఖురపర్మము, సం. వి. అ. పుం. ఒకానొక బాణము: చూ, బాణము. 1-౧౫.

ఖురము, సం. వి. అ. పుం. 1.=గొరిసె: చూ, వింఖము; 2. నఖమనెడు గంధద్రవ్యము*: చూ, రాజార్హము. 1-౨౩; 3. గోరు: చూ, నఖము; 4. రేఁగాకు: చూ, కోలదళము.

ఖురఖఖము, సం. వి అ. న. బూరగొమ్ము: చూ, వీణ. 1-౩౬.

ఖురళము, సం. వి. అ. న.=గరిడీ. గరిడీసాల: చూ, సదనము. 1.

ఖురళి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1.=గరిడీ. చూ, సాము. 3. (స్త్రీ-(నపుంసకమని కొందఱు): 2.=గరిడీ. గరిడీసాల. (రూ. ఖురళిక-ఖురళము-ఖఖూరిక): చూ, సదనము. 1; 3. శాస్త్రీ బ్యాసము: చూ, యోగ్య.

ఖుఃశీకారంగప్రసంగము, అం: చూ, ప్రమేయములు.

ఖురాకము, సం. వి. అ. పుం. ఒకానొక మృగము: చూ, మృగము. 1.

ఖురాలకము, సం. వి. అ. పుం.=గొరక. ఇనుపబాణము: చూ, బాణము. 1-౨.

ఖురాలికము, సం. వి. అ. పుం. 1. —పై.—; 2. తలగడ: చూ, లోడు.

ఖురి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. గుఱ్ఱపుపరుగులో నొకవిధము: చూ, హయము. 1-౬౪-(ఠ).

ఖుర్దనము, సం. వి. అ. న. రూ-కుర్దనము-కూర్దనము. క్రీడ: చూ, విలాసము. 1.

ఖులాసా, వా. వి. రూ-కులాసా. 1. నెమ్మది, ఆరోగ్యము. "మీకు ఖులాసా కలిగినదా?" 2. కుశలము. "మీరు ఖులాసాగా నున్నారా?" 3. ఆనందము. "నాకు ఎంతో ఖులాసాగా నున్నది." (ఇత్యాదు లూహ్యంబులు.)

ఖుల్లకము, సం. విణ.=గొఱకము. ఝల్లకము, అల్పము: చూ, స్వల్పము.

ఖుల్లకుఁడు, సం. విణ: చూ, హీనుఁడు.

ఖుల్లమము, సం. వి. అ. పుం. త్రోవ: చూ, మార్గము. 1.

ఖుల్లస్సు, వా. వి: చూ, రూ-కుల్లస్సు.

ఖే

ఖేంఖాణము, సం. వి. అ. పుం. గుఱ్ఱము: చూ, హయము.

ఖేగమనము, సం. వి. అ. పుం. కాలకంఠపక్షి: చూ, వ్యాఘ్రాటము.

ఖేచరము, సం వి అ. పుం. 1=కేసరి. గిసరి: చూ, సింహము; 2. పారదము: చూ, పాదరసము; న. 3. కాసీసపర్వతమునఁ బుట్టిన ధాతువు; విణ. 4. అంతరిక్షమందు సంచరించునది.

ఖేటకము, సం. వి. అ. పుం, న. 1.=కేడెము. రూ-ఖేటము. డాలువాఁయి: చూ, హరిగ; 2. ఒకానొక గ్రామము. (1-2 అర్థములు నపుంసకములని శబ్దరత్నాకరము): చూ, దేశము; పుం. 3. తెమడ: చూ, శ్లేష్మము.

ఖేటము, సం. వి. అ. పుం, న. 1. పంటకాఁపులుండెడు వల్లె: చూ, దేశము; 2. వర్తకులుండెడు పేఁట: చూ, దేశము; 3. రూ-ఖేటకము = కేడెము. డాలువాఁయి: చూ. హరిగ; 4. తెమడ, చీమిడి (అనికొందఱు): చూ, శ్లేష్మము; 5. మృగయ; చూ. వేఁట. 3; 6. చర్మము: చూ, బెరడు; పుం. 7. కపటము; చూ, వ్యాజము. 1; 8. పటికబెల్లము: చూ, శర్కర; 9. సూర్యాది: చూ, రాహువు. 1; 10. పిట్ట: చూ, పక్షి; 11. దయ్యము మొదలగునది: చూ, భూతము. 2; 12. బలరాముని గదాయుధము: చూ, బాణము. 1-౪౯; విణ. 13. అధమము: చూ, హీనము. 1.

ఖేటుఁడు, సం. విణ. 1. అల్పుఁడు: చూ, హీనుఁడు; 2. దూఱఁబడినవాఁడు: చూ, వ్యాధుఁడు. 2.

ఖేడావాడారను బ్రాహ్మణులు, అం. ఘూర్జరబ్రాహ్మణులలో నొక తెగవారు. వీరు యజుర్వేదులు. బోధాయనఖాదిరాది గృహ్యసూత్రములవారు: చూ, బ్రాహ్మణులు.

ఖేదము, సం. వి. అ. పుం: చూ, శోకము.

ఖేనసము, సం. వి. అ. పుం. వానప్రస్థమనెడు నొక యాశ్రమములోని భేదము: చూ, వానప్రస్థము: (చూ. ఆశ్రమము. 2.)

ఖేయము, సం. వి. అ. న. 1. అగడ్త: చూ, పరిఖ; 2. నీళ్లు పాఱుటకు గట్టిన ఆనకట్ట: చూ, సేతువు. 1-౨.

ఖేర, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. రూ-ఖేల. క్రీడ: చూ, విలాసము. 1.

ఖేల, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. —పై.—

ఖేలకము, సం. వి. అ. పుం. 1. బిడ్డ: చూ, శిశువు; 2. పుట్ట: చూ, వల్మీకము; 3.=కళాయ: చూ, వస్త్రము. 1-౬(౪); 4. పోఁకచిప్ప: చూ, పోఁక.

ఖేలాకూలము, సం. వి. అ. పుం.=కేఁటాఁరి: చూ, సరస్సు. 1-౨.

ఖేలి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. బల్లెము: చూ, బాణము. 1-౫౦; 2. పక్షి: చూ, పక్షి; పుం. 3: చూ, సూర్యుఁడు.

ఖై

ఖైఖైది, వా. వి: చూ. కైది.
ఖైదు, వా. వి: చూ, కయిదు-కైదు.

ఖో

ఖోడకశీర్షము, సం. వి. అ. న. ప్రాకారగృహము: చూ, సదనము. 1.
ఖోడుఁడు, సం. విణ. కుంటివాఁడు: చూ, సూరసూతుఁడు.
ఖోరుఁడు, సం. విణ. —పై.—
ఖోలకము, సం. వి. అ. పుం. 1. = కుల్లాయ: చూ, వస్త్రము; (1-ఈ-ఴ) 2. పోఁకచిప్ప: చూ, పోఁక; 3. పుట్ట: చూ. వల్మీకము; 4. నాకము: చూ, స్వర్గము.
ఖోలుఁడు, సం. విణ: చూ, ఖోడుఁడు.
ఖోల్మకుఁడు, సం. వి అ. పుం. అంగారకుఁడు: చూ, వక్రుఁడు. 1.

ఖ్య

ఖ్య, సం. వి. అ. స్త్రీ. ఖ్యాతి: చూ, యశస్సు.

ఖ్యా

ఖ్యాతము, సం. విణ. వాసికెక్కినది: చూ, యశస్సు.
ఖ్యాతి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. వాసి: చూ, యశస్సు; 2. పొగడిక: చూ, స్తోత్రము.
ఖ్యాతుఁడు, సం. విణ. ప్రసిద్ధికెక్కినవాఁడు: చూ, విశ్రుతుఁడు.

గ

గ, ఒక యక్షరము. సం. వి. అ. పుం. 1. సరిగమపదని స యను సప్తస్వరములలో మూఁడవ యక్షరమగు "గ" అనునది గాంధారస్వరాధారము: చూ, స్వరము. 2-౩-(౩); 2. గంధర్వుఁడు: దేవయోని విశేషము: చూ, దేవతావిశేషము; 3. విఘ్నేశ్వరుఁడు: చూ, వినాయకుఁడు. 1; న. 4. గానము: చూ, స్వరము. 2-౧౭; ఆ. స్త్రీ. 5. లోఁతు లేకపోవుట; 6. వంతోషవాక్యము: చూ, శబ్దము. 2-౨౩; అం. 7: చూ, కంఠ్యములు; 8: చూ, సరళములు.
గఁమ్, సం. వి. అ. న. గీతము: చూ, స్వరము. 2-౧౭.
గంగ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. గంగానది: (హరశిరస్సువలన భూమినిఁ బొందినది): చూ, నది; 2. దేవతాస్త్రీ: చూ, స్త్రీ. 1-౩౬-(౧:) 3. గౌరి; చూ, పార్వతి. 1; దే. విణ. (1) పూజింపఁదగినది. "గంగగోవు" మొ: చూ, సత్తు; (2) గొప్పది. "గంగరావి" మొ: చూ, విపులము.
గంగక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. గంగానది. చూ, నది.
గంగచిప్పలు, దే. వి. బ. దృఢకర్పరములు.
గంగడోలు. దే. వి. ఆవులకును, ఎడ్లకును మెడక్రింద వ్రేలాడెడు తోలు: చూ. సాస్న.
గంగనమ్మ. ద్వ. వి. రూ - గంగమ్మ - గంగానమ్మ. ఒకానొక గ్రామదేవత: చూ, మహాలక్ష్మి. 3.
గంగమయిలావు, ద్వ. ఁ (గంగమయిల + ఆవు) నలుపును పసుపును గలిసిన వర్ణముగల ఆవు: చూ, ధేనువు.
గంగమ్మ, ద్వ. వి. (గంగ + అమ్మ): ..., రూ-గంగనమ్మ.
గంగరావి. దే. వి. బ్రహ్మదారువు*: చూ, రావి.
గంగరేఁగు, వై. వి. = కర్కంధూ. పెద్దరేఁగు*: చూ, లికుచము. (రూ గంగరేను) (దేశ్యమని శబ్దరత్నాకరము.)
గంగరేను, వై. వి. = —పై.—
గంగలు, అం. పంచగంగలు:— కావేరి, తుంగభద్ర, కృష్ణవేణి. గౌతమి, భాగీరథి; ఆకాశగంగ, మందాకిని, పాతాళగంగ, భోగవతి.
గంగవెట్టి, దే. వి. గంగమ్మ వెట్టి. (బ. గంగవెఱ్ఱులు.)
గంగాక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, రూ-గంగక.
గంగాచిల్లి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. చిల్లివిశేషము*: చూ, సల్లకి; 2. చీరపిట్ట: చూ, విశ్వక.
గంగాజలములు, సం. వి. అ. న. ఒకరకమువడ్లు: చూ, ధాన్యము.
గంగాజుఁడు, సం వి. అ. పుం. 1. భీష్ముఁడు: చూ, శాంతనవుఁడు; 2. కుమారస్వామి: చూ, స్కందుఁడు.
గంగాటేయము, సం. వి. అ. పుం. గంగాటేయమను జేప, గలానిలము: చూ, మత్స్యము. 1.
గంగాధరము, సం. వి. అ. పుం. 1. ఆకాశము: చూ, మిన్ను: 2. కొండ: చూ, పర్వతము; 3. తెక్కలవరుస; 4. కడలి: చూ, సముద్రము.
గంగాచరుఁడు, సం. వి. అ. పుం. మిన్నువాఁకతాలుపు: చూ, శివుఁడు.
గంగాపిత, సం. వి. ఋ. పుం. భగీరథుఁడను రాజు: చూ, రాజు. 1-౪౯
గంగాపుత్రుఁడు, సం. వి. అ. పుం. భీష్ముఁడు: చూ, శాంతనవుఁడు.
గంగావతరణము, అం: చూ, కరణములు.
గంగాసుతుఁడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, గంగాజుఁడు.
గంగాస్నానము, అం: చూ, స్నానములు.
గంగాళము, దే. వి. ఇత్తడి రాగి లోనగుదానితోఁ జేసిన నీళ్ళ కొప్పెర: చూ, పాత్రము. 6.
గంగి, దే. వి. 1. బిచ్చపుదాసరులు శృంగారించి తీసికొనివచ్చెడి యెద్దు: చూ, వృషభము; విణ. 2. పూజ్యము. "గంగెద్దు": చూ, సత్తు; 3. యజ్ఞకర్మమునకుఁ దగినది: చూ, యజ్ఞియము.
గంగిరెద్దు, దే. వి. రూ-గంగెద్దు: చూ, వృషభము. 1.
గంగెద్దు, —పై.—
గంగెద్దులాట, దే. వి: చూ, బాలక్రీడ.
గంజి, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. కల్లమ్మొడి యిల్లు: చూ, సదనము. 1; 2. గని: చూ, భూమి. 1-౪౯. (భూ. 1-౧౨): 3. కల్లకుండ: చూ, భాండము. 3-౧౩.
గంజిమ, సం. వి. అ. పుం, న. 1. = కణజిముగాడె: చూ, వంటపాల; పుం. 2. తిరస్కారము: చూ, వహేలనము.

గంజి, వై. వి. = కాంజిక. అన్నరసము: వారుపుడు: చూ, సాదము. (1)-౫౩.

గంజిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. కల్లమ్మెడి యిల్లు: చూ, సదనము. 1.

గంజిగుల్ల, వై. వి. నీటిబుగ్గవలె లేచెడి బొబ్బ: చూ, వ్రణము. 1-౧౦.

గంజితొరక, ద్వ. వి. గంజిమీఁది మీఁగడ: చూ, సాదము. (1)-౫౩-(౧).

గంజిన, వై. వి. 1. = ఖంజపాద క్రీడ. ఆం: భా. ద్వి. భూ 307: గంజినగాలు. (దేశ్యమని శబ్దరత్నాకరము.): · = 2 ఖంజన. కుంటుట.

గంజినగాలు, దే. వి: చూ, గంజిన. 1.

గంజా, వై. వి. 1. గంజాయి* చూ. జిడగాఁజు; 2. = కళంజ: రూ - గంజాయి - గంజావి*: చూ, త్రిభూలి 3 = కళంజ. గాంధారి. మత్తువస్తువు. (రూ-గెంజాయి-గంజావి - గంజా - గాంజి.): చూ, బంగి. 1.

గంజాయి, వై. వి —వై.—

గంజావి, వై. వి. —వై.—

గంజు. దే. వి. బిజాఱు (అప్ర): చూ, దుకాణము.

గంట, వై. వి. 1 = ఘంట. ($2\frac{1}{2}$ గడియలు, 60 నిమిషములు;) చూ, ఘంట. 2 = ఘంట. ఒకానొక వాద్యము: చూ, వీణ. 1-౩౩ వీణ. 1-౪౬, (౧); దే. వి. 3. గడ్డిదుబ్బు*: చూ, తృణము. 1.

గంటకట్టు, దే. అ. క్రి. గంటయేర్పడినది యగు.

గంటకట్టు' దే. వి. సస్యగుచ్ఛము. చూ, పొట్టకట్టు.

గంటకొట్టు, దే. స. క్రి. 1. గంట వాయించు; వా. స. క్రి. 2. చచ్చు. "వానికి కలరావచ్చి గతరాత్రి గంటకొట్టెను."

గంటము, దే. వి. అయోలేఖిని, తాటాకుమీఁద వ్రాయుట కువ యుక్తమైన యుక్కు సాధనము: చూ, లేఖిని.

గంటలమ్మ, వై. వి. (గంటలు + అమ్మ) రూ - గంటాలమ్మ. ఒకానొక గ్రామదేవత: చూ, మహాలక్ష్మి. 3.

గంటవేఁట, ద్వ. వి. వేఁటలలో భేదము: చూ, వేఁట. 3.

గంటాలమ్మ, వై. వి: చూ, రూ-గంటలమ్మ.

గంటి, దే. వి. 1. ఖేదము. చూ. దుఃఖము; 2. గాయము: చూ, నరుకు; వై. వి. 3. = గపటికా. రూ-గంటె. సజ్జపెరు. ఐ. సజ్జలు; చూ. సజ్జ (చూ, ధాన్యము.)

గంటిపోట్లాటలు, దే. వి. బ: చూ, బాలక్రీడ.

గంటీలు, దే. వి. బ. కర్ణవేష్టనము: భూషణము. 2-ఆ-(౬)

గంటు. దే. వి. 1. గనుపు: చూ. బుడిపి; 2. దారములోనగు వాని ముడి: చూ, ముడి. 2; 3. వెండ్రుకలముడి: చూ, ముడి. 3; 4. రూకలముడి: చూ, ముడి. 4; 5. కోపము: చూ, రోషము; 6. ఒకానొక కేళబంధము: చూ, వేనలి: 7. గాయము: చూ, నరుకు; స. క్రి. 8. గాయముచేయు.

గంటుబారంగి, ద్వ. వి. డావరడంగి *: చూ, బారంగి. (ఇది కఫము, శ్వాసము, పీనస, జ్వరము, వాతము హరించును.)

గంటువెట్టు, దే. నక్రి. (గంటు + పెట్టు) (కోపముచే మొగము) ముడుచు: చూ, ముడుచు.

గంటె, దే వి. 1. రూ-గరిఁటె-గఱిఁటె (ఇనుముతోఁగాని, ఇత్తడితోఁగాని చేసిన తెడ్డు): చూ, దర్వి 1. (చూ, పాత్రము, 6); వై. వి. 2. =: చూ. రూ-గంటి. 3. (చూ. స్తంబకరి. 1-౨౬-౨;

గంటెకాము, దే. వి. ఒకరకము చెట్టు: చూ, వృక్షము.

గంటెసము, దే వి. అస్థలితోక్తి: చూ, శబ్దము. 2-౨౧.

గంట్లచోరము, దే. వి. చూ, షడ్గ్రీధ*.

గంట్లకామగు, దే. వి: చూ, శాదఘ్న*.

గంట్లము, దే. వి. గర్భిణుల కోరి , దోహదము: చూ, వేవిళ్ళు.

గండ దే: వి: చూ, క్రొమ్మొ ఒకటి గుంపలలంటిదీపము' మొ.

గండ, వై. వి = ండ. చూ, హుండీఁడు 2.

గండకత్తెర. వై. వి. 1 = కంఠకర్తరి. మెడను కత్తి ంచెడి యొకానొక కత్తెర. రూ - గండ్రికత్తెర: చూ, బాణము. 1-౬౬; జా. 2. దాఁటశ్యముగాని కష్టము. చావుకత్తె మెడకుఁ గత్తెరఁదగుల్చుకొనుట "ఆత్తఱి దండఁజేరి కత్తుకకు గండకత్తెర పొసంగినగతి గడగడ వడంకుచు." (ధర్మజ రాజసూయము.)

గండకము, సం. వి. అ. పుం. 1. = గెండ. చేఁపపిల్ల : చూ, మత్స్యము. 1; 2. పర్వతమునందుండి జాతిన రాయి: చూ, రత్నములు. 1-౧౨-(౨౪): 3. చూ, శరభము. 1; 4: చూ, విష్ణుము; 5. అర్ధచంద్రాకారమైన తలగడ: చూ, లోడు; 6. చూ, జోస్యము; 7. చూ, వేఱుపాటు. 1; 8. సంఖ్యావిశేషము: చూ, సంఖ్య. 1; 9. గుఱుతు: చూ, లక్షణము. 1; 10. ఉపాయము: చూ, వెరవు.

గండకారి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. చంద్ర, ముడుఁగుఁదామర (అని కొందఱు)*: చూ, సహస్రపత్రము. 1-౫; 2. స్థల పద్మిని: చూ, సహస్రపత్రము. 1-౧.

గండకాలి, —వై —

గండకి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. గండకీనది: చూ, నది; అం. 2: చూ, క్షేత్రములు.

గండకుసుమము. నం. వి. అ. న. ఏనుఁగుమదము: చూ. మదము. 1.

గండకూపము, నం. వి. అ. పుం. వర్వతముయొక్క వై ప్రదేశము: చూ, పర్వతము.

గండకీయలు. అం. కంపితము, కుంచితము, పూర్ణము, క్షోమము, పుల్లము, సమము. (6)

గండగొడ్డలి. వై. వి. = కంఠకుఠారః రూ-గండ్రగొడ్డలి: చూ, ముద్గరము.

గండగొడ్డలితాలుపు. ద్వ. వి: చూ, పరశురాముఁడు.

గండడఁగు, ద్వ. అ. క్రి. (గండ + అడఁగు) 1. పరాక్రమ హీనుఁడగు; 2. చచ్చు. వసు. 4, ఆ. 31: చూ, మరణించు.

గండదల, దే. వి: చూ, గండ.

గండదూర్వ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ ఒకరకము దూర్వ*: చూ. తృణము. 1.

గండపెంకరము, ద్వ. వి. శూరులు వండితులు లోనగువారు బిరుదుగా కాలను ధరించెడి యండియ. అచ్చ. యు, కాం. 202. (రూ-గండపెండారము-పెంకరము-పెండారము-పెండెరము-పెండేరము-పెండెము): చూ, భూషణము. 2.

గండపెండారము, (గండఁడు + పెండారము)--పై.—

గండఫలి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, రూ-గండఫలి.

గండభేరుండము, సం. వి. అ. పుం. రూ-భేరుండము. ఒకానొక పక్షి (పక్షివిశేషమని చెప్పుచున్నారుగాని ప్రయోగముల యందు మృగపర్యాయములతోడఁ జేర్చి చెప్పఁబడియున్నది. శబ్దరత్నాకరము) ఏనుఁగులడించి: చూ, పక్షి.

గండమాల, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. గలగండమను రోగము: చూ, వ్రణము. 1-౧౩.

గండము, సం. వి ఆ. పుం. 1. ఏనుఁగుచెక్కిలి: చూ, హస్తి: 1-౩-(౩); 2. చెక్కిలి: చూ, లెంప. 2; అం 3: చూ, యోగములు. (గండములు-జలగండము, సర్పగండము మొ). 4: చూ, శరభము. 1; 5. గుండ్రాయి: చూ, రత్నములు. 1-౧౨-(౧౦); 6. గుఱుతు: చూ, లక్షణము. 1; 7. గుజ్జపు అలంకారము: చూ, భూషణము. 2. (చూ, హయము 1-౪౯) 8. వుండు: చూ, వ్రణము; 9. పొక్కు: చూ, వ్రణము: (చూ, విదర్చిక.); 10. నీటిమీఁది బుగ్గ: చూ, బుద్బుదము. 1; 11. నఖక్షతస్థానభేదము: చూ, నఖక్షతము; 12. చూ, హుంకారము; 13 మూలానక్షత్రము మొదలగు దుష్టనక్షత్రముల భాగము: 14. అపాయము: చూ, హాని. 2; 15. ఉపాయము: చూ, వెరవు.

గండములు, అం. చూ. అంగము 9.

గండరగండఁడు, వై. వి. = గండగండ శూరులకెల్ల శూరుఁడు: చూ, హంవీరుఁడు.

గండరించు, దే. అ. క్రి. పుట్టు: చూ, పుట్టు. 2; ప్రే 2. పుట్టించు: చూ, పుట్టు. 2.

గండరులు, వై. వి. బ. = ఖండ. తునుకలు. రూ-గండ్రలు: చూ, శకలము. 4.

గండరువు, దే. వి. ఒత్తిరూప మేర్పఱచుటకై తొలిచినయచ్చు: చూ, పడియచ్చు.

గండవడము, వై. వి-కొండపటఁ. తెర: చూ, వస్త్రము. 1-౬౯.

గండశైలము, సం. వి. అ. పుం. 1. కొండనుండి భూకంపాదుల వలన జాఱిన పెద్దఱాయి, (కపోలమువలె వెడల్పయి నును పైన శైలము, స్థూలమైనశైలము అని కొందఱు): చూ, రత్నములు. 1-౧౨-(౨౪); 2: చూ. పికము; 3: చూ, లలాటము.

గండసూచితము, అం: చూ, కరణములు.

గండపోపరిపోటఁ, (రూ) గండిపోపరిపిటకఁ. న్యా. పుండుపైఁ బొక్కు లేచినది. "గోరుచుట్టు పై రోకంటిపోటు" అని యాంధ్రజాతీయము.

గండాడు, ద్వ. అ. క్రి. (గండు + ఆడు): చూ, సంభోగించు.

గండారపుబొమ్మ, వా. వి. దృష్టిదోషమునుపోఁగొట్టు విగ్రహము: చూ, హరిణి. 3-ఆ.

గండారి, సం. వి. ఇ. పుం: చూ, యుగవఁతకము*.

గండారు, దే. వి: చూ, బంధనాలయము.

గండాలి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. రూ-గుండాల. 1. తీఁగగతిక*: చూ, తృణము 1; 2 గండదూర్వ*: చూ, తృణము. 1; 3. తెల్ల గతిక*: చూ, తృణము. 1; 4. గంధనాకులి*: చూ, సర్పాక్షి.

గండి, వై. వి. = ఖండ-గతి. 1. బిలము: చూ, రంధ్రము. 1; 2. చిల్లి: చూ, రంధ్రము. 1; 3. సందు: చూ, నది. 8; 4. పగుళ్లువారిన సందు: చూ, నది. 8; 5. నీళ్ళదికముగా వచ్చుటచేతఁ దెగిన చెఱువుకట్టసందు; రూ - గండిక; చూ, రంధ్రము. 1-౧౧.

గండిక, వై. వి. = —పై.—

గండిదొంగ, ద్వ. వి. కన్నపుదొంగ: చూ, హారకుఁడు.

గండివనము, వై. వి. = గ్రంథిపర్ణము. పచ్చా*: చూ. రాజార్హము. 1-౩౯.

గండీరము, సం. వి. అ. పుం. 1. చిట్టికూర*: చూ, భండీరము. 2; పుం. 2. ఏఱువంగ. కురుజికూర (అని కొందఱు)*: చూ, వంగ; తురుజికూర*: చూ, తురుజ. 4. చవ్యము*: చూ, రాజార్హము; 5. జెముడు*. చూ, స్నుహి.

గండీరి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. చిట్టికూర*: చూ, భండీరము. 2: 2. త్రికంటకము*: చూ, ములజెముడు; 3: చెముడు*: చూ, స్నుహి.

గండీరుఁడు, సం. వి. అ. పుం. చూ, హంవీరుఁడు.

గండు, వై. వి. 1. = గండ. పౌరుషము: చూ, శక్తి. 1; 2. = గండ. బలము: చూ, శక్తి. 1; 3. పశుజాతియందు మగది. స్వా. 4, ఆ 53: చూ, పోతు; 4. తిర్యక్పుమర్థమందు నౌపచారికము; 5 కష్టము: చూ, శోకము విణ. 6. అసాధ్యము: చూ, ముగ్గొయ్య; 7. పెద్దది. "గండు మొగము" మొ: చూ, విపులము.

గండుఁగోయిల, ద్వ. వి. పొగరుఁగోయిల: చూ, పికము.

గండుఁడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, గండీరుఁడు.

గండువు, సం. వి. ఉ. పుం. స్త్రీ. తలగడ: చూ, లోడు.

గండూపదము, సం. వి. అ. పుం. ఎఱ్ఱ: చూ, సర్పము. 1-౪-(౨౨).

గండూపది, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ఆఁడు ఎఱ్ఱ: చూ, సర్పము. 1-౪-(౨౨).

గండూషజల మాత్రేణ శఫరీ వర్షరాయతే, న్యా. పుడినేఁడు నీరున్న మాత్రమునఁ జేఁప మిట్టిమిట్టి పడును.

గండూషము, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, పుక్కిలింత; 2: చూ, పుడినీరు; 3. తొండముచివర: చూ, హస్తి. 1-ఆ-(48)

గండూషించు, సం. స. క్రి: చూ, పుక్కిలించు.

గండె, వై. వి. = గడ. (రూ-గెండ-గెండె) చేఁప: చూ, మత్స్యము. 1.

గండోలము, సం. వి. అ. పుం. 1. గుడము: చూ, బెల్లము. 1; 2. గ్రాసము: చూ. సాపాటు; 3. కుచ్చులమీను: చూ, మత్స్యము. 1-౨౬.

గండోలి, స. వి. ఈ. స్త్రీ. రూ-గంధోలి 1. ఎఱ్ఱతుమ్మెద: చూ, భ్రమరము; 2. = కణుఁదురీఁగ: చూ, మక్షిక; 1-౨; 3.

అఁడు హింస: చూ, హింప; 4. భద్రానది: చూ, నది; 5. భద్రముస్తై*: చూ, తృణము. 1; ఇ. 6. కటి.*: చూ, విష.

గంద్ర, దే. విణ. 1. దుష్టుఁడు: చూ, వ్యాధుఁడు. 2; 2. పెద్దది. "గంద్రచీమ." "గంద్రయిసుక." మొ: చూ, విపులము; బ. 3. పరుసఁదవము. స్వా. 5, అ. 17: చూ, పరుషము; వై. వి. 4. = ఖండ. ఖండము లు: చూ, శకలము. 4; 5. చెఱువు మొదలగువాని ఖండము, గంద్రిక, గవియ-రూ-గనె: చూ, పరన్పు. 1.

గంద్రకత్తెర, వై. వి. = :చూ, రూ-గండకత్తెర.

గంద్రగొడ్డలి, వై. వి. = :చూ, రూ-గండ గొడ్డలి.

గంద్రచీమ, దే. వి. పెద్దనల్లచీమ: చూ, పిపీలిక.

గంద్రనూకలు, దే. వి. బ. తండుల ఖండములు (ఉప్పుగు నూకలు): చూ, నూక.

గంద్రించు, వై. స. క్రి. = ఖండించు: చూ, నెలగు.

గంద్రిక, వై. వి. = ఖండమ్: చూ, గంద్ర. 5.

గంద్రికలు, వై. వి. బ. = ఖండ. ఖండములు: చూ, శకలము. 4.

గంత. సం. విణ. 1. పోవువాఁడు: చూ, పాంథుఁడు; వై. వి. (1) = కంథా. మెత్తగాఁ బఱిచుకొనుటకై ప్రాతగుడ్డలను జేర్చి దట్టముగాఁ గుట్టిన బొంత: చూ, వస్త్రము: 1-ఓ; (2) ఎద్దు లోవగువానిమీఁద వేసెడు గంత: చూ, వస్త్రము; వా. (3) కండ్లకుఁగట్టిన గంత: చూ, కనమరుపు: (4) నందుదారి: చూ, మార్గము. 1; (5) బిలము: చూ, రంధ్రము. 1.

గంతవ్యము, సం. విణ. పొందఁదగినది: చూ, లభ్యము. 1.

గంతవ్యుఁడు, సం. విణ. పోఁదగినవాఁడు: చూ, బాటసారి.

గంతు, దే. వి. 1. దుముకు: చూ, లంఘ; 2. అశ్వగతివిశేషము. ఆం. భా. ద్వి. 198: చూ, హయము. 1-ఓ-(ళ).

గంతుకొను, దే. అ. క్రి. 1. దుముకు: చూ, లంఘించు: 2. దచ్చు. పా. 1, అ. 187: చూ, మరణించు.

గంతులు, అం: (చూ, అడుగులు) (భావాధ్యాయ ప్రమేయము లోని పాదక్రియలు తెలుఁగు వాడుకయందు సాధారణముగ అడుగులు, అడవలు, గంతులు అనుచున్నారు. విశేషముగ నైన కుప్పీలు, పేరెములు, అల్లీలు, మొగ్గలు. మెఱమలు మొదలుగ వాడుచున్నారు.): చూ, పాదక్రియలు.

గంతువు, సం. వి. ఉ. పుం: చూ, గంతవ్యుఁడు.

గంత్రి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. గాడీ, బండి: చూ, శకటము. 1.

గంత్రీరథము, సం. వి. అ. పుం.—పై.—

గందకము, వై. వి. 1. = గంధకము: చూ, సౌగంధికము. 4; 2. = గంధకము. అగరుమ్రానుఁ*: చూ, సుగంధము. 1.

గందపటక, వై. వి. = గంధవట్టా. చందనలేపనము. (రూ-గంధవట్టె-గంధెవట్టె): చూ, పూఁత. 3.

గందపట్టియ, వై. వి. = 1.—పై.—; 2. = గందవట్టికా. తలపుపీఁద నమర్చెడు యద్దుకొయ్య. రూ-గిందపట్టె: చూ, పక్కిందపట్టిక.

గందపట్టె, వై. వి. = —పై.—

గందపుఁగొండ, వై. వి. = గంధకుంద (గందము + కొండ) మలయపర్వతము. (ఇట్లు గందపుమల మొ.): చూ, పర్వతము.

గందపుఁగొండచెంకి, ద్వ. వి. గాలి. ఆం, పదా. సుర. 35: చూ, వాయువు.

గందపుఁబొడి, ద్వ. వి. (గందము + పొడి) కొన్ని గంధద్రవ్య ములుఁ జేర్చి చేసినపొడి: చూ, బుక్కా: (చూ, సురుము.)

గందపుకుడక, ద్వ. వి. చందనముంచుకొనుపాత్ర: చూ, కుడక: (చూ, పాత్రము. 6.)

గందపుమ్రానుఁ, ద్వ. వి. (గందము + మ్రానుఁ): చూ, చందనము *.

గందపొడి, ద్వ. వి. (గందము + పొడి): చూ, రూ-గందపుఁబొడి-గందవొడి.

గందమర్మనది, అం. కామశాస్త్రములోని దూతీ చతుష్టయము నందలి మూఁడవదానిలోని పదునార్గురిలో నొకతె: చూ, దూతీ చతుష్టయము.

గందమాదనము, సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-గంధమాదనము.

గందము, వై. వి. = గంధఃచూ, వాసన.

గందరగోళము, వా. వి. కంధరాగోళము. రూ-గంద్రగోళము. 1. అల్లరి: చూ, రద్దు. 2; 2. చప్పుడు: చూ, స్వరము. 2; 3. కలకలధ్వని: చూ, స్వరము. 2.

గందవొడి, ద్వ. వి: చూ, రూ-గందపుఁబొడి.

గందసరుఁవు, ద్వ. వి. బ. ఒకరకమువర్లు: చూ, ధాన్యము.

గందెపట్టియ, వై. వి. = గంధపట్టికా: చూ, రూ-గంపపట్టియ. 2.

గందెపట్టె, వై. వి. = —పై.—

గంద్రగోళము, వా. వి: చూ, రూ-గందరగోళము.

గంధ, నం. వి. అ. స్త్రీ. 1. సంపెంగమొగ్గ: చూ, సంపెఁగ; 2. కటి*: చూ, విష; 3. పరిమళము: చూ, వాసన.

గంధకజలవాయువు, వా. వి: చూ, వాయువు. 1-ఐ.

గంధకతృణము, సం. వి. అ. న. కామంచిగడ్డి*: చూ, తృణము. 1.

గంధకభస్మము, అం. ఒకరకము ఔషధభస్మము: చూ, భస్మ ములు.

గంధకము, సం. వి. అ. పుం. 1. = గందకము: చూ, సౌగంధికము. 4. (రూ-గంధికము): 2. = గందకము. అగరు మ్రాను*: చూ, సుగంధము. 1: 3. మునగ*: చూ, శిగువు. 1; 4. నాగిండి*: చూ, శర్కరాంకము; 5. గంధ పాషాణము: చూ, సౌవీరము. 2. (రత్నములు. 1-ఎ-(ఎ×) (అమరశిలాగంధకము, కర్దీగంధకము మొ.): వా. 6. ఇది ఘనపదార్థము. గనులలో అసంయోగస్థితియందును సంయోగస్థితియందును గూడ దొరకును. ఉపధాతువులలో నొకటి.

గంధకారి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ముడుఁగుదామర*: చూ, సహస్ర పత్రము. 1-ఎ.

గంధకారిక, సం. వి. అ. స్త్రీ. నైరింద్రి: చూ, స్త్రీ. 1-ళఓ.

గంధకాష్ఠము, సం. వి. అ. న. శంబరచందనము: చూ, వాసన. (అగ్గికర్ర): 1-ఎ.

గంధకుటి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. గంధమునకు నునికిపట్టు, మురయునెడు గంధద్రవ్యము*: చూ, రాజార్హము. 1-ణం.

గంధకుసుమ, సం. వి. అ. స్త్రీ. కూరనెల్లి*: చూ, శ్రీపర్ణము. 1.

గంధకేలిక, సం. వి. అ. స్త్రీ. కస్తూరి: చూ, మృగమదము.

గంధకోకిల, నం. వి. ఆ. స్త్రీ. గంధద్రవ్య విశేషము: చూ, రాజార్హము. 1-౪౩-(౩).

గంధగజము, నం. వి. అ. పుం. మదపుటేనుఁగు: చూ, హస్తి. 1-(౬౨).

గంధగర్భము. నం. వి. అ. పుం. కొండమారేడు *: చూ, మారేడు.

గంధచేలిక, నం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, గంధకేలిక.

గంధతులసి, నం. వి. ఈ. స్త్రీ. కృష్ణతులసి*: చూ, హరిప్రియ. 3-౩.

గంధతూర్యము, నం. వి. అ. న. వాద్యవిశేషము: చూ, వీణ. 1-౪౨-౪౫.

గంధతృణము, నం. వి. అ. న. వాసనగడ్డి*: చూ, తృణము. 1.

గంధత్వక్కు, నం. వి. చ్. న ఏలవాలుకము*: చూ, దోస.

గంధదళ, నం. వి. ఆ. స్త్రీ. ఒకరకము ఓమము, అజమోద*: చూ, యవాని.

గంధధూమజము. నం. వి. అ. పుం. స్వాదువను గంధద్రవ్యము*: చూ, రాజార్హము. 1-౪౦.

గంధనము, నం. వి. అ. న. 1. ఎఱిఁగించుట; 2. నలుగిడుట; 3. నొప్పించుట. (పరుని హింసించుటకై కొండెములుచెప్పుట); 4. వెలిఁగించుట; 5. సూచించుట; పుం. 6. వ్రీహిధాన్యము: చూ, ధాన్యము.

గంధనాకులి. నం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. గండాలి. (గంధముచేత ముంగినలకు సంతోషము నిచ్చునది) *: చూ, నర్వాక్షీ; 2. చవ్యమను గ్రంథ్యము*: చూ, రాజార్హము. 1-౧౧; 3. అందుగు*: చూ, సల్లకి; 4. రాస్న: చూ, పన్నరాస్టము; 5. ఒకరకము కంద*: చూ, సూరణము.

గంధనామము, నం. వి. న్. పుం. ఎఱ్ఱతులసి*: చూ, హరిప్రియ. 1-౫.

గంధనాలి, నం. వి. ఈ. స్త్రీ. నాసిక; చూ, ముక్కు. 1.

గంధనిలయ, నం. వి. ఆ. స్త్రీ. నవమాలిక*: చూ, విరజాజి.

గంధపత్ర, నం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. కూరనెల్లి*: చూ, శ్రీపర్ణము. 1; 2. నల్లయతివస*: చూ, విష; 3. అందుగు*; చూ, సల్లకి.

గంధపత్రము, నం. వి. అ. పుం. 1. కూరనెల్లి*: చూ, శ్రీపర్ణము. 1; 2: చూ, హరిత్కాలేయము*; 3. తెల్లతొగసి*: చూ, హరిప్రియ. 3-౧; 4: చూ, మరువము*; 5: చూ, బారంగి*; 6. నారింజ*: చూ, కర్కరాంకము. 1-౧౧; 7: చూ, మారేడు*.

గంధపత్రి, నం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. అంబష్ఠ*: అడవిమొల్ల*: చూ, హరిణి. 5; 2. పెన్నేరు*: చూ, వారాహకర్ణి; 3: చూ, యవాని.

గంధపత్రిక, నం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. కూరనెల్లి*: చూ, శ్రీపర్ణము. 1; 2: చూ, యవాని.

గంధపర్ణకము, నం. వి అ. న: చూ, మాచిపత్తిరి.

గంధపలాశి, నం. వి. ఈ. స్త్రీ. కటి*: చూ, విష.

గంధపాషాణము, నం. వి. అ. పుం. గంధకము: చూ, సౌవీరము. 2. (రత్నములు. 1-౧౨-(౨౫).

గంధపిండీతకము, నం. వి అ. పుం. వెలిచ*: చూ, పిండీతకము.

గంధపిప్పలకము, నం. వి. అ. పుం. కలజువ్వి*: చూ, ప్లక్షము.

గంధపిళాచిక, నం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, పొగ.

గంధపీత, నం. వి. ఆ. స్త్రీ. కూరనెల్లి*: చూ, శ్రీపర్ణము. 1.

గంధపుష్ప, 1.—పై.—; 2: చూ, మొగలి*; 3. నీలి*: చూ, రంజని; 4: చూ, పర్ణాసము. *.

గంధపుష్పము. నం. వి. అ. పుం. 1. ఊడుగు*: చూ, మహాయమళవత్రిక; 2: చూ, ప్రబ్బలి*; 3: చూ, శ్లేష్మాతకము.

గంధప్రియ, నం. వి. ఆ. స్త్రీ. అందుగు*: చూ, సల్లకి.

గంధఫణిజ్జకము. నం. వి. అ. పుం. రక్తతులసి *: చూ, హరిప్రియ. 3-౫.

గంధఫల, నం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. మెంతి*: చూ, మేంథి; 2: చూ, ప్రేంకణము*; 3. విదారి*: చూ, సర్వతోభద్ర. 1-౧; 4. అందుగు*: చూ, సల్లకి.

గంధఫలము, నం. వి. అ. పుం. 1: చూ, వెలఁగ; 2: చూ, మారేడు*; 3: చూ, తేజఃఫలము*.

గంధఫలి, నం. వి. ఈ. స్త్రీ. = రూ - గంధఫలి. 1: చూ, ప్రేంకణము*; 2. సంపెంగ మొగ్గ (గంధమే ఫలముగాఁ గలది): చూ, సంపెఁగ.

గంధబంధువు, నం. వి. ఉ. పుం: చూ, మామిడి*.

గంధబహుల, నం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, సర్వదండి*.

గంధబిడాలిక, నం. వి. ఆ. స్త్రీ. పునుఁగు*: చూ, రాజార్హము. 1-౩౯.

గంధబిల్వ. నం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, పర్ణాసము*.

గంధభాండము. నం. వి. అ. పుం. కలజువ్వి*: చూ, ప్లక్షము.

గంధమాంసి, నం. వి. ఈ. స్త్రీ. జటామాంసి*: చూ, మాంసి.

గంధమాత. నం. వి. ఋ. స్త్రీ. పుడమి: చూ, భూమి. 1. (ఆకారాంతమని కొందఱు).

గంధమాదనము, నం. వి. అ. పుం. రూ - గంధమాదనము. (పుం, స్త్రీలింగమని కొందఱు) 1. గంధమాదనమనుకొండ. (ఇది మేరుపర్వతమునకుఁ దూర్పుననుండునది.): చూ, పర్వతము; అం. 2: చూ, కుంపర్వతములు; 3: చూ, వర్ష పర్వతములు; 4: గంధమాదనుఁడను కోఁతి: చూ, వానరము. 1-౧౧; 5. మగతుమ్మెద: చూ, భ్రమరము. 1; 6. మదపుటేనుఁగు: చూ, హస్తి; 1-(౬౨); 7. గంధకము: చూ, సౌవీరము. 2; (రత్నములు. 1-౧౨-(౨౫); 8. కొమ్ము: చూ, శృంగము. 1.

గంధమాదని, నం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. కల్లు: చూ, సుర. 1; 2: చూ, వదనిక*; 3. చీడయను గంధద్రవ్యము*: చూ, రాజార్హము. 1-౧౨.

గంధమాదిని, నం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1: చూ, లక్క; 2. పురయను గంధద్రవ్యము*: చూ, రాజార్హము. 1-౩౬. (1-౧౨ అని కొందఱు.)

గంధమాలతి, నం. వి. ఈ. స్త్రీ. ఒకానొక గంధద్రవ్యము*: చూ, రాజార్హము. 1-౪౩-(౩).

గంధమాలిని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. మురయను గంధద్రవ్యము*: చూ, రాజార్హము. 1-౩౦.

గంధము, సం. వి. అ. పుం. 1. = గంధము. రూ-గంధసము: చూ, వానన; 2. గంధకము*: చూ, సౌగంధికము. 1-౨౨. 4: 3. గర్వము: చూ, హంకారము; 4. లేశము: చూ, స్వల్పము; 5. తొడుము: చూ. సంబంధము; 6: చూ, ఇంద్రియవిషయములు; 7: చూ, షోడశోపచారములు - ఉప చారములు. 1; 8: చూ, అష్టభోగములు-భోగములు; 9: చూ, ప్రకృతులు.

గంధములు, అం. కర్పూరము, కస్తూరి, పునుగు, జవ్వాజి, అగరు, పన్నీరు, అత్తరు. శ్రీగంధము. (8).

గంధమూల, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. తెల్లనుగంధిపాల*: చూ, కారిబ; 2. ముణుగుదామర*: చూ, సహస్రపత్రము. 1; 3. కర్పూరపుబెండ*: చూ, షడ్గ్రంథ; 4. అందుగు*: చూ, నల్లకి; 5. అతివస*: చూ, విష.

గంధమూలకము, సం. వి. అ. పుం. అతివస*: చూ, విష.

గంధమూలమ్ను ము, సం. వి. అ. పుం. 1. పెద్దచేరకు*: చూ, శాఖోటము.

గంధమూలము, సం. వి. అ. పుం. 1. అడవికచోరము*: చూ, షడ్గ్రంథ; 2. కొండబెండ*: చూ, షడ్గ్రంథ.

గంధమూలి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. గింట్లకచోరము*: చూ, షడ్గ్రంథ; 2. నల్లఅతివస*: చూ, విష; 3. మెట్టతామర: చూ, సహస్రపత్రము. 1-౧.

గంధమూలిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. ఉసిరికాయ: చూ, శ్రీఫలి. 1: 2. శటి*: చూ, విష; 3. కచోరము*: చూ, షడ్గ్రంథ.

గంధమూషి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. చుంచు (వాసనగల యెలుక): చూ, మూషికము.

గంధమూషికము, సం. వి. అ. పుం. —పై.—

గంధమృగము, సం. వి. అ. పుం. పునుగుపిల్లి: చూ, మార్జాలము.

గంధమోదనము, సం. వి. అ. పుం. గంధనము: చూ, సౌవీరము. 2. (రత్నములు. 1-౧౨-(౨౫).

గంధమోహిని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. సంపెగమొగ్గ: చూ, సంపెగ.

గంధరసము, సం. వి. అ. పుం. బాలెంతకిచ్చెడు మందు: చూ, బోళము.

గంధరసాంగకము, సం. వి. అ. పుం. శ్రీవేష్టమను గంధద్రవ్యము: చూ, రాజార్హము. 1-౨౦.

గంధరాజము, సం. వి. అ. పుం. 1. జవాదియను గంధద్రవ్యము: చూ, రాజార్హము. ౧-౧౪; 2. చందనము: చూ, వాసన; 3. ముద్గము*: చూ. పెసర; 4: చూ, గుగ్గులువు*.

గంధరాజి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. నఖియను గంధద్రవ్యము*: చూ, రాజార్హము. 1-౨౩.

గంధర్వనగరన్యాయము, న్యా. ఆకాశమున మేఘబృంద మను క్షణమును జిత్రవిచిత్రరూపములఁ బొందుచు మాఱుచుండును. దీనిని గంధర్వనగర మందురు. అనఁగా నగరమను భ్రాంతినిఁ గలిగించు చిత్రము (తత్వమచంద్రిక.)

గంధర్వము, సం. వి. అ. పుం. 1. = కటకరము. (పెద్ద కడుపును, వట్రుతోఁకయును గల మృగము): చూ, శరభము. 1. (ఒంటెపిల్ల అవియు); 2. = కస్తూరి. గుఱ్ఱము: చూ, హయము; 3. అంతరపిశాచము: చూ, భూతము; 4. మగ కోయిల: చూ, పికము; 5. పశువు: చూ, మృగము. 1;అం. 6: చూ, ఖంజములు; అం. 7. గానము: చూ, స్వరము. 2-౧౩.

గంధర్వవేదము, అం: చూ, రూ-గాంధర్వవేదము.

గంధర్వసత్వ, అం: చూ, ద్వాదశసత్వలు.

గంధర్వహస్తకము, సం. వి. అ. పుం. ఆముదము*: చూ, వ్యడంబకము.

గంధర్వహస్తము, సం. వి. అ. పుం. —పై.—

గంధర్వులు, సం. వి. అ. పుం. బ. రూ-గాంధర్వులు. 1. దేవ లోకమునందుఁ బాడెడు విశ్వావసుఁడు మొదలగువారు. (గానముచేయునపుడు హాయను శబ్దమును వలికెడివాఁడును-హూ యని పాడెడువాఁడును వీరు దేవగంధర్వులు.): చూ, దేవతాభేదము; 2. పాట పాడువాఁడు: చూ, సీకారి; అం. 3: చూ, దేవతలు.

గంధలక్ష్మీప్రయోగము, అం: చూ, తంత్రములు.

గంధలేశిక, సం. వి. అ. స్త్రీ. జవ్వాదివిల్లి: చూ, మార్జాలము.

గంధలోలుప, సం. వి. అ. స్త్రీ. ఈఁగ: చూ, మక్షిక.

గంధవంతము, సం. వి. త్. పుం. కస్తూరి: చూ, మృగమదము.

గంధవతి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. కల్లు: చూ, సుర. 2; 2. వ్యాసుని తల్లి; 3. నేల: చూ, భూమి. 1; 4: చూ, వనమల్లి*; 5. మురయను గంధద్రవ్యము*: చూ, రాజార్హము. 1-౩౦; 6. గంధవతీ పట్టణము (వాయులోకమునఁ బ్రసిద్ధము): చూ, దేశము; అం. 7: చూ, దిక్పాలపట్టణములు: (చూ, దేశము.)

గంధవధువు, సం. వి. ఊ. స్త్రీ. 1. శటి*: చూ, విష; 2. చీడయను గంధద్రవ్యము*: చూ, రాజార్హము. 1-౧౨.

గంధవల్కలము, సం. వి. అ. న. లవంగపుచెక్క: చూ, వరాంగకము.

గంధవహ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, ముక్కు: (రూ-గంధవాహ.)

గంధవహాలము, సం. వి. అ. పుం. తెల్లతులసి*: చూ, హరిప్రియ. ౩-౧.

గంధవహము. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, మయూరము; 2: చూ, భ్రమరము; 3: చూ, సూకరము; 4. కల్లుకుండ; చూ, భాండము. 3-౧౩.

గంధవహుఁడు, సం. వి. అ. పుం. రూ - గంధవాహుఁడు. 1. గాలి: చూ, వాయువు; 2. దూషకుఁడు: చూ, వ్యాధుఁడు. 2.

గంధవాహ, సం. వి. అ. స్త్రీ: చూ, రూ-గంధవహ.

గంధవాహుఁడు, సం. వి అ. పుం: చూ, రూ-గంధవహుఁడు.

గంధవిహ్వాలము, సం. వి. అ. పుం. యవలను గోధుమలు: చూ, ధాన్యము.

గంధవృక్షికము. సం. వి. అ. పుం: చూ, మద్ది*.

గంధవేశిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, రూ-గంధలేశిక.

గంధవ్యాకులము, సం. వి. అ. న: చూ, వైజయంతి.

గంధళటి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. శటి*: చూ, విష.
గంధశాకము, సం. వి. అ. న. 1. నెల్లికూర*: చూ, శ్రీపర్ణము. 1. (సువర్ణశాకము): 2. బంగారు: చూ, లోహము. 1.
గంధశాలి, సం. వి. ఇ. పుం. శాలిధాన్యము: చూ, ధాన్యము.
గంధశుండిని, సం. వి. ఇ. పుం. చుంచు: చూ, మూషికము.
గంధసారము, సం. వి. అ. పుం. 1. పచ్చగందము: చూ, వాసన; 2: చూ, పెసర*.
గంధహరిద్రాభము, సం. విణ: చూ, కాముకప్రియము.
గంధసోమము, సం. వి. అ. న. తెల్లఁగలువ*: చూ, సహస్ర పత్రము. 1-ం౨(౩).
గంధాంకూరి, సం. వి. న్. పుం: చూ, మరువము*.
గంధాఖువు, సం. వి. ఉ. పుం. చుంచు: చూ, మూషికము.
గంధాఢ్య, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. ముకయను నోషది*: చూ, రాజార్హము 1-౩ం; 2. నెల్లి*: చూ, శ్రీపర్ణము. 1; 3. తరుణి: చూ, స్త్రీ. 1-౨౬; 4. గొడిసాల*: చూ, దేవ గంధ.
గంధాఢ్యము, సం. వి. అ. న. 1. జవాదియను గ్రంధద్రవ్యము*: చూ, రాజార్హము. 1-ం౪; 2. చందనము: చూ, వాసన; పుం. 3. నారింజ*: చూ, కర్కరాంకము. 1-ం౧.
గంధారి, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. గంజాయి*: చూ, త్రిశూలిని; 2. పిన్నరేగడిదూలగొంది*: చూ, స్వల్పదురాలభ.
గంధాలువు, సం. వి. ఉ. స్త్రీ. రూ-గంధాఖువు. అశ్మజాత*: చూ, పుత్రధాత్రి.
గంధాశ్మము, సం. వి. న్. పుం. గంధకము. సౌవీరము (అని కొందఱు): చూ, సౌగంధికము. 4: (చూ, సౌవీరము. 2.) (రత్నములు. 1-ం౨-(౨౫).
గంధాహ్వము, సం. వి. అ. పుం. ఆఱుగండ్లకచోరము*: చూ, షడ్గ్రంథ.
గంధాళి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ: కచోరము*: చూ, షడ్గ్రంథ.
గంధిక, పం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, గంధాశ్మము.
గంధికము, సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-గంధకము. 1. (రత్నములు. 1-ం౨-(౨౫).
గంధివి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, గంధకుటి*.
గంధిపర్ణము, సం. వి. అ. పుం: చూ, పొన్న*.
గంధిలము, సం. వి. అ. పుం. 1. వఱుడు: చూ, సృగాలము; విణ. 2. వాసనగలది: చూ, వాసన. 1-౨ం.
గంధోత్కట, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. చమనకము*: చూ, శరము.
గంధోత్తమ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. కల్లు: చూ, సుర. 2
గంధోత్పలాహ్వయ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, సహదేవి*.
గంధోలి, చూ, రూ-గండోలి.
గంప, దే. వి. కండోలము: చూ, సజ్జ. 1.
గంపచిక్కాలు, బా. గుంటచిక్కాలు, ఆవికాని బాధలు.
గంపపులుఁగు, దే. వి. రూ-కంపపులుఁగు: చూ, బెగువ్వ.
గంబర, వై. వి. = కర్పూరము: చూ, నిరము. (రూ-గంబురము-గంబురా-గంబూర-గంబూరము-గంబూరు.)
గంబురము, వై. వి. = —పై.—
గంబురా, వై. వి. = —పై.—
గంబూర, వై. వి. = —పై.— (పా. 2, ఆ. 54.)
గంబూరము, వై. వి. = —పై.— (వసు. 8, ఆ. 84.)
గంబూరరాజినాలు, దే. వి. బ. ఒకరకము వడ్లు: చూ, ధాన్యము.
గంబూరు, వై. వి. =: చూ, గంబుర.
గంధారి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. కంధారి. గుమ్మడు. పెగ్గుమ్మడు (అని కొందఱు)*. మహాఫలము: చూ, సర్వతోభద్ర. 1-౬.
గంభారిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. —పై.—
గంభి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, నిమ్మ*.
గంభీరనాభి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. స్త్రీపూజ్యలక్షణము: చూ, లక్షణము. 1-౫౧.
గంభీరము, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, నిమ్మ*: 2. పంకజము: చూ, సహస్రపత్రము: 3. అగరుప్రాను*: చూ, సుగంధము. 1; 4. ఋఙ్మంత్రము: చూ, వేదము; 5. గంభీరధ్వని: చూ, స్వరము. 2-౪౬-(౧౧౪): (విణ. అని కొందఱు): 6. రూ-గభీరము, బాదవ: చూ, భూమి. 1-౫ం; విణ. 7. రూ-గభీరము. లోఁతుగలది: చూ, లోఁతు. 2: (చూ, రంధ్రము. 1-ం౨.)
గంభీరవేది, సం. వి. న్. పుం. తోలుతోఁగునట్లును నెత్తురుకాయినట్లును కండ యూడునట్లును బరిగోలలతోడను అంకుశముల తోడను పొడిచి యెంత బాధపెట్టినను ఒడ లెఱుంగకుండ నట్టి మదపుటేనుఁగు: చూ, హస్తి. 1-(౭౨): (చూ, గజశాస్త్రము.)
గంభీరిమ, సం. వి. న్. పుం. గంభీరభావము: రూ.గభీరిమ.
గగనకుసుమన్యాయము, న్యా. ఏమియు లేదనురీతి.
గగనకుసుమము, జా. ఏమియులేనిది: చూ, నభఃకుసుమము.
గగనధ్వజము, సం. వి. అ. పుం. మబ్బు: చూ, మేఘము. 1.
గగనధ్వజుఁడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, సూర్యుఁడు.
గగనము, సం. వి. అ. న. 1. ఆకాశము: చూ, విన్ను; 2. నడక: చూ, వర్తనము. 1; అం. 3. చక్రములు తొమ్మిదింటిలో నొకటి: చూ, చక్రములు, వై. విణ. (1) = ఘన - గహన. దుర్లభము. వసు 3, ఆ. 99: చూ, వెక్కసము. 3.
గగనరోమంథన్యాయము, న్యా. ఆకాశమును నెమరువేయుట. అనఁగా నసాధ్యమైన పనికిఁ బూనుట.
గగనాధ్వగుఁడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, గగనధ్వజుఁడు.
గగనారవిందన్యాయము, న్యా. (రూ - గగనకుసుమన్యాయము; నభఃపుష్పన్యాయము.)
గగనేచరము, సం. వి. అ. పుం. 1. (సూర్యాది) గ్రహము: చూ, రాహువు. 2: 2. (అశ్విన్యాది): చూ, ఋక్షము. 1.
గగనోత్సుకుఁడు. అం. అంగారకుఁడు: చూ, వక్రుఁడు. 1.
గగనోల్మాకుఁడు, —పై.—
గగురు, దే. వి. పులకాంకురము: చూ, రోమాంచము (రూ - గగురుపాటు-గగుర్పాటు - గగురుపు-గగుప్పు - గగ్గురు-గరు-గరుదాల్పు-గరుపారు.)
గగురుపాటు, ద్వ. వి. —పై.—
గగురుపు, దే. వి. —పై.—

గగురుపొడుచు, దే. అ. క్రి. రోమాంచితమగు: చూ, పులకరించు.

గగురుపొడుపు, దే. వి: చూ, రూ-గగురు.

గగుర్పాటు, ద్వ. వి. —పై.— (వేంకటేశాంధ్రము. 44.)

గగుర్పు, దే. వి. —పై.—

గగుర్పొడుపు, —పై.—

గగ్గు, పై. వి. = గద్గద. బొంగుగొంతు, సంతోషాద్యుచేతఁ గలిగెడు గొంతడుపు. ఆం, భా. పర్వ. శ. 122: చూ, స్వరము. 2-శ్ల-(౨౧).

గగ్గురు, దే. వి: చూ, రూ-గగురు.

గగ్గులకాఁడు, దే. వి. ధాన్యమురాల్చిన కంకుల సమూహము: చూ, వెన్ను.

గగ్గులు, దే. వి. ఐ. గింజలురాల్చిన కంకులు: చూ, వెన్ను.

గగ్గెర, దే. వి: చూ, వర్ణసము.* (తెల్లగగ్గెర నల్లగగ్గెర అని ద్వివిధము.)

గగ్గోలు, దే. వి. 1: చూ, వెఱపు; 2. కలఁత: చూ, సంతాపము: వా. శి. గంధరగోళము "వాని గగ్గోలు హెచ్చుగానున్నది.": చూ, రద్దు. 2.

గగ్గోలవడు, ద్వ. అ. క్రి. (గగ్గోలు + పడు) కలఁతపడు: చూ, సంక్షోభించు.

గచ్చ, దే. వి. రూ-గెచ్చ-గ్రచ్చ*: చూ, సోమరాజి.

గచ్చకాయలాట, దే. వి: చూ, బాలక్రీడ.

గచ్చపొద కదలించినట్లు, లో. ఉదా:- "కుచ్చితురాలైన యచ్చపలలోచనం జూచి పౌరులందఱు గచ్చుకొని గచ్చపొదఁ గదలించినకైవడి విచ్చలవిడి నోరికివచ్చినట్లు వెచ్చానకిచ్చువారును." సారంగధర చరిత్రము.

గచ్చు దే. వి. 1. కాంతి: చూ, వెలుతురు; 2. లేపనము: చూ, పూత. శి; 3. గారపూత: చూ, పూత. 3; పై. విణ. 4. వర్ణలోపముగాని, పదలోపముగాని కలిగినది (మాట) రూ-గ్రచ్చు. ఆం. భా. ప్ర. వాగ్వ. 118: చూ, శబ్దము. 2. ౩౧.

గచ్చుకొను, దే. స. క్రి. వాయుంోగము మొదలగువానిచేత బిగిసికొను: చూ, వట్టుకొను.

గచ్చులాఁడి, దే. వి. (గచ్చులు + ఆఁడి) బయటికి యోగ్యురాలివలె నటించునట్టి ఆఁడుది: చూ, స్త్రీ. 1-౨౪ం.

గచ్చువిచ్చగు, దే. అ. క్రి. (గచ్చువిచ్చు + అగు) (కార్య) వైకల్యమగు: (అంధ్రనామశేషము.): చూ, వైకల్యమగు.

గచ్చువిచ్చు, దే. వి. 1. అఱుమూడు: చూ, వైకల్యము: 2. తాఱుమాఱు: చూ, వ్యత్యయము.

గజకంద, సం. వి. అ. వుం: చూ, ముల్లంగి*.

గజకచ్ఛపములపోరు, లో. ఎవరైన ఎడతెగక జగడమాడుచుండినచో 'గజకచ్ఛపములపోరు' అనుట కలదు.

గజకణ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. గజపిప్పలి*: చూ. పిప్పలి. 1,

గజకర్ణ, అం. కళలు: చూ, కళలు.

గజకర్ణము, సం. వి. ఆ. పుం. 1. ఏనుఁగు చెవివంటి యొక రకము వినసకఱ్ఱ: చూ, సురటి: 2: చూ, స్వర్ణక్షీరి. 2 *; అం. 3. ఇంద్రజాలవిశేషము: చూ, ఐంద్రజాలికము, అవాంతరములు, ఉపవిద్యలు.

గజకర్ణిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: గజకర్ణము. 2.

గజకూర్మాశి, సం. వి. నా. పుం. గరుడుఁడు: చూ, హరివాహనుఁడు.

గజక్రీడ, సం వి. ఆ. స్త్రీ ఏనుఁగు ఆట: చూ, హస్తి.

గజక్రీడితము, అం: చూ, కరణములు.

గజచిచ్ఛిట, సం. వి ఆ. స్త్రీ: పావరబుఱము, శ్రీవర్ణి*: చూ, సర్వతోభద్ర. 1-ఓ.

గజచిర్భట, —పై.—

గజచిర్భిట, —పై.—

గజచోదని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. చేతిబీఱ*: చూ, బీఱ. 2.

గజచ్ఛోటీయము, అం. తానములు మూఁడు. అందు నర్వతానములు ఇరువది యెనిమిది. అందు రి-థ. హీనతానములు ఏడు. వానిలో గజచ్ఛోటీయ మొకటి: చూ, రి-ధ, హీనతానములు: (చూ, సర్వతానములు).

గజచ్ఛాయ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. కొండ: చూ, పర్వతము; 2. ఒకానొక పుణ్యకాలము.

గజచ్ఛాయము, సం. వి. అ. పుం. దున్నపోతు: చూ, మహిషము.

గజజాతులు, అం: భద్రము, మందము, మృగము. (3): చూ, హస్తి: (చూ, గజము-గజజాత్రము).

గజఝుంప, అం: చూ, జన్యతాళములు: (చూ, తాళము. 2.)

గజఝక్క, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ఏనుఁగుపైనుండు నగారా, మదామాత్నము: చూ, పీఁజె.

గజత, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ఏనుఁగుం గుంపు: చూ, హస్తి. 1-(౫౨).

గజతుండము, అం: చూ, అసంయుతహస్తములు.

గజదండ, అం: చూ, దండలు.

గజదంతఫలము, సం. వి. అ. పుం: చూ, దోస*.

గజదంతము, సం. వి. అ. పుం. 1. అభినయహస్తవిశేషము: చూ, వ్యంజికము. 1: 2. ఏనుఁగువల్లు: చూ, పల్లు: 1: (చూ, నాగదంతము): చూ, హస్తి. 1-(౫౮); అం. 3: చూ, సంయుతహస్తములు: 4: చూ, నృత్తహస్తములు.

గజదానము, సం. వి. అ. న. ఏనుఁగుమదము: చూ, మదము. 1.

గజనిమీలనము, సం. వి. అ. న. కపటము: చూ, వ్యాజము. 1.

గజనిమీలిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ముందు ఒప్పుకొని వెనుక లేదని వాదించుట, వినంవాదము: చూ, శబ్దము. 2-ఓ.

గజపర్దనన్యాయము, న్యా. గజశర్దు (గజక్షర్దు అని వాడుక.)

గజపాదవము, సం. వి. అ. పుం. పాదిరి*: చూ, స్థాలి.

గజపిప్పలి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ఏనుఁగుపిప్పలి*: చూ, పిప్పలి. 1. (వాతమును శ్లేష్మమను అగ్నిమాంద్యమును పోఁగొట్టును.)

గజపుటము, సం. వి. అ. పుం. ఔషధము వండుట కేర్పఱిచిన గజములోఁతుగల గొయ్యి: చూ, రంధ్రము. 1-౧౩.

గజప్రియము, సం. వి. అ. పుం. చామలు: చూ, ధాన్యము.

గజబంధని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ఏనుఁగును కట్టెడిచోటు: చూ, స్థానము. 1: (చూ, హస్తి. 1-ఁ(౫ం).

గజభక్షికము, సం. వి. అ. పుం: చూ, రావి*.

గజభక్ష్య, సం. వి. అ. స్త్రీ. అందుగు*: చూ, సల్లకి (గజభక్ష అని కొందఱు.)

గజభుక్తకపిత్థన్యాయము, న్యా. "ఏనుఁగుతిన్న వెలగపండు" "కం. విరిదాఁటోయినఁ బోవను, గరిమ్రింగిన వెల పండు కరణిని సుమతీ."

గజమదము లా, అం. దానము, పీథువు, సాగరము, శీరము, శ్యము, మదము, ఘర్మము, మేఘము. (8) (తదితరములకు: చూ, హస్తి.)

గజమాచలము, సం. వి అ. పుం, స్త్రీ: చూ, సింహము.

గజము, సం. వి. అ. పుం. 1. ఏనుఁగు: చూ, హస్తి; (ఇందుల వివరము లన్నియు 'హస్తి' అను పదముకడఁ జూచుకొన వలెను.); 2. మూఁడడుగుల కొలఁది, 36 అంగుళముల కొలఁది; 3. వాసుస్థానవిశేషము; 4. (చతురంగబలము): చూ, సేనాంగములు: (చూ, అంగము. 4.); 5: చూ, దండలు; 6: చూ, గతులు; 7: చూ, మహాదానములు. 1; 8. (తులాపురుషహిరణ్యగర్భాది): చూ, మహాదానములు. 2; 9. (గోవు, గజము మొదలగునవి): చూ, దానములు

గజమోటనెము, సం. వి. అ. పుం, ను: చూ, సింహము.

గజయాన, సం. వి. అ. స్త్రీ. 1. ఏనుఁగునడవంటి నడగల ఆఁడుది: చూ, స్త్రీ; 1-ం౫-౨; 2. ఆఁడుది: చూ, స్త్రీ. 1. ఇట్లు ఇభయాన మొ.)

గజరక్ష, అం: చూ, తంత్రములు.

గజరిపువు, సం. వి. ఉ. పుం. ఏనుఁగుగొంగ: చూ, సింహము.

గజలక్షణము, అం: చూ, కళ.

గజలీలము, అం: చూ, జాత్యతాళములు: (చూ, తాళము. 2.)

గజవదనుఁడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, వినాయకుఁడు. 1.

గజవల్లభ, సం. వి. అ. స్త్రీ. 1. గిరికదళి*: చూ, రంభ. 2; 2. అందుగు*: చూ, సల్లకి.

గజవిద్విషము, సం. వి. అ. పుం: చూ, పాఁపర*.

గజవిలసితము, పా. ఒకానొక వృత్తము. ఇది యొక్కొక్క పాదమునందు భ, ర, న, న, న, గురువులుండి ఎనిమిదింట యతిగల షోడశచ్ఛందస్సునందుఁ బుట్టినవృత్తము. ఉదా:— "బాలసరోజనాభ-వరదతను మిళితజం, బాల దిగంబరాస-మస్మఱకటిళ కరలం, బాలక మంగళావ-హ గజవిలసితమున, న్నాగ్రిలు భరేపనాన-గము లిభపిరమమునై": చూ, వృత్తము. 1.

గజవైద్య, అం: చూ, కళ.

గజశర్ధు, వా. వి. నిష్ప్రయోజకుఁడు.(గజశ్రద్ధు అనియు వాడుక.)

గజశాస్త్రము, అం. గజములనుగూర్చి మృగచర్మీయము, రాజపుత్రీయ మను గ్రంథములయందు విపరిమాణబుద్ధి యున్నది. స్వా. 5, ఆ. 98: చూ, గంభీరవేది: (చూ, హస్తి.)

గజసాహ్వయము, సం. వి. అ. న. హస్తినాపురము: చూ, దేశము.

గజస్నానన్యాయము, న్యా. "నిష్ఫలము అనియర్థము. స్నాన మాడినను గజము నెత్తిపై మట్టినిఁబోసికొనును. అట్టివాఁడు "స్నాత్వా కాలఁడు" అనఁబడును.

గజహంసగతి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. రాజపత్నీలక్షణము: చూ, లక్షణము. 1-౪ం.

గజాఖ్యము, సం. వి. అ. పుం: చూ, జిల్లేడు*.

గజాగ్రణి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ఐరావతమను ఏనుఁగు: చూ, హస్తి. 1 (౩౬).

గజాజీవుఁడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, హస్త్యారోహుఁడు.

గజాదిమదము, సం. వి. అ. పుం. మత్తు: చూ, మదము. 1.

గజాననుఁడు, సం. వి. అ. పుం. ఏనుఁగుమోము సామి: చూ, వినాయకుఁడు. 1.

గజారి, సం. వి. ఇ. పుం. 1. ఏనుఁగుగొంగ: చూ, సింహము; 2: చూ. ఏనుఁగుల గొంగసూఁడు; 3. ఒకానొక చెట్టు: చూ, వృక్షము.

గజారోహణ, అం: చూ, కళలు.

గజారోహణశరప్రయోగవిభాగము, అం: చూ, ఉపమేయములు.

గజాశన, సం. వి. అ. స్త్రీ. 1. అందుగు*: చూ, సల్లకి; 2. పద్మమూలము: చూ, సహస్రపత్రము. 1-ం.

గజాశనము, సం. వి. అ. పుం: చూ, రావి*.

గజాసురారి, సం. వి. ఇ. పుం: చూ, శివుఁడు.

గజాస్యుఁడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, గజాననుఁడు.

గజాహ్వ, సం. వి. అ. స్త్రీ. 1. ఏనుఁగుపిప్పలి*: చూ, పిప్పలి. 1; 2. హస్తినాపురము: చూ, దేశము.

గజాహ్వము, సం. వి. అ. న. హస్తినాపురము: చూ, దేశము.

గజాహ్వయము, సం. వి. అ. న. —పై.—

గజిబిజి, దే. వి. 1. సందడి: చూ, స్వరము. 2-౪౬(౩౯): 2. కలఁత: చూ, సంతాపము; 3. నలఁగుడు: చూ, పీడనము; 4. అక్రమము: ఆగ్రహము. 4; విణ. గీ. కలఁగినది: చూ, సకలము; 6. నలఁగినది: చూ, పీడితము.

గజిబిజించు, దే. అ. క్రి. కలఁగు: చూ, సంక్షోభించు.

గజిముచ్చు, దే. వి. గరిడిముచ్చు: చూ, హారకుఁడు. (గజదొంగ-గడిదొంగ అని వాడుక.)

గజ్జ, వై. వి. = కచ్ఛా-ఖర్జూ. తీఁటకుఱుపు: చూ, విర్చిక: (చూ, వ్రణము.)

గజ్జియ, దే. వి. కింకిణి. రూ-గజ్జె: చూ, భూషణము. 2.

గజ్జె, దే. వి. —పై.—

గజ్జెగొలుసు, ద్వ. వి. పాఁదేఱు: చూ, భూషణము. 2.

గజ్జెలపట్టెద, దే. వి. దవురుగళ్ళి: చూ, భూషణము. 2-౬-(ం).

గజ్జియాలబ్రాహ్మణులు, అం. నేపాళదేశపు బ్రాహ్మణులు. వారి జాతుల యొక్క నామములలో నొకతెగవారు: చూ, బ్రాహ్మణులు.

గజ, వై. విణ. పెద్ద. "గజనిమ్మ": చూ, విపులము.

గజగజ, దే. వి. వడఁకుటయందగు ధ్వన్యనుకరణము. హరిశ్చ. 3, ఆ. 106: చూ, హూహూ.

గజినిమ్మ, ద్వ. వి. దహనవు: చూ, లకుచము *: చూ, సురభి పత్రి. 1-ఎ.

గజిను, దే. వి. కపటము: చూ, వ్యాజము. 1.

గజిము, దే. వి. తుపాకికి మందుగట్టించెడి యినుప సలాక: చూ, శలాక.

గజొబు, వ. వి. కొద్దిగా వానకురియుట.

గజ్జి, దే. వి. తొడసందు: చూ, వంక్షణము.

గజ్జలు, అం: చూ, సఖషితస్థానములు.

గజ్జు, వై. వి. మత్తు. పాండు. 4, ఆ. 37: చూ, మదము. 1.

గజ్జురము, వై. వి. = ఖర్జూరము *: చూ, మధుఖర్జూరిక. (రూ - కజూరము - కజ్జరము - కజ్జూరము.)

గటక, దే. వి. పిండితోఁజేసిన జావ: చూ, సాదము. (1) 3ఓ-(ఎ).

గట్ట, వై. వి. = ఘట్టన. సిద్దెనోటికి వేసి గట్టించెడు బిరడ: చూ, బిరడ.

గట్టన, వై. వి. = ఘట్టన. గట్టించుట: చూ, దిమ్మిన.

గట్టి, దే. విణ. 1. = కఠినము: చూ, బెడిదము; 2. దృఢము: చూ, ధైర్యము. 1; 3. ఉచ్చైర్నాదముకలది. "వాఁడు గట్టి మాటాడఁడు."; 4. బీరము: చూ, శౌర్యము. 1.

గట్టించు, వై. స. క్రి. గట్టనచేయు.

గట్టినబోది, దే. వి: చూ, బాలక్రీడ.

గట్టిపఱు, దే. అ. క్రి: చూ, గడితపడు.

గట్టివ, ద్వ. విణ. (గట్టి + వా) 1. ధూర్తుఁడు. పా. 1, ఆ. 127: చూ, వ్యాధుఁడు. 2: 2. గట్టిగమాటలాడువాఁడు: చూ, వక్త. 1; 3. రూ-గట్టివా. గట్టిగ మాటలాడునది: చూ, స్త్రీ; 4. ధూర్తురాలు. రూ-గట్టివా: చూ, స్త్రీ. 1-ళఒ. (ఁ).

గట్టివయనుది, ధ్వ. విణ. పౌర్తిఁ: చూ, స్త్రీ. 1-ఁఁం.

గట్టివా, ద్వ. వి. రాలు: చూ, రూ-గట్టివ. 3-4.

గట్టివాఁడు, దే. విణ. నేర్పరి: చూ, సమర్థుఁడు. (మహత్యమహాదర్థకరూపము గట్టిది.)

గట్టివాతనము, దే. విణ. స్త్రీ ధైర్యము.

గట్టివాయి, ద్వ. విణ. ధూర్తురాలు: చూ, స్త్రీ. 1-ళఒ. (1-ళఒ-(ఁ.)

గట్టివాల్‌బోటులు, ద్వ. వి. బ. పుష్పలావికలు: చూ, స్త్రీ. 1-ఁ౩.

గట్టివాలు, ద్వ. వి. రూ - గట్టివ - గట్టివా - గట్టువాయి - గట్టువాగట్టువాలు. వైరంధ్రి. (పర్వతమువలేఁ బ్రవర్తించునది అనఁగా పురుషసాంగత్యమునుఁగోరక ధైర్యముతో నుండునది యని వ్యుత్పత్త్యర్థము): చూ, స్త్రీ. 1-ళఒ. (1-ళఒ-(ఁ).

గట్టు, వై. వి. = ఘట్ట. 1. ఒడ్డు: చూ, తీరము; 2. కొండ: చూ, పర్వతము; 3. చెఱువుగట్టు: చూ, సేతువు. 1, ఁ; 4. మళ్ళకువేసినగట్టు: చూ, సేతువు. 1-ఎ.

గట్టుఁదిగ్రిమ్మరి, ద్వ. వి. (గట్టు + తిగ్రిమ్మరి) అగచరము, కోఁతి. (ఇట్లు త్రిప్పత్రిమ్మరి, మలత్రిమ్మరి మొ): చూ, వానరము.

గట్టుగ, దే. అవ్య: చూ, బిగ్గర.

గట్టుతాలుపు, ద్వ. ఓ: చూ, విష్ణువు. 1.

గట్టుదాయ, వై. వి: చూ, వేలుపుతోఁడు.

గట్టుపట్టి, వై. వి. 1. గౌరి: చూ, పార్వతి. 1; 2. మైనాకపర్వతము: చూ, పర్వతము.

గట్టురాచూలి, ద్వ. వి. —వై.—

గట్టులతోఁడు, ద్వ. వి. హిమవంతుఁడు: చూ, పర్వతము.

గట్టువా, ద్వ. విణ: చూ, రూ-గట్టివా.

గట్టువాయ, వై. వి. = కఠినవాక్. వరుషభాషణుఁడు.

గట్టువాలు, ద్వ. విణ. 1. వైరంధ్రి: చూ, రూ-గట్టివాలు; దే. వి. 2. విచ్చలవిడియై యొకరియింట్లనుండి శృంగారించుట లోనగు వనులు చేయునట్టి ఆఁడుది: చూ, స్త్రీ.

గట్టువిలుకాఁడు, ద్వ. వి. శైలధన్వుఁడు: చూ, శివుఁడు (ఇట్లు గట్టువిల్కాఁడు- గుబ్బలి విలుకాఁడు. మొ.)

గట్టువిలుతుఁడు, ద్వ. వి. —వై.— (ఇట్లు రూ-గట్టువిల్తుఁడు-మలవిలుతుఁడు మొ.)

గట్టువిల్లారి, ద్వ. వి. —వై.—(ఆంధ్ర పదా. సుర. 10.)

గట్టొరయు, దే. అ. క్రి: చూ, క్రేతొట్టు.

గటాచూలి, ద్వ. వి: చూ, రూ-గట్టురాచూలి. జై. 7, ఆ. 92.

గట్టయెకిమీఁడు, ద్వ. వి: చూ, రూ-గట్టుల తోఁడు.

గట్టయేలికమనుమఁడు, ద్వ. వి. కుమారస్వామి. సాంబ. దే. 7: చూ. స్కందుఁడు.

గడ, వై. వి. 1. = కాండ, విడుపాటికోల. (ఏతపుగడ, చెఱకుగడ, వెదురుగడ మొ.): చూ, స్తంభము. 1-ఓ; 2. = ఘటా. గుంపు: చూ, సమూహము; 3. ఓడకంబము: చూ, స్తంభము. 1-ంఎ; 4. కంబము: చూ, స్తంభము. 1. (ఇక్కడ గడయనఁగా అరఁటిచెట్టుయొక్క అడుగుభాగము.) 5. = కాండ. వెదురు: చూ, వేణువు; 6. = గణన. ఎన్నిక: చూ, సంకల్పము.

గడకము, సం. వి. అ. వుం. గండెచేప: చూ, మత్స్యము 1. (జెల్లలని కొందఱు)

గడగడ, దే. వి. వడకుఁట వీరుత్రాగుట లోనగువానియందగు వనుకరణము: చూ, హాహాహా.

గడగడలాడు, దే. అ. క్రి. (గడగడల + ఆడు) వడఁకు: చూ, వణఁకు. 2.

గడచీల, దే. వి. ఏతపుబానయం దమర్చియుండెడు దండెపు బీఁటలా కగుల్చుటకు గడతల నుండెడు చీల.

గడదేళజము, సం. వి. అ. వ. సాంబరలవణము: చూ, లవణము. 1.

గడన, వై. వి. 1. = గణన. ఎన్నిక: చూ, సంకల్పము; 2. = గణన. పొగడిక: చూ, స్తోత్రము; 3. = అర్జన. చూ, సంపాదనము; 4. = ఘటన. కూర్పు.

గడనకత్తె, వై. వి. బోగముది: చూ, వేశ్య.

గడనపడఁతి ద్వ. వి.— వై.—

గడప, దే. వి. వాకిటిక్రిందిభాగము. రూ-కడప: చూ, దేహళి.
గడపడము, వా. వి. పంటకాఁపులు వాలేరు వాండ్రకు యిచ్చు ధాన్యాదికము: గడపుఁదల-రూ-గడుపుఁదల.
గడపుఁదల, వా. వి. —పై.—
గడబిడ, వా. వి. అల్లరి: రూ-గడబిడి.
గడబిడి, వా. వి.—పై.—
గడమంచె, వా. వి. రూ-గడవంచె: చూ, బిడ్డీ.
గడము, సం. వి. అ. పుం. 1 = గండె: చూ, మత్స్యము. 1; 2. అడ్డము: చూ, నిరోధము. 1; 3: చూ, విఘ్నము; 4: చూ, పరిఖ: 5. అడ్డపాటు: చూ, వ్యవధానము. 3; 6. గడమను దేశము: చూ, దేశము; దే. వి. (1) కుంతలోనగువాని మూఁత. ఆం, భా. ద్ర. ది. 95: చూ, శరావము. (రూ-గడి.)
గడయంతము, సం. వి. అ. పుం. మబ్బు: చూ, మేఘము. 1.
గడరుఁగోయిల, ద్వ. వి: చూ, రూ-గండుఁ గోయిల.
గడలవణము, సం. వి. అ. న. సంబరదేశమునఁ బుట్టిన ఉప్పు: చూ, లవణము. 1.
గడవంచె, వా, వి: చూ, రూ-గడమంచె.
గడసాదన, వై. వి. వ్యాయామము: చూ, సాము. 3.
గడవె, దే. వి. అటుక (అప్ర): చూ, మనెల.
గడి, సం. వి. ఇ. పుం. 1. ఏఁడాది: చూ, సంవత్సరము: దే.వి. (1): చూ, శరావము; (2) ఎల్ల: చూ, సీము. 1; (3) వాప్యాంకుర విశేషము; (4) బలము: చూ, శక్తి. 1; (5) మరియాద: చూ, సన్మానము; (6) కోటబురుజు: చూ, సదనము. 1; వా. వి. (7) (బట్టమడత) హద్దు; (8) క్షేత్రగణిత సంబంధమగు భాగము. (బ. గళ్లు) వ్వేనువర్కు పొత్తము నిండుగ నెన్నియో గళ్లు గలవు."; (9) (తలుపుయొక్క) అడ్డు. "అడ్డుగడి వేయిము." (గడియ,; (10) (చెవులు దిమ్మెక్కినపుడు కలుగు) అడ్డు "చెవులు గళ్లుపడ్డవి" మొ; (11) (చదరంగపు) గడి; (12) (ఉప్పుబట్టె. చెడుగుడి లోనగు నాటలయందలి) గీత. "గడిదాఁటిరమ్ము." మొ.
గడించు, వై. స. క్రి. = ఘట. రూ-గడియించు. 1. ఆర్జించు: చూ, సంపాదించు; 2. కల్పించు: చూ, సృజించు.
గడించుపడఁతి, ద్వ. వి: చూ, వేశ్య.
గడించువాఁడు, ద్వ. వి: చూ, సంపాదించువాఁడు.
గడికట్టు, ద్వ. వి: చూ, ఆరితీఱు.
గడికాళ్లవేయు, దే. స. క్రి. (రెండు రెండు పఱువులను) ఒక్కొక్కక్క కాలుచేర్చి లంకెవేయు: చూ, లంకె వెట్టు. 3.
గడితపడు, వై. అ. క్రి. (గడితము + పడు): చూ, గట్టిపడు.
గడితము, వై. వి. 1. రూ-సుగ్గడితము. సాంద్రపత్రము: చూ, వస్త్రము; 2. = ఘటిత. తఱచు: చూ, మొత్తము; 3. ముదుగు: చూ, లావు. 8; విణ. 4. తఱచైనది: చూ, మొల్లము; 5. ముదుగైనది: చూ, స్థూలము.
గడిత్రాడు, దే. వి. (రెండు రెండు పఱువులను) ఒక్కొక్కక్క కాలుచేర్చి లంకెవేవెడు-పలుపు: చూ, సూత్రము. 1.
గడిదేఱు, దే. అ. క్రి. (గడి + తేఱు): చూ, సమర్థుఁడగు.
గడిదొంగ, దే. వి, ఒళవెటిఁగివదొంగ, గజదొంగ: చూ, హారకుఁడు.
గడిపోతు, దే. విణ. ఆఁబోతు: చూ, వృషభము.
గడిబిడి, వా. వి: చూ, రూ-గడబిడి.
గడిమెకము, దే. వి. వ్రేటునకుం జిక్కని మెకము: చూ, మృగము. 1-3.
గడియ, వై. వి. 1. = ఘటిక. ఇరువదినాలుగు నిమిషముల కాలము: రూ-గడె; (సం. ప): — ఘటిక; తద్వ్యేషము.- అరగడియ:— (తె. ప.):— అరగడియ:— (సం. ప.):- అర్ధఘటిక, కథకము, 2. = ఘటిక. గడెమ్రాను, రూ-గడె. "తఱుపు గడియ": చూ, విష్కంభము. 2.
గడియమాఁను, ద్వ. వి: రూ-గడెమ్రాను: చూ, విష్కంభము. 2.
గడియారము, వై. వి. = ఘంటికారము. ఘటీకారము, కాలపరిమాణమును తెలుపునట్టి యొక యంత్రము. పా. 2, అ. 50: చూ, ఘటీకారము; (గడియారమునుబట్టి క్షేత్రగణితమునకు సంబంధించిన ఒకేషాంశములన్నియు తెలిసికొనవచ్చును.)
గడివడ, దే. వి. కఠినముగనుండెడి వడియము: చూ, వడియము.
గడివాఁడు, దే. వి. ఎల్లలవద్ద కాఁపున్నవాఁడు.
గడివోతు, దే. వి. ఒకానొక కుక్క: చూ, ఘనకము.
గడు, దే. వి. ఒకానొక దారువు. ఆం, భా. ద్వి. వ. 38: చూ, చెక్క. 3.
గడుపుఁదల, వా. వి: చూ, గడపడము. (రూ-గడుపుదల).
గడురుఁడు, సం. విణ. బొక్కబొమ్మవాఁడు: చూ, వామనుఁడు.
గడులుఁడు, సం. విణ. —పై.—
గడువు, సం. వి. ఉ. పుం. 1. —పై.—; 2. గ్రంథి, మాంసగ్రంథి: చూ, బుడిపి; దే. వి. (1) మర్యాద: చూ, సన్మానము; (2) నిర్ణయకాలము: చూ, మితి.
గడుసరి, దే. విణ. (గడుసు + అరి) 1. అసాధ్యుఁడు, వై. విణ. 2. = కఠినుఁడు: చూ, వ్యాధుఁడు. 2; 3. = కఠిన. శూరుఁడు. సాంబ. మానవ. 31: చూ, హంవీరుఁడు. 2; 4. = - తన ధైర్యముగలవాఁడు: చూ, దిట్టరి. (దేశ్యమని శ, ర.)
గడుసు, దే. వి. 1. కాఠిన్యము: చూ, బెడిదము; 2. ధైర్యము: చూ, స్థైర్యము; విణ. 3. కుజనుఁడు: చూ, వ్యాధుఁడు. 2; 4. కుత్సితస్త్రీ: చూ, స్త్రీ. 1-ళ్ళ; 5. అసాధ్యము: చూ, ముగ్గొయ్య; 6. కఠినము: చూ, బెడిదము.
గడుసుకుంక, వా. వి. గడుసరివాఁడు.
గడుసువడు, ద్వ. అ. క్రి. (గడుసు + పడు) ధీరుఁడగు. పాఁడు. 3, ఆ. 14.
గడుసువాఁడు, వా. వి. నేర్పుగా తనపని నిర్వహించుకొను పమర్దుఁడు.
గడె, వై. వి. = ఘటిక: చూ, రూ-గడియ.
గడెంకొట్టుట, వా. వి. వ్యవసాయముచేయుట: (భద్రాచలప్రాంతమున వాడుక).
గడెత్తు, వా. వి. 1. దాఁటుకొనిపోవుటకు యెత్తు; 2. యుక్తిపై యుక్తి; 3. పెద్దఆలోచన: చూ, యోచన.
గడెత్తువాఁడు, వా. వి. ఎత్తులమారి.
గడెమ్రాను, దే వి. గడియ: చూ, విష్కంభము. 2.
గడేకారి, వా. వి. 1. అల్లరిచేయువాఁడు; 2. జాఱుచెక్కకు మిద్దె కట్టువాఁడు (భద్రాచలప్రాంతమున గొండాలు అవి వాడుక.)

గడేకారీజట్టు, వా. వి. అల్లరిగుంపు.
గడేరము, సం. వి. అ. పుం. 1. మబ్బు: చూ, మేఘము. 1; వా. వై. వి. 2. = ఘటీకారము: చూ, రూ - గడియారము. (భద్రాచలప్రాంతమున వాడుక.)
గడోష్ఠము, సం. వి. అ. న. గడలనఁబడు: చూ, లవణము. 1.
గడోలము, పం. వి. అ. పుం. 1. గుడము: చూ, బెల్లము. 1; 2. గ్రాసము: చూ, సాపాటు
గడ్డ, వై. వి. 1. = గండ. కుఱుపు: చూ, వ్రణము; 2. = కంద, మూలము: చూ, వేరు. 1; 3. మంటిగడ్డ: చూ, భూమి. 1; 4 ద్వీపము: చూ, లంక. 1.
గడ్డకట్టు, దే. అ. క్రి: చూ, ముద్దకట్టు.
గడ్డఁబలుగు, ద్వ. వి: చూ, పలుగుగుఁబటక.
గడ్డపాఱ. ద్వ. వి. ఖనిత్రము: చూ, ముద్గరము.
గడ్డప్రొయ్యి, ద్వ. వి. గడ్డలప్రొయ్యి: చూ, హసంతి. 1-ళ-(ం).
గడ్డము, వై. వి = గండ. 1. గద్దువ: చూ, శ్మశ్రువు; 2. గడ్డము మీసమునఁ: చూ, శ్మశ్రువు. 3. దీనికి ఉపమానము మట్టిపుండు.
గడ్డర, సం. వి. ఆ స్త్రీ. ఆఁబగొట్టె: చూ, మేషము. 1.
గడ్డరికాప్రవాహన్యాయము (రూ) గడ్డూలికాప్రవాహన్యాయము. న్యా. గడ్డరిక = గొట్టె. ఒక గొట్టె ప్రవాహమునఁ బడఁగా దానివెంటనే వచ్చుచున్న మందగొట్టె లన్నియును బడును. "అంధపరంపరాన్యాయము" వంటిది.
గడ్డి, దే. వి. కసవు: చూ, తృణము. (పచ్చిగడ్డి, ఎండుగడ్డి అని ద్వివిధము. ఎండుగడ్డి = వట్టిగడ్డి అని వాడుక.)
గడ్డికట్టుట, దే. వి: చూ, ఆబంధము. 1.
గడ్డిగఱచుట, జా. 1. చిక్కులుఁబడుట; 2. లంచములుఁదిట్టుట; వా. 3. గడ్డి నోటఁబెట్టుకొని తినుట.
గడ్డితినుట, —పై.—
గడ్డిపాము, దే. వి. ఒకానొక పాము: చూ, సర్పము. 1-ళ-(౨౮).
గడ్డిపిట్ట, ద్వ. వి. ఒకరకము పిట్ట: చూ, పక్షి.
గడ్డిపెట్టు, వా. స. క్రి. 1. చీవాట్లుపెట్టు: (గోదావరీమండలమున వాడుక): 2. గడ్డితినిపించు.
గడ్డిబొద్దు, దే. వి. 1. చుట్టకుదురు, చంద్రరేఖావిలాపము. 1, అ. 69: చూ, మట్టు. 8; వా. వి. 2. పొడవుగను గుంపుగను చుట్టి బండిమీఁదవేయు ఎండుగడ్డిచుట్ట: చూ, బొద్దు. 2. (గోదావరీప్రాంతమున వాడుక.)
గడ్డిమేటి, వా. వి. కసవుఁగుప్ప: చూ, మేటి.
గడ్డివామి, వా. వి. —పై.—
గడ్డిమొలత్రాడు, దే. వి. ముంజదర్భల మొలత్రాడు, ముంజ: చూ, సూత్రము. 1.
గడ్డు, దే. విణ. 1. అసాధ్యము: చూ, ముగ్గొయ్య (రూ-గంటు-గడుసు; 2. మిక్కిలి. "గడ్డపనులు - గడ్డుఱుకు" మొ: చూ, హెచ్చు. 1; 3. బలాత్కారము: చూ, హఠము.
గడ్డుకము, పం. వి. అ. పుం. రూ-గడ్డూకము. జలపాత్రము: చూ, పాత్రము. 6.
గడ్డుకొను, దే. అ. క్రి: చూ, ముమ్మరించు.

గడ్డూకము, సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-గడ్డుకము.
గడ్డెనబొద్దు, దే. వి: చూ, బాలక్రీడ.
గణకకర్మము, సం. వి. అ. న. లెక్కవ్రాయుట.
గణకర్ణిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, పెద్దపాఁపర*.
గణకి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. జ్యోతిషకస్త్రీ: (చూ, స్త్రీ. 1-౧౫౪.)
గణకుఁడు, సం. వి. అ. పుం. జ్యోస్యుఁడు: చూ, సాంవత్సరుఁడు; 2. = కరణము: చూ, పంచీకరుఁడు. (రూ-గణికుఁడు.)
గణగణ, దే. వి. 1. ఘంటాధ్వనియందగు ననుకరణము: చూ, హూహూ; 2. చుఱుకుగా మాటలాడుటయందగు ననుకరణము: చూ, హూహూ.
గణచక్రికము, సం. వి. అ. న. ధార్మికులు కలసి భోజనము చేయుట.
గణదేవతలు, అం. 1. ఆదిత్యులు పన్నిద్దఱు.— ఇంద్రుఁడు, ధాత, పర్జన్యుఁడు, త్వష్ట, పూష, అర్యముఁడు, భగుఁడు, వివస్వంతుఁడు, విష్ణువు, అంశుమంతుఁడు, వరుణుఁడు, మిత్రుఁడు; 2. విశ్వేదేవులు పదుగురు.— వసుదంధులు, కర్తుదక్షులు, కాలకాములు, ధురివిరోచనులు, పురూరవాద్రివులు; 3. వసవులు ఎనమండ్రు.— ఆపుఁడు, ధ్రువుఁడు, సోముఁడు, అధ్వరుఁడు, అనిలుఁడు, ప్రత్యూషుఁడు, అనలుఁడు, ప్రభానుఁడు; 4. తుషితులు ముప్పదియాఱుగురు; 5. భాస్వరులు అఱువది వలుగురు; 6. అనిలులు నలుబది తొమ్మండ్రు; 7. మహారాజికులు (మహారాజులు) రెండువందల యిరువది మంది; 8. సాధ్యులు పండ్రెండుమంది.— మనుఁడు, హనుమంతుఁడు, విష్ణువు, ధర్ముఁడు, నారాయణుఁడు మొదలగువారు; 9. రుద్రులు పదునొకండుమంది.— అజుఁడు, ఏకపాదుఁడు, అహిర్బుధ్న్యుఁడు, త్వష్ట, రుద్రుఁడు, హరుఁడు, శంభుఁడు, త్ర్యంబకుఁడు, అపరాజితుఁడు, ఈశానుఁడు, త్రిభువనుఁడు.
గళము, పా. 3. దీనికి ఉపమానములు.— శంఖము, పోఁకకుత్తుక.
గణన, సం. వి. ఆ. స్త్రీ, అ. న. 1. = గడన. ఎన్నిక: చూ, సంకల్పము; 2. రూ - గణనము. లెక్కపెట్టుట: చూ, సంఖ్య. 1.
గణనము, సం. వి. అ. న. లెక్కపెట్టుట: చూ, రూ-గణన. 2.
గణనాయిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. గౌరి: చూ, పార్వతి. 1.
గణనీయము, సం. విణ. లెక్కపెట్టఁదగినది (నక్షత్రాదులు): చూ, సంఖ్యేయము (రూ-గణేయము-గాణేయము.)
గణపతి, సం. వి. ఇ. షం: చూ, వినాయకుఁడు. 1.
గణపతీసుతుఁడు, అం. కాశీరాజు: చూ, రాజు 1-ఓ.
గణపర్వతము, సం. వి. అ. పుం. కైలాసము: చూ, పర్వతము. (ఇట్లు గణాచలము.)
గణము, సం. వి. అ. పుం. 1. గుంపు: చూ, సమూహము; 2. ప్రమథుల సమూహము: చూ, సమూహము; 3. సేనావిశేషము. (ఇరువదియేడు రథములు అన్ని యేనుఁగులు ఎనుబదియొక్క గుఱ్ఱము నూటముప్పదియేవురు కాల్వారును

గలది.): చూ, వేన. 1-ం; (మూఁడుగుల్మము లొకగణము); అం. 4. గురులఘువర్ణముల కూడిక కలది. సామాన్యముగా గురులఘువులు మూఁడుకూడినది గణము. కాని రెండు-మూఁడు-నాలుగు-ఐదు వర్ణములుగల గణములుం గఁవు: చూ, అష్టగణలక్షణము-ఉపగణము లు. (సులభముగ గుర్తించు శ్లోకము. - "ఆదిమధ్యావసానేషు యరతా యాంతి లాఘవం. భజసా గౌరవంయాంతి మనౌతు గురులాఘవే." మఱియు-న, హాలు (2) సూర్యగణములు; భ, ర, త, నగ, నల, సలములు 8) ఇంద్రగణములు: తగ, తల, రగ, రల, భగ, భల, మల, సగల, నలగ, నగగ, నలల. సగల, సలగ, సలల లు (14) చంద్రగణములు, చంద్రగణము లక్కరాదు లందగు, శ్లో॥ పామస్వారో విసర్గాంతో దీర్ఘోయుక్త పదశ్చయః। గురు మేతం విజానీయా దన్యో లఘుహ్యాదాహృతః॥ తఱుచుగ నింద్ర సూర్యగణములె యుపయుక్తములు. పద్యములనుబట్టి యీ యీ గణములు నిన్నిగణములు నని నియమముండును.

గణరాత్రము. సం. వి. అ. న. పెక్కు రాత్రుల సమూహము: చూ, రాత్రి.

గణరూపకము, సం. వి. అ. పుం. వెట్టిజిల్లేకు, జిల్లేకు (అని కొందఱు)*: చూ, వికీరణము.

గణరూపము, సం. వి. అ. పుం. అర్కము*: చూ, వికీరణము.

గాణరూపి, సం. వి. న్. పుం. తెల్లజిల్లేడు*: చూ, వికీరణము.

గణపతి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ధన్వంతరితల్లి: చూ, పాలకాఖ్య.

గణపతీసుతుఁడు. సం. వి. అ. పుం. దివోదాసుఁడను రాజు: చూ, రాజు. 1.

గణహాసకము, సం. వి. అ. పుం. 1. నల్లకచోరము, చోరమను గంధద్రవ్యము (వాడుక)*: చూ, రాజార్హము; 1-ం౩; 2. చండయను గంధద్రవ్యము: చూ. రాజార్హము: 1-ం౦; 3: చూ, బలురక్కసి*.

గణహాసము, సం. వి. అ. పుం. చోరమను గంధద్రవ్యము: చూ, రాజార్హము. 1-ం౩.

గణాగ్రణి, సం. వి. ఈ. పుం: చూ, వినాయకుఁడు. 1.

గణాధిపతి. సం. వి. ఇ. పుం. 1: చూ, శివుఁడు, 2: చూ. వినాయకుఁడు. 1. (ఇట్లు గణాధిపుఁడు.)

గణి, సం. వి. ఇ. పుం. 1: చూ, గణనము; 2. సాంగముగా వేదాధ్యయనము చేసినవాఁడు. (అనఁగా బుక్కు--యజుస్సు-సామము-అథర్వణవేదములను, శిక్ష-వ్యాకరణము-ఛందస్సు-నిరుక్తము-కల్పమను ఆఱు వేదాంగములను జదివినవాఁడు.): (సం. ప.) అధ్యాపకుఁడు, ఉపాధ్యాయుఁడు, గురువు.

గణించు, సం. స. క్రి. 1. ఎంచు: చూ, లెక్కించు: 2: చూ, లక్ష్యపెట్టు.

గణిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. బోగముది: చూ, వేశ్య; 2: ఆఁడేనుఁగు: చూ, హస్తి: 1-౩౫; 3. అడవిమొల్ల*: చూ, యూథిక. 1; 4. శతపుష్పి*: చూ, సదాప; 5. ఇల్లింద*: చూ, మాతులాంగము; 6. నెల్లి. కూరనెల్లి (అని కొందఱు)*: చూ, శ్రీపర్ణము. 1.

గణికారిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, గణిక. 6*.

గణికుఁడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-గణకుఁడు. (అని కొందఱు.)

గణితము, సం. వి. అ. న. 1. అంకవిద్య: చూ, సంఖ్య. 1: (చూ, గణితశాస్త్రము); విణ. 2. ఎంచఁబడినది.సంఖ్యాతము: చూ, సంఖ్య. 1; అం. 3: చూ, అవధానము లు.

గణితములు, అం. అంకగణితము, క్షేత్రగణితము.

గణితవ్యము, సం. విణ. ఎంచఁదగినది: చూ, సంఖ్యేయము.

గణితశాస్త్రము, సం. వి. అ. న: చూ, అంకగణితము.

గణితి, వా. వి. ఎంచఁదగినలెక్క. "మనుష్యుల గణితి, పశువుల గణితి." మో.

గణిల్లు, దే. వి. ఎద్దు అంకెవేయుట లోనగువానియందగు ధ్వన్యనుకరణము: చూ, హూహూ.

గిణుతి, వై. వి. 1. = గణన. ఎన్నిక: చూ, సంకల్పము; 2. పొగడ్త: చూ, స్తోత్రము; 3. గుఱి: చూ, లక్ష్యము. 1.

గణుతించు, వై. స. క్రి. 1. ఎంచు: చూ, లెక్కించు; 2. పొగడు: చూ, స్తుతించు; 3. లెక్కపెట్టు: చూ, లెక్కసేయు.

గణుతిచేయు, వై. స. క్రి. ఎంచు: చూ, లెక్కించు.

గణెము, దే. వి. వేషధారులు ధరించెడు లక్కసొమ్ము: చూ, భూషణము. 2.

గణేయము, సం. విణ: చూ. రూ-గణనీయము.

గణేరుక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. కుంటెనక త్తె: చూ, శంభళి.

గణేరువు, సం. వి. ఉ. స్త్రీ. 1. బోగముది. చూ, వేశ్య; 2. ఏనుఁగు: చూ, హస్తి: 1-(౩౫); పుం. 3. కొండగోఁగు*: చూ, మృదుద్రుమము.

గణేశకుసుమము, సం. వి. అ. పుం. ఎఱ్ఱగన్నేరు*: చూ, హయమారకము.

గణేశభూషణము, సం. వి. అ. న. కుంకుమపువ్వు: చూ, వహ్నిశిఖము. 1.

గణేశుఁడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, శివుఁడు.

గణోత్సాహము, సం. వి. అ. పుం. కుచ్చులమీను: చూ. మత్స్యము. 1.-౨౬.

గణ్యుఁడు.సం. విణ. ఎంచఁదగినవాఁడు: చూ, సంఖ్యావంతుఁడు.2.

గతజలసేతుబంధనన్యాయము, న్యా. నీరు పోయిన తరువాత గట్టువేసిన విధము.

గతజలసేతుబంధనము, జా. గతించినదానికి విచారించుట. నీరు పోయినతరువాత నేతువుగట్టుట. "చ. గతజలసేతుబంధనము గాదె యికం బరితాపమొందుటల్." (శంతనూపాఖ్యానము.)

గతజీవస్యపునఃకిమౌషధైఃకిం, న్యా. చచ్చినవాఁకి మందులెందుకుఃకిం

గతపడు, మి. అ. క్రి. (గతము + పడు) 1. కడచు: చూ, సను. 3: 2. చచ్చు: చూ, సమయు.

గతము, సం. వి. అ. న. 1. పోక: చూ, ప్రయాణము: విణ. 2. పోయినది: చూ, హితము. 3; 3. తెలియఁబడినది. పొందఁబడినది. (అవి కొందఱు): చూ, వ్యక్తము. 2.

గతసన్నకము. సం. వి. అ. పుం. మదముడిగిన యేనుఁగు, విర్మదము: చూ, హస్తి. 1-(౩౩).

గతానుగతికో లోకో నలోకః పారమార్థికః, న్యా. లోకులు ముందుఁ బోవువానిని వెంబడించిపోవుదురు. కానీ పరమార్థముఁ దెలిసి వెంబడింపరు.

గతి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. పోక. (గతులు మూఁడు:– దానము, భోగము, నాశము): చూ, వర్తనము. 1; 2. = గండి. త్రోవ: చూ, మార్గము. 1; 3 నారిపుంటికఁటిత్రోవ; 4. ఉపాయము: చూ, వెరవు; 5. తెలివి: చూ, బుద్ధి; 6. బాల్యము లోనగు దశ: చూ, వయస్సు. 1; 7. చందము. (ఈ యర్థమునకు పెనుఁగున వాఁడుక.): చూ, విధము. 1; 8. మూఁడునొకటి: చూ, నాలుగు; 9. సెలవేసిన కుఱుపు: చూ, వ్రణము. 1–ఎ; 10. పయనము: చూ, యాత్ర; 11. బ. అవస్థ, దశ: (చూ, అవస్థలు, ద్వాదశావస్థలు); అం. 12. పురుషలక్షణాంగము లలో నొకటి. (గతి. = నడక:— వృషభము, సింహము, శార్దూలము, గజము, హంసగతిగలిగిన రాజగు; ఱుకగతి భోగియగు; శ్వాన, ఉష్ట్ర, మహిష, సూకరగతులైన భాగ్య హీనుఁడగు; నీటితరగలగతి ద్రవ్యక్షయమగు; కాకగతి దుఃఖకరము; ఉలూకగతి రోగకరము): చూ, లక్షణాంగ ములు; 13. స్త్రీ లక్షణాంగములలో నొకటి: (గతి.=నడక:– హంసవలె నేను గువలెనున్న రాజపత్నియగు భూమి యదురునట్లు నడిచిన సర్వజనవిరోధురాలగు.): చూ, స్త్రీ లక్షణాంగములు; 14: చూ, గుణములు.

గతించు, సం. అ. క్రి; చూ, గతపడు.

గతిభేదములు, అం. ఋషి, స్నాతకుఁడు, యతి, స్థాండిలుఁడు, ద్వ్యాతిగుఁడు, మూలికుఁడు, లోచకుఁడు, ఔర్వుఁడు, ఖపుటుఁడు. (9).

గతిల, సం. వి. అ. స్త్రీ. గతీయనునది; చూ, నది.

గతివిశేషములు, అ.. అశ్వశాస్త్రమునందలి (వీధిలో) గతివిశేష ములు:– ఉరశ్చాలి, శిరశ్చాలి, పృథులము, బధ్యమానకము, ఆలీఢము, ప్రత్యాలీఢము, ఉపధ. పాదచారి. సర్వగము. (9).

గతుకు, దే. వి. 1. రూ-గదుకు. ఎంగిలితినుట: చూ, సాపాటు; స. క్రి. 2. రూ-గదుకు. ఎంగిలితిను: చూ, సాపడు. (కతుకు అనియు వాడుక.)

గతులు, అం. మల్లశాస్త్రములోనివి.–హరి, గజము, వ్యాఘ్రము, పక్షి, నరుఁడు, మహిషము, జంబుకము, మర్కటము (కుక్కటమని కొందఱు), హరిణము, మార్జాలము, చటకము, తాండవము; (12): చూ, మల్లశాస్త్రము.

గత్త, దే. వి. రూ-గత్తము. ఎరువు: చూ, పిడక.

గత్తము, దే. వి —పై.—

గత్తర, దే. వి. 1. ఉపద్రవము: చూ, విపత్తు: 2. దోషము యొక్క ప్రకటనము: చూ, రద్దు. 2; విణ. 3. దోషమువలన ప్రకటితమైనది: చూ, రద్దు. 2.

గత్తు, దే. వి. మూత్రగంధము (గచ్చుకంపు-గస్తుకంపు అని వాడుక): చూ, వాసన. 1–ళ.

గద, సం. వి. అ. స్త్రీ. 1. = గుదియ. నాలుగుమూరలు నిడివి గల దండము: చూ, బాణము. 1–౧౫; (1–౪౦); 2. పాడిరి*: చూ, స్థాలి. 2; అం. 3: చూ, విష్ణ్వాయుధములు; 4: చూ, మువ్వదిరెండాయుధములు: (చూ, బాణము. 1.)

గదమాయించు, వా. క్రి: చూ, గద్దించు.

గదము, సం. వి. అ. పుం. తెవ్వలివిషము (అనికొందఱు): చూ, రోగము. 1.

గదయిత్నువు, సం. విణ. ఉ. 1. కాముకుఁడు: చూ, పంపు కాఁడు; 2. మిక్కిలి అసహ్యముగ మాటలాడువాఁడు, జల్పా కుఁడు (పుంలింగమని కొందఱు): చూ, వక్త. 1.

గదాఁబరము, సం. వి. అ. పుం. మబ్బు: చూ, మేఘము. 1. (గదాంబరము అనియు.)

గదాఖ్యము, సం. వి. అ. న. కుష్ఠము: చూ, సితము. 1–౫.

గదాగదులు, సం. వి. అ. పుం. స్వర్వ్యెమ్మలు.

గదాగ్రజుఁడు, సం. వి. అ. పుం. గదునియన్న: చూ, విష్ణువు 1.

గదాగ్రజి, సం. వి. ఈ. పుం. శీయరోగము: చూ, దగ్గు, (ఇకారాంతమని కొందఱు).

గదాధరుఁడు, సం. వి. అ పుం: చూ, గదాగ్రజుఁడు.

గదాభృత్తు, (గదాభృకుఁడు) సం. వి. త్. పుం. —పై.—

గదారాతి, సం. వి. ఇ. పుం. ఔషధము: చూ, మందు. 1.

గదాహ్వము, సం. వి. అ. న: చూ, గదాఖ్యము.

గది, సం. వి. న్. పుం. 1. గదనుధరించినవాఁడు: చూ, విష్ణువు. 1; విణ. 2. తెవులుగలవాఁడు: చూ, వ్యాధికుఁడు; దే. వి. (1) ఇంటిలోపలి యఱ: చూ, సదనము. 1. "పడకగది, వంటిగది." మొ; (2) రెండుచూలముల మధ్యదేశము. కాను (అని వాడుక), కాళీభాగము.

గదుఁడు, సం. వి. అ. పుం. కృష్ణుని తమ్ముఁడు, కృష్ణునియన్న (అని కొందరు).

గదుకు, దే. స. క్రి: చూ, రూ-గతుకు.

గదుగుడు, దే. వి. గళనము. ఆం, వదా. నర. 109: చూ, జాఱుఁడు.

గదుము, దే. స. క్రి. రూ-గద్దించు: చూ, జళిపించు.

గదుముకొను, దే. స. క్రి.—పై.—(స్వార్థముఁకొను).

గదుపు, దే. వి. చెడుకంపు, పాండు. 2, ఆ. 56: చూ, వాసన. 1–ళ.

గద్గదము, సం. విణ. = గగ్గు. 1. డగ్గుత్తికపడినది (మాట): చూ, శబ్దము. (2.—౨ళ.); 2: చూ, గద్గదస్వరము. 2.

గద్గదస్వరము, సం. వి. అ పుం. 1. ఎనుపోతు: చూ, మహిషము; 2. మన్మనము, డగ్గుత్తికపడిన యెలుఁగు చూ, స్వరము. 2–౪౬–(౨౧).

గద్గదిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ = గగ్గ: చూ, గద్గదము.

గద్ద, వై. వి. = గృధ్రః. రూ-గ్రద్ది: దాక్షియ్యము: చూ, హరి వాహనుఁడు. 1–౧.

గద్దకత్తె, వై. వి. అసాధ్యురాలు (రూ - గద్దఱి - గడుసు - గరాసు): చూ, స్త్రీ. 1–౪౯.

గద్దగోరు, వై. వి. 1– = గృధ్రనఖర, గరుడిగోరు రూ-గ్రద్దగోరు: చోరసాధనవిశేషము. ములుబంతి: చూ, రిష్టి. 2–౨౩; వా. వి. 2. అందమునకై తాళపుచెవులగుత్తిలో తగిలించి మొలత్రాడున నుంచుకొనెడి వెండిలోనగువాని అభరణము: చూ, భూషణము. 2.

గద్దన. దే. వి. గద్దింపు.

గద్దముక్కుచేఁప, ద్వ. వి. కంకత్రోటమనుచేఁప: చూ, మత్స్యము. 1.

గద్దముక్కువాఁడు, ద్వ. విణ. రూ-గ్రద్దముక్కువాఁడు: చూ, వాఁడిముక్కువాఁడు.

గద్దటి, దే. వి. దిట్టతనముకలది. "గద్దటిగద్ది" : చూ, స్త్రీ. 1-ఴ.

గద్దటికాఁడు, దే. విణ. దిట్టతనము కలవాఁడు. అచ్చ.సుం, కాం. 12 : చూ, దిట్టఁడు. (స్వార్థమునకాఁడు)

గద్దించు, వై. అ. క్రి=గర్జించు,కోపమున అదలించు. రూ-గదుము, గదుముకొను: చూ, గదుము (దేశ్యమని శబ్దరత్నాకరము.)

గద్దియ, వై. వి. రూ-గద్దె. 1: చూ, సింహాసనము, 2 = ఖటికా. ఉన్నతపీఠము. పీఠము (అని కొందఱు.): చూ, సింహాసనము., 1-3; 3. = గద్యాణ. దీనారము, పైఁడినాణెము: చూ, లోహము. 1.

గద్దువ, వై. వి. గండ. గడ్డము: చూ, శ్మశ్రువు (దేశ్యమని శబ్దరత్నాకరము.)

గద్దె, వై. వి. = : చూ, రూ-గద్దియ.

గద్దెకాకులది, ద్వ. వి. ఒకరకము కోడి: చూ, పుంజు.

గద్దెపొంకము, ద్వ. వి. 1. పరువునకుఁ దగిన గౌరవంపుమాట: చూ, శబ్దము. 2.—30; జూ. 2. అధికారి పీఠముపైఁ గూర్చుండి చెప్పుమాటలు.

గద్య, అం. (గద్యము) అసంఖ్యాబద్ధములగు రగడ, గద్య, ద్విపద, దండకము, మంజర్యాదులలో నిదియొకటి: (చూ, గద్యము.)

గద్యకావ్యము, అం:చూ, కావ్యము. ఇది పద్యకావ్యమువలె ఛందోబద్ధముగాదుగాని తక్కిన సకల లక్షణములు కలిగియుండును. నీతిచంద్రిక॥ మొ.)

గద్యము, పం. వి. అ. వ. 1. = గద్దె. వచనము. (గద్య అని వాడుక) (యగణతిగణజగణాదులును, పాదములేని కవనము.) (సూ.) గద్యంబున నుచ్చారణ శ్రవణపారుష్య విరహితంబుగ యథాయోగ్యత వక్త యిచ్చకొలఁది సంధి విభక్తీయనగు.); 2. చెప్పఁదగినది: చూ, శబ్దము. ఎ-ఎఴ.

గద్యాణము, పం. వి. అ. పుం.=గద్దె. 1. బంగారు వరహా. రెండుధరణములయెత్తు వెండి (అని కొందఱు): చూ, లోహము. 1.

గనగన, దే. వి. 1. తపించుటయందగు ధ్వన్యనుకరణము: చూ, హూహూ; 2. మంటుట, నిప్పులు ఎట్టగ నగుట లోనగు వానియందలి ననుకరణము (కర్మధారయ సమాసమునందు దీనికి నిగాగమంబు వచ్చును. "గనగనని నిప్పులు": చూ, హూహూ.

గనప, దే. విణ. పెద్ద: చూ, విపులము (రూ - గఱువ - గజ - గంగ.)

గనపరాకులు, దే. వి. బ. గన్నేరాకులవంటి ముల్కాలు.

గనము, వై. వి. = ఘన. అధికము: చూ, హెచ్చు. 1.

గనయము, దే. వి. 1. సీవీబంధము: చూ, పోఁకముడి; 2. అటని. పా. 4, ఆ. 81: చూ, వింటికొప్పు.

గని, వై. వి. 1. = ఖని. బంగారులలోనగునని పుట్టుచోటు: చూ, భూమి. 1-ఁ-౫; 2. బిలము: చూ, రంధ్రము. 1.

గనిమ, దే. వి. మడికిఁ జుట్టు నేర్పఱచిన చిన్న కట్ట. రూ-గనిమె: చూ, నేతువు. 1-ఁ.

గనిమె.—వై.—

గనియ, వై. వి. = కణ. రూ-గనె. 1. ఖండము: చూ, శకలము. 4; 2. చెఱువు మొదలగువాని ఖండము: చూ, గండ్ర. 5.

గనీజు, దే. వి. ఒజ: చూ, నిచోళము (తలగడయొఱ = గలీబు అని వాడుక).

గనుపు, దే. వి. 1. రూ-కనుపు. వెదురు చెఱుకు లోనగువానియం దెడ నెడ నేర్పడియుండు ముడి, పర్వము: చూ, బుఁవి; వా. 2. దెబ్బవాపు: చూ, బొప్పి.

గనె, వై. వి. = : చూ, రూ- గనియ.

గన్నేర, వై. వి. = కరవీరము. రూ-గన్నెరు-గన్నేరు. (ఎఱ్ఱగన్నేరు, తెల్లగన్నేరు, పచ్చగన్నేరు అని త్రివిధము): చూ, హయమారకము (దేశ్యమని శబ్దరత్నాకరము.)

గన్నెరాకమ్ము, ద్వ. వి. (గన్నెరు + ఆకు + అమ్ము) గన్నేరాకువంటి యలఁగుగల బాణము: చూ, బాణము. 1-ఎఒ.

గన్నెరు, వై. వి. = : చూ, రూ-గన్నెర.

గన్నేరు, వై. వి. = —వై.—

గపటిక, సం. వి. అ. స్త్రీ. = గంపె, వరిగపైరు. పెద్దారుగపైరు: చూ, స్తంబకరి. 1—ఎ-౪. (సస్యము. 1.)

గప్పాలు, వా. బ. గొప్పలు. టప్పాలు, డచ్చీలు, డబుక్కాలు, డాబులు. డాబుసరులు, బడాయిలు. వంకాయకోఁతలు, సొరకాయకోఁతలు, (అతిశయపుమాటలు).

గబాలు, వా. వి. దాఁటుటయందగు ధ్వన్యనుకరణము: చూ. హూహూ.

గబీగుబీ, వా. వి. నేల అదరునట్లు వడిగా నడచుట, గ్రుద్దుట లోనగువానియందగు ధ్వన్యనుకరణము: చూ, హూహూ.

గబీలు, వా. వి. మండుట, కూలుట, గ్రుద్దుట లోవగువానియం దగు ధ్వన్యనుకరణము: చూ: హూహూ.

గబుకు, వా. వి. రూ-గబుక్కు, చటుకు, "గబుకున గ్రుద్దినాఁడు." "గబుకు గబుకు ముద్దలు మ్రింగినాఁడు."

గబుక్కు. — వై.—(అవ్య. గబుక్కున, చటుక్కున మొ.) "గోడ గబుక్కున కూలినది.' (వాడుక.)

గబ్బ, వై. = కపటము. కూబీ: చూ, వ్యాజము. 1.

గబ్బాటు, దే. వి. 1. కలఁత: చూ, సంతాపము; విణ. 2. వెలతక్కువైనది. అనర్ఘము. (పసుపు, కంద, చేమ, గెనసు, పెండలము మొ.)

గబ్బి, వై. వి. 1. కపటము. ఆం. భా. ప్ర. 138: చూ, వ్యాజము. 1; 2. = గర్వగాంభీర్యమును బట్టి కుక్కకిమ్మఁబడిన పేరు. స్వా. 4, ఆ. 32: చూ, శివఁగి. 2; విణ. 3. = గర్వి, గర్వము గలవాఁడు: చూ, పొగరుఁబోతు.

గబ్బిడము, దే. వి. రూ-గబ్బిలము: చూ, తైలపాయిక. (రూ. గబ్బిడా-గబ్బిడాయి-గబ్బిలము-గబ్బిరాయి-గబ్బిలాయి.)

గబ్బిడా, —వై.—

గబ్బిడాయి, —వై.—

గబ్బిరాయి, —వై.—

గబ్బిలము, —పై.—
గబ్బిలాయి. —పై.—
గబ్బిలి. దే. వి. రూ-గుప్పిలి. పిడికిలి, ముష్టి: చూ, హస్తము. 1-౨ం.
గబ్బిస, దే. వి. ఒకానొక మూలిక*: చూ, వృశ్చికము.
గబ్బు. దే. వి. 1. చెడుకంపు. జై. 3, ఆ. 74: చూ, వాసన; 1-ళ; 2. గంధము. ఆం, భా.ప్ర. 106: చూ, వాసన; వై. వి. 3. = గర్వము. పాండు. 1, ఆ. 117: చూ, హంకారము; 4. మత్తు: చూ, మదము 1; 5. కక్కుభము: చూ, బెళగువ్వ.
గబ్బుచీఁకటి, దే. వి. గాఢాంధకారము: చూ, మేచకము. 1.
గబ్బుచెంకమొకము, ద్వ. వి. ఏనుఁగు: చూ, హస్తి.
గబ్బులుఁగు, దే. వి. ఒకరకము శకునపుపక్షి, భాసంతము: చూ, బెళగువ్వ.
గభస్తి, సం. వి. ఇ. పుం. 1. సూర్యకిరణము, సూర్యచంద్రాదుల రశ్మి (అవి కొందఱు): చూ, హాయనము. 2; 2. ఇనుఁడు: చూ, సూర్యుఁడు; 3. ఆగ్నాయి, స్వాహా, అగ్నిపెండ్లామ: చూ, భార్య. 1-౨; అం. 4: చూ, ఖండములు
గభస్తిమంతుఁడు, సం. వి. త్. పుం: చూ, సూర్యుఁడు.
గభస్తిహస్తుఁడు, సం. వి. అ. పుం. —పై.—
గభస్త్యస్త్రము, అం: చూ, అస్త్రములు: (చూ, బాణము. 1. శస్త్రములు, ముప్పదిరెండాయుధములు.)
గభీరము, సం. వి. అ న. = 1: చూ, రూ-గంభీరము. 6; విణ. 2. నీచస్థానము: చూ, స్థానము. 1; విణ. 3: చూ, రూ-గంభీరము. 7.
గభీరిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. బృహద్ధక్కా: చూ, వీణ. 1-౩౬.
గభీరిమ, సం. వి. న్. పుం: చూ, రూ- గంభీరమ.
గభోలికము, సం. వి. అ. పుం. చిఱుసెనగలు: చూ, సెనగలు.
గభోళి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. ఒఅగుచిండు : చూ, లోడు.
గమకము, సం. వి. అ. పుం. 1. సంగీతశాస్త్రమునందలి స్వర విన్యాసభేదము: చూ, స్వరము. 2—౩౬; 2. క్రిందిపెదవి క్రింది గుంట: చూ, పెదవి: (చూ, రంధ్రము. 1-౧౪.): విణ. 3. తోఁపఁజేయునది; అం. 4: చూ, అష్టాదశపదార్థములు; దే. వి. (1) లావు: చూ. స్థూలము 2; (2) ఆధిక్యము: చూ, పెచ్చు. 1: (3) ప్రయత్నము: చూ, యత్నము; విణ. (4) మనోజ్ఞము: చూ, హృద్యము.
గమకములు, అం. రిరిపువు, స్ఫురితము, కంపితము, లీనము, ఆదోళితము, వల్లి, త్రిభిన్నము, కురళము, ఆహతము, ఉల్లాసితము, ప్లాలితము, గుంఫితము, ముద్రితము, నామితము, మిశ్రము. (15): (చూ, దశవిధగమకములు.)
గమకారిత్వము, సం. వి. అ. న: చూ, రభసము.
గమకించు, దే. అ. క్రి: చూ. యత్నించు.
గమగమ, దే. వి. వాసనకొట్టుటయందగు ననుకరణము. స్వా. 2, ఆ. 55: చూ, హూహూ.
గమగమించు, దే. అ. క్రి. గమగమయని వాసనకొట్టు: (తె. వ.) గమాయించు.

గమథుఁడు, సం. విణ. తెరువరి: చూ, పాంథుఁడు.
గమనము, సం. వి. అ. న. 1. రూ గమము. పోఁక: చూ, వర్తనము. 1; 2: చూ, ప్రయాణము 3. తలఁపు: చూ, స్మృతి. 1; 4. కోరిక : చూ, వాంఛ; అం. 5: చూ, కర్మములు.
గమనించు, సం. అ. క్రి. 1. పోవు : చూ, వెళ్ళు. 3; 2. తఁచు : చూ, యోచించు.
గమనిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. నడవడి : చూ, వర్తనము. 1; దే. వి. (1) చందము : చూ, విధము. 1.
గమము, సం. వి. అ. పుం. 1. నడవడి : చూ, వర్తనము. 1; 2. పయనము : చూ, ప్రయాణము; 3. త్రోవ : చూ, మార్గము. 1.
గమళ్ళవాఁడు, దే. వి. క్షత్రియస్త్రీకి శూద్రునకుంబొడమి అయిదు విధములఁ సారాయి నమ్మువాఁడు : చూ. సురాజీవి.
గమాయించు, దే. అ. క్రి : చూ, గమగమించు.
గమి, సం. విణ. న్. 1. తెరువరి: చూ, పాంథుఁడు; దే. వి. (1) గుంపు. రూ - గుమి గుమురు - గుబురు; చూ, సమూహము; విణ. 2. తఱచు : చూ, మొత్తము.
గమించు, సం. అ. క్రి. పోవు. రూ.గమియించు: చూ, వెళ్లు. 3.
గమికత్తె, ద్వ. వి. అంతఃపురమునందు కావలియుండెడు ఆఁడుది. శకాం. 4, ఆ. 164 : చూ, స్త్రీ.
గమికాఁడు, దే. వి. 1. కాకి: చూ, వాయసము; 2. అధిపతి : చూ, ప్రభువు 2; 3 దళపతి: చూ, సైనికుఁడు; 4. అల్ప సైన్యాధిపతి: చూ, సైనికుఁడు. (ఆం. భా. ద్వి. 184.): 5. ముఖ్యుఁడు: చూ, శ్రేష్ఠుఁడు.
గమికొను, దే. అ. క్రి. అంటలుగట్టు: చూ, ప్రోగుపడు.
గమియించు, సం. అ. క్రి: చూ, రూ-గమించు.
గమిష్ణువు, సం. వి. ఉ. పుం. 1. కురుక్షేత్రము: చూ, దేశము; 2. గాలి: చూ, వాయువు.
గమ్మత్తు, వా. వి. 1. వేడుక; 2. తమాషా; 3. కనుకట్టు; 4. రహస్యము.
గమ్ము, దే. వి. 1. వాసనకొట్టుటయందగు ననుకరణము. వసు. 5, ఆ. 106: చూ, హూహూ; వా. వి, 2. తుమ్మబంక: చూ, జిగురు.
గమ్మున, వా. అవ్య. త్వరితముగ "గమ్మున వెళ్ళరమ్ము."
గమ్యము, సం. విణ. పొందఁదగినది: చూ, ప్రాప్యము.
గయ, సం. వి. అ. స్త్రీ. 1. ఫల్గునీనదీతీరమున నుండు గయయను పట్టణము: చూ, దేశము, 2. తీర్థవిశేషము: చూ, భూమి. 1-౧; అం. 3: చూ, క్షేత్రములు. (విశేషము.—శిరోగయ-గయ, నాభిగయ-భువనేశ్వరము, పాదగయ-పీఠికాపురము.)
గయము, సం. వి. అ. పుం. పశువు: చూ, మృగము. 1.
గయావళీబ్రాహ్మణులు, అం. 1. పూర్వరబ్రాహ్మణులలో నొక తెగవారు. వీరు యజుర్వేదులు. ఖేడాజిల్లాలో చేరిన అదాన నడ్యాదగ్రామములయందుఁ గానంబడియెదరు: చూ, బ్రాహ్మణులు: 2. గయయందలి ఫల్గునీనదియందు పిండములమ వేయించు క్షేత్రపౌరోహితులు. (గయావాలా.)

గయాళము, రూ-గయ్యాళము. ధిక్కారపుమాట: చూ, శబ్దము. 2-బి.

గయాళి, దే. విణ. ధిక్కరించుచు మాటలాడునది. రూ-గయ్యాళి: చూ, స్త్రీ. 1-ఆఒ-(ం).

గయాళించు, దే. అ. క్రి. ధిక్కరించి మాటలాడు: చూ, రూ-గయ్యాళించు.

గయాళు, దే. వి. రూ-గయ్యాళు. వేద్యముచేయుటకుఁ దగవి పొలము: చూ, భూమి. 1-ఇం.

గయిరమ్మ, వై. వి. = గౌరి: చూ, రూ-గవరమ్మ. (వాడుక). "గయిరమ్మ పండుగ": చూ, పార్వతి. 1.

గయుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. ముక్కంటి: చూ, శివుఁడు; 2. గయుఁడను కోతి: చూ, వానరము; 1-ం-ఎ; 3. గయుఁడను రక్కసుఁడు: చూ, రాక్షసుఁడు. 1-ళ; అం. 4: చూ, మహారాజులు-రాజు. 1.

గయ్యాళము, దే. వి: చూ, రూ-గయాళము.

గయ్యాళి, దే. విణ: చూ, రూ-గయాళి "నీవెంత గయ్యాళి గంపవే."

గయ్యాళించు, దే. అ. క్రి: చూ, రూ-గయాళించు. కళా. 3, ఆ. 222.

గయ్యాళు, దే. వి: చూ, రూ-గయాళు.

గర, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. భోజనము: చూ, సాపాటు; దే. వి. (1) మంటిగడ్డ, మంటిముద్ద: చూ, భూమి. 1.

గరకట్టు, దే. అ. క్రి. గడ్డకట్టు. జై. 6, ఆ. 196: చూ, ముద్దకట్టు (రూ-గరమును-గరవడు.)

గరకొను, దే. అ. క్రి. —వై.—

గరగ, వై. పి. = కరకా. రూ-గరిగ. 1. చిన్నకుండ, పెండ్లిలో వసంత ముంచెడు గరగముంత (అని కొందఱు): చూ, భాండము. 3-ంఅ; 2. నీళ్ళత్రాగుట లోనగువాని కుపయోగించెడు చిన్నపాత్రము: చూ, పాత్రము. 6; 3. గ్రామదేవత (అమ్మవారు) ఘటము. "నూకాలమ్మ గరగ": చూ, పాత్రము. 6.

గరగచ, దే. వి (గరగ + గడ) నూనె మొదలగునవి చిన్నోరుగల పాత్రములలోఁ బోయుటకు అనుగున ఆఁదోఁక వలె క్రోవియమర్చి చేసిన విశాలమగు ముఖపాత్రవిశేషము. గళ్ళు: చూ, పాత్రము. 6.

గరగముంత, వా. వి: చూ, గరగ. 1. 2.

గరగర, దే. విణ. నైర్మల్యము: చూ, సొచ్చెము. 2.

గరగరనివాఁడు, దే. వి. మేదుఁడు: చూ, మినమినఁవాఁడు.

గరగరిక, దే. వి. 1. నైర్మల్యము: చూ, గరగర; 2. అందము: చూ, సౌందర్యము; 3. తెలివి: చూ, బుద్ధి.

గరఘ్నము, సం. వి. అ. పుం. 1. నల్లగగ్గెర*: చూ, పర్ణాసము; 2. బర్బరము*: చూ, బారంగి.

గరఘ్ని, సం. వి. ఈ స్త్రీ. గరఘ్నియనుచేఁప: చూ, మత్స్యము. 1.

గరజి, సం. వి. ఇ. పుం: చూ, కరణము. 14: (చూ, కరణములు. 2.)

గరది, వై. వి. = : చూ, రూ-గరిడి. 2.

గరణము, సం. వి. అ. న. భోజనము: చూ, సాపాటు. (తెనుఁగు అని కొందఱు.)

గరదము, సం. వి. అ. న. విషము: చూ, విసము. 1.

గరదుఁడు, సం. విణ. విషముపెట్టువాఁడు.

గరపనేల, ద్వ. వి. మెరకనేల (గులకరాలచే గట్టియైనది): చూ, భూమి. 1-ళం.

గరభము, సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-గర్భము.

గరమాపంచకము, అం. రేలపండు, తుంగముస్తెలు, కరక్కాయ, కటుకరోహిణి, పిప్పలీమూలము. (5).

గరము, సం. వి. అ. పుం. 1. (గరము = గరజి): చూ, గరజి; 2.రూ-గరళము. కృత్రిమ విషము "గరస్తు కృతకమ్ విషమ్" అ. పా. వ్ర. భో: చూ, విసము. 1; 3. వత్సనాభి*: చూ, విష. 1; 4. ఒకానొక రోగము: చూ, రోగము. 1.

గరలారి, సం. వి. ఇ. పుం. మరకతమణి: చూ, రత్నములు. 1-ఇ.

గరవడు, దే. అ. క్రి. (గర + పడు): చూ, గడ్డకట్టు.

గరళము, సం. వి. అ. న. 1. విషము: చూ, విసము. 1; 2. సర్పవిషము: చూ, విసము. 1; (కడుపులోగాని పేగులలోగాని పుండుగల రోగులకు గరళముతోఁగూడిన మందులు వాడకూడదు); 3. వత్సనాభి*: చూ, విష. 1; 4. గార*: చూ, హింగుది; 5. కసవుప్రోగు: చూ, వెంటి; 6. కొలఁది: చూ, పరిమాణము.

గరళముఖము, సం. వి. అ. పుం. పాము: చూ, సర్పము. 1-గ.

గరవ్రితము, సం. వి. అ. పుం. నెమిలి: చూ, మయూరము.

గరాగరి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. రూ-ఖరాగరి*: చూ, దేవతాళము: వా. విణ. (1) ఉన్నదున్నటుల, సత్యమైనది. (తెలుఁగున గోదావరీమండల ప్రాంతమున వాడుక.)

గరాత్మకము, సం. వి. అ. న. శోభాంజనబీజము*: చూ, శిగ్రువు. 1.

గరాధిక, సం వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, లక్క.

గరాసు, వై. విణ. 1. దుష్టుఁడు: చూ, వ్యాధుఁడు. 2: 2. కుత్సిత స్త్రీ: చూ, స్త్రీ. 1-ళఒ; 3. = క్రవ్యాది. రక్కసి: చూ, రాక్షసి. 1.

గరి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, దేవతాళము*; వా. వి. (1) వాఁడి: చూ, వాలు. 6.

గరిండము, సం. వి. అ. న: చూ, పడక.

గరిఁకె, దే. వి: చూ, రూ-గఁరె. 1. (రూ-గఱిఁకె.)

గరిపూజలమెచ్చుగబ్బివేల్పు. మి. ద్వ. వి: చూ, వినాయకుఁడు. 1.

గరిగ, వై. వి. = కరకా: చూ, రూ-గరగ.

గరిడి, వై. వి. 1. చోటు: చూ, స్థానము. 1; 2. = ఖరళి. సామకూటము. రూ-గరిడీ-గరడి: చూ, సదనము. 1; 3 గడ సాదన. రూ-గరిడీ. కళా. 7, ఆ 34: చూ, సామి. 3; 4. దగ్గఱ. రాఘు. 2, ఆ. 18: చూ, సమీపము. 1.

గరిడిముచ్చు, ద్వ. వి. గడిమచ్చు. మంచివానివలె దగ్గఱఁజేరి

యుండి సమయముచూచి దొంగిలించెడు దొంగ. కళా. 2, ఆ. 45: చూ, హారకుఁడు.

గరిడియ, వై. వి. = కరండికా. పూలబుట్ట: చూ, సజ్జ.

గరిడీ, వై. వి (రూ-గరడి-గరిడి) 1. = ఖురళి. సాముఖాటము. వసు. 4, ఆ, 72: చూ, సదనము. 1; 2. గదసాదన: చూ, సాము. 3.

గరిత, వై. వి = గృహస్థా. 1. ఇల్లాలు: చూ, భార్య; 2. పతివ్రత. అచ్చ. యు, కాం. 356: చూ. స్త్రీ. 1-ంఒ.

గరిమ, సం. వి. న్. పుం. 1. రూ-గరిమము. గొప్పతనము: చూ, యోగ్యత; అం. 2: చూ, సిద్ధులు (విభూతులు); వా 3. (బరువు) ఒకవస్తువును భూమి యెంతశక్తితో నాకర్షి చునో ఆశక్తిపరిమాణమే ఆ వస్తువుయొక్క గరిమ (దీనివలన బరువునకును, ద్రవ్యరాశికిని గల భేదము తేటపడుచున్నది.) గరిమము.

గరిమము: చూ, గరిమ; అం. 4. తర్కశాస్త్రమునందలి పంచ విధకర్మములలో నొకటి: చూ, కర్మములు. 2.

గరిమిడి, దే. వి. 1. రూ-గఱిక. దూర్వ*: చూ, తృణము. 1; 2. ఎల్లెలుక: చూ, మూషికము.

గరిమిపికొక్కు, దే. వి. 2. —వై.—స్వా. 4, ఆ. 25.

గరియ, దే. వి రూ-గరుగు*: చూ, మలుగ.

గడివడి, వై. వి. = ఖాదిరవటకము: చూ, రంగదము.

గడివడియము, వై. వి. = —వై.—

గరివి, వై. వి. = గర్వి. గర్వముగలవాఁడు: చూ, పొగరుఁబోతు.

గరివించు, వై. వి = గర్వించు: చూ, హంకరించు.

గరిష్ఠము, సం. విణ. 1. మిక్కిలిగురువు, మిక్కిలిబరువైనది: చూ, స్థవిష్ఠము.

గరిసె, వై. వి = కర్ష. 1. రూ-గఱిసె. గంజి. ధాన్యముంచెడు కొట్టు: చూ, పంటసాల; 2. రూ-గఱిసె మానవిశేషము (గరిసె = 3 మలకపుట్లు. 7½ పల్లెపుట్లు, 15 పందుములు, 30 ఏనుములు, 150 తూములు, 600 కుంచములు.) (గోదావరిజిల్లాలో వాడుక.)

గరిసెబావి, వై. వి. మెల్లెలతో గరిసెవలెనల్లి భూమిలోవరికి కుంచియెత్తెడునూయి: చూ, సరస్సు. 1-ంఒ (3).

గరు, దే వి: చూ, రూ-గగురు.

గరుగు, దే. వి: చూ, గరియ.

గరుజు, పా. వి. అక్కఱ, అగత్యము, అవసరము. "నాకేమిగరుజు అనుకొన్నావా," (గోదావరీమండలప్రాంతమున వాడుక.)

గరుటామంతుఁడు, వై. వి. = గరుత్మంతుఁడు (రూ-గరుటాలమంతుఁడు - గరుడాలమంతుఁడు.గరుటి.గరుడి): చూ, హరివాహనుఁడు.

గరుటాలమంతుఁడు, వై. వి. = —వై.—

గరుటి, వై. వి. = —వై.—.

గరుడండు, దే. వి. ఒకానొక కోడి: చూ, పు జా.

గరుడకంబము, వై. వి. = (విష్ణువు గుడియందలి) గరుడస్తంభము: చూ, స్తంభము. 1-ఎ. (నిస్సారపుసంభాషణమందు గాడిదెగుడ్డు గరుడకంబము అని గోదావరీమండలమున వాడెదరు.)

గరుడతాళము, సం. వి. అ. పుం. తాళప్రాణకళావిశేషము: చూ, తాళము. 2.

గరుడధ్వజుఁడు, సం. వి. అ. పుం. వెన్నుఁడు: చూ, విష్ణువు.1.

గరుడపక్షము, అం: చూ, నృత్తహస్తములు.

గరుడపచ్చ, వై. వి. మరకతము: చూ, రత్నములు. 1-ఒ.

గరుడప్లుతము, అం: చూ, కరణములు.

గరుడము, అం. 1: చూ, సంయుతహస్తములు; 2. చూ, జన్యతాళములు.

గరుడసరులు, వై. వి. బ. మేలైన శాలిధాన్యము: చూ, ధాన్యము.

గరుడస్తంభము, సం. వి. అ. పుం. = :చూ, గరుడకంబము.

గరుడాంకితము, సం. వి. అ. న. మరకతమణి: చూ, రత్నములు. 1-ఒ.

గరుడాంజినము అం: చూ, అంజినములు.

గరుడాగ్రజుఁడు, సం. వి. అ. పుం. గరుత్మంతునియన్న: చూ, సూరసూతుఁడు.

గరుడారతి, ద్వ. వి. ఆరాత్రికావిశేషము: చూ, అళహారతి.

గరుడాశ్మము, సం వి. న. పుం: చూ, గరుడాంకితము.

గరుడి, వై. వి. = గరుడ: చూ, గరుటామంతుఁడు.

గరుడిరవుకు, వై. వి. = గరుడరాహుత్త: చూ, విష్ణువు. 1 (రూ-గరుడిరౌతు.)

గరుడుఁడు, సం. వి. అ. పుం. = గరుడి: చూ, హరివాహనుఁడు.

గరుడోత్తర్ణము, సం. వి. అ. న: చూ, గరుడాంకితము.

గరుత్తు, సం. వి. త్. పుం. 1. = గఱి. పక్షము: చూ, రెక్క. 1; 2. ఇనుఁడు: చూ, సూర్యుఁడు; 3. ధ్వని: చూ, స్వరము. 2.

గరుత్మంతము, సం. వి. త్. పుం. పక్క: చూ. పక్షి.

గరుత్మంతుఁడు, సం. వి. త్. పుం. 1. = గరుటామంతుఁడు: చూ, హరివాహనుఁడు.

గరుదాల్పు, ద్వ. వి: చూ, గగురు.

గరుద్యోధి, సం. వి. న్. పుం. భారతీపక్షి: చూ, వ్యోమనాసిక.

గరుపనేల, ద్వ. వి: చూ, రూ-గరపనేల.

గరుపాటు, ద్వ. వి: చూ, రూ-గగురు (శకాం. 3, ఆ. 64.)

గరుపాటు, ద్వ. వి: చూ, రూ-గగురు (శకాం. 3, ఆ. 64.)

గరుపాటుమొన, ద్వ. వి. పందిమూఁతి ముల్లె

గరుపాఱు, దే. అ. క్రి: చూ, గగురుపొడుచు.

గరుము, వై. విణ. 1. = ఒరటూ. (గులకఱాలచే గట్టియైనది) నేల: చూ, గరపనేల; 2. విరివి: చూ, విస్తారము. 1.

గరువతనము, దే. వి. 1: చూ, నియమము; 2. (శృంగార) గర్వము: చూ, హంకారము.

గరువపడు, వై. అ. క్రి. = గర్వపడు: చూ, హంకరించు.

గరువము, వై. వి. 1. = గర్వము. రూ-గరువతనము. అచ్చ. యు, కా. 116: చూ, హంకారము; 2. = గౌరవము: చూ, సన్మానము.

గరువు, దే. వి. 1. గర్వము: చూ, హంకారము; 2. చెక్కి-లి. న్వా. 5, ఆ. 58: చూ, లెంప 2; వై. విణ. 3. = ఖరభూ. రూ-గరుము. స్వా. 4, ఆ. 60: చూ, గరవనేల.

గరుసు, దే. వి. 1. మేర: చూ, మర్యాద; 2. చర్మము: చూ, బెరడు; 3. ముఖభీతి: చూ, మోమోటము; వై. విణ. 4. = ఖరభూ. ఆం. భా. ద్వి. భూ. 4: చూ, గరపనేల.

గర్గము, సం. వి. అ. పుం. 1. దేవయోని సర్ప విశేషము: చూ, సర్పము; 2. గర్గమని: చూ, ముని. 1.

గర్గరము, సం. వి. అ. పుం. గర్గరమనుచేప: చూ, మత్స్యము. 1.

గర్గరి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. పెరుగుచిలికెడుకుండ, తరిగడవ: చూ, భాండము. 3-ఇ.

గర్గాటము, సం. వి. అ. పుం. యోగనాలికయను చేప: చూ, మత్స్యము. 1.

గర్జ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. గర్జనము. (మేఘము లోనగువాని) ధ్వని: చూ, స్వరము. 2-ళఒ-(౧౧ఇ); 2. ఏనుగుధ్వని: చూ, స్వరము. 2-ళఒ-(౧౧ఒ); 3. సింహధ్వని: చూ, స్వరము. 2; 4. వ్యాఘ్రధ్వని: చూ, స్వరము. 2-ళఒ-(౧౧ర).

గర్జకము, సం. వి. అ. పుం. గర్జకమను చేప: చూ, మత్స్యము. 1.

గర్జనము, సం. వి. అ. న. 1: చూ, గర్జ. 1; 2: చూ, రోషము.

గర్జము, సం. వి. అ. న. 1. ఏనుగుధ్వని: చూ, గర్జ. 2; 2. (మేఘములోనగువాని) ధ్వని: చూ, గర్జ. 1.

గర్జావలము, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, సముద్రాంత*; 2. పోరు: చూ, యుద్ధము; 3: చూ, బెడరింపు; 4: చూ, ప్రేరేచుట.

గర్జి, సం. వి. ఇ. పుం. మేఘధ్వని: చూ, స్వరము. 2.

గర్జించు, సం. అ. క్రి. 1. (మేఘము లోనగునవి) ధ్వనించు: చూ, శబ్దించు; 2. కోపించు: చూ, రోషించు; 3 = గద్దించు: చూ, గదుము.

గర్జితము, సం. వి. అ. న: చూ, గర్జము. 1-2; షం. 3. మదపు టేనుగు: చూ, హస్తి. 1-(౭ఒ).

గర్జిబుకన్యాయము, న్యా. గుంటనక్క చేష్టలరీతి.

గర్తము, సం. వి. అ. పుం. 1. = గుంట. క్రింత. గోయి-గర్త. పల్లము. (గొయ్యి, బొక్కనున్న): చూ, రంధ్రము. 1-ఇ; 2. పిఱుదులమీది గుంతలు: చూ, రంధ్రము. 1-ఒ; 3. త్రిగర్తదేశవిశేషము: చూ, దేశములు.

గర్తాటము, సం. వి. అ. పుం. 1. ఎలుక: చూ, మూషికము; 2. పందికొక్కు: చూ, మూషికము.

గర్తిక, సం. వి. అ. స్త్రీ. పట్టుపాలెవాని యిల్లు: చూ, సదనము. 1.

గర్దభకము, సం. వి. అ. పుం. తెల్లగలువ*: చూ, సహస్రపత్రము. 1-ఇ౨-(౩).

గర్దభగదము, సం. వి. అ. పుం. ఒకానొక రోగము: చూ, రోగము. 1.

గర్దభచందనన్యాయము, న్యా. గాడిదమీద నెంత గంధపుచెక్క వేసినను దాని వాసన తెలిసికొనలేనిరీతి.

గర్దభము, సం. వి. అ. వ. 1: చూ, గర్దభకము*; 2: చూ, వాయువిళంగము*; 3. డావరడంగి*: చూ, దేవతాళము; పుం. 4. గాడిద: చూ, రాసభము; 5. క్షుద్రరోగము (స్త్రీలింగమని కొందఱు): చూ, రోగము. 1.

గర్దభకాఖు, సం. వి. అ స్త్రీ. చిఱుతేరకప్ప*: చూ. బారంగి.

గర్దభకాఖము, సం. వి. అ. పుం. —పై.—

గర్దభకాఖి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. —పై.—

గర్దభాండజనక, సం. వి. అ. స్త్రీ: చూ, దేవతాళము*.

గర్దభాండము, సం. వి. అ. పుం. కిలజువ్వి. జువ్వి (అని కొందఱు)*: చూ, వృక్షము.

గర్దభాహ్వయము, సం. వి. అ. పుం. కుముదము*: చూ, గర్దభకము.

గర్దభి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. తెల్లవాకుడు*: చూ, వాకుడు.

గర్దభిక, సం. వి. అ. స్త్రీ. క్షుద్రరోగవిశేషము: చూ, రోగము 1.

గర్దనము, సం. విణ. 1. రూ-గృధ్నువు. ఇచ్చగలవాడు, ఇచ్చగలది (అనియు): చూ, వలపుకాడు: 2. పరద్రవ్యాక్తుడు: చూ, లుబ్ధుడు. (గర్దనము అని శ.ర.) గర్దనుడు (అని కొందఱు.)

గర్దము, సం. వి. అ. పుం: చూ, గర్దభాండము*.

గర్వాడు, దే. అ. క్రి. తిండిలిను. ఆం, భా. తృ. 97: చూ, మేపుమేయు.

గర్భకంకము, సం. వి. అ. పుం. కాయబొద్దు: చూ. నాభి గుడకము

గర్భకము, సం. వి. అ. న. వెండ్రుకల లోపల ముడుచుకొన్న పూవండ: చూ, భూషణము. 2-ఒ-(౪ం).

గర్భకరము, సం. వి. అ. పుం: చూ, పుత్త్రజీవి*.

గర్భకవిత్వము, వా. వి. (ఒక పద్యములో నొకటి రెండు మూఁచు పద్యముల గణాది నియమసమన్వితముగ నిముడ్చుట. (కవి రచనమే కవిత్వము. ఇది నాలుగువిధములు:— ఆశు-విత్వము, బంధకవిత్వము, గర్భకవిత్వము, చిత్రకవిత్వము అని) ఈ నాలుగువిధములలో గర్భకవిత్వ మొంటి): చూ, మాటలల్లుట.

గర్భఘాతిని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, భూకశింబి*.

గర్భదము, సం. వి. అ. పుం: చూ, గర్భకము*.

గర్భనుత్తు, సం. వి. త్. పుం. ఒకరకము అతివస*: చూ, విష.

గర్భపాతకము, సం. వి. అ. పుం. ఎఱ్ఱమునగ*: చూ, శిగ్రువు. 1.

గర్భపాతన, సం. వి. అ. స్త్రీ. గుమ్మడి*: చూ, సద్యతోభద్ర. 1-ఆ.

గర్భపాతనము, సం. వి. అ. పుం. రీడాకరంజము*: చూ, పూతికరజము.

గర్భపాతము, సం. వి. అ. పుం. కుంకుడు*: చూ, ఫేనిలము.

గర్భపాతని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, హలిని*.

గర్భపాతిని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. —పై.—

గర్భము, సం. వి. అ. పుం. 1. = కళపు: చూ, భూణము. 1: (చూ, కడుపు. కుక్షి): 2. = కురువు కడుపులోనిపిండము.

(గర్భసంస్కారములు మూఁడుఁ— ఆధానికము, పుంసవనము, సీమంతోన్నయనము) కడుపులోని పిల్ల: చూ, భ్రూణము. 1; 3. స్త్రీగర్భము: చూ, భ్రూణము. 1; 4. బిడ్డ. (నపుంసకమని కొందఱు): చూ, శిశువు. 1-ఁ; 5. పనస పండు తొక్క; 6. అన్నము: చూ, సాదము. (1); 7. అగ్ని: చూ, నిప్పు; అం. 8: చూ, వాటకసంధులు: (చూ, సంధి. 8.); విణ. 9. కొలిమితిత్తి, పవనసంకటము: చూ, భస్త్ర; 10. ఇంటిలోపలి యిల్లు, అవవరకము: చూ, సదనము. 1.

గర్భవతి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, చూలాలు.

గర్భశయ్య, సం. వి. అ. స్త్రీ. గర్భోత్పత్తిస్థానము: చూ, మావి. 2.

గర్భాగారము, సం. వి. అ. న. శయనగృహము, లోవిల్లు (అని కొందఱు): చూ, సదనము. 1.

గర్భాదము, అం. తానములు మూఁడు. అందు సర్వతానములు ఇరువదెనిమిది. అందు ని-గ-హీనతానములు ఏడు. అందు గర్భాదమొకటి: చూ, ని-గ-హీనతానములు: (చూ, సర్వతానములు.)

గర్భాధానపుఖండ, పా: చూ, ఖండ.

గర్భాధానము, అం: చూ, కర్మములు.

గర్భాశయము, సం. వి. అ. పుం. గర్భమును జుట్టుకొని యుండెడి సంచి: చూ, మావి. 2.

గర్భిష్టముఁడు, సం. వి. అ. పుం. ఎనిమిదవ నెలలోఁ బుట్టిన బాలుఁడు, దేవమానుఁడు: చూ, శిశువు. 1-ఉ.

గర్భిణి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1: చూ, గర్భవతి; 2: చూ, మనుపాల*.

గర్భిణ్యవేక్షణము, సం. వి. అ. న. గర్భిణీస్త్రీ చర్య: చూ, బాలతంత్రము.

గర్భోణి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. రూ-గర్భోని. అర్ధచంద్రాకారపు తలగడ: చూ, లోడు.

గర్భోని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. —పై.—

గర్భోపఘాతిని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. కట్టినతర్వాత నాఁటోతు పాఱఁగా నీచుకొన్న యావు: చూ, ధేనువు.

గర్మొత్తు, సం. పి. త్. న. 1. గుఱెలు, చామలు, సజ్జలు మొ*: చూ, సస్యము. (తృణధాన్యవిశేషమును, తృణమును అనఁబడును.); పుం. 2. ఇనుఁడు: చూ, సూర్యుఁడు; 3. కిరణము: చూ, హాయనము. 2; స్త్రీ 4. ఎండించిన వరుగు: చూ, వరుగు. 1; 5. బంగారు: చూ, లోహము. 1; 6. తీఁగె*: చూ, లత. 1. (రూ-గర్మొతీ)

గర్మొటిక, సం. వి. అ. స్త్రీ. వ్రీహిభేదము: చూ, ధాన్యము

గర్మోటిక, సం. వి. అ. స్త్రీ. జిరడీతృణము*: చూ, తృణము. 1.

గర్వటి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, గర్మొత్తు. 4.

గర్వము, సం. వి. అ. పుం. 1. = గరువము: చూ, హంకారము (ఐశ్వర్యము-రూపము- తారుణ్యము. కులము- విద్య-బలము. ఇష్టవస్తు లాభాదులచే నితరులను ఎఱుఁగక యుండునట్టిది. గర్వమను శృంగారరసైక దేశ వ్యభిచారిభావము): 2. కావరము: చూ, మదము. 1; అం. 3: చూ, సంచారిభావములు (ఓరోరి కొండలం జెంపునటులఁ జెండితెచ్చిన మాకు నీ వొకడ వెదురే.)

గర్వాటుఁడు, సం. వి. అ. పుం. ద్వారపాలకుఁడు: చూ, వేత్రధారుఁడు.

గర్వి, సం. విణ. (న్. ఈ. న్) = గరివి. గర్వముగలవాఁడు: చూ, బొగరుఁబోతు.

గర్వించు, సం. అ. క్రి. = గరివించు: చూ, హంకరించు.

గర్వితుఁడు, సం. విణ: చూ, గర్వి.

గర్వీ యాతి పరాభవం లో. గర్వముగల మనుజుఁ డెల్లెడల నవమానము నొందును.

గర్హ, సం. వి. అ. స్త్రీ. దూఱు: చూ, నింద. 1.

గర్హణము, సం. వి. అ. న: చూ, గర్హ.

గర్హించు, సం. స. క్రి. దూఱు: చూ, నించించు.

గర్హితము, సం. విణ. నిందింపఁబడినది: చూ, హీనము. 2.

గర్హ్యము, సం. విణ. నికృష్టము: చూ, హీనము. 1.

గర్హ్యవాది, సం. విణ. నిందింపఁదగు మాటలాడువాఁడు, కవ్వదుఁడు: చూ, వ్యాధుఁడు. 2. (గర్హ్యవాదికంటె కవ్వదుఁడు నిందింపఁదగు మాటలు కొంచెముఁ గానను. ఇదియే వారి దానికిఁగల భేదము.)

గర్హ్యుఁడు, సం. విణ. 1. అధముఁడు: చూ, హీనుఁడు; 2. దుష్టాచారాదులచే నిందితుఁడు. చూ, వ్యాధుఁడు. 2.

గఱగఱ, దే. వి. 1. భక్ష్యములు నమలుటయందగు ధ్వన్యనుకరణము. రూ-కఱఁఱ. చూ, హూహూ; 2. కాఠిన్యము: చూ, బెడిదము.

గఱగఱలాడు, దే. అ. క్రి. (గఱగఱలు + లాడు) గఱగఱయని ధ్వనించు: చూ, శబ్దించు.

గఱగొఱ, దే. వి. తక్కువ: చూ, వెలితి 2.

గఱి, వై. వి. 1. = గరుత్. బెక్క: చూ, బెక్క. 1; 2. = గరుత్. బాణముబెక్క: చూ, బెక్క. 1; వా. వి. 3. (ఆముదాయి, పెద్దపులినాలుక, నోటిమాఁతలవాని నాలుకలోనగువానియందలి) గఱుకు: చూ, గఱుకు. 2; 4. తాటికమ్మ (తొడిమె) కు ఇటునటుగల గఱుకు. "గఱికమ్మ-గఱిగమ్మ".

గఱిఁబె, దే. వి: చూ, రూ-గరిఁబె.

గఱిక, దే. వి. 1. దూర్వ*: చూ, తృణము. 1 (దీని రసము మూత్రమును జారిచేయును. మూత్రమువెంటపడు రక్తము తగ్గించును. పీనస, గ్రహణి, అతిసారము కట్టును. దీనివేరు చితుకకొట్టి పెరుఁగుతోనిచ్చిన నెగరోగము పోవును.). అం. 2: చూ, అర్ఘ్యము.

గఱికబెక్క, ద్వ. వి. పచ్చికతోడి మట్టిపెల్ల. పచ్చికపెల్ల (గఱిక మోదిబెక్క అనియు): చూ, భూమి. 1.

గఱికమ్మ, వా. వి. గఱుకుగల తాటికమ్మ (తొడిమె): రూ - గఱిగమ్మ: చూ, మదురుకమ్మ.

గఱికమ్మి, ద్వ. వి. గఱిబద్ద (సంధిని వర్ణలోప వర్ణవికారములు)

గఱికసూదులు, ద్వ. వి. బ. శాలిధాన్యము: చూ, ధాన్యము.

గటీగమ్మ. వా. వి. (గఱుకు + కమ్మ): చూ, రూ-గటీకమ్మ. "గవిఁమాట గటీగమ్మ సదును." "మధురు పోయుటకు గటీ గమ్మలు తీసికొనిరమ్మ."

గటీచిప్ప, ద్వ. వి. ముత్తెపుఁజిప్ప: చూ, సీపి.

గటీబద్ద, ద్వ వి. (గఱుకు + బద్ద) గఱుకుతోడి తాటాకుబద్ద: చూ, గటీకమ్మి.

గటీనె, వై. వి. = : చూ, రూ-గరినె.

గఱుపు, దే. వి. 1. కొడపలిలోనగువానికక్కు: రూ - కక్కు - కఱకు-కఱుపు; వా. వి. 2: చూ, గటీ. 3.

గఱుగు, దే. వి: చూ, గరియ*.

గఱువు, వై. విణ. 1. = గురు, పెద్ద: చూ, విపులము; 2 = గురు. గుర్వీ. గొప్పవాఁడు. ప్రభా. 3, ఆ. 5: చూ, హేమా హేములు.

గఱువు, వై. వి. = : చూ, రూ-గరువు. 3.

గట్టు, దే. వి. త్రేఁచుటయందగు ధ్వన్యనుకరణము : చూ, హూహూ.

గట్టె, దే. వి. చేఁపలఁబట్టెడు సాధనము (దీని ఆకారము టిట్టి వంటిదిగాని యిది మిక్కిలి పెద్దది.): చూ. వల. 1.

గలంతిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. గరిగెపిడత: చూ, పాత్రము. 6.

గలఁటియ, వై. వి. = గలంతికా. గిడిచెంబు: చూ, పాత్రము. 6. (రూ-గలఁతి-గలంత-గలంతియ-గళంతి-గళంతియ.)

గలకంబలము, సం. వి. అ. పుం. ఆఁబోతుగంగడోలు, ఆవు లకు మెడక్రింద వ్రేలాడునది: చూ, సాస్న (రూ-గళకంబ ళము.)

గలగండము, సం. వి. అ. పుం. గలగండమాల: చూ, వ్రణము. 1-గం: (రూ-గళగండము.)

గలగల, దే. వి. 1. కదలుట, చెట్లఆకులు రాలుట, ఫలాదులు రాలుటయందగు ధ్వన్యనుకరణము: చూ. హూహూ; 2. భూషణములు మ్రోగుటయందగు ధ్వన్యనుకరణము. కళా. 6, ఆ. 197: చూ, హూహూ,

గలజేర, దే. వి. రూ-గలిజేరు*: చూ, వర్షకేతువు. (రూ-గల జేరు-గలిజెర-గలిజెరు-గలిజేరు) (ఇది మూత్రము జారీ చేయును.)

గఁజేరు, దే. వి.—పై.—

గలకరించు, దే. అ. క్రి. (మేను) జిల్లుమను.

గలపడించు, దే. వి: చూ, విశ్వాసోజ్ఞుఁడు.

గలబు, దే. వి. కలఁత: చూ, సంతాపము.

గలబరించు, దే. అ. క్రి. కలఁగు: చూ, సంక్షోభించు.

గలబా, గల్బా. వా. వి. కలఁత: చూ, సంతాపము.

గలమేఖల, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. సూతాలి. గళసూత్రము: చూ. భూషణము. 2-ఉ. (రూ-గళమేఖల.)

గలవ్రతము, సం. వి. అ. పుం నెమిలి: చూ, మయూరము (రూ-గళవ్రతము.)

గలశుండి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, గొంతుముడి. (రూ-గళ శుండి.)

గలశుండిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. కొండనాలుక: చూ, రసన. (రూ-గళశుండిక.)

గలస్తని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ఛాగి: చూ, మేషము. 1. (రూ-గళస్తని).

గలానిలము, సం. వి: అ. పుం. ఒకరకముచేఁవ: చూ, మత్స్యము. 1. (రూ-ళానిలము).

గలామ, వై. వి. = ఖిల్ల. కళ్లెము: చూ, ఖలము. 4.

గలిజర, దే. వి: చూ, రూ-గలజర *.

గలిజెరు, దే. వి. —పై.—

గలిజేరు, దే. వి. —పై.—

గలిబిలి, దే. వి. 1. నఁదడి: చూ, స్వరము. 2; 2. అలికిడి: చూ, స్వరము. 2. ళఉ-(౩౯).

గలీబు, వా. వి: చూ, రూ-గనీబు.

గలేగండము, సం. వి. అ. పుం. ఒకరకము పక్షి: చూ, పక్షి. (రూ- గళేగండము.)

గలేస్తని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, రూ-గలస్తని.(రూ-గళేస్తని).

గల్య. సం. వి. ఆ స్త్రీ 1. = రూ గళ్య. కుతికలగుంపు. చూ, మెడ; 2. పోట కుమిల సమూహము: చూ, సూత్రము. 1-ట.

గల్యము, సం. వి. అ. న. ఉమ్మి: చూ, రసనామలము.

గల్ల, దే. వి. 1. బొత్తిగా గింజపట్టని ధాన్యము. పొల్ల, పొల్లు: చూ, ధాన్యము; 2. మాదిగవాఁడు తోలు నానవేసెడి చట్టి: చూ, భాండము. 3-౧౪.

గల్లంతు, వా. వి. అల్లరి.

గల్లచాతురి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ ఒకరకము తలగడ: చూ, లోడు.

గల్లము, సఁ. వి. అ. పుం. చెక్కిలి: చూ, లెంప. 2.

గల్లు, దే. వి. భూషణములు మ్రోయుట యందగు ధ్వన్యను కరణము. కళా. 3, ఆ. 25. (అమ్రేడితమునందు గిల్లుగిల్లు-గలుగల్లు.): చూ, హూహూ.

గల్వర్కము, సం. వి. అ. పుం. 1. చషకము: చూ, పాత్రము. 6; 2. మద్యపానపాత్రము: చూ, పాత్రము. 6; 3. ఇంద్ర నీలమణి: చూ, రత్నములు. 1-ఉ.

గవఁక, దే. వి దుర్గమ పురద్వారము: చూ, పెద్దవాకిలి (రూ-గవను- గవని-గవిని-గవఁకు- గపుకు.

గవఁకు, దే. వి. —పై. —

గవడగొయ్యి. వా. వి. 1. చిక్కులోఁబడిన వ్యవహారము; 2. బయటికి రావీలులేని గొయ్యి.

గవతము, దే. వి. రూ-గవదము. కసవు: చూ, తృణము. 1.

గవద, వా. వి. రూ-గవుద. చెక్కిలి "గవద బిళ్లలు": చూ, లెంప. 2.

గవదము, దే. వి: చూ, రూ-గవతము.

గవని, దే. వి. —పై.—

గవను, దే. వి. —పై.—

గవయము, సం. వి. అ. పుం. 1. అడవి ఆవు: చూ, ధేనువు; 2. = గోవ. గురుపోతు, మృగవిశేషము: చూ, శంభము. 1.

గవరన, వై. వి. = గౌర. ఎఱుపు: చూ, వర్ణము. 6-ళ.

గవరనరు. వా. వి. రాష్ట్రపాలకుఁడు, గవర్నరు.

గవరమ్మ, వై. వి. = గౌరి. (రూ-గయిరమ్మ-గైరమ్మ): "గవ రమ్మ సంబరము": చూ, పార్వతి. 1. (వాడుక.)

గవరాజము, పం. వి. అ. పుం. ఎద్దు: చూ, వృషభము.
గవలము, నం. వి. అ. న. 1. ఎమపకొమ్ము: చూ, శృంగము. 1; పుం. 2. నల్ల ఎనుఁబోతు: చూ, మహిషము.
గవాక్షము, సం. వి. అ. పుం, వ. కిటికి: చూ, వాతాయనము.
గవాక్షి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. పిన్నపాఁవర*(ఎద్దుకండ్లవంటి పువ్వులు గలది): చూ, పాఁవర; 2. గోపాలకర్కటి: చూ, బుడమ*; 3. మల్లికాలత*: చూ, హానంతి. 2; 4. దించెన*: చూ, విష్ణుక్రాంత; న. పుం. 5. పెద్దచేఁకు*: చూ, శాకోటము.
గవాక్షుఁడు, సం. వి. అ. పుం. గవాక్షుఁడను కోఁతి: చూ, వానరము. 1-౧౩.
గవాచి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. గవాచియను చేఁప: చూ, మత్స్యము. 1.
గవాదనము, సం. వి. అ. న. ఘాసము*: చూ, తృణము. 1.
గవాదవి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1: చూ, పెద్ద పాఁవర*: 2. పసులు మేయుకంచె, కొఅను: చూ, భూమి. 1; 3. దించెన*: చూ, విష్ణుక్రాంత.
గవాదివి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, రూ-గవాదని. 3.
గవాపయము, అం. తానములు 3. అందు కూటతానములు 28. అందు రహీనతానములు 7, రిహీనతానములు 7, గహీనతానములు 7, మహీనతానములు 7. వీనిలోని రహీనతానములు ఏదింటిలో గవామయమొకటి: చూ, రహీనతానము లు. (ఈవిఁరణము కూటతానములను పదముకడఁజేర్చి చదువుకొనవలెను): చూ, కూటతానములు: చూ, తానములు.
గవాలూకము, సం. వి. అ. పుం: చూ, గవయము.
గవాషిక, సం. వి. అ. స్త్రీ: చూ, ఆక్క-.
గవి, సం. వి. అ. స్త్రీ. 1. ఆవు: చూ, ధేనువు; 2. పాలపిటకు చెంబు: చూ, పాత్రము. 6; వై. వి. (1) = గహ్వర. గుహ. స్వా. 4. అ. 46: చూ, పఁడకు; (2) పెల్లము: చూ, రంధ్రము. 1-౧.
గవిని, దే. వి: చూ, గవక.
గవిలెము, దే. వి. గందములో రాచి కలివెడు విత్తు.
గవిసె, వై. వి. = కోళ. గాదె: చూ, పఁటసాల (దేశ్యమని శబ్దరత్నాకరము.)
గవిసెన, వై. వి. = కోళ. రూ-గవుసెన-గొసెన: చూ, నిచోళము (దేశ్యమని శబ్దరత్నాకరము.)
గవీనము, సం. విణ. ఆశితము, అంతకుముందే ఆవులు మేసినది (పొలము), మునుపు ఆవులుండినది (పొలము) (అని కొందఱు): చూ, భూమి. 1-౧౧. (౧-౧౩).
గవుండ్లవాఁడు, వై. వి. = గోండ. రూ-గొండ్లవాఁడు. సారాయి నమ్మువాఁడు, కల్లు గీయువాఁడు (అని కొందఱు): చూ, సురాజీవి.
గవుఁడు, వై. వి. 1. = గోండ: —వై.— (రూ-గొఁడు): 2. కాఁపువారి పట్టపుపేరు: రూ-గొఁడు.
గవుకు, దే. వి: చూ, గవక.
గవుడసరము, దే. వి. ఆఁడువారినగ: చూ, భూషణము. 2-ల-(౪).
గవుద, వై. వి. = గండ. రూ-గొద. చెక్కిలి: చూ, లెంప. 2. (దేశ్యమని శబ్దరత్నాకరము.)
గవుర, దే. వి. రూ-గొర. బెహారి: చూ, వర్తకుఁడు.
గవురమ్మ, వై. వి = : చూ, గవరమ్మ.
గవురు, దే. వి.రూ-గొరు. 1. కపటము. అ. పదా. చర, 10: చూ, వ్యాజము. 1; 2. ఏనుఁగు: చూ, హస్తి; 3. కాహళిక: చూ, వీణ. 1-౩౬; 4. గవుళి చూ, బల్లి; వై. వి. 5. = గొరి: చూ, పార్వతి. 1. (రూ-గొరు).
గవులు, దే. వి. రూ-గొలు. 1. దుర్గంధము: చూ, వాసన. 1-౪; 2. గంధము: చూ, వాసన.
గవుళి, దే. వి. రూ-గొళి-గొరు. శకునములు చెప్పెడు బల్లి: చూ, బల్లి.
గవుసెన, వై. వి. = కోళ. రూ-గొసెన-గవిసెన. పీడ మొదలగువాని యొఱ: చూ, నిచోళము.
గవేధువు, సం. వి. ఉ. స్త్రీ. అడవిగోధుమలు, వట్టివడ్లు. రూ-గవేధువు: చూ, ధాన్యము.
గవేధుక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ —వై.—."గవేధుర్నాగవేధుకః" రత్నకోశము.
గవేధువు, సం. వి. ఉ. పుం, స్త్రీ. —వై.—
గవేరుకము, సం. వి. అ. న. —వై.—
గవేశక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ఒకరకముచెట్టు: చూ, వృక్షము.
గవేషణ, సం. వి. ఆ స్త్రీ. 1. అమంత్రణార్థము వెదకుట (శ్రాద్ధబ్రాహ్మణులను వెదకుట): చూ, పర్యేషణ; 2. వెదకుట: చూ, వెదకుడు.
గవేషించు, సం. స. క్రి. ఆరయు: చూ, వెదకు.
గవేషితము, సం. విణ. వెదకఁబడినది: చూ, మృగితము.
గవ్య, సం. వి. అ. స్త్రీ. 1. ఆవులమంద: చూ, ధేనువు; 2. వింటినారి: చూ, స్థావరము. 1; 3. రెండుకోసులు: చూ పరువు. 2.
గవ్యము, సం. వి. అ. న. 1. వింటినారి: చూ, స్థావరము. 1; 2: చూ, రాగద్రవ్యము; విణ. 3. ఆవుపాలలోనగువి; 4. ఆవునకు హితమైనది: (చూ, గవ్యములు.)
గవ్యములు, అం. = పంచగవ్యములు:— గోమూత్రము, గోమయము. గోఘృతము, గోదధి, గోక్షీరము, (5) (ఇవి పవిత్రమైనవి. పాపములను పోఁగొట్టునవి)
గవ్యాదని, సం. వి. ఈ స్త్రీ: చూ, పెద్దపాఁవర*.
గవ్యూతము, సం. వి. అ. న. రెండుకోసుల దూరము: చూ, పరువు. 2.
గవ్యూతి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. —వై.— (ఈకారాంతమనియు, పుం-స్త్రీ. లింగమనియు కొందఱు.)
గవ్వ, కే. వి. ఒకరకము శంఖము: (చూ, వరాటము): చూ, వంపు. 1.
గవ్వచౌకము, ద్వ. వి: చూ, వెలిగారము.
గవ్వము, దే. వి. క్షుద్రజలచరము: చూ, మత్స్యము. 1.
గవ్వసరులు, దే. వి. ఒకరకము వడ్లు: చూ, ధాన్యము.

గవ్వసాంబ్రాణి, వా. వి. గవ్వపలుకు సాంబ్రాణి, ఒకరకము అంగడివస్తువు: చూ, సాంబ్రాణి. 1: (చూ, రాజార్హము. 1—౩౪.)

గశికము, సం. వి. ఆ. పుం. 1. నూనెమడ్డి, తైలశేషము: చూ, మడ్డి. 2; 2. మేకు: చూ, గసి. 2.

గస, దే. వి. కాసము: చూ, దగ్గు.

గసకము, సం. వి. అ. పుం. = గసగస. వల్లమండవిత్తు: చూ, సూక్ష్మతండులము.

గసగస, వై. వి. = ఖస్థసము. గసకము. —వై.—

గసగసాలు, వై. వి. బ. = —వై.—(గ్రహణికట్టును. వీర్య పుష్టి జేయును.)

గసి, వై. వి. 1: చూ, గశికము. 1; 2. మేకు. హరిశ్చ. 2, ఆ. 6. చూ, శూలము.

గసిక, దే. వి. 1. అమ్మ: చూ, బాణము. 1; 2. మేకు: చూ, శూలము; 3. సలాక: చూ, శలాక; 4. త్రప్పుట కనువుగా కొనచెక్కిన కొయ్య: చూ, కత్తవ. 2.

గసిబిసి, దే. విణ: చూ, రూ-గజిబిజి.

గసిరా, దే. వి. ప్రవాళము. ఆం. పవా-4-5: చూ. రత్నములు. 1-3-(౪).

గస్తాలు, దే. వి. బ. మల్లబంధవిశేషము: చూ, మల్లశాస్త్రము

గస్తి, వా. వి: చూ, గస్తు

గస్తీలు, దే. వి. బ. (గస్తు + యాలు) కావలివాడు. "గస్తీల రిజిస్టరు": చూ, రక్షకుఁడు.

గస్తు. దే. వి. (రాత్రులందు ఊరుతిరిగికాచు) కావలి: చూ, రక్షణము.

గహన, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. పూర్వమీమాంసాశాస్త్రము. మీమాంసలు రెండింటిలో నొకటి: చూ, మీమాంసలు.

గహనము, సం. వి. అ. న. 1. అడవి: చూ, విపినము; 2. గుహ: చూ, రంధ్రము. 1; 3. వగ: చూ, శోకము; విణ. 4. ఎఱుఁగరానిది; 5. చొరరానిది: చూ, దుర్గమము.

గహరము, సం. వి. అ. న. పొయికిఁబెట్టెడి కట్టె. విడక (అని కొందఱు): చూ, పిడక.

గహీనతానములు, అం. రాగాధ్యాయమునందలివి. — సర్వస్వ దక్షిణము, దీక్ష, సోమము, సమిత్తు, స్వాహాకారము, తనూనపాత్తు, గోదాహము. (7): (చూ, ఉపవిద్యలు: చూ, గవామయము): చూ, తానములు

గహ్వరము, సం. వి. అ. న. 1. అడవి: చూ, విపినము; 2 = గవి. కొండగుహ: చూ, రంధ్రము. 1-ం; 3. వగ: చూ, శోకము; 4. కపటము: చూ, వ్యాజము. 1; పుం. 5. పొదరిల్లు (నపుంసకమని కొందఱు): చూ, సదనము. 1; విణ. 6. రంధ్రముతోఁగూడినది: బొరియ: చూ, రంధ్రము. 1—౨.

గహ్వరి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. నేల: చూ, భూమి. 1.

గళంతిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. = కిలంత - గళంతిక: చూ. రూ-గలంతిక.

గళకంబళము, సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-గలకంబలము.

గళకత్తెర, అం: చూ, విన్నాణములు.

గళగండము, సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-గలగండము.

గళగర్తము, సం. వి ఆ. పుం. కుత్తుక మొదటఁగల గుంట, అంగిటిగుంట: చూ, వావిక.

గళగళ, దే. వి. చెప్పుట, త్రాగుట లోనగు వానియందగు ధ్వన్యనుకరణము: చూ, హూహూ.

గళనము, సం. వి. అ. న: చూ, జాఱుడు.

గళము, సం. వి. అ. పుం. 1. కుత్తుక: చూ, మెడ; 2: చూ, సజ్జరసము.

గళమేఖల, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, రూ-గలమేఖల.

గళవ్రతము, సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-గలవ్రతము.

గళశుండి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, రూ-గలశుండి.

గళశుండిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, రూ-గలశుండిక.

గళస్తని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, రూ-గలస్తని.

గళస్వనము, అం. కళలు ఎనిమిదివిధములు. ఆ యెనిమిదింటిలో గళస్వనము అయిదవది: చూ, కళలు. 3.

గళాంకురము, సం. వి. అ. పుం. కొండనాలుక: చూ, గలశుండిక.

గళానిలము, సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-గలానిలము.

గళితము, సం. వి. అ. న. వెన్నకాఁచినమడ్డి: చూ, స్నేహము. 1-ం౪

గళితమగు, మి. అ. క్రి. ఊడి: చూ, రాలు.

గళితము, సం. విణ. 1. జాఱినది: చూ, స్రస్తము; 2. తినఁబడినది; చూ, భుక్తము. 1.

గళేస్తని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, రూ-గలస్తని.

గళోద్భవము, సం. వి. అ. న. గుఱ్ఱము మెడమీఁది సుడి: చూ, రోచమానము: (చూ, సుడి. 1.)

గళ్ళ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, రూ-గల్య.

గళ్ళ, దే. వి. రూ-కళ్ళ: చూ, శ్లేష్మము.

గళ్ళచీర, వా. వి. నాగులచీర: చూ, వస్త్రము. 1-ం.

గళ్ళా, వా. వి. గరగడ.

గళ్ళీ. వా. వి. ఇఱుకువీధి: చూ, సందు. 5: (చూ, మార్గము. 1.) గల్లీ (అనియు).

గళ్లగళ్లు, వా. వి. కింకిణ్యాది ధ్వన్యనుకరణము: చూ, హూహూ.

గళ్లవేయు, వా. స. క్రి: చూ, గడికాళ్ళు వేయు

గళ్లెము, దే. వి. పాలమీఁగడవంటి లేఁతకొబ్బెర: చూ, గుఁజు.2.

గా

గాంగటకము, సం. వి. అ. పుం. గాంగటకమను చేప: చూ, మత్స్యము. 1.

గాంగటము, సం. వి. అ. పుం. —వై.—

గాంగజేయము, సం. వి. అ. పుం. —వై—

గాంగము, సం. విణ. గంగయందుఁ బుట్టినది.

గాంగవరితము, సం. వి. అ. న. సూర్యునిశంఖము: చూ, శంకు. 1.

గాంగాయని, సం. వి. ఇ. పుం. 1. భీష్ముఁడు: చూ, శాంతనవుఁడు; 2. కుమారస్వామి: చూ, స్కందుఁడు.

గాంగుఁడు. సం. వి. అ. పుం. —వై.—

గాంగేయము, సం. వి. అ. న. 1. బంగారు: చూ, లోహము. 1; పుం. 2. ఇల్లీశమనుచేఁప: చూ, మత్స్యము 1; 3. వెన్నెముక: చూ, శల్యము 1; 4. తామర, తృణవిశేషము (అని కొందఱు): (చూ, తృణము. 1.), (గఁగయందుఁబుట్టినది)*: చూ, సహస్రపత్రము. 1.

గాంగేయుఁడు, సం. వి. అ. పుం: చూ. గాంగాయని.

గాంగేరి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, పులిచింత*.

గాంగేరుకము, సం. వి. అ. షం: చూ, బలుసు*.

గాంగేరుకి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1: చూ, ఓఱ*; 2. జిబిలిక*: చూ, హ్రస్వగవేధుక. (రెండర్థము లొక్కటియే యని కొందఱు.)

గాంగేష్టి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. మౌక్తికము: చూ, ముత్తెము: (చూ, రత్నములు. 1-ం;); 2. కటశర్కరాలత*: చూ, ముత్తెపుతీఁగ.

గాంజికాయము, సం. వి. అ. షం. మీలవల్లంకి: చూ, వర్తిక.

గాంజి, దే. వి = కలంజి. గాంధారి*: చూ, జిడగాఁజి.

గాండివము, సం. వి. అ. పుం, న. రూ-గాండీవము. 1. అర్జునుని విల్లు (మనుపుగాఁ జేయఁబడని గణుపులు గలది): చూ, బాణము. 1-ళ; 2. విల్లు: చూ, బాణము. 1-౩౭.

గాండీవము, సం. వి. అ. పుం, న. —పై.—

గాండీవి, సం వి న్. పుం. 1. అర్జునుఁడు: చూ, విజయుఁడు.1; 2. అర్జునము*: చూ, సాలము. 3-ం.

గాండ్రించు, దే. అ. క్రి. (ముఖము) ఉబ్బు. "ముఖము గాండ్రింపుగా నున్నది".

గాఁడ్రు, దే. వి: చూ, రూ-కాండ్రు. "పులి గాండ్రుమనెను."

గాండ్ల, దే. వి. నూనె అమ్మి జీవించెడుజాతి. "గాండ్లవాఁడు - గాండ్లది"

గాండ్లవాఁడు, దే. వి. రూ-గాళ్ళవాఁడు: చూ, తెలుగులవాఁడు.

గాంతుఁడు, సం. విణ. 1. తెరువరి: చూ, పాంథుఁడు; 2. పాటకాఁడు: చూ, సీకారి.

గాంత్రి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ రూ-గంత్రి: చూ, శకటము. 1.

గాందిని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. గంగానది: చూ, నది.

గాందినీసుతుఁడు, సం. వి. అ. పుం. భీష్ముఁడు: చూ, శాంతనవుఁడు.

గాంధర్వము, సం. వి. అ. న. 1. రూ-గంధర్వము. పాట: చూ, స్వరము. 2-ం౭; 2. గంధర్వగానము: చూ, స్వరము. 2-౩౩: (చూ, ఉపవిద్యలు): 3. గుఱ్ఱము: చూ, హయము; 4. కన్యావరులు పరస్పరేచ్ఛచేతఁ జేసికొను వివాహము: చూ, వివాహము: 5. దినముయొక్క ఏడవభాగము: చూ, దినభాగములు: (చూ, వాసరము. 1-౭.)

గాంధర్వవేదము, అం. రూ-గంధర్వవేదము. 1: చూ, విద్యలు: (ఇందుకు సంబంధించినవి.—నృత్తగీతవాద్యము, అవాంతరములు, భావాధ్యాయము, రాగాధ్యాయము, తాళాధ్యాయము, నాటకపరీక్ష మొ.,: 2: చూ, ఉపవేదములు.

గాంధర్వాస్త్రము, అం: చూ, అస్త్రములు.

గాంధర్వి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. సామవేదము: చూ, వేదము.

గాంధర్వులు, అం: చూ, రూ-గంధర్వులు.

గాంధారగతిని, అం: చూ, భాషాంగములు: (చూ, భాష. 1.)

గాంధారగ్రామ గతమూర్ఛనలు, అం. నంద, విశాల, సుముఖి, చిత్ర, చిత్రవతి, సుఖ. ఆలాప (7). (తానముల వివరము నందు షడ్జ మధ్యమ గ్రామములలోఁ జెప్పఁబడిన మూర్ఛనా సప్తకద్వయములో ప్రత్యేక మవాంతరభేదములు నాలుగు కలవు. వాటిచేత నొక్కొక్క సప్తక మిరువదెనిమిది భేదము లుగానైనది: (చూ, అవాంతరభేదములు, అచ్చుల అనుబంధములో,: చూ, తానములు.

గాంధారగ్రామము, అం. గ్రామములు మూఁడింటిలో నొకటి: చూ, గ్రామములు.

గాంధారదేశస్త్రీ, అం. దేశస్త్రీలలో నొకతె: చూ, స్త్రీ. 1-౩: (చూ, దేశస్త్రీలు.)

గాంధారపంచమి, అం. 1. గాంధర్వ వేదమునందలి రాగాధ్యాయములోని అంశములు 63, అందుగలజాతులు 11లో నిది యొకటి. చూ, అంశములు; 2. టక్క-జిభాషలు ఇరువది యొకటి-టిలో నొకటి: చూ, టక్క-జిభాషలు:(చూ, భాష. 1.): చూ, స్వరము. 2-ం౧.

గాంధారపంచమిభాష, అం. గాంధారి యను భాష: చూ, గాంధారి. 5.

గాంధారము. సం. వి. అ. పుం. 1. గాంధారమను స్వరము, రజధ్వని (అని కొందఱు): చూ, స్వరము. 2-౩-(౩); 2. సిందూరము: చూ, వహ్నిశిఖము, 1; 3. బాలెంతబోలు: చూ, బోళము; అం. 4: చూ, దేశము; 5. సంగీతస్వరములు ఏడింటిలో నొకటి. (గాంధారము-గ): చూ, స్వరము. 2: చూ, సంగీతస్వరములు: (చూ, సప్తస్వరములు.)

గాంధారరాజము, సం. వి. అ. పుం. నల్లపిచ్చుక: చూ, పిచ్చుక.

గాంధారవీధిక, అం: చూ, భిన్నషడ్జకజిభాషలు: (చూ,భాష. 1.)

గాంధారి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. = గంజాయి*: చూ, జిడగాఁజి (గాంధారిదుంప); 2. ధృతరాష్ట్రనిభార్య: చూ, భార్య. (దుర్యోధనాదుల తల్లి); అం. 3: చూ, సౌవీరజిభాషలు: (చూ. భాష. 1.); 4. గాంధర్వవేదములోని రాగాధ్యాయము నందలి అంశములు 63. అందుగల క్షుద్రజాతులు 7 లో నిదియొకటి: చూ, అంశములు: 5: చూ, గాంధారపంచమిజ భాష: 6. భిన్నషడ్జకజిభాషలు 17 లో నొకటి: చూ, భిన్నషడ్జకజ భాషలు: (చూ, భాష. 1.)

గాంధారేయుఁడు, సం. వి. అ. పుం. దుర్యోధనుఁడు: చూ, సుయోధనుఁడు: (చూ, రాజు. 1-౪ం.)

గాంధారోదీచ్యత, అం. గాంధర్వవేదమునందలి రాగాధ్యాయములోని అంశములు 63, అందుగల జాతులు 11 లో నిదియొ టి: చూ, అంశములు: (చూ, స్వరము. ౭-ం౧.)

గాంధికుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. లేఖకుఁడు: చూ, పంజీకరుఁడు; 2. సుగంధవస్తువులను విక్రయించువాఁడు: చూ, విక్రయికుఁడు.

గాంభీరి, అం. చూ. భాషాంగములు: (చూ, భాష. 1.)

గాంభీర్యము, సం. వి అ. న. 1. గంభీరభావము; 2. భూనేత్రాది ఏకారములచేత కంచెము తెలియఁదగిన మనోవికార విశేషము: చూ, హావము: అం. 3: చూ, గుణములు; 4. దీని పోలిక:- సముద్రము.

గాఁబర, దే. వి. = గాంధారి*: చూ, జడగాఁజి.

గాఁడి, వై. వి. 1. తొలిచికాని, క్రవ్వికాని ఏడుపుగా నేర్పఱిచిన పల్లము. "గాఁడిపలక" మొ: చూ, రంధ్రము. 1-ంx; 2. పసులు వీరుక్రాగుటకు గాఁడియేర్పడ జాతితోఁ గట్టిన తొట్టి: చూ, విపావము; శి. పసులఁగట్టుచోట గసపువేయుటకుఁ బలకలు లోనగువానితో గాఁడిగానేర్పఱిచిన స్థానము: చూ, తొట్టి. 3; వా. 4. పగులు, బీటిక: చూ, స్ఫోటము; 5. (గుండిగలతో వండుట కనువుగా క్రవ్విన) నిడుపాటిప్రొయ్యి: చూ, హసంతి. 1-ఎ.

గాఁడిగడుగు, దే. స. క్రి. (గాఁడి + కడుగు) సంచయనము చేయు.

గాఁడిప్రొయ్యి, దే. వి: చూ. గాఁడి. 5: (చూ, హసంతి. ళ-(ఎ)

గాఁడు, దే. పి. 1. కామమదము: చూ, మదము. 1; 2. గుదము: చూ, ముడ్డి; వా. 3. సీచశ్వాంబున మనుజుని పేరు తుదను చేర్చెదరు. (వ్యాకరణంబున. — సూ. 16. నీచత్వంబునఁ బుంలింగంబున, నేకవచనంబునఁ గొన్ని సంజ్ఞాచకంబులకు 'గాఁడు' చేరుచోఁ బ్రాతిపదిక మికారాంతమగు. ఉదా:— రామ. నీచార్థంబునఁ బుంలింగఁబున నేకవచనంబున 'రామిగాఁడు'. ఇట్లు సుబ్బిగాఁడు, పాపిగాఁడు మొ. కాఁడు అనునది యిట్లయ్యెనని యెఱుంగునది;) దే. స. క్రి. 4. నాఱులోనగువాని గ్రుచ్చు: చూ, నాఱునాటు.

గాగర, దే. వి. రూ-గాగరా. (స్త్రీలుకట్టుకొను) పావడ: చూ, వస్త్రము. 1-ళ-(ం).

గాగరా, —వై.—

గాజె, వై. వి. = గంజి. రూ-గాడె: చూ, పంటసాల.

గాజంగి, వా. వి: చూ, గులాబి*.

గాజాపరుజు, ద్వ. వి. ఖడ్గముష్టిసంగ్రాహ్యాతలము, అం, థా. ద్వి. ష. 215: చూ, రూ-పరుజు.

గాజు, వై. వి = కాచ. 1. ఒకరకము మన్ను: చూ, భూమి. 1; 2. గాజుప్పు: చూ, లవణము. 1; బ. 3. గాజుమట్టలో జేసిన వలయము, హస్తభూషావిశేషము: చూ, భూషణము 2.

గాజుకప్పెరలు, ద్వ. వి. బ. ఒకరకము వడ్లు: చూ, ధాన్యము.

గాజుకాయ, వా. వి. గాజుబుడ్డి: చూ, సీసా.

గాజుగిన్నె, వా. వి. కాచపాత్రము: చూ, పాత్రము. 6.

గాజుపూస, దే. వి. = కాచము: చూ, పూస.

గాజుప్పు, ద్వ. వి. (గాజు + ఉప్పు) కాచలవణము: చూ, లవణము. 1.

గాజులమన్ను, ద్వ. వి. కాచమృత్తిక: చూ, భూమి. 1.

గాజులగాఁడు, దే. వి. ఒకరకము కోడి: చూ, పుంజు.

గాజులబేము భోజనమునకు సరి, లో. లాభనష్టములు సమముగ నున్నచో నీసామెత వాడెదరు.

గాజులవాండ్రు, ద్వ. వి. బ. గాజులమ్మెడు బలిజెలు: చూ, బలిజె.

గాజువాఱు, ద్వ. అ. క్రి. (గాజు + పాఱు) కాంతి హీనమగు హరిళ్చ. 5, ఆ. 39: చూ, వెల్వెలఁబాఱు.

గాటము, వై. విణ. అధికము. కళా. 1, ఆ. 124: చూ, హెచ్చు. 1; 2. అతిశయము. ఆం. ధా. వ్ర. 66: చూ, హెచ్చు. 2; 3. = గాఢ. కాఠిన్యము: చూ, బెడిదము; 4. = గాఢ. దట్టము; చూ, సాంద్రము. 2.

గాట్టు, వై. వి. = కట్టు. కారము. "పొగాకు గాట్టుగా నున్నది": చూ, కారము. (1).

గాఢతమము, సం. వి అ. పుం. మబ్బు: చూ, మేఘము 1.

గాడి, దే. వి రూ-గాడీ. కొలాబండి: చూ, శకటము. 1.

గాడిద, వై. వి. 1. = గర్దభ. రూ-గాడిదె-గాద్ద: చూ, రాసభము: వా. వి. 2. తప్పుచేసినవానిని తిట్టెడు తిట్టు: రూ-గాడిద.

గాడిదకాళ్ళవాఁడు, ద్వ. వి. ముట్టుమోకాళ్ళవాఁడు: చూ, సంజ్ఞప్ప.

గాడిదగుఱపర, ద్వ. వి. వృషగంధిక*: చూ, శ్వసనము. 2. (గర్భస్రావము కలిగించును).

గాడిదగత్తము, వా. వి. గాడిదబద్ది: చూ, గుఱ్ఱపు యెరువు.

గాడిదగ్రుడ్డు, వా. వి. 1. నిస్సారమును సూచించు మాటయందును, తిరస్కారమునందును, అతిశయోక్తియందును అహంధావమునందును, వక్రగతినిఁబోవువారియెఱలను మొఱలగువాయందుపయోగింపఁబడు ఱోతపదము: 2. గాడిదకన్నుగ్రుడ్డు.

గాడిదపులి, ద్వ. వి. కొరగానిగంపు: చూ, దుర్మార్గుఁడు.

గాడిదె, = : చూ, రూ-గాడిద.

గాడీ, దే. వి: చూ, రూ-గాడి.

గాడుపు, దే. వి. రూ-గాడ్పు: చూ, వాయువు.

గాడుపుకొడుకు, దే. వి. 1. హనుమంతుఁడు: చూ, వానరము. 1-ఎ; 2. గాలిచూలి: చూ, భీముఁడు.

గాడుపుమేపరి, దే. వి. పవనాశనము: చూ, సర్పము.

గాడుపుసంగడీఁడు, దే. వి. వాయుసఖుఁడు: చూ, వహ్ని.

గాడ్పు, దే. వి: చూ, రూ-గాడుపు.

గాడ్పుటరదపుదొర, దే. వి: చూ, మన్మథుఁడు. సాంబ. దేవ. 8.

గాఢము, సం. క్రి. విణ. అ. న. = గాటము. 1. అతిశయము: చూ, హెచ్చు. 2; విణ. 2. అధికము: చూ, హేరాళము. 5.

గాఢముష్టి, సం. వి. ఇ. పుం. 1. ఖడ్గము: చూ, ఋష్టి. 2; 2. గంద్రగొడ్డలి: చూ, ముద్గరము; 3. వినిగొట్టు: చూ, లోష్ఠ.

గాఢాగ్ని, సం వి. ఇ. పుం: చూ, వహ్ని. 1-ఎ.

గాఢాపటి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. (స్త్రీపురుషులు వినోదమునిమిత్తమై యాడెడు చతురంగము మొదలగునవి) ఆట: చూ, విహారము. 1.

గాణ, వై. వి. 1. = గాయన. రూ-గాణుఁడు. పాఁకాఁడు. కళా. 2, ఆ. 79: చూ, సీకారి; 2. = గాయని. రూ-గాణి. గాణీ. స్వా. 5, ఆ. 71: చూ, పాటకత్తె: చూ, స్త్రీ. 1-ళళ.

గాణాపత్యము, అం. (గాణపతము.): చూ, మతములు

గాణి, వై. వి. = గాయఁ: చూ, గాణ. 2.

గాణిక్యము, సం. వి. అ. న. బోగముచానలగుంపు: చూ, వేశ్య;

గాణీ, వై. వి. = : చూ, రూ-గాణ. 2; వసు. 2, ఆ. 11.

గాణుఁడు, వై. వి. = గాయన: చూ, సీకారి.

గాణేయము, సం. విణ. గణనీయము.

గాత, సం. వి. ఋ. పుం. 1. పాటపాడువాఁడు: చూ, సీకారి; వై. వి. (1) = ఘాతము. దెబ్బ: చూ, మొత్తు. 1.

గాతము, వై. వి. = ఖాత. వల్లము; గుహ (అని కొందఱు): చూ, రంధ్రము. 1.

గాతవము, సం. వి. అ. న. గంధర్వగానము: చూ, స్వరము. 2.

గాతి, వై. వి. తిండి: చూ, సావాటు. (వా).

గాతికలఁగు, దే. అ. క్రి: చూ, వేఱుపఱు.

గాతువు, సం. వి. ఉ. పుం. 1. మగకోయిల: చూ, పికము; 2. తుమ్మెద: చూ, భ్రమరము; 3. ఓట్టమైన పాటకాఁడు. (విణ. పాటకాఁడు): చూ, సీకారి; 4. చయనము చేసినవాఁడు: అగ్నిచిత్తు-అగ్నిచిత్తుఁడు. (ఇవి ఓచార్యము. ఆహితాగ్ని: చూ, వహ్ని. 1-౩౪; 5. సొద: చూ, శ్మశానము. (అగ్ని చిత్తు అనుపదమున కీ యర్థము కలదని కొందఱు.): ఉ. స్త్రీ. 6. భూమిలో ఉఱుముట. సనితము: చూ, స్వనిత. 2-౪౬-(౭౦); విణ. 7. కోపి: చూ, రోషణుఁడు.

గాత్రభంగ. సం. వి. అ. స్త్రీ. దూలగొండి*: చూ, ఱూశింబి.

గాత్రమార్జని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. దేహము తుడుచుకొను బట్ట: చూ, వస్త్రము. 1-౨౮.

గాత్రము, సం. వి. అ. న. 1. దేహము: చూ, శరీరము; 2. అవయవము: చూ, విశేషము. 3; 3. ఏనుఁగుయొక్క ముందటి పిక్క లోనగుచోటు (ఈయర్థమునందిది ఆకారాంత స్త్రీలింగము: చూ, హస్తి. 1-౩-(౨౫); (వెనుకటికాళ్ల మొదలుగాఁగల భాగము అవరము): 4. కంఠము: చూ, మెడ; దే. విణ. (1) లావు: చూ, స్థూలము.

గాత్రవృక్షము, సం. వి అ. పుం. తు*: చూ, మహాబల.

గాత్రసంకోచి, సం. వి. న్. పుం. 1. పిల్లి: చూ, మార్జాలము; 2. తొండ: చూ, సరటము.

గాత్రసంప్లవము, సం. వి. అ. పుం. ప్లవపక్షి: చూ, మహాపక్షము.

గాత్రానులేపని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. సుగంధద్రవ్యములు కూర్చి చేసిన గంధపుబిళ్ళ: చూ, వర్తి. 3.

గాథ, సం. వి. అ. స్త్రీ. 1. చరిత్రము; చూ, సమాచారము. 2; 2. పద్యము, శ్లోకము: చూ, వృత్తము. 1; 3. పాట: చూ, స్వరము. 2-౧౭; 4. చక్కఁబఱుపఁబడని భాష, పాకృత భాష (అని కొందఱు): చూ, భాష. 1; 5. ముందుగాఁజెప్పెడి వాగ్విశేషము: చూ, సమాచారము. 2; 6. పూర్వీకుల చరిత్రము: చూ, సమాచారము. 2; 7. ఊహ: చూ, యోచన; 8. వాయులక్ష్మి: చూ, వాయువు. 1-౨౭.

గాథకుఁడు, సం. వి. అ. పుం. విణ. (అని కొందఱు). పాటకాఁడు: చూ, సీకారి.

గాథము, సం. వి. అ. పుం. 1. చోటు: చూ, స్థానము. 1; 2. ఇచ్ఛ: చూ, వాంఛ.

గాద, దే. వి. చెమటకాయలతఱుచు.

గాదము, దే. వి. 1. పైరులోని కసవు: చూ, తృణము. 1; 2. ఆకు: చూ, వర్ణము. 1; 3. కదుము. ఆం, భా. ద్వి 130: చూ, బొప్పి.

గాదిలి దే. వి. 1. ప్రేమము: చూ, స్నేహము. 1; 2. చుట్టము: చూ బంధువు.

గాదె, వై. వి = గంజి: చూ, గాజె.

గాధము, సం. వి. అ. పుం. 1. మిట్ట: చూ, భూమి. 1; 2. కోరిక: చూ, వాంఛ; విణ. 3. కొట్టఁదగినది: చూ, ప్రహతము. 1.

గాధిజుఁడు, సం వి అ పుం. విశ్వామిత్రఋషి: చూ, ముని. 1.

గాధిని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. గంగానది: చూ, నది.

గాధిపురము, సం. వి. అ. న. కన్యాకుబ్జదేశము: చూ, దేశము.

గాధిభువు, సం. వి. ఉ. పుం: చూ, గాధిజుఁడు.

గాయేయుఁడు, సం. వి. అ. పుం. —వై.—

గాధేరము, సం. వి. అ. పుం: చూ, గౌధేరము.

గానము, సం. వి. అ. న. పాట. (పాడఁబడునది): చూ, స్వరము. 2-౧౭: అం. 2. భోగములు ఎనిమిదింటిలో నొకటి: చూ, భోగములు.

గానశాస్త్రపండితుఁడు, వా. వి. గాయకదోషములు లేక ఆఱు మార్గములను (ఘనము - రాగాలాపము - మధ్యమకాలము - పంద్రాయెత్తు - పల్లవి - పదకీర్తన, వర్ణములు, స్వరజితులు. రాగమాలికలు) విసికిఁజేయఁదగినవాఁడు: చూ, సీకారి.

గానుఁగ, దే. వి. రూ - గానుఁగ - గానుఁగు - గాన్గు: చూ, పరంజము 1.

గానిని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. వచ*: చూ, విష.

గానుఁగ, దే. వి: చూ, రూ-గానిఁగ.

గానుఁగపిండి, ద్వ. వి: చూ, తెలికపిండి. (ఎరువుల కిది ప్రశస్తము) రూ-గానుఁగుపిండి-గాన్గుపిండి.

గానుఁగాట, ద్వ. వి: చూ, ఆట. 6.

గానుఁగు, దే. వి: చూ, రూ-గానిఁగ.

గానుఁగుపిండి, ద్వ. వి: చూ, రూ-గానుఁగపిండి.

గాన్గుపిండి, ద్వ. వి. —వై.—

గాబ, దే వి. రూ-గాబము. ఒకరకము గడ్డి. "ఇక్కడ గాబ నిండ పెఱిగియున్నది": చూ, తృణము. 1.

గాబము, దే. వి. —వై.—

గాబరా, వా. వి. కలవరము.

గాబు, దే. వి. కొప్పెర. ఆం, భా. ద్వి. వై. 245: చూ, పాత్రము 8.

గామ, దే. వి. ఒకరకము చీమ: చూ, పిపీలిక.

గామము, వై. వి. = గ్రామము: చూ, దేశము.

గామిడి, వై. విణ. = గ్రామణి. మేలుజంతి: చూ, శ్రేష్ఠుఁడు.

గాము, వై. వి. = గ్రహము. 1. (సూర్యాది) గ్రహము: (చూ, గ్రహము): చూ, రాహువు. 2; 2. పిశాచము: చూ, భూతము.

గాయకదోషములు, ఆం. అనునాసికములు. తాళవర్జితము, భీతము, కంపితము, శిరఃకంపనము. అనునాసికము, వ్యాకులము. విస్వరము, కాలవిహీనత, అవ్యక్తము, విస్పష్టము, ఆకులము, విస్తరము, కాకస్వరము, ఉత్కృష్టము మొ.

గాములఱేఁడు, ద్వ. వి: చూ, సూర్యుఁడు.

గాయకము, దే. వి. 1. అనరు. సా. 2, ఆ. 66: చూ, మర్మము. 1: విణ. 2. గూఢము. సా. 3, ఆ. 204: చూ, రహస్యము. 1; వా. 3. హెచ్చువెల గలది: చూ, ప్రియము. 4.

గాయకుఁడు, సం. వి. అ. పుం. విణ. (అని కొందఱు) 1. పాట పాడువాఁడు: చూ, సీకారి; వై. విణ. (1) = గ్రాహకః. గ్రహణశక్తి గలవాఁడు; చూ, గ్రహీత.

గాయకులు, అం: (చూ. సభాంగములు, సభాసప్తాంగములు): చూ, అంగము 9.

గాయత్రి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. షడక్షరీమంత్రము: చూ, మంత్రము. 1. "గాయంతం త్రాయతే యస్మా ద్గాయత్రీ తేన కథ్యతే."గానముచేయువానినిఁ అనఁగా మననముచేయువానిని రక్షించునదిగావున గాయత్రి యనఁబడును.) ఈ మంత్రము ద్విజుల కుపనయనకాలమందు గురువులచే నుపదేశింపఁబడుటచే దీనికి గురుమంత్రమనియు, బ్రహ్మోపదేశమనియుఁ బేర్కొనఁబడినది. గాయత్రీమంత్రము వేదత్రయమందును గలదు.

(ఓ 3 మ్భూర్భువఃస్వః। తత్స † వితుర్వరే § ణ్యం భర్గో దేవస్య ధీమహి। ధియో యోనః ప్రచోదయాత్) ఋక్ల యజుర్వేదః అ 40. మం 35; అ 22. మం 9; అ 30. మం 2; కృష్ణయజుర్వేదః. కాండ. 1. ప్రశ్న 5. అనువాకం 6. పదము 4. పనస. 24; కాం 4. ప్ర 1. అ 11. ప 1. ప 43; ఋగ్వేదః. మం 3. అను 5. సూ. 62. మం 11; సామవేదః. ఉ. ప్ర 6. అ 3. మం 10.) ,దక్షిణ దేశమందు 'సువఃʼ అని వ్యవహరింతురు. † "తత్స...." అని కొన్ని మైసూరు వేదప్రతులయందు గలదు. "ప్రథమోష్మపరే ద్వితీయఃʼ పాణిని, ప్రథమకు ('త' కు) ఊష్మము (స) పరమైనపుడు ద్వితీయము ("థ") అగునని కొందఱి మతము.

§ దక్షిణదేశపు సాంప్రదాయానుసారముగ "రే", "యా" లపై దీర్ఘస్వరితమున్నది.

| | | |

గారడీ. వై. వి = : చూ. రూ-గారడి.
గారడీఁడు, వై. వి. (గారడము + ఈఁడు)—వై.—
గారపండు, దే. వి: చూ, ఇంగుదము.
గారపూఁత, దే. వి: చూ, ఓరు.
గారబము, వై. వి. = గౌరవము: చూ, స్నేహము. 1. (మరియాద అని కొందఱు.)
గారము, వై. వి. = గౌరవము. —వై.—; 2. = గౌరవము. అచ్చ. బాల. కాం. 178: చూ, మర్యాద; వా. వి. 3. ఆజ్ఞ నతిక్రమించునట్లఁ జూచుటపడుట. "మాపిల్లలు గారముచేత బడికివెళ్ళరు." (రూ-గారాబము-గారాబు-గారాము-గారవము.)
గారవము, —వై.—
గారవించు, వై. స. క్రి. 1. గౌరవపఱచు: చూ, సన్మానించు; 2. ఆదరించు: చూ, సంభాళించు.
గారవింపు: చూ, గారము.
గారవిలు, వై. అ. క్రి. గౌరవపడు: చూ, రూ-గారవిల్లు.
గారవిల్లు, వై. అ. క్రి. రూ—వై.— (విజ. 2, ఆ. 39.)
గారాబము: చూ, రూ-గారము.
గారాబు, —వై.—
గారాము, —వై.—
గారిత్రము, సం. వి. అ. న. ఓదనము: చూ, సాదము. (1).
గారియ, వై. వి. = ఘారిక. రూ-గారె, వడ: చూ, భక్ష్యము.
గారు, దే. అప. పూజ్యత్వమును దెలుపునది. "అయ్యగారు-అమ్మగారు" మొ.
గారుడచిత్తు, సం. వి త్. పుం. గారుడచయనమను యజ్ఞమును చేయువాఁడు.
గారుడము, సం. వి. అ. పుం. 1. = కిరీటి. గరుడపచ్చ: చూ, రత్నములు. 1-ఌ; 2. = గారడము. విషమంత్రము, (విషమును బోఁగొట్టు మంత్రశాస్త్రము): చూ, మంత్రము. 1; 3. సూర్యనిగమనము; 4. బంగారు: చూ, లోహము. 1; విణ. 5. గరుఁడునిది; అం. 6. గరుడపురాణము: చూ, పురాణములు (ఇది 12000 శ్లో. గలది): 7. ఇందు గీతములు పది, భావదూషితములు పదునొకండు. గారుడము భావదూషితములలో నొకటి. (చూ, వ్యాకరణబంధములు): చూ, భావదూషితములు; 8: చూ, ఏకవింశతిస్థానకములు.
గారుడి, సం వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, పత్నాదని*.
గారుడికుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. పాములవాఁడు: చూ, వ్యాళగ్రాహి; 2. విషవైద్యుఁడు: చూ, వైద్యుఁడు.
గారుత్మతపత్రిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. పచ్చాకు*: చూ. హరితపత్రిక.
గారుత్మతము, సం. వి. అ. న. పచ్చ, మరకతము: చూ, రత్నములు. 1-ఌ.
గారువు, అం: చూ, దూతీచతుష్టయము.
గారె, వై. వి. = ఘారి: చూ, రూ-గారియ.
గార్గి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. రూ-గార్గ్యము. గర్గగోత్రమందుఁబుట్టిన యాఁడుది: చూ, స్త్రీ. 1-గఇ3.
గార్గేయసగోత్రము, అం: చూ, గోత్రము. 13: (చూ, ప్రవర.)
గార్గ్లేష, సం. వి. అ. స్త్రీ. బండిగురివెంద *: చూ, శ్వేతపాకి.
గార్గ్యుఁడు. సం. వి. అ. పుం. 1. గర్గగోత్రమందుఁ బుట్టినవాఁడు; 2. గార్గేయమహర్షి: చూ, పన్నాళని. 1.
గార్దభము, సం. వి. అ. పుం. 1. = గాడిద: చూ, రాసభము; అం. 2. గార్దభము భావదూషితములలో నొకటి: (చూ, వ్యాకరణబంధములు.): చూ, భావదూషితములు.
గార్దభసత్వ, అం: చూ, ద్వాదశసత్వలు.
గార్ధ్యము, సం వి. అ. న. ఇచ్ఛ: చూ, వాంఛ.
గార్భిణము, సం. వి. అ. న. చూ,లాండ్రయొక్కగుంపు, గార్భిణ్యము: చూ, భ్రూణ.
గార్భిణ్యము, సం. వి. అ. న. —వై.—
గార్హపత్యము, సం. వి. అ. పుం. 1. ఒక శ్రౌతాగ్ని, యజ్ఞమునందు వేదికకుఁ బడమట గుండ్రవి గుండముననుండు అగ్ని: చూ, వహ్ని. 1-ఁ; (వహ్ని. 1-ఙ); అం. 2: చూ, అగ్నులు; 3: చూ, అగ్నులు.
గార్హస్థ్యము, సం. వి. అ. న. 1. గృహస్థధర్మము. ఆశ్రమములు నాలుగింటిలో నొకటి: చూ, ఆశ్రమము. 2; 2. తాంబూలము: చూ, వీడియము.
గాలకాఁడు, దే. వి. (గాలము + కాఁడు) చేఁపలను పట్టువాఁడు: చూ, వలతేఁడు.
గాలకురాలు, దే. వి. ప్రౌఢ: చూ, స్త్రీ 1-ఁఁం.
గాలనము, సం. వి. అ. న. తిట్టుట: చూ, శాపము. 1.
గాలము, దే. వి. రూ-గాలాము: 1: చూ, మత్స్యబంధనము (దీని భేదములు - ఉంటగాలము-గోరుగాలము అని. ఇటియె గోరుగాలము): చూ, వల. 1; 2: చూ, గేలము. 1. 2.
గాలవము, సం. వి. అ. పుం. 1. తెల్లలొద్దుగు*: చూ, లొద్దుగు; 2. మంగ*: చూ, శ్వసనము. 2.
గాలవుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. గాలవమువి: చూ, ముని. 1; 2. మహాతలమను క్రింది యాఅవలోకమున నుండు ఋషి: చూ, ముని. 1.
గాలాము, దే. వి: చూ, రూ-గాలము. పాండు 2, ఆ. 137.
గాలి, సం. వి. ఇ. పుం. 1. తిట్టు: చూ, శాపము 1; దే. వి. (1) గాలి: చూ, వాయువు. 1. (రూ - గాడుపు - గాడ్పు; (2) దయ్యము: చూ, భూతము "దీనికి గాలి సోఁకినది"; (3) మృగముల దేహవాసన. స్వా. 4, ఆ. 42: చూ, వాసన; 1-ం.
గాలించు, దే. స. క్రి. 1. బియ్యము లోనగువానిని నీళ్ళలో బోసి డాల్లలేక శోధించు: చూ, శోధించు. 1; 2. బియ్యము లోనగువానిని చేటలోఁబోసి ప్రక్కవాటుగా నిటునటుత్రిప్పు: చూ, కోరు; 3. అన్వేషించు: చూ, వెదకు.
గాలింపు, దే. వి: చూ, శోధనము.
గాలికుఁటు, దే. వి. పశువులకు గొరిజిలయందు పుండుపడెడు రోగము: చూ, పశురోగము.
గాలిగాఁడు, దే వి. గాడిద: చూ, రాసభము.
గాలిగుంట, వా. వి: చూ, స్తంబికరి. 1-ఙఇ- ం౯.
గాలిగుడి, ద్వ. వి. పరివేషము: చూ, వలదగుడి.
గాలిగొను, దే. అ. క్రి: (గాలి + కొను; చూ, గాలిపాఱు.

గాలిగ్రుడ్డు, దే. విణ. పేద (అప్ర.): చూ, బీదవాఁడు.
గాలిచూలి, దే. వి. 1. అగ్ని: చూ, వహ్ని. 1; 2: చూ, భీముఁడు; 3. హనుమంతుఁడు: చూ, వానరము.
గాలితండ్రి, దే. వి. ఆకాశము: చూ, విన్ను.
గాలితేరెక్కు-మన్నీఁడు, దే. వి: చూ, మన్మథుఁడు. అం. భా. ప్ర. 45.
గాలిదిండి, దే. వి. (గాలి + తిండి) పవనాశనము. అచ్చ. యు, కాం. 3: చూ, సర్పము.
గాలినెచ్చెలి, దే. వి. అగ్ని. వాయుసఖుఁడు: చూ, వహ్ని. 1.
గాలిపంట, దే. వి. నిర్ణయములేని పంట: చూ, సస్యము.
గాలిపటము, ద్వ. వి: చూ, బాలక్రీడ.
గాలిపడగ, ద్వ. వి.—పై.—
గాలిపాఱు, దే. అ. క్రి: చూ, గాలిగొను.
గాలిమాట, దే. వి. జనశ్రుతి: చూ, శబ్దము. 2-౧౬.
గాలిమేఁతరి, దే. వి: చూ, గాలిదిండి.
గాలిమేపరి, దే. వి. —పై.—
గాలియిల్లు, దే. వి. గాలికి ఎగిరిపోవునట్లు కట్టిన యిల్లు: చూ, సదనము. 1.
గాలిలేనిదీపకలికచందము, లో. గాలిలేమిచే నిటునటు కదలని దివ్వె రీతి. "అ. గాలిలేని దీపకలిక చందంబున.....నిశ్చలాత్మ యెన్న నిర్వికారంబున, నుండెనేని." వేమన. 1274.
గాలివాన, దే. వి. 1. ఝంఝ. గాలితోడి వాన: చూ, వాన. 1; 2. ఝంఝ. వానగాలి: చూ, వాయువు. 1-ళ-(౬).
గాలివేఁత, దే. వి. 1. గాలికొట్టుట; 2. ఒకరకము జ్వరము: చూ, రోగము. 1.
గాలిసూడు, దే. వి. మబ్బు. ఆం, పదా. సుర. 143: చూ, మేఘము. 1.
గాలోద్యము, సం. వి. అ. న. పద్మబీజము: చూ, సహస్రపత్రము. 1. ౬.
గావ, దే. వి. ఒకానొకప్రక్క: చూ, పక్షి.
గావంచ, వా. వి. కొల్లాయగుడ్డ: చూ, వస్త్రము. 1-౧౧-(౧).
గావు, దే. వి. పొలి: చూ, బలి.
గావుకోడి, ద్వ. వి. ఒకానొక మూలిక*: చూ, వృక్షము.
గావుపట్టు, దే. వి. 1. గట్టిపట్టు; న. క్రి. 2. చంపు. సా. 1, ఆ. 92: చూ, సంహరించు; 3. నాశముచేయు: చూ, సరిపెట్టు.
గాసటబీసట, దే. వి. సలక్షణముగా చదువు. లక్ష్మీ. 1, ఆ. 9: చూ, విద్య.
గాసము, పై. వి. = గ్రాసము: చూ, సాపాటు.
గాసి, దే. వి. 1. అలసట: చూ, శ్రమము. 1; విణ. 2. గాసి యొందినది: చూ, అంజలి గుంజలి. 1.
గాసిఁబడు, ద్వ. అ. క్రి. (గాసి + పడు): చూ, బాధపడు.
గాసిఁబెట్టు, దే. స. క్రి. (గాసి + పెట్టు): చూ, బాధించు.
గాసిచేయు, ద్వ, స. క్రి: చూ, సరిపెట్టు.
గాసియగు, దే. అ. క్రి. (గాసి + అగు) నాశమగు: చూ, పొకారు.
గాసిలు, దే. అ. క్రి. రూ-గాసిల్లు. 1: చూ, బాధపడు; 2. శ్రమపడు: చూ, వేసరు. 2; 3: చూ, రోషించు. (ప్రేరణమందు రూపము గాసించు.)
గాసిల్లు, దే. అ. క్రి. —పై.—
గాహనము, సం. వి. అ. న: చూ, స్నానము.
గాహము, సం. వి. అ. పుం. 1. —పై.—; 2, ప్రాకృత శ్లోకము.
గాహితము, సం. విణ. మునిగినది: చూ, విగాహితము: చూ. స్నానము. 1-౯.
గాళకుఁడు. దే. విణ. 1. ధీరుఁడు. విజ. 1, అ. 76: చూ, దిట్టఁడు; 2: చూ, పోరిడుఁడు.
గాఱుపు, వా. వి. రూ-గాలుపు. ఎండబాధ.
గాళ్ళవాఁడు. దే. విణ: చూ, రూ-గాండ్లవాఁడు.

గి

గి, దే. అ. ప. నిందయందు హ్రస్వాదియైన ఆమ్రేడిత శబ్దము యొక్క యాద్యక్షరమునకు వచ్చెడి యాదేశము. (చంద్రుఁడు గిందుఁడు, చిలుక గిలుక, వరములు గిరములు మొ.)
గింగురు, దే. వి. వింటినారినుండి బాణము వెడలుటయందును, చెవులు గట్లుపడుటయందును నగు ధ్వన్యనుకరణము: చూ, హూహూ.
గింజ, దే. వి. రూ-గిజరు-గిజురు-గురుజు-బ. గుఱుములు: చూ, విత్తనము.
గింజుకొను, దే. అ. క్రి. బిడ్డలు వెలికిలఁబండుకొని యేడ్చునప్పుడు కాళ్లు విదలించు: చూ, విదిలించు.
గింటన, దే. వి. రూ-గింటెన-దింటెన. గిరిపర్ణి*: చూ, విష్ణుక్రాంత.
గింటెన, దే. వి. —పై.—
గింటెము, దే. వి. జింటనేతజట్ట. కళా. 7, ఆ, 181: చూ, వస్త్రము. 1-౪౩. (రూ-గెంటెము-రెంటెము-రేఁటెము.)
గిండి, దే. వి. సన్నని మెడగల చెంబు: చూ, పాత్రము. 6. (బ. గిండులు-గిండ్లు.)
గిడిచెంబు, దే. వి. —పై.—
గిచ్చు, దే. స. క్రి. రూ - గీచు. గీటుగీచు: చూ, వ్రాయు.
గిజిగాఁడు, దే. వి. రూ-గిజ్జిగాఁడు. వచ్చపిట్ట: చూ, హరితము. 3.
గిజ్జిగాఁడు, దే. వి. —పై.—
గిజగిజ, దే. వి. తన్నుకొనుటయందగు ధ్వన్యనుకరణము: చూ, హూహూ.
గిజగిజగొను, దే. అ. క్రి. (గిజగిజ + కొను) తత్తఱపడు. అచ్చ, యు, కాం. 217: చూ, సంభ్రమించు.
గిజగిజలాడు, దే. అ. క్రి. (గిజగిజలు + ఆడు) —పై.—
గిజురు, దే. వి. 1. మామిడిపండు లోనగువాని యందుండు బేసము: చూ, పేనెము; వా. వి. 2. ముదురు. "గిజురు వంకాయ: చూ, వృద్ధము.

గిటక, దే. విణ. రూ-గిట్ట-గిడ్డ-గిఱుక. పొట్టి: చూ, వామనుఁడు.
గిటగిట, దే. వి. పండ్లుకొఱుకుటయందగు ధ్వన్యనుకరణము: స్వా. 5, ఆ. 19. చూ, హూ—హూ.
గిటగిటన, దే. విణ. 1. అల్పము: చూ, స్వల్పము; 2. కృశము: చూ॥ బిక్క—; 3. ఆలకన: చూ, సూక్ష్మము. 4; వి. 4. అలకన: చూ, సూక్ష్మము. 4.
గిటగిటమను, దే. అ. క్రి. (గిటగిట + అను) వడఁకు. ప్రభా. 2, ఆ. 83: చూ, వణఁకు. 2.
గిట్ట, దే. వి. 1. పశులకాలిగోరు: చూ, వింఖము; 2. అమ్మ. అచ్చ. యు. కాం. 191: చూ, బాణము. 1.
గిట్టమి. దే. వి. పగ: చూ, విరోధము.
గిట్టించు, దే. అ. క్రి. గిట్టుబడియగు. (పే్రి. చావఁజేయు.)
గిట్టిుపు, దే. వి. 1. (అమ్మకమునందలి) లాభము. రూ-కిట్టుబడి-గిట్టుబడి: చూ, లాభము. 1; 2. చావు: చూ, సావు.
గిట్టు, దే. అ. క్రి. 1. అనుకూలించు: చూ, పొందుపడు; 2. చచ్చు: చూ, మరణించు; 3. చెడు: చూ, నశించు.
గిట్టుబడి. దే. వి. (అమ్మకమందలి) లాభము. రూ-కిట్టుబడి-గిట్టింపు: చూ, లాభము. 1.
గిడస, దే. విణ. పొట్టి, "గిడసవంకాయ." చూ, హ్రస్వము.
గిడిగి, దే. వి. మష్టువు: చూ, వీణ. 1-ళ-(ం).
గిడిగిళ్లు, దే. వి. బ. 1. నతి: చూ, నమస్కారము; 2. నతి విశేషము: చూ, నమస్కారము.
గిడిబిడి, దె. వి: చూ, గిడిగి.
గిడియ, దే. వి. పటహావిశేషము. ఆం, భా. ప్ర. నా. 127: చూ, వీణ. 1-ళ-(ం).
గిడుగు, దే. వి. (రూ-గొడుగు-గొడువు.) కామలేనిగొడుగు: చూ, వారిత్ర.
గిడ్డ, దే. విణ. పొట్టి: చూ, వామనుఁడు.
గిడ్డంగి, దే. వి. 1. సరుకులుంచి అమ్మెడియిల్లు: (చూ, వంట సాల.): చూ, సదనము. 1; 2. చెఱసాల: చూ, బంధనాలయము.
గిడ్డి, వై. వి. ఆవు, పొట్టిఆవు (అని కొందఱు): చూ, ధేనువు; 2. పొట్టి: చూ, వామనుఁడు.
గిడ్డు, దే. వి. ఒకరకముదేగ: చూ, శ్యేనము.
గిత్త, దే. వి. రూ-గిబ్బ. 1. ఎద్దుపట్టనికోడె: చూ, వృషభము. 1; 2. ఎద్దు: చూ, వృషభము. 1.
గిత్తతత్తడిజేఁడు, దే. వి. నందివాహనుఁడు: చూ, శివుఁడు. (ఆం. పదా. సు. 10.)
గిత్వము, సం. వి. అ. పుం. ప్రాణవాయువు: చూ, వాయువు. 1-ం-(ం).
గిద్ద, దే. వి. 1. పావుసోల. రూ-గిద్దె: చూ, ప్రస్థము. 2; వా. వి. 2. చిన్నకొడవలి: చూ, రిష్టి. 2-ఎ×.
గిద్దు, దే. వి. చూ, రూ-గిడ్డు.
గిద్దె, వా. వి: చూ, రూ-గిద్ద. 1.
గినియ, వై. వి. = కిణిపా-కిణిహి. నల్లగినె*: చూ, శుకనాసము. 1. (గినియనే నల్లగినియ అందురు.)
గినిమాడు, దే. స. క్రి. (గినుము + ఆడు): చూ, వంచించు.
గినుము, దే. వి: చూ, వంచన.
గిన్నియ, దే. వి. రూ-గిన్నె: చూ, పాత్రము. 6.
గిన్నె, —పై.—
గిబ్బ, దే. వి. 1. అచ్చుఁబెద్దు: చూ, వృషభము. 1; 2. ఎద్దు: చూ, వృషభము. 1.
గిబ్బరౌతు, ద్వ. వి: చూ, గిత్తతత్తడిజేఁడు.
గిబ్బరౌతు సకుఁడు, ద్వ. వి. కుబేరుఁడు. ఆం, భా, ప్ర. 51: చూ, శ్రీదుఁడు.
గిర, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. వాక్కు: చూ, శబ్దము; 2; 2: చూ, సరస్వతి.
గిరక, దే. వి. రూ-గిఱక. నూతినీట్నము: చూ, రాట్నము.
గిరకతాడి, దే. వి. ఈఁదాడి*: చూ, హింతాళము.
గిరకతాడు, దే. వి. రూ. —పై.—
గిరగిర, దే. వి. తిరుగుటయందగు ధ్వన్యనుకరణము. కళా. 6, ఆ. 14: చూ, హూహూ.
గిరజి
గిరజా } వా. వి. రూ-గిరదా-గిఱజా, గీర: చూ, సిగ. 1-ంళ: (చూ, వెండ్రుక. 1.)
గిరణము, సం. వి. అ. న: చూ, క్రిమింగుడు.
గిరదా, వా. వి: చూ, రూ-గిరజా.
గిరవు, దే. వి. చూ, తాకట్టు.
గిరస, దే. విణ. పిటికి: చూ, వెఱపరి.
గిరాకి, వా. విణ: చూ, గాయకము.
గిరాటువేయు, దే. స. క్రి. (ఱాయి) ఱువ్వు: చూ, వైచు.
గిరి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1: చూ, సాపాటు; పుం. 2. కొండ. చూ, పర్వతము; 3. ఏనుఁగు: చూ, హస్తి; 4. గుంటుఱాయి కొండనుండి పడినఱాయి (అని కొందఱు): చూ, రాయి; 5. గళము: చూ, మెడ; 6. కందుకము: చూ, బంతి. 3: 7. యతిసంప్రదాయ జ్ఞానార్థమైన గుఱుతు: చూ, లక్షణము: 1-ఱఙ; 8. అచ్చనగాయలు: చూ, బాలక్రీడ; 9. నేత్ర రోగము: చూ, హర్షణము. 3-1; విణ. 10. పూజ్యము, పూజింపఁదగినవాఁడు (అని కొందఱు): చూ, పూజ్యము.
గిరిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. చిఱ్చెలుక: చూ, మూషికము; 2. జిలగ: చూ, బుడ్డపిఱుఁదు; 3. వసురాజుభార్య, అగజాత, కోలాహలపర్వతమునకును ఋక్తిమతినదికినిఁ బుట్టిన స్త్రీ: చూ, స్త్రీ; 1-ంఱఙ; 4 గౌరి: చూ, పార్వతి. 1; 5. అనాథ: చూ, చూ, స్త్రీ. 1-ళ; 6. అడవిమల్లె *: చూ, హసంతి. 2-ంం.
గిరికంట(ఠ)కము, సం. వి. అ. పుం. వజ్రము: చూ, రత్నములు. 1-3.
గిరికంఠము, సం. వి. అ. పుం. వజ్రాయుధము, నూఅంచుల వాలు: చూ, బాణము. 1-ఒ-ఎ.
గిరికదంబము, సం. వి. అ. పుం: చూ, నీపము*.
గిరికదళి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. కొండఅరఁటి*: చూ, రంభ. 2.
గిరికము, సం. వి. అ. పుం: చూ, బొంగరము.
గిరికర్ణి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. దింటెన *: చూ, విష్ణుక్రాంత.
గిరికర్ణిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ 1. —పై — (నల్లదింటెన అని కొందఱు): 2. తెల్లగినియ*: చూ, శుకనాసము. 1; 3. నేల: చూ, భూమి. 1.

గిరికొఖ్యము, సం. వి. అ. పుం. నీరిప్ప*: చూ, మధూకము.
గిరికోల, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ఊడుగు*: చూ, మహాయమళపత్రిక.
గిరిగిటలు, దే. వి. బ. ఆడునప్పుడు వాయించెడు కంచుతాళము, రూ-గిర్గిటలు: చూ, వీణ. 1-ళఒ-(ం).
గిరిగుడము, సం. వి. అ. పుం. కందుకము: చూ, బంతి. 3.
గిరిజ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. గౌరి: చూ, పార్వతి. 1; 2: చూ, మాతులుంగము*.
గిరిజంబీరము, సం. వి. అ. పుం. కొండనిమ్మ *: చూ, నిమ్మ.
గిరిజము, సం. వి. అ. న. 1. అభ్రకము: చూ, బేగడ; 2. బంగారు లోనగునది. చిట్టెము (అనియు) ఇనుము (అనియు కొందఱు): చూ, లోహము. 1; 3: చూ, నిలాజిత్తు; 4: చూ, మధూకము *; 5. కొడిసె *: చూ, వత్సకము; వీణ. 6. కొండయందుఁబుట్టినది.
గిరిజానుజ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. కలుఁగానుగు *: చూ, వార్షికము. 1.
గిరిజామలము, సం. వి. అ. న: చూ, గిరిజము. 1.
గిరిజ్వరము, సం. వి. అ. పుం: వజ్రము: చూ: రత్నములు. 1-3.
గిరిదన్వుఁడు, సం. వి. న్. పుం: చూ, శివుఁడు.
గిరిధరుఁడు, సం. వి. అ. పుం. గట్టుతాలుపు (కూర్మమై మందరగిరిని ధరించెననుట (లేక) కృష్ణుఁడై గోవర్ధనగిరిని ధరించెననుట): చూ, విష్ణువు. 1.
గిరిపక్షిభిత్తు, సం. వి. ద్. పుం: చూ, గిరికంతము.
గిరిపీలువు, సం. వి. ఉ. పుం, న. చిట్టీఁత*: చూ, మధుఖర్జూరిక.
గిరిభవము, సం. వి. అ. పుం. జువ్వి *: చూ, ప్లక్షము.
గిరిమల్లిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. కొడిసె *: చూ, వత్సకము.
గిరిమానము, సం. వి. అ. పుం. ఏనుఁగు: చూ, హస్తి.
గిరిమృత్తు, సం. వి. ద్. స్త్రీ. జేగుఱుడాయి: చూ, రత్నములు. 1-ంఒ-(ంఒ).
గిరిముత్పాట్య మూషికోద్ధృతా, న్యా. కొండనుత్రవ్వి ఎలుకను పట్టినట్లు పెద్దప్రయత్నముచేసి, స్వల్పమును పొందడము.
గిరిమేదము, సం. వి. అ. పుం. వెలితుమ్మ *: చూ, విట్ఖదిరము.
గిరియకము, సం. వి. అ. పుం. 1. అచ్చనగాయలు: చూ, బాలిక్రీడ; 2: చూ: రత్నములు. 1-ంఒ-(ఒ).
గిరియాకము, సం. వి. అ. పుం. చర్మవస్త్రాది కృతమైనబంతి: చూ, బంతి. 3.
గిరివర్తికము, సం. వి. అ. పుం. ఒకానొకపక్షి: చూ, పక్షి.
గిరివాలకము, సం. వి. అ. పుం. నూఁగుదోస, శైలేయము *: చూ, దోస.
గిరివాసి, సం. వి. న్. పుం: చూ, ముల్లంగి *.
గిరిశాలిని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. అపరాజిత *: చూ, విష్ణుక్రాంత.
గిరిశుఁడు, సం. వి. అ. పుం. రూ-గిరీశుఁడు. 1. కొండయల్లుఁడు: చూ, శివుఁడు: 2. ఈశానుఁడు: చూ, గిరీశుఁడు. 3.
గిరిసారము, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, గిరిజము 2; 2. మలయ పర్వతము, శివలింగము (అని కొందఱు): చూ, పార్వతము; 3. మగగుఱి: చూ, శిశ్నము.
గిరిసింగన్నవృత్తి, మి. వి: చూ, బాలక్రీడ.
గిరిసుత, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. గౌరి: చూ, పార్వతి. 1.
గిరిసెము, వై. వి.=శిరీషము *: చూ, శిరీషము.
గిరిస్థని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. పుడమి: చూ, భూమి. 1.
గిర్గిటలు, దే. వి. బ: చూ, రూ-గిరిగిటలు.
గిరీశుఁడు, సం. వి. అ.పుం.1: చూ, శివుఁడు;2. హిమవంతుఁడు: చూ, పర్వతము; అం. 3: చూ, దిగధిపతులు; 4: చూ, రుద్రులు; 5. బృహస్పతి: చూ, వేలాపుబొజ్జ: 6.నలువ: చూ, బ్రహ్మ. 1.
గీర్వాణుఁడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-గీర్వాణుఁడు.
గిఱక, దే. విణ. 1. పొట్టివాఁడు: చూ, వామనుఁడు; 2: చూ, రూ-గిరక.
గిఱకతాడు, ద్వ. వి: చూ, రూ-గిరకతాడు*.
గిఱజొన్న, వా. వి: చూ, రూ-గిరజొన్న.
గిఱి, దే. వి. వలయాకారపురేఖ, బరి: చూ, రేఖ. 3.
గిఱికొను, దే. స. క్రి: చూ, వేష్టించు.
గిఱివిల్లాఁడి, దే. పి. స్త్రీలు కాలధరించెడి మూఁడపవ్రేలి పిల్లాఁణి: చూ, భూషణము. 2.
గిఱుకు, దే. వి. 1. తప్పువ్రాతను గిఱికినగిఱుకు: చూ, తుడుపు; స. క్రి. 2. అక్షరములు బటువుగా నేర్పడ వ్రాయక వంకరకొంకరగాగీచు; 3. తప్పువ్రాఁతను తుడుచు.
గిఱుక్కు, దే. వి. మరలుటయందగు ననుకరణము: చూ, హూహూ.
గిఱుపు, దే. స. క్రి. 1. (కన్ను) త్రిప్పు. అచ్చ. యు, కాం. 125: చూ, గీఁటు. 2; 2. కదలునటులఁజేయు, కదలించు.
గిఱ్ఱు, దే. వి. తిరుగుటయందగు ననుకరణము: చూ, హూహూ. (ఆమ్రేడితమందు గిఱ్ఱుగిఱ్ఱు)
గిఱ్ఱుపురుగు, ద్వ. వి. చెట్లయందుండి ఎల్లప్పుడు గిఱ్ఱుమని కూయునట్టి యొక పురుగు: చూ, పురుగు.
గిలక, దే. వి. 1. గిలగిలమ్రోఁగు బాలక్రీడాసాధనము: చూ, బాలక్రీడ; 2. గిలగిలమని మ్రోఁగెడి యినుపతగటిబిళ్ళ; 3 గిలగిచ్చ*: చూ, శణపుష్పిక. (రూ-గిలగిచ్చ-గిలగింత-గిల గిల-గిలిగిచ్చ-గిలిగిట్ట-గిలిగిచ్చ); వా. వి. 4. నీరుతోడు సాధనములలో నొకటి: చూ, రాట్నము; 5. నరముజాతెడి అండవ్యాధి (వా).
గిలకబండి, దే. వి. చిన్నచక్రములబండి: చూ, శకటము. 1.
గిలకరించు, దే. స. క్రి. 1. వ్రేళ్ళతోకలఁచు: చూ, గిలకొట్టు; 2. (కవ్వముతో) చిలుకు: చూ, మథించు.
గిలకొట్టు, దే. స. క్రి. 1: చూ, గిలకరించు. 1. పాండు. 1, ఆ. 117; 2. కుదిలించు, సా. 1, ఆ. 44; 3. (వ్రేళ్ళతో) పుణుకు: చూ, పుడుకు. 5.
గిలగింత, దే. వి. రూ-గిలిగింత *: చూ, శణపుష్పిక.
గిలగిచ్చ, —పై.—
గిలగిల, దే. వి. 1. —పై.—; వా. వి. 2. తిండిలేక మల మల మాడుటయందగు ననుకరణము: చూ, హూహూ.
గిలగ్రాహము, సం. వి. అ. పుం. నక్రము: చూ, మత్స్యము. 1.
గిలనము, సం. వి. అ. న. తిండి: చూ, సాహాటు.
గిలము, సం. వి. అ. పుం: చూ, నిమ్మ*.
గిలాబ, వా. వి. గచ్చుచేయుట: రూ-గిలాబా.

గిలాబా, వా. వి. —పై.—

గిలి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ: చూ, సాపాటు; దే. వి. (1): చూ, వెఱపు.

గిలిగించు, దే. స. క్రి. గిలిగింత పెట్టు.

గిలిగింత, దే. వి. 1. (రూ-గిలిగిలింత-చక్కిలిగింత-చక్కిలిగిలి) అవ్యకరస్పర్శము చేఁ గలిగెడు చంక మొదలైన యంగముల సంకోచము: చూ, చక్కిలిగింత; 2: చూ, రూ-గిలగింత*.

గిలిగిచ్చు, దే. వి: చూ, రూ-గిలగిచ్చ *.

గిలిగిట్ట, దే. వి. —పై.—

గిలిగిలింత, దే. వి.—పై.—

గిలితము, సం. విణ. మ్రింగఁబడినది. రూ-గళితము-గిళితము: చూ, భుక్తము. 2.

గిలుక, దే. వి: చూ, క్రోర.

గిలుకు. దే. వి. మెఱ్ఱెలు లోనగువానియందగు ధ్వన్యనుకరణము. హరిశ్చ. 2, ఆ. 98: చూ, హూహూ.

గిలుకుపలుకు, దే. వి: చూ, కూకీపలుకు.

గిలుగాడు, దే. స. క్రి: చూ, రూ-గిలుబాడు.

గిలుగాడుట, దే. వి. రూ-గిలుబాడుట: చూ, మ్రుచ్చిలి.

గిలుగిచ్చు, దే. వి: చూ, రూ-గిలిగిచ్చ*.

గిలుపు, దే. స. క్రి. (కన్ను) గిఱుపు: చూ, రూ-గిఱుపు. 1.

గిలుబాడు, దే. స. క్రి. (గిలుబు + ఆడు) రూ-గిలుగాడు. పాండు. 3, ఆ. 16: చూ, మ్రుచ్చిలించు.

గిలుబాడుట, దే. వి: చూ, రూ-గిలుగాడుట.

గిలుబు, దే. వి. రూ-గిలువు-గిలుబుకోలు. అపహరణము: చూ, మ్రుచ్చిలి.

గిలుబుకొను, దే. స. క్రి: చూ, గిలుబాడు.

గిలుబుకోలు, దే. వి: చూ, రూ-గిలుబు. స్వా. 3, ఆ. 34.

గిలుబుచేయు, ద్వ. స. క్రి. (గిలుబు + చేయు): చూ, గిలుబాడు.

గిలువు, దే. వి: చూ, రూ-గిలుబు.

గిల్లకన్ను, దే. వి. మెల్లకన్ను: చూ, లోచనము. 1-ఁ.

గిల్లచూపు, దే. వి: చూ, మెల్లచూపు.

గిల్లు, దే. వి. రూ-గిల్లుడు. 1: చూ, నఖక్షతము; స. క్రి. 2. నఖక్షతముచేయు: చూ, చిదుము; 3. ఆకులు లోనగువానిఁ గోయు: చూ, చిదుము.

గిల్లుడు, దే. వి. రూ-గిల్లు: చూ, నఖక్షతము.

గివుఱు, దే. స. క్రి. 1. గోఁకు. రూ-గీఱు; చూ, అక్కు-; 2. భేదించు: చూ, భేదిల్లు. 1.

గిష్టుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. సామవేదవేత్త: చూ, వేదాంతి. 1; 2. గాయకుఁడు: చూ, సీకారి.

గిసరి, దే. వి. = : చూ, కేసరి. 1.

గిళనము, సం. వి. అ. న. తినుట: చూ, సాపాటు.

గిళితము, సం. విణ: చూ, రూ-గిలితము.

గీ

గీ, సం. వి. ర్. స్త్రీ. 1: చూ, సరస్వతి; 2: చూ, వాక్కు-; దే. అప (1) నిందయందు దీర్ఘాదియైన ఆమ్రేడితశబ్దముయొక్క ఆద్యక్షరమునకు వచ్చెడి ఆదేశము. (దేవుఁడు గీవుఁడు, వాలి గీలి, సాత్యకి గీత్యకి మొ.)

గీఁక, వై. వి. = ఘీజ్కారః: చూ, రూ-కీఁక.

గీఁకు, దే. స. క్రి: చూ, అక్కు-.

గీఁటు, దే. స. క్రి. 1. (పండ్లు) కొఱుకు; 2. (కన్ను) గిఱుపు. జై. 8, ఆ. 65: చూ, గిఱుపు 1; 3. చిమ్ము: చూ, విసరు. 8.

గీఁత, దే. వి. 1. గీటు: చూ, రేఖ. 3; వా. వి. 2. బ్రహ్మవ్రానిన నుదుటిగీటు: చూ, రేఖ. 3; 3. అనాదరము: చూ, వహేలనము.

గీఁతకట్టియ, ద్వ వి. వడ్లవాఁడు గీఁతలుగీయుటి కుపయోగించెడు పఱ. (రూ-గీఁతకట్టె.)

గీచు, దే. స. క్రి. రూ-గీయు. గోటనొక్కి వ్రాయు, గీటుగీచు: చూ, రూ-గిచ్చు.

గీటడంగుట, దే. వి. చచ్చుట: చూ, సావు.

గీటడఁగు, దే. అ. క్రి. చచ్చు: చూ, సమయు. (వ్రే. గీటడఁచు.)

గీటు, దే. వి; చూ, గీఁత. 1. 2. (రూ-గీఁత-గీఱు-గెఱు-గోటు.)

గీటునఁబుచ్చు, దే. స. క్రి. అనాదరించు. జై. 8. ఆ. 39: చూ, తిరస్కరించు.

గీట్లబద్ద, వా. వి. 1. రూళ్ళబద్ద; 2. కొలతబద్ద.

గీత, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. గ్రంథవిశేషము. (భగవద్గీత.)

గీతము, సం. వి. అ. న. 1. పాట. ధ్రువాదులతోఁ జేర్చినపాట: చూ, స్వరము. 2-ం; (2-ం); 2. గానశాస్త్రము; 3. ఒకానొక పద్యము. దీనికిఁ బ్రతిపాదమున నైదేసి గణములు. నాలవ గణాదియందే విశ్రమము: చూ, వృత్తము. 1; విణ. 4. పలుకఁబడినది, చప్పుడుచేయఁబడినది (అనికొందఱు): చూ, శబ్దము. 2.

గీతి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ 1. పాట: చూ, స్వరము. 2-ం; 2. గోపకులగీతము: చూ, స్వరము. 2; 3. చంద్ర*: చూ, వెలిచంద్ర; 4. గీతము: చూ, తేఁటగీతి.

గీపెట్టు, ద్వ. అ. క్రి. (గీఁక + పెట్టు) 1. ఏనుఁగుకూయు. అచ్చ. యు, కాం. 322: చూ, శబ్దించు. 1-ఁ; 2. మొఱపెట్టు: చూ, రోదించు; 3. క్రోయు. పాండు. 3, ఆ. 182: చూ, శబ్దించు.

గీము, వై. వి. = గృహమే. ఇల్లు: చూ, సదనము. 1.

గీయు, దే. స. క్రి. గీఁతగీయు: చూ, వ్రాయు.

గీరణగింజలు, దే. వి. బ. (రూ-గీరనంగింజలు-గీరనగింజలు) రేఖికాబీజకేళి: చూ, బాలికాక్రీడ.

గీరథుఁడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, వేలుపుటొజ్జ.

గీరనంగింజలు, దే. వి. బ: చూ, రూ-గీరణగింజలు. కళా. 6, ఆ. 200.

గీరనగింజలు, దే. వి. బ. —పై. —శకాం. 2, ఆ. 18.

గీరా, వా. వి: చూ, రూ-గిరజా.

గీర్ణి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. క్రిమింగుట : చూ, సాపాటు.
గీర్దేవి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, సరస్వతి.
గిర్వతి, సం. వి. ఇ. పుం. రూ-గీష్పతి: చూ, గీరథుఁడు.
గీర్లత, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, మహాజ్యోతిష్మతి *.
గీర్వాణకుసుమము. సం. వి. అ. న: చూ, లవంగము*.
గీర్వాణము, సం. వి. అ. పుం. దేవభాష: చూ, భాష. 1.
గీర్వాణుఁడు, సం. వి. అ. పుం. దేవుఁడు: చూ, వేలుపు.
గీఱ, దే. వి. గీఁత: చూ, రేఖ. 3.
గీఱు, దే. స. క్రి. రూ-గివుఱు. 1. గీఁకు: చూ, అక్కుఁ: 2. భేదించు. లక్ష్మీ. 1, ఆ. 95: చూ, భేదిల్లు. 1.
గీఱుగాజులు, ద్వ. వి. బ. ఒకరకము గాజులు: చూ, భూషణము.2.
గీఱుడు, దే. వి. 1. గోఁకుడు; 2. భేదనము: చూ, స్ఫోటము.
గీఱునామము, దే. వి. గీఱగలిగిన నామము: చూ, పంగ నామము.
గీలు, దే. అ. క్రి. కాఱు: చూ, స్రవించు.
గీలుకొనుట, దే. వి. అభిముఖమగుట: చూ, రూ-గీల్కొనుట.
గీలుకొలుపుట, దే. వి. పుష్పాదులు ధరించుట: చూ, రూ-గీల్కొలుపుట.
గీల్కొనుట, దే. వి: చూ, రూ-గీలుకొనుట.
గీల్కొలుపుట, దే. వి: చూ, రూ-గీలుకొలుపుట.
గీవు, దే. వి: చూ, రూ-గిరవు. (అప్ర.)
గీష్ణువు, సం. వి. ఉ. పుం. 1. నటుఁడు: చూ, నర్తకుఁడు; 2. గాయకుఁడు: చూ, సీకారి
గీష్పతి, సం వి. ఇ. పుం. 1. (రూ-గీఃపతి-గీర్పతి) : చూ, వేలుపుబొజ్జ; 2. పండితుఁడు: చూ, సమర్థుఁడు.

గు

గుంఛము, సం. వి. అ. పుం. = గుత్తి-గొత్తు. (వికసించిన) పువ్వులగుత్తి: చూ, పూగుత్తి.
గుంజ, సం. వి. అ. స్త్రీ. 1. = గురిజ. పూసగురివెంద*: చూ, శ్వేతపాకి; 2. రూ-గృంజన*: చూ, ముల్లంగి; 3. అవ్యక్తమధురధ్వని: చూ, స్వరము. 2 - ళఒ-(౧౫); 4. ఉప్పళము: చూ, భూమి. 1-ఙ; 5. తప్పెట: చూ. వీణ. 1-౧౯; 6. సితారు అనువాద్యము: చూ, వీణ. 1-౫౫; 7. ప్రమాణములచేత విషయమును పరిశీలించుట: చూ, విచారణ; 8: చూ, మాతులుఁగము *.
గుంజికము, సం. వి. అ. పుం: చూ, వృద్ధదారకము *.
గుంజికృత్తు, సం. వి. త్. పుం. టుమ్మెద: చూ, భ్రమరము. 1.
గుంజినము, సం. వి. అ. న. 1. గునగునమనుచప్పుడు: చూ, స్వరము. 2-ళఒ-(౩౪,; 2. తుమ్మెదలరొద: చూ, స్వరము. 2-ళఒ-(౧౩౨.)
గుంజిము, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, పూగుత్తి.
గుంజిర, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, నుభిక్ష*.
గుంజాగ్నిన్యాయము, న్యా. గురివెందగింజలను నిప్పనుకొనుట.
గుంజితము, సం. వి. అ. న: చూ, గుంజినము.
గుంజిలిపెట్టు. దే. స. క్రి. గోపనముచేయు.
గుంజిళ్ళు, దే. వి. బ. చేతులుకట్టుకొని రెండుకాళ్లు చేర్చిపెట్టి కూర్చుండిలేచుట. (రూ-గుంజీలు.)
గుంజిళ్లపెట్టించుకొనువేల్పు, ద్వ. వి: చూ, వినాయకుఁడు. 1.
గుంజీలు, వా. వి. బ: చూ, రూ-గుంజిళ్లు.
గుంఁబి, వై. వి. = కుంధ. 1. కంబము: చూ, స్తంభము. 1-౧౦; 2. కట్టుగొట్టు: చూ, స్తంభము. 1.
గుంజినుసుగు. దే. వి. 1. ఎలుఁగుగొడ్డాట; స. క్రి. 2. పరిహాసముచేయు: చూ, వెక్కిరించు. 3.
గుంజాటన, వా. వి. వ్యసనము.
గుంజు, దే. వి. 1. తాడు ఈఁదు లోనగువాని మోవుమొదలు; 2. తాటితేగ మొనయందు బుఱ్ఱకోనుండెడు గిజురు. కొబ్బరి (అనికొందఱు). (కొన్నిచోట్ల పుట్టెలోని మెదటికిని అర్థము గలదు): చూ, పేనెము; స. క్రి. 3. ఈడ్చు. హరిశ్చ. 4,ఆ.162; హరిశ్చ. 5,ఆ. 17; 4. ఉతుకు: చూ. పులుము 4.
గుంజులాడు, దే. స. క్రి: చూ, వెంటిగొను.
గుంట, వై. వి. 1. = కుండమ్-గర్తమ్. రూ-కుంట. కొలను: చూ, సరస్సు. 1; 2. = కుండమ్. రూ-కుంట చెఱువు: చూ, సరస్సు. 1; 3. = కుండమ్ రూ-కుంట. పల్లము: చూ, రంధ్రము. 1-ఁ; 4. భూవరిమాణశేషము చూ, రూ-కుంట. 4; 5. మళ్లించినకొండ్ర. ఆం. భా. ద్వి. 233: చూ, గొంట్ర; 6. పిటీదిముఁదిగుంత: చూ, పిఱ్ఱ; వా. వి. 7. (విశాఖపట్టణప్రాంతమున) బాలిక: "మా గుంటకు పెండ్లి అయినది." : చూ, స్త్రీ; 1-౨౪ం; 8. బాలుఁడు : చూ, శిశువు. 1-ఁ; 9. ఆఁడుగుఱి: చూ, భగము. 12.
గుంటఁడు, వా. వి. (విశాఖపట్టణ ప్రాంతమున) బాలుఁడు: చూ, శిశువు.
గుంటక, దే. వి. గుంటుగు, దున్ని విత్తులుచల్లినవెనుక నేల సవరణచేయు సాధనము: చూ. పాపటము.
గుంటకలకర, ద్వ: వి: చూ, రూ-గుంటగలగర*. (రూ-గుంటగలిజేరు-కలగర) (వాడుక.)
గుంటక్రోవి, ద్వ. వి. అగ్నిప్రసరణాయుధమను పిరంగి: చూ, బాణము. 1-ఁ.
గుంటగలగర, ద్వ. వి: చూ, భృంగరాజము*.
గుంటగలిజేరు, ద్వ. వి. —పై.—
గుంటచాళ్లు, ద్వ. వి. బ: చూ, బాలక్రీడ.
గుంటదూలము, వై వి: చూ, రూ-కుంటదూలము.
గుంటనక్క, వై. వి. కిఖి: చూ, సృగాలము.
గుంటప్రొయ్యి, ద్వ. వి. గుంటత్రవ్వి యేర్పఱచిన ప్రొయ్యి: చూ, హసంతి 1-౪-(3).
గుంటి, దే. వి. 1. చేనిభాగము: రూ-గుంటు; 2 దున్నుట మొదలగువాని కేర్పఱచుకొన్న భాగము: రూ-గుంటు.
గుంటు, వా. వి.—పై.—
గుంటుగు, దే. వి: చూ, గుంటక.
గుంఠితము, సం. విణ. (ధూళి మొదలగువావిచే) కప్పఁబడినది: చూ, రూషితము.
గుండ. దే. వి. 1: చూ, రూ-గుద్ద. 1-2; వై. వి. 2. పొడి: చూ, సురుము.

గుండఁగి, దే. వి. నీరుకోఁడి; చూ, పుంజు.
గుండఁడు, దే. వి. దాసుఁడు: చూ, సేవకుఁడు.
గుండకము, పం. వి. అ. పుం. 1. దుమ్ము: చూ, రేణువు. 1; 2.=గుడక. ఉగ్గుచిప్ప: చూ, పాత్రము. 6; 3. అవ్యక్త మధురధ్వని, మధురభాషణము (అని కొందఱు): చూ, స్వరము. 2-ళఒ-(౧౫); విణ. 4. మలినము: చూ, మైల. 6.
గుంచక్రియ, అం: చూ, స్త్రీరాగము: (చూ, స్వరము. 2.)
గుండగొయ్య. ద్వ. విణ. (గుండ+కొయ్య) దుష్టుఁడు: చూ, వ్యాధుఁడు. 2 (గుండఁగొయ్య అని కొందఱు.)
గుండతుంగ, ద్వ. వి. రూ.గుంద్రతుంగ. తీఁగె గటికగడ్డి (అని కొందఱు)*: చూ, తృణము. 1.
గుండము, సం. వి. అ. పుం. 1. —పై.—; వై. వి. (1)=కుండమ్. నిప్పులగుంట: చూ, వహ్ని. 1-౩౩; (హోమ గుండము అని వాడుక); (2)=కుండమ్. గొయ్యి, పల్లము: చూ. రంధ్రము. 1-ం.
గుండా, దే. విణ: చూ, దిట్టఁడు.
గుండారము, వై. వి.=గుణాలయ. డేరా: చూ, సదనము. 1.
గుండాల, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, గుండతుంగ*.
గుండాలువు, సం. వి. ఉ. పుం. నీళ్ళమీఁదబలిసి పాకే కూర*: చూ, పాఁకుడు.
గుండాసిని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, గుండతుంగ *.
గుండిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. గుండికమునునది: చూ, నది.
గుండికము, సం. వి. అ. పుం. బియ్యము లోనగువాని పిండి: చూ, సురుము.
గుండిగ, వై. వి.=కుండికా: చూ, పాత్రము. 6.
గుండియ, దే. వి: చూ, రూ-గుండె.
గుండియరాయివడి, జా. ఒడలెఱుంగక "మార్జాలం బాయెఱుకుం దూరమునుండికాంచి గుండియ రాయివడి యంగమాకంపింప నెలుక కిట్లనియె." (నీతిచంద్రిక-విగ్రహము.)
గుండిలము, సం. వి. అ. పుం. ముద్దెలమ్రోఁత: చూ, స్వరము. 2-ళఒ-(౭౮).
గుండీ, వై. వి. 1.=కరండము. బరణి: చూ, పాత్రము. 6; వా. వి. 2; చూ, బొత్తాము.
గుండు, వై. వి.=కుండమ్. 1. కొండ. అచ్చ. సుం, కాం. 67: చూ, పర్వతము; 2. గుంద్రపు తాయి: చూ, రత్నములు. 1-ం౨-(౧౦); 3. తూనికగుండు: చూ, (పడికట్టు) రత్నములు.1 -ం౨-(౧౭); 4. బొటుగుండు: చూ, పిరంగిగుండు; 5. కపిలెగుండు: చూ, రత్నములు. 1-ం౨-(౨౬); 6. పెద్దతాయి: చూ, రాయి; 7. గోళకము: ఆం, భా. ద్వి. 275: చూ, పూస; దే. వి. 8. గుళ్మము: చూ, పొద. 2; 9. గుఱ్ఱము: చూ, హయము; వా. వి. 10. (వెండ్రుకలు గొఱిగఁబడిన) తల. "బోడిగుండు.": చూ, శిరము. 1; 11. (తప్పిన లెక్కపై నుంచఁబడిన) సున్న. "గుండుసున్న.": చూ, సున్న. 1. మొ.
గుండుకొను, ద్వ. స. క్రి: చూ, వేష్టించు. (అ. క్రి. గుండుగిలు).
గుండుగుత్త, వై. వి: చూ, ఖండగుత్త.
గుండుజిల్ల, ద్వ. వి. పెద్దగంప: చూ, సజ్జ. 1.
గుండపాగ, వా. వి: చూ. సీసకము. (1)-ఎ.
గుండుపులుఁగు, ద్వ. వి: చూ, బటువుగువ్వ.
గుండుబెండు, వా. వి. ఇలారము ఇటునటు బెసఁగకుండుటకై చుట్టును కట్టిన కట్టు.
గుండుమల్లె, ద్వ. వి: వృత్తమల్లిక*: చూ, హసంతి. 2-ఆ.
గుండుములాపుగాఁడు, దే. వి. ఒకానొకపిట్ట; చూ, పక్షి.
గుండుసూది, వా. వై. వి. తలగల సూది: చూ, సూది 1-ళ.
గుండె, దే. వి. రూ-గుండియ. 1: చూ, హృదయము. (కుడికర్ణిక-కుడీజతరిక, ఎడమకర్ణిక-ఎడమజతరిక అను నాలుగు గదులుఁగలిగి రక్తముతో నిండినదై గుప్పెడు పరిమాణము గల ప్రాణాధారపు భాగము); 2: చూ, మనస్సు.
గుండెకాయ, దే. వి: చూ, హృదయము.
గుండెగాలి, దే. వి ప్రాణవాయువు: చూ, వాయువు. 1-ం-(ం).
గుండెచెఱుఁగుట. జా భయకంపితములు పుట్టుట "ఆ హాహాహళిఁగాంచి వారిగుండె చెఱువైపోయెను." (ధర్మజ రాజ సూయము.)
గుండెలుతీసినబంటు, జా. దయాదాక్షిణ్యాదులు లేని బంటువంటి హృదయముగలవాఁడు.
గుంద్ర, వై. విణ. = కుంతల. వృత్తియందు గుంద్రమునకు మీఁది వర్ణము లోపింపఁగా మిగిలిన రూపము (ఉదా:— గుంద్రకంబము-గుంద్రకడుపు. మొ.)
గుంద్రతుంగ. ద్వ. వి: చూ, రూ-గుండతుంగ*.
గుంద్రచనము, దే. వి: చూ, వర్తులము.
గుంద్రన, వై. వి.=కుండల.—పై.—
గుంద్రము. వై. విణ.=కుండల: —పై.— (కొన్నియెడల వృత్తియందు అంత్యవర్ణలోపము: చూ, గుంద్ర.)
గుంద్రలు, దే. వి. బ. 1. పిండికొట్టి చెరుగఁగా వెనుకనిలిచిన ఉంద్రలు: చూ, మొఱములు; 2. చెఱుకుగాట్నపు కంబములు: చూ, స్తంభము. 1-ఒ.
గుంద్రలుకొలుపు, దే. అ. క్రి. గుడ్లగూబకూయు. భాగ. 1, స్కం. 842: చూ, శబ్దించు. 1-ఒ.
గుంద్రా. వై. వి.=గుంద్రా: చూ, గుండతుంగ*. (దేశ్యమని శబ్దరత్నాకరము) (రూ-గుండతుంగ-గుంద్రతుంగ.)
గుంద్రాయి, ద్వ. వి. (గుండు+తాయి) పొత్తరము, కల్వపు గుండు (అని కొందఱు): చూ, రత్నములు. 1-ం౨-(౧౦).
గుంద్రించు, దే. అ. క్రి. కడుపులోత్రిప్పు: చూ, త్రిప్పు.
గుంద్రింపు, దే. వి. 1. కడుపులో వికారము: చూ, వికారము. 1; 2. గుంద్రించుట.
గుంత, వై. వి. 1.=కుండమ్-గర్త. పల్లము: చూ, రంధ్రము. 1-ం; (1-ఒ); 2.=గర్త. రూ-గుంట. పిఱిఁదిమీఁదిగుంట: చూ, పిఱ్ఱి. (రంధ్రము. 1—ఒ.)
గుందలము, సం. వి. అ. పుం. మర్దలశబ్దము: చూ, స్వరము. 2-ళఒ- (౭౮).
గుంద్ర, సం. వి. ఆ స్త్రీ. 1.=గుంద్రా. నాగముత్తె*: చూ, తృణము. 1; 2. మోరటి*: చూ, ద్రోణకణము: 3. తెల్లు*: చూ, తృణము. 1.

గుంద్రము, సం. వి. అ. పుం. 1. కాకిచెఱకు*: చూ, తృణము. 1; 2. ఒకానొకపక్షి: చూ, పక్షి.

గుంద్రమూల, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ఏరకతృణము*: చూ, తృణము. 1.

గుంద్రాలము, సం. వి. అ. పుం: చూ, వెన్నెలపుఱుగు.

గుంధము, సం. వి. అ. పుం. = గుంజి: చూ, స్తంభము. 1.

గుంపించు, దే. స. క్రి. 1. కుప్పవెయు: చూ, రాసిపడు; 2. అతిక్రమించు. భాగ. 7, స్కం, 270: చూ, దాటు. 6.

గుంపు, దే. వి. ప్రాణిసమూహము: చూ, సమూహము.

గుంపుగూడు, దే. వి: చూ, పోగుపడు.

గుంపెన, దే. వి. 1. ఒకానొక చెట్టు: చూ, వృక్షము; 2. ఎసకము: చూ, విజృంభణము.

గుంఫనము, సం. వి. అ. న. రూ-గుంధనము: చూ, మాట లల్లుట.

గుంఫము, సం. వి అ. పుం. 1. —పై.—; 2 బాహుభూషణము: చూ, భూషణము. 2; 3. ఒకానొక అలంకారము: చూ, హేతువు. 2.

గుంఫించు, సం. అ. క్రి. గుంఫితమగు.

గుంఫితము, సం. విణ. 1. కూర్పఁబడినది: చూ, సంయోజితము; అం. 2: చూ, గమకములు.

గుంబము, దే. వి: చూ, రూ-గుమ్మము.

గుంభితము, సం. విణ: చూ, రూ-గుంఫితము.

గుంభనము, సం. వి. అ. న: చూ, రూ-గుంఫనము.

గుంభము, సం. వి. అ. పుం. —పై.—

గుక్క, వా. వి: చూ, రూ-గ్రుక్క.

గుక్కెఁడు, వా. వి: చూ, రూ-గ్రుక్కెఁడు.

గుగలిబ్రాహ్మణులు, అం. వీరు యజుర్వేదులు. వల్లభమత సంప్రదాయ ప్రవర్తకులు. వీరు కృష్ణ విగ్రహముల నర్చించుచు జీవించువారు. వీరి తెగ బొంబాయియం దధికముగ గలదు: చూ, బ్రాహ్మణులు.

గుగ్గిలపుఁజెట్టు, ద్వ. వి: చూ, మహిసాక్షి*.

గుగ్గిలము, వై. వి. 1. = గుగ్గులువు. —పై.—; 2. = గుగ్గులు. గుగ్గులు వృక్షముయొక్క బంక.

గుగ్గిళ్లు, దే. వి. బ: చూ, పొళి.

గుగ్గులువు, సం. వి. ఉ. పుం. 1. = గుగ్గిలము*: చూ, మహిసాక్షి; 2. ఎఱ్ఱమునగ*: చూ, శిగ్రువు. 1.

గుచ్ఛకంటకము, సం. వి. అ. పుం: చూ, బ్రహ్మండి*.

గుచ్ఛకణీశము, సం. వి. అ. పుం. బ. చోళ్లు: చూ, ధాన్యము.

గుచ్ఛకము, సం. వి. అ. పుం. 1. = కుచ్ఛ - గుత్తి - గొత్తు: చూ, పూగుత్తి; 2. నెమలిపురి: చూ, పించము. 1; 3. గుల్మము: చూ, పొద. 2; 4. ముప్పదిరెండు మణులు గ్రుచ్చిన హారము: చూ, భూషణము. 2-ఓ-(౩౦); 5. గ్రంథిపర్ణము*: చూ, రాజార్హము (1-౩౯) (1-౧౩) (పుం. అని కొందఱు.)

గుచ్ఛకరంజము, సం. వి. అ. పుం. కరంజ విశేషము*: చూ, కాదఘ్నము.

గుచ్ఛకుసుమము, సం. వి. అ. పుం. ఏడాకుల అరటి*: చూ, రంభ. 2.

గుచ్ఛద తిక; సం. వి ఆ. స్త్రీ. అరటి*: చూ, రంభ. 2

గుచ్ఛపత్రము, సం. వి. అ పుం. 1. ఏడాకుల పొన్న*: చూ, పొన్న: 2. కోరింద*: చూ, ముర్మరి.

గుచ్ఛపుత్రి, సం. వి ఈ. స్త్రీ: చూ, బంతి 4.

గుచ్ఛపుష్ప, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: —పై.—

గుచ్ఛపుష్పము, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, గుచ్ఛపత్రము.1*; 2. చూ, పూతరజము*.

గుచ్ఛపుష్పి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, నుభిక్ష*.

గుచ్ఛపుష్పిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. తెల్లు*: చూ, తృణము. 1.

గుచ్ఛఫల, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1: చూ, వాయసి*; 2: చూ, స్వాదుఫల*; 3. కడిళి*: చూ, రంభ. 2.

గుచ్ఛఫలము, సం. వి. అ. పుం: చూ, సల్లకి*.

గుచ్ఛఫలికము, సం. వి. అ. పుం: చూ, స్వాదుఫల*.

గుచ్ఛబంధ, సం వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, గూడాల*.

గుచ్ఛబంధము, అం: చూ, శబ్దాలంకారములు: (చూ, అలంకారము. 3.)

గుచ్ఛభద్ర, సం. వి. ఆ స్త్రీ: చూ, గుచ్ఛబంధ*.

గుచ్ఛము, సం. వి. అ. పుం = కుచ్ఛ-గుత్తి-గొత్తు. (రూ-గుత్సము-గుత్సకము-గుంధము - గుపచ్ఛము - గుపత్సము - గులత్సకము): చూ, గుచ్ఛకము 1-2-3 4-5; పుం. 6. అల్లపుకొమ్మలవంటి వేళ్ళగడ్డి, నడ్డివేళ్ళడ్డి, వృత్తతృణము: చూ, తృణము. 1; 7. దుబ్బు, కసవుకొడ: చూ, పొటబ్బు: (చూ, తృణము. 1.); 8. గుంపు: చూ, సమూహము.

గుచ్ఛమూలిక, సం వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, గుడాసిని*.

గుచ్ఛార్ధము, సం వి. అ. పుం. పదియాఱుపేటల ముత్యాల హారము: చూ, భూషణము. 2-ఓ-(౩౧.

గుచ్ఛి, సం. వి. ఈ స్త్రీ. 1: చూ, గుచ్ఛారంజిము*; బ. 2. = కుచ్ఛెళ్ళు: చూ, పించె. 1.

గుచ్ఛిలి, దే. వి. ఘోలి*: చూ, శకుల.

గుజము, సం. వి. అ. పుం: చూ, మాతలు గము*.

గుజరీ, వా. వి: చూ, రూ-గుజరీ. 4.

గుజ్జరి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. రూ-గుర్జరి. ఎట్టాకిల తోటకూర*: చూ, మారిషము.

గుజ్జెనగూళ్ళు, దే. వి. బ. (గుజ్జు + ఎన + కూళ్ళు) 1: చూ, బాలక్రీడ; 2. బాలిక లాడుకొనునపుడు గుసగులతోవండిన వంటకము: చూ, సాదము. (1)-౨౯; (రూ-గుజ్జనగూళ్లు.)

గుజగుజ, దే. విణ. అడుముడు. భాగ. 6, స్కం. 409: చూ, పీడితము.

గుజగుజలేఁలు, దే. వి. బ: చూ, బాలికాక్రీడ. హంస. 5,ఆ. 155.

గుజగుజలాడు, దే. అ. క్రి. (గుజగుజలు + ఆడు) (రూ-గుజగుజపోవు-గుజగుజలుపోవు) త్రొక్కుటపడు: చూ సంతాపించు.

గుజగుజలాడు, దే. అ. క్రి. —పై.—

గుజగుజలాడువోవు, దే. అ. క్రి. —పై.—

గుజగుజలాడువోవుట, జా. రహస్యమాడుకొనుట. "కొంతవడి పొట్టుపొరలై గుజగుజలాడువోయి డాయఁజూచిన." (నీతి చంద్రిక-విగ్రహము.)

గుజరాతి, పై. వి. = ఘూర్జర. రూ-గుజిరి-గుజరు-గుజ్జరాతి-గుజ్జరి. 1. నాట్యభేదము. ఆం, భా. ప్ర. నా. 130: చూ, వ్యంజికము; 2. ఘూర్జరభాష: చూ, భాష. 1; 3. ఘూర్జర దేశము: చూ, దేశము.

గుజరీ, 1. పై. వి. = —పై —; వా. వి. 4. రూ-గుజిరీ. సంతచోటు: చూ, సదనము. 1.

గుజస్తా. వా. వి. గడచిపోయినది. "పాఁగుజస్తాఁరైతు."

గుజారతు, వా. వి. వళము.

గుజాతీ, దే. వి. ధనికుఁడు; చూ, విడిముడిగలవాఁడు.

గుజారు. దే. వి: చూ, రూ-గిజురు.

గుజ్జనగూళ్లు. దే. వి. బ: రూ-గుజ్జెనగూళ్ళు: చూ. సాదము. (1)-౨౯.

గుజ్జరాతి, పై. వి: చూ, రూ-గుజరాతి. 2-3.

గుజ్జరి. పై. వి. —పై —(రూ-గుజరీ-గుజ్జరీ.)

గుజ్జరిదుముకు, అం: చూ, సెలుకులు.

గుజ్జరివాఁడు, ద్వ. వి. ఘూర్జరుఁడు.

గుజ్జు, దే. వి. 1. అనుకగు రసద్రవ్యము; పై. వి. 2. = కుబ్జ. కుబ్జత్వము: చూ, పొఅడు; 3. పొట్టియెద్దు: చూ,వృషభము. 1; 4. గుంటకగుజ్జు; 5. దూలపుగుజ్జు: చూ, రూ-కురుజు-కొమరు; 6. బండివఱపుగుజ్జు; 7. కుబ్జదారువు; విణ. 8. పాపటపుగుజ్జు; 9. పొట్టివాఁడు: చూ, వామనుఁడు.

గుజ్జుకొమరులకుఁదండ్రి, ద్వ. వి: చూ, శివుఁడు. (అం. పదా. సుర. 10.)

గుజ్జుతనము, పై. వి. = కుబ్జత: చూ, గుజ్జు. 2.

గుజ్జునారికెడము, పై. వి. అఖండుకము: చూ, స్కంధఫలము. 1-ఁ.

గుజ్జుపొట్ల, పై. వి. పొట్టిపొట్ల *: చూ, పొట్ల.

గుజ్జుమామిడి, దే. వి. పొట్టిమామిడి *: చూ, మామిడి.

గుజ్జువేలుపు, ద్వ. వి: చూ, వినాయకుఁడు. 1.

గుజ్జువేల్పుతండ్రి, ద్వ. వి: చూ, శివుఁడు.

గుజ్జుసైదోఁడు, ద్వ. వి: చూ, స్కంధుఁడు. (అం. పదా. సుర. 19.)

గుట, నం. వి. ఆ. స్త్రీ. రేఁగుపండు: చూ, రేఁగు. 1.

గుటక, వా. వి. గ్రుక్కెడునీటికొలత: చూ, నోఁచెఁడు.

గుటకలఁగ్రుఁగు, వా. వి: చూ, రూ-గ్రుక్కలు గ్రుంగు.

గుటగుట, దే. వి. 1. అన్నముడుకుట-నీళ్ళు త్రాగుట-ప్రాణము లుడువదలుట-కడుపులో తిప్పుట-పులికూయుట లోనగు వానియందగు ధ్వన్యనుకరణము: చూ, హూహూ; 2. వంది కూఁత: చూ, ధ్వరము. 2-౪౬-(౧౨౨); 3. బ. పెద్దరికపు మాఁటలు. స్వా. 5, ఆ. 19: చూ, శబ్దము. 2-౨౩.

గుటిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. నల్లమట్టి*: చూ, మట్టి.

గుటుకు, దే. వి: చూ, రూ.గుటుక్కు-గుటుక్కు (ఆమ్రేడిత మందు గుటుగుటుకు.): చూ, హూహూ.

గుటుక్కును, దే. అ. క్రి. (గుటుక్కు + అను) 1: చూ, మరణించు; వా. 2 లటుక్కున గ్రుంగు, నమలకుండ గ్రుంగు, త్వరితముగ గ్రుంగు, మాయచేసిగ్రుఁగు మొ.

గుటుక్కు. దే. వి. లటుక్కు. గ్రుంగుటయందగు ధ్వన్యనుకరణము: చూ, రూ-గుటుకు.

గుటగుటుకు, వా. వి. (గుటుకు + గుటుకు). రూ-గుటుకు: చూ, హూహూ.

గుట్ట, పై. వి. = ఘట్ట. కుంద. 1. కొండ: చూ, పర్వతము; 2. చిన్నకొండ: చూ, పర్వతము; 3. ప్రోవు: చూ, రాశి. 2.

గుట్టు, పై. వి. = గూఢ. 1. కీలు : చూ, మర్మము. 1; 2. గాంభీర్యము: చూ, పేరిమి.

గుట్టుబేడు, ద్వ. వి. (గుట్టు + పేడు) రాజమంత్రము బయలు పడుట.

గుట్టుసాకిరి, పై. విణ. = గూఢసాక్షి: చూ, సాక్షి.

గుడ సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. ఉంట: చూ, గోళము. 2; 2. జెముడు *: చూ, స్నుహి; 3. ద్రాక్ష *: చూ, స్వాదుఫల; 4. నిద్ర: చూ, స్వప్నము. 2; 5. దూడతోఁగూడిన యావు: చూ, ధేనువు; 6. జ్ఞానముక్ర.

గుడంబము, అం: చూ, స్రచారములు.

గుడక, పై. వి = గుండిక. 1. బెంకాయబుట్ట లోనగునది: 2: చూ, పాలడ.

గుడకము, సం. వి. అ. పుం. బెల్లముతోవండిన మందు: చూ, మాఁదు. 1.

గుడకరి, నం. వి. ఈ. స్త్రీ. ఎట్టాపుల తోఁటకూర*: చూ, మారిషము. 1.

గుడగుడ, వా. వి: చూ, గుటగుట. 1.

గుడచి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, సోమవల్లి*.

గుడజిహ్వాకాన్యాయము, న్యా. బెల్లము నాలుకమీదఁ నున్నంత నేపే రుచి యనురీతి.

గుడతృణము, సం. వి. అ. పుం. చెఱకు*: చూ, సుకుమారము. 1-౬.

గుడత్రిణము, సం. వి. అ. న. —పై.— (చెఱకుగడ అని కొందఱు.)

గుడత్వక్కు, సం. వి. చ్. న: చూ, వరాంగకము* (గుడ త్వచము అనియు.)

గుడదానము, అం: చూ, దానములు.

గుడదారువు, సం. వి. ఉ. న: చూ, గుడత్రిణము *.

గుడద్రవము, సం. వి. అ. పుం: చూ, లక్క.

గుడధేనువు, సం. వి. ఉ. స్త్రీ. బెల్లముతోఁ జేసిన ఆవు: చూ, ధేనువు.

గుడపము, సం. వి. అ. పుం: చూ, కృష్ణలము.
గుడపాకి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, శ్రీతాళము *.
గుడపిండము, సం. వి. అ. పుం. బెల్లముతో జేసిన పిండి పోఁకలు: చూ, భక్ష్యము.
గుడపుష్పము, సం. వి. అ. పుం: చూ, మధూకము *.
గుడఫల. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. కామంచి *: చూ. తృణము. 1; 2. కాకమాచి *: చూ, వాయసి.
గుడఫలము, సం. వి. అ. పుం. గోఁగు *: చూ, పీలువు.
గుడబిల, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, పూతిక *.
గుడబీజకము, సం. వి. అ న. అందాళము*: చూ, మామిడి.
గుడమంజరి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, శణపుష్పిక *.
గుడము, సం. వి. అ. పుం, నపుంసకము (అని కొందఱు)1. రూ-గూడము: చూ, బెల్లము. 1; 2. గోలి (పుం, స్త్రీలింగ మని కొందఱు) ఉంట: చూ. పూస; 3. ఏనుఁగుకవచము: చూ, బొందడము: 4. చేయి: చూ, హస్తము; 5. (యుద్ధమునకు) పన్నాహము: చూ,యత్నము; 6. గుడమనుచేఁప: చూ, మత్స్యము. 1; 7. తెపులు: చూ. రోగము. 1; న. 8. కుంకుమము: చూ, వహ్నిశిఖము. 1.
గుడమూలము, సం. వి. అ. పుం. చెఱకు *: చూ,రసాలము. 3.
గుడశర్కర, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. బెల్లపుచక్కెర: చూ, శర్కర.
గుడశిగ్రువు, సం. వి. ఉ. పుం. ఎఱ్ఱమొనగ *: చూ, శిగ్రువు.1.
గుడాక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. = గుఱుఁక. నిద్ర: చూ, స్వప్నము.2.
గుడాకు. మి. వి. గ్రా. (గుడము + ఆకు) బెల్లముతోఁజేర్చి మర్దించిన పొగాకు: చూ, పొగాకు.
గుడాకేశము, సం. వి. అ. పుం. తెల్లపువ్వుల నీరుల్లి*: చూ, సుకందకము.
గుడాకేశుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. అర్జునుఁడు: చూ, విజయుఁడు. 1; 2: చూ. శివుఁడు (గుహాకేశుఁడని కొఁడఱు.)
గుడారము, వై, వి. = గుడాలయః. (రూ-గుడారు- గూడారము-గూడారు-గుండారము): చూ, సదనము. 1.
గుడారు, వై. వి. = —పై.—
గుడారోచన. సం. అంగరక్తము *
గుడాశ్రయము, సం. వి. అ. పుం: చూ, మృదుద్రుమము.
గుడాసార, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, ప్వాదుఫల*.
గుడి, దే. వి. 1. ఇకార రూపాంతరనామము; 2. రూ-గుడుసు. ఆం. భా. వ్ర. ది. 80: చూ పరివేషము; 3. వలయాకారపు రేఖ: చూ, రేఖ. 3; వై. వి. 4. = కుటి. దేవాలయము: చూ, వేలుపు ఱెంకి: (చూ, సదనము. 1.); 5. = కుడిళ. ఒక చేఁప: చూ, మత్స్యము. 1-౨౦.
గుడికట్టు. దే. వి. గ్రామము నాలుగుదిక్కులఁ యెల్లల యేర్పాటు, గ్రామకంతము.ఆయకట్టు (అని కొందఱు.)
గుడుకొను. దే. అ. క్రి. క్రిమ్ము. పా. 3, ఆ. 164: చూ, వ్యాపించు.
గుడిగి, దే. వి. చెడ్డి: చూ, వస్త్రము. 1-ఁ-(ఁ).
గుడిగుడి, దే. విణ. 1.అల్పము: చూ, స్వల్పము; వా. వి. 2. గంజాయిత్రాగుట లోనగువాని యందగు ధ్వన్యనుకరణము: చూ, హూహూ.
గుడిగుడిగుంచములు, వా. వి. బ: చూ, రూ-గుడుగుడు గుంచములు.
గుడిచుట్టు, దే. వి: చూ, పరివేషము.
గుడిజెల్ల, ద్వ. వి. ఒకానొక చేఁప: చూ, మత్స్యము. 1-౨౦.
గుడిఁదిరుగు, దే. అ. క్రి (గుడి + తిరుగు) గుండ్రముగాతిరుగు. జై. ౬, ఆ. 35.
గుడినుండి గుడిత్రాట్లు తెగఁగోయుట, లో. ఉదా. "క. కుడిచిన యింటికి రెండెప్పుడు దలఁతురనంగవలదు భూతలమెఱుఁగున్, గుడినుండియె గుడిత్రాళ్లై, క్కుడుగాఁ గోయుట సగోత్ర గుణములు సుమ్మీ."
గుడిత్రింగినవానికిఁ దల్వాలప్పడములు, లో. ఉదా, "అలమి గుడిత్రింగువానికిఁ దలుపు లప్పడములు గాకుండునే." పాండురంగ మాహాత్మ్యము.
గుడిని, వై. వి. = కుటి. ఆకుటి: చూ, సదనము. 1. (రూ-గుడినె-గుడుసు.)
గుడినె, వై. వి. 1. = —పై —; దే. వి. 2. ఒకవిత్తగల చింతపండు: చూ, చింతపండు.
గుడినెవాటు. ద్వ వి: చూ, అంకులాఁడి.
గుడుము, వా. క్రి. చప్పరించు.
గుడుక్కు, దే. వి: చూ, రూ-గుటుకు.
గుడుగుడు, వా. వి. 1. ఒన్నహుక్కా; దే. వి. 2. పరుగెత్తుట, చిగుడాట, గంజాయి త్రాగుట, అన్నముడుకుట లోనగువాని యందగు ధ్వన్యనుకరణము: చూ, హూహూ.
గుడుగుడుగుంచములు, దే. వి. బ: చూ, బాలక్రీడ. కాళ. 3, ఆ. 38.
గుడుగురావిలము, దే. వి. ఒకరకముపిట్ట: చూ, పక్షి.
గుడిచి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ. రూ-గుడూచి *.
గుడుసు, దే. వి. ఇనుపదుడ్డు: చూ, ముద్గరము.
గుడుసరి, దే. విణ. (గుడుసు + అరి): చూ, కపటి.
గుడుసు, దే. వి. 1. గుడి. ఆం, భా. వ్ర. ది. 80: చూ. పరివేషము; వై. వి. 2. = కుటీర. రూ- గుడిసి: చూ, సదనము. 1; విణ. 3. గుండ్రము: చూ, వర్తులము.
గుడుసుకయిదువు, దే. వి విష్ణుచక్రము: చూ, బాణము. 1-౩౦.
గుడుసువఱు, ద్వ. అ. క్రి. (గుడుసు + వడు) గుండ్రమగు.
గుడుసువాలా. దే. వి: చూ, గుడుసుకయిదువు.
గుడూచి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. రూ-గుళూచి, తిప్పతీఁగె*: చూ, సోమవల్లి.
గుడెము, దే. వి. చిన్నవల్లె (రూ-గూడెము-గోడము-గోడెము): చూ, దేశము.
గుడేరకము, సం. వి. అ. పుం తిండి: చూ, సాపాటు.
గుడేరము. సం. వి. పుం. 1.—పై.—; 2: చూ, గుడకము.
గుడోద్భవ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, శర్కర.
గుడోవలన్యాయము, న్యా. బెల్లముఁగొట్టినఁబాయివలె ననురీతి.
గుడ్డ, దే. వి. రూ-గుండ. 1. బట్ట: చూ. వస్త్రము. 1; 2. వస్త్ర ఖండము: చూ, వస్త్రము. 1-౬-౨.
గుడ్డగొడుగు, వా. వి: చూ. వారిత్ర.

గుడ్డము, దే. వి. రూ-గుడ్డాము. 1. చేసు. పాండు. 3, ఆ. 75: చూ, భూమి. 1; 2. చేనుతుమక: చూ, భూమి. 1-ళ-౨.

గుడ్డి, వా. విణ రూ-గ్రుడ్డి. 1. అంధుఁడు: చూ, రూ-గ్రుడ్డి: వి. 2. అంధభావము. (విణ. అవి కొందఱు): చూ, చీఁకు: 3. ఆట చెమ్మ ఆటలో వెలికిలఁబడ్డ ఒంటికాయ.

గుడ్డికన్‌పాదుసా, ద్వ. వి: చూ, శ్రీదుఁడు.

గుడ్డికొక్కెర, ద్వ. వి. చీఁకుఁగొక్కెర: చూ, బకము.

గుడ్డికొక్కెరాయి, ద్వ. వి. —పై.—

గుడ్డితనము, దే. వి. రూ-గ్రుడ్డితనము: చూ, చీఁకు.

గుడ్డు, వా. వి. 1. అండము. రూ-గ్రుడ్డు: చూ, పేశీకోశము: 2. సున్న. "వీలెక్కగుడ్డు."

గుడ్వలము, సం. వి. అ. పుం: చూ, సీలమంద.

గుడ్వము, సం. వి. అ. పుం. —పై.—

గుడ్లగుబ్బలి, దే. వి: చూ, సకినంపుఁబులుఁగు.

గుడ్లగూబ, దే. వి. —పై.— (రూ - గుబ-గూబ -గ్రుడ్లగూబ-గ్రుల్లగుబ్బలి.)

గుణ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. దూర్వ*: చూ, తృణము. 1.

గుణకబిందువు, అం: చూ, రదక్షితములు.

గుణకము, సం. వి. అ. పుం. పెంపుడులెక్క, పూరకాంకము.

గుణకహారవథకము, పా. ఎక్కములు.

గుణకారము, వా: చూ, హెచ్చవేఁత.

గుణకారుఁడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, వృకోదరుఁడు.

గుణకీర్తనము, అం: చూ, సామపంచకము.

గుణజ్ఞుఁడు, సం. విణ: చూ, సమర్థుఁడు.

గుణత్రయపురి, అం: చూ, పురులు.

గుణధర్మములు, అం: చూ, ధర్మములు.

గుణధ్వని, సం. వి. ఇ. పుం. ధనుష్టంకారము: చూ, స్వరము. 2-ళఒ-(౪౧).

గుణని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, శీలనము.

గుణనిక. సం. వి. ఆ స్త్రీ. 1. నాట్యమునందుఁ బ్రయోగింపఁ దగిన యర్థము; 2. విలావిద్య మొదలగువాని నేర్చుకొనుట: 3. లోళ్లభాష్యము; 4. రెట్టించిన వడ్డి; 5 మరలమరలయను వర్థము.

గుణనీయము, సం. వి. అ. న: చూ, స్వభావము.

గుణపడు, మి. అ. క్రి. (గుణము+పడు) చక్కఁబడు: చూ, పరిపడు. 2.

గుణప్రియ. సం. వి. అ. స్త్రీ. అతివస*: చూ, విష.

గుణభ్రంశము, సం. విణ. గుణనాశవము: చూ, పర్యంతిక.

గుణము, సం. వి. అ పుం. 1. రూ-గూణము = గొనయము. అల్లెత్రాడు: చూ, మౌర్వి. 1; 2. త్రాడు, దారము (అని కొందఱు): చూ, సూత్రము. 1; 3. = గొనము. మఱుఁగు. "ఇనుమడుఁగు-మమ్మడుఁగు" మొ: చూ, రెట్టి. 2; 4. ఇంద్రియము: చూ. హృషీకము; 5. అప్రధానకార్యము: చూ, అప్రధానము; 6. = గొనుబు. అలవాటు: చూ, స్వభావము; 7. గుణకారము: చూ, హెచ్చవేఁత; 8. మూఁడనుసంఖ్య (తిగ): చూ, మూఁడు; 9. ఱుక్కము: చూ, సిస్తు. 1-ఎ.

గుణములను గొనియాడుట, అం: చూ, సామములు.

గుణములు, అం. 1. కావ్యగుణములు.—మాధుర్యము, ఓజస్సు, ప్రసాదము, శ్లేష, సౌకుమార్యము, అర్థవ్యక్తి, సమత, ఔదార్యము, కాంతి, సమాధి, సంశబ్దత, ప్రేయస్సు, ఔర్జిత్యము, విస్తరము, సౌక్ష్మ్యము, గాంభీర్యము, సంక్షేపము, భావితము, సమ్మితత్వము, ప్రౌఢి, రీతి, ఉక్తి, గతి. (23) పదియని శబ్దరత్నాకరము.-శ్లేషము, ప్రసాదము, మాధుర్యము, సౌకుమార్యము, సమత, అర్థదీపనము, ఔదార్యము, కాంతి, ఓజస్సు, సమాధి: (చూ, కమ్మన. 2. మాధుర్యము=కమ్మన. ; 2. సత్త్వాది.—సత్త్వము, రజస్సు, తమము (వీనికిళక్తులనియు నామాంతరములుగలదు. ఈ మూఁడుగుణములు సాధ్యవస్తుస్వరితము, సతతోద్దితమను భేదముల నాఱువిధములగును): చూ, త్రయము: 3. సంధ్యాది.—ఇవియాఱు.—సంధి, విగ్రహము, యౌవనము, ఆసవము, ద్వైధము (భేదము). ఆశ్రయము: 4. శక్త్యాది.—ఇవి యాఱు. — శక్తి, జ్ఞానము, బలము, ఐశ్వర్యము, వీర్యము, తేజస్సు.-మఱియొక విధము - ఐశ్వర్యము, వీర్యము, యశము, శ్రీ, జ్ఞానము, వైరాగ్యము: 5. శబ్దాది.—ఇవియైదు.—శబ్దము, స్పర్శము, రూపము, రసము, గంధము (ఇవియైదును భూతగణములు ; 6 త్యాగశౌర్యాది; 7. ఐశ్వర్యాది: 8. ఋక్షాది; పా. 9. ఏ, ఓ, అర్, అవ్; 10. పరీక్షయం దుత్తీర్ణుఁడైన వాని ఫలితము (మార్కులు.)

గుణమూలము, సం. వి. అ. న. చెఱకు*: చూ, సుకుమారము. 1—౬.

గుణరహితము, అం: చూ, ఆకాశములు.

గుణలయని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ.—పై.—

గుణలయనిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. గుడారము: చూ, సదనము. 1.

గుణవంతుఁడు, సం. విణ. త్; చూ, సమర్థుఁడు.

గుణవతి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ. గుణలయనిక.

గుణవర్ణనము, సం. వి. అ. న: చూ, స్తోత్రము.

గుణవినుతి, అం: చూ, దశావస్థలు.

గుణవృక్షికము, సం. వి. అ. పుం. ఓడకంబము: చూ, స్తంభము. 1-౧౨.

గుణసాగరుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, బ్రహ్మ. 1; 2. బుద్ధవిశేషము: చూ, బుద్ధుఁడు. 1; విణ. 3. సకలగుణాధారుఁడు.

గుణాః పూజాస్థానం గుణిషు;నచలింగం నచవయః, న్యా. గుణములు పూజ్యములుగానీ గుణియొక్క స్త్రీ పుంసత్వభేదముగానీ వయస్సుగానీ కాదు.

గుణకరుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, బుద్ధుఁడు. 1; విణ. 2: చూ, సమర్థుఁడు.

గుణాలయము, సం. వి. అ. పుం =గుడారము: చూ, సదనము. 1.

గుణాస్పర్వత్రపూజ్యంతే పిత్రవంశోనిరర్థకః, న్యా. గుణములే పూజ్యములు. పితృవంశము నిరర్థకము.

గుణి, సం. వి. న్. పుం. 1. విల్లు: చూ, బాణము. 1-౩౭; విణ. 2. గుణముగలవాఁడు: చూ, సమర్థుఁడు.

గుణించు, సం. స. క్రి. గుణకముచేయు.

గుణితము, సం. వి అ. న. 1. హల్లులలో అచ్చులను జేర్చి చెప్పుట (గుణింతమని వాడుక); విణ. 2. గుణింపఁబడినది: చూ, హెచ్చవేత; 3. రెట్టింపుగాఁ జేయఁబడినది: చూ, హితము.

గుణీ గుణం వేత్తి నవేత్తి నిర్గుణ, న్నా. గుణవంతుఁడు గుణమును గ్రహించును; నిర్గుణుఁడు గ్రహింపఁజాలఁడు.

గుణుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. = గూణుఁడు: చూ, వ్యకోదరుఁడు; విణ. 2: చూ, సూపకారుఁడు.

గుణేశ్వరము, సం. వి. అ. పుం. చిత్రకూటము: చూ, పర్వతము.

గుణోజ్జ్వల, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. అడవిమొల్ల: చూ, యూథిక. 1.

గుణ్యము, సం. విణ గుణింపఁదగినది.

గుత్త, వై. వి. = గుప్తి. 1. ఫలప్రదమైన యొక సొత్తును ఆ సొత్తుగలవానికి తత్ఫలార్థము తగిన ధనమిచ్చి తన యను భవమున నుంచుకొనుట: చూ, స్వాధీనపుగుత్త: వా. వి. 2. బట్ట: చూ, వస్త్రము: 1-ం; 3. గుత్తగ: చూ, ఇదాగా; 4. సమస్తమును ఒకేసారి వెలకుఁగొనుట: జట్టి-రూ-జిట్టీ.

గుత్తకాఁడు, ద్వ. విణ: చూ, పాలెగాఁడు: చూ, రాజు. 1-వ.

గుత్తగ, వై. వి = గుప్తి. రూ-గుత్తవ: చూ, గుత్త. 3.

గుత్తగొను, ద్వ. స. క్రి. (గుత్త + కొను) గుత్తయెత్తు. కళా. 3, ఆ. 73.

గుత్తము, వై. వి. = గుప్త. 1. కచ్చితము: చూ, సున్నితము; 2. బిగువు చూ, లవడి.

గుత్తవ, వై. వి. = గుప్తి: చూ, రూ-గుత్తగ.

గుత్తి, వై: వి. 1. = గుచ్ఛ. రూ-గుది-గొత్తు: చూ, పూగుత్తి; 2: చూ, సీలమండ.

గుత్తికగువ్వ, ద్వ. వి. రూ-గువ్వగుత్తిక - గువ్వగుత్తుక *: చూ, రాజార్హము. 1-ఁ.

గుత్తికవ్వము, ద్వ. వి. కుఱరి: చూ, మంథానము.

గుత్తినెమిలడుగుమ్రాను. ద్వ. వి: చూ, పూతిరజిము *.

గుత్తిపండ్లు, ద్వ. వి. బ. గుత్తులు గుత్తులుగా పండెడు పండ్లు.

గుత్తిమల్లెలు, వై. వి. బ. ఒకిరకము వట్లు: చూ, ధాన్యము.

గుత్తిలుగుత్తులు, వై. వి. బ. —వై.—

గుత్తివడు, వై. అ. క్రి. (గుత్తి + పడు) ముడుఁగు: చూ, స్రుక్కు. 8.

గుత్తులు, వై, వి. బ: చూ, గుత్తిమల్లెలు.

గుత్తికము, సం. వి. అ. న. గండివనము *: చూ, రాజార్హము. 1-ఱ.

గుత్సకపుష్పము. సం. వి. అ. పుం, న: చూ, గుచ్ఛపత్రము *.

గుత్సకము, సం. వి. అ. పుం. 1. = గుత్తి: చూ, పూగుత్తి; 2. గ్రంథపరిచ్ఛేదము: చూ, పుస్తకము.

గుత్సము, సం. వి. అ. పుం. 1. వరి లోనగువాని గంట: చూ, పొట్టకఱ్ఱ: (చూ, తృణము. 1.); 2. = గుత్తి: చూ, పూగుత్తి; 3. ముప్పదిరెండుమణులు గ్రుచ్చిన హారము: చూ, భూషణము. 2-ఉ-(౩౦); 4. గండివనము *: చూ, రాజార్హము; 5. కంబము: చూ, స్తంభము. 1.

గుత్సార్థము, సం. వి. అ. పుం: చూ, గుచ్ఛార్థము.

గుత్సికము, సం. వి. అ. న: చూ, సురటి.

గుదకీలకము, సం. వి. అ. పుం: చూ, మూలసంక.

గుదకేలము, సం. వి. అ. పుం.—వై.—

గుదగుదలాడు, దే. అ. క్రి. (గుదగుదలు + ఆడు) దగ్గుత్తికతో నేడ్చు: చూ, రోదించు.

గుదనాడి, అం: చూ, నాడులు.

గుదము, సం. వి. అ. న = గుద్ద: చూ, ముడ్డి.

గుదస్థానము, అం: చూ, రంధ్రములు.

గుదాంకురము, సం. వి. అ. పు : చూ, గుదకీలకము.

గుది, వై. వి. = గుచ్ఛ. రూ-గుత్తి: చూ, పూగుత్తి (దేశ్యమని శబ్దరత్నాకరము,; దే. వి. 2: చూ, సీమండ. అం. భా. ద్వి. 135; 3. ఆకులలోనగువాని గ్రుచ్చిన సరము; వా. పి. 4. పశుబంధరజ్జువు; 5. పదములకూర్పు. గుదికూర్పు: చూ, మాటలల్లిక.

గుదికాలు, దే. వి: చూ, పార్ష్ణి.

గుదికూర్పు, దే. వి: చూ, మాటలల్లిక.

గుదిగట్టి, దే. వి. (గుది + కట్టి) దుష్టమగుగోవు మొదలుగాగల వానికి మెడనుగట్టెడుకొయ్య: చూ, బండ 3.

గుదిగుంజిలు, ద్వ. వి. బ. (పనులదొడ్డిలోనగు వాని ద్వార మందు) నిలువుగాఁ బాతిన కంబములు: చూ, స్తంభము. 1-ంఇ.

గుదిగుంపులాచేయుట, జా. అవిచ్ఛిన్నము చేయుట. "అదిగనక దివిజవేశ్యల, సదనంబున నున్న మౌనిసంతతిఁ బుల్ గుదిగుంపులుఁజేసి మథింపడె." నిరంకుశోపాఖ్యానము.

గుదిగొను, దే. అ. క్రి. (గుది + కొను) అతిశయించు: చూ, ముమ్మరించు; 2. దట్టమగు: చూ, వ్యాపించు; 3. మూట కట్టుగాఁ గూలఁబడు. హరిశ్చ. 4, ఆ. 214: చూ, చాఁప చుట్టువడు.

గుదిత్రాడు, దే. వి. 1. రూడకాలికిఁగట్టుత్రాడు: చూ, సూత్రము. 1; వా. వి. 2. పాలుపిండుసమయపు ఆపు వెనుకటికాళ్ళకు గట్టు త్రాడు: చూ, (బంధము. 3.): చూ, సూత్రము. 1 ఐ, 3. చెట్టెక్కువానిత్రాడు: చూ, సూత్రము. 1-ఇ-ఎ.

గుదిత్రోయు, దే. స. క్రి. కాళ్ళుకట్టి త్రోయు. హరిశ్చ. 4, ఆ. 34: చూ, తన్ను. 2.

గుదిబండ, దే. వి: చూ, గుదిగట్టి.

గుదియ, వై. వి = గదా. (రూ-గుదె-గురికట్టి-గుదిగట్టి.) 1: చూ, గుదిగట్టి; 2. ఇనుపదుడ్డు. ఆం, భా. ద్వి. 21t: చూ, ముద్గరము; 3. నాలుగుమూరలు నిడివిగల దండము: చూ, బాణము. 1-ళం.

గుదియకట్టిలు, ద్వ. వి. బ. గుదిగుంజిల కడ్డముగాఁ జొప్పించెడు కట్టిలు: చూ, స్తంభము. 1-ంళ.

గుదియతాలుపు, ద్వ. వి: చూ, యముఁడు. అచ్చ. నుం, కాం. 23.

గుదివడు, ద్వ. అ. క్రి. (గుది + పడు): చూ, బద్ధమగు.

గుదె, వై. వి. = గద: చూ, రూ-గుదియ.

గుద్ద, వై. వి. = గుదము: చూ, ముడ్డి.

గుద్దలి, వై. వి. = కుద్దాలము: చూ, ముద్గరము.

గుద్దలించు, వై. స. క్రి. 1. గుద్దలితోఁ బెల్లగించు: చూ, భేదిల్లు. 1; 2. అన్వేషించు; చూ, వెదకు.

గుద్దు, వా. వి. 1. (రూ-గ్రుద్దు-గ్రుమ్మ) పిడికిటిపోటు: చూ, యుద్ధము; స. క్రి. 2. పిడికిటితోపొడుచు: చూ, చదుము.
గుద్దులాట, వా. వి. రూ-గ్రుద్దులాట. ముష్టాముష్టి: చూ, యుద్ధము.
గుద్దులాడు, వా. అ. క్రి: చూ, రూ-గ్రుద్దులాడు.
గునక, దే. వి: చూ, రూ-గునుక.
గునకలు, దే వి. బ. తృణధాన్యము: చూ, ధాన్యము.
గునగున, దే. వి. వేగముగ నడచుటయందగు ననుకరణము: చూ, హూహూ.
గునపకోడి, ద్వ. వి: చూ, పుంజు.
గునపము, వై. వి. = ఖనిత్ర: చూ, రూ-గునుపము. కళా. 6, ఆ. 8. (దేశ్యమని శబ్దరత్నాకరము.)
గునామొలనూలు, దే. వి. బిడ్డలాకట్టకొనెడు కటిసూత్రవిశేషము (భానుమద్విజయము): చూ, భూషణము. 2.
గునియు, దే అ. క్రి. 1. నర్తించు: చూ, ,మలపుగొను; 2. కులుకు: చూ, పూయు.
గునిసాడు, దే. అ. క్రి.—పై.—(మొదటి రూపము గునిసియాడు.)
గునిసె, వా. వి. పొట్టి, (రూ-గొనిసె-గొనబ-గొనప-గొసను-గున్న-గుజ్జు): చూ, వామనుడు.
గునుక, దే. వి. అల్పధావనము: చూ, పరుగు. 2. (రూ-గునుకు గునుకుడు-గునుగుడు గునుగుపరుగు.)
గునుకు, దే. వి. 1.—పై.—ఆం. భా. ద్వి. 224: 2. తృణవిశేషము *: చూ, తృణము. 1; బ. 3. తృణధాన్యము: చూ, ధాన్యము; అ. క్రి. 4. కొద్దిపరువుగా పరుగెత్తు: చూ, పరుగెత్తు.
గునుకుడు, దే. వి: చూ, గునుక. ఆం, భా. ద్వి. 224.
గునుకులు, దే. వి. బ. తృణధాన్యము: చూ, ధాన్యము.
గునుగుడు, దే. వి: చూ, రూ-గునుకుడు.
గునుగుపరుగు, దే వి.—పై.—
గునుపము, వై. వి. = ఖనిత్ర: చూ, రూ-గునపము.
గునుపు, దే. వి. రూ-గొనపు. విలాసవిశేషము: చూ, విలాసము.
గున్న, వై. వి. 1. పిల్ల (ఏనుగుగున్న-పందిగున్న-మామిడిగున్న మొ.): చూ, శిశువు. 1-ఆ; 2: చూ, వామనుడు; 3. ఏనుగుగున్న: చూ, హస్తి: 1-(ఓ); 4. ఋషము: చూ, హ్రస్వకాకారిపము; 5. కురువమనుచెట్టు *: చూ, వృక్షము.
గున్నంగి, దే. వి. ఒకానొక పక్కి: చూ, పక్షి.
గుపారము, అం. రూ-గుబారము. మల్లబంధవిశేషము: చూ, మల్లశాస్త్రము.
గుపారు, దే. వి. ఆషోషణము. ఆం. భా. వ్ర. 115: చూ, స్వరము. 2-ళఒ-(ఇర .
గుప్త, సం. వి. అ. స్త్రీ. 1. రాజీవాసపు స్త్రీ: చూ, భుద్రాంతము: (చూ, స్త్రీ.) 1-ర; 2. దూలగొండి *: చూ, కూకశింబి; వా. 3. కోమటివాని బిరుదము.
గుప్తకేళి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ దాగిలిమూతలు: చూ, బాలక్రీడ.
గుప్తచరుడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, బలరాముడు.
గుప్తము, సం. విణ. 1. కావబడినది: చూ, రక్షితము; 2. దాచబడినది: చూ, రహస్యము. 3.
గుప్తాగము, సం. వి. అ. పు: చూ, మొగలి *.
గుప్తన్నేహము, సం. వి. అ. పుం: చూ, మహాయమళపత్రిక *.
గుప్తాసనము, సం. వి. అ. న: చూ, ఆసనములు.
గుప్తి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. కాపాడుట: చూ, రక్షణము; 2: చూ, దాచుట; 3: చూ, బంధనాలయము; 4. పాతఅ: చూ, లిబ్బి. 2; 5. వడ్లపాతర: చూ, పంటసాల; 6. బొక్క: చూ, రంధ్రము. 1; 7. లోతైనగొయ్యి: చూ, రంధ్రము. 1-ంఎ; పుం. 8. దాసుడు: చూ, సేవకుడు. 9: చూ, యముడు.
గుప్పనగూర, దే. వి. చిందఱవందఱ: చూ, సంతాపము.
గుప్పళించు, దే. స. క్రి. 1. వస్త్రము మొదలగువాని ఉసును (ఉప్పళించు అనియు వాడుక): 2: చూ, పుకిలించు; 3. ఉంచు: చూ, పెట్టు. 5.
గుప్పించు, దే. స. క్రి. 1. (బాణాదులను) ప్రయోగించు, గుప్పు: చూ, ప్రయోగించు. 2; 2: చూ, వర్షించు.
గుప్పిలి, దే. వి. పిడికిలి (రూ-గబ్బిలి): చూ, హస్తము. 1-ంం.
గుప్పు, దే. వి. 1. ఎగయుటయందును, మ్రోయుటయందును, వాసనకొట్టుటయందును, వైచుటయందును నగు ననుకరణము. కళాం. 1, ఆ. 106; స్వా. 4, ఆ. 31: చూ, హూహూ; స. క్రి. 2. ఉంచు: చూ, పెట్టు. 5; 3. చల్లు: చూ, ప్రోషించు; 4. (దూడ పాలు త్రాగునపుడు తలతో) పొదుగును పొడుచు; 5. (బాణాదులను) ప్రయోగించు: చూ, ప్రయోగించు. 2; 6. విసరివైచు.
గుప్పున, దే. ద్ర. క్రి. విణ. శీఘ్రముగా: చూ, వేగము. 3.
గుప్పుమను, వా. అ. క్రి. ఒక్కమాఱుగా వెల్లడియగు.
గుబ, వై. వి. = ఘూకము. రూ-గూబ: చూ, పకినంపుబులుగు.
గుబక, వై. వి. తలపుగండెపట్టెమీది గుబ్బ.
గుబగుబ, దే. వి. కోకిలధ్వనియందగు ననుకరణము: చూ, హూహూ.
గుబారము, అం: చూ, రూ-గుపారము.
గుబాలు, దే. వి. రూ-గుబేలు-గుబీలు. పడుటయందగు ధ్వన్యనుకరణము: చూ, హూహూ.
గుబాళించు, దే. అ. క్రి. వాసనకొట్టు: చూ, వలచు. 1.
గుబిలి, దే. వి. 1. (రూ-గుమిలి-గుబ్బలికాడు-గుబ్బలికాడు-గులిబి-గులిమి-గుల్మి) కనకాక్షి. ఆం, భా. ద్వి. సం. 91 చూ, సకినంపుబులుగు: 2. గులిమి: చూ, పింజూషము.
గుబీలు, వా. వి: చూ, రూ-గుబాలు. "గుండె గుబీలుమను చున్నది."
గుబుకు, దే. స. క్రి. రూ-గుమికు. పిడికిటితో పొడుచు: చూ, పోట్లాడు.
గుబురు, దే. వి. (రూ-గుమురు-గుమి-గమి-గుంపు) 1. దట్టము: చూ, సాంద్రము; 2. గుంపు: చూ, సమూహము; 3. వృక్షవిటపము.
గుబురువేళ్లు, వా. వి. బ. జల్లివేళ్లు: చూ, వేరు. 1.
గుబులు, దే. వి. 1: చూ, బుగులు; 2: చూ, వెఱపు.
గుబులుకొను, దే. అ. క్రి: చూ, గుబాళించు. కళాం. 3: ఆ. 53.

గుబుసు, దే. వి. కపటము: చూ, వ్యాజము. 1.
గుబేలు, వా. వి: చూ, రూ-గుబాలు.
గుబ్బ, వై. వి. = కుంభ. 1. కుచము: చూ, స్తనము. 1-ఎ; (బ. గుబ్బలు); 2. కంతి, ఆం, భా. ద్వి. 74: చూ, బుడిపి; 3 గొడుగుమీఁది గుబ్బ: కుప్పియ-కుప్పె; 4. తలపుగండె వట్టెమీఁదిగుబ్బ: చూ, బొగడ; 6. బాణము నలుఁగుక్రింది గుబ్బ. స్వా. 4, ఆ. 115; విణ. 6. గుండ్రమైనది: చూ, బొండు. 2.
గుబ్బకాయ, దే. వి. వీణాగ్రళలాటువు: చూ, వీణ. 1-ఓళ.
గుబ్బటిలు, వై. అ. క్రి. రూ-గుబ్బటిల్లు: చూ, పరిభ్రమించు.
గుబ్బటిల్లు, వై. అ. క్రి. —వై.—
గుబ్బతిలు, వై. అ. క్రి. రూ-గుబ్బతిల్లు. 1. ఉప్పొంగు. జై. 8, ఆ. 92: చూ, విజృంభించు; 2. అతిశయించు. వసు. 1, ఆ. 135: చూ, ముమ్మరించు.
గుబ్బతిల్లు, వై. అ. క్రి —వై.—
గుబ్బన, దే. ద్ర. క్రి. విణ. శీఘ్రముగా: చూ, వేగము. 3.
గుబ్బపేట, దే. వి. 1. కొంతకొన. ఆం, భా. ద్వి. 30: చూ, శిఖరము; 2. కొండచటీయ: చూ, చటీయ.
గుబ్బబ్రామ్ను, దే. వి. కుండలుచేయు సాధనము.
గుబ్బలాఁడి, ద్వ. వి. (గుబ్బలు + ఆఁడి)యువతి: చూ, స్త్రీ. 1-ఎఓ.
గుబ్బలి. దే. వి. కొండ: చూ, పర్వతము.
గుబ్బలికాఁడు, దే. వి: చూ, గుబ.
గుబ్బలిదొర, దే. వి. హిమాద్రి: చూ, పర్వతము.
గుబ్బలిపట్టిగుజ్జము, దే. వి: చూ, సింహము.
గుబ్బలివిలుకాఁడు, దే. వి: చూ, శివుఁడు.
గుబ్బసరము, వై. వి.= గుంభసరః. వలుకకముల మణులు గ్రుచ్చినసరము. కళా. 3, ఆ. 204: చూ, భూషణము. 2.—ఓ-(౩౯).
గుబ్బిక, దే. వి: చూ, వాగుర.
గుబ్బిరి, దే. వి. ఒకానొక చెట్టు: చూ, వృక్షము.
గుబ్బిలికాఁడు, దే. వి. గూబ: చూ, సకినంపుఁ బులుఁగు.
గుబ్బు, దే. వి. గుండె అదరుటయందగు ననుకరణము. కళా. 4, ఆ. 20: చూ, హూహూ.
గుబ్బుమను, దే. అ. క్రి. (గుబ్బు + అను) గుండె గుబ్బని యదరు. కళా. 4, ఆ. 20: చూ, భయపడు.
గుబ్బురను, దే. అ. క్రి. (గుబ్బు + అను) —వై.— రా. వి. 2, ఆ. 68 (ఆక్రమేడితమంపు గుబ్బగుబ్బురను.)
గుబ్బెత, వై. వి. (గుబ్బ + ఎత): చూ, గుబ్బలాఁడి.
గుమగుమ, దే. వి. 1. గుమగుమయను వాసన: చూ, వాసన. 1; 2. వాసనకొట్టుటయందగు ననుకరణము: చూ, హూహూ.
గుమాను, వా. వి. 1. లోకమున పుట్టినవార్త: చూ, సమాచారము. 2; 2. అనుమానము: చూ, సందేహము.
గుమాయింపు, వా. వి. ఎండవేఁడిమిచే చెమఁటపోవి తపించుట.
గుమాస్తా, వా. వి. క్రిందియుద్యోగి.
గుమి, దే. వి. 1: గుంపు. చూ, సమూహము; 2. రూ-కుమి: చూ, పంటసాల.
గుమికాఁడు, దే. వి. కాకి: చూ, వాయసము.
గుమితి, దే. వి. రూ-గుమ్మితి. శకాం. 2, ఆ. 17: చూ, బాణము. 1-౧౫-(౧).
గుమిలి, దే. వి: చూ, రూ-గుబిలి.
గుమకు, దే. స. క్రి: చూ, రూ-గుమికు.
గుమ్ముడు, వై. వి. = కుముదా. రూ-గుమ్ముడు* (లేఁతఆకుల కషాయము నెగలలో పనిచేయును,: చూ, మహాఫలము.
గుమురు, దే. వి: చూ, రూ-గుబురు.
గుమ్మ, దే. వి. 1. పాలుపిండునప్పుడు వచ్చెడుధార: చూ, వీరు; 2. ఆఁడుది: చూ, స్త్రీ; 3. గాజువంటి బొట్ట.
గుమ్మఁడు, దే. విణ. అలంకరించుకొనువాఁడు: చూ, సౌందర్యవంతుఁడు.
గుమ్మటము, దే. వి. 1. దీపముంచెడు కాగితపుగూఁడు: వా. వి. 2. ఉత్సవాదులయందు విగ్రహాదులనుంచి ఊరేగించు విమానాదికము.
గుమ్మడి, వై. వి. = కూశ్మాండము*: చూ, సర్వలోభద్ర. 1-ఎ.
గుమ్మతీలు, దే. వి. బ. చెవితమ్మెలనుంచుకొనునగ: చూ, భూషణము. 2-ఎ-(౧౧).
గుమ్మపాలు, వా. వి. పొదుఁగుదగ్గఱ పాలు, అప్పుడే విడికిన పాలు. (రఁగా. 1, ఆ. 52.): చూ, స్తన్యము. 1-ఎ.
గుమ్మము, దే వి. రూ-గుంబము: చూ, వాకిలి.
గుమ్మాళి, దే. వి: చూ, సమ్మాళిగలు. 1-౧.
గుమ్మి, దే. వి. గాదె: చూ, వంటసాల.
గుమ్మితి. దే. వి: చూ, రూ-గుమితి. శకాం. 2, ఆ. 70.
గుమ్మ, దే. వి. 1. పిడికిడిపోటు: చూ, యుద్ధము; 2. వాసన కొట్టుటయందగు ధ్వన్యనుకరణము (అభిమన్యు ద్విపద), చూ, హూహూ; స. క్రి. 3. పిడికిటితోపొడుచు: చూ: పొట్లాడు.
గుమ్ముడు, వై. వి.= కుముదా: చూ, రూ-గుముడు (ఇది ద్వివిధము-పెదగుమ్ముడు, చినగుమ్ముడు అని. ఇదే పెద గుమ్ముడు.
గుమ్మెట, వై. వి. = గుంభిత. రూ-గుమ్మెత. 1. తుడుము: చూ, వీణ. 1-ళఽ-(౧); (దేశ్యమని శబ్దరత్నాకరము); అం. 2: చూ, వాద్యములు. (రూ-గుమ్మెడ అని కొంచఱు.)
గుమ్మెత, వై. వి. 1-2 = —వై.— (దేశ్యమని శబ్దరత్నాకరము): 3. అల్పవటగృహము: చూ, పదవము. 1.
గుమ్మెతకాఁడు, దే. వి. గుమ్మెతవాయించువాఁడు.
గురగాయిబ్రాహ్మణులు, అం. నేపాళదేశపు బ్రాహ్మణులలో నొక తెగవారు: చూ, బ్రాహ్మణులు.
గురగుర, వై. వి. 1 = ఘుర్ఘుర. పందికూఁత: చూ, స్వరము. 2-ళఓ- (1-౧౨౨.); 2. రూ-గుఱగుఱ. దురద: చూ, విదర్చిక.
గురణము, సం. వి. అ. న. రూ-గూరణము. ఉద్యోగము: చూ, యత్నము.
గురవిడి, దే. వి. అడవియావు· చూ, ధేనువు.
గురపోతు, దే. వి. రూ-గురువోతు: చూ, శరభము. 1.
గురికొచ్చ, దే. వి: చూ, బుద్ధి.

గురిగ, దే. వి. రూ-గురిగ-గురియ. ఆఁడుపడుచులు ఆడుకొను చిన్నపిడశ: చూ, భాండము. 3-గఒ.

గురిగి, —పై.—

గురిగింజ, వై. వి. = గుంజా. రూ-గురుగింజ. (గురిజ + గింజ) 1. గుంజాలత*: చూ, శ్వేతపాకి (దేశ్యమని శబ్ద రత్నాకరము); 2. గురిజపూస: చూ, శిలాపాకి; 3. ఒకా నొక బాలక్రీడ: చూ, బాలక్రీడ.

గురిజ, వై. వి. = గృంజన. గుంజ (రూ- గుంజ - గురిగింజ - గురివెంద-గురువెంద*. (ఇది త్రివిధము.- ఎఱ్ఱగురిజ, తెల్లగురిజ, నల్లగురిజ అని. ఇదే ఎఱ్ఱగురిజ): చూ, శ్వేతపాకి.

గురిమానిసి, ద్వ. వి: చూ, కైజీతకాఁడు.

గురియ: చూ, గురిగి.

గురివెంద, ద్వ. వి. (గురిజ + వెంద): చూ, గురిజ*.

గురు, దే. వి. రూ-గురుపోతు-గుఱుపోతు - గోవ: చూ, శరభము. 1.

గురుంటకము, సం. వి. అ. న. తిలమయూరము: చూ, మయూరము.

గురుఁడు, సం. వి. ఉ. పుం: చూ, గురువు. 2: (చూ, గ్రహములు.)

గురుక, దే. వి. నిద్దుర. అం, భా. ప్ర. 141: చూ, న్నప్పము.

గురుకు, దే. వి. 1: చూ, పశురోగము; వా. వి. 2. ఊపిరికుట్టు: చూ, యౌకము.

గురుకృతదండో న దోషావహఃి, న్యా. పెద్దలుచేసిన దండము దోషావహము గాదు.

గురుగింజ, ద్వ. వి: చూ, రూ-గురిగింజ. 1-2.

గురుగు, వై. వి. = కురకిట. భూసుంది*: చూ, హస్తిని. (దేశ్యమని శబ్దరత్నాకరము.)

గురుగుండితము, సం. విణ. చెక్కఁబడినది: చూ, సంయోజితము.

గురుగుపల్లిక, ద్వ. వి. చూ, గురుగు*.

గురుఘ్నము, సం. వి. అ. పుం. తెల్లావాలు*: చూ, సర్షపము.

గురుజ, దే. వి. ఉత్తుండి*: చూ, సప్తల.

గురుజా, దే. వి. వజ్రము: అం. భా. ద్వి. 278: చూ, రత్నములు. 1-3.

గురుజు, వా. వి. చూ, రూ-గురుసు. 5.

గురుతు, దే. వి: చూ, రూ-గురుతు.

గురుదైవతము, సం. వి. అ. పుం. పుష్యమి: చూ, రిక్క. 1-ఆ.

గురునిందా అధోగతిఃి, న్యా. గురునింద అధోగతికిఁ గారణము.

గురుపత్నీగమనము, అం: చూ, మహాపాతకములు.

గురుపత్ర, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. చింత*: చూ, తింత్రిణి.

గురుపత్రము, సం. వి. అ. న. వంగము: చూ, లోహము. 1.

గురుపోతు, దే. వి: చూ, రూ-గురపోతు. అం. పదా. 5-20.

గురుప్రణామవ్యేయము, అం: చూ, ప్రమేయములు.

గురుప్రియము, సం. వి. అ. పుం. పుష్యరాగము: చూ, రత్నములు. 1-ఆ.

గురుభార్య, అం: చూ, మాతలు.

గురుమర్దలము, సం. వి. అ. పుం. డిండిమవాద్యము: చూ, స్వరము. 2-ళఒ-(౧౦౧).

గురుమేరుసృష్టము, అం: చూ, ప్రస్తారప్రత్యయప్రాణములు.

గురుమేరూద్దిష్టము, అం. —పై.—

గురుమేడువు, అం. 1: చూ, ప్రస్తారము; 2: చూ, ప్రస్తార ప్రత్యయప్రాణములు.

గురురత్నము, సం. వి. అ. న: చూ, గురుప్రియము.

గురువందనము, అం: చూ, సుజ్ఞానదాయకములు.

గురువారము, సం. వి. అ. పుం. బృహస్పతివారము: చూ, వారము.

గురువు, సం. వి. ఉ. పుం. 1. ఉపాధ్యాయుఁడు: చూ, పంతులు. 1; 2. బృహస్పతి యను గ్రహము; చూ. రాహువు. 2; 3. కులముపెద్ద; 4. తండ్రి: చూ, సవిత. 2; 5. తండ్రి తోడఁబుట్టినవాఁడు: చూ, సవిత. 2-ళ; 6. తాత, తండ్రి తండ్రి: చూ. పితామహుఁడు. 1; 7. అన్న: చూ, సహోదరుఁడు. (చూ, జ్యేష్ఠుఁడు. 1); 8. అలుమగల తండ్రి, మామ: చూ. శ్వశురుఁడు; 9. మెనమామ: చూ, మామకుఁడు; 10. పురోహితుఁడు: చూ, యాజ్ఞికుఁడు; 11. ఏలిక: చూ, రాజు; 1-ఎ; 12. కాపాడువాఁడు: చూ, రక్షకుఁడు; 13. నిషేక వివాహాదులుచేయించు ఉపాధ్యాయుఁడు (లేక) తండ్రి, యథాశాస్త్రముగ పంచదశకర్మములు చేసినవాఁడు (అని కొందఱు): చూ, సవిత. 2-ఒ; 14. =గుర్వ్-గుఱువ. పరిసిద్ధిఁ జెందినవాఁడు: చూ, యశస్వి; 15. బరువు: చూ, భారము. 1; 16. వేదముచదివించువాఁడు; చూ, గణి. 2; 17. కీర్తిభాజుఁడు: చూ, ద్రోణుఁడు; విణ. 18. గొప్పది: చూ. విపులము; 19. భరింపఁగూడనిది; 20. ఉత్తమమైనది; 21. అలఘువు; 22. ముసలితనములేనిది (నశింపనిది); అం. 23: (చూ, అంగము. 9): చూ, తాళాంగములు; 24: చూ, కాలప్రాణము; దే. వి. (1) వేగపుపురుగు: చూ, పురుగు.

గురుతునకు పుచ్చపాదు, జా. గురువునకు అపకారము.

గురువుదేఱు, దే. అ. క్రి. (గురువు + తేఱు) జిఱ్ఱునచిప్పిలు.

గురువునకు పంగనామము, జా. గురుతిరస్కారము.

గురువులవాఱు, దే. అ. క్రి. 1. అతిశయించు: చూ, ముమ్మరించు; 2. వేగపుపురువుగాపాఱు.

గురుసంకీర్తనము, అం: చూ, ప్రమేయములు.

గురుసు, దే వి. 1. జీవస్థానము: చూ, మర్మము. 1; 2. మేర: చూ, సీమ. 1; 3. బీరము: చూ, శౌర్యము; 4. పశువుల తోక చివర వెండ్రుకలు మొల్చుటకాధారముగా నుండు తావు; వా. వి. 5. తిరుగలిపై గుంటకొయ్య: చూ, గురుజు.

గురుసులు, దే. వి. బ. కేశమూలములు.

గురుసేవ, అం: చూ, శకునరహితములు.

గుర్గురించుమెకము, ద్వ. వి. పంది. వేం. అం. 93: చూ, సూకరము.

గుర్గురింత, దే. వి.—పై.—సాంబ. తిర్య. 5.

గుర్జరి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ఎట్టాకుల తోఁటకూర *: చూ, మారిషము.

గుర్తించు, దే. స. క్రి. గుఱుతువట్టు: చూ, లెక్క-నేయు.

గుర్తు, దే. వి: చూ, రూ-గుఱుతు.

గుర్వి, నం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. గర్భిణి: చూ, భ్రూణ: 2. గురువత్ని: చూ, భార్య.

గుర్విణి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. గర్భిణి: చూ, భ్రూణ.

గుర్వు, వై. విణ. = గురుః. అధికము: చూ, హేరాళము. 1.

గుర్వెట్టు, దే. అ. క్రి: చూ, రూ-గుఱువెట్టు.

గుఱక, వై. వి = గుడాక. 1. నిద్రయందలి ధ్వని. రూ-గుఱు: చూ, స్వరము. 2. (దేశ్యమని శబ్దరత్నాకరము); 2. నిద్దుర: చూ, స్వప్నము 2.

గుఱగుఱ, దే. వి. 1: చూ. రూ-గురగుర. 2; 2. దురదయందగు ననుకరణము: చూ, హూహూ.

గుఱము, వై. వి. = కుదర. రూ-గుఱ్ఱము: చూ, హయము.

గుఱాలగోచ, దే. వి: చూ, సాహిణి.

గుఱి, దే. వి. 1. గుఱుతు: చూ, లక్షణము. 1; 2. లెప్పము: చూ, లక్ష్యము. 1; 3. దృష్టాంతము: చూ, నిదర్శనము. 1; 4. నిర్ణయము: చూ, నిజము. 2; 5. గడువు. పాండు. 5, అ. 51: చూ, మితి; 6. అభిప్రాయము: చూ, స్మృతి. 1; వా. అప. 7. స్త్రీపురుషుల గురుతును సూచించుగురుతు (ఆఁడుగుఱి-మగగుఱి.)

గుఱించు, దే. స. క్రి. 1: చూ, గుర్తించు; 2: చూ, సృజించు; 3. చూ, విషయీకరించు.

గుఱికట్టు, దే. వి. 1. అంచు: చూ, మైజాఱు: 2. గడువు: చూ, మితి.

గుఱికాఁడు, దే. విణ. లక్ష్యము తప్పక యేయువాఁడు: చూ, సూటికాఁడు. 2.

గుఱికొండి, దే. వి. 1. జీవస్థానము: చూ, మర్మము. 1; 2. న్యూనము: చూ, వెలితి. 2.

గుఱికొను, దే. స. క్రి: చూ, లెక్క-నేయు.

గుఱిచి, దే. అప. (రూ-కూరిచి-కూర్చి-గుఱించి): చూ, రూ-కూరిచి.

గుఱిక, వై. వి. = గుడాక: చూ, రూ-గుఱ్ఱు. 2-3-4-5.

గుఱుక, వై. వి. = —వై.—

గుఱుకొను, ద్వ. అ. క్రి: చూ, యత్నించు.

గుఱుగుఱ్ఱు, దే. వి. ఒఱలుటయందగు ధ్వన్యనుకరణము చూ, హూహూ.

గురుతు, దే వి. 1. రూ-గురుతు-గుర్తు-గుఱి-గుర్తు: చూ, లక్షణము. 1; 2. మేర. లక్ష్మీ. 1, అ. 142: చూ, సీమ. 1.

గురుతుగలవాఁడు, దే. విణ: చూ, అంటకాయుఁడు.

గుఱుతుపట్టు, దే. స. క్రి: చూ, లెక్క-నేయు.

గురుతుపొడుచు, దే. అ. క్రి: చూ, గుఱుతువెట్టు.

గుఱుములు, దే. వి. బ. గింజలు: చూ, విత్తనము.

గుఱువెట్టు. దే. అ. క్రి. (గుఱ్ఱు + పెట్టు) గుఱకపుఱు. అచ్చయు, కాం. 225: రూ-గుర్వెట్టు-గుఱుతుపొడుచు.

గుఱ్ఱపుఁజొక్క, వై. వి. (గుఱ్ఱము + చుక్క) అశ్వని: చూ, రిక్క. 1.

గుఱ్ఱపుఁజొంగ, ద్వ. వి. విషభేదము: చూ, హాలాహలము 3.

గుఱ్ఱపుఁదొడవు, ద్వ. వి. అశ్వాభరణము: చూ, భూషణము. 2: చూ, భాండము. 2: చూ, హయము. 1-ళ.

గుఱ్ఱపుఁబీఁట, వై. వి. (గుఱ్ఱము + పీఁట) ద్వారబంధముమీఁదనుండెడు గుఱ్ఱపుమూఁతి కొయ్య.

గుఱ్ఱపుతోఁక, ద్వ. వి. అశ్వవాలము: చూ, హయము. 1-ఱఁ.

గుఱ్ఱపుపిల్ల, వై. వి. అంబరీషము: చూ, హయము. 1-ఎ.

గుఱ్ఱపుమూఁక, ద్వ. వి. గుఱ్ఱములగుంపు: చూ, హయము.

గుఱ్ఱపుమోమువేల్పు, ద్వ. వి. కింపురుషుఁడు: చూ, దేవతాభేదము.

గుఱ్ఱపురౌతు, ద్వ. వి. అశ్వారోహకుఁడు: చూ, హయము.

గుఱ్ఱపుసుడి, ద్వ. వి. ఆవర్తి. (ఆవర్తము): చూ, హయము.

గుఱ్ఱపుసొరము వై. వి. ధైవతము, సప్తస్వరములలో నొకటి: చూ, స్వరము. 2-ఇ-(ఓ).

గుఱ్ఱపెక్కుడు, వా. వి: చూ, బాలక్రీడ.

గుఱ్ఱము, వై. వి. = ఖరు. 1. రూ-గుఱము. (దీనికి బహువచనమున గుఱాలనియు రూపము గలదు. పాండు. 2, అ. 38): చూ, హయము; అం. 2: చూ, దిక్పాలవాహనములు (కుబేరుని వాహనము.)

గుఱ్ఱములు, అం. బ. చతురంగబలములలోని జంతువులు: చూ, చతురంగములు, చదరంగము.

గుఱ్ఱు, దే. వి. రూ-గుఱు. 1. కోపమునందగు ధ్వన్యనుకరణము: చూ, హూహూ; వై. వి. 2.=గుడాక. నిద్రయందగు ధ్వన్యనుకరణము: చూ, హూహూ. (దేశ్యమని శబ్దరత్నాకరము.); 3. నిద్రయందగు ధ్వని: చూ, స్వరము. 2.ళఁ-(ఇఁ) (దేశ్యమని శబ్దరత్నాకరము.); 4. కడుపులోని కపటము: చూ, వ్యాజము. 1; ఏ. కోపము: చూ, రోషము.

గుల, సం. వి. అ. స్త్రీ. 1. జెముడు*: చూ, స్నుహి; వా. వి. (1) దురద: చూ, విదర్చిక.

గులక, వై. వి. 1. ఒకానొక రాయి: చూ, రత్నములు. 1-ఎ-(ఎఇ): వా. వి. 2. కొబ్బరి, తాడి లోనగువాని పూలనంటియుండు భాగాదులు: గుల్ల-దొలక - దొల్ల: చూ, బోలు.

గులకరించు, దే. అ. క్రి: చూ, రవణించు.

గులగుల, దే. వి. 1. పుట్టలను కోరాడుటయందగు ననుకరణము: చూ, హూహూ; 2. బ. చూర్ణము: చూ, సురుము: 3. నలఁగుడు. పాండు. 4, అ 296: చూ, పీడనము; 4. రూ-గుఱిగుఱి. దురద: చూ, విదర్చిక.

గులప, దే. వి: చూ, సాహిణి.

గులము. సం. వి. అ. పుం. గుడము: చూ, శర్కర.

గులాబి, వా. వి: చూ, గాజంగి*.

గులాము, వై. వి. రూ-గుల్లాము. 1. దాసుఁడు: చూ, సేవకుఁడు. (గులాపువాఁడు-గులాపాఁడు అనియు వాడుక): 2. దాసురాలు. వానిసె: చూ, స్త్రీ. 1-ఇఅ; 3. అశ్వవాలకుఁడు: చూ, సాహిణి.

గులి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. = గోలీ. ఱాలు రాడుకొను చిన్న ఱాతిముండ: చూ, గోలీ; 2. = గుల్ల. తీఁటగుల్ల: చూ, వ్రణము. 1-౧౦.

గులిక, సం. వి. అ. స్త్రీ. రూ-గుళిక.

గులిబి, దే వి: చూ, రూ-గులిమి. (ఇట్లు బకారోపధముగా కొందఱు)

గులిమి, దే. వి. రూ-గుల్మి: చూ, పింజూషము.

గులిమికదుకు, దే. వి: చూ, గులిమితెడ్డు.

గులిమితెడ్డు, దే. వి. —పై.—

గులివి, వా. వి: చూ, రూ-గులిమి.

గులుచ్ఛము, సం. వి. అ. పుం. వికసించిన పువ్వులగుత్తి, (ఇట్లు- గులుచ్ఛకము- గులుఞ్ఛము- గులుఞ్ఛకము- గుళుచ్ఛకము- గుళుచ్ఛము- గుళుఞ్ఛకము- గుళుఞ్ఛము.)

గులూచి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. రూ-గుళూచి. 1. తిప్పతీఁగె *: చూ, సోమవల్లి; 2. గుగ్గులువు *: చూ, మహిసాక్షి; 3: చూ, స్వర్గము; 4. జలబిందువు: చూ, బొట్టు; 5. పర్వతప్రాంతము: చూ, పర్వతము.

గుల్ఫము, సం. వి. అ. పుం. 1. (రూ-గుల్ఫము - గుద్ఫము- గుద్ఫము): చూ, సీలమండ; 2. స్త్రీ. కళాస్థానవిశేషము (అని కొందఱు): చూ, కళాస్థానములు.

గుల్ఫము, సం. వి. అ. పుం. —పై.—

గుల్ఫములు, అం. 1. పురుషలక్షణాంగములు ఏఁబదిఎనిమిదింటిలో నొకటి. (గుల్ఫములు = చీలమండలు. సమములైనఁ బ్రశస్తములు): చూ, లక్షణాంగములు; 2. (సమములైన భాగ్యవతియగు): చూ, స్త్రీలక్షణాంగములు.

గుల్మ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ఉసిరిక *: చూ, శ్రీఫలి

గుల్మకేతువు, సం. వి. ఉ. పుం. పుల్లప్రబ్బ*: చూ, ప్రబ్బలి.

గుల్మము, సం. వి. అ. పుం. 1. బోదెలేనిచెట్టు: చూ, పొద. 2: (చూ, వృక్షము); 2. గుల్మరోగము, (కడుపులో పైత్యము చేతఁ బుట్టిన మాంసగ్రంథి): చూ, రోగము. 1; 3 సేనావిశేషము. (3 రథములు, అన్నియేనుఁగులు, ఇరువదేడు గుఱ్ఱములు, నలువదేవురు కాల్బలము గలది. నగరనైన్యవిశేషమూ (అనికొందఱు): చూ, సేన. 1-౧; 4. నైన్యరక్షణము: చూ, రక్షణము; 5. పురాభిముఖమైన రాజమార్గము: చూ, మార్గము. 1; 6. గుల్మమను చేఁప: చూ, మత్స్యము. 1; 7: చూ, స్నీహము; 8. కుండ: చూ, భాండము. 3; 9. కోట మొదలగునది: చూ, సదనము. 1: 10. గుంపు: చూ, సమూహము; 11. నాభి: చూ, బొడ్డు. (పు. అనికొందఱు).

గుల్మమూలము, సం. వి. అ. న. అల్లము*: చూ, శృంగబేరము.

గుల్మవల్లి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, సోమలత*.

గుల్మవినాశము, సం. వి. అ. పుం. వరగోరు*: చూ, పీలువు.

గుల్మి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. ఉసిరిక*: చూ, శ్రీఫలి. 1; 2. ఏలా*: చూ, పత్రల; 3. నిప్పు: చూ, వహ్ని. 1; 4. నల్ల ఉప్పి* చూ, లవణి: 5. దేరా: చూ, సదనము. 1; విణ. న్. 6. గుల్మరోగయుక్తుఁడు; దే. వి. (1,: చూ, రూ-గులిమి.

గుల్మిని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ఉలపము, దట్టముగా అల్లుకొనెడి తీఁగె (అని కొందఱు)*: చూ, పొద. 2: (చూ, వృక్షము.

గుల్మీఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. దండకాపాడువాఁడు: చూ, సైనికుఁడు; 2: చూ, వైద్యుఁడు.

గుల్ల, వై. వి. 1. = జుల్లకః. గులి, నత్తగుల్ల, కప్ప చిప్ప: చూ, నంకు. 1; 2. బొబ్బ, గులి, తెల్లని వ్రణము (అని కొందఱు): చూ, వ్రణము. 1-౧౦; విణ. 3. అల్పము: చూ, స్వల్పము; 4. లోపల యేమియులేనిది: చూ, బోలు.

గుల్లకడియము, వా. వి. వరికుప్ప మట్టుచుట్టును నూర్చునపుడు వేయు వరి.

గుల్లకాఁడు, ద్వ. విణ. ఏమియు లేనివాఁడు. "గుల్లకాఁడై మనయింటి గుఱుతు లడుగవచ్చిన." క్షేత్రయ: చూ, బీదవాఁడు.

గుల్లపడు, వై. అ. క్రి: చూ, భంగపడు.

గుల్లపుటికె, దే. వి. చిన్నబుట్ట: చూ, సజ్జ. 1.

గుల్లాము, వై. వి: చూ, రూ-గులాము.

గుల్యము, సం. వి. అ. పుం కమ్మన: చూ, మాధుర్యము.

గువాకము, సం. వి. అ. పుం. రూ-గూవాకము. 1: చూ, పోఁక*; 2. కండకము: చూ, బంతి. 3; బ. 3. మల్లె మొగ్గలు: చూ, హసంతి. 2-౧౬; 4. చేట: చూ, శూర్పము; 5. చంద్ర*: చూ, వెలిచంద్ర; 6. గేదెయీనిక: చూ, ప్రసవము. 6.

గువాకువు, సం. వి. ఉ. పుం గువాకము. 1-3-4-6: చూ, సురటీ.

గువ్వ, దే. వి. 1. అడవిపావురము. పావురము (అనికొందఱు) "గువ్వ గూఁడెక్కెను రాజు మేడ యెక్కెను.": చూ, సురటి; 2. పక్కి: చూ, పక్షి.

గువ్వకరి, దే. వి. గువ్వలగుంపు: చూ, పక్షి.

గువ్వకరిగొను, దే. స. క్రి: చూ, వేష్టించు: జై. 4, ఆ. 72.

గువ్వకుత్తిక, దే. వి. (ఆఁకటిచేఁ గలుగు) హీనస్వరము. పాండు. 3, ఆ. 20: చూ, స్వరము. 2-౪-(౨౧).

గువ్వకుత్తికపడు, ద్వ. అ. క్రి. (ఆఁకటిచేత) హీనస్వరమగు.

గువ్వకోలుగొను, దే. స. క్రి. రూ-గువ్వకోల్గొను: చూ, వేష్టించు.

గువ్వగుత్తి, ద్వ. వి. రూ-గువ్వగుత్తిక - గువ్వగుత్తుక - గుత్తిక గువ్వ. కపోతాంఘ్రి*: చూ, రాజార్హము. 1-౮.

గువ్వగుత్తుక, దే. వి. —పై.—

గుసగుస, దే. వి. రహస్యపుమాటల చప్పుడు: చూ, సల్లాపము: చూ, స్వరము. 2-౪-(౧౯).

గుసగుసలుపోవు, దే. అ. క్రి. గుసగుసయని మాటలాడు. విజ. 3, ఆ. 107.

గుహ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. = గొబి, కొండయందు తొలువఁబడిన బిలము: చూ, రంధ్రము. 1-౨; 2. పల్లము: చూ, రంధ్రము. 1-౧; 3: చూ, నృగాలవిన్న*; 4: చూ, సాలపర్ణి*; 5: చూ, పృశ్నిపర్ణి; 6: చూ, హృదయము; 7: చూ, సౌందర్యము.

గుహప్రసువు, సం. వి. ఊ. స్త్రీ. పార్వతీదేవి: చూ, పార్వతి. 1.

గుహాకేతుఁడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, శివుఁడు.

గుహాశయము. సం. వి. అ. పుం 1: చూ, మృదుద్రుమము*; 2: చూ, శార్దూలము; 3: చూ, భల్లూకము; 4: చూ, సింహము.

గుహినము, సం. వి. అ. న. వసనము: చూ, వస్త్రము.

గుహిలము, సం. వి. అ. న: చూ, విత్తము.

గుహీనము, సం. వి. అ. న. వనము: చూ, విపినము.

గుహుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. కందుఁడు: చూ, స్కందుఁడు; 2. ఎఱుకలవాఁడు; చూ, వ్యాధుఁడు. 1.

గుహ్య, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. రూ-గృహ్య. పేఁట, శాఖానగరము: చూ, దేశము.

గుహ్యకుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. మాణిభద్రుఁడు మొదలగు గుహ్యకజాతి అవఁగా యక్షులను దేవతావిశేషము: చూ, దేవతాభేదము; 2. గుహ్యకుఁడను పేరిటివాఁడు.

గుహ్యకేశ్వరుఁడు. సం. వి. అ. పుం. కుబేరుఁడు: చూ, శ్రీదుఁడు.

గుహ్యగురువు, సం. వి. ఉ. పుం: చూ, శివుఁడు.

గుహ్యతంత్రము, అం: చూ, తంత్రములు.

గుహ్యనిష్యందము. సం. వి. అ. పుం. ఉచ్చ: చూ, మూత్రము.

గుహ్యపుష్పము. సం. వి. అ. పుం: చూ, రావి*.

గుహ్యబిజము, సం. వి. అ. పుం. చిప్పగడ్డి*: చూ, తృణము.1.

గుహ్యభాషితము, సం. వి. అ. న. 1. మంతరము: చూ, మంత్రము. 1; 2. గుప్తమైనది. (మాట): చూ, శబ్దము. 2-అఁ.

గుహ్యము. సం. వి. అ. న. 1. ఏకాంతము: చూ, రహస్యము. 1; 2. పురీషమార్గము: చూ, ముడ్డి; 3. ఆఁడుగుఱి: చూ, భగము. 12; 4. స్త్రీ పురుషుల గుఱి: చూ, భగము. 12; పుం, న. (అనికొందఱు); 5. కమఠము: చూ, తాఁబేలు; పుం. 6: చూ, హంకారము; 7. నెపము: చూ, వ్యాజము. 1; విణ. 8. దాఁచఁదగినది: చూ, రహస్యము. 3.

గుళిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. = గుళిగ. పాదరసపుటుండ: చూ, పూస.

గుళిగ, వై. వి. = గుళిక. —వై.—

గుఱుచ్ఛము, సం. వి. అ. పుం. = గుత్తి: చూ, పూగుత్తి.

గుఱుత్సకము, సం. వి. అ. పుం. = —వై.—

గుఱుత్సము, సం. వి. అ. పుం. = —వై.—

గుఱూచి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, రూ-గులూచి.

గుళ్ల, దే. వి. ఐ. కుండెనెగుడియను బాలక్రీడ: చూ, బాలక్రీడ; వా. 2. దేవాలయములు. "గుళ్లగోపురములు."

గూ

గూండ్రి, దే. వి. గుడ్లగూబ కూఁత: చూ, స్వరము. 2-ళఁ-(౧౩౧.)

గూండ్రించు, దే. అ. క్రి. 1. (గుడ్లగూబ) కూయు: చూ, శబ్దించు; 1-ఁ; 2. (కడుపు) త్రిప్పు. రూ-గుండ్రించు: చూ, త్రిప్పు.

గూఁటి, వై. వి. = ఘోటి-ప్రుష్టి: చూ, సూకరము.

గూఁటిగువ్వ. దే. వి. (గూఁడు + గువ్వ) ఒఁకటి పక్షి: చూ, పక్షి.

గూఁడు, వై. వి. = కులాయ. 1. నీడము: చూ, సదనము. 1; 2. గోడయందు దీపముంచుట కేర్పఱిచినచోటు: చూ, ఆరగూఁడు; 3 (పెంపుడు చిలుకలు లోనగునవియుండు) పంజరము: చూ, పంజరము; 4. ఆకుగుడినె: చూ, సదనము. 1 (ఈనాలుగర్థములును దేశ్యములని శబ్దరత్నాకరము); వా. వి. 5 (బండి) గూఁడు.

గూఁడుకానుపు, చే వి నీడోద్భవము. అచ్చ. సుం, కాం. 57: చూ, పక్షి.

గూఁడుబండి, దే. వి. చాఁప కట్టినబండి: చూ, శకటము. 1.

గూటము, వై. వి. రూ-గూటాము = కూట. 1. గుంజ: చూ, స్తంభము. 1; 2. మెకు: చూ, శూలము; 3. వడ్లవాని యొకానొక కొఱమట్టు: రూ-గూటాము; 4. కుబుసము: చూ, సీదరము. 3; 5: చూ, తోలుత్రాను.

గూటాము, వై. వి. = —వై.—

గూటింపు, వా. వి. గూటించుట, లోపలకు పదేపదే నొక్కుట.

గూడ, దే. వి. 1. జిమ్మగూడ: చూ, వారిత్ర; 2. వైష్ణవుల తిరుమణితాటాకుల బుట్ట: చూ, తిరుపగూడ; 3. నీళ్లచల్లెడు వెదురుబుట్ట: చూ, సజ్జ. 1; 4. పూవులులోనగునవియుంచెడు బుట్ట: చూ, సజ్జ. 1; 5. మత్స్యములనుబట్టెడి యొకానొక సాధనము: చూ, వల. 1; 6. తాగుట కుపయోగమైన దొప్ప: చూ, పాత్రము. 6; 7. వెదురుపేళ్లతో జేయఁబడు కోణాకృతి గల బుట్ట (నీరుతోడు సాధనము): చూ, సజ్జ. 1.

గూడఁట్టు, దే. వి కచ్చములేకట్టిన దోవతి యడ్డకట్టు.

గూడచాఁప, వా. వి. గూడ: చూ, వారిత్ర.

గూడపాల, దే. వి: చూ, శారిబ* (దూడపాల అని కొందఱు.)

గూడబాతు, దే. వి. 1. ఒకరకము కొంగ: చూ, బకము; 2. ఒకరకము బాతు: చూ, శరారి.

గూడము, సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-గుడము. 1.

గూడారము, వై. వి. = గుణాలయ: చూ, రూ-గుడారము.

గూడారు, వై. వి. = —వై.—

గూడెము, దే. వి. (రూ-గోడము - గోడెము - గుడెము) కొండ దొర నాశ్రయించి యుండెడి బోయపల్లె. అప్ప. బాల, కాం. 13. పీఠిక: చూ, రూ-గుడెము.

గూఢజుఁడు, సం. వి. అ. పుం. భార్యయందు తనకుఁ దెలియకుండ అంకురమగుటకిఁ బుట్టిన కొడుకు: చూ, సూనుఁడు. 1-౧౦; (1-౧౩): (చూ, గూఢోత్పన్నుఁడు.)

గూఢనీడము, సం. వి. అ. పుం. కాటుకపిట్ట: చూ, పిచ్చుక.

గూఢపత్ని. సం. వి. అ. స్త్రీ: చూ, భూమ్యాలకి*.

గూఢపత్నిము, సం. వి. అ. పుం: చూ, వెణుతురు*.

గూఢపథము, సం. వి. అ. పుం. అంతఃకరణము: చూ, హృదయము. 2.

గూఢవాకి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, శ్రీతాళము*.

గూఢపాత్తు, సం. వి. త్. పుం. కానరాని కాళ్లది, పాము: చూ, సర్పము.

[illegible]ముఖుఁడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, వేగువాఁడు.

[illegible]ము, సం వి. అ. పుం. బ: చూ, నెవగలు.

గూఢపుష్పము, సం. వి. అ. పుం: చూ, వకుళము.
గూఢఫలము, సం. వి. అ పుం. బదరి: చూ, రేగు. 1.
గూఢమణి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ: చూ, బాలక్రీడ.
గూఢమార్గము, సం. వి. అ. పుం. భువోంతరమార్గము: చూ, మార్గము. 1.
గూఢము, సం. వి. అ. న. = గుట్టు. 1. ఏకాంతము: చూ, రహస్యము; 2. స్త్రీపురుషుల గుఱి: చూ, భగము. 12; 3. అమేధ్యము: చూ, గూథము. 1; విణ. 4. దాచబడినది: చూ, రహస్యము. 3. (దాగియున్నది అని కొందఱు.)
గూఢముష్కము, సం. వి. అ. పుం. ఏనుగు: చూ, హస్తి.
గూఢమైథునము, సం. వి. అ. పుం. కాకి: చూ, వాయసము.
గూఢవర్చస్కము, సం. వి. అ. న. పురీషము: చూ, మలము. 1.
గూఢవర్చస్సు, సం. వి. స్. పుం. కప్ప: చూ, హరి. 12.
గూఢవల్లిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, మహాయమళపత్రిక.
గూఢసాక్షి, సం. విణ. = గుట్టు సాకిరి: చూ, కృతసాక్షులు: (చూ, గూఢుడు).
గూఢాంగము, సం. వి. అ. పుం: చూ, తాబేలు.
గూఢాంఘ్రి, సం. వి. ఇ. పుం. పాము: చూ, సర్పము.
గూఢార్థకము, అం: చూ, పదదోషములు.
గూఢార్థము, అం. (అర్థము వెల్లడికానిది): చూ, కావ్యదోషములు.
గూఢుడు, అం. 1: చూ, కృతసాక్షులు; 2: చూ, సాక్షులు.
గూఢోక్తి, అం. గూఢోక్త్యలంకారము. అర్థాలంకారములలో నొకటి. ఒకరిని గూర్చినది వేరొక్కని సంగతిగా నుగ్గడించు నట్లు వర్ణించుట. ఉదా- "ఒరునిచేను నీవుమేయఁ దగునె, అదె క్షేత్రస్వామి వచ్చుచున్నాఁడు. వృష యవ్వలఁ బొమ్ము.": చూ, అలంకారము. 3.
గూఢోత్తరము, —పై.—
గూఢోత్పన్నుఁడు, సం. వి. అ. పుం చూ, గూఢజుఁడు.
గూద, వా. వి. 1: చూ, రూ-గుద్ద; 2. జాతిన పేర్కొను. "గూద దిగివది." (నింద్యము.)
గూథము, సం. వి. అ. న. (పుం, న. అని కొందఱు.) పురీషము: చూ, శమలము. 1.
గూథలక్తము, సం. వి. అ పుం. ఒకానొక పక్షి: చూ, పక్షి.
గూన, దే. వి. పెద్దకుండ: చూ, భాండము. 3—ర.
గూనము, సం. విణ. విడువఁబడిన మలాదులు: (చూ, గూథము.)
గూనివాఁడు, దే. విణ. (గూను + వాఁడు): కుబ్జుఁడు: చూ, వామనుఁడు.
గూను, దే. వి. 1. నిడుముమీఁదివంపు; 2. కుఱుచదనము: చూ, పొఱుడు.
గూనుఁడు, సం. విణ: చూ, విసర్పుఁడు (వాడుక).
గూనుగిల్లు, దే. అ. క్రి: చూ, పొఱుడుపోవు.
గూబ, వై. వి. 1. = ఘూకము. రూ-గుబ: చూ, సకినంపుఁబులుఁగు; దే. వి. 2: చూ, చెవిగూబ. 1.
గూబతన, దే. వి: చూ, మహాబల*.
గూబరి, దే. వి: చూ, మాపిగ. ఆం. భా. ద్వి. భూ. 2?
గూరణము, సం. వి. అ. వ: చూ, రూ-గురణము.
గూవనాలు, దే. వి. బ. బాలక్రీడ. వి. పు. 7, ఆ. 202.
గూవాకము, సం. వి. అ. పుం: చూ. రూ-గువాకము.
గూహనము, సం. వి అ. వ: చూ, దాచుట.
గూహనాలింగనము, అం: చూ, ఆలింగనములు.

గృ

గృంజనము, సం. వి. అ. న. 1. విషము తిన్నపశువుయొక్క-మాంసము, పొదిగినమాంసము (లేక) విషముపూసిన ఆయుధముచే జంపఁబడిన పశుమాంసము (అని కొందఱు): చూ, శుక్తము. 2-గ-3; పుం. 2. తెల్లఉల్లి*: చూ, వెల్లుల్లి: 3. కారుమునగ*: చూ, శిగ్రువు. 1; 1 = గురిజ. గురిగింజ*: చూ, హస్తికంద.
గృండీరము, సం. వి. అ. పుం. పెద్దనక్క: చూ, సృగాలము.
గృత్సుఁడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, మన్మథుఁడు.
గృత్స్నుఁడు, సం. వి అ. పుం. వేదాంగము లాఱిటితోఁ గూడ వేదముఁజదివినవాఁడు: చూ, బ్రాహ్మణుఁడు.
గృధువు, సం. వి. ఉ. పుం. 1: చూ, మన్మథుఁడు; 2. ఆసగలాఁడు: చూ, లుబ్ధుఁడు. 2; ఊ పుం. 3: చూ, బుద్ధి.
గృధ్నుత, సం. వి. అ. స్త్రీ. అనురాగము: చూ, స్నేహము 1.
గృధ్నువు, సం. విణ. ఉ: చూ, గర్ధనుఁడు. 1-2.
గృధ్రనఖి, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ఉప్పి*: చూ, అవఱి.
గృధ్రనఖి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. కలము, కోలి*.
గృధ్రపత్ర, సం. వి. ఆ స్త్రీ: చూ, పొగాకు.
గృధ్రవల, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, గృధ్రనఖ*.
గృధ్రము, సం, వి. అ. పుం. 1 = గర్ధ: చూ, హరివాహనుఁడు. 1-గ; విణ. 2: చూ, లోభి.
గృధ్రరాజము, సం. వి. అ. పుం. జటాయువు: చూ, హరివాహనుఁడు.
గృధ్రవక్త్రి, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, గృధ్రనఖ*.
గృధ్రశీర్షి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. వృక్షాగ్రము: చూ, సుద. 3; 2. పద్మకేసరము: చూ. పక్ష్మము. 4.
గృధ్రసఖి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, గృధ్రనఖ*.
గృధ్రసి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. = కిరుదెస. దొండిలోని వాతము: చూ, రోగము. 1.
గృధ్రహా, సం. వి. అ. స్త్రీ: చూ, గృధ్రనఖ*.
గృధ్రాక్షి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ. గృధ్రపత్ర*.
గృధ్రాని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. —పై.—
గృష్టి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. ఒకతూరి యీనినయావు: చూ, ధేనువు; 2. పాఁచితీగె*: చూ, శైవలము; పుం. 3. పందిః చూ, సూకరము; విణ. 4: చూ, అవష్టబ్ధము.
గృష్ణి, సం. వి. ఇ. పుం. 1: చూ, పాషండుఁడు; 2. షండుఁడు: చూ, సోవిదల్లుఁడు.
గృహ, అం: చూ, చేతనరత్నములు.
గృహకచ్ఛపము, సం. వి. అ. న. (నూఱెడు) సన్నికల్లు తిరుగలి (అని కొందఱు): చూ, రత్నములు. 1-గ-(-3) అగ్ర్య, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. అంబుధిప్రసవ, తద్వి. అంబుధి*, ఘృతకుమారి, అజిర, కలబంద: చూ, కలబంద*.

గృహకపోతము, సం. వి. అ. పుం: చూ, పావురము.
గృహకాండము, సం. వి. అ. పుం. గజపిప్పలి*: చూ, పిప్పలి. 1.
గృహకారి, సం. వి. న్. పుం. ఒకానొక పురుగు: చూ, పురుగు.
గృహగోధ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, బల్లి.
గృహగోధిక, —పై.—
గృహగోలిక, —పై.—
గృహఘటి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, ఋక్తము. 1.
గృహతటి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. వీధి. బజారు (అని కొంచము): చూ, మార్గము. 1.
గృహదాహకుఁడు, అం. ఇంట నిప్పిడువాఁడు: చూ, ఆత తాయి. 2.
గృహదీపికాన్యాయము, న్యా. ఇంటదీపమున్నయెడల నిల్లం తయుఁ ప్రకాశింపఁజేయురీతి.
గృహదుశ్చరితము, అం: చూ, ప్రకాశింపఁజేయగూడనివి.
గృహదేవత, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. గృహదైవము, ఇష్టదేవత, కుల దేవత; (తె. ప):-ఇలువేలుపు.
గృహదైవము, సం. వి. అ. పుం —పై.—
గృహద్రుమము, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, సర్వతో భద్ర. 1—ళ; పాలతేఁకు*; 2. పినగుమ్మిడు, తేఁకు*: చూ, సర్వతోభద్ర. 1—ఇ; 3. పెద్దతేఁకు*, శాకోటము: చూ, సర్వతోభద్ర. 1—ఌ.
గృహధూమము, సం. వి. అ. పుం: చూ, పొగ.
గృహనాశనము, సం. వి. అ. పుం: చూ, పావురము.
గృహపీడము, సం. వి. అ. పుం: చూ, పిచ్చుక.
గృహపతి, సం. వి. ఇ. పుం. 1. గృహస్థుఁడు, గృహవిత్తుఁడు, నిత్యాగ్నిహోత్రి (అని కొందఱు): చూ, యజమానుఁడు; 2. ప్రెగ్గడ; చూ, మంత్రి. 1; 3. సదాదాత: చూ, సత్రి; 4. తపాలా కాగితము తెచ్చెడువాఁడు (పోస్టుమేన్): చూ, వేగువాఁడు.
గృహపోతకము, సం. వి. అ. పుం. ఇల్లు, వాస్తువు: చూ, సదనము. 1.
గృహబద్ధకుమారీన్యాయము, న్యా. కలబంచ యింట్లోఁబుట్టిన పెరుగను పెరుఁగదు చావనుచావదు అను ఎఱము. (పెరుఁగు నని కొందఱు.)
గృహబలిప్రియము, సం. వి. అ. పుం. కొంగ: చూ, బకము.
గృహబలిభుక్కు, సం. వి. జ్. పుం. 1: చూ, పిచ్చుక; 2. కొంగ: చూ, బకము; 3. కాకి: చూ, వాయసము.
గృహభూదారము, సం. వి. అ. పుం. పందికొక్కు: చూ, మూషికము.
గృహమణి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. దివ్వె: చూ, స్నేహాళము.
గృహమాచిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, సకినంపుఁబులుఁగు.
గృహమార్జాలన్యాయము, పా. బయటనున్నను నేనుంగునకుఁ గల గౌరవము ఇంటనున్నను పిల్లికి లేదనువిధము.
గృహము, సం. వి. అ. న. 1. = గీము. ఇల్లు: చూ, సదనము. 1; 2. పెండ్లాము: చూ, భార్య; అం. 3: చూ, దానములు; 4: చూ, పుణ్యానములు.
గృహమృగము, సం. వి. అ. పుం. కుక్క: చూ, శునకము.
గృహమేధి, సం. వి. న్. పుం: చూ, రూ-గృహస్థు.
గృహయాప్యుఁడు, సం. వి. అ. పుం —పై.—
గృహయాలువు, సం. విణ. ఉ. గృహీత: చూ, గ్రాహకుఁడు (గ్రహయాళువు అని కొందఱు.)
గృహసీమ, అం: చూ, సీమ. 1-ం.
గృహస్థు, సం. వి. అ. పుం. = గేస్తు. గ్రస్తు. రూ - గృహస్థుఁడు: చూ, యజమానుఁడు.
గృహస్థుఁడు, —పై.—
గృహస్థధర్మము, సం. వి. అ. పుం: చూ, ఇంటిపట్టు.
గృహస్థూణము, సం. వి. అ. న. నిష్ఠాఁడు: చూ, స్థంభము. 1-ం.
గృహాంతరము, సం. వి. అ. న. మూఁడుత్రోవలు కలిసినత్రోవ: చూ, మార్గము. 1.
గృహాక్షము, సం. వి. అ. న కిటికి: చూ, వాతాయనము.
గృహాగతుఁడు, సం. వి. అ. పుం: అతిథి: చూ, విందు. 4.
గృహాధిపుఁడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, గృహస్థు.
గృహాస్లము, సం. వి. అ. న. పులిగడుగు: చూ, ఋక్తము. 1.
గృహాయనికుఁడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, గృహస్థు.
గృహారామము, సం. వి. ఆ. పుం. ఇంటితోఁట: చూ, వనము. 2.
గృహాలిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, బల్లి.
గృహావగ్రహణి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. గడప: చూ, దేహళి.
గృహాశయ, సం. వి. అ. స్త్రీ: చూ, తాంబూలి*.
గృహాశ్మ, సం. వి. న్. పుం. (మాణెకు) సన్నెకల్లు. తిరుగలి (అని కొందఱు): చూ, రత్నములు. 1-ం-౨-(౨౭).
గృహి, సం. వి. న్. పుం: చూ, గృహస్థు.
గృహిణి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. పెండ్లాము: చూ, భార్య; 2. ఎఱ్ఱతుమ్మెద: చూ, భ్రమరము; 3. కణుఁదురీఁగ: చూ, మక్షిక. 1-౨; 4: చూ, గృహాస్లము.
గృహీత, సం. విణ. ము: చూ, గృహయాలువు.
గృహీతము, సం. విణ. 1. గ్రహింపఁబడినది: చూ, స్వీకృతము; 2. అందుబడి: చూ, ప్రాప్తము. 1; 3. తెలియఁబడినది: చూ, వ్యక్తము; 4. ధరింపఁబడినది: చూ, హితము. 2.
గృహీతి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. (గ్రహింపఁజాలివ) బుద్ధి: చూ, బుద్ధి.
గృహైకదేశము, సం. వి. అ. పుం. ఇంటిచోపా: చూ, పదనము. 1.
గృహోరకము, సం. వి. అ. న: చూ, గృహాస్లము.
గృహోలిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, బల్లి.
గృహ్య, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, రూ-గుహ్య.
గృహ్యకము, సం. వి. అ. పుం. 1. పెంపుడుమృగము లోనగునది: చూ, ధీమము; విణ. 2. ఒకరివశమున నున్నది: చూ, పరాధీనము.
గృహ్యకుఁడు, సం. విణ: చూ, గృహ్యాఁడు.
గృహ్యము, సం. వి. అ. న. 1. కర్మబోధక గ్రంథము: చూ, పుస్తకము; పుం. 2. పెంపుమృగము లోనగునది; చూ, దీమము; 3. గొడుగుగడ్డి*: చూ, తృణము. 1; 4. పేఁట:

చూ, గుహ్య: విణ. 5. లోఁకువైనది: చూ, వశము; 6. ఒకరివశమున నున్నది: చూ, పరాధీనము.

గృహ్యాఁడు, పం. విణ: చూ, గృహ్యకుఁడు. అస్వతంత్రుఁడు.

గె

గెంగెట. దే. వి: చూ, రూ-కెంగట.

గెంజి, వా. వి: చూ. రూ-గంజి "కాసంత గెంజితాగితిని" (హీన జాతుల వాడుక.)

గెంజాయి, వై. వి.=కలంజి*: చూ, గంజా. 1.

గెంటసము, దే. వి. కట్టెవిరుపుమాట. వసు. 4, ఆ. 44: చూ, శబ్దము. 2.

గెంటించు, దే. ఆ. క్రి. 1. చలించు: చూ, సలించు; వా. 2. (మెడపట్టి) త్రోయించు.

గెంటు, దే. వి. 1. చలనము. కళా. 3, ఆ. 45: చూ, లోలము; ఆ. క్రి. 2. చలించు. హరిశ్చ. 3, ఆ. 12: చూ, సలించు; 3. తొలఁగు: చూ, విరయు. 5; స. క్రి. 4. త్రోయు: చూ, నిషేధించు; 5. పచరించు, జై. 5, ఆ. 11; చూ, పర్యాగించు. 2.

గెంటుట, వా. వి. త్రోపుడు: చూ, నిషేధము.

గెంటువడు, ద్వ. అ. క్రి. (గెంటు+పడు) తక్కు. జై. 3, ఆ. 105: చూ, మిడివోవు.

గెంపెము, దే. వి. 1. జంటనేఁతబట్ట. రూ-గింపెము. స్వా. 5, ఆ. 14: చూ, వస్త్రము. 1-ళఒ; 2. దట్టము: చూ, సాంద్రము.

గెంద, వై. వి. 1.=గండక-గడఒ. చేఁపపిల్ల: చూ, మత్స్యము. 1; 2. పౌరుషము: చూ, శక్తి. 1.

గెందకము, —వై.—

గెండె, వై. వి.=: చూ, రూ-గెండ. 1.

గెగ్గలు, దే. వి. గేలి: చూ, పరిహాసము. (అప).

గెచ్చు, వా. వి: చూ, రూ-గచ్చు. ఆం. భా. ద్వి. 49.

గెజ్జె, దే. వి. ఒకరకము చేఁప: చూ, మత్స్యము. 1.

గెట్టె, దే. వి. గుట్టపుదెక్కు: చూ, వింఖము.

గెడ, దే. వి. 1. దగ్గఱ. స్వా. 5, ఆ. 14: చూ, సమీపము; 2. జత: చూ, సంగడి. 5; 3. వేఁటకుఁదగిన యొకానొక సాధనము: చూ, బాణము. 1-ఁం; వై. వి.=కాండ. రూ-గడ; 4. నిడుపాటికోల: చూ, స్తంభము. 1-ఁ; 5. కంబము: చూ, స్తంభము. 1; 6. వెదురు: చూ, వేణువు; 7. ఓడకంబము: (పడవత్రోపుడు) గడ (అని కొందఱు): చూ, స్తంభము. 1-ంఒ. (వాడుక).

గెడ్డ, వై. వి.=: చూ, రూ-గడ్డ (వాడుక.)

గెడ్డము, వై. వి.=: చూ, రూ-గడ్డము. (వాడుక.)

గెనయు, దే. అ. క్రి. పుష్టియగు: చూ, పోషించు.

గెనసు, దే. వి: చూ, ఉరలగడ్డ*.

గెనుసు, వా. వి. —వై.—

గెనుసుదుంప, —వై.—*: ఉరలగడ్డ, గెనసు-రూ-గెనుసు-గెనుసుదుంప; (సం.ప.)-ఆలుకము. ఆలువు. రూ-ఆలూపు. క్రోష్టము.

గెబ్బు, వై. వి. 1.=గర్వము: చూ, హంకారము; స. క్రి. 2. అపహరించు. విజ. 1, ఆ. 150: చూ, మ్రుచ్చిలించు: 3. గ్రహించు: చూ, ప్రాపించు.

గెఱ, దే. వి. గీత. భాగ. 1, స్కం. 515: చూ, రేఖ. 3.

గెల, వై. వి=గుఱుచ్చు. రూ-గొల (పూలయొక్కయు, కాయలయొక్కయు పండ్లయొక్కయు) గొల: చూ. పూగుత్తి (దేశ్యమని శబ్దరత్నాకరము.)

గెలివి. దే. వి. 1. రూ-గెలివిడి: చూ, సంతోషము; 2: చూ, వికాసము.

గెలివికాఁడు, దే. వి. 1: చూ, సౌందర్యవంతుఁడు; 2: చూ, హృష్టుఁడు.

గెలివిడి, దే. వి. 1; చూ, రూ-గెలివి. 1; 2. రూ-గెల్విడి. గెలుపు: చూ, విజయము. 1.

గెలుచు, దే. అ. క్రి. 1. పోవు: చూ, వెళ్లు. 3; అం. క్రీ. 2. పుచ్చు: చూ, పుష్పించు; స. క్రి. 3. జయించు: చూ, విజయమునొందు.

గెలుపము, దే. వి: చూ, విజయము. 1.

గెలుపు, దే. వి. (రూ-గెల్పు-గెలివిడి-గెల్విడి-గెలుపము)-వై.-

గెలుపుకాఁడు. దే. విణ. మేలుచేయి: చూ, విజయి.

గెలుపుకొను, దే. స. క్రి: చూ, గెలుచు. 3.

గెలుపుపేరుగలాఁడు, దే. వి. పార్థుఁడు. సాం. దే. 16: చూ, విజయుఁడు. 1.

గెలుపుబాసయొడయఁడు, ద్వ. వి. —వై.— వేం. ఆం. 19.

గెలువము, దే. వి. 1: చూ, రూ-గెలుపు; వా. వి. 2. (వ్యతిరేకమందు) జయము పొందనేరము. "పందెము గెలువము."

గెల్పు. దే. వి: చూ, రూ-గెలుపు.

గెల్పుకొను, దే. స. క్రి: చూ, రూ-గెలుపుకొను. అచ్చ. సుం. కాం. 160.

గెల్లి, దే. వి. ఉప్పుకుప్ప: చూ, లవణము. 1.

గెల్లు, వై. వి. కలకలము: చూ, స్వరము. 2.

గెల్విడి, దే. వి: చూ, రూ-గెలివిడి.

గే

గేండుకము, సం. వి. అ. పుం. చెండు: చూ, బంతి. 3.

గేండువు, సం. వి. ఉ. పుం. —వై.—

గేండూకము, సం. వి. అ. పుం. —వై.—

గేందుకము, సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-గేండుకము.

గేడెకాళ్లవాఁడు, దే. విణ: చూ, కొంగకాళ్లవాఁడు.

గేదంగి, వై. వి.=కేతకి. రూ-గేదఁగి; పచ్చపూమొగలి* (ఇది శివపూజ కనర్హము): చూ, మొగలి.

గేదఁగి, వై. వి.=.—వై.—

గేదె, దే. వి. 1. పొట్టిబఱ్ఱె: చూ, మహిషి; 2. బఱ్ఱె: చూ, మహిషి.

గేదెచెలప, దే. వి. మూఁడేండ్ల ఎనుపదూడ: చూ, మహిషి.

గేయము, సం. వి. అ. న. 1. పాట: చూ, స్వరము. 2. ంఒ; విణ. 2. పాడఁదగినది; చూ, సంగీతము; 3. పాడునది: చూ, సంగీతము.

గేయుఁడు, సం. విణ. గానముచేయువాఁడు: చూ, సీకారి.
గేరంజనము, సం. వి. అ. పుం. = : చూ, కేరజము.
గేలము, వా. వి. 1. మాతిలోని బొక్కెనలందీయు ఇనుప కొక్కెములుగల గుత్తి: 2. చేఁపలనుబట్టు కొక్కెము. (గాలము అని కొందఱు.)
గేలి, వై. వి. = కేళి: చూ, పరిహాసము.
గేలికొట్టు, ద్వ. స. క్రి. రూ-గేలికొను. పరిహసించు: చూ, వెక్కిరించు. వి.
గేలికొను, —వై.—
గేష్ణువు, సం. వి. ఉ. పుం. 1: చూ, గేయుఁడు; 2. నట్టు గుఁడు: చూ, శైలూషుఁడు.
గేస్తు, వై. వి = గృహస్థుఁ. రూ-గేస్తుఁడు: చూ, గృహస్థు.
గేస్తుఁడు. వై. వి. = —వై.—
గేస్తురాలు, ద్వ. వి. (గేస్తు + ఆలు) ఇల్లాలు: చూ, భార్య. 1.
గేహము, సం. వి. అ. పుం, న. 1. = గీము. ఇల్లు: చూ, సదనము. 1; న. 2. పెండ్లాము: చూ, భార్య. 1.
గేహవర్ణము, సం. వి. అ. పుం. ఎఱ్ఱనిగుఱ్ఱము: చూ, హయము. 1-౧౬.
గేహళి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. గడప: చూ, దేహళి.
గేహి, సం. వి. న్. పుం: చూ, గృహస్థు.
గేహేనర్ది, సం. విణ. న్. ఇంటిలోనుండి ప్రగల్భోక్తులు పలుకువాఁడు: చూ, వక్త. 1.
గేహేశూరన్యాయము, న్యా. ఇంట్లో డంబములుకొట్టువాఁ డేఁప వికిఁ బనికిరాఁడను విధము.
గేహేశూరుఁడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, గేహేనర్ది.

గై

గైందారబ్రాహ్మణులు, అం: చూ, కపూరియె బ్రాహ్మణులు: (చూ, బ్రాహ్మణులు.)
గైతి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. సామవేదము: చూ, వేదము; 2: చూ, స్వర్గము.
గైతొల, అం. నేపాళదేశపు బ్రాహ్మణులలో నొక తెగవారు: చూ, బ్రాహ్మణులు.
గైరమ్మ, వా. వై. వి. = గౌరి. రూ-గవరమ్మ "గైరమ్మ సంబరము": చూ, పార్వతి. 1.
గైరి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. పీటిపిప్పలి*: చూ, శకులాదని. 2.
గైరికము, సం. వి. అ. న. జేగురురాయి: చూ, రత్నములు. 1-౧౨-(౧౨); 2. కాకిబంగారము: చూ, బేగడ; 3. బంగారు: చూ, లోహము. 1.
గైరికాక్షము, సం. వి. అ. పుం. జలమధూకము*: చూ, మధూకము.
గైరికుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, కిరాతుఁడు; 2. గాన విద్యావిశారదుఁడు: చూ, సీకారి.
గైరేయకము, సం. వి. అ. పుం: చూ, కారుపోఁక*.
గైరేయము, వం. వి. అ. వ: చూ, సిలాజిత్తు.

గొ

గొ, దే. అవ్య. చూపుటయందు వచ్చును. "అదిగొ, ఇదిగొ." మొ.
గొంగ, దే. వి: చూ, శత్రువు.
గొంగడి, వై. వి. = కంబళ: చూ, రూ-గొంగళి (దేశ్యమని శబ్దరత్నాకరము.)
గొంగడికాఁడు, దే. వి. ఒకానొకపక్షి: చూ, పక్షి.
గొంగడిపురుఁగు, వై. వి: చూ, కంబళిపురుగు.
గొంగళి, వై. వి. = : చూ, రూ - గొంగడి (దే. అని శ. ర): చూ, వస్త్రము. 1-౧౬.
గొంగళ్లనేయువాఁడు, ద్వ. వి: చూ, అజాజీపుఁడు 2.
గొంజి, దే. వి. రూ-గొడ్డు-గొడ్డురాలు-గొడ్రాలు. ఆం, భా. ద్వి. వై. 263: చూ, వంధ్య: (చూ, స్త్రీ. 1-౧౨.)
గొంటరి, దే. విణ. (గొంటు + అరి) కుత్సితుఁడు, కఠినుఁడు (అనికొందఱు.) శకాం. 2, ఆ. 116: చూ, వ్యాధుఁడు. 2. (స్వార్థమున అరి.)
గొంటి, దే. విణ. దుష్టురాలు: (వెంబర. 2.) : చూ, స్త్రీ. 1-౪౬-(౨.)
గొంటు, దే. విణ. 1. దుష్టుఁడు. స్వా. 4, ఆ. 14: చూ, వ్యాధుఁడు. 2; వై. వి; 2. = కుంఠ. కుత్సితుఁడు: చూ, వ్యాధుఁడు. 2; 3. = కుంఠ. కుత్సితము: చూ, హీనము. 1; 4. బందలేనివక్క: చూ, పోఁక.
గొంటుకాఁడు, ద్వ. విణ. కఠినుఁడు. "గొంటుకాఁడు మువ్వ గోపాలరాయఁడు," క్షేత్రయ. (స్వార్థమున కాఁడు): చూ, వ్యాధుఁడు. 2.
గొంటుపోఁక, వై. వి: చూ, గొంటు. 4.
గొంత్ర, దే. వి. సీతానివృత్తి: చూ, లాంగలము. 1.
గొండాట, వా. వి. (ఊపిరి త్రివ్వుకొనుటకైనను తీఱికలేనంత) పని: చూ, గోఁజాట.
గొండిలి, వై వి. = క్రీడ. రూ-గొండి-గొండ్లి. 1. కుండలాకార నృత్యము: చూ, వ్యంజికము. 1; 2. ఆట. నృత్యము: చూ, వ్యంజికము. 1; 3. క్రీడ: చూ, విలాసము. 1; 4. నర్తకి: శైలూషి: చూ, స్త్రీ. 1-౧౬.
గొండీలు, వై. వి. బ. ఒకానొక నతి: చూ, హణీగలు.
గొండెము, దే. వి. తలుపుచిలుకు. రూ-గొండ్లెము - గొళ్ళెము - గొణ్ణెము. అచ్చ. బాల, కాం. 21: చూ, విష్కంభము. 2.
గొండ్లి, వై. వి. = : చూ, రూ-గొండిలి (నృత్యము.-వము. 1, ఆ. 104.)
గొండ్లెము, దే. వి: చూ, రూ-గొండెము.
గొంతి, వై. వి. = కుంతి. రూ-గోతి. 1. పాండురాజుభార్య: చూ, కుంతి. 1; 2. ఆఁడుది: చూ, స్త్రీ.
గొంతు, వై. వి. 1. = కంఠము. రూ-గొంతుక: చూ, మెడ (దేశ్యమని శబ్దరత్నాకరము); 2. కంఠధ్వని. "నీ గొంతు విని వచ్చితిని": చూ, స్వరము. 2—౪౬—(౧౨; 3. కుక్కుటాసనము. "గొంతు కూర్చున్నాఁడు:" (చూ. కుక్కుటము. 8): చూ, ఆసనములు.

గొంతుక, వై. వి. = కంఠము. —పై.— (దేశ్యమని శబ్ద రత్నాకరము.) (కంఠధ్వని. — "నీకు అంతగొంతుక యెందుకు.")

గొంతుకపోఁక, ద్వ. వి. గొంతుముడి: చూ, ముడి. 5.

గొంతుమాఱు, దే. వి చూ, విన్నాణములు.

గొంతుముడి, దే. వి. కంఠమణి: చూ, ముడి. 5.

గొంతెమకోర్కెలు, జా. అలభ్యమైన కోర్కెలు. "కొసరి గొంతెమ కోరికల్ గోరెనేని." పాండు. 4, ఆ. 165.

గొంతెమగోరు, దే. వి. (గొంతెమ + కోరు): చూ, లంజెసవరము*. (లంజెసవరము-నవరపుతీఁగె సమూలము చితుఁ గొట్టిన 'కార్బన్ డైసల్ఫైడ్, వాసనవేయును. దీనితో ప్రసారణితైలమును చేయుదురు.)

గొంతెమ్మ. వా. వి. (పంచమజాతివారు పూజించు) ఒకానొక గ్రామదేవత: చూ, మహాలక్ష్మి. 3. (గొంతేనమ్మ - గొంతేలమ్మ అనియు నందురు.)

గొంది, దే. వి 1. మూల: చూ, విదిక్కు; 2. పర్వతము యొక్క అత్యల్పకోణము: చూ, విఁదిక్కు.

గొండ్లి, వై. వి = రూ-గొండ్లి: చూ, రూ-గొండిలి.

గొగ్గి, దే. వి. 1. కిరీటము. ఆం. భా. ద్వి. 204: చూ, సీసకము. 1; 2. అరమ్యమౌక్తికము: చూ, రత్నములు. 1-ఁ—(౧౦); విణ. 3. ఎచ్చుతక్కువైనది. "గొగ్గిపండ్లు." మొ: చూ, కొక్కి.

గొగ్గిట, దే. వి. బర్బరత్వము.

గొగ్గిపండ్లవాఁడు, దే. వి: చూ, మిడిసండ్లవాఁడు. ఆం. భా. ద్వి. 121.

గొజ్జెంగ, వై. వి. = కుబ్జిక. పన్నీరుపూఁచెట్టు (అనివాడుక)*. కళా. 6, ఆ. 249: రూ-గొజంగి-గొజ్జంగి-గొజ్జఁగి-గొజ్జెగ-గోజంగి-గోజఁగి; (సం ప.): —కంచికాధ్యము. కుబ్జిక.

గొజ్జెఁగ, వై. వి. = —పై.—

గొజంగి, వై. వి. = —పై.—

గొజు. దే. వి ఇగిరిన పులుసుకూర లోనగునది (ఆం. పద పా.)

గొజ్జంగి, వై. వి = : చూ, రూ-గొజ్జెంగ. ఆం భా. ద్వి. 52.

గొజ్జంగినీరు, వై. వి. పన్నీరు: చూ, సలిలము. 1—౩౧.

గొజ్జంగిపువ్వు, వై. వి. చూ, పన్నీరుపువ్వు.

గొజ్జఁగ, వై. వి. = :చూ, గొజ్జెంగ. స్వా. 3, ఆ. 84.

గొజ్జఁగిఁబ్రాలు, ద్వ. వి. ఒకరకము వడ్లు: చూ, ధాన్యము.

గొటగొట. దే. వి. గోండ్రించుట లోనగువాఁయందగు ధ్వన్యనుకరణము. సా. 1, ఆ. 68: చూ, హూహూ.

గొట్టము, దే. వి: చూ, ఱోఁదుఁగ్రోవి.

గొట్టాలమ్మ, వా. వి. కలరాదేవత: చూ, మహాలక్ష్మి. 3.

గొట్టి, దే. వి: చూ, నమ్మకం*.

గొట్టికాండ్రు. దే. వి. బి: చూ, వేగువాఁడు.

గొట్టు, దే. వి. 1: చూ, శత్రువు. రా. వి. 3, ఆ. 8; 2: చూ, వ్యాకీకము. 2; విణ. 3. కఠినము: చూ, బెడిదము: 4. దుర్లభము: చూ, వెక్కసము. 3; 5. చెడ్డది: చూ, దుష్టము.

గొట్టె, వై. వి = ఘోటజటి*: చూ, రేఁగు.

గొట్టియ, వై. వి. = ఘోఁటా. రూ-గొట్టెబఁడరి*: చూ, రేఁగు.

గొట్లె, —పై.—

గొడఁగు, దే. స. క్రి. మాట వెడలనీక నోటనె గొణగొణయను: చూ, రూ-గొణఁగు.

గొడగ, వై. వి. = కూటకమ్. ఏఁడికోలలేనినాఁగలి, గొణగ, దుంప: చూ, లాంగలము. 1.

గొడగర, దే. వి. రూ-గొడగరి. చెప్పులుకుట్టి జీవించెడు జాతి: చూ, మాదిగ.

గొడగరవాఁడు, దే. వి. రూ-గొడగర-గొడగరి-గొడారి-గొడారివాఁడు-గోదలి: చూ, మాదిగ.

గొడగరి, (గొడగర + ఇ) —పై.—

గొడవ, దే. వి. 1. ఆపద. స్వా. 4, ఆ. 63: చూ, విపత్తు: 2. పగ. స్వా. 5, ఆ. 13: చూ, శోకము; 3. కలఁత: చూ, సంతాపము; 4. ఆడ్డు: చూ, నిరోధము. 1; 5. తప్పు: చూ, నేరము: వా. వి. 6. కలహము: "వారి యింటిలోని గొడవ వినలేము": చూ, యుద్ధము.

గొడసాల, దే. వి: చూ, దేవగంధ* (గోడపాలఅని కొందఱు.)

గొఱారి, దే. వి: చూ, రూ-గొడగరి.

గొడారివాఁడు. దే. వి. —పై.—

గొడిగ, వై. వి. = గుడికా. గులకఱాయి: చూ, రత్నములు. 1—౧౨—(౨౭).

గొడగట్ఱి, వా. వి. 1. నిద్రాఢ్య; 2. పనికిమాలినవాఁడు.

గొడియ, దే. వి. ఆందలముయొక్క ఒకానొక అవయవము: చూ, రూ-గొడె.

గొడివె, దే. వి. 1. కష్టము: చూ, శోకము; 2. ఆపద, ఉపద్రవము (అని కొందఱు): చూ, విపత్తు.

గొడుగు, దే. వి. రూ-గొడువు: చూ, వారిత్ర.

గొడుగుగడ్డి, దే. వి. గ్రుడ్డికామంచి*: చూ, తృణము. 1.

గొడుగుపావలు, ద్వ. వి. బ. గొడుగువలెనుండు పాదరక్షలు: చూ, సమ్మళిగలు. 1—౨.

గొడుగుజల్ల, దే. వి. 1. తలుపుమీఁది కుబుసము తిరిగెడుపల్లె; 2. ద్వారముమీఁదిచెక్క.

గొడుగుమెట్టెలు, దే. వి. బ. వాటముపెట్టి ఓరలు సన్నగాఁ దీర్చిన వెడలుపుమెట్టెలు.

గొడువు, దే. వి: చూ, రూ-గొడుగు.

గొడె, దే. వి: చూ, రూ-గొడియ. రా. వి. 2, ఆ. 43.

గొడ్డ, దే. వి. 1. బిఱుసు: చూ, బెడిదము; వా. వి. 2. కోపము. 'నామీఁద నీకింతగొడ్డయేలఁ": చూ, రోషము; దే. వి. బ. 3. బిరుసుమాట. రా. వి. 1, ఆ. 54: చూ, శబ్దము. 2; విణ. 4. బిఱుసైనవాఁడు: చూ, వ్యాధుఁడు. 2.

గొడ్డగము, వై. విణ. = కుట్టక. బాధకము: చూ, హింసితము.

గొడ్డతనము, వై. విణ. మూఢత్వము.

గొడ్డలి, వై. వి. = కుఠార: చూ, ముద్గరము.

గొడ్డు, దే. వి. 1. గొడ్రాలితనము; 2. (ఈనని పశువు) ఆవు (లేక) గేదె; చూ, వంధ్య. 2. (చూ, ధేనువు; ౨. గొడ్రాలు. వంధ్య: చూ, స్త్రీ. 1-ఁ౨; 4. పశువు. భై. 6. ఆ. 265.

చూ, మృగము. 1; విణ. 5. ఉళక్కి: చూ, శూన్యము. 1; (గొడ్డంబలి = నూకలు లేని యంబలి; ఇట్లు గొడ్డుజావ, గొడ్డు సంకటి: గొడ్డేఱు. = నీళ్లులేని యేఱు; గొడ్డుచెట్టు = ఫలములేని చెట్టు ఇత్యాదులు.)

గొడ్డుఁగాఁకర, ద్వ. వి. (గొడ్డు + కాఁకర) కర్కటకి*: చూ, సుషవి. 1.

గొడ్డుఁబోఁతు, దే. విణ. (గొడ్డు + పోతు): చూ, వ్రాజె.

గొడ్డుమ్రోఁకు, ద్వ. విణ. అవకేశి: చూ, వృషము.

గొడ్డురాలు, దే. వి. (గొడ్డు + ఆలు) రూ-గొండ్రిలు, వంధ్య: చూ, స్త్రీ. 1-ంఎ.

గొడ్డువోవు, దే. అ. క్రి. (గొడ్డు + పోవు) పొల్లపోవు. లక్ష్మీ. 4, ఆ. 135: చూ, వ్యర్థమగు; 2. పౌరుషహీనమగు: శి. గొడ్రాల్గు. జై. 6, ఆ. 115.

గొడ్డేఱు, దే. వి. (గొడ్డు + ఏఱు). 1. నీళ్లులేని యేఱు: చూ, నది; స. క్రి. 2. గుత్తయెత్తు.

గొడ్రాలు, దే. వి: చూ, రూ-గొడ్డురాలు. పాండు. 3, ఆ. 223.

గొడ్రాలు బిడ్డ కుట్టే మెఱుఁగును, లో. ఉవా.- "క. లోలత విటుఁడయినం దా, నేలా తల్లుల సృజించు నిటు వేళ్యలకుం, గీలెఱుఁగక చెఱిచెను విధి, కూళయి గొడ్రాలుబిడ్డ కుట్టే మెఱుఁగున్." వైజ 3, ఆ. 126.

గొణుఁగు, దే. అ. క్రి: చూ, గొడఁగు.

గొణగ, వై. వి. = కూటకమ్: చూ, రూ గొడగ.

గొణగొణ, దే. వి. గొణఁగుటయందగు ధ్వన్యనుకరణము: చూ, హూహూ.

గొణగొణలాడు, దే. అ. క్రి, గొణగొణయను.

గొణిగలు, దే. వి. ఒకానొకనతి: చూ, హజ్జగలు.

గొణిజ, దే. వి. తలుపుగ్రింది తగిలించెడి యినుప చీల: చూ, రూ-గొణీద.

గొణిచ, దే. వి. —పై.—

గొణ్ణెము, వా. వి: చూ, రూ-గొండెము.

గొత్తుపు, దే. వి. నీలమణి విశేషము. ఆం. భా. ద్వి. వై. 278: చూ, రత్నములు. 1-ఉ-(3).

గొత్తడి, దే వి: చూ, రూ కొత్తడి (ఆం. పద పా.)

గొత్తు, దే వి. 1. వెన్న మొదలగునవి పాసిపోయినకంపు: చూ, వాసన. 1-ఉ; వై. వి. 2. = గుచ్ఛము: చూ వ్యూగుత్తి.

గొద, వై. వి. 1. = ఱొద. ఆఁకలి: చూ, బుభుక్ష; 2. కోపము: చూ, రోషము. (దేశ్యమని శబ్దరత్నాకరము.)

గొదకను, దే. అ. క్రి. 1. అతిశయించు. కళా. 7, ఆ. 117: చూ, ముమ్మరించు; 2. త్వరపడు: చూ, సంభ్రమించు; 3: చూ, విజృంభించు.

గొదగొద, దే. వి. పగ: చూ, విరోధము. 1.

గొదాము, దే. వి. ధాన్యాదుల నిలవఁజేయు పెద్దయిల్లు: చూ, వంటసాల: (చూ, సదనము. 1.)

గొనకొను, దే. అ. క్రి: చూ, యత్నించు. భార. శాం. 3, ఆ. 211 212. (వ్యా. గొనఁబులుపు.)

గొనము, దే. వి: చూ, వామనుఁడు.

గొనప, దే. వి. 1. రూ-గొనము. ఆఁతీగిననాఁగలి: చూ, లాంగలము. 1; విణ. 2. పొట్టి: చూ, హ్రస్వము; 3: చూ, వామనుఁడు.

గొనపు, దే. వి: చూ, రూ-గునుపు.

గొనబ, దే. వి: చూ, వామనుఁడు.

గొనఱు, దే. వి. రూ-గొనెము-గోవ. 1. మనోజ్ఞత: చూ, హృద్యము; విణ. 2. మనోజ్ఞము: చూ, హృద్యము: వై. వి. శి. = గుణ. రూ-గొనము: చూ, స్వభావము.

గొనబుకాఁడు, దే. విణ: చూ, సౌందర్యవంతుఁడు.

గొనబుపాట, దే. వి. సంచుపాట: చూ, స్వరము. 2.

గొనము, దే. వి: చూ, రూ-గొనప. (ఇట్లు మకారోపధముగాఁ గొందఱు).

గొనము, వై. వి. = గుణ. 1. మడుఁగు: చూ, రెట్టి; 2. రూ-గొఁయము: చూ, స్థావరము. 1; 3 శౌర్యాదిగుణము: చూ, గుణము. 12.

గొనయము, వై. వి. 1. = గుణ. వింటివారి: చూ, (స్థావరము. 1).; 2. ఆబని: చూ, స్థావరము. 1. (రూ-గినయము.)

గొనిసె, దే. వి: చూ, వామనుఁడు.

గొనుగు, దే. వి. రూ-గొలుగు*: చూ, పీలువు.

గొప్ప, దే. వి. . అధికము: చూ, హెచ్చు. 1; 2. పెద్ద: చూ, విపులము; వా. 3. గౌరవము: చూ, సన్మానము: 4. స్థితికి మించిన వేషము: చూ, డంబము. 2.

గొప్పగోతులు. జా. గొప్పతనమును కొద్దితనమును. (కొద్ది తనము = ఏడుపు అని కొందఱు.)

గొప్పతనము, దే. వి: చూ, యోగ్యత.

గొప్పగుడారము, ద్వ. వి. మహాపటగృహము. ఆం. భా. ద్వి. 159: చూ, సదనము. 1.

గొప్పచేయు, దే. స. క్రి: చూ, సన్మానించు.

గొప్పదెబ్బ, వా. వి. పెద్దదెబ్బ; పెద్దఆపత్తు: చూ, విపత్తు.

గొప్పబొజ్జగలాఁడు. ద్వ. వి: చూ, వినాయకుఁడు. 1.

గొప్పబొజ్జమొకము. ద్వ. వి. ఏనుఁగు: చూ, హస్తి.

గొప్పమెయిపోఁడ, ద్వ. వి: చూ, వినాయకుఁడు. 1. (వేం. ఆం. 61.)

గొప్పబొజ్జమెకము, ద్వ. వి: చూ, గొప్పబొజ్జమొకము. సాం. తిర్య. 2.

గొప్పలు, వా. వి. బ. డంబములు: చూ, బడాయి. 4.

గొప్పవాఁడు, దే. విణ. అధిపుఁడు: చూ, హేమాహేములు.

గొప్పలు, దే. వి. బ. 1. వరిమడిలోని కొద్దికొద్ది పెఱక భాగములు; వై. వి. బ. 2. = గోపానసీ. పెండెలుజాతిరాక ముంజూరునందెత్తుగా నమర్చినపట్టె.

గొబ, వై. వి. 1. = కోణ. గొంది. మూల: చూ, విదిక్కు; 2. = గుహ. పణఁకు, బొఱియ: చూ, రంధ్రము. 1-ఎ.

గొబడి, దే. వి. ఒకానొక పక్కి: చూ, పక్షి.

గొబ్బంపు. దే. వి. (గొబ్బ + పండు) పెద్దపంపు. పాంపు. 1, ఆ. 118: చూ, ఫలము. 1.

గొబ్బరము, దే. వి. ఎరువు: చూ, పిడక.

గొబ్బి, దే. వి. 1. (రూ-గొలిమిడి-గొల్మిడి-నీరుగొబ్బి-ములు గొలిమిడి) ఇసుకరకము*: చూ, మొగబీర; 2. ధనుర్మాసపు దినములలో సాయంకాలములయందు గడపలకు ముందు బాలికలు పాటలుపాడి చేతులుతట్టుచుఁ జుట్టివచ్చి జరపించెడు నొకానొక వేడుక: చూ, వేడుక. 5; 3. సమర్థాడివపుడు బాలికలు పాటలుపాడి చేతులుతట్టుచుఁ జుట్టివచ్చి జరపించెడు నొకానొకవేడుక: చూ, వేడుక. 5.

గొబ్బికాయలు, దే. వి. ఒకరకము వడ్లు, హంస. 5, ఆ. 128: చూ, ధాన్యము.

గొబ్బిళ్లు, దే. వి. బ. 1: చూ, బాలకీడ. భో. 7, ఆ. 39; 2: చూ. బాలికాక్రీడ; 3. నతి: చూ, హాజీగలు; 4. నతి విశేషము: చూ, నమస్కారము; 5. గొబ్బిళ్లపాట: చూ, స్వరము. 2-ళఒ-(౧౧౦).

గొబ్బున, దే. దశ్రి. క్రి. విణ. 1. శీఘ్రముగా: చూ, వేగము. 3; 2. సహనార్థకము.

గొయ్యి, దే. వి. రూ-గోయి. పల్లము: చూ, రంధ్రము. 1-ం.

గొరంకి. వై. వి. = గోరంకు. (రూ-గొరక-గొరవంక-గొరవక-గొరువంక-గోరువంక-గోర్వంక - గోరింక-గోరక-గోరిక - గోర-గోరంక-గోరఁకి-గోరంకి-గోరెంక): చూ, శారిక.

గొరక, వై. వి. 1. = ఖురాలక. నారసము. స్వా. 4, ఆ. 45: చూ, బాణము.; 2. = ఖురాలక. అల్పకుంతము. ఆం, భా. ద్వి. 217: చూ, బాణము. 1-ం; 3. = ఖురాకము. ఒకానొక మృగము: చూ, మృగము. 1; 4. = గోరంకు: చూ, రూ-గొరంకి.

గొరకకట్టె, వై. వి. = ఖురాలకః. 1. నారసము: చూ, బాణము. 1-ఎ; 2. అల్పకుంతము; చూ, బాణము. 1-ం; 3. అలుఁగువేసిన చేతికఱ్ఱ: చూ. బాణము. 1-ఒ.

గొరగ, దే. వి. మైజారును గొలిచెడి యొకానొక మతస్థుఁడు.

గొరగొర. దే. వి. శీఘ్రము: చూ, స్యదము.

గొరపంక, దే. వి. రూ-గొరంకి: చూ, శారిక.

గొరవంకతెగదణి, ద్వ. వి: చూ, మన్మథుఁడు.

గొరవక, దే. వి: చూ, గొరవంక.

గొరిజ, వై. వి. 1. = ఖుర (రూ-గొరిసె-గొరిజె-గొరిజియ) పశువు కాలిగిట్ట: చూ, వింఖము; 2. రూ-గొటిజ. డేరా: చూ, సదనము. 1.

గొరిజియ, వై. వి. = ఖుర: చూ, రూ-గొరిజ. 1.

గొరిజె, —వై.—

గొరిసె, —వై.—

గొరిసెగాలి. ద్వ. వి. పశువుల గొరిసెలనడుమ పుండై పురుగు పడెడి వ్యాధి: చూ, పశురోగము.

గొఱుగు, దే. వి: చూ, రూ-గొలుగు*.

గొరువంక, దే. వి: చూ, రూ-గొరంకి.

గొఱుకు, వై. విణ. = ఖుల్లకః. నీచుఁడు. లక్ష్మీ. 4, ఆ. 36: చూ, హీనుఁడు.

గొఱగొఱ. దే. వి. ఒకానొక ధ్వన్యనుకరణము: చూ, హూహూ.

గొఱపము, వై. వి. = కురప. 1. గుఱ్ఱమును దోమెడు సాధనము: రూ-కొఱపము-కొడపము-గోఱపము (సం. ప.) — కరఫలము, కేళకారము: చూ, బాణము. 1-౨౯; 2. అర్ధచంద్రబాణము. రూ-కొఱపము: చూ, బాణము. 1-ళ. (ఇట్లు సరణాదిగాఁ గొందఱు.)

గొఱపోతు, దే. వి: చూ, రూ-గురపోతు.

గొఱిజ, వై. వి: చూ, రూ-గొరిజ. 2.

గొఱియ, వై. వి. = ఖురరీ-రూ-గొఱె-గొఱ్ఱియ-గొఱ్ఱె. పాండి. తి. 6: చూ, మెషము. 1.

గొఱియలసూడు, ద్వ. వి: చూ, వృకము.

గొఱుగు, దే. స. క్రి: చూ, కోఁగు. 2.

గొఱుగుట, దే. వి: చూ, కోఁగుట.

గొఱె, వై. వి. = : చూ, రూ-గొఱియ.

గొఱ్ఱియ. —వై.—

గొల్టు, దే. వి. 1: చూ, గుంటక; 2. ముప్పదిరెండు కుంటల కొలఁది. గొల్టినేల.

గొల్టె, వై. వి. = : చూ, రూ-గొఱియ.

గొల్టెనుచ్చు, ద్వ. వి. గొల్టెపెంటిక: చూ, శమలము. 1.

గొల్టెపాలు, ద్వ. వి. అవిక్షీరము: చూ, స్తన్యము. 1-ఒ.

గొల్టెలమంద, ద్వ. వి. గొల్టెలగుంపు: చూ, మేషము. 1.

గొల్టినేల, దే. వి: చూ. గొల్టు. 2.

గొల, వై. వి. = చూ, గెల. పా. 2, ఆ. 69.

గొలకి, వై. వి. 1. = కలకలము. రూ-గొల్ల. గోల: చూ, స్వరము. 2; దే. వి. బ. 2. తాటిచన్నులు. (గులకలనియు.)

గొలకు, వై. వి. = కలకలము. నేనాదుల కలకలము. ఆం. భా. ప్ర. 121: చూ, స్వరము. 2-ళఒ-(౨౩).

గొలగొల, వై. వి. = కలకల. 1. కలకలము: చూ, స్వరము. 2-ళఒ-(౨౯); 2. ధ్వన్యనుకరణము. స్వా. 5, ఆ. 75: చూ, హూహూ; 3. ధ్వని: చూ, స్వరము. 2.

గొలిమిడి, దే. వి. రూ-గొల్మిడి*: చూ, 1. గొబ్బి.

గొలివె, దే. వి. 1. గొలివెగడ్డి*: చూ. తృణము. 1; బ. 2. తృణధాన్యము: చూ, ధాన్యము.

గొలుగు, దే. వి. చూ, రూ గొనుగు*.

గొలుసు, దే. వి 1. మెడనువ్రేలాడు హారములోనగునది (నగ.) లలంతికావిశేషము: చూ, భూషణము. 2; 2. చేతినగ: చూ, భూషణము. 2; 3. కాలినగ: చూ, భూషణము. 2; 4. కొప్పునగ: చూ, భూషణము. 2; 5. (ఏనుఁగులోనగువాని కాలికిగట్టెడు) నిగళము: చూ, శృంఖలము. 2; 6. సంకెల: చూ, శృంఖలము. 3; పా. 7. (భూమిని కొలుచు) గొలుసు: చూ, కొలత; 8. శిక్షార్హుని చేతుల సంకెల; 9. శిక్షార్హునికాలి సంకెల, బొండ(అనికొందఱు); 10. రెండుధూమశకటములను సంధానము చేయు సంకెల; 11. గడియారపు గొలుసు; ఇత్యాదులు.

గొలుసుపట్టె, వా. వి: చూ, చదునుపట్టె.

గొలుసుమోది, దే. వి. 1. కలిపివ్రాఁత; 2. కలిపివ్రాసిన సంతకము: చూ, సంతంము. (గొలుసుకట్టువ్రాఁత అనియు.)

గొల్మిడి, దే. వి: చూ, రూ-గొలిమిడి*.

గొల్ల, వై. వి. 1. = గోపాలః చూ, మహాశూద్రుఁడు; 2. = గోపాలః. గొల్లజాతి. (గొల్లవాఁడు - గొల్లది); దే. వి. 3.

ద్వారపాలకుఁడు: చూ, ప్రతిహారుఁడు: 4. ధనపాలుఁడు: చూ, శ్రీదుఁడు.

గొల్లఁడు, వై. వి. = : చూ, రూ-గొల్ల. 1.

గొల్లకావిడిచుక్కలు, వా. వి. బ: చూ, పాలకావిడిచుక్కలు.

గొల్లకిలారి, ద్వ. వి: చూ, గొల్ల. 1.

గొల్లకీలారి, ద్వ. వి. —వై.—

గొల్లజిడ్డు, ద్వ. వి: చూ, ఖూలిని*.

గొల్లత, వై. వి. = గోపాల. వ్రేత: చూ, మహాభూత్రి.

గొల్లది, వై. వి. = —వై.— (రూ-గొల్లత-గొల్లెత.)

గొల్లదొందు, దే. వి. గొల్లదొందను చేఁప: చూ, మత్స్యము. 1.

గొల్లపల్లె, ద్వ. వి. రూ-పల్లియ-పల్లె-పాలెము. వేల్పిపల్లె: చూ, దేశము.

గొల్లము, వై. వి. = ఖలఃు. 1. లోఁతుగల పల్లము. ఉ, హరి. 5, ఆ. 306: చూ, రంధ్రము.1- 1-ంఇ; 2. మిక్కిలి పల్లపు ప్రదేశము, బాడువ: చూ, భూమి. 1-ఇం.

గొల్లవాఁడు, ద్వ. వి: చూ, గొల్ల. 1.

గొ్ల చే. వి. రూ-గొల్లెన. గుడారము. అల్పపటగృహము (అని కొందఱు): చూ, సదనము. 1.

గొల్లు, వై. పి. = కలకలము. గుంపునఁబుట్టిన పెద్ద ధ్వోఁత: చూ, స్వరము. 2-ళఒ(—ఐ).

గొల్లెత, వై. వి. = : చూ, రూ-గొల్లత.

గొల్లెన, దే. వి: చూ, రూ-గొల్లియన.

గొల్లెనబండి, దే. వి. గాడీ. జై. 2, ఆ. 113: చూ, శకటము. 1,

గొవరు, దే. వి: చూ, సంతాపము.

గొవరుపోవు, దే. అ. క్రి: చూ, సంతాపించు.

గొహారు, దే. వి. ఉపద్రవము. సా. 2, ఆ. 180: చూ, శోకము.

గొ్ళ్ళి, వై. వి. రూ-గొంళ్ళి: చూ, రూ-గొండిలి.

గొ్ళ్ళెము, వా. వి: చూ, రూ-గొండెము.

గో

గో, దే. అవ్య: చూ, రూ-గొ.

గోండము, సం. వి. అ. పుం. గోండదేశము: చూ, దేశము.

గోండుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. పామరజాతివాఁడు. విణ. (అని కొందఱు): చూ, హీనుఁడు. 3; విణ. 2: చూ, తుందిలుఁడు. 2.

గోంద్రించు, దే. అ. క్రి. 1. (పులి) కూయు: చూ, శబ్దించు. 1-ఉ; 2. (ఎలుఁగు) కూయు: చూ, శబ్దించు. 1-ఒ.

గోంద్రిలు, —వై.— (రూ-గోంద్రిల్లు.)

గోంద్రిల్లు, —వై.—

గోంద్రు, దే. వి. అంగలార్చుటయందగు ధ్వన్యనుకరణము: చూ, హూహూ.

గోంప్రుకప్ప, దే. వి: చూ, గోఁదురు.

గోంబు, సం. వి. ఉ. న: చూ, గోమూత్రము.

గోఁకు, దే. న. క్రి. 1. రూ-గీఁకు: చూ, అక్కు-; 2. గీళ్ళు చూ, భేదిల్లు. 1.

గోకుడు, దే. వి. పాలుకాఁచినపు డడుగున నంటుకొ పత్యము: చూ, స్నేహము. 1-ంఒ.

గోఁకుడుపాఱ, దే. వి: చూ, దోఁకుడుపాఱ.

గోఁగు, దే. వి. రూ-గోను*: చూ, మృదుద్రుమము. ఇది ద్వివిధము.—ఊరగోఁగు, కొండగోఁగు అని. ఇదియె ఊర గోఁగు. (మఱియు.—గుట్టగోఁగు, ఎఱ్ఱగోఁగు. గెడగోఁగు, దనాసరగోఁగు, పుల్లగోఁగు, మెట్టగోఁగు మొ).

గోఁగుట, దే. వి: చూ, రూ-కోఁగట.

గోఁచి, వై. వి.=కచ్ఛ-కచ్ఛడము: చూ, బొట్టము: (దేశ్య మని శబ్దరత్నాకరము.)

గోఁచికట్టు, దే. వి. బ్రహ్మచారి. పాండు. 5, ఆ. 235: చూ, వటువు.

గోఁచికాఁడు, 1. —వై.—; విణ. 2: చూ, నిర్ధనుఁడు.

గోఁచిపాఁతరాయఁడు దొంగలమిండఁడు, లో. ఉదా,—"ఆ పేర్మి నదరుగుండె పిక్కఁ చెదురులేక నుండవచ్చుఁ బేద యులకుఁదక్కి, రమణ గోఁచిపాఁతరాయఁడు దొంగల, మిండఁడనెడు మాట మేలు దెలిసి." కుచేలోపాఖ్యానము.

గోఁచిబాఁపడు, ద్వ. వి: చూ, వటువు.

గోఁజాట, దే. వి. గోఁజాడుట: గొండాట, గోఁజు.

గోఁజాడు, దే. స. క్రి. (గోఁజు + ఆడు) పీడించియడుగు. గోఁజు.

గోఁజు, దే. వి. 1: చూ, బందన; 2: చూ, గోఁజాట; స. క్రి. 3: చూ, గోఁజాడు.

గోఁటు, దే. వి. 1. కోకయంచున చేర్చి కుట్టెడు సన్నని సరిగ పట్టె: చూ, పట్టె. 7; 2. ఒయ్యారము: చూ, విలాసము; 3. గీటు: చూ, రేఖ. 3; బ. 4. చేతినగ: చూ, భూషణము.2.:

గోఁటుకత్తె, ద్వ. విణ. ఒయ్యారముగలది: చూ, స్త్రీ.

గోఁటుకాఁడు, ద్వ. విణ: చూ, సౌందర్యవంతుఁడు.

గోఁదు, దే. వి. రూ-గోఁజు: చూ, బందన.

గోఁదురు, దే. వి. పెద్దకప్ప. రూ-గోఁదురుకప్ప - గోంద్రుకప్ప: చూ, హరి. 12.ఇ.

గోఁదురుకప్ప, దే. వి. —వై.—

గోకంటకము, సం. వి. అ. పుం. 1. ఏనుఁగు పల్లేరు*: చూ, పల్లేరు; 2. జాజి*: చూ, స్థపుట; 3. గోవులగొరిసె: చూ, వింఖము.

గోకర్ణము, సం. వి. అ. పుం. 1. పాము: చూ, సర్పము; 2. కడఁతిమృగము: చూ, హరిణము. 1-ంఒ; 3. ఆడవి ఏనుఁగు: చూ, హస్తి; 1-3-(3); 4. మృగశీర్షము: చూ, ఱిక్క. 1-ఇ; 5: చూ, వెదకుడు; 6. మృగయ: చూ, వేఁట. 3; 7: చూ, స్తోత్రము; 8. జేనెఁడు కొఁతకు కొంచెము తక్కువ, జా త్త. ఎక్కువ (అని త్రికాండశేషము): చూ, హస్తి. 1-3-(3); 9. కంచరగాడిద: చూ, రాసభము; 10. ప్రమథగణవిశేషము: చూ, సమూహము; అం. 11: చూ, అవాంతరములు; 12: చూ, కళలు.

గోకర్ణి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ చాఁగ*: చూ, స్రవ.

అం: చూ, ముఖరజ్జువులు.

సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, గొరంకి.

—వై.—

గోకిరాటిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. —పై.—
గోకిలము, సం. వి. అ. పుం. 1.=రోఁకలి: చూ, రోఁకలి: 2. నాఁగలి: చూ, లాంగలము. 1.
గోకీలము, —పై.—
గోకుణీకుఁడు, సం. విణ. బురవయఁదున్న గోవును దీయ నుపేక్షించినవాఁడు, మెల్లకంటివాఁడు (అని కొందఱు): గోకులికుఁడు.
గోకులము, సం. వి. అ. న. ఆవులమంద: చూ, ధేనువు.
గోకులికము, సం. వి. అ. పుం. అడుసునఁబడిన యెద్దు. (గోగుణీకము అని కొందఱు.): చూ, వృషభము. 1.
గోకులికుఁడు, సం. విణ. 1. కేకరుఁడు: చూ, మెల్లకంటివాఁడు; 2: చూ, గోకుణీకుఁడు.
గోకృతము, సం. విణ. పేడ: చూ, పిడక.
గోక్షీరన్యాయము, న్యా. గేదెపాలైనను ఆవుపాలు కొంచెము కలిసినయెడల పవిత్రమగు ననువిధము.
గోక్షీరము, అం: చూ, గవ్యములు.
గోక్షురకము, సం. వి. అ. పుం. ఏనుఁగుపల్లేరు*: చూ, పల్లేరు.
గోఖురము, సం. వి. అ. పుం. —పై.—
గోఖురి, సం. వి. ఇ. పుం. —పై.—
గోగంద, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. కొండనాలుక*: చూ, రసన.
గోగంధనము, సం. వి. అ. పుం. 1. ఎదురుగాలి: చూ, వాయువు; 1-ళ-(ఁ); అం. 2: చూ, వాయువులు.
గోగణము, సం. వి. అ. న. గరిండము: చూ, పిడక.
గోగుణికము. సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-గోకులికము.
గోగృష్టి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. అప్పుడే యీనుచున్న ఆవు: చూ, ధేనువు.
గోగోయుగ్మము, సం. వి. అ. న. ఆవులజింట: చూ, ధేనువు.
గోగోష్ఠము, సం. వి. అ. న. ఆవులదొడ్డి: చూ, సదనము. 1.
గోగ్రంథి, సం. వి. ఇ. పుం. 1. పనులకొట్టము: చూ, సదనము. 1; 2. ఏఱువిడక. (ఎరువు-ఎండిన ఆవుపేడ ఇందుఁ జేయును): చూ, పిడక; 3. ఎద్దునాలుక, బెండ*: చూ, దార్వికి. (ఒకానొక జంతువిశేషమని కొందఱు.)
గోఘృతము, సం. వి. అ. న. 1. ఆవునెయ్యి: చూ, హవిస్సు. 2-ఁ; 2. ఇరాచరము: చూ, పడగల్లు; అం. 3: చూ, గవ్యములు.
గోఘ్నుఁడు, సం. వి. అ. పుం. అతిథి: చూ, విందు. 4.
గోచరము, సం. వి. అ. పుం. 1. ఇంద్రియార్థము: చూ, విషయము. 3. (గోవులు = ఇంద్రియములు. అవి వీనియందు సంచరించును); 2. విషయము. పంచభూతములు.—రూప, రస, గంధ, స్పర్శ. శబ్దములు: చూ, హృషీకము; న. 3. పసులదొడ్డి: చూ, సదనము. 1; విణ. 4. కనఁబడినది: చూ, దృష్టము. 2.
గోచరించు, సం. అ. క్రి: చూ, ప్రత్యక్షమగు.
గోచరుఁడు, సం. విణ. కనఁబడువాఁడు. అక్షిగతుఁడు.
గోచారము, సం. వి. అ. పుం. సూర్యాదిగ్రహముల మేషాదిరాసుల సంచారము.
గోజి, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, గోలోమిక *.
గోజిలము, సం. వి. అ. న: చూ, గోమూత్రము.
గోజాకరికము, సం. వి. అ. న. 1. మంగళము: చూ, శుభము. 1; 2: చూ, వాఁకుడు. (రూ-గోజాగరికము.)*.
గోజాగరికము, —పై.—
గోజిహ్వ. సం. వి. ఆ. పు 1. ఎద్దునాలుక. బెండ*: చూ, దార్వికి; 2. అక్షోపుష్పి*: చూ, బరివెంక.
గోజిహ్విక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, గోజిహ్వ. 1.
గోజింగి, వై. వి. =కుబ్జిక*; చూ, రూ-గొజింగి.
గోజిఁగి, వై. వి.=: చూ, గోజింగి.
గోటదొర్లుడుకాయ, దే. వి. ఐ: చూ, బాలక్రీడ.
గోటమీటుట, జా. నిర్లక్ష్యముగాఁ జేయుట.
గోటాఽన, వై. వి. 1.=గరుత్పర్ణ. పక్షియోఁక: చూ, తెక్క-. 1; 2. ఎసకము: చూ, విజృంభణము.
గోటికాయ, వా. వై. వి.=గులి: చూ, బాలక్రీడ. (గోటిక్కాయ అనియు.)
గోటినాటులు, ద్వ. వి. బ: చూ, నఖక్షతము.
గోటినెలవంకలు, —పై.—
గోటినొక్కులు, —పై.—
గోడ, వై. వి. 1.=కుడ్యము. (ఇటుకగోడ-మట్టిగోడ): చూ, మఱుఁగుగోడ; విణ. 2. ఏమియుతెలియకుండుట; 3. విషయగ్రహణములేమి.
గోడకాలు, ద్వ. వి. కోరడి: చూ, కరగోడ.
గోడగించు, దే. అ. క్రి. 1. మాటాడు. పా. 1, ఆ. 47: చూ, శబ్దించు. 1—ఁలా; 2. క్రోయు: చూ, శబ్దించు; స. క్రి. 3: చూ, తిరస్కరించు.
గోడచేర్పు, ద్వ. విణ: చూ, మూర్ఖుఁడు.
గోడదొల్కలప్రోడ, ద్వ. వి. ఎలుక: చూ, మూషికము.
గోడపుగుగు, ద్వ. వి. 1. నల్లి: చూ, మత్కుణము; వా. వి. 2. తేలు: చూ, వృశ్చికము; 3: చూ, బల్లి.
గోడము, దే. వి: చూ, రూ-గుడెము.
గోడలయందు చిత్రముల వ్రాయించుట, అం: చూ, శోభనములు.
గోడవాడము, దే. వి. జగడము. ఆం. పదా. నర. 113: చూ, యుద్ధము.
గోడా, వై. వి. = ఘోటక. మగగుఱ్ఱము: చూ, హయము.
గోడాడు, దే. అ. క్రి. (గోడు + ఆడు) దుఃఖించు: చూ, క్రుక్కు-. 5.
గోడి, దే. విణ. 1. అణఁగుడు; 2: చూ, వంకర.
గోడిగ, వై. వి. = ఘోటికా. ఆఁడుగుఱ్ఱము: చూ, హయము. 1—ఁ.
గోడిపట్టాలు, దే. వి. ఐ: చూ, బాలక్రీడ.
గోడివడు, ద్వ. అ. క్రి. (గోడి + పడు) 1. అణఁగు: చూ, క్రుక్కు-. 4; 2. వంపగు: చూ, వంకరవోవు.
గోడివెట్టు, దే. స. క్రి. (గోడి + పెట్టు) వంగించు: చూ, వంచు.
గోడు, వై. వి. = క్రుష్ట. వగ, ఏడుపు (అని కొందఱు). ఆం, భా. ప్ర. 141: చూ, శోకము.
సం. వి. ఆ. స్త్రీ. గవాదని*: చూ, పెద్దపాఁపర.

గోడుపట్టె, దే. వి. గొలుసుపట్టెవంటి పట్టె.
గోడెము, దే. వి: చూ, రూ-గుడెము.
గోణము, వై. వి. = కౌపీనము. రూ-గోవణము—గోణము: చూ, బొట్టము.
గోణముదారి. ద్వ. వి: చూ, సన్నాయి. 1.
గోణాము, వై. వి. = కౌపీనము; చూ, రూ-గోణము.
గోతి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. = గోనె. రెండుచేటల పరిమాణపు
గోనెసంచి: చూ, సంచి; దే. వి. (1) ఎద్దు: చూ, వృషభము. 1.
గోతమాన్వయుఁడు, సం. వి. అ. పుం. శాక్యముని: చూ, బుద్ధుఁడు. 1.
గోతము, దే. వి. రూ-గోతాము. 1. జనపనారసంచి: చూ, సంచి; 2. మల్లులు సాధన కొఱకు రాళ్ళునించియుంచు కొనెడు గోనె. స్వా. 4, ఆ. 8: చూ, సంచి; 3. ధన
ముంచుగోనె: చూ, సంచి.
గోతముఁడు, సం. వి. అ. పుం. గౌతమముని: చూ, సన్న్యాసి. 1.
గోతాము, దే. వి: చూ, రూ-గోతము.
గోతి, వై. వి. = కాంత. ఆఁడుది: చూ, స్త్రీ. (దేశ్యమని శబ్ద రత్నాకరము. గోఁతి అని కొందఱు).
గోతుంబ, సం. వి. అ. స్త్రీ. 1. పిన్నపాఁపర*: చూ. పాపర; 2: చూ, పుచ్చ*; 3: చూ, బుడమ*.
గోతుంబము, సం. వి. అ. పుం. గవాదనీఫలము.
గోత్ర, సం. వి. అ. స్త్రీ. 1. నేల: చూ, భూమి. 1; 2. గోవుల గుంపు: చూ, ధేనువు.
గోత్రజుఁడు, సం. విణ. గోత్రమునఁ బుట్టినవాఁడు.
గోత్రభిదుఁడు, సం. వి. ద్. పుం. ఇంద్రుఁడు: చూ, వేలుపు జేఁడు.

గోత్రము, సం. వి. అ. పుం. 1. కొండ: చూ, పర్వతము; 2. చక్రము: చూ, బండికల్లు: 3. పుడమి: చూ, భూమి. 1; 4. వేశ్యా గృహము: చూ, సదనము. 1; 5. ధనము: చూ, విత్తము. 1; 6. దారి: చూ. మార్గము. 1; న. 7. నామము: చూ, పేరు. 1; 8. గొడుగు: చూ, వారిత్ర; 9. అడవి. చూ, విపినము; 10. బలిమి: చూ, శక్తి. 1; 11. వరిపుడి: చూ, భూమి. 1; ళ-ఱ; 12. కులము: చూ, పంగడము; 3. వంశము, ఋషిసంతతి: (చూ, ప్రవరము. 1.) విప్రులకు.—

వంశములు 7. (ఇవి త్రివిధములుగ నున్నవి.)

	1	2	3	4	5	6	7
అ.	కశ్యప	అత్రి	భరద్వాజ	విశ్వామిత్ర	గౌతమ	జమదగ్ని	వసిష్ఠ
ఇ	మరీచి	అత్రి	అంగిరస	పులస్త్య	పులహ	క్రతువు	వసిష్ఠ
ఉ.	కశ్యప	అత్రి	అంగీరస	కౌశిక	వసిష్ఠ	భృగు	అగస్త్య

☞ ఉ. క్రమము ననుసరింతము.—

1. కశ్యప = 1. కశ్యప (కాశ్యప).—ప్రవ.— (అ, కాశ్యప, ఆవత్సార, నైధ్రువ; (ఇ) కాశ్యప, అసిత, దైవల (దేవల); (ఉ) కాశ్యప. ఆవత్సార, అసిత;
2. శాండిల్య. (శండిల). -పర్రి.- (అ) దేవల (దైవల,) అసిత; (ఇ) కాశ్యప, దేవల (దైవల). అసిత: (ఉ) కాశ్యప, అసిత, దెవల (దైవల);(ఊ) కాశ్యప, ఆవత్సార, నైధ్రువ. రే (ఫ) భ, రై (ఫ) భ, శండిల, శాండిల్య; (ఇ) శాండిల, అసిత, దైవల (దేవల);
3. విధ్రువ. -పర్రి.- కాశ్యప, ఆవత్సార; నైధ్రువ;
4. రేఫ. -పర్రి- కాశ్యప, ఆవత్సార, రైభ్య (రే (ఫ) భ, రై, (ఫ)భ);
2. అత్రి = 1. ఆత్రేయ. ప్ర- (అ) ఆత్రేయ, ఆర్చనాన, శ్యావాస్య; (ఇ) ఆత్రేయ, ఆర్చనాన. శ్యావాస; ధనంజయ, కానేన, వసుజాతసుమంగల, వామనకులజ; ఏకాదశార్షేయముల్నూ కలదు;
2. గవిష్ఠిర. పర్రి- ఆత్రేయ, గావిష్ఠిర, పౌర్వాతిథ: చూ, ప్రవరము (2) 1. ౨,౩,౪.
3. ఆంగీరస, = (ఇది ఆంగీరస (అ. గౌతమ) గణము, ఆంగీరస (అ. భారద్వాజ) గణము అని ద్వివిధము) ఆంగీరస (అ. గౌతమ) గణము. - 1. గౌతమ. -ప్ర- ఆంగీరస, ఆయాస్య, గౌతమ;
2. ఉతథ్య. -పర్రి.- ఆంగీరస, ఔతథ్య, గౌతమ;
3. రహూగణ. -పర్రి.- ఆంగీరస, రాహూగణ్య, గౌతమ;
4. సోమాజిక. -పర్రి.- ఆంగీరస, సౌమ్యరాజి, గౌతమ;
5. వామదేవ, -పర్రి.- ఆంగీరస, వామదేవ్య, గౌతమ;
6. బృహదుక్థ. -పర్రి - ఆంగీరస, బార్హదుక్థ, గౌతమ;
7. ఋక్ష. -పర్రి.- ఆంగీరస, బార్హస్పత్య, భారద్వాజ, వాందన. మాతవచస;
8. కక్షీవత్తు. -పర్రి.- ఆంగీరస, ఔచథ్య, గౌతమ, ఔ జ, కాక్షీవత్తు;
9. దీర్ఘతమ, -పర్రి.- ఆంగీరస, ఔచథ్య, దైర్ఘతమ;
10. పృషదశ్వ, -పర్రి.- ఆంగీరస, పార్ష(దశ్వ)తస్య, వైరూప (లేక) అ (ఆ) ష్టాదంష్ట్ర, పార్ష (దశ్వ) తస్య, వైరూ (ప) ప్య:
11. రథీతర, -పర్రి.- (అ) ఆంగీరస, వైరూప్య, పార్ష (దశ్వ) తస్య; (ఇ) అ (ఆ) ష్టాదంష్ట్రి, వైరూప్య (ప), పార్ష (దశ్వ) తస్య;
ఆంగీరస (అ. భారద్వాజ) గణము. —
12. భరద్వాజ, (భారద్వాజ)-పర్రి.- ఆంగీరస, బార్హస్పత్య, భారద్వాజ;
13. అగ్నివేశ్య, —వై —
14. మౌద్గల్య, -పర్రి.- ఆంగీరస, భార్మ్యశ్వ, మౌద్గల;

15. శ (ష) తమర్షణ, -వ్ర్ష.. (అ) ఆంగీరస, పౌరుకుత్స్య, త్ర్ష (త్రా) సదస్య: (ఇ) ఆంగీరస, విష్ణువర్ధ, పౌరుకుత్స్య;
16. నితుందిల, -వ్ర్ష.. ఆంగీరస, పౌరుకుత్స్య, త్ర్ష (త్రా) సదస్య;
17. విష్ణువృద్ధ, —పై.—
18. పౌరుకుత్స. —పై.—
19. గార్గేయ (గర్గ) -వ్ర్ష.. (అ) ఆంగీరన. గార్గ్య, శై (న్య) వ్య; (ఇ) ఆంగీరస, బార్హస్పత్య, గార్గ్య: (ఉ) భారద్వాజ, గార్గ్య, చ్యవన; (ఊ) ఆంగీరస, బార్హస్పత్య, భారద్వాజ, గార్గ్య, శై (న్య) వ్య (లేక) ఆంగీరస, శై (న్య) వ్య, గార్గ్య;
20. హరిత, -వ్ర్ష.. హరిత, అంబరీష, యౌవనాస్య (లేక) మాంధాతృ, అంబరీష, యౌవనాస్య;
21. పింగ, —పై.—
22. శంఖ, —పై.—
23. దర్భ, —పై.—
24. భైమగవ, —పై.—
25. కుత్స, —పై.—; ఆంగీరస, మాంధాత, కుత్స (అనియు వాడుక)
26. హరిత, -వ్ర్ష.. ఆంగీరన, అంబరీష, యౌవనాస్య:
27. కణ్వ -వ్ర్ష.. ఆంగీరస, అజామీఢ్ష, కాణ్వ (లేక) ఆంగీరస, ఘౌర, కాణ్వ:
28 కపి -వ్ర్ష.. (అ) ఆంగీరస, ఉరుక్షయ (ఆర్షయ, ఔబుక్షయ), ఆమహైవ (ఆమహీయవ); (ఇ) ఆంగీరస, ఆమహైవ (ఆమహీయవ), ఉరుక్షయ (అర్షయ, ఔబుక్షయ);
29. స్వతంత్రికపి -వ్ర్ష.. (అ) ఆంగీరస, స్వతంత్రికపి, ఆమహైయ (ఆమహీయవ): (ఇ) ఆంగీరస, ఆమహైవ (ఆమహీయవ), ఉరుక్షయ (ఆర్షయ, ఔబుక్షయ);
30 శౌంగశైశిర, -వ్ర్ష.. ఆంగీరస, బార్హస్పత్య, భారద్వాజ, కాత్య, ఆత్రేయ (లేక) భారద్వాజ, కాత్య, ఆత్రేయ.
31. సంకృతి, -వ్ర్ష.. ఆంగీరస, గౌరివీత, సాంకృత్య (లేక) కాక్ష్య, గౌరివీత, సాంకృత్య.
32. పూతిమాష, —పై.—
33. తండి, —పై.—
34. శంబు, —పై.—
35. శైవగవ, —పై.—
:చూ, ప్రవరము (3) ౧, ౨, ౩, ౪, ౫, ౬, ౭, ౮, ౯, ౧౦, ౧౧.

4. కౌశిక. (విశ్వామిత్ర) = 1. కౌశిక. -వ్ర్ష.. వైశ్వామిత్ర, ఆఘమర్షణ, కౌశిక;
2. అఘమర్షణ, —పై.—
3. శౌర్మత, -వ్ర్ష.. వైశ్వామిత్ర, దైవశ్రవ, దైవతర;
4. కామకాయన. —పై.—
5. లోహిత, -వ్ర్ష.. వైశ్వామిత్ర, అష్టక;
6. అష్టక, -వ్ర్ష.. వైశ్వామిత్ర, మాధుచ్ఛంద, అష్టక;
7. దేవరాజ, -వ్ర్ష - వైశ్వామిత్ర, దేవరాజ (దేవరాత-దైవరాత), ఔద (న) (ర) ల;
8. చికిత, -వ్ర్ష - (అ) —పై.—; (ఇ) దేవరాజ, ఔదర, వైశ్వామిత్ర;
9. గాలవ -వ్ర్ష.. వైశ్వామిత్ర, దేవరాజ. ఔద (న) (ర) ల;
10. కాల, —పై.—
11. బవ, —పై.—
12. మనుతంతు, —పై.—
13. కుశిక.—పై.—
14. కిత,—పై.—
15. ధనంజయ,—పై.—
16. అజ, -ప్ర - వైశ్వామిత్ర, మాధుచ్ఛంస, ఆజ్య:
17. రోహిణ,-ప్ర.-వైశ్వామిత్ర, మాధుచ్ఛంద, రౌహిణ:
18. పూరణ,-ప్ర.-వైశ్వామిత్ర, దైవరాత, పౌరన:
19. వారిధాపయంత, — పై.—
20. కత. -ప్ర. - వైశ్వామిత్ర, కాత్య, ఆక్షీల;
21. వేణు. -ప్ర - వైశ్వామిత్ర, గాధిన, వైణ:
22. వేణు, - ప్ర. - వైశ్వామిత్ర, గాధిన, వైణ. (వేను);
23. శాలంకాయన.ప్ర. - వైశ్వామిత్ర, శాలంకాయన, కౌశిక;
24. శాలాక్ష,—పై.—
25. లోహితాక్ష,—పై. —
26. లోహితజిహ్మ.—పై:—:చూ, ప్రవరము (4) ౧, ౨, ౩, ౪, ౫, ౬, ౭, ౮.

5. వశిష్ఠ = 1. కౌండిన్య (కుండిన)..ప్ర..వాశిష్ఠ, మైత్రావరుణ; కౌండిన్య; 2 పరాశర. -ప్ర -వాశిష్ఠ. శాక్త్య, పారాశర్య;
3. వశిష్ఠ..ప్ర - (అ) వాశిష్ఠ; (ఇ) వశిష్ఠ, ఐంద్రప్రమద. (ఇంద్రప్రమద) ఆభరద్వసు;
4. ఉపమన్యు . ప్ర..వాశిష్ఠ, ఆభరద్వసు, ఇంద్రప్రమద (ఐంద్రప్రమద);
6. భృగు. = 1 జామదగ్న్యవత్స..ప్ర.- భార్గవ, చ్యావన, ఆప్నవాన, ఔర్వ. జామద (గ్న్య) గ్న:
2. శ్రీవత్స, —.పై .—
3. జామదగ్న్య, ప్ర.-భార్గవ. చ్యావన. ఆప్నవాన, ఆర్షిషేణ, అనూపేత;
4. బిద, - ప్ర. - భార్గవ, చ్యావన, ఆప్నవాన, ఔర్వ, బైద;
5. యాస్క, - ప్ర. - భార్గవ, వైతహవ్య, సావేత;
6. వాధూల (వాధౌల). — పై.—
7. మౌన, — పై.—
8. మౌక, —పై.—
9. శార్కరాక్షి, — పై.—
10. సార్ష్టి. —పై.—
11. సాపర్ణిశాలంకాయన, —పై.—
12. జైమిని, — పై.—
13. దేవంత్యాయన, —పై.—
14. శైత్య, -ప్ర.. భార్గవ, వైన, పార్థ;
15. మిత్రయువ, -ప్ర- వార్ధ్యశ్వ;
16. ఋనక,-ప్ర..గార్త్సమద (గృత్సమద) (లేక) భార్గవ, శౌనహోత్ర, గార్త్సమద, (గృత్సమద):

7. అగస్తి = అగస్త్య -ప్ర.- అగస్త్య, దార్ఢ్యచ్యుత, ఇధ్మవాహ(లేక)అగస్త్య, దార్ఢ్యచ్యుత, సోమవాహ. (ఇత్యాది) (సగోత్రకన్యల వివాహమాదరాదను సంశయ మీ ప్రవరల వలనం దెలియగలదు. ఇందలి ప్రతిగోత్రనామము తుదను సకారమునుచేర్చి యుచ్చరింపవలెను): చూ, ప్రవరము.

గోత్రములు, వా. బ: చూ, గోత్రము. 18.

గోత్రుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. గోవులఁగాచువాఁడు: చూ, మహాభూద్రుఁడు; 2. ఎఱుఁగఁదగిన దొంగ: చూ, ప్రుచ్చు. 1; 3. నృపుఁడు: చూ, రాజు. 1.

గోద, సం వి. ఆ. స్త్రీ. 1. రూ-గోదావరి: చూ, నది; 2. విష్ణుచిత్తుని పుత్రిక, గోదాదేవి: చూ, సూన. 1-౧౧; 3: చూ, మెదడు; దే. వి. (1) ఎద్దు: చూ, వృషభము. 1.

గోదంతము, సం. వి. అ. న: చూ, హరిద్రకము.

గోదధి, అం: చూ, గవ్యములు.

గోదము, వై వి. = గోర్ద. గోద: చూ, మెదడు.

గోదానము, అం. 1: చూ, కర్మములు; 2: చూ, దానములు; 3: చూ, మహాదానములు.

గోదారణము, సం. వి. అ. న. నాఁగలి. లాంగలము. 1.

గోదారి, దే. వి. వెన్నకాఁచిన మడ్డి: చూ, స్నేహము. 1-౧౬. (వైకృత మని కొందఱు.)

గోదావరి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. గోల, గోదావరీనది: చూ, నది. (కృష్ణవేణీ-గోదావరి-సరయువు మొదలగునవి సరిత్తులనఁబడును.); వా. వి. 2 = : చూ, గోదారి.

గోదావల్లి, సం. వి ఈ. స్త్రీ: చూ, పుల్లబచ్చలి*.

గోదుగ్ధద, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. చణికమను గడ్డి*; చూ, తృణము. 1.

గోదు, వా. వి. చూ, తుమ్మజిగురు. (ఉడికించిన పిండియు.)

గోదుమ, వై.వి. = గోధుమ. 1. గోధుమసస్యము: చూ,సస్యము. 1; విణ. బ. 2. గోధుమలను ధాన్యము: చూ, ధాన్యము. (మధుమూత్రవ్యాధికి గోధుమఅన్నము మంచిది ఇది మూత్రమంచలి చక్కెరను నిగ్గించును.)

గోదుమపూసలు, ద్వ. వి. బ. స్త్రీ మెడనగ: చూ, భూషణము. 2-౬(౧౦).

గోదుమలు, అం: చూ, ధాన్యములు: (చూ, గోదుమ.)

గోదుహము, సం. వి. అ. న. గోపాలక క్రీడ: చూ, విలాసము. 1.

గోదోహము, అం: చూ, గహీనతానములు: (చూ, కూటతానములు.)

గోద్దాలము, సం. వి. అ. పుం. 1. మాఘమాసము: చూ, మాసము. 1; 2. బాల్యము: చూ, శైశవము. 2.

గోద్రవము, సం. వి. అ. పుం: చూ, గోమూత్రము.

గోధ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. ఉడుము: చూ, తేలుమేపరి; ఆ. స్త్రీ. అ. న. 2. వింటినారి దెబ్బ తగులకుండఁ జేతిని గట్టిన ఉడుముతోలు (ముంజేతిని జుట్టుకొని యుండునది): చూ, బెరడు.

గోధనము, సం. వి. అ. న. 1. గోకులము: చూ, ధేనువు; 2. ఆవులకొటారము: చూ, సదనము. 1; పుం. స్థూలాగ్ర బాణము: చూ, బాణము. 1—౮౭.

గోధాపది, సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, హంసపాది*.

గోదావని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, సోమలత*.

గోధాస్కంధము, సం. వి. అ. పుం. చంద్ర*: చూ, వెలిచంద్ర.

గోధి, సం. వి. ఇ. పుం. 1. నొసలు: చూ, లలాటము; 2. ఉడుము: చూ, తేలుమేపరి.

గోధిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. రూ - గుధిక. 1. ఉడుము: చూ, తేలుమేపరి; 2. సీరుడుము: చూ, తేలుమేపరి

గోధుహాఁడు, సం. వి. హ్రా. పుం. గొల్ల: చూ, మహాభూద్రుఁడు.

గోధూమము, సం. వి. అ. పుం. 1. = గోధుమ. గోధుమలను యవలు: చూ, ధాన్యము; 2. నారింజ*: చూ, శర్కరాంకము. 1-౧౧; అం. 3: చూ, దర్భలు.

గోధూమి, సం వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, గోలోమిక*

గోనది, సం వి. ఈ. స్త్రీ ఆఁడుబెగ్గురు: చూ, సారసము.

గోనర్దము, సం వి. అ. ని. 1. కుఱవడిముక్కె*: చూ, ముక్తకము; 2. ముక్కువైపు కంటిమూల: చూ, లోచనము. 1-౯; పుం. 3. బెగ్గురు: చూ, సారసము; 4 చేప: చూ, మత్స్యము. 1; 5. పాము: చూ, సర్పము.

గోనర్దీయము, అం: చూ, కామము. 8.

గోనర్దీయుఁడు, సం. వి అ. పుం. పంజలి: చూ, సన్న్యాసి. 1.

గోనర్దుఁడు, సం. వి. అ. పుం. గురుద్రోహము చేయువాఁడు.

గోనసము, సం. వి. అ. పుం. 1. రూ-గోనాసము. కొండచిలువ: చూ, సర్పము. 1-౪-(౨౦); 2. రూ - గోనాసము, వైక్రాంతమణి: చూ, రత్నములు. 3-(౧); 3. పొలసు: చూ, మాంసము; 4. కుంకుమము: చూ, వహ్నిశిఖము. 1.

గోనసుఁడు, సం. వి. అ. పు: చూ, ఘానుఁడు.

గోనాథుఁడు, సం. వి. అ. పుం. ఎద్దు: చూ, వృషభము. 1.

గోనాసము, చూ, రూ-గోనసము. 1-2.

గోనిష్యందము, సం వి. అ. పుం: చూ, గోమూత్రము.

గోనియ, వై. వి. = గోణికా. రూ-గోనె అడ్డముగా నడుమ గుట్టుపోసి ధాన్యమునించి యెద్దుమీఁదవేసెడు జనుపనారల పట్టలసంచి: చూ, సంచి.

గోను, దే. వి: చూ, రూ - గోగు*.

గోనె, వై. వి. = గోణి: చూ, రూ - గోనియ.

గోనెకు అంకెమును లాగుట, లో. దురాశకుఁబోవుట.

గోనెపెద్దు, ద్వ. వి. ధాన్యాదులుగల గోనెలు మోయుయెద్దు: చూ, వృషభము. 1.

గోనెపణము, ద్వ. వి. (పురితోనేసి పట్టాలుకుట్టి పఱచుకొనునది) పటకాలుగఁగుడ్డ: చూ, వస్త్రము. 1-౬౦.

గోనెసంచి, ద్వ. వి: చూ, గోనియ, (వాడుక).

గోపకంటకము, సం. వి. అ. పుం. కానరేఁగు*: చూ, రేఁగు. 1.

గోపఘోంట, సం. వి. ఆ. స్త్రీ; చూ, శమి*.

గోపతి. సం. వి. ఇ. పుం. 1. ఱేఁబోతు: చూ, వృషభము. 1; 2: చూ, వేలుపుజేఁడు; 3. జేఁడు: చూ, రాజు. 1.-౫౦; 4: చూ, శివుఁడు; 5: చూ, సూర్యుఁడు; 6: చూ, షండుఁడు; 7. వెన్నుఁడు: చూ, విష్ణువు. 1; 8. చందమామ: చూ, హిమాంశువు; 9. నలువ: చూ, బ్రహ్మ. 1; 10. నిప్పు: చూ, వహ్ని. 1.

గోపనము. సం. వి. అ. న. 1: చూ, దాఁచుట; 2. కాపాడుట: చూ, రక్షణము.

గోపభద్ర, సం. వి. అ. స్త్రీ కాశ్మరి*: చూ, మహాఫలము.

గోపభద్రిక, —పై.—
గోపము, సం. వి. అ. పుం. రూ-గోసము: చూ, బోళము.
గోపవధువు, సం. వి. ఊ. స్త్రీ: చూ, శారిబ*.
గోపవల్లి, సం వి. ఈ స్త్రీ. 1. —పై —; 2: చూ, స్రవ*.
గోపాణి, సం. వి. ఇ. పుం: చూ, వేలుపుజేఁడు
గోపానసి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. = గొప్పు (ఇంటికప్పుపైన నాశిక వలె నుండునది): చూ, వెలిసె.
గోపాయితము, సం. విణ: చూ, రక్షితము.
గోపాలకర్కటి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, బుడమ*.
గోపాలకుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, శివుఁడు; 2. శ్రీకృష్ణుఁడు: చూ, విష్ణువు 1
గోపాలి, సం. వి. ఈ స్త్రీ. 1: చూ, బుడమ*; 2. గొల్లది: చూ, మహాభూది.
గోపాలిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. గోపాలునిభార్య: చూ, భార్య; 2. ఒకానొకపురుగు: చూ, పురుగు.
గోపాలుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. = గొల్ల: చూ, మహాభూద్రుఁడు; 2. భూపతి: చూ, రాజు. 1-ఌం; 3. శ్రీకృష్ణుఁడు: చూ, విష్ణువు. 1; 4: చూ, వేలుపుజేఁడు.
గోపి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. = గొల్లది: చూ, మహాభూద్రి; 2. మామెన*: చూ, శారిబ; 3. నల్లసుగంధిపాల*: చూ, శారిబ; 4. బదరి*: చూ, రేఁగు.
గోపిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. = గొల్లది: చూ, మహాభూద్రి.
గోపిచందనము, సం. వి. అ. న. ఒకరకము సుద్దమన్ను: చూ, రూ-గోపీచందనము.
గోపిత, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, అనాస*.
గోపీచందనము, సం. వి. అ. న. రూ-గోపిచందనము: చూ, భూమి 1-ఌ-ఎ.
గోపీతము, సం. వి. అ. పుం: చూ, వేగుజాము.
గోపీథము, సం. వి. అ. పుం. 1. నీటిదొన: చూ, నిపానము; 2. కావలి: చూ, రక్షణము.
గోపీద్ధము, సం. వి. అ. పుం. 1. —పై.—; 2. నూతిదగ్గఅ నుండు నీళ్ళగాఁడి: చూ; నిపానము.
గోపు, దే. వి. ఆకతాయ: చూ, వ్యాధుఁడు. 2.
గోపుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. రూ-గోపాలకుఁడు: చూ, మహాభూద్రుఁడు; 2. వృషుఁడు: చూ, రాజు. 1; 3. పెక్కు-గ్రామముల కధికారుఁడు: చూ, రక్షకుఁడు; 4. గోవుల కధిపతి: గోమంతుఁడు, గోమి, గోమీనుఁడు, గోస్వామి; 5. మగఁడు: చూ, భర్త. 1; 6. మేలుచేయువాఁడు: చూ, ఋణంకరుఁడు.
గోపుచ్ఛన్యాయము, న్యా. మొదట లావుగామండి క్రమముగా సన్నముగానుండురీతి.
గోపుచ్ఛము, సం. వి. అ. పుం. 1. కోఁతి: చూ, వానరము. పుం, న. 2. నలుబది పేటలుగల హారము: చూ, భూషణము; ఒ-(ఇ-ఏ)- 2; అం. 3: చూ, బాణాగ్రములు; 4: చూ, యతిప్రాణములు: (చూ, తాళము. 2): 5: చూ, యతులు; వా. 6. అవుతోఁక.
గోపుటము, సం. వి. అ. న. శివునియొక్కయు వృషభము యొక్కయు మంటపము: చూ, సదనము. 1.
గోపురబంధము, అం: చూ, శబ్దాలంకారములు: (చూ, అలంకారము. 3.)
గోపురము, సం. వి. అ. న. 1. గవను, పురద్వారము, పెద్ద వాకిలి: చూ, సదనము. 1; 2. గృహద్వారము, వాకిలి: చూ, సదనము. 1; 3. తుంగముస్తె*: చూ, ముస్తకము; 4. విష్ణువు మేడ: చూ, సదనము. 1. "గాలిగోపురము."
గోప్రరీషము, సం. వి. అ. న. ఆవుపేఁడ: చూ, పిడక.
గోపేంద్రుఁడు, సం. వి. అ. పుం. వెన్నుఁడు: చూ. విష్ణువు. 1.
గోపేశుఁడు, సం. వి. అ. పుం. శాక్యముని: చూ, బుద్ధుఁడు. 1.
గోప్త, సం. విశే. ఋు: చూ, రక్షకుఁడు.
గోప్యకుఁడు, సం. వి. అ. పుం. బంటు: చూ, సేవకుఁడు.
గోప్యము, సం. విణ. రక్షింపఁదగినది: చూ, రక్షితవ్యము.
గోప్యుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, గోప్యకుఁడు; విణ. 2. కావఁదగినవాఁడు.
గోబలీవర్దన్యాయము, న్యా. గోశబ్దమునకు ఆవులు ఎద్దులుకూడ నర్థము. బలీవర్దశబ్దమున కెద్దులర్థము. గోబలీవర్దమనునపుడు బలీవర్దశబ్ద మున్నందువలన గోశబ్దమున కావులే యర్థము చెప్పవలయునను విధము.
గోభండీరము, సం. వి. అ. పుం: చూ, బెళగువ్వ. (గ్రుడ్డి కొంగ అని వాడుక.)
గోమంతము, సం. వి. త్. పుం. అకారాంతము (అని కొందఱు). గోమంతపర్వతము: చూ, పర్వతము.
గోమంతుఁడు, సం. వి. త్. పుం. అకారాంతము (అనికొందఱు): చూ, గోపుఁడు. 4.
గోమక్షిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. అడవియీఁగ: చూ, మక్షిక. 1-ఁ.
గోమతి, సం. వి. ఈ స్త్రీ. 1. వాసి(శి)ష్ఠి. గోమతి యను నది: చూ, నది; 2: చూ, గోరోచన.
గోమతివాలురను బ్రాహ్మణులు, అం. గౌతముఁడను ఋషినిఁబట్టి వీరికిపేరు గలిగినది. వీరు యజుర్వేదులు: చూ, బ్రాహ్మణులు.
గోమము, సం. వి. అ. న. మండపము: చూ, సదనము. 1.
గోమయచ్ఛత్రము, సం. వి. అ. న: చూ, పుట్టగొడుగు*.
గోమయచ్ఛత్రిక, సం. వి. అ. స్త్రీ. —పైఁ—
గోమయపాయసీయన్యాయము. న్యా. పేఁడ పరమాన్నమగునా యనురీతి. (పేఁడ పాలు రెండును గోవు దేహమునుండి వచ్చుటచే సమానము అని చేయు దుర్వాదము.)
గోమయప్రియము, సం. వి. అ. న. భూతృణము*: చూ, తృణము. 1.
గోమయము, సం. వి. అ. పుం, న. 1. అవుపేఁడ: చూ, పిడక; 2. పేఁడ: చూ, పిడిక; అం. 3: చూ, గవ్యములు.
గోమయోద్భవము, సం. వి. అ. పుం: చూ, తేల*.
గోమాయువు, సం. వి. ఉ. పుం. నక్క (గోవులను దోఁచుకొనది): చూ, సృగాలము.
గోమారి, మి. వి. (గోవు + మారి): చూ, పిఱాఁజు.

గోమి, సం. వి. న్. పుం. 1: చూ, గోపుఁడు. 4; 2: చూ, వానరము; 3: చూ, సృగాలము; 4. కప్ప: చూ, హరి. 12; విణ. 5. బుద్ధభిక్షుక శిష్యుఁడు: చూ, బుద్ధుఁడు. 1; 6: చూ, గోపుఁడు. 4.

గోమించు, దే. స. క్రి. గోమ చేయు.

గోమితము, సం. వి. అ. న. కోసు: చూ, ఁరువు. 2.

గోమిని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. దుర్గ: చూ, పార్వతి. 1.

గోమీనము, సం. వి. అ. పుం. గోమీనమను చేఁప: చూ, మత్స్యము. 1.

గోమీనుఁడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, గోపుఁడు.

గోమూ, దే. వి. 1. శ్రమమెఱుఁగనితనము: చూ, సుకుమారము; 2. లేఁత: చూ. సౌకుమార్యము. 1.

గోమూఖబ్రాహ్మణులు, అం. వీరిని గోళకబ్రాహ్మణులనిసైత మందురు. తల్లిమాత్రిము వితంతువు: చూ, బ్రాహ్మణులు.

గోముఖము, సం. వి. అ. న. 1. ఇల్లు అలుకుట: చూ, మెత్తు. 1; 2. కొంకరవంకరగా కట్టినయిల్లు: చూ, సదసము. 1; 3. పూరకమను వాద్యము, వాయించుకుంద (అనికొందఱు): చూ, వీణ. 1-౫౭; పుం 4. మొసలి, కాఱుమొసలి (అని కొందఱు): చూ. మత్స్యము. 1; వా. 5 ఆవుమొగము.

గోముఖవ్యాఘ్రన్యాయము, న్యా. ఆవుమొగముగల పులినిఁజూచి, ఆవను మూహతో నితర జంతువులు దగ్గఱకు రాఁగా వానిని మ్రింగివేయుననురీతి. (ముఖమున సాధుత్వమును హృదయ మున దుష్టత్వమును గలవానినిఁ గూర్చి యిది యుపయుక్త మగును.)

గోముఖాసనము, అం: చూ, ఆసనములు.

గోముఖుఁడు, సం. వి. అ. పుం. నలువ: చూ, బ్రహ్మ. 1.

గోమూత్రము, సం. వి. అ. న. 1. ఆవుఉచ్చ: చూ, మూత్రము; అం. 2: చూ, గవ్యములు.

గోమూత్రశిలాజిత్తు, సం. వి. ఉ. న. (పచ్చగానుండు) గోమూత్రశిలాజిత్తు: చూ, శిలాజిత్తు.

గోమూత్రి, సం. వి. న్. పుం. ఎఱ్ఱవేఁగి*: చూ, సర్జకము. 2.

గోమూత్రిక, సం. వి. అ. స్త్రీ. ఒకరకము గడ్డి*: చూ, తృణము. 1.

గోమూత్రికము, అం: చూ, భోగవ్యూహములు.

గోమూత్రికాబంధము, అం: చూ, శబ్దాలంకారములు. అలం కారము. 3.

గోమేదకము, సం. వి. అ. పుం. గోమేదకమణి: చూ, రత్నములు. 1-౬.

గోమేదము, సం. వి. అ. న.—పై.—

గోమేదికము, పై. వి. = గోమేధికము.—పై.—

గోమేధము, సం. వి అ. పుం. 1: చూ, రూ- గోమేదకము; 2. కొండ: చూ, పర్వతము; 1; 3. జిన్నము: చూ, యజ్ఞము.

గోమేధసన్నిభము, పం. వి. అ. పుం. పాలరాయి; చూ, రత్న ములు. 1-౧౨-(౨౯).

గోమేధికము, సం. వి. అ. న. 1. = గోమేదికము. పసుపు వన్నెగల రత్నము. నవరత్నములలో నొకటి: చూ, రత్న ములు: చూ, రత్నము. 1; 2. ఆకుపత్రికము*: చూ, రోమశము; 3. విషభేదము: చూ, విసము. 1.

గోయి, పై. వి. = గర్తమ్. రూ-గొయ్యి: చూ, రంధ్రము. 1-ం.

గోయుజి, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. రెండుకోసులు: చూ, పసువు. 2.

గోర, పై. వి. 1. = గోరంకువు: చూ, రూ-గొరంకి; 2. ఆరఁటి పువ్వు లోపలనుండెడి యొకానొక వస్తువు: చూ, గోరు.

గోరంక, పై. వి. = :చూ, రూ గొరంకి.

గోరంకి, —పై.—

గోరంకువు, సం. వి. ఉ. పుం. 1. = గొరంకి-గోరంక - గోర: చూ, కారిక. 1; 2. బిట్టఁగట్టనివాఁడు: చూ, దిగంబరుఁడు; 3. చూ, బిట్టువాఁడు; 4. జాంబీనుదారు: చూ, లగ్నకుఁడు.

గోరంత, వా. వి. మిక్కిలికొంచెము. "గోరంతలు కొండంతలుగఁ జేసెను:" చూ, స్వల్పము: (చూ, కాంత. (1 .)

గోరఁక, పై. వి. = గోరంకు: చూ, రూ-గొరంకి.

గోరఁకి, పై. వి. = —పై.—

గోరఁట, పై. వి: చూ, సహ. 2-౫.

గోరఁబాపునది గొడ్డఁటనఱకుట, లో. ఉదా-"మనకప్పుడు గోరం బోవుపని గొడ్డింటఁ దీర్పవలసివచ్చును." (నీతిచంద్రిక-మిత్ర భేదము)

గోరకలి, వా. వి. గొప్పచిక్కు, అతిదారుణము.

గోరక్ష, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. నారిజ*: చూ, శర్కరాంకము. 1-౧౧; 2. పసులఁగాచుట; 3. కుండానుఁగు*: చూ, నాచాలాబువు.

గోరక్షకము, అం. జాతులు పదునెనిమిదింటిలో నొకటి: చూ, జాతులు.

గోరక్షకుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. వైశ్యస్త్రీకిని క్షత్రియునికినిఁ బుట్టిన గొల్లవాఁడు: చూ. మాహిష్యుఁడు; వా. 2. పసుల కాపరి.

గోరక్షతుంబి, సం. వి, ఈ. స్త్రీ: చూ, గోరక్ష 3.

గోరక్షి, 1. —పై.— 2: చూ, సర్వదండి*.

గోరక్షుఁడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, గోరక్షకుఁడు.

గోరగిత, పై. వి. = ఘోరత్వ. భయంకరత్వము: చూ, రౌరవము. 2.

గోరచనము, పై. వి. =గోరోచన. 1. ఆవుకడుపునుండి యొత్తెడి యొకవస్తువు: రూ-గోరజనము: చూ, రోచన; 2: చూ, వర్ణము. 6-ళ-(౫).

గోరడము, పై. వి. = —పై.—

గోరడము, దే. వి. ఎగతాళి: చూ, పరిహాసము.

గోరతనము, దే. వి దౌష్ట్యము: చూ, వ్యళీకము. 2.

గోరత్నము, అం: చూ, చేతనరత్నములు.

గోరథుఁడు, సం. వి. అ. పుం. బృహస్పతి గ్రహము: చూ, రాహువు. 2.

గోరవ దే. వి. గట్టిప్రోఁత: చూ, స్వరము. 2-౪౬-(౩౧౮).

గోరపడు, ద్వ. అ. క్రి. (గోరము + పడు): చూ, రోఁత పడు.

గోరపవ, దే. వి. రూ-గోరము-గోసు: చూ, పంద. 1.

గోరపము, వై. వి. = కురప: చూ, రూ-గొఱపము.

గోరము, వై. వి. = ఘోర. 1. భయము, భయంకరము (అని కొందఱు): చూ, వెఱపు; దే. వి. 2. ఆనంద. అచ్చ. యు. కాం. 142: చూ, విపత్తు; 3. దేహమునియొక్క అస్వాస్థ్యము; 4. రోగత: చూ, నింద. 1; విజ. 5. రోగకలది. కళా. 7, ఆ. 86: చూ, వికృతము. 3.

గోరవంక, వై. వి. = : చూ, రూ-గొరంకి.

గోరసజము, సం. వి. అ. న. చల్ల: చూ, మజ్జిగ.

గోరసము, సం. వి. అ. పు. 1. —వై.—; 2. క్షీరము: చూ, గవ్యము. 1-ఇ; 3. దేవదారు బంకతో జేసిన ధూప ద్రవ్యము: చూ, రాజార్హము. 1-౨౦.

గోరాండిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. = గోరంక: చూ, కారిక. 1.

గోరాటక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. = —వై.—

గోరాటి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. = —వై.—

గోరి, దే. వి. కట్టినసమాధి: చూ, సమాధి. 1.

గోరింక, వై. వి. = చూ, రూ-గొరంకి.

గోరించు, దే. అ. క్రి. 1. ఎగయు. కళాం. 3, ఆ 111: చూ, లంఘించు; 2. వైకిలేచు: చూ, రేగు.

గోరింపు, దే. వి. 1. ఎగపు: చూ, నెగపు; 2. గర్వము: చూ, హంకారము.

గోరిక, వై. వి = : చూ, రూ-గొరంకి.

గోరు, వై. వి. 1. = ఖుర: చూ, నఖము; 2. = ఖుర. తంతిమీటు ప్రతినఖము. స్వా. 6, ఆ. 64: చూ, నఖము; 3: చూ, గోర; విజ. 4. అల్పము. "గోఁవెచ్చని నీరు": చూ, స్వల్పము; అం. 5: చూ, రంధ్రములు.

గోరుగల్లు, ద్వ. వి. (మంగలి గోళ్లుతీసెడి) ఇనుపపలాక. కళా. 3, ఆ. 109: చూ, నఖోత్పాటని (రూ-గోరుగొండి-గోర్గొండి).

గోరుగాలము, ద్వ. వి. చేపలను బట్టుటకు ఉక్కుకమ్మితో వంకరగాఁ జేసిన గాలము: చూ, వల. 1.

గోరుగొండి, ద్వ. వి. రూ-గోర్గొండి: చూ, గోరుగల్లు.

గోరుచిక్కుడు, ద్వ. వి: చూ, మట్టిక*.

గోరుచీరణము, ద్వ. వి. గోటివలె కొనయందు వంపుగల యులి: చూ, వృక్షోదనము 1.

గోరుచుట్టు, ద్వ. వి. 1. గోయచుట్టులేచెడుపుండు: చూ, వ్రణము. 1-ఎ౨; 2. ఒకానొకగడ్డ.

గోరుచుట్టుపై రోఁకలిపోటు, జా. ఆపదపైన మఱియొక ఆపద.

గోరుతము, సం. విజ. కోసు: చూ, పరుపు. 2.

గోరుపడము, వై. వి. = ఘోరపట: చూ, రూ-గోప్పడము.

గోరుపిళ్ళాడు, దే. స. క్రి. 1. పుట్టచెండ్లాడు: రూ-గోపుపులాడు. గోర్పిళులాడు - గోర్పిళ్లాడు; 2. ఎగురవేయు: చూ - గోరుపులాడు - గోర్పిళులాడు - గోర్పిళ్లాడు.

గోరుపులాడు, దే. స. క్రి. — వై.—

గోరుమీటులు, దే. వి. బ: చూ, భక్ష్యము.

గోరురాజనాలు, దే. వి. బ. ఒకరకము వస్త్రు: చూ, ధాన్యము.

గోరువంక, వై. వి. = : చూ, గొరంకి.

గోరుఱంకలు, వై. వి. బ. = ఖురవక్ర. రూ - గోర్వంకలు: చూ, నఖక్షతము. ఆం భా. ద్వి. 180.

గోరువెచ్చ, ద్వ వి. రూ - గోర్వెచ్చ: చూ, మంచోష్ణము: (చూ, వేఁడిమి.)

గోరేచకము, సం. వి. అ. పుం. తంగేడుపు: చూ, హేమపుష్పకము.

గోరొత్తు, ద్వ. వి. (గోరు + ఒత్తు). కళా. 7, ఆ. 161: చూ, నఖక్షతము.

గోర్కాండీ, ద్వ. వి: చూ, రూ - గోరుగొండి.

గోర్గోచన, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. = గోర్గోజనము: చూ, రోచన.

గోర్గోచము, సం. వి. ఆ. న: చూ, హరిదశము.

గోర్గోజనము, వై. వి. = గోర్గోచన. రూ - గోరజము - గోఱజము: చూ, రోచన: (చూ, రాజార్హము. 1-౩౨.)

గోర్జసు, సం. వి. ఆ. న: చూ, మెదడు.

గోర్ధ్వజము, సం. వి. అ. న. —వై.—

గోర్పడము, వై. వి. = ఘోరపట. రూ - గోప్పడము. 1. కంబళి: చూ, రల్లకము; 2. ఏనుఁగుమీఁద బఱ్ఱి యెఱ్ఱని కంబళి: చూ, రల్లకము.

గోర్పిళులాడు, దే. స. క్రి: చూ, రూ - గోరుపిళ్లాడు.

గోర్పిళ్లాడు, దే. స. క్రి.—వై.—

గోర్వంక, వై. వి. 1. = : చూ, గొరంకి; అం. 2: చూ, దూతీచతుష్టయము.

గోర్వంకలు, వై. వి. = : చూ, రూ - గోరుఱంకలు.

గోర్వెచ్చ, ద్వ. వి: చూ, రూ - గోరువెచ్చ.

గోర్శబ్దము, వై. వి. = గోర్గోచన. 1. స్వా. 4, ఆ. 14: చూ, రోచన; 2: చూ, రూ - గోరచనము. 1, 2.

గోల, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. = గోలి. కాఁగు: చూ, పాత్రము. 6; 2. దుర్గ: చూ, పార్వతి. 1; 3. గోదావరీనది: చూ, నది; 4. మణిసిల: చూ, రత్నములు. 1-ఎ౨-(ఎ౧): దే. వి. (1) అతివారుణధ్వని: చూ, స్వరము. 2-౪౬-(౬౩); (2) రెమ్మ: చూ, శాఖ. 1-౨; (3) ఆఁడుది. ఆం, భా. ద్వి. 104: చూ, స్త్రీ; విజ. (4) ముగ్ధ. పండ్రెండేండ్ల పర్యంతమైన వయసుగలది (ఆఁడుది): చూ, స్త్రీ; (5): చూ, ముగ్ధుఁడు.

గోలకము, సం వి. అ. పు. 1. = గోలెము. రూ-గోళకము కాఁగు: చూ, 6. పాత్రము; 2. గులి: చూ, గోలీ; 3. పోయినకుండ: చూ, రూ - గోళకము. భాండము. 3-ఇ౪; 4. బొమిడికము: చూ, నీరకము. 1; 5. కంటిళ: చూ, రల్లకము; 6. ఇంద్రియములుండు తావు; 7. పోఁక గెల: చూ, పోఁక.

గోలకుఁడు, సం. వి. అ. పుం. విధవకు అంకుమగనియందుఁ బుట్టిన కొడుకు, రూ-గోళకుఁడు: చూ. సూనుఁడు. 1-ఎ.

గోలక్షణము, అం: చూ, కళలు.

గోలత్తిక, వం. వి. ఆ స్త్రీ. ఆఁడుఉవ్వపిట్ట: చూ, పిచ్చుక.

గోలము, సం. వి. అ పుం. రూ - గోళము. 1. బాలెంతబోలు: చూ, బోళము; 2. మంటిఉంట: చూ, పూస; 3. కంటి గ్రుడ్డు: చూ, లోచనము. 1-౧౧; న. 4. (సూర్యచంద్రాదుల) బింబము: చూ, మండలము. 9.

గోలాంగూలము, సం. వి. అ. పుం. 1. కొండముచ్చు: చూ, వానరము. 1-౫; 2. కోతి; చూ, వానరము.

గోలాసము, సం. వి. అ. న: చూ, పుట్టగొడుగు*.

గోలి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ఉడుము: చూ, బిలేశయ.

గోలించు, దే. స. క్రి. చముకపోసి వేచు: చూ, వేచు.

గోలియము, వై. వి. = గోలకః. రూ - గోలెము. కాగు: చూ, పాత్రము. 6.

గోలిహము. సం. వి హ్రా. పుం: చూ, మొక్కుబడి*.

గోలీ. వై. వి. = గోలకః. గోలీకాయ: చూ, బాలక్రీడ.

గోలీకాయ, ద్వ. వి. —వై.—

గోలీఢము, సం. వి. అ. పుం: చూ, గోలిహము*. (ఆవులచేత ఆస్వాదింపబడునది.)

గోలు, దే. వి. 1: చూ, పేముబొద్దు. వా. వి. 2. బంతి ఆట యందలి గెలుపు.

గోలుడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, గోలుడు.

గోలుగోలు, దే. వి. రూ - గోక్కోలు. ఏమ్చుటయందగు ధ్వన్యనుకరణము: చూ, హూహూ.

గోలురించు, దే. అ. క్రి. (పులి) కూయు: చూ, శబ్దించు.

గోలె, దే. అవ్య. ఆరంభకాలనిశ్చయార్థమందువచ్చు నిపాత. "నాటంగోలె" మొ.

గోలెము, వై. వి. = గోలకః: చూ, రూ - గోలియము.

గోలోకము, సం. వి. అ. న. శ్రీకృష్ణునియొక్కస్థానము.

గోలోమి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. తెల్లగటిక*: చూ, తృణము. 1; 2: చూ, మర్కటాతంగి*; 3. వస, నల్లవస (అని కొందఱు)*: చూ, విష; 4: చూ, నేలగొలిమిడి*; 5. భూతకేశము*: చూ. జటామాంసి; 6. శమీధాన్యము: చూ, ధాన్యము.

గోల్గోలు, దే. వి: చూ, రూ - గోలుగోలు.

గోవ. దే. వి. 1. యౌవనము. స్వా. 4, ఆ. 83: చూ, వయస్సు. 1; వై. వి. 2. = గవయ: చూ, శరభము. 1; దే. విణ. 3. మనోజ్ఞము. "గోవపని.": చూ, హృద్యము; వా. 4. పొడవు.

గోవందని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ. ప్రేంకణము*.

గోవందిని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ.—వై.—

గోవణము, వై. వి. = కౌపీనము: చూ, బొట్టము.

గోవత్సన్యాయము, న్యా. ఆవునమ్మినపుడు దూడకు వేరే ఖరీదు లేదనురీతి.

గోవమొలత్రాడు, దే. వి. మగవాని మొలనూలు. శృంఖలము: చూ, సూత్రము. 1-౬౪.

గోవర్ధనధరుడు, సం. వి. అ. పుం. శ్రీకృష్ణుడు: చూ, విష్ణువు. 1.

గోవర్ధనము, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, సింహాము; 2: చూ, మాతులుంగము*; 3. సారములేని దూది మొదలగు వస్తువు; 4. గోవర్ధన పర్వతము: చూ, పర్వతము.

గోవళ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. గొడ్డావు: చూ, ధేనువు.

గోవాలము, సం. వి. అ. పుం. ఆవుయొక్కతోక: ఆవోక-రూ-ఆవుతోక.

గోవావు, దే వి. (గోవు + ఆవు) సాధువుకాని యావు. కరట: చూ. ధేనువు.

గోవాళ్లు, దే. వి. బ: చూ, యోధుడు. స్వా. 4, ఆ. 83; 2. మండలమారి. ఆం, భా. ద్వి. 116: చూ, విటుడు.

గోవిందము, సం. వి. అ. పుం. కొండ: చూ, పర్వతము.

గోవిందములు, దే. వి. బ. నతివిశేషము: చూ, హణిగలు.

గోవిందములుకొట్టుచు, జా. ఉత్సాహముతో గోవిందస్మరణ చేయుచు. "చతుర్విధాహార పరిధానాభీష్టమృష్టాన్నంబుల విందుపెట్టులనుకొంచు గోవిందములు కొట్టుకొంచు జిహ్వాలు చివురించునట్లు భుజించుచు." (ధర్మజ రాజసూయము.)

గోవిందుడు. సం. వి. అ. పుం. 1. శ్రీకృష్ణుడు: చూ, విష్ణువు. 1; 2 అలకాపరి: చూ, మహాభూద్రుడు; 3. బృహస్పతి గ)హము: చూ, రాహువు. 2; 4. నలువ: చూ, బ్రహ్మ. 1; 5. ఇంద్రుడు: చూ, వేలుపు జేడు; 6. భూపతి: చూ, రాజు. 1-౫౧; 7. పరమాత్మ: చూ, హంసుడు; 8 మనస్సు మొదలగు నింద్రియముల నడపు అంతర్యామి (గోవిందాయ నమః): చూ, ఓమ్.

గోవిట్టు, సం. వి. ష్. (శ్). పుం, స్త్రీ: చూ, గోమయము.

గోవిరేచనము, సం. వి. అ. ని. 1: చూ, గోమూత్రము; వా. 2. ఆవుపేద: గోవిష్ఠ.

గోవిష్ఠ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, గోమయము.

గోవు, సం. వి. ఓ. స్త్రీ. 1. ఆవు. (దీని ధ్వని హంభ. శిరోదేశము నైఋతము): చూ, ధేనువు; 2. కన్ను (పుం, స్త్రీ అని కొందఱు) : చూ, లోచనము. 1; 3. దిక్కు: చూ, హరిత్తు; 4. తూపు (పుం, స్త్రీ అని కొందఱు): చూ, బాణము. 1; 5. పుడమి: చూ. భూమి. 1; 6. వాక్కు: చూ, శబ్దము. 2; 7. బ. జలము (పుం, స్త్రీ అని కొందఱు): చూ, సలిలము; 8. నలువరాణి: చూ, సరస్వతి; 9. కోసుదూరము: చూ. పరువు. 2; 10. గుఱి: చూ, లక్ష్యము. 1; 11. చూపు: చూ, లక్షణము. 3; పుం. 12. (బండిలాగు) ఎద్దు: చూ. వృషభము. 1; 13. కిరణము. (పుం. స్త్రీ అని కొందఱు): చూ, హాయనము. 2; 14. నాకము (పుం, స్త్రీ అని కొందఱు): చూ, స్వర్గము; 15. చందమామ: చూ, హిమాంశువు; 16. వజ్రాయుధము. (పుం. స్త్రీ అని కొందఱు): చూ, బాణము. 1. ఒఒ; 17: చూ, సూర్యుడు; 18. వెండ్రుక (పుం, స్త్రీ అనికొందఱు): చూ, వెండ్రుక. 1; 19 జన్నము: చూ, యజ్ఞము; 20. ఒక మునిః చూ, ముని. 1; 21. అర్జునుడు; చూ, విజయుడు. 1; స్త్రీ, న. 22. తేజస్సు: చూ, వెలుతురు. 1; అం. 23; చూ, దానములు.

గోవృందము, నం. వి. అ. న. ఆవులమంద: చూ, ధేనువు.

గోవృకము, సం. వి. అ. పుం. 1. కోడి: చూ, పుంజు: 2. జిక్కవపిట్ట: చూ, బటువుగువ్వ.
గోవృషము, సం. వి. అ. పుం. ఆఁబోతు: చూ, వృషభము. 1.
గోశకృత్తు, సం. వి. త్. న: చూ, గోమయము.
గోశాల, సం. వి. ఆ. స్త్రీ ఆవులసాల. రూ - గోశాలము: చూ, సదనము. 1.
గోశాలము, సం. వి. అ. న. —వై.—
గోశీర్షము, సం. వి. అ. న. హరిచందనము: చూ, వాసన.1-ఉ.
గోశృంగము, సం. వి. అ. పుం. తుమ్మ*: చూ, విట్టపిరము.
గోశృంగోదకన్యాయము, న్యా. గోశృంగమునందు నీటినిపోసి గాయత్రిచేత మూఁడుపర్యాయము లభిమంత్రించి ఆయుదకము చేత స్నానమొనర్చుట అను విధము.
గోశ్రేణి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. తంగేడు*: చూ, హేమపుష్ప*ము.
గోసా, వా. వి రాణివాసము (గోషా అనియు.)
గోష్ఠము, సం. వి. అ. న. = కొట్టము. రూ-గౌష్టము. గోవుల మంద యుండు చోటు: చూ, సదనము. 1.
గోష్ఠశ్వఁడు, సం. విఁ. తానుండెడుచోట నుండుకొని వరులను ద్వేషించువాఁడు.
గోష్ఠి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. సభ: చూ, సభ. 2; 2. రాజసభ: చూ, సభ. 2; 3. మహారాజసభ: చూ, సభ. 2; 4. పరిషత్సభ: చూ, సభ. 2; 5. ఇష్టాగోష్ఠి: చూ, సల్లాపము; అం. 6. నాటికలు పదునెనిమిదింటిలోనొకటి. (1. అంకము కథప్రణయము. పురుషపాత్ర 9 లేక 10. స్త్రీలు 5 లేక 6): చూ, నాటిలు.
గోష్ఠీనము, సం. వి. పుం. న. రూ-గౌష్ఠీనము. మునుపావులున్న సాల: చూ, సదనము. 1.
గోష్పదము, సం. వి. అ. న. 1. ఆవుడెక్క-, (అవుయొక్క- అడుగుకొలఁది): చూ, వింఖము; 2. గోవుగొరిసె యిడిన గుంట: చూ, రంధ్రము. 1-౧౭; 3. గోవులు తిరిగెడిచోటు: చూ, స్థానము. 1.
గోస, వా. వి. తిట్టు, (ఘోషతద్భవము గోస).
గోసంఖ్యుఁడు, సం. వి. అ. పుం. గొల్ల: చూ, మహాభూద్రుడు.
గోసంగము, సం. వి. అ. పుం: చూ, వేగుజాము.
గోసంగి, వై. వి. 1.= గోహింసకుఁ. రూ - గోసఁగి. ఆం, భా. ద్వి. 289: చూ, మాదిగ; 2 కడజాతివాఁడు: చూ, మాల(1).
గోసఁగి, —వై.—
గోసడుచు, దే. స. క్రి. (గోసు + అడుచు): చూ, నిందించు.
గోసన, వై. వి.= ఘోషణ. రూ- గోసు - గోసన. చాటించుట: చూ, ఘోషణ.
గోసము, వై. వి. 1: చూ, బోళము; 2: చూ, వేగుజాము.
గోసరము, సం. వి. అ. పుం. గోమేధయజ్ఞము: చూ, యజ్ఞము.
గోసర్గము, సం. వి. అ. పుం: చూ, వేగుజాము.
గోసవము, అం: చూ, రిహీనతానములు: (చూ, శుద్ధతానములు).
గోసు, వై. వి. 1.= ఘోషణ: చూ, రూ - గోసు; 2. అపదూషు: చూ, నింద. 1; 3. దోషము: చూ, పాపము. 1.
గోసున, వై. వి.= ఘోషణ. ఆం. భా. ప్ర. 114: చూ, రూ - గోసన.
గోస్తన, సం. వి ఆ. స్త్రీ: చూ, గోస్తని*.
గోస్తనము, సం. వి. అ. పుం. నలువదిపూసలసరము (పుం, న. అని కొందఱు.): చూ, భూషణము. 2-ఓ-(౩౨).
గోస్తని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. ద్రాక్ష*: చూ, స్వాదుఫల: చా. 2. ఒకానొకనది.
గోస్థానకము, సం. వి. అ. న: చూ, గోష్ఠము.
గోస్వామి, సం. వి. న్. పుం. 1: చూ, గోపుఁడు. 4; 2. (నాట్యపరిభాషయందు) ఇతరరాజుయొక్క- కొడుకు: చూ, సూనుఁడు. 1-౨౩.
గోహన్నము, సం. వి. అ. న: చూ, గోమయము
గోహరి, దే. వి. పరాక్రమము. జై. 6, ఆ. 154: చూ, శౌర్యము. 1.
గోహరితకి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, మారేడు *.
గోహలకుఁడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, శివుఁడు.
గోహలము, సం. వి. అ. పుం ఏఱుపిడక. రూ-గోహళము: చూ, పిడక.
గోహళము, సం. వి. అ. పుం.—వై.—
గోహింసకుఁడు, సం. వి. అ. పుం.= గోసంగి: చూ, మాదిగ.
గోహితము, సం. వి. అ. పుం: చూ, మారేడు*.
గోళకుఁడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-గోలకుఁడు.
గోళము: చూ, రూ-గోలము.
గోళి, వై. వి.= ఘోలీ. కుచ్చలి *: చూ, విచిల్లిక.
గోళ్లకుతికంటు, ద్వ. వి. స్త్రీకంఠభూష: చూ, భూషణము. 2-ఓ-(౧౧).
గోళ్ళగొండి, ద్వ. వి. 1. ఒకరకము గడ్డి*: చూ, తృణము. 1; 2. తృణధాన్యము: చూ, ధాన్యము.

గౌ

గౌంజికుఁడు, సం వి. అ. పుం. బంగారు పనివాఁడు: చూ, స్వర్ణకారుఁడు.
గౌండవాఁడు, వై. వి.= గోండ. రూ - గవుండ్లవాఁడు: చూ, సురాజీవి.
గౌండ్లవాఁడు, —వై.—
గౌఁడు, —వై.—
గౌడకట్టు, దే. వి. చెంపలను మూసికట్టుట. ఆం. భా. తృ. 37.
గౌడకృతి, అం. క్రియాంగములకు సంబంధించిన సామకృతి, గౌడకృతి, దేవకృతి యను మూఁడింటిలో నిది యొకటి.
గౌడదేశిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, వాయసోలి*.
గౌడము, సం. వి. అ. పుం. రూ-గౌళము. 1. ఏఁబదియాఱు దేశములలో నొకటి: చూ, దేశము; అం. 2. రాగాంగములు పదుమూఁడింటిలో నొకటి: చూ, రాగాంగములు.
గౌడలి, వై. వి. ముసలిది (ఆఁడుది): చూ, స్త్రీ. 1-౫౦.
గౌడసరము, ద్వ. వి: చూ. రూ-గవుడసరము. కళా. 7, ఆ. 68.
గౌడి, సం. వి. అ. పుం. .. వాళ్కిలి. అరవూవుసారాయి: జెల్లముతోఁజేసిన సారాయి (అని కొందఱు): చూ. నుర.2—ఒ;

అం. 2. (కఠినపదములు, దీర్ఘ సమాసములుగలది): చూ, కావ్యరీతులు; 3: చూ, రీతులు; 4: (చూ, భాష. 1): చూ, మాళవకైశికిజభాషలు; 5: (చూ, భాష. 1): చూ, హింసోళజ భాషలు; వా. 6. పొట్టి.

గౌడిగేదె, దే. వి. పొట్టికొమ్ముల బఱ్ఱె: చూ, మహిషి.

గౌడిబ్రాహ్మణులు, అం. బేహారునకు వంగదేశమునకు బంగాళమునకు ముఖ్యపట్టణముగా నుండిన గౌడి యను పట్టణమును బట్టి యా ప్రదేశ బ్రాహ్మణులకు గౌడిబ్రాహ్మణులను పేరు కలిగినది. వీరు మత్స్యములను మాంసమును మధువును గూడ భక్షింతురు. వీరిలో (చూ) అగ్రదానీ బ్రాహ్మణులు, ఆచార్జబ్రాహ్మణులు, ఆదిగౌడ బ్రాహ్మణులు, కీర్తన్య గౌడబ్రాహ్మణులు, త్రిగౌడబ్రాహ్మణులు, శుక్లవాలగౌడ బ్రాహ్మణులు అనువారు కలరు: చూ, బ్రాహ్మణులు. (వీరు గౌడబ్రాహ్మణులు.)

గౌణము, సం. విణ. ముఖ్యముకానిది.

గౌణవిధి, సం. వి. ఇ. పుం: చూ, అనుకల్పము.

గౌతమ, అం: చూ, స్మృతులు.

గౌతమము, సం. వి. అ. పుం. ఏనుగుతుమ్మి*: చూ, తుమికి.

గౌతమసగోత్రము, అం: చూ, గోత్రము. 13.

గౌతమస్మృతి, అం: చూ, స్మృతులు. (త్రేతాయుగంబున గౌతమస్మృతి ప్రతిపాదిత ధర్మంబులను ప్రచురించినది.)

గౌతమి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. గౌతమి యను (అఖండగౌతమితో జేరినది): చూ, నది. 1; 2. గౌరి: చూ, పార్వతి. 1; అం. 3: చూ, గంగలు.

గౌతమీద్వారము, సం. వి. అ. న. కైలాసగిరి: చూ, పర్వతము.

గౌతముడు, సం. వి. అ. పుం. గౌతమఋషి: చూ, ముని. 1; 2. జినుడు: చూ, బుద్ధుడు. 1; 3. సప్తఋషులలో నొకడు: చూ, మహర్షులు; 4: చూ, శాస్త్రప్రవర్తకులు.

గౌద, వై. వి. = గండ: చూ, రూ-గవుద (దేశ్యమని శబ్దరత్నాకరము.)

గౌధారము, సం. వి. అ. పుం. ఉడుముయొక్క పిల్ల: చూ, బిలేశయ (గోధ యనగా ఉడుము; దానిపిల్ల గనుక గౌధేరము-గౌధారము-గౌధేయము అనంబరగు.)

గౌధేయము, —వై.—

గౌధేరము, —వై.—

గౌపుచ్ఛికము, సం. వి. అ. పుం. రెండు త్రాటిమ్రాకులనుజేర్చి కట్టి నీడుదాటెడు సాధనము, సంగడి: చూ, హోడము.

గౌర, దే. వి: చూ, రూ-గవుర.

గౌరజీరకము, సం. వి. అ. పుం. తెల్లజీలకఱ్ఱ*: చూ, సుషవి. 2.

గౌరము, సం. వి. అ. న. 1. బ. ఆకరువు, కింజల్కములు: చూ, సహస్రపత్రము. 1-౧౦-(౨); పుం. 2. బ. తెల్లావలు (న. అని కొందఱు): చూ, సర్షపము; 3. తెలుపు: చూ, వర్ణము. 6; 4. పసుపుపచ్చ: చూ, వర్ణము. 6-ఇ పసుపుపచ్చరంగు అధికముగా గలిగిన యెఱుపు. వర్ణము. 6-4-(౫); 6. నారింజ*: చూ, శర్కర 7. నెమిలడుగుమ్రాను*: చూ, పూతికరజము; రకము వస్తు: చూ, ధాన్యము; 9. = గవరన. ఎఱుపు: చూ, వర్ణము. 6-ళ-(౧); 10. జింక: చూ, హరిణము; విణ. 11. ఎఱ్ఱనిది: చూ, వర్ణము. 6; 12. తెల్లనిది: చూ, వర్ణము. 6; 13. పసుపుపచ్చనిది: చూ, వర్ణము. 6-ఇ-(౧); 14. స్వచ్ఛమైనది: చూ, శుద్ధము. 3.

గౌరవం లాఘవంచాపి ధనాధననిబంధనమ్, న్యా. కలిమినిబట్టి గౌరవము, లేమినిబట్టి లాఘవము.

గౌరవము, సం. వి. అ. న. = గరువము-గారాము, మరియాద: చూ, సన్మానము.

గౌరవించు, సం. స. క్రి: చూ, సన్మానించు.

గౌరవితుడు, సం. వి. అ. పుం. ఆర్యమిత్రుడు: చూ, మర్యాద.

గౌరశాకము, సం. వి. అ. పుం. 1. నీరుఇప్ప*: చూ, మధూకము; 2. చాగ*: చూ, స్రవ.

గౌరసర్షపము, సం. వి. అ. పుం. తెల్లావాలు: చూ, సర్షపము.

గౌరసువర్ణము, సం. వి. అ. పుం: చూ, నెల్లి*.

గౌరసౌవర్ణము, —వై.—

గౌరాత్మిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. తదియతిథి: చూ, తిథి. 1.

గౌరి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. = గౌరు. దుర్గ: చూ, పార్వతి. 1; 2. పమర్తాడని కన్యక. పెండ్లిగాని పదేండ్లపడుచు, చీరకట్టని కన్నియ: చూ, స్త్రీ. 1-ళఇ. 1-౧-(౨); 3. పసుపు: చూ, వర్ణము. 6-ఇ; 4. చేతరాని*: చూ, శకుల; 5. గోరోచనము: చూ, రోచన; 6. ఇంగువ: చూ, హింగుపు. 2; 7. బ. కొఱ్ఱలు: చూ, ధాన్యము; 8. వరుణుని యిల్లాలు: చూ, భార్య. 1; 9: చూ, రాత్రి. 10. నేల: చూ, భూమి. 1. 11. ఏఱు: చూ, నది; 12. నలువరాణి: చూ, సరస్వతి. 1; 13. చూ, స్వరము. 2-ఆఁ; అం 14. యౌవన భేదములు గల స్త్రీలలో తొమ్మిది వత్సరముల లేత జవ్వనముగల కన్యక: చూ, యౌవనభేదములు; 15. చూ, భాషాంగములు: (చూ, భాష. 1.)

గౌరిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. = గోరువంక: చూ, శారిక. 1.

గౌరికము, సం. వి. అ. పుం. తెల్లలావుకపిట్ట: చూ, లావుక.

గౌరికుంకుమలు, దే. వి. బ. ఒకరకము వస్తు: చూ, ధాన్యము.

గౌరిపిండ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, గోరోచన.

గౌరీక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. = : చూ, రూ-గౌరిక.

గౌరీపోత్రి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ బుద్ధునితల్లి: చూ, బుద్ధుడు. 1.

గౌరీవాసము, సం. వి. అ. పుం: చూ, మధూకము*.

గౌరు, దే. వి: చూ, రూ-గవురు. 1-2-3-4; వై. వి. 5 = గౌరి: చూ, రూ-గవురు. 5.

గౌరుడు, సం. వి. ఆ. పుం. చంద్రుడు: చూ, హిమాంశువు.

గౌర్ధాళికము, సం. వి. అ. న. గుద్దలికంటె సఱువుగనుంచు పనిముట్టు: చూ, గుద్దలి.

గౌలు, దే. వి: చూ, రూ-గవులు.

కము, సం. వి. అ. పుం. కొండపోకచిక*: చూ, పోకచిక.

సం. వి. అ. న. మునుపావులున్న సాల: చూ, సద

గొనెన, వై. వి. = కోశ. స్వా, 4, ఆ. 33: చూ, రూ-గవునెన.
గొళ, అం. 1: చూ, పురుషరాగములు; 2: చూ, స్త్రీరాగములు.
గొళదేళస్త్రీ, అం: చూ, స్త్రీ: (చూ, దేళస్త్రీలు.)
గొళము, సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-గొడిము.
గొళి, దే. వి: చూ, రూ-గవుళి.

గ

గ్రంత, వై. వి. = కందరము: చూ, రూ-క్రంత 2.
గ్రంథకర్త, సం విణ. ఋు. గ్రంథకారుఁడు.
గ్రంథకుటి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. వ్రావెడి గది, కరణము లెక్కలు వ్రానెడి చావడి (అని కొందఱు), గ్రంథములుగల గది, పుస్తకభాండాగారము (అని కొందఱు): చూ, సదనము. 1.
గ్రంథనము, సం. వి. అ. న. 1. కూర్పు, చంపూప్రబంధ రచన (అనియు): చూ, మాటలల్లుట; 2. పూలు మొదఁగునవి గ్రుచ్చుట: రూ-గ్రథనము. (గ్రంథన అనియు.)
గ్రంథము, సం. వి. అ. పుం. 1. కావ్యము. (కవి కల్పిత మైనది): చూ, పుస్తకము; 2. మాటలబొంచిక; 3. ముప్పది రెండక్షరముల శ్లోకము, అనుష్టుప్పు: చూ, ఛందస్సులు; 4. నియమగ్రంథము: చూ, శాస్త్రము. 1: (చూ, కావ్యము); 5. ధనము: చూ, విత్తము. 1.
గ్రంథసంధి, సం. వి. ఇ పుం. ప్రకరణము: చూ, సర్గము. 1.
గ్రంథి, సం. వి. ఇ. పుం. = కంతి: 1. వెదురు లోనగువాని బుడిపి: చూ, బుడిపి; 2. గడ్డవలెఁబుట్టెడు రోగము: చూ, దద్రువు; 3. పుంగుడు: చూ, బొప్పి: 4. దద్దు: చూ, దద్రువు; 5. చెట్టులోనగువాని ముడి: చూ, ముడి. 1; 6. దారము లోనగువాని ముడి: చూ, ముడి. 2; 7. వెండ్రుకల ముడి: చూ, ముడి. 3; 8. రూ-కలముడి: చూ, ముడి. 4; 9. కీళ్ళముడి; 10. గండివనము*: చూ, రాజార్హము. 1-ఐ; 11. రథాభరణము: చూ, భూషణము. 2; 12. వంకర: చూ, వేల్లితము. 2; వా. వి. 13. తలుపు అడ్డుగడియ: చూ, గడియ. 2; వా. 14. ఒకానొక గృహనామము.
గ్రంథిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. కట్లతీఁగె*: చూ, పర్యంకపాళిక; 2. పచ్చవస*: చూ, విష.
గ్రంథికము, సం. వి. అ. న. పిప్పలివేరు: చూ, పిప్పలి. 1; 2. గండివనము*: చూ, రాజార్హము. 1-ఐ; పుం. 3. గుగ్గిలము*: చూ, మహిసాక్షి; 4. కరీరము*: చూ, వెణుతురు; 5. అగరుబ్రాను*: చూ, సుగంధము. 1; 6: చూ, మరువము*; 7: చూ, గ్రంథిక. 2.
గ్రంథికుఁడు. సం. వి. అ. పుం. 1. జోస్యుఁడు: చూ, సాంవత్సరుఁడు; 2. యుధిష్ఠిరుని కడగొట్టు తమ్ముఁడు.
గ్రంథితము. సం. విణ. 1. రూ-గ్రధితము, దృబ్ధము, (కూర్పఁబడిన పుష్పమాలికాదులని అమరము) కూర్పఁబడినది: సంయోజితము; 2. హింసింపఁబడినది: చూ, హింస
గ్రంథిపర్ణకము, సం. వి. అ. న. 1: చూ. మాచిపత్రి స్థానేయమను గంధద్రవ్యము: చూ, రాజార్హము.
గ్రంథిపర్ణము. సం. వి. అ. న. 1. = గండివనము. గ్రంథిపర్ణకము*: చూ, రాజార్హము. 1-ఐ; 2. పచ్చాకు*: చూ, హరితపత్రిక.
గ్రంథిపర్ణి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. గంధదూర్వ*: చూ, తృణము. 1.
గ్రంథిపాత్తు, సం. వి. ద్. పుం. ఒంపె: చూ, లొట్టిపిట్ట.
గ్రంథిఫలము, సం వి. అ. పుం: చూ, వెలఁగ*.
గ్రంథిలము, సం. వి. అ. పుం. 1. పుల్లవెలఁగ: చూ, ములువెలఁగ; 2: చూ, వెణుతురు*; విణ. 3. గనుపులుగలది.
గ్రంథిహరుఁడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, మంత్రి.
గ్రంది, వై వి. = గ్రంథి. దారబందము లోనగువాని నిలువుల యందు బిగఁగొట్టిన చీలలకు తగిలించెడు తలపులయందలి యినుపపై; తలపు అడ్డుగడియ (అనియు)
గ్రక్కఁతిల్లు, దే. అ. క్రి: చూ, భయపడు.
గ్రక్కదలు, దే. అ. క్రి. (కదలు + కదలు) మిక్కిలి కదలు.
గ్రక్కున, దే. ద్ర. క్రి. విణ. శీఘ్రముగ. పా. 1, ఆ. 21: చూ, స్యదము.
గ్రక్కున, —వై.—
గ్రగ్గులుకాఁడు, దే. వి. 1. పాటిపోయినవాఁడు: చూ, పలాయితుఁడు; 2. భయముతోఁ గూడినవాఁడు: చూ, భయశీలుఁడు.
గ్రచ్చ, దే. వి: చూ, రూ-గచ్చ*.
గ్రచ్చకాయలు, దే. వి. బ. 1: చూ, బాలక్రీడ; 2. గచ్చచెట్టు కాయలు.
గ్రచ్చు, వై. విణ. = గ్రస్త. గ్రస్తోక్తి: చూ, శబ్దము. 2-ఐ.
గ్రథనము, సం. వి. అ. న: చూ, రూ-గ్రంథనము.
గ్రథితము, సం. విణ. 1: చూ, గ్రంథితము. 1; 2. గుర్విఁబడినది.
గ్రద్ద, వై. వి. = గృధ్రము: చూ, రూ-గద్ద.
గ్రద్దగోరు, వై. వి. = గృధ్రనఖ. చోరసాధన విశేషము: చూ, రూ - గద్దగోరు.
గ్రద్దన, దే. ద్ర. క్రి. విణ: చూ. గ్రక్కున.
గ్రమ్మన. —వై.— జై. 3, ఆ. 5.
గ్రమ్మున, —వై.—
గ్రసించు. సం. స. క్రి. 1. కవ్వు: చూ, మ్రింగు; 2. తిను: చూ, సాపడు; 3. గుటకవేయు: చూ, మ్రింగు.
గ్రసిష్ణువు, సం. విణ. ఉ. 1. నమలితినువాఁడు: చూ, మ్రింగువాఁడు; 2. నమలకనే గుటకవేయువాఁడు: చూ, మ్రింగువాఁడు.
గ్రస్తము, సం. విణ. 1. రూ - గ్లస్తము. తినఁబడినది: చూ, భుక్తము. 2; 2. మ్రింగఁబడినది: చూ, భుక్తము. 2; 3: చూ, గచ్చు; 4. లోపించిన వర్ణములు పదములు గలవాక్యము. (వి. అనికొందఱు.)
గ్రస్థు, వై. వి. = గృహస్థుఁ: చూ. ఇంటికాఁపు (రూ - గేస్తు - స్తుఁడు.)
గ్రహోల్లోలము, సం. వి. అ. పుం. రాహుగ్రహము: చూ, రాహువు.

గ్రహణము, సం. వి. అ. న. 1. రాహుపు సూర్యచంద్రులను బట్టుట (ఇది ద్వివిధము- చంద్రగ్రహణము (లే) నెలపట్ట; సూర్యగ్రహణము) ఉపగ్రహము; విసర్జకుడు ఉపరాగము, కందళము, గ్రహము; 2. గ్రహించుట: చూ, ప్రతిగ్రహము. 1; 3 ఆదరణము, ప్రేమము: చూ, స్నేహము. 1; 4. చెవి నిడిన ప్రాణి; 5. చేయి: చూ, హస్తము; 6. తెలివి. బుద్ధి: చూ, హ్యాల్లేఖము. 2.

గ్రహణి, సం. వి. ఈ స్త్రీ. ప్రవాహిక: చూ, రోగము. 1.

గ్రహనాళము, సం. వి. అ. పుం. ఏటాకు లరటి*: చూ, రంభ. 2.

గ్రహపతి, సం. వి. ఇ. పుం: చూ, సూర్యుడు.

గ్రహప్రాణములు, పా. అతీతము, అనాగతము. సమము, విషమము (4): (చూ, తారాప్రాణములు.)

గ్రహము, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, గ్రహణము. 1; 2. రాహుగ్రహము. తలగాము: చూ, రాహువు. 2; 3. సూర్యాది: చూ, గ్రహములు; 4. రూ - గ్రాహము. గ్రహించుట: చూ, ప్రతిగ్రహము. 1; 5. అనుగ్రహము: చూ, సాకతము. 2; 6. (పూతకి మొదలగు) పిశాచము: చూ, భూతము; 7. (ఊర్ధ్వాకారమైన) యజ్ఞపాత్రవిశేషము: చూ, పాత్రము. 6; 8. (యుద్ధ) ప్రయత్నము: చూ, యత్నము; 9 తొందరపాటు: చూ, సంభ్రమము.1; 10. రొమ్మిది: చూ, ముమ్మూర్తి; 11. = గాము: చూ, రాహువు 2; 12: చూ, తాళప్రాణములు.

గ్రహములు, అం. సూర్యుడు, చంద్రుడు, అంగారకుడు, బుధుడు, బృహస్పతి, శుక్రుడు, శని, రాహువు, కేతువు. (9; వరుణగ్రహము (యూరేనస్), ఇంద్రగ్రహము (నెప్ట్యూన్), ప్లూటోగ్రహము (ప్లూటో) మొ.

గ్రహయాతువు, సం. పుం. ఉ: చూ, గ్రహారి.

గ్రహరాజు, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, సూర్యుడు; 2: చూ, పామాంతువు.

గ్రహర్షభుడు, సం. వి. అ. పుం. జ్యోతిర్ఘుడు: చూ, ధృవుడు.

గ్రహించు, సం. స. క్రి. 1. కైకొను: చూ, పుచ్చుకొను; 2: చూ, తీసికొను; 3. తెలిసికొను: చూ, విదితమగు; 4. పొందు: చూ, ప్రాపించు. (గ్రహియించు అనియు.)

గ్రహీతుడు, సం. విణ. గ్రహించువాడు: చూ, గ్రహీత.

గ్రహీత, —పై.—: గాయకుడు, గ్రహయాతువు, గ్రహీతుడు, గ్రాహకుడు, గృహయాలువు- రూ - గృహయితువు, గృహీత, గ్రహీత.

గ్రహీకుడు, సం. విణ. గాలిసోకినవాడు.

గా

గ్రాంథికము, సం. విశే. గ్రంథముది.

గ్రాజి, దే. వి. ఒకరకము చెట్టు. పాండు, 4, అ. 21: చూ, వృక్షము.

గ్రాద, దే. వి. కదుము: చూ, బొప్పి.

గ్రామకూటుడు, సం. వి. అ. పుం. పెద్దకాపు: చూ, మహత్తరుడు.

గ్రామచిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. పల్లె: చూ, దేశము.

గ్రామణి, సం. వి. ఇ. పుం. ఁ: చూ, మంగలి, విణ. 2. = గామి 3. గ్రామాధిపతి: చూ, మునసబు; 3. = గామిడి: చూ, శ్రేష్ఠుడు.

గ్రామత, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. గ్రామముల సమూహము: చూ, దేశము; 2. త్రాళ్ళసమూహము: చూ, సూత్రము. 1-ఓ. (అనేకొందఱు).

గ్రామతలుడు, సం. వి. అ పుం. గ్రామమున కధీనుడైన కాణాచి. వడ్లంగి: చూ, స్వర్ణకారుడు.

గ్రామదూరన్యాయము, న్యా. ఈ యూరి కాయూ రెంతదూరమో అయూ కీయూ రంతేదూరమను విధము.

గ్రామధాము, సం. వి. అ. న. పల్లె: చూ, దేశము.

గ్రామపాలన, అం: చూ, తంత్రములు.

గ్రామమగ్గురిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. బొమ్మడాయి అను చేప: చూ, మత్స్యము. 1; 2. గ్రామయుద్ధము: చూ, యుద్ధము.

గ్రామముఖము, సం. వి. అ. న. అంగళ్ళబజారు (లేక) అంగళ్ల వీధి: చూ, మార్గము. 1.

గ్రామము, సం. వి. అ. పుం. 1. ఊరు: చూ, దేశము; చూ, సీమ. (1)-ఎ; 2. షడ్జాదిస్వరము: చూ, స్వరము. 2-3; 3. (శబ్దాదిపూర్వకమైనపుడు) గుంపు. (ఉదా.—శబ్ద గ్రామము, గుణగ్రామము): చూ, సమూహము.

గ్రామములు, అం. షడ్జగ్రామము, మధ్యమగ్రామము, గాంధార గ్రామము.

గ్రామ్యమృగము, సం. వి. అ. పుం. కుక్క: చూ, శునకము.

గ్రామసింహము, సం. వి. అ. పుం.—పై.—గ్రామసీము. అం: చూ, సీమ. ౧.

గ్రామసూకరము, సం. వి. అ. పుం. ఊరబంది: చూ, సూకరము.

గ్రామస్థులు, అం. 1: చూ, అకృతసాక్షులు; 2: చూ, సాక్షులు; 3. గ్రామమున కాపురమున్నవాడు.

గ్రామాంతము, సం. వి. అ. న. మాలపల్లె: చూ, దేశము.

గ్రామీణ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. నీలి*: చూ, రంజని; 2. బోగముది: చూ, వేశ్య; విణ. 3. ఊరిది.

గ్రాము, వా. వి ఒక ఘనశతాంశమీటరు పరిమాణముగల నీటి తూకము.

గ్రామేయుడు, సం. విణ: చూ, పల్లెటూరివాడు.

గ్రామ్యకుంకుమము, సం. వి. అ. న. కుసుంబాపూవురంగు: చూ, వర్ణము. 6.

గ్రామ్యకోశాతకి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ఏనుగుబీర*: చూ, బీర. 2.

గ్రామ్యధర్మము, సం. వి. అ. పుం. స్త్రీసంగమము: చూ, సంయోగము.

గ్రామ్యము, సం. వి. అ. న. 1. అశ్లీలము. మాస్టుమాట: చూ, శబ్దము. 2-ళ; 2. శబ్దకోషవిశేషము: చూ, అశ్లీలము. 2; 3. అశ్లీలము, అసభ్యపుమాట: చూ, శబ్దము. 2;

4. పామరజనవాక్యము, అశ్లీలము: చూ, శబ్దము. 2; అం. 5. అశ్లీలము: చూ, అర్థదోషములు; 6. అశ్లీలము. (సిగ్గు గలిగించునది) పదదోషములలో నొకటి: చూ. పదదోషములు: (చూ, కావ్యదోషములు.) (వ్యాకరణ నిషిద్ధమైన పామరభాష అనఁగా సిగ్గు. ఏవగము, అమంగళము కలిగించు పదములు: (చూ. అర్థగ్రామ్యము). ఇత్యాది; న. 7. ఒకానొక రతి బంధము: చూ, రతిబంధములు; 8. ఉమ్మెత్త*: చూ, హలాపుష్పము; 9. కోళ్లు మొదలగువాని జాతి; 10. ఆంధ్ర భాష = తత్సమము, తద్భవము, దేశ్యము, గ్రామ్యము అని చతుర్విధము. ఈ నాలుగురీతులలో గ్రామ్యమొకటి; విణ. 11. గ్రామమునఁ బుట్టినది; అం. 12: చూ, ఉత్తానకరణ బంధములు; 13: చూ, అష్టాదశ పదార్థములు.

గ్రామాశ్వము, సం. వి. అ. పుం. గాడిద: చూ, రాసభము.

గ్రామ్యఁడు, సం. విణ: చూ, గ్రామేయుఁడు.

గ్రావము, సం. వి న్. పుం. 1. = కరువ. కొండ: చూ, పర్వతము; 2. బాయి: చూ, రత్నములు. 1-ం-౨-(౫).

గ్రావస్తుఁడు, అం: చూ, ఋత్విజుఁడు.

గ్రాసము, సం. వి. అ. పుం. = గాసము. కబళము: చూ, (సాపాటు): చూ, సాదము. (1) -౨౩.

గ్రాహకము, సం. వి. అ. పుం. 1. దేగ: చూ, శ్యేనము; విణ. 2. గ్రహించునది; పా. వి. 3. తీఁగెటపాను గ్రహించు యంత్రము.

గ్రాహకుఁడు, సం. విణ. = గాయకుఁడు: చూ, గ్రహీత.

గ్రాహణి, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. తీఁటకసింద*: చూ, సముద్రాంత.

గ్రాహము. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, ప్రతిగ్రహము. 1; 2. పంది: చూ, సూకరము; 3. చెఱ: చూ, బంధనాలయము: 4. ఒకానొక నీరుపాము, మొసలి (అని కొందఱు): చూ, మత్స్యము. 1.

గ్రాహి, సం. వి. న్. పుం. 1: చూ, వెఱగ*; 2. ఉమ్మెత్త*: చూ, హలాపుష్పము.

గ్రాహ్యము, సం. విణ. 1. గ్రహింపఁదగినది; 2. సంభోగబంధభేదము: చూ, రతిబంధములు.

గ్రి

గ్రిక్కర, దే. వి. డోఁకు: చూ, వాంతి.

గ్రీ

గ్రీటు, దే. వి; చూ, బలవంతము.

గ్రీవ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. కంఠము: చూ, మెడ; 2. మెడనరము: చూ, మెడ.

గ్రీవము, సం. వి. అ. పుం. కిరణము: చూ, హాయనము.

గ్రీవాఘంట, సం. వి. ఆ స్త్రీ. ఘర్ఘర, గుఱ్ఱపుమెడగంట: చూ, హయము 1-౫౦: (చూ, వీణ).

గ్రీవాభేదము, అం: చూ, నృత్యములు.

గ్రీవాభేదములు, అం. సుందరి, తిరశ్చీనము, పరివర్తితము, ప్రకంపితము. (4).

గ్రీష్మభవ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, గ్రీష్మ*.

గ్రీష్మము, సం. వి. అ. పుం. 1. వేఁడి: చూ, వేఁడిమి; 2. వేసంగి వెట్టకారు, గ్రీష్మఋతువు (జ్యేష్ఠము, ఆషాఢము): చూ, మాసద్వయము; అం. 3: చూ, త్రయము: (చూ, కాలములు. 2.); 4: చూ, ఋతువులు.

గ్రీష్మసుందరి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, హంసపాది*.

గ్రీష్మహాసము, సం. వి. అ. న: చూ, దూదిప్రోగు.

గ్రీష్మాతిరీటము, సం. వి. అ. పుం: చూ, లొద్దుగు*.

గ్రీష్మి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, విరజాజి*.

గ్రీష్మోద్భవ, సం. వి. అ. స్త్రీ.—పై.—

గ్రు

గ్రుక్క, దే. వి. 1. గ్రసనము. రూ - గుక్క. మ్రింగుట: చూ, మ్రింగుడు; 2. ఊపిరి, రూ- గుక్క: చూ, శ్వాసము.

గ్రుక్కకొను, ద్వ. అ. క్రి: చూ, మ్రింగు.

గ్రుక్కలమ్రింగు, దే. అ. క్రి. 1. అపేక్షపడు: చూ, వాంఛించు; 2: చూ, రూ-గుటకలమ్రింగు; 3: చూ, సంకోచించు.

గ్రుక్కి, దే. వి: చూ, గ్రుక్క.

గ్రుక్కిళ్లమ్రింగు, దే. అ. క్రి. 1. అపేక్షపడు. శకాం. 5, అ. 137: చూ, వాంఛించు; 2: చూ, సంకోచించు.

గ్రుక్కిళ్లమ్రింగుట, జా. ఆశపడియుండుట. "నే నిప్పుడు నీదాందునకే గ్రుక్కిళ్ళమ్రింగుచుందును". (నీతిచంద్రిక. విగ్రహము.)

గ్రుక్కుమిక్కును, దే. అ. క్రి: చూ, గ్రుక్కిళ్లమ్రింగు.

గ్రుక్కుమిక్కుమను, —పై.— (సంకోచించు. —ప్రభా. 1, ఆ. 28.)

గ్రుక్కెఱుఁ, వా. వి: చూ, నోఁబెఱుఁడు.

గ్రుచ్చు, దే. స. క్రి. 1. నాటు. ఆం, భా. తృ. 122; భాగ. 4, స్కం. 326: చూ, మొలవేయు (అ. క్రి. అని. శ. ర.); అం. ద్రవే. 2. నాటించు: చూ, నాటు; 3. తూఁజేయు, తూర్పు "సూదిని దారము గ్రువ్వుము": చూ, తూఁచు.

గ్రుడ్డి, దే. వి. 1. అంధకుఁడు: చూ, రేచీఁకు; 2. అంధభావము ఆం. భా. ద్వి. 124: చూ, చీఁకు.

గ్రుడ్డింగిలాయి, దే. వి. (గ్రుడ్డి+ఇంగిలాయి) ఒకరకము ఇంగిలాయి: చూ, మత్స్యము. 1.

గ్రుడ్డికామంచి, దే. వి. గొడుగుగడ్డి*: చూ, తృణము. 1.

గ్రుడ్డికొక్కరాయి, ద్వ వి కోయష్టికము: చూ, బకము.

గ్రుడ్డితనము, దే. వి: చూ, చీఁకు.

గ్రుడ్డివాటు, దే. విణ. (గ్రుడ్డి+పాటు) దైవమువలనఁ గలిగినది. "వాని కీపని గ్రుడ్డివాటుగా కలిగినది": చూ, దైవికము.

గ్రుడ్డు, దే. వి. 1. గ్రుడ్డితనము: చూ, చీఁకు; 2. రూ - గుడ్డు. కనుగ్రుడ్డు: చూ, లోచనము 1; 3. రూ-గుడ్డు. పక్షి

లోనగువాని అండము. అచ్చ. యు, కాం. 302: చూ, పేశీకోశము.

గ్రుడ్డుకానుపు, దే. వి. 1. పాము. అచ్చ. బాల, కాం. 3: చూ, సర్పము; 2. పిట్ట: చూ, పక్షి (దీనికి సరియైన సంస్కృత శబ్దము అండజము.)

గ్రుప్పగూబ, ద్వ. వి. ఘూకము: చూ, సకినంపుఁ బులుగు.

గ్రుద్దు, దే. వి. 1. పిడికిటి పోటు: చూ, యుద్ధము; స. కి్ర. 2. పిడికిటితో పొడుచు: చూ, చదుము.

గ్రుద్దులాట, దే. వి. ముష్టి యుద్ధము. ఆం, భా. ద్వి. 222: చూ, యుద్ధము.

గ్రుద్దులాడు, దే. అ. కి్ర, స. కి్ర. (అనేకందఱు) (గుద్దులు + ఆడు). రూ-గుద్దులాటు: చూ, పోట్లాఁ.

గ్రే

గ్రేటు, దే. వి. గద్గదకంఠసాధుధ్వని: చూ, స్వరము. 2-ళఁ- 3=).

గ్రేణి. దే. వి. పరిహాసము: చూ, విలాసము. 1.

గ్రై

గ్రైవము, సం. వి. అ. న. మెడత్రాడు: చూ, భూషణము. 2-ఁ - (శ). మెడను బెట్టెడు సొమ్ము: చూ, సూత్రము. 1.—3ఎ.

గ్రైవేయకము, — పై.—

గ్రైవేయము, —పై.—

గ్రైష్మి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, గ్రీష్మ*.

గ్రొ

గ్రొచ్చు, దే. క్రి. గుద్దలికోవగువానితో పల్లముచేయు.

గ్రొయ్యి. దే. అ. క్రి. పల్లమొపడు.

గ్రో

గ్రోవులు, దే. వి. బ. భూషణవిశేషము: చూ, భూషణము. 2.

గ్లౌ

గ్లౌస్తము, సం. విణ. తినఁబడినది: చూ, భక్షితము.

గ్లౌహము, సం. వి. అ. పుం. జూదమునందలి పందెము: చూ, వ్యవహారము. 4.

గ్లా

గ్లాన, అం: చూ, సంచారీభావమునఁ బుట్టిన దృఢులు.

గ్లాని, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. శ్రమముచేతఁ గలిగిన దౌర్బల్యము: చూ, నిస్సత్తువ; అం. 2: చూ, సంచారీభావములు. (ఉదా— తొల్లి పూబంతులం జేఁబూనుటకైన నలపొందు నయ్యిందువదన కొండకంచెను బరువగు నవ్వలపు నెట్లు నైరించు చుంతునోగదా.)

గ్లానుఁడు, సం. విణ: చూ, వ్యాధితుఁడు. 2.

గ్లాసు, వా. వి. అద్దపుపాత్ర: చూ, ముకురము.

గ్లాస్నుఁడు, సం. విణ. ఉ: చూ, రూ-గ్లానుఁడు.

గ్లాస్నువు, — పై.—

గ్లౌ

గ్లౌ, సం. వి బొ. పుం. 1. కర్పూరము: చూ, నిరము; 2. చంద్రుఁడు: చూ, హిమాంశువు.

ఘ

ఘ, ఒకయక్షరము. సం. వి. అ. పుం. 1. మబ్బు: చూ, మేఘము. 1; 2. వేఁడి: చూ, వేఁడిమి; 3. బ. చిఱుగజ్జెలు: చూ, భూషణము. 2; 4. చిఱుగంట: చూ, భూషణము. 2; 5. గట్టించుట: చూ, దట్టింపు; 6. ముక్కంటి: చూ, శివుఁడు; 7. గుప్పగూబ: చూ, సకినంపుఁబులుగు; స. 8 వాద్యము (వీణె లోనగునది): చూ, వీణె; 9. అమృతము: చూ, సుధ. 1; ఆ స్త్రీ. 10. నేల: చూ, భూమి. 1; 11. కబురు: చూ, సమాచారము. 2; 12. గొల్లసెల్లె: చూ, దేశము; 13 అమ్మ. (పుం. అని కొందఱు): చూ, బాణము. 1; అం. 14: చూ, కంఠ్యములు.

ఘంట, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1.=గంట: చూ, గంట. 1: (చూ, కాలపరిమాణము); 2. ఒకానొక రాగము: చూ, స్వరము. 2-ళఁ-(ఆఆ; 3 = గంట. వీణగంట యను వాద్యము: చూ, వీణ. 1-ఎ3; 4: చూ, మొక్కము*; 5. బదరి*: చూ, రేగు; 6. పూగము*: చూ, పోఁక; అం. 7: చూ, ప్రణవనాదములు.

ఘంటాపథము సం. వి. అ. పు 1. సంసరణము, ఘంటలతోఁ గూడిన యేనుఁగుల దారి: చూ, మార్గము. 1; న. 2. ముక్కుపైపు కొలికి: చూ, ముక్కుకొలికి.

ఘంటాపాటలము, సం. వి. అ. పుం: చూ, మొక్కము*.

ఘంటాపాటలి, సం. వి. ఇ. పు.రూ - —పై.—

ఘంటాభిద, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, నాదాలాబువు*.

ఘంటారవ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1: చూ, గిలగింత*; 2. బ. చిఱుగజ్జెలు: చూ, భూషణము. 2.

ఘంటారవము, సం. వి. అ. పుం: చూ, రాబందు.

ఘంటావధానము, అం: చూ, కళలు.

ఘంటాశీర్షుఁడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, వైతాళికుఁడు.

ఘటిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. గొంతుముడి: చూ, ముడి. 5; అం. 2: చూ, చక్రములు; 3: చూ, ఘనవాద్యములు.

ఘండము, సం. వి. అ. పుం: చూ, భ్రమరము.

ఘన, సం వి. ఆ. స్త్రీ. 1. గుంపు: చూ, సమూహము; 2. ఏనుఁగుల గుంపు: చూ, హస్తి. 1-(శఅ); 3. ఘటనము,

రెండు మూఁడు మాఱులు ఏనుగును దట్టుట (అని కొందఱు): చూ, సంధానము. 1; 4 గోష్ఠి: చూ, సభ. 2.

ఘటకుఁడు, సం. విణ. ఘటిల్లఁజేయువాఁడు.

ఘటచక్రము, సం. వి. అ. న. రతిబంధవిశేషము: చూ, రతి బంధములు.

ఘటచ్ఛదము, సం. వి. అ. పుం. మువ్వ *: చూ, శిగ్రువు. 1.

ఘటచాసి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. పిటీవిటులను తార్చెడియింతి: చూ, శఁభళి.

ఘటన, సం. వి. అ. స్త్రీ. 1: చూ, ఘట. 3; 2. కూర్పు: చూ, సంధానము. 1.

ఘటము, సం. వి. అ. న. 1. ఎళనీరుకాయ, నారికడపుమొవ్వు (అని కొందఱు): చూ, ముక్కంటిపండు; పుం. 2. = కడవ. రూ-ఘటి: చూ, భాండము. 3; 3. ఏనుఁగు కుంభస్థలము: చూ, హస్తి. 1-(౬౩) 4. శిరము: చూ, సుద. 3; 5. పాడునుయ్యి: చూ, సరస్సు. 1-౧౫-(౧; 6: ఱోపిరి లోనికిఁదీసి నిలుపుట: చూ, శ్వాసము; 7. నీలాటిరేవు: చూ, రేవు; 8. ఎగుమతీదిగుమతుల చోటు: చూ, రేవు; 9. గరగ. "నూకాలమ్మ ఘటము": చూ, పాత్రము. 6.

ఘటయంత్రము, సం. వి. అ. న. 1. నూతిగిలక: చూ, రాట్నము; 2: చూ, ఏతము. (1).

ఘటయోని, సం. వి. ఇ. పుం. అగస్త్యుని: చూ, సన్న్యాసి.1.

ఘటశాసి, సం. వి. న్. పుం: చూ, తార్కికుఁడు.

ఘటానాంనిర్మాతు స్త్రిభువనవిధాతుశ్చ కలహః, న్యా. కుండలను జేయు కుమ్మరికిని ముల్లోకములను సృజించు బ్రహ్మకును గలహము. అనఁగాఁ గుమ్మరి బ్రహ్మదేవుఁయిం స్పర్థించుచున్నాఁడది.

ఘటి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. ఉల్లిపాషాణము: చూ, సౌవీరము. 2; 2. కుండ: చూ, భాండము. 3-౧౮; 3. పిడత: చూ, భాండము. 3; 4. సీలమండ బుడిపి: చూ, సీలమండ; 5. = గడియ. రూ - ఘటి: చూ, గడియ. 1; 6. ధక్కాయను వాద్యము: చూ, వీణ. 1-౬౦.

ఘటిక, సం. వి. అ. స్త్రీ. 1. = గడియ. రూ - ఘటి. ఇరువది నాలుగు నిమిషములకాలము: చూ, గడియ. 1; 2. = గడియ. గడెమ్రాను: చూ, విష్కంభము. 2; 3: చూ, బలపము; 4. కుహళి: చూ, పోఁకపొత్తి; 5. పాలకాయి: చూ, రత్నములు. 1-౧౨-(౨౩); 6. చీలమండబుడిపి: చూ, సీలమండ; 7. తెప్ప: చూ, హోడము; 8. గోమేధసన్నిభము: చూ, రత్నములు. 1-౧౨-(౨౯.)

ఘటితము, సం. వి. అ. న. 1. ఏనుఁగులగుంపు: చూ, హస్తి; 1-(౫౨); విణ. 2. బ్రద్దలుచేయఁబడినది: చూ, పాటితము; 3. గ్రువ్వఁబడినది: చూ, స్యూతము; అం. 4: చూ, చుంబనములు.

ఘటికారము, సం. వి. అ. పుం. = :చూ, రూ- ఘటీకారము.

ఘటికాసిద్ధి, అం: చూ, కళలు.

ఘటిని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ఉల్లిపాషాణము: చూ, సౌవీరము. 2.

ఘటిల్ల, సం. అ. క్రి. కలుగు: చూ, పుట్టు. 2.

ఘటీకారము, సం. వి. అ పుం. = గడియారము. కాలసూచక యంత్రము: చూ, గడియారము.

ఘటీకారుఁడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, మృత్కారుఁడు.

ఘటీయంత్రన్యాయము, న్యా. ఏతమువలె కార్యమగునంతవఱకు వంగియుండి కార్యము కాఁగానే మీఁదికి నిక్కుఁరీతి.

ఘటీయంత్రము, సం. వి. అ. న: చూ, రూ - ఘటయంత్రము.

ఘటోత్కచాంతకుఁడు, సం. వి. అ. పుం. కర్ణుడు: చూ, రాధేయుఁడు.

ఘటోద్భిక, సం. వి. అ. స్త్రీ: చూ, ఘటదాసి.

ఘటోదకము, సం. వి. అ. పుం. కొబ్బరి*: చూ, స్కంధ ఫలము.

ఘటోదరము, సం. వి. అ. న. దౌర్భాగ్యలక్షణము: చూ, లక్షణము. 1-౨౨.

ఘటోద్భవుఁడు, సం. వి. అ. పుం. అగస్త్యమునిని: చూ, సన్న్యాసి. 1.

ఘట్టకుట్టీప్రభాతన్యాయము, న్యా. ఒకవ్యవహారస్థుఁడొక పట్టణము చేరి తనవ్యవహారము చేసికొని పోవునప్పు డా పట్టణములోని ఘాటీపాకదగ్గఱనుండి వెళ్ళినచో సుంకమీయవలసివచ్చునని యర్ధరాత్రివేళ మాఱుత్రోవను బోవలయునను తలంపుతోఁ బయలుదేరి యా పట్టణము సందులుగొందులు తిరిగి త్రోవ తెలియక తుదకు ఘాటీపాకదగ్గఱకుఁ జేఱినప్పటికిఁ దెల్ల వాఱింది. కనుక ఆయాసపడుటయు, సుంకమీయక తప్పక వచ్చెననుటయు నను విధము. (తప్పించుకొన నుద్దేశించిన కార్యము చేయవలసి వచ్చినయెడల నిది చెప్పఁబడును.)

ఘట్టగ, సం. వి. అ. స్త్రీ 1. మాషపర్ణి *: చూ, మినుము; 2: చూ, రుద్రజిడ*.

ఘట్టన, సం. వి. అ స్త్రీ. = గట్టన. చూ, డిమ్మిస.

ఘట్టము, సం. వి. అ. పుం. 1. = గట్టు. తీరము: చూ, రోధస్సు; 2. సుంకము మొదలైనవి తీయుచోటు: చూ, సదనము, 1; 3. వనగిరిప్రాయదేశము; 4. రామాయణాదులలోని శ్రేష్ఠమగు కథాభాగము: చూ, పట్టు. 14; 5. స్నానముల రేపు: చూ, సరస్సు. 1-౧౧.

ఘట్టితము, సం. విణ. 1. గట్టింపఁబడినది; అం. 2; చూ, స్థిత కరణబంధములు: (చూ, బంధము లు.)

ఘతనుఁడు, సం. విణ: చూ, భక్షకుఁడు.

ఘన, సం. వి. అ. స్త్రీ. 1: చూ, మినుము*; 2: చూ, రుద్రజిడ*; వా. 3. పనసయొక్క ఆవృత్తి: చూ, మరలు బాటు.

ఘనకాలము, సం. వి. అ. పుం. వర్షర్తువు (శ్రావణ భాద్రపద మాసములు): చూ, మాసద్వయము: (చూ, ఋతువులు.)

ఘనకుకము, సం. వి. అ. పుం: చూ, వడగల్లు.

ఘనచ్ఛాయ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. చింత *: చూ, తింత్రిణి.

ఘనజంబాలము, సం. వి. అ. న. గొప్పబురద: చూ, బురద.

ఘనడిండిమము. సం. వి. అ. పుం. కాకిదొండ*: చూ, దొండ.

ఘనతాలము, సం. వి. అ. పుం: చూ, వానకోయిల.

ఘనత్వక్కు, సం. వి. చ్. పుం: చూ, లొద్దుగు*.

ఘననామకము, సం. వి. అ. పుం. చిట్టి*: చూ, భండీరము. 2.

ఘనపల్లవము, సం. వి. అ. పుం: చూ, శిగ్రువు. 1.
ఘనపుష్పము, సం. వి. అ. పుం.—పై.—
ఘనమగు, మి. అ. క్రి. దట్టమగు చూ, వ్యాపించు.
ఘనము, సం. వి. అ. న. 1. నృత్యాది మధ్యమానము (విలంబిత - ద్రుత - మధ్యంబులనెడి లయ విశేషములు వరుసగా తత్వ, ఓఘ, ఘనము లనంబడును): చూ, స్వరము. 2-౩౧; 2-౨౧. (2-౨-(౧).: (చూ, తాళము. 2); 2. కంచు తాళము లోనగు వాద్యము: చూ, వీణ. 1-౪౬; 3. నడిమి పెరుగు: చూ, స్తన్యము. 1-౨౦. పుం. 4. తుంగము స్తై*: చూ, ముస్తకము; 5: చూ, రొద్దుగు*; 6. దిటవు: చూ, శక్తి. 1; 7. రూ - ఘనాఘనము. మబ్బు: చూ, మేఘము. 1. (అగ్నివలన బుట్టిన భయంకరమగు మేఘము): 8. = గనము. విరివి: చూ, విస్తారము. 1; 9: చూ, సమ్మెట; 10. కుఱువయినుపదుడ్డు: చూ, ముద్గరము; 11. వర్గు తిరిగి గుణించుట (ఘనపరిమాణము. = పొడవు × వెడల్పు × ఎత్తు): చూ, హెచ్చవేత; వీణ. 12. దట్టమైనది: చూ, సాంద్రము. 2; 13. దిటవుగలది: చూ, వ్యాయతము. 1; అం. 14: చూ, గానశాస్త్ర పండితుడు; 5: చూ, ఆరోగ్యము.
ఘనమూలము, సం. వి. అ. పుం. చెఱకు*: చూ, సుకుమారము. 1-౬.
ఘనరవము, సం. వి. అ. పుం: చూ, రాజిందు.
ఘనరసము, సం. వి. అ. పుం. 1. నీరు; చూ, సలిలము; 2. కర్పూరము: చూ, సిరము: 3. గుళిక: చూ, బూస; 4. చెట్టుబంక: చూ, బ-దస; 5 చల్ల: చూ, మజ్జిగ; 6. చాగ * : చూ, స్రవ; వీణ. 7. దట్టమైనది: చూ, సాంద్రము. 2.
ఘనవల్లిక, సం. వి. ఆ స్త్రీ. మెఱపు: చూ, విద్యుత్తు. 1.
ఘనవాతము, సం. వి. అ. పుం. నరకభేదము: చూ, నరకములు.
ఘనవాద్యములు, అం. కాంస్యతాళము. తాళిక, ఘంటిక, జయ ఘంట. క్షుద్రఘంట, కర్మ. (6).
ఘనవాసము, సం. వి. అ. పుం. గుమ్మడి*: చూ, మహాఫలము.
ఘనవాహనుడు, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, శివుడు; 2: చూ, వేలుపుజేడు.
ఘనశ్రోణి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. నేల: చూ, భూమి. 1.
ఘనసారతరువు, సం. వి. ఉ. పుం. కర్పూరపు అరటి*: చూ, రంభ. 1.
ఘనసారము, సం. వి. అ. పుం. 1. కర్పూరము: చూ, సిరము; 2. గాడిద: చూ, రాసభము; 3. నీరు: చూ, సలిలము.
ఘనస్వరము. సం. వి. అ. పుం. 1. చిట్టికూర*: చూ, భండీరము; 2. ఉఱుము: చూ, స్తనితము.
ఘనాకరము, సం. వి. అ. పుం: చూ. ఘనకాలము.
ఘనాఘనము, సం. వి. అ. పుం. 1. కురియుట్టి మేఘము, తొలిమొగులు: చూ, మేఘము. 1; 2. హింసించునట్టి మదపుటేనుగు: చూ, హస్తి. 1-(౭౪); 3. కొండ: చూ, పర్వతము; 4. ఐశ్వర్యము: చూ, సంపత్తి; 5. కవాటము: చూ, తలుపు; వీణ. 6. దట్టము: చూ, సాంద్రము. 2.
ఘనాఘనుడు, సం. వి. అ. పుం. 1. ఇంద్రుడు: చూ, వేలుపుజేడు; 2. దానశీలుడు: చూ, వదాన్యుడు; 3. దుర్మార్గుడు: చూ, వ్యాధుడు. 2.
ఘనాక్షయము, సం. వి. అ. పుం. శరత్కాలము (ఆశ్వయుజము - కార్తికము): చూ, మాసద్వయము: (చూ, ఋతువులు)
ఘనాపాఠి, వా. వి. వేదాధ్యయనసంపన్నుడు.
ఘనాశ్రయము, సం. వి. అ. పుం: చూ, విన్ను.
ఘనీభవించు, సం. అ. క్రి: చూ, ముద్దకట్టు.
ఘనుడు, సం. విణ. గొప్పవాడు: చూ, హేమాహేములు.
ఘనోదధి, సం. వి ఇ. పుం. నరకభేదము: చూ, నరకములు.
ఘనోపలము, సం. వి. ఆ. పుం. చూ, వజగల్లు.
ఘరటి, అం: చూ, స్వరము. 2-౪౪.
ఘర్షన్యాయము, న్యా. తిరుగలిదిమ్మలు తిరుగునదియు తిరుగనిదియు రెండు నుండినగాని ఒక్కతిరిగేచాతో నేపని నెఱవేఱదను రీతి.
ఘర్షము, సం: వి. అ. పుం: చూ, తిరుగలి.
ఘర్ఘటము. సం. వి. అ. పుం. ఘర్ఘటమనుజేప: చూ, మత్స్యము. 1.
ఘర్ఘర, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. గుఱ్ఱపుమెడగంట: చూ, హయము. 1-౫౦: (చూ, గ్రీవాపులట్ట.
ఘర్ఘరకము. సం. వి. అ. పుం. గుఱ్ఱగూబ: చూ, సకినంపుడుగు.
ఘర్ఘరము, సం. వి. అ. పుం. 1. రూ - - పై-; 2. కొండదారి: చూ, మార్గము. 1; 3. గర్భముమోచన: చూ, స్వరము. 2. - ౪౬-(౫౨); 4. వాకిలి, ద్వితలకవాటము (అనికొందఱు): చూ, సదనము. 1; 5. అమృతరసమువలన బుట్టినవవ్వు: చూ, హాస్యము. 1; 6. వానకరియు చప్పుడు: చూ, స్వరము. 2.—౪౬-(౫౧ ; 7. ఉఱుము: చూ, స్తనితము; 8. వాద్యభేదము: చూ, వీణ. 1-౨౪.
ఘర్ఘరి, సం వి. ఈ. స్త్రీ. 1. చిఱుగంట: చూ, భూషణము. 2; 2. ఒకరకము వీణె: చూ, వీణ. 1-౨౪; 3. ఒకానొక స్వరము: చూ, స్వరము. 2.—౪౬-(౧౧౨).
ఘర్ఘరిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ఘర్ఘరికానది: చూ, నది.
ఘర్ఘర్ఘ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, యమకీటకము.
ఘర్ఘరకము. సం. వి. అ. పుం: చూ, ఘర్ఘరకము.
ఘర్ఘరిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. వాయించెడికట్ట: చూ, కొడుపు. 1; 2. భేరీవాద్యము: చూ, వీణ. 1-౨౪; 3: చూ, ఘర్ఘరిక.
ఘర్మము, సం. వి. అ. పుం. 1. ఎండ: చూ, వెలుగు. 3; 2. చెమట: చూ, స్వేదము. 1; 3. ఏనుగు హృదయమునందలి మదము: చూ, మదము. 1; 4: చూ, వేడిమి; 5. వేసంగి, గ్రీష్మర్తువు (జ్యేష్ఠము, ఆషాఢము): చూ, మాసద్వయము: (చూ, ఋతువులు); అం. 6: చూ, గజమదములు.
ఘర్షణము, సం. వి. అ. న: చూ పీడనము.
ఘర్షణాలము, సం. వి. అ. పుం. నూఱెడుగుండు: చూ, రత్నములు 1-౧౨-(౧౦).

ఘర్షణి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. వసుపు: చూ, వర్ణము. 6.—ఉ.
ఘర్షించు, సం. స. క్రి: చూ, రాయిడిచేయు.
ఘల్లరీముఖము, అం. రతిబంధవిశేషము: చూ, రతిబంధములు.
ఘని, సం. వి. ఇ. పుం. ఆహారము: చూ, సాపాటు.
ఘస్మరుఁడు, సం. విణ: చూ, భక్షకుఁడు.
ఘస్రము, సం. వి. అ. పుం. 1. దినము: చూ, రోజు; న. 2. అహము: చూ, పగలు; 3. కుంకుమము: చూ, వహ్నిశిఖము. 1; విణ. 4. కర్కశము, చంపునది: చూ, హింస్ర.
ఘస్రుఁడు, సం. విణ. హింసించువాఁడు.

ఘా

ఘా. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. గంట, లట్వ: చూ, వీణ. 1-ళఒ-(ం).
ఘాంటికము, సం. వి. అ. పుం. ఉమ్మెత్త*: చూ, హాలాపుష్పము.
ఘాంటికుఁడు, సం. వి. అ.పుం. వేకువను రాజుల నిద్రమేల్కొలిపెడువాఁడు: చూ. వైతాళికుఁడు. (రూ-ఘాటికుఁడు).
ఘాట, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: అవటువు: చూ, పెడితల.
ఘాటము, సం. వి. అ. పు. —పై.—
ఘాటి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, ఘాట.
ఘాటిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. — పై. —
ఘాటికుఁడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ - ఘాంటికుఁడు.
ఘాటియాబ్రాహ్మణులు, అం. వీరు కృష్ణభుల్ల యజుర్వేదులుగనున్నారు. గంగావైతరణీ మొదలగు పుణ్యనదీ స్నానములకు వచ్చెడి వారలకు వైదికకర్మములను చేయించి జీవనము చేయుదురు: చూ, బ్రాహ్మణులు.
ఘాటీపాక, వా. మి. వి. సుంకము వసూలుచేయు యిల్లు (ఘాటీ అనియు): చూ, సదనము. 1.
ఘాతకుఁడు, సం. విణ: చూ, హింసకుఁడు.
ఘాతము, సం. వి. అ. పుం. 1. దెబ్బ: చూ, మొత్తు. 1; 2. అమ్ము: చూ, బాణము. 1; 3. చంపుట: చూ, వధము; 4. కొనేరు: చూ, సరస్సు. 1; వా. 5. శక్తి.
ఘాతి, సం. వి. న్. పుం. డేగ: చూ, శ్యేనము.
ఘాతించు, సం. స. క్రి. చంపు: చూ, సంహరించు.
ఘాతిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, పరిఖ.
ఘాతిని, సం. విణ. (ఈ). చంపునట్టిది: చూ, హింసి.
ఘాతుకుఁడు, సం. విణ. 1: చూ, రూ - ఘాతకుఁడు; 2: చూ, పాపుఁడు.
ఘాసము, సం. వి. అ. పుం. ఆకసము: చూ, విన్న.
ఘాముఁడు, సం. వి. అ. పుం. చంద్రుఁడు: చూ, హిమాంశువు.
ఘారిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. = గారె. అప్పాలు (అనికొందఱు) (ఘారి అనియు): చూ, భక్ష్యము.
ఘాసము, సం. వి. అ. పుం. = కసపు: చూ, తృణము. 1.
ఘాసి, సం. వి. ఇ. పుం. అగ్ని: చూ, వహ్ని. 1.

ఘి

ఘిమిరియాబ్రాహ్మణులు, అం. నేపాళదేశపు బ్రాహ్మణులలో నొక తెగవారు: చూ, బ్రాహ్మణులు.

ఘీ

ఘీంకారము, సం వి. అ. పుం. = గీఁక. ఏనుఁగు గీఁక: చూ, స్వరము. 2—ళఒ—(ంఒ).
ఘీంకృతము, సం. వి. అ. న. —పై.—
ఘీంకృతి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. —పై.—

ఘు

ఘు, సం. వి. ఉ. పుం. చప్పుడు: చూ, స్వరము. 2.
ఘుంటకము, సం. వి. అ. పుం: చూ, సీలమండ.
ఘుంటము, సం. వి. అ. పుం..రూ.—పై.—
ఘుండము, సం. వి. అ. పుం: చూ, భ్రమరము. 1.
ఘుటము, సం. వి. అ. పుం. రూ-ఘుటిక: చూ, సీలమండ.
ఘుటి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. గుదికాలు: చూ, మడమ; 2: చూ, సీలమండ.
ఘుటిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1: చూ, రూ-ఘుటము; 2. = గుళిక: చూ, పూస; 3. చిన్నమందుంట: చూ, మాత్ర. (1).
ఘుణప్రియ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. అతిపస*: చూ, విష.
ఘుణము, సం. వి. అ. పుం. క్రొనితొలుచు పురుగు: చూ, పురుగు.
ఘుణవల్లభ, సం. వి. ఆ స్త్రీ: చూ, ఘుణప్రియ.
ఘుణాక్షరన్యాయము, న్యా. క్రొనియందు మనిపురుగులు తొలువఁగా నేర్పడిన యక్షరము యొక్క న్యాయము. (ఇది యప్రయత్నముగా నేర్పడినదిగాని పురుగుయొక్క ప్రయత్నము చేతఁగాదు. ఉద్దేశము లేక జరిగినదానియందిది చెప్పఁబడును.)
ఘుర్ఘురము, సం. వి. అ. పుం. 1. = గురగుర. పందికూత: చూ, స్వరము. 2-ళఒ—(ంఒఒ); 2. ఘుర్ఘురమను పురుగు: చూ, యమకీటకము.
ఘుర్ఘురి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. పంది. ఒకానొక జలజంతువు: చూ, మృత్క్ర. సూకరము; 2. మండలియను వాద్యము: చూ, వీణ.
ఘుర్ఘురించు, సం. అ. క్రి. (పంది) కూయు: చూ, శబ్దించు. 1-ంం.
ఘుర్ఘురము, సం. వి. అ. పుం. కుమ్మరపురుగు: చూ, యమకీటకము.
ఘులఘులారవము, సం. వి. అ. పుం. పారావతభేదము: చూ, పావురము.
ఘుష్టము, సం. విణ. చాటింపఁబడినది: చూ, వ్యాప్తము.
ఘుస్మృణము, సం. వి. అ. పుం. కుంకుమపువ్వు: చూ, వహ్నిశిఖము.

ఘూ

ఘూకమార్జాలలోచనము, అం. ఏనమండ్ర మగండ్రను జంపెడు స్త్రీగుఱుతు. అనఁగా ఎనిమిది మనుషులు పోవు మగున, భర్తృహంత్రీలక్షణము: చూ, లక్షణము. 1-౩౨.

ఘూకము, సం. వి. అ. పుం.=గూబ: చూ, పక్షినంపుఁబులుఁగు.

ఘూకారి, సం. వి ఇ. పుం. కాకి: చూ, వాయసము. 1.

ఘూకావాసము, సం. వి. అ. పుం. పెద్దచేఁకు*: చూ, శాకోటము.

ఘూర్జరబ్రాహ్మణులు, అం. ఉత్తరమున కచ్ఛ సింధుశాఖయు, పశ్చిమమున సముద్రమును, దక్షిణమున కాంబేసింధుశాఖయు, తూర్పున అంబా భవాని మొదలు నర్మదానదీవఱుకుండు కను మలపఱుకును గల దేశము ఘూర్జరదేశము. వింధ్యపర్వతమున కును నర్మదానదమునకును ఉత్తరముననుండు విస్తారప్రదేశము ఘూర్జరములోఁ జేరియుండినను ఇందలి బ్రాహ్మణులు ఘూర్జరులనంబడి పంచద్రావిడులలోఁ జేరినవారైయున్నారు. వీరిలో అగస్త్యులవారు లను బ్రాహ్మణులు, అక్షయ మంగళు లను బ్రాహ్మణులు, అనావలులను బ్రాహ్మణులు, ఔదీచ్యబ్రాహ్మణులు, కపిలబ్రాహ్మణులు, ఖదాయతీ బ్రాహ్మణులు, ఖేడావాలురను బ్రాహ్మణులు, గయాశీబ్రాహ్మణులు, గుగలీబ్రాహ్మణులు, గోమతీవాలురను బ్రాహ్మణులు, చావిసులను బ్రాహ్మణులు, జింబుబ్రాహ్మణులు, ఝూకోరాబ్రాహ్మణులు, తపోధనులను బ్రాహ్మణులు, తలాజీయబ్రాహ్మణులు, దధీచిబ్రాహ్మణులు, నర్సిపదబ్రాహ్మణులు, పారాశర్యబ్రాహ్మణులు, ప్రేతవాలురను బ్రాహ్మణులు, భార్గవబ్రాహ్మణులు, మోఢాల్‌అను బ్రాహ్మణులు, యాజ్ఞికవాలురనుబ్రాహ్మణులు, రజవాలురనుబ్రాహ్మణులు, వటులులనుబ్రాహ్మణులు, వళాంద బ్రాహ్మణులు, వాల్మీకబ్రాహ్మణులు, శ్రీమాళిబ్రాహ్మణులు, సజ్జూద్రాబ్రాహ్మణులు, ఇత్యాది: (చూ, బ్రాహ్మణులు).

ఘూర్జరము, సం. వి. అ. పుం.=గుజరి - గుజరాతి: చూ, దేశములు.

ఘూర్జరస్త్రీ, అం: చూ, దేశస్త్రీలు: చూ, స్త్రీ. 1-3.

ఘూర్జరి, అం. 1: స్త్రీ: చూ, స్త్రీరాగములు; 2: చూ, పంచమిజ భాషలు: (చూ. భాష. 1.)

ఘూర్జర్యపాంగములు, అం: (చూ, అంగము. 9) మహారాష్ట్రి ఘూర్జరి, సౌరాష్ట్రి, దిక్షిణ, ద్రావిడ. (4).

ఘూర్ణనము, సం. వి. అ. న. తిరుగుడు: చూ, మర.

ఘూర్ణి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ గిరగిరతిరగడము: చూ, విహారము. 1.

ఘూర్ణితము. సం. విణ. 1. తిరుగుడుపడినది: ఆఘూర్ణితము. ఆవృత్తము. ఉద్భ్రాంతము; 2. కూరుకుపాటుపడినది: చూ, స్వప్నము. 2.

ఘూర్ణిల్లుఁడు, సం. విణ: చూ, ప్రచలాయితుఁడు.

ఘూర్ణిల్లు, సం. అ. క్రి తిరుగుడుపడు: చూ, పరిభ్రమించు.

ఘృ

ఘృణ, సం వి. ఆ. స్త్రీ. 1. కనికరము: చూ, దయ; 2. అసహ్యత: చూ, రోఁత. 2.

ఘృణివాసము. సం. వి. అ. పుం. గుమ్మడి*: చూ, మహాఫలము.

ఘృణి, సం. వి. ఇ. పుం. కిరణము: చూ, హాయనము. 2.

ఘృతకుమారి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. గృహకన్య.

ఘృతకోశాతకి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. నేతిబీఅ*: చూ, బీఅ. 2.

ఘృతకోశాతకీన్యాయము, న్యా. నేతిబీజికాయ యని పేరేగాని అందులో నేయిలేదు సరేగదా చప్పగా నుండునురీతి.

ఘృతదీధీచి, సం. వి. ఇ. పుం. అగ్ని: చూ, వహ్ని. 1.

ఘృతదీధితి, —పై.—

ఘృతధూపకము. సం. వి. అ. పుం: చూ, వృకధూమకము*.

ఘృతపత్రకము, సం. వి. అ. పుం: చూ. పూతికరజము*.

ఘృతపూర్ణకము, సం. వి. అ. పుం: చూ, రాజాన్నము. 1-౨౪.

ఘృతమండ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, వాయసోలి*.

ఘృతమండలిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, హంసపాది*.

ఘృతమంథ, —పై.—

ఘృతము, సం. వి. అ. న. 1. నెయ్యి: చూ, హవిస్సు. 2; 2. నీరు: చూ, సలిలము; 3. క్షీరము. పాలు: చూ, స్తన్యము. 1-౧; విణ. 4. వెలిఁగినది: చూ, దీప్తము. 1; అం 5: చూ, దాసములు.

ఘృతాంకము, సం. వి. అ. న. పాలమడ్డి: చూ, సరఃద్రవము.

ఘృతేళిక, సం. వి. ఆ స్త్రీ. ఎఱ్ఱచీమ: చూ. పిపీలిక.

ఘృలోదము, సం. వి. అ. పుం. నేతిసముద్రము: చూ, సముద్రము.

ఘృష్టికము, సం. వి. అ న. 1. కొఁగిలింత: చూ, సంశ్లేషము; అ.. 2: చూ, అజాతస్మరాలింగనములు: (చూ, ఆలింగనములు.)

ఘృషి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. పాఁచితీఁగ*: చూ, విష్వక్సేనప్రియ; 2. పోటి: చూ, స్పర్ధ; 3. రాయిడి: చూ, పీడనము; 4. తొలియీఁతయావు, రూ - సృష్టి: చూ, ధేనువు. పుం. 5. కిరణము: చూ, హాయనము. 2; 6.=గూటి. పంది. చూ, సూకరము.

ఘో

ఘోంట, సం. వి. ఆ స్త్రీ. 1.=గొంటు*: చూ పోఁక; 2.=గొట్టె. రూ - ఘోట*: చూ, రేఁగు; 3. రేఁగుపండు: చూ, రేఁగు*.

ఘోంటా ఘటి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, రేఁగు*.

ఘోంటాఫలము, సం. వి. అ. న: చూ, పోక*.

ఘోఁబ్రహ్మచర్యము, న్యా. గుఱ్ఱము బ్రహ్మచర్యము నేయుట. అనఁగాఁ జేయదనుట. (ఘోటక బ్రహ్మచర్యము-అజగరోపవాసము.పింగళాజపము-పిల్లిశీలము - బకధ్యానము - నక్కఁపినయము. ఇవి యన్నియు నసత్యములనుట. వైజ. 2, ఆ. 19.

ఘోటకము, సం. వి. అ. పుం.=గోడా: చూ, హయము.

ఘోటకముఖము, అం: చూ, సప్తాధికరణములు: (చూ, ఔపనిషదికము - కామశాస్త్రము.)

ఘోటజటి, సం. వి. న్. పుం.=గొట్టె*: చూ, రేఁగు.

ఘోటి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ.=గోడిగ: చూ, హయము. 1—౧.

ఘోటిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. = —పై.—

ఘోట్టాణము, సం. వి. అ. పుం. 1. గుఱ్ఱము: చూ, హయము; 2. ఘోట్టాణమను దేశము: చూ, దేశములు.

ఘోడావుకుఁడు, సం. వి. అ. పుం. (రూ - ఘోడావుక్కుఁడు, అశ్వవిక్రయికుఁడు: చూ, హేలావుకుఁడు.

ఘోరణ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. నాసిక: చూ, ముక్కు; 2. గుఱ్ఱపుముక్కు, ప్రోథము: చూ, ముక్కు.

ఘోణము, సం. వి. అ పుం. గోపతి: చూ, వృషభము. 1.

ఘోడి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. ఏనికదోమ: చూ, మశకము. 1; 2. నీరుపట్టుయూఁగ: చూ, మక్షిక. 1—౫; న. పుం. 3. = గూటి. పంది: చూ, సూకరము.

ఘోడికాపుత్రము, ఆం: చూ, ఘోటకముఖము.

ఘోడికాపుత్రుఁడు, సం. వి. అ. పుం. కళాశాస్త్రము చేసిన వాఁడు.

ఘోర, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, రాత్రి.

ఘోరకుఁడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, వ్రాతకాఁడు.

ఘోరచర్మనము, సం. వి. అ పుం. 1. పులి: చూ, శార్దూలము; పుం, న. 2. గూబ: చూ, సకినంపుఁబులుఁగు.

ఘోరధ్వని, సం. వి. ఇ. పుం. బడబాగ్ని: చూ, వహ్ని. 1—౨౮.

ఘోరపటము, సం. వి. అ. న. = గోరువడము. కంబడి: చూ, రల్లకము.

ఘోరపుష్పము, సం. వి. అ. న. కంచు: చూ, లోహము. 1.

ఘోరము, సం. వి. అ. పుం. 1. నక్క: చూ, సృగాలము; 2. జింక: చూ, హరిణము. 1; విణ. 3. = గోరము. భయంకరము: చూ, రౌరవము. 2. (భయానకరసము.)

ఘోరరాసనము, సం. వి. అ. పుం. నక్క: చూ, సృగాలము.

ఘోరరాని, సం. వి. న్. పుం—పై.—

ఘోరరూపిణి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. బొమ్మదేవుని విల్లు: చూ, బాణము. 1—౬౦.

ఘోరుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, శివుఁడు; విణ. 2: చూ, భయంకరుఁడు.

ఘోళము. సం. వి. అ. న. రూ - ఘోళము: చూ, మజ్జిగ.

ఘోళి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. రూ - ఘోళి. = గోళి* చేఁత రాసి: చూ, శకుల; 2. రూ. - ఘోళి. = గోళి. పావలి*: చూ, విచిల్లిక.

ఘోష, సం. వి. అ. స్త్రీ 1: చూ, సదావ*; 2. నల్లజీలకఱ*: చూ, సుషవి. 2.—౧; 3. చిట్టికూర*: చూ, భండీరము; 4. చప్పుడు: చూ, స్వరము. 2.

ఘోషకము, సం. వి. అ. పుం. చేఁతిబీఱ*: చూ, బీఱ. 2.

ఘోషకాకృతి, సం. వి. అ. పుం. —.పై.—

ఘోషణ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. ఉచ్చైర్ఘుష్టము: చూ, బెట్టుసరి; 2. = గోసు: చూ, సాటింపు.

ఘోషము, సం. వి. అ. పుం. 1. గొల్లపల్లె: చూ, దేశము; 2. ఆవులమంద: చూ, ధేనువు; 3. ఉఱుము: చూ, స్తనితము; 4. కంచు: చూ, లోహము. 1; 5: చూ, ఘోషకము*; 6. దోమ: చూ, మశకము. 1.

ఘోషయిక్కువు. సం. వి. ఉ. పుం. 1. బాపఁడు: చూ, బ్రాహ్మణుఁడు; 2. కోయిల: చూ, పికము.

ఘోషవతి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. వల్లకి: చూ, వీణ. 1. (వీణె మీఁద పాడుట అని కాందఱు.)

ఘోషాప్రకాశము, సం. వి. అ. న. కంచు: చూ, లోహము. 1.

ఘోషించు, సం. అ. క్రి. ధ్వనియించు: చూ, శబ్దించు.

ఘోషికము, సం. వి. అ. పుం. నీరుపంది: చూ, సూకరము. 1-౩.

ఘోషుఁడు, సం. వి. అ. పుం. గొల్లవాఁడు: మహాభద్రుఁడు.

ఘోళము, సం. వి. అ. న: చూ, రూ - ఘోషము.

ఘోళి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, రూ - ఘోలి.

ఘ్రా

ఘ్రాణతర్పణము, సం. విణ. ఇష్టగంధము. మంచివాసన అది: చూ, వాసన 1-౧౧. (1-౧౯): చూ, రాజార్హము. 1-౯.

ఘ్రాణము, సం. వి. అ. న. (పుం. అని కొందఱు) 1. నాసిక: చూ, ముక్కు; విణ. 2. రూ-ఘ్రాతము. మూర్కొనఁబడినది: చూ, వాసన. 1-౧౮; 3. నేత్రాది దశేంద్రియములలో నైదవ యింద్రియము: చూ, హృషీకము: (చూ, ఇంద్రియములు.)

ఘ్రాణరంధ్రములు. అం. బ. రంధ్రములు తొమ్మిదింటిలోని యొకతెగలో నొకజత: చూ, రంధ్రములు.

ఘ్రాణించు. సం. స. క్రి: చూ, మూర్కొను.

ఘ్రాతము, సం. విణ: చూ, ఘ్రాణము. 2.

ఘ్రాతి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. నాసిక: చూ, ముక్కు.

జ

జ. ఒక యక్షరము, సం. వి. అ. పుం. 1. భైరవుఁడు: చూ, శివుఁడు; 2. భయము: చూ, వెఱపు; 3: చూ, దేశము; 4. మాట: చూ, శబ్దము. 2; 5. జనము: చూ, ప్రజ. 2; 6. విషయవాంఛ: చూ, వాంఛ.

జఁమ్, సం. వి. అ. న. 1. కాటుక: చూ, చాఁదు; 2. పిల్లన గ్రోవి శబ్దము: చూ, స్వరము. 2-౪౬-(రూ౫); 3. తిరము: చూ, స్థిరము.

చ

చ, ఒక యక్షరము. సం. అవ్య. 1. పాదపూరణమందు వచ్చేది అవ్యయము. ('సచ ప్రాహచ రాజానమ్') (తు-హి-చ-స్మ-హ - పై ఈ ఆఱును పాదపూరణమందు వర్తించును); 2 అయ్యేవే; 3. అదిఉండగా యిదిన్ని; 4. అవయవములకు ప్రాధాన్యము లేక సమూహప్రాధాన్యము; 5. అన్నిటికిన్ని పరస్పరప్రాధాన్యము; 6. అటన్ని యిదిన్ని; 7. చేదర్థకము, అట్టాయెనా; 8 అవధారణార్థకము: చూ, సత్యము. 1; 9. అతిశయము: చూ, హేరాళము. 1; 10. కారణము: చూ, హేతువు; 11. తుల్యయోగము; 12. అజ్ఞ: చూ, నెలవు; 13. పౌనరుక్త్యార్థము; 14. దీప్తి: చూ, వెలుతురు. 1; సం. వి. అ. పుం. 15: చూ, శివుఁడు; 16: చూ, వెన్నెల

పులఁగు; 17: చూ, మ్లేచ్ఛుఁడు; 18: చూ, హిమాంశువు; 19: చూ, సూర్యుఁడు; 20: చూ, ఘ్రుచ్చు. 1; అం. 21: చూ, తాలవ్యములు; 22: చూ, పరుషములు.

చమ్, సం. వి. అ. న. నెత్తురు: చూ, రక్తము. 1.

చంకరము, సం. వి అ. పుం. 1. = కంచరము. చేరు: చూ, శకటము. 1; 2. చెట్టు: చూ, వృక్షము. రూ - చంకురము.

చంకురము, సం. వి. అ. పుం. 1. = : చూ, రూ-చంకరము; 2: చూ, రూ - చంకరము; 3. ధోరణము: చూ, హయము. 1—ళఒ—(౧౫).

చంద్రమణము, సం. వి. అ. న: చూ, లంపు.

చంగము, సం. విణ. = చక్కన, చక్కనిది: చూ, హృద్యము.

చంగలము, సం. వి. అ. పుం. 1. పన్ను లేని అంగడివీధి: చూ, మార్గము. 1; 2. నల్లబట్ట: చూ, 1—౬౭.

చంగుఁడు, సం. విణ: చూ, సమర్థుఁడు.

చంచ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1: చూ, చాఁప; 2. కసపురోఁజేసిన బొమ్మ: చూ, హరిణి 3 - ఒ.

చంచత్పుటము, అం: చూ, తాళకళలు: (చూ, తాళము. 2.) (ముఖ్యకళాప్రాణము.)

చంచభృత్తు, సం. వి. ద్. పుం. స్త్రీ: చూ, పక్షి. (చంచుభృత్తు అనియు.)

చంచరీకము, సం. వి. అ. పుం. తుమ్మెద: చూ, భ్రమరము.

చంచరీకావళి, అం. ఒకానొక వృత్తము. ఇది ఒక్కొక్క పాదమునందు మ, మ, ర, ర, గురువులు గలిగి ఏడవ యింట యతిగల త్రయోదశచ్ఛందస్సునందుఁ బుట్టిన వృత్తము. ఉదా. — "కంబుగ్రీవా సత్యా - కామినీప్రాణనాథా": చూ, వృత్తము. 1.

చంచల, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. మెఱుపు: చూ, విద్యుత్తు. 1; 2: చూ, లక్ష్మి; 3: చూ, పిప్పలి. 1. *; 4. ముద్దపెంపలి *: చూ, పెంపలి.

చంచలము, సం. వి. అ. పుం. 1. గాలి: చూ, వాయువు; 2. మందపిచ్చుక; చూ, పిచ్చుక; విణ. 3. చలించునది: చూ, చలితము. 3; అం. 4: చూ, విద్యుత్తులు (విద్యుత్తు. 1.)

చంచలించు, సం. అ. క్రి: చూ, చలించు.

చంచలుఁడు, సం. విణ. 1: చూ, చలపుకాఁడు; 2: చూ, విటుఁడు; 3. గాలి: చూ, వాయువు.

చంచూచి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, మహాపక్షము.

చంచుఁడు, సం. వి. అ. పుం. = చెంచు: చూ, వ్యాధుఁడు. 2.

చంచువు, సం. వి. ఉ. స్త్రీ. 1. పక్షిముక్కు: చూ, ముక్కు; పుం. 2. ఆముదము *: చూ, వ్యాడంబకము; 3. పొలము బిచ్చలి *: చూ, బిచ్చలి; 4. = చెంచు: చూ, వ్యాధుఁడు. 2.

చండ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. నల్లకచోరము *: చూ, రాజార్హము; 1—౧౦; (1—౧౩); 2: చూ, బలురక్కసి *; 3. లింగిదొండ *: చూ, దొండ; 4. కొండబెండ *: చూ, షడ్గ్రంథ.

చండకము, సం. వి. అ. పుం. 1. పులి: చూ, శార్దూలము; 2. సన్నపాకుల ఎఱ్ఱగన్నేరు *: చూ, హయమారకము.

చండము, సం. వి అ. పుం. చింత *: చూ, తింత్రిణీ.

చండముండ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. రూ-చండముండి. దుర్గ: చూ, పార్వతి. 1.

చండముండి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. — పై.—

చండవాయువు, సం. వి. ఉ. పుం. వడిగాలి: చూ, వాయువు 1—౪—(౫).

చండశూకము, సం. వి అ. పుం. 1. సాలము *: చూ, మద్ది; 2: చూ, నీరుచిట్టి *.

చండసూచికము, అం: చూ, ఏకవింశతి స్థానకములు.

చండాంశువు, సం. వి. ఉ. పుం: చూ, సూర్యుఁడు.

చండాకరి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, మంజిటి *.

చండాతకము, సం. వి. ఒ. పుం, న. = చెడ్డి. బోగముచానలు సగము తొడవఱుకుఁ దొడిగికొనెడు గుడిగి: చూ, వస్త్రము. 1—౯—(౯).

చండాతము, సం. వి. అ. పుం. గన్నేరు. వాడగన్నేరు (అని కొందఱు) *: చూ, హయమారకము.

చండాల బ్రాహ్మణులు, అం. శస్త్రాస్త్ర ధనుర్ధరులై ధనాపహారులగు విప్రుఁను, పరుఁను హింసింపుచు క్రూరత్వముఁ గలిగి పరదారాగమనపరాయణులై పరద్రవ్యాపహరణాభిలాషులగు వారును చండాలబ్రాహ్మణులు: చూ, బ్రాహ్మణులు. (వీరు దశవిధబ్రాహ్మణులలోనివారు.)

చండాల వల్లకి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. చండాలవీణె: చూ, వీణ. 1—౧౪.

చండాలి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. మాలది: చూ, మాల. (1): 2. నీలి *: చూ, రంజని.

చండాలిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. వీణ: చూ, వీణ. 1; 2. దుర్గ: చూ, పార్వతి. 1; 3. పిన్ననీలి *: చూ, రంజని.

చండాలుఁడు, సం. వి. అ. పుం. రూ - చాండాలుఁడు. 1. మాల వాఁడు: చూ, మాల. 1; 2: చూ, మంగలి; అం. 3: చూ, జాతులు.

చండి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. = చెండి: చూ, పార్వతి. 1; 2. కోపముగల ఆఁడుది: చూ, స్త్రీ. 1-౩౯; 3. మిక్కిలి ప్రేమగల ఆఁడుది: చూ, స్త్రీ. 1-౫౪; 4. చంపునట్టి ఆఁడుది: చూ, స్త్రీ. 1-౫౫.

చండించు, సం. అ. క్రి: చూ, రోషించు.

చండిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. = : చూ, చండి.

చండిమ, సం. వి. న్. పుం. వాఁడిమి: చూ, శౌర్యము. 1.

చండిల, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. చండిలమను నది: * చూ, నది.

చండిలము, సం వి ఎ. పుం. చక్రవర్తమను కూరాకు.

చండిలుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, శివుఁడు; 2. చంద్రుఁడు: చూ, హిమాంశువు; 3: చూ, మంగలి.

చండుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. చండుఁడను రక్కసుఁడు: చూ, రాక్షసుఁడు. 1-౪; 2. యమకింకరుఁడు: చూ, హరి. ౬-(౧); విణ. 3. మిక్కిలి కోపము గలవాఁడు; చూ, రోషణుఁడు; 4. వాఁడిమిగలవాఁడు: చూ, హింసీలుఁడు. 2.

చంచువు, సం. వి. ఉ. పుం. ఎలుక: చూ, మూషికము.

చంచన, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, శారిబ *.

చందనద్రుమము, సం. వి. అ. పుం: చూ, గంధపుమ్రాను *.

చందనపుష్పకము, సం. వి. అ. పుం: చూ, లవంగపుష్పము*.
చందనము. సం. వి. అ. న. 1. కుంకుమపువ్వు: చూ, వహ్ని శిఖము. 1; పుం, న. 2. మంచిగంధము: చూ, వాసన; పుం. 3: చూ, సుగంధము*. 1. (చందనానవమి చేయుసరు.)
చందనాచలము, సం. వి. అ. పుం. మలయపర్వతము: చూ, పర్వతము (ఇట్లు చందనాద్రి-చందనాలయము.)
చందని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. చందవి యను నది; చూ, నది.
చందనుఁడు, సం. వి. అ. పుం. చందనుఁడను కోతి: చూ, వానరము. 1-౧౪.
చందినీ అత్తరు, మి. వి. చందన తైలము, మంచిగంధపు నూనె. (నెగ. తెల్లకుసుమ మాన్పును): చూ, ప్రబోధము: (చూ, స్నేహము. 1-౧౧.)
చందిరుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1.=చందమామ. రూ-చంద్రుఁడు-చంద్రమసుఁడు: చూ, హిమాంశువు; 2. ఏనుఁగు: చూ, హస్తి.
చంద్రకము, సం. వి. అ. పుం. 1. నెమలిపురికన్ను: చూ, పించెము; 2: చూ, వితానము.
చంద్రకళ, అం. 1. ఒకానొక వృత్తము. ఇది ఒక్కొక్క పాదమున ర, స, స, త, జ, జ, గురువులుండి పదునొకండవయింట యతిగల ఏకోనవింశచ్ఛందస్సునందుఁ బుట్టినవృత్తము: చూ, వృత్తము. 1; 2. చంద్రునికళ: చూ, శశికళ.
చంద్రకాంతము. సం. వి. అ. న. 1. కపటము: చూ, వ్యాజము. 1; పుం, న. 2. తెల్లకలువ*: చూ, సహస్ర పత్రము. 1-౧౨-(3); పుం. 3.చలువరాయి: చూ, రత్నములు. 1-౧౨-(౧౮); 4. ఒక రకము పిండివంట: చూ, భక్ష్యము; 5. దుంపజాతి చెట్టు (దీని ఆకులు ఆముదమున వెచ్చచేసి నెత్తురు గడ్డలపైన వేయుదురు. దుంప నెగ రోగములలో వాడెదరు.)
చంద్రకి, సం. వి. న్. పుం. 1. నెమలి: చూ, మయూరము; 2. కవుఁజు: చూ, కౌఁజు; 3. కోడి: చూ, పుంజు.
చంద్రగణములు, అం. బ: చూ, గణము. 4.
చంద్రగోళస్థులు, సం. వి. అ. పుం. (ప్ర-బ). పితృదేవతలు: చూ, హరి. 5-౪.
చంద్రగ్రహణము, వా: చూ, గ్రహణము. 1.
చంద్రచంచల, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. చంద్రకమను చేఁప: చూ, మత్స్యము. 1.
చంద్రచంద్రికాన్యాయము, న్యా. చంద్రుని వదలి వెన్నెల యుండదను రీతి.
చంద్రచకోరన్యాయము, న్యా. చకోరములు చంద్రకిరణములను భక్షించును. కావునఁ జంద్రుఁ డెన్నఁడుదయించునా యని చకోరములు వేచియుండును. ఒక గొప్పవాని దర్శనార్థము ప్రతీక్షించుచున్నవానినిగూర్చి దీవిని బ్రశంసింతురు.
చంద్రచ్ఛందము. సం. వి. అ. పుం. వేయిపేటలుగల హారము: చూ, భూషణము. 2-౬(౪౧).
చంద్రజ్ఞానతంత్రము, అం: చూ, తంత్రములు.
చంద్రజ్ఞానము, అం: చూ, ఆగమములు: (చూ, ఉపవిద్యలు. 11-౪.)
చంద్రజ్యోతి, సం. వి. ష్. న.=చందురజ్యోతి: చూ, బాణసంచు (ఇట్లు చంద్రద్యోతి—చంద్రద్యుతి.)
చంద్రబాల. సం. వి. అ. స్త్రీ. పెద్ద యేలకి*: చూ, పత్రల.
చంద్రబీజము. సం. వి. అ. న. వెండి: చూ, లోహము. 1.
చంద్రభస్మము, సం. వి. న్. న. కర్పూరము: చూ, సిరము.
చంద్రభాగ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. చంద్రభాగ అను నది: చూ, నది. (రూ-చంద్రభాగి చాంద్రభాగ-చాంద్రభాగి.)
చంద్రభాగి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ.—పై.—
చంద్రమసుఁడు, సం. వి. స్. పుం: చూ, చందురుఁడు. 1.
చంద్రము. సం. వి. అ. పుం. 1.=సిరము: చూ, చంద్రభస్మము; 2. నీరు: చూ, సలిలము; 3. బంగారు: చూ, లోహము. 1; 4. కంపిల్లము*: చూ, రోచన.
చంద్రమౌళి, సం. వి. ఇ. పుం: చూ, శివుఁడు.
చంద్రరేఖ, సం. వి. ఆ స్త్రీ. 1. ఇందురేఖ: చూ, శశికళ; 2: చూ, సోమరాజి*; అం. 3. ఒకానొక వృత్తము. ఇది యొక్కొక్క పాదమునందు మ, ర, మ, య, యగణములు గలిగి యెనిమిదింట యతిగల పంచదశచ్ఛందస్సునందుఁ బుట్టిన వృత్తము. ఉదా:— "మత్తేభక్రాంతిచే ర - మ్యంబౌ మహిం జంద్రరేఖా, వృత్తం.": చూ, వృత్తము. 1.
చంద్రరేణువు, సం. విణ. కావ్యచౌఁడు: చూ, హారకుఁడు.
చంద్రవదన, అం. ఒకానొక వృత్తము. ఇది యొక్కొక్క పాఁదమునకు ఒక భగణము, ఒక యగణము గలదై యాఱవ ఛందస్సునందు బుట్టినవృత్తము. ఉదా :— "చంద్రవదనన్ దే,వేంద్రవినుతా ని, స్తంద్రతభయంబుల్, సాంద్రముగఁ జెప్పఁ.": చూ, వృత్తము. 1.
చంద్రవర్త్మ, అం. ఒకానొకవృత్తము. ఇది యొక్కొక్క పాదమునందు ర, న, భ, స గణములుగలిగి ఏడింటయతిగల ద్వాదశచ్ఛందస్సునందుఁ బుట్టిన వృత్తము. ఉదా:— "ఇంద్ర వంద్య జగ-దీశ ఘనయశ, స్సాంద్రకామే ఫలి - సద్మ యదువరా.": చూ, వృత్తము. 1.
చంద్రవల్లి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, మాతులుంగము*.
చంద్రవాంగమము. సం. వి. అ. పుం. వాలుకొంగ: చూ, బకము.
చంద్రవ్రతము, సం. వి. అ. న: చూ, చాంద్రాయణవ్రతము.
చంద్రవ్యాకరణము, అం: చూ, వ్యాకరణములు.
చంద్రశాల, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. పైమేడ: చూ, సదనము. 1; 2: చూ, వెన్నెల.
చంద్రశాలి, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. పైమేడ: చూ, సదనము. 1.
చంద్రశేఖరుఁడు, సం. వి అ. పుం: చూ, శివుఁడు.
చంద్రశ్రీ, అం. ఒకానొక వృత్తము. ఇది ఒక్కొక్కపాదమునందు య, మ, న, స, ర, గురువులు గలిగి పండ్రెండవయింట యతిగలిగి పదునాఱవ ఛందస్సునందుఁ బుట్టిన వృత్తము. ఉదా:— "క్షేమం జంద్రశ్రీతో యమనసం - గల్పానువిశ్రా, మముఁ సంబంధించున్నరహరి ర - మాచిత్త చోరా.": చూ, వృత్తము. 1.
చంద్రసంజ్ఞము, సం. వి. అ. పుం: చూ, సిరము.
చంద్రసూర్యాగ్నిలోచనుఁడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, శివుఁడు.
చంద్రహాసకము, సం. వి. అం. పుం. వెండి: చూ, లోహము. 1.

చంద్రహాసము, సం. వి. అ. పుం. 1. కత్తి: చూ. రిష్టి. 2; 2. రావణుని కత్తి: చూ, రిష్టి 2; 3. కుబేరునికత్తి: చూ, రిష్టి. 2.—4.

చంద్రాతపము, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, వెన్నెల: న. 2. మేలుకట్టు: చూ, వితానము.

చంద్రాపీడుడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, శివుడు.

చంద్రాయణము, అం. ఇందువ్రతము: చూ, రూ-చాంద్రాయణము.

చంద్రాహ్వము, సం. వి. అ. పుం: చూ, నిరము.

చంద్రిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. = చండికి క. రూ - చాంద్రిక - చాంద్రిమ - చాంద్రిమి - చాంద్రి - చాంద్రీ - చాంద - చాంది - చాందిర - చాందిరి : చూ, వెన్నెల ; 2. కుసుమపుష్ప : చూ, వహ్నిశిఖము. 2; 3: చూ, సోమవల్లి*; 4: చూ, బొల్లిబూసర*; 5: చూ, మెంతి*; 6. జ్యోతిష్మంట; 7. వేపుడుపిండి: చూ, పాదము. (1).— ఆఒ; 8. ఒకా నొకవృత్తము. ఇది ఒక్కొక్కపాదమునందు న, న, ర, వ గణములుగలిగి తొమ్మిదింటయతిగల పదునొకండవఛందస్సు నందుఁ బుట్టిన వృత్తము. ఉదా :— "అగవరధరనార - వాస్వతం": చూ, వృత్తము. 1.

చంద్రిలుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, మంగలి

చంద్రుడు, సం. వి. అ. పుం. 1. = చందమామ: చూ, హిమాంశువు; అం. 2: చూ, మూర్తులు; 3: చూ, గ్రహ ములు.

చంద్రునకు నూలుపోఁగు, లో. ఉదా :— " చంద్రునకు నూలు పోఁగునట్లు సర్వలోకాధీశుండగు శ్రీకృష్ణునకుఁ గుచేలుం డటుకుల నొసంగె." (కుచేలోపాఖ్యానము).

చంద్రోదయము, సం. వి. అ. పుం. 1. = చందువ: చూ, వితా నము; 2. చంద్రోదయమను ఔషధరాజము ; 3. చంద్రుఁడు పుట్టుట.

చంప, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. కర్ణుని పట్టణము: చూ, దేశము.

చంపకకేసరి, అం. ఒకానొక వృత్తము. ఇది ఒక్కొక్క పాదమునందు స, జ, స, స, స, వ గణములు గలిగి తొమ్మి దింట యతిగల పద్దతశ్చందస్సునందుఁ బుట్టినవృత్తము ఉదా:—"ననకాదియోగినుతు - జాంబవతీప్రియు నిర్వికల్ప నమేయు నక్షరు వి - భున్యమార్జునభంజనున్:" చూ, వృత్తము. 1.

చంపకలిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. సంపెంగమొగ్గ: చూ, సంపెఁగ.

చంపకమాల, అం. ఒకానొక పద్యము. ఇది యొక్కొక్క పాదమునందు న, జ, భ, జ, జ, జ, గణములు గలిగి పదు నొకండవయింట యతిగలిగి ఇరుపదియొకటవ ఛందస్సు నందుఁ బుట్టిన పద్యము. ఉదా:—"ఱంమదయాపమూర్తి వని - భావములోపల నేవసేనెదన్.": చూ, వృత్తము. 1.

చంపకమాలి, అం. ఒకానొక వృత్తము. ఇది యొక్కొక్క పాదమున భ, మ, స, గురువులు గలిగి యేడవయింట యతిగల పదవ ఛందస్సునందుఁ బుట్టిన వృత్తము. ఉదా:— "భూమిధరక్షాంతు - ల్పొలుపారన్, ప్రేమభమంబుల్దో - రిస గంబుల్, దాను నుతించు న్నం-దసుతు న్నా. మామకరాంకుం జం - పకమాలిన్.": చూ, వృత్తము. 1.

చంపకము, సం. వి. ఆ. పుం. 1. = చనుపకము: చూ, సంపెఁగ. (దీనికి మోహదక్రియ ముఖరాగము. కర్ణికారము నకు సల్లాపమును. కురవకమునకు ఆలింగనమును దోహద క్రియలని యెఱుఁగునది); న. 2. ఒకరకము అరటిపండు : చూ, రంభ. 2; 3. సంపెంగపువ్వు: చూ, సంపెఁగ.

చంపకరంభ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ సువర్ణకదళి*: చూ, రంభ. 2.

చంపకోల్వము, సం. వి. అ. పుం: చూ, పనస. 2 *.

చంపాపురి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. చంపానగరము: చూ, దేశము.

చంపాగాయి బ్రాహ్మణులు. అం. నేపాళదేశపు బ్రాహ్మణుల లో నొకతెగవారు: చూ, బ్రాహ్మణులు.

చంపువు, సం. వి. ఊ. స్త్రీ. కావ్యభేదములలో నొకటి, వాఙ్మయభేదము (అనికొందఱు): చూ, పరికథ: (చూ, ఖండ కథ, కథ, ఆఖ్యాయిక, పరికథ.)

చంపేశుడు, సం. వి. అ. పుం. కర్ణుడు, సూతపుత్రకుడు: చూ, రాధేయుడు.

చంబుకము, సం. వి. అ. వ. రూ - చబుకము - చబూకము - చాబుకము - చాబూకము - చిబుకము - చిబూకము - చీబు కము - చీబూకము - చుబుకము, గడ్డము: చూ, శ్మశ్రువు.

చకితము, సం. వి. అ. న. 1. భయము: చూ, వెఱపు; 2. నాయికకు దేనిచేతనైనను ప్రియునియెడుట కలిగెడు భయ సంభ్రమము: చూ, వెఱపు; అం. 3: చూ, శృంగారచేష్టలు.

చకితుడు, సం. విణ. భయపడినవాడు; చూ, శంకితుడు.

చకురము, సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ - చికురము.

చకోరకము, సం. వి. అ. పుం: చూ, వెన్నెలపులుఁగు.

చకోరము, సం. వి. అ. పుం. —పై.—

చక్రంద, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, వాయింట*.

చక్రకారకము, సం. వి. అ. పుం. వ్యాఘ్రనఖ మను గంధ ద్రవ్యము: చూ, రాజార్హము. 1—ఆఒ. (1—ఆళ.

చక్రగుచ్ఛము, సం. వి. అ. పుం. అశోక*: చూ, శకులాదని. 1.

చక్రడోల, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, అంకుఱరాట్నము.

చక్రధరము, సం. వి. అ. పుం: చూ, సర్పము.

చక్రధరుడు, సం. వి. అ. పుం. 1. వెన్నుడు: చూ, విష్ణువు. 1; విణ. 2. గ్రామములేలువాడు ; చూ, రాజు. 1-2.

చక్రపక్షము, సం. వి. అ. పుం. అంచ: చూ, హంస. 1.

చక్రపరివ్యాధము, సం. వి. అ. పుం: చూ, జేర*.

చక్రపర్ణి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. తులసి*: చూ, హరిప్రియ. 3.

చక్రపాణి, సం. వి. ఇ. పుం. చుట్టు కైదువు తాల్చు, నారా యణుడు: చూ, విష్ణువు. 1.

చక్రపాదము, సం. వి. అ. పుం. 1. తేరు: చూ, శకటము. 1; 2. ఏనుఁగు: చూ, హస్తి.

చక్రపుంఖము, సం. వి. అ. పుం. అమ్ము : చూ, బాణము. 1.

చక్రఫలము, సం. వి. అ. పుం. అట్టన మను బాణము : చూ, బాణము. 1.—౧౫.

చక్రబంధము, అం: చూ, శబ్దాలంకారములు: (చూ, హేతువు. 2.)

చక్రబంధువు, సం. వి. ఉ. పుం: చూ, సూర్యుడు.

చక్రబాంధవుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, సూర్యుడు.

చక్రభృత్తు, సం. వి. త్. పుం. వెన్నుడు: చూ, విష్ణువు. 1.

చక్రభేదిని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, రాత్రి.

చక్రభ్రమిన్యాయము, న్యా. చక్రపు అంచు మీఁదిది క్రిందికి, క్రిందిది మీఁదికి వచ్చుచుండునను రీతి.
చక్రమండలము, అం: చూ, కరణములు.
చక్రమండలి, సం. వి. స్త్రీ. పుం. కొండచిలువ: చూ, సర్పము. 1-ళ-(౨౦).
చక్రమర్దకము, సం. వి. అ. పుం: చూ, ప్రపున్నాటము.
చక్రమర్దనము, —పై.—
చక్రమర్దము, సం. వి. అ. పుం: చూ, జిల్లేడు*.
చక్రము, సం. వి. అ. న. 1. సుదర్శనమను బాణము: చూ, బాణము. 1-౧౫; (1-30); 2. గాలిగుడి: చూ, వఱిదగుడి; 3. గుంపు: చూ, సమూహము; 4. దండు. చదరంగపుసేన (అని కొందఱు): చూ, సేన; 5. రాష్ట్రము: చూ, దేశము; 6 గ్రామసమూహము; 7: చూ, కుమ్మర సారె; 8. పీటి గుడి: చూ, గుడి. 1; 9. చిన్ననాణెము: చూ, లోహము. 1; 10. బండిని లాగు గుండ్రని చట్రము. అ, అరి, ఓ, అక్షచరము, అక్షము: చూ, శకటము. 1-౨౫; పుం. 11. బక్కవ. రూ-చక్రవాకము: చూ, బటువు గువ్వ; అం. 12: చూ, విష్ణ్వాయుధములు; 13: చూ, సంయుత హస్తములు; 14: చూ, బాణము. 1; అం. 15: చూ, స్త్రీలక్షణాంగములు.
చక్రముఖము, సం. వి. అ. పుం. పంది: చూ, సూకరము.
చక్రములు, అం. 1. మూలాధారము, స్వాధిష్ఠానము, మణిపూరకము, అహితము, విశుద్ధము, హంక్షము. (8) (అనియు) మూలాధారము, స్వాధిష్ఠానము, నాభి, హృదయము, కంఠము, ఘంటిక, భ్రూవు, బ్రహ్మరంధ్రము, గగనము (9) (అనియు) రెండు విధములు; 2. రాశిచక్రము, అంశచక్రము, ఆరూఢచక్రము మొ. (చక్రములోని రాసులు:— మేషము, వృషభము, మిథునము, కర్కటకము, సింహము, కన్య, తుల, వృశ్చికము, ధనుస్సు, మకరము, కుంభము, మీనము.)
చక్రరదము, సం. వి. అ పుం: చూ, చక్రముఖము.
చక్రరేఖ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. రాజపత్నిలక్షణము: చూ, లక్షణము. 1-౪౦.
చక్రల. సం. వి. అ. స్త్రీ. వట్రువమొక్క*: చూ, తృణము. 1.
చక్రలక్షణ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. తిప్పతీఁగె*: చూ, సోమవల్లి.
చక్రవక్త్రిము, సం. వి. అ. న. దరిద్రవతీలక్షణము: చూ, లక్షణము. 1-౧౫.
చక్రవర్త, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. రూ-చక్రవర్తము-చక్రవర్తిని. ఒకరకము కూరాకు*: చూ, వాస్తూకము - వాస్తుకము. (ఇది తెల్లరకము, ఎఱ్ఱరకము అని రెండువిధములు. దీనితైలము కొంకిపురుగువ్యాధిలోపనిచేయును. ఈకూరమలమును భేదించును.)
చక్రవర్తము, సం. వి. అ. పుం. —పై.—
చక్రవర్తి, సం. వి. న్. పుం. = చక్కరవతి: చూ, రాజు. 1. (ఇ. పుం. అవి కొందఱు.)
చక్రవర్తిని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. సార్వభౌమురాలు, రాణి: చూ, రాజు. 1-ర; 2. కోరింత*: చూ, ముచపత్ర; 3: చూ, చక్రవర్త.
చక్రవర్తులు, అం. హరిశ్చంద్రుఁడు, నలుఁడు, పురుకుత్సుఁడు, పురూరవుఁడు, సగరుఁడు, కార్తవీర్యార్జునుఁడు, (6): చూ, మహారాజులు.
చక్రవాకము, సం. వి. అ. పుం. = బక్కవ: చూ, బటువుగువ్వ.
చక్రవాకముఖప్రియము, సం. వి. అ. పుం. కంచెయోడ*: చూ, శర్కరాంకము. 1-౨.
చక్రవాటము, సం. వి. అ. పుం. 1. దగ్గఱ: చూ, సమీపము. 1; 2. దీపపుకుదిః చూ, ప్రమిదె: (చూ, పాత్రము. 6.)
చక్రవాటఁడు, సం. వి. అ. పుం. పనిఁబూనినవాఁడు.
చక్రవాస్తుకము, సం. వి. అ. పుం. చక్రవర్తికూర*: చూ, వాస్తుకము.
చక్రవాళ, అం. క్షుద్రప్రబంధము.
చక్రవాళకము, సం. వి. అ. న: చూ, సమూహము.
చక్రవాళము, 1. —పై.—; 2. గాలిగుడి: చూ, వఱిదగుడి; పుం. 3. చుట్టుగొండ (రూ-చక్రవాడము): చూ, పర్వతము; అం. 4. ఒకానొకపృత్తము. 1.
చక్రవృద్ధి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. వడ్డికివడ్డి: చూ, వడ్డి: అం. 2: చూ, ధనవృద్ధులు.
చక్రశీష్టకము, సం. వి. అ. పుం. తగిరిస*: చూ, ప్రపున్నాటము.
చక్రసంజ్ఞము, సం. వి. అ. న. వంగము, తారము: చూ, లోహము. 1.
చక్రసంవరుఁడు, సం. వి. అ. పుం. బుద్ధభేదము: చూ, బుద్ధుఁడు. 1.
చక్రాంకితము, సం. విణ. గుండ్రని గుఱుతిడఁబడినది: (చూ, అంకితము.)
చక్రాంగము, సం. వి. అ. పుం. 1. = బక్కవ: చూ, బటువు గువ్వ; 2. అంచ: చూ, హంస; 3. గొడుగు: చూ, వారిత్ర.
చక్రాంగి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. ఆఁడుఅంచ: చూ, హంస; 2. రూ-శక్రాంగి. కటుకరోహిణి*: చూ, శకులాదని. 1; 3. దూసరి*: చూ, పత్రాదని.
చక్రాంతము, అం: చూ, కరణములు.
చక్రాటము, సం. వి. అ. పుం. ముప్పదిరెండు గురిగింజల యెత్తు బంగారునాణెము: చూ, లోహము 1.
చక్రాటుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. పాములవాఁడు: చూ, వ్యాళగ్రాహి; 2: చూ, వంచకుఁడు.
చక్రాణి. వం. వి. అ. వ. బ. ఏటివంపు, భూమిని ప్రక్కలించి పిఱ్ఱారివచ్చెడు బుగ్గ (అని కొందఱు): చూ, పుటభేదము. (ఏ. చక్రము.) (అమ-వారివర్గము.)
చక్రాధివాపి, సం. వి. స్త్రీ. పుం: నారింజ*: చూ, శర్కరాంకము. ౧-౧౧.
చక్రాయుధప్రయోగము. అం: చూ, తంత్రములు.
చక్రాయుధము, సం. వి. ధ. స్త్రీ, అ. న. ఆయుధము: చూ, బాణము. 1-౫౦.
చక్రాలత్రిప్పుడు. అం: చూ, బాలక్రీడ.
చక్రి, సం. వి. న్. పుం. 1. వెన్నుఁడు: చూ, విష్ణువు. 1; 2. = బక్కవ: చూ, బటువుగువ్వ; 3: చూ, సర్పము; 4. రారాజు: చూ, రాజు. 1-౩; కుమ్మరి: చూ, మృత్కారుఁడు; 6. తేరు: చూ, శకటము. 1; 7. కప్ప: చూ, హరి. 12: 8: చూ, తెలుకులవాఁడు; 9. పురోహితుఁడు: చూ, యాజ్ఞికుఁడు; 10. గ్రామముల కధికారి: చూ, రాజు. 1.
చక్రికాయంత్రము, సం. వి. అ. న: చూ, తిరుగలి.

చక్రీవంతము, సం. వి. త్. వుం. గాడిద: చూ, రాసభము.
చక్రోధుఁడు, సం. వి. అ. పుం. బిక్కలతోఁడు, కుబేరుఁడు: చూ, క్రీడుఁడు.
చఙ్ఞఃప్రీతి, అం: చూ, ద్వాదశావస్థలు.
చఙ్ఞువు, సం. వి. ప్. న. 1. కన్ను: చూ, లోచనము. 1; 2: చూ, వహ్ని. 1-ఙ— 1; అం. 2: చూ, ఇంద్రియములు: (చూ, హృషీకము.)
చఙ్ఞుశ్రవణన్యాయము, న్యా. పాముకు వినికి యున్నప్పుడు చూపును, చూపున్నప్పుడు వినికియు నుండదను రీతి.
చఙ్ఞుశ్రవము, సం. వి. స్. పుం: చూ, సర్పము.
చఙ్ఞుష్య, సం. వి. అ. స్త్రీ. 1. అందకత్తె: చూ, స్త్రీ; 2. పాలకూర*: చూ, మనుపాల; 3: చూ, వద్ది*; 4. పొడిపిండి: చూ, సాదము. 1-3ళ; 5. రూ-చఙ్ఞుష్యము. అడవి యుల్లి వలె: చూ, వరటి.
చఙ్ఞుష్యము, సం. వి. అ. వుం, న. 1: చూ, మొగలి*; 2: చూ, శ్రీవున్నము*; వుం. 3. చిల్ల*: చూ, సల్లకి; 4. మునుగ*: చూ, శిగ్రువు. 1; 5: చూ, రసాంజనము; 6: చూ, రూ-చఙ్ఞుష్య. 5; విణ. 7. హితమైనది: చూ, హితవు.
చటఁ, సం. వి. అ. స్త్రీ. 1. ఆఁడుపిచ్చుక (చటకక అనియు): చూ, పిచ్చుక; 2. ఆఁడుపిచ్చుక పిల్ల: చూ, పిచ్చుక; 3. పిప్పలిపేరు: చూ, పిప్పలి. 1; అం. 4. (చటకగతి): చూ, గతులు.
చటకగతి, అం: చూ, చటక. 4.
చటకము, సం. వి. అ. వుం. 1: చూ, పిచ్చుక; 2. కోడి: చూ, పుంజు.
చటకవిలపితము, అం: (చూ, అదూషితము): చూ, వ్యానకరణ బంధములు.
చటకారి, వా. వి. 1. హిందూదేశమునఁ బుట్టిన ఆంగ్లేయసంతతి వాఁడు; 2: చూ, నిష్ప్రయోజకుఁడు.
చటకాశిరము, సం. వి. ప్. న: పిచ్చుక తలవలె నుండునది. (చటకా-శిర: అవి రెండు పేర్కొనఁగా గొందఱు. అప్పుడు శిర శబ్దము అ. పుం.)
చటకోత్తమ, సం. వి. అ. స్త్రీ. ఆఁడు ఱొఁదిపిచ్చుక: చూ, పిచ్చుక.
చటాకము, సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-చటకము. 1.
చటాకు, వా. వి. $\frac{1}{16}$ నేరు. 6 తులములు. ఒకగిద్ద (తెనుఁగున వాడుక.)
చటుచాటువి. సం. వి. ఇ. పుం. ప్రియవాక్యము: చూ, శబ్దము. 2.
చటులము, సం. విణ. చలించునది: చూ, చలితము. 3.
చటుల్లోఁడు, సం. విణ. ప్రియోక్తులం దాపత్తి గలవాఁడు: చూ, చాటులోఁడు.
చటువు, సం. వి. ఉ. పుం. 1: చూ, ఒడుపు; 2. రూ-చాటువు: చూ, చటుచాటుని; 3. యోగుల ఆసనవిశేషము: (చూ, ఆసనములు.): చూ, స్వస్తికాసనము.
చణకపుష్పి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. : చూ, కలభకర్ణిక *.
చణకము, సం. వి. అ. పుం. 1. = నెనగ *: చూ, నెనగలు. (స్త్రీ అవి శ, ర.); 2. డాలి: చూ, వాయువు.
చణకాత్మజుఁడు. సం. వి. అ. పుం. వాత్స్యాయనమని: చూ, ముని. 1.
చణపుష్పి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, రూ-చణకపుష్పి *.
చణిక. సం. వి. అ. స్త్రీ. అంటిన *: చూ, తృణము. 1.
చతురంగము, సం. వి. అ. న. 1. = చదరంగము. ఒకయాట. ఇందు రాజు. 1. మంత్రి 1, ఏనుఁగుఱా 2, గుఱ్ఱములు 2, రథకటములు 2, బంట్లు 8. ఒకపైపునను, ఇవ్విధంబుననె రెండవపైపునను ఉండి రెండుబలములును నడక లారంభించును.); అం. 2: చూ, అవధానములు.
చతురంగములు, అం. ఏనుఁగులు, గుఱ్ఱములు. రథములు, కాల్బంట్లు (4.)
చతురంగులము, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, తేల *; 2. అపర కర్మమంచలి పిండివంట: చూ, మల్లకము.
చతురంత. సం. వి. అ. స్త్రీ. నేల: చూ, భూమి. 1.
చతురంతయానము. సం. వి. అ. న: చూ, పాలకి.
చతురద్ది, సం. వి. అ. స్త్రీ. నాలుగేండ్ల (అవు) పెయ్య: చూ, ధేనువు. (చతుర్హాయని.)
చతురము, సం. వి. అ. న. 1. గజశాల: చూ, సదనము. 1; పుం. 2. అభినయహస్తవిశేషము: చూ, వ్యంజికము. 1; 3. = చదరము. పొడవు × వెడల్పు = చతురము: చూ, వైశాల్యము; 4. = చదరము. సమమైన నాలుగు మూలలు కలది, చౌకము: చూ, వైశాల్యము; అం. 5: చూ, సంయుతహస్తములు; 6: చూ, అసంయుతహస్తములు; 7: చూ, భ్రూక్రియలు; 8: చూ, కరణములు.
చతురశ్ర. సం. వి. అ. స్త్రీ. తుమ్మ*: చూ, విట్టదిరము.
చతురశ్రము, అం: తాళజాతులు (జాతిక్రియలు): చూ, తాళ జాతులు: (చూ, జాతిక్రియలు: చూ, తాళము. 2.)
చతురశ్రికము, సం. వి. అ. పుం: 1: చూ, ములువేఁగ *; 2: చూ, దాఁగలి.
చతురస్రము. సం. విణ. = చదరము: చూ, చతురము. 3-4.
చతురాననుఁడు, సం. వి. అ. పుం. నలువ: చూ, బ్రహ్మ. 1.
చతురిక, అం. దూతీచతుష్టయములో రెండవది. (ఇందు పరిహిత, ఉద్వహిత, పత్రిహారి. భావన, పత్రిక, మూక, స్వయం, భావదూతిక గలవు): చూ, దూతీచతుష్టయము.
చతురిమ, సం. వి. న్. పుం. నేరుపు: చూ, సామర్థ్యము. 1.
చతురుఁడు, సం. విణ. = చదుర. రూ - చాతురుఁడు: చూ, సమర్థుఁడు. 1.
చతురుమొన, అం: చూ, మొనలు.
చతుర్గతి. సం. వి. ఇ. పుం. 1: చూ, తాఁబేలు; పా. 2. సింహము శార్దూలము గజము వృషభములవలె నడచుట.
చతుర్థము, అం. 1. లగ్నకారకత్వములు పండ్రెండింటిలో నొకటి: చూ, లగ్నకారకత్వములు. (చాహనము, వంశము, మాత, సింహాసనము, గృహము, భూమి, సుఖము, మిత్రులు, బాహువులు, విశ్వాసము, కృషి. గుఱ్ఱములు, ఏనుఁగులు, విద్య, ప్రయాణము, రాజ్యము. స్థానభ్రంశము, సౌధము, చెఱువులు, నూతులు, తోఁటలు.); స. 2. చతుష్కము, చతుష్టయము: చూ, వాలుకు.

చతుర్థి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. = చవుతి: చూ, తిథి. 1: విణ. 2. నాలుగవది; 3: చూ, తిథులు.

చతుర్దంతము, పం. వి. అ. పుం. = చవుదంతి. ఇంద్రువి యేనుఁగు: చూ, హస్తి. 1-(౭౬).

చతుర్దశకము, సం. వి. అ. న: చూ, పదునాలుగు.

చతుర్దశి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. కలిదైవత్య: చూ, తిథి. 1; 2. పదునాలుగు తంతులుగల పరివాదిని యను వీణె: చూ, వీణె; విణ 3. పదునాలుగవది; అం. 4. తిథులుపదునేఁటిలో నొకటి: చూ, తిథులు; 5: చూ, నిహీనస్థానములు: (చూ, క్షుద్రస్థానములు); 6: చూ, తతవాద్యములు.

చతుర్ధళ, పం. వి. ఆ. స్త్రీ. నీరుచెంచలి*: చూ, స్వస్తికము.

చతుర్భద్రము, సం. వి. అ. న. 1. బరియుక్తములైన ధర్మార్థ కామమోక్షములు: చూ, చతుర్వర్గము; అం. 2.

చతుర్భాగము, అం: చూ, కాలప్రాణములు.

చతుర్ముఖుఁడు. సం. వి. అ. పుం. 1. నలువ: చూ, బ్రహ్మ. 1; 2. వెన్నుఁడు: చూ, విష్ణువు. 1.

చతుర్ముఖము, అం: చూ, జన్యతాళములు; అం. 2. రోహిణి: చూ, రిక్క. 1-ళ.

చతుర్మోన. అం: చూ, మొనలు.

చతుర్లవణములు. అం. సైంధవ, సౌవర్చ, బిడా, సముద్ర లవణములు.

చతుర్వర్గము, సం. వి. అ. పుం. ధర్మార్థకామమోక్షములు: చూ, చతుర్భద్రము. 1.

చతుర్విధకందము, అప్ప. 4, ఆ. 412-413 : చూ, వృత్తము. 1.

చతుర్విధప్రీతులు, అం. అభిమానప్రీతి, విభవప్రీతి, సదృశ ప్రీతి, విషయప్రీతి (4).

చతుర్వాయవి, పం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, చతురబ్ధి.

చతుశ్శాలము, పం. వి. అ. న = చవుసాల. నాలుగిండ్లకూటమి, నాలుగిండ్లభవంతి: చూ, సదనము. 1. (చతుశ్శాలఅవియు.)

చతుశ్శృంగము, సం. వి. అ. పుం. అగ్ని: చూ, వహ్ని. 1.

చతుష్కంటకిని, పం. వి. ఈ. స్త్రీ. ఉప్పి*: చూ, లవణి.

చతుష్కము, పం. వి. అ. న. 1. = చదుకము, నాలుగుదారుల కూడలి: చూ, మార్గము. 1; 2. చవికె, మంటపము: (చూ, మెల్లా): చూ, సదవము. 1; 3. = చవు: చూ, నాలుగు.

చతుష్కి, పం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. పెద్దకోనేఱు: చూ, వరస్సు. 1.—౩; 2. దోమతెర. కప్పుకొనుబట్ట (అనికొందఱు): చూ, వస్త్రము. 1—౫౩; 3. నాలుగుపేటలు గల ముత్యాల హారము: చూ, భూషణము. 2—౬—౪౨.

చతుష్టయము, పా: చూ, చతుర్థము. 2.

చతుష్పథము. వం. వి. అ. న. 1. = చవుపదము: చూ, మార్గము. 1; పుం. 2. ఒకరకము మంచము: చూ, శయ్య. 1—౫—(౫).

చతుష్పథుఁడు, స. వి. అ. పుం. బావఁడు: చూ, బ్రాహ్మణుఁడు.

చతుష్పద, అం. ఒకానొకవృత్తము. ఇందు పాదమునకు పదు నాఱులఘువు లుండవలయును. ఒక్కొక్క రెండులఘువుల కొక గురువును ఉండవచ్చును. యతి యెవిమిదవ అక్షరము నందుండును: చూ, వృత్తము. 1.

చతుష్పదము, పం. వి. అ. పుం. 1: చూ, చతుష్పాత్తు; 2. నాలుగుకాళ్ళజంతువు. (ఇట్లు చతుష్పాదము).

చతుష్పాటి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. చతుష్పాటియనునది: చూ, నది.

చతుష్పాణి, పం. వి. ఈ. స్త్రీ. వెన్నుఁడు: చూ, విష్ణువు. 1.

చతుష్పాత్తు, అం: చూ, కరణము. 14: (చూ, కరణములు)

చతుష్షష్టి, సం. స. ఇ. స్త్రీ. రూ-చతుష్షష్టి 1. = చవుసట్టి (వా). చవుషట్టి (పురు.కవీయము), అఱువదినాలుగు; 2. ఋగ్వేదము: (చూ, ఉపవిద్యలు): చూ, వేదము; అం. 3. (64): చూ, కళలు (కళలు = విద్యలు): చూ, కళ.

చతుష్షష్టి.—పై.—

చతుస్తాళి, అం: చూ, జన్యతాళములు.

చతుస్స్వరయుక్తరాగములు, అం. (స్వరాంతములు): చూ, రాగములు.

చత్వరము. సం. వి. అ. న. 1: చూ, ముంగిలి; 2. వ్రతము పూనినవానికి పండుకొనుటకు చక్కఁబఱచిన భూమి, అగ్ని హోత్రమునుంచుటకై సంస్కరించిన స్థానము (అని అమరము): చూ, స్థండిలము; చూ, భూమి. 1; 3: చూ, చతుష్పథము. 1; 4. పొదరిల్లు: చూ, సదనము. 1; 5. నారచీర: చూ, వస్త్రము. 1—౭౫.

చత్వరి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. శ్రవణక్షమమైనబుద్ధి: చూ, బుద్ధి.

చత్వరిక, సం. వి. అ. స్త్రీ. బాలవిధవ: చూ, స్త్రీ. 1—౪—(౧).

చన, సం. అవ్య: చూ, చిత్. 1.

చపటము, సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-చపేటము.

చపల, సం. వి. అ. స్త్రీ. 1. మెఱుపు: చూ, విద్యుత్తు. 1: 2. లచ్చి: చూ, లక్ష్మి; 3: చూ, అంకులాఁడి; 4: చూ, పిప్పలి. 1*; పా. 5. కందపద్యభేదము లాటింటిలో నొకటి. ఉదా:— "సమపదముల మొదలంజగ, ణముంగడయఁగు ననుద్విగణలఘువుపై, సమకొనువిరతియు పదియేన్, లమొల్ ముకుంద చవలకు నమరున్": (చూ, కందము. 3): చూ, వృత్తము. 1.

చపలత, పం. వి. అ. స్త్రీ. రాగద్వేషాదులచే పనులయందుఁ గలుగు తబ్బిబ్బు: చూ, వ్యత్యయము.

చపము, సం. వి. అ. పుం. 1. మగగుఱి: చూ, శిగ్నము: 2. వెడురు: చూ, వేణువు.

చపలతాళయము, పం. వి. అ. పుం. అజీర్ణరోగము: చూ. రోగము. 1.

చపలము, సం. వి. అ. పుం. 1. కోఁతి: చూ, వానరము: 2. చేఁప: చూ, మత్స్యము. 1; 3. చలువజాయి: చూ, రత్నములు. 1-౧౨-(౩౦); 4: చూ, పాదరసము; 5. చోరకమను గంధద్రవ్యము, చంద (అని కొందఱు): చూ, రాజార్హము 1-౧౦-(1-౧౩); 6. కామంచిగడ్డి*: చూ, తృణము. 1; క్రి. విణ. అ. న. 7. రూ-చాపలము. శీఘ్రము: చూ, స్యదము; విణ. 8. కదలునది: చూ, వలితము 3; 8. నిలుకడలేనిది; 9. వడిగలది: చూ, వేగము. 3; అం. 10: చూ, విద్యుత్తులు: (చూ, విద్యుత్తు. 1.)

చపలాంగము, సం. వి. అ. పుం. జలజంతువిశేషము: చూ, మత్స్యము. 1.

చపలాతిశయోక్తి, అం. అలంకారవిశేషము: చూ, అలంకారము.3.
చపలుఁడు, సం. విణ. 1. వేగముగలవాఁడు: చూ, వేగిరకాఁడు; 2. చంచలస్వభావము గలవాఁడు: చూ, వలపుకాఁడు; 3. దురాచారుఁడు: చూ, వ్యాధుఁడు. 2; 4. అల్పుఁడు: చూ, హీనుఁడు; 5. దోషము విచారింపక వధబంధనాదులఁ జేయువాఁడు: చూ, చికురుఁడు.
చపిటము. సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-చిపిటకము.
చపుటము. —పై.—
చపేటము, సం. వి. అ. పుం. చాఁచినవ్రేళ్లగల అఱచేయి. రూ-చపటము: చూ, హస్తము. 1-౫. (1-౭).
చపేటార్యము, సం. వి. అ. పుం. కాకిదొండ*: చూ, దొండ.
చబుకము, సం. వి. అ. న. గెడ్డము: చూ, రూ-చంబుకము.
చబూకము, సం. వి. అ. న. —పై.—
చమత్కారము, సం. వి. అ. పుం. నేర్పు: చూ, సామర్థ్యము.1.
చమత్కృతి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ: చూ, చమత్కారము.
చమనము, సం. వి. అ. న. విష్టవర్తి. సోమపానము త్రాగు పాత్రము: చూ, పాత్రము. 6.
చమరము, సం. వి. అ. న. 1. వింజామరము: చూ, సురఁటి; పుం. 2. = సవరపుమెకము: చూ, సవరపుమెకము; 3. = సవరము. చమరమృగములోఁక: చూ, సవరము; 4: చూ, రూ-చమరి. 3.
చమరి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. ఆఁడుసవరపు మెకము: చూ, సవరపుమెకము; 2. చిగురుకొమ్మ: చూ, శాఖ. 1-౩; ఇ. స్త్రీ. 3: చూ, పూగుత్తి.
చమరిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. రూ-చమరికము. ఎఱ్ఱికాంచనము*: చూ, యుగపత్రికము.
చమరికము, సం. వి. అ. పుం. —పై.—
చమలుఁడు, సం. విణ: చూ, భక్షికుఁడు.
చమసము, సం. వి. అ. పుం, న. 1. రూ-చమసి. చతురస్రమైన యజ్ఞపాత్రము: చూ, పాత్రము. 6; పుం. 2. పక్షిపిల్ల: చూ, పక్షి.
చమసి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1: చూ, రూ-చమసము. 1; 2. సోఁపుపిండి: చూ, సాదము. (1)-౩౯.
చమువు, సం. వి. ఊ. స్త్రీ. 1. రూ-చమూవు. ఎన్నూటయిరువది తొమ్మిది రథములు, అన్ని యేనుఁగులు, రెండువేల నూట యెనుబదియేడు గుఱ్ఱములు, మూఁడువేల నార్నూట నలువది యేవురు కాల్వారు గలసేన: చూ, సేన. 1. ౧. 2. దంతు: చూ, సేన. 1.
చమూముఖము, సం. వి. అ. న. 1. సేనాముఖము: చూ, సేన. 1-౨; అం. 2: చూ, దండవ్యూహములు.
చమూరువు, సం. వి. ఉ. పుం. రూ-సమూరువు. కలదులేదను తోఁకకలిగి తెల్లగానైనను, నల్లగానైనను, నానావర్ణములు కలదిగానైనను నుండెడి యిట్టిజాతివిశేషము (దీని తోలు జను లుపయోగించుకొందురు): (చూ, రామము.): చూ, హరిణము 1-౧౪-(౫).
చమూవు, సం. వి. ఊ. స్త్రీ: చూ, రూ-చమువు.
చయనము, సం. వి. అ. న. అగ్నివి స్థాపించుటకై ఇటుకరాళ్లను మొ. వానిచేతఁ జేయఁబడిన బింబువుయొక్క యాకారము గల తిన్నె-ఆతిన్నెయందుండు అగ్ని (ఒకావొక యాగము): చూ, వహ్ని. 1-౪.-(వహ్ని. 1-౬.)
చయము, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, సమూహము; 2. కోట కొఱడు: చూ, వప్రము. 2; 3: చూ. సంగ్రహము. 2.
చరకము, సం. వి. అ. పుం, న. 1. వైద్యశాస్త్రము: చూ, శాస్త్రము. 1: (చూ. శాస్త్రములు); 2. దుప్పటి: చూ.వస్త్రము. 1-౧౦౬.
చరచ్చద, సం. వి. అ. స్త్రీ: చూ, బరివెంక *.
చరటము. సం. వి. అ. పుం. కాటుకపిట్ట: చూ, పిచ్చుక.
చరణక్రియలు, అం. అంచితము, కుంచితము. సూచి, అగ్రతల సంచరము. ఉద్ఘట్టితము, సమము (6).
చరణగ్రంథి. సం. వి. ఇ. పుం: చూ, సీలమండ.
చరణపర్వము. సం. వి. న్. న. ఏనుఁగుకాలి కణుపు. ప్రోహము: చూ, హస్తి. 1-(౫౩).
చరణము. సం. వి. అ. న. 1. తిండితినుట: చూ, భక్షణము; 2. తిరుగుట: చూ, విహారము. 1; 3. మంచినడత: చూ, వర్తనము. 1; న. 4. విష్ణుచక్రము: చూ. బాణము. 1-౭౮; 5. సంస్కారముచేసిన నేల: చూ, భూమి. 1—౫౩; 6. ప్రాంగణము: చూ, ముంగిలి: పుం, న. 7. అంఘ్రి: చూ, పాదము. 1; 8. మూలము: చూ, వేరు. 1; 9. ఋగ్యజుస్సామాదులు (వేదభాగము): చూ, వేదము; 10. కులము: చూ, వంగడము; అం. 11: చూ, శరీరాంగములు: (చూ, అంగము. 9.)
చరణములు. అం: చూ, అంగము. 9.
చరణామల. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. పిన్నముల్లంగి*: చూ. ముల్లంగి.
చరణాయుధము, సం. వి. అ. పుం. అఙ్గవాలు: చూ, పుంజు.
చరణుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, సూర్యుఁడు; 2. వేద శాఖాధ్యయనము చేసినవాఁడు: బహ్వృత్‌శాఖాధ్యేత (అనియు); 3. నాట్య పరిభాషాదులయందుఁ గడపట చేర్చునపుడు పూజ్యుఁడు.
చరణ్యువు. సం. వి. ఉ. పుం. గాలి: చూ. వాయువు.
చరమక్రియ, అం. అంత్యకర్మము, అపరక్రియ, అనర్దాహము, ఉత్తరక్రియ, ఔర్ధ్వదైహికము, శార్ద్ధము: చూ, కర్మములు: (చూ, శార్ద్ధము. 1.)
చరమశ్మోభృత్తు, సం. వి. త్. పుం. పడమటికొండ: చూ, పర్వతము. (ఇట్లు చరమాచలము. చరమాద్రి.)
చరమము. సం. విణ. 1. కడపటిది: చూ, వెరవి. 2; 2. వడమటిది: చూ, పశ్చిమము. 1.
చరము, సం. వి. అ. పుం. 1. ఒకానొక జూదము: చూ, వ్యవహారము. 4; 2. జంతువర్గము: చూ, రూ - చరాచరము; విణ. 3. కదలునది: చూ, చలితము. 3; 4. తిరుగునది: చూ, త్రసము.
చరయువు, సం. వి ఉ. పుం. 1. మబ్బు: చూ, మేఘము. 1: 2. గాలి: చూ, వాయువు.
చరవాయువు, సం. వి. ఉ. పుం. వేనఁగిగాలి: చూ, వాయువు. 1-౪-(౩).

చరాచరము, సం. వి. అ. వ. 1. జగము: చూ, లోకము; 2: చూ, రూ - చరము. 1; విణ. 3. తిరుగునది: చూ, త్రసము; 4. తిరుగునదియుఁ దిరుగనిదియునైనది.

చరి, సం. వి. ఇ. పుం. గాడిద: చూ. రాసభము.

చరించు, సం. అ. క్రి. 1. తిరుగు: చూ, సంచరించు; స. క్రి. 2. చేయు: చూ, సలుపు.

చరిత, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. నడవడి, మంచినడవడి (అని కొందఱు); చూ, వర్తనము. 1; 2. వృత్తాంతము: చూ, సమాచారము. 2. (రూ - చరితము - చరిత్ర - చరిత్రము - చారిత్రము.)

చరితము, సం. వి. అ. వ. —పై.—

చరిత్ర, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. —పై.—

చరిత్రము, సం. వి. అ. వ. —పై —

చరిష్ణువు, సం. విణ. ఉ. తిరుగువది: చూ, వలచూనము. 1.

చరుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. రూ - చారుఁడు: చూ, వేగువాఁడు; 2. అంగారకుఁడు: చూ. వక్రుఁడు. 1.

చరువు. సం. వి. ఉ. పుం. 1. = చరవ. హవ్యము, అగ్నిలో వేల్వఁదగిన పక్వాన్నము: చూ, సాదము. (1) —ళ; 2. హవ్యమువండెడు కుండ: చూ, భాండము. 3. —ఌ; అం. 3: చూ, ఖండములు.

చరుత్రణము, సం. వి. అ. పుం. చిత్రాపూపమను పిండివంట: చూ, భక్ష్యము.

చర్చ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. విచారణము: చూ, వెదకుడు; 2. చింత: చూ, పశ్చాత్తాపము; 3. చేతనిడిన కుంకుమము లోనగునది, చర్చిక, కుంకుమము లోనగువానిపూఁత (అని కొందఱు): చూ, బచ్చెన; 4. దుర్గ: చూ, పార్వతి. 1; 5. చర్చ యనునది: చూ, నది. 6: చూ, నిధులు: (చూ. లిప్సి. 1.)

చర్చరి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. చప్పట, చాఁచిన వ్రేళ్ళుగల అఱచేయి: చూ, హస్తము. 1—ఌ; అం. 2: చూ, ఉద్ధతము. 2; 3: చూ, జన్యతాళములు.

చర్చించు. సం. స. క్రి. 1. అరయు: చూ, విచారించు. 1; 2. అన్వేషించు: చూ, వెతకు.

చర్చిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. దుర్గ: చూ, పార్వతి. 1; 2: చూ, చర్చ. 3; 3. శివవరిచారికలలో నొకతె: చూ, పరిచారిక.

చర్చిక్యము, సం. వి. అ. వ. రూ - చార్చిక్యము. గందము మొదలగువానిపూఁతద: చూ, చర్చ. 8.

చర్చితము, అం: చూ, రదక్షితములు.

చర్పటము, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, చర్పరి. 1; 2. ఒకానొకమందుచెట్టు: చూ, వృషము; 3. అప్పడము: చూ, భక్ష్యము.

చర్పటి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ఒబ్బట్టు, పోలీ: చూ, భక్ష్యము.

చర్మకష, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. = : చూ, సంబరేను*.

చర్మకారము. సం. వి. అ. పుం: చూ, చర్మకష.

చర్మకారుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, మాదిగ; అం. 2: చూ, జాతులు.

చర్మచటక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ. చీపురువాయి.

చర్మచటి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. —పై.—

చర్మచోర. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. కొండబెండ*: చూ, షర్గ్రింధ.

చర్మణ్వతి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. చర్మణ్వతీనది: చూ, నది; 2. అరటి*: చూ, రంభ. 2.

చర్మతంతౌ మహిషీం హంతి, న్యా. తోలుసంచి కావలసినవాఁడు గేదెను చంపునట్లు చిన్నవస్తువుకావలసినవాఁడు పెద్దవస్తువు లను పాడుచేసికొనుట.

చర్మప్రవేశిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. కొలిమితిత్తి: భస్త్ర.

చర్మఫలకము, సం. వి. అ. న. ఫలకము: చూ, హరిగ. 1.

చర్మభేదిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ఆరె: చూ. సూది. 1—ఌ.

చర్మము. సం వి. న్. పుం. 1; చూ, తోలు. 1; 2. కేడెము: చూ, హరిగ; అం. 3. ధాతువు లేడింటిలో నొకటి: చూ, ధాతువులు.

చర్మముండ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. దుర్గ: చూ, పార్వతి. 1; 2. అం: చూ, పరిచారిక.

చర్మయష్టి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, పమ్మెట.

చర్మరంగ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. నటితడ*: చూ, మహాబల.

చర్మకుపు, సం. వి. ఉ. పు: చూ, చర్మకారుఁడు.

చర్మళము, సం. వి. అ. పుం. చదర: చూ, చాప.

చర్మారము. సం. వి. అ. పుం: చూ, చెప్పుతట్ట*.

చర్మి. సం. వి. న్. పుం. 1. కేడెము ధరించినవాఁడు; చూ. డాలుకాఁడు; 2. బుజపత్తిరి*: చూ. భూర్జము; 3. మూఁడు కాళ్లుగల భృంగియను శివభక్తుఁడు; 4. అలంబుషుఁడను రక్కసుఁడు: చూ, రాక్షసుఁడు. 1.—ళ.

చర్య, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, ఈర్య. 1-2-3; 4. నడత: చూ, వర్తనము. 1.

చర్వ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. చెంపదెబ్బ: చూ, లెంపకాయ.

చర్వణ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. ఈఁగ. నల్లయీఁగ (అని కొంఱు): చూ, మక్షిక; 2. దిగువకుఁ బాఱిన చంద్రిక*. (చర్విత అనియు).

చర్వణము, సం. వి. అ. న: చూ, నమలుట; 2. నోరు: చూ, వదనము. 1; 3. స్నేహితునియిల్లు: చూ, సదనము. 1.

చర్వితచర్వణన్యాయము. న్యా. నమలినదే మరల నమలిన రీతి.

చర్వితచర్వణము, సం. వి. అ. న. నెమరువేయుట: చూ, రోమంథము; జా. 2. చేసినదియే మరలఁ జేయుట. (పిష్టపేషణము) "పోయినదాని మరలఁ ద్రవ్వుట చర్వితచర్వణము." (నీతిచంద్రిక - విగ్రహము).

చర్వితపాత్రము, సం. వి. అ. వ. తమ్మతనుకు: చూ, పీఁకెదానుఁ (చూ, పాత్రము. 6.)

చర్వితము, సం. వి. అ. వ. 1. ముక్కుపైపుకొలికి: చూ, ముక్కుకొలికి. విణ. 2. నమలఁబడినది. తినఁబడ్డది (అని కొందఱు): చూ, భుక్తము. 1.

చర్షణి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, అంకులాఁడి.

చల, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, లక్ష్మి.

చలత్కాలాఖ్యము, సం. వి. అ. పుం. నిల్లమనుధూవద్రవ్యము*: చూ, సల్లకి.

చలదళము, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ. రావి*; 2. గుంద్రతుంగ*: చూ. తృణము. 1.

చలద్రుమము, సం. వి. అ. పుం: చూ. జియ్యద్రువు*.

చలననాడులు, అం. చలించునాడులు : చూ, నాడులు.
చలనము, సం. వి. అ. న. 1. కదలిక : చూ, లోలము; 2. తిరుగుట: చూ, విహారము. 1; 3. = చల్లడము. లాగు: చూ. వస్త్రము. 1-ఈ-(ఈ); 4. భయము : చూ, వెఱపు; విణ. 5. కదలినది: చూ. వలితము. 3; అం. 6 : చూ, తారాక్రియలు.
చఁపత్రకము, సం. వి. అ. పుం. ఉమ్మెత్త*: చూ, హలాపుష్పము.
చలపత్రము, సం. వి. అ. పుం: చూ, రావి*.
చలము. సం. వి. అ. పుం. 1. రూ.చంచలము. వణఁకు: చూ, లోలము; 2. వణఁకుగలది: చూ, లోల. (వలితము 3.)
చలసంహతము, అం: చూ, చిఱుక్రియలు.
చలసర్పశిరము, అం: చూ, అసంయుతహస్తములు.
చలాచలము, సం. విణ. కదలునది: చూ. వలితము. 3.
చలి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. రూ-చాల-చాలి. పదునాలుగంగములు గల నర్తనవిశేషము: చూ, వాటకము. 1.
చలించు, సం. అ. క్రి. = సలించు: చూ, సలించు.
చలితము, సం. విణ. కదలింపఁబడినది: చూ, వేల్లితము. 1.
చలుఁడు. సం. వి. అ. పుం. దుష్టుఁడు: చూ, వ్యాధుఁడు. 2.
చవర్గము, అం: చ ఛ జ ఝ ఞ: చూ, కవర్గము.
చవలాగాయి బ్రాహ్మణులు. అం. నేపాళదేశపు బ్రాహ్మణులలో నొక తెగవారు: చూ, బ్రాహ్మణులు.
చవి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. = నేవ్యము, చవ్యము*: చూ, రాజార్హము. 1-ఁగ.
చవిక, సం. వి. అ. స్త్రీ, అ. న. = : చూ, చవి.
చవికము, సం. వి. అ. న. = —పై.—
చవికాపల, సం. వి. అ. స్త్రీ. గజపిప్పలి*: చూ, పిప్పలి. 1.
చవితి, అం. 1. తిథులలో నాలవది: చూ, తిథులు; 2: చూ, తిథులు; 3: చూ, తిథులు: (చూ, పక్షము.)
చవినాహి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. బావి: చూ, సరస్సు. 1-ఁగ, (1-ఁగ.)
చవ్య, సం. వి. అ. స్త్రీ. రూ-చవికము-చవిక. = నేవ్యము*: చూ, రాజార్హము. 1-ఁగ.
చవ్యకము, సం. వి. అ. న. = —పై.—
చవ్యము, = —పై.—
చషకము, సం. వి. అ. పుం, న. 1. కల్లుత్రాగెడుగిన్నె: చూ, పాత్రము. 6; 2. కల్లు: చూ, 2; 3. గిన్నె: చూ, పాత్రము.6: 4. గిండి: చూ, పాత్రము. 6; 5. ఒకదినుసుకల్లు: చూ, మర. 2-ఁగ; న. 6. మబ్బు: చూ, మేఘము. 1.
చషాలము, సం. వి. అ. పుం. యూపస్తంభ శిరోభాగమునందలి దారుమయమైన కడియము, రాజసూయమునందు యూపస్తంభమున కడుగునఁ దగిల్చెడి యినుపకడియము (అని కొందఱు.)

చా

చాంగము, సం. వి. అ. పుం: చూ, పులిచింత*.
చాంగేరి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1: చూ, పులిచింత*; 2. ముస్తె*: చూ. ముస్తకము.
చాంచల్యము, సం. వి. అ. న. చపలత్వము, చాపలము, చావల్యము.
చాండాలిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. మాలవీణ: చూ, వీణ. 1-ంళ.
చాండాలుఁడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-చండాలుఁడు.
చాండిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, రూ-చండిక. 1.
చాంద్రభాగ, సం. వి. అ. స్త్రీ: చూ, రూ-చంద్రభాగ.
చాంద్రభాగి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. —పై.—
చాంద్రమసము, సం. వి. అ. న. మృగశిర: చూ, రిక్క. 1-ఇ.
చాంద్రమసాయనము, సం. వి. అ. పుం. బుధగ్రహము: చూ, రాహవు. 2.
చాంద్రాయణము, అం. చాంద్రాయణవ్రతము. భుజింపఁదగిన మువ్వదిరెండు కబళములలో చంద్రునియొక్క క్షీయవృద్ధులనుసరించి క్రమమున కృష్ణపక్షమందు ఒక్కొక్కకడిగా తగ్గించుచు శుక్లపక్షమందు ఒక్కొక్కకడిగా హెచ్చించుచు భుజించి యాచరించెడి యొకానొకవ్రతము. రూ-చంద్రాయణము; తద్విశేషము.— బుషిచాంద్రాయణము.
చాంద్రి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1: చూ, వెన్నెల; 2: చూ, చాంద్రమసాయనము.
చాంపిల, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. చాంపిలానది: చూ, నది.
చాంపేయము, సం. వి. అ. న. 1. బంగారు: చూ, లోహము. 1; పుం. 2. ఆకరువు: చూ, సహస్రపత్రము. 1-ంం (ఎ); 3: చూ. నాగకేసరము*; 4: చూ, సంపెఁగ*; 5. సుర పొన్న*: చూ, పొన్న.
చాకోరము, సం. వి. అ. న. చకోరపక్షులగుంపు: చూ, వెన్నెలపులుఁగు.
చాక్రికుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. వేకువను రాజుల నిద్ర మేల్కొలుపువాఁడు : చూ, ఘంటికుఁడు ; 2: చూ, తెలుకుల వాఁడు.
చాక్షుషుఁడు, అం. రూ - చాక్షుషుఁడు. వైవస్వతాది పదునలుగురు మనువులలో నొకఁడు : చూ, మనువులు.
చాచత్పుటము, అం. (చాచపుటము): చూ, తాళకళలు.
చాటకైరము. సం. వి. అ. పుం. 1. ఏట్రింత: చూ, వ్యాఘ్రపూటము; 2. పిచ్చుక మగపిల్ల: చూ, పిచ్చుక.
చాటుకారము. సం. వి. అ. పుం. బంగారుపూసలు గ్రుచ్చిన యొంటిపేట హారము: చూ, భూషణము. 2-ఓ-(౪౩).
చాటులోలుఁడు, సం. విణ: చూ. రూ - చటుల్లోలుఁడు.
చాటువు, సం. వి. ఉ. పుం, న. = చాటు. 1. ప్రియమైనమాట, ఉదాహరణము (అని కొందఱు) : చూ, శబ్దము. 2; 2. ఐ. అప్పుడప్పుడు కవి ఆశువుగ చెప్పిన పద్యములు. (గ్రంథస్థముకానివి).
చాటూక్తి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. సేవ: చూ, శుశ్రూష. 2.
చాణకీనము, సం. విణ. వెనగలుపండు మంచి నేల: చూ, భూమి. 1-ఇ౪.
చాణము, సం. వి. అ. వ: చూ, విశిక.
చాణక్యుఁడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, వాత్స్యాయనుఁడు.
చాణూరమూదమఁడు, సం. వి. అ. పుం. వెన్నుఁడు : చూ, విష్ణువు. 1.

చాతకజీమూతన్యాయము, న్యా. (రూ - మేఘుచాతకన్యాయము) చాతకపక్షి మేఘోదకమును భూపతితము గాకుండనే త్రావును. కావున వర్షాకాలమున నీరు ద్రావి మరల వర్షాకాలము దనుక మేఘునికై యెదురుచూచుచుండును.

చాతకము, సం. వి. అ. పుం: చూ, వానకోయిల.

చాతురి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. రూ-చాతుర్యము. నేర్పు: చూ, సామర్థ్యము. 1.

చాతురుఁడు, సం. విణ. =: చూ, రూ-చతురుఁడు.

చాతుర్మాస్యేష్టి, అం: చూ, హవిర్యజ్ఞములు.

చాతుర్మాస్యము, అం. ప్రతివత్సరము ఆషాఢశుద్ధము మొదలు కార్తీకశుద్ధము వఱకు నాలుగునెలలు చేసెడి యొకానొక యజ్ఞము: చూ, యజ్ఞము; అం. 2: చూ, నిహీనతానములు: (చూ, శుద్ధతానములు).

చాతుర్యము, సం. వి. అ న. = చెతురు: చూ, చాతురి.

చాతుర్వర్ణ్యము, సం. వి. అ. న. బ్రాహ్మణులు. క్షత్రియులు, వైశ్యులు, శూద్రులు.

చాదస్తము, వా. వి. చెప్పినదే చెప్పుట, చేసినదే చేయుట.

చాపబంధము, అం: చూ, శబ్దాలంకారములు.

చాపము, సం. వి అ. పుం. ధనుస్సు: చూ, బాణము. 1-3ఉ.

చాపముష్టి ప్రేరణవివరము, అం: చూ, ధనుర్విద్యాప్రమేయములు.

చాపలము, సం. వి. అ. న. 1: చూ, చాంచల్యము; అం. 2: (ఆముద్దులాఁడి యమ్మనోనాయకుఁగాంచి హారముల దిద్దుచుఁ జూపు మరలించుచుఁ బలుక గమకించుచు మరల నూరకుండెను): చూ, సంచారిభావములు.

చాపలేపము, అం: చూ, తంత్రములు.

చాపల్యము, సం వి అ. న: చూ, చాపలము.

చాపోచ్చరణలక్షణము, అం: చూ, ధనుర్విద్యాప్రమేయములు.

చాబుకము, సం. వి. అ. న: చూ, రూ-చంబుకము.

చాబూకము, —పై.—

చామరద్వంద్వము, అం: చూ, తంత్రములు.

చామరపుష్పము. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, పోఁక*; 2: చూ, మామిడి*; 3: చూ, మొగలి *; 4. తెల్లు*: చూ, తృణము. 1.

చామరము, సం. వి. అ. న. 1. = వింజామరము (రూ-చామర-చామరి-చమరము): చూ, సురఁటి; అం. 2: చూ, ఉద్ధతము. 2.

చామరి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. =: చూ, రూ-చామరము. 1; 2. గుఱ్ఱము: చూ, హయము 1.

చామీకరము, సం. వి. అ. న. 1. బంగారు: చూ, లోహము. 1; 2. మేరుపర్వతము: చూ, పర్వతము; 3. గవి: చూ, భూమి. 1; పుం. 4. సూర్యునివిల్లు: చూ, బాణము. 1-ఆఒ.

చామీరము సం. వి. అ. పుం. సూర్యునివిల్లు: చూ, బాణము. 1-ఆ -.

చాముఁ , సం. వి. అ. స్త్రీ. రూ-చాముండి. 1. ఒక మాతృక: చ , మాతృకలు; 2. శివపరిచారికలలో నొకతె: చూ, పరిచారిక; 3. మాత లేదుగురిలో నొకతె: చూ, మాతలు.

చాముండాతంత్రము, అం: చూ, తంత్రములు.

చాముండి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, రూ-చాముండ.

చామ్యము, సం. వి. అ. న. (నేమ్య అని వాడుక) పాయసము వంటి భక్ష్యము: చూ, భక్ష్యము.

చారకము, సం. వి. అ. పుం = చాఱ*: చూ, స్రవ.

చారటి, సం. వి. ఈ స్త్రీ. 1. మెట్టదామర*: చూ, నహస్రపత్రము. 1-ం; 2. నీలి*: చూ. వెంపలి; 3. తంగేడు*: చూ, హేమపుష్పకము; 4. స్థౌణేయమున గంధద్రవ్య*: చూ, రాజార్హము. 1-ఐ.

చారటిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. నలి యను గంధద్రవ్యము: చూ, రాజార్హము. 1-ం; 1-ఐ.

చారణము, సం. వి. అ న. రూ-చరణము. తిరుగుట: చూ, విహారము. 1.

చారణుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. నానాదేశ సంచారకుఁడైన నట్టువఁడు: చూ, సీకారి; 2. నానాదేశ సంచారకుఁడైన బట్టువాఁడు: చూ, బట్టువాఁడు; 3. ఒకానొక ఖేచరుఁడు: చూ, ఖేచరుఁడు. 3.

చారము, సం. వి. అ. పుం. 1. = చెఱ. బొండ, సంకెల (అని కొందఱు): చూ, బంధనాలయము; 2. నడ, పయనము: చూ, ప్రయాణము; 3. = చాఱ. జీడిమామిడి*: చూ, స్రవ; 4. పాట, గానము: చూ, స్వరము 2-ంఒ; 5. పాము: చూ, సర్పము; అం. 6: చూ, వాయువు 1-ళ—(3) (పడమటిగాలి).

చారవాయువు, సం. వి. ఉ. పుం. పడమటిగాలి: చూ, చారము. 6.

చారాయణ, అం. కామశాస్త్రమును రచియించినవారిలో నొకరు: చూ, కామము. 8.

చారిణి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. తెల్లవిష్ణుక్రాంత*: చూ, విష్ణుక్రాంత.

చారితము, సం. వి. అ. న. రతిబంధభేదము: చూ, రతిబంధము.

చారిత్ర, సం. వి. అ. స్త్రీ. చింత *: చూ, తింత్రిణి.

చారిత్రము, సం. వి. అ. న: చూ, రూ-చరిత.

చారిపుష్ప, సం. వి. అ. స్త్రీ. తంగేడు *: చూ, హేమపుష్పకము.

చారిమము, న. వి. న్. పుం. ఒప్పిదము: చూ, సౌందర్యము.

చారీనృత్యము, అం: చూ, ఉద్ధతము. 2.

చారుఁడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-చరుఁడు.

చారుకాంతి, సం. వి. ఇ స్త్రీ. చారుమతి, చంద్రునిభార్య: చూ, భార్య.

చారుగర్భుఁడు, సం. వి. అ. పుం. శ్రీకృష్ణుని పుత్రుఁడు: చూ, సూనుఁడు. 1-ళఒ.

చారుగుప్తుఁడు, —పై.—

చారుదర్శనము, సం. వి. అ. పుం. జువ్వి *: చూ, ప్లక్షము

చారుధార, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ఇంద్రునిభార్య, శచి: చూ. భార్య. 1-ఉ.

చారుఫల, సం. వి. అ. స్త్రీ. ద్రాక్ష *: చూ, స్వాదుఫల.

చారుబాహువు, సం. వి. ఉ. పుం: చూ, చారుగర్భుఁడు.

చారువర్ణి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, లంజె సవరము *.

చారుపుష్ప, సం. వి. అ స్త్రీ. —పై.—

చారుపుష్పము, సం. వి. అ. పుం, న. బంగారు: చూ, లోహము. 1.

చారుమతి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, చారుకాంతి.

చారుపిందువు, సం. విణ: చూ, చారుగర్భుఁడు.

చారువ్రత, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. మాసపర్యంతము ఉపవసించు ఆఁడుది, మాసోపవాసిని: చూ, స్త్రీ. 1-౧౫౮.

చారుహాసిక, అం. వైతాళీయజాతి వృత్తములలో నొకటి. (ఇది ప్రవర్తక వృత్తచ్ఛాయనే నడచును.): చూ, వృత్తము. 1.

చార్చిక్యము, సం. వి. అ. న: చూ, రూ - చర్చిక్యము.

చార్మాణము, నం. వి. అ. న. చర్మముల సమూహము: చూ, తోలు. 1.

చార్వాకుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. చార్వాకమనెడి శాస్త్రమును చదివినవాఁడు; 2. ఒకానొక రక్కసుఁడు: చూ, రాక్షసుఁడు. 1. —౪.

చార్వి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. ఊహాపోహక్షమమైన బుద్ధి: హ్యాల్లేఖము; 2. పనుపు: చూ, వర్ణము. 6; 3. కుచేలుని భార్య: చూ, భార్య. 1—౧౦; 4: చూ, వెన్నెల; 5. శాంతి: చూ, వెలుఁగు. 1.

చాల, సం. వి అ. స్త్రీ: చూ, రూ - చలి.

చాలకము, సం. వి. అ. పుం. మదపుటేనుఁగు: చూ, హస్తి. 1—(౭౨).

చాలనము, సం వి. అ. న. 1. చలింపఁజేయుట; 2: చూ, జల్లెడ; 3. భయము. రూ - చలనము: చూ, వెఱపు.

చాలని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. = జల్లెడ: చూ, జల్లెడ.

చాలము, సం. వి. అ. న. 1. గృహాచ్ఛాదన విశేషము. పిటము: చూ, సదనము. 1; 2. మోఁటి*: చూ, ప్రేంకణము.

చాలి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, రూ - చాల - చలి.

చాలినీన్యాయము, న్యా. జల్లెడలోఁబోఁసి జల్లించినరీతి.

చావిషలనుబ్రాహ్మణులు, అం. వీరు సామవేదులు ఋగ్వేదులునై యున్నారు. బరోడాయందును, నర్మదాతీరమందును, పినారు జనారు అను స్థలములయందును గానంబడియెదరు: చూ, బ్రాహ్మణులు.

చాషము, సం. వి. అ. పుం. రూ - చాసము: చూ, పాలపిట్ట.

చాషుషుఁడు, అం: చూ, రూ - చాక్షుషుఁడు.

చాసము, సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ - చాషము.

చి

చింక, దే. వి. 1. చిన్నకాలువ: చూ, నది; ఐ. 2. రెల్లలలో నుండు జొన్నలు: చూ, ధాన్యము; 3. తుషయుక్తాల్ప ధాన్యము. ఇనుకు: చూ, ధాన్యము.

చింకలిక్క, వై. వి. = క్వింకః. ఎఱ్ఱని మొగముగలకోఁతి: చూ, వానరము. 1—౩.

చింకిణోపణీయాసాంతో బ్రాహ్మణులు, అం: చూ, సాంతో బ్రాహ్మణులు: (చూ, బ్రాహ్మణులు.)

చింగటము, సం. వి. అ. పుం. మహాశల్కమున చేఁప: చూ, మత్స్యము. 1.

చింగటి, పం వి. ఈ. స్త్రీ. —వై.—

చింగడము, సం. వి. అ. పుం. — వై.—

చింగు, దే. వి. కచ్ఛభేదము: చూ, వళి. 2.

చింగోటి, దే. వి. చికటారి: చూ, బాణము. 1.—౧౫—(౧).

చించ, పం. వి. ఆ. స్త్రీ. = చింత: చూ, తింత్రిణి.

చించి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. గుంజా*: చూ, శ్వేతపాకి.

చించు, దే. క్రి. చినుఁగఁజేయు, రూ - చింపు. కత్తిరించు (అని కొందఱు): న. క్రి. 2. ఖండించుట: చూ, వెలగు.

చించోటము, సం. వి. అ. పుం. ఒకరకముగడ్డి: చూ, తృణము. 1.

చింత, సం. వి. అ. స్త్రీ. 1. తలఁపు: చూ, స్మృతి. 1; 2. వగపు: చూ, పశ్చాత్తాపము; అం. 3: (ఓ రసాతలమా! నాపైఁ దయఁగలిగెనేని సీత యేత్రోవనేఁ తెంచెనో యానతిమ్ము): చూ, సంచారీభావములు; వై. వి. (1). = చించా: చూ, చించ.

చింతకుఁడు, సం. విణ: చూ, దుఃఖితుఁడు.

చింతగుల్ల, వై. వి. బరడుతోనుండు చింతవండు. చింతపండు లేని పైపొర (అనికొందఱు) (పైపెంకు కండికాయఁజాతిలో చేరును): చూ, అమ్లము. 3.

చింతఁట్టి, ద్వ. వి.—పై:— (వాడుకయందు చింతపండునంటి యుండునరములసమూహము.)

చింతన, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. పలుమాఱుతలఁచుట, పలుమాఱు చదువుట (అని కొందఱు)

చింతనీయము, సం. విణ. చింత్యము: చూ, విచార్యము.

చింతపండు, ద్వ. వి. ఏ. బరడూడ్చిన చింతఁబండుముద్ద: చూ, అమ్లము. 3.

చింతాకర్మ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. తహతహ: చూ, వ్యసనము.

చింతాకుచుణుఁడు, ద్వ. వి: చూ, బాలక్రీడ. హంస. 3, ఆ. 146.

చింతామణి, నం. వి. ఇ. పుం. 1. కోరినకోరికల నిచ్చెడి దేవమణి: చూ, రత్నములు. 1—౧౧; 2. చావునకు ముందు మాట్లాడించెడి మందు: చూ, మందు. 1; 3. ఒకానొక బుద్ధుఁడు: చూ, బుద్ధుఁడు.

చింతామణిపరిత్యజ్య కాచమణింగృహ్ణాతి, న్యా. చింతామణినివిడిచి గాజుపూసను గ్రహించుచున్నాము. ఇట్టిదే "బెల్లము పాఅవై చి ఆకు నాకినట్లు" అని ఆంధ్రభాషీయము.

చింతాయన, సం. వి. అ. స్త్రీ. 1. పెండ్లాము: చూ, భార్య; 2. కల్లు: చూ, సుర. 1; 3. మాయ: చూ, మాయము. 1.

చింతించు, సం. అ. క్రి. రూ - చింతిల్లు: చూ, పశ్చాత్తాపపడు.

చింతిల్లు, సం. అ. క్రి. —పై.—

చింతితము, సం. విణ: చూ, విచారితము.

చింత్యము, సం. విణ. 1: చూ, చింతనీయము; అం. 2: చూ, స - మ - హీవతానములు: (చూ, సర్వతానములు; 3: చూ, ఆగమములు: (చూ, ఉపవిద్యలు. 11—౧.)

చింద, వై. వి. = చిల్ల. రూ - చీఁద - చీపర. విన్న గ్రద్ద: చూ, హరివాహనుఁడు. 1—౧.

చిందము, దే. వి. శంఖము: చూ, సంకు. 1.

చిందఱ, దే. వి. 1. ఉంకింపు: చూ, విజృంభణము; 2. కోపము అం, భా. ప్ర. 135: చూ, దోషము; వై. వి. 3. = చిద్రము, తూఁటు: చూ, రంధ్రము. 1; 4. ఖండము. సా. 2, ఆ. 150 : చూ, శకలము. 4.

చిందఱగొను. దే. అ. క్రి. (చిందరన్ + కొను): చూ, విజృంభించు.

చిందరేఁగు, దే. అ. క్రి. ఆవేశమెత్తు: రూ - చీఁదఱరేఁగు - చీఁదఱగొను.

చిందఱిందాపేయు, ద్వ. స. క్రి: చూ, చిందఱపేయు.

చిందఱవందఱ, దే. వి. 1. తునుక. శ్రీ 8, ఆ. 121: చూ, శకలము. 4; 2. కలగుండు: చూ, పంతావము; విణ. 3. కలగుండువరినది: చూ, పంతాపితము; అవ్య. 4. కణ శోర్థము. ఆం. భా. తృ. 67: చూ, పరిపరి.

చిందఱవందఱచేయు, దే. స. క్రి. అవఖండించు: చూ, పెంగు.

చిందఱవోవు, ద్వ. అ. క్రి. (చిందఱ + పోవు) తూఁటువోవు. కళా. 7, ఆ. 18: చూ, తొఱటలువాఱు.

చిందఱపేయు, ద్వ. స. క్రి. (చిందఱ + చేయు) ఛేదించు. సా. 1, ఆ. 93: చూ, భేదిల్లు. 1.

చిందాడు, దే. అ. క్రి. (చిందు + ఆడు) చిందులద్రొక్కు. వర్తించు: చూ, మలఁపుగొను.

చిందియ, దే. వి. జెట్లకుళ్లాయ. రూ-చిందె: చూ, వస్త్రము. 1-ఈ—(౫).

చిందిలి, దే. విణ. చలించినది. లక్ష్మీ. 2, ఆ. 53: చూ, చలితము. 3.

చిందిలిపడు, ద్వ. అ. క్రి: చూ, సంభ్రమించు.

చిందిలిపాటు, ద్వ. వి: చూ, సంభ్రమము. 1.

చిందిలు, దే. అ. క్రి. చలించు: చూ, సలిచు.

చిందు, దే. వి. 1. = స్యందః. (బహుత్వమున) నటనము, నాట్యము: చూ, వ్యంజికము. 1; 2. = స్యందః. బ. మాతంగ నాట్యము, చిందువాలు: చూ, వ్యంజికము. 1; 3. కోపము: చూ, రోషము; 4. గీతప్రబంధవిశేషము: చూ, పుస్తకము: విణ. 5. చెదరినది: చూ, వ్యాకీర్ణము; అ. క్రి. 6: చూ, వ్యాపించు, స్వా. 4, ఆ. 53; 7: చూ, రాలు. స్వా. 2, ఆ. 67; 8. నీళ్ళు పాత్రమునుండి తొనఁకిపడు: చూ, తొలఁకు; స. క్రి. 9. వెచ్చపెట్టు: చూ, వెచ్చించు.

చిందుగ, దే. వి. రూ-చిందువ. 1. చిందుగ అను చెట్టు. హంస. 4, ఆ. 11; వా. వి. 2. చిందువ అను జంతువు: చిందువ.

చిందుద్రొక్కు, దే. అ. క్రి. (చిందు + త్రొక్కు) రూ-చిందులు ద్రొక్కు: చూ, మలఁపుగొను.

చిందువరువు, దే. వి: చూ, బాలక్రీడ. హంస, 3, ఆ. 146.

చిందులుద్రొక్కు, దే. అ. క్రి: చూ, రూ-చిందుద్రొక్కు.

చిందువ, దే. వి. 1: చూ, రూ- చిందుగ. 1; 2: చూ, రూ- చిందుగ. 2; 3. అల్పపేటిక: చూ, సురుగు.

చిందువందు, దే. వి. చెదరినది. స్వా. 3, ఆ. 28: చూ, వ్యాకీర్ణము.

చిందువందుచేయు, దే. స. క్రి. చెదరఁగొట్టు. జై. 5, ఆ. 192.

చిందువాలు, దే. వి: చూ, చిందు. 2.

చిందె, దే. వి: చూ, రూ-చిందియ.

చింపి, దే. వి. 1. జీర్ణవస్త్రము. ఆం, భా. ద్వి. 157: చూ, వస్త్రము. 1-ఓ—౨; విణ. 2. చినఁగినది. జై. 5, ఆ. 192: చూ, భేదితము.

చింపిగుడ్డ, దే. వి: చూ, చింపి. 1.

చింపిఱి, దే. వి. విప్పుసోఁకినట్లుండు కొనలుగలిగి బిరుసెక్కిన చిన్నవంకర వెండ్రుకలు. జుంజురు, బరికె: చూ, వెండ్రుక. 1.

చింపు, దే. క్రి: చూ, రూ.చించు. 1.

చింబు, దే. వి. మేఁక: చూ, మేషము. 1.

చింబోతు, దే. వి. (చింబు + పోతు) మేఁకపోతు: చూ, మేషము. 1.

చికటారి, దే. వి. రూ-చిక్కటారి. శకాం. 2, ఆ. 17: చూ, చింగోటి.

చికమక, దే. వి. చిక్కు: చూ, గ్రుక్కు. 3.

చికలీలము, సం. వి. అ. పుం: చూ, బురద.

చికిచికి, దే. విణ. చిన్న, అల్పము: చూ, స్వల్పము.

చికిత్స, సం. వి. అ. స్త్రీ. 1. (రోగమునకుఁజేయు) ప్రతిక్రియ: చూ, వైద్యము; అం. 2. వైద్యశాస్త్రముయొక్క స్కంధములు మూఁడింటిలో నొకటి: చూ, స్కంధములు.

చికిత్సకుఁడు, సం. వి. అ. పుం. వెజ్జు: చూ, వైద్యుఁడు.

చికిత్సితము, సం. వి. అ. న: చూ, చికిత్స.

చికినము. వై. వి. = చిక్కఁడుమ్ చికిని. చాయవక్క: చూ, పోఁక.

చికిని, వై. వి. = —వై.—

చికిలి, దే. వి. తుడిచిచక్కఁజేయుట: చూ, సాపు. 4.

చికిలికాఁడు, దే. వి. (కత్తులు మొదలైనవానిని) చికిలిచేయువాఁడు: చూ, సాపుచేయువాఁడు.

చికిలు, దే. అ. క్రి. చనవుచేనేర్పు: చూ, రోదించు.

చికీర్ష, సం. వి. అ. స్త్రీ. చేయనిచ్ఛ: చూ, వాంఛ.

చికీర్షితము, సం. విణ. చేయ విచ్ఛింపఁబడినది: చూ, వాంఛ. 1-ఐ—౨.

చికీర్షువు, సం. విణ. ఉ. చేయ నిచ్ఛగలవాఁడు: చూ, లాబ్ధుఁడు. 2.

చికురము, సం. వి. అ. పుం. 1. బ. రూ-చపురము-చిహురము: చూ, వెండ్రుక. 1; 2. కొండ: చూ, పర్వతము; 3. చికుర వషీ: చూ, వషీ; 4. పాము: చూ, సర్పము; 5: చూ, మంగిస; 6: చూ, బల్లి; 7. ఒకానొక చెట్టు: చూ, వృక్షము; విణ. 8. కదలునది: చూ, లోలము. 4; 9. చలించునది: చూ, త్రసము.

చికుఱఁడు, సం. విణ: చూ, చపలుఁడు. 5.

చిక్క, సం. వి. అ. స్త్రీ చూ, పోఁక.

చిక్కటు, దే. వి. తల చిక్కుదీసినొనెడి విడుపు దువ్వెన. రూ-చిక్కంచె: చూ, ప్రసాధని.

చిక్కంచె. దే. వి. —వై.—

చిక్కటారి, ద్వ. వి. (చిక్క + కటారి): చూ, రూ-చికటారి.

చిక్కణబిళ్ల, ద్వ. వి: చూ, బాలక్రీడ.

చిక్కణము. సం. వి. అ. న. 1. = చికినము-చికిని: చూ, చికినము; 2. ఏనుఁగుయొక్క హృదయమదము: చూ, మదము. 1; పుం, న. 3: చూ, పోఁక*; విణ. 4. = చిక్కన. తఱచైనది: చూ, మొత్తము. 4; 5. నునుపైనది: చూ, స్నిగ్ధము. 2.

చిక్కణి, సం. వి ఈ. స్త్రీ. పోఁకపండు: చూ, పోఁక.

చిక్కఁదనము, ద్వ. వి 1. = చిక్కణ: చూ. సాంద్రము. 2; 2. మృదువు: చూ, సుకుమారము.

చిక్కన, వై. వి. 1. = చిక్కణ: చూ, సాంద్రము. 2; 2. మృదువు: చూ, సుకుమారము; 3. తనుపు. "చిక్కనిపాలా": చూ, మొత్తము. 4; 4. బలము: చూ, శక్తి. 1; 5. దార్ఢ్యము: చూ, స్థైర్యము. 1; 6. జిడ్డు: చూ, స్నిగ్ధము. 3.

చిక్కనాబిల్లలు, దే. వి. బ: చూ, బాలకీడ. కాళ. 3, ఆ. 33.

చిక్కపట్టు, దే. వి. (చిక్కని + పట్టు) నిర్ణయము: చూ, సత్యము. 1.

చిక్కమన్ను, ద్వ. వి. కుంభకరమృత్తిక: చూ, భూమి. 1-ఱఱ.

చిక్కము, సం. వి. అ. న. 1. = చికిని. చాయచక్క: చూ, పోఁక; పుం. 2. చుంచు: చూ, మూషికము; వై. వి. (1) తీఁగలు లోనగువానితో నల్లి పసులమూతికిఁ దగిలించెడు బుట్ట: చూ, వల్ల. 1; (2) = శిక్యము. ఉట్టి: చూ, శిక్యము. 1; (3) దారముతో వల్లిన సంచి: చూ, సంచి: (4) ఉచ్చు: చూ, వాగుర.

చిక్కసము, సం. వి. అ. వ. 1. వలుఁగుఁదింది. యవలపిండి (అని కొందఱు) (పుం, వ. అని కొందఱు): చూ, సాదము. (1)-ళ్ళ; 2. హరిద్ర: చూ, వర్ణము. 6-ఉ.

చిక్కా, సం వి. అ. స్త్రీ. పోఁకవండు: చూ, పోఁక.

చిక్కినవాఁడు, దే. వి. శుష్కాంగుఁడు: చూ, బక్కవాఁడు.

చిక్కిపోవుట, అం: చూ, మున్నగు అవస్థలు.

చిక్కు, దే. వి. 1. కష్టము: చూ, శోకము; 2. సంకటము: చూ, శోకము; 3. మేలి: చూ, లంకె; అ. క్రి. 4. కృశించు: చూ, పొటపొటవోవు; 5. దొరకు: చూ, లోఁబడు; 6. తక్కు: చూ, మిడివోవు; 7. తగులు: చూ, లంకించు. 1: 8. మిగులు: చూ, శేషించు.

చిక్కుఁజేయు, దే. వ క్రి: చూ, పంచించు.

చిక్కుట, అం. (కార్శ్యము): చూ, దశావస్థలు.

చిక్కుడు, దే. వి. క్షుద్రశింబి *: చూ, మట్టిక.

చిక్కుతాళమ్ము, దే. వి. ఒకరకము బీగము: చూ, బీగము.

చిక్కుపడు, ద్వ. అ. క్రి. 1. చిక్కగు: చూ, రూ-చిక్కవడు; 2. సంకటపడు: చూ, రూ-చిక్కువడు.

చిక్కుపాటు, ద్వ. వి. సంకటపాటు: చూ, శోకము.

చిక్కులు, వా. వి బ. 1. కష్టములు; 2. లంకెలు; 3. అల్లికలు; 4. ముగ్గులు.

చిక్కువడు, ద్వ. అ. క్రి. (చిక్కు + పడు): చూ, రూ-చిక్కువడు.

చికొక్కట్టు, దే. స. క్రి. (చీ + కొట్టు) చీచీయను.

చికోలు, దే. వి (చిక్కు + కోల): చూ, చిక్కంటు.

చిక్రోదము, సం. వి. అ. పుం. అలిందకి-రూ- అళిందకి, కాలకారము. (తె. వ.):—ఉదత-రూ-ఉదుత-ఉఱుత.

చిగిరించు, దే. అ. క్రి: చూ, పల్లవించు.

చిగిరింత, దే. వి. అంటింతగడ్డి *: చూ, తృణము. 1.

చిగిరింత ఐశ్వర్యము, జా. చిగిరింతగడ్డి మిక్కిలి యేపుగా వెదిగి అతిశీఘ్రముగా నెండిపోవును. దానివలె పెరిగి నశించు వైశ్వర్యములు. "ఈ చిగిరింత ఐశ్వర్యమునకై యింత పొంగనేల."

చిగిలికాఁడు, దే. వి: చూ, సౌందర్యవంతుఁడు.

చిగురాకు, దే. వి. (చిగురు + ఆకు) రూ-చిగురుటాకు: చూ, పల్లవము.

చిగురాకుదిండి, దే. వి. (చిగురు + ఆకు + తిండి) కోకిలము: చూ, పికము.

చిగురాకువిలుకాఁడు, దే. వి (చిగురు + ఆకు + విలుకాఁడు): చూ, మన్మథుఁడు, కళాం. 3, ఆ. 20.

చిగురు, దే. వి. రూ-చివురు. 1. కిసలయము: చూ, పల్లవము; 2. రేఁత. "చిగురుఁ గొమ్మ." (హల్లు పరమగుచో దీని కడవటి యుకారము వికల్పముగ లోపించెడి. "చిగుర్నగు మోవి"): చూ, సుకుమారము; 3. దంతములకుఁ జుట్టుకొని యుండెడి సూక్ష్మమాంసము: చూ, ఋక్తము. 2-గగ.

చిగురుఁగొమ్మ, దే. వి. (చిగురు + కొమ్మ) చిగిరించిన రేఁత కొమ్మ, పూచిన రేఁతకొమ్మ (అని కొందఱు): చూ, శాఖ.

చిగురుఁబోఁడి, దే. వి. (చిగురు + పోఁడి) 1. చిగురువలె మనోహరాంగు అఁడుది: 1: చూ, స్త్రీ; 1-ళ్ళ; 2. అఁడుది: చూ, స్త్రీ. 1. (రూ-చిగురుఁబోఁడి.)

చిగురుకొను, దే. అ. క్రి. చిగిరించు (కొను = పుట్టు): చూ, పల్లవించు.

చిగురుచు, రూ-చిగుర్చు. 1.—వై.—;2. ఎట్టనగు. వై. 4, ఆ. 101: చూ, వల్లటిల్లు.

చిగుళ్ళటల్లె, దే. వి: చూ, చిగురువిల్లు.

చిగురుటాకు, దే. వి: చూ, రూ-చిగురాకు.

చిగురువిలుకాఁడు, దే. వి: చూ, మన్మథుఁడు. (రూ-చిగురువిల్కాఁడు.)

చిగురువిల్లు, దే. వి. మన్మథుని మూఁడవదియగు వింటియొక్కనారి. (దీని బాణములు.—వల్లకలువ, అరఁటి. మొల్లపూలు: చూ, తుమ్మెదయల్లె): చూ, మౌర్వి. 1: (చూ, బాణము. 1.)

చిగురొత్తు, దే. అ. క్రి. (చిగురు + ఒత్తు) 1: చూ, చిగురుచు; 2. అనురాగము గలదియగు: చూ, ప్రియపడు.

చిగుర్చు, దే. అ. క్రి. 1: చూ, రూ-చిగురుచు; వి. 2. విస్మయగుంపు: చూ, వహ్ని. 1-గఅ.

చిచ్చు, వై. విణ. = శుచి. (చిచ్చు + అఱి) అగ్నిమయము. రూ-చిచ్చుఱి: చూ, వహ్ని. 1-గఅ.

చిచ్చుఱి, వై. విణ. = శుచి. (చిచ్చు + అఱి) అగ్నిమయము. రూ-చిచ్చుఱ: చూ, వహ్ని. 1-గఅ.

చిచ్చుఱికంటి, ద్వ. వి. (చిచ్చుఱి + కన్ను): చూ, శివుఁడు.

చిచ్చుఱికోల, ద్వ. వి. ఆగ్నేయాస్త్రము: చూ, బాణము. 1-గఅ.

చిచ్చుఱిపిడుగు, జా. దిట్టముగా బాధించునది. "కం. వచ్చెఁగద వీటులపాలిటి చిచ్చుఱిపిడు గింక వేమి పేయుదు ననుచూ." (విరంకుశోపాఖ్యానము.)

చిచ్చి, దే. అవ్య. బిడ్డలకు బోలలుపాడునపుడు పీడా పరిహారార్థము చెప్పఁబడు మాట. రూ-చిచ్చీ: చూ, శబ్దము. 2-ఱఱ.

చిచ్చికుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. రూ- చికిత్సకుఁడు: చూ, వైద్యుఁడు; 2. వాట్యవరిభాషయందు పూజ్యుఁడు: చూ, మారిముఁడు.

చిచ్చీ, దే. అవ్య: చూ, రూ-చిచ్చి.

చిచ్చు, వై. వి. 1.=శుచిఃి. అగ్ని: చూ, వహ్ని. 1; 2.= శుచిఃి. చేతనాచేతనాగ్ని: చూ, వహ్ని. 1; 3. తాపము: చూ, సంతాపము.

చిచ్చుబుడ్లు(డ్డి), ద్వ. వి. బాణపుసంచు వగ (ప్రభావతీ పరిణయము): చూ, బాణసంచు.

చిచ్చుఱు, వై. విణ.=శుచి. (చిచ్చు+ఉఱు): చూ, రూ-చిచ్చఱు.

చిటకము, వై. వి.=: చూ, రూ-చిట్టకము.

చిటచిట, దే. వి. 1. కాఁగిన మానెయందు పీటిబొట్లు పడఁగాఁ గలుగునట్టి ధ్వన్యనుకరణముఃి చూ, హూహూ; 2. మిడుఁగుఱులు చెదరుట లోనగువానియందగు ధ్వన్యనుకరణము: చూ, హూహూ; 3. పరితాపము: చూ, సంతాపము; 4. కోపము: చూ, రోషము.

చిటచిటమను, దే. అ. క్రి. (చిటచిటలు+అను) మండిపడు: చూ, మండు.

చిటచిటలాడు, (చిటచిటలు+ఆడు) —వై.— పా. 3, ఆ. 32.

చిటపట, దే. వి. 1. ఈర్ష్యచేఁ గలిగెఁ స్త్రీయొక్క కోపము: చూ, రోషము; 2. చినుకులు పడుటయందగు ధ్వన్యనుకరణము. కళా. 4, ఆ. 89; చూ, హూహూ; 3. ఆరులు తినుట కాయలు రాలుట యందగు ధ్వన్యనుకరణము: చూ, హూహూ.

చిటాలు, దే. వి. ధ్వన్యనుకరణము. అచ్చ. యు, కాం. 364; చూ, హూహూ.

చిటి, దే. విణ. రూ-చిట్టి. 1. చిన్న "చిటిపాప": చూ, స్వల్పము; 2. పన్నము. "చిటిచాఁప": చూ, సూక్ష్మము. 4.

చిటిక, వై. వి.=క్షితికా. తృటి. నడిమివ్రేలిని పెద్దవ్రేలితోఁ గూర్చి ధ్వనింపఁజేయుట, వ్రేల్మిడి: చూ, స్వరము. 2-ళఁ-(ళళ); 2. నడిమివ్రేలిని పెద్దవ్రేలితోఁగూర్చి ధ్వనింప జేయునంతకాలము, చిటికెరింత: చూ, స్వరము. 2-ళఁ-(ళఱ); 3. చిటికితాళము: చూ, వీణ. 1-ళఁ-(ం).

చిటికరించు, వై. అ. క్రి. చిటిక వేయు: చిట్టమిడుచు.

చిటికరింత, వై. వి.=: చూ, రూ-చిటిక.

చిటికలాట, ద్వ. వి: చూ, బాలక్రీడ.

చిటికలో, ఆ. శీఘ్రముగా. "ఒక చిటికగదా ప్రియురాయందు జెలులకుఁ గలకల్." (శ్రీనివాసవిలాసము.)

చిటికాఁడు, దే. వి. 1. పొట్టిగానుండుటచేత కుక్కిటియ్యఁబడిన పేరు (ఇది చిటిలింగఁడు అనుదానికి పర్యాయము): చూ, నివఁగి. 2; విణ. 2. చిన్నవాఁడు: చూ, శిశువు.

చిటికినబొద్దులు, దే. వి. బ: చూ, రూ - చిటికెనబొద్దులు.

చిటికె, వై. వి.=తృటి, చిటికిరింత: చూ, రూ - చిటిక.

చిటికెన, దే. వి: చూ, చిటికెనవ్రేలు.

చిటికెనబొద్దులు, దే. వి. బ. కాలి చిటికెనవ్రేళ్ళయందుంచు కొనెడు భూషావిశేషము. రూ - చిటికినబొద్దులు: చూ, భూషణము. 2.

చిటికెనవ్రేలు, దే. వి. ఉర్మిక: చూ, హస్తము. 1-ఎఱ-(ఱ).

చిటిగాఁడు, దే. వి. గమళ్లవాఁడు, ఈఁడ్రివాఁడు (అనికొందఱు): చూ, సురాజీవి.

చిటిగొబ్బె, ద్వ. వి. చిన్నజాతిగొబ్బె*: చూ, రేఁగు.

చిటితాళము, ద్వ. వి: చూ, రూ - చిటితాళము.

చిటిపొటి, దే. విణ. అల్పము, అత్యల్పము (అని కొందఱు) పా. 3, అ. 16: చూ, స్వల్పము.

చిటిబొద్దులు, దే. వి. బ: చూ, రూ - చిటికెనబొద్దులు.

చిటిముత్తెములు, ద్వ. వి. బ. ఒకరకమువడ్లు: చూ, ధాన్యము.

చిటిలింగఁడు, ద్వ. వి. చిన్నలింగమువలె నుండుటచే కుక్కటియ్యఁబడిన పేరు: చూ, చిటికాఁడు.

చిటివ్రేలు, దే. వి: చూ, చిటికెనవ్రేలు.

చిటుకను, దే. అ. క్రి. 1. చిటుక్కనిమ్రోఁగు. రూ - చిటుకురను - చిటుక్కను. స్వా. 4, ఆ. 17: చూ, శబ్దించు; వా. 2. పగిలిపోవు; రూ-2 చిటుకురను - చిటుక్కను.

చిటుకుపొటుకు, దే. వి. వానవెలిసినపిమ్మట చెట్టుమీఁదనుండి బొట్లువడునపుడు కలుగు ధ్వన్యనుకరణము: చూ, హూహూ.

చిటుకుపాటుకుమను, దే. అ. క్రి. (చిటుకుపొటుకు+అను) పలుకు. "వాఁడు చిటుకుపాటుకుమనక ఉన్నాఁడు.": చూ, శబ్దించు. 1—గఁ.

చిటుకురను, ద్వ. అ. క్రి. (చిటుకు+అను): చూ, చిటుకను.

చిటుక్కను, ద్వ. అ. క్రి. (చిటుక్క+అను)—వై.—

చిటులు, దే. అ. క్రి. రూ - చిట్లు. 1. పగుళ్ళువాఱు: చూ, భేదిల్లు. 2; 2. మిక్కిలికోపించు: చూ, రోషించు.

చిట్ట, వై. వి. 1.=చిత్రమ్, ఆశ్చర్యము: చూ, పింత. 1. (దేశ్యమని శబ్దరత్నాకరము): దే. వి. 2. చిన్నపొద. స్వా. 4, ఆ. 37; వసు. 1, ఆ. 113: చూ, పొద, 2; వై. విణ. 3.=స్పష్టమ్. వెల్లడియైనది: చూ, స్పష్టము; దే. విణ. 4. కల్పితము, రచియింపఁబడినది: చూ, విరచితము.

చిట్టంటుచేతలు, దే. వి. బ. (చిట్టి+అంటు+చేతలు): చూ, విలాసము. 2.

చిట్టంటులు, దే. వి. బ. (చిట్టి+అంటులు) నఖదంతక్షతాది: చూ, నఖక్షతము.

చిట్టకము, వై. వి.=చిత్రక. రూ - చిటకము - చీటకము. 1. శృంగార చేష్ట: చూ, విలాసము. 2; 2. క్రీడ: చూ, విలాసము. 1; 3. కపటము: చూ, వ్యాజము. 1.

చిట్టచివర, దే. విణ. (చివర+చివర) 1. అన్నిటికి చివర: చూ, సుద. 3; వా. 2: చూ, ఎట్టయెదురు. 2.

చిట్టడవి, ద్వ. వి. కాఅడవి: చూ, విపినము.

చిట్టడుగు, క తెర. ద్వ. వి. చూ, వరవళ్ళు. (గతిభేదముఅనియు).

చిట్టతుమికి, దే. వి రావణ*: చూ, తుమికి.

చిట్టమిడుచు, దే. అ. క్రి: చూ, చిటికరించు.

చిట్టము, దే. వి. రూ - చిట్టియము - చిట్టెము: ఇనుము కాఁచునప్పుడు వచ్చెడు ముఱికి, శింఖాణము: చూ, లోహము. 1.

చిట్టా, వా. వి. రోజువారీ లెక్క, రూ - చితా: చూ, వద్దు. 3.

చిట్టాడు, దే. అ. క్రి. (చిట్టి+ఆడు) 1. చలించు. పా. 3, ఆ. 15: చూ, వలించు; 2. చరించు: చూ, సంచరించు; 3. ప్రవరించు: చూ, వ్యాపించు; 4: చూ, తప్పటడుగులిడు, పా. 3, ఆ. 246; 5. క్రీడించు: చూ, చరఱాడు.

చిట్టాముట్టి, ద్వ. వి. చిన్నముత్తవపులగము, బల*: చూ, సహదేవ. (వీర్యపుష్టి మేహశాంతిచేయును.)

చిట్టాముదపుఁజెట్టు, ద్వ. వి. —పై.—

చిట్టాముదము, ద్వ. వి. (చిట్టి + ఆముదము) 1. చిట్టాముదాల మానె: చూ, స్నేహము. 2-ళ; ఐ. 2. చిట్టాముదపు విత్తులు, (చిట్టాముదాలు అనియు వాడుక.)

చిట్టి, దే. వి. 1. రూ. చిట్టియ - చిట్టె, గిద్ద - రూ - గిద్దె: చూ, ప్రస్థము. 2; విణ. రూ - చిటి. 2. చిన్న. ("చిట్టవి - చిట్టాన - చిట్టీఁదు - చిట్టుడుకు - చిట్టెండ - చిట్టేలకి" ఇత్యాదులందుఁ బూర్వమునుండుండునది): చూ, స్వల్పము; 3. పన్నము: చూ, సూక్ష్మము. 4.

చిట్టిఆటక, వా. వి. చిన్నఆటక: చూ, మనెల.

చిట్టియ, దే. వి. రూ - చిట్టె. 1. వస్త్రముఁజయంచులయందు నేనెకు చిన్నకమ్మి: చూ, మైజాఱు; 2. వెడుఁడగనుపు: చూ, బుడిపి.

చిట్టియము, దే. వి; చూ, రూ - చిట్టము.

చిట్టిక్రేలు, దే. వి: చూ, రూ - చిటికెనక్రేలు.

చిట్టీత, దే. వి. (చిట్టి + ఈఁత) ఖర్జూరి*: చూ, మధుఖర్జూరిక.

చిట్టీఁదు, దే. వి. (చిట్టి + ఈఁదు)—పై.—

చిట్టీద, దే. వి. (చిట్టి + ఈద) ఱుద్రరక్తనాగరంగము*: చూ, శర్కరాంకము. 1-ళ.

చిట్టు, దే. వి. దూగరకలిసినసన్ననూక: చూ, నూక.

చిట్టుడుకుసీళ్లు, ద్వ. వి. ఐ. (చిట్టి + ఉడుకుసీళ్లు) పొంగుసీళ్లు: చూ, వారుపుడు.

చిట్టుములు, దే. వి. ఐ. (చిట్టి + ఉములు) గర్భిణికి గలిగెడి యొకానొక లక్షణము: చూ, లక్షణము 1.-ం.

చిట్టె, దే. వి. 1: చూ, రూ - చిట్టియ, 1; 2: చూ, రూ - చిట్టియ. 2; 3. చిత్రపటము: చూ, బింబము. 3; 4. ఉభయార్థసాధకమైన ఉపాయము, తంతు: చూ, తంత్రము.

చిట్టెము, దే వి: చూ, రూ - చిట్టము.

చిట్టెలుక, దే వి. (చిట్టి + ఎలుక) గిరిక: చూ, మూషికము.

చిట్టేలకి, ద్వ. వి. (చిట్టి + ఏలకి) సన్నయేలకి*: చూ, పత్రల.

చిట్టిపొట్లకాయ, దే. వి. రూ - చిట్లపొట్లకాయ: చూ, బాలక్రీడ.

చిట్లకట్టియ, వై. వి.=శత. రూ - చిట్లుకట్టియ - చిట్లుకట్టె - చెట్లకట్టె. మిగులకోపి: చూ, రోషణుఁడు.

చిట్లపొట్లకాయ, దే. ఫి: చూ. రూ - చిట్టిపొట్లకాయ.

చిట్లు, దే. వి. 1. వృత్తాంతము: చూ, సమాచారము. 2; అ.క్రి. 2: చూ, రూ - చిటుఁ. 1; 3: చూ, రూ-చిటులు. 2.

చిట్లుకట్టియ, ద్వ. విణ: చూ, రూ - చిట్లకట్టియ. (వైకృతమని కొందఱు.)

చిట్లుకట్టె, ద్వ. విణ.—పై —

చితా, వా. వి: చూ, రూ - చిత్రా.

చిడిపి, దే. విణ. 1. అల్పము: చూ, స్వల్పము; 2: చూ, పరుషము.

చిడిముడి, దే వి. 1. కోపము: చూ, రోషము; 2. తొట్రు: చూ, సంభ్రమము. 1.

చిడిముడిపడు, ద్వ. అ. క్రి. తొట్రుపడు: చూ, సంభ్రమించు.

చిడిముడిపాటు, ద్వ. వి. తొట్రు: చూ, సంభ్రమము. 1.

చిడుగు, దే. విణ. అల్పము: చూ, స్వల్పము.

చిడుగుడు, దే. వి. రూ-చెడుగుడు: చూ, బాలక్రీడ.

చిడుము, దే. వి. తీఁటకుఱుపు: చూ, విదర్భిక.

చిణి, అం: చూ, ప్రణవనాదములు.

చిణిచిణి, అం. —పై.—

చిత్, సం. అవ్య. కొంతయను వర్థమందు వర్తించును. చూ, చన.

చిత, సం. వి. అ. స్త్రీ. 1.=సొద. రూ-చితి-చిత్య: చూ, శ్మశానము; 2. ప్రోగు, గుంపు: చూ, సమూహము; 3. పొయ్యి: చూ, హసంతి. 1-ం; 4. చిదఁ: చూ, సరళదేవదారు; విణ. 5. కప్పఁబడినది: చూ, ప్రగితము; 6. చేర్పఁబడినది: చూ, మట్టసము.

చితము, సం. విణ. వ్యాపించినది, వ్యాప్తము: చూ, హిండితము.

చితి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. సొద: చూ, చిత. 1; 2. ప్రోగు, గుంపు: చూ, చిత. 2.

చితుకు, దే. వి. 1. రూ-చిదుగు. వేలిమికొన: చూ, సమిద; అ. క్రి. 2. కుఱుపులోనగునవి నలఁగు: చూ, సదమదమగు.

చిత్కృతము, సం. వి. అ. న. ఆవుదూడ అఱుపు: చూ, స్వరము. 2.-ళఁ-(గా॥ళ.)

చిత్త, వై. వి.=చిత్రా. 1. చిత్తానక్షత్రము, ముత్తెపుసవతు: చూ, నక్షత్రము. 1; 2 చిత్తకార్తె: చూ, నక్షత్రము. 1; అం. 3: చూ, రిక్క. 1.

చిత్తగించు, వై. అ క్రి.=చిత్త. 1: చూ, మనస్కరించు; స. క్రి. 2.=చిత్త. తలఁచు: చూ, యోచించు.

చిత్తచాంచల్యకాలము, అం: చూ, శిశుకాలములు.

చిత్తడి, ద్వ. వి. (చిత్త + తడి) 1. మిక్కిలితడి: చూ, పదను 2; 2. రూ-చిత్తఱి. వర్షము, (జడి, జల్లు. తొలకరి, దల్లు. ముసురు, వాన. సోన): చూ, వాన. 1; 3. వర్షఋతువు. (శ్రావణ భాద్రపదమాసములు): చూ, మాసద్వయము: (చూ, ఋతువులు.)

చిత్తప్రసన్నత, సం. వి. అ. స్త్రీ: చూ, సంతోషము.

చిత్తభ్రమనొందుట. అం: చూ, మన్మథావస్థలు.

చిత్తము, సం. వి. అ. న. 1. మనస్సు, మానసము, మది: చూ, హృదయము. 2; అం. 2: చూ. అంతఃకరణములు; 3: చూ, వికారములు; వా. 4. దయ; 5. కటాక్షము; 6. గౌరవార్థమైన ప్రత్యుత్తరము.

చిత్తర, దే. వి. చిత్తర అను చేఁప: చూ, మత్స్యము. 1.

చిత్తరువు, వై. వి.=చిత్రము. 1. ఆశ్చర్యము. కి॥. 5, అ. 111: చూ, వింత. 1; 2. పటమునందు రూపమువ్రాయుట: చూ, వ్రాఁత; 3. పటమునందు వ్రాసినరూపము, బొమ్మ: చూ, పారిణి. 3-ం. (3-ం); (వృత్తియంచుఁ గడపటి వర్ణము వికల్పముగా లోపించును. "చిత్తరుబొమ్మ" మొ.)

చిత్తరువులా వ్రాయునది, అం. దూతీచతుష్టయమునందలి మూఁడవదానిలోని వదునార్గురిలో నొకతె: చూ, దూతీచతుష్టయము.

చిత్తఱి. ద్వ. వి. (చిత్త + తఱి): చూ, చిత్తడి. 3.

చిత్తవిప్లవము, నం. వి. అ. వుం. చిత్తభ్రాంతి: చూ, వెఱ్ఱి 1.

చిత్తవిభ్రమము, నం. వి. అ. వుం. —వై.—

చిత్తాభోగము, నం. వి. అ. పుం: చూ. మనస్కారము.

చిత్తిక, నం. వి ఆ. స్త్రీ. నడుమునకుఁ గట్టు గొలుసు: చూ, మొలత్రాడు.

చిత్తిని, వై. వి. = చిత్రిణి. 1. చిత్రిణీజాతిస్త్రీ: చూ, స్త్రీ: అం. 2: చూ, స్త్రీజాతులు.

చిత్తు, నం. వి. త్. స్త్రీ. 1. జ్ఞానము. (చిత్): చూ, బుద్ధి; వా. వి. (1) (దిద్ది చక్కఁబఱుపఁని) పాపువ్రాయుటకు మొదట వ్రాసినవ్రాత (లేక) ముసాయిదా, అసలుకు సరియైన నకలు (అని కొందఱు): చూ, వ్రాత; (2) మొదట గుణించుకొను లెక్క. మనస్సునందు గుణించుకొను లెక్క (లేక) నోటి లెక్క (అని కొందఱు). (ఇది నం. అని కొందఱు.)

చిత్తోక్తి. నం. వి. ఇ. స్త్రీ. ఉపశ్రుతి, పుష్పశకటి: చూ, విసకిడి.

చిత్తోన్నతి, నం. వి. ఇ. స్త్రీ. గర్వము: చూ, హంకారము.

చిత్య, నం. వి. అ. స్త్రీ. సొద: చూ, చిత. 1.

చిత్యము, పం. వి. అ. న. 1. గోరీ, కాష్ఠము. చూ, శ్మశానము; పుం. 2. అగ్ని: చూ, వహ్ని. 1.

చిత్ర, నం. వి. అ. స్త్రీ. 1. = చిత్త. చిత్తా నక్షత్రము: చూ, రిక్క: 1—౧౪; 2. మాయ: చూ, మాయము. 1; 3. రూ - ఉపచిత్ర. ఎలుకజీడి *: చూ, భల్లాతకి; 4. గుమ్మడి *: చూ, పర్వతోభద్ర. 1—౮; 5. విన్నపాఁపర *: చూ, పాఁపర; 6: చూ, బుడమ *; 7. ఒకానొక అప్సరస: చూ, స్త్రీ. 1—౫౭; 8. ఒకానొక పాము: చూ, సర్పము: 1—౪—(౭); 9: చూ, దంతి *; 10. ఆముదము *: చూ, వ్యడంబకము; 11. చేఁతరాని *: చూ, శకుల; అం. 12: చూ, గాంధార గ్రామగత మూర్ఛనలు; 13: చూ, నిహీన తానములు: (చూ, శుద్ధతానము లు.)

చిత్రకంఠము, నం. వి. అ. వుం. కపోతము, గువ్వ: చూ, పావురము.

చిత్రకపత్రిక, నం. వి. అ. స్త్రీ: చూ, దంతి.

చిత్రకము, నం. వి. అ. న. 1. నొసటిబొట్టు, విశేషకము: చూ, బొట్టు. 1; పుం. 2. చిఱుతపులి, పెద్దపులి (అని కొందఱు): చూ, శార్దూలము. 1.—౩; 3. ఆముదము *: చూ, వ్యడంబకము; 4. గుమ్మడి *: చూ, పర్వతోభద్ర. 1—౮; 5. చిత్రమూలము *: చూ, వహ్నిసంజ్ఞికము; 6. జాజి *: చూ, జాజి; 7. అశోకము *: చూ. హేమపుష్పము; అం. 8: చూ, ప్రచారములు.

చిత్రకరుఁడు, నం. వి. అ. పుం: చూ, ముచ్చి.

చిత్రకవిత్వము, అం. చిత్రకవిత్వమనఁగా.— తలకట్లు, ఏకాక్షరములు, అనుప్రాసములు, యమకములు, అంత్య వియమములు మొదలైన పద్ధతులతో రచించుట: చూ, మాటలల్లిక.

చిత్రకాయము, నం. వి. అ. వుం. చిఱుతపులి: చూ, శార్దూలము. 1—3.

చిత్రకాయుఁడు, నం. వి. అ. వుం: చూ, చిత్రకరుఁడు.

చిత్రకుఁడు, నం. వి. అ. వుం. —వై.—

చిత్రకూటము, నం. వి. అ. వుం. చిత్రకూటమనుకొండ: చూ, పర్వతము.

చిత్రకృత్తు, నం. వి. త్. వుం. 1: చూ, తినానాసము *; 2: చూ, చిత్రకరుఁడు.

చిత్రకేతువు, నం. వి. ఉ. పుం: చూ, జాజి *.

చిత్రగవి, నం. వి. ఈ. స్త్రీ. నానావర్ణములుగల ఆవు: చూ, ధేనువు.

చిత్రగుప్తుఁడు, నం. వి. అ. పుం. 1. జముఁడు. యముఁడు: చూ, హరి. 5; 2. యమునివద్ద లెక్క వ్రాయువాఁడు: చూ, హరి. 5—(౨).

చిత్రచరణము, నం. వి. అ. పుం: చూ, చిత్రమూలము *.

చిత్రతండులం. నం. వి. అ. స్త్రీ: చూ, వాయువిడంగము *.

చిత్రతండులము. నం. వి. అ. పుం.—వై.—

చిత్రతమము, అం: (ఇదెమార్గప్రాణము): చూ, తామార్గములు.

చిత్రతరము, అం. —వై.—

చిత్రదండము, నం. వి. అ. పుం. కంద *: చూ, సూరణము.

చిత్రనేత్ర, నం. వి ఆ. స్త్రీ. గోరువంక: చూ, శారిక.

చిత్రపక్షిము. నం. వి. అ. పుం. 1. కవుజు: చూ, కోఁజు; 2. నెమలి: చూ, మయూరము.

చిత్రపటన్యాయము, న్యా. ముందురేఖలు వైచి పిదప బొమ్మను తయారుచేయు విధము.

చిత్రపత్రము. నం. వి. అ. పుం. తిలకము *: చూ, బొట్టు. 1.

చిత్రపత్రిక, నం. వి. అ. స్త్రీ. 1. కోలపాల *: చూ, శృంగబేరి; 2: చూ, దంతి *.

చిత్రపదము. అం. ఒకానొకవృత్తము. ఇది ఒక్కొక్కపాదమునకు రెండుభగణములును రెండుగురువులును గలిగి ఎనిమిదవఛందస్సునందుబుట్టినవృత్తము. ఉదా.—"చిత్రపదంబను వృత్తం, బిత్రమునిస్తుతు శౌరిన్, స్తోత్రముచేయఁనొప్పున్, ధాత్రివిభాగగయుక్తిన్": చూ, వృత్తము. 1.

చిత్రవర్ధతి, అం: చూ, ఉద్ధతము. 2: (చూ, వ్యంజకము. 1.)

చిత్రపర్ణి. నం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. కోలపొన్న *: చూ, పృశ్నిపర్ణి; 2: చూ, బొల్లిబూసర *: 3: చూ, మంజిటి *.

చిత్రపాద, నం. వి. ఆ. స్త్రీ. గోరువంక: చూ, శారిక.

చిత్రపాదము, అం. బిద్ధలాగఁదగనిపదతి: చూ, లక్షణము. 1—౭౯.

చిత్రపింగలము, నం. వి. అ. పుం. నెమలి: చూ, మయూరము.

చిత్రపించకము, నం. వి. అ. పుం. —వై.—

చిత్రపుంఖము, నం వి. అ. పుం. అమ్ము: చూ, బాణము. 1.

చిత్రపృష్ఠము, నం. వి ఆ. పుం: చూ, పిచ్చుక.

చిత్రఫలకము. నం. వి. ఆ. పుం. ఫలకి, నడగడ్డిలోని చేఁప: చూ, మత్స్యము. 1.

చిత్రఫలము, నం. వి. ఆ. పుం. —వై.—

చిత్రఫలి, నం. వి. న్. పుం. —వై.— (ఈ. స్త్రీ. అని కొందఱు.)

చిత్రబంధములు, అం. సంఘాటము, ఉపపదము (2): (చూ, రతిబంధములు.)

చిత్రబిందము, సం. వి. అ. పుం. ఱోపరవెల్లి: చూ, సరటము.

చిత్రభాను, సం. వి ఉ. పుం. సంవత్సరములు అఱువదింటిలో నొకటి: చూ, సంవత్సరములు.

చిత్రభానువు, సం. వి. ఉ. పుం. 1. అగ్ని: చూ, వహ్ని. 1; 2: చూ, సూర్యుఁడు.

చిత్రమీమాంస, అం. ఇది అప్పయదీక్షిత విరచిత గ్రంథము: చూ, కావ్యనాటకములు.

చిత్రము, వం. వి. అ. న. 1. = చిట్లి, ఆశ్చర్యము. అద్భుత రసము. నవరసములలో నొకటి: చూ, రసములు: (చూ, వింత. 1.); 2. = చిత్తరువు. వ్రాసిన బొమ్మ: చూ, హరిణీ. 3-౧౦; 3. నానావర్ణములు గలనివవన్నె. 6.—ర—(౧): చూ, వర్ణము. 6-ర; 4. తిలకము: చూ, బొట్టు. 1; పుం. 5: చూ, చిత్రమూలము*; 6. పాము:చూ, సర్పము: విజ. 7. ఆశ్చర్యకరమైనది: చూ, వింత. 1;8. నానావర్ణములుగంది: చూ, వర్ణము. 6; అం. 9: చూ, తాళమార్గములు. (ఇదె మార్గప్రాఁడము'; 10. (ప్రయత్నము విపరీత ఫలకాంక్షి యగుట) "ముట్టగములలో బడి పట్టనులు నమ్ములొదురు.": చూ, అలంకారము. 3.

చిత్రమూలత్రయము, అం. ఇవి. 3.—తెలుపు, నలుపు, ఎఱుపు: చూ, త్రయము.

చిత్రమూలము, సం. వి. అ. పుం. అగ్నిమాత*: చూ, వహ్ని సంజ్ఞ: ము. (జఠరాగ్నిని వృద్ధిఁజేయును.)

చిత్రమేఖల, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ఎనిమిదిపేటలు గల మొల నూలు: చూ, భూషణము. 2.

చిత్రమేఖలము, సం. వి. అ. పుం. నెమలి: చూ, మయూరము.

చిత్రయోని, సం. వి. ఇ. పుం. లావుకపిట్ట: చూ, లావుక.

చిత్రరథ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. చిత్రరథ యను నది: చూ, నది.

చిత్రరథుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. చిత్రరథుఁడను గంధర్వుఁడు. అంగారవర్ణుఁడు: చూ, వేలుపు; 2. ఒకానొక విద్యాధరుఁడు: చూ, వేలుపు; 3: చూ, సూర్యుఁడు.

చిత్రరేఖ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. కుబేరుని పెండ్లాము: చూ, భార్య. 1-౧ం: (చూ, స్త్రీ. 1-౫౬); అం. 2: చూ, దిక్పాల భార్యలు.

చిత్రలక్ష్య భేదనోపాయ ప్రతిపాదనము, అం: చూ, ధనుర్విద్యాప్రమేయములు.

చిత్రలత, సం. వి. అ. స్త్రీ: చూ, మంజిటి*.

చిత్రలోచన, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, శారిక.

చిత్రవతి, అం: చూ, గాంధారగ్రామగతమూర్ఛనలు.

చిత్రవదాలము, సం. వి. అ. న. పాఠీనమను చేఁప: చూ, మత్స్యము. 1.

చిత్రవర్ణము, సం. వి. అ. పుం, న. 1. పలురంగులు: చూ, వర్ణము. 6; అం. 2: చూ, వర్ణములు. 3.

చిత్రవల్లికము, సం. వి. అ. పుం. వదాలమను చేఁప: చూ, మత్స్యము. 1.

చిత్రవాలము, సం. వి. అ. పుం: చూ, పాలపిట్ట.

చిత్రశిఖండిజుఁడు, వం. వి. అ. పుం. బృహస్పతి: చూ, వేలుపుటొజ్జ.

చిత్రశిఖండులు, అం. మరీచ్యాదిన వ్తమహర్షులు (మరీచి, అత్రి, అంగిరుఁడు, పులస్త్యుఁడు, పులహుఁడు, క్రతువు, వసిష్ఠుఁడు.)

చిత్రసారము, వం. వి. అ. పుం. బిళ్లు*: చూ, సోద్రకము.

చిత్రసేన, సం. వి. అ. స్త్రీ. చిత్రసేవ యను నది: చూ, నది.

చిత్రసేనుఁడు, సం. వి. అ. పుం. ఒకానొక గంధర్వుఁడు: చూ, వేలుపు.

చిత్రాంగదము, సం. వి. ఊ. స్త్రీ. శంతనునిభార్య: చూ, భార్య.

చిత్రాంగము, సం. వి. అ. వ. 1. అరిదళము: చూ, హరిదళము; 2. ఎఱ్ఱచిత్రమూలము*: చూ, వహ్నిసంజ్ఞికము.

చిత్రాక్షి, సం వి. ఈ. స్త్రీ. 1. గోరింక: చూ, శారిక; 2. ఒక రకము సర్పాక్షి*: చూ, సర్పాక్షి.

చిత్రాఖుపము, సం. వి. అ. పుం. ఏనుఁగు తుమ్మి*: చూ, తుమికి.

చిత్రాతీరుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. చంద్రుఁడు: చూ, హిమాంశువు; 2. ఘంటాకర్ణునకు బలియీయఁబడిన మేక నెత్తురుగల నొసలుగలవాఁడు.

చిత్రాపూపము, సం. వి. అ. పుం: చూ, చపుర్వణము.

చిత్రించు, సం. న. క్రి. చిత్రము వ్రాయు: చూ, వ్రాయు.

చిత్రిక, దే. వి. వ్రాను నునుపు పఱిచెడు వర్ణవాని కొఅముట్టు: చూ, త్రోపుడు. 2.

చిత్రికము, సం. వి. అ. పుం. చైత్రమాసము: చూ, మాసము. 1.

చిత్రిణి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. = చిత్తిని. 1: చూ, చిత్తిని: చూ, స్త్రీ: 2. చిత్తానక్షత్రము: చూ, రిక్క. 1.

చిత్రితము, సం. విణ. = చిత్తరువు. చిత్రింపఁబడినది.

చిత్రితాంగబంబుక న్యాయము, న్యా. పులినిఁజూచి వక్క వాత పెట్టుకొనినది అనువిధము.

చిత్రకరి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. జమునిప్రోలు: చూ, దేశము.

చిత్రేశుఁడు, సం. వి. అ. పుం. చంద్రుఁడు: చూ, హిమాంశువు.

చిత్రోక్తి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. ఆకాశవాణి: చూ, స్వరము. 2; 2. ఉపశ్రుతి: చూ, వినికిడి.

చిత్రోత్తరము, సం. వి. అ. న. అర్థాలంకారములలో నొకటి: చూ, అలంకారము. 3.

చిత్రౌషధము, సం. వి. అ. పుం: చూ, బొమ్మమేది*.

చిద, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, రూ - చిత.

చిదక, దే. విణ. చప్పట. "చిదకముక్కు-": చూ, తప్పుడు.

చిదకముక్కువాఁడు, దే. విణ: చూ, నర్ధిముక్కువాఁడు.

చిదగొద, దే. వి. 1. భేదము: చూ, వ్యత్యయము; 2. కలహము: చూ, యుద్ధము.

చిదిమి పెట్టిన బంటులు, జా. విగ్గుదేలినశూరులు. "ఉ. ఆ, భీలతరాశనుల్ చిదిమి పెట్టినబంటులు." విజ. 1, ఆ. 78.

చిదియు, దే. అ. క్రి. నలఁగు: చూ, సదమదమగు.

చిదుకు, దే. అ. క్రి: చూ, చిప్పిలు.

చిదుగు, దే. వి: చూ, రూ - చితుకు. 1.

చిదుపు, దే. క్రి. చిదియఁజేయు.

చిమము, దే. వి. 1. చిగురు: చూ, విద్రుమము; స. క్రి. 2. ఖండించు, క్షత్రిచేయు (అనికొందఱు : చూ, నెఱుగు; 3. నఖక్షతముచేయు : చూ, గిల్లు 2; 4. పువ్వులలోనగువానిఁ గోయు: చూ, రెలుచు; 5. త్రుంచు: చూ, భేదిల్లు. 1; 6. వైచు: చూ, విసరు. 8.

చిమముట, దే వి హింస. ఆం, భా. ద్వి. 221: చూ, వధము.

చిదుర, వై. వి = చిద్ర. 1. తుకుక : చూ, శకలము. 4; విణ. 2. లేశము: చూ, స్వల్పము.

చిదురలు, వై. వి. బ = చిద్ర - చిసుర. రూ - చిదురుపలు - చిదుర్పలు - చిద్రుపలు 1. సూక్ష్మఖండములు : చూ, శకలము. 4; 2. సూక్ష్మభాగములు : చూ, శకలము. 4. (దేశ్యమని శబ్దరత్నాకరము.)

చిదురుపలు, —వై.—

చిదుర్పలు, —వై.—

చిద్రుపలు, —వై.—

చిద్రూపుఁడు, పం. విణ. పాశుపతమతస్థుఁడు : చూ, స్మార్తి మంతుఁడు.

చిన, వై. విణ. = చిన్న. 1. కొద్ది : చూ, స్వల్పము; 2. కనిష్ఠము : చూ, స్వల్పము. (దేశ్యమని శబ్దరత్నాకరము.)

చిని, వై. విణ. = చిన్న. 1. రూ. చిన్ని. కొద్ది : చూ, స్వల్పము ; 2. కనిష్ఠము : చూ, స్వల్పము. (దేశ్యమని శబ్దరత్నాకరము); దే. వి. 3. రూ - చిన్న. మనోజ్ఞము : చూ, హృద్యము.

చినుఁగు, వై. అ. క్రి. = చిద. రూ - చిసుగు. వస్త్రాదికము చిన్నమగు. పాండు. 5, ఆ 140; వేమన. 1401: చూ, భేదిల్లు. 2. (దేశ్యమని శబ్దరత్నాకరము.)

చినుకు, దే. వి. 1. వర్షబిందువు రూ - చిన్కు: చూ, వాన. 1; 2. అల్పవర్షము. రూ - చిన్కు: చూ, వాన. 1; దే. అ. క్రి. 3. కాఱు: చూ, స్రవించు; అం. ప్రే. 4. కాఱుచు. వానకుటీయు (అని కొందఱు) స్వా. 5, ఆ. 18: చూ, కార్చు. 2.

చినుకుఁబూస, దే. వి. (చినుకు + పూస) మత్యము : చూ, రత్నములు. 1—ఁ: (చూ. ముత్తెము.)

చిన్న, వై. విణ. = చిన్న. 1. కొద్ది: చూ, స్వల్పము ; 2. కనిష్ఠము : చూ, స్వల్పము. (దేశ్యమని శబ్దరత్నాకరము); దే. విణ. 3. చిహ్నము. ఆం, ప. సుర. 24: చూ, లక్షణము. 1; 4. బాలుఁడు. ఆం, భా. ద్వి. 118: చూ, శిశువు. 1—ఒ; 5. తమ్ముఁడు : చూ, సహోదరుఁడు ; 6. చిన్న చెల్లెలు: చూ, సహోదరి.

చిన్నఅప్ప, దే. వి. అప్పలలో చిన్నది. చూ, సహోదరి. (వా. చిన్నప్ప.)

చిన్నకాఱు, దే. వి అలరుప్రాయము : చూ, శైశవము.

చిన్నచెల్లెలు, దే. వి: చూ, చిన్న. 6.

చిన్నటనాఁడు, దే. వి. (చిన్న + నాఁడు) చిన్నతనము: చూ, శైశవము.

చిన్నతనము, దే. వి.—వై. —

చిన్నది, దే. వి. (చిన్న + అది) 1. బాలిక: చూ, స్త్రీ. 1—ఁ; విణ. 2. చిన్నయైనది: చూ, సైకము.

చిన్ననాఁడు, దే. వి: చూ, చిన్నటనాఁడు,

చిన్నపాఁవర, దే. వి. గోతుంబి, పిన్నపావర*: చూ, పాఁవర.

చిన్నపాముసైనఁ బెద్దకఱ్ఱతోఁగొట్టవలెను. లో. ఉదా.—"చిన్న పాముసైనఁ బెద్దకఱ్ఱతోనే కొట్టవలయును. కాఁబట్టి సర్వవైన్య సమేతముగా నడచి యాస్మికముగంటోయి." (నీతిచంద్రిక-విగ్రహము.)

చిన్నఁబోవు, దే. అ క్రి. రూ - చిన్నవోవు. భిన్నఁబడగు. ఆ., భా. తృ. 95: చూ, విన్నవోవు.

చిన్నఁబోవుట, జా. ధైర్యమును బొందుట. ఉత్సాహము తగ్గుట, తగ్గు స్థితికి వచ్చుట. "పొన్నవిరి నిక్కముగఁజూచి చిన్న వోయె." (ప్రభావతీప్రద్యుమ్నము.)

చిన్నము, దే వి. 1. నాలుగు గురిగింజలయెత్తు. కళా 1, ఆ. 128: 2. నాలుగు గురిగింజల యెత్తుగల బంగారునాణెము. హరిశ్చ. 3, ఆ. 157: చూ, లోహము. 1.

చిన్నరి, దే. విణ మనోజ్ఞము. రూ - చిన్నారి - చిన్నరిపొన్నరి - చిన్నారిపొన్నారి - పొన్నరి - పొన్నారి : చూ, హృద్యము.

చిన్నరికము, దే. వి. రూ-చిన్నటికము: చూ, శైశవము.

చిన్నరిపొన్నరి, దే. విణ: చూ, రూ-చిన్నరి.

చిన్నటికము, దే. వి: చూ. రూ-చిన్నరికము.

చిన్నవాఁడు, దే. వి. 1. బాలుఁడు: చూ, శిశువు 1-ఒ; విణ. 2. చిన్నయైనవాఁడు: చూ, బుచ్చిగాఁడు.

చిన్నవోవు, దే. అ. క్రి. (చిన్న + పోవు) 1. భిన్నఁబడగు: చూ, రూ-చిన్నఁబోవు. ప్రే. 2. చిన్నపుచ్చు.

చిన్నారి, దే. విణ: చూ, రూ-చిన్నరి. "చిన్నారిచిఱుత-చిన్నారి జాబిల్లి-చిన్నారినూఁగారు-చిన్నారి మొగము మొ."

చిన్నారిపొన్నారి, దే. విణ. —వై.—

చిన్ని, వై. వి. 1. = చిన్న. రూ-చిని, కొద్ది: చూ, స్వల్పము. (దేశ్యమని శబ్దరత్నాకరము); దే. వి. 2. మనోజ్ఞము. రాఘ. 2, ఆ. 8: చూ, హృద్యము.

చిన్నిదము, దే. వి. 1. చిన్నిపువ్వు: చూ, భూషణము 2; 2. బంగారు: చూ, లోహము. 1.

చిన్నిపువు. ద్వ. వి. రూ-చిన్నిపువ్వు. 1: చూ, చిన్నిదము 1; 2. ప్రణతి: చూ, నమస్కారము; 3. ప్రణతిశేషము: చూ, నమస్కారము.

చిన్నిపువ్వు. ద్వ. వి.—వై.—

చిన్నిపూతేకు, ద్వ. వి. —వై.—

చిన్నిబూచె, ద్వ. వి. నతి: చూ, నమస్కారము.

చిన్నియ, వై. వి. రూ-చిన్నె. 1. = చిహ్నము గుఱుతు: చూ, లక్షణము. 1; 2. కుచకు: చూ, విలాసము. 2.

చిన్నియెలుక, ద్వ. వి: చూ, చిట్టెలుక. వేం, ఆం. 94.

చిన్నె, వై. వి. = : చూ, రూ చిన్నియ.

చిన్నెలాఁది, ద్వ. విణ. (చిన్నెలు + ఆఁది) విలాసవతి: చూ, స్త్రీ. 1-ఎళం.

చిన్నెలాఁడు, ద్వ. విణ. (చిన్నెలు + ఆఁడు) విలాసవంతుఁడు: చూ, సౌందర్యవంతుఁడు.

చిపిటకము, సం. వి. అ. వుం. రూ-చిపిటము-చిపుటము-చపిటము-చపుటము. అడుకులు: చూ, పృథుకము.

చిపిటము, 1. —పై.—; విణ. 2: చూ, నక్కిముక్కువాఁడు; 3. విస్తరింపఁజేయఁబడినది, విస్తృతము: చూ, విపులము.

చిపుటము, సం. వి. అ. వుం: చూ, రూ-చిపిటకము.

చిప్ప, దే. వి. 1. తునక: చూ, శకలము. 4; 2. రూ-చిప్పర. రూ నృణము*. అం, భా. ద్వి. 178: చూ, తృణము. 1; 3. త్తె: చూ, శల్యము. 1-ఎ; 4. అల్పము: చూ, స్వల్పము; ప్రచిప్ప: చూ, సంకు. 1; 6. కల్లుత్రాగెడుగిన్నె. లక్ష్మీ. 0: చూ, పాత్రము. 6; 7. దొ-కాయచిప్ప: చూ, 1; 8. తాఁబేలుపీఁచుచిప్ప. అచ్చ. బాల, కాం. 46: చూ, పొరుసు. 4; 9. భూగోళమునం దర్ధభాగము; 10. ముత్తెపుఁజిప్ప. గతిచిప్ప. వేమన. 1403: చూ, నీపి; 11. మోఁకాటిచిప్ప: చూ, శల్యము. 1-ఆ; 12. చేఁపమీఁది పొలసు. పాండు. 3, ఆ. 167: చూ, శల్కము. 3; వా. 13. ముషిచిప్ప. "చిప్ప కఱ్ఱ చేతికివచ్చినది": చూ, పాత్రము. 6.

చిప్పకత్తి, దే. వి. చెట్లు మొదలగునవి నఱకెడు మోటకత్తి: చూ, రిష్టి. 2.

చిప్పకనవు, ద్వ. విణ: చూ, చిప్ప. 2 *.

చిప్పకుంకటి, ద్వ. వి. పిల్లజుట్టు. రూ-కూఁకటి: చూ, సిక. 1-ం.

చిప్పకూఁకటి, —పై.—

చిప్పగడ్డి, దే. విణ: చూ, చిప్ప. 2 *.

చిప్పగుద్దలి, ద్వ. వి. చెట్లునఱకు గొడ్డలి: చూ, ముద్గరము.

చిప్పగొడ్డలి, ద్వ. విణ: చూ, చిప్పగుద్దలి.

చిప్పపెడక, దే. వి. రూ-చిప్పపెణక. ఇంటిపార్శ్వముల కప్పు: చూ, వదనము. 1.

చిప్పపెణక, దే. వి. —పై.—

చిప్పము, దే. వి. రూ-చిప్పెము. పెద్దమూట: చూ, మూట.

చిప్పముత్తెము, ద్వ. వి. కృత్రిమమౌక్తికము: చూ, రత్నములు. 1-ం-(ం).

చిప్పమూతి, దే. వి. కళాహీనమగు ముఖము: చూ, వదనము. 2.

చిప్పర, దే. విణ: చూ, చిప్ప. 2*.

చిప్పిలు, దే. అ. క్రి. రూ - చిప్పిల్లు. పీటిబొట్టు లోనగునవి పైకుబుకు: చూ, జుగులుకొను.

చిప్పిల్లు, —పై.—

చిప్పె, దే. వి. రూ - చిప్పెవాఁడు. కుత్రపువాఁడు: చూ, సౌచికుఁడు.

చిప్పెము, దే. విణ: చూ, రూ - చిప్పము.

చిప్పెవాఁడు, దే. విణ: చూ, చిప్పె.

చిబుకము, సం. వి. అ. న. 1. గడ్డము: చూ, చంబుకము; అం. 2: చూ, లక్షణాంగములు. (చిబుకము = గడ్డము) చివట్ల పగులక తుమ్మెదకాంతిగలిగి కుదురుగనున్న యైశ్వర్యవంతుఁడగు. రోమరహితమైన నవుత్రకుఁడగు; 3. స్త్రీ లక్షణాంగములు ఏఁబదియెనిమిదింటిలో నొకటి: చూ, స్త్రీలక్షణాంగములు. (చిబుకము = గడ్డము). — సుఖియున్న భుభవతియగు. మచ్చయున్న గొడ్రాలగు. రోమమున్న మగనితో గలహించును.) (రూ - చిబూకము.)

చిబుకు, దే. స. క్రి. చీఁకు. జై. 8, ఆ. 143: చూ, చప్పరించు.

చిబూకము, చూ, రూ - చిబుకులు.

చిమచిమ, దే. వి. గాయపు మంటయందగుననుకరణము: చూ, హూహూ.

చిమట, దే. వి. 1. రూ - చిమ్మట - చిమ్మిట - చిమిట. ఇలకోడి: చూ, రిల్లు; వా. వి. 2. కేళోత్పాటిని. రూ-చిమటా: చూ, తండసము.

చిమటా, దే. వి. 1. ఖడ్గముష్టిసంగ్రాహ్యతలములోని చీలపట్టున నలుఁగునమర్చుట కుపయోగమగుతావు: చూ, మొసలివాయి; 2. కేళోత్పాటిని: చూ, రూ-చిమట. 2.

చిమిడిక, వా. వి. చిమిడిన యన్నము. లగడ: చూ, సాదము (1)—౩ం.

చిమిని, వా. వి. పొగనాపి కాంతినిచ్చు గాజుగొట్టము. రూ - చిమ్ని - చిమిలి - చిమ్లి.

చిమిలి, —పై.—

చిముటాలు, దే. వి. బ క్షౌరమపుడు తండసముతో వెండ్రుక లూడతీయుట. తండసపుపని.

చిముటు, దే. స. క్రి. సైగకు కన్నుమూసితెఱచు.

చిముడు, దే. అ. క్రి. 1. అన్నము పాకముమీఱ నుడికి ముద్దయగు: చూ, ముద్దకట్టు; 2. పాకముచెడు.

చిముడుచు, దే. ప్రే. చిముడఁజేయు: చూ, రూ - చిముడ్చు.

చిముడ్చు, —పై.—

చిమ్ని, వా. విణ: చూ, రూ - చిమిని.

చిమ్మ, దే. వి. జలకణసమూహము: స్వా. 3, ఆ. 135: చూ, సలిలము. 1—౧౬.

చిమ్మచీఁకటి, దే. వి. గాఢాంధకారము: చూ, మేచకము. 1.

చిమ్మట, దే. విణ: చూ, రూ - చిమట. 1—2.

చిమ్మటబుఱ్ఱు, దే. వి. ఈలపురుగుధ్వని: చూ, స్వరము. 2.—౪౬—(౧౩౩.).

చిమ్మదిరుగు, దే. అ. క్రి. గిరగిరఁ దిరుగు.

చిమ్మనగొట్టము, దే. వి. జలక్రీడయందు నీళ్ళు చిమ్మెడు గొట్టము: చూ, శృంగము. 3.

చిమ్మనగ్రోవి, దే. వి.—పై.—

చిమ్మనము, దే. వి. చిమ్ముడు. ప్రభా. 2, ఆ. 81: చూ, నిక్షేపము.

చిమ్మరేఁగు, దే. అ. క్రి: చూ, రూ-చిమ్మరేఁగు.

చిమ్మఱాయి, దే. విణ: చూ, బాలక్రీడ (ఇట్లు చిమ్ముఱాయి.)

చిమ్మిట, దే. విణ: చూ, రూ-చిమట. 1.

చిమ్మిరి, దే. వి. నువ్వులును బెల్లమును కలిపి చేసెడి ముద్ద: రూ-చిమ్మిలి.

చిమ్మిరేఁగు. దే. అ. క్రి. మికిలి విజృంభించుఁ: చూ, విజృంభించు.

చిమ్మిలి, దే. వి: చూ, రూ-చిమ్మిరి.

చిమ్మి, దే. వి. 1. పొడుచుట: చూ, స్యూతి. 1; 2. వైచుట; స. క్రి. 3. ఊడుచు: చూ, సమ్మార్జించు; 4. వైచు: చూ, విసరు. 8.

చిమ్ముడు, దే. వి. చిమ్ముట: చూ, విక్షేపము.

చిమ్ముబిల్లలు, దే. వి. బఁ: చూ, బాలక్రీడ.

చిమ్ములాట, దే. వి. ఒకరిమీఁద నొకరు చిమ్ముకొనుట.

చిమ్ములాడు, దే. స. క్రి. (చిమ్ములు + ఆడు) ఒకరిమీఁద నొకరు చిమ్ముకొను.

చిమ్మెట, దే. విఁ చూ, రూ-చిమటి. 1.

చిమ్లి, వా. వి: చూ, రూ-చిమిని.

చియ్య, దే. వి. కంద. "ఁఒడలు చియ్యపట్టినది.": చూ, మాంసము.

చిరంటి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. ఐదువరాలు, సువాసిని: చూ, స్త్రీ. 1-గ; 2. యౌవనవతి: చూ, స్త్రీ. 1-ఎ.

చిరంతనము. సం. విణ. బహుదినములది, ప్రాఁతది: చూ, పురాతనము.

చిరంభణము, సం. వి. అ. పుం: పిన్నగ్రద్ద: చూ, హరివాహనుఁడు. 1-ఇ.

చిరకాలము. సం. వి. అ. పుం: చూ, దీర్ఘరాత్రము: (చూ, చిరము.)

చిరక్రియుఁడు, సం. విణ. తామసించి కార్యము చేయువాఁడు: చూ, దీర్ఘసూత్రుఁడు.

చిరగడము, వా. వి. 1. రూ-చిరుగడము - చిరువడము - చిఱుగడము. చిఱువడము. తియ్యకంద*: చూ. సూరణము (మధుమూత్ర రోగులకు తినిపింపరాదు); వా. వి. 2. (వస్త్రాదులు) చినుఁగుట: చిఱుగడము-చిఱువడము.

చిరజీవి, సం. వి. న్. పుం. 1. కాకి: చూ, వాయసము; 2. వెన్నుఁడు: చూ, విష్ణువు. 1; 3. నలువ: చూ, బ్రహ్మ. 1; 4: చూ, మార్కండేయుఁడు; 5. అశ్వత్థామ: చూ, ద్రౌణాయనుఁడు; 6: చూ, బలిచక్రవర్తి; 7. వ్యాసుఁడు: చూ, ముని. 1; 8. హనుమంతుఁడు: చూ, వానరము; 9: చూ, విభీషణుఁడు; 10: చూ, కృపుఁడు; 11: చూ, పరశురాముఁడు; 12. బూరుగు*: చూ, శాల్మలి; 13. జీవనము*: చూ, ప్రాప్యాంగము; విణ. 14. చిరకాలము జీవించువాఁడు: చూ, వృద్ధుఁడు.

చిరత్నము, సం. విణ: చూ, రూ - చిరంతనము.

చిరపర్ణము, సం. వి. అ. న. మాచిపత్రి*: చూ, సూరపర్ణము.

చిరపాకి. సం. వి. న్. పుం: చూ, వెలఁగ*.

చిరపుష్పము, సం. వి. అ. పుం. పొగడ*: చూ, వకుళము.

చిరమర, దే. వి. భేదము: చూ, వేఱుపాటు. 1.

చిరము, సం. అవ్య. చిరాత్: చూ, చిరకాలము.

చిరమేహి, సం. వి. న్. పుం. (పుం. స్త్రీ. అనికొందఱు) గాడిద: చూ, రాసభము.

చిరరాత్రము, సం. వి. అ. వ. 1. రాత్రులసమూహము: చూ, రాత్రి; 2. పెక్కురాత్రులు: చూ, రాత్రి.

చిరసూత, సం. వి. అ. స్త్రీ. చాలాకాలమువకు మందీనివయావు, బిష్కయుఁ, తటిపియావు: చూ, ధేనువు.

చిరస్థుఁడు, సం. విణ: చూ, నాయకుఁడు.

చిరాక. దే. వి. 1. కోపము: చూ, రోషము; వా. వి. 2. ఉక్కవలన గలుగు శ్రమము: చూ, శ్రమము. 1.

చిరాత్. సం. అవ్య: చూ, దీర్ఘరాత్రము.

చిరాయువు, సం. వి. స్. న. 1. రూ - స్థిరాయువు. బూరుగు*: చూ, శాల్మలి; పుం. 2. దేవుఁడు: చూ. వేలుపు; 3. ఊరకాఁకర, వాతాయువు*: చూ, సుషవి. 1; 4. కాకి: చూ, వాయసము. 1.

చిరి. సం. వి. ఇ. పుం. = చిలుక: చూ, శుకము.

చిరిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. పురాతన మలము: చూ, మలము. 1.

చిరిచిమము, సం. వి. అ. పుం. క్రొలు కనువున దిరుగు చేప. రూ - చిరీచిమము - చిలిచిమము. చిలీచిమము - చిలీచిమము: చూ. మత్స్యము. 1.

చిరితాళము, ద్వ. విఁ చూ, చిటితాళము: చూ, వీణ. 1—౪—(౧). (ప్రూనితోఁ జేసిన తాళవిశేషమని కొందఱు.)

చిరిపి, దే. వి. తైలమార్జకము.

చిరిబిల్వము. సం. వి. అ. పుం. కానుగు*: చూ, శాదఘ్నము.

చిరిమిడి, దే. విఁ చూ, భక్ష్యము. (చలిమిడియని కొందఱు).

చిరిపేరు, ద్వ. వి. ఎఱ్ఱచాయవేయుట కుపయుక్తమైన యొకానొకవేరు. రూ - చిఱువేరు: చూ, బకాను. (దీని ఆకు శ్లేష్మహరము. ఉబ్బసము తీయ తగ్గించును.)

చిరుఁగు. వై. అ. క్రి. = జీర్ణ: చూ, చినుఁగు(దేశ్యమని శ-ర.)

చిరుక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. రూ - యిరుక - చీరి - చీరుక: చూ, చిమట. 1.

చిరుగడము, వా. వి. = : చూ, రూ - చిరగడము. 1.* (దేశ్యమని కొందఱు.)

చిరుగుడు, దే. వి. ఎఱ్ఱపులము: చూ, మందలము. 3.

చిరుత, దే. వి. కాష్టక్రీడ: చూ, చిఱుతనగోడు. 2.

చిరుతరి. దే. వి. వ్రీహిభేదము: చూ, ధాన్యము.

చిరుతలుకవియు, దే. అ. క్రి: చూ, మిఱుమిట్లుగొను.

చిరుతలుక్రమ్ము, — వై. —

చిరుతలువాఱు, — వై. —

చిరువగవు, ద్వ. వి. (చిఱుత + నగవు) రూ - చిర్నగవు-చిర్నవ్వు - చిఱునవ్వు: చూ, హాస్యము. 1.

చిరునామ, వై. వి. = శిరోనామ. రూ - చిఱునామ: చూ, శిరోనామ.

చిరువడము, వా. విఁ చూ, రూ - చిరగడము*.

చిరువాలు, దే. వి. రూ - చిఱువాలు. ఇవురగాఁచినపాలు: చూ, స్తన్యము. 1—3.

చిర్నగవు, ద్వ. వి. (చిఱుత + నగవు): చూ, రూ - చిరునగవు.

చిర్నవ్వు. —వై. — (రూ-చిఱునవ్వు.)

చిర్భటము, సం. వి. అ. పుం. వక్కదోస*: చూ, హరివాలుకము. 1-3.

చిర్భటి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. —వై.—

చిర్భిటి, —వై.—

చిఱచిఱ, దే. వి. కోపవికారము: చూ, రోషము: (చూ, అవఱవ.)

చిఱచిఱలాడు, దే. అ. క్రి. (చిఱచిఱలు + ఆడు) మండిపడు: చూ, మండు.

చిఱి, వై. వి. 1. = చిల్లి, రూ - చిల్లి - చిఱికూర - చిల్లికూర*: చూ, భండీరము. 2; విణ. 2. అల్పము: చూ, స్వల్పము.

చిఱికూర, వై. వి: చూ, చిఱి. 1.

చిఱితిండి, వా. వి. రూ - చిఱుదిండి. అన్నముమాని ఫలహారాదులు తినుట. పంచ. వేం. 430: చూ, భక్ష్యము.

చిఱిసెనగలు, వై. వి. బ. మసూరము. రూ - చిఱుసెనగలు: చూ, సెనగలు.

చిఱు, దే. విణ. 1. వృత్తియందు చిఱుతశబ్దమునకు మీఁది వర్ణము లోపింపఁగా మిగిలిన రూపము (ఉదా:— చిఱుగజ్జె, చిఱుగెంపు, చిఱుచెమట, చిఱుచెయ్యి, చిఱుచేఁప, చిఱుబోఁక, చిఱుపొక్కు మొ.): 2. అల్పము. అం, భా. తృ. 16: చూ, స్వల్పము.

చిఱుగంద, ద్వ. వి. ఘర్ఘరి. ఆం. భా. ద్వి. 151: చూ, భూషణము. 2; వా. 2. చిన్నగంట.

చిఱుగడము. వా. వి: చూ, చిరగడము. 1, 2.

చిఱుగాలి, ద్వ. వి. (చిఱుత + గాలి) మందమారుతము; చూ, వాయువు. 1-ళ-(ఁ).

చిఱుగూఁబ, వై. వి. (చిఱుత + గూఁబ) పైడికంటి: చూ, సకినంపుఁ బులుఁగు.

చిఱుచేఁప, దే. వి. రెయ్య. రొయ్య: చూ, మత్స్యము. 1.

చిఱుత, వై. వి. 1. = చిత్రకఃి. రూ-చిఱుతపులి - చిఱుపులి - చిఱుతగండు: చూ, శార్దూలము. 3; 2. సాముచేసెడువారు తిర్పెడు చిన్నకోల: చూ, బాణము. 1-ర్ఱ; 3. బాలుఁడు: చూ, శిశువు. 1-ఌ; విణ. 4. చిన్న. రూ - చిఱుతుక-చిటి - చిఱు - అల్పము: చూ, స్వల్పము.

చిఱుతగండు. ద్వ. వి: చూ, చిఱుత. 1.

చిఱుతగూఁబ, వై. వి: చూ, రూ-చిఱుగూఁబ.

చిఱుతనగోడు, ద్వ. వి. (చిఱుత + కోడు): చూ, బాలక్రీడ; 2: చూ, చిరుత.

చిఱుతనబిల్లలు. ద్వ. వి. బ. (చిఱుత + బిల్లలు): చూ, బాలికాక్రీడ.

చిఱుతపులి, వా. వి: చూ, చిఱుత. 1.

చిఱుతుక, వై. విణ. = చిత్రక (చిఱుత + ఉక) చిన్నవయసుగలది (ఱాలుది): చూ, స్త్రీ. 1-ఎళం.

చిఱుతేఁకు. ద్వ. వి. (చిఱుత + తేఁకు): చూ, బారంగి*.

చిఱుతొడ. ద్వ. వి. బంగు: చూ, పిక్క.

చిఱుదిండి, ద్వ. వి. (చిఱుత + తిండి) రూ-చిఱితిండి. నలితిండి: చూ, భక్ష్యము.

చిఱుదొడ, ద్వ. వి. (చిఱుత + తొడ): చూ, రూ - చిఱుతొడ. రూ - చిఱునగవు.

చిఱునవ్వు, ద్వ. వి. (చిఱుత + నవ్వు): చూ, రూ-చిరునగవు.

చిఱునామ, వై. వి. = : చూ, రూ-చిరునామ.

చిఱునాలుక. ద్వ. వి. (చిఱుత + నాలుక): చూ, కొండనాలుక. 1—2.

చిఱుసెనగలు, ద్వ. వి. బ. (చిఱుత + సెనగలు) పిన్నసెనగ*: చూ, శీర్పర్ణము. 1.

చిఱుపాల, ద్వ. వి. (చిఱుత + పాల) పాలకూర*: చూ, మనుపాల.

చిఱుపులి, ద్వ. వి. (చిఱుత + పులి): చూ, చిఱుత. 1.

చిఱుబంతిపసుపు, వై. వి. (చిఱుత + బంతిపసుపు) పూనికొను పసుపు. జై. 2, ఆ. 100: చూ, వర్ణము. 8-ఆ-(౫).

చిఱుబొద్ది, ద్వ. వి. (చిఱుత + బొద్ది) పాఠ*: చూ, విద్దకర్ణి. (ఇది మూత్రము జారిచేయును.)

చిఱుము, దే. అ. క్రి. 1: చూ, విజృంభించు; ప. క్రి. 2: చూ, చిమ్ము. 3-4.

చిఱువడము, వా. వి: చూ, రూ-చిరగడము. 1.

చిఱువడ్లు, ద్వ. వి. బ. (చిఱుత + వడ్లు) అణువు లను వడ్లు: చూ, ధాన్యము.

చిఱువాలు. వై. వి. (చిఱుత + పాలు): చూ, రూ-చిరువాలు.

చిఱువేరు, ద్వ. వి. (చిఱుత + వేరు): చూ, రూ-చిరివేరు.

చిఱుసెనగలు, ద్వ. వి. బ: చూ, రూ-చిటిసెనగలు.

చిల్లు, దే. వి. 1. కోపము: చూ, రోషము; 2: చూ, చింపిటి. "చిల్లుతల."

చిల్లుచిల్లు, దే. వి. తొట్రు: చూ, సంభ్రమము.

చిల్లులొడుచు, దే. అ. క్రి. (చిల్లులు + పొడుచు) తొట్రుపడు: చూ, సంభ్రమించు.

చిల్లి, వై. వి. = చిల్లి: చూ, రూ-చిఱి. 1 *.

చిల్లికూర, —వై.—

చిల్లిపట్టె, ద్వ. వి: చూ, బాలక్రీడ.

చిల్లు, దే. వి. 1. కోపము: చూ, రోషము; వా. 2. చీఁదుట.

చిల్లుద్ది, ద్వ. వి. (చిఱుత + ఉద్ది) చిన్నయుద్ది.

చిల్లుబుల్లు, వా. వి. 1: చూ, చిఱచిఱ; 2: చూ, బాలక్రీడ.

చిల్లుమను, దే. అ. క్రి. (చిల్లు + అను) 1. కోపించు: చూ, రోషించు; 2. బుసకొట్టు. అచ్చ. బాల, కాం. 106: చూ, బుసకొట్టు. 1.

చిల్లుములాడు, దే. అ. క్రి. (చిల్లుములు + ఆడు) 1. పెనగులాడు: చూ, వెంటిగొను; ప. క్రి. 2. భేదించు: చూ, భేదిల్లు. 1.

చిలక, వా. వై. వి. = చిరి. రూ-చిలుక: చూ, శుకము.

చిలకకూర, వై. వి. రూ-చిలుకకూర-చిల్కకూర*: చూ, హీలమోచిక (గ్రహణిని మూలవ్యాధిని పోఁగొట్టును): (చూ, మారిషము.)

చిలకకొయ్య, ద్వ. వి. రూ-చిలకకొయ్య: చూ, వంక్యము.

చిలకట, దే. వి. చిలకత్రాడుగట్టు కొయ్య: రూ-చిలకడ.

చిలకడ, దే. వి.—వై.—

చిలకత్రాడు, ద్వ. వి. రూ-చిలుకత్రాడు. చిలుకకాలిత్రాడు: చూ, సూత్రము. 1.

చిలుకమట్ట, ద్వ. వి. కంచరగాడిద: చూ, రాసభము.

చిలకలకొలికి, ద్వ. వి: చూ, రూ - చిలుకలకొలికి.

చిలగత్రాడు, దే. వి. ఎద్దుమీఁదిగంత బిగించు త్రాడు: చూ, సూత్రము. 1.—౩ర.

చిలచిల, దే. వి. నట్టుటయందగు ననుకరణము. కళా. 6, ఆ. 252: చూ, హూహూ.

చిలనీలిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, రూ - చిలిమోలిక.

చిలవ, దే. వి. నీరుకోడి: చూ, పుంజు.

చిలికించు, దే. స. క్రి. చల్లు: చూ, ప్రోక్షించు.

చిలిచిమము, సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ - చిరిచిమము.

చిలిపి, దే. విణ. రూ - చిడిపి. 1. అల్పము. జై. 8, ఆ. 140: చూ. స్వల్పము; 2. నికృష్టము: చూ, హీనము. 1; 3. దుష్టుడు: చూ, వ్యాధుడు. 2.

చిలిమిడి, దే. వి. అక్షోభము*: రూ - చిలిమిద: చూ, మృదు ద్రుమము.

చిలిమిద, —పై.—

చిలిమోలిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. రూ - చిలినీలిక. 1. మెఱుగుడుపురుగు: చూ, పురుగు; మెఱుపు: చూ, విద్యుత్తు. 1; 3. కంఠభూషణము: చూ, భూషణము. 2.—ఉ (*).

చిలివిలివోవు, దే. అ. క్రి.(చిలివిలి + పోవు): చూ, సంచడించు.

చిలీచిమము, సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ - చిరిచిమము.

చిలీచీమము, సం. వి. అ. పుం.—పై.—

చిలుక, పై. వి. 1.=చిరి. రూ - చిలక - చిల్క: చూ, శుకము; 2. చాయమేకు: చూ, బండికన్ను; అం. 3. దూతికలలో నొకతె: చూ, దూతీచతుష్టయము.

చిలుకకూర, పై. వి.=: దూ, రూ - చిలకకూర.

చిలుకకొయ్య, ద్వ. వి: చూ, రూ - చిలకకొయ్య.

చిలుకడ, ద్వ. వి. (చిలుకు + కడ) పగ్గములోనగు వానికొనను వేనెడు కొలికిముడి: రూ - చిల్కడ.

చిలుకతాళి, ద్వ. వి. మీఁదినిరుప్రక్కల చిలుకరూపేర్పఱచిన పతకము: చూ, భూషణము. 2. ఉ—(౧౨.)

చిలుకతోఁటకూర, ద్వ. వి. మహాబాష్పము, పెరుఁగాకు*: చూ, మారిషము.

చిలుకత్తు, ద్వ. వి. (చిలుకు + అత్తు) కవచవిశేషము. జీరా: చూ, వారవారణము.

చిలుకత్రాడు, ద్వ. వి: చూ, రూ - చిలకత్రాడు.

చిలుకనాలుక, ద్వ. వి: చూ, శుకనాళము*.

చిలుకపలుకులు, జా. అర్థజ్ఞానములేని మాటలు.

చిలుకపిట్ట, పై. వి: చూ, రూ - చిలకపిట్ట.

చిలుకముక్కు, ద్వ. వి: దుండిగము*: చూ, శోణకము.

చిలుకముక్కులు, ద్వ. వి. బ. ఒకరకము వడ్లు. హంస. 5, ఆ. 128: చూ, ధాన్యము.

చిలుకమ్మ, పై. వి. దుష్కంటకకరము. అం, భా. ద్వి. 213. రూ - చిలుకుటమ్మ. దోటమ్మ: చూ, బాణము. 1.—౩౫.

చిలుకయారె, పై. వి. (చిలుక + ఆరె) ఒకరకము మాదిగసూది: చూ, సూది. 1—౫.

చిలుకరవుతు, పై. వి. = శుకరాహుత్త. రూ-చిలుకరౌతు: చూ, మస్కృతుడు.

చిలుకరించు, దే. స. క్రి. చిలికించు: చూ, ప్రోక్షించు.

చిలుకరింత, దే. వి. 1. చిలుకరింపు: చూ, ప్రోక్షణము; వా. 2. అట్లమ్మ పొక్కులు ఏగజారుట.

చిలుకరింపు, దే. వి.—పై.—

చిలుకలకొలికి, ద్వ. వి. 1. చిలుక కొలికివంటి కొలుకులు గల ఆఁడుది: చూ, స్త్రీ. 1-౨౪; 2. ఆఁడుది: చూ, స్త్రీ.

చిలుకలు, అం: చూ, ఈతిబాధలు.

చిలుకు, దే. వి. 1. శరము. అచ్చ, కిష్కిం, కాం. 45: చూ. బాణము. 1; 2. బాణముయొక్క యలుఁగు. వసు. 4, ఆ. 86: చూ, బాణము. 1; 3. గొండ్లెము: చూ, విష్కంభము. 2; 4. కొలికి. పాండు. 5, ఆ. 133: చూ, ముక్కుకొలికి; 5. నాఁజెముయొక్క పైభాగము "రూపాయి పైచిలుకు": చూ, లోహము. 1; ఆ. క్రి. 6. చిందు: చూ, తొలఁకు; 7. ప్రసరించు: చూ, వ్యాపించు; 8. మీఱు. స్వా. 3, ఆ. 108: చూ, ముమ్మరించు; స. క్రి. 9. చల్లు: చూ, ప్రోక్షించు; 10. త్రచ్చు: చూ, మథించు; వా. 11. (స్ఫోటకపు పొక్కులు) దిగజాఱు: చూ, దిగజాఱు.

చిలుకుట, దే. వి. రూ - చిలుకుడు: చూ, మథనము.

చిలుకుటమ్మ, ద్వ. వి: చూ, రూ-చిలుకమ్మ.

చిలుకుడు, దే. వి: చూ, రూ - చిలుకుట.

చిలుచుమార్పు, దే. స. క్రి. చంపు. ఆం, భా. తృ 123: చూ, సంహరించు.

చిలుగు, దే. వి: చూ, దీర్ఘయష్టిక*.

చిలుప, దే. వి. 1. కొంచెముగఁజేరి నిలిచిననీళ్ళు: చూ, సలిలము. 1-౨౧; విణ. 2. అల్పము. స్వా. 4, ఆ. 17: చూ, స్వల్పము.

చిలుపచిలువ, దే. విణ. కొంచెము కొంచెము: చూ, స్వల్పము.

చిలుము, దే. వి. 1. లోహాదుల మలము, త్రుప్పు: చూ, లోహము. 1; 2. విషము: చూ, విసము. 1.

చిలుమువాలు, ద్వ. విణ. 1. తులువ, కుత్సితుడు: చూ, వ్యాధుడు. 2; 2. త్రుప్పుపట్టిన కత్తి: చూ, ఋష్టి. 2-౧౨.

చిలువ, దే. వి. (చిలుము + వా) విషధరము: చూ, సర్పము.

చిలువపెంకి, దే. వి. పుట్ట: చూ, వల్మీకము.

చిలువతాలుపు, దే. వి: చూ, శివుడు. అచ్చ. సుం, కాం. 41.

చిలువదారి, —పై.—

చిలువతిండి, దే. వి. 1. గరుత్మంతుడు: చూ, హరివాహనుడు; 2. నెమిలి. అచ్చ. కిష్కిం, కాం. 67: చూ, మయూరము.

చిలువమేఁత, దే. వి. ఈఁదు. ఆం, భా. ప్ర. 59: చూ, వాయువు. 1.

చిలువమేఁతరి, దే. వి: చూ, చిలువతిండి. 1.

చిలువరాజు, దే. వి. సర్పరాజు: చూ, సర్పము. 1-౧.

చిలువానము, దే. వి. కూడబెట్టిన ధనము: చూ, విత్తము. 1.

చిలువాయనము, దే. వి. శూద్రము, చిల్లర, నక్క, పాటి: చూ, సాధారణము. 2.

చిలువాలు, దే. వి: చూ, రూ-చిఱువాలు.

చిల్క, పై. వి. 1.=చిరి: చూ, రూ-చిలక; 2: చూ, చిలకకూర*.

చిల్క-చదువులు, జా. నోట నుచ్చరించుటయేగాని మనస్సునఁబట్టని పల్కులు "చదువులివియెల్లఁ జిల్కలచదువులనుము". పాం.ఉ. 3, ఆ. 36.

చిల్క-డ, ద్వ. వి: చూ, రూ-చిలుకడ.

చిల్క-లి, అం: చూ, రూ-చిలుకలి.

చిల్ల, వై. వి. 1. = నిల్ల*: చూ, సల్లకి; దే. వి. 2. కతకము*. పంచ. వేం. 4, ఆ. 522: చూ, సల్లకి; 3. చిల్లమడ్డి: చూ, సల్లకి.

చిల్లకతరువు, సం. వి. ఉ. పుం: చూ, లొద్దుగు*.

చిల్లకోల, ద్వ. వి. తోమరము: సర్వలః చూ, బాణము. 1-౩౨.

చిల్లగింజ, దే. వి. ఇందుగు*: చూ, సల్లకి.

చిల్లగొండి, దే. వి: చూ, పేచీకోరు.

చిల్లగోలా, దే. వి. విడిచివాటుగుడియ, భిందిపాలము: చూ, రిష్టి. 2-e.

చిల్లపెంకు, దే. వి. (చిల్లర + పెంకు) పగిలిన కుండముక్క-: చిల్లపెంచు.

చిల్లపెంచు, దే. వి. (చిల్లర + పెంచు)—వై.—

చిల్లమడ్డి, ద్వ. వి: చూ, చిల్ల. 3.

చిల్లము, సం. వి. ఆ. పుం. 1. చీపరపిట్ట; పిన్నగ్రద్ద: చూ, హరివాహనుఁడు. 1-౩; 2. తడిమన్ను: చూ, భూమి. 1-౫౬; విణ. 3. తడికంటిది. రూ-చుల్లము; పిల్లము: చూ, లోచనము. 1-౮; (తడిసిన కంటియందు ముఖ్యవృత్తి చేతను, తడిసిన కన్నులు గలవానియందు ఉపచారము చేతను వర్తించును); దే. వి. (1) హుక్కా-కు నిప్పు పెట్టుకొనెడి పాత్రము: చూ, పాత్రము. 6.

చిల్లర, దే. వి. 1. చింతపండు మిరపకాయలు లోనగు సరకు. రా. వి. 2, ఆ. 69: చూ, సరకు. 1; 2. కొంచెపాటి నాణెము: చూ, చిలుకు. 5; విణ. 3. సామాన్యము. "చిల్లర వేల్పులు": చూ, సాధారణము. 2.

చిల్లరకాఁడు, దే. విణ. సామాన్యుఁడు: చూ, హీనుఁడు.

చిల్లరదుకాణము, దే. వి. (పలుసరకులమ్మెడు) అంగడి: చూ, దుకాణము.

చిల్లరబేరగాఁడు. దే. విణ. అమాంతగాఁడు: చూ, దేరగాఁడు.

చిల్లరబేరము, ద్వ. వి. బేరము: చూ, వాణిజ్యము.

చిల్లరవాఁడు, దే. వి. సామాన్యుడు. ఆం, భా. తృ. 16: చూ, సందడికాఁడు.

చిల్లాడము, దే. వి. రూ-చిల్లాణము, చల్లాణము. మొలవంక భేదము: చూ, బాణము. 1-e౧.

చిల్లాణము, దే. వి: చూ, రూ-చిల్లాడము.

చిల్లాభుఁడు, సం. వి. ఆ. పుం. బందిపోటు దొంగ: చూ, హారకుఁడు.

చిల్లి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. = చిట్టి*: చూ, భండీరము. 2; 2: చూ, లొద్దుగు*; దే. వి. (1) తూఁటు: చూ, రంధ్రము. 1.

చిల్లింగి, దే. వి. మూలికచేతఁ జేపెడి యుచ్చాటనాదిక్రియ, కార్మణము: చూ, హింసాకర్మ.

చిల్లు, దే. వి. చిమ్మటలోనగు వాయియందగు ధ్వన్యనుకరణము. కళా. 2, ఆ. 9; కళా. 8, ఆ. 109: చూ, హుహూ.

చిల్లుఁడు, సం. విణ. రూ-చుల్లుఁడు. పునికంట్లవాఁడు, తడిసిన కన్నులు గలవాఁడు (అని కొందఱు): చూ, పునికంట్లవాఁడు.

చిల్లుపొల్లు, దే. వి: చూ, సంక్షోభము.

చిల్లులువోవు, దే. అ. క్రి. (చిల్లులు + పోవు) తూంట్లుపడు. లక్ష్మీ. 3, ఆ. 36: చూ, తొఱటలువాఱు.

చిల్లోటి, దే. వి. ఒకరకము దాలువాఱు. చిల్లోటికేడము. రూ. చిల్లోటికేవడము: చూ, హరిగ.

చిల్లోటికేడము,—వై.—

చిల్లోటికేవడము,—వై.—

చిల్వ, దే. వి: చూ, రూ-చిలువ. ఆం, భా. ప్ర. 148.

చివఁగి, దే. వి. రూ-చివ్వఁగి-నివఁగి: చూ, రూ-నివ్వఁగి.

చివక, దే. వి. రూ-చివ్వ, సన్నని చిన్న విసుపాటి కొమ్మ: చూ, శాఖ. 1-౩.

చివచివ, దే. వి. గమనాదుల యందగు ననుకరణము. కళా. 8, ఆ. 95: చూ, హుహూ.

చివర, వై. వి. = కొఱ. 1. కొన, అగ్రము: చూ, సుద. 3; 2. ఉపశాఖ. ఆం, భా. ద్వి. 37: చూ, శాఖ. 1-౩; 3. బెత్తము: చూ, వేత్రము. 1. (దేశ్యమని శబ్దరత్నాకరము.)

చివరమాట, ద్వ. వి. 1. తుదిపలుకు: చూ, శబ్దము. 2.-౩౬.

చివరము. సం. వి. ఆ. న: చూ. రూ - చీవరము.

చివికివెలమ, దే.వి: చూ, వెలమసంది*.

చివిల్లిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, రేఁగు*.

చివుక. దే. వి. 1. కాలుపాపాయ. దుగలము - రూ - దుగులము: చూ, రూపాయ; వై. వి. 2. = జితుకా. రూ- చీకురువాయి -చీపువాయి - చివుకపిట్ట - జీవుక : చూ, తైలపాయిక (దేశ్యమని శబ్దరత్నాకరము.)

చివుకపిట్ట, వై. వి. = : చూ, రూ - చివుక. 2.

చివుకపిల్లి. వై. వి. ఒకరకము పిల్లి: చూ, మార్జాలము.

చివుకు, దే. వి. 1. రూ - చివుక్క-. ఎగయుట దాటుట గుండె దిగులొందుట లోనగువాని యందగు ననుకరణము; చూ, హుహూ; విణ. 2. సారములేనిది. అచ్చ. బాల, కాం. 216: చూ, పల్లువు. 2; అ. క్రి. 3. తడియుటచే సారహీనమగు. పాండు. 2, ఆ. 66; 4. సారహీనమగు. అచ్చ. యు, కాం. 119: చూ, వూచు. 3.

చివుక్క-, దే. వి: చూ. రూ - చివుసు. 1. కళా. 5, ఆ. 111.

చివుక్క-రుమను. దే. అ. క్రి. (చివుక్క-రు + అను) (తన్నెవరేని యొకమాట చెప్పినను మర్మము బయలుపడినను) మవసు కలఁగు. ప్రభా. 3, ఆ. 92; కళా. 3, ఆ. 47: చూ, సంక్షోభించు.

చివురు. దే. వి: చూ, రూ - చిగురు. విజ. 1, ఆ. 150.

చివ్వ, దే. వి. 1. సన్నని చిన్న నిడుపాటికొమ్మ: చూ. శాఖ. 1.-౩; 2. బెత్తము: చూ, వేత్రము. 1; 3. కుంతము: చూ, బాణము.1.-౧౮; 4. కలహము: చూ, యుద్ధము; బ. 5. బాణపుసంచు వగ: చూ, బాణసంచు.

చివ్వంగి, దే. వి: చూ, రూ - చివఁగి.

చివ్వఁగి. —వై.—

చివ్వలాఁడి. దే. విణ. (చివ్వలు + ఆఁడి) కలహశీలురాలు. హరిశ్చ. 4, ఆ. 177: చూ, స్త్రీ. 1-౫౩.

చివ్వి, అం: చూ, బాణము.1: (చూ,ముప్పదిరెండాయుధములు.)

చివ్వు, దే. ప. క్రి. చెక్కు: చూ, వారు. 1.

చివ్వున, దే. ద్ర. క్రి. విణ. శీఘ్రముగ: చూ, వేగము. 3.
చిహారము. సం. వి. అ. పుం. వెండ్రుక: చూ, వెండ్రుక. 1.
చిహ్నము. సం. వి. అ. న. 1. = చిన్నె, గుఱుతు: చూ, లక్షణము. 1; 2. పెకెక్కుము, జెండా: చూ, నిడము.
చిహ్నముట. అం. పట్టు, విడుపు, కొట్టు, ప్రాణము రక్షించు. నీకు లోఁబడితిని. ఇంక నేమినేతునని మ్రొక్కును, వీడ్చును, ముట్టనీయకుండును. (శ): (చూ, రతిబంధములు.)
చిళ్ల, దే. వి. అగ్రము: చూ, సుద. 3.

చీ

చీ. దే. అవ్య. ధిగర్థకము, తిరస్కారమును దెలిపెడి: చూ, వహేలనము.
చీఁకటి. దే. వి. (చీఁకు + కట్టు) 1. - అంధకారము. రూ - చీఁకు - చీకువాలు - చీఁకువాలు (అని కొందఱు): చూ, మేచకము. 1; 2. తెల్లగా తెల్లవాఱకముందుకాలము. "నీవు చీఁకటితోనే లేచిరమ్ము": చూ, వేగుజాము.
చీఁకటిగాము. ద్వ. వి. రాహుగ్రహము: చూ, రాహువు.
చీఁకటిగుండెదిగులు, ద్వ. వి: చూ, సూర్యుఁడు. వేం. ఆం. 11.
చీఁకటిగొంగ, దే. వి. —పై.—
చీఁకటిచెట్టు, దే. వి: చూ, తమాలము. 4 *.
చీఁకటితప్పు, దే. వి. జారత్వము. "కులపెద్ద చీఁకటితప్పునకు వాలుగురూపాయలు జరిమానా (కులతప్పు) విధించెను": చూ, వ్యభిచారము.
చీఁకటిపడు, దే. అ. క్రి. ఇరులుకొను. చీకురించు. (సం. వ.):—అంధకారమగు.
చీఁకటిమిత్తి, ద్వ. వి. చంద్రుఁడు. సాంబ. దేవ. 10: చూ, హిమాంశువు.
చీఁకటిమొటికిళ్లు, దే. వి. బ: చూ, బాలక్రీడ. (ఇట్లే చీఁకటి మొటికాయలు.)
చీఁకటిమ్రాను, దే. వి: చూ, చీఁకటిచెట్టు *.
చీఁకటియీఁగ, దే. వి. (చీఁకటి + ఈఁగ) చిన్నదోమ: చూ, మశకము.
చీఁకటివేరువిత్తు, దే. వి: చూ, చీఁకటిమిత్తి. అం. నా. సం. దే. 15.
చీఁకటులగొంగ, దే. వి: చూ, సూర్యుఁడు. సాంబ. దే. 9.
చీఁకు, దే. వి. 1. గ్రుడ్డితనము: చూ, గ్రుడ్డి. 2; విణ. 2. అంధుఁడు: చూ, రేచీఁకు; స. క్రి. 3: చూ. చప్పరించు; 4. చుంబించు: చూ, ముద్దుపెట్టుకొను.
చీఁద. వై. వి. = చిల్ల. చిందపక్షి: పిన్నగ్రద్ద: చూ, హరివాహనుఁడు. 1—3.
చీఁదఱి, దే. వి. 1. అసహ్యము: చూ, రోఁత. 2; 2: చూ, విజృంభణము; 3. ఉపద్రవము; పా. 4, ఆ. 14: చూ. విపత్తు; 4. క్షోభము: చూ. సంతాపము; వై. వి. 5. = చిద్రమ్ము. తూఁటు: చూ, రంధ్రము. 1.
చీఁదఱిగొను, దే. అ. క్రి. (చీఁదఱి + కొను) 1. ఉపద్రవపడు; 2: చూ, చిందఱిరేఁగు; 3: చూ, చిందఱివోవు.
చీఁదఱిరేఁగు. దే. అ. క్రి: చూ, చీఁదఱిగొను.
చీఁదఱివోవు, ద్వ. అ. క్రి. (చీఁదరలు + పోవు): చూ, చిందఱివోవు.
చీఁదు, దే. వి. 1. చీమిడి: చూ, శింఘాణము; ప. క్రి. 2. (చీమిడిబయలుపుచ్చుచు బుఱ్ఱని ఊపిరి వెలికిరా) మొదటి రెండుగ్రేళ్లతో ముక్కునదుము.
చీఁదుడు. దే. వి: చూ, చీఁదు. 1.
చీఁపురు, దే. వి. రూ - చీఁపురుకట్ట - చీకిలి: చూ, సమ్మార్జని.
చీఁపురుకట్ట, —పై.—
చీఁపురుపుల్ల. దే. వి: చూ. వరక.
చీకాకు, దే. వి. (చీకు + ఆకు) 1. చివికినఆకు: చూ, పర్ణము. 1; 2: చూ, శ్రమము. 1; విణ. 3. శ్రమమునొందినది: చూ, దుఃఖితము.
చీకాకుపడు. ద్వ. అ. క్రి. 1. బలహీనమగు: చూ, వలియు; 2. శ్రమపడు: చూ, వేనరు. 2.
చీకిరేను, దే. వి. ఒకానొకచెట్టు: చూ, వృక్షము.
చీకిలి, దే. వి: చూ, చీఁపురు.
చీకిలించు, దే. అ. క్రి: చూ, చిరుతలుకవియు.
చీకిలిమాకిలి, దే. విణ. కొక్కిరిబిక్కిరి. సా. 1, ఆ. 15.
చీకు, దే. వి. 1. అంధము: చూ, మేచకము. 1; 2. అంధుఁడు: చూ, రేచీఁకు; 3. రూ - చివుకు: చూ, ఫల్గువు. 2.
చీకుకొక్కెర, ద్వ. వి. కోయష్టికము: చూ, ఐకము.
చీకురాయి, వై. వి. = జతుకా: చూ, రూ - చివుక. 2. (దేశ్యమని శబ్దరత్నాకరము.)
చీకురించు, దే. అ. క్రి: చూ, చీఁకటిపడు.
చీకురువాయి, వై. వి = జతుకా: చూ, రూ - చీకురాయి (దేశ్యమని శబ్దరత్నాకరము.)
చీకువాయి, —పై.—
చీకువాలు, దే. వి. చీఁకటి: చూ, మేచకము. 1.
చీకొట్టు, దే. స. క్రి. చీచీయను: చూ, ధిక్కరించు.
చీటకము, వై. వి: చూ, రూ - చిట్టకము.
చీటి, దే. వి. 1. ఖండపత్రిక. వసు. 1, ఆ. 72: చూ, పురోణి: 2. పత్రిక: చూ, లేఖ 3.
చీటికిమాటికి, దే. ద్ర. 1. ముహూర్తకము: చూ, శశ్వత్తు: జా. 2. తఱుచుగా. "చీటికిమాటికిఁ దాలిమిదిగనాడుట మగపాదిగాదు". (నీతిచంద్రిక—సంధి).
చీడ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. కపటినియను గంధద్రవ్యము: చూ, రాజార్హము. 1.౧—౩; దే. వి. (1) సస్యాదులను చెఱిచెడియొకానొక పురుగు: చూ, పురుగు; (2) ఒకానొక రోగము: చూ, రోగము. 1: (3) నస్యరోగము: చూ, నావి.
చీడపురుగు, దే. వి: చూ, చీడ (1).
చీడు, దే. వి. పుంజము తక్కువయగువార. (వార = ఎనిమిది పుంజములనూలు): చూ, వార. 1.
చీడుదబ్బ, దే. వి. నూలిచీడు తగిలించుటకు వెదురుబద్దలతో గుమ్మటమువలెఁ గట్టఁబడిన సాలెవాని పనిముట్టు: చూ, ఊడిత.
చీతంవ, దే. వి. ఒకానొక పిట్ట: చూ, పక్షి.

చీన, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. జమ్మి*: చూ, శమి; 2: చూ, చీనక.

చీనక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ముప్పదియంగుళముల పొడవుగల జింక: చూ, హరిణము. 1-౧౫.

చీనకము, సం. వి. అ. పుం. కాకకంగువు అను వడ్లు: చూ, ధాన్యము.

చీనము, సం. వి. అ. వ. 1. బంగారము: చూ, లోహము. 1; పుం. 2. రూ-చీవి. ముప్పదియంగుళముల పొడవుగలిగి గువ్వవన్నెగలిగిన జింక: చూ, హరిణము. 1-౧౫; 3: చూ, చీనకము; 4. నూలు, దారము (అని కొందఱు): చూ, పోఁగు. 1; 5. పట్టుబట్ట (ఇదె చీనాంబరము): చూ, వస్త్రము. 1-౭౩; 6. గుఱ్ఱపు వల్లమునకు క్రిందవేసెడు మెత్త: చూ, మెత్త. 2: చూ, హయము. 1-౫౭-(౧); 7. జెండా; చూ, నిడము; 8. చీనాదేశము: చూ, దేశము; దే. వి. (1) రూ-చీనాము, అల్పదారుచ్ఛేది: చూ, రూ-సేనము.

చీనాకర్కటి, మి. వి: చూ, హరివాలుకము. 1-౪.

చీనాపంచదార, వా. వి. చీనాదేశపు పంచదార. అని కొందఱు: చూ, శర్కర. 1-ఎ. (ఇది మెత్తగ నుండును.)

చీనాము, దే. వి: చూ, రూ-చీనము. (1).

చీవి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, రూ-చీనము. 2.

చీనీకుట్టు, వా. వి. మడుపుకుట్టు: చూ, న్యూతి. 1.

చీపర, దే. వి: చూ, చీఁద.

చీపు, దే. వి. అరఁటిగెలయందలి యొకభాగము: చూ, పూగుత్తి.

చీబుకము, సం. వి. అ. న. గడ్డము: చూ, రూ-చంబుకము.

చీబూకము,—పై.—

చీమ, దే. వి: చూ, పిపీలిక.

చీమచిటుకు, దే. వి. ఇంచుకంత చప్పుడు: చూ, స్వరము. 2-౪౬-(౩౫).

చీమిడి, వై. వి. = శిఘాణ: చూ, చీఁదు. 1. (దేశ్యమని శబ్దరత్నాకరము.)

చీము, దే. వి. చెడి తెల్లనైన నెత్తురు. పూయము: (చూ, రక్తము. 1.): చూ, సలిలము. 1-౩౬.

చీముంత, దే. పి. చెంబు, తంబుగ. సగ్గెడ: చూ, పాత్రము. 8.

చీముపట్టు, దే. అ. క్రి: చూ, ఎడకట్టు. 1.

చీర, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. = చీర. నేల. స్త్రీ కట్టుకోక: చూ, చీర (1): చూ, వస్త్రము. 1; వై. వి. (1). చీర-చేల (పురు-క) స్త్రీ కట్టుకోక; రూ-చీరె: చూ, చీర. 1: చూ, వస్త్రము. 1-ఁ. (ఇది సువాసినులు కట్టుకొనెడి చీరెయంచు వాడుక.) (శ. ర.)

చీరకము, సం. వి. అ. పుం. 1. అధికారపత్రము: చూ, లేఖ 4; 2: చూ, మిడుత (త్రికాండ శేషము.)

చీరఖండకము. సం. వి. అ. పుం. యతులళాటి: చూ, వస్త్రము.

చీరఁంపు, ద్వ. వి. ఒకానొకచేప: చూ, మత్స్యము. 1.

చీరణము, దే. వి. చిన్నయులి: చూ, పత్రపరశువు.

చీరపిట్ట, వై. వి. రూ-చీరచేను-చీరపోతు, చేనుకము (గుడ్డ నంటుకొనియుండు తెల్లని పేను): చూ, యూకము.

చీరచేను,—పై.—

చీరపోతు,—పై.—

చీరము, సం. వి. అ. న. 1. కౌపీనము: చూ, బొట్టము: 2. నారచీర: చూ, వస్త్రము. 1-౭౫; 3. వస్త్రవిశేషము: చూ, వస్త్రము. 1-౭౫; 4. గీటు: చూ, రేఖ. 3; 5. జిలుఁగు వ్రాత: చూ, వ్రాత; 6. నలువదిపూసలుగ్రుచ్చిన సరము: చూ, భూషణము. 2- ఒ-(౩౯); 7. సీనము: చూ, లోహము. 1; 8. యతులళాటి: చూ, రూ-చీనము; 9. అవు చన్ను: చూ, స్తనము; 10. బంగారము: చూ, లోహము. 1; 11. కచోరము*: చూ, షడ్గ్రింథ; పుం. 12. చీరమను చేఁప: చూ, మత్స్యము. 1.

చీరవట్టము, సం. వి అ. న. సీసము: చూ, లోహము. 1.

చీరి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. ఈలపురుగు: చూ, రూ-చిరుక; 2. కచ్చూరము*: చూ, షడ్గ్రింథ; దే. వి. (1) చీరికి. (షష్ఠ్యంతముగానే యిది ప్రయోగములందుఁ గానఁబడు చున్నది): చూ. లక్ష్యము. 1. (శ. ర.)

చీరిక, దే. వి. 1. చీలిక: చూ, శకలము. 4; 2. చి పిగుడ్త. ఆం, భా. ద్వి. 157: చూ, వస్త్రము. 1-ఒ-౩.

చీరికి, దే. వి: చూ, చీరి. (1).

చీరికిఁగొననిది, దే. వి. అకృతలక్ష్యము: చూ, సడ్డచేయనిది.

చీరు, దే. వి. 1. బియ్యపునూక: చూ, నూక; స. క్రి. 2. రూ-చీఱు. చీలుచు: చూ, సెలగు; 3. పిలుచు: చూ, సంబోధించు.

చీరుక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ఈలపురుగు: చూ, రూ-చిరుక.

చీరుడు, దే. వి. 1. చీల్చుట. రూ-చీఱుడు: చూ, విదారణము: 2. పిలుపు: చూ, సంబోధనము.

చీరె, వై. వి. = చేల: చూ, రూ-చీర. (1), 1.

చీర్ణపర్ణము, సం. వి. అ. పుం. 1. ఖర్జూరము*: చూ, మధు ఖర్జూరిక; 2. పిచుమందము *: చూ, వేసము. (త్రికాండ శేషము).

చీర్ణము, సం. విణ. 1. పరిశీలనఁ జేయఁబడినది: చూ, శీలితము; దే. వి. (1): చూ, రూ-చీరణము.

చీఱు, దే. స. క్రి. 1. గీఱు: చూ, అక్కు-; 2: చూ, రూ-చీరు. 2.

చీఱుడు, దే. వి: చూ, రూ-చీరుడు. 1.

చీల, వై. వి. = శల్య. కీలము, మేకు: చూ, శూలము; 2. చాయ మేకు: చూ, బండికన్ను. (దేశ్యమని శబ్దరత్నాకరము).

చీలమండ, దే. వి: చూ, రూ-సీలమండ.

చీలి, దే. వి. పిల్లి: చూ, మార్జాలము.

చీలిక, దే. వి. వాయ. బ్రద్ద: చూ, శకలము. 4.

చీలు, దే. అ. క్రి. విదారితమగు: చూ, విదారించు.

చీలుచు, దే. ప్రే. చీలఁజేయు. రూ-చీల్చు: చూ, విదారించు.

చీల్చు,—పై.—

చీల్చుట, దే. వి. బ్రద్దలుచేయుట: చూ, విదారణము. 1.

చీవము, సం. వి. అ. న. రూ-చీవరము - చీరము - చివరము. యతులళాటి: చూ, వస్త్రము. 1-౭౮.

చీవరము,—పై.—

చీవరి, సం. వి. న్, పుం. బౌద్ధభిక్షుఁడు: చూ, బుద్ధుఁడు. 1.

చీవాట్లమారి, దే. వి. నిందితుఁడు: చూ, దోషలసూరి.

చీవాట్లు, దే. వి. బ. గద్దింపుమాటలు: చూ, శబ్దము. 2-౩౪.

చు

చుంచురము, సం. వి. అ. పుం. ఎలుకజీడి*: చూ, భల్లాతకి.
చుంచురి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ద్యూతము: చూ, వ్యవహారము. 4.
చుంచులికి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. చింతగింజలచే జూదమాడుట: చూ, వ్యవహారము. 4.
చుంచువు, సం. వి. ఉ. పుం: చూ, చుంచురము*.
చుంట, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: నుయ్యి చూ, సరస్సు. 1—౧౫.
చుంటి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ.—పై.—
చుందరి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. కుట్టనీ: చూ, శంభళి.
చుంబకము, సం. వి. అ. పుం. 1. త్రాసుముల్లు: చూ, సీతాగ్రము. 1—౬; 2. సూదంటురాయి.
చుంబకుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. పెక్కు-గ్రంథములయందు ఇంచుకించుక చదివినవాఁడు, అనేకమంది గురువులు గలవాఁడు (అని కొందఱు); 2. ముద్దుపెట్టుకొనువాఁడు, విటుఁడు (అని కొందఱు): చూ, విటుఁడు; 3. మోసకాఁడు: చూ, వంచకుఁడు. 1; 4 ధూర్తుఁడు: చూ, వ్యాధుఁడు. 2; 5. కాముకుఁడు: చూ, వలపుకాఁడు.
చుంబనము, సం. వి. అ. న. 1: చూ, ముద్దు. 3; అం. 2. ముఖరతులు నాలుగింటిలో నొకటి: చూ, ముఖరతులు; 3: చూ, కళలు. 3.
చుంబనములు, అం. 1. నిమిత్తము, స్ఫుటితము, భ్రాంతము, తిర్యగము, ప్రధితము. అధరకము, ఉత్తరస్ప (స్ఫు) టితము, సంపుటము, అనుపదము, అన్వితము. (10); 2. సమితములు, స్ఫురితము, ఘటితము. భ్రాంతము, తిర్యగము, పీడితము, విఘటితము, అధరచుంబనము, ఉత్తమము, సంపుటము, అనదరనము, అన్వర్థము, ప్రాతిబోధకము, ఛాయికము, క్రాంతికము. (15): (చూ, రతిబంధములు.)
చుంబనస్థానములు, అం. అధరము, కుచములు, కంఠము, చెక్కులు, నాసికము, లలాటము, చంకలు, భగము, నాభి (9): (చూ, రతిబంధములు.)
చుంబి. అం: (చూ, అంగము. 9): చూ, వేళావళ్యపాంగములు.
చుంబించు, పం. న. క్రి: చూ, ముద్దుపెట్టుకొను.
చుకము, సం. వి. అ. పుం. 1. ఒడలు: చూ, శరీరము; 2. చింతపండు కలిపిన పిల్లు: చూ, జలిలము. 1—౩౫.
చుకుఁడు, సం. వి. అ. పుం. రక్క-నుఁడు: చూ, రాక్షసుఁడు. 1.
చుక్కారము, సం. వి. అ. పుం. పింహనాదము: చూ, స్వరము. 2. - ౪౬ - (౧౧౫.)
చుక్కిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. చుక్రిక*: చూ, పులిచింత.
చుక్ర, 1.—పై.—; 2. చింతపండు: చూ, వృక్షామ్లము: 3. చింత*: చూ, తింత్రిణి.
చుక్రము, సం. వి. అ. న. 1. చింతపండు: చూ, వృక్షామ్లము; పుం. 2. పులుసు: చూ, పుల్లన. 1; 3. పుల్లప్రబ్బలి*: చూ, ప్రబ్బలి; 4. చింత*: చూ, తింత్రిణి.
చుక్రామ్లము, సం. వి. అ. న. చింతపండు: చూ, వృక్షామ్లము.
చుక్రిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, రూ - చుక్కిక.
చుక్ల, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. చింత*: చూ, తింత్రిణి.
చుక్లము, సం. వి. అ. న. చింతపండు: చూ, వృక్షామ్లము.
చుచుందరి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. = చుంచు: చూ, రూ - చుందరి.
చుచుకము, సం. వి అ. న. చూ, రూ - చూచుకము.
చుచువు, సం. వి. ఉ. పుం. నీరుచెంచలి: చూ, సునిషణ్ణకము.
చుచూకము, సం. వి. అ. న: చూ, రూ - చుచుకము.
చుతము, సం. వి. అ. పుం. గుదద్వారము: చూ, ముడ్డి.
చుని, అం: చూ, కపూరియె బ్రాహ్మణులు: (చూ, బ్రాహ్మణులు.)
చుబుకమచ్ఛము, సం. వి. అ. పుం. గొడ్రాలు లక్షణము: చూ, లక్షణము. 1.—౧౧.
చుబుకము, సం. వి. అ. న: చూ, రూ - చంబుకము.
చుబుకావర్తము, సం. వి. అ. పుం. స్త్రీశుభలక్షణము: చూ, లక్షణము. 1. —౭.
చుర, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. చౌర్యము: చూ, క్రమ్మచ్చిలి.
చురి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. నూతివద్దగాఁది: చూ, విపానము.
చుర్దంశము, సం వి. అ. పుం. నల్లి: చూ, మత్కుణము.
చులకము, సం. వి. ఆ. న. గొప్పబురద: చూ, బురద.
చులుంప, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ఆఁడుమేఁక: చూ, మేషము. 1.
చులుంపి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ఉత్పలమత్స్యము: చూ, మత్స్యము.1.
చులుక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ మొసలి: చూ, మత్స్యము. 1.
చులుఁము, సం. వి. అ. పుం. 1. చేర: చూ, ప్రసృతి. 1. హస్తము. 1—౧౩; 2: చూ, పుడిసిలి; చూ, హస్తము. 1—౧౪; 3. ముంత: చూ, భాండము. 3.—౧౮; 4. చిఱుతపులి: చూ, శార్దూలము. 1—౩.
చులుకి, సం. వి. న్. పుం. శింశుమారాకృతిగలచేప: చూ, మత్స్యము. 1.
చులూకము, సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ - చులుకము.
చుల్లకి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. పిడుకమొసలి. హంస. 4, అ. 11: చూ, మత్స్యము. 1; 2. ఒకరకము పాత్రము; చూ, పాత్రము. 8; 3. ఒకానొక కులము: చూ, వంగడము.
చుల్లము, సం. వి. అ. పుం. 1. చీపరపిట్ట: పిన్నగ్రద్ద: చూ, హరివాహనుఁడు. 1—3: విణ. 2: చూ, రూ-చిల్లము. 3.
చుల్లి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. ప్రొయ్యి: చూ, హసంతి. 1-౧; 2. పొద: చూ, శ్మశానము; 3. ఒకరకము వాద్యము: చూ, వీణ. 1—౪౬—(౧).
చుల్లుఁడు, నం. వి. అ. పుం: చూ, రూ - చిల్లుఁడు.
చువ్రము, సం. వి. అ. న. నోరు: చూ, వదనము. 2.

చూ

చూచికము, సం. వి. అ. పుం, వ. తుడుమువాద్యము: చూ, వీణె.
చూచుకము, నం. వి. అ. పుం, వ. రూ - చూచువు: చూ, స్తనము.
చూచుకములు, అం. (చనుమొనలు): చూ, లక్షణాంగములు.
చూచువు, నం. వి. ఉ. పుం: చూ, రూ - చూచుకము.
చూడ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. రూ - చూడము. నెమలి జుట్టు: చూ, పిక. 1; 2. = జుట్టు. రూ - చూడము. పిగ: చూ, పిక. 1;-౧; 3. = చూరు. మంజూరు: చూ, నదనము. 1; 4. దండకడియము: చూ, భూషణము. 2; 5. కూపము. నుయ్యి: చూ, నరస్సు. 1—౧౫.

చూడకము, సం. వి. అ. పుం. కూపము: చూ, సరస్సు. 1—౧౫.

చూడము, సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ - చూడ. 1.

చూడామణి, సం. వి. ఇ. పుం. 1. అలంకారార్థము తలయం దుంచుకొనెడు రత్నము, తలమానికము: చూ, రత్నములు. 1-౧౦-(౪); 2. గురిగింజ: చూ, శిలాపాకి.

చూడాల, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. వట్రుకమువై*: చూ, తృణము. 1.

చూడాలమ్మ, సం. విణ. జుట్టుగలది.

చూడాలుఁడు, సం. విణ. జుట్టుగలవాఁడు.

చూతకము, సం. వి. అ. పుం. 1. ఓడకొయ్య: చూ, స్తంభము. 1-౧౨; 2: చూ, మామిడి*; 3. కూపము. నుయ్య: చూ, సరస్సు. 1-౧౫.

చూతఫలరసాయనము, అం: చూ, రసాయనములు.

చూతము, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, మామిడి*; అం. 2. సమ్మోహము: చూ, మన్మథబాణములు. (ఇది మన్మథుని యైదుబాణములలో స్తంభనావస్థను జేయు బాణము.)

చూత్కృతము, సం. వి. అ. న. బాహ్యరతియందుఁ గొట్టుట వలనఁ బుట్టినధ్వని: చూ, స్వరము. 2.

చూబుకము, సం. వి. అ. న: చూ, రూ-చుబుకము.

చూర్ణకము. పం. వి. అ. పుం. 1. పేలపిండి, సక్తువు, సత్తు పిండి; చూ, సాదము. (1)-౩౫; 2. గద్యవిశేషము: (చూ, వృత్తము. 1.) (గణపాదరహితకవిత్వము): చూ, మాట లల్లుట.

చూర్ణకుంతలము, సం. వి. అ. పుం. నెఱికురులు: చూ, వెండ్రుక. 1.

చూర్ణఖండిము, వం. వి. అ. న. కంకరరాయి: చూ, రత్న ములు. 1-౧౨-(౧౫).

చూర్ణపారదము. సం. వి. అ. పుం. ఇంగిలీకము: చూ, హింగు శము.

చూర్ణము, సం. వి. అ. న. 1. = నున్ని. గందపొడి. వాస యోగము: చూ, సురుము; పుం, న. 2. = నున్నము: చూ, నున్నము; పుం. 3. = మన్ని. దుమ్ము, మొరముతోఁగూడిన ధూళి: చూ, రేణువు. 1; 4. = చూరు. తుఱుము, పొడి. నూలివపొడి: చూ, నురుము.

చూర్ణి, వం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. పాతంజలివ్యాకరణము: చూ, వ్యాకరణములు; 2. మహాభాష్యము (చూర్ణిక): చూ, పుస్త కము; 3: చూ, చూర్ణకము. 2.

చూర్ణిక. వం. వి. అ. స్త్రీ. 1. గద్యభేదము: చూ, చూర్ణకము. 2; 2. గ్రంథభేదము. (చూర్ణి = భాష్యము అవి అమరము): చూ, పుస్తకము.

చూర్ణఖండము, పం. వి. అ. న. కర్కరము, పన్నముగానగు రాయి: చూ, రత్నములు.

చూర్ణనము, సం. వి. అ. న: చూ, నూఱుట.

చూర్ణికృత్తు, వం. వి. త్. పుం. పతంజలి: చూ, పన్నాయి. 1.

చూలిక, సం. వి. అ. స్త్రీ. 1. పిల్లజుట్టు: చూ, పిక. 1-౧; 2. ఏనుఁగుచెవిమొదలు (అంకుశముచేత ప్రేరేపింపఁబడు వది): చూ, హస్తి. 1-౧-(౩)-(౮); 3. వాటకాంగము: చూ, వాటము. 1.

చూల్లి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, చుల్లి. 1.

చూష, సం. వి. ఆ. స్త్రీ ఏనుఁగు నడుమునఁ గట్టెడు తోలు మోకు: చూ, సూత్రము. 1-౩౯.

చూషకము, సం. వి. అ. పుం. 1. నరిగాలి: చూ, వాయువు. 1-౪-(౩); అం. 2: చూ, వాయువు.

చూషణము. సం. వి. అ. న. పీల్చుట.

చూళిక, అం. 1: చూ, వ్యాకరణములు; పా. 2. తెరలోనుండి చేయుప్రవంగము: చూ, సూచ్యము.

చూళికాపైశాచి. అం: చూ, ప్రాకృతభాషాభేదములు.

చూళికోక్తి, అం: చూ. భాషలు.

చె

చె, దే. విణ. వృత్తియందు చెన్నుశబ్దమునకు మీఁది వర్ణము లోపింపఁగా మిగిలినరూపము. (దీనికి పరుషము వరమగు నపుడు సమాగమము. ఉదా:- చెంగావి మొ.)

చెంక, వై. వి. = శంఖ. 1. చెంప; 2. పార్శ్వము; 2: చూ, లెంప. 2. (దేశ్యమని శబ్దరత్నాకరము.)

చెంగఁగొట్టు, దే. అ. క్రి. (చెంగ + కొట్టు) ఓడించు: చూ, వెనుదీయు. 1.

చెంగట, దే. వి: చూ, సమీపము. 1.

చెంగనలు, దే. వి. బ. రూ-చెంగనాలు. 1. నతి: చూ, నమస్కారము; 2: చూ, బాలక్రీడ; 3. అపజయము: చూ, పరాజయము; 4. లంఘనము: చూ, లంఘు.

చెంగనాలు, —వై.—

చెంగలి, దే వి. 1. రక్తతృణము*: చూ, తృణము. 1; విణ. 2: చూ, సమీపము. 1.

చెంగలించు, దే. అ. క్రి. 1. అతిశయించు: చూ, ముమ్మరించు; 2: చూ, విజృంభించు; భై. 7, ఆ. 158; 3. దగదగమను: చూ, ప్రకాశించు. 1; 4. హసించు. కళా. 6, ఆ. 198: చూ, వెక్కిరించు. 3.

చెంగలింపు, దే. వి. చెంగలించుట.

చెంగలికోష్టు, వై. వి: చూ, రూ-చెంగల్వకోష్టు*.

చెంగలువ, ద్వ. వి. (చెన్ను + కలువ) 1. రూ-చెంగల్వ. ఎఱ్ఱ కలువ, హల్లకము*: చూ, సహస్రపత్రము. 1-౧౨-(౧); 2. ప్రియముచే కుక్కిపెట్టఁబడిన పేరు: చూ, వివఁగి. 2.

చెంగలువనెచ్చెలి, ద్వ. వి. చంద్రుఁడు. ఆం. భా. ప్ర. 117: చూ, హిమాంశువు.

చెంగల్వ, చూ, రూ - చెంగలువ. 1.

చెంగల్వకోష్టు, వై. వి. రూ-చెంగలికోష్టు*: చూ, పారిభాష్యము.

చెంగావి, దే. వి. (చెన్ను + కావి) ఎఱ్ఱదానివర్ణము: చూ, వర్ణము. 8-౪. (౯).

చెంగు, దే. వి. 1. వాద్యవిశేషము: చూ, వీణ. 1-౪౬-(౧); 2. చెఱఁగు: చూ, మైజాఱు; 3. వెనుకకుఁ జెక్కుకొనెడి దోవతికొంగు. ఆం, భా. ద్వి. 158: చూ, వశి. 2; అ. క్రి. 4. భేదమగు. ఆం, భా. కృ. 85: చూ, వేఱుపడు; 5. తొలఁగు: చూ, విరియు. 5; 6: చూ, వెనుదీయు. 1. భై. 1, ఆ. 79.

చెంచెడము, దే. వి: చూ, రూ - చెంచడము.
చెంచెత, వై. వి. శబరకాంత : చూ, స్త్రీ.
చెంచడము, దే. వి. రూ - చెంచెడము. ఒకానొక దేగ : చూ, శ్యేనము.
చెంచలి, దే. వి. చెంచలికూర, కుణుంజము *: చూ, వన వాస్తుకము.
చెంచు, వై. వి. 1. = చుందరి. గంధమూషికము ఆంధ్ర. ప. 6-24: చూ, మూషికము ; 2. = చంచు. శబరుడు : చూ, వ్యాధుడు. 1.
చెంచువాడు, ద్వ. వి. శబరుడు : చూ, వ్యాధుడు. 1.
చెండాడు, దే స. క్రి. (చెండి + ఆడు) ఖండించు : చూ, వెలగు
చెండి, వై. వి. = చండికా. గౌరి: చూ, పార్వతి. 1.
చెండు, దే. వి. 1. కందుకము : చూ, బంతి. 3; 2. పూలబంతి: చూ, పూబంతి ; 3: చూ, బాలక్రీడ ; న. క్రి. 4. ఖండించు : చూ, వెలగు.
చెండుదానిమ్మ, ద్వ. వి. కాయలులేక పూవులుమాత్రము చెండు వలె బూచెడి యొకరకము దానిమ్మ *: చూ, దానిమ్మ (నోటివెంట కారెడు రక్తము కటును.)
చెండుబెండాడు, దే. స. క్రి. (చెండుబెండు + ఆడు) ఖండించు. రాఘ. 8, ఆ. 72: చూ, వెలగు.
చెండుబెండాడుట, జా. ఖండించుట, ఖంతితో, బెండుతో నాడుట. "ఉ. ఈదితళక్తి నంగ జగతీశ్వరు సైనికులట్ల చెండ్లుబెం డాడగ," కళా. 8, ఆ. 58.
చెంత, దే. వి. చేరువ: చూ, సమీపము. 1.
చెందమ్మి, దే. వి. (చెన్ను + తమ్మి) ఎఱ్ఱతామర, కోకనదము: చూ, సహస్రపత్రము. 1-ఉ.
చెందామర, (చెన్ను + తామర)—వై.—
చెందిరము, వై. వి. 1. = సిందూరము. రూ-చెంద్రము-చెందిరిక-చెంద్రిమ-చెంద్రిమము-చంద్రము-చందురము: చూ, సిందూరము. 1; 2. అగ్నిశిఖము: చూ, వహ్నిశిఖము. 1.
చెందిరిక, దే. వి. రూ-చెంద్రిక. 1. కమ్మవైదుద్దు. స్వా. 5, ఆ. 58: చూ, భూషణము. 2- ర-(౧౫); వై. వి. 2. = సిందూరమ్. కుసుంభపుష్పము: చూ, వహ్నిశిఖము. 2; 3. కుసుంభవర్ణము. వసు 5, ఆ. 81: చూ, వర్ణము. 6-ళ-(ర.)
చెందు, దే. స. క్రి. 1. పొందు: చూ, ప్రాపించు; అ. క్రి. 2. కలుగు: చూ, పుట్టు. 2.
చెందుప్పు, ద్వ. వి. = సింధు. (చెందు + ఉప్పు) ఇందుప్పు, సైంధవము: చూ, లవణము. 1.
చెందొగ, దే. వి. (చెన్ను + తొగ) ఎఱ్ఱగలువ, హల్లకము. రూ-చెందొవ: చూ, సహస్రపత్రము. 1-౧౨-(౧).
చెందొవ, దే. వి. —వై.—
చెంద్రము, వై. వి. = సిందూరమ్: చూ, రూ-చెందిరము. (వృత్తియం దంత్యవర్ణలోపము. చెంద్రకావి మొ.)
చెంద్రవంకలు, వై. వి. బ.= చంద్రవక్ర చెంద్రవంక లను వర్ణు: చూ, ధావ్యము.
చెంద్రిక, చూ, రూ-చెందిరిక. (కమ్మవైదుద్దు.—విజ. 3, ఆ. 142; కుసుంభపుష్పము.—వసు. 6, ఆ. 74: కుసుంభవర్ణము. —స్వా. 5, ఆ. 68.)
చెంద్రిమ, వై. వి. = సిందూరమ్: చూ, రూ-చెందిరము.
చెంద్రిమము, వై. వి. = —వై.—
చెంప, దే. వి. రూ-చెక్కవ. కపోలము: చూ, లెంప. 2; 2. లెంప: చూ, పార్శ్వము. 2.
చెంపకల్లీ, దే. వి. స్త్రీభూషావిశేషము: చూ, భూషణము. 2.-ర-(౧౪).
చెంపకాయ, దే. వి: చూ, లెంపకాయ.
చెంపకొప్పు, దే. వి. ప్రక్కకొఅగించివేసిన కొప్పు: చూ, వేనలి.
చెంపదెబ్బ, దే. వి: చూ, చెంపకాయ.
చెంపసరులు, ద్వ. వి. బ. స్త్రీకర్ణభూషావిశేషము: చూ, భూషణము. 2.-ర-(౧౪).
చెంబట్టిక, వా. వి. ఏరుగడము. "శిశువు ఉయ్యాలలో చెంబట్టిక వెళ్లినాడు.": చూ, మలము. 1. (గోదావరీ, విశాఖమండల ప్రాంతములలో వాడుక.)
చెంబట్టికి, వా. వి. —వై.— "చెంబట్టికి తీయుము."
చెంబడివాడు, వా. వి. నావికుడు: చూ, సరంగు.
చెంబు, వై. వి. = శుల్వ. రాగి మొదలైన వానితో జేసిన చిన్న నోరుగల చిన్న పాత్రము: చూ, పాత్రము. 6.
చెంబుతల, ద్వ. వి. బట్టగట్టినతల: చూ, బట్టతల.
చెకచెకలాడు, దే. స. క్రి. సంతోషముతో చెలరేగు,
చెకటా, వై. వి. = శకట సరకులుతెచ్చెడి రెండెడ్లబండి: చూ, శకటము. 1.
చెకపికలాడు, దే. స. క్రి. తొందరపెట్టు. సా. 1, ఆ. 74: చూ, బాధించు.
చెకము, దే. వి. వస్త్రము మొదటిబద్దె: చూ, వస్తి. 1.
చెకమకి, దే. వి. రూ-చెకుమకి. నిప్పు కలుగుటకై యొక రకము రాతితో దాకించెడి యుక్కుతునుక: చూ, (స్థూలోచ్చయము. 1-2.) (రత్నములు. 1-౧౨-(౧).
చెకుముకి, —వై.—
చెకుముకిరాయి, —వై.—
చెక్క, వై. వి. 1. వ్రానులోనగువాని పలుచని ఖండము: చూ, శకలము. 4; 2. = త్వక్కు: చూ, తోలు. 1; 3. దారుభేదము: చూ, గడు; 4. = శకల. తునుక: చూ, శకలము. 4; 5. పూగభాగము: చూ, పోక; 6: చూ, చెక్కతాపి.
చెక్కకొణుజు, ద్వ. వి. పశువులమేని రక్తముఁ బీల్చెడి యొక రకము పిడుజు: చూ, బుడ్డపిడుదు.
చెక్కకొణుదురు, ద్వ. వి. —వై.—
చెక్కచెట్టు, ద్వ. వి. ఎఱ్ఱచాయవేయుట కువయోగించెడు చెక్క గల యొకానొక చెట్టు: చూ, వృక్షము.
చెక్కడము, దే. వి. (రత్నములను) పొదుగుట. చెక్కు: చూ, చెరువు. 1.

చెక్కతాపి, వై. వి. బేలుదారి గోడ మొదలగు వానిమీద పూసిన గాలను దాచి మట్టపఱచెడి వీపున వేయమర్చిన గుండ్రని పెదుపు జేసెడు చిన్నపలక. చెక్కరూ-చెక్కు, తాపి. రూ-తాపీ.

చెక్కవిడుఁజు, ద్వ. వి: చూ, చెక్కకొణుజు.

చెక్కి, వై. వి. = శంఖ. రూ - చెక్కిలి - చెక్కుకపోలము: చూ, లెంవ. 2.

చెక్కియము. దే. వి. రూ - చెక్కెము. 1. ఎముకలలోని నెయ్యి: చూ, స్నేహము. ఉ—అి; 2. మస్తిష్కము: చూ, మెదడు.

చెక్కిలి, వై. వి. = శంఖ: చూ, రూ - చెక్కి. (దేశ్యమని శబ్దరత్నాకరము) (దీనికి ఉపమానములు.—అద్దము, కర్పూరము, చంద్రశకలము.)

చెక్కు, దే. వి. 1: చూ, చెక్కతాపి; 2: చూ, చెక్కడము. రా. వి. 2, ఆ. 39; 3. గడ్డితోఁగూడిన మట్టిపెల్ల: చూ, భూమి. 1; 4. సొమ్మతెచ్చుటకు ఆజ్ఞాపత్రిక: చూ, హుండీ; వై. వి. 5. = శంఖ: చూ, రూ - చెక్కిలి; దే. స. క్రి. 9. ఖచించు, (రత్నములను) పొదుగు: చూ, వారు. 1; 7. చెక్కలుచేయు (వై. ఆని కొందఱు.)

చెక్క చెమర్చకుండుట, జా. కనుగందకుండుట. "ఎలతొమ్మిదలు చెక్కు చెమరింపకున్నవా చిగురుఁబోఁడి"పిజ. 4, ఆ. 62; "జయాంగనాసంగమంబును బొసంగియుఁ జెక్కు చెమర్వక యక్కురువీరుండు." విజ. 3, ఆ. 160.

చెక్కు చెమర్పు, ద్వ. వి: చూ, శ్రమము. 1.

చెక్కుటద్దము, వై. వి. అద్దమువంటి కపోలము. నై. 8, ఆ, 103: చూ. లెంప. 2.

చెక్కుడుపాఱు, ద్వ. వి: చూ, కోఱుతుపాఱు.

చెక్కులు, ఆం. 1: చూ, చుంబనస్థానములు; 2: చూ, కళాస్థానములు.

చెక్కెము, దే. వి: చూ, రూ - చెక్కియము.

చెచ్చెర, దే. ద్ర. క్రి. విణ. 1. శీఘ్రముగ: చూ, వేగము. 3; 2: చూ, సులభము.

చెట్ట, వై. వి. 1. = చేష్టా. కీడు: చూ, హావి. 2; 2. చేయి: చూ, హస్తము; 3. ఆపద: చూ, వివత్తు; విణ. 4. దుష్టుఁడు: చూ. వ్యాధుఁడు. 2.

చెట్టపుమెకము, ద్వ. వి. ఓ తెడుపిల్లి. పాంబ. తిర్య. 12: చూ, మార్జాలము.

చెట్టవట్టు, దే. వి. (చెట్ట + వట్టు) 1. పెండ్లి: చూ, వివాహము; స. క్రి. 2: చూ, వివాహము; స. క్రి. 2: చూ, పెండ్లియాడు.

చెట్టు, దే. వి. 1: చూ, వృక్షము; 2. గుల్మము: చూ, పొద. 2; 3. ఓషధి: చూ, వృక్షము.

చెట్టుఁగొట్టి పైవేసికొనుట, జా. వ్యర్థముగా బాధ తెచ్చికొనుట.

చెట్టుఁగట్టుట, చెట్టపాలు నేయుట జా. కష్టపెట్టుట. "సీ.అతవినే చెట్టఁగట్టితి వీకఁ దేచోట లంకించుకొనియె నలంఘ్యమయిన" కళా 3, ఆ. 254.

చెట్టుఁద్రిమ్మరి, దే. వి. (చెట్టు + త్రిమ్మరి) వృక్షచరము. అప్ప. యు, కాం. 177: చూ, వావరము.

చెట్టగట్టు, దే. అ. క్రి. (చెట్టు + కట్టు) చెట్టుగానేర్పడు.

చెట్టుచెడుకాలమునకుఁ గుక్కమూతిపిందె, లో. ఉదా.—"చెట్టు చెడుకాలమునఁగ గుక్కమూతిపిందె యన్నట్లు చేటుకాలంబు కడునికటంబైన వీని కీ దుర్బుద్ధి పుటిల్లేఁగాఁబోలును." (నీతి చంద్రిక - విగ్రహము.)

చెట్టునట్టు, దే. వి: చూ, చెడుఁద్రిమ్మరి.

చెట్టుపె, దే. వి. రూ - చట్టుప: చూ, తెక్క. 1.

చెట్టుపడు, ద్వ. ఆ. క్రి: చూ, ప్రతిఫలించు.

చెట్టుమొదలు, ద్వ. వి. అంఘ్రినామము: చూ, వేరు. 1.

చెట్టొక పిట్టయగుట, జా. చెల్లాచెదరగుట. "నీ.తరుణి నీనడలతో సరిరాక యంచలు చెట్టొకపిట్టయై చెదరిపారె." (కవిచకోర చంద్రోదయము); "ఉ. చెట్టొక పిట్టయై చనిరి నేనలవారలు." (శశిరేఖా నాటకము.)

చెట్లకట్టియ, వై. వి. = శఠ. మూర్ఖుఁడు, కోపి: చూ, రూ - చిట్లికట్టియ (దేశ్యమని శ. ర.)

చెట్లకట్టె, వై. వి. = శఠ.—పై.—

చెట్లకిరివి, దే. వి. దుష్టుఁడు: చూ, వ్యాధుఁడు. 2.

చెట్లపాలై గట్లపాలై, జా. చెల్లాచెదరై. "వారు చెట్లపాలై గట్లపాలై పోవఁజొచ్చిరి." (ధర్మజరాజసూయము.)

చెడగరము, దే. విణ. 1. క్రూరము: చూ, రౌరవము. 2; 2. క్రూరుఁడు: చూ, వ్యాధుఁడు. 2.

చెడనాడు, దే. స. క్రి. (చెడన్ + ఆడు) ఆడిపోసికొను: చూ, నిందించు.

చెడనివాఁడు, దే. వి. స్థిరుఁడు: చూ, సదాతనుఁడు.

చెడావు, వా. వి. అదనము, హెచ్చు.

చెడిది, దే. వి. 1. అశుభము: చూ, హాని. 2; 2. ఆపద: చూ, వివత్తు.

చెడివ, దే. వి. (చెడిన + అవ) రూ - చెడివె: చూ, అంకులాఁడి.

చెడివె, —పై.—

చెడ్డి, వై. వి. = చండాతక. రూ - చెడ్డీ. చల్లడము: చూ, గుడిగి: (చూ, వస్త్రము. 1—ఈ—(ఈ.).

చెడు, దే. అ. క్రి. 1: చూ, నశించు; 2. కొల్లపోవు: చూ, వఱిపోవు; 3. కనఁబడకపోవు: చూ, వమ్మవోవు.

చెడుకంపు, దే. వి. పూతిగంధము: చూ, వాసన. 1—ళ.

చెడుగఁడు, దే. వి. (చెడుగు + అఁడు) క్రూరుఁడు: చూ, వ్యాధుఁడు. 2.

చెడుగు, దే. వి. 1. అశుభకార్యము: చూ, హాని. 2; 2. ధూర్తుఁడు, కుజనుఁడు: చూ, వ్యాధుఁడు. 2; విణ. 3. దుష్టురాలు, కుత్సితస్త్రీ (అని కొందఱు): చూ, స్త్రీ. 1—ళఈ; 1—ళఈ—(ఎ); 4. క్రూరము: చూ. రౌరవము. 2.

చెడుగుడు, వా. వి: చూ, రూ - చిడుగుడు.

చెడుజాతి, వా. వి: చూ, అరుజాతి.

చెడుతలఁపు, దే. వి: చూ, దుర్గుణము.

చెడుదుమ్ము, దే. వి: చూ, కరజము. 4.

చెడుప్రవృత్తి, దే. వి: చూ, అదవిప్రవృత్తి.

చెడ్డ. వై. వి. 1. = చేష్టా. రూ - చెట్ట. కీడు : చూ, హాని. 2; 2. ఆపద : చూ, విపత్తు; విణ. 3; చూ, దుష్టము. "చెడ్డపని."

చెడ్డతొయ్యలి, ద్వ. వి. కులట: చూ, అంకులాఁడి.

చెడ్డపని, ద్వ. వి. కానివని: చూ, వ్యళీకము. 2.

చెడ్డమాట, ద్వ. వి. చెడ్డవలుకు : చూ, శబ్దము. 2—౪.

చెడ్డియిల్లు, ద్వ. వి. కాగారము: చూ, సదనము. 1.

చెడ్డి, దే. వి: చూ, రూ - చెడీ;

చెడ్డీ, దే. వి.—వై.—

చెడ్డు, దే. స. క్రి. తొడచఱచు.

చెణగరము, దే. వి: చూ. వ్యాధుఁడు. 2.

చెణుకు, దే. వి. అల్పము: చూ, స్వల్పము.

చెతురు, వై. వి. = చాతుర్యమ్ : చూ. సామర్థ్యము. 1.

చెత్త, దే. వి. 1. తుక్కు: చూ, పెంట. 1; 2. గడ్డి : చూ, తృణము. 1.

చెద, వై. వి. పుట్టపెట్టు చీమ, శిధిరి. తెల్లని చీమలగుంపు (ఆనికొందఱు) : చూ, పిపీలిక. (రూ - చెవలు.)

చెదపురుగు, ద్వ. వి.—వై.—

చెదరఁబడు, ద్వ. అ. క్రి. (చెదరన్ + వడు) నీటిబొట్టు లోసగునవి యెగిరిపడు: చూ, వెల్లివిరియు.

చెదరు, దే. వి. 1. చెదరుట, నీటిబొట్టు లోనగునని యెగిరిపడుట; 2. కలఁత: చూ, సంతాపము; అ. క్రి. 3: చూ, చెదరఁబడు; 4: చూ, ఆకులపడు.

చెదలు, వై. వి. = శిధిలీ : చూ, రూ - చెద.

చెదపట్టు, ద్వ. అ. క్రి. (చెదలు + పట్టు) చెదలుపట్టు.

చెదారము, దే. వి. 1. తృణలేశము : చూ, పెంట. 1; 2. గడ్డి: చూ, తృణము. 1.

చెనఁగి, దే. వి. రూ - చెన్నంగి - చెన్నఁగి. 1. పొట్టిపెంకాయ చెట్టు, అభండుకము*: చూ, స్కంధఫలము. 1—౧; బి. 2. ధాన్యవిశేషము. హంస, 4, ఆ. 128: చూ, ధాన్యము.

చెనఁటి, దే. విణ: రూ - చెన్నఁటి. 1. కుజనుఁడు : చూ, వ్యాధుఁడు. 2; 2. కుత్సితము: చూ, హీనము.1; 3. వమ్ము: చూ, వ్యర్థము; 4: చూ, శూన్యము. 1; 5. అల్పము: చూ, వ్యల్పము.

చెనకు, దే. వి. 1. ఎదిరించుట, తలపాటు : చూ, లూటీ 4; 2. తాఁకుడు. పాండు. 3, ఆ. 27: చూ, స్పర్శము. 1; 3. (గోటి) నొక్కు: చూ, నఖక్షతము; స. క్రి. 4. ఎదిరించు: చూ, ప్రతిఘటించు; 5. తాఁకు : చూ, స్పృశించు.

చెనయు, దే. స. క్రి. 1. ఎదిరించు: చూ, ప్రతిఘటించు; 2. తాఁకు : చూ, స్పృశించు; 3: చూ, సోలు.

చెనుపరి, దే. విణ. గ్రామ్యము (మాట) : చూ, శబ్దము. 2—౪

చెన్నంగి, దే. వి: చూ, రూ - చెనఁగి.

చెన్నఁగి, —వై.—

చెన్నఁటి, దే. విణ: చూ, రూ - చెనఁటి.

చెన్నఁటివోవు, దే. అ. క్రి. (చెన్నఁటి + పోవు): చూ, వ్యర్థమగు.

చెన్నచెర్ల, దే. వి. తరిగొఱ్ఱ*: చూ, హాలిని; 2. వెన్న వెదురుకూర*: చూ, హాలిని.

చెన్నచెఱకు, —వై.—

చెన్ను, దే. వి. 1. కాంతి. ఆం, భా. ప్ర. 80: చూ, వెలుతురు. 1; 2. రీతి: చూ, విధము. 1; 3. అందము. స్వా. 5, ఆ. 70, పంచ. వేం. 4, ఆ. 546 : చూ, సౌందర్యము; 4. మంజులము. ఆంధ్ర, సం. మా. 52: చూ, హృద్యము.

చెన్నుఁడు. దే. విణ. అందగాఁడు : చూ, సౌందర్యవంతుఁడు.

చెప్పకచెప్పెడు, జా. ఒకరు చెప్పక తెలియఁబడుట. "చ. ప్రాయపుం, జిఱుతతనంబు మీ మొగము చెప్పకచెప్పెడు నద్దిరయ్య." స్వా. 1, ఆ. 73.

చెపాయించు, రూ. అ. క్రి. లేచిపోవు, పాటిపోవు: చూ. సహకరించు.

చెప్పు, దే. వి. 1: చూ, పాదుక; స.క్రి. 2. అను: చూ,శబ్దించు. 1—౧ర. (దీనికిఁ ద్రార్థనాద్యర్థమునందు ద్విత్వము వికల్పముగ లోపించును. చెపుము, చెవుడు లోనగునవి.)

చెప్పుట. దే. వి. అనుట: చూ. ప్రస్తావము. 2.

చెప్పుటట్ట, దే. వి. రూ - చెప్పుకట్ట : (సం. ప.)— ఈషితప్రియము, ఉపనక్తము, కాంక్షితప్రియము, కాకాండము, గోదాపది, చర్మారము.* (పిచ్చికుక్క కాటు విషము హరించును.)

చెప్పుచుమాట. దే. వి. నిదేశము, ఒకరు చెప్పునట్టి మాట: చూ, శబ్దము. 2—౫ం.

చెప్పుతట్ట. దే. వి: చూ, రూ - చెప్పుటట్ట*.

చెప్పువాఁడు, దే. వి: చూ, వక్త. 1.

చెమట, వై. వి. = శ్రమ. రూ - చెమర - చెమరు - చెమ్మట : చూ, స్వేదము. 1. (దేశ్యమని శ. ర.)

చెమటకాయ, ద్వ. వి. ఎండవేఁడిమిచేత దేహమునందుగలిగెడు చిన్నగుల్ల : చూ, చెమురకాయ.

చెమటగొట్టు, దే. విణ. చెమట పట్టినవాఁడు: చెమరుఁబోతు.

చెమటవట్టు, దే. అ. క్రి. ఆవిరిల్లు, చెమటపోయు, చెమరించు. రూ - చెమురుచు - చెమర్చు - చెమ్మరించు.

చెమటపోయు, —వై.—

చెమటియావు, దే. వి. చిత్రగవము. రూ - చేమటియావు. ఆం, భా. ద్వి. 283: చూ, దేనువు.

చెమర. వై. వి.=శ్రమ: చూ, రూ - చెమట.

చెమరకాయ, దే. వి: చూ. రూ - చెమటకాయ.

చెమరించు. దే. అ. క్రి: చూ, చెమటపట్టు. పా. 2, ఆ. 9.

చెమురు, వై. వి. 1.=శ్రమ: చూ, రూ - చెమర. పాండు. 5, ఆ. 201 (దేశ్యమని శబ్దరత్నాకరము); 2.=సింహాండ*: చూ, చెముడు. 1; 3: చూ, రూ - చెమరుఁగాకి.

చెమరుఁగాకి, దే. వి. రూ - చెమర్కాకి : చూ, వాయసము. 1.

చెమరుఁబోతు. దే. విణ: చూ, చెమటగొట్టు.

చెమురుచు, దే. అ. క్రి. రూ - చెమర్చు. 1: చూ, చెమటపట్టు; 2. చెమ్మగిల్లు : చూ, వదనుకొను.

చెమర్కాకి, దే. వి: చూ, రూ - చెమరుఁగాకి.

చెమర్చు, దే. అ. క్రి: చూ, రూ - చెమరుచు.

చెమికలు, దే. వి. బ. నేయునపుడు తెగిననూలు. అదికెడు నూలుతునుకలు. (ఇక్కడ వృత్తియం దేకవచనాంతము.)

చెముడు. వై. వి. 1. = సింహాండఃి. రూ - జెముడు*. (వాడుక యందు సరళాదిగానుండినను ఇట్లు పరుషాదిగా కొన్ని ప్రతులయందుఁగలదు): చూ, స్నుహి. (దీని పాలు చర్మము మీఁద పొసుక్కును. కాడల రసము చెవిపోటు మాన్పును.); 2. రూ - చెవుడు - చెవుడుపాటు - చెవుడ్పాటు: చూ, బధిరితము.

చెముడుకాకి, వా. వి: చూ, చెమరుఁగాకి.

చెమురుకాకి, దే. వి.—పై.—

చెమ్మ. వై. వి. 1. = శింబి. తంబి, తమ్మ*: చూ, శింబి (దేశ్యమని శబ్దరత్నాకరము); దే. విణ. 2. తడి: చూ, పదను. 2.

చెమ్మగిల్లు, దే. అ. క్రి. రూ - చెమ్మయఱుకు - చెమరుచు - చెమర్చు, తడిగలదియగు: చూ, చెమరుచు. 2.

చెమ్మచెక్క, దే. వి: చూ, బాలికాక్రీడ.

చెమ్మట, వై. వి. = శ్రమ: చూ, రూ - చెమట. (దేశ్యమని శబ్దరత్నాకరము.)

చెమ్మయుఱుకు, దే. అ. క్రి. (చెమ్మ + టఱుకు) చెమ్మగిల్లు. ప్రా. 3, ఆ. 18: చూ, చెమరుచు. 2.

చెమ్మరించు, దే. అ. క్రి: చూ, రూ - చెమరించు.

చెయి, వై. వి. = కయ. రూ - చెయ్యి - చే - చేయి. 1. కయి; చూ, హస్తము; 2. తొండము: చూ, హస్తి, 1—(ఉ); 3. రెండు మూరలకొలఁది: రూ - చెయ్యి-చే-చేయి.

చెయిదము. వై. వి. = చేష్టా. పని. కృత్యము. రూ - చెయిది - చెద్దము - చెద్ది - చెయువు - చెయ్వు. పా. 1, ఆ. 86: చూ, వ్యాపారము. 1. (బ. చెయువులు చెయ్వులు - చెయువురు = పనులు.)

చెయిది, —పై.—

చెయువు, —పై.—కళా. 3, ఆ. 47.

చెయువులసాకిరి, వై. వి. కర్మసాక్షి, అచ్చ. యు. కాం. 278: చూ, సూర్యుఁడు.

చెద్దము, చూ, రూ - చెయిదము.

చెద్ది, —పై.—

చెయ్యి, వై. వి. = కయ: చూ, రూ - చెయి (తొండము.—అచ్చ. బాల, కాం. 194.)

చెయ్యిగల మెకము, దే. వి. ఏనుఁగు, సాంబ. తిర్య. 2: చూ, హస్తి.

చెయ్వు, వై. వి. = : చూ, రూ - చెయిదము.

చెరఁగు. వై. వి. రూ - చెఱఁగు; అంచు: చూ, మైజాఱు.

చెరఁప, దే. వి: చూ, రూ - చెంప.

చె.చెర, దే. ద్ర. క్రి. విణ. 1. రూ - చెచ్చెర. శీఘ్రముగ: చూ, వేగము. 3; 2. కోపము: చూ, రోషము; 3. కోప వికారము: చూ, అవఱవ: (చూ, రోషము.)

చెరపంజాటు, దే. వి. జాల్మఁడు: చూ, వ్యాధుఁడు. 2. (రూ-చెఱపనచేట.)

చెరము. దే. వి. రూ - చెఱము. నాసాపుటము: చూ, ముంజెఱము.

చెరలాటము, ద్వ. వి. చెరలాడుట. రాఘు. 2, ఆ. 6: చూ, విహారము. 1.

చెరలాడు. ద్వ. అ. క్రి. (చెరలు + ఆడు) 1:చూ, విహరించు; 2: చూ, వ్యాపించు; 3: చూ, సంచరించు.

చెరవ, వై. వి. = చరు. వంటకును, నీళ్లుకాఁచుటకును ఉపయుక్తమైన యిత్తడి పాత్రము. రూ - చెరవము - చెంచె - చెర్వము - చెర్వి: చూ, పాత్రము. 6: (చూ, భాండము. 3—ంగా.)

చెరవము, —పై.—

చెరి, దే. వి. 1. పడుగుసరిచేయుట, లప్పము చేయుట లోనఁగు శిల్పులవని (అనికొందఱు): చూ, లప్పము; అవ్య. 2. పరస్పరము, రూ - చెఱి: చూ, మిథము.

చెరికి, దే. విణ. ధూర్తుఁడు: చూ, వ్యాధుఁడు. 2.

చెరివె. వై. వి. = :చూ, రూ - చెరవ.

చెరుగు, దే. స. క్రి. బియ్యము లోనగువానిని జేటతోచెరుగు: చూ, కోడు. 1.

చెరుచు, దే. ద్రవే: చూ, రూ - చెఱచు.

చెరువు, దే. వి. 1. చెక్కుట: చెక్కడము, చెక్కు; 2. తటాకము: చూ, సరస్సు. 1; స. క్రి. 3. చెక్కు, ఖచించు: చూ, వారు. 1; 4. నాటు: చూ, మొలవేయు.

చెర్వము, వై. వి. = : చూ, చెరవ.

చెర్వి, —పై.—

చెఱ, వై. వి. 1. = చార. కారాగృహము: చూ, బంధనాలయము; 2. = చార. నిర్బంధము: చూ, (హఠము).

చెఱఁగు, వై. వి. 1. దిక్కు: చూ, హరిత్తు; 2. కొంగు: చూ, మైజాఱు.

చెఱఁగుమాయు, ద్వ. అ. క్రి. బహిష్కయగు: చూ, సమర్థుడు.

చెఱకడము, దే. వి. గుడము: చూ, బెల్లము. 1.

చెఱకు, దే. వి. ఇక్షువు*: చూ, సుకుమారము. 1—ఉ.

చెఱకుకడలి, దే. వి. ఇక్షూదము: చూ, సముద్రము.

చెఱకుగడ, దే. వి: చూ, అంగారిక. 2.

చెఱకుతోఁట, దే. వి. రూ, ఇక్షువనము.

చెఱకువిలుకాఁడు, దే. వి: చూ, మన్మథుఁడు: (చూ, చెఱకువిల్కాఁడు.)

చెఱకువిల్లు, దే. వి. మన్మథధనుస్సులలో మొదటి విల్లు. వేం. అం. 8: చూ, మన్మథబాణములు.

చెఱగుమానినది, వా. వి. ముట్టుత: చూ, రజస్వల.

చెఱగొను, ద్వ. స. క్రి. చెఱపట్టు: చూ, వారించు.

చెఱచు, దే. ద్రవే. 1. చెడఁజేయు. రూ - చెరుచు, చెఱపు. చెఱచు. చెఱుపు; 2. పోఁగొట్టు: రూ - చెఱపు = చెరుపు (ఇట్లకార మధ్యముగా ప్రయోగము కొందఱిమతము): చూ, తొఱఁగు.)

చెఱచెఱలాడు, దే. అ. క్రి. (చెఱచెఱల + ఆడు) కోపమున మండు.

చెఱపట్టు, దే స. క్రి: చూ, చెఱగొను.

చెఱపనచేటు, దే. విణ. 1: చూ, నాశకుఁడు. భై. 4, అ. 69; 2: చూ, నాశకురాలు: చూ, స్త్రీ. 1—౫౧; భై. 4, అ. 69; 3: చూ, రూ - చెరవంజాట. ఆం, భా. తృ. వి. 6.

చెఱపు, దే. వి. 1. కీడు: చూ, హాని. 2: ద్రోహ. 2: చూ, చెఱచు. 1-2.

చెఱపోవు, దే. అ. క్రి: చూ, వాలాయించు.

చెఱబడ్డవాఁడు, దే. విణ: చూ, బందెకాఁడు.

చెఱమ, దే. వి: చూ, రూ - చెరమ.

చెఱలాట, దే. వి: చూ, విహారము. 1.

చెఱవడు, దే. అ. క్రి: చూ, చెఱపోవు.

చెఱసాల, వై. వి: చూ, బంధనాలయము.

చెఱి, దే. వి. 1: చూ, రూ - చెరి. 1; అవ్య. 2: చూ, రూ - చెరి. 2; 3. ఒక్కొక్కనికి: చెఱిక.

చెఱిసగము, వా. వి. ఎరస్పరము సమభాగము.

చెఱిక, దే. అవ్య: చూ, చెఱి. 3.

చెఱికు, దే. వి: చూ, రూ - చెఱకు.

చెఱికుపందెము, వా. వి. పన్నిదములలోని భేదము: చూ, వ్యవహారము. 4.

చెఱుచువాఁడు, దే. విణ: చూ, నాశకుఁడు.

చెఱుపరి, (చెఱువు + అరి) —వై.—

చెఱుపు, దే. వి. 1. కీడు. భంగము (అని కొందఱు): చూ, హాని. 2; ద్రోహ. 2: చూ, చెఱచు.

చెఱుము, దే వ. క్రి: చూ, ఱాచు.

చెఱువు, దే. వి. 1. తటాకము: చూ, సరస్సు. 1; 2. సత్రము: చూ, సదనము. 1.

చెలఁగు, దే. అ. క్రి. 1. ఒప్పు: చూ, నమ్మతించు ; 2. అలరు: చూ, వికసించు; 3. అంగవించు: చూ, యత్నించు; 4. ఉగ్గడించు: చూ, శబ్దించు. 1—౧౯; 5. బొబ్బరించు. భై. 7, అ. 32: చూ, వచించు: 6. అలరారు: చూ, ప్రకాశించ; 7: చూ, సంతోషించు.

చెలఁది, దే. వి: చూ, చెలగము. కళా. 3, అ. 88.

చెలఁదితెర, ద్వ. వి. సాలెపురుగు నేసినవేత: చూ, సాలెగూఁడు.

చెలఁదిబల్లి, వై. వి: చూ, చెలగము. వేం. ఆం. 95.

చెలక, దే. వి. రూ - చెలిక - చెల్క. 1. క్షేత్రము: చూ, భూమి. 1: 2. పీటినేల: చూ, భూమి.1.—౭౦; 3. పరిమడి: చూ, భూమి. 1—౪౨.

చెలగము, వై. వి. =శలకము: చూ, సాలెపురుగు.

చెలగాటము, దే. వి: చూ, విహారము. 1.

చెలగు, దే. స. క్రి. ఖండించు: చూ, నెలగు.

చెలది, దే. వి. రూ - చెలిది - చెల్ది. 1. త్వగ్గతవ్యాధి: చూ, రోగము. 1; 2. మేహరోగము: చూ, రోగము. 1.

చెలమ, దే. వి. ఎండిపోయిన యేఱు లోనగు వానియందు నీటి కొఱకు త్రవ్వెడు వల్లము: చూ, సరస్సు. 1.—౧౫—(ర).

చెలయు, దే. అ. క్రి. 1: చూ, విజృంభించు; స. క్రి. 2. రూ - చెలవు - నెలయు: చూ, వినడు. 8.

చెలరేఁగు, దే. అ. క్రి. (చెలగు + రేఁగు) —వై.—

చెలవు, దే. స. క్రి: చూ, చెలయు. 2.

చెలామణి, వా. వి. చెల్లుబడి.

చెలి, దే. వి. 1. ఆఁడుది: చూ, స్త్రీ; విణ. 2. రూ - చెలికత్తియ - చెలికత్తె - చెలిమికత్తియ - చెలిమికత్తె. సఖి: చూ, స్త్రీ. 1—౮౮; 3. రూ - చెలికాఁడు - చెలిమరి - చెలువుఁడు, హితుఁడు: చూ, స్నేహితుఁడు. 2; అం. 4. (సుహృదులు): చూ, రాజ్యాంగములు.

చెలిక, దే. వి: చూ, రూ - చెలక.

చెలికత్తియ, ద్వ. వి. రూ - చెలికత్తె. 1: చూ, రూ - చెలి. 2: అం. 2: చూ, దూతీచతుష్టయము. (స్వార్థమున కత్తియ - కత్తె.)

చెలికత్తె, —వై.—

చెలిచెలఁగు, దే. వి: చూ, చెలంగుసరది *.

చెలికాఁడు, దే. విణ: చూ, స్నేహితుఁడు. 2 (స్వార్థమున కాఁడు.)

చెలికారము, దే. వి: చూ, స్నేహము. 1.

చెలికె, దే. వి. పరిగనేరిన పొలము: చూ, భూమి. 1.—౪౪.

చెలిది, దే. వి: చూ, రూ - చెలది.

చెలిపి, దే. వి: చూ, లెంప. 2.

చెలిమరి, దే. విణ. (చెలిమి + అరి): చూ, స్నేహితుఁడు; 2. సఖి: చూ, చెలి 2.

చెలిమి, దే. వి. రూ - చెలికారము - చెల్మి. ప్రేమము, మిత్రభావము (అని కొందఱు) చూ, స్నేహము 1. ౨.

చెలిమికత్తియ, ద్వ. విణ: చూ, రూ - చెలికత్తియ. (ఇట్లు రూ - చెలిమికత్తె).

చెలిమికాఁడు, దే. విణ: చూ, చెలికాఁడు.

చెలిమిచుక్క, ద్వ. వి. అనూరాధానక్షత్రము, దోరణపుసాటి రిక్క: చూ, రిక్క. 1- ౧౭.

చెలిమిడి, దే. వి: చూ, జలతండులీయము *.

చెలిమినిఁ జేదు మేపింపవచ్చునుగాని బలిమిం బాలు ద్రాగింప లేము, లో. ఉదా.—"చెలిమిమేఁ జేదుమేపింపవచ్చుంగాని బలిమిమైఁ బాలు ద్రావింపరాదు అను లోకోక్తి వినలేదా." (నీతిచంద్రిక - విగ్రహము.)

చెలియ, దే. వి. 1. ఆఁడుది: చూ, స్త్రీ; 2. సఖి: చూ, స్త్రీ.

చెలియలికట్ట, దే. వి. సముద్రపుగట్టు, వేల: చూ, రోధస్సు.

చెలియలు, దే. వి. రూ - చెల్లియలు - చెల్లెలు - చెల్లె - చెలెలు. చిన్నసోదరి: చూ, సహోదరి.

చెలువ, దే. వి. (చెలువు + అ) - రూ చెల్వ. 1. అందముగల ఆఁడుది: చూ, స్త్రీ. 1—౨౪౦; 2. ఆఁడుది: చూ, స్త్రీ. 1.

చెలువము, దే. వి. 1. కాంతి: చూ, వెలుతురు. 1; 2. అందము: చూ, సౌందర్యము. (రూ - చెలువు - చెల్వ.)

చెలువు, దే. వి.—1-2.—వై.—; 3. రూ -చెల్వ. మంజులము. ఆంధ్ర, సం. మా. 52: చూ, హృద్యము.

చెలువుఁడు, దే. వి. 1. ధవుఁడు. ఆం, భా. ద్వి. 115: చూ, భర్త. 1; 2: చూ, విటుఁడు; 3. సుందరపురుషుఁడు: చూ, సౌందర్యవంతుఁడు; 4. ప్రియుఁడు. కళా. 1, అ. 174: చూ, స్నేహితుఁడు. 1.

చెలో, వా. వి. బండితోలుట లోవగువానియందగు ననుకరణము: చూ, హూహూ.

చెల్క-, దే. వి: చూ, రూ-చెలక.

చెల్గు, దే. స. క్రి: చూ, రూ-చెలగు.

చెల్ది, దే. వి: చూ, రూ- చెలది.

చెల్మి, దే. వి: చూ, రూ-చెలిమి.

చెల్ల, దే. ద్యో. బతార్థకము. పంతావమును దెలుపునది: చూ, పంతావము.

చెల్లఁబో, దే. అవ్య. (చెల్లన్ + పో)—పై.—

చెల్లచెదరు, దే. విణ. (చెదరు + చెదరు) రూ-చెల్లాచెదరు. మిక్కిలి చెదరినది: చూ, యథాయథా.

చెల్లాచెదరు,—పై.—

చెల్లించు, దే. స. క్రి. ఆం. భా. తృ. 124: చూ, అచ్చు. 23.

చెల్లియ, దే. వి: చూ, రూ-చెలియలి. చెల్లె.

చెల్లియలి, —పై.—

చెల్లు, దే. వి. 1. బాకీదారు యిచ్చిన సొమ్మును తనబాకీపత్రము వెనుక తట్టున వ్రాయు జమ: చూ, వసూలు; విణ. 2.చేరినది. "చెల్లురూపాయిలు మువ్వది": అ. క్రి. 3. చచ్చు: చూ, సమయు; 4. వెచ్చమై తీఱు: అయిపోవు- రూ-ఐపోవు; 5. కడచు: చూ, నను. 3; 6. కొనసాగు. జై. 8, ఆ. 46: చూ, నిద్దించు; 7. తగు, యుక్తమగు; చూ, సరివడు. 2; 8. శక్యమగు: చూ, వనపోవు: 9. దీర్ఘమగు: చూ, సాగు. 2; 10. చేరు. "నాకు రూకలు చెల్లెను.": చూ, బేరము.

చెల్లుబడి, దే. వి. 1. అధికారము, ప్రాజాపత్యము: చూ, రవము. 1; విణ. 2. సిద్ధించినది: చూ, రవము.

చెల్లె, దే. వి: చూ, రూ-చెల్లియ.

చెల్లెలికట్ట, దే. వి: చూ, రూ- చెలియలికట్ట.

చెల్లెలు, దే. వి: చూ, రూ- చెల్లియలు.

చెల్వ, దే. వి: చూ, రూ- చెలువ.

చెల్వు, దే. వి: చూ, రూ-చెలువు (కాంతి.- అం. భా. పర్వ. 80: మంజులము.- వేం. ఆం. 66.)

చెవల, వా. విణ చూ, చవట.

చెవాకు, ద్వ వి: చూ, రూ- చెవియాకు.

చెవి, వై. వి.= శ్రవః. 1. శ్రవణము: చూ, శ్రోత్రము: 2. రాట్నము లోనగుయంత్రముల యందుఁ గల తదవయవ విశేషము; 3. తాళపుచెవి: చూ, బీగము.

చెవిచేఁదు, జా. వినుట కసహ్యమైనది. "చెవికిఁ జేఁదుగా నున్నను దనకుఁ దోఁచిన హితము నిశ్శంకముగ వాక్రువ్వ వలయును." (నీతిచంద్రిక-విగ్రహము.)

చెవికెలు, దే. వి. గట్టినూలుపోచలు: చూ, సూత్రము. 1-గళ.

చెవికొణక, ద్వ. వి: చూ, కొనచెవి.

చెవిగఱచుట, జా రహస్యము చెప్పుట. "చేరువంజేరి యెవ్వరో చెవిగఱచెదరు." (నీతిచంద్రిక.)

చెవిగూబ, ద్వ. వి: చెవిబొక్క, గూబ; (సం. ప)— ఋషభము, కర్ణజాహము, కర్ణమూలము, కర్ణరంధ్రము (చెవి మొదలు అని కొందఱు.)

చెవిచొరుపాము, ద్వ. వి. కర్ణజలూక:చూ, నర్పము.1-ళ-(ళం).

చెవిటి, ద్వ. విణ. (చెవి + అవిటి) చెవిటివాఁడు: చూ, బధిరుఁడు.

చెవిటిమూగ, ద్వ. విణ. చెవుడును మూఁగతనమును గలవాఁడు: (సం. ప.) ఆనేడమూకుఁడు, ఏడమూకుఁడు: (చూ, బధిరుఁడు.)

చెవితమ్మె, ద్వ. వి. పోఁగులాంచుకొను తావు.

చెవిదోరవఁబెట్టు, ద్వ. స. క్రి. ఆలకించు: చూ, వినుఁ. 2.

చెవిబొక్క-, ద్వ. వి: చూ, చెవిగూబ.

చెవియొగ్గు, ద్వ. స. క్రి: చూ, చెవిదోరఁబెట్టు.

చెవినిల్లుగట్టుకొనుట, జా. తఱుచుగాఁజెప్పుట. "మేమెల్లఁ బలు దెఱంగులఁ జెవినిల్లుకట్టుకొని పోరిన మా మాటలు పాటిగాఁ గొనక." (నీతిచంద్రిక-విగ్రహము.)

చెవి మొదలు, ద్వ. వి: చూ, చెవిగూబ.

చెవియాకు, ద్వ. వి. (చెవి + ఆకు) 1. లక్కాకు: చూ, భూషణము. 2; 2. తాటంకము: (చూ, కమ్మ. 2.): చూ, భూషణము. 2.

చెవిలో సొంటికొమ్మూఁదుట, జా. "ఉ. మీ దొర మేదురాగ్రహ సమేతుఁడు సూర్యసుతుండు దేవతా, సూదన బాణవేగమున సొమ్మసిలెం జెవిలోన సొంటికొ, మ్మూదినవాఁడ వైతివె యమో యిటువంటివె భృత్యకృత్యముల్." (రామాభ్యుదయము.)

చెవివాలఁబెట్టు, ద్వ. స. క్రి: చూ, చెవి దోరఁబెట్టు.

చెవివేయుట, జా. చెప్పుట. "ఎప్పటికప్పుడు మన చెవులవేసి చనుచుండవలయును." (నీతిచంద్రిక- విగ్రహము.)

చెవుడు, వై. వి. = శ్వేడః. చెవులు వినని రోగము, బాధిర్యము: చూ, బధిరితము.

చెవుడుపడు, వై. అ. క్రి. చెవుడుగలదియగు: రూ-చెవుడ్పడు (పో-చెవుడువఱచు.)

చెవుడుపాటు, వై. వి. చెవుడుపడుట, చెవిటితనము: రూ-చెవుడ్పాటు.

చెవుడ్పడు, వై. అ. క్రి: చూ, రూ చెవుడుపడు.

చెవుడ్పాటు, వై. వి: చూ; రూ- చెవుడుపాటు.

చెవులవిల్లి, వై. వి: చూ, చెవులపోతు

చెవులపూవులు, వై. వి. బ. కర్ణభూష. కళా. 7, ఆ. 66: చూ, భూషణము. 2.

చెవులపోతు, ద్వ. వి. కుండలు: చూ, కళము.

చెవులుబట్టియాడించుట. జా. లోఁకువచేయుట. "భూవిభుండారంభ రహితుండైనచోఁ బగవారి తలమీఁది వానినయి నం జెవులు బట్టి యాడింతురు." (ధర్మజ రాజసూయము); "నిను గీతి సాహిత్యమో, హరివాణులు చెవులుబట్టి యాడింపంగా." విజ. 1, ఆ. 156; "నీ. చిన్నప్రాయపు లేఁజెవులు పట్టాడించు గతినున్న దీ రామ కన్నుదోయి." విట. 2, ఆ. 101.

చెవ్వ, దే. వి శిశువులకు పుట్టినతోడనే లలాగు తెవులు, చెవ్వ కాయలు: చూ, రోగము. 1.

చెవ్వకాయలు, —పై.—

చెవ్వాకు, ద్వ. వి: చూ, రూ- చెవియాకు 1-2; బ. శా. వ్యర్థోక్తులు. "అవ్వాకులు చెవ్వాకులు ప్రేలుమన్నఁడు": చూ, శబ్దము. 2-ఱ.

చెఱు. వా. వి. చెంపదెబ్బార్థవి: చూ, హూహూ.

చే

చే, వై. అప. 1. తృతీయావిభక్తియందు వచ్చు ప్రత్యయము: చే, చేత. తో, తోడ; వి. 2. = కయ. రూ- చెయ్యి-చేయి: చూ, హస్తము; 3: చూ. రూ-చెయి.

చేఁజాచియడుగుట, అం: చూ, అష్టకష్టములు.

చేత, వై. వి. = చేష్ట. 1. చేయుట; 2. పని, కృత్యము. స్వా. 3, ఆ. 33: చూ, వ్యాపారము. 1; విణ. 3. కృత్రిమము. "చేతగట్టు."

చేతకాఁడు, ద్వ. విణ. క్రియావంతుఁడు. అచ్చ. ఆ, కాం. 93: చూ. పమర్థుఁడు.

చేతకానితనము, వా. వి. అశక్తి: చూ, శక్తి. 1-౫.

చేతగట్టు, వై. వి. కృతకాద్రి: చూ, పర్వతము.

చేతఁపెయ్య, ద్వ. వి. చనిపోయిన పెయ్యయొక్కతోలును గడ్డిపైకప్పి దూడయాకారముగ చేయఁబడిన కృత్రితరూపము: చూ, ధేనువు.

చేతరాని, వై. వి. = దురని. రూ - చేతలాని: చూ, శకుల.

చేతరికము, దే. వి. రూ- చేతటికము. 1. వైరము: చూ, విరోధము. 1; 2. కీడు: చూ, హాని. 2.

చేతటికము. —వై.—

చేతలాని, వై. వి. = : చూ, చేతరాని.

చేతిదొండ, ద్వ. వి. చేదుగలదొండ*: చూ, దొండ.

చేతిదోస, దే. వి. చేదుగలదోస*: చూ, హరివాలుకము 1— ౫.

చేతినీరు, ద్వ. వి. తిక్తోదకము: చూ, సలిలము.

చేతిపాదువ, అం: చూ, మల్లశాస్త్రము.

చేతిపుచ్చ, దే. వి. తిక్తకాళింగి*. (గాఢవిరేచనకారి, గర్భిణీ స్త్రీల కియ్యరాదు.): చూ, పుచ్చ.

చేతిపొట్ల. ద్వ. వి. వటోలిక*: చూ, పొట్ల.

చేతిబీఱ, దే. వి. చేదుగలబీఱ*: చూ, బీఱ.

చేతియానుగు, దే. వి. చేతిపొఱ*: చూ, పొఱ.

చేతిపొఱ, —వై.—

చేత్రాడు, దే. వి. (చేదు + త్రాడు) నీరు చేదునట్టి త్రాడు: చూ, పూత్రము. 1.

చేద. దే. వి. (చేదు + అ) నీరుతోడుపాత్రము. బొక్కెన: చూ, పాత్రము. 6. బొక్కెన. 4—౧.

చేదబావి, ద్వ. వి. నుయ్యి: చూ, సరస్సు. 1—౧౫. (రూ - చేదుడుబావి.)

చేదు, దే. వి. 1: చూ, తిక్తము; 2. వికటగంధము. అం. భా. వ్ర. 107: చూ. వాసన. 1—౧౫; అ. క్రి. 3. ఆకర్షించు: చూ, రెమ్ము; అం. 4: చూ, రసములు.

చేదుమేపుట. జా. ఇష్టములేని పనిచేయించుట.

చేప, దే. వి. 1. ఋషము: చూ, మత్స్యము. 1; 2. ఋష్యమత్స్యము: చూ, మత్స్యము. 1.

చేపనూనె, ద్వ. వి: చూ, స్నేహము. 2—౭.

చేపరాసి. ద్వ. వి. మీనరాశి: చూ. రాశి.

చేపలబుట్ట. ద్వ. వి. కువేణి: చూ, వల. 1.

చేపు, దే. వి. 1. పాలద్రవము; అ. క్రి. 2. పాలుద్రవించు, "ఎగచేపు": చూ, స్రవించు.

చేపుడు, దే. వి. చేపుట.

చేకట్లు. ద్వ. వి. ఐ. హస్తభూషావిశేషము. (ఇక్కడ మటియొక యర్థము చేతికట్లు) వసు. 2. ఆ. 44: చూ, భూషణము. 2.

చేకత్తి, ద్వ. వి. కరవాలము, చేతికత్తి: చూ. రిష్టి. 2.—౧౭.

చేకము. దే. వి. వస్త్రముయొక్కదశ, బద్దె: చూ, వస్త్రము.

చేకానుక, ద్వ. వి. రాజులలోనగువారినిఁ జూడఁబోవునపుడు కొనిపోయెడి యుపహారము: చూ, సిస్తు. 1—౪.

చేకుఱు, దే. అ. క్రి. రూ - చేకూఱు. లభించు: చూ, సిద్ధించు.

చేకూడు, ద్వ. అ. క్రి. 1.—వై.—; ప్రే. 2. చేకూరుచు.

చేకూరు, దే. అ. క్రి: చూ, రూ - చేకుఱు.

చేకూఱు, దే. అ. క్రి.—వై.—అం, భా. తృ. 89.

చేకొఁడ, దే. వి. రూ - చేకొఁడిది. ఖీరమోరట*: చూ, మోరట.

చేకొఁడిది. —వై.—

చేకొఁదుఱు, దే. వి. శిథిల, పచ్చరంగుగల చెదపురుగు: చూ, విపీలిక.

చేకొఁదును, —వై.—

చేకొను, ద్వ. స. క్రి. 1. గ్రహించు: చూ, పుచ్చుకొను; 2. ఆదరించు: చూ, సంభాళించు; 3. గెలుచు: చూ, జయించు; ప్రే. 4. చేకొలుపు.

చేకోక్తి, అం. అర్థాలంకారములలో నొకటి: లోకోక్తియన్యార్థ గర్భితమగుట. ఉదా.—"పాముకాళ్లు పామె యెఱుంగును.": చూ, అలంకారములు. 3. (చేకోక్తి అని కొందఱు.)

చేగ. దే. వి. 1. రూ - చేవ: చూ, సారము. 5; 2. దృఢము: చూ, స్థిరము; 3. చాఁగ*: చూ, స్రవ.

చేగలమెకము, ద్వ. వి. (చె + కలమెకము) ఏనుఁగు: చూ, హస్తి.

చేగలవాఁడు, ద్వ. వి. (చే + కలవాఁడు) ఈవికలవాఁడు: చూ, వదాన్యుఁడు.

చేగోడి, దే. వి. (చే + కోడి) కోడివడ: చూ, భక్ష్యము.

చేఁదుముర, ద్వ. వి. వెయ్యి. సాంబ. మాన. 47: చూ, హవిస్సు. 2.

చేట, దే. వి. 1. చెరిగెడు సాధనము: చూ, కూర్పము; 2. కీడు: చూ, హాని. 2; అం. 3: చూ, మల్లశాస్త్రము.

చేటకుఁడు, సం. వి. ఆ. వుం. 1. దాసుఁడు: చూ, సేవకుఁడు; 2: చూ, నాయకనర్మసచివులు (నాయకసఖులు) (రూ - చేటుఁడు.)

చేటకొల్లారు, దే. వి. మూఁడు ప్రక్కలను చేరిక కట్టడముగల యిల్లు: చూ, సదనము. 1.

చేటగాలి, వా. వి. నిష్పావము: చూ, వాయువు. 1—౩౧.

చేటగోళ్లబోటి, ద్వ. వి. (చేటగోరు + బోటి) చుప్పనాక. అచ్చ. ఆర, కాం. 11: (చూ, కూర్పణఖ): చూ, రాక్షసి. 1.

చేటచెవులమెకము, ద్వ. వి. ఏనుఁగు: చూ, హస్తి.

చేటచెవులవేలుపు. ద్వ. వి: చూ, వినాయకుఁడు. 1.

చేటచేఱు, దే. వి. ఱేడువారియొక్క యొకవిధమైన కోకకట్టు.

చేటపెయ్య. వా. వి: చూ, చేతపెయ్య.
చేటరిక్క, ద్వ. వి. కుమ్మరసారెచుక్క, విశాఖానక్షత్రము: చూ, రిక్క. 1.
చేటరిక్కనెల, ద్వ. వి. వైశాఖమాసము: చూ, మాసము. 1.
చేటవీనుఁబడి, ద్వ. వి: చూ, వినాయకుఁడు. 1.
చేటసవతురిక్క, ద్వ. వి: చూ, చేటరిక్క.
చేటి, నం. వి. ఈ. స్త్రీ. = చేడె. 1. ఆఁడుది: చూ, స్త్రీ. 1; 2. పనికత్తె, తొత్తు: చూ, స్త్రీ. 1—౫౩.
చేటిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. = చేడె—పై.—; అం. 3: చూ, అభిసారిక.
చేటు, వై. వి. 1 = చేష్టా. రూ - చేట్వాటు - చేడి - చేడిది, కీడు: చూ, హాని. 2; దే. వి. 2. ఆపద: చూ, విపత్తు; 3 నాశము: చూ, రుత్త.
చేటుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. పనివాఁడు: చూ, సమర్థుఁడు; విణ. 2. వికృష్టుఁడు: చూ, వ్యాధుఁడు. 2: అం. 3: చూ, చేటకుఁడు (చూ, నాయకనర్మసచివులు - నాయకసఖులు.)
చేటుపాటు, దే. వి. 1. అశుభము: చూ, హాని. 2; 2. ఆపద: చూ, విపత్తు. (రూ - చేట్వాటు.)
చేట్వాటు, — పై.—
చేట్లకొఱివి, దే. విణ: చూ, వ్యాధుఁడు. 2.
చేడకుఁడు, సం. వి. అ. పుం. దానుఁడు: చూ, సేవకుఁడు.
చేడి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. దాసి. తొత్తు: చూ, స్త్రీ. 1—౫౩; దే. వి. (1) అశుభము. కీడు: చూ, హాని. 2.
చేడిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. బానిస. తొత్తు: చూ, స్త్రీ. 1—౫౩.
చేడిది, దే. వి. 1. అశుభము: చూ, హాని. 2; 2. ఆపద: చూ, విపత్తు.
చేడియ, వై. వి. = చేటికా. రూ - చేడె. ఆఁడుది: చూ, స్త్రీ. 1—౫౩.
చేడుఁడు, సం. వి. అ. పుం. దాసుఁడు: చూ, సేవకుఁడు.
చేడె. వై. వి. = : చూ, రూ - చేడియ.
చేడ్పడు, ద్వ. అ. క్రి. 1. గానిల్లు: చూ, బాధపడు; 2. చలించు: చూ, సలించు.
చేడ్వాటు, ద్వ. వి. చేడ్పడుట. బాధ, వ్యధ: చూ, శోకము. 2.
చేత్, సం. అవ్య. పఱంతరము, అయితే. అట్టాయెనా, ఇటువలెనైన.
చేత, వై. అప: చూ, రూ-చే. 1.
చేతకి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. కరక*: చూ, హరీతకి.
చేతన, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. తెలివి: చూ, బుద్ధి.
చేతనకి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, చేతకి*.
చేతనము, సం. విణ. ప్రాణముకలది. జంతువు: చూ, ప్రాణి.
చేతనరత్నములు, అం. బ్రహ్మ- క్షత్రియ-వైశ్య- శూద్ర-స్త్రీ-గృహ-వన-అశ్వ- గోరత్నములు. (9).
చేతముకు, ద్వ. వి. చిన్నతముకు, (చేతితుడుము అనియు): చూ, పీణ. 1-౨౦.
చేతవులు, ద్వ. అ. క్రి. 1. లభించు: చూ, సిద్ధించు; 2. నష్టి వచ్చు: చూ, వమ్ముపోవు.
చేతస్సు, సం. వి. స్. న. మానసము, మది, మనసు: చూ, హృదయము.
చేతాఁకు, ద్వ. వి: చూ, సాహసము.
చేతికట్ట, వై. వి: చూ, వేత్రము. 1.
చేతిబిడ్డ, ద్వ. వి. (చేయి + బిడ్డ) పనిబిడ్డ: చూ, శిశువు.
చేతివట్టము. దే. వి. చేతిసొమ్ము దండుగ.
చేతివ్రాలు, ద్వ. వి. బ. (చేయి + వ్రాలు) రూ-చేవ్రాలు: చూ, సంతకము.
చేతుకి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, రూ-చేతకి.
చేతులవ్వళించు, ద్వ. అ. క్రి. లోపఱచు. ఆం, భా. తృ. 160: చూ, మస్తరించు.
చేతులు, అం. (హస్తములు) 1. శరీరాంగముల లోనివి. (రెండు చేతులు): చూ, అంగము. 9; 2: చూ, నఖక్షితస్థానములు; 3: చూ, కళలాండుస్థలములు.
చేతులుచేయవు, నోరుతినదు, లో. ఉ. — "క. అడుగకయుం, డినఁదగువర, మిడు, నేనిష్కారణంబ యీశ్వరుఁడెనం బుడమిం జేయవు చేతులు, కుడువదు నోరనెడు మాటకును దప్పగునే." (కుచేలోపాఖ్యానము.)
చేతెఱు, ద్వ. వి. హస్తప్రమాణము.
చేతోభవుఁడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, మన్మథుఁడు.
చేత్రాఁపు, దే. వి. 1 నీళ్లలోఁతునట్టి త్రాడు: చూ, సూత్రము. 1-౨౪; 2. మల్లయుద్ధాయుధము. ఆం, భా. ద్వి. 207: చూ, బాణము. 1: (చూ-మల్లశాస్త్రము.)
చేదండ, ద్వ. వి. కయిదండ: చూ, భూషణము. 2.
చేదర్వెనము, వై. వి: చూ. చేకానుక. జై. 3, ఆ. 76.
చేదస్తము, వై. వి. = ఛాందసము. (చాదస్తమనియు వాడుక.)
చేదాటము, అం. 1: చూ, హిందోళజిభాషలు: (చూ, భాష. 1.): 2: చూ, టక్కుజిభాషలు: (చూ, భాష. 1.)
చేది, సం. వి. ఇ. పుం: చూ, దేశములు. (చేదిదేశము. — వైద్యము, డాహాలము.)
చేదిరాజు, సం. వి. అ. పుం. శిశుపాలకుఁడు - శిశుపాలుఁడు, చేదిరాట్టు, చైద్యుఁడు, దమఘోషసుతుఁడు: చూ, రాజు. 1.—౫౨.
చేదిరాట్టు, సం. వి. జ్. పుం: చూ, చేదిరాజు.
చేదివియ, వై. వి. = శయదీప, దివ్వటి: చూ, స్నేహాశము. 1—౩.
చేదోడు. ద్వ. విణ. (చే + తోడు) రూ - చేయిదోడు. 1. కార్యసహాయుఁడు; 2. కార్యసహాయురాలు.
చేదోడు వాదోడు, జా. పనికి సహాయము, మాటకుసహాయము. "చేదోడు వాదోడుగన్."
చేను, దే. వి. 1. బ చేలు. పంటనేల. కళా. 8, ఆ. 12: చూ, భూమి. 1.—౪౯: (1—౪౨); 2. అడవి: చూ, విపినము. (వైకృతమని కొందఱు.)
చేపట్టు, దే. వి. 1. అనుగ్రహము: చూ, సాకతము. 2; 2. చోటు. పాండు. 4, ఆ. 168: చూ, స్థానము. 1; 3. ఆశ్రయము: చూ, ప్రాపు. 2; 4. పెండ్లి: చూ, వివాహము: 5: చూ, హస్తగ్రహణము; ద్వ. స. క్రి. 6. అవలంబించు: చూ, ప్రాపుగొను. 7. గ్రహించు: చూ, పుచ్చుకొను; 8; చూ, పెండ్లియాడు. హరిశ్చ. 2, ఆ. 175.

చేపట్టుకుంచేము, ద్వ. విణ. ఎవ్వరేదికోరినను దానినే నెఱ వేర్చువాఁడు.

చేపడవ, ద్వ. వి. చిన్నపడవ: చూ, హోడము.

చేపడు, వై. అ. క్రి. 1. చిక్కు- పంచ. వేం. 4, ఆ. 517: చూ, లోఁబడు; 2. లభించు: చూ, సిద్ధించు.

చేపల్లటి, ద్వ. వి. ఒకానొకపావురాయి, వేం. ఆం. 98: చూ, సురటి.

చేపాటికఱ్ఱ, వా. వి. నడుము బోలులేనిది. చేతికి యూఁతగా మండెడి చేతికఱ్ఱ.

చేపెట్టియ, వై. వి. = శయపేటి. రూ - చేపెట్టె: చూ, మంద సము.

చేబ, దే. వి: చూ. విన్నాణములు.

చేబదులు, దే. వి. చేతిఅప్పు, అల్పకాలమునకుఁ దీసినఅప్పు: చూ, బాకి. 2.

చేబాడిస, ద్వ. వి. చిన్నబాడిస.

చేబియ్యము, వా. వి: చూ, చేరుకుబియ్యము.

చేబోడి, ద్వ. విణ: చూ, నిర్ధనుఁడు.

చేమ, దే. వి. దుంపజాతికూర, ఆలుకము, అలువు — రూ — అలూవు*: చూ, శకుటము (చేమకూర పాకమువఁబడెను.)

చేమకూర, వా. వి. 1. ఒకానొకశాకము; 2. ఈ శాకనామము ఒకానొక యింటిపేరు; "చేమకూర" వారు; "విజయ విలాస కర్త" "చేమకూర వేంకటకవి" "తోఁటకూరవారు" "పొన్న గంటివారు" "చింతకూరవారు" ఇత్యాది.

చేమంతి, వై. వి. = సేవంత: చూ, రూ - సేమంతి* (ఒకానొక పూఁజెట్టు.)

చేమంతిపువ్వు, వై. వి. 1. జడయందును, కొప్పునను ధరించు ఆఁడుదానినగ: చూ, భూషణము. 2. — రా — (౧౬); 2. చేమంతి చెట్టున పూచిన పువు.

చేమటియావు, దే. వి. రూ - చెమటియావు. చిత్రవర్ణముగల గోవు: చూ, ధేనువు.

చేమపూరాజనములు, ద్వ. వి. బ. ఒకరకమువడ్లు: చూ, ధాన్యము.

చేమరి, దే. వి. ఆతంచనము. తోడంటు: చూ, తోడు. 4.

చేమిరి, — పై — (పేరుటకైపాలలో మజ్జిగమిడుచుట.)

చేమోడుచు, ద్వ. అ. క్రి: రూ-చేమోడ్చు: చూ, మ్రొక్కు-. 2.

చేమోడ్చు, — పై. —

చేమోడుపు, ద్వ. వి. రూ - చేమోడ్చు: చూ, మ్రొక్కు-. 1.

చేమోడ్పు, — పై. —

చేయము, సం. వి. అ. న. 1. పరువడము: చూ, చయనము; 2. చయనాగ్ని: చూ. వహ్ని. 1—ళ; వా. దే. క్రి. (1) కావింపము.

చేయమ్మ, వై. వి. = శయాంబక. (చేయి + అమ్మ) చేతితో ప్రయోగించెడు బాణము, జోడము: చూ, బాణము. 1.

చేయలఁతి, ద్వ. వి. విణ. (చే + అలఁతి) దగ్గఱ: చూ, సమీపము. 1.

చేయి, వై. వి. 1. = శయ. రూ - చే - చెయి: చూ, హస్తము; 2 = శయ. తొండము: చూ, శుండము; 3. కిరణము. అచ్చ. అ, కాం. 43: చూ, మయూఖము. 1; 4. పక్షము, పైపు "ఈవ్యవహారమునందు వాఁడు నాకు ఎదుటిచేయిగానున్నాడు.": చూ, పార్శ్వము. 2; 5. పట్టు. హరిశ్చ. 2, ఆ. 48: చూ, ప్రతిగ్రహము. 1; 6. రెండుమూరల కొలఁది: చూ, చెయి. 3.

చేయిక్రిందగుట, జా. పుచ్చుకొనుట. "ఆచిఱ శ్రీపతి కొప్పుపైఁ దనువుపై వంపో త్తరీయంబుపై, పాదాబ్జంబులపైఁ గపోల తటిపైఁ బాలిండ్లపై నూత్నమర్యాదంజెందు కరంబు క్రిందగుట నా హస్తంబు మీఁదౌట మే, ల్గాదే రాజ్యము గీజ్యము వ్రతతమే కాయం బనాపాయమే." (భాగవతము.)

చేయిదోడు, ద్వ. విణ. (చేయి + తోడు): చూ, రూ-చేదోడు.

చేయిమీఁదగుట, జా. దాతలక్షణము, ఇచ్చువానిచేయి మీఁదుగానుండుట, ఇచ్చుట.

చేయు, వై. ప. క్రి. 1. = శి. కావించు, ఒనర్చు. పన్ను: చూ, పమకట్టు; 2. నిర్వహించు: చూ, సలుపు; 3. కలిగించు: చూ, సృజించు.

చేర, దే. వి. రూ-చెఱ-చారె. ఇంచుక వంచఁబడిన చేయి. విజ. 1, ఆ. 132: చూ, హస్తము. 1-ఁ౩.

చేరి, అం: చూ, ముప్పదిరెండాయుధములు: (చూ, బాణము. 1.)

చేరిక, దే. వి. 1. దగ్గఱ: చూ, సమీపము. 1; 2. కూడిక: చూ, సంయోగము; 3. రతి: చూ, సంయోగము.

చేరు, వై. వి. 1. = పరము. కళా. 7, ఆ. 121: చూ, భూషణము. 2.-ఁ(౩౭); 2. రూ-చేఱు. త్రాడు, దారము, వర్గము - రూ - ప్రగ్గము, బొందు. పా. 2, ఆ. 39: చూ, సూత్రము. 1—౪: 3. గొలుసు. "ఉయ్యాలచేరులు": చూ, శృంఖలము. 8; వై. వి. 4. = సార. రూ-చేఱు-చారు. మిరియము లోనగు సంబారము చేర్చి కాఁచిన చింతపండురసము: చూ, యూషము (దేశ్యమని శబ్దరత్నాకరము); దే. వి. 5. దగ్గఱ: చూ, సమీపము. 1; ఆ. క్రి. 6. ఓఱగు: చూ, వ్రాలు. 8; 7. అంటనిట్లు. జై. 7, ఆ. 43: చూ, సమీపించు; 8. లభించు: చూ, సిద్ధించు; స. క్రి. 9. పొందు: చూ, ప్రాపించు.

చేరుకోల, వై. వి. కళ, రూ-చేర్కోల - చేఱుకోల: చూ, మునికోల. (బండిగుఱ్ఱములు, దుక్కిఁబెట్లు లోనగువానిఁ గొట్టెడికొరడా) (ద్వయమని కొందఱు.)

చేరుగడ, దే. వి. 1. దగ్గఱ: చూ, సమీపము. 1; 2. రక్షణము, దిక్కు: చూ, శరణము 2; విణ. 3. సమీపమైనది: చూ, సమీపము. 1.

చేరుగొండి, దే. వి. 1. చేరివచ్చిన పెండ్లాము: చూ, భార్య. 1; విణ. 2. చేరివచ్చినది: చూ, సహితము; 3. చెడ్డది: "ఇది చేరుగొండి ఆవు.": చూ, దుష్టము.

చేరుచు, దే. ద్రే. 1. చేరఁజేయు అందించు. 3; 2. కూడఁబెట్టు: చూ, బంధించు. (రూ-చేర్చు.)

చేరుచుక్క-, వై. వి. 1. పాపటబొట్టు: చూ, లలాటిక; 2. జడబిళ్ళ: చూ, భూషణము, 2. (రూ-చేఱుచుక్క-.)

చేరుడుబియ్యము, దే. వి. మెఱుఁగుపోటులేని బియ్యము, చేరుడులు - రూ - చేరుళ్లు, దంగుడులు - రూ-దంగుళ్లు: చూ, బియ్యము.
చేరుగలు, —పై.—
చేరువు, దే. వి. రూ చేర్పు. దగ్గఱ: చూ, సమీపము 1.
చేగఁబడి, —పై.—
చేరుఱ్ఱు, దే. వి. ఐ: చూ, చేరుడుబియ్యము.
చేరువ, దే. వి. 1. రూ-చేర్వ. గుంపు: చూ, సమూహము; 2. దండు. చూ, సేన. 1; 3. రూ-చేపువు - చేరుబడు - చేరుగడ: చూ, సమీపము. 1; విణ. 4. సమీపమైనది: చూ, సమీపము. 1.
చేరువకాఁడు, దే. వి. 1. ఒక సమూహమున కధిపతి; 2. సేనాధిపతి: చూ, సైనికుఁడు: 3. కావలివాఁడు: చూ, తలారి.
చేరువరాజు, (సన్నిహితపురాజు). అం: చూ. ఈతిబాధలు.
చేరెడు, వా. విఁ చూ, రూ-చేర.
చేరోఁకల, వై. వి: చూ, రూ-చేరుకోల.
చేర్పు, దే. క్రి: చూ, రూ-చేరుచు.
చేర్చుకొ, వై. వి: చూ, రూ-చేరుచుకొ. స్వా. 1, ఆ. 5.
చేర్పు, దే. వి: చూ, రూ-చేరుపు.
చేర్లకోల, ద్వ. వి: చూ, రూ-చేరుకోల.
చేవ్వ, దే. వి: చూ, రూ-చేరువ. 1.
చేఱ, వై. వి: చూ, రూ-చేర.
చేఱు: చూ, రూ-చేరు. 1-2-3-4-5.
చేఱుకోల, వై. వి: చూ, రూ-చేరుకోల.
చేఱుచుక్క, వై. వి: చూ, రూ-చేరుచుక్క. (జడబిళ్ళపు అం. భా. ద్వి. 147.)
చేఱుబొందు, ద్వ. వి. కొట్టెడు తోలుపట్టెడ.
చేఱులకోల, వై. వి: చూ, రూ-చేరుకోల.
చేల, సం. ఏణ. 1. తక్కువైనది: చూ, హీనము. 1; వై. వి. (1 .= చేలమ్. బట్ట: చూ. వస్త్రము. 1-ఁ.
చేలని, వం. వి. ఈ. స్త్రీ. జూదమువందలి సారె : చూ, వ్యవహారము. 4.
చేలము, సం. వి. అ. న. 1. = చీర - చేల - నెల్లా - నేఁ. రూ-చేలి: చూ, వస్త్రము. 1-ఁ; 2. తోఁకలోనుండు నెమలి కన్ను: విణ. 3. అధమము: చూ, హీనము. 1.
చేలి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1: చూ, రూ-చేలము. 1; 2: చూ, సర్పాషి*.
చేలిక, సం. వి. అ. స్త్రీ: చూ, చేలి. 1.
చేలుఁడు, వం. విణ. అధముఁడు : చూ, హీనుఁడు.
చేలుకుఁడు, సం. విణ. 1. భృత్యుఁడు: చూ, సేవకుఁడు : 2. బుద్ధభిక్షుకశిష్యుఁడు: చూ, బుద్ధుఁడు. 1.
చేల్లి, అం: చూ. భిన్నషడ్జకభాషలు: (చూ, భాష. 1.)
చేవ, దే. వి. 1. రూ - చేగ: చూ, సారము. 5; 2. బలిమి. పంచ. వేం. 4, ఆ. 469: చూ, శక్తి; 3. ధైర్యము: చూ, ప్రౌఢత్వము. 1; విణ 4. దృఢము. అం, పం. మా. 55: చూ, స్థిరము; అం. 5: చూ, విన్నాణములు.
చేవట్టికాలుద్రొక్కు, దే. వి. పెండ్లి: చూ, వివాహము.
చేవలఁతి, ద్వ. విణ. అధీనము: చూ, వశము. 1.
చేవాఁడి, ద్వ. వి. చౌర్యము: చూ, ప్రుచ్చిలి.
చేవాఁడికాఁడు, ద్వ. వి. దొంగ: చూ, ప్రుచ్చు. 1.
చేవాటు, వై. వి. విణ. దగ్గఱ: చూ, సమీపము. 1.
చేవిచ్చు, ద్వ. అ. క్రి: చూ, ప్రొక్కు. 2.
చేవిప్పు, ద్వ. వి. 1. నతి: చూ, ప్రొక్కు. 1; 2. నతివిశేషము: చూ, ప్రొక్కు. 1.
చేవెలఁగు, ద్వ. వి: చూ, చేదివియ.
చేవ్రాలు, ద్వ. వి. బ: చూ, రూ-చేతివ్రాలు.
చేష్ట, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1.= చేత, వ్యాపారము: చూ, పని. 2; 2. స్త్రీపురుషుల వేఁడకపనులు; 3. అవయవములఁ గదలించుట, భావమును దెలిపెడి ముఖవిలాసాది: చూ, వ్యంజకము. 1.
చేష్టకము, సం. వి. అ. పుం. ఒక రతిబంధము: చూ, రతిబంధములు.
చేష్టలాడుగు, మి. అ. క్రి. చేష్టలాడిగి యేమియుతోఁచక అచ్చెనిలుచు : చూ, వెఱఁగుపడు.
చేష్టించు, సం. అ. క్రి చేష్టలుచేయు.
చేష్టితము, సం. వి. అ. న. 1. గతి: అమల్: చూ, వర్తనము. 1: 2. చేష్ట: చూ, వ్యంజకము. 1.
చేసన్న, వై. వి. చేతితోఁజేయుసంజ్ఞ : చూ, సన్న; 2. అభినయము : చూ, వ్యంజకము. 1.
చేఁన్నాయి, ద్వ. వి: ఱోఁదువాద్యము : చూ, పిఱె.
చేసికొను, కా. అ. క్రి. అవధరించు.
చేసేతన్, వై. అవ్య. 1. (చేతన్ + చేతన్) ఒక రొకరి చేతి మీఁదఁగా; 2. అప్పుడే.

చై

చైతన్యము, సం. వి. అ. న. 1. తెలివి : చూ, బుద్ధి; 2. ఉసుఱు : చూ. ప్రాణము. 6; పుం. 3. భగవదవతార విశేషము: తద్వి - ఁ విణ. అంతస్సంజ్ఞము.
చైత్యద్రువు, సం. వి. ఉ. పుం: చూ, రావి*.
చైత్యము, సం. వి. అ. న. 1. కట్టడము ; 2. యజ్ఞశాల : చూ, సదనము. 1; 3. ముని యిల్లు : చూ, సదనము. 1; 4. గుడి: చూ, సదనము 1: 5. బౌద్ధాలయము, వినాముఖము, ఆయతనము : చూ, సదనము. 1; 6. మనస్సు : చూ, హృదయము. 2; 7. ఓలగము : చూ, సభ. 2; 8. సౌధ : చూ, శ్మశానము; పుం. 9. ఉద్యానవనమందలి ప్రాసాదము, రచ్చప్రాసాదము* : చూ, రచ్చ; 10: చూ, చైత్యద్రువు*.
చైత్యముఖము, సం. వి. అ. పుం. కమండలువు : చూ, పాత్రము. 6.
చైత్యవందనము, అం: చూ, బౌద్ధధర్మములు.
చైత్యవృక్షము, సం. వి. ఆ. పుం: చూ. చైత్యద్రువు*.
చైత్యాలయము, సం. వి. అ. పుం. పాతాళలోకము : చూ, లోకము. 1.

చైత్యుఁడు, సం. వి. అ. పుం. బుద్ధుఁడు: చూ, బుద్ధుఁడు. 1; 2. బౌద్ధబ్రాహ్మణుఁడు: చూ, బుద్ధుఁడు. 1.

చైత్రకము, సం. వి. అ. పుం. చైత్రమాసము: చూ, మాసము. 1.

చైత్రగంధ, సం. వి. అ. స్త్రీ. 1. చింకిగుడ్డ: చూ, వస్త్రము; 1.—౬౨; 2. చైత్రకుచియొక్క బొంత: చూ, వస్త్రము. 1.—౭౯.

చైత్రపాదము, సం. వి. అ. పుం: చూ, చైత్యద్రుపు*.

చైత్రము, సం. వి.అ. న.1. గుడి: చూ, సదనము. 1; 2. చావు, మృత్యువు: చూ, మరణము; 3. గోరీ: చూ, సమాధి. 1; పుం. 4. చైత్రకము, మేషమాసము, మధువు. (చిత్తానక్షత్రముతో గూడియున్న పున్నమ దీనియందుఁగలదు కనుక చైత్రము.దీనియందు మన్మథుఁడుండును. మకరందము కూడ నుండును.): చూ, మాసము. 1; అం. 5: చూ, మాసములు; 6. చైత్రపర్వతము: చూ, పర్వతము:(చూ, వర్షపర్వతములు.)

చైత్రరథము, సం. వి. అ. న. కుబేరునితోఁట. (చిత్రరథుఁడను గంధర్వునిచే నిర్మింపఁబడినది): చూ, వనము. 2.

చైత్రరథుఁడు, సం. వి. అ. పుం. శశిబిందుఁడనురాజు: చూ, రాజు. 1—౫౩.

చైత్రసఖుఁడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, మన్మథుఁడు.

చైత్రసారథి, సం. వి. ఇ. పుం.—పై.—

చైత్రావళి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. చైత్రబద్ధపూర్ణిమ: చూ, పున్నమ.

చైత్రి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. పూర్ణచంద్రుఁడుగల రాత్రి; 2. చైత్ర శుద్ధపూర్ణిమ: చూ, చైత్రావళి; న్. పుం. 3: చూ, చైత్రకము.

చైత్రికము, సం. వి. ఇ. పుం: చూ, చైత్రకము.

చైత్రుఁడు, సం. వి. అ. పుం, బుద్ధిశుక్లుఁడు: చూ, బుద్ధుడు. 1.

చైదము, వై. వి. = చేష్టా. రూ - చైది. వ్యాపారము: చూ, పని. 2.

చైది, —పై.—

చైద్య, సం. వి. అ. స్త్రీ. జ్యోతిష్కాన*: చూ, వెక్కుడు.

చైద్యము, సం. వి. అ. పుం: చూ, చేది.

చైద్యుఁడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, చేదిరాజు.

చైను, వా. వి: చూ, గొలుసు. 7. (100 లింకులు) (22 గజములు.)

చో

చోక్షతరము, సం. విణ. = చొక్కతరము. మిగుల వ్యచ్ఛమైనది: చూ, హృద్యము -

చోక్షము, సం. విణ. 1. తీక్ష్ణము: చూ, తీవ్రము; 2. = చొక్కము, పరిశుద్ధము, నిర్మలమైనది: చూ, హృద్యము; 4: చూ, సమర్థము; 5. = సొచ్చెము. మిగిలినది: చూ, శేషము. 1.

చోచ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. వరకోణి, నారికెలపుబొండము: చూ, ముక్కంటిపండు.

చోచకము, సం. వి. అ. న. నార, పట్ట: చూ, బెరడు.

చోచము, సం. వి. అ. న. 1. బెంకాయ: చూ, ముక్కంటిపండు; 2. తాటిపండు: చూ, శ్రీతాళము; 3. అరటిపండు: చూ, రంభ. 2; 4. పట్ట: చూ, బెరడు; 5. లవంగపుపట్ట: చూ, వరాంగకము; విణ. 6. = సొచ్చెము. మిగిలినది) (భుజించి విడిచిన యన్నము లోనగునది): చూ, చోక్షము. 5.

చోటి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. కాటి, దుప్పటి: చూ, వస్త్రము.

చోడము, సం. వి. అ. పుం. 1. చొక్కా: చూ, వస్త్రము; 2. ఉత్తరీయము: చూ, వస్త్రము. 1—౧౧; 3. చోడదేశము: చూ, దేశములు.

చోడకుఁడు, సం. విణ. 1. తోలువాఁడు: చూ, ప్రేరేపకుఁడు.

చోడనము, సం. వి. అ. న. 1: చూ, త్రోలుట; 2. నావ: చూ, ఎగ్గు; 3. ఉసికొలుపుట. ప్రేరేపించుట.

చోడవహారి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, బలురక్కెస*.

చోడవాగుడము, సం. వి. అ. పుం. కందుకము: చూ, బంతి 3.

చోడవి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. విన్నరేగటి దూంగొంటి*: చూ, ప్వల్పదురాలభ.

చోదము, సం. వి. అ. న. లవంగపుపట్ట*: చూ, వరాంగకము.

చోదసంజ్ఞికము, సం. వి. అ. పుం. మునగ: చూ, శిగ్రువు.

చోద్యము, సం. వి. అ. న. 1. = సొజ్జము. ఆశ్చర్యము: చూ, వింత. 1; 2. అడుగుట: చూ, ప్రశ్నము; 3. తిట్టు: చూ, శాపము. 1; 4. అద్భుతరసము కలది: చూ, రసములు; విణ. 5. త్రోలఁదగినది; 6 = పోదె ముందు శుభము తెలుపునది; పోద్దెము ఆశ్చర్యకరము: చూ, పోద్దెము.

చోర, సం. వి. అ. స్త్రీ. కట్ల*: చూ. శంకిని (వర్యంకపాళిక): (చూ, పద్మపు తీఁగ*) (చూడయను గంధద్రవ్యమువి కొందఱు)

చోరకము, సం. వి. అ. పుం. కచోరము* : చూ. షడ్గ్రంథ.

చోరతుండువు, సం. వి. ఉ. పుం. అగవి*: చూ, శుకనాసము. 1.

చోరపుష్పి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ : చూ, చోర*.

చోరపుష్పిక, సం. వి. అ. స్త్రీ.—పై.—

చోరము, సం. వి. అ. పుం. 1. చూడయను గంధద్రవ్యము: చూ, రాజార్హము. 1—౧౩; 2. = చూఅ.దోఁపుడు, కొల్ల: చూ, లూటీ. 4.

చోరపంజ్ఞికము, సం. వి. అ. పుం. మునగ* చూ, శిగ్రువు. 1.

చోరి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. కట్ల* : చూ, చోర.

చోరితము, సం. విణ. దొంగిలింపఁబడినది : చూ, క్రముచ్చిలి.

చోరీ, వా. వి. దొంగతనము : చూ, క్రముచ్చిలి.

చోరుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. దొంగ, పగటిదొంగ (అనికొందఱు) : చూ, హారకుఁడు. 1. 2. మరుఁడు : చూ, మన్మథుఁడు.

చోరౌషధము, సం. వి. అ. న : చూ, లొద్దుగు*.

చోలంతుకము, సం. వి. అ. పుం. తలపాగ : చూ. సీసకము. (1)-౧౧; (1)-౩.

చోలకము, సం. వి. అ. పుం. 1. చెట్టు వట్ట : చూ, బెరడు; 2. దూదిబొంతచొక్కా (కవచము అనియు) : చూ, వార వారణము: (చూ, వస్త్రము, 1—౯—(౨).

చోలము, నం. వి. అ. పుం. రూ-చోళము. 1. కుప్పసము. చొక్కా, నిడు చట్ట : చూ, వస్త్రము; 2. అవికః చూ,వస్త్రము; 3. చోళదేశముః చూ, దేశములుః (చూ, చోడము. 3.)

చోలోండుకము, నం. వి. అ. పుంః చూ,రూ-చోలండుకము.

చోషము, నం. వి. అ. పుం. పిల్చాట. ఊపిరి లోనికిఁదీయుట: చూ, వాయువు.

చోష్యము, నం. విణ. 1. పీల్చఁదగినది; అం. 2 : చూ, భక్ష్యములు.

చోస్కా-ము, నం. వి. అ. పుం. సింధుదేశపు గుఱ్ఱము : చూ, హయము. 1—౨౧.

చోళకి, నం. వి. అ. పుం. 1. వెదురుమొలక : చూ, మొక్క-, 1; 2. నారింజ* : చూ, కర్క-రాంకము.1 —౧౧; 3. మోఁచేతికఱుపు.

చోళము, నం. వి. అ. పుం : చూ, రూ-చోలము.

చోళివాండ్లు, తన్నాయిరము తిల్లమువ్వాయిరము అను బ్రాహ్మణులు అం వీరిలో ఋక్ప్రయజుర్వేదులు కృష్ణయజుర్వేదులు కలరుఃచూ,బ్రాహ్మణులు. (వీరు ద్రావిడులలో నొకతెగవారు.)

చౌ

చౌండాదికము, నం. వి. అ. పుం. పర్వతశిలల మధ్యభాగము : చూ, లోయ.

చౌక్షము, నం. విణ. మనోజ్ఞము : చూ, హృద్యము.

చౌరము, నం. వి. అ. పుం. 1 : చూ, చోర*; 2 : చూ, చోరము. 1 *.

చౌరి, నం. వి. ఈ. స్త్రీ. దొంగతనము : చూ, హరణము. 1.

చౌరిక, నం. వి. ఆ. స్త్రీ.—పై.—

చౌరుఁడు, నం. వి. అ. పుం. దొంగ: చూ, హారకుఁడు.

చౌర్యము, నం. వి. అ. న.= చూర: చూ, చౌరి.

చౌలము, అం. వడుగునకు ముందుఁ జేయుక్షౌరము. జుట్టుపెట్టి తలవెండ్రుకలు తీయుట యను షోడశకర్మములలోని యొకానొక యాయుష్కర్మము : చూ, కర్మములు.

చ్య

చ్యవనుఁడు, నం. వి. అ. పుం. 1. రసాతలమువకు క్రిందిలోకమునసుండు మునిఃచూ,మునిలు 1; 2: చూ, శాస్త్రప్రవర్తకుఁడు.

చ్యు

చ్యుతమగు, నం. అ. క్రి. పీడు. పదలు : చూ, పీడుకొను.

చ్యుతము, నం. విణ. 1. జాఱినది : చూ, ప్రస్తము; అం. 2 : చూ, అర్థదోషములు.

చ్యుతసంస్కా-రదోషము, అం. గ్రామ్యపదదోషములం దొకటి ఇది పెక్కు-రీతులనగు. అందు సంధిదోషములు పదునాల్గు : చూ, సంధిదోషములుఃచూ, గ్రామ్యము. 8.)

చ్యుతసంస్కా-రము, అం. (వ్యాకరణదూష్యము) (వ్యాకరణదుష్టమైనపదము. ఉదా--శ్రీ కమలకాంత పదపేవావర్మదుఁడు. ఇచటఁ గమలాశబ్దము స్త్రీలింగము గావునఁ గమలాకాంత యవి యుండవలెను.) : చూ, పదదోషములు.

చ్యుతి, నం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. గళనము : చూ, జాఱుడు; 2.విడుపుఃచూ, వితరణము.

చ్యుపము, నం. వి. అ. పుం. ముఖము : చూ, వదనము. 2.

ఛ

ఛ, ఒక యక్షరము. నం. వి. అ. పుం. 1. ఆచ్ఛాదనము : చూ, వ్యవధానము. 3; 2. వత్సరము : చూ, సంవత్సరము; 3. (ఊరు మొదలగువాని చుట్టునుండు) కంచె : చూ, వివీతము; 4. తెక్క-లచప్పుడు : చూ, స్వరము. 2.—ళఁ-(ఱ); 5. బరిణె : చూ, పాత్రము. 6; విణ. 6. నిర్మలము: చూ, పవీచీనము. 2; 7. నాళములేనిది: చూ, శుచి. 10; అం. 8 : చూ, తాలవ్యములు; 9. చవర్గములో నొక యక్ష-రము : చూ, కవర్గము.

ఛందము, నం. వి. అ. పుం. 1. అభిప్రాయము : చూ, స్మృతి. 1; 2. లోఁకువ : చూ, వళము. 1; 3 : చూ,ఛందస్సు. 1: (చూ, వృత్తము. 1.)

ఛందశ్చిత్తు, నం. వి. త్. పుం. ఛందశ్ఛయనమునుచేయువాఁడు.

ఛందస్సు, నం. వి. న్. న. 1. పద్యలక్షణము చెప్పెడు శాస్త్రము. ఛందము : చూ, ఛందస్సులుఃచూ, వృత్తము. 1);

శ్లో. "ఆదిమధ్యావసానేతి యరతా యాంతి లాఘవం
భజసా గౌరవం యాంతి మనౌతు గురులాఘవౌ."

శ్లో. "సానుస్వారో విసర్గాంతో దీర్ఘో యుక్తఃరశ్చ యఃగురుమేతం విజానీయా దన్యో లఘు హ్రస్వాదిఃఁ."

2. తొలిచదువు, నిగమము : చూ, వేదము; 3. యథేచ్ఛమైన నడవడిక: చూ, వర్తనము.1;4. కోరిక : చూ, వాఁఛ; అం. 5 : చూ, శాస్త్రములు; 6 : చూ, విద్యలు; 7 : చూ, వేదాంగములు.

ఛందస్సులు, అం. ఛందస్సు-- అన్నివేదములయం దుండెడు నన్ని మంత్రములకు పాఏవిభజనమును ఆపాదములకు గురు లఘ్వక్షరసంఖ్యలను బోధించెడి శాస్త్రము. ఇది సర్వవిద్యేశ్వరుఁడైన శివునివలన నందీశ్వరుఁడు ఆయనవలన పనక్కు-మార అగస్త్య, బృహస్పతి, ఇంద్ర, వాసుకి, పింగళ లవెడివారును సంప్రదాయక్రమమున వేర్చుకొనిరి. ఇందుపుట్టిన గ్రంథములు.—ఛందోవిచితి (వాసుకి, పింగళుఁడు). మృతసంజీవనీవృత్తి (భట్టి, హలాయుధుఁడు), వృత్తరత్నాకరము (కేదారకవి), లలితము, సేతువు (కనకసభాపతి మొదలగువారు), ధీబోధిని (శ్రీనాథుఁడు), మఱియు ఛందశ్శేఖరము, ఛందోకౌస్తుభము, పాణీభూషణము మొదలగు విశేషగ్రంథములు పుట్టియున్నవి. పిదప కవిజనాశ్రయమను నాంధ్ర ఛందోలక్షణశాస్త్రము (వేములవాడ భీమకవి). మలక్షణసారము, కావ్యాలంకార చూడామణి, కవిలోకసంజీవని, కవిగజాంకుశము మొదలగు ననేకగ్రంథములు పుట్టియున్నవి. ఈ లక్షణగ్రంథములసారాంశమని యెన్నఁదగిన అప్పకవీయమందును పూర్వగ్రంథములందును సమవృత్త సంఖ్యాదులను దెలియఁజేయు ప్రస్తారప్రత్యయము మొదలగు

షట్ప్రత్యయముల వలన నిరువదాఱు ఛందము లయ్యెను. అందుల వివరణము. — 1. ఉక్త. 2, 2. అత్యుక్త. 4, 3. మధ్య. 8, 4. ప్రతిష్ఠ. 16, 5. సుప్రతిష్ఠ. 32, 6. గాయత్రి. 64, 7. ఉష్ణిక్కు. 128, 8. అనుష్టుప్పు. 256, 9. బృహతి. 512, 10. పఙ్క్తి. 1024, 11. త్రిష్టుప్పు. 2048, 12. జగతి. 4096, 13. అతిజగతి. 8192, 14. శక్వరి. 16384, 15. అతిశక్వరి. 32768, 16. అష్టి. 65536. 17. అత్యష్టి. 131072, 18. ధృతి. 262144, 19. అతిధృతి. 524288, 20. కృతి. 1048576, 21. ప్రకృతి. 2097152, 22. ఆకృతి. 4194304, 23. వికృతి. 8388608, 24. సంకృతి. 16777216, 25. అభికృతి. 33554432, 26. ఉత్కృతి. 67108864. (కేదారకవి చెప్పిన షట్ప్రత్యయాధ్యాయములో నున్నప్రస్తారములవల్లపుట్టిన నీఇరువదియాఱుఛందస్సులకును సర్వసమావృత్త సంఖ్యలమొత్తము (13,42,17726) పుట్టెను. ఇందుక్త మొదలు బృహతిదనుక తొమ్మిది ఛందంబులకు యతిలేదు. ప్రాసమాత్రమే కలదు. (ఇందు త్రిభంగి, ఆర్యా, లయవిభాతి, ఉత్సాహ, వైతాళి మొదలగు వృత్తములుఁ జేరి యుండలేదు.) [పద్యలక్ష్యోపయోగసంజ్ఞలు.— ఇందుగల ఛందస్సంఖ్యలు వృత్తసంఖ్యలు మున్నగు వివరములు వృత్తము అను శబ్దముకడఁ జూచుకొనవలెను.) : చూ, వృత్తము. 1: (చూ, జాతులు 5): (చూ, పద్యములు.)

ఛందోభేదవివేకము, అం : చూ, సుగుణములు.

ఛందోవతి, అం: చూ, శ్రుతులు.

ఛందోవత్కవయఃకుర్వంతి, కవులు ఛందస్సు ననుసరించి కవిత్వము చెప్పెదరు. అట్లే ఏ మార్గము ననుసరించి వర్తింతుమో దాని కనుగుణముగానే మనము మన పనులను చేయుదుము.

ఛగణము, సం. వి. అ. న. కరీషము : చూ, పిడక.

ఛగఱ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. బొద్ది*: చూ, వృద్ధదారకము.

ఛగలము, సం. వి. అ. న. 1. పీలికోక: చూ, వస్త్రము; పుం.2. మేఁకపోతు: చూ, మేషము. 1; 3. పిడకనిప్ప : చూ, వహ్ని. 1—౨౫; 4. బొగ్గు: చూ, వహ్ని. 1—30; అం. 5: చూ, అగ్నులు: (చూ, వహ్ని. 1.)

ఛగలాండి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. బొద్దికూర* (గొఱ్ఱెవృషణములవంటి అవయవములు కలది): చూ, ఛగల: 2. గాడిద గడపర*: చూ, శ్వసనము. 2.

ఛట, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. గుంపు: చూ, సమూహము; 2. వరుస : చూ, పంక్తి. 1.

ఛటాంబ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. మెఱుపు: చూ, విద్యుత్తు.

ఛటాఫలము, సం. వి. అ. వుం: చూ, పోఁక*.

ఛటాభ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, ఛటాంబ.

ఛడావు, వా. వి. హెచ్చు. చడావు, చెడావు.

ఛడి, వా. వి. బెత్తము : చూ, వేత్రము. 1.

ఛత్ర, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. గుడ్డికామంచి*: చూ, తృణము. 1; 2. పాలఘ్నము, అడవిసదాప (భూమినిఁ గప్పి యుండునది)*: చూ, సదాప; 3. కొత్తిమిరి*: చూ, వితున్నకము. 1; 4: చూ, పుట్టగొడుగు*: 5. నల్లజీలకఱ్ఱ*: చూ, సుషవి. 2.—ఁ; 6. శలీంధ్రము*: చూ, నేలతాడు.

ఛత్రవర్ణము, సం. వి. అ. పుం. ఏడాకులరఁటి*: చూ, రంభ. 2.

ఛత్రబంధము, అం: చూ, హేతువు. 2.

ఛత్రభంగము, సం. వి. అ. పుం. 1. రాజ్యనాశము; 2. స్వాతంత్ర్యము : చూ, స్వామ్యము ; 3. ముండమోపితనము : చూ, వైధవ్యము.

ఛత్రము, సం. వి. అ. న. 1. గొడుగు : చూ; వారిత్ర ; అం. 2. పురుషలక్షణాంగములలో నొకటగు పాదతలరేఖలలో నీ ఛత్రమొకటి : (చూ, లక్షణాంగములు) : చూ, పాదతలరేఖలు.

ఛత్రాకము, సం. వి. అ. న: చూ, వుట్టగొడుగు *.

ఛత్రాకి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ : చూ, సర్పాక్షి* (గొడుగువంటి ఆకులను బొందియుండునది.)

ఛత్రాతిఛత్రము, సం. వి. అ. పుం. గడ్డిదుబ్బు: చూ, తృణము. 1.

ఛత్రారుణి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, పుచ్ఛ*.

ఛత్రి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. చిన్నగొడుగు : చూ, వారిత్ర.

ఛత్రన్యాయము, న్యా. ఎక్కువమంది గొడుగులు వట్టుకొని పోవుచుండ నందొకఁడూరకపోయినను గొడుగులు వట్టుకొని పోవువారనియే నిరూపింపఁబడుదురను రీతి. (సమష్టిమీఁదఁ జెప్పిన విషయ మేకదేశమున నన్వయింపక పోవచ్చును.)

ఛదనము, సం. వి. అ. న. 1. ఆకు : చూ, వర్ణము. 1; 2. ఈఁక : చూ, తెక్క. 1; 3. స్థాణేయమను గంధద్రవ్యము, గండివనము*: చూ, రాజార్హము; 4. చీఁకటి మ్రానుఁ*: చూ, తమాలము. 3; 5. కప్పు: చూ. వ్యవధానము. 3.

ఛదము, సం. వి. అ. పుం: చూ, ఛదనము.

ఛదస్సు, సం. వి. స్. న. ఇంటికప్పు, వటలము: చూ, సదనము. 1.

ఛది, సం. వి. ఇ. పుం. —పై.—

ఛదిని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. చేఁతిదోస*: చూ, హరిచాలకము. 1—౫.

ఛర్దువు, సం. వి. ఉ. వుం. 1. ఛర్దురోగము : చూ, రోగము. 1; 2. పిల్లిమొగము : చూ, మార్జాలము.

ఛద్మతాపసుఁడు, సం. వి. అ. పుం. కపటతవస్వి: చూ, ముని. 1.

ఛద్మము, సం. వి. న్. న. 1. నెపము: చూ, వ్యాజము. 1; 2. మోసము: చూ, వంచన ; 3. ఇల్లు: చూ, సదనము; 1; 4. వడ్లు: చూ, ధాన్యము.

ఛన్నము, సం. విఱ. 1. ఏకాంతము: చూ, రహస్యము : 2. రూ - ఛాదితము. కప్పఁబడినది: చూ, స్థగితము.

ఛన్నవీరుఁడు, సం. వి. అ. వుం: చూ, శివుఁడు. 1.

ఛర్దనము, సం. వి. అ. న. 1. రూ - ఛర్ది. వమనము : చూ, వాంతి; వుం. 2: చూ, వేము*: చూ. శ్వసనము. 2.

ఛర్దము, సం. వి. అ. న: చూ, వాంతి.

ఛర్ది. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. = చలది: చూ, వాంతి; 2. వీర్యము, శుక్లము: చూ, రేతస్సు. 1.

ఛలము, సం. వి. అ. న. 1. నెపము: చూ, వ్యాజము. 1; 2. వెనుదీయుట, యుద్ధమందు మర్యాద తప్పుట, స్థలితము: చూ, స్థలనము.2; 3. ఒక యభిప్రాయముతోఁ జెప్పినపదము నకు మఱియొక యభిప్రాయము చేసుకొని యుత్తరము చెప్పుట (ఇది యొక వాదదోషము.), 4. చిల్లమద్దికఁ: చూ, సల్లకి.

ఛలి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. కాంతి: చూ, వెలుతురు. 1; 2. కిరణము: చూ, హాయనము. 2.

ఛా

ఛాందసుఁడు, సం. వి. అ. పుం. వేదముచదివినవాడు: చూ, శ్రోత్రియుఁడు.

ఛాందోగ్యము, అం: చూ, ఉపనిషత్తులు.

ఛాఁడము, సం. వి. అ. పుం. పిడకనిప్పు: చూ, వహ్ని. 1.—౨౫.

ఛాగతుండము, సం. వి. అ. న. విషవిద్యా తంత్రభేదము, పాములవాండ్ర తంత్రము, ఉపాయము: చూ, మాయము. 1.

ఛాగదానము, అం: చూ, మహాదానములు.

ఛాగపశున్యాయము, న్యా. సామాన్యముగా పశుశబ్దము వృషభాదులకర్థముకలదియైనను వేదమందొకానొకచోట మేకను చెప్పుటచేత యజ్ఞములందు సామాన్యముగా పశువనఁగా మేకయే యగుచున్నదనురీతి.

ఛాగము, సం. వి. అ. పుం. మేకపోతు: చూ, మేషము 1.

ఛాగరథము, సం. ని. అ. పుం. అగ్ని: చూ, వహ్ని. 1.

ఛాగలకము, సం. వి. అ. పుం. 1. ఛాగలకమనుచేప: చూ, మత్స్యము. 1; 2. మేకపోతు: చూ, మేషము. 1.

ఛాగలాత్రిక, సం. వి. అ. స్త్రీ. బొద్దికూర*: చూ, వృద్ధదారకము.

ఛాగవాహనుఁడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, ఛాగరథము.

ఛాగి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ఆఁడుమేక: చూ, మేషము. 1.

ఛాగిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ.—పై.—

ఛాతము, సం. విణ. సఱుకఁబడినది, చిన్నము: చూ, వృక్ణము:

ఛాతుఁడు, సం. విణ. రూ - ఛ్వాతుఁడు: చూ, బక్కవాఁడు.

ఛాత్రగండఁడు, సం. వి. అ. పుం. విభక్త్యంతములగు శ్లోకముల ఆది యెటింగినవాఁడు: చూ, పదాద్యవిత్తు.

ఛాత్రదర్శనము, సం. వి. అ. న. అప్పుడు తఱచి తీసిన వెన్న: చూ, వెన్న.

ఛాత్రము, సం. వి. అ. న. పెద్ద తేనెతెట్టె, సారఘము: చూ, మధువు. 5.

ఛాత్రికము, సం. వి. అ. న. వచ్చని తేనెటీఁగఁబెట్టిన గొడుగువంటి తెట్టులోఁబుట్టిన పచ్చని తేనె, సారఘమధువు: చూ, మధువు. 5.

ఛాత్రుఁడు, సం. వి. అ. పుం.=చట్టు: చూ, శిష్యుఁడు.

ఛాదము, సం. వి. అ. న. కప్పుట: చూ, వ్యవధానము. 3.

ఛాదితము, సం. విణ. కప్పఁబడినది: చూ, స్థగితము.

ఛాయ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ.=చాయ. 1: చూ, నీడ; 2. కాంతి: చూ, వెలుతురు. 1; 3. శోభ, వస్త్రభూషణాది ప్రయుక్తమైన కాంతి: చూ, వెలుతురు. 1; 4. రంగు: చూ, వర్ణము. 6; 5. అభివ్యక్తి: చూ, ప్రతిబింబము. 1; 6. సూర్యుని భార్య: చూ, భార్య; 7. శనితల్లి: చూ. వరి; 8. జాడ: చూ, సూచన. 1; (1 మొదలు 8 వఱకుగల అర్థములకు చాయ తద్భవము); 9. కావలి: చూ, రక్షణము; 10. సూదెదె: చూ, లంచము; 11. వరుస: చూ, పంక్తి. 1; 12. ఇంచుక: చూ, స్వల్పము; అం. 13: చూ, ఛాషాంగములు: (చూ, భాష. 1.)

ఛాయాకరుఁడు, సం. వి. అ పుం. 1. గొడుగు పట్టువాఁడు: చూ, క్రాపటికుఁడు; విణ. 2. నీడను గలుగఁ జేయువాఁడు.

ఛాయాగ్రహము, సం. వి. అ. పుం. కేతుగ్రహము: చూ, సుకేతనము.

ఛాయాతరువు, సం. వి. ఉ. పుం. నీడచేతనే మిక్కిలి ఉపయోగకరముగా నుండెడు పెద్దచెట్టు, స్థిరచ్ఛాయము*: చూ, పొన్న.

ఛాయాతుండి, అం:చూ, తుండ్యుపాంగములు:(చూ,అంగము.9.)

ఛాయాత్మజుఁడు, సం. వి. అ. పుం. శనిగ్రహము: చూ, శని.

ఛాయాపథము, సం. వి. అ. పుం. దేవమార్గము: చూ,మార్గము.1.

ఛాయాపుత్రుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, ఛాయాత్మజుఁడు; 2. అశ్వినీనక్షత్రము: చూ. రిక్క. 1-ం. (ఛాయాపుత్రిక అనియు.)

ఛాయాప్రియము, సం. వి. అ. పుం. కానుగు*:చూ. శాదఘ్నము.

ఛాయాప్రియుఁడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, సూర్యుఁడు.

ఛాయాభృత్తు, సం. వి. త్. పుం. చంద్రుఁడు: చూ, హిమాంశువు.

ఛాయామిత్రము, సం. వి. అ. న. గొడుగు: చూ, వారిత్ర.

ఛాయామృగధరుఁడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, ఛాయాభృత్తు.

ఛాయావతి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. సూర్యలోకము: చూ, లోకము.1.

ఛార్జామా, వా. వి. ఏనుఁగుపైనగల అంబారీముందుంచు అలంకారవిశేషము.

ఛి

ఛిక్కని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. కొయ్యతోఁటకూర*: చూ, మారిషము.

ఛిక్కిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. —పై.—

ఛిక్లిక, —పై.—

ఛితము, సం. విణ. కోయఁబడిన తృణాదులు: చూ, వృక్ణము.

ఛిత్తి, సం. వి. ఇ. పుం. కరజము*: చూ, శాదఘ్నము.

ఛిత్రకము, సం. వి. అ. పుం. బిచ్చు*: చూ, సోద్రకము.

ఛిత్వరము, సం. వి. అ. న. కత్తి: చూ, రిష్టి. 2.

ఛిత్వరుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, విటుఁడు; 2: చూ, శత్రువు. 1.

ఛిద, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. నఱుకుడు: చూ, వర్దనము.

ఛిదకము, సం. వి. అ. న. వజ్రము: చూ, రత్నములు. 1-౩.

ఛిది, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. కుఠారము: చూ, ముద్గరము.

ఛిదిరము, సం. వి. అ. పుం. 1. అగ్ని: చూ, వహ్ని. 1; 2. త్రాడు: చూ, సూత్రము. 1-౨౪; 3. కత్తి: చూ. రిష్టి. 2; 4. గండ్రగొడ్డలి: చూ, ముద్గరము.

ఛిదురము, సం. విణ. 1. ఛేదించునది; 2. భాగించునది.

ఛిదురుఁడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, విటుఁడు.

ఛిద్రపాదము, అం. బిడ్డలాగనని వడఁతుల గుఱుతు: చూ, లక్షణము. 1.

ఛిద్రము, సం. వి. అ. న. 1. = చిందఱ. బెజ్జము: చూ, రంధ్రము. 1; 2. తప్పు: చూ, నేరము.

ఛిద్రవైదేహి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. గజపిప్పలి*: చూ, పిప్పలి.

ఛిద్రితము, సం. విణ. బెజ్జము వేయఁబడినది: చూ, విద్ధము. 1.

ఛిద్రేష్వనర్థా బహుళీ భవంతి, న్యా. (రూ-విపద్విపద మనుధావతి) ఆపదలపై నాపదలు వచ్చును. దీనికి విరుద్ధమైనది వండు గులపై పండుగలు వచ్చును.

ఛిన్న, సం. వి. అ. స్త్రీ. 1. తివ్వతీఁగ*: చూ, సోమవల్లి; 2: చూ, అంకులాఁడి; విణ. 3. ఛేదింపఁబడినది: చూ, విచ్ఛిన్నము. 3.

ఛిన్నగ్రంథినిక, సం. వి. అ. స్త్రీ. పెద్దబోడతరము*: చూ, ముండిని.

ఛిన్నపుష్పకము, సం. వి. అ. పుం. తిల్వకమను గ్రంథ్యము*: చూ, రాజార్హము.

ఛిన్నము, సం. విణ. కోయఁబడిన తృణాదులు: చూ, వృక్ణము; 2. భాగహారము చేయునది, హారసంబంధమయినది: చూ, హారము. 3; అం. 3: చూ, కరణములు; 4: చూ, కటిక్రియలు.

ఛిన్నరుహ, సం. వి. అ. స్త్రీ. 1. తివ్వతీఁగె*: చూ, సోమవల్లి; 2. అందుగు*: చూ, సల్లకి.

ఛిన్నరుహము, సం. వి. అ. పుం. తిలకము*: చూ, నువ్వులు.

ఛిల్లి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. చిట్టికూర*: చూ, భండీరము; 2. చెట్లు మొదలగువాని పట్ట: చూ, బెరడు.

ఛిల్లిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. కొయ్యఁగూర*: చూ, మారిషము.

ఛు

ఛుచుందరి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. చుంచు: చూ, మూషికము.

ఛుపము, సం. వి. అ. పుం. 1. తాఁకుట: చూ, స్పర్శము. 1; 2. గాలి: చూ, వాయువు: 1. 3. పోరు: చూ, యుద్ధము. 1.

ఛుర, సం. వి. అ. స్త్రీ. 1: చూ, సున్నము; 2. పొడి: చూ, నురుము.

ఛురి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. = చురియ - చూరి-నురె - సూరె, శస్త్రి, మొలమంచుకొను సూరకత్తి: చూ, రిష్టి. 2. (రూ-ఛూరి)

ఛురిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. = —పై —

ఛురికాకూష్మాండన్యాయము, న్యా. ఎంత గుమ్మడికాయనైనను చిన్న కత్తి కోసివైచునను రీతి.

ఛురితము, సం. వి. అ. న. శృంగారరసప్రధానక్రియలందు గిల్లుట: చూ, నఖక్షతము.

ఛుల్లి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ప్రొయ్యి: చూ, హసంతి. 1-ం.

ఛూ

ఛూరి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. = : చూ, రూ-ఛురి.

ఛూలము, సం. వి. అ. పుం: చూ, సురటి.

ఛే

ఛేకము, సం. వి. అ. పుం రూ - స్థేకము - క్రీడార్థమై పెంచఁబడి యిల్లుమఱఁగిన చిలుక మొదలైన పక్షులకును ఇట్టి మొదలైన మృగములకును పేరు: చూ, దీపము.

ఛేకానుప్రాసము, అం. 1. రెండేవి యక్షరము లెడతెగక మరల మరల వచ్చుట. ఉదా.-"శ్రీకర కరడీయదక్షిణీ నైపుణ్యా పుణ్యాములు ప్రాకటకటకాధీశ్వరులెవ్వ విపుల పులకాంకుర ములు మేన నుల్లసిల్లు."; "ధరధర దోషవ్రజ సంహరహర": చూ, హేతువు. 2: (చూ, అలంకారము. 3.); 2. అనుప్రాసములు మూఁడింటిలో నొకటి (అనుప్రాసములు.— ఛేకానుప్రాసము, వృత్త్యనుప్రాసము, లాటానుప్రాసము) : చూ, అలంకారము. 3.

ఛేకాపహ్నుతి, అం. ఛేకావహ్నుత్యలంకారము: చూ, అలంకారము. 3.

ఛేకుఁడు, నం. విణ. 1. ఉచ్ఛేత్త: చూ, నాశకుఁడు; 2. నేర్పరి: చూ, సమర్థుఁడు.

ఛేకోక్తి. అం: చూ, రూ - చేకోక్తి.

ఛేత్త, సం. విణ: చూ, నఱుకువాఁడు.

ఛేత్తవ్యము, సం. విణ. ఛేదింపఁదగినది: ఛేదితవ్యము, ఛేద్యము.

ఛేదనము, సం. వి. అ. న. 1. నఱుకుట: చూ, వర్ధనము. 2; అం. 2: చూ, హస్తక్రియలు.

ఛేదనీయము, సం. వి. అ. పుం. ఇందుగు*: చూ, సల్లకి.

ఛేదము. సం. వి. అ. పుం. 1. నఱుకుడు: చూ, వర్ధనము. 2; 2. తునుక: చూ, శకలము. 4; 3. భిన్నాంకమునందు క్రింది సంఖ్య: చూ, హారము. 3.

ఛేదించు. సం. స. క్రి. 1. నఱుకు: చూ, నెలగు; 2. త్రుంచు: చూ, విదారించు.

ఛేదితము, సం. విణ. ఛేదింపఁబడినది: చూ, విచ్ఛిన్నము. 3.

ఛేదితవ్యము, సం. విణ.: చూ, ఛేత్తవ్యము.

ఛేద్యము, —పై.—

ఛేలువు, సం. వి. ఉ. పుం. కారుగచ్చ*: చూ, సోమరాజి.

ఛో

ఛోటి, సం. వి. న్. పుం. కైవర్తుఁడు: చూ, వలతేఁడు.

ఛోటిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. చిటిక: చూ, వ్రేల్మిడి.

ఛోరణము, సం. వి. అ. న. విడిచిపెట్టుట: చూ, పరిత్యాగము.

ఛోలంగము, సం. వి. అ. పుం: చూ, మాతులుంగము*.

ఛ్వా

ఛ్వాతుఁడు, నం. వి. అ. పుం. రూ - శాతుఁడు - ఛాతుఁడు - చిక్కినవాఁడు: చూ, బక్కవాఁడు.

చ

చ, అచ్చ తెలుఁగు బాసలోని యొకానొక యక్కరము. ఎ ఒ చ జ ఱ అను నాఁటింటిలోను చ ఒక యక్కరము. ఇవి పంక్తుతమున లేవు. "ఇ ఈ ఎ ఏ" లం గూడిన చ జ లు తాలవ్యంబులు. అందు చ ఒకటి. "అ ఆ ఉ ఊ ఒ ఓ ఔ" లం గూడిన చ జ లు దంత్యములు. అందు చ ఒకటి. దంత్యతాలవ్యంబులైన చ జ లు మిత్రములు. ఉ. చవి, జత మొదలగునవి: (చూ, జ.)

చంక, వై. వి = కక్ష. 1. రూ-చంకిలి-చక్కిలి : చూ, హస్తము. 1—ం; 2. చంక : పార్శ్వము. 2.

చంకతాళి, ద్వ. వి. చంకను తగిలించుకొను మూట: చూ, మూట.

చంకలు, అం : చూ. కళాస్థానములు; 2 : చూ, నఖక్షతస్థానములు; 3 : చూ, చుంబనస్థానములు.

చంకిలి, వై. వి: = చూ, రూ-చంక.

చంగలించు, దే. అ. క్రి. చలించు : చూ, సలించు.

చంగు, దే. వి. దాటుటయందగు ననుకరణము. విజ. 1, ఆ. 188 : చూ, హూహూ. [99: చూ, శ్యేవము.

చంచడము. వై. వి. రూ - చెంచడము - చెంచెడము. వేం, అం.

చంటిపాప, ద్వ. వి. (చన్నుపావ) అడ్డపట్టుపాప : చూ. శిశువు.

చంటిపావఁడు, ద్వ. వి. —పై.—అం, భా. ద్వి. 118.

చంటిపిల్ల, ద్వ. వి —పై.—

చంటివాఁడు, ద్వ. వి. —పై.—అం, భా. ద్వి. 118.

చండి, వై. వి. 1. = చండి, దుర్గ: చూ, పార్వతి. 1; విణ. 2: చూ, సోమరి ; 3. క్రూరుఁడు : చూ, వ్యాధుఁడు. 2; 4. తీరవికోవముగల ఆఁడుది : చూ, స్త్రీ.

చండిపోతు, ద్వ. విణ : చూ, చండి. 2.

చండితనము, వై. వి. అలసత్వము: చూ, విలంబము. 1.

చంద్ర, దే. వి. ఖదిరము * (దీనిభేదము — వెలిచంద్ర. దానినే ఉంద్ర యందురు): చూ, విట్టదిరము (దీనితో ఖదిరారిష్టము చేయుదురు. ఖదిరారిష్టము కుష్ఠురోగములను కుదుర్చును.)

చందమామ, వై. వి. = చంద్రమస్. రూ - చందురమామ - చందురుఁడు - చందు: చూ, హిమాంశువు.

చందమామగ్రుక్కిళ్లు,ద్వ.వి.బ.అధరామృతము. కళాం.5,ఆ.137. (ఇట్లు చందమామగుటకలు. ఈ యర్థ మింకనుపిచార్యము.)

చందమామవక్కె, ద్వ. వి. ఒకరకము చేఁప: చూ, మత్స్యము.1.

చందమామపులుఁగు. ద్వ. వి. చకోరము: చూ, వెన్నెలపులుఁగు.

చందము, వై. వి. 1. = ఛంద. రీతి. కళా. 1, ఆ. 8: చూ, విధము. 1; 2. = ఛంద: చూ, ఛందస్సులు.

చందా, దే. వి. 1. ఉపహారము: చూ, లంచము: వా. 2. వత్తిక్రికలులోనగు వాని కిచ్చెడు ప్రతిఫలము.

చందిరిక, వై. వి. = చంద్రిక : చూ, వెన్నెల.

చందు, వై. వి. 1. = చంద్రః: చూ, చందమామ. 1; 2. నెల: చూ, మాసము. 1. 3. అందము: చూ, సౌందర్యము; విణ: 4. అందమైనది: చూ, యోగ్యము. 2.

చందుకాపెట్టె. ద్వ. వి. రూ - చందుగుపెట్టె: చూ, మందసము. (రూ - చందువాపెట్టె.)

చందుగు, దే. వి. 1.—పై. —; 2. ఒకానొకచెట్టు : చూ, వృక్షము.

చందుగుపెట్టె, ద్వ. వి: చూ, రూ - చందుకాపెట్టె.

చందునయ, వై. వి. సంద్రము. సాంబ. దే. 17: చూ, సముద్రము.

చందురకావి, ద్వ. వి. (చందురము + కావి) సింధూరవర్ణము. రూ - చందురుకావి - చంద్రకావి : చూ, వర్ణము. 6.—ళ—(౧౪.)

చందురజోతి, వై. వి. = చంద్రద్యుతి : చూ, బాణసంచు (రూ - చందురుజోతి.)

చందురపూవు, వై. వి. = చంద్రపుష్ప (చందురము + పూవు): చూ, కుసుంబపువ్వు.

చందురమామ. వై. వి. = : చూ, రూ - చందమామ. 1.

చందురము, వై. వి. = సింధూరమ్. రూ - చంద్రము - చెందిరము - చెంద్రము - చెంద్రిమము: చూ, సింధూరము. 1. (వృత్తియందు హల్లుపరమగుచో అంత్యవర్ణము వికల్పముగా లోపించును. "చందురకావి.")

చందురా, ద్వ. వి. చంద్రకాంతము. రూ - బ. చందురాలు : చూ, రత్నములు. 1—౧౨—(౧౮).

చందురాలు. ద్వ. వి బ. —పై.—

చందురుకావి, ద్వ. వి: చూ. రూ - చందురకావి.

చందురుకావివుట్టము, ద్వ. వి. అరుణవస్త్రము: చూ, వస్త్రము. 1—౭౨.

చందురుకూనలు, వై. వి. బ. 1. = చంద్రవక్ర : చూ, గోటినాటుఁ; 2. = చంద్రవక్ర. రాగిడి క్రింది నగ : చూ, భూషణము. 2.

చందురుఁడు, వై. వి. 1. = చంద్రః : చూ, హిమాంశువు ; 2. = సౌందర్య. చక్కనివాఁడు : చూ, సౌందర్యవంతుఁడు.

చందురుజోతి. వై. వి. = : చూ, రూ - చందురజోతి.

చందురువంకలు, వై. వి. బ. 1. = చంద్రవక్ర : చూ, గోటినాటులు; 2. = చంద్రవక్ర. రాగిడి క్రింది నగ: చూ, భూషణము. 2; 3. ఒకరకమువడ్లు: చూ, ధాన్యము ; అం. 4: చూ, బాణాగ్రములు, (ఇదె అర్ధచంద్రము.)

చందువ, వై. వి. = చంద్రోదయః - రూ - చందువా: చూ, వితానము.

చందువా. —వై—

చందువాచేవ. ద్వ. వి. ఒకానొకచేవ: చూ, మత్స్యము. 1.

చంద్రకాషి, ద్వ. వి: చూ, రూ - చందురకావి. (మిశ్రమమని కొందఱు.)

చంద్రమ్ము, వై. వి.=: చూ, రూ - చందురము.

చంద్రవంకలు, వై. వి. బ. =: చూ, రూ - చందురువంకలు.

చంద్రికవన్నె, వై. వి. = పిందూరవర్ణమ్. 6: చూ, వర్ణము. (కౌసుంభవస్త్రమని కొందఱు).

చంపు, దే. వ. క్రి. 1. వధించుఁ చూ, సంహరించు; ప్రే. 2. చావఁజేయుఁ చూ, మరణించు.

చంపుడు, దే. వి. హింసఁ చూ, వధము.

చంపుడుగట్టు, ద్వ. వి. వధస్థానము: చూ, స్థానము. 1.

చంపువాఁడు, దే. వి: చూ, హింసకుఁడు.

చకచక, దే. వి. వర్ష్వట పాదుట లోనగు వానియందగు వనుకరణము. వను. 6, ఆ. 74: చూ, హూహూ.

చకాపికీ, వా. అవ్య. చుఱుకు. (చెకాపికీ.)

చక్క, వై. వి. = చంగ, రూ-చక్కఁ: చూ, సౌందర్యము; 2. చక్కఁవిది: చూ, హృద్యము.

చక్కఁగ, వై. వి: చూ, పరిగ.

చక్కఁగజూచు, వై. వి: చూ, పారువచూచు.

చక్కఁజేయు, వై. స. క్రి. (చక్క + చేయు) 1. దిద్దు: చూ, పవరించు; 2. పాడుచేయుఁ చూ, సరిపెట్టు; 3: చూ, ముగించు.

చక్కఁజేయుట, వై. వి. అధివాపము: చూ, సంస్కారము.

చక్కఁడగుట, ద్వ. వి. చచ్చుట. ఆం, భా. ద్వి. 225: చూ, సావు.

చక్కఁదనము, వై. వి. (చక్క + తనము) 1. అందము: చూ, సౌందర్యము; 2. తిన్నన, ఋజుభావము: చూ, హృద్యము.

చక్కఁపఱచు, వై. అ. క్రి. (చక్క + పఱచు) యుక్తమగు: చూ, సరివడు. 2.

చక్కఁబఱచు, ద్వ. వ. క్రి. దిద్దుఁ చూ, సవరించు.

చక్కఁబెట్టు, (చక్క + పెట్టు) 1.—వై.—; 2. నాశనము చేయుఁ చూ, వరిపెట్టు.

చక్కటి, దే. వి. 1. దిక్కు: చూ, హరిత్తు; 2. ఇక్క: చూ, స్థానము. 1; 3. కార్యము: చూ, పని. 2: వై. వి. 4: చూ, చక్కఁదనము. 2; 5. వ్యాయము: చూ, సత్యము. 1; విణ. 6. చక్కవ: చూ, పరి. 11: (చూ, హృద్యము).

చక్కట్టు, దే. వి: చూ, చక్కటి. 4.

చక్కట్టుదిద్దుట, జా. తగవుఁదీర్చుట. "జిక్కువకవం జిక్కట్టు దిద్దుం గుచా, హంకారంబు." విజ. 2, ఆ. 15.

చక్కడుచు, ద్వ. న. క్రి. (చక్కు + అడుచు) 1. ఖండించు: చూ, వెలగు; 2. చంపు: చూ, సంహరించు.

చక్కన, వై. వి.=చంగ. 1. అందము: చూ, సౌందర్యము; విణ. 2. దీటు: చూ, చక్కటి. 6.

చక్కనయ్య, వై. వి. (చక్కని + అయ్య): చూ, మన్మథుఁడు. వను. 3, ఆ. 177.

చక్కవిది, వై. విణ: చూ, చక్క. 2. (ఆం, భా. తృ. 19.)

చక్కవియెదురు, ద్వ. వి: చూ, ఎట్టయెదురు.

చక్కరవర్తి, వై. వి. చక్రవర్తి: చూ, రాజు. 1—ఒ.

చక్కాట, ద్వ. వి: చూ, వధము.

చక్కాడు, ద్వ. స. క్రి. (చక్కు + అడు) 1; చంపు: చూ, సంహరించు; 2. ఖండించు: చూ, వెలగు.

చక్కి, దే. వి. 1. ఇక్క: చూ, స్థానము. 1; 2. ఒకానొక వాద్యము: చూ, వీణ. 1—ళ—(ం); 3. దగ్గఱి: చూ, సమీపము; వై. వి. 4. = కచ్ఛ. రూ-చక్కియ-చాయ, వైపు: చూ, పార్శ్వము. 2.

చక్కియ, వై. వి=: చూ, రూ-చక్కి. 4.

చక్కిలము, వై. వి. = శష్కులీ: చూ, భక్ష్యము.

చక్కిలి. వై. వి. = కక్ష: చూ, రూ-చంకిలి.

చక్కిలిగింత, ద్వ. వి. (చక్కిలి + గిలిగింత) అన్యకరస్పర్శనము చేతఁ గలిగెడు చంక మొదలైన యంగముల సంకోచము: కిత కిత, గిలిగిలింత-రూ- గిలిగిలింత-చక్కిలిగిలి; 2. సంతోషకరము: చూ, సంతోషము.

చక్కిలిగింతలుపోవు, ద్వ. అ. క్రి. (చక్కిలిగింతలు + పోవు) అన్యకరస్పర్శనముచేత చంక మొదలగు యంగములు సంకోచపడు. కళా. 1, ఆ. 131: చూ, సంకోచించు.

చక్కిలిగిలి, ద్వ. వి: చూ, రూ- చక్కిలిగింత.

చక్కీ, దే. వి. పల్లకిలోని యడుగుచట్టము: చూ, చట్టము. 2.

చక్కీవంచదార, వా. వి. గడ్డకట్టిన తెల్లపంచదార: చూ, శర్కర. 1.

చక్కు, వై. వి. 1. = శుల్కమ్. ఖండము: చూ, శకలము. 4; 2. = షట్కమ్. ఆఱు: చూ, షట్కము.

చక్కుచేయు, వై. స. క్రి. ఖండించు: చూ, నెలగు.

చక్కుపగడ, వై. వి. సప్తసంఖ్య: చూ, సప్తకము.

చక్కెర, వై. వి. = శర్కరా: చూ, శర్కర.

చక్కెరతింది, ద్వ. వి. చిలుక: చూ, శుకము.

చక్కెరతిండిపులుగు, —పై.— వేం. ఆం. 99.

చక్కెరబుడగ, ద్వ. వి : చూ, భక్ష్యము.

చక్కెరవిలుకాఁడు, ద్వ వి : చూ, మన్మథుఁడు.

చక్రాలత్రివ్వుడు, వా. వి : చూ, బాలక్రీడ.

చగ, దే. వి రూ- చగడు-చగుకు-చవడు-చవుడు- చవటినేల-చవుటినేల-చౌట-చౌడు : చూ, భూమి. 1—8.

చగడు, —పై.—

చగుకు, —పై.—

చచ్చవుకము, వై. విణ. = సమచతుష్క. (చవుకము + చవుకము) సరియైన చౌకము : రూ-చచ్చౌకము.

చచ్చినవానికన్నులు చేరెఁడు, జా. అయినదానింగూర్చి ఆలోచింపఁదగదు.

చచ్చినవాని పెండ్లికి వచ్చినంతయే కట్నము చాలును. లో. ఉదా.-"తనగుట్టు బయలఁబెట్టి చచ్చినవాని పెండ్లికి వచ్చినంతయే కట్నము చాలునన్నటుల వచ్చినంత రాఁబట్టుకొనుచు. (ధర్మజరాజసూయము.)

చచ్చు, చే. అ. క్రి : చూ, మరణించు.

చచ్చుట, అం. (మరణించుట) : చూ, అవస్థలు-దశావస్థలు.

చచ్చుడి, దే. వి. చండాలజాతి భేదము : చూ, మాదిగ.

చచ్చుతు, దే. విణ. చచ్చినది. చచ్చుడుబాకి.

చచ్చౌకము. వై. విణ. = : చూ, రూ-చచ్చవుకము.

చటాలు, దే. వి. వ్రేయుటయందగు ధ్వన్యనుకరణము : చూ, హూహూ.

చటిల్లు, —పై.—

చటుకున, దే. ద్ర. క్రి. విణ : చూ, రూ-చట్టున.

చటుక్కున, దే. ద్ర. క్రి. విణ. రూ—పై.—

చటులవడు, ద్వ. అ. క్రి. (చటులు + పడు) : చూ, భంగపడు.

చట్ట, దే. వి. 1. కొంచెము వడ్లుపోసిన చిన్నగోనె: చూ, వంచి: 2. తొడకు వెలుపలిభాగము : చప్ప: వై. వి. 3. = కాటుక. చొక్కాయ : చూ, వస్త్రము. 1—ఓ; 4. కవచము : చూ, వస్త్రము: (చూ, వారవారణము): 5. గచ్చు. పా. 2, అ. 38 : చూ, పూత. 8; దే. వి. 6. త్వక్కు : చూ, బెరడు; 7. పొగాకుచట్ట : తద్వి.—పొగాకుచట్టలో వగము-(తె. వ.) అరచట్ట.

చట్టన, దే. ద్ర. క్రి. విణ. శీఘ్రముగ : చూ, వేగము. 3.

చట్టపు మెకము, ద్వ. వి. పునుఁగుపిల్లి : చూ, మార్జాలము.

చట్టము, వై. వి. = స్పష్టమ్. శాస్త్రము. న్యాయశాస్త్రము : చూ, ఆక్టు. 1; 2. మంచములోనగువాని పట్టెల చేరిక : చక్కి-రూ-చక్కిఁ: 3. పిండివంటలు మొత్తితీసెడి చిల్లులుగల యినుపగరిఁ బెఁ, బిత్తెడ : చూ, దర్వి. 1: (చూ, పాత్రము): 4 : చూ, చక్రము; దే. వి. పిల్లిగద్ద : చూ, పునుఁగు చట్టము.

చట్టలుచీరు, ద్వ. వ. క్రి. చంపు : చూ, సంహరించు.

చట్టలువోవు, ద్వ. వ. క్రి. నాశనముచేయు : చూ, పరిపెట్టు.

చట్టి, దే. వి: చూ, అటిక.

చట్టిపిరంగిగుండు, ద్వ. వి. పొటుగుండు : చూ, పిరంగిగుండు.

చట్టు, దే. వి. 1. కొండ : చూ, పర్వతము; 2. శిల : చూ, రత్నములు. 1—ఁ౨—(౫): 3. విశాలమయినతాయి. రూ-చట్రాయి : చూ, రత్నములు. 1—ఁ౨—(౩ఁ); 4. క్ష్మీమగ్నశిల : చూ, రత్నములు. 1—ఁ౨—౩౨): వై. వి. 5.=ఛాత్ర: : చూ, శిష్యుఁడు. పాండు. 5, ఆ. 187;

చట్టున, దే. ద్ర. క్రి. విణ. రూ- చటుకున : చూ, దబ్బాటు.

చట్టువ, దే. వి. పక్షము. పాండు. 5, ఆ. 246 : చూ. తెక్క-1.

చట్టుపురుఁగు. ద్వ. వి. పాము. సాంబ. తిర్య. 10: చూ, సర్పము.

చట్టువ, దే. వి. కఱ్ఱతెడ్డు, లోహాదులతోఁ జేసిన గరిఁ పె. (అని కొండఱు) రూ-చట్టువము: (చూ, దర్వి.1) చూ,పాత్రము. 6.

చట్టువము, దే. వి: చూ, రూ చట్టువ.

చట్రము, వా. వి. 1. : చూ. చట్టము: (చూ, చౌకట్టులు. 3.): 2. బిత్తెడ: చూ, హరివాణము. 1-ఁ౬.

చట్రాయి, దే. వి. (చట్టు + రాయి): చూ, చట్టు. 3.

చడావు, వా. వి. అదవము: (చెడావు అనియు.)

చడి, వా. వి. చప్పుడు: చూ, శ్యదము. 2.

చడికి, దే. వి. మల్లబంధవిశేషము: చూ, మల్లశాస్త్రము. (రూ - చలికి).

చతికిలపడు. దే. అ. క్రి. పిఱ్ఱలు నేలనాము. రూ-చతికిలు-చదికిల పడు - చతుకుపడు - చదికిలు. (ఆం, భా. తృ. 88.)

చతికిలు, —పై.—

చతుకువడు, —పై.—

చత్త. దే. వి. రూ - చత్తరి, బెత్త (తర్జని మొదలైన నాలుగు వ్రేళ్ళ అడ్డుకొలత): చూ, బెత్తెలి.

చత్తరి, —పై.— ఆం, పదా. నర. 86.

చదమ, దే. వి. రూ-చదును. 1. సమప్రదేశము: చూ. భూమి. 1-1-ఁ౪; విణ. 2. మట్టము: చూ, సపాటము.

చదర, వై. వి. 1. చిన్నచౌకవుజాఁప, రూ-చదిరిక: చూ. చాఁప; 2. చిన్న విస్తరాకు: చూ, విస్తరి.

చదరంగపు వలక, ద్వ. వి. అష్టాపదము: చూ, శారిఫలము.

చదరంగము, వై. వి.= చతురంగమ్. చదరంగమాడు ఆట.

చదరము, వై. వి. 1. = చతురస్రమ్. సమమైన వాలుగు మూలలు గలది. చవుకము - రూ - చౌకము: చూ, వైశాల్యము. 1-2; విణ. 2. సమానమైనది: చూ, సుషమ. 2; 3. కొఱఁతలేనిది.

చదరములు, వై. వి. బ. ఇంటి కురుజుఁమీఁది బిగువువట్టెలు.

చదరు, దే. వి. 1. కొలువుకూటము: చూ, సభ. 2; 2. అర్ధోక్తి: చూ, మండెమేళము.

చదలతేజి, దే. వి. ఇంద్రువి గుఱ్ఱము: చూ, హయము. 1-గం.

చదలము, దే. వి. 1. దండువిడిసిన చోటు: చూ, స్కంధావారము. 1; 2. వైన్యము. జై. 3, అ. 81: చూ. సేన. 1.

చదలయేనుఁగు, ద్వ. వి. ఇంద్రువి యేనుఁగు: చూ, హస్తి. 1-(ఉఉ).

చదలు, దే. వి: చూ. వ్యోమము. 1.

చదలుకాఁవు, దే. వి. దివౌకమఁడు: చూ, వేలుపు.

చదలుకెంపుఱాయి, దే. వి. సూర్యకాంతశిల: చూ, రత్నములు. 1-గఒ-(ఇఇ).

చదలుఁదొడుకు, దే. వి. కామధేనువు: చూ, ధేనువు.

చదలుమానిఁము. ద్వ. వి. ద్యుమణి: చూ, సూర్యుఁడు.

చదలేఱు, దే. వి. (చదలు + ఏఱు) గంగ: చూ, నది.

చదికిలపడు, దే. అ. క్రి: చూ, రూ-చతికిలపడు.

చదికిలు, —వై.—

చదియ, దే. వి. నలఁగుడు: చూ, పీడనము.

చదియు, దే. అ. క్రి. నలఁగు: చూ, సదమదమగు.

చదిరిక, వై. వి: చూ, చదర. 1.

చదివించు, దే. ప్రే. 1. చదువఁజేయు: చూ, పల్లించు. 2; 2. వివాహాదులయందు కట్నమును చదివించు.

చదుకము. వై. వి. = చతుష్కమ్. నాలుగుమార్గములు కలియుదారి: చూ, మార్గము. 1.

చదుకు, దే. వి. అడుము: చూ, బురద.

చదును: చూ, రూ-చదమ. 1-2.

చదుపు, దే. ప. క్రి. 1. అడుచు: చూ, మొత్తు. 2; ప్రే. 2. చదియఁజేయు: 3. చంపు: చూ, సంహరించు; 4. చావఁజేయు: చూ, సమయు.

చదుము, దే. స. క్రి. 1. చంపు: చూ, సంహరించు; 2. పిడికిటితో పొడుచు: చూ, గ్రుద్దు. 2.

చదుర, వై. విణ. = చతుర. రూ - చదురాయి, సమర్థురాలు. కళా. 1, అ. 81: చూ, స్త్రీ. 1-ఐఒ.

చదురడుచు, ద్వ. అ. క్రి. (చదురు + అడుచు) పరిహాసమాడు: చూ, విసాళించు.

చదురవడుచు. —వై.—

చదురాలు, ద్వ. విణ. (చదురు + ఆలు): చూ, చదుర.

చదురు, వై. వి. 1. = చతురమ్, చతురోక్తి: చూ, శబ్దము. 2-ఒ; 2. = సదన్. కొలువుకూటము: చూ, సభ. 2; 3. వివాహాదులలో జరిగించు ఆటకచ్చేరి: చూ, సభ. 2; 4. నేర్పు: చూ, సామర్థ్యము. 1.

చదురుఁడు, వై. విణ. = చతురుఁ: చూ, సమర్థుఁడు.

చదువరి, దే. విణ. (చదువు + ఆరి) చదువుఁయ్యఁ: చూ, విద్యావంతుఁడు; 2: చూ, పాఠకుఁడు.

చదువరులు, దే. విణ. బ. క్రిక్కలు. 2. —వై.—

చదువు, దే. వి. 1. ఓద్దియ: చూ, విద్య: 2. బ్రహ్మయజ్ఞము: చూ, యజ్ఞము; 3. చదువుట: చూ, వఠనము; బ. 4: చూ, వేదము; స. క్రి. 5. అధికరించు: చూ, పఠించు.

చదువుట. అం: చూ, అవధానములు.

చదువుటకువేసిన నున్నమతియుఁబోయె, లో. ఉదా:— ఇన్నాళ్ళు సేవచేయుచు, మన్నదియుం బోయె నేఁడయో కౌఁగిలియిమ్మన్నంతఁ బదువఁబెట్టగ, మన్న మతియుఁ బోయెనను టహో నిజమయ్యెఁ." (విజయవిలాసము).

చదువులపడఁతి, దే. వి. వాణి: చూ, సరస్వతి.

చదువులపులుఁగు, దే. వి. చిలుక: చూ, శుకము.

చదువులబడి, దే వి. చూ, పాఠశాల.

చదువులముదుకఁడు, దే. వి. నెలవ: చూ, బ్రహ్మ. 1.

చదువులయ్య. ద్వ. వి. (చదువులు + అయ్య) 1. ఉపాధ్యాయుఁడు: చూ. పంతులు. 1; 2. పండితుఁడు: చూ, విద్వాంసుఁడు.

చదువులవెలఁది, దే. వి: చూ, చదువుల పడఁతి.

చదువులవేలుపు, దే. వి: చూ. చదువుల ముదుకఁడు.

చద్ది, దే. వి. రూ-చలిది-చల్ది. పర్యుషితాన్నము: చూ, సాధము. 1-గఅ-(ఁ): (చూ, ప్రాతర్భోజనము).

చనవరి, దే. విణ. (చనవు + అరి): చూ, స్నేహితుఁడు.

చనవు. దే. వి. రూ-చనువు. 1. ప్రేమ. పా. 1, ఆ. 9: చూ, స్నేహము. 1; 2. కోరిక. జై. 4, అ. 117: చూ, వాంఛ; 3. చెల్లుబడి. జై. 1, అ. 72: చూ, రపము.

చనవుఱాలు. దే. విణ. (చనవు + అలు) చనవుగలది.

చనిపోయినవాఁడు, దే. వి. పీనుఁగు: చూ, శవము. 2.

చను, వై. వి. 1. = స్తన. (స్త్రీపురుషుల) స్తనము: రూ-చన్ను: చూ, స్తనము. 1-ఎ; 2. = స్తన. మొగలియూక, రూ - చన్ను: చూ, స్తనము. 1-ఉ; 3. = స్తన. తాటియూడ, రూ-చన్ను: చూ. స్తనము. 1-ఠ; అ. క్రి. 4. ఒప్పు:

చూ, పమ్మతించు; 6. పోవు: చూ, వెళ్లు. 3; 6. చావు: చూ, పమయు; 7. చెల్లు: చూ, సమ. 6; 8. తగు: చూ, సరిపడు. 2; 9. కడచు: చూ, పమ. 8; ప. క్రి. 10. పొందు: చూ, ప్రాపించు.

చనుఁగప్పు. ద్వ. వి. రూ-చన్నుగప్పు, ఆవిక. హరిశ్చ 6, అ. 71: చూ, వస్త్రము.

చనుఁగుదురు, వా. వి. రూ- చన్నుఁగుదురు.చన్నువఁపురోగము.

చనుఁగొవలు, ద్వ. వి. బ. చూచుకములు: చూ, స్తనము.

చనుఁబాలి, వై. వి. (చను+పాలు) ఒక ఓషధి: చూ, వృక్షము.

చనుఁబాలు, వా. వి: చూ, స్తన్యము.

చనుకట్టు. ద్వ. వి. రూ-చన్నుకట్టు: చూ, చనుగప్పు.

చనుట, ద్వ. వి. యాత్ర: చూ, ప్రయాణము.

చనుదెంచు, దే. ఆ. క్రి. (చను+తెంచు) 1. పోవు: చూ, వెళ్ళు. 3; 2. ఆగతమగు: చూ, వచ్చు. 2.

చనుదేరుట, ద్వ. వి: చూ, చనుట.

చనుదోయి, ద్వ. వి. కుచయుగళము: చూ, స్తనము. 1-ం. (రూ-చన్నుఁదోయి-చన్దోయి.)

చనునె, దే. వి. తగువా: రూ-చనునే-చన్నె-చన్నే.

చనునే, —వై.—

చనుప, దే. వి. 1. దారి: చూ, మార్గము. 1; 2. బిడారు: చూ, లంబాడితండ. (బాటసారులగుంపు అందురు.)

చనువకము, వై. వి.=చంపకము: చూ, సంపెఁగ.

చనుమఱి. ద్వ. వి. (చను+మఱుక) 1. తొమ్మ: చూ,వక్షము; 2. చనుమొనచుట్టు గల వల్లని చోటు (ఇది ఆవల లోనగు శబ్దమువంటిది:) చూ, స్తనము.

చనుమఱువు, ద్వ. వి: చూ, చనుఁగప్పు.

చనుముకుక్క, ద్వ. వి. చూచుకము: రూ-చనుమొన-చనుమోము. కళా. 7, ఆ. 165: చూ, స్తనము. (బ. చనుముక్కలు.)

చనుమొన, ద్వ. వి. —వై.— (బ. చనుమొనలు.)

చనుమోము, వై. వి.= స్తనముఖ. —వై.—

చనులు, అం: చూ, నఖక్షితస్థానములు.

చనువాఁడు, దే. విణ. చెల్లుబడికలవాఁడు: చూ, సమర్థుఁడు.

చనువు. దే. వి: చూ, చనవు. 1.

చన్నుకట్టు. ద్వ. వి: చూ, రూ-చనుకట్టు.

చన్నీళ్ళు, దే. వి. బ. (చల్ల+నీళ్లు) శీతోదకము: చూ, సలిలము. 1-ఈ. (చలినీళ్లు అనియు.)

చన్ను, వై. వి: చూ, రూ-చను. 1-2-3; అం. 4: చూ, కళాస్థానములు.

చన్నుఁగప్పు, ద్వ. వి: చూ, రూ-చనుఁగప్పు.

చన్నుఁగుదురు, వా. వి: చూ, రూ - చనుఁగుదురు.

చన్నుఁగుడుచు. వా. అ. క్రి. పాలుఁద్రావు.

చన్నుఁదోయి, ద్వ. వి: చూ, రూ-చనుదోయి. పంచ. వేం. 248.

చన్నె. దే. వి. (చనును+ఎ): చూ, రూ. చనునె.

చన్నే, —వై.—

చన్దోయి, ద్వ. వి: చూ. రూ-చనుదోయి.

చపారము, దే. వి: చూ, కుశలము. 2.

చపుడు
చప్పు, } దే. వి: చూ, రూ-చప్పుడు.

చప్పు. దే. వి. 1. భుజము: చూ, స్కంధము. 1; 2. ముద్దర. అచ్చు: చూ, ముద్ర; 3: చూ, చట్ట. 2; విణ. 4. రసహీనము. "నీమాట చప్పగానున్నది." చప్పన, చప్పిడి, చవ్వ.

చప్పఁదనము. దే. వి. విణ: చూ, చప్పిడి. 2.

చప్పఱ, వై. వి.= చర్పటి. 1. చపేటము: చూ, చఱపు. 1; 2. చక్కఁగా చాచిన వ్రేళ్ళలోఁ గూడిన యఱచేయి: చూ, హస్తము. 1—ఈ. (1-ఆ).

చప్పటముక్కు, ద్వ. వి: చూ, నతనాసిక.

చప్పటముక్కువాఁడు. ద్వ. విణ: చూ, వడ్డిముక్కువాఁడు.

చప్పటించు, వై. స. క్రి: చూ, పటితళించు.

చప్పట్లు, దే. వి. బ. పంతోషాదులయం దఱచేతులను తట్టుట. కేకిసలు: చూ, (వా) తప్పట్లు.

చప్పన, దే. వి. 1: చూ, చప్పఁదనము; విణ. 2: చూ, చప్ప. 4,

చప్పరమంచము, ద్వ. వి. (చప్పరము+మంచము) చప్పరకోళ్ళ మంచము: చూ, మంచము.

చప్పరము. దే. వి. రూ-చత్రము. 1: చూ, రూ-చపారము; 2. గుడారము: చూ, నదనము. 1; 3. మీఁద పందిరివలె నేర్పఱచిన నలుచదరపు త్రాను; 4. చొకముఁదీర్చి వేసిన పందిరి, (వృత్తియందు హల్లు పరమగుచో అంత్యవర్ణము వికల్పముగా లోపించును.చప్పరమంచము మొ.): చూ,నదనము. 1.

చప్పరించు. దే. స. క్రి. నాలికపై నిడుకొని చవిచూచు: చూ, రుచిఁగొను.

చప్పరించుమేకము. ద్వ. పంది: చూ, సూకరము.

చప్పరింత, దే. వి. 1. —వై.—; 2. దవుడల తాటింపు.

చప్పరించు, దే. స. క్రి: చూ, రూ-చప్పరించు.

చప్పి. దే. వి. 1. దురదతోఁగూడిన పిక్కులరోగము: చూ, సప్పి: విణ. 2. లోపలికి అణఁగినది. "చప్పిదవడలు": చూ, రూ-చప్పిడి. 2.

చప్పిడి, దే. విణ. 1: చూ, చప్ప. 4; 2: చూ, చప్పి. 2; 3. చప్పనిది: (తె.ప.)ఉప్పిఁడి, చప్పఁదనము. చప్పన; (సం. ఏ.) అలవణము.

చప్పుడించు, దే. అ. క్రి. చప్పుడుచేయు: చూ, శబ్దించు.

చప్పుడు, దే. వి. రూ-చప్పు. 1. అచేతనవస్తువులు ఒకటితో నొకటి తాఁకుటచే కలుగు ధ్వని: చూ, స్వరము. 2; 2. శబ్దము: చూ, స్వరము. 2-ళఒ-(౫౦).

చప్పున, వా. అవ్య. చటుక్కున. (గోదావరీమండలమున వాడుక.)

చప్రము, దే. వి: చూ. రూ-చప్పరము.

చబుకు, దే. వి. కొరడా: చూ, మునికోల.

చబుకుచేయు, దే. స. క్రి. (చబుకు + చేయు), చబుకుతోకొట్టు. జై. 6, ఆ. 53.

చమక్కు, వా. అవ్య. తమాషా.

చమరు, దే. స. క్రి. 1. అఱచేతకొట్టు: చూ, పటితళించు; 2. చంపు: చూ, సంహరించు.

చమురు, దే. వి. 1. స్నేహము, నూనె నెయ్యి లోనగునది, మెఱుఁగు. జై. 4, ఆ. 110: చూ. స్నేహము. ౨-౧: స. క్రి. 2. రాచు: చూ, రుద్దు. 1; 3. లేపనముచేయు చూ, పూయు.

చమురువత్తి, ద్వ. వి. అన్వానమము: చూ, వత్తి.

చయ్యన, దే. ద్ర. క్రి. విణ: చూ, వేగము. 3.

చరచర, దే. వి. ధ్వన్యనుకరణము: చూ, హూహూ.

చరలాట, దే. వి. రూ.చరలాటము. క్రీడ: చూ, విలాసము. 1.

చరలాటము, —పై.—

చరలాటమాడు, దే. అ. క్రి. (చెరలాటము + ఆడు): చూ, రూ-చరలాడు.

చరలాడు, దే. అ. క్రి : రూ-చరలాటమాడు - చర్లాటమాడు - చర్లాడు, చిట్టాడు, ఆట్లాడు, ఆడు. (సం. ప.)—క్రీడించు.

చరికుండ, ద్వ.వి. సాలెవాని గంజికుండ: చూ,భాండము. శి.-౨౦.

చరుక, దే. వి: చూ, వఱురోగము.

చరుగుడు, దే. వి. ఈడిక : చూ, రూ-సరవడి.

చరుము, దే. వ. క్రి. 1. రాచు : చూ, రుద్దు. 1; 2. వాద్యమును చఱచు.

చర్లాట. దే. వి : చూ, రూ-చరలాట.

చర్లాటమాడు, దే. అ. క్రి : చూ, రూ-చరలాడు. పాండు. 3, ఆ. 69.

చర్లాటము, దే. వి : చూ, రూ-చరలాట.

చర్లాడు. దే. అ. క్రి : చూ. రూ-చరలాడు.

చళుచు, దే. స. క్రి. 1. అఱచేతకొట్టు : చూ, పటితళించు; 2. అఱచేతతట్టు : చూ, జోకొట్టు; 3. కొట్టు, అడుచు: చూ. మొత్తు. 2; 4. ఆక్రమించు : చూ, మొగరించు; 5. తుడుచు, తడిపోవనొత్తు: చూ, ప్రాము. 4.

చళువు, దే. వి. 1. అప్పళము, రూ-అప్పళింత, చవ్వట. (సం. ప.)—ఆస్ఫాలనము-రూ-ఆస్ఫాలము, ఆస్ఫోటనము-రూ-ఆస్ఫోటము; 2. అడ్డపాటు. కళా. 7, ఆ. 59 : చూ, వ్యవధానము. 3.

చళువుఁబిడక. దే. వి. (చళువు + పిడక) గోడనుతట్టు పిడక : చూ, పిడక.

చఱి, దే. వి. రూ-చఱియ. సంచరించుటకు అశక్యమైన పర్వత శిఖరము క్రిందిచోటు : చూ, పర్వతము.

చఱియ. దే. వి : చూ, చఱి.

చలచలన, దే. వి. ద్రవరూపము : చూ, సలిలము.— 1-౨౦.

చలది. దే. వి. = ఛర్ది. ఓకర : చూ, వాంతి.

చలపకారము, దే. వి. చలము : చూ, మాత్సర్యము.

చలపకారి, దే. విణ. (చలపకారము + ఇ) : చూ, మాత్సర్య శీలుఁడు.

చలపట్టు, దే. అ. క్రి. (చలము + పట్టు) మాత్సర్యముగొను. రూ-చలపొడుచు-చలముకొను-చలబోరు : చూ, మచ్చరించు. కళా 3, ఆ. 244. (కోపమర్థమని కొందఱు.)

చలపాది, దే. విణ : చూ, చలపకారి.

చలపొడుచు. దే. అ. క్రి: చూ, రూ- చలపట్టు.

చలపోరు, దే. అ. క్రి. (చలము + పోరు).—పై.—

చలమరి, దే. విణ. (చలము + అరి) : చూ, చలపకారి. వసు. 3, ఆ. 112.

చలము, దే. వి : చూ, చలపకారము. (వృత్తియందు హల్లుపర మగుచో అంత్యవర్ణము లోపించును. చలపట్టు. మొ.

చలముకొను, దే. అ. క్రి : చూ, చలపట్టు.

చలవ, దే. వి : చూ. శైత్యము.

చలవాది, దే. వి. చావుపహచారము చెప్పువాఁడు.

చలాదము. పై. వి. = చలనమ్. రూ-చల్లడిము - చల్లాడము. లాఁగు : చూ, వస్త్రము. 1—ఱ—(ఱ.)

చలి, దే. వి. రూ-చలిమిరి - చల్మిరి. 1. శీతము : చూ, శైత్యము; 2. శీతబాధ.

చలికాఁపు, దే. వి. కప్ప : చూ, మండూకము. 1.

చలికారు. ద్వ. వి. శిశిరఋతువు, (మాఘ,ఫాల్గున మాసములు): చూ, మాసద్వయము.

చలికి, దే. వి : చూ, రూ-చడికి.

చలిగరువు, ద్వ. వి. మీఁద యిసుకగల జాతిపాఱు నేల : చూ, భూమి. 1—౫౭.

చలిగాలి, ద్వ. వి. శీతవాయువు : చూ, వాయువు. 1—౧౪.

చలిగొండ. ద్వ. వి. (చలి + కొండ) హిమవత్పర్వతము (ఇట్లు చలిగట్టు-చలిమల) : చూ, పర్వతము.

చలిచీమ, దే. వి. ఒకరకము నల్లచీమ : చూ, పిపీలిక.

చలితఱి, దే. వి : చూ, చలికారు.

చలిదాయ, ద్వ. వి : చూ, సూర్యుఁడు.

చలిది, దే. వి. (చలి + అది) : చూ, రూ- చద్ది.

చలిదిమూట, ద్వ. వి. చిట్టాముదాలనూనె. చిట్టాముదము : చూ, స్నేహము. 2—౪.

చలినట్టు, దే. వి. గాలి : చూ, వాయువు.

చలినెల, దే. వి. 1. మాఘమాసము, జన్నంపురిక్క-నెల : చూ, మాసము. 1; 2. ఫాల్గున మాసము. ప్రొద్దురిక్క-నెల: కళా. 7. ఆ. 181 : చూ, మాసము. 1.

చలిపందిరి, దే. వి. రూ-చలిపందిలి-చలిమిపందిలి_చలివిందల-చల్లవిందల. దాహమునకు వీళ్లపోనెపు పందిలి : చూ, సదనము. 1.

చలిపందిలి, దే. వి. —పై.—

చలిపని. దే. వి. శైత్యోపచారము. చలువలు-రూ-చల్వలు.

చలిపిడుగు, ద్వ. వి. కొన్ని దేశములందు కాలవిశేషమున ఆకాశము నందుండి పడెడు చెడగాపు మంచుగడ్డ ; చూ, హిమము: (చూ, పిడుగు.)

చలిమిడి, దే. వి. 1. ఒకరకముకూర; బెల్లము కలిపిన పిండి. రూ- చలివిడి : చూ, సాదము (1).—౪౪.

చలిమిపందిలి. దే. వి : చూ, రూ-చలిపందిరి.

చలిమిరి, దే. వి: చూ, చలి. 1.

చలియిక్క-, దే. వి : చూ, చలినట్టు.

చలియిసుక, దే. వి. (చలి + ఇసుక) కర్పూరము, వసు. 2, ఆ, 20 : చూ, నిరము.

చలివాపు. దే. స. క్రి. (చలి + పాపు) : చూ, బుజ్జగించు.

చలివాలు, ద్వ. వి. (చలి + పాలు) చిహ్నము : చూ, లక్షణము. 1.

చలివిందల, దే. వి : చూ, రూ-చలిపందిరి.

చలివిడి, దే. వి : చూ, రూ-చలిమిడి. 2.

చలివెలఁగు, దే. వి. శీతకరుఁడు, చంద్రుఁడు : చూ, హిమాంశువు.

చలివెల్లు, —పై.—

చలువ, దే. వి. 1, చాపడాయి. కళా. 1, ఆ. 109: చూ, చట్టు. 3; 2. శిల : చూ, రత్నములు. 1—౧౨—(౫).

చలువు, దే. ద్రవ్. 1. చేయు : చూ, రూ-సలువు; 2. కడపు : చూ, సలువు.

చలువ, దే. వి. రూ-చల్వ. 1. జలుబు, రూ- చలువడి-చలవ-చల్వ-చలి-చలిమిరి-చల్మిరి-చల్ల-చల్లన-చల్లదనము. స్వా. 1, ఆ. 72 : చూ, శైత్యము; 2. జాడ్యమువలని శైత్యము. రూ-చలువడి; 3. ధౌతవస్త్రము. పా. 2, ఆ. 192 : చూ, వస్త్రము. 1—౧౭; 4. ఐ. శైత్యోపచారము : చూ, చలిపని.

చలువగట్టు, ద్వ. వి : చూ, చలిగొండ.

చలువగుఱ్ఱము, ద్వ. వి. గాడిద : చూ, రాసభము.

చలువచేయు, దే. ప. క్రి. చవుటినీళ్లలో ముడికించి యుదుకు : చూ, పులుము. 4.

చలువజోతి, ద్వ. వి : చూ, చలివెలఁగు.

చలువపడి, దే. వి. (చలువ + వడి) : చూ, చలువ. 1-2. (స్వార్థమున వది.)

చలువబట్ట, దే. వి : చూ, చలువ. 3.

చలువమిరియము, ద్వ. వి. తోఁకమిరియము: చూ, మిరియము.

చలువడాయి, దే. వి: చూ, చందురా.

చలువతేఁడు, దే. వి: చూ, చలివెలఁగు.

చలువలమల, ద్వ. వి: చూ, చలిగొండ.

చలువలతేఁడు, దే. వి: చూ, రూ-చలువతేఁడు.

చలో చలో, వా. వి. బండియెడ్లను తోలుటయందగు ధ్వన్యను కరణము: చూ, హూహూ. (చెలోచెలో అనియు.)

చల్ది, దే. వి: చూ, రూ-చద్ది-చలిది.

చల్మిరి, దే. వి: చూ, రూ-చలిమిరి. లక్ష్మీ. 3, ఆ. 68.

చల్ల, దే. వి. 1: చూ, మజ్జిగ: విణ. 2. జిలుబు: చూ, రూ-చలువ. 1.

చల్లకడి. దే. వి. మెంతిమజ్జిగ: చూ, మజ్జిగ.

చల్లకము, దే. వి. చల్లుట: చూ, ప్రోక్షణము. 1.

చల్లకుండ, ద్వ. వి. 1. మజ్జిగకుండ: చూ, భాండము. 3.—౨౨: వా. 2. అమ్మవారి చల్లమటము: చూ, భాండము. 3.

చల్లగడ్డ, ద్వ. వి: చూ, శతమూలి*.

చల్లగాలి, దే. వి. చల్లనిగాలి: చూ. వాయువు. 1-౧౪.

చల్లగుత్తులు, ద్వ. వి. ఒకరకము భక్ష్యము: చూ, భక్ష్యము.

చల్లగుపులు, దే. వి. బ. చల్లత్రిప్పుత్రాళ్లు: (ఆఁకత్రాళ్లు): చూ, సూత్రము. 1.—౪౧.

చల్లచప్పుడు, దే. విణ. జిడుఁడు: చూ, స్తబ్ధుఁడు.

చల్లజింపు, దే. విణ: చూ, వెఱపరి.

చల్లదము, వై. వి. = చలనమ్: చూ, రూ-చలాదము.

చల్లత్రాళ్ళు, దే. వి. బ: చూ, చల్లగుపులు.

చల్లన, దే. వి. 1. క్షేమము: చూ, శుభము. 1; విణ. 2. శీతము. "చల్లనిగాలి": చూ, శైత్యము.

చల్లనగు, దే. అ. క్రి. ఇపతళించు: చూ, శైత్యించు.

చల్లని తెలిదిబ్బ, ద్వ. వి: చూ, చలిగొండ.

చల్లపందిలి, దే. వి: చూ, రూ-చలిపందిరి.

చల్లపడు, ద్వ. అ. క్రి: చూ, చల్లనగు.

చల్లపిట్ట, ద్వ. వి. ఒకరకముపిట్ట: చూ, పక్షి.

చల్లపులుసు, వా. వి. పొగచిన మెంతి మజ్జిగ, తిమ్మనము: చూ, మజ్జిగ.

చల్లరాడు, దే. వి. తరిగంబము: చూ, దండ విష్కంభము. (స్తంభము. 1-౧౮.)

చల్లవడియము, ద్వ. వి. మజ్జిగ వడియము: చూ, వడియము.

చల్లసేయు, ద్వ. స. క్రి. (చల్ల + చేయు) చల్లఁజుచు; వా. 2. త్రచ్చు: చూ, మథించు.

చల్లాకము, వై. వి. = : చూ, రూ - చల్లడము.

చల్లాణము, దే. వి: చూ, రూ - చిల్లాడము.

చల్లారు, దే. అ. క్రి. (చల్ల + ఆరు) ఉపళమిల్లు : చూ, స్రుక్కు. 4.

చల్లు, దే. వి. 1. చల్లుట: చూ, చల్లకము; స. క్రి. 2. (నీళ్లు) చల్లు. (విత్తనములు) చల్లు : చూ, ప్రోషించు.

చల్లుట, దే. వి: చూ, చల్లకము.

చల్లుపోరాట, దే. వి. జలక్రీడ : చూ, విలాసము. 1.

చల్లుపోరు, దే. వి. కొలఁకులయందు దిగి యొకరిమీఁదనొకరు నీళ్లుచల్లుకొనెడి యాట: చూ, విలాసము. 1. (చల్లుపోరాట.)

చల్లులాడు, దే. అ. క్రి.(చల్లులు + ఆడు) కొలఁకులయందు దిగి యొకరిమీఁద నొకరు నీళ్లుచల్లుకొనియాడు.

చల్వ, దే. వి: చూ, రూ - చలువ.

చవకము, వై. వి. = చతుష్కము: చూ, రూ - చవిక.

చవట, వా. వి. వాణిమ్మ : చూ, వ్యాధుఁడు.

చవటినేల, దే. వి. రూ - చవుటినేల : చూ, భూమి. 1—౬.

చవసు, దే. వి. రూ - చౌడు. —పై.—

చవఁము, దే. వి. 1. వరహాలో నెనిమిదవభాగము.

చవి, దే. వి. అమృతము, వేలుపుబోనము : చూ, సాదము (1): 2. రసము : చూ, రూ - చవురు ; 3. ఆస్వాదనము : చూ, రుచి. 1; 4. ఘోటీగర్భము: చూ, హయము. 1—౪౯; 5. మౌక్తికాదిభారము. ఆం, భా. ద్వి. 278: చూ, రత్నములు. 1—౧—(౧౭).

చవిక, వై. వి. = చతుష్కము. రూ - చవకము - చవికము - చవికె - చవిరె, మెల్లా: చూ, సదనము. 1.(మండపమునీయము.)

చవికము, —పై.—

చవికె, —పై.—

చవిఁగొను, దే. స. క్రి. (చవి + కొను): చూ, రుచిఁగొను.

చవితి, వై. వి. = చతుర్థి. షష్ఠమందు నాల్గవతిథి, రూ - చవుతి : చూ, తిథి. 1.

చవిరె, వై. వి. = : చూ, రూ - చవిక.

చవిలివాఁడు, దే. వి. గర్భిణీహస్తగతశిశువు. రూ- చవిలెవాఁడు: చూ. శిశువు. 1—౧.

చవిలె, దే. వి. నాలుగుదబ్బులు : చూ, అణా.

చవిలెవాఁడు, దే. వి: చూ. రూ - చవిలివాఁడు.

చవు, వై. స. = చతుఃరూ - చౌ: చూ, నాలుగు.

చవుక, దే. విణ. రూ - చౌక. 1. అగ్గువ: చూ, వెల. 1; 2: తక్కువ: చూ, వెలిది. 2.

చవుకటులు, ద్వ. వి. బ. రూ - చవుకట్టులు - చవుకట్లు - చౌకటులు - చౌకట్లు. నాలుగు ముత్యములుచేర్చి కట్టినపోఁగులు : చూ, భూషణము. 2.—౮—(౧౭).

చవుకట్టులు, —పై.—

చవుకట్లు, —పై.—

చవుకము, వై. వి. రూ - చౌకము. 1. సమమైన నాలుగు మూలలుగలది: చూ, రూ - చదరము. 1; 2. నిడుపు వెడల్పులు సరిగాగలతుండుగుద్ద: చూ, వప్రము. 1—౫౪: 3. వల్గితము. ఆశ్వ,గతిభేదము: చూ,హయము.1—౬౪—(౪); స. 4 = చతుష్కము: చూ, చవు.

చవుకసేయు, దే. స. క్రి. (చవుక + చేయు) రూ - చౌకసేయు. 1. తక్కువపఱచు: చూ, వచించు; 2. ధరతగ్గించు. రూ - చౌకసేయు.

చవుకళి, ద్వ. వి. (చవు + కాళ్లు) ఆఁడువారికోకలనేతయందు నూలిపోఁగులచేత నేర్పడిన చచ్చౌకపుటిల్లు. రూ - చౌకళి: చూ, పదనము. 1.

చవుకళించు, ద్వ. అ. క్రి. (చవుకళి + ఇంచు) నాలుగు కాళ్లపైకెత్తి దాఁటు రూ - చౌకళించు. స్వా. 1, ఆ. 59: భో. 6, ఆ. 25: చూ, లంఘించు.

చవుకళింత, ద్వ. వి. 1. చౌకళించుట. రూ - చౌకళింత - చౌకళింపు: చూ, లంఘు; 2: చూ, చవుకము. 3.

చవుకళింపు, ద్వ. వి. —పై.—

చవుకాఁడిగుడియ, ద్వ. వి. నాలుగుప్రక్కలు తీరిన యినుపదండము. రూ - చౌకాఁడిగుడియ: చూ, బాణము.1 —౩౯.

చవుకారము, వై. వి. రూ - చౌకారము: చూ. సబ్బు.

చవుకాలిపీఁట, ద్వ. వి. నాలుగుకాళ్ళుగల యెత్తుపీఁట. రూ - చౌకాలిపీఁట: చూ, పీఁట.

చవుకి, వై. వి. కంచము. రూ - చౌకి: చూ, పాత్రము. 6.

చవుకీ. వై. వి. = చతుష్కము. కూడలిలో పన్నుతీయుతావు. రూ- చౌకీ. మంకరిమెట్టు : చూ, సదనము. 1.

చవుకు, దే. వి. రూ - చౌకు. 1. చేఱుకోల; 2. అడుసు ఆం, భా. ప్ర. 155: చూ, సుబ్బలి; వా. వి. 3. అంగడివీధి: చూ, వీధి.

చవుగంటి, ద్వ. వి. (చవు + కంటి) రూ - చౌగంటి. 1. అగ్ని దేవుఁడు: చూ, వహ్ని. 1; 2. అడిదపుమెకము: చూ, శరభము. 1.

చవుటినేల, దే. వి: చూ, రూ - చవటినేల.

చవుటుప్పు, దే. వి. (చవుటి + ఉప్పు) రౌమకము. రూ - చౌటుప్పు: చూ, లవణము. 1.

చవుడు, దే. వి. రూ - చౌడు. 1: చూ. చగ; 2. కారపుమన్ను: చూ, భూమి. 1—ఙ.

చవుఁదోలు, వై. వి. = చతురంతడోలా. అంబారి, రూ - చౌడోలు, హౌదా: చూ, హస్తి. 1—(౬౧) (దేశ్యమని శబ్దరత్నాకరము.)

చవుతా, వై. వి. రూ - చౌతా. డోలి: చూ, పాలకి.

చవుతి, వై. వి. = : చూ, రూ - చవితి.

చవుతు, దే. వి. రూ - చౌతు: (చూ, సీనకము (1): చూ, సీనకము: (1)—ఙ.): చూ, వస్త్రము. 1.

చవుదంతి, వై. వి. = చతుర్దంతః. ఇంద్రుని యేనుఁగు. రూ - చౌదంతి: చూ, హస్తి. 1—(౩౬).

చవుదంతియెకిమీఁడు, ద్వ. వి. ఇంద్రుఁడు: చూ, వేలుపుజేఁడు.

చవుదరి, వై. వి. = చతుర్థః. రూ - చౌదరి: చూ, శూద్రుఁడు.

చవుపదము, వై. వి. = చతుష్పథ. నాలుగుమూలలు. జై. 5, ఆ. 196: చూ, విదిక్కు.

చవుపుటము, వై. వి. = చతుష్పుట (చవు + పుటము) రూ - చౌపుటము. నాలుగుకాళ్లు పైకెత్తిదాఁటెడిదాఁటు: చూ, లంఘ.

చవురు, దే. వి. రూ - చౌరు. 1. తీపుతోకలసిన యించుక ఉప్పు: చూ, లవణము. 1; 2. చవి. ఆం, భా. ప్ర. 105: చూ, రసము.

చవులా, వై. వి. బ. రూ - చౌలా. ముత్తెపుకాంతి: చూ, రత్నము లు. 1—ం—(౧౬).

చవువంచ, వై. స. అయిదు. రూ - చౌవంచ: చూ, రూ - చవ్వంచ.

చవుసట్టి, వా. వై. చతుష్షష్టి. అఱువదినాలుగు: చూ, రూ - చౌసట్టి (చవుషట్టి అని పురుషోత్తమకవీయము.)

చవుసాల, వై. వి. = చతుశ్శాల. రూ - చౌసాల. చుట్టుకొల్లారు: చూ, సదనము. 1.

చవుసీతి, వై. స. = చతురశీతిః. ఎనుబదినాలుగు. "చవుసీతి బంధములు": చూ, రూ - చౌసీతి.

చవ్వ, దే. విణ: చూ, రూ - చప్ప. 4.

చవ్వంచ, ద్వ. స. (చవు + వంచ) అయిదు. రూ - చౌవంచ - చౌవంచి: చూ, పంచకము.

చా

చాంగణ, దే. వి. (రూ - చాంగిణ - చాంగిణము - చాంగిణి - చాంగణ - చాంగణము - చాంగిణి): చూ, విన్నాణములు.

చాంగుబళి, దే. అవ్య. ప్రశంసనార్థకము: చూ, సేబాసు.

చాంత్రాడు, వా. వి: చూ, రూ - చేత్రాడు. 1.

చాందిని, వా. వి. మేలుకట్టు, వితానము.

చాఁగ, వై. వి. = స్రవా. మోరట*: చూ, స్రవ (జీడిమామిడి చెట్టు.)

చాఁగఱి, దే. వి. నాళము: చూ, రుత్త.

చాఁగఱిగొట్టు, దే. స. క్రి. (చాఁగఱి + కొట్టు) చంపు: చూ, సంహరించు.

చాఁగఱిగొను, దే. స. క్రి. (చాగఱి + కొను) 1. కొట్టు: చూ, మొత్తు. 2; 2. ఖండించు: చూ, నెఱగు.

చాఁగఱిలాట, దే. వి. హింస. ఆం, పదా. నర. 115: చూ, వధ.

చాఁగఱిలాడు, దే. స. క్రి. (చాఁగఱిలు + ఆడు) నాశము చేయు: చూ, సమకట్టు.

చాగిరింత, దే. వి. నమస్కారము: చూ, హణిగలు.

చాఁగిలు, దే. అ. క్రి. రూ - చాఁగిల్లు - నేలకువ్రాలు: చూ, వ్రాలు. 3.

చాఁగిల్లు, దే. అ. క్రి. —పై.—

చాఁగు, దే. అవ్య. 1. ప్రశంసనార్థకము. విజ. 2, ఆ. 72: చూ, నేబాసు; అ. క్రి. 2. దీర్ఘమగు, చెల్లు: చూ, రూ - సాఁగు; 3. రూ - చాఁగిలు - సాఁగు, నేలకువ్రాలు. నిర్వ. 3, ఆ. 69: చూ, వ్రాలు. 3; 4. దండాకారముగ నేలకు వ్రాలు. రూ - చాఁగిలు - సాఁగు. నిర్వ. 3, ఆ. 69: చూ, వ్రాలు. 3.

చాఁగుచె, దే. అవ్య: చూ, చాఁగు. 1. (రూ - చాఁగురే.)

చాఁగురే, —పై.—

చాఁచు, దే. ప్రే. చాఁగఁజేయు: చూ, చాఁపు. 3.

చాఁదు, దే. వి. 1. బొట్టుపెట్టుకొనుటకు పూయుటకు నగు నల్లని ద్రవద్రవ్యవిశేషము, జాషము: చూ, బొట్టు. 1; 2. కాలినపుడు కాష్ఠమునందు ద్రవించెడుద్రవము; 3. కంటి కాటుక, కాటుక. (సం. ప.):- అంజనము - రూ - అంజనము, కజ్జలము, జమ్: (చూ, రసాంజిము - అంజనము); తద్వి. ం. కాటుక సంబంధమైనది; స. 1. క్రి. 4. (గట్టి వస్తువును నీళ్ళుపోసి) తీచు: చూ. రుద్దు. 1.

చాఁప, దే. వి. 1. క్రిందఁ బఱచుకొనెడు (కొబ్బరి, తాటి, తుంగ లోనగువాని) చాఁప: (సం. ప.):— కటము.

కచేరకము, కలింజకము - రూ - కలింజకము - కిలింబము, చంచ; తద్వి.— కొబ్బరిఆకుచాఁప. - (తె. ప). — కీతు; చిన్న చౌకపుచాఁప.— (తె. ప.) :— చదర-రూ-చదరిక; (సం. ప.):— చర్మకము; 2. ఓడకుఁగట్టెడు చాఁప: చూ, వస్త్రము. 1—౩౧; 3. గడ్డిచాఁప: తడక - తడిక - తడికె. అంతికె. (సం) అంతిక; 4. ఒకరకమువల. జై. 2, ఆ. 97: చూ, వల. 1.

చాఁపకట్టు, దే. వి. చాఁప పఱుపువంటిపఱుపు.

చాఁపకట్టువడు, ద్వ. అ. క్రి. (చాఁపకట్టు + పడు) చాఁపపఱిచినట్లగు (నేలతో నేలగానగు.)

చాఁపగద్ద, ద్వ. వి. కుందేళ్లనుబట్టెడి యొకరకము డేగ: చూ, శ్యేనము.

చాఁపచుట్టువడు, వా. అ. క్రి: చూ. గుదిగొను. 2.

చాఁపట్టు, దే. వి. (చాఁప + అట్టు) అప్పడమువంటి యొకానొక పిండివంట: చూ, భక్ష్యము.

చాఁపఱాయి, దే. వి. విశాలమైనఱాయి: చూ, రత్నములు. 1.—౧౨—(౩౧).

చాఁపల్లువాఁడు, దే. వి. కటకారుఁడు: చూ, మేదరి.

చాఁపలు, దే. వి. బ. 1. చిక్కుడా (అప్ర.); 2. కటములు.

చాఁపు, దే. వి. 1. పడుగుకొలఁదిబట్ట: చూ, వస్త్రము. 1—౫; 2. చాఁచుట: క్రియా. 3. చాఁగఁజేయు ఒగ్గు, ఒడ్డు,చాఁచు.

చాకట్టు, ద్వ. వి. ధనము: చూ, విత్తము. 1.

చాకల, దే. వి. వస్త్రములు ఉడికి జీవించునట్టి యొకజాతి. "చాకలవాఁడు - చాకలది."

చాకలత, దే. వి. 1: చూ. రజకి; అం. 2. దూతికలలోనొకతె: చూ, దూతీచతుష్టయము.

చాకలది, —పై —

చాకలపిట్ట, ద్వ. వి: చూ, భరద్వాజము.

చాకలవాఁడు, దే. వి: చూ, రజకుఁడు.

చాకలి, దే. వి. 1. —పై.—; 2: చూ, రజకి; అం. 3. శిల్పులు అయిదుగురిలో నొకఁడు: చూ, శిల్పులు.

చాకి, —పై.—

చాకిత, దే. వి: చూ, చాకలత.

చాకిబాన, దే. వి. 1: చూ, బాలక్రీడ; 2. ఒకానొకపిట్ట: చూ, పక్షి; వా. వి. 3. చాకలివాండ్రు బట్టలుడికించు గూన: చూ, భాండము 3. —౨౩.

చాకిమూఁత, దే. వి: చూ, బాలక్రీడ.

చాకిరి, దే. వి. పరిచర్య: చూ, శుశ్రూష. 2.

చాకీ, దే. వి. కంచము: చూ, పాత్రము. 6.

చాకు, వా. వి. కత్తి: చూ, రిష్టి. 2—౧౦.

చాకె, దే వి: చూ, చాకలత.

చాకెత, —పై.—

చాగకాఁడు, ద్వ. వి. (చాగము + కాఁడు) 1. కుబేరుఁడు: చూ, శ్రీనుఁడు; విణ. 2. త్యాగశీలుఁడు: చూ, వదాన్యుఁడు.

చాగము, వై. వి. = త్యాగః: చూ, త్యాగము.

చాగరతనము, వై. వి. = త్యాగరత్న (చాగము + రతనము) చింతామణి: చూ, రత్నములు. 1—౧౧.

చాగరాది, దే. వి. గంధపిండీతకము *: చూ, శ్వసనము.

చాగరాదివెలికి, —పై.—(ఆం, భా. ద్వి. 65.)

చాగి, వై. విణ. = త్యాగి (చాగము + ఇ): చూ, వదాన్యుఁడు.

చాగు, దే. అ. క్రి. 1. పోవు: చూ, వెళ్లు. 3; 2. ప్రవర్తిల్లు. జై. 1, ఆ. 105: చూ. వర్తించు; 3: చూ, యత్నించు.

చాగుబడిక, దే. వి. పూజ: చూ, సపర్య.

చాచి, దే. వి. చన్ను: చూ, స్తనము.

చాటుమొగు మొన. అం: చూ, మొనలు: (చూ, మల్లశాస్త్రము.)

చాటించు, దే. స. క్రి. తుడుము లోనగువవి వాయించి ఊరివారికందఱికి విషయమును తెలుపు: చాటు.

చాటింపు, దే. వి. చాటించుట-చాటువ, టంటం-టముకు-టమ్ము-: చూ, హూహూ.

చాటు. దే. వి. 1. మఱుఁగు: చూ, వ్యవధానము. 3; స క్రి. 2: చూ, చాటించు; 3. విశదపఱచు: చూ, సూచించు. 2.

చాటుపడు, ద్వ. అ. క్రి: చూ, మఱుఁగుపడు.

చాటుబోటులిభావ, ద్వ. వి. చంద్రుఁడు: చూ, హిమాంశువు.

చాటుమాట, వా. వి: చూ, జనాంతికము.

చాటువ, దే. వి. 1: చూ, చాటింపు; వై. వి. 2. = చాటు. ఉదాహరణము: చూ, నిదర్శనము. 1.

చాటువెట్టు, ద్వ. స. క్రి: చూ, మఱుఁగువెట్టు.

చాడి, దే. వి. రూ-చాడీ, కొండియము: చూ, తంటా.

చాడీ, —పై.—

చాడీకోరు, దే. విణ. రూ-చాడీగొట్టు. పిశునుఁడు: చూ, సూచకుఁడు. 1.

చాడీగొట్టు, —పై.—

చాడుపు, దే. వి. రూ-చాడ్పు: చూ, విధము. 1.

చాడ్పు, —పై.—

చాతనివాఁడు, దే. వి. శిఖయజ్ఞోపవీతములు ధరింపని వైష్ణవుఁడు: చూ, సాతాని.

చాతాని. —పై.— (రూ.సాతాని.)

చాతు, దే. స. క్రి. ధరించు : చూ, వహించు.

చాదివెండి, వా. వి. ఱుదువెండి : చూ, లోహము. 1.

చాన, వై. వి = శ్యామా. ఇంతి : చూ, స్త్రీ. (దేశ్యమని శబ్ద రత్నాకరము.)

చాపి, దే. వి. పేన్నీళ్లు : చూ, నలిఁము. 1—౩౩.

చానరి, దే. వి. నాట్యవిశేషము: చూ, నృత్యము: (చూ, వ్యంజకము. 1.)

చాపరువు, దే. వి. (చావు + పరువు) చచ్చునంతటి పరుగు. స్వా. 4, ఆ. 45 : చూ, పఱుగు. 2.

చామ, వై. వి. 1. = శ్యామల. నలుపు : చూ, వర్ణము. 6-౬; 2. = శ్యామా. ఆఁడుది: చూ, స్త్రీ; 3. = శ్యామా. యువతి: చూ, స్త్రీ. 1—౨౬; 4. = శ్యామాకః. సస్య విశేషము: చూ, సస్యము. 1; దే. వి. 5. ఒకరకముపడవ: చూ, హోడము.

చామనచాయ, వై. వి. = శ్యామలవర్ణమ్. నల్లఁదనము : చూ, వర్ణము. 6-౬.

చామనము, వై. వి. 1. శ్యామలః. నలుపు: చూ, వర్ణము. 6-౬; విణ. 2. నల్లనిది : చూ, వర్ణము. 6.

చామలు, వై. వి. బ. = : చూ, చామ. 4.

చాయ, వై. వి. = ఛాయా: చూ, ఛాయ. 1-2; 3-4-5-6-7-8; 9. వైపు: చూ, పార్శ్వము. 2; 10. పోలిక, ఉపమ. వసు 1, ఆ. 101: చూ, సమానము. 2; 11. జాడ: చూ, సూచన. 1. 12. దగ్గఱ: చూ, సమీపము. 1; 13. తిన్నన, ఋజుభావము: చూ, హృద్యము; బ. 14. కత్తియొక్క కాంతులు.

చాయకొడుకు, ద్వ. వి. శవిగ్రహము: చూ, శని. ఇట్లు చాయపట్టి.

చాయచెక్క చెట్టు, ద్వ. వి: చాయవేయుటకు ఉపయుక్తమైన చెక్కగల ఒకానొక చెట్టు: చూ, వృక్షము.

చాయపెనిమిటి, ద్వ. వి: చూ, సూర్యుఁడు.

చాయమేకు, వా. వి : చూ, బండికన్ను.

చాయలాపాయలా, వా. వి : చూ, టాలాటోలి. 2.

చాయవాఱు, ద్వ. అ. క్రి. (చాయ + పాఱు) పోలు : చూ సరిపోవు. 1.

చార, వై. వి: చూ, రూ-చేర.

చారిక, దే. వి. ఒకరకము బొట్టు. రూ-చాఱిక. పత్తిరి బొట్టు: చూ, బొట్టు. 1.

చారు, వై. వి. 1. = సార. స్థిరరసము, కట్టుచారు. రూ-చేరు - చేఱు: చూ, యూషము; 2. సున్నముకలిసిన కల్లు: చూ, సుర. 2-౧౫; దే. స. క్రి. 3. పొరకట్టయఱుగుతో నుఱిచిన కళ్ళమునూఱ్చు: చూ, సమ్మార్జించు.

చారె, వై. వి. రూ-చేర-చేఱు: చూ, హస్తము. 1-౧౩.

చాఱు, వై. వి. 1. = చారః జీడిమామిడి. స్వా. 4, ఆ. 14: చూ, చాఁగ. 4; దే. వి. 2. గీఁత: చూ, రేఖ. 3; 3. ఒక రకము చేఁప: చూ, మత్స్యము. 1; 4. పులిరంగు: చూ, వర్ణము. 6-౭-(౧౧).

చాఱికంద, ద్వ. వి. పిండాలువు*: చూ, సూరణము.

చాఱిగలాడు, ద్వ. స. క్రి. చంపు: చూ, సంహరించు.

చాఱుపప్పు, ద్వ. వి. జీడిమామిడిగింజలోని పప్పు: చాఱు బియ్యము.

చాఱుబియ్యము, —వై.—

చాఱుమీను, ద్వ. వి: చూ, చాఱు. 3.

చాఱులమెకము, ద్వ. వి. పులి: చూ, శార్దూలము. 1.

చాటిక, దే. వి. 1: చూ, రూ-చాఱు. 1; 2: చూ, రూ చారిక; 3: చూ, చాఱు. 2; 4: చూ, చాఱు. 4.

చాటికె, దే. వి: చూ, చాఱు. 2. 4.

చాల, వా. వి. రూ-చాలా. బహుళము: చూ, విస్తారము. 1.

చాలఁడు. వా. వి. అనర్హుఁడు, అపాత్రుఁడు, తగనివాఁడు.

చాలమి. వా. వి. అశక్తి.

చాలా, వా. వి: చూ, రూ-చాల.

చాలించు, దే. ద్రే. 1. నిలుపుదలచేయు; 2. శక్తముగఁజేయు.

చాలిక. దే. వి. నేరుపు: చూ. సామర్థ్యము. 1.

చాలియుండు, ద్వ. అ. క్రి: చూ, సమర్థమగు.

చాలు, దే. వి. 1. వరుస: చూ, పంక్తి. 1; 2. దున్ననపుడు కఱ్ఱుచే నేర్పడిన రేఖ. వరజు: చూ, సీత. 2; 3. పైనుండి పడు నీరు లోనగువాని చాలు శకాం. 2, ఆ. 17: చూ, ధార. 1; 4. చాలుననెడి బుద్ధి. పర్యాప్తి. పంచ, వేం. 4, ఆ. 507: చూ, హృల్లేఖము. 2; అ. క్రి. 5. కావలసినంత యగు: చూ, పర్యాప్తమగు; 6. నేఱ్పు: చూ, నేరుచు.

చాలుపు, దే. వి. రూ-చాల్పు: చూ, శ్రేణి. 1.

చాలుపేరింటి పూఁబోడి, ద్వ. వి. సీతాదేవి: చూ, సీత.

చాలుబడి, దే. వి. చాలిక: చూ, సామర్థ్యము. 1.

చాలుమాఱి, ద్వ. విణ. 1. శూరుఁడు: చూ, హంవీరుఁడు. 2; 2. అనువరి: చూ, సమర్థుఁడు.

చాలుమాసి, ద్వ. విణ. పనుపరి-రూ-పన్పరి. ఒకరికి లోఁబడిన వాఁడు: చూ, పరాధీనుఁడు.

చాలుమూల-పీలు చాలు, జా. సంగతి సందర్భము "చాలుమూల లేని జాలున నాచే నాలాగున వాగించితివి." (ధర్మజరాజ సూయము.)

చాలువాఁడు, దే. విణ శక్తుఁడు: చూ, సమర్థుఁడు.

చాలువాఱు, దే. అ. క్రి. (చాలు + వాఱు) ఏరుసతీరు.

చాల్పు, దే. వి: చూ, రూ-చాఁపు.

చాల్పుకుత్తుకలవాఁడు, దే. వి. రావణుఁడు: చూ, రాక్షసుఁడు.1-3.

చావఁజూచు, దే. స. క్రి. (చావన్ + చూచు) చంపు: చూ, సంహరించు.

చావడి, దే. వి. 1. కొలువుకూటము: చూ, సభ. 2; 2. చవికె, మండపము: చూ, సదనము. 1; 3. సత్రము: చూ, సదనము. 1.

చావవారు, దే. వి. బ. దేవతలు: చూ, వేలుపు.

చావు, దే. వి. మృతి: చూ, సావు.

చావుగుఱుతు, దే. వి. అశుభము: చూ, లక్షణము. 1-౧౩.

చావుమునుక, దే. వి. అపస్నానము: చూ, స్నానము. 1.

చావుమయిల, దే. వి. అస్పృష్టి: చూ, మృతాశౌచము.

చావుమైల, రూ-పై.—

చాళియ, దే.వి.రూ-చాళే. మల్లబంధవిశేషము చూ, మల్లశాస్త్రము.

చాళె, —పై.—

చు

చుఁగు, వై. వి. రూ-చెంగు. 1. అంచు: చూ, మైజాఱు; 2. వెనుకకుఁ జెక్కుకొనెడి దోవతికొంగు. చూ, ఎళ 2.

చుంగుడు, దే. వి. నిలువయగు చిల్లరద్రవ్యము.

చుంచు, వై. వి. 1. = చుచుందరీ. రూ-చుంఁడు: చూ, మూషికము; దే. వి. 2. నెమలినిగ: చూ, నిక. 1; 3. పిల్లజుట్టు: చూ, నిక. 1-౧.

చుంచెలుక, ద్వ. వి. (చుంచు + ఎలుక) కంపెలుక: చూ, మూషికము.

చుంచుమిద్దె, ద్వ. వి. గోపురమువలె పొడవుగాకట్టిన కట్టడము: చూ, సదనము. 1.

చుంచుఱాయి, దే. వి. మేడలమీఁద కప్పెకు ఱాతిపలకవంటి యొకరకము ఱాయి: చూ, రత్నములు. 1-౧౨-౩౪).

చుంచి, దే. అవ్య. బ. నిశ్చయార్థక బహువచనము: చూ, సత్యము.

చుండీ, —పై.—

చుండు, దే. వి. 1. కంపెలుక: చూ, మూషికము; 2. తలమీఁద ఉప్పు పూచినట్టు పూచెడువ్యాధి: చూ, రోగము. 1; అ. క్రి. 3. అతు లోనగునది నెగచే ఋష్కించు: చూ, శోషించు.

చుండెలుక, దే. వి. (చుండు + ఎలుక): చూ, చుంచెలుక.

చుండ్రాళ్లు, దే. వి: చూ, బాలక్రీడ.

చుంయి, దే. వి. నిప్పు నీళ్లు చేరునపుడు కలుగు ధ్వన్యనుకరణము: చూ, హూహూ.

చుఁడి, వై. వి. (రూ-చుఁడు- చుఁడీ- నుఁడి- నుండీ.) 1: చూ, రూ-చుండి; 2: చూ, చుమి. 1.

చుఁడీ, —పై.—

చుఁడు. —పై.—

చుక్క, వై. వి. 1.= ఋక్ర. (అశ్విన్యాది) రిక్క, గగనే చరము: చూ, రిక్క. 1; 2.=ఋక్రగ్రహము: చూ, ఋక్రుఁడు; 3. చుక్క కాఁడ, పుల్లప్రబ్బలి*: చూ, ప్రబ్బలి; 4. మండలాకారమైన తిలకము: చూ, బొట్టు: 1; 5. నీటిబొట్టు: చూ, బొట్టు. 1.

చుక్కకాఁడ, వై. వి: చూ, చుక్క. 8*.

చుక్కకార, ద్వ. వి. ఒకానొకచేఁప: చూ, మత్స్యము. 1.

చుక్కకూర, వై. వి. ఒకరకము కూరాకు. చుక్కకాఁడ (అని కొందఱు): చూ, వృషీము: (చూ, పర్పిబ్బలి.)

చుక్కచేఱు, వై. వి. 1. చేరుచుక్క: చూ, లలాటిక; 2. చుక్కల చాలు, వసు. 5, ఆ. 116:చూ, శ్రేణి. 1.

చుక్కనుదుటివిట్ట, ద్వ. వి. గరుత్మంతుఁడు. వేం, ఆం. 18:చూ, హరివాహనుఁడు.

చుక్కపిల్ల, వై. వి. ఒకరకము చేఁప: చూ, మత్స్యము. 1.

చుక్కపిల్లి, వై. వి. ఒకరకముపిల్లి (అప్ర.): చూ, మార్జాలము.

చుక్కబొట్టు, ద్వ. వి: చూ, చుక్క. 4.

చుక్కయెదురు, ద్వ. విణ. (చుక్క + ఎదురు) చుక్కవాలు. హరిశ్చ. 4, ఆ. 179: చూ, ఎదురుచుక్క.

చుక్కలగమికాఁడు, ద్వ. విణ. చంద్రుఁడు: చూ, హిమాంశువు.

చుక్కలతెరువు, ద్వ. వి. ఆకాశము: చూ, సురవర్త్మము.

చుక్కలదొర, ద్వ. వి: చూ, చుక్కలగమికాఁడు.

చుక్కలతేరు, —పై.—

చుక్కలి, దే. వి. ఒకానొక చెట్టు: చూ, వృక్షము.

చుక్కవాలు, ద్వ. వి: చూ, చుక్కయెదురు. వా. 2, ఆ 40.

చుక్కాని, దే. వి. అరిత్రము. రూ-చుక్కాను. చూ, పీలి. 2.

చుక్కాను, —పై.—

చుచ్చు, దే. వి. 1. మేఁక: చూ, మేషము 1; 2. సంతాపము నందు కలిగెడు ధ్వన్యనుకరణము: చూ, హూహూ.

చుచ్చుకొట్టు, దే. అ. క్రి. సంతాపము లేక చుచ్చు అను.

చుచ్చుఱుకు, దే. విణ. (చుఱుకు + చుఱుకు) ఱుక్కిలి తీక్ష్ణము: చూ, వేఁడిమి.

చుట్ట, దే.వి. 1.మిత్రుఁడు: చూ, స్నేహితుఁడు; 2. గుండ్రముగా చుట్టినచుట్ట: చూ, మట్టు. 2; 3. మోపుక్రింద తలమీఁద నుంచుకొనెడు చుట్ట: చూ, మట్టు. 3; 4. పొగాకు చుట్ట: చూ, పొగచుట్ట.

చుట్టకుదురు, దే. వి. కండలు కుదిరికగా నిలుచుటకై వానిక్రింద నుంచెడు వెంటలోనగువాని చుట్ట: చూ, మట్టు. 3.

చుట్టచుట్టుకొనెముడిట్ట, దే. వి. పాము: చూ, సర్పము.

చుట్టపీకె, వా. వి. కాల్చినచుట్ట, మొదటిముక్క: చూ, పొగచుట్ట.

చుట్టము, దే. వి. 1: చూ, బంధువు; 2. సంబంధము చేసిన వాడు: చూ, సంబంధి. 1; 3: చూ, స్నేహితుడు; 4. బంధుత్వము: చూ, వావి. (వృత్తియందు హల్లుపరమగుచో అంత్య వర్ణము వికల్పముగా లోపించును. చుట్టతనము, చుట్టపెక్కములు.)

చుట్టములు లేని యూరు, అం: చూ, అప్రకాశములు.

చుట్టరికము, దే. వి. (చుట్టము + రికము) రూ- చుట్టఱికము. 1. చుట్టము: చూ, వావి; 2. చెలిమి: చూ, స్నేహము 1; 3. కూడిక, సంబంధము: చూ, సంయోగము.

చుట్టఱికము. —పై.— పంచ. 4, ఆ. 465.

చుట్టఱికమునుదెల్పుట, అం: చూ, సామములు.

చుట్టలు, దే. వి. బ. రూ - చుట్టములు - చుట్టాలు : చూ, బంధువు.

చుట్టాలుఱగు, దే. వి. (చుట్టు + అలుఱగు) రూ - చుట్టల్గు. చక్రాయుధము : చూ, బాణము. 1. —భా.

చుట్టల్గు, —పై.—

చుట్టాలసురభి, జా. బంధువులనాదరించునది." సీ. చుట్టాలసురభియై సొబగునొందెనెగాని నెనవైన చుట్టంబు దనుఱగీర్తి" (పాండురంగ.)

చుట్టాలు, దే. వి. బ: చూ, బంధువు.

చుట్టిలు, దే. వి. రూ - చుట్టిల్లు, చుట్టును గుండ్రముగా గోడ వెట్టినయిల్లు నిట్రాటనాటి దూలములులేక కట్టినయిల్లు: చూ, సదనము. 1.

చుట్టిల్లు, —పై.— (చుట్టు + ఇల్లు.)

చుట్టివచ్చు, దే. స. క్రి. 1. పరివేష్టించు: చూ, వేష్టించు; 2. ప్రదక్షిణించు: చూ, వలగొను.

చుట్టు, దే. వి. 1. చుట్టిరాజేయుట: చూ, సంవృతము; 2. ఆడుదానికాలి జుట్టునవ్రేలియుంగరము: చూ, భూషణము. 2; విణ. 3. చక్కగాగాక తిరిగి తిరిగి పోవగిన మార్గము: చూ, మార్గము. 1; స. క్రి. 4: చూ, వేష్టించు; 5. చుట్టగాజుట్టు; 6. తిరిగిరాజేయు; దే. ద్ర. 7. నాలుగు ప్రక్కలను.

చుట్టుగైదువజోదు, ద్వ. వి. వెన్నుడు: చూ, విష్ణువు 1.

చుట్టుగైదువు, దే. వి. (చుట్టు + కైదువు): చూ, చుట్టలుగు.

చుట్టుగొండ, ద్వ. వి. (చుట్టు + కొండ) చక్రవాళపర్వతము: చూ, పర్వతము (ఇట్లు చుట్టుగట్టు).

చుట్టుబట్టు, దే. వి. (చుట్టు + పట్టు) నలుప్రక్క. (శ.ర.) కళా. 3, ఆ. 82.

చుట్టుబులుగు, దే. వి. (చుట్టు + పులుగు) చక్రవాక పక్షి. రూ - చుట్టుబుల్గు : చూ, బటువు గువ్వ.

చుట్టుకుదురు, ద్వ. వి. గడ్డిబొద్దు : చూ, బొద్దు. 2.

చుట్టుకొను, దే. స. క్రి: చూ, వేష్టించు.

చుట్టుకొల్లారము, దే. వి. రూ - చుట్టుకొల్లారు. కొలారము: చూ, సదనము. 1.

చుట్టుకొల్లారు, రూ—పై —

చుట్టుగుల్ల, ద్వ. వి. వలయాకారపుశంఖము: చూ, సంకు. 1.

చుట్టుట, దే. వి. చుట్టుదల: చూ, వ్యాపకము.

చుట్టుడుగుల్ల, ద్వ. వి. క్షుద్రజలచరము : చూ, మత్స్యము. 1.

చుట్టుదల, దే. వి: చూ, చుట్టుట.

చుట్టుదారి, ద్వ. వి: చూ, చుట్టు. 3.

చుట్టుమాలియ, ద్వ. వి: చూ, చుట్టుకొల్లారము.

చుట్టుమాలె, —రూ—పై.—(వాడుక.)

చుట్టువాఱు, దే. స. క్రి. (చుట్ట + పాఱు): చూ, వేష్టించు స్వా. 3, ఆ. 62.

చుట్టువాఱుకొను, —పై.—

చుట్టువాలు, ద్వ. వి: చూ, చుట్టలుగు.

చుట్టువాల్‌జోదు, ద్వ. వి. 1. వెన్నుడు. చూ, విష్ణువు. 1: 2. శంఖము: చూ, సంకు. 1.

చుట్టువాలుదారి, ద్వ. వి: చూ, విష్ణువు. 1.

చుట్టువు, దే. వి. గొడుగు: చూ, వారిత్ర.

చుట్టువేడెము, ద్వ. వి. గుఱ్ఱముయొక్క మండలగతి: చూ, హయము.

చునాయించు, దే. స. క్రి. బట్టలుమడతపెట్టు.

చుప్పనక, వై. వి. = శూర్పణఖా: చూ, రాక్షసి. (అసహనము గల ఆడుదానియం దీ శబ్దము వాడెదరు.)

చుప్పనాక, —పై.—

చుప్పనాలి, ద్వ. వి. —పై.—. (శ. ర.) (శూర్పణఖాశబ్ద తద్భవమని కొందఱు.)

చుబ్బనచూఱు, వై. వి. (చూఱు + చూఱు) మిక్కిలిచూఱు, పెద్ద కొల్ల యనుట.

చుమి, వై. వి. 1. = స్మ. చూడుమి రూ - చుమా - చుమ్మ - చుము - చుమ్మ - చుమ్మా - చుమే - చుమ్మి - చుమ్మి -

చుమ్మ - చువ్వె - చువ్వే-చూవె-చూవే-చూ- చూరె-చూరే; పై. అవ్య. 2. రూ - చుమీ - చుమ్మ - చుమ్మీ. నిశ్చయార్థకము: చూ, సత్యము. (బ. చుండి - చుండీ.)

చుమీ, —పై.—

చుము, —పై.—

చుమ్ము, 1. —పై.—; దే. వి. 2. దుఃఖము: చూ, శోకము: 3. నొప్పి: చూ, వేదన. 1.

చుమ్మచుట్లు, దే. వి. బ. కడుపులోఁ గలుగు వేదన: చూ, వేదన. 1.

చుమ్మలుచుట్టు, దే. అ. క్రి. వేదనపడు, కలఁగు విజ. 3, ఆ. 136: చూ, సంక్షోభించు.

చుమ్మలువాటు, —పై.—

చుమ్మా, వై. వి. = స్మ: చూ, చుమి. 1.

చుమ్మి. చూ, రూ - చుమి.

చుమీమ్మ, —పై.—

చుమ్ము, వై. వి. = స్మ: చూ, చుమి. 1.

చుయ్యంకి, దే. వి. వాద్యవిశేషము. తాళము: చూ, పీజె.

చుర, వై. వి. = క్షుర. కత్తారము: చూ, రిష్టి. 2.

చురకత్తి, వై. వి. = చురిక. —పై.—

చురచురమోవు, దే. అ. క్రి. (చురచుర + పోవు) జ్వలించు: చూ, మండు.

చురి, వై. వి. = చురిక: చూ, రూ - చుర.

చురియ, —పై.—

చుఱచుఱ, దే. వి. కాలుటయందగు ధ్వన్యనుకరణము: చూ, హూహూ.

చుఱుకగు, దే. అ. క్రి. 1. ధ్వనించు: చూ, శబ్దించు: వా. 2. ధాన్యముధర పెఱుగు.

చుఱుకటీఁడు, దే. విణ. ఊరుఁడు. అం, పదా. న. 89: చూ, హుంవీరుఁడు. 2.

చుఱుకరి, వై. వి. = శూర (చుఱుకు + అరి) 1. — పై. —; 2. ధైరవగలవాఁడు: చూ, సాహసికుఁడు.

చుఱుకు, దే. వి. 1. శీఘ్రము: చూ, స్యదము; 2. రూ - చుఱుక్కు, తీక్షణము: చూ, మిడి. 4; 3. ఉష్ణము: చూ, వేఁడిమి; 4. వాఁడిమి: చూ, వాలు. 6; 5. బీరము: చూ, శౌర్యము. 1; 6. రూ - చుఱుక్కు. నాటుట నిప్పుసోఁకుట లొనగువానియందగు ధ్వన్యనుకరణము: చూ, హూహూ; విణ. 7. వేఁడిమిగలది: చూ, వేఁడిమి; 8. వాఁడిగలది: చూ, శితము. 1.

చుఱుక్కు, దే. వి: చూ, రూ - చుఱుకు. 2. 6.

చుఱుచుఱుచ్చు, దే. స. క్రి. (చుఱుకు + పుచ్చు) కాల్చు: చూ, వెలుఁగు. 5.

చుట్టు, దే. వి: చూ, చుఱుచుఱు.

చుట్టుకొను, దే. స. క్రి: చూ, చుఱుచుచ్చు.

చులకన, పై. విణ: చూ, రూ-చులకన.

చులుక, దే. ద్ర. క్రి. విణ. రూ-చుల్క-. 1. లాఘవముగా: చూ, లాఘవము. 1; 2. సులభముగా: చూ, సులభము.

చులుకఁజేయు, ద్వ. స. క్రి (చులుక + చేయు) లాఘవపఱచు.

చులుకన, వై. వి. = సుఁ. రూ-చుల్కన. 1. తేలిక: చూ, లాఘవము. 1; 2. సౌలభ్యము: చూ, సులభము. విణ. రూ-చుల్కన; 3. లఘువు: చూ, లాఘవము. 1; 4. సులువు: చూ, సులభము.

చులుకపాటు, ద్వ. వి: చూ, చులుకన. 1.

చుల్క, దే. ద్ర. క్రి. విణ: చూ, రూ-చులుక.

చుల్కన: చూ, రూ-చులుకన.

చుల్కపాటు, ద్వ. వి: చూ, రూ-చులుకపాటు.

చుల్లజుంటు, దే. వి. మొటిమవంటి చిన్న నెత్తురుగడ్డ: చూ, వ్రణము. 1-ఒ.

చుల్లరము, దే. వి. కోడె వయసుగల పంది: చూ. సూకరము. ఎ-ర.

చుల్లి, దే. వి. మగగుఱి: చూ, శిశ్నము. (రూ-చుల్ల.)

చువక, దే. వి. రూ-చువ్వ-చివర-చివ్వ. 1. ఉపశాఖ: చూ, శాఖ. 1-ఎ; 2. బెత్తము: చూ, వేత్రము. 1.

చువ్వ, —పై.—

చువ్వె. వై. వి. రూ-చువ్వే (చూడవు + ఎ): చూ, రూ - చుమి. 1.

చువ్వే, —పై.—

చూ

చూ, వై. చూడుము, చూడుఁడు, ప్రభా. 3, ఆ. 64: చూ, చుమి. 1; అవ్య. 2. సత్యము: చూ, చుమి. 2.

చూఁడి, దే. వి. చూలు, గర్భము; వఱుగర్భము. "చూఁడియావు, చూడిపంది" మొ: చూ, భ్రూణము. 1. (చివుడు అనియు వాడుక.)

చూఁడు, దే. స. క్రి కాల్చు. పై. 5, ఆ. 138: చూ, దహించు.

చూడుగొడుపు, దే. వి. (చూడు + కొడుపు) పసరములకు వాఁత వేసెడి యినుపకోల: చూ, కఱుగోల. 1.

చూకుఱు, వై. వి. = శోక: చూ, శోకము.

చూకురుపడు, వై. అ. క్రి: చూ, శోకించు.

చూచాయ, వై. వి. (చూపు + చాయ) 1. జాడ: చూ, సూచన. 1; 2. తేలిక: చూ, లాఘవము. 1; చూచిరమ్మన్నచో కాల్చివచ్చువాఁడు. లో. చెప్పిన పనికంటెను అధికముగను చేయుటకు సమర్థుఁడు అనుటయందు వాడుదురు.

చూచు, వై. అ. క్రి. 1: చూ, యత్నించు. నిర్వ. 3, ఆ. 67; వై. స. క్రి. 2. = సూచ్. కనుగొను: చూ, వీక్షించు.

చూచుట, వై. వి. 1: చూ, వీక్షణము; అం. 2: చూ, దళావస్థలు.

చూటిక, వై. వి. దృష్టి: చూ, వీక్షణము. (వా).

చూడగలవాఁడు, ద్వ. వి: చూ, సౌందర్యవంతుఁడు.

చూడికి, వై. వి: చూ, రూ-చూటిక.

చూడిక, —వై.—

చూపట్టు, ద్వ. అ. క్రి. (చూపు + పట్టు): చూ, ప్రత్యక్షమగు.

చూపరి, ద్వ. విణ. (చూపు + అరి): చూ, చూడగలవాఁడు.

చూపఱు, ద్వ. విణ. ఱు. చూచువారు: చూపఱు - చూఱులు.

చూపఱు, —వై.—

చూపఱులు, —వై.—

చూపు, వై. వి. 1. చూచుట: చూ, వీక్షణము: ప్రే. 2. చూపించు: చూ, వీక్షించు. (దీనికి ఉపమానము—బాణము.)

చూపుగుఱ్ఱము, వై. విణ. పనికి ఉపయోగముకానివాఁడు: చూ, వ్రాజె.

చూపుడుగుఱ్ఱము, రూ—వై.—

చూపుడుఁగొడుపు, వా. వి: చూ, కఱుకోల.

చూపుడుఁబూఁట, ద్వ. విణ. (చూపుడు + పూఁట) చూపనొప్పు కొన్న పూఁటకాఁపు.

చూపుడువ్రేలు, ద్వ. వి. తర్జని: చూ, హస్తము. 1-ఆ-(ఎ).

చూపెట్టు, ద్వ. స. క్రి. (చూపు + పెట్టు) కనుపెట్టు: చూ, ప్రతీక్షించు.

చూపోపమి, ద్వ. వి: చూడసహింపమి.

చూపోపు, ద్వ. అ. క్రి. (చూపు + ఓపు) చూడసహించు.

చూర, వై. వి. = ఱుర - చురిక: చూ, రూ - చురి.

చూరకత్తి, వై. వి. చురిక. —వై.—

చూరణనఱుకు, అం. (ఖడ్గయుద్ధములోని వ్రేటుభేదము): చూ, నఱుకులు.

చూరి, వై. వి. = చురికా: చూ, రూ-చురి. (కృపాణికాగ్రమని కొందఱు.)

చూరియావు, దే. వి. (చూరి + ఆవు) ఒకవిధమైన వన్నెగల యావు, (అప్ర): చూ, దేనువు.

చూరీ, వై. వి. = చురికా: చూ, రూ-చురి.

చూరు, వై. వి. 1. = చూడా. వలీకము: చూ, వెలినె: (చూ, సదనము. 1.); 2. = చూర్ణము: చూ, సుఱుము; అ. క్రి. 3. తగులు: చూ, లంకించు. 1.

చూరుకమ్మ, వై. వి. చూరుపట్టె: చూ, వలభి.

చూరుకుట్టు, ద్వ. వి. ఇంటిమీఁద కప్పువేయునప్పుడు పూరిపఱచి యీఁతమెల్లె లోనగువానిని పెండెవలె మీఁదనుఁచి కట్టుబడై నారతోగాని లేక తీఁగెతోగాని కుట్టెడు కుట్టు.

చూరుకుట్టుదబ్బ, ద్వ. వి. చూరుకుట్టునపు నారగ్రుచ్చెడు దబ్బ నమువంటి కొయ్యదబ్బ (బద్ద) లోనగునది. (చూరుకుట్టుబద్ద అనియు వాడుక.)

చూరుపట్టె, వై. వి: చూ, చూరుకమ్మ.

చూరుమొగ్గ, వై. వి. చూరుకమ్మయందు వాసమునకు సరిగా మొగ్గవలె నేర్పఱచినది. జై. 5, ఆ. 157.

చూరె, వై. వి. (చూడరు + ఎ) రూ-చూరే: చూ, చుమి. 1.

చూరెలుక, ద్వ. వి. ఒకరకము చిన్నయెలుక: చూ, మూషికము.

చూరే, వై. వి. (చూడరు + ఏ): చూ, రూ-చూరె.

చూర్పు, దే. వి. ఇంటికప్పు, క్రిందికప్పు: చూ, సదనము. 1.

చూఱ, వై. వి. = చౌర్య. రూ-చోఱ. కొల్ల: చూ, లూటీ. 4.

చూఱకారుఁడు, మి. వా. విణ. కొల్లపెట్టినవాఁడు (ఇవి బిరుదు పేరు. బిరుదుపేళ్ళు లక్షణమునకు కట్టుపడియుండవు): చూ, హారకుఁడు. 1.

చూఱకొను, ద్వ. స. క్రి. రూ-చూఱలాడు-చూఱాడు. కొల్లపెట్టు: చూ, ముచ్చిలించు.

చూఱకోలు, ద్వ. వి: చూ, చూఱ.

చూఱలాడు, ద్వ. స. క్రి. (చూఱలు + ఆడు): చూ, చూఱకొను.

చూఱలాడుట, జా. అంతయు హరించుట. "పీ. వీడఁబేయలయించి వ్రేతలమానంబు చూఱలాడిన లోకసుందరుఁడు." (భాగవతము); "ఉ. లే, నవ్వు దొలంగు నీదు నయనంబులనామది చూఱలాడెడిన్" (కవికర్ణరసాయనము.)

చూఱవోపు, ద్వ. అ. క్రి. (చూఱ + పోవు) కొల్లవోవు: చూ, పటిపోవు.

చూఱాడు, ద్వ. స. క్రి. (చూఱ + ఆడు): చూ, చూఱకొను

చూలాలు, దే. వి. (చూలు + ఆలు): చూ, భ్రూణ.

చూలి, దే. వి. బిడ్డ: చూ, శిశువు.

చూలు, దే. వి. 1. గర్భము: చూ, భ్రూణము. 1; 2. బిడ్డ: చూ, శిశువు; 3. గర్భస్థపిండము: చూ, భ్రూణము. 2; 4. గోమహిష్యాది ప్రథమగర్భము, గర్భగ్రహణము (అని కొందఱు): చూ, ప్రజనము. 1; 5. చూలగునట్టి కాలము: చూ, ప్రజనము. 2.

చూలుకొను, దే. అ. క్రి. చూలుగలదియగు: చూలువడు.
చూలువడు, ద్వ. అ. క్రి. (చూలు + పడు) —పై.—
చూవె, ద్వ. వి. (చూడవు + ఎ) రూ - చూవే: చూ, చుమి. 1.
చూవే, —పై.—

చొ

చొంగ, దే. వి. చొల్లు: చూ, లాల.
చొంగణ, అం: చూ, రూ - చాంగణ.
చొంగణము, —పై.—
చొంగిణి, —పై. —
చొక, పై. వి. = చోష: చూ, రూ - చొక్కము. 2-3.
చొకా, పై. వి. 1. = కంచుకా. రూ - చొక్కా: చూ. వస్త్రము; విణ. 2. స్వచ్ఛమైనది: చూ, రూ - చొక్కము. 2.
చొకాటము, పై. విణ. = శృంగార: చూ, రూ - చొక్కము. 2.
చొకాయ, పై. వి. = కంచుకా. రూ - చొక్కాయ-చొక్కాయి - చొకాయి - చొక్కా - చొకా - చొగా - చొలా: చూ, వస్త్రము. 1—ఊ.
చొకాయి, —పై.—
చొకారము. పై. వి. = శృంగార. 1. మిక్కిలి స్వచ్ఛత: చూ, రూ - చొక్కము. 2; విణ. 2. మిక్కిలి స్వచ్ఛమైనది: చూ, రూ - చొక్కము. 2.
చొక్క, పై. విణ. = : చూ. రూ - చొక్కము. 2. (వృత్తియందు చొక్కమునకు మీదిపర్ణము లోపింపఁగా మిగిలిన రూపము) "చొక్కసంగతులు" మొ.
చొక్కటము. = —పై.—1.
చొక్కడము. = —పై.—
చొక్కణ, దే. వి: చూ, శీతల*.
చొక్కతరము, పై. విణ. = : చూ, రూ - చొక్కము. 2.
చొక్కపుబంగారు, ద్వ. వి. అపరంజి: చూ, లోహము. 1.
చొక్కము, పై. విణ. 1. అధికకాంతిగలరత్నము: చూ, రత్నములు. 1—౧౦—(*): 2. = చోషమ్. స్వచ్ఛమైనది (రూ - చొక - చొకా - చొక్క - చొక్కా - చొక్కటము - చొక్కడము - చొకాటము - చొక్కాటము - చొకారము - చొక్కారము): చూ, హృద్యము; 3. అందము: చూ, సౌందర్యము.
చొక్కా, పై. వి. 1. = కంచుకా. రూ - చొక్కాయ: చూ, వస్త్రము; విణ. 2: చూ, రూ - చొక్కము. 2. (వృత్తియందు చొక్కాటమునకు మీదివర్ణము లోపింపఁగా మిగిలినరూపము "చొక్కాపొత్తెము." మొ.)
చొక్కాకు. ద్వ. వి. (చొక్క + ఆకు) ఎండాకు: చూ, పత్రము. 1. (ఋష్క-శబ్దతద్భవమని పురుషోత్తమకవీయము.)
చొక్కాటము, పై. విణ. = శృంగార: చూ, చొక్కము. 2. (వృత్తియందు అంత్యోపాంత్యవర్ణములకు లోపము.)
చొక్కాయ, పై. వి = కంచుకా: చూ, చొక్కా. 1.
చొక్కాయి, —పై —
చొక్కారము: చూ, రూ - చొకారము.
చొక్కిడు. దే. స. క్రి. (చొక్క + ఇడు): చూ, వంచించు.
చొక్కిలి, దే. వి. 1. చెంబు లోనగునవి క్రిందఁబడుట లోనగు వానిచే నగు నొక్క, చొట్ట: చూ, సొట్ట; 2. దేహమునందు రోగముచేత గలిగిన పల్లము అనఁగా వంకర: చూ, వెల్లితము. 2; విణ. 3. రోగముచే వంకరైనది. చొట్ట: చూ, సొట్ట.
చొక్కిల్లపోవు. దే. అ. క్రి. (చొక్కిల్ల + పోవు): చూ, వంకరపోవు.
చొక్కు, పై. విణ. 1. ఎండినది "చొకాకు": చూ, విశీర్ణము. 2; దే. వి. 2. యువయువతి సంభృతప్రేమ: చూ, వలపు. 2; 3. మూర్ఛ: చూ, రోగము. 1; 4. మీఁదజల్లి చో పరవశముచేయు భస్మవిశేషము: చూ, మైదు; 5. పార వశ్యము: చూ, విస్మృతి:
చొక్కునీరు, ద్వ. వి. కల్లు: చూ, సుర. 1.
చొక్కుపెట్టు, దే. స. క్రి: చూ, చొక్కిడు.
చొప్పకొడి, దే. వి: చూ, చొక్కు. 4.
చొక్కుమందు, —పై.—లక్ష్మీ. 1, ఆ. 47.
చొగా, పై. వి. = కంచుకా. రూ - చొక్కా: చూ, వస్త్రము.
చొచ్చినయిల్లు, ద్వ. వి. 1. ప్రవేశించినయిల్లు. రూ - చొచ్చి నిల్లు: చూ, సదనము. 1; వా. 2. అత్తిల్లు. రూ - చొచ్చి నిల్లు: చూ, సదనము. 1.
చొచ్చినిల్లు, —పై.—
చొచ్చిలు, దే. అ. క్రి. రూ - చొచ్చిల్లు - చొచ్చు - చొత్తెంచు - చొరఁబడు - చొరఁబాఱు. ప్రవేశించు: చూ, పోఁకు. 4.
చొచ్చిల్లు, —పై.—
చొచ్చు, —పై.—
చొటచొట, దే. వి. కాఱుట వడియుట లోనగువానియందగు ధ్వన్యనుకరణము: చూ, హూహూ.
చొట్ట, దే. వి: చూ, చొక్కిలి.
చొడచొడ, దే. వి. చిప్పిల్లుటయందగు ధ్వన్యనుకరణము: చూ, హూహూ.
చొత్తెంచు, దే. అ. క్రి. (చొచ్చు + తెంచు): చూ, రూ - చొచ్చిలు (స్వార్థమున తెంచు.)
చొదుగు, దే. వి. తడి: చూ, పదను. 2.

చోదుము, దే. వి. ఎండిన అరఁటిపట్ట: చూ, బెరడు.

చోనుపు, దే. స. క్రి. 1. చెక్కు: చూ, వారు. 1; ప్రే. 2. రూ- చొన్పు - చొప్పరించు - చొప్పపఱచు - చొప్పఱుచు - చొప్పించు: చూ, దోపు. 5.

చోన్పు, దే. ప్రే. రూ - చొనుపు : చూ, చోఁపు. 5.

చోప్ప, దే. వి. జొన్న లోనగువాని దంటు.

చోప్పకాఁడి, దే. వి. రెండెట్లనుకట్టి తోలెడు దింపువంటి చొప్ప మోపు.

చోప్పడు, ద్వ. అ. క్రి. (చొప్ప + పడు) 1. అత్తు: చూ, సరిపడు. 2; 2. కలుగు: చూ, పుట్టు. 2; 3. లభించు: చూ, సిద్ధించు.

చోప్పరి, దే. విణ. (చొప్ప + అరి) బాటసారి: చూ, పాఁథుఁడు.

చోప్పరించు, దే. ప్రే. చొప్పించు: చూ, దోఁపు. 5.

చోప్పపఱచు, —పై.—

చోప్పించు, —పై.—

చోప్పిల్లు. దే. అ. క్రి. తగు: చూ, సరిపడు. 2.

చోప్ప, దే. వి. 1. త్రోవ: చూ, మార్గము. 1; 2. రీతి: చూ, విధము. 1; 3. జాడ: చూ, సూచన. 1.

చోప్పన. దే. అవ్య. ఏసి: చూ, వంటున.

చోబ్బము, దే. వి. గుఱ్ఱము గర్భమందుండుపిండము: చూ, భ్రూణము. 1.

చోరఁబడు, ద్వ. అ. క్రి. (చొరన్ + పడు): చూ, చొచ్చిలు. (స్వార్థమునపడు.)

చోరఁబాఱు, దే. అ. క్రి. —పై.—

చోరపోఁత, దే. విణ. (చొరవ + పోఁత) ఎడములేనిది. "వానికి అమ్మవారు చొరపోఁతగా పోసినది.": చూ, సర్వము.

చోరవ, దే. వి. 1. అభినివేశము: చూ, ప్రవేశము; 2. బుద్ధి కుశలత : చూ, బుద్ధి; 3. అన్నముమీఁది యిచ్ఛ : చూ, వాంఛ. 1—౨౮.

చోరవకత్తియ, ద్వ. విణ. రూ - చొరవకత్తె. చొరవగలది: చూ, స్త్రీ. 1—౨౦౩.

చోరవకాఁడు, దే. విణ. చుఱుకరి: చూ, సాహసికుఁడు.

చోగుగు, దే. వి. రూ - చొరువు: చూ, చొక్కాకు.

చోరువు, —పై.—

చోఱ, దే. వి. 1. రూ - చొఱ్ఱ - చోఱ - రాజీవమనుచేఁప: చూ, మత్స్యము. 1; విణ. 2. బాలుఁడు: చూ, శిశువు. 1—౫.

చోఱచోఱ, దే. వి. వడియుటయందును జొబ్బిలుటయందును నగు ధ్వన్యనుకరణము: చూ, హూహూ.

చోఱమీను, ద్వ. వి: చూ, చొఱ. 1.

చోఱిగాఁడు, దే. వి. కిరాతుఁడు: చూ, వ్యాధుఁడు. 1.

చోఱుగు, వా. వి. (డస్కు-పెట్టె) అఱ: చూ, రూ - సొఱుగు.

చోఱ్ఱి, దే. వి: చూ, రూ - చొఱ. 1.

చోలయు, దే. అ. క్రి. 1. మూర్ఛపోవు: చూ, సొమ్మసిల్లు: 2. యుద్ధమునఁబాఱు: చూ, వెనుదీయు. 1; 3. వైముఖ్యత నొందు: చూ, రూ - సొలయు; 4. వైరస్యమునొందు: చూ, రూ - సొలయు.

చోల, వై. వి. = కంచుకా. అంగరకా: చూ, వస్త్రము. 1—౯.

చోల్లు. దే. వి. చొల్లు: చూ, చొంగ.

చోళ్ళియము, దే. వి. జడతోచుట్టినచుట్ట. కబరీవిశేషము. రూ - చొళ్ళెము.

చోళ్ళెము, —పై.— స్వా. 4, ఆ. 30: చూ, వేనలి.

చో

చో, దే. వి. 1. కాలము: చూ, సమయము. 1; 2. చోటు: చూ, స్థానము. 1.

చోన్, దే. వి. అచ్చోటన్, ఇచ్చోటన్, కానిచోఁన్, లేని చోటన్, ఇత్యాది సమాసపదములయందు ఉత్తరపదమైన 'చోటు' శబ్దముయొక్క సప్తమీ విభక్తిరూపమునందు టవ ర్ణము లోపింపఁగా మిగిలినది. ఉదా.—"అచ్చోన్, ఇచ్చోన్ కానిచోన్, లేనిచోన్" మొ. ఇది కొన్నియెడల అప్పుడు అనునర్థము నిచ్చుచున్నది. "ప్రాణహాని తప్పించుచో" ఇత్యా దులు. (శ. ర.)

చోటు, దే. వి. తానము: చూ, స్థానము. 1.

చోడి, దే. వి. 1. సస్యవిశేషము. వి, పు. 4, ఆ. 16: చూ, సస్యము. 1; 2. ధాన్యవిశేషము: చూ, ధాన్యము. (బ. చోళ్లు): చూ, (స్తంబికరి. 1—౨౬—(౧).

చోడు, దే. వి. రూ - సోడు. బ్రహ్మరంధ్రము: చూ, మాడపట్టు.

చోడుమ, దే. వి. రూ - చోద. కష్టము: చూ, శోకము.

చోద, —పై.—

చోద్యము, వా. వి. రూ - సొద్దెము; చూ, వింత. 1.

చోపు, వై. వి. 1 = క్షోభమ్. కలఁత: చూ, సంతాపము; స క్రి. 2. = క్షుబ్. కలఁచు: చూ, కలఁచియాఁచు; 3. నడిపించు, తోలు - రూ - త్రోలు: చూ, పరిభవించు. 1; 4. వెంబడించి పరుగెత్తు: చూ, పాఱఁదోలు.

చోపుడు, వై. వి. = : చూ, చోపు 1.

చోపుడుఁగట్టె, ద్వ. వి. చోపు పెట్టుకోల, చోపుడుఁగోల.

చోపుడుఁగోల, —పై.—

చోపుదారుఁడు, వా. వి. చూ, వేత్రధరుఁడు.

చోర, వా, వి. బాలుఁడు: చూ, శిశువు.

చోరు, వా. వి. కోటుచెప్పినపుడు ఆటనుఓడించెడి దొంగ పేక ముక్క. "కళావరుమదాము చోరు."

చోఅ, దే. వి: చూ, రూ - చొఅ.

చోఅబుడుత, దే. వి: 1. చొఱ్ఱు: చూ, చోఅ. 1; 2. చేఁపల వంటి కన్నులుగలయాఁడుది: చూ, స్త్రీ. 1—౨౪౦.

చోఅవాఁడు, దే. విణ. బాలుఁడు: చూ, శిశువు. 1—౫.

చోలా, వై. వి.=: చూ, రూ - చొలా.

చోవి. దే. వి. బూరెలమీఁద మూఁతగాపెట్టెడు పిండి. చోలిలో పూర్ణము దూరుట. ("బూరెలో పూర్ణ మెట్లు దూరెనని" లోకోక్తి.)

చౌ

చౌ, వై. స. 1.=చతుఃరూ - చవు: చూ, నాలుగు; విణ. 2. వృత్తియందు చౌకమునకుమీఁదివర్ణము లోపింపఁగా మిగిలినరూపము (చౌడోలు మొ.)

చౌక, దే. విణ. 1. వెలతక్కువ: చూ, రూ - చవుక. 1; 2. తక్కువ, న్యూనము: చూ, రూ - చవుక. 2; 3. లిరస్కారము: చూ, వహేలనము.

చౌకటులు, ద్వ. వి. బ: చూ, రూ - చవుకటులు.

చౌకట్టులు, ద్వ. వి. బ: 1.—పై—; 2. దోరణపుఁబల్లెమీఁద కపిలెబిల్లకు ఆధారముగా ఇరుప్రక్కల నమర్చెడు గుజ్జులు: 3. చట్టము. గట్టికై నచుతట్టులవేయు బిగింపుఁబద్ద: చూ, చట్రము.

చౌకము. చూ, రూ - చవుకము.

చౌకలింత, ద్వ. వి: చూ, రూ - చవుకళింత.

చౌకసేయు, దే. స. క్రి. (చౌక + చేయు): చూ, రూ - చవుక సేయు.

చౌకళి, ద్వ. వి. (చౌ + కాళ్లు): చూ, రూ - చవుకళి.

చౌకళించు, ద్వ. అ. క్రి. (చౌకళి + ఇంచు): చూ, రూ - చవుకళించు.

చౌకళింత, ద్వ. వి: చూ, రూ - చవుకళింత.

చౌకళింపు, ద్వ. వి: చూ, రూ - చవుకళింపు.

చౌకాఁడిగుదియ, ద్వ. వి: చూ, రూ - చవుకాఁడిగుదియ.

చౌకారము, వై. వి: చూ, రూ - చవుకారము.

చౌకాలిపీఁట, ద్వ. వి: చూ, రూ - చవుకాలిపీఁట.

చౌకి, వై. వి=: చూ, రూ - చవుకి.

చౌకీ, వై. వి.=: చూ, రూ - చవుకీ.

చౌకు, దే. వి: చూ, రూ - చవుకు.

చౌకుచెట్టు, దే. వి. విదేశవృక్షము: చూ, వృక్షము.

చౌగంటి, ద్వ. వి. (చౌ + కంటి): చూ, రూ - చవుగంటి.

చౌట, దే. వి. 1. ఊషరపృథివి: చూ, భూమి. 1. — ౭; 2. గూఁడు: చూ, పంజరము.

చౌటుప్పు, దే వి. (చౌటి + ఉప్పు); చూ, రూ - చవుటుప్పు.

చౌడ, దే. వి. కారపుమన్ను: చూ, భూమి. 1.

చౌడు, దే. వి: చూ, రూ - చవుడు.

చౌతోలు, వై. వి.=: చూ, రూ - చవుతోలు.

చౌతా, వై. వి: చూ, రూ - చవుతా.

చౌతి, వై. వి.=చాతుర్థి: చూ, రూ - చవితి.

చౌతు,: చూ, రూ - చవుతు.

చౌదంతి, వై. వి.=చతుర్దంత: చూ, రూ - చవుదంతి.

చౌదంతియెకిమీఁడు, ద్వ. వి: చూ, రూ - చవుదంతియెకిమీఁడు.

చౌదరి, వై. వి.=చతుర్థ: చూ, రూ - చవుదరి.

చౌపదము, వై. వి.=చతుష్పథ: చూ, రూ - చవుపదము.

చౌపుటము, వై. వి.=చతుష్పుట: చూ, రూ - చవుపుటము.

చౌరు, దే. వి: చూ, రూ - చవురు.

చౌలు, వై. వి. బ: చూ, రూ - చవులు.

చౌవంచ, వై. స: చూ, రూ - చవువంచ.

చౌపంచతూపులజోడు, ద్వ. వి: చూ, మన్మథుఁడు.

చౌపంచి, వై. స: చూ. రూ - చవువంచ.

చౌషట్టి, వై. స.=: చూ, రూ - చౌసట్టి (వాడుక.)

చౌసట్టి, వై. స.=చతుష్షష్టి. అఱువదినాలుగు. చూ, రూ - చవుసట్టి. (వాడుక).

చౌసాల, వై. వి=: చూ, రూ - చవుసాల.

చౌసీతి, వై. స.=: చూ, రూ - చవుసీతి.

జ

జ. ఒక యక్షరము, సం. వి. అ. పుం. గెలుపు: చూ, విజయము. 1; 2. మేరుపర్వతము: చూ, పర్వతము; 3. చప్పుడు: చూ, స్వరము. 2; 4. జేత: చూ, విజిగీషువు: 5. ఓర్వమి: చూ, సూడు. 1; 6: చూ, శివుఁడు; 7. వెన్నుఁడు: చూ, విష్ణువు. 1; 8. పాటపాడువాఁడు: చూ, సీకారి. స్త్రీ; 9. గంగానది: చూ, నది; 10. ఆఁడుగుటి: చూ, భగము. 12; 11. సముద్రపు చెలియలికట్ట: చూ, రోధస్సు: న. 12: చూ, విల్తు: 13. సిగ: చూ, భూషణము. 2; 14. పెండ్లాము: చూ, భార్య: 15. తేజస్సు: చూ, వెలుతురు. 1; 16. నీరు: చూ, సలిలము; 17: చూ, పుట్టుక;

18: చూ, లక్క-కొయ్య: 19. మడుపు: చూ. సరస్సు. 1; ఆం. 20: చూ, తాలవ్యములు; 21. చవర్గములలో నొక యక్కరము: చూ, కవర్గము; 22: చూ, సరళములు.

జమ్, సం. అవ్య. పెండ్లాము: చూ, భార్య. 1.

జంగ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. గంజాపి*: చూ, జడగాడి.

జంగమకుటి. పం. వి. ఈ. స్త్రీ. వానలోనుపయోగించెడు గూడ: చూ, వారిత్ర.

జంగమము, పం. విణ తిరుగునది: చూ, చలమానము. 1.

జంగముడు, సం. వి. అ. పు. = జంగము, శూద్రులందు శివదాసుడు. (తె. ప.):— జంగమయ్య-జంగము-జంగము దేవర. (గాజులబలిజె అనియు వాడుక.)

జంగలబిడాలము, సం. వి. అ. పు. = జంగుపిల్లి, రూ-జాంగల బిడాలము. 1: చూ, మార్జాలము.

జంగలము, సం. వి. అ. పుం, న. 1. పొల: చూ, మాంసము; విణ. 2. జనములేనిది (చోటు): చూ, నిర్జనము.

జ ఘ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. = జంగ. ప్రసృత: చూ, పిక్క.

జంఘప్రకృష్టరోమాణి, అం. విధవాలక్షణము: చూ, లక్షణము. 1-౪౫.

జంఘలు, అం. 1. పురుషలక్షణాంగములలో నొకటి. (పిక్కలు) తురగజంఘలైన ధనియగు. మృగజంఘలైన దీర్ఘాయువగు. స్థూలజంఘలైన మార్గమున నడచువాడగు. సింహజంఘలైన ధనప్రదము. వ్యాఘ్రజంఘలైన కీర్తికరము. సృగాల జంఘలును రోమరహిత జంఘలునైన దరిద్రుడగును. మకర సూకర జంఘలైన లక్ష్మి తనంతటను వరించును. సూక్ష్మజంఘలైన నైశ్వర్యభోగియగు. ఉష్ట్రజంఘలైన భాగ్య హీనుడగు. కాకజంఘలైన రాజిగు. కరికరజంఘలైన శ్రీమంతుడగు: చూ, లక్షణాంగములు; 2. స్త్రీలక్షణాంగ ములలో నొకటి. (పిక్కలు) మృగజంఘలైన రాజకన్నిక యగు. కాహళజంఘలైనను గజజంఘలైనను సుఖవతియగు. కుఱచలైయున్న నుత్తమురాలగు. స్థూలములైన విధవయగు. సుళ్ళుగలిగిన ధననాశమగు. దీర్ఘములై రోమము లధికమైన విధవయు దాసియు నగు. అంబులపొదులవలెను రాజనపు వరిపొట్టలవలెను పందిముట్టెలవలెను నున్న భాగ్యవతియు పుత్రవతియు నగు: చూ, స్త్రీలక్షణాంగములు; 3. నాట్యోప యోగాంగములు పందొమ్మిదింటిలో నొకటి: చూ, అంగము. 9: చూ, నాట్యోపయోగాంగములు.

జంఘాకరికుడు, సం. వి. అ. పుం. (రూ - జంఘాకారికుడు) సమాచారములను తీసికొనిపోయి అంపచేత జీవించువాడు, పరుగెత్తువాడు (అని కొందఱు): చూ, సందేశహరుడు.

జంఘాకారికుడు, —పై.—

జంఘాక్రియలు, అం. ఉద్వాహితము, నతము, క్షిప్తము, పరి వృత్తము, ఆవర్తితము. (5).

జంఘాత్రాణము, సం. వి. అ. న. పిక్కల కవచము; ఏనుగు పిక్కల కవచము (అని కొందఱు): చూ, వారవారణము.

జంఘాపథము, సం. వి. అ. పుం. నాలుగుక్రోవులుకలయు దారి: చూ, మార్గము. 1.

జంఘామచ్ఛము, సం. వి. అ. పుం. ధననాశ మగుటకు గుఱుతు: చూ, లక్షణము. 1-౨౨.

జంఘాలుడు, సం. విణ: చూ, అతిజవుడు.

జంఘావర్తము. సం. వి. అ. పుం. పేదరాలయ్యెడు ఆడుదాని గుఱుతు: చూ, లక్షణము. 1-౧౫.

జంజని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. పిల్లనక్రోవి ధ్వని: చూ, స్వరము. 2.

జంతుకము, సం. వి. అ. పుం. ఇంగువ: చూ, హింగువు.

జంతుకారి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, సురలి*.

జంతుసుగ్ధము, సం. వి. అ. పుం. కృష్ణాగరు*: చూ, రాజా ర్హము. 1-౧౫.

జంతుఫలము, సం. వి. అ పుం: చూ, మేడి*.

జంతువృక్షము, సం. వి. అ. పుం. ఒకానొక మామిడి*: చూ, మామిడి.

జంతువు, సం. వి. ఉ. పుం: చూ, శరీరి.

జంతుహృద్రోగతంపులము, సం. వి. అ. పుం: చూ, వాయు విళంగము *.

జంత్రము, సం. వి. అ. న. 1. కూటము. స్వా. 2, ఆ. 43: చూ, యంత్రము. 1; వా. 2. గారడము: చూ, మాయము.1.

జంపతులు, సం. వి. ఇ. పుం. (ద్వి.) ఆలుమగలు, దంపతులు, భార్యాభర్తలు.

జంబాలము, సం. వి. అ పుం. 1. = సుబ్బలి. అడుసు: చూ, బురద; 2. పాచి*: చూ, శైవలము.

జంబాలిని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. జంబాలిని యను నది: చూ, నది.

జంబిక, సం వి. ఆ. స్త్రీ. పొడిపిండి: చూ, సారము. (1)-౩౪.

జంబీరము, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, నిమ్మ*: 2: చూ, మరువము *.

జంబుకగతి, అం: చూ. గతులు.

జంబుకము, సం. వి. అ. పు. 1. నక్క (రూ-జంబూకము-జాంబుకము-జింబువు.): చూ, సృగాలము; 2: చూ, మహి సాక్షి*; 3: చూ, శోణకము*; 4: చూ, మొగలి*.

జంబుకారగ్వధన్యాయము, న్యా. నక్క-తేలకాయలం దిని కడుపు నొప్పి యెత్తి యిక నెన్నడు తేలకాయలు దినరాదని యను కొని కడుపునొప్పి పోగానే మరల తేలకాయలు తినుటపు వెళ్లినరీతి.

జంబుకుడు, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, వరుణుడు. 1; 2: చూ, హీనుడు.

జంబుబ్రాహ్మణులు, అం. వీరు కణ్వ-గౌతమ-పిప్పలి-ఆశ్వ లాయన శాఖలకు జెందినవారు. కాంబే సింధు శాఖకు సమీపమున భరోజి జిల్లాలో నుండు జంబుసారమను పట్ట ణము లోనివారై యుందురు: చూ, బ్రాహ్మణులు.

జంబువు, సం. వి. ఉ. స్త్రీ, ఊ. న. = జంబు-జమ్ము. 1. నేరేడుపండు: చూ, సురభిపత్ర. 1-౨; ఉ. స్త్రీ 2. చూ-జాంబవము. నేరేడు *: చూ, సురభిపత్ర; 3. రాజజంబువు*: చూ, నేరేడు; 4: చూ, ద్వీపములు: (చూ, లంక. 1; 5. నేరెపేఱు: చూ, నది; 6. నక్క: చూ, సృగాలము.

జంబూటము, సం. వి. అ. పుం. కాకినేరేడు*: చూ, సురభి పత్ర. 1-౨.

జంబూలము, సం. వి. అ. పుం. 1. జంబువు *. నేరేడు: చూ, సురభిపత్ర. 1-౧; 2: చూ, మొగలి*.

జంభభేది, సం. వి. న. పుం. ఇంద్రుడు: చూ, వేల్పుజేడు.

జంభము, సం. వి. అ. పుం. 1. (రూ-జంబీరము-జంభీరము-జంఫలము.): చూ, నిమ్మ*; 2. దంతము: చూ, పల్లు. 2; 3. తిండి: చూ, సాపాటు; 4. కపటము: చూ, వ్యాజము. 1.

జంభలము, సం. వి. అ. పుం: చూ, నిమ్మ*.

జంభలుఁడు, సం. వి. అ. పుం. జినుఁడు: చూ, బుద్ధుఁడు. 1.

జంభారి, సం. వి. ఇ. పుం. 1: చూ, జంభభేది; 2. వజ్రాయుధము: చూ, బాణము. 1-ఙ-౩.

జంభాసురుఁడు, సం. వి. అ. పుం. ఒకానొక రక్కసుఁడు: చూ, రాక్షసుఁడు 1.-ళ.

జంభీరము, సం. వి. అ. పుం: చూ, నిమ్మ*.

జంభుఁడు, సం. వి. అ. పుం. (జంభువు) ఒకారాతము (అనికొందఱు): చూ, జంభాసురుఁడు.

జకుటము, సం. వి. అ. పుం. 1. అమడపిల్లలు. కవలపిల్లలు; 2: చూ, వంగపూవు.

జక్షితము, సం. విణ: చూ, భుక్తము. 2.

జగచ్ఛక్షువు, సం. వి. స్. పుం.= జగముకన్ను: చూ, సూర్యుఁడు.

జగణము, అం. ఒకలఘువు, ఒకగురువు, ఒకలఘువు (మురారి): చూ, అష్టగణలక్షణము.

జగతి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. జగము: చూ, లోకము, 2. జనము: చూ, ప్రజ. 2; 3: చూ, భూమి 1; 4. జగతియను పండ్రెండవ ఛందస్సు. (పండ్రెండక్షరముల పాదముగల ఛందస్సు): చూ, ఛందస్సులు: 5. పండ్రెండు: చూ, ముచ్చౌకము; 6. వాస్తుపురుషుఁడు, ఇండ్లు మొదలైనవి యేర్పఱుపఁదగినభూమి (అనికొందఱు): చూ, వాస్తువు.

జగత్కారితము, అం: చూ, నహీనతానములు: (చూ, శుద్ధతానములు.)

జగత్తు, సం. వి త్. న=జగము. (రూ- జగతి-జగము): చూ, లోకము; పుం. 2: రూ-జగత్ప్రాణము: చూ, వాయువు; విణ. 3. తిరుగునది (గమనముగల జీవలోకము): చూ,వల మానము. 1.

జగత్ను (న్ను) వు పుం వి. ఉ. పుం. 1. అగ్ని: చూ, వహ్ని. 1; 2. జంతువు: చూ, శరీరి.

జగత్పతి, సం. వి. ఇ. పుం. ఇంద్రుఁడు: చూ, సహస్రాక్షుఁడు.

జగత్ప్రాణుఁడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, వాయువు.

జగద్బలుఁడు, —పై.—

జగద్యోని, సం వి. ఇ. పుం: చూ, శివుఁడు.

జగద్వహ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, భూమి. 1.

జగన్నాథుఁడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, విష్ణువు. 1.

జగము, సం. వి. త్. న.= జగము: చూ, రూ-జగత్తు. 1.

జగరము, సం. వి. అ. పుం. కవచము: చూ, వారవారణము.

జగలము, సం. వి. అ. పుం. మంగ*: చూ, శ్వసనము. 2; 2. కుడుము: చూ, భక్ష్యము: 3. మద్యవిష్టము, మేదకము: చూ, సుర. 2.

జగలుఁడు, సం. విణ: చూ, వంచకుఁడు. 1.

జగ్ధము, సం. విణ: చూ, భుక్తము. 1.

జగ్ధి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. కుడుపు: చూ, సాపాటు.

జఘనచపల, అం. కందపద్యభేదము లాటింటిలో నొకటి. ఉదా:—"క్షమఁబథ్యరీతిఁ బూర్వా, ర్ధము చపలాకందము క్రియఁ-దగునపరా, ర్ధము జఘనచపలకు మునీం, ద్రమానసమరాల-నాశ్వా." : (చూ, కందము. 3.): చూ, వృత్తము. 1.

జఘనచ్ఛదనము, సం. వి అ. పుం: చూ, మద్ది*.

జఘనము, సం. వి. అ. న. 1. మడికట్టు: ముంజేయి; చూ, హస్తము. 1-ఙ; 2. మొల. స్త్రీ కంటిముందు భాగము (అని కొందఱు): చూ, మొల; 3. దేశాచారముగా ముద్దు పెట్టుకొను శృంగార రసప్రధానస్థానము; 4. శృంగార రస ప్రధానమగు గోరువంకలిడు స్థానము: చూ, నఖక్షతము: 5. గ్రుద్దుటకుఁ దగినచోటు; 6. స్త్రీల పిఱుఁదుల ముందు ప్రక్క; 7. పిఱుఁదు: చూ, పిఱ్ఱ. పుం. 8. తప్పు: చూ, నేరము; అం. 9: (కటి ముందుభాగము) విస్తారమయ్యున్న పూజ్యాలగు: చూ, స్త్రీలక్షణాంగములు

జఘనేఫల, సం వి ఆ. స్త్రీ. చూ, బొమ్మమేకి*.

జఘనోపశ్లేషము, అం: చూ, జాతస్మరాలింగనములు (చూ, ఆలింగనములు)

జఘన్యజ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ చెల్లెలు: చూ, సహోదరి.

జఘన్యము, సం. వి. అ. న. 1. మగగుఱి: చూ, శిశ్నము; 2. తోఁక: చూ, వాలము. 1; 3. గొరిసె: చూ, వింఛము; విణ. 4 వెనుకటిది: చూ, వెనుక. 1; 5. దూఁరగినది: చూ, హీనము. 2; 6. రూ-జఘన్యకము, కడపటి: చూ, చెరసి. 2.

జఘన్యుఁడు, సం. వి. అ. పుం 1: చూ, పుత్రుఁడు; విణ. 2 తమ్ముఁడు: చూ, సహోదరుఁడు; 3. అధముఁడు: చూ, హీనుఁడు.

జఘన్యజుఁడు, —పై.— (జఘన్యజుఁడు అనియు వాడుక.)

జఘూలుఁడు, సం. వి. అ. పుం. మిక్కిలి శీఘ్రముగా బోవువాఁడు: చూ, జఘూకరికుఁడు.

జట, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1.=జడ: చూ, వేరు: 2. ఊడ: చూ, శిఫ. 1; 3. రూ-జటిల: చూ, మాంసి*; 4. చూ, హ్రీబేరము*; వా. 5. పనసయొక్క పెక్క ఆవృత్తులు: చూ, మరలుబాటు.

జటాగాంధారి, సం. వి. ఇ. పుం.= జడగాఁజు. గంజాయి: చూ, జడగాఁజు.

జటాచీరుఁడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, శివుఁడు.

జటాజ్వాలము, సం. వి. అ. పుం. 1. దీపము: చూ, స్నేహశము; విణ. 2. చెప్పఁబడినది: చూ, శబ్దము. 2-ఙ౧.

జటాటంకుఁడు, సం. వి అ. పుం: చూ, శివుఁడు.

జటాటీకుఁడు, —పై.—

జటాధరుఁడు, సం. వి. అ. పుం. బుద్ధభేదము: చూ,బుద్ధుఁడు. 1.

జటాధారి, సం. వి. ఇ. పుం.= జడిదారి. ఋషి. జటి: చూ, ముని. 1.

జటామాంసి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, మాంసి*: (ఇది కాకిసోమలు, వాతయాప్పులు, అపస్మారములలో మంచి పని చేయును.)

జటామృగము, సం. వి. అ. పుం. = జడలమెకము: చూ, సింహము. 1.

జటాయువు, సం. వి. ఉ. న్. పుం. 1: చూ, మహిసాక్షి*; 2. రూ-జటాయుస్సు. సంపాతి తమ్ముఁడు: చూ, దాక్షియ్యము.

జటాలము, సం. విణ. జడలుగలది: జటిలము.

జటావల్లి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, రుద్రజడ*.

జటి, సం. వి. న్. పుం. 1. రూ-జటినము, జువ్వి *: చూ, ప్లక్షము; 2: చూ, మట్టి; 3. జడలుగల సన్యాసి: చూ, పన్యాసి. 1.

జటిల, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1; చూ, మాంసి*; 2: చూ, పిప్పలి. 1.

జటిలము, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, సింహము; విణ. 2: చూ, జటాలము.

జటులము, సం. వి. అ. పుం. చూ, రూ-జడులము.

జఠరంకోసబిభర్తిచేవలమ్, న్యా. ఎవఁడు తన పొట్టనుమాత్రము నింపుకొనఁడు.

జఠరకోశము, పా: చూ, అన్నకోశము.

జఠరక్రియలు, అం. ఖల్వము. ఔమము, పూర్ణము. (3)

జఠరము, సం. వి. అ. పుం. 1. రూ - జఠరము-కడుపు: చూ, భ్రూణము. 1; 2. రూ-జఠరము. అన్నకోశము (జాఠరిక రసము ఊరెడు తిత్తి): చూ, భ్రూణము. 1; విణ. 3. ముది నినది, వృద్ధినొందినది: చూ, వృద్ధము. 2. 4. కఠినమైనది: చూ, బెడిదము.

జఠరాగ్ని, సం. వి. ఇ. పుం. అన్నకోశమందలి వేడిమి: చూ, వహ్ని. 1-ంఒ.

జడ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, చూకశింబి*.

జడత, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. = జడను. మనస్సును అంగములును చేష్ట లుడిగియుండుట, జాడ్యము: చూ, విలంబము. 1; అం. 2. (జాడ్యము) (ఆసరసునకై పరికించి పరికించి యాతఁడు చెంగటం జేరినంతనే యేమిచేయుటకుం దోచక యూరకుండెను.): చూ, సంచారీభావములు

జడత్వము, సం. వి. అ. పుం: అచేతనత్వము. జడిమ, జడిమము.

జడధి, సం. వి. ఇ. పుం: చూ, సముద్రము.

జడము, సం. వి. అ. న. 1. రూ-జలము. నీరు: చూ, సలిలము; విణ. 2. చల్లనిది: చూ, శీతలము. 6; 3. తెలివి లేనిది: చూ, మబ్బు. 2; 4. మూఁగది; 5. ప్రాణములేనిది: అచిత్తు, అచేతనము, అచేతస్కము, అచైతన్యము, అప్రాణి.

జడశ్రి, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. కాకిదొండ*: చూ, దొండ.

జడాత్మ, సం. వి. న్. పుం: చూ, మహిషము

జడిమ, సం. వి. న్. పుం. చూ, జడత్వము.

జడిమము, సం. వి. అ. పుం. —పై.—

జడుఁడు, సం. విణ. 1. తెలివిలేనివాఁడు, మందుఁడు: చూ, మూర్ఖుఁడు; 2. మంచుచేతఁ గొట్టఁబడినవాఁడు: చూ, హిమగ్రస్తుఁడు.

జడులము, సం. వి. అ. పుం. పుట్టుమచ్చ: రూ-జటిలము: చూ, లక్షణము. 1-ంఒ.

జడ్జి, వా. వి. తీర్పుకర్త; 2. విమర్శకుఁడు.

జడ్జిమెంటు, వా. వి. తీర్పు.

జతుక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. = చివుక: చూ, తైలపాయిక; 2. చూ, సురలి*; 3. కోరింద*: చూ, ముచపత్ర.

జతుకము, సం. వి. అ. న. 1: చూ, లక్క; 2. ఇంగువ: చూ, హింగువు.

జతుకాష్ఠన్యాయము, న్యా లక్కపుల్ల యెక్కడ విఱిచిన నక్కడ విఱిగి మరల అతికిన నతుకుకొని మరల విఱిచిన విఱుగునను రీతి.

జతుకి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, రూ-జతుక. 2*.

జతుకృత్తు, సం. వి త్. స్త్రీ. రూ-జంతుకృత్తు. కోరింద*: చూ, ముచపత్ర.

జతుని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. గుడ్లగూబ: చూ, సకినంపుఁబులుఁగు.

జతుపుత్రము, సం. వి. అ. పుం, న. ద్యూతవిశేషము; నయము: చూ. సొగటాలు.

జతురక్తము, సం. వి. అ. పుం: చూ, లక్క.

జతువు, సం. వి. ఉ. న 1: చూ, లక్క; 2: చూ, రూ-జతూక. 2.

జతూక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. కోరింద*: చూ, ముచపత్ర; 2. = చివుక, రూ-జతుక-జమాక: చూ, తైలపాయిక.

జతూకము, సం. వి. అ. న. రూ-జతుక-జతువు: చూ, లక్క.

జతూముఖము, సం. వి. అ. పుం. వ్రీహిధాన్యము: చూ, ధాన్యము

జత్రువు, సం వి. ఉ. న. 1. మూఁపులయొక్క సంధియెముకలు, మెడకొంకలు: చూ, శల్యము. 1; అం. 2. పురుష లక్షణాంగములలో నొకటి. (గూఢములైన ప్రశస్తములు: చూ, లక్షణాంగములు; 3 స్త్రీలక్షణాంగములలో నొఁటి (గూఢములై నరములు కానరాకున్న పుణ్యాత్మురాఁగు,: చూ, స్త్రీలక్షణాంగములు. (బ. జత్రులు.)

జదూధము, సం. వి. అ. న: చూ, మాంసము.

జనంగమఁడు, సం. వి. అ. పుం. మాలవాఁడు: చూ, మాల(1).

జనక, సం. వి. అ. పుం: చూ, సహదేవి*.

జనకము. అం. జన్యతాళములలోనొకటి: చూ, జన్యతాళములు.

జనకరాగమునందుఁ బుట్టిన భాషాంగములు. అం. ఇవి 98— (1. సౌవీరజ 4, 2. కకుజ 7, 3. టక్కజ 21, 4. పంచమజ 10, 5. భిన్నపంచమజ 4, 6. ఉత్కలకైశికిజ 2. 7. హిందోళజ 9, 8. భోటజ 1, 9. మాళవకైశికిజ 13, 10. గాంధారపంచమిజ 1, 11. భిన్నషడ్జకజ 17, 12. వేసరషాడవజ 2, 13. మాళవపంచమిజ 3, 14. తానజ 1, 15. పంచమషాడవజ 3. = మొత్తము సౌవీరాది పదునైదుభాషాంగములు 98. (వీని నాయా శీర్షికావచములకడను జూచుకొనవలెను.): చూ, భాష. 1. (98 అనికొందఱు.)

జనకుఁడు, సం. వి. ఆ. పుం. 1. తండ్రి: చూ, పితరుఁడు. 1; 2. జనకమహారాజు: చూ, రాజు. 1—౫౪.

జనత, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. జనసమూహము: చూ, సమూహము; 2. త్రాళ్లసమూహము: చూ, సూత్రము. 1—౬౯.

జననము, సం. వి. అ. న. 1: చూ, పుట్టుక; 2. వంశము. గోత్రము: చూ, వంగడము.

జనని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. తల్లి: చూ, మాత. 1; 2: చూ, దయ; 3. కోరిఁచ*: చూ, ముచపత్ర.

జనసీయము, సం. వి. అ. న. నెయ్యి. చూ, హవిస్సు.2.

జనపదము, సం. వి. అ. పుం. 1. మండలము: చూ, దేశము; 2. పల్లెటూరు: చూ, దేశము.
జనపదుఁడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, మనుష్యుఁడు.
జనము, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, ప్రజ; 2: చూ, జనలోకము.
జనమేజయసంజ్ఞికుఁడు, సం. వి. అ పుం. జనమేజయుఁడు: చూ, రాజు. 1.—బహు.
జనమేజయుఁడు, —పై.—
జనయిత, సం. వి. ఋ. పుం. తండ్రి: చూ, పితరుఁడు. 1.
జనయిత్రి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. రూ-జనిత్రి. తల్లి: చూ, మాత. 1.
జనలోకము, అం: చూ, ఊర్ధ్వలోకములు: (చూ, లోకము. 1.)
జనవాక్యంతు కర్తవ్యమ్. న్యా. పదుగురిమాటను బాటింపవలయును.
జనశ్రుతి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. నానుడి: చూ, శబ్దము 2.
జనాంతము, సం. వి. అ. పుం. మండలము: చూ, దేశములు.
జనాంతికము, సం. వి. అ. న. చాటుమాటు: చూ, శబ్దము. 2.
జనాభా, వా. వి. జనసంఖ్య.
జనార్దనము, సం. వి. అ. న: చూ, సొంటి; అం. 2: చూ, క్షేత్రములు.
జనార్దనుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. వెన్నుఁడు: చూ, విష్ణువు. 1; 2. యముఁడు: చూ, హరి. 5; 3: చూ, శివుఁడు.
జనార్దనాయ నమః, అం. (జనార్దనః = జన్మమరణాన్యర్థయతీ = నాశయతీతి.) జననమరణముల బోఁగొట్టు వస్తువుకొఱకు నమస్కారము: చూ, ఓమ్.
జని, సం. వి ఈ. స్త్రీ. 1. ఆఁడుది: చూ, స్త్రీ; 2. పెండ్లాము: చూ, భార్య: ఈ. స్త్రీ. 3. కోడలు: చూ, స్నుష; 4. కోరింద*: చూ, ముచపత్ర్రి; ఇ. పుం, స్త్రీ. 5. రూ-జన్మ - జన్మము-జననము-జనుస్సు: చూ, పుట్టుక.
జనించు, సం. అ. క్రి. కలుగు: చూ, పుట్టు. 2.
జనితము, అం. 1: చూ, భూచారులు; 2: చూ, కరణములు.
జనువు, సం. వి. ఉ, స్. న: చూ, పుట్టుక.
జనుషాంధుఁడు, సం వి౯. పుట్టుగ్రుడ్డి: చూ, రేచీకు.
జన్మకీలుఁడు, సం.వి. అ పుం: చూ, విష్ణువు. 1.
జన్మభూమి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. పుట్టినచోటు: చూ, భూమి. 1.
జన్మము, సం. వి. అ. పుం, న. న్. న. 1: చూ, పుట్టుక; అం. 2: చూ, తారలు.
జన్మవర్త్మ, సం. వి. న్. న. ఆఁడుగుఱి: చూ, భగము. 12.
జన్మి, సం. వి. న్. పుం: చూ, శరీరి.
జన్మించు, సం. అ. క్రి. కలుగు: చూ, సంభవించు.
జన్య, సం. వి. అ. స్త్రీ. 1. తల్లిచెలికత్తె; 2. తోఁడి పెండ్లికూఁతురు; 3. సుఖము: చూ, సంతోషము.
జన్యతాళములు, అం. ఆదితాళము, దర్పణము, చర్చరి, సింహలీలము, కందర్పము., సింహవిక్రమము, శృంగారము, రతిలీలము, రంగతాళము, పరిక్రమము, ప్రత్యంగము, గజలీలము, త్రిభిన్నము, వీరవిక్రమము, హంసలీలము, వర్ణభిన్నము, రాజచూడామణి, రంగద్యోతము, రాజతాళము, సింహవిక్రీడితము, వనమాలి, వర్ణతాళము, రంగప్రదీపకము, హంసనాదము, సింహనాదము, మల్లికామోదము, శరభలీలము, రంగాభరణము, తురంగలీల, సింహానందనము, జయశ్రీ, విజయానందము, ప్రతితాళము, ద్వితీయకము, మకరందము, కీర్తితాళము, విజయము, జయమంగళము, రాజవిద్యాధరము, మత్స్యము, జయతాళము, హాఢుక్కకము, నిస్సారకము, క్రీడాతాళము, త్రిభంగి, కోకిలప్రియము, శ్రీకీర్తి, బిందుమాలి, సమతాళము, నందనము, దురీక్షణము, మల్లిక (మల్లిక), డెంకిక, వర్ణమల్లిక, అభినంది, ఉత్తరక్రీడ, మల్లతాళము, దీపకము, అనంగలీలము, విషమము, నాంది, కుందము, ముకుందము, ఏకతాళము, కంకాళము, చతుస్తాళి, రుంపటమ్మ (దొంబళిక), అభంగము, రాజబంగాళము, లఘుశేఖరము, ప్రతాపశేఖరము, గజరుంప, చతుర్ముఖము, రుంప, ప్రతిమర్థము, తృతీయకము, ఏసతము, లలితము, రతి, కరణము, యతి, షట్తాళము, వర్ధనము, వర్ణయతి, రాజనారాయణము, మదనము, పార్వతీలోచనము, గరుడము, శ్రీనందనము, లీలావిలోకితము, లలితప్రియము, జనితము, ప్రియము, జనకము, లక్ష్మీశము, రాజవర్ధనము, ఉతవము. (96,: (చూ, తాళము. 2.): (చూ, వీణ.)
జన్యము, సం. వి. అ. న. 1. పోరు: చూ, యుద్ధము; 2. అంగడి: చూ, దుకాణము; 3. దూఱు: చూ, నింద. 1.
జన్యుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. తండ్రి: చూ, పితరుఁడు. 1; 2. తోడిపెండ్లికొడుకు; విణ. 3. పుట్టఁదగినవాఁడు; 4. పుట్టించువాఁడు.
జన్యువు, సం. వి. ఉ. పుం. 1. జంతువు: చూ, శరీరి; 2. అగ్ని: చూ, వహ్ని. 1; 3. నలువ: చూ, బ్రహ్మ. 1.
జప, సం. వి. అ. స్త్రీ 1. దాసనము *: చూ, హయజీవన మారకము; 2. మంకెన *: చూ, రక్తకము.
జపమాల, సం. వి. అ. న. అక్షమాల. అక్షసరము, అక్ష సూత్రము: చూ, మాల. 1.
జపము, సం వి. అ. పుం. రూ-జాపము. 1. మంత్రావృత్తి: చూ, తపము; 2. వేదాధ్యయనము: అధీతి, అధ్యయనము, ఉపక్రమము.
జపవటి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, జపమాల.
జపాస్ఫటికన్యాయము, న్యా. మంకెనపువ్వు స్ఫటికము దగ్గఱ పెట్టిన స్ఫటికమంతయు నెఱ్ఱఁబడినరీతి.
జపించు, సం. స. క్రి: చూ, తపించు. 2.
జప్యము, సం. వి. అ. న. గాయత్ర్యాదిమంత్రము: చూ, మంత్రము. 1: (చూ, ఓమ్: చూ, గాయత్రి): విణ. 2. జపింపఁదగినది.
జబరు, జబరుదస్తీ. వా. వి. బలాత్కారము.
జమదగ్ని, అం: చూ, మహర్షులు.
జమదగ్నిజుఁడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, పరశురాముఁడు.
జమాయించు, వా. క్రి. డమాయించు, బుకాయించు.
జయ, సం. వి. అ. స్త్రీ. 1. = జే. దుర్గ: చూ, పార్వతి. 1; 2. పార్వతియొక్క చెలికత్తె; 3. తదియ: చూ, తిథి. 1; 4. అష్టమి: చూ, తిథి. 1; 5. త్రయోదశి: చూ, తిథి. 1; 6. కరక*: చూ, హరీతకి; 7. రూ-జయంతి. తక్కలి*: చూ, వైజయంతి; 8. నెల్లి*: చూ, శ్రీపర్ణము. 1;

9. గంజావి*: చూ, త్రిశూలిని; 10. అరటి*: చూ, రంభ. 2; 11. బ్రహ్మి*: చూ, సోమెద; 12. బౌద్ధదేవి: చూ, స్వాహా. 2; అం. 13: చూ, సంవత్సరములు (రూ-జయము); 14: చూ, దీవన; 15: చూ, హబిగలు.

జయంతి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. ఇంద్రుని కూతురు: చూ, సూన. 1 a; 2. దుర్గ: చూ, పార్వతి. 1; 3. పెద్దెక్కము: చూ, సిరము; 4. తక్కలి*: చూ, వైజయంతి; 5. పండుగతో గూడిన తిథి (నృసింహజయంతి. శ్రీకృష్ణజయంతి మొ.)

జయంతిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, సోమెద *.

జయంతుడు, సం. వి. అ. పుం. 1. ఇంద్రునికొడుకు, కాకాసురుడు: చూ, సూనుడు. 1-బి; 2: చూ, భీముడు; 3: చూ, శివుడు; 4: చూ, హిమాశువు.

జయఘంట, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. = జేగంట. 1. డేంగుర: చూ, వీణ. 1-ళఒ; అం. 2. ఘనవాద్యము లాంటిలో నొకటి: చూ, ఘనవాద్యములు; 3: చూ, పంచమహావాద్యములు.

జయతాళము, అం: చూ, జన్యతాళములు.

జయద్రువు, సం. వి. ఉ. పుం: చూ, సృష్టక్షీరము *.

జయనము, సం. వి. అ. న. 1. జయించుట: చూ, విజయము; 2. గుఱ్ఱము లోనగువాని కవచము: చూ, హయము: (చూ, వారవారణము.)

జయపద, అం: చూ, ఛుద్రప్రబంధము.

జయపెట్టు, మి. అ. క్రి: చూ, దీవించు.

జయభేరి, అం: చూ, స్వరము. 2-ళఒ—(3).

జయమంగళము, అం. 1: చూ, జన్యతాళములు; 2. జయమంగళ వృత్తము: చూ, వృత్తము. 1.

జయము, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, రూ-జయనము. 1; అం. 2: చూ, జయ. 13.

జయరామము, అం: చూ, క్షేత్రములు.

జయవారము, సం. వి. అ. పుం. మంగళవారము: చూ, వారము. 1.

జయవాహిని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ఇంద్రునిభార్య: చూ, భార్య. 1-ఆ.

జయశ్రీ, అం: చూ, జన్యతాళములు.

జయాజీవుడు, సం. వి. అ. పుం. మేళముకట్టి జీవించెడు వాడు: చూ, శైలూషుడు.

జయించు, సం. స. క్రి. గెలుచు: చూ, విజయమునొందు.

జయుడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, జయంతుడు. 1; 2. యుధిష్ఠిరుడు: చూ, విజయుడు. 1; 3. విష్ణువుయొక్క-ద్వారపాలకుడు: చూ, విజయుడు. 2; అం. 4: చూ, వసువులు.

జయువు, సం. వి. ఉ. పుం. మందు. 1.

జర, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. రూ-జర్జరము: చూ, ముసలితనము; అం. 2: చూ, ఊర్మిలు.

జరంతము, సం. వి. అ. పుం: చూ, మహిషము.

జరంతుడు, సం. ని. అ. పుం: చూ, వృద్ధుడు.

జరఠ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. రూ-జఠరము, కడుపు, పొట్ట: చూ, భూతిణము. 1.

జరఠము, సం. విణ. 1. ముదినినది: చూ, వృద్ధము. 2; 2. కఱకైనది: చూ, బెడిదము; 3 పసుపు కలిసిన తెలుపువర్ణము గలది; చూ, వర్ణము. 6.

జరణము, సం. వి. అ. న. 1. జీలకఱ్ఱ: చూ, సుషవి 2; 2. తెల్లజీలకఱ్ఱ: చూ, సుషవి. 2; 3. ఇంగువ: చూ, హింగువు. 2; పుం. 4. సౌవర్చలవణము: చూ, లవణము. 1.

జరత్కారుడు, సం. వి. అ. పుం. ఒకానొకరాజు: చూ, రాజు. ౧-౫౬.

జరత్కారువు, సం. వి. ఊ. స్త్రీ. మనసాదేవి, జరత్కారువి భార్య: చూ, భార్య.

జరద్గవము, సం. వి. అ. పుం. ముసలియెద్దు: చూ, వృషభము. 1.

జరాభీరువు, సం. వి. ఉ. పుం: చూ, మన్మథుడు.

జరాయుజము, సం. విణ. మావివలన బుట్టినది.

జరాయుజములు, అం: చూ, సృష్టిభేదములు.

జరాయువు, సం. వి. ఉ, స్. పుం. రూ-జరాయున్ను. 1: చూ, మావి. 2; 2: చూ, జటాయువు. 2.

జరాసంధజిత్తు, సం. వి. త్. పుం: చూ, భీమసేనుడు.

జరాసంధుడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, బార్హద్రథి,

జరుఢు, సం. విణ: చూ, వృద్ధుడు. 1.

జరూధము, సం. వి. అ. న. నంజుడు: చూ, మాంసము.

జర్జరము, సం. వి. అ. న. 1. పాచి: చూ, శైవాలము; 2. ఇంద్రుని పెద్దెక్కము: చూ, పిడము; 3. ఇంద్రనీలమణి: చూ, రత్నములు. 1-ఒ; పుం. 4. కోయిల: చూ, పిక ము; విణ. 5. శిథిలమైనది: చూ, శ్లథము; 6. జీర్ణమైనది: చూ, యాతయామము.

జర్జరితము, సం. విణ: చూ, జర్జరము. 5.

జర్జరీకము, 1.—పై—: 2. పెద్దతూంట్లుగలది.

జర్ఝరము, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, జర్జరము. 2; విణ. 2. చల్లబడినది: చూ, ప్రోషితము.

జర్ఝరికము, సం. వి. అ. న. 1: చూ, జల్లెడ; పుం. 2: చూ, ముసలితనము.

జర్ణము, సం. వి. అ. పుం. చెట్టు: చూ, వృక్షము.

జర్ణుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, హిమాంశువు

జర్తిలము, సం. వి. అ. పుం. ఐ. అడవినువ్వులు: చూ, నువ్వులు.

జల, వా: చూ, జలము. (నీటియూట).

జలకంటికము, సం. వి. అ. పుం. 1. మొసలి: చూ, మత్స్యము. 1; 2. పరికె, త్రిశృంగము: చూ, శృంగాటము. 2.

జలకపి, సం. వి. ఇ. పుం. శింశుమారమను చేప: చూ, మత్స్యము. 1.

జలకరంకము, సం. వి. అ. పుం. 1. పెంకాయ: చూ, ముక్కంటి పండు; 2. మబ్బు: చూ, మేఘము. 1; 3 శంఖము: చూ, సంకు. 1; 4. అల: చూ, వీచి. 1.

జలకల్కము, సం. వి. అ. పుం. చూ, బురద.

జలకాంక్షి, సం. వి. న్. పుం: ఏనుగు: చూ, హస్తి.

జలకామము, సం. వి. అ. పుం: చూ, ప్రబ్బలి*

జలకిరాటము, సం. వి. అ. పుం. గుఱ్ఱపుమూతిచేప: చూ, మత్స్యము. 1.

జలకుక్కుటము, సం. వి. అ. పుం. నీరుకోడిః చూ, పుంజు.
జలకుక్కుటి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, చీరపిట్ట:
జలకుక్కుభము, సం. వి. అ. పుం. కోయష్టి: చూ, బకము. 1—౫.
జలకూపి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. కోనేరు: చూ, సరస్సు. 1.—౪.
జలకూర్చిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ఒకరకము తోఁటకూర *: చూ. మారిషము.
జలకూర్మము. సం. వి. అ. పుం. ఉలచమీను: చూ, మత్స్యము.1.
జలకేళము. సం. వి. అ. పు. పాఁచి*: చూ, శైవాలము. (నాఁచు అనియు)
జలక్రీడ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, విలాసము. 1.
జలగము, సం. వి. అ. న. మద్యవిష్టము: చూ. సుర. 2—౮.
జలగుల్మము. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, తాఁబేలు; 2. నీటి సుడి: చూ, సుడి. 1; 3: చూ. ముంగిలి. 2; 4. నాలుగు కాలువలు కలియుచోటు: చూ, స్థానము. 1.
జలగ్రహము, సం. వి. అ. న. నెగడు: చూ, నీటిసయ్యాము.
జలచరము, సం. వి. అ. పుం. జలజంతువు: చూ, మత్స్యము. 1.
జలజ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. నీరుపట్టుదోమ: చూ. మశకము; 2. రమ: చూ. లక్ష్మి.
జలజంబువు, సం. వి. ఉ. పుం. నీరునేరేడు*: చూ, సురభిపత్ర. 1—౩.
జలజము, సం. వి. అ. న. 1. తామర*: చూ, పద్మము. 1; 2. శంఖము: చూ. సంకు. 1.
జలజిహ్వము, సం. వి. అ. పుం. మొసలి: చూ, మత్స్యము. 1.
జలజుఁడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, హిమాంశుపు.
జలడింభము, సం. వి. అ. పుం. నత్తగుల్ల: చూ, సంకు. 1.
జలతండులీయము, సం. వి అ. పుం: చూ. చెలిమిడి*.
జలతర్పణము, సం. వి. అ న: చూ, అంబుతర్పణము.
జలతస్కరుఁడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, సూర్యుఁడు.
జలతాలము, సం. వి. అ. పుం. ఇల్లీశమను చేఁప: చూ, మత్స్యము. 1.
జలతైలబిందున్యాయము, న్యా. నీళ్లమీఁదవేసిన నూనెచుక్క-నీరంతటఁగలియఁబాఱినరీతి.
జలత్ర, సం. వి. అ. స్త్రీ. వానలో నుపయోగించు గూడ: చూ, వారిత్ర.
జలదము, సం. వి. అ. పుం. 1. మబ్బు: చూ, మేఘము. 1; 2. ముస్తె*: చూ, ముస్తకము; పా. 3. ఒకానొక వృత్తము. ఒక్కొక్క పాదమునందు భ - ర - న - భ గురువులుగలిగి పదింట యతిగల త్రయోదశ ఛందస్సునందుఁ బుట్టినవృత్తము. ఉదా:— "బంగరుచుంగు పచ్చడము - పైఁగల యా, తంగెడదేశవాసు బల - దంబులచే, తం గడు సన్నుతింతు నవ - తారయతిన్, బొంగుచు సారె భర్నభగ - ముల్ గదియన్.": చూ. వృత్తము. 1.
జలదస్యుఁడు, సం. వి. అ. పుం: చూ. సూర్యుఁడు.
జలదివ్యము, అం: చూ, దివ్యములు.
జలద్రోణి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. నూతియొద్దగాఁడి: చూ, నిపానము.
జలధరమాల, అం. ఒకానొక వృత్తము. ఒక్కొక్క పాదమునందు మ - భ - స - మ గణములుగలిగి తొమ్మిదింట యతిగల ద్వాదశఛందస్సునందుఁ బుట్టిన వృత్తము. ఉదా:— "ధీరుల్ మెచ్చం గృతులన 1. తి శ్రీదంబై, మారా, కారా జలధర మాలాఽవృత్తంబై రాజిల్లుఁ, భువిఁ జతు। రాస్య శ్రాంతుల్, సారంజేరన్ మభసమ। సంయుక్తంబై.": చూ, వృత్తము. 1.
జలధరము, సం. వి. అ. పుం. మబ్బు: చూ, మేఘము. 1.
జలధి, సం. వి. ఇ. పుం. 1. కడలి: చూ, సముద్రము; 2. నక్ర: చూ, సృగాలము.
జలధిజ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, లక్ష్మి.
జలనకులము, సం. వి. అ. పుం. నీటిపిల్లి: చూ, మత్స్యము. 1.
జలనిధి, సం. వి. ఇ. పుం. కడలి: చూ, సముద్రము.
జలనిర్గమము, సం. వి. అ. పుం. తూము: చూ, ప్రణాళము. 4.
జలనీలి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. పాఁచి*: చూ, శైవాలము.
జలనూపురము, సం. వి. అ. పుం. నీరుకనుము*: చూ, మహాకదంబము.
జలపిప్పకము, సం. వి. అ. పుం. చేఁప: చూ, మత్స్యము. 1.
జలపిప్పలి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ. కచ్చటము *.
జలపోటనము, సం. వి. అ. పుం. మబ్బు: చూ, మేఘము. 1.
జలప్రదుఁడు, సం. వి. అ. పుం. ఒకానొక పితృదేవత: చూ, హరి. 5—౪.
జలప్రియము, సం. వి. అ. పుం. పంది: చూ, సూకరము.
జలప్లవము, సం. వి. అ. పుం: చూ, జలనకులము.
జలబిందువు, సం. వి. ఉ. పుం. 1. నీటిచుక్క: చూ, బొట్టు. 6; 2. దుంపగడ్డ*: చూ, శృంగాటకము.
జలబిడాలము, సం. వి. అ. పు: చూ, జలనకులము.
జలబిల్వము, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, తాఁబేలు; 2. ఎండ్రకాయ: చూ, పీత; 3. నీళ్లలోనిపొద; 4 నీళ్లనిలుచుతావు: చూ, స్థానము. 1.
జలబిహ్మ, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. తీఁగబచ్చలి*: చూ, బచ్చలి.
జలమంటపము, సం. వి. అ. పుం: చూ, పాకుఁడు.
జలమక్షిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. జలగ: చూ, బుడ్డవిడుఁదు.
జలమద్గువు, సం. వి. ఉ. పుం. మత్స్యరంకమనుపక్షి: చూ. మత్స్యరంకము.
జలమయము, సం. విణ. జలవికారము: చూ, సలిలము. 1—౨.
జలమసి, సం. వి. ఇ. పుం. మబ్బు: చూ, మేఘము. 1.
జలమార్జా(ర)లము, సం. వి. అ. పుం: చూ, జలనకులము.
జలము, సం. వి. అ. న. 1. = జలకము. నీరు: చూ, సలిలము. 1; 2. ఉచ్చ: చూ, మూత్రము; 3. గోగర్భస్థ పిండము: చూ, ప్రజనము. 1; 4: చూ, హ్రీబేరము*: 5. ఎఱ్ఱతామర, ఎఱ్ఱకలువ*: చూ, సహస్రపత్రము. 1—౩: విణ. 6. జిడము: చూ, మఱపు. 2; అం. 7: చూ, స్వామ్యములు.
జలముచము, సం. వి. చ. పుం. మబ్బు: చూ, మేఘము. 1.
జలయంత్రనికేతనము, సం. వి. అ. పుం. సముద్రగృహము: చూ, సదనము. 1.
జలరంజి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, దాత్యూహము.
జలరాగము, సం. వి. అ. పుం. కెంపులలో భేదము: చూ, రత్నములు. 1—౨—(3).

జలరాశి, సం. వి. ఇ. పుం: చూ, సముద్రము.
జలరుండము, సం. వి. అ. పుం. 1. నీటినుడి: చూ, నుడి. 1; 2. పాము: చూ, సర్పము; 3. నీటితుంపురులు: చూ, సలిలము. 1—౩౦.
జలరూపము, సం. వి. అ. పుం. మొసలి: చూ, మత్స్యము. 1.
జలరోహితుఁడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, మూలభేఁడు.
జలలత, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. అల: చూ, పీచి. 1.
జలలు. వా. వి. బ. కొంతలోఁతున కొన్ని కొన్ని నియత మార్గములవెంబడి పాఱుచుండు ప్రవాహములకు జలలని పేరు: చూ, జల.
జలవరంటము, సం. వి. అ. న: చూ, మోగము.
జలవర్ధనము, సం. వి. అ. పుం: చూ, బరివెంక*.
జలవర్షుకము, సం. వి. అ. పుం. పుష్కలమను మేఘము: చూ, మేఘము. 1.
జలవల్కలము, సం. వి. అ. పుం: చూ, శైవాలము*.
జలవల్లి, సం. వి. ఈ, స్త్రీ. నీరుగొలిమిడి*: చూ, సహస్రపత్రము. 1—౪.
జలవాసికము, సం. వి. అ. పుం. 1. కాకోచియను చేఁప: చూ, మత్స్యము.1; 2. ఇల్లీశమను చేఁప: చూ, మత్స్యము. 1.
జలవికారము, సం. విణ: చూ, జలమయము.
జలవృశ్చికము, సం. వి అ. పుం. నీరుతేలు: చూ, మత్స్యము. 1.
జలవేతసము, సం. వి. అ. పుం. నీరుప్రబ్బలి*: చూ, ప్రబ్బలి.
జలవ్యధము, సం. వి. అ. పుం. గద్దముక్కుచేఁప: చూ, మత్స్యము. 1.
జలవ్యాళము, సం. వి. అ. పుం. నీటిపాము: చూ, సర్పము. 1—౪—(౨౭).
జలశాయి, సం. వి. ఇ. పుం: చూ, విష్ణువు. 1.
జలశుక్తి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. కప్పచిప్ప: చూ, సంకు. 1.
జలసూకరము, సం. వి. అ. పుం: చూ, జలరూపము.
జలసూచి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. జెలగ: చూ, బుద్ధపిడుఁదు; ఇ. పుం. 2. నక్క: చూ, సృగాలము; 3. శింశుమారము: చూ, మత్స్యము. 1; 4. కంకశేటి యను చేఁప: చూ, మత్స్యము. 1; 5. రాఁబులుగు ముక్కు; 6. నాలుగు వీధులు కలియుచోటు: చూ, మార్గము. 1.
జలస్తంభన, అం. కళలు అఱువదినాలుగింటిలో నొకటి: చూ, కళలు.
జలహము, సం. వి. అ. న స్వల్పజలయంత్రగృహము: చూ, సదనము. 1.
జలహస్తి, సం. వి. న్. పుం: చూ, వీటిదయ్యము.
జలహాసము, సం. వి. అ. న: చూ, ఫేనము.
జలాంచలము, సం. వి. అ. న. 1. తూము: చూ, భ్రమము. 4; 2. నాచు: చూ, శైవాలము.
జలాంజలిన్యాయము, న్యా. పోయిన దానికై నీళ్లు వదలుట.
జలాంటకము, నం. వి. అ. పుం. గుఱ్ఱపుమూతిచేఁప: చూ, మత్స్యము. 1.
జలాండకిము, —పై.— (చిఱుచేఁపలగుంపు అని కొందఱు.)
జలాంబిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. నుయ్యి, బావి: చూ, సరస్సు. 1—౧౩.(1—౧౫).

జలాకరము, సం. వి అ. పుం: చూ, సముద్రములు. (ఇదె మంచినీళ్లసంద్రము.)
జలాక్షిరన్యాయము, న్యా. నీటిపైవ్రాలు (నిలుకడలేనిది.)
జలాఖు(ము)వు, సం. వి. ఉ. పుం. నీటిపిల్లి: చూ, మత్స్యము. 1.
జలాగ్నిన్యాయము, న్యా. అగ్ని జలము కలియునప్పుడు అగ్ని తక్కువయైన నగ్నియు, నీరు తక్కువయైన నీరును హరించునను విధము.
జలాటని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. జెలగ: చూ, బుద్ధపిడుఁదు.
జలాత్మ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. పూర్వాషాఢానక్షత్రము: చూ, రిక్క. 1.
జలాధారము, సం. వి. అ. పుం. మడుగు: చూ, సరస్సు. 1—౧.
జలారము, సం. వి. అ. పుం. నీటిగుఱ్ఱము: (చూ, మత్స్యము. 1.): చూ, హయము. 1—౧౯.
జలారుండము, సం. వి. అ పుం. 1. నీటినుడి: చూ, నుడి. 1; 2. నీటితుంపర: చూ, సలిలము. 1-30; 3. పాము: చూ, సర్పము. 1.
జలార్ణవము, సం. వి. అ. పుం. 1. శ్రావణభాద్రపదమాసములు, వర్షర్తువు: చూ, మాసద్వయము; 2: చూ, సముద్రములు.
జలార్ద్రిము, సం. వి. అ. న. తడిబట్ట: చూ, వస్త్రము.
జలాశయము, సం. వి. అ. న. 1. నీరువట్టివేరు, పుం. తెల్ల వట్టివేరు (ఆని కొందఱు) *: చూ, వట్టివేరు; పుం. 2. మడుగు: చూ, సరస్సు. 1.
జలాశ్రయము, సం. వి. అ. పుం. 1. గుండ్రతుంగ *: చూ, తృణము. 1; 2. ఱూఁతతృణము *: చూ, తృణము. 1.
జలాష్ఠివి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. కోనేరు: చూ, సరస్సు. 1.
జలౌక, సం. వి. అ. స్త్రీ. 1. = జలగ. రూ-జలౌక-జలౌకస-జలౌకసము: చూ, బుద్ధపిడుఁదు; 2. అంతరదామర*: చూ, సహస్రపత్రము.
జలేంద్రము, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, నిమ్మ*; 2. అడుసు: చూ, సుబ్బలి.
జలేంద్రుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, వరుణుఁడు. 1; 2: చూ, సముద్రము.
జలేశయము, సం. వి. అ, పుం. కరండి, శంబరము, జలేశయమను చేఁప: చూ, మత్స్యము. 1.
జలేశుఁడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, జలేంద్రుఁడు.
జలోచ్ఛ్వాసము, సం. వి. అ. పుం. కలుఁజు: చూ, మరిగొమ్ము. 1.
జలోద్ధతగతి, అం. ఒకానొక వృత్తము. ఒక్కొక్క పాదమునందు జ-స-జ-స గణములు గలిగి ఎనిమిదింట యతి గల ద్వాదశఛందస్సునందుఁ బుట్టిన వృత్తము: చూ, వృత్తము. 1.
జలోద్భవ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, లముబ్రహ్మ *.
జలోర్వి, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, సురటి.
జలౌక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. = జలగ: చూ, జలూక. 1.
జలౌకసము, సం. వి. అ. న. స్త్రీ. 1. = జలగ: చూ, జలూక. 1. (ఈ యర్థమందు సకారాంత స్త్రీలింగ నిత్యబహువచనాంతమని కొందఱు.); 2. జలజంతువు: చూ, మత్స్యము. 1.

జల్పనము, సం. వి. అ. న. పనికిరానిమాటలాడుట: చూ, శబ్దము. 2.

జల్పి, సం. వి. అ. పుం. ఊరకమాటలాడెడి యుపయుక్తము కానిమాట: చూ, శబ్దము. 2-౩౭.

జల్పాకుఁడు, సం. విణ. ఉపయుక్తముకాని పెక్కు-మాటలాడువాఁడు: చూ. వక్త. 1.

జల్పితము, సం. విణ. 1. ఉపయుక్తముకాక మిక్కిలి చెప్పఁబడినది: చూ, శబ్దము. 2—౭౧—(౨);2. చెప్పఁబడినది: చూ, శబ్దము. 2—౭౧.

జవ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, జప. 1*.

జవనము, సం. వి. అ. న. 1. వడి: చూ, వేగము. 3; పుం. 2. వడిగల గుఱ్ఱము: చూ, హయము. 1-30; 3. యవన దేశము: చూ, దేశము; విణ. 4. వడిగలది: చూ, స్యదము.

జవనిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, రూ-యవనిక.

జవనుఁడు, సం. వి. అ. పుం. జవుఁడు. త్వరితముగాఁ బోవువాఁడు: చూ, సందేశహరుఁడు.

జవము, సం. వి. అ. పుం. 1. వడి: చూ, వేగము. 3; 2. వడిగలది: చూ, వేగము. 3.

జవాది, సం. వి. ఇ. పుం. 1. = జవ్వాజి: చూ, సంకుమదము; అం. 2: చూ, గంధములు.

జవాను, వా. వి. 1. బంటొక్కిఁడు; 2. బలశాలి; 3. పొగడిరి. (జమాను అనియు వాడుక.)

జవాహరి, వా. వి. రత్నములుపొదిగిన నగలును, విలువగల వస్త్రాదులును.

జవి, సం. వి. న్. పుం. గాలికెదురునడిచెడు వాతమృగము. వాతప్రమి: చూ, హరిణము. 1-౬.

జవుఁడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, జవనుఁడు.

జశ్శులు, అం. జ, ద, గ, డ, ద. సరళములు. (గ జ డ ద బ ల మార్పు అని కొందఱు.)

జసురి, సం. వి. ఇ. పుం. 1. అగ్ని: చూ, వహ్ని. 1; 2 వజ్రాయుధము: చూ, బాణము. 1.—౭౨.

జహ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. దూలగొండి*: చూ, శూకశుంబి.

జహత్, అం: చూ, లక్షణలు.

జహదజహత్, అం.—పై.—

జహరము, సం. వి. అ. పుం. విల్లి: చూ, మూర్ఛాలము.

జహ్నుతనయ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. గంగ: చూ, నది.

జహ్నువు, సం. వి. ఉ. పుం. 1. ఒకానొక రాజర్షి: చూ, సన్న్యాసి. 1; 2. వెన్నుఁడు: చూ, విష్ణువు. 1.

జా

జాంగలబిడాలము, సం. వి. అ. పుం: చూ, జంగలబిడాలము.

జాంగలము, సం. వి. అ. న. 1. చేఁలబీఱు*: చూ, బీఱు. 2; 2. పొలసు: చూ, శుక్తము. 2; పుం. 3. జాంగలి, చంద్రకి, చిత్రపక్షము: చూ, కౌఁజు; 4. మెరకనేల: చూ, భూమి. 1-౪; 5. = బగిలె తిన్నె: చూ, వేదిక.

జాంగలి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. రూ-జాంగులము. విషముఁ బోఁగొట్టు విద్య: చూ, మాయము. 1; 2: చూ, దూల గొండి*; పుం. 3: చూ, జాంగలము. 3; ఇ. న. 4. పొట్ల కాయ: చూ, పొట్ల.

జాంగలికుఁడు, సం. వి. అ. పుం. రూ-జాంగులికుఁడు. 1. పాములవాఁడు: చూ, వ్యాళగ్రాహి; 2. ఇంద్రజాలికుఁడు: చూ, ప్రాతిహారకుఁడు.

జాంగులము, సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-జాంగలి. 1.

జాంగులికుఁడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-జాంగలికుఁడు.

జాంఘికుఁడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, జంఘాకరికుఁడు.

జాంబవంతుఁడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-జాంబవుఁడు.

జాంబవతి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1: చూ, దంతి. 1*; 2. జాంబవతి యను కృష్ణునిభార్య: చూ, భార్య.1—౨౦.

జాంబవము, సం. వి. అ. న. 1. నేరేడుపండు: చూ, నేరేడు; 2. బంగారు: చూ, లోహము. 1.

జాంబవి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, దంతి. 1*.

జాంబవుఁడు, సం. వి. అ. పుం. భల్లూకపతి, జాంబవంతుఁడు, ఋక్షరాజు.

జాంబూనదము, సం. వి. అ. న. 1. బంగారు: చూ, లోహము. 1; 2. ఉమ్మెత్త*: చూ, హలాపుష్పము.

జాగర, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. = జాగారము రూ-జాగరణము. జాగరము-జాగర్య. 1. రాత్రి మేలుకోలు: చూ, మేలుకోలు; అం. 2: చూ, అవస్థలు: (చూ, దశావస్థలు); 3: చూ, అవస్థలు: (చూ, ద్వాదశావస్థలు.)

జాగరణము, —పై.—

జాగరము: —పై.—; 4. కవచము: చూ, వారవారణము.

జాగరికుఁడు, సం. విణ. రూ-జాగరకుఁడు-జాగరూకుఁడు: చూ, మేలుకొని యుండువాఁడు.

జాగరిత, సం. విణ. —పై.—

జాగరూకుఁడు, —పై.—

జాగర్య, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, రూ-జాగర.

జాగీరు, వా. వి. రాజుగారి బహుమానాదికము.

జాగుడము, సం. వి. అ. న. కుంకుమము: చూ, వహ్నిశిఖము.

జాగ్రత్, జాగ్రత్తు. అం. 1: చూ, అవస్థలు: 1; 2: చూ, అవస్థలు. 4; విణ. 3: చూ, మేలుకోలు.

జాఘనము. అం: చూ, స్థితకరణబంధములు.

జాఘని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. యజ్ఞపశువుయొక్క తోఁక: చూ, వాలము. 1; 2. తొడ: చూ, సక్థి.

జాజీఫలము, సం. వి. అ. న: చూ, జాతికోశము.

జాతరము, సం. వి. అ. పుం. 1. ముత్తియములోని దోషనిష్కము: చూ, రత్నము. 1; 2: చూ, వహ్ని. 1-౧.

జాడ్మాలీ, వా. వి. దాసి. (రూ డ్మాలీ.)

జాడ్యము. సం. వి. అ. న = జడ్డు. 1. ఆలస్యము: చూ, విలంబము. 1; అం. 2. (జడత) (ఆ సరసునకై పరికించి పరికించి యాతఁడు చెంగటం జేరునంతనే యేమిచేయుటకుం దోచక యూరకుండెను): చూ, సంచారీభావములు.

జాతకము, వా. జన్మపత్రిక. కోటి.

జాతకర్మము, అం. పుట్టినపుడు చేయు క్రియ: చూ, కర్మములు.

జాతకుఁడు. సం. విణ: చూ, పుట్టినవాఁడు.

జాతధాతకి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, సురుగుడు*.

జాతపత్య, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. బిడ్డలుగన్న ఆఁడుది: చూ, స్త్రీ. 1-ఓం—(ం); 2. బాలెంతరాలు: చూ, స్త్రీ. 1-ఓం.

జాతము, సం. వి. అ. న. 1. గుంపు: చూ, సమూహము; 2: చూ, సమానము. 2; 3: చూ, పుట్టుక; 4: చూ, పురుడు; విణ. 5. పుట్టినది: చూ, సంభూతము.

జాతరూపము, సం. వి. అ. న. 1. బంగారు: చూ, లోహము. 1; 2. ఉమ్మెత్త*: చూ, హలాపుష్పము; 3. పుట్టినరూపము; విణ. 4. పుట్టినరూపము కలది: చూ, సంభూతము.

జాతవేదుఁడు, సం. వి. స్. పుం. నిప్పు: చూ, వహ్ని. 1.

జాతస్మరాలింగనము, అం: చూ, ఆలింగనములు.

జాతస్మరాలింగనములు, అం. లతావేష్టితము, వృక్షాదిరూఢము, తిలతండులము, నీరక్షీరము, ఊరూపగూహనము, జఘనోపశ్లేషము, కుచాశ్లేషము, లాలాటము (8): (చూ, రతిబంధములు).

జాతస్య మరణం ధ్రువమ్, న్యా. పుట్టినవాఁడు గిట్టక మానఁడు.

జాతాపత్య, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, రూ-జాతపత్య.

జాతాశౌచము, సం. వి. అ. న. 1: చూ, పురుఁడు; అం. 2: చూ, ఆశౌచములు.

జాతి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. కులము: చూ, వంగడము; 2: చూ, పుట్టుక; 3: చూ, సమానము. 2; 4. ఒకానొక అర్థాలంకారము: చూ, హేతువు. 2: (చూ, అలంకారము. 3); 5. పద్యభేదము. (ఒకానొక ఛందస్సు): చూ, జాతులు; 6. ప్రొయ్యి: (చూ, హసంతి.) 1-ం-ం; 7. జాజికాయ, జాతిఫలము, మాలతీఫలము: చూ, సుమనస్సు. 2; 8. = జాజి*: చూ, సుమనస్సు. 2; 9. ఉసిరిక*: చూ, శ్రీఫలి. 1; 10. కంపిల్లము*: చూ, రోచని. 11. మాలతి*: చూ, హసంతి. 2-ం; 12. చేఁతరాని: చూ, శఠుల; 13. ఇంగిలీకము: చూ, హింగుళము; అం. 14: చూ, తాళప్రాణములు: (చూ, తాళము. 2.); 15: చూ, అష్టాదశపదార్థములు.

జాతికము, సం. వి ఆ. పుం. = (తె. ప.) జాపత్తిరి - జాపత్రి. జాజిపత్తిరి - జాజిపత్రి. (సం. ప.) — రూ - జాతిపత్రి - జాతిపత్రిక.

జాతికోశము, సం. వి. అ. న. జాజీఫలము: జాతిఫలము; (తె. ప.):—జాజికాయ.

జాతిక్రియలు, అం. ఇవి 5: చతురశ్రము, త్ర్యశ్రము, మిశ్రము, ఖండము, సంకీర్ణము.

జాతిదైత్యుఁడు, సం. వి. అ. పుం. కుబేరుఁడు: చూ, శ్రీదుఁడు.

జాతిధర్మములు, అం: చూ, ధర్మములు.

జాతిపత్రి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, జాతికము.

జాతిపత్రిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. —పై.—

జాతిఫలము, సం. వి. అ. న: చూ, జాతికోశము.

జాతిరసము, సం. వి. అ. పుం: చూ, బోళము.

జాతిలింగము, సం. వి. అ. పుం. ఇంగిలీకము: చూ, హింగుళము.

జాతివైద్యము, సం. వి. అ. పుం. కుబేరుని శంఖము: చూ, సంకు. 1.

జాతీయము. వా. దేశీయము (ఇడియమ్) శబ్దమందున్న యర్థముగాక ప్రయోగరూఢిచేత మఱియొక యర్థమును స్ఫురింపఁజేయుచు ననేకుఁడుచేతఁ బిరకాలమునుండి యథాస్థితిగా నుపయోగింపఁబడునది. (ఇవి తెనుఁగుభాషయం దనేకములుగలవు. వాని నౌచిత్యమెఱింగి ప్రయోగించిన కావ్యమునకు వన్నెవచ్చును.)

జాతీరసము, సం. వి. అ. పుం. రూ-జాతిరసము: చూ, బోళము.

జాతు, సం. అవ్య. కదాచిత్, ఒకానొకప్పుఁ.

జాతుధాతకి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, మంజిటి*.

జాతులు, అం. 1. బ్రాహ్మణాది:— బ్రాహ్మణ, క్షత్రియ, వైశ్య, శూద్ర, వ్యావహారిక, గోరక్షిక, శిల్పక, పంచాణ, కుంభకార, క్షౌరక, రజక, వస్త్రచ్ఛేదక, చర్మకార, తిలఘాత, లుబ్ధక, చండాల, మాతంగజాతులు (18); 2. పురుష జాతులు. 4:—భద్రుఁడు, దత్తుఁడు, కూచిమారుఁడు, పాంచాలుఁడు; 3. స్త్రీజాతులు 4:— పద్మిని, హస్తిని, శంఖిని, చిత్రిణి; 4. రాగాధ్యాయములోని అంశములు 63. అందు జాతులు 11 కి వివరణము:— షడ్జకైశిక 5, షడ్జౌదీచ్యవ 4, షడ్జమధ్యమ 7, గాంధారౌదీచ్యవ 2, రక్తగాంధారి 5, కైశికి 6. మధ్యమౌదీచ్యవ 1, కర్మారవి 4, గాంధారపంచమి 1, ఆంధ్రి 4, నందయంతి 1: చూ, అంశములు 5. ఛందో: లక్షణమునందు — పద్యములు:— "వృత్తములు - జాతులు" నని యిరుదెఱంగులు. అందు జాతులొకవిధము. నిసర్గగణబద్ధములు వృత్తములు (పంచచామరాదులు); ఉపగణవిహితములు జాతులు; జాతులు ఉపజాతులునని జాతి ద్వివిధమైనది; జాతులు:— కందము లాఱు- ఉత్సాహ. తరువోజ. అక్కరలైదు, మంజరి, ద్విపద, త్రిపద, చతుష్పద, పంచదశ, షట్పద, నవవిధరగడలు, కళిక, ఉత్కళిక; ఉపజాతులు:— గీతములు తొమ్మిది, సీసము లేడు; కొందఱు చంపకోత్పలశార్దూల మత్తేభములు జాతులని, కందగీతసీసము లుపజాతులని, తక్కినవి వృత్తములని వాడుచున్నారు. ప్రతి పద్యమునకు నాలుగేసి చరణములు (పాదములు), కొన్నిటి కైదు పాదము లుండును. అదె పంచపాది; పెక్కు చరణములుంచి చెప్పినదానిని మాలిక యందురు. తఱుచుగ నీ మాలికలు గీత, సీస, చంపక, ఉత్పల, ద్విపద, రగడలయందె కన్పట్టుచున్నవి. కందము, ఆటవెలఁది తప్ప దిక్కున పద్యములందొక పాదమునకుఁ జెప్పిన లక్షణము తక్కిన పాదములకు నగును. వృత్తములందు గణముల వరుస తప్పరాదు: (చూ, ఛందస్సులు: చూ, వృత్తము. 1: చూ, పద్యము: చూ, కందము.)

జాతుషము, సం. విణ. జతువువలనఁ గలిగినది. (జతువు = లక్క-.)

జాతోక్షము, సం. వి. అ. పుం. కాలుపట్టిన యెద్దు, (మోయఁదగిన వయస్సు గలిగి బడుగుగొట్టని (చిక్క-పోని) కోడె) (అని కొందఱు): చూ, వృషభము. 1.

జాత్యము, సం. వి. అ. పుం. 1. ఉత్తమాశ్వము: చూ, హయము. 1-ఒ; విణ. 2. మంచికులమునఁ బుట్టినది; 3. చక్కనిది, మేలైనది: చూ, హృద్యము.

జానకము, సం. వి. అ. పుం: చూ, సరవెంద*.

జానకి, పం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. సీతాదేవి: చూ, సీత; ఇ. పుం: 2. జానకి యను రక్కసుఁడు: చూ, రాక్షసుఁడు. 1-ళ.

జానపదన్యాయము, న్యా. ఒకానొక న్యాయము.
జానపదము, సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-జనపదము.
జానపదుఁడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, మనుష్యుఁడు.
జాని, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. ముదిమి: చూ, ముసలితనము; 2. పెండ్లాము: చూ, భార్య; 3. తన పెండ్లాముకంటె యితరమైన ఆఁడుది: చూ, స్త్రీ. 1-గఁ; 4. ఆఁడుది: చూ, స్త్రీ. 1; 5. నక్షత్రము: చూ, రిక్క. 1; 6. రాజుల బవంతి: చూ, పదనము. 1. (వృత్తియందు జాయాశబ్దమునకు ఆదేశముగా వచ్చిన రూపము. "జానకీజానికథల్" మొ.)
జానుకూర్పరము, సం. వి. అ. న: చూ, ఉద్ధిత కరణబంధములు: (చూ, రతిబంధము.)
జానువు, సం. వి. ఉ. పుం, న. 1: చూ, మోఁకాలు; 2. స్త్రీల దేహమునందు శోణితసంచార స్థానము: చూ, భగము. 12.
జానువులు, అం. 1. పురుషలక్షణాంగములలో నొకటి. (మోఁకాళ్లు) నునుపుగలిగి వర్తులములై సమముగై బలిసియున్న నుత్తమఁడగు: చూ, లక్షణాంగములు; 2. స్త్రీ లక్షణాంగములలో నొకటి. (మోఁకాళ్ళు) గుండ్రముగనున్న పుత్రవతియగు: చూ, స్త్రీలక్షణాంగములు.
జాపకము, సం. వి అ. న. రూ-జాషకము. పచ్చవంటి గంధము: చూ, రాజార్హము. 1-గఁ.
జాపకుఁడు, సం. విణ. వ్రతి: చూ, తపస్వి: (చూ, సన్న్యాసి. 1.)
జాపిరము, పై. వి. = జాప్యము: చూ, విలంబము. 1.
జాప్యము, సం. వి. అ. న. = జాపిరము. —పై.— (గ్రామ్యమని శ. ర; ప్రకృతి అని పురుషోత్తమ కవీయము.)
జాఫరా, వా. వి. చాయతగ్గిన యెఱుపురంగు: చూ, వర్ణము. 6 -ళ-(గఁ.)
జాబరా, —పై.—(తెనుఁగున వాడుక.)
జాబాలుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. రూ-జావాల్లుఁడు మేఁకల మేపువాఁడు, కంబళ్ళు నేయువాఁడు (అని కొందఱు): చూ, మేఁకలఁ గాపరి; 2: చూ, మనుష్యుఁడు.
జాభా, వా. వి. హెచ్చు.
జామ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. అంగి: చూ, వస్త్రము; 2. తల్లి: చూ, మాత, 1; 3. తోలు: చూ, బెరడు; 4. కులము: చూ, వంగడము.
జామదగ్ని, సం. వి. ఇ. పుం. 1; చూ, పరశురామఁడు; 2: చూ, బొడ్డు; 3. చూపు: చూ, వీక్షణము; 4. వేదప్రతిధానాగ్ని: చూ, వహ్ని. 1-ళ; 5. ఇంటిముందువాకిలి: చూ, ముంగిలి. 2.
జామాత, సం. వి. ఋ. పుం. 1. అల్లుఁడు: కూఁతురుమగఁడు: చూ, స్వకీయుఁడు. 1-ఒ; 2. మగఁడు: చూ, భర్త. 1; 3. ప్రొద్దుతిరుగుడు *, సూర్యమండలము (అని కొందఱు): చూ, సూర్యానువర్తిని; 4. ఒకానొక శాకము*: చూ, శాకము. 1.
జామాతా దశమో గ్రహః, న్యా. అల్లుఁడు పదవగ్రహము.
జామి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. కులకాంత: చూ, స్త్రీ. 1-ళ; 2. తోడఁబుట్టినది: చూ, సహోదరి; ఈ. 3. = జామ*: (దీని చెక్క కషాయము చంటిపిల్లల విరేచనములు కట్టును): విణ. 4: చూ, సోమరి.
జామిషము, సం. వి. అ. న. అరణము: చూ, హరణము.
జాయ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, భార్య.
జాయతే, అం: చూ, భావవికారములు. (క్రి. అనియు.)
జాయమానము, సం. విణ. కలుగుచున్నది.
జాయాజీవుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. నట్టువుఁడు: చూ, శైలూషుఁడు; 2. దరిద్రుఁడు: చూ, బీదవాఁడు.
జాయానుజీవుఁడు, సం. వి. అ. పుం. —పై.—
జాయువు, సం. వి. ఉ. స్త్రీ: చూ, మందు. 1.
జార, సం. వి. అ. స్త్రీ: చూ, జారిణి.
జారిణి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. = బజాటి: చూ, అంకులాఁడి.
జారుఁడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, అంకుమగఁడు.
జాలకము, సం. వి. అ. న. (లేఁత) పసరుమొగ్గలగుత్తి: చూ, మొగ్గ. 1; 2. పసరుమొగ్గ: చూ, మొగ్గ. 1; 3. మొగ్గలగుంపు: చూ, మొగ్గ. 1; 4. కసుగాయ: చూ, శలాటువు. 2; 5. వల: చూ, వల. 1; 6. పక్షిగూఁడు: చూ, సదనము 1; 7. కపటము: చూ, వ్యాజము. 1; 8. మునగకాయ: చూ, శిగ్రువు. 1; పుం, న. 9. కిటికి: చూ, వాతాయనము; 10. అల్లితీఁగె, వల్లి *. చూ, సహస్రపత్రము. 1-ఆ.
జాలకిని. సం. వి. ఇ. ఈ. స్త్రీ. ఆఁడుగొఱ్ఱె: చూ, మేషము.1.
జాలకుఁడు, సం. విణ: చూ, రూ-జాలికుఁడు. 2.
జాలకృత్తు, సం. వి. త్. స్త్రీ: చూ, సాలెపురుగు.
జాలగోణిక, సం. వి. అ. పుం. పెఱుఁగుత్రచ్ఛ కడవ: చూ, భాండము. 3.-ళ.
జాలద్రుమము, సం. వి. అ. పుం: చూ, దొండ *.
జాలపటము, సం. వి. అ. న: చూ, సాలెగూఁడు.
జాలపాదము, సం. వి. అ. పుం. 1. బాతు: చూ, బకము: 2. అంచ: చూ, హంస. 1.
జాలమత్స్యన్యాయము, న్యా. వలలోఁబడిన చేప లోపలనుండి సర్వముం జూచుచుండునుగాని యీవలికి రాలేదనురీతి.
జాలము, సం. వి. అ. న. 1. కిటికి: చూ, వాతాయనము; 2. = జాల. వల: చూ, వల. 1; 3. గుంపు: చూ, సమూహము; 4. పూమొగ్గ: చూ, మొగ్గ. 1; 5. కపటము: చూ, వ్యాజము. 1; 6. = జాలము, ఆలస్యము: చూ, విలంబము. 1; పుం. 7. మాయ: చూ, మాయము. 1; 8. కడప *: చూ, నీపము.
జాలవృక్షము, సం. వి. అ. పుం: చూ, దొండ *.
జాలాంధరము, అం: చూ, బంధనములు.
జాలి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, పొట్ల *.
జాలిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. దోమతెర: చూ, వస్త్రము. 1-ళ౩: 2. వల: చూ, వల. 1; 3. ఇనుపకవచము: చూ, వార వారణము; 4. వితంతుపు: చూ, స్త్రీ: న. పుం. 5. గర్వభేదము: చూ, హంకారము; 6. పఱరంగుల కమలము: చూ, సహస్రపత్రము. 1; 7: పునుగు*. చూ, రాజార్హము. 1-ఒ.
జాలికపటము, సం. వి. అ. పుం, న. = సాలెపట్టు: చూ, సాలెగూఁడు.
జాలికము, సం. వి. అ. న. ఱొంపవఱుకు: చూ, వఱుకు.

జాలికుఁడు, సం. వి. అ. పు. 1: చూ, సరంగు; 2: చూ, వేఁటకాఁడు; 3: చూ, వలజేఁడు; 4: చూ, సాలెవాఁడు; విణ. 5: చూ, వంచకుఁడు. 1.

జాలిని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1: చూ, వాగఱు; 2. బృహస్పతి పెండ్లాము: చూ, భార్య; 3. చేఁతిబీఱ *: చూ, బీఱు.

జాల్మఁడు, సం. విణ. 1. ఏపనినేని చక్కఁగా యోచింపకఁ జేయువాఁడు: చూ, అసమీక్ష్యకారి; 2. క్రూరుఁడు: చూ, హీనుఁడు; 3. నీచుఁడు, పామరుఁడు: చూ, హీనుఁడు.

జావాలుఁడు, సం. వి. అ. పు: చూ, రూ - జాబాలుఁడు.

జాషము, సం. వి. అ. పుం. = చాఁదు. గంధద్రవ్యము: చూ, బొట్టు. 1.

జాస్తి, వా. వి. ఎక్కువ.

జాహ్నవి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. గంగ, జహ్నుతనయ: చూ, నది.

జి

జింక, దే. వి: చూ, హరిణము. 1. (1-౧౭-౬.)

జింకగుఱ్ఱము వలంతి, ద్వ. వి. గాలి: చూ, వాయువు.

జింకతలచుక్క, ద్వ. వి. మృగశీర్ష: చూ, రిక్క. 1-౫

జింకతలచుక్కనెల, ద్వ. వి. మార్గశీర్షము: చూ, మాసము. 1.

జింకతాలిపరి, దే. వి. (జింకతాలిపు + అరి) 1. చంద్రుఁడు: చూ, హిమాంశువు; 2. ముక్కంటి. అచ్చ. బాల, కాం. 3: చూ, శివుఁడు (స్వార్థమున అరి.)

జింకతాలిపు, —పై.—

జింకపొక్కిలి, దే. వి: చూ, మృగమదము.

జింకరవుతు, ద్వ. వి. రూ-జింకరౌతు. గాలి: చూ, వాయువు. 1.

జింకిలీకము, దే. వి. జింకిలీకమను ఒకానొక మృగము.

జింగి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, మంజిటి *.

జింజిరి, దే. వి. గొలుసు: చూ, భూషణము. 2.

జిగట, దే. వి. (రూ-జిగురు-జివురు-జీవురు) 1. చిక్కన. ఆం, భా. ద్వి. 252: చూ, స్నిగ్ధము. 3; 2. గోఁజు: చూ, బందన.

జిగటాలు, దే. వి. ఐ. దీపము: చూ, స్నేహాళము.

జిగమిష, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. పోవుటకు కోరిక: చూ, వాంఛ. 1-౧౩.

జిగమిషువు, సం. విణ. ఉ. పోవుటకు కోరిక గలవాఁడు.

జిగి, దే. వి. 1. చల్లనివెలుఁగు: చూ, వెలుతురు. 1; 2. రంగు: చూ, వర్ణము. 6.

జిగిని, వా. వి. ఆఁడుదావి మెడవగ: చూ, భూషణము. 2.

జిగిమానము, వా. వి: చూ, పిసాళితనము.

జిగిలి, దే. విణ. చిక్కనైనది: చూ, స్నిగ్ధము.

జిగిలికాఁడు, దే. విణ: చూ, సౌందర్యవంతుఁడు.

జిగీష, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. గెలుపునందలి కోరిక: చూ, వాంఛ. 1-ఎ; 2: చూ, సన్నాహము; 3. అతిశయము: చూ, హేరాళము. 1.

జిగీషువు, సం. విణ. ఉ. గెలుపునందలి కోరికగలవాఁడు.

జిగురు, దే. వి: చూ, జిగట. (చిక్కన. - ఆం, భా. ద్వి. 252: గోఁజు. — సా. 1, ఆ. 92.)

జిగురుగండె, దే. వి. ఉచ్చు. రూ-జీగురుగండె: చూ, వాగుర.

జిగురుకొను, దే. అ. క్రి. జిగటగలదియగు.

జిఘత్స, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ఆఁకలి: చూ, బుభుక్ష.

జిఘత్సువు. సం.విణ.ఉ. ఆఁకలిగొన్నవాఁడు:చూ, బుభుక్షితుఁడు.

జిఘాంస, సం. వి ఆ స్త్రీ. చంపుటకు కోరిక: చూ, వాంఛ. 1-౧౦.

జిఘాంసువు, సం. వి. ఉ. పుం. 1: చూ, శత్రువు. 1; విణ. 2. చంపుటకు కోరికగలవాఁడు.

జిఘృక్ష, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. గ్రహింపఁచ్చ: చూ, వాంఛ. 1-౯.

జిఘృక్షువు, సం. విణ. ఉ. గ్రహింప నిచ్ఛగలవాఁడు.

జిఘ్ర్యుఁడు, సం. విణ. మూర్ఖుఁడువాఁడు.

జిజీవికాబీఱు, దే. వి: చూ, హర్తిస్వగవేషక *.

జిజ్ఞాస, సం. వి. ఆ.స్త్రీ. తెలియుటకుకోరిక: చూ, వాంఛ. 1-౧౩.

జిజ్ఞాసువు, సం. విణ. ఉ. తెలియుటకు కోరికగలవాఁడు.

జిట్ట, దే. వి. 1. జేన: చూ, వితస్తి; 2. వెదురుయొక్క యెన్ను. స్వా. 4, ఆ. 18: చూ, వెన్ను; 3. ఒకానొకపిట్ట: చూ, పక్షి; 4. అమ్మ: చూ, బాణము. 1; 5. తుప్ప. చూ, పొద. 2.

జిట్టకము, దే. వి. కోడిగము: చూ, విలాసము. 1.

జిట్టెఁడు, దే. వి: చూ, (మూర. 1) హస్తము. 1-౩౦.

జిడికిరింత, దే. వి. దగామాట: చూ, శబ్దము. 2-౩౯.

జిడ్డుకడలి, దే. వి. పాలసంద్రము. రూ-జిడ్డుకడలి. పాండు. 3, ఆ. 151: చూ, సముద్రము.

జిడ్డ, దే. వి. కలఁత, (ఆవు): చూ, సంతాపము.

జిడ్డి, దే. వి. 1. మోటుగుడ్డ: చూ, వస్త్రము. 1-౫౫; విణ 2. మోటైనది.

జిడ్డు, దే. వి. 1. చిక్కన. అం. భా. ద్వి. 252: చూ, స్నిగ్ధము; 2. నేయి లోనగువానియందలి మెఱుఁగు; 3. ఒకరకము చెట్టు: చూ, వృక్షము.

జిడ్డుకడలి, దే. వి: చూ, రూ-జిడ్డుకడలి.

జిడ్డుకడలిబిడ్డ, దే. వి: చూ, లక్ష్మి. 1. సాం. దే. 6.

జిడ్డుకొను, దే. అ. క్రి. జిడ్డగు: పాండు. 4, ఆ. 253.

జిడ్డునీర్వామి, దే. వి: చూ. జిడ్డుకడలి.

జితకాశి, సం. విణ. యుద్ధమునందు జయించినవాఁడు: చూ, విజయి.

జితపడు, వై. అ. క్రి. (జితము + పడు) 1: చూ, స్థిరపడు; 2: చూ, వాడుకపడు; 3; చూ, పొందువడు.

జితము, సం. విణ. 1. రూ-హితము: చూ, హితము. 1; జయింపఁబడినది; వై. విణ. (1): చూ, స్థిరము.

జితార్తి, సం. వి. ఇ. పుం: చూ, బుద్ధుఁడు. 1.

జితించు, వై. అ. క్రి: చూ, జితపడు.

జితేంద్రియుఁడు, సం. విణ. ఇంద్రియనిగ్రహము గలవాఁడు: చూ, హంసుఁడు.

జిత్తు, వై. వి. 1. = యుక్తి. ఆం, భా. వ్ర. 113: చూ, యుక్తి; 2. కపటము: చూ, వ్యాజము. 1; 3. మాయ. సా. 3, ఆ. 84: చూ, వంచన

జిత్తులమారి, ద్వ. విణ. జిత్తులుచేయువాఁడు: జిత్తులవాఁడు.

జిత్తులవాఁడు, —పై. —

జిత్వరుఁడు, సం. విణ. ఎప్పుడును గెలిచెడి స్వభావముగల వాఁడు: చూ, విజయి.

జిద్దు, దే. వి. 1. కలహము: చూ, యుద్ధము; 2. కోపము: చూ, రోషము.

జిన, దే. వి. గుర్రిడ్డులోనుండెడు పసుపువర్ణపు పీరు. రూ-జెన: చూ, రూ-సొన. 1.

జినుఁగు, వై. వి. విణ. = చిన్న: చూ, రూ-జిలుఁగు.

జినుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. బుద్ధదేవుఁడు: చూ, బుద్ధుఁడు. 1; 2 శాక్యబుద్ధమత దేవుఁడు: చూ, బుద్ధుఁడు. 1; 3. వెన్నుఁడు: చూ, విష్ణువు. 1; 4. ఇరువదినాలుగు; విణ. 5. రూ-జీనుఁడు. ముదుసలి: చూ, వృద్ధుఁడు. 1; 6. జయించు వాఁడు: చూ, విజయి.

జిన్న, దే. వి. ఒకానొక చెట్టు: చూ, వృక్షము.

జిపె, దే. వి. జిడ్డుగలనేల: చూ, భూమి. 1.—౫౮.

జిబిలిక, దే. వి: చూ, జిజిలికాబీఱ*.

జిబువాయి, దే. వి: చూ, జివాజి. ఆం, పదా. 4-35.

జిబ్బటీ, దే. వి. రూ - జిబ్బడాయి. గబ్బిలము: చూ, తైల పాయిక.

జిబ్బడాయి, —వై.—

జిమిడిక, వై. వి. రూ - జమలిక - జమలి - జమళిగ. చర్మ వాద్యము: చూ, వీణ. 1—౫౯.

జిమ్మి, దే. విణ. మిక్కిలి, అధికము: చూ, హెచ్చు. 1.

జిమ్ము, దే. అ. క్రి. (ద్రవవస్తువు) జిఱ్ఱున వెలికురుకు. జై. 6, ఆ. 196.

జియ్య, వై. వి. 1. దేవుఁడు: చూ, వేలుపు; 2. ఎకిమీఁడు: చూ, రాజు. 1; 3. తండ్రి. ఆం, పదా. నర. 48: చూ, పితరుఁడు. 1.

జియ్యరు, వై. వి. వైష్ణవసన్యాసి: చూ, సన్యాసి. 1.

జిరా, దే. వి. 1. రూ - జిరాయి - జీరా. కవచము: చూ, వారవారణము; 2 అమ్ము: చూ, బాణము. 1.

జిరాగుఱ్ఱము, ద్వ. వి. జీనుకట్టిన గుఱ్ఱము: చూ, హయము. 1—౩౫.

జిరాయితి, దే. వి. ఇనాముకావిది, రైతు అధీనపుభూమి: చూ, భూమి. 1-౫౯.

జిరుకుఱాతిదాబాలుఁ, దే వి. ఐ: చూ, బాలక్రీడ.

జిఱు, దే. వి. రూ - జిఱ్ఱు. తిరుగుట త్రిప్పుటల యందగు ధ్వన్యనుకరణము. జై. 6, ఆ. 192. (ఆమ్రేడితమందు జిఱు జిఱు): చూ, హూహూ.

జిఱుకొట్టు, దే. అ. క్రి. జిఱ్ఱునదిరుగు.

జిఱుజిఱు, దే. వి: చూ, రూ - జిఱు.

జిఱ్ఱు, —వై.—

జిఱ్ఱుత్రాడు, దే. వి. రూ - జిఱ్ఱుత్రాడు. సిరియెక్కించిన త్రాడు: చూ, సూత్రము. 1—౪౨.

జిఱ్ఱు, దే. వి. 1. చిమ్మటకూత: చూ, స్వరము. 2.-౪౬-(౧౩౭); 2. చీఁదుటయందగు ధ్వన్యనుకరణము: చూ, హూహూ.

జిఱ్ఱుత్రాడు, దే. వి: చూ, రూ - జిఱ్ఱుత్రాడు.

జిఱ్ఱున, దే. ద్ర. ఝడిత్యర్థకము: చూ, వేగము. 3.

జిల, దే. వి. దురద: చూ, విదర్భిక.

జిలకఱ, వై. వి. = జీరక: రూ - జిలకఱ్ఱ - జీలకఱ - జీలకఱ్ఱ: చూ, సుషవి. 2.

జిలకఱురాజినాలు, ద్వ. వి ఒకరకము వడ్లు: చూ, ధాన్యము.

జిలకఱ్ఱ, వై వి. =: చూ, రూ - జిలుఁఱు.

జిలగరి, దే. వి. ఒకానొక క్షుద్రజాతి.

జిలిమ, దే. వి. 1. జిలిమను వరిపైరు; బి. 2. జిలిమలను వడ్లు: చూ, ధాన్యము.

జిలిబిలి, దే. విణ. 1. అల్పము: చూ, స్వల్పము; 2. మందము: చూ, విలంబము. 1; 3. సూక్ష్మమై అవ్యక్తమధురమైనది; 4. శృంగారప్రయుక్తమైనది.

జిలిబిలిక, దే. వి. నాగబల*: చూ, బీఱ. 2.

జిలిబిలిచీర, ద్వ. వి. చిన్న చిన్న మట్లగల సన్నని పట్టుచీర: చూ, వస్త్రము. 1—౧౦౮.

జిలిబిలిజల్లి, దే. వి. పాపటబొట్టు: చూ, భూషణము. 2.

జిలుఁగు, వై. వి. 1. రూ - జినుఁగు - జిలువు - జిల్గు. సన్నని బట్ట. నై. 6, ఆ. 67: చూ, వస్త్రము; విణ. 2. రూ - జినుఁగు - జిలువు - జిల్గు. అల్పము: చూ, స్వల్పము; 3. మందము. అచ్చ. బాల, కాం. 87: చూ, విలంబము. 1; 4: చూ, సూక్ష్మము. 4.

జిలుగు, దే. వి. 1. రూ - జిల్గు: చూ, స్వర్ణపుష్పి*; వై. వి. 2. = జాలిక. రూ - జిల్గు. గొలుసుమోడి వ్రాత: చూ, వ్రాత; 3. రూ - జిల్గు. మెలి: చూ, లంకె; అ. క్రి. 4. రూ-జిల్గు. గొలుసుమోడిగా వ్రాయు (వాడుకయందు జిలుగుకట్టుగా వ్రాయు.)

జిలుపు, వై. వి: చూ, రూ - జిలుఁగు.

జిలేబి, వా. వి. బెల్లముతోఁగూడిన పిండివంట: చూ, భక్ష్యము.

జిల్గు: చూ, రూ - జిలుఁగు.

జిల్లి, దే. వి. బిల్లగోడాటయందలి బిల్ల (గూటిబిళ్ల - గూఁటిబిళ్ల అనియు వాడుక.)

జిల్లా, వా. వి కలెక్టరుక్రిందనుండు ప్రదేశము, కొన్ని తాలూకాలు కలిసిన ప్రదేశము.

జిల్లి, వా. వి. మాంసముపైనుండు చర్మము.

జిల్లు, దే. వి. 1. శైత్యాధిక్యమును దెలుపుటయందును, కాఱుటయందును నగు ననుకరణము: చూ, హూహూ.

జిల్లెడు, దే. వి. రూ - జిల్లేకు *: చూ, వికీరణము.

జిల్లేకు, —వై.—

జిల్లేకుకాయ, దే. వి. 1. జిల్లేకుచెట్టుకాయ. (ఏకవిదారణపుటక ఫలము); వా. బ. 2. జిల్లేకుకాయవలె నుండెడి యొకానొక భక్ష్యము: చూ, భక్ష్యము. (ప్రతివత్సరము భాద్రపద శుద్ధ చవితినాఁడు ప్రతియింటను జిల్లేకుకాయలుచేసి విఘ్నేశ్వరునకు నివేదనము చేయుదురు: చూ, ఉండ్రము.)

జివుక, వై. వి. = జితుకా. రూ - జీవుక: చూ, తైలపాయిక.

జివురు, దే. వి: చూ, రూ - జిగురు.

జివ్వు, దే. వి. ఎండుట లోనగువానియందగు ననుకరణము. జై. 8, ఆ. 101: చూ, హూహూ.

జివ్వున, దే. ద్ర. క్రి. విణ: చూ, జిఱ్ఱున.

జివ్వురు, దే. వి. చిముడుటయందగు ననుకరణము: చూ, హూహూ.

జిష్ణువు, సం. వి. ఉ. పుం. 1. ఇంద్రుఁడు. చూ, వేలుపుజేఁడు; 2 అర్జునుఁడు: చూ, విజయుఁడు. 1; 3. వెన్నుఁడు: చూ, విష్ణువు. 1; 4. ముక్కంటి: చూ, శివుఁడు; 5. సంసారము విడిచెడు స్వభావుఁడు; 6. కొండకొన: చూ, శిఖరము. 1.

జిహీస, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. విడువనిచ్ఛ: చూ. వాంఛ. 1-ఎం.

జిహీసువు, సం. విణ. ఉ. విడువనిచ్ఛగలవాఁడు.

జిహీర్ష, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. హరింపనిచ్ఛ: చూ. వాంఛ 1-ఎఊ.

జిహీర్షువు, సం. విణ. ఉ. హరింపనిచ్ఛగలవాఁడు.

జిహ్మగము, సం. వి. అ. పుం. 1. పాము: చూ, సర్పము; విణ. 2. వంకరగాఁ బోవునది; 3. మెల్లగాఁబోవునది: చూ, మంథరము. 3.

జిహ్మము, సం. వి. అ. న. 1: చూ, నందివర్ధనము*; విణ. 2. వంకరైనది: చూ, వేల్లితము. 2; 3. చొరవలేనిది: చూ, మంథరము. 2.

జిహ్వ, సం.వి.ఆ.స్త్రీ. 1. నాలుక (జిహ్వయందలి ముఖికి పులుకము): చూ, రసన; అం. 2. (నేత్రాది దశేంద్రియములలో నొకటి): చూ, ఇంద్రియము లు; 3. ఇంద్రియము లు పదునొకండిటిలో నొకటి): చూ, ఇంద్రియము లు; 4. ఇంద్రియము లైదింటిలో నొకటి: చూ, ఇంద్రియము లు; 5. పురుష లక్షణాంగములలో నొకటి. (స్థూలమైన సత్యవాదియు క్రూరుండును నగు. తెల్లనైన నాపోహీనుండగు. పద్మపత్ర సమమైన భోగియగు. రక్తవర్ణమైన విద్యావంతుండును లక్ష్మీవంతుండును నగు): చూ, లక్షణాంగము లు; 6. స్త్రీలక్షణాంగములలో నొకటి (రక్తవర్ణమైన సుఖవతియగు. తెల్లనైయున్న మృత్యుప్రదము. మలినమైన ధనక్షయము. నల్లనైన కలహప్రదమును వంశనాశమునగు. లొట్టిపిట్ట నాలుకయైన గొడ్రాలగు): చూ, స్త్రీలక్షణాంగము లు; 7. సంచారీభావమునఁ బుట్టిన దృష్టులు ఇరువదిలో నొకటి: చూ, సంచారీభావమునఁ బుట్టిన దృష్టులు.

జిహ్వామూలీయము, వా. కకారమునకు ముందు ఊర్ధ్వాధోముఖములుగా నుంచెడు అర్ధచంద్రాకృతియగు విసర్గము. (ఁ).

జిహ్వోష్ఠి, సం. వి. ఇ. పుం: చూ, అనునాసికము.

జీ

జీ, సం. వి. ఈ. స్త్రీ కామించెడు ఆఁడుది: చూ, స్త్రీ. 1-ఎఁ.

జీండము, దే. వి: చూ, పీనుఁగుపెంట.

జీగురు, దే. వి: చూ, రూ-జిగురు. 2.

జీగురుగండె, దే. వి: చూ. రూ-జిగురుగండె.

జీడి, దే. వి. 1: చూ, భల్లాతకి* (ఇదె నల్లజీడి); 2. మామిడి పెంకలోని తెల్లని విత్తు.

జీడిగింజ, దే. వి: చూ, అరుష్కరము. (తెల్ల జీడిగింజ, నల్ల జీడిగింజ అని ద్వివిధము.)

జీడిమామిడి, దే. వి. ముంతమామిడి: చూ, మామిడి. 1-ఎఒ. (దీని కాయలయందలిదే చాఅపప్పు.)

జీడిమామిడిపండు, ద్వ. వి. వృంతపరిణామఫలము. (తొడిమె పంచుక్రింద మాత్రమే నది) దీనినే దొంగపండు అందురు.

జీడియ, దే.వి. ఒకరకము తినుబండము. రూ-జీడె: చూ, భక్ష్యము.

జీడె, —పై.—

జీతగాఁడు, ద్వ. విణ. (జీతము + కాఁడు) 1. నెలజీతగాఁడు: చూ, సేవకుఁడు; వా. 2. రోజుకూలివాఁడు: చూ, సంబళకాఁడు.

జీతనాతములు, బా. జీతబత్తెములు. "ఉ. చప్పున జీతనాతము లొసంగుట భూషణమయ్యె పుత్రకా." రా. వి. 2, ఆ. 34.

జీతమియ్యమి, ఆం: చూ, వివాదములు.

జీతము, వై. వి = జీవితమ్. కూలి: చూ, వేతనము.

జీనపటము, దే. వి. దట్టి: చూ, వస్త్రము. 1-ఘ-(ఘ).

జీనము, వై. వి. మేత్త: చూ, హయము. 1-ఒఉ.

జీని, దే. వి. 1. గుబ్బిపుపల్లము: చూ, హయము; విణ. 2. నాణెమైనది. (జీనిచక్కెర, జీనిపని, జీనిపువ్వు, జీనివల, జీనివాఁత దుప్పటము." మొ.)

జీనిగిరివాఁడు, దే. వి: చూ, ముచ్చి.

జీనిసరులు, దే. వి. బ. ఒకరకము పప్పు: చూ, ధాన్యము.

జీను, దే. వి. 1: చూ, జీనము; 2. ఓడ నిలుచుటకై అడుగున దిగవేసెడు నాఁగేలుపంటి యినుపసాధనము: చూ, లంగరు.

జీనుఁగ్రోవి, దే. వి. పాములవాఁడూఁదెడు బుఱ్ఱ: చూ, వీణ. 1-ఒఅ.

జీనుఁడు, సం. విణ: చూ, వృద్ధుఁడు. 1.

జీనువ, ద్వ. వి. (జీను + వాయి) ఒకానొక పక్క: చూ, రూ-జీనువాయి.

జీనువముక్కలు, దే. వి. బ: చూ, జీనపసులు.

జీనువాయి, ద్వ. వి: చూ, రూ-జీనువ. శకాం. 2, ఆ. 98.

జీబిలిక, దే. వి: చూ, రూ-జిబిలిక*.

జీబు, దే. వి. 1. జేబు, ఆఁడుదాని కట్టుఁగోక: చూ, వస్త్రము. 1-ఁ; 2. విరళము: చూ, వెలితి. 1; 3. అడవి: చూ, విపినము; 4. దట్టము: చూ, సాంద్రము. 2; 5. ఈరము. విజ. 1, ఆ. 141: చూ, పొద. 2; 6: చూ, పీఁచు; విణ. 7. ఆకులు తీఁగెలు లోనగువానిచేత తఱుచైనది.

జీబుకొను, దే. అ. క్రి: తఱుచగు. స్వా. 3, ఆ. 84: చూ, దందడించు.

జీబులుకు, దే. వి. నాగబల*: చూ, బీఅ. 2.

జీమూతకుటము, సం. వి. అ. పుం. కొండ: చూ, పర్వతము. 1.

జీమూతము, సం. వి. ఆ. పుం. 1. రూ-జీవమూతము. మబ్బు: చూ, మేఘము. 1; 2. కొండ: చూ, పర్వతము; 3: చూ, దేవతాళము*; 4. పీనుఁగు: చూ, హస్తి.

జీమూతుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, శివుఁడు. 2: చూ, హిమాంశువు; 3. ఇంద్రుఁడు: చూ, సహస్రాక్షుఁడు.

జీమూలము, సం. వి. అ. పుం. కొండ: చూ, పర్వతము.

జీర, వై. వి. = చీరమ్. గీటు. రా. వి. 3, ఆ. 48: చూ, రేఖ. 3.

జీరకము, సం. వి. అ. పుం. = జీలకఱ్ఱ: చూ, సుషవి. 2-ఁ.

జీరణ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. — పై. — (నల్ల జీలకఱ్ఱ అని కొందఱు.)

జీరణము, సం. వి. అ. పుం 1.—పై.—; 2. ఇంగువ*: చూ, హింగువు. 1; 3. జాజి*: చూ, సుమనస్సు; 4. సౌవర్చలవణము: చూ, లవణము. 1.

జీరనద్రువు, సం. వి. ఉ. పుం: చూ, నారికేళము*.

జీరము, సం. వి. అ. పుం. 1. జీలకఱ్ఱ*: చూ, సుషవి. 2; న. 2. నల్లజీలకఱ్ఱ*: చూ, సుషవి. 2-గ. (జీరకద్వయము అని కొందఱు.)

జీరసుపు, సం. వి. ఊ. స్త్రీ: చూ, స్త్రీ. 1-గఒ-గ.

జీరా, దే. వి. కవచము, కవచవిశేషము (అని కొందఱు): చూ, వారవారణము.

జీరాడు, దే. అ. క్రి. (జీరి+ఆడు) బట్టకొంగు లోనగునది నేలఁబడి పొరలు: రూ - జీరియాడు - జీరుకాడు- జీరులాడు, తారాడు.

జీరియాడు, —పై.—

జీరు, దే. అ. క్రి. 1. నేలకురాయు; స. క్రి. 2: చూ, అక్కు-.

జీరుకాడు. దే. అ. క్రి. (జీరుక+ఆడు): చూ, రూ-జీరాడు.

జీరుకు, దే. వి. రూ-జీక్కు. 1. ఉరియాట: చూ, స్థలనము. 2; 2. జిరుగుడు: చూ, జాఱుడు; 3. ఐ. జిరుగుడాఁ: చూ, జీరుకుబండ - రూ-జీక్కుబండ; విణ. 4. జిరుగునది.

జీరుకుపాటు, దే. వి: చూ, జీరుకు. 1. ఆం, భా. ప్ర. 143.

జీరుకుబండ. దే. వి. రూ-జీర్కుబండ. 1. జిరుగుడాట: చూ, జీరుకు. 3; 2. జీరుకులాడెడు బండ: రూ-జీక్కుబండ.

జీరులాడు, దే. అ. క్రి: చూ, రూ-జీరాడు.

జీరువాఱు, దే. అ. క్రి. (జీరు+పాఱు) 1. జిరుగు: చూ, సాగు; 2. తొలఁగు: చూ, విరియు. 5; 3. క్రమ్ము: చూ, వ్యాపించు.

జీర్కు-: చూ, రూ-జీరుకు.

జీర్కుబండ, దే. వి: చూ, రూ-జీరుకుబండ. (జీరుకుబండాటకు-పా. 4, ఆ. 38.)

జీర్ణఘ్నము, సం. వి. అ. పుం. నీరుకనుము*: చూ, మహాకదంబము.

జీర్ణంజీర్ణం వాతాపిజీర్ణం, లో. అగస్త్యుని కడుపునఁబడి వాతాపి జీర్ణించినట్లు, నీ కడుపునఁబడిన యాహారమును నిశ్శేషముగ జీర్ణించుఁగాక, అను తలంపుతో తల్లులు బిడ్డల కుగ్గుపోసి కాళ్ళు చేతులు కడుపు నిమురుచు ఆశీస్సులొసరింతురు.

జీర్ణమంగే నుభాషితమ్, న్యా. సుభాషితము వినువారును, ఆచరించువారును లేమినిఁ గడుపున జీర్ణించెను.

జీర్ణము, సం. వి. అ. పుం. 1. = జీలకఱ్ఱ: చూ, సుషవి. 2; విణ. 2. అతీగినది; 3. చినిఁగినది: చూ, భేదితము; 4. ప్రాఁతది: చూ, పురాతనము.

జీర్ణవృంతము, సం. వి. అ. పుం. తెల్లలొద్దుగు*: చూ, లొద్దుగు.

జీర్ణించు, సం. అ. క్రి. జీర్ణమగు. (తె. ప). అఱుగు - రూ - అఱువు, తేయు.

జీర్ణుఁడు, సం. విణ: చూ, వృద్ధుఁడు. 1.

జీలకఱ్ఱ, వై. వి. = జీరకఱ్ఱ. రూ - జీలకఱ్ఱ - జిలకఱ్ఱ - జిలకఱ్ఱ; చూ, సుషవి. 2. (గర్భాశయము బాగుచేయును.)

జీలకఱ్ఱ, —పై.—

జీలుగు. దే. వి. 1. బొందుబెండు*: చూ, స్వర్ణపుష్పి: 2. జీలుగుపిట్ట: కనుఱింటి.

జీవ, సం. వి. అ. స్త్రీ. 1. వీణె మొదలగువాని తంతి చకఁగా క్రోఁగుటకుగాను దానిక్రింద నుంచెడు (జప) కంబళిపీఁచులోనగునది; 2. పాలకూర*: చూ, సుమంగళ; 3. వింటినారి: చూ, స్థావరము. 1; 4. వస*: చూ, విష; 5. నేల: చూ, భూమి. 1; 6. నగలచప్పుడు: చూ, స్వరము. 2-ళఒ-(ఒఁ).

జీవంజీవము, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, వెన్నెలపులుఁగు; 2: చూ, బెళగున్వ; 3. ఒకా నొక చెట్టు: చూ, వృక్షము.

జీవంతి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. జిమ్మి*: చూ, శమి; 2. తిప్పతీఁగె*: చూ, సోమవల్లి; 3. పాలకూర*: చూ, సుమంగళ; 4. బదనిక*: చూ, వదనిక.

జీవంతిక, సం. వి. అ. స్త్రీ. 1: చూ, వదనిక*; 2. తిప్పతీఁగె*: చూ, సోమవల్లి; 3. తోఁటకూర*: చూ, మారిషము; 4. జేజేపట్టు: చూ, స్వర్గము.

జీవకము, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, వేఁగిన*; 2. జీవకమను గంధద్రవ్యము*: చూ, రాజార్హము. 1-గఒ; (1-ఐఁ).

జీవకాళిక, సం. వి. అ. స్త్రీ: చూ, సుమంగళ.

జీవకుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. ప్రాణి: చూ, హంసుఁడు. 2; విణ. 2. జీవించువాఁడు: జీవి; తద్వి.—ఒకరి ననుసరించి జీవించువాఁడు. (సం. ప).—ఉపజీవి; 3. వడ్డిచేత బ్రతుకువాఁడు: చూ, వార్ధుషికుఁడు; 4. కొలువుడుకాఁడు: చూ, సేవకుఁడు; 5. పిసినివాఁడు: చూ, లోభి; 6. పాముల వాఁడు: చూ, వ్యాళగ్రాహి.

జీవగల్ల, గ్రా. మి. వి. బ్రతికించు మందు: చూ, మందు. 1.

జీవచ్ఛవము, సం. వి. అ. పుం, న. బ్రతికియుండు శవము, మనుపీసుఁగు: చూ, శవము.

జీవజీవము, సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ - జీవంజీవము. 1.

జీవదంతము, సం. వి. అ. పుం. ఏనుఁగు జీవించియుండఁగా కోసి యెత్తినదంతము (దీనికి కాంతి యధికము): చూ, పల్లు. 1. (హస్తి 1-(ఇఅ). హస్తి. 1-ఇఅ-(ం).

జీవదుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, వైద్యుఁడు; 2: చూ, శత్రువు. 1; విణ. 3. జీవము విచ్చువాఁడు.

జీవధనము, సం వి. అ. న. గోవులు లోనగునది.

జీవన, సం. వి. అ. స్త్రీ. 1. పాలకూర*: చూ, సుమంగళ; 2: చూ, వెలుమసది*.

జీవనము, సం. వి. అ. న. 1. బ్రతుకుతెరువు: చూ, బ్రదుకు. 1; 2. నీళ్లు: చూ, సలిలము; పుం. 3. ఉసుఱు. చూ, ప్రాణము. 6.

జీవని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. పాలకూర*: చూ, సుమంగళ; 2. మహామేద*: చూ, వృషమహ; 3: చూ, వెలుమసంది*.

జీవనీయ, సం. వి. అ. స్త్రీ రూ - జీవ - జీవంతి - జీవని. పాలకూర*: చూ, సుమంగళ.

జీవనీయము, సం. వి అ. న. నీళ్లు: చూ, సలిలము.

జీవనుఁడు, సం. వి. అ. పుం. కొడుకు: చూ, సూనుఁడు. 1.

జీవనౌషధము, సం. వి. అ. న: చూ, జీవగల్ల.

జీవన్ భద్రాణి పశ్యతి, లో. జీవించినవాఁడై శుభములఁ జూచుచున్నాఁడు. ఉదా.—సాహసంపడి రణ మరణంబు శ్రేయంబని కడింది మార్తురతో నొరసి యసురుదొరగుట ధర్మంబు

గాదు. 'జీవ న్నభ్రాణి పశ్యతి' యను వచనంబుం బాటింప గాదె." (నీతిచంద్రిక.)

జీవన్ముక్తుఁడు, సం. విణ. జీవించియుండియు జ్ఞానముఁగొని సమస్తబంధములను ఖండించి బ్రహ్మనిష్ఠుఁడై ముక్తిఁ బొందినవాఁడు.

జీవన్మృతుఁడు, సం. విణ. జీవించియుండియు చచ్చినవాఁడు.

జీవము, పం. వి. అ. పుం, న. 1. ఉసుఱు: చూ, ప్రాణము. 6: 2. తత్త్వము: చూ, స్వభావము; 3. ప్రాణి: చూ, హంసుఁడు. 2; 4. విలంబితనృత్యము: చూ, నాటకము. 1; 5. జంతువు: చూ, శరీరి; పుం. 6. బ్రతుకుతెరువు: చూ, బ్రదుకు. 1; 7: చూ, వేగిస*.

జీవమూతము, సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ - జీమూతము. 1.

జీవరత్నము, సం. వి. అ. న. శ్రేష్ఠరత్నము: చూ, రత్నములు. 1-౧౦-(౧౭).

జీవలోధసి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. గలిజేరు*: చూ, వర్షకేతువు.

జీవవృత్తి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. గోవులు గుఱ్ఱములు మొదలగువానిని కాపాడి బ్రతికెడు బ్రతుకు: చూ, బ్రదుకు. 1.

జీవశాకము, సం. వి. అ. పుం. తోఁటకూర*: చూ, మారిషము.

జీవసువు, సం. వి. ఊ. స్త్రీ. బ్రతికియున్న బిడ్డలుగల ఆఁడుది: చూ, స్త్రీ.

జీవాంతకము, సం. వి. అ. పుం. 1. కొయ్యతోఁటకూర*: చూ, మారిషము; 2. చిఱ్ఱికూర*: చూ, భండీరము. 2.

జీవాంతకుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. చూ, వేఁటకాఁడు; 2. ఒకానొక రక్కసుఁడు: చూ, రాక్షసుఁడు. 1-౪.

జీవాంతిక, సం. వి. అ. స్త్రీ: చూ, జీవాంతకము. 1*.

జీవాతువు, సం. వి. ఉ. పుం, న. 1: చూ, జీవగఱ్ఱ: 2. బ్రదుకుతెరువు: చూ, బ్రదుకు. 1; 3. వంటకము: చూ, సాదము. (1).

జీవాత్మ, సం. వి. న్. పుం. 1. జీవుఁడు: చూ, హంసుఁడు. 2; అం. 2: చూ, ఆత్మలు.

జీవి, సం. వి. న్. పుం. 1. జీవుఁడు: చూ, హంసుఁడు. 2; విణ. 2. జీవించువాఁడు: చూ, జీవకుఁడు. 2.

జీవించు, సం. అ. క్రి ఉజ్జీవించు: చూ, బ్రదుకు. 3; తద్వి.— ఒకరిని అనుసరించి జీవించు. (సం. ప.)— ఉపజీవించు.

జీవిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, బ్రదుకు. 1.

జీవితకాలము, సం. వి. అ. పుం: చూ, వయస్సు. 1.

జీవితము, సం. వి. అ. న. 1. ఉసుఱు: చూ, ప్రాణము. 6; 2. = జీతము: చూ, వేతనము.

జీవితేశుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, ప్రియుఁడు: 2. యముఁడు: చూ, హరి. 5.

జీవుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. ప్రాణి: చూ, హంసుఁడు. 2; 2: చూ, వేలుపుబొజ్జ.

జీవుక, వై. వి. = : చూ, రూ-జివుక.

జు

జు, సం. వి. ఉ. న. 1: చూ, యశస్సు: 2: చూ, యుద్ధము. 1.

జుంగము, సం. వి. అ. పుం. బొద్దిక*: చూ, వృద్ధదారకము.

జుగుప్స, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. అసహ్యత: చూ, రోఁత. 2; 2. దూఱు: చూ, నింద. 1; 3: చూ, దయ; అం. 4: చూ, పాళములు; 5: చూ, దృష్టులు; 6: చూ, రసస్థాయీభావములు: (చూ, రసములు.)

జుప్పము, అం: చూ, వ్యానకరణబంధములు:(చూ, బంధములు).

జులుము, సం. వి. అ. న. క్రూరత.

జుష్టము, సం. వి. అ. న. 1. ఎంగిలి: చూ, భుక్తోచ్ఛిష్టము; విణ. 2. సేవింపఁబడినది: చూ, సేవితము.

జుష్యము, సం. విణ. సేవింపఁదగినది: చూ, సేవ్యము.

జుహూరాణము, సం. వి. అ. పుం. 1. గుఱ్ఱము: చూ, హయము: 2. గాలి: చూ, వాయువు.

జుహూతరువు, సం. వి. ఉ. పుం: చూ, మోదుగు *.

జుహూరాణము: చూ, రూ-జుహూరాణము.

జుహువాణుఁడు, సం. వి. అ. పుం. నిప్పు: చూ, వహ్ని. 1.

జుహువు, సం. వి. ఊ. స్త్రీ. స్రుగ్భేదము: చూ, స్రుక్కు. 1.

జూ

జూ, సం. వి. ఊ. స్త్రీ. 1. ఆకాశము: చూ, వ్యోమము. 1; 2. నలువరాణి: చూ, సరస్వతి. 1; 3. ఆఁడు దయ్యము: చూ, భూతము; 4. వడి: చూ, వేగము. 3.

జూటము, సం. వి. అ. పుం. = జుట్టు. 1. శివుని జడముడి: చూ, నిక. 1-౧౩; 2. జడముడి: చూ, నిక. 1-౫

జూతి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. వేగముగాఁబోవుట: చూ, స్యదము.

జూర్ణము, సం. వి. అ. పుం. = జొన్న: చూ, ధాన్యము.

జూర్తి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. జ్వరము: చూ, రోగము. 1.

జృ

జృంభ, సం. వి అ. స్త్రీ. = జుంబము. 1. ఆవులింత: చూ, హాఫిక; 2. ఉంకింపు: చూ, విజృంభణము.

జృంభకము, అం: చూ, శస్త్రములు.

జృంభణము సం. వి. అ. న. = జుంబము: చూ, జృంభ. 1-2; 3. అతిశయము: చూ, హేరాళము. 1.

జృంభము, సం. వి. అ. పుం, న. = జుంబము: చూ, జృంభ.1-2.

జృంభించు, సం. అ. క్రి. 1: (తె. వ.)—ఆవలించు-రూ- ఆవరించు - ఆవులించు; 2: చూ, విజృంభించు.

జృంభితము, సం. వి. అ. న. 1. ఆవులింత: చూ, హాఫిక; 2. ఒకానొక రతిబంధము: చూ, రతిబంధములు; 3 కోరిక: చూ, వాంఛ; విణ. 4. పెరిగినది: చూ, సుర; 5. వికసించినది: చూ, హసితము. 1; అం. 6: చూ, ఉత్తానకరణబంధములు.

జై

జెండా, వా. వి: చూ, నిడము.

జెండాకుచ్చు, దే. వి: చూ, ప్రవిక.

జెంత, వై. వి. = యంత్ర. ధూర్తరాలు: చూ, స్త్రీ. 1-౪౬-(౧).

జెగ, వై. విణ. = జగత్: చూ, రూ-జగ.
జెగిలికాఁడు, దే. వి. 1: చూ, రథికుఁడు; 2. రాహుత్తుఁడు: చూ, సాది. 1.
జెట్టి, దే. వి. 1. పందెపు కోడిపుంజుపేరు: చూ, పుంజు; 2. శూరుఁడు: చూ, హంవీరుఁడు; 3. మల్లుఁడు: చూ, సాదన జోడు; 4. వేఁటకుక్క పేరు; చూ, నివఁగి. 2; విణ. 5: చూ, శ్రేష్ఠుఁడు.
జెట్టిపెనఁకువ, దే. వి: చూ, మల్లశాస్త్రము; 2: చూ, కుస్తి.
జెడ్డ, దే. వి: చూ, రూ-జిడ్డ.
జెన, దే. వి: చూ, జిన.
జెబర, దే. వి. పిల్లకొమ్మ: చూ, శాఖ. 1-ఎ.
జెబరదస్తీ, వా. వి. మోటుతనము.
జెముడు, వై. వి. = సింహాండ: *: చూ, స్నుహి.
జెయిలు, వా. వి: చూ, బంధనాలయము: (చూ, సదనము. 1.)
జెఱభి, వా. వి. ముసలిది: చూ, స్త్రీ. 1-ఈం.
జెఱ్ఱి, దే. వి. రూ-జెట్టి. 1: చూ, సర్పము. 1-ళ-(౨౯.) తద్వి. - ం. ఒకజాతి చిన్నజెట్టి:—(సం. ప.)-ఆధారిక: చూ, సర్పము. 1-ళ-(ళళ).
జెఱ్ఱిపోతు, రూ-జెట్టిపోతు. —వై.—
జెట్టి, రూ-జెఱ్ఱి. —వై.—
జెట్టిపోతు, రూ-జెఱ్ఱిపోతు. —వై.—
జెఱ్ఱు, వై. వి: చూ, నెలయూట.
జెలగ, వై. వి = జిలూకా: చూ, బుడ్డపిఱుదు.
జెలాకంటె, ద్వ. వి. ఒకరకము దేగ: చూ, శ్యేనము.
జెల్ల, దే. వి. 1. జెల్ల అను చేఁప: చూ, మత్స్యము. 1; వా. వి. 2. చెంపకాయ.
జెల్లకాయ, వా. వి. చెంపకాయ.
జెవ, వై. వి. = శక్తి: చూ, శక్తి. 1.
జెష్ఠ, వా. వై. వి. = జ్యేష్ఠా: చూ, పెద్దమ్మ. 1.

జై

జే, వై. అవ్య. = జయ. రూ-జేజే. 1: చూ, దీవన : 2: చూ, నమస్కారము.
జేంద్ర, దే. వి. దేంద్ర. (జేంద్రవాఁడు, జేంద్రది): చూ, సాలెవాఁడు.
జేంద్రవాఁడు, దే. వి. దేవాంగి: చూ, సాలెవాఁడు.
జేంట, వై. వి. = జయఘంటా. 1. కాంస్యవాద్యవిశేషము: చూ, వీణ. 1-ళఒ-(ం); 2. గెలుపు లోనగు సమయము లందు కొట్టెడు పెద్దగంట, జయభేరి: చూ, వీణె.
జేగుటించు, దే. అ. క్రి. రూ - జేవుటించు. ఎట్టనగు: చూ, పల్లటిల్లు.
జేగుఱు, దే. వి. రూ-జేవుఱు. 1. ఎఱుపు: చూ, వర్ణము. 6-ళ; విణ. 2. ఎట్టనిది: చూ, వర్ణము. 6-ళ-(ం).
జేగుఱుఁబురువు, ద్వ. వి. రూ-జేవురుఁబురువు. ఇంద్రగోపము: చూ, పట్టుపురుగు: (చూ, పురుగు.)
జేగుఱుడాయి, దే. వి. కావిడాయి: చూ, రత్నములు. 1-ం౨-(ం౨.)
జేజె, వై. వి. = జయజయ. దేవుఁడు. అచ్చ. యు, కాం. 160: చూ, వేలుపు.
జేజే, వై. వి. 1. = —వై.—; 2: చూ, నమస్కారము; 3. ఇంద్రుఁడు: చూ, సహస్రాక్షుఁడు; 4 దేవుఁడు. పాండు. 2, ఆ. 137: చూ, వేలుపు.
జేజేగట్టు, వై. వి. మేరుపర్వతము: చూ, పర్వతము.
జేజేగిడ్డి, వై. వి. వేల్పుటావు: చూ, ధేనువు.
జేజేపట్టు, ద్వ. వి: చూ, స్వర్గము.
జేజేపేరియరదము, వై వి. మబ్బు. ౯ం. సాంబ. దేవ. 21: చూ, మేఘము. 1.
జేజేలగట్టు, వై. వి: చూ, జేజేగట్టు.
జేజేలపట్టు, ద్వ. వి: చూ, జేజేపట్టు.
జేజేలపాలెము, వై. వి. —వై.—వేం, అం. 22.
జేజేలమానికము, వై. వి. చింతామణి. ఆం, భా. ప్ర. 68: చూ, రత్నము. 1-ంం.
జేడియ, దే. వి. రూ-జేడె. బురదనేల: చూ, భూమి. 1-ఓం.
జేడె, —వై.—
జేత, సం. విణ. 1. జయించువాఁడు: చూ, విజయి.
జేతరి, —వై.—
జేతవ్యుఁడు, సం. విణ. జయింపఁదగినవాఁడు: చూ, విజయి.
జేన, దే. వి. జిట్ట. (9 అంగుళములు.) (12 అం. అని కొందఱు): చూ, వితస్తి.
జేనెడు, వా. వి: చూ, హస్తము. 1-ఐం.
జేపెట్టు, ద్వ. వి. తిమ్మి: చూ, దీవించు.
జేబ, అ: చూ, రూ-చేబ.
జేబు, దే. వి. 1: చూ, రూ-జీబు. 1; వా. వి 2. చొక్కాకు కుట్టినసంచి "జేఱుమాలు-జేబులోని రూకలు.": చూ, సంచి.
జేబుతువాలు, వా. వి. జేబునందుంచుకొనెడు తువాలు. జేబు తువ్వాలు-రూ-జేబురుమాలు: చూ, వస్త్రము. 1-ఓఒ.
జేఱుమాలు, వా. వి. —వై.—
జేబేరి, వా. వి వై. = జయభేరి: చూ, స్వరము. 2.-ళఒ-(౩).
జేమనము, సం. వి. అ. న: చూ, సాపాటు.
జేమి, వై. వి. = జామి*: చూ, జామ.
జేయుఁడు, సం. విణ: చూ, జేత.
జేరుబందు, వా. వి. వెడల్పాగానుండు ఒకానొక నగ.
జేవుటించు, దే. అ. క్రి: చూ, రూ-జేగుటించు. స్వా. ౬,ఆ. 18.
జేవుఱు, చూ, రూ-జేగుఱు.
జేవుఱుగండ్లు, దే. వి. బ. కోటలోనుండి తుపాకులు కాల్చెడు రంధ్రములు: చూ, రంధ్రము. 1-ంఴ.
జేవుఱుఁబురువు, ద్వ. వి: చూ, రూ-జేగుఱుఁబురువు.

జైై

జైత్రుఁడు, సం. విణ: చూ, జేత.
జైనము, సం. వి. అ. న. జైనమతము: చూ, మతము. 7.
జైనుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. జైనశాస్త్రమును చదివినవాఁడు; 2. జైనమతస్థుఁడు.

జైమినీయుఁడు, సం. వి. అ. పుం. మీమాంసశాస్త్రజ్ఞుఁడు.

జైవాతృకుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. చంద్రుఁడు: చూ, హిమాంశువు; 2. పంటకాఁపు: చూ, వ్యవసాయి; 3: చూ, వైద్యుఁడు; 4. కొడుకు: చూ, సూనుఁడు. 1; విణ. 5. దీర్ఘాయువు: చూ, వృద్ధుఁడు; 6. చిక్కినవాఁడు: చూ, బక్కవాఁడు.

జ్రో

జ్రోంగకము, సం. వి. అ. న. 1. అగురుచందనము; చూ, రాజార్హము. 1; పుం. 2. అగురు*: చూ, శింశుప.

జ్రోక్యము, వా. వి. సంబంధము.

జ్రోటి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. దుప్పటి: చూ, వస్త్రము.

జ్రోటింగుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. ముక్కంటి: చూ, శివుఁడు; 2: చూ, మహోవ్రతి.

జ్రోనకము, సం. వి. అ. పుం. 1. కక్తవర్ణాధిక కృష్ణవర్ణము: చూ, వర్ణము. 6-ఉ-(ఁ); 2. జొన్న*: చూ, సస్యము. 1. స్తంభకరి. 1-ఐ-అం. (జ్రోనకము); విణ. 3. రక్తవర్ణాధిక కృష్ణవర్ణము కలది: చూ, వర్ణము. 6-ఉ-(ఁ). (రూ-జ్రోనాళము.)

జ్రోనాళము, —పై.— (జ్రోసకము అని కొందఱు).

జ్రోష, సం. వి అ. స్త్రీ. రూ-యోష. ఆఁడుది; చూ, స్త్రీ.

జ్రోషిత. —పై.—

జ్రోషిత్తు, —పై.—

జ్రోషీయా, అం. ఋక్లవాలగౌడబ్రాహ్మణులలో నొకశాఖవారు: (చూ, ఋక్లవాలగౌడ బ్రాహ్మణులు): చూ, బ్రాహ్మణులు.

జ్రౌ

జ్రౌహకము, సం. వి. అ. పుం. తొండ: చూ, సరటము.

జ్ఞ

జ్ఞ, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, విద్వాంసుఁడు; 2. బుధగ్రహము: చూ, సౌమ్యుఁడు. 1; 3. ఆత్మ: చూ, హంసుఁడు. 2; 4. నలువ: చూ, బ్రహ్మ. 1.

జ్ఞపితము, సం. విణ. చంపఁబడినది: చూ, ప్రోక్షితము. 2.

జ్ఞప్తము, సం. విణ. తెలుపఁబడినది: చూ, సూచితము. 2.

జ్ఞప్తి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. తెలివి: చూ, హృల్లేఖము; 2. తఱుపు: చూ, స్మృతి.

జ్ఞప్తివచ్చు, మి. అ. క్రి. తోఁచు: చూ, స్ఫురించు. 2.

జ్ఞా

జ్ఞాత, సం. విణ. లౌకిక వైదికకార్యములఁ దెలిసినవాఁడు.

జ్ఞాతము, సం. విణ. తెలియఁబడినది: చూ, వ్యక్తము. 2.

జ్ఞాతవ్యము, సం. విణ. తెలియఁదగినది: చూ, వేద్యము.

జ్ఞాతసిద్ధాంతుఁడు, సం. వి. అ. పుం. సూర్యసోమసిద్ధాంతములఁ దెలిసినవాఁడు, ఏదైన నొక శాస్త్రతత్వము నెఱిఁగినవాఁడు (అని కొందఱు): చూ, తాంత్రికుఁడు.

జ్ఞాతి, సం. వి. ఇ. పుం. 1. పాలివాఁడు: చూ, సగంధుఁడు; 2. తండ్రి: చూ, సవిత. 2.

జ్ఞాతిరేయుఁడు, అం. 1. పుత్రులు పండ్రెండుగురిలో నొకఁడు: చూ, పుత్రులు; పుం. 2. జ్ఞాతికొడుకు; చూ, సూనుఁడు. 1.

జ్ఞాతిశ్చేదనలేన కిమ్, న్యా. జ్ఞాతియున్నచోట నిప్పేల: "జ్ఞాతి గుఱ్ఱు అరఁటికఱ్ఱు పోదని" యాంధ్రభాషయము.

జ్ఞాతులు, అం. సపిండులు, సగోత్రులు, సోదకులు, సనాభులు. (4).

జ్ఞాతజ్ఞేయసంబంధము, అం: చూ, సంబంధములు.

జ్ఞానత్రయము, అం. సంజ్ఞానము, విజ్ఞానము, ప్రజ్ఞానము: (చూ, త్రయము.)

జ్ఞానదర్పణుఁడు, సం. వి. అ. పుం. పూర్వజైనవిశేషము: చూ, బుద్ధుఁడు. 1.

జ్ఞానదర్పుఁడు, —పై.—

జ్ఞానవాడులు, అం: చూ, నాడులు.

జ్ఞానము, సం. వి. అ. న. 1. మోక్షవిషయమైన తెలివి: చూ, బుద్ధి; అం. 2: చూ, గుణములు; 3: చూ, ఐశ్వర్యములు; 4: చూ, షోడశసంధులు; 5: చూ, నృత్తహస్తములు.

జ్ఞానయోగము, అం: చూ, యోగములు.

జ్ఞానవృద్ధు, అం. వృద్ధులు ముగ్గురిలో నొకఁడు: చూ, వృద్ధులు. (చూ, త్రయము.)

జ్ఞానశక్తి, అం: చూ, ఇచ్ఛాదులు: (చూ, త్రయము.)

జ్ఞానసంభవు, సం. వి. ఉ పుం. (ఱు. అని కొందఱు) జీవేశ్వరుల యాథార్థ్యము నెఱిఁగినవాఁడు.

జ్ఞానాంబ, అం: చూ, అంబ. 5.

జ్ఞానాత్మ, అం: చూ, ఆత్మలు.

జ్ఞానాదేర్నిష్కర్షవదుత్కర్షోఽప్యంగీకార్యోబాధకాభావాత్, న్యా. స్థావరప్రపంచమునుండి జ్ఞానము ఎట్లు దూరముగానుండునో అట్లే ఈశ్వరునియందు జ్ఞానము మూర్తిమంతమై ఉండును.

జ్ఞానార్థము, అం. వింశతివిగ్రహములలో నొకటి: చూ, విగ్రహములు.

జ్ఞాని, సం. వి. న్. పుం. 1. జోస్యుఁడు: చూ, సాంవత్సరుఁడు; 2. కోడి: చూ, పుంజు; విణ. 3: చూ, విద్వాంసుఁడు.

జ్ఞానేంద్రియపురి, అం: చూ, పురులు.

జ్ఞానేంద్రియము, సం. వి. అ. న. తెలిసికొనెడి యింద్రియము: చూ, ఇంద్రియములు.

జ్ఞానేంద్రియములు, అం: చూ, వికారములు: (జ్ఞానేంద్రియములు 5, కర్మేంద్రియములు 5. ప్రాణవాయువులు 5, చిత్తము 1.) (జ్ఞానేంద్రియములు — త్వక్కు, చక్షువు, శ్రోత్రము, జిహ్వ, ఘ్రాణము, ప్రాణము: చూ, ఇంద్రియములు.)

జ్ఞానేనహీనః పశుభిస్సమానః, లో. తెలివిలేనివాఁడు పశువుతో సమానము.

జ్ఞాపకము, సం. విణ. తెలియఁజేయునది: చూ, సూచికము.

జ్ఞాపనము, సం. వి. అ. న. తెలియఁజేయుట: అమ్.

జ్ఞాపితము, సం. విణ. తెలుపఁబడినది: చూ, సూచితము. 2.

జ్ఞే

జ్ఞేయము, సం. విణ. తెలియఁదగినది: చూ, వేద్యము.

జ్యా

జ్యా, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. వింటినారి: చూ, స్థావరము. 1; 2. నేల: చూ, భూమి. 1; 3. తల్లి: చూ, మాత. 1.

జ్యాని, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. ముదిమి: చూ, ముసలితనము; 2. కీడు: చూ, హాని. 2; 3. ఏఱు: చూ, నది

జ్యాయుఁడు, సం. విణ. (స్. ఈ. ప్.) 1. మిక్కిలి ముసలి వాఁడు: చూ, వృద్ధుఁడు; 2. మిక్కిలి శ్రేష్ఠుఁడు: చూ, శ్రేష్ఠుఁడు. 2; 3. తోఁడబుట్టినయన్న: చూ, సహోదరుఁడు.

జ్యారోపణప్రకరణము, అం: చూ, ప్రమేయములు.

జ్యే

జ్యేష్ఠ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. జ్యేష్ఠానక్షత్రము: చూ, రిక్క. 1; 2. నాయకుఁడు మిక్కిలి ప్రేమించిన నాయిక: (చూ, నాయిక) : చూ, స్వీయ; 3. మూదేవి: చూ, పెద్దమ్మ. 1; 4: అప్ప: చూ, సహోదరి; 5: చూ, బల్లి; అం. 6. నక్షత్రములు ఇరువదేడింటిలో నొకటి: చూ, రిక్క. 1-ంఎ

జ్యేష్ఠత్వంతు నహిజ్యేష్ఠే జ్యేష్ఠత్వం గుణ ఉచ్యతే, న్యా. జ్యేష్ఠత్వమునఁ బెద్దనాఁడగుటగాదు. గుణమునుబట్టి వచ్చిన పెద్దతనమే పెద్దతనము.

జ్యేష్ఠము, పం. వి. అ. పుం. 1: జ్యేష్ఠమాసము: చూ, మాసము. 1; 2. అంచ: చూ, హంస. 1; 3. కుసువేరు *: చూ, ఖ్రీబేరము; 4. మేలిమి: చూ, శ్రేష్ఠము; అం. 5: చూ, మాసములు.

జ్యేష్ఠామూలీయము, పం. వి. అ. పుం.-1-ర్.-పై —

జ్యేష్ఠి, పం. వి. ఈ. స్త్రీ. జ్యేష్ఠానక్షత్రముతోఁ గూడిన పున్నమ గల నెల: చూ, పున్నమ.

జ్యేష్ఠుఁడు, సం. విణ: చూ, జ్యాయుఁడు.

జ్యేష్ఠోభ్రాతా పితృసమః. న్యా. పెద్దన్న తండ్రితో సమానుఁడు.

జ్యై

జ్యైష్ఠము, సం. వి. అ. పుం: చూ, జ్యేష్ఠము. 1-5.

జ్యైష్ఠి, పం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, జ్యేష్ఠి.

జ్యో

జ్యోక్క, సం. అవ్య. దీర్ఘమగు మాట: చూ, శబ్దము. 2-ఐర.

జ్యోతి, సం. వి. వ్. న. 1. = జోతి. వెలుఁగు: చూ, వెలుతురు. 1; 2. రిక్క: చూ. నక్షత్రము. 1; 3. చూపు: చూ, వీక్షణము; 4. కన్ను: చూ, లోచనము. 1; న. 5. దేవవృక్షములలోని యంగవృక్షము; 6. మంట: చూ, వహ్ని. 1-ంఒ; 7; ధనము: చూ, విత్తము. 1; 8. జన్నము: చూ, యజ్ఞము; 9. వేదాంగమగు జ్యోతిషము: చూ, జ్యోస్యము; పుం. 10. నిప్పు: చూ, వహ్ని. 1; 11: చూ, సూర్యుఁడు; 12: చూ, హిమాంశువు; 13. కొడుకు (సకారాంతమని కొందఱు): చూ, పుత్రుఁడు. 1.

జ్యోతిరింగణము, సం. వి. అ.పుం. మిడుఁగురుఁబురువు: చూ, పురుగు.

జ్యోతిర్బీజము, —పై.—

జ్యోతిర్మాలి, సం. వి. న్. పుం.—పై.—

జ్యోతిర్లత, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. జ్యోతిష్మతి*: చూ, మానేరు (తీఁగెజాతి.)

జ్యోతిర్లింగములు, అం. భీమేశలింగము, విశ్వేశ్వరలింగము, విరూపాక్షలింగము, మల్లికార్జునలింగము, రామేశ్వరలింగము (5).

జ్యోతిషము, సం. వి. అ. న. 1. = జోస్యము: చూ, జ్యోస్యము; అం. 2. (అంగము. 9): చూ, వేదాంగములు; 3: చూ, శస్త్రములు; 4: చూ, విద్యలు; 5: చూ, శాస్త్రములు; 6: చూ, ఉపవిద్యలు: చూ, మహావిద్యలు; 7: చూ, వేదాంగములు.

జ్యోతిషికుఁడు, సం. వి. అ. పుం = జోస్యుఁడు: చూ, సాంవత్సరుఁడు.

జ్యోతిషుఁడు, —పై.—

జ్యోతిష్కుఁడు, —పై.—

జ్యోతిష్టోమము, అం. 1: (చూ, స-మ-హీనతానములు): చూ, సర్వతానములు; 2: చూ, క్రతుచతుష్టయము.

జ్యోతిష్మతి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, మానేరు*.

జ్యోతిష్యము, సం. వి. అ. పుం. చిత్రమూలము*: చూ, వహ్ని సంజ్ఞికము.

జ్యోతిష్కాస, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, మానేరు*.

జ్యోతిహ్వా, —పై.—

జ్యోత్స్న, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. చందిరిక: చూ, వెన్నెల; 2. వెన్నెల రేయి: చూ, రాత్రి.

జ్యోత్స్నప్రియము, సం. వి. అ. పుం: చూ, వెన్నెలపులుఁగు.

జ్యోత్స్నవృక్షము, సం. వి. అ. పుం: చూ, శిఖాతరువు*.

జ్యోత్స్న, సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, రూ-జ్యోత్స్న. 1-2; 3: చూ, పొట్ల*.

జ్యోత్స్నిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. చందిరిక: చూ, వెన్నెల.

జ్యోత్స్నికి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ.—పై.—

జ్యౌ

జ్యౌతిషికుఁడు, సం. వి. అ. పుం. = జోస్యుఁడు: చూ, సాంవత్సరుఁడు.

జ్యౌత్స్న, పం. వి. ఈ. స్త్రీ. వెన్నెలరేయి: చూ, రాత్రి.

జ్వ

జ్వరము, సం. వి. అ. పుం. 1. వేఁకి: చూ, రోగము. 1; అం. 2. అవస్థలు పండ్రెండిటిలో నొకటి: చూ, అవస్థలు (ద్వాదశావస్థలు.)

జ్వరితుఁడు, సం. విణ. జ్వరముగలవాఁడు: చూ, వ్యాధితుఁడు.

జ్వలదంగారము, సం. వి. అ. పుం. కొఱకచ్చు, కొఱవి: చూ, వహ్ని. 1.—౨౪.

జ్వలనము, సం. వి. అ. న. 1. మంట: చూ, వహ్ని. 1.—౨౬; పుం. 2. సిప్పు: చూ, వహ్ని. 1.

జ్వలించు, సం. అ. క్రి. 1. ఎరియు: చూ, మండు. 1; 2. వెలుఁగు: చూ, ప్రకాశించు; 3. మండిపడు, చుఱుకుమని నొచ్చు: చూ, మండు. 1.

జ్వలితము, సం. విణ. 1. మండినది: చూ, ప్రజ్వలితము. 1; 2. ప్రకాశించినది: చూ, శోభితము.

జ్వా

జ్వాల, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. మంట: చూ, వహ్ని. 1.—౨౬.

జ్వాళము, సం. వి. అ. పుం.— పై.—

జ్వాలాజిహ్వుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. అగ్నిహోత్రుఁడు: చూ, వహ్ని. 1; 2. పార్వతియొక్క దూత: చూ, పార్వతి. 1.

జ్వాలామాలము, సం. వి. అ. పుం. అగ్నిలోఁము: చూ, లోఁము. 1.

జి

జి: చూ, చ.

జింకించు, వై. స. క్రి. 1: చూ, బెదరించు; 2: చూ, సంకోచించు.

జింకు, వై. వి. = శంకా. 1: చూ, వెఱపు; 2: చూ, సంకోచము. 3; అ. క్రి. 3: చూ, భయపడు; 4: చూ, సంకోచించు.

జింకె, వై. వి. = సంకోచ. రూ-జింకెన: చూ, సంకోచము. 3.

జింకెన, వై. వి. = సంకోచ. 1.—పై.— పా. 1, ఆ. 124; 2: చూ, వెఱపు.

జింకెయొనర్చు, ద్వ. స. క్రి. (జింకె + ఒనర్చు): చూ, బెదరించు.

జింగ, వై. వి. 1. = జంఘ: చూ, పిక్క: 2. ప్లుతగతిభేదము. ఆం, భా. ద్వి. 198: చూ, హయము; 3. దాఁటు: చూ, లంఘ.

జింగగంతు, ద్వ. వి. దాఁటు: చూ, లంఘ.

జింగగొను, ద్వ. స. క్రి. (జింగ + కొను, 1. దాఁటు పా. 2, ఆ. 78: చూ, తరించు; అ. క్రి. 2. దుముకు: చూ, లంఘించు.

జింగనడక, ద్వ. వి. కాలు చాఁచిపెట్టి నడచు నడక: జింగనడపు.

జింగనడపు, —పై —

జింగవిల్లి, వై. వి. = జంగలబిడాల, రూ- జింగుపిల్లి. అడవి పిల్లి: చూ, మార్జాలము.

జింగము, వై. వి. = జంగమ. శూద్రులలో శివదాసుఁడు (జంగములలో పూజ్యుఁడైనవాఁవివి జంగమయ్య, జంగముదేవర అని చెప్పుదురు.)

జింగాళము, వై. వి. విడువాటు. (శ. ర.)

జింగి, దే. వి. ఒకానొక తుపాకి: చూ, బాణము. 1-ం.

జింగిడి, వా. వి. ఒకానొక తట్ట: చూ, పజ్జ. 1.

జింగియ, దే. వి. రూ-జంగె. గజ్జెలమనగ: చూ, భూషణము. 2.

జింగిలి, దే. వి. 1. చిన్ననేనకు అధికారి. ఆం, భా. ద్వి. 184: చూ, సైనికుఁడు; 2. ఆవులమంద: చూ, ధేనువు; 3. పశులమంద: చూ, మృగము. 1.

జింగిలిగమికాఁడు, దే. వి: చూ, జింగిలి. 1.

జింగుపిల్లి, వై. వి. = : చూ, రూ-జంగపిల్లి.

జింగె, దే. వి: చూ, రూ-జంగియ. రాజ. 2, ఆ. 114.

జింజిచ, దే. వి. 1. చీల: చూ, శూలము; 2. చాయమేకు. ఆం, భా. ద్వి. 203: చూ, బండికన్ను.

జింజా, దే. వి. గుంపు: చూ, సమూహము.

జింజాటము, దే. వి. 1. తగులము, కోరిక: చూ, వాంఛ; 2. సంసారము పెంపుకొఱకు పడెడి శ్రమము: చూ, శ్రమము. 1; వై. వి. 3. = జంఝూట. డంబము: చూ, బడాయి. 3.

జింజాడి, వై. వి. = యమధాటి. నిమిషపరుఁజూగల కత్తి. రూ- జంజాళి- జిముదళము- జిముదాఁడి: చూ, రిష్టి. 2-ఆ.

జింజాళి, వై. వి. = —పై.—

జింట, వై. వి. = దండ. రూ-జిమట. 1. ఉద్ది: చూ, సంగడి. 5; 2. ఇనుమడి: చూ, రెట్టి. 1; ద్ర. 3. రూ-జిమట. వెంట: చూ, వెంబడి.

జింటకాయ, ద్వ. వి. అమడకాయ, కవలకాయ.

జింటపిట్ట, వై. వి. కోకము. ఆం, భా. ద్వి. 94: చూ, బటువు గువ్వ.

జింటముక్కాలి, ద్వ. వి (జింటమూఁడు + కాలు) తుమ్మెద. అచ్చ. యు, కాం. 470: చూ, భ్రమరము.

జింటమోములవేలుపు, ద్వ. వి. అగ్నిదేవుఁడు: చూ, వహ్ని. 1.

జింటరాసి, వై. వి. మిథునరాశి: చూ, రాశి. 2.

జింటు, వై. వి. బ. అమడపిల్లలు.

జింటి, దే. వి. సరిగపెట్టె. రూ-జంటీ.

జింటీ, —పై.—

జింటు, వై. అ. క్రి. జింటపడు (అ ప్ర.)

జింత. దే. విణ. రూ-జంతె ధూర్తురాఁ. శకాం. 4, ఆ. 119: చూ, స్త్రీ. 1-౪౬.—(౧).

జంతవట్టు, దే. అ. క్రి. కలుపు తెగి చక్కగ పండుటకై పైరు నడుమ దున్ను.

జంతరము, వై. వి. = యంత్రము. 1. కీలుపనిముట్టు. రూ-జంత్రము: చూ, యంత్రము. 1; 2. కీలుబొమ్మ: చూ, స్త్రీ. 1-౪౦.

జంత్రము, —పై.—

జంతిక, వై. వి. = యంత్రిక. సారెసత్తు: చూ, భక్ష్యము.

జంతికపుండు, ద్వ వి. అనేకరంధ్రములుగల కుఱుపు: చూ, వ్రణము. 1-౬.

జంతియ, వా. వి. కంచె. రూ-జంతె.

జంతె, దే. విణ. 1. రూ-జంత; 2 : చూ, రూ- జంతియ.

జంత్రకాడు, వై. వి. (జంత్రము + కాడు) కీలుకాడు : చూ, సూత్రధారుడు.

జంత్రము, వై. వి. 1 : చూ, సూత్రము. 5; 2. = యంత్రమ్. కీలుబొమ్మ : చూ, స్త్రీ; 3 : చూ, రూ- జంతరము.

జంధియము, వై. వి. = యజ్ఞోపవీతమ్. రూ- జందెము - జన్ని దము : చూ, (యజ్ఞోపవీతము): చూ, సూత్రము. 1-౧౫.

జందెము, వై. వి. = —పై.—

జంపతి, వై. వి. = జంపతీ-దంపలీ. ఆల్మగలు. ఆంధ్ర. పదా. నర. 103 : చూ, ఇలానింపదము.

జంపము, దే. పి. అంకెవన్నె తగిలించెడు దారము లోనగునది.

జంపాడు, దే. అ. క్రి. (జంపు + ఆడు) కదలు: చూ, సలించు.

జంపారు, దే. అ. క్రి. (జంపు + ఆరు) : చూ, మందగించు.

జంపాలు, దే. వి. జోలపాట : చూ, స్వరము. 2.- ౪౬-(౪).

జంపు, దే. వి. 1. మత్స్యములు లోనగువాని కుచ్చు (లేక) జాలరు : జగజంపు, జల్లి, జాలరు, జాలీ, జొంపము; (సం. ప.)—ఝలరి-రూ-ఝుల్లర-ఝుల్లరము-ఝుల్లరి-ఝుల్లిర-ఝూల్లర-ఝూల్లరి; 2. ఆలస్యము విజ. 2, ఆ. 187 : చూ, విలంబము. 1; 3 : చూ, సన్నఁదనము ; విణ. 4. నిడివైనది : చూ, మూల. 2; అం. 6 : చూ, మల్లశాస్త్రము.

జంపులు, ద్వ. వి. బ. (జంపు + పూలు) చెంపస్వరము : చూ, భూషణము. 2-ఠ-(౧౮).

జంపె, వై. వి. = ఝంపా. ఝంపటము. పదినుషిరముల కాలము : చూ, ఝంప. 2.

జంబ, వై. వి. = శమీ* : చూ, శమి.

జంబు, వై. వి. 1. = శమి. రూ-జమ్మి* : చూ, శమి; 2. = జంబూ, జంబువు, జంబూనది, జంబేఱు-రూ-జమ్మేఱు-జమ్మేఱు: చూ, నది; దే.వి.3. రూ. జమ్ము. ఒకరకముగడ్డి*: చూ, తృణము. 1.

జంబుకావా, వా. వి. జముకాణము : చూ, వస్త్రము. 1-౬౬.

జంబుగూడ, వా. వి. (జమ్ముతో నల్లినది) గూడ : రూ-జమ్ము గూడ : చూ, వారిత్ర.

జంచేరు, వై. వి. = :చూ, జంబు. 2.

జక్కర, దే. వి. = ఝర. 1. ఏఱు : చూ, నది; 2. ఱేఁట: చూ, ప్రవాహము. 1.

జక్కరరాయఁడు, ద్వ. వి. కడలి : చూ, సముద్రము. 1.

జక్కలించు, దే. స. క్రి. గేలిచేము (అప్ర.)

జక్కవ, వై. వి = చక్రవాకి. రూ-జక్కువ: చూ, బటువుగువ్వ.

జక్కవకవవిప్పు, ద్వ. వి. చంద్రుఁడు. అం, పం. దే. 15 : చూ, హిమాంఱువు.

జక్కవగొంగ, —పై.—

జక్కవచంటి, ద్వ. వి. ఒకానొక ఆఁడుది: చూ, స్త్రీ. 1-౨౪౦.

జక్కవలయంటు, ద్వ. వి. : చూ, సూర్యుఁడు. సాం. దే. 9.

జక్కవలతేఁడు, —పై.—

జక్కి. దే. వి. 1. గుఱ్ఱము : చూ, హయము; 2. ఘట్టరము: చూ, తిరుగలి. 1.

జక్కించు, దే. అ. క్రి : చూ, బద్ధమగు.

జక్కిణి, దే. వి. 1. ఒకానొక ఆట : చూ, నాటకము. 1; వై, వి 2. = యక్షిణి. ఒకానొక జాతి; 3. = యక్షిణి. లోకాంతరము పొంది దేవత్వము పడసిన ముత్తైదువ, మృతసువాసిని: చూ, స్త్రీ. 1-౭౩.

జక్కిని, వై. వి. 1. కుబేరుని భార్య: చూ, భార్య; 2.= యక్షిణి: చూ, జక్కిణి. 3.

జక్కినీఁడు, ద్వ.వి. (జక్కిని+ఈఁడు) కుబేరుఁడు:చూ, శ్రీదుఁడు.

జక్కిమోరవేలుపు, దే. వి : చూ, కింపురుషుఁడు.

జక్కుఁజేఁడు, ద్వ. వి : చూ, జక్కినీఁడు.

జక్కులజేని చెలికాఁడు, ద్వ. వి : చూ, శివుఁడు.

జక్కులవాండ్రు, ద్వ. వి. బ. కామేశ్వరినిఁ గొలిచెడి యొకానొక జాతివాండ్రు. జక్కులు : (చూ, జక్కిణి. 2.)

జక్కులు, దే. వి. బ. 1.—పై.—; వై. వి. 2. = రూ-యక్షులు. యక్షులు, దేవతలతో నొకజాతి ; చూ, వేలుపు.

జక్కువ, వై. వి. = చక్రవాకి : చూ, రూ- జక్కవ.

జగ, వై.విణ. రూ-జగా-జెగ = జగత్. గొప్పది. (వృత్తియందు జగము శబ్దమునకు మీఁదివర్ణము లోపింపఁగా మిగిలిన రూపము. ఉదా.—జగజంపు. జగజల్లి, జగజెట్టి, జగవేలుపు, జగహజారము. మొ) : చూ, విపులము.

జగజంటు, వై. వి. = జగద్భట : చూ, సమర్థుఁడు.

జగజంత, ద్వ. వి. 1. మాయలాఁడు : చూ, ప్రీతిహారకుఁడు; 2. మాయలాఁడి : చూ, స్త్రీ 1-౬.

జగజంపు, ద్వ. వి: చూ, జంపు. 1. ఆం, భా. ద్వ. 193.

జిగజెట్టి, ద్య. వి. బిరుదువేసిన జెట్టిపరివారము. ఆంధ్ర, పవా. నర. 40 : చూ, హొంతకారి.

జిగడగొండి, ద్వ. వి. (జగడము + గొండి) 1. కలహశీలురాలు : చూ, స్త్రీ. 1-ఈ; 2. కలహశీలుఁడు : చూ, పేచీకోరు.

జిగడమాడు, ద్వ. అ. క్రి. (జగడము + ఆడు) : చూ, వాటులాడు.

జిగడము, వై. వి. = యుకటఃి. 1. కలహము : చూ, యుద్ధము; 2. పోరు : చూ, యుద్ధము; 3. కజ్జా, చిన్నతగువు : చూ, యుద్ధము.

జిగడాలమారి, ద్వ. విణ. (జిగడాలు + మారి): చూ, జిగడగొండి. 1.

జిగడించు, వై. అ. క్రి. 1: కలహించు, జై. 8, అ. 211 : చూ, వాటులాడు; 2. యుద్ధముచేయు.

జిగతి, దే. వి. తిన్నె : చూ, వేదిక.

జిగతీజోతులు, వా. వి. ఒకానొక దివిటీ : చూ, స్నేహాళము. 1-ఁ.

జిగము, వై. వి. 1. = జగత్తు : చూ, లోకము; విణ. 2. గొప్ప, పెద్ద : చూ, విపులము. (వృత్తియందు వికల్పముగా అంత్యవర్ణలోపము : చూ, జగ.

జిగముకన్ను, ద్వ. వి. జగచ్చక్షువు : చూ, సూర్యుఁడు.

జిగముచుట్టము, ద్వ. వి. —వై.— అచ్చ. అ, కాం. 38.

జిగముతల్లి, ద్వ. వి. 1. లోకమాత : చూ, లక్ష్మి; 2. దుర్గ : చూ, పార్వతి. 1.

జిగములఁబుట్టించు జాణఁడు, ద్వ. వి. వలువ. ఆం, పదా. సుర. 17 : చూ, బ్రహ్మ. 1.

జిగా, వై. విణ. గొప్పది: చూ, రూ-జిగ. (ఉదా.—జిగాచెంగల్వ, జిగాజిగి, జిగాడంబు, జిగానలువపట్టి, జిగావిగారము, జిగాహజారము. మొ.)

జిగిలె, వై. వి. = జాంగల. రూ-జిగ్గిలె. తిన్నె. అచ్చ. ఆర. కాం. 102 : చూ, వేదిక. (దేశ్యమని శ. ర.)

జిగిలెడు, దే. వి. తోడియల్లుఁడు : చూ, షడ్డకుఁడు.

జిగిలెకాఁడు, దే. వి. (జిగిలెడు + కాఁడు) అచ్చ. అ, కాం. 19, —వై.—

జిగ్గిలె, వై. వి. = జాంగల: చూ, రూ-జిగిలె (దేశ్యమని శ.ర.)

జిగ్గు, దే. వి. 1. తళతళ: చూ, వెలుతురు. 1;2. ప్రకాశించుటయందగు ననుకరణము : చూ, హూహూ.

జిగ్గుగొడుగు, దే. వి. ఒకరకము గొడుగు; చూ, వారిత్ర.

జిజాయి, దే. వి. ఒకానొక పిరంగి : చూ, బాణము. 1-ఁ.

జిజ్జమ్మ, వా. వి. జిజ్జు : చూ, మూర్ఖుఁడు.

జిజ్జర, దే. వి. రూ- జాజర : చూ, వంచన.

జిజ్జరకత్తియ, ద్వ. విణ. పంచకురాలు. రూ- జిజ్జరకత్తె-జాజరకత్తె : చూ, స్త్రీ. 1-ఈ.

జిజ్జరకాఁడు, ద్వ విణ. రూ-జాజరకాఁడు: చూ, వంచకుఁడు. 1.

జిజ్జు, వై వి. 1. = జర్జరమ్. మణిదోష విశేషము: చూ, రత్నములు. 1-ం-(ఒ); దే. వి. 2. మిక్కిలి చింపిరి విణ. 3. మిక్కిలి చినిఁగినది; వా. వి. 4: చూ, జిజ్జమ్మ.

జిజ్జుకొను, దే. అ. క్రి. బఁలహీనతపొందు: చూ, వలియు.

జిట్టి, దే. వి. రూ-జట్టి. 1. ఒకానొక పావురము: చూ, పావురము; 2. అమ్మకము: చూ, విక్రయము; 3. కొనుట. హరిశ్చ. 1, ఆ. 115: చూ, వెల. 1; వా. వి. 4: చూ, గుత్త. 4; బ 5. తగవు.

జిట్టింగ, దే. వి. ఒకానొక దొంగ: చూ, హారకుఁడు.

జిట్టికత్తియ ద్వ. విణ. రూ-జిట్టికత్తె. 1. కొనియమ్మునది: చూ, స్త్రీ. 1-ఒం; 2. కొనునది: చూ, స్త్రీ. 1-ఒం-(ం).

జిట్టికత్తె, —వై.—

జిట్టికాఁడు, దే. విణ. 1. కొని యమ్మువాఁడు: చూ, వర్తకుఁడు; 2. కొనువాఁడు: చూ, విలువకాఁడు.

జిట్టికొను, దే. స. క్రి. కొను: చూ, విలుచు.

జిట్టియిచ్చు, దే. స. క్రి. (జిట్టి + ఇచ్చు) అమ్ము: చూ, విక్రయించు.

జిట్టియిడు, దే. స. క్రి. —వై.—

జిట్టీ, దే. వి: చూ, రూ-జిట్టి.

జిట్టు, దే. వి. 1. గుంపు: చూ, సమూహము; వా. వి. 2. జనులగుంపు: చూ, సమూహము; 3. జత. "మనమొక జిట్టు కూడితిమి."

జిట్టువెద్ద, వా. వి పనివాండ్రపై యజమాని.

జిడ, వై. వి = జటా-సటా. 1. వెండ్రుకలయల్లిక: చూ, వేనలి. 1; 2. వెండ్రుకలచుట్ట: చూ, వెండ్రుక. 1; 3. సింహము మొదలగువాని మెడమీఁది వెండ్రుక. అచ్చ. యు, కాం. 426: చూ, వెండ్రుక. 1.

జిడక, దే. వి. = శాటక. బొంత: చూ, వస్త్రము. 1-ఒం.

జిడకట్టు, ద్వ. అ. క్రి. జిడయగు: జిడగొను.

జిడగంట, వై. వి. 1. జడచివర గంటవలెనుండు బంగారునగ: చూ, భూషణము. 2; 2. పట్టుతోఁ కట్టిన జడకుచ్చు: చూ, భూషణము. 2.

జిడగాఁజ, వై. వి. = జటాగాంధారి *: గంజా-గంజాయి-గంజావి-గాంజ-గెంజాయి-గాఁజర; (సం. ప):—జంగ.

జిడగొను, ద్వ. అ. క్రి. (జడ + కొను): చూ, జడకట్టు.

జిడతా, వా. వి. రుజువు లెక్క.

జడదారి, వై. వి. = జటాధారి. 1. జటలు ధరించిన ఋషి: చూ, సన్న్యాసి. 1; 2. వనసంవాసి: చూ, ముని. 1; 3: చూ, శివుఁడు. అం. పదా. సుర. 10.

జడదారికన్నావ, ద్వ. వి. చంద్రుఁడు: చూ, హిమాంశువు.

జడదారి చెవిబుగ్గ, ద్వ. వి. జహ్నువనెడు ఋషి. చెవినుండి యూరివచ్చిన జలము, దేవగంగ. వేం, ఆం. 18: చూ, నది.

జడదారి యింటికోడి, ద్వ. వి. ఇంద్రుఁడు. సాం. దే. 11: చూ, వేలుపుజేఁడు.

జడను, వై. వి. = జడతా. జాడ్యము. ఆలస్యము. స్వా. 3, ఆ. 48: చూ, విలంబము. 1.

జడనుపడు, వై. అ. క్రి. రూ-జడ్డువడు-జబ్బువడు-జంపారు. మందమగు. స్వా. 3, ఆ. 118: చూ, మందగించు.

జడప్రత్తి, ద్వ. వి. ఒకానొక ప్రత్తి *: చూ, సముద్రాంత. 3.

జడబిళ్ల, ద్వ. వి. ఆఁడువారి శిరోభూషణములలో నొకటి: చూ, భూషణము. 2.

జడముడి, ద్వ. వి. గుండ్రముగా ముడిచిన జడలముడి; జై. 1, ఆ. 2: చూ, సిక. ౧-౩.

జడముడిజంగము, ద్వ. వి. కపర్ది: చూ, శివుఁడు.

జడలదారి, వై. వి. అడవికాఁపు: చూ, ముని. 1.

జడలమెకము, వై. వి. = జటామృగము. కేసరి: చూ, సింహము.

జడి, వై. వి. 1. వాన. కళా. 7, ఆ. 19, చూ, వాన. 1; 2. జల్లు: చూ, వాన. 1; విణ. 3. ఎల్లప్పుడు. పా. 2, ఆ. 44: చూ, సతతము. 2; దే. వి. 4. బాధ. కాశీ. 4, ఆ. 51: చూ, శోకము; 5. మడ్డు, తప్తలోహము. ఆం, భా. ద్వి. 275: చూ, లోహము. 1.

జడిగొను, ద్వ. అ. క్రి. అతిశయించు: చూ, సందడించు. 2.

జడిగొలుపు, ద్వ. ప్రే. జడియఁజేయు. జై. 5, ఆ. 56: చూ, బెదరించు.

జడిపించు, దే. ప్రే. —వై.—

జడితి, వై. వి. = రుడితి. వడి: చూ, వేగము. 3.

జడిపించు, దే. ప్రే: చూ, జడిగొలుపు.

జడియు, దే. అ. క్రి. 1: చూ, భయపడు; 2: చూ, సలించు; 3. తొలఁగు: చూ, విరియు. 5; 4. మ్రోఁగు. వసు. 3, ఆ. 66: చూ, శబ్దించు; స. క్రి. 5. త్రోయు. పాండు. 1, ఆ. 119: చూ, నిషేధించు; 6. నివారించు: చూ, వారించు.

జడిసామి, వై. వి. వానజేఁడు. సాం. దే. 13: చూ, వరుణుఁడు.

జడుపు, దే. వి. 1: చూ, వెఱపు; 2. చంపుడు: చూ, వధము.

జడ్డ, వై. వి. 1. సంయుక్తము, హల్సంయోగము (హల్లు అనియు): చూ, సంయుక్తము; 2. సంకటము: చూ, శోకము. 1.

జడ్డన, దే. ద్ర. తలూబన. భాగ. 1. స్క-ం. 260: చూ, వెగము. 3.

జడ్డి, వై. వి. ఏదో యొకమోపు మోసికొనిపోయెడు కట్ట.

జడ్డికపుత్రాళ్లు, ద్వ. వి. 1. గొట్టమును విడతకుఁ గట్టెడిత్రాళ్లు: చూ, సూత్రము. 1; వా. 2. దూలములను మోయుటకు గట్టెడి త్రాళ్లు: చూ, సూత్రము. 1-౩౫.

జడ్డికము, వా. వి. పెద్దపెద్ద దూలములకు త్రాళ్లుకట్టి తరువు వేయుట (మోయుట.)

జడ్డికపుకట్టలు, వా. వి. జడ్డికమున కుపయోగించు కట్టలు. (బొంగులు.)

జడ్డిగము, వై. వి. 1. = యంత్రము. విడతకు మూఁడు గొట్టము లమర్పఁబడి యెత్తుట కుపయోగించెడి యంత్రవిశేషము: జత్తిగె; 2.. మదము: చూ, మదము. 1.

జడ్డు, వై. వి. 1. = జాడ్యము. రూ-జడను: చూ, విలంబము: 1; 2. = శ్రద్ధ. తగులము, కోరిక. భాగ. 2, స్క-ం. 61. చూ, వాంఛ; 3. సంగతి, జోలి: చూ, సంయోగము.

జడ్డుతనము, వై. వి. (జడ్డు + తనము) 1. తగులము. భాగ. 2, స్క-ం. 53: చూ, వాంఛ; వా. వి. 2: చూ, పోమరితనము.

జడ్డువడు, వై. అ. క్రి. (జడ్డు + పడు) జడతనొందు. భాగ. 1, స్క-ం. 260: చూ, మందగించు.

జత, వై. వి. 1. = దండము. జంట: చూ, సంగడి. 5; 2. = యుత. సామ్యము: చూ, సమానము. 2.

జతగాఁడు, ద్వ. వి. ఉద్దికాఁడు: చూ, సమానుఁడు.

జతచేయు, వై. స. క్రి. జోడించు: చూ, సంధించు. 3.

జతన, వై. వి. = యత్నము: చూ, సన్నాహము.

జతనపడు, వై. అ. క్రి: చూ, యత్నించు.

జతనము, వై. వి. 1.=యత్నము. రూ-జతను: చూ, యత్నమున; 2. ఉపాయము: చూ, వెరవు; 3. పదిలము. పంచ. నా. 1, ఆ. 431: చూ, మేలుకోలు; అం. 4. త్రిశక్తులలో రెండవది. (త్రిశక్తులు.—వాఁడి, జతనము, మంతనము.)

జతను, వై. వి. 1. = యత్నము. రూ-జతనము. కళా. 8, ఆ. 226: చూ, యత్నము; 2. = సంధానము. కూడిక: చూ, సంయోగము.

జతనుపడు, వై. అ. క్రి. సన్నాహపడు (ప్రే. జతనుపఱచు; కళాం. 3, ఆ. 57): చూ, సిద్ధమగు.

జతపడు, వై. అ. క్రి. 1. అనువుపడు (ప్రే. జతపఱచు): చూ, సరిపడు. 2; 2. నెఱవేఱు: చూ, సిద్ధించు.

జతపఱచు, వై. ప్రే. ఈడుపఱచు: చూ, సరిపఱచు.

జతి, దే. వి. గాననాట్యయోగ్యశబ్దసంతతి: చూ, స్వరము. 2.

జతికెలు, ద్వ. వి. బ. (జత + తీఁగెలు) ఎద్దుల మెడము తగిలించి కాఁడికిఁగట్టెడు పట్టెడలు.

జత్తిగె, దే. వి: చూ, జడ్డిగము. 1.

జద్దు, దే. వి. మొద్దు: చూ, జజ్జమ్మ. 4.

జనము, వై. వి. = శణ:. రూ-జనుము. శణము: చూ, స్తంబకరి. ౧-౫.

జనుము, వై. వి. = —పై —

జన్న, దే. వి. భూజంబుపు*: చూ, సురభిపత్ర. 1-౨.

జన్నంపువేఁటకాఁడు, ద్వ. వి. క్రతుధ్వంసి: చూ, శివుఁడు.

జన్నఁడు, దే. వి. జన్నఁడను గుఱ్ఱము: చూ, హయము. 1-౨౨.

జన్నపుఁజుక్క, వై. వి. (జన్నము + చుక్క) మఘ, పాలకీ బొంగు చుక్క: చూ నక్షత్రము. 1.

జన్నపుఁదిండి ద్వ. వి. (జన్నము + తిండి) క్రతుభుజుఁడు: చూ, వేల్పు.

జన్నపుగొంగ, ద్వ. వి. (జన్నము + గొంగ) క్రతుధ్వంసి: చూ, శివుఁడు.

జన్నపుబొజ్జ, వై. వి. (జన్నము + ఒజ్జ) ఋత్విజుఁడు: చూ, యజ్ఞకర్త.

జన్నపురిక్కనెల, ద్వ. వి. (జన్నము + రిక్కనెల) చలినెల, మాఘము: చూ, మాసము. 1.

జన్నము, వై. వి. = యజ్ఞము: చూ, యజ్ఞము.

జన్ని, వై. వి. = సన్నిపాతము: చూ, సన్నిపాతము.

జన్నిగట్టు, ద్వ. వి. (జన్నియ + కట్టు) 1. యజ్ఞార్హములైన నియమముల నడపువాఁడు: చూ, బ్రాహ్మణుఁడు; 2. నలువ: చూ, బ్రహ్మ. 1.

జన్నిదము, వై. వి. యజ్ఞోపవీతము: చూ, రూ-జందియము.

జన్నియ, వై. వి. రూ-జన్నె; 1. = యజ్ఞియము: దేవతాదుల నుద్దేశించి యెత్తియుంచిన ముంజిదర్భ. యజ్ఞియము: చూ, హరిత. 1-౨౨: (చూ, తృణము. 1.); 2. దేవతాదుల నుద్దేశించి యథేచ్ఛముగా విడిచిన ఆవు: చూ, ధేనువు: 3. దేవతాదుల నుద్దేశించి యథేచ్ఛముగా విడిచిన యెద్దు: చూ, వృషభము. 1; 4. నోము. అచ్చ. సుం, కాం. 38: చూ, వ్రతము.

జన్నియపట్టు, ద్వ. స. క్రి. దేవతాదుల నుద్దేశించి యేదే వొక వస్తువు నెత్తియుంచు. విజ. 1, ఆ. 163.

జన్నియవిడుచు, ద్వ. స. క్రి. దేవతాదుల నుద్దేశించి యెద్దు లోనగుదాని యథేచ్ఛముగా విడుచు.

జన్నె, వై. వి. = : చూ, రూ-జన్నియ (దేవతాదుల నుద్దేశించి యథేచ్ఛముగా విడిచిన ఆవు. —వాఁడు. 4, ఆ. 192.)

జప్పు, వా. వి. పొత్తును బలవంతముగా పట్టుకొనుట.

జబర, వై. వి. 1. = ఖపుర:. పోఁకమీఁది నార: చూ, పోక; 2. పిల్లకొమ్మ. ఆం, భా. ద్వి. 37: చూ, శాఖ. 1-౨; వా. 3. పెంపు.

జబాబు, వా. వి. ప్రత్యుత్తరము, ఎదురుజాబు.

జబురుజంగి, దే. వి. ఒకానొక పిరంగి. కళా. 8, ఆ. 73: చూ, బాణము. 1.౧.

జబ్బ, వై. వి. 1. బుజము. అచ్చ. యు, కాం. 64: చూ, స్కంధము. 1; 2. కొండమీఁది వెలుపలిభాగము: చూ, తొడ.

జబ్బు, వా. వి. 1. తెగులు: చూ, రోగము. 1; దే. విణ. 2. సారములేనిది: చూ, ఫల్గువు: 3. మందము: చూ, విలంబము. 1.

జబ్బువడు, ద్వ. అ. క్రి. (జబ్బు + పడు): చూ, మందగించు.

జమ, వా. వి. రాబడి.

జమట, వై. వి. = దండ: చూ, రూ-జంట.

జమటపాఁత, వై. వి. డేగను చేతనుంచుకొనునపుడు దాని గోళ్లు గ్రుచ్చుకొనకుండ వేసికొనెడు మడతగుడ్డ: చూ, వస్త్రము. 1-౨౬.

జమలి, వై. వి. = యమళికా. జంట: చూ, సంగడి. 5.

జమలించు, వై. స. క్రి. ద్విగుణించు: చూ, రెట్టించు.

జమలిక, వై. వి. = యమళికా. ఒకానొక చర్మవాద్యము: చూ, వీణ 1.౫౯.

జమలిముక్కాలి, ద్వ. వి: చూ, జంటముక్కాలి.

జమళిక, వై. వి. = : చూ, రూ-జమలిక.

జమళిగ, వై. వి. = —పై.—

జమాఖర్చు, వా. వి. ఆదాయవ్యయములు.

జమాబంది, వా. వి. శిస్తు ఏర్పాటుచేయుట.

జమిడపీచోపు, వా. వి. కుంచియ: చూ, సురటి.

జమిడి, వై. వి. 1. = యమళ. రూ-జమిలి-జనుట, జత: చూ, సంగడి. 5; 2. ఇనుమడి: చూ, రెట్టి. 1.

జమిలి, వై. వి. = —పై.—

జమిలిక, వై. వి. = —పై.—

జమిలితల్లులబిడ్డ, ద్వ. వి. గంగాపార్వతుల బిడ్డ: చూ, వినాయకుఁడు. 1.

జమిలిముక్కాలి, ద్వ. వి: చూ, రూ-జమలిముక్కాలి.

జమిలిముక్కాలి విలుకాఁడు. ద్వ. వి: చూ, మన్మథుఁడు.

జమిలిముత్తల, ద్వ. వి. కుమారస్వామి: చూ, స్కందుఁడు.

జమిలియేఁబదుల జన్నములుచేసిన మేటి, ద్వ. వి. దేవేంద్రుఁడు, శతక్రతుఁడు: చూ, సహస్రాక్షుఁడు.

జమీఁదారి. వా. వి. (యస్టేటు) జమీందారుక్రిందనుండు భూమి, (జమీను అనియు.)

జమీఁదారు వా. వి. 1. కొన్నిగ్రామములపై రాజడిగల యధికారి; 2. రాజునకు శిస్తుచెల్లించు ఒకానొక యధిపతి.

జముఁడు, వై. వి. = యమః. యముఁడు: చూ, హరి. 5.

జముకాణము, దే. వి. ముతకనూలుబట్ట. స్వా. 5, అ. 33: చూ, జంబుకానా.

జముతండ్రి, ద్వ. వి: చూ, సూర్యుఁడు.

జముదంట, ద్వ. వి: చూ, శివుఁడు. 1.

జముదళము, వై. వి. = : చూ, జంజాడి.

జమునాఁడి, —వై.—

జమున, వై. వి. = యమునా: చూ, నది. 1.

జమునగొంగ, ద్వ. వి. బలరామఁడు: చూ, హలాయుధుఁడు.

జమునతోఁబుట్టు, ద్వ. వి: చూ, యముఁడు. ఇట్లు (జమున సైఁదోడు.)

జమునయ్య, వై. వి. (జముఁడు + అయ్య): చూ, సూర్యుఁడు.

జమునెక్కిరింత, ద్వ. వి. (జమున + ఎక్కిరింత) చున్నపోతు: చూ, మహిషము.

జమ్మి, వై. వి. రూ-జంబు. = శమి*: చూ, శమి.

జమ్ము. దే. వి. 1. జమ్ముగడ్డి: చూ, తృణము. 1; వై. వి. 2. = జంబూ. జంబూనది. వేరె పేఱు: చూ: నది.

జమ్ముగూడ, వా. వి: చూ, రూ-జంబుగూడ.

జమ్మేఱు, ద్వ. వి. (జమ్ము + ఏఱు) జంబూనది. వసు. 2, అ. 32: చూ, నది. 1.

జర, వై. వి. కత్తిపరుఁజు: వరుఁజు, విడి: చూ, రిష్టి. 2-౨౨.

జరగు, దే. వి. రూ-జరుగు. 1: చూ, ప్రాఁకుఁబు. 1. అ. క్రి. రూ-జరుగు; 2. తొమ్ముతోప్రాఁకు: చూ, ప్రాఁకు. 4; 3. జాఱు: చూ, సళ్ళు. 4; 4. జీవమునడచు. స్వా. 5, ఆ. 9: చూ, రూ-జరుగు; 5. ప్రవర్తిల్లు: చూ, వర్తించు; 6. కడచు: చూ, సను. 3; 7. ఉఱుకు: చూ, లంఘించు; 8. పోవు: చూ, వెళ్లు. 3; 9. ప్రక్కకొఱగు: రూ-జరుగు. ఒత్తగిల్లు-రూ-ఒత్తిలు-ఒత్తిల్లు-ఒత్తు-ఒదిగిలు - ఒఱగు.

జరత, ద్వ. వి. వెండిబంగారముల నీరుపూసిన నూలిపోఁగు, జలతారు: చూ, సరిగ.

జరపు, దే. క్రి. బరగఁజేయు: చూ, రూ-జరుపు.

జరపోసు, ద్వ. వి: చూ, సరిగ.

జరబాజు, దే. విణ వెండిసరిగతో వేసినవది (కలధౌతవస్త్రము), తగటి: చూ, వస్త్రము. 1-౧౮.

జరబు, దే. వి. పేఁపిండి: చూ, సాదము. 1-౩౫.

జరి, వై. వి. రూ-జరీ. 1: చూ, జరత; 2. వెండిబంగారముల మొలాము: రూ-జరీ, జలపోఁత, జలపోసనము.

జరిమానా, వా. వి. జుల్మానా, తప్పునకు విధించిన పైకము. "చీఁకటి తప్పు (వ్యభిచారము) నకు నాలుగు రూవాయిజరిమానా విధించిరి."

జరీ, వై. వి: చూ, రూ-జరి.

జరీన, దే. ద్ర. క్రి. విణ. (రూ-జరీలున-జఱ్ఱున-జిఱ్ఱున-జుఱ్ఱున) వడిగ: చూ, వేగము. 3.

జరీలున, —వై.— సా. 1, అ. 82.

జరుగు, దే. అ. క్రి: చూ, రూ-జరగు (తొమ్ముతోప్రాఁకు-కళా. 6, అ. 222.)

జరుగుబాటు, ద్వ. వి. (జరుగు + పాటు) జీవనము: చూ, బ్రతుకు. 1.

జరుగుడాట, దే. వి. (జరుగుడు + ఆట) జీరుకుబండాట: జీరుకులు-రూ-జీక్కులు, జీరుకుబండలు-రూ-జీక్కుబండలు.

జరుగుఱు, వై. వి. = స్థలన. జాఱుఱు: చూ, స్థలనము. 2.

జరుగుబడి, దే. వి: చూ, జరుగుబాటు.

జరుగుఱు, వా. వి. రూ-జరువురు-జరూరు-జర్గురు. (అర్జంటు): చూ, స్యదము,

జరుపు, దే క్రి: చూ, రూ-జరపు.

జరుపుఱు, దే. వి. (దినములను) జరుపుట, కాలయాపనము: చూ, విలంబము. 1.

జరువురు, వా. వి: చూ, రూ-జరుగురు.

జరూరు, —వై.—

జర్గురు, —వై.—

జలజలి, దే. వి. 1. శీఘ్రము. ఆం, భా. ప్ర. 65: చూ, స్యదము; 2. ఈడ్చుటయంచగు వ్యాస్యసుకరణము. అచ్చకిష్కింం, కాం. 84: చూ, హూహూ.

జలజలి, దే. వి: చూ, అంకులాఁడి.

జల్జున, దే. ద్ర. క్రి. విణ. శీఘ్రముగ: చూ, స్యదము.

జలకట్టియు, దే. వి. రూ-జలకట్టె-నెలకట్టె, ఒకరకము దేగ: చూ, శ్యేనము.

జలకట్టె, దే. వి. —వై.—

జలకమాడు, ద్వ. అ. క్రి. (జలకము + ఆడు) స్నానమచేయు, తేటి. జై. 3, అ. 11. (పోలి. జలకమాడ్చి.—పాండు. 2, ఆ. 19.)

జలకము, వై. వి. 1. = జలమ్. నీరు: చూ, సలిలము: 2. మునుక. పా. 2, అ. 5: చూ, స్నానము. 1.

జలగ, వై. వి. = జలూకా: చూ, బుడ్డపితుఁదు.

జలగంచె, ద్వ. వి. దీమము: చూ, వేఁటపిట్ట.

జలగడుగు, దే. స. క్రి. (జలకము + కడుగు) బంగారు రవలు మొదలగునవి వెదకియెత్తుటకుగాను ఇసుకను పీళ్ళలోఁబోసి గాలించు.

జలగడుగువాఁడు, దే. వి. జలగరి. రూ-జాలరి.

జలగరి, దే. వి. (జలగడుగు + అరి) —పై.—

జలజల, దే. వి. ప్రవహించుట లోనగువానియందగు ధ్వన్యను కరణము: చూ, హూహూ. (ప్రవహించుట.—స్వా. 4, ఆ. 12; రాలుట.—వసు. 3, ఆ. 178; వడియుట:—పా. 5, ఆ. 103; చల్లుట.—నళ. 1, భా. ఇత్యాది).

జలతారు, ద్వ. వి. (జలకము + తారు): చూ, జరత.

జలదరము, వై. వి. కంపము: చూ, లోలము.

జలదరించు, వై. అ. క్రి. రూ-జలుపరించు. కంపించు: చూ, వణకు. 2.

జలదరింపు, వై. వి. భయము: చూ, వెఱపు.

జలధారి, వై. వి. = జలద్వార. (జలకము + దారి) ఇంటిలోని మురికినీళ్లు పోయెడు సన్నని కట్టడపుకాలవ:చూ, తూము. 2.

జలపరించు, వై. అ. క్రి: చూ, రూ-జలదరించు.

జలపోత, ద్వ. వి. (జలకము + పోత) వెండి బంగారముల నీటి మొలాము. పా. 2, ఆ. 52: చూ, జరి. 2.

జలపోషణము, ద్వ. వి. (జలకము + పోషణము) —పై.—

జలుబు, వై. వి. రూ- జబ్బు, నజ్జు: చూ, శైత్యము.

జలుబుకారు, వై. వి. వర్షర్తువు. చలికారు. అం, పదా. సుర. 47: చూ, మాసద్వయము.

జలువు, వై. వి: చూ, రూ-జలుబు.

జలేరి, దే. వి. (జలకము + ఏరి) పానవట్టము: చూ, లింగ పీఠము.

జల్లీ, వా. అవ్య. త్వరగా.

జల్ల, దే. వి. 1. మోఁతబండిమీఁదగూడ, "బండిజల్ల" మొ: 2. పెద్దగంప (గుంతుజల్ల అనియు జల్లిగంప అనియు వాడుక): చూ, సజ్జ. 1.

జల్లసు, దే. అ. క్రి. (జల్లు + అను) రూ - జల్లుమను. భయాదులచే మనసు జిల్లుమను: చూ, గలతరించు.

జల్లి, దే. వి. 1. అసత్యము: చూ, వితథము; 2. చామరము. అచ్చ. యు, కాం. 205: చూ, సురటి; 3. జాలరు. రూ-జారి: చూ, జంపు. 1; 4. చమరమృగముతోఁక. రా, వి. 3, ఆ. 40: చూ, సవరము; 5: చూ, కుచ్చు. 2. కళా. 8, ఆ. 41; 6. కొప్పువల: చూ, భూషణము. 2; 7.=చాలని. జల్లెడ: చూ, తితడివు; 8. చిత్తడి: చూ, వాన. 1; బ. 9. ఇటికపొడిబొళ్లు: చూ, రత్నమొలు. 1 - బం - (౩౫); విణ. 10. అసత్యమైనది: చూ, వితథము.

జల్లించు, దే. అ. క్రి. 1. కాఱు. పాండు. 1, ఆ. 118: చూ, ప్రవించు; స. క్రి. 2. ధాన్యమును జల్లెడలోఁబోసి గుండ్రముగా త్రిప్పు; 3. పరీక్షించు: చూ, శోధించు.

జల్లికాఁడు, దే. వి. కల్లరి: చూ, బొంకులాఁడు.

జల్లిగంప, వా. వి. గంజివార్చెడు గంప: చూ, సజ్జ. 1.

జల్లిపెండెము, దే. వి. కాలినగ: చూ, భూషణము. 2.

జల్లిమూఁకుడు, దే. వి. సగమువఱకు చిల్లులుగల మూఁకుడు: చూ, పాత్రము. 6.

జల్లితోఁక మెకము, ద్వ. వి. చమరీమృగము. సాం. తిర్య. 15: చూ, సవరపుమెకము.

జల్లిమెకము, —పై.—

జల్లివాలుమెకము, —పై.—

జల్లివేళ్లు, దే. వి. బ. తల్లివేరుకొనను ప్రక్కవేళ్ల కొసను కుచ్చువలె నుండెడు వేళ్లు (వీనినే నారవేళ్లు, గుబురువేళ్లు, పిల్లవేళ్లు అని అందురు): చూ, వేరు. 1.

జల్లు, వై. వి. 1.=జలవర్షము: చూ, వాన. 1: 2. దల్లు. వాన కురియునపుడు చెదరిపడెడి నీళ్లు. భాగ. 2, స్క్రం. 188:చూ, సలిలము. 1-౩౬; 3. జడి, ధారావర్షము. ఆం, పదా. సుర. 46: చూ, వాన. 1; దే. వి. 4. ఉమియుట రాఁట లోనగు వానియందగు ధ్వన్యనుకరణము: చూ, హూహూ.

జల్లుమను, దే. అ. క్రి. (మనసు) జల్లను, గలతరించు: చూ, రూ-జల్లను.

జల్లెద, వై. వి. = చాలని: చూ, తిరడవు.

జల్లెడ, దే. వి: చూ, సురటి.

జవ, దే. వి. 1. జడబిల్ల లోనగువానికి చుట్టు నేర్పఱచెడి అంచు: చూ, మైజాఱు; 2. ఒకానొక యంత్రము.

జవజవ, దే. వి. వజవజ, వడకుటయందగు నసుకరణము: చూ, హూహూ.

జవట, దే. వి. తాటిమట్టకు అడుగున నుండెడు పంగ.

జవరాఁటు, దే. వి. 1. మర్యాదను అతిక్రమించుట; స. క్రి. 2. అతిక్రమించు. మీఱు: చూ, దాఁటు. 6.

జవనిక, వై. వి. = యవనిక. తెరచీర: చూ, వస్త్రము. 1-౬౯.

జవర, దే. విణ. 1. గోము, మృదువు: చూ, సుకుమారము; 2. చక్కనిది: చూ, హృద్యము.

జవరన, దే. వి. 1. మృదుత్వము. లేత: చూ, సౌకుమార్యము. 1; 2. చక్కన: చూ, హృద్యము.

జవరము, దే. వి. తఱుముఁదనము: చూ, మునుము.

జవరాలు, ద్వ. వి. (జవ్వని + ఆలు) యౌవనముగల ఆఁడుది. వై. 6, ఆ. 64. (యువతీశబ్ద తద్భవమని కొందఱు): చూ. తే. 1-౨౯.

జవలు, వై. వి. ఐ. = యవః. యవలను వస్తు : చూ, ధాన్యము.

జవళి, దే. వి. రూ-జావళి. అమ్మఁదగిన క్రొత్తబట్ట : చూ, వస్త్రము. 1-౧౯.

జవాజి, వై. వి. = సంకుమదము. రూ-జవాది-జవ్వాజి-జవ్వాది-జవ్వాదు- జిబువాయి : చూ, సంకుమదము : చూ, రాజార్హము. 1-౪౩-(౧).

జవాజిపిల్లి, వై. వి. రూ-జవ్వాజిపిల్లి : చూ, సంకువు.

జవాపి, వై. వి. = : చూ, రూ-జవాజి.

జవ్వాపిల్లి, వై. వి : చూ, రూ-జవాజిపిల్లి.

జవాబు, వా. వి : చూ, రూ-జిబాబు.

జవాబుదారి, వా. వి. పూచీ.

జవిలె, దే. వి : చూ, రూ- జిగిలె.

జవుకు, దే. వి. 1. రూ-జౌకు. అడుసు: చూ, బురద; అ. క్రి. 2. మిక్కిలి మెత్తగిలు. రూ-జౌకు.

జవుజవ్వు, దే. వి. పాఱుటయందును క్రుంగుటయందును అగు ధ్వన్యనుకరణము : చూ, హూహూ.

జవుళు, వా. వి. 1. రూ-జౌరు. అగ్నిప్రసరణాయుధము, ఒక రకము పిరంగి : చూ, బాణము. 1.-౧; స. క్రి. 2. రూ-జౌరు. కొట్టు : చూ, మొత్తు. 2; 3. చేతులతో కుప్పచేసి యెత్తు. రూ- జౌరు : చూ, వామ.

జవ్వనము, వై. వి. = యౌవనమ్ పదునాఱేండ్లకుమీఁదిప్రాయము: చూ, వయస్సు. 1.

జవ్వని, వై. వి. (జవ్వనము + ఇ) = యువతి, జవరాలు : చూ, స్త్రీ. 1-౨౬.

జవ్వాజి, వై. వి. = : చూ, రూ- జవాజి.

జవ్వాజిపిల్లి, వై. వి : చూ, రూ-జవాజిపిల్లి.

జవ్వాజివంకెలు, ద్వ. వి. ఐ : చూ, జవలు.

జవ్వాడు, దే. అ. క్రి. (జవ + ఆడు) : చూ; సలించు.

జవ్వాది, వై. వి. = : చూ. రూ- జవాజి.

జవ్వాదిపిల్లి, వై. వి : చూ, రూ- జవాజిపిల్లి.

జవ్వాదు, వై. వి. = : చూ, రూ-జవ్వాది.

జవ్వు, దే. వి. 1. దుర్మదజలము : చూ, పలిలము. 1-౨౭; 2. సొగసు : చూ, సౌందర్యము.

జళిపించు, దే. ప్రే. జడియఁజేయు. కళా. 6, అ. 14 : చూ, బెదరించు.

జఱుకు, దే. వి. బెదరు. పాండు. 8, ఆ. 87 : చూ, సాధ్వసము. (రూ-జఱ్ఱు-)

జఱ్ఱు, —వై. —

జా

జాంద్ర, దే. వి. తంతువాయభేదము : చూ, సాలెవాఁడు.

జాగా, వై. వి. 1. = జగత్. జగము: చూ, లోకము; 2. చోటు: చూ, స్థానము. 1; విణ. 3. గొప్పది. రూ- జగ-జిగా-జెగ : చూ, విపులము.

జాగారము, వై. వి. = జాగర, రాత్రి మేలుకొని యుండుట. (సం. ప.) : — కవచము, జాగరము.

జాగిడు, ద్వ. అ. క్రి. ఆలస్యముచేయు : చూ, తడయు.

జాగినకత్తెర, అం : చూ, పరువళ్లు.

జాగినపావులు, అం. — వై. —

జాగిలంబులమిత్తి, ద్వ. వి. పంది. వేం, అం. 88 : చూ, సూకరము.

జాగిలము, దే. వి. 1. పంది లోనగువానినిఁ బట్టెడువేఁటకుక్క: చూ, శునకము; 2. కుక్క : చూ, శునకము.

జాగిలి, దే. స. క్రి : చూ, మ్రొక్కు. ఆం, భా. తృ. 127.

జాగు, దే. వి. ఆలస్యము : చూ, విలంబము. 1.

జాగుచేయు, దే. అ. క్రి : చూ. జాగిడు. అం, భా. తృ. 87.

జాజిము, దే. వి. పాలికలయందుఁ బోసిన నవధాన్యముల నాఱు; చూ, రూ-జాజాము. (జాజిలు-జాజాలు అనియు వాడుక.)

జాజర, దే. వి. రూ-జిజర : చూ, వంచన.

జాజరకత్తె, ద్వ. విణ : చూ, రూ-జజ్జరకత్తియ.

జాజరకాఁడు, దే. వి. 1. జజ్జరకాఁడు : చూ, వంచకుఁడు. 1; 2. దొంగ. ఆం, భా. ద్వి. 291 : చూ, హంసకుఁడు. 1.

జాజాము, దే. వి : చూ, రూ-జాజిము.

జాజాలపాలిక, మి. వి. వివాహకాలమునందు నవధాన్యములు నాఱుపోసెడు మూఁకుడు: చూ, పాత్రము. 6. (పాలికశబ్దము తెలుఁగు అని కొండఱు.)

జాజి, వై. వి. = జాతి. రూ-జాది* : చూ, సుమవస్సు. 2. (దీని మూలమున తాఁబెలు మాంసము వేసినయెడల యెక్కువగా పువ్వులు పూచును.)

జాజిపత్తిరి. వై. వి. = జాతిపత్రిక. రూ-జాజిపత్రి - జాపత్తిరి - జాపత్రి: (సం. ప) : — జాతికము.

జాజిపత్రి, వై. వి. = : చూ, రూ-జాజిపత్తిరి.

జాజిరాజవ్వలు, ద్వ. వి. ఐ. ఒకరకము వడ్లు: చూ, ధాన్యము.

జాజు, వై. వి. = ధాతు. రూ-జాదు. ఎఱుపు: చూ, వర్ణము.6-౪.

జాజువాఱు, ద్వ. అ. క్రి. (జాజు + పాఱు) ఎఱ్ఱనగు. స్వా. 2, ఆ. 27: చూ, పల్లటిల్లు.

జాటి, దే. వి. రూ-పాటి: చూ, మువికోల.

జోడ, దే. వి. 1. త్రోవ: చూ, మార్గము. 1; 2. రీతి: చూ, విధము. 1; 3. అడుగుల గుఱుతు: చూ, లక్షణము. 1-ఉ; 4. కన్నన్న: చూ, సైగ; 5. ఆచూకి: చూ, సూచన. 1.

జోడకాఁడు, దే. వి. త్రోవ గుఱుతెఱింగినవాఁడు: చూ, పాంథుఁడు.

జోడా, దే. క్రి. విణ: చూ, సమూలము.

జోడాచేయు, ద్వ. స. క్రి. నాశముచేయు: చూ. సరిపెట్టు.

జోడి, దే. వి. రూ - జోడీ. ఒకానొక మట్టిపాత్రము: చూ, భాండము. 3—ఁ.

జోడించు. దే. స. క్రి. 1. రూ - జాళించు. కంపమొందఁజేయు. భాగ. 3, స్కం. 786: చూ, రాలుచు; 2. గుడ్డలు నీళ్లలో వేసి అటునిటు పొర్లించి (గుంజి) యెత్తు: రూ - జాళించు: (చూ, ఝాడించు); వా. 3. విశేషముగా జారీయగు.

జోడీ. దే. వి: చూ, రూ - జోడి.

జోడు, దే. వి. 1. గింజపట్టని జొన్నకఱ్ఱ; వా. వి. 2. మగ గుఱి. (గోదావరిమండల ప్రాంతమున వాడుక.): చూ, ళ్నము.

జోణ, వై. విణ. = చణ. 1. రూ - జాణఁడు. నేర్పరి: చూ, సమర్థుఁడు; 2. సమర్థురాలు, నెప్పరి: చూ, స్త్రీ. 1—ఉ.

జోణఁడు, వై. విణ. = చఁడు: చూ, రూ - జాణ. 1.

జోణెత. వై. విణ. = చణ. (జాణ + ఎత) ధూర్తురాలు (స్వార్థమున ఎత): చూ, స్త్రీ. 1—ళఁ—(ఁ).

జోతర, వై. వి. = యాత్ర. రూ - జాత్ర. 1. అమ్మవారిపండుగ. ఔళనము. పాండు. 3, ఆ. 87: చూ, పఁడుగ. 2; వా. 2. అమ్మవారిపండుగ నాటి గత రాత్రియందు గరగఁ పివము ఎక్కెడు సంబరము. (శక్తిఉత్సవము.)

జోత్ర, వై. వి. = —పై.—

జోది, వై. వి. = జాతి: చూ, రూ - జాజి *. పా. 2, ఆ. 51.

జోదిలి. దే. వి. బుడుబుడుక్కలవాఁడు: చూ, సావలీఁడు.

జోదు, వై. వి. = ధాతు: చూ, రూ - జాజు.

జోదుకొను, దే. ఆ. క్రి. క్రందుకొమ. లక్ష్మ. 1, ఆ. 22: చూ, దండడించు.

జోదురజోదురంబు, వై. అవ్య. (జాదురంబు + జాదురంబు.) మిక్కిలి చాతుర్యము; చూ, సామర్థ్యము. 1.

జోనకి. దే. వి. కర్ణాటకపు తుపాకుల చెవియందు నిప్పు ముట్టించెడు త్రాడు: చూ, సూత్రము. 1.—ళ3.

జోనము, దే. వి. గుఱ్ఱపు పల్లముమీఁది మెత్త. రూ-జీనము, జిను, మెత్త, చీనము: చూ. హయము. 1—౫౬.

జోను, దే. వి. రూ - జానువు. 1. అందము: చూ, సౌందర్యము; 2. మంజులము. ఆం, భా. తృ. 14: చూ, హృద్యము.

జోనుగ. దే. వి. రూ - జానుగు. చెవి: చూ, శ్రోత్రము.

జోనుగు, దే. వి.—పై.—

జోనువు, దే. వి: చూ, రూ - జాను.

జోప, దే. వి. ఒకరకముటోపి: చూ. నీసకము. 1. 3.

జోపత్తిరి, వై. వి. (జాజి + పత్తిరి). = : చూ, రూ - జాజిపత్తిరి.

జోపత్రి. —పై.—

జోపిరము, వై. వి. = జాప్య. జాగు (దేశ్యమని శ.ర): చూ విలంబము. 1.

జోప్యము, వై. వి. = —పై.—

జోబరా, వా. వి. జాబరాచెట్టు: చూ, జాబుర - రూ - జాబురా*.

జోబితా, వా. వి. పట్టిక.

జోబిలి, దే. వి. రూ - జాబిల్లి. చంద్రుఁడు: చూ, హిమాంశువు.

జోబిలితాలుపు, దే. వి. రూ - జాబిలితాల్పు. చంద్రధరుఁడు: చూ, శివుఁడు. 1.

జోబిలితాల్పు, —పై —

జోబిలిమేఁపరి, దే. వి. రాహుగ్రహము: చూ, రాహువు.

జోబిలిరిక్క, ద్వ. వి. మృగశీర్షానక్షత్రము, జింకతల చుక్క, మీసర: చూ, రిక్క. 1—ఇ.

జోబిలిజాయి. దే. వి. చందురా. చంద్రకాంతము: చూ, రత్నములు. 1—౧౨—(౧౮).

జోబిల్లి, దే. వి. (జాను + బిల్లిక): చూ, రూ - జాబిలి.

జోబిల్లికెసాన, దే. వి. ఒకానొకవస్తువు.

జోబిల్లియల్లుఁడు, ద్వ. వి: చూ, మన్మథుఁడు.

జోబిళ్ల, దే. వి. ఐ: చూ, బాలక్రీడ. హంప. 5, ఆ. 155.

జోబు, దే. వి. 1. పత్రిక, ఉత్తరము: చూ, లేఖ. 3; 2. తావి గట్టిన గంధపు చొక్కుపొడి. జాబుర - రూ - జాబురా.

జోబుమడుపు, ద్వ. వి: చూ, కచేలము: (చూ, కవరు.)

జోబుర. దే. వి. 1: చూ, జాబరా*; 2: చూ, జాబు. 2.

జోబురా, —పై.—

జోమ, వై. వి. = జామి*: జేమి, జామి; (సం. ప).—చిత్రకము, చిత్రకేతువు, జామ, జామి.

జోమపండు, వై. వి. = జామిఫలము: రూ - జామిపండు.

జోమారు, వా. వి. 1. (పంచ + కండువా = జామారు) వస్త్రద్వయము (కాలువ అని కొందఱు): చూ, వస్త్రము. 1—౨౦;

2. (రెండుసయినుపంచలు, వితంతువు ధరించునవి) వస్త్ర ద్వయము: చూ, వస్త్రము. 1—౨౪.

జామిపండు, వై. వి: చూ, రూ - జామపండు.

జామీను, వా. వి. పూఁట, హామీ.

జామీనుండు, వా. అ. క్రి: చూ, అచ్చు. 20.

జామీనుదారుఁడు, వా. వి. పూఁటపడువాఁడు: చూ, లగ్నకుఁడు.

జాము, వై. వి. = యామః. ఏఁబన్నెండగడియలకాలము; చూ, యామము. 1: (చూ, జాలు. 4.)

జాయగా, వా. అవ్య. నెమ్మదిగా. "ఐండిని జాయగా పోనిమ్ము. (జాయిదా అనియు.)

జారి, దే. వి. 1. గుడి: చూ, పాత్రము. 6; 2. కమండలువు. అచ్చ. యు, కాం. 413: చూ, పాత్రము. 6;వా. 3. = రూరి. కొమ్ముగలచెంబు: చూ, పాత్రము. 6.

జారీగా, వా. అవ్య. అడ్డులేకుండఁగ.

జారు. వై. వి. = క్షీరణ. గళనము: చూ, స్థలనము. 2.

జారుఁడు, —వై.—

జారుముడి, ద్వ. వి. వదలుముడి: చూ, వేనలి.

జార్చు, దే. క్రి: చూ, రూ - జాఱుచు.

జాఱు, వై. వి. = 1. క్షరణ. గళనము (రూ - జాఱుడు - జారువు - జిరుగుడు - జారు - జాఱుడు) (దేశ్యమని శ. ర): చూ, స్థలనము. 2. అ. క్రి. 2. జాఱు: చూ, సళ్ళు. 2: 3. ఉఱుకు, కళా. 7. ఆ. 148: చూ, లంఘించు; 4. వదలు చూ, వీడుకొను; 5. ఉట్టు: చూ, స్రవించు. (దేశ్యమని శ. ర.)

జాఱుచు, దే. క్రి. జాఱఁజేయు, జాఱించు: చూ, రూ-జార్చు

జాఱుడు, వై. వి. = క్షరణ: చూ, జాఱు. 1. (దేశ్యమని శ.ర.)

జాఱుపాటు, ద్వ. వి. 1. —వై — విజ. 1, ఆ. 172; 2. పొరపాటు. విజ. 1, ఆ. 172: చూ, స్ఖాలిత్యము.

జాఱుపు, దే. వి. 1. జాఱుడు: చూ, స్థలనము. 2; 2. కొండ చటియ: చూ, వర్వతము.

జాఱువాఱు, దే. అ. క్రి. (జాఱు + పాఱు) జాఱు. ఉ. హరి. 5, ఆ. 92: చూ, స్థలనము. 2.

జాల, వై. వి. 1. = జాల. చేపలఁబట్టువల: చూ, వల. 1; 2. కిటికి: చూ, వాతాయనము; 3. ఏనుఁగు మొగమునందలి బొట్లసమూహము. ఏద్మకము. ఆం, భా. ద్వి. 194: చూ, పొగరుపొడ.

జాలంచలవిడిది, ద్వ. వి. దేవగంగ. వేం, ఆం. 17: చూ, నది. 1.

జాలకఱ్ఱ, ద్వ. వి. 1. నల్లతాతియందు బెజ్జములేర్పఱచి యుంచిన కిటికి: చూ, వాతాయనము; 2. కిటికి: చూ, వాతాయనము.

జాలకాఁడు, వై. వి. 1. కైవర్తుఁడు: చూ, వలతేఁడు; 2. ఆలప్యము చేయువాఁడు.

జాలము, వై. వి. = జాల, జాగు. శశాం. 4, ఆ. 84 (దేశ్యమని శ. ర): చూ, విలంబము. 1.

జాలరి, వై. వి. (జాల + అరి) 1: చూ, వలతేఁడు; 2: చూ, జలగడుగువాఁడు.

జాలరు, వై. వి. = ఝల్లరి రూ - జాలీ, గొడుగులోనగువాని కొనచుట్టు వ్రేలెడు జల్లిలోనగునది: చూ, జంపు. 1.

జాలవల్లిక, ద్వ వి. (జాల + వల్లిక) చిత్రపు పనిఁజేసిన తమల పాకుల తట్ట. పా. 2, ఆ. 21: చూ, పాత్రము. 6.

జాలారి, దే. వి. 1. నల్లయుప్పి, హింస్రి*: చూ, లవణి; 2. జలనిర్గమద్రోణము: చూ, తూము. 2.

జాలి, దే. వి. 1. భయము. ఆం, భా. ప్ర. 133: చూ, వెఱపు; 2. ఏడుపు: చూ, శోకము; 3. మనస్సునందలి ఖేదము. ఉ, రా. 4, ఆ. 105: చూ, శోకము; 5. అక్కటిక: చూ, దయ; 6. ఒకిరకము దేగ: చూ, శ్యేనము; వా. వి. 7. బొంగరపుత్రాడు. రూ. జాలె. జాలియ: చూ, సూత్రము. 1-౩౪.

జాలిఁబడు, ద్వ. అ. క్రి. (జాలి + పడు) 1. జాలిగొను, దుఃఖపడు: చూ, స్రుక్కు. 5; 2. విచారపడు. జాలిగొను.

జాలిఁబెట్టు, దే. స. క్రి. (జాలి + పెట్టు.): చూ, దుఃఖపెట్టు.

జాలికాఁడు, దే. వి: చూ, సాలెపురుగు.

జాలిగుండె, దే. వి. 1. కనికరముగల హృదయుఁడు; 2. అదురుగుండియ: చూ, వెఱపరి.

జాలిగొను, దే. అ. క్రి: చూ, జాలిఁబడు.

జాలియ, దే. వి. రూ-జాలె. 1. జాలెడేగ: చూ, జాలి. 6; 2. జాలె, రూపాయలసంచి, వరాలుపోనెడిసంచి (అనికొందిఱు) రూ జాలియము-జాలె - జాలెము-జాళియ - జాళియను-జాళె-జాళెము, బాసము: చూ, సంచి; 3. బొంగరపుత్రాడు. రూ-జాలె: చూ, రూ-జాలి. 7; వై. వి. 4. = జాల. రూ-జాలె: చూ, వల. 1.

జాలియము, దే. వి: చూ, రూ-జాలియ. 2.

జాలీ, వై. వి. = ఝల్లరి: చూ, జాలరు.

జాలు, వై. వి. 1. రూ-జాలువు. ఏఱు: చూ. నది; 2. రూ-జాలువు. అల్పప్రవాహము; చూ, ప్రవాహము. 1: 3. నీరు. ఆం, పదా. 6, 38: చూ, సలిలము; 4. ఐ. = యామము. (జాము శబ్దమునకు ముకారలోపము ఇట్లగుచున్నది): చూ, జాము.

జాలుకొను, ద్వ. అ. క్రి. ప్రవహించు: చూ, వెల్లిగొను.

జాలుదొడుకు, ద్వ. వి. మబ్బు. ఆం, పదా. సుర. 43: చూ, మేఘము. 1.

జాలుపుట్టువు, ద్వ. వి. 1. ఇంద్రుని ఏనుఁగు: ఆం, పదా. సు 29: చూ, హస్తి. 1-(౭౬).

జాలువా, దే. వి. రూ-జాఱువ. అపరంజి: చూ, లోహము. 1.

జాలువాఱు, ద్వ. ఆ. క్రి. (జాలు + పాఱు): చూ, జాలుకొను.

జాలువు, వై. వి: చూ, రూ-జాలు. 1-2.

జాలె, దే. వి. 1: చూ, రూ-జాలియ. 1; వై. వి. 2. = జాల. వల: చూ, రూ-జాలియ. 4; 3: చూ, జాలి. 7.

జాలెత్రాడు, దే. వి. జెట్టియొక్క యుపకరణములలో నొకటి: చూ, సూత్రము. 1-౨౬.

జాలెము, దే. వి. 1. జాలె అను నంచి. కాశీ. 7, ఆ. 251: చూ, రూ-జాలియ. 2; 2. అశ్వగతి విశేషములలో నొకటి. రూ-జాళియ - జాళియము - జాశె-జాశెము, రేచితము: చూ, హయము. 1-౬౪-(౩.)

జాల్పుట్టువు, ద్వ. వి. ఇంద్రుని యేనుఁగు: చూ, హస్తి.

జాల్మొలక, వై. వి. కల్పవృక్షము: చూ, వేలుపుఁజెట్టు.

జావ, వై. వి. = స్రావ. యవాగూ. 1. నూకలు లోనగువానిఁ జేర్చి పలుచగాఁ గాచిన గంజి. వారుపుడు; చూ, సాదము. (1)-౫౩; 2. అంబికాళము. 1: చూ, సాదము. (1)-౫౩-(౨).

జావడము, దే. వి. 1. గుఱ్ఱపుతట్టు. రూ - జావళము: చూ, హయము. 1-౨౭; 2. పౌరుషములేమి; 3. పిటికిలినము. కళా. 7, ఆ. 38: చూ, పిటికికండ; 4. ఒకానొక డేగ: చూ, శ్యేనము.

జావడి, దే. వి. (జావడము + ఇ) 1: చూ, చాకలవాఁడు; వా. వి. 2: చూ, రూ-జావళి.

జావళము, దే. వి: చూ, రూ-జావడము. 1.

జావళి, దే. వి. ఒకానొక గీతము. (జావళీలు = హాస్యరసముతో గూడిన గీతములు.) రూ-జావడి. స్వరము. 2-౪౪.

జావళించు, దే. స. క్రి: చూ, రూ-జాడించు.

జాళియ, దే. వి: చూ, రూ-జాలెము. 2.

జాళియము, —పై.—

జాళువ, దే. వి: చూ, రూ-జాలువా. (రూ - జాళువా - జాళ్వా - జాలువా.)

జాశె, దే. వి : చూ, రూ- జాళియ.

జాశెము, దే. వి. —పై.— స్వా. 4, ఆ. 115; జై. 5, ఆ, 74.

జాళ్వా, దే. వి : చూ, రూ- జాలువా.

జు

జుం, దే. వి. 1. గాలివీఁచుట మొదలగువానియందగు ధ్వన్యనుకరణము : చూ, హూహూ; 2. తుమ్మెదలు లోనగువని మ్రోయుటయందగు ధ్వన్యనుకరణము (అమ్రేడితము) జుంజుం,: చూ, హూహూ: (చూ, స్వరము-2-౪౬-(౧౩-౫)

జుంజుము, దే. వి. రూ- జుంజాము. 1. దీపావళినాటి రాత్రి బాలురు కాల్చిత్రిప్పెడు తెల్లువిడవలి లోనగువాని నిడుపాటి సన్నకట్ట, వెణుతురు పుల్లలు లోనగువానితో నేర్పఱిచిన దివిటీ (అని కొందఱు) : చూ, సుడుడు; 2. కాగడా : చూ, స్నేహాళము. 1-౯.

జుంజాము, దే. వి.—పై.—

జుంజుం, దే. వి : చూ, జుం.

జుంజుఱు, దే వి. 1. చింపిటి. హరిశ్చ. 2, ఆ, 6 ; చూ, వెండ్రుక. 1; 2. జుంజుఱుకట్ట : చూ, జుంజుము. 1; 3. శిఖ, కుంకటి. ఆం, భా. ద్వి. 146 : చూ, సిక. 1-౧. (దీపపు కొడి అని కొందఱు.)

జుంజుఱుకట్ట, దే. వి : చూ, జుంజము. 1.

జుంజుఱుసిక, ద్వ. వి. శిఖ, కుంకటి : చూ, సిక. 1-౧

జుఁజుఱువెండ్రుకలు, దే. వి. బ. సంస్కారహీనములై విరియఁబడిన శిరోజములు : చూ, వెండ్రుక. 1.

జుంటితేనె, దే. వి. (జుఁటి + తేనె) జుంటీఁగలు కూర్చినతేనె : చూ, మధువు. 5.

జుంటీగ, దే. వి. (జున్ను + ఈగ) తేనెటీగ. సరము : చూ, మక్షిక.

జుంబము, వై. వి. = జృంభణ. రూ-జుఁబాము. అతిశయము : చూ, హెచ్చు. 2.

జుంబాము, పై. వి. = —పై.— (రూ-జుంబము.)

జుజుఱు, దే. వి. గుబురు : చూ, సాంద్రము. 2.

జుజుఱుకొను, దే అ. క్రి. గుబురుకొను. కాశీ. 6, ఆ. 41 : చూ, పుంజికొను.

జుట్ట, దే. వి. ప్రాదేశము, రూ-జుట్టిలి - జుట్టె-జుత్త - జుత్తిలి - జుత్తె. చాఁపఁబడినబొట్టనవ్రేలి చూపుడువ్రేలి (ఉంగరపువ్రేలి అనికొందఱు) నడిమికొలత : చూ, హస్తము. 1-౧౯.

జుట్టనవ్రేలు, దే. వి : చూ, రూ-జుట్టెనవ్రేలు.

జుట్టవ్రేలు, (జుట్టన + వ్రేలు) —పై.—

జుట్టినవ్రేలు, —పై.—

జుట్టిలి, దే. వి : చూ, రూ-జుట్ట.

జుట్టు, వై. వి. = జూటా, చూడా. 1. శిఖ : చూ, సిక. 1-౧; 2. నెమిలిసిగ : చూ, సిక. 1.

జుట్టుఁబులుఁగు, వై. వి. నెమిలి : చూ, మయూరము. (ఇట్లు జుట్టుపక్కి-జుట్టుపిట్ట.)

జుట్టుపిట్టతాలుపు, ద్వ. వి. కుమారస్వామి-అచ్చ. యు, కాం. 209 : చూ, స్కందుఁడు.

జుట్టుపు, దే. వి. దుట్టుపు* : చూ, విషాణి.

జుట్టుముడి, ద్వ. వి. శిఖ : చూ, సిక. 4.

జొట్టె, దే. వి: చూ, రూ-జుట్ట.

జొట్టెనవ్రేలు, దే. వి. తర్జని, రూ.జుట్టినవ్రేలు - జుత్తనవ్రేలు-జుత్తెనవ్రేలు-జుట్టవ్రేలు-జుట్టనవ్రేలు, చూపుడువ్రేలు : చూ, హస్తము. 1-ఎ౫-(౨). (అంగుష్ఠము అవి పురుషోత్తమ కివీయము.)

జొడుఁగు, దే. వి. రూ-జుఱుఁగు. 1. మోసము : చూ, వంచన; 2. పెడమోము : చూ, మాఱుమొగము; అ. క్రి. 3. భయాదులచే ఒదుఁగు. రూ-జుఱుఁగు; 4. పొంచు : మఱుఁగుపడు; 5. వెనుకదీయు. సా. 2, ఆ. 280: చూ, వెనుదీయు. 1.

జొణుఁగు. —వై. —

జొణుఁగుడు, దే. వి : చూ, రూ- జుడుగు 1.

జొత్త, దే. వి : చూ, రూ-జుట్ట.

జొత్తనవ్రేలు, దే. వి : చూ, రూ-జొట్టెనవ్రేలు.

జొత్తిలి, దే. వి : చూ, రూ-జుట్ట.

జొత్తె, దే. వి. —వై. —

జొత్తెడు, దే. వి. జేవెడు : చూ, హస్తము. 1-౩౦.

జొత్తెనవ్రేలు, దే. వి : చూ, రూ-జొత్తనవ్రేలు.

జొనపము, వా. వి. రూ-జొనుపము. గిఱజా:చూ, నిక. 1-౧౪-4: (చూ, వెంద్రుక. 1.)

జొనుపము, వా. వి. —వై. —

జొన్న, దే. వి. 1. జొన్నుఁబాలు : చూ, స్తన్యము. 1-౪- 1; 2. జొన్నుగడ్డ, పియ్యూషము : చూ, స్తన్యము. 1-౪; ౩. తేనె తెట్టె : చూ, మధువు. 5; 4. తేనె : చూ, మధువు. 5.

జొన్నుఁబాలు, ద్వ. వి. (జొన్ను + పాలు) 1. జొన్నుగడ్డ,ఈనిన అయిదాఱు దినములలోని పాలు : చూ, జొన్ను. 2; 2. ఒక రకము వడ్లు : చూ, ధాన్యము.

జొన్నుగడ్డ, ద్య. వి: చూ, జొన్న. 2.

జొబ్బు, వై. వి. 1. బాహాపురి (అప్ర): చూ, భూషణము. 2;వా. 2. కబాయి, చేతులులేనిచొక్కా : చూ, వస్త్రము.1-ఎ.

జొమల, వా. వి. కలిసిన మొత్తము.

జొమలాయించు, వా. స. క్రి. కలియఁజేయు, కలుపు.

జొమాయించు, దే. స. క్రి. (వాగెను) ఈడ్చిపట్టు.

జొమికీలు, దే. వి. బ. 1. ఆఁడుదాని చెవినగ:చూ, భూషణము. 2: 2. ఒకానొకపువ్వు.

జొమ్మ, దే. వి. ఒకానొకపక్షి : చూ, పక్షి.

జొమ్ముఁడు, దే. వి : చూ, విటుఁడు (రూ-జొమ్మకాఁడు-జొమ్మికాఁడు.)

జొమ్మకాఁడు, దే. వి. (జొమ్ముఁడు + కాఁడు). —వై. —

జొమ్మికాఁడు, దే. వి. —వై. —

జొలికులు, దే. వి. బ. చెట్లయందుండు చీమలు : చూ, పురుగు.

జొలుకు, దే. వి. 1. నెత్తురులోనగునవి లోపలనుండి పైకి వేగమున వచ్చుటయందగు ధ్వన్యనుకరణము; (ఆమ్రేడితము నందు జొలుజొలుకు) : చూ, హూహూ; 2. ఉలుము : చూ, ప్రస్తుతము.

జొల్టు, దే. వి. 1. పిల్చుట; 2. పిల్చుయందగు ధ్వన్యనుకరణము. కళా. 6, ఆ. 125 : చూ, హూహూ; స. క్రి. 3 : చూ, పిల్చు.

జొలిమి, దే. వి. కానిపని, దౌష్ట్యము : చూ, వ్యళీకము. 2.

జొలుమానా, వా. వి. జిరిమానా.

జొలుము, దే. వి. దుండగము : చూ, నేరము.

జొల్మానా, వా. వి : చూ, రూ- జులుమానా.

జొవ్వ, దే. వి. 1. ఉచ్చు : చూ, వాగుర (ఆప్ర); 2. అవాయి: చూ, బాణసంచు; వా. 3. జూఁక : చూ, వేత్రము. 1.

జొవ్వరించు, దే. అ. క్రి : చూ, విజృంభించు.

జొవ్వి, దే. వి : చూ, ప్లక్షము.

జొవ్విదీవి, ద్వ. వి. ప్లక్షద్వీపము : చూ, లంక. 1.

జొవ్వు, దే. వి. 1. వైచుటయందగు ధ్వన్యనుకరణము : చూ, హూహూ; 2. ఇంకుటయందగు ధ్వన్యనుకరణము : చూ, హూహూ.

జ్రూ

జూఁక, దే. వి. 1. తత్తఱపాటు : చూ, సంభ్రమము; వా. 2. జువ్వ, బెత్తము : చూ, వేత్రము. 1.

జూకించు, దే. అ. క్రి. 1. తత్తఱపడు : చూ, సంభ్రమించు; వై. అ. క్రి. 2. = శోకించు: చూ, రోదించు; వా. 3. చప్పలించు.

జూజికత్తియ, వై. వి. జూదమాడెడు ఆఁడుది. రూ-జూదకత్తియ-జూదకత్తె: చూ, స్త్రీ. 1-౨౦౪.

జూజిము, వై. వి. = ద్యూత. 1. రూ-జూదము: చూ, వ్యవహారము. 4; 2. మోసము: చూ, వంచన.

జూజికాఁడు, వై. విణ. రూ-జూజిరి-జూదకాఁడు-జూదరి: చూ, పందెకాఁడు.

జూజపుపలక, వై. వి. అష్టకాంగము: చూ, నయపీఠి.

జూజిరి, వై. విణ. = : చూ, రూ-జూజికాఁడు.

జూజి, వై. వి. = దూతీ. ఎడకత్తియ: చూ, శంభళి.

జూజుగులు, వై. వి. బ. అయిరేనికడవలు: చూ, భాండము. 8-౨.

జూటా, వా. వి. 1. అన్యతము: చూ, వితథము; 2: చూ, జూటాకోరు.

జూటాకోరు, వా. వి. దగాచేయువాఁడు.

జూటాడు, ద్వ. న. క్రి. (జూటు + ఆడు) మోసముచేయు. రా, వి. 3, ఆ. 62: చూ, వంచించు.

జూటు, వై. వి. 1. మోసము: చూ, వంచన; 2. మోసకాఁడు: చూ, వంచకుఁడు; 3. గుఱ్ఱము లోనగువాని మెడమీఁది వెండ్రుకలు, జూలు: చూ, వెండ్రుక. 1; 4. ఏనుఁగు మెడ మీఁద పఱచెడి రత్నకంబళి: చూ, రల్లకము.

జూటుఁదనము, వై. వి. మోసము: చూ, వంచన. (స్వార్థమున తనము.)

జూద, వై. వి: చూ, జూటా. 1.

జూదకత్తియ, వై. వి. (జూదము + కత్తియ): చూ, రూ జూజి కత్తియ.

జూదకత్తె, —వై.—

జూదకాఁడు, వై. విణ. (జూదము + కాఁడు): చూ, రూ-జూజి కాఁడు.

జూదమాడుట. అం. వ్యసనములు ఏడింటిలో నొకటి: చూ, వ్యసనములు.

జూదము, వై. వి. = ద్యూతము: చూ, రూ-జూజిము.

జూదరి, వై. విణ. = ద్యూత: చూ, రూ. జూదకాఁడు.

[illegible], దే. వి. 1. సింహము లోనగువాని మెడమీఁది వెండ్రు[illegible]ండ్రుక. 1; 2. ఏనుఁగుమీఁదఁబఱచెడి యెట్ట[illegible]

జొత్తు, దే. వి. 1. ఎఱుపు: చూ, వర్ణము. 6-ళ; 2. కృత్రిమ రక్తము: చూ, రక్తము. 1.

జొత్తుపావ, దే. వి. మేన నెత్తురు దేఱుచున్న శేతబిడ్డ. జై. 2, ఆ. 75: చూ, శిశువు.

జొన్న, వై. వి. 1. = జొన్న. జొన్నచేను*: చూ, సస్యము. 1. (స్తంబకరి. 1-౩౬-౩౦); బ. 2. = జొన్న. జొన్నలు: చూ, ధాన్యము: (చూ, స్తంబకరి. 1-౧౮.)

జొబ్బిలి, దే. ఆ. క్రి. రూ-జొబ్బిల్లు. 1. కాఱు: చూ, స్రవించు: 2. నిండారు: చూ, మెండుకొను. 3; 3. అధిక్యమగు: చూ, ముమ్మరించు.

జొబ్బిల్లు, —వై.—

జొట్టీఁగ, దే. వి. రూ-జోటీఁగ,-జోఱుటీఁగ, పశుమక్షిక: చూ, మక్షిక.

జొల్ల, దే. వి. చిన్నయేఱు: చూ, నది.

జొల్లు, దే. వి. చొంగ: చూ, లాల.

జొల్లెము, దే. వి. రూ-జొళ్ళెము. బడతో చుట్టిన చుట్ట: చూ, వేనలి.

జొళ్ళెము, —వై.—

జోహారు, దే. వి. రూ-జొహారువు-జోహారు: చూ, హాణిగలు.

జోహారువు, —వై.—

జో

జోక, దే. వి. 1. ఉత్సాహము: చూ, యత్నము; 2. మొత్తము. విజ. 3, ఆ. 168: చూ, సమూహము; 3. రీతి. జై. 2, ఆ. 104: చూ, విధము. 1; 4. మంజూలము. వేం, ఆం. 68: చూ, హృద్యము; 5. సొగసు. ఉ, గ

జోగపట్టియ, వై. వి. = యోగపట్టము. రూ-జోగపట్టె-జోగిపట్టియ-జోగిపట్టె. అచ్చ. ఆర, కాం. 58: యోగపట్టె: చూ, సూత్రము 1-గ్ర.

జోగపట్టె, వై. వి. = —పై.—

జోగము, వై. వి. = యోగము. అపూర్వవస్తుప్రాప్తి. అచ్చ. బాల, కాం. 160: చూ, యోగము.

జోగి, వై. వి. = యోగి. (జోగు + ఇ) బిచ్చగాఁడు. కళా. 3, ఆ. 73: చూ, యాచకుఁడు.

జోగిణి, వై. వి. = యోగిని. 1. ఒకానొక స్త్రీదేవత. ఉ. హరి. 3, ఆ. 120: చూ, స్త్రీ: 2. యోగాభ్యాసముచేయు ఆఁడుది, యోగిని: చూ, స్త్రీ. 1-బం× (1-ఱఁ-(ళ): 3. సోదెకత్తె: చూ, స్త్రీ. 1-గ×.

జోగిట్టియ, వై. వి. = : చూ, రూ - జోగపట్టియ.

జోగిపట్టె, వై. వి. = —పై.—

జోరు, దే. వి. 1. బిచ్చము: చూ, యాచన; 2. జనులెక్కిపోయెడుఓడ: చూ, హోడము. వసు. 3, ఆ. 142; కాశీ.2, ఆ.98; 3. ఏఱుదాఁటించు సాధనము, అరడ: చూ,హోడము.

జోగురాలు, దే. వి. (జోగు + ఆలు) 1. భిక్షకురాలు: చూ, స్త్రీ. 1-ఓ; వై. వి. 2. = యోగిని. సోదెకత్తె : చూ, స్త్రీ 1-గ×.

జోగులమ్మ, వా. వి. (పనిచేయక సోమరియై తిరిగెడు) ఆఁడుది (లేక) మగవాఁడు.

జోజో, వై. అవ్య. = జయజయ. సుఖముగా నుండుమనెడు దీవన. (దేశ్యమని శ. ర): చూ, దీవన.

జోటి, వై. వి. = యోషిత్. ఆఁడుది. ప్యా. 3, ఆ. 86; చూ, స్త్రీ.

[illegible] కళా[illegible]ము)

జోడించు, వై. స. క్రి. చెర్చు. రాఘు. 1, ఆ. 10: చూ, సంధించు.

జోడింపు, వై. వి: చూ, విన్నాణములు.

జోడు, వై. వి. 1. = జోడీ. జిత. పంచ. వేం. 3, ఆ. 107: చూ, సంగడి. 5; వై. విణ. 2. సమానము: చూ, సమానము. 2; దే. వి. 3. కవచము: చూ, వారవారణము.

జోడుకోడియ, ద్వ. విణ, రూ-జోడుకోడె. 1. జతగాఁడు: చూ, సమానుఁడు; 2. పోలిక: చూ, సమానము. 2; 3. జత: చూ, సంగడి. 5.

జోడుకోడె, ద్వ. విణ. —పై.— (సమానుఁడు. —జై. 3, ఆ. 17; జిత.—పా. 2, ఆ. 40.)

జోడువడు, ద్వ. స క్రి. 1. పొందుపడు: చూ, సరిపోవు; 2. ఈడుపడు: చూ, సరిపడుచు.

జోడువేల్పులచిక్క, ద్వ. వి. విశాఖ, కుమ్మరసారెచుక్క: చూ, నక్షత్రము. 1.

జోఁగి, దే. వి: చూ, రూ-జోడఁగి.

జోత, దే. వి. 1. నతి. రూ-జోతము - జోతాము-జోబిఱు: చూ, నమస్కారము; వై. వి. 2. = ద్యోతి. రూ - జోతము - జ్జోతాము, వెలుఁగు: చూ, వెలుతురు. 1.

జోతము, దే. వి. —పై.—

జోతాము, దే. వి. —పై.—

జోతి, వై. వి. = జోతిస్ 1. శకాం వెలుతురు.

డాపలించు, దే. అ. క్రి. చుట్టివచ్చు: చూ, వలగొను.
డాపు, దే. వి. 1. రూ-దాపు. దగ్గఱ. వసు. 3, ఆ. 49: చూ, సమీపము. 1; 2. భయము: చూ, వెఱపు.
డాపురము, దే. వి. రూ-దాపరము-దాపురము, ప్రాప్తి: చూ, లాభము. 1.
డాబు, దే. వి. 1. ఒకానొకపక్కి: చూ, పక్షి; 2. జందెమువలె వేసికొనెడు తోలుపట్టె.
డాబా, దే. వి. 1. చూటు: చూ, నింద. 1; 2. బోడిమిద్దె: చూ, సదుపము. 1.
డాబు, వై. వి. = డంబరః దంభ: చూ, రూ-డంబము. 1-2; దే. వి. 3. దినుసులపట్టిక.
డాబులు, వా. వి. బ: చూ, గొప్పలు.
డాబుసర్లు, —వై.—
డామరము, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, రూ - డమరము; 2. శివోక్తతంత్రవిశేషము.
డాము వా. వి. (డాం) కాలువపై అడ్డకట్ట.
డామ్మను, వా. అ. క్రి: చూ, రూ-డమ్మను.
డాయి, దే. వి. రూ-దాయి: చూ, దాకలి.
డాయు, దే. అ. క్రి. రూ-చాయు. అంటనిల్లు: చూ, సమీపించు.
డాలించు, వై. స. క్రి. డాలువాఱుపూను.
డాల్, దే. వి. రూ - డాలు. 1. కాంతి: చూ, వెలుతురు. 1; 2. రంగు, ప్రభ. ఆం, భా. ప్ర. 82: చూ, వర్ణము. 6; 3. జెండా: చూ, నిడము; వై. వి. 4. = డాల. రూ-డాలు. కేడెము: చూ, హరిగ.
డాలు, —వై.—
డాలుకాఁడు, ద్వ. వి. డాలువాఱుచేతఁబట్టినవాఁడు: చూ, చర్మి. 1.
డాలువాఱు, ద్వ. వి: చూ, డాల్. 4.
డావర, వై. వి. = ధామార్గవ*: చూ, దేవతాళము.
డావరడంగి, వై. వి.- = —వై.— (దేశ్యమని శ. ర.)
డాహాలము, సం. వి. అ. పుం. చేదిదేశము: చూ, దేశము.

డి

డింకవేయు, దే. అ. క్రి. రూ-డింకాకొట్టు. చచ్చు. సా. 1, ఆ. 107: చూ, మరణించు.
డింకాకొట్టు, —వై.—
డింకివ్రేయు, —వై.—
డింకీకొట్టు, —వై.—
డింకీలు, దే. వి. బ. 1. విన్నాణములు ముప్పది రెండింటిలో నొకటి: చూ, విన్నాణములు; వా. వి. 2. తిండిలేమిచేఁ గలుగు బాధలు. "తిండిలేక కుండలు డింకీలుకొట్టుచున్నవి"; బ. 3. మొగ్గలు: చూ, మొగ్గ. 2.
డింకు. దే. అ. క్రి: చూ, డింకవేయు.
డింగరము, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, డంగరి*; 2. ఖడ్గమృగము: చూ, శరభము. 1.
డింగరీఁడు, వై. వి. రూ-డింగరుఁడు. 1. అడియరి: చూ, సేవకుఁడు; 2. బత్తుఁడు: చూ, భక్తుఁడు.
డింగిళ్ళు, దే. వి. బ. ఒకానొకనతి: చూ, హాణిగలు.
డించు, దే. ప్రే. దిగఁజేయు: రూ-దించు - దిగుచు-దివుచు.
డిండి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. డిండిమధ్వని: చూ, స్వరము. 2; వై. వి.(1) = డుండుభ. డుండుభము: చూ, సర్పము. 1-౩.
డిండిమము, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, డమామి; అం. 2: చూ, వాద్యములు; 3: చూ, ఆనద్ధవాద్యములు.
డిండీరము, సం. వి. అ. పుం. 1. నురుగు, రూ-దిండీరము. భిండీరము, సముద్రపునురుగు: చూ, ఫేనము; 2. కౌగిలింత: చూ, సంశ్లేషము.
డిందు, దే. వి. 1. అడఁకువ: చూ, వినయము. 1; 2. తక్కువ: చూ, వెలితి. 2; దే. అ. క్రి. 3. అడఁగు: చూ, స్రుక్కు. 4; 4. ఇంకు. లక్ష్మీ. 2, ఆ. 16: చూ, శోషించు; 5. క్రుంకు: చూ, క్రుంగు; 6. క్రొగ్గు: చూ, స్రుక్కు. 4.
డిందుపడు, ద్వ. అ. క్రి. 1. అడఁగు: చూ, స్రుక్కు. 4; 2. సమాధానపడు: చూ, సమ్మతించు; 3. భ్రమగొను. అం, భా. తృ. 116: చూ, పరిభ్రమించు; (వ్యే). డిందుపఱచు.)
డిందుపాటు, ద్వ. వి. ఉపశాంతి: చూ, శాంతము. 1.
డింపు, దే. వి. రూ - దింపు. ల-బనము: చూ, వ్రేలుఁడు.
డింబము, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, డమరము; 2. భయము: చూ, వెఱపు; 3. పక్షిగ్రుడ్డు: చూ, పేశీకోశము; 4. తొమ్మునం దెడమ ప్రక్కనుండెడు మాంసగోళము; 5. కడుపునకు ఎడమ ప్రక్క నుండెడు మలాశయము; 6. ఆముదపు*: చూ, వ్యడింబికము; 7: చూ, పూగుత్తి.
డింబిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. పీటిదొండ*: చూ, దొండ; 2. దుండిగము*: చూ, శోణకము; 3: చూ, అంకులాఁడి.
డింభము, సం. వి. అ. పుం. 1. పిల్ల, చన్నుగుడుచు చిన్ని పాము. (విణ. అనికొందఱు.): చూ. శిశువు; పుం. 2. గ్రుడ్డు: చూ, పేశీకోశము.
డింభుఁడు, సం. విణ. 1. వెలికిలఁదిరిగి పరుండినవాఁడు; 2. బిడ్డ: చూ, శిశువు. 1-౫; 3: చూ, మూర్ఖుఁడు.
డిగఁద్రావు, దే. అ. క్రి. రూ - డిగ్గఁద్రావు - దిగఁద్రావు - దిగ్గఁద్రావు. 1. ఎరఁగు: చూ, దిగు. స. క్రి. రూ - డిగ్గఁద్రావు - దిగఁద్రావు - దిగ్గద్రావు: 2. విడుచు: చూ, విసర్జించు.
డిగఁబడు, ద్వ. అ. క్రి. 1. రూ - దిగఁబడు: చూ, డిగఁద్రావు. 1; 2. ఉపశమిల్లు: చూ, స్రుక్కు. 4; 3. జాఱు: చూ, సన్నగు. 2.
డిగనాడు, దే. స. క్రి. రూ - దిగనాడు: చూ, డిగఁద్రావు. 2.
డిగనుఱుకు, దే. అ. క్రి. దిగువకు దుముకు: రూ - డిగ్గనుఱుకు, డిగ్గదాఁటు.
డిగియ, వై. వి. రూ - డిగ్గియ = దీర్ఘికా. నడబావి: చూ, సరస్సు. 1-౧౩.
డిగు, దే. వి. 1. రూ - డిగుడు - డిగ్గు - డిగ్గుడు - దిగుడు - దిగు - దిగ్గు - దిగ్గుడు, తక్కువ: చూ, వెలితి. 2; అ. క్రి. 2. ఎరఁగు: చూ, డిగఁద్రావు. 1; 3. తగ్గు: చూ, స్రుక్కు. 3.
డిగుడు, దే. వి. 1: చూ, రూ - డిగు. 1; విణ. 2. రూ - డిగ్గుడు - దిగుడు, దిగుటకనువుగలది: చూ, రూ - దిగ్గుడు.

దిగువ, దే. వి. రూ - దిగువ. 1. క్రిందు: చూ, స్రుక్కు. 9: విణ. 2. క్రిందైనది.
దిగ్గఁద్రావు, చూ, రూ - దిగఁద్రావు. 1-2.
దిగ్గదాఁటు, దే. అ. క్రి: చూ, దిగనుఱుకు.
దిగ్గన, దే. ద్ర. క్రి. విణ. రూ - దిగ్గన: చూ, వేగము. 3.
దిగ్గనాడు, దే. స. క్రి: చూ, రూ - దిగనాడు.
దిగ్గనుఱుకు, దే. అ. క్రి: చూ, రూ - దిగనుఱుకు.
దిగ్గి, దే. వి. నిప్పు (అవ్ర): చూ, వహ్ని. 1.
దిగ్గియ, వై. వి =: చూ, రూ - దిగియ.
దిగ్గు, చూ. రూ -దిగు. 1—2—3 (తక్కువ.- విర్వ. 1, అ. 44; ఎరఁగు.— ఉ, హరి. 5, అ. 222—223.)
దిగ్గుడు, దే. వి: చూ, రూ - దిగుడు.
దిగ్గువడు, దే. అ. క్రి. (దిగ్గు + పడు) తక్కువపడు: చూ, లోపించు. 2.
దిప్ప, వా. వి. దొప్ప. "అరఁటిదిప్ప".
దిప్పకాయ, వా. వి. అల్లరిపిల్లవాఁడు.
దిబ్బి, వా. వి: చూ. దబ్బి. 3.
దిబ్బు, వా. వి కళావిహీనమగుచప్పుడు: చూ, స్వరము. 2.
దిమము, అం. నాటకములోనిభేదము: చూ, రూపకములు (కథ ప్రఖ్యాతము. దేవగంధర్వవిశాచాదులలోఁబదునాఱ్గురు ధీరోద్ధతులు నాయకులు. రౌద్రము ప్రధానరసము. శృంగార వీరము లంగములు. కైశికివృత్తి. నాలుగంకములు. సావమర్యసంధియేలేదు): చూ, దశరూపకముల లక్షణములు.
దిమ్మరి, దే. విణ. 1. భ్రమకలవాఁడు: చూ, రూ - దిమ్మరి; 2. భ్రమకలది. రూ - దిమ్మరి: చూ. స్త్రీ. 1—ఱా; 3. సోమరి, మత్తుకలవాఁడు: చూ, రూ - దిమ్మరి; 4. మత్తుకలది. రూ- దిమ్మరి: చూ, స్త్రీ. 1-ఱా.
దిల్ల, వా. వి: చూ, రూ - టిల్ల. (గోదావరీమండలమునవాడుక.)
దిల్లపడు, ద్వ. అ. క్రి. (దిల్లము + పడు) దిల్లపోవు, దీలు - రూ - తీలు, దీలుపడు - రూ - తీలుపడు, (భయాదులచే) సత్వహీనమగు: చూ, వెల్వెలబాఱు.
దిల్లపాటు, ద్వ. వి. దిల్లపడుట. రూ- దీలుపాటు, తీలుపాటు.
దిల్లపోవు, ద్వ. అ. క్రి. (దిల్లము + పోవు): చూ, దిల్లపడు.
దిల్లము, దే. విణ. (భయాదులచే) సత్వహీనమైనది: దీలు - రూ - దీలు.
దివిజను, వా. వి. (దివిజన్) కొన్నిగ్రామములు కలిసినభాగము.
దిస్ట్రిక్టు, వా. వి. జిల్లా, కలెక్టరుక్రిందనుండు ప్రదేశము.

ఢీ

ఢీ, దే. అవ్య. తలతో తలను వొడుచుట: రూ - ఢీ. (వి. - బ. ఢీకిక్కులు.)
ఢీకు, దే. వి. రూ - ఢీకు. ప్రేరేపణ: చూ, ప్రేరేపణము.
ఢీకొను, దే. స. క్రి. 1. ఈడాడు: చూ, ప్రతిఘటించు; అ. క్రి. 2. కలియు: చూ, వ్యాపించు; 3. పురికొను: చూ, రూ - ఢీకొను (ప్రే. ఢీకొలుపు. - సా. 2. అ. 86.)
ఢీకోలు, దే. వి. ఢీకొనుట: చూ, ఢీకోలు.
ఢీకిక్కులు, వా. వి. బ: చూ, ఢీ.
ఢీనము, సం. వి. అ. న. మీఁదికెగురుట. (పక్షిగతి.)
ఢీలించు, దే. ప్రే. ఢీలఁజేయు. నిర్వ. 4, ఆ. 95: చూ, సడలించు.
ఢీలు, దే. విణ. 1: చూ, డిల్లము; అ. క్రి. 2: చూ, డిల్లపడు.
ఢీలుపడు, దే. అ. క్రి: చూ, డిల్లపడు.
ఢీలుపాటు, ద్వ. వి: చూ, రూ - డిల్లపాటు. నై. 7, ఆ. 52.
ఢీవెల్కారు, వా. వి: చూ, పొగబండి.

డు

డు, దే. అప. 1. బిందుపూర్వకమై ప్రథమైకవచనమునందు వచ్చు ఒకానొక ప్రత్యయము (ప్రథమావిభక్తి ప్రత్యయములు.—డు ము వులు.)—ఉదా.—రాముఁడు, భీముఁడు మొ. మఱియు నిది క్రియలయందు వచ్చును. ఉదా.—మ్రొక్కుచున్నాఁడు: ద్ర. 2. ఇది ఆనంతర్యార్థమునందు వచ్చును. ఉదా.— కొట్టుడును, తిట్టుడును మొ.
డుంకు, దే. అ. క్రి. తగ్గు: చూ, స్రుక్కు. 9.
డుండుకము, సం. వి. అ. పుం. దుండిగము*: చూ, కోణకము.
డుండుకుఁడు, సం. విణ. 1. అల్పుఁడు: చూ, హీనుఁడు; 2. క్రూరుఁడు: చూ, వ్యాధుఁడు. 1.
డుండుభము, సం. వి. అ. పుం. = డింది. పాలవంటి విషము గల రెండు తలలపాము. (అనఁగా విషముకలిగి): చూ, సర్పము. 1-ంఎ.
డుండువు, సం. వి. ఓ. స్త్రీ: చూ, డాకిని. 2.
డుక్కు, వై. వి. = డూడుక్కు: చూ, వీణ. 1-ళళ.
డుక్కు, దే. అ. క్రి: చూ, మఱుఁగుపడు.
డుపుడక్కు, వై. వి. =: చూ, డుక్కు.
డుబుడక్కు, —పై.— (ద్వయమని శబ్దరత్నాకరము.)
డుబుడక్కువాఁడు, ద్వ. వి. వేషధారియై డుబుడుక్కును వాయించుచు మేలుకీళ్లను దెలివెడి యొకజాతి బిచ్చపుజోగి: చూ, బుడుబుడుక్కులవాఁడు.
డుయ్యు, దే. అ. క్రి. రూ-డూయు-దుయ్యు-దూయు. 1. పాఱు: చూ, పరుగెత్తు; 2. బాణమునాటివెడలు. స్వా. 4, ఆ. 45; స. క్రి. రూ - డూయు - దుయ్యు - దూయు; 3. పిడికిటితో ఆకులు లోనగువాని నూఁడియు; 4. వెలుఁదీయు: చూ, విడుచు
డుల్చి, వా. విణ. యుద్ధమునకు పిలుచుటయం దుపయోగింపఁబడునది. (అవ్య. అని కొందఱు.)
డులడుల, దే. వి. డుల్లుటయందగు ధ్వన్యనుకరణము: చూ, హూహూ.
డులి, వై. వి. = డులి. ఆఁడుతాఁబేలు: చూ, వృత్తము. 4.
డులుచు, దే. ప్రే. డుల్లఁజేయు. రూ-డుల్చు.
డుల్చు, —పై.—
డుల్లు, దే. అ. క్రి. రూ-డొల్లు. 1. పొర్లు: చూ, పొరలఁబడు; 2. ఊడు: చూ, రాలు.

డూ

డూడూ, వా. అవ్య. గంగిరెద్దును పిలుచుటయందగు ధ్వన్యనుకరణము. "డూ-డూ-అప్పన్న": చూ, హూహూ.

డూయు: చూ, రూ-డుయ్యు. 1—2—3—4.

డె

డెంకణము, వా. వి. నమస్కారము: చూ, హణిగలు.

డెంకిక, అం: చూ, జిన్యతాళములు.

డెందము, దే. వి. ఉల్లము: చూ, హృదయము.

డెందమ్ముచూలి, ద్వ. వి: చూ, మన్మథుఁడు. ఆం, భా. ప్ర. 45.

డెక్క, దే. వి. గిట్ట. పాండు. 5, ఆ. 240: చూ, వింఖము.

డెక్కి, వా. వి. ఒకరకము తలపాఁగ: చూ, సీసకము. 1-3: (చూ, వప్రము.)

డెక్కు. దే. స. క్రి. అడ్డగించు: చూ, వారించు.

డెక్కొను, దే. స. క్రి. (డెక్క + కొను) నెఱకొను: చూ, స్థిరపడు.

డెప్ప, దే. వి. కొండమీఁది సమమైనచోటు, నెత్తము: చూ, పర్వతము.

డెప్పరము, దే. వి. రూ-డెప్పరము. 1. కష్టము: చూ, శ్రోఁము; 2. ఆపద: చూ, విపత్తు; విణ. 3. అశక్యము: చూ, లావు. 7; 4. దుస్సహము. చూ, వెక్కసము. 4; 5. అసాధ్యము: చూ, ముగ్గొయ్య; 6. దుర్లభము: చూ, రూ-డెప్పరము.

డెప్పరించు, దే. అ. క్రి. అశక్యమగు: చూ, తలముదప్పు.

డెప్పు, దే. స. క్రి. ఎత్తిపొడుచు: చూ, రూ-డెప్పు.

డెబ్బాఁడు, ద్వ. స. డెబ్బదిమంది. (డెబ్బదికి మహన్మహత్యర్థకరూపము.)

డెబ్బది, ద్వ. స. (ఏడు × పది = 7 × 10 = 70) ఏడుపదులు: చూ, సప్తతి. (డెబ్బదిమూఁడు.— భార. కర్ణ. 1, ఆ. 127; డెబ్బదిరెండు.— హంస. 1, ఆ 52; డెబ్బదేను.— భార. ద్రోణ. 4, ఆ. 213.)

డెస్సరు, వా. వి: చూ, డ్రెస్సరు.

డే

డేక, వా. అ. క్రి. చేతులు నేలనాని ముడ్డితో గెంతు.

డేగ, దే. వి: చూ, శ్యేనము.

డేగాట, దే. వి. పెండ్లి అయిదవనాఁడు పెండ్లికొడుకును పెండ్లి కూఁతును మూఁపులమీఁద నెత్తికొని వారిచే మాలలు మార్పింప డేగలవలె ఎగిరియాడెడు ఆట, అణచు బుక్కా బగ్గుండల (జిల్లుకొనుట అని కొందఱు): దండాట, దండాడింపు.

డేగిస, వా. వి పెద్దకాఁగు: చూ, పాత్రము. 6.

డేర, దే వి. రూ-డేరా. గుడారము: చూ, సదనము. 1.

డేరా, —పై.—

డై

డైమాను, వా. వి. చీట్లపేకలోని యొకానొక యెఱ్ఱనిరంగు: చూ, పేక. 2.

డైరీ. వా. వి. దినచర్య పొత్తము.

డొ

డొంక, దే. వి. నడచుటవలన పల్లముగా నేర్పడిన కాలిదారి: చూ, మార్గము. 1. (గుంటూరుప్రాంతమున వాడుక); 2. ఈరము. స్వా. 4, ఆ. 42: చూ, పొద. 2; 3. కోన. స్వా. 4, ఆ. 87: చూ, విపినము; వా. 4. బ్రహ్మచెముడు లొనగు ముండ్ల కంపలతో నిండి మనుష్యులు పోవుట కసాధ్యముగ నుండెడు చోటు. (గోదావరీమండలప్రాంతమున వాడుక.)

డొంకతిరుగుడుమేళము, లో. విప్ప శక్యముకానిది.

డొంకవల, దే. వి. ఒకరకము వల: చూ, వల. 1.

డొంకు, దే. వి. 1. వంకర: చూ, వేల్లితము. 2; అ. క్రి. 2. అడఁగు. స్వా. 3, ఆ. 53: చూ, స్రుక్కు. 4; 3. ఇంక. నిర్వ. 3, ఆ. 72: చూ, శోషించు: 4. ఎండు, నీరింకు: చూ, మిడుకు. 8.

డొంకెన, దే. వి. వంకర అలఁగుగల యాఁబె. భా. 8, ఆ. 67: చూ, బాణము. 1-౧౫-(౧). (1-20).

డొంగ, దే. వి. రూ-డొంగ: చూ, హారకుఁడు.

డొంగు, దే. వి. రూ-డొంగు. 1. చెట్టుతొఱ్ఱ: చూ, రంధ్రము 1-3; అ. క్రి. రూ డొంగు. 1; 2. డాఁగు: చూ, మఱుఁగుపడు.

డొందు, దే. అ క్రి. ఇంకు: చూ, శోషించు.

డొకారము, దే. వి. ఎల్లదిక్కులకు నడిమిచోటు: చూ, మండపము. 1.

డొకారముసొచ్చు, దే. అ. క్రి. (డొకారము + చొచ్చు): చూ, లోఁబడు.

డొక్క, దే. వి. 1. ముసలివాఁడు. ఆం, భా. ద్వి. 119: చూ, వృద్ధుఁడు. 1; 2. ఒడలి యెముకలగూఁడు: చూ, శల్యము. 1; 3. బొంకాయ బొండపుచెక్క; 4. కడుపు: చూ, భ్రూణము. 1.

డొక్కబుట్ట, దే. వి. తేగపాటి వీడిన తాటివిత్తు: చూ, విత్తనము.

డొక్కర, వై. వి. = డోకర: చూ, డొక్కస.

డొక్కరము, వై. వి. = —పై.—

డొక్కలోమెదలుట, జా. పగదీర్చుకొనువఱకు జ్ఞాపకమునకు వచ్చుట. "మేమనఁగా నీక నీడొక్కలో నొకప్రక్క మెదలు వారము." (ధర్మజ రాజసూయము.)

డొక్కళుద్ది, వా. వి. కొద్దిచదువు.

డొక్కస, అం. (డొక్కర-రూ - డొక్కరము - డొక్కరము) విన్నాణముల ముప్పదిరెండింటిలో నొఁటి: చూ, విన్నాణములు.

డొక్కి, వా. వి. అగప: చూ, రూ-డోకి.

దొక్కు, దే. వి. 1: చూ, రూ-దొక్క. 1. అం, ధా.్వ .19; విణ. 2. ముదిసినది; తె. ఉత్తది; అ. క్రి. 4, ముదిమిపొందు: చూ, ముదియు.
దొక్కెరము, అం: చూ, దొక్కన.
దొగరు, దే. వి. 1. అపరాధము: చూ, నేరము; 2. దూఱు: చూ, విందు. 1.
దొప్ప, దే. వి. రూ-దొప్ప. వై. 7, అ. 98: చూ, పాత్రము. 6: చూ, (దిప్ప).
దొబ్బముక్కు, వా. వి. బుబ్బముక్కు.
దొబ్బముక్కువాఁడు, వా. వి. బుబ్బముక్కువాఁడు.
దొలక, వా. వి. గుంక: చూ, బోలు.
దొలచు, దే. క్రి. దొల్లఁజేయు. రూ, దొల్చు.
దొల్చు, దే. క్రి. —పై.— కాశీ. 1, అ. 77.
దొల్ల, దే. వి. 1. చేటవలె మూఁడు ప్రక్కలయందు అడ్డు పలక గల బల్ల లోనగునది; 2: చూ, దొలక.
దొల్లు, దే. అ. క్రి: చూ, రూ-డుల్లు (పొర్లు.-కాశీ. 1, అ. 77.)

డో

డోకు, దే. వి. 1. ఓర: చూ, వాంతి; అ. క్రి. 2. ఓకిలించు: చూ, వెళ్ళగొట్టు; స. క్రి. 3. గద్ది లోనగుదాని నెదురుగాఁ జెక్కు: చూ, రూ-డోకు.
డోఁగాడు, దే. అ. క్రి. (డోఁగి + ఆడు): రూ-డోఁగియాడు-డోఁగు, తడవాడు - రూ - తడవు - తడవియాడు, డోఁగాడు-డోఁగు.డోఁగియాడు.
డోఁగియాడు, దే. అ. క్రి. —పై.—
డోఁగు, దే. అ. క్రి. 1. —పై.—; 2. మేనితో లొలియు: చూ, రూ-డోఁగు.
డోకడాలు, దే. వి. బ. 1. అసలుసొమ్మును నెలలచే గుణించఁగా వచ్చిన సంఖ్య; 2. నూఱవపాలు.
డోకి, వా. వి. రూ-డొక్కి: అగప-రూ-అపక-అబక, కొయ్య గరిఁజె.
డోరము, సం. వి. అ. న. రూ-తోరము. చేతఁ గట్టుకొనెడు వ్రతసూత్రము: చూ, సూత్రము. 1-ంఒ.
డోరములు, దే. వి: బ. కత్తిమీఁది చాఱలు.
డోరియములు, వా. వి. బ. 1. బట్టయొక్క పడుగు పేకల యొక్క గణ్ణు; 2. సత్తురేకుపై నుండు పల్లములు; 3. బెజ్జములు.
డోల, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. = డోలా. రూ-డోలిక-డోల-డోలిక. ఉయ్యాలవంటి అందలము, డోలి: చూ, సవారి; 2. తొట్ల, ఉయ్యాల: చూ, శయ్య. 1: 3. నీలి *: చూ, రంజని; అం. 4: చూ, సంయుతహస్తములు.
డోలనము, సం. వి. అ. న. ఊఁచుట, ఊఁపు.
డోలము, సం. వి. అ. పుం. అభినయహస్తవిశేషము: చూ, వ్యంజికము. 1.
డోలా, వై. వి. 1. = డోల: చూ, డోల. 1; 2. చర్మవాద్య విశేషము, డోలు: చూ, వీజె.
డోలాపాదము, అం: చూ, కరణములు.
డోలాఫలము, సం. వి అ షం. ఇప్ప *: చూ, మధూకము.
డోలాబ్జము, సం. వి. అ. న. కలువపువ్వు: చూ,సహస్రపత్రము. 1-ంఒ-౬).
డోలి, వై. వి. = డోలిక: చూ, డోల. 1—2.
డోలిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. = డోలి.—పై.—
డోలు, వై. వి: చూ, రూ-డోలా. 2. అచ్చ. యు, కాం. 205.
డోసు, వా. వి. 1. త్రాఁగెడుమందు. మోతాదు; విణ. 2. త్రాఁగునది.

డ్రా

డ్రాలు, దే. వి: చూ, రూ-డవులు.
డ్రయివరు, వా. వి. బండినడపువాఁడు.
డ్రెస్సరు, వా. వి. వైద్యుఁడు. డెస్సరు.
డ్రెస్సు, వా. వి. ధరించిన పరిశుభ్రమైన వస్త్రాదికము.

ఢ

ఢ, ఒక యక్షరము. సం. వి. అ. పుం. 1, దయ్యము: చూ, భూతము; 2. భయము: చూ, సాధ్వసము; 3. కాలము: చూ, సమయము. 1; 4. ప్రేమ: చూ, స్నేహము. 1; 5. బాటసారి: చూ, పాంథుఁడు; 6. ధ్వని: చూ, స్వరము. 2-ళఒ-(౩); పుం 7. కొడుకు: చూ, సూనుఁడు. 1; స్త్రీ. 8. జయభేరి: చూ, స్వరము. 2; న. 9. జ్ఞానము: చూ, హృల్లేఖము. 2; విణ. 10. గుణములేనివాఁడు: చూ, విర్గుణుఁడు. 1; 11. గూఢుఁడు: చూ, దాఁగినవాఁడు; 12. పోలిక: చూ, సమానము. 2; 13. కుడి: చూ, సవ్యము. 2. (కుడి ప్రక్క అనియు; 14. ఎడమ: చూ, సవ్యము. 2. (ఎడమ ప్రక్క అనియు); 15. వాద్యము: చూ, వీణ. 1-ఒం; 16. ఢ అను ధ్వని: చూ, స్వరము. 2. (వీణ. 1-ఒఒ). అం. 17: చూ, మూర్ధన్యములు; 18. టవర్గములోని యక్షరము: చూ, కవర్గము.
ఢంకము, సం. వి. అ. పుం. అచ్చుఁబొడచిన యాఁబోతు: చూ, వృషభము. 1.
ఢక్క, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. = ఢంకా. యశఃపటహము, రాజులు బయలు చేరునపుడు ముందుప్రక్కను వాయించెడి వాద్యము: చూ, వీణ. 1-ఒం; అం. 2: చూ, అనద్ధ వాద్యములు.
ఢక్కాముక్కీలు, వా. మి. వి. బ. ఆరిందా, పయోజకత్వము. "ఢక్కాముక్కీలు తీటినాఁడు."
ఢమాయిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. = ఢమాయి. చూ, వీణ.
ఢమ్మను, వా. మి. అ. క్రి: చూ, ఢమ్మను.

ఢా

ఢాక, వా. వి. దెబ్బ. "నీ ఢాకకు ఆగుట కష్టము".
ఢాము, వా. వి: చూ, ఠారు. (ఢాం అనియు.)
ఢామ్మను, వా. మి. అ. క్రి: చూ, ఢమ్మను.
ఢాలము, సం. వి. అ. న. = డాలు: చూ, హరిగ.

ఢు

ఢుండి, సం. వి. ఇ. పుం. గణేశుఁడు: చూ, వినాయకుఁడు. 1.

ఢులి సం. వి. ఇ, ఈ. స్త్రీ. = దులి. రూఁఢులి, ఆఁడుతాఁబేలు, కమఠి: చూ, వృత్తము. 4.

ఢో

ఢోలము, సం. వి. అ. పుం. = డోలు: చూ, వీణ.

ణ

ణ, ఒక యక్షరము. సం. వి. అ. పుం. 1. జారుఁడు: చూ, అంకుమగఁడు; 2. భయంకరరసము, చూ, రసములు; 3. ముల్లు: చూ, సితాగ్రము; 4. గగురుపాటు: చూ, రోమాంచము; 5. చప్పుడు: చూ, స్వరము. 2; 6. శూరుఁడు: చూ, హంవీరుఁడు. 2; 7. కాపాడుట: చూ, రక్షణము; స్త్రీ. 8. రేయి: చూ, రాత్రి; 9. పానుపు: చూ, శయ్య. 1; 10. ఆవు: చూ, ధేనువు; 11. నాసిక: చూ, ముక్కు; 12. కృప: చూ, దయ; న. 13. తామరతేకు: చూ, పద్మము. 1; 14. తెలివి: చూ, హృల్లేఖము. 2; విణ. 15. ఉమకలేని వస్తువు; 16. కంకణము: చూ, భూషణము. 2; 17. కన్ను: చూ, లోచనము. 1; 18. రమ్యము: చూ, హృద్యము; 19. విశాలము, విస్తారము: చూ, విపులము; అం. 20: చూ, మూర్ధన్యములు; 21. అనునాశికములలో నొకటి: చూ, అనునాశికములు; 22. టవర్గమునందలి యక్షరము: చూ, కవర్గము; వా. వి. 23. (ఉచ్చారణ లోపముచే వాడఁబడెడు) అణానాణెము; అం. 24: చూ, ణా; 25. కొన్నిచోట్ల 'న' యొక్క రూపాంతరము.

SANSKRIT VEMANA LIBRARY, PAMARRU TELAPROLU. KRISHNA DIST.

ది ఓరియంటల్ పవర్ ప్రెస్, తెనాలి

శ్రీ

ఆంధ్రవాచస్పత్యము

ద్వితీయ ముద్రణము - ప్రథమ సంపుటము

తప్పొప్పుల పట్టిక

పుట	ప్రక్క	పంక్తి	తప్పు	ఒప్పు
1	1	12	న.గ	నగ
3	1	16	బౌం	బౌం.
3	2	25	అపు.	అ.పు.
4	1	20	ప ఐ	పఁఐ
4	1	36	ప ఐ	పఁఐ
11	1	47	అ ఐ	అండఐ
22	1	31	చాతపు	చారపు
22	2	5	వృశ్చిగ	వృశ్చిక
24	2	44	1.	అం.
24	2	48	ఆకిజలి	అ`క్-లి
28	1	41	తొబ్బ	కొబ్బ
29	1	28	ద్వపద	ద్విపద
30	2	25	గనఁడు	గనఁబడు
37	2	33	వి. అచ్ఛం	వి = అచ్ఛం
53	2	47	గ్రూఁర	గ్రూర
76	2	31	అభిసంధము	—
100	2	38	పంచాగ	పంచాంగ
116	1	4	దాక్ష	ద్రాక్ష
119	2	33	ఆక్రో	ఆక్రో
148	2	38	పురు	పౌరు
158	2	7	మ	ము
178	1	34	గొ	గో
198	1	29	అనగా	అనఁగా
214	1	9	పా	ప్రా
258	2	18	ద్యషా	ద్యష్టా
346	1	18	కాసంది	కాసండీ
346	2	37	శ్రీ ఎ	శ్రీ
348	2	31	బా	చా
360	1	15	క్ష్మము.	ఱుమ్ము
370	1	30	క్షేత	క్షేత్ర
396	1	1	చె	డె
396	1	1	యు	య
396	2	30	ట్ఠ	ట్ట
400	1	29	కూతుఁ	కూఁతు
406	1	20	వంర	వంకర
422	2	22	విరో	నిరో
442	1	15	ఙం	గం
472	2	17	యా	య
475	1	17	వు	వు
483	1	3	సి	సిం
491	1	16	ల	ఱ్ఱి
493	1	8	గోనెసంచి	—
495	2	28	ట్టు	ట్టి
499	2	19	గ	గ్రా
554	2	12	వి.చక్ర	వి = చక్ర
590	2	24	నీడు	నీఁడు
615	2	13	రూ.ణా.	రూ-ణ.24.

(చిన్న అచ్చు పొరపాట్లు మిగతవి పాఠకులు సవరించుకొనఁగలరు.)

BC_1^0

TPLA104B124

	మనసు ఫౌండేషన్ పుస్తకాల పరిశీలనాపట్టిక

పుస్తకం సంఖ్య	TPLA104R124
పుస్తకం పేరు	ఆంధ్ర యాంబస్సు తర్వాత
తారీఖు	25-10-24
ముందు అట్ట	yes
వెనుక అట్ట	yes
మొత్తం పేజీలు	625
పెద్ద సైజు పేజీలు	no
ఖాళీ పేజీలు	లేవు, బి, బిసి
లేవి పేజీలు	119, 120
తయారు చేసినది	kasimbi
పేజీలు విడదీసినది	kasimbi
స్కాన్ చేసినది	Hareena
పరీక్ష చేసినది	KASIMBI
పేజీలు సరిచూసినది	
బైండింగు చేసినది	
ప్యాకింగు చేసినది	
స్కాన్ చెయ్యవివి	
తప్పులు	no
పరిస్థితి	బాగుంది